

GALENI

LIBRORVM QVINTA CLASSIS

EAM MEDICINÆ PARTEM, quæ ad Pharmaciam ſpectat, exponens, ſimplicium medicamẽtorum, ſubſtitutorum, purgantium, antidotorum, componendorum tam per locos quàm per genera medicamentorum, ponderum deniq; ac menſurarum doctrinam comprehendit:

QVARTA HAC NOSTRA EDITIONE, *quàm pluribus ſanè caſtigationibus, ex variorum codicum Græcorum lectione, illuſtrata.*

Locis nunc primum in margine ſignatis, quos Galenus paſsim ex Hippocrate citat.

Librorum numerus proximo folio continetur.

Τὸ φαρμακευτικόν.

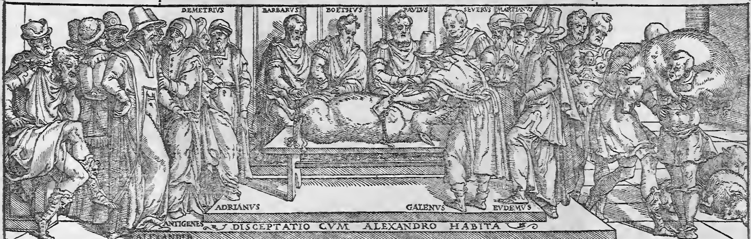

VENETIIS APVD IVNTAS M D LXV.

QVINTÆ CLASSIS LIBRI.

Omnes hos sex libros, idem Iul. Martianus Rota accuratius denuo ante obitum recognouit.

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBRI VNDECIM

Theodorico Gerardo Gaudano interprete.

Denuo Ab Augustino Gadaldino multis in locis emendati.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI

Ostendit Quibus rationibus explorandę sint Simplicium Medicamentorum Facultates, propositis exemplis Aquæ & Aceti.

Quid dicatur Medicamentum, & quid Facultas: Et Quomodo hæc quidem, actu: illa verò, potentia existat. *CAP. I.*

C Vantum conferāt simplicium medicamentorum exactè facultates cognoscere, tum ad variorum cōpositionem, tum ad inuentorum opportunum vsum, non habeo nunc ostendere. Nam id partim in opere de Medicamentorum cōpositione, partim in curandi Methodo monstrabitur. Verùm quod deinceps ad temperamētorum sequitur tractationem, id in præsentia dicetur: vbi videlicet prius vocabulorum, quibus in hoc vtemur libro, significata definierimus. Medicamentum, omne id dicimus, quod naturā nostram alterare potest: sicut, puto, Nutrimentum, quicquid substantiam augere: refertur enim vtrunq; ad aliquid. Porro Medicamentum Simplex & ipsum per oppositionem ad compositum nuncupatum est: Est aūt id, quod secundum naturam suam syncerum est. At Facultas, causa quædā est effectrix. Ea q; partim actu siue energia est, partim in futuro tempore: Actu quidem, vt calefaciendi in igne, refrigerandi in glacie: In futuro aūt, vt calefaciendi in pyrethro, & castoreo, & similibus: refrigerādi in alterco, mādragora, et id genus alijs. Sanè quandam esse facultatem in purgatorijs quidem medicinis purgatoriam, vomitorijs vomitoriā, sternutatorijs sternutatoriam, bechicis {hoc est quę tussim vel sedāt vel ciēt,} bechicā, & in vnoquoq; alio opere peragendo, quæ denominetur ab eo quod ipsa efficit, ferè nō est qui ambigat. At quæ sit huius Facultatis Essentia, quidam certè non posse cognosci existimarunt: quales sunt Sceptici philosophi, & qui inter medicos vocati sunt Empirici. Sed & qui nosci posse arbitrātur, inter sese dissidēt. Quidam enim ad magnitudines & figuras & posituras corpusculorum ac meatuum {quos ὄγκους & πόρους appellitant} referunt: Alij ad caliditatem, frigiditatē, humiditatē, ac siccitatem: pro sua videlicet vtriq; prima elementorum constitutione. Quare & nos, quia in libro de Elemētis secundum Hippocratem ex calido, frigido, sicco, & humido, cùm aliorum oīum corpora, tum animantium, constare ostendimus, has effectricium facultatū essentias, tum in alijs omnibus, tum in medicamentis, statuemus. Sic autem & in tertio de Temperamētis demonstratū est. Ac qui volet quę nunc dicenda sunt assequi, in eo tractatu se prius exerceat oportet: quippe cùm illic quæ vniuersim de medicamentis nouisse conueniat, exposita sint. Nec hic toto vtiq; in genere quicq; noui dicemus: verum quæ illic generatim sunt scripta, ea hic speciatim elaborabimus.

* ἡμῶν i. nostrā, est in antiquis, licet non habeatur ī impressis.

Quo Pacto Quanq; iudicare Facultatem oporteat. *CAP. 2.*

IN primis quidem ac maxime sumendum est iudicandæ facultatis experimentum ab ea re, ad quam dicitur. Siquidem non protinus, si hominem refrigeret cicuta, & sturnum refrigerabit: aut si sturnum nutriat, nutriet & hominem. Eadem ratione neq; si hoīem purget veratrum, conti

nuo purgabit & coturnices: neq; etiam si hos nutrire valeat, consequẽs statim est, vt & homines. E
Proximum est, vt quod ex accidenti est, distinguatur ab eo quod primario ac per se. Nã aqua frigida calorem quandoq; reuocat, cutem refrigerando, contrahendo q́; ac cõdensando: ad id enim, caloris consequit reuocatio, velut in tertio de Temperamentis ostendimus. Rursum "calida quoque ipsa sępenumero refrigerat, excalfacientem nimirum humorẽ digerendo. Nam si his ad amussim distinctis ad inquirẽdæ facultatis explorationem accesseris, haud facilè, mea quidem sententia, falli queas. Cæterum à nullo alio desumi iudicium, q̃ ab eo ad quod dicitur, id quidẽ perfacile est: non videlicet an insecta animalia oleum interimat, neque an pingue, aut lentum, aut leue sit considerantes, cùm an calfacere, aut frigefacere, aut humectare, aut siccare corpus humanum valeat, inquiritur: Eundem in modum neq; an colore sit rubro rosa, neque an albo cerussa: siquidem necessarium non est, quicquid rubrum sit, esse calidum, neq; quicquid album, esse frigidum: sed an admota corporibus nostris primario ac per se excalfaciant, ac non interueniente quopiam, neque ex accidente: Ac si ita quidem, facultate esse calida: vt si refrigerẽt, frigida. Nam "per deos immortales, vnde nam dicere possumus, an calidum sit facultate album piper, granum cnidiũ, cnicus, calx, & veratrum album? aut vnde ꝙ frigidus sit samius aster, terra selinusia, cerussa, nix, & lac? omnia enim ea coloris sunt candidi, viribus verò vel maximè pugnant. Sunt ergo nix & calx colore simillima, viribus autem pugnantissima: sed pugnantiam sensus dijudicat. Siquidem niuem applicatam protinus ac primo statim occursu frigidam percipimus: et quoad tãgatur, magis semper magis q́; frigefacere sentimus: videmus porrò ipsam neque durare, neq; seruari posse, si vel leuis calor occupet. At calx neque primo occursu refrigerare percipitur: & vsq; dum applicata manet, perspicuo magis ac magis excalfacit. Ex quo constat ex eo ꝙ semper vnum idẽ q́; efficiat, quoad nos contingit medicamen, propriam eius iudicandam esse facultatem. F

A.l.1.f.3.d.2.c.6.fol.61.g.

A.l.1.f.2.d.2.c.1.fol.30.g

Quo pacto Discernatur Quod ex Accidente quid faciat, ab eo Quod propria Facultate. CAP. 3.

Etenim quod ab initio ad finem vsq; dum applicatum est, magis semper calfacit, id non ex accidente, sed ex sua natura est tale: Sic etiam quod à principio ad finem vsq; refrigerat, ex sua fa facultate est frigidum, non ex accidẽte. At sanè si nihil moratus, atque ex posteriore, ac post ablationem, facultatem eius expendere voles, sæpenumero falleris. Ac forte nõ nunq̃ aquam frigidam, non frigidam modo, sed & calidam, possidere facultatem dices: vbi videlicet frigefacere perpetuo dum nos cõtigerit apparebit, frigidã: vbi vero sępenumero calorẽ reuocabit, calidam. Quare hæc indiscriminata relinquenda non sunt. Danda q́; "insuper opera, vt quodcunq; medicamentum in iudicium vocare velis (id quod in libris de temperaturis monuimus) omnis sit expers alienæ tum frigiditatis, tum caliditatis: ne videlicet natiuã eius facultatem adscititia qualitas adulteret. Ad hęc (quæ & ipsa præcepimus) nutrimentum à medicamento distinguito, atq; ea vtraq; ad aliquid dici memento: tum circa eandem sępe substãtiam consistere, velut & id quod monstrauimus: Nec secius ꝙ quædam tota substantia in sese mutuo & agant & patiantur: quædam vero vna duntaxat, aut duabus qualitatibus: Super hęc, alia itidem esse tenuia siue tenuium partiũ {Gręci λεπτομερῆ vocant:} alia crassa siue crassarum partium {παχυμερῆ Græci nominãt:} tenuia quidem, quæ facile in tenues comminui partes possint: crassa, quæ contra. Atq; vt semel dicam, omnium meminisse distinctionum oportet, quas in tertio de Temperamentis posuimus, vt secundum illas medicamentorum omnium speciei facultas explorari valeat. G

A.l.2.t.1.c.2.fol.92.c

De Aquæ Facultate. CAP. 4.

Esto sanè prima nobis in cõtemplationem proposita Aqua: ꝙ nimirũ ea & cõmunissima hominibus oĩbus sit, tum sanis, tum ægrotis: & ad vitã maximè necessaria. Primum q́; eucrato siue temperato corpori applicator ipsa neq; frigida insigniter neq; calida: Deinde ijs qui natura sunt intẽperati: Tertio ijs, q affectu aliquo tenenť. Nam hoc pacto exactè in oĩbus propriam eius facultatẽ perpenderis. Igitur tẽperato admota plusculo tẽpore ipsum oĩno refrigerabit: Intẽperato vero, citius quidẽ refrigerabit id quod frigidius natura fuerit, tardius verò quod calidius: Semper aũt oĩa refrigerabit, etiamsi non multis deinceps diebus, sed vel vna quis hora, aut pluribus ea vtatur: nec.n. talis in vllo ipsorum calorẽ reuocare poterit. Nã quæ summè frigida est, si quadratæ ac iuuenili corporis naturæ pauculo tempore adhibeatur, caloris molietur reuocationẽ: sin aliter vtaris, semper refrigerabit. Quin ẽt si ijs quoq;, qui simplici laborãt morbo, siue calido tẽperatura siue frigido, eiusmodi admoueatur aqua, hos etiã manifestò refrigerabit: nam simplex sit affectio oportet (quẽadmodum vtiq; in tertio de Temperamentis definitum est) quò videlicet quę adhibetur, ex sua natura refrigeret, non ex accidente quopiã: quippe cùm frequenter, vbi compositus fuerit affectus, aliud primario medicamentum efficiat, aliud ex accidente: velut in phlegmone, est enim ea affectio calidæ copiosæ q́; fluxionis soboles. At quæ modicè excalfaciunt pharmaca, cùm superfluitatem euacuant, protinus, opinor, & quod affectum est, frigidius efficiunt: Verùm cùm simplex vna q́; fuerit affectio, quod ex accidente sit, in ea prouenire non potest. Ergo si hac ratione expendas, aqua potabilis vndequaq; videbitur frigida. Non est tamen eadem aliarũ aquarum sponte natarũ, quę sulfur, bitumen, aut nitrum, qualitatibus suis referunt, facultas. Siquidẽ earum omnino nulla, vbi alienę tum caliditatis tum frigiditatis expers adhibita fuerit, frigefacere conspicitur. H

Aqua

A citur. Quinimmo nec marinam ipsam, prius q̃ adscititium frigus summum acceperit, admodũ refrigerare apparet. Nam siquis in potabili aqua totum diem innatet, vt ẽt non admodum sit frigida, sed velut ex Sole tepens, necessario tñ refrigerabitur: at mare complures iuuenũ interdum innoxie pertulere nõ per diem modo totam, sed ẽt adiũcta nocte. Ex quo liquet aquam potabilem certe & dulcem, secundũ naturam suam semper esse frigidam: mare vero non ęque. Quòd si non semper in sermone adijciam, potabilem, sed dicam simpliciter, quantũ ex se est, aquam esse frigidam, haud calumniari oportebit, tanq̃ insufficienter & indistincte locutum. Nã quę exacte ac syncere aqua est, omnis alterius substantiæ mistione vacans, ea ex necessitate ex sua facultate est frigida: Si qua verò per bituminosa, sulfurosa, nitrosa, aut aluminosa loca distillans, substantiæ eius aliquid absterserit, secumq; traxerit, mista iam ea est, non autem exacte aqua: Velut si ipse quoq; volueris aut salem, aut alumen, aut aliud id genus affatim aquæ miscere potabili: sicut sanè sæpenumero facimus in marinæ inopia, quando muriam facere volumus, tũc enim salem aquæ indimus. Ac tantum ipsa facultate iam dissidet, vt si aqua dulcis, videlicet quæ neq; insigniter aut calida, aut frigida sit, sed velut ex Sole tepida, erisipelati perfundatur, noxam oĩno nullam hominis corpori sit allatura: at si marinam aquam, aut muriam, aut id genus aquam mistam, bituminosam videlicet aut sulfurosam admoueas, vsq; adeo hõiem offenderis, vt partẽ ipsam sis adusturus. Aqua
B igitur ipsa ex sese frigida est facultate. Porrò si extraneum calorem adeptã corpori humano perfundas, putabis forsan simplex quoddam & naturale adhibitum medicamen: at ea quodam vtiq; modo composita est, aut igneæ essentiæ partem aliquam nacta, aut certe omnino ipsam qualitatẽ. Vt enim, si salem illi miscueris, ex confesso fuerit composita: sic multo magis, si igneam aut essentiam aut qualitatem adieceris, compositam quodãmodo et nunc effeceris. Est porrò etiam aqua limosa quadantenus composita, velut est aqua Nili, quę in Ægypto est: sed ea per fictilia vasa percolata planè pura efficitur. Oportet autem non semel, sed bis, & ter percolare, quãdo ne sic quidem forsan ad amussim puram queas efficere: verum quando, qui aquæ infertur limus, omnem effugerit sensum, satis tunc est vt queas dicere tales, vt ad vsus, puras & synceras esse aquas.

Quo pacto Iudicemus Aquam Puram. CAP. 5.

IVdicantur aũt hę tribus sensibus, nempe gustu, visu, & odoratu. Gustu pura est, si nullam offerat qualitatem, sed ad vnguem qualitatis expers appareat: Visu, cũ syncera fuerit, ac planè perlucida. Sic nec odoratu vllam prę se ferre qualitatẽ debet: vt sunt quædam extremę prauitatis, quę aut aciditatem, aut acrimoniã, aut salsedinẽ, aut putredinẽ, aut aliud indicibile aliquod vitium prae
C ferunt. Igitur aqua quę absq; his est omnibus, vt ad naturam certe, ne ipsa quidem ad amussim syncera fuerit, sicut nec aliud vllum ex quatuor elemẽtis sensibilibus, sed vt ad sensum & vsum syncera est. Talis ergo, vt est dictum, secundũ suam naturã frigida ẽt est: quippe si valde excalfactam nõ modo aquam, sed vel mandragoram, vel altercum, vel cicutam, vel meconium admoueris, non solum excalfeceris, sed etiam vsseris corpus humanum. Omnia itaq; quæ examinanda venient medicamina, omnis extraneæ valentisq; tum caliditatis tum frigiditatis aliena sunto, nedum aqua.

Demonstratio, Qua ostenditur Aquam frigefacere Ex cerati, quod ex ea conficitur, effectu. CAP. 6.

POrrò q aqua omnis dulcis perspicuo frigefaciat, hinc quoq; didiceris. Ceratum humidum si ex aqua frigida subactum accurateq; madefactum calido alicui affectui imponas, protinus ipsum frigefacies. Oportet autem quã plurimũ admiscere ipsius aquæ, mistioq; hoc maxime modo optime perficitur. Ceram quantum fieri maxime potest purissimã oleo liquantes humidum facere ceratum oportet: deinde refrigeratum, ac rasum, in mortario manibus subigere, aquam affundendo frigidam, quantum nimirum ceratum accipere valet, ac non dum aqua circũfluat. Id refrigerat & eos qui in febre vruntur, si hypochondrijs superponatur: & omnem phlegmonem, similiter herpetes quoq;, & carbunculos, tum erysipelata, & phygethla, ac breuiter omnes morbos ca
D lidos. Ergo si non aquam dulcem, sed marinam aut muriam illi admiscens in vno prædictorum quouis vti volueris, non paruam omnino differentiam conspicies: quippe cùm id medicamentum adeo nullã propositarum affectionum amplius refrigerabit, vt insuper accẽdat potius. Adeo multa est diuersitas inter potabiles aquas & muriam marinamq; aquam. Æque aũt ac muria marinaq; aqua, sulfurosæ aquę, & bituminosæ, & nitrosæ, & quæ chalcanthum, & mysi, & chalcithim, vel aliquod simpliciter ex natura calidis medicamentis gustu referunt, inimicæ sunt omnes calidis corporum nostrorum affectibus. Ex quo claret has omnes facultatibus esse calidas, solam vero aquam potabilem frigidam.

Quòd Aqua Potabilis Humida sit. CAP. 7.

CÆterum q hæc quoq; propositarum omnium aquarum sola sit humida, planè ex eadem disces methodo. Nã vlcera quæ supra modum squallida siccaq; sunt, si hac irriges, statim admodum humida flaccidaq; reddes, cùm aliæ aquæ vniuersæ vlcera desiccẽt. Tum piscatorum vlcera adeo videntur sicca, ac si forent salita: contra eorum, qui in balneis versantur, humida apparent ac flaccida. Quin si imbutum linamentum vlceribus imponere libeat, humida quidem à potabili, sicca verò à muria marinaq;, reddi comperies. Aquæ quin etiam aluminosæ, quales sunt in Italia vocatæ Albulæ, cùm alijs vlceribus idoneæ sunt: tum verò quæcunque fluxionibus tentantur, ea

perfacile deſiccant. Sic nec cæterarum aquarum vlla humectare poteſt, ꝙ videlicet non ſint exacte aqua, ſed miſta & adulterata, accepto nimirum aut alumine, aut chalcite, aut ſale, aut id genus aliquo. Quocirca earum non nullæ vlcera quoque exaſperant, nempe quæ acres admodum ſunt & mordaces. Quin etiam ſitienti dulcis aqua leniens remedium eſt: cęterę verò acerbiorem etiam ſitim relinquunt. Tum aqua inter cutem laborantibus aduerſiſſimum eſt & poculum, et lauacrum, aqua dulcis: ſalſæ vero, ac nitroſæ, & ſulfuroſæ, bituminoſæq; omnes ſanè perutiles. Imitari autem potes ſicut marinam, ſic aliarum quamlibet, ſubſtantia videlicet admiſta, quæ in quaq; vincere cōſpicitur: nam ſulfure in aquam dulcem indito ſulfuroſam effeceris: alumine aluminoſam: ac eodē modo aliarum vnamquanque. E

Quòd Aqua Aduentitium calorem nacta, ſemper quidem Humectet, Non aūt ſemper Calfaciat: Verum In ipſo quidem perfuſionis tempore calfacere, Poſtea vero frigefacere conſueuit. CAP. 8.

HÆc ergo propria aquæ natura humida eſt & frigida. Aduentitium aūt calorē adepta excalfacit quidem & humectat, quibus eſt ad mota: verū haud ſimiliter ambo preſtare ſimul poteſt. Summè nanq; humectat ſeu tepida ſit, ſeu temperata, ſeu ēt calidior: ſummè aūt non calfacit, niſi quę extreme ferueat. Quod dico, in temperata primū exploremus natura. Igitur ſi huic aquā afferas temperate calidā, eaq; vel laues vel itidem perfundas partem aliquam, in ipſo quidem perfuſionis tempore calidiorē ſimul & humidiorem ſe ipſa efficies: ꝙ ſi deinde quieſces, nec corpus frigidæ vſu poſtea contrahes conſtipabis ac denſabis, paulo poſt ſe ipſo frigidius fieri conſpicies, quippe cùm corpus rarefactum, tranſpirante immoderatius calore natiuo, frigidius efficiatur. Nō tamen ſicut frigidius poſtea calidæ vſus corpus deſtituit, ita & ſiccius: quanq; profecto videri id poſſit, tum ob ſpiramentorum raritatem, tum ob corporis mollitiem, tum ob ſubſtantiæ fuſionē: pluſculum ſiquidem in his affectibus euaporetur neceſſe eſt: atqui vapor humor eſt extenuatus. Verùm non ita habet reī veritas. Nam mollities, quam calidæ aquæ lotionibus acquirunt corpora, ſolius humiditatis proprium ac inſeparabile ſignum eſt, in animantis videlicet corpore: velut in opere de Temperamentis eſt demonſtratum. Sanè vlceratarum partium caro, id ipſum perſpicuo oſtendit, vt quæ in iſtis ex aqua calida perfuſionibus flaccida atque algę ritu fluida efficitur: quanquam ſanè corpus illiuſmodi affectionibus inanitur, vt minus tunc in ſeſe habeat humoris, quàm antea. Videriq; venia digni poſſunt, qui per calidas lotiones, atque aquæ moderatè calidę perfuſiones ſiccari corpus exiſtimāt: nam ſimilis horum eſt error, atque illorum qui credunt ſenes adoleſcentibus eſſe humidiores. Pluribus nanq; ſenes excrementis redundant, ſed genuinæ (quæ πεφυκότα μόρια nuncupāt) organiceq; partes adoleſcentibus magis ſunt humidę: vt id quoq; in ſecundo de Temperamentis monſtrauimus. Perinde ſe res habet in perfuſionibus, ac lauacris, omniq; adeo ex aqua calida irrigatione. Siquidem humores qui in vaſis aliſq; inanibus ſpatijs ſunt, exhauriūtur omnes: at ipſa vaſorum corpora, & vniuerſum genus carnoſum ſe ipſo fit humidius. Atq; hanc ſolam facultatem nunq; aqua dulcis deponit. Neque enim cum feruens corpora exurit, quæ vſta ſunt redduntur ſicca, vti quæ ab igne ſunt aſſa: rurſum nec cùm ſummam adepta frigiditatem per diem totum, aut etiam longiori tempore, parti cuipiam perfunditur, eam ſicciorem efficit, tametſi rugoſa atq; admodum exilis relinquitur. Verum hæc eueniunt, ꝙ qui in vaſis alijsq; ſpatijs eſt humor, exhauſtus ſit: at partes genuinæ ſolidæq; nulla ſua parte ſicciores euadūt. Huiusq; ſemper meminiſſe oportet: Tum toto ſermone perpetuo obſeruandum ex euidenter apparentibus colligendam cuiuſque medicamenti facultatem: Ac ſemper, ad quod quid dicitur calidum, frigidum, humidum, aut ſiccum, ad id eſſe æſtimandum. F G

** In impreſſis cod. græ. legitur duntaxat τὸ ὕδωρ id eſt aqua: in pluribus tamē manuſcriptis additur τὸ γλυκὺ δηλονότι i. dulcis ſcilicet*

Si à Rebus Exteris de Medicinarum Facultate colligi quid oporteat, ex Ignis cum illis commercio Faciendum eſſe Iudicium. CAP. 9.

POrrò ſiquis velit ex ſupabundanti à rebus externis ꝓbationes ducere, ne id quidē prohibeo: verum, animū diligenter aduertat, conſulo. Nam {admodum lubrica res eſt, ac} multos obtinet paralogiſmos i. fallendi modos. Sed hos in conſequētibus ediſſerā. Cæterum quod ſolū quis ab externis rebus ſumpſerit, vt id quod iudicium ſubit medicamentū, aut excalfacere, aut refrigerare ꝓbet, id in ignis cōmercio cōtactuq; conſpicit. Neq; n. vſq; adeo abſurdū eſt, quod facile in ignē vertit, id calidū facultate putare. Memoria enim, opinor, tenemus oīa huius vocis Facultate ſignificata, q̄ in tertio de Temperamētis diffiniuimus.† Vnū igit ex ijs erat & id, quod ex propria eius, quod dicit, materia, tale eſt facultate: ſiqd. n. facile in ignem vertitur, id facultate eſt ignis, non actu ſcilicet: Nam hoc quod eſt facultate, ex aduerſo ei diuiditur quod eſt actu: alterū verò quod eſt per ſe, ei quod eſt ex accidente. Hanc ergo iudicij rationem conſiderare ac diſtinguere conuenit. H

† Clariora videtur eē uerba tertij de tēperamētis ca. 1. cl. 1. pag. 21. f. Præterea q̄cūque fientiū cōtinētes materiæ sūt, nec refert an conuenietes, an propriasdicas etc. quo ī loco γινομένων i. fietiū habetur, quod hic λεγομένων i. eius quod dicitur. cōſidera.

Quot & Quæ Prædefiniri oporteat, Vt liceat ex alicuius affectione quæ ad Ignem eſt, Quo pacto aduerſum nos id ipſum afficiatur, colligere. CAP. 10.

AT quibus conſilium eſt tuto à rebus extraneis ad corpora tranſire animalium, videre primū debent, an tenuis ſit eſſentiæ, an craſſæ, quod explorandum venit. Secundo an ſibi continuum denſum'que ac ſolidum, an interuallis interceptum ac rarum. Quocirca his immorandum prolixius eſt: videtur enim id quoddam eſſe principium, ac velut elementum multam conſiderationem poſtulans.

Quòd

A *Quòd quæ Subtiliorum sunt partium, Promptius propriam exerant actionem, Quàm quæ Craßiorum, Tametsi Eandem cum illis Facultatem obtineant.* CAP. 11.

A.l.2. t.1. c.4. fol.94.h

IGitur eorum, quæ in confesso est facultate esse calida, nullum omnino apparet nos excalfacere, prius quàm in tenuia sit comminutum. Nam si quis piper solidum cuti inspergat, nullam planè caliditatem percipiat: eadem ratione si quis vel linguæ imponat, aut deglutiat, aut alio pacto vtatur integro, haud quaquam diligenter trito, & cribrato, ac non adeo cōminuto, vt pollinem tenuitate referat. Nā quod pollinis instar tenue cuti inspergitur, excalfacit, ac maxime si affricueris: præterea quod linguæ admotum fuerit, aut in ventrem deuoratum: At quod solidū integrumq; imponitur, nec cutem calfacit, & linguæ ventriq; exiguum dūtaxat caliditatis sensum mouet. Itaq; cùm tenuium esse partium dicantur quæ facile in tenues partes comminuūtur, crassarum vero partium quę contra: tum dura viscosaq; ægre, ac difficulter, aut omnino in tenues comminui non possint: fragilia verò, & quæ citra viscositatem mollia sunt, prompte in tenues soluantur: hinc constare arbitror multa esse facultate calida, ac facile accendi, verū nos haud facile excalfacere. Nam ignis, vt qui omniū est tenuissimus, simulq; calidissimus, & in profundum facile penetrat, & comminuit, extenuatq;, & vincit, atq; in suam deniq; naturā cōuertit, vndequaq; scilicet simile reddens, atque

B exuperans id quod contingit: At nostra caliditas supra quàm quod crassę sit essentiæ, & halituosa, insuper infirma est, vt nō facile mutet quod contingit. Ostensum est aūt in tertio de Temperaturis (quo sine, quæ hic dicuntur, assequi est impossibile) nullū eorū, quæ nos excalfacere apparent, perinde vt ignē posse calfacere, verum vt materiā accendi facilem: siquidem mutationis principium à nostra caliditate accipientia, vt calami aridi ab igne, nos cōtra recalfaciunt, & velut partes fiunt quædā caloris natiui, sicut illi ignis: nam quod prius erat calamus, id nunc fit ignis, vt mutantis ipsum ignis essentiam totā adaugeat. Monstrauimus aūt quædam, vbi vel leuem fuerint mutationē extrinsecus adepta, secundum naturā deinde suā ad plurimā mutationē procedere. Quamobrē mirandū non est, si quædā medicamēta primę quidē mutationis principiū à nostro calore nacta, inde iam pergant eum quoq;, qui mutabat superare. Nam cū corporis cuiusq; proprietas alia habilis sit ad suscipiendum calorem, alia inhabilis, fit vt paria principia non sequatur par incrementum.

{Quòd Pharmaca, quæ Paruam sortita sunt Molem corpoream, Magis agant, Quàm quæ Magnam}

QVin etiam quod corpus admodum exile facilius alteratur mutaturq; ab eo, cui admotum est: quod autem grandius est, non nisi temporis spatio, ac vix tandem etiam sensibilem alterationem sustinet: id cùm non modo à physicis naturā scrutantibus sit demonstratum,

C sed cuiuis etiam homini rei ipsius experientia notum: satis magnum adfert testimonium ijs, quæ modo dicebamus. Quippe si piperis particulæ à nobis accipere debent mutationem: eoq; accipiant facilius, quò fuerint minutiores: mirandum non est, si eas tanto citius excalfacere experiamur, quanto accuratius in minimas fuerint comminutæ.

Medicamenta Parem etiam sortita tum Facultatem, tum Consistentiam, Quanto Rarioribus applicentur corporibus, Tanto Ocyus actionem suam exercere. CAP. 12.

QVin etiam quod extima cutis superficies callosa sit duraq; & frigida, tum quod sub ea est, quanto profundius subeas, tanto sit calidius, nemo ambigit. Huic sanè rationi si duo etiam principia in alijs à nobis tractationibus demonstrata adiecero, ita deniq; vniuersum possis colligere. Alterum quidem ad demonstrationem principiorum, siue lēmatum, siue axiomatum, siue propositionum, siue vtcunq; nūcupare libebit, in cōmentarijs de Temperamentis demōstratum est, Cutem videlicet oēm in primo statim ortu sibi esse continuam: at temporis spatio perforari, ac plurima nancisci spiramenta ritu cribrorū. Alterū vtilium ad ratiocinationem propositionum est, Corpus vniuersum expirabile esse ac inspirabile, vt inquit Hippocrates. Fusius autem de hac dictum est in libro de Vsu pulsuum, vbi demonstrauimus arterias, vbi se dilatantes vndiqua-

D que, & per omnes meatus attrahunt, nō aerem modo halitumq; attrahere: sed, quicquid etiā trahi facile, ac tenue sit, ad spiritalis essentiæ impetum expedite consequi. Quibus sic se habentibus multæ venæ arteriæq; aperiuntur in cutis meatus & in ipsius superficiem internam: ac in meatuum perforationes haud pauca peruenire venarum arteriarumq; oscula existimandum est, nihiloq; secius ad extimam superficiem, ita vt ipsæ osculis ibi finiāt: Tum quicquid piperis ad exactissimum redactum fuerit pollinem, simul cùm ambiente aere ab arterijs attrahi, ipsumq; protinus à calore natiuo transmutari, idq; tum ob paruitatem, tum ob ingenitam vt à calore alteretur aptitudinem: siquidem haud aliud illi erat facultate esse calido, quàm facile posse incalescere. Quòd si semel id illi insit, mirum nō est per omne corpus tempore perlatum, ipsum recalfacere: ac proinde primū maximeq; ab id genus medicamentis incalescere partes, quas primū contigerint: deinde quę his sunt proximæ & continentes: ac sic deinceps tertio, quarto'que loco, pro situs videlicet vicinitate, cum ijs quæ primo incaluerant, incalescere. Hæc scientifica constant demonstratione, non tamen ijs satis credibili, qui in primis non fuerint exercitati. Oportet enim in ijs quæ de Elementis sunt ratiocinationibus esse versatum, atq; in commentarijs de Temperamentis, & Vsu pulsuum, & ante hæc omnia in demonstrādi methodis peritum. Sanè paucis datum est oīa percurrere. Verum his quidem suffecerit (mea sententia) in euidētibus duntaxat versari, paucis attactis communibus

rationibus siue epilogismis. Itaq; causam, quamobrem non excalfaciunt corpora humana ea quę crassa adhibentur, etiam si natura sint calida, ijs duntaxat qui rationem assequi valeant, dictam esse reputent: sibiq; satis esse persuadeant, quod euidenter sensibus apparet. Apparet autem euidenter crassorum omnium nullum prius, quã ad vnguem comminuatur extenueturq;, neq; ipsum à corpore nostro quicquam perpeti, neq; rursum in nos posse agere. Nec enim solum in pipere, napy, canchry, cæterisq; omnibus quæ nos excalfaciunt, ita se res habet, sed æquè item in facultate frigidis. Nam si quis radicis mandragorę corticem in magnas partes confractam cuti imponat, aut illinat, †aut deglutiat, plane nihil efficiet: at si admodũ sit cõminuta, refrigerare potest. Sic ẽt papaueris semen, & cicutæ, tametsi hoc sit omnium refrigerantium valentissimum, tñ antequam exacte cõminuatur, cuti nostræ impositum plane est imbecillum. Ne te ergo magna teneat admiratio, quod calami aridi, piliq;, tametsi accendi promptissimi sunt, non tamen nos contactu excalfaciãt: quippe qui plane à nostro calore mutari nequeant, vt sic recalfaciant, quod videlicet pollinis ritu cõminui nõ valeant: quandoquidem calamus Indicus, quem & aromaticum idest odoratum appellitant, cùm tundi, cribrari, ac plane magis, quàm qui apud nos nascitur, cõminui valeat, clare nos excalfacere conspicitur, sicut vno ore omnes qui ætate nobis maiores sunt medici, confitentur.

† *Est quidẽ in antiquis codi. græcus ἢ καταπίοι i. aut deglutiat, ĩ ipressis tamen & ĩ tralatione ueteri uerba hæc non habetur.*

Quòd Corpora Rariora Citius ab igne Accenduntur, quàm quæ sunt spissiora. CAP. 13. F

PORRO consideradum est (quemadmodum proposui) non solum crassarum sit partium an tenuium, exploradorum medicaminum substnatia, verum etiã rara'ne, an spissa, densa'ue. Voco sane rarum, cuius partes spatijs inanibus intercepta sunt, intelligentibus videlicet nobis, ac semper recordantibus, quo pacto dicatur spatium inane ab ijs, qui vnitam esse dicunt substantiam, non quemadmodum Epicuro & Asclepiadi est visum: immo aere plenum est in raris corporibus spatium inane. Vbi ergo eiusmodi spatijs multis corpus fuerit distinctum, facilius quã spissum accenditur, etiam si quod ad caliditatis frigiditatisq; attinet temperiem, similiter illi sit affectum. Nam qui in ijs spatijs continetur aer, cùm sit ad patiendum promptissimus, primo statim ignis occursu accenditur atq; inflãmatur: vnà vero secum corpus vniuersum accendit, vnamquãq; eius partem nimirum vndequaq; occupans. Ergo, si parua corpora, cingente ea circunquaq; flãma, prompte accenduntur (nã id clare conspicimus) non sine ratione corpus rarum celeriter accenditur, vtpote cùm profundas eius partes omnes flamma contingat. Sicitaq; calamos aridos ignis celeriter exurit, tametsi minus sint alia substantia calidi, idq; ob meatuum multitudinem, quos aer quidẽ prius occupabat: vbi vero ignis contigit, flamma depascitur: Aer enim accensus, flamma est, terra vero carbo. Porrò quod aeris plenos meatus multos aridus calamus obtineat, summum argumentum est G ipsius leuitas: nã siccum natura corpus leue esse alioqui nequeat, nisi inanitate sit præditum. Eundem in modum pumex, & spongia sicca, atq; omnia adeo quæcunque fistulosa sunt, multumq; vacui obtinent, pondere sunt leuia. Sic sane & calamus non eò duntaxat quod siccus est, sed quod plurimi aeris est particeps, prompte accenditur: at à nostro corpore ægre proinde calfieri potest, quòd essentiæ sit crassæ. Quãdo igitur medicamenti cuiuspiam ex ignis commercio temperiem colligentes, scrutari statuimus, an aduersum nos eodem modo se gerat, substantiæ eius respicienda constitutio est. Nam si tenuis quidem sit, sed continua, eandem & in nos naturam ostendet, quam prius in ignem: sin autem rara sit & crassa, fieri potest vt ab igne quidem perfacile alteretur, non tamen à calore nostro, ac proinde nec nos recalfaciat.

A.l.2.t.1.c.3. fol.92.g

Aquam Tenuium esse Partium, Nec Vnquàm nos Ex sua natura Excalfacere. CAP. 14.

POSTEAQUAM igitur hæc eũ in modum definita sunt, rursum ad sermonem de aqua redeamus. Nam quod tenuis sit essentia, argumento est, quod promptissime per pilos & vestimenta perfluat: nam propter humiditatem mollitiemq;, quæ nihil habeat adiunctum viscositatis, diuisiles partes obtinet, & quæ facile in minimas possint distrahi. Talis cùm sit, tamen neq; nos ex sua natura calfacit, neque proprium est ignis nutrimentum, immo omnino contra aduersatur, & dissidet, atque H extinguit, vt quæ illi sit aduersissima: nec mirum est, si cum igne natura tum calidissimo, tum siccissimo, pugnet aqua, quæ frigida est & humida. Coniectura quidem igitur & ex ignis sumenda commercio, quo pacto quodq; medicamẽtum in calore frigoreq; se habeat: non tamen protinus existimãdum tale & ad nos videri, nisi tenuium sit partium, & spissum. Sic oleũ tametsi facile inflammam vertitur, non tamen admodum celeriter nos excalfacit, nimirum lenta crassaq; substantia sua tenaciter ijs inhærens quæ primum contigit: proindeq; lõgissime omnibus perdurat quibus fuerit illitum, scilicet nec ab ambiente facile aut extenuari aut digeri potens, nec intrò in corpus prompte trãsumi: Aqua verò econtrario & celerrime in halitum soluitur, atque expedite digeritur. Proinde etiam si in idem vas coniectã aquam oleum'que decoquas, prior tamẽ aqua digeritur, & absumitur. Sic item si lithargyro, aut cerussa, aut id genus aliquo cum aqua diligẽter commisto, simul ambo decoquere voles, priorem digeri aquam experiere.

* *πλοκάμων.*

* *σαστάζει.*

Non Simpliciter Quod citius ab Igne Accenditur, Id ad nos quoq; Apparere Calidius. CAP. 15.

NON ergo simpliciter quod citius accenditur, protinus ad nos apparet calidius. Siquidem ante ostensum est, vt calefacientium †aliud simpliciter erat calidum, vt ignis: aliud exuperãtia calidum, velut qui in nobis est calor: Sic eorum quæ facultate sunt calida, aliud esse eiusmodi,

† *ἐνεργείᾳ i. actu, additur in atiquis cod.*

A di, vt ad id quod primo & absolute est calidum: aliud vero vt ad id, quod per exuperantiam dicit. Quam ob rem non absolute ab ea, quæ aduersus ignem est, in iudicium venientiũ medicaminum dispositione, ad nos transire expedit, sed adiecta limitatione proposita.

Non Quod citius à Frigore Congelascit, Eo quod tardius, Absolute Frigidius existimare licere, sed Inter ea quæ parem sortita sunt consistentiam. CAP. 16.

A.l.2. t.1. c.3. fol.92.g. EAdem haec limitatio itidem necessaria est, qñ ex eo ꝙ quid facile conglaciatur, frigidum esse colligimus. Nam in ijs quæ eandem habent aut tenuitatem aut crassitudinem consistentiæ, quod ocyus à frigore congelatur, temperamẽti est frigidioris. Nam si alterum sit tenuius, puta exẽpli causa, vinum: alterum crassius, vt oleum: non est necesse aut citius, aut magis, concrescere quod est frigidius. Verum, si quanto alterum est frigidius, tãto alterum quoq; crassius sit, similiter ambo concrescent. Cæterum magis concretum videatur, ipsa videlicet cõsistentię duritia quod fuerit essentiæ crassioris. Nam rationabile est, reor, similiter congelatorum quod crassioris fuerit essentiæ, itidem fieri durius. At si vel alterũ plus sit frigidius ꝙ reliquum essentiæ crassioris: aut contra minus frigidius quidem alterum, sed alterum crassioris essentię: haud etiam pari tempore hæc congelascere est possibile: verum quod plus est frigidius ꝙ alterum essentiæ crassioris, minori temporis B spatio: quod vero minus est frigidius ꝙ reliquum essentiæ crassioris, maiori. Sic magis minusq; vtrumuis ipsorum videri durum, id pro excessus portione euenire est necesse.

Quo Differat Congelatio à Refrigeratione. CAP. 17.

HÆc ergo memorię mandare oportet: tum ꝙ non idem sint congelari & refrigerari, †& ꝙ il lud maxime à refrigeratione proueniat. Nam refrigerari est frigidam accipere qualitatem: at congelari est durescere præ frigore. Ergo quæcunq; corpora tenuis sunt essentię, cum facile perpetiantur, prompte tum incalescunt, tum refrigerantur: at non æque prompte congelant, vt aer, & ignis. Nam hic plane non congelatur: ille autem, nempe aer, non perinde vt vitrum, vt pix, vt cera, resina, bitumen: tametsi bitumen sit vel calidissimum, verum essentiæ eius crassities ac terrenitas, ad congelationis celeritatem adiuuat: ac si tetigeris, calidum etiamnum, plane tamen congelatum reperias: sicut (puto) & plumbum & stannum non aliter concreta sunt etiamnum feruentia. Sic aquam Hippocrates, quę celeriter & incalesceret & refrigeraretur, semper esse leuissimam retulit: nam quanto tenuior fuerit, tanto pati promptior est: atqui quæ tenuior est, minimum habet limi terrestris. Non ergo absolute, nec temere ex materiæ passionibus ad ignem, conijcere eius ad nos facultatem oportet, verum adiũctis limitationibus suprapositis. Quare nec ęque securũ hoc C iudicium, ac id quo ad nos ipsos quid examinamus: at qui hoc etiam vlterius transeunt, plane in multis errorum periculis versantur. Quanq; id faciunt medicorum complures, alij omne quod viscosum est, calidum asserẽtes: †alij, quicquid adstringit: nõ nulli, quicquid est dulce: quidam vero, ẽt quod austerum acerbum ue est: sunt aũt, qui singulis illorũ contraria defendant. Sed qui in istis errores comitantur postea narrabo. Nunc aũt præsentem sermonem cõsilium est absoluere: nempe vt si quis ex ignis cõmercio materiam iudicare volet, non absolute neq; citra limitationem id faciendum: neq; perinde ad ignem & hominem habere, quicquid iudicatur, putandum. Nam aqua igni aduersissima est, vt quæ facultatem sortita est frigidam & humidam: muria vero, marina, bituminosaq; & sulfurosa aqua, non ęque, quippe cum id genus oẽs ab aqua ad calidius recesserint. Verum de sponte natis aquis (Græci αὐτοφυῆ vocant) vel hęc sufficiant. Siquidem vbi medicaminũ vniuscuiusq;, quorum qualitates accipere aquam ostẽsum est, sermonem singillatim tractabimus, si nunc aut obscurius quippiam aut imperfectius sit dictum, id tunc adijcietur.

† tametsi.

† Ex antiquis græcis. Alij quicquid adstringit, frigidum: non nulli quicquid ẽ dulce, calidũ: quod vero austerum uel acerbũ est, frigidum. Antiqua tamen tralatio habet vt noster interpres.

{De Aceto.}

SEd ad reliqua nunc liquidorum medicaminum transibimus: Inter quæ vel maxima est controuersia de aceto, alijs frigidum, alijs contra calidum adstruentibus: non nullis calorem quidem D quendam illi concedentibus, sed quendam ẽt auferentibus, velut qui acetũ vinum esse mortuũ asserunt. Nã hi propriam vini caliditatẽ perdidisse quidem, verũ putredinosam assumpsisse aliã quandam contendunt. Atq; ego sane non multum abest, quin illorũ laudem sententiam, in eamq; prõ-
A.l.2. t.1. c.1. fol 91.c pte accedã, †proq; hac assertione atq; opinione pericula omnia subeam, si quam *machinam aut artem inuenire queam, sicut in lacte contrariarum partium separationis, ita hic quoq;. Nunc autẽ, ꝙ lac vniuersum non sit homœomeres & similare, neq; vndequaq; sibi idem, clare monstrat eius scissio, excogitata videlicet multis hominibus ratiõe, qua partes caseosæ a serosis separari possint. Atqui neq; tale quid repertum in aceto est: neq; manifesto demonstrare possis, ꝙ quantum eius est tenue, atq; humidum exacte, refrigeret: quod vero fm fæcis substantiam in eo defertur, velut in vinis, calefaciat: nam ea solum ratione aperte quis probauerit ex contrarijs ipsum partibus consistere, sicut lac. Sane in omnibus liquoribus, quos exprimẽdis fructibus conficiunt, crassum defertur quippiam, quod & temporis spatio subsidit: fæx vocatur in vino, in oleo autem amurca. Sed et in oĩbus alijs †inest, quod illis proportione respondet, tametsi proprium nomẽ sortitũ non sit, quod velut fæx est in illis. Et fortasse & in aceto est eiusmodi quippiam, & forsan ipsum est quod caloris est particeps: quod vero frigoris, id quod tenue est. Fortasis vero & in ipso tenui exiguum quiddam defertur in multa quantitate dispersum alterius naturę, ꝙ ipsum sit totum: nam quod maiori parte

† κὴ συνεκιν- δύνευσα περὶ τὴν ἀπόφα- σίντε κὴ δό- ξαν.

* ἐμφέρεται.

† humiditatibus expressus, additur in tralatione veteri.

Acetum

parte frigidius sit quam calidius, liquido iis apparere arbitror, qui vere facultatem eius expenderint. E

Perperam multos Cauterij Instar Acetum pronunciasse Calidum. CAP. 18.

AC miror, qua ratione ducti quidam vsque adeo calidum esse acetum pronunciarint, vt cauterio ipsum assimilarint: Nam hac, inquiunt, ratione sanguinis eruptiones (αἱμοῤῥαγίας Graeci vocant) reprimit. Primum enim tanta caliditas sensum nostrum nō fugeret. Deinde ad illorum calidorum imaginē omnino vtique crustam efficeret, calidis medicinis similiter." Nam id plane cōspicimus, vbi per ea sanguinem sistere statutum est, crustam relinqui haud exiguam: siquidem, nisi crustam effeceris, sanguinem haud represseris, nam ea velut operculum fit corporibus sanguinē profundentibus. Proinde sanè etiam cauteria planè candentia illis applicare consueuimus, compertum nimirum habentes, quae non sunt eiusmodi, praeterquam quod nihil proficiant, insuper laedere, ac sanguinis profluuium iritare. Nec sanè ignis ex sua ratione, aut quod calfaciat, ipsum sistere potest: verùm idcirco, quia cùm vrat quae contigerit, quod ex vstione reliquum est, operculum subiectis partibus relinquat, id quod Graecis appellari consueuit ἐσχάρα, {Latini autē crustā vocant.} At acetum haud perinde vt crustam facientia medicamenta, sed potius vt adstringentia & refrigerantia, citra crustam sanguinis fluores cohibet: itaque hac quidem ratione non excalfacere {extreme,} sed refrigerare putetur. Praestat tamen, vt & supra monuimus, à talibus coniecturis recedere, vtpote quae iudiciū ad sensum haud referant, neque ex propè positis aut vicinis, sed è longinquo & longis lemmatis siue sumptionibus, rationem colligant. Aperiam autem copiosius illarum absurditatem in libris sequentibus. F

A. l. 1. f. 4. c. 24. fol. 83. g

Qua Methodo Cognoscere liceat, An Calidum sit Acetum. CAP. 19.

NOs autem secundum methodum siue rationem ab initio positam, vim eius experiemur, primum in iis quibus inculpata constat sanitas, mox in intemperatis, deinde & in aegrotātibus. Itaque spongiam aut lanam aceto madentem cuiuis sani corporis parti superponemus: deinde, vt ante est positum, protinus rogabimus, idiotas scilicet, atque ex plebe aliquem (nam illorū in istiusmodi incorruptum est iudicium, quia nulli videlicet dogmati seruiliter sunt addicti) nunquid calorē, an frigus, percipiant. Id verò satis constat, quod illud nec summe frigidum, nec calidū admouebimus: nam et de hoc supra verba fecimus. Sanè si tale fuerit, quod applicatur acetum, potissimum si non admodum inueteratum, neque extreme acre, manifestum principio frigus percipiēt: itidem & post vnam, duas, tres'ue horas: postea verò, post sublationem scilicet, sensim nascentis in parte caloris phantasiam ac opinionem habebunt. Porrò si vehementer acre acetum extiterit, & hoc etiam refrigerari se principio dicent: celeriter tamen recurrentem calorem sentient, non autem longo post tempore, velut in recentiore ac nō valde acri aceto. Ex quibus constat omnino frigidum quidem esse acetum, sed quendam etiam obtinere calorem, qui acrimoniae ratione per aliquod accidēs spatio temporis mediocriter corpora excalfaciat, tametsi id non vbique, sed in quibusdam dūtaxat, possit efficere. Nam laxis ac doloris expertibus tumoribus, neque protinus, neque postea, caloris sensum aceti vsus commouet: mordicatio tamen in illis quaedam percipitur, ob quam saepenumero iis qui intemperanter vtūntur, tenuis quidam recurrit rubor. Itaque neque primario, neque proprio temperamento excalfacere videri possit, sed acrimoniae morsu iritare. Porrò quandoquidem à sanis corporibus ad affectus semel delapsi sumus, suggeramus, quae in calidissimis & frigidissimis affectibus efficere queat. Ergo siquis ab illita thapsia vratur, ardor aceto restīngitur: Id quod, cui libitū est, experientia discere licet, velut nos profectò fecimus in nobis ipsis, quò accurate medicamenti potentiam experiremur. Illitis enim multis in locis tibiis, vbi post quatuor quinque'ue horas accēdi et inflammari coepissent, huic quidem parti acetum, illi aquam inspersimus: alii vero oleum, alii rosaceum inunximus: & aliis atque aliis alia atque alia, quae aut acrimoniam hebetare, aut calorem refrigerare creduntur: sed eorum omnium acetum compertum est efficacissimum. Quocirca manifestum est non eo, quod acrimoniam, ac mordacitatem obtundat, sicut oleum & rosaceum, † (nam id praestare haec possunt) sed quia refrigeret, tale esse. Quippe, si excitatas à thapsia phlegmonas aliter sanare non liceat, nisi aut refrigerando, aut morsum siue acrimoniam obtundendo: nec alterū praestare valeat acetum: consequitur vtique necessario per reliquam vim sanasse. Alias porrò reliquas calidas passiones oēs, phlegmonas puta, herpetes, phygethla, erysipelata, carbunculos, alia's plus, alia's minus, refrigerare consueuit. Quapropter nisi vehementia illi atque asperitas facultatis molesta inesset, haud alio sanè vtendum ad refrigerandum foret. G H

* prurigo.

† Al. ex antiquis cod. graec. nam acetū has (hoc est acrimoniā & mordacitatē) efficere solet. Vetus itē interps, quoniā de proprietate ipsius aceti est, vt faciat accidere mordicationē etc. & ita omnino legēdum videtur.

Quibus Rationibus sint Vsi Tum ii qui Summe Calidum, Tum ii qui Summe Frigidum esse Acetum pronunciarunt. CAP. 20.

TAmetsi quidam reperiantur, qui maximum id caliditatis eius argumentum constituunt. Non enim, inquiunt, neque acre, neque mordax, neque asperum, neque erodens foret, nisi affatim illi inesset caliditas. Nam sicut frigidi proprium est contrahere ac refrigerare, ita calidi secare atque diuidere: id quod in primis efficere acetum valet, quippe quod secet atque erodat non modo animantiū corpora, sed & grumos, callos, lapides, fictile, aes, ferrum, plumbum, ac tantum non velut ignis cuncta peruadat ac penetret, nec vlla possit substantia penetrationis eius vehementiam aut sustinere, aut illi reluctari ac resistere: Nā subtile haud secus esse atque ignē, nō leui testimonio illi tactū esse: quin

A quin & gustantibus ita videri, & per subtilissima vestimenta promptius aqua perfluere, omniaq; exedere, vti paulo supra diximus. Et quid nam, obsecro, aliud ipsum his verbis q̃ ignem pronunciant? Non aliter q̃ qui frigore grumos ipsum soluere contendunt, premendo videlicet, densando, ac vndequaq; stringendo, ac si quis digitis amplectens compresserit. Nam hi rursum adeo excedunt, vt & niue frigidius ipsum adstruant. Sed vtrorũq; castigãda immoderatio est. Neq; enim vt frigidum sit, iam niue frigidius: neq; vt calidum, omnium calidissimum pronunciãdum est: siquidem, nisi iuxta medium foret, ac longe ab extremorũ vtroq; dissitum, non tanta incidisset de facultate eius controuersia. Nam de cicutę aut mandragorę viribus nemo ambigit, neq; de nasturtij & canchryos: verum illa omnibus medicis in confesso est facultate esse frigida, hæc vero calida: Eundem in modum altercum & meconium frigida, piper & napy calida. Ad hæc innumera sunt alia, quæ facultate aut esse calida, aut frigida, vno ore medici omnes fatentur.

Quòd Acetum Neutrum esse dicimus, Vt ad summe calida, et summe frigida, Quia Vtriusq; extremorum est Particeps. CAP. 21.

A l. 2. t. 1. c. 4. fol. 95. g.

CÆterum acetũ, sicut vtiq; & rosaceũ, neq; esse summe calidũ, neq; rursum summe frigidũ, vel ex ipsa dubitatione satis cõstat: neutrũ vero quodam modo, vtrũq; horum sit necesse est. Si-B quidẽ cũ neutra tripliciter dicatur, vti diuisit Herophilus, partim amborũ extremorũ participatione, partim neutrius, partim nunc illius nũc huius, oĩno & hæc aut aliquo significatorũ, aut aliquibus, ex neutrorũ natura fuerint. Mihi sanè magis videnť vtriusq; extremorum participatione: & q̃ nunc sensibiliter calfacere videanť, nunc rursum refrigerare. Si ergo neutra dici possint acetum & rosaceũ. Quòd si quis ea neutra ostendere coneť, quia neutrũ extremorũ participent, ne illi quidẽ ẽt forte probabiles quædam rõnes deerunt, sed non erunt demonstratoriæ ac scientificæ. Id me exacte compertum habere confido, & maxime de aceto. Nam q̃ suæ vtrisq; sint rõnes probabiles, tum ijs qui frigidissimũ demonstrant, tum ijs qui calidissimum, non paruum indicium est ipsum vtriusq; esse particeps: admodum tñ difficile est rationi, contrariorum participationem cõcedere, cum non liceat substantiam eius aut soluere, aut scindere, velut in lacte facimus, & alijs cõpluribus, quæ omnia sermonis progressus aperiet. Proinde euidentius magisq; periculo vocãs principium optamus assequi. Porrò vt mihi quidẽ videtur, indagandum illud principium est ex naturæ tũ tenuitate, tum crassitie, de qua dictum quidem supra est: verũ nunc quoq; copiosius de illa differere expedit, quandoquidem & Plato de principijs longum haberi sermonem oportere prodidit.

Quo pacto Aerem dicamus Tenuium esse Partium, & Nec Omnem Ignem esse Tenuium partium, Nec Quicquid Tenuium est partium, esse Ignem. CAP. 22.

C

IGitur nemo aerẽ nõ dicit esse leptomere i. tenuiũ partiũ, q̃ videlicet in tenues facile partes cõminuať, quodq; p corpora dẽsissima expedite penetret: aut si ex alia re quapiã leptomereiæ i. tenuitatis partiũ, vocabulũ illi attribuãt, clare nos doceãt. Nec. n. ex corpusculis exilibus tenuibusq;, vt alterius sectæ principes asserũt, & nos quoq; aerẽ constitui fatebimur: nã cõtinuus est, totusq; vnus, nihil vsquã in se vacui cõtinens. Porrò in eiusmodi corporis natura tenuitas partiũ intelligiť ex sola in tenuia diuisionis celeritate. Verũ si ea rõne aer est tenuiũ partiũ, haud oĩs ignis tenuiũ erit partium: quippe cũ æs, ferrũ, lapis, lignũ, atq; adeo quicquid in carbonẽ verti põt, fit ignis, non tñ q̃ antea tenuiorũ partiũ: flãmæ tñ, cum aliud sint ignis genus, re vera tenuiũ partiũ sunt. Quocirca non oĩs ignis est tenuiũ partium, neq; quicquid tenuiũ partium, protinus & ignis fuerit: siquidẽ et pruna ignis quidẽ est, sed nõ tenuium partiũ: et aer tenuium partiũ, verum non ignis. Quid ergo tã in promptu habẽt hasce propositiones vtrasq; tũ medici tum philosophi paulo minus oẽs, Omnem ignẽ esse tenuium partiũ, & quicquid tenuium partiũ sit, esse igneum? Nã si acrius quis attẽderit, animumq; diligenter aduertat, haudquaq; dixerit prunã aere tenuiorũ esse partiũ. Memoria nãq; repetamus ambientis nos aeris puritatẽ ac partiũ tenuitatem in vehementi frigore & boreali con-D stitutione: ipsamq; cum ferro componamus ignito: manifesto enim ex illius modi exemplis cognoscemus frigidum quid esse, quod sit exacte tenuium partium: & calidum, quod sit crassarum.

Non Omne quod Mordax est, Tenuium partium esse, aut Calidum. CAP. 23.

QVocirca haud cõcedendũ arbitror quibusdã, qui acetũ ex eo, qđ mordax sit, tenuiũ partium et calidũ esse colligunt: nec. n. quicquid tenuiũ partiũ fuerit, id et calidum est: forte verò nec quicquid mordax fuerit, & tenuiũ partium. Verũ in præsens id illis deť, tametsi adferre liceret niuem, boreã, aquam frigidã, non oculis dũtaxat, sed & vlceribus, & raris corporibus oĩbus, mordaces, vti Hippocrates inquit, Vlceribus frigidum mordax. Verum ẽt si quis et illud, vt dixi, concedat, quicquid mordax fuerit, esse tenuiũ partium, nõ statim & calidum concesserit. Itaq; nec acetum proinde q̃ mordax sit, calidum fuerit, sed tenuium partiũ, vti aer borealis, non tñ calidum. 5a. Aph. 20. Ex. ord. 39. a

Quomodo Acetum Obscure videatur Calfacere. CAP. 24.

VNde nam igitur quibusdã obscuræ cuiusdam caliditatis sensus oboritur? Fortassis, vt ante dixi, ex contrarijs facultatibus compositum est, perinde vt lac. Forte verò caloris ipsius reuocatione. Possit etiam, cum asperum molestumq; habeat transitum, dolorem inde ciere, atque eum in locum calidam elicere fluxionem, siquidem id palàm est partibus dolentibus quippiam influere. Verum multum influere nequeat, quandoquidem acetum frigidum est, & proinde id quod accurrit,

currit, repellens. At quod planè tenue est, id medicamẽti ansas effugiens, prȩterlabitur, atq; in parte figitur, haud etiam retrorsum, sicut id quod crassum est, repulsum. Sanè ad vnguem tenuis quidam efflorescere rubor in partibus ab aceto iritatis conspicitur. Forte verò alia causa est, quæ comprehẽdi nequeat. Nã ob id ipsum procul ordiendã facultatum explorationẽ prohibuimus, quia in naturalia incidere problemata necesse est, eaq; non leuibus ambiguitatibus perplexa. Nobis igitur haud statutũ est, sicut ijs qui naturam rerum scrutantur, oẽs omnium rerum causas exquirere, verũ medicaminũ facultates cognoscere, quò & illis dextrè vti, & boni compositorum euadere artifices possimus. Nam ꝙ sit impossibile aut probe ipsum medicamentum cõponere, aut eo quod ab alio compositum est, idoneè vti, anteq; simpliciũ medicaminum facultates pernoueris, abunde in libris tum de Curandi ratione, tum de Medicaminũ compositione conscriptis ostenditur. Cũ ergo is nobis in hac tractatione propositus sit scopus, vbi primum quod ab illis vtile est inuenerimus, à physicis problematis recedendũ est, quæ innumeris dubitationibus sunt intricata: quippe, cum in qua in vniuersum temperatura, aciditas, dulcedo, {lentities,} amaritudo, salsedo, austeritas, acrimonia, & aliarum qualitatum singulæ prouenire sunt natæ, physici viri scrutari nituntur, hȩsitationes tum plurimæ, tum maximæ, in oratione existere assolent. Has ego non secus vitandas censeo, quã quædam præcipitia, cum præsertim ad manum sit via regia, qua medicamenta iudicare liceat. Primumq;, quod paulo ante prȩcepi, perpendendũ, nullam in ambiguo esse facultatẽ eorũ medicamẽtorum, q̃ vehemẽter aut excalfaciũt, aut frigefaciũt: verũ de quibus ambigitur, neutra sint, necesse esse: Deinde pleraq;, vt ad sensum simplicia, ex pugnãtibus constare facultatibus: non.n. solũ lac, sed ẽt sulfurosæ, bituminosæ, nitrosæ, & quæcunq; eius sunt generis sponte prouenientiũ aquarũ, ex pugnantiũ facultatũ mistura nascunt: siquidem aqua ex sua natura frigida est & humida: bitumen aũt, sulfur, misy, chalcitis, & eius generis alia, calida. Meminisse vero ẽt oportet calidorũ haud pauca, crassæ esse essentiæ: nec pauciora frigidorũ, tenuis: ac ꝭm hȩc principia tuto de medicaminũ viribus pronũciare. Sat igitur fuerit, tenuium partiũ, refrigeratorium, exiccatoriumq;, acetum dixisse, omissis super illis rationibus nimis physicis, {quæq; magis ad naturam rerũ scrutantes attinent:} nam ex illorum scientia, quo pacto alijs medicamentis misceri ipsum liceat, cognoueris.

Veteres medicos Perperam Indefinitam reliquisse Facultatis eiusdem generis Medicamentorum Qualitatem. CAP. 25.

QVocirca non possum eos non culpare, qui de viribus eius prolixa quædam nugant & garriunt: magis etiam, paulo minus medicos oẽs, quibus curæ non fuit simplicium oĩum medicamentorũ in maioris minorisq; ratione vires discernere: sed satis eis fuit, hæc quidem, verbi causa, calfacere dixisse, illa vero refrigerare: tum hæc humectare, ista exiccare. Nec enim absolute sic nouisse expedit, sed quatenus psyllium refrigeret, quatenus solanum, aut scandix, aut cerussa, aut portulaca, aut lactuca: Tum quatenus excalfaciat casia, quatenus cinnamomum, aut amomum, aut cardamomum, aut maiorana. Sic & in humectantibus & exiccãtibus facultate pharmacis: Non enim vtile est generale solum nouisse, verum quid primum recesserit à symmetro et medio contrariorum facultatibus: Deinde quid illi proximum, tum tertium, quartum, quintumq;, si fieri potest, recessum siue ordinem, planis limitibus discernentẽ definire oportet. Quandoquidem in tali facultatum notitia tum artificialis simplicium vsus constitutus est, tum à ratione proficiscẽs ac methodo compositio. Facitq; præter hæc, vt quæ composita iam sunt, rite vsui accõmodare possis. Sanè id quidem difficultatis atq; laboris plenissimum est, multamq; poscens tum diligẽtiam, tum vsum. Ab experiẽtia verò auspicari in id genus oĩbus necesse est, velut iam propositum est: tum tuto ac diligenter colligere, ab ambiguis quæstionibus cauendo. Eoq; mirari quispiam possit eos qui talia exquirunt, cum illos implicantes sese quæstionibus scriptisq; animaduertat, quemadmodum consueuit Herodotus.

* *Cod. græci antiqui habent sandyx.*

Perperam Superioris seculi Homines à Compositis medicamentis orsos, Eorum quæ in illa ingrederentur Simplicium pharmacorum Iudicasse facultates. CAP. 26.

SIquidem ab omni vetustissima compositorũ medicaminum historia orsi, ad expendenda quæ in illis sunt simplicia transeunt. Ac qm̃ his, exempli causa, calfacientibus medicamentis admistum inuenitur acetum, proinde & ipsum esse calidum cõtendunt. Neq; enim an recte admistum fuerit, constare potest prius, ꝙ eius seorsum vim totam perspexeris. Neq; si id detur, etiam nota est componendorum medicaminum ratio, per quam iudicantes inueniemus, qua ratione multis excalfacientibus medicamentis vnum admistum sit frigidum: aut certe refrigerantibus, quod calfaciat. Porrò, vbi etiã latentes affectus memorant, ad quos congruere videantur, ac deinde dogmaticis opinionibus paralogismos connectunt, ex quærendis quærenda, ex obscuris obscura, inuicem colligentes, tum profecto vel maxime alijs suas produnt ineptias ac nugas.

Quòd & Empiricis Contradicendi præbeant occasionem, Qui Citra iudicium ac discrimen & simpliciter Compositis omnibus facultatibus Fidem habent. CAP. 27.

NAm omitto, ꝙ Empiricis etiam reprehensionis locum ipsi exhibent, ex quo prompte compositis facultatibus omnibus fidem habeant: tanquã fieri non posset, vt pars magna earum errore non vacaret, perperãq; esset composita. Dicent enim arbitror, sicut sanè dicunt, frustra nos

primas

A primas effectrices q; cuiusq; medicaminis facultates exquirere, cùm ab experientia inuenta iam antea sit tum compositorum, tum simpliciũ medicamentorũ, innumera multitudo, quibus & ipsi fidẽ habent, qui frustra primas facultates exquirunt. Quippe si particulares eorũ vsus omnes comperti sint, eos q; vnanimiter omnes prædicent: cęterũ de causis ob quas agunt, non dũ conueniãt: liquet non ex primarum facultatũ notitia medicamentorum tum compositionem, tum vsum, esse inuenta: sed ea composuisse experientiã, at rationem ad probabilitatem vsq; duntaxat procedere.

Hæc atq; eiusmodi alia multa, qui experiẽtiam profitentur medici, ritè in illos dicere videbuntur, qui omnibus quomodocunq; conscriptis pharmacis fidem habere non verẽtur, causas tñ interim titulis virium ac promissis eorũ aptare nituntur. At ego nec illud quoq; { in illos } addere grauabor, Herodotum alias sectas omnes prauas reputare præter eam, quæ spiritibus omnia tribuit, {πνευματικὴν Græci vocant:} Metrodorum omnes prẹter Asclepiadeam: & Zenonẽ prẹterq̃ quæ ab Herophilo inuenta est: & Hermogenem prẹter eam quę Erasistratũ autorẽ habet: & aliũ atq; alium oẽs damnantem extra suam: De compositis tantũ medicamentis citra probationẽ atq; experimentũ scriptis omnibus fidem tribuere, siue à sectæ suæ hominibus sint scripta, siue diuersæ, siue etiã à quopiam ex plebe. Quin verò etiã causas subinde reddere conãtur probabiles
B medicamentorum pessima ratione compositorũ, & (quod hoc est mirabilius) etiam si nullum eorum quę laudant, fecerint periculum, sed alijs duntaxat credant. Quemadmodum cùm quidã nuper mirificas multas q; podagrici medicamenti laudes iactasset: atq; eo etiamnum loquente forte fortuna aduenisset podagricus quidam, qui tam mediocriter laborabat, vt incedere etiam posset: nos q; iussissemus, in illo primũ prẹberet experimentum: ille acquiescens pedi pharmacum apposuit. At vir ille noctem totam insomnem egit: ac postero die tantum abest vt cõmodè sicut antea incederet, vt ne gestari quidem posset. Adeo citra vllam explorationem ac temere tum alijs quidem fidem habent, tum alios alij scientes ac sponte fallere gaudent. Porrò etiam si omnes medicamentorum quę memorant, compositiones probè essent comparatæ, veruntamen speculationis eorũ vsum ex ijs quæ factitant euertunt. Aiunt enim ad prẹparanda medicamenta cõposita, ea q; ritè vtenda, simplicium facultates inspici ac considerari: in q; *eõrum testimonium tantum nõ omnes veterum citant, Erasistratum, Herophilum, Philotimum, Dioclem, Praxagoram, & ipsum ẽt Hippocratem. Porrò vbi ad exploranda ea accedunt, ita nobiscum agunt, ac si omnes perspectas iam haberemus facultates compositas. Atqui inquiet, opinor, ad eos quispiam: Quo pacto non frustra simplicium quæratis facultates, si omnes compositorum iam noscitis? nam si quorum gra-
C tia simplicium facultates inquiritis, eas omnes iam nouistis, superuacaneũ est illas exquirere. Cęterũ si vel hoc quoq; quis illis cõcedat, saltem id quod & supra positũ est nescio quo pacto q̃s perferat, cùm pugnantia cum rebus euidenter apparentibus, prolixis rationibus adstruere conantur.

*Al. τούτου idest huius.

Sensus Haud contemnendos esse, Tanquam ad explorandas Simplicium medicaminum Facultates sint Insufficientes. CAP. 28

SIquidem in quendam etiam iam incidi tantæ stupiditatis hominem, vt contemnendos esse sensus existimaret. Quem cùm rogasset quis, num ipsi piper album videretur calidum, ita q;, vt par erat, annuisset: rursum q; alter percontaretur vnde id sciret, ac ille responderet tale apparere: meritò ab ijs qui prẹsentes erant derisus est, qui quod diceret nõ intelligeret. Ipsum enim hoc apparere, fidẽ haberi ab illo sensui indicabat, quem paulo antè tanquam fallacem contempserat. Nam per deos, vnde ignem scimus calidum? aut quo syllogismo docti, aut qua demonstratione persuasi? tum vnde glaciem frigidam esse didicimus, nisi ex sensu? Ac postea reperiantur, qui ipso sensu neglecto physicis problematis libros impleant. At non illo ex genere est, quam ob causam acetum terram fermentet: licet enim nobis dicere q; nos lateat, sicut talium problematum pleraque. Si verò quis promptè dicat, quia aut calidum sit aut frigidum (vtrunq; enim dicunt) in am-
D biguas obscuras q; rationes se ipsum conijciet.

Vtrum in Oxycrati potu Acetum admistum sit duntaxat vt aquam deducat, An etiam vt ipsum quoque refrigeret. CAP. 29.

MEcum certe probè actũ putem, si quæ sensui apparentibus vicina sunt, atque in propinquo posita, exactè inuenire possim, discernẽs in eis ac separãs quod ex se est, ab eo, quod ex accidẽte ꝓuenit: Velut exẽpli gratia q̃m ęstiuo tp̃e oxycrati potu q̃dã planè refrigerant, atq; expertes sitis permanẽt: sed nõ dũ constat, an id aceti gratia eueniat: pauculũ siquidẽ eius copiosę aquę mistum, non calidũ, sed q̃ fieri potest maximè frigidũ ebibunt. Nã dixerit forte quispiam, quia tardiuscule permeet aqua, & plurimũ temporis moretur in hypochõdrijs nec deorsum concedens, nec in corpus se diffundens, idcirco illi acetum misceri tanq̃ in omnem partem ferendæ futurum vehiculum: Sic etiam si cum vino bibatur aqua, sitim efficacius extingui, q̃ si sola, vino s. ipsam ad distributionem promouente: Itaq; refrigerationem, sitis q; sedationem ab aqua prouenire, vt quæ frigidæ naturæ sit & humidæ: cæterũ adminiculo esse, ac velut alas illi ad omnes corporis partes permeandas addere tum vinum, tum acetũ, quę ipsa nequaquã frigida sunt & humida: siquidem præstare, sic sola exhiberi potius, q̃ cum aqua, q̃n ea facile præ tenuitate in corpus distribuãtur, & ab hypochondrijs recedant. Porrò q̃m semel in hunc sermonẽ deuenimus, nihil obstat quò mi-

nus

nus omnem exacte perficiamus. Nam q̄ fieri possit, vt & aquam acetum deducat, nec tamen ipsummet refrigeret: & non deducat solum; sed etiam refrigeret: certo certius est: Verum vtrum cum veritate coniunctum sit, id considerationem postulat. Distingui autem id possit tantummodo, sicui exhibeas acetum & vinum, vtrunq; seorsum & per se. Apparet enim à vino homini semper sitim increscere, ab aceto verò epoto interim quidem augeri, interim vero sedari. E

Quæ sit Sitis Causa. CAP. 30.

QVippe cùm & Sitis duplici ratione prouenire soleat, partim humoris inopia, partim caloris copia. Quamobrem mirū videri non debet, si priorem quidem sanare nequeat, alteram possit: siquidem humectare nequit, at refrigerat non instrenuè. Quapropter neq; à sicca dispositione prouenientem sitim, neq; à calida & sicca vnq̄ sanare queat epotum acetum: at si q̄n in vnum coeant humiditas atq; caliditas, eiusce quidē sitis optima medela acetū est. Rara sanè eiusmodi affectio est, in aquæ inter cutē affusionibus (παρέγχύσεις Greci vocant) nōnunquā prouenies, cōgesta nimirū in ventre salsi humoris copia: tum ēt si quibus pituita salsa ventri illita inhęserit. At q aliter siti premuntur, puta in febribus ardentibus, & alijs omnibus exurentibus febribus, qui q; æstate laborant, ac in graui æstu, cōposita ijs est affectio, ex caliditate videlicet & siccitate: quare nō iniuria cōposita illis medela est acetū, vt quod strenuè refrigeret, & quouis expeditè p̄meet: & aqua, q̄ supra q̄ q̄ refrigeret, oīum sit vel humidissima, nihil est enim aqua humidius. F

Medicamentum Quod in Iudicium venit, Non mistum, sed simplex esse oportere. CAP. 31.

QVemadmodum ergo haud satis secura est procul à sensu ducta de explorando medicamento ratiocinatio, ita nec ipsius alteri cuipiā permisti usus. Siquidem ipsum per se solū quod iudicandum venit, expendere oportet tum in sanis corporibus, ijs q; temperatis & intemperatis, tum in morbo alicui obnoxijs: In temperatis quidem, velut supra positum est: In intemperatis, sicut dixit Hippocrates, Naturis picrocholis, hoc est, quæ amaræ bilis succo abūdant, vtilissimum esse acetum: qui vero temperaturam sortiti fuerint melancholicam, aduersissimū. Porrò in morbo aliquo affectis, si simplex fuerit, in simplici exploretur affectu: Sin mistum alicui, necesse est quod commiscetur, temperatura sit medium, sicut in aqua & cerato simplici superius declaratum est. Rationabile quippe arbitror, q̄ nulli diuersi temperamenti sit mistū, sed quàm fieri queat medio coniunctum, ipsum eorum, quæ perficiuntur, causam existere. Nam simplici cerato quod neq; calfaciebat, neq; refrigerabat, aqua admista frigida refrigerauit, quippe quæ temperiē habebat frigidam. Quòd si excalfacientium quippiam eiusmodi cerato cōmiscuisses, profectò calidum id medicamentum euasisset: quemadmodum in affectibus compluribus sæpenumero euphorbium aut castorium temperauimus. Sic si acetum simplici ad amussim cerato cōmisceas, cerato ipso longe frigidius medicamen effeceris: tanq̄ nimirum, quod admistū est, sit frigidū. Erit q; tibi id remedium vel optimū ad erysipelata, phlegmonas, herpetes, carbunculos. Si autem quod mistum est, tanq̄ simplex expendas (nam id etiam moliūtur) longè maximè hallucinaberis. Nam vlcerū glutinatorium non acetum, sed oxycratum, dicendum est, aliam multo naturam ab aceto obtinens. Siquidem quemadmodū carnem producere in vlceribus nequit ærugo, sed ceratū exiguum quiddā habens æruginis: ad eundem modū neq; acetū conglutinat, sed aqua aceti pauxillū accipiens. Ipsum vero p̄ se ac syncerum acetū vlcera quæ glutinationem desiderant, mirū in modum exasperat, vtpote partiū tenuitate erodens, ac dolorē excitans. Quamobrem haud meritò, nec conuenienter talia dictitant, nec melius item faciunt, cùm ignotis ignota connectunt. G

Quòd neq; Adstrictoria omnia conglutinent, neq; Conglutinatoria item omnia adstringant. CAP. 32.

QVippe, cùm nihil seorsum de glutinandis, aut carne implendis, aut cicatrice obducendis vlceribus, demonstrarint, ex inductione t̄n colligunt, adstringentia omnia dicētes vlcerū esse cōglutinatoria. Oportet aūt nō ex inductione, sed p̄ demonstrationē in genere talia accipere, quemadmodum nos facturi sumus in curandi rationis cōmentarijs. Immo absolute quiduis tale dictum, non modo indemonstratum est, sed etiā falsum. Neq; enim chalcitis, neq; galla, neque malorum punicorum putamina, neq; omphacium, neq; alumen, multo q; minus æs vstū, neque æris squama, neq; misy, vlcera glutinare possunt: alia q; innumera sunt inter adstringētia, quæ glutinare nequeant. Porrò siquis non hoc, sed glutinatoria omnia adstringentia dixerit, proferetur & hic quoq; non pauca quę citra adstrictionē conglutinent. Neutra igitur vera oratio est, si simpliciter atq; indiscrete efferatur, neq; cùm dicunt adstringentia omnia vlceris glutinatoria: neq; cùm aiunt, quæcunq; glutinantur, adstringentium beneficio glutinari. Porrò multo sanè ēt magis tum absurda, tum falsa ac præter sensum asserunt, cū mordacia, acria, amara, salsa, ad hæc q; mollissimas iucundissimas q; sortita sunt qualitates, adstringere dictitāt: tanq̄ ad sensoriū gustus non pertineat, quod adstringit, sed ex illorum impositione atq; arbitrio debeat accipi. Malum enim granatum, & malum, verbi causa, & mespilum, & pyrorum quędā genera; & myrta, & sorba, vinum q; tum amynæum, tum marsum, euidenter nos adstringunt: At triticum, & zea, & milium, Herodotum forsan adstringebant, aliorum autem omnium neminem. Sexcentos enim q̄nq; super his sum percōtatus, & in primis super amylo: nam & ipsum adstringere ait Herodotus, sicut & piper: quod nec ipsum vllum omnino aliorum hominū, qui syncere & incorrupte qualitates H

expendunt,

A expendunt, adstringit. At Herodotus cuncta confundere non est veritus, ait'que, & quæ acerrima sunt facultate, & quæ summe rodunt, & quæ mollissima sunt ac mitissima, omnia adstringere: tanquam in hoc, vt quosdam sensu defraudet, victoriam statueret. Verum nō ita se res habet, cum ea vel maxima futura sit prauitatis dictorum eius probatio.

Quòd non omnia adstringentia refrigerent. CAP. 33.

QVin vero & Asclepiades* Metrodorus, tanquam illum etiam superare contenderet afferendis de sensu mendaciis, cum alia quædam, tum resinam & bitumen calfacere nos denegat, atque adstringentia omnia refrigerare dictitat: cum, si nihil aliud, saltem chalcitis, chalcanthos, & misy, quæ valenter adstringunt, tantam assecuta sint caliditatem, vt nos etiam exurāt. Nihil est ergo mirandum, si prolixa quædam nugentur, seipsos'que nō nulli fallant, cum de manifesto apparentibus verum fateri non audent.

* Al. Asclepiadeus

Perperam Herodotum ac Dioscoridem, quæcunque aut profluuiis, aut dysenteriis mederentur, adstringentia censuisse. CAP. 34.

ITtaque ex eis quidam, puta Herodotus & Dioscorides, medicamenta quædā ex eo, quod diarrhœis aut dysenteriis medentur, adstringere ea colligunt: quanquam ne minimū quidem habeant B adstrictionis, immo prorsum contra rarefacientia nimirum sint & laxantia: cum alioqui quæ adstringunt, corpora contrahant, condensent, constipent, atque cōstringant. Nam semel sensibus pro nihilo habitis atque contemptis, euerterunt confuderunt'que omnia, quæ planè sensu dignoscere est, hæc praua ratione asserentes. Nam adeps caprinus omnibus, quæ aut gustu aut facultate sunt adstringentia, aduersissimus est, velut etiam farina triticea, & amylum, & innumera eorum, quæ vim habent tum emplasticam, hoc est illinendi, tum mitigatoriam, atque acrimonias hebetandi, ea'que ratione iis, qui acria mordacia'que per aluum excernunt, auxiliantur. Sanè esto & oleum ex adstringentium numero, quoniam sępius iis, qui grauiter mordicabantur, infusum profuit. Esto vero etiam & cera, & adeps suillus, tum gallinaceus, & anserinus, chondri tragi'que succus. Nam hæc quoque infundimus, & ceratum quandoque iis, qui vehementer mordicātur, sicuti & adipem caprinum. Verum efficacius auxilium affert caprinus, quia scilicet facilius & cōcrescit, & intestinis inungitur, plurimo'que tempore inhæret. Porrò siue ob crassitiem, siue aliā ob causam celeriter concrescat, non est opus in præsentia inquirere, re ipsa euidenter apparente. Verum, quemadmodum, quòd ocyssime concrescat, atque intestinorum morsus obtūdat, ex rei euidentia credibilius est, sic sanè etiam, quòd nulla insit aut frigiditas, aut adstrictio. Atque hi quidem C ex obscuris ratiocinantur de apparentibus, immo autem, si verum fatendum est, seipsos potius decipiunt. At nos tanto decet magis ad sensum accedere, tanto'que diligentius perpetuo illi attendere, quanto plura in eo peccent sophistæ omnes, falsa'que de eo asserant. Rursum ergo, vbi prius memorauerimus, quæ idiotas non fugiunt, ipsis'que haud ignota erant, cum non dum contendendi libidine in sensus peruenissent contemptum, postea autem per superuacaneam sapientiam amiserunt, ad id, quod continuum orationi est, transibimus.

De propriis sensus cuiusque sensoriis. CAP. 35.

VNaqueque sensilium natura priuatim subiecta est, tactui quidem caliditas ac frigiditas, durities & mollities: albedo vero, nigredo, flauedo, rubor, atque, vt summatim dicam, vniuersum colorum genus, visui: amaritas, dulcedo, austeritas, acerbitas, aciditas, salsedo, acrimonia, gustui: plane'que demens videatur, si quis gustu colores iudicare tentet, aut sapores visu: eodem modo de tactu cognoscendum est, reliquis'que sensibus, si quidem tactu iudicandæ sunt differentiæ tangibiles, auditu audibiles, odoratu odorabiles. Quæ cum sic sese habeant, audiamus, quæso, Platonem gustabiles differentias exponentem. Haud tamen animus ipsius physiologiæ attendendus est. Nec enim nunc tempestiue eius meminero, neq; in hoc viri testimonium cito, sed tan-
D tum vt ostendam, qua de re quodq; nomen efferre Gręcis mos est. Ausculta ergo differentem Pla-
« tonem. Tenduntur à lingua venulæ ad cor, saporū nunciæ, in quas si qua ita inciderint, vt humi
« dam mollem q; carnis partem penetrantia, terrestri sua natura liquefacta, venulas contrahant atq;
« desiccent, siquidem asperiora sint, acerba: si minus aspera, austera nuncupātur. Cæterum, quæ eas
« abstergunt, totam'que linguam abluunt, si quidem id supra modum efficiant, simul'que aliquid
« absumant, vt de natura aliquid colliquent (qualis est nitrorum facultas), amara omnia appellan-
« tur. At, quæ nitri virtute inferiora sunt, ac moderata vtuntur abstersione, salsa citra asperam ama-
« ritudinem, & grata nobis magis apparent. Quæ vero, vbi oris caliditati applicata, ab eo'que mol
« lita & feruefacta, ipsum vicissim recalfaciūt, atq; accendunt, pręq; leuitate ad capitis feruntur sen
« sus, ac quæq; obuia incidunt, talia omnia has ob vires acria nuncupata sunt. Eadem vero ista in-
« terdum à putredine attenuata, & angustas ingredientia venas, partes inibi tam terrenas, quam
« quodam modo aerias, mutuo incursu mouent, ac misceri compellunt, commistas vero circumla-
« bi alias, & alias ingredi, ingressu q; suo penetratas concauas circuntensas'que efficere, eas'que hu-
« more circūfuso concauo, interim terreno, interim puro vascula aeris ex aqua concaua rotunda q;
« effici: ac, quę ex puro constant, perlucida sunt, & vocantur ampullæ: quę vero ex terrestri agitato
« elato q;, ebullitio fermētatio q; nuncupantur. Harum affectionum causa acidum cognominatur.

Omnibus

Omnibus uero, quæ de istis dicuntur, affectio contraria ab occasione nascitur cōtraria. Porrò, vbi E »
ingredientium constitutio in humidis familiaris linguæ habitui existit, quæ exasperata quidem »
fuerint, lenit: quæ vero præter naturam aut coierint, constiterint'que, aut fusa laxa'que fuerint, »
partim contrahit, partim laxat, omnia'que quàm maxime ad naturæ statū reducit: quicquid eius- »
modi est, iucūdum, suaue'que, & cognatum est omnibus, violentarum'que passionum remediū, »
ac medela, nominatur'que dulce. His verbis Plato, quæ nos vocare solemus austera, quæ acerba, »
quæ salsa, & nitrosa, quæ amara, quæ acria, quæ acida, quæ dulcia, exposuit. Id videlicet, quod à nobis στύφον siue adstringens dicitur, ipse austerum nuncupans: nam sic à vetustioribus Græcis appellari solet. Non tamen omnia in vnum confundit, sicut ij faciunt, qui & piper adstringere dictitant, cum ex acrium sit natura, & acetum, quod ex acidis est, nec sanè etiam veriti dulcissimorum quædam adstringentium numero adscribere. Ex quo fit, cum omnia confundant, ut protinus nec facultates inuenire omnino ualeant. Omnis enim inuentionis demonstrationis'q; principia sunt, quę sensui, atque intellectui euidentia sunt. At isti hæc ambo perturbant: atque omnes in unum confundunt cum sensuum actus, & passiones, tum multo etiam magis intellectus, ac rationis, nimirum haudquaquam in speculatione logica uersati. Itaque operæpretium est nugacem illorum loquacitatem omnibus modis effugere, ne quid nobis quoq; affricetur uitij ex tam prolixa illorum, futili'que nugacitate. F Porrò haud leue negocium est dedocere, ac trāsmutare eos, qui ab illis usque adeo peruersi sunt, ut & sensum contemnant, & nequaquam in speculatione logica se exercuerint, plane'que rudes sint rationum, quas de natura philosophi considerant. Omnino enim saltem uel id didicissent, quæ in illis sunt ambiguitates, fugiendas esse, caute'que obseruandas: tum sensibus magis super simplicium medicaminum facultatibus, quàm rationibus haud satis integris, committendum esse iudicium.

De propriis linguæ sensoriis. CAP. 36.

VErum tales dedocere, ac uelut transformare est impossibile. At aliorum tamen gratia, nimirum quos conatus noster iuuare poterit, resumēda est, diligenter'que definienda tota de propriis linguæ sensoriis oratio. Nuncupatur igitur tum à Theophrasto, tum ab Aristotele, tum à Mnesitheo medico gustandi facultas, græce χυμὸς (nos saporem dicimus) secunda syllaba ab μ litera incipiente: at ex humido, sicco'que consistentia, eorū uidelicet, quæ à calore concocta sunt, χυλὸς (nos succum dicere possumus) à litera λ secūda incipiēte syllaba. Tametsi ab ætate illis maioribus non modo Atheniensibus, sed & Ionibus utrunq; per μ literam scribi consueuerit. Siquidem & apud Platonem, & apud Hippocratē, ueteres'que comicos sic scriptū reperitur. G Vocetur autem in præsenti quidē sermone, clarioris doctrinæ gratia, gustatoria facultas, siue qualitas, siue utcunq; cuique appellare libet, per literam μ, χυμὸς (nos saporē nominabimus.) Humor autem incrassatus tum in animantibus, tum in plantis, χυλὸς, secūda syllaba à litera λ incipiente (nos, ut diximus, succum uertemus. Sciendum ergo sapores, qui tum in unoquoque animali, ac planta, tum in terra inueniuntur, plurimos esse, nec facile specierum numero comprehensibiles: cęterū differentias gustabiles aliis octo visas, aliis numero septem, non nullis autem & his quoq; paucio res. At Plato in Timęo in suprapposita dictione primum duos sapores memorat eiusdem speciei, sed in ratione maioris, ac minoris differentes: eorum alterum austerum, alterum acerbum nominat. Fuerit autem austerus, quem στύφοντα (adstringentem voco) nuncupamus: porrò acerbus huius intentione prouenit, velut & ipse Plato significauit. Atq; hos sanè pro vna specie numerabimus. Altera est eorum, quæ illis opposita sunt, nitrosorum videlicet, salsorum, & amarorum. Et in his quoque amarus ex nitrosi prouenit intentione: salsus vero aut nitroso imbecillior, aut adstrictionis quoque assumens aliquid. Deinde à Platone acris expositus est, mox acidus, postremo dulcis. At à Theophrasto additus est vnctuosus, siue pinguis, à Platone quidem in sermone de propriis linguæ sensoriis præteritus, verum paulo ante plantarum succis adscriptus, vbi vino- H sum ab oleoso & melleo discernebat. Porrò in illo sermone tribus nunc memoratis quartum adiecit succi genus, vna appellatione comprehensum, ὀπὸν nominans. Vbi autem ad gustus sensoria transiit, protinus dulcem memorauit (nihil enim retulerit, dulce, an melleum dicas, velut nec pingue, an oleosum) omisit autem pinguem, vt qui ad gustum nihil attineret.

A.li.2. t.1. c.3. fol.93.f

Qua differat adstringens ab austero, & acerbo, reliqui'que inter se sapores. CAP. 37.

QValis autem eorum sit vnusquisque, exponere quidem exactè est impossibile, quandoquidem nec aliam vllam sensoriam passionem: verum ei, qui eodem sensu communicauerit, licet suggerere. Ergo, si quis aut cydonia, aut mala, aut mespila, aut myrta gustauerit, procul dubio cognoscet alium nobis ab his in lingua moueri sensum, alium ab adstringentibus corporibus. Nam, quæ adstringunt, introrsum pellere contactam nostri partem ex omni parte apparent, id q; æquabiliter, velut ęqualiter pellentia, ac stipātia, cōtrahentia'que. At austera in profundum etiā subire videntur, atq; asperū quendam, inęquabilem'que mouere sensum, tanq; resiccantia, & humorem omnem corporū sensilium depascentia. Ex quo fit, vt alia sit passionū proprietas, quę'q; haud facile, lucide'q; explicari possit, tum ab adstringentibus nos corporibus, tum ab austeris saporibus. Sed quiuis tñ, qui homo est, facile, quod dico, comprehenderit. Porrò, quādo,

Astringe[illegible] Austera

quod

A quod linguæ nostræ admotum fuerit corpus, valde desiccat, cōtrahit, & in multam profunditatem vsque illam exasperat, sicut pyra syluestria immatura, & corna, eiusmodi omne acerbum appellatur, ab austeris intentione duntaxat diuersum. At quod nos adstringens vocitamus, haud temere à Theophrasto dictum reperias. Videtur autem idem significare quod austerum, aut certe commune esse genus tum huius, tum etiam acerbi. Quæcunque verò linguam dum contingunt, non contrahunt, neq; constipant, velut adstringentia, immo contra planè agere apparent, nempe detergentia & abluentia, etiam si adstringentium quippiam adiunctum sit, hæc omnia salsa cognominamus. At quæ his etiam magis detergunt, adeo vt etiam moleste exasperent, amara nominantur. Porrò quæ mordicant roduntq;, idq; cum valida quadam caliditate, acria vocantur: sin hæc absit, acida: cæterum hæc fermentandi quoq; vim obtinent. At quę velut inungunt atq; implent, ac in statum suum restituunt exasperatas ac veluti erosas linguæ particulas, hæc si cum voluptate manifesta contingant, dulcia: sin hac sine, pinguia vocitantur. Atq; hoc quidem pacto, quãtum in me fuit, res explicatu longe difficillimas verbis exponere sum annisus. Miror autem, qui tam prompte omnia adstringentia nominent, siue acria sint, siue amara, siue dulcia, siue pinguia, siue acida: cum iam olim rebus ipsis imposita sint nomina, atq; affectuum sensibilium non exigua in B nobis differentia sit. Pręstitisset fortassis, si quidem naturales scrutari rationes voluerunt, apparentia non euertere, nec appellationes confundere: verùm inquirere cuius temperamenti, aut dispositionis, aut corporis constitutionis, aut quomodocunque nominare velint, soboles sit adstrictio, cuius salsedo, amaritas, aciditas, acrimonia, dulcedo, pinguitudo: quæ Plato, Aristoteles, ac Theophrastus conati sunt definire. Clarum quippe est, si ex calido frigido humido siccoq; coeuntibus omnia sunt mista, etiam dictarum quanque qualitatum ex horum constare mistura. Itaque si, quẽadmodum dictorum saporum quisque proueniat, exponere conarentur, lubens equidem auscultarem, gratiamq; haberem non exiguam: At si neque hoc efficiant, immo insuper sensorias omnes differentias in vnum confundant, vt parum absit quin corpora omnia adstringentia nuncupent, sanè nec audire ipse velim: illosq; obsecrarem, vt inanem contentionem relinquant.

Non ad Totam rerum Naturam Iudicandas Medicamentorum Facultates, sicut naturales Philosophi faciunt, sed ad Nostram Naturam. CAP. 38.

AT nos equidem in consequentibus ostendere conabimur, cuius'nam temperamẽti saporum quisq; sit soboles. In pręsenti autem discipulos ad experientiã accessuros assuescere velim, vt C id solum quod ad artem est vtile, prius seligant, vbi iudicare velint, quo pacto vnumquodq; nos medicamentorum afficiat. Quippe non quale ex se sit, & ad totam naturam, consideramus. Nam hoc pacto neq; acetum, neq; marinam aquam, nos exiccare posse, aut sicca esse facultate, dici manifestum est: siquidem vtrunq; illorum actu est humidum. Verùm si nos exiccare appareãt, sicca dicentur, ad nos videlicet, & nostrã naturam, quod perinde est atq; siccatoria esse. Quin etiam & calida, & frigida, & humida eodem dicentur modo, vbi nos scilicet calfaciant, refrigerent, atque humectent: eaq; ad nos, non ad totam substantiam, nec ex se. Atqui si huius dũtaxat meminerimus, certissima omnium erit iudicatrix sola experientia: quam qui relinquunt, atq; aliunde ratiocinantur, non solum falsa pro veris ducunt, sed etiam tractationis vtilitatem subuertunt. Proinde nobis propositum non est, quale ex sua natura quodq; sit medicamentum exquirere, verùm quid in nobis efficere possit. Atq; hic primi libri finis esto. At in secũdo deinceps oleo ac rosaceo exemplorum vice in sermone positis, prauas et inibi ratiocinandi vias monstrabimus: quibus cùm medicorum complures vtantur, in primis quidem se ipsos decipiunt, secumq; alios multos in errorẽ pertrahunt. Porrò vbi id erit absolutum, ad tertium commentariorum transiens quæstiones logicas, quæ vniuersam de simplicibus medicamentis enarrationem antecedũt, explicare conabor: D Vt videlicet in quarto ipsas iam facultates omnium definire liceat: quas protinus à principio fuissem aggressus, nisi plena paralogismis atq; erroribus omnium prope iuniorum medicorũ essent volumina: quos prius extergere, atq; ex animis discentium delere oportet, ne quid veritati obsistat. Nam vt Hippocrates inquit, sic etiam ait Plato: ‖ Non solum impura corpora quantò plus nutrias, tantò magis lædas: verum etiam impuris animis si nutrientes sermones offeras, non modo nihil prosis, verum etiam magnopere obsueris. Itaq; his de causis, tum etiam quia amicorum plerisq; visum est, vt iuniorum medicorum argueremus paralogismos, non tantum in congressibus, quos quotidie cum illis habemus, sed etiam hisce commẽtarijs, necesse mihi fuit diutius prioribus istis duobus immorari: Quò videlicet in tertio purum animi auditorem nactus, quiq; veras assequi rationes possit, tum ea exponam, quæ de huius speculationis principijs nouisse oportet: tum deinceps omnes medicamenti cuiusq; facultates enarrem. Id autem fiet in vniuersum, vt reor, libris vndecim, ea fermè magnitudine constantibus, cuius est hic, qui est omnium primus. Qui cum conuenientem nunc nactus sit modum, finem per hanc dictionem accipiat.

2a. Aph. 10. Ex. ord. 12. c

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBER SECVNDVS

ARGVMENTVM LIBRI

Exponit Vnde Errandi occasionem Veteres medici sumpserint: Prauasq; ipsorum Ratiocinationes Confutat: ac Olei & Rosacei exemplo veram docet rationem Facultatis Medicamentorum Iudicandæ.

Quòd Sophistæ, qui Fidem Sensibus abrogant, Demonstrationis Principia Incertiora, quàm quæ demonstrantur, efficiant. CAP. I.

Rolixa nobis vt sit de simplicium medicaminum facultatibus oratio, limites suos excedentes sophistæ efficiunt. Nam cùm procul principia ducant, sensum'que pro nihilo habeant, sese'que in illa conijciant, quæ philosophis e tiam mbigua sunt, simul cum ijs quæ ipsi ignorant, & ea quæ aperte cognoscuntur, subuertũt. Eaq; pleriq; eorum faciunt non modo naturalis speculationis, sed etiam logicarum methodorum imperitia: quibus vtãt necesse est, quisquis demonstrare quid aggrediť. Itaq; cùm nesciant tum ea quæ bene à physicis viris sunt inuenta, tum ẽt ea de quibus non iniuria illi dubitarunt, vtrisq; tñ contraria asserere sæpenumero audẽt. Sed, Deum immortalẽ, age obsecro, si nũc ego sic orsus dicere, ꝙ cum quatuor sint elementa, aer, terra, aqua, & ignis, nulli tamen cõgenita sit albedo ac splendidus color extra splendorem & ignem: ac deinde citato Empedoclis ac non nullorum physicorum aliorũ testimonio, splendida corpora oĩa plurimũ in se ignis habere dicã, haud curãs aut niuem, aut cerussam, aut glaciem, aut alia innumera tum splẽdidissima, tum frigidissima inspicere: ac mox illa suggerente quopiam, procedentem à sensu confutationem tergiuersatus ad rationem accedi iubeam: ac per eam de rerum natura considerandum, haud quaquam sensibus ratione carentibus vniuersum committendum censeam: nunquid mentem habentibus insanire non videar, haud intelligens vnde rationis desumpsissem initium? Nam mea quidem sentẽtia ex sensu & per sensum omnia id genus cognosci didicimus axiomata, nempe Solem esse splendidũ, flammas subflauas, carbones plerosq; flauos. Ergo si à sensibus recedẽdum est, nulla suppetet demonstratio neq; nobis eorum quæ modo diximus, neq; Empedocli cùm ait, F G

Vndiq; splendentem Solem, calidumq; videre.

Quæ si vera sunt, perspicuum est multo ante illa fidem habẽdam sensibus. Immo, inquiunt, mortales cùm simus, à sensibus auspicemur necesse est: verùm illis haudquaquam perpetuo immorandum, sed ad partem diuiniorem accedendum, nempe rationem: Nam sensum & animantibus rationis expertibus inesse, rationem solam hominibus esse cum dijs cõmunem. Atq; hîc in lõgum orationem extendunt. Quin etiam ex illis quidam & Anaxagoram in testimonium euocãt, qui niuem pronũciarit non esse albam. Hic, inquiunt, vir physicus supra sensum est, atq; eius contemnit phãtasmata: ad rationem ire pergit, eaq; duce rerum naturam scrutatur. At, si me quod in mẽtem venit fari oportet, qui liber sim scilicet, & in tota adeo vita veritatem coluerim, ad insaniæ extremum & vltra, peruenisse illos arbitror, qui talia nugantur. Nam si quę per sensus euidenter apparent, euertant, vnde sumant demonstrationum principia, non habebunt. Sin autem ab ijs tanquam à fide dignis exordiantur, quo iure ijsdem postea diffident? Nam demonstrationum principia certiora sunt q̃ ea quæ per illa demonstrãtur: quippe cum ista aliunde fidem mutuentur: demonstrationum vero principia non solum ipsa per sese, verum etiam ad quærendorum inuentionem quibus credatur, idonea sint. H

Quòd abunde Sufficiat Iudicandis Medicamentorum Facultatibus, quæ Per sensum accipitur Experientia, Iunctis duntaxat paucis epilogismis, siue rationibus communibus. Et quo pacto Rationem Experientiæ subscribere oporteat. CAP. 2.

EQuidem optarim nullas non res clarè sub sensus nostros cadere, nec quicꝙ̃ esse quod illos fugeret: hoc enim pacto nihil dubium, nihil ambiguum aut anceps vsquam foret. Verùm qm̃ illos quædam effugiunt, rationem illis superinducere conandum est, sic tamẽ, vt non procul, vt illi factitant, nec infinita colligamus. Verùm ante omnia nominum significata diligẽter definiamus, nequis postea per æquiuocationem falli possit: Deinde quod ex se quid agit, ab eo, quod per accidens, separetur. De quibus ambobus suprà accuratè disseruimus: significataq; eorum, quæ facultate aut calida, aut frigida, aut sicca, aut humida, aut quiduis aliud esse dicunť, discreuimus. Tum quo pacto propriam cuiusq; medicamenti facultatem ab ijs, quæ ex accidenti sunt, segregans inuenire quis possit, vniuersim quidem in tertio de temperamentis expositum est, atque in hoc tractatu particulatim

A particulatim enarrabimus, ceu in primo iam libro etiam fecimus in aqua & aceto, & hic rursus in oleo & rosaceo facturi sumus, indicantes prius, quantum delinquant medicorum non nulli, qui longè demonstrationum ducunt principia. Nam quid oportuit olei aut rosæ respexisse colorem, quando rebus ipsis variè vti liceat, nec in sanis solum corporibus, sed & ægrotantibus? quippe cum ipsas per se rosas, aut succum earum expressum, corpori tum sano, tum simplici affecto morbo, vt supra diximus, liceat imponere: atq; oleo dulci miscentes, corporibus aut valenter refrigeratis, aut excalfactis, applicare, siue affricando, siue perfundendo, ac irrigando: tum in corpus quoq; assumere, idq; aut superne per os, aut inferne per sedem: ac sic tādem, quid ad vnumquemq; vsum proueniat, inspicere. Nam hoc sanè nomine medicamentorum omnium vires contemplamur, vt sit quo vti oporteat, hypochondrijs aut capite ardore afflictis, aut refrigeratis, aut exulceratis, aut phlegmone occupatis, aut id genus aliud perpessis, tum ipsis, tū alijs omnibus corporis partibus. Ergo cùm tam perspicua simul ac compendiosa adsit via ad ea quæ inquirimus, etiam'ne colores æstimabimus, aut odores, aut consistentias, aut formas* medicamenti cuiusq;? perinde factitantes, atq; ij qui ex imagine aut ficta aut picta cognoscere quempiam volunt, cum ipsum aspicere non denegetur, quem agnoscere cupiunt. *ἰδέας.

B *Quòd Neq; à Colore, neq; ab Odore, neq; à Consistentia, aut Conglaciatione, neq; à Duritate, neq; à Leuitate Ratiocinari de Medicinarum Facultate oporteat.* CAP. 3.

ATque hac vtiq; parte non leuiter peccare mihi videntur: multo etiam magis cum inconclusa atq; indemonstrata nugātur demonstrandi rationis planè imperiti. Nā donemus ignem aut flauum, aut rubrum esse, vtcunq; voluerint: nec enim refert: quid ergo id facit ad hoc, vt oē rubrum sit calidū? Nam oēm ignem, verbi causa, rubere dicēdū est: at omne rubrum ignem dicere, ridiculum est: multoq; etiā plus, si omne rubrum calidum quis dixerit. Nā si principio assumptū esset in oratione omne calidū esse rubrū, licuisset fortassis mutua axiomatis conuersione rubrum omne calidum concludere: licet non obscurè & illic peccetur. Nā quæ mutuo conuertuntur (hoc est ἀντιστρέφοντες), non quæ simpliciter cōuertunt (id est ἀναστρέφοντες) orationes, verè de se mutuò dicuntur. Veruntamen propinquus is fuerit paralogismus. Atqui qm̄ nec illud orationis initio assumptum erat, nempe oē calidum esse rubrum, haud licet mutua conuersione omne rubrum calidū esse colligere. Tribus ergo modis in sermone peccant, qui aiunt rosas tēperatura calidas, q sint rubræ. Primum, q non demonstrata hac propositione, omnis ignis rubet, conuertere ex hac aliam, videlicet omne rubrum est ignis, tanq̄ veram, conātur. Secundò, q nesciunt propositiones C quæ mutuò cum veris conuertuntur, non autem quæ simpliciter conuertuntur, esse veras. Tertiò, quòd etiam si mutuo conuerterentur, non tamen omne quod colore sit rubro, calidum esse, ex mutua illa conuersione sequatur, sed aliud huiusmodi axioma, rubrum omne esse ignem. Porrò q talia in rem præsentem non modo sint inutilia, sed etiam palàm falsa, cuiuis notum est. Debemus enim non an omne rubrum sit ignis, sed q omne rubrum calidū sit, ostendere. Nā si quicquid rubet, ignis fuerit, erit nimirum & rosa nobis ignis. Cęterum logicas methodos ignorantes, opinor, medici primum in hoc maxime peccāt, q proprijs finibus excedāt, nimirum cū sufficiens sit experientia, iunctis saltem paucis quibusdā epilogismis, medicaminum vires exquirere. Deinde tam fœde in rationibus hallucinantur, q̄ pueri modo speculationem logicam ingressi. Eisdem erroribus tenentur, qui ex odoribus medicaminum facultates conijciunt. Nec.n. quicquid bene redolet, calidum est (quod quidam dictitant, haud intelligētes quo pacto inaudire oporteat quæ ab Aristotele & Theophrasto super hac re sunt prodita, ea quę nos in quarto harum cōmentationum definiemus) neq; quicquid calidum est, bene olet. Quin ēt neq; si quid graue olens est, calidum etiam fuerit: neq; si calidum, ēt graue olens. Sic nec, siquis quicquid grauiter oleat, frigidum dicat: nec, si quicquid frigidum sit, grauiter olere, verum dixerit. Siquidem calidorum innu D mera sunt, partim bene olentia, partim grauiter olentia, partim neutra: similiter quoq; frigidorū. Quanq̄ quid calida dico ac frigida? cum debeā dicere calfacientia nos, ac refrigerantia, quæ vtiq; ēt inquirimus. Nec.n. quod absolutè calidū est, aut quod ad hoc expenditur, nunc cōsiderare propositum est, sed quod corpus humanum excalfaciat: nec sanè etiā quod absolutè frigidū, sed quod hominem refrigeret. Denuo ergo hic hallucinantur in homonymia haud distinctis nominū significatis: tanq̄ siquis de cane terrestri disserens ad marinum se oratione transferat, existimans vt animantis vtriusq; nomen, ita & naturam quoque ipsorum vnā esse. At nobis demonstratū apertè est in commentarijs de temperaturis (quos & hācce antecedere tractationē protinus initio cōmonefecimus) aliud esse facultate calidum, aliud actu: & huius quod actu videlicet calidum est, aliud absolutè dici calidum, aliud per exuperantiam, aliud ad symmetrum sui generis vel suę speciei, aliud ad quiduis obuium collatum. Quin & hominem non absolutè calidum, vt ignem, sed exuperantia calidum diximus, siquidem maiorem in eo calidi portionem inesse, q̄ frigidi. Ergo & quæcunq; ad hunc dicuntur calida potestate, illum excalfacere dicuntur: facileq; de illis initur iudicium, & per experientiā expenditur, paucis indigens (vt supra cōmonui) epilogismis. Quos cū sophistę excedant, & tempus adolescentulorū frustra terunt, & sophismatis cauillisq; homines seducentes eorū soluendorū imperitos, falsis eos dogmatis opinionibusq; implent. Debebant.n.

A.l.2.t.1.c.4. fol.94.e

A.l.2.t.1.c.2. fol.92.e

neq; colores memorare, neq; odores, immo neq; cõsistentiam, neq; leuitatem, aut asperitatem, aut E eius generis quodcunq;. Nam quid refert, oleũ an lentum sit, aut leue, aut splendẽs, aut liquidum, aut pallidum, aut pingue, aut lubricum, ægreq; corporibus illitum exiccari possit? quippe cum ex nullo omnium eiusmodi colligere possis ipsum esse facultate aut calidum, aut frigidum, aut humidum, aut siccum. Siquidem ex genere splendẽtium leuiumq; & lentorum partim sunt, quæ planè nos calfaciant, partim quæ refrigerent, tum alia quæ exiccent, alia item quę humectent: Et eorum omnium quæ accidunt non oleo solum sed alijs omnibus, nullum est reperire, quod solidum perpetuumq; sit, vt in eo generalem constituere propositionem liceat.

Quòd Sophistæ Rationibus haud vsi sint scientificis Ad ea Lemmata, siue sumptiones, Ex quibus perperam de medicinarum facultatibus colligunt, Sed aut Inductionibus, aut Exemplis. CAP. 4.

NAm omitto, ꝙ nec scientificis in omnibus id genus sint vsi rationibus sophistę ad inuenienda lemmata, sed ex inductione: &, quod omnium pessimũ est, ꝙ nec quæ sit inductionis natura, vnquam inspexerint. Quòd siquis eos in id prouocet, neque sequi audent: & si de demonstratione quis quid agat, increpant. Immo, quod etiam deterius est, nõ ex inductione solum ratiocinari assueuerunt, sed non nunꝗ etiã ab exemplis, tanquã rhetores. Nam qui frigidum esse oleum asserit, proinde ꝙ lentum sit vt pituita, is per exemplum concludit, par robur præbens demonstrationis, atq; is qui ipsum calidum contendit, quia lentum sit vt viscum. Nec secus is qui calidum dicit, qm̃ facile in flammam vertatur vti bitumen, atq; is qui frigidum probat, ꝙ facile cogatur ac cõcrescat vt aqua. Nam differt, ex exemplo aut exemplis quid suadeas, an ex inductione. Siquidem qui ex exemplis fidem facit, vnum aut duo generis eiusdem adfert, aut certè planè paucula, plerisq; scilicet prętęritis: Qui vero ex inductione, omnia comprehendere nititur, quæ per experientiam sunt cognita: nec quicꝗ præterire quoad eius fieri potest, quod apertum vulgò ac perspicuum sit, studet, sed quod occultum est & paucis comprehensum. Quamobrem violenta est, & vehemẽter persuadet, quæ ab omnibus quæ experientia sunt cognita, ducitur inductio: solisq; ijs arrogantia perspici potest, qui in demonstratorijs methodis sunt exercitati. Quare nos de ea copiosius in Demonstrationis libris disseruimus, ac fortè etiam seorsum de ea librum componemus. F

De Oleo aduersus Archidamum. CAP. 5.

PAlàm autem fiet nihilo secius & nũc quoq; inductionis natura, multoq; magis & exempli. Nam omnia in summa percurrere statutum est, quæ de olei facultate à medicis sunt prodita, eaq; probabiliter quidem ꝙ ita videretur, at non verè: Ac primum illud quod à Diocle in Archidamo scriptum est, ꝙ Archidamus durescere vtriq; cutem ijs qui oleo fricarentur existimarit: quapropter etiam siccam frictionem prætulit. Oleum enim accendi atq; exurere cùm à frictione incalesceret, putabat: ac propterea admodum humorem exhaurire atq; siccare, non secus atq; ea assorum quæ vngi solent, nam & ipsa magis durescere, ꝗ̃ si citra oleum assaueris. Pręstat autem totam adscribere dictionem Dioclis. Habet autem ea hunc in modum. At cum oleo fricare non perinde probabat. Primum enim inæqualem fieri eiusmodi frictionem putabat, ꝙ manus laberẽtur scilicet, nec æquè carnem apprehendere propter pinguitudinem possent. Præterea durescere atque aduri cutem in illis magis qui sic fricarentur existimabat, ꝗ̃ qui sicca vterentur frictione: Oleum quippe accendi & vrere à frictione incalescens, quemadmodum in assis, quę vncta sunt, magis ꝗ̃ non vncta, vbi oleo accenso incalescunt, et valde exiccantur, indurescuntq;: Similiter quę in oleo coquuntur fragilia friabiliaq; effici eandem ob causam. Ad hęc, quemadmodum ligna, & coria, et alia complura quæ ex oleo fricantur, oleum intrò imbibunt, ita putabat & corpora. Quod cum fieret, multa quæ solita essent cum spiritu effluere, ac foras prorumpere, tunc concludi arbitrabatur, ceu cum cribris, linteis, lana, omnibusq; adeo per quæ percolari quid assolet, perfunditur, ac inungitur, non æquè liquores fluere per ea valent: Porrò vbi ea excretio intercepta est, quædam intrò recurrere, quædam aceruata inuicem'que implicita meatus opplere, retenta scilicet ab oleo, quòd H visco quid simile habeat: sicut in alijs omnibus apparet, quod pingue est, pulueres ac festucas, omniaq; eiusmodi consectari: Denique vbi obstructi iam meatus fuerint, perpetuò ac sensim omnia deterius perfici esse necesse, quàm in ijs quæ pro consueto geruntur naturæ modo. Putauit quoque oleo inesse aliquam mordacitatem, cuius vi oculi illachrymarent, & guttur in tussim cieretur (quod κέρχνειν vocant) tum aluus raderetur, excrementaq; redderentur sanguinolenta eo bibito: Proinde qui citra frictionem vngerentur, nihil affligi: infirmiorem enim esse mordicationem, ꝗ̃ quæ sensum aliquem mouere posset: At si per frictionem carnem subintret, mordicationem moliri maligniorem, velut multa medicamentorum: vbi enim illinuntur, minus valent: at compressa intro'que subeuntia, magis agunt: sicut sanè si vrticis, & alijs multis sensim quempiam contingas, nihil læseris: sin ferias aut premas, vtiq; offenderis. Hæc ergo sunt quæ Diocles in Archidamo prodidit, quorum simul tum probabilitatem, tum prauitatem, conspicere est. Siquidem, quòd quicquid in oleo coquitur, propriam amittat humidatem, ac friabile fragileq; celeriter reddatur, cum alioqui nihil in aqua tale perpetiatur, ipsa nos docuit experientia. Quamobrem hac vtiq; parte nihil Archidamus mentitus est. Debebat tamen, sicut Aristoteles, & Theophrastus, alijq; nõ pauci philosophi, eiusmodi problemata in physicis quæstionibus & proponunt & soluunt, ipse G

quoq;

A quoq; (si quidem omnium rerum quæ fiunt, causas scrutari voluit) perinde vt illi, vti proponere, sic quoque soluere. At cū id minus facere appareat, in hoc vel maxime mihi delinquere videtur. Nam quod apparet euidenter, id semper primum ponendū est: ac deinde, sicui libeat, causam eius inspicere debet, physica problemata hunc in modum componēs: Cur oleum quę in ipso coquūtur, sicca & friabilia & fragilia efficiat: aqua vero humida & mollia: aut, Quãobrē in oleo cocta siccescāt: at quæ aliter in eo madidata sunt, magis propriam seruēt humiditatem, q̄ si omnino nō essent madidata. Qua ratione scillæ & vrticæ morsus sanet: qua de causa his medeať, cùm ipsum oculos mordicet. Qui fiat, vt reliquū corpus vniuersum non mordicet, sed oculos duntaxat. Quare guttur exasperet, vlcera vero leniat. Quo pacto ventrem subducat. Quo modo lassitudines sanet. Quamobrē inunctos tueatur à frigore. Quare animalia insecta interficiat. Cur lora & coria emolliat: at quæ in ipso coquūtur, duriora omnia efficiat. Atq; hoc vnum est problematū genus ad physicum duntaxat attinēs. Alterum verò, quod commune quoq; eorum est, qui artem quãuis exercent, est tale: Quã ob causam carnes piscesq; assantes coci oleo prius illinant. Quid sit, q athletas oleo fricent gymnastæ. Quid etiam, q pueros pędotribę. Nam cuiusq; talium problematum ab experiētia profectā causam assignare liceat, Cocis nimirū responsuris, propterea se pisces B ac carnes oblinere, q siccæ adustæq; extimæ eorum reddantur partes, si citra pinguedinem assentur: Athletas verò se ex oleo fricare dicturis Gymnastis, tum q quę ante inerāt lassitudines ipsum exoluat, & quæ futuræ sunt mitiget: tum q frictionem ęqualem & mitem planè efficiat, corpusq; ad motus futuros præparet. Eas ob res ipsi quoq; Pædotribæ pueros se & ante & post exercitia inungere dicent. Cur autem oleum lassitudini medeatur, haud etiam nouit nec gymnastes, nec pædotriba, nec medicus experientia curans: nec tñ quia id nesciant, ab euidenter apparentibus recedent. Siquidem tametsi ignorant, quamobrem veratrum album sursum purget, nigrum deorsum detrahat: neque compertum habent, quare cnicus pituitam ducat, atram vero bilem epithymum: tñ medicamentis ad ea vtuntur, ad quæ vtenda docuit experiētia: & eos quibus est opus curant, & euidenter apparentibus fidem habent, eosq; qui contraria rationi adstruunt, derident.

Quòd præterquàm quòd Pugnantia de Oleifacultate Archidamus afferat, Insuper Improprijs Vtatur Exemplis. CAP. 6.

AT Archidamus supra q̄ q in multis, quæ perspicuò apparēt contemnit, insuper & hac quoque parte taxandus mihi iure videtur, q dicat meliorem esse frictionem siccam, q̄ quæ cum oleo adhibetur, quia corpus durius & siccius ijs, qui vnguntur, efficiatur: mollius autem ijs, qui fri C cātur sicci. Dicit porrò nihilo secius & in illa ipsa dictione, paulum progressus, ligna, pelles, aliaq; quæ ex oleo fricantur, ipsum in profundū trāsmittere: idq; maximum esse testimonium, q in corporibus nostris intrò subiens meatus oblinat, ac humidorū prohibeat effluxus. Atq; ego q̄dem quomodo hæc consonent, nescio. Si.n. humorum effluxus prohibet oleum, haudquaq; siccum dicendum foret: ac proinde frustra id tanq; desiccans in frictionibus repudiat. Falli præterea in hoc mihi videtur, q similiter affici putet tum ea quæ in illo coquuntur, tum eos q fricātur. Nec.n. eadē agere dixerim oleum calidum, frigidum, tēperatum, tepidū, aut feruēs, sicut nec aquam ipsam. Apparet.n. & ipsam, si frigida applicetur, condensare, constipare, contrahere, constringereq;, & repercutere: sicut si extremè feruida, adurere: at, si temperata adhibeatur & moderate calida, laxare, rarefacere, fundere, digerere: porrò si nec insigniter calida, nec frigida admoueať, sed velut quæ fontana dicitur, tunc propositorum nihil efficiet, verùm propriam suam facultatem exeret. Sic siquis oleum expendere volet, ab omni prius liberum alieno tum calore tum frigore ipsum efficiat, atq; ita demum ad explorandum accedat: quippe quod summè frigidum fuerit, non ex sua duntaxat facultate, sed ex alienæ qualitatis excessu non nihil in cōtactis operabiť: ita quoq; quod magnopere calidum: at si vtroq; ipsum liberans sic demum examinare voles, hoc duntaxat pacto propriam D olei vim inueneris. Quapropter cū quis ex more oleo fricatur, sicut gymnastici omnes, in solo fricatur oleo, quod nimirum absq; omni sit aliena qualitate: at si admodū excalfacto, aut summè vtatur refrigerato, iam compositam ædi actionem necesse est, nempe ex propria olei facultate, & aliena qualitate. Sæpe verò propriam cuiusq; medicamenti facultatem obscurari necesse est, vbi valētem aliunde qualitatem acciuerit. Itaque qui simile fuerit herbas in oleo feruente coquere, ac exercitantium corpora fricare: maximè liquidē, vti supra ostendimus, extrinsecus ductas probationes fugere oportet, cum liceat nimirum propriam cuique adhibere experiētiam. Quòd si quando tñ id quispiā facere volet, certe similia comparare conabitur, sicut in corijs faciebat & loris: nec enim quispiam oleo in igne præcalfacto, neque in niue refrigerato, sed obuio quoq; accepto corium ac lora confricat. Ita puto & pędotribæ factitant, obuio oleo pueros fricantes, neutiquam aut in igne excalfacto, aut in niue refrigerato. Alioqui sanè & nos non raro caput ardore grauatū olei admodum frigidi perfusione refrigerauimus. Porrò si salis nihil oleo sit inditum, tanto magis refrigerabit. Sin etiam omotribes, hoc est crudum fuerit, multo profectò etiam amplius.

Quomodo Frigidum Paremus Oleum. CAP. 7.

POrrò præparare illud solemus non aliter atque aquam, nempe prius excalfacientes, ac deinde aqua mergentes summè frigida. At si etiam fons in ipsum cum strepitu decidat, vasculo nimi

oleum vrticæ morsuū remediū. tñ oculis mordax est

oleum guttur exasperat, vlcera lenit.

rum, cui inest oleum, antè diligenter occluso magis quoq; ac magis ita reddetur frigidum. Multū E item frigefeceris, si præcalfactum in puteum ita demittas, vt aquā contingat: quanq; quod aquam non dum tangit, frigidum item euaserit, sed minus. Atq; hoc pacto præparando frigidum reddimus oleum: cōtrario aūt modo, calidum. Quo sanè modo ēt vtimur in refrigeratis corporibus, in alueum olei calidi demittentes, quibus pars quæpiam obstupuit, aut tremuli sunt, aut conuulsione aut palpitatione tentanē, aut motu sensu've priuanē, aut ēt ægrè sentire possunt, aut eiusmodi quippiam perpessos. Ergo siqs ex vniuerso vsu de medicaminū facultate pronunciet, putabit, nūqd excalfacere & refrigerare, tum exiccare, & humectare nos oleū queat, velut Dioclis Archidamus, siquidē pugnantias non animaduertat. Nam cū exiccari & fragilia effici quæ in oleo coquuntur dicit, exiccantem & digerentem eius facultatem ostendit: At vbi intrò in coria subire, porosq; nostros oblinire, ac naturales humorum effluxus prohibere, rursum sanè maxime contrariam eius facultatem demonstrat tum digerentibus, tum exiccantibus: atque in istis vel adhuc quæ apparent proferens, de illis non rectè ratiocinatur. At vbi de mordicatione agitur, nō ea omnia commemorat. Nam ꝙ oculos mordicet, ꝙ guttur exasperet, siue ad tussim prouocet, ꝙ ventrem radat, atq; secessus sanguinolentos efficiat, abūde magna testimonia sunt mordacem illi inesse facultatem. At ꝙ vlcera dolore liberet: & vētris mordicationes, aut irrigatum, aut infusum, omnino sanet: quiq; F morsu iritantur, mitiget: cū & ipsa non parua sint contrariæ ipsius facultatis indicia: planè omissa sunt. Cęterum si vtrisq; propositis quis ratiocinari volet, duorum alterū eueniet: Aut.n.id faciet vt Empiricus, dicetq; se in collatione ad aliquid cuiusq; medicamenti facultatem per experiētiam cognoscere, ipsius autem per se propriam ignorare naturam: Aut vt Rationalis, cōtrarias inesse medicamento facultates, & mordicantē & lenientem: ac deinde ingenti tenebiē anxietate causam dicturus, cur interim altera earum agat sensibiliter, interim altera reliqua aut perdita sit, aut non clarè appareat. Quarum omnium dubitationum solutiones, siquidem vt physica proponantur problemata, sane ꝙ difficiles sunt: sin vt ad vsum referantur artis, multam requirunt experientiā, epilogismos autem non ita multos, sed exactos ac definitos. Nam primum, an omne oleum oculis mordax sit, nec'ne, experientia incunctanter definire præstat, haudquaq; ex tempore in vtraq; partem rhetorum more disserere: tum an omne æquè guttur exasperet, aut ventrem subducat, aut radat, vt non nunquā cruentas moueat excretiones: an oleorum hoc quidem hæc faciat, illud vero non: & aliud magis, aliud minus. Olei differentias nunc dico non eas (vt quispiā suspicaretur) quæ sunt heterogeneis siue alterius generis, sicut cicini, rhaphanini, caryini, balanini, ac similium: nam & horum vires medicus noscat oportet, sed in præsentia eas memorare nō expedit. Satis est G enim, mea quidem sententia, principio proprijssimum, & quod maximè ab omnibus hominibus vocatur oleum, considerasse: quando & ipse fructus ex quo fit oleum, solus ex omnibus oliua nūcupetur, et arbor olea (græce vtrunque ἐλαία vocatur, & ipsum oleum ἔλαιον) ipsumq; simpliciter ac primario oleum dicitur, at reliqua omnia per translationem & abusum.

De Differentijs Propriè vocati Olei. CAP. 8.

HVius sanè quod proprie oleum appellitāt, de quo omnis in præsenti sermo habetur, plures dico esse differentias. Secundum ætatem quidem, cùm aut recens est, & velut mustum, aut ætate vigente, aut vetus. Secundum præparandi modum, cùm aut simplex solumq; & impermistum fuerit, aut cum sale præparatum. Secundum fructus ipsius diuersitatem, cùm is aut immaturus, aut maturus extiterit. Secundum inductam arte alterationē, cùm aut quomodo ab initio preparatum fuit, ita seruatur, aut cādidum efficitur. Scriptum verò est de albificatione eius & ab alijs non paucis, & nos quoque in sequentibus trademus. Horum omnium oleorum facultates ipse equidem experiri studui: quid autem in quoque fieri deprehenderim, postea exponam. At nunc absoluere statui primum, quod erat in manibus. Perperam enim mihi videntur medicorum plerique tum experiri medicamenta, tum de viribus eorum ratiocinari. H

Quomodo Cuiusq; Medicamenti Facultatem experiri oporteat. CAP. 9.

QVippe cum Experiri solum oporteat, quæ impermista sunt, & ab omni extranea qualitate aliena: eaq; primum in optima corporis constitutione, deinde in intemperatis, demum in morbis simplicibus: sicut in libro hunc antecedente, & in tertio de Temperamentis definitum est: Ratiocinari vero, id quod ex accidente est, semper ab eo quod per se est, distinguētem.

Quòd Non solum in Explorandis Medicamentis medici Hallucinentur, Sed etiam in Opinionibus, quas habent de Affectibus. CAP. 10.

AT non nulli medicorum non in istis modo hallucinātur, verum etiam in opinionibus, quas habent de affectibus. Nam oleum quòd lassitudinibus remedio sit, omnes propemodum fatentur: cæterum quis affectus sit lassitudo, non consentiunt. Hic enim articulorum esse ait siccitatem, ex motionibus desiccatorum. Alter &, musculorum, adijcit. Alius porrò contrà quàm hi, humiditatem multam, & tensionem, & caliditatem, fluxione nimirum partibus vehementer agitatis affusā. Alius non humorum multitudinem, sed qualitatem solam causatur, prouenire inquiens in motionibus immoderatis pinguedinis carnisq; teneræ colliquationes quasdam, quarum pars foras transpiret, pars vero retineatur in corpore: & hoc, cum acre mordaxq; sit, affectionem efficere

Marginalia: *quòd. *quamuis. *Al. dentium prurigine. oleum sit simplex

A cere veluti vlceroſam. Itaq; etiam ſi in hoc conueniatur, ꝙ laſſitudines ſanet oleum, attamẽ ob ancipitem atq; ambiguum corporis affectum, nihil queat certi de olei facultate colligi. Atq; id ſanè non tm̃ in laſſitudine vſu venit, verum etiam vbi doloris cauſa, aut mordicationis, aut phlegmones gratia, bibendum oleum exhibemus, aut per ſedem infundimus, aut itidem perfundimus. Siquidem vlceribus phlegmone affectis nõ ſolum, ſed & cum aqua moderate calida, perfundimus: vt in laſſitudinibus cum lauacro aquæ dulcis. Sed nec quæ ſit in phlegmone affectio, cõſentiunt. Porrò vbi per ſedem ipſum ingerimus, aut bibendum offerimus, ne tunc quidem cognoſcimus euidenter, cui'nam corpori ipſum applicemus, an pituitæ, an bilis, an aliorum aliquorũ recrementorum pleno. Conſtat enim non perinde hominem affecturum, vbi pituitæ viſcoſæ inteſtinum omne ſimul cum ventre plenum offendet, atq; vbi bilioſis excrementis refertum, aut alijs quibuſdam acribus humoribus, aut ſtercore multo, aut horum quidem nullo, ſed incidat in ventrem inteſtinaq; vndiquaq; pura, aut prærerq̃ ꝙ pura, etiam exaſperata reperiat.

Quòd Vt quis probè de Olei facultate Ratiocinetur, Debeat etiam Affectionem hominis Aeſtimare, & De ipſo oleo Quale ſit præfinire. CAP. 11.

B ITaq; neglig ẽter admodum & ſegniter de his omnibus medicorum pleriq; ratiocinantur, haud indicantes, nec quo pacto affecto homini oleum exhibeant, nec quale'nam ipſum. Ac mox tamen dicunt, alij mordicare & radere prorſum partes corporis internas: alij vero etiam ſi præfuerit mordicatio, & hanc lenire. Nec enim parum intereſt, an inijciatur in ventrem pituita ſcatentem oleum expers ſalis (Græci ἄναλον vocant) & quod re vera oleum eſt: an quod plurimum accepit ſalis, in ventrem purum. Vtrunque enim aluum ſubducit, diuerſis tamen facultatibus. Nempe illud quod ſale vacabat, in pituitoſo ventre per lubricitatem: ſimili modo cum maluis, blitis, moris: Quod verò ſalem habet, in puro per acrimoniam, perinde vt muria, & marina aqua. Et ſanè hoc quidem radet, alterum non radet. Ergo nec abſolutè oleum quoduis interna omnino radere dixerimus, aut deiectiones moliri cruẽtas, neq; mordicationes lenire: verùm id cui ſal eſt inditus, in puro ventre radere: cui autem non, in pituitoſo non radere.

Quòd Salſuginoſa & Acria ex accidente quãdoq; Morſui medeantur, nempe Secum quod mordicat educẽtia. Dulcia verò & Epiceraſtica contrà, Morſum etiam aliquando ex accidente exaſperant, nimirum Cùm vnà corrumpantur, & foueant alantq; cacochymiam. CAP. 12.

NOn nunq; verò mordicationes ex accidente quod ſalſuginoſum eſt, ſanauerit, velut & melicratum, ſalſugò, ſerum lactis. Educũt enim ſecum hæc nõ nunq; ſuccum mordicationem fa-
C cientem, ac mordacitatis redduntur medela, perinde vt cætera omnia quæ abluunt & abſtergunt. Sed non ſtatim vbi immiſſa ſunt hoc genus medicamẽta, morſum ſanant, quin potius tunc etiam exaſperant: ſiquidem euacuationis, haud epicraſeos i. tẽperationis ſeu miſtionis, ratione ſanationem moliũtur. Quippe ceratũ ex roſaceo & adipe aut pinguedine infuſum ſæpenumero morſibus cõtinuò ſuccurit, idq; tẽperationis ratione: ſed & oleũ ipſum ſolum, ſed dulciſſimum, id frequenter pręſtitit: ſicut certè etiã adeps hirci, aut ſuccus condri, aut ceratum ex oleo dulci. Nos aũt ſæpenumero quibus ex frigore interna dolore torquebantur, ingeſto oleo calido dolore liberauimus: ac ſi maius eſſe frigus conijciebamus, addidimus & anethum, oleum excalfacientes: ſi verò adhuc etiam maius, rutam quoq; & bitumen. Eiuſmodi igitur auxilia omnia ꝙ frigori medeantur, dolores mitigant, non propterea quòd lædentem humorem attemperent aut educant. At in idem vniuerſa confuſa ſunt à pleriſq; medicorum, qui nec norunt dolorem ab intemperantia natum, ab eo, qui ex cacochymia oritur, diſtinguere: nec ꝙ medicamentorum, quę doloris gratia inijciuntur, alia excalfaciendo partem refrigeratam ſanant, alia humorem mordicantem euacuando, alia temperãdo. Sed & ſubinde miſtæ exiſtunt affectiones, ex intemperie videlicet, & mordicatione: In quibus nos cõſueuimus anethinũ, aut rutæ oleum, infundere anſerino in eo liquato adipe:
D is ſi non adſit, ſaltem gallinaceo: ſi nec is quoq;, vel aliorum aliquo: ꝙ ſi horum nullus ad manum fuerit, ceram miſcemus mordacitatis expertem, voco aũt ſic eam quæ lota eſt: aut certe oleũ ipſum quod effectum eſt candidum, infundimus, nam id ceræ mordacitatis experti proportionale eſt.

Temeraria itaq; pronũciatio eſt atq; indefinita tum eorum, qui oleum omne omni tẽpore mordicans adſtruunt, tum eorum qui leniens: nam quod ſalem accepit, mordax eſt: quod autem eo caret & dulce eſt, quod quidem ex ſe eſt, lenire poteſt: nam videri poſſit & ipſum quandoq; pro affectibus quibus applicatur, haud etiam eſſe eiuſmodi. Vnumquodq; enim temperantiũ medicamẽtorum (Gręci ἐπικεράννυντα, ſiue ἐπικεραστικά, nuncupant) vbi valentius euaſit humoribus mordicantibus, morſum eorum retundit: verùm ſi aut valentioribus facultatibus, aut multis, paucũ miſtum fuerit, vnà & ipſum corrumpitur, alitq; cacochymiã. Quamobrem protinus euacuandi ſunt, qui ab ijs quæ temperandi naturam habent, irritantur, vtpote qui multa nec facile mobili corruptione ſint repleti.

De Lacte. {Rebus ferè omnibus Multas ac diuerſas ineſſe Facultates, Exuperantem tamen Facultatem cognoſci poſſe ab eo, qui Id quod eſt per ſe Ab eo, quod eſt per accidens, rectè diſtinxerit.} CAP. 13.

SIc ſanè Lac frequenter ſimulatq; ſumptum fuerit, alijs aceſcit, alijs in nidorem vertitur prius, q̃ probè concoctum corruptionem temperet. In quibus vtique primum maxima cacochymiæ

pars euacuari debet,atq; inde sumendus chondrus, & ptisana, & lac,& alia quæ vbi probè fuerint E cocta,conferunt ad euchymian,hoc est succi in corpore bonitatem. Non tamen, quod ad hoc attinet, omnia existimare oportet aut deteriores, aut contrarias, in sese obtinere facultates: neque in sermone scientem,eorum, quæ eueniunt,partem alteram omittere: id quod fecit Archidamus in oleo. Siquidem memorabat oculos ab eo mordicari,guttur ad tussim excitari, & vẽtrem radi: cæterum ꝙ stomachum sępe cùm valenter morderetur,oleum protinus dulcissimum epotũ sanauit, & iniectum totius ventris mordicationes leniit: & à thapsia, vrtica,& scilla excitatas inũctum sedauit: eorũ mentionẽ non fecit. Ego verò non ambigo,neq; fidem nõ habeo ijs, qui aiunt rebus propemodum omnibus multas ac diuersas inesse facultates: quin ostensurum me id ipsum polliceor in libro sequenti: Attamen non proinde adstruo eam quę in quoque exuperat,non posse cognosci: verùm si, quod ex accidente est, ab eo quod per sese, distinxeris, omnia clarè cognosces. Contemplator enim vtrũq; in exemplis, propositis videlicet exempli causa duobus hominibus, quibus similiter os ventris mordicetur,& qui pariter aut succum ptisanę,aut chondrum,aut panẽ lotum sumpserint: deinde alteri mordicationẽ restinctam, alteri verò inauctam ponito: Obsecro, nunqd succus ptisanæ, aut chondrus, aut panis ex se mordax est, per accidens autem in altero hominum morsum non modo nõ inauxit,sed mitigauit: an quod ex se qdem erat mitigauit, per accidens verò in altero iritauit? Ego sanè ex sua natura epicerasticum esse dico succum ptisanæ, & F chondrum,& panẽ,& per Iouẽ lac quoq;: cæterũ in altero homine morsum auxisse, ꝙ properasset à corruptione superari. Atq; ea vtiq; est (certo scio) veterum omniũ sententia,sed & recentiorum optimi quiq; ita sapiũt. Verùm,siquis fuerit quem ego nesciã (nec enim quicq̃ est, quod non audeant iuniorũ medicorum qdam) qui contendat ex sua natura corruptiones augere chondrum, panẽ,aut ptisanam,cæterũ in quibusdam ex accidente nimirũ mitigare,is,inquã, qui talia iactabit, nullã assertionis suę demonstrationem afferre poterit. At nos dicimus,ꝙ si ptisana foret cacochymos mali've succi, haud vnq̃ mordicationem mitigaret. Atqui cõspicitur freqũeter tum supernè sumpta,tum per sedẽ iniecta, mitigare: Ex quo patet per suam quidem naturã boni esse succi, verum interdũ vnà cum ijs succis qui mordicationes excitant,corrũpi, & ipsum augere symptoma.

Quomodo Discernendum sit, à Cacochymis'ne Mordicatio sanata sit, An ab Epicerasticis, hoc est Temperantibus. CAP. 14.

Fortè igitur nos roget quispiam, an vllum vnquam cacochymorum mordicationem curauerit? Equidem id non rarò factum cognoui: verùm ea dico non temperando ,verùm id quod mordicabat educendo,mordicationes sanasse. Ac proinde & statim,& vsq; dum euacuentur, ho- G minem mordicare,& insuper euacuata asperum relinquere sensum in partibus aliud medicamen requirentem. Quod non faciunt quę boni sunt succi & dulcis (Græci εὔχυμα & γλυκύχυμα nominant) etenim & protinus mitigant,& præter q̃ ꝙ euacuationem non faciunt,ẽt sensum asperũ nullum inducunt: quin potius ipsa cõtra sensuum medentur asperitati. Itaq; chondrum, lac,ptisanam in eiusmodi affectibus & edenda præbemus, & per sedem iniicimus, vbi videlicet melle, aut quopiam eiusmodi, quod infestabat,extersimus: quo tẽpore opportunus est & adeps, & ceratum dulce,& oleum dulce. Porrò & in præsenti & in sequẽti deinceps sermone omnia me dulcia dicere existimato,tum ea quæ salem non sunt experta,tum ea quę sunt elota. Quatuor itaq; indicijs cum possis quod per se lenit distinguere ab eo quod per accidens, facilè cuiusque talium medicamẽtorum facultatem inuenies. Primum indicium est,an statim mitiget, an non. Secundum, an simul cum lædentibus euacuetur,an non. Tertium,an asperitatem quandam in corporibus relinquat, an nõ. Et quartum, an ita affectis vtile & commodũ videatur,nec'ne. Nam,cùm nec protinus mordicationem sanat,verùm maiore cũ vehementia excernitur: neq; intus manendo medetur,& molestam corporibus asperitatem relinquit,quam,si denuo offeratur,exasperat: argumentum est rodentis ac mordicantis esse naturæ,cæterum ex accidente quandoque morsus sanare. At H quod & continuo mitigat,& nullam excretionem prouocat: sed nec exasperat dum intus manet, immo exasperatorum medela existit: ipsum quidem natura bonum est, verùm interdum à cacochymia, quę ipsum alterat corrumpitq;, mordax efficitur. Atque hęc ita à me dicta sunt,vt simul vtriusq; medicamentorum generis & tempus, & vtendi modum, simulq; facultatis inueniendæ, rationem docuerit oratio: demonstrauerítq; & ptisanę succum, & chondrum,& tragum,& lac,& panẽ elotum,ex genere esse euchymorum: quin & pinguedinem,et adipem,& oleum dulce,& ceram dulcem,ex mitigãtium esse natura. Fuerit autem cera dulcis,quę & natura est talis (nam quędam gustantibus amaræ sunt) & quæ præterquam quòd est talis,in aqua bona elota est.

De Ratione Abluendi & Candida faciendi Medicamenta. CAP. 15.

Lauanda porrò est non tatũmodo cera,sed & pix, & resina, & oleum,& quicquid aliud aquę non miscetur.Primumq; modicè concalfactum, mox in vas lati oris, ac magnum, cuiq; insit aquę copia purissimæ simul & omnis qualitatis maxime expertis,infundito: nã in ea, quicquid sit id quod abluitur,acrimoniam suam exuit. Deinde conterito, tundito,frangito,manibus'que impensè subigito,vt vnaquæque videlicet abluendi medicaminis particula aquam possit cõtingere. Deniq; effusa priore aqua,rursum quod lauatur excalfaciens,in aliã aquam ęquè syncerã iniicito:

Rursumq;

A Rursumq; diutissime contundito, donec qualitatem suam in aquam deponat: id aũt gustanti dat cognoscere: Mox verò & tertio, & quarto, & sæpius deinceps idem faciendum, donec aqua nullã etiam ex abluto medicamento qualitatem recipiat. Atq; hunc in modum omnia quæ excalfieri et fundi sustinent, lauabis. At, si qua sint lapidosa & dura, velut cadmia, & æris squama, & æs vstũ, ea exacte in tenuia comminuentem, plurimum in aqua terere fontali purissimaq; oportet, subinde priore effusa, quoad nihil in aqua innatet, maneatq; aqua prorsum à contriti medicaminis qualitate immunis. Nam quãdiu aut qualitatis eius quippiam in gustu appareat, aut aliquid innatet, tandiu terendum atque effundendum est: nam, si hoc pacto quiduis eorũ quę lauari possunt, abluas, mordacitatis expers euadet. Et sanè oleum non tantum mordacitatem exuit, sed etiam candidius interea efficitur. Oportet verò ipsum nõ perinde vehementer verberare vt picem, aut ceram, aut resinam, ne videlicet adeo aquæ misceatur, vt ægre postea separari possit, sed ita, vt vbi quiescere paulisper siueris, facile possis innatans detrahere. Sunt & alij modi, quibus oleum efficere possis candidum, quos scriptos inuenies apud eos qui præparationum libros conscripsere, & qui de materia prodidere, vt & apud Dioscoridem in primo. Verum pleriq; eorum consumentes quod in oleo aqueum ac rufum est, reliquum candidum efficiunt: At hic abluendo, veluti ipsum abstergendo ac detergendo, candidum efficit.
B

Quòd Non colligatur Oleum ex eo, quòd Tussim cieat, proinde esse Mordax: Neq; enim omne Quod tussim ciet, Mordax est: Neq; solum Quod mordax est, Tussim mouet, Sed & quæ Pinguia sunt. CAP. 16.

DE medicaminum, quæ lauari candidaq; effici solẽt, dispositione, rursus ẽt dicẽt. Nũc ad propositum reuertor. Oleum quod nõ sit omphacinum vocatũ, hoc est crudum (id.n. adstringit) neq; cum sale præparatum, neq; recens, ac velut etiamnum feruens, ad hæc omnia accurate lotum, id neq; epotum, neq; infusum, mordicationem exercebit. Quòd si guttur ad tussis impetum prouocet, non idcircò mordax dicendum erit. Nam quicquid mordax est & acre, ad tussim impetum prouocat: non tñ quicquid impetum ad tussim prouocat, mordax est & acre. Hoc enim duntaxat pacto mordax esse oleum conuiceris, si quicquid ad tussim impetum mouet, mordax esse cõfessum fuerit. Occurrit itaq; denuo hic error non leuis, sed perniciosus in conclusi cõuersione cõmissus. Confessum enim est omne mordax impetum ad tussim mouere, & confessum est, oleum omne ad tussim mouere impetum: verùm his suppositis non conficitur oleum esse mordax, neq; si categoricas, neq; si hypotheticas efficiamus propositiones: quod scilicet ex duabus vniuersalibus affirmatiuis nihil concludi in secunda figura possit, neque conclusio ex necessitate sit vera. Fient autem in syllogismo categorico duę propositiones istæ: Omne mordax ad tussim impetum ciet: sed &, Omne oleum ad tussim impetum ciet: quibus confessis nihil concludi poterit. Hypotheticam verò propositionem, quam Chrysippus ἀξίωμα συνημμένον nuncupat, veram accipere non licet, neq; à sensu, neq; ex sensu, neq; ex consequentia rationali. A sensu enim, aut per sensum aut ex sensu, aut vtcunq; nominare placebit, id genus ἀξιώματα desumpta sunt, nempè, Omne mordax ad tussim impetum ciet: &, Siquid mordax est, itidem & ad tussim impetum ciet: & non, Si oẽ mordax ad tussim ciet impetum, protinus quicquid ad tussim ciet impetum, mordax erit. Neq; omnino ad hoc, Si quid mordax est, hoc & ad tussim impetum ciet, sequitur in vniuersum istud, Siquid ad tussim impetum ciet, ipsum & mordax esse: sed id quidem, Si non ciet ad tussim impetũ, haudquaq; mordax esse, id inquam verum est, quippè cum mutuo conuertantur. Non tñ si quid ad tussim impetum ciet, continuo & mordax est: simpliciter enim hoc conuertitur, & non mutuo. Demonstratum aũt in methodis logicis est, quæ ex mutuo veris conuertuntur orationes, ipsas quoq; veras esse: at quæ simpliciter conuertuntur, non perpetuo esse veras: Illas quidem ἀντιστρέφοντας vocant, has verò ἀναστρέφοντας. Igitur si non ex necessitate verum est, Si quid ad tussim impetum
D mouet, idem statim mordax esse, neq; sanè oleum proinde quod ad tussim impetum moueat, mordax esse concludi poterit. Hoc enim duntaxat pacto, nempè si in confesso esset, Omne quod ad tussim impetum moueat, itidem mordax esse, verè talem confici conclusionem inueniretur, Si ad tussim impetum mouet oleum, vtiq; & mordax est: quò videlicet ad hanc sequatur orationem, facta tali assumptione, Atqui ad tussim mouet impetum oleũ: sequitur ergo iuxta primam orationẽ indemonstratam conclusio, Mordax igitur oleum est. Verùm enimuero non hoc pacto colligendũ illis fuerat, quod si quid mordax esset, continuo et ad tussim moueret: sed quod sola mordacia ad tussim impetum prouocant: ita enim concluderetur, quicquid ad tussim moueret impetũ, esse mordax. At hoc ipsum, Sola videlicet mordacia ad tussim impetũ ciere videri, & aliene à sensu dicitur, quippe cùm & pinguia mouere ad tussim impetum appareant: & quod quæritur, proptè assumptum est neq; ex sensu neq; ex demonstratione. Præterea hominum id est ignorantium, quænam sit ad tussim impetum mouendi affectio, quam fortassis ipsis exponere præstiterit.

Quomodo & Per quæ ad Tussim Impetum cieri contingat. CAP. 17.

COntingit autem ad tussim impetum cieri inæqualitate quadam in gutture præter naturam proueniente: quippe cùm spiritus per puram leueq; semper ferri viã consuetus, si qñ in eminentia quædam impingat, quassationem quandam ac velut inæqualem concussionem in gutture

re efficit, atq; ita ad tussim animal prouocat. Nam vt alias quoq; multas natura hominibus salutis gratia ingenitas indidit passiones, ad eundem modum & sternutationem, & tussim: Sternutationem quidem, vti ea quæ in naribus infesta molestaq; sunt, propelleret: Tussim verò, vt quę in gutture. Porrò duplex ea affectio est, aut resiccata exasperata'ue, quæ in arteria est membrana: aut inęquali in ea corpore delato, siue id liquidum sit, siue solidum. Hinc seu panis micula, aut alterius cuiuspiam edulij, nobis inuitis in spiritus meatum decidat, tussire adigimur: seu bibẽtibus affatim, ipsius potus quippiam eò influat, similiter iritamur, atq; ad tussim compellimur. Percolatur enim perpetuò per asperam arteriam in pulmonem ipsius potus tam exile quippiam, vt protinus ab instrumentis raptum perfacile quocunq; distribuatur, nec tñ vspiam aceruatim in spiritus semita cõsistat, neq; animal ad tussim iritet: At vbi vel id ipsum plusculum, vel aliud quodpiam seu liquidũ, seu solidum corpus, in aspera defertur arteria, iam inde tussire necesse est, donec à spiritus vehemẽtia quod molestat propulsatum ejciatur. Proportionale quippiam huic accidit, vbi in membranã ipsam arteriæ exasperatam spiritus impingit, nisi q̃ hæc affectio alia à iam dicta est. Nunc enim ab arteriæ membrana aufertur abraditurq; quippiam: intus verò adhæret aliquid, in priore affectu. Porrò vtriq; communis est spiritalis viæ inęqualitas. De quibus fusius in causis symptomatũ disseruimus. Cæterum in præsentia cognouisse sufficit, q̃ mordacia gutturis exasperatione: oleosa verò & pinguia illitu, inæqualitatem & ad tussim impetum efficiant. Quicquid enim extra naturam in arteriæ incidit tunicam, tenaciterq; illi inhæret, tum organis ipsis, & qui per ea defertur spiritui, insolens est, tum animanti quoq; molestum. Nec id nunc dico, quin pleraq; ex oleis qualitate mordicantia sint. Nam & quæ admistum habent salem, & prorsus recentia sunt, ea omnino mordacia quoq; sunt, nõ propria sua essentia, sed quoniam omnibus plantarum succis geminum insit excrementum (quod abunde indicauit Theophrastus, & nos postea commonstrabimus) alterum crassius ac velut terrestrius, alterum tenuius & velut aquosius. Sanè & oleo ambo hæc insunt, ad concoctionem & discretionem tempus postulantia. Porrò tempore quidem, alterum residet, alterũ verò consumitur: Ac primum quidem, quod videlicet & terrestre est & crassum, subsidit, amurca nũcupatum: alterum verò tenuius ac velut aquosius, quodammodo et ipsum compositum est, ex aerea scilicet essentia, & tenui serosa.

Quot Modis Aqueum & tenue Excrementum ab Oleo Separari queat. CAP. 18.

CÆterum serosum istud rufi coloris est, à crasso illo terrestriq; subsidẽte scilicet qualitate abstersa. At oleum ipsum tum minime mordax, tum candidum sua natura existit. Quapropter vbi tenue hoc excrementum separatum fuerit, candidius etiam dulciusq; efficitur. Separaŕ verò multis modis. Aut enim in Sole feruente lati oris vasculo olei pleno deposito, conchis in altum sublatis, subinde id cũ strepitu desuper conturbant. Aut calidos vasculis oleum continentibus cineres subijciunt, solarem q̃ fieri possit maximè calorem imitati: maiorem enim idcirco vitant, q̃ ipsum in qualitate trasmutet, prompteq; nidorem excitet. Aut nucleos oliuarum, aut frumentũ circuncirca apponunt. Aut medicamenta quædam vasis ipsis injciunt. In summa, quod aqueum est, exigũt atq; consumunt, reliquum aũt seruant. Itaq; si tam dulce candidumq; acceptũ oleum, cuiq; nec ab initio sal inditus est, ipsum insuper, vt ante positum est, laues, id tibi medicamentorum omniũ minimè mordax erit. Ac nos quidem persæpe oleum eiusmodi bibendum non nullis exhibuimus, nosq; ipsi experimenti gratia sumpsimus, prorsumq; nullam intestinis mordacitatem attulit, gutturiq; minime ad tussim impetũ commouit: cumq; oculis esset infusum, sensum mouit exiguum, ipsa potius nouitate, atq; insolentia, q̃ acrimonia molestũ. Atq; eiusmodi sanè oleum, ad vnguem oleum existens, cuncta tum humectat, tũ emollit, vbi nec summè (vt monuimus) frigidũ, nec calidum applicet. Porrò cui iniectus sal est, non nulla quoq; inest necessario mordacitas. Verũ mirer sanè, siquis tñ indat salis, vt oleosam pinguemq; substantiam exuperet: vtq; Archidamũ s. referat, qui ait cutem aduri ijs qui in oleo fricanť: qñquidem & id sæpenumero factum vidi, cùm aliorum non nullorũ gratia, tum podagrę & arthritidis: Fricant. n. partes affectas trito in pauculo oleo sale multo, idq; per intermissiones, haudquaq̃ in paroxysmis, tum vt superfluum oẽ exiccẽt atq; discutiant, tum vt partibus infirmis bonã comparent habitudinem ac robur. Atq; in hoc quidẽ sal exuperat, in oleo verò superatur. Potiusq; eorum quæ in oleo rigata sunt, facienda comparatio est, q̃ quæ in eo decocta, vtpotè qui hominẽ feruenti nequaq̃ oleo decocturi sumus, verũ temperato vncturi. Præstat. n. (id quod aliquoties supra monuimus) ipsum rei euentum sensu perceptilẽ et exacte manifestum inspicere: neq; enim sanè extrinsecus quæsitis opus exemplis est, in rebus nimirũ, quæ tam clare cognosci possunt. Quin si qñ forte obscurum sit quod quæritur, adeo vt ex alijs sibi fidẽ poscat, neq; illic sane remotissima dissimillimaq;, propinquis præteritis, accersenda sunt quærendæ facultatis testimonia. Sanè euidens luceq; clarius omnibus hominibus est, q̃ frictio ex oleo magis q̃ sicca lassitudinem aufert, corporaq; emollit, cohibens occludens'que quicquid è nobis foras effluere est natũ, haudquaq̃ digerens & exiccans. Id ipsum & Diocles confessus est, vt qui oblinere poros oleum dixerit, quæq; effluunt cohibere, tum coria emollire. Quòd si rerum euidentia illi nõ sufficiebat, ac proinde extrinsecus adducere coniecturas potius illi visum est, ea quę in oleo frigido rigantur, memorare, non quæ in feruenti decoquuntur, afferre debebat.

Quòd

A *Quòd Perperam Archidamus Inæqualem ex Oleo Frictionem asseruit.* CAP. 19.

QVemadmodum in talibus, rerum transgressus est euidẽtiam, ita illic quoq;, dum ait inæqualem esse ex oleo frictionem, manibus videlicet lubricè labentibus. Nam contrarium oẽs manifesto percipimus, nimirum cum quæ ex oleo fit frictio, æqualis existat: inæqualis verò sicca. Cutem enim in frictionibus siccis manus coadducunt, ac velut duplant, violenterq; ac præter naturam complicant: dein vbi non amplius prior velut duplatio labẽtes sequi manus potest, ipsa quidem recurrit, atq; ad continuum reuellitur: manus verò semel ac vno impetu in alterã cutis partem transeunt, inferiorem transgressæ duplationis partem. Ac proinde inæqualem, duram, laboriosam talem sentimus frictionem: Duram quidem, qm̃ cutis violenter & tenditur, & concutitur: Eisdem de causis & laboriosam: Porrò inæqualem, qñquidem non in oẽs cutis partes fricantes incidunt manus, verum infernam duplationis partem perpetuo transiliũt: id quod fit tum ob naturales cutis asperitates, idq; potissimum in natu grandioribus: tum ꝙ laxa est cùm alijs propè omnibus cutis, tum gracilibus maximè & senibus. Quippe si læuis ęquabiliter tota, & tensa exactè cutis foret, haud facile plicari posset, nec inæquales in se manuũ efficere decursus: verũ facile, reor, antorsum percurrerẽt, à primis ad reliqua prompte delabentes, nimirum cum nullam secum cutis
B partem ducerent. Atqui cum laxa sit et aspera, externo quopiam medicamento indiget, quod et rugas eius impleat, & fricantibus manibus lubricitatem præbeat: quas ad res oleo nihil aptius inuenias. Mirerisq; profectò Archidamũ, qui nec rei sit reueritus euidẽtiam, nec quæ eius sit causa inuenerit, sed in vtrisq; pronunciarit cõtraria: quippe cũ inæqualis sicca appareat frictio, æqualis verò quæ administratur cum oleo: nec minime ea testimonio suo adstruit ratio, quę causam exponit.

Redarguit Prauam Medicamentorum facultates Inueniendi Rationem. CAP. 20.

VErum de Archidamo & Diocle satis in præsentia. Volo.n. (qñquidem semel aggressus sum prauam facultatis inueniendæ viam ostendere, oleo pro exẽplo vsus) oẽm celerrimè orationem absoluere. Igit̃ cum veteres philosophi calidũ esse oleum asseuerant, nõ paruo (vt putãt) argumento, ꝙ celeriter s. in flammam vertat̃, contradicentes quidam id illi accidere aiunt, qm̃ tenue est, & aereum: cæterum frigiditatem eius inde adeo monstrari, ꝙ hyeme ocyssime concrescat: nec enim vino solũ acetoq;, sed ẽt aqua ipsa, promptius à frigore deuinci. Ad ea rursus obijciẽtes alij, ꝙ aereum quidẽ sit non negãt, id'que ex leuitate perspicuo apparere dicunt: non tñ frigidum esse fatẽtur: quippe cum aer omnis sit natura calidus, vti generatio quoq; eius indicio est, nimirum cũ extenuata solutaq; calore aqua aer efficiatur. Constat'que iam inde maximã eos ingredi q̃stionem
C clarissimis philosophis dubitatam. Siquidem Aristoteles, quiq; eum sectãtur, calidum esse aera existimant, at Stoici frigidum. Porrò ad celerem olei congelationem, quod visum est illis qui frigidũ ipsum asserunt, hi qui calidum contra contendunt, non tam valide concrescere vt aquam, cõtra opponunt: neq; enim congelationem in eo esse aiunt, si quis rectè expendat, sed velut consistentiam et incrassationẽ: hocq; fieri aiũt, quia crassum est et viscosum, nõ quia frigidũ. Itaq; rursum vtrinq; in ambiguum oratio perducitur: illis quidem ex eo, ꝙ celerius à frigore vincatur oleum, q̃ aqua: his verò ex eo, ꝙ aqua oleo plus congeletur, contraria adstruentibus. Ad hoc itaq;, ꝙ de his addubitent, neq; ꝙ aereũ sit, omnibus confessum est. Etenim leuitas quidem, inquiunt, huius indicium foret: at crassities non paruam adfert coniecturam ipsum esse terreum. Porrò quidam ambo componentes, aereum simul & terrosum constituũt. Sunt qui hos deridentes, id quod cũ primis oleo inest, nẽpe humiditatẽ, adimere perfectè ipsos oratione dicãt. Ad hæc nõ nulli ex eo, ꝙ viscosum sit, frigidũ esse contendunt, alij verò calidum, nõ nulli siccum, postremo quidam etiam humidum: Etenim nisi contractæ compactæq; partes eius forent, & inuicẽ exactè adhęrerent, viscosum haud fore: atqui illos oẽs frigiditatis esse effectus: nã fundere, extenuare, soluere, partes à se inuicem separare, eam verò esse calidi naturam. At alij contra viscosum nihil fieri pronunciant citra calidi vi-
D ctoriam, veluti in succorum omnium patet decoctione, tum eorum qui ex herbis exprimuntur, tũ qui ex fructibus: quippe qui cum aquei principio sint, ac consistentia tenui liquida'que, vbi decocti fuerint, crassi viscosi'que euadant. Quin & ex particularibus vtriq; exemplis contraria probabiliter adstruunt, Alij viscum, mel, picem liquidam, resinam, & alia id genus, quæ in professo & viscosa sunt & calida, proponentes: Alij cicutæ, psyllij, atriplicis, bliti'que succum memorãtes: et ad hæc veluti colophonem quendam orationi pituitam proferentes, liquido enim ipsis ea & viscosa esse & frigida videtur. Quin & ex eo ꝙ quibus venæ sectione sanguis detrahitur, oleũ instillatũ fluidum reddat sanguinem, vtrosq; contraria adstruere videre est. Alij.n. tanq̃ calore fundens, alij vero tanq̃ frigore lubricitatem prębens, non secus ac glaciẽ fluxibilitatẽ ipsum facere asserunt. Atq; inde aliò versi, de lubricorũ oĩum natura disceptant, ad extremam vsq; garrulitatem orationẽ promouentes. Condemnantes aũt horum errorem, vt aiunt, alij, pinguitudinem proponunt, q̃ proxime ad olei naturam accedit, & euidenter deprehendi potest cuius sit temperamenti: quippe quę in nobismet ipsis consistat, nec fallere nos queat. Nam in sanis, inquiunt, & bene curatis corporibus multa prouenit pinguitudo, quæ ne insanus quidem frigida dixerit: talia.n. fieri robusta natura, quam oẽs naturales philosophi calidã esse rem confitent̃. Sed his ediuerso quidam in frigidis temperaturis pinguitudinem prouenire aiunt, velut fœminę indicant, qui'que ociosam vitam trãsigunt.

* φιλολογίας est ĩ impreßis. φυσιολογίας in antiquis. Vide etiam hac eadem pag. g
* ἄλης.

figunt. Iam verò & inter gentes vbi frigus quidem superat, pingues: vbi verò calor, graciles, prouenire homines asserunt: proferuntq; exempla, Celtas, Thraces, Bithinos, Ponticos, Galatas, sicut frigidæ regionis incolas ita quoq; in vniuersum pingues: Arabes verò, Libyos, Ægyptios, Æthiopes, quiq; terram inhabitant calidam, graciles & aridos omnes. Non nulli verò citra particularia exempla vniuersali inter sese ratione contendunt, partim pinguem in nobis succũ prouenire non posse, nisi probè à natura cibi conficiantur, asserentes: partim in cibis quidem contineri confitentes, à nostro tamen calore consumi, velut à flamma oleum: qui vbi infirmior est redditus, in corpore aceruari. Sunt qui animantia quoq; in medium afferãt, vt quę natura frigidiora sunt, pinguiora omnia reperiantur, vt vrsi, oues, sues: quæ calidiora, itidem & sicciora, gracilioraq;, & pinguitudine vacãtia, vt leones, pardales, canes. Præterea inde adeo, ꝙ madefactæ oleo apes, muscæ, vespæ, formicæq; intereant, alij quidem calidum, alij frigidum comprobare ipsum tentant: ac rursum alij humidum, atq; alij siccum. Etenim cũ iam dictæ animantes exangues sint, ac proinde frigidæ, quidam eas celeriter refrigerari aiunt, atq; ita mori: quidam contra, dum excalfiunt, haud posse in contrarium mutationem perferre: Quin & ꝙ immoderatè exiccantur, alij, quippe, cùm natura iam antea exiccata sint, immoderationis ratione offendi: alij verò ꝙ humectentur, idq; naturæ contrarietate. Atq; ꝙ in insectis animantibus cõtraria inuicem colligant, mirũ fortassis videri non debet: **F** sed ꝙ ex ijs quæ nobismet ipsis accidunt, in vtranq; partem differunt, id verò admiratione dignum est. Quippè alij plus, alij minus, sudare nos inquiunt, siquis in balneo vngatur. Nec tñ hi qui plus asserunt, de facultate eius vniuersali inter sese conueniunt, neq; hi qui minus: Verũ ex ijs qui plus nos sudare asserunt, quidam calori acceptum referunt, quidam verò viscositati: priores quidem calidum sudores prouocare natum dicentes, viscosum vero alteri: quippe venandi & aceruandi eorum quæ hactenus celeriter defluebant, proindeq; sensum fallebant, facultatem obtinens, manifestam ita sudorum copiam efficere. Porrò qui minus sudare volũt eos, qui aut in balneis, aut exercitijs vnguntur, alij quidem illinendi facultatem, alij vero refrigerandi vim, illi attribuunt. Quin etiam ex apparentibus alij resiccare, alij humectare ipsum dicunt: humectare quidem, quotquot plus sudare inunctos censent: resiccare vero, alij. Quinimo & ꝙ à frigore tueat inunctos, alij quidem crassitudine viscositateq;, instar vestimenti aut munimẽti, frigus arcere: alij verò per calorem naturalem contacta concalfacere referunt. Porrò etiã ex eo, ꝙ quæ in libris atramento conscripta sunt, nihil vitiet aut deleat, haud aliter ꝗ arena cinisq;, cum reliqua liquida oĩa deleant, quidam siccam & velut exuccam eius naturam adstruunt: quidam verò partium crassiorum, ac minus elaboratarum. Sic et ꝙ alijs nõ commisceat, hoc alij quidem leuitati, partiumq; tenuitati: alij verò cras- **G** situdini viscositatiq; adscribunt, cùm succis sui similibus misceatur, vt maluæ decocto. Eadẽ asserunt & de hoc, ꝙ terra nõ probe oleo irrigetur, tametsi alijs liquoribus madescat, vt vino, aqua, aceto. Ac non nulli quidẽ hic essentiæ causantur siccitatem: alij tenuitatem: sunt, qui crassitudinem. Etenim qui tenuitatem pro causa afferunt, intactos transire meatus aiunt: at, qui crassitudinẽ, omnino ne ingredi quidem illos asserunt. Neutros verò arguere queas, cùm vtraq; de causa quædam ne propinquis commisceantur, prohiberi possint: siquidem physicorum non nullis meatuum cõmoderatio, mistionis esse causa videtur. Atq; ego nunc sanè illa, in summa tantum relatis solis ratiocinationum occasionibus, commemoro. Quòd si quis singillatim vnumquodq; extẽdere velit, atq; hinc inde in vtraq; partem differere, nõ vnum ille volumen, sed ẽt complura, meo iudicio explebit. Licet enim vel iam nunc prospicere, †ꝙ non longus solum orationis hic euasurus sit error, (nec enim tolerari posset) verum ꝙ summam etiam interim attinget physiologiam, sic vt dijudicari non nunꝗ nequiret. Porrò si cui ẽt constaret omnino inutilem esse medicis, longe etiam magis eam rationum viam, arbitror, effugeret. Nõ enim absolutè an calidum, frigidũ, humidum, siccũ ve vnumquodq; medicamentorum sit, inquirimus: neq; an formicas, apes, vespas, aut aliud animaliũ humectare valeat, aut resiccare, calfacere, aut frigefacere: sed quomodo ad corpus se habeat huma- **H** num. Cùm liceat igitur in hominibus ipsis experimentum capere, non rectè ad alia vertuntur.

† quòd non longus solum sit talis orationũ error, (hoc.n. tolerari posset) verum ẽt ad summam quoq; physiologiam ascẽdat: interim vero etiam diiudicatu sit difficilis.

Quæ sit Recta Experiundæ Olei Facultatis Ratio. CAP. 21.

AT recta experiũdi ratio, in primis quidem ea est, quæ in corporibus habetur temperatis: deinde ea, quæ in intemperatis: mox, vt sæpenumero antea monuimus, quæ in calidis, frigidis, humidis, ac siccis morbis. Vbi animũ aduertere iussimus, vt quod per sese quid ageret, ab eo quod ex accidenti, distingueretur. Id quod futurum est primùm quidem, si ꝗ fieri poteſt simplicibus affectibus admoueas: Deinde si, an protinus ab initio quod sensu possit percipi, suam vim exerat, cõsideres, an post temporis aliquantum, aut deniq; vbi ablatum fuerit, velut aqua frigida, quæ caloris efficit repercussum. Ad hæc alienæ qualitatis misturæ expers vt sit, dãda quam maximè operã est. Quomodo ergo oleum quis tale efficiat, supra positum est: verum quomodo simplici morbo applicari queat, nunc dicemus, id modo prius commemorantes, ꝙ in morborũ differentijs ostensum est, Corpora quædam ad calidius versa videri citra aut cacochymiam aut plenitudinem, visceris've inflammationem, velut in ingentibus exustionibus euenire assolet: Quædam vero ad frigidius, vt in vocatis iam passim consueto nomine perfrictionibus (ψυγμοὺς Græci vocant.) In talibus vtiq; affectionibus si oleum adhibeas, manifesto comperies, refrigerare nos an calfacere sit natum.

*revocationẽ.

Sed

A Sed illud tamen constet, vt omni prorsum aliena vacet qualitate vehementi: id enim perpetuo in omni medicamento memoria tenere oportet. Atq; hæc quidem summa est rationis. At opus ipsum, quod perficitur, experientia commonstrat. Nam qui ardore tenentur, tantum abest vt à calore liberētur, vt etiam [a] †magis exæstuent, et procedente tempore calidiores euadant. At algentibus, ex olei inunctione perspicua nulla aut noxa, aut vtilitas affertur. Ex quo liquet, vt calfacere sit natum, certè non admodum id posse nec euidenter, sicuti resina, pix, bitumen. Inaudienda est nūc pix non sicca: itidem nec resina, nec bitumen siccum: nec enim ipsis inūgi quis possit: neq; item quæ Sol liquarit, quippe hæc nec simplicia, nec sponte nata sunt medicamenta: verum resina, quę Græce αὐτόρρυτος à spontaneo fluxu dicitur, quam in Laconia & Cilicia optimam prouenire nouimus: aut terebinthina, aut lentiscina, quæ liquida etiamnum ac recens sit: aut ex pinea, quę in fictilibus supernè olei ritu innatat: pix autem liquida, aut potius quod oleosum in ea supernè fluitat, quod vtiq; πίσσανθον hoc est picis florem, nuncupant, est enim re vera tanquam picis flos: sic bitumē adhuc liquidum, quod ex [b] Mēdeia importatur: omnia enim hęc pinguia sunt, plurimūq; oleosæ naturæ possident. Veluti myrrha stacte, & picinum, iuniperinum, cedrinum, laurinumq; oleum, et alia eiusmodi clarissime refrigeratos recalfaciunt, exęstuantes verò summè excruciāt. At-

B que hæc quidem vtrisque excalfacere confessum est: at oleum neutris admodum, neque refrigeratos scilicet excalfacere, nec excalfactos offendere. Non tamē obscure ijs qui ex ardore fecricitāt, [c] fastidij cuiusdam causa est, caloremq; augere apparet, quemadmodū in exquisitis erysipelatis, quippe quæ biliosæ sunt fluxiones: manifestò enim in his calorem adauget, etiamsi applicetur vel frigidissimum. Etenim in ardoribus si salis sit expers, & alioqui etiam candidum, non nullum sanè solatium, si modo frigidum perfundatur, affert: In erysipelatis autem, quātumuis sit frigidum, nihil iuuerit. Cæterum lædere omnes quę ex pura bile sunt fluxiones, vel maximè est natum: at quę ex sanguine illi permisto constant, has quidem minus, nō tamen vulgariter. Porrò istis etiam minus, sed tamen perspicuò, affligit inflammationes etiamnum feruētes. Ex quibus omnibus coniecturam ducenti visum est tandem calorem parem eis, quibus applicatur, accendere. Apparet enim corporibus mediocriter calidis admotum moderatè illa excalfacere: quæ verò valide, validum accendere calorem.

> A † Quāuis in aliquibus græ. codicib⁹ legat̃ καυσωδέστεροι i. magis æstuātes, in multis tamen alijs legitur ἀσσωδέστεροι i. fastidiosiores inquietiores've: & inferius etiā hic sensus habet̃: cui ét lectioni astipulatur vetus translatio.
>
> B * Al. Nicomedia.
>
> C * ἄσσης.

Quòd Oleum ex Eorum sit numero, Quæ ex Aequo nos Excalfaciunt. CAP. 22.

Dictum est igitur in tertio de Temperamentis, venitq; nunc iterum dicendum, ꝙ vnūquodq; medicamentorum quæ corpori applicantur, quę quidem calida esse facultatibus diximus, ca-

C loris sui principium à nobis accipiens partim similiter nos recalfacit, partim valentius. Atq; ex ijs quæ nos æqualiter recalfaciunt, oleum mihi esse visum est, particulares eius vires inspicienti: comperi enim perpetuo calorem efficere tepidum in ijs, quæ mediocriter essent calida, feruētem in feruentibus. Proindeq; mihi est visum neq; cōuulsiones, neq; tremores, neq; sensum tum difficilem, tum deperditum, magnopere aut iuuare, aut lædere: quippe iuuare nequibat, cùm valenter excalfacere non posset: nec lædere item valebat, cùm omnino non refrigeraret: At vbi adscititium cōparasset calorem vehementem, multum prodesse: nempè vbi in alueolos olei calidi, in quo radices quædam aut herbæ excalfaciendi facultate pollentes incoctæ erant, ita affectos demisissemus. Vndè merito velut materia quædam cæterorum fuerit medicaminum: nam si frigida illi commisceas, frigidum efficietur quod mistum erit: sin calida, calidum. Quod enim ex media tēperie est, vtrisq; summis inseruit, vtpotè quod si calido commisceatur, id quod ex ambobus mistum erit, frigidum efficere non valeat, nempè cum ipsum non sit frigidum: neq; si frigido, calidum, quippè cū ipsum non sit calidum. Itaq; non immeritò alij calfacere ipsum aiunt, alij verò negant. Calfacere enim videatur, cum ad parem calfacienti corpori calorem peruenit, hac enim ratione recalfacere rursum potest: ꝙ verò quam acceperat augere caliditatem non potest, haudquaquam calfacere videatur,

D quippè cùm non quam acceperit, seruare, sed augere, calefacientis sit opus.

Quænam sint Principia Tantæ de Medicamentorum facultatibus Ambiguitatis. CAP. 23.

Eiusmodi porrò ambiguitatum tria sunt principia, Quòd non distinxerint genera eorum quæ nos excalfacere dicuntur, & quòd homonymijs siue æquiuocationibus vtantur confusè, & quòd nihil relinquant medium. Itaque calfacere nos dicuntur, & quæ energia siue actu sunt calida, vt ignis: & quæ potestate. Tum quæ potestate sunt calida, partim alimenta sunt, partim medicamenta, partim tegumenta. Porrò calidum quoque ipsum, & quod actu tale est, ita nominare consueuimus: & quod potestate, velut subinde antè monuimus. Sed & calidum actu est & quod simpliciter est calidum, vt ignis: & quod per exuperantiam, vt animal: & quod ad sui generis symmetrum comparatur: & quod ad quiduis obuium. At quod potestate dicitur, primum quidem distinguitur contra id quod est ex accidenti: deinde totidem habet significationum differentias, quot actu calidum. Etenim cùm sit velut apta quædam materia ei quod est actu calidum, partim ad ea quę absolutè calida nuncupantur, partim ad ea quæ per excellentiam quandam, tum ad quiddam sui generis, aut speciei, denique & ad obuium quiduis collatum, propria vtique fuerit materia. Quocirca cùm ea consideremus calida, quæ referuntur ad hominem, vt alia prorsum omittantur, æquū existimamus. In istis ergo omnibus peccare solent, qui de medicaminum viri-

bus

bus considerant: & præterea ꝙ mediocritates tum in naturalibus nostris temperaturis (vt in ope E
de Temperaturis ostendimus) tum in medicamentis expendendis prætereant. Siquidem tanꝗ necessario id cuius perpenditur facultas, medicamentum, aut calidum, aut frigidũ, aut humidum, aut siccum esse debeat, ita verba ipsi faciunt: ac si non fieri posset, vt in calfacientium nos ac refrigerantium medio quiddam consistat, atq; aliud rursus inter exiccantia & humectãtia. Adeo inuenire est quosdam stupidos, vt ne vbi audierint quidem veritatem, assequi possint. Itaq; quosdam etiã noui, qui contra contendere adstruereq; conarentur nihil temperamento esse medium.

Quòd Compluribus nos modis Calfacere Oleum appareat, nempe Vt Alimentum, Vt Medicamentum, ut Tegumentum: Et quòd Excalfacientium nos ac Refrigerantium, Medium quodammodo obtineat. CAP. 24.

VErùm hos in libris de Temperamentis iustis confutauimus rationibus, nihilo secius idem in sequentibus facturi. Huic autem libro finem iam imponere studens, ad oleum reuertor. Accidit enim illi, vt fortassis tanquam alimentum nos excalfaciat, vbi scilicet intrò in corpus assumitur: probatis enim quibusdam tum medicis, tum philosophis, sicut ex cibis, ita ex oleo corpori fieri appositionem visum est. Accidit verò illi, vt tanquam medicamẽ medium sit nos calfacientiũ & refrigerantium: tum etiam velut tegmen nos excalfaciat: naturæq; eius vel maxime propria esse imago videtur eiusmodi. Nam quemadmodum vestimenta à nobis ipsis excalfacta, rursum nos F
recalfacere consueuerunt, ita & oleum. Sed quemadmodum illa excalfaciẽte corpore calidiora nõ euadunt, ita quoq; nec oleum. Rectè autem perpendas rem totam, non ad præsens modo, sed & ad futura omnia vtilem, si aeris nos ambientis memineris: Qui interim eo qui in nobis est calore vsqueadeo redditur frigidior, vt munimẽtis quibusdam aduersus eum tegminibusq; sit opus: Interdum verò vsqueadeo rursum calidior euadit, vt ferre nequeas, fugiasq; sub tectum aliquod vel vmbram: Est autem etiam qñ tanta est moderatione præditus, vt neq; tepefacientia, neq; refrigerãtia exposcas, sed citra omnem molestiam sensumq; in eo verseris. Tertiam hanc temperiem, quam modo dicebam, symmetrã moderatamq; voco, atq; aliarum mediam esse statuo: ac corpus nostrũ neq; excalfacere, neq; refrigerare: cum aliarum duarum altera nos excalfaciat, altera verò refrigeret. Similemq; esse dico mediæ aeris nos ambientis temperaturæ, tum qui à vestimentis, tum qui ab oleo prouenit, calorem. Porrò si ne sic quidem etiam clarum euasit quod indicare volo, at illo saltem modo apertius opinor intelliges. Duos mihi animo intelligito homines corpore similiter temperatos, mutuo sese contingentes vel pectore & ventre solo, vel manibus & cruribus. Quòd si eandem duobus istis hominibus nactus sit temperiem aer illos ambiens, vt in tribus his corpori- G
bus par insit calor, neuter ab altero tunc excalfieri dici queat: nam quæ similia vndiquaq; corpora sunt, à sese mutuo nullam accipiunt mutationem. At si frigidus sit ambiens, mutuo se calfacere hi homines dicentur, tametsi haudquaquam excalfaciant, sed frigus modo arceant. Vulgo itaq; assueti abuti vocibus, id quod frigus arcet, excalfacere aiunt: haud sanè rectè. Atqui permittendum ipsis est, vt prout velint appellent: cæterum per calfaciendi verbum in vtraque dictione idem significari, id verò neutiquam concedendum: haud enim idem est, an ex se quid cuipiam calorem præbeat, an frigus prohibeat. Quibus sic se habentibus, quæcunq; foris nobis iniecta eandem corpori caliditatem obtinent, siue à sese ipsis, siue ab alijs, siue à nobismet ipsis, eam nacta fuerint, exacta loquendi ratione neq; calfacere neq; refrigerare dicendum: at, sicui abuti libeat, non repugnandũ, modo in dictione significationum differentiam commemoret: siquidem alio quodam modo calfacere nos dicitur aer calidus, atq; alio modo qui sit moderatus. Respondet autem proportione aeri calidiori pyrethrum, napy, piper: moderato aũt pinguitudo, & oleum: actu enim aeres sunt calidi, potentia verò medicinæ. Aera enim calidum haud ipsi efficimus, sed qñ in eo versando talem ipsum experimur, ita nuncupamus: At medicamenta, sicuti in tertio de Temperamentis demonstratum est, principium excalfactionis à nobis accipientia, partim æquè nos recalfacere sunt nata, H
partim plus, partim minus. Ex genere autem eorum quæ æquè nos recalfaciunt, oleum est: Cui eidem quoq; à viscositate, ac ꝙ difficulter item defluat, tum ꝙ meatus infarciat obstruatq;, duplici ratione vt augere caliditatem videatur euenit, tum inde adeo ꝙ instar vestimenti aut munimẽti illinatur: tum ꝙ meatus infarciat, prohibeatq; foras effluere magnam vaporosi intus caloris partẽ. Eadem ratione nec vt resiccentur corpora nostra permittit, nisi sanè applicetur calidum, idq; plusculo tempore. Has itaq; vires eius cum homines omnes experientia compertas habeant, quos largius sudare volunt, siue à balneo, siue balnei expertes, ijs non protinus ab initio oleum admouẽt: Verum in ijs qui morbo laborarunt, vbi sudare inceperint, tum excalfactum, perfundũt: In ijs verò qui etiamnum laborant, vbi abunde iam satis sudarint: Porrò in sanis, siquidem ex longo itinere, aut exercitatione, alio'ue quouis pacto, corpus ipsis exhaustum est, eis inungi & ante sudorem permittunt: Verùm qui non concoxerint, aut corpus habent plenum, quod πληθωρικὸν vocant, his neq; in balneo inungi concedunt.

Quòd Medium sit Oleum Inter Humectantia nos & Exiccantia. CAP. 25.

ATque hîc quoque mihi videtur oleum esse medium inter humectantia nos & resiccantia, velut inter excalfacientia & refrigerantia medium consistere supra demonstrauimus:

humectat

A humectat enim aqua, exiccat verò tum laurinum, tum cedrinum oleum. At quod simpliciter sic admouetur, citra vllam videlicet ex arte conciliatam à nobis aut caliditatem aut frigiditatem (huius enim vsq; meminisse oportet) talem seruat nostram temperiem, qualem scilicet accepit, q; fieri possit maxime vaporosas omnes corporis expirationes prohibēs. Porrò si plusculum membra frices oleo, calorem ex frictione adscititium comparabis. Atq; hac interim ratione lassos non parum iuuabis, partim q in minutos corporis meatus pingue ingrediatur, & quę indurata sunt emolliat: partim q humiditatem acrem ac subtilem, quæ in lassitudine ex colliquatione proueniens sub cute latebat, per halitum caliditate digerat. Conspiciuntur enim exercētibus tum foras effluere sudores, tum intus in ventrem non pauca defluere excrementa, quæ velut liquamina sunt. Ex hisce autem colligendum est complura toto in corpore eiusmodi relinqui, quæ euacuationem deposcant: quippe duplex in lassitudinibus affectio nascitur, sicut alibi ostendimus. Nam similares quidem animantis partes resiccantur, humectantur verò vacua spatiola nō vtili & naturali humore (nam sic foret plethora, siue repletio) sed tenui & acri mordaciq;: proindeq; remedijs indigent duplicibus, tum ijs quæ siccitatem corporis irrigent, tum ijs quę humorem acrem euacuent. Itaque ad hęc aptissima sunt dulcium aquarum lauacra, nimirum quæ humiditate sua instrumentorum corrigāt B siccitatem, & caliditate tenuem atque acrem humorem digerant. At si corporibus inhærere posset aqua, nec facilè deflueret, ipsa quidem per se sufficeret. Atqui cùm ea quæ foris circunfunditur, facile defluat: & quæ in poros ingressa corporis, nullam habens ansam prompte effluat: in hoc sanè ipsum vtiliter miscetur oleum: maximeq; iuuat, si ex vtroq; quis diutius fricetur, id quod veteres Græci χυτλοῦσθαι nominabant: cui oppositum imposuerunt vocabulum ξηραλειφεῖν, quod est sicca vti frictione. Est sanè & hoc quoq; quodammodo lassitudinem sanare potens, sed multum relinquitur ab eo, quod χυτλοῦσθαι nuncupant. Nam vt reliqua taceam, vbi cum oleo aqua cōtunditur teriturq;, haud facile solubili mistione coit, vt quibus ita corporibus inūgatur oleum, necesse sit & plusculum inhærere aquam. Quare hic item velut materia est quædam oleum humectātium exiccantiumq;, sicut ante ostensum est excalfacientium & refrigerantium. Quippe quod si exiccanti commisceas, totum effeceris exiccans: sin humectanti, & ipsum humectans reddideris: sępéque quod ex ambobus constat, maiorem adipiscitur humectādi facultatem, q; id quod primario est humectās: quod in aqua accidit. Nam ea primario madefacit: verùm cum haud ita diu inhæreat, nec actionem obtineat diutinam, leuiter vtiq; prodest. Cum ergo illic velut vinculum fiat oleum, cogatq; plurimum, quibus auxilio eius opus est, inhærere, longè omnium optimum redditur remeC dium exiccatis squallidisq; corporibus. Sed si exiccans oleo medicamen commisceas, puta chalcitin, pyrethrum, gallam, struthion, siccans erit quod ex vtroq; commistum fuerit. Itaq;, cùm omnibus quę sibi commiscent, subseruiat oleum, rectà rōne velut omnium existit materia: tametsi vtiq; necessario propriam eorum actionem retundit quidem ac minuit, non tamen vtilitatem: imo est vbi eam quoq; adaugeat. Haud est.n. idem (quod fortè quis autumet) actionem augere cuiuspiā, & vtilitatem: quippe cùm actio secundum propriam cuiusq; facultatē, vtilitas vero non nunq; ex accidenti agat. Disseremus autem postea vberius de vtilitate quę per accidens euenit: et nūc quoque hactenus de ea dicetur, quatenus in præsenti est commodum. Quippe contusa cū oleo aqua, quod Hydrelæum vocant, magis auxilio est lassitudinibus, q; si esset sola: non quidem q suæ vires intendantur, sed q quibus opus est, diutius inhæreat.

Quod Materiæ Rationem obtinet, in Mistis Mediam tenere Temperiem debere, Alioquin enim futurum, vt mistorum sibi Aduersetur actioni. CAP. 26.

QVòd autem, nisi mediam habeat temperiem id, quod ea, quę primario quibus opus est auxiliantur, velut deuinciet, sæpenumero ipsorum repugnabit actionibus, ex ipsa rerum natura generatim addiscere liceat, speciatim autem ex medicamentorum historia. Generatim D quidem, quoniam id quod miscetur, si in contrarium retrahat, admisti sibi facultatem medicamenti vincere interim poterit, & in aliam planè speciem, quod ex ambobus miscetur, transferre. Siquidem quod materię rationem in mistura præstabit, nullam insignem neq; speciē, neque facultatem exerat oportet. In particularibus verò experiūdis hoc maxime pacto addisces, nō debere id quod materiæ rationem obtinebit, aut excalfacere, aut frigefacere, aut humectare, aut resiccare, si primū quidem in memoriam reuoces quæ supra de resina, & pice liquida, myrrha, bitumine, tum cedrino, & laurino, cæterisq; quæ excalfaciunt, commemorauimus. Hæc enim omnia in aqua trita ad modum olei calfaciunt magis, quàm refrigerant: desiccant plus, quàm humectant: quam ob rem lassitudinis sensus nō admodum soluere valent: Haud enim eandē cum aqua vim obtinent, quò s. auxilio magis sint, q; aduersentur: Neq; mediā inter extrema naturam sortita sunt, vt videlicet tanquam materia quædam inseruiant primario agenti: desiccant enim & excalfaciunt potius, nō humectant ac refrigerant, velut aqua. Si vero excalfacientium admodum resiccantiumq; cuipiam aquam commisceas, non modo nihil eorum quæ agere nata est, fieri videbis, sed prorsum obscuratam, tanq; omnino admista non esset. Siquidem chalcitis, sandarache, misy, cæteraq;, quæ nos vehementer tū excalfaciunt, tum resiccant, validas etiamnum suas vires etiam aquæ permista obtinent. Omnino ergo constat mediam obtinere temperaturam debere, quod vtrisq; extremis tanq; materia

ria inseruiet: quē in ordinē oleum si statuas, nihil vtiq; peccaueris, quippe cū oīa singillatim opera tibi cōsentiant. Et accusabis prolixitatis nō nos vtiq;, sed qui recta via prętерita prauā prolixamq; sectanť: quorū sanè causa hunc nos sermonē extēdere sumus coacti. Ipsa.n. veritas celerrimā inuētionem obtinet, vt q̄ ab euidenter apparētibus exoriať. Haudquaquā tū eò vsq; orationē prolongaui, quousq; licuerat, oīa, quæ praue ab ipsis prodita erant, scripturum, causasq; errorū edocturū pollicito. Sanè causas dixisse necesse fortassis fuerit, nempe quò, qui ex ipsis proueniunt, paralogismos in tota particulariū medicamētorum iudicandi rōne cauere posśis, veramq; doctrinā cum maiori scientia percipere. Crescit.n. nobis de rebus fides, vbi non solū ipsam veritatē cognorimus, sed etiam paralogismorum omnium causas edidicerimus: quod sanè in sequentibus efficiemus. E

De Rosaceo. CAP. 27.

NVnc aūt vbi pauca de rosaceo ad ea, q̄ ab initio sunt dicta adiecerimus, orationem hoc in loco sistemus. Igiť dictum est, q; neq; odoribus, neq; coloribus, neq; alijs oīno accidentiū, animū adhibere in expendendis facultatibus rōnabile sit, sed ijs quæ perspicuo apparent tum in sanis corporibus tum in ægris. Ostensum ēt est, oleum vbi salis expers purumq; ad vnguē fuerit, ex media esse materia. Conficiendum itaq; rosaceum, quod exactum simul ac simplex, req; vera rosaceū erit, ex hoc videlicet oleo: dādaq; opa, ne quid in se medicaminosius cōtineat: vti apparare solent vnguētarij, quò videlicet tū magis duret, tū odoratius euadat, oleū videlicet prius, q̄ rosas inijciant, odoramētis pręcondientes. Ac pstiterit fortassis ipsis ēt nominibus ea distinguere, quod veteres fecisse constat. Oleū etenim rosaceum nominare adsolent, quod absq; odoramentis pparatum est: cui aūt & horū aliquid inditum fuerit non id ēt oleū, sed μύρον i. vnguentū, cognomināt. Itaq; cū oleum velut materia quędā sit excalfacientiū refrigerantiumq; medicaminū, ex media videlicet tēperatura, constetq; ex oleo & rosarū succo rosaceū, est vtiq; & ipsum talis tēperaturę, qualis est rosarū succus. Sanè vero facillimū fuerit, non modo rosarū succi per se, sed oleo quoq; rosaceo cōfecto, in sanis pariter atq; ægrotis (vt iam frequēter monuimus) virium eius periculū facere. Experieris ergo eos, qui adustione tentanť, ab eo refrigerari, protinusq; vtilitatē aliquam percipere: qui verò refrigerati sunt, oēs euidēter lædi: vti facile ex vtroq; intelligas, vires eius refrigerare magis q̄ excalfacere. Non tū valida à rosaceo apparet tibi refrigeratio, sed quæ proxima videať temperiei mediæ. Voco aūt id genus medicamenta, lucidioris doctrinæ gratia, ex prima natura ordine q; refrigerantiū: sicut rursum quę paulůlum à media temperie ad calidiorē declinarūt, ex primo recessu & ordine excalfacientium. Atq; hæc quidem in præsentiarū de rosaceo nouisse oportet. G Necesse enim erit & in sequēti libro ipsius medicamēti meminisse, et q̄ reliqua sunt, dictis adijcere.

Marginal notes: oleum vnguentarium; Refrig; *Al. ἀποστάσεως i. recessu seu gradu. & ita etiam frequenter inferius.

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBER TERTIVS.

ARGVMENTVM LIBRI

Quæstiones logicas de Actione Medicamentorum Simplicium absoluit, Quæ quasi Elementa sunt Totius tractationis De ipsorum Facultate.

Quæ Causa Prolixitatis horum librorum, Quid prioribus actum sit, Quid hoc agendum. CAP. I.

H

Vod equidem nihil, nisi quod vtile curandis morbis foret, hoc tractatu describere decreuerim, primo potissimumq; deos huius rei testes habeo: deinde & amicos meos, qui me, tum vt hoc opus aggrederer, tum vt quæ ab alijs perperam de medicamentorum facultatibus sunt prodita, quoad liceat commemorarem, assidue hortari non destiterunt. At si quis erit, qui orationis nimia graueť prolixitate, non id mihi iure imputauerit, sed ijs medicis, qui probabilia quidem at non vera scripserunt. Nā & ego nunc quidem ēt magnopere vereor, ne [a] †quia nimis paucis illos cōfutauimus,} sophismata quędam cōuersantes cū illis adolescentulos [b] †à recta opinione deijciāt:} q̄nquidem si in dialecticis methodis exercitati, aut captionum soluendarum periti, ad libros legendos accederent, [c] †tum sanè & ab ijs qui falsis demonstrationibus vtuntur, magis sibi cauerent: & nos qui veritatem compēdio tradimus, rectius intelligerent.} Qm̄ verò vel ipsorum medicorum pleriq; nequaquam in istis sunt exercitati: tum inter illos quoque nō nulli reperiuntur ingenio natura tardiusculo: hi nisi nostris suppetijs, qui sophismata arguimus, iuuentur, non ęgrè, persuasi in sophistarum sententiā perducentur. Itaq; quod ad istos attinet, deesse huic etiam operi quippiam videatur. Verum enimuero quando

Marginal notes: A † διὰ τὸ τάχος τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀντιλογίας. B † παρακρούονται. C † Clarius ferè ad verbum. non vtique eos laterēt nec qui in demonstrationibus aliquid paralogiζāt, nec nos cō pendiose veritatem ipsam edocentes.

A quando ad omnes mihi orationem accommodare non licet, cum tanta sit eorum qui hæc legent, non modo naturarum, sed etiam ætatis & habituum diuersitas, quod vtique visum est fore maxime parti vtilissimum orationis genus, id superioribus duobus cōmentarijs secuti sumus. In quorum priore quidem de aquæ acetiq; viribus contemplati sumus. In secundo maximam partem de oleo peregimus, pauculis postea de rosaceo adiectis. At in hoc tertio libro eiusmodi vtemur oratione, qualem ab initio protinus habere institueramus, idq; definitis primum vocis cuiusq; significatis. Deinde tractatus huius velut elementa traditurí, mox velut ad syllabas accedemus: ex quibus operis finis, ad quem contendimus, promptè sequetur.

Quot Modis dicatur Calidum, Humidum, Frigidum, Siccum. CAP. 2.

CÆterum vocum definitio nihil accuratius edocebit, ꝙ quæ in tertio de Temperamentis, simulq; in primo commētariorum istorum sunt prodita: repetam tamen eam nihilo secius & in præsentia. Corporum vnumquodq; aut calidum, aut frigidum, aut humidum, aut siccum, & dicitur & apparet, interim quidem ex sua natura, interim autē aduentitia qualitate adsumpta. Consueuimus autem quod ex sua natura est, primario, & secundum se, & per se potentia tale & esse & videri dicere: quod vero adscititiam acquisierit qualitatem, ex accidēti quopiam esse videriq; eiusmodi. B Porrò eorum quæ propria sua natura aut calida, aut frigida, aut sicca, aut humida dicuntur, quædam actu seu energia talia existunt, alia potentia: differente quidem hoc potentiæ modo, quē nunc diximus, ab eo quem paulo ante dicebamus: illic enim ex aduerso diuidebatur ei, quod ex accidenti dicitur: hic verò ei quod actu. Sed & eorum quæ actu dicuntur, aliud quidem absolutè est calidum, frigidum, siccum, aut humidum, velut elementa: aliud excessu, vt homo, equus, bos, canis, & vniuersa animalia: aliud ad symmetrū seu generis sui, seu speciei, vt verbi causa, leo cum homine comparatus, homo autem ætate florens cum puero: aliud ad quiduis obuium, vt Dion ad Theonem. Quin & corpora, quę potentia talia aut talia dicuntur, vnumquodq; vt ad id, quod est actu relatum, dici necessario monuimus: Id quidem, quod facile accēditur, ad id quod actu est absolutè calidum: hoc verò, quod alia calfacit, ad id quod per exuperantiam: sic quod hominem calfacit, esse vt ad hominem potentia calidum: quod verò bouē, aut equum, vt ad bouem & equum: similiter hoc huic, verbi causa, homini, illud verò illi calidum, frigidum, siccum, aut humidum est, illius vnius naturæ comparatum.

Ad Quid, & Quæ Nominum distinxisse Significata conduxerit. CAP. 3.

EX hac nominum [a]discretione & ad assequendam [b]iudicij cognitionem {non parum} sumus C adiuti. Siquidem si ad hominem quid dicatur calidum, à cęteris omnibus animalibus recedendum, & in ipso duntaxat homine periculum sumendum explorandumq; cēsuimus: Si verò quid ad equum bouem, ceruum, aut aliorum animalium quoduis in ipso rursum periculum faciēdum erit. Interim verò & illos quoq; castigauimus, qui ex consistentia, colore, odore, sapore, grauitate, leuitateq; cuiusq; medicamenti, existentem in singulis facultatem inuenire tentarunt. Atque hæc vtiq; rectè nominum [c]distinctioni consentanea videntur. At quæ velut elementa huius esse speculationis proposuimus, in primarum consistere qualitatum cognitione ostendimus. Quas quidem in libro de elementis secundum Hippocratem, humiditatem, siccitatem, caliditatem, frigiditatemq; esse demonstrauimus: propeq; harū quoq; inuentionem assequebamur ex significatis nominum rectè distinguendis. Etenim cùm medicamentum ab alimento discerneremus, ꝙ medicamentum in qualitate alteraret, alimentum verò substātiæ corporis adsimilaretur, rectè hinc ad alterantium nos qualitatum inuentionem perducti sumus.

Quòd, cum Duplicia sint genere Quæ alterant, Alia specifica, Alia minime, In Specificorum genere consistant Medicamentorum Facultates. CAP. 4.

D POrrò, cùm duplices sint in genere alterationes, alię specificæ, quę propriè sanè & primariò dicuntur alterationes: alię verò quę contendunt & contrahunt corporis nostri particulas, quas vtiq; potius per abusionem ꝙ propriè nominantes alterationes vocant, in primo genere medicamentorum contineri facultates diximus. Nec enim quicꝙ ex specie in speciem mutari queat citra excalfactionem, refrigerationem, humectationem, & resiccationem. Dico autem ex specie in speciem, velut cùm ex pane, ptisana, lente, sanguis, pituita, bilis tum flaua tum atra: atq; ex his iterum adeps, os, neruus, caro, arteria, vena, atq; adeo cæterarum animātis partium vnaquæq; gignitur. At si secando nos quippiam, velut vitrū & ensis: aut contundendo, vt lapis & plūbum: aut segregata coarctando, vt vinculum, quadātenus partes alteret: ea haud pharmaca fuerint, quippe cum eiusmodi alteratione nullæ rerum oīum ex propria recedant natura. Etenim siue minutim panē frangas concidasq;, siue minutim concisum colligas in vnū, non tñ propriā ideo formā exuet: neque caro ex pane fiet per contusionē, neq; os, exempli gratia, per coarctationē: Verùm dū in vētre venisq; concoquitur, in sanguinem pituitamq; abit: atque inde ex istis in os, carnē, & alias corporis partes, tota sua substantia alteratur, veteremq; naturā exuit, in aliam transiens speciem. Nec tamen ab alio quopiam, ꝙ calore, frigore, humiditate, siccitateq; eas, quæ fiunt in aliā essentiæ speciē, alterationes mutationesq;, singuli affectus corporis accipiunt, vt demonstratum est. Atque hac ratione primas & elementarias specificas qualitates quatuor esse diximus, humiditatem, sicci-

Quinta Classis. CCCCC tatem

*διαίρεσις i. diuisio.

A *Al. διαιρέσεως i. diuisione.

B *κρίσεως i. iudicij, est ĩ impssis, sed κράσεως i. temperamēti, est in ātiquis. & ita etiā uetus interpres.

C *διαιρέσει.

tatem, caliditatem, & frigiditatem: quærimusq; quā harū medicamentum vnūquodq; in mistura E
pollentē possideat. Atq; ptinus in hoc primū pleriq; eas inquirentiū lapsi videntur, q videlicet
pollentē absolute tanq̄ naturales qdam philosophi considerarent. Præterea cōplures quoq; eorū
decipi videntur, q sine certa methodo Aristotelis Theophrastiq; libros perlegant.

Quòd Solis Philosophis conuenit de Calido, Frigido, Humido, & Sicco, vt ad totam Naturam distinguere, Medicis verò vt ad Homines. CAP. 5.

* Tametsi. SIquidē permagni refert, an totius naturæ respectu, an hominum duntaxat, de calido, frigido, humido, siccoq; definiamus. Nam totius naturæ respectu bifariam horum vnumquodq; dicitur, partim absolute, partim per exuperantiam: absolute quidē vnumquodq; elementorum: homo verò, equus, & bos per exuperantiam. Iam autem cùm ad aliquid respiciendo exploratio fiat, illud modò cōsiderandum erit, quod'nam sit illud ad quod dicitur. Nos verò {medici} non id quærimus, an in aqua marina humidi simpliciter plus sit q̄ sicci (id enim clare cōspicimus) sed si ad hominem conferendo: neq; tñ rursum ad hūc simpliciter, ac si leonem illi compares: quippe cùm sic homine humidior marina fuerit. Quo'nam igitur pacto scrutabimur, an sicca sit facultate marina? quo'nam alio, obsecro, q̄ an corpus humanum in æqualitate quadam resiccare valeat? Itaq; in hoc vnum modo cæteris relictis intendendum. Atqui contrà faciūt medicorum pleriq; F nam ad quiduis potius respiciunt q̄ ad hoc. Quomodo ergo ad hominem conuersi reliquis prætermissis, qua'nam in hoc agendi facultate polleat marina, cognoscemus? an videlicet corpori applicantes, sicq; eius periculū sumentes lauando in marina, rigando, fouendoq;: tum subinde lanā, aut spongiam, marina madentem partibus applicando: ad hæc emplastris ceratisq; miscendo: atque in his omnibus ab eo, quod ex accidenti quandoq; euenit, id quod à propria medicamenti vi proficiscitur, distinguendo? Nam in hoc omnis inuētionis summa consistit, quam vix quisq; illorum attingit: sed eos philosophorum verba decipiūt haud potentes homonymiam percipere.

Quòd per Exuperantiam dici, Bifariam apud Philosophos accipiatur, Nempe vbi aut Mole quid exuperat, aut Qualitate. CAP. 6.

NAm non solum, vt modo diximus, aliud simpliciter, aliud per exuperātiam, ab ipsis dicitur: simpliciter.n. ignis calidus est, per exuperantiam homo. Verum quod per exuperantiam dicitur, bifariam quoq; dici autumant, Partim secūdum substantię molē, velut & nos quoq; in Temperamentorū cōmentarijs diuisimus: vt si cados duos aquæ summè feruentis vni cado aquæ maximè algētis pmiscueris: Partim verò secundū qualitatū effectum. Atq; hoc quod ad dogma cōsequitur, ita dicunt, non ex ijs quæ euidenter apparēt, {sed per syllogismum} accipientes. Nā sup G ponentes frigidū omne contrahere constipareq;, & substantiā reddere immobilē, aut ęgrè mobilē: calidum verò rarefacere, fundere, coquere, mouere: rationabiliter in plantis omnibus vincere calidum pronunciant, siquidem haud aliter neq; nutrimenti ex terra digestionem prolixissimam, neq; alterationem eiusdem, neq; concoctionem, quin nec incrementū prorsum plantarum, neq; germinationē, neq; fructuum generationē perfici posse, nisi calidū superaret: atq; ita rursum inter plantas, alias calidiores, alias frigidiores constituunt. Ex eadem ista hypothesi pendet ea ratio, qua rosas esse calidas contenderunt: siquidem in illis, si in alijs vllis plantis, plurimum vincit caliditas. Ex altera rursum hypothesi depēdet quod de oleo & adipe adstruūt. Nam, quòd ocyssimè inflāmentur, idcirco calida esse ea facultate iudicant. Et alio rursum modo quæcunq; dulcia sunt, calida esse dicunt, siquidem q familiarissima sint, simillimaq; naturis nostris, quæ calida sunt, ideo & ipsa quoq; calida esse volunt. Atq; philosophis quidem, vtputa qui de tota natura scrutantur, rectè talia & quæruntur & dicuntur: At medicis, quibus alius est scopus propositus, haud perinde rectè, quippe cùm in rosarum effectibus calidum non vincat: neq; sanè quoduis aliud plantæ genus, eo q plantæ est, calidū dici debet, qm̄ nos haud ita calidum quærimus, sed vt ad hominem: siquidem si, quia in actionibus superat caliditas, propterea calidū quid dices, planta vnaquæq; ca- H lida erit, multoq; magis animalia omnia. Dicant igitur, si lubet, papauer, mandragoram, cicutam, salamandram esse calida: verùm nemo id dicit, sed velut vno ore omnes esse frigida pronunciant. Atqui animal est salamandra, quod & nutritur & crescit, & mouetur, quæ sanè calido in mistura vincente prouenire asserunt. Quid ergo in istis quidem ad hominem respiciunt, in alijs verò ad totam naturam, aut primarum qualitatum actiones? At ego non salamādram modò aut cicutam vt ad hominem frigida esse dici oportere censeo, sed alia omnia ad eundem modum iudicāda. Siquidem cicuta sturnos non modo non refrigerat & enecat, vti nos, sed & alit quoque, & nimirum Maxima
**Al. aut. etiam calfacit. Quicquid enim substantiam alit calidā, calorē eius quadantenus ēt auget ēt tuetur. Atqui corporis sturnorum calida est substantia, non modo quà animalia sunt, sed etiam quà sanguine prædita. Sanè subinde in alijs tractatibus demonstratum à nobis est familiaritates quasdā pugnātiasq; qualitatum oībus rebus inesse: ac quod familiare est, expeditè assimilari: quod verò contrarium ad internecionem ducere tum animantia, tum plantas: Præterea familiaritates illas à totius substantiæ proprietate oriri: id quod sæpenumero à me & dictum est & ostensum. At isti cùm ęgrè id capere possint, segniter & falsè de complurium medicaminum viribus pronunciant. Vna.n. duntaxat illorum examinandorum regula est, nempe ea quæ ad hominem fit exploratio, id

familiaris a tota s[ubstan]tia. maxima

A id quod secũdum accidens, ab eo quod est per se, semper distinguendo. Cui siquis animum intendat, is nec acetũ, nec rosaceum, calidum vnq; dixerit: quippe cum vtrunq; nos primario & per se refrigeret: acetum quidem validè, leuiter autẽ rosaceum. Porrò quid'nam hoc sit leuiter, ego exponam: vnà enim cum eo tota medij temperamenti medicamentorum omnium ratio conspicietur, cuius & in præcedente libro mentionem fecimus, vbi de oleo disserebatur.

Quomodo Iudicanda sint Quæ ex Media sunt Temperie, Nempe si mediæ temperaturæ similem ipsa temperaturam obtineant. CAP. 7.

SI quippiam est ex applicatis nobis seu corporibus seu medicamentis, quod actu sic calidum sit vt nos, aut ex contactu similiter calidum euadat, id ex media est tẽperie, cum nobis nimirũ collatum: siquidem secundum se queat per exuperantiam dici calidũ, velut & nos quoq;. At siquid non dũ adeo calidũ est vt nos, neq; admodũ tale redditur, id temperie humana frigidius est, quantuncũq; in eo caliditas exuperet: etenim admotũ, calorem q in nobis præerat, auferet detrahetq;. Quippe si datis duabus aquis calidis, quarũ altera plus, altera minus caleat, misceas minus calentẽ magis calenti, huius certè caliditatẽ exolueris. Sic si in caliditatem rosacei, quæ tepida est vt ad temperiem humanã, caliditatem indideris humanam, prorsum ab hac quid detrahes, & refrigerabis.

B *Quòd sæpenumero pro Corporis nostri dispositione, Quod per se Calidum erat, Refrigerare est visum: Quodq; per se erat Frigidum, Excalfacere.* CAP. 8.

NOn ergo mirari oportet, si quicquam eorum quæ propriè & per se sunt calida, cum calidiore commistum, frigidius efficere ipsum queat. Ea est enim communis alterabilium corporum omnium natura, vti in se † & agant, & patiantur admota: quodq; minus est calidum à magis calido calidius euadit: quod vero magis calidum, à minus calido contrà afficitur. Nam id vel ex ipso tactu clarissimè discas: etenim eadem subinde illi tum calida, tum frigida esse videntur: calidiori quidem facto, frigida: frigidiori verò, calida. Proposuit autem mihi dudum quispiam, quãobrem in balneis frigidum meiamus, foris verò calidum, haud intelligens in balneis vrinam quidem perinde ac foris tepidam esse, verùm nos non æquè extrinseca corporis superficie, & dum lauamur & antè affectos esse. Nam in balneo ipso calidior ea nobis est quàm vrina, extrà autem frigidior: quare & vrina non ab re illi calida extra balneum apparet, in balneo autem frigida: quod enim minus q̃ ipsa calidum sentitur, velut refrigerans habet: quod autem magis calidum, tãquam excalfaciens. Liceat verò tibi, periculi faciundi causa, postq̃ abunde lauãdo incalueris, peluí aquæ modicè tepidæ intrò iussu tuo allata, in eam manum aut pedem immittere: apparebit enim aqua C non tepida, sed admodum frigida: At si protinus balneum ingressus, aquam peluis tetigeris, minus videbitur frigida: perpetuo enim quanto plus fueris præcalfactus, tanto apparebit frigidior. Nec mirum videri debet, si putealium aquarum pleræq;, quæ videlicet fontes profundos admodum habeant, contactæ hyeme videantur tepidæ. At si à balneo manibus contingas calidis, multoq; magis si etiamnum in lauacro consistens, haud profectò apparebit tepida. Itaq; tactum calidi frigidiq; dignoscendi normam ponentes, ac eius dispositioni iudicium omne tribuentes, meritò sanè crebro fallimur, vt qui quod haud ex se est frigidum, id frigidum esse dicamus: quod verò calidum ex se non est, id esse calidum pronunciemus. Hinc fit, vt dum lauamur, frigidam esse vrinam credamus: contràq; frigore rigẽtes aquam è puteis haustam calidam existimemus. At si affectionum in quibus eramus dum vtranque contingeremus, obliuiscamur: ac solius eius, qui in nobis factus est sensus, meminerimus: periculum est, ne forte aquam aliquando absolutè dicamus calidam, vrinam verò absolutè frigidam. Atqui neutra absolutè aut calida aut frigida est, sed vt ad nos: nec vt ad nos rursum absolute, verum hoc videlicet pacto affectos. Absolute autem vtraque, qualis ad nos est, dici possit, ad mediam eandemq; optimam nostri temperiem collatã: vt si ad hominem absolutè expendatur, omnino sanè ad temperatum & eucratum expendi oporteat. Sanè D & hæc quoque peccata omnia à nominum definitiòne dependent, quam paulo minus omnes habent contemptui. Etenim cùm calidum & frigidum partim absolutè dicatur, partim per exuperantiam, partim vt ad symmetrum sui generis comparatum, partim vt ad quiduis obuium collatum, iure optimo in homonymijs identidem fallimur, nescij quidem quo'nam horum modorũ quid calidum iudicemus, ad alterum tamen transeuntes. Verùm sexcenties iam dictum est, diceturq;, quod in quarto & vltimo eorum quæ modo recensuimus significatorum, de medicamentorum viribus considerare oporteat.

Quòd Experientia Cognoscere iudicareq; Medicaminum Facultates oporteat. CAP. 9.

NOn enim an absolutè vnumquodque calidum sit, vt ignis, nam id omnino etiam foret impossibile: aut an per exuperantiam, vt sanguis, considerare propositum est: neque an vt ad symmetrum sui generis aut speciei dicatur calidum, vt leo in animantibus, & quod florentis ætatis est in quauis specie ad ætate prouectum: sed an ad hominem sit calidum, frigidum, humidum, aut siccum medicamẽtorum vnumquodq;, id verò inquirere statutũ est. Neque rursum ad hunc, tanq̃ id quod ad aliquid aliud comparatur, sed si facultate, hoc est si admotum ipsi, eam partem quam tetigerit reddat aut calidiorẽ, aut frigidiorem, aut humidiorem, aut sicciorem. Itaq; in experientia, & iudicandi & dignoscendi consistet ratio. Licet reperiantur medicorum plerique, qui

experientia posthabita, an rubra sit rosa, an bene olens, considerant, negligentes vbi caput ipsis exæstuat, coronis ex rosa contextis, capitiq; impositis, aut succo eius, aut oleo rosaceo, sic vel ipsa experientia id quod res est discere. Nam si excalfiant, magis etiam calida fuerit: sin refrigerentur, frigida, quod perinde est atq; refrigerandæ humanæ naturæ facultate pollere: Nam id perpetuò memoria tenere oportet, quod tametsi sexcenties dicere nō grauatus sim, tamen multi ne sic quidem id capiunt: atq; ignoscendum sanè illis est, vt quos sophistę prolixis suis nugis peruerterunt. Et profecto experientiæ quidem ratio tam facilis est, cùm in rosarū, tum in cæterorū medicamentorum oīum facultate. Nam rosis aut coronari liceat, aut eis cōtritis hominis æstuantis os ventriculi illinere, aut succum earum expressum ebibere, aut oleo aquæ've mistis aliquā corporis partem confricare. Sed quid hæc multis cōmemoro, cùm nō nulli mistum opobalsamo rosarum succum sub Canis ardoribus refrigerij causa corporibus inungant, vsu videlicet ipso docti, cùm hoc fecerint, abunde refrigerare? At Herodotus medicus præ eximia videlicet sapientia, ne mistum quidem aceto rosaceum, quod propriè Oxyrhodinon vocant, refrigerare nos concesserit. Postea memor illo se vti in principijs morborum phreniticorum: nec ignorans quantam sibi contradicentium turbam inde cieret (quippe omnibus propè medicis cōfessum est, adeo vt vel Thessali sequaces, hominis impudentissimi, negare non audeant repellendum refrigerādumq; in principijs esse potius, quàm calfaciendum aut laxandum) non refrigerare ipsum inquit, sed astringere. Atqui difficile sanè illi neutiquam fuisset, siquando æstu nimio affligebatur (nam & homo erat, eisdem obnoxius passionibus, quibus & nos) caput oxyrhodino perfundere, sic'que experientia medicamenti effectum cognoscere. Immo facilius puto fuerat refrigeratum eo vti, caput perfundendo, auribus'que instillando, ac naribus infundendo, totamq; adeo frontem perfricando, quemadmodum amaricino, irino, cęterisq; eius generis vnguentis calidis vti assueuimus, cùm nō mediocriter quidem secūdum eum calfaciat oxyrhodinon, ex duobus calidissimis scilicet confectū medicamentis. E

Cęterum si Herodotus eo vti ausus non est, ęquum arbitror, vt qui nunc viuunt, eius in sese periculum faciant, vbi aut algent, aut æstu laborāt, velut nos sępe in nobismet ipsis experti sumus, aliorumq; complurium æstuantium caput perfudimus. Præstat enim ipsos prius in sese quæ proferūt expertos, ita deniq; ea nobis consulere, ac literis posteritati prodere. F

De Rosis, & Quod ex eis conficitur, Rosaceo: tum Chamæmelo, & Lini semine. CAP. 10.

VErum enimuero tametsi contradicere nemini statueram, tamen nescio, quo pacto huc illorū me impudētia adegerit. Rursum itaq; redeo ad id quod ab initio proposueram, nempe experientia iudicandas medicamentorum potentias: idq; tum in ijs, qui inculpata sanitate fruuntur, illis vtendo: tū in ijs, qui quoad fieri licet, quàm maxime simplicibus tenentur ægritudinibus, aut calidis aut frigidis, aut humidis aut siccis. Ita enim si iudicaueris, oleum neq; calidum, neq; frigidum, vt ad hominem temperatum, inuenies: rosaceum verò aliquatenus iam eo frigidius, non autem vehemēter frigidum: verum vt ego nominare consueui, in primo †ordine seu limite refrigerantium. Nam vt aqua, verbi causa, alia ad vnguem temperata est: alia aut calidior aut frigidior, non adeo tamen vt possis extremè frigidam aut calidam dicere: ita in medicamentis quoq; oleum quidem ex media existit temperie: at rosarum succus ex frigidiore quidem, sed non ita multo, verum caloris est, vt diximus, tepidi. Eiusdem cum illo ordinis est, quod ad calorē tepidum attinet, Linospermon quod vocant: verum essentiæ suæ crassitudine non paruo discrimine ab illius natura recedit, cum rosarum succus exquisite tenuis sit essentiæ: cui rei indicio est, quòd celerrimè arescat, nec quicquam obtineat viscositatis, tum cæterorū vnguentorum odores exoluat. Neq; enim alia re efficere id videtur, quàm quòd odoratus meatus opplere præoccupet: nam cùm transire ac penetrare illa cūctantur, antè ipse præoccupat, atq; illos implet. Est & Chamæmelum tenuitate quidem rosæ persimile, calore verò ad olei vires magis accedens homini tum familiares, tum temperatas. Quapropter lassitudini, vt siquid aliud, cū primis confert, doloresq; mitigat: præterea tensa remittit & laxat: quæq; mediocriter dura sunt emollit, quæ'que constipata rarefacit. Ad hęc febres quæ citra visceris alicuius inflammationem infestant, soluit: ac præsertim quæ ex humoribus biliosis, aut cutis densitate proueniunt. Qua de re & ab Ægyptiorum sapientissimis Soli consecratum est, febrium'que omnium putatur remedium. Verùm hac quidem in re à veritate aberrant. Solas enim quas dixi febres sanare potest, eas'que percoctas: licet sanè pulchre etiam reliquas omnes adiuuet, quæ melancholicæ sunt, aut pituitosæ, aut ex visceris inflammatione prognatæ. Nam & harum remedium chamæmelum est vel strenuissimum, vbi concoctis adhibetur scilicet: quapropter & hypochondrijs, vt siquid aliud, gratum existit. Quin & tale quoque esse lini semen vetus sermo prædicat. Nam & ipsum quoq; re vera quæ circa hypochondria sunt visceribus gratum est, minus tamen chamæmelo: quippe cùm & minus calidum sit, vt est dictum, & præterea essentiæ crassæ. Verùm rosa illis nequaquam his in rebus propinqua est: tametsi quod ad caloris tepiditatem & essentiæ tenuitatem attinet, perquam sanè & ipsa inflammationibus in hypochondrijs consistentibus vtilis esse possit, nisi adstrictio (quę vnà quoque illi inest) multifariā læderet: quæ maxime ijs obest, in quibus chamæmelum præcellit, nempe condensata corpora rarefaciens, indurata molliens, tensa relaxans: nam ijs omnibus inimica adstrictio est. Attamen ad ascensus G H

† ἀποςάσεως τε ᾗ τάξεως.

A.l.2.t.1.c.1. fol.91.h

augumentaq;

A augmẽtaq; inflãmationum, ac potiſſimũ earum quę in exterioribus mẽbris extant, chamęmelo roſaceum præfertur: quippe cum hæ tepida caliditate cum leui adſtrictione indigeant. In principio enim quæ refrigerant atq; adſtringunt: Per incrementa verò tepida, & mediocriter conſtringentia: At in vigoribus inflammationum quæcunq; tum moderatè calfacere laxareq;: Per declinationes autem, quę tum calfacere, tum valenter diſcutere valẽt, magis competunt. Ac de iſtis omnibus fuſius in libris de medendi Methodo tractabimus. Nunc ad propoſitum conuertor.

Quòd Pro diuerſis corporum Affectibus Aliàs aliter agere ſunt nata Tum quæ Mediæ temperaturæ Medicamenta ſunt, Tum quæ paulum In alterutram partem declinant. CAP. 11.

A.l.2.c.1.c.4. fol.95.g

ETenim quæ mediæ ſunt temperaturæ, & quæ vtramuis in partem leuiter declinant medicamenta, interim calfacere videbuntur, rurſumq; refrigerare: interim verò neq; excalfacere, neque refrigerare, ſed ſicuti corpora acceperũt, ita ea ſeruare. Nec id illis ab re accidit: ſiquidem aqua tepida & vrina in balneis quidem frigidæ, algentibus verò calidæ nobis apparent. Cùm ergo ex eo ꝙ affecta corpora varijs ſubinde modis diſponãtur, ipſum quod afficit, variè quoq; agere contingat, liquet ex hoc non roſam, non oleum, non chamæmelum, nõ lini ſemen, ſed neq; anethum, neq; farinam aut fœnigræci, aut triticeam, neq; alia ſexcenta, quæ partim ad amuſſim mediam tem-B periem ſortiuntur, partim paulum ab ea recedunt, eandem vbiq; æditura eſſe actionem: quando nec ſani eandem omnes temperaturam obtinemus, nec eiſdem morbis affligimur ægroti. Iam roſaceum mediam inter oleum & roſarum ſuccum temperiem poſſidens (illo enim minus eſt calidum, hoc autem magis) refrigerat quidem exuſtos, id'que caliditatis ſuæ tepore: algẽtes verò paulum etiam calfacit, ꝙ videlicet is quoq; effectus caloris ſit tepidi: quemadmodum balneæ rigentes quidem excalfaciunt, æſtuantes vero frigefaciunt.

Quòd ex Aequo & Quod curatur, & Quod curat A medio diſsidere debeat, idq; vtroq; in contraria recedente. CAP. 12.

QVocirca ſi aut refrigerantibus medicamentis, aut excalfaciẽtibus, roſaceum indideris, ſicut nec magnopere obfueris, ita nec admodum profueris: nam caliditas tepida nec eſt ſufficiẽs quæ refrigerata ſunt lædere, nec eadem curare potens. Etenim quicquid curari debet, tãquam quod ab immoderatione ſeu ametria ad commoderationem ſeu ſymmetriam reducitur, nõ id quod bene temperatum ſit requirit, verùm id quod contrariam habeat intemperaturam. Siquidem, ſi aquam frigidam temperatam efficere ſtudes, temperatam ei miſceri non oportet, ſic enim tepidum euadet, quod ex vtriſque commiſtum erit: ſed feruens petenda eſt, ea'que frigidæ C miſcenda: hactenus'que moderata calidior eſſe debet ea qua frigidam temperare voles, quatenus videlicet & frigida ipſa ſymmetram frigiditate exuperat. Nam ſicut quę leuiter tantum ſymmetra frigidior eſt, ab ea quæ multo eſt calidior, mediam non recipiet temperiem: ſic nec quæ longè frigidior, ab ea quæ paulo calidior. Verùm ſi quod curationem poſtulat, multo eſt frigidius, neceſſe eſt, quod ipſum curabit, multo quoque calidius exiſtat: ſin paulo frigidius, paulo etiam quod curabit, calidius erit. Vt autem vno verbo exprimam, tãto abeſſe à medio quod medebitur, quanto ipſum cui medela adhibebitur, oportet, nimirum cùm in contrariũ vtriuſq; vergat exceſſus. Nam quod eandem in partem cum corpore curando, id'que æquo tẽperamento receſſit, id quidem idoneum non eſt quod alterationem vllam inuehat: quare affectum neq; lædet, neq; iuuabit: Quod autem minus aut plus receſſit, alterabit quidem omnino affectum: ſed quod plus diſtat, protinus etiam nocebit: at quod minus eſt, iuuabit qdem, non tñ perſanabit. Ergo ſi affectio qdem frigida ſit, at calor medicamenti tepidus, omnino neceſſe eſt affectum iuuet quidem, verũ haudquaꝗ ad naturalem ſymmetriam reducere poterit: quare nec perſanabit. Rurſum ſi affectio quidẽ ſit parua, nempe vt à ſymmetra naturæ caliditate ad tepiditatem declinet, ſit'que medicamen frigidũ, omnino refrigerari affectũ, lędi'que à frigore neceſſe erit. Eodem quoq; modo ſi calidior ſit modera- D ta temperatura affectus, à ſimilibus ipſius medicamentis in eodẽ ſtatu ſeruabitur: lædetur autem à calidioribus: porrò iuuabitur qdem ab ijs quæ ſe ſunt minus calida, non tamen penitus perſanabit. Sanè & hic quoq; rurſum homonymia in totã extenſa vitã, crebro'que nos fallens occurrit. Etenim quod ſymmetro temperamento eſt præditũ, id ſubinde calidũ appellamus, ſicut balneum quod eſt eiuſmodi, ac poculũ: tum id quod ab hoc non multũ etiam deficit: ad hæc quoq; & quicquid calidius eſt. At ſi exquiſita nominũ vteremur appellatione, quod ſymmetrũ eſt, non calidum ſed eucratum hoc eſt temperatũ, nũcuparemus: Quod aũt ab huius excederet modo, ſi ad calidius quidem immoderatione ſua accederet, tum plus, tũ minus calidũ: ſin ad frigidius, plus minus'que frigidũ. Sic opinor in medicamentis, ſi exqſitè loqueremur, quiddã vocaremus eucratum exquiſite, & mediũ, velut oleũ: Si quid autẽ eo eſſet calidius, calidum, vt fœnumgræcũ: ſin frigidius, frigidum, vt roſam. Cæterũ huiuſmodi noĩum abuſus cauſa extitit, ꝙ non omnia corpora ab id genus medicamentis refrigerentur, quale eſt videlicet roſaceũ. Nam cũ alia peræque illi frigida ſint, alia ẽt frigidiora, illa quidẽ prorſum ne alterat quidẽ, hæc verò ẽt calfacit: ſane'que abſurdũ videri poſſit, ſi cũ quid excalfacere fateamur, tamen frigidũ vocitemus, ac ſiquis aquã putealem, quæ hyeme manibus refrigeratis tepida videtur, frigidam appellitet. His ergo occaſionibus perturbatus nominum vſus, rerum quoq; vnà perturbat notitiam. Similiter verò & de ſicco & humido, confuſis

* φαρμάκου i. medicamento, eſt in ãtiquis.

ipsorum noībus rerum quoq; notitia confusa est. Ac tametsi exile videatur nominum significa- E
ta probè distinguere, attamen maximum habere momentum & facultatem ad rerū cognitionem deprehenditur. Sed de humido & sicco paulo pòst dicetur, vbi videlicet omnem de calido & frigido sermonem perfecerimus. Nam non multū etiam de eius distinctionibus reliquū esse videtur, vbi videlicet iā semel apparuit nihil miri esse, ab eodem medicamento corpora diuersa, alia quidē excalfieri, alia verò refrigerari, alia autē neutrū omnino perpeti. Etenim in eo quod ad aliqd, facillimum est ad particularia accedentē dicere, ꝙ eiusmodi corpori admotum rosaceum, in qua ipsum temperie nactum est, in ea seruare potest: alteri verò illiusmodi applicatū, excalfacere: alij autem, refrigerare: At in vniuersum de facultate eius pronunciare, id verò difficile est, nisi nomina distinguas, atq; de ijs conuenias. Fuerit autem tum distinctio, tū conuentio talis. Quandoquidem corpora humana tum ijs quas ab ortu nacta sunt temperaturis, tum ijs quas ex ętate postea acquirūt, tum ijs quæ ex vitæ consuetudine adueniunt, plurimū inter se differunt, ab eisdē ea medicamentis variè alterentur necesse est. Quippe si iuuenem natura calidum, ex vitæ instituto artificiū exercentem, vetulæ mulierculæ eidemq; natura frigidæ compares, non minus illum excellere comperies, ꝙ si validè calfacientium medicamentorum quippiam cum refrigerantibus componas.

Quòd Generales Medicamentorum Facultates, Ad mediam referentes temperiem, Expendere oporteat. F
CAP. 13.

MEdium ergo horum mihi quempiam intelligas, qui & natura sit eucratus hoc est temperatus, & moribus ac consuetudine conuenienti hanc tueatur eucrasiā. Dein tres hosce tanꝗ temperaturæ scopos animo cōmendes, ac circunspicias, quod in genere calidum est, & frigidum, & siccum, & humidum, cuius ex ipsis, temperiei respectu, tale appellare sit melius: non'ne ad temperatissimam, quæ vnica est, pariterq; reliquarū media, an ad immoderatas & intemperatas, atq; indefinitas, ac propemodum numero infinitas? Sanè mihi ne conferēda quidem distinctio videtur, neq; vlla prope consideratione indigere, sed homini vel paulum etiam ingenij habenti perspicuum esse, corpus omnibus numeris absolutum, & decorum, simplexq;, & vnum velut regulam quandam & scopum proponendum, ac ad ipsum alia omnia dirigenda esse. Esto ergo nobis corpus hoc, medicamentorū facultatis regula: quod'que similem illius temperiei caliditatē accendit, vocetur temperatum, etiamsi vel maximè excalfacere senem refrigeratum videatur: Quod verò calfacit aut refrigerat corpus eiusmodi, illud quidem calidum, hoc verò vocetur frigidū. Esto autem, quò hæc dilucidius tradantur, ipsorum excessuum ordo, ad frigidum quidem primus, cuius esse dicas rosaceum†: secundus, cuius sit ipsa rosa: post hunc tertius, & quartus, quoad sermone ad G
frigidissima peruenerimus, nempe cicutam, succum papaueris, mandragoram, hyoscyamum. Rursum ad calidum, anethum quidem, & fœnūgræcum, primus: Secundus verò deinceps, quicunque videatur secundus, tertius'que, & quartus, donec ad exurētia peruentum sit. Ad eundem modū in medicamentis humectantibus ac siccantibus rursus à symmetro exorsi, ordines deinceps ad summa vsq; constituamus, nā huius notitiæ ad medēdi methodū nō paruus est vsus: immo nisi quis hoc pacto definiat, officiet magis legētibus ꝙ proderit. Siquidem medici, qui nunc quidē simplicium medicamentorū vires exponunt, præter alia multa quę delinquunt, hoc maxime noxium est cernere, nempe ꝙ in calidis, verbi gratia, anethum, & fœnumgræcum, & misy, & calcem, indifferenter numerent: in frigidis rosaceum, mandragoram, & cicutam: tanꝗ scilicet propinquū sit aut calci fœnumgræcum, aut cicutæ rosaceum, ac non multis mediantium medicamentorū ordinibus disiuncta. Verùm nos pro viribus rem tam immensam tam'que operosam in ordinē redigere tētemus, exponamus'que quæ viribus propinqua sunt, quę'que longè dissita. Atq; id quidem efficiamus, non probabiles sermones, sed certam ac definitā experientiam pro iudice sumentes, velut & id quoq; superius sæpenumero admonuimus. Enimuero eiusmodi iudicium vt tutissimum quidem erit, ita prolixum quoq;, ac plenum laboris; dum propositi finem consequamur: H
eos tamen qui hæc relegere volent, hoc vnicum ac solum efformare atq; artificiosos reddere poterit, ac velut oculum quo veritatem agnoscāt, præbere. Ergo quæ adhuc reliqua sunt ad totā velut elementarem constitutionem, postquam ea hoc libro confecerimus, In quarto de saporū viribus disseremus: quandoquidem & hoc quoq; ita visum amicis est: In quinto autē de omnibus in genere simplicium medicaminū secundis quidem ac compositis facultatibus: Atq; ita ad particularia in ijs, qui dehinc sequentur, libris transibimus.

†AP. & ipsa rosa: secundus, rosę succus.

Quòd quæ sensu Simplicia videntur Medicamina, persæpe Compositas obtineant Vires, Immo verò etiam non nunquam Contrarias. CAP. 14.

REliquum autem est id, cuius subinde iam antè necessario mentionem quidem fecimus, verū absolutè non dum exposuimus. Est autem istud, nempe omnia propemodum medicamenta, licet sensu simplicia appareant, natura tamen esse composita: quin & subinde quoq; aduersissimas in sese continere facultates, nempe excernendi & sistendi, incrassandi & extenuandi, rarefaciendi & condensandi, illinendi atq; abstergendi, contrahendi & laxandi, cæterasq; oppositiones vniuersas: vt in sequenti hunc libro patebit. At mirum hoc videri minimè debet in id genus facultatibus, cùm vni & eidem medicamento vim calfaciendi & refrigerandi inesse appareat, aut

exiccandi

A exiccandi & humectandi, aut tenuium partium & crassarum: quippe nisi primæ efficacissimeq; virtutes hoc pacto complicarentur, haud sanè quæ ex illis sequuntur, similiter complicatæ forent. Quin si nos ipsi rhu succum, verbi gratia, melli cõmisceamus, quod ex ambobus mistis confectũ est, non modo adstringendi, sed etiam abstergendi, possidere facultatem concedemus: nec cohibẽdi solum ventris, sed & euacuandi. At in lacte duas contineri facultates, nempe excernendi, ac vẽtrem sistendi, haud itidem cõcedimus, tametsi id perfacile in serum ac caseum segregetur, confessum'que sit omnibus, illud quidem ventrem subducere, hunc verò eundem cohibere.

Quòd & Brassica Duas, easq; Contrarias, in sese facultates obtineat. CAP. 15.

Al.1. t.1. c.1. fol.91.h QVòd verò & brassica duas, easq; contrarias, in sese facultates obtineat, neq; id quidẽ etiã facile concedimus. Nam si succum eius expressum aut solũ, aut cũ melle, hauserimus, purgare ipsum cernimus: attamen qm̃ quod reliquum est, edere nequeamus, adstrictoriũ esse diffidimus: Sed si totã ipsam concoquas, primamq; eius aquam, in quam succum deposuit, effundas, iterumq; eã alteri aquæ puræ inijcias, rursumq; concocta effundas, succum quidem purgare offendes, brassicam verò ipsam vẽtrem adstringere: multoq; magis si non bis duntaxat, sed ter aut quater aquam effuderis, nam quantò exquisitius in aquã succum suũ deposuerit, tanto & illi B quidem maiorem purgandi vim adijciet, & reliquam suã substantiam, quæ velut oleris ipsius caro est, restringentẽ efficiet. Eadem est ratio in beta, atq; adeo in omnibus fermè, quibus sapor aut acris, aut nitrosus, aut salsus inest. Quippe & lenticula ipsa, tametsi satis magnã adstringendi potentiam gustu referat, tñ eiusmodi quid sortita est: nã & huius decoctũ, ventris soluendi vim obtinet. Verum hic succus etiã, si degustes, perspicuam misturam repræsentat, tãquam si nitroso austerum quid cõmisceas. Sed & conchularũ maris, cæterorumq; ferè ostreorum succus planè tum salsus est, tũ ventrem soluendi vim obtinet, quãuis eorũ caro ventrem reprimat. Verùm quod dico deprehendes, si ea quoq;, quo modo brassicam censuimus, preparare non graueris. Nã & gallorũ veterum ius ventrem ducit, tametsi caro eundem sistere potest. In æris autẽ squama sicut duplex qualitas, ita gemina quoque facultas inest, nam & adstringit & mordicat: quare adstrictione quidem siccatas vlceratarũ carniũ cicatrice obducit, mordicatione verò præhumidas colliquat. Quòd si intrò in corpus sumatur, purgat quidem ventrem, verùm non cohibet: vincitur enim ea adstringendi facultas ab acri purgatoria'que potentia, Tanq; si rhu succum scammoneæ commisceas, nã quod ex ambobus mistum erit, soluet ventrem, haud sistet, licet gustu austeritas exuperet. Sic autem non pauca purgantium medicamentorum cum carne mali cydonij exhibita, gustu quidem C fallunt, at effectu solo quid valeant cõmonstrant. Dantur verò quædã cũ palmulæ carne, alia aũt cũ myrtis, alia cũ mastiche chia, aut alio quopiã eorũ quæ tũ grata sunt stomacho, tũ adstringunt, quò scilicet gustũ fallant, simul'que stomachũ minus euertant. Verùm tametsi ea quæ gustu percipitur qualitate, purgantia ab adstringentibus vincantur, alia tamen facultate ipsa vincunt: persæpe enim lingua à materiæ victa est copia, cæterum actio pro facultatis viribus ac robore perficitur. Itaq; cùm substantia exigua quidem, sed validis prædita viribus, mista alteri substantiæ plurimæ, eidem'que imbecillæ, in corpus intrò peruenit, gustum quidem fallit, attamen effectum q̃ illa efficaciorẽ exhibet. Sanè permultos huius rei admiratio detinet, rem'que rationis expertẽ absurdam'que existimant, si corpus quodpiã adstringens purgare queat, velut aloe, & æris squama, atq; æs vstum: nam contrariũ potius oportebat, nempe ventrem reprimere, haudquaquã ciere. Cæterum q malũ, verbi causa, cui indita est scãmonea, adstringens purget, nemo miratur: tametsi hinc orsis facilius erat & in aloe mistã inesse facultatem colligere. Ac si quod ex ea purgat, ab eo quod non purgat, segregari posset, sicuti in lacte facimus & brassica alijs'que permultis, non etiã admiratione afficeret: quanquã id sanè quodammodo præstari queat. Nam si aloe accuratè lauetur, aut debiliter aut planè nihil ventrẽ subducit. Idem vsu venit æris squamæ, eri'que vsto: quippe q̃ nos D diligenter elota obscurã modò purgandi vim retinuisse sumus experti. Quinimmo ipsius quoq; qualitatis medicaminosus sapor primo statim gustu facultatis mistionẽ demonstrat. Nam si vnica semper qualitas vnicuiq; gustu adstringentium medicaminũ inesset, haud sanè inter ipsa alia esui apta, alia medicaminosa forent, sed tantũ in plus ac minus adstringendo differrent. At nõ ita se res habet. Nam hæc quidem adstrictio mitis ac suauis apparet, alia ingrata, & medicamentosa: velut pyri quidem, mali, & mali punici, suauis: squamæ verò æris, & aloes, ingrata, atq; medicamentosa, tametsi malo cydoneo eris squama minus adstringat. Quam ob rem nec adstrictionis vehementia eã qualitatis absurditatem inuehit: quando innumera propè alia eorũ quæ edendo sunt, aloe, æris squama, & ipso etiã ere vsto, plus adstringant. Atq; in hisce vtiq; substantiæ mistura clarè perspicitur. At in alijs etiam si non appareat, tamen eã ratione colligere oportet, ac non putare aliud in aloe adstrictionem moliri, aliud in malo: vnum enim in omnibus efficere pro sua natura non adstrictionem modo, sed & aliarum qualitatum vnamquamq;, rationi consentaneum est. Cæterum quia nullum omnino ab alijs qualitatibus syncerũ reperitur, idcirco diuersi effectus ab alijs atque alijs adstringentium ædi conspiciuntur. Nam alius est effectus mespili, alius æris, alius aloes, alius mororum, exẽpli gratia, aut gallæ, aut corticis mali granati, aut aluminis, aut rhu: præstitisset'que forsitan, qui de adstringentium medicaminum viribus pronunciare sunt ausi, in genere de ipsa

Ibidem.

potius adstrictione, haudquaquã de adstringentibus dixisse. Nam quod adstringit, non adstringit modo, sed & præter adstrictionem acre est, aut pingue, aut dulce, aut amarum, aut salsum, aut acidum: at adstrictio vnum id solum perpetuo est quod est, vti & salsitas, & dulcor, & aliarum qualitatum vna quælibet. Quòd si vt adstrictio vna, ita adstringens vnum esset, sanè vnum quoque perenniter eius esset opus. Verum cum præter adstrictionem insuper alias qualitates recipiat nõ paucas, semper quidem omnibus illis aget, sed euidentius aliàs per aliam, nempe vincentem: idq; vt ad corporis scilicet, cui admotum est, affectionem: quippe cum & lac, & lens, et brassica, horum interim citare aluum, illorum verò sistere cernantur. Et causam quidem quamobrem non perpetuò euidenter agat in corpore vnoquoq; vnica duntaxat qualitas, visq; medicamenti, eam quidẽ iam mox in sequenti sermone edisseram: In præsentia verò id quod res habet, commemorare solummodo proposui, ne quis plerisq; medicamentis contrarias tum qualitates, tũ facultates inesse diffidat. Sed & id quoq; multam considerationem & distinctiones non paucas requirit, tametsi omnibus perfacile videatur, cõtrarias inuicem & qualitates & facultates inuenire. Ergo citra cõtrouersiam omnes propemodum adstringens contrarium ei, quod purgat, esse statuunt. Verũ neque illud huic contrarium est, quod nos procedente sermone declarabimus. At in præsentia ex superabundanti illud quoq; monstrauimus, etiam si ea quis esse contraria ponat, nihil inde sequi absurdum: cum fieri possit, vt in vnam substantiam conueniant vel maximè contrariæ tum qualitates, tum facultates: quippe cùm supra ostenderimus, in succis aliud esse quod grauissimũ est, aliud quod leuissimum, aliud tertium toti succo permistum. Nec miri quicquam est, si & in rosæ succo aliud quidem est grauissimum, amurcæ & fæci proportionale: aliud leuissimum, & ipsum proportione respondens floribus in quoq; succo supernatãtibus: aliud tertium, quale est quod in musto feruet: ad hæc quartum, ipsum videlicet purissimũ ac syncerissimum, cuius hæc tria excremẽta existunt. Euenit aũt alios quidem succos & acescere, & corruptos putrescere: sola verò oleũ, mel, & vinum, in longum temporis spatium perdurant. Itaq; neq; per ebullitionem, neque per secretionem, in alijs succis † has excrementorum differentias inuenire perspicuo licet: verum protinus ab initio coctione quadam illis est opus, aut saltem alicuius perdurantis succi mistura: Nã sic rosæ succum melli miscentes, aut oleo incoquentes, aut totas ei immergentes, reponimus. Cæterum φ & in his quoq; probabile sit quatuor illa inesse genera, proprium ipsius succi videlicet, & tria excrementa, intellectu clarum est, ac potissimum quia qualitas earum nõ simplex est, immo adstrictionem quoq; quandam obtinere, si rosam dentibus mandere voles, videtur. Habet autem & dulcedinem, & amaritudinem, quasiq; mordicationem quãdam leuem. Verum satis erat, etiãsi horum nihil gustantibus deprehendi posset, tamen ex eo φ non extremè adstringat, aliorum quoq; saporum misturam intelligere. Etenim si solus sit austerus, summus itidẽ fuerit: at si non summus, sequitur φ neq; etiam solus. Quã enim proposui adstrictionis generationem, eam si solã citra alias inesse cogites, summa hæc sit necesse est: quo modo si sola corpori cuipiã caliditas summè inesset, id ignis vtiq; foret: Nam contrariorum misturæ, summitates ipsas frangunt.

A.l. 2. t. 1. c. 1. fol. 91. e

† hanc excrementorũ ideã.

Quam ob rem Lingua, Tangentibus ipsam Dissimilaribus corporibus, ac per diuersas eius partes simul agentibus, Non quam in omnes illa partes inferunt, percipit affectionem, Sed ea, ex parte primo affecta in totam ipsius diffunditur substantiam. CAP. 16.

Atque in similaribus quidem corporibus calor, frigiditas, siccitas, humiditas, particulares differentias efficiunt: in dissimilaribus verò, acrimoniæ, aciditates, austeritates, acerbitates, dulcedines, amaritates, salsitates, aquositates, & vnctuositates. Itaque vnaqueq; similariũ in ipsis partium nõ multas, sed vnam qualitatẽ obtinet: quod vero totum est dissimilare, complures. Nam si mille, exempli gratia, hoc in cyatho huius succi corpora cõtineantur similaria, fieri potest, vt centum adstringant, sexaginta mordicent, sexcenta sint dulcia, ducẽta amara, quadraginta salsa, sicque mutua mistione omnia temperata, vt partem nullam accipere sit quãtumuis paruam, quæ non sit omniũ particeps, vt in linguę contactu omnes quidẽ agant, diuersa tamen vnaqueque eius parte, nempe cui ipsam appropinquare contigerit: ipsa vero affectio, ex eo quod primo affectum est, in totã eam diffundatur: veluti si in frigore ingenti digitum in aquam gelidam repente immittas, tota interim manu horrebis, sæpenumero verò & corpore toto. Nam velox est ex eo, quod primo affectũ est in corporibus sensilibus, in totũ animal diffusio, vt videlicet cũ calfacto vnà cõcalescat: refrigerato, simul refrigescat: siccato, pariter siccescat: humectato, cohumescat: atq; adeo frequenter etiam contraria vno tempore perpetiatur. Quò autẽ id facilius quod dicitur intelligas, alteri etiam exẽplo adhibere animũ pręstiterit. Vidisti opinor qñq; coniecto in aquam quietam lapide, ex hoc quidem moueri aquam incipientem, in orbem autem motum extendentem, tanq; cẽtrum sit id quod percussit. Cum ergo vno tempore in diuersas placidæ tranquillæq; aquæ partes duo lapides coniecti duos effecerint circulos, qui per sese inuicem ferantur, contrarios conspicies in quauis aquæ particula motus. Quæ res viris etiam naturæ studiosis dubitationem non paruam attulit, num alię partes ab vtroque motuum, an eædem ab vtroque, mouerentur: nam quòd circulus circulum non sistat, nec vltra prorsumq; ferri prohibeat, id manifestissime cernitur. Id ipsum item fieri mihi intellige, cum eodem tempore pedes quidem in calidam, manus vero in frigidam

indideris:

A indideris: in totum enim corpus vtriusq; affectionis motus peruadit, subcontrarijq; inuicem occurrunt: referatq; forsan nihil, et si contraria non incedant semita, sed vnus ab vno, alter ab altero pede, proficiscatur. Tunc enim nec nihil pati corpus, nec ab altero duntaxat dicere queas: nam & manifesto patitur, & ab ambobus patitur, incalescens, ac frigescẽs. Quod vtiq; & in febribus lyperijs & hepialis euenire autumo, extra q̃ φ in illis non extrinsecus, sed ex ipso corpore, caliditatis frigiditatisq; affectus exoritur. Quòd si quis dicta assequi nequeat, certè ex eo quod iam dicetur, facillimè periculum facere possit: etenim non longè ab ijs quæ inquirimus abest, sed ex linguæ affectuum numero existit. Nam si parem absinthij portionem melli exquisitè commistam, linguæ imponas, γλυκύπικρον (quemadmodum poetæ amorẽ cognominant) hoc est ex amaro dulce, quod ex ambobus mistum fuerit, videbitur: nimirum cũ haud alio tempore mellis saporem lingua sentiat, alio verò absynthij, neq; alterum solum, verùm perpetuo ex vtrisq; insolentem quandam mistionem permistam. Tale quid euenit cũ in vnum succum coierint austera & nitrosa facultas, siue id natura miscuerit, siue à medico fuerit compositum. Nam eodem tempore lingua vtriusq; succi qualitatem percipit: ac si percipit, nimirum & afficitur, idq; pro familiaribus illorum viribus. Necesse'que est quanq; aliarum corporis partium similiter affici, etiam si qualitates ipsas nõ sentiat:

B neq; enim in patiendo aut non patiendo, ab alijs linguam differre putandum, verùm eo φ ipsam nihil familiarium affectuum ob exquisitam sentiendi facultatem latere possit. Quòd si ad id non nihil faciat ipsius raritas: quippè succi facilius in profundum penetrantes, atque in molliculas partes actionem exerentes, tum validam quidem affectionem, tum verò sensum eius imprimunt euidentiorẽ: veruntamen maior vis in sensu accurato potius q̃ in affectionis robore consistit: cũ affectionis robur nihilo secius & in exulceratis partibus fiat, sed quia exacta sentiendi vi carent, idcirco succorum qualitates non percipiunt. Liceat verò cùm in illis, tum etiam ante illas, non dum videlicet cute exulcerata, mistam ex contrarijs facultatibus actionem simul in corpore fieri, colligere. Etenim si parti inflammatæ solani succũ imponas, densari eam constipari'que & cohiberi transpiratus conspicies. Itaq; si plusculo id ipsum tempore facias, non rubram seruabis particulam, sed aut liuidam aut atram efficies: id quod assidue in erysipelatis à medicis plerisq; fieri videre est: nã & ea tempore dura atra'que, immodice refrigerando efficiunt. Quo'd si ergo nõ solanũ, sed anthemida hoc est chamæmelum, parti inflammatæ imposueris, eam prorsum cõtra affici videbis: quippè quæ rara, fusa, mollis, laxa'que euadet, {cũ non dũ cutis exulcerata fuerit:} multũ'que illius superfluitatis, quę sub ipsa continet̃, trãspirabit: nec liuida amplius atra've erit, etiam si vel plurimis

C deinceps diebus chamæmelo vtaris. Fundere enim hoc ac digerere per halitum potest, haud quaq̃ contrahere, condensare've, aut transpiratus prohibere. Quòd ergo solano, chamæmelũ contrariũ sit, illinc liquet: quòd vero etiam si vtranq; commisceas, euidenter tñ vtriusq; vires perspicias, ego sanè expertus edisseram: quanq̃ te quoq; malim ipsa re experiunda euentũ cognoscere, q̃ narranti mihi fidẽ habere: id quod, scio, efficiet quisquis veritatis amore tenetur. Oportet verò vt in re iam patenti orationem absoluere. Si enim simul impositis solano & anthemide, neq; ita densa, dura, tensa, liuida'que reddat̃, atq; si solo vsus solano esses: neq; adeo rara, mollis, laxa, rubens'que, ac si chamæmelo solo vsus fores, sed dictorum mediam accipere affectionem particula cõspiciatur: cõsentaneum est vtrunq; medicamentum secundũ suam operatum esse facultatem. Nam si neutrum quicquam egisset, sed quieuisset vtrunq;, quam ab initio affectionem particula habebat, eam haud dubie seruasset, non secus ac si omnino nihil impositum foret: Sin aũt alterum quidem eorũ operatum fuisset, alterum verò penitus deuictum, non mediam affectionem, sed extremarum alteram, perpessa particula esset. At si vtrunq; agit, ea'que contraria facultatibus fuere, contraria vtiq; eodẽ tempore corpus perpessum est: nec enim partitis inter se agendi viribus operabantur, tanquam si vtrisq; exempli causa totum diem impositis, sex horis prioribus medicamentorum alterum, reli-

D quis verò sex alterum suo vicissim munere fungeretur: nugax enim hęc est hypothesis, nec solum demonstratione, sed probabilitate quoq; omni destituta. Quanq̃ profectò nec ita quidem fundi contrahi'que subiectam contingit substantiam, velut in ijs qui in balneis lauant̃, postea'que ingrediuntur frigidam: sed potius ita, vt si lauanti frigidam aquam adspergas: sic enim nõ diuersis temporibus, sed eodem contraria perpetietur. Igitur quemadmodum in medicamentis compositis mirum non est, si contrarij simul affectus corporibus infligantur, ita neq; in simplicibus, cũ & ipsa sensu quidem omni atq; cognitione simplicia appareant, verùm natura sint composita. Quin etiã quemadmodum in ijs, quæ nos componimus ac cõmiscemus, interim, si ita visum est, plus adstringentis succi indimus: interim plus dulcis, aut amari, aut salsi, aut acris, aut alterius cuiuspiam cõtrariorum: non nunq̃ verò vtrosq; partibus paribus: Ita quoq; naturam in arboribus, fruticibus, animalibus, & in ipsa quoq; terra, contrarios temperare succos paribus aut portionibus, aut viribus, alienum non est: potest etiam qñq; alterum vincentem efficere. Itaque actiones eorum in misturis paribus similes euadẽt, in imparibus aũt diuersæ. Ne quis ergo putet (quod & supra monuimus) nihil referre, adstringẽtẽ succũ dicas, an adstrictionẽ: nã adstrictio vna res simplex intelligit̃, adstringens verò duplex: sicut & calfaciẽs partim simplex & summũ, vt ignis: partim per exuperantiam caloris, vt sanguis. Sic adstringens quoque aliud summum est, vt exempli causa, alumen,

& me-

& melanteria, siue atramentum sutorium, & galla, & rhus: Aliud quia adstrictionis cuiusdam est E
particeps, velut pyrum, vinum, malum, rosa: nam minimum omnino est in rosa quod adstringit, multis numeris eo, quod non est eiusmodi, superante. Quapropter non ab re exigui quoq; adstrictionis effectus sunt, tanti scilicet, dum à relaxandi facultate quæ rosæ inest, corporum illi admotorum robur non exoluatur. Itaq; mirandum non est medelam esse eam inflammationum, ac potissimum dum increscunt adhuc atq; augentur, plusq; etiam dum incipiunt.

Quòd Rosaceum, vtpote olei rosæq; mediam ad vnguem naturam obtinens, Inflammationum optimum In augmento Remedium sit. CAP. 17.

ROsaceũ verò (vtpote cuius natura olei rosæq; in medio est) in inflammationum augmentis optimum est remediũ. At oleum commodũ est, vbi inflãmationes maximè vigent: id quod experimenta docẽt: causam autẽ nos in tractationibus de medẽdi ratione exponemus. Porrò rosaceum, vt quod in medio eorũ ex quibus confectum est consistit, vtiq; et in medio tẽpore vtilitatẽ ostendit. Nam per initia repellere cõprimereq; influxus oportet: in vigore aũt ita per halitum digerere, vt morsus absit: at in incremẽtis repellere simul ac digerere. Id quod siquis nudũ, citraq; iã dictas ratiocinationes audiat, fortassis fidem non habebit: nunc aũt mirer, siquis adeo sit stupidus, vt rationi non dũ acquiescat. Etenim indicationes in inflãmationũ incrementis contrarias esse necesse est: nã semel vnoq; impetu ab adstringẽtibus contrahentibusq; substantiam ad laxantia fundentiaq; trãsire planè absurdũ est: Sicuti sanè equum est in intermedio principij statusq; spatio, dũ videlicet morbi adhuc increscunt, nec planè repellere sicut in principijs, nec itidẽ digerere sicut in vigoribus: sed perinde vt morbi cõditio media est inter contraria, ita medicinã quoq; mediam esse oportet, q̃ videlicet nõ vt in principijs adstringat, nec vt in vigoribus, digerat. Atqui mediũ oẽ ex cõtrarijs mistũ est, ijs'que totis ꝑ tota tẽperatis, aut per exiguas particulas sensum effugientes eorũ, quibus apponunt. Porrò, hoc an illo modo rosaceũ mistũ esse velis, mea quidẽ certè nihil refert: nã vtroq; modo propositum demonstrari potest. Satis aũt certò scio, si ratiocinationes oẽs, tũ quas Theophrastus memoriæ prodidit, tum quas nos toto hoc tractatu complectimur, multum animo versaueris, te secundum mistionis modum reperturum. Quin & in profundum penetrare, & corpora arentia magis q̃ oleum humectare, rosaceum potest: arbitror'que subinde rosaceo te prędẽsas coriaceas tunicas teri vidisse: quoniam neq; oleum, neq; hydrelæum, quod ex aqua & oleo mistis constat, eam probè mollire ac madefacere possit, quia videlicet crassiorum sunt partium, q̃ vt penitus imbibi ac penetrare queant: rosaceo verò præter cætera quæ potest, paucula quædã inest adstrictio, haud parum huic rei conferens. Nam quæ magnopere austera acerba'que sunt, primo statim contactu superficiem condensantia, humorem ingredi imbibi'que prohibent: at quæ paulum quidem adstringunt, cæterum plurimum in se continent essentiæ tum tenuis, tum tepidę, tm̃ abest vt præ adstrictione ingredi altius corpora admota prohibeantur, vt ẽt ab ea, magis s. impellente, iuuentur. Quæ aũt penitus tenuia calida'que sunt, magis digerunt discutiunt'que humores ex corporibus quibus admouentur, q̃ alios ipsa apponant. Porrò quę frigida sunt & crassioris essentię, omnino nullum introducere humorem queunt. In quibus verò humiditas inest tenuis pariter & tepida, hæc per essentiæ quidem tenuitatem & tepiditatem promptè mobilia, corporum quæ contingunt, meatus subire nihil prohibet. Quòd verò non admodum calfaciunt, ex eo liquet, ꝙ existentem in illis humiditatem non digerant. Si verò præter q̃ ꝙ sint eiusmodi, insuper exiguã adstrictionem possideant, quę tenues particulas meatum iam ingressas in profundum propellere valeat, ipsam'que extrinsecus superficiem quadantenus constringere ac condensare, ea inter omnia humectantia efficacissimè humectant. Adstrictionis enim {maioris} natura est, vt meatus occludere præoccupans, vicinam'que substantiã ad se contrahens, constipans'que, ijs quę humectare valent, impedimento existat. At quæ adeo infirma est, vt in rosaceo, quæ vincatur ipsa potius q̃ vincat, tenues calidas'que rosacei particulas præuertere quidẽ nequit, sed vbi illæ altius penetrauerint, H
in ipsam iam tum superficiem agere incipit, pro viribus constipando, contrahendo, ac condensando. Ex quo necessario sequitur, vt quæ ingredi meatus anteuerterint exigua corpuscula, intrò propellantur, ac meatibus præclusis foras regredi inhibeantur.

Quòd quæ Frigiditate interimunt, Deleterijs, ex Mutationis celeritate vti corrumpant, euenit: ac proinde Alienam requirant Caliditatem, quæ velut manu in totum deducat corpus. CAP. 18.

SAnè ad opera eiusmodi non mediocriter confert innata corporibus nostris caliditas, quippe quæ intro ad sese attrahat, & comminuẽdo extenuet. Hinc est ꝙ & quę natura frigida sunt medicamenta, nempe quæ deleteria nuncupantur, vtputa cicuta, papauer, hyoscyami semen, mandragora, & quæ eius sunt generis, citius magis'que in calidis naturis vim suam exerant: Cuius & tu, tametsi vnũ ex ambiguorum difficilium'que problematũ numero habitũ id fuerit, haud difficulter, modo nõ segniter ijs quæ dicimus aduerteris animum, solutionem inueneris. Etenim cum sit impossibile vt talia interficiãt, nisi prius cor refrigerent, sanè intrò cõminuta extenuata'que ingrediantur necesse est: Id quod ex sua natura præstare nequeunt: quippe quę crassarum sunt partiũ, nec facile moueri possunt: nec vt minutim concidant, prorsum'que ferãtur, ex sua natura obtinẽt: verum adscititiã caliditatẽ requirunt, quę in minuta secet, extenuet, atq; cõminuat, quæ'que velut

manu

rosa adstringit minimum

olei rosacei natura

Maxima

Tenuia calida

A manu ducat, atq; in subtiles partium omnium meatus deducat. Itaq; si qñ ea absit, cunctantur tardantq; in maioribus meatibus hærentia, & venis atq; arterijs velut innatantia: ac temporis spatio interim per longos errores ac multas iactationes ab humoribus quæ in eis sunt, vicissim non nihil perpetiuntur. Ostensum est enim iam sæpenumero, in sese mutuo qualitates omnes quadántenus agere: nam & lapis ab assiduo aquæ stillicidio excauatur: gladiusq; ceram secando hebetatur. Monstratum etiam est actiones à solidis animantium partibus perfici: quare cum hę nō dum à refrigerantibus medicamentis refrixerint, animans supersit necesse est. Porrò refrigerari nequeunt prius, q̄ illa in proprios istarum meatus subierint: atqui ex sua id natura crassioribus frigidis'que medicamentis datum non est, nisi succurrat quod velut deducat. Deducit porrò, vt causa primaria, arteriarum attractio, ostendimus enim ipsas inter dilatandum vicinum omne attrahere: vt secundaria verò & materialis, essentiæ tenuitas: quam cùm ex natura sua non obtineant frigidiora crassiorumq; partium medicamenta, ijs vtiq; opus habent quæ præbeant. Corpora itaq; quæcunque temperaturæ sunt frigidioris, ea arteriarum tractum imbecilliorem possident (id quod etiam demonstratum est) atque in minutas particulas medicamentorum substantiam redigere nequeunt. Proinde medicamentum et ipsum cunctando tardandoq; temporis spatio aliquid perpetiatur par est. Itaq; interim accidit vt concoquatur, velut lactucæ succus: nam & is tempore concoquitur: at

B si integer ad cor pergere properaret, non secus atq; cicuta hominem interficeret. Euenit autem id ipsum alijs quoq; omnibus admodum refrigerātibus succis: nam nisi celeriter interimere possint, sanè ex hoc omnino nullius effectus redduntur. At quæ aut erosione aut putredine enecant, ijs vt tempore inualescant accidit: siquidem temporis spatio putrescunt omnia, idq; magis in humido calidoq; loco. Merito ergo fit, vt quæ frigore suo noxam inferunt, ijs actionis celeritas ad perniciem proficiat: quippè quæ alioqui spatio excalfacta, vim per quam agebant, deperdant: At quibus actio consistit in putredine, ijs tempus actionem adauget, q̄m s. & putredinem. Nec enim animal vllum interire potest, quin cor ab agendi munere cesset: fieri porrò vt cesset nequit citra maximam intemperiem, siquidem non simpliciter q̄ par est aut calidius, aut frigidius, moueri desinet: eodem modo, si modice siccum aut humidum euadat. Minus enim suo fungetur ob hasce quidem intemperies munere: cæterum motu non vacabit prius q̄ immensam aut caliditatem, aut frigiditatem, aut reliquarum qualitatum aliquam acceperit. Porrò medicamentis quę frigore occidūt, vbi ad cor pergere cunctantur, simile quid accidit, quod lignis humidis viridibus frequenter euenit. Hæc siquidem si multa aceruatim in ignem conijciantur, eū celerrimè extinguunt: sin vndiquaq;

C in orbe composita prius siccentur, ac incalescant, & deinde sensim inijciantur, tantum abest vt extinguant, vt etiam alimento illi efficiantur. "Sic hominem quidem cicuta necat tum ob meatuum amplitudinem, calorisq; multitudinem, tum ob attractionis arteriarum robur validum etiamnum ad cor pertingens: Sturnos verò ob causas contrarias haud enecat, vtpute cū & retineatur & cunctetur, ac sese temporis tractu concoqui præpararíq; à corde tanq̄ à foco incalescens sinat, nō secus ac ligna extrinsecus. Quare nec id quidem mirum dubiumq; relinquitur, sed est quale lactucis accidit, quippe quæ moderato esu hominē nutriant: At si quispiam expressum earum succum largiter hauserit, nō secus profectò morietur, q̄ qui aut cicutam, aut papauer sumpserit. Sicuti ergo lactuca si cor refrigerauerit, interimit: sin concoquatur, alimentum animali efficitur: Ad eundē, arbitror, modum cicuta hominem quidem celeritate distributionis interficit, sturnos verò tarditate ipsa nutrit. Si verò exiguum quiddam sumat, mortē homini nequaq; inferet. Id quod anus Atheniensis experimento docuit, cuius apud oēs percelebris memoria est. Etenim ea à minima cicutæ portione auspicata, nullo detrimento ad permagnam progressa est copiam: principio enim paucū exiguitate ipsa deuictum est, at consuetudo naturale reddidit. Nec enim nūc locus est, vt cur plurimum possit cōsuetudo, curq; velut altera ac adscititia natura sit, vti à veteribus proditum est, cau

D sam reddam: nam ita maius euaderet operis accessorium, q̄ ipsum opus: vt omittam quòd separatim de hoc tractauimus: Verùm connectendus est perficiendusq; præsens sermo.

A.l.2.t.1.c.2. fol.92.f

Quòd Medicamentorum quæ Frigiditate sua interimunt, Nullum prorsus Genere Lethale sit, ac deleterium, sed sola Quantitate. CAP. 19.

EOrum ergo medicaminum quæ frigore interimunt, nullum genere lethale est, sed sola quātitate: At in erodentibus, putrefaciētibus, atq; excalfacientibus haud ita se res habet: sed de his paulo post dicetur. Quæcunq; autem frigiditate occidunt, ea exigua quantitate sumpta mortem non adferent, non magis q̄ si copiosæ flammæ pauxillum aquæ instilles, aut lignum inijcias humidum ac viride. Quemadmodum itaq; nisi calorem habeant abundantem, qui tum comminuat, tū ad cor vsq; perducat, interficere non poterunt: sic si quod comminuit ac deducit, multo valentius fuerit, prorsum deuincet, mutabit'que, ac alimento vt sibi sit medicamentum, efficiet.

Quod Medicamenta quæ natura sunt Frigida, Iure à Veteribus Potestate frigida appellentur. CAP. 20.

QVam ob rem eius quoque nunc protinus meminisse oportet, veteres medicamenta natura frigida, potestate dixisse frigida: nam ea quoq; quadántenus refrigerādi potentiam à nobis accipiunt, sicut excalfaciendi calida. Quòd si alio modo illa, alio verò ista, nihil vtique refert: generale enim idem commune'que vtrisque est, nempè alterationis principium ex passuro

corpore

corpore in acturum medicamentum procedens. Nam quæ potestate quidem sunt calida, alteran- E
tur eo duntaxat, ꝙ incalescat à nobis: at quæ natura frigida, tum ꝙ comminuantur, tum ꝙ adscititiũ
accipiant motum. Cùm itaq; ipsis tanquam frigidis agere absque corporis patientis auxilio non
licet, iure potestate frigida dicuntur: nam vt actu nos refrigerent, non prorsum ex sese obtinēt, ve-
rum à nobis prius perpetiantur vt refrigerent oportet: etenim in minuta conteri, & aduentitium
motum accipere, affectus sunt medicaminum. Attamē sicui libeat ea actu frigida nominare, haud
equidem repugnem, modo omnis in verbo dissensio sit, res aũt vtrisq; confessa: siquidem (quod
paulo supra monuimus) id genus omnia calidum corpus quo agere possint postulāt. Eapropter
meconium hoc est succus papaueris, & cicuta, si vino mista bibantur, ocyus necant, licet non quo-
uis temperata modo. Si enim ipsa paucissima plurimo vino misceātur, prorsum deuinci possint:
si verò pauculo multa, deducuntur quidem ad cor, vinci autem nequeunt. Siquis verò papaueris
succum, quantus interficere potest, hauserit, ac etiamnum tñ supersit, recta ratione & hunc quoq;
sanabit largè epotum vinum vetus, magisq; etiam si generosum fuerit, nam id quoq; magis calefa
cit. Quòd verò cor non dum admodum refrixerit, liquet, qñquidem adhuc homo viuit. Tum autē
digestionis in corpus tarditate quadantenus mutatum iam à corpore esse medicamentum, sicuti li
gnum viride vbi proximè ignem aliquandiu iacuerit, nec id quidem obscurum est. Calidũ itaq; F
id temporis vinum ebibitum præsentissimum est remedium: nosq; etiam quendā extremè iam re
frigeratum vini lesbij potione seruauimus. Potestq; idem falernum, surrentinum, ariusium, tmoli
tes austerum: ac quotquot calida simul exquisite vinosa fuerint vina, eundem cum lesbio pręstare
* κιῤῥὸς. valent effectum. In summa quod tenui perlucidaq; substantia est, colore vermiculo aut flauo, odo
re gratum, quodq; dum temperatur, plurimam aquam exposcit, id tum admodum excalfacere est
natum, tum facile vndiq; per corpus vniuersum deferri. Tale ergo natura vinum, ætate vetus, me
racius temperatum, eos etiā qui refrigerati iam sunt persanat, nec solum à papaueris succo, aut alio
quopiam refrigerātium medicaminum, verum etiam qui in morbis aut ex stomachi, aut ex cordis
affectu, syncopam patiuntur. At quod cum refrigerantibus medicamentis, quò celeriorem mortē
afferant bibitur, id nec multum est, nec generosum, sed quod comminuere ea, ac distributionis sui
impetu in cor perducere modò valeat. Atq; de his quidem hæc sufficiant.

De Actione Medicamentorum, quæ Putrefactione & Erosione nos necant. CAP. 21.

QVoniam autem de ijs etiam medicamētis, quæ erosione ac putredine interimere sunt nata,
dicturum me, ꝙ tempore perniciosiora reddantur, et ipso genere naturam nostram corrum
pere possint, non vt refrigerantia duntaxat multitudine, sum pollicitus, tempus nũc est G
promissis satisfacere. Coniuncta est enim quadantenus quæ de his habetur oratio, ijs quæ de me-
dicamentis potestate calidis dicuntur: verisimile siquidem est pleraq; eorum etiam actu esse calida,
sed iccircò nos fugere, quoniam aut ipsi plurimum habeamus caloris, aut crassa eorum essentia sit.
Redigamus enim eadem rursum in memoriam, nempè ꝙ in balneo frigida videatur vrina: iti-
demq; memoria repetamus, ꝙ cum in solium calidum descendere non valeremus, aliud prius mi-
nus calidum ingressi, nullo negocio quod antea intolerandum videbatur, postea pertulerimus.
Quin & aqua fontium tempore hyberno quibus manus algent, tepida apparet, cùm alijs minimè
videatur eiusmodi. In summa enim (id quod antea quoq; diximus) pro suo vnumquodq; affectu
corpora admota sentire consueuit. Sic ergo si manum habens frigidam, eam in tritici aceruum im
miseris, luculenter calorem percipies: sin calidam, nequaquam. At si stercori columbino accumu-
lato, potissimum syluestrium columbarum, manũ inseras, etiam si calidam, manifestam tamen sen
ties caliditatem. Sic misy, sory, chalcitis, ærugo, calx, aliaq; id genus innumera, si illis aceruatis ma-
num altius injcias, protinus videbuntur esse calida. Cæterum si bolum ex eis vnam acceperis, cu-
ius extrinseca superficies ab ambiente extrinsecus aere sit refrigerata, merito nullum percipies ca-
lorem, quippe qui refrigeratas tantum eius partes contingas, idq; antequam in minutas redactæ H
sint. Ad eundem modum hyeme sæpenumero tum putealis, tum magis fontalis, calida tangētibus
est visa: verùm siquis calfactis prius manibus contigerit, frigida videbitur. Memorariq; sanè pos-
sint alia id genus infinita, quibus facile adduci quiuis possit, vt credat medicamēta potestate vt ad
nos calida, alteri animantium generi actu esse calida.

Quòd rectè quæ Erodendo Putrefaciendoq; interimunt Medicamenta, Genere, non qualitate Deleteria sunt dicta: Et quòd Quanto in corpore morantur diutius, Tanto & magis agere sunt nata. CAP. 22.

ATque hæc quidem obiter dicta sunto. Cæterum quæ nos contactu, aut per putredinem,
aut per erosionem, interficiunt (nam de his habebatur oratio) ea recta quidem ratione hu-
manæ naturæ deleteria toto genere existimata sunt, non vt frigefacientia, duntaxat quantitate:
Hæc enim interdum vincuntur, & nutrimentum animali redduntur: putrefacientia autem etiam
si quantitate minima sumantur, omnino tamen corrumpunt, quia videlicet quæ putredini obno-
xia sunt, calore humiditateq; putrescere solent: atqui calidus humidusq; sanguis est. Itaque pu-
trescere nunquam cessare possunt, simulq; vicissim putrefacere, quę σηπτεδονώδη à putrefactione
vocantur medicamina. Proinde longo etiam post tempore à quo sumpta sunt, non nulla interi-
munt, potissimum quæ crassa terrenaq; essentia sunt. Hæc enim corporibus nostris inhærentia
insi-

A insidentiaq́ʒ, dein temporis spatio putrescentia, erodunt corrumpunt'que vicinas corporis partes.

Qua causa Putrefacientia Medicamina, Licet genere Lethalia sint, Non tamen Perpetuo occidant. CAP. 23.

AT quę tenuiora sunt, et excerni interim cũ excrementis possint. Fereq́ʒ accidit, vt duas ob causas istas qñqʒ medicamenta putredine erosione'ue necantia non interficiant: Vnã videlicet, quã modo admodum dicere desii, nempe cũ vnà cum excrementis excernunt prius, q̃ iniuria corpus afficiant: Alteram, si cui accipiẽti bona faueat fortuna, videlicet aut cibis, aut quæ alioqui conferunt, vtenti: aut medicũ qui curando præsit, nacto: nã, vbi grauis ab ijs noxa illata est, malũ neqʒ victus ratione, neqʒ generosorum medicaminũ, mediciq́ʒ auxiliantis ope, sisti potest. Quòd si prorsum exile sit deleterium, nihil repugnat, quò minus illud quoqʒ nihil perficiat, propterea ꝙ cũ recrementis excerni possit, aut idonea victus ratione superari: Vtputa si cantharidis sit centesima drachmæ particula: nam id prius q̃ noxam animali inferat, vnà cum vrinis excernatur. Sanè cantharides vrinam cientibus medicinis miscentur, sicut pleraqʒ alia lethalia alexipharmacis, hoc est amuletis. Atqʒ id genus medicamẽta composita si aptè mixta fuerint, omnino efficacissima sunt, quoniam admodum quod ex cantharide conficitur, vrinæ mouendæ accommodum est. Feruntur B enim alioqui sponte sua cantharides per vrinam ad vesicam, atqʒ sic rodendo eam exulcerant: verum vbi paucum ex illis, multis miscetur bonis atqʒ vtilibus, illa quidem velut manu ducunt, rodere tñ nequeunt. Opus est enim vt quicquid agat, etiam si sit valentissimum, aliquantam tñ & magnitudinem habeat: Qñ nimirũ & ignis ipse si prorsum minimus sit, præter q̃ ꝙ non vret, ne calfaciet quidem: quippe cùm & centesima scintillæ portiuncula sensu nobis sit imperceptibilis. Ex quibus patet, quæcunqʒ frigiditate interimunt, si paucula sumantur, nutrire corpus posse, velut lactucæ succum: at quæ putrefaciendo erodendoq́ʒ, ea nunquam nutrire, ne si præ paruitate quidem innoxiè corpus permeent: genere nanqʒ talia humanæ aduersantur naturæ.

Quod in Medicamentis, Dissimilaris substantiæ sit mistura: Ac proinde Vbi fine suo purgantia frustrantur, Interim quidem extremè Lædimur, Interim uero Nequaquam. CAP. 24.

A.l.2.t.1.c.1. fol.91.e

QVemadmodum "autem in saporibus ante monuimus, nullum propè eorũ alienę esse qualitatis expertem, verum siue in arboribus, siue in herbis, siue in fructibus, mistos semper alterius generis esse saporibus: Ita in medicamentis intelligere oportet, multas diuersi generis mistas esse substantias: id quod inuenias, si consideres granum cnidium hoc à cnico differre, ꝙ plurimum habeat caliditatis. Nam similitudinem vtriusqʒ substantiæ tactu visuq́ʒ cognoscere liceat: C præterqʒ ea tertium est, ꝙ ambo pituitam detrahant: ostensum est siquidem nobis in commentarijs de naturalibus facultatibus, ꝙ qualitatum, quæ in substantijs sunt, proprietatibus attractiones perficiantur. Attamen grano cnidio multum permistum caloris est, qua re à cnico distat. Idcirco purgantium medicamentorum, vbi forte purgatione frustrantur, quædam extra q̃ ꝙ noxam corpori nullam afferunt, etiam alimentum homini præbent: alia verò in corruptionem, ac tanq̃ in venenum vertuntur. Prorsum enim medicamentum purgans vel cum vno saltem humorum, qui in corpore sunt nostro, similitudinem obtinet, nõ autem perpetuo permista est vis aliqua venenosa: quam ob rem nec perpetuo, licet non purget, iniuria afficiet, verùm concoctionẽ accipiet, talemq́ʒ producet humorem, qualem trahere natum erat.

Quam ob rem, Cùm qualitatum proprietate Attractiones perficiantur, Purgantia medicamenta perpetuò Humores attrahant Familiares, Nec tamen Vnquam à Familiaribus attrahantur. CAP. 25.

NOn autem me fugit, qui in naturalium facultatum commentarijs exercitatus ante nõ sit, hasce ratiocinationes nõ satis consequi posse. Demonstratũ.n. ibi est plerasqʒ perfici attractiones qualitatum familiaritate: proinde quanqʒ singillatim animantis particulam familiare sibi nu- D trimentum attrahere. Ad quam sententiam seu dogma sequitur medicamenta purgantia esse quidem detrahendis humoribus familiaria, verum quæ attrahũt, quodammodo esse efficaciora valentioraq́ʒ, sicuti magnes lapis ferro: quippe qui ad ferri naturã accedat, in'que ferri metallis reperiat, eiʼque magnopere specie persimilis sit: verũ fortior est quodam mõ, vt attrahere sit aptior, q̃ attrahi. Quin nec cnicũ quoqʒ à pituitæ natura alienũ esse diffidendũ est; vti colore suo præ se fert: sed tñ calore ipso q̃ pituita valentior est, vt trahere q̃ trahi magis par sit. Ad eundẽ modum granũ cnidiũ siqñ fortè à corpore nostro vincatur (id quod assidue cnico vsuuenit, rarius aũt grano cnidio, nimirum ob robur) vice purgationis alimẽtum efficit: velut veratrũ semp" coturnicibus. Volo autẽ (qñquidem in hunc sermonem descendimus) logici cuiuspiã meminisse theorematis, quod & in commentarijs de demonstratione monstrauimus, cæterum in rẽ præsentem haud inutilis. Est autẽ theorema eiusmodi. Demonstrationum aliæ, ꝙ ex necessitate hoc illi insit, concludunt: aliæ, ꝙ inesse possibile est. Harum ipsarum quædam in id quod ex necessitate inest recidunt, qñ videlicet ex necessarijs consequuntur principijs, velut in hoc ipso quod modo monstrauimus. Siquidem in grano cnidio & cnico pituitosum inesse succum euidenter monstrare non est: tamen posse esse, ac probabile verisimile'que esse, ratione colligitur. Sed quia attractiones substantiarum fieri similitudine ostẽdimus (demonstratũ.n. subinde est, in purgationibus attractionẽ esse eorũ q̃ purgãtibus

A.l.2.t.2.c.150.fol.117.c

medi-

medicamentis similia sunt, haud verò omnium simul succorum alterationem) similitudinẽ inesse E quandam vtrisq; substantijs,& eius videlicet quod purgat,& eius quod purgatur,necesse est. Porrò cùm quod purgatur,pituita est,quod trahit, pituitosum sit oportet. Pituitosum autẽ esse oportere quod trahit diximus, non autem planè pituitam: etenim similitudinem inesse substantijs diximus, non identitatem: contrarium enim cernimus. Nam neque ferrum attrahit ferrum, neq; caro carnem,sed lapis sideritis ferrum,caro sanguinem. Differunt enim,mea quidem sententia,idem & simile: quippè pituitæ pituita eadem est,& cnicum cnico,similis autem pituitæ cnicus,non tamen idem. Neq; enim quæcunq; edulia aut biliosa aut pituitosa dicimus,perinde tanq; bilem aut pituitam continerent sic nuncupamus. Huius enim opinionis absurditatem deteximus cùm in naturalium facultatum commentarijs,tum multis alibi locis.

Quòd in Purgantibus medicinis Duplex insit Similitudo, Nempè quædam Actu,& quædam Potentia. CAP. 26.

QVapropter pretereunda sunt omnia huiusmodi. Illud verò rursus repetendũ est,q purgantium medicaminum quædam iam etiã possident idoneam ad attractionem similitudinem: quædam non perfectè quidem eam obtinent,verum in animantis corpore accipiunt,nõ secus atq; vrentia medicamenta, quæ caustica Græci vocant. Itaq; duplex quoq; in his similitudo F est,vna actu,altera potentia, velut & in alijs oĩbus. Quin & permistæ sunt similibus in vnoquoq; succis alij dissimiles,q partim quidẽ medicaminosi sunt, partim non. Quare vbi purgationẽ haud assequunt,quædã purgantiũ malũ corporibus nostris inferũt,quædam verò alimentum exhibent.

De Superpurgationibus,quas Ὑπερκαθάρσεις Græci vocant. CAP. 27.

POrrò qm̃ semel sermonem de purgantibus medicamentis attigimus,præstiterit fortassis non nihil quoq; dicere de nimijs purgationibus,quas ὑπερκαθάρσεις Græci vocant, quasi superpurgationes dicas. Euenire igitur eæ solent,cũ purgans medicamen vsqueadeo inualuit,vt in vasorũ ad ventrem pertinentium osculis mordicationem apertionemq; multã relinquat: assidueq; iritans conuellensq; corpora, quæ in vasis sunt vires dissoluat. Nam, quod in ventre euenire conspicimus,vbi vires eius in extremam inciderunt infirmitatem, idem in venis accidere putandum. Quid porrò est quod in ventre euenit? vomitus totius eius quod deglutijt, vbi videlicet superiores eius partes debilitas occupauit: intestinorum verò læuitas, vbi inferiores. Ostensum est autem & de hisce latius in tractatu de vacuandorum causis. Huiusmodi affectum existere in venis existimandum est in superpurgationibus. Cum autem per initia modica etiamnũ sit & apertio & imbecillitas,tum quod & tenuissimum est minimeq; naturæ familiare,excernitur: "sed vbi vtraq; adaucta est,iam tum etiam crassa,& quæ naturæ familiarissima sunt, euacuantur: Quam ob rẽ flaua bilis primo,pituita secundo loco,tertio loco atra bilis, post hæc postremus omnium in superpurgationibus effunditur sanguis,vtpote qui naturæ succus sit familiarissimus. Ante hunc verò primus quidem qui tenuissimus, postremus qui crassissimus. Disseruit autem & Hippocrates in ‖ libro qui de Natura humana inscribitur, de ordine qui in istis euacuandis seruari solet. Ac nunc quoq; ne quid huic sermoni desit,dicendum est. Etenim, si quod pituitam ducat, medicamentum exhibeas,prima quidem in superpurgationibus flaua,mox atra,tertio loco sanguis eijcitur. At si,quod flauam bilem detrahat,pituita consequetur,tertia atra,quartus demum reddetur sanguis. Quin & si atram bilem purgare sit natum,eam quidem primam euacuabit,post quam flauam,deinde pituitam,omniumq; postremus sequetur sanguis,tanq; ex inanimis iam vasculis effluens, vt quæ summa iam debilitas occupet, quæq; ad extremã osculorum apertionem peruenerint. Ex quibus manifestum est postremũ in superpurgationibus vacuari humorem, qui idem & familiarissimus est: aliorum autem vnumquemq;, prout aut crassus est,aut tenuis.

G A.l. 1. f.4. c.6. fol.75.e

de Natu.hum. cõ. 2. t. 31. 1ª. 31.g

Qua causa in Superpurgationibus Humores,minime purganti medicamento familiares, itidem euacuentur. CAP. 28. H

CÆterum "causæ, quamobrem omnino & qui alieni sunt à purgante medicamento succi vnà excernantur,in hisce tribus consistunt,vasculorum scilicet imbecillitate, osculorum laxitate, & purgantis mordicatione. Cùm enim vascula non amplius in sese continere succos possunt, & oscula eorum reclusa fuerint,nec iritare medicamentum desinat, possitq; non amplius familiarem trahere succũ,necesse omnino est reliquos quoq; quo diximus ordine excerni. Satis enim erat vnica mordicatio,quæ organa ad excretionem excitare posset: multo ergo magis id fiet, vbi & apertio,& imbecillitas vasorum coierit. Fit autem, vt supra diximus, apertio ob medicamenti potentiam: ob quam videlicet mordicatio itẽ prouenit: Vasorum autem imbecillitas tum ob ingentẽ defatigationem,quam scilicet,dum à purgante medicamento mordicarentur,ac veluti emulgerentur, acquisierant: tũ ob intemperantiam, quæ in superpurgationibus occupat. Quemcunq; enim humorum penitus euacuaueris,intemperantiam consequatur necesse est. Itaque q à purgante & alieni quoq; vacuẽtur succi, eas habeto causas: q vero supradicto ordine,vacuandorum humorum tum tenuitas,tum crassitudo in causa est: & ad hęc prout magis & minus animantium constitutioni succus quilibet familiaris est.

A.l.1. f.4. c.7. fol.75.f

* In antiquis cod. legitur μύζοιθαι.i. sugerentur.

Galeni

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBER QVARTVS

ARGVMENTVM LIBRI

De Tenuibus & Crasſis Partibus, Saporumq; & Odorum eſſentia, & facultate, Quæ in Medicamentis ſimplicibus cernuntur.

Quid Tractatum fuerit, Quid reliquum ſit Tractandum. Item de Differentia Senſus Linguæ, & Cæterarum partium. CAP. I.

B QVo pacto igitur dicatur frigidum, calidum, humidum, ſiccum'que facultate medicamentum: tum qua ratione id explorare oporteat: ſuprà definitũ eſt. Porrò, quoniam non nulla emollientia dicuntur, relaxantia, rarefacientia, cõdenſantia, emplaſtica, ac digerentia, multa'que his ſimilia alia, pręſtiterit et de his diſſerere: vnà vero cum iſtis, aut etiam ante ea, de ſaporum omniũ & eſſentia, & facultate, de qua & in fine primi horum commentariorum verba fecimus, qñ ſ. Platonis ex Timæo dictionem adſcripſimus. Verum ibi quidem gratia paſſionum ſenſibilium, quas lingua in quoq; eorum perpeti eſt nata: at hic de eſſentia & facultate ſermo habebitur: qñ quidem & aliæ animantis partes ſimiliter vt lingua perpetiuntur, ſed paſſionum ſenſum non exacte percipiunt. At lingua præterq; q perpetiat̃, ſenſus etiam perfectionem poſſidens, earum omnium naturas dignoſcere poteſt. Nec enim hoc dicendum eſt, calidum, frigidum, humidum, ſiccumq́; linguam calfacere, frigefacere, ſiccare, aut humectare poſſe, aliarum vero quamuis non poſſe: immo vti hanc, ita & alias omnes ſingula afficiũt & alterant, tantu'm diuerſitate in ipſis exiſtente pro minoris maiorisq; ratione, haudquaq; in ipſo, vt ſic dicam, affici aut non affici. Quippe, q lingua non ſecus atq; alia quæuis animantis partium calidum, frigidum, ſiccũ, humidumq́; dignoſcere corpus valeat, cuiuis clarum eſt: amaritatem ve-
C ro, dulcedinem, ſalſitatem, aciditatem, auſteritatem, acerbitatem, acrimoniam, hæc ſola diſcernere creditur: tametſi paſſionum ſimilitudinem inuenire eſt cum in alijs partibus omnibus, tum maxime in vlceratis. Nam cutis duritas denſitasq́; excludit, reſiſtit, prohibetq;, quò minus foris incidentium facultates intrò in carnem ipſam penetrent.

Quo'nam modo Frigidum Corporibus noſtris Mordax appareat: et Qua differat ab ijs quæ caliditate mordicant, Nempe quòd Continuum diuellat, cuius rei cauſas adducit: At Calidum, quòd Subſtantiæ continuitatem Erodat. CAP. 2.

SIc enim & illud ab Hippocrate dictum eſt, ‖ Vlceribus frigidum mordax: tametſi cuti priuſq; vlceraretur, mordax nequaquam eſſet. Eſt vero & oculis, & naribus, & ori, externis partibus animalis, frigidum mordax: nec minus internis, ventri, & inteſtinis: vt difficile ſit non nunquam diſcernere, an à frigore quis, an ab humorum mordicetur acrimonia. Eueniunt autem hæc non ab re. Siquidem, cùm frigidum quæcunque contingit, eorum & contrahat ſubſtantiã & condenſet conſtringatq;, primum tenues tum excernantur humiditates neceſſe eſt, ſicut ex oculis lachryma, ex naribus muccus: poſtea vero etiam mordax appareat, licet alia ratione quàm in calido. Nec enim erodendo, quod continuum eſt, ſed diuellendo, moleſtum ac mordax eſt frigidũ. Quare nec
D duris corporibus tale apparet. Nam dum mollia contrahuntur comprimunturq;, humidum exprimi contingit, ſimulq; partes diuelli: humidum quidem, ſicut in ſpongia à manibus noſtris contracta compreſſaq;: diuelli aũt, ſicut in ijs quæ diſtrahuntur, diuelluntúrq; ſiue à noſtris manibus, ſiue aliunde. Tale quid rara molliaq; corpora à frigido perpetiantur neceſſe eſt, raritate frigus promptè intrò recipiente, multoq; etiam promptius partibus in ea mollibus, quę in profundo ſunt, à frigore concreſcentibus. Frigidum itaq; ſpiramenta cuncta in raris corporibus ſubiens, qualia ſunt vlcerata omnia, oculiq;, & nares, ac os, venterq;, omnes refrigerandorum corporum partes circunquaque amplectitur, & quodammodo multis circunquaq; anſis eas contrahens atque condenſans à continuis auellit. Quæ dum patiuntur, multa fieri ſpatia inania neceſſe eſt, non tantum quia tenues exprimantur humiditates, verum etiam quia ſubſtantia mollis in arctum contrahatur. Atqui ſpatium inane in ſibi continuis corporibus, ſeruata etiamnum continuitate, fieri non poteſt. Ergo ſi fieri id conſtet, clarum eſt illam deperdi, ac corpus continuũ diſtrahi, ex quo moleſta mordaxq; ſenſus exoritur affectio. Tametſi non eadem vtriſque qualitas eſt, tum ijs quæ frigore mordicant, tum ijs quæ calore: ſed in illis protinus et contractionis condenſationis'que ſenſus percipitur, in his diſſolutionis & fuſionis. Quin nec par eſt vtriuſq; affectus celeritas, verum in refrigerãtibus quodammodo tardior & cunctantior eſt mordacitas, at in excalfacientibus celerrime penetrat. 5ª. Aph. 20. Ex. ord. 39. a

frigida vel mordax

trat. Qn̄ igitur abunde definitum est tum ipsa rerum natura, tum ēt qui in nobis fit sensu: clareq; expositum est, quo pacto calidum, quoq; frigidum, mordax appareat: colligere quemq; apud sese nunc oportet vel anteq̃ à nobis id audiat, mordicantium medicaminū alia calida facultate, alia frigida necessario esse. A nobis autē distinctiones eorum exactè addiscere licebit, vbi prius cōmonefecerimus poculum & balneum, cum temperata sunt, calida à nobis dici non nunq̃ appellationis abusu, qn̄ quidem eucrata siue temperata dici debebant ac symmetra potius, q̃ calida. Ergo quę sic calida sunt, grata amica'que sunt: funditur enim quod in corporibus nostris cōstiterat, atq; concretū fuerat: quo maxime affectu voluptas animantibus constat: At si moram etiam trahant, sensim quoq; & ipsa molesta euadunt: ad tantam enim fusionis immoderationem sic recidunt, vt substantiam nostrā etiam digerant, dissoluant, atq; dispergant. Verum nec sic quidem mordicatione infestant, sed animi afferunt deliquium, viresq; deijciunt, vt mors quoq; tandem sequatur. At, quę his magis sunt calida, secant, distrahunt, diuiduntq; substantiam: quare necessario mordacia videtur, velut aqua feruens, ac ipse ignis. Eundem in modum frigida quæ contrahunt, non dum tn̄ contacti corporis continuitatem diuellunt, frigida duntaxat sunt, haud ēt mordacia. At quæ suprà q̃ ꝙ contrahunt, ēt conuellunt, ea vtiq; omnia violenta condensatione vtuntur, quo circa & mordacia apparent. Igitur subiectam materiam contrahere & condensare frigidi semper proprium est: fundere aūt atq; liquare calidi: vtriusq; vero immoderatius aucti, cōmunis est mordicatio. Etenim quæ summē frigida calidaq; fuerint, præter oēs alias, quas modo memorabam, raras mollesq; partes, cutem etiam nostram inuadunt. Memini me qn̄q; per niuem iter fecisse tam altā et copiosam, vt nulla terræ pars nuda conspiceretur: aer exactissime purus erat, spirabat'que à niue quidā ventus adeo frigidus, vt non oculos modo, & nares, & totam adeo faciem mordicaret, verum ēt siquis forte manum protulisset, similiter illā afficeret. At quæ à summa frigiditate, aut caliditate absunt, cutem non mordicant: Frigida quidem, quoniam continuitatem eius ob duritiem distrahere nequeant, nec in profundum subire præ superficiei densitate valeant: Calida autem, tum ꝙ non erodant, sed duntaxat fundant, tum ꝙ interdum meatus promptè penetrent. Plurimum autem ad id genus passiones facit essentiæ medicamentorum vel tenuitas, vel crassitudo. Siquidē frigida quæ tenuium partium sunt, cum magis in profundum transeant, vehementius etiam proinde mordicant: Calida vero quæ crassarum sunt partium, quoniam plus vlcerant, violentius idcirco etiam affligūt. Tenuiorum itaq; partium aer est, crassiorum terra, medium eorum tenet aqua. Sed aer accensus, fit flamma: terra autem, pruna: at aqua vehementem sane caliditatem accipit, sed nec flamma, nec pruna propter innatam humiditatem efficitur. Siquidem flamma & pruna ignis sunt genera: ignis autem omnis calidus est et siccus: at aqua sicca vt sit, fieri nequit, proindeq; ipsius ignis exactè qualitatem sicut aer & terra non accipit. Nullum est itaq; æquè calidū pharmacum, vt aut flamma, aut pruna, aut feruens aqua: immo vt sit vel calidissimum, omnino tamen plurimum ab illis vincitur. Procedit autem ad vstionem vsq; medicamentorum caliditas, vbi videlicet in crassa consistit essentia: Quæ vero subtilium partiū sunt calida, non nunq̃ omnino non mordicant, sed calfaciunt duntaxat. Est autem vbi & mordicent, non tamen vrant.

E F G

Quæ vocemus Tenuium Partium, & Quæ Crassarum. CAP. 3.

SEd quid *tenuium partium, quid've crassarū esse intelligamus, commemorare oportet. Nempè quæ celeriter in tenuia soluuntur, tenuiū appellantur partium: at quæ id perpeti nequeūt, crassarum. Quòd ergo ea soluantur, calor qui est in animantis corpore, cui vnūquodq; applicari contingit, in causa est: quòd autē in tenues crassas'ue partes cōminuantur, id à sua ipsorū natura obtinent. Quocirca refrigerantium medicaminum ea quæ crassarum sunt partium, mordicare nequeunt, vtpote quæ extimam cutis superficiē penetrare non valeant: At quæ tenuiū sunt partiū, & perfacile penetrare possunt, & in profundum subeuntia molles animantis partes mordicant. Mordicant etiā magis quæ cum tenuium sint partium, insuper inæquabilem obtinent temperiē. Sed supra demonstratum est inæquabilia esse propemodum omnia: quippe aut impossibile est, aut perdifficile vllam inuenire substantiam, quæ ad amussim similariū sit partium. Vinum nāq; diximus vnum quidem habere in se recrementum crassarum partium, vnde, dum temporis spatio secernitur, fertur'que deorsum, fæx consistit: aliud vero secundū, quod florē nuncupant, quod dum vinum feruet supernatat, sed postea ad fæces subsidit: tertium, aqueū, quod toti vino permistū est, hoc primario potissimū que feruet: quartū pręter hęc est ipsum re vera vinū. Ostensum vero etiā est, ꝙ tū in oleo, tum in lacte, tum in alijs omnibus succis, eadem sit recrementorum natura, multo'que magis in totis plātis, metallicisq; omnibus. Quæ memoria tenentes nunc tēpestiuū est de medicamentis omnibus considerare. Ac primū omnium cauendū est, ne nobis quoque, quod plerisque omnibus qui talia scrutantur, accidat. Nam quasi omnia similarium forent partium, ita differunt, nec concedunt neque vinū, neque oleum, neque reliquorū vllum, ex diuersis facultate partibus consistere: immo multò magis mirantur, si de aceto audeamus dicere, ipsum ingenitam vini caliditatem perdidisse, cæterum ex putredine aliā adeptum: cuius sane sententiæ est tum Aristoteles, tū Theophrastus. Nā vinosæ vini partes, dū ipsum in acetū transit, refrigerātur: at aqueū recrementū putrescens adscititiā caliditatē obtinet, velut cætera omnia quę putrescunt: fitq; acetū

H

* Al. rationabiliter.

A.l.2.t.1.c.4. fol.94.g

quiddam

A quiddam ex contrariæ facultatis partibus compositum, partim refrigerantibus, partim calidis, sicuti vstorum lignorum omnes cineres. Etenim in illis aliquid velut fomes quidam igneus (ἐμπύρευμα græci vocant) per exiguas partes dispersum est, quod & valde calidum est: reliquum omne tum terreum est, tum frigidum. Iccirco cùm cinis aqua maceratur, ac per quædam corpora modicè rara colatur, fit vt calidæ acresq; partes vnà ferantur: reliquum quod est, non amplius calidum est, nempe quod igneas suas particulas in aquam deposuerit. Vocant eam aquam hoïes græce κονίαν, {latinè lixiuium:} idq; proportione quadam aquæ marinæ & muriæ, dispositionis generationis & facultatis ergò respondet: Illa enim ex aqua saleq; constant: at aqua quæ cinerem abluit, tum ex ipsa, tum ex partibus quas secum rapuit, composita, hoc pacto effecit noïatam κονίαν id est lixiuiũ: quod nisi antea scias ex aqua ac fuliginosis cineris partibus effectum, forsitan simplex & incõpositũ esse corpus existimes. Eiusmodi quiddã in aceto nobis euenit. Nam cũ nequeamus sensu cernere ipsius generationem, rationi diffidimus. Cæterũ si nihil aliud, saltẽ cõsiderantes omphacis cum eo differentiã, æquũ esse credere sciemus, ꝙ non acidus modo, sed & acris quidã alius ei permistus sit sapor. Quamobrẽ perfecte omphacis succus refrigerat: hinc est ꝙ summè ardoribus prosit, siue ori ventris impositũ, siue totis hypochondrijs, siue cuilibet alij quod refrigerare libeat. Secus ve-

B rò "habet acetum: nec enim ad vnguem vnũ est, neq; tm̃ acidum, sed et acris alius quidam ei sapor permistus est. Itaq; quod tm̃ est acidum, quicquid id fuerit, planè frigidum est, siue pyrũ, siue malũ, siue acinus vuæ, siue rubi, siue ipsius mori, siue rhœas fructus, {hoc est mala punica,} siue quiuis alius tum fructus, tum succus, tum planta, vt oxylapathum, & oxalis, quam eandẽ oxyda quoq; nominant. Quippe si gustanti vehemens atq; manifesta illi inesse aciditas appareat, nec quicq; pre se ferat acrimoniæ, omnino hunc succum refrigerantem reperies: quin confidenter vtitor, siue ad ardores vti consilium est hypochõdrijs imposito, siue ad erysipelas, siue ad alium affectũ calidum. Similiter quoq; frigidos morbos ab eo oẽs palàm lædi cõperies Porrò vbi mista tibi qualitas appareat cũ acrimonia, conijciendum est caliditatem quoq; inesse: Sin iuncta sit astrictio, aliud est frigiditatis genus: nam acida frigiditas tenuium est partium, at adstringens crassarum.

Quomodo Exerceri oporteat in Agnoscenda cuiusq; Saporis Facultate. CAP. 4.

SEd horum paulo pòst probationes afferemus in mediũ. At quod prius consilium dari oportet ijs, qui talia absque sophistica arrogantia, immo vnius veritatis gratia scrutantur, id nunc tempestiuum est expromere, Nempe ꝙ non sola ratione exerceri per eas methodos logicas, ad quas nunquam hortari desino, quasq; in cõmentarijs de Demonstratione tradidi, sed etiam gustâ

C di exercere sensum in saporibus oporteat: principioq; in ijs exquirendis solicitos esse, quæ vnam quampiam habeant qualitatem manifestissimam: Vt si acrimoniam cogitatione complecti clarè velis, id in allio, cepis, & quæ ipsis similia sunt, efficies, assiduè gustando, plurimum'que dentibus mandendo, tum ita longo vsu passionis existentis sensum memoriæ diligenter mandando atq; infigendo: Sin adstrictionem, in galla, rhu, & similibus: Si vero amaritatem, nitri fellisq; gustu: Si autem dulcedinem, gustu siræi & mellis: Ad "hæc siue ἄποιον, hoc est quod qualitatis sit expers: siue qualitate, quod ad gustum attineat, medium voles comprehendere: aquam gustare iubeo, & hanc vbi gustaueris diligenter memoriæ commendare, eam'que potissimum, quæ nullam dictarum præferat qualitatum, neq; dulcedinem, neq; amaritatem, neq; acrimoniam, neq; aciditatem: præter hæc quæ neq; supra modum sit aut calida, aut frigida. Nam hinc exorsus promptius & ad aliorum obscurorum omnium saporum agnitionem peruenies, & ad eorum quos ego quidem dulces, alij verò quidã aqueos appellitant: qualis vtiq; est calamorũ viridiũ, et graminis {agrosten Græci vocant:} ad hæc tritici, hordei, zeæ, aliorum'que multorum, quæ Theophrastus recenset: inquirens an plures sint ponendæ dulcium saporũ species, an vero in maioris tantùm ac minoris inter se differre ratione existimandi sint. Sed de his alibi definiam.

D *Quòd Pharmacorum Emplastica vocata, cùm Media sint in caliditate ac frigiditate, Terrestria quoq; esse, ac Sine mordicatione siccare oporteat.* CAP. 5.

POrrò si qualem præbet sensum aqua planè omnis qualitatis vacua, talem in re sicca inuenias, ea nimirum extra omnem est insignem tum caliditatem, tum frigiditatem, mediã quoad fieri queat, constitutionem obtinens, aut certè paulum ad frigidius declinans. At si talis cum sit in caloris frigoris'que differentia, insuper consistentiam nacta sit siccam, terrestris sit, ac citra morsum desiccet, necesse est. Appellitant eius generis medicamenta omnia medici Emplastica: velut pleraq; quæ exactè lota sunt, amylum, pompholyx, cerussa, calx, cadmea, terra Cretensis, Cimolia, chondrus, Samius aster, & fullonum terra, ex emplasticis sunt pharmacis. Sunt verò ex eis non nulla non terrena solum, sed aquea natura. Quin etiam quędam non parum in se aeris continent, omnia quidem glutinosa, ac proinde emplastica.

Quòd Duplex est Emplasticorum Natura. Nam partim Terrena sunt exactè & sicca, partim planè Viscosa & lenta, sed mista aqua terraq;, atque vtplurimum etiam aere. Communiter vero omnia mordicatione vacant. CAP. 6.

DVplex siquidem est emplasticorum medicaminum natura, altera exactè terrea & sicca, altera viscosa quidem omnino, sed ex aqua & terra, & plerunque etiam aere mista, sicut oleũ

dulce. Dictum autem retro est, quid dulce vocitem. Ergo hoc ex aerosa, terrea, aqueaq; essentia E temperatum est. At oui albumen ex ijsdem quodammodo, sed magis tamen terrenum oleo est. Quin & quod lactis est caseosum, emplasticum quoq; est, & suillus adeps. Nam tauri sanè & hirci pinguedo acrimoniam & multam & igneam possidet: Bouis aũt capræq; minus qdem, iam vero quodã modo & horum adeps acris est: nam talium animantiũ pinguedo ob crassitiẽ adeps appellatur: est.n. non calidior tñ, sed & magis terrena suum pinguedine. Anseris autẽ & gallinacei calidior est pinguedo, & siccior q̃ suum: quin & subtiliorum partium, & minimũ terrestris, sicut & auium oĩum: qñquidem & corporis ipsarum substãtia non parum habet aeris. Sed de his alibi tractabitur. Quęcunq; ergo pinguedines non dũ vllam nactæ sunt acrimoniam, emplasticam & illinendi poros facultatem obtinent, eamq; tanto efficaciorem, quanto sicciores, magisq; terrenæ fuerint. Huiusmodi est cera elota, deponit siqdem & ipsa quam habebat à melle acrimoniã. Satis verò constat, hæc à me non dicta esse de cera quæ natura sua amara est, qualis est pontica: ex absynthio nanq; ea amaritudinem obtinet: ac si vel sexcenties eam laueris, prorsum tamen omnẽ amaritatem haud elueris. Fugienda verò etiam illa cera est, quæ ex acri & thymoso melle cõficitur, cum planè ab omni mordacitate alienũ præparare voles medicamentum. Quocirca ad lauandum idonea est, quæ ex melle facta est tum aquosiore, tum minimè mordaci. F

Quòd Adstringentia Medicamenta Acidaq;, Licet Vtraq; qualitate sint frigida, Inde tamen diuersa sunt, quòd Astringentia terrena sint crassæq; essentiæ, Acida vero tenuis. CAP. 7.

Atque emplastica quidem medicamenta eiusmodi sunt: sed ad acida adstringentiaq; reuertor. Adstringentia certè terrena sunt & crassa corporis consistentia, qualitate verò frigida: Acida autem tenuitate pollent corporis, sed perinde vt adstringentia refrigerant. Vtriq; gemina probatio est, nempe ex sensu quæ ab inductione est: & ex ratione, quæ ex substantia eorum colligitur. Prior autem probatio ea dicetur quæ vulgo quidem est appertior, cæterum ad scientificam demonstrationẽ minus habet virium. Arborum "fructus quotquot nobis vbi maturuerint, dulces apparent, nuper enati, acerbi sicciq; sunt consistentia, † pro sui nimirũ parentis" quisq; natura (ceu quodam ait loco Theophrastus) oliuæ, vuæ, mala, mala punica, mora, palmulæ, pyra: at progressu temporis humidiores redduntur, acquirunt'que ad acerbitatem aciditatem: quam sensim exuentes, postea dum maturescunt ac perficiuntur, dulces euadũt. Sunt qui non in arboribus, sed postea cum decerpti conditiq; aliquandiu fuerint, dulcedinem accipiunt. Alij sunt, qui non interueniente aciditate, sed palàm ab acerbitate in dulcedinem transeunt, sicut oliuæ. Quin ꝙ calido maturescũt coquunturq; omnes, clarum est. Tum ꝙ id ipsum duplex sit, alterũ proprium, & G cuiq; ingenitum: alterum externũ, à Sole videlicet, sed tamen naturæ ipsorum conueniens ac familiare: si quidem meminimus quę nobis perpetuo proposita sunt elementa: & ipsum vtiq; clarè cognorimus. Porrò si, cùm initio acerbi essent, tempore maturescentes dulcescunt, sequitur ex calore ipsis prouenire dulcedinem, acerbitatem "vero aciditatemq; constitisse ex frigore. Quoniam autem principio lignosi cũ sint (vt & Teophrastus dixit) sicci quoq; sunt, simulq; acerbi, verum affluentis postea humoris copia acidos efficiat, palàm est saporem acerbum magis esse terrenum, acidum autem magis humidum. Itaq; & Plato rectè definijt dicens, » Quæcunq; partes eiusmodi in succis deferuntur terrestres, eæ liquefactæ contrahunt atque exiccant humidas linguæ sensibiles » partes: ac si exasperant, acerbæ, sin minus id faciant, austerę apparent. » Rectè autem & nos pręter hæc dicemus frigidum esse temperie saporem eiusmodi. Nam si terrenus fuisset duntaxat, emplasticus, non acerbus foret. Iamq; oratio quodammodo ad essentiam ipsam transgressa saporum, demonstrationem attingit scientificã. Quippe si ab acerbo sapore manifestè linguã contrahi, siccari, asperariq; contingit: ostensumq; superioribus libris est, ab vnico frigido contrahi, cõstringi, densariq; corpora: liquet planè frigidum esse saporẽ acerbum. Quoniam porrò inęquabiliter desiccat (id est enim, quod exasperat) fuerit sanè oĩno & terrenus. Siquidem aqueum corpus omnia H æquabiliter penetrat atq; peruadit, eiq; inseparabile est, etiamsi diuulsum sit, vt rursum vniatur: at terreno corpori quod in saporibus defertur, iam antea inest diuulsio, simulq; vt nunquam deinceps facile coeat. Quin si eius recorderis, quod vtriusq; singulatim passionis est propriũ, ijsdẽ ipsum subscribet ac testificabitur. Velox siquidẽ acidorũ saporum trãsitus in sentientibus partibus fieri conspicitur, acerborũ aũt tardus: tum acida quidem in alto magis agere apparẽt, in superficie aũt acerba. Hæc itaq; oĩa crassarum esse partiũ acerba indicãt, acida verò tenuium. Multum ergo inter se hæc conueniunt, tum ea quæ à rerum dicta sunt essentia, tum ea quæ per inductionẽ eorũ quę sensu sunt inuenta. Porrò nihilo deterius fuerit, mentionẽ rursum de nominũ vsu facientes, hæc quoq; adijcere, nẽpe ꝙ vtraq; adstringere dicatur, tum quæ acerba sunt, tum quæ austera: sed in maioris minorisq; ratione inter se differãt: Tum ꝙ multæ insint medicamentis qualitates, non diuersæ tñ, sed & pugnantes, atq; interim etiam omnino subcontrariæ: Id quod retro satis ostensum est, cęterum ab eo nunc rursus ordiri necesse est. Nam si gustati tibi idem adstringens & mordax appareat, id missum facias medicamentũ, iubeo, atq; illud quæras, quod absq; mordacitate adstringat. Ac si neq; acidũ appareat, neque dulce, neque amarũ, sed q̃ fieri maximè possit vnã possideat qualitatẽ à mistione alienã, nẽpe adstrictionem, ita denique experiẽtia examinabis, quomodo

† pro generantis arboris.

A.l.2.t.1.c.3. fol.93.g

A.l.2.t.1.c.3. fol.93.2

sæpenumero

A sæpenumero faciendũ ante proposui. Sin adstringit simul ac mordicat, aut aliam quãuis qualitatem seu facultatẽ adstrictioni iunctã habeat, frustra est ac supuacaneum, vbi adstrictionis actionẽ explorare consilium est, ad experimentum tale ducere pharmacum: incertũ est enim, num ob adstrictionem, an ob aliã quãpiam admistarum illi qualitatum, an ob vtrasq;, sic in corpore sibi applicato egerit. Etenim chalcitis, misy, chalcanthos, sori, æris squama, cum simul adstringãt & mordicent, secundum vtrasq; qualitates in quouis admotorum corporum actionem exerunt: nec tñ docere nos aperte queunt, an ab adstrictione vrendi vim habeant, an ab acrimonia. Mittere itaq; illa præstiterit, & multa deinceps alia gustare, synceram seorsum adstrictionem intuẽtem, ac quo ad fieri possit per sese existẽtem: ac vbi tandem talem quãpiam reppereris, ita deniq; medicamentum iudicare ijs methodis, quas suprà à me frequenter audiuisti: Vtpote, si gustãti tibi balaustium, aut galla, aut cytinus, aut hypocystis, aut solanũ, aut glaucium, aut acacia, aut succus rhu, aut id genus aliud, exactè quidem esse appareat adstringens, nec vllã manifestã habens aliã qualitatem, in hoc iam expendere ac diligenter explorare adstrictionis actionẽ oportet. Porrò exploratio ipsa fieri (vt sæpe diximus) debet tum in optima corporum cõstitutione ad vnguem sanorum, tum in simplicibus affectibus, seu calidis, seu frigidis, seu humidis, seu siccis. Nã si corpus sanum manifestò re-
B frigerare cernatur, & calidis prosit affectibus, & euidentem quoque laboranti ipsi frigidam afferat qualitatem, audendum erit de adstrictione, ꝙ refrigeret, pronunciare: Sin contrà appareat, sanaq; ab eo corpora incalescant, & calidi affectus exasperentur, frigidiq; iuuentur, non refrigerare, sed excalfacere medicamentum eiusmodi putandum est. Eodem modo de acribus, sumendũ experimentum in cæpis, allio, pipere, pyrethro, zinzibere, struthio, elenio, calce. Etenim quemadmodum qui solani succũ piperi miscuit, neutrum satis explorare potest: sic nec quæ à natura sunt mista. Eundem in modum contemplãdum de acida qualitate, de amara, de dulci censeo, vehementes nimirum, & quæ quantum licet solæ sint, in explorationem ducendo, & experientia vires eorum scrutando. Quippe quiduis te, quod modo sit aut acerbum, aut austerum, aut amarum, in experimentum ducere, tanquam in eo acerbitatis, austeritatis, vel amaritatis facturum periculum, planè absurdum arbitror. Nam si vnã duntaxat qualitatem possideat, idem erit medicamenti ipsius & qualitatis experimentum: sin multas, ex omnibus nimirum mistã medicaminum actionem edet: quare vnius adhuc eius, quæ in iudicium veniebat, actio obscura & incerta permanet. Itaq; si, vt prius dictum est, iudicare oporteat, non rectè senserunt qui nihil prorsum pronunciari posse de saporum facultatibus, existimarunt, quiq; aliter iudicium ineundum cẽsent: siquidem & de ipsis ali-
C quid asseri potest, nec iudicium aliter quàm nunc est dictum iniri conuenit. Sanè si id modò dixissent, planè opus non esse saporum consideratione, cum vires medicamentorum expendimus (nã absque his medicaminum vires experientia inuenire licet) laude illos potius, q̃ vituperatione, dignos putarem: Verum vbi tanq̃ de re, necessaria quidem illa sed incomprehẽsibili, disserunt, bis reprehendẽdos iudico, tum ꝙ rem non necessariã habeant, pro necessaria, tum ꝙ consequi eam se posse desperant. Nam facultatis medicamenti cuiusuis iudicium abunde citra saporum dignotionem sola reperitur experientia, eum in modum habita, quem sexcenties iã antea posui. Atq; ego sanè nunc, non quasi aliter inueniri quod inuestigatur non posset, ad sermonem de saporibus descendi, sed partim propter eam, quæ ad principia est, sequelam, vt videlicet ostenderem omnia ad elementorum rationes consequi, nec quicq̃ vsquam inueniri pugnans: partim verò etiã vt illos coarguerem, qui adstringentia omnia excalfacere contendunt. Quinimmo fuerit etiã non nullus eius ad præsens negocium vsus. Sed hæc postea monstrare conabor. At nunc ad rem propositã reuertor: & hortor qui veritatis sunt amatores, vt ipsimet adstringentia omnia degustent, vti nos fecimus: ac vbi inuenerint aliquo in corpore perfectam adstrictionem, quoad liceat, ab aliarum qualitatum mistione alienã, tum deniq; experientia expendere tentent, frigidum sit, an calidum,
D humidum, an siccum, corpus eiusmodi. Sed hoc quisquis sapiet, seorsum ipse faciet. Ego verò vt aliquid de mea afferã pronunciemq; experientia, fortassis necessarium fuerit, atq; in hoc quidem libro in genere, membratim aũt in cõmentarijs sequentibus. Fuerit aũt generalis de omnibus sermo eiusmodi. Corpus omne adstringẽs, ab alijs, quod sensu animaduerti posset, qualitatibus syncerum, perpetuò comperi experiendo, refrigerare. Quin etiã non nulla ex ijs quę qualitatibus mista erant, nempe quæ modice dulcia, aut amara, aut acria, apertè quoq; refrigerãtia reperi, scilicet cum in eis adstringendi refrigerandiq; facultas ita vincerent, vt alias obscurarẽt. Eadẽ ratione acida vniuersa, tũ ea quæ simpliciter acida essent, sicut oxalida, & oxylapathũ: tum mistis quoq; alijs qualitatibus quædã siue dulcibus, siue acribus, siue amaris: nihilo secius refrigerãtia expertus sum, qualia sunt mala punica, mala, pruna, vuæ, mora, ficus, cerasia, ipsumq; adeo acetũ: Sed huic, vt suprà dictum est, permista est quædã acrimonia: fructibus autem ijs quos ὀπώρας Gręci vocãt, dulcedines quædã & acerbitates: quibusdã verò etiã amaritates quædã obscuræ ac leues. Tum item quæ adstringunt pariter, atq; acida sunt, ea omnia quoq; manifestò refrigerare experientia cognoui. Sola verò dulcia omnia pro dulcedinis modo protinus ẽt calorem continẽt: quocirca eorum quæ admodũ dulcia sunt, nullũ omnino est frigidũ. Fuerint tñ quædã modicè dulcia, itidem frigida, scilicet qñ plurima corporis ipsius substãtia aquea extiterit, sed non adeo tñ frigida, vt id quod

A.l.2.t.1.c.3. fol.93.a

valde acerbum est, aut acidum, sed sicut alicubi retro diximus de illis, quæ tepidum calorem possident. Porrò "amara omnia calida sunt, vt bilis, nitrum, vina valde vetusta, ac numerosa seminũ copia. Nam & semen rutæ, potissimum syluestris, & tordili, & spondyli, melanthijq; & lupini, magisq; agrestes: orobi, & inter hos potius agrestes, quiq; à secure pelecinus nuncupatus est, reperitur autem in tritico: amygdalæ quædam, quę ob id ipsum amaræ vocitantur: cucumerum quædã semina, & semen mali medici, & ad hæc infinita alia, amara apparent gustantibus. E

A.l.2.t.1.c.3. fol.93.a

Quòd Per Acerbi saporis exolutionem Nascatur Austerus sapor, Acidus, Dulcis, ac Pinguis. Solvitur autem Acerbus sapor, cùm frigidus sit & terrenus, aut excalfactione, aut humectatione, aut simul vtraq;. CAP. 8.

SEd infrà copiosius de amaris agemus. Nunc rursum resumpto de astringentibus atque acidis sermone, conuenientem ei finem imponamus. Ergo austerum ꝙ sit acerbum exolutum, sensum ad memoriam reuocare oportet. At quę sit eius generatio, nunc dicam. Quandoquidem corpus acerbum terreum est ac frigidum, tripliciter necessariò exoluitur, aut incalescens, aut humescens, aut vtrũq; simul perpetiens. Itaq; si calescat dũtaxat, id nec humidius est nec mollius: sed durum manens solã acquiret dulcedinẽ, velut robusteæ glandes, ac potissimũ quæ vocant castaneæ. Sin tm̃ humescat, siquidem ea crassarum sit partiũ & aquea humiditas, austerũ euadet: cuiusq;.n. F saporis vires aquea retundit ac hebetat humiditas. Si verò tenuiũ partiũ & aerea sit, acescet: ostensum nanq; est, frigidum subtile acidã efficere qualitatem. At si pariter & humescat & calefiat, humiditate qdem aquea in dulcedinem, aerea verò transibit in pinguedinem. Perspicuũ" ergo hinc iam euasit, quo pacto fructus principio acerbi cùm sint, processu tẽporis quidã planè dulcescant, quidam acescant, non nulli fiant austeri, aliqui ẽt acerbi permaneant, tum quidam etiam pingues reddantur. Et sanè secundum propositarum qualitatum mistura variam sortiuntur mutationẽ. Acerbus ad extremum perseuerat fructus ilicis, arbuti, fagi, corni: siquidem frigidus siccusq;, qualis erat ab initio, permanet, tantummodo mole increscens, nulla pręterea magna accedente alteratione: nam & arbores ipsæ tum densissimæ sunt, tum siccissimæ, ac frigidissimæ. Acerbus simul & dulcis, myrti fructus est, & pyri agrestis, ac roboris. Magis tñ dulcis ꝙ̃ acerbus, fructus castaneę quem nominant. Tm̃ austerus, vitis amineæ tum fructus, tum vinũ, ac quotquot his similia sunt. Austerus vnaq; dulcis, fructus palmæ: Et inter vina surrentinum, sabinum, albates, vt vocant, & quæ eius sunt generis: Solummodo dulce, theræum, & scybeliticum, & syræum, & alia quæcunq; cũ istis cõueniunt. Pinguis exactè, tum fructus, tum succus oleæ, tum etiam alij omnes ex quibus oleum conficitur, sicut ricini, raphanidis, & ipsa sesama, nucesq;, & amygdala. Nam id genus oĩa G vetustate prorsum efficiuntur pinguia, quippe in quibus aquea quidẽ excremẽtitiaq; humiditas digeritur, propria verò à calore natiuo elaboratur atq; exactè concoquitur.

A.ibidem g

Quòd Amara ab Immodico nascantur Calore, & immodicè sint calida: Dulcia verò omnia calida sint Miti Caliditate, quæq; non supra modum nostram exuperet caliditatem. CAP. 9.

QVicunq; ergo fructus oleosi sunt solummodo, edẽdo ij sunt & dulces: quibus verò alterã*scentibus amaror quidam aduenit, ij edi nõ possunt. Quippe amarũ omne esui ineptũ est: taleq; efficitur à caloris excessu, sicuti postea docebimus. Verùm" dulce omne calidũ est, nec immodicè calorem nostrũ exuperat: immo sicut aqua calida, cuius contactus voluptati est, maximè vbi frixerimus, hactenus videlicet nos excalfaciens, dum concretas frigore in nobis particulas fundat, non tñ soluat, aut secet, distrahat've continuum: ea, inquam, vt summa afficit voluptate, ac vtilissima est: sic omne edulium dulce, calidum sanè omnino est, sed non tm̃ calore excedit, vt is lędat, ac molestus sit: sed inter limites se cõtinet fundentis, lęuigantis, ac mollientis. Rursum mihi hic memoria repete quæ sæpe antè dixi, quædam esse quæ vel vna vel duabus in sese qualitatibus & agunt & patiuntur: quædã verò quæ totis substãtijs suis, quorũ in numero & medicamenta non pauca dixi, & nutrimenta vniuersa. Horum duplex esse genus apparet, prout significauit H & Theophrastus. Nã quædã sunt pinguia, velut pinguedo: quædã dulcia magis minus've, velut fructus oẽs quibus vescimur, & animalium carnes, tum herbæ item multæ, ac radices, floresq;, & germina. Nam tametsi sunt inter ea quædã acerba, sicut pyra syluestria, & corna, omnino tñ dulcedine participãt, nisi summè sint acerba, velut galla, rhus: verùm ob hæc iam pro medicamentis ijs magis ꝙ̃ pro cibis vtimur. Apparent enim, quæ citta laborant mulieres, quiq; impleti sunt, & quibus exolutus est stomachus, ea appetere degustare: Alioqui si esuriãt, contra respuunt potius tũ acerba, tum acida: expetunt aũt ac sumunt quæ dulcia sunt & pinguia, hisq; expleri desiderant.

* ἐν τῇ μεταβολῇ.

A.l.2.t. 1. c.3. fol.93.a

Quòd Pinguia, atq; adeo Quæcunq; nutriunt, ex Dulcium sunt genere. CAP. 10.

SAnè verò fortassis & pingue ipsum dulce est, & quicquid "nutrit, ex genere est dulcium. Euenit autem id illis non ab re, sed secundum ipsam quantum fieri potest nutrimenti substãtiam: quippe nutritio est euacuati repletio. Atqui quod euacuatum est familiare erat: quamobrem & quod nutrit, familiare sit necesse est. Porrò si familiare, necessario iucundũ amicũq; fuerit, protinus etiã vt ad id quod nutritur, moderatè calidũ. Sed in hoc non parua est maioris minorisq; ratio, qñ nimirum nec ad cibos accedimus planè secundum naturã affecti. Solum enim corpus eorum qui cibum desiderãt, inanitum sit oportet, si exacti futuri sint familiaris ipsorũ qualitatis cognitores.

A.ibidem. fol. 94.a

Nam

A Nam si præter id calidiores ꝙ conueniat, aut frigidiores euaserint, seu toto corpore, seu pertinentibus ad linguam ac ventrem locis, non solum quæ nutriant, verum etiam quæ refrigerent aut excalfaciant, postulabunt. Proinde sanè cibi quoq; illis alia's alij videntur iucũdiores. Nam cum duplex sit genere iucundum, alterum quod impleat id quod euacuatum est, cuiusmodi est nutrimẽtum: alterum quod medeatur ei quod alteratum est, id quod iam medicamentum est: euenit vtrĩq; cibis, vbi non modò vacuatis exhibentur corporibus, sed etiam qualitate aliqua mutatis, vt duobus nominibus delectent, vt cibi scilicet, & vt medicinæ. Sed vt medicamenta quidem, refrigerando quædam, & excalfaciendo, & exiccando, & humectando, ex ratione iuuabunt & proderunt: Vt nutrimenta verò sola ea, quæ cognata sunt, & familiaria totis nutriendorum substantijs. Protinus verò istis adest, vt moderatè scilicet sint ad ea, quæ nutriuntur, calida. Quamobrem nec eduliorum, nec medicamentorum, vna est animantibus omnibus species: siquidem pro sua vnaquæque familiari substantia simul & affectione tum delectantur, tum iuuantur ab vtrisq;. Sed si hæc sic habent, id quod in cibis minus erit dulce, minus quoque erit calidum: quod dulcius, tanto nimirum erit calidius, quãto videlicet dulcius. Sin ad immodicum recidat calorem, nec eiusmodi dulce erit, sed iam amarum apparebit, velut mel vetustum atq; decoctum, itidemq; aliorum dulcium B vnumquodque.

Quòd Amara Dulciaq; partim Adscititio Calore fiant, partim Proprio & ingenito. CAP. 11.

ETenim vt à moderato calore bifariã cuiq; corpori dulcedo prouenit: partim enim sunt proprio & insito calore dulcia, partim verò ascititio: ad eundem modum amara. Alia enim sunt quæ suapte natura immoderate excalfaciunt per eas, quæ tẽporis spatio eueniũt, mutationes: alijs autem id accidit ab acquisititio calore accensis. At de amaris pòst dicetur. Cæterum dulcia calore proximè accedunt ad ea quibus apparent dulcia. Fiunt autem talia (vt dictum est) bifariã: quædã proprio calore, vt mel: quædam adscititio, vt sunt omnia quæ ab igne præparantur, ac proinde dũ calida sunt, suauiora ijs, quibus renutritione est opus, apparent. Porrò mustum non suo modò, sed & acquisititio calore dulce esse videtur. Multum enim ceu ardoris {Græci ἐμπύρευμα vocãt,} vt Aristoteles & Theophrastus censuere, ex solari calore tum acinis, tum alijs inest fructibus: à quo id quod illis aqueum, ac velut etiamnum semicoctum reliquum est, ad concoctionem ducitur, cõficiturq;, ac transmutanti simile redditur. Nam ex quibuscunq; pomis si succum exprimas, eum protinus non secus atque mustum feruere deprehendes: tanto tamen feruoris discrimine, quanta erit vnius fructus ab alio in calore diuersitas. Sed vbi iam quod aquosum ac semicoctum erat, trãsC mutatum fuerit atq; confectum, et is qui feruorem concitabat calor euanuerit, iam tum deniq; quę propriæ sunt succorum proprietates, syncerae conspiciuntur. Itaq; tunc quæ propria vinorum natura sit agnoscimus. Qua in re animum diligenter aduerte, vt austera sensim austeritatem deponant. Semper enim, quæ inueterantur vina, dulcedinem quandam & acredinem adsciscunt: quæ verò prius inerat illis adstrictio, eam tempore abijciunt. Est autem in quibusdam vinis, postquã efferbuerint, dulcedo quædam syncera, suauis, & propria ipsius succi naturæ, non qualis antè erat, mista scilicet ex proprio, atq; eo, qui circa semicoctum aquosumq; excremẽtum erat, feruore. Igitur si confessum est vina omnia vetustate fieri calidiora: austera verò primum quidem tempore dulcedinem quandã atq; acrimoniam deposita adstrictione acquirere: ac deinde increscente acrimonia sensim dulcedinem deponere: ac subinde rursum maiori tempore acria admodum euadere, assiduèq; amarescere: ac denique, vbi crassescunt, penitus fieri amara: sanè constat dulce acerbo esse calidius, ac dulci amarum. Atqui si verum est dulcedinem à moderatione prouenire caloris, patet acerbitatem à frigido vincente perfici.

Quod & Acidi Succi ex Frigore proueniant. CAP. 12.

POrrò ꝙ & aciditas à frigore procreetur, & antea ostendimus. Veruntamen, quandoquidẽ in D præsenti disputatione de naturali vinorum, quæ temporis spatio fiat, alteratione* docuimus, non nihil quoq; & de non naturali dicamus. Itaq; vt vinum acerbum, tempore dulcius primum, mox acrius amariusq; efficitur, denique planè etiam amarum redditur: ad eundem modum quod velut rigorem perpessum est, acidius protinus redditur, ac si prorsum refrigeretur, penitus acescit. Itemq; quod in fructuum collectione vindemiaq; per assiduam pluuiam aliena humiditate* impletum fuerit, quodq; alio quouis modo humiditatẽ acceperit, leui occasione ea omnia promptè acescunt. Contrà euenit ijs quæ igni admouentur. Nam & protinus statim, & tẽporis progressu postea semper dulciora euadunt. Quòd si multo etiam tempore durauerint, & ipsa nihilo minus ꝙ cætera amarescunt: videturq; id sibi quodammodo secundùm naturalem consentaneum esse rationem. Nam si omphax acida est, vua verò dulcis: ac fructibus omnibus maturatio à solari prouenit calore: planũ est imperfectius & frigidius esse, quod acidum: perfectius verò & calidius, quod dulce fuerit. Cùm ergo vinum perfrictione rursum acescat, manifestum est, in eum illud humorẽ conuerti, ex quo prouenerat. Diuersis tamen hactenus viribus omphacis succus acetumq; constant, Quòd aceto accedat ex putrido calore acrimonia quędã: proinde Aristoteles rectè dixit acetum proprio quidem vini calore esse frigidum, adscititio calidum: At omphacis succus calorẽ adscititium non habet, ac proinde neq; acrimoniã. Accedit verò & in substãtiæ tenuitate diuersitas.

*μεταβολῇ

*ὕδατος.

Siquidem omphacis succo acetum tenuius est: cui rei & sensus adstipulatur: excellit enim quæ ab E
aceto infligitur frigiditas, eam quæ ab omphacis succo, vehementia & mistione. Imbecillior enim
est quæ ab omphace fit refrigeratio, cum etiam alienæ in se caliditatis ne minimum quidem conti-
neat: At quæ ab aceto proficiscitur, tanto est validior, quanto & tenuior: inest verò illi & acrimo-
nia quædam excalfaciens, quæ tamen satis non sit ad superandam ab aciditate prouenientem frigi-
ditatem, verum quæ ad transitus celeritatem subseruiat. Nam quanto calidum frigido facilius pe-
netrat, tanto acris succus aptior est, qui sensibilium corporum meatus transeat, quàm acidus. Itaq;
ille velut præcedens viam sternit: hic verò haud longè insequitur: quo tempore sensus perficitur
mistus, & qui ægrè exponi queat, vtpote qui nec planè frigidum esse acetum denunciet, quippe
cum in eo ignea quædam percipiatur acrimonia: nec planè calidum, nam perpetuò, quæ ex præ-
cedente fit acrimonia calfactionem frigus ab insequente aciditate occupans obscurat, protinusq;
extinguit: quo fit vt maior multo ex frigore percipiatur sensus, q̃ ex calore. Porrò si plurimo mel
li aceti paulum admisceas, statim & calorem & frigus manifestè percipies. Nam si paulum mellis
aceto permisceas, magis frigidum quod fuerit mistum, q̃ calidum videbitur: sin multo melli pau-
xillum misceas aceti, plus calfacere q̃ refrigerare conspicietur: & si pari mole vtraq; miscueris, ace
tum tñ etiã viribus superare comperies. Quòd si, vt est dictum, plus sit multo mellis q̃ aceti, ęqua- F
lia rursum frigus ac calorem in ea mistura cõspicies: multis enim numeris acetum plus ab ijs, quæ
moderatè sunt calida, ad frigiditatem recessit, q̃ mel ad caliditatem. Proinde & suprà demonstra-
uimus fieri non posse, vt vehemens coeat cum dulcedine caliditas: vetusq; illud verbum pulchre
dictum est, Vera inter sese omnia consentanea esse, ac conuenire. Etenim ad hypochondria arden-
tia præstãtior est succus omphacis quàm ipsum acetum, ꝙ nec violentam ac ferientem habeat fri-
giditatem, nec eam mordaci admistã caliditati. Debent enim, qui sic laborant, sine violentia miti-
gari, vt est dictum, nec foris vllam adsciscere mordacem caliditatem aut acrimoniam. Atque hæc
quidem iam curandi attingunt methodum, quę multis in locis huic tractationi cõmunis est: qua-
re ijs denuo relictis ad propositum reuertamur. Itaq; omphacis succus nõ acidus modò est, sed &
acerbus. Nam, vt supra propositum est, omnes propè arborum fructus ortus sui principio, testi-
monio etiam Theophrasti, gustantibus acerbi sunt: dein vbi humore implentur, accedit quidem
aciditas, decedit verò acerbitas. Haud tamẽ & quod accedit, & quod amittitur, par est in fructibus
omnibus, neq; si speciem, neq; si genus respicias. Etenim inter omphacas aliæ plus acerbitatis, aliæ
aciditatis obtinent: sunt & quæ pari portione ambas sortitæ sint: omnes tamen ad refrigerandos
ardores non ab re conueniunt, quippe cum non solum quod acidum est, frigidum sit, sed & quod G
acerbum, velut & antè à nobis dictum est. Recedit sanè & hic rursum oratio ad curandi metho-
dum: quare & rursum ad propositum illam reuocemus. Porrò propositum, vt reor, ab initio in
hoc libro fuerat de saporibus omnibus disserere: ac nũc quidem ferè de omnibus verba fecimus,
interim tamen orationis affinitate & alia attingere coacti. Nec enim de acerbo modò & austero,
& acido iam diximus, sed & persępe de dulci, & amarò, & acri: reliqua tamen, quò tota oratio per-
fecta euadat, adijcienda etiam sunt. Atq; in adstringentibus haud ita multum etiam reliquum est,
quod non ex iam dictis clarum euadat.

Vnde Arbitrati sint quidam à Calore Acidum prouenire saporem: Nempe ex eo quòd Vina nequaquam fortia, Vere Aestateq; mutentur. CAP. 13.

AT in acidis deesse fortassis etiamnum videatur, quod eximios quosdam medicos fefellit. Nã
eo ꝙ vina inualida vere atq; ęstate alterentur atq; acescant, hyeme verò suas seruent qualita-
tes, hinc adeo quibusdam à calore aciditatem nasci visum est. Quorum auget opinionem & quod
vehemẽtius motum est vinum, & quod longius in nauigijs aduectum: talia enim omnia cum in-
firma fuerint, celerrimè acescunt. Quin etiam quidam qui de re rustica scripsére, dolia in ædibus
ad Aquilonem expositis defodienda censent: tãquam frigus scilicet qualitatem eorum seruet, mu H
tet autem caliditas. Sanè verum & id sępenumero ipsa experientia comprobatũ constat: acescunt
enim vina quædam promptè, vbi in meridianis & Soli expositis locis reposita fuerint. Videorq;
dictorum hinc iam orsus solutionem. Etenim ꝙ non omnia caliditate acescant, sed quæ initio tã-
tum frigidiora sunt, nec id veteri alicui accidat, id nobis ad veritatem viam inueniet.

Qua de causa ab Externo calore Vinum natura Frigidum infirmumq; Arguatur. Quia s. Res quælibet in propria natura proprio seruatur calore, ab extrinseca verò immoderatione corrumpitur. CAP. 14.

QVippe causam sermo scrutabitur, propter quam vinum natura frigidum atque inualidum
ab extrinseco arguatur calore. Quanquam per verbum, arguatur, iam dictum omnes prius
dictæ ambiguitates dissoluantur. Persimile enim quid vinis accidit, quæ natura frigidio
ra aquosioraq; sunt, quale flammis exiguis & imbecillis: quippe si eas ad Solem feruidum expo-
nas, aut prorsus obscurari, aut deniq; etiam extingui, conspicies. Sic quoque si ardentem lucernã
aut iuxta flãmam vehementem magnam'que deponas, aut ad Solem feruidum exponas, marcesce
re vtique ac dissipari protinus videbis: quin etiam si validum ventum facias infirmæ paruæ'que
flãmæ, citius eam extinxeris, q̃ inauxeris: Natura enim infirma validũ neq; motum, neq; calorem
sustinet,

A sustinet, verum ab ijs dissipatur potius quàm augetur. Quanquam ex industria multis in locis vina & commouent & transportāt, sicuti sanè & in Solem efferunt, atq; excalfaciunt, vt etiam quędam insuauia fiant, fumi contrahentia qualitatem. Apud nos sanè in Asia in tecta ædium æstate omne propè in lagenas transfusum imponūt, postea in ædita cubicula, sub quibus infernè multa flamma luceat, transportant. In summa autem ad meridiem Solemq; cellas obuertunt; in quibus & citius ea maturescāt, & potui idonea euadāt: nam quod multo tempore alijs, hoc ijs quæ sic excalfacta sunt, breuissimo aduenit. Porrò nihil mirum est, qui de colendis agris memoriæ prodiderunt, ob eam quam de sua regione habebant, experientiam, audacius atq; inconsideratius de vinis omnibus definiuisse. At Theophrastus atq; Aristoteles experientiam etiam vlteriorem nacti, & in perscrutandis naturæ rationibus exercitatiores, ac diligentius omnia distinguentes, cùm multa huiusmodi, tum verò de vinis nos docuerunt, q́ simile illis atq; corporibus nostris accidat. An nō enim et ipsa quoq; prout aut robusta sunt, aut infirma, ab ijsdem tum iuuari, tum lędi cōspicimus? Etenim vt exercitia valida, & Sol, calida atq; robusta corpora etiam validiora efficiunt: prosternunt autem & digerunt refrigerantq; quæ non sunt eiuscemodi: sic vina naturâ calida motus velut ventilans, Sol excalfaciens, flammæq; iuxta ardentes, celerius concoquunt. Quæ vero frigidiora

B sunt & dilutiora, eorum arguunt omnia id genus imbecillitatem, celeriusq; perpeti cogunt, quę alioqui post passura essent: Quippe cum ita cōparatum sit, vt res quęlibet in propria seruetur natura calore proprio: corrumpatur aūt ab immoderatione extrinseca, nēpe caloris alieni aut frigoris abundantia. Atq; quod ab vtroq; efficitur, vnum est, non tñ vnus generationis modus: quare non æquè idiotis omnibus facilis cognitu est hæc corruptionis ratio. Etenim vbi quid rerum calidarum à frigore deuictum est, ne vulgo quidem ignotum est: At vbi à circūsistente foris calore validiore digestum ac dissipatum est, eos sanè qui circa naturā exercitati non sunt, latet, ignorantes caliditatem mediocrem omnibus esse vtilem, immoderatam verò non minus frigiditate noxiam.

Quòd in Saporibus Aciditas proueniat, Calore ipsos quidem incipiente concoquere, non autem perfectam mutationem atq; alterationem afferre potente. CAP. 15.

CÆterum in genere hoc nosse pulchrum est, q́ aciditas in saporibus nasci potissimū videtur, dum à calido quidem mutatur, vt tamē non superet: id quod ex acidis ructibus vel maximè conijcias. Nam haudquaquam, vbi nulla prorsum facta in ventre est ciborum alterâtio, prouenire solent: quemadmodum nec vbi optimè concocti: sed tantum vbi semicocti, vt ita dixerim, fuerint. Voco autem semicoctos, qui à ventriculi calore alterationem perpessi, non etiam perfectè ab

C eo superati fuerint. Sic lac, ptisanæ succus, & quæcunq; eius sunt generis, tēpore æstiuo citius acescunt q̄ hyeme: postulantq; ædes frigidas, vt in ijs reposita plusculo tempore perdurent. Ex quibus omnibus patet, q́ à calore mutāte quidem, non tamen prorsum vincente, aciditatis generetur qualitas: atq; ob id plerisq; inest fructibus priusquàm maturuerint: idq; etiam ijs, quæ ab initio de saporibus acidis diximus, cōsentaneum videtur. Etenim si simile quid illis vsuuenit, quod borealibus constitutionibus accidit, vt tenuis scilicet essentiæ sint, simulq; frigidi, nasci eos haud sine calore satis constat, sicut nec illum ipsum aerem. Proinde quoq; quæ summè nos refrigerant ac interimunt, veluti cicuta, papaueris succus, hyoscyamus, mādragora, minimè omniū acida sunt: quippe licet frigidi sint sapores acidi omnes, haud tamen eousq; refrigerant, vt interficiant: non enim subtilis forent essentiæ, si extremè essent frigidi. Itaque non modò iam q́ frigidus sit sapor acidus, sed & quatenus, iam apparuit. Exploranda porrò eius natura est in oxylapatho & oxalide, quam etiam oxyda nuncupant: est autem hæc olus syluestre: in istis enim maximè mihi syncerus est visus ac simplex, nullius particeps acerbitatis, vt solent arborum fructus: perspicuò enim hi cū acerbitate quadam admistam habent aciditatem, sicut cum acrimonia acetum. Itaq; quod propriè in saporibus appellatur acidum, à sola lingua percipi potest, sicut & acre: cæterum quod vtrique com-

D mune est, nempe mordacitas, etiam à tactu sentitur: Vtraq; verò lingua agnoscere nata est: nam quæ communia sunt, sicut & reliqua corpora sensilia: quæ verò propria, tanq̄ gustus organū, percipit: Id'que mihi videtur illi eximium ac peculiare esse iuxta totarum substātiarum tum proprietatem, tum (vt ita dicam) alienitatem. Dictum autē demōstratum'que sępenumero est, nec secius aliàs quoque repetam, quid sit secundum totas substantias agere, aut pati: immo verò & hactenus eius nunc meminero, quod in rem præsentem satis sit, hinc sumpto initio. Ex quatuor elementis, particulatim corporibus omnibus constant generationes impares mistura ac diuersæ. Siquidem quædam ignis quàm aliorum elementorum in se plus continent, quædam aquæ: sicut alia, si fors ita tulit, terræ, non nulla aeris. Ex eiusmodi itaque imparitate proprietates corporum particularium sunt perfectæ: ex elementis quidem, plantarum: ex his autem, animalium, sicut in libris de Elementis demonstratum est. Porrò transeunt quædam quidem protinus in sese mutuo, non nulla verò mediātibus alijs: velut terra in triticum, hordeum, & alia id genus: rursum horum vnumquodq; in carnem humanam: cum tamen ipsa terra caro vt fiat, sit impossibile, eā videlicet, quæ in medio est, mutationem transiliendo. Attamen eorum quæ in sese mutuo transeunt, quædam promptā celerem'que, quædam diuturnam alterationem obtinent: At quæ similitudinibus propinqua sunt, celerem: quæ verò remotiora, tardiorem. Oportebat itaq;, meo quidem iudicio,

innasci animantibus organum, quod naturæ similitudines ac dissimilitudines discernendi potestate polleret: quod agnoscens rerum naturas, familiaria quidem eligeret, aliena verò refugeret. E Eiusmodi ergo lingua est, quæ exuberanti sensu non calida modo, frigidaq; humida, atq; sicca, sed etiam quæ familiaria, quæq; non familiaria sunt, agnoscit: In hãc enim duntaxat particulam cõm plures inseruntur nerui, cum aliæ omnes aut vnius tantum, aut duorum sint participes, nec ita ma gnorum tñ. Porrò cum quædã naturæ nostræ magis sint familiaria, quædam minus: ac partim in hac temperamenti coniugatione, partim in illa: necessariò plures gustus qualitates extiterunt. Cæterũ oĩum, quæ nutriũt, cõmunis dulcedo est: nã quicqd nutrit, aut plus, aut minus est dulce. His verò quæ non nutriunt, cõmune est id quod per negationem dulcis aut priuationem sic dicitur, velut non dulce, & indulce. Particulares aũt differentiæ cõplures meritò euaserunt: quia id quod cuiq; rerum familiare est, vnum est, nẽpe quia & natura eius familiaris vna: aliena verò plurima, partim plus, partim minus, à substantia eius dissidentia. Quæ itaq; summè acida sunt, acerba, aut amara, aut simpliciter aliam quãuis qualitatem præter dulcem sortita sunt, ea oĩa nutrire nequeũt: sicut quæ solum dulcia sunt, omnia nutriũt. Inter ea autem quæ mista sunt, quotquot dulcia simul & acerba sunt, & crassioris sunt essentiæ, & temperaturæ frigidæ, velut paulo antè ostendimus. Quotquot verò acida simul ac dulcia, tenuiora quidem sunt, q̃ acerba, sed & ipsa tñ refrigerant. F Quin etiam amara quidem calida sunt, sed acria his etiam calidiora. Nutriunt ergo hæc omnia, si iunctam habeant dulcedinem: cæterum per se dictorum nullum, vt nutriat, satis est. Porrò dupliciratione mista esse assolent, nempe vt dissimilaria sint, & diuersas habeant qualitates in diuersis partibus: aut simplicia & similaria, sed quæ in mutua eorum quæ multum dissident, alteratione consistant. Neq; enim mel extemplo fit amarum, sed aut multa coctione aut vetustate amaritudinem induit: nec id tamẽ illi nisi pedetentim accidit. Neq; quotquot ex fructibus dulces ex amaris euadunt, sicut quidã cucumeres & melopepones, & ipsi repente semelq; ab initio qualitatem abijciunt: nam ijs omnibus quæ à natura mutantur, sensim fiunt mutationes, potissimum vbi in multum, dissidentes aut planè contrarias qualitates alteratio trãsitusq; perficitur. Sicut ergo quod est summè dulce, aptum esui est: quod verò "sincerè amarum, esui ineptum: sic quæ in medio sunt eorum, nutriunt quidem etiam, verum minus q̃ dulce. Eadem ratio est in alijs qualitatibus: nam nutrire, præter dulcem, nullæ omnino possunt. At elementa multo sanè etiam minus nutriunt, nullamq; gustui qualitatem offerunt: proinde & terra, et aqua (sunt enim ambo gustui insipida) minimè nutrire idonea sunt, sicut nec aer, nec ignis. Itaq; pro horum interim admistione, dulcium sæpe qualitas exoluitur, aquea ferè essentia in pumilium {ἐπίγεια Græci vocãt} fructibus superan G te (nam triticum, hordeum, fabæ, cicer, & quæ eius sunt generis, cum propter humiditatem principio qualitatum propè expertia sint, temporis successu maturata ac siccata dulciora euadunt) terrestri verò & sicca in paleis, fœno, gramine, & arundinibus siccis, & lignis. Quorum tamen quædam priusquam aruerint, dulcia nobis sunt, nutrimentumq; interdum corpori exhibent, velut palmæ cerebrum, sic enim nominant summam eius particulam: & gramen: & molles maluarum radices, maximè quæ in Ægypto proueniunt: ad hæc plerarunq; arborum germina. Siquidẽ quod nutrit, à similitudine, quæ illi est ad id, quod nutritur, dulce apparet: dissimilitudine verò non dulce. Porrò multæ cum sint dissimilitudines, multas proinde necesse est qualitates esse non dulces, quas verbis quidem efferri est impossibile: attamen memoriam earũ mouere suggerere'que quodam modo licet, cum omnes homines certissime norint alium fieri in lingua sensum atq; affectũ ab acerbis, alium ab acidis, & alium à salsis, alium'que ab amaris.

Qua de Causa quæ Igni admouentur, Alia suauiora, Alia insuauiora efficiantur. Et qua de Causa Edulia quædam Cùm per sese edi non possint, Suauitatem tamen ijs præbeant, quæ per ipsa præparantur. CAP. 16.

ITaq; "quemadmodum edulia, quæcunq; nutriendorum naturæ simillima sunt, ea & dulcedinẽ H summam præ se ferunt, nec vllam præparationem postulant: sic quæ temperaturam nacta sunt remotiorem, alia condimentis, alia coctione, alia vtroq; indigent. Nec verò mirum est, cum condimentorum nullũ edendo sit, ad suauitatem tñ ijs conferre, quæ per ipsa præparantur: quippe cùm fieri possit, vt immoderatis duobus coeuntibus, id quod ex ambobus mistum sit, commoderatum euadat, ac proinde quoq; dulce appareat, cũ immoderata minimè sint talia. Postea verò q̃ & per elixationem, & per assationem, & omnino per calidũ quiddam, præparatio fit ciborum, nihil etiã absurdum est aut ambiguum, quæ prius non erant suauia, tunc fieri suauissima: apparet enim calidi natura, qbus admota fuerit, ea celeriter alterare, atq; in aliam speciem mutare. Quocirca nec id quoq; dubium est quædam suauiora, quædam vero insuauiora, effici igni applicata: tum quædam tẽpore minimo, quædam plurimo coqui debere. Etenim quæ nutriendorum corporũ temperaturis simillima sunt, ea vel citra coctionem aut præparationem iã dulcia apparent: quæ verò dissimilia sunt, omnia insuauia sunt antequam præparentur. Porrò quæ nimis quàm calida sunt, frigido corrigi debent: quæ verò multũ frigida, calidorum mistura ciborum, & igni: ad eundem modum humiditate, quæ terrea sunt & sicca: siccitate, quæ plus q̃ conueniat aquea sunt & humida. Siccitates ergo, humidorum admistio: humiditates verò, siccorum mistura ignis'que emendant.

Maximam

*Aliter, sex.

A.l.2.t.1.c.3. fol.93.h

A.l.2.t.1.c.1. fol.91.e.

A Maximā rei dictę fidē affert, quæ in ore fit mutatio. Nā qui plusculum sustinuerunt ieiunium, ijs saliua salsa redditur: qui verò plurimum, non salsa modò, sed & amara: sic ēt corpus vniuersum, biliosum habitum contrahit: Ac si perinde vt lingua sensu polleret, salsedinē quoq; quę in ipso est, atq; amaritudinem perfacile, reor, perciperet: ad hæc ēt ipsam dulcedinem quę naturali inest sanguini. At nunc vbi vase quopiā aut rupto, aut aperto affatim calidus sanguis in linguam effunditur, dulcissimus apparet, vtiq; si s̃m naturam, vt dictum est, habuerit: nā morbidus, amarus aut salsus est, aliam'ue eius generis qualitatem præ se fert: At qui in toto est corpore, nos fugit, non aliter q̄; aut bilis, aut pituita. Quanq̄ et bilis quidem flaua vel minima quapiam parte linguā contingens, perpetuò amara appareat: atra verò, acida. Porrò vbi pituita linguam attingit, partim quidem dulcis, partim acida, partim salsa, sæpe est manifestò visa: cùm & ipsa in toto animali incognita sit.

Qua de Causa Mel à caliditate validiorem amaritudinem contrahat, Lac Vero frequenter etiam Dulcius efficiatur, Cum tamen Vtraque gustui sint dulcia. CAP. 17.

NIhil mirum igitur neq; cur rerum omnium dulcissimum Mel succum generet amarissimū: neq; cur id maximè ætate florentibus, & calidis natura, et febrientibus accidat. Nam vt foris, cum plusculum igni admouetur, amarum efficitur, ad eundem modum & in animantium corpo-
B ribus, vbi syncerum validum q; nactum calorem fuerit, biliosum succum procreat. At in temperaturis frigidioribus, siue propter ætatem, siue propter naturam corporis, siue etiam ob morbum, facile in bonum & moderatum sanguinem conuertitur. Quippe, cùm neq; nimiū in ijs corporibus aut excalfiat, aut alteretur: verùm ei quod modicè coctum fuerit, simile quiddam perpetiatur: planè illis adsimilatur, prorsum q; seruat dulcedinem. Et quid obsecro miri, si à valentiore animāuis calore, aut longiore coctione veterem mel dulcedinem exuat, cum etiā citra hæc per suum ipsius calorem spatio temporis amarum euadat? Nam in mutationis duntaxat celeritate, haudquaquā q̄ aliā perpetiatur passionem ab alia causa, differentia consistit: quippe & passio est eadem, & causa quæ mutat: passio quidem amaritudo, causa verò caliditas immodica. Porrò immodicum, quod ad alterationem ducit, duplex est: aut enim in admoti consistit robore, aut in temporis diuturnitate: alterum ex nobis & igni, alterum ex se ipso mel accipit. Et merito sanè tempore maiore id fit ex ipso, siquidem quod mutat, imbecillius est. Ergo quod à minore causa longiori fit tempore, quid mirū est à maiore in breuiori perfici? Cæterum Lac etsi gustu sit dulce, tñ ex sese nunq̄ amarum efficitur: vincitur enim in eo à frigore magis caliditas, q̄ ipsa vincat: proinde etiam repositum acescit. Ex tribus enim substantijs qualitate dissidentibus (velut suprà quoq; dictum est) constat: prima
C quidē crassa, ex qua caseus conficitur: altera pinguis, ex qua butyrum: et tertia aquea, quod serum nuncupamus. Verum ex hisce pinguis quidem vel maximè temperata est: crassa verò paulum ab ea declinat: at excrementum illud serosum, & frigidum & humidum est. Quare lac vniuersum à modicę caliditatis corpore longo interuallo relinquitur: quapropter ex se acescit potius q̄ amarescit. Ac si gustari posset, vbi in ventre & per venas concoctum est, ipso etiam melle dulcius inueniretur: nam, quod foris & ex sese mel obtinet, id dum coquitur, lac accipit: & cum admodum ingēs in animante calor extiterit, tantam acquirit lac dulcedinem, quantam mel deperdit. Recta q; id ratione euenit. Etenim quod summè dulce est, ac proinde etiam nihil apponi ad eius dulcedinē potest, id vt in consequentem verti pergat qualitatem necesse est: at cui quid deest, id per concoctionem acquirit. Proinde sanè lac vbi cruditatem in ventre perpetitur, duplicem suscipit alterationē: In frigidiore nanque ventre acescit: in calidiore nidorosum amarum q; efficitur. Non tamen mel coquendo vnquam aciditatem admittit, quippe cum calidius sit, quā vt vbi non superetur acescat.

Itaque vtraque linguam mordicant, tum quod acidum est, tum quod amarum: non tamen id tāquam proprium linguæ sensus possidet: quippe si in aliam quamuis carnem cute spoliatam ipsa inieceris, & illam sanè etiam mordebit. Ex quo constat, mordacitatem à tactu propriè, nō à gustu
D sentiri. Quin & quæ acria appellantur, velut pyrethrum, allium, cæpa, non linguam modò mordicant, sed & omnem reliquam nostram carnem. Communis'que est mordicatio tribus istis saporibus, acido, amaro, acri: Verum acido quidem, vt frigido simul & subtili, nam & id sæpe monstratum est: amaro verò & acri, vt calidis.

Quòd Sapores Acres omnium sint Calidissimi. CAP. 18.

A.l.2.t.1.c.3. fol.93.g

QVòd itaq; sapor amarus calidus sit, modò ostendimus. At de acri vocato, principiò ne demonstratione quidem est opus: præuenit enim sensus euidentia, rationis fidem. Quare nec quisquā de ipso addubitauit: immo & Plato de eo tāq̄ omnium calidissimo pronunciat, tum Aristoteles quoq; & Theophrastus. Atq; adeo nec veterum, nec recentiorū medicorū quisq̄ est qui secus sentiat, quippe cum excalfactio ex essentiæ eius sit ratione. Itaq; si vel ex plebe quempiam roges, quid vocet edulium acre, dixerit sanè, puto, quod fortiter, dum gustatur, excalfacit, velut piper, pyrethrū, nasturcium, allium, cæpa, & id genus omnia: videtur q; id adeo saporū genus, cū appellatione careret propria, communi per excellentiā vsum. Nā cum & sapor amarus, et sapor acidus, ambo etiā acres sint, in quocunq; tamen corpore vehementem comperimus acrimoniā, tametsi neq; amarum sit neq; acidum, acre appellare consueuimus: Quanq̄ multa in specie sint cor-

pora

pora eiusmodi, alia enim edi possunt, alia esui sunt inepta. Ea igitur quæ idonea sunt esui, dulcem E quandam, saltem obscuram admistam habeāt qualitatem necesse est: proinde multis ipsorum pro opsonio vtimur, multis verò vt condimentis tātum: at vt cibo, ipsorum omnino nullo, id'que ob virium vehementiā. Porrò eorum, quæ non eduntur, alia mortifera sunt, alia simpliciter medicamenta: omnia saltem cuti nostræ imposita vlcus celeriter moliuntur. Quin & horum quoq; non nulla qualitatem quādam amarā præferunt, quemadmodum esculentorum quædā dulcem: non tamen vocātur amara, qn̄quidem hæc in eis leuis est & infirma, valida aūt vis acrimoniæ. Sūt et quę ne gustare quidem audeas, cuiusmodi est vel thapsia, vel cātharides, vel aliquod aliud eorum quæ erosione aut putrefactione interimunt: sed & horum gustum esse acrem ex ijs conijcere licet, quæ in toto agunt corpore. Multa verò etiā ipso statim odore aliena sunt, plane'que pugnātiam cum homine indicant, velut & hæc ipsa quæ nunc dicta sunt, & cicutæ, papaueris, mandragoræ, & hyoscyami succus. Quin et nuper quoque herbā quādam conspeximus, quā Centurio quidam ex barbarica circa Ægyptum regione comportauerat, odore adeo graui, adeoq; inamœno, vt ne gustare quidem auderem, sed lethalem esse conijcerem: Vtebatur aūt ad vrgentes articulorū dolores: atq; ipsis ēt laborātibus refrigerandi pollere facultate est visa. Est aūt colore subflauo, odore tam graui, q̄ cicuta, nisi q̄ leuem quandā instar aromatum odoris adferat gratiam. Nomen herbę ex qua succus hic exprimitur, Lycopersium esse dicebat. Verùm de facultatibus deleterijs rursus tractabitur. F

Scire autem oportet acres sapores omnes (nam de istis agebatur) summè esse calidos, ac deinceps post illos esse amaros, deinde verò dulces. Cum verò in omnibus ampla sit latitudo, is qui magis aut acris, aut amarus, aut dulcis est, magis quoq; est calidus: qui verò minus, tātum amittit caloris, quātum abest ab exacta gustus qualitate. Terminus autem seu finis saporis amari est abstergere: acris verò vrere: at dulcis nutrire: vbi videlicet in sua quisque natura absolutus fuerit, hoc est, vbi quoad fieri possit, minimè alienis permisti sint qualitatibus: Velut amarus prorsum quidē est calidus, verùm qui modò admodum ex dulci mutatione natus est, & minus amarus est, & minus calidus: at qui iam diu mutatus est, summè amarus est, & proximè ad acrem pertingit, vt nō abstergat solum, sed etiā exedat & mordicet: velut aristolochia quidem, iris, & panax, id modò possunt, nempe vlcera abstergere, atq; expurgare. At vitis agrestis, quæ Græcè staphis agria dicitur, nihilo ab istis amaritudine vincitur, nisi vel ipsa quoq; vincat, est enim iam etiam acris, id'que valde: tū multum quoque calida, vt non sordem vlceribus auferat modò, sed & ipsam quoq; carnem colliquare possit. Porrò quod in vlceribus nati sunt præstare amari sapores, id ipsum in corpus assumpti efficere valent. Abstergunt enim, expurgātq;, et quæ in venis est, crassitiem incidunt. Quam ob rem G menses mouent, educendo'que ex pectore pulmoneq; puri auxiliātur: & in summa, siue crassa in eis pituita, siue pus, siue aliud quippiam contineatur eiusmodi, expurgant: ea'que ratione & comitiali morbo competunt, quicunque certè naturam non habent deleteriam: illi enim toto genere præter naturam sunt. Sed & ijs qui sanguinem spuunt, noxij sunt: quippe cùm isti adstringentia & viscosa, non incidentia diuidentia'que, exposcant. Atq; hæc quidem iam quadantenus curandi attingunt methodum.

Quā Differant Amarus Acrisq; sapor. Quòd s. Amarus præterquàm quòd calidus sit, etiam est siccus: at Acris, vtique qui non exactus est, vberem quandam humiditatem obtinet. CAP. 19.

Postea verò q̄ de saporibus amaris definiuimus: diximus'que q̄ incidendi vim habeāt & extenuādi, tum abstergendi, ac nimirum ēt calfaciendi, hactenus tn̄, vt non vrant: rursum ad acres orationem vertamus. Ac primum exactè ipsos calidos dicimus, deinde exedentes, vrentes, crustā molientes, ac deniq; etiā colliquantes, eosq; oēs vel cuti impositos esse huiusmodi: Sin intrò in corpus sumātur, siquidem tota substātia animāti cuipiā summè aduersentur, putrefacientes omnes deleteriosq;, eius generis animātium: Sin caloris duntaxat immoderatione, si crassæ sint essentiæ terreæq;, interiora exulcerādi pollere facultate: sin tenuis, vrinā mouendi, sudores'que ciendi vim H habere: in summa aūt, incidendi, & digerendi per halitum: ex quo genere quidam tum expuitionibus ex thorace, tum mensium motibus auxiliantur. Cæterum qn̄ sit, quo modo, & qua methodo vtendum, non est præsentis tractationis exponere: de omnibus siquidem eiusmodi in curandi methodo differetur. Quare de acrium saporum natura plura scribere supersedebo: sat. n. fuerit distinctiones adijcere exactiores, quibus ab amaris differunt. Nec enim sola caliditate vehemēti ab illis diuersi esse consueuerunt, sed q̄ amari oēs non modò calidam habeant facultatem, sed et siccā, cineri (vti eos quis optime comparet) adsimiles. Acres aūt, quicunq; vtiq; amari non sunt, multā interim humiditatem admistā habent, proindeq; corporum eiusmodi non pauca à nobis esitātur. A.l.2.t.1.c.3. fol.93.a Porrò q̄ nō calidus modò, sed & siccus est omnis sapor amarus, in primis nos maxime'que discreta docet experientia, de qua sæpenumero verba suprà fecimus: Iis verò qui præter experientiā per rationem etiā scrutātur, similiter accidit. Admodum itaq; excalfactis dulcibus, siue id ab igne, siue à calore ingenito, amarorum corporum constare generationem indicauimus: quę protinus consistentia quoque sicciore apparent: Tum verò qm̄ absumaī semper ac defluat ab eis humor in vapore à calore solutus, necesse est reliquū terrenius sicciusq; effici: quippe cùm dulce præterquàm q̄ calidum

A calidum sit, siue plus, siue minus, necessario sanè & humidum plus minus'ue existat. Si autem corporis nostri naturæ maximè est simile, ipsa verò sit temperatè tum calida, tum humida, id quod ex dulci superassato prouenit, perinde vt calx cinisq; calidum siccumq; necessario efficitur: proinde abstergere quoq; comminuere, secare crassos viscosos'que humores, sicut cinis & nitrum, est natum. Nec enim aerea est, neq; tenuis, neq; aquea eorum consistentia, sed, vt paulo ante dictum est, terrena, exactè à calore elaborata ac velut superassata ipsorum essentia. In comparatione ergo adstringentium quidem, non parum ijs tenuiora sunt medicamenta amara, vt ad acria verò, crassiora: quam ob rem neq; facile crassos viscososq; humores pertranseunt, velut ea quæ sunt tenuiore essentia: nec incidere, perinde vt crassiora, nequeunt. In medio aũt vtriusq; excessus sint oportet, q̃ incisura sunt, nempe vt neq; promptè penetrent perinde vt flamma: neq; dum cunctãtur tardãtq;, dissecare non possint. Verùm de istis in sequenti libro, qui ex ordine est quintus, tractabit. Nunc autem tãtum nouisse suffecerit, φ qualitas omnis amara calidis simul siccisq; substantijs accidit, & præter hæc tenuibus & terrenis. Inaudiendum est autem totum quod dicitur coniunctim, haudquaq; vtrunq; separatim legendum: nam sic, pugnare cũ terreno videatur tenue. Verùm non simpliciter tenue, sed vt in terrena consistentia tale esse amarum assero, velut calx, & cinis, & quicquid B exactè perassatum fuerit, cinisq; redditum: forte autem verius adsimiles fuligini, ac ipsius flammæ fauillæ, quippe quæ gustantibus apparet amara. Ergo crassum & terrenum est corpus, ferrum, ac lapis: fauilla autem & cinis tenue. Ignita itaq; ferrum, lapisq;, calce cinere'que sunt crassiora, multo'que magis q̃ fauilla: ad hæc quoq; & calidiora. Sed ferro lapidi'que ignito, ea quæ per erosionem interimunt medicamenta, similia sunt: quæ à corporis nimirũ calore huc perducuntur: velut chalcitis, mysi, sori: ad hæc arsenicum, hydrargyros, lithargyros, et alia innumera. Crassarum enim sunt partium id genus omnia, ac potestate calida: ac proinde temporis spatio accensa per eam, quę est in animãte mutationem, non aliter q̃ lapis ferrum'que ignitũ ventrem tum exulcerant, tũ exurunt, cùm scilicet in corpus distribui prę grauitate haud possint. Istis autem subtiliora sunt, tametsi & ipsa terrenæ sunt consistentiæ, calx, cantharis, lepus marinus: quorum quædam vsq; ad iecoris pertingunt regionem: quædam verò vsq; ad vesicã & pectus, in tãto interim itineris spatio igneã acquirentia naturam. Porrò aristolochia & iris his etiam subtiliores sunt: quippe quæ tum humidæ essentiæ, tum aeriæ, plus q̃ illa obtinent: quod hinc constat, φ neq; adeo sint sicca dura'que, neque adeo grauia, quapropter & deleterium effugére genus. Sanè verò & cantharis, parcè interim sumpta, quibus'que oporteat admista, prætereq; φ vesicã nihil offendat, etiã renes expurgat: immo C & quæ efficaciora conficiuntur ad vrinas mouendas medicamenta, non nihil habent cantharidis. Sed de hisce aliàs habebitur sermo.

Quòd Sapor Amarus insit Corporibus temperie Siccis: &, Si planè amarus sit, esculentus non sit. CAP. 20.

A.l.2. c.1. c.3. fol.93.g

AT amarus sapor φ siccis temperie corporibus insit, hinc colligere licet, φ & minime omniũ amara putrescãt: minime'que vermes alia'que non nulla animalcula, qualia in radicibus herbis'que ac fructibus putrescẽtibus prouenire solent, procreent, maxime nãq; videmus in humidis nasci corporibus vermes, ac putrilaginem. At quæ exactè amara sunt (voco autem ita, quæ nulla sensu notabili alia participãt qualitate) omnibus propè animãtibus, nedum hominibus, esui inepta sunt: quippe cùm animal omne plus minus'que sit humidũ: amara autem, sicca, haud aliter q̃ cinis & puluis. Itaq; neq; cinerem, neq; puluerem, neq; fauillã, neque calcem aial, vllũ esitat, neque eorum quæ planè amara sunt quicquã. Absynthium enim non solum amarum est, sed & adstringit: marina verò aqua salsa potius est, quã amara, plurimum in se habens aquæ potabilis: id quod & ab Aristotele olim satis est demonstratum. At aqua quæ est in lacu Palæstinæ in caua Syria, quem alij quidem mare vocãt mortuum, alij stagnum bituminosum, gustãtibus non salsa modo, D sed & amara est. Salem verò etiam habet ex sese natum, perinde amarum. Primo'que statim aspectu vnà cum vniuerso mari tum cãdidior, tũ crassior apparet, meræ salsugini seu muriæ, similis: in quã si salem inijcias, ne liquari quidem etiã possit, plurimum enim eius in se habet: ac siquis in eã se mergat, continuo sale tenuissimo velut conspersus vndique emergere cõspicitur. Quapropter etiã aqua illa q̃ cętera marina grauior est, id'que tãto pondere, quãto fluuiali marina. Itaque ne si tę ipsum quidem dimittere velis in profundum, deferri deorsum possis: ita attollit eleuat'que aqua: non sanè quia natura leuis sit, quod quidã veterum sophistarum prodidit, sed vt censuit Aristoteles, propter grauitatem instar luti quę leuiora sunt gestãs. Proinde si hominem ligatis manibus pedibus'que in stagni illius aquã conieceris, deorsum haud feret. Quin verò, sicut naues in mari onera plura q̃ in fluuijs citra submersionẽ portare valent, eundẽ in modum in stagno mortuo multo plura q̃ in mari: tãto enim est quæ in illo est aqua, marina grauior, quãto marina lacustri aut fluuiali: inest enim ei salis substãtia, quæ terrea grauis'que est. Ipsi'que tibi marinã, si lubet, efficere licet, sale in aqua fluuiali colliquato, cognoscere'que quãto grauior reddatur aqua eiusmodi, quàm sit dulcis. Quin & modum iã inuenerunt, moderatam ad saliendum conficiendi salsũginem, si ouum in ea videatur natare: nam vbi etiamnum sidit, ac non dum super salsuginis superficiem innatat, aquosa magis est & dulcis: grauiter verò salsa est, vbi tanta est salis copia indita, vt amplius liqua-

ri qui postea adijcitur nequeat. Quam aquam si pendere non grauaberis, omnium aquarum com- E
peries grauissimam. Itaq; ego quoq; inanem esse diuitis cuiusdam ambitionem ostendi, qui tãtam in Italiam maris mortui aquam deuexit, quæ cisternam implere posset: nam id ipsum ego expeditè præstiti, sale plurimo in aquam potabilem coniecto. Longè etiam grauiorem eiusmodi effeceris aquam, si quàm plurimum salis liquatum sub Canis exortum, vbi potissimum æstus iam fuerit valentissimus, torreri siueris, haud aliter ꝗ in stagno bituminoso: sic enim hæc aqua perinde vt illa grauis efficietur: ac si ligatum hominem, aut aliud animal, in ipsam cõieceris, instar nauis super aquã feretur. Quin vero et amarior protinus quoq; eiusmodi erit aqua, si decoquere ipsam in ignẽ iubeat: nam quicquid salsum plusculum excalfeceris, amarum tibi euadet. Sic & ipsius bituminosi lacus aqua in caua calidaq; regione contenta, dum Sole torretur, amara efficitur: proindeq; æstate ꝗ hyeme amarior est. Ac si quid eius haustum in vase cauo regioneq; aprica (quemadmodum nos effecimus) æstiuo tempore deponas, continuo amarior sese reddita videbitur. Verum hæc omnia ijs quę paulo superius de amari generatione diximus, abundè subscribunt. Cæterum cuius gratia oratio ad bituminosum digressa est stagnum, id nõ dum omne expositum est. Nullum enim in eo neq; animal, neq; planta inesse conspicitur: immo cum duo in eum fluuij confluãt longè maximi, pisciumq; copia scatentes, maximè qui prope Ierichontem fluit, quem Iordanem nominant, nul- F
lus omnino piscium fluuiorum ostia excedit: ac si captos quis in lacum inijciat, celeriter mori conspicit: adeo est omnibus tum hominibus, tum plãtis, inimicum quod exactè amarum est, & quod squallidum pariter & siccum est, atq; natura velut fuliginem ab exassatione referens. Quanquam ne illius quidem stagni aqua exactè amara sit: quippè cùm nec ipse sal: vocant aũt eum Sodomenum, à circũiacentibus stagnum montibus, quos Sodoma appellitant: multi'que ipsum accolæ ad omnia, ad quæ nos alio vtimur sale, accommodant. Vis eius non modo plus ꝗ cuiusuis alterius salis exiccatoria est, sed & extenuare nata, quia s. plus ꝗ alius exassatus est. †Omni enim sali obscura quædam adstringendi vis inest, qua eas quę condiuntur carnes constringit, densatq;, potissimum vbi durus & minimè fragilis extiterit. Talis est exactissimus quidẽ fossilis ferè omnis: Minus autem illo marinus: Tum, qui multis in locis aquis leuiter salsis arescẽtibus prouenit, tertium locum obtinet, abstergere magis ꝗ adstringere contrahereq; potens: Proximas his vires habet Sodomiticus, æque atq; marinus durus: cæterum ob admistam amaritudinem, facultatem valentius abstergentem ac digerentem ꝗ marinus possidet. Sic & nitrum ipsum, & ipsius spuma, & quod composita appellatione vocatur aphronitrum, cæteris magis extergere possunt, nempe quia minimè adstringunt, & exactè sunt amara. G

†Co. gręci multũ ab hac tralatione variant, hic autẽ interpres veterẽ tralationem imitatus est.

Quòd Sapor Salsus calidus sit & terrestris, Eaq; ratione quadantenus sapori Amaro similis. CAP. 21.

ETenim propinquus est sapor salsus amaro: quippe terreni ambo sunt, & calidi: non obscura tñ diuersitate dissidẽt, ꝙ videlicet amarus à calore arido plus sit extenuatus & elaboratus. Sic in genere salis, qui durior est & dẽsior terrestriorq;, qualis ferè est vniuersus fossilis, minus calidus est, subtiliumq; minus partium: qui verò rumpi facilis laxusq;, tenuior simul & calidior est: in quo genere est & qui subamarus est, mediam quodammodo naturam inter salem durum & aphronitrum obtinens. Sanè & inter aphronitra quædam sunt duræ crassæq; essentiæ, quæq; nec facile liquari in aqua queãt. Verùm de prauis non est in hoc loco nobis sermo, sed de ijs quæ iuxta nominis rationem essentiã habent spumosam, qualis vtiq; est & ipsa nitri spuma. Est enim ea omnium modo dictorum tenuissima, velut & aliæ petræ flos: multũ enim & hic quoq; tenuis est, sed aphronitro minus calidus. Quare vtiq; carnium excrescentiam minore cruciatu colliquat: mordicat aũt eas nitri [a] spuma: mordicat verò et aphronitrum: nec secius quoq; et ipsum nitrum, tametsi illis sit minus calidum. Verùm supra monuimus, essentiam crassam plus erodere, vbi nimirum calorem quendam nacta fuerit. Nulla enim eius pars sine cruciatu celeriterq; transit, sicut eius quæ subtilis est: verùm retenta & immorans ac tardans, plusculoq; tempore vni corporis nostri particulæ inhę- H
rens, haud immerito molesta redditur, instar pali carni infixi.

Quòd Odorata omnia Calida. CAP. 22.

CÆterum, vbi de saporibus omnibus, [b] † quæ conuenire visa sunt, exposuimus}, reliquũ fuerit de vaporibus disserere: quippe cum huius sensibiliũ generis gratia, odoris sensum natura crearit. Sanè pleriq; similiter saporibus nos afficiunt. Siquidem acida omnia, & ante ista ipsum adeo acetum similiter odoratum gustumq; mouet: tum acria quoq;, velut allia, cæpę, & ipsa nõ minus ꝗ gustum, odoratum quoq; offendunt, mordicantq;. Sic in alijs singulatim similis propemodum est odoris sensus sensui gustus. Itaq; quorundam corporum, etiam non gustãtes, qualitatem cognoscimus, veluti fimi: proinde omnino ne gustare quidem aggredimur, quia s. admodum fides habeatur odoratui. Quin etiam si qua boni odoris edulia, putrilagine corrupta, odore nos suo offendũt, protinus ea abijcimus haud gustare dignati. Fereq; in omnibus mutuo consentiũt odoratus & gustus: attamen in odore suauissimis, velut rosa, plurimũ differunt dissidentq;: tñ enim abest vt gustantibus suauia sint, vt amaritudinẽ nõ paucã præ se ferãt, [c] † tametsi amarum nunquã odoratum est, neq; vt medicamen nobis suaue, neq; vt cibus.} Quænã igitur huius sit dissonãtiæ causa, licet Theophrastus quæsiuerit, tamen præstiterit & quæ nos de ea cognoscimus exponere.

A * Al. flos.
B. † εἴρηται τὰ εἰκότα.
C † In cod. gręcis impressis legitur. καί τοι τό τε πικρὸν οὐδέποτ᾽ ἦν εὐῶδες, οὐδ᾽ ὡς φάρμακον ἡμῖν ἡδύ i. tametsi amarũ nunꝗ odoratum est, neq; vt medicamen nobis suaue. Cod. autẽ antiquissimus hẽt, καί τοι τόγε πικρὸν οὐδέποτ᾽ ἦν οὐδ᾽ ὡς φάρμακον ἡμῖν ἡδύ, i. tametsi amarum nunꝗ sanè nec vt medicamẽtum est nobis suaue. Vet⁹ aũt tralatio ita habet. verũtñ res amari saporis nõ cadit ex casu delectabili i aliq hora nec fm viam medicinę, nec secundum viã cibi.

Amari

A Amari saporis generationem ex dulcibus à calore extenuatis prouenire iam clare docuimus: apparuitq; calidiora simul & tenuiora temperie esse amara, q̃ dulcia. Sed & odoris sensus in ipsis cerebri est ventriculis, velut & id quoq; alibi à nobis demonstratum est: et odorabilium vaporosa est substantia. Ea enim quæ à corporibus defluunt, ambienti permista, ac deinde per narium inspirationem in cerebrum delata, sensum mouent. Recta ergo ratione, "quæcunq; †odorata, eadem ⅃ & calida sunt, quippe cùm vaporũ copia à calore proueniat: non tamen protinus, quicquid odoratũ est, suaue esse colligitur: siquidẽ non omne id spiritui in cerebri ventriculis contento familiare est. Etenim quemadmodum qui linguæ obueniunt sapores, ij qui familiarissimi, ijdẽ & dulces erant: qui verò non familiares, cõplures habebant differentias: Ita odores qui familiares sunt cerebri spiritui, ijdem & grati sunt & suaues: qui verò non familiares, multis differentijs à sese mutuo dissident: cęterum non omnibus imposita sunt nomina, perinde vt saporibus. Dicimus enim quippiã acidum acremq; habere odorem, sed austerum, acerbum, salsum, aut amarum haud etiam dicimus. Verum in hasce duas appellationes odorabilium pleraq; reducimus, beneolentia & graueolentia appellantes: beneolentia quidem proportione quadam ad ea quæ linguæ sunt dulcia: graueolentia verò ad ea quæ non dulcia: vno enim nomine totum hoc in saporibus genus appellari nequit.

A.l.2.t.1.c.4. fol.94.c

† Al. vaporosa, omnino.

B Videtur autem à corporibus non odoratis aut omnino paucum defluere, aut quod pro mole sua sit immoderatum, sicut in ijs quæ exactè tum salsa tum acerba sunt. Exactè autem cùm tale aut tale quid dicimus, syncerum, & quantum fieri possit, alterius qualitatis expers dicimus. Siquidẽ crassa vtrisq; essentia est, & ad hoc acerborum etiã frigida: quare verisimile est, quod ab ijs defluit, paucũ esse & crassum, & mole sua terreum, ac proinde per inspirationem in cerebrum non incidere.

Quòd Neq; ex Odore, neq; ex Colore certò quid Definiri de Medicaminum temperie possit. *CAP.* 23.

ITaq; haud tutum est ex odore de sensibilium temperatura conijcere perinde vt ex gustu. Nam quæ odore carent, crassam quidem essentiam obtinent: cæterum quæ sit eorum in calore frigoreq; natura, id verò non dum constat. At quæ odorata sunt, tenuia vtiq; sunt quadantenus & calida: verùm eius tenuitatis caliditatisq; quantitas haud etiã indicatur. Porrò maxima potissimaq; causa, quamobrem in odoratis nihil euidens de temperatura indicari queat, inæqualitas est substãtiæ: de qua sæpenumero verba mihi iam habita sunt, vbi demonstrabam corpora pleraq; dissimilari esse subsistentia. Ac nunc quoq; etiam claritatis gratia vnum exemplum proponã, nempe Rosam, quæ non ea modo ratione dissimilaris est, qua pars quidem eius continet, pars verò cõtinetur (continens quidem durum & terreum, quod continetur succus est humidus) immo & succi ipsius C tria sunt excrementa, quemadmodum suprà necessarium esse demonstratum est, vnum terreum, quale est in vinis fæx: alterum aereum, quod ipsum quoq; vini flori proportione respondet: tertium aqueum, quod in omnibus bullitionem efficere corruptionemq; diximus, vbi nimirum neque deuictum, neq; planè alteratum ebullitionis tẽpore fuerit. Sanè huius excremẽti gratia quidam succos non nisi coctos reponunt, alij in Sole feruenti præsiccatos: nam terrei aerij'que gratia non admodum corrumpendos metuunt, cùm ea & separari videant, ægreq; corruptibilem sortita substantiam, quandoquidem temperamentum nacta sunt siccum. Sed de istis suprà abũde disserui mus. Cæterũ in Rosæ natura aliud gustantibus acerbum est, quod terreum vt sit & crassum frigidumq; necesse est: aliud verò amarum, quod tenue est & calidum: & tertium in ijs aqueum, necessario quidem frigidum, sed in tenuitatis crassitudinis'que oppositione quadantenus summorum medium: cuius mistura neq; ipsum illud acerbum, neq; ipsum amarũ, summè est tale, quale dicitur, qualitates enim omnes exoluit aquei admistio. Ipsum itaq; hoc aqueum elaboratum, extenuatũq;, atq; excalfactum quodammodo videtur, ac proinde facile in vaporem solui, & hac ratione rosa tum odorata esse, tum celerrimè resiccari. Atq; hæc omnia de eo ex gustu conijcias: at per odorem haud "æquè: quippe cum non æquè omnes eius partes euaporent, nec perinde sensum moueãt. In D gustu autem omnes similiter gustabilium corporum particulæ in linguam incidunt, sensum'que mouent pro sua natura singulæ. Quare certum tutumq;, vt diximus, non est, de tota medicamentorum facultate ex odore conijcere: nã ea sola agnosci possunt quæ modo posuimus. Multo minus ex coloribus de medicinarum virtutibus colligere quid valeas: quippe cum in singulis coloribus calida, frigida, humida, siccaq; reperias, quemadmodum in primis huius operis commentarijs ostendimus. In quoq; tamen singulatim genere aut seminis, aut radicis, aut succi, ex colore indicationem quandam liceat sumere: vtpote cæpa, scilla, vinum, quanto fuerint albidiora, tanto & minus sunt calida: quæ vero subflaua fulua'que, calidiora. Idem vsuuenit tritico, milio, ochris, phaselis, ciceri, ireos radici asphodeli'que, alijs'que compluribus: in quoq; enim genere in vniuersum fulua, flaua, rubra'que omnia albis sunt calidiora. Itaq; etsi hinc quoq; de medicamentorũ viribus coniectura fieri queat, tamen sermoni adijciatur, optimum sanè esse (vt & dictum & ostensum sæpenumero est) per experientiam discretam facultates inuenire, in hac enim falli non possis: quanquam prius quàm experientia virtutem agnoscas, gustus pleraque indicet, pauculum etiam (vt dictum est) approbante ipso odore.

A.l.2.t.1.c.3. fol.93.c

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBER QVINTVS

ARGVMENTVM LIBRI

De Reliquis agit Principijs earum Facultatum, Quæ post primas calfaciendi, refrigerandi, humectandi, & siccandi, Medicamentis insunt, & ex operibus quæ ædunt in corpus, denominantur.

2a 3a qualitates lib. 5.

Recapitulatio Prædictorum, Quæ veluti Suppositiones ad dicenda erunt. CAP. I.

Vintum librum de simplicium medicamẽtorum facultatibus orsurus, ea primum repetam, quę suprà demonstrata in rem præsentem censent̃ accommoda, sumpto ab elementis principio, aqua videlicet, igne, aere, ac terra: quæ nõnulli à qualitatibus denominantes, humidum, calidum, siccum, et frigidũ esse aiunt. Sunt ergo qualitates hæ, humiditas, siccitas, caliditas, frigiditas. "Quæ verò ab illis denominant̃ corpora, ea sunt tum cõia oĩum elementa, tũ ea quæ per harum excellentiã aut humida, aut sicca, aut calida, aut frigida nũcupant̃: tum ea quæ ad conueniens siue symmetrum generis eiusdem aut speciei cõferunt̃: quęq; ad quiduis obuium. Sanè de horum differentia frequẽter tractauimus. Nec minus diximus, quatenus differat nutrimentum à medicamento: & ꝙ nutrimẽtum vincitur ac superatur ab eo quod nutritur: medicamentum autem contra, ipsum enim vincit atq; superat corpus, cuius fuerit medicamentum, quippe cum vtriusq; referat̃ ad aliquid notio. Ostensum pręterea est medicamentum alterare natum esse aut vna quapiam qualitate, nempe aut calfaciendo, aut refrigerãdo, aut humectando, aut siccando, aut dictorum coniugatione quapiam: aut tota sua substantia, sicuti cõplura deleteriorum seu lethalium medicamentorum, nec pauca alexiteriorũ seu amuletorum, tũ purgantia omnia, ac pleraq; eorum quæ epispastica hoc est attrahentia nuncupant. Sed de istis q̃ reliqua sunt, infrà adijciam. Quæ verò vna duabus'ue qualitatibus in vniuersum corpus nostrum agunt, ea hoc in libro exponam, rursum hic sumpta hypothesi superius demonstrata, ꝙ "simpliciũ medicaminum pleraq; dissimilarium sint partium, req; vera composita, cæterum appellant̃ simplicia, ꝙ cuiusmodi sunt, talia natura sint, nec quicq̃ ex nostra industria assumpserint: quin etiam ꝙ q̃dam crassarum sint partium, & terrena suis substantijs, quędam tenuia & aerea, alia verò aquea, et dictorum media. Hæc cũ sint superioribus libris demonstrata, hypotheses mihi sunto ad ea, quæ nunc dicenda veniunt. His ergo propositis ordienda iam oratio est.

F

A.l.2. t.1. c.4. fol.94.f

ἐπισπαστικὰ

lib. 5.

G A.l.2. t.1. c.1. fol.91.c

simplicia cur.

*ὑποκειμένων

De Vsu Medicamentorum. CAP. 2.

VSus est frequenter hominibus medicamentorum ob id ipsum tantummodo, vt aut refrigerent, aut humectent, aut calfaciant, aut siccent, aut per coniugationem horum quid agãt. Interim verò, "vt quod supra modum laxatum est contendant atq; contrahãt, aut quod intensum est laxent: aut quod condensatum est rarefaciant, aut rarum condensent: aut durum emolliant, aut immodicam mollíciem ad duritatem reuocẽt: aut plenum euacuent, aut vacuum impleãt: aut generis eius aliud quid agant. Nam quisquis perfrixerit, non medicus tñ, sed quiuis etiã ex plebe ab ipsa rei natura ductus calfaciens medicamen inuenire desiderat: aut ardenti febre æstuãs, quod refrigeret. Sic priuatus quispiã si vlcus habeat nimis molle ac humidum, id medicum desiccare iubet: aut si siccum & exuccum, humectare. Quin etiam cùm siccitatem pariter atq; caliditatem toto corpore percipiunt, ceu & qui æstuãt, siue vsti sunt, & qui defatigati sunt, lauari expetunt, frigidamq; bibunt, tum quicquid refrigerare simul & humectare potest, studiose exquirunt: votiq; sępe compotes fiunt. Atq; ipsa natura duce eorum remedia plerique idiotarum inueniũt: at phlegmones, scirrhi, œdematis, erysipelatis, putredinis, herpetis, gangrænæ, nullus ex illis sibi remedium peruestigandum sumit, tanquã vnumquodq; eorum maius iã sit quã pro captu hominis plebei, ac scientiam requirat venerabiliorem. Eam scientiam nuncupant Medicinam, & qui eam exercet, Medicum. Atque hucusque & ipsi procedunt, vt sciant vlcus cauum carne impleri, sordidum purgari debere, æquabile cicatrice induci: non tamen norunt quid carne impleat, quid purget, quid cicatrice inducat. Sic sanè etiã si musculum habeãt durum aut tensum laxum'ue, ꝙ duro quidem mollientibus sit opus, tenso autem laxãtibus, laxo verò contendentibus, id satis perspiciunt: non tñ compertum habent medicamentum, quod aut emolliat, aut laxet, aut contendat, sed ea inuenire opus est medici. Siquidem inuenias ex plebe quosdam, qui non secus ãtq; medici medicamentorũ pollent inuentione, sed hactenus, dum calida modo ac frigida humida ac sicca perquiruntur: verum in ijs quæ modo dicebamus, prorsum rudes reperias. Tametsi, ceu ante monuimus, haud omniũ tum calfacientium, tum refrigerantium, tum humectãntium, atque exiccantium, æque facilis est

A.l. 2. t.2. c.4. fol.94.f

H

ãtq;

A atq; expedita inuentio. Quippe ꝙ napy pyrethrumq; excalfaciunt, & portulaca solanumq; refrigerant, tum aqua & oleum humectant, & acetum & marina aqua desiccant, penè omnibus nō medicis duntaxat, sed & idiotis confessum est: At rosaceum an'ne calfacere, an refrigerare dicendum, similiter acetum, oleum, & eius generis non pauca, ingenti controuersia iactata sunt. Verum de talium facultate in quatuor ante hunc libris disputauimus, In primo ac secūdo sophistarum redarguentes epicheremata, (seu in vtranq; partem ratiocinationes:) monstrantesq;, veram methodū, cuius quis ductu medicamentorum facultates inueniat. In tertio missis sophistis oēs ab initio logicas exposuimus quæstiones, quibus maxime insistas, quibusq;, vt sic dicam, artificiose efformatus idoneus sis ac sufficiens, qui medicamentorum omnium facultates inuestiges. In quarto de proprijs linguæ sensorijs disserui, quos sapores appellitant, id indicans, quo pacto hinc orsus primas inuenias tum qualitates, tum facultates. Attigi porrò ēt in extremo libro qualitates odoratus, docens quantum itidem & hinc iuuari queas ad primarum inuentionem facultatum. At in hoc quinto libro aliud mihi propositum est facultatum genus expromere, quas vocare potes secundas ac tertias post primas & omnium communes. Siquidem cùm particulatim vnumquodq; non pari modo ex illis temperatum sit, aliud, puto, ex ijs laxatorium euasit, aliud intensorium: aliud emol-
B liens, aut indurans: aut rarefaciens, aut condensans. Tum ex operibus quæ ædere nata sunt, facultates in se habere dicta sunt rarefaciendi, condensandi: emolliendi, indurandi: illinendi, extergendi: attrahendi, repellendi: ad hæc laxandi, contendendi: ora reserandi, ac contrahendi: incrassandi, extenuandi: dolores sedandi, ac ciendi, illas ἀνωδύνους, has ὀδυνηρὰς nominant: concoquendi, puris mouendi: digerendi per halitum, sudoris prouocādi: soporis conciliandi, stuporis accersendi: animū alienandi, (ecstaticas nuncupant:) putrefaciendi, vrēdi, erodēdi, crustam faciendi: fundendi, densandi: succum prauum procreandi, attemperandi: purgandi, sistendi: exasperandi, leniēdi: infarciendi, farctu liberandi. Ac cùm vlterius ēt procedunt, ac propè particulatim opera appellāt, vrinas ciendi, vomitus proritandi, subducēdi ventris ac lubricandi, per nares & os purgādi (quas ἐῤῥίνους & apophlegmaticas vocant,) menses mouendi, aut comprimendi: similiter lactis ac seminis tum generandi & extinguendi, tum prouocandi & reprimendi: Magisq; etiam cum à iecore hepaticas, à liene splenicas, ab auribus oticas, ab oculis ophthalmicas, à dentibus odonticas, à coxa ischyadicas, à renibus nephriticas, à pedibus podagricas, ab articulis arthriticas, à costis pleuriticas, à tussi bechicas, & à calculis comminuendis λίθων θρυπτικὰς facultates vocitant, ad particulares perueniunt. Pari modo quædam dicta est à procreāda in vlceribus carne facultas sarcotica, ab
C inducenda cicatrice epulotica, à glutinando colletica, à purgatione cathartica, ab excrescentia carnis detrahenda catheretica: fereq; numerari nequeant oēs particulatim facultates, si ab vnoquoq; singulatim eorum quę perficiuntur, deflexa illis imponere nomina aggrediamur. Sed pręclarius sanè ac methodo dignius est, si missam facientes orationem tum prolixam, tum confusam, commodis speciebus compositās medicamentorum facultates compendio definiamus, non puris mouendi, aut mitigandi, aut doloris sedandi, aut per halitum digerendi, aut laxandi, in triticeę farinæ cataplasmate facultatem inesse dictitantes, sed modicè tum humidam, tum calidam: superius nanq; dictum est, in quo significato eiusmodi dictionem efferamus: Similiter non vrinas, aut mēses prouocans, aut bechicum esse medicamen: aut pleuriticis, aut peripneumonicis, aut purulentis (quos ἐμπύους vocant) congruere: aut morbis comitialibus, & spasmis, & palpitationibus, & tremoribus, & ruptionibus, & spasmatibus prodesse: neq; carne implere, aut purgare sinuosa vlcera: aut lateris, iecoris, lienis've dolores sedare: neq; chœradas discutere, aut ex ossibus carnes educere: ad eūdem modum neq; genituræ profluuio congruere, aut in vteri fomenta vtiliter misceri emollientē & reserantem: quin nec ꝙ neuos & ephelides detergeat, & inueteratum capitis dolorem sanet, aut fœtum corrumpat detrahatq;: Sed sufficit hactenus dixisse calidam, hactenus siccam, & eatenus te- *Al. consuetas.
D nuium partium illis obuenisse temperiem: sic'que tum omnia quę nunc memorata sunt, tum longe item plura indicasse: quin alio quoq; modo de ea dixisse sat est amaram esse, sed non extremè, immo ita vt dulcedo quædam admista appareat. At primus doctrinæ modus empiricorum proprius est: secundus virum potissimum rationalē decet: atq; hunc mihi nūc exponere statutum est.

De Pus mouentibus, atq; Emollientibus Medicamentis. *CAP.* 3.

CÆterū vniuersa ea quæ quatuor superioribus libris sunt dicta, propria sunt ipsius de medicamentis speculationis, nisi si qn̄ per affinitatem curandi methodum sermo attigit: At in quo nunc versamur, ad illam magis pertinet: quapropter sæpe consilium mihi fuit, omnino intactum præterire. Verùm, qn̄quidem visum est præexercendos esse eos qui assequi deberent curandi rationis intentiones: & plerīq; ex amicis, potissimum'que ij, quorum in gratiam hunc tractatum cōscribere sum aggressus, ita me facere censuerunt: idcircò sermonem hunc hoc in libro absoluam, sumpto exordio ab emollientibus, & pus mouentibus, Cùm vtraq; sint calida humida'que, diuerso tamen vtraq; modo: hæc enim ceu simillimum corpori in pus mouendo calorem producentia, absq; vlla existentis in eo humiditatis aut consumptione, aut adiectione: illa verò ceu maiorem q̄ pro natura accendentia, ac nō nihil quoq; humiditatis cōtrahentia. Porrò perspicua est nota'que omnibus pus mouentium notio: siquidem Suppuratio in pus est mutatio.

Tribus

Tribus modis dicitur Molle & Durum, partim ut Extreme tale, partim ut Per excellentiam, partim ut Ad symmetrum generis eiusdem, aut speciei, aut quiduis obuium. CAP. 4. E

SEd de emollientibus medicamentis, ipsaq; adeo emollitione, non perinde simpliciter loqui licet, quia videlicet nec de duro molliq; corpore. Siquidem partim absolute durũ dicitur, vt terra: partim per excessum, vt vnguis, calcar, cornu: partim ad symmetrum sui generis aut speciei, vt hoc animal, puta elephas, aut hic homo, puta Hercules: partim ad quiduis obuiũ collatũ, vt Diogenes ad Aristotelem. Pari modo dicitur molle, aut vt summè eiusmodi, aut per excessum, aut ad symmetron sui generis aut speciei, aut ad quiduis obuium. Quòd vero tripliciter quoq; id genus omnia dicere liceat, partim vt à mistura aliena, summasq; habentia qualitates à quibus nũcupata sunt, partim vt ad symmetron sui generis aut speciei, partim ad quiduis obuium collata: & q nihil retulerit, illo an hoc modo dixeris: frequenter mihi ostensum est. Omissis itaq; cæteris significatis, de mollibus durisq;, vt ad optime comparatum hominem, contemplemur: quem sanè regulã ac mensuram statuimus omnium quæ eum in modum dicuntur: nec tñ ad illius partem quamcunq;, puta os, adipem'ue, sed quæ temperie media est, nempè cutem, maximeq; eã quæ in manibus est, vbi perfecta est tangendi potentia. In vnum autem redit, si quod per excessum ad totam substãtiam dicitur, sic molle durumq; appellites, qñquidem medium quoddam est tactus noster: vti & Aristoteli visum est, et Plato quoq; sensisse videtur, cùm ait, Dura quidem, quibus caro nostra cedit: mollia vero, quæ cedunt carni. Nam cutem hominis eo ipso in libro, Timęo s. genere esse carnẽ ostendit. Quin & Aristoteles cùm ait molle esse quod in se cedit, durum quod non cedit, idem quod Plato, sensisse videtur, & maximè q ad tactum ea iudicanda censet, tanq̃ ad medium. Quod vero in comparatione ad quiduis obuium durum est ac molle, id in eo q magis minusq; cedat, aut non cedat, iudicari videtur. Quin & ipsam cutem nostram aut musculum aut partem aliam quamlibet cùm induratam dicimus, cum naturali eius statu aduentitium affectum conferentes ita nominamus. Sanè corporum hoc pacto affectorum ad statum naturalem reditus emollitio est. F

Quot Modis fiunt Dura? Nempe aut Resiccatione, aut Concretione, aut nimia Impletione, aut harum Coniugatione quapiam. CAP. 5.

POrro cùm variè quidq; durius efficiatur, nempe aut siccescens, aut concrescens, aut nimia repletione adeo vt vehementer distendatur, aut coniugatione quapiam, sequitur vt & propria suaq; cuiq; emolliendi sit ratio. Itaq; de omnibus deinceps distinguamus, interim illud prius commonefacientes, nominum verborumq; copiam plerunq; non esse indecoram, sed potius eius contrarium esse illiberale, quando scilicet non est necesse de illis distinguere. Nam ita & Plato prodidit. Et nobis in præsens necessitas incubit de duri significatis definire, principio rursum ab ijs desumpto, quæ modo dicere desiimus. Nam quod in se cedit, molle est, siquidẽ corpus simplex fuerit: siquidem quod ex pluribus constat aut sese contingentibus, sicut tritici aceruus: aut inuicẽ implicatis, vt lana et pili: simul et cedere potest, nec tñ esse molle. Contra in ijs quę summè plena sunt, velut vtres vesicæq;, neutrum latus in se cedit, nec tñ quod continetur durũ est: sicut nec quod continet vbi impletum est, durius se ipso euasit, aut aduentitium alium affectum est adeptũ, nisi q nũc tensum est, quod hactenus fuerat laxum. Quam ob rem ego id renitens, {Grece ἀντίτυπον} non durum appello, qñ nimirum accuratius loqui propono: permitto tñ qui velit durum appellare: quin & ipse persępe sic nuncupo. Sed illud tamen moneo, nõ vnam esse induratorum naturam, neque vnam medelam: nam quod à siccitate induratum est, humectari postulat: quod vero à congelatione, excalfieri: quod autem à repletione, inaniri: qđ deniq; à siccitate simul concretione'que, humectari simul ac concalescere: quod vero à congelatione pariter & impletione, pariter quoque & calfieri & euacuari. Siccantur itaq; corpora citra congelationem, tum in validis exercitijs, tum in Sole feruenti, tum in inedia ingenti, tum in febre ardenti, & medicamentis quæ ita siccant vt nõ refrigerent quoque: Congelantur à vehementi duntaxat frigore: Sicut sanè & implentur à largi tantum humoris affluxu: At siccantur simul & congelanť, coeuntibus quæ simul conuenire possunt causis, vt si quis supra modum laboret in frigore: Sic quoq; replentur simul & congelantur ab influxu frigido, aut partis refrigeratione. Frigoris rursus ipsius causa triplex est: Vna à foris incidentibus, puta aere, aqua, medicamento, quod sæpe factitant in erysipelatis: Altera est propria patientis particulæ temperies: Tertia ab influente in ipsam humore prouenit: nam is sæpenumero se ipso calidior effectus est, aut putrescens, aut contactu calidarum naturâ partium alterascens: cùm interim quod partibus natura frigidioribus affricuit frigus, plurimo perduret tempore. Atque tot quidem modis corpora tum indurantur, tum molliunť. At medicamen emolliens {Græci vocant μαλακτικὸν} non de omnibus his modis efferre videntur, sed peculiariter de ijs, quę congelatione induruerunt, magis'que etiam si in eis contentus sit humor præter naturam, velut in scirrhosis. Quippe si à siccitate induruerit, humectare potius, non mollire id præcipiunt, sicut impleta euacuare, non emollire. Sed de nominibus neq; contendere honestum est, neq; curiosum esse est necesse: verùm rerum insistere diuersitatibus præstat: in quibus siquid peccatur, ingens ægrotis damnum malum'que prouenit. Itaq; quod resiccatum est, humectãtia poscit remedia, de quibus suprà abundè disserui. At quod à frigore congelatum est, excalfacientia postulat: quę nec ipsa ob-

G

H

A.l.2. t.1. c.3. fol.92.h

A ſcura ſunt. At quod impletum eſt, aut refrigerantia requirit, aut excalfacientia, aut quæ propriè vocantur ſiccantia: vniuerſa ſiquidem hæc humorẽ ſuperfluũ euacuãt, ſed ſua ac peculiari quodq; ratione: Frigida quidem duobus modis, nempe repellentia, ſimulq; cum calore multam educentia humiditatem, ſicut Ariſtoteles docuit: Quæ verò excalfaciunt, dum contentum in caleſcentibus corporibus humorem in vapores diſſoluunt: Quæ autem deſiccant, velut quæ vocantur diaphoretica, hoc eſt per halitum digerentia, & ipſa duplici ratione, aut humores ebibẽtia, cùm poris quibuſdam inſunt, aut totam alterantia partem. Verum quando tempeſtiuus cuiusq; ſit vſus, nõ eſt præſentis negocij definire, ſed ad curandi attinet methodum. Quæ verò à frigore pariter & ſiccitate induruere, ea excalfacere pariter & madefacere expedit, non ſicut pus mouentia calore & humiditate ſecundum naturam attemperatis, ſed tanto eſſe medicamen expedit calidius, quanto exuperauit frigiditas: tantoq; humidius, quanto & vicit ſiccitas: In quibus mẽſuram finire ad curandi itidẽ methodum pertinet. Sufficiat autem hic medicamentorum ſpeciei formulam quandã exponere, idq; pauculis exemplis. Igitur oleum & aqua calida humectant ſimul & excalfaciunt. Quòd ſi ambo in vnum miſceantur, multò magis tum excalfaciet tum humectabit quod ex ambobus erit miſtum, ſicut aquæ potabilis bãlnea cum oleo copioſo ẽxhibita. Idẽ efficit eduliorum B qualitas, ſi ſimiliter habeat. Itaq; ingentis famis, quam βούλιμον nominant, illiuſmodi ſunt remedia: Eſt enim ea affectio frigiditas iuncta ſiccitati, & ſanatio eius per cõtraria perficitur. Enimuero cataplaſma quod ex farina triticea conficitur, in temperatis naturis pus mouens, nec quicq; naturalis partium humiditatis aufert, quod quidem relatu ſit dignum, multoq; magis nec apponit: ſicut nec calorem intendere poteſt, nec hebetare, ſed tantum in ſubſtantia ipſa augere. Cæterum non idẽ eſt, qualitatem intẽdere, & augere ſubſtantiam. Sed hæc paulo pòſt accuratius oſtendam. Attamen id genus medicamenta humida calidaq; dicimus, non ceu calidiora humidioraq; q; noſtra ſit ſubſtantia, ſed ceu ſimilem habentia nobis temperiem, quæ calida & humida eſt iuxta veterum ſermonem, velut in libris de Temperamentis oſtendimus. Nec tamen ſic aquam humidam aut gãlbanum calidum dicimus: ſed illam tanq; quæ carnẽ noſtram riget, hoc tanq; quod calfaciat. Nam, tametſi aqua calida euacuare partes quæ per humorum influxum contumuerunt valeat, ſimilares tamen ſaltem omnino humectat, ſicut in primo libro à me monſtratum eſt.

* lauacra.

* Non eſt in græco. et intelligẽdum eſt de lauacro non de potu. vt apparet etiã ex interpr. antiquo.

* Vetus interps legit ignis.

De Medicamentis Pus mouentibus. CAP. 6.

MEdicamenta itaq; quæ pus mouent, eo q; perinde vt aqua calida excalfaciant, ſuperfluum in ſpatijs vacuis contẽtum humorem per halitum digerunt: ſicut in libello de Inęquali intem C perie monſtrauimus. Ipſis tamen ſimilaribus corporibus ſecundum naturam affectis, humiditatis nihil neque adijciunt, neque adimunt, quod quidem manifeſtum ſit, & ſentiri queat: quippe, cùm temperaturam poſſideant æqualem, earum ſubſtantiam tueri potius quàm alterare poſſunt. Nam in ſuppurationibus humiditas quidem alteratur, itemque ſiqua ſit caro contuſa: cætera verò quę ſecundum naturam habent, ſubſtãtiam ſuam ſeruant. Etenim cum tres in animalium corpore fiant alterationes: Vna planè ſecundum naturam eſt, cum videlicet in ventre cibus coquitur, aut in viſceribus & vaſis qui inibi generatur ſuccus, vnde rurſum pars vnaquæque nutriatur: Altera contrà planè præter naturam, nempe in putreſcentibus omnibus: atque hę quodammodo inuicem ſibi contrariæ ſunt: Tertia ex vtraque miſta & media eſt, partim quidquam obtinens primæ ac ſecundum naturam, partim huius contrariæ quæ eſt præter naturam. Siquidem alterationi ſecundum naturam duo hæc inſunt, vt & ex familiari animantis materia fiat alteratio, & ab ingenito calore planè ſuperetur: Ei verò quæ præter naturam eſt, & ab aliena caliditate mutatio prouenit, & ad nihil vtile: At media earum, quæ ſcilicet ſuppurationes comitatur, ab ingenito quidem fit calore, ſed non planè vincente: neq; enim ex materia peragitur quæ prorſum benigna ſit, neque tamen ex omnino aliena. Itaque quemadmodum alterationes ſecundum naturam, quę D ab innato proueniunt calore, à ſimili extrinſecus iuuantur, pari modo & quæ in mouendo pure conſpicitur. Nam nihil æquè concoctioni ventris conferre nouimus, atque corpus humanum illum contingens. Proinde quidam puellos noctu admouentes per quietem, longè euidẽtiſſimum adiumentum ſentiunt: confert ſiquidem amplius, magiſq; multo familiaris eſt eo calore qui à fomentis paratur. Eiuſdẽ gratia vtilitatis quidam paruos catellos per quietem ventri imponunt, copiam coquentis cibos caliditatis adaugentes, non qualitatem. Tale eſſe debet quod ad mouendum pus adhibebitur medicamentum, qualis eſt in naturis temperatis calor natiuus. At ſi iuſto calidior natura fuerit, in eo corpore, quod pus mouebit medicamen, calidius ſit oportet: tanto nimirum temperato calidius, quãto & natura eius temperatam in caliditate exuperat. Itaq; clarum iam illud eſt ex curandi methodo, cuiuſq; ſingulatim hominis ſuum ac proprium eſſe puris mouendi medicamentum. Nec minus illud conſtat, quod ſępenumero iam demonſtratum horum comprobatur teſtimonio, Omnes medicamẽtorum facultates vt ad optime temperatum hominem explorandas. Siquidem nulla conſtitui ars poſſit, niſi prius velut regula ac ſcopo generi materiæ, in qua id verſatur conſtituto, ad illum iam particularia omnia dirigãtur. Rurſum ergo propoſito tanq; ſcopo quodam in hoc ſermone, optimè temperato homine, eius reſpectu aliud eſſe dicimus medicamentum pus mouens, quàm quod indurata emollit: eſſeq; eorum temperaturas, quas ſuperius

esse posuimus, Eius quidem, quod naturæ in mouendo pure auxilio est, commoderatam & similem ei corpori cui admouet: ac proinde quod natura nostra humida sit & calida, humida calidaq; medicamenta eiusmodi frequenter appellari: Eius vero quod indurata emollit, temperata natura multo calidiorem, non tamen iam valde calidam. E

De Ortu Scirrhi. CAP. 7.

A.l.2. t. 1. c. 3. fol.92.h

ORitur autem induratorum affectio ex fluxione viscosa & crassa, paruis particulæ poris siue meatibus impacta: digesta vero per halitum quæ in ea parte est tenui humiditate, ac deinde quod reliquum est refrigerato ac velut congelato, vocata sequitur scirrhosis. Ac proinde frigidum pathos aiunt, & per calfacientia curari: Porro, quoniam cum frigiditate humiditas redundat superflua, idcirco etiam compositam eius esse medelam, ob refrigerationem scilicet excalfacientia poscente affectu, ob alienam vero & superuacaneam humiditatem, euacuantia. Vnde fit vt eorum quæ scirrhi in morem indurata sunt, nullum curari valeat neq; a valide exiccantibus, neq; a fortiter excalfacientibus, neq; ab iis quæ vtraq; hæc præstare possunt. Nã quę valide excalfaciunt, hærens ac contentum in particula humidum violenter digerentia atq; elicientia, reliquum omne desiccant, & incurabile constituunt: Quæ vero fortiter desiccant, etiamsi non excalfaciant, tamen ipsa non per medium, euacuando scilicet quod subtile est, sed ex professo ac ex natura sua ad summam duritiem infixam particulæ fluxionem adigunt. Sola igitur ea quæ calfaciunt, sed non admodum, vnaq; exiccant non magnopere, eiusmodi sanare affectus possunt: vocanturq; ea medicamenta grece Μαλακτικά {latine emollientia nomino,} eodem tempore vtrũq; agentia, nempe quod congelatum est fundentia, & sensim per halitum digerentia. F

Emollientia Medicamenta in hoc à Pus mouentibus differunt, quòd Emollientia calidiora sunt, & moderatè desiccant humiditatem in partibus: Pus autem mouentia humano similem calorem obtinent, & quæ in eis est humiditatem seruant. CAP. 8.

QVapropter calida sunt id genus medicamenta, nec admodum sicca: atq; a pus mouentibus eo dissidentia, q calidiora sint & sicciora. Illa enim cognatam ac simillimã corporibus nostris caliditatem possident: emollientia vero licet validiorem habeant, non tantã tamen, vt attractionis violentia reliquum desiccent. Præterea ea quæ pus mouent, humorem qui præfuit in partibus induratis, seruant: emolliẽtia vero paulum quiddam eius absumunt. Proinde quamuis innumera sint calfacientia simul atque exiccantia medicamenta, sola tamen ea quę conuenientem ac symmetrũ calorem possident, vnaq; illi respondentem sortita sunt siccitatem, mollire quæ scirrhi instar indurata sunt possunt: quale est bdellium, styrax, galbanum, ammoniacũ thymiama, medulla tum ceruina tum vitulina, adeps caprinus & taurinus, & quę eius sunt generis. Nam nũc consilium non est omnem expromere materiam, sed solum de id genus facultatibus omnibus generalem constituere doctrinam. Prestat nanq; in genere de pus mouentibus atque emollientibus cognoscere, q illa æqualem accendunt calorem ei, qui est in homine secundum naturam: quę vero emolliunt, multo maiorem. Quocirca illa quidem quantitate potius q̃ qualitate caloris agere sunt nata: at quæ indurata emolliunt, qualitate potius. Itaq; si in parte, quę suppuratione indiget, assidue impositas seruare manus, aut aliam quamuis partem possibile foret, celerrime sic suppuratio procederet. Pari quoq; modo si medicamentum hominis temperaturæ sit quam simillimum, ocyssime concoquet quod in pus verti debet: vt est non nunquam caro, nimirum vbi cõtusa fuerit, interdum vero humor qui phlegmonem produxit. G

Quòd Pus mouentia etiam Emplastica esse conueniat. CAP. 9.

QVin etiam q emplasticum esse debeat eius generis medicamentum, vt exacte suppuratorium sit, & ipsum liquido mihi apparere videtur. Nam si substantiam innati caloris augere, non intendere qualitatem ipsam, conueniat, poros corporis obstructos esse necessum est, quo videlicet halituosos transpiratus includant. Siquidem ea cataplasmata quæ aut detergentia, aut validius excalfacientia, halitus difflari permittunt, exiccant quidem, sed pus non mouent. Talis est hordeacea, cicerum, fœnigreci, fabaceaq; farina, amplius etiam ærina, eruina, panici, lupinorum, milii, omnium que adeo exiccãtium: quippe cum tum per ea quæ detergunt, etiãsi non admodum excalfaciãt, sed quia obstructione liberant, reserãt que meatus, vna quoq; calor particulæ euolet, vt naturalis haudquaq; seruetur commoderatio: tum ab admodum excalfacientibus huius etiã non parum vacuetur, & qui reliquus est incalescat: ex quo fit vt natiui caloris substãtia diminuatur, sed qualitas intẽdatur: Quorum neutrum fieri expedit: verum halituosum et calidum spiritum contineri quãplurimum, & ad vnguem caliditate symmetrum: quippe cum hic in pueris copiosissimus, omnes actiones naturales adaugeat. Sed sunt quos id fugit: & cum hoc q ignorent, Hippocratem insuper accusare non verentur, q dixerit, ‖ Crescentia plurimum habere caloris innati. Sed nos dicta eius haud perperã capere oportet: ac cognoscere innatum dixisse calorẽ, quem in quoq; animãtium & natiuum spiritum nominamus, de quo & Aristoteles scriptum reliquit. Verum nihil prohibet, sanguineã substantiã simul que aeream vna cũ spiritu calidũ inaudire innatum. Ac Stoici quidem hunc ipsum spiritum animę esse substãtiam autumãt. Nos sane de animæ substãtia non admodum pronunciare quippiam audemus, & ad presens superuacaneum arbitramur: H

*Al. calor.

*ἔργα i. opera. 1ª. Aph. 14. Ex. ord. 7. a. Et de Nat. hum. cõ. 2. t. 13. 7ª. 180. a

*Al. seminalẽ.

A arbitramur: quanq̃ nos iam antè spiritum innatum, etiam si non sit animæ essentia, saltem primũ eius esse instrumentum in commentarijs de Hippocratis Platonis q́; placitis demonstrauimus. Et certè dicimus eum spiritum in omnibus animantis contineri partibus, sed non vndiquaq; esse sui similem, veluti nec sanguinẽ, esse necesse: Tum in spatijs inanibus nõ paruam eius inesse substantiam, immo potius velut materiam quandam, leuiculam etiamnum mutationẽ exposcentẽ ad innati spiritus qualitatibus suis absoluti generationem, nihilo secius tñ iam tum etiam admodũ ad naturalia opera conducentem. Porrò autem vnum ex naturalibus operibus est ea, quæ in pus fit conuersio: nam & illic quædam perficitur coctio: cum autem quidquam coquere consilium est, quã plurimum, meo iudicio, spiritum seruari intus oportet. Atqui digeritur tum ab [a] euàporantibus ac detergentibus, qualis est hordeacea fabacea q́; farina: tum à resiccantibus, qualis est panici, lupinorũ, milij: tum ab excalfacientibus, qualis est fœnigræci: quin multo etiam magis ab ijs quæ simul & excalfacere & resiccare possunt, puta lolio, eruo, cicere, ochris. Igitur omniũ ad puris generationem aptissimum est, Ex ijs vtiq; quæ perfundũtur, aqua tẽperata: aut cui additum oleum est, quod hydrelæum Græci vocant: Ex ijs verò quæ irrigãtur, oleum tẽperatum: [b] † At ex ijs quæ ex hydrelæo illinũtur, farina triticea, & panis ipse: sed is modicè coctus sit oportet. Nam qui plu-
B rimum coctus est, quodãmodo siccior est, aptus q́; phlegmonis quæ ægrius concoctionem admittunt: qui verò minus, ijs quæ admodũ calidæ sunt, atq;, vt sic dixerim, feruent, congruit. Tum cui plus additũ olei fuerit, pertinacius coctioni aduersantibus conuenit: cui minus, feruentibus magis cõpetit. Et sanè quod ex pane cõficitur cataplasma, difficulter coctioni cedentibus phlegmonis idoneum est, siquidem pani tũ sal tum fermentum admistum est: quod verò ex triticea farina preparatũ est, calidioribus vtilius est. Et ipsius etiam triticeæ farinæ q̃ pura est, tum panis quoque qui purus est, puri mouendo competentior est, nimirũ cum furfur minus sit calidũ, & magis desiccet: farina autem pura, quæ q́; alere est nata, humida est & calida: qualia certè ad pus producendũ conferre ostendimus. Itaq; medicamenta q̃ phlegmone tẽtatis imponũtur [c] pàrtibus, si calida sint & humida, ad pus mouendũ conducunt, vti adeps suillus, & vitulinus. Nam tauri & capræ acriores esse ostẽdimus: quãobrẽ phlegmonis tũ frigidoribus, tum durioribus magis cõgruũt. At suillus & vitulinus, ijs q̃ propriè phlegmonẽ appellãtur, familiarissimus est. Est & adeps gallinaceorũ familiarissimus, magis q́; etiam anserũ, quodammodo tñ ad digerendũ potentior: est enim substantia sua tenuior, sicut & bubulus & caprarum crassior, & terrenus magis. Quin & agrestium animalium omnium acrior est adeps simul q́; siccior multo q̃ domesticorum, maximè q́; pardalis
C & leonis: quare horum nullus omnino puri mouẽdo idoneus est, sed, vt dixi, suillus & vitulinus.

Porrò pus mouent & pix, & resina, nẽpe oleo quopiam aut rosaceo subactę. Sed & hîc ad feruẽtes phlegmonas ex rosaceo eas liquare oportet: ad frigidiores verò ex calfacientiũ quopiam, puta cicino, raphanino, veteri, & sicyonio. Quòd siquando sola vtaris cera, alijs ad manum nullis ad pus mouendum, & ipsam in excalfacientium quopiam dissoluere oportebit: quippe cũ ipsa per se minus sit calida q̃ vt pus mouere possit: siquidem illinendi certè vim obtinet. Solis itaq; feruentibus phlegmonis apta est, ex calidorum oleorum quopiam liquata. Verum quemadmodum hæc symmetria ac mediocritate inferior est, vt ad medias temperie phlegmonas, hominum q́; & partium naturas, sic paulum quiddã excedunt resina & pix. Quapropter hæc omnia simul mista moderatè pus mouent. Sed hæc iam ad tractatum de medicamentorũ compositione attinent: quem vt aliquatenus attingeremus, speculationis ipsius nos sequela adegit. Rursum ergo ad propositũ reuertor: est autem propositũ definire, quæ sit in genere pus mouentium natura. Dictum verò est, ꝙ modicè humectantem & excalfacientem esse eam oporteat: quod alijs verbis est, vt neq; excellat, neq; inferior sit temperatura corporis ipsam immutantis, sed quoad fieri possit simillima.

Cæterum, ꝙ medicamentum puri mouendo idoneum tale sit facultate: & actu, siue energia fiat
D eiusmodi, dum corpori nostro admotum est: sæpenumero iam antè dictum est: sed nunc nihilo secius id repetimus, quandoquidem vtrobiq; eius meminisse oportet. Atq; eiusmodi est pus mouentis medicamenti temperies. Porrò corporis ipsius constitutio emplastica est: qua maximè pollent quæ lenta & viscosa sunt, velut adeps porcinus, butyrum, thus, & quod ex farina triticea conficitur cataplasma: quippe quæ moderatè tum calida tum humida lenta que sunt, ac proinde puri mouendo idonea. Chondrus tñ farina triticea siccior est, quanq̃ nihilo minus lentus sit, nisi fortè etiã amplius: vnde fit vt in medijs tẽperatura phlegmonis puri mouendo ineptior, in humidioribus etiam triticea farina præstantior sit. Verũ & hæc iam præsentis commentationis limites excedunt. Itaq; denuo ad medicamẽta duritates emollientia reuertor, hactenus & hic curãdi methodum attingens, quantũ dicendorũ claritati conducat. Scirrhũ vocant tumorẽ præter naturam, doloris vacuũ, sed durum. Sunt aũt inter eos quidã, qui vbi plurimũ increuerint, simulatq; indurati fuerint, non modo dolore carent, verũ etiam sensum exiguum, aut etiam nullum habent reliquum. Porrò nascuntur ex humore crasso & frigido, quales sunt in animalium corporibus dũtaxat duo, bilis videlicet atra, & superexiccata pituita. Proinde tumores scirrhosi omnino aut pituitosæ sunt substantiæ, aut atrabilariæ, aut ex vtraq; misti. Sed de agnitione eorum non est nunc tẽpestiuum disserere, verum de medicamentis emolliẽtibus illud vt nunc dicam opportunum est,

A* In grę. cod. habetur tantũ ῥυπτόντων i. detergentibus, & ita in antiqua tralatiõe.

B † At ex cataplasmatib⁹ tũ farina triticea ex hydrelæo, tum panis ipse: sed id modice coctũ sit, oportet. Nam quod etc. intelligẽdo semper de cataplasmate. ut ẽt in ueteri ĩterprete.

C* Al. vlcerib⁹

Nempe ꝙ propriè vocantur emollientia, quæ medentur ſcirrhoſis tumoribus ex pituita reſiccata E craſſaq́ue prognatis: conſueuerunt autem ij potiſſimum in muſculorum capitibus, & qui ex eis prodeunt tendonibus, conſiſtere. At quę ab atrabilario ſucco indurantur, cancroſa ſunt omnia, & ab emollientibus medicinis aſperantur: ſed his quo pacto proſpicere oporteat, in Commentarijs methodi curandi docebimus. Quæ vero à lento craſſo q́ꝫ humore congelato indurata ſunt, calida poſcunt ſicca q́ꝫ medicamenta, ſed non tamẽ quæ valida ſunt ac violenta: ſed ſufficit interim vt ſecundi aut tertij ſint ordinis excalfacientium, primi exiccantium. Porrò cũ non exigua ſit in corporibus ſic induratis maioris minoris q́ꝫ latitudo, neceſſe vtiq́ꝫ eſt & medicamentorũ illis medentium non paruam eſſe latitudinem. Siquidem adeps caprinus, & gallinarum, quæ ſic indurata fuere, iuuarunt. Verum illi quidem imbecilliores ſunt, & moderatas duritates emolliunt. Valentior gallinarum gallorum q́ꝫ adipe anſerinus eſt, caprarum vero hircinus, validior quoq́ꝫ & taurinus, ſed minus tamen ꝙ hircinus. Quin etiam medulla ceruina modicè emollit, & poſt eã vitulina: quippe cùm id genus omnia medicamenta calida ſint, & mediocriter ſicca, multo q́ꝫ magis excalfacere q̃ exiccare nata. Vnde ſiquis fortè ea quandoq́ꝫ calida dicat & humida, nõ repugnandũ: nam paulum abſunt ab ijs quę neq́ꝫ humectant neq́ꝫ deſiccãt. Eodem ex genere ſunt, quanꝗ validiora, ammoniacum thymiama, & ſtyrax, & galbanum, & bdellium ſcythicũ. Sed ad emolliendũ F præſtantiora ex ijs ſunt quæ recentia ſunt, ſiquidem inueterata validius ꝙ oportet deſiccant. Id ipſum vſuuenit in medulla & adipe, quippe quæ & ipſa vetuſtate ſe ipſis tum acriora, tum ſicciora euadunt. Quin & oleũ quoq́ꝫ ſicyonium ex hoc eſt genere: nec in poſtremis id, quod inueteratũ eſt: et ea quę præparantur, vt ſuſinum. Sed de compoſitis hic dicere ſtatutum non eſt. Porrò radix altheæ, & cucumeris agreſtis, nõ nullæ ꝙ aliæ plantæ, partim in oleo, partim in aqua decoctę, emollientium medicamentorum facultatem induunt: ſicut maluæ agreſtis folia, tum cruda tum cocta: Atq́ꝫ hoc ſimplex medicamentum eſt, ſicut porcinus adeps vetuſtatem paſſus: ſed ſalis nihil oportet adijcere, ſicut nec alijs quę emolliunt, valde enim deſiccat ſal. Porrò quæcũq́ꝫ alia emollire poſſunt, ſeu ſimplicia ſeu compoſita ſint medicamenta (alibi enim ea recenſebimus) calida ſunt ex ſecundo & interdum ex tertio ordine, leuiter verò ſicca: ſed & his ſanè illinendi vis {emplaſticam vocant} inſit neceſſe eſt, non aliter ꝙ ijs, quæ pus mouent. Sed quãto maiore euacuandi facultate pollere debent, tanto vtiq́ꝫ minus etiam meatus illitu obſtruere.

Quòd Medicamenta Indurantia Humido Frigido q́ꝫ ſint Temperamento. CAP. 10.

SAnè emollientium facultas medicamentorum abundè iam expoſita eſt: proinde deinceps de indurantibus verba faciam. Frigida itaq́ꝫ hæc ſint oportet & humida, velut ſemperuiuũ, por G tulaca, pſyllium, lenticula paluſtris, ſolanum: aut hoc quidem certè non eſt temperamento humido, ſed medium obſolutè humectantis & exiccantis, ex pugnantibus facultatibus compoſitũ, exiccante videlicet & humectante, nimirum cum & duplicem in ſe habeat ſubſtantiam, terrenam & aqueam. Sed iam non eſt mihi cõſilium ad particularem materiam ſermonẽ deducere, verum generales dũtaxat breuiter facultates definire. Sanè ſiquid ſimul & refrigeret & deſiccet, & ipſum profectò omnino indurabit: ſed non eſt ex ijs quę propriè indurant, ſiquidem congelatione potius ꝙ euacuatione durum efficitur corpus, prout ſuprà poſuimus. At ſiqd ſit quod proinde quia natiuum humorem non retinet, induratum eſt, id ſiccũ potius q̃ durum appellabimus: conſtat q́ꝫ eius ſanatio rigatione et humectatione, non emollitione: ſicut certè & tenſio curatur laxatione, et laxatio tenſione.

De Tendentibus Laxantibus q́ꝫ Medicamentis. CAP. 11.

SEd hæc vt ſe habeant liquido conſpiciuntur, cùm in cute, quemadmodum & ab Hippocrate dictum eſt, ‖ Cutis durę mollificatio, tenſæ laxatio: tum etiam frequenter in articulis. Igitur laxatio prouenit humectatis immodicè quæ circa eos ſunt ligamentis pariter & tendonibus: tenſio vero non etiam ſimpliciter, ſed aut pluſculum exiccatis, aut refrigeratis, aut phlegmone affectis, H aut ſcirrho. Atq́ꝫ ita quidem in articulis: In cute vero non tetum ita, ſed muſculis quoq́ꝫ qui ei ſubiecti ſunt quoquo modo in tumorem ſublatis, nam & præ carnis ſæpe copia quibuſdam tenditur: quòd vero & in phlegmonis id ipſum illi accidat, ſuprà poſitum eſt. Quamobrem non ſimpliciter vna eſt ſpecies laxantium remediorum, vtpote cùm alia humectãdo, alia calfaciendo, alia vero emolliendo, quædam euacuando, non nulla tumores præter naturam purgãdo, alia etiam per coniugationem horum quampiam agentia, laxare aſſolent. At Theſſalus, fere q́ꝫ ſequaces eius vniuerſi, ſicut in alijs multis, ita & in his appellationes ſimul cum rebus confundunt, quicquid obuium eſt, citra vllam examinationem conſcribentes. Quamobrem, vbi quæ in manibus ſunt abſoluerimus, neceſſe nobis forſan fuerit aliquando in eos ſtylum conuertere: In præſenti autem quod dicta continuo ſequitur, perſequamur, rurſum ſumpto principio ab ijs medicamentis quæ vocantur emplaſtica, quia ſæpe iam ante & de ijs diximus. Breuiter ergo Emplaſticum medicamentum eſt, quod tenaciter corporis poris ſiue meatibus illitum inhæret. Porrò abundè dictum eſt nobis de pororũ, quos nos ſtatuimus, natura, in libris de Temperamentis. Demonſtratum autem eſt & in libro hunc præcedente, mordacitate vacare omnino debere medicamentum emplaſticum: nam ſiqua illi inerit mordacitas, hęrere in poris non poterit, ſed omnino facile excernetur,

‖ lib. de Liquidorũ vſu à principio.

*Interpres fortè legit καθαίροντα, cum tamen oẽs græci cod. quos vidimus, habeant καθαιροῦντα i. detrahendo, vt ipſe alibi vertit: vel deſtruẽdo, vt antiqu⁹.

A cernetur, aut partium aliquam liquando, aut certè humorem aliquem ex alto attrahendo. Sed & illud satis constet, terrenæ consistentiæ ět viscosum esse oportere emplasticum.

*Greci cod. & vetus tralatio habet, aut.

Quòd Poros purgantium Medicaminum Vnumquodq; calidum sit, & tenuium partium: Nam amara omnia & nitrosa sunt. CAP. 12.

SEd de istis suprà abunde dictum est. Quod verò illi contrarium est, dici queat poros repurgans, & infarctu liberans: sicut & ipsum emplasticum non modo emplasticum dicitur, sed & ἐμφρακτικὸν, quasi dicas infarciẽs. Fuerit autem id sicut effectu contrarium, ita & corporis natura neq; viscosum, neq; mordacitatis expers, sed nitrosum & subtile. Nā in ratione maioris ac minoris inter se differunt, substantię genere minimè diuersa, tum emplastica ab ijs quæ sordem nutriūt, tū poros repurgātia ab extergentibus. Nam quæ in superficie sordem auferūt, siue in cute, siue in vlceribus, ea extergentia siue rhyptica nominantur. Quæ vero poros etiam expurgant, ea subtiliorum his partium sunt, et emplasticis cōtraria: proinde pororū ecphractica & eccathartica, quasi expurgantia & farctu liberantia dicas, appellantur: sunt autem hæc tum nitrosa, tū amara. Atq; cuti extimæ imposita solam nitrosam qualitatem possideant exactam est opus ad ea peragenda, quæ dicta sunt: At intrò in corpus assumpta, etiamsi adiuncta sit quędam adstrictio, possint tamē B sic quoq; magnos purgare abstergere q; meatus, cuiusmodi sunt in vasis. Nam foris meatuū exiguitas prius ab adstrictione occlusa, q̃ probè queat expurgari, non etiam inde in altum abstergentem substantiam recipit, nec expurgatur: At quæ circa ventrem sunt partes omnes, quæ q; in iocinore, liene, alijs q; omnibus visceribus, cùm maximos in se meatus habeant, maius accipiunt commodum ex vasorum corroboratione, q̃ propter osculorum exiguitatem lędãtur. Proin intus absynthium repurgare potest, foris non potest: quippe quod compositum est, vt suprà dixi, ex amara acerba q; facultate. Quamobrem eius generis medicamenta particulatim vt persequar, nō est necesse. Quæcūq; enim reppereris nitrosa & amara, ea ad purgandos meatus omnes valere noueris. At cutis vniuersæ ac vlcerum sordes non hæc tãtum, sed viribus minora auferre possunt, qualia sunt dulcia quæ tenuium sunt partium, puta mel: & ex cerealibus seminibus quædam, vt eruū, fabæ, hordeum, lupini: Quanquam in ipsis fabacea hordeacea q; farina tãtum extergit, non etiam meatus farctu liberat: erui autem & lupinorum potissimum si amara fuerint, suprà q̃ q; extergūt, non nihil quoq; meatus purgare valent. Simile quiddam amygdalis accidit: nã & horum ipsorū ea quæ amara sunt, & detergunt, & meatus expurgant: quę verò edendo sunt, detergunt quidem, non tamen infarctu liberant. Quin & vrticæ semē, non secus atq; eruum amigdala q; amara, meaC tus purgat. Ex eodem genere scilicet sunt scilla, & iris, et quęcunq; alia vincētem in se qualitatem amaram possident. Siquidem nitrum ipsum per se, & aphronitrum, {& spuma nitri,} & seriphō, & abrotonum, & id genus reliqua, cum cibo potu q; assumpta eandem vim obtinent. Protinus enim his inest vt crassos lentos q; humores extenuãdi vim obtineāt, sicut emplasticis oībus crassos lentos q; corporis succos reddendi. Quamobrem lentis ac pituitosis thoracis pulmonis q; humoribus aut puri, & incidendis, & extenuandis, & educendis, aptiora inuenire alia præ istis medicamenta nequeas. Iisdem istis & iocinoris obstructiones expurges, & modicas etiam lienis: nam quæ maiores sunt, vehementiora desiderant, nempe capparis corticem, radices tamaricis, scolopendrion, & scillam, & eam quæ id ipsum nomine repræsentat, asplenos appellata. Sed tamen istis vtendum in quoque viscerum est, ad iecur, ipsis per sese duntaxat: ad lienem verò, mistis aceto, aut ei incoctis: ad thoracem pulmonem q;, melicrato, ptisanę, oxymeliti, aut dulcium vinorum cuipiam. Sed hæc ad curandi pertinent methodum: proinde in præsens rationibus ea confirmare omitto. Nam & in illo opere, & in alio quod de Componendis medicamentis inscribetur, eas explicabo.

D

Quòd Vrinam Cientia ex Acrium genere sint, ac proinde calida & sicca: Tum quòd Sanguinem serosum segregent, crassum vero cogant. CAP. 13.

POrrò quæ necesse est vt dictis adijciam, ea duntaxat expromam, Nempe cùm plurimam mouere vrinam annitimur, non admodum dictis vtendum pharmacis, sed quæ acriora sunt, & magis excalfaciunt: dictum siquidem supra est, acre omne esse calidum. Eius generis sunt semen apij, petroselini, fœniculi, dauci, agrioselini, smyrnij, & sanè ipsum quoq; seseli, & ammi, & phu, & meon, & asaron, & acoron: à quibus sanguis non extenuatur duntaxat, sed & funditur ac secernitur, nō secus atque lac quod coagulatur seroso videlicet & tenui seorsum segregato, crasso verò in sese coeunte. Siquidem quò facillimè ad se attrahant renes, quod in sanguine aqueum tenue q; ac serosum est, vtraq; hæc conferunt, nempe totius sanguinis primum fusio, deinde segregatio: quorum neutrū absq; valido calore peragi queat. Quamobrem puris ex thorace expuitioni ea omnia aduersa sunt: quippe cum natura eorum sit tum excalfactoria exiccatoria q;, tum etiam coactoria, & secretoria. Cogitur quidē in sese quod crassum est: excernitur verò ac secernitur in ipso coactu, quod in sanguine serosum ac tenue dēfertur: atque hoc ad sese trahere renes anteuertunt: quod verò coactum est atque exiccatum, haud etiam facile expuitur. Proinde vt modo dixi, incidendi vim habeat eiusmodi medicamentum oportet, sed non tamē insigniter calidā, ne videlicet valide desiccet: ac eiusdē profecto commoditatis gratia cū sorbitionibus potionibus q; humectantibus

ἐμφέρεται.

exhiberi postulat: At quæ renes expurgant, & ipsa quidem incidentia sunt, verum larga humidi- E
tate non indigent. Porrò quæ callosas siue tophaceas consistentias incidere sunt idonea, & ipsa vtiq; admodum incidunt, sed minimum caloris possident: Quandoquidem caliditas porum exiccando contrahit, non incidit neque diuidit: at quæ minus sunt calida, cum hoc quòd incidere valeant, meliora quoq; sunt, velut radices regiorum asparagorum, & rubi, & betonica, & polium, tũ ochra, & vitrum vstum, & ex scilla confectum acetum, & quæ sunt eius generis. At Thessalus insulsissimus atq; imperitissimus, sicut pleraque alia artis cõtumeliis ac probris immerito afficit: ita & hæc quoque discerpere contendit, nullum esse medicamentum censens, quod propriè sit aut hepaticum, aut nephriticum, aut pleuriticum.

Quòd Rarefacientium Temperies moderatæ sit caliditatis & siccitatis, consistentiæ verò tenuium partium: Anastomoticorum aut calidior, mordax, atq; acris, ac crassarum partiũ: Porrò Condensantiũ adstringẽs & aquea potius: Stipãtium verò, crassarum partium, & frigida. CAP. 14.

SEd illius peccata aliis libris detexi. In præsenti autem libro reliquas simplicium medicamentorum facultates edisseram, exordio rursus ab aperientibus ac rarefacientibus {illa anastomotica, hæc aræotica nominant} desumpto. Videntur enim & hæc quodam sanè modo iam dictis esse vicina, nempe quæ extergere, incidere, obstructiones tollere, diuidere q; diximus: quanquam F
non vndiquaque esse similia. Sanè & horum ante omnia distinguenda notio est, ac sic inquirẽda substantia. Quę cutis meatus reserant, Rarefaciẽtia dicimus: quę verò vasorum oscula, Aperientia. Quin & illis contrariorum, siquod poros contrahit, Cõdensans appellitant: siquod autẽ osculum occludit, haud etiam proprio designant nomine, sed generalioribus quibusdã, et Contrahens occludens, constringens, atq; obstruens nominant. Porrò vtriusq; natura sic habet: rarefaciẽtium quidem tum modicè calida est, tum minimè desiccans, tum tenuium partium: aperientium verò, tum crassarum partium, tum acris ac mordax. His porrò contrariorum, condensantium quidem frigida sanè, sed non terrena, neq; aerea, sed potius aquea: eorum autem quæ apertiones siue anastomoses occludũt, crassarum partium, & frigida. Exempla horum sunt, Rarefacientis quidẽ naturæ chamæmelum, & althęa, & quod ex ipsis præparatur oleum, nec minus quod ex agrestibus conficitur cucumeribus: quin & vetus, & cicinum, & raphaninum oleũ ex eadem sunt nota: Aperientis verò facultatis, quæcunque omnia acria sunt simul q; terrena, cyclaminus, allia, cæpe, fel taurinum, vnguentorum q; omnium subsidentiæ quæ simul crassarum sunt partium & calida, cuiusmodi est irinum, & amaracinum, quæ vtique & occæcatas aperiunt hæmorrhoidas. Porrò, quæ vteri os à phlegmone, aut scirrho, aut aridate occlusum, aperire dicuntur, ex accidenti, non autem G
primariò & per se eiusmodi habere facultatem censentur, velut nec ea quæ labiorum à phlegmone occlusorum, aut genarum, aut nariũ, aut gutturis, aut præputii, aut sedis, aut alterius eiusmodi osculi instrumenti, phlegmonem sanant, atq; occlusionem corrigunt: ea nanque phlegmonẽ soluere dicit possint, haudquaquam aperiẽtia siue anastomotica. Peccat sanè in istis Dioscorides, nõ nunq̃ aperientis inquiens facultatis medicamentũ quod laxat, aut emollit, aut humectat, aut phlegmonem soluit. Atque rarefacientium & aperientium eiusmodi sunt essentiæ: At eorum q̃ ipsis contraria sunt, Cõdensantium quidem, aquę est frigidę, semperuiui, portulacæ, tribuli viridis, psyllii, herbæ quam muris aurem vocitant, lenticulæ palustris, & vt semel dicam, quæcunque refrigerant, sed non adstringunt. Proinde & mandragora, cicuta, altercum, papauer, ipsas nunc dico herbas, siquis modice vtatur, condensandi vim obtinent: sin liberalius, nõ modo condensandi, sed & obstupefaciendi: si vero etiã plurimum, nõ tantum obstupefaciendi, sed & enecandi. At eorum, quæ aperientibus aduersantur, substãtia cùm sit crassarum partiũ & frigida, adstringentiũ est omnium, quę quidẽ admistã non habent acrimoniã. Quorum sanè materiæ abunde multa posuimus in quarto huius exẽpla, in quo & essentiam eiusmodi medicaminum terrenam frigidam q; exposuimus. Mirum ergo videri non debet, si sola contrahere occludere q; possit aperta præter natu- H
ram vasorum oscula: soli enim huic, quæcunq; requirunt ea quę cõtrahi debent, oĩa adsunt: Nimirum quæ consistentiæ crassitudine foris incumbat, nec paruos meatus penetrare possit: tum frigiditate sua intrò premat, atque vndiquaque in sese cõtacta vicina q; corpora cogat ac contrahat: ac proinde quòd desiccet (eiusmodi enim esse ostensum est, quicquid adstringit,) humorem depascatur, & partem roboret. Itaque si hæc omnia conueniant, osculum claudetur, ceu à manibus foris, ipsis nimirum adstringentis substantiæ partibus contractũ. Ea verò medicamẽta quæ frigida quidem sunt aut æquè, aut amplius, sed substantiã sortita sunt aqueam, ea inquam, debiliter & contrahunt, & constringunt, nimirum propter mollitiem: quippe quicquid valenter tum cõstipare, tum constringere debet, robur quoddã renitens & durum habeat oportet: quo cũ careant medicamenta naturę magis aquęę, tenues quidem poros in vnoquoq; corpore contrahunt atq; condensant, cæterum instrumentum vndiquaq; totum constringere nequeunt. Quamobrẽ merito talia cõdensantia quidẽ sunt {grecè πυκνωτικὰ} nõ tñ obstruentia {grecè στεγνωτικὰ dicta.} Intelligas nũc velim obstruentia siue stegnotica me dicere corpora, quæ sensibiles excretiones cohibẽt: corpus enim stegnoticũ, quod στέγει siue claudit ac cõtinet in se, nec quicq; quod sensu queat percipi, ex sese emittit, grecè στεγνὸν nuncupatur. Atq; hæc eiusmodi sunt tũ tẽperaturę, tũ facultatis.

At

A At rarefacientia prorſum quidem calfaciunt: nec enim aliter diffundere & laxare poſſent ſubſtantiam: ad quod conſequitur, vt & pori dilatentur. Debent autem non admodum eſſe calida temperie, ſiquidem ea iam acria ſunt, & inhorrere faciunt: neq; item exiccatoria, nam & hæc ſenſilia corpora colliquant, dolorem q; in ipſis excitant.

Quòd Eſcharotica craſſæ ſint conſiſtentiæ, ac vehementer cauſtica adeo, vt corpus ſenſibiliter colliquent. Ac Septica, quæ non dicuntur propriè cauſtica, & ipſa colliquant, non tamen ita valenter. Ad hæc conſiſtētia ſunt tenui, ac proinde latentem moliuntur colliquationē. CAP. 15.

ITaq; quæ citra moleſtiam excalfaciunt, ea ſola omnium ſunt rarefacientia. Si verò non modò calida fuerint, ſed etiam conſiſtentia craſſa: ſiquidem vehementia ſint, & cauſtica hoc eſt vrentia: & ignis inſtar corpus colliquant, & ſæpe eſcharas hoc eſt cruſtas, ritu cauterij efficiunt. Porrò ſi debilius quàm vt vrere poſſint calfaciant, anaſtomoticam ſiue aperiendi vim obtinent. Itaq; medicamen omne anaſtomoticum eſſentiæ quidem terreæ ſimul q; igneæ eſt, hactenus tamen excalfaciens, vt non dum vrat. Si porrò cauſticum ſit, non tamen vehementer præterea eſſentiæ tenuioris, id planè ab omni aberit mordacitate: aut cum exiguo tum dolore tum morſu carnoſas partes
B eliquabit. Nam quod non confertim alterat, vti quæ vehementer ſunt calida: quod q; non ægrè penetrat, ſicut quæ craſſæ ſunt eſſentiæ: latentem ea actionem obtinent. Siquidē alterationes quæ ſubitę confertę q; ſunt, mutationes maximè ſenſibiles ſunt: tum penetrationes, quę violentę ſunt. Quippe quod in craſſa eſſentia cauſticum eſt, id cuicunque inhęſerit parti, ſtipitis ritu infixum excruciat: verùm hoc quidem eſcharoticum eſt, perinde vt cauſtica. Cæterum de quibus nunc agitur, cruſtam non faciunt, & vocantur ſeptica hoc eſt putrefacientia, haud quidem appellatione propria, nam quæ verè ſunt Septica, humectant ſimul & calfaciunt: veruntamen ſymptomatis ſimilitudo, vt ſic appellemus, efficit, vtpotè cum ab vtriſque nullo doloris ſenſu fiat corruptio. Multis enim modis corrumpi quid poteſt. Siquidem quę nimio plus refrigerata ſunt, aut excalfacta, tum exiccata, aut humectata, ea omnia corrumpuntur: cæterum non quicquid corrumpitur, σήπεσθαι hoc eſt putreſcere dicimus, ſed quibus id cum fœtore accidit. Sed de nominibus non admodum eſſe ſolicitum oportet: verum nouiſſe expedit ea medicamina, quæ Septa & Septica nuncupantur, vt ſunt auripigmentum {ἀρσενικὸν Græci vocant} ſandaraca, chryſocolla, dryopteris, pityocampe, aconitum, omnia tum eliquare, tum colliquare, ac potiſſimum carnem tenellam, id q; abſque dolore. Sed ſunt inter ea quædam quę propriè vocant Cathæretica hoc eſt detractoria, eis q; vtuntur ad inducendam vlceribus excreſcentibus cicatricem. Sunt tñ et ipſa eiuſdem generе facultatis, ſeptices ſcilicet: verum tantulo imbecilliora, quòd extimam modò ſuperficiem, quam contigerint, detrahant, nō tamen in altum ſubire valeant: velut Aſiæ petræ flos. Quanquam nec talia ipſius re vera facultatis cicatricem inducentis, quam vocant ἐπουλωτικὴν, ſunt. Siquidem quæ huius ſunt facultatis, non detrahere, neq; liquare carnem ſunt nata, verùm indurare & deſiccare: cuiuſmodi ſunt alumen, galla omphacitis vocata, æs combuſtum, præſertim lotū: nam quod lotum non eſt, quiddam obtinet cathęreticum, velut et ęris ſquama: quod autem lotum eſt, omnium medicaminum cicatricem inducentium longè præſtantiſſimum eſt, quippe, quod probè cicatricem inducit, modicè adſtringat oportet, atq; deſiccet. Quapropter ſpinæ Ægyptiæ fructus, & mali granati putamina ſicca, & eius generis vniuerſa cicatrici inducendæ ſunt medicamina.

Quòd Cicatricem inducentia Medicamenta adſtrictoria eſſe & deſiccatoria conueniat: Quæ verò Vlcerum caua implent, mediocriter extergentia, & morſu uacantia. CAP. 16.

CÆterum confuſa eſt apud pleroſq; medicorum non ſolum appellatio, verum etiam omnium id genus medicaminum facultatis cognitio. Siquidem quæ carnem detrahere ac colliquare ſunt nata, ea non nunquam nominant epulotica, hoc eſt cicatricem inducentia, ſcilicet quòd ho-
D rum ſępe vſu vlcera ad cicatricem perueniant: ſed id neque primario, neque peculiari ipſorum facultate, neq; in omni vſu ſequitur. Siquidem ad exactum pulueris lęuorem redacta id genus medicamenta per ſpecilli cuſpidem carnem leuiter contingentia ad cicatricem vlcera perducunt: At ſi paulo largius vtare, mordicant colliquant'que carnem, & vlcus cauum efficiunt, contrà quàm in ijs quæ re vera ſunt epulotica: ſiquidem niſi ſatis magnam eorum quantitatem imponas, nihil proficies. Id enim eſt in planis vlceribus ad cicatricem ducendis conſilium, vt caro alteretur, fiatq; cutis: id quod perficitur per ea, quę illam contrahere, conſtringere, conſtipare, denſare, pręterea ſiccare, & calli inſtar indurare valeant: quippe cùm cutis velut in callum durata caro ſit. Quę igitur medicamenta ſic agere poſſunt, primariò propriè'que dicuntur epulotica, ſiue ad cicatricem perducentia: cætera verò, nempe cathæretica hoc eſt detractoria, ſecundariò, & per accidens: ſicut & ea quæ abſq; adſtrictione deſiccandi vim habent mordacitatis expertem. Nam & hæc quoq; ex accidente cicatricem inducunt: cuiuſmodi vtiq; medicamentum eſt myrrha, & lithargyrus, & combuſta oſtreum & diphriges: quandoquidem & ipſa ſæpenumero cicatricem inducunt ſicca illita. Cęterum ſcire oportet, vbi tum in his libris tum alijs omnibus hanc vocem, ſępenumero, adijcio, id me velle ſignificare, quòd aliquando promiſſa fruſtrentur, propterea quòd nec primariò nec ſua facultate efficiant. Porrò epulotica medicamenta vlcus omne planum claudere cicatrice valent: ſicut

A.l. 2. t. 1. c. 4. fol. 95 f

mediocriter citra q; morſum abſtergentia cauitates implere. Ceterum de hoc genus medicamentorum facultate fuſius dicetur in cõmentarijs de Ratione curãdi, cum quo multis locis magna eſt huius libri affinitas, ceu etiam ab initio prefatus ſum. Proinde ſuſpẽſo de iſtis ſermone, ad alterum genus facultatum, nempe attrahentium & repercutientium, ſiue repellentiũ, tranſeundũ cenſeo. E

Quòd Attrahentium Eſſentia & calida ſit, & tenuium partium: Repercutientium verò & frigida, & craſſarum. CAP. 17.

IGitur Attrahentes ſunt, quæ ex alto vehementius extrahunt: Repercutientes verò, quæ in altum occurrentes ſibi ſuccos repellunt. At eſſentia illis quidem calida eſt, & tenuium partium: his verò frigida, et craſſarum. Attrahit enim perpetuò calidum, repellit verò frigidũ: verum quod cum caliditate coniunctam habet partium tenuitatem, trahit vehementius: quod verò cum frigiditate partium craſſitudinẽ, veluti adſtringens, id violentius propellit. Itaq; ex actionis vehementia nomen vtriq; impoſitum eſt. Atq; adſtringẽtium quidem nota eſt eſſentia. Attrahẽtium autem alia ſponte nata eſt: alia verò ex putrefactione aceſcente generationem ſortita: Sponte nata, vt dictamni eſſentia, & propoleos, & thapſiæ, & ſagapeni, & ſuccorũ cyrenaici & medici, & ſi qua his ſimilis extiterit: Ex putrefactione, qualis eſt fermenti, & pſorici quod vocant. Quòd ſi fimis quoq; ex putrefactione generatio conſtat, vtiq; omnes attrahendi facultate pollebunt. Sed non F parua illis ineſt diuerſitas. Nam columbinus admodum attrahit: ex æquo autem vtrinque ab hoc receſſerunt, ad calidius quidem anſerinus, ad frigidius verò gallinaceus: hoc etiam magis vincuntur humanus & ſuillus. At canum ſtercus ſimile eſt medicamentis extergentibus, maximè ſi veſcantur oſſibus. Crocodilorum autem terreſtrium ſtercus magis etiam id perficit atque abſoluit.

Sed & aliud eſt attrahentium genus medicamentorum, quod qualitatis familiaritate attrahit: id quod aliud eſt nihil, quàm totius eſſentiæ ſimilitudine: ceu, quæ nutriuntur, familiaria nutrimenta attrahunt. Talium medicamentorum ſunt purgantia omnia, & non nulla alexiteriorum ſiue amuletorum. Cæterùm calida vt ſint id genus omnia neceſſe eſt. Nam inter ea, quę eſſentijs ſimilia ſunt, quod calidius eſt, id potentius attrahit, vtpotè quod ſimilitudini auxiliarium adiunxerit calorem: ſiquidem cùm ipſum duabus cauſis attrahat, ſuperabit id quod vnâ duntaxat trahit. Porrò nihil refert ἐπισπαστικὴν, aut ἑλκτικὴν, aut ἑλκυστικὴν δύναμιν dicas, {latinè attrahẽtem ſiue attractoriam facultatem.}

Alexiteriarum & Alexipharmacarum Facultatum, Quædam alterando quod mortiferum eſt, iuuant, Quædam euacuando. Et alterantium, Aliæ una aut duabus qualitatibus agunt, Aliæ tota eſſentia. Similiter euacuantium, Quædam ſubſtantiæ ſimilitudine euacuant, Quædam caliditate ſubtenuium partium. CAP. 18. G

VErum quandoquidem de iſtis abundè dictum eſt, transeamus ad facultates quas vocant alexiterias, & alexipharmacas. Eſt autem harum natura duplex. Siquidem quædam alterant: quædam verò euacuant ex corpore patiente ſeu venenum corrumpens, ſeu deleterium medicamen. Alterant igitur aut vna qualitate, aut duarum coniugatione, aut deniq; tota ſubſtantia: Euacuant totius ſubſtantiæ ſimilitudine, & caliditate ſubtilium partium. Quatuor itaq; ſunt vniuerſæ differentię proficiſcẽtis ab illis vtilitatis, duæ alterãtes, & duæ vacuãtes. Atq; ea ſanè quæ qualitatis contrarietate auxilio eſt, manifeſta eſt. Nam ſi frigidum ſit medicamen deleterium, aut venenum animantis, ab excalfacientibus petendum remedium: ſin calidũ, à refrigerãtibus: Si verò humidum, ab exiccantibus: ſin ſiccum, ab humectantibus: Sic etiam ſi humidum ſit & frigidum, ab exiccantibus & excalfacientibus: ſin calidum & ſiccum, ab humectantibus & refrigerantibus: & in reliquis duabus coniugationibus ex proportione. Sed nec obſcura eſt alteratio quæ fit per totius ſubſtantiæ facultatem, vtiq; ijs qui memoria tenent quæ demonſtrata ſunt in commentarijs de Naturalibus facultatibus, & in illis quæ inſcribuntur de Temperamentis. Siquidem facultates quæ deleteria medicamina alterant, naturam habent mediam inter corpora perpetientia, & medicamenta ipſa lædentia: vt videlicet eadem ſit proportio corporis ad facultatem alexiteriam, quæ illius ad deleteriam: & rurſum deleterij ad alexiterium, quę alexiterij ad corpus. Ea propter propemodum omnia quæ deleterijs aduerſantur, ſi largius ſumpta fuerint, grauiter animantis corpus oblædunt. Quamobrem ea moderatione quãtitatis omnes id genus facultates exhibere oportet, vt neque copia nimia corpus offendant, neque exiguitate ſua à deleterijs vincantur. Sed hoc iam attinet ad curandi methodum. Nunc autem quæ reliqua ſunt perſequamur. Omne deleterium venenum aforis impoſitis medicamentis euacuatur, nẽpe aut caliditate attractionẽ molientibus, aut totius ſubſtantiæ ſimilitudine. Sed & hîc quoad fieri poterit, maximè medium natura alexiterium ſit oportet, corporis videlicet quod curatur, & veneni lædentis: nam ſi aduerſiſſimum foret corpori, in ipſum ageret potius, ceu deleterium, haud euacuaret venenũ. Etenim, vt claritatis gratia ſummam repetamus, ſcire oportet deleterias facultates vniuerſas temperatura eſſe aduerſiſſimas corporibus, quæ ab ipſis læduntur. Itaq; ſi à ſimilibus tẽperie medicamentis euacuentur, erũt & hæc corporũ naturis contraria. Sanè & ſunt quadantenus contraria, non tñ adeo vt interimãt, ſed ambigant potius, in medio ſita eorum quæ apertè corpus animantis lædunt, & quæ iuuant. Porrò nihil intererit deleterias facultates, an phtharticas, an phthoropœas, an alio quouis modo H

appellare

A appellare voles: similiter nec an alexiterias, an alexipharmacas. Attamen si qui ea, quæ venenatarũ bestiarum ictus aut venena sanant, alexiteria nominare velint: quæ verò medentur deleterijs, alexipharmaca, ceu quidam censuere: disceptandum cum istis ac pugnandum de nominibus non est: Nec enim ex istis comparatur curandi morbos peritia, sed ex rerum ipsarum cognitione.

Quòd Anodynorum, hoc est dolorem sedantium, et Paregoricorum, hoc est lenientium, Quædam re vera sunt eiusmodi, velut Calida cum partium tenuitate: Alia vero nomine duntaxat, veluti Narcotica, hoc est stupefacientia, qualia sunt refrigerantia omnia. CAP. 19.

PORRÒ quandoquidem & de his, quod ad præsens conueniat, satis iam expositum est, transeundum deinceps est ad sermonem de facultatibus anodynis hoc est dolorem sedantibus, & paregoricis aut praynticis id est lenientibus aut mitigantibus, aut vtcunq; nuncupare libebit. Facultas igitur Anodyna, alia re vera est: alia tantum dicitur, tãquam si quisquam hominem mortuum dicat anodynon, quia dolore vacet. Cæterum facultas re vera Anodyna, est eorum quæ primo ordine excalfaciunt, si vtiq; in essentia tenui contineatur: At facultas eorum, quæ dicuntur, frigidorũ est, quæ absoluto vtentia frigore partem obstupefaciunt: est autem Stupor paulo minus q̃ insensibilitas, sensus'ue priuatio. Porrò quæ affectum sanando, dolorem sedant, nec ea meritò anodyna
A.l.1.f.4.c.30. fol.83.h B dici possunt: nam id commune est omnium quæ curãt. Itaq; "quæ re vera sunt anodyna, partium sint tenuium, & calidiora q̃ quæ symmetra sunt, necesse est, vt scilicet euacuent, ac digerant, tum rarefaciant, extenuent, concoquant, & æquabile reddant, quicquid in partibus dolore vexatis, aut humorum acrium, aut lentorum, aut crassorum, aut multorum, tenuibus spiramentis infarctorum: aut etiam vaporosi, aut crassi, aut admodum frigidi spiritus, exitum commodum non inuenietis: inhæsit atq; inclusum est. Itaq; nihil prorsum adstrictionis habeant oportet, ne si pars quidem aut etiam affectus exposcant. Ex quibus liquet, q interdum affectionem non iuuabunt, sed dolorem tantummodo mitigabunt, quando videlicet re vera dicentur anodyna: Interdum vero etiam affectum ipsum adiuuabunt, & facultatem habebunt duplicem, nempè anodynam, & sanantem. Sed de talibus copiosius agetur in curãdi voluminibus. At in præsenti hoc dixisse sufficiat, nempe q horum Anodynorum propriè nũcupatorum medicamentorum quædam, vt est ante dictum, primi sunt ordinis excalfacientium, quæ sanè propriè sunt anodyna, ceu oleum anethinum: quædam verò similiter vt corpus nostrum, velut pus mouentia nuncupata, de quorum materia suprà disser-
A. ibidē. &.l.2. t.1.c.4. fo.95.g tum est. Sed de ipsorum vsu in libris de curandi ratione definietur. At "ea quæ Καταφορὰν id est soporem, epota moliuntur, ac proinde anodina, & ὑπνωτικα hoc est somnum conciliantia, à ple-
C risq; appellantur, temperiem sortiuntur vel summè aduersam ijs quæ re vera sunt anodyna. Refrigerant siquidem omnia corpus, & sensum eousq; obstupefaciunt, vt si paulo liberalius ebibantur, mortem afferant. Cæterum ad vsum propositum optima sunt quæ desiccant: nã quæ frigida cùm sint, humiditatis item copiam obtinent, ceu cicuta, ea potui non sunt vtilia: Talis est mandragora, excepto cortice eius sicco: & altercum, præter semen: sed tamen & in his candidũ semen atro præstat. At sunt quæ tota essentia nobis cõtraria sunt: proinde si vel minimum eorum assumptũ fuerit, omnino lędat necesse est, Ceu dryopteris, & pityocampe, & thapsia, & solanum manicum, & hydrargyros, & fungorum non nulli, præterea saliua & fel venenatorum animalium: Nam talia omnia genere sunt deleteria, non quantitate: ac proinde nihil eorum in alexiterias antidotos inditur, veluti papaueris succus, & myrrha, & styrax, & crocus. Siquidem hæc si largius bibantur, quædam dementant, quædam mortem inferunt: verùm conuenienti quadam mensura alijs admista, adiuuant. Porrò quæcunq; inter ea mentem lædunt, continuò etiam pleraq; caput degrauant, vaporum prauorum congerie ipsum implentia. Sed & quædam os ventriculi tentant atq; affligunt, vt et inde caput per consensum lædatur. Communiter verò vniuersa duobus modis cerebrum affligunt lędunt q̃; aut cum tota substantia sunt contraria, aut cum vna duabus'ue qualitatibus tem-
D peraturam immutant.

Duobus Modis dicitur Cathartica hoc est purgans, Facultas, Aut enim quocunq; modo expurgans corporis recrementa: Aut quia vim attractoriam familiarium succorum obtinet. CAP. 20.

CÆterum quoniam de his sufficienter dictum iam est, quod quidem ad præsentia faciat, tempestiuum nunc est, resumptis dictorum capitibus, ea adijcere quæ sermoni reliqua esse videantur. Nam in veritate quidem nihil est reliquum, nimirum cum secundæ iam facultates omnes sint expositæ, quales sint genere scilicet: nec paucæ speciatim superius explanatæ, ceu exempla, vnde quis orsus, quorum'que auxilio reliquas ipse queas assequi. Verum nihilo sese res deterius habebit, si claritatis gratia breuibus iterum capitibus ea fuero complexus. Primum enim facultatem omnes purgatoriam in ore habent: Non tamen omnes perinde intelligunt, quòd vocabulum duo significat, alterum commune omnium quæ quouis modo animalis excrementa expurgant: alterum verò quod per excellentiam de ijs tantummodo dicitur, quæ aut per vomitum, aut per vẽtris deiectionem, purgent: Neq; q eiusdem est generis tum ea quæ fit per nares, tum ea quę per os fit purgatio. Vocant autem ea medicamenta, quæ naribus (quas Græci ῥινὰς nominant) capitis purgandi gratia infunduntur, Errhina: At quæ in ore colluuntur, aut dentibus mandũtur, omnia vna nomenclatura comprehendentes Apophlegmatizonta nuncupãt: ac eorũ facultates,

Apo-

apophlegmaticas appellant. Eiusdem cum istis sunt generis, quæ vuluæ admota expurgāt. Quęcunq; siquidem purgare memoraui, ea trahendi vim possident, alia vnum quempiam succum, alia duos, aut etiam plures: & id illis inter sese commune est. Nam quæ crassis lentis q; humoribus extenuandis aut vrinam ciere possunt, aut ex pectore pulmone q; eijciendis excreationibus auxiliari, purgāt sanè & ea quidem quodammodo, verùm antedictis non similiter nuncupantur: sed alia vocantur vretica, alia bechica, alia menses mouentia, hac re à superioribus diuersa, q non habeant vim familiarium succorum attractricem, vt illa. Quam ob rem et in hisce sermo aliam distinctionē postulat, nempè huiusmodi. Quæ in pessis, aut fomentis, aut quouis modo simili, vulue admouētur, ea duplici ratione agere consueuerunt. Nam alia calfaciendo duntaxat prouocant: alia facultatibus attractorijs & purgatorijs, quas vocāt, quas demonstrauimus trahendorum familiaritate vacuationes peragere. At quæ hoc nomine bibuntur, vt sanguinē extenuent, & meatus obstructione liberent aperiant q;, ea trahendi facultate vacuationem non perficiunt. Atq; priora quidem cū purgantibus eiusdem sunt generis: Secunda verò cum ijs quę lac & sanguinem generant: de quibus paulo infra verba faciemus, vbi prius de bechicis dissertum à nobis fuerit: quandoquidem & hæc bifariam nominata sunt, partim quia tussim prouocent, partim quia sedent. Atqui contrariæ horum facultates sunt: alia enim extenuandi naturam habent, alia incrassandi. Atq; extenuandi quidem facultas, in calidis & tenuium partium substantijs sita est: incrassandi verò, in frigidis & crassarum partium essentijs inest. Atq; hic sermo hoc in loco finem habeat. Conuenit aūt transire ad id quod paulo ante distulimus. Est enim societas & similitudo quædam tum operum tum facultatum in ijs quę prouocant sedant q; menses, lac, et semen. Sed & affinia illis quodammodo vicina q; sunt, quæ vrinas mouent, & bechica. Proinde de quolibet seorsum differendum est.

Quòd Lac generantium, aut Semen prouocantium Facultas moderatè sit calida & humida: Alimentorum verò in totius essentiæ consistat similitudine. CAP. 21.

*Al. semen.

LActis & seminis effectrices facultates sunt partim in medicamentis tantum, partim in alimentis: In medicamentis, cùm succos pituitosos excalfacientes in sanguinem vertimus: In alimētis autem secūdum substantiæ totius similitudinem: vbi videlicet boni sunt succi, & moderatè humida, ac tepidè calida, ceu ipsum lac. Siquidē sanguis caloris est particeps animali mediocris: plus quàm verò mediocris, flaua bilis: sicut pituita, frigiditatis. In medio autem pituitæ & sanguinis est lac, vtiq; quod ad calorem attinet: non tamen ęque ab vtroq; abest, sed longius abest à pituita, propius accedit ad sanguinem. Cum ergo minus quàm expediat ad vbera lac venit, velis autem copiose prouenire, ipsum contemplator sanguinem. Aut enim paucior est quàm conueniat, aut deterior. Itaq; qui paucior est, vniuersam victus rationem exposcit humectantem et excalfacientem: qui autem deterior est, siquidem biliosus fuerit, primum purgationem desiderat, mox victum quē modo dicebamus: sin pituitosus, medicamenta requirit excalfacientia aut primo aut secundo ordine, non tamen desiccantia. Verum inter ea potiora sunt, quæ non tantum sunt medicamenta, sed & nutrimenta, velut eruca, fœniculum, anethum. Dico autem ipsas herbas etiamnum virentes & humidas: nam siccæ, plus quàm oporteat & excalfaciunt & desiccant. Huius generis est & smyrnium, apium, sion, polium, ea q; virentia, prius quàm siccentur: quippe cùm ea quæ desiccant, humorem sanguinis depascentia, ipsum crassiorem simul pauciorem q; efficiāt: tum, si natura quoq; sint calida, iusto etiam calidiorem: sin frigida, frigidiorem: debet enim esse modice calidus, ac neutiquam crassus, vt lac generet. Quocirca quæ sunt illiusmodi, extinguunt magis lac, quā procreāt: At quę sic vt dictum est calfaciunt, nullam q; insignem adiunctam habent siccitatē, lactis procreatricem habere facultatem merito dicta sunt. Verum eo numero sunt perquàm exigua. Nec enim profecto facile inuētu est, quod propositam in temperie sortitum sit mediocritatem: cæterum infinita sunt vt ita quispiam dicat, & multitudine incomprehensa, quæ lac lædant. Etenim quæcūq; plus q expediat calefaciunt, quæ q; desiccant aut refrigerāt, partim qualitatem ipsius sanguinis vitiantia, partim ipsum minorem reddentia, lac prouenire prohibent.

Quòd Menses mouentium Medicaminum Facultas calidior est, & modice desiccat: Alimentorum uerò est secundum totius substantiæ similitudinem. CAP. 22.

POrrò dictis adsimilem vim obtinent, quæcunque prouocare aut sedare menses possunt: vtrorunque enim communis materia est, nempe sanguis in venis contentus. Itaque vbi hic fluxilis fuerit, & quantitate contemperatus, vtique abundantem suppeditat copiam. Communes quin etiam vberibus vtero que venæ sunt non exiles: at, quæ nam eæ sint, alibi dictum est. Itaque vbi ad alterutram partium sanguis defertur, altera siccescit. † Proinde quibus menses mediocriter ferūtur, ijs lac in mammillis non colligitur: quibus verò hoc large suppetit, ijs planè menses supprimuntur. Itaq; mirandum non est, si tum victus, tum medicamenta similia sint, nempe & ea quæ generant, sedant q; in menses singulos ex vtero purgationem: & ea quæ lactis in vberibus generationem procurant, ac supprimunt. Quanq hactenus differant, quòd & calidioribus & magis incidentibus purgatio menstrua non nunquam indigeat: quippe cùm ea in parte sitæ venæ magis aperiri debeant, q quæ tendunt in mammas: & sanguinem fluxilem magis requirāt, nimirum cum vterus ad delationem eius nihil conferat. Mittuntur enim in venas quæ illi committuntur, haud

† Al. Proīde q̄bus mēses ferūtur, ijs lac ī mā millis mediocriter colligit.

A haud attrahuntur menses. At sanguis in vbera non tantum mittitur, sed & trahitur: ac proinde leuiore subsidio medicaminum opus habet, cùm non abundè in mammas confluit. Et medicinæ quæ iuuant vt sanguis in mammillas eat, deficientes atque imperfectas purgationes etiam adiuuant. Sin autem multum oblæsæ sint, aut planè retentæ, nulla ex eiusmodi eas sanare potest: verùm sabina, & meum, & iris, & calamintha, & pulegium, tum dictamnum, asaron, costus, cassia, cinnamomum, amomum, aristolochia, bunium, & eius generis reliqua, absolutas vteri purgationum retentiones sanant: nam talia quoque vrinam promouent. Sed ab ipsis vreticis vocatis medicamentis hoc solo differunt, quòd non vehementer desiccent. Siquidem excalfactio tribus generibus medicaminum communis est, puta quæ lacti procreando succurrunt, quæque mensibus ciendis, & vrinæ conueniunt. Differunt tamen caloris mensura: tum etiam quòd quędam desiccant, quædam non. Siquidem quæ non desiccant, & modicè excalfaciunt, lacti generando vtilia sunt: Quæ verò plus excalfaciunt, non tamen valenter desiccant, mensibus eliciendis sunt congrua. Verùm & vtraque hæc vrinas prouocant: & ad hæc cum primis ea, quæ calefaciunt & desiccant. Et propter hoc ea peculiariter dicuntur vretica siue vrinam mouentia, non quia sola moueant vrinas, sed quia solas, & non etiam menses aut lac. Nam præter alia & reddendis ex
B pectore pulmoneque excreationibus incommoda sunt desiccantia: poscunt enim & ipsa incidi quidem, at non siccari, ceu & renum vesicæque calculi. Verùm de talibus medicamentis suprà disserui.

Quòd quæ Semen Prouocant, Quorundam vt medicamentorum quidem, Facultas est flatuosa & calida: Aliorum verò vt ciborum, flatuosa quidem etiam, sed tota substantia familiaris. CAP. 23.

VT lac, ita & semen quædam generare dicuntur, & quæ his sunt contraria, extinguere: tum quædam prouocare, & ipsis contraria supprimere: Ac generare quidem, quæ procreant quod antea non erat: extinguere verò, quæ corrumpunt: Prouocare autem, quæ quod in alto delitescebat, in apertum proferunt: & his contraria, quæ supprimunt. Igitur semen generant cibi quidem qui bene nutriunt, et flatuosi sunt, totisque substantijs familiares: medicamenta verò flatuosa & calida: Extinguunt autem desiccantia & refrigerantia omnia, & quæ totis substantijs sunt contraria. Porrò prouocant quæcunque calida sunt & flatuosa absque desiccatione: supprimunt verò contraria. Etenim cum seminis substantia ex bona superfluitate generationem sortiatur, sitque etiam efflatuosa, bene nutriant & flatuosa sint necesse est, quæcunque semen aut procreare,
C aut prouocare possunt. Itaque bulbi, cicer, fabæ, polypodes, conus, edulia dicuntur multi seminis, & sunt: at scincus & satyrion medicamenta sunt: porrò simul cibi ac medicamina multi seminis sunt lini semen & eruca. Cęterum quę refrigerare sunt nata tum edulia, tum medicamina, semen cogentia, incrassantia, & stabile reddentia, vim habent ipsum supprimentem, non autem corrumpentem, nempè lactuca, blitum, atriplex, cucurbita, mora, melopepones, cucumeres seu pepones, seu non pepones, hoc est maturi, seu non. Porrò quæ resiccant, prorsum ne esse quidem semen permittunt, etiam si calida sint natura, velut ruta. Si autem non calfaciunt, multo minus, vt nymphæa: atque hæc sanè rationabile est substantię proprietate contrariè affecta esse semini. Eandem proportionem tum esculentorum, tum medicamentorum est, inuenire in lacte & mensibus. Porrò alio modo sub idem genus cadunt, quæ respirantium instrumentorum reijciendis excreationibus auxiliantur, quæque vrinam ciere possunt: hęc enim omnia extenuandi facultatem obtinent, vti contraria incrassandi. Sed de victu extenuante priuatim conscriptum est, nihilo secius in eodem volumine indicatis quæ incrassant. Verum extenuantia & incrassantia medicamenta ex libris, qui deinceps sequentur, seligito: in extenuantibus quidem scopum habens caliditatem iunctam partium tenuitati, in incrassantibus verò cōtraria. Ostensum enim est in superioribus libris,
D quòd propria quædam sit medicamentorum essentiæ tenuis natura, non solis excalfacientibus coniuncta. Eàdem ratione & incrassantium natura non solis inest refrigerantibus. Cæterum vt in talibus facultatibus proportio quædam inest, eundem in modum quærendum est in omnibus, etiam si nomen non sit impositum. Vocantur enim quædam Oxydercicæ facultates, quæ oculos, vbi nullum illis insit sensibile pathema, malè tamen munere suo fungentes, corrigunt & in integrum restituunt. Ac nimirum & in auribus, & in naribus, & per quemque aliorum sensuum singulatim proportione talis quædam sit facultas, necesse est: nec tamen facultas nominata est ab acumine auditus oxycoos, sicut nec in olfactu, nec in gustu, nec in tactu, cum tamen in rebus ipsis sensilibus ex proportione insit. Porrò si quis similitudinem plus etiam extendat, per quanque nostri particulam, talem existere medicamentorum facultatem necesse est, à qua videlicet melior reddatur partis ipsius actio: vt verbi causa, ventris actio. Siquidem talem eius imbecillitatem inuenire est sæpenumero, qualis est in oculis Amblyopia hoc est hebetudo visus, cum ij nec phlegmone teneantur, nec influxu torqueantur, nec vlcerati sint, nec aliud quiduis mali perpessi. Et sanè in medicamentis, quæ affectum ventris eiusmodi emendant, Peptica siue concoquentia nuncupantur, appellationis quidem figura nihil proportionale habentia oxydercicis, cæterum opere ipso & facultate similia.

De Facultatibus à Partibus Corporis cognominatis. CAP. 24. E

POrrò, quoniam & quasdam appellatas à corporis partibus facultates esse diximus, nihilo fuerit deterius & de his disserere. Nec enim (quod quispiam forsan existimet) omnibus partis affectibus congruunt: nec ita vni, vt alij nihil prosint: sed quoniã frequentissimè aut maximè agant ea in parte, à qua nomen sunt mutuatę: Ophthalmicæ quidem, quandoquidem maximè ac plurimùm ad oculos ipsas vsurpamus, velut colliriũ διὰ ῥόδων, & aliud διὰ πομφόλυγος, & cygnũ appellatum, & lybianum, & alia omnia: quibus vti quidẽ liceat & ad aures affectas, aut os, aut nares, præterea pudendum, & anum: verùm non ita frequenter, nec tanto cum fructu. Rursum autem alias nuncupamus hepaticas, alias splenicas, pleuriticas q́ꝫ, & stomachicas: nimirum cùm & ipsas ea in parte quam nomine designant, sæpissime simul ac potissimè prodesse conspiciamus. Porrò quæ sit profectus & adiumenti causa, in opere de curãdi ratione explicabimus, in quo cætera quoque omnia de medicamentorum vsu exponentur. Itaq; nihil etiam hic hærendum atqꝫ immorandum est, nisi ꝙ vocabulorum non nihil declarãdus est vsus: quem cùm alij non nulli recentiorum medicorum, tum præsertim qui vocantur Methodici, inaniter innouarunt atq; induxerunt.

De Inani Nominum vsurpatione, quam medici recentiores & inter eos maximè Methodici induxerunt. CAP. 25. F

NAm ꝙ Stalticas quasdam facultates, hoc est sistentes seu supprimentes, & constringentes, & contrahentes, & repellentes, aut alias id genus proferant, id nequaquam absurdũ est, nec obscurum. At cùm metasyncriticas tum materias tum facultates nominant, nec apertum est quod dicunt, nec verum: nec etiam sectæ congruens eorum, qui se fugitare profitentur, quæ à dogmaticis opinionibus {hypolepseis vocant} proficiscitur, indicationem. Sufficere nanq; aiunt sibi apparentes communitates. Atqui excedentibus corporis meatibus ex statu naturali in statum præter naturam, in proprietate excedendi existere quædam pathe, ea dogmatica hypolepsis est. Sequitur verò ad hanc, quasdam esse facultates, eiusmodi παθῶν metasyncriticas, videlicet † quæ commutet meatuum alienam à natura confusionem: } nam sic vsurpant nomina Thessali sequaces: atque ad ea quæ diutina fluxione vexantur, facultates eiuscemodi adhibent, cum nec monstrarint meatuum alterationes in talibus prouenire affectibus: neqꝫ ꝙ hęc medicamenta transmutare {nam ita verto τὸ μετασυγκρίνειν} vitiatum meatuum statum possunt, demonstrare valeant. Nam, per Deos immortales, cur obsecro napy, thapsia, pyrethrum, capparis radix, & absolutè quæcunque vrere possunt, si diutius corpori inhæreant, meatuum statum commutant? Nam ꝙ partes quę tentantur assidua fluxione, ab hoc genus medicamentis iuuentur, perspicuò videtur: at quam ob rem iuuẽtur, G naturalis speculationis problema est. Ac nos quidem dicimus earum frigidam simul atqꝫ humidam esse temperiem, ac proinde poscere medicamenta, quæ simul & excalfaciãt & desiccent. Atqꝫ alij aliam causam proferent, pro opinione nimirum, quã conceperunt de corporis elementis. Nec tamen vsurpari conuenit metasyncriseos vocabulum à quoquam alterius sectæ, præterquàm eorum qui animantium corpora & existimant & appellitant syncrimata seu confusiones ex corpusculis insecabilibus, minimis q́ꝫ, & partitionis expertibus, ac similaribus: quanquam nec istis omnibus, sed ijs duntaxat, qui, vti Thessalus in Canone, meatuum alterationi id genus morbos ascribunt. Non enim quà methodicus est Thessalus id dicit (siquidem vbi tanquam methodicus disserit, illic ab obscurorum recedit indicatione) sed qua dogmaticus, scilicet ab ijsdem quę Asclepiades ponit, elementis exorsus, cæterum haud vbique sequens. Sed nunc tempus non est super talibus prolixius disserere: nam quædam curandi Methodo magis sunt propria, quædam verò in opere de Themisonis & Thessali secta exactius expromentur. Tempestiuum itaquę nunc est, contractis huius libri velis quiescere, si modo duo illi præterea capita adiecero, Alterum superius dilatum, nempe de facultatibus contrarijs: Alterum ad insequentem sermonem necessarium, definiturus scilicet cuiusque tum excalfacientium, tum refrigerantium, tum exiccantium, atqꝫ humectantium H medicamentorum ordinem.

† ἀλλοιούσας δηλονότι τὴν παρὰ φύσιν τῆς συγκρίσεως ἡμῶν ποροποιίαν.

Quo pacto Contrarias Iudicare Facultates oporteat. CAP. 26.

IGitur contrarias iudicare facultates ex operibus oportet, sicut toto hoc libro sæpenumero ostẽdimus, dicentes quasdam facultates emplasticas & his contrarias extergentes, tum farctu liberantes & infarcientes, præterea emollientes & indurantes, ac laxantes & contendentes: nam adstringentes, aut acres, aut amaras, aut acidas, aut dulces, non facultates medicamentorum, sed gustus esse qualitates monstrauimus. Itaque in his aut prorsum quærenda non est contrarietas, aut non vt in facultatibus quærenda. Scopus autem in istis duplex est, nempè earum actiones, & temperaturæ. Actiones quidem, in densando, & rarefaciendo: aut quippiam ex alto extrahendo, aut repellendo: incrassando materias, aut extenuando: aut infarciendo meatus, aut farctu liberando. Tẽperaturæ verò in calido, frigido, humido, & sicco. De quibus omnibus abunde in quarto libro determinatum est, monstrantibus nobis, ꝙ adstringens, terrestre sit & frigidũ: acidũ verò, subtile frigidum: amarum autem, terrestre subtile: quod vero est absqꝫ vlla insigni qualitate, frigidum aqueum. Sic acre, igneum ostendimus: salsum verò, terrestre calidum, nõ dum tamen igneũ: similiter dulce, calidum, sed non dum vrens: Quæ verò oleosa sunt, omnia aquea sunt & aeria.

Secuta

A Secuta sanè sunt temperaturas eorum et opera. Nam adstringens contrahere, constringere, densare, repellere, & incrassare, & ante hæc omnia refrigerare, exiccare q; natum est: Acidum verò incidere, extenuare, diuidere, farctu q; liberare, perpurgare {διακαθαίρειν Græci vocant} citra excalfactionem: Acre verò similiter vt acidum agere, quod ad extenuationem perpurgationem q; attinet: cæterum hoc differt, quod acidum refrigeret, acre verò excalfaciat: ad hæc quod illud repercutiat, hoc attrahat & digerat. Sic amarũ quoque meatus perpurgat, abstergit, extenuat, incidit humorum crassitiem absq; manifesta excalfactione: Frigidum verò aqueum incrassat, cogit, contrahit, constringit, obstupefacit, atque extinguit. Porrò acre extenuat, perpurgat, digerit, perrũpit, attrahit, & escharã siue crustam efficit. At salsum contrahit, constringit, condiendo seruat, desiccat citra apertam aut caliditatem aut frigiditatem. A.l.2.t.1.c.3. fol.94.g. " Dulce verò concoquit, laxat, rarefacit. Oleosum deniq; humectat, emollit, laxat. Facilius itaq; iam erit ex modò dictis ponderantem sapores, inuenire qui temperamento, qui q; operibus sint contrarij.

De Limitatione ac finitione Ordinis cuiusq; Excalfacientium, Frigefacientium, Humectantium, & Desiccantium. CAP. 27.

B PORrò congruens iam tempus est, definitis temperamentorum & facultatum, quæ in medicamentis sunt, ordinibus hunc librum absoluere. Igitur symmetrum medicamentum, et quod sit similis temperamenti cum eo cui admouetur, cum neque calefaciat, neque frigefaciat, neq; desiccet, neq; humectet, id nec calidum, nec frigidum, nec siccum, nec humidum appellare cõuenit: Quod verò aut calidius, aut humidius, aut frigidius, aut siccius est, à vincente seu excedente cognominatur facultate. Porrò per vnumquemque excessum quatuor posuisse ordines, quod ad vsum spectat, sufficit, Calidum quidem nominantes primi ordinis, quod nos excalfacit, non tamen euidenter, verùm vt opus sit insuper aliqua demonstratione rationali: sic frigidum, humidum, & siccũ, quod demonstrationem † requirat etiam, non dum actionem valentem neq; euidentem adeptum. Quæ verò manifestè aut calfacere, aut frigefacere, aut humectare, aut desiccare possunt, ea secundi esse ordinis dicentur. At quæ iam vehementer quidem, non tamen summè, tertij. Quæ autem adeo excalfacere possunt, vt escharam moliantur & vrant, quarti: sic quoq; quæ vehementius refrigerant, adeo vt extinguant, & ipsa quarti sunt ordinis. Cæterum nullum inuenire est, quod quarto ordine desiccet, quod non etiam vrat: nam quod summè desiccat, omnino id etiam deurit. Attamen tertij ordinis exiccantium esse quippiam queat, quod non vrat, ceu omnia quæ vehementer adstringunt, ex quibus est omphacion, rhus, alumen, balaustium, galla omphacitis.

C In his autẽ ipsis quædam vicina iam sunt adurentibus, vt squama æris, & æs vstum, quasi inter tertium quartum q; ordinem dubiè hæreant. In medio tertij est æs vstum, si lotum sit. In principio tertij hypocystis. Sic autem & in secundo & quarto differentias constituere licet triplices: nec enim perinde ũrit cauterium, & napy, licet ambo quarti sint ordinis. De his sanè omnibus in sequentibus libris per singula seorsum medicamenta determinabitur.

† Additur in antiquis, logicam.

* in cod. græcis tam manuscriptis quàm impressis est ξηραίνει i. siccat & ita in tralatione veteri.

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBER SEXTVS

ARGVMENTVM LIBRI

D Agit de Effectricibus Qualitatibus singulorum Medicamentorum, quæ plantæ, aut ipsarum partes existunt: Quorum historia ad nonum vsque librum continetur.

Quid Agendum Reliquis Libris simplicium medicamentorum: et Qui Authores rectè, qui perperam, de ipsis tractarint.

DE simplicium medicaminũ forma pariter & facultate scribere nobis aggressis, primis duobus libris ante omnia prauos modos ratiocinationũ, quibus recentiorũ medicorum pleriq; vsi grauissimè hallucinanẽ, indicare est visum. In tertio velut elementa quædã totius doctrinæ tradidimus. Deinde verò in quarto de saporũ natura disquisiuimus, studio inueniendorũ oĩum, q̃ ex illis ad facultatũ cõducere cognitionẽ possent: disseruimus aũt in extremo ipsius libri de qualitatibus medicamentorũ quę ad odoratũ attinent. Porrò in quinto ad reliquũ facultatum genus transgressi, quod quidem ab ipsis operibus, q̃ peragere natæ sunt, denominaẽ, & illic quoque cuiusq; substantiã ostendimus. Et sanè vniuersalis sermo de simplicium medicamentorum facultate vniuersus iam finem sortitus videtur. Tempus

verò,

verò est ad sermones particulares, seu speciales, seu vtcunque nominare cuique visum erit, transire. Et E sanè hi priuatim in vnoquoque medicamine peragentur, ceu protinus in initio fecimus, in primo quidem horum commentariorum de aqua et aceto conteplati: in secundo verò de oleo et rosaceo: Nisi quod illic velut in exemplis sermonem transegimus aduersus eos, qui non rectè de illorũ facultate quid protulissent: hic aũt breuibus de vnoquoque disseram, non amplius curans, siquis malè de quouis eorum quippiã pronunciarit, id tm̃ scripturus, quod mihi videbitur verissimum, omissa aduersus illos qui quid peccarunt, concertatione. Porrò quod non modo obscura futura est oratio ijs, qui superiora ignorant, verùm demonstrationis destituta quoque fide, vel me tacente clarũ arbitror. Sed tñ & in memoriam reduxisse forsan præstiterit, primum quidem quod in natura temperatissima faciendum est medicaminum facultatis periculum, deinde in intemperata, postea deinceps in morbis simplicibus. At si quis ex gustus qualitatibus indicatorie coniectari velit de eorum facultate, in quarto monstrauimus quæ nam sit in his methodus. Si quis ergo aut negligenter lectis superioribus, aut planè non lectis, statim ad hunc librum pergat, festinans quã primum medicaminum facultatis peritus effici, haud certã eorum habebit notitiam. Cæterum qm̃ medicamenta omnia partim sunt partes aĩalium, aut plantarum, aut fructuum, aut horũ liquores {quos ὀπούς Greci vocant} aut succi: partim verò ex metallis sumuntur: melius mihi visum est de plãtis ante omnia disserere, tum quod numerosissimum illarum est genus, tum quod virium robore præcellentissimum: inde F de metallicis tractare, atque hinc ad animalium partes transire. Quin etiam eo illas ordine perscribere decreui, qui in elementis visitur, eas plantarum primo loco collocans, quarum appellationes initium sui sortita sunt elementum α, secundo verò loco quæ à β incipiunt, & sic tertio, quarto, quintoque loco, atque ita deinceps, pro literarum videlicet ordine. Nam & Pamphilus eum in modũ tractatum de herbis composuit. Verum is ad fabulas versus aniles est, simul que præstigiaturas quasdã deliras egyptias, iunctis non nullis incantationibus, quas cum herbas colligunt admurmurant. Et sanè vtitur ad periapta id est quæ suspenduntur, & manganeias non solum curiosas & à medicina alienas, sed etiam falsas vniuersas. At non neque horum quippiam, neque nugaces istorum narrabimus trãsformationes: nec enim vel paruis admodum pueris vtiles tales esse fabulas existimamus, nedum ijs qui medicinę operam obire properant. Et profecto protinus in Aphorismorum initio ab Hippocrate dictum mihi videtur, ‖ Vita breuis, ars verò longa. vt tempus non in inutilia impẽderemus, verùm quàm maximo studio festinaremus viam incedere compendiosissimam, nempe per ea quæ sunt in arte vtilissima. Pleraque verò ista herbarum nomina aut Ægyptiaca, aut Babylonia, quæque non nulli {aut} priuatim, {aut} notæ gratia illis imposuerunt, hic adscribere mihi G visum est superuacuum. Nam præstat, si quis hæc volet curiosius persequi, seorsum & per se apud illos legere qui transtulere: nam ita & libros illos inscribunt, vt qui eos non composuerint, velut Xenocrates Aphrodisiensis fecit, vir cùm in alijs supra modum curiosus, tum à præstigiatura non alienus. At Pamphilus, is scilicet qui libros de herbis composuit, planè ex ijs quæ vel ipse scribit, præ se fert grãmaticum, indicat que se nec conspexisse herbas de quibus conscribit, nec vires earum expertum, sed ijs qui ante ipsum scripsere, fidem habuisse citra vllam explorationem. Sic sanè libros expleuit, annexo ad quãque herbam nominum aceruo: deinde etiam exponens, siqua ex homine ferebatur transformatio: tum epodas, seu incantationes, & libationes, atque thymiamata, quæ in colligendis illis adhibebantur, adscribens, nec non & alias eiusmodi præstigiaturas nugaces. At Anazarbensis Dioscorides quinque libris materiam omnem vtilem absoluit, non herbarum tantum, sed & arborum, & fructuum, & succorum, & liquorum: memorans insuper & metallica omnia, & partes animalium. Et mihi vtique videtur omnium perfectissimè tractatum de materia medicamentorum confecisse. Nam licet à maioribus eo, plurima de illis benè scripta extent, tamen à nemine omnium æque de omnibus, † nisi siquis Tanitrum prædicet Asclepiadis: } nam & huic cætera bene dicta esse probantur extra ratiocinationes quas super causis affert. Atque hæc H nimirum perlegere debet quisquis peritus medicamentorum materię euadere studet: ad hęc quoque quæ scripta reliquit Heraclides Tarentinus, & Crateuas, & Manteas. Verùm illi non similiter scripserunt, nec in vnum collegerunt omnia, ceu Dioscorides, qui de Materia quinque libris fecit titulum: verùm seorsum, verbi causa, de Præparatione aut probatione medicamentorum scripserunt, vt Heraclides Tarentinus: seorsum vero de Purgãtibus, aut propotismis, aut clysmis, vt fecit Manteas: separatim de Facile parabilibus remedijs, vti Apollonius: aut de Iis quæ secundum locos, vt Manteas. Porrò plerunque medicamentorum vsum veteres in curãdi tractatibus prodiderunt, vt & iuniorum medicorum propè omnes. Nam & ab Hippocrate dicta sunt multa, & ab Euriphonte, & Dieuche, & Diocle, & Plistonico, & Praxagora, & Herophilo. Nec est veterum medicorum quisquam, qui non aliquid plus minus'ue arti contulerit ad medicamentorum scientiam, id'que citra præstigiaturam aut mendacium, quæ postea inuexit Andreas. Itaque cui ocium suppetit legendis vtiliter de medicamentis scriptis libris, multos quidem habet, vt est dictum, antiquorum, sed nec paucos iuniorum, adusque Pamphilum & Archigenem. Quin & Rufus Ephesius cùm multa medicamenta in curandi libris conscripserit, tũ de herbis versibus hexametris

1ª. Apho. 1. Ex. ord. 2. b

† Legit'in antiquis græcis co. πλην εἰ τὰ νίγρου τίς ἐπαινοίη τοῦ ἀσκληπιαδείου i. nisi quis Nigri asclepiadei opa prędicet.

A metris quatuor libros composuit. Nec metus est defecturos libros vtiles, etiamsi in tota vita quis aliud nihil q̃ de medicamentis legere volet. Verùm abstinendum ab Andrea est, alijs'que similiter mendacibus: multo q; etiam magis fugiẽdus Pamphilus, qui ne per somnium quidem herbas vidit, quarum aggreditur figuras perscribere. Nã id genus hominum (quo modo assimilauit eos Heraclides Tarentinus) simillimum est præconibus, qui formam ac notas fugitiui mancipij, licet ipsi non viderint vnquam, præconio tñ publicant: notas enim ab alijs qui norunt accipiunt, & ceu cãtilenam eas proferunt: vt si forte is, quem præconio indicãt, propè adsisteret, agnoscere tamen non possent. Equidem non possem non accusare et illos quoque, qui primi herbarum formas scriptis docere sunt conati, cum melius existimẽ ab ipso preceptore oculis discere, ac non adsimilari ijs, qui ex libris prodeunt gubernatores: nã sic & verior & manifestior esset doctrina, non herbarum modò & fruticum arborum q;, sed & aliorum oĩum medicaminum. Verum enimuero si omnino libris est opus, quis adeo miser est, vt præteritis scriptis Dioscoridis, Nigri, Heraclidis, Crateuæ, & aliorum innumerorum, qui in arte ipsa consenuerunt, libros grammaticos, scribentis incãtationes, transformationes, & decanorum dęmoniorum q; herbas sacras perferat? Nam ꝙ hominibus istis præstigiatoribus vnicum fuerit studium, vt vulgus imperitum talia scribentes in sui admiratione
B verterent, vel ex ipsis Pãphili libris discere liceat, qui primã inter herbas conscripsit Abrotonon omnibus nobis cognitã: ac deinde Agnon siue Viticem, et ipsam admodum notã: inde Agrostin herbã, nec vulgo ignotã: mox Anchusam, quã nec ipsam quispiã ignorat: sicut nec Adiãton, quę illi deinceps scripta legitur: atq; in his vtiq; nihil, quod quidem sciã, superuacuũ scribit. Verũ postea herbæ meminit noĩe, vt ait, Aeti, hoc est Aquilæ, de qua fatetur Græcorũ nulli quicq̃ esse proditum, verum scriptã se repperisse in libello quopiã ex ijs qui inscribuntur Mercurio Ægyptio, cõtinente trigintasex sacras horoscoporum herbas. Quas clarum est esse oẽs nugas meras, atq; autoris ipsius figmẽta, similia Ophionicis Conchlacis: Nec enim prorsum quispiã extitit Conchlax: ad risum enim fictum nomen est, sicut pleraq; alia in libro eius conscripta: nec trigintasex herbæ illæ vltra nomen ipsum quicq; sunt, nec vlla ipsis res subiacet. Verùm Pãphilo, sicut & plerisq; alijs, ocium fortassis supererat inutiles fabulas libris intexere: At nos nunc quoq; tempus nos perdidisse arbitramur, qui prolixius eorum meminimus. Itaq; quæ vtilia sunt iam nunc ordiamur.

Abrotonon.

Al.2.t.2.c.6. fol.106.c

ABrotoni* herbæ nec speciem formã've scribere post tot tãtos q; viros oportet, nec particulares actiones, ceu illi factitarunt: quas si non definitè distinctè q;, saltem clarè significarunt: ve
C rùm & nos quoq; eas copiosius exponemus in opere de componendis pharmacis, simul q; de paratu facilibus: interim verò etiam in curandi methodi libris, nimirum vbi exposcet vsus. Verum quod ab initio propositum fuit, nempe vniuersales duntaxat medicamentorum omnium facultates inspicere, id quidem & in alijs cõsentaneum est, & nunc sanè ẽt faciendum: Dicendũ q; Abrotonon esse calidum & siccum facultate, in tertio ordine siue recessu post symmetra situm. Porrò ꝙ eiusmodi ordo vt ad temperatam naturam expenditur, sæpe antè diximus. Sed & inueniemus tẽperiẽ eius non minimè quidẽ & ex gustu ducta cõiectura, vtpotè cũ sit admodũ amarũ. Porrò saporẽ eiusmodi, cum terrenæ sit essentiæ, à largo calore extenuatum ostendimus: ita vt non instrenuè excalfaciat pariter & desiccet. Quinimmo & cũ distincta illa experientia, de qua suprà frequenter dictum est, diligenter explorassemus, ex eadem temperie medicamen hoc comperimus. Nam siue comam cum floribus (nã reliqua eius palea inutilis est) contusam vlceri puro illinas, mordax & iritans videbitur: siue eo in oleo macerato caput voles aut ventrem perfundere, admodum calfacere reperies. Quin &, si qui per circuitum rigoribus corripiuntur, eos ante inuasionem hoc voles confricare, minus vtiq; rigore concutientur: immo & sensus quidem protinus vbi admotum fuerit, ipsum calfacere percipit. Porrò ꝙ lumbricos interimat, par est, nimirum cum sit amarum, ac
D proinde vel antequã experiaris manifestum, si quidem memoria teneas quæ in horum commentariorum quarto de amari saporis natura prodidimus. Scies'que protinus, ꝙ & digerendi & incidendi quãdam vim habeat. Sed & ꝙ magis quã Absynthio id ipsi necessario insit, in promptu erit colligere, primum quidem ex gustu (paucissimæ siquidem acerbitatis particeps abrotonon est, non paucæ verò absynthium) deinde ex eo ꝙ inimicum quidem sit stomacho abrotonon, velut ẽt Seriphon: gratum verò et amicum absynthium. Siquidem de istis suprà ostensum est, ꝙ amarum ipsum per sę omnifariam infensum sit stomacho: austerum verò, aut acerbum, aut in summa adstringens, stomacho amicum. Porrò vbi qualitates hæ inuicem permistæ fuerint, quæ vehementior fuerit, ea vtiq; vicerit. Atq; hęc satis est in hoc tractatu nouisse. Monstrabitur autem in libris de ratione curandi, quo pacto quis optimè medicamento eiusmodi vti possit. Ac proinde quærendum haud etiam est, quam ob rem cum malo cydonio cocto illitum, aut pane, oculorum sanet phlegmonas: neq; quid cum farina hordeacea tritum ac coctum digerat phymata: neutrum siquidem horum, nec aliorum quiduis, huic proposito nobis tractatui proprium est: Sed qui empiricam profitentur doctrinam, ij in paratu facilibus medicamentis ea conscribunt: At qui ex ratione artem tractare volunt, ijs opus est methodo curandi: nam alioqui damnum magis quã vtilitatem ex tali consequantur narratione. Sanè Hippocrati, qui in Aphorismis scripsit, ‖ Dolores oculorum

*historia.

6ª.Aph.51.Ex. ord.49.c

lorum soluit meri potio, aut lauacrum, aut fomentatio, aut sanguinis missio, aut purgatio: nec adie E cit, quos nam dolores vini potio, quos lauacrum, quos fomentum, quos sanguinis missio, & quos purgatio: ignoscendum forsan quis arbitretur, tribus, vt arbitror, de causis. Siquidem aphoristicã faciebat doctrinam, in qua propter breuitatem & compẽdium pleraq; ita dici cõcessum est. Et oĩa quæ dolores soluunt enumerauit, tametsi non definijt, ad quem dolorem quod nã ex illis congrueret. Tum multis in locis aliorum librorum occasiones nobis præstitit, distinctiones in ijs quæ hoc pacto dicuntur inueniendi. At qui neq; in alijs libris de talibus scripsere distinctionibus, aut in enarratorio, et prolixo tractatu aphoristice tñ ac breuiter scribunt, aut insuper etiam ex multis vnũ tñ indicant, ij plus nos lædunt q̃ iuuant. Nam cùm sint multæ in ophthalmijs differentiæ, atque vna duntaxat ex eis prædictum poscat cataplasmata, aliæ verò omnes ab eo lædantur: si quis id ad oẽs sine discrimine adhibeat: multo plus lædet, q̃ iuuabit. Ad hunc itaq; modum non tantum de Abrotono, sed de alijs quoq; omnibus scribendum nobis est, eas quidẽ facultates quæ sunt in calefaciendo, frigefaciendo, humectãdo, siccandoq;, ijs quas sæpenumero memorauimus methodis, reperientibus: quę verò secundum totius substantię proprietatem perficiuntur, sola experientia. Et de his ostensum est q deleteriæ sint, & deleteriarum alexiteriæ & purgatoriæ. Nam has ex ratione inuenire est impossibile, præterq̃ q in quibusdam suspicionem duntaxat probabilem inuenire liceat, neq;.n.in omnibus, sicut hoc in superioribus monstratum fuit. At de facultatibus quę hoc pa F cto inueniuntur, separatim postea differemus, vbi videlicet prius singulatim per quodq; medicamentum de ijs quæ calefaciendo, frigefaciendo, humectando, siccandoq; agunt: tum de ijs quæ ad has consequuntur: narrationẽ absoluero. Porrò vbi vnum modo adiecero, finem faciã de Abrotono dicendi, nempè q summè suspiciendus ille Pamphilus, etiamsi hanc primam herbarum recensuit, ac forsan vt nullam deinceps aliam, tñ hanc saltem oculis suis conspicari voluerit: attamen vel maximè hallucinatur, existimans hanc herbam à Romanis appellari Sãtonicum. Differt enim ab abrotono santonicum, velut etiam Dioscorides exactissime scripsit in tertio de materia, & omnes id norunt tum medici tum rhodopolæ. Nam abrotoni duę sunt species, altera quam marem, altera quam fœminam nuncupant: quod ipsum definitum est tum apud Dioscoridem, tum apud ipsum Pamphilum, aliosq; innumeros. At aliud est ab eo Absynthium: cuius rursum tres statuendæ sunt species: quarum vnam eodem cum genere ipso nomine appellitant, cuiusmodi potissimũ est Ponticum: alterum, Sãtonicum: tertium, Seriphum. Si verò aliud placet appellare absynthium, aliud verò seriphum, aliud autem santonicum, nihil interest, quod ad pręsens certe attinet: nec enim nomen diuisuri venimus, sed studium nobis est ipsis de rebus. Porrò quoniã hæc tum specie seu for- G ma, tum gustu, tum facultatibus inter sese diuersa sunt, non obscurè vno, si ita lubet, omnia nomine nuncupes, verùm exactè vires eorum edoceas. Ac nos sanè sufficienter ipsas formas à Dioscoride explicatas esse, alijsq; non paucis, iam diximus: itaq; denuo eadem scribenda non sunt, quæ maioribus rectè sunt prodita. At siquid illi in facultatibus omisere indistinctum, cuius profecto gratia ad hanc nãrrationem venimus, ea nos adijcere tẽtabimus. Absynthium quidem dictis minus est calidum, nempè plurimam obtinens adstrictionem. Quod cùm sit, & minus quoq; tenuium q̃ illa partium, & vtiq; minori etiam quã illa ad eundem modum extenuandi facultate, attamen non minus desiccatorium est. At cæterorum Santonicum quidem à Sãtonia regione in qua nascitur, nomen sortitum proximam habet facultatem, seripho paulo imbecillius in excalfaciendo & extenuando desiccandoq;. Porrò ipsum Seriphon abrotono minus est calidum, verum calidius absynthio: stomacho impendio inimicum, nempè cum amaritate salsedinem quandam præ se ferens: sed & quandam, licet minimam, adstrictionem obtinet. Sic & abrotonon & santonicum admodum infesta sunt stomacho. Solum autem inter ea Absynthium, & maximè Ponticum, gratum est stomacho, quia plurimam adstrictionem continet. Abrotonum vero vstum, calidum siccũq; facultate est, magis etiã quã cucurbita sicca vsta, & anethi radix. Illa enim vlceribus humidis simul H & citra phlegmonem callo induratis conueniunt: ac proinde maximè vlceribus, quæ in pudẽdorum præputijs fiunt competere videtur. At cinis abrotoni vlceribus omnibus mordax est: ac idcirco cũ oleo tenui, cicino scilicet, aut raphanino, aut sicyonio, aut veteri, & maximè sabino, ad Alopecias accommodatur. Tum Barbam segnius tardiusq; enascẽtem cum aliquo dictorum oleorum elicit, sed nec minus illis lentiscino maceratum. Quippe pro eo q tenuium est partium, rarefaciẽdi vim obtinet, & mordax est, & calidum: quas vtique maximè eius facultates nouisse oportet, nec quicq̃ etiam particulare in hoc tractatu requirere.

* diexodico.

* διέξοδον est in antiquis.

Agnos, Vitex.

Agnos, aut Lygos, hoc est Vitex, plãta illa fruticosa, † calidus quidem est & siccus tertio ordine, verũ multùm tenuis substantiæ, tum gustu acris simul & adstringens, } ipsas quidem vitices ad medicinã habet inutiles: cęterum folia semenq; calida sicca que facultate sunt, substãtia verò tenui. Nã & vtentibus ita apparet, & gustãtibus acre simul & subadstringẽs percipitur tum folium, tum flos, tum fructus. Edendo tñ etiã fructus est: veruntamen perspicuo calfacit, & simul capiti dolorem parit. At si frigatur (nã & sic editur cum tragematis) minus caput tentat. Porrò flatus ventris discutit & cũ non frictus, & multo magis cũ frictus fuerit. Cohibet porrò impetus in venerẽ, tum

A. ibidẽ. c.45.

† In codi. quodam grꝺco antiquissimo, & in tralatione veteri, verba hæc non habent, iu dico autẽ esse glossema, epitomẽ verborũ Galeni ꝯtinẽs.

A tum frictionis expers, tum etiam ipsam expertus. Folia item flores'que ipsius fruticis id ipsum præstare possunt: itaque non tm̃ esa pota q; ad castitatem conferre creduntur, verùm etiam substrata. Hinc est ꝙ Athenis in Thesmophorijs, hoc est sacris Cereris, mulieres totũ sibi fruticem substernunt. Hinc illi quoque nomẽ inditum agni, hoc est casti. Ex quibus omnibus manifestum est, siquidem memoria teneamus quæ superioribus commentarijs sunt dicta, agnum calfacere, simul q; exiccare, tum omnium maximè flatus discutere. Porrò ꝙ tenuium sit partium, facultas eius indiciō est. Nam ꝙ caput tentat, non magis à multitudine vaporum ab eo prognatorum, q; à caliditate eius ac subtilitate partium, fieri rationabile est. Nam si flatuosum spiritum procreare posset, sanè & ventrem inflaret, & venerem stimularet, perinde vt eruca: verum cùm non tantùm non excitare, immo etiam reprimere queat, fuerit profectò secũdum rutæ maximè facultatem tum in excalfaciendo, tum in resiccando. Non tamen illi par est, nam vtroq; paulo est inferior: siquidẽ ruta tum magis est excalfactoria, tũ magis desiccatoria. Differt etiã qualitatis simul ac facultatis mistione. Nam agni semen ac germina modicam ferunt adstrictionẽ: at ruta vbi aruerit, exactè amara est & acris: vbi verò humida, subamara. Non tñ austeritas aut acerbitas illi inest: aut sicui videatur inesse, ea vtiq; omnino obscura, scio, videbitur, nec par ei quę est in agno. Quocirca et ad iecur,
B & lienem indurata, & obstructa, agni semen potius q; ruta cõpetit. Sed hæc ad curãdi iam methodum pertinent: quam qdẽ vt oĩno nõ attingam de medicamentorum pronuncians facultatibus, fieri nõ potest: verùm celeriter his omissis ad rẽ propositã reflectere, viri est vtiq; temperati. Magis q; etiam id in sequentibus medicamentis efficere conabor: hoc est, vbi ex quibusdã paucis euidentibus vniuersalem facultatem collegero, particulares postea actiones omittam. Nã in pręsens id nouisse sufficit, ꝙ Agnus calidus est & siccus facultate, idq;, non mediocriter, sed tertio excessu: tum admodum tenuium partium. Hæc qui norit, ac postea methodum curandi didicerit, ipsemet inueniet, quo pacto menses hinc cieat: quo pacto partes induratas digerat: quo pacto lassitudinẽ soluens, seu acopum, & excalfactorium ex eo vnguentum præparetur.

> *τεκμήριον. (margin)

> *Hic colligi potest errorẽ esse quòd in primo de facul. Alimẽ. ca. de Agno. & lib. 2. de cõpon. med. secũdum locos pag. 36. f. dicatur refrigerare. (margin)

Agrostis Gramen.

A. ibidẽ. c 306. & 707. {Graminis "Radix modicè frigida est, & sicca, mordacitatem quandam exiguã, & partium tenuitatem obtinens. At Herba ipsa primo quidem excessu refrigerat, in humiditate verò & siccitate moderata. Porrò Semen alibi quidem imbecillum est, in Parnaso verò desiccatorium, & tenuiũ partium, & subacerbum.} Gramen esculentam habet radicem, vbi mollis fuerit, dulcem quidẽ instar aquæ, sed acre quiddam exiguum & subacerbum obtinentem. Hæc herba planè aquea gu-
C stantibus est. Ex quibus apertum est radicem modicè esse tum frigidam, tum siccam, ac proinde cruenta vlcera glutinare. At ipsa herba illita non vehementer refrigerat, in medio constituta humiditatis & siccitatis. Porrò mordacitas & tenuitas quæ radici inest, exigua est quidem, sed interdum tamen lapide frangere assolet, siquis eam decoctam ebibat. At semen alterius quidem imbecillum est: eius verò quæ in Parnaso nascitur, vrinam ciet, & fluxus vẽtris & stomachi resiccat: vis enim eius est exiccatoria, tenuium partium, & subacerba.

> Nõ sunt in antiquissimo codice greco, nec in tralatiõe veteri, sed videntur esse summa q̃dam verborũ Galeni sequẽtium. (margin)

Anchusa.

A. l. 2. t. 2. c. 19. fol. 100. g {Anchusæ "quadruplex species est. Quarũ Onoclea quidem radicẽ habet admodum refrigerantem & desiccantẽ, tum adstringentem & subamaram, tum quæ sufficiat extenuãdis & extergendis humoribus biliosis, corporibus q; condensandis. Cæterùm folia habet imbecilliora quidẽ radice, adstringũt tñ & ipsa, & desiccãt. Porrò Lycopsos cognominata refrigerat & desiccat, magis q; eius radix, q; onoclea adstringit. At Onochelos calidior est, & magis medicata, nã plusculum habet & gustu ipso protinus acrimoniæ. Hac verò etiam calidior est reliqua & parua, quæ & amarior, & magis etiam medicata est.} Anchusæ nõ omnes easdem vires obtinent. Nam Onocleaquam vocant, radicem habet simul adstringentem & subamarã, corporibus condensandis & mo-
D dicè extenuãdis idoneã, tum abstergendis quoq;, & abluendis biliosis & salsis succis. Dictum enim suprà est, ꝙ qualitas acerba mista amaritudini ea pręstare queat. Sic sanè aurigini & lienosis & renum affectibus est vtilis. Sed & refrigerare idonea est: & sanè cum polẽta illita iuuat erysipelata. Et abstergit nõ modo epota, sed & foris imposita: proinde vitiligines & lepras sanat cũ aceto. Ac Radicis qdẽ hęc opera sunt, & operũ facultates quas diximus. At Folia ipsius herbę radice quidẽ sunt imbecilliora, non tñ aliena sunt à resiccatione, & adstrictione. Itaq; ẽt profluuium sanant pota cum vino. Et quæ Lycopsos nominatur, eodẽ modo erysipelatis congruit: & radicem habet, q̃ onoclea, magis adstringentem. At Onocheli & Alcibiadię cognominatę vis magis est medicata. Nam & gustu protinus maiorem habet acrimoniã: & eos, qui à viperis morsi sunt, admodum iuuat tum illita, tum suspensa, tum esa. Reliqua verò, nempe quarta, quæ parua est, & ferè nomine caret ex illis sola, alcibiadiæ quidem persimilis est, verùm & amarior, & magis medicaminosa: ac proinde ad latos lumbricos idonea, oxybaphi mensura cum hyssopo & nasturtio epota.

> Non sunt ĩ antiquissimo codi. gręco, nec in tralat. veteri. (margin)

Agarici Radix.

A. ibidẽ. c. 77. fol. 107. †Agarici Radix, "hoc est q̃ trunco innascitur, primo quidẽ gustu dulcis quodã modo, sed paulo pòst subamara apparet, & acrimoniæ quãdã speciẽ tẽporis spatio inducit, euiculæ q; adstrictionis. Est & consistẽtia laxa. Ex quibus oĩbus manifestũ est, siquidem q̃ in superioribus cõmentarijs di

> † Et hoc in loco ĩ Aldino codice greco hñr hęc verba. Agaricũ cõpositũ ẽ ex subã aerea & terrea, à caliditate tenuata: facultatẽ ẽt hẽt digerendi, calefaciendi, crassitudinẽ incidendi, & obstructiões iecoris liberandi. Quãquã nec ĩ cod. antiq; nec in tralatiõe veteri legantur. (margin)

cta sunt, meminerimus, quod medicamentum hoc compositum est ex substantia aeria & terrea à caliditate extenuata: porrò minimum habet essentiæ aqueæ. Hac ratione & digerendi vim, habet & crassitudinem incidendi, tum infarctus viscerum expurgandi. Proinde regio morbo laborantes sanat, eos vtiq; qui sic ab infarctu iecoris laborant. Iuuat & morbo comitiali obnoxios eadẽ facultate: tum rigores per circuitum recurrentes ex crassis aut viscosis humoribus natos sanat. Iuuat & morsos à bestijs frigore lædẽtibus, aut compunctos, tum foris in affecta parte impositum, tum intrò in corpus sumptum pondere drachmæ vnius cum vino diluto. Est & purgatorium. E

Ageratum.

Ageratum facultatem digerendi habet, & leuiter quadantenus phlegmone liberandi.

Adiantum.

Adiantum "in caliditate quidẽ & frigiditate symmetrũ est, verùm desiccat, & extenuat, & digerit. Etenim caput ex alopecia glabrum capillis cõuestit, & strumas & abscessus digerit, lapides q; frangit epotũ, & viscosorum crassorum q; è pectore pulmone q; excreationibus non mediocriter confert, & vẽtris profluuium sistit: non tñ vllam manifestam caliditatẽ affert, sicut nec frigiditatẽ. Verùm posuerit ipsum quispiam secũdum hanc oppositionem & temperiem in ordine medio. A.ibidẽ.c.100. fol.110.c.d

Aeizoon Semperuiuum. E

Aeizoon "vtrunq; tum maius, tum minus, desiccat quidem leuiter, quãdoquidem & mediocriter adstringit, omnis alterius vehementis qualitatis expers. Quare in eo plus cæteris abundat essentia aquea: ceterùm nõ mediocriter refrigerat. Est enim ex tertio ordine, & recessu refrigerãtium. Hinc etiam ad erysipelata, & herpetes, & phlegmonas à fluxione natas accommodatur. A.ibidẽ.c.607.

Aegilops Auena.

Ægilops digerendi vim possidet, id quod ex gustu patet: leuiter enim est acris. Verum & ex eo liquet, quod phlegmonas induratas & ægilopas sanat.

Aera Lolium.

Lolium desiccat & calfacit efficaciter, vt propinqua sit acribus, magis quàm iris: sed nõ est perinde vt illa tenuium partium, verum multum in hoc deficit. Secundum hoc ponat ipsam quispiam in principio tertij ordinis excalfacientium, extremo verò secundi exiccantium.

Aegyrus Populus Nigra.

Ægyri Flores calidi quidẽ sunt in primo recessu à tẽperatis: at in differẽtia, q̃ habẽt in siccãdo & humectãdo, paulũ qddã ad siccius deflexerũt: sed & subtiliorũ potius quàm crassiorũ sunt partiũ. Et Folia quoq; ipsius quodãmodo floribus similia sunt, nisi quod ad oĩa imbecilliora, minus q; efficacia. Sed et Resina eius, floribus similem facultatem obtinet, atq; etiam calidiorem. Porrò Semẽ tũ resina, tum floribus, & subtiliorum est partium, & exiccantius, non tamen admodum calidius. G

* In impressis legitur τρίτης i. tertio. in manuscriptis quos uiderim, πρώτης i. primo.

Acacia.

Acacia "& † plãta ipsa acerba est, et fructus, & succus: Qui lotus qdẽ & imbecillior, et minus mordax redditur, vtpote acrimoniã quãdã in lauatione deponẽs. Porrò si parti alicui sanę illinatũ, protinus eã & sicciorẽ & cõtractã efficiet, nullũ qdẽ caloris sensum inuehẽs, sed nec frigoris admodũ valentẽ. Vnde cõstat medicamẽ id esse frigidũ & terrosum, immista quadã ẽt essentia aquea. Et sanè cõiectura est nõ esse similare, verũ quasdã in sese dispsas habere partes tenues & calidas, q̃ in ipsa ablutione segregenẽ. Esto q; & hoc tertij ordinis exiccantiũ, & secũdi refrigerantiũ, vbi qdẽ elotum fuerit, illotũ verò primi. A.l.2.t.2.c.3. fol.99.b

† Al. folia ipsa acerba sunt.

Acalephe Vrtica.

Vrtica. Et "huius herbæ tum fructus, tum folia (nã hęc potissimũ sunt vsui) admodũ digerẽtis sunt facultatis, adeo vt & phymata et parotidas sanent. Sed & quiddã flatuosum obtinent, quo & venerẽ extimulãt, & maximè vbi cũ musto semen bibitur. Porrò quod nõ vehementer calfaciat, sed multũ tenuiũ sit partium, testimonio est crassorũ viscosorum q; humorum ex pectore pulmoneq; eductio, tũ quod partes quas contigerit pruriant. Porrò flatuosum eius, cuius esse particeps dicta est, dum concoquitur, nascitur: nõ enim actu flatuosa est, sed facultate. Vẽtrem autem modicè subducit ipsa duntaxat abstersione, ac veluti titillatione, non purgatione. Et gangrænosa, & cãcrosa, & in totũ quæ exiccari citra mordicationem postulant, ea conuenienter sanat, nimirum cũ subtilium partium sit, & temperaturæ siccæ: non tamen tantum habens caliditatis, vt iam mordicet. A.ibid.c.714. H

Acanthos Spina Vulgaris.

Acanthos. Alij quidem Melamphillum nominant, alij verò Pęderota. Folia quidẽ mediocriter digerentem facultatem obtinẽt: Ac Radix exiccatoria est, & leuiter incisoria, & tenuiũ partiũ.

Acanthion.

Acanthiũ. Radix huius & folia facultatis sunt tenuiũ partiũ, & excalfactoriæ, vt & ijs q cõuelluntur auxilientur.

Acantha Leuce Spina Alba.

Acãtha "Leuce. Hãc qdã Leucacanthon noĩant. Radix eius desiccatoria est, & modicè adstringens. Quamobrẽ & cœliacos & dysentericos iuuat, & sanguinis reiectiones cohibet, œdemata q; illitu contrahit: ac dentes dolentes iuuat, si decocto eius colluanẽ. Semen tenuiũ partiũ et calidę facultatis est. Itaq; potui dari ijs, qui cõuellunẽ conuenit. A.l.2.t.2.c.80. fol.108.d

* stomachicos.

Acantha Aegyptia.

Spina Ægyptia. "Quidã Arabicam vocãt. Similis autem est spinæ albæ nostrati, verum facultate A.ibid.c.615.

A tate validius adstringente pariter & desiccante. Itaque profluuium muliebre Radix eius iuuat, & alia, quibus auxilio est, quæ apud nos nascitur spina: sed efficacius tamen omnia adiuuat tum radix, tum fructus. Hic verò & columellæ prodest, & ijs quæ in sede inflata sunt: tum vlcera ad cicatricem ducit, mediocrem habens & non molestam adstrictionem.

Acorum.

A. l.2.t.2.c.45. fol.102.d

Acorum". Huius vtimur radice, quæ gustu acri est, & modicè amaro, odore q; non iniucundo. Itaque constat facultatis calidæ esse, & consistentiæ tenuium partium. Huic consentaneum est, vt vrinam moueat, & lienes induratos iuuet: tum ceratoidis crassitiem detergeat simul atque extenuet, sed ad hoc melior est ipsius succus. Omnino verò siccificum esse clarum est. Et sanè ordinis esto tertij in vtroque, in calfaciendo scilicet & desiccando.

Aconitum, siue Pardalianches.

A. ibidē.c.360. & 676.

Aconitum, "siue Pardalianches. Hoc septicę & deleterię facultatis est. Itaque in cibo potu q; fugiendum. Attamen ad putrefaciendum † quędam extra os & sedem aptum est. Herbæ autem Radix ad hæc est vtilis.

† *Cod. impressi habēt.* τινὰ τῶν ἐκ τοῦ σώματος ἢ καθ' ἕδραν. *Manuscripti & Aetius* τινὰ τῶν ἐκτὸς τοῦ σώματος ἢ καθ' ἕδραν. *quasdā externis corporis partibus & circa sedē. Paulus. Extrinsecus quidē in carnibus quæ putrefieri debēt ipso utēdum est.*

Aconitum, seu Lycoctonum.

B Aconitum seu, Licoctonum. Est & hoc similis alteri facultatis, sed peculiariter lupos interficit, sicut illud pardos.

Acte Sambucus. Et Ebulus.

A.ibidē.c.611.

Acte, "tum magna illa & arborea, tum herbacea, quā & Chamęacten Gręci vocāt {Latini hanc Ebulum, illam Sambucū} vtraq; potētiā habet tū desiccandi, tū conglutinādi, modice q; digerēdi.

Alimum.

Alimum. Hæc planta frutex est, plurimo in Cilicia præcipuè prouentu: vbi & Germina eius recentia esitant, & reponunt quoq; in posterum futura vsui. Semen pariter & Lac planta ipsa generat, est q; gustus salsi, & subadstringētis. Ex quibus omnibus palàm est ipsam esse dissimilarē. Maior aūt pars substātiæ eius calida est temperatè, cum humiditate inconfecta, & leuiter flatuosa.

Aloe.

A ibidē.c.64.

Aloe. Hæc "herba non admodum apud nos prouenit. Et quæ nascitur in magna Syria, aquosior est, & facultatis imbecillioris: attamen vsq; adeo desiccare potest, vt vulnera glutinet. At in regionibus calidioribus, qualis est Cœlosyria, & Arabia, multo est melior. Optima aūt indica, cuius liquor est id, quod ad nos importatur cognominatū Aloe, Medicamentū ad plurimas res propter C exiccationē mordicationis expertē vtile. Est aūt non simplicis naturæ, sed, vt testatur gustus, adstringit simul & amara est: adstringit quidem modicè, sed fortiter amara est. Subducit & vētrem, vtputa ex numero medicamentorū, quæ Græci ab excernēdo stercore vocāt Εκκοπρωτικά. Itaq; ex dictis patet (siquidem memoria tenemus quæ in quarto libro sunt demonstrata) φ tertij sit ordinis exiccantium: calfacientium aūt aut primi intēsi, aut secundi remissi. Sed & ipsius facultatis misturā attestanť particularia eius opera. Nam & gratū stomacho medicamē est, vt si quid aliud: & sinus glutinat. Sanat & vlcera quæ ægrè ad cicatricē duci possunt, & maximè quæ in ano sunt & pudēdo. Iuuat & eorū phlegmonas aqua subacta, & vulnera eundē ad modum glutinat. Congruit similiter vtenti & ad phlegmonas in ore, ac naribus, & oculis. In summa, repellere & digerere simul potest, cum hoc vt paulū extergeat, quantū videlicet vlceribus puris non sit molestum.

Alysson.

A.l.2.t.2.c.26. fol.101.c

Alysson. Nuncupata "est hęc herba Alysson, quod mirificè iuuet morsos à cane rabido. Sed & rabiēti quoq; data sola sępe in totum sanauit: atq; hoc ex totius substantiæ similitudine efficit. Dictū q; prius est talem facultatē ex sola percipi experiētia, et planè nulla cōstare methodo. Quòd si quis ad multa experiatur, cognoscet facultatem habere mediocriter siccificam, & digerētem, cum D hoc vt abstersorium non nihil etiam obtineat. Hac ratione & vitiliginem & ephelin expurgat.

Alsine Auricula Muris.

A.l.2.t.2. c. 18. fol.100.f

Alsine, aut Myosota. Similem "hæc facultatem Helxinæ obtinet, nempe refrigerantem & humectātem: Est enim essentiæ aqueę, frigidę: quare & citra adstrictionem refrigerat. Quocirca ad feruentes phlegmonas & mediocria erysipelata competit.

Amaracon Maiorana.

A.bidē. c. 466.

Amaracon "excalfacit non instrenuè, non valde autem desiccat, sed in caliditate quidem tertij est ordinis, in siccitate verò secundi.

Ambrosia.

Ambrosia illita vim habet adstringentem, ac repellentem.

Ami.

A.ibidē.c.60.

Ami. Herbæ "quam vocāt Ami, Semen maximè est vtile. Facultatis est excalfactoriæ, & desiccatoriæ, tenuium q; partium. Sed & gustu subamarum est, & acre. Et clarum est, quòd & digerat, & vrinam moueat. Fuerit autem in calfaciendo resiccando φ ex ordine tertio intenso.

Amarantum.

Amarantum facultātis est incidentis & extenuantis. Coma igitur eius menses cum vino pota

educit. Sed & grumos sanguinis liquare creditur, non solum in ventre, sed & in vesica: sed tūc potius cum mulso bibenda. Et omnes simpliciter fluxiones pota desiccat, stomacho infesta. E

Amorge Amurca.

Amurca "terrestris est substantiæ, calidæ, non tamen tm̄ possidet caliditatis vt palàm mordicet. Quòd si coquatur quoq;, multo etiam magis crassarum partiū & sicca redditur. Et fuerit sanè ex secundo ordine excalfacientium, & siccātium intenso quodā modo magis. Sic et vlcera corporum temperatura siccorum curat: quæ verò in alijs omnibus sunt, exasperat. Siquidem contendit perinde vt resina, & pix sicca, & bitumen: Quæ & ipsa in corporibus admodum duris, quæ vulnus habent aut sinum, glutinatoria sunt: alia verò omnia contendunt atq; irritant. A.ibi.c.277.

Ampeloprason.

"Ampeloprason. Si inter alliū & prason hoc est porrū, mediū quiddam concipias, facultatem ampeloprasi inueneris. Est enim agreste, vt sic dicā, porrū: quāobrem & acrius eo & siccius est, sicut agrestia omnia reliqua hortēsibus, ac proinde stomacho q̄ illud nocētius. Sed & crassos & lentos humores potētius incidit: valētius q; infarcta organa obstructiōe liberat. Hac quoq; rōne vrinas, & mēstrua sępe ꝓuocauit, vbi à crassis et lētis retinebant humoribus. Adeo vero est calidū, vt illitū cataplasmatis mō, exulceret. Dictū ē aūt retro, ꝙ q̄ eū i modū sūt calida, extremi sint ordinis. A.ibi.c.540. F

Ampelos Agria Vitis Agrestis.

Vitis Agrestis Racemi extergēdi vim hn̄t, vt ephelis, & neuos, & id genus omnia in extima cute existentia curare possint. Sed & adstrictionem quandā extrema germina { ἀκρέμονας Græci vocant } obtinent, quæ & sale condiri assolent.

Ampelos Hemeros Vitis Satiua & culta.

Vitis "Cultæ adsimilis facultas est agresti, sed ad omnia imbecillior. A.ibi.c.723.

Ampelos Leuce Vitis Alba.

Ampeli "Leuces, quam & Bryoniam & Psilothrum vocāt, prima quidem Germina ab oībus pro more edi vere solent, vtpote edulium stomacho propter adstrictionem acceptum. Sed & subamarā & modicè acrē adstrictionē possident: quare & vrinā modicè ciēt. At Radix & abstergētem, & desiccantē, et tenuiū partium vim habet, et moderatè calidam. Quamobrē & lienes induratos liquat tū epota, tum foris cū ficubus imposita: & psoram & lepram sanat. Porrò Fructus eius, racemi speciem præferens, ijs qui coria depsant, est vtilis. A.ibi.c.262.

Ampelos Melæna Vitis Nigra.

Vitis "nigra. Vocatur autem hæc propriè Bryonia: supradictæ tamen ad omnia similis, nisi quòd imbecillior. G A.ibi.c.263.

Amygdala.

Amygdala, "quę quidē palàm Amara sunt, omnino extenuandi vim possidēt, quod & qualitas ipsa indicat, & experientia cōprobat. Ac de amara quidem qualitate in quarto horū cōmentariorum proditum est. Cæterū duo experiētiæ exēpla proponi satis est, vnde vim eorū possis discere. Siquidem ephelin expurgāt, et excreationibus ex pectore pulmone q; crassorum lentorum q; humorum impendio conferunt. Porrò hęc ostensa sunt genere quidē attenuantis, specie verò extergentis esse facultatis. Quin & ꝙ per accidens facultatē item habeant ab obstructione liberandi, & ipsum suprà demonstratum est. Sed & experientia monstrat. Nā in iecore crassorū viscosorum q; humorū in extremis vasis impactorū obstructiones, abūdè expurgant expediunt q;. Quin & laterū dolores ab huiusmodi causa natos, & lienis, & coli, & renum sanant. Porrò & ipsa Arbor tota similē sortita vim est. Nā huius Radices coctę atq; illitæ ephelis purgant. Quotquot verò sunt amygdala Dulcia, & ipsa leuiculā amaritudinē possidēt, quę tn̄ dulcedīe superāte occultat: cęterū id tēporis spatio clarum fit. Demonstratū autem retro est qualitatē dulcem moderatè esse calidā. A.l.2.t.2.c.57. fol.104.g

Ammoniacum. H

Ammoniacum, "opos siue liquor est ferulę cuiusdā. Hoc habet emolliendi facultatē intensam, adeo vt & articulorū tophos dissoluat, & lienes induratos sanet, & chœradas per halitū digerat. A.l.2.t.2.c.8. fol.99.f.g

Amomum.

Amomum "Acoro similem facultatem obtinet, nisi quòd acorū siccius sit, maiore autem quadantenus concoquendi facultate amomum. A.ibi.c.51.fol.103.e

Anagallis.

Anagallis "vtraq;, tum ea quæ cœruleum habet florem, tum ea quæ purpureum, admodum extergentis sunt facultatis. Habent verò non nihil etiam caloris, & quandam trahendi facultatem, adeo vt & infixa corpori extrahant. Succus earū ex naribus purgat eadē de causa. In summa autē desiccandi vim habent citra mordicationē. Quamobrē & vulnera glutinant, & putrida adiuuant. A.ibi.c.32.

Anagyrus.

Anagyrus frutex est grauiter olens, acris, & digerentis, excalfaciētis q; facultatis. Sed Folia etiānum virentia, cùm propter humiditatis admistionem minus sint acria, idcirco tumētia reprimūt: at resiccata incidentis sunt exiccantis q; valenter facultatis. Similem ferè facultatem habet Radicis eius cortex. Semen autem magis subtilium est partium. Sed & vomitum prouocat.

Androsæmum.

A

Androsæmum.

Androsæmum planta fruticosa, natura duplex: Vnum enim Ascyron & Ascyroides nũcupatum est, species hyperici: Alterum vero à quibusdam Dionysias appellat. Est aũt Fructus eorũ purgatorius: Foliorum verò facultas modicè extergẽs & desiccans, vt & ambusta curare crẽdantur. Cęterùm in vino austero decocta vinum ipsum vulnerum grãdium glutinatorium efficiũt.

Androsace.

Androsace, amara & acris herba. Potest autem resiccata ebibita q̃ʒ tum ipsa, tum fructus eius, magnopere vrinam prouocare: & nimirum etiam digerere, & desiccare.

Andrachne Portulaca.

A.ibidẽ.c.534. Andrachne "frigida & aquea temperie est, paucæ particeps austeritatis. Proinde fluxiones repellit, & maximè biliosas & calidas: cum eo ꝙ eas mutet, & in qualitate alteret magnopere refrigerans. Et fuerit sanè in refrigerandi quidem facultate tertij excessus à temperatis ac medijs, in humectandi verò secundi. Hac ratione & æstuantes, vt si quid aliud, adiuuat tum ventris osculo imposita, tum totis hypochondrijs, maximè in febribus hecticis. Præterea dentium stuporem sanat, nempe quæ ab acidorũ succorũ contactu asperè exiccata fuerant leniens atq; replens, vtpote cùm B viscosam habeat humiditatem. Similiter vero & Succus eius. Itaq; nõ foris modò impositus, sed epotus quoq; refrigerat. Hoc sanè & toti Herbæ comesæ accidit. Quoniam aũt subastringit, vtiliter dysentericis editur, & muliebri profluuio, & sanguinis reiectionibus. Sed ad hęc quidem multo est, quàm herba, succus ipsius efficacior.

Anemone.

A.ibi.c.655. Anemonæ "oẽs, acres, & extrahẽdi, & attrahẽdi, & ora vasorũ referãdi, facultatẽ obtinẽt. Itaq; Radix cõmãsa pituitã euocat. Et Succus ex naribus purgat, & oculorũ cicatrices extenuat. Insup sordida vlcerũ anemonæ expurgãt, & lepras detrahunt, menses q̃ʒ appositæ eliciũt, & lac trahunt. *Al. extergendi.

Anethum.

A.ibi.c.69. Anethum "adeo excalfacit, vt habendũ sit aut secundi ordinis intensi, aut tertij remissi: exiccantium verò ordinis est secũdi incipientis, aut primi finientis. Itaq; meritò in oleo decoctũ digerit, dolorem sedat, somnum conciliat, & crudos & incoctos tumores concoquit. Fit enim ex eo oleũ, cuius propinqua sit temperies pus mouentibus, & cõcoquentibus vocatis medicamẽtis, nisi quatenus paulo illis tum calidius, tũ subtilius est, ac proinde digerens. Vstũ aũt tertij ordinis tũ excalfacientium, tũ desiccãtiũ fit. Et proinde vlceribus nimis humidis mollibus q̃ʒ insperſum prodest, C potissimum ijs quę in pudendis consistunt: at quæ in præputio sunt inueterata, ea probè cicatrice includit. Cęterùm Viride adhuc & ſicculentũ humidius est scilicet, & minus calidũ. Itaq; magis concoquit, & somnũ conciliat magis, ꝙ siccum, sed minus digerit. Idcirco mihi videntur veteres coronis ex eo plexis vti solere in symposijs.

Anthillis.

A.ibi.c.744. Anthillis "duplex est, sed vtraq; modicè desiccat, vt & vlcera glutinet. Cæterùm altera, ea scilicet quæ chamæpityi adsimilis est, quadantenus subtiliorum est partium ꝙ altera, adeo vt & comitialibus competat. Quin & ipsa magis ꝙ altera extergere potest.

Anthemis, aut Chamæmelum.

A.ibidẽ.c.112. fol.112.b Anthemis, aut Chamæmelum. Dictum "quidem in tertio libro copiosius est de hac herba: dicetur q̃ʒ nunc summatim, ꝙ calfacit & desiccat in primo ordine. Est & tenuium partium, ac proinde digerendi, laxandi, & rarefaciendi vim obtinet.

Anisum.

A.l.2.t.2.c.1. fol.98.f Anisi "Semen maximè vtile est, acre & subamarum, vt propè ad vrentium accedat caliditatem. Est aũt in siccãdo tertij ordinis, sicut & in calfaciendo. Proinde & vrinã ciet, & digerit, & inflationes ventris reprimit.

Antirhinum.

D Antirhinum aut Anarhinum fructum habet vituli naribus simile, ad sanationes inutile. Ipsum autem adsimilis est cum bubonio facultatis, sed multò minoris. Itaq; ex illo de hoc conijcito.

Aparine.

Aparine, quidam Philanthropon, alij Omphacocarpum cognominãt, modicè extergit, & desiccat, habet q̃ʒ non nihil subtilium partium.

Apios Pyrus.

A.ibi.c.541. Pyri "Folia pariter ac Turiones austera sũt: Fructus dulcedinis etiã q̃dda obtinet aqueę. Ex q̃bus clara quoq; tẽperies est, inęqualis ẽm partes: nam pars vna terrea est, alia aquea, †cęterũ vtraq; frigida: tum alia tẽperata. Proinde esu pyra stomacho grata sũt, & sitim ꝓhibẽt. Illita aũt desiccãt, & modicè refrigerãt. Nã ego ijs illitis vulnus glutinasse me memini, cũ aliud ad manũ esset nihil.

†Græce ϰὴ καθ' ἑκάτερον τὸ μέντοι ψυχρὸν, τὸ δ' εὔκρατον, i. & secũdum vtrãq;, altera q̃dẽ frigida, altera vero temperata. Antiqua trala. Sed si tu vis dicere per alium modũ, dices ꝙ q̃dã illarũ sunt frigidæ, & quędã sũt ęqualis cõplexionis. Videtur. n. legisse ϰὴ καθ' ἕτερον τρόπον

Achrades Pyra Syluestria.

Achrades vocatæ, magis quàm pyra reliqua, adstringunt, & desiccant. Et proinde sanè maiora vulnera glutinant, fluxus'que repellunt.

Apocynum, aut Cynocrambe.

Apocynum, aut Cynocrambe. Vocant autem quidam eam Cynomorum, quandoquidem canes celerrimè interimit, sicut Lycoctonon lupos. Est autem hominibus venenum, herba mul-

tum grauiter olens. Proinde omnino calida est non instrenuè, non tamen proportione desiccat. E
Itaq; illita admodum digerentis est facultatis.

Argemone.

Argemone. Et huius herbæ facultas abstersoria est, & digerens.

Arisarum.

Arisarum multo minus est Aro. Radicem habet oliuæ magnitudine, sed multo est ipsa acrius.

Aristolochia.

Aristolochię "Radix multo est ad medicationes vtilissima, amara & subacris. Sed ex illis oīum subtilissima est Rotūda, & ad oīa efficacior. Aliarū verò duarū quæ Clematitis appellat̄, fragrantior est: itaq; ea ad vnguēta vtunt̄ vnguētarij: sed ad sanationes infirmior. At Lōga minus quidē tenuitatis partiū obtinet q̄ rotunda, sed nec ipsa inefficax est, verùm abstergendi atq; excalfaciēdi potentiā possidet, minus quidem q̄ rotunda abstergens ac digerens, sed non minus calfaciens, immo forsan plus quoq;. Itaq; in quibus vsus est modicę abstersionis, commodior est longa, puta in vlceribus carne explēdis, & fomentationibus vteri: At in quibus crassum humorem validius extenuare oportet, illic vsus est rotundæ. Proinde dolores ab infarctu aut crassitie crudorum spirituum natos magis curat rotūda, & spicula extrahit, et putredines sanat, & sordida vlcera repurgat, F dentes & gingiuas candidas efficit. Auxilio est & asthmaticis, singultientibus, comitialibus, podagricis, si cum aqua bibatur. Tum ruptis & cōuulsis, vt si quod aliud medicamētum, idoneū est. A.l.2.t.2.c.49. fol.102.b.c

Arceuthus Iuniperus.

Iuniperus "calida & sicca vtrinq; tertij ordinis. At Fructus similiter quidem calidus est, sed nō similiter siccat, verùm in hoc primi fuerit ordinis. A.ibi.c.759.

Arctium Lappa Minor.

Arctium illud, quod thapso verbasco est simile, radice tenera, candida, dulci, caule oblongo & molli, semine cymino simili, facultatis est admodum tenuium partium, & ob id exiccantis extergētis'que, tamen modicè. Quamobrem Radix ac Semen eius cocta cum vino quadātenus dolores dentium mitigant. Porrò ambusta, & chymethla idest perniones, non horum modò decoctū perfusum, sed & caules teneriores sanare possunt. *Arctium aliud, Lappa maior, Bardana.* Alterum verò Arctium, quod Prosopitida, & Prosopion i. personatium, vocant, cuius q; folia cucurbitę simillima sunt, nisi quatenus tum maiora tum duriora, digerit simul & desiccat, sed & adstringit non nihil. Quamobrem folia eius veteribus vlceribus mederi possunt.

Arnoglossum Plantago. G

Arnoglossum." Mistæ & hoc est temperaturæ: habet enim quiddam aqueum frigidum: habet verò & austerum quiddā, id quod terreum est, siccum frigidum. Itaq; refrigerat simul & desiccat, & in vtroq; secundi excessus à medijs est. Porrò medicamenta, quæ cum hoc q; refrigerant, vnà etiam adstringunt, ea & ad vlcera rebellia omnia, & ad fluxiones, & putredines cōueniunt, ac proinde & ad dysenterias. Nam & sanguinis profluuia sistunt, & siquid aduratur refrigerāt. Tum sinus quoq; glutināt, & alia vlcera recētia simul & vetera. In oībus ferè id genus medicamentis primas tenet, aut certè nulli secundum est, Arnoglossum, id q; temperaturæ symmetria & conuenientia. Nam siccitatem obtinet morsus expertem, & frigiditatem, quę nō dum obstupefaciat. Et Fructus & Radix similis sunt facultatis, nisi q; tum siccioris, tum minus frigidæ. Sed fructus quidem subtiliorum est partium, radices autem crassiorum partium. Et ipsa herbę Folia exiccata subtiliorum sunt partium & minus frigidæ facultatis, nempe difflato ex eis ac digesto excremento aqueo. A.ibi.c.429.

Hac ratione & radicibus vtuntur ad dentium dolores tum mandentes, tum collutionibus incoquentes, Pręterea ad iocinoris & renum obstructiones non has tantùm adhibent, sed folia quoq;, & multo magis fructus. Hæc enim omnia quandam in se abstergendi facultatem obtinēt: quam & in herba viridi inesse satis conijci potest, verùm ab humiditatis copia deuinci. H

Arum.

Aron. Terrena "& ipsum essentia constat, calida. Proinde extergendi vim possidet, verùm nō valentem, sicut Dracontium. Est itaq; in exiccando & excalfaciendo primi ordinis. Radices eius maximè sunt vtiles: siquidem comesæ crassitiem humorum mediocriter incidunt, adeo vt & excreationibus ex pectore idoneæ sint: sed magis tamen aptum est Dracontium. A.ibi.c.432.

Artemisia.

Artemisia." Duplex quidē est herba Artemisia, sed vtraq; excalfacit, & modicè desiccat: & sint, quod ad calfactionem attinet, excessus secundi: quod verò ad resiccationem, aut primi intensi, aut secundi incipientis. Sunt autem & modicè tenuium partium. Itaq; ad renum calculos mediocriter commodæ sunt, & ad fomentationes vteri. A.ibi.c.83.

Asarum.

Asaron. Huius "herbæ Radices vtiles sunt, facultate similes radicibus acori, intensiores tamē. Itaq; ex ijs quæ de illis prodita sunt, hic facienda coniectura. A.l.2.t.2.c.4. fol.99.c.

Asclepias.

Asclepias. In tertio Dioscorides de hac herba cōscripsit: At nos eius non dū periculū fecimus.

Aspalathos.

A

Aspalathos.

A.ibi.c.206. Aspalathus "gustu quidem acris simul & adstringens est: facultate verò ex dissimilaribus constat, nempe partibus suis acribus excalfaciens, partibus verò alijs, austeris scilicet, refrigerãs. Itaq; vtriusq; ratione desiccat & refrigerat: Et proinde ad putredines & fluxiones est vtilis.

Asparagus.

A.ibi.c.603. Asparagus "Petręus, aut Myacanthinus abstergendi vim habet, id q; citra manifestam aut caliditatem aut frigiditatem. Hinc renes ac iecur infarctu liberat, & maxime herbæ ipsius radices & semen. Quin & dentium dolores sanat siccitatis nomine citra calefactionem, quam vel maximè dentes requirunt. Porrò Athenienses per ph dicunt Aspharagus.

Asplenum.

A.ibi.c.630. Asplenum "tenuium quidem partium, non tamen calida est herba. Hac vtique ratione & lapides frangit, & lienes liquat.

Astragalos.

Astragalos fruticellus est exiguus, Radices habẽs adstrictorias. Quamobrem ẽt ex numero est non instrenuè exiccantium. Nã vlcera vetera ad cicatricẽ ducit, & aluum fluxu tentatam sistit, si-

B quis in vino decoctam radicem bibat. Plurimus huius fruticis prouentus est in Pheneo Arcadiæ.

Aster Atticus.

A.ibi.c.337. Aster "Atticus. Alij Bubonium vocant, non ob id tantùm, ꝙ illitũ, sed etiam ꝙ suspensum, bubones sanare creditur: habet quiddam etiam digerẽs: habet verò nõ minimè & refrigerans quiddam ac reprimens, vt mistæ sit potentiæ, vti rosa: verùm id non adstringit.

Astaphis Vua.

A.ibi.c.726. Astaphis, "Culta quidem, concoquendi, adstringendi, & leuiter digerendi facultatem possidet. At Agrestis vehemẽter acrẽ obtinet, adeo vt ex capite purget {quod ἀποφλεγματίζειν Greci dicunt} abstergat q; valenter. Itaq; ad psoram accomoda est. Sed & vrendi vim habet.

Asphodelus.

A.ibi.c.73.d Asphodelus ". Et huius Radix vtilis est, sicut Ari, Asari, & Dracõtij, nempe extergẽtis & digerentis facultatis. Vstæ autem Cinis calidior, & exiccantior, subtilior q; ac digerere potentior efficitur: Ac proinde & alopecias sanat.

Atractylis.

A.ibi.c.159. Atractylis, aut Cnicus agrestis. Hæc planta ex spinarum est genere. Facultatem habet desic-

C candi, & modicè digerendi. *calidam.

Atraphaxys Atriplex.

A.ibi.c.149. Atriplex "humida & frigida tẽperie est, humida quidem secundi ordinis à medijs, frigida verò primi: quam vtiq; tepidam esse caliditatem posuimus, cuiusmodi rosis inest: nõ tamen adstrictionis est particeps, sed aquea est, & minimũ terrena, quẽadmodũ malua. Quin & ventrẽ celeriter permeat, vt illa, ob lubricitatem. Porrò paulùlum omnino eius est, quod digerendi obtinet potentiã.

Hortenses aũt atriplex & malua, ꝙ̃ agrestes, tũ humidiores sunt, tũ frigidiores. Proinde phlegmonis & phygethlis incipientibus, gliscentibus q; & emollibus etiamnũ, ac velut feruẽtibus hortenses: vigentibus aũt, & declinantibus, ac indurescentibus commodiores sunt agrestes. Semen eius abstergendi vim habet. Itaq; ad auriginem ex pituitæ infarctu prognatam vtilis est. *Al. Iecoris.

Aphace.

Aphace vim habet adstringẽdi, sicut & ipsa lenticula {φακον Graeci vocãt.} Sed & simil'r vt lẽticulæ edi solet, cæterùm ægrius q̃ illæ concoquitur. Valẽtius aũt desiccat, & moderati caloris est.

Absynthium.

A.l.2. t.2. c.2. fol.98.g Absynthium "adstrictoriam, & amaram, & acrem simul qualitates possidet: excalfaciẽs pariter

D & extergens, & roborans, & desiccans. Proinde biliosos vẽtris humores per egestionem infernã propellit, ac per vrinas euacuat. Magis autẽ quod in venis est biliosum, per vrinas expurgat. Ob hæc contentam in ventre pituitam nihil adiuuat sumptum: sic sanè si in thorace aut pulmone cõtineatur: nam adstringens in eo facultas, ꝙ̃ amara, valentior est. Porrò ꝙ insit quoq; acrimonia, idcirco maiori portione calidum est ꝙ̃ frigidum. At si opus est vniuersaliter comprehẽsam eius temperiem secundum primas circunscribere facultates (etsi anomœomeres & dissimilare sit) calidum ipsum dixerim primi excessus, siccũ tertij. Succus autẽ eius longè ꝙ̃ herba ipsa calidior est.

BALANOS MYREPSICA GLANS VNGVENTARIA

A. ibidẽ. c. 79. fol.108.c Balanus "myrepsica, hoc est Glans vnguentaria, adfert ex Barbarica regione. Vtunt vnguentarij carnis eius succo, qui facultate calidus est. Reliquiæ aũt, vnde expressus est succus, terrestres scilicet & duræ, vincẽtem habent qualitatem amaram. Sed & admista est quædam adstrictio. Proinde extergentem simul & incidentem, contrahentem'que, & stipantem effectum possident.

Itaq; ad ionthos, lẽtes, ephelin, & pruritũ, deinde & ad psoram, & leprã conueniũt. Verũ enim uero & lienes liquãt iecurq; indurescentia. Quòd siquis carnem eius drachmę pondere cum melicrato bibat, medicamen experietur vomitorium. Sæpe etiam per infernam aluũ largiter subducit. Itaq; cùm hoc medicamento vtimur ad viscerum expurgationem, & maximè iocinoris lienisq;,

ex oxycrato ipsum exhibere cōsueuimus. Gaudet vero vel maxime alioqui aceto ad actiones extrinsecas. Adeo enim efficax efficitur, vt & psoras, & lepras extergeat: & multò etiam magis quę his sunt minora, lentes, vitiliginem, ionthos, ephelin, exanthemata, achoras: tum vlcerosa, & quę crassi sunt succi omnia. Sed & cicatricibus decorem affert. Porrò, quòd cùm illinenda est lieni, præstet admistam esse farinarũ quampiam exiccantium, cuiusmodi est erui ac lolij farina, id iam potius ad cōponendorum medicaminum tractationē, haudquaq; ad præsens institutum pertinet: sed & in paratu facilibus ipsum dicetur. Verùm in præsens sufficit abstergentē & incidentē cum adstrictione quapiam propositi medicaminis dixisse facultatē, ac sic ad aliud transgredi. Cortex tñ eius admodum adstringit. Itaq; & hunc quoq; possis, vbi validæ vsus est adstrictionis, accommodare.

Balsamum.

Balsamum "desiccat & excalfacit secundo excessu. Est autem & tenuium partium, adeo vt odoratum sit. Sed Liquor eius subtiliorum etiam partium est quàm ipsa planta, non tamen adeo calidus, vt quidam existimāt, tenuitate partium falsi. Porrò Fructus eius persimilis genere facultatis est, cæterum longè in subtilitate partium inferior. A.l.2.t.2.c.81. fol.108.e

Balaustium.

Balaustium "flos est agrestis punicę, sicut domesticarum Cytinus. Valenter gustum adstringit. F A.ibidē.c 109. fol. 110. h Et sanè desiccantis & refrigerātis facultatis est, & nimirum etiam crassę essentię, si quidem memores sumus eorum quę in quarto horum commentariorum sunt prodita: vbi ostēdimus omne adstringens, terrestre esse frigidũ. Aliarum autem qualitatum nullius præ se fert indicium. Proinde ipsum quis censeat strenuè & exiccare & refrigerare. Siquidem non perperam in quarto horum voluminum terreis frigidis corporibus adstringentem inesse qualitatem demōstratum est. Sanè vero & euentus ipse comprobat. Nam si intertriginibus et alijs vlceribus ipsum illinas, celerrimè illa videbis cicatricem contrahere. Hoc sanè nomine & ad sanguinem reijcientes, & ad dysenteriam, tum ad ventris vteri q; profluuia, non est quispiam medicorum, qui curandi tractatus cōscripsere, qui hoc non vtatur medicamento.

Batus Rubus.

Rubi "Folia, germina, flos, fructus, & radix qualitate adstringente participāt, ea q; nō obscura. A.ibi. c. 572. Sed hoc inter se differunt, quòd folia ac præcipue mollia & recens nata plurimum in se habeant substantiæ aqueę, paucum verò adstrictionis: eadem ratione & germina. Itaq; si mandātur, aphthas & alia oris vlcera sanant. Quin & alia vulnera glutinare valent: est enim eorum temperies & ex terrea frigida essentia, & aquea tepida. At Fructus, si quidem maturus fuerit, non parum habet G succi calidi temperati, qui dulcis est, vti mōstrauimus: Itaq; ob hoc & ob modicam adstrictionem esui non insuauis est. At immaturus à frigida substantia terrea vincitur, ac proinde acerbus est & valde exiccatorius. Et sanè vterq; siccatus recōditur validius quàm recens desiccans. Sed & Flos eandem vim fructui immaturo possidet. Vtraq; ad dysenterias, & ventris profluuium, & atonias i. imbecillitates, & sanguinis expuitionem idonea remedia. Porrò Radix pręter adstrictionem, nō paucam habet substantiam in sese tenuem, per quam & lapides renum comminuit.

Batrachium.

Batrachium quatuor habet speciatim differētias. Omnia verò vehementer acrem qualitatem possident, adeo vt cum dolore exulcerent. Hac ratione, si moderatè vtare, psoras & lepras excoriant, & vngues diuellunt: tum leprosis stigmata digerunt, & acrochordonas & myrmecias detrahunt. Quin & alopecias iuuant pauco tempore admota: nam si diutius inhæreant, non excoriatur solum ipsa cutis, sed & in crustam vritur. Atq; hæc omnia caulis & foliorum sunt opera, si imponas virentia. Porrò Radix arefacta sternutationē prouocat, similiter alijs omnibus, quę valēter desiccant. Sed & dentes dolentes iuuat, vt & frangat eos, valenti scilicet exiccatione. Et vt semel dicam, calida & sicca valde est tum radix, tum vniuersa adeo herba. H

Bdellium.

Bdellium, "quod Scythicum nominant, quod sanè & atrius est, & resinosum magis, emolliētis admodum & efficacis virtutis est. At alterum, nempe Arabicum, quod dilucidius est, magis desiccat quàm emollientia. Igitur recens & humidum est, & contusum facile mollescit, ad omnia ad quæ scythicum, idoneum: At quod antiquius est, & admodum gustu amarum, & acre, & siccum, ab eorum, quæ indurata molliunt, mediocritate excidit. Vtuntur autem quidam illis, & potissimum arabico, & ad bronchocelas, & hydrocelas, saliua matutina ieiuna'que subigentes, vt emplastri consistentiam accipiat. Porrò arabicum & calculos renum in potu sumptum frangere apparet: tum vrinas ciere, & crudorum flatuum discursus: præterea laterum dolores & rupturas persanare. A.ibi.c.112.

Bechium Tussilago.

Bechium inde adeo sic nuncupatū est, quòd bechas hoc est tusses, & orthopnœas, iuuare sit creditū, siquis folia arida aut radicem in prunis vrens ascendentem inde fuliginem inspiratu attrahat. Est autem modicè acris, vt sine molestia noxa'ue omnes thoracis abscessus credita sit rumpere. Sanè Folia virentia partes cruda phlegmone obsessas illitu extrinsecus adiuuant, nempe ob aqueæ

humiditatis

A humiditatis admistionem, qua omnia viridia tenera q; participant, alia plus, alia minus: nam sicca bechij folia acriora sunt, quàm vt phlegmonis conueniant.

Blitum.

A.ibi.c.636. Blitũ" olus est esculentũ, humidę frigidę q; temperaturę, in secũdo maximè excessu à tẽperatis.

Bulbus Satiuus.

A.ibi.c.85. Bulbus" Esculentus quidem frigidiorẽ & crassiorem lentũ q; succũ procreat. Nã & coctu difficilis est, & flatuosus, & venerem prouocans. Attamen illitus ob amaritatem simul & adstrictionẽ abstergit simul & glutinat, & nimirum etiam exiccat. Est enim ostensum amaritudinem in extergentibus esse substantijs, adstrictionem verò in glutinantibus. At siccitas vtranq; consequitur.

Bulbus Vomitorius.

Bulbus Vomitorius multò est calidioris temperaturæ, quàm superior.

Bubonium.

Buboniũ, aut Aster Atticus, nuncupatum est ita, quia creditũ est bubonas sanare tũ illitũ, tum inguini adalligatum. Est aũt mediocriter digerentis facultatis, quia videlicet & modicè calidum est: nec vehementer, nec ita desiccat, vt contendat, maximè cum etiamnũ molle ac recens fuerit.

B *Buglossum.*

A.ibi.c.428. Buglossum" humidæ calidæ q; temperiei est. Itaq; vinis iniectũ lætitiæ ac hilaritatis causa esse creditũ est. Sed & ijs qui ob supremi gutturis {pharynga Græci vocãt} asperitatem tussiunt, coctũ in melicrato cõuenit. *Bunium.*

Bunium, alij Arcticum, adeo excalfacit, vt & vrinã moueat, & menses prouocet. Sed & Pseudobunium adsimilis illi caliditatis est. *Al. Arction.

Buphthalmum.

A.ibi.c.97. Buphthalmum" sic appellatum est à floribus, qui figura quidem boum oculis videantur adsimiles, colore autem anthemidis floribus simillimi sunt, sed multo tum maiores, tũ acriores. Proinde & vehementius digerunt, adeo vt & duritias sanent cerato misti.

Brathy Sabina.

A.l.1.t.1. c.5. fol.99.d Sabina" ex numero est fortiter exiccantium, id q; secundum tres qualitates quas in gustu prę se fert, similiter ut cupressus, nisi q̃ ea & acrior ẽ, & vt sic dixerim, magis aromatica, {seu odoratior.} Igitur huius quã modò dixi qualitatis est particeps, nempè acrimoniæ cõsistentis in tẽperamento calido, præterea amaritudinis & adstrictionis obscurioris q̃ in cupresso: quantum.n. ipsa cupressum superat in acrimonia, tm̃ ab ipso superatur in adstrictione. Quo manifestũ est q̃ omnino calidior est cupresso, & ob id ẽt potentius digerit. Itaq; glutinare nequit vulnera ob siccitatis & caliditatis robur: nam illi tm̃ vtriusq; inest, vt ẽt contendat, & inflammationẽ afferat: At putredinibus similiter ut cupressus accõmodari potest, maximè vbi rebelliores fuerint & diuturniores: nã hæ citra noxam vim medicamenti perferunt. Quin & quæ atra sunt reddita, & admodum sordida, ea cũ melle expurgat. Carbunculos item soluit. Porrò partiũ tenuitate menses quoq; prouocat, vt siquid aliud: & sanguinẽ per vrinas mouet. Fœtum ẽt viuentem interficit, & mortuũ educit. Esto aũt hoc medicamen tertij ordinis tum excalfacientiũ, tum desiccantiũ, ex numero eorũ quæ vel maximè tenuium sunt partium. Et hoc vtique nomine vnguentis inditur, & maximè gleucino, & in multas antidotos inijcitur. Quidam verò etiam cinnamomi vice duplũ eius subijciunt. Est enim extenuandi & digerendi facultatis, si epotum fuerit.

C

Bretanica.

Bretanicæ herbę Folia adstringentia sunt, & vulnerum glutinatoria, similia agrestiũ lapathorũ folijs, nisi quatenus acriora sunt, magis q; hirta. Sed & expressus ex illis Succus perinde natus est adstringere: itaque coctum quidam reponũt tanquam inter stomatica medicamẽta efficacissimũ. D Videtur enim sanare iam etiam putrescentia.

Bromus.

Bromus vnum est ex leguminibus: verùm vt medicamentum, similem hordeo vim obtinet. Nam illitum desiccat & digerit mediocriter, & sine morsu. Temperiem autem habet paulo frigidiorem. Non nihil etiam adstrictionis obtinet, vt ventris profluuia iuuet.

Bryon Thalattion Alga.

Bryon Thalattiõ compositum est ex terrena & aquea essentia, vtraq; frigida. Siquidem & gustum adstringit: & calidis quibusuis illitum, ea euidenter refrigerat & adiuuat.

Bryon aut Splanchnon Muscus.

A.ibid.c.711. Bryon," quidã verò Splanchnon. Inuenitur aũt in quercubus, & piceis, & populis albis. Vim habet adstringentem inualidã. Nec.n. multũ est frigidũ, sed proximè fermè medijs, quia videlicet & digerendi & molliendi facultatis est particeps, maximè quod in cedrinis lignis reperitur.

GALLIVM

A.ibid.c.115. 327. Gallium" inde adeo nomen sortitum est suum, q̃ lac coagulet. Adsimile autem est Aparinæ, facultatem obtinẽs exiccatoriam & subacrem. Flos eius sanguinis profluuijs competere videtur, & combustis mederi. Est autem boni odoris, & coloris lutei.

Gentiana

Gentiana. E

Gẽtiana. "Huius herbę Radix multum est efficax, cùm opus est extenuatione, purgatione, absterſione, obſtructionis liberatione. Nec mirum ſi hæc poſſit, cùm impenſe ſit amara. A.ibi.c.281.

Gigarta Acinorum Vuæ Nuclei.

Acinorũ Vuæ Nuclei ex ſecundo ordine ſunt exiccãtium, refrigerantium verò primo. Subſtãtia eorũ craſſarum partiũ eſt et terrena: cui guſtus indicio eſt, nimirũ cũ acerbi appareant. Quin & experiẽtia comprobat. Nã omnibus ventris cũ profluuio iunctis affectibus impendiò conferunt.

Gingidium.

Gingidium, ſicut guſtu amaritatem & adſtrictionem præfert, ſic temperie quoq; ipſa caliditatẽ & frigiditatem. Secundum vtranq; verò qualitatem deſiccatorium eſt. Sed enim ſtomacho amicum eſt, vtpotè non paruam obtinens adſtrictionem. Quamobrem non admodũ conſpicuam caliditatem poſſidet: ſecundo autem receſſu deſiccat.

Glaucium.

Glaucium "adſtringit cum quadam inſuauitate. Tum adeo manifeſte refrigerat, vt ſolum ſępe eryſipelata, vtiq; ſi valentia non fuerint, curare poſſit. Miſtura eius cõpoſita eſt ex aquea terrea q; ſubſtantia, vtraq; ſanè frigida, verùm non ſummè, ſed ceu aqua fontana. A.ibi.c.470. F

Glaux.

Glaux Herba. Et ipſa lactis generandi vim obtinere videtur. Quòd ſi ſit, calida quodammodo humida q; temperamento fuerit.

Glichon Pulegium.

Pulegium". Et hęc herba, quandoquidem acris & ſubamara eſt, valde tum excalfacit, tum extenuat. Porrò quòd excalfaciat, abundè magnum eſt teſtimonium, quòd illita rubrificat: & ſiquis diutius toleret, exulcerat quoq;. Quòd verò extenuet, ſatis indicat, cùm humida craſſa & lenta ex thorace & pulmone excreatu facilia faciat, menſes q; moueat. A.ibi.c. *τεκμήριον.

Glœos Strigmenta Balneorum.

Glœos modice emolliendi vim obtinet.

Glycyrhiza Dulcis Radix.

Glycyrhiza". Huius fruticis radicum Succus in primis vtilis eſt, ſimiliter vt eius radices, dulcis ſimul q; leuiter adſtringẽs. Proinde aſperitates lenire poteſt, nec modo in arteria, verũ etiam veſica ſcabra, id q; temperaturæ mediocritate. Quocirca fuerit ſanè natura eius familiaris noſtræ temperaturæ: nam tale monſtratum eſt eſſe dulce: ſed cum adſtrictio quędam adiuncta ſit, vniuerſum eius temperamentum quantum ex caliditate & adſtrictione eſt, tepidę potiſſimum caliditatis fuerit, quàm proximè accedẽs ad ſymmetrum ſiue temperatum. Porrò qm̃ temperie quoq; eſt humidum id quod modice eſt dulce, iure ſanè etiam ſiti congruens medicamentum eſt, nimirum modicè humidum, ſimul & humana natura frigidius. Refert Dioſcorides Radicem ſiccam ad læuorẽ redactam, pterygiorum ſeu vnguium oculorum idoneum eſſe illitu remedium. A.ibi.c.437. G

Glycyſida Pæonia.

Glycyſida, "quam Pentorobon & Pæoniam nuncupant, Radicem habet læuiter adſtringẽtem cum quadam dulcedine: ac ſi pluſculum dentibus mandas, acrimoniam item quampiam ſubamaram ſubeſſe percipies. Proinde menſes ciet ex melicrato amygdali pota quantitate: ſanè tundere eam neceſſe eſt, ac ita cribratam inſpergere. Expurgat porrò etiam iecur obſtructum, & renes: ſed hęc efficere nata eſt, qua acris & ſubamara eſt: Qua verò quiddam etiam adſtrictorium obtinet, in ventre prouenientes fluxiones ſiſtere poteſt: cæterùm eam tunc in auſterorum vinorum quopiã decoctam potare conuenit. Eſt porrò omnino reſiccatoria. Eapropter haud deſperauerim eam (quod merito creditum eſt) ex collo pueris ſuſpẽſam comitialem morbum ſanare. Equidem vidi puellum quandoq; octo totis mẽſibus morbo comitiali liberũ, ex quo hãc radicẽ geſtauit: ac poſtea forte fortuna cũ, quod à collo ſuſpẽſum erat, decidiſſet, protinus denuo cõuulſione correptũ: rurſus q; ſuſpẽſo in locum illius alio, inculpatè poſtea egiſſe. Porrò viſum eſt mihi ſatius eſſe rurſum id collo detrahere, certioris experiẽtię gratia. Id cũ feciſſem, ac puer iterũ eſſet cõuulſus, magnã recẽtis radicis partem ex collo eius ſuſpendimus: ac deinceps prorſum ſanus effectus eſt puer, nec poſtea conuulſus eſt. Rationabile itaq; erat aut partes quaſpiam à radice defluẽtes, ac deinde per inſpirationem attractas, affectos ita locos curare: aut aerem à radice aſſidue mutari & alterari. Nã hoc pacto Succus Cyrenaicus columellam phlegmone affectã iuuat: & Melãthium frictũ palam catarrhos & coryzas deſiccat, ſiquis id in calidum linteum rarum liget, aſſidue q; calorẽ ex eo per inſpirationẽ in nares attrahat. Quin etiã ſi cõpluribus linis, & maxime marinæ purpuræ, collo viperæ iniectis, illis viperam præfoces, ea q; poſtea cuiuſpiam collo obuincias, mirificè profuerit tũ pariſthmijs, tum omnibus ijs quę in collo expullulant. Sanè de talibus priuatim aliq̃n forte conſcribam. Ac nunc pæoniæ cognoſcendum temperamẽtum eſt tum exiccatorium, tum ſubtilium eſſe partium, haud tamen inſigniter calidum, ſed aut ſymmetrum, aut pauxillo calidius. A.ibi.c.561. H

Gnaphalium.

Gnaphalium inde adeo nominatum eſt, quòd folijs eius mollibus pro tomento vtantur. Sunt

autem

A autem candida, & modice adstringunt. Ac proinde quidam id exhibent ex austerorum vinorum quopiam dysentericis.

Gongilis Rapum.

Gramen vide agrostis. Gongilidis Semen venerem excitat, vtpotè spiritũ flatuosum procreans. Sic & Radix coctu difficilis est, inflat q; & semen generat.

DAMASONIVM SEV ALISMA

A.l.2.t.2.c.244 fol.127.a Damasoniũ," aut Alisma. De hac herba in tertio libro tradit Dioscorides, ꝙ Radix eius epota dysenterias sanet, & aluum sistat, atq; œdemata mitiget. Sed nos ea quidem experti non sumus: Quòd autem constitutos in renibus calculos aqua in qua decocta fuerit, pota comminuat, id certe experti sumus. Ex quo liquet ꝙ abstersoriam quandam facultatem obtinet.

Daucus Staphylinus.

A.ibi.c.287. {Daucus," quem quidam etiam Staphylinum nuncupant, agrestis quidem domestico minus est esui idoneus, cęterum in omnibus vehementior: at domesticus esui aptior, sed imbecillior. Acrẽ, & calefaciendi facultatem obtinet, ac proinde etiã extenuandi. Certe Radix præter iam com-B prehensa flatuosum quiddam obtinet ac venereum. Semen autem domestici quidem & ipsum quandam ad venerem ciendi potentiam possidet. Agrestis verò planè flatu caret, quod ἄφυσον vocant: ac proinde vrinam menses q; ciet.}

Dauci Semen.

A.ibidem. Dauci" herbę Semen excalfaciendi vehementer facultatem habet, adeo vt inter prima efficax sit tum vrinæ mouendæ medicamen, tum mensibus prouocandis. Multũ etiam digerere per hali tum foris impositum valet. Ipsa verò Herba similem quidem vim obtinet, tamẽ semine infirmiorem, nimirum ob aqueæ humiditatis misturam, quanquam vtiq; & ipsa calida sit temperie.

Daphne Arbor Laurus.

A.c.218.&444 Lauri" arboris & Folia & Fructus desiccant & calfaciunt vehemẽter, plus q; etiam fructus quã folia. At Radicis cortex minus quidem acris est & calidus, plus tamen amarus, habet q; etiam adstrictionis non nihil. Quamobrem & calculos confringit, & iecori prodest. Bibitur ex vino fragrante trium obolorum pondere.

Daphne Herba, & Chamædaphne.

Daphnes herbæ, quam & Daphnen Alexandrinam appellitant, temperatura euidenter est ca-C lida: & gustantibus, acris simul est & subamara: Pota q;, tum vrinas, tum menses prolicit. Porrò Camædaphnes Germina tenera edi quoq; assolent. Est autem persimilis viribus Daphnæ Alexandrinæ, sicut sanè & quod Daphnoides nuncupant.

Dictamnum.

A.ibid.c.461. Dictamnum" tenuiore essentia constat q̃ Pulegium, cætera illi simile. At quod vocant Pseudodictamnum, ad omnia imbecillius dictamno est.

Dipsacos.

Dipsaci spinæ Radix ex secundo ordine exiccatoria est, habet q; non nihil & abstersorium.

Dorycnium.

Dorycnium temperamento papaueri simile est, & mandragoræ, ac cæteris, quę parẽ habent refrigerandi potẽtiam: excellit & frigiditate aquea admodũ efficaci. Quamobrem pauculum quidem, soporem conciliat, plusculum verò sumptum interimit.

Dracontium Dracunculus.

A.ibi.c.432. Dracontium" quiddam Aro persimile obtinet tum folijs, tũ radice, cæterum illo tum acrius est, tum amarius: ac proinde calfactorium magis, & tenuioribus partibus. Habet etiã leuiculã quan-D dam adstrictionem, quæ quandoquidem cum comprehensis duabus qualitatibus acri s. & amara coniuncta est, medicamentum factum est, vt quę maximè, efficax. Nam Radix viscera omnia expurgat, crassos potissimum & lentos succos extenuans: optimum q; remedium est contumacium vlcerũ, {quę κακοηθῆ nũcupãt.} Expurgat quoq; exterget q; profecto strenue tũ alia, quę extersionem desiderant, tum vitiliginem cum aceto. Tum Folia item, vtpote similem facultatẽ habentia, vlceribus vulneribus q; recens inflictis accõmoda sunt: & quanto minus fuerint sicca, tãto magis conglutinant. Nam quę sicciora sunt, viribus sunt acrioribus, q̃ vt vulneribus cõueniãt. Creditum quoq; est caseum humidum, si illis foris tectus reponatur, ob temperaturæ illorũ siccitatem à putredine conseruari. Fructus valentior est non folijs tantum, sed & radice. Itaq; & cancros & polypodas eliquare creditus est. Succus quoq; eius † vitia oculorum} expurgat.

*Dioscorides dicit succũ radicis. †τὰ ἐν ὀφθαλμοῖς, i. quæ sunt in oculis. Dios. nubeculas albugines & caligines.

Dryopteris Filicula.

A.c.419 Dryopteris" gustu mistam qualitatem pręfert, dulcem, acrem, subamaram: in radice verò item acerbam. Facultatem habet septicam: Proinde etiam pilis glabram cutem efficit.

Drys Quercus, siue Robur.

A.ibid.c.279. fol.130.g Quercus" Partes omnes adstringentis qualitatis participes sunt: Sed plus tamen habet quę in trũci cortice Membrana subest: tum quæ sub glandis ipsius caliculo, ea videlicet quę fructus car-

nem

nem cõuestit. Quam ob rem ad profluuium muliebre, et sanguinis expuitiones, tum dysenterias, E
& diuturnos ventris fluxus, commodam esse credunt. Maxime verò ea vtunt decocta. Valẽtius tñ astringũt Fagus & Ilex, seu quis eas species esse Roboris velit, seu toto genere diuersas. Quin & Folia harum plantarum tenella illita non instrenuè desiccare valent: minus autem quæ sunt alterius roboris, nimirum quanto minus sortita sunt adstrictionis. Siquidem ego quandoq; glutinasse me vulnus memini securi inflictum, cùm nullum adesset ad manũ medicamen præter ipsius quercus folia. Triui ea in læui petra, & vulnus omnem q; vicinum locum contexi. Eandem folijs vim habet & Fructus roboris: eo q; medici non nulli ad incipiẽtes & crescentes vtũtur phlegmonas, nam quæ iam vehementes sunt, adstringentia respuunt. Sed talia ad curãdi potius rationem q̃ præsentem tractatum attinent. Cæterum in præsentia nouisse, q eatenus adstringentem, quatenus dictum est, facultatem quercus obtineat, sufficit: ac proinde desiccandi, atq; adstringendi: excalfaciendi autem paulo infra media, in genere s. eorum, quæ (vt sic dicam) tepida sunt.

EBISCVS ALTHAEA.

EBiscus, siue Althęa. "Est autem Malua agrestis, facultate digerendi, laxandi, ἀφλέγμαντος hoc est phlegmone leuandi, mitigandi, concoquendi difficiles coctu phlegmonas. Radix porrò eius & semẽ cætera quidẽ pari folijs viridibus modo agũt, verùm tenuiorũ partium, magis q; exic F catoriã, ad hæc magis extersoriã, facultatem ostendunt, vt & vitiligines detergant, et semen renum calculos confringat. At radicis Decoctum ad dysenteriam, diarrhœam hoc est alui profluuium, & sanguinis reiectionem, aptum est, nempe cùm adstringentem quandam facultatem possideat.

Al. phymata.

A. l. 2. t. 2. c. 71. fol. 107. b. Etc. 194. fol. 121. f

Ebenus.

Ebenus "ex ijs lignis est, q̃ trita cũ aqua in succũ soluunt, sicuti nõ nulli lapides. Vis ei inest excalfaciẽdi, extergẽdi, & tenuium partiũ. Quã ob rẽ quæ pupillas offuscãt, extergere credit. Miscet alijs remedijs ocularibus, quę ad vlcera antiqua, fluxiones, & bullas siue pustulas, accomoda sunt.

A. ibi. c. 226. fo. 124. g

Elæa Olea.

*θάλλοι.

Oliuæ "Rãmi quãtũ habẽt adstrictionis, tãtæ & frigiditatis participes sunt. Fructus verò, si q̃dẽ ad vnguẽ maturuit, moderatè calidus est: sin immaturus est, magis tum adstringit, tum refrigerat.

A. ibi. c. 524.

Elæon Oleum.

Oleum "quod ex oliuis cõficitur, quod sanè proprijssimo nomine oleum appellamus, cuiusmodi sit temperaturæ, superioribus libris definitum est. Quippe humectatoriũ esse & moderatè calidum ostẽdimus. Eiusmodi est, quod est dulcissimum: fitq; potissimum ex oliuis quas Græci δρυπετεῖς vocant, {nos druppas}. Cæterum quod Omotribes & omphacinũ nuncupant, id quan G tum in se habet adstrictionis, tñ etiam illi inest frigiditatis. Porrò oleum vetus, quod quidem ex dulci inueterato efficitur, & calidius est, & ad discutiendum potentius: Quod verò ex crudo, id dũ reliquum quippiam seruauerit adstrictionis, mistæ permanet facultatis: vbi verò illam prorsum abiecerit, reliquo fit simile. Quin etiam quicunq; in præparando rãmos inijciunt, ij & ipsi omphacino simile oleum efficiunt. Cæterum rogandum non est, quo pacto sit præparatum, sed gustandum est potius: ac, si præferat adstrictionis quippiam, eatenus et frigidum esse existimandũ, ceu illud quod ab Iberia portatur, quod Spanum id est Hispanicum nominant. Quòd si nequaquã gustantibus adstringere appareat, sed ad amussim videatur dulce, id modice esse calidum putandum. Porrò si tenue quoq; cernatur (tale est quod purum est, quod q; intuenti translucidum videtur) ac modicum eius latissime per cutem extensum sibi maneat continuum, celeriter q; à cute combibatur, id vtiq; pro optimo ducẽdum, ac olei virtute q̃ maximè pollere, quale est Sabinum. Porrò q oleum Lotũ minimè omnium mordacitatem continet, supra etiam dictũ est. Cæterùm quo potissimum modo id probissimè laues, in sequenti tradam opere, quod inscribetur de Medicaminum cõpositione: vbi & de sicyonio, & siquod eius generis prẹterea oleum est, agetur: Nunc sermo mihi est de simplicibus, adijciam q; & de alijs olei speciebus. Vocatur enim quoddam Cicinum oleum, H in Ægypto maxime proueniens ex fructu ricini: Tum Raphaninum, sesaminum, amygdalinum, caryinum: ad hæc sinapinum, lentiscinum, laurinum, melãthinum, terebinthinum, mastichinum, myrtinum, balaninum, hyoscyaminum: nec pauca præter hæc ex fructibus expressa omnia, cæterum tñ inter sese discrepantia, quantum et fructus ipsi a se inuicem dissident. Est enim Cicinum tum tenuiorum partium, tum ad discutiendum potentius, q̃ simillimũ oleo ex oliua vetusto. Quã ob rem siquando in medicamenti compositione cicinum oleum adscriptum fuerit, si ipsum non adsit, communi vtendum oleo, maxime si fuerit sabinum. Raphaninum autem cætera huic simile est, sed calidius tñ, at hoc etiam calidius Sinapinum. Huic simile est quod ex Melanthio, hoc est gith, conficitur. Pugnant cum istis Myrtinum & Sesaminum, tum q adstringant, tum q crassarũ sint partium. Mistæ facultatis est Lentiscinum, & Terebinthinum, & Mastichinũ: non enim tñ emolliunt, sed & adstringunt. Amygdalinum porrò amaritatem exuperantẽ possidet, cæterũ cuiusdam etiam adstrictionis est particeps: non tñ Caryinum, sed id vel maxime simplicis est digerẽdi facultatis. Calidius eo est ac magis digerens Laurinum, & hoc ẽt magis Cedrinum. Proximũ ei est, quod ex nigra pice conficit Dadinũ, minus quidem laurino calidum, verùm valẽtius desiccans. Hyoscyaminum verò mistæ facultatis est, emolliendi videlicet, & refrigerandi. Oleũ porrò

A. c. 523.

* Forte loco amygdalini olei caryinum, rursusq; pro caryino amygdalinũ legẽdũ est. Nullã.n. astrictionẽ amygdalis attribuit Gal. cap. de amygdalis. Nucib' aũt q̃dã iesse ait adstrictionẽ cap. de caryis seu nucib'.

A cieinum ventrem subducit. Hoc verò magis, quod fit ex Gnidio grano, tanto nimirum, quanto granum potentiorem purgandi vim obtinet, quàm cicis id est ricinus. Iã quod ex Agresti oliua oleũ exprimitur, non simplicem temperaturam obtinet, sed extergit, simul q; astringit. Squallidissimum id est ex omni olei genere: & post, Istricũ quoq;: deinceps post illa est Hispanum. Pinguissimum est Lybicũ, & Cilicium: simul autem pingue & tenue Sabinũ. In medio comprehensorum omnium sunt, tum id quod per Cyclades insulas nascitur: tum quod per Greciam, Asiam q;. Porrò oleum pingue ęstimatur iudicatur q; viscositate: tenue verò, si perluceat, si purum sit, si plurimum à minima eius portione inungatur, si facile à cute combibatur. Ex dictis cognoscere iam liceat & de alijs olei generibus, quæ ęquiuocè ipsis dicunt vnguentis, puta rosaceo, melino, liliaceo: et quęcunq; id genus floribus, fructibus, germinibus, folijs in oleo maceratis, cõficiuntur. Horũ quodq;, vbi vnà cum aromatibus præparantur, vnguẽtum efficitur. De his copiosius dicetur in opere de Componendis medicamentis. Porrò vbi quod in præsentia vtile est exposuero, desinam. Pro cuiusq; iniectorũ natura oleum variari contingit. Ex ijs ergo, quæ in toto hoc opere de quoq; inijciẽdorum vniuersaliter disces, singillatim quoq; confectum ex ijsdem oleum cognoscere dabitur. * Al. Cnicinũ. * Al. Cnicus.

Elatine.

B Elatine modice tum refrigerat, tum adstringit.

Elaphoboscus.

A. ibi. c. 55. Elaphoboscus "facultatis est excalfactoriæ, & tenuium partium, ac proinde exiccatoriæ secundo maximè excessuum ordine.

Elenium Enula Campana.

A. ibi. c. 235. Elenij "herbæ Radix maximè est vtilis, nõ primo statim occursu excalfaciens: ac proinde dicenda est non calida & sicca exactè ceu piper tum atrum, tum candidum, sed cum recrementitio humore. Quapropter eligmatis, quæ faciunt ad educendos ex pectore pulmone q; crassos lentos q; humores, idoneè commiscetur. Rubrificant illa quoq; partes frigidis ac diuturnis vexatas affectibus, cuiusmodi sunt non nullæ coxarum passiones, ischiadas vocant, & exiguè assiduæ q; articulorum quorundam præ humiditate procidentiæ ac luxationes. * Al. hemicraniæ.

Elelisphacos Saluia.

Elelisphacos euidenter excalfacit, ac leuiter subadstringit.

Elleborus Veratrum.

A. ibi. c. 237. fol. 125. d Elleborus " vterq; tũ albus, tũ niger, extergẽtis est & excalfaciẽtis facultatis. Quã ob rem ad alC phos, lichenas, psoras, lepras q;, accõmodi sunt. Quin ẽt niger si in fistulã callo induratã immissus fuerit duobus tribus've diebus, callũ detrahit. Dẽtibus prodest cùm aceto colluẽtibus. Sũto autẽ in tertio ordine excalfacientium & desiccantiũ. Porrò niger gustu calidior est, cãdidus subamarus.

Elxine.

A. l. 2. t. 2. c. 18. fol. 100. f Elxine. Alij "Perdicium nominant, alij parthenium, alij sideritin, sunt qui heracleam appellitent. Cæterum vis ei inest abstergendi & leuiter constringendi cũ humiditate subfrigida. Quam ob rẽ phlegmonas oẽs in initio & augmẽto sanat vsq; ad statũ {ἀκμὴν Græci vocant,} & maximè si calidæ fuerint. Quin etiam incipientibus phygethlis cataplasmatis ritu illinitur. Tum ẽt ad aurium dolores phlegmonosos Succus eius cũ rosaceo mediocriter profuerit. Gargarizandũ item non nulli exhibent ad paristhmia. Sunt verò etiam ex medicis quidam, qui ijs qui diutina tussi vexantur, illam exhibuerint. Certè euidens extergendi experimentum præbet & in vasis vitreis.

Elxine.

Elxine, quæ & Cissampelos nuncupatur, digerendi facultatem obtinet.

Elymus, Meline, Panicum.

A. ibi. c. 288. Elymus. Vocatur "autem & Meline. Panicum ex leguminum genere est, milio specie simile, D facultate certè pauci nutrimenti, & exiccatoria. Sistit quoque non nihil ventris fluxus, ceu ipsum etiam milium. Si verò foris illinatur, exiccat atq; refrigerat. *Al. στύφει i. adstringit.

Empetron.

Empetron ad solas purgationes esse videtur commodum, bilem ac pituitam educens. Gustu salsum est: proinde ad alia quoq; vtaris licet, ad quę pollere ostendimus substantiam salsam. Nominatur item Prasoeides.

Epithymum.

A. ibi. c. 225. a Epithymum "thymi facultatẽ habet, ad omnia efficacius. Exiccat & excalfacit in tertio gradu.

Epimedium.

Epimedij vis est moderatè refrigeratoria cũ aquea humiditate: quare nullã habet insignẽ qualitatem. Vberibus illitum ea recta seruare potest. Aiunt verò, si potu hauriatur, sterilitatem parere.

Epimelis.

Epimelis. Acerba hæc planta est, vt q; dixerit quispiam, pomus syluestris. Vocatur autem ab Italiæ rusticis Vnedon. Ingens eius in Calabria prouentus. Fructus eius acerbus quidem est, nihilo minus tamen stomacho ingratus, & capitis mouens dolores. Admista siquidem ei est aliena quæpiam qualitas.

Erebinthus Cicer. E

Cicer "legumen est flatuosum, copiosi nutrimenti, aluo mouendę habile, ciendæ vrinę idoneū, lacti & semini generando aptū: prolicit verò et menses. Porrò quod vocat Criū, hoc est arietinū, cæteris efficacius vrinam prouocat. Decoctū eius calculos renū confringit. Reliquū autē cicerū genus (vocat aūt Orobiæū) eādē vi pollet, puta attrahendi, digerendi, incidendi, extergendi. Sunt enim calidi, & modicè *sicci: participes itē sunt amaritatis: Cuius vi lienē, & iecur, & renes expurgant, psoras q; {& lepras,} & lichenes extergunt, tū abscessus post aures prouenietes {παρωτίδας Græci vocāt,} & testes induratos discutiunt. Tum ēt vlcera, quę cacoethe vocant, cū melle sanant. A.ibi.c.128.fo. 114.c

* Quanq̄ Aldinus co. grecus, ac manuscripti etiā, quotquot vidimus, & tralatio vetus, & Oribasi⁹ legūt, humidi.

Erebinthus Agrestis.

Erebinthus agrestis ad omnia efficacior domestico est, hoc est tum calidior, tum siccior, quanto & acrior & amarior.

Erice.

Erice digerendi per halitum facultatem obtinet. Flore eius potissimum ac Folijs vtendum.

Erpyllus Serpyllum.

Serpyllum "vsqueadeo excalfacit, vt & menses, & vrinas moueat. Gustu multum est acre. A.ibi.c.507.

Erysimum.

Erysimi Semē sicut gustu nasturtio apparet simile, ita facultate igneū est, & excalfactoriū. Porrò vbi in eligmate vti ex vsu est, præstat aqua maceratū *refrigerare, aut linteolo inuolutū & crusta pistoria circūlitū *torrere. Vtile est cū eligmatis ad promouēdas crassorū lētorū q; pectoris pulmonis q; humorū expuitiones. Quin & parotides induratas, & duritias antiquas vberū & testiculorū iuuat. Refert Dioscorides, q̄ cū aqua & melle cataplasti in morem illitum occultis prosit cancris. F

* φῶξαι.
* ὀπτῆσαι.

Erythrodanum Rubia Passiua.

Erythrodanum. "Est autem tinctorum Rubia radix acerba gustu, & subamara. Itaq; quæcūq; agere dicta sunt superiore libro, vbi in vnum eiusmodi coiuerint facultates, ea omnia in hac radice luculenter conspicies. Quippe cum & lienem et iecur expurget: & vrinas crassas multas q; ac nonnunquam etiam sanguinolentas vacuet. Quin & menses ciet: & mediocriter quæ extersionē postulant extergit, proinde vitiligines albas cum aceto illita iuuat. Sūt qui eam ischiadicis, hoc est coxendicum doloribus afflictis, & resolutis, in potu cum melicrato exhibeant. A.ibi.c.573.

Eupatorium.

Eupatorium "herba ipsa tenuium partium, incidendi extergēdi q; facultatem citra manifestam caliditatem obtinet. Quocirca obstructiones iecoris expurgat. Inest itidem ei & adstrictio quædam, per quam robur visceri addit. A.ibi.c.239.fo. 126.b.c G

Euphorbium.

Euphorbium "causticæ siue vrentis facultatis est, & tenuium partium alijs succis similiter. A.ibi.c.232.

Ephemerum.

Ephemerū, nō illud lethale ac deleteriū, quod & Colchicū nomināt, sed alterū, quod et Irin agrestē cognomināt, folia & caulē lilio similē obtinet: radicē oblongā, nō rotundā ceu colchicū, digiti potissimū crassitudine, adstringētē, & boni suauis q; odoris. Ex quibus palàm fit facultatis tēperaturæ q; esse mistæ, nempe repellentis, & halitu euaporātis. Testificantur opera, quæ particulatim ædit. Siquidē non inefficaciter radix eius in dentiū doloribus colluitur. Tū phymatum augmento & statui Folia congruunt: oportet autem ea in vino decocta prius, q̄ pus moueas, illinere.

Echinus Herba.

Echini herbæ Fructus acerbus est, ac proinde repellentis & exiccatoriæ facultatis. Vtuntur eo ad oculorum fluxiones & ad aures.

ZEIA

Zeia "vniuersa sua facultate quodammodo in medio est tritici et hordei. Itaq; ex illis cognoscatur. A.ibi.c.323.

Zingiber. H

Zingiberis "Radix vtilis est, vtiq; quā ex Barbaria ad nos cōuehunt. Excalfacit valēter, sed nō primo statim occursu velut piper: vnde sanè & minus esse subtiliū partium q̄ piper existimandū, siquidem in tenues solueretur partes, & celerrimè actu vt illud fieret calidū. Apparet.n. illaborata & crassior adhuc quædā ei inesse substantia, nec ea sicca & terrestris, sed humida potius atq; aquea. Quo fit vt facile perforetur, cum f. recremētitia insit humiditas: neq;.n. quicq̄ eorum, quæ aut planè sicca sunt aut humida, sed elaboratam & familiarem continent humiditatem, tale aliquid patitur. Idem vsu venit piperi longo. Atq; hinc est q̄ diutius perseuerat, quę proficiscitur à zingibere aut pipere longo caliditas, quā quæ ab albo aut nigro. Nam sicut ab aridis calamis flamma simul celerrimè accenditur, & vndequaq; dispergitur, eundem in modum quæ à siccis potestate medicamentis æditur caliditas: at quæ prodit ab humidioribus, ceu ligna sunt viridia, & tardius accendit, & durat diutius. Ex quo fit vt vtriusq; medicamēti diuersus sit vsus. Siquidem vbi totum corpus celeriter excalfacere consilium est, ea tunc exhibenda sunt, quæ & celerrimè à caloris nostri contactu incalescant, et promptissimè vndequaque ferantur. Verum vbi partem quamuis refrigeratam recalfacere studemus, contrà agendum, nimirum, quæ tarde calescentia plurimo tempore perdurent, ea præbendo. Cæterum licet zingiber & piper longum hac ratione à nigro pipere differat, A.ibi.c.735.

non

A non magna tñ est differẽtia: at nasturtiũ, napy, thapsia, & agrestiũ colũbarũ stercus maiori tp̃e pfe-
ctè accedunt, & plurimo tp̃e pdurãt. *Zythus*.

A.c.272. Zythus "acrior est nõ paulo hordeo, & succi praui, vtpote qui ex putredine proueniat: est & fla tuosus: tum partim acris est & calidus: partim verò plurimum frigidus, aqueus, acidus.

Zyme Fermentum.

A. ibid.c. 278. fol. 130.g Fermentum "tenuium est partium, & mediocriter calidum. Proinde sanè sine molestia ac mordacitate quæ in profundo sunt tum extrahit, tum digerit. Cæterùm ex contrarijs & ipsum faculta tibus temperatum est, sicut alia multa. Particeps nanq; est aciditatis cuiusdam frigidæ, & caliditatis putredinosæ, †cui accedit & ea, quę ex salis est & farinæ natura.

† Al. Ex græcis codic. & oribasio Clarius. cui accedit & ea, q̃ ex sale & farina prouenit, q̃ fm naturã est.

HEDIOSMOS MENTA

A.ibi c.487. HEdiosmos." Alij verò Minthen odoratam nuncupant. Est enim & alia quędam Minthe nõ odorata, quam Calaminthen vocant. Vtraq; gustu acri, & facultate calida est, ex tertio ordine excalfacientiũ. Infirmior tñ est menta odorata q̃ calamintha: & minus excalfacit. Vt.n. in vniuersum dicam, hęc ceu syluestris quędam est, illa ceu domestica. Quam ob rem sanè ob eam, quæ ex cultu accedit humiditatem, mediocriter item ad venerem excitat: Id quod omnibus commune B est quæ humiditatem semicoctam & flatuosam continent. Ob talem ipsius herbæ temperaturam in abscessibus ea quidem cum polenta mista vtuntur: Id quod in calamintha facere nequeas, propterea q valentius tum excalfaciat, tum desiccet, q̃ id genus poscant. Habet vero etiam quiddam amarum in se & acerbum: illo quidem lumbricos interficit: acerbitate vero si cum oxycrato bibatur, recentes sanguinis reiectiones reprimit. Substantię est, vt si qua alia herba, tenuium partium.

Hedysarum.

Hedysarum, aut Pelecinus. Huius fruticis Semen colore ruffum est, vtrinq; anceps, vti secures. Amarum & subacerbum apparet. Quam ob rem potum gratum est stomacho, & viscerum obstructiones expurgat. Idem pręstant totius fruticis germina.

Hemerocalles.

Hemerocalles radicẽ habet lilij radici similẽ, nõ figura tm̃, sed & viribus. Prodest nõ secus atq; illa, igni ambustis: Quippe q̃ leuiter digerentem facultatẽ habeat, & cũ hoc non nihil repellentis.

Hæmionitis.

Hęmionitis simul & adstrictionem & amaritudinem possidet. Quam ob rem cum aceto pota lienosis auxilio est. *Herigeron.*

C Herigeron facultatem mistam obtinet, simul refrigeratoriam, & modice digerentem.

Heryngium.

Heryngium caliditate aut parum, aut nihil, quod temperatum est, superat. Cęterum non paruã habet siccitatem leptomere, idest in tenui essentia consistentem.

THALIETRVM

THalietrum folia habet coriandro similia, caulem crassitudine rutę. Vis ei inest exiccatoria citra morsum. Itaq; vlcera inueterata ad cicatricem perducit.

Thapsia.

A.ibi.c. 304. & 700. Thapsia "acrem habet ac valenter excalfacientẽ facultatẽ cũ humiditate coniunctã. Quã ob rẽ ex alto violenter extrahit, & quod extraxit digerit. Verũ plusculum ad ea efficienda tẽpus postulat, vt quę larga humiditate excrementitia impleta est: cuius vitio ẽt fit, vt celeriter corrumpatur.

Thermus Lupinus.

A.ibi.c.440. Lupinus "edi potest coctus, multis ante diebus p macerationem amaritudine in aqua deposita. Fitq; tunc nutrimentũ succi crassi. Cęterum hic, vt medicamentum quidem, ex genere est emplasticorum. At vbi natiua etiamdum manet amaritas, extergendi digerendi q̃; vim obtinet. Interfi D cit lumbricos tum illitus, tum addito melle linctus, tum ex posca epotus. Quin & Decoctum eius lumbricos eijcere potest: tum etiã foris itidem perfusum vitiligines, achoras, pustulas {exãthemata Gręci vocant,} psoras, gangrænas, vlcera maligna quę cacoethe vocant, iuuat, partim extergendo, partim citra mordacitatem digerendo siccando q̃;. Expurgat iecur et lienem cum ruta & pipere suauitatis gratia assumptum. Elicit menses ac fœtum cum myrrha & melle impositum. Porrò lupinorũ Farina sine mordicatione digerit. Nec enim liuida tm̃, sed & chœradas et phymata dura curat: sed tunc in aceto, aut oxymelite, aut posca coquatur oportet, id q̃; pro laborantium temperamento, & affectus diuersitate, quod ex vsu est, eligendo. Sed non est præsentis instituti talia distinguere. Digerit item quæ liuida sunt. Et quæcunque modò diximus præstare posse decoctum, eadem omnia efficit & farina. Sunt verò etiam qui eam ischiadicis cataplasmatis modo illinunt.

Thermos Agrios Lupinus Agrestis.

Lupinus Agrestis amarior est, & ad omnia valẽtior domestico, eiusdẽ genere cũ ipso facultatis.

Thlaspi.

A.ibi.c.502. Thlaspi "Semẽ. Habet & ipsum facultatẽ acrẽ, adeo vt internos abscessus potũ dirumpat. Mẽses ciet, & fœtum necat. Per sedẽ infusum sanguinolenta euacuãs ischiadibus prodest. Est.n. alioqui tum superne tum inferne biliosorum humorum euacuatorium, oxybaphi mensura epotum.

Tridax Lactuca.

Lactuca "humidum est frigidum q3 olus, non tamen extremè (siquidem edendo non foret) verũ maximè secũdum aquæ, vt sic dicam, fontanę frigiditatem. Proinde ad calidas phlegmonas accõmodum est, & ad parua & leuia erysipelata: non tamen maioribus satisfacere idonea est. Est etiam edulium siti aduersum. At Semẽ potu, geniturę profluuiũ cohibet: quam ob rem etiam ijs qui libidinosis somnijs vexantur, datur: Sic & Agrestis lactucę semen, cuius colligitur succus, argemas & caligines expurgans, tum ad adustiones cum lacte mulierum inungi solitus. A.ibi.c.441

Thymum.

Thymũ "incidit & calfacit vehementer. Ob id & vrinã, & mẽses prouocat, fœtum euellit, viscera potũ expurgat, educẽdis ex thorace & pulmone cõfert. Itaq3 in excalfaciendo exiccãdo q3 in tertio ordine statuendum est. A.ibi.c. 328.& 704.

IDAEA RADIX

IDæa Radix gustu admodũ acerba est: ac si opere periculũ facias, eandẽ vim ꝑfert: Nimirũ sanguinis profluuia, alui fluxus, dysenterias, profluuiũ mulierũ, & q̃cunq3 eius sunt generis tũ pota, tum foris imposita curans.

Ixos Viscum.

Viscũ "ex plurima aerea & aquea calida, paucissima terrena substãtia cõstat. Nam acrimonia in eo amaritudinẽ excellit. Itaq3 ẽt effectus substãtiæ respõdent. Siquidẽ valẽter ex alto humores extrahit, nec eos tm̃ tenues, sed & crassiores, eos q3 diffundit ac digerit. Est aũt ex eorum genere q̃ nõ protinus admota excalfaciunt, sed quæ tempus requirunt, velut thapsia: sed & suprà hoc commonuimus inesse calidis facultate medicamentis, vbi largum continent humorem recrementitium. A.ibi.c.217.

Ios Viola.

Violæ "Folia aqueam & subfrigidam substantiam superãtem possident. Proinde tum per se, tũ cum polenta illita calidas phlegmonas mitigant. Imponuntur & ori ventriculi ęstuanti, et oculis. A.ibi.c.715.

Hippuris Cauda Equina.

Hippuris "adstringentẽ cũ amaritudine qualitatẽ possidet: ac ꝓinde valẽter, simul q3 citra mordacitatẽ, exiccantẽ. Itaq3 vulnera vel maxima illita cõglutinat, etiãsi præsectos esse neruos cõtigerit: ꝓterea vocatas enterocelas glutinat. Ad hæc ad sanguinis reiectionẽ, ad profluuiũ muliebre potissimũ rubrũ, ad dysenterias, & reliquos vẽtris fluxus, strenuũ ac generosum est remediũ herba ipsa aut ex aqua, aut ex vino epota. Sũt qui de ea scriptũ reliquerunt, ꝙ non nunq̃ ẽt vesicæ ac tenuium intestinorũ vulnera sanauit. Eius vero Succus prodest ẽt profluuio sanguinis prorũpẽti ex naribus, tum fluxibilibus in ventre passionibus ex austerorum vinorum quopiam potus, ac si febre teneantur, ex aqua. A. l. 2. t. 2. c. 202. fo. 122.c

Hippomarathrum.

Hippomarathrum. Vnà cum fœniculo & de ipso disseremus.

Isatis.

Isatis "Domestica quidẽ, qua vtunt̃ tinctores, facultatis est valenter exiccãtis, non dum tñ mordentis: est.n. simul amara atq3 adstringens. Proinde magna vulnera corporum durorũ glutinat, etiamsi in capitibus musculorum fuerint: & sanguinis profluuio laborantibus partibus vtiliter illinit̃. Tumores œdematodeis mirifice digerit simul ac reprimit: et aduersus omnia vlcera maligna & cacoethe mirabiliter resistit, etiã si putrescãt, etiã si exedant̃ ac erodant̃. Quòd si qñ q̃ pro laborãtis natura valentior appareat, folijs eius tritis miscere oportebit aut panẽ, aut hordeaceã farinã, aut triticeam, aut polentam, pro vincente nimirũ in vnoquoq3 affectu. At Isatis Syluestris manifestè iam acre quiddã tum gustu, tũ actione præfert. Proinde q̃ domestica valentius desiccans, valẽtius humidis ẽt putredinibus obsistit: Ad cætera vero iã cõprehensa deterior: immoderatius enim iam mordaciter q3 desiccat: talia autẽ irritantur hoc pacto, & phlegmone grauari incipiũt. Cæterũ ob facultatis robur lienosis quoq3 vtilis fuerit, cum altera non dum prodesse possit. A.ibi.c.509.

Isopyron, aut Phasiolon.

Isopyrum aut Phasiolum semen habet amarum & subacerbum. Extergit itaq3 & incidit humores crassos cum hoc vt corpora contrahat & constringat. Quam ob rem excreationibus pectoris conducit, & iecur expurgat: & sanguinem spuentibus non est aduersum, immo etiam iuuare creditur: Nam propter temperaturæ mistionem contrarijs etiam congruere videtur.

Itea Salix.

Salicis "Folijs ad crueti vulneris glutinationẽ vti possis. Verũ floribus eius maximè propẽ oẽs vtunt̃ medici ad exiccantis emplastri præparationẽ: est.n. vis eorũ ita desiccatoria, vt morsu abstineat: habet verò etiã quandã adstrictionem. Sunt verò ẽt, qui succũ ex eã* expressum, medicamen seruent mordacitatis expers, & exiccatorium, ad multas res vtile. Haud.n. inuenias quid ad plures res vtilius medicamẽto citra mordacitatẽ exiccãte, quod paulũ ẽt adstringat: sicut in opere de medicamentorũ cõpositione exactius docebimus. Porrò arboris Cortex similẽ facultatẽ obtinet tũ floribus, tũ folijs, nisi ꝙ tẽperaturę sit siccioris, velut oẽs cortices. Sed hũc quidã cõburũt, eius q3 Cinere vtuntur ad ea omnia quæ valẽter desiccare oportet. Nam clauos quos vocant, callos {Græci τύλους vocãt,} myrmecias tollũt, aceto acri ipsum macerãtes. Non nulli aũt dũ floret salix, corticẽ eius incidũt, & succũ quendã colligunt, vtuntur q3 ad ea q̃ pupillas offuscant, extergente videlicet simul q3 tenuium partium medicamine. Vti verò illo ad multa quis possit, siquidem talis fuerit. A.ibi.c.319.

* Aliter eis.

Galeni

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBER SEPTIMVS

Quòd Hi Libri haud negligenter legendi: Ac de Quatuor Gradibus Simplicium medicamentorum.

Eptimum de simplicium medicaminum facultatibus commentarium scripturus necessariũ duxi præfari, solis ijs apertum ac clarũ fore, qui in superioribus libris non velut aliud agentes, aut obiter, fuerint versati: alios verò potius perperam inauditurus, quàm eorum quæ in eo dicenda sunt, aliquid percepturos existimo: tum sese falsuros: & nos forsan, tanquàm nõ rectè quędam scripserimus, calumniaturos, atque cõuicijs laceraturos. Itaq; qui sanioris mentis sunt, monitis, scio, auscultabunt: ac si qua illis cura est præsentis huius speculationis, ab initio totum opus perlegent: at qui præ curiositate potius quàm B discendi studio huc accesserunt, monita nostra contemnent. Enimuero mirum fortasse videri nõ debet, si inuenti sunt, qui mysteriorum libros à mysterijs alieni legere non sunt reueriti: verum illos sui Authores non scripserant prophanis: Nec ego, mehercules, ijs qui in principijs non sunt exercitati. Exponẽtur hoc in libro, & eo qui hunc subsequitur, reliquarum plantarum primę facultates eo doctrinę ordine, qui in literis à quibus incipiunt visitur. Antecedẽte itaq; libro vsq; ad ι progressi sumus. Hic autem principium sumemus à κ, id modo pręmonentes etiã, quòd ad antè demonstrata principia totum referemus. Siquidem hinc omnis membratim medicamentorum in agẽdo prouenit diuersitas, quòd hactenus eorum vnumquodq; aut calidum est aut frigidum, aut siccum aut humidum, aut tenuium partium aut crassarum. Cæterum quatenus in comprehensorũ vnoquoque processum sit, iuxta exactissimã veritatem, explicatu certè est impossibile. Sed nos id tamen claris limitibus circunscribere sumus conati, qui quidem ad artis vsum sufficerent, Vnum esse medicamentorum genus monstrantes, quod ad similem corporibus nostris temperaturã pertingeret, cùm à calore qui in ipsis est, mutationis alterationis q; acciperet principiũ: Alterũ, quod calidius quàm nos efficeretur: Cuius quatuor constituendos esse ordines visum est, Primum, qui sensu obscurus sit, adeo vt ratione sit opus, quę verum deprehendat: Alterum ab eo secundum, quodammodo iam sensu clarum: Tertium deinde alium, qui valenter quidem excalfaciat, sed nõ dum vrat: Quem sequitur quartus, & postremus iam adurẽs. Sic quoq; refrigerantium, Primum quidem eorum, quæ rationis subsidio indigent, vt refrigerare demonstrentur: Secũdum eorum, quæ sensibiliter refrigerant: Tertium eorum, quæ valenter: Quartum eorum, quæ extinguunt, ac mortem inducunt. Proportione istorum & de humectantibus, ac siccantibus.

C

CALAMINTHA NEPITA

A.l.2.t.2.c.154. fol.118.a

CAlamintha "essentia est tenuiũ partiũ, & calida sicca q; tẽperie, ex tertio quodãmodo ordine vtráque qualitate. Horum manifesta sunt indicia, partim gustu apparentia, partim experientia cognita. Gustu siquidem acris & calida palàm est, ac paulum omnino subamari obtinet. Periclitantibus autẽ & corpori admouentibus extrinsecus imposita, primum quidem valde excalfacit & mordicat, cutem q; exugit, postremò etiam vlcus efficit: In corpus autẽ intrò assumpta tum ipsa per sese sicca, tum ẽt ex melicrato, perspicuò calfacit, & sudores ciet, omne q; copus tum digerit, tum exiccat. Ea ratione ducti quidam ipsam contra corporis cõcussiones rigores q; per circuitũ repetentes adhibuerunt, foris quidem oleo incoctam toti corpori inungentes cum frictione non D segni: intrò vero assumentes sicuti est dictum. Quin etiam & coxendicibus eam quidam in ægritudinibus ischiadicis tanquàm strenuum remedium illinunt: Trahit enim, quæ in profundo hærent, ad extimam superficiem, totum q; adeo articulũ excalfacit, cutem q; non obscurè adurit. Mẽses quoq; tum epota, tum apposita, admodum efficaciter prouocat. Bonum ẽt elephanticorum remedium, non eo tantum quòd strenuè tenues humores digerat, verum etiam quia extenuet & incidat valenter crassos, qui talem morbum procreant. Sic & cicatricibus atris candorẽ reddit, & sugillata digerit: sed ad talia in vino concoquentes, emplastri modo ipsam imponere, & virentem magis quàm arẽtem, præstat, quippe arefacta vehementior redditur, & ad vrendum promptior. Porrò talis cum sit, ad venenatarum bestiarum morsus assumitur, velut etiã cauteria, & quæcunq; medicamẽta calida sunt & acria, tenuium q; partium, quæ q; facile exalto ad sese circumiacentem omnẽ humiditatem possunt attrahere. Cæterùm quæ illi inest amaritas, planè exigua est, verùm ad quædã ita efficaciter agit, vt quę valentissima est, nimirum cùm coniuncta sit vehementi calori cũ essentia tenuium partiũ. Quare et ascaridas & lũbricos succus eius aut infusus, aut epotus enecat: Eadẽ ratiõe auriũ vermes:† aut si alicubi in corporis parte sinuosa aut implicata, quę putredine tentetũ, talis prouenerit affectus. Sic & cõcepus seu pota, seu admota, interimit & eijcit. Igitur incidẽdi quidem ei vis adest propter calorẽ eius, tenuitatem partium, & amaritudinem: abstergendi verò propter vnicã

† Al. ex antiqs cod. grę. & tralat. veteri. aut sicubi ĩ vlcere putredinoso ĩ alia corpis parte talis pueneritaffectus. nã ἕλκυς nõ ἕλικος habent.

amaritudinem. Itaq; asthmaticis ob omnia antedicta prodest: Ictericis verò, siue regio morbo laborantibus, potissimum ob amaritudinem, sicut alia ferè omnia amara, vtpote abstergẽtia & expurgantia in iecinore prouenientes obstructiones. Ad omnia iam dicta efficacior est Montana. E

Calamus Aromaticus, seu Odoratus.

Calamus "Odoratus leuiculam quandam adstrictionem, ac minimam acrimoniã possidet. Maxima ex parte essentia eius terrena est & aerea, in caliditatis frigiditatis q; coniugatione temperata. Quamobrem moderatè vrinam mouet: & facultatibus quæ iecori stomacho q; imponuntur, misceri potest: tum in fomenta quoq; vteri, quæ phlegmones gratia, aut iritandis mensibus, assumuntur, vtiliter admiscetur. Ponatur itaq; habeatur q; secundi ordinis eorum quæ excalfaciũt & desiccant, valentius tamen desiccant q excalfaciunt. Inest quoq; ei quædam partium tenuitas, velut alijs omnibus odoratis, siue aromatibus: cęterum illorum compluribus tenuium partium plurimum, calamo verò non multum adest. A.ibi.c.157.c

Calamus Phragmites Canna.

Calami Phragmitis Radicem cum bulbis aculeos & stipites ex alto extrahere quidam scripsere, ceu trahendi quædã vis ei inesset. Nos tamen eius rei periculum non fecimus. Verùm quantũ gustu liceat conijcere, abstergẽtem facultatem possidet non paucam, minime q; acrem. Quin etiã Folia ipsa abstergentis sunt facultatis. Cortex verò eius combustus admodum tenuium partium, & digerentis facultatis efficitur, adiũctum habens abstersorium quiddam, vt exiccet & excalfaciat tertio quodammodo ordine, plus tamen desiccet q excalfaciat. Vitandus est eius Flos, quem Anthelen vocant. Nam si in aures incidat, adeo tenaciter adhærens affigitur, vt auelli non possit, auditum q; vitiat: quamobrem sæpissimè exurdat. F

Cancanus Cacalia.

Cãcani "Radix facultatẽ hẽt mordacitatis expertẽ, & modice exiccantẽ: essentiã crassarũ partiũ, & emplasticam. Quapropter macerata vino, sicut Tragacãtha, & lincta arteriæ asperitates sanat. Nec minus siquis eã cõmandat, Succus eius deflues prodest arterię simil.r vt Glycyrhizæ succus. A.ibidẽ. c.382.

Canabis.

Canabis "Semen flatus extinguit: adeo q desiccat, vt si plusculũ edatur genituram exiccet. Sũt qui viridem succum exprimentes ad aurium dolores ab obstructione, opinor, natos eo vtantur. A.bidẽ. c. 170. fol.120.b

Capnios Fumus.

Capnios, "alij Capnos, acris simul & amarę qualitatis est particeps: nec tñ planè expers est acerbæ. Quamobrem vrinam biliosam multã q; prouocat: sanat q; iocinoris obstructiones & debilitates. Succus eius oculorum aciem acuit, non paulum trahens lachrymarum, velut ipse fumus: nã hinc ei appellatio indita. Plebeius quidam ea vti solebat ad stomachũ roborãdũ, vna q; ventrem lubricandum. Siquidem herbam primum desiccatam cõdebat: porrò cùm vti volebat subductionis quidem gratia, melicrato inspergebat: roborandi verò stomachi causa, vino nimirum diluto. A.ibidẽ.c.275. G

Capparis.

Capparis "Radicis cortex vincẽtem habet qualitatem amarã, proximam acrem, deinde acerbã. Ex quo liquet q diuersis pugnantibus q; cõstet facultatibus: quippe abstergere, perpurgare, incidere potest amaritudine: excalfacere, incidere, digerere acrimonia: porrò contrahere, densare, constringere acerbitate. Itaq; lienes induratos, siquid aliud, hoc medicamentum iuuare valet, tum foris idoneis illinendis remedijs admistum, tum intro in corpus assumptum, siue decoctum in aceto aut oxymelite & id genus, siue aridum cõtusum illis q permistum: quippe cùm apertè crassos lentos q; humores hoc pacto sumptum euacuet, nec eos tantum per vrinas, sed & per ventrem: sæpe etiam sanguinolentos defert, vnde & lienes adiuti sunt, & coxarum dolores. Quin etiam menses promouet: et ex capite purgat detrahit q;, {quod ἀποφλεγματίζειν vocãt}: auxiliat q; ruptis atq; conuulsis. Cæterum cui nam ipsum potioni in quoq; affectuũ misceri conueniat, non est præsentis instituti persequi, sed aut eius, vbi de componendis agitur medicamentis, aut vbi curandi traditur methodus. Porrò Radicis eius cortex vlceribus malignis cataplasmatis modo impositus non malum est remedium, vt qui illa extergere valeat, nec segniter desiccare. Præterea dẽtium labores prædictarum qualitatum ratione adiuuat, interim cum aceto coctus, interim cum vino, sæpe etiã solus dentibus mansus ac morsus. Sed non pertinet ad præsens negocium, quãdo quodq; horum tempestiuum sit, definire: nec.n.id nũc propositum est, sed ex quoq; particularium eius operum, virium eius quandam sumere indicationem, sermonem ad principia ab initio proposita reducendo. Ex dictis ergo clarum est incidendi quandam ei facultatem inesse, item q; extergendi, digerẽdi, contrahendi. Vitiligines siquidem cum aceto detrahit, & chœradas, & duros tumores digerit idoneis ad ea medicamẽtis mistus. Radicis cortici, Fructus proportione viriũ respõdet, nisi q ad omnia sit imbecillior. Immo & Folia & Caules eius similem vim obtinent. Memini q; me folijs quandoq; paucis diebus duritiem, chœradis naturã referentem discussisse. Sed admiscemus scilicet illis quippiam, quod eorũ virium obtundat vehemẽtiam. Nec mirum est q Succus auriũ vermes amaritate occidat sua. Porrò capparis q in admodũ feruẽtibus regionibus prouenit, vt quã fert Arabia, multo est nostrate acrior, adeo vt plurimum etiam habeat facultatis adurentis. A.l.2.t.2.c.138. fol.115.d H

Cardamum.

Cardamum Nasturtium.

A. ibid. c. 502. A Nasturtij "Semen adurentis seu causticæ facultatis particeps est, velut Napy. Proinde coxendicis & capitis dolores, atq; adeo quodcunq; aliud rubrificationem postulat, eo excalfaciũt, sicut napy. Miscetur quoq; remedijs quæ exhibentur asthmaticis, tanq; valenter crassos succos incidere valeat, velut & napy: nam omnia ei simile est. Porrò & Herba arefacta similem semini vim possidet: Humida verò adhuc ac viridis propter aqueę humiditatis admistionem multo, semine inferior est, adeo q; tunc mordacitas eius moderata est, vt cum pane ea vti liceat ceu opsonio.

Cardamomum.

A. ibidẽ. c. 156. Cardamomum "est & ipsum sanè facultatis admodum calidæ, non tamen vsq; adeo vt Nasturtium: sed quanto suauius magis q; fragrãs est nasturtio, tanto et imbecillior ei calida facultas inest: †nec enim vlcerare idoneum est vel ipsum per se illitum. Porrò adiũctum habet quiddam etiam amaritudinis, qua lumbricos interficit, & cum aceto valenter psoras detergit. † Oribasius & Aetius legunt affirmatiue. verumtamen vlcerare idoneũ est.

Caron.

A. l. 2. t. 2. c. 137. fol. 115. d Cari "Semen calfacit, & exiccat tertio quodammodo ordine, moderatè acrem qualitatem possidens. Itaq; & flatus extinguit, & vrinas ciet non semen tantùm, sed & planta.

Casia.

A. ibidẽ. c. 151. fol. 117. f B Casia exiccat "& excalfacit tertio quodammodo ordine: sed & tenuium admodum partiũ est: gustu verò plurimum habet acrimoniæ, leuiter quoque non nihil adstringens. Quamobrem ob hæc omnia incidit, simul q; digerit quæ in corpore sunt recrementa, & ad hæc robur etiam instrumentis addit. Idoneum verò etiam suppressis mensibus, cùm videlicet ob copiam simul & crassitudinem excrementorum, quod sufficiat, euacuari nequit.

Carya Nuces.

A. ibidẽ. c. 494. Carya. "Arbor tum in folijs, tũ in germinibus, adstrictionem quandã possidet, cæterùm euidẽtem plurimam q; in nucis putamine recẽti pariter et sicco: proinde eo tinctores quoq; vti solent. At nos eius expressi succo, similiter vt mororum & ruborum, in melle decocto, vice stomatici medicaminis vtimur: & ad omnia reliqua adhibemus, ad quę modò dicti succi conuenire censentur.

Porrò ipsius nucis Id quod edendo est, oleosum est, & tenue: itaq; ẽt facilè exprimiť: & quo diutius recõditum fuerit, magis tale efficiť. Quamobrem oleũ ex eo inueterato exprimere liceat: tũc aũt admodum ẽt fit per halitum euaporatorium. Itaq; quidam eo gãgręnas, & carbũculos, & ęgilopas sanant. Ac non nulli ad neurotrota, hoc est neruorum vulnera, vtunť. Cæterùm si recẽs sit, C adstringentis non nihil qualitatis etiam obtinet. At quod imperfectum est etiam dũ, ac non dum siccum, veluti reliqui fructus omnes qui virides sunt, plenũ est semicoctæ humiditatis. Nũcleus tamen eius vbi inaruit, ac vstus sit, tenuiũ partium & exiccatoriũ est medicamentum, morsus expers. Est & aliud genus nucum minorũ, quæ nimirum Ponticæ nuncupãtur, plus habens essentiæ terrestris ac frigidæ: itaq; etiã gustanti austerior tum cortex, tum planta, tum fructus apparet: cætera magnæ nuci similes sunt, quæ à quibusdã vocatur græcè *κάρυον βασιλικὸν*, Latinè Iuglãs. Appellatur autem parua hæc nux à multis *λεπτοκάρυον* Græcè, Latinè Auellana. * λέπος i. putamen.

Caucalis.

Caucalis. Quidam Daucum Syluestrem nuncupant: est enim ei adsimilis gustu simul ac viribus. Excalfacit enim vt ille, & desiccat. Tum vrinam ciet, & sale ad repositionem conditur.

Carpesium.

A. l. 2. t. 2. c. 134. fol. 115. a Carpesiũ "simile est vocato Phu, hoc est valerianę, nõ gustu tãtùm, sed & facultate, sed plus habet tenuitatis: Proinde magis eo ẽt viscerum obstructiones extergit, & vrinã mouet, renes q; calculis degrauatos expurgat. Non tñ eatenus tenuium est partiũ, vt liceat loco cinnamomi, si nõ ad manum sit, vsurpare, sicuti faciebat Quintus. Præstantius est Ponticum carpesium Laertio, non D tñ vel ipsum cinnamomi viribus vicinũ est, immo non paruo deterius optima casia. Nũcupatur vtrunq; à mõtibus quibusdã Pãphyliæ in quibus nasciť. Ingens q; eius prouentus est †in Syria. † Al. Sidæ, q̃ est vrbs Pãphiliæ.

Cenchrum Milium.

A. ibid. c. 288. Milium "primo ordine refrigerat, exiccat verò tertio exoluto, aut certè secundo intenso: paulu lum ẽt habet tenuitatis partiũ. Ex hac tũ consistentia, tũ tẽperatura, esu quidẽ planè inter oĩa frumentaria edulia minimum confert nutrimenti. Sed & ventrem desiccat. Porrò foris impositũ in sacculis idoneũ est fomentũ ijs, quę citra morsum exiccari postulant. Et cataplasmatis modo illitũ exiccare potest: attamen admodum friabile est, proinde difficilis est eius in cataplasmatis vsus.

Cedrus.

A. ibidẽ. c. 160. fol. 119. b Cedrus "specie Duplex est, altera fruticosa iuniperis adsimilis, altera arbor nõ exigua. Vtraq; est calidę siccæ q; temperaturæ tertij quodãmodo ordinis secundum vtrãq;. Cęterùm Cedrea (vocatur ita cedri oleum) quartum ẽt ordinem videtur attingere, admodũ calida, simul & tenuium partium. Mollem itaq; carnem promptè citra q; dolorẽ putrefacit, sicut alia omnia, quæ cùm eiusdẽ sint in calfaciendo ordinis, adiunctam ẽt habent substantiæ tenuitatem: at in duris, plusculo tempore, & vix, effectũ potest consequi. Porrò talia oĩa medicamenta Septica vocantur, & Septa: sed inter sese maioris minoris q; ratione dissident. Est aũt in hoc genere medicamentorũ ex primo &

infirmissimo ordine cedrea: pleraq; enim eorum admodum sunt efficacia. Talia itaq; & mortuorum corporum carnes corrumpunt: At cedrea exiccat, simul q; à corruptione tuetur corpora demortua, vtpote humiditates eorũ superfluas depascẽs, cæterũ solida corpora haud attingẽs. At in viuentibus calor ipse qui in corporibus est, cedreę vires adaugens, causa efficit, vt teneræ ab ea carnes deurantur. Nec mirum videri debet, si, cùm tanta polleat potẽtia, lẽdes, pediculos, & tineas, & in corporibus natos vermes, interficere valeat: tum fœtum viuentem quidẽ apposita interimat, mortuum autem eijciat: sicut sanè etiam in coitu semen, pudẽdo circũlita. Proinde † partui aduersum} est medicamentum, si sic vtaris, nulli secundũ. Alia q; multa eiusmodi particulatim efficit. Itaq; argumentum est ipsum valenter excalfacere, sicut vbi dẽtium foraminibus instillatur: siquidem dolores eorũ mitigat, sed & ipsos cõfringit. Extenuat quoq; oculorũ cicatrices, & visus hebetudini ab humorũ crassitudine ortæ medetur. Porrò quod eius est pinguissimum, & ad vnguem oleosum, quod suspẽsis supra eam, dum coquitur, lanis excipitur ac colligitur, tota cedrea tenuius quidem est, sed minus acre, quanq; non minus excalfaciens. Eãdem quippe rationem habet ad id, quod reliquum est cedreæ, crassius illud videlicet, quam oleum ad amurcã: proinde illud, vtpote crassius, mordax est, & {maiore} aperiẽdi facultate præditũ. Itaq; vlcera irritat, phlegmonen q; illis excitat. Porrò oleosa illa cedrea adeo clementibus est viribus, vt etiam plebei experientia docti, vulnera ouibus occasione tondendi à forfice facta, illa illita sanent, sicut etiam pice humida. Vtuntur autem ea & ad ouium scabiem, & ricinos {Greci κρότωνας vocant.} Porrò Cedrides (nã ita fructum cedri nuncupant) moderatiores vires obtinent, adeo vt comedi quoq; possint. Attamen si liberalius ijs vtare, capiti dolorem inferent, ardorem q; ac morsum in ventre percipies.

*ascaridas. *Al. auribus. †ἀτόκιον. Non est in antiquis.

Centaurium Maius.

Centaurij "Magni Radix sicut gustu contrarias qualitates, ita in vsu cõtrarios effectus pręstat. Gustu itaq; acris simul adstringens q; apparet cum leuicula dulcedine. At in actionibus acrimonia quidem caliditatis opera ostentat, menses prouocans, & fœtum mortuum euellens, viuum q; corrumpẽs atq; eijciens: Adstrictio verò opera crassæ terrenę q; frigiditatis, cùm vlcera glutinet, & sanguinem reijcientibus prosit: exhibentur autem eius drachmæ duæ, febrientibus quidem cum aqua, febri verò liberis cum vino. Porrò secundum omnium simul qualitatum actionem, ruptis conuulsis, dispnϾæ siue spirandi difficultati, tum inueteratæ tussi, cõuenit. Nec enim talibus euacuare solùm, quod præter naturam est, oportet, sed partem quoq; euacuatam roborare ac confirmare. Vacuationi itaq; accommoda est acrimonia, vtiq; cùm nõ sola sit ac pura, sed aut dulcedini iuncta, aut certè non prorsum amaritudini: siquidem vehementiam tunc atq; violentiam mista illi temperata quadam substantia, cuiusmodi est dulcis, non obtinebit. Porrò ad ea, quæ euacuata sunt, roboranda contrahenda q; adstrictione est opus. Eadem, quæ radix, & Succus ipsius efficit. Vtuntur q; eo quidam vice Lycij.

A.ibi.c.158.fo 118.f

Centaurium Minus.

Centaurij "Minoris Radix planè inefficax est, sed caules eius extremi, & potius Folia q̃ illis inhęrent, & Flores, vtilissima sunt. Vincit in eis qualitas amara, paululũ habẽs & adstrictionis, atq; ob eiusmodi temperamentum admodum exiccatorium est medicamen, expers mordacitatis. Porrò q; omnia talia vtilissima sint, suprà commonui, & nunc nihilo secius tamen nos repetere tempestiuum est, omnes eius particulatim actiones memorantes. Vlcera itaq; magna Herbæ ipsius recentis illitu glutinantur: & vetusta, quæ q; ægrè ad cicatricem perduci queunt, cicatrice eodẽ modo vtentibus includũtur: Arefacta verò glutinatorijs & desiccatorijs miscetur facultatibus, ijs videlicet quæ sinus & fistulas sanare sunt natę, veteres que duritias emollire, tum vlcerum maligna & cacoethe sanare. Miscetur etiam ijs quæ rheumaticis affectibus medentur: in quibus ea medicamina præstãtissima sunt, quæ vehementer desiccãtia cum quadam adstrictione nullã habent mordacitatem. Decoctum herbæ quidam ischiadicis infundũt, ceu biliosa & crassa ducens: nam & talia purgat: quanq; cùm adeo vehementer operabitur, vt cruenta euacuet, tũc plus proderit. Succus porrò eius, cùm adsimilis sit facultatis, hoc est exiccatoriæ & abstersoriæ, & cętera iam comprehensa pulchrè præstare potest: & cum melle oculis illinitur: menses que, & fœtum, appositus euocat. Sunt qui ipsum bibendum præbeant & ijs, quibus nerui affecti sunt, vt qui euacuet, et desiccet innoxie quæ impleta sunt: Quippe cum iocinoris quoque obstructiones optimè expediat: bonum que sit lieni indurato remedium foris impositum, nec secius siquis bibere velit.

A.ibi.c.158. *Vulnera.

Cerasus.

Cerasus arbor fructum fert nõ paris adstrictionis in omnibus particulatim plantis participem. Nam & in harum, sicut ẽt in malorum granatorũ, & malorum, quibusdam austera qualitas, quibusdam verò dulcis, non nullis autem acida exuperat. Quin ẽt ipsorum dulcium ea, quæ nõ dum cocta sunt ac matura, quædam admodũ sunt acerba, quædam similiter moris acida. Sed in moris immaturis acida qualitas acerbã exuperat, in cerasiis non semp. Ergo q̃ dulciora sunt, magis quę in intestinis sunt, subducũt, sed minus grata stomacho sunt: contra austera. Acida pituitosis excrementosis q; stomachis sunt apta: siquidẽ austeris magis desiccãt, et nõ nihil ẽt incidũt. Porrò ipsius arboris Gũmi cõem quidem oĩbus viscosis, & mordacitatis expertibus medicaminibus, facultatẽ obtinet,

A obtinet, quę & ad arterias exasperatas accõmoda est: Propria aũt, siquidẽ quod quidã scribunt verum est, quòd cum vino bibitum calculis vexatos adiuuat. Nam sic illi tenuium partium inesset facultas quædam.

Ceratonia.

Ceratonia exiccãtis est & adstringentis facultatis, sicut & fructus eius, quæ Ceratia vocant, nõ nihil etiam dulcedinis continens. Accidit autem istis quiddam simile cerasiis. Nam si humida sumas, magis ventrem subducunt: sicca verò magis sistunt: vtpote cùm humiditatem expirent, & quod essentiæ est crassioris, tantùm reliquum habeant.

Cestrum Betonica Psychrotrophum.

Cestrum, aut Psychrotrophũ, Romanè verò Betonica, vim habet incidendi, vt gustus indicat. Amariuscula enim est & subacris ipsa herba: id quod ostendit & particulatim ædita actio. Nam consistẽtes in renibus calculos rumpit: & pulmonem, pectus, & iecur expurgat abstergit q; menses quoq; ciet, & comitialibus prodest: tum rupta conuulsa'que curat: & omnibus bestiarum morsibus, vlceri illita, auxiliatur. Postremò acidũ ructantibus {ὀξυρεγμιῶντας Græci vocãt} & ischiadicis bibita auxilio est. *Al. Psychotrophon.

Cecis Galla.

A.ibi.c.308. B Galla "quæ Omphacitis nuncupatur, admodum acerbum est medicamẽ, pleraq; sui parte essentiæ terrenæ & frigidæ, per quam desiccat & repercutit fluxiones: ad hæc constringit contrahit q; partes laxas ac languidas: omnibus q; fluxionũ affectibus strenue resistit. Esto verò tertij in desiccando, secundi autem in refrigerãdo, ordinis. Altera autem galla, flaua illa & magna laxa'que, & ipsa desiccat quidẽ, sed tanto minus, quanto minus acerbæ qualitatis est particeps. Cocta itaq; per se, ac deinde trita, cataplasma est non instrenuum sedis phlegmonarum, ac procidentiarũ. Porrò coquenda est, si modica opus sit adstrictione, in aqua: sin vehementiore, in vino: ac si augere insuper adstrictionẽ sit opus, vino vtare ẽt austeriore. Hanc rustici nostrates Οἰνοκηκίδα, quasi vinigallam dicas, nominant. Deniq; gallæ Combustæ sanguinis reprimendi facultatem acquirunt, ac nimirum etiam calorem & acrimoniam ex vstione assumunt: sunt'que ijs quæ ignem expertę non fuerint, tum subtiliorum partium, tum maiore desiccandi potestate. Cæterùm, cùm ad sanguinis suppressionẽ præparare eas voles, carbonibus impositas, dum vndequaque candeant, aceto aut vino extinguere oportebit.

Cera.

A.ibi.c.194. & 462. Cera "quodammodo medium tenet calfacientium, refrigerantium, humectantium, & desiccan C tium. Habet verò quiddam etiam crassarum partium, atq; emplasticum: quãobrẽ non modo exiccare, sed & per accidens humectare videri fortassis poterit, perspirationes videlicet prohibens. Quamobrem aliorum medicamentorum tũ excalfacientiũ, tum refrigerantiũ, materia est: Ipsa aũt per se ex genere fuerit debiliter cõcoquentiũ: nec tñ intrò in corpus assumptorum, sed foris impositorum. Habet enim paulum quiddam digerentis calidæ q; potentiæ, quæ plurima melli inerat.

Cici Ricinus.

Ricini Fructus quemadmodum purgat detergit ac digerit, sic quoq; Folium, sed vndequaque debilius. Oleum quod ex semine conficitur, tum calidius est, tum tenuiorum partium, q̃ est oleũ commune, ac proinde {potentius} quoq; digerit.

Cinnamomum.

A.ibi.c.124. Cinnamomũ "summè tenuiũ est partiũ, nõ summè tñ calidũ, sed ex tertio quodãmodo ordine. Nihil aũt æquè desiccat eorũ q̃ pari sunt excalfaciendi facultate, propter tenuitatẽ scilicet essentię. At Cinnamomis est velut imbecillũ cinnamomũ: nõ nulli ipsam Pseudocinnamomũ nũcupant.

Circea.

Circeæ herbæ Radicem scribit Dioscorides ex vino dulci potã secundas purgare: est enim bo D ni odoris, & calfactoria. Semen aũt eius in sorbitione exhibitum ad lactis generationẽ conducit.

Cisthus.

A.l.2.t.2.c.111. fol.111.a.b Cisthus, "aut Cistharus, frutex est gustu adstringens, oĩbus'que particulatim operibus. Porrò Folia, et parua Germina trita adeo desiccant adstringunt q;, vt vulnera glutinare valeant. At Flores magis sunt efficaces, adeo vt cum vino poti dysenterias, vẽtris imbecillitates, fluxus'que ac humiditates sanẽt. Cataplasmatis ritu illita vlcerum putredinosa iuuant: Est enim facultas eorum non instrenue desiccans, fere'que secundi excessus à temperatis absoluti. Adeo verò frutex hic frigidus est, vt tepidi caloris sit particeps. Porrò Hypocisthis, quam vocant, multo est magis adstrictoria q̃ folia, admodum efficax remedium ad omnes fluxionum affectus, puta sanguinis reiectiones, profluuia muliebria, cœliacos, dysentericos q; affectus. Quin si quam partem roborare consilium sit, quæ videlicet plusculo humore exoluta fuerit, robur ac firmitatem illi non segniter addit. Sic sanè stomachicis epithematis, hepaticis'que, commiscetur: & ex viperis cõfectis antidotis inditur, nimirum quo corpora confirmet ac roboret.

Cisthus.

A.ibi.c.422. Cisthus "aut Ladanũ. In calidioribus regionibus hic Cisthus ꝓueniẽs, tametsi haud alius sit genere q̃ qui apud nos nascitur, eximiũ tñ à regione ac peculiarẽ digerentẽ'que caliditatẽ nactus est:

atq; vtroq; à nostrate differt, tum quia frigiditatem deposuit, tum quia calorem assumpsit. Itaq; cętera quidē huius cisthi, illis quæ in nostrate visuntur, similia sunt. Verùm Ladanum quod vocāt, ex eo prouenit, medicamentum primo excessu iam quodammodo completè calidum, vt videlicet & secundum attingat, habens etiam adstrictionis paulululm: Ad hæc substātia tenuium partium, ac proinde emolliēs siue malacticum, pariter q; moderate digerēs, ac videlicet ēt συμπεπτικὸν hoc est concoquens. Itaq; mirandum non est, si peculiariter ad vteri vitia conueniat, qn̄quidem ad dicta paulum quiddam adstrictionis obtinet. Quocirca diffluentes capillos retinet: nam quicquid ad radices eorum praui humoris sederit, id omne absumit: tum meatus quibus infixi sunt, cōstringit contrahit q; adstrictione. Cæterum alopecias, & ophthalmias siue lippitudines, sanare non potest, vtpote grauiores vires, q̄ quę ladano insunt, poscētes: quippe proueniunt ista ex prauis succis lentis crassis q;, quos secantia ac digerentia medicamēta potissimum euocant atq; euacuant. Cętetrum tenuium partium sint facultatis oportet, & minime adstringentis, non tamen vsqueadeo tenuium partium, & desiccatoriæ, vt nimio plus desiccēt, vna q; cum collectis inibi succis præter naturam, naturalem quoq; humiditatem incrementa pilis suppeditantē absumant. Nam sic non tantùm alopecia liberabunt, sed & caluitiem afferent. Sed hæc ad curandi rationem pertinent. E

*Arbitror legēdū esse ophiases, qn̄quidem de pilorū affectib⁹ sermo ipsi ē. Qui & Auicen. cap. de Ladano videt habuisse hanc lectionem. Adde qđ ophtalmia eā nō exposcit curationem.

Cissos Hedera. F

Hedera "ex contrarijs composita est facultatibus. Habet enim quiddā adstringentis substantię, quam terrenam & frigidam esse ostendimus: habet q; etiam nō nihil acris, quam calidam esse vel gustus comprobat: nec deest tertia, aqueam nanq; substantiam quandam tepidam obtinet certè, si viridis sit. Siquidē dum arescit, hæc prima exhalet necesse est: manet q; quæ terrea & frigida adstringēs q;, & ea quæ calida & acris. Viridis autem, Folijs eius in vino decoctis, vlcera grādia conglutinat: quæ'que maligna sunt, ad sanitatem reducit: tum igne factas exulcerationes cicatrice includit. Porrò cum aceto decocta folia lienosis prosunt. Flores autem quodammodo validiores sunt, vt ad leuorem redacti cum cerato ambustis conueniāt. Pręterea Succus medicamentum est errhinon, {hoc est, in nares fusum, capiti purgando idoneum:} tum vetustas aurium fluxiones sanat: ad hæc vlcera vetera tum in auribus, tū in naribus. Porrò si acrior appareat, aut rosaceo aut dulci oleo miscetur. Lachryma eius pediculos interimit, pilis nudat, vsqueadeo calidæ potestatis, vt obscure adurat: est enim velut aqueus quidam liquor, sicut aliæ omnes lachrymæ.

A.l.2.t.2.c.169. fol.119.g.h

*Al. vulnera.

Clinopodium.

Clinopodium excalfaciendi vim obtinet, sed non dum adurendi: est verò etiam essentia subtilium partium. Ponat q; ipsum quispiam in tertio ordine tum excalfacientium, tum resiccantium. G

Clematis.

Clematidis Folia acrem & adurentem siue causticam facultatē obtinent, adeo vt & lepras exco rient. Fuerit itaq; in quarti ordinis excalfacientiū initio. Vocatur autem Clematis & Daphnoides, quod quidam Myrsinoides, alij Polygonoides appellitant. Cæterùm id nequaquam exulceratorium est aut acre, sicut quod ante dictum est: immo profluuijs ac dysenterijs cum vino potum prodest, dentium q; dolores mansum mitigat, tum vteri quoq; doloribus in pesso admotum vsui est: tm̄ abest vt perinde vrat aut vlceret, ceu illud superius. Sed summè nobis suspiciendus Pamphilus ille sicuti in reliquis nugatur de ijs, quæ nunq̄ vidit, literis ea mandās, sic hæc ambo in vnū confudit. At Dioscorides vtriusq; in quarto meminit, & eius quæ simpliciter vocatur Clematoides, id'que in fine libri: & alterius, sed in principio. Quamobrem non est necesse, vt ego rursum notis suis vtrunq; depingam, sicut nec in alijs feci.

Cnicus.

Cnici" Semine dūtaxat ad purgationes vtimur. Tertij est ordinis excalfaciētium, siquis foris eo vti volet. A.ibi.c.159.

Coccus Cnidius Granum Gnidium.

Granum Gnidium & ipsum quoq; purgat: sed acris est adurentis'que facultatis. H

Coccos Baphicos Granum Tinctorium.

Granum "Tinctorium adstringentem simul q; amaram qualitatem possidet. Vtraq; sine morsu desiccat. Proinde ad ingentia vulnera congruit, & ad neruorum vulnerationes. Sed tūc ipsum quidam cum aceto terunt, alij cum oxymelite. A.ibi.c.718.

Coccymelea Prunus.

*Al. Coccymelea.

Pruni "Fructus ventrem subducit, recens quidem plus, aridus minus. Cæterum haud scio, cur Dioscorides pruna damascena siccata ventrem sistere dicat, cum & ipsa palàm etiam subducant, minus tamen q̄ quæ importantur ex Iberia: siquidem damascena magis adstringunt: at quæ Iberia fert, dulciora sunt. Quin & ipsæ Arbores fructibus proportione respondent. Minus enim adstringunt quæ in Iberia nascūtur, magis verò quæ Damasci. Cæterum vt in summa dicam, quorum in folijs aut germinibus adstrictio quædam inesse apparet manifesta, ijs decoctis phlegmonę in columella aut tonsillis existentes idoneè colluuntur. Porrò Agrestium Fructus euidenter adstrictorius est, ventrem'que sistit. Nominatur autem hæc planta in Asia Prumnum. Gummi autem arboris, sunt, qui dicant cum vino potum lapides confringere: cum aceto, puerorum sanare lichenas. Ac si id præstat, clarum est incidentem tenuium'que partium illi facultatem inesse. A.ibi.c.532.

Colla

A

Colla Gluten.

A.ibi.c.202. Gluten," quod ad libros præparant ex similagine & gāro, emplasticæ concoctoriǽque facultatis est, quibuscunq; ipsum partibus illinas. * Ant. codices legūt γύρεως i. pollinē. & ita ver⁹ interpres, Oribasius, Aetius, & Paulus.

Colocynthe Cucurbita.

A.ibidē.c.175. fol.110.c Cucurbita "humidæ frigidæ q; temperaturæ est, vtraq; qualitate secundi ordinis. Quocirca ramentorum eius Succus ad auriū dolores cum phlegmone iunctos cum rosaceo vtilis est. Sic tota quoq; illita calidas phlegmonas mediocriter refrigerat. In esu aūt humida est, & sitim propellēs.

Colocynthis.

A.ibi.c.127. Colocynthis "gustu amara est. Sed quæ illi amaritudinis dum potatur adsunt opera, ea euidenter efficere nequit ob purgatoriam facultatē, quā validā in sese cōtinet: nimirum cū ijs, q̄ purgat, antè & ipsa per aluum excerni præuertens. Viridis ipsius Succus intritus ischiadibus prodest.

Comarus Arbutus.

Arbutus arbor ipsa qualitate acerba vnà cum fructu est. Eum Memecylum nuncupāt. Est autem hic & infensus stomacho, & capiti dolorem commouens.

Commi Gummi.

A.ibi.c.310. B Gummi"lachryma est cōgelata concreta q; in truncis arborum ipsam producentium: velut resina quoq; in multis visitur, quæ resinam proferre possunt. Est autem exiccatoriæ emplasticǽque potentiæ. Propterea'que asperitatibus medetur.

Conia Lixiuium.

A ibidē.c.188. fol.121.c Lixiuium," quod velut ablutio est cineris, sic nominatur. Porrò omnium maximè tum abstersorium tum exiccatorium illud est, quod ex cinere ficus & tithymallorum efficitur: fere'que septicæ seu putrefacientis est facultatis: quæ cuiusmodi sit, in quinto volumine exposui.

Conyza.

Coniza & Maior, & Minor, adsimilis sunt tū tēperaturę tū facultatis, gustu amarę & acres apparētes. Excalfaciunt q; admodum luculēter, siue quis folia cū teneris ramulis (est enim fruticosa plāta) parti cuipiam illinat: siue vbi in oleo coxerit, eo vtatur, siquidē cōcussiones siue rigores per circuitum redeuntes tale sanare oleum videtur. Flores quoq; eorum adsimilis sunt facultatis. Itaque quidam & ipsos cū folijs tritos in vino bibēdos exhibēt ad mēses fortiter ducendos, ejciendū'que fœtum. Est & Tertiū conyzæ genus in locis humidioribus proueniens, vtrisq; illis tum graueolentius, tum imbecillius. Sed primæ memoratæ tertij sunt ordinis in excalfaciēdo exiccando'que.

C

Coriannon seu Corion Coriandrum.

A.l.2.t.2.c.139. fol.115.h Coriannon, "siue Corion, aut vtcunq; vocare lubet. Vetustiores Greci Coriannon noīabant: at recentiores medici omnes Corion appellitāt, sicut & Dioscorides, refrigeratoriam esse herbam ipsam dictitans, sed perperam. Siquidem ex contrarijs facultatibus cōstat & composita est, plurimum habens essentiæ amaræ, quam ostendimus esse tenuium partium, & terrenam calidā: nec parum ētaqueæ humiditatis obtinet, quæ tepentis est facultatis: his adiūctum est quoq; adstrictionis pauxillum. Ex quibus omnibus varie quidem agit ea, quæ scribit Dioscorides, sed non tantum ex refrigeratione. Cęterum ego cuiusq; particulatim actionis causam enarrabo, tametsi propositum fuerat mihi meā vnius duntaxat hoc in libro sententiam expromere. Sed forte nihil obstabit, immo, si verum fatendum est, † proderit non nihil superiores methodos, quæ in paucis medicamentis sunt dictæ, hic repetere. Primùm ergo non Dioscorides tantum, sed & alij complures medicorum, indeterminatè de morbis pronunciāt: sicut sanè hac quoq; tempestate non paucos inuenias medicos vel insignes, pręter alia, hac in re turpissime hallucinātes. Interdem " enim atra, liuida, frigida q; reddita parte, quę erysipelas habuit, nec amplius refrigerantia poscente pharmaca, ceu antea, sed ea quæ infixum parti præter naturam humorem eliciant, hi refrigerare perseuerant: interdum autem ad digerentia transeunt, ea'que erysipelas sanare dicūt. Et sanè etiam scribūt incipientibus quidem etiamnum, atque gliscentibus, crescentibus'ue erysipelatis alia medicamenta, declinantibus vero ac flaccescentibus alia. Sed ita res non habet. Neque enim erysipelas etiam vocari debet, postea quàm inflammatio eius, & feruor, ac biliosum illud abierint: † neque quæ facultate sunt frigida, neque quæ illa sanant, remedio esse putandum. Sed velut si vel in initio protinus aut percussis, aut alia de causa quauis, tumor in parte quapiam aut liuidus, aut nigerextiterit, eum esse frigidum affectum existimabis, & quæ digerant excalfaciant'que, poscere: Ad eundem, opinor, modum, si calida affectio in frigidam reciderit, negligenda quidem prior est, sed secunda alio appellanda nomine: aut si displicet nominis mutatio, saltem, sicut quidam alia scribunt principij, alia declinationis remedia, haud sanè cēsendū frigida esse declinationis remedia. Concedendum sanè est, si cui ita placet, vt talis affectio etiam erysipelas vocetur: sed eam etiam calidam dicere vbi iam refrigerata est, id verò neutiquam concedendum. Itaque ne, quod tunc ei auxilio est, refrigeratorium esse credamus, sicut Dioscorides Coriandrum, quòd cum pane aut polenta, vt ipse inquit, erysipelas curet illitum. Nam quod ad vnguem est erysipelas, quod vtique inflammatum est & flauum, haud vnquam sanare queat cum pane Coriandrum, sed illud quod iam refrigeratum est. Proinde nos superioribus voluminibus, cùm determinata ac definita experientia, cuiusque

Margin notes: A.l.2.t.1.c.1. fol.92.a (beside "rum, indeterminatè … medicos vel insignes"); D (beside "dum autem ad digerentia"); † Al. ex antiqs Grę. ea quæ in hunc modū in paucis medicamētis dicūtur, iuuabūt aliqd, ac rememorabūt superiores methodos. † Al. neq; quæ has affectiōes sanāt, facultate frigida esse putandum est.

medicaminis facultatem explorandum censuimus, q̃ maximè fieri posset simplicissimum eligi affe E
ctum consuluimus. At pleriq; medici, neq; q vel plurimi morborum protinus ab initio cōpositi
inuadant, norunt: neq; q alius affectus sit erysipelas exactum: alius verò is qui vocatur ab omni-
bus nobis vsitatè, vt à veteribus quoq;, phlegmone: alij autem inter hos medij plurimi, partim vt
sic dicam, erysipelata phlegmonode, partim phlegmonæ erysipelatodeis: ac inuenias non nunq̃
vbi neutrum vincat, sed ad vnguem paria sint: quin etiã non nunquam œdematodes esse erysipe
las conspicitur, sicut aliud scirrhodes: vt compositorum morborum non paruus aceruetur nume-
rus. De quibus copiosius cùm alibi disseruimus, tum in curãdi rationis voluminibus. Dicetur au
tem & nunc, quoad saltem eorum meminisse necesse est, q exactum erysipelas haud vnquam ab
antedicto cataplasmate curari possit. Voco autem exactum, cùm à biliosa fluxione pars impleta
fuerit. Porrò q longè à refrigeratione absit Coriandrum, vel ex ijs quę ipse scripsit Dioscorides,
discere liceat. Nam chœradas siue strumas cum eregmo siue lomẽto, inquit, discutit. Porrò q nul
lum refrigerantium medicamentorum idoneum sit discutiendis chœradibus, vel ipsum Dioscori
dem non dubitaturum arbitror, quippe qui sexcenta scripserit medicamenta chœradas sanare po-
tentia, quæ omnia tum temperie calida tum actionibus digerentia esse confessus est.

Coronopus. F

Coronopodis "Radix cœliacis prodesse creditur manducata. A.ibi.c.560.

Costus.

Costus "leuiculam planè amaram, plurimam autem acrem et calidam, in se qualitatem simul & A ibi.c.161.fol. 119.b.c
facultatem continet, adeò vt etiam exulceret. Vnde ex oleo corpus eorum quibus per circuitum
rigor inuadit, ante accessionem illo confricant: sic verò etiã in resolutis, & ischiadicis: atq; in sum-
ma in quibus excalfacere partem quãuis, aut ex alto in superficiem extrahere quippiam est opus,
ad costum confugitur. Eadem de causa vrinas menses q; prouocat: & ad rupta, conuulsa, ac laterũ
dolores congruit. Porrò ob amaritatem quæ illi inest, lumbricos latos necat. Ob eãdem & ad con
tractas velut ex Sole maculas {ἐφήλεις Græci vocant} cum aqua aut melle vsurpãt. Inest item fla
tuosa quædam illi temperiei humiditas, per quam & venerem excitat cum vino mulso.

Cotyledon Vmbilicus Veneris.

Cotyledon facultatis mistæ est, nẽpe humidæ subfrigidæ, & cuiusdam obscurè subadstringẽtis,
& cum ea leuiter amarę. Vnde refrigerat, repercutit, abstergit, & discutit. Itaq; phlegmonas erysi
pelatodeis, & erysipelata phlegmonode, curat: & maximè stomachi ardore æstuantis admodũ vti-
le est epiplasma. Putantur Folia cum radice manducata calculos confringere, & vrinam mouere. G

Crania Cornus.

Corni "arboris Fructus admodũ acerbus est, esui aptus. Itaq; mirũ uideri nõ debet ipsum vale- A.ibi.c.315.
ter ventrẽ restringere, sicut & mespila. Folia quoq; & Germina gustu acerba sunt, valẽter q; desic
cãt. Itaq; maxima vulnera glutinare possunt, potissimum durorũ corporũ: At paruis vulneribus
& mollioribus corporibus potius contraria sunt: nam nimiũ ea contẽdunt, ac plus satis desiccãt.

Crambe Brassica.

Brassica "Esculenta desiccãdi vim habet tum esa, tũ foris imposita, nõ tñ etiam admodũ acrem. A.l.2.t.2.c.139. fol.115.f
Alioqui & vlcera glutinat, & maligna vlcera sanat, præterea phlegmonas iã induratas ac ægrè so
lubiles, & id genus quoq; erysipelata. Eadẽ facultate epinyctidas & herpetes sanat. Habet quid-
dam etiam in se abstersorium, quo lepras curat. Porrò Semẽ eius potũ lumbricos interficit, maxi
mè brassicæ Ægyptiæ, quanto scilicet temperatura siccior est. Sanè amaræ qualitatis particeps se-
men est, sicut videlicet omnia alia medicamenta quæ ad lumbricos idonea sunt. Secundum eandẽ
facultatem ephelidas, & lentes, & quæcunq; modicam abstersionem postulãt, adiuuat. Porrò cau
les brassicæ cõbusti Cineres efficiunt admodum desiccãtes, vt videlicet iam & causticam siue adu-
rentem vim participent. Hac ratione ei veterem adipem comiscentes, ad inueteratos laterum do- H
lores, & si quid eius fuerit generis, adhibent: nam valenter digerens pharmacum efficitur.

Crambe Agria Brassica Agrestis.

Brassica "Agrestis quodãmodo calidior siccior q; domestica est, ceu alia ꝑpemodum oĩa agre- A.ibidem.
stia sui generis domesticis secundũ vtrãq; hanc facultatem valentiora sunt. Quamobrẽ neq; intra
corpus citra noxã sumitur, vt quæ longius ab humana recesserit tẽperatura. Eadem de causa & gu
stantibus amarior est q̃ domestica: quanq̃ domestica quoq; acrimonię non nihil & subamaritudi
nis contineat: sed vtrãq; habet agrestis validam: quare ẽt extergit & digerit q̃ domestica valẽtius.

Crambe Thalattia Brassica Marina.

Brassica "Marina supra q̃ q ventrem deijciat, vtpotè subsalsa & subamara gustu, fuerit sanè ẽt A.ibidem.
ad externos corporis vsus, & ad omnia ea, ad quæ tales qualitates accommodantur, idonea.

Cratæogonos.

Cratæogoni herbæ Fructus & acris gustanti est, & † vtenti frigidus, } similis milio.

† σφοδρῶς χρωμένοις, est in ĩpressis cod. i. vtenti vehemẽter. vt uertit uetus ĩterpres. Scio equidẽ apud Paulũ ĩ aliquibus codi. legi ψυχρὸς i. frigidus. vt nester interp̃s trãstulit: antiquissimi tamẽ libri habent σφοδρῶς: intelligendum q; est, quòd vehemẽter sit acris, quẽadmodum et Dioscorides dixit. In Oribasio legitur καρπὸς δριμύς ἐστι καὶ σφοδρὸς, i. fructus acris est & uehemens.

Crethmon.

Crethmon gustantibus salsum quodammodo est cum paucula amaritate: quamobrem vis eius
est exiccatoria & abstersoria. Vtraq; tamen imbecillior ei est quàm in amaris.

A *Crithe Hordeum.*

A.ibi.c.530. Hordeum" primi est ordinis in exiccando & refrigerando: habet etiam pauxillũ abstersionis. Paulo etiam plus desiccat quàm farina fabacea, cui nõ insint cortices: Cætera verò similia sunt foris vtentibus: in cibo autem hoc fabis pręstat, quòd flatuosam naturam exuat: fabis, quantũcunque coxeris, flatuosa natura remanet, sunt enim crassioris essentiæ quàm hordeum: quamobrem eo plus etiã alunt. Porrò quoniam vtrunque paulum modò à medio recessit, multo sunt vsui: nam talia medicamenta multis alijs miscentur ceu materiæ quædam. Itaque etiam cera & oleum non paucis medicamentis coniunguntur. Alphiton verò, hoc est Polenta, multo plus hordeo desiccat.

Crimnon.

Crimnon. Quod crassarum partium est tum in tritici, tum in zeæ farina, ita appellari consueuit. Plus nutrit quàm polenta, sed ægrius concoquitur. Porrò Sorbitio quam ex eo conficiunt, Poltos nuncupatur, eaque si ex zea conficiatur, leniter ventrem sistit, ac magis si frigatur.

Crinos Lilium.

A.ibi.c.436. Lilij" Flos temperaturam mistã obtinet, partim ex essentia tenuiũ partiũ ac terrena, ex qua vtique habet vt gustu sit amara: partim ex aquea, eaque temperata. Itaque & quod ex eo conficitur Oleũ ac B vnguentum, citra morsum digerendi simul que emolliẽdi facultatem obtinet: vnde fit vt vteri duritiebus sit aptissimũ. Porrò Radix Folia que per se trita desiccant & abstergunt, & digerunt moderatè: proinde quoque ambustis cõpetunt: siquidẽ hęc quoque moderatè desiccantẽ extergentẽ que facultatẽ postulãt. Radicẽ ergo tostã, ac deinde cũ rosaceo contritã ambustis, quoad obducatur cicatrix, imponunt: quippe cum alioqui & aliorum vlcerum omnium bonũ sit inducendæ cicatrici remediũ. Quin etiã vteros emollit, menses que prouocat. Folia verò præcoquentes, & ipsa ad obductã vsque cicatricem imponunt, non in ambustionibus dũtaxat, sed alijs quoque vlceribus. Sed & sunt qui aceto ea condientes ad vulnera suo tpe vtantur. Plus tñ inest abstergentis facultatis in radice quàm in folijs, quanquàm tñ nec in ea ipsa multũ insit, sicut prædiximus: nã primi ordinis abstergentiũ est medicaminum. Itaque cũ aut vitiligines, aut psoram, aut leprã, aut achoras, aut aliquid id genus, extergere volumus, commiscemus illi aliquid aliorum medicaminum validius extergentiũ, cuiusmodi est & mel. Cæterũ si id moderatè illi ac conuenienter admisceatur, & ad neruorũ diuisiones competit, & ad alia vniuersa quę valẽter exiccari postulant absque morsu. Reposuimus verò & quãdoque & foliorũ Succũ cũ aceto & melle coctũ: succus quinque partibus plus vtroque erat. Eratque insigne medicamen ad omnia ea, quæ valẽter exiccari postulãt absque morsu, ceu vulnera oĩa ingẽ C tia, & maximè quæ in capitibus musculorũ eueniunt: tũ ad ea vlcera quæ nimis mollia sunt, & diuturna, atque ęgre ad cicatricẽ perducuntur. Sed hæc iam ad medicamentorũ cõponendorũ institutũ attinent, à quo quantum licet, abstinere in præsentia adnitor: cæterũ rerum ipsarum natura sæpenumero vt attingam adigit: celeriter verò relinquenda sunt, atque ad propositum reuertendum.

Crocodilium.

Crocodilij Semen acre est, atque odoratũ, vrinam menses que ciens. Itaque facultatem habuerit calidam, digerentem, & exiccantem. Succus tũ caulis, tum seminis, vt quę similis sint facultatis, nephriticos adiuuat. Radix pectoris excreationibus valenter conducit, minus quidẽ quàm semen acris, non tamen minus amara. Trahit verò etiam per nares sanguinem.

Crocus.

A.l. 2. t. 2. ca. 226.fo.113.f.g Crocus" paulum & adstringens quid obtinet, quod terreum frigidum ostendimus: sed superat in eo calfaciens & qualitas, & facultas: vt tota eius essentia secundi sit ordinis excalfacientium, & primi exiccantium. Proinde concoquendi quoque vim quandã obtinet, adiuuãte s. in hoc & paucula illa adstrictione. Quippe quibus medicamentis, cùm non admodum excalfaciant, paucula adest adstrictio, ea parem facultatem habent essentijs emplasticis vocatis: quas cum iunctas esse D caliditati non vehementi contigerit, pepticas hoc est concoquentes, esse ostendimus.

Crommyon Cæpa.

A.ibi.c.119. Cæpa" ex quarto est ordine excalfacientium: essentia eius potius crassarũ est partium: Vnde & hemorrhoidas aperit tum apposita, tũ cum aceto inuncta. In Sole alphos abstergit: tum alopecijs attrita pilos alcyonio citius restituit. Porrò si Succũ eius exprimas, quod reliquũ est, admodũ terreæ substãtię est, eius que calidę: at succus aqueę aereę que caliditatis. Hic igitur ijs qui suffusi sunt, aut aciem oculorũ obtusam pręcrassitudine humorũ obtinent, inũctus prodest. Ex huius tẽperatura tota cępa flatuosa est manducata. Itaque quæ temperatura sunt scciore, minus flatuum generant.

Cyamos Faba.

A.ibid. c. 240. fol.126.d Faba" in vtroque medij temperamenti proximè est in exiccando & refrigerando. Caro eius paulum quoque abstergẽtis facultatis continet, sicut Putamen nõ nihil adstringẽtis. Idcirco medicorum nõ nulli totã fabam cũ oxycrato decoctam dysentericis, cœliacis, vomẽtibus (quos ἐμετικοὺς nominant,) exhibuerunt. Porrò vt eduliũ, flatulẽta est, ac coctu difficilis, si quid aliud: excreationibus ex thorace & pulmone idonea: Vt medicamentum verò foris imposita, desiccat innoxiè. In podagricis ea sæpenumero vsi sumus ex aqua decocta, & ita adipi suillo admista. Ad neruorũ tũ contusiones, tum vlcerationes, farinã eius ex oxymelite imposuimus. Ad eos quos ex ictu iam

phlegmone

phlegmone occupauerat, cum polenta. Sed & testium & vberum aptum est cataplasma: nam hę partes cùm phlegmone tenētur, moderatè refrigerari amant, maximè cùm vbera ex lacte in ipsis concreto phlegmonen patiantur. Quin lac quoq; ab eo cataplasmate extinguitur: Sicut puerorũ pubes farina fabacea illita plurimo tempore glabra seu impubis permanet. E

Cyclaminos Rapum siue Tuber terræ.

Cyclaminus" varias vires possidet. Nam & abstergit, & incidit, & ora venarum aperit, & attrahit, & digerit. Clarum id est ex particularibus operibus: Nam Succus eius hæmorrhoidas reserat, violēter q; ad secessum ꝓuocat in crocyde siue floccis appositus. Sic ēt facultatibus, phymata, strumas, alias q; oēs durities digerentibus, commiscetur: ac suffusis cum melle illitus competit, ad hæc quoq; per nares expurgat. Adeo vehemens eius facultas est, vt abdomine illito ventrem subducat, & fœtus interimat: nam & alioqui validum interimendo conceptui medicamen est, in pesso appositus. Tota autem Radix succo imbecillior est, quanq̃ & ipsa vehemens sit. Nam & menses siue epota, siue apposita euocat: & aurigini prodest, non modò ipsum viscus expurgās, sed ēt q̃ in toto corpore bilis fuerit, eam per sudorem eijciens. Proinde sanè post potionem, sudoris adiuuanda omnino prouocatio est. Modus eius bibendi est drachmarum trium, siue cum melicrato, siue cum passo. Cutem detergit cum in alijs, tum ꝙ alopecias, ephelidas, omnia q; exāthemata siue efflorescentias, curet. Lienem quoq; induratum iuuat emplastri modo illita tum recens, tum arida. Sunt qui radicem siccam asthmaticis seu anhelantibus exhibeāt. Porrò Altera cyclaminus, quā quidam Cyssanthemon nominant, propterea ꝙ cysso hoc est hederæ, flore sit assimilis, Radicem quidem inutilem habet, sed Fructum admodum efficacem. Nā hic cū vino albo pluribus diebus duobus cyathis potus lienes sanat, vrinas mouens, ac ventrem subducens: secundas quoq; eijcit, & asthmaticis prodest. Qualitas eius gustanti acris est, & sublenta. A.l.2.t.2.c.271. fol.129 d F

Cyminum Cuminum.

Cymini" Semine maximè vtimur, quemadmodum anisi, ligustici, cari, petroselini. Est verò & facultatis excalfacientis, sicut illorum vnumquodq;, tum vrinam mouētis & flatum extinguentis, ex tertio ordine excalfacientium. A.l.2.t.2.c.136.b

Cynosbatus Sentis Canis.

Cynosbatus. Huius fruticis Fructus nō segniter adstrictorius est, Folia verò mediocriter. Itaq; particularis eius vsus haud ignotus est. Cauendū ab eo quod in fructu eius, lanæ speciem habet, ceu arteriam vitians.

Cyparissus Cupressus.

Cupressi" Folia, Germina, Pilulæ recentes & molles magna vulnera cōglutināt in duris corporibus. Ex quo clarum est ꝙ resiccādi vim habeat absq; insigni acrimonia, aut caliditate, sicut certè & gustus testificatur: apparet enim in ea leuis quidē acrimonia, sed plurima amaritudo, multo q; etiam plus acerbitatis in tota planta. Tanta ei inest acrimonia caliditas q;, quanta satis sit deducendæ in altum acerbitati, ac nullam tamen mordicationem aut caliditatem in corporibus efficiat. Proinde in alto latentes in flaccidis putrescentibus q; affectibus humiditates, innoxiè tuto q; depascitur atq; absumit: cū quæ excalfaciunt simul desiccant q;, eas quidē quę contentæ sunt, absumāt, cæterū acrimonia & caliditate alias attrahant. Sic & enterocelicos iuuat: siquidē exiccat, robur q; addit corporis partibus præ humiditate laxis: vtpotè cū adstrictio in altum subeat deducente ipsa caliditate, quæ admista est, eum seruante modum, vt deducere quidem valeat, non tamen mordicare queat. Quidam ea vtuntur ad carbunculos, & herpetes, polentæ miscentes, tanquā absumat citra excalfactionem, eos morbos facientem humiditatem. Sunt qui & ad erysipelata vtantur, admista nimirum polenta cum aqua aut oxycrato aquoso. A.ibi.fo.117.a G

Cyperus Iuncus Quadratus.

Cyperi" Radices maximè vsui sunt, excalfacientes pariter & exiccantes absq; mordacitate. Itaq; vlceribus, quæ præ nimia humiditate cicatricem difficulter admittunt, mirificè prosunt: habēt. n. quiddam ēt adstringens. Quapropter vlceri item oris conueniunt. Quin & incidēdi vim quāpiā illis inesse testificandum, qua & calculo vexatis congruunt, & vrinam menses q; prouocant. A.ibi.c.591. H

Cypros.

Cyprus. Huius arboris Folia sūma q; germina ĩ vsum veniūt, & facultatis, & qualitatis mistę: Habēt. n. qddā digerēs cū aquea substantia modicè calida: habēt q; ēt adstrictoriū qddā ex terrena substantia frigida. Itaq; eorū Decocto qdā ambusta fouēt. Vtunt verò ēt aduersus igneas phlegmonas & carbunculos: nā absq; molestia & morsu desiccant. Quin etiā sponte prouenīētibus in ore vlceribus, ac maxime q̃ aphthode sunt, & ipsis ēt puerorū aphthis, cōmansa accommoda sunt.

Cytisus.

Cytisi Folia digerendi facultatem obtinent aqueæ temperatæ mistam, sicut & Maluæ. A.ibi.c.24.

Coneion Cicuta.

Cicuta " ꝙ extremè refrigerantis sit facultatis, omnes norunt. A.ibid.c.661.

Conos.

Coni" Fructus, quem quidam Cocalon nuncupant, & Strobilon, viridis totus, habet cum humiditate A.ibid.c.180. fol.131.a

A miditate amaritudinem quampiam & acrimoniam. Proinde purulentis, & quibuſcũq; adeo, quæ in thorace & pulmone ſunt, facile extuſſire & expuere expedit, accõmodus eſt. Porrò Fructus ex eo eſculentus, nutrimentum eſt coctu difficile, & validum. At vt medicamen aſperitati leniendę cõgruit, cùm videlicet in aqua maceratus omnem in ea acrimoniam reliquerit: nam reliquum omne minime mordax, maxime q; emplaſticũ redditur, in medio calidæ & frigidę qualitatis conſiſtens, ex aquea & terrea miſtum ſubſtantia, minimum participans aereæ.

LAGOPVS

LAgopus facultatis eſt deſiccantis, adeo vt fluxus alui probè exiccet.

Lathyris.

A.ibi.c.473. Lathyris." Sunt qui dicant & hanc eſſe Tithymalli ſpeciem, tum q ſimiliter illis ſuccũ habeat, tum q eodem modo purget, tota q; illis facultate aſſimilis ſit, niſi q ſemen guſtantibus videatur dulce: Quod ſanè etiam purgatoriam vim maximè poſſidet.

Lampſane.

Lampſane eſa quidem ſuccos prauos procreat: cæterum illita abſtergendi non nullam digerẽdi q; facultatem poſſidet.

B *Lapathum.*

A. ibidẽ. c.53. Lapathum" moderatè digerentem ſortitum facultatem eſt, at Oxylapathum miſtam: nã cũ eo quod digerit, nõ nihil quoq; repercutit. Semen eorum manifeſtam quoq; quandã adſtrictionem obtinet, vt & dyſenterias, & diarrhœas ſiue profluuia, ſanet, & maximè oxylapathi. Porrò Hippolapathũ, quod in totũ in paludibus prouenit, eaſdẽ dictis facultates obtinet, ſed imbecilliores.

Lemonium.

Lemonij Fructum, vtpotè auſterũ, exhibẽt cum vino cœliacis, & dyſentericis, hæmoptoicis q; ſiue ſanguinem ſpuentibus. Iuuat & profluuium muliebre. Satis eſt oxybaphi menſura.

Lechen.

Lechen, qui in petris naſcitur, eſt velut muſcus quidã, ſed rectè ex plantarũ cenſeri genere põt. Porrò ita nominatus videtur, q lechenas curet. Extergentem habet ac modicè refrigerantẽ facultatem, vtranq; verò reſiccantem. Atq; abſtergentem quidem atq; exiccãtem à petra obtinet: refrigerantẽ verò ab humore aqueo, naſcitur enim in humidis & roridis ſaxis. Porrò quod ex talibus componitur, aduerſum eſſe phlegmonæ (quod aphlegmanton vocant) nihil mirum eſt. Cęterũ an hæmorrhagias ſiſtat, vt refert Dioſcorides, id verò neutiquam dicere queam.

C *Leontopetalon.*

Leõtopetali Radice maxime vtimur: q̃ digerẽdi facultatẽ, & exiccãdi, excalfaciendi q; in tertio ordine poſſidet.

Lepidium.

A.ibi.c.657. Lepidium" ex quarto eſt ordine excalfacientium, ſimile Naſturtio tum odore, tum guſtu, tũ viribus: ſed minus eo deſiccat.

Leucas.

Leucas acrẽ poſſidet qualitatẽ exuperantẽ, tẽperaturam vero calidã ſiccã q; in tertio quodãmodo ordine.

Leucacanthon.

Leucacanthon, quidam autem Polygonaton, alij Iſchiada nũcupãt. Huius amara Radix eſt: ac proinde incidit, & exiccat in tertio ordine: in calfaciendo autem ex primo eſt ordine.

Leucoion.

Leucoij Frutex vniuerſus extergentẽ facultatem poſſidet, ac tenuiũ partium: plus tñ flores, & inter hos, qui ſunt ſicciores, magis ẽt q̃ virides: adeo vt & oculorũ cicatrices craſſas extenuẽt. Tũ menſes quoq; decoctum eorũ mouet: & ſecũdas, fætus q; emortuos elicit: ac ſi bibatur, abortũ facit. Eſt ergo id medicamentũ, vt ſi quod aliud, amarũ. Ac ſi quis viriũ eius vehemẽtiã multa aqua D admiſta retundat ac mitiget, aut certe id genus aliquo, habebit & ad phlegmonen nõ malũ medicamen. Sic & Decoctum eius, ſi non merũ fuerit, vteri phlegmonas itidẽ perfuſum ſanat, potiſſimũ q̃ diutino tp̃e ad ſcirrhi modũ induruere. Sic & cum cerato vlcera ægrè ad cicatricẽ peruenientia curat. Sunt verò ẽt qui cũ melle & ad aphthas adhibeant. Semen, cũ eiuſdẽ facultatis ſit, aptiſſimum eſt duarũ drachmarum menſura potum: tũ menſibus ciendis appoſitũ cum melle conueni re creditur, fœtus q; viuentes interficere, ac mortuos eijcere. Radices ſimilis quoq; facultatis, niſi quatenus craſſiorum ſunt partium, & magis terrenæ, cũ aceto lienes induratos ſanant. Non nulli verò & phlegmonas (in articulis) induratas ijs curant.

Leuce Populus Alba.

Leuce arbor miſtæ quodãmodo temperaturę eſt ex aquea tepida, & terrena extenuata eſſentia: Quamobrem & abſtergentis facultatis eſt particeps.

Libanotus Thus.

A.ibi.c.525. Thus" excalfacit ordine ſecundo, deſiccat primo, habet quoq; ſubadſtringens puſillum: ſed minimum manifeſta adſtrictio eſt candido. Cortex eius euidenter adſtringit: proinde ſanè ſtrenuè quoque deſiccat, adeo vt ex ſecundo ſit ordine completo deſiccantium. Eſt autẽ craſſiorum partium quàm ipſum thus, & minime particeps acrimoniæ. Ob has ergo tũ facultates, tũ qualitates,

multus est eius vsus apud medicos in hæmoptoicis, stomachicis, cœliacis, ac dysentericis, non tan- E
tùm ijs, quæ extrinsecus applicantur, ipsum admiscentes, sed & ijs quæ intrò in corpus sumūtur.

*θαλλὸς ἅpra uate legit' i codici. impresſis. legendū est.n. αἴθαλος, vt antiq cod. & Oribasius habēt, i. fuligo vel fauilla. Antiquus i̅terpres habet, fumus.

Ramus eius tum ſiccioris, tum calidioris est facultatis q̃ ipsum thus, adeo vt ad tertium vsq; ex-
cessum perueniat. Habet verò etiam abstersorium quiddam. Itaq; eo nomine & expurgare & im
plere quæ in oculis consistunt vlcera videtur, velut & qui ex myrrha, & qui è styrace.

Libanotides.

Libanotides Tres sunt, vna sterilis, duæ fructum ferētes: omnes verò eiusdem facultatis, emol-
lientis, & digerentis. Succus tum radicis, tum herbæ, mistus melli obtusam oculorum aciem ab
humorum crassitudine emendat. Porrò eius libanotidis, quæ ad coronas est vtilis, quam Roma-
ni Rosmarinum nuncupant, decoctum regio morbo laborantes potum adiuuat. Omnes enim li
banotides abstergentis & incidentis facultatis participes sunt.

Lignys Fuligo.

Fuligo "omnis exiccatoria est, ac proinde terrestris est essentiæ, habens quasdā ēt ignis qui ma- A.l[illegible]
teriam combussit, reliquias: sed id pusillum est. Porrò tota natura terrena est, tenuium partium. fo[illegible]
Sed quæ speciatim in ea differentiæ sunt, eæ pro vsta materia eueniunt, ex acriore & calidiore, ta-
li ēt proueniente fuligine, ex dulciore simili quoq; & hinc fuligine proueniēte. Primum.n.thu- F
ris fuligine vtūtur in ocularias medicinas mista, eas videlicet quæ ad oculos etiamnū phlegmone
tentatos accōmodātur, atq; etiānū fluxione vexatos, & vlcera habētes: nā & illa expurgat, & carne
implet. Ad hæc vsurpant quoque eā ad facultates quas vocant calliblepharas. Præterea terebin-
thinæ myrrhę q̃; fuligo molestia caret, non aliter q̃ thuris: sed styracis quodammodo valētior est:
magis ēt picis liquidæ: qua ēt magis cedri. Porrò acrioribus vtuntur ad vitia palpebrarū vocata
ptila, & erosos oculorum angulos humidos q̃; citra phlegmonen: At mollioribus mitioribus q̃;
tum ad hæc, tum ad ea, ad quæ competere paulò superius diximus thuris fuliginem.

Libysticum.

Libystici Radix & Semen ex genere excalfacientium sunt, adeo vt & menses cieant, & vrinas
prouocent, flatus q̃; extinguant.

Linospermon Lini Semen.

Lini "Semē esum flatuosum ē, ēt si frigat: adeo sanè recremētitia humiditate plenū ē. Est verò ēt A.ibi.c. 5[illegible]
in primo ordine quodāmodo calidū, ac humiditatis & siccitatis quodāmodo in medio est situm.

Linozostis Mercurialis.

Linozostide vtuntur oēs ad vētris purgationes dūtaxat. Verum enimuero, si quis eius facere G
periculum volet in cataplasmate, sanè admodum eam esse digerentis experietur facultatis.

Lonchitis.

Lonchitidis, "eius videlicet quæ semen habet triāgulare, cuspidis figura, Radix potissimū quo- A.ibi.c. 336.
dāmodo similis est radici Dauci: Proinde vrinam ciet. Porrò eius, q̃ Scolopēdriæ similia habet
folia, ea ad glutināda vulnera idonea sunt viridia, sed sicca cū aceto bibita lienes induratos sanant.

Lycion.

Lycion, "siue Pyxacāthon, arbor spinosa, ex qua Lycium, quod vocāt, cōficitur, id videlicet me- A.ibi.c.390.[illegible]
dicamentum liquidum, quo ad sugillata vtuntur, & sedis oris q̃; phlegmonas, vlcerationes q̃;, tum
herpetas, putredines, & vlcera cōtumacia, & aures pure fluentes, & intertrigines, ac paronychias.
Est aūt facultatis exiccatoriæ, compositum ex diuersi generis substantijs, {quas ἑτερογενεῖς Grę-
ci vocāt, } altera quidem tenuium partium, digerente atq; calida: altera terrestri frigida, ex qua ad
strictionem obtinet. Porrò hæc qualitas pusilla medicamento inest: digerit verò & desiccat nō pa
rum, nempe in secundo ordine: in calore autē medijs & symmetris proximū est. Proinde ad va-
ria hoc vtuntur medicamine, vt abstergente quidem †ad putredines, & cacoethe vlcera: } vt con-
trahente verò, cœliacis, dysentericis, ac muliebri profluuio adhibentes. Lycium hoc, in Lycia & H
Cappadocia plurimum prouenit. Sed Indicum ad omnia valentius est.

†Al. qn̄ id assumūt tāquā ex purgās, q̃ pupillā obtenebrāt.

Lysimachios.

Lysimachios supantē habet qualitatē adstrictoriā, p̄ quā & vulnera glutinat, erūpētē q̃; ex nari-
bus sanguinē emplastri mō illita reprimit. Quin & reliquas sanguinis eruptiōes sistere pōt tū ip-
sa, tū succus eius multo magis. Pota dysenterias, sanguinis reiectiōes, ac muliebre profluuiū sanat.

Lychnis.

Lychnidos Coronariæ Semē calidum est secūdo quodammodo ordine, aut iam etiā tertio: sic-
cum sanè eodem modo.

Lotos Herba.

Lotus Domestica, quā quidā Triphyllon, hoc est trifoliū, nominant, vt mediocriter abstergēdi
vim possidet, sic ēt exiccādi. In caliditatis frigiditatis q̃; coniugatione media quodāmodo est, & tē
perata. Lotus aūt Agrestis plurima in Libya prouenit. Semē eius secundi est ordinis excalfaciē-
tium, habet q̃; non nihil abstersorium. Porrò Ægyptiæ loti Semen etiam in panes fingitur.

Lotos Arbor.

Lotus "arbor non ita multę adstrictoriæ qualitatis est particeps, sed & tenuium partium est, A.ibi. c. 513.
&

A & exiccatoria. Itaq; lignorũ eius assulę derasæ muliebri accõmodãtur profluuio, & dysenterijs, & cœliacis affectibus. Decoquũtur verò interim in aqua, interim in vino, nimirũ prout vsus popoſcerit: nec infunduntur tñ, ſed & bibũtur. Quin etiã φ pilos defluentes cohibeat, nõ mediocre ſignum eſt ipſum adſtringẽtis eſſe cuiuſdã, ſimiliter mediocriter deſiccantis, facultatis. Dictũ qppe eſt & in ſermone de Ladano eiuſmodi eſſe facultatis oportere, qđ fluẽtes capillos eſſet cohibiturũ.

MACER

A.ibi.c.448. Macer" Cortex eſt, qui ex India conuehitur, guſtu multum acerbo, cũ leuicula quadã acrimonia odorata, iucundum ſanè redolens, vt pleraq; aromata ſiue odòrata, quæ ex India cõuehuntur. Videtur itaq; & ipſe ex miſta conſtare eſſentia, pleraq; terrena frigida, paucula verò calida, & tenuium partium. Quamobrem valenter deſiccat, adſtringit q́; Proinde cœliacis & dyſentericis miſcetur facultatibus, in tertio exiccãtium conſiſtens ordine: in caloris frigoris q́; differentia neutrum inſigniter efficiens.

Malabathrum.

A.ibi.c.253. Malabathri" Folium Spicę nardi ſimilem facultatem obtinet.

Malache Malua.

A.ibi.c.194. B Malua," Agreſtis quidem, digerentis paululũ & emollientis leuiter eſt facultatis: Hortenſis verò quãto plus habet aqueæ humiditatis, tãto facultate imbecillior eſt. Fructus eius tanto validior eſt, quanto & ſiccior. Porrò huius generis eſt & ea, quæ Dendromalache nuncupatur, ſed efficaciſſima comprehenſarum in digerendo. Appellatur etiam Althęa.

Mandragora.

A.ibi.c.357.h Mandragora" vincentem habet facultatem refrigeratoriam, adeo vt tertij ſit ordinis refrigerãtium. Veruntamen non nihil etiam caloris ineſt, & in pomis humiditatis. Proinde ſoporẽ ea cõciliandi vim habent. Radicis cortex cùm ſit valentiſſimus, non tãtùm refrigerat, ſed & deſiccat: reliquum quod intus eſt, imbecillum eſt.

Marathrum Fœniculum.

A.ibid.c.274. Fœniculũ" tã valẽter excalfacit, vt ex tertio ordine excalfacientiũ cenſeri promereatur: deſiccat verò nõ ęquè, ſed ipſum quiſpiã in hoc primi eſſe ordinis poſuerit. Proinde lac ꝓcreat: quod, ſi admodũ deſiccaret, nõ ſanè efficeret: ſuffuſis eadẽ rõne auxiliatur: vrinas mẽſes q́; ciet. Porrò eſt & alterũ Fœniculũ Agreſte, quod præ magnitudine Hippomarathrũ nuncupãt: cuius Radix ac Semẽ amplius q̃ domeſtici, deſiccandi vim obtinet: quocirca vẽtrem quoq; eo nomine ſiſtere vr: C nec ſanè manifeſta illis ineſſe videtur adſtrictio. Huius nõ radix modo, ſed & multo magis ſemen Cachryi aſſimile eſt: poteſt q́; & calculos frangere, & auriginoſos ſanare, mẽſes q́; & vrinas mouere: non tñ lac congerere, ſicut illud ſuperius. Aliud eſt Hippomarathrum, cuius ſemẽ rotũdũ eſt & acre, ſimile ſemini coriandri, facultate quidem hippomarathro ſimile, ſed debilius.

Maſtiche.

A.ibi.c.453. Maſtiche" Candida quidem, & Chia conſueto more cognominata, quodammodo ex cõtrarijs cõpoſita facultatibus eſt, adſtringẽte videlicet & emolliẽte. Proinde ſtomachi, ventris, inteſtinorum, iecoris q́; inflammationibus competit, vtputa ſecundo ordine excalfaciens & deſiccans. Nigra verò, q̃ Ægyptia cognominatur, tum magis deſiccat, tũ minus adſtringit: quamobrẽ aptior quodã modo eſt ad ea, q̃ validiorẽ digeſtionẽ per halitum expoſcunt. Hac ratione & furunculis bonum eſt remedium. Porrò Oleum vnguentum q́; maſtichinum ex Chia cõficitur, nõ admodum ſanè ex Ægyptia. Cæterùm ſimilis eſt & ipſum Maſtichæ facultatis.

Melanthium Nigella.

A.ibi.c.516. Melanthium" excalfacit atq; deſiccat tertio ordine. Videtur etiam tenuium eſſe partiũ: Hoc enim nomine catarrhos ſanat calidũ in lintheo admotũ, atq; aſſiduò olfactũ. Quin etiã ſi intro in D corpus ſumatur, vel maxime flatus extinguit. Vñ conſtat eſſentiæ ipſum eſſe ſubtiliũ, partium, & ad vnguẽ à caliditate elaboratæ: propterea ſanè ẽt amarum eſt. Oſtenſum verò in quarto horum voluminum eſt, φ cùm ad extremam tenuitatem atq; elaborationẽ terrena ꝑtingit ſubſtãtia, amara proueniat qualitas. Itaq; mirum non eſt, ſi lumbricos interimat nõ eſum modò, ſed etiam foris ventri impoſitum: ſiquidem & id præſtare poſſe ſaporem amarum monſtratum eſt. Nec ſanè ẽt mirandũ, ſi lepras, clauos, myrmecias eijciat, ei præſertim qui in ſuperioribus libris comprehenſorum haud eſt immemor. Sic verò etiam orthopnœã iuuat: & menſes prouocat, qui vtiq; ob craſſitiem aut viſcoſitatem humorũ retenti fuerint. In ſumma vero, vbi ſectione, extersione, deſiccatione, excalfactione eſt opus, præſtantiſſimum id remedium eſt.

Melilotum.

A.ibi.c.445. Melilotum" miſtę facultatis eſt: habet enim quiddam adſtringens: ſed & digerit & cõcoquit: copioſior enim in eo eſt ſubſtantia calida, quàm frigida.

Mel.

A.ibi.c.489. Mel" deſiccat & excalfacit ordine ſecundo. Eſt autem ſimplicis, quoad fieri poteſt, tum facultatis tum temperamenti, extergentis, vt nobis appellare mos eſt, medicamentorum ſpeciei exiſtens. Porrò coctum minus acre abſterſorium q́; redditur. Itaque ad ſinuoſorũ vlcerum glutinationes

tiones eo vtuntur. Cęterum si quod mel Amarum est, ceu Sardoum, clarũ est & ipsum mistę esse facultatis: tanquam si nostrum quispiam ei absynthium admiscuisset. Sed & Sacchar, vt vocant, quod ex India atq; fœlici Arabia cõuehitur, †in calamis, vt aiũt, cõcrescit, } & ipsum mellis est species, minus certè nostrate dulcius, sed adsimiles ei vires obtinens, quod ad abstergendum, desiccãdum, & digerendum attinet. Porrò quatenus nec inimicũ stomacho est, ceu nostràs, nec sitim afferens, eatenus ab illo substantia differt. E

† περιπήγνυται μὲν, ὥσφασι, καλάμοις, idest concrescit quidẽ, ut aiunt, circa calamos.

Melissophyllon Citrago.

Melissophyllum Marrubio simile est facultate, sed plurimũ ab eo vincitur. Quamobrẽ nec vtitur eo quispiam: superuacaneum siquidem foret præsente marrubio, cuius tantus est vbique terrarum prouentus, velle vti melissophyllo. Cæterum, si cui fortè ad manum quãdoq; marrubium non fuerit, illo vti liceat, modò non exciderit, quanto ab hoc exuperetur.

Mespilum.

Mespilum," alij Tricoccum nominant, quòd tria intus in vniuersum gerat grana, quorũ vnũquodq; arboris est semen, ceu ea quæ in malis inueniũtur, ipsius mali: & vinacei, ipsius vitis: & ficus, minuta illa grana, quas Cenchramidas Græci vocãt. Arboris huius Fructus admodũ acerbus est, vix q; edi potest, ventrem strenuè coercens. Quin & in Germinibus & Folijs acerba hæc qualitas non pauca reperitur. A.l.2. t. 2. c. 742. F

Medion Trifolium Odoratum.

Medij Radicem contrà atq; fructum ipsum temperatam esse cõtigit: Nã illa quidẽ austera est, & fluxiones cohibet cũ alias, tum verò etiam profluuium muliebre quod vocãt. At Semen tantũ abest vt tale quid efficiat, vt etiam menses cieat, nimirum tenuiũ partium, & incidendi facultatis.

Mecon Papauer.

Papauer " alterum Rhœas nũcupatũ est, q; s. celeriter flos eius defluat: alterum Domesticũ, qñquidem colitur. Quin & Aliæ duæ præter has sunt species syluestris papaueris, alterũ velut insidentẽ calice sustinẽs: alterum longiorem q̃ illud calicem obtinens, totum autẽ procerius ac squallidius. Ab hoc succus defluit: atq; hinc est quod hanc speciem quidã Rhœada nominent. Porrò omniũ facultas refrigeratoria est. Cęterũ satiui Semẽ, quod & Thylacite cognominãt, mediocriter somnum cõciliat, visu candidum: proinde pani ipsum inspergunt, ac melle maceratum edũt. At eius quod primo loco recensuimus, cuius florẽ celeriter decidere posuimus, validius Semen refrigerat: itaq; nequaq̃ eo quis innoxiè solo vti possit, sicut satiuo siue domestico, melli admiscẽs. Admodũ verò si ita sumptũ sit, somnũ conciliat. Cęterum pusillum eius inspergunt ijs, quæ ex melle conficiuntur, bellarijs, atq; itrijs, panibus q; . Porrò tertio loco dicti Semen atrũ, et medicamentosum est, admodum refrigerans. At, quod quarto loco positum est, omniũ est medicatissimum tum in semine, tum in caliculis, tum in folijs, tum in succo. Validè enim refrigerat, ad stuporem vsq; & mortem perducens. Sed medici, quò probè eo vtantur, medicamentis miscentes, frigiditatis vehementiã retundunt. Est enim ex quarto & vltimo refrigerantiũ ordine. Porrò quo pacto maximè ex methodo mistionem facere oporteat, non est præsentis tractationis proprium, sed eius quæ de Componendis medicamentis agit, quæ post hoc opus à nobis exponetur. A.ibi.c.563. G

Mecon Ceratitis Papauer Cornutum.

Papauer Cornutũ, nominatũ qdẽ sic est à fructu leuẽ inuersionẽ habẽte, velut & fœnũgręcũ, vt bouis cornu esse videat simile. Vocatur porrò à qbusdã Paraliũ, qñquidẽ vt plurimũ iuxta mare nascit. Vim habet incidẽdi, & abstergẽdi. Itaq; Radix herbę in aqua decocta ad dimidiũ, hepaticos affectus adiuuat. Porrò Folia & flores sordida admodum & cõtumacia vlcera iuuant: sed ea reijcere oportet vlceribus iam expurgatis: adeo enim abstergere valent, vt & puræ quoq; carnis non nihil eliquent. Hoc virium robore non sordem duntaxat, sed & crustam vlceribus detrahit.

Mecon Heraclea Papauer Herculeum. H

Papauer Herculeum. Vocatur verò & Aphrodes, hoc est spumosum, eo quòd totum candidũ est & spumosum, exile. Semen habet pituitam expurgans.

Melea Malus.

Malus " nõ omnis eiusdem naturæ est, velut nec eiusdem fructus. Quippe quędã mala dulcia sunt, quædã austera, nõ nulla acerba, non nulla acida, alia extremè exoluta & aquea. Et sanè in istis aqueũ exuperat, vt tẽperies eorũ sit tũ humidior, tũ frigidior: in acerbis aũt terrenũ frigidũ: in austeris vero tũ istud, tum † aqueum frigidum: sicut in dulcibus aqueũ temperatũ. Sic quoq; succi, cortices, folia q; arborum inter sese dissidẽt. Itaq; si austeriora sint atq; acidiora, vulnera illis glutinare possis, tum in phlegmonarum principio influxionẽ repercutere, ac stomachum ventrem q; exolutum ac languidum roborare: at aquosioribus mediocres phlegmonas incipiẽtes & gliscentes remittere. Sed hæc iam ad curandi rationem attinent: proinde ea citius ẽt relinquenda. Porrò q; plurima pomis omnibus recrementitia frigida q; insit humiditas, vel hinc liqueat, q; eorum omnium nullus omnino succus durare, ac vetustatem ferre possit, verũ acescant corrumpanturq; vniuersi. Solus. n. cydoniorum & struthiorũ (vtpote quę propter vincentẽ adstrictionẽ minus cæteris sunt humida) succus coctus cum melle durare potest: tametsi ipse per se non ita durare queat. A.ibi.c.562.

† orib. cod. addit, dulce. i. acidis. vide supra li.4.ca.8.

Melea.

Melea Persice Malus Persica.

A.ibi.c.564. A Melea" Persice. Hęc vulgo nūc ab omnibus vocatur Persice tantùm, illo videlicet omisso Melea. Ipsa igitur arbor in germinibus & folijs vincētem habet amaram qualitatem. Proinde Folia eius trita & super vmbilicum imposita lumbricos necant. Alioqui sanè etiam digerens medicamen est. Fructus eius, nempe esculentum hoc persicum, humidior est & frigidior temperie.

Melea Armenice Malus Armenica.

A.ibi.c.143. Melea" Armenice. Huius vetus nomen deficit: vocant enim oēs tū fructum tū arborem Præcocion. Fructus humidior frigidiorq; est, vtrunq; secundo quodammodo excessu perpessus.

Melea Medice Malus Medica.

A.l.2.t.2.c.116. fol.111.g. Melea" Medice. Huius Fructus non amplius malum medicum, sed ab omnibus Citriū nūcupari adsolet. In Semine quidem vincentem habens qualitatem acidam & siccā, vt ipsum tertij sit ordinis resiccantium refrigerantium q; : In Cortice verò itidem desiccātem temperiē est sortitus, non parum tamen habentem acrimoniæ: proinde desiccat hic secundo excessu, non tamen frigidus est, sed aut temperatus, aut paulo infrà. Porrò Caro eius pariter crassi succi est, & pituitosa frigida q; : nam & ipsa editur sicut & cortex. Semen omne edi ineptum est, tum humidum illud & B acidum, de quo primùm disserui. Et Nucleus qui in illo inuenitur, id quod re uera semen est, hic amarus est, & digerendi videlicet siccandi q; facultatem obtinens, secundo quodammodo ordine à temperatis recedens. Folia verò deniq; exiccandi ac digerendi vim obtinent.

Meum.

A.ibi.c.454. Meum." Huius Radices perutiles sunt, calidæ tertio ordine, siccæ secundo. Proinde vrinā mēses q; ciere volentes hoc vtuntur pharmaco. Sed si plusculum sumatur, capiti dolorem mouet, vtpote cùm plusculum sit calidum q; siccum: quippe cum humiditatē crudiusculam etiamnum & flatuosam caliditas, quæ in ipso est, ad caput deferat, atq; ita ipsum afficiat lędat q;.

Milax Trachea, hoc est aspera.

Milax Trachea clauiculis plena est: variè nāq; arboribus circūuoluitur sursum deorsum. Folia leuiter acria gustantibus sunt, & alioqui vtentibus calida.

Milax Lea, hoc est leuis.

Milax Lea quodammodo iam dictæ similes vires obtinet.

Morea Morus.

A.ibi.c.491. Mori" Fructus maturus quidem ventrem subducit: immaturus verò vbi aruerit, admodū reC stringit. Itaq; ad dysenterias accommodus est, & affectiones cœliacas, & quascunq; alias fluētes. Contūditur autē, ac obsonijs commiscetur, velut Rhoi fructus: aut si cui ita videatur, ex aqua aut vino bibat. Porrò q maturorum Succus ad stomatica medicamenta sit vtilis, propter eam videlicet, quæ inest illi adstrictionem, neminem latet. Præterea ad alia complura particularia, quę mediocrem poscunt adstrictionem, cōpetit. At immatura mora præter acerbitatem, & aciditatē sortita sunt. Et tota adeo arbor in omnibus suis partibus mistam aliquā vim obtinere videtur ex restringente & purgante compositam: Attamē in Radicis cortice purgatoria cùm quadam amaritudine exuperat, adeo vt & latum lumbricum interficiat: † In alijs autem partibus restringēs vincit: In Folijs tamen & Germinibus quodammodo media vtrisq; temperies est.

† ἐν δὲ τοῖς ἀώροις μορέοις *idest in immaturis aūt moris. habet cod. Oribasii.*

Myagros.

Myagri Semē pingue est: nam si tundat, oleosum quid effundit, quod emplasticā vim obtinet.

Mycetes Fungus.

A.ibi.c.268. Fungus" frigida humida q; admodū planta est: quāobrem ēt pximè ad deleteriā & enecantē facultatē accedit. Et sanè inter eos sunt qui interficiant, potissimū qui ex natura mistā habent qualitatem putredinosam.

Myle.

D Myles Radix paruo bulbo similis est facultatis, cōtrahentis. Nam cum farina ærina, hoc est lolij, apposita apertam vuluam sanare scribit Dioscorides.

Myos Otis Auricula Muris.

Myos Otis, qdā verò Myos ota, desiccat secūdo ordine: cęterū nullā euidētē caliditatē possidet.

Myrice Tamarix.

A.ibi.c.684. Myrice" abstergentis est ac incidentis facultatis absq; perspicua desiccatione: habet verò etiam adstrictionem non nullam. Has ob qualitates facultates q; admodū prodest lieni indurato decocta cū aceto, aut vino: siue radice, siue folijs, siue extremis ramulis decoctis. Sanat porrò dentium dolores. Cæterùm Fructus & Cortex nō paucā sortita sunt adstrictionē, adeo vt gallæ omphacitidi proxima sint: nisi q acerbitas euidens est in galla: sed myricæ fructui temperatura inest inęqualis: immista est enim naturæ eius multa vis abstergendi, atq; partium tenuitas, quod sanè gallę non accidit. Attamen vbi galla forte ad manū non erit, eo vti liceat ad omnia, ad quæ illa vtimur: ad eadem & cortice. Porrò myricæ combustæ Cinis admodū desiccatoriæ facultatis est, plurimā habens abstergendi & incidendi facultatem, pauxillam adstringendi.

Myriophyllon.

Myriophyllon vsq; eò desiccatoriæ facultatis est, vt vulnera glutinet.

Myrrhis.

Myrrhis. E

Myrrhis, quidam Myrrhan nominant, Radicem habet odoris iucundi, & dulcem, quę q; mẽses moueat, tum ea quæ thoracem ac pulmonem degrauant, expurgantem. Itaq; ex secundo ordine fuerit excalfacientium, adiuncta quadam partium tenuitate.

Myrrhine Myrtus.

Myrtus." Ex contrarijs substantijs hæc planta constat: vincit tamen in ea frigidum terrenum. Habet verò etiam quiddam tenuium partium calidum. Itaque valenter desiccat. Porrò tum Folia, tum germina, tum fructus, tum succus, non parum inter se in adstrictione dissident. Porrò quod ramis & trunco adnascitur tuberosum, quam quidam Myrtada nũcupant, quanto dictis siccius est, tanto & desiccat & adstringit vehementius. Quidam id reponunt tundẽtes, postea vino subigẽtes, ac in pastillos formantes. Folia item arida viridibus plus desiccant: miscetur enim virentibus humiditas quædam. Porrò Succus non tantùm ex virentibus folijs exprimitur, sed & fructu. Constipandi vim hæc omnia habent tum foris imposita, tum intrò sumpta in corpus, ꝗ scilicet non dum vllam deleteriam aut purgatoriam substantiam habeant admistam. A.l.2.t.2.c.436 fol.145.c

Moly.

Moly." Hoc quidam vocant Peganon Agrion, hoc est, rutam syluestrem. Non nulli Harmolã, Syri Besasan: sicut Cappadoces Moly, quia radicem habeat nigram, & florem lacteũ. Vis eius tenuium partium est, & calida tertio ordine. Vnde & crassos & viscosos humores dissecat, ac digerit, & vrinam mouet. F A.ibi.c.330.

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS

LIBER OCTAVVS

Qualitates tantùm Effectrices Simplicium medicamentorum hisce libris tractari: Ac quid ex ijs, quæ antè tractata sunt, in memoriam reducendum.

Vantum itaq; reliquum est facultatis † secundũ naturã, ꝫ id hoc libro dicer: nec id quidem omne, sed tñ effectriciũ qualitatũ actiones. Nã totius substantię plãtarũ opera postea per se exponã. Cõmonefactis itaq; lectoribus de ijs quæ suprà tractauimus, nẽpe ꝙ cuiusq; simplicis facultatis in maioris minorisq; ratione discriminationẽ quatuor ordinibus notauimus: quod q; perspicuis limitibus cuiusq; ordinis latitudinẽ circũscripsimus: tũ ꝙ inueniendarũ facultatũ rõnẽ quandã ac viã docuimus, horumq; omniũ demõstrationes cõfecimus, ac scopos posuimus, & cuiusq; facultatis iudicãdi normas tũ peculiares, tũ cões: sic iã reliqua adijciemus, hortantes, siquis sit qui in superioribus versatus non sit, vt aut hæc omnino relinquat, aut si amãs laboris est, ab initio prius totum opus perlegat. Siquidem prius q̃ in illis exercitatus fuerit, obscura omnia & demonstrationis expertia videbuntur dicenda. G

†κατὰ φύσιν. sed forte κατὰ φυτά, id est, in plantis.

NARDV STACHIS SPICA NARDI

NArdi" Spica excalfacit excessu primo, desiccat secundo iam cõpleto. Cõposita est ex adstringente sufficienter substantia, & acri calida non multa, & quadam leuiter subamara. Ex his constans facultatibus Radix & ad iecur, & ad stomachum, rationabiliter conuenit, tum pota, tum extrinsecus imposita. Vrinam ciet, morsus stomachi sanat, in ventre ac intestinis cõsistentes fluxiones desiccat, ad hæc & eas quæ in capite & thorace. Valentior est vocata Indica, quæ nigrior est quàm Syriaca uocata. A.ibi.c.640. H

Nardus Celtica, hoc est Gallica.

Nardus" Gallica iam dictis similis quadãtenus in genere facultatis est, cęterùm ad omnia imbecillior, præterq̃ ad prouocandam vrinam. Siquidem calidior illis est, sed minus adstringit. A.ibidem.

Nardus Orea, hoc est Montana.

Nardus Montana, quę & Thylacitis, & Pyritis nũcupatur, plurimà in Cilicia nascitur, sed prædictis debilior.

Narthex Ferula.

Ferulæ Semẽ excalfacit & attenuat. Cæterùm id quod intus inest, dum adhuc viridis est, quod medullã vocãt, adstringentẽ qualitatẽ participat: Cuius nomine sanguinem spuentibus & cœliacis conuenit.

Napy.

Napy calfacit & desiccat ordine quarto.

Narcissus.

Narcissi" Radix vsq; adeo exiccãdi facultate pollet, vt & maxima vulnera cõglutinet vel ad incisiones vsq;, quæ circa tendones accidunt. Habet verò quiddam abstersorium & attractorium. A.ibi.c.503.

Neuras Poterium.

Neuras, quidam Poterium vocant. Desiccandi absq; morsu facultatẽ possidet, adeo vt & neruos

A uos incisos glutinare credatur. Radices eius potissimum eiusmodi vim obtinent. Quin & Decoctum earum quidam exhibent ijs, quibus affecti sunt nerui.

Nerium, aut Rhododaphne.

A. ibidẽ c. 522. Nerium," aut Rhododaphne, notus oĩbus frutex, Foris quidẽ illitus digerẽdi vim obtinet. Porrò si intro in corpus assumatur, perniciosus ac venenosus nõ tantùm hominibus, sed plerisq; etiã pecudibus est.

Nymphea.

A. ibid. c. 508. Nympheæ" tum Radix, tum Semen, desiccandi vim habet citra morsum. Itaq; ventris profluuia cohibet: semen q; siue per insomnia, siue alio pacto immodicè profluens, retinet. Iuuat porrò etiam dysentericos. Cæterùm Nymphea, quę candidam habet radicem, potentioris est facultatis, vt & muliebri medeatur profluuio. Verùm & hæc, & ea quoque, quę atram habet radicem, ex vino nigro austero bibitur. Porrò non nullam habent quoq; & abstergendi potentiam. Itaq; & alphos sanant & alopecias: cæterùm ad alphos, macerantur aqua: ad alopecias, pice liquida. Sed ad hæc aptior est ea, cuius radix nigra est: sicut ad alia, cuius alba.

XANTHIVM

B Xanthium, vocatur etiam Phasganium. Fructus digerendi vim obtinet.

Xyris.

Xyris, quidã Xyrida, tenuiũ partiũ, attractoriæ, digerẽdi, ac nimirũ ẽt desiccandi est facultatis cũ radix, tum multo ẽt amplius fructus: Qui quidem & vrinã ciet, & lienes induratos sanare potest.

Xiphion Gladiolus.

Xiphij Radix, & maximè altera illa, quę superior est, attrahentẽ, digerentẽ, & desiccantẽ scilicet ẽt facultatem possidet.

OE SORBVS

A. l. 2. t. 2. c. 315. fol. 133. f Sorbus" arbor, cuius Fructus gręce Oα vocantur, & à plerisq; Ουα cum υ, hoc est sorba, nominantur, adstringentem obtinet qualitatem, sed multo imbecilliorem q̃ mespilus. Proinde sanè etiam esui iucunda est, minus q; q̃ Mespilus ventrem constringens.

Oenos Vinum.

Vinum ex secundo est ordine excalfacientium: sed quod admodum Vetus est, ex tertio: sicut Mustum quod vocant, ex primo. Caliditati eius proportione respondet siccitas.

Olynthi Grossi.

Grossi acrem & digerentem vim possident propter succum totius arboris communem, qui illis inest. Cocti itaq; duros tumores discutiunt, crudi verò myrmecias & thymos eijciunt.

C *Olostium.*

Olostium desiccandi vim habet cum adstrictione: Quamobrẽ ipsum ad rupta potui exhibẽt.

Olyra.

Olyra mediam tritici & hordei naturam possidet tam vt nutrimentum, quàm vt medicamentum. Ex illis igitur de istis colligito.

Onagron.

Onagron aut Onothera, aut Onothyris. Huius Radix ârefacta vinosum qddã redolet. Sed & facultatis vini est maximè.

Onosma.

Onosma, vel Osmas, vel Phlonitis, vel Ononis, ex acri & amara cõstat substãtia. Proinde quoque creditur fœtus necare & eijcere, folijs eius in vino potis.

Onobrychis.

Onobrychis rarefaciendi digerẽdi q; vim obtinet. Proinde Folia eius virentis etiamnum, illita ad morem cataplasmatis, phymata digerunt: arefactæ verò, si cum vino bibantur, strangurias sanant. Quin etiam sudores elicit cum oleo inuncta.

Ononis.

D Ononis Radicem habet tertio quadãtenus ordine excalfacientem. Cortex eius maximè est vtilis, habens quippiam & abstersorium & incisorium. Itaq; non tantùm vrinas prouocat, sed & lapides confringit. Eadem facultate & crustas cito detrahit. Vtuntur porrò ea quoque & ad dentium dolores, collui videlicet eam in oxycrato coctam præcipientes.

Oxos Acetum.

A. ibidẽ. c. 74. Acetũ" in primo horũ cõmentariorum mistæ esse substantiæ, nempe frigidæ pariter & calidæ, eius q; vtriusq; tenuiũ partiũ, demonstratũ est: Cęterũ calidã frigida exuperat. Porrò magnam desiccãdi facultatẽ obtinet, adeo vt sit tertij ordinis desiccantium iã cõpleti, vtiq; cũ validum extiterit.

Oxyacanthos.

A. l. 2. t. 2. c. 11. fol. 100. a. b Oxyacanthus." Hæc arbor vt Pyro syluestri similem habet speciem, ita & vires nõ dissimiles. Quin & ipsi Fructus, pyri quidem syluestris, absolutè acerbus est: cæterùm qui oxyacanthes, & tenuium est partium, & paulum quiddã incisiuum obtinet. Porrò arboris huius fructus, pyri syluestris fructui similis nõ est, verùm myrtis, scilicet rubẽs & rarus. Habet vero & nucleos. Porrò non esus tantùm, sed & bibitus, affectus oẽs fluxionum {quos ῥοώδεις Græci vocant} cohibet.

Opus, siue Succus.

Opus, siue Succus, Cyrenaicus quidẽ oẽs & caliditate & tenuitate exuperat, ac proinde etiam

omnium maximè per halitũ digerit: quanq; sanè & reliqui admodum calidi sunt & spirituosi: siquidem plurima eorum pars essentiæ aeriæ est & igneæ. Porrò complures habentur succi. Quauis nanq; radice incisa aut caule, quod ex vulnere crassum ac lẽtum effluit, succus est: cæterùm specialius, & velut per excellentiã quandam, Cyrenaicum ita nuncupant, & Medicum, & Syriacum. E

Origanus.

Origanus," Heracleotica quidem efficacior est Onitide: sed agrestis, quam quidã Panaces heraclium, alij Conylen cognominant, valentior vtraq; est. Omnes verò incidendi, extenuandi, exiccandi, calfaciendi q; facultatem possident: hæc q; tertio excessu obtinent. Porrò ea, quã Tragoriganum appellitant, assumpsit etiam adstrictionis quippiam. A.l.2.t.2.c.52

Orobos Eruum.

Orobus" desiccat quidem excessu secundo intenso, calfacit verò primo. Porrò quatenus amaritatis est particeps, eatenus incidit, extergit, atq; obstructiones expedit. Cęterùm si sumatur copiose, sanguinem per vrinas euocat. A.ibi.c.342.

Orobanche Eruangina.

Orobanche siccæ frigidæ q; temperaturæ est in primo ordine.

Oryza. F

Oryza" habet adstrictorium quippiam: Quare mediocriter ventrem sistit. A.ibi.c.567.

Orchis Testiculus Canis.

Orchis." Nũcupaĩ & herba hæc Cynos orchis. Radici eius bulbosæ ac geminę vis inest humida & calida: ac gustãtibus dulciuscula est. Cęterùm Maior radix multã vr̃ habere humiditatẽ excremẽtitiã, & flatuosam: quapropter epota venerẽ excitat. Altera verò, Minor videlicet, econtra, nimirũ admodũ elaborata: vt sit eius tẽperamentũ ad calidius & siccius vergẽs. Itaq; hęc radix tm̃ abest vt ad coitũ stimulet, vt ẽt planè contrà cohibeat ac reprimat. Eduntur bulborũ more, tostæ. A.bidẽ. c. 707.

Orchis, seu Serapias.

†quàm prior, s. orchis.

Orchis, quẽ & Serapiada nũcupãt, sicciorẽ facultatẽ obtinet, †q̃ vt primi ordinis haberi mereatur: ‡ quocirca nec perinde ad venerẽ accõmodus est. Oedemata illitus discutit, vlcera sordida expurgat, herpetes sanat. Siccatus multo amplius desiccat. Nã & putrescentia contumacia q; vlcera sanitati restituit: quippe cùm & subadstringens sit: ac proinde etiam vẽtrem ex vino potus sistit.

Osiris.

*Al. ceremata.

Osiridi herbæ, ex qua fiunt & cacòremata, amara inest qualitas; & obstructiones expediendi facultas. Quare & in iocinore consistentes adiuuat obstructiones. G

PANCRATION

PAncratium. Radix huius, scillæ similem gustũ & facultatẽ refert. Quare ea quidã pro scilla, si ea non adsit, vtuntur: efficit enim omnia in genere quidem similiter, sed longè imbecillius.

Paliurus.

Paliuri Folia & Radix adeo non obscurã habẽt adstringẽdi facultatẽ, vt & ventrẽ fluentẽ cohibeant: adeo q; digerunt, vt et Phymata curent, q̃ quidẽ non admodũ phlegmonode sunt et calida. Fructus porrò tãtã obtinet incidẽdi vim, vt & calculos vesicę cõminuat, & thoracis pulmonis q; excretionibus auxilietur. *Papyrus.*

Papyrus" ipsa quidem per se in vsum medicinalem haud ingreditur. At macerata aut vsta vtilis efficitur. Igiĩ oxycrato vino ue Macerata recentia vlcera glutinat, maximè in circulũ circũposita: verùm hic quidẽ est ceu materia, quę medicamina sanantia accipiat. At Vbi vsta fuerit, medicamen est exiccatorium, velut & chartæ combustæ cinis, nisi quatenus infirmior est papyri cinis. A.l. 2. t. 2. fol. 120. c. 173.

Panax Heracleum.

℞ Panaces" Heracleum. Ex hoc fit vocatus Opopanax, radicibus eius & caulibus scilicet excisis. Porrò Opopanax ipse longè est ad plurimos vsus aptissimus, vtpote excalfaciẽs, emolliẽs, & digerens: ponat q; ipsum quispiã in calfaciendo tertij ordinis, in desiccãdo vero secundi. Cortex radicis exiccatorium simul & excalfactorium est medicamentũ, sed minus q̃ succus: quin & non nullã habet abstergendi facultatem. Quare eo quoq; vtimur & ad nuda ossium, & ad vlcera maligna & contumacia. Sufficienter. n. talia carnem procreant, scilicet abstergẽdo simul ac desiccando, nec ita magnopere calfaciendo: quæ omnia ad carnem generandam necessaria sunt, velut in libris de curandi ratione ostendimus. Fructus calidus & ipse est, ac mensibus mouendis medicamen accommodũ. Cęterũ, nescio quo pacto nunc oẽs ex more non Panaces, sed Panaca herbã hanc vocitẽt. A.ibidẽ. c.521. H

Panaces Asclepeium.

Panaces Asclepeium minus est calidum suprà dicto panace: Quamobrem floribus eius & fructu melli mistis, ad vlcera, phymata, & phagedænas vtuntur.

Panax Cheironeium.

Panaces Cheironeium & ipsum similem prædicto facultatem possidet.

Paronychia.

Paronychia ab affectu nominata est: sanat enim paronychias: vt & refert Dioscorides, fauos quoq;. Vis eius est tenuium partium, & exiccatoria, morsu vacans. Talia enim sint oportet, quæ

paronychias

A paronychias sanant. Porrò satis constat tale esse idoneum ad digerendos affectus omnes, qui digeri postulant. Talia enim sunt, quæ, cùm ex tertio sint ordine excalfacientium & desiccãtium, velut & hoc, essentiæ insuper subtilis sunt.

Pentaphyllum.

A. ibidē.c.545. Pentaphylli "Radix desiccat vehementer, minimùm verò acris est. Quare multo est vsui: velut alia quoq; omnia, quę cùm sint tenuium partium, citra morsum desiccant. Est enim hæc radix desiccatoria ex tertio ordine, minimum habens euidentis caliditatis.

Peplos.

A.ibid.c.103. Peplos": quidam verò Mecona Aphrode. Et hic fruticulus Succum habet similem tithymallis, cum in aliis, tum quia purgat ceu illi.

Peplium.

A.ibidē.c.104. Peplium." Et hic quoq; fruticulus succum obtinet sicut tithymalli: nascitur q; plerunq; ad mare, Radicem habens inutilem, vt & peplos: Succum verò validum, nec ipsum admodum vtilem: sed Semen vtile est & flatuosum, similiter vt semen pepli purgans.

Peperi Piper.

A.ibidē.c.549. B Piperis" Radix vires costo similes potissimùm obtinet. Porrò Fructus nuper quidem admodum germinantis, longũ piper est: quare etiã maturo humidius est. Humiditatis eius indiciũ est, q facile repositum perforetur, ac non protinus mordicet, sed pòst paulo incipiat, verùm plusculum duret. Porrò Fructus qui velut omphax est, piper albũ est: nigro quidē acrius. Nã illud iã quasi superassatum est, & superexiccatum. Verùm vtrunq; valenter tum excalfacit, tum desiccat.

*Al. πυρῶδες i. igneũ. & ita Diosco. & Paulus. Quin et Aetius ex Hippo. dicit eē discussorium flatus.

Persca.

A.ibidē.c.22. Perseæ "Folia adstringentem vim modicè participant, adeo vt queant etiam nõ nunquam vtiliter sanguinis eruptione affectis partibus imponi.

Periclymenos Volucrum Maius.

Periclymeni vtilis est tum Fructus, tum Folia, adeo vehementer incidētis pariter & excalfacientis facultatis, vt si plusculum bibantur, vrinã sanguinolentam efficiant, principio quidem vrinam duntaxat mouentia. Porrò foris cum oleo illita excalfaciunt. Iuuant & lienosos & difficulter spirantes. Competens potionis mensura est drachmę vnius cum vino. Porrò desiccat quoq; Semē: & quidam aiunt, si copiosius bibatur, sterilitatem omnimodam bibētibus afferre. Sed & sunt qui certum dierum numerum ad talem potionem præfiniunt, vt & Dioscorides, qui septem & triginta C tradi eos refert. Hic etiam vrinam cruentam reddi à sexto die memorat.

Peristereon.

Peristereon. Appellata est inde adeo, q in ea peristeræ hoc est columbæ, versentur. Vim habet hactenus desiccantem, vt vulnera conglutinet.

Petasites.

Petasites ex tertio est ordine desiccantium. Quamobrem ad cacoethe & phagedænica vlcera ea vtuntur.

Petroselinum.

A.ibi.c.552. Petroselini "Semen maximè vsui est, cùm tota etiam herba vnà cum radice similem sed imbecilliorem facultatem sortiatur. Est autem vt gustu acre cum amaritudine, sic & in operibus calidum, vnà cum incidendi effectu. Hinc menses & vrinas affatim prouocat. Est & aphyson, hoc est, flatus extinguit. Fuerit itaq; & ipsum tertii ordinis tum excalfacientium, tum desiccãtium. Porrò Cilices, id modò Petroselinon appellant, quod natũ est in Amano: sed id Smyrnium potius fuerit, quàm petroselinum: non tamen ita multum à petroselini viribus abest.

Peucedanum.

A.l.2.t.2.c.86. fol. 109.d D Peucedani "Radice quidem maximè, sed tñ etiam Succo & Liquore vtimur. Sunt autem omnia hęc eiusdem speciei facultatis: sed valentior succus, admodum excalfaciens & digerens. Quare affectibus omnibus circa neruos consistētibus cõuenire creditur: tum morbis in pulmone thoraceq; ex crassitudine & viscositate humorum prouenientibus. Atq; intrò quidē in corpus sumptus, sed tñ etiam olfactu prodest. Porrò q incidat & extenuet, sæpe etiam dētium perforatorum dolores cauitati impositus protinus sedauit: quia videlicet tenuium est partiũ, & excalfactorius. Quin etiam lienes induratos iuuat nempe incidendo, digerendo, atq; extenuando crassos humores. Sed & Radice ad hęc vti liceat: quę et squamas celerrimè ab ossibus separat, quia videlicet valide desiccat, minus tamen q̃ succus excalfaciens. Et vlceribus contumacibus remedium est optimum arida illita: ipsa enim expurgat, carnem inducit, & ad cicatricem perducit, Excalfaciens quidem ordine secundo iam completo, desiccans verò tertio iam incipiente.

Peganon Ruta.

A.ibi.c.330. Ruta "Agrestis ex quarto est ordine excalfacientiũ & siccãtium: Domestica verò ex tertio. Est aũt non solum gustu acri, sed & amaro. Ex quo sanè ēt digerere atq; incidere crassos lentos q; humores potest. Ob eã vim & vrinas mouet. Quin & tenuium est partiũ, flatus q; extinguit. Quare ad inflationes competit, ac veneris appetitũ cohibet: digeritq;, atq; exiccat sanè strenuè: est enim

eorum ex numero medicamentorum quæ valenter desiccant. Porrò quod superius Moly & Besasan nominari diximus, & ipsum vtiq; fuerit Ruta syluestris. E

Pissa Pix.

Pix," Sicca quidem desiccat et excalfacit secundo à mediocribus siue symmetris excessu: ac plus desiccare potest q̃ excalfacere. Humida verò ecõtra, plus videlicet calfacit q̃ desiccat: habet q; nõ nullam partium tenuitatẽ, qua & asthmaticos & purulentos adiuuat. Satis est autẽ cyathi linxisse mensurã melli mistę. Sed & abstergendi quandã vim habẽt, atq; cõcoquendi digerendi q;: veluti & in gustu subamarum quiddam & acre. Sic leprosos vngues eximũt mistę cum cera, lichenas q; detergunt. Concoquunt item duros & inconcoctos tumores oẽs cataplasmatis inditæ. Ad ea oĩa humida valẽtior est. Arida verò pix tametsi ad hæc quidem deterior est, glutinãdis tñ vulneribus magis cõgruit. Ex his itaq; clarum est humidæ pici calidam humiditatem affatim esse admistam. A.l.1. t.1.c. 539.

Pisselæum.

Pisselæum ex humida pice efficitur, genere quidem illi simile, sed essentiæ tenuiorũ partium.

Pistacium.

Pistacium." In Syria vbertim hæc planta nascitur. Fructus eius quodammodo tenuioris essentiæ est, subamarum quiddam & odoratum habẽs. Obstructiones itaq; liberat, sed maxime iecoris, veruntamen etiam thoracis, pulmonis q;. A.ibi.c.169. F

Pityides.

Pityides. Nominatur ita fructus πιτύων idest picearũ. At quidam per abusum similiter quoq; *pini fructum nuncupãt. Mistam vim obtinent, vtpote adstringentes, & acrimoniam quandam cum amaritate possidentes: Quamobrem thoracis pulmonis q; expuitionibus conferunt.

* πεύκης.

Pitys Picea.

Piceæ" Cortex vincentem habet facultatem adstrictoriam vsqueadeo, vt & intertrigines bellissimè illitus sanet, & ventrem potus sistat. Sed & ambusta cicatrice includit. Porrò Tedæ Cortex illi adsimilis est, sed viribus tamẽ moderatioribus. In Folijs arboris vtriusq;, vt quę multo sunt cortice humidiora, vis inest vlcerum glutinatoria. In Cono, quanq̃ his similis sit, validior tamẽ facultas est tum in cortice, tum in folijs, adeo vt dictorum nihil probè efficere queat, verum molestam quampiam habeat mordacitatẽ. Porrò Fuligo quæ ex dictis colligitur, †ad pilos superciliorum accommoda est: itemq; ad angulos oculorum erosos, lippientes, ac lachrymantes. A.ibidẽ.c.180.

* πεύκης.

† πρὸς ψιλὰ βλέφαρα, i. ad depilatas palpebras.

Pityusa.

Pityusa. Et hanc quidam speciem putant esse Tithymalli, q͞ succum habeat vt illæ, quod q; similiter illis purget, cætera q; omnia viribus illis sit adsimilis. G

Platanus.

Platanus "humidioris frigidioris q; essentiæ est non ita multo q̃ symmetra. Proinde Folia viridia trita & illita, non obscurè phlegmonas nascentes adiuuant. Cortex aũt & Pilulæ magis desiccantem vim obtinent, vt ille quidem in aceto coctus ad dentium adhibeatur dolores: pilulæ vero cum adipe ad vlcera ambusta. Sunt autem qui Cortice combusto medicamẽ desiccatorium & abstersorium efficiunt, vt cum aqua lepras sanet: per sese autem illitum, ob humorem nimium vlcera vetera & sordida. Vitandus est Puluis folijs arboris insidens: alioqui si spiritu attrahatur, arteriam offendit, valẽter desiccans & exasperans: vocem q; lædit, sicut sanè etiam visum & auditum, si in oculos aut aures inciderit. A.l.2.t.2.c.209. fol.123.a

Polygonon Seminalis.

Polygonon "vti adstrictionem quandam obtinet, ita sanè vincit in eo aqueum frigidum: vt videlicet secundi sit ordinis medicaminum refrigerantium, aut etiam quodammodo in initio tertij. Proinde sanè, quibus stomachus æstu feruet, foris frigidum illitum podest, velut etiam erysipelata & calidas phlegmonas iuuat. Porrò tale cùm sit, & fluxiones repercutit, & hac ratione videtur esse exiccatorium. Quare cùm herpetum, tum vlcerum, tum aliorum, bonum est remedium, tum etiam efficacissimum in inflammatis & fluxione tentatis partibus. Est & cruentorum vulnerum glutinatorium. Sed & aurium vlceribus prodest: ac, si vel plurimum insit puris, hoc tñ etiam desiccat. Easdẽ ob facultates sistit profluuium muliebre, ac dysenteriam, & sanguinis eiectiones, & vndecunq; aliunde immoderatius quippiam feratur. Refert Dioscorides, q͞ & vrinam prouocet exhibitum stillicidio & stranguria affectis: non tamen exactè dispositionẽ discriminat, in qua ipsum dari expediat. Porrò mas ad omnia dicta q̃ femina validioris est effectus. A.ibi.c.725. H

Polygalon.

Polygalon modicè austera Folia obtinet. Videntur autem, si bibantur, lac generare. Itaq; superauerit in eo calidum ac humidum.

Polygonatum.

Polygonatum mistam habet tum facultatem, tum qualitatem: habet enim adstrictionis pariter & acrimoniæ quippiam, nec non fastidiosam quandam amaritatẽ explicatu difficilem. Quocirca nec admodum est vsui, sed tãtùm q͞ Radicem eius quidam vulneribus illinunt. Sunt etiam, qui neuos in facie illo detergant.

Polemonium.

A Polemonium, quidam, Philatærium: quidam, veluti Cappadoces, Chiliodynamon: tenuium partium est, & desiccandi vim obtinet. Quamobrem quidam Radicem eius cum vino ad ischiadicos, dysenteriam, lienem q; induratum, potui exhibent.

Polium.

A.ibi.c.537. Polium" amarũ est gustantibus, & modicè acre. Obstructione itaq; liberat viscera omnia: vrinam q; & menses ciet. Ac viride etiamnũ magna vulnera glutinat, & maximè species eius fruticosa: aridum cùm fuerit, rebellia vlcera sanat illitum: & magis hoc præstat, quod minus est.

Polium Minus.

Polium Minus. Quo etiam vtimur ad antidotos, nã & acrius et amarius est hoc q̃ maius, adeo vt ex tertio sit ordine desiccantium, ex secundo autem completo excalfacientium.

Polycnemon.

Polycnemon desiccat & excalfacit secundo excessu. Itaq; & ipsum vulnera glutinat.

Potamogeton.

A.ibi.c.352. Potamogeton "adstringit & refrigerat siĩr Polygono, sed essentia eius crassior q̃ polygoni est.

Polypodium.

B A.ibi.c.535. Polypodium "dulcem simul & austeram habet vincentem qualitatem: vt facultatis sit admodũ quidem desiccantis, citra morsum tamen.

Prasium Marrubium.

A.ibi.c.553. Prasium, "sicut gustu amarum est, ita siquis vtatur, conuenientem huic sapori actionem possidet, iecur ac lienem obstructione liberans, & thoracem pulmonem'que expurgans, ac menses promouens. Sed & illitum detergit ac digerit. Ponat q; ipsum quispiam in caliditate quidem secundi ordinis iam completi, in siccitate tertij medij aut completi. Succo eius ad aciei oculorum claritatem vtuntur cum melle. Quin etiam & per nares auriginem purgãt: & ad aurium dolores inueteratos adhibent, vtiq; in quibus obstructionem disiicere, meatum q; ipsum & ramos meningum seu membranarum expurgare, est vsus.

Propolis.

A.ibi.c.462. Propolis "extergentis non ita valentis est facultatis, cæterùm admodum valenter attrahentis: est.n. essentia tenuium partiũ. Porrò excalfacit ordine secundo cõpleto, aut certè tertiò incipiẽte.

Ptarmice.

C Ptarmices Flores quidem ciendę sternutationis vim obtinent: vnde & herbę nomen obuenit. Totus autem Frutex si contundatur viridis, sugillata, & reliquas ecchymoses digerit: est enim tẽperies eius calida & sicca, viridis etiamnum ordine secundo, siccatæ tertio.

Ptelea Vlmus.

A.ibidẽ.c.71. Vlmi "Folijs quandoq; recens vulnus glutinauimus, confidentes adstringentem pariter & abstergẽtem inesse illis facultatem. Cortex amplius etiam subamarus est & adstrictorius. Itaq; cum aceto & lepram sanat. Porrò viridis etiamnum ac recens, si vulneribus vinculi vice circũligetur, ea glutinare potest. Radices eandem vim obtinent: nam & decocto earum quidam perfundunt fracturas, quæ topho siue callo inducto opus habent.

Pteris Filix. Thelypteris Fœmina Filix.

A.ibi.c.620. Filix "Radicem habet maximè vtilẽ: latum.n. lumbricũ interficit, siquis eam quatuor drachmis in melicrato ebibat. Ad eundem modum partum viuum quidem necare, mortuum autẽ eijcere, mirum nõ est. Est enim amara, paulum habens adstrictionis. Quãobrem vlceribus imposita vim habet valenter desiccandi: non tñ mordax est. Similem ei vim habet Thelypteris nominata.

Pycnocomum.

D Pycnocomi Radix, fructus, folia, omnia digerendi attrahendi q; habent facultatem, vtpote quę & gustu sunt acria. Folia itaq; phymata, & furunculos discutiunt. Fructus valentior est: & hæc quidẽ efficere potest mistus alicui digerentium cataplasmatum, cuiusmodi est quod ex hordeacea farina cõficitur. Palos, et alia id genus infixa ad extimam cutem elicit. Porrò Radix ad supradicta quidem deterior est & infirmior, cæterùm bilem flauam purgat.

Pyrethron.

A.ibi.c.547. Pyrethri "Radice potissimè vtimur, causticam vrentem'ue facultatem obtinẽte, qua vtiq; etiam dentium refrigeratorum dolores mitigat. Et ad rigores ante periodum cum oleo cõfricatur. Ad hæc stupidos quoq; {quos ναρκώδεις vocant}, & resolutos adiuuat.

Pyros Triticum.

A.ibi.c.245. Triticum, "vt alimentum quidem, quam habeat naturam, non est huius instituti exponere: Vt medicamentum verò foris impositum primi est ordinis excalfaciẽtium: non tñ nec resiccare, nec humectare manifestò potest: habet verò etiã quiddã lentoris, obstruentis q; naturę. Porrò quod ex eo conficit Amylum, eo tum frigidius est, tum siccius. Quod verò ex pane fit cataplasma, vim habet magis digerentem, q̃ quod ex tritico: nimirum cùm & salem & fermentum panis adiuncta habeat: quippe cùm fermentum vim habeat attrahendi digerendi q; ea, quæ in alto resident.

RHAMNVS E

Rhamnus desiccat & digerit excessu secundo: refrigerat in primo completo, aut secundo incipiente. Proinde herpetes sanat, & erysipelata nō magnopere calida. Cæterùm ad hæc teneris vtendum est folijs.

Raphanis Radicula.

Raphanis excalfacit quidem excessu tertio, desiccat verò secūdo. Agrestis autem in vtroq; efficacior est. Quin & Semen ipsum planta efficacius est. Facultas ei inest digerendi. Itaq; ad sugillata, & alia id genus liuida ob talem facultatem accommoda existunt.

Rheum Rha.

Rheum, "quidam id Rha nuncupāt, mistam habet tum temperaturam, tum facultatem: habet enim quiddam terrestre frigidum, ceu indicio est adstrictio: & adiuncta est quædam caliditas, siquidem si plusculum mandatur, subacre conspicitur. Quin etiam aereæ cuiusdam substātię subtilis est particeps: quod indicat tum laxitas, tum leuitas: nō minime vero & opera. Ob id enim licet adstringens, non tantùm conuulsis, sed & ruptis, & orthopnoeæ prodest. Sic quoq; liuentia & lichenas sanat illitum cū aceto. Porrò ꝙ adstrictionis opera haud instrenua sunt, hinc discere liceat, ꝙ sanguinem expuentibus, cœliacis, & dysentericis conferat. Nec enim reluctatur terrestri frigido tenue aereum: immo eò ꝙ deducat, & in altum perducat, valentioris effectus causa existit. A.l.2.t.2.c.578 F

Rhetinæ Resinæ.

Resinę "omnes desiccant & excalfaciunt. Cæterùm inter se discrepant, ꝙ plus ac minus habeāt in gustu quidem acrimoniæ, in facultate verò caliditatis: Tum ꝙ aliæ plus, alię minus, sortitę sunt partium tenuitatis: Præterea ꝙ nō nullæ adstrictionis sunt participes, aliæ nequaꝗ. Primas meruit oīum non iniuria Lentiscina: eā vocant Mastichen. Nam præterꝗ ꝙ paucula ei adest adstrictio, adeo vt stomachi ventris q; & iecoris imbecillitatibus & phlegmonis conueniat, insuper illi inest mordacitate vacās desiccatio. Minimum.n. acris est, & maximè tenuiū partium. Inter alias præfertur Terebinthina, manifestam quidem non similiter atq; mastiche adstrictionem possidēs, cæterùm adiunctam habens amaritudinem quandam, per quam magis etiam ꝗ mastiche digerit. Ob eandem qualitatem inest & abstersio, tanta quidem, vt & psoras sanet. Quin etiam quæ in profundo resident, cæteris resinis magis attrahit, nimirum cùm illis maiorem habeat partium tenuitatem. Attamen Pinea, & hac etiam magis Strobilina, acriores quidem ea sunt, sed non magis tamen digerunt neq; attrahunt. Mediæ inter has sunt Picea & Abietina acriores quidem ꝗ terebinthina, minus tamen ꝗ aut pinea, aut strobilina. Habet porrò etiam emolliens quiddam Terebinthina. Secundum locum habet in emolliendo Lentiscina: sicut & Cyparissina acris. A.ibi.c.242. G

Rhodos Rosa.

Rosarum "facultas superioribus libris pluribus verbis exposita est, nempe ꝙ ex aquea substantia calida mista duabus alijs qualitatibus, adstringenti videlicet et amarę, composita sit. Quin etiā, cuius sit naturæ vtraq;, amara scilicet & adstringens, in horum commentariorum quarto declarauimus. Flos earum magis etiam ipsis rosis adstringit: ac proinde sanè etiam exiccatorius est. A.ibid.c.568.

Rhodia Rhiza Rhadix Rhodia.

Rhodia Radix, ea videlicet quæ in Macedonia nascitur, tenuium partium, & digerētis est facultatis. In calefaciendo verò secundi ordinis censenda est, aut certè tertij incipientis.

Rhododaphne.

Rhododaphne "tota sua essentia venenum est, nec tantùm homini, sed plerisq; pecoribus. At temperie sanè tertij est ordinis excalfacientium, incipientis vtiq;, primi autem desiccantium. A.ibi.c.522.

Rhœa Malum Granatum siue Punicum.

Malum Granatū omne adstringentem qualitatem obtinet, non tñ in oībus ea exuperat. Sunt enim inter ea quædam acida, quædam plus dulcia ꝗ austera. Et sanè quę ab vnoquoq; eorum procedit vtilitas, secundū vincentē eueniat qualitatem necesse est. Dictum aūt in quarto horum commentariorum est super dulci sapore, austero, et acido. Itaq; ex illis de malorum punicorū differētia liceat colligere. Porrò Acini succo ipsorum tū adstringētiores, tū exiccātiores sunt: his ēt magis Putamina, vocant aūt Sidia. Adsimilē illis vim habent Cytini, sic enim eorum appellant flores. H

Rhus.

Rhus "fruticosa planta adstringit, & desiccat. Nam & coriarij ad desiccandū & adstringendum coria planta vtuntur: ac proinde Βυρσοδεψικὴ {Græcè, Latinè excoriaria} appellata est. Porrò medicis in vsu sunt in primis Fructus eius & Succus multum austerę qualitatis. Cōsentaneus est vsus particularis ipsi gustus sensui. Fuerit itaq; & hoc medicamen ex tertio ordine exiccantium, ex secundo verò refrigerantium. A.ibidē.c.635.

Rhypos Sordes.

Sordes à gymnasiorum statuis, in quibus largum oleum inhæret, digerendi emolliendi q; vim obtinet: In palæstris autem, quantum accepit pulueris, tm̄ etiam diuersa est: hanc sordem Πάτον Græci vocant. Prior cruda phymata digerit. Secūda optimū est phlegmones māmillarum remedium. Siquidem feruorem earum veluti igneū extinguit: & quod affluit, repellit: deniq; & quod

continetur

A cōtinetur, halitu digerit: constat enim ex puluere, oleo, sorde humana, & sudore. Ac puluis qdem emplasticā vim habet, & refrigeratoriā, repercussoriā q3: oleū verò emollit: porrò sudor & sordes digerētia sunt. Cęterū quæ à statuis corraditur cum puluerē non habeat, & ab ære æruginē quandam sumpserit, non iniuria acrior est. Porrò huius mentionem modo fecimus, quod plurimū in se ipso sit oleosæ substantiæ, quæ ex planta orginem sortitur. Sed & vbi de ijs, quæ ab animalibus proueniunt, verba faciemus, eius tum quoq3 meminisse erit propter sudorem.

SAGAPENVM

A.ibi.c.629. SAgapenum *liquor est calidus & tenuiū partiū, sicut & alij liquores Sed. & abstersionē quādam possidet, qua oculorū cicatrices expurgat atq3 extenuat. Quin & suffusionibus & hebetudinibus oculorū, quę ob humorū proueniūt crassitiē, non malū est medicamentū. At ipsa Plāta ex qua prouenit, ferulæ assimilis, imbecilla & inutilis est. Sanè ipsa primū sagapenū appellat: at liquor eius abusiue hoc nomen obtinet: ceu alia quoque multa ex nominis defectu per abusum nuncupamus. Perfectius nanq3 foret ipsum cognominare non sagapenum, sed sagapeni succum.

* ὀπὸς modo liquor, modo succus, ab hoc interpte vertitur, sim & χυλὸς: cū tñ clarū sit ὀπὸν & χυλὸν inter se differre, tū ex plerisq3 Galeni locis, tū præsertim ex capite de Peucedano, & ex capite de Ficu.

Sampsycon Maiurana.

A.ibidē.c.466. Sampsycon "tenuiū partiū, & digerentis est facultatis: desiccat enim & excalfacit ordine tertio.

B

Saprotes Xylωn Caries Lignorum.

A.ibi.c.617. Caries "Lignorum, & maxime quæ participāt adstrictionis simul & abstersionis, velut vlmus, expurgat implet'que vlcera humida.

Sarcocolla.

A.ibi.c.592. Sarcocolla "lachryma est arboris persicæ. Mistam vim habet ex emplastica quadam substantia, & paucula amara. Itaq3 citra morsum desiccat, ac proinde glutinare vulnera valet.

Satyrium.

A.ibi.c.706. Satyrium, "aut Triphyllum, humidum & calidum temperatura est: quamobrem gustu quoq3 apparet dulce. Attamen recrementitiam & flatuosam humiditatem possidet. Quocirca ad venerem incitat. Hæc verò & herbæ ipsius Radix pręstare potest. Porrò vt quidam aiunt, ex vino nigro austero potum sanat opisthotonon.

Selinon Apium.

A.ibidē.c.55. Selinum "vsqueadeo calidum est, vt & vrinas & mēses cieat. Flatus quoq3 discutit, & magis semen q̄ herba ipsa. Sed & Oreoselini & Hipposelini similis vis est: verum hipposelinon imbecillius est, oreoselinon valentius.

C

Seris Cichorium.

A.ibi.c.229. Seris "olus est subamarum, & magis quod agreste est, quod ob id ipsum Picrida hoc est amarā, quidam nuncupant: quidam verò Cichorium appellant. Est autem ea siccæ frigidæ q3 temperaturæ, vtrunq; primo excessu. Porrò domestica magis etiam q̄ agrestis refrigerat: sed & humiditatis multæ admistio siccitatem extinguit. Verum vtraq3 adstringētis qualitatis est particeps, velut & Chondrila: nam & ipsa est sereos species.

Seriphum.

Seriphū. Dictū sanè de hoc est & in sexto libro in sermōe de absynthio: est enim absynthio tū specie, tum gustu simile. Attamen discrepat, Gustu quidem, quādoquidem non æquè vt illud adstringat, plus q3 excalfaciat, amaritatem q3 quandā cū salsedine resipiat: Facultate verò tum q stomacho infestū sit, magis q3 absynthio lumbricos necet, siue foris impositum, siue intro in corpus assumptum. Et sanè calfacere ipsum in secundo ordine intenso censendum est, exiccare in tertio.

Seseli.

A.ibidē.c.626. Seseli." Et Radix quidem, sed & Fructus vsqueadeo excalfacit, vt admodum vrinam mouere queat. Sed & tenuium est partium, vt & comitiali morbo & orthopnœis competat.

D

Sesamon.

A.ibi.c.642. Sesamon "nō parum in se cōtinet viscosum & pingue: quare emplasticū est & emolliēs, ac modice calidum. Eiusdē facultatis est, qd̄ ex eo conficitur Oleū. Et herbæ quoq3 Decoctū similem vim obtinet.

Sesamoides Magnum.

Sesamoides Magnum, quod & Anticyricos Helleboros appellatū est, ꝓpterea videlicet quia Semen eius vt helleborus purgat, hoc & reliqua facultate helleboro simile est. Nam et in abstergendo, excalfaciendo, desiccando'que, similem illi vim obtinet.

Sesamoides Album.

Sesamoidis Albi Semen non nullam item acrem qualitatem cōtinet: sed multum amarum est. Excalfacit itaq3, rumpit, & extergit.

Sideritis.

Sideritis habet quidem etiam abstergendi quandam facultatem, sed plurima eius pars humida est, & mediocriter frigida: paucula verò inest adstrictio. Quare phlegmonen sedat, & glutinat. Quidam etiam vocant Achilleam Sideritim, quæ propositæ quidem, q ad iam dicta attinet, viribs est non dissimilibus, cæterum adstrictione exuperat. Quare ad sanguinis eruptiones, dysenteias, & muliebre profluuium congruit.

Sicyos Edodimos Cucumis Esculentus. E

Cucumis "Esculentus, pepō quidem hoc est maturus, tenuioris essentię est: qui immaturus est, crassioris. Sed & abstergendi & incidendi facultas eis inest: Quare & vrinam mouent: & corpus splendidum reddunt, ac magis quoq; si quis semine arefacto contuso q; atq; cribrato vice pulueris abstersorij siue ῥύμματος vtatur. Superat in eis humida frigida q; temperies, non tñ magnopere, sed quasi in secūdo cēsetur ordine. Attamen si quis aut Semen, aut radicē arefaciat, haud etiam humidę fuerit naturæ, sed iam desiccātis, id q; in primo quodammodo ordine, aut etiam secundo, sed incipiente. Est & in istis maior abstergendi facultas, q̄ in fructus ipsius carne. A.l.2.t.2.c.89. fol.109.f

Sicyos Agrios Cucumis Agrestis.

Cucumeris "Agrestis tum fructus ipsius Succus, quem vocant Elaterium, tum non minimè radicis & foliorum ad medicationes perutilis est. Elaterium itaq; menses ciet: & fœtum interimit appositum, ceu alia omnia amara & subtilium partium, maximè si quam habeant caliditatem, velut nimirum elaterium: summè siquidē amarum est, leuiter calidum: vt ex secūdo sit ordine excalfacientium: Porrò tale protinus quoq; digerendi vim possidet. Sic igitur eo angina laborantes inūgunt quidā cum melle aut oleo vetere. Bonum item est regio morbo affectis fusum cum lacte in nares. Sed & dolores capitis sanat hoc vsu. Atq; elaterium quidē eiusmodi est: At Radicis Succus, vt & foliorum, licet elaterio similem vim habeat, imbecilliorem tñ. Sed & ipsa Radix adsimilem facultatem possidet: abstergit nanq;, digerit, atq; emollit. Porrò Cortex ea potētius desiccat. A.ibi.c.176. fol.120.c F

Silphium Laserpicium.

Silphij "liquor calidissimus est: verum enimuero & Folia, & caulis, & radix sat strenuè excalfaciunt. Sed oīa flatulentæ magis essentiæ sunt, ac proinde coctu difficilia: foris tñ imposita corpori, efficaciora: & oīum potissimum liquor, admodum trahentem facultatem possidens. Attamen & excrescentias amoliendi, & liquandi vim quandam, propter propositam temperiem obtinet. A.l.2.t.2.c.52. fol.103.g

Sison.

* Al. Sinon. Sison calidus & subamarus gustu est: Quare & vrinam mouet, & concoquit, menses q; prouocat, omnes q; viscerum obstructiones disiicit.

Sion.

Sion, "quantum gustu quoquomodo odoratum est, tantum etiā excalfacientis facultatis est particeps. Sed & digerit, & vrinam mouet, & calculos renum frangit, & menses euocat. A.ibidē.c.556.

Sisaron.

Sisari "Radix cocta stomacho grata est, & vrinam mouet, secundo ordine excalfaciēs, adiectam habens amaritatem quandam cum leuicula adstrictione. G A.ibid.c.631.

Sisymbrium.

Sisymbrium "tenuium partium, digerentis, excalfacientis, & resiccantis facultatis est, & temperaturę in tertio ordine. Sed & Semē eius tenuium partium est, & calidum: Quocirca ipsum quidam cum vino exhibent singultientibus, & tormina patientibus. A.ibi.c.507.

Sisymbrium dictum Cardamine.

Sisymbrium, quod quidam Cardaminen vocant, q̄nquidem Cardamomo simile quiddā gustu præfert: cū Siccū est, tertij est ordinis excalfacientiū & desiccantiū: cū Humidū & viride, secundi.

Scandix.

Scandix ex agrestium olerum genere est, subacre & amarum, adeo vt in siccando et excalfaciendo sit secundi ordinis intensi {aut tertij incipientis.} Vrinam valenter ciet, & viscera obstructione liberat, ex dictis qualitatibus constans.

Scilla.

Scilla "admodum incidentem facultatem obtinet, nō tamen admodum calidam. Sed secūdum hoc eam quispiam secundi ordinis censeat excalfacientium. Præstat autem aut assam, aut elixam sumere: sic enim virium eius vehementia exoluitur. A.ibi.c.597. H

Scolymos.

Scolymi Radix copiosam vrinā graueolētem elicit, si quis eā in vino coctam bibat: Ac proinde graueolentiam sanat tum alarum, tum totius corporis. Atq; hoc sanè, medicamento ex tota inest essentia, nimirum cùm succus sit purgatorius. At quæ secundū qualitates ęditur actio, calidum in secundo ordine completo, aut tertio incipiente, medicamen indicat, siccum verò in secundo.

Scordium.

Scordium." Ex varijs id tum saporibus tum facultatibus constat: nā & amarum quid obtinet, & acerbum, & acre: & maximè scorodo hoc est allio, adsimilis eius est acrimonia: vnde sanè, mea sententia, nomenclaturam sortitum est. Expurgat igitur simul q; excalfacit viscera: tum menses vrinam q; prouocat. Prętérea conuulsa rupta q;, & laterum dolores ab obstructione & frigore natos sanat epotum. Deniq; viride quidem illitum magna vulnera conglutinat: sed sordida perpurgat, & contumacia ad cicatricem perducit, illitum aridum. A.ibidē.c.612.

Scorodon Allium.

Allium "desiccat & excalfacit quarto excessu. Porrò Ophioscorodon agreste allium est, domestico A.l.2.t.2.c.72.fo.106.h

A stico valentius, ceu reliqua agrestia omnia.

Scorodoprasson.

Scorodoprasson sicut gustu & odore mediam scorodi hoc est allij, & prassi id est porri, qualitatem possidet, ita & viribus.

Scorpioides.

Scorpioides excalfacit ordine tertio, desiccat secundo.

Smilax.

A.ibi.c.248. Smilax" aut Cactus arbor est venenosæ facultatis.

Smyrna Myrrha.

A.ibid.c.468. Myrrha" secundi ordinis est tum excalfacientium, tum desiccātium. Itaq; capitum vulneribus illita glutinare ea potest. Inest & amaritas non pauca, per quam fœtum & lumbricos tum enecat, tum eijcit. Adest hinc ei & abstergendi potētia. Sic igitur ocularibus miscetur facultatibus, vtiq; quæ ad vlcera & crassas cicatrices præparantur. Eadem de causa inditur & medicamentis, quæ ad tussim veterem & asthma siue anhelationem, exhibentur. Non tamē arteriam exasperat sicut abstergentium non nulla: verum adeo moderatam obtinet abstersionem, vt non nulli eam arteria-
B cis, quæ vocāt, medicamentis commisceant, tanquam sufficienter excalfaciens & desiccans medicamen: scilicet abstersionem proficiscentem ab amaritudine nihil verentes.

Smyrna Bõice Myrrha Bœotia. *Al. βοιωτική

Smyrna Boice vim habet excalfaciendi, fundendi, emolliendi.

Smyrnium.

A.ibidē.c.55. Smyrniū" quidē Hipposelinū agreste cognominăt. Ex eodē genere & ipsum cū apio est, & petroselino. Fuerit q; apio quidē validius, imbecillius petroselino. Mēses itaq; & vrinas mouet, calidū siccū q; tertio ordine. Cilices Petroselinū nominăt, quod in Amano nascit. Est sane & ipsum smyrniū, verū minus acre petroselino, smyrnio q;. Proinde sanè vlceribus imponi pōt, q̄a videlicet sine molestia desiccet. Sed & digerere q̄ indurata sunt pōt. Reliqua vis eius apio & petroselino similis est. Quocirca & Semine eius vtimur ad menses, vrinas, & asthmata siue anhelationes.

Sonchus.

Sonchus vbi adoleuerit, ex spinosis plātis est. Cæterum viridis etiamnū & tener estur perinde vt cętera agrestia olera. Tēperamētum eius quodāmodo mistū est: cōstat enim ex aquea terrea q; essentia, vtraq; leuiter frigida. Nam & adstrictionis cuiusdam est particeps: & siue cataplasmatis
C in morem illinatur, siue edatur, manifesto refrigerat. Postea verò q̄ planè resiccatus fuerit, terrestre eius temperamentum redditur, modicam habens caliditatem.

Sparganium.

Sparganium & ipsum desiccantis est facultatis.

Spartum Genista.

Sparti, quo & vites alligant, tū Fructus, tū virgarū Succus, non instrenue trahētis est facultatis.

Staphilinus Pastinaca.

A.ibid. c.287. Staphilinus" satiuus imbecillior, agrestis ad omnia potentior est. Vrinas menses q; prouocat cū Herba quidem tota, tum maximè semen ac radix. Habet porrò ēt abstersorium in se quippiā. Quāobrē vlcerū phagedænica quidā Folijs eius viridibus cum melle, quo pura reddant, illinunt.

Stachys.

Stachys, frutex ille Marrubio similis, gustu acri & amaro, tertij est ordinis excalfacientiū. Quāobrem rationabiliter non menses solum prouocat: sed & abortum affert, & secundas eijcit.

Stœbe.

Stœbes Fructus & Folia maximo sunt vsui, adstringendi vim habentia mordacitatis expertē.
D Sed & desiccāt euidenter in tertio ferè ordine incipiēte: Quāobrē Decoctum eorum dysentericis inijcitur, & auribus pure fluētibus: tū vulnera magna cōglutinat. Euidētius hæc præstat cū vino atro austero: valenter. n. desiccat oēs pręter naturā humiditates. Pręterea Folia viridia si illinant, vim habent erumpentis sanguinis supprimēdi. Deniq; & oculorū ex ictu suffusiones illita iuuat.

Stœchas.

A.ibi.c.594. Stœchadis gustu quidē qualitas amara est, & mediocriter subadstringēs: cęterū temperies cōposita, nempe ex terrena essentia frigida exigua, vnde sanè adstringit: & extenuata altera terrena copiosiore, à qua vtiq; amara est. Ob vtrorunq; vero conuenientiā & coitū, obstructione liberare, extenuare, extergere, roborare q; tum viscera omnia, tum totum corpus, est nata. Supra nanq; ostensum est, q quæ ex eiusmodi essentijs constant medicamina, dictos effectus reddere possint.

Stratiotes.

Stratiotes Aquaticus quidem, humida & frigida facultate est: Terrestris verò non nihil habet adstrictionis: Proinde sanè & vulnera glutinare potest, & vlceribus esse vtilis. Sunt qui eo & ad sanguinis eruptiones vtantur, & ad fistulas.

Struthion.

A.ibid. c. 133. fol. 114.b Struthij" Radice potissimum vtimur, vtpote gustu acri, & calida sicca q; tēperamento, ex quatto

to quodammodo ordine. Sed & abstergit & iritat: Proinde quoq; sternutationẽ prouocat, ceu E
cætera omnia quę calida sunt temperie, & gustu acria.

Styrax.

Styrax" excalfacit, emollit, concoquit. Quamobrem tussibus, catarrhis, pituitæ destillationibus raucedinibus q; {quas κορύζας & βράγχους vocant,} prodest. Tum menses seu potum seu admotum prolicit. Combusti eius Fuligo, thuris fuligini quodammodo est similis. A.ibi.c.423.

Syca Ficus.

Ficus" Aridæ vim habent excalfaciendi ordine primo ẽt completo, aut secundo incipiente. Habent verò & partium tenuitatem quandam. Ex istis duobus idoneę sunt, quę tubercula dura cõcoquant: statim verò ẽt ea digerunt. Atque ipsæ per se illitæ eiusmodi vim obtinẽt. Sed & Decoctum earum eiusdem vtiq; naturæ est. Verũ vbi magis concoquere consilium est, miscẽda est farina triticea: vbi verò plus digerere, hordeacea: panis horũ in medio. Sed hæc magis sunt ꝓpria tractatus de medicamentorũ cõpositione, & rõnis curandi: verũ in pręsentia hæc de ischadibus i. caricis, nouisse sufficiat. Porrò scire oportet, ꝙ quæ pinguiores sunt, magis possunt cõcoquere: quę verò gustu acriores, magis tum extergere, tum digerere. Cæterum Quod ex ijs plurimum in aqua coctis efficitur, simile est melli non solum cõsistentia, sed & facultate. Porrò Ficus Virides F comesæ propter admistam humiditatem, facultatis sunt imbecillioris: subducunt tñ aluũ vtræque tum humidæ, tum siccæ. Porrò Ficus Caprifici acris & digerentis facultatis sunt. Sic ẽt domesticarũ Grossi, {græci vocant ὀλύνθους:} inest enim illis non nihil etiam succi ex ficu arbore. A.l.2.t.2.c.276 fol.129.h

Syce Ficus Arbor.

Ficus" Arbor calidæ tenuium q; partium temperaturæ est, ceu indicant tum liquor eius, tum foliorum succus. Valenter enim eorum vterq; calidus est. Itaq; non mordicat tantùm, aut vehemẽter abstergit, sed & vlcerat: & ora vasorum reserat: & verrucas, quas myrmecias vocant, eijcit: sed & purgare potest. Porrò Ficus Agrestis, quam Erineum {græcè, latinè caprificum,} nominãt, tum Opos, tũ succus, ad oĩa q̃ satiuæ valentior est. Sed & Cradæ i. rami earum adeo sunt calidi, tenuium q; partium, vt carnes bubulas duras, si coquendis adijciantur, friabiles ac teneras efficiant. A.ibidem.

Symphytum Petræum.

Symphyton Petræum ex contrarijs constat viribus. Habet enim secandi vim quampiam, qua collectum in thorace pulmone q; pus expurgare potest: habet q; etiam quandã cõtrahendi vim, qua eiectionibus sanguinis auxiliatur: & tertia ad eas inest humiditas quædam nõ immodicè calida, per quam gustantibus dulce apparet, & odoratu iucundum. Mansum sitim extinguit, & arterię asperitates sanat. Porrò secundum omnium dictarum virium mistionem simul digerere abundè potest, simul q; corpora contrahere cõstringereq;: proinde enterocœlijs imponitur: & ad G conuulsa & rupta cum oxymelite bibitur. Porrò qui ipsum in vino Decoctum ad dysenteriã exhibent & muliebre profluuiũ rubrũ, vtuntur tanquam desiccante & cõtrahente: Qui verò ad nephritim, tanq̃ expurgante & incidente. A.ibi.c.534.

Symphytum Magnum.

Symphyton Alterum, puta magnum, similem dicto vim habet: non tamen gustantibus dulce est, aut odorantibus odoratum, sed his sanè à modo scripto diuersum est. Cæterum, quatenus viscositatem quandã & mordacitatem obtinet, Scillæ simile est. Vtitor q; ad omnia, ad quę iã dicto.

Sphondylion.

Sphondylij" Fructus acris & secãtis est facultatis. Itaq; ad asthma, & comitialem morbũ, aptũ est medicamen. Prodest & aurigini. Et Radix, nimirum adsimilis facultatis, ad eadẽ accõmodat. Sed & insuper fistularum callos tollit: cęterùm imponere eam oportet circumrasam. Porrò floris etiam Succus ad diuturniora aurium vlcera conueniens reponitur. A.ibi.c.643.

Schinos Lentiscus.

Schinos." Frutex hic ex aquea essentia leuiter calida viribus, & terrena frigida nõ multa, cõpositus est, ob quã moderate adstringit. Desiccat igitur secũdo ordine cõpleto, aut tertio incipiẽte: H in caliditatis & frigiditatis differẽtia quodãmõ ẽ medius & symmetrus. Similẽ oĩbus suis partibus adstrictionẽ obtinet in radicibus, ramis, extremis turionibus, germinibus, ac folijs: ꝑterea fructu, & cortice: ac si Succũ ex folijs eius viridibus exprimas, similis hic ordinis est, moderatè adstringens. Itaq; bibitur & per se, & cum alijs medicamẽtis, q̃ dysenterias & alũi affectus sanant. Quin & ad sanguinis expuitiones, sanguinis q; ex vtero eruptiones, tum sedis vuluæ q; procidentias, idoneus est, vtpotè ad hypocystida non nihil propè accedens. A.ibi.c.443.& 453. *Al. Cœliacos

Schinu Anthos Schini Flos.

Schinu Anthos modicè calfacit, modicè q; etiam adstringit, nec planè à tenuitatis natura alienus est. Quocirca his de causis vrinam mouet, menses q; ciet adhibitum siue in fomentationem, siue in potionẽ. Prodest & iecoris, & stomachi, ac ventris phlegmonis. Magis eo adstringit Radix. Quod verò Florem vocãt, calidius est. Porrò in omnibus suis partibus, in alijs magis, in alijs minus, gustãtibus apparet adstrictio: Proinde medicinis quæ hæmoptoicis siue sanguinem reijcientibus, exhibentur, commiscetur.

A *Schœnos Lεια Iuncus Læuis, Oxyſchœnos, Holoſchœnos.*

Schœnos Lεια, quędam Oxyſchœnos, alia Oligóſchœnos* nuncupaẽ. Gracilior durior q; oxyſchœnos, craſſior laxior q; oligóſchœnos. Fructus oligóſchœni ſomnum affert. At oxyſchœni duę ſunt ſpecies: Altera ſterilis, cuius quidem in medicina nullus vſus eſt: Altera verò fructum fert: conciliat verò & huius fructus ſomnum, ſed minus q̃ oligóſchœni, q̃q̃ tamen hoc caput tentet. Vterq;, ſi fructus cum vino bibatur, ventris fluxus deſiccat, & muliebre profluuium rubrum ſiſtit. Ex quibus clarum eſt, q compoſita eorum temperies eſt, ex terrena videlicet eſſentia leuiter frigida, & aquea leuiter calida: vt & inferna deſiccare poſſint, & ſenſim frigidos ad caput vapores ſubmittere, quibus ſomnolentos efficiant. *Al. holoſchœnos.

TERMINTHOS TEREBINTHVS

A.ibi.c.303. Terebinthi" tum Cortex, tum folia, tum fructus, adſtrictorium quiddam obtinet. Sed & ſecundo ordine excalfaciunt. Itaq; q etiam deſiccent manifeſtum eſt, recentes quidem etiamnum humidi q; modicè: ſicci verò ordine ſecundo. Cęterum Fructus aridus propinquus eſt etiã tertio ordini deſiccantium: eſt enim adeo calidus, vt mandentibus protinus eius caliditas percipiatur. Itaq; etiam vrinam prouocat, & lienibus prodeſt.

B *Teutlon Beta.*

A.ibi.c.636. Beta" nitroſæ cuiuſdam facultatis particeps eſt, qua tum digerit, tum extergit, & per nares purgat. Cæterùm cocta nitroſitatem oẽm ac acrimoniam exuit, fit q facultatis aphlegmantę hoc eſt phlegmonis aduerſæ, leuiter digerentis. Porrò ad detergendum digerendum q; validior eſt beta Alba: nam Nigra adiunctum habet adſtrictionis quippiam, & magis in radice q̃ alijs partibus.

Teucrium.

Teucrium incidendi & tenuium partiũ facultatis eſt: Quare lienes ſanat. Ponat q; ipſum quiſpiam in tertio exiccantium, ſecundo verò calfacientium ordine.

Tephra Cinis.

A.l.1.t.2.c.188 fol.121.c Cinis." Combuſtorum †lignorum} reliquiæ ſic nuncupantur, cõpoſitæ ex contrarijs tũ qualitatibus, tum ſubſtantijs. Habet enim in ſe partim terrenum, partim velut æthalodes id eſt fauilloſum, ſiue lygniodes id eſt fuliginoſum, ſiue quomodocunque quis appellare volet. Atq; hæ ſanè partes ſunt tenuiũ partiũ, & quę maceratis aqua cineribus & percolata vnà aſportãtur atq; abeũt: quod verò reliquum eſt, terreum eſt & infirmum & morſu vacãs in lixiuiũ calida facultate depoſita. Sed nõ omnis Cinis eãdem temperatura prǽditus eſt, ſed pro combuſtæ materiæ diuerſitate variatur. At neſcio, quo pacto Dioſcorides oẽs cineres adſtringendi habere vim prodiderit, cũ Ficulneus eiuſmodi omnis qualitatis ſit expers, vtpotè cũ et ipſa arbor nulla ſua parte acerbã qualitatẽ præferat, ceu quercus, ilex, arbutus, fagus, lentiſcus, hedera, & hoc genus alia, verũ plena ſucco valido tota ſit, ea q; acri & calido. Ergo ex Acerbis vtiq; lignis factus Cinis non parum adſtringit: memini q; me qñq;, cũ aliud ad manum non eſſet medicamen, p hunc ſanguinis ſuppreſſiſſe eruptionem. Verũ nullus vnquam ad tale vti ficulneo audeat: ſiquidẽ hic acrimoniæ multũ adurentis q; facultatis obtinet, miſtę abſterſioni: Et vtroq; differt ab eo, qui ex Quercinis lignis cõficitur, tum q in eo fuligineũ multo eſt acrius, tum q in illis terrenũ quodãmodo ſubadſtringens eſt, in hac abſtergens, veluti in cinere tithymallorũ. Eſt & Calx cineris quędam ſpecies, cęterùm eſſentiæ, tenuiorũ partiũ, q̃ qui ex lignis fit: nimirũ quanto lapides exactius torreri, vt cinis fiant, poſtulant. Sed tñ multum & ipſa reliquũ in ſe habet velut naturę igneæ, quod vocãt ἐμπύρευμα. Proinde Elota medicamen eſt citra morſum deſiccans, magis q; ſi bis ter've lauetur. Cæterum ſi marina aqua abluta ſit, admodum digerit. Dicetur porrò de ea, vbi de metallicis ſermo habebiẽ. †In quodã antiquo cod. hęc vox nõ reperitur.

C

Telephium.

Telephium exiccandi & detergendi facultate eſt, non tñ inſigniter calida: verùm in hoc forſan quiſpiam ipſum primi eſſe ordinis cenſeat. Deſiccat tñ ſecundo ordine inteſo, aut certè principio tertij. Proinde ad putrida vlcera conuenit, & vitiliginem vtranq; ſanat cum aceto.

D

Telis Fœnumgræcum.

A.ibi.c.246. Fœnumgręcum" calidum eſt ſecundi ordinis, ſiccum primi. Proinde feruentes phlegmonas iritat acerbat q;: quæ verò minus ſunt calidæ, & magis duræ, eas digerendo curat.

Tithymalli.

A.ibi.c.421. Tithymalli oẽs vincentem habent acrem calidã q; facultatem: ineſt verò ipſis & amaritas. Validiſſimus itaq; eorũ eſt Liquor: ſecundum locũ tenent Fructus & Folia. Sed & Radix dictarũ facultatũ particeps eſt, ſed non ex æquo. Sanè ipſa cũ aceto decocta dolores ſanat dẽtium, maximè q illis eroſis pueniunt: At liquores, vt qui valentiorẽ vim habeãt, in foramina quidẽ ipſa dentiũ induntur: cæterũ ſi aliam corporis partem contigerint, cõtinuò adurunt, vlcerãt q;: proinde foris* illis cera circũlinitur: quippe cũ ex quarto ſint excalfacientium ordine, quẽ eſſe adurẽtium poſuimus. Sic pilos quoq; Succus inunctus tollit: porrò cũ vehemẽtior ſit, oleo miſceẽ: & ſi id idẽtidẽ ac ſæpe fiat, tandem prorſum pilorum radices aduſtæ corrumpenẽ, corpus q; depile reddeẽ. Eãdẽ facultate verrucas, quas acrochordonas nominant, & myrmecias, & pterygia ſiue oculorum vngues, & thymos auferũt: detergẽt q; lichenas & pſoras, quia ſ. & abſtergẽdi facultas ineſt propter amaritudinem. *Al. oris.

amaritudinem. Preterea vlcerum phagedænica, anthracode, & gangrænode, quia valenter tum E
excalfaciunt, tum detergunt, si in tpe & moderatè vtare, iuuare aliqñ poterunt. Verum enimuero & fistularũ callos eadẽ facultate eximunt. Cęterũ hęc omnia genere quidẽ similiter, imbecillius tñ & folia & fructus pręstare possunt. Quibus sanè & ad pisces in aqua stagnali capiẽdos vti asso lent. Celerrimè nanq; ab illis in vertiginem acti, ac semimortui redditi, ad aquæ superficiem ferun tur. Porrò cũ Septem sint eorũ genera, valentissimus est quẽ Characian nominant, quẽ vtiq; ẽt quidã marem cognominant: & Fœmina nuncupata Myrsinites: & Qui in petris nascitur ad mo dũ arboris: deinceps Qui phlomo adsimilis est: & Cyparissias: deinde Paralius siue marinus: deniq; Helioscopius. Proportione verò cõprehẽsę illorũ facultatis & Cinis & Lixiuiũ ex ipsis erit.

Tragacantha.

Tragacãtha similẽ Gũmi vim obtinet emplasticã q̃dã, & quæ acrimoniam hebetat. Et sanè similiter vt illud desiccat. A.ibi.c.220.

Tragion.

Tragij Folia, fructus, lachryma q; trahẽtis digerẽtis q; sunt facultatis. Est verò & tenuiũ partiũ, & facultate in principio tertij iã quoquo mõ ordinis calida. Stipites & hęrẽtia corporibus extrahit, lapides frangit, mẽses mouet drachmę põdere potũ. Porrò in Creta sola nascitur, Lẽtisco adsimile. Cęterũ Alterũ tragiũ hoc minus, cuius folia Scolopendrio similia sunt, visitur quidẽ mul F
tis in locis: sed non parum habet facultatis adstringentis, vt & ad fluxionum affectus conueniat.

Tragoriganum.

De Tragorigano in sermone de Origano suprà est dictum.

Tribolos.

Tribolus" ex humidaessentia modicè frigida, & sicca nõ mediocriter, & ipsa frigida, componitur. In terrestri tñ superat terreum frigidũ, quod adstringens ostẽdimus: in aquatico verò aqueũ. A. ibi. c. 329.
Proinde ambo, & cõtra phlegmonarũ generationes, & omnino contra oẽs influxus, congruũt. Porrò terrestris ipsius Fructus, cum tenuium sit partium, potus lapides in renibus comminuit.

Tripolium.

Tripolij Radix gustanti acris est, & facultate calida in tertio excessu.

Triphyllum.

Triphyllum, quidam Asphaltion, quidã Oxyphyllon, nõ nulli Minyanthes, sunt & q̃ Cniciũ vocitent. Prima quidem tria, ab accidẽtibus frutici: reliqua duo nomina, haud scio vnde. Vis plãtæ est calida & sicca vt bituminis, cui odore est similis, vtrinq; tertio ordine. Proinde pota laterũ dolores ab obstructione natos iuuat, & vrinam menses q; prouocat. G

Trichomanes.

Trichomanes eadem præstat, quę Adiantum.

Trychnon Solanum.

Trychnon" quidã præposito s, Strychnum vocant. Esculentũ quidem, quod in hortis nascit, notum est omnibus: vtuntur q; ad omnia ea, q̃ refrigerari adstringi q; postulant. Põt.n. hæc duo ordine secũdo. Cęterorũ non esculentorũ vnum quidem nuncupat Halicacabum, fructum habens rufum, acino vuæ tum figura tum magnitudine adsimilẽ, quo & ad coronas vtunt: alterum verò fruticosum, à conciliando somno Hypnoticum: & tertium, quòd insaniã afferat, Manicum appellitant. Halicacabũ igitur in foliorũ facultate hortensi solano simile est, fructũ habens ciẽdæ vrinæ idoneum: proinde cõpluribus facultatibus cõpositis, quę ad iecur, ad vesicã, & renes accõmodant, adiungit. Solani verò Hypnotici, cortex radicis, si cum vino bibatur, somnum accersit drachmæ põdere sumptus. Sed & cætera quoq; papaueris succo persimilis est, nisi q; hactenus imbecillior est, q; ipse tertij habeatur ordinis refrigerantium, cũ hic positus sit in quarto. Huius solani Semen vrinã ciendi potestatem habet. Cæterũ si plus duodecim corymbis hauseris, dementiã quoq; adsciscet. Porrò quod reliquũ est ex propositis solanis, ad medicationes, quæ intrò in cor- H
pus adhibentur, inutile est. Nã si quatuor eius drachmæ offerantur, mortẽ inferent: si pauciores, insaniã: vna certè innoxiè sumitur, cęterũ nec ipsa vtile quid obtinet. Verũ si foris corpori empla stri modo illinat, vlcera cacoethe, & nomode siue pascẽtia, curat. Sed ad talia radicis cortex pręfer tur, desiccans secundo ordine iã completo, & tertio incipiente: refrigerans secundo incipiente.

A. ibi. c. 369. & 646.

HYACINTHVS

Hyacinthi" Radix bulbosa est, ordinis primi in desiccãdo: secũdi verò cõpleti, aut certè tertij incipientis, in refrigerãdo. Itaq; pueros diutissimè seruare ĩpuberes vino illita credũt. Fructus leuiter extergit & adstringit. Quamobrẽ & ipse regio morbo laborãtibus exhibetur in vino, Ordine quidẽ tertio quadãtenus desiccans, cæterũ in medio consistens caliditatis ac frigiditatis. A.l.2.t.1.ca.56 fol.101.g

Hydnon Tuber Terræ.

Hydna oĩbus nota sunt. Substantiã habẽt vincentẽ terrestrẽ q̃dẽ cõsistentia, sed tñ cũ paucula q̃dã partiũ tenuitate mistã. A.ibi.c.688.

Hydropeperi.

Hydropeperi" à locis in quibus nascitur, & à similitudine quę illi cũ pipere in gustu est, nomen sortitum est: cęterùm non vsqueadeo calidum est q̃ piper. Et sanè Herba ipsa etiamnum viridis vnà cũ fructu cataplasmatis in modum imposita, sugillata & tumores induratos digerit. A.ibi.c.551.

Hyoscyamus.

A *Hyoſcyamus ~~Altercum~~.*

A.ibi.c.348. Hyoſcyamus." cui ſemen atrum eſt, inſaniam ac ſoporem affert: Sed is, cui ſemen mediocriter flauum eſt, propinquam ei facultatem poſſidet. Verũ vtrique fugiendi ſunt vt inutiles & venenoſi, ſeu deleterij. Cæterùm cuius ſemen ac flos candidus eſt, ad ſanationes vel maximè idoneus eſt, ex tertio quodammodo ordine refrigerantium. Porrò Flos eius quidem, cui ſemen eſt nigrum, mediocriter purpureus eſt: eius verò, cui eſt ſubflauum, leuiter mali colorem refert.

Hypericum.

A.ibi.c.354. Hypericum" calfacit & deſiccat, eſſentia tenuiũ partium, adeo vt & menſes & vrinas prouocet: ſed ad hæc totus ſumendus eſt Fructus, non tantùm ſemen. Porrò cũ Folijs illitus viridis ad cicatricẽ ducit cùm alia, tum etiam ambuſta. Cæterum ſi ſicca contuſa inſpergas, ſanabis & mollia nimis, humida q;, & putredinoſa vlcerum. Sunt & qui iſchiadicis bibendum exhibeant.

Hypecoon.

Hypecoon refrigerandi vim habet, ex tertio ordine refrigerantium, vt parũ abſit à papauere.

Hypogloſſon.

Hypogloſſon inde adeo nuncupata eſt, ꝙ ſummis corymbis velut ligulæ quædam exeũt. Cæ-
B terùm Radix & Succus fruticis emolliendi vim poſſident.

Hyſſopum.

A.ibi.c.356. Hyſſopum ~~deſiccat & excal~~facit ordine tertio: ſed & tenuium eſt partium.

PHACI LENTES

A.ibi.c.438. LEntes" valenter adſtringunt: medium tenent caliditatis & frigiditatis: deſiccant ſanè in ſecundo ordine. Ipſum itaq; earum corpus deſiccat, & ſiſtit ventrem: cæterùm Decoctũ prouocat. Proinde etiam prior aqua abijcitur, vbi retentionis cauſa adhibentur.

Phacos Lenticula Paluſtris.

A.ibi.c.450. Lenticula" Paluſtris humidæ frigidæ q; tẽperaturę eſt, vtrinq; ex ſecundo quodãmodo ordine.

Phaleris.

Phaleridis herbæ tum Succus, tum ſemẽ, tum folia potari vtiliter creduntur ad veſicæ dolores, ceu in ſeſe habeant quiddam tenuium partium, & calidum.

Phalangites.

Phalangites, ſic appellata eſt, ꝙ morſis à phalangijs auxilietur. Eſt autem facultatis tenuium partium, deſiccantis: Quamobrem & tormina patientibus ſuccurrit.

C *Phlomus Verbaſcum.*

A.ibi.c.98. Phlomos." Quidã per p literã & ſcribunt, & proferunt. Quædam folijs alba eſt, quędam verò nigra. Et albę quidem mas eſt, cuius folia anguſtiora: fœmina, cuius maiora. Et pręter has eſt alia Phlomos, Agria cognominata: flores habet aureos & luteos, ſiue melizontas. Sed & alia præter has eſt, quam propriè Phlomida nominant, & Thryallida. Priorum itaq; duarum Radix acerba guſtu eſt, & fluxionis affectibus prodeſt: ſed & ad dentium dolorem eam quidam colluunt. Sanè Folia digerendi vim habent: ſic & aliarum folia, & maximè eius, quę aurei coloris flores obtinet, qua ẽt capillos flauos reddunt. Oĩum enim folia deſiccãdi & mediocriter detergẽdi vim poſſidẽt.

Phœnix Palma.

A.ibid. c.87. & 543. Phœnix" arbor adſtrictorię facultatis omnibus ſui partibus eſt particeps. Igitur ramorũ Succus auſterus eſt ex aquea ſubſtãtia tepida, & terrea frigida, cõſtans. Similis naturę eſt Encephalos, quẽ vocant, hoc eſt cerebrũ ſiue medulla, eſui aptus. At Fructus eius, & maximè dulcis, nõ paucã obtinet caliditatem. Cęterùm, cũ edendo ſit, multò eſt vſui, non tantùm foris impoſitus, vbi quid roborare & deſiccare, contrahere, ſtipare, denſare q; conſilium eſt: ſed & tanꝙ cibus ſumptus & ſimul cũ alijs, & per ſe. Porrò ~~quod Elaten~~ vocant, nempe tenerum illud palmę germen, eandem
D cum cerebro eius facultatem poſſidet. Quod verò velut Tegumentum eius eſt, adſtringentẽ & ipſum qualitatem habet, verũ plus ꝙ dicta omnia exiccat: vtpote quod & eſſentię conſiſtentia illis ſiccius eſt, & minimũ habet humiditatis. Itaq; iure vtũtur illo ad vlcerũ putreſcentia: miſcẽt q; medicamentis articulos plus iuſto laxatos contrahentibus: ad hęc facultatibus hepaticis & ſtomachicis, ſeu intrò ſumantur, ſeu foris admoueantur. Sed & Radix plantę deſiccatoriæ citra morſum facultatis eſt, adiunctum habens & ipſa adſtrictionis quippiam.

Phorbion.

Phorbij Semine ad leucomata hoc eſt albugines, cum melle applicãt. Sed & ſpicula extrahere creditur. Porrò & ipſa Herba idem pręſtare videtur. Ex quibus conſtat ꝙ tenuium partium, & attrahendi detergendi q; potentiam obtinet.

Phu.

A.ibi.c.255. Phu." Odorata quodam modo eſt huius herbę Radix, nardo viribus ſimilis: ſed tamen ad plera q; infirmior. Vrinas mouet plus ꝗ aut Indica, aut Syriaca nardus, perinde vt Gallica.

Phycos Alga.

Phycos humens etiamnum & virens ex mari exemptus deſiccat & refrigerat ordine ſecundo: habet enim quiddam modicè acerbum.

Phyllitis. E

Phyllitis, cũ qualitatis sit acerbæ, non ab re diarrhœas siue profluuia, & dysenterias, pota iuuat.

Phyllon Malabathru Folium Malabathri.

Folium" Malabathri Nardo similem vim possidet. A.ibi c.253.

CALBANE GALBANVM

GAlbanũ succus est plantæ ferulaceæ, molliẽdi & digerẽdi vi. Fuerit q̃3 sanè ex tertio ordine excalfacientiũ incipiente, aut secundo completo: in desiccando verò, ex secundo incipiente. A.l.2. t. 2. ca. 130, fol.114.e

Chamædrys.

Chamædrys" vincẽtẽ habet qualitatem amarã: est & quodãmodo acris. Quocirca merito lienes colliquat, & vrinas ac mẽses prouocat, crassitudinẽ humorum incidit, & viscerum obstructiones expurgat. Ponat q̃3 eã quispiam in tertio ordine excalfacientium & desiccantium: plus tamẽ desiccat, quàm calefacit. *Camæcissos.*

Chamæcissi Flos, cum sit admodum amarus, iecur obstructione liberat. Datur q̃3 ex coxendice laborantibus. *Chamælea.*

Chamęlea" vincentem habet qualitatem amaram. Quamobrem admodum sordida vlcera, & quæ maximas habent crustas, cum melle perpurgare potest. A.ibi.c.456. F

Chamæleuce.

Chamæleuce calidæ facultatis est tertio quodammodo ordine, siccæ primo.

Chamæleon.

Chamæleontis" Radix, Nigri quidem, lethale quiddã obtinet. Quamobrẽ foris vtiq; vsus eius ad psoras adhibetur, & lichenas, & vitiligines, & in summa quæ detersionem postulant: præterea digerentibus & emollientibus pharmacis commiscetur: & phagedęnica vlcera sanat illita. Est.n. sicca tertio ordine, calfacit verò secundo ordine absoluto. Porrò Albi chamęleõtis radix ad latos lumbricos potui datur cũ vino austero mensura oxybaphi. Exhibent sanè etiã aqua inter cutem laborantibus adsimilem habentem temperiem ipsius nigri radici, nisi quatenus amarior q̃ illa est. A.ibid.c. 197. &.455.

Chamæpitys.

Chamæpitys" gustu quidẽ amarum saporem validiorẽ acri obtinet, effectu verò expurgat abstergit q̃3 viscera plus, q̃ calfacit. Proinde auriginosis, & omnino quibus facilè iecur obstruit, bonũ est remediũ. Quin & menses ducit tũ pota, tum apposita cũ melle. Sed & vrinæ mouendę medicamen est. Sunt aũt ẽt, qui eã exhibent decoctã in melicrato ijs, qui coxẽdicis doloribus torquẽtur. Herba porrò ipsa viridis vulnera magna conglutinat, & vlcera putrescentia sanat: præterea vberum duritiés discutit. Est enim in siccando ordinis tertij, in calfaciendo verò secundi. A.l.2.t.2.c.131 fol.114.f G

Chamæsyce.

Chamæsyce abstergendi simul & acrẽ vim possidet. Itaq; acrochordonas, & myrmecias, Caules eius teneriores in modum cataplasmatis admoti, qui q̃3 ex eis profluit liquor, auferunt. Cum melle verò crassas oculorum cicatrices detergunt. Sed & hebetudines visus à crassitie natas adiuuant, sicut sanè & suffusionum principia.

Chelidonium.

Chelidoniũ" extergentis admodum & calidæ facultatis est. Sed & Succus eius ad acuendũ visum cõmodus est, vtiq; in quibus crassum quiddã in pupilla colligitur, digestione atq; discussione indigẽs. Vsi sunt Radice eius quidã ad auriginem ab obstructione iecoris proficiscentẽ, in vino eam albo potui exhibentes cũ ãniso. Similiter mãsa confert dentium doloribus. Porrò Chelidoniũ Minus cũ acrius sit maiore, celeriter illitũ cutẽ exulcerat, vngues q̃3 scabros eijcit. Succus eius per nares purgat, vt pote admodũ acer. Itaq; hæc herba quarti quodã modo ordinis fuerit calfacientium incipientis: Maius aũt chelidoniũ tertij est ordinis absoluti iam, id q̃3 tum in calfaciẽdo, tum in siccando. *Chondrila.* A.ibi.c.195. H

Chondrila. Et hanc quidam Serin nominãt. Est enim eiusdem ferè cum illa facultatis: nisi q̃ gustu amariuscula est, ac proinde facultate siccantiore.

Chondrus.

Chondrus est sanè nutrimentũ optimum, sicuti & triticũ. Sed huius instituti non est de nutrimento distinguere. Verũ vt medicamẽ emplasticæ facultatis est, tẽperie tritico similis, plus tñ illo viscosus: quare sanè ẽt illo plus nutrit. Est q̃3 ceu materia quædã idonea excipiendis aceto, marina aqua, muria, & id genus alijs valenter desiccantibus: proinde quidã ex genere admodũ exiccantium esse & hoc semen autumarunt. Cæterũ Chondrus ex numero est potius concoquentiũ, vt & triticum, quę minimè profectò desiccant. At ob exiccantium medicaminum admistionem, cũ quod ex illis compositum est, exiccatorium sit, medicorum complures in errorem inducti sunt, vt falsò putarent desiccationem chondro acceptam ferendam, ijs, quę admista erant, prętéritis.

Chrysocome.

Chrysocome, vocaт & Chrysites. Radix vincẽtes habet acrẽ simul & adstringentẽ qualitates: quare non admodũ multi vsus est. Vsui tñ est decocta in melicrato in peripneumonijs, & morbis hepaticis siue iecorarijs. Sed & menstruæ purgationis prouocandæ vim quandam obtinet.

Pseudodictamnum.

A PSEVDODICTAMNVM

Pseudodictamnum imbecillis dictamni vim habet.

Psyllium.

A.ibi.c.533. Psyllium Semen habet admodum vtile, ex secundo refrigerantium ordine: in desiccando verò & humectando medium quodammodo est & symmetrum.

OCIMON

A.ibi.c.10. Ocimum ex secundo est ordine calfacientium: habet autem recrementitiam humiditatem. Proinde nec commodum est quod in corpus sumatur: Cęterum foris illitum, ad digerendũ & concoquendum idoneum est.

Ocimoides.

Ocimoides. Quidam Philitærium cognominant. Radix inutilis est. At Semẽ tenuium partium, & desiccantis citra mordicationem facultatis est.

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBER NONVS

ARGVMENTVM LIBRI.

Agit de Terrarum ac Metallicorum Facultate.

Replicantur quæ de Adstringentibus, & Combustis Medicamentis Quarto libro demonstrata sunt.

Votquot plantarũ partes sunt, & fructus, & succi, atq; liquores, suprà dicta sunt omnia. Nunc autem de reliquis medicamentis, quę metallorũ genere censenĩ, quæ q; ipsius terræ species sunt, disserere propositum est: post quæ deinceps nõ nihil tractabitur de partibus animalium, vtiq; quibus ceu medicamẽtis ad curationes vtimur. Cęterũ præstare mihi videtur, cõiter de il- C lis omnibus pręfari, quò videlicet tũ clarius intelligi possint, tũ quę dicenda sunt, distinctè ceu in articulos inaudiantur. Nã si quis in omnibus sequatur scriptores siue medicamentorũ, siue materiarum, siue illorũ præparandorũ, in multis profectò turpissimè hallucinabitur, & ea quę pręfinitè ac determinatè à me posita sunt, perperã accipiet. Cæterùm cùm duo sint capita cõis orationis iam proponendæ: Alterũ est, an spontè nascentium medicaminũ quæ combusta sunt, calidiora arbitrari oporteat, an frigidiora: Alterũ de medicamẽtis adstringentibus, quorum in genere esse suprà ostensum est tum austera, tũ acerba. Itaq; sup his quidẽ in quarto horum commentariorum verba fecimus: sed & modò cõmemorare satius fuerit Medicamentis adstringentibus & facultatem & qualitatem inesse cũ acribus pugnantissimã. Adstringunt enim acacia, balaustiũ, hypocystis, cytini, galla, rheon, rhus, omphacium, mespila, corna, malicorium, myrta. Acria verò sunt euphorbium, allium, cæpa, porrum, napy, piper, gingiberi, smyrnium, origanum, pulegium, calamenthe, & thymus. Reuocandum itaq; in memoriam dũtaxat, qualem cuiusq; dictorum percipimus sensum, & protinus sequetur qualitatis eorum diuersitas, quam in quarto libro exposui vnà cum alijs omnibus gustus differẽtijs. Sanè contrahunt constipant q; atq; condensant substantiam nostrã adstringentia: ac proin- D de in quamuis corporis nostri partem extrinsecus imposita, continuò illam rugosam & contractam efficiunt, contrà quàm acria, quæ imposita cuti perspicuò eam excalfaciunt, atq; in molem attollunt, rubente colore: ac si diutius immorentur, etiam vlcerant. Hęc itaq; euidenter apparent tum incidere, tum excalfacere, tum etiam à vicinis partibus ad sese sanguinẽ attrahere: at adstringentia refrigerando, contrahendo, constringendo q; in illis etiam contentum repellere. Facultas itaq; aduersissima est adstringentibus cũ acribus: nec quæ in gustu apparet qualitas, simile quippiam obtinet. Quid ergo non nullis in mentem venerit, vt piper, allium, atq; adeo acria omnia, adstringere dicerent, sanè cogitatione assequi nequeo. Nam si vt hæc adstringere dictitant, ita rhun, balaustium, omphacium, mespilum, & quotquot eius sunt generis, acria cognominarent, diuersa ac commutata in nominibus consuetudine, ignaros profectò illos vocum, & earum significatuum, non tamen gustandi aut olfaciendi carere iudicio, dicerem. Nunc verò cùm res duas & olfactu, & gustu, & effectibus suis, contrariam inter sese naturam ostentantes, vna appellatione nũcupent, admiranda profectò hominum aut stupiditas est, aut dementia, aut simul vtraque: perinde enim faciunt atque illi, qui & ignis & niuis eundem esse sensum aiunt. Atque adeo in quendam quondam incidi, qui præ tam aliena atque absurda vsurpandorum vocabulorum consuetudine, diceret nihil prohibere, quò minus diceretur nix eandem igni habere tum qualitatem,

tum

tum facultatem: quia videlicet & hæc q̃nq; visa sit pedes diutius per eam ambulantium adussisse. E
Sanè non paruo tp̃e opus est, vt illis hominibus sordem animi expurges. At quibus non in tam
profunda ignorantiæ caligine degere contigit, ac quartum horum commentariorũ perlegerint,
ijs quæ iam dicta sunt, memoriæ causa repetita sufficiunt, quò distinctè nomina de quaq; propria-
rum rerum ita inaudiant, quemadmodũ Latinis efferre Græcisq; mos est. Transibo verò ad se-
cundum scemma siue speculationem, haud etiã de nomine & significato eius habendum, verùm
de rei natura. Nam pleriq; existimant combusta omnia se ipsis effici frigidiora: alij econtra, com-
bustorum omnium augeri caliditatem existimant: vtriq; sanè errãtes. Conspiciũtur enim liqui-
dò quædam calidiora reddita & ad gustũ, & ad tactum, & ad eam quæ in vsu cernitur facultatem:
velut suprà dicebam de acribus & adstringentibus. Quædam contrà ab vstione minus apparent
calida: id q; clarè discernimus tum tactu, tum vsu. Dico aũt vsum, ceu antè dixi, cùm cuti imposita
alia calidiorem rubentioremq; partem efficiunt, alia exanguem & frigidam: & alia molem attol-
lunt, alia contrahunt. Igitur Acria multũ caloris amittunt vsta: at quæ eiusmodi non sunt, assu-
munt. Sanè combustorum omnium nullum planè est frigidum: relinquitur enim in illis velut
ἐμπύρευμα hoc est ignitio quædam, nam ita vocabat Aristoteles. Atq; id est quod per ablutiones
detergitur, ex combustorum substãtia subtilissimum: quod vbi cũ aqua abierit, quod vsti reliquũ F
est, substantia terrena est: siquidem humidum oẽ combustio absumit, reliquum aũt terrenum est
vnà cũ empyreumate ab Aristotele vocato. Hoc ergo vbi per lotionem ablatum ac semotum fue
rit, aqua, in qua medicamẽ ablutum est, calidam adsciuit facultatẽ, eam q; tenuium partium: quod
reliquũ verò est, terreum simul & frigidũ est, desiccare citra mordacitatem potens. De his quidẽ
& suprà diximus: cæterùm nihilo deterius est in memoriam nunc ea reuocasse, vt repetita illorũ
memoria, simul quæ dicenda sunt, exactius quis assequatur.

De terrae differentiis

CVm duæ sint res, quæ terræ vocabulo significãtur, necessarium duxi prius eas distinguere,
vt clariora sint quæ dicẽda veniũt. Altera sanè omnibus Græcis {pariter Latinis} maximè
cõsueta est. Siquidẽ vbi triticum, hordeũ, aut aliud quodpiã seminũ, quę cerealia nuncupantur, se-
minãt, mediocriter humidã esse terrã oportere aiunt: At vbi vites, ficus, oleas, aut aliã quis arborẽ
plantãt, fugiendã præcipiunt tum eã, quæ vliginis planè expers sit & arida, tum quę humida sit &
lutosa: nam Lutum vocãt terram humido maceratã. Tũ qui de colẽdis agris seu georgica cõscri-
bũt, in regionum differentijs atram terrã, argillosam, arenosam q;, discriminantes efferunt: sed &
pinguem terrã vocant, ex qua lutum fit viscosum ac lentum: alterã verò cõtrà q; hanc dispositã, G
quæ lutum efficiat pinguitudinis expers & friabile, vt sic dicam. Atq; hoc est vnum terræ voca-
buli significatũ, omnibus vsitatum. Alterum est solis philosophis vsurpatum, cũ aiunt elementa
corporum esse terrã, aquam, aerem, & ignem. Corpus nanq; extremè siccum ac frigidum terram
nuncupant. Secundum hos ergo nullum compositorum corporum terra censetur elementaris:
aiunt tñ ea plurimum habere terræ, puta adamantem, & saxa: & quãto, corpore fuerint duriore, tã
to magis ea dicunt esse terrea, contrà q̃ agricolæ. Haud enim quo durior sit corporũ consistentia,
eo plus terreã esse dictitant, verùm lapides & petras planè ad agriculturã esse ineptissima cõten-
dunt. Cæterũ eam esse terram dicunt exactissimã, quę q̃ longissimè recessit à saxi consistẽtia: quip
pe cùm & argillosam & arenosam ad pleraq; damnent inutilem. Secundũ itaque significatũ q̃d
à philosophis celebratur, tribus finientur generibus terræ differentię. Siquidem Vnum eius ge-
nus lapis est, Alterum corpus metallicum, Tertium verò terra quę colitur: facta apud eos differẽ-
tia de metallicis corporibus, quę fundi possunt, velut ære, stanno, plumbo, hęc.n. quidam aiũt non
terræ, sed aquæ, plus continere. Attamen cęteri homines oẽs eam dũtaxat terram nominant, quæ
humido macerata lutum efficitur: De qua vtique & ego nũc statui differentias exponere, id mo
dò pręfatus, q; proposita sectio corporum terrenorum in lapides, metallica, & terram quę colitur, H
absque corporibus quæ propriè physica seu naturalia nominantur, dicta est. Nam si ea accedant,
tum ligna omnia, & fructuum partes complures, velut ẽt animalium, essentia esse terrena dicent:
fructuum quidem partes, vt nuclei oliuarũ, & vinacei vuarum, putamina nucum, & conorum, &
eius generis multa alia: animalium verò ossa, cornua, dentes. Verũ de plantarum partibus, quæ
terrenæ vtique sunt & durę, partim iam suprà dictum est, partim ẽt nũc dicetur: At de ijs quę ani-
mantium sunt, infrà tractabitur, vbi prius terræ species absoluero: licet.n. ea tibi aut differentias,
aut species, aut ẽt appellare genera. Dico aũt hæc, lapides, metallica corpora, terram in lutum solu-
bilem. Ac primum omniũ dicam ab Latinis nuncupatę terræ differentias, quæ commune hoc
habet, vt addita aqua continuò soluatur, & fiat lutum. Nam quod à philosophis sic appellatur, nõ
habet omnibus commune, sed illis tantum consuetum ac celebratum significatum.

De differentiis nominatae passim terrae.

TErram vsitatè Latinis vocari dixi, quæ iniecta aqua statim soluitur, & fit lutum. Huiusmodi
ergo est, quam homines ad culturam elaborant, differentias habens quasdam sanè secũdum
propriã rationem, dũ pinguis est & viscosa, quæ vtique omnino & atra colore est: alia verò friabi-
lior, & pinguitudinis expers, quam vocant argillam, quę sanè quodammodo candidior est. Atq;
hæ

A hæ contrarijssimæ sunt differentiæ. Aliæ harum in medio sunt, alteri atq; alteri magis accendentes: atq; adeo quędam etiam quæ ex æquo ad vnguem in medio, pari interuallo ab vtraq; distant.

At aliæ sunt terræ differentiæ ex diuersi generis corporũ natæ cõmistione: qua ratione lapidosæ & arenosæ habentur. Atq; admistam talium substantiã segregant largę aquę effusione ac maceratione, dum totum humidũ efficiatur: cũ.n. id effectum est, id quod defertur atq; inest lapidosum *Al. lutum. atq; arenosum, id omne subsidit, & terra exacta supernatat. Tale quiddã & in Lemnia terra visit, A.l.2.t.2.c.411 fol.139.h quã cognominãt quidã Milton lemniã, id est rubricã lemniam: & alij quidam Sphragida lemniã, hoc est sigillum lemnium, ob impressum videlicet illi sigillum Dianę sacrũ. Siquidem hãc terram sacerdos cum patrio quodã honore sumens, haud mactatis animalibus, sed tritico atq; hordeo piamẽti gratia terræ redditis, in vrbem cõportat. Quã deinde aqua maceratã, atq; in lutum redactam, vbi valenter conturbauit, paulum q; inde quiescere siuit, aquã quę supnatat, primũ aufert: & mox quod sub ea est pingue terræ tollit, at reliquum duntaxat quod ad imũ subsedit, lapidosum scilicet & arenosum relinquit vt inutile ac superuacaneum. Porrò lutum illud pingue vsq; eò desiccat, dũ mollis cerę consistentiam accipiat: huius q; exiguis acceptis particulis, sacrũ Dianę signum imprimit: ac postea rursum in vmbra siccandũ reponit, donec omnẽ planè humiditatẽ mittat, fiat q; il-B lud medicis omnibus cognitũ medicamẽ Lẽnia sphragis siue sigillũ: sic enim quiddã illã cognominãt ob impressam illi sphragida hoc est sigillum: ceu etiã non nulli ob colorem, lemniã milton siue rubricam appellitãt. Eundem ergo quem rubrica colorem obtinet, verũ ab ea differt, quod contactu non contaminet atq; illa: & secũdum collem in Lemno, qui totus colore fuluo est, & in quo neq; arbor, neq; saxũ, neq; plãta nascitur, tñ huiusmodi terra visitur. Porrò Tres eius signant differentiæ, Vna quã posuimus terræ sacræ, quã alij nemini præter vnã sacerdotẽ contingere fas est: Altera verò eius quæ re vera miltos est, siue rubrica: vtuntur aũt ea potissimũ fabri: Demũ tertia eius quæ extergit, qua vtuntur qui lintea & vestes lauant, quibus vtiq; collibitum est. Cæterũ cũ & apud Dioscoridem & alios quosdam scriptũ legissem, Lemniæ terræ hircinum misceri sanguinem, atq; ex luto quod ea mistione conficiebatur, sacerdotẽ lemnias quas vocant sphragidas tum conformare, tum consignare, cupiebam profectò & ipse mistionis modum inspicere atq; symmetriam. Itaq; quemadmodum in Cyprum nauigauerã vidẽdorum, quæ in ea sunt, metallorum gratia, & in Cœlen idest cauã, Syriã Palestinæ partẽ profectus fueram, bituminis & aliorũ quorũdam inspiciendorum causa, ita nec in Lemnũ enauigare piguit, vt quantũ sanguinis terrę admisceret, conspicerẽ. Nã cum iterum ex Asia Romã pedestri peterem itinere per Thraciã & Macedoniã, C prius à Troade Alexãdria in Lemnũ adnauigaui, nactus illic nauẽ quæ ad Thessalonicã cursum destinabat. Conueniebam aũt cum nauclero, vt in cursu Lemno appelleret. Et sanè ille præstitit, sed nõ ad eam ciuitatem ad quam oportebat. Antea.n. nescieram duas esse in insula ciuitates, sed credebam, vt Samus, Chius, Cos, Andrus, Tenus, & oẽs adeo quæ in Ægeo sunt mari, vnã duntaxat ciuitatẽ habent toti insulę cognominẽ, ita & Lemnum nominis sui vnam habere ciuitatem.

Porrò vt ex naui descẽderam, intellexi ciuitati nomen esse Myrinę: nec in regione ciuitatis illius aut Philoctetis templum esse, aut sacrum Neptuni collem, sed in altera quę vocaretur Hephestias: nec ciuitatem eam Myrinæ esse propinquam. Cum q; me Nauclerus expectare nõ posset, distuli, vt cũ Roma in Asiã redirem, tum Hephestiada viserem: id quod feci prout speraueram & proposueram. Nam vbi ex Italia in Macedoniã traiecissem, eam q; penè totam pedestri itinere pertransiissem: peruenissem q; Philippos, quæ ciuitas est finitima Thraciæ: inde ad mare descendi quod proximũ aberat centũ viginti stadijs: primumq; Thason transmisi, distantem plus minus ducentis stadijs, atq; illinc in Lemnũ septingentis, ac rursum fermè septingentis in Alexandriam Troada traieci. Ac proinde sanè ex industria tum de nauigatione, tum de stadijs adscripsi, vt si quẽ eadem, quæ me, caperet Hephestiada visendi cupiditas, cognito eius situ sic nauigationem institue-D ret. In tota nanq; insula Lemno orientem spectat Hephestias, occidentem verò Myrina. Et quod à poeta dictum de Vulcano est, qui græce dicitur Hephestus, Decidit in Lemnum, propter collis naturam occasionem sumpsisse fabulę crediderim: apparet.n. combusto simillimus tũ colore ipso, tum ẽt quia nihil in eo nascitur. In hũc itaq; collẽ sacerdos, quo tempore ego ad insulã accesserã, egressa, certo quodã tritici hordei q; numero in terrã cõiecto, alijs q; quibusdã pro religione patria perpetratis, plaustrũ totũ terra impleuit. Atq; vbi in vrbẽ cõuexisset, quo dixi modo, illas fama hominũ adeo celebratas Lẽnias sphragidas pręparabat. Visum ergo mihi erat percõtari, nunqd vnq̃ antea hircinũ aut caprinũ sanguinem huic misceri solitũ memoriæ proditũ accepisset. Quo audito oẽs in risum soluti sunt, nec ij sanè quiuis ex vulgo, sed viri oppido q̃ eruditi cũ in alijs, tũ præcipuè in vniuersa patrię historia. Quin & à quodã librum accepi quondam ab incolarum quopiã cõscriptum, qui oẽm Lemniæ terrę vsum edocebat. Quamobrem nec me quoq; piguit huius medicamenti periculũ facere, acceptis fragidum viginti millibus. Sed & is, à quo librũ dono accepi, inter principes habitus ad multa hoc vtebatur medicamine. Siquidẽ ad vulnera tũ vetera, tum cicatrici inducendę cõtumacia: ad hæc ad morsus viperæ, atque adeo oẽs ferarũ morsus: nec nõ aduersus medicamenta lethalia: nõ antè modò exhibere, sed & post sphragide vti cõsueuerat. Addebat porrò sese periculũ fecisse medicamenti, quod quia fructũ iuniperi accipit Διὰ τῶν ἀρκευθίδων nuncupatur,

nuncupatur, cui vtiq; indebatur & terra Lemnia: vomitum q; ciere aiebat, siquis eum etiamnum E
in ventre lethale venenum hæreret, alexiterium siue amuletum ebibisset. Et sanè nos quoq; huius fecimus periculum in lepore marino, & cantharidibus, cùm sese tale quippiam accepisse homines suspicarentur: verùm hausto, quod lemniā sphragida habebat, medicamento, protinus omne euo muerunt, nec postea vllum illis accidit symptoma eorum, quæ ad leporem & cantharides comitari cōsueuerunt, tametsi coniūcta esset perniciosorum medicaminū exhibitio. Cæterum an ad alia mortifera medicamenta, hæc inquā quæ vocant deleteria, eandē vim habeat medicamētum quod ex fructu iuniperi & terra Lemnia conficitur, mihi vtiq; ignotū est. At ille ab Hephestiade profectò asserebat adeo, vt & rabiētis canis morsum eā sanare diceret in vino diluto epotam: vlceri autē ex aceto impense acri impositam. Sed & aliarum ferarum ictus ex aceto sanare referebat, extrinsecus folijs insuper impositis, quæ putredini resistere didicimus. In primis verò pdicabat Scordiū, deinde Centaurium exile, inde Marrubiū. Porrò si qn nos sanè ad vlcera cacoethe & putrida terram lemniam adhibuimus, magnificè profuit. Vsus autē est pro prauitatis vlceris magnitudine. Quippe id quod grauiter olet, impendio q; laxum molle q; est, ac sordidum, sustinet vt vel per acerrimum acetum lēnia terra in lutosam soluatur consistentiam, aliorum more pastillorum, quorum alius alio vtitur: dico autem Polyidæ, & *Prāsionis, & Andronis, & qui nunc dictus est, quem Betinum vocant. Siquidem hi omnes valenter desiccantes prosunt vlceribus contumacibus, soluti interim quidem in vino dulci, interim sapa, interim œnomelite, non nunq; etiam alborum vinorum quopiam aut fuluorum aut flauorum, prout nimirū vsus postulat: nā de talibus alibi definietur. Similiter verò qnq; soluūtur aut ex aceto, aut vino, aut aqua, aut oxymelite, aut oxycrato, aut melicrato. Porrò Lemnia terra ex aliquo comprehensorum soluta medicamē fit idoneum tum recentibus glutinandis vulneribus: tum medendis inueteratis, ęgre ad cicatricem venientibus, et contumacibus. Similiter autem & alia quæuis terra pharmacodes siue medicamētosa. Necesse enim erit distinguere, sicuti suprà, ab elementari terra, in qua & lapides comprehendebantur, eam quæ in lutum soluitur: sic nunc ab ea, quæ colitur, medicamentosam. Nihilo enim deterius erit ita eam cognominasse, qua ad curationes vtimur: tametsi eius quoq; quæ colitur, si qua pinguis est, commoda est ad curationem earum omnium partium, quæ desiccari poscūt. Vnde sanè ea & Alexandriæ & per Ægyptum vtuntur multi sua vtiq; spōte ac iudicio, multi verò etiam moniti somnijs. Vidi enim Alexandrię quosdā "aqua inter cutem laborātes ac lienosos Ægyptiæ terræ luto vtentes, multos qui sibi suras, femora, cubitos, brachia, tergū, latera, pectus q; inungerent, ac perspicuò iuuarētur. Eundem in modum & veteres phlegmonas, & laxa œdemata adiuuat lutum hoc. Noui siquidem quosdam, qui ex immodica per hæmorrhoidas euacuatione turgentes effecti ac tumidi, nō obscurè fuere adiuti. Sed & quidam diutinos fixos q; parte quapiam dolores perpessi, luto hoc planè persanati sunt: desiccādi nanq; vim terra quæuis possidet. Quoniam verò corpus eius natura siccum est, & quando prorsus igneę substātię mistionis est expers, ita desiccat, vt minimè sit mordax, ad quod tamen etiam proficit si lauetur.

Marginal notes: * Pasionis. | A.l.2.t.2.c 412. fol.140.

{De terrae lotione}

CÆterùm lauatur terra oīs ad eūdem modū, quo propositū est de Lemnia. Primum quidem maceratur aqua, quæ nullā habet medicamētosę qualitatis suspicionē. At vbi lutū cōsederit, effundit quę innatat aqua: deinde quod post ipsam erat, segregat à lapidosis atq; arenosis quæ ad imum resederunt. Ac si exercitatum habeas gustandi sensum, ipse iudex eris accuratus, quā oporteat terrā lauare, quam non. Nam quædā lauari non desiderant, quædam etiam bis ter q; elui exposcunt. Ac lemniam quidem paratam accipis semel à sacerdote lotam, quæ iterum ablui nō exigit.

{De terra samia}

AT "Samiam ne lauari quidem opus est. Vtimur autem altera eius specie magis, quā Samium Astera cognominant, ad sanguinis expuitiones vndecunq; natas, velut etiā Lemnio sigillo. H Eādem vi iuuant sanguinis ex vtero profluuia, & vocatum fluxum muliebrem. Quin & prosunt exulcerationibus dysentericis, anteq̄ putrescentia euadant vlcera: Nomas id genus affectus appellare medicis mos est, ab eo quòd putredo depascat, et ad vicinas partes serpat, {quod gręce dicitur νέμεσθαι,} vnà cum primum vitiata & ipsas corrūpēs. Tametsi etiā in istis qnq; sum vsus Lemnia, & palam profuit tū per sedē infusa, tū epota: vtiq; antea, quod facere solemus, vlceribus melicrato meraciore prius ablutis, posterius verò muria. Injciebatur ergo per succū arnoglossæ: bibebat verò ex oxycrato aquoso. Sed nec paulo quopiam efficacioribus videt esse viribus Lemnia terra q; Samia: quare nec ea, quæ iā phlegmone tentari cœperint, vim eius perferunt, sed clarè irritantur atq; exasperantur, potissimum si vir sit habitus molliori {quem malacosarcō Gręci vocāt.} At à Samia adeo non exasperatur vlla sic affectarum partium, vt etiam mitigentur, maximè quæ humidiores sunt & laxiores, velut vbera, testes, adenes. Idoneè autem vtaris terra eiusmodi, si vbi ad læuorem redegeris per aquam, tantum admisceas olei rosati boni, quod mistione sua medicamentum à resiccatione prohibeat. Sed et cōmodum vtile q; est, vbi sic pręparatum fuerit, ad alias quoque phlegmonas calidas, & bubonas incipientes, & fluxiones podagricas, & summatim vbi refrigerare statutum est mediocriter cùm mitigatione ac lenitione: vt euidenter appareat vim

Marginal note: A. ibidē.c.4.

A Samię mediocriter esse refrigeratoriam. Quin & magis quodammodo aerea est eius essentia collata ad Lemniam: cuius argumentum est & leuitas. His itaq; notis et omnem aliam terram medicaminosam æstimato. Dico autem notas consistentiæ tum leuitatem tum grauitatem, prætereaq; in gustu asperitatem ac leuitatem, ad hæc tenacitatem, & abstergendi potentiam. Tenax enim & viscosus est Samius aster, cùm & Lemnia sphragis eiusmodi paululum quiddam habeat. "Abstersoriam quoq; facultatem moderatam obtinet et Selinusia terra, & Chia: quamobrē mulieres quędam ad faciem ijs vtuntur. Ostensum autē est in tertio libro de ratione curandi, quicquid leuiter absterget, producendæ vlcerum carni esse idoneum. Id autē si etiam desiccet, cicatrici inducendæ habile est. Porrò omnium ex his aptissima sunt & ad vlcera quæ in summa cute consistunt, & ad ambusta, illa quæ cùm citra morsum exiccant, tum neque manifestò excalfaciunt, neq; refrigerāt. Quocirca terra Selinusia, & terra Chia pulcherrima sunt ad ambusta vlcerū remedia. Exposcunt enim ea moderatissimè extergentia medicamina absq; insigni aut calfactione, aut refrigeratione: quod vtiq; inest tū Selinusiæ, tū Chiæ, tum Samiæ terræ. Dictum est autem q & huius species est Aster quē vocant, reliqua terra hoc præstās, q viscosum quiddam ac tenax obtineat. Quocirca q cùm ad alia vlcera, tum ad ambusta pertinet, alijs terris quæ tenacitatem non habent, conferendus B non est. Siquidem substantiam tenacitas magis reddit emplasticam, q̄ vt sinat abstergere: scilicet vbi nulla vtiq; alia adsit acrimonia viscoso tenaci q; corpori: vt in visco cernere est. Attamē Chia & Selinusia terra inferiores sunt Samia ad phlegmonas, in mām illis, testibus, atq; inguinibus incipientes: tametsi vbi inopia est aliorum quæ summè prosunt, nec ipsæ planè ineptę sunt & incommodæ. Porrò Cimolia cum mistæ sit facultatis, partim refrigerat, partim etiam digerit, sed leuiter. Proinde dum lauatur, hanc facultatem deponit atq; exuit: absq; ablutione verò secundū vtrasque agit facultates, ceu alia quoque cōpositorum medicamentorū plurima, digerētia pariter & repercutientia. Porrò vtrāque facultatem facile indicat, dum illi miscentur humores naturę contrariæ. Nam si mista sit repercutientibus, refrigerantibus q;, lutum quod ex ipsa & illis conficitur, refrigerans repercutiens q; efficit: sin digerentibus, & ipsum digerens. Sic ambustis cōuenit. Atq; idiotę quidam protinus aceto maceratā illinunt. Sed in tali vsu non impēse acre sit acetum oportet: ac si tale sit, aquam miscere pręstat. Et illud mihi semper memoria teneto, ceu cōmune omnis terræ leuis. Omnes enim ambusta iuuant, continuò illitæ ex aceto, aut oxycrato, nimirum bullas existere prohibentes. Cęterum contemplandum insuper est, corporis curandi quæ sit natura siue habitudo, dura'ne an mollis: Id in vniuersum præ oculis habendo corpora mollia valentium meC dicaminum vim haud posse perferre, dura verò posse. Sed hæc huius instituti non sunt, verum copiosius exponentur tum in tractatu de Cōponendis pharmacis, tū in libris de Facile parabilibus. Præsens autem narratio à principio id studuit, vt generales inueniret facultates. Quibus animum intendens quispiam cōplura habiturus est ad particularis vsus copiam, vtique si vtēdi eorum viā ac rationem insuper adiūxerit atque edidicerit. Quare immorādum nō est. Verum quod antea dictum est, nunc in memoriam reuocare oportet, nempe terrā ipsam expertem mistionis substantiæ generis alterius, vim habere citra morsum desiccādi. Atqui cum nullū reperire corpus queas mistionis ad vnguem expers, inspicienda item est eorum quæ illi accidunt commistio, id q; secundum leuitatis & grauitatis differentias, eas q; quæ in gustu visunt. Nam si qua eluceat adstrictio, tantum assumpsit frigiditatis, quantum habet & adstrictionis. Sin etiam acrimonia quædā appareat, tantum inesse scito caliditatis, quātum & acrimoniæ. Similiter in leui & graui videndū: cum leuitas illi inde proueniat, q larga & copiosa in tota eius temperie aerea insit substantia: grauitas verò quanto maior sit, tanto itidē syncerior terra existat. Terræ proprium est, q igni admota nō fundatur aut liquescat: id quod accidit plumbo, stanno, argento, & auro. Itaque cum terram audis {ab argento} noīari Argyriten, vel {ab auro} Chrysiten, vel {à ferro} Sideriten (nā ita nuncu D pant quidā illas quæ ex metallis sumuntur) haud putes per totū terræ immistum esse argētum, aurum, aut ferrum: sed contingere, coniunctas q; esse paruis terræ particulis immistas particulas paruas: in Chrysite quidem quæ ab auro dicitur, auri: in Argirite, quæ ab argēto, argēti: in Siderite, quæ à ferro, ferri: eas q; ab igne in fornacibus fusas coire adinuicem. Eundē in modū quæ vitrum continet terra, arenosa est: in arena enim potissimū eiusmodi substantiæ frustula reperiūtur sæpenumero parua. Et qui earū rerū periti sunt, cōspectis arenis talibus haud difficulter cognoscunt, quantum ex eis colligi queat vitri. Sed & auri quoque frustula exigua frequenter non paruo numero in quibusdā inueniuntur arenis. Verum nō ex quauis arena, qui negocio huic sunt dediti, aurum vitrum q; extrahunt: sed eas eligunt arenas, quæ quā minimo impēdio plurimū cōgerūt. Siquidem post multos sumptus, quos in fornacibus instruendis facere necesse est, si paulū modò colligeretur substātiæ, damnosum id ipsis esset. Itaque cum in plurimis arenis auri vitri q; frustula parua contineātur, qui talia callent, nō ad quasuis accedunt. Ad eundem modum neque æs, aut argentum, aut ferrū, aut stānū, plumbū've ex quauis terra colligunt. Nec tñ vbi dictorū quodque ab admista terra separauerint, quę reliqua est, alijs terris est similis, quas passim sic ab omnibus nūcupari proposui, quę cōmunem habent notam, q irrigatæ facilè soluantur in lutum: nā terræ quæ in metallis est, reliquiæ lapideæ fiunt, †nec macerari rigari've possunt. Dico autem rigari, per totā

A. ibi. c. 416.

Max

Cimolia

Max

†Al. ἄτηκτον idest nec liquari possunt.

substantiam humectari: madescere verò, extima tãtùm superficie madefieri, haud etiam in altum E penetrãte humore (illud τέγγεσθαι, hoc βρέχεσθαι, Græci appellitant.) Sic fit Cadmia, quã vocãt, lapidea, nec ipsa rigari potis. Sed de talibus corporibus infrà disseretur. Nunc rursum ad medicaminosam terram reuertor, quæ proinde ꝙ aqua irrigata facilè in lutum soluitur, terra appellatur: quia verò ea vtimur velut alijs medicamentis, idcirco non iniuria græcè Pharmacis idest medicaminosa, sola vocatur: nẽpe quia aut sola est eiusmodi, aut euidentiorẽ ꝙ aliæ, vim medicaminosam possidet: Id quod sanè verum est. Nominatur autem Ampelites, non ꝙ vitem in ea serere prestet, sed ꝙ viti circumlita interimat nascentes in ea vermes, quos scnipas apud nos vinitores cognominant. Nascuntur porrò hi ineunte vere, cùm germinare vites, turgere q; earum pars vnde germẽ exit (quem oculum nominant) incipiunt. Hos igitur oculos scnipes depascentes, non leuem viti noxã afferunt: ac proinde oculorum istorum radices, qui hæc sapiunt, inungunt ac illinunt. Hac itaque ratione Ampelites & Pharmacites id genus terra appellata est, vel ex eo ꝙ scnipas perdat, quantum habeat facultatis medicaminosæ indicans. Sed & à reliqua terra, qua ad curationes vtimur, multùm diuersa est, quippe quæ proximè ad lapideam perueniat: quamobrem misceri eam in medicaminum scriptionibus comperies, vbi exiccare atque digerere quid opus est. Nec enim mordacitatis expers est, nec moderata, nec mitigandi vim obtinet, velut Chia, Samia, & Selinusia. F

Atq; de Cimolia quidem dictum est, ꝙ illis paulo sit valentior, veruntamen etiã morsus expers, maximè si elota sit. Cretica "verò terra istis quodammodo assimilis est: verum admodum imbecilla est, multum habens substantiæ aereæ. Inest tamen ei vis extergẽdi: quamobrem ea homines vasis argẽteis sordidis splendorem recuperant. Itaque & hæc tibi vsui fuerit ad ea omnia, ad quæ alias sine morsu extergentes idoneas esse posuimus. Harum omnium Lemnia valentissimas vires obtinet: siquidem & adstrictio ei quædam inest. Porrò Eretriensis hac etiam valẽtiorem possidet, hactenus tñ, vt non dum mordicet. Quòd si lauetur, valde moderata efficitur, non secùs atq; supradictę. Expedit verò hanc terram non semel, sed bis ter'que lauare, vt & Cimoliam. Quin & vrunt eam quidam, quò videlicet essentiæ reddant subtilioris & acrioris, vt & ad digerendi potentiam transeat. Cæterùm si vsta lauetur, tunc deposita in aquam acrimonia subtilitatem quidem, quam ex tostione acquisiuerat, retinens, desiccantior constituitur. Quocirca cùm vstionem non experta, communi ratione terræ cuiuslibet, vlceribus sit accommoda, magis certè iam cõgruit & ad ea, quæ carnem sibi restitui ægrè patiuntur: & ad ea, quæ ad cicatricem difficulter perueniunt, si postquam combusta fuerit, abluatur. Porrò cùm Duæ eius species sint, ea quæ colore est cinericio, illi quæ admodum albida est, præfertur. Est & alia terra dicta Pnigites, tota quidem facultate G Cimoliæ assimilis, cæterùm colore diuersa. Est enim atra, perinde vt Ampelites. Porrò viscositatem & tenacitatem non minorem q̃ Samia terra obtinet, immo non nunq̃ etiam maiorẽ. Cęterùm durãte hac immani & graui peste, allata "ad me & alia quædã terra est ex Armenia ea, q̃ Cappadociæ finitima est, siccantior, colore pallido. Lapidem, qui donarat, non terrã, appellabat: promptissime'que in leuorem soluitur, ceu etiam calx: sic enim videlicet nuncupo petram combustam. Verùm vti nec in illa arenosum quippiã apparet, ita nec in Armenia. Nam postеaquàm in mortario pistillo comminuta est, adeo est leuis, nec plus est lapidea, q̃ aut calx aut Samius aster: tametsi non æquè vt aster leuis est. Itaque illo etiam magis conspissata est minus q; aeria: quamobrem opinionem ac phantasiã præbet ijs, qui negligentius intuentur, quasi lapis esset. Cæterùm, quod ad præsentia attinet, nihil interest, lapidem an terram vocites, si id modò teneamus, ꝙ summè desiccat. Siquidem ad dysenterias, & ventris profluuia, tum sanguinis expuitiones, & catarrhos, ad hæc ad putrescentia oris vlcera, in primis competit. Quin & eos magnificè iuuat, quibus ex capite in thoracem fluxio decubit: quamobrem illis, quibus ex tali occasione assiduò difficilis est anhelitus, validè prodest. Sed & eos qui phthoe laborant, adiuuat: vlcus enim eorum desiccat, vt haud etiam tussiant, nisi in victu peccetur non leuiter, aut ambiens derepente ad intemperiem recidat. H Ac mihi videtur, ꝙ, sicut in fistulis sæpe conspeximus, non in alijs partibus duntaxat, sed in ipso etiam ano, vt citra collyrij immissionem, quod sordem & callum auferret, ipso duntaxat desiccante medicamine contraherentur ac clauderentur, ita quoq; in pulmonis eueniat vlcere. Siquidem & ipsum ab exiccantibus, iuuari medicamentis perinde conspicitur, vtiq; cùm mediocre est, non admodum magnum. Itaq; visi sunt quidam eorum qui talia habebant, prorsum esse liberati. Ac quidã, qui Roma in Libyam talem ob causam profecti sunt, planè se sanos esse credidere: & sanè vsque ad annos aliquot inculpatè transigebant: postea verò cùm nõ pari degerent cura et cautione, reditus morbi apparuit. Hos ergo, vt dixi, Bolus armenia euidenter adiuuit: Quin & eos qui Romæ agunt, qui assiduò difficultate spirandi discruciantur, magis etiam. Porrò in magna hac peste, cuius eadem facies fuit, atque eius quę Thucydidis memoria grassabatur, quotquot hoc medicamen bibere, celeriter curati sunt. At quibus non profuit, omnes interiere, scilicet cùm nec alio quouis iuuarentur. Vnde colligitur quòd ijs duntaxat non fuerit auxilio, qui planè erãt incurabiles. Cæterùm bibitur ex vino albo, consistentia tenui modicè diluto, si aut planè febri careat, aut leuiter ea teneatur: sin grauius febriat, admodum aqueo. Non tamen calore vehementes sunt febres pestilentiales. Porrò de vlceribus resiccari postulantibus quid attinet dicere, quantam vim

habeat

A.ibi.c.417.

A.l.2.t.2.c.413 fol.140.b

A habeat bolus hæc armenica? Liberum est autem vtcunq; appellare velis, siue lapidem, vt is qui mihi donauit: siue terram, vt ego, quandoquidem humidis rigari patitur.

Ex lapidibus

EX sponte natis corporibus sunt & lapides, hoc diuersi à nuncupata vulgo terra, quod rigari non sustinent. Vires habent partim secundum totius substantiæ proprietatem, partim secundum qualitates effectrices. Porrò vt hæc inter se differant, superius docui. Nunc autem sermo nobis esto de illis quæ secundum effectrices agunt qualitates: in quibus sanè est & vtendi ratio ac methodus. Si quidem, vt ostendimus, facultates quæ proprietatis totius substantiæ ratione insunt, à methodo ac rationæ alienæ sunt & per solam noscuntur experientiam. Nam cur hic lapis tacto vulnere, vnde sanguis prorumpit, cursum eius reprimat ac sistat, haud nouimus: At cur lapis quem vocant Hæmatiten, in oculares facultates indatur, haud latet: nam id rationis inuentum est. Si enim in cote oculari eum teras cum aqua, donec mellis crassitiē accipiat, adstringētem facultatem si gustare volueris, percipies. Atqui didicisti quod phlegmonas etiānum gliscentes, potissimū quę contingunt in partibus neruosis, restringentibus medicamentis repercutere oporteat: at vbi haud etiam sanguis in partem affluit, adstringentibus medicinis, quę digerant adiungere, & sensim ad ipsa sola transi

B re. Atq; de huiusmodi quidem facultatibus in lapidibus differemus, vbi ea prius in memoriam reuocarimus, de quibus fuse locuti sumus in libro contra eos conscripto, qui insultāt ijs, qui voce solœcismum committunt. Nam horum quidam λίθον {quæ vox lapidem Gręcis significat} masculino genere efferri non sinunt: verū si dicas, ἔμβαλλον τὸν λίθον ἐπὶ τὸν κύνα, non aliter vociferant, quàm si ipsis in caput lapis esset coniectus: velut etiam siqs dixerit τὸν δρῦν {quercū sonat,} exclamāt tanquàm fuste percussi. Itaq; siquis eorum suasu consueta medicis nomina mutare in animum inducat, dicens τὴν λίθον, τὴν αἱματίτην, & τὴν πυρίτην, & τὴν γαλακτίτην, & τὴν σχιστὴν, vt curiosus sanè & stolidus damnabitur: nimirum cum veteres ex more oēs masculinè efferāt eorum differentias, αἱματίτην, πυρίτην, γαλακτίτην, μελιτίτην, γαγάτην, σχίστον, φρύγιον, ἀράβιον, μεμφίτην. Ecōtrario verò τὴν πέτραν fœmininè pronunciāt, non τὸν πέτρον masculinè. Nā ἀσίαν πέτραν, nō ἄσιον πέτρον noīant λίθον ἄσιον hoc est lapidem asium, ceu ēt asiæ petræ florem. Porrò ex petra cōbusta calcē fieri dicunt. Attamen Heraclides Tarentinus, & alij non nulli non ex quouis lapide calcē fieri volunt, sed ex sola petra, nuncupātes ita per excellentiam solum, qui sit lapidū durissimus. Equidem ego vel ex industria & studio consueui mutatis inuicem nominibus vtroq; modo talia efferre, de quibus inutiliter non nulli rixantur, id re ipsa commonstrans, nihil offendi enarrationis cla-

C ritatem, vtrouis modo quis dixerit. Cæterùm mirādum non est, qui ignorant enarrationis secundum naturam, aut vnam solam habendam virtutem, ipsam scilicet perspicuitatem ac claritatē, aut certè omnium aliarum primam atq; optimam, si ad tantas vertantur nugas. Itaq; de ijs lapidibus primum differam, qui mortarij aut cotis attritu in liquorem succum'ue soluuntur.

Ciseris Pumex.

Cæterū si Pumex inter lapides recēseri potest, & ipse eiusdem est facultatis, quod certè ad abstersionē attinet, velut ēt figulina testa, ac multo magis ea quæ fornacium est. Sed Smiris acrimoniæ quiddā obtinet: Proinde causticis et desiccātibus facultatibus à quibusdā miscet, eis q; quę curāt gingiuas laxas, ac mollitie fluidas. Pumex aūt si cōburatur, haud erit inferior eosdem ad vsus Smire.

De Lapidibus, Qui in Spongijs reperiuntur.

A.l.2.t.1.c.396. fol.139.d Lapides "qui reperiunt in Spongijs, frāgendi vim obtinent, nō tñ ita validam vt lapides in vesica comminuant: & qui id scriptum reliquerūt, mentiti sunt. Verùm qui in renibus cōsistunt, rūpunt, velut qui ex Cappadocia conuehuntur, quos in Argæo* nasci aiunt. Soluunt autē hi in succum colore lacteum: ex quo liquet, quod extenuandi vim obtinent absq; vt insigniter excalfaciant.

*Al. Argalo

Ostracites, & Geodes, & Cotis Naxiæ ramentum.

D Porrò Ostraciten vocatum lapidem prædicare quosdam audio quasi desiccandi valenter facultatem obtineat, temperatam ex adstrictione & acrimonia: Velut Geodē nomine, pupillas expurgare, et vberum testium q; phlegmonas sanare, ex aqua videlicet inunctum. Attamen Cotis Naxię ramentum mammas virginibus suo tempore prohibet tumescere, & puerorum testes, tanquā videlicet particeps facultatis refrigeratoriæ.

Ophites, & Vitrum.

A.ibi.c.406.f. Sed "Ophites quem vocāt, lapis, vstus extergēdi confringendi q; vim possidet, Ceu etiam Vitrum. Admodum enim ipsum ex vino albo ac tenui epotū lapides vesicæ conterit atq; cōfringit. Verum ipsum in lapidibus quispiam fortè non numeret.

Iaspis Viridis, & Lapis Omphacites, & Hieracites, & Indicus.

A.ibidē.c.408. Proprietatem "non nulli lapidibus quibusdam testimonio suo adscribūt, qualem re uera habet Iaspis virens, nēpe stomachū adhæsu, ventris q; os adiuuans. Ac nō nulli quoq; ipsum anulis inserunt, scalpunt q; in eo dracone radios habētē: velut Rex Nechepsos memorię prodidit in quarto & decimo libro. Sanè huius ego quoq; lapidis abūdè feci periculum. Torquē enim ex huiusmodi lapillis confectū à collo suspendi, ita vt lapides os ventris cōtingerent. Apparebant autē nihilo secius prodesse, etiāsi sculpturā nō haberēt, quā scripsit Nechepsos. Porrò lapidem Omphatiten*

* Al. Ophiten.

vir fide dignus re vera iuuare morsos à vipera suspensum retulit. Sed eiusmodi facultates extra E vsum sunt methodo constantem: Velut etiam cum Hieracites & Indicus profluentem ex hęmorrhoidibus sistunt sanguinem.

Sapphyrus.

Sed & Sapphyrus ictos à scorpio epotus iuuare creditur.

Aphroselinus.

Et Aphroselinus quem vocant, comitiali morbo vexatos: non tamē nos experti sumus. Sunt verò & alij lapides nō nulli, qui aduersus quędam suspēduntur. Cęterùm quidā, characteres quosdam & literas inscriptas habent: sicut qui hæmorrhoidibus cōgruit Hieracites, cuius nos fecimus periculum. Sed non est nunc tempus de illis disserere, qui sola experientia fidem habent, ac nō rationali quadam methodo in vsum veniunt: aliud de his tempus erit & locus. Nunc autem ad id quod ab initio nobis toto opere propositum fuit, reuertor.

Thyites Dioscoridis.

Omnium dictorum lapidū valentissimam vim habet Is qui ex Æthiopia affertur, quadantenus subuiridis, vt Iaspis quem vocant. Soluitur hic lapis in succum colore lacteum, gustu verò mordacem: Ac proinde illum nemo ocularibus miscet facultatibus, nec fluxiones repercutientibus, neq; F vlcera sanantibus: sed tantùm ad purgandū, & abstergendum quę pupillā offuscant absq; phlegmone, ex quibus sunt cicatrices recentes, quas attenuare potest. Sed & oculorum vngues {Græci pterygia vocant,} vtiq; si non admodum duri fuerint, exterget.

Iudaicus.

Est "& Alius lapis viribus valentioribus in Palæstina Syria proueniens, colore candido, specie concinna, lineas habēs ceu torno ductas: appellitāt eum à loco in quo nasci consueuit, Iudaicum: Vtuntur'q; ad vesicę lapides, in cote soluentes, & ex aquæ calidæ tribus cyathis potui præbentes. Sanè in quibus nos experti sumus, proficit nihil, quod ad lapides vesicæ pertinet: verùm ad eos qui in renibus hærent, efficax est. A.I. 2. t. 2. ca 394. fo. 139. c.d

Pyrites.

Vnus eorum qui validā facultatē possident, est & Pyrites quē vocant, quo vtimur digerēti emplastro admisto: adijcitur ei & schistos. Ab hoc medicamine & pus sępenumero, & cōsistētia grumosa in spatijs intermedijs musculorū nata, per halitum digesta sunt. Cęterum lapides oēs vbi in vsum vocantur, admodū vehementer contusi, atq; ad lęuorē redacti sint oportet, similiter atq; eæ quæ in ophthalmicas facultates admiscentur. Etenim nisi pollinis instar cōminuantur, adeo vt in G profundum corporum, quibus applicanť, subeāt, assimiles manēt istis marinis & fluuiatilibus arenis, quæ & ipsę cōmunem oīum lapidum vim possident. Siquidē exiccant tumentē ab aqua intercutem carnē, videlicet laborante in eis excalfactis decumbente. Non tñ ad aliud quippiam eis vtimur tanq̃ prædictis, puta ad ophthalmicas, & sistentes tum sanguinē tum muliebre profluuium facultates: pręterea ad glutinād a vlcera, cicatrice claudēda, carne implēda. Nam qui ex eis acres nō sunt, ad hæc oīa sunt vtiles: velut & acres, quorū posterius mentionē faciā, ad detergendū abstergendum q;, tum detrahendum, extenuandū, digerendū, valenter q; siccandum, & colliquandum.

Phrygius.

Huius "facultatis habetur & Phrygius quem vocāt. Sed eo semper vtor, combusto quidem ad vlcera putrida, id q; aut ipso per se, aut ex aceto, aut œnomelite, aut oxycrato: ad oculos verò medicamentum siccum efficiens: quod multi nunc acceptum à me obtinent. Miscentur ei & alia quępiam. Dicetur autem de ipso in opere de Componēdis pharmacis. Nunc satis est de generali eius facultate explicuisse: Validè enim desiccat, habēs quiddam adstrictionis simul & mordicationis. Dictum verò superius est ea esse omnia optima medicamina, plurimi'que vsus, quę mistas in sese hasce duas facultates habent, nempe repercutientem, & digerentem. H A.ibidē. c. 405.

Ageratus.

Est aūt lapis "Ageratus quē vocant, quo vtuntur coriarij, facultatis mistæ, adstringētis scilicet, & digerentis. Sed de sola adstringente considerandum. Iuuat quidem euidēter columellas phlegmone grauatas: non tamen apertam gustu adstrictionem præferre aut acrimoniam conspicitur. A.ibi.c. 405.

Asius.

Est & Alius lapis in Asso proueniēs, quē ob id ipsum Asion cognominant, nō durus vt petrę. Siquidē color illi est pariter q; consistentia ceu tophi, friabilis & laxus. Innasciť ei quiddā farinę tenuissimę simillimū, qualis in molarū parietibus adhęrere visiť. Appellitāt hoc medicamentū Petrę Asię Florē. Est verò & subtiliū partiū, vt sine morsu nimis molles carnes ac fluidas eliquet. Petra verò in qua nasciť, tametsi vim habeat illi similē, actionis tñ vehementia inferior est. Hoc enim ea potior est flos, non tantùm q; magis colliquet ac digerat, & velut sale condita seruet, sed & quia hæc præstet absq; vehemēti mordicatione. Habet & salsedinē quandā in gustu hic asiæ petræ flos: vt coniectura sit illū nasci ex eo, q; ros quidā ex mari in petram residens, postea à Sole desiccetur.

Gagates, & Thracius.

Est & Alius lapis colore atro, qui vbi igni admotus fuerit, persimilē bitumini odorē exhibet:

quem

A quem Dioscorides, nō nulli q; alij in Lycia inueniri prodiderunt ad fluuium noīe Gagaten: vnde & ipsi lapidi nomenclaturam inditam dicunt. Ego tñ eum fluuium non vidi, tametsi parua nauicula totius Lyciæ littora legerim, quò videlicet quæ in ea sunt inspicerem. Crustaceos verò lapides nigros, & qui in ignē additi exilem flāmam æderent, cōplures ex Cœle Syria asportaui, natos in colle, Mortuum mare quod vocāt, circundante, quà orientē spectat, vbi & Bitumē est: erat'que lapidum odor similis bitumini. Vtebar q; eis ad inflationes in genu diuturnas, & ægrè curabiles, mistis videlicet facultatibus quæ ad hoc symptoma probatæ fuerant: plane q; visus sum mihi euidentiorem earum facultatē reddidisse. Miscui verò ipsum & Barbaro quā vocant: & palàm medicamentum effectū est exiccātius, adeo vt & sinus contraheret, nedum cruenta vulnera glutinaret, ad quę cōpetere maximè creditur. Est & Alius lapis, cuius meminit Nicander hunc in modum,

Si lapis vratur candenti Thracius igne, &
Post madefiat aqua, flagrabit totus: at idem
Mox oleo affuso penitus restinguitur. Adfert
Thracius hunc ad nos pastor de flumine, nomen
Cui Pontus.

B Verùm nullus eius in medicina vsus est: neq; Nicāder præter graueolentiam, quæ suffitu feras fugat, quicquam ei adscripsit.

Magnites, quæ & Heraclea Magnes.

A.ibi.c.463. Ex "lapidibus vnus est & Magnites, & Heraclea quā vocant, adsimilē Hæmatiti vim obtinēs.

Arabius.

Attamen Arabius quē nominant, lapis elephāti similis, desiccātis abstergentis q; facultatis est.

Alabastrites.

Et Alabastrites, vocatus Vnguis, in medicinæ vsum ingreditur combustus. Quidam eum bibendum dant stomachicis.

Smiris.

Sed & vocata Smiris q multam abstergentem habeat facultatem, clarum est vel ex eo, q dactylioglyphi hoc est qui anulos exculpunt, eum in vsum illo vtātur. Quin etiam q dentes puros efficiat, experti sumus.

Hæmatites, Galactites, & Melitites.

A.l.2.t.2.c.236. fol.125.c Porrò "talium quoq; vnus est Hæmatites quem vocant, à coloris similitudine id appellationis C sortitus: Sicut & Galactites, quando ~~& ipse in succum~~ solutus, lacti similis conspicitur. Huic aūt colori adsimilem succum efficiens, Melitites à mellis similitudine, quod gustu repræsentat, nūcupatus est. Porrò ostensum in quarto horum commentariorum est, q succus omnis dulcis à temperato calore talis eueniat, adstringens verò à frigore. Habebit ergo lapis Hęmatites tantum frigiditatis, quantū habet adstrictionis: Melitites verò calorem temperatum: mediā autem vtrisq; tēperiem Galactites. Meritò itaq; ausi sunt medici ocularibus facultatibus lapidem miscere Hęmatiten. Ac solo eo vti possis palpebris exasperatis: si quidē cùm phlegmone asperæ sint redditæ, ex ouo ipsum diluens: ac si magis, etiam per decoctum fœnigræci: Sin vero citra phlegmonen, ex aqua. Incipito vero semper à modicè humido, per specillum infundens: vbi autem q vires eius ferat conspexeris, magis ac magis crassum efficies: ac tandem adeo crassum facies, vt specilli cuspide inungas secundum subiectionem aut euersionem palpebræ. Hic idem lapis similiter in cote contritus sanguinis expuitioni competit, omnibus q; vlceribus. Porrò siccus si ad tantū redactus fuerit læuorem, vt pollinem tenuitate ęquet, reprimit excrescentia. Atque eo nullus solo atq; per sese vtitur. Ego vero ad ea, quæ dixi, vsus sum, facultate eius ex gustus qualitate cōperta, cùm mox experientia periclitari vellem, nūquid rectè coniecissem. Et ipsa quidem oculorum vlcera solus per D se cicatrice includit, vt paulo antè comprehensum est attritus, cæterùm aut affusus, aut inunctus: nam & id experientia exploratum habeo.

Schistos, Ac Multi alij Lapides.

Huic lapidi persimilem vim obtinet, verùm infirmiorem, is qui vocatur Schistus: ac post eum Galactites. At Melitites caliditatis etiā non nihil, vt dixi, adiūxit. Vt itaq; vnusqsq; leuiter ac sensim ab Hęmatitis facultate recedit, ita ad oculos in vsum ducit: est tñ mitior. Porrò mitiora remedia partibus etiānum phlegmone afflictis semper gratiora sunt atq; iucundiora: cæterùm liberis M.ex. iam phlegmone partibus, infirmiora q quæ persanare valeant. ~~Porrò cùm lapidibus oībus com~~mune sit vt desiccent: quotquot ex ijs in succū soluti, aut alioqui ad læuorē triti, nullam euidentē qualitatem in gustu obtinent, hos putandū est esse tū infirmissimos, tū mitissimos, tū minimè mordaces. At qui manifestā gustui qualitatē offerūt, hi pro qualitatis proportione potentiā possidēt: ac si quidē adstringant, ad cōprimendum, constringendum, spissandum, & contrahēdum: si verò mordicent, ad excalfaciendum, digerendum, & liquandum: medij eorum sunt, qui abstergent citra adstrictionem aut mordicationē. Igitur Hęmatites, Schistos, Galactites, ac Melitites, in succū soluunt, quo posui modo, ad cotē aut mortariū attriti, cùm sint & alij lapides in succū solubiles, vt qui in Ægypto nascitur, ~~quo vtuntur ad splendorem linteis~~ conciliandum. Est autem omnium

dictorum minimè qualitatis particeps, nec adstrictionem, nec morsum, nec abstersionem prę se fe- E rens. Quocirca hoc ipsum duntaxat lapidi huic inest, ꝙ desiccet videlicet. Proinde cerato eum miscentes, ad cicatricem vlceribus inducēdam in mollibus corporibus vsurpant. Sed & ocularibus miscetur facultatibus perinde vt modo dicti: at quanto est maiore emolliendi vi ꝙ prædicti, ꝙ nullam videlicet effectricem qualitatem habeat, tanto etiam moderatior est, magis q; dolorem leuat. Hunc lapidem quidam Moroxum, non nulli Leucographida nuncupant.

METALLICA MEDICAMENTA

Metallica medicamēta appellare medicis mos est, quorum generatio in metallis est, siue spontanea, siue per fornacem facta. Et ad hæc tertio loco sunt quæ rursum homines ex his ipsis præparant quouis modo, velut cerussam, psorycum, sandyca, phycum. Deinceps itaq; de singulis dicetur ea serie literarum, qua quodq; nomen incipit. Verùm illud primum de oībus illis dicemus cōmuni præfatione, qualē de lapidibus paulo ante habuimus, & his ēt superius de terra medicaminosa. Nā vti illis id inter sese oībus cōmune est, vt desiccent, ita metallicis quoq; medicamentis oībus: est enim essentia eorum terrea, secundū elementaris videlicet terræ significatum nūc loquēdo. Sed quēadmodum à nobis ex terra figulina, dolia, & fictilia, ollæ q;, & alia eiusmodi, parantur, per ignem qui torrēdo humiditatē absumit, durata: eundē in modū in terra, caliditate diutina mistā ex terra & aqua, non nunꝗ etiam aere, substantiā vniente tēperātē q;, ac postea desiccante, metallicorū medicamentorum proueniunt consistētię. Porrò locorū in quibus hæc proueniūt, natura, prout plus minus q; est frigida, alia plus alia minus congelat ac cogit. Quēadmodum itaq; in terræ differētijs plurima inest essentia terræ elemētaris, paulum verò aeris: ita in metallicis multum immistū est igneæ substantiæ. In medio eorum sunt lapides. Proinde pleraq; metallicorū medicamentorū alia semel aut bis, alia verò frequētius lota, idonea sunt ad desiccantes sine morsu facultates. Atq; hę sunt cōmunes rōnes quas de his oībus pręscire oporteat. Deinceps vero dicentꝰ quæ cuiq; singulatim sunt propriæ, id q; iuxta literarum, à q̄bus appellationes incipiūt, ordinem. F

Hales Sales.

A.l.2.t.2.c.616.

Sal "Partim ex mari prouenit, in salinis videlicet, quas Græci vocāt halas, cuius & inter marina medicamenta mentionē facturi sumus: Partim ex terra effoditur {Gręci ὀρυκτὰς ἅλας nomināt} cōmuni metallicorum genere comprehensus. Vtriq; vis adsimilis est, siue fossilis sit, siue ex mari oriundus. De quibus & suprà verba fecimus libro quarto, eo loco, vbi salsum ac salsuginosum saporem ab amaro distinximus. Ac nunc quoq; dicetur, ꝙ Aphronitri quidem amarus est & abstergens: Salis vero tanto in abstergendo inferior est, quātum accessit adstrictionis: est enim ex duabus qualitatibus mistus, abstergente videlicet, & adstringente. Porrò ꝙ magnopere vterq; desiccet, suprà monstratum est. Cæterùm vtriusq; in medio est Nitri sapor. G

Armeniacum.

A.ibi.c.618.

Armeniacum "vim hēt extergētē cū leuicula acrimonia, & leuissima adstrictione. Itaq; tale cū sit, ocularibus miscetur facultatibus. Et ipso per sese quoq; ad pollinis læuorē redacto, vtuntꝰ sicco ad pilorū in palpebris incrementū: nēpe vbi prę humorū acrimonia partim excidūt, partim verò nec crescunt, nec aluntꝰ. Siquidē depastis his acrimonijs, in bonū naturę habitū pars reducitur: cuius cū alia sunt munera, tū ēt producēdi, incremētum ꝑbendi, ac roborandi, q in palpebris sunt pili: Quippe cùm prima & ex professo, quędā sint medicamentorū opera: quædā vero mediante natura, quæ animantiū corpus dispensat, æduntur, velut quæ in ipsis calliblephara nuncupant. Ipsa enim partes oblęsas mediocriter desiccāt, pilos corrūpentē humiditatē absumēdo: quę vbi abolita est, tum natura ad proprias redit actiones, nimirum sublatis, quæ hactenus impedimēto fuerant.

Arrhenicum Auripigmentum.

* Al. Arsenice seu Arsenicon.

A.ibidē.c.49.

Arrhenice, "siue Arrhenicū (vtroq;.n.modo appellitāt) facultatis est causticę siue vrentis, id q; tam cōbustum, ꝙ vstionis expers. Cæterū id constat vstione reddi tenuiorū partiū. Vtuntꝰ porrò eo ceu adurente ad denudandā pilis partē quāuis: verū si diutius inhæreat, nec cuti ēt ipsi parcet. H

Aphrolitrum.

† Aphronitrū à spuma nitri differt. Nitri enī spuma &c.

* Aphronitrū.

†nitri. †nitro.

A.ibidē.c.84.

†Aphrolitrū "ab Aphonitro differt. Litri enim aphros hoc est spuma, medicamētum est exiccatorium, aspectu triticeæ farinę similis: etenim alba est, nō vt asię petræ flos, cinericea: Aphōnitrum vero farinę speciē nō habet: neq; solutū est, sed congelatum et coactū: quo qui in balneis sordes exterunt, quotidie vtuntur: ea detergendi facultate, vt non modo sordes extergeat, sed ēt pruritum sanet, nempe digerendis quæ ipsum excitant saniebus. Non abs re itaq; medici ex eo multa digerentium medicaminum præparant. At spuma †litri eiusdem quidem cum †litro tum naturæ, tum facultatis est, cæterum essentiæ tenuioris. Dictum tñ paulo antè est, Nitrum in medio consistentem habere facultatem aphronitri & salis. Aphronitro enim sola inest vis extergendi, sali vero etiam adstringendi multo magis, ac extergendi.

Gypsus Gypsum.

A.l.2.t.2.ca 284.fol.131.d

Gypsum "& ipsum ad cōmunem omnium terrenorum lapidosorum q; corporum facultatem, qua desiccare dicta sunt, insuper hoc adiūctum habet, ꝙ est facultatis emplasticæ. Vnitur enim ipsa ad sese, & cogitur, lapidescit q; macerata. Quamobrem siccis medicamentis, quæ ad sanguinis

accommodantur

A accommodantur eruptionem, vtiliter commiscetur: nam ipsa per sese lapidosa fit coacta ac cõgelata. Proinde rigare diluere q; illã excogitaui tenui albo q; oui liquore, quod ad ophthalmias vtile est, admisto quod in farina triticea est pollinis tenuissimi, qui in parietibus molarũ residet. Excipere verò, quod sic maceratũ est, tenellis leporis pilis, aut qui perinde sunt molles, expedit.

Gypsum Κεκαυμένον *hoc est Deustum.*

Gypsum Combustũ non æquè emplasticã vim habet, cæterum tenuiorum est partium, & valẽtius desiccat. Quin & repercussorium est, maxime si maceretur oxycrato.

Diphriges.

Diphriges mistã habet tum qualitatem, tum facultatem: habet.n. in sese quiddã & mediocriter adstringens, & mediocriter acre. Quamobrẽ vlcerum rebellium optimũ medicamen est. Cõuexi aũt & huius medicamẽti vim ingẽtẽ ex ijs, q ĩ Cypro sunt Soli, vbi metallũ ab vrbe abest quasi triginta stadijs. Proiectũ.n. erat in medio spatio ædium, quæ antè metallum extructæ erant, & vici q ei subiacet. Cæterũ Præfectus ac Procurator metalli, id quod post cadmiam reperiretur, esse dicebat inutile: itaq; abijci non secus atq; vstorum in foco lignorum cinerem. Verum hoc mihi multo vtilissimũ factum est medicamentũ, tum ad putrescentia oris vlcera, siue per se, siue cum melle B cui detracta sit spuma: tum ad anginam, videlicet vbi iam per adstringentium medicaminum auxilium constitit quod influebat. Præterea columellam vbi præsecuissem, ipso solo & statim, & vsque ad cicatricem, sum vsus: ac frequenter exactè occlusam effecit cicatricem tũ huius particulæ, tum omnium adeo exulceratarum: sic in vlceribus omnibus pudendorum, atq; ani. Vsus autẽ similis est vt in oris vlceribus: siquidem eæ partes eisdem ferè medicamentis gaudent, nimirum calidæ similiter ac humidæ. Verũ hæc oratio iam tractatum de componendis medicamentis attingit. Ea itaq; omissa, ad id quod propositum est pergamus, vniuersalem medicamẽti cuiusq; facultatẽ exponẽtes, sicut sanè diphrigis diximus. Adijciã verò huic, qui de illo habetur, sermoni rem nõ modò de Diphrige scitu vtilem, sed & de Lemnia sphragide, & põpholyge, & opobalsamo, & lycio Indico. Nã etiãnũ adolescens didici hæc ita pparare, vt à veris natiuis q; nihil differre viderẽtur: nã q me docebat ingẽti mercede, homo curiosissimus erat, nõ in his tñ, sed & alijs similibus. Itaq; in Lemnũ, in Cyprũ, in Palæstinã Syriã, eo studio nauigaui, vt medicamẽtorũ istorũ cuiusq; vim magnam, quæ in oẽm vitam meam satis foret, reponerem. Sed & lyciũ Indicũ nuper asportatum in Phœnicen cum aloe Indica id temporis commodum accipere contigit, cum à Palęstina iter reflecterem: cùm persuasum haberẽ, eo ipso, q à camelis cum tota sarcina aduectum esset, pro C culdubio esse Indicum: quod q; adulteratum haud nosci ab ijs qui portassent posset, propterea q materia, ex qua id præparatur atq; adulteratur, illis in locis haud nasceretur. Porrò satius visum ẽ mihi, quibus rationibus ea adulterantur, haudquaq; adscribere, vtpote cùm homines scelerati ĩ lucro ponant talia posse discere. Nec enim necessarium est cum verorum ac germanorum notis ac indicijs adulterandorum nosse compositiones, cũ nihil ad ea discernenda conferãt: immo optẽ, si fieri posset, quæ à maioribus me perperam conficiendorum medicaminum proditę sunt compositiones, omnes prorsum delere atq; extirpare.

Theion Sulfur.

A. ibidẽ. c. 612. Sulfur" omne trahendi vim possidet, est q; temperamenti calidi, atq; essentiæ tenuis, adeo vt ad multa venenatorum animalium resistat. Siquidem ego aduersus Turturem marinũ, & Draconẽ, sæpenumero eo sum vsus: & cùm id piscatores quosdam docuissem, reuerso post aliquantum tẽporis magnificè medicamentum hoc commendarũt. Vsus eius est, vt & siccũ ictui inspergatur, & cum saliua mistum: nam cùm & hoc excogitassem, ab experiẽtia cõprobari repperi. Sed & vrina maceratum idem effecturum excogitaui. Docebã enim piscatores medicamenta maxime parabilia: dixi q; pulchrè illos & cum oleo veteri, & melle, & resina terebinthina vsuros. Et sanè ho D rum omnium experientia iudicium præstitit. Quin & psoras, & lichenas, & lepras, non rarò hoc medicamento cum resina terebinthina sanaui. Extergit enim omnes id genus affectus, atque in profundũ nõ repellit: cùm alia multa medicamenta, quę illos curant, mistam habeant potentiam, nempe vt digerant pariter & repercutiant.

Ios Aerugo.

A. ibi. c. 739. Aerugo" gustantibus acrem qualitatem offert, digerens, detrahens, & liquans non tenerã modò sed & duram carnem. Porrò suprà dictum est non nullos eius generis medicamenta, Epulotica hoc est quæ cicatricem inducãt, appellare, cùm ijs in tenuissimũ pollinem tritis per specilli cuspidem cõtigerint vlcera excrescentia, ac postridie contracta reperiant: tametsi illos haud lateat, si paulò plus impositum foret, sese vlcus non contractum sed erosum inuenturos: Siquidem colliquat & digerit carnem: cũ medicamenta epulotica contrahant, constipent, constringant, & calli in morem illã indurent. Quin & gustum mordicat ærugo, nõ tñ ipsa vlcera. Quòd si pauculum eius, cerato nõ pauco admisceas, id quod ex ambobus mistum est, citra morsum exterget. Dictũ verò suprà est de talium medicamentorum natura: tum vt sese quidam fallant, ex talibus compositionibus aut sarcoticam aut epuloticam facultatem medicamentis adscribentes, quibus minimè oportet, vtpote cùm ipsa id præstare nequeant, verùm ea, quæ ex ipsis composita sunt.

Cadmia.

Cadmia.

Cadmia fit, vbi in fornacibus æs paratur, nempe tota terra ex qua ęs generatur, in fornacibus in altum egerente velut fuliginem quampiam, aut fauillam, vtcunq; appellare libuerit. At si non terram, sed lapidem, nuncupare velis, ex quo in fornacibus secernendo partim fit æs, partim cadmia, partim diphriges, nihil sanè retulerit. Sed & in argenteis metallis efficitur simili secretione siue generatione, aut quomodocunque vocare voles. Quin & ex Pyrite lapide in fornacibus vsto fit cadmia. Cæterũ absq; fornace in Cypro cadmia inuenitur: ac iure quispiam illam lapidem nũcupet. Itaq; in Solis paucissimum ẽt reliquũ erat cadmiæ, quæ in fornacibus prouenit, quo tpe ego in insula peregrinabar. Verum lapides, qui in montibus & riuis reperiebantur, à metallis Præfecto acceptos, in Asiam Italiam q; portaui ad amicos: à quibus summam inibam gratiam, q se vel maximũ munus accepisse dicerent, & quæ alia omni cadmia multo esset pręstatior. Et talem certè meritò quis lapidosam vocet cadmiã. At eius quę cõbusta est, aliam Botryitin, aliam Placitin medici nuncupant: Botryitin quidẽ, quæ in æditioribus domorũ, in quibus fornaces extructæ sunt, partibus colligitur: Placitin verò, quę in inferioribus. Ac liquet sanè botryitin partium esse tenuiorũ, crassiorum verò placitin, vtranq; aũt vi desiccãdi, ceu alia metallica omnia, & lapidosa terrena q;. Porrò præter desiccandi facultatem mediocriter item extergit. Attamẽ quę in fornacibus F colligitur, igneę facultatis aliquid habeat necesse est. Meritò itaq; lauantes eã, medicamentũ efficiunt mediocriter tum desiccans, tum extergens absq; mordicatione, vtile ad vlcera carnis impletionẽ poscentia, & in oculis, & in toto corpore. Porrò vlcera magnopere humida aut putrescẽtia in corporibus impendio mollibus, qualia sunt eunuchorum, puerorum, ac mulierum, eiusmodi cadmia adiuuat: at in durioribus & contentioribus, quæ valentius desiccant requiruntur. Itaque illud semper memoria tenendũ sermonẽ ad temperatam & mediam excessuum naturã in ijs, quæ ita simpliciter efferuntur, referendũ: puta cũ dicimus medicamentũ aut vlcera carne implere, aut cicatrice claudere, aut aliud quiduis eius generis præstare: ad quam vtiq; & nos respiciẽtes, desiccatoriam leuiter q; abstersoriam cadmiæ inesse facultatem dicimus. In caliditatis aũt & frigiditatis differentia, temperata quodammodo existit cadmia, nempe neutrum insigniter efficiens.

A.l.2.t.2.c.165. fol.119.c

Cinnabari.

Cinnabari" modicè acrem facultatem obtinet. Habet verò & astrictionis quippiam. A.ibi.c.627.

Ciseris Pumex.

Pumicẽ si inter metallica recenseas, calũniabuntur, quibus animus prurit accusandi libidine: & si inter lapides ponas, lapidem esse negabũt: ac multo minus terrã esse concedent: nec marinorũ G haberi quodpiã volent. Atqui alicubi tñ de illo dicendum est: quipe qui in sarcotica indatur medicamenta, & ea quæ dentes extergunt, partim vstionem non expertus, partim ẽt vstus, qñ videlicet, alijs omnibus cõbustis similiter, substantiæ efficitur tenuioris. Cęterũ vstione quiddã acquirit acrimoniæ, quam rursum lotione exuit. Videri aũt poterit splendorem dẽtibus conciliare nõ tñ facultate, sed ẽt asperitate: velut ẽt si smirin, aut testam, aut hoc genus quippiã tritũ admoueas, quæ certe & ipsa splendorem afferunt: forte vtroq;, tum quia detergendi habeât facultatem, tum quia asperitatem. Eundem in modum Cornua deusta dentes splendidos efficiunt.

Conia Lixiuium ex Cinere.

Lixiuiũ. Abluto cinere fit lixiuiũ. Cinerẽ aũt, vstorum corporũ reliquias Latini nuncupant, siue natura sint lapidea, siue arborũ animalium've particulæ. Fit ergo lixiuiũ pro eius, quod eluitur, natura: eius, quidẽ quod empyreuma siue igneam naturã, habet acerrimã, ipsum quoq; acerrimum est: eius, quod tale non est, ẽt moderatius. Quare & septicis vocatis facultatibus cõmiscetur, vtpote causticã caliditatem possidens, sed propter substantiæ tenuitatem citra dolorem adurens.

Cyanos Cœruleus.

Cyanos, siue masculino, siue fœminino genere, pronũciare velis. Hoc medicamẽ acri facultate H est tũ detrahendi {quã καθαιρετικὴν vocãt} tũ digerẽdi, potẽtiore q̃ Cinnabari. Inest quoq; ei non nulla adstrictio.

Lepis idest Squama, Aeris, & Ferri, & Stomomatis.

Squama" alia est Æris, medicamẽ multo vtilissimũ: alia Ferri & Stomomatis. Quidã verò nominant & Helitin lepida siue squamã. Oẽs sanè vehementer desiccant. At inter sese diuersę sunt, tum q alia magis, alia minus, exiccat: tum q alia crassioris, alia tenuioris, sit essentiæ: quod q; plus minus've adstrictionis sint participes. Helitis certè principem in desiccando locũ obtinet: nã & subtilissimæ omnium substantię est: nimirũ quæ & æruginis nõ nihil assumpserit. Maiorẽ obtinet adstrictionẽ Squama Ferri, & hac ẽt maiorem Stomomatis: quamobrem ad cõtumacia vlcera meliores sunt, q̃ squama æris. Detrahit & liquat carnem potentius Squama æris, & hac ẽt valẽtius helitis. Oẽs aũt squamæ non instrenuè mordaces sunt. Ex quo clarum est, q essentię ipsarũ consistentia nõ admodum tenuis est, sed potius crassa. Siquidem inter quæ eandem vim obtinẽt, minus est mordax quod est tenuius: ceu superioribus libris ostendimus.

A.ibi.c.231.

Lithargyros.

Lithargyrus" desiccat quidem, velut alia omnia metallica, lapidea, terrena q; medicamenta, verùm omnium id efficit moderatissimè. Et secũdum alias tum qualitates, tum facultates, quodammodo

A.ibi.c.49.

A modo in medio est, neq; manifesto excalfaciens, neq; refrigerans. Modica tn̄ adstringēdi abstergēdi q; facultas ei inest: quamobrē inferior est & sarcoticis medicamētis, quę mediocriter extergentia ostēdimus, & cōtrahentibus atq; adstringentibus. Cæterùm ad intertrigines femorum vtilis medela est: qn̄quidē vtriusq; iam dictæ facultatis leuiter est particeps. Iurè itaq; medij ordinis in metallicis habebitur. Proinde ea frequenter vtimur ceu materia, ijs miscētes, quæ valentē facultatē obtinent siue mordicantē, siue adstringentē, vel aliud quid faciētem; sicut in liquescentibus ad pleraq; medicamenta ceram adhibemus tanquam materiam, quia s. & ipsa quodammodo mediū tenet eorum quę valentem facultatem possident.

Nitrum.

A.l.2.t.2.c.84. fol.108.h Nitrum" dictū est suprà in medio esse aphronitri & salis virium. Cęterū vstū ꝓpius ad aphronitrū accedit, vtpotè ex vstione tenuius redditum. Desiccat itaq; ac digerit: & si intrò in corpus sumatur, secat & extenuat crassos lentos q; succos potentius multo, q̄ sal. Aphronitrū verò, nisi grauis vrgeat necessitas, deuorandū non est, nimirum inimicū stomacho: qn̄quidem plus ēt litro incidit. Sanè ad fungos suffocantes rusticus quidā vti eo assolet: & semp profuisse probatum est. Cæterū nitro vsto simul & non vsto, & multò etiam magis eius spuma, in talibus vti consueuimus.

B *Melanteria.*

A.ibi.c.47. Melanteria" ex medicamentis est multùm adstringentibus, cum hoc q̄ omnia propemodū adstringentia tenuitate partium exuperet.

Melan Graphicon Atramentum Scriptorium.

A.ibid.c.689. Atramentum" quo scribimus, admodum & ipsum desiccat aqua solutum. Vlcera autem igni ambusta protinus illitum iuuat: at si acetum quoq; habeat, multò magis.

Misy.

A.ibi.c.47. Misy." In metallo Cypri, cuius modò mentionem feci, in mōtibus Solorū, domus erat ingens, cuius ad parietem dextrum, sed ad nos vtiq; qui ingrediebamur, sinistrū, descensus erat in ipsum metallum: in quo quasdam conspexi in longissimum porrectas veluti zonas alias super alias, numero tres: infima erat ipsius soreos, super quam erat altera chalciteos, suprema misyos. Cęterū id temporis Pręfectus metalli his commonstratis, sicut, inquit, nunc aduenis in cadmiæ fornacariæ inopia, ita horum trium admirandas has vides diuitias. Itaque ego ingenti eius accepto pondere, primum quidem in Asiam, deinde Romā attuli, & vsque modò habui, elapsis iam annis plus minus triginta. Et forte quadam absolutum fuit hoc opus adusque octauū librū antè annos viginti, nec adiectus fuit nonus, partim q̄ lapides quosdam non dum conspexissem: partim ob alia C negocia, quę mihi interea temporis obuenere. Nunc autem cum nonum hūc librum cęteris addere pararem, interea forte fortuna mihi accidit res spectatu longè pulcherrima, ac si quispiam eo studio ac industria magno cū artificio effecisset. Nam cū misy opus haberē ad medicamen quodpiam pręparandum, bolum eius accepi, quātū ferè plena manu teneas, qualem sanè consistentiā misy non admodum solet habere: cū in parua frustula diuidatur. Miratus itaq; insolitam eius cōdensationē, bolo fracto extimum quidem misy circumquaq; repperi, eius quod intus erat, velut efflorescentiam. Porrò sub eo, inter chalcitin videlicet & misy, quiddam erat medium vergens ex chalcite ad misy, ex dimidio iam commutatum: principio enim bolus fuerat chalciteos, cæterùm quod in alto erat, perfecta erat chalcitis, nullam dum alterationem experta. Hoc igitur vbi vidissem, cogitatione repetens & in metallo ita super chalcitin nasci ipsum misy, vt ærugo super æs, in mentem subijt inspicere, quod seruabatur adhuc apud me reliquum ipsius soreos, nunquid & ipsum vllam accepisset mutationem in chalcitin: & quędam certe apparuit suspicio, vt videretur & ipsum fortè longo tempore mutationē in chalcitin posse accipere. Itaq; mirū non est, tria hęc medicamina eiusdem genere facultatis esse, Sori dico, & Chalcitin, & Misy, tenuitate partium & D crassitudine inter se diuersa. Crassissimū enim est inter ipsa sori, tenuissimum misy, mediā vtriusque facultatem habet chalcitis. Adurūt vniuersa hęc tria, & escharas quas vocāt efficiunt: attamē etiāsi vrant, nō nihil quoq; adstringunt. Cęterū misy admotum corporibus duris minus chalcite mordicat, tametsi ea non minus sit calidum: verùm id habet beneficio tenuitatis partiū. Porrò cū vtraq; hęc in decoctionibus fundantur, & magis chalcitis q̄ misy, sori tn̄ non liquescit, nimirum q̄ lapidosius sit ac vehemētius compactū: sicut rursum misy, quia à cōgenito calore elaboratius est, ac proinde siccius chalcite, idcirco meritò quoque ægrius liquescit.

Molibdæna Plumbago.

A.ibid. c.460. Molibdęna" similē Lithargyro vim possidet, tm̄ à media temperie ad frigidius paulū quid recedens: sed nec abstergētis facultatis est particeps. Vtraque aūt hęc medicamina liquari possūt, ac non vt lapides, & cadmia, & arena, liquationem respuunt: sed celerrimè liquātur, vbi oleo additum non nihil aceti est: liquātur tn̄ ēt admista aqua, sed diutissima coctione. Porrò ceu in Cypro Cadmiam, quæ in montibus & riuis nascitur, accipiebam, quæ & ipsa lapidis, vt dixi, species est: ad eundem modum Molibdænam multam cū alijs proiectam lapidibus conspexi in via, quę ad Ergasteria ducit à Pergamo. Vocatur aūt Ergasteria pagus quidam, in quo & metalla sunt, inter Cyzicum & Pergamum, quadringentis & quadraginta stadijs distans à Pergamo.

Molibdos.

Molibdos Plumbum.

E

Plumbum"facultatis est refrigeratoriæ. Siquidem non modo multam habet substãtiam humidam à frigore congelatam coactam q; sed & aeream, paucam autem terream. Igitur quòd plurimum habet essentiæ humidæ à frigore coactæ, indicium tibi esto, quòd vbi admotum est igni, celeriter fundatur fluat q;. Quòd vero & aereę sit particeps, hoc habeto signum. Omnium quę nouimus, vnicum plumbum tum mole ipsa, tum pondere augetur, si condatur in ædibus subterraneis aerem habentibus turbidum, ita vt quæcunque illic ponantur, celeriter situm colligãt. Tum etiam plumbea statuarum vincula, quibus earum pedes anne ctuntur, sępenumero creuisse visum est, & quædam adeo intumuisse, vt ex lapidibus dependerent crystalli modo verrucæ. Atque hæ probabiles quidem sunt humiditatis eius frigiditatis q; notæ, prius quàm experiaris. Cæterũ sciẽtificæ & certę per experientiam cognoscũtur. Præparato igitur mortario, simul q; pistillo, vtrisq; ex plumbo, infunde quemlibet liquorem, ita q; terito, vt & pistillus, & plumbeum mortarium succum quendam reddat: id quod ex vtroque constabit, multò erit frigidius, quàm liquor ipse fuerat. Licet autem & aquam, & vinum tenue aqueum, & oleum inijcere, aut quiduis eiusmodi. At si etiam plus efficere succum voles refrigeratorium, oleum omphacinum sit, aut rosaceum, aut melinum, aut myrtinum. Porrò si succo qui proueniet vti voles, optimum habebis remedium & ad phlegmonas in sede cum vlcere aut rugis, & ad eas quæ in pudendis, testibus'que, & vberibus cõsistunt: similiter aduersus cæteras omnes fluxiones incipientes, quæ aut in inguina, aut in pedes, aut in alium quemuis articulum, decumbũt. Sed & vlceribus rebellibus vtile est: nam ad cancrosa, eo vtens virtutem medicamenti mirabere. Quòd si celeriter multum succi plumbei voles colligere, conare in Sole terere, aut quocunq; certè modo aere excalfacto. Multo autem vtilissimũ habebis medicamentum, si adfuso refrigerantium succorum quopiam teras, ceu semperuiui, cotyledonis, intybi, lactucæ, chondriles, psyllij, omphacis, portulacæ. Porrò si qua horum non facilè in succũ soluuntur, velut portulaca, misceto illis aliorum succorum quempiam, velut omphacis: qui & ipse per sese prędicto mortario inditus, medicamentum efficit refrigeratorium longè pulcherrimum. Quin & in laminam diductum plumbum ipsum per sese, athletarum sese exercitantium lumbis insternitur, vbi Veneris somnijs vexãtur scilicet: nimirum haud obscurè eos refrigerans.

F

Sed & bractea tenuis ex plumbo facta probè ganglio illigata planè ipsum dissipat. Illigabit autẽ probè quisquis ab Hippocrate didicerit ‖ in ipsam noxam potius firmandũ, quàm hinc vel inde.

de. Fracturis com.3.t.63.7ª. 250.f

Mirum ergo non est, si Plumbum Crematum, ac rursus ablutum, refrigerãtis efficiatur facultatis, cùm ante lotionẽ mistæ fuerit. Et hoc ipsum medicamẽ, nempè plumbum combustum, bonũ est ad vlcera rebellia. Vbi verò lotum fuerit, multo optimum medicamen est & ad vlcerum impletionem, & ad eadem cicatrice obducenda. Cõuenit & Chironeis quę vocant vlceribus, & cancrosis, & putredinosis omnibus, tum ipsum per sese, tum medicaminum ad cicatricem perducentium quibusdam commistum, quale est quod ex Cadmia conficitur. Cæterum soluẽdum est principio, si copiosa sit sanies, quotidie: si minus, tertio aut quarto quoq; die. Verùm foris spongiam imponito aquę frigidę: quę si desiccetur, rursum mergatur. Sed hæc fusius q̃ pro instituto diximus, pluscu lum sermonis affinitate prouecti. At tempus iam est sequentia deinceps persequi. G

Ostracon Testa.

Testa"desiccandi vim possidet, atq; abstergendi, maxime quę ex fornacibus est, ꝙ videlicet tosta sit. Quocirca emplastrus, quam vocãt Hephestiada, ex hac præparata videlicet, optimũ est medicamen inducendæ cicatrici. A.ibi.c.709.

Pompholyx, & Spodium.

Pompholyx"fit & in ęris fornace, velut & Cadmia: fit q; & dum in fornacibus cadmia vritur, vt in Cypro. Cùm enim Præfectus ad æris fornacem instructas res non haberet, præcepit ex ipsa Cadmia præparari, pręsentibus atque inspectantibus nobis, Pompholyga, videlicet minutis cadmię fragmentis in ignem cõiectis, qui ante ęrarium iacebat follẽ. Camera q̃dã erat incurua, nusquam pertusa, sed integra, quæ egestam ab vsta cadmia fauillam excipiebat: quam vbi collegissent, habebant pompholyga. At quod reflectens in pauimentum recidebat, Spodos est quã vocant: quæ plurima vbi ęs in fornacibus vritur, colligi assolet. Quidam eam Spodium neutro genere pronunciant: Cui videtur similem habere facultatem, quod vocant Antispodium. At ego illo vsus sum nunquam, cùm largè mihi semper pompholyx suppeteret. Nec enim quisq̃ vbi hęc adsit, spodio vti velit, nedum antispodio. Est autem Pompholyx medicamentum propè omniũ quę citra morsum desiccant, si elota fuerit, pręstantissimum: Quamobrem ad vlcera cancrõsa idonea est, & ad alia omnia maligna. Itaq; inditur collyrijs quæ ad oculorum imponuntur fluxiones, quę q; bullas siue pustulas in eis natas aut vlcera curant. Pręterea ad pudendorum ac sedis vlcera optimum est medicamen, nimirum sine morsu, vt dixi, desiccans. Sed nõ est huius negocij, in istis diutius immorari. A.ibi.c.695. H

* Al. scirrhosa.

Sandarace.

Sandarace"vrentis est facultatis, ceu Arsenicum quod vocant. Meritò itaq; eam digerẽtibus facultatibus commiscent, atq; extergentibus. A.ibi.c.48.

Sandix.

A.l.2.t.2.c.11. fol.100.b

A *Sandix.*

Sandix qua sit facultate prædita, in sermone de Psimythio explicabitur.

Scoria.

A. ibidē. c. 231. Scoria omnis resiccatoriū medicamen est, potissimum aūt Ferri. Siquidem ad lęuorē redigēs ipsam in aceto quā acerrimo, postea q; decoquēs, ad aures, quæ longo iā tpe pure fluxerūt, ea vtor pro medicamento maximè exiccatorio, adeo vt mirentur qui præparantem me vident, & ante rei periculum fidem non habeant aures tale posse ferre medicamē. Porrò Argenti scoriam propriè helcysma appellāt. Verū emplastris quibusdam, quippe quę resiccatorię facultatis sit cōmiscetur.

Stimmi.

Stimmi. Ad facultatem desiccantē adiunctā habet hoc medicamen adstrictionē. Quāobrem & ocularibus medicinis commiscetur, & illis scilicet, quæ conformantur in collyria quę vocant: & siccis, quæ vtiq; sicca collyria cognominant.

Stypteria Schiste, & Strongyle, & Hygra. Alumen Fissile, Rotundum, & Humidum.

A. ibi. c. 68. Stypteria. Huius medicamenti nomen ab adstrictione deductū est: nā adest illi vehemētissima. Cęterū cū sit crassarū partiū, tenuiorū quodāmodo partiū est, q̄ vocatur Schiste, hoc est fissi-
B lis. Proxima est Strongyle, & Astragalote. Admodū aūt crassarum partiū est tū Liquida, tū Placites, & Plinthites appellata.

Titanos Calx.

A. ibi. fol. 117. a Calx, Viua quidem {quę Ἄσβεστος Gręcè dicitur} vehemēter vrit, adeo vt crustas efficiat: Extincta verò protinus ēt crustam molitur & ipsa: at post diem vnū aut alterū minus vrit, minus q; inducere crustā potest: at verò temporis progressu prorsum nec crustam quidem gignere queat, tametsi etiānū calfaciat, carnem q; liquet. Porrò si Lauetur in aqua, suā mordacitatem exuit, efficit q; nūcupatā Gręcè Κονίαν idest lixiuiū. At ipsa absq; morsu resiccat: ac si bis ter q;, aut amplius, abluta fuerit, planè mordacitatis expers constituitur, ac strenuè absq; mordacitate exiccat.

Hydrargyros.

A. l. 2. t. 2. c. 46. fol. 102. c Hydrargyrus nō est ex spōte nascētibus medicamentis, sed ex ijs q̄ pręparantur, velut psimythium, ęrugo, psoricū, lithargyros. Nullū aūt eius feci piculū, neq; φ interimat si deuoretur, neq; vbi foris admota sit.

Phycos.

Phycos cuius nam sit facultatis, vbi de Psimythio agetur, exponam.

Chalcanthos Atramentum Sutorium.

A. ibi. c. 47. f. g. Et c. 167. folio. 191. f Chalcāthos. Fortè fortuna & chalcāthū in chalcitin trāsire conspexi. Asportaui. n. ex Cypro
C & huius medicamenti ingentem copiā. Extimum eius omne post annos plus minus viginti chalcitis effectū est, intima eius parte chalcāthi speciem seruāte. Quamobrē & vsq; in hūc diem quod sic mutatur asseruo, obseruās dum ad imum vsq; voluētibus annis ꝑcedat mutatio, ceu chalcitidis quoq; in misy: vt est antè positum. Cæterū mirari subit de hoc medicamēto, quo pacto vehemētissimæ adstrictioni admista est caliditas non instrenua. Cōstat ergo φ omnium maximè condire seruare q; carnes humidas potest, nimirū caliditate humiditatē absumens, atq; adstrictione substantiam contrahens atq; constipans: hoc. n. opere nō nihil ēt humiditatis ipsius exprimit. Constringit verò, desiccat, atq; contrahit in sese totius substātiam carnis. Porrò quo tpe in Cypro diuersabar, hunc in modum medicamentum hoc colligi conspexi. Domus erat magna quidem, sed humilis, ingressui in metallum obiecta. Ad parietem autē domus sinistrum, qui erat ingredientibus dexter, effossus erat specus in continentem collem, ea latitudine, vt tres sese viri in eo contingerent: tāta verò altitudine, vt viro summè ꝑcero recto liceret incedere. Specus hic decliuis quidē erat, non tamen pręceps ac præruptus. Porrò ad finem eius quasi in stadium porrecti, lacus erat aquæ viridis & crassæ tepidę plenus. At in toto descensu calor similis qualis in primis balneorū ædibus percipitur: quas, φ in eis corpora præmolliri soleat, Promalacteria appellare consueuerūt.
D Aqua verò quotidie guttatim ex pertuso colle destillans, quatuor & viginti horis totius diei ac noctis colligi assolet ad amphoras Romanas quasi octo. Eam vincti quidam in piscinas quasdā quadratas fictiles, in domo ad ingressum posita sitas efferebāt, in q̄bus paucis diebus concrescebat fiebat q; chalcāthus. Mihi verò vbi ad terminū effossi specus descēdissem, vbi videlicet tepida hęc viridis q; aqua colligitur, aeris odor visus est suffocās, & toleratu difficilis, chalcitin æruginē q; redolēs. Et aqua quoq; gustu præferebat qualitatē eiusmodi. Eapropter & nudi, & cū summa festinatione amphoras vincti exportabāt, nec longiorem illic morā perferre poterant, sed celeriter recurrebant. Accensi aūt erant mediocribus in specu interuallis lychni, qui nec ipsi lōgo tēpore durabant, sed celerrimè extinguebantur. Hunc ergo specum pedetentim excauatum multis annis ab ijs tunc didici. Hæc enim, inquiebant, aqua viridis, quam vides ex colle in lacū manantem, sensim se ipsa minor effici assolet. At vbi, propè adest vt desinat, rursum vincti, quod cōtinens est ipsius collis, perfodere pergunt. Euenit q; aliquādo olim, vt subitò, quicquid perfossum esset, cōcideret, oēs q; ad vnum occideret, ac totā viam corrumperet. Id vbi fit, alio foramini fodiendo eousque insistūt, quoad rursum aqua illis adsit. Hæc habui quæ tibi de Chalcātho exponenda censerem, & sanè fortasse non necessaria, cæterùm quę scire præstaret, quàm ignorare. Memineris autem, φ ad sinistram manū ingrediētibus cōspectum nobis dixerim metallū Soreos, chalciteos, & misyos:

vt

vt ex ijs cōijcere liceat aquā pluuiā totius collis terrā illā colluere atq; abluere: ex qua sponte quidē fiebat Sori, misy, & chalcitis: & per fornaces Æs, cadmia, pompholyx, spodium, & diphryges. E

Chalcitis.

Chalcitis." Dictum de ea est in sermone de Misy: Nunc autem tantū dixisse sufficiat, q̄ mistas habeat adstringentem acrem q; facultates. Cæterum vincit acris, vt quæ adeo est vehemens, vt carnem vrat, vocatam q; escharam efficiat. Vstum hoc medicamen minus quidem mordicat, cæterū non minus desiccat: sed & adstrictionis non parum amittit. Itaq; vndequaq; melior est chalcitis vsta q̄ quæ non vsta est, nempe partibus tunc quidem tenuioribus, ceu alia omnia combusta, verum haud assumpta acrimonia, velut in alijs multis accidit. Didicisti porro, q̄ Vsta omnia si lauentur, moderatiora reddantur, minus q; mordacia. A.ibid.c. 47. &.167.

Chalcos Cecaumenos Aes Vstum.

Aes" vstū habet & acrimoniā quandā: sed & adstrictionis est particeps. Proinde si Lauetur pulcherrimū est medicamē inducendæ vlceribus cicatrici: Quanquā id ipsum prestare & antequā lauetur possit, potissimum in carne duriore: alioqui in molliore commodius est quod ablutum est. A.l.2.t.2.c.231 fol. 124.r

Chalcu Anthos Flos Aeris.

Flos" Æris facultatis est tenuiorū partiū q̄ aut Æs vstū, aut Squama. Meritò itaque ex eo factis collyrijs extergunt auferunt q; palpebrarum magnas asperitates, quas vocant sycoses. F A.ibidem.

Chrysocolla.

Chrysocolla." Et hoc medicamentum ex ijs est, quæ carnem liquant: non tamē valenter mordicat, quanquā sit facultate admodū digerente desiccante q;. Igitur quidam id modò quod in metallis inuenitur ita nominant: Alij verò id quod in æreo mortario pistillo q; æreo ex pueri vrina præparatur: id quod quidam inter æruginum differentias numerant. Satius verò est ipsum præparare tēpore æstiuo, aut certè aere prorsum calido vrinā in mortario terentes. Præstat aūt æs, ex quo mortarium pistillum q; conficias, rubrum sit: nam quo æs mollius fuerit, eo plus circūagēdo pistillo deteritur. Hoc medicamentum aptissimum est vlceribus contumacibus, tum per se, tum alijs mistum, vt in opere de componendis medicamentis referetur. Nūc autem id nouisse sat est, q̄ quanto plus q̄ Chrysocolla metallica desiccat, minus q; mordicat, tanto etiam ipsam excellit tenuitate partium. Ipsam tamen chrysocollam illam si vras, multo tenuiorem efficies. A.c.358.

Psimythium Cerussa.

Psimythiū. Et hoc medicamē testimoniū p̄bet modò dictæ facultati. Nā si ex acri aceto soluatur, gustu tñ neq; acre erit, neq; mordax, neq; digerens, sed emplasticum & refrigeratorium: facultatis æruginis dissimillimæ, tametsi & illa conficiatur aceto æs dissoluēte. Porro cerussa Adusta in Sandyca quam vocant, transit, medicamentum se ipso tenuius, nō dum tñ excalfaciens. Phycos autem seruata cerussæ frigiditate tenuitatem partium assumpsit, vt per eam in profundum altū q; corporum, quibus admouetur, vis eius penetrare valeat. A.l.2.t.2.c.117 fol.111.2 G

Psoricum.

Psoricū. Cōficit hoc medicamē dupla chalcite admista lithargyro: añ tñ vtrisq; aceto acerrimo solutis, sic q; in ollā nouā cōiectis, quā fimo æstate media diebus quadraginta obrutā sepelies. Hoc medicamē desiccatoriū ē magis, simul q; minus mordax chalcite, ac nimirū p̄tibus ēt tenuioribus. A ibi.c.262. &.273.

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBER DECIMVS

ARGVMENTVM LIBRI

Agit de Facultate Simplicium Medicamentorum, quæ Ex Animalibus sumuntur.

Aduersus Xenocratem, & cæteros, qui, Quæ mortalibus damno, & dedecori sunt, Scriptis prodidere.

NIhil eorū, quæ nūc dicenda veniūt, magnopere iuuare poterit eos, qui ea quę principio huius tractatiōis, primis videlicet qnq; libris, tradita sūt, ignorāt: imo quædā fortassis noxæ occasio erūt illi, qui, cùm scriptis hic medicamentis vti volet, rationē tamē ac methodū non habeat. Tanquā itaq; illa didiceris, ita tecū verba faciā repetita totius tractatus summa. Ostēsum est medicamenta, q̄ effectricibus nominatis qualitatibus agūt, nēpe caliditate, frigiditate, humiditate, & siccitate, harū mistiōe effici acerba, austera, salsa, salsuginosa, amara, acria, dulcia: Præterea extergentia, repercutiētia, attrahētia, emolliētia, vrētia, septica, crustica: Ad hęc secundū alias actiones magis speciales sarcotica, synulotica, glutinatoria tū fistularū tū vlcerum, aut carnis excrescentiā detrahentia. Ostēsum quoq; est, quo pacto

A cto vniuersalis facultas experientia vnica demonstratoriè inueniatur, nec ea vulgari & quauis, sed quæ cum dictis adhibeatur limitationibus: Cæterũ inuenta semel facultate vniuersali, nulla insuper experientia opus esse ad particulares actiones, nisi ad confirmationem eorum quæ ratio repperit. Sic ergo nũc quoque iudicium faciamus propositæ materiæ, quæ est ea, quæ ab animantibus accipitur. In tribus enim libris, qui insequuntur quintũ, nempè sexto, septimo, & octauo, materiam ad plantas attinentem exposuimus, non sanè omnem quæ vniuerso terrarum orbe reperiatur, sed quantum nobis experiri eius datum est. In superiore verò, qui est totius operis nonus, eam quæ versatur in terrosis ac lapidosis corporibus, enarrauimus. Reliquum porrò nunc est, vt eã quæ ab animalibus sumitur materiã, persequamur. Deinde restant quæ in mari, paludibus, aut omnino in aqua nascuntur, quæ quidem neque plantæ, neque terra, neque lapis, neque animal, sunt. Ea planè paucissima sunt, & vltimo loco scribenda, postquam videlicet quę ad animantium corpora pertinent, absoluero. In quibus is doctrinæ ordo seruabitur, qui in nomenclaturarum primis visitur literis. Porrò sicut in plantarum materia etiam de succis, qui ex ipsis fiunt, disserui, ita nunc quoque non solùm edocebo solidarum in animalibus partium facultatem, sed eorũ quoque quę in ipsis continentur, puta pituitę, bilis, sanguinis, vrinæ, stercoris, & similium. Igitur in
B ijs quæ superius sunt dicta, haud ita multa particularia eorum, quæ in materijs conscripta sunt à medicis, ignota mihi fuere: verùm operam dedi, vt ipse per experiẽtiam facultates eorum cognoscerem. Quòd siquid ignorabam, planè nec de illo quicquam conscripsi, haud credendũ alijs censens ne de vno quidem eiusmodi, quòd certum habeam non nullos multa mentiri. At in pręsenti materia non ita se res habet. Ingenue siquidem fateor complura esse tum partium, tum liquorum, in animantium corporibus comprehensorum, quorum nullius eiusmodi feci periculum, cuiusmodi quidam scriptum reliquerunt. Siquidem quædam eorum abominanda detestandaq́; sunt, quædam etiam legibus vetita: de quibus haud scio, quo pacto scribere licuit Xenocrati, homini non olim nato, sed proauorum nostrorum seculo, cum Imperium Romanum hominibus vesci vetuisset. Atq; ille sanè, tanquam ipsemet fuerit expertus, magna profectò fiducia scribit, quos nam affectus curare valeat comesum cerebrum, aut carnes, aut iecur humanum: quos autem capitis, suræ, & digitorum ossa, partim vsta, partim vstionem non experta: quæ denique & sanguis. Sed hæc sanè tametsi contra leges sunt, non tamen sunt fœda atque abominanda: At potio sudoris, aut vrinæ, aut mensium mulieris, abominanda detestandaq́; est: atque horum in primis stercus: quod tamen scribit Xenocrates, si oris ac gutturis partibus inungatur, & in ventrem deuore
C tur, quid præstare valeat. Scripsit etiam de aurium sordibus deuorandis. At ego ne has quidem vnquam deuorare sustineam, ne si in totum quidem morbo deinceps liber degerem. Atque his etiam magis abominandum puto stercus. Est'que probrum grauius homini modesto audire κοπροφάγον hoc est stercoriuorum, quàm fellatorem aut cinædum. Et inter fellatores magis execramur qui phœnicissant, quàm qui lesbiantur: Cui non dissimile mihi videtur perpeti, qui menses bibere sustinet. Itaque horum nemo periculum facere non auersabitur hominum certè secundũ naturam habentium: neque insuper eorum, quę tametsi modestiora videantur, tamen etiam fœda sunt, nempè partem aliquam corporis stercore inungi perpeti, ob affectum scilicet si quem patiatur: Aut humano semine, id quod γόνον hoc est genituram, appellare solet Xenocrates: summaq; diligentia distinguit, quę nam ipsa genitura sola illita iuuare queat, quę verò vbi ex sinu mulieris post coitum viri effluxerit. Nam ingẽs sit medicamentorum penuria oportet, vbi quis quò chimethla siue perniones curet, viri semen conquirere cogitur, quod in mulieris congressu intus non remansit, verùm effluxit, atq; effusum est. Atque pleraq; sanè eiusmodi materiæ species est in ijs, quæ de vtilitate ab animalibus percipienda ab illo sunt conscripta. Siquidem non quã vim habeat epota vrina, aut deuoratum illitum've oris partibus stercus duntaxat hominis, enarrat, ve-
D rùm etiam aliorum cuiusque animalium, atque alia etiam non pauca rarorum & paratu difficilium, puta cum Elephanti aut equi Niloi meminit. Nam bestiam seu feram regiam, quam vocant Basiliscon, ne videre quidem vnquã contigit: & si vera sunt quæ de illa referuntur, periculosum etiam est vel propè accedere ad hoc animal. Non dissimilia ijs quæ à Xenocrate scripta sunt, & ab alijs prodita sunt de animalibus: ex quibus & ipse Xenocrates pleraq; excripsit. Nam vnde illi tantarum taliumq́; rerum experiundarum fuisset copia? Sanè Rex quondam noster Attalus cum ambitiosissime talia ad experientiam conquireret, tamen pauciora scribere conspicitur. Porrò quidam Ateuristi eandem tractationem commendans, enarrandam mihi tradidit: cæterum iudicio meo nec illa quidem etiam ita ab illo conscripta est, vt omnia ipse fuerit intuitus, oculisq́; suis pręsens conspexerit. Proinde nec ego basiliscorum, aut elephantorum, aut equorum Niloorum, neque alterius cuiusquam, cuius ipse periculum non fecerim, meminero. Porrò φίλτρων, ἀγωγίμων, ὀνειροπομπῶν, & μισήθρον vocatorum (ex industria enim ipsa illorum nomina recensui) planè nec si abundè illa forem expertus, mentionem facere in animum inducerem, sicuti nec lethalium medicamentorum, aut vt ipsi vocant, παθοποιῶν. Nam illa sanè ridicula sunt, constringere ac vincire aduersarios, vt in iudicio nihil possint eloqui, aut grauidę aborsum afferre, aut vt ne vnquam deinceps concipiat efficere, & quæcunque eius sunt generis. Sanè horum

rum pleraq;, vel antequam facias periculum, scire licet esse impossibilia: quædam verò possibilia, E
cæterum vitæ mortalium noxia. Itaq; ego, per deos, admiror, qua cogitatione, quo've consilio, ad ea scribenda quidam accesserint. Nam quæ viuētibus dedecori atq; ignominiæ sunt prodita, quo pacto sibi post mortem gloriæ fore sperarunt? Itaq; si regia potestate prediti in hominibus morti condemnatis illa experirentur, nihil graue committerent. At vbi totam vitam degūt priuati, atq; eiusmodi potestatis expertes ad ea scribenda accedūt, duorum alterū necesse est: Aut enim si experti non sunt, ea conscribūt quæ ipsi ignorant: Aut si experti sunt, hominum omnium sunt vel impijssimi, qui experiundi gratia hominibus innoxijs perniciosa medicamenta exhibent, ac nonnunquam etiam honestis ac probis viris. Nam quidam medicis duobus ad vnguentariorū officinam conspectis, attulit ad eos mel, venditurus scilicet. Illi vbi gustassent, de pretio disceptāt. At hic tanquā illi parū offerrent, properè subducit sese: verū medicorum neuter seruatus est. Itaq; non minus qui scribunt, q̄ qui talia perpetrant, immo magis etiam, odio digni sunt: quanto s. minor iniuria ac scelus est, quod solus facias, q̄ quod cū multis. Deinde cum eo, qui perpetrauit, moritur & malorum theorematū experientia: at eorū, qui scriptis prodidere, immortalis est malitia arma prauis hominibus suppeditans. Iam igitur nos dicamus de ijs rebus, quæ humano generi sunt vtiles, vtiq; quarum fecimus periculum. F

De hvmidis qvae svnt in animalibvs
Haema Sangvis

SAnguis. Intelligēdū videlicet est animalis secūdū naturā habētis: nā is re vera sanguis est. At melācholicus, aut picrocholus, aut pituitosus, aut serosus, aut putridus, sanguis est mistus, ex sanguine s. vero, & ichore, sanie've illi permista. Tum ipsius quoq; sanguinis naturalis in quoq; aīali alius liquidior, alius siccior: hic magis, ille minus calidus: nam frigidus sanguis nullus est.

Sanguis Suillus.

Sanguis Suillus humidus est, & minus calidus, humano maximè temperie similis: siquidē & carnes suum humanis sunt similes. Comperti enim sunt hospites & coqui complures, qui humanas carnes pro suillis venderent: tametsi, qui eas edissent, nullum omnino discrimē percipere potuerint. Quin & ipse narrantes audiui viros fide dignos sese in diuersorio publico ius esitasse delicatum cum carnibus suauissimis: cæterum, cùm iam penè saturi essent, inuenisse digiti partē anteriorem, quæ videlicet ad vnguem est: quo perculsi, ac metuentes eos, qui agebant in diuersorio, ne s. se quoque vorarent, ceu ei rei assueti, protinus quidem illinc exiere, ac vomitu redditis quæ ederant, ita iter denuò ingressi sunt. Sed & in ipso facinore homines mactantes deprehensos nō G
ita multo pòst referebant. Itaq; iure quispiā existimet suillum sanguinē humano esse simillimū: ex tali enim sanguine tum prima constat generatio, tum postea nutritio carnibus. Itaq; quisquis sanguinem humanum morbo alicui vtilem esse ait, in suillo primum id comprobet: ac si non eādem, saltem similem, actionem ostendat. Nam etsi aliquatenus inferior sit humano sanguine, saltem assimile quippiam efficiet: quo cognito, ab humano pleniorem fore vtilitatem sperabimus. Nam si ne paulum quidem promissis respondeat, nō erit cur in humano experiri oporteat: quippe similia efficere posse similia experti sumus. Nam columbæ sanguinem Pergameni nostri, atq; adeo per totam ferè Asiam qui capitis ossa confracta perforant, in crassum cerebri inuolucrum effundere assolent. Postea quidā cū haberet palūbum, nec esset ad manum columba, vsus est palumbi sanguine, & tn̄ seruatus est homo ille. Et alius turturē eūdē ad vsum applicās nihil hominē læsit. Siquidem similibus ad eosdem vti affectus, vbi quæ antea exptus sis non adsunt, vnum est ex confessis, & experientia comprobatis. Et humanæ vitæ pleraq; hunc in modum peraguntur.

A.l.2.t.2.c.601 fol.163.f

Hæma Peristeras Sanguis Columbæ.

Porrò qm̄ exempli vice mentionē feci sanguinis columbini, nihilo deterius fuerit iam ipsum sermoni proponere. Siquidem eo ad hyposphagmata in oculis consistētia quidam vtuntur, proti H
nus videlicet sumentes qui ex animante mactata effluit. Nam calidū in hyposphagmata affundūt venis ad alarum exortus incisis, quò videlicet ad multos vsus idem animal sufficiat. Alter, pullorū tenerorum extractis pennis (sunt autem hæ molles, & fistulas humore plenas obtinent) eum ipsum humorem exprimebat, oculis instillās. At alijs medicis cōtrouersia fuit, pulli'ne sanguinem an columbæ adultæ, meningi affundere oporteret: & an maris, an fœminæ. Ego verò sexcentos noui eorum, quibus Romę perforata fuere capitis ossa, nec quicq; ab vsu rosacei citra columbæ sanguinem, offensos. Verū id calidum sit æquè atq; columbæ sanguis, necesse est: ac fortassis ipsa tm̄ caliditatis in contactu moderatione est vtilis, haudquaq̄ eximia & incognita facultate. Adest illi quoq; bona facultatis temperatura. Sed quid hoc? Nam & hæc rosaceo inest, præterq̄ q leuiter adstringat. Itaq; melius inuenire nihil possis in capite perforato, q̄ vt rosaceo probo vtare. Indicaui autem suprà, quo pacto oporteat rosaceū, de quo queri nō liceat, præparare. Sed & collyria sunt plurima, quę medeantur hyposphagmatis, & maxime quod plurimam recipit myrrham, quale est quod à Damocrate compositum est, quod vocant Diasmyrnon. Secundo sunt quæ habent multum thuris. Post quæ sunt quę ex croco constant. Quin & fœnigræci succus sanguine columbino in hoc vtiq; præstat. Quid ergo moramur aut columbos, aut palumbos, aut turtures,

A.lib.2.t.2.c. 292.a

A.ibi.c.602. fol.163.g

cum

A cum omnium medicamentorum paratu facillimũ habeamus fœnumgræcum, tum memorata collyria in promptu seruemus? Ad eũdum modum nec noctuæ sanguine ad difficulter spirãtes egebimus: quanquam sunt qui non sanguinem bibendum exhibeant, sed ipsam iubeant coctam, edere ex simplici iure. Ac sanguinem quidẽ alij aquę, alij vino, instillantes exhibẽt. Et fuit etiam quidam qui immodicè hunc sanguinem apud mulierem assiduè difficulter spirantem extolleret, & cùm rogarem, qualem ab eo sciret curatam spirandi difficultatem, ne id quidem nouerat ꝙ plures essent. Et sanè in muliere quidem est vsus, verùm profuit nihil.

Hæma Nycteridos Sanguis Vespertilionis.

A.ibidem.f Sicut "nec Sanguis Vespertilionis: quem scribunt quidam, si virginum vberibus illinatur, plurimo ea tpe ab extuberatione tueri. Est autẽ & ipsum falsum, veluti & ꝙ enasci sub alis pilos prohibeat: Id quod rectè Xenocrates tanq̃ mendacium calũniatus est. Verùm ipse censet post illius vsum aut chalcanthon inspergendum, aut semen cicutæ. Ait q̃; vbi hoc factum erit, aut prorsum pilos non prodituros, aut certè lanuginosos: ceu leue atq; exile medicamentum adderet cicutæ semen, ac nõ per sese sufficiat strenuè refrigerare partes quibus fuerit impositum. Alij verò & puerorum pudendis sanguinẽ vespertilionis illinunt, credentes ita diutissimè eas partes à pube serua B ri posse immunes. Atqui non oportebat putare diutissimè, verùm perpetuò fore tales: velut existimant & alas. Ergo ex refrigeratione partis vehemẽti eiusmodi quippiam posse contingere nõ est à ratione alienum. Non tñ adeo frigidę facultatis est vespertilionis sanguis: nam in totum nullus sanguis frigidus est. Sunt enim non pauci qui pro alimẽto habent saguinem leporis, gallinarum, & caprarũ: verùm leporis & gallinarum complures etiam eorũ qui vrbes incolunt: at agrestes ventres suos caprarum sanguine vnà cum adipe implent, vti Homerus ait solitos sponsos Penelopes. Sed nunc nõ est nobis sermo de ijs, quæ ciborũ loco sumuntur, sed quę adhibẽtur vt medicamenta. Sed quędã sunt, vti suprà posui, alimenta simul & medicamenta: quorum hic faciendamẽtio est quatenus medicamenta, non quatenus alimenta. Etenim qui aqua inter cutem laborantibus Sanguinem Caprarum cũ melle exhibuerunt, eũ vt medicamen, non vt alimentũ, obtulere: tum qui ad dysenteriam tosto eo, & ad ventris fluxum, sunt vsi. Videtur q̃; mihi quispiam crassam eius essentiã & terreã cũ caliditate exiccatoriam esse suspicatus, ad hũc vsum perductus. Porrò Galli Gallinæ q̃; sanguinem cum ab ipsis ad meningum hęmorrhagiam scriptum inuenissem, nec magnum quippiam effecturum speraui, nec ausus sum experiri. Simul enim metuebã, ne curiosus & stolidus viderer, si tantis tam q̃; probatis remedijs semel præteritis, confiderẽ sanguinem C gallinaceum illis plus posse præstare: Simul verò cùm eiusmodi sanguinis eruptio admodum sit periculosa, non est mihi visum fore honestum, si ad ea quæ inexplorata essent, trãsissem: siquidem periculosa est eiusmodi experientia, & quæ solis Regibus in homines noxios meritò vsurpatur.

Desperabam vero ẽt de sanguine Agnorũ, quẽ quidã comitiali morbo mederi potũ scripserunt: Itaq; nec hunc quidem etiã experimẽto iudicare sum ausus. Quòd si quis experiri volet, certò scio dãnabit qui talia scripserunt. Siquidem quæcunq; potu iuuant epilepticos, ea facultatis sunt incidẽtis: at sanguis agninus omnium minimè talis est. Porrò quod de Hœdorũ sanguine prodidit Xenocrates, cùm existimassem non esse impossibile, ratus ob aceti mistionem posse aliquid efficere, persuasi cuidam in agro degenti, ac rei rusticæ quidem studioso, cæterùm primis disciplinis erudito: retulit q̃; se eo in duobus sanguinem expuentibus vsum, non nullã vtilitatem expertum. Cęterùm illorum neuter, ex ijs, quę mihi narrabat, neq; ex arteria, neque ex larynge aut pulmone, expuisse visus est. Xenocrates igitur in primo libro de percipienda ab animantibus vtilitate, vbi « de hœdis differit, scribit in hæc verba. Ad hæmoptoicos hoc est sanguinem spuentes, admodum « vtile. Oportet autem {hœdorum sanguini} non dum concreto mensura semicotylę tantundem « admiscere aceti acris, id q̃; feruefactum trifariã partiri, & in singulos dies singulas partes exorben D das præbere. Itaq; liceat tibi fortè fortuna in agro deprehenso, vbi reliquorum fuerit inopia, hoc vti, cùm citra periculum id experiri possis. Vrsorum verò Sanguis si abscessibus calidus imponatur, fieri potest vt concoquat. Adijciam verò etiam Caprinum, Hircinũ, Taurinum. Licet q̃; tibi, si voles, præteritis decem millibus medicaminum paratu promptorum, quibus concoquũtur abscessus, vrsos, tauros, ac hircos mactare, quolibet scilicet vsu: nec enim quispiam semel imposito in partem affectã medicamento promissum eius exiget, nec etiam si refrixerit vt iam cogatur.

Sanguis Viridium Ranarum.

A.ibidem.f Porrò "cùm assereret quidã sanguinẽ Viridiũ Ranarũ, paruarum scilicet, quas quidã Brexãtes nuncupãt, si euulsis ex palpebris pilis inungeretur, vt in posterum ne recrescerẽt, prohibiturũ, falsum id cõperi facto periculo. Postea verò scriptum à quibusdã repperi illud ipsum, sicut ẽt Crotonum, quos potius veteres appellitant Cynoraistas. Verùm nec hic facto periculo promissa pstitit.

Sanguis Crocodili, & Reliquorum.

A.ibidem.h Cęterùm "an Crocodili Terrestris Sanguis visum acuat, ne id quidẽ experiri volui, cùm haberẽ probata aciei exacuẽdæ medicamina, {quæ Græci vocãt ὀξυδερκῆ.} Neq; an Admissariorũ Equorum sanguis crustam moliatur, & septicus sit: neq; an Murium Domesticorum sanguis verrucas, {quas vocãt ἀκροχορδόνας,} decidere faciat. Nam aliorũ fuit mihi magna semper copia & ad hoc

pathema, & quod ægrius illo medicabile est, nempe ad vocatam myrmeciam. Et cauebam ne præ E stigiaturæ opinionem meritò referrem, cum iam etiam improbi quidam medici ex diuinãdi quapiam arte, non ex speculatione medica, me in morbis solere prædicere calumniarentur.

Gala Lac.

Lac. Bifariam "hoc vtimur, partim vt cibo, partim vt medicamento. Sed quid valeat vt cibus, in curãdi Methodo alibi q; expositum est: At facultatem eius ceu medicamẽti, eam nunc explicabimus. Ac primum illud cõmonebo, quod paulo antè de sanguine, ꝙ non de morbido lacte, sed de naturali cuiusq; animãtis, ea quæ dicẽda sunt intelligere oporteat. Igitur lac sanissimum, velut etiam sanguis, purum syncerũ q; est, nec amaritudinis, nec acrimoniæ, aut aciditatis, aut salsedinis, aut fœtoris particeps: sed vt dixerit quispiam, bono odore præditum, aut odoris expers, aut certè exiguum odorem bonum referẽs. Clarum etiam est id esse debere gustu suaue, pauculam habens dulcedinem, sicut & sanguis integræ sanitatis, ex quo & lacti constat generatio. Tale lac ad acres & mordaces fluxiones est vtilissimum, non abluens tãtummodo eas à partibus afflictis (est enim id illi cum aqua commune) sed & corpora illinens, vt non in nuda cadat quod defluit. Nec in hoc duntaxat aquæ præstat, verum etiam quia colluit, vtpote extergentem in sese humiditatem continens, quã vocant Serum, id quod colluit, diluit q; corpora: reliquo autem quod crassum pingueq; F est circũlinitur, non aliter ꝙ pinguedo, adeps, atq; oui albumẽ, & ceratũ ex eloto oleo cera q; confectum: Nã & hæc ab acribus ichoribus seu saniebus natas mordicationes mitigãt, eo ꝙ corporibus circũliniantur, ipsa naturę minimè mordacis. Porrò cùm lac oĩum facillimè alteretur, pręsertim si ambiens fuerit calidũ, multũ à dicta facultate amittit, nisi protinus quis ab vberibus effuso calido etiãnum vtat. Maximè igitur Mulieris bene habitę, & bonam victus ratiõẽ seruãtis lacte vtendũ, nam id humano corpori est familiarissimũ: deinde aliorum animalium, quæ quidem ab humana natura non longissimè absunt: id quod scies ex carnium odore, nam fastidiosus est & iniucundus eorum quæ multùm diuersam habent temperiem, ceu canis, lupi, leonis, pardalis, vulpis, hyenæ, vrsi, & similium: non iniucundus autem est eorum quæ nõ porrò absunt, vt suis, capræ, equę, bouis, ouis, asini. Quocirca ẽt cuncti homines docti experientia Caprino, Ouillo, Bubulo, Asinino q; vtuntur lacte et caseos ex eis conficiunt, excepto asinino. Nam id planè tenue est, & plenum humoris serosi, velut bubulum crassum: cæterum consistentia medium caprinum est: at sus crudũ aqueũ q; lac obtinet. Porrò Lac omne ex tribus constat essentijs, caseosa, serosa, pingui: Hanc plurimam habere conspicitur bubulum, ex quo conficitur et id, quod Butyrũ nominant, cõcoquentis & laxantis facultatis: Quamobrem maximè illo vtuntur ad parotidas & bubones. G

Serum Lactis.

At "Serum, vt dictum est, extergendi potentiam possidet: adhibetur q; subducendi vẽtris gratia, ac per clysteres inijcitur, extergẽs & abluens sine mordacitate intestinorũ acrimoniã. Præterea si quis vlcera, quæ sanie infestantur acri, vice aquæ sero colluat, optimè sanè fecerit. Preterea quęcũq; medicamẽta digerere solent ecchymomata & atra, ea pręstat serò ꝙ aqua diluere. Sic ẽt eo vtimur ad sugillata & hyposphagmata, peculiaribus ad hæc medicamentis cõmiscentes. At Caseosum illud & crassum ipsius lactis magis illitũ adhęret, & eo nomine acrimoniã retundit {magis.} Porrò vbi aliã quãpiam deficcantem facultatem habuerit adiunctam, optimũ est remediũ dysenteriæ, & oĩum ventris acrium fluxionum. Eam accipit à lapidibus, qui prædecocto ipsi inijciuntur igniti. Porrò eos esse oportet quos vocant χάχληκας. Et lac eousq; decoqui debet, dum pleraq; serosi in eo humoris absumpta pars fuerit. At nos iniectis ferreis in ipsum cylindris candentibus, eãdem, aut etiam meliorem facultatem efficimus: nam ferrum adstringẽtis quoq; (vt est dictum) facultatis est particeps. Ac proinde cylindros ego cõplures effeci huius gratia, ad fines verũ propendentes, quo videlicet quis manubrio ignitum ferrum facile igni eximat: & sicut cauteriorum, ita horum manubria pannis inuoluo. Porrò Lac totum ad acres oculorũ fluxiones tũ per se, tum H cum mollium collyriorũ quopiã, est vtile: præterea ad hypopia, & hyposphagmata. Quin etiam palpebris extrinsecus, vbi qui ophthalmia laborant, somno sese dabunt, impositum simul cum rosaceo & ouo, phlegmonas eorũ concoquet: Sed hoc esto lac mulieris recens ex mãmillis expressum. Infundimus ipsum & vtero vlcerato tum per sese, tum ijs medicamẽtis commiscẽtes, quibus misceri potest, vtiq; citra morsum curantibus: & vbi in sede vlcera mitigamus præ saniei acrimonia dolentia, aut phlegmonas, aut stolidas perpetientia. Sic & ad vlcera pudendorum vtimur, & ad oĩa, quę leniri postulant siue ob phlegmonen, siue ob morsum, siue ob malignitatem. Ea propter & cancrosis applicatur vlceribus, medicamentis anodynis commistum, qualia sunt quæ constant ex pompholyge. Et quid attinet cõmemorare, ꝙ ore contẽtum & collutũ gargarizatum q; vel maximè phlegmonas eius mitigat? Sed & tonsillas, & columellam, & antiadas phlegmone affectas, admodum mitigat, & proinde ẽt synanchen siue anginam. Atq; vt semel dicam, medicamentum est leniẽs {Greci vocãt παρηγορικόν,} totã quidem substãtiam habens mordacitatis expertem, sed multo magis vbi concoctione moderata potissima pars serosi humoris absumpta est. Sic mihi videtur etiã medici ad venena quæ erosione interimunt, lac dari suadere, velut sunt lepus marinus, & cantharis. Sed & sunt qui exhibent ijs, qui aconitum & thapsiam sumpserit. Sed hęc ex rõne

A.l.2.t.2.c.43 fol.142.d.c

A.ibidem.

Lac totũ

A.l.2.t.2.c.144 fol.116.b A ex ratione fecerũt. Alia verò palàm mẽtiti ſunt, vt de Lacte "canino, ꝙ in palpebris pilos renaſci prohibeat, ſi prioribus euulſis ei loco foret illitum, vnde pilorum radices extractæ eſſent. Ad eundem modum qui ſcripſerunt, ꝙ celerem pilorum in pudendis exortum reprimat, ſi quidem foret ante pubertatem illitum: qui ꝗ ꝙ fœtus emortuos eijceret potum, verum non protulere. Sed & alia quædam præſtigiaturis contaminata, tum de horum, tum de aliorum quorundam animalium lacte conſcribunt, quę me ab initio dicturum negaui, etiamſi experientia didiciſſem vera dixiſſe.

Caſeus.

A.l.2.t.2.c.123.fol.113.a Caſeus. Sermoni "qui habet de Lacte, annectẽdũ eſt de Caſeo, propterea ꝙ ſit lac coagulatum. Nõ tamẽ vniuerſa lactis eſſentia in caſeos cogitur, ſed quod craſſum eſt duntaxat, ſcilicet tenui ſeroſo ſecreto ac ſeparato. Porrò dictũ eſt habere lac in ſe naturam quandã pinguem & veluti oleoſam, eam ꝗ plurimam eſſe poſui in bubulo: ac vbi à reliquo lacte ſeiunctum fuerit, ſolum'que per ſe conſtiterit id pingue, Butyrum appellari: at, vbi cum toto lacte coagulatũ fuerit, ſeroſo duntaxat humore per coagulationem ſeparato, pinguem caſeum effici. Fiunt'que hoc pacto caſei bubuli quidam adeo pingues, vt ex ijs effluat quiddam ad ſpeciem olei. Porrò tum hi tum reliqui oẽs, temporis ſpatio acriores tibi apparebunt, ſiue guſtes, ſiue olfacias. Itaꝗ cum mihi olim caſeus allaB tus eſſet bubulus, quem ex odore acrem eſſe conijciebam, abieci: & iam à famulis abſumptum putabam: cæterum illi talia ſeruare ſoliti, longo poſt tempore ex promptuario proferẽtes, quid'nam de illo fieri iuberem, rogant. Cum igitur edendo non eſſet propter acrimoniam, ludicrum nobis problema extitit, proponentibus, cui rei quis illum vtiliter poſſet accõmodare. Interea cum ad me Arthriticus quiſpiam in curru cõuectus eſſet, tophos {quos Greci πώρους nuncupãt,} in articulis habẽs, ſubijt mihi crure ſuillo ſalſo quod erat intus, decocto, caſeũ eo decocto macerare, ac probè in mortario ſubigẽdo vnitũ tophis imponere. Et ſanè arthriticus ab hoc medicamine magnificè adiutus eſt: nã rupta ſponte ſua cute, abſꝗ inciſione videlicet, effluxere quotidie citra dolorẽ tophorum particulę. Vbi aũt totus, qui apud me erat, caſeus fuiſſet abſumptus, talẽ ſibi alium comparans arthriticus in poſterum ſeruauit: & poſtea rurſum vſus eſt inueterato, atꝗ vbi tunc quoꝗ idẽ percepit cõmodũ, ſæpius deinceps vti perſeuerabat: & quoſdam amicorũ ſimiliter affectorũ docuit. Atꝗ id quidẽ nos excogitauimus: cæterũ cõmprobauit atꝗ confirmauit experiẽtia. Porrò recentem, qui inueterato contrarij eſt temperamenti, quãdoꝗ homini in agro degenti, moderatæ magnitudinis vulnus habẽti impoſui, antea videlicet ad lęuorẽ tritũ. Extrinſecus autem illi imponebã folia lapathi. Poſſint verò etiã, ſi hæc nõ adſint, folia ſuperponi vitis, aut platani, aut betę, aut C lactucæ. At ipſe quidẽ caſeus vulnus glutinauit, †erat ꝗ etiãnum mollis. Alius verò, qui vocatur & in patria mea Pergamo, & per ſuperiacentẽ Aſiã Oxygalactinus, magnũ ruſtici vulnus conglutinauit impoſitus. Nam recens coagulatus ac mollis repercutiendi vim obtinet, nimirum leuiter refrigerans. At oxygalactinus præter hæc digerendi inſuper leuem quandam vim poſſidet.

†Cod.græ. hẽt ἁπλῶς τις ὤν i. ſimplex ſ. exiſtens. & ita vetus trala. Interpres vr̃ legiſſe ἁπαλὸς, idest tener.

Butyrum.

A.l.2.t.2.c.110 fol.110.b. Et 111.d Butyrus, "aut Butyrum, vtcũꝗ nominare voles, ſiue maſculino, ſiue neutro genere, fit quidẽ, vt ſuprà dictum eſt, ex eo quod in lacte pinguiſſimum eſt. Miror autem, quo pacto Dioſcorides ex ouillo & caprino confici referat: Ego nanꝗ ex bubulo hoc medicamentum fieri noui, ac proinde nuncupatum eſſe butyrũ exiſtimo. Facultatis eſt concoquẽtis, paulum habens etiam digerẽdi potentiæ, in medijs nimirum corporibus ſecundum duritiem ac mollitiem. Nam id ſemper memoria tenere oportet, quicquid ſimpliciter ac ſine addito aut limitatione aliqua profertur, de medijs tẽperatura corporibus intelligi. Nã corporum planè durorum tumores præter naturam hoc nequit medicamẽ digerere: at quæ in mollibus ſunt phlegmonę, eas & cõcoquit & digerit perfacile: Nã parotidas, & bubonas, & oris phlegmonas, alias ꝗ partes cõplures, prorſum illo ſolo curauimus, nimirum puerilibus corporibus ac muliebribus perpetientibus. Sed et gingiuis pueroD rum dentientium aſſiduẽ illitum, nihilo imbecillius melle gingiuas extenuat, per quas exitus eſt dẽtibus. Et alios omnes in ore affectus phlegmonoſos, poſtea ꝗ̃ fluxio reſtiterit, digerit pariter & concoquit. Proinde cataplaſmatis inditur quæ extrinſecus imponuntur parotidibus, hypochondrijs, & bubonibus. Sed & in ventrẽ deuoratum, & ex eo diſtributum, magnificè confert expuitionibus ex pulmone, id ꝗ in pleuriticis & peripneumonicis affectibus, cum hoc ꝙ eos etiam concoquat. Atꝗ ſi ſolũ lingatur, magis quidem cõcoquit, verùm minus educit: ſin cũ melle & amygdalis amaris, plus educit, ſed minus concoquit.

Pytia Coagulum.

A.ibid.c.115.f Coagulum "omnẽ acris ac digerẽtis potentię eſt, ac nimirũ etiam exiccatorię: nam neceſſariò id ſuperiora comitatur. Ac Leporis quidem Coagulum comitialem morbũ, ſi cũ aceto ebibatur, præterea profluuium muliebre, ſanare proditum eſt: Sed & lac in ventre coagulatum diſſoluere: quod certè & nos experti ſumus, nõ ſolum in leporino, ſed etiam in aliorum animalium omnium coagulo: attamen leporinum omnium eſt præſtantiſſimum. Sed & ſanguinem in ventre concretum ſimili modo epotum diſſoluit, ac efficacius quidem cæteris, verum non ſolum, quod quibuſdam ſcriptum legitur, ſed & hoc commune eſt omni coagulo. Quidam autem ſanguinis ex thorace reiectiones leporinum coagulũ epotũ ſupprimere prodiderunt: cæterum nec aliũ quenquã eo

vsum noui, nec ipse sum ausus acri uti remedio ad affectum adstrictionem poscētem. Porrò Coagulum Equinum ad dysentericos & cœliacos peculiariter accommodari scripserunt non nulli. E

Coagulum Phocæ.

At Phocæ Coagulum eximiè aptum esse quidam prædicant, tanquam vires obtineat castorij. Verum quæcunque proditum est quodq; coagulum secundum essentiæ suæ præstare proprietatem, non est nunc tempus exponere.

Chole Fel.

Hic "succus omnium, quæ in quoq; sunt animalium, calidissimus esse demōstratus est. Itaque sicuti sanguinem & carnes dissimiliter temperata obtinēt animalia, eadem ratione & fel. Quocirca calidissimorum fel, aliorum quoque animalium fel excellere necesse est: & quæ illis minus sunt calida, proportione & hunc humorem illis inesse calidum, quanto scilicet & in alijs sunt inferiora. Didicisti enim quatuor esse vniuersos in vnoquoq; animali sanguineo humores, sanguinem pituitam, & bilem tum flauam, tum atram. Didicisti porrò ex more non tātum medicis, sed & Latinis omnibus bilem flauam absolute efferri bilem, tanquam subaudituris, qui audiunt, coloris cognominationem: Atram verò nō simpliciter nuncupari bilem, sed cum addito, nempe hoc toto, atram bilem. Sed & ꝙ flauam bilem non nunꝗ pallidā cognominant, nosti: & ꝙ in vesica iecoris interdum pallidam, interdum flauam, in confectionibus animalium, ipsam conspicimus. Audisti porrò flauam tanto esse pallida calidiorem, quanto & crassiorem: nam seroso recremento flauæ bili commisto pallidam constitui contingit: sicut & flauam plusculum excalfactam consistentia reddi crassam, colore autem flauam. Quin & in animalibus apparet flaua quidem ijs quæ magis sunt calida: quæ vero minus, pallida. Et vbi calida animalia aut fame aut siti torquentur, ad atrum colorem vergit, interim illum habens æruginosum, interim cœruleum, interim isatidis qui quidē magis est colore brassicæ fuscus. Itaq; & tu bilis colori diligenter intendito, cum medicamentum præparabis cui admiscenda est bilis. Miscent autem cycliscis vocatis & trochiscis, qualis est Andronis, & Polyidæ, & Pasionis, et Bitinus, qui tauri recipiunt bilem: nam vbi ea medicamenta præparant quæ sunt vtilia ad oculos, hyænæ, galli, perdicis, & aliorum quorundam animalium, bilem adhibēt. Porrò Taurorum Bilis calidior est & siccior ꝙ Boum castratorum: nam castratum animal semper simile redditur fœminæ, & ijs quæ sunt ætatis minoris. Itaque sicut hęc humore superant adulta & perfecta, vincuntur q; ab ijsdem caliditate: ad eundem modum bos castratus à tauris. Et quorundam ego taurorum bilem vidi cœruleam, flaua nimirum superassata: quam sanè in præparandum inijci medicamentum vetui, sumpto illius loco alterius tauri bile mediocriter flaua. Nam ille vinculis violenter tractus, supra modum fuerat defatigatus: itaque eo labore cum excanduisset, clarum est temperaturam eius fuisse calidiorem: probabile'que est sic violenter pertractum tum sitijsse, tum etiam esuriuisse. Atque, vt summatim dicam, velut vrina à modica potione modice pallere, & sitim famem'que & multum laborem perpessis flaua esse conspicitur: impletis verò atque inebriatis albida: ita & bilis colores variat, ad flauius quidem per exercitia, inediam, & sitim: ad candidius verò in contrarijs. Scito ergo si præparando medicamini bilem impense flauam inijcias, calidius te id effecturum: si pallidam, mediocriter calidum: sin exolutam & aqueam, tanto imbecillius temperie conuenienti, quanto & bilis ad candidius fuerit versa. Sic qui occlusas hæmorrhoidas taurino felle aperiunt, ijs interdum imbecillū, interdum verò supra quàm conueniebat, acre apparuit. Quanquam non nulla quoq; diuersitas existit pro corpore cui adhibetur, prout s. promptiore sensu aut hebetiore fuerit: tum perfacile patiens, aut difficulter. Verum in ipsa bile non parua visitur, vt dixi, varietas: nam idem homo à pallida minus, à flaua bile plus, mordicatur. Liquet itaque vel ex eo ꝙ hæmorrhoidas aperit, ꝗ sit hic humor acris: sed & illis ipsis qui vtuntur, mordicare percipitur. Ac proinde cauemus, ne ad alium morbum aut symptoma bilem flauam vsurpemus solam ac per se: nam propositi cyclisci pauculum bilis accipiunt. Ac quæ ad oculorum acutiem componuntur medicamenta, partim hyænæ, partim perdicis, partim galli, partim alterius cuiuspiam bilem accipientia, admistum habent tum mel, tum fœniculi succum, tum opobalsamum. Porrò animalium quorundam singulariter bilis à medicis extollitur, tanꝗ aciem exacuat oculorum, & suffusionum initia digerat, velut piscis quem vocant Callyonymon, hyænæ, & scorpij marini, tum galli, & perdicis. At Suilla adeo omnium imbecillima est, vt ne vlceribus quidem toleratu sit grauis: & apparet omnium bilium maximè aquea, exceptis syluestribus suibus, & ijs qui deguntin montibus: nam vt horum caro & calidior & siccior est, ita & bilis. Porrò domesticorum suum bile vtuntur quidam ad vlcera aurium, medicamento vtique non reprobo: & tu quoq; vbi cōpositorum nihil adfuerit, vtitor: sunt enim innumera. Sed & pro affectus magnitudine alia etiam atq; alia alterius animalis bilis potest congruere. Nam vbi vlcus diuturnum fuerit, multam q; saniem pus q; contineat, etiam sicciorem bilem perferet, puta ouium, quæ paulo est acrior suilla: hac etiam magis caprarum: cui adsimilis quodammodo est vrsorum, & boum. At taurorum his valentior est, inferior tamen bile hyęnarum: & hæc quoque inferior bile callionymi, & scorpij marini, & marinæ testudinis. Porrò Hirci agrestis bilem scripsere quidam prodesse lusciosis siue nyctalope vexatis. Cæterum Volatilium animalium biles omnes tum acriores

A. lib. 2. t. 2. ca. 250. fol. 127.

F

G

H

*Capræ.

fame siti.

Max

piscium fel Callionymi

A acriores sunt, tum sicciores quam quadrupedum: & inter ipsas quoque volucres Gallinarum & Perdicum biles ad medicinę vsum probatiores habentur. Miluorum verò & Aquilarũ impēdio acres sunt, sed & erodunt: quamobrem colore visuntur ærugineo, ac non nunquam atro. His itaque earum cognitis differentijs: atque affectibus, qui plus, qui que minus, desiccari postulant, cognitis: si vnam modo quampiam opere fueris expertus, inde ad alias transire poteris per methodum, vt semper, quę affectui commoda sit, adhibeatur. Nam cũ velut in coniectura sita sit cuiusque facultatis vehemẽtia, à definito quopiam principio ad materiam inexploratam transire oportet, ac à prius explorato excessus qui in illis consistunt discere. Sed & notas quasdam luculentas ego exposui tum à bilis colore, tum ab animalium temperie. *Accipitrum.

Hidros Sudor.

Sudor. Vnus & hic est humorum in animãtis corpore prouenientium, & eãdem habens materiam quam vrina, & eundem generationis modum. Siquidem vtrique ex bibito humore constat generatio, excalfacto simul in corpore, & biliosæ non nihil substantiæ adepto: verum sudor plus est elaboratus, vtpote qui ad cutem vsque permeatis omnibus, quæ intersunt, partibus peruenit.

Attamen sudores inter sese & vrinas differre necesse est, tum pro animalium temperaturis, quæ B & natura & per ætates non parum à sese inuicem sunt diuersæ, & pro præcedente victus ratione. Clarum autem est, etiam si aliquando in sermone omissum fuerit, pro tempore anni, & præsenti constitutione, prętera pro regionibus, diuersitatem effici in animantium corporibus non paruã. Nam compendij gratia vno capite complecti eiusmodi omnia soleo, nempe pro cingentis nos aeris temperie ea mutari dicens: etenim diuersitatem regionum, quæ est in caliditate & frigiditate, hic comprehendit, vt tempus anni, & præsentem pręteritam que cõstitutionem. Cùm ergo sermo fuerit de vrinis, aut sudoribus, aut bilibus, aut sanguine, aut pinguedine, aut adipe, aut quopiam in corpore nato, diuidentibus videlicet nobis eas, quæ in animalibus visuntur, differentias, de sanis corporibus sermo intelligendus est, mediam proprię ipsorum temperaturæ constitutionẽ habentibus. Sic ergo quod & sudor salsæ & salsuginosæ vocatæ qualitatis est particeps, gustus testimonio probatur: nam sæpenumero nolentibus in os defluens dictam qualitatem indicat. Sæpe verò etiam non obscuram præfert amaritudinem. Attamẽ & color eius naturam designat: nam sicut vrina naturalis modicè est pallida, sic & sudor. Verũ id facile cognosces in ijs qui lauantur, cũ absque oleo strigili radunt: nam sudor in cauo strigilis colligitur, colorẽ quem dixi simul & gustum præferens, ac euidenter salsedinem habens, sed obscurè amaritudinem. Verum de vrina plus etiam quam C conueniat medici scripserunt, propterea nimirum quod largè ea in oĩbus hominibus tum priuatim, tum publice, quotidie colligatur. At de sudoribus aut nihil, aut quæ curiosa sint potius, & præstigiaturæ obnoxia: & insuper scripserunt alij superuacanea, quę per aliam fieri possent materiã medicam. Porrò sudor etiam in palestris exercentium miscetur sordibus, hoc est pato, quem quidam curiose Atticam sectantes linguam, Conisalon vocant: confert que non nihil tenuibus sordibus vt tumores præter naturam per halitum digerãt. Nam illæ plus repercutiunt, minus autem digerunt: at post adiunctum exercentium sudorem acquirunt multum facultatis digerentis. Ergo in phlegmonas vberum solæ hæ sordes impositæ efficaciori sunt remedio. Sin sicciores videbuntur, cyprinum superungito: & si valde etiam siccæ, cyprino item subigito. Præstat autem nõ siccas, sed molles accipere. Porrò si non adsit cyprinum, rosaceum bonum miscuisse sufficit. Hoc medicamentũ admodum est vtile ijs quibus à partu restinguere lac consilium est, eo nomine quod in mãmis coaguletur in morem casei. Hinc orso, ad alios affectus similes vti licebit. Atque ego sanè ad bubonem eo vsus, celeriter disparuisse tumorem conspexi.

Vrina.

Dictum quidẽ est de tota eius natura in sermone de sudore: Dicetur que & nunc, quod quanta est in D animalibus bilis diuersitas, tanta item sit in vrinis. Atque omnes quidem facultate sunt calidæ, sed plus tamen animalium calidiorum: minus autem frigidiorum.

Vrina Humana.

At Vrina Hominis omnium propè aliarum vrinarum est imbecillima, exceptis porcis domesticis, quibus execti sunt testes. Nam illorum similis est totius corporis temperatura, temperiei hominum, & vrina similiter debilis. Verũ montanorum Aprorum valida est, vt etiam ex odore apparet, qui vtique acerrimus est. Sed & in alijs animalibus ex odore vim eius conijcere liceat: nã vrinas illas degustare planè est abominandum, cùm ne pueri quidem vrinã vir quidam honestus vita pariter ac moribus ebibere sustinuerit, cum pestiferè ægrotaret in Syria: vbi, cum multi vrinam puerorum simul & virorum hausissent, sese hinc seruatos credebãt. Cęterũ vrina Hominum, vt si quid aliud, extergẽdi vim obtinet: quod cùm alij multi satis indicant, tum maxime fullones, qui sordida vestium ea expurgãt atque extergunt. Hanc eius vim cum & medici conspexissent, psoras & lepras ea detergunt: perfundũt que vlcera tum multa humiditate, tum sordibus & impuritate scatentia, ac multo magis vbi putridum quiddam obtinent. Sed & pudendis, vbi sic afficiuntur, vrinam infundunt, & auribus pure fluentibus. Quin & achoras, & furfures ea curant, capiti identidem perfundentes. At nos hæc facere odimus potius, cum ad manum sint quæ illis conducant

alia medicamina: At vlcera digitorum, pedis maximè, quę ex illisione atq; offensione essent infli- E
cta, sæpenumero, vbi nimirum phlegmone carerēt, & ipse curaui, e a q; in seruis & hominibus ru sticis, quos iter ingredi absq; medicis erat necesse: Siquidem linamento {μῶτον Græci vocāt,} vlceri imposito, ac insuper linteo circūuoluto ac ligato, quoties meiendi incesseret cupiditas, in digitum ferri vrinā præcepi, nec antè soluere q̄ bene esset curatus. Nam & si quē alium ruri sine medico agentem, vrinam vlceribus perfundentem audissem, non vetui, vbi scilicet in partibus thorace inferioribus vsque ad imos pedes vlcus constitisset: siquidem vlcera aut capitis, aut faciei, vrina perfundi sinere auersabar. Attamen Medicamētum quod ex Vrina pueri cōficitur, quod quidā vocant Chrysocollan, quia eo ad auri glutinationem vtuntur, ad vlcera difficilia sanatu optimum esse assero. Fit autem id fiura gphiali, confecto mortario ex ęre rubro, habente pistillū eiusdem materiæ; in quod meiente puero pistillum circūages identidem, vt non tantùm à mortario quid deradat, sed etiam à sese non nihil deterat: id quod pluribus deinceps diebus peragitur, donec vrina crassitudinem assequatur mellis. Faciendum verò id in Sole: nam facilius in aere eiusmodi ab ære quid deteritur: aut si Sol absit, calidas esse ædes saltem conuenit. Hoc medicamento misto ijs, quę curandis vlceribus rebellibus sunt idonea, vtimur, vt dixi, ceu optimo: nihil enim habet abominandum, perinde vt vrina capiti alteri've parti infusa. Nam quid commemorem Vrinę potum? F
Scripsere tamen medicorum quidam de subsidente in vrina crasso illo videlicet & albo, dicentes id mederi erysipelatis. Sanè ea erysipelata, quæ ignea etiānum sunt, & re vera erysipelata, calidorū & acrium medicamentorum omnino nullum iuuare potest: quę verò per refrigerantia refrixere, tum hoc, tum alia multa medicamina digerētia, adiuuare valent. Atq; hoc quidem vti licebit, vbi non in facie, aut propè, erysipelas constiterit, verū in artuū quopiā, aut dorso, aut vētre. At Vrinā pueri orthopnęæ gratia ebibere necessariū nō est, cū sint & alia medicamina quę huic medeantur affectui. Quin cū bibisset quidā, affectu liberatus nō est: vt non eximiū quid præter alia possideat.

Sielon Saliua.

Sielon, "siue Sialon, siue Ptyelon appellare libet, nihil interest. Verùm id sciēdum est, vim eius esse differentem tum in animalium speciebus, tum in eorum vnoquoq; sano & ægroto, ieiuno & sitibundo, aut cibo potu q; sumpto. Etenim vt vrina & bilis, sic etiam saliua sumpto quidem cibo imbecilla est: valida & acris eorum qui ingenti aut inedia: aut siti premuntur: in medio vtriusque est eorum qui probè concoxere quidem, non dum tamen cibū potum've hausere. Hac ergo saliua nutrices pueris lichenas curant, paruum videlicet digitum rigātes, ac deinde cutem affectā confricātes: id q; faciunt subinde, tanto scilicet interuallo, dum saliuę vires in lichene perdurēt, ac non dum sint extinctæ. Sed & triticum mandentes rustici non pauci furunculis imponunt, nam celeriter eos & digerit, & concoquit: cùm si macerarent aqua, nō æquè prodesset. Ex quo liquet saliuam iuuādi robur adferre. Atq; corporibus mollibus, aut puerorum, panem non triticum imponunt ore commāsum. Porrò omnia sic commansa digerunt & sugillata, cętera q; ecchymomata, maximè vbi panis simul cum pauco radiculæ fuerit commansus. Porrò tota substantia vel maximè aduersa est Saliua bestijs hominem interficientibus, ceu alicubi etiam Nicander poeta refert. Pollicitus autem mihi quidam incantationem sese ostensurum, quæ scorpios interficeret, vbi illā semel dixisset, in scorpium expuit: inde rursum eam obmurmurans, iterum scorpium conspuit: ac vbi tertiò dixisset, atq; expuisset, mortuus est scorpius. At postea ego absq; incantatione à sola saliua occisum vidi scorpium, id q; celeriter à saliua esurientium, aut sitientium: tardè autem ab illis qui cibo potu q; fuerant impleti: in alijs autem, proportione. A.ibid.599. E 613. G

De Iis Quæ in Corpore proueniunt.

Nascuntur "in corpore cùm alia pręter naturam, quorum non est satis honestum meminisse: tū etiam Lapis in vesica: de quo scripsere quidā q lapides vesicæ cōminuat. Atque hoc quidem falsum est experientia iudicatum: cæterùm an renum lapides frangat, omnino experti non sumus, H cùm suppeterent alia ad hoc symptoma probata medicamina. De Pure autem & id genus dicere supersedeo, id illis concedens qui his in rebus mirifici sunt, scilicet quibusdam cum pręstigijs. Cęterùm Stercus, vnum est inter ea, quę in corpore proueniunt secundum naturam affecto animali, veluti & aurium sordes. De vtroq; itaq; deinceps differam. A.l.2.t.2.c.595. fol.139.d

Copros Stercus.

Copros, "siue Copron, siue Apopatema appellari velis, perinde est. Scito autē hanc substantiā vim habere vel maximè digerentem. Verùm stercus Humanum ob fœtorem abominādum est: At Bubulum, caprinum, crocodilorum terrestriū, & canum vbi ossibus duntaxat vescuntur, neq; grauiter olet, & multa experiētia non tantùm nobis, sed & alijs medicis me natu maioribus, comprobatum est. Siquidem Asclepiades, cui cognomentum erat Pharmaceon, & alia omnia medicamenta collegit, vt multos impleret libros: & stercore ad multos sæpe affectus vtitur, nō modò medicamentis quæ foris imponuntur commiscens, sed ijs quoq; quæ intrò in os sumuntur. A.ibi.c.606.

Stercus Caninum.

Sanè "ego memini me admirandam tum Humani tum Canini stercoris expertum facultatem. A.ibidem.
Sed prius differam de Canino, quo vti assiduè consueuit præceptorum nostrorū quidā, sola ossa

cani

A cani edẽda exhibens duobus continuo diebus, ex quibus durũ, candidum, ac minimè fœtens stercus proueniebat. Hoc igitur acceptũ desiccabat, vt cũ postea vsus esset, facilè ad læuorem posset redigi. Vtebatur eo ad anginam, & dysenteriam, & summè inueterata vlcera: Ad anginam quidẽ, ijs admiscens quę alioqui huic affectui congruebãt: Ad dysenteriam, lacti illi immiscens, cui decocto calculos vocatos κάχληκας, ignitos injici antè posuimus: aut, vt ego postea ob parabilitatẽ ad ferrum confugi, id candens lacti probè decocto injiciens. Vocant aũt medici non nulli lac eiusmodi, nescio quo pacto, Schistum: verum oportebat non hoc sic appellare, sed in quo segregamus ac scindimus {quod σχίζειν græce dicitur} serum à caseo. Cæterùm medicus ille stercus Caninũ aridum tritũ lacti, in quo extincti erant calculi marini, clam injiciebat, & id solũ generosissimos quosq; discipulos docebat. In his ergo duobus multum expertus sum stercus Caninum ceu medicamẽtum mirabile, sicut & in vlceribus extreme malignis. Miscui ergo & ad illa paulum quiddam stercoris canini medicamẽtis probatis, & manifesto se ipso valentius redditum est medicamen. Et si quando digerere aut desiccare quid opus esset, illis etiam medicamentis admiscui.

Stercus Humanum.

Cæterum Humani Stercoris hoc habeo experimẽtum. Assidue quidã à phlegmonis ad gutB tur existentibus vexabať, adeo vehementer, vt suffocationis subiret periculũ: & sanè ob hoc periculum sanguinem mittere cogebatur. In hunc cũ forte quis incidisset, pollicitus est se præbiturum medicamẽti experimentũ: & se vocari, si quando rursus aliqua in parte gutturis emicuisset phlegmone, ante sanguinis missionẽ præcepit. Itaq; vocatus, medicamẽto illito statim hominẽ curauit. Vt aũt iterum profecit, non in ipso tm̃, sed & in alijs qui similiter erant affecti, rogabat is, qui assiduo suffocari periclitabatur, data mercede, vt sese medicamentum illud doceret: erat enim ille & locuples, & in pecunię sumptu liberalis. Porrò vbi conuentũ esset de pretio is, qui vendebat, Hoc medicamentũ, inquit, per antipatheian quandã vtilitatẽ obtinet: esse aũt eam antipatheian, vt qui curatur, nesciat, vnde cõficiatur. Iussit itaq; alium daret, qui pro ipso disceret, qui sibi fidelissimus esse videretur, qui q; iureiurando reciperet sese nulli eius facturũ copiam, priusquã ipse qui dedisset, foret defunctus. Itaq; à morte eius qui indicarat, non tm̃ ille suum hoiem, sed & alios sanabat: et mihi ne petenti quidẽ medicamenti exẽplum volens ac lubens obtulit. Erat aũt Stercus Pueri siccum cũ melle attico ad læuorẽ tritũ. Victitabat autẽ puer, cuius stercus accepturus erat, vti ipse qui medicamẽtum dederat, ostendit, lupinis, illis videlicet qui ex more edi solent, cum pane bene cocto in clibano, modicum salem & fermentum habente. Præbebat autem bibendum vinum veC tus: atq; hæc omnia mediocri in quantitate, vt perfectè ea puer posset concoquere. Itaq; cum primo die eo victu esset vsus, postero tamen die nõ dum stercus capiebat, sed in eo quoq; die rursum eodem alebat victu, ac tertio demum sumebat: ac postea arefacto vtebatur similiter, vt stercore canino, vt ante dictum est. Dicebat autem illum, qui docuerat, fugitantem alios cibos ob fœtorem, prætulisse lupinos: sese verò, experimenti gratia, carnes gallinaceas aut perdicũ ex aqua aut tenui iure bene coctas persæpe exhibuisse, & medicamentum nihilo minus operatum. Atq; ego sanè hæc tibi de canino humano'que stercore narrare possum.

Stercus Lupinum.

At Lupinum Stercus quidam colicis potandum dabat, non tantũ in ipsis paroxysmis, sed etiã in interuallis, si quidem phlegmone vacarent. Quorum ego quosdam vidi nõ amplius inuadi: & qui erant inuasi, nõ amplius id grauiter passos, sed nec post paucum temporis. Accipiebat autem ille albidius potius stercus, quale vbi ossa ederint solent excernere. Verum illud etiam in eo mirabar, q vel suspensum euidenter aliquoties iuuisset. Itaque hic stercus capiebat, quod non decidisset in terram: Id quod non erat inuentu difficile: ea enim est luporum natura, quæ canũ, vt suspenso altero posteriorum crurum & meiant & cacent in eminenti quopiam ex terra. Itaq; in spinis sępe D ęstate stercus lupinum reperitur, & fruticibus, vepribus, herbis q; procerioribus. Inuenitur porrò in stercore illorum & non nihil ossium deuorati animalis: quod vt effugit commansionem, ita & concoctionẽ: quod & ipsum contũdens ac conterens, bibendum præbuit colicis: ac si homo esset puritatis amans, miscebat & salis quippiam, aut piperis, aut quippiam eiusmodi. Vt plurimum autem ex vino albo consistentiæ tenuis bibendum præbebat: interim vero etiam ex aqua. Hoc ergo stercoris quod patientis ilibus {λαγόνας Græci vocant,} applicandum esset, præcepit suspendi ex vinculo confecto ex lana, sed non qualibet: verum multo præstabat eam esse ouis à lupo laniatæ, vnde, quod ad hũc vsum accõmodaretur, esset cõficiendum. Quòd si talis nõ adesset lana, ex pelle ceruina & lorum quod cingeret ilia, & in quo stercus contineretur, parari præcipiebat. At nos ollulam ad magnitudinem maximæ fabæ confecimus, quam experiundi gratia indito stercore quibusdam suspendimus, nec potuimus nõ mirari, cùm plurimos ipsorum videremus adiutos. Cęterum ad ollulam duas ceu aures affiximus, per quas lorum transmitti posset. Sed hoc quidem obiter dictum esto, siquis inuenietur qui sic suspẽsis fidem habere dignabitur. Dico autem sic, nã substantia est quæ suspenditur, non voces barbarę, vt quidam facere præstigiatorũ assolent: quando & alias expertus sum substantias, quæ in alijs affectibus similiter operarentur. Sed de his non est nunc dicendi tempus. Ad propositum itaq; reuertamur.

Stercus Caprinum.

Nam "humanum, caninum, lupinum q; stercus recensui, alia verò non dum: quorum etiã maior est q̃ dictorum numerus: & quædã assiduo habẽtur in vsu, quædã rariore. Omnium creberrimè vtimur Caprino stercore {Græci Σπυράθους propriè nominãt,} digerẽtis et acris facultatis: adeo vt & induratis scirrhorum in modum tumoribus congruat, nec tãtum lienis, ad quos creberrimè medici non pauci huiusmodi stercora applicant, sed etiam aliarum partium. Siquidẽ ego eo vsus sum ad genu, tumorem habens inueteratum & ægrè solubilem, iusso fieri cataplasmate ex farina hordeacea per oxycratum, indito videlicet hoc stercore: & mirum est, q̃ homo ille fuerit adiutus. Erat aũt rusticus in quo id factum est. Et iam etiam alius rusticus, cùm sic vsus esset non tantùm in genu, sed etiam alijs in partibus ad tumores similes, perinde adiutus est. Nam acrius est medicamentum q̃ vt mulieres vrbanas, aut pueros, aut omnino qui tenera sunt carne, sanare possit. Sed de particulari oĩum medicamentorum vsu in opere de componendis illis tractabitur. Quin & ad aquã inter cutẽ, & ad splenicos variè caprino stercore vtimur. Sed & Vstũ tenuioris quidem essentiæ, verùm haud manifestò reddit̃ acrius. Quamobrem sanè ad alopecias congruit, & oĩa adeo, quæ extergentia medicamenta desiderãt, vt lepras, psoras, lichenas, & hoc genus alia. Miscetur digerentibus cataplasmatis, qualia sunt quæ accommodantur ad parotidas & bubonas diuturniores: est enim vis eius tum vsti, tum non vsti, abstersoria, & digerens, nec etiam paruam habet digerendi potentiam. Nam medicus quispiam ex ijs, qui in agris & vicis medicinam exercent, vtebatur eo ex aceto ad viperarum morsus, & multo sanè etiam magis aliarum bestiarum: ac profectò ex ijs cõplures seruauit. Et hic ipse quoq; medicus ad auriginem potãdas ipsas spyrathos ex vino præbuit, & ad profluuium muliebre cũ thure apposuit. Quæ oĩa sanè optimus medicus ignorare non debet: cęterùm potiora eligere potissimùm ad vrbanos et honoratos, alicuius q; existimationis viros: in quibus equidem ego tali nunq̃ sum vsus medicamine, cùm multo meliorum suppeteret copia. Attamen existit nõ nunq̃ talium vsus, aut in itinere, aut in venatione, aut rusticatione, cùm scilicet meliorũ nihil adfuerit, aut homo rusticus perinde fuerit carnis duræ ac asino similis. Nam eiusmodi multos in agris reperias dignos, qui bibãt spyrathos. Porrò quod & suprà monui de vrinis, & bile, & saliua, id nunc memoria repete, nẽpe vniuersalem & communem facultatem eandem oĩbus inesse, verùm pro animalium temperaturis variam. Nam eorum, quæ sicciore sunt tẽperatura, & stercus exiccantius est: sicut & calidiorum magis etiam excalfactoriũ. Verùm nullum omnino stercus refrigerat, sicut nec vllum humectat. Sed & pro natura eorũ quæ edunt, multa item fuerit diuersitas. Proinde in hominibus potius q̃ alijs animalibus maior est: quandoquidem hoc animal diuersissimis maxime q; varijs cibis vtitur. Nam quid simile habent, qui alliũ ac cæpas comedunt, & qui cucurbitam, verbi causa? at caprarum spyrathi pro pastu vario non nihil item habuerint differentiæ, non tamen tantum, quantum stercus humanum.

Stercus Bubulum.

Similiter "Stercus Bubulum exiguã habet differentiam: Est q; & ipsum facultatis exiccatorię: verùm attractoriam etiam obtinet, vt monstrat, dum apum vesparum q; morsus iuuat. Atq; hæc vt à proprietate substantiæ totius iuuentur, fieri potest. Cæterùm medicus quidam medicamentorum peritus, in Mysia quæ in Hellespontho est, aqua inter cutẽ laborantes bubulo stercore oblinens, in Solem exponebat. Atq; hic ipse imposuit et partibus rusticorum phlegmone obsessis humidum illud vere collectum, cùm herbam boues pascuntur. Manifestum autem est hoc esse alio moderatioribus multo viribus: dico autem aliud, cùm paleis vescuntur: nam hoc medium est inter id quod modò diximus, & quod prouenit ab erui pastu. Liquet ergo, queãdmodum id quod ex pascuo herbaceo prouenit, ad phlegmonas accõmodatur, sic istud aqua infestatis esse idoneũ.

Scire tamen oportet, omnia id genus medicamẽta duris agrestium hominum corporibus aptari, nempe fossoribus & messoribus, & qui opus obeunt tam validum: In quibus vtiq; Mysius ille medicus & ad chœradas adhibebat, & ad tumores omnes scirrhosos, ex aceto in cataplasmatis formam compositum illinens.

Stercus Ouillum.

Sed "& Hic ipse medicus Ouium vtebatur Stercore ad acrochordonas, & myrmecias, & thymos, & furunculos duros quos clauos nominant, aceto videlicet diluens. Quin & vlcerum ambusta ad cicatricem illo ducebat, nempe stercus hoc cerato rosaceo cõmiscens. Sed & per stercus Caprinum combustum similiter curabat: cæterùm pauculum eius multis numeris maiori cerati molli admiscebat. Et in totum, studium id illi erat vnicum, omnia curare per ea, quæ ex agris facillimè parantur: inter quæ sunt & herbæ, & frutices, & arborum flagra, & germina, & folia mollia, & fructus, & cortices: Super quibus copiosius dicetur in facile parabilibus.

Stercus Columbinum.

Porrò "Stercore Colũbarum Nomadũ (nam sic eas quidam cognominant, à domesticis videlicet distinguentes) tanq; medicamento excalfaciente & ipse ad multa frequenter admodum vtor, Nempe cum semine nasturtij contusum cribratum que siccum vice napyos ad ea, quæ rubrificari debent, adhibens. Manifestum autem est, quòd inueterata omnia dico in talibus affectibus, quales

A.ibidem.e
A.ibidem.e
A.ibidem.e
A.ibidem.e

A les sunt coxendix,hemicrania,scotomata,vertigines,& cephalęa: & in lateribus,scapulis,ceruice, lumbis,dolores inueterati: & ad hæc nephritides,& affectus cœliaci, & podagricæ arthritides quã videlicet in articulis eorum non dũ constiterint tophi siue pori. Atq; hoc stercus planè fœtidũ nõ est,maxime arefactum. Quocirca & in vrbibus eo varie vtimur,aliàs alijs miscẽtes medicamentis.

Stercus Gallinaceum.

A ibidem. g — Porrò cum conspexissem illum in Mysia medicũ Gallinaceo vtentẽ Stercore in eis, qui ab esu fungorũ suffocabãtur: Et ipse quoq; sum vsus in quibusdã vrbẽ inhabitãtibus, qui & ipsi fungos esitarant,ipsum videlicet ad læuorem cõtritum tribus quatuor've oxycrati aut oxymelitis inspergens cyathis: & palàm adiuti sunt,id q; celeriter. Nã qui prę focabantur, paulo post vomebant pituitosum humorem omnino crassissimum,& exinde planè liberati sunt symptomate. Est aũt hoc stercus columbino minus calidum. Cæterũ Mysius ille medicus dabat ẽt bibendum stercus gallinaceum ijs,qui diutino coli dolore fuissent vexati,ex œnomelite: quòd si hoc non aderat, ex aceto,aut vino aqua diluto. Porrò memoria tenere oportet communẽ de omnibus animantibus rationem,nempe tum in ijs quę in corporibus ipsorum continẽtur tam humida q̃ solida, tũ in ipsis partibus,plurimam esse diuersitatem montanorũ quę vocant,& eorum quę in pratis,paludibus,
B lacubus,& ædibus versantur. Semper.n.quę exercentur,ijs quæ non exercentur,sunt licciora: & quæ cibis vtuntur calidioribus sicciorib us q;,ijs quę humidis frigidis q;. Nã in colũbis (quandoquidem creber nobis earum stercoris est vsus) multo semper inferius ac imbecillius expertus sum earum stercus quę in domibus degebant,q̃ earum quæ in montibus, quas Nomadas nuncupant. Tum gallinarum quoq; inueni multo ẽt imbecillius earum quę conclusę seruãtur, & furfuribus aluntur: non paulo autem valentius earum quę in agris,atrijs,aut foris pascuntur.

Stercus Anserum, & Ciconiarum.

A ibidem. d — Cæterum Stercus Anserinum prę nimia acrimonia inutile est. Colligo etiam ita esse & Accipitrum,& Aquilarũ. Verũ fugienda est materia omnis eiusmodi, quæ difficulter comparari potest. Qua occasione complures validissimas vires talibus materijs testimonio adscribunt suo, ceu non facile redarguendi: Velut qui Ciconiarum stercus comitiali morbo mederi scriptitant. Verũ quanquã hoc multis alijs quæ scribunt,longè sit parabilius,curiosum tamen est (vt taceam falsum esse) quod de illo est proditũ: Nam quidam ijs,qui talia memorant,credulus, epoto hoc stercore nihil adiutus est. Nam & antequam experiare,promissorum prauitatem ac falsitatẽ ipsi qui talia scribunt,detegunt: nam cum multis modis difficulter homines spirent, neq; ꝙ omnibus cõ-
C ferant adscribunt,neq; ꝙ his aut huic. Tametsi sunt inter eos, qui talia scriptitant, qui nõ simpliciter dyspnϾæ hoc est difficilis spirationis,sed ortopnϾæ,talia esse remedia dicunt, nempe ciconiæ stercus,noctuæ sanguinem, vrinam humanam, & alia his absurdiora : haud scientes ꝙ pituitosus viscosus q; succus bronchia obstruẽs pulmonis,hũius affectus sit causa,& ꝙ in eo euacuando consistat medela,& ꝙ euacuatur dum per tussim excreatur,& ꝙ id fieri nequeat absque crebro epoto medicamento acriore. At hi adeo sunt nugaces,aut præstigiatores,aut quo illos digno appellem nomine nescio,vt dicãt absurdorum istorum poculorum vnumquodq; epotum à dyspnϾa liberare: quod fieri nõ posset,ne si vel specillum fas esset alicui in pulmonem demittere,quo infixum humorẽ tolleret semel duntaxat demisso. Præstabat itaq; illis dixisse, nõ si epotus sit hic sanguis, aut vrina,sanare dyspnϾam,sed si potetur: Rectius q; etiam ꝙ non semper & omnino sanabit,ne si vel assiduo potetur: sed ꝙ multos sanauit,multos verò adiuuit quidẽ, sed morbo prorsum non liberauit. Sed hos iam mittamus, & quod deinceps est,ad id pergamus. Cuiusq; enim stercoris acrimoniam & digerendi vim possidentis,prout aliud alio plus minus've eius sortitum est facultatis,ita particulares in ipsis proueniunt differentiæ: ac proinde aliud hoc pathema potius, aliud illud magis curare valet.

D

Stercus Murium.

A ibidem. e — Sic enim Murium Stercus alopecias curare proditum est: Et inuentus est quidã medicus, qui ad hoc pathema vtebatur composito medicamento ex murium stercore confecto. Et alius quidã glandem puero familiaribus rogantibus vt apponeret, præcepit vt ex stercore conficeretur murium. Quo dicto oẽs,qui audierãt,in risum soluti sunt, ꝙ cum tot essent, quę apposita sedi ad excretionem excitarent intestinum,ille omnibus pręteritis ad murium confugisset stercus. Nam re vera pudendum est alia etiã experiri velle, cum oẽs ceu curiosum & præstigiatorem condemnent eum qui talia aut faciat,aut dicat. Itaq; de murium stercore hæc quoq; sufficiunt.

Stercus Crocodilorum Terrestrium, & Sturnorum.

A l. 2. t. 2. c. 11. 3 do. l. 12. 3. g — Cęterum Terrestrium Crocodilorũ,horum inquam exiguorum,& humi serpẽtium, Stercus pretiosum effecere mulieres deliciosæ: quibus non est satis, quòd alia sint medicamenta tã multa, quibus faciei cutis & tensa & splendens efficitur,quin etiam adiungant stercus crocodilorũ. Simile illi fit & Sturnorum Stercus,cùm solam oryzam ederint. Clarum itaq; est quòd abstergẽdi desiccandi q; facultatem, vtranq; moderatam,habent stercora eiusmodi, & multo moderatiorem & hebetiorem stercus sturnorum. At stercus crocodilorum,sicut à facie ephelen tollit, ita & vitiliginem,& lichenas.

Rhypos,

Rhypos hoc est Sordes, Hominum, & Ouium. E

Sordes nascitur non tm̃ per totam corporis cutem, sed & in auribus: sed ob paucitatem paratu difficilis est. Proinde de illa nihil scribunt, nisi q̃ paronychijs congruat sordes auriũ: quam sanè ẽt solam per se licet accipere. Nã quæ in tota cute prouenit, & in balneis & in palæstris deraditur, conferens non nihil & ipsa pato quem vocant: de quo suprà disserui. Sed & generatio, eius naturam indicat. Nam si sordes est crassum illud ac terrestre, quod reliquum est eorũ, quæ per latentẽ transpirationem euacuantur, sequitur vt desiccandi vim habeat cũ non nulla caliditate iunctam. Ea tm̃ sordes quæ lanis Ouium inhæret & adnascitur, ex qua Oesypon quod vocant, conficitur, concoquendi vim habet similem butyro: paulum verò ẽt digerentis facultatis obtinens. oesypi vis-

GALENI DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS LIBER VNDECIMVS

ARGVMENTVM LIBRI

Adduntur, Quæ superiori libro de Medicamentis ex Animalibus deerant, Ac quæ ex Mari, & Salsis Aquis proueniunt.

Quæ Animalia Carne aut Sanguine careant, vel prædita sint.

PLeræq; animantiũ partes communes inter se omniũ sunt: nulla tñ est æquè communis vt caro. Hanc enim habet omne animal sanguine quidem prædi tum, vt homo, & oẽs quadrupedes, tum aues, serpentes, lacerti quos sauros vocant, testudines, & quæ sunt eius generis. Sanguine carentia, tum ostrea omnia, tum nõ pauca genera eorũ quæ in aquis degũt, sicut & nõ nulla quæ in terris. Et quod ex animantibus maximè editur, caro est: nam & viscerum plurima moles ex carnibus ipsis inhærentibus constat. Verum nõ nulli medicorum carnem viscerum Parenchyma vocandam censent, propterea q̃ ex venis effusus sanguis circum vasa omnia concrescat, vt ipsi arbitrantur: sed eam quæ visitur in musculis, solam carnis appellatione dignantur. Verum de nominibus, vt semper monemus, cõtendendum non est: sed exercenda potius rerum scientia: Cuius nos quoq; studio vsq; dediti, quęcunq; tum de proprijs cuiusq; animantis partibus, tum de cõibus cognouimus, ea q̃; partim experientia, partim ratione docti, omnia deinceps exponemus, orsi à Carne propriè dicta. A. l. 2. c. 2. ta. 145. fol. 116. b. G

Caro { Viperæ. }

Non oẽs animalium carnes hominem nutriunt, sed quorundam ẽt lethales sunt, nõ secus atq; venena quæ vocant deleteria. Tum inter eas carnes quæ hominem nutriunt, quędam hoc ipsum tm̃ sunt, nempe nutrimentũ: quædam verò suprà q̃ q̃ nutriunt, habent & facultatem ceu medica menti, qñquidem desiccando, humectando, excalfaciendo, ac refrigerando, corpus alterant. Nam Viperarũ carnes palã videre est excalfacientes & desiccantes, vbi condiuntur ceu anguillæ, nempè oleo, sale, anetho, porro, & aqua, seruato nimirum mõ. Quòd aũt totum corpus per cutim euacuent, discere tibi liceat vel ex ijs, quæ ego iuuenis etiãnum in Asia nostra sum expertus: q̃ singulatim deinceps narrabo. Homo quidam morbo, quem Elephanta cognominant, laborans aliquousq; cũ sodalibus conuersabatur, donec ex ipsius consuetudine conuersatione q̃; quidam nostrum morbi inficerentur contagione: & ille iam odoratu grauis, ac fœdus redderetur aspectu. Constructo igitur illi tugurio proximè vicum in iugo collis pp fontem, illic hominem collocãt, tm̃ illi quotidie ciborum ferentes, quod vitæ sustinendæ satis foret. Cæterũ ad canis exortũ, cùm fortè messoribus haud procul inde metentibus vinum esset allatũ in fictili sanè q̃ fragrans, is qdẽ qui attulerat, deposito illo ppe messores, abijt. Verũ vbi eius bibendi aduenisset tp̃s, sublato fictili adolescens, vt pro more impleto cratere, competente aqua vinum temperaret, in cratera vinum effundit, & vnà excidit vipera mortua. Qua re attoniti messores, veriti ne quod, si ebibissent, inde sibi malum eueniret, suam quidem sitim aquæ potione sedare maluerunt. Cæterũ cùm illinc discederent, præ humanitate videlicet ac misericordia homini illi elephanti obnoxio vinum largiũtur, rati expedire illi potius mori, q̃ viuere in ea miseria. At ille vbi bibisset, admirandum in modũ sanitati restitutus est. Nam tuberosum illud oẽ cutis totius non aliter q̃ animalium, à testis mollitie nuncupatorũ malacostracon, tegmẽ decidit: quod aũt reliquum erat, molle admodũ apparuit, instar cutis cancrorum & locustarum { carabos Greci vocant, } vbi extima testa fuerit detracta. A. ibid. c. 141. f. & c. 608. carnes viperar. euacuat H

Alterũ quoq; eiusmodi nõ dissimili casu in Mysia Asiæ, nõ pcul ab vrbe nostra accidit. Vir qdam Elephanto laborans profectus est ad aquarũ calidarum sponte nascẽtium vsum, sperãs inde non nihil se commodi adepturum. Erat illi scortum mancipium, iuuẽcula sanè formosa, complu-

A ribus amatoribus ambita. Ille istius fidei tũ nõ nulla alia ad rẽ domesticã spectãtia, tũ penu ipsum, crediderat. Profectis igitur illis, in ædibus, quibus vicinus erat locus squallidus, & viperarum plenus, forte fortuna ex illis vna in vrceũ vini incidit negligẽtius positum, extincta q́3 est. Ac scortũ quidẽ in lucro id reputãs quod forte euenisset, hero id vini ꝓpinat, atq́3 ille ebibit. Cęterũ exinde ad eũ modũ, quo ille qui degebat in tugurio, persanatus est. Porrò tertiũ quoq́3 annectã, quod ex nostra profectũ est imitatione. Cũ qdã hoc morbo ægrotaret, animo magis, q̃ vulgus, philosophico, & cõtẽptore mortis, oppidò q̃ grauiter ferebat: satius q́3 dicebat mortẽ semel perpeti, q̃ vitã viuere tã miserabilẽ. Itaq́3 illi quę superioribus duobus accidissent indico. Erat aũt ipse auguriorũ peritus, & amico vtebatur mirifice hãc disciplinã tractãte. Itaq́3 vbi ad auguriũ cũ illo consedisset, persuasus est, vt quæ per experientiã essent cognita, ipse imitaretur: atq́3 epoto vino, quod sic erat veneno infectũ, leprosus factus est: ac postea leprã eius nos cõsuetis remedijs sanauimus. Quartus præterea viuas capere viperas arte instituit. Sed illius morbi tantũ erãt in illo principia. Itaque cura studiũ q́3 nobis fuit, vt illũ q̃ celerrimè sanitati redderemus. Quocirca misso sanguine, atra q́3 bile medicamẽto detracta, viperis quas capiebat vti iussimus, præparatis in olla anguillarũ in modum. Atq́3 hic ita sanatus est, euaporato per cutẽ affectu. Postremo & alius vir quidã opulentus,

B nõ nostrãs ille quidem, sed ex media Thracia, Pergamũ aduenit, admonitus somnio. Vbi iubente Deo per insomniũ, vt quotidie medicamentum biberet, quod confectũ est ex viperis, foris q́3 corpus inungeret, nõ multos post dies morbus in leprã abijt: rursum q́3 & hoc pathos, quibus Deus pręcipiebat, medicamẽtis curatum est. Sanè Viperarũ Caro adeo ingentem obtinet desiccandi facultatẽ, vt quidam, qui eam edére, vehemẽtissima cruciati sint siti: ac ꝓinde illas, Dipsadas cognominant. Sunt aũt qui dicant demorsos à viperis satiari non posse potãdo, sed dirumpi citius, q̃ siti liberari. Quocirca eos qui Romę viperas venantur, quos Marsos nuncupant, percontatus sum, ecquid haberent signi quo genus vtrunque viperarũ discernerent. At illi prorsum negabãt vllum esse genus viperarum dipsadum, verum eas quæ iuxta mare atq́3 in locis degunt salsedinẽ multam habentibus, carnem obtinere salsam: ac proinde in Libya talium ingentem esse prouentum, in Italia verò propter regionis humiditatem non inueniri. Atq́3 hęc quidem narrantes audiui Marsos: non tamen certo dicere queam, an in totum verum dixerint, an partim etiam falsum. Nam quasdam esse viperas in ijs, quas memorabãt, regionibus, quibus salsa sit caro, vel maximè mihi videtur esse probabile: scio enim cũ cibis animalium mutari carnes: non tñ nullum esse genus viperarum dipsadum pronunciare valeam. Cæterum tutissimum est cauere, ne in eiusmodi

C regionibus viperas venemur seu ad esum, seu ad medicamenti preparationem, quale est & hoc præclarum quod medici propè oẽs Theriacam appellitant. Porrò qm̃ ex more, cùm Artiscos Theriacos, quos vocant, præparamus, non tñ caput sed & caudam earum abijcimus, subijt mihi frequenter rationabile fortassis esse, caput quidem totũ abijci ob venenũ, quod ore continent, verũ à ratione alienum esse, adimere & caudam. Nec enim dicere liceat ꝙ id faciẽdum sit ob recremẽta nutrimẽti tum liquida, tum sicca. Nam interfectis atq́3 excoriatis apertis q́3 exempta interanea omnia abijcimus, vt sola sit carnium substantia reliqua vnã cum arterijs venis q́3 per ipsas innatis, quarum minima moles est vt ad totam carnem, ac ne apparens quidem, nisi quis multum diligenter intentis oculis cõsideret. Atq́3 Artiscos, quos & Theriacos vocant, hunc in modum præparamus. Purgatas illas in aqua lixamus, quoad exactè nobis videantur coctæ. Indimus autem ab initio statim aquæ anethum, & post coctionem spinas à carne separamus: mox pani ad læuorem trito carnem commiscemus. Verum non quemlibet panem citra delectum accipimus, sed q̃ fieri possit purissimum simul & probè in clibano coctum, & salis simul q́3 fermenti quod satis sit habẽtẽ. Eum aũt antea desiccamus in ædibus siccis, minime q́3 humectis, donec adeo siccus efficiatur, vt in mortario contundi possit. Non tñ tundentes miscemus, verum aqua in qua decoctæ fuerant vi

D peræ, maceramus: & carnem ipsam prius q̃ commisceatur pani, in mortario coquorum eatenus conterimus, donec exactè reddatur lęuis. Postea paruos artiscos fingentes, atq́3 in ædibus calidis siccis q́3 desiccantes, deinde quoq́3 in talibus repositos seruamus. Hos ergo ineunte æstate conficimus: quo potissimũ tempore optima est viperarũ caro. Porrò vtimur eis postea contusis denuo & cribratis, & rursus ad læuorem redactis, salis non nihil adijcientes ad suauitatẽ præparati: cuius etiã aliquid ipsi theriacæ inijcimus. Cęterũ eodẽ quoq́3 tp̃e ex Viperis assatis Salem conficimus, viuis illis in ollam nouam iniectis vna cum ijs medicamentis, quę illis & substerni & apponi assolent: quę omnia nunc commemorare non est pręsentis negocij. Nam inuenientur fortassis etiam qui me non iniuria reprehendent ob monstratam hoc in loco Artiscorum præparationem, tanq̃ alieno tp̃e expositam. Verum hæc posteaq̃ dicta nunc sunt, seruentur tñ ac maneant, ẽt si non admodum videantur huic instituto propria. At quæ sequuntur, conuenienti dicantur modo: Cõueniens aũt est, generalis facultatis meminisse, Carnem Viperinam dicendo exiccatoriam, & valẽter digerentem, mediocriter verò excalfacientem. Properat aũt, vt videtur, vis eius ad cutem, per eam videlicet quæ in corpore sunt recremẽta exigẽs. Quibus ergo affatim est malus succus in corpore, ijs ingens prouenit pediculorum numerus: & à cute ceu squama abscedit ac decidit extima cutis, (quam Græci vocant ἐπιδερμίδα,) ad quã sistuntur ac retinentur crassi terrosi q́3 humores

ad

ad cutem protrusi,à quibus quidem psoræ,lepræ & elephantes nascuntur. Et hæc quidem habui E quæ de viperarum carne dicenda putarem. Rursum ergo sermonem repetã. Calidiorum natura animalium carnes non solum nos alunt, sed etiam calfaciunt, frigidiorum autem refrigerant: sic etiam sicciorum carnes desiccant,humidiorum humectant. Memoria itaq; repete, quemadmodum didicisti in libris de Temperamentis, q vbi conieceris animal quoduis temperatura esse siccius,velut exẽpli gratia suẽ syluestrẽ domestico, huius & carnẽ cognoscas eẽ magis exiccatoriã, & secundũ alias temperaturarum differentias similiter: puta sue sicciorem ouem, & hac capram, qua bouem,quo deniq; leonem: Sic in caliditate leo calidior est cane,canis tauro, taurus boue ex ecto. Itaq; proportione,qua cętera animalia in temperatura excedunt,& carnes quoque eorũ differunt atque exuperant. Proinde vbi consilium fuerit corpus exiccare,sicciorum temperie animalium carnem exhibeto: calfacere autem volens,calidiorum: & frigidiorum,si coneris refrigerare: deniq; si humidius reddere, humidiorum. Nec parua existit carnium differentia, cùm quasdam sale condimus.Nam prorsum diuersæ atq; alię euadunt, adeo vt sæpenumero animalis temperatura humidissimi caro salita longè euaserit exiccatior,quàm ea, quę natura fuerat sicca. Porrò inter eas,quæ salitæ nõ sunt,siccior est,q̃ assa est,q̃ q̃ in aqua elixa. Scripserunt aũt & aliorũ aĩalium carnes quidam prodesse tum comesas, tũ in partes affectas impositas, Vt Erinacei" terrestris desic F catam,si bibenda prębeatur elephanto obnoxijs,cachectis hoc est qui mali sunt habitus,tum conuulsionem sæpenumero patientibus,nephriticis q;,& ijs qui laborant aqua inter cutem quã anasarca vocant. Ac si ea efficere potest,facultatem habuerit valenter simul digerẽtem desiccantẽ q;. A.ibi.c.145.fo. 116.f

Sicut & caro Mustelæ {Græci Galen vocant,} arefacta,quæ vtiq; comitiali morbo afflictos iuuat epota. Sed & salitorum Hælurorum carnem ad læuorem contritam palos & spicula educere aiunt,impositam videlicet,tanquam trahendi vim habeat. Porrò Mutolorum {quos Myacas Græci vocant} carnem vlceribus à mordente cane inflictis competere. Ego verò nullam insignẽ inuenio facultatem,quam requirant id genus vlcera, tanquam ea, quæ à rabido cane mordente sunt illata. At Cochlearũ caro prius in mortario contusa, ac postea ad læuorem redacta, omniũ valentissimè desiccat partes superfluo humore grauatas,adeo vt & hydericis conueniat. Ipse autem Humor solus per se citra carnem (vocatur autem is à vulgo cochliu myxa hoc est mucus limacis,) thuri mistus,aut aloæ,aut myrrhę,aut horum quibusdam,aut omnibus,quoad accipiat cærati crassitiem,medicamentum fit tenax,desiccat q; † purulentos mucos} aurium. Sed & fronti impositum inhæret,oculorum fluxiones resiccans. Quidam etiam ad palos eximendos vtuntur totis vna cum testis ad lęuorem tritis: sed & quidam ad sistendos menses. Equidem ego aliquando in agro carnes ipsas solas in vulnus cum nerui vulneratione & contusione factum tritas imposui,ipsum q; vulnus pulchrè glutinatum est,& neruus phlegmonen haud perpessus: erat autem homo durus & agrestis: miscui tamen illis contritis pollinem farinę acceptum à pariete molæ proximo. Scripsere autem maiores me non nulli medici ad eiusmodi vsum miscendum thus, aut myrrham,vel vtraque. Verum horum habebam tum neutrum, vt qui tunc ab vrbe abessem in agro. Possis autem & resinæ frictæ contritæ admiscere,si adsit,quippiam. Porrò vbi multum muci cochlearum accipere voles seorsum,stylo carnem earum pungito. Sed nõ ante multos dies venatas esse expedit, alioqui enim tempore desiccantur: nam recentes plurimum habent viscosę illius humiditatis,quam stylo compunctæ effundunt. Humiditas hæc pilorum in palpebris pręter naturam gluten est. G

† Al. muccosos tumores.

Pimele, & Stear Pinguedo, & Adeps.

Pinguedo,& Adeps." Et hæc quoq; communissimæ sunt inter animalium partes. Nam quæcunque bene nutriuntur,ea omnia aut pinguedinem,aut adipem obtinent: quæ verò macilenta sunt,male q; nutriuntur,sæpe omnino ne habere quidem, sæpe verò pauculum id q; siccum, vt ægrè vti possis,apparent. Porrò Differt à pinguedine adeps,q crassior sit: ac propterea animantibus totam naturam terrosiorem habentibus adeps prouenit, velut humidioribus pinguedo. H Proinde Pinguedo celeriter in ignem posita liquescit: nec facilè,vbi liquata fuerit,rursum cõcrescit ac cogitur: At Adeps nec facilè funditur liquescit've: & fusus celerrimè coit ac conglaciatur, multo q; apparet pinguedine durior. Sus enim bene habitus pastus q; multam habet pinguedinem,ob naturalem temperamenti humiditatẽ. At Boues & Capræ,& quęcunq; {id genus} cornigera ob siccitatem adipem plurimum generant. At tu si voles, oleosam & pinguem in animalibus substantiam omnem,adipem appellato,vt pleriq; medici: sed & pinguedinem appellare totum hoc genus licet: Non tamen licet citra mendacium adipem caprinum humidiorem esse dicere,quàm suum: nam hic omnium fermè aliorum est humidissimus, ac proinde actione sua vicinam oleo vim possidens,quanquam oleo magis tum emolliat, tum concoquat: ac proinde cataplasmatis quæ ad phlegmonas accommodantur,commisceri solet. Qui verò mordicationes perpetiuntur aut in recto intestino,aut in colo, ijs potius caprinũ adipem quàm suillum inijcimus: non q acrimonias plus obtundat (nam ex natura sua suillus obtundit magis,ac proinde miscetur medicamentis vlcera curantibus, cuiusmodi est quod vocant Parygrum) sed quòd caprinus ob crassitiem citius concrescat, suillus autem instar olei defluat: proinde ipsum potius dysentericis A.l.2.t.1.c.70. fol.106.g

A & tinesmosis inijcimus, quando morsum eorum mitigare consilium est. Porrò ob tenuitatem essentię non nulla acrimonias magis retundunt, vbi nimirum in alto mordicatorum corporum quod molestum est hæserit. Nam quod crassiorum est partium minus, magis autem quod subtilium, tota corpora penetrat, & omnibus ipsum saniebus mordicātibus permiscetur. Hac ratione Adeps Anserinus, quæ in alto corpore mordicāt, magis obtundit: sed & suillo calidior est. Horũ tamen in medio est Gallinaceorum adeps ac Gallinarum. Porrò calidior semper ac siccior est Masculorũ animaliũ: & horũ ipsorum exectorum minus tum calidus, tum siccus: quippe Mas castratus eiusdem semper generis fœminæ assimilatur. Hoc autem sermonis caput cōmune est, cuius meminisse oportet, Pro animalium temperatura semper existere differentias eius, quæ in illis est, pinguedinis, aut adipis, aut quocunque modo appellare libebit totum hoc genus corporis in animātibus oleosi & pinguis. Igitur cum Sus omnibus propè quadrupedibus animalibus in caliditate ac siccitate inferior sit, proinde pinguedinem quoque minus habet calidam, magis q; humidam.

Omnis igitur pinguedinis facultas est humectatoria & excalfactoria humanorum corporũ, huius enim meminisse perpetuo oportet in principijs huius operis dicti: at Differentiæ quæ sunt cuiusque singulatim, in maioris minoris q; ratione sunt. Nam pinguedo Suis, vt ad nos quidem, B largius humectare potest, sed non æque excalfacere, sicuti neque oleum: verum pinguedinis suũ talis est caliditas, qualis spectatur in nobis. Porrò Taurorum Adeps suillo multo calidior est & siccior, rursum id memoria repetentibus nobis marem fœmina esse tum calidiorem, tum sicciorem: marem autem castratum adsimilari fœminę, velut quicquid iuuenilis est ętatis. Et inter iuuenilia fœmina mare humidior est, & minus calida. Sic & Adeps Vitulinus taurino minus tum calidus est, tum siccus: & Hœdorum quàm caprarum: sed & Caprarum minus quàm hircorum: & rursum Taurorum minus quàm leonum: Nam horum adeps omnium propè quadrupedum adipe potentius digerit, nam & caliditate exuperat, & partium tenuitate. Itaq; si ipsum medicamentis ad vlcera & phlegmonas conuenientibus commisceas, non modo nihil adiuueris, verum etiam læseris, nimirum addita maiori, quàm conueniat, acrimonia: Inueteratis tamen tumoribus atque scirrhi in morem induratis, tum neruorum curuaturis, {ἀγκύλας Græci vocant:} & in summa quæcunq; scirrhosa sunt, ijs aptissimus est: in quibus sanè minimè apparet efficax suillus. Taurinus autem ab vtroque ex æquo distat: vt quanto calidior siccior q; suillo est, tanto superetur à leonino. Itaque tanquam in medio consistens, meritò vtrique medicamentorum misceatur generi, & ei scilicet quod scirrhosis medetur, & ei quod phlegmonas cōcoquit*, cuiusmodi est C tetrapharmacum quod vocant, ex cæra, resina, pice, & adipe constans. Nam siue in hoc taurinum, siue vitulinum, siue hircinum, siue caprinum, siue suillum indideris, semper puri mouendo aptũ & concoctorium medicamen effeceris. Sed suillus si addatur, in pueris, & fœminis, & vt breuiter dicam, omnibus, quibus caro est mollior, competit. Sin taurinum adieceris, fossoribus & messoribus, & omnibus carnem duram habentibus, siue ob naturalem temperiem, siue ex ratione ac forma vitæ, cōueniens effeceris. Cæterum Adeps omnis dum inueterascit, se ipso & calidior, & tenuiorum partium efficitur, ac proinde quoq; valentius digerens. Verum id omnibus inueterascentibus accidit, quæ quidem non putrescere anticipent. Nam vinum, mel, acetum, frumentum*, butyrum, œsypus: oleum omne siue sētiscinum, siue cicinum, siue raphaninum, siue ipsum quod ex oliuis conficitur: vetustate & calidiora & tenuioris essentiæ efficiuntur: ac proinde gustantibus apparent acriora, & ad induratos ægre q; solubiles affectus adhibentibus potentius digerentia. Atque ego sanè gustantibus acriora videri dixi: at quidam, quibus studium est nominum significatus corrumpere, non acria sed adstringentia vocant id genus omnia, adusq; piper: tanquã intersit nihil, adstringens an acre dixeris. Et si denuo illos roges de galla, myrto, mespilis, mali punici putaminibus quæ sidia vocãt, rhoo, & omphacio, & hæc dicunt adstringere: tametsi aduersissimum D ex illis sensum percipiamus ei, qui à pipere, pyrethro, napy, euphorbio, cæpa, allio, adarce percipitur. Igitur si quemadmodum adstrictionis vocabulum de vtroq; affectu, quem gustu percipimus, cōmuniter efferunt, sic ipsos quoq; affectus vnam habere naturã existimant, quiduis aliud potius habēdi, quàm homines, vt qui soli proprios sensus obtineāt. At si omphaca, rhoon, gallam, balaustiũ, hypocystida, contrahere constringere q; nostram fateantur substantiam: secernere verò, mordicare, ac penetrare, piper, napy, pyrethrum: improprie adstringentia nuncupant quæ mordicant & excalfaciunt, cęterum in cognoscendis ipsis medicamentis non peccant. Verum si oportet coniectantem dicere, in vocabulis an in rebus hallucinentur, equidem in vocabulis potius falsos viros illos dixerim, & maximè quibus Gręca lingua insueta est: Qualis est Dioscorides Anazarbensis, qui profectò multa bene dixit eorum, quæ de materia medica memoriæ prodidit, cæterum significata græcanicarum vocum non satis pernouit. Hic ergo cum ait magis esse adstrictiorium adipem caprinum suillo, si quidem acriorem significare velit per magis adstrictorium, accipimus sermonem ceu verum: at si illud, talem habentem qualitatē & facultatē, qualem rhus, rheon, hypocystis, balaustium, haud verum esse sermonem dicemus. Porrò, quoniam Viperarum Adipem, vbi radicitus pilos sub alis euulseris, prohibere illos recrescere illitum referunt, visum est mihi eius facere periculum esse satius: at vbi prout iubent fecissem, mentitos comperi,

*Al. suppurat.

*πυρὸς est in impressis i. frumētum: sed in manuscriptis τυρὸς i. caseus & ita vetus ēt Interpres.

peri,sicut etiam quod initia suffusionum sanet. Verum Vrsorum adipem alopecias curare verè est proditum: cum tamen probatiora habeamus ad eum affectum remedia. Porrò cùm dicãt tamen Vulpinum adipem dolores aurium sanare,neque dicant quos aurium dolores, ceu non noscentibus ipsos distinguere attendendum non est. Alij Piscium adipem laudant,tanquam ad suffusiones,aut quemcunq; alium affectum nominare velint,congruat. Alij non simpliciter Pisciũ dicunt,sed addunt fluuiatilium: alij vero potius marinorum: quo videlicet aliquid plus scire videantur quam vulgus. E

Myelos Medulla.

Medulla"vim habet indurata & scirrhosa corpora emolliendi,siue musculis, siue tendonibus, siue ligamentis id accidat,siue etiam visceribus. Optimam semper expertus sum Ceruinam, deinde Iuniorum Boum,quos vitulos etiam nominant,ac proinde medullam eorũ Vitulinam appellitant. At Hircorum & Taurorum tum acrior est,tum siccior.Itaque durities scirrhosas dissoluere nequit,si qua etiam memoria manet eorum,quæ in quinto libro de his sunt prodita. Ex vitulina igitur & ceruina medulla pessi componuntur vteros emollientes.Et extrinsecus vteris medicamenta imponuntur,quę ex medulla pręparantur,vim habentia emolliendi. Accipitur autẽ non solùm medulla ex Ossibus,quę sanè re uera est medulla,sed & ex Spina,quã & ipsam medullam nominant,spinalem videlicet,quę tum durior tum siccior est, quàm alia: illa enim mollior est & pinguior: ac proinde ego spinalem seorsum per sese absq; illa repono. Sed ea mihi vtriusq; cura est,ne aut putrescant,aut situm colligant. Itaq; in hyeme primum eas capio,velut & adipẽ: deinde in ædibus siccis atq; editis, planè humoris expertibus,cũ folijs lauri siccis repono: nam quæ recentia sunt & humida,multum etiã qualitatis suæ illis impartiunt,vt acriores fiant medullæ. At si quando ambiente calido & austrino medullas aut adipem voles reponere, paratũ sit in hoc cubiculum neq; calidum,qualia ferè sunt quę meridiem spectant, putrescunt enim in talibus: nec humo proximum,atque humidum,nam in talibus situm contrahunt: sed supernũ atq; excelsum, & ad Aquilonem obuersum,paruas habens apertas fenestras,vt tam noctu quàm interdiu ab Arcto spirantes ventos accipiat. A.ibi.c.485. F

Caput Mænidum.

Capitibus Mænidũ sale inueteratarũ Vstis,ad sedis fissuras vtebatur quidam: & is ipse ad columellam diu induratam. Videtur ergo vis illarum esse desiccatoria,non admodũ acris: nã id adustorum quæpiam obtinent,sicut omnia communiter desiccationem.

Caput Leporum

Alius Caput totum Leporis Comburens vtebatur ad alopecias cum adipe vrsino. G

Caput Saurarum idest Lacertarum.

Porrò Sauræ caput contritum quidam palos & spicula extrahere memoriæ reliquerunt, tum myrmecias,acrochordonas,& clauos.

Cerebrum Leporis.

Cerebrum"Leporis attritum & esum vtile esse didicimus pueris dentientibus,capite videlicet toto elixo,vt fieri solet. Non tamen eximia vis eius est,sed similis melli & butyro, & alijs, quæ ad dentientes pueros conueniunt. Quidam etiam aduersus metum* vtiliter edi cerebrum hoc prodidere. A.ibi.c.387.

*Al. tremorẽ.

Cornua Cerui & Capræ.

Cornibus"Cerui & Capræ Vstis maxime vtuntur: vt & nos sæpe vsi sumus, tum ad candorẽ dentium,tum ad contrahendas mollitie fluidas gingiuas. Cęterum Ceruinum maxime commẽdatur ab ijs,qui talia scribunt. Quòd si ab vstione Lauetur,dysenteriam & sanguinis excreationẽ, præterea cœliacos affectus, sanat: & aurigini vtile esse dicunt. Porrò duo exhiberi cochlearia ad omnia ista præcipiunt. Miscuerunt autem ipsum non nulli,vt dictum est vstum & elotum, collyrijs etiam desiccantibus oculorum fluxiones.Est enim scilicet omnium talium vis exiccatoria, velut & antè dictum est. A.l.2. t.2. c. 178. fol.120. H

Pulmo Agninus, & Porcinus, & Vulpinus.

Pulmo Agninus, pariter & Porcinus,intertrigines a calciamentis curarẽ creditur. At Vulpinus si bibatur resiccatus,asthmaticos iuuat.

Iecur Canis Rabidi.

Iecur Canis rabiẽtis,si Assum edatur,remedium existere ijs,qui ab ipso fuerint morsi,quibusdam est proditum: Ac scio certè quosdã qui sumpsere,mansisse superstites, verùm nõ illo duntaxat vsos: siquidem alia præterea remedia,quorum fecimus periculum,in rabiẽtibus tunc adhibuimus. Audiui verò quosdam,cùm illi soli fidem habuissent,postea mortuos.

Iecur Caprinum, & Hircinum.

Porrò Caprinum Iecur quidam Assantes,saniem q; effluentẽ excipientes,inungunt nyctalopa affectos. Vaporem etiam eius dum lixatur,oculis apertis excipiendum præcipiunt. Quin & Assum si edatur,& ad eosdem affectus accõmodari aiunt: & eos, qui comitiali morbo sunt obnoxij, arguere,conuulsionem q; illis accersere. Idem potest Hircinum. A.ibid. c.130. fol.124.c

A *Iecur Lacertæ.*

A. ibid. c. 619. Iecur" autem Lacertæ erosis impositũ dentibus, eos dolore liberare non nulli scriptũ reliquere.

Venter Mergi.

Ventrem Mergi quidam commendãt tanquam medicamen cõcoquens, & pepticum: id q; siue protinus lixum, siue arefactum comedas. At nos id experti vanam esse promissionem comperimus: sicut sanè etiam quod de interna Tunica Gallinarum memoriæ est proditum. Aiũt enim quidam, si ea arefacta bibatur, iuuare stomachicos.

Iecur Lupinum.

Iecur Lupinum sæpenumero in medicamentum indidi hepaticum, quod ex eupatorio conficitur: nec tamẽ, quod mentione dignum sit, amplius præstare comperi, ad illud videlicet cõparans quod sine ipso componitur.

Castorium.

A. li. 2. t. 1. cap. 122. g. Testiculos Castoris" nũcupant Castorium, medicamentũ & celebre, & multi vsus, adeo vt Archigenes de castorij vsu totum conscripserit librum. Atq; ille sanè particulares eius facultates exposuit: nos verò velut in alijs medicamentis fecimus, ita & in hoc quoq; generalem modò facul-B tatem dicemus. Quam si præ oculis habeas, ipse per te particulares inuenire possis. Itaq; q̃ excalfaciat, manifestum est. Nam si voles ipsum ad vnguem læuigatum oleo maceratum parti cuipiam infricare, euidẽter illam incalescere percipies. Porrò calefacientia omnia vbi contactæ substantiæ quippiam digerunt, continuò etiam illam desiccant, nisi si quid natura fuerit humidum, ceu oleũ, & aqua, atq; aduentitiam qualitatem calidam, non facultatẽ assumpserit: sicut certè hæc ipsa igni Soli've æstiuo admota. Itaq; cùm castorij consistẽtia quoq; sit sicca, & calfaciendi potentiã habeat adiunctam, meritò desiccat: atq; hoc illi cum multis alijs medicamentis commune existit. Porrò quoniam impensè subtilium est partium, ob id plus valet q̃ alia, quæ similiter vt ipsum & calfaciũt & desiccant. Nam quæ tenuium sunt partium medicamenta, ijs quę sunt crassarum, plus sunt efficacia, etiam si parem sortita fuerint facultatem, nimirum quia penetrent & in altum subeant admotorum corporũ, potissimum si ea densa fuerint, velut neruacea. Palàm igitur talia ob causam positam magnificè iuuantur à castorio. Cæterum falluntur medicorũ pleriq; in vsu castorij, cùm id modò considerant partem quampiã aut tremere, aut conuelli, aut sensu motu've priuatam esse, aut ægre sentire, mouere've, haud scientes id genus symptomata ad dissimiles sequi corporis affectus. At tu ab Hippocrate doctus ‖ ex plenitudine pariter & inanitione conuulsionem cõsequi: 6. Aphori. 39. Ext. ord. 50. f.
C vbi quidem quæ in neruis continentur præter naturam, euacuare consilium est, ibi & bibendum exhibe, & foris cuti castorium impone: vbi verò ex siccitate nimia obuenerit conuulsio, scito hoc medicamen illic esse aduersissimum. Ad eundem modum ijs qui præ plenitudine tremunt, vtilissimum: aduersissimum vero ijs, quibus id accidit ab inanitione. Ad portionem modo dictorum affectuum, vbi singultus euenerit stomachi, perscrutato prius inuento q; illius affectu ac discreto, siquidem à plenitudine ipsum ægroti perpetiantur, ad castorei vsum accedito: sin autem à siccitate & euacuatione, aut acrium humorum morsu prouenerit, medicamẽ hoc fugito. Sanè si odori gustui q; aduertas animum, suspicaberis humano corpori aduersissimam habere substantiam: tametsi in natura nihil efficere comperiatur eorum, quæ talia facere assolent. Siquidem alia stomachum vitiant, alia ventrem, alia caput, alia aliam quamuis partem lædunt: At hoc medicamen *Al. vsu. siue corpori humido applices resiccationem poscenti, siue frigido excalfactionem, siue humido simul frigido q; excalfactionem pariter & resiccationem requirenti, magnam vtiq; experiere commoditatem: nec vllam parti cuiquam noxam afferet, potissimum si febri vacet, aut non admodũ calidam perpetiatur homo febrim, sed vt sic dicam tepidam, qualis accidit in cataphoris maximè & lethargis. Ac multis sanè castoriũ exhibuimus vnà cum pipere albo, vtrunq; mẽsura cochlea-D rij ex melicrato bibendum præbentes: nec quisq̃ vllam sensit noxam. Sed & mensibus retentis, vbi per venam quæ in talo est, modice euacuassem, oblato castorio vnà cum pulegio aut calamintho, semper medicamen hoc expertus sum purgationem ciere absque fœminæ læsione. Præterea secũdas morãtes eijcit. Ea q; omnia ex melicrato potum efficit. At quibus ita venter flatu distenditur, vt ægre curationẽ admittat, ita q; torminibus vexat atq; singultu, id q; ob frigidos crassos q; humores, aut crassos flatulentos q; spiritus, eos ex oxycrato potum adiuuat. Quæ porrò iuuat in corpus intrò sumptum, ijs prodest quoque cuti impositum cum sicyonio aut veteri oleo: quę verò ampliori caliditate indigent, ijs etiam per sese infricari debet. Iuuat etiam, si quis suffitum eius in prunis impositi inspiratione hauriat, maximè affectus humidos & frigidos in pulmone aut capite consistentes. Attamen lethargicos & cataphoricos affectus omnes, qui quidem adiunctam habent febrem, præstat non dictorum oleorum quopiam macerãtes curare, sed potius ex rosaceo capiti collo q; imponere.

Renes Scincorum.

A. ibid. ca. 696. & 637. Renes" Scincorum bibunt quidam tanquam pudẽda intendentes: Quorum contrariũ accidere videtur maxime semini lactucæ poto ex aqua. Sed & quidam lenticularum decoctum cũ melle bibitum intensiones sedare referunt.

Vngues

Vngues Caprarum, & Asinorum.

E

Quidam" Vngues Caprarum deustos mox q́ꝫ aceto perfusos alopecijs illinũt. Itaq́ꝫ fuerit & talis Cinis facultatis extenuatoriæ. Sunt autem qui combustos Asinorum Vngues comitialẽ morbum curare dicant, si scilicet assiduo bibantur: si, verò oleo macerentur, chœradas digerere: Sed & ipsum Cinerem, si succus inspersus fuerit, sanare perniones siue chimethla. A.ibid.c.55.& 732.

* Al. phygethla.

Ossa.

Ossa" Cõbusta admodum digerentẽ exiccãtem q́ꝫ vim obtinent, & id maximè, vt quidã asserũt, Humana. Certè Talũ Suillũ combustum, ac deinde bibitum, inflationes & tormina sanare dixerunt. Noui aũt nostratium quosdã Ossa cõbusta potui exhibuisse, haud sciẽtibus qui biberẽt, quid nã ebibissent, ne scilicet auersarentur: ac multorum tum epilepsiam, tum arthritin, curasse. A.ibi.628.

Senecta Serpentis.

Senectam Serpentis scripsere quidam in aceto Bullitam dentium mederi doloribus.

Pellis Ouina.

Pellis Ouina recens detracta, circumposita ijs, qui quocunque modo fuerint verberati, omniũ luculentissimè adiuuat, adeo vt die ac nocte vna illos curet: concoquit enim & digerit quæ sub cute sanguinem habent.

F

Equorum Lichenes.

Equorum" Lichenas cum aceto tritas comitiales curare scriptum quibusdã est. Alij verò & ad cuiusuis feræ morsum adhiberi consulunt. A.ibi.c.233.

Tela Aranei.

Aranei Telam scribunt quidam à phlegmone tueri summæ cutis vlcera. A.ibi.c.62.

Coria Vetera.

Coria" Vetera, quæ videlicet veteramentorum sunt, Vsta, ad attritiones commodari calceamẽtorum scriptum à quibusdam est, tanquam scilicet hoc faciant ex antipathεια quadam. Certe quę phlegmone obsidentur, haudquaquam iuuantur: verùm vbi sedata fuerit phlegmone, non iniuria iuuantur, nempe quia resiccantur: est enim talis cinis resiccatorius. Ac nos sanè quandoq́ꝫ in agro ad vlcus eiusmodi ex attritione sumus vsi. Curat autem talis cinis nõ ab re vlcerũ ambusta, & quæ vocantur intertrigines in feminibus existentes. A.ibi.c.538.

Ostrεια.

Ostrεια" quidam nuncupant omnia ostracoderma hoc est testacea ab Aristotele appellata. At quod à plerisq́ꝫ vocatur Ostreon, secunda syllaba absq́ꝫ ι scripta, vnam esse ostrειorum speciem cõstituunt, in toto genere comprehendentes & buccina, & purpuras, & chamas, & pinas, & similia omnia, de quibus deinceps dicam. A.ibi.c.529.

G

Buccina, & Purpuræ.

Buccinorum" Purpurarum q́ꝫ Testa quãdoquidem durissima est, nunquã absq́ꝫ vstione vtor: Atq́ꝫ vsta quidem desiccandi vim admodũ possidet. Cæterum ad vnguẽ eã læuigare plane q́ꝫ pollinis in modũ necesse est, tundendo scilicet & cribrando prius. Quod tibi comune sit in omnibus lapidosis testaceis q́ꝫ substantijs præceptum: nam nisi exactè lęuia sint reddita, arenis similia sunt. Per se autem illarum tritarum farina vlceribus malignis competit. Id quod ipsum quoq́ꝫ cõmune est omnium, quę citra insignem morsum desiccant vehementer: quippe cum alioqui fluxionũ causa existãt. Sed & aliud est omnium id genus commune, nempe vt cum aceto, aut oxycrato, aut œnomelite, aut oxymelite, idonea sint vlceribus putrescentibus. Idcirco lapides omnes vbi ad eũ vsum applicantur, alij magis, alij minus, certè omnes conferunt. A.ibi.c.529.

Ostrea.

Ostreorum" Testa Vsta similis est facultatis Buccinorum testis, tametsi etiam subtilioris, immo vt certius verius q́ꝫ dicam, minus crassæ. Nam terrosam duram q́ꝫ corporis sortita consistentiam concretionem q́ꝫ, impẽdio omnia crassarum sunt partium. Itaque accuratè ea læuigare necesse est. Quamobrem cùm dicimus horum aliud alio esse tenuius, ita inaudienda dictio est, tanquam si Vlyssem Thersite dicamus maiorem, cùm vterque tamen fuerit paruus: aut Aiacem Achille minorem, cum ambo itidem fuerint magni. Cæterum omnia id genus (vt & antea est dictum) cogendi quandam in se facultatem obtinent, per quam condensata eorum essentia, dura terrosa q́ꝫ sunt reddita: quam vbi per vstionem deposuerint, contrariam adsciscunt facultatem, quam vocãt digerentem. Porrò si vsseris ea Laueris q́ꝫ, ignea tota natura in aquam deposita, ipsam efficiunt cum tenuitate excalfacientem, adeo vt & interdum putrefaciat: reliquum vero terrosum, morsus sit expers: id quod maximè implendis cicatrice q́ꝫ claudendis vlceribus humidis est vtile. Igitur Testa eorum, quæ peculiariter vocantur Ostrea, combusta vtor ad diuturnas ex fluxione ægre q́ꝫ carne implebiles cauitates, nempe quæ fistulosæ sunt atque profundæ, eam foris cum suillo adipe veterato circumponens: id vulgò axungiam nuncupant. At in sinum ipsum aliquid eorum quæ talia carne implent, immitto, quale est † vstum Diaphanes, quod Specarium nominant. A.ibidem.

H

† Al. æs vstum diphryges.

Parem in genere facultatem habent & cæterorũ Ostracodermorum Testæ deustæ, maximè vero, vt dixi, ostreorum, deinde buccinorum, & purpurarum. Itaque Cinis eius generis emplasticis

A cis miſcetur facultatibus digerẽtibus, & cum quouis adipe digerit. Verum quoniam inueteratus efficacius digerit, illi magis miſceri ſolet. Porrò potentius hoc medicamen digeret, ſi acrem illi adipem quempiam miſcueris: de quibus ſuperius determinatum eſt. Quin & dentes ſplendidiores talium omnium cinis efficit, non tantum extergendi potentia, ſed & aſperitate ſubſtantiæ, velut & pumex, & teſta clibani. Verum in vſu eiuſmodi non eſt neceſſe quæ ſic vſta ſunt, admodum læuigare: at in vlceribus rebellibus præ omnibus diligenter ſunt læuigãda ac inſpergenda. Porrò excreſcentiam carnis mediocriter exterũt comprimunt q3. Ad hæc cum ſale omnia id genus vſta dentium ſmegma reddunt efficacius, adeo vt non modo laxitatem mollitiem q3 gingiuarum deſiccet, verum etiam vlcera putreſcentia adiuuet.

Sepia.

Sepiarum Teſta admodum laxa eſt, non vt oſtreorum lapidoſa. Itaq3 abſterſio quidem illi cum alijs oſtracordemorum teſtis communis eſt, velut etiam deſiccatio: cæterum partium tenuitas eximia illi præ cęteris ineſt. Quocirca Vſta ea vtimur ad vitiligines, ephelin, lentes, pſoras. Quin & foſſili ſali miſta, in oculis exiſtentes vngues eliquat. Et antequam vratur contrita & læuigata dentibus ſplendorem adfert: vlcera q3 deſiccat. Porrò hoc nomine, quòd mediocrem obtinet aſperitate B tem, adhibemus eam & ad ingentes oculorum aſperitates, quas ſycoſes appellare conſueuimus. Nam exculpentes ex ea quiddam ipſa figura ſimile collyrio, eo illas confricamus, donec ſanguinem reddere incipiant: quo facto collyria cathæretica ſiue detrahentia præſtãtius effectum ſuum in illas exerunt.

Opercula Purpurarum.

Opercula Purpurarũ quidam memoriæ prodiderunt ex aceto bibita lienes turgidos ſanare: & ſuffitu eas quæ vteri ſuffocatione periclitantur, iuuare: præterea retentas eijcere ſecundas.

Lana Oeſypera hoc eſt Succida.

A.ibi.c.439. Lana "Sordida, ac proinde à quibuſdã appellata ſuccida, idoneè excipit irrigationes, quę adhibentur contuſis, aut quomodocunq3 percuſſis particulis, vt quæ vtilitatem ex illis proficiſcentem promoueat, id q3 propter œſypon. Lota verò, nec amplius œſypon habẽs, apta quædam materia A.l. 2. t.1. ca. 5.fol.96.g fit humoribus qui irrigãt, excipiendis. Porrò Vſta "vim habet acrem pariter & calidã vnà cum partium tenuitate. Itaq3 molles nimium q3 humidas vlcerum carnes celerrime eliquat. Inditur & in medicamina deſiccatoria. Vrito eam tanquam alia plurima, ollam implens nouam, quam tegat operculum multis foraminibus pertuſum.

C *Pili Vſti.*

Pili Vſti ſimiliter vt vſta lana excalfaciendi deſiccandi q3 admodum ſunt facultatis.

Ouorum Facultas.

A.l.2.t.2.c.520 Conſequens "fuerit ad partium doctrinam de Ouis diſſerere: nam alibi eorum meminiſſe non licet. Sanè Oua partes non ſunt animalium, ceu nec arborum fructus, nec grauidarum fœtus: verum proportione reſpondet ijs quæ agnaſcuntur. Itaque eorum quæ agnaſcuntur, quædam planè familiaria propria'que conſpiciuntur tum plantarum tum animalium naturis: quædam non omnino talia, vt viſcum quod agnaſcitur quercubus: & vt ſemel dicam, ſi qua arboribus alterius generis arbor, frutex, fructus, herba, aut omnino germen quodpiam vt fungi, agnaſcantur. Ex familiaribus autem eſt & ouium Lana, & aliorum animalium Pili: & Cornua, quæ decidentia denuo recreſcunt, vt in maſculis ceruis, ex hoc ſunt genere. Conceptus autem ſiue fœtus fructibus proportione reſpondent, nimirum ad generis propagationem à natura creati. Ex his vnum eſt & Ouum factum ad generis ſucceſſionem perpetuitatem'que. Cæterum vtile eſt & tanquam nutrimentum: verum de nutrimento non eſt nunc inſtitutum diſſerere. Proinde quæ tanquam medicamentum efficere poteſt, ea hoc loco recenſebo, ex pauculis vſibus particulari- D bus vim eius exquirens tum in partibus, tum in tota ſubſtantia. Siquidem quo pacto inuenta rerum cuiuſque generali facultate, ad multos eam vſus particulares ducere poſſimus, didicimus. Inſuper docti iam ſumus, quomodo ex vno altero'ue experimento de generali facultate liceat colligere. Igitur ouorum Albũ & tenue illud, quo item ad ophthalmias vtimur, ex numero eſt medicamentorum minime mordicantium: nec vnquam effectu fruſtratus ſum ex vlla tali intemperie, qualem habet ſæpe lac, vti ante oſtendimus, in animalibus cruditatem perpetientibus, aut nimiam famem ſitim'ue, aut quæ cibis paſta ſunt prauis: quæ ſanè frequentius euenire ſolent mulieribus, ob victus videlicet vitæ'que errorem. At oua vnam modò prauitatem patiuntur, quam ſcilicet adfert vetuſtas: eam'que facillime effugias, ſi vtaris recentibus. Porrò vſitatiſſimum nobis eſt maxime'que parabile gallinarum ouum: ea propter illo vtimur, aliorum oua nihil curantes, tametſi eandem illi habeant naturam. Temperatura porrò ſymmetro frigidius eſt. Itaque vtendum eſt oui albumine non tantum ad oculos, verum etiam ad alia omnia quæ medicamenta requirunt ſuauiſſima minime'que mordacia, vt ſunt vniuerſa ſedis, ac pudendorum vlcera contumacia. Miſcetur quoq3 idoneè medicamentis profluuium ſanguinis ex cerebri inuolucris ſupprimentibus, quæ nimirum citra morſum illinuntur, atque adſtringunt. Sed & ad vlcera rebellia miſcetur ijs, quæ abſque morſu ea poſſunt deſiccare, cuiuſmodi eſt medicamen pompholyx elota,

& metallicorum quædã elota: de quibus priuatim supra disseruimus. Porrò & ipse Vitellus ad- E similis est naturę: ac proinde miscetur ceratis morsus expertibus, ouis videlicet aut lixis, aut assis. Verum id tamen manifestum est hîc leuiculam existere differentiam, quod paulo plus desiccent quæ sunt assa: ac quantum huius accipiunt facultatis, tantum deperdant de mitigandi potentia. Miscetur & cataplasmatis phlegmonen extinguẽtibus, vt ijs quæ ex meliloto constant, sedi applicandis.

Crudo vero Ouo toto vtimur admisto rosaceo ad palpebrarum, aurium, mãmarum q; phlegmonas, quæ s. aut ictis illis, aut alio quouis modo euenerint: aut extiterint in neruosis corporibus, puta cubito, & digitorum tẽdonibus, aut articulis, id q; in pedibus pariter & manibus. Porrò in aceto Coctum Ouum si edatur, fluxiones ventris desiccat. At si etiam quippiam eorũ, quę ad dysenteriam aut cœliacum affectum conueniunt, adiunxeris, atq; in igne modico fumi q; experte (qualis est qui ex prunis constat) frixeris, edendum q; ita præbeas, non minime sanè laborãtes adiuueris. Aptissima talem ad vsum sunt omphaciũ, rhus tum ipse q cibis adspergitur erythros nũcupatus, tũ succus ipsius: galla, sidia hoc est mali granati putamina, cinis cochlearũ integrarũ vstarũ. Apta quoq; & vuarum acini, & myrta, & mespila, & corna. Magis istis medicaminosa sunt balaustium, hypocystis, cytini siue mali punici flores. Sed & ad ambustiones protinus impositũ est vtile, siue quis seorsum albumen duntaxat ipsum molli lana excipiat, siue etiam cũ vitello cõmiscens cõfun- F dens q; applicet: etenim mediocriter refrigerat, & citra morsum desiccat. Tale cum sit, & ad anacollemata vocata, quæ fronti videlicet imponuntur, vtimur: & pilos palpebrarũ adglutinamus, nimirum admisto idoneorum quopiã, cuius generis est thus, potissimũ pingue si fuerit, ac non inueteratum & siccum. Verum in illiusmodi, ipsius albuminis commoda est viscositas, nõ autem temperies: nisi quis, quatenus nequaq; aduersatur illi quod adhibetur medicamento, eo nomine vtile commodum q; dixerit. Nam viscosorum quædã sunt quæ aduersantur, velut viscũ, nimirum acre & calidum, ad ea quæ excalfieri non debent: dictum q; frequenter superius est ea, quæ validã vim nullam obtineant medicamẽta, ceu materiam ijs, quæ tales vires obtinent, misceri: proinde quoq; creberrimi sunt vsus, vtpote ijs quæ valenter agunt, inseruiẽtia. Eiusmodi cum sit ouum, simul q; non paruam adipiscat in lixationis assationis q; quãtitate differentiã, fit sanè multo vtilissimũ. Nã medicamentis, quæ humiditates desiccãt, aut lixum, aut assum, aut frictum, miscetur: ijs verò, quæ incidunt ea, quæ in thorace pulmone'que sunt, sorbile quod vocant: id quod in aqua eousq; lixari debet, dũ incaluerit. Eiusdem huius naturæ nomine & ad eos, quibus gutturis supremum aut ex vociferatione, aut ex humorũ acrimonia, exasperatum est, assumitur, tũ scilicet quod affectis partibus illinitur, atq; cataplasmatis modo inhæret: tum quod substantia sua mordacitatis experte eas mitigat, G sanat q;. Eadem ratione stomachi, ventris, intestinorum, ac vesicæ medetur asperitatibus.

Echinus hoc est Erinaceus, Combustus.

Erinacei "vtriusq; tũ Marini, tũ Terrestris, corpus totũ vstũ Cinerẽ efficit facultatis tũ extergẽtis, tũ digerentis, tum detrahẽtis. Itaque eo quidam & ad excrescẽtia, & ad sordida vsi sunt vlcera. A.l.2.t.2.c.1

Cochleæ, siue Limaces.

Cochleæ "si totæ cũ testis Vratur admista galla omphacitide, simul q; pipere albo, mirifice prosunt dysenterijs, in quibus vlcera non dum cõputrescere cœperunt. Conuenit autem vt piperis sit pars vna, gallę vero duæ, quatuor cineris cochlearum. Hæc vbi ad vnguẽ lęuigaris, cibis inspergito: bibẽdum q; aut ex aqua, aut ex vino albo & austero, prębeto. Cæterum absq; gallæ mistione cinis cochlearum admodum resiccantis est facultatis, obtinens item non nihil ex vstione calidum. A.ibi.c.393.529. Porrò Cochleę quę vstionẽ nõ sunt expertę, si tritę vnà cũ testis imponant, & toti ventri aqua inter cutem laborantium, & in arthriticis articulorum tumoribus, ægre quidem diuelli poterunt, cęterum impensè desiccant. Et sanè inhęrere sinere oportet, quoad sponte decidant. Idem q; faciendum in tumoribus ex ictu natis difficile solubilibus, & ex contusione facta in auribus: desiccant enim illos magnopere vniuersos, etiamsi viscosus crassus q; in alto humor contineatur. H

Carcini hoc est Cancri, Vsti.

At "Fluuiatiliũ Cancrorũ Cinis quanq; similiter prędictis exiccatorius est, substãtię tñ proprietate mirabilis est eius in ijs qui à rabiente cane sunt morsi, effectus, is q; tũ solus, tũ cum gẽtiana & thure multo pręstãtior. Thuris sanè partem esse vnam oportet, quinq; aũt gentianæ, porrò cãcrorum decem. Et raro equidem aliter, illis vstis nos sumus vsi, cæterum ad eum modũ plerunq;, quo Æschrion empiricus ille medicamentorũ peritissimus senex, conciuis ac pręceptor meus. Patella erat æris rubri, in quam impositos cancros viuentes, hactenus vssit, dum facile ad læuorem redigi possent. Hic Æschrion paratum semper in ædibus hoc habebat medicamẽ tẽpore ęstiuo, vrẽs eos post ortum Canis, qñ Sol in Leonem transisset, non nisi Luna decimaoctaua. Porrò bibendum hoc medicamẽ ijs, qui à cane rabido fuissent morsi, præbebat quotidie diebus quadraginta, mensura cochlearij magni aquæ inspersum. At si nõ protinus ab initio, verũ aliquot post dies curam cepisset demorsi, tũc quotidie duo cochlearia aquæ inspergebat. Ad ipsum vero vulnus emplasticũ applicabat medicamẽtũ, quod ex pice brutia & opopanace aceto q; cõficitur, habens picis librã vnã, vnũ aceti acerrimi sextariũ Italicũ, opopanacis vero vncias tres. Hęc tametsi à pñti institu to essent aliena, scribenda tñ censui, quia magnopere medicamento huic ipse confiderẽ: nimirum A.ibi.c.147.

cùm

A cùm nullus vnq; eorũ qui illo fuerint vsi, sit mortuus. Cæterùm seorsum etiam librum cõscribam aliqñ de ijs, quæ proprietate substantiæ totius quid agũt, è quorum numero sunt id genus omnia. Ignoscendũ itaq; tum hoc in loco scribendi importunitati, tum sicubi prẹterea id mihi hoc in opere contigit: nempe quia ex ijs summa proueniret vtilitas, quam sanè posteris impertire volebam, si forsan me, prius, q̃ q̃ post hæc deinceps sunt, opera perfecissem, mors occupasset propositum impediẽs. Cæterũ Pelops doctor meus & ipse oĩum eiusmodi causas reddere volens, Non ab re, inquit, Cancer, cum animal sit aquaticũ, prodest à cane rabido morsis, quibus videlicet metus est ne corripiantur affectu siccissimo, nẽpe rabie: quamobrem sanè et aquam metuũt. Ac fluuiatiles, nõ marinos, cõuenire cancros dictitabat, s. q animalia marina ob admistionem salis natura siccissimi haud æquè exactam tuerẽtur eã, q̃ est aduersus rabiẽ contrarietatẽ. Ac cũ quidã subiecisset, Cur nõ omnia quæ in potabili aqua degunt animalia, perinde vt cancri, iuuari assolent? quia, inquit, similem cancris prẹparationẽ non admittunt, Nam horum vstorum cinerẽ, exiccatorius cũ sit, canũ rabientiũ venenũ absumere, simul q; digerere. Hẹc igitẽ sanè Pelops dicebat, profitens ambitione q; magna iactitans oĩum se taliũ nouisse causas. At ego, nisi planè me scire quippiã ꝑsuasum habeã, alijs ꝑsuadere nõ tẽto. Itaq; nec Pelopis rõnẽ vt verã accepi, vt quẹ crebras habeat cõtradictiones:

B verũ cancros opinor ex ꝓprietate totius substãtiæ prodesse. Qm̃ aũt nullũ eorũ, qui fuerãt illis vsi, mortuũ sciuerã, hẹc aperiẽda recẽsenda q; à me existimaui: tametsi nõ esset huius instituti propriũ.

Chelidones siue Hirundines, Vstæ.

A.ibi.c.347. Sanè "corporibus totis (nam id erat propositum) non eorum tantum aĩaliũ quẹ dixi, sed & Hirundinũ vsi sunt multi, Cõburẽtes videlicet, & cinerẽ melli miscẽtes, ac deinde synanchicos inungentes, & in totũ quicũq; in guttere ac columella cõsistunt cũ tumoribus affectus. Vtuntur & ad acuendũ visum hoc cinere non nulli. At alij eas arefactas drachmæ pondere bibendas exhibent.

Tettiges id est Cicadæ.

Sed et Cicadis Siccis quidam vtuntur ad colicos affectus cum paribus numero piperis granis: dant q; aut treis, aut quinque, aut septem, per intermissionem videlicet, & per ipsos etiam paroxysmos. Porrò alij Assas edendas offerunt, quibus affecta vesica est.

Corydos id est Galerita Alauda.

Colicus Galerita tamen auis illa pusilla obiter nobis plerunq; obuia, in iure elixa colicos adiuuat. Verum assiduè eam edere simul cum iure necesse est. Habet verò hoc animal in capite velut galerum ex pilis sponte enatũ, cuius occasione efficta est, quæ apud Aristophanẽ comicũ legitur fabula. Is
" C enim inquit hũc in modum: Imperitus es, nec curiosus, & nec Æsopum quidẽ didicisti, qui ait ga
" leritam primam volucrum fuisse, etiam ante terrã: inde patrẽ morbo defunctum, cùm humus nõ
" dum esset enata, dies quidem quinque iacuisse: at hanc præ inopia melioris consilij in capite tandem patrem suum defodisse. Hoc quoq; aiunt, obscurè licet, designasse tamen Theocritum,

Ουδ᾽ ἐπιτυμβίδιαι κορυδαλλίδες. ἤ λάϊνον τί.

nempe indicare illum eas, quẹ in capite tymbon hoc est sepulchrum gerãt. Annexui aũt huic ista sermoni, quò planè & clarè hoc animal, nempe galeritã, significarẽ, quos ferat in capite pilos erectos: qñquidẽ expertus sum eius aduersus colicos vtilitatem, velim q; qui ipsum non norunt, ijs bene aperte q; mõstratum. Etenim auiculis pyrgitis ac troglytis appellatis adsimilis est. Discernitur autem tum quia galeram habet, tum quia paulo maior existit. Nam & ipsa Corydalis appellata herba colicis conuenit. Et hoc quoq; tibi obiter sit notatum.

Alectorides id est Gallinæ.

A.ibidẽ.c.289. At "Gallinarum ius simplex rẽtinendi vim possidet, vti Gallorum subducendi. Coquendi autem sunt cum sale prolixissimè. Sed horum ipsi fecimus periculum. * ἐπικρατητικῶς. sunt qui legendũ putẽt ἐπικερασικῶς i. contẽperãdi.

Gale id est Mustela.

D Mustelam nunquam combussimus. De qua scriptum legitur, Cinerem quidẽ eius cum aceto illitum podagricos arthriticos q; iuuare, tanq; vehementer valeat digerere: Ipsam verò arefactam ac potam prodesse comitialibus, eadem nimirum illa facultate. Porrò quidam etiam planè omnis feræ alexipharmacum eam esse referunt, & maximè eius ventrem.

Ranæ Vstæ.

A.ibi.c.589. At "Ranarum vstarum Cinerem sanguinis eruptioni mederi referunt inspersum: Cæterùm cum liquida pice sanare alopecias.

Hippocampus.

Et Hippocãpum, animal illud marinum si totum Vsseris, alopecijs prodesse proditum quibusdam est: ipsum q; videlicet desiccantis esse facultatis, extenuãtis q;, aut certè eius cinerem: Quem quidam vnguento amaracino commiscent, quidam pici liquidæ, alij veteri adipi suillo.

Tellinæ Salsæ.

A.ibi.c.529. Et "Salsas Tellinas vstas adeo vrentem efficere Cinerem aiunt, vt is cum cedria euulsos radicitus ex palpebris pilos, instillatus in locum, renasci prohibeat.

† *Intestina Terræ, siue Lumbrici.*

A.ibidẽ.c.198. Et.718. Porrò "citra vstionem aut lixationem, totorum animalium in partes affectas impositorum, aut

†In multis codicibus continuatur hic sensus cũ superiori vsque ad dictionem, scribunt: ibiq; incipit hoc caput, Intestina terræ &c.

Intestina

intrò in corpus sumptorum, quidam medicorum fecere periculum: aut ceu fecerint periculũ, ita E scribunt:} Terræ quidem intestina cõtrita, neruis q; diuisis imposita protinus mirum in modum prodesse: atq; hæc ipsa quoq; cum mulso pota medicamen esse mouendæ vrinæ idoneum.

*Al. prosunt. *Al. sunt.

Cimices.

Sed "& de Cimicibus quibusdam traditum est, q si cum aceto bibantur, hirudines absorptas eijciant: At nobis, cùm eas perpetuo alliorum esu eiecerimus, haud opus fuit cimicibus. A.ibi.c.170.

Cantharides.

Veruntamen "sufficientem habemus de Cantharidibus experientiam, q in vngues psorodeis cum idoneis ceratis aut emplastris impositæ sic illos educunt, vt toti cadant. Miscuimus eas etiam facultatibus psoris & lepris congruentibus, nec non quibusdam septis: atq; interim etiam ijs quæ clauos, quos vocant, eijciunt. Porrò preceptorum meorum quidam earum paulum quiddam in medicamenta vrinam mouentia solebat inijcere. At quidã solas alas & pedes inijciunt, quæ aiunt esse alexiteria ijs, qui corpora ipsorum bibissent: alij contra: at nos totas indimus. Cęterum aptiores sunt ad ea, quæ expertum me dixi, eæ cantharidum quæ inuentæ in frumento lutea transuersim in alis cingula obtinent, potissimum si inijciantur in vas fictile, cuius ori linteum obductũ sit rarum: itaq; illud inuertas, vt linteum halitum ab aceto subtus posito excipiat, donec emoriantur F ipsæ cantharides. A.l.2.t.2.c.20 fol.122.c.d

Brupreſtis.

Sic Buprestes quoq; reponere expedit. Sunt autem & ipsæ animalis quoddam genus cantharidibus tum specie tum viribus adsimile.

Pityocampe.

Quin & Erucæ, quę in piceis nascunt, meritò sanè nuncupatę Pityocãpæ, huius sunt facultatis.

Salamandra.

Et Salamãdræ combustæ Cinerem quidam septicis, & lepricis, psoricis q; miscent facultatibus.

Narce Torpedo.

Sed "& Torpedinem totam (dico autem animal marinum) capitis dolores sanare capiti admotam, sedem q; euersam coercere, à quibusdã est proditum. Verùm ego cum vtrunq; essem expertus, neutrum verum comperi. Eam igitur cùm cogitassem viuam esse applicandam, cui caput doleret (posse enim fieri vt hoc medicamen anodynon esset, ac dolore liberaret similiter, vt alia quæ sensum obstupefaciunt) ita habere comperi. Puto q; eum qui primus est vsus, tali quapiam motũ ratione experiri aggressum. G A.ibidẽ.c.584.

Draco Marinus, & Trigle, & Alia id genus.

Viuas "etiamnũ hasce animãtes apertas, & protinus partibus affectis appositas, prodesse scripserunt, nempe Draconem marinũ in suum ipsius ictum impositum: similiter & Triglam, in draconis: Mures domesticos, in ictum scorpij, velut & Saurã: Mygalen in suum ipsius, & Saurã chalcidicam, quã & ex vino bibendam præbent, tanq̃ suum ipsius morsum sanet. Porrò Scorpium suũ ipsius ictum curare, si tritus imponatur, similiter si assus edatur. Congruere autem aiunt & ijs, qui à vipera sunt morsi, Ascalabota vero ijs, qui à scorpio. Referunt aũt & in Ægypti regionibus are factum Asiracum quem vocant, exhiberi ijs, qui à scorpio percussi sunt: & vocatũ Cybiũ vtiliter vulneri à cane inflicto imponi: multa q; eiusmodi, de qbus copiosius differemus, vbi tractabitur de ijs, quæ proprietate substantiæ quid agunt. Cæterum in Oleo lixis totis animalibus ipso oleo vtebantur nostratium medicorum quidam, sed & superiorum non nulli, ad depilationem seu pilorum nudationem, nempe Pityocãpis, & Vrticis marinis, Lepore marino, Scolopendro marino. Ad aurium vero dolorẽ Silphis in oleo coctis, & ijs quos vocãt Oniscos {Greci, Latini multipedas.} Ea enim animalia in globũ sese contrahunt, vocant q; ea apud nos quidã cyamos hoc est fabas, quandoquidem esculentis fabis sunt persimilia, vbi sese videlicet in globum cõuoluerint, colore fusco. Porrò in agro complures videre est natos sub situlis, quibus à fontibus rustici aquam comportant, deponũt q; eas iuxta focum. Vidi q; quosdam ex ijs, qui medicinam in agro exercebant, assiduè oleo ex illis composito ad vniuersos aurium dolores vti, non discernentes affectum vnde oriretur. Itaq; non ab re euenit, vt interim effectum consequerentur, interim læderent. Et quid mirum, quando & insignes quidam medici de ijs citra distinctionem scripsere? Tales sunt Apollonij libri de facile parabilibus. Atq; hic sanè etiã scripsit vermes terræ in oleo coctos auriũ dolores mitigare: sed alij censent admisto adipe anserino sic demum vtendum. A.ibi.c.221.fo. 123.g H

Vulpes, & Hyænæ.

Cæterum de "Vulpibus quæ totæ oleo coquuntur (nam sic quidã curant arthriticos, partim viuas vulpes in lebetem ingentẽ inijcientes, partim etiam mortuas) fusius dicere mihi necesse est, quandoquidẽ plerosq; visæ sunt principiò planè morbo hoc liberasse, verùm post multum temporis non ita profuisse: siquidẽ illos malũ repetijt, quanq̃ non ita vehemens q̃ antea. Sanè Oleũ in quo cocta vulpes est, non est potentioris in digerendo facultatis, q̃ in quo hyæna: quę si similiter in oleo lixetur, redditur oleum longe potentissimæ in digerendo facultatis. Porrò frequenter dictum est talibus medicamẽtis inesse potentiã eorum, quę in alto continentur corpore, in extimã A.ibi.c.729.

cutem

A cutem extrahendi, ac eo nomine quandoq; sedandi dolores: non enim perpetuo hoc ad ea sequitur, cum ij duntaxat dolores ab eiusmodi medicamentis sedentur, quorum causa est humor in alto contentus, dolorem ciens aut substantiæ crassitie, aut refrigeratione, aut vehementi acrimonia: aut etiam spiritus flatuosus exitum non habens. Itaque qui vtuntur vulpibus, & ipsi oleum digestiuum efficiunt: atq; inde impletis eo alueolis totos arthriticos in eos imponunt, multo ibi tempore immorari præcipientes. Verum ex hoc fit vt non tantũ, qui citra articulos sunt, tumores euacuentur, sed etiam vniuersum corpus. Itaq; vbi corpus illis antea plenitudine affectum fuerit, mirum non est per euacuationem consecutum commodum, nempe cum nihil etiam in affectas partes influat, quia corpus vniuersum iam euacuatum est: & qui continebantur, humores exhalarũt. Cæterum quemadmodum antea, cum corpus noxa vacaret, praua victus ratio morbum inuexit, eundem in modum, aut etiam amplius, à simili diæta par est rursum illos similiter afficiendos in articulis, quibus iam laborauerunt.

De iis quae in mari et aquis salsis proveniunt.

Sola hęc in toto opere reliqua hoc habẽt nũc tempus opportunum. Nam quæ in mari et aqua nascuntur animalia, superiori sermone exposita sunt, vbi videlicet agebatur de animalibus: B At quæ in aquis quidem aut ex aquis nascuntur, nec sunt animalia, ea nunc exponentur.

Adarcion.

Al.1.11.c.16. fol.100.d Adarcion, ″quidam verò masculinè efferunt Adarcon, alij fœmininè Adarcen appellitãt, essentia quidem sua velut spuma est aquæ salsæ concreta, circum arundines & farragines concrescens. Acerrimum hoc est medicamentum, simul q; calidissimum: proinde & per se inutile est, verum commisceri solet ijs, quæ vim eius retundunt, sicq; fit multo vtilissimum in ijs affectibus qui excalfieri postulant: Id q; foris impositum, nam intrò in corpus ipsum sumere est impossibile, nimirum ob virium vehementiam.

Alcyonia.

A.ibi.c.610. Alcyonia ″omnia detergunt, ac digerunt, qualitatem habẽtia acrem, & calidã facultatẽ: verum aliud alio non parũ plus minus q;, & in his ipsis quę diximus, secundũ partiũ essentiæ totius tenuitatem. Est autem eorum Vnum dẽsum & graue, odoris praui, olet enim pisces putridos: spõgiæ figura simile. Alterum verò figura longiuscula, leue & rarum, odorem habens similem phycijs. Aliud tertium vermi simile est figura, colore purpureo, consistẽtia molli: vocant id Milesiũ. Post quæ quartum secundo quidem iam posito similiter & leue & rarum, verum lanis succidis simile. C Deniq; & quintum extima superficie læui circũscribitur, cæterum interna substantia asperũ, nullius odoris, gustu tamen apparens acre: & sanè omnium alcyoniorum est calidissimum, adeo vt et pilos vrere possit. Itaq; cum duo prima lichenas, alphos, psoras, lepras q; adiuuent, præterea cutẽ splendidiorem competentia virium efficiant, idem pręstare non potest hoc vltimo loco positum. Nec enim perinde vt illa cutem dũtaxat summam extergit, sed etiam excoriat, vsq; in profundum cutis penetrans, vt etiam vlcera moliatur. Porrò quod tertio ordine recensuimus, omnium est tenuissimum. Itaq; vstum alopecias curat illitum cum vino, colore quidem fuluo, tenui tñ essentia. Quartum autem eiusdem cum hoc speciei vires obtinet, verum haud parum imbecilliores.

Sal.

A.ibi.c.616. Sal ″eiusdem generẽ facultatis est, siue Fossilis sit, siue Marinus: verum hoc differunt, quòd salis ex terra effossi substantia magis sit compacta, ac proinde in hoc maior est & partium crassities, & adstringendi potentia. Itaq; marinus affusa aqua protinus liquescit: at fossili hoc nõ euenit. Porrò eiusdem speciei cum marino est, qui in stagnis quibusdam salsedinem habentibus nascitur, æstate videlicet aquis æstu ex ijs absumptis, cuiusmodi est Tragasius, nõ procul à Sminthio. Confluit enim illuc ante aquas spontaneas, quæ admodum sunt calidæ, copiosa aqua stagnans non amplo D in loco: & ea æstate omnis absumitur, à Sole videlicet arefacta. Porrò quoniam locus ipse salsedinem connatam continet, quod reliquum est omne, sal est, cognominationẽ à loco pariter & aquis sortitus. Nam spontaneæ & ipsæ illis in locis aquæ Tragasiæ nuncupantur, potentia summè exiccatoria: & sanè qui in ea regione sunt medici, ad hoc illas accommodant. Porrò dictum est & de Sodominis in mari mortuo prouenientibus, in quarto libro: quem si quis librum diligenter perlegerit, illi tantum refricare memoriam nunc opus est, vt exposita gustus qualitate, ipse medicamenti facultatem cognoscat. Igitur cum qualitas salsa digerat simul & contrahat contractam ab ipsa substantiam, Aphrolitron in hoc differt, quòd in ipso vnum modo saporem exuperantem euidenter sit videre, quem vocant amarum, vim habentem digerendi, haud etiam contrahendi, vti sal. Nam hic quicquid in corporibus humidum inest, id quodammodo absumit: & quod reliquum est substantiæ solidæ, adstrictione contrahit: ac proinde etiam conditura sua carnes seruat, & à putredine tuetur: Quippe, quæ putrescunt excrementitium continent humorem, sustantiam'que tum dissolubilem, tum minime compactam. Quibus ergo corporibus nulla prorsum est humiditas superflua, ceu melli optimo: & corpus solidum & compactum est, ceu lapidibus: ea vt putrescant est impossibile. Ac proinde in his salis non probatur vsus, verum in ijs, in quibus suspecta putredo. * Al. totum.

Sal Vſtus.

E

Sal Vſtus digerit quidem potentius quàm vſtionis expers, quanto ſcilicet ſubtilius ipſius corpus accepta ab igne facultate redditur: velut & in alijs, quę cōbuſta ſunt, euenire diximus: Verum non ſicut ille, qui non eſt vſtionem expertus, ſolidam ipſam ſubſtantiam cōtrahere conſtringere q; poteſt.

Litrum Nitrum.

Litrum." Oſtenſum eſt & hoc medicamen in medio ſalis & aphrolitri vires habere. A.ibid. c.8

Halos Anthos hoc eſt Salis Flos.

Halos Anthos. Quidam vt vnum nomen Haloſanthos, quidam diuidētes Halos anthos nominant. Eſt autem hoc medicamen liquidum, tenuiorum etiam partium quā ſal vſtus: tum acris qualitatis, & admodum digerentis facultatis.

Halos Achne Spuma Salis.

Halos Achne ſpumoſa eſt ſalis effloreſcentia, multo tenuioris naturæ quàm ſal ipſe: Quare & extenuare, & digerere multo plus ipſo poteſt: verùm quod ſubſtantiæ eſt reliquum, contrahere vt ſal nequit.

Aſphalton Bitumen.

F

Bitumen," vnum & ipſum eſt ex ijs, quæ in aqua marina proueniūt, & in alia quapiam quæ nō eſt marinæ diſſimilis, vt in Apollonio Epiri. Et per alia id genus loca multa, aquis ſponte naſcentibus ceu ſpuma quædam innatans hoc medicamen reperitur. Et molle quidem eſt dum innatat, poſtea verò reſiccatum pice ſicca durius efficitur. A.ibi.c.114. Al.calidis.

Bitumen Proueniens in Mari Mortuo.

Al.Plurimū. Optimū verò bitumen in mari quod Mortuum vocant, prouenit. Eſt autem id ſtagnum ſalſum in Caua Syria. Cæterùm medicaminis ipſius vis eſt tum reſiccatoria, tum excalfactoria in ſecundo ordine. Meritò itaq; eo vtuntur & ad glutinationes vulnerum cruentorum, & ad alia omnia, quæ exiccari debent cum modica excalfactione.

Spongos Spongia.

Spongia" Vſta acris eſt & digerentis potentiæ. Vtebatur ea præceptorum meorum quidam ad ſanguinis eruptiones, quæ manuali opera indigent: in quem vſum ſemper eam paratam habebat ſiccam, & exarefactam: cùm verò res poſceret, bitumine in primis imbuebat: ſin eo careret, pice. Porrò admouebat eam partibus ſanguine profluentibus etiamnum ardentem, vt & cruſta parti induceretur, & ipſum ſpongiæ vſtæ corpus ceu operculum acciperet. Cæterùm ſpongia Noua, non ſicut lana aut linamentum (quod μότον μιλτὸν ideſt carpinatum vocant) materia dūtaxat eſt quæ humores irrigando excipiat, ſed etiam manifeſtè deſiccat. Id quod ſcies, ſi ea ſola vtaris in vulnere cum aqua, aut oxycrato, aut vino, pro diuerſitate videlicet corporum, vti eſt antè dictum. Glutinabit ſiquidem ea ſimiliter atq; medicamenta quæ vocant enæma. At ſi Non noua ſit, ſed vſui accommodata, palàm cognoſces quantum à noua ſuperetur, ſi vulneribus eam imponas ſiue cum aqua, ſiue cum oxycrato, ſiue cum vino. Nec mirum eſt, cùm in ſpongia noua ſeruet etiānum ea, quam à mari accepit, facultas modicè corpora exiccandi. Atq; hæc quidem præſtare poteſt, cum etiamnum ſeruat maris odorem. Nam temporis ſpatio, etiam ſi nūquam vſui accommodata ſit, tamen & odorem maris amittit, nec æque deſiccare poteſt. A.ibi.c.597. G

Garus vel Garum.

Garus" facultatem habet multùm & calidam & ſiccam: Ac proinde ex eo medici quidā ad vlcera vſi ſunt putreſcentia: tum dyſentericis iſchiadicis q; iniįciunt. A.ibi.c.486.

Halme Salſugo ſeu Muria.

Salſugo piſcium ſalſorum ſimiliter garo & ad putredines accōmodatur: & ad iſchiadas dyſenterias q; infunditur. Et acrimonia quidem humores coxam infeſtantes attrahit, ac proinde per inteſtina euacuat. Putreſcentia verò vlcera in dyſenteria colluit atq; deſiccat. H

Maximè verò ſalſugine ſalſorum Silurorum & Mænidum ad talia vti medici quidam aſſolent. Et nos ſanè ad vlcera in corpore putrida accommodauimus. *Al.ore.

FINIS

GALENI LIBER DE SVBSTITVTIS MEDICINIS

Iulio Martiano Rota interprete.

E substitutis medicinis cùm & Dioscoridem, & Philistionem, & Euriphontem quædam scripsisse constet, age nos quoq; pauca de his tradere non recusemus. Substitutas medicinas appello, quæ in alterius locum subrogari queũt. Has medico notas esse multum opis affert, si tñ operando velit artem exercere, nec recidiuas aut contemnendas curationes efficere. Euenit enim plerunq; vt ea medici desiderent, quæ ad salutem alicuius plurimum conferre iudicarunt, et his vtãtur quę proposito minus conueniũt, nec easdem quibus illa vires obtineant. Atqui par fuit ipsos, ne in tales angustias deuenirent, simplicium medicinarum notitiã didicisse. Quòd si nec eã adepti fuerint, nec quæ mox subiungemus animaduerterint, meritò in curandis ægris aberrabunt. Tibi verò Diogeniane veritatis amatori, ac simplicium medicinarum virtutes ediscere cupienti, quibusdam explicatis propositam materiam aggrediar. Erit autem verus, quem tecũ ineo sermonem, modò reuoces in memoriam id, quod mihi contigit in Alexandria. Ibi enim cùm essemus, ecce mulier tam graui morbo periclitabatur, vt moritura videretur: morbi cõditionem explicare, cũ nihil intersit, nunc opus non est. Huic opem allaturus lysimachiam herbam cum quęsiuissem, nec repperissem: nisi statim Ægyptię spinę semine, lysimachię loco vsus essem, periisset mulier: quę illo properè dato, suppresso sanguine, mox conualuit. Hoc factum postridie medici pleriq; accedentes cùm mirarentur, interrogarunt me, quid morituræ fœminę pro lysimachia exhibuissem. Quibus ego, Ægyptiæ spinæ semen cũ respondissem, id q; in compluribus fieri posse dixissem, non destiterunt mecum precibus agere, quoad medicinas, quę in aliarum locum substitui possunt, vnum in opus cõferre promitterem. Sic itaq; libellum hunc de substitutis medicinis cõposui, in quibus recensendis quò magis expeditum vsum haberent, seriem literarum seruaui, principium q; ab earum prima sumpsi.

A

Pro Abrotono	Origanum.	*Pro* Aniso	Daucus.
Absinthio	Abrotonum.	Arace	Sesamum.
Acacia	Succus lentisci.	Aristolochia ro.	Aristolochia longa.
Aconito	Iridis agrestis radix.	Argemone	Sisymbriũ, Seriphiũ
Acoro	Radix asari.	Armenio lapide	Atramẽtum indicum.
Amianto	Aphroselinum lapis.	Asbesto i. calce viua	Adarce. (ticis semẽ.
Agallocho	Calamus odoratus.	Asphalatho	Erices fructus, aut Vi-
Agarico	Euphorbiũ, aut Epith.	Asphodelo	Succus betæ.
Alga	Anchusa.	Asaro	Zingiber.
Aloeindica	Aloes viridis folia, Lycium, Glaucium, Centaurium	Asio lapide	Sal ãmoniacus tostus.
Aloe	Fimus ibis.	Auripigmento	Sandaracha.
Alumine	Sal fossilis.	**B**	
Ammi	Anisus.	Balsamo	Radix albæ violæ.
Ammoniaco suffitu	Propolis.	Balsami succo	Myrti succus.
Amomo	Acorus.	Balaustio	Malicorium.
Amylo	Gyris sicca.	Bdellio	Sphagnus odoratus.
Amygdalis amaris	Absinthium.	Bitumine	Pix brutia vel liquida.
Anchusa	Hyacinthus.	Brutia pice	Pix ĩ aceto feruefacta.

Pro Buccina	Ostreum.
Bupresti	Vermes panarij.
Butyro	Lac bubulū concretū.

C

Cadmia	Leucophragis ęgyp.
Calamo odorato	Sphagnus.
Canchri	Lauri baccę, Pyrethrū.
Cantharidibus	Phalangia. (cę.
Capparis radice	Erices radix aut Myri-
Cardamomo	Fructus myrti, vel Xy-
localpasum, vel Cyperis ammoniaca.	
Casia	Cinnamomi quisqliæ.
Castorio	Vermis panarij visce-
Cedria	Ladanum. (ra.
Ceraunio	Leucographis.
Ceruina adipe	Anseris adeps.
Cera	Faba fresa cum propoli cocta & trita.
Ceruí cornu	Caprinum. (bū vstū
Cerussa	Scoria plumbi, plum-
Chalbane	Sagapenum.
Chamedry	Lapati syluestris rad.
Chamęmelo	Anthemis.
Cicuta	Semen coriandri.
Cinerula cypria	Cinis foliorum oliuæ.
Cinabari	Rosei pastilli.
Cinnamomo	Casiæ duplum, aut Sabinæ, vel Rutæ syluestris duplū triplūve, et melius facit cinnamomo: vel Thuris corticis tantundem, aut Cyperos attici.
Clinopodio	Heliotropium.
Cnico	Viticis semen.
Colocynthide	Ricini semen.
Colophonia pice	Pix nauibus abrasa.
Corallio	Moly, aut Symphitū.
Costo	Cedri fructus, Heleniū.
Cotyledone	Anagallis.
Crinanthemo	Aphrodisias
Croco	Crocomagma.
Crocomāgmate	Agallochus indica.
Crocodili adipe	Canis marini adeps.
Cumino	Brassicæ semen.
Cynosbato	Solani vesicariæ semē.
Cyperi	Iuniperus magna.
Cyphi	Carica combusta.

D

Damasonio	Carpesiū, aut Nepita.
Dauci semine	Sij semen.
Dictamo	Saluia, vel Pulegium.
Diphryge	Phrygius lapis, Misy vstum, vel Æs vstum, aut lapis Pyrites.
Dorycnio	Alterci semen.
Draconti	Aron

E

Ebeno	Loti arboris lignum.
Ebisci radice	Folia mori, vel radix Papyri.
Elaterij succo	Eiusdem herbæ, succus, aut Porri Ficus've succus.
Pro Elleboro nigro	Papyri radix, aut Stru-
Enneaphyllo	Potamogiton. (thij.
Epithymo	Colocynthidis semen.
Equiseto	Champepitys.
Ericis fructu	Galla immatura.
Erinij folijs i. caprifici	Stercus ibis, vel Mori folium.
Erucæ semine	Erysimi semen.
Erucis pini	Vespæ cum cedria.
Erugine	Atramentū metallicū.
Erysimo	Struthij succus.
Euphorbio	Stercus palumborum.
Eupatorio	Chamæpitys.

F

Faba fresa	Struthium.
Felle cameli	Fel ascalaboti.
Felle mustelæ	Fel cameli.
Felle hyenæ	Fel perdicis.
Felle simiæ	Fel cameli.
Felle viperæ	Fel ichneumonis.
Filice	Cneori semen.
Fœnugræco	Maluæ semen.
Flore æris	Squama æris.
Folio	Nardi spica, vel Iris illyrica.

G

Galla	Fructus myricæ.
Gentianæ radice	Radix apij odorati, id autem est petroselinum, aut Rhedon i. Helenium.
Glycyrrhizæ succo	Mori succus.

H

Hederæ succo	Perseæ succus.
Hedychroo	Amaracinum.
Heliotropiæ sem.	Semen rapæ.
Hyacintho	Flos isatidis.
Hyenæ adipe	Vulpis adeps, aut Anseris.
Hyoscyamo	Solani vesicariæ semē.
Hippuri	Aiuga.
Hyperico	Anethi semen.
Hypocystide	Acacia.
Hyssopo	Thymum.

I

Iri illyrica	Helenium odoratum.
Iuniperi baccis	Cyperus.
Iunco odorato	Cardamomum.
Iunco palustri	Polygoni radix.

L

Ladano	Sampsuchus.
Lapathi radice	Radix cynaræ.
Lapide phrygio	Lapis argyrites.
Lapide asio	Gagates lapis.
Lapide pyrite	Lapis igniuomus.
Lauri baccis	Serpillum aridum.
Lathyridis sem.	Granum cnidium.

Pro Lemnio

Pro Lemnio sigillo	* Sandaracha.
Lentisco	Terebinthus.
Lepidio	Rubia.
Lepidij radice	Folia capparis.
Lepore marino	Lepus fluuialis, aut concha.
Leucini flore	Struthium.
Lini semine	Fabæ medulla.
Loti semine	Betæ semen.
Lupi adipe	Vrsi adeps.
Lygustico	Pastinacæ semen.
Lysimachio	Spinæ ęgyptiæ semen.

M

Magnete	Hæmathites lapis.
Malabathro	Nardus indica.
Malo cydonio	Melilotum.
Malua	Fœnumgræcum.
Mandragora	Dorycnium.
Manna	Thuris cortex.
Mastiche	Lentisci caulis.
Medulla cerui	Vituli medulla.
Meliloto	Syluestris lotus herba.
Melle	Sapa.
Melle attico crudo	Mel despumatum.
Menta	Calamenthum.
Męo	Myrobalanus.
Myrsinite	Succus mori.
Molybdena	Lithargyrium.
Mori succo	Rubi folia.
Myrobalano	Glauciũ, aut Peucinũ.
Myrrha troglodytica	Calamus odoratus.
Myrti oleo	Lentisci oleũ, aut Melinũ, aut Mori succus.
Misy cyprio	Ochra cypria.
Misy tosto	Diphryges.

N

Nardo indica	Nardus celtica.
Nardo syriaca	Iuncus odoratus.
Napyos semine	Rapæ semen.
Nepita	Agrestis menta.
Nucleis pineis	Cucumeris semen.
Nuce pinea	Galla.

O

Ochra	Misy cyprium.
Ocymo	Sisymbrium.
Ocymoide	Menta agrestis.
Oenanthe	Omphacium siccum.
Oesypo	Vituli medulla.
Oleo cicino	Laurinum , aut Vetus oleum.
Oleo vetere	Feruefactum duplum.
Oleo susino	Fœnumgræcum.
Oleo picino	Pix liquida.
Oliuæ lachryma	Hypocystidis succus.
Oliuę ęthyop. lachria	Acaciæ duplum.
Omphacio	Galla immatura.
Omphacio	Succus rhu opsoniorũ.
Onocardio	Psyche herba.
Pro Opobalsamo	Gutta myrrhæ.
Opopanace	Lac sycamini.
Oryza	Farina hordei.
Ormino	Lini semen.
Ornithogalo	Anthyllis.
Ostreo	Buccina.

P

Peucedano	Succus glycyrhizæ.
Panacis radicis vncia	Succi pars octaua.
Papyri radice	Elleborus albus.
Persicæ folijs	Rosæ folia.
Pice liquida	Succus panacis.
Phu	Sphagnos.
Pipere	Zingiber.
Pipere albo	Nigri duplum.
Potamogitone	Serpillus.
Polygoni succo	Erucę semen.
Polij semine	Erucæ semen.
Polypodio	Chamæleonis radix.
Polytrico	Absinthium.
Pompholyge	Cadmia vsta.
Populi gemmis	Sampsucus.
Propoli	Ladanum.
Psyllio	Lens palustris.
Pulegio	Hyssopum.
Pumice	Terra cretica.
Pyrethro	Zingiber.

R

Radice cynaræ	Bulbus asphodeli.
Rheo	Centaurium.
Rapa	Heliotropium.
Raphanino oleo	Ricini oleum.
Resina pini	Terebinthi.
Ricino	Palestræ sordes.
Roseis pastillis	Sinopis.
Rosis siccis	Persee folia sicca.
Rhu syriaco	Oxyacanthæ fructus.
Rubo canino	Semen vesicarię.
Ruta siluestri	Domesticæ duplum.
Rhu coquinario	Sampsuchus.
Rubigine	Squama ferri.

S

Sagapeno	Resina pinus sicca, vel Chalbane.
Saluia	Calamenthum.
Salamandra	Lacerta viridis.
Salis flore	Sandaracha.
Sale ammoniaco	Sal cappadocius.
Sambuco	Spinę viridis folia.
Sampsucho	Rhus coquinarium.
Santonico	Abrotonum.
Satyrio	Erucæ semen.
Scammonio	Ricini semen, vel Lathyridis aut Colocynthidis.
Scinco	Satyrium.
Scylla	Bulbus, qui edẽdo est.
Scoria plumbi	Plumbum productũ.
Scoria cypria	Melanteria ęgyptia.

Pro Sem-

Pro	
Semperuiuo	Lactuca.
Sepiæ crusta	Pumex.
Serapide	Radix pęoniæ.
Serpillo	Fontinalis herba.
Sesamo	Lini semen.
Sesamoide	Amaranthi expressio
Sinapi	Nasturcium.
Sio	Radix asparagi, vel Lygustici.
Sisone	Anisus.
Sinnone syriaco	Petroselinum macedonicum.
Sisymbrio	Ocymum.
Solano vesicaria	Semen hortēsis solani.
Spodio	Pompholix.
Sphagno	Iuncus odoratus.
Spinæ albæ semine	Acanthi semen.
Spondylio	Cinis foliorum oliuæ.
Stœchade	Chamædrys.
Stercore vulturis	Columbi stercus.
Stercore turturis	Stercus columbi.
Stercore felis	Ichneumonis stercus.
Stercore lupi	Canum fimus.
Stibio	Aeris squama.
Styrace	Castorium.
Struthij radice	Ellebori nigri radix.
Succo chamæleonis	Salicis succus.
Succo ficus	Succus mori.
Succo mori	Succus hederæ.
Succo peucino	Dulcis radix.
Succo thebaico	Succus papaueris.
Succo balsami	Succus carpobalsami.
Succo calpasi	Succus myrti.
Succo cyrenaico	Syriacus succus.
Succo peucedani	Glycyrrhizę succus.
Succo rododaphnes	Viscum quercus.
Succo papaueris	Mandragorę succus.
Succo salicis	Hederę nigrę succus.
Succo gallę	Succus mori.
Succo panacis	Lac sycamini.
Succo persico	Hedera.
Succo syriaco	Mori succus.

Pro	
Succo polygoni	Succus plantaginis.
Sulphure viuo	Sandaracha.
Symphito	Centaurium.
Sori	Diphryges, aut Melanteria.

T

Tragacantha	Gummi.
Terra cretica	Terra eretria.
Terra megarica	Salis spuma
Terra samia	Leucographis ęgyptia
Terra eretria	Calx thebaica.
Terra alana	Plumbago.
Terra asteri	Cimolia.
Terebinthina	Mastiche.
Teucrio	Chamędrys.
Thapsiæ succo	Chamęleonis nigri succus.
Thapsia	Nasturtium, vel Erucę semen.
Thymo	Satureia.
Tithymallo	Chamæleon.
Thure	Ampelitis terra.
Thuris cortice	Manna thuris.

V

Verbenaca	Chamæleuce.
Viola	Flos radiculæ.
Vino rhodio	Vinum austerum.
Vino falerno	Vinum mendesium.
Visco quercus	Chamæleonis viscum
Vituli adipe	Porcinus vetus.
Vrticę semine	Viticis semen.
Vulpis adipe	Vrsinus adeps.
Vua domestica	Pulpa dactylorum.

X

Xylocalpaso	Cinnamomum.
Xylobalsamo	Radix violarum albarum, aut Lygustici.

Z

Zingibere	Pyrethrum.

GALENI DE PVRGANTIVM MEDICAMENTORVM FACVLTATE

Iulio Martiano Rota interprete.

Quæstionis Introductio, & Aduersariorum ad inconueniens deductio, Quòd in euacuando non quid educendum, sed tantum quid æger mallet, spectare oporteret. CAP. I.

EA mihi de causa prauas opiniones vetustissimi medici irreprehensas omisisse videntur, qua & legum latores antiquissimi maxima scelera inulta reliquerunt. Nam cum per id tempus hominũ malitia intra mediocritatis terminos stetisset: nec quisquam aliũ supremis iniurijs afficere, aut manifestissima queq; impudenter abnegare auderet: quo pacto quis vel non dum perpetrata castigare, vel non adhuc dicta reprehendere, debuit? Postea verò vnà cum tempore adaucta hominũ malitia, cum neq; inausum amplius quicquam, neq; nõ dictum, inueniretur, coacti sunt & legum cõditores noua supplicia aduersus maleficos excogitare, & veritatis obseruatores varijs reprehensionum formulis sciolos coarguere. Id quod in præsentia facere nos quoque decreuimus, eos medicos confutãdo, qui purgantibus medicamentis vim adimunt, qua humores quos euacuant, è corpore trahunt: qui q; vim aliam ipsis attribuunt, qua æquabiliter humorem, quemcunque attigerint, immutare dicũt. Qua de re Hippocrates ne verbum quidem idcirco fecit, quòd ea tempestate neque Asclepiades vixit, qui tam impudenter loquens veluti in certamen contra veritatem descendit: neque Erasistratus, qui tametsi non sine modestia, vniuersum tamen de purgantibus medicamentis caput euertit, cùm actiuam maxime ac naturæ consuetam attrahendi vim nusquam suis in scriptis agnoscat, sed eius loco illa, quæ vacuum cõsequitur, inanitione vti maluerit. Pars est autem facultatis propria attrahentis vis ea, quę in medicamentis purgantibus sita est, quemadmodũ & illa per quã bilis & vrina in sua receptacula deriuantur, complura q; alia non modo dum sana sunt aĩalia à natura, sed etiam per morbos, & dum ad sanitatem reuocantur cùm à medicis, tùm præcipue ab ipsa natura absoluuntur. Hippocrates itaq; cùm nihil aduersus eos dixerit qui attractionẽ è medio tollere gestiunt, quia auctores tam peruicaces, quàm postea plures, istæc opinio non habebat, æquum esse videtur me de rei veritate ‖ pro Hippocrate contendere debere, ac primum quid'nã ipsi dicant commemorare, deinde peruersè eos sensisse commonstrare. Est autem ipsorum oratio huiusmodi. Medicamẽtum omne cui purgandi vis inest, quemcunque attigerit humorem in suam naturam conuertit, ita q; transmutat. Nam flauam nigram've bilem facit id quod bilis est huius vel huius, vt ipsi appellant, eductiuum: Similiter pituitam a quosam q; substantiam, quod vel pituitæ, vel aquæ eductiuum istorum vocabulo nuncupatur. Postremo, vt summatim dicam, cõmutatio est omnium qui in venis sunt humorum, non vnius alicuius euacuatio, illa, quæ purgatio appellatur, vt istorum oratio introducit. Verum si ita vultis, illud modo obijciemus, siue quis flauam, siue quis atram bilem, siue pituitam, siue aquam educens medicamentum sumat, omnes in venis humores euacuare. Atqui hac vna in re solum distat purgare aliquem tali medicamento & eidem sanguinem mittere, quòd aperta vena, quale prius inerat, euocatur: purgante autem medicamẽto non solum colore, sed etiam natura immutatum educitur. Etenim & quę aquã purgant, humida omnia & tenuia reddunt, quæ in venis attigerint, etiam si crassissima prius fuissent: & quę nigram bilem euacuant, crassa ac solida, quamuis antea tenuissima, versa vice faciunt. Quam ob rem quoties hunc purgare, illi sanguinem mittere, volemus, aliò quàm ad ipsam euacuandorum naturam respiciemus. Quid'nam igitur aliud spectabimus, nisi complures ad venarum sectionem propensos, quosdam purgantibus medicinis aptos magis esse? quemadmodum alij quiduis potius, quàm venas incidi, sustinerent: alij abscindi membrum aliquod sibi potius, quàm

de Natura hu. com.1. t.31. t.a. 31.g

medicamentum

medicamentum exorbere tolerarent: aliquibus enim sumpto purgante medicamento ventriculus subuertitur, non paucis id ipsum sine molestia facientibus. Hæc ergo respicientes his sanguinem detrahemus, illis medicamentum exhibebimus, non quæ Asclepiadis sequaces putant, contentos quidem in venis humores æqualiter omnes euacuari sanguinis missione credentes, purgando autem non omnes sed vnum aliquem, ac solum illum, quem ducere existimatur: vnde & purgari sanguinem ab huiusmodi medicaminibus aiunt, non euacuari, quemadmodũ fit adaperta vena. Hæc, vestra decreta, nolitis velitis, absurda sequuntur. E

Quod Vnumquodq; Medicamentum vim habeat Proprium Humorem attrahendi, experientia probat. CAP. 2

SVbiungam autem ipsorum capita. Asclepiadis sectatores aperta vena cõtentos in venis humores indifferenter omnes exire, data potione nõ omnes sed quosdam eximi, sanguinem q; purum reddi hoc pacto, autumant. Qui verò Erasistratum sequuntur, vniuersos aiunt tam medicamenti potione, quàm sanguinis egressu, pariter euacuari: vnde nec purgare re vera quicquã, sed cum immutatione quadam, & euacuandorum corruptela, inanire dicunt. Atq; cauillatores hi omnes mihi, siue mediocriter siue magnopere impudentes, in certamen procedant: ac mecum veluti in stadio contendant, non verbis, neq; prolixis nugis, sed operibus, ad quæ ipsos hac in populosissima vrbe prouoco, in qua quotidie penè innumeri morbo regio & aqua inter cutem laborantes inueniri possunt: siquidem mihi de his primum sermonem facere satis erit. Ducat aliquis ad me quempiam sine febre, cui in vniuersum corpus amara bilis redundarit, spectet q; post aliquot dies, cùm hominem præparauero, mihi q; iam tempus instare visum fuerit exhibendi medicamenti alicuius, quod bilem expurget, quo pacto naturalem corporis habitum eiusmodi potione ipsi restituam, etiam si non dum extrinsecus quicquã admouero. Hęc ipse nõ semel, bis ve, sed sæpe admodum, ostendens, semideprauatos ipsorum ac multos ad meliora reuocaui. Neque tamen in eam sententiam hæc dico, vt te pessime cauillator testibus fidem adhibere velim: spectes ipse, cùm volueris, vnica ex purgatione morbo regio laborantem pristinum colorem accipere: cum q; hoc factum videris, audebis lepidum caput in coronis hominum preconis instar, vocẽ attollere, ac discipulis tuis prolixas nugas, quales sæpe deblatterasti, intonare, Non detrahi quippiam certi ab vllo purgante medicamento: verùm quicquid in venis repertum fuerit, qualecunq; sit, in id mutari, in quod virtus medicamenti ipsum conuertere suapte natura valet. Atq; hic qui nunc est arquato morbo liberatus, non bile educta, sed euacuatione tantùm facta conualuit. Videte itaq;, quo pacto alium ego ita affectum vel secta vena, vel data potione, iuuabo. Hæc cùm asseueres ipse, deinceps mihi è duobus arquatis vni sanguinem mitte: alteri potionem aliquã porrige ex ijs, quę cæteri omnes nigram bilem euacuare, tu verò non euacuare sed gignere iudicas. Atq; si ægrotum subleuabis, aut pallorem de cute eijcies, me tibi omni supplicio deuinctũ trado. Sin autem non modò quicquam non profeceris, sed hominem in extremam pernitiem egeris, ad meliores sententias redi, ‖ & Hippocratis artem sequare. Ac de morbo regio laborantibus hactenus. Nunc ad aquam inter cutem habentes transitu facto, considera rursus hunc quoq; non eodẽ modo sanguine misso, & medicamẽto quod aquam detrahit exhibito, affici. Nam si non mõstrauero aquam aqualiculo comprehensam medicamento euacuari, tum antiquam opinionem condemnes licet, quæ non gigni, vt tu putas, medicamento, sed è corpore trahi, eiusmodi humorẽ affirmat, ac de nobis tuo modo decerne. Sed profectò si, quod nigram aut flauam bilem educit, dederis, ventris tumorem nequaquam minues. Atq; ita vt singulum quodq; medicamentũ ꝓprium quendam humorem è corpore trahat apparet. Tu verò si omnes eodem modo immutari persuasum habes, & medicamenti opus euacuare solum, nõ purgare credis, venam adaperias licet. Hęc si quis apud Indos scribendo alium increparet, difficile esset ipsum redarguere: nunc autem cùm singulo quoq; die à vobis is conspiciatur, atque ad ipsum factorum argumentũ prouocet, nescio cur blatterare non erubescatis. Nolo autem nunc cõmemorare, vt ipse quàm plurimos regio morbo laborantes vnica potione flaua bile detracta liberarim: multorum enim hac de re testimoniũ extat. Quòd si impudentissimi isti cauillatores vniuerso populo non credere se fingunt, rem ipsi quoties voluerint, intueantur. F G H

1. de Nat. hu. t.3 1.1ª.3 1.g.

Responsionis cuiusdam Confutatio, Quæ primò tenuia, deinde crassiora trahi concedebat. CAP. 3

SEd quid ego dico, intueantur? ostendi enim iam sæpenumero hoc ipsis: Ac nescio quem, memini tales nugas respondisse, non vnum aliquod humoris genus sed pariter omnes medicamento trahi, ac veluti ab emulgente elici: Ex humoribus autem tenuissimos primùm, deinde corpulentos magis, vltimò crassissimos etiam extrahi: Medicamentum itaq; cuius vis celeriter euanescit, aquosa deijcere: cui amplius durat, flauam bilem educere: & nigram, quæcunq; ambobus robustiora fuerint. Hunc sodales cùm sapienter respondisse iudicassent, acclamarunt. At ille concitato gressu me relicto discessit, probè noscens, opinor, si mansisset, se à nobis confutatum iri. Postero autem die libellum, in quo tam temeraria responsio refellebatur, eius assectis porrexi: neque postea ipsis etiam tanta in existimatione amplius fuit, cùm nostras obiectiones diluere nesciret.

Erant

A Erant autem hæc eo in libro scripta. Heri tu quidem disceptationē subterfugisti similis pugili, qui antea quàm luctetur, coronam rapit & aufugit: hodie verò quin redarguaris subterfugere nō poteris. Consequetur enim te libellus iste qui in manus tuorum sodalium incidit: neq; enim minus cum illis quàm tecum sermonem instituit: qui nunquam antea te vlla in re prorsus attrahentem facultatem concedere audierant, & heri quæcunq; in venis continentur, indifferenter medicamento trahi confitentem audiuerunt. Par quippe fuit vt non modo dictum hoc tuum non admirarentur vel prorsus laudarent, sed prodidisse etiam causam tuam te existimarent. Nam quo pacto vrina & vtraque bilis in sua loca descendant, alia q; permulta in corpore fiant, longo sermone frequenter exponitis, quid vis potius concedentes quàm vnumquodq; corporis membrum facultatem quandam à natura insitam habere, qua sibi conuenientia adducit atque rapit: nunc autem non modo quorundam, sed indiscrete omnium attractionem esse dicitis: quod profectò longè maius est, quàm certa quędam attrahi concedere. Siquidem, vt facultas quædam animātibus inest, qua aliena à se repellunt, sic aliam qua sibi conuenientia trahunt, vnicuiq; corpori inesse probabile omnibus videtur, non dum hanc vestram sapientiam edoctis: at omnia, siue cognata, siue contraria, quippiam ex æquo ad se trahere, rationem nullam prorsus habet. Atq; ita non solū attractionem confessus es, verum etiam, quod multo deterius est, non aliqua solum sed omnia indiscrete trahi fateris: idcirco q; mihi non tam à tuis discipulis extollendus quàm explodendus videris. Cæterum purgantibus medicamentis manum te nunquam admouisse, ac vulgarem quendam medicinæ q; imperitum esse, paucis monstraturum me confido. Quæcunque nigram bilē purgant, statim à principio eam educunt: differunt tamen inter se purgationes eo, quòd liquidiora primum, deinde corpulenta magis, semper euoluunt. Idem in euacuātibus pituitam, & flauam bilem euenit. Trahunt nanque medicamenta omnia in primis quidem sibi obnoxia liquidiora, deinde crassiora etiam: non tamen, vt tu putas, primam matellam quispiam aquosis replet excrementis, secundam flaua bile, tertiam pituita, atq; ita tandem nigra bilis egeritur. Qua de re patet medicamentum ante omnia suum quodq; humorem elicere, quem comitantur aquosa excrementa in matellis supernatantia. Hoc autem tibi nunc spectare, si nunquam antea, licet, aquosa & biliosa plurima, medicaminibus ad id facientibus, purgatos homines emittere: at nigram bilem deijcientibus, simul omnia pauca esse. Oportebat autem, si tibi constare vis, ab hisce medicamentis q̄ atram bilem expurgant, plura semper educi, pauciora verò ab euacuantibus aquam & bilem detrahi, cùm ad fortitudinem & imbecillitatem euacuandi, medicamenta distinxeris. Sic itaq; atrā C bilem euacuantia, quoniam ipsa reliquis fortiora constituisti, quàm plurimum euacuabūt: & primum aquosa omnia, deinde bilem, postea pituitam, demum atram bilem: debilia verò medicamenta aquosa tantummodo subtrahere poterunt: Quorum tamen cum nihil fieri appareat, sensus ipse tuum sermonem confutat. Libet tamen interea ex te scire, si inter exeundum corpulenta semper ad tenuia consequuntur, cur nigra bilis ante sanguinem exeat, prǽsertim cum sit eius veluti sedimentum, qualis in vino fæx est.

Quòd extet Medicina, quæ Sanguinem primò e venis Trahat. CAP. 4

SEd quæres forsitan & tu, num aliquod medicamentum statim à principio sanguinem educēs inueniatur. Inuenitur sanè, nec eo quisquam inuēto vteretur. Quamobrem? inquies fortasse: quia hoc iugulare non purgare homines foret. Nam quę purgant, purgantia passim idcirco nuncupātur, quòd sanguinem ab antedictis humoribus purum constituant: atqui nemo est adeo prudēs medicus, vt vniuersum sanguinem euacuare, reliquos autem humores intus omittere velit. Quare medicamenta omnia quæ per venas intestinorum & ventris, sanguinem deijciunt, venenis adnumerant. Consentaneum autem erat, si modo quę doces vera sunt, neq; hęc primò sanguinem euocare. Quibus autem nominibus eiusmodi medicamenta nuncupentur, etiam si con D stanter scirem, literis cōmendare nolim. Illud tamen quod in Thracibus Bithyniam incolētibus, me adhuc puero contigit, sine periculo cuiusquam dici potest. Inuenit homo quidam herbam, quam si quis assumpsisset, sanguinem primo, tum vitam emittebat. Multis itaq; hoc pacto moriē tibus, cum facinus hoc diligenti inquisitione dignum arbitrarentur, herbarium comprehendūt, & ad gentis magistratum ducunt. Is cum non solum hominem necare studeret, sed si quis alius herbam aut didicisset aut docuisset, à nullo se quidem ipsam didicisse veneficus asseruit: Verum in suburbanum cum aliquando suillum iecur deferret, vrgente ventre, super herba quadam iecur deposuisse, quod aliquanto post cùm sustulisset, vidisse ex vniuerso iecinore sanguineos riuulos ad herbam confluere: Ex hoc cōiectura facta corpori sanguinem ea detrahi posse, periculo mox in obuio quodam facto, vt verum comperit, quod fore sperarat, ad malos vsus herbam deinceps transtulisse: se tamen alicui alij eam monstrasse negauit. Hæc herbarius ille diu inter quæstiones habitus retulit. Populi verò magistratus, cùm plurimam illis in locis nasci hanc herbam ex rei dictis accepisset, vinctis oculis ad supplicium ipsum duci iussit, ne cui inter eundum herbam indicaret. Ex his ergo lepidum caput multa medicamenta eam vim habentia, vt sanguinem à principio statim eliciant, inueniri constat. Reticere autem ipsa melius est, quemadmodum & alia venena tacent, quicunque ratione aliqua præditi sunt. Quanquam & hæc olim non nulli abundè

dè docuerint, miram quandam rerum diuersarum misturam ostendẽtes, ac qua via quodq; venenum conficiatur, scribentes: qui mihi cerebrum non habuisse videntur, quemadmodum & vos, si me interrogetis, quæ nam sint sanguinem educẽtia. Sed vt vnde digressa est, eò rursus nostra redeat oratio, Qui humores omnes ex æquo trahi, & primò liquidiora, tum alia, excerni asseuerat, propriam causam prodit, cùm attrahentem facultatẽ rebus inesse fateatur, quam eius socij impudenter abnegant. Et siquãdo dicere cogantur quo pacto bilis & vrina in sua receptacula veniãt, quo q; modo cõcoctum alimentum corpus subeat, & huiusmodi alia, monstra loquuntur: & hisce quæ sensus dictat, contraria statuunt, veluti paulo antè mõstrauimus. Nam si verum est quod discendum proponunt, quæ educentur medicamento nigram bilem euacuante, plurima erunt: q̃ ab aquosum excrementum purgante, pauca. At millies, si modò artis opera inspicere velis, ostendam tibi perdite veterator, aquosa purgantibus, plurima: nigram bilem euacuãtibus, pauca semper excrementa deijci, ac nigram bilem statim inter initia exire. E

Quòd Purgans Medicina non immutet humores in suam naturam: Ac totius Quæstionis conclusio.

QVi ergo omnes humores è venis æquabiliter duci asserit, stolidus tantùm & imperitus est: qui verò immutari dicit, consideret vt nullum discrimen faciat inter sanguinem mittere, & bilis medicamentum regio morbo laboranti exhibere: &, num aquam inter cutẽ habenti venam aperiat, an medicamẽtum aliquod aquam educens porrigat, quantum in ipso est nihil interesse: tum quomodo hęc indecora non sint explicet. Irridet ista vulgus minus rectè, quoties medicos inter se altercantes animaduertit, eosq; loquacitate condemnat: ac si quos mutire quippiam omnino viderit, verbis tantùm medicos ipsos appellat. Subiungam nunc id, quod semper asserere consueui, imperitum quenq; hisce cauillatoribus meliorem esse. Nam si nulla alia in re præstet, communes saltem animi notiones admittit, quas isti longa consuetudine deprauati negant. Nuper itaq; homo quidam minimè stultus, cùm pustulæ ipsi toto è corpore subitò erupissent vlcerosæ & malè coloratæ, medicum adiuit existimans se quàm primum purgatum iri: at eo sanguinis missionem potius iubente, ne desipias, inquit, verisimile siquidem est vnà cum prauis bona quoque effluxura. Cæterùm qui omnia potius, quàm verba Hippocratis, vera esse volunt, communes animi notitias vincendi studio tollunt: tum nobis, ac si dilaniare vellẽt, insiliũt: atq; ipso rerum euentu postea redarguti condolescunt. Æquum autem fuerat, vt quemadmodũ nos sustinemus, & docere conamur eos, qui Hippocratem in ijs, quæ nõ intelligunt, calumniantur, sic & ipsi rationes contra se factas tolerarent: docentesq; plurimùm, si fieri potest, diligerent: aut si id fieri nequit, odio penitus non haberent: Veluti nuper medicus quidam eiusmodi dementia præditus. Is simul atq; nouit me sola purgatione complures à defluuio capillorum liberasse, illico prosequi me odio cœpit. Item alius, cùm incipiens carcinoma, quosq; elephantes appellant, & depascentia, multaq; alia vlcera curatu difficilia, sanassem: Et alius, quia solis purgationibus oculorum obtenebrationem patientes cõualescere feceram: Et adhuc alius, propterea quòd insanientes, comitiales, melancholicos, & insuper nõ paucos diutino capitis dolore vexatos, purgando tantùm liberassem, vt & coxendices, & longis doloribus alijs in partibus infestatos, Atq; hunc nuper, quem, tanquam colo vexaretur, tribus iam mensibus medici tractauerant in peius quotidie abeuntem. Hunc ego omnia, quę illi imposuerant abijcere iussi, ac solis purgationibus sanitati restitui. Muliebrem fluxum præterea nobilis cuiusdam Romanæ matronę ita hac arte suppressi: vt & multas alias ignobiliores fœminas non solùm ab hoc morbo, sed etiã ab alijs vteri ægritudinibus, exemi. Quid verò me cõmemorare opus est, vt nullum remedium sacro igni, {ἐρυσίπελας Græci dicũt,} efficacius adhibeatur, quàm bilem expurgans? nullum magis aduersum, quàm pituitam educens? Diem hunc totum contererem, si quàm admiranda opera purgãtibus medicamentis absoluantur, referre vellem: quæ tamen istos ignorare verisimile est, artẽ tractandi medicinas expurgantes nunquam edoctos. Nam cùm nec quicquam extare penitus arbitrentur, quod purget, quo pacto vel quibus in morbis purgationibus vtendũ, vel quo modo, intelligent? Hac de causa quàm plures sola experientia ducti ægrotantes medicantur. Nostri autem isti sapientes qui rerum rationes tractant, non quò aliquid experientia inuentis addant, sed vt eam subuertant, longè perniciosius ijs, qui solo vsu nullaq; ratione ducuntur, medicam rem exercent. Cęterùm horum omnium principium atque fons vnus est, conceptum aduersus Hippocratem odium, ex quo ceu fonte cũ alia multa absurda manant, tum præsens hoc consilium, vim attrahentem abnegandi: cuius pars, siue species, aut quo quis alio nomine appellare velit, purgantis medicamenti facultas est.

GALENI QVOS PVRGARE CONVENIAT, QVIBVS MEDICAMENTIS, ET QVO TEMPORE, LIBER.

Iulio Martiano Rota Interprete.

Oribasii est hic Libellus, ex Galeni libris Excerptus: & est Caput vigesimumtertium & vigesimumquartum Libri septimi Collectionum Medicinalium ad Iulianum Imperatorem.

Vi sano corpore sunt, si purgentur, molestias, sentiunt: nam & vertigines & tormina patiuntur, ęgre q; purgatio succedit, & cum hoc etiā celeriter exoluuntur. Causa autem horum omnium medicamentum est, quod cum sibi obnoxium humorem educere cupiat, nec ipsum reperiat, sanguinem & carnes colliquat, vt ex eis quod suum est eliciat. At sani quidē adhuc, sed nisi euacuati fuerint, ægrotaturi, pręueniēdi sunt, & ineunte vere inaniendi vel misso sanguine, si ex multitudine: vel data potione, si ex humorum corruptela, morbis capi soleant. Nos etenim Podagram & articulorum dolores inter initia tamen, qui nō adhuc circum articulos nodum fecerant, eiusmodi euacuatione cōplures annos inhibuimus. Non paucos insuper, sanguinem expuentes, comitiales, attonitos, melancholicos, & huius generis alios diutinos affectus, quo diximus modo, euacuando sedauimus.

A.l.1.f.2.d.2. fu.1.c.6.fo.32.g

C Multis itaq; pituitam, alijs amaram bilem, quibusdam nigram, non paucis serosa excrementa, ad impendentis morbi qualitatem, expurgare conducit: Velut ecce Melancholia quidam, nisi purgatus fuerit, singulo quoque anno capitur: hunc purgo non solum vere, sed autumno etiam. Itē fœminam quandam Cancrum in mammilla quondam habentem quotannis aduentante vere similiter euacuo: quam ad sanitatem reuocaui, vsus medicamento nigram bilem validius subtrahente. Hæc si quando assumpta purgatio non fuerit, dolore mammillam sentit altius infestari. Quin & incipientem Elephantialim misso primùm sanguine, & potione data in alio, sanaui: deinde huic quoque vnica purgatio in singulos annos sufficit, quę intermissa morbum statim reuocat. Atque hoc genus ægritudinum nigros humores subduci postulat: comitiales autem, attoniti, qui q; ægrè spiritum ducunt, pituitosos: velut articulorum dolores si multo cum calore infestent, amaram bilem: sin tumeant frigeant q;, pituitam, extrahi volunt. Alius quidam ęstiuo tēpore febre Tertiana semper corripiebatur: qui multos iam annos febrem non sensit, nostro consilio decedente vere flauam bilem antea subtrahendo. Hoc enim tempore id genus homines inanire melius est: Quemadmodum comitiales, & attonitos, articulorum q; morbo laborātes, & melancholicos, ac quicunq; humorum crassitie in morbos incidunt, inchoante vere. Oportet au-
D tem, prius quàm purgans exhibeamus medicamētum, crassos humores attenuare, tenaces q; dissecare, & meatus recludere, per quos traijci atq; deduci queant, si purgatio succedere optima debeat, cùm in reliquis omnibus, tum pręcipuè in elleborum assumentibus. Vis enim medicamenti, quę diuellit, cùm humores affectis membris altius inhærentes excutiat, & ob hoc longis morbis prosit, facilius opus suum absoluit, prius attenuatis humoribus. Quod qui negligent, molestas obibunt purgationes, hoc est non sine torminibus, interdum & vertigine quadam, multa q; nausea, malo pulsu, exolutione, & difficultate. Elleborum itaque sumpturi naturam prius experiri debemus, quo modo illa se habeat ad supernas expurgationes, eas dico quæ vomendo fiunt. Experiemur autem, si quæ vomitum mediocriter prouocant, exhibuerimus: qui enim facilè hoc pacto non purgabitur, hic nisi pręparatus ad elleborum agendus non est. Præparatur autem cùm vomitu ipso sæpius facto, ita eo qui elleborum accepturus est, vomere promptius assuescēre: tùm melius etiam, si corpus humidum antea faciemus. Humescit autem corpus partim multo cibo, partim quiete. Ac quietem quidem istud facere nemini dubium esse potest: quando vt exercitatio membra exiccat, ita quies, cùm vacatio quædam & exercitio contraria sit, humiditates conseruat: At cibus quamuis largè ingestus non omnis humectat, sed is qui vehementes qualitates non habet, hoc est nec salsedinem, nec acrimoniam: nec amarus, aut acerbus sit. Nos itaque

A.li.1.f.1.d.1. fu.1.cap.3.fol. 40.d

acetum mulſum, aliquãdo bibendum exhibuimus, in quo ellebori albi ramuſculos per integrum E
diem ac noctem raphanis infixos dimiſeramus: eſſet'q; hæc ellebori leuis expurgatio. Ceterùm
qui anguſtum Pectus habent, & idcirco pulmonem compreſſum, ad euomẽdum ineptiſſimi ſunt
cùm aliis vomere facientibus, tùm præcipue veratro: conceptaculum enim aliquod ex iis quæ re-
ſpirando vſui ſunt, dirumpent. Conuenit inſuper Amaram Bilem per ſuperiora, Pituitam per
inferiora magis educere: quamuis interdum contrarium facere oporteat, ſi in ventriculo pituita,
in inteſtinis aggeſta bilis conſtiterit: nam atra bilis per inferiora ſemper eſt eiicienda. Quòd ad
4ª. Aph. 4. Ext. od. 27. h — Anni autem tempora attinet, in aphoriſmis Hippocratis ſcriptum eſt, ‖ Æſtate ſuperiores, hye-
me inferiores, ventris partes medicamẽto purgandas eſſe: & regiones, calore frigore q; diſtinctas
ad anni tempora æſtimari debere. Idem eſt & in ætatibus ſentiendum. Cõſuetudo ″ quoq; haud — A. l. 1. f. 4. ca. fol. 72. h
parum euacuationis modum oſtendit. Nam qui aſſueti ſunt vomere, per ſuperiora purgari faci-
lius tolerant: non aſſueti periculum ſubeunt, præſertim ſi elleboro purgentur. Morbi præterea
Genus ſpectandum erit: Hydrops enim quem Φλεγματίαν appellant, eget medicamento pitui-
tam educente, ac primò quidem per inferiora, deinde per vomitum, poſtremò per nares & pala-
tum. Cùm enim noxius humor in vniuerſum corpus redundarit, omnes euacuationum ſpecies
admouebimus. At hydropi Aſcitę, quippiam aquam detrahens offeremus: Velut Regio mor- F
bo laboranti, aliquid quod bilem educat: nam & his bilem euocare multifariam opus eſt, ſurſum,
deorſum, per vrinæ meatus, per palatum, & nares. Eodem modo ſi Bilis Atra ſupra modum ex-
creuerit, vt in melancholia, cancro, elephantiaſi, aliquid quod nigram bilẽ detrahat exhibemus:
Nam Comitiales pituitam inanientibus expurgamus. Ex his itaq; planum eſt morbi conditio-
nem oſtendere & humorem euacuandum, & locum per quem educere ipſum conueniat. Nem-
pe inflammationem habentibus in iecinore, ſimulatq; maturuerit, aluum ſubducemus, cùm in ſi-
mis iecinoris partibus ea incubuerit: at ſi in gibbis extiterit, vrinam ciebimus: Itidẽ & in reliquis
ſpectabimus, humorem exuberantem, & locum humore infeſtatum, ex quo tanquam cauſa qua-
dam, vis morbi conſurgit: hæc enim & quid euacuandum, & quomodo, & qua parte euacuandũ,
indicabunt, & ad hæc omnia tempus etiam monſtrabunt. Siquidem inter initia morbi, tenues
& aquoſos humores euacuabis: vbi craſſi & tenaces fuerint, quales ſuapte natura ſunt pituita &
nigra bilis, concoctionem expectabis. Acceſſiones quoque quo modo euacuandum ſit docent.
Nam dum acceſſio infeſtabit, à ſuperioribus educes: vbi deſtiterit, quod intermiſſionem dicimus,
ab inferioribus trahes. Ad hoc etiam facient quæ Sponte in morbis eueniunt. Multis enim per
acceſſiones vomitus excitatur, & ſanguis è naribus erumpit, non paucis intermiſſione facta lo- G
tium & aluus fluit. Præcipuè verò quo tempore acceſſiones, & iudiciales dies aduenient, obſer-
uandi erunt, ſiquãdo per inferna purgare molieris. Nam ſi ad ſuperiora humores inclinauerint,
purgantis medicamenti efficacia impedietur. In his autem qui iam ægrotant, ſi Diuturnus futu-
rus eſt morbus, expectanda ſemper erit concoctio: Sin Acutus ſit, inter initia, ſi modò à conci-
tatis pendeat humoribus, purgare licet: quanquam & iſtud ipſum magna cum animaduerſione,
diligenti q; conſideratione faciendum eſt. Neque enim exiguum impendet periculum, ne ſini-
ſtrè purgatio ſuccedat, eò quòd quæcunq; purgant, latentem caloris excitandi poteſtatem habẽt:
& febris, vt febris eſt, & ſecundum ſuam rationem, non ſicca neq; calida, ſed hiſce ſummè contra-
ria, humida frigida q;, requirit. Non igitur febrilis caloris gratia purgans exhibemus medicamẽ-
tum, quod nos quoque quantum in ipſo eſt, nocere ſcimus: verùm vt humores febrem concitan
tes extirpemus. Vtilitas itaq; maior prouenire debet moleſtanti humore detracto, quàm ab ex-
purganti remedio nocumentum, quod neceſſariò corpori infligitur: vtilitas autem maior obue-
niet, ſi & quicquid lædebat, & ſine moleſtia, detractum fuerit. Vt autem hoc fiat, ante omnia con
ſiderare oportet, idoneus'ne ſit ad eiuſmodi purgationem qui morbo laborat. Etenim qui ſæpe
cruditate laborarint, & qui tenacibus & craſſis veſci conſueuerint, qui'q; ſub coſtis tenſum & in- H
flatum ventrem habent, vel eximiè calidum atque feruentem, aut in his locis inflammationes ſen
tiunt, omnes ad purgationes ſunt inepti. Hos itaque dimittere oportet: nam quòad fieri poteſt,
ægroti humores ad fluendum paratos eſſe conuenit, hoc eſt tenues minus q; tenaces: ac meatus,
per quos traiicientur, apertos eſſe, ne qua illos moretur obſtructio. Hæc nos quoque antea fa-
cere moliemur, cùm aliquem purgare volemus. In acutis″ verò morbis, ſi ſtatim inter initia pri- — A. li. 1. f. 4. c. 1. fol. 71. h
mo die vel non vlterius ſecundo, purgatione vti velimus turgente materia, huiuſmodi præpara-
tioni locus non eſt, niſi quis fortè nactus fuerit occaſionem, aquam mulſam exhibendi, in qua
hyſſopum, origanum've, aut tragoriganum, vel thymum, vel pulegium, vel quippiam aliud hu-
mores attenuans, incoxerit. Quocirca rarò in acutis morbis, modò rationem adhibeamus, ab ini-
tio nobis medicamenta vſui erunt, cùm neque affligentes humores plerunq; concitati ſint à prin-
cipio: neq;, ſi hoc adſit, ęgrotus aptus ſit purgationi, vel ſe pręparandi tempus idoneum nobis nõ
præſtet. Concitari verò & turgere humores dicuntur, cùm motu vehemẽti agitantur: ac ab vno
loco ad aliud confluentes inter principia morbi hominem vexant, dolores q; ac titillationes af-
ferendo ægrum quieſcere non permittunt. Hos ergo humores euacuare conuenit, in motu,
agitatione, & fluxu poſitos: Qui verò iam aliqua in parte corporis conſederũt, neq; vllo alio au-

** ἀσῶντες legitur in antiquo codice, quod eſt faſtidientes.*

A xilio neque purganti medicamento prius mouendi sunt, quàm concocti fuerint: tunc enim & naturam euacuationi adiutricem habebimus. Hæc enim simul atque concoxit, humores excernere atque superflua resecare conspicitur, quo tempore iudicatio morbi quoq;, quam crisim appellant, celebratur. Verum quoties natura euacuationem absoluit, nulla insuper opus est medicina: cùm autem ipsam mediocriter ac segnius peragit, quod deest medicos supplere conuenit. Illud vero non ignorare par est, rarò euenire vt ab vno mẽbro ad aliud humores confluant: sæpius accidere, vt aliqua in parte corporis quiescant, ibi q; tandiu maneant donec concoquantur toto morbi tempore, quoadusq; soluatur. Cùm ergo non solum morbus acutus fuerit, veluti pleuresis, sed etiam maxima cum febre, multo magis cauenda est purgationis exhibitio, præcipue cum ęgrotantis natura nobis incognita fuerit. Alij nanque difficulter purgari solent: alij modica potione ebibita, cõpiose vacuantur. Cùm itaque febris vehemens non fuerit, ægri q; naturam noueris, inaniens medicamentum dabis, elleborum nigrum, aut aliud simile quippiam, quorum est etiam diacolocynthis, quam nũc vsitato nomine hieram hoc est sacram appellant. Hæc cum variè conficiatur, quæ veratrum assumpsit, nec scammonium habet, medicamentum est eximie purgãs, in ijs tamen, in quibus eductio conuenit. ‖ Post assumptam vero purgationem statim hordei pulticulam sorbere de Rat. vict. in mor. acu. cõ. 2. t. 12. 7ª. 118. d

B vtile est, vt Hippocrates inquit. Nam purgans medicamentum vt exiguum etiam fuerit, in fundũ ventriculi descendat, oportet: In descensu cùm gula & quicquid ventriculi gulam excipit, non solum medicamenti qualitate, sed etiam substãtia inter deglutiendum appulsa, inficiatur, magnopere læditur: Quare "vtile est hordei cremorem deinceps sorbere, propterea quod abstergere & inferius trahere potest, id quod transeũdo se meatibus implicuit, & temperare atque immutare medicamenti qualitatem, quæ membris insedit. Ob hæc igitur Hippocrates iubet ab assumpta purgatione ægrotos hordei pulticulam statim bibere: non tamen eam dare consulit, cùm purgatio procedere incipit, timens ne purgationis opus dissoluatur. Quamuis interdum data purgatione aluus non egerit, vel ob ægri naturam eiusmodi: vel quia quod purgare debet, exiguum fuit. Plerunque etiam stercus densatum atque in aliquo intestino exiccatum, quod clystere subduci opus fuit, antea quàm medicamentum exhiberetur, euacuationem prohibet. Potest insuper natura ad vrinam vergente, potio, quæ subducere aluum debuerat, nihil efficere. Interdum quoq; cum euacuatio frustratur, præter hoc quòd nocumentum aliquod corpori non affert, in nutrimentum etiam transit. Interim tamen in pernitiem & venenum mutatur. Cum vero medicamenta omnia quæcunq; purgant, ventriculum lædant, & maxime eius ostium, quod maxime neruosum est,

(A l. 1. f. 4. c. 5. fol. 75. d)

C & acutissime sentit, excogitatum est bene olentia purgantibus admiscere, ne sola atq; sincera eorum vis ostium ventriculi attingat. Oportet autem admista semina talia esse, quæ & medicamenti malitiam retundere, & eius opus impedire nequeant: quæ q; attenuare & incidere valeant: & vt crassos humores secare, & vias per quas educi debẽt, aperire & patefacere possint.

Oportet "præterea vt commista sibi inuicem medicamenta consentiant, neque vlla in re discrepent. Discrepant autem non cum hoc bilem, illud pituitam trahit, vtraque enim pari modo euacuationem procurant: verũ si hoc celeriter, illud tardius, ab assumptione purgare incipit. Ita nanque inæqualiter euacuatio celebratur, quamuis simul accepta sint. Inæqualem autem euacuationem dico, si cum hæc desiuisse videtur euacuatio, alia rursus incipiat.

(A l. 1. f. 4. c. 4. fol. 74 e)

FINIS

Quinta Classis. MMMMMM Galeni

GALENI DE THERIACA AD PISONEM

Iulio Martiano Rota Interprete.

Sunt qui negent hunc librum esse Galeni, nec sine causa. Aëtius tamen in capite de Sale Theriaco, citat Galeni verba, ex hoc libro desumpta.

Libri Dedicatio, Andromachi Commendatio, & Quid Galenum impulerit Ad hoc opus scribendum. CAP. I.

ET hunc tibi de Theriaca librũ, maxime Piso, diligenter omnia perscrutans, cũ ipse vltro de industria dedicaui, tũ quia aium tuum ab huiusce medicamenti cognitione nõ abhorrentẽ animaduerti, quo tpe, sicuti consueueram, ædes tuas ingressus, & alijs quã plurimis, tibi q; cõsuetis voluminibus circũseptũ te offendi: & scriptũ quendam de Theriaca libellum, auide percurrentẽ inueni. Soles.n. à publicis occupationibus ocium nactus, tẽpus omne in euoluendis antiquorũ philosophorum libris, consumere. Vt igitur me tibi accedentẽ, blando primum vultu, deinde verbis etiam, excepisti, intermissam postmodũ lectionẽ auscultantibus nobis prosecutus es. Nã & ego libenter aures adhibebam, cũ G opus illud nõ incõcinne scriptũ esse cõstaret † à viro quodam, cui nomẽ Andromachus fuit, artẽ medicam ad summũ vsq; edocto, nec faciendo solũ, sed dicẽdo ẽt, vehementer exercitato. Hic itaq; quòd vtroq; præstaret, reliquos medicos ab suæ tẽpestatis Imperatoribus anteire, vt mihi quidem vr̃, creditus est: cui forsitan & patria aliquid, ad medicinã optime cõsequendã, attulit. Nã ex insula Creta genus ducebat, quam credibile fuit, vt complures herbas, sic talẽ virum producere potuisse, qui humano generi salutarẽ antidotum cõponeret. Cùm itaq; tu huiusce viri libellum legeres, plurimum quidem ego gaudebam: admirabar q; magnopere, ꝙ rebus quæ ab eo scriptore tradebantur, mentem tantopere adhiberes: nec poteram non habere magnas gratias nostri tẽporis fortunæ, ꝙ te vsq; adeo studiosum medicinæ conspiciebã. Maior siquidem pars hominũ aures tantũ sibi demulceri volunt medicorum orationibus: tu vero nõ solũ, quæ ab eis dicuntur cũ voluptate audis, verũ etiam multa quæ non exprimuntur, insita tibi prudentia & aptè & facilè conijcis: immo & peragenda quædam sic accurate cognoscis ac inspicis, veluti nos qui magnis laboribus ista didicimus. Id quod ego quã verissimè sum in te ipso contemplatus, atq; magnopere demiratus, quãdo charissimus omnium tibi filius, vrgente quadam equitandi necessitate summis femoribus ægrotauit. Sacris enim certaminibus tunc ipse præeras, quæ in honorem deorum Romanorum H celebrabantur. Oportebat autem eo tẽpore, nobiles etiam pueros equis insidentes, atq; pro conditione certaminum ad numerũ discurrentes, ludum quendam obire. Tunc igitur filio quoq; tuo valde tenero coxarum summitas à subiectis stragulis contusa, inflammationem contraxit, & inde saniem collegit, quam per incisionẽ educere opus fuit. Ac puer quidẽ, perinde atq; iã vir aliquis esset, patienter oĩa sustinens apte curabatur: putasses illum ad instantia mala fortiter tolerãda philosophorum sermonibus optime instructum. Tu vero diligenter adeo, præsens cum fores, inspiciebas, & omnia quæ à nobis fiebant, annotabas, vt si quando minus apte quippiam fieret, instares illico, moneres q; ‖ Nihil temere secundum Hippocratem agẽdum. Quamobrem ego singula diligentius obseruans, etiam plusꝙ̃ conueniat operosius quippiã quod abs te fieret, animaduerti. Nã si quod eorum quæ à medẽte imponebant, apte minus insisteret, illud tu statim tuis digitis ita transferebas, atq; sic decenter vulneri coaptabas, vt mirabile foret spectare, tantã te manibus prõptitudinem ostendere, ob amorem quo filium prosequebaris, ingenium q; tuum ad oĩa versatile, quantã qui sunt artẽ exacte consecuti. Quãobrem illud in te merito conspici posse videbat̃, quod etiã sapiẽtissimus philosophus Plato, sicut par fuit, ĩ quã plurimis sæpe speculatus, veritatis q; necessitate delectatus, asseruit, Quæ in nostrã cognitionẽ veniũt, nõ discere nos, sed reminisci, inge- »

nitam q;

† Gracè impreßũ legitur ὑπό τινος ἀνδρομάχου καλουμένου, i. à quodã Andromacho vocato. In ãtiquißimo ãt cod. legitur ὑπό τινος ἀνδρὸς μάγνου καλουμένου, i. à quodã viro; cui nomen Magnus.

6. Epid. cõ. 2. t. 25. 3ª. 164. h

" A nitam q; humanę menti rerum oium esse notitiam: quæ tum deniq; sese pandit, qn̄ vsus expostu-
" lat. Vt igitur artis medicæ peritiam in te filij sollicitudo, nihil nobis tale expectātibus, aperuit, ita vir elegans & ingeniosus cum sis, legendis de theriaca versibus intentus eras, procurabas q; cùm illius vires & temperaturā cognoscere, tum quātitatis modū, & vsus opportunitatem intelligere.

Theriacæ Commendatio, & Dignotio, Principum q; Romanorum hac in re Studium. CAP. 2.

Al.5.su.1.t.1. fol.522.g NAm re vera celebratissima est apud omnes hoīes partim ob promissionum certitudinem, partim ob actionum efficaciā. Nullus.n.vnq̄ traditur occubuisse, qui cōmorsus ab hisce feris quę consueuerūt necare, theriacā subito sumpsisset. Ac si quis prius ipsam bibat, inde q; paulo post ab aliquo serpente feriatur, irritum esse venenū illud compertū est: Quod sæpenumero cōplures magistratus, qui mortis & vitæ potestatē habēt: & vtrū quæ promittit antidotus præstare queat, dignoscere volunt: in hoībus ob aliquod perpetratum facinus carnificinæ adiudicatis experiuntur. Nos aūt qui in hoībus periculum facere non possumus, in alijs quibusdam aīalibus verum de ipsa iudicium sumere tentamus. Accipimus.n.gallos non domi enutritos & contubernales nostros, verum syluestres, sicciori cum sint tēperatura: deinde iniectis serpētibus, illos qui theriacam non biberint, illico mori videmus: alios aūt qui biberunt, consistere, & vitam ēt post ictū B retinere. Nonnunq̄ vero & hoc pacto, num adulterata sit experiri conuenit. Data prius theriaca, postmodum exhibemus medicinam aluum subducentem: ac, si qui assumpsit non purgatur, optimam iudicamus antidotum fuisse, qm̄ purgari prohibuit eum, qui purgantem medicinā assumpserat. Atq; hæc probatio nunq̄ nos fefellit, quin verā theriacā agnosceremus. Multę quippe fiunt ab impostoribus hac etiam in re fraudes: vulgus q; sola theriacæ fama deceptū, ab istis quibus ars est mercēnaria, non recte cōpositam antidotum multa pecunia redimit. Etenim aliqui reperiuntur qui quanq̄ valeant, toto tn̄ vitæ suæ spatio theriacam sine intermissione suscipiunt, p̄sertim qui propter sinistros & illiberales mores securi nō viuunt, sed mortē sibi p insidias ab inimicis impendere semper existimāt. Aliqui vero singulis diebus incolumitate corporis ducti theriacam assumūt, quemadmodum nos Marcum Antoninum, qui paulo ante Romanum imperiū summa integritate administrauit, & corporis sui temperamentum exacta prudentia cognouit, abunde quasi delicato quodam cibo, vsum nouimus. Ab illo.n.auctoritas medicamento amplior creuit, cum eius efficacia latius inter hoīes diuulgaretur: siquidem cum Imperator vitam sanā traduceret vtilitatis fidem antidotus maiorem obtinebat. Verum Antonini quidē temporibus opus solummodo theriacæ cōis fuit sanitatem Principis intuētibus: his aūt Imperatoribus, vsus etiam C publicus euasit. Licet.n.oībus nobis ab ipsis petere, & tradita per manus antidoto liberaliter curari, quoniam non solum cunctos excellunt, q̄ à dijs imperium sint adepti, sed etiam quia libēter in vniuersos oīa bona deos imitati conferunt: tantum q; gaudium concipiunt, quanto fuerint incolumitatem ab ipsis consecuti, Maximam imperandi partem arbitrantes, cōis salutis procurationem: quæ res me magis in admirationem ipsorum traxit. Neq; enim de theriaca solummodo curam habent, verū ita sunt hoībus in rebus benigni, vt si qn̄ quispiam amicorū antidoto egeat, mirandum sit quanta promptitudine, quanta q; animi propensione, ipsam cōicent. Non.n.theriacæ compositionem in necessitatem vsus differunt, sed repentinis occasionibus, improuisis q; euentibus, promptam, paratam q; decenter habent. Quo tempore igitur Antipatrus, cui græcas epistolas scribere cōmittebant, & ob morum grauitatem exactam q̄ rhetoricæ artis peritiam honoris plurimum deferebant, in renalem morbum incidens, grauia & irremediabilia pateretur, laude dignum eorum studium pro salute amicorum susceptum vidi, mirabilem q; in admouendis remedijs concertationē. Sic.n.varijs differentibus q; symptomatis occurrentes, morbo repugnabant, vt optimi medici & omne vitæ tempus in re medica exercitati consueuerunt. Amicā vero mihi præ cæteris Arriam, eximie commendatam & ipsam ab Imperatoribus, q̄ philosophiæ diligēter D operam daret, & præcipue Platonis lectione delectaretur, non leuiter olim ægrotantem sanarūt. Laborabat.n.vētriculi languore, atq; iō ita supinè decūbebat, vt ne cibum qdē accipere valeret: vnde periculum ipsi imminebat, ne defectu nutrimenti periret. Tunc itaq;, sicut expertissimi solent medici, mulierem curarunt, vinum absynthio medicatum, me cōmmōstrante, propinantes. Mox enim vt tale vinum bibit, & stomachum roborauit, & celeriter cibi appetētiam recepit. Illud vero, quod in filio tuo contigit, vt recorderis adhuc, credibile est. Collecto siquidem abscessu, tu quidem, vt bonus pater, incisionem tardabas: tempus autem festinā puris emissionem suadebat: illi dato medicamento nos ea in re magna sollicitudine liberarunt. Nam superimpositum emplastrum subiectum locum incisione citius aperuit, & omnem inclusam saniem sic eduxit, vt dolorem ea de causa puer deinceps sentiret nullum.

Cur è Multis Antidotus componatur, Insitam q; Rebus omnibus esse Virtutem, quam ratione sensibus q; inuestigamus. CAP. 3.

TAlem igitur diligentiam circa hæc medicamenta, sicuti vides, cùm nostri Imperatores habeant, merito theriacam quoq; summa cura conficiunt. Cū.n.singula quæ imponūtur, ipsi diligenter adeo examinēt, vt ne minimam quidem rem contēnant, propterea mirandos effectus p̄ducit. Nā sicut nosti, Theriaca, quemadmodum multis è rebus cōponitur, ita quàm plurimos

vsus habet. Quãobrem ego demiratus sum illũ qui primus ipsius cõpõnem est aggressus: videtur q; mihi nõ temere, sed exacta quadam rõne, & exquisito supra modũ cõsilio, tot res miscuisse. Non.n.sic & nos medicinarum notitiã assequimur, quẽadmodũ qui se empiricos ab sola experiẽtia cognominant. Illi .n. omissa disciplina quæ rerum naturã inuestigat, quoties oblatos ægros nulla rõne curant, turpiter profitent se remedia partim ab insomnijs, partim à fortuna, suscipere. Nos autẽ auxilia quæ rõ & prima & sola excogitare põt, summa cõsideratione diligẽtia q; scrutantes, magno studio reperimus: quæ aũt rõ nõ valet inuenire, ea sensuum iudicio perpẽdimus: plerũq; tñ vni non fidentes, pluriũ cẽsurã adhibemus. Neq;.n. vt calcem frigidam credamus, quãuis sit vt nix, alba, oculorũ dũtaxat iudicio stãdũ esse arbitramur: aut rosam ꝓpterea ꝙ rubra sit, calidã idcirco statim cõcedimus: Sed oculis tactu adiuncto, calcẽ tã calidã deprehendimus, vt fortiter vrat: rosam tã frigidã agnoscimus, vt leuiter refrigeret. Sic & in reliquis medicinis accurata sensuum opa cuiusq; facultatẽ inuenimus. Nã gustus nobis discernit illud acutũ vel salsum esse, ꝙ tale sit: hoc amarũ vel dulce, ꝙ eiusmodi. Tactus aũt quæ calida & frigida, quæ sicca & humida, contrectando nobis manifestat. Multa quoq; nariũ iudicio exploramus, in primis q; medicinarũ vires, quarum integritatem odoris vehemẽtia, imbecillitatẽ eiusdẽ remissione, colligimus. Nos itaq; sensuũ iudicio, quæ simplices medicinæ bonæ secus 'ue sint, cognoscentes, ipsas primum experimur, inde sensu vsu q; cõprobatis postmodũ experiẽtiæ rõnẽ cõiungimus: quã duce rebus in oĩbus sequentes, & simplicibus remedijs sicut par est vtimur: & cõmonstrante artis viã rõne, cõposita quàm optima conficimus. Nam simul atq; didicimus morbi cuiusq; naturam, & variã differentem q; temperaturam simplicis vniuscuiusq; nouimus, tum remedia miscemus, quæ suæ cõpositionis diuersitate singulis ægritudinibus occurrant, oĩbus q; hoĩbus artificiose conueniant, variato tñ in singulis corporibus medicamẽti modo. Magnã.n. vt non ignoras remediorũ copiã promptam habemus, & adeo multiplicẽ, vt non solum in cõpositis spectari multitudo virtutis ipsius queat, sed in simplicibus ẽt. Quorũ alia oĩbus suis partibus vnã & eandẽ vim ostendunt: velut Scãmonia, quæ flauã bilem violẽter educit: velut atticũ Epithymũ, quod nigrã bilem per aluum purgat: velut Granũ gnidiũ, quod pituitã & oẽm aquosum humorẽ aperte subducit. Hæ siquidem medicinæ oĩbus suis partibus, tota q; sua substantia, ꝑdictos humores extrahere cõspiciunt. Neq;.n. fidẽ Bithyno Asclepiadi præstamus, dicenti, tũc occasione data humores subita quadã mutatione fieri, qñ purgant hoĩes. Nã cũ è molibus & meatibus humana corpora constare semel supposuisset, atq; iõ negare cogatur opationes naturæ, cõsentaneũ ipsi fuit, hũc ẽt de humoribus afferre sermonẽ: nimirũ quia rõne caruit, prorsus q; fieri nõ potuit id quod supposuerat. Quis.n. mẽte ꝑditus credat, statim vt medicina corpus attingit, humoris educẽdi substantiam ꝓcreari? Quis cõtra non facile sibi ꝑsuadeat, humores istos suapte natura prius in corpore substitisse? Cũ videat ictericũ quo tẽpore purgantẽ bilis medicinã accipit, & subito tã multã bilẽ excernere, & à pallore tã prompte liberari? Aquã vero inter cutẽ hñti, medicinã nõ reperiri, quæ cõfestim vt accepta fuerit, cõtentã in ventre aquam totã educat, quin vel nullus vel minimus humor in corpore supersit. Sed dogma pueriliter seruãs Asclepiades, ista se videre dissimulat, inuectæ, sicut dixi, sentẽtiæ fauẽs, mauult q; ꝓbabiliter fingẽdo cũcta expiri, ꝙ verè ꝓpriã cuiusq; medicinæ facultatem cõcedere. Nos aũt cũ antedicta fieri videamus, & rõnem secuti cognoscamus posse nos verè naturalis cuiusq; medicamẽti vires fateri, prædictas quoq; medicinas ingenita quadam facultate proprios humores extrahere planè scimus: quemadmodum & in magnete lapide virtutem quandam insitam, qua ferrũ ad se rapit, bona ratione credimus. Deus enim est illa, sicut in hominibus, Natura, ꝓut sentit Homerus, quæ similibus similia adducendo diuinas eo pacto suas virtutes ostendit.

Simplicia Medicamenta plerunq; Compositas vires obtinere, Diuersas corporis partes & lædere & iuuare, Diuersis q; diuersa conuenire. *CAP.* 4.

OMniũ aũt naturã ideo diligẽter ingrimus, vt facultatẽ accurate discamus, ꝑ quã agũt. Dum itaq; scrutamur ista, deprehẽdimus alia, sicut dicebam, oĩbus suis partibus idẽ & posse & agere semp: alia vero, q sicut partes diuersas habẽt, ita vires dissimiles ostendunt, & actiones plerũq; tã diuersas efficiunt, vt cõtrarios effectus in humanis corporibus ab eis fieri videamus, q res inspiciẽtibus admirationẽ excitat. Siqs.n. lapathij folia comedat, aluũ deijciet: sin aũt mãducet eius semina, retinebit. Pari mõ quoq; galli veteris ius, brassicę decoctũ, & cochlearũ marinarũ iusculũ, vẽtrẽ ꝓuocãt: at ipsius brassicæ olus, & illorũ carnes comestæ, astringũt. Aloes puluis, & æris squama, carniũ excrescẽtias in vlceribus cõprimunt, & illuc cõfluẽtes humores siccãt: ore aũt sumpta corpus totũ & molliũt & expurgãt. Lac ipsum si qs diuidat, cõtrarias facultates & vsus habet: serũ.n. ebibitũ, vẽtrẽ laxat, caseus emãsus eundẽ cohibet. Iam vero quædam ex cõmistis virtutibus quas in se cõtinẽt, admirabiles adeo ꝑducũt effectus, vt ne fieri quidẽ posse audiẽtibus videãt, nisi ex euẽtu fidẽ oculis ipsi cõsequant. Trifoliũ qđ verno tpe cũ floret, hyacintho similis est, & semẽ agresti gnico parẽ gignit, si qs valde decoquat, & inde cõmorsum à phalãgio vel ẽt vipera locum decocto abluat, ipsum sanat, & illico dolores amouet: At si qs alius non ꝑcussus eidẽ aq, partẽ sanã immittat, similẽ cõmorsis lesionẽ, totidẽ q; dolores sentiet: vt re vera summa admiratione dignũ sit, eandẽ herbã & ꝑcussis mẽbris sanitatem inducere, & sanis ꝑcussionis lesionem inferre. Rursus medicinæ

E A.l. 2. t.1. c. 2. fol.92.b F G H A.l. 2. t.1. c. 1. fol.91.h

A medicinæ quædam extant nullo pacto nutriendis hoibus idoneæ, veluti cicuta: quæ sturnos alit, nec in eis mortiferam vim exercet, in nobis autem vitæ calorem extinguit: Et veratrum, quod tametsi coturnices " pascat, hoiem tñ strangulat. Non nulla vero deprehendimus, quibus propriũ est partem aliquam corporis solũ offendere: quemadmodũ lepus marinus, pulmonẽ: cãtharides, vesicam exulcerant. Et rursus quibus insitum est, vt aliquod mẽbrum ex oibus iuuent, vnde male affectũ iecur, eupatorium herba plerunq; valde confirmauit, & vnguentaria glans lieni pluries cõtulit, & saxifragia atq; betonica renibus multoties profuit. Sunt & aliæ quę membris alijs conueniant medicinæ experientia comprobatæ: quas nos, sicut dicebam, accurate pscrutati, propriũ cuiq; valetudini remedium adhibemus, optimum vt in alijs, sic in hoc quoq; magistrũ secuti Hippocratem, quem exactissimum medicinarum artificẽ fuisse, cùm alia multa probant ab eo tradita, tum illud quod ipse scribit in secundo epidemiorũ libro his verbis: Medicamentorũ modos nouimus, quibus singula quæq; fiunt: non.n.eodem modo cũcta, sed aliter alia rite cõponunt. Nam quædã celerius, quædã tardius colligunt: parant etiã aliter alia, velut siccant, tundunt, coquuntur, & id genus alia, donec plurima plus minuant, & quæq; singulis accõmodent. Præterea quibus in morbis, morbi ætate, valetudinis specie, victus qualitate, anni tempore, cõuenienter exhibeantur,

A.la.t.2.c.150 fol.117.e

B & id genus reliqua. Per hæc itaq; vt vides, summatim nos instruit, monet q; vt medicinarũ naturam intelligamus, vt tẽpus quo sumi debeat exploremus, vt tpaturas accipiẽtiũ inspiciamus. Reperiunt.n.re uera nõ nulli, qui tã facile medicinas sumũt, vt vel ipsas sæpe cõficiant, vel nulla in re saltẽ ab eis male afficiantur, interdum etiam in nutrimentum commutent. Aliqui vero medicinis accipiendis inepti sunt eo vsq; vt statim ab initio ipsas auersentur, & inde stomachus eorum subuertatur, demum ante q̃ illa procedere incipiat, ipsi facile dissoluantur.

Quid Medicos induxerit, vt Plura Simplicia cõmiscerẽt: Quis q; Primus viperas theriacæ imposuit. CAP. 5.

HÆc igitur, vt ego quidem arbitror, veteres medici quotquot optimi fuerunt, cũ ab Hippocrate didicissent, tam optimas medicamẽtorũ cõpositiones inuexerũt, cõponis artẽ ex ingrediẽtis cuiusq; tẽperatura mutuati. Nã, siquæ nimiũ intensas qualitates habebant, aliorũ admistione retuderũt: si quę nimium acres, hebetarũt: ac postremo in singulis morbis varietate perspecta & in singulis hoibus tẽperatura perpensa, magno artificio medicinas administrarunt. Quamobrem, opinor, & hanc ipsam theriacam, de qua nobis totus hic liber accurate disceptat, è plurimis & optimis rebus appararunt. Nam cũ ex vna parte animaduertissent, nec serpẽtiũ ictus euadere, nec venenorum insidias euitare nos posse, sed vtraq; de causa mortẽ incurrere: ex altera vero con

C siderassent tantopere naturam hoium inter se differre, vt quod vni prodest, alteri non cõferat: merito sunt multiplicem & exquisitam ipsius cõpositionẽ moliti, vt hoc noie foret in oibus hisce necessitatibus remediũ præsentaneũ, & vsu tam opportuno apud oẽs gentes summopere celebrata. Siquidem mihi nihil tam difficile vr in vita quàm serpentes & venena vitare non posse. Nam cætera quæ nobis excidium inferre queunt, euadere fugiẽdo possumus: at ista, quia caueri nequeũt, facile decipiunt. Etenim sæpe vnus & alter venenũ sibi per imprudentiã assumit, nẽpe quia non intelligit, quid vitet. Item alius ab insecto, vel serpente nõ animaduerso percussus, quã primũ interit. Memini ẽt me in historijs legisse q dux quidã cũ Romanis bello nauali dimicaturus, aiaduertens se militari manu imparẽ (Carthaginẽsis hic fuisse tradit) ollas multas impleuit serpentibus, q cõfestim interimere solẽt. Cũ itaq; testas opertas oẽs repẽte in hostes iaculatus fuisset, nec illi quid inclusum foret, suspicarent, atq; ideo sibi non cauerẽt, nõ.n.cõsuetũ fuerat eiusmodi tela mitti, breui tempore quã plurimi serpẽtibus icti cecidere. His artibus vir iste, tanq̃ alter serpẽs & ipse foret, in bello vsus, multoties hostium manus effugit. Quãobrem & vobis Principibus ad euitandum insidias, & exercituũ Ductoribus in varios bellorum euentus, necessariã hanc antidotũ existimo: quæ sanè quondã licet sine viperis cõficeret, plurimũ tñ aduersus hæc oia valebat. Inde medici cũ

D huic vni inuigilarent: & quò maxime præsentanea fieret, quid adderent, inter se consultarent: medicus quidam excogitauit, viperas admiscere. Ferunt hũc virum Andromachũ fuisse, medicũ cõmemoratione dignum, qui non multis ante nos annis fuit. Conuixit enim Neroni, cui libellum versibus scriptũ dicauit, in quo Theriacæ cõpositionẽ & promissiones tradit. Subscribã aũt illius carmen, ne vir elegãs adeo cum sis, ipso careas. Illud tantum prius dicam, Theriacã duabus de causis meritò, & ab eo qui sic ipsam admiscuit, & à nobis deinceps appellatã, simul quia morsibus serpentum maxime succurrat, simul quia viperinas carnes admixtas habeat. Sũt aũt carmina hæc.

Prima pars Poematis Andromachi continet Operis dedicationem, Theriacæ nomina, Promissiones: & postremo Dosim, Modum assumptionis, & Tempus. CAP. 6.

ANtidotum multis insignem viribus audi
  Cæsar, qui nobis ocia tuta facis.
Tranquilla hæc, Hilaris q; suo, pariter q; Serena,
  Nomine, cyaneos non timet vna sinus.
Non, siquis cupidis expressa papauera labris
  Hauserit, exitium pocula sumpta ferent.
Non, siquis gelida compleuerit ora cicuta,

Siquis hyoscyamum, siue aconita bibat. E
Non si cantharides, aut præsens morte venenum
Colchi tuum sumat, feruida Thapse tuum.
Arida non dipsas, non clarus fraude cerastes,
Non feret impresso vipera dente necem.
Incassum cauda consurget scorpius vnca:
Nec subitos luctus aspis iniqua dabit.
Non ptyas audebit calido progressa cubili,
Vt prius aduersa comminus ire via.
Nullus ob hæmorrhi stillabit vulnera sanguis:
Nec tumidos faciet pressa dryina pedes.
Claudere non cogent odiosa phalangia summum,
Concussu tremulo frigoribus q; diem:
Non hydrus. Nec vbi torret Sol æquora cancro,
Cùm petit arua minax, concitus atq; furit,
Ora trahens multa chersydrus cæde cruenta, F
Supremum vitæ ducet in exitium.
Hac fidens æstu per rura vagabere Cæsar,
In Lybico quamuis progrediare solo.
Nil oberit sicci tibi ruris alumna rubeta,
Nil geminum tollens amphisibæna caput.
Hæc rursus stomacho pręsens medicina tumenti est:
Hæc ab anhelanti pectore tollit onus:
Aut intus toto cùm spiritus vndiq; ventre
Fluctuat, & surdis viscera pulsat aquis:
Dira q; cùm miserum dirumpunt tormina ventrem,
Et saliunt longi membra dolore coli.
Sanat item croceo suffusos ora colore,
Regius is solito nomine morbus erit.
Hi positas nolunt miseri contingere mensas,
Nec, siquis vitæ tempora longa daret. G
Sed sibi dissimiles oculis animi q; dolore,
Contemnunt medicæ, quis putet? artis opem.
Inuadet quoties hydrops mala, corpora liuor
Inficit, hac fies liber ab antidoto.
Hinc hebetes oculi sibi pristina lumina sument.
Hac phthisis incipiens victa recedit ope.
Sola potest in se collectos soluere neruos,
Pendula tunc aliquis tenta'ue colla gerit.
Nec sinit vt membrana, leues quæ pectore ab imo
Sepsit pulmones, victa tumore premat.
Hac etiam magno vesica dolore leuari,
Horrifici stimulis vlceris icta solet.
Sola potest clausos penis reserare meatus,
Irrita quos vrit, sollicitat q; Venus.
Cinxerunt lumbos renum quandoq; dolores, H
Hauriat hæc aliquis pocula, sanus erit.
Sola potest eadem multis accepta diebus,
Tollere de læso pectore puris onus.
Neu te dira lues, neu lædat noxius aer,
Hanc cape, cum primo est Sole reuecta dies.
Hac q; canum rabiem fato impendente fugabis,
Cùm trepidat moriens, & sitit æger aquas.
Insomnes demum quibus est mos ducere noctes,
Conciliat somnum, peruigiles q; leuat.
Pondus erit quantum creuit faba, quam pater atro
Atq; restagnanti flumine, Nilus alit.
Ipse tribus cyathis præscriptum dilue pondus
Antidoti, cyathis igne calentis aquæ.
Sic commista, tibi vel claro mane bibatur,
Vel cùm nox primam protulit orta facem.

A Morbi certa dabit crudi solatia, mane
Sumpta, quibus tristis lux solet esse magis.
Vespere, cui magnos nox aduehit atra labores,
Languenti custos atq; leuamen erit.
At qui calcati morsu serpentis anhelat,
Ignarus 'ue doli toxica nigra bibit,
Et cùm mane nouum, & cùm se Sol abdidit vndis,
Sumat, ab æquali pondere tutus erit.
Hactenus pondus, vires q;, & tempora Cæsar.
Quod superest, dicam quo facienda modo.

Secunda pars Poematis Andromachi continet **Compositionem Pastillorum ex Viperis & scilla, Pondus eorum quæ ingrediuntur Theriacam, Modum commistionis, & postremo Aesculapij Inuocationem.** **CAP. 7.**

Vipera principio, cura obseruata procaci,
Protinus est celeri corripienda manu.
B Namq; vbi tristem hyemem pepulit clementior aura,
Arcta solet cæcæ linquere lustra domus.
Et passim violis carpit vernantia prata,
Dum viridis quærit semina fœniculi.
Nam facit hæc cernant serpentes acrius herba,
Quos alit in cladem tarde bubulce tuam.
Deprensis igitur summum caput, ima q; cauda,
Demenda, hinc quicquid venter inanis habet.
Infert nam sæuos hinc atq; hinc vipera luctus.
Et squammis caudæ dira venena tegit.
Ceruicis q; ideo tantum caudæ q; secabis,
In pugnum quantum est alta reducta manus.
Sanguine sed mistum caueas stillante venenum,
Verè hilarem nam sic experiere diem.
Hæc vbi rite tibi fuerint perfecta, subinde
C Vipereas carnes fictilis olla coquat.
Ante tamen misces frondem graue olentis anethi,
Et quantum satis est prouidus indis aquæ.
At cùm panda fluunt resoluti corporis ossa,
Cum q; tument flauæ noxia terga feræ,
Exime vipereas, confusa cadauera, carnes.
Exemptas, longa ventilet aura mora.
Hinc spinas tacita prudens subducito mente,
Quas bene si tractes sentiet apta manus.
Adde laboratum panem, ne vipera formam
Tusa neget rotulis, ne pereat 'ue liquor.
In q; cauo dudum postquam hæc versaueris orbe,
Finge rotas, aptum det quibus vmbra locum.
Inde capillato scillam cum cortice sumptam,
Pulte linas, medio constituas q; foco.
D Ac cineris rutili cumulos superingere, donec
Reddatur scillæ mollius igne caput.
Signa dabit, feruens positos cum discutit ignes:
Excute, & vt leues dempseris exuuias,
Tres scillæ partes, erui compone duabus,
Pistillo q; crepet concaua pila diu.
Ac minimos tandem contusa premantur in orbes,
Quos procul à radijs mitior vmbra tegat.
His igitur lancem primum cumulabis, & octo
Bis q; decem drachmas accipe, bis q; decem.
Dimidium superadde rotæ, quam vipera fecit,
Et piperis longi sit quoq; pondus idem.
Sit q; opij tantum, tantum medicaminis eius
Quod grati nomen magma coloris habet.
Inde quater ternas mutato pondere drachmas
Iridis, & siccæ protinus adde rosæ.

Addaturq; tui radix dulcissima succi, E
Et dulcis tantum seminis inde napi.
Scordion iungas, & odoribus inclyta semper
Balsama, qui syrio mittitur orbe liquor.
Tum quæ suspendas æquata cinnama lance
Conijce, & agarici par quoq; pondus eat.
Hinc superest myrrham, costum q; , specu q; reuulsum
Corycio, fragrans imposuisse crocum.
Et casiæ calamos, & quam tulit India nardum,
Te q; Arabi schœnum gloria prima soli.
Inde nigrum coniunge piper, thuris q; nitorem,
Diuite quod fœlix rure Sabæus alit.
Nec tu dictamnum, nec tu quoq; pontica rheon
Defueris, stœchas, marrhubium q; virens,
Atq; apium petris quod nasceris, & calaminthe,
Afra q; cum lachrimis ò terebinthe tuis. F
Et folijs gramen quinis, & zingiber ardens:
Singula sed drachmas sex tibi quæq; trahant.
His etiam polium drachmis se quatuor addet,
Addet se polio proxima pinus humi.
Cum q; racemifero Celtarum nardus amomo,
Et styracis lentor, feruida q; herba meon.
Atq; humilis quercus semen, Ponto q; petita
Phu, quibus accedet Lemnia terra comes.
Nec non malabathri folium, miscebis & assam
Chalcitim, fibras gentiadas q; simul.
Inde tenax gummi, pressa q; hypocistide succus
Adsit, & hinc fructus balsame parua tui.
His etiam anisum, seselim q; his iungere mollem,
His cardamomum, fœniculum q; velis.
Atq; atram lachrimam, Nili quam spina remittit, G
Quæq; suo thlaspis semine nomen habet.
Hypericon rursum, pallens miscebis & ammin,
Nec drachmis totidem plus sagapenus eat.
Pondere dimidio tum quos sibi Castor ad Istrum
Ore secat testes, im posuisse decet.
Quis nec Aristolochi radix, siccum q; bitumen,
Candida nec desint semina dauce tua.
Deniq; cum panacis succum, centaurion atq;
Addideris, finem chalbanus ipsa dabit.
Antiquo primum solues tamen omnia vino,
Humida quæ fuerint, vt liquor & lachrimæ.
Tum quæ sicca vides postquam contusa minutim,
Cecropio pariter iungere melle velis.
Hæc qui nos primus docuisti maxime Pæan
Adsis, seu Triccæ te iuga summa iuuant, H
Seu Burrina magis, Rhodos, aut Epidauria tellus,
Adsis, & Regi fer tua dona meo.
Stirpe tua natam Panaceam, namq; salutem
Ille datam puro semper honore colet.

Cur Andromachus Viperam potius quàm serpentem alium Theriacæ admiscuerit, deq; Cleopatræ Morte diligens Historia. CAP. 8.

IN his itaq; carminibus ab Andromacho non inscite compositis, illud mihi consideratione dignum esse visum est, cur è tam multis serpentibus nō alicuius alterius, sed viperæ solius, carnes idoneas iudicarit, quæ reliquis in Antidoto positis misceantur: nam, vt vides, nihil ipse de hac rescripsit. Mihi verò præ cæteris viperę non tam noxiā in se vim habere videntur. Basiliscus enim serpens parumper flauus, & tres in capite eminentias habens, tantūmodo conspectus, & si quando sibilat auditus, videntes se & audientes necat: atq; si quod aliud animal, illud etiam mortuum attingit, statim moritur: hinc aiunt omne aliud reptiliū genus cauere ne basilisco vicinū habitet. Dryinus & eiusdem generis, sed diuersi sexus Dryina, in radicibus quercuum vitam agit, & adeo pestifera qualitate præditus est, vt supra se transeuntium pedes quidem excoriet, crura vero tota valde

A valde tumefaciat: ac quod admirabile magis adhuc est, si quis ægrum curare velit, medicantis manus pelle mulceantur. At si quis forte Dryinum occidere contendat, tradunt eum, qui id facere aggressus fuerit, putare oĩa bene olentia male olere, nec quicquam aliud olfacere insuper posse. Hæmorrhus & alterius sexus Hæmorrhois, similem suorum nominum significationi læsionem inducunt. Nam qui demorsi ab his fuerint, sanguine per os nares & vniuersum corpus erũpente, moriuntur. Sicut à Dipsade percussi sitis incendio misere pereunt: nam supra modum sitiẽtes, & vehementer æstuantes, atq; non nunquã fatiscentes intereunt. Acontias vero se ipsam valde protẽdit, & sicut iaculum hominem inuadẽs, eum interficit. Aspis quædam reperiẽ nomine Ptyas, quæ perinde ac si tunc ratione prædita foret, æstimata interualli distantia, collum eousq; extendit, vnde possit iter facientibus commode venenum inspuere. Horum itaq; serpentium vno (siquidẽ tria sunt aspidum genera, Ptyas, Chersea, et Chelidonia) Reginam ferunt Cleopatram cum vellet custodes fallere, citra suspitionem repente sibi mortem consciuisse. Nam Augustus qui Antonium vicerat, & Cleopatram viuam capere, & viuere volebat, magna vt par fuit diligentia ipsam seruabat, quo tam insignem fœminam Romæ in triumphum duceret. Id Cleopatra cum persensisset, & elegisset etiam tum Regina potius è vita decedere, q̃ priuata de se Romanis spectaculum præ-
B bere, hoc serpentis genere sibi mortem inferre decreuit. Conuocatis itaq; duabus fidissimis ancillis, Naera & Carmione, quarum ministerio ad cultum corporis vtebatur: nam altera capillos decẽter complicabat, altera scitè vnguium putamina rescindebat: iubet cõtectam ficubus & vuis ptyadem inferri, vt, sicuti diximus, custodes lateret. Inde periculo in ancillis prius facto, num celeriter serpens illa necaret, vt vidit eas celeriter interijsse, deinceps illam sibi admouit. Quo facto tradunt Augustum vehementer admiratum cùm ancillarum beneuolentiam, quæ dominam etiã in morte sequi voluerunt, tum Reginæ magnanimitatem, quæ generosam mortem seruili vitæ prætulerit. Siquidem ferunt Cleopatram inuentam fuisse dextra manu regium gestamẽ in capite detinentem, vt mortua quoq; spectantibus Regina appareret: Id quod de Polyxena tragicus poeta scribit. Nam etiam si à Pyrrho iugularetur, tamen mentem adhibuit, vt cum decore caderet. Qui verò nobis & mulieris ad fallendum sagacitatem, & aspidis ad occidendum celeritatem, verbis extollere volunt, Cleopatram inquiunt magnum primò ac profundum vulnus brachio suo dentibus intulisse, deinde venenum quod prius ex aspide parauerat in pixide quadam ad se allatum vulneri infudisse, atq; ita veneno corpus subeunte nõ multo post inscijs custodibus vitam leuiter finiuisse.

Verum hæc nõ sine animi voluptate narrauimus, vt tuo disciplinarum omnium desiderio satis-
C faceremus, & per ista intelligeremus q̃ celeriter hi serpentes mortem afferant. Nam re vera serpentes isti velociter interficiunt, sicut ego sæpe in magna Alexandria spectaui. Cùm.n. aliquem hoc supplicij genere condemnatum sine longo cruciatu dilatione q; necare volũt, aspides illorum pectoribus admouent, ambulare q; parumper faciunt, atq; sic ipsos breui perimunt. Vides'ne igitur quomodo nos merito nullum id genus serpentum antidoto commiscemus, ob tam magnam quam in corporibus suis vim mortiferam continent?

Cur Vipera Theriacæ Integra non imponatur, Multaq; ex Animalibus remedia haberi. CAP. 9.

Atqui ne viperas quidem totas in Theriacã mittimus, sed capite amputato & cauda id quod superest accipimus. Et hoc neq; forte fortuna, neq; sine ratione facimus: verum quia viperarum capita humorem pessimum, hoc est ipsum venenum, continent: propterea igitur capita recidimus, vt minus viperinæ qualitatis antidotus habeat. Nam viperarum capita facultatem obtinẽt veneni conficiendi: sicuti conuoluta vasa, seminis: et muliebria vbera, lactis. E reliquis autem omnibus vipera caput habet ad lædendum aptius. Ferunt enim ipsam ore adaperto maris semen excipere: quod cùm fecerit, insertum illius caput pręcidere: hunc q; viperis esse congressus morem: ex eo semine postea natos fœtus natura tacitè vltionem procurante, genitricis ventrem rodendo
D diuidere, atq; ita foras exilientes in patris vindictam matrem occidere. Hæc nobis Nicander suis in carminibus eleganter describit. Sunt autem hæc:

O triuium moneo fugias & aperta viator,
Distinctis maculis quoties mas vipera nigris
Congressum vitat, dentes q; subire maritæ.
Diffugit, exardens tunc illa cupidinis ira
Insequitur, saltu q; viri conatibus obstat.
Donec ab occursu & veneris dulcedine captus,
Vxori demens caput inserit: illa mariti
Ora fouet, lambit q; diu, compressa q; tandem
Colla secat. Tali prægnans de semine gestat
Progeniem, matris fraudes, cædem q; parentis
Vlturam, fracto cum mox prorumpit ab aluo.

Caudas vero & extrema corporis amputamus, tanq̃ caudæ partes, puto quia magis sordidum humorẽ ad se trahũt: nã frequenter cũ moueant̃ plurimũ attrahunt, veluti & piscium caudas ob assiduũ motum magis nutriri dicunt. Ne vero vlla te capiat admiratio, si hisce partibus adẽptis reli-

qua

qua viperarum membra potentiorem antidotũ efficiant, ex ingenita admista q; carnibus ipsarum iuuandi facultate, qñ & aliorum aĩalium multas partes strenuum nõ paucis morbis auxiliũ præstare sciamus, vt Capita Muriũ, q̃ combusta & ex melle inuncta alopecias sanant. Itẽ Milui Caput laborantibus podagra succurrit, si quis ipsum sine pennis exiccet, & ex eius puluere quantũ tribus digitis continere põt, cum aqua bibere velit. Sunt ẽt quędam mẽbrorum partes, q̃ sæpenumero solæ certos affectus sanare queunt, vt siccatũ Cameli Cerebrũ, quod ex aceto bibitũ epilepticos liberat. Idẽ & Mustelæ Cerebrum potest, vt Hirũdinis suffusiones tollere cũ melle sumptũ, & Ouiũ itidem melli cõmistum pueris in amissione dentiũ pruriẽtibus summè cõferre. Siquis aũt Taurini Cornu ramenta cũ aqua deglutiat, sanguinis eruptionem detinebit. Cremata vero Femorũ Ossa sanguinem supprimunt, & sæpe hoc idem remediũ solutã aluum quoq; continuit. Ceruini Cornu scobes exustæ, vino q; admistæ postea superimpositæ commotos dentes firmãt: Id quod & Bouis Talũ facere dicunt: sed hic cũ melle sumptus rotũdos lumbricos educit, & cũ aceto mulso splenem liquefacit, ac vitiligines albas delet, & venerẽ nõ nihil excitat. Castoris insuper Testiculi poti conuulsiones sanant. Amplius multa reperiunt̃ aĩalia, quorum, fel, pinguedo, medulla, pellis, lac, sanguis, & exuuiæ vt serpentũ, hoĩbus auxilio esse possunt: & quod plus est, quorundam fimum etiam cõtulisse nouimus. Nam Bubulus siccatus & cõbustus mensura trium cochlearium hydropicis auxiliũ præstat. Murium aũt, aceto cõmistum alopecijs medetur, ebibitũ vero calculos vesicę cõminuit. Iam vero Anserũ Adeps oleo rosaceo coniunctũ, inflammationes curat. Hyenæ Fel ex melle inunctũ visum acuit, & suffusiones discutit. Equi fluuiatilis Coriũ vstum, & ex aqua impositum, adenũ abscessus dispergit. Viperę Pellis attrita & alopecijs imposita capillos mira quadam celeritate restituit. Aspidis Senectã si quis terat, & ex melle inũgat, maximè oium videbit. Demũ magnus est harũ rerum numerus, q̃ nunc recẽsere intempestiuũ arbitror, ne sermo longius q̃ par sit, prouehat̃, cum ea quæ hactenus attulimus ad comprobandum quod proposueramus sufficiãt. E F

Illud certè cognitione tua dignũ existimo, tota multorum aĩalium corpora nobis prodesse, velut Cancer "in fluminibus viuens, qui contusus & impositus iacula et infixos stipites extrahit. Cãtharis quoq; similiter attrita, ac cum radice vitis albæ bibita, lumbricos eijcit. Scorpius si assatus cũ pane comedat̃, calculos in vesica rumpit: Idem faciunt & Lũbrici terræ cũ vino hausti. Quòd si quis eos attritos ex vino mulso capiat affectus regio morbo, q̃ primũ purgatus liberabitur. Sępenumero & cũ ceroto rosaceo podagricis impositi eorum inflammationes leuarunt. Accipiter in vnguẽto susino decoctus, obtusam oculorũ aciem reuocat. Scarabeus aurium doloribus succurrit, si oleũ in quo ferbuerit, auribus instilletur. Galerita postq̃ tosta fuerit, comesta coli dolores aufert cũ omnium admiratione. Atq; vt plus ẽt virtutem in corporibus aĩalium positã mireris, illud insuper tibi commemorabo. Multa sunt quæ solũ inspecta vim suam ostendunt, vt Stellio, quẽ si scorpiones intueantur immobiles & demum mortui redduntur. Amphisibæna serpens est similis nauigio proras duas habenti, ipsi.n. natura propter abundantiam materiæ duo capita est elargita: hãc amphisibænã si prægnãs mulier transcendat, fœtũ corrumpit & abortũ facit. Quam ob rẽ minimè mirũ esse debet, viperas quoq; partibus illis amputatis vim quandã auxiliatricẽ obtinere. Opinor enim diligenter ostendimus, interdũ totum aĩal, interdũ animalis partem etiam minimam, iuuare. G

A.l.2.t.2.c.147. fol.117.d

Quomodo Quæ noxia sunt, interdum Prodesse queant: Vnamq; in compositis medicinis Qualitatem ex omnibus resultare. CAP. 10.

ILlud vero scrutandũ potius esse duxi, quod plerisq; admirabile vr̃, quo pacto eadẽ animalia, q̃ nobis inimica sunt & hoĩem cito perimunt, si ipsorũ morsibus imponãtur, auxilio esse possint, & sola hoĩem ab ea noxa seruare. Huic quęstioni vetus q̃dam oratio respondet, virulẽtas bestias, si quidẽ attigerint humanũ sanguinem, qui dũ mordent egredit̃, necare. Sin non attigerint, sed solum deuorentur, cõmorsos sanare posse: id quod de Helenio à Græcis, Nico ab incolis appellato, memoriæ proditum tradunt. Dacas.n. & Dalmatas inquiunt telorũ cuspides Helenio confricare, id q; hoc pacto vulneratorum sanguini congrediens occidere posse: at ab eis manducatũ innoxiũ esse, nullum q; ex eo cibo nocumentũ prouenire, quin & ceruos ab eis sagittis confossos nullã comedentibus læsionem inferre. Verũ hæc respõsio satis mihi non esse videt̃ ad inuentionem illius quod quærimus, cũ experientia sola nitat̃, & tm̃ id, quod euenit, exponat. Nã medicos qui solũ experientiã sequunt̃ non admittimus, qm̃ & ipsi, sicut vulgares faciũt, quæ vident inspiciẽtes, rerum euentum quidẽ mirant̃, sed euentus cãm ignorãt. Quorũ alij quia ne rerũ quidem originẽ discere quærunt, sed ipsam rõne inuenire negligunt, tantũ q; facta annotant, & sibi satis esse ad medicãdũ multoties visa dicunt, eodẽ vt vides mõ, quo vulgares admirant̃. Alij p̃dictis diligentiores, fatent̃ quidẽ oportere medicos hisce de rebus recõditã magis q̃ vulgares habere cognitionẽ, sed cùm ipsam inuenire nequeant, inquirere superuacaneum existimant. Nos aũt qui maiorẽ illis curam arti medicæ impendimus, & euenta solum vulgariũ more inspicere nolumus, experientiam nõ reijcimus, sed experiẽtiæ rõnem quoties licet, coniungimus, atq; ita necessario rationalem perfectam q; medicã artẽ habemus: nec vt solũ inueniamus, quo pacto aliquid fiat inuẽtioni operã damus, sed vt aliquid ad medẽdũ vtile ex inuẽto discamus. Atq; ideo rõne hic quoq; certabimus aliquid inuestigare, quod euẽtus cã esse possit: est.n. admirabile q̃ prompte celeriter q; hoc etiam, tanq̃ respõ- H

dens

A dens & consonum quippiã, inquirẽdi studio reperiat. Atq; quò magis fide dignus sermo noster habeat, à quibusdã" alijs, q̃ quotidie fieri videmus, ostẽsionẽ moliemur, siue foris tm̃ imponant, siue p os ẽt intus accipiant. Demorsis à crocodilo crocodilinũ adipem summe contulisse nouimus obtritis mẽbris impositũ. Muris aranei morsus, qui ẽt ipsi interficiunt, ab eodẽ mure araneo contuso & imposito, sine dolore sanat. Eodẽ mõ & à vipera pcussi liberant, si quis illam atterat, & vulneri coniungat. Atq; hęc, nostra quidem sententia, sicut dicebã, non absq; rõne contingunt. Nam cum tãtam vim nõ habeant vt illico necare possint, paulatim q; in profundum corporis virus serpat (id quod & in cataplasmatis euenire conspicimus, cũ moderatum vigorem in se habeant) sanare imposita non occidere queunt. Id vero quod in theriaca contingit, apertã magis rationem continet. Assero.n. bestiolas istas lethiferas propterea cõmorsis à se hominibus auxilium præstare, qa maiorem partẽ venenosæ facultatis cum capitibus ipsarum amputamus, minorem aũt reliquo corpori confusam conuenienti præparatione obtundimus. Nã & earũ truncum cadauer elixamus, & nõ paruã salis & anethi quãtitatẽ aquę cõmiscemus, non solum vt huiusmodi misturam suauiorẽ reddamus, sed vt viperarũ carnes eliquemus, atq; ita vel parũ vel nihil potius venenosum in ipsis relinquamus. Magnum vero momentum ad iuuandũ viperis cõfert admistio. Nã tot talibus q; B rebus adiunctę, quo'nã pacto officere amplius valẽt, soluta iã ipsorum noxia facultate? Ac vt oratio mea vera adhuc magis esse dignoscat, cõsimilium rerum exẽpla subijciã. Cãtharis si sola exhibeatur, vesicam exulcerat: & cum inimicam nobis facultatem obtineat, hominem plerũq; necat: at si quibusdam alijs misceatur, auxilium eidẽ vesicæ præbet, & vrinã maximopẽ prouocat. Papaueris succum p se bibitum qui lethalẽ nesciat, est nemo: hic quibusdã alijs admistus, sic interdũ laborãtibus subuenit, vt nulla magis salubris extet medicina. Neq;.n. raro phreneticorum amentiã strenue curauit: aut vires impotentia dormiendi labefactatas, cũ omnium admiratione somno reuocato solidauit. Phalangia redacta in puluerem & ẽ vino pota, illos quos momorderint, ab instãti morte liberãt: vt ex hoc maxime nostris verbis fidem adhibere queas. Nã si vinũ solum phalangijs adiunctum ab imminenti periculo securũ facit, proculdubio theriaca ex tot tãtis q; rebus cõposita, salutaris potius q̃ lethalis euadit. Illud.n. in plurium medicinarum iunctura tenere nos oportet, admistæ cuius q; vim medicinæ eandem immutatã q; non seruari, verũ ex omnibus vnã quandã resultare. Nã cum quodq; simplex alteri virtutem suã cõicent, vna quędam alia temperatura virtus q; ex ipsis consurgit: id quod & in mulso fieri videmus, potione ẽ melle vino q; cõposita. Nã duo hæc postq̃ in vnum exactẽ coiuerint, neq; mel, admistum cũ sit, mellis gustũ retinet: C neq; vinũ amplius vinum existens, vinũ esse apparet, sed pter vtrunq; aliud quiddã ex vtrisq; temperatum, ipsum inq̃ mulsum. Idem mihi cogita fieri cùm in oĩbus alijs compositis medicamẽtis, tum pręcipue in ipsa theriaca, vt nõ amplius vna cuiusq; simplicis medicinæ facultas, qualitas've permaneat, verũ singulis quibus q; congredientibus & naturalem quandam vnionem subeuntibus, quædam alia diuersa q; ex omnium confusione natura procreetur.

Digressio aduersus Asclepiadem & Epicurum, qui Negabant Alterationem: & Opera Naturæ in Atomos & moles referebant. CAP. II.

SI enim ex atomis & vacuo, sicut Epicurus & Democritus asserunt, omnia constitissent: vel vt Asclepiades medicus inquit, molibus & meatibus, nã homo iste eãdem quã illi de rerum natura sententiam cùm retineat, noĩbus tm̃ mutatis atomos moles, vacuum meatus appellat: incommutabiles iure medicinæ forent, eo quòd neq; à suis qualitatibus dimoueri neq; spoliari possent. Cùm aũt vera non sit hæc sententia, sicut ostendemus: sed (vt diximus) oĩa mutentur, alterẽtur, & temperaturã à se inuicem accipiant: necesse est, vt temperamẽto per omnia cõmmista diffuso, id quod est validius vincat q̃ imbecilliora sunt. Etidcirco nos cum vsus postulat artificiosis mistiõibus medicaminum qualitates immutamus: quod fieri non posset, si parua quędã impassibilia in- D cõmutabilia q; rerum corpuscula forent. Quãobrẽ ego sæpe miratus sum, quo pacto vidẽtes tam celeres in vniuerso mutationes fieri, tot q; in temperaturis variationes euenire, sustineant talia rerum principia defendere, & in primis is de quo paulo ante mẽtionem feci, medicus Asclepiades, cũ quo sermonẽ potius instituo, qm̃ manifestas ẽt corporis mutationes variationes q; non admittit. Quid.n. ad hæc respõdere poterũt, qñ si solum digitum in aquã frigidã ponimus, illico totius corporis immutatio fit: & qñ si vẽtus variat, corpora nostra mutant? Noui ego ex sodalibus meis quendam, qui ẽt dum in lecto cubaret, ex alteratione circa caput facta, quis ventus spiraret agnoscebat: nã quoties grauari sibi caput sentiebat, statim dignoscebat flantem ventum austrum esse. Mulier pręgnãs si tonitruũ audisset, vel formidolosum quidpiã vidisset, fœtum eijciebat. Interdũ ẽt cũ velociter succurrere volumus, & celerem auxilij sensum ægris inferre, subitã corporum mutationẽ fieri videmus. Vnde in quibusdã valde deficiẽtibus vir admirabilis Hippocrates ‖ aliquã animi iritationem admoueri consulit, vt conatus fortitudine, defectus imbecillitatem sanemus: sępenumero quoq; vel modicus cibus exhibitus confestim ipsos recreauit, & eorum virtutem roborauit: arbitror corpore velociter in melius cõmutato, non aũt quia moles nihil patiantur, atq; ideo talium alterationem sensum nobis exhibere queãt. Quis.n. tam repente moles cõponere valeat? aut quis ex inalterabilibus cõpositus molibus occurrentia tam celeriter sentire? Nã transpo-

sitarum

Marginal notes: A l.4.f.6.t.4.c.11.fol.501.f — 2.Epid.sec. 4ª. circa finem. Et 6.Epid.sec. 5ª. t.9.3ª.190.e

sitarum molium noua cõpositio figuram tm̃ variare, sed alterare & qualitatem aliã ex alia producere, nõ põt. Propterea q̃ mihi vr̃ Asclepiades nõ solũ id quod in medicinis euenit, negare, quò suum dogma sequat̃, verum ẽt naturam quæ in nobis cuncta dispensat, nihil esse putare, cum velit singula q̃ fiũt è molium cõplicatione iunctura q̃ nasci. Quocirca magna me subit admiratio, cũ ipsum video non videntem opera naturæ tam admiranda, & in primis artem quã adhibet in prima hominis origine, vt fetũ in vteri cõcauitate formet: vt formatum ingeniose nutriat: quãtis, & quã mollibus vinculis eundem intus detineat, donec opportunum exeundi tẽpus adueniat: q̃ diuino artificio, quam q̃ euidenti similitudine, parẽtum imaginẽ in genitis effingat. Qua in re vel maximo cũ dedecore Asclepiadis de molibus positio redarguitur, cũ infantes nõ parentibus modo sed progenitoribus ẽt, similes nascant̃. Mihi vero quędam vetus historia exposuit, hoĩem opulentum quidem, sed deformem extitisse, qui cũ affectaret pulchrũ sibi filium procreare, formosum in ampla tabula puerum depinxit. Inde vxori cõgrediens præcepit, vt è regione positã imaginẽ diligenter consideraret: illa vero attente respiciens, & vt sic dicã, totũ animũ illuc conijciens (erat enim valde pulchra ea figura) puerum peperit non patri, sed picturæ similẽ, oculis puto, non molibus, picturæ exemplum naturæ tradentibus. Ac qm̃ ob moles vir iste talibus naturæ mysterijs nõ initiatus esse sustinet, & ob videndi incertitudinẽ debilitatem q̃, non sinit discipulos suos tã mirabilibus operibus naturę fidẽ pręstare, ab opertis & abditis ad aperta & manifesta ipsum traducere volo. Quis.n. aranei structas ad capturã insidias cernens, & telam ab eo fallentibus adeo tenuibus q̃ filis confectam, vt aliqui dixerint hoĩes ab araneis artẽ texendi primum accepisse, de natura dubitet? Quẽ vero non suadeat confiteri naturã esse rem admirabilem, cũ videat illud quod vrsa facit? Parit quidem vrsa, sicut cętera aĩalia faciunt, sed carnem parit informem indistinctam q̃, & nullam prorsus figuram hñtem, quam tñ naturali quodam artificio breui distinguit: nã mater linguam tanq̃ manum, tam diu admouet quoad in fœtu animalis figuram absoluat. Sed finem faciam dicendi aduersus istos homines: In disceptationibus enim consueui, vt contumacem equũ freno, sic altercantem orationem moderatione acriter cohercere.

Quòd diligenter Exploranda sint Singula quæq; Theriacam ingredientia: & quòd Andromachi Descriptio cæteris Anteferenda sit. CAP. 12.

MOnstrauimus, opinor, hactenus adeo manifeste, vt amplius tibi mirandum esse non possit, q̃ũo serpentes ijdem alio & alio modo præparati, diuersis q̃ medicinis admixti, prodesse & obesse valeant. Incipiemus deinceps ab his antidotum conficere, qñ & quam parandæ theriacæ adhibemus artem, exigua non sit. Nã & fraus qua sæpe venatores in viperis vtuntur, & imperitia medicinarum qua plerunq̃ cõpositores laborãt, antidotum multoties inutilẽ reddiderunt. Multi siquidem artem capiendi viperas ostentare volunt, ij p̃sertim qui se remedia quędam ad hęc faciẽtia habere iactitant: quod tñ mentiuntur, nã qui haberet nunq̃ inueni. Sed vbi viperas malitiose concinnarint, spectantibus imponunt. Non.n. viperas cõuenienti tpe capiunt, verum multo post q̃ è latebris exierint, qñ non amplius vigent: deinde cùm eas ceperint, ipsas ante sibi cõsuetas efficiunt: demum nõ visitatis alimentis eas pascunt, sed carnibus, quas cum assidue mordere cogant̃, venenum quod ore cõtinent, eijciant necesse est. Quidã vero & offas quasdam illis exhibent, quibus dentium foramina obstruãt, vt etiã hoc pacto viperarum morsus imbecilles euadãt: Id quod spectatores in admirationem magnã adducit, ignaros artis quibus ad fraudem ornandã vtuntur.

Rursus quoq̃ (sicuti dicebam) & medicinarũ quę theriacę imponunt̃ non parua est inscitia. De ijs dico quę preciosissima immittunt̃: vt puta & casiæ, cinnamomi q̃, non modica est differentia, q̃ plurimos fallere cõsueuit. Nã & adulteratum cinnamomum licet vero sit simile, gustu tñ & olfactu multo deterius eẽ deprehendit̃: atq̃ à xylocinnamomo differt, q̃ ligneũ hoc plus sit, duriores q̃ ramusculos habeat, nec tam bene redoleat. Nã verũ cinnamomũ illud quod in mõtibus nascit̃, nec subtile nec longũ cum sit, colorem habet ad modicã rubedinẽ magis tendentẽ: reliquum aũt aliquãtulũ nigricat, & veluti quasdã fibras habet. Aliud reperitur cinnamomũ planè albicãs, fragile, non durum, nec magnam radicem habens. Est & aliud ruffæ casiæ simile, redolẽs, & leue. Oĩbus tñ pręstat id, quod ab incolis Mosyllum appellatur: colorem habet cinereũ, virgas paruas & subtiles, ramos densos, odorem vehementer redolentem. Hoc nos pręcipue seligere consueuimus, cum & odoratum suauissimum, & gustatũ acre & mordax valde appareat, mãsum q̃ rutam imitari videat̃: lene est ẽt, & frangi facilè potest. Casia quoq̃ & ipsa nisi quis in iudicãdo peritus existat, fallere sępenumero consueuit. Nam extat quędã falsa casia, quę quidem similis verę plurimum est, sed tã bene non olet, & medullæ corticẽ adhærentem habet. In summa vero quę cẽset optima, modice rubet, rosam spirat, gustata suauis euadit, concaua est, vinum refert, & valde redolet. Ziger ab incolis hæc nominatur. Verum par est te nõ ignorare fraudes quas in longo pipere struunt. Quidam.n. ipsum confingunt vero piperi longitudine æquale, & imposito pyretri vel napyos aliquantulo, quia sensum hoc pacto mordet, gustantẽ fallunt. Verũ qui circa hæc peritus fuerit, & suaue acutũ q̃ gustu dijudicare nouerit, pręsertim si pediculũ ipsi adhęrentem accuratius inspiciat, verũ piper inuenit, & ab istis decipi non potest. Cũ vero magna sit adhibẽda in cęteris etiam oĩbus diligentia, sicut in antedictis narraui, quę hucusq̃ diximus satis esse tibi ad commen-

tationem

E F G H

A.l.2.t.2.c.13. fol. 117.f

A tationem quãuis existimẽ, ne liber nimis in longum protrahat. Consulo tñ vt cũ singulas medicinas diligenter exploraueris, tum deniq; componas antidotum: nã vnius alicuius improbitas sępe reliqua omnia corrupit. Est ẽt ipsius antidoti descriptio, ne hoc quoq; nescias, à medicis varie tradita. Andromachus enim, de quo paulo ante mentionem feci, diligẽs in cõmiscẽdis medicinis cũ foret, hac descriptione theriacã cõponebat. Pastillorum scillinorũ ʒ xlviij, pastillorũ viperinorũ ʒ xxiiij, piperis longi ʒ xxiiij, succi papaueris ʒ xxiiij, magmatis hedychroi ʒ xxiiij: rosarum siccarum, iridis illyricæ, radicis dulcis, seminis napi syluestris, scordij, liquoris balsami, cinnamomi, agarici, singulorum ʒ xij: myrrhæ, costi, croci, casiæ, nardi, florum iunci rotũdi odorati, thuris, piperis nigri, dictami, marubij, rhei, stœcadis, petroselini macedonici, calaminthæ, terebinthinæ, zingiberis, radicum quinq;folij, singulorum ʒ vi: polij, chamæpityos, styracis, racemorum amomi, mei, nardi gallicæ, sigilli lemnij, phu pontici, chamædryos creticæ, foliorum malabathri, chalcitis assæ, gentianæ, anisi, succi hypocistidis, fructus balsami, gummi, seminũ fœniculi, cardamomi, seseleos, acacię, thlaspeos, hyperici, sagapeni, ameos, singulorum ʒ iiij: castorij, aristolochiæ tenuis, seminũ dauci, bituminis iudaici, succi panacis, centaurij tenuis, chalbani, singulorum ʒ ij: mellis libræ decem, vini falerni quantum sufficere videatur. Xenocrates autem & ipse, qui nõ exiguum studiũ

B hisce rebus adhibuit, cætera quidem sicut Andromachus admiscet in compositione theriacæ, tantùm quatuor sagapeni drachmas nõ duas imponit. Damocrates quoq;, medicus optimus & ipse cum esset, integrum librum versibus accurate conscripsit de compositione antidotorum: in quo theriacam describens, res quidem easdem imponit, sed in pondere discrepat. Nam quędam quorum illi quatuor drachmas accipiunt, hic duas sumit: & rursus quædam ex quibus illi duas imponunt, ipse quatuor immittit. Magnus etiam, qui nr̃a tẽpestate præses medicorũ fuit, reliqua quidem omnia, sicut illi consueuerant, seruat: in cinnamomo solum discordat: duplum.n. cinnamomi theriacæ cõmiscet. Ita & de chalcitide, & de sagapeno ab Andromacho dissentit: nã, vt Xenocrates, duas drachmas inijcit, cùm tñ Andromachus quatuor imponat. In sagapeno autẽ & à Damocrate euariat: Damocrates.n. quatuor drachmas adhibet, Magnus duas. Vino pręterea Magnus mensuram ascribit: vult.n. sextarios duos ipsam implere, cum alij sicuti par est quauis mensura, quantum satis videatur, vtantur. Demetrius etiam ætate nr̃a medicus, & ipse medicis pręsidens, omnibus in rebus Andromachum secutus antidotum componebat, tm̃ in pondere pastillorum scillinorum euariabat & ab illo & à cæteris. Nam illi xlviij drachmas cùm imitterent, ipse xlvi tm̃ admiscebat. Tanta cũ extet discordia inter theriacæ descriptiones, nos Andromachi tra

C ditionem, vt optimam probamus: atq; ita theriacã in vsum Imperatorum componimus. Eius aũt compositio hoc absoluitur modo, nam verbis compositionis modum cõplecti, valde vtile tibi fore iudico, vt si quando theriacam facere volueris & medicis careas, ingeniosus cũ sis, per te ipsum conficere quàm optimam valeas, magistrum hunc librum habens.

Quo Pacto Componendi sint Pastilli Hedychroi, Scillini, & Viperini. CAP. 13.

CÆterum ante cõmistionẽ oportet vt Hedychroi Magmatis, quod imponitur antidoto, descriptionem agnoscas: cuius optima compositio est, quã Magnus tradit: ea est huiusmodi. Radicũ corticis asphalathi, calami aromatici, florũ iunci rotũdi odorati, phu, costi, asari, ligni balsami, succi balsami, casię, singulorum ʒ vi, cinnamomi ʒ xxiiij, amomi tantundem, amaraci ʒ xx, mari ʒ xx, nardi indicæ ʒ xvi, folij ʒ vi myrrhæ ʒ xxiij, mastiches ʒ vi, croci ʒ xix: vino falerno simul hæc admiscere conuenit, & in rotulas redigere, q̃ dũ facimus manus & ferramẽta inungemus liquore balsami: postremo digestum in rotulas medicamentum in vmbra siccandũ est. Non aliter & Scilliticos Pastillos conficiemus hoc modo. Recentem scillam non admodũ magnã accipere oportet, & eam non luto sicut quidam faciunt inuoluere (sordidũ.n. id mihi esse vr̃) sed pulte teneriori: in qua & assatur facile, & ab ea quiddam dum assatur, accipit. Vbi ipsam probe coxeris,

D vel in furno quod vocant: vel sub cacabis in quibus panes assantur, quo ęqualiter assetur: sume interiores partes scillę, quę tenerrimæ fuerint: & eis accurate dissolutis admisce farinę erui optimę recentissimæ q; tantundem, sicut Damocrates censet. Nam & Magnus qui dimidium iubet, parũ mihi conijcere videt: et Andromachus, qui duas partes pręcipit, non dum satis imponere, cum æqualẽ erui portionẽ scilla reqrat. Sic itaq; scilla & farina cõmistis, modicas inde faciemus rotulas, quas in vmbra siccatas vsui reseruabimus. His ita peractis, oportet tot accipere Viperas, quot totius antidoti mõ sufficiant, non quouis tpe captas, sed potissimũ circa veris initia, qñ non amplius in subterraneis cauernis degunt, sed inde progressæ sub diuo diuersantur, nec vlterius tam noxiũ venenum habent: nam donec in subterraneis locis habitant cũ nullatenus difflentur, pestilentem noxiam q; magis intra se qualitatem colligunt. Quo tpe serpentes ẽt, senectam quam vocant, sibi obducere consueuerunt, quę crassissimus quidam lentor est ex diuturna latitãdi mora cõtractus: quę res potius tpis longitudine, quàm senescentis ætatis vitio, prouenit. Quam ob rem non oportet statim egressas viperas surripere, verum eas aliquod tp̃s dimittere, vt & libero fruantur aere, & cibis nutriantur consuetis. Comedunt aũt huiusmodi bestiolæ, & certas herbas, & quędam animalia, & alia non nulla sibi consueta, sicut buprestem, cantharidem, & appellatam pinus erucam. Hæc.n. viperis conuenientia sunt alimẽta. Sit autem Vipera fulua parumper, & ad motũ valde

Al.5.fu.1.t.1. fol.523.b

Al.5.fu.1.t.1. fol.523.f

prona,

prona, quæ collum præcipue attollat, & oculos aliquantulum rubros habeat, atq; audacter & torue conspiciat. Sit prætérea capite lato, ventre propenso, ac toto corpore sinuosa: meatus excrementis destinatus magis ad extremam caudam vergat, quam non conuolutam sed modice flexam potius esse conuenit: gressu deniq; incedat quieto: Nam hac in re solum à fœmina mas discrepat, & dentibus caninis, quorum plures fœminis, duos maribus, Nicander his versibus ascribit. E

Sunt gemini dentes maribus, sua signa, canini
Fundentes virus: habet hos sed fœmina plures.

Viperis igitur hoc tpe captis, pro quatuor digitorum mensura caput primum caudam q; detruncabis. Quod dum facis, vt diligenter inspicias moneo, nunquid post abscisionem detruncatę viperæ sine sanguine, sine motu, ac prorsus sine vita, statim consistant: nam tales si inueneris antidoto componendæ inutiles arbitrator. Quòd si amputatis extremis, videas in viperis motum aliquem superesse, & vitam per aliquod spatium prorogari posse, ipsas vt optimas cõficiendæ theriacę ducito: quippe cùm ex eo non imbecillem, sed validã, habere vim dignoscantur. Inde postq; bestias obtruncaueris, pellẽ è toto corpore diligenter auferes, pinguedinem q; vt inutilem eximes, & interna omnia, vt quę excrementorum receptacula sint. His peractis, cõijce viperas in aliquod vas testaceum quàm pulcherrime confectum, vel lebetem bene abstersum, atq; accensis carbonibus impositum vt sine fumo coquantur. Coquantur" autem in aqua fontana, cui recentem salem inijcies, & anethi nõ sicci ramusculos quot sint satis. Deinde cum bene fuerint carnes elixę, quod erit quando spinas à carne separari videbis, tũc lebetem ab igne remoue, & accurate spinas à carnibus seiunge: quas in mortarium coniectas contundes, adhibito panis quàm purissimi & sincerissima siligine compositi, quantum ad compinsendum satis esse iudicabis, sicut etiã Andromachus vult. Nam Magnus & Damocrates, qui determinant panis portionem, admiscent æqualem carnibus panem, & sic vtraq; commiscent. Postremo iuris quantum sufficiat infunde, & inde conueniẽtes pastillos cõfice: quod dum facis, manus pauco intinges opobalsamo. Hos pastillos in vmbra siccatos ad totius antidoti structuram seruabis. F A. ibidem. g

Theriacæ Compositio, Repositio, Aetas, Probatio, Dosis. CAP. 14.

PAstillis absolutis, deinceps è reliquis quæcunq; & contundenda & cribranda sunt per incerniculum mittes, angustis quantum fieri potest foraminibus. Nam quod valde minutum est, mihi plurimum conducere videtur, vt auxilium præstet idcirco, quia corpori plus adhæreat: quęcunq; vero macerare & dissoluere conuenit, ea tu vino mollies & læuigabis. Vinum autẽ illud sit optimum, quale falernum dulce est, quod faustinianum appellant, non aũt acre & actum nominatum ab oĩbus. Postea cùm liquidis sicca admiscueris, mellis quãtũ satis esse videatur, infundes. Satis aũt videntur libræ decem mellis conuenienter decocti, sicuti authorũ literæ pręcipiunt, quò si quid inest flatuosum aut cereum, feruendo seponatur. Oportet aũt mel esse Hymetium, nã apes in eo colle Atticæ quia thymum pascuntur, mel optimum conficiunt. Separatim etiam resinã & chalbanum prius liquefacies, & inde reliquis in mortarium cõiectis superinfundes. Atq; vbi deinde coniunxeris omnia, diligenter q; commiscueris, denuo manibus & ferramentis inunctis liquore balsami, antidotum è mortario in vas aliquod vitreum aut argenteum transferes: quod tñ non replebis ad summum vsq;, sed spatium aliquod relinques, quo respirare queat. Immo frequẽter operculum dimouere conuenit, vt antidotus magis difflari possit, & celerius vtilis euadat: nã tpe non modico eget, si tm̃ concoqui debeat, quantũ vsus requirit. Concoquit" autẽ vt plurimum intra annos duodecim: Sed qui valentiori potẽtiori q; vti voluerunt, ipsam post quintũ & septimum exhibuerunt, præsertim aduersus venenatorum ictus, canum rabientium morsus, & noxia herbarum venena: validis siquidẽ noxis succurrere cum vellent, potentioribus theriacæ viribus eguerunt. Potens est aũt in his ad annos vsq; triginta: Alijs aũt morbis in quibus tanta non inest efficacia lædendi, sexagesimo etiã subuenit: nam vltra hoc spatium debilis admodũ & imbecillis euadit. Multi itaq; vires antidoti dignoscere cũ volunt, primũ alicui purgantem aliquã medicinã porrigunt, deinde theriaca paulo post exhibita, iudicium de ipsa sumunt. Nã si valida vigẽs q; adhuc fuerit, nullatenus ventrẽ purgari sinit, nempè deuicta soluentis medicinæ facultate ab antidoti potentia: sin autem aluus ita deijcitur, vt si theriacam non sumpsisset, planum est antidotũ adeo viribus defecisse, & vt ita dixerim, consenuisse, vt ne purgãtis quidem medicinæ vim supprimere queat. Non damus autem oĩbus eãdem quantitatem antidoti, sicut nec liquoris quo ipsam dissoluimus. Nam in antedictis ad magnitudinem nucis auellanæ, theriacã ex tribus vini cyathis propinare solemus: In alijs aũt morbis & antidoto & liquore differẽter vtimur. Ad affectuũ enim diuersitatem respiciẽtes, & theriacę pondus metimur, & liquoris conuenientiã iudicamus, quando non solum reptilium morsibus, & venenorum noxis, auxilietur hæc antidotus, sed in maximis etiam alijs ægritudinibus à nobis experta salutaris medicina reperta sit. G A. l. de med. c. l. t. 2. cap. 4. fol. 585. f H

Quot & Quantis Morbis auxilietur Theriaca. CAP. 15.

ITaq; ipsam Andromachus in suprapositis carminibus opinor idcirco tranqllã appellauit, quia corporibus tanq; aliqua morborũ tempestate vexatis, vt tranquillitatẽ, sanitatem inducit. Diuturnos. n. capitis dolores & vertigines sanat. Auriũ tarditatẽ, & oculorũ hebetudinem curat. Interdum

A terdum genitale membrum flaccescens, atq; victum attollit. Sæpe furentium deliria generose sedauit adducto somno, p quẽ ẽt animi turbulentiã, pplexas q; cogitationes sedauit. Comitialibus inuasionibus acriter resistit: nã & nimiã capitis humiditatem absorbet, & aduenienti vento vias obstruit. Subuenit quoq; cũ difficultate spirantibus, qñ pituita quędã crassa meatibus pulmonis insidens, hoĩem inspirare prohibet: facile.n. ipsam & desiccat, & ad expulsionẽ pręparat, cum & compacta attenuet, & tenacia diuidat. Illis ẽt qui sanguinem expuunt, valde prodest, si quis solidaginẽ herbam elixet, & in eius decocto theriacã soluat & bibat. Malos ẽt ventriculi affectus plerunq; curare consueuit, quem & appetitus deiectionẽ patientem, nec quicq̃ assumere valentem, ad cibi solitam appetentiã reduxit. Crescit interdum cibi desideriũ supra modum ex quodam acriori mordaci q; humore ventriculo insistenti, hoc quoq; valenter dissipat: Item eam famẽ, quã in intestinis lumbrici morantes excitant: eos.n. theriaca potenter strangulat, atq; ita ventriculum ab insatiabili comestionis desiderio liberat. Mirabiliter ẽt ex intestinis eijcit maximũ & latum illum vermẽ, qui susceptum oẽ nutrimẽtum deuorat, atq; ideo reliquum corpus extenuat. Hepatis insuper & lienis morbos frequẽter curat, illarũ partium obstructionibus adapertis. Morbum quoq; regium ex aliquo iecinoris vitio collectum, facile sanat, bilẽ deponẽs ac veluti manu detergens, cũ efficiat vt he B par ipsam à sanguine prorsus distinguat. Lienẽ induratũ qñq; liquefacit, paulatim consumẽs sordes & superuacuã materiam, quæ in eo continẽt. Renũ calculos frangit, & oẽ quod in renibus est terreum ac sordidũ, facile expurgat. Vrinã è vesica vix egredientem producit, atq; eius vlcera sæpe curauit. Tardam ventris concoctionem & imbecillitatem sanat, ipsum calefaciẽdo & vim eius corroborando. Quin & intestinorum exulcerationes, difficultates, & lubricitates, iuuare consueuit: ac insuper ijs prodest qui vel in voluuli dolores inciderint, vel diuturna coli vexatione laborarint, præcipue qñ inflammatione caruerint intestina: nam acres in eis humores theriaca absumit, & eorum flatus in vaporem resoluit. Succurrit etiam plerunq; choleræ fluxu laborãtibus, partim humores densando, partim sistendo. Illud vero quod in cardiacis sæpenumero conspicitur, maximum est opus theriacæ. Nam cũ multis & cõtinuis sudoribus corpus diffluat, atq; ita vires dilabãtur, vt nec exhibitum vinũ sæpenumero succurrere morbo valeat, antidotus ebibita & sudorẽ cõprimit, & concidentẽ ægri virtutẽ veluti suscitat, atq; ex infirma valentem reddit. Educit eadem in mulieribus menstruũ sanguinẽ, & suppressas vteri sedis' ue sanguinis excretiones frequenter aperit: ac quod admirabilius est, immoderatas eiusdem sanguinis eiectiones detinet. Recorderis.n. dixisse nos in præcedentibus antidoti huius virtutem multiplicem ac variã esse: atq; ideo quædam C egredi facit cum ea attenuet atq; diffundat, quædam ob imbecillitatem virtutis immodice prodeũtia supprimit, corporum vires instaurãs. Pedum insuper & aliorum oĩum articulorum doloribus ab influxione excitatis tunc pręcipue cõfert, qñ tẽpus incremẽti discesserit, & status vigor aduenerit. Oportet aũt prius dolores mitigare, foris imponendo quippiã, quod ipsos lenire queat, inde theriacã bibere, quo fluxionem cohibeat: nã & quæ iã illata fuerint absumit, & q̃ mox inferrentur auertit. Maxime vero prodest qñ quis ipsam sanus adhuc frequenter accipit, idcirco quia superfluitates humorum consumit, & totius corporis temperamentum immutat. Nam alia medicamẽta quæcunq; podagrici bibunt in remedium dolorum, fluxionem quidẽ ad pedes ferri prohibent, sed cum superfluum humorem non consumant, aliq̃ aliam maiorẽ ægritudinem excitant. Vagatẽ enim toto corpore fluxio illa, & pulmo qui pter respirationis offm̃ cõtinue mouẽ, rarus cũ sit, facile huc & illuc vagum humorẽ ad se trahit, atq; sic hoĩem suffocat, queadmodũ ego in multis vera experiẽtia cognoui. Quo circa ne prorsus tales medicinas ebibãt ægri, dehortor: suadeo q; summopere, vt theriaca velint in talibus morbis vti, qm̃ & superfluum humorẽ exiccat, et alium colligi nõ permittit: vnde plurimi in principio ex hac bibẽtes, prorsus à podagra liberati sunt. Nec, arbitror, alia rõne hydropicis theriaca tan topere contulit, q̃ q humorem in ipsis consumit, & refrige D ratum in eis naturalem calorẽ accendit: maxime vero anasarcas, & leucophlegmatias quos appellant, potẽter adiuuat: in vniuersum.n. corpus se inserit, & malã inde humiditatem exprimit. Quã ob rẽ mali habitus bona est medicina, vt q̃ corporis habitũ in melius cõmutet, & quę superuacua sunt in vapores eijciat, ac naturã prõpte suas actiones exercere faciat, quo mõ sæpe ẽt laborãtibus elephantiasi, remedium præstitit. Nã cum multus humor corruptus toto corpore dispersus suis viribus illius tẽperaturã perdat, superueniens antidotus morbum profligat, partim humoris fluxionẽ sistendo, partim ab eo sanguinẽ corrumpi prohibendo. Neruorum aũt vel cõtractiones, vel distensiones, non aliter multoties curauit, neruos calefaciens & eorum tensiones remittens, q̃ membrorum resolutiones sæpenumero sanauit: qm̃ naturali excitato calore, & spiritus in pristinum statum reduxit, & mẽbris solitas motiones restituit. Verũ vt libuerit hæc quisq; ęstimet: Illud certe summa est admiratione psequendũ, q theriacã non mõ corporis affectus sanare videmus, sed etiã animi passionibus ipsum qñq; grauiter infestãtibus opitulari cõspicimus: Veluti cũ excitatas melãcholia graues curas multoties sumpta ex animo pellit, perinde ac si è splene ac reliquis membris atrã bilem exugeret: Id quod ẽt in serpentum venenis euenit. Qua de causa quartanis ẽt febribus optime conuenit: cũ.n. ea febris ab atra bili cõsurgat, facile sumpta theriaca discedit, mõ quis ipsa seruatis medicæ artis pceptis vtatur. Ego nanq; multos quartana laborantes, hac vsus artis semi-

ta, facile à morbo vindicaui. Primum.n.cum cœnassent, vt euomerẽt, effeci: deinde secuta die suc E
cum absynthij bibendum tradidi, quo bilem contemperarem ac veluti edulcorarẽ: postremo duabus horis ante inuasionem antidotum exhibui: atq; ita cum omnium admiratione voti compos euasi, cùm celeriter is qui theriacam sumpserat liber ab inuasione maneret.

Methodicorum Reprehensio, Qui morborum causas noscere superuacuum arbitrantur: Et inde reliqua Theriacæ Remedia. CAP. 16.

AQuæ formidinẽ quoq; morborum oĩum pessimum hæc antidotus plerunq; tollere consueuit: strenue q; aduersus tot malorum concursum dimicare; quibus non solũ corpus exiccatur, & interdũ cõtrahitur, febre q; intus aspera comburitur, sed ẽt animus delirat, et difficillimo symptomate molestatur. Aquam.n.expauescunt, & quãquis ob nimiam siccitatem ipsam vehemẽter affectent, tñ eam bibere reformidant, quia corrupto mẽtis iudicio quid ipsis prodesse possit, non intelligũt. Sic q; remedium vitando, & aquã metuendo, miserabili morte pereũt. Qua in re methodicos admiror magnopere, qui causarum notitiã curandis morbis inutilem arbitrantur: nescio.n.quo pacto tales ęgrotos sanare possint, cum vniformis & similis sit morsus à cane rabido & non rabido illatus. Quem.n.curationis modum ipsis ostendit cõmorsus locus, nullam ex vulnere distinctionem habens, si internã mordẽtis causam scrutari nolunt? Nẽpe methodicorũ oculis aspici non valet, F
ab rationali aũt medico nõ nisi sola cogitatione diligẽti q; discursu inueniri. Quocirca, siquis miser, in methodici tanq̃ in alterius beluæ manus incidat, proculdubio morietur, ex consecutione dogmatis ab eo interfectus, qm̃ vt è secta non recedant, inuestigare causas nolunt. At bene fortunatus ille, qui rationalẽ medicum accesserit, neq; tam malis symptomatis facile capietur, neq; ob artem rationalis medici mortẽ incurret. Statim.n.rationalis medicus, susceptum ęgrum diligẽter interrogabit, qualis nam foret is canis à quo cõmorsus est. Ac si audiet ꝙ macilentus & gracili corpore fuit, & oculos rubricatos, caudã demissam, spumã ex ore fluẽtem habuit: discet q; vt linguã exertã gestaret quæ tanq̃ bile infecta crocea videretur, vt obuios quosq; incurreret, vt interdum sine causa procurreret & deinceps subito consisteret, vt q; furiosa quadã indignatione improuisos aggrederet: si inq̃ talia comperiet, statim intelliget canem illum rabidum fuisse. Curabit q; vulnus illud non simpliciter, sicut methodici solent, sed ipsum maius illico faciet, carnem circũquaq; auferens, & ad rotunditatem redigens, ne facile cicatricem obducat, sed apertũ longo tpe perseueret, saltem quadraginta diebus, quo rabidi canis venenum egredi queat. Ferramẽtis itaq; valde ignitis soliti sumus locũ inurere, & inde alia medicamenta admouere, quę attrahentem vim habeant, nec intra carnem venenũ manere sinant. Equidem olim mecũ ipse aliquod remedium excogitans, hãc G
ipsam theriacam oleo rosaceo mollitã, linamentis imposui, ac veluti medicamen aliquod vulnerarium foret vlceri superimposui, vt tanq̃ cucurbitula venenum è profundo traheret & exugeret. Deniq; theriaca perinde atq; pęonia aliqua medicina & foris imposita, & intus assumpta, præsentaneum auxilium cõmorsis à cane rabido præstat. Deprehẽsa q; est mihi vel sola in pestilenti cõstitutione languentibus posse succurrere, cũ nullum aliud præsidium tã magno malo tunc ita resistere valeat: nec immerito, cũ pestis ipsa, ceu fera quædã venenata, nõ paucos aliquot miserè perdat, verũ totas ciuitates depascat. Immutat enim aerẽ malo quodã modo, vt hoĩes interficiat, qui cum non respirare nõ possint, cõtagium miseri euadere nequeũt. Attrahunt.n.in se ipsos aerem illum infectum, tanq̃ pręsentaneũ aliquod venenũ. Quo circa summis laudibus prosequor admirãdum Hippocratem, qui pestem illã ex Æthiopia ad Græcos veniẽtem, non alio præsidio reppulit quã aerem purum faciẽdo, ne ab hominibus (qualis tunc erat) infectus hauriretur. Pręcepit itaq; vt per totã ciuitatem ignis accenderet, qui non solum è simplici materia constaret, sed bene olentes coronas & flores haberet: talia siquidem ignibus alimenta subministrari consuluit, & vt vnguenta quãpinguissima infunderent, & id genus alia bonum odorem fundẽtia, vt hoc pacto ciues aerem purum inspirantes, ab imminenti lue tuti forent. Ad istũ modũ arbitror & theriacã, tanq̃ ignis qui- H
dam purificans & ipsa esset, illos quidem, qui sani adhuc ipsam biberint, non permittere, vt pestilentia prorsus capiantur: illos aũt qui iam ęgrotẽt, sanare posse, cùm aeris inspirati malignitatẽ commutando, tum corporis temperaturã corrumpi non sinendo. Quã ob rem cõsulo tibi Piso, vt partim ob has tã repentinas aeris cõmutationes, partim ob alias nocentium rerum causas, frequenter etiã sanus, theriacam sumas, vt exterius occurrentibus noxis corpus tuum resistat: & siqñ passum aliquid fuerit, ad sanitatem facile reducatur. Nã theriaca, optimam quandã temperaturã corporibus procurat, & in eis bonam valetudinem conseruat. Absumit.n.humores superfluos, calefacit membra refrigerata, corroborat naturalẽ virtutẽ vt debitas actiones exercere queat. Nam qñ fortis natura fuerit, tunc & venter expedite cibos cõcoquit, & venæ sanguinem facile producunt, & iecur prompte bilem secernit: atq; ita defęcatum sanguinem cor suscipiẽs, ipsum deinceps vniuerso corpori iam nutriendo idoneũ submittit. Excrementa quoq; moderate foras eádem expellit, & q̃ corpori superflua sunt, mẽbrorum oĩum respiratione salubriter excernit. Maxime verò cõsulerem, vt antidotũ assumeres, cũ frigente ꝑ hyemẽ aere, iter aliquod suscipis. Erit.n.tanq̃ optimum visceribus indumentũ, multũ eis calorẽ prębere cũ possit. Cõpertũ adhuc nobis est theriacã & ad animi prudentiã, & ad ingenij acumen, haud parũ cõducere, qñquidẽ & sensus actiones suas fortiter

In vita Hippo. ex Sorano. Et in decreto Atheniẽsium, quod post ei[9] epistolas habetur.

obire

A obire faciat,& mentem à vaporibus corporis liberãdo solertem magis reddat. Verum vt summatim laudes huius antidoti complectar, totum corpus ita disponit, vt ab vlla re noxia non corrumpatur. Hanc autem resistentiam procreat tam varia & efficax tot medicinarum compositio,& præsertim quæ in ipsam ingrediuntur viperæ. Nam & Mithridatem illum bellatorem magnũ ferunt non assumpta theriaca, quæ non dum erat, sed alia quapiam multiformi antidoto mithridatica de illius nomine dicta, non potuisse sumpto veneno mori, quoniam sic illius membra temperauerat, vt ab re noxia pati non posset. Hoc autem contigit quo tempore bellum cum Romanis gerens à Pompeio profligatus,atq; in extrema fortuna constitutus, illæsus è vita decedere festinaret. Hausit itaq; venenum,& plus etiam q̃ satis esset ebibit, nec tñ ipse mori potuit: filias vero ipsius quę cum patre vitam finire prorsus decreuerant, atq; ideo ex eodem quoq; veneno hauserant, celeriter occubuisse tradunt. Mithridates igitur cum mori tardaret, eo q̃ antidotus quam præsumpserat, venenum redderet irritum, vnum ex amicis suis nomine Bistocum vocauit, cui mandauit, vt se iugularet. Is autem opus veneni, ferro absoluens, Mithridatem violenta morte confecit.

Quantum, & Quando, & à Quibus Theriaca sit accipienda. CAP. 17.

VIdes igitur quo pacto è pluribus composita medicamẽta magnam vim habeant ad efficien-
B dum corpora nullis obnoxia læsionibus, præsertim theriaca propter eximiam, sicut dixi, viperarum potestatem: Quam tamen assumas velim, postq̃ cibos probè cõcoxeris, nec amplius repletum te senseris. Recte aũt facies si varia ipsam mensura sumas, interdum ad ægyptiæ fabæ magnitudinem ex duobus aquæ cyathis, qñ modicum interuallum tibi superèrit ad antidoti concoctionem: interdum ad nucis auellanæ quantitatem ex tribus aquæ cyathis, qñ plus temporis habiturus es, quo possit in corpus theriaca digeri. Considerabis præterea & anni tempus, & loci cõditionem, quoties ipsam accipere volueris. Æstate enim, vt theriacam sumas, nullo pacto consulo: nam temporis constitutio calida tunc cum sit, calefactum adhuc magis ab ea corpus læditur. Id quod videns admirabilis Hippocrates asserit,‖ Medicinas,& antequam canicula oriatur,& postq̃ orta fuerit, molestas esse: vt plurimum enim ea pars anni febrem hominibus affert. Quamobrem & eos qui media sunt ætate, & eos qui naturalem temperaturam calidam admodum habent, moneo, vt neq; multoties neque multum theriacæ suscipiant. Ex aduerso quibus ætas iam in senium vergit,& plurimum,& plerunq;,& non ex aqua sed ex vino, theriacam bibere suadeo, vt ab ipsa & corpus iam flaccescere incipiens, reparetur,& natiuus calor iam languescens excitetur. At pueris maxime omnium theriacam interdico, quoniam ipsius magnitudinem illorum vires plurimũ
C excedit: nam & puerile corpus facile dissoluit,& complantatum spiritum celeriter extinguit, non aliter atq; lucernæ flammam plusquam conueniat infusum oleum. Vidi ego aliàs puerum, ab intempestiuo theriacæ vsu solutum: febrierat enim longo tempore, fuerat q; corpore valde macilento,& viribus adeo debilis vt viuere magna cura vix posset: Quæ cõspicatus medica prudentia, vetabam antidotum puero dari. Cùm autem quidam ipsius curam haberet, qui patrem se pueri esse dicebat, & potius imperiosa quadam iubendi licentia vteretur, quàm profectum à ratione consilium audiret, temerario quodam impetu & violento coegit me theriacam puero exhibere: quam ille acceptam concoquere non valuit, eo quòd potentior esset viribus ipsius. Soluit itaq; vniuersum pueri habitum, aluum q; fluere cum fecisset, ob datam præter rationem antidotum subsecuta nocte perijt. Quòd si quando & tu Piso in æstuosa regione fueris, noli theriaca vti, satis cum esse possit eius loci caliditas. Quocirca gentibus quoq; primum oriẽtem habitãtibus, calidissimi cum sint, atq; ideo multum sicci, non conuenire theriacam existimo.

4ª. Aph. 5. Ext. ord. 28 a. Et de Medic. purgã. iuxta finem. Et de Aere aquis & locis iuxta medium.

De Salis Theriaci virtutibus. CAP. 18.

PRæparatur vero & Sal quidam hisce serpentibus, de quo mentionẽ facere necessarium duxi, vt absolutissimus hisce de rebus penes te sermo foret. Facit autem & hic sal ad omnia quę an-
D te diximus, sed modice facit, nec nisi longo post tempore remedium apparet: si quis tamẽ frequenter eo vtatur, sensim auxilium affert. Vnde plerique hoc sale medicati cum inter initia celerem remedij sensum non habuissent, ne prorsus quidem ipsum cõferre arbitrabantur, præsertim cum redactum in cinerem, vim medicam incendio amisisse censeant. Equidem, vt antidoto parem facultatem non habere salẽ affirmo, sic omnem ipsius vim aboleri penitus nego. Nam ignis multa efficit meliora,& interdum latentem rerum naturam detegit: quædam etiam quos volumus in vsus apta reddit. Aurum quippe à nobis igne exploratur, impurum q; à puro hoc pacto secernitur: nam aurum quod igne repurgatum exacte fuerit, Obrizum esse cẽsetur. Ferrum quoq; flammis emollitum, quouis modo producitur,& flexum sicuti volumus, varijs hominum vsibus inseruit. Sed quid remota cõsector? non'ne multa quæ nutrimẽti causa sumimus, igne nobis idonea redduntur? Panis & pecudum piscium q; carnes quandiu crudæ sunt, ne appetuntur quidem: at vbi cocta fuerint, etiam in nutrimentum cedunt. Ipsum insuper vinum si quis statim, vt natũ est, è racemis premat, crudum & immaturum est, at Solis igne maturatum, & suauissimum, & potui conuenientissimum euadit. Amplius, multa reperiuntur ad structuram medicamentorum attinentia, quæ donec priscam naturæ suæ rigiditatem seruauerint,& acerrima,& nostris corporibus inimica esse, docet experientia. Hæc ignium virtute temperata, curandis morbis idone, areddun-

tur, vtputa Chalcitis, quæ si cruda fuerit, corpus vrit, & in eo crustam celeriter excitat, sin tosta ad- E
moueatur vlceri cicatricẽ inducit. Item Lapis qui è phrigia aduehitur, is crudus acerrimus est, assatus & alijs quibusdam commistus præstans oculis remedium euadit. Cinis etiã quem ex incensis spongijs conficiunt, sanguinis fluxum valẽter astringit. Idem mihi & de theriaco Sale iudicandum videtur. Nam omnia simul accensa, hoc est, integri cum sale serpentes exusti sicut ignis opera noxiam excedentem q; corporis nostri virtutem deponunt, ita conuenientem medicaminibus opem assumunt. Præcipuum vero Sal iste habet, q morbos cutim infestãtes curat, albam dico vitiliginem, lepram, impetiginem quam feram vocant: & demum omnia sub cute posita excrementa resoluit. Quamobrem magna pars eorum, qui salẽ hunc comedunt plusq̃ consueuerant, sudantes putridam materiam eijciunt, & cum ea pediculos etiã appellatos quosdam emittunt, qui è putri materia ortum ducentes nomen sibi φθεῖρες apud græcos acquisiuere. Dentes præterea sal hic optime purgat & ipsos à putredine seruat, nec eos erodi permittit: membra laxa dẽsat, illuc q; descendentem fluorem supprimit.

De Salis Theriaci Compositione. CAP. 19.

CONficitur autem hoc modo: enitar enim rursus tibi hunc quoq; Salẽ nudis verbis describere. Oportet viperas quatuor antedictis similes & eodem tempore captas, nec plus duobus F
diebus asseruatas, accipere, immo si fieri potest eodem quo captæ sunt die: postea salis ammoniaci quem vocant, sin minus communis albi & parumper aeri expositi modium vnum italicum: deinde sali adiunge cretensis gentianæ in partes aliquot concisæ, libram vnam & dimidiam: aristolochiæ rotundæ, itidem libram vnam & mediam: summitatum cẽtaurij minoris, libras duas: cardamomi armeniaci, marrubij, libram mediam: scordij montani, chamædryos creticæ, libram vnam: seminum rutę domesticę tantundem: hęc omnia melle attico cõmiscebis. Harum rerum mediam portionem in ollam nouam ex argilla confectam conijce: postea viperas quatuor viuas superimmitte, & cum eis scillas quinq; recentes, & nuper euulsas, atq; in frusta concisas: inde reliquũ aliarum rerum dimidium: postremo lutum ollę diligẽter inducito, vbi prius operculum imposueris: quod foraminibus quatuor aperies, vt per eam vapor egrediens assationis mensuram significet. Nam fumus qui primum exibit obscurus admodum & valde turbidus denotabit ignem ad viperas iam peruenisse: quo tempore diligenter aduertas moneo, vt respirando, nõ aerem attrahas infectum hoc fumo, qui à viperis exhalat. His peractis cum fumus desistet, & tenuem quandã flammam è foraminibus ascendere videbis, tunc optime tosta cuncta iudicato: itaq; transfer ollam ab igne in locum, vbi per integrum diem & noctem frigescat. Inde vase adaperto combustas res exi G
me, quibus contusis atq; cribratis hæc alia adiunge. Seminum rutę syluestris vncias nouem, hysopi creticæ tantundem, seminum fœniculi syluestris vncias sex: nardi gallicæ, stachyos scythicę, singulorum tantundẽ: petroselini macedonici vncias quatuor, racemorum amomi vncias tres, origani heracleotici capitulorum vncias nouem, seminum hormini torrefacti vncias tres, summitatũ thymi attici vncias nouem, foliorum malabathri indici vncias quatuor, carnium baccarũ iuniperi laconici libras duas, seminum coriandri domestici selibram, piperis albi libras duas, piperis nigri tantundem, radicum silphij vncias decem, zingiberis nõ perforati libras duas, radicum satyrij selibram, pulegij montani tantundem, seminis seseleos massiliensis fului vlcias sex, seminum tordili montani tantundem, mentæ tantundem, casiæ optimæ vncias duas, cinnamomi vnciam vnam. Hæc vbi semel contudi & excussi, denuo & contundere & excutere molior, quò sæpenumero cribrata in tenuissimum puluerem redigantur: quem in vitreis vasibus positũ, non statim, sed à quadragesimo die vtendum trado. Cæterum ipse hunc salem etiam non inustis viperis conficio, verum pastillos ex eis quorum compositionem in theriaca docui, reliquis quę cum viperis vruntur, admisceo, ipsos q; comburo, vt quam in se habent amaritudinem incendio deponant. Tantam vero pastillorum mensuram impono, quantã habere quatuor viperas conijcio: ac reuera sal q̃ opti- H
mus euadit, vt qui propter vstionem, neq; cinerulentum quippiam gustatus præ se ferat, neq; conspectus nigredinem, verum & iucundissimus accipientibus euadat, et virtutem ad quę dixi ipsum proprie valere, pręstantiorẽ ostẽdat. Hęc sunt quę de Theriaca, & Theriaco Sale, dicenda habui, diligenter sicut arbitror à nobis elaborata, pręsertim cum & tu Piso in omni sermone valde sis accuratus. Memini enim te cùm eloquentiæ magna cum gloria operam nauares, siue concionem in senatu vel ad populum haberes, siue causam aliquam in foro ageres, obijcerent q; qui tecum contendebant ea de re multas dicendi occasiones abs te inueniri, respondisse, dicentes aliqñ cessare. Nam & deos affirmabas quoties non respondent, tacere, & illos qui respondent, interdum silere: Mare præterea hyberno tempore nauigationem non concedere: & fluminum aquas desinere fluere, rursus q; interpolito spatio cursum repetere: Terram demum non semper fruges producere. Quamobrem te Piso imitatus nihil omisi quod de theriaca quæri possit: & simul hortatus sum, vt ea libenter vtaris, quoniam compertum est Theriacæ vsum, Tempus vitæ prorogare: quam tibi à dijs longissimam exoptare merito debeo.

GALENI DE VSV THERIACAE AD PAMPHILIANVM

Iulio Martiano Rota interprete.

Sunt etiam qui opinentur, & hunc non esse Galeni librum.

Væsisti sæpenumero Pamphiliane artē cōponēdæ Theriacæ & vsum ex me cognoscere: sed quæ olim à nobis præsens ipse audiuisti, cū neq; te amplius meminisse existimem, neq; tum satis à me dictū fuisse, nunc ocium nactus omnia quæ, dum essem Romę, mihi narrabantur ab hac antidoto effecta, quæ q; nos experiendo cognouimus, in memoriā reuocaui, redacta q; in exiguum hunc libellum ad te misi: & vnà docui, quo modo, quo tēpore, quibus in morbis, theriaca vti conueniat: quæ si quis ad vnguem seruauerit, nunquam à concepta spe decidet. Nam rem occultare quæ ad salutem hominum cōducat, & qua se merito iactant qui in vrbe oīum principe degunt, vt & priuatè beneficio, & publicè ornamento, affecti ab ea antidoto, quæ communis salutis gratia pro totius ciuitatis conserua-
C tione parata seruatur, rustici admodum mihi esse videtur, præsertim tibi, quem nouimus, cū alias vrbes, tum præcipue Creticas, animi tui moderationem & oībus in rebus mansuetudinē, non solum cōmendare, sed etiam amore summo prosequi. Nam in Ægypto, Ægypti q; regia vrbe Alexandria, plures vni tibi Cretensiū amici sunt quàm cæteris oībus. Quam ob rem iure quispiā fortunam quoq; miraret, quæ tuis moribus tam conueniens nomen imposuit, perinde atq; presagiret te cunctis amabilem fore. Sed ad Theriacam redeo, quā tu tibi liberaliter & à multis facile cōparabis: vsus vero peritia nostri in te studij pignus & beneuolentiæ monumentū erit. Vt enim si lyram aut tibiam aliquis possideat, nec vsum noscat, tantūdem est, ac si eā non haberet: sic qui antidotum aliam'ue medicinā domi continet, nec vti sciat, nullam ex ea vtilitatem capiet. Quòd si theriaca, sicut apud oēs iam inualuit, ad morsus serpētium & ad venena tantūmodo faceret, oportebat eam domi repositam tanquā picturā aliquam aspernari, nullo vsu, sed sola vetustate, consumendam: Cū vero præter supradicta, bonum corporis habitum, vitam longam, sensus vegetes, sanitatem stabilem promittat: nec solum ab instantibus morbis liberet, sed etiam ab imminētibus præseruet: non ab re facturum existimo quisquis theriaca sanus etiam vti velit, malit q; potius impendentem morbū præuenire, q̄ iam vexantem arcere. Hac de causa Romæ principes viri com-
D plures, alij primo die Lunæ theriacam accipiunt, alij quartum eligunt: & tribus interiectis diebus concoctioni dant operam, curato q; læniter ventre circiter horam tertiam, ex vno cyatho mellis duobus aquæ calidæ admisto tantum theriacæ sumunt, quantum est græcæ fabæ magnitudo, non vt aliquo morbo liberent, sed ne prorsus in aliquem incidant. Nec sua eos fallit opinio: nam sanguinem theriaca bonum reddit, non quia malā sanguinis qualitatem excernat, sed quia eius contumaciam vincat, & ex inimica amicā efficiat. Foris quoq; si quam vrbem aut regionem morbosam esse conijciant, vel aquas malignas esse intellexerint, eodem pacto theriacam assumunt, & ea tanquam lorica quapiā corporis sui statum tuentur. Referam quæ vetustissimū omnium eorum qui me docuerunt dicere audiui, virum & medicæ facultatis experientia prestantissimum & singulari quadam humanitate insignem Ælianum Meccium: Italiam olim pestem inuasisse, qua celeriter & multi intercipiebantur: Timentibus igitur oībus, vt fit, & medicis & principibus, auctorem se fuisse, vt sola theriaca vterentur, nam cætera nihil cōtulerant: Tūc itaq; ex ijs qui ægrotabant quàm plures assumpta theriaca cōualuisse: paucos in quibus vis morbi nimium inualuerat, occidisse: reliquos oēs, quos non dum pestis occupauerat, nō modo periculum euasisse, sed ne in morbum quidem incidisse. Atque mirum hoc alicui videri non debet, quando, si haustū venenum superat, pestilentiam quoq; vincere possit: aer enim est, qui corruptus cum sit, homines

perimit: Quod & complures medicos & imperitos omnes nescire ne mireris, cum illud etiã eos lateat inutilem ætate theriacam reddi. Radices enim, succi, cortices, lachrymæ, semina, flores, & carnes, sunt ea ex quibus componitur: atque vt hæc singula tempus exinanire potest, ita & quod ex eis confectum est medicamentum antiquare valet. Hinc fit vt qui medicinas venales habent, hoc sensu præditi, inueteratam nimium theriacam alijs vendant, aut etiã amicis donent: ipsi vero cum res postulat, viribus & ætate præstantem promunt: fieri q; non potest quin ipsis opem offerentibus res ex voto succedat. Subiungam deinceps alias temporis præscriptiones, alia morborum genera, in quibus si quis vti theriaca voluerit, nunquam frustrabitur. Nam percussis à vipera, vulneratis à serpente, ictis ab aspide, commorsis à rabido cane, demum læsis ab aliquo animali quod dentibus aculeo vel contactu venenum relinquat, recens ‖ theriaca satis super q; efficax remedium est. Recens autem est quæ sextum & trigesimum annum nõ dum attigerit, quo tempore venenis etiam alijs confert: nam ab eo tempore morbis solum auxiliatur, de quibus mox referam, modo ad trigesimum sextum annum multorum adhuc annorũ accessio facta non sit: Inefficax enim tum deniq; theriaca redditur & inutilis penitus: quod hoc pacto deprehendes. Medicinam quæ vel aluum subducat, vel vomere faciat, scammonium aut elleborum vel quiduis aliud hisce etiam valentius exhibe, perinde atq; si aliquem purgare velles: huic postea bibendum trade tantum theriacæ, quantum græcam fabam æquet: si bona erit, non solum non purgabitur qui assumpsit, sed ne commotionem quidem vllam sentiet: sin cõtrarium eueniet, vetustate deprendes antidoto vires concidisse. Sed tempus est theriacæ vsum doceamus. Daẽ ex tribus cyathis vini, nucis auellanæ magnitudine, tam post venenum venenosorum q; animalium ictus, q̃ ante, si quis veneni suspicionem habeat. Eodem modo illis etiam subuenit, qui ex interna causa & incerta cõsumuntur, tanquam si veneno aliquo petiti forent. Tussi tam nouæ q̃ antiquæ, & quibus costas aut pectus dolor infestat, auxiliatur ex mulso, si non febriant: si febriant, ex aqua dulci, noctu data fabæ Ægyptiæ magnitudine: Quæ quantitas inflationes etiam ventriculi, tormina ventris, dolores intestinorum & coli, sedat: ex aqua tamen & primo mane sumenda est. Magnum insuper comedendi desiderium remittere, prostratum q; eundem excitare potest, singulis quibusq; naturæ functionibus intra consuetum operãdi modum reuocatis. Bibere vero oportet horum gratia supradictam antidoti quantitatem ex aquæ vel diluti vini cyathis neque pluribus tribus, neque paucioribus duobus. Bona est etiam hoc modo ad tollendum tremores, & frigora febrium quauis interualli ratione seruata inuadentium: item ad bilis vomitum qui febris accessionem præuenire solet, quanquam exacerbationem etiam interdum comitetur. Si quis vero ter vel quater ad summum ante febris annotationem aduentum q; theriaca vtatur, febrem omnino tollet, modo victus ratio non repugnet: Nullum enim tam efficax remedium medicina habet, quod solitum auxilium afferre queat, si ei victus vel resistat, vel non adiuuet. Creditur etiam retentos mulierum menses ducere: mortuos fœtus eijcere, quos natura etiam si multoties tentet, expellere tamen non potest: his datur ad fabæ Ægyptiæ magnitudinem (incolæ cithe ciborium q; nominant) ex passo vel aqua mulsa in qua dictamnum vel ruta prius ferbuerit. Vtilis insuper est aquam inter cutem habentibus, & regio morbo laborantibus, ex asari decocto. Quidam tamen aquam inter cutẽ habentibus ante cibum solam theriacam deglutire præcipiunt: alij eam vni cyatho poscę cõmiscẽt: ita nanq; magnopere illorum sitim leuat, vniuersum corporis habitum firmiorem facit, & cum hoc, q aquam inter cutem minuit, ipsam etiam exiccationi paratiorem reddit. Facit præterea ad vocem retusam sola, & hausta, & ore detenta. Qui tamen eam bibere volet, tragacanthi duplum admisceat, & ex mulso vel passo hauriat. Qui vero sub lingua cõtinere, colliquefaciat medicamẽtum paulatim oportet, quomodo in alijs quoq; præcipere solemus, quæ arteriaca à meatu in pectus descendente nominantur. His etiam qui sanguinem è pectore vel pulmone reijciunt, theriaca conuenit: atq; si recẽs hoc malum sit, è posca bibẽda est: sin antiquum, ex aquæ tribus cyathis: longe tamen præstantius remedium fiet, si herbæ symphyti modicum, aquæ incoxeris. Sumi vero debet ad fabæ Ægyptiæ magnitudinem incipiente nocte & illucescente die. Romæ quosdam é præceptoribus meis obseruauimus in ita affectis hominibus eo etiam remedio consueuisse vti, quod è subere constat, cuius compositionem opportuno magis loco, cum opus fuerit, describam. Abunde ergo pectus circũquaq; ante & retro, hac medicina fouebant, atq; ita ferè semper morbũ hac arte superabant. Prodest insuper renum vitijs, vesicæ calculis, intestinorum excoriationibus, ægrè spirantibus. Demum in iecinore aut liene duritiem habẽtibus, aliud'ue aliquod inueteratũ malum, his ex aceto mulso dandum est: acetum mulsum sumemus quod è fauis cõfectum sit, id. n. Hippocrates recte cõpositum arbitratur in eo libro quem de ‖ Acutis morbis ædidit: Difficulter autem spirantibus ex aceti scyllitici cyatho vno & dimidio: Lapidem in vesica habentibus ex apij petroselini'ue decocto: Renum vitio laborantibus ex mulso: Excoriationem intestinorum patiẽtibus ex decocto arbusculæ syriacæ quam rhun Græci appellant. ‖ Comitialibus quoq; si macilenti fuerint, & parum sanguinis habeant, ex aqua mulsa: sin corpulenti & multi sanguinis, ex aceto mulso, dari solet. Quidam vero approbati medici comitiales iubent prius sinapin commanducare & expuere, tum nocte superueniente theriacam quæ fabam Græcam æquet, ex aqua sumere.

(Margin letters beside the text: E, F, G, H)

A l. 5. fu. 1. t. fol. 522. h

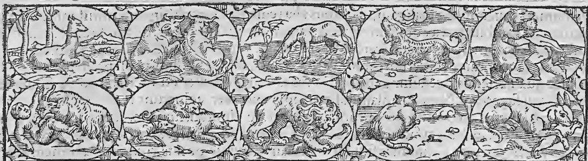
Lib. 3. de Morbis circa finẽ. Et de Frac. cõ. 2. t. 29. 7d. 235. h. Et cõ. 3. t. 49 248. c. Et. 4. de Artic. 292. f

A. ibidem fol. 523. b

Demum,

A Demum, vt paucis multa colligam, in quibus alia remedia vi morbi superata nihil contulerint, in his theriaca exhibita præter omnem expectationem egregiè operatur: quamobrem & cholericis quibus iam vox intercepta erat, & cardiacis præ dolore ventriculi deficientibus exhibita, tanquã ad vitam eos reuocauit. Cæterùm omnia verbis consequi non possum, nec si possem, deceret, cũ ex hisce quæ hactenus recensuimus deducta vsus ratione, fœliciter vti theriaca possit in aliјs etiã morbis qui supersunt. Nam qui ipsam adhuc magis extollere voluerunt reprehendendi sunt, ꝙ ei non medicas sed circularias promissiones attribuére, dum aurium theriacam dolores tollere, grauem auditum meliorem facere, hebetes oculos acuere, demissam vuam suspendere, & oris vlcera obducere, narrant. Calumnias siquidem ista laus antidoto potius ꝗ commẽdationem affert: nam si minutos hosce morbos vili remedio sanare melius possumus, ignaui est id ipsum pretiosa antidoto minus consequi velle. Sed missa hæc faciamus, cùm adhuc de compositione theriacæ dicendum supersit. Indiget enim & hæc bræui quadam enarratione, siquidem Menecrates confusè ipsam protulit, quam nos in præsentia distinguemus. Ac cùm hedychroum medicamentũ, pastillos ex scilla, itemq; alios ex vipera capiat, nos prius hæc explicabimus quæ composita sunt & ipsa, tum alias simplices medicinas ex quibus theriaca miscetur, subiungemus. Hedychroum B medicamentum ita conficies. Corticis radicum aspalathi, calami aromatici, costi, assari, ligni balsami, phu herbæ, amaraci, mastiches, singulorum pondo vi, florum iunci rotundi odorati pondo xij, cinnamomi pondo xij: amomi, casiæ, rha pontici, singulorum põdo xv: nardi indicæ, foliј, singulo. pondo xvi: myrrhæ, croci, singu. pondo xij: vino falerno excipe, & dum concorporas opobalsamo iunge, tum vt in vmbra siccescant finito. Pastillos Scilliticos ita conficiemus. Scillam luto circũquaq; tege, tectam in ignem quo thermæ calefiunt iniјce, sequenti die eius quod intus est drach. cxx cape, & farinæ erui drach. lxxx: vbi commiscueris in pastillos redige. Pastillos autem Theriacales ita compones. Viperas quatuor vel quinq; flauas accipe: melius est autem paulo antè captas sumere quàm diu retentas, nam quæ multo tempore detẽtæ fuerint, magis venenosæ sunt: coniјcere hoc ex ieiunis hominibus licet. Deinde ad quatuor digitorum mensurã vtrinq;, i. caput & caudam amputa, corium detrahe, viscera & intestina abiјce, quod superest in ollam nouã coniјcito, anethum adde: ferueat: cùm cocta fuerit, spinas diligẽter exime, latent enim plerunq;. Carnes vbi exquisitè collegeris, panis sicci quidem sed puri dimidium adiјcies, cõmiscebis, opobalsamo q; assumpto massam totã in pastillos diuides, quos in vmbra siccabis. Ipsa verò Antidotus cui ab Andromacho qui primus ipsam composuit, nomẽ Galene hoc est Tranquilla, indi- C tum est, quamuis aliј qui ipsam ab eo susceperunt, vt Crito & Critonem secuti, ꝙ viperæ carnes acciperet, theriacam appellarint, hoc modo conficitur. Pastillorum "scillinorum, pondo xlviij, pastillorum theriacalium pondo xxiiij, pastillorum hedychroi pondo xxiiij, piperis nigri pondo xxiiij, lachrymarum papaueris pondo xxiiij: cinnamomi, iridis illyricæ, radicis dulcis, opobalsami, rosarum rubearum, scordiј cretici, seminis napi i. rapi agrestis, agarici, singulorum pondo xij: croci, myrrhæ, zingiberis, rha pontici, radicum quinquefoliј, calamenthi, marrubiј, petroselini, stœchadis, costi, piperis longi, dictamni cretici, florum iunci rotundi odorati, thuris masculi, terebinthinæ chiæ, casiæ fistulæ nigræ, nardi indicæ, singulorum pondo vi: summitatum poliј cretici, styracis, seminum seseleos, thlaspeos, ammeos, trixaginis, chamæpityos, succi hypocystidis, malabathri, nardi gallicæ, radicum gentianæ, anisi, mei, seminum fœniculi, sigilli lemniј, chalcitidis vstæ, amomi, carpobalsami, phu pontici, hyperici, acaciæ, cardamomi, gummi, singulorum pondo iiij: seminis dauci, chalbani, sagapeni, bituminis, succi panacis, castoriј, centaureæ tenuis, aristolochiæ, singulorum pondo ii: mellis attici libras x, vini falerni sextaria duo. His ita paratis in mortarium coniice succum hypocystidis & glycyrrhizæ, myrrham, opium, sagapenum, styracem, acaciam, opopanacem, mel q; paulatim instillando simul omnia contunde & dissolue, tantum q; D vini demum infunde vt superferatur. Hæc tribus diebus ita macerato: postea cinnamomum, crocum, casiam, nardum, thlaspim, malabathrum, sigillum Lemnium, chalcitim vstam (hæc enim nigro colore theriacam commendat si scitè combusta fuerit) amomum, bitumen, castorium, sigillatim quodq; contusum & cribratum in pilam mitte: & affundens vinum, ac si collyrium faceres, diligenter commisce. Postea quæ in mortario sunt in pilam transfunde, diligenter q; commiscendo vinum q; infundendo sicca omnia superadde, atq; in vnum corpus redige. Deinde mel, terebinthinam, chalbanum, opobalsamum, in cacabo tepefacta superinfunde iјs quæ in pila sunt, omnia'que in vnum corpus redige, & in vase stanneo argenteo'ue repone & vtere. Crito hoc plus de theriaca scriptum reliquit, Viperas vere finiente vel autumno comprehendendas esse, eligendas q; illas quæ magnę & corpulentæ sint, anetho q; imposito elixandas. Carnibus aũt è decem viperis collectis vnam panis siliginei vnciam admiscendam censet, atq; ita pastillos theriacales appellatos conficere. Rursus scillas messis tempore colligendas iubet, quòd eo tempore præcipuè vigeant.

A. ibidem. c. d

GALENI DE ANTIDOTIS LIBER PRIMVS

Iulio Martiano Rota Interprete.

Quid Antidotus sit, & Vnde Theriaca originem habuerit. CAP. I.

Edicamenta quæ non extrinsecus imposita, sed intus assumpta, malas corporis affectiones sanant, Antidotos medici vocāt: quarū tres sunt omnes differentiæ. Nam aduersus exitiales potiones quædam faciūt: quædam ad feras valent, quę venenum ictu morsuue relinquūt: quędam excitis mala victus ratione morbis auxiliantur. Non nullæ verò tria hæc simul pollicētur, Cuiusmodi est quam Theriacam vocāt, quę ab Andromacho medico cōposita Mithridaticam pene antiquauit, ita & ipsam ab auctore suo dictā. Mithridates.n. iste, quemadmodum & apud nos Attalus, omnium fermè simplicium medicamētorū quæ venenis aduersantur, sedulò vim expertus est in illis hominibus, qui morti condemnati fuerant. Repperit itaq; priuatim quædam phalangijs, quędam scorpionibus, quædam viperis, aduersari: Item eorum quæ ad exitiales potiones faciunt, illa aconito, hæc lepori marino, alia alij atq; alij veneno, remedium esse. Quæ omnia cōmiscens Mithridates, medicamentum vnum effecit, ex eo se sperans auxilium venenis omnibus præsens habiturum. Subsecutus autem multis pòst annis Andromachus inter Neronis medicos primus, non nullis additis, quibusdam ademptis, theriacen quam appellant, composuit, haud exiguam partem carnium viperæ quibus Mithridatica antidotus carebat, cæteris admiscens. Sane q; idcirco theriaca ad morsus viperæ plus Mithridatica valet: ad reliqua verò omnia non modò quicq; illa plus non pōt, sed est in quibusdam inferior etiam. Neutra tñ eam vim habet post venenum accepta, quam antè sumpta habuisset. Nam portio antidoti quæ prius, & semel hausta, tutum à morte quempiam præstitisset, ea venenum subsecuta, nisi ad quadruplum quincuplum'ue aucta, non iuuabit: neq; id semel tātum, sed bis singulis quibus q; diebus hausta, faciet. Quòd si quis singulis diebus quemadmodum tempestate nostra Aurelius Antoninus Imperator, vel sicuti olim Mithridates solebat, antidotum capiat, nullis serpentum morsibus, nullis q; noxijs potionibus, lædetur: Id quod ipsi Mithridati contigisse ferunt: qui cùm potius veneno mori, quā in potestatem Romanorum venire decreuisset, nihil inuenit quod se necare posset. Atq; Mithridati hoc quidem euenisse accepimus: Nos autem Antoninum scimus, quo se in primis tutum à veneno præstaret, singulis diebus tantum theriacæ quantum est Ægyptię fabę magnitudo, sumpsisse, interdum q; sine aqua aut vino eam deglutisse, interdum verò liquidi quippiam admiscendo ebibisse. Sed cū ipsum quotidie, inter vitæ functiones quoq; ꝓfundo somno corripi accidisset, papaueris succū eximi iussisse. Quare rursus euēnit vt, quia mos eius ita antea fuerat, ꝙ naturalem temperaturam corporis sicciorem haberet, & quia multis iam mensibus exiccantem antidotum accepisset, plurimam partē noctis insomnem duceret. Quamobrem coactus est denuo theriacam assumere quæ papaueris succum haberet, iam aliquo modo inueteratam. Dictum est autem à nobis aliàs sæpe huiusmodi medicamenta inueterata, mitiorem eum succum habere. Fuit autem hoc, quo tempore suscepto aduersum Germanos bello, & ille in prouincijs quæ secus Istrum sunt degeret, & ego me illum eò subsequi posse excusaueram. Verùm quia Imperator antidotum laudabat à Demetrio medicorum primario confectam, eo vita functo, Euphrati medicæ materiæ venditori, à quo simplices omnes medicinas ad theriacam conficiendam emebat, per literas significauit vt sibi renunciaret quis'nam medicus imperatoriam antidotum conficiēti Demetrio affuisset: Ab eo itaq; cū intellexisset me semper Demetrio quoties theriacam componeret, astitisse, tum quidē eam me ꝑ literas cōponere Antoninus iussit: Romam q; postmodū reuersus, ꝙ ea ꝓcipuè delectatus fuisset, percontatus

A.l.5.fu.1.t.1. fol 524.a b

G

H

A contatus est, qua'nam simplicium cōuenientia ipsam miscuissem. Cui ego rem ita vt se habuerat, aperiens, retulit primum me quicquam eorum quæ ab antiquis Imperatorum medicis imponi consuetum fuerat, neq; omisisse, neq; addidisse: Deinde causam exposui, cur ipsi nostra cōpositio maximè placuisset: de qua nunc quoq; dicere cùm nobis decretum sit, eorum quæ tunc facta fuerunt, mentionem feci. Nam Antoninus cùm singulis quibusq; diebus magno cum studio theriacam sumeret, eius vitia virtutes q; exactissimè dignoscebat.

Quomodo Theriaca Optima componatur. CAP. 2.

CONficitur autem pulcherrimè & hæc, & alia fermè quæcunq; medicamenta, si eorum quæ imponūtur virtus cognita, & virtutum inter se proportio seruata fuerit. Pleriq; vero, quod primum esse deberet, ne sigillatim quidem vnūquodq; eorum q bonum malum'ue sit dijudicare sciunt: quare nec virium inter sese pportionem scire possunt: & idcirco vbi plurima vel tempore vel genere debilia interdum immiserint, validum ac potens aliquod postea commiscent. Veluti olim quidam, qui cùm ab Ægyptijs petitum Thebis opium (id aūt est potētissimum) imposuisset, & gustu & viribus similem Philonio theriacam fecit. Idem rursus, cùm myrrhā q optimam pluribus inualidis admiscuisset, vt cæteris ipsa dominaretur effecit. Alius quoq; similiter in croco B peccauit, & alius in sagapeno, vt & alius rursus in asphalto & galbano. Non pauci vero & duo & tria sic, vt diximus, valida debilibus admiscentes, in causa sunt, vt inualidis fortia præualeant. Atq; artem quidem antidotos conficiendi, si quis acuto vir ingenio vel semel tantùm inspexerit, facilè discet: vt vero eorum quæ imponuntur notitiam consequamur, non semel, bis'ue, aut ter, sed sæpius admodum sigillatim quæq; obseruasse necessum est, etiam si quis attentius ab aliquo cōmostrante ac verbis docente cuiusmodi sint, quæ sunt optima, discat. Quòd si nullo monstrante, ex libri alicuius lectione, quod genus est opus Heraclidis Tarentini, item Crateuæ, Dioscoridis, Nigri, Iollæ, Rufi Ephesii, aliorum q; quorundam, in eorum cognitionem peruenire aliquis velit, longè maiori ipsi opus est inspectione, prius q exactè singularum medicinarum virtutes ac vitia dijudicare sciat. Nam qui simplices medicinas diuendunt vsq; adeo callidè illarum quasdam concinnant, vt exercitatissimos etiam quosq; ea in re viros decipiant. Quapropter optimum est multo antè eas sibi per amicum spectatæ fidei ibi cōparare, vbi electissimæ prouenire solent: vel illuc semel accedendo secum inde tantum earum asportare, quātum per totum vitæ spatium sufficere possit: cuiusmodi sunt fermè omnia quæ metalla nūcupantur. Cyprum itaq; & nos hac de causa visere voluimus, vbi amicum magnæ auctoritatis hominem cùm haberemus, sodalem pro- C curatoris, qui Cæsaris nomine metallorum fodinis præerat, & cadmiam, & diphrygem, & spodiū, & pompholygem, & chalcitim, & misy, & sori, & ęs vstum, inde multum asportaui. Quemadmodum rursus è Palestina Syriæ balsami liquorem purissimum, nam bitumen Iudaicum ne fraudes quidem vllas admittit, sicut neq; balsami fructus, neq; lignum. Nauigaui quoq; in Lemnum insulam, dij norunt, non alia de causa q vt Lemniā siue terram quis velit ipsam nominare, siue sigillum, agnoscerem: dictum est aūt à nobis satis super q; de hac in nono de simplicibus medicinis libro. Hanc inquam siue terram, siue sigillum quis appellet, adeo quidam interpollant, vt veram à ficta dignoscere queat nemo, velut & quod lycium Indum appellatur, alia q; complura quæ non nisi magna cum difficultate secerni possunt ab adulterinis. Atq; hæc per eos qui talibus in locis diuersantur conquirere opus est, vel per Præfectos & Senatores, qui illis regionibus præsunt, vel saltem per amicos ibi habitantes, quomodo me facere vidistis. Apportantur nanq; mihi quędam ex magna Syria, quædam è Palæstina, quædam ex Ægypto, nō nulla è Cappadocia, ex Pōto alia, pleraq; è Macedonia, & ex prouincijs ad occidentem positis quas Galli habitant & Hispani, & oppositas oras incolentes Mauri. Quæ'nam igitur quocunq; in loco medicamenta optima proueniant, cùm alij, tùm Dioscorides verissimè scripsit. Nos vero, vt dicebā, ipsa comparare opus est, D eo quo diximus modo, præsertim si Romę habitemus, quò ex vniuersis gentibus quàm plurima quotannis aduehuntur. Multa quoq; per ipsam Italiam partim sponte nascūtur: partim arte fiūt, veluti Dicearchiæ Puteoli nunc dictæ, ærugo, cerussa, æs, æris squama, ac quædam alia: & Romæ, lithargyrium hoc est argenti spuma. Non pauca verò penè singulis quibusq; diebus Romam importantur, quæ è Sicilia & magna Libya quotannis æstiuo tempore aduehuntur, præsertim q; è Creta. Multa nanq; herbarij qui illic à Cæsare aluntur, non solum ipsi Cæsari, sed & toti Romanæ ciuitati, vasa hisce rebus plena mittunt, quæ q viminibus contexta sint, textilia vocant. Tam multa itaq; vasa Romam & in nationes alias è Creta afferuntur, vt nullius rei prorsus quæ ibi nascatur egeamus, non herbarum, non fructuum, non seminum, non radicum, non succorum. Ac reliqua licet omnia sincera quidem inde afferantur, succos tamen aliquot adulterari, quanquam rarò, contingit. Nam cùm herbarum copiam insula gignat, fraudulenter concinnare quicquam nō admodum curant herbarij qui in ea degunt: nec si curarent, magni, quemadmodū in alijs, ea fraus esset. Nam in succum absynthij quem solum conficere debuissent, marrubium quoq; exprimunt, aut exiguum quippiam hoc genus interpollant. Quamobrem Romæ si quis vnguētarios adeat, qui singulis quibusq; annis vasa illa textilia herbarum plena emunt, ab eis primo omnia hæc cognoscere poterit, etiam si nunquam antea ipsa vidisset. Deinde ex frequenti inspectione, quale sit

optimum quodq;, per se ipsum intelliget: qui.n.memores sunt eius quod superiori anno emerunt, cũ aliud melius illo vident, facilè hoc illi præstare dijudicant. Ex herbis siquidem quæcũq; vnà cũ semine summis ramusculis adhærente apportantur, pro cuiusq; tñ conditione, plurimũ seminis habentes, non habentibus: vegetas, exilibus: ponderosas, debilibus: cõpactas, flaccidis: tpe non consumptas, citò absumptis, potiores arbitrantur. Asinus planè is esset, qui ista cogitare nesciret. Atq; vt hæc percipere difficile non est, ita nec gustu & olfactu, quid optimũ sit, dijudicare laboriosum erit, hisce tñ qui eadẽ sæpe inspexerint: nam qua in re medicamentũ gustu olfactu q; tentatum excellit, id ea in re validius sui generis alijs est. Mel itaq; quod optimũ esse perhibetur, dulcissimũ est & acerrimũ, eo ꝙ mellis natura acrimoniã dulcedini iunctã habet. Quoties igitur mustũ è dulcibus vuis expressum ad dimidias tertias'ue coquendo deferbuerit, quãuis dulcedine melli non cedat, vt aqua tñ obtusum est, nec sensum vellicat: atqui mel eiusmodi non est, sed acrimoniã ita dulcedini iunctã habet, vt præstantissimũ id sit quod hisce duobus excellit. Ac primæ quidẽ optimi mellis notæ ex hisce sumuntur: secundæ verò ex accidentibus colliguntur naturam eius consequentibus, colore, odore & corpore. Colore nãq; luteum mel sit oportet: corpore verò neq; crassum, neq; concretũ, neq; valde dilutũ, sed vniforme totũ: atque ita tenax, vt si digito particulam ex ipso sustuleris, defluere q; permiseris, perinde atq; viscũ descendat, non cæsim, non frustatim. F Quanq̃ ob ista mel optimũ quidẽ non est, sed cũ suapte natura optimũ est, tũ hæc se consequentia signa semper habet, ipsum q; idcirco optimũ esse ista significant. Quamobrem simplex quodq; medicamentũ sæpius quisq; contẽpletur admoneo, quò memoria teneat quantũ quodq; dulcedinis, aut acrimoniæ, aut alicuius sensilis qualitatis, habere possit: neq;.n. qualitatum gradus verbis vllis explicari queunt. Accedit præterea & aliud quoddã iudicij genus, quo vis vniuscuiusq; medicamenti perpenditur, longa experientia comparatũ, quod oratione declarari non põt. Mel quippe è Cnido aduectũ, si quis signa quæ modò retulimus attendat, optimũ adeo censebit, vt ipsum thasio & hymetio proximũ esse iudicet: quod tñ vbi consenuit, vitiũ haud paruũ ostendit, vini nanq; conditiones assumit. Idem quoq; rhodio accidit. Vnde quidã theriacã rhodio melle cũ admiscuisset: deindeq; tertio pòst anno ipsam mihi nõ modò gustu, sed ẽt odore, vinũ redolere inuentã ostendisset, & eã ego conspexissem: id quod euenerat, ex melle quod imposuerat accidisse dixi. Mirabatur autẽ ille. Tum ego rursus eũ interrogaui, nunquid & mel plurimũ coxisset, ipsum q; diutius despumasset. Quæ se fecisse cũ fateretur, ob hoc etiã mirabatur, ac si recõditi quippiã ex me audiuisset. Hîc ego eius temeritatẽ dãnare cœpi, ꝙ ex sola librorũ lectione theriacã cõficere ausus foret. Alius quoque theriacã mihi videndam obtulit quã composuerat, acidam factã, G causam q; sciscitabatur. Cũ ergo ex me cognouisset se plus vini quã par fuerat imposuisse, nec defæcati, nec antiqui: forsan ꝙ & plus panis quã decebat non ritè confecti viperinis carnibus admiscuisse, sic q; rem se habere fateretur: vt temerarius à nobis obiurgatus discessit.

Quod Vinum in Antidotis poni debeat. CAP. 3.

IN primis itaq; prouidendũ est, vt id vini genus imponamus, quod firmissimũ esse nobis experientia cõpertũ sit: tũ vt validũ quoq;, quod non amplius mutatũ iri per multos iã annos exploratũ nobis sit. Nã & debilissima vina, &, veluti quispiã diceret, aquosissima, vel magnopere austera, quæ q; præ cæteris acescere solent, nisi à primis annis acida fiant, integra postmodũ perseuerãt. Est aũt huiusmodi cõmutationis tẽpus alij aliud. Aquosis quidem non multorũ annorũ: ita.n. vina appellant colore alba, corpore tenuia, atq; vt diluantur non multæ aquę indiga. Demũ talia cũ sint, vt nec caput omnino petunt, ita nec corpus planè calefaciunt, nec ventris venarum q; concoctionẽ euidenter adiuuant, nec deniq; bene alendo corpori conducunt. Celerrimè omnium vina hæc inueterãntur: appellant autẽ citò inueterari, periti harũ rerũ, ante tẽpus antiqui vini conditiones assumere. Sunt autẽ, acrimonia primum, qua planè calefacit, tũ amaritudo quoq; † ad quã subinde transit. Interdũ tñ & aquosa quædã vina ad vetustatẽ peruenisse vidimus, si primis tribus H annis vel quatuor acida non euaserint. Potentia autẽ vnà & austera & alba vina cũ crassitie, quãq; post decennium etiã, non ritè seruata, acescere contingit: contingit & quã plurimo tpe vetustescere. Talia sunt in Italia Tiburtinũ, Signinũ, Marsum, & Surentinũ. Tiburtinũ nanq; & Marsum, austerũ est, & si improuidè reponat̃, acescit facilè: Signinũ verò validius, & minus acescit, inueteratum q; optimũ euadit. De Surentino aũt quid me dicere opus est? quod oẽs iam sciunt ante annũ fermè vigesimũ crudũ adhuc esse: vigesimo.n. tãdẽ anno viget, potui q; aptũ diu pseuerat, nec facilè amarescit, pstãtia q; cũ Falerno contendit. Contrarias his dispões aquosum vinum subit, Albanũ, Sabinũ, & quod in Gauro mõte nascit̃, qua parte Puteolos vrbẽ spectat: quod q; in collibus Neapoli vicinis orit̃, Aminæũ quidẽ nuncupatũ, sed tenue, nec tale quale in Sicilia & Bithynia nascit̃ Aminæum. Nã licet apud has gentes nõ nihil tenuis & aquosi vini gignat̃, nõ tñ multũ abest à Sabino quod in Italia nascitur, neq; ab Arsinio & Titacazeno quod in Asia prouenit, aut ab eo quod à nostris Tibenũ vocat̃, ita à regione Tiba in qua cõficitur, denominatum. Atq; hæc omnia vina facilè in contrarias qualitates mutant̃, acidã dico, & amarã: acidam quidẽ à principio, amaram verò si postea perdurauerint. Locus tñ in quo vinum reponitur multũ facit, vt ad alterutram qualitatẽ mutetur. Optimus itaq; inter initia locus frigidus est, postea calidus, vel è cõtrario multum

† Cod. impressi habẽt εἰς ἣν μετέςη. ἐνίοτε δὲ καὶ τοὺς ὑδατώδεις οἴνους ἀφικνουμένους ἐςὶν, εἰδεῖν, ὅταν γε. c. Antiquissimus tñ cod. habet εἰς ἣν ἐν ἔτεσιν ἐνίοτε δεκάτοις καὶ τοὺς ὑδατώδεις et c. i. ad quã in annis quandoque decem & aquosa uina peruenire uidere est, ubi primis & c.

A multùm calidus primo: qm̃ tepidus locus vina facile acida reddit. Si vero duobus aut tribus annis frigido loco reposita, bona manserint, in cellam calidam satis transferri postea desiderant, nec vnq̃ tepida temperata q̃ indigent. Reperiuntur tamen quædam vina vsqueadeo aquosa & debilia, vt frigus ne à principio quidem ferant: Quæ pater meus experiendi gratia cum in calidissimam cellam detulisset, stœbe cùm multa tum calida plenas lagœnas cõtexit: voti q̃ cõpos effectus, nunq̃ deinceps acidum vinum habuit, sed q̃ celerrimè vetus effectum. Quo modo aũt vnusquisq̃ cellã vinariam calidam sibi comparare possit, vt & pater meus, iam exponam. Apud nos omnibus in agris atria magna extruuntur, quæ focum in quo ignis accenditur, in medio habent: nec procul inde iumentorum præsepia sunt vel vtráq̃ ex parte dextra & sinistra, vel ex altera saltem. Furni autem foco iuncti sunt ab anteriori parte, quæ ad fores totius domus spectat. Tales itaq̃ sunt domus oẽs in agris etiam si frugalius ædificatæ sint. Nam quę maiori cura fabricatę sunt, exedram habent è regione ianuę sitam ad parietem qui intus est, & vtrinq̃ cubicula: quibus alię cellæ, quemadmodum & in multis cauponis in circuitu trium & sæpe quatuor atrij parietum dispositæ superincumbunt. Ex his aũt omnibus cellis ea plurimum ab vtroq̃ latere contegit, quæ exedrę instat, quam q̃ pater meus vino reponendo eligebat, quod in dolijs deferbuisset. Nam vt firmiora vina prius q̃ B ferueant in fidelias transferre, sic infirma calido in loco seruare, nostrates solent. Melior autẽ ad id ea cella est quæ ad meridiem spectat, & à septentrione auersa est. Herba verò quædam apud nos inuenitur fruticosa, calida, & acris valde, parumper redolens, quam incolę colymbadem, alij stœbẽ appellant, ad præseruandum vina aptissima. In hac itaq̃ fidelias rustici collocant, atq̃ parietẽ vnũ superioris cellæ qui in atrium respicit, in quo furnum & focum esse diximus, amplis fenestris aperiunt, agnoscẽtes calorem per fenestras ingressurum cellam, in qua fideliæ repositæ sunt. Cella igiť vinaria partim calore ex atrio ascendente calefacta, partim herba stœbe fota, vinum quodcunque repositum acescere non sinit. Quòd si quis magis adhuc hoc consequi, nec vnq̃ aberrare, desiderat, vinum fideliis infundat non nouis, sed aliis, è quibus antiquum vinum iam exhaustum sit. Similem quoq̃ morem seruandi vinum & in Italia obseruaui, in agro Neapolitano, & Neapoli vicino colle, quem Trifolinum appellant: multis q̃ aliis in locis Italos accepi, ita vinum calefaciendo præseruare. Verum eiusmodi vinum vt firmius euadit, sic & capitis dolorem facilius parit, eam q̃ ex fumo qualitatẽ acquirit. Fugienda sunt autem oĩa eiusmodi vina nec medicamentis admiscenda, quæ corpus intrant: nam in emplastris & id genus aliis medicaminibus quæ foris admouẽtur, si optima desint, talibus quoq̃ vti nihil prohibet. Eligenda sunt itaq̃ in conficiendis antidotis vi C na suapte natura firma, inter quæ Falernum non hac re solùm excellit, verum & omnibus aliis dotibus antistat: eligendum q̃ ex falernis id quod non dum est vetustate amarum; vt aliqui faciunt, hac in re ab iis qui theriacam ritè conficiunt, aberrantes. Cùm enim audierint id quod semper ab omnibus dici solet, senescere cætera temporis diuturnitate præter vina, summè vetustum vinum admiscent. Neq̃ verò hac in re vna delinquunt, sed in alia etiam peccant, dum ex eo quantum admiscere debeant, coniectare nesciunt, q̃ in libris medicinarũ compositionem continentibus quantum vini infundere conueniat, expressum non sit. Cum aũt Falerni genera duo reperiantur quæ sese virtute nihilo superant, dulcius, quod Faustianum propriè appellant, gratiorem antidotum facit. Quemadmodum ergo qui fugiens vinum & acescere solitum antidotis adhibent, magnopere peccant, nam tametsi nullum de se vitium habeat, commistum tñ rebus alijs plerunq̃ acescit: sic et qui Falernum eximiæ vetustatis immittunt, errant: ipsum nanq̃ antidotos amaras reddit.

De Melle Componendis Antidotis idoneo. CAP. 4.

MEl quoq̃ vetus admodum alius quidam medicus, vt & de falerno vino diximus, imponebat, tali ratione motus. Si mel quod optimum antea videbatur admistũ antidotis vinosum effectum est, tutius est multo illud mel admiscere, quod sicut & vinum, temporis longitudine constet incorruptum esse. Atque hoc sanè mel vetustate subamarum tum fuit: posteáquę plus etiam D quàm par fuerat coctum, magis adhuc amarum euasit, id quod omni vetusto melli, simulatq̃ decoctum fuerit, euenire solet. Atq̃ hoc admirabile non est, cùm etiam si coctum non sit, dulcedinem tñ cùm amaritudine vetustate commutet. Pater meus mel quoddã habuit ita amarum ac si in Ponto natum foret, eo in tractu, vbi ex absinthio apes mel colligunt. Id ipsum tamen & Atheniense et optimum fuisse dicebat, verùm temporis diuturnitate amarum euasisse. Hoc quoniam inutile mihi videbatur etiã post patris obitum, nunc vsq̃ seruamus, amarũ'que adhuc plus quã tunc fuerat effectum est, & nigrius: non tñ crassius multo euasit, id quod mellis optimi præcipuum indicium est. Siquidem mel quod in Eleunte Chersonesi nascitur illo in loco, vbi Protesilai fanum extat, quãuis diu easdem conditiones habeat quas & hymetiũ, crassius tamen & conglobatius processu temporis efficitur. Conijcienda sunt igitur in antidotos mella quantùm fieri potest, optima, hymetia, thasia, aut certè attica: quibus si careamus è Cycladibus aduectũ mel imponemus quodcũque similius attico fuerit. Quanquam in Isthmo quoque bonum mel prouenit, ita Isthmiacum, à loco vbi nascitur, cognominatũ: Sicut & Tubreũ, quod & ipsum, nomẽ adeptũ est. Celebrata autẽ mella hæc sunt. Nã mel in alijs etiã regionibus optimũ conficiť, sed cũ ob exiguitatẽ ab incolis totum absumatur, in alias prouincias nõ exit, nomen q̃ idcirco vllũ non habet. Nostra siquidẽ in

Asia

Asia collis quidam inter Pergamum & Eleam vrbem maritimam porrigit, thymo scatẽs, in quo E
apes optimum mel reponunt, quod ibidem totum absumitur: occurrit aũt collis iste à læua Perga
mo Eleã abeunti, viæ tñ vicinus non est. In Mysia quoq; qua parte nostræ prouinciæ finitima est,
tractus occurrit, quem Britum nominant, in quo mel attico simile penitus magna cum admiratio
ne conspexi, quãq; deteriora planè mella ibi quoq; proueniant. Extabat aũt ibi quoq; monticulus
quidam non magnus, saxosus totus, thymo & origano plenus, ad cuius radices agri cytiso q; pluri
mo abundabant. Ex eo collis dominus mel vsqueadeo dulce colligebat, vt hac in parte atticum ẽt
superaret: acre tamen, vt atticum non erat: statim q; idcirco se gustantes subuertebat, et nauseam ci
tò commouebat, si paulo liberalius comesum fuisset. Hoc siquidẽ de cytiso scriptores vno ore tra-
dunt, apes ex cytisi floribus plurimum mellis excerpere. Fruticosa verò planta Cytisus est eã alti-
tudinem attingens, ad quam myrtus crescit. Dicta autem à nobis hæc sunt, non solùm ad vtilita
tem medicorum qui Romæ diuersantur, quò singulis annis optima quæq; ex omnibus prouin-
cijs comportantur, sed etiam ad commoditatem eorum qui in cæteris orbis terrarum partibus de-
gunt. Nam si rerum optimarum notas agnoscent, eximia quæq; eligere scient, quæ apud ipsos in
suburbanis & vicinis agris populis'ue nascuntur. Philonium igitur si quis conficere velit, aut ali
quam aliam minorem antidotum, medicinis non eget ad summum optimis. At si vel mithridati- F
cam, vel theriacam, vel aliquam aliam maiorem antidotum, componere moliatur, quæ & multa
comprendat, & cinnamomum accipiat, optimis quibusq; indiget medicinis. Quæ qm̃ alio in tra-
ctu q; Romæ haberi non possunt, propterea tales antidotos Romæ conficiunt non solum optimi
quiq; medici, sed etiam vnguentarij. Qui tametsi oẽs in earum compositione nunc plus nunc mi-
nus impingant, eas tñ vsui non inutiles conficiunt. Quo tempore igitur Antoninus imperabat,
theriaca à multis diuitibus parabatur: deerant q; idcirco non nunq; eorum quæ difficulter haberi
possunt, simplicia quędam. Est enim admiratione dignum quantopere diuites principum mores
vel imitentur: vel, si non imitentur, videri saltem velint. Nam postq; ex humanis Antoninus ex-
cessit, pauci amplius aut theriacam aut mithridatum conficiunt. Cæterum vt Romæ potius q; ali
bi medicinæ simplices optimæ, oẽs haberi possunt, sic quoq; ab eo qui Romæ Cæsarum antidotos
conficit, singula multo magis perfecta habent, Vinum falernum, mel hymetium, opobalsamũ Sy
riacum, quod à loco in quo plurimum & optimum prouenit alterum quoq; nomẽ accepit, Saga-
dinum q; dicitur, cunctis alijs melius quæ in Palestinæ prædijs colliguntur. Quantum verò faler-
num vinum eo quod caupones vendunt, præstantius est, tm̃ Ægyptio opobalsamo sagadinũ vo-
catum antistat. Is igitur cui theriacam Cæsari conficere obtigerit, vt & mihi contigit, modò sin- G
gulas medicinę cuiusq; dotes exactè noscat, optimum proculdubio antidotum conficiet. Nam cũ
optima quæq; Imperatoribus vndecunq; afferantur, ex optimis quoq; denuò præstãtissima seligẽ
tur. Equidem ipse vini falerni ætate perlecta quæ singulis in fidelijs descripta fuerat, id tantum gu
stabam quod vigesimum annum excessisset: inde q; initio facto ad id vsq; perueniebã quod sub-
amarum non dum foret. Id enim vinum optimum quo ad ætatem censeo, quod vetustissimũ qui-
dem est, non dum tñ amaritudinem aliq; assumpsit. Ex mellis quoq; hymetij copia quæ in Impe-
ratorum apothecis plurima erant, bimum gustabam, id q; rursus eligebam quod dulcissimum &
acre plus esset: hoc enim & recenti & magis inueterato pręstat. Cæterum quia non modò regias
opes tractantibus, sed omnibus quoq; alijs medicis, hãc componendi artem vtilem esse volumus,
idcircò quædam adhuc subiungemus, in primis q; illud, Mella Athenis multa diuendi, quæ thy-
mum multum in imo vase occultatum, atq; ideo aspectui non obuium habẽt: acrimoniam autem
id melli parit, & processu temporis in superficiem enatat, quemadmodum, & quicquid aliud melli
incidit. Tale autem mel est penè omne quod Romæ venale proponitur, nisi ipsum qui afferunt
prius commisceant, thymum q; quod supernatat omne auferant, vt vulgo ex gustato melle, thymi
saporem q; plurimũ percipienti, facilius imponant. Verum hic sapor non nisi in vitiato melle con H
tingit. Quam ob rem si quis thymi saporem habere mel senserit, modò expositas fraudes subesse
intelligat. Mel siquidem optimum q;uis thymi acrimoniam præ se ferat, non tñ eius odorem red-
dit, aut gustum tantopere vellicat. Ac de mellis quidem optimi conditionibus hactenus, nã quo-
adusq; coquere ipsum conueniat, mox docebimus, cum de theriacæ compositione loquemur. In-
terea verò ea de vino subiungemus quę paulo antè dicere omiseramus.

Conquirenda esse Quauis in regione, Mella, Vina, Simplices medicinas. CAP. 5.

IN Asia nanq; si antidotos conficere volueris aut aliqua alia in gente, vino q; ad medicamẽtum
requisito carueris, vinum conquires fuluum quidem colore: nam neq; nigrum, neq; albũ, neq;
rubicundũ, eiusmodi antidotis conuenit. Corpore autem ita tenue esse debet, vt oculis peruiũ sit et
transpareat. Gustum verò talem prę se ferat, qualem modò falernum habere dicebamus, non dum
quidem amarũ, non tamen adhuc ob iuuentam crudũ. Subijciam autẽ in exemplũ quę nam vina
talia sint, nominatim q; ipsa quę in nostra Asia proueniunt, cõmemorabo. Antiqui.n. medici, etiã
ante quàm Romanorũ Imperiũ creuisset, & falernum vinũ famam adeptũ esset, eorũ nomina suis
libris cõmisere, sunt q; tria hæc in Asia à medicis celebrata vina, Chiũ quod in Chio insula nascit:
Ariusiũ ab eo tractu, in quo prouenit, cognominatũ: Lesbium ita de nomine totius insulę, in qua
oritur,

A oritur, appellatum: & Tmolite à monte Ciliciæ vnde aduehitur, cui Tmolus nomen est, vocabulum adeptum. Perspicuum autem est ex his optimum eligendum esse per ea signa quæ superius exposui. Nam, vt de melle quoq; dicebam, quemadmodum id quod in Attica nascitur, omne ferè bonum est, & inter attica mella hymetium principatum obtinet, postea ab illo thasium: sic cùm multa vina in Lesbo gignantur, id quod fuluum nec corpulentum est, & bene olet, minimum'que constipat, & dulcedinem modicam quidem non tamen obscuram habet, Lesbium propriè nuncupatur. Optimum q; in Eresso vrbe huiusmodi vinũ prouenit: deinde ab hoc scdm in Methymna, & tertium Mitylene gignitur: quorum omnium præcipuum is eliget qui notis antedictis vinum dijudicat. Vinum enim id ex omnibus aptius erit ad componendũ antidotos, quod & odoratius, & dulcius, & tenuius fuerit: quod genus est lesbium & ariusium, quæ duo parum inter se differũt. At tmolite & falernum eiusmodi non sunt, sed duo vini genera, alterum dulce: alterum nec dulce, nec austerum, sed inter dulcia & austera medium. Injciemus ergo in theriacã vinum quod est dulce, non quia præ cæteris vim aliquam antidotis afferat, sed quia illarum gustum gratiorem reddit: cui operam dare conuenit, in hisce medicinis quæ intrò assumimus, præsertim cùm amara inter se q; plura cõtinuerint, quod genus est theriaca & mithridatum. Nam & omnes alias simplices medicinas, quas longa experientia serpentibus aduersari compertũ est, amaras esse constat: velut cùm
B eas tractabimus apparebit. Homerus autem, vt ex verbis eius colligitur, quæcunq; dolores etiam
« amouent, amara putat. Inquit enim, Radicem q; addit amaram Compressam manibus, cunctos
« quæ sola dolores, Abstulit. Medicus autem omnium stirpium, si fieri potest, peritiam habeat consulo: sin minus, plurium saltem, quibus frequenter vtimur. Sunt autem ipsarum genera, vel si sic ea denominare velis, differentiæ hæ, arbores, frutices, herbæ, spinæ, virgulta. Hæc enim quisquis toto ætatis illarum decursu nouerit, multis in partibus orbis terrarũ reperiet: Vt & ego in Italia multis in locis inueni, quæ nec quando pullulant, nec quando crescunt, nouerunt isti qui siccas stirpes tantummodo cognoscunt. Nullus itaq; Romæ vnguentarius extat qui Creta allatas herbas, & ipsarum semina, non agnoscat: at in suburbanis vrbis non paucas ex ipsis nascentes prorsus ignorant: idcirco q; nec quo tẽpore semen ferant, obseruãt. Ipse verò, & chamæpityn, & chamædryn, & thlaspim, & centaureã, & hypericum, & poliũ, & id genus herbas alias Romæ vidi, quas obseruato tempore quo vigent, neq; æstiuo Sole arefactas, neque citius quàm par fuit euulsas collegi, non dum concoctis seminibus aut maturis. Compositarum nanque medicinarum virtus ex simpliciũ vigore consurgit, parua quadam interueniente differentia ex componendi arte: ad quam explicã-
C dam mox deueniemus, si prius quo pacto simplicia medicamenta inter se aptè componi possint, expressero. Quoniam verò quædam formulæ compositionis artem continentes, mendosè conscriptæ sunt, dum alij illarum descriptiones petentibus exhibendo dedita opera mentiuntur: alij exemplaria quæ à maioribus integra acceperunt, peruersa minoribus tradunt (nam libri qui in bibliothecis repositi sunt, cum numeros notis designatos contineant, facilè deprauantur, siquidem ε modo in θ, modo in ο, transit, & ι quoq; & ν reciprocant: vna enim linea addita ι, in ν mutatur, & ex duabus altera detracta, ι remanet) idcirco, sicut Menecrates librum conscripsit quem integris literis Imperator inscribit, in quo septem duarum syllabarum voce, non his notis solum vij, significantur: & viginti, trisyllabica dictione designantur, non autem his literis xx: & quadraginta, quatuor syllabis, & non his solummodo figuris xl: item q; alijs in numeris, eodem modo fecit: ita & ego faciam. Andromachum quoq; summopere commendo, qui theriacam ipsam, vt & alii quidam carminibus celebrauit. Nam Damocrates nõ theriacam solùm, sed quascunq; etiam alias medicinas versibus conscripsit, rectè sanè: ita nanq; ab improbis peruerti medicamenta minimè possunt. Verùm Andromachi primùm nos in præsentia carmen subiungemus.

D

ANDROMACHI SENIORIS THERIACA QVAE VIPERAS HABET, ET TRANQVILLA COGNOMINATVR, AD D. NERONEM CAP. 6.

Ntidotum multis insignem viribus audi — *Theriacæ Dedicatio.*
Cæsar, qui nobis ocia tuta facis.
Tranquilla hæc, Hilaris q; suo, pariter q; Serena, — *Theriacæ Nomina.*
Nomine, cyaneos non timet vna sinus.
Non si quis cupidis expressa papauera labris — *Ad Venena.*
Hauserit, exitium pocula sumpta ferent.
Non si quis gelida compleuerit ora cicuta,
Siquis hyoscyamum, siue aconita bibat.
Non si cantharides, aut præsens morte venenum
Colchi tuum sumat, feruida Thapse tuum.
Arida non dipsas, non clarus fraude cerastes, — *Ad Serpentes.*
Non feret impresso vipera dente necem.

Incassum cauda consurget scorpius vnca: E
Nec subitos luctus aspis iniqua dabit.
Non ptyas audebit calido progressa cubili,
Vt prius aduersa comminus ire via.
Nullus ob hæmorrhi stillabit vulnera sanguis:
Nec tumidos faciet pressa dryina pedes.
Claudere non cogent odiosa phalangia summum,
Concussu tremulo frigoribusq́ diem:
Non hydrus. Nec vbi torret Sol æquora cancro,
Cùm petit arua minax, concitus atq; furit,
Ora trahens multa chersydrus cæde cruenta,
Supremum vitæ ducet in exitium.
Hac fidens æstu per rura vagabere Cæsar,
In Lybico quamuis progrediare solo.
Nil oberit sicci tibi ruris alumna rubeta,
Nil geminum tollens amphisibæna caput. F
Hæc rursus stomacho presens medicina tumenti est:
Hæc ab anhelanti pectore tollit onus:
Aut intus toto cùm spiritus vndiq; ventre
Fluctuat, & surdis viscera pulsat aquis:
Dira q́; cùm miserum dirumpunt tormina ventrem,
Et saliunt longi membra dolore coli.
Sanat item croceo suffusos ora colore,
Regius is solito nomine morbus erit.
Hi positas nolunt miseri contingere mensas,
Nec, si quis vitæ tempora longa daret.
Sed sibi dissimiles oculis animi q́; dolore,
Contemnunt medicæ, quis putet? artis opem.
Inuadet quoties hydrops mala, corpora liuor
Inficit, hac fies liber ab antidoto.
Hinc hebetes oculi sibi pristina lumina sument. G
Hac phthisis incipiens victa recedit ope.
Sola potest in se collectos soluere neruos,
Pendula tunc aliquis tenta'ue colla gerit.
Nec sinit vt membrana, leues quæ pectore ab imo
Sepsit pulmones, victa tumore premat.
Hac etiam magno vesica dolore leuari,
Horrifici stimulis vlceris icta solet.
Sola potest clausos penis reserare meatus,
Irrita quos vrit, sollicitatq; Venus.
Cinxerunt lumbos renum quandoq; dolores,
Hauriat hæc aliquis pocula, sanus erit.
Sola potest eadem multis accepta diebus,
Tollere de læso pectore puris onus.
Neu te dira lues, neu lædat noxius aer,
Hanc cape, cum primo est Sole reuecta dies. H
Hacq́; canum rabiem fato impendente fugabis,
Cùm trepidat moriens, & sitit æger aquas.
Insomnes demum quibus est mos ducere noctes,
Conciliat somnum, peruigiles q́; leuat.
Pondus erit quantum creuit faba, quam pater atro
Atq; restagnanti flumine, Nilus alit.
Ipse tribus cyathis præscriptum dilue pondus
Antidoti, cyathis igne calentis aquæ.
Sic commista, tibi vel claro mane bibatur,
Vel cùm nox primam protulit orta facem.
Morbi certa dabit crudi solatia, mane
Sumpta, quibus tristis lux solet esse magis.
Vespere, cui magnos nox aduehit atra labores,
Languenti custos atq; leuamen erit.
At qui calcati morsu serpentis anhelat,

Ad Grauiores Morbos.

Dosis Theriacæ.

Assumptionis Modus.

Assumptionis Tempus.

Ignarus

A Ignarus'ue doli toxica nigra bibit,
Et cùm mane nouum,& cùm se Sol abdidit vndis,
Sumat,ab æquali pondere tutus erit.
Hactenus & pondus,vires q̃3,& tempora Cæsar.
Quod superest,dicam quo facienda modo.
Vipera principio,cura obseruata procaci,
Protinus est celeri corripienda manu.
Namq; vbi tristem hyemem pepulit clementior aura,
Arcta solet cæcæ linquere lustra domus.
Et passim violis carpit vernantia prata,
Dum viridis quærit semina fœniculi.
Nam facit hæc cernant serpentes acrius herba,
Quos alit in cladem tarde bubulce tuam.
Deprensis igitur summum caput,ima q̃3 cauda,
Demenda,hinc quicquid venter inanis habet.
B Infert nam sæuos hinc atq; hinc vipera luctus,
Et squammis caudæ dira venena tegit.
Ceruicis q̃3 ideo tantum caudæ q̃3 secabis,
In pugnum quantum est alta reducta manus.
Sanguine sed mistum caueas stillante venenum,
Vere hilarem nam sic experiere diem.
Hæc vbi rite tibi fuerint perfecta,subinde
Vipereas carnes fictilis olla coquat.
Ante tamen misces frondem graue olentis anethi,
Et quantum satis est prouidus indis aquæ.
At cùm panda fluunt resoluti corporis ossa,
Cum q̃3 tument flauæ noxia terga feræ,
Exime vipereas,confusa cadauera,carnes:
Exemptas,longa ventilet aura mora.
Hinc spinas tacita prudens subducito mente,
C Quas bene si tractes sentiet apta manus.
Adde laboratum panem,ne vipera formam
Tusa neget rotulis,ne pereat'ue liquor.
In q̃3 cauo dudum postquam hæc versaueris orbe,
Finge rotas,aptum det quibus vmbra locum.
Inde capillato Scillam cum cortice sumptam,
Pulte linas,medio constituas q̃3 foco.
Ac cineris rutili cumulos superingere,donec
Reddatur scillæ mollius igne caput.
Signa dabit,feruens positos cum discutit ignes:
Excute,& vt leues dempseris exuuias,
Tres scillæ partes,erui compone duabus,
Pistillo q̃3 crepet concaua pila diu.
Ac minimos tandem contusa premantur in orbes,
Quos procul à radijs mitior vmbra tegat.
D His igitur lancem primum cumulabis,& octo.
Bis q̃3 decem drachmas accipe,bis q̃3 decem.
Dimidium superadde rotæ,quam vipera fecit,
Et piperis longi sit quoq; pondus idem.
Sit q; opij tantum,tantum medicaminis eius
Quod grati nomen magma coloris habet.
Inde quater ternas mutato pondere drachmas
Iridis,& siccæ protinus adde rosæ.
Addaturq̃3 tui radix dulcissima succi,
Et dulcis tantum seminis inde napi.
Scordion iungas,& odoribus inclyta semper
Balsama,qui syrio mittitur orbe liquor.
Tum quæ suspendas æquata cinnama lance
Conijce,& agarici par quoq; pondus eat.
Hinc superest myrrham,costum q̃3,specu q̃3 reuulsum
Corycio fragrans imposuisse crocum.

Pastilli ex Viperis.

Pastilli è Scilla.

Primus ingredientium ordo xlviij.

Secundus xxiiij.

Tertius xij.

Quartus ordo vi.

Et

Et casiæ calamos,& quam tulit India nardum, E
Te q; Arabi schœnum gloria prima soli.
Inde nigrum coniunge piper,thuris q; nitorem,
Diuite quod fœlix rure Sabæus alit.
Nec tu dictamnum,nec tu quoq; pontica rheon
Defueris,stœchas,marrubium q; virens,
Atq; apium petris quod nasceris,& calaminthe,
Afra q; cum lachrimis ò terebinthe tuis.
Et folijs gramen quinis,& zingiber ardens:
Singula sed drachmas sex tibi quæq; trahant.

Quintus ordo iiij.

His etiam polium drachmis se quatuor addet,
Addet se polio proxima pinus humi.
Cum q; racemifero Celtarum nardus amomo,
Et styracis lentor,feruida q; herba meon.
Atq; humilis quercus semen,Ponto q; petita
Phu,quibus accedet Lemnia terra comes. F
Nec non malabathri folium,miscebis & assam
Chalcitim,fibras gentiadas q; simul.
Inde tenax gummi,pressa q; hypocistide succus
Adsit,& hinc fructus balsame parua tui.
His etiam anisum,seselim q; his iungere mollem,
His cardamomum, fœniculum q; velis.
Atq; atram lachrimam,Nili quam spina remittit,
Quæq; suo thlaspis semine nomen habet.
Hypericon rursum,pallens miscebis & ammin,
Nec drachmis totidem plus sagapenus eat.

Sextus ordo ij.

Pondere dimidio tum quos sibi Castor ad Istrum
Ore secat testes,imposuisse decet.
Quis nec Aristolochi radix,siccum q; bitumen,
Candida nec desint semina dauce tua.
Deniq; cum panacis succum,centaurion atq; G
Addideris,finem chalbanus ipsa dabit.

Commistionis Modus.

Antiquo primum solues tamen omnia vino,
Humida quæ fuerint,vt liquor & lachrimæ.
Tum quæ sicca vides,postquam contusa minutim,
Cecropio pariter iungere melle velis.

Aesculapij Inuocatio.

Hæc qui nos primus docuisti maxime Pæan
Adsis,seu Triccæ te iuga summa iuuant,
Seu Burrina magis,Rhodos,aut Epidauria tellus,
Adsis,& Regi fer tua dona meo,
Stirpe tua natam Panaceam,namq; salutem
Ille datam puro semper honore colet.

Andromachi Iunioris Theriacæ descriptio. CAP. 7.

HÆc quæ senior Andromachus de theriaca cōscripsit, Andromachus filius in eo libro cui titulus est de Medicinis intro assumendis, his verbis explicat: non tamē equestri, vt pater, sed pedestri vtitur oratione. Antidotus Galene i. Trāquilla cognominata ad oēm malam internā q; H corporis affectionē, præcipue q; ad vētriculi vitia & venena, febres q; per circuitū inuadētes. Habet "autem pastillorum scillicorum ʒ xlviij: pastillorum theriacalium, spissamenti hedychroi, piperis nigri, opij, singulorum ʒ xxiiij: rosarum siccarum, scordij cretici, seminis napi, iridis illyricæ, agarici pontici, cinnamomi, succi radicis dulcis, opobalsami, singulorum ʒ xij: myrrhæ, croci, zingiberis, rhei pontici, radicum quinquefolij, nepitæ, marrubij, petroselini, stœchadis, costi, piperis longi, dictamni, florum iunci rotundi odorati, thuris, terebinthinæ, casiæ fistulæ, nardi indicæ, singulorum ʒ vi: polij cretici, seseleos, styracis, thlaspeos, ameos, chamædryos, chamæpityos, succi hypocysthidis, malabathri, nardi celticæ, radicum gentianæ, anisi, mei athamantici, seminis fœniculi, rubricæ lemniæ, chalcitidis vstæ, amomi †, phu pontici, fructus balsami, hyperici, acaciæ, gummi, cardamomi, singulorum ʒ iiij: seminis dauci, chalbani, sagapeni, opopanacis, asphalti, castorij, centaureæ tenuis, aristolochiæ tenuis, singulorum ʒ ij: mellis attici drachmas noningentas sexaginta, vini ʒ tercētum viginti. Hęc Andromachus iunior soluta oratione cum scribat, potest qui non intelligit, omnia quæ senex Andromachus elegiaco versu tradidit, hinc ea conquirere. Quam ob rem & nos eorum quæ obscurius ibi dicuntur, expositionem omisimus operis prolixitatem veriti. Vnum tantum demirati sumus, iuniorem Andromachum, dum

A.l.5.su.1.t.1. fol.523.c

† acori, additur in impressis.

A connumeraret simplices medicinas quæ antidotum hanc faciunt, in locum calamenthi, nepitam retulisse, sic enim Romani calamenthum vocant. Non decuit autem ipsum qui cætera Græce scribebat, hanc solam Romanam vocem Græcis vocabulis interponere. Vna autem in re tantũ hæc ab ea differt quæ carminibus descripta est, ꝙ illa piperis longi ʒ xxiiij, nigri sex habet: hæc autem prosa oratione descripta nigri xxiiij, longi vi continet. Quoniam vero, vt dixi, multa exemplaria medicinarum pondus mendosum habent, idcirco ipsum non notis, sed integris vocabulis, primũ apposui, Menecratis iudiciũ hac in parte secutus. Deinde quia Andromachi versus obscuriores videbantur, Damocratis iambos eamet de re aperte admodũ conscriptos, subiungere decreui. Verum hoc paulo post fiet: in præsentia nanq;, qm̃ ex simplicibus medicamentis quæ huic antidoto imponuntur, à nobis aliquot iã exposita sunt, reliqua deinceps subnectere melius esse visum est.

De Compositione Pastillorum ex Viperis. CAP. 8.

[illegible] VIperas non, vt aliqui faciunt, æstate media, neq; statim vbi cauernas egresse fuerint, venari conuenit: æstate siquidem earum carnes sitim excitant, statim q; ab egressu frigidæ siccæ & extenuatæ sunt. Opportunum itaq; tẽpus est quod ijs medium intercedit, quod q; Andromachus ipse significauit: quo tempore & qui libero patri sacra faciunt, viperas lacerãt, vere quidẽ finiente, non dum tamen æstate incipiente: vel si ver quoad magnam suã partem hyemale fuerit, circa principium æstatis, non multo post pleiadum ortum. Viperas autem quę prægnãtes sunt, reijcere oportet: aliarum vero caput ac caudam abscidere, quæ partes venenatæ etiam plus esse videntur, & duras paucas q; carnes continere. Sufficiet autem in magnis viperis si id, quod vtrinq; amputabimus, quatuor digitorum mensuram non excedat. His peractis reliquum corpus intestinis exemptis pelle' que detracta aquis primo abluendum, atq; in vas fictile conijciendum est: deinde aqua pura superinfusa, & anetho quod tunc viget, ollæ prunas vt coquatur subijciemus: vel arida ligna quæ ꝙ fumum non emittant, ἄκαπνα vocant: vel quod melius adhuc est, vitiũ sarmenta. Salis autem si suo tempore viperas ceperis, tãtillum immittere oportet: sin æstate iam incipiente, nihil. Omittere insuper eas conuenit quæ maritima loca, quæ' ue in aliqua salsa aquarum lacuna, degunt. Antidotus enim quæ eiusmodi viperas acceperit, sitim excitabit. Viperas igitur cùm ita coctæ fuerint ac si quis ipsas comedere vellet, ab iure primum eximemus: deinde illarum carnes ita à spinis auellemus, vt spinam aliquã non accipiamus: auulsas carnes exquisite conteremus: panis ex purissima farina confecti optime q; siccati, qui præcipue & bene fermentatus sit, et in furno non sub clibano coctus, modicum quiddam admiscebimus. Non nulli tamen in commiscendo pa-
C nem viperis hanc mensuram seruandam præcipiunt, vt panis pondus viperinarum carnium dimidio minus sit: alij ne tertiam partem excedat malunt. Ego vero quandoq; quartam, quandoq; & quintam, panis imposui. Cæterum nisi bene coctus fuerit, periculum aliquod acoris imminet medicamento. Melius est igitur panem hunc ita coctũ per aliquot dies loco aliquo sicciori prius exiccasse. Verum cum viperas & panem coniunxeris, diligenter q; adeo subegeris, vt nulla viperinæ carnis particula non contusa remanserit, pastillos ex ea massa conficito, qui tenues sint: nam crassi cũ difficulter siccescere soleant, & carnem putrescere, & panem acescere sinunt. Quã ob rem panem quoq; ante siccatum terere satius est, & non queadmodum ante nos qui Cęsari theriacam faciebant, viperarum iure maceratum. Quam rem ipse quoq; diu feci, sed mihi postea melius esse visum est, panem antea contritum, viperarum carnibus exacte iã subactis admiscere: citius nãque pastilli siccescunt qui siccum panẽ non madidum acceperint. Sit autem cella in qua pastillos arefacies, in superiori domus parte ad meridiem conuersa: vel saltem ad septentrionem non respiciat, vt Solis radios tota penè die accipiat. Tali enim in loco commode siccescẽt, statim à compositione ibi collocati, quò solares radij peruenire non possunt. Fræquenter autem ipsos cõuertere opus erit, vt æqualiter vtraq; ex parte siccescant, quod facere si quis omiserit, superior quidem pars cele-
D riter arescet, inferior autem humida diutius permanebit, periculũ q; erit ne marcescant. Postea vero ꝙ exiccati fuerint, maneant adhuc aliquot diebus eadem in cella longius ꝗ prius à Solis radijs, sæpe q; denuo conuertantur. Sufficient autem ad hæc omnia quindecim dies ad summum: post quod tempus, donec theriacã conficere volueris, recondi debent in vase stãneo, aut vitreo, aut etiã aureo. Vitro siquidem & auro nihil fraudulenter admisceri potest: Stannũ autem plumbo adulteratur, quod vitare conueniet, non solum in hac antidoto, sed & in quibuscunq; alijs medicinis: Queadmodum & argentum, si purũ non fuerit, vasa nanq; ex eo fabricata celerrime rubiginẽ contrahunt: purũ autẽ argentum Romani candidũ vocant. Cæterum longe melius est haud multo postꝗ pastillos confeceris ipsis vti: quanꝗ non multum detrimẽti capiunt, etiam si peracto anno, atq; etiam multo post, eis vtaris. Recte nanq; à principio siccati, ad tertium quartum q; annũ integri perseuerant, dummodo tñ aptè reponantur: & subinde puluisculus quidam qui ipsis obnasci consueuit, mundis mantilibus interdum abstergatur: is nanq; si diutius inhæreat, pastillos perforabit. Perspicuum est autem inutiles eos tum denique reddi, cũ perforati fuerint, quemadmodum antea ꝙ hoc accidat, etiam si multum tempus intercesserit, non inutiles esse.

De Pastillorum Scilliticorum Compositione. CAP. 9.

SIue scilliticos, siue scillinos, quis appellare velit confectos è scilla pastillos, rotulas' ue, aut orbes, nihil

nihil refert: neq; enim medicamento quicq; officit, quomodolibet inditum nomen, modo errorẽ aliquem in eorum compositione non admittant. Quod ne contingat, ego tibi eam dilucide nunc explicabo. Principio scillam succulentam de terra euelles, cuius folia penitus iam & scapus aruerint. Huic deinde cortice detracto duriorem pulticulam induces ex tritico nouo quantum q; fieri potest exquisito cõfectam: ipsam postea multo calido q; cineri subiectã non prius extrahes, quoadusq; circumposita pulticula crusta planè fiat. Quod si vbi hæc agis furnus aliquis adsit, vnà cum pane scillam illuc inferre potes: inde cùm obducta puls iam exaruit, ipsam extrahes, & conteres. Satis assam vero scillam intelliges, si festucam immissam admiserit: scilla nãq; cum bene tosta est, surculos facile excipit. Vbi vero scillam diligẽter attriueris, candidam erui farinam admisce: namque candida non est, amara supra modum esse consueuit. Cognitum autẽ vnicuiq; existimo prius oportere tenui cribro farinam excutere, ac præterea diligẽter eam læuigare. Scilla vero sesquipondere farinam superet opus est: dico autem sesquipondere, vt si duas farinæ sumas, scillæ tres accipias. Quam rem cum & Andromachus iunior asserat, nescio qua ratione ductus velit erui farinã drachmas octoginta esse, scillam vero centumuiginti: cum satis sit dicere, scilla eruum sesquipondere superet. Postremo vero simulatq; rotulas tenues ex hac mistura conformaueris, in cella, sicuti paulo ante dicebamus, ad meridiẽ vergente, repones: quas tamen non in Solis radijs collocabis. Verum sicut de pastillis viperæ dictum est, ita in his quoq; cætera perage. F

De Magmatis Hedychroi Compositione. CAP. 10.

CVm superius theriacam Andromachus conficere nos doceret, quomodo viperini scillini q; pastilli cõficerentur, ipse quidẽ satis super q; exposui: Quo pacto autem Hedychroum magma componeremus, neq; Andromachus docuit, neq; complures alij: qui tametsi de medicinarũ compositione tractarent, tñ cum theriacam describerent, Hedychroi compositionem omiserunt: adeo vt medicus quidam Romæ qui theriacam conficere nunq̃ viderat, ipsam q; se ex sola librorũ lectione compositurum fidebat, ab vnguentarijs Hedychroum peteret, existimans illud herbam esse quampiam, vel simplex aliquod aliud medicamentum. Sed ego spissamentum hoc etiam indicabo, ab Andromacho in eos qui nunc quoq; Cæsari ipsum componũt, perpetua serie deriuatum. Quod vt ipsum quoq; peruerti non possit, hexametro carmine subscribetur.

Magma, quod Hedychroum læto dixere colore,
Asphalathi drachmis, asari'que, mari'que, duabus
Constat: nec plures attollit amaracus illis.
Tres calamus, late suaues qui spargit odores. G
Tres'que Arabum passim qui creuit iuncus in aruis.
Tres costum redolens. Tres toto cognita Ponto
Phu: quibus æquale fragrantia cinnama pondus,
Et lachrymæ, & sarmenta dabunt, quæ balsamus ædit.
Rursus sex foliorum drachmas, sex indica nardus,
Sex casiæ calami, sex myrrhæ gutta leuabit,
Sex'que croci flores: bis sex attollet amomum.
Mastiche solidam tantum trahet vltima drachmam.
Omnia tu vino simul hæc coniunge falerno.

Hæc vbi inter se miscueris, rotulas viperinis & scilliticis similes figurabis, ipsas'que eodem modo siccabis. Hæc autem Hedychroi magmatis conficiẽdi ratio, veluti diximus, ab Andromacho per manus multorum ad nos vsq; peruenit: nam quas alij conscripsere, aliqua in re ab hac nostra differunt. Quæ siquidem Hedychroi descriptiones ab ijs traditæ sunt, qui medicamentorum experientiæ dant operam, rerum iniectarum pondere ab hac euariant: aliæ vero neq; marum neq; amaracum prorsus habent. Quædam alterutrum tantum continent: neque enim duo hæc vnguentarij omnes noscunt, eo q; herbas solum Creta aduectas emant, et earum semina atq; succos. Ego vero & has duas herbas scio in Asia nasci, ac in alijs quidẽ regionibus raras esse, sed in Cyzico frequentes. In Italia quoq;, vt & alias quasdam herbas, ita & amaracum vidi quæ odore multum à maro superatur: marum enim valde redolet. Putaret'que forsan aliquis sola nominis appellatione ductus vnguẽtum amaracinum quod in Cyzico faciunt, amaraci plurimum capere: sic q; forsitan ab antiquis id vnguentum conficiebatur, sed nunc solum marum imponunt. Hanc herbam aliquãdo cum ipse degustassem, ac eam amaram quidem plurimum, sed acrem parum, deprehendissem, hortatus sum quenpam eorumqui amaracinum cõficere solent, vt amaraci tantum immitteret, quantum & mari. Visum q; est mihi id vnguentum, minus quidem redolere, sed peius nihil operari. Hæc itaq; à nobis obiter dicta sint. H

De Exploranda Quarundam Medicinarum integritate. CAP. 11.

NVnc, quo pacto antidotus hæc confici debeat, explicabimus: eo ordine singula quæq; imponenda cõmemorans, quo suis in elegis Andromachus recensuit. Is.n. rotularum scillitica rũ drachmas octo & bis decẽ, rursus q; bis decẽ, imponi iubet: quod perinde est, ac si quadragita octo diceret. Harũ dimidiũ, hoc est vigintiquatuor drachmas, theriacaliũ pastillorũ, opij, piperis longi,

A longi, & magmatis Hedychroi præcipit. Ac de tribus quidem, iam dictum est. Piper autem longum fraudulenter concinnatum deprendes, si illud aqua maceraueris: soluitur enim hoc pacto, quod subornatum est: quod autem fraude caret, indissolutum manet. Est autem id quo piper longum adulteratur herba quædam fulua ab externis regionibus aduecta, quæ piperi longo, aspectu quidem proxima, non tamẽ gustu similis est, quo etiam ab eo distingui facillime potest. Sagapenum quoq; quod vocant & ipsum in aqua seu vino dimissum cognoscitur: verum nanq; statim dissoluitur: quod autem tale non fuerit, indissolutum manet. Siue autem quispiam vt neutrum nomen sagapenum, siue vt masculinum proferat, & totum hoc sagapenum succum intelligat (est enim re vera succus ferulæ cuiusdam panaci similis) nihil refert. Cæterum Panacis succus simile quicquam non habet chalbani particulæ cuidam albiori: nam chalbani pars quædam re vera in sagapenum transit, quæ spumosa & leuis est: quædam vero chalbanum optimum est sagapeno æmulum: densum autem hoc est, & reliquo chalbano longe magis compactum, quo vti debemus, ceu optima chalbani particula. Quoniam vero ad sagapenum ex chalbano transire diximus quodcunq; spumeum, constans, & album est, humori q; immissum facile diluitur, superioribus quædam adhuc subiungere opus est, præsertim cum ob similitudinem optima casia cinnamomũ
B euadat. Vidimus enim aliàs frequenter casiæ elatæ & auctæ tantum, vt fruticis magnitudinem æquaret, ramos quosdam cinnamomo penitus similes aspectu, corticis tenuitate, & præterea hisce signis quæ cinnamomum certissime ostendunt, ac gustu olfactu q; percipiuntur. Ad hunc modum & in optima myrrha opocalpasum reperitur, quod tamen à myrrha differt. Atq; secundum hæc tria, sagapenum dico, opocalpasum, & cinnamomum, quædam proueniunt, quæ neq; chalbanum, neq; casia, neq; myrrha quidem amplius sunt, non dum tamen sagapeni, cinnamomi'ue, aut opocalpasi, naturam exactè consecuta. Quam ob rem sæpenumero perspexerit oportet, qui similia internoscere ac secernere cupit. Nam quemadmodum gemellos atq; cõsimiles inter se fratres qui consuetudinem cum ipsis non habent, distinguere nesciunt, quod tamen contubernalibus facillimum est: Sic in omnibus medicinis qui inter ipsas enutritus fuerit, & eas frequenter aspexerit, facile illarum diuersitates vel minimas etiam, inueniet atque comprehendet: At qui semel tantum aut bis inspexerit, eas tanquam indistinctas intuetur, neq; vnam ab alia internoscere valet, cum tamen signa quibus distinguantur manifestissima non nunquam habeant, illi vsque adeo exposita qui sæpenumero conspexerit, vt per vnum eorũ facile quanq; medicinã agnoscat.

Sagapenum itaq; è chalbane confectum eundem odorem nõ habet, quem verum sagapenum
C possidet: nam id odoris genus quod harum rerum periti hircinũ appellant, sumptum è chalbane sagapenum non deponit. Quanquã inter verum sagapenum, & eiusmodi chalbanum, non multum interfit, etiam si quis antidotos componat: ambo nanq; ad id apta sunt, & serpentibus ac venenis ambo aduersantur, & si chalbanũ sagapeno minus. At opocalpasum exitiale est, multos q; nos sorte quadam vidimus nostræ in ætatis decursu mori, q; myrrham cui opocalpasum admistũ esse nesciebant, assumpsissent. De industria nanque qui antidotos conficiunt, tanquam optimam talem myrrham imponebant, eo q; viderant ipsam in collyrijs optimam fuisse medicinam: nempe saniem absque mordicatione extenuat, & interdum incipientes oculorũ suffusiones, & adhuc tenues aufert. Atque siue in emplastrum, siue in ceratum, siue in extenuans aliquod medicamentum foris imponendum, talem myrrham conijcies, remedij vim augebis: at intra corpus assumpta exitium affert. Hæc vberius ideo nerrauimus, non solum, quia orationis series ita expostularet, sed etiam quia hæc nosse plurimum conducit.

De Medicinis in Tertio Ordine positis. CAP. 12.

VErum iam tempus est, redeamus ad ea consideranda quæ sunt in tertium ordinem simpliciũ medicinarum ab Andromacho relata. Inquit enim, Inde quater ternas mutato pondere
D drachmas. Hæc igitur quo tempore vigent, proculdubio colliges. Rosas primum, vt de pastillis dictum est, exiccabis, illas decerpens quæ plus alijs bene olebunt, & rubicundiores fuerint. Vitabis autem cellas subterraneas, nec vllum medicamentum in ipsis repones: præsertim vero in humidis, in quibus recõdita celeriter cariosa fiunt. Rosis Andromachus Iridem illyricã adiungit: quæ verba non tanq; inaniter prolata negligenter excipienda sunt: veluti nec cum alijs medicinis patriæ nomen apponit, de quibus paulo post edisserens quid quoq; in genere optimũ sit demonstrabimus. Poliũ ergo & Chamędrys, duo hæc Romam afferuntur, natis in Italia parũ meliora: in aliquot siquidẽ Italiæ locis, haud multũ deteriora proueniunt, illis annis quorũ vniuersum ver humidũ nõ fuerit, sed sicuti sæpe contingit æstiuo tpi simile. Quòd si veris cõstitutio siccior obuenerit, multa quæ in Italia nascuntur pluribus Creta allatis paria erunt, veluti chamædrys, chamæpitys, hypericon, gentiana, thlaspis, elleborus niger, & id genus alia. At vero quod ad Iridẽ pertinet, secus se res habet. Si enim iris Lybica quæ plurima ex Africa Romam affertur, Illyricæ comparetur, tantum ipsi cedet, quantũ cadauer viuo corpori: non tñ alijs in gentibus orta, tã multũ ab illyrica degenerare iris videtur. Iridem igit̃, velut & reliquas medicinas, odoratiorem semper eligito: Vnũquodq; .n. optimũ est quod sui generis odorem vehementiorem habet: is autem ex multorum inspectione manifestus vnicuiq; fit. Ac de gustu quidem perceptis quali-

tatibus eodem modo censendum est. Id enim optimũ medicamentũ esse constat, in quo id quod suo generi proprium est, exuperat: pessimum vero quod sui generis alijs & tenuius & exilius est. Meliora nãq; sunt omni in specie, quæcunq; nec rugosa, nec exilia fuerint: vt quæ conuenientem sibi magnitudinẽ excessere, peiora sunt ijs quæ bene quidẽ enutrita, sed tñ astrictiora sunt. Quam ob rem vt dixi, medicinas simplices multas & sæpius inspexisse operæpretiũ est, & maxime optimas, quæ longo iam tpe sui experientiam ipsis nascendi initijs præbuere, quæ q; vno ore à peritis medicæ materiæ auctoribus cõmendant. Oẽs igit herbarij vnanimes scripserunt, iridẽ in Illyrio natã, optimam esse: Petroselinũ vero, quod in Macedonia prouenit: Asphaltũ è Iudea aduectũ, item & Opobalsamũ. Eodem modo & in reliquis. Quorum dotes à regionibus acceptas cũ priuatim de vnoquoq; loquemur, nõ omittemus. Subiũgit deinde Radicis dulcis succũ, & Agrestis napi semẽ, quæ duo nobis è Creta q̃ optima afferunt: pcipue q; radix dulcis & ipsa & eius succus. E

Scordiũ quoq; pulcherrimũ Creta mittit: quãq̃ in alijs regionibus ẽt minime contẽnendũ scordiũ reperias. Literarũ quippe monumẽtis traditũ est à quibusdã celebribus viris, cũ in prælio interẽptorũ cadauera multos dies insepulta iacuissent, quæcunq; supra scordion forte fortuna ceciderant, multo minus alijs computruisse, ea præsertim ex parte qua herbã attigerant. Ob quã rẽ sanè persuasum est oĩbus, tam reptiliũ venenis q̃ noxijs medicaminibus, quæ corpus putrescere faciũt, scordiũ aduersari. Ac de omni quidẽ medica materia satis super q; est à Dioscoride quinq; libris disputatum: à quo discere licet vnicuique cũ alias oẽs notas, tum gustu olfactu q; pceptas, quibus pbatæ medicinę certissime cognosci, & ab improbatis secerni queũt. In quibusdam vero, oculis quoq; perceptæ qualitates haud parũ vtilitatis afferũt. Sed consiliũ meũ non est quæ ab alijs recte conscripta sunt, hoc in opus transferre: verum quæ illi planè omiserunt in medium adducere. F

De Opobalsamo & Cinnamomo. CAP. 13.

MEminit postmodũ Andromachus Cinnamomi & Opobalsami: in qbus post notas à Dioscoride traditas præcipuum illud est, videre prius ipsa, quibus in locis optima nascuntur. Quemadmodum ego feci, qui sciens balsamũ vsqueadeo pluribus artibus adulterari, vt internosci vix queat, ipsum ex arbore sua resudantem aspicere volui; & ex eo particulã tanq̃ regulam cæteris agnoscendis apud me semp habere. Didici quoq; quo pacto multis modis adulteratũ peritissimos ẽt quosq; falleret. Quam rem qui sciunt, diuulgare non consulo, ne obiter improbi fraudes discant, & in malos vsus cõuertant. Nã neque illos approbo qui noxias medicinas describunt, & publicant. Si quis igitur probationes à Dioscoride scriptas, & ab alijs quicũq; de oĩ medicamentorum materia docuerũt, agnoscẽdis simplicibus medicinis admoueat, ipse q; suũ ex multa inspectione collectum iudicium adhibeat, exacte quæcũque secerni possunt distinguet. Quædã enim, vt dixi, vel nulla tenus, vel nõ exacte, ab adulterinis secerni queũt: vsque adeo falsis vera sunt vtrorũque cõfusa indicia: veluti de quo nunc loquimur opobalsami: Nam de Cinnamomo cõtraria ijs quæ de opobalsamo narrauimus, cõperta habeo. Persuasum nanque mihi est ipsum cognitu facillimũ ex oĩbus esse, illis qui sæpe optimum cinnamomum viderint. Optimum vero consequi nemo potest, nisi repositum ab Imperatoribus intueatur, sex generibus quodãmodo distributũ. Siquidem & in hoc ipso velut & in casia optimi ad deterrimum tam magna differentia est, vt suprema casia ab infimo cinnamomo parum distet. Neque vero cinnamomi virtus ad vsum apta lõgo tempore durat: ad triginta siquidẽ annos quã à principio vim habuit, integram nõ cõseruat: nugantur enim qui cinnamomũ ex hisce medicinis esse dicunt, quæ senectutẽ nõ sentiant. Atqui ego non centum neque ducentũm annorũ interuentu, sed pauciorum, si quis ad tantum numerũ cõferat, vetustius factum obseruaui. Quo tẽpore siquidem Antonino Imperatori theriacam paraui, vasa lignea in quibus eiusdẽ generis cinnamomũ inerat, multa conspexi, alia Traiani, quædã Adriani, non nulla Antonini, qui post Adrianum Imperator fuit, ætate reposita: oĩa q; hæc sese & saporis & odoris imbecillitate vehementia'que tantũ planè superabant, quantũ & tpe differebant. Olim è barbarorum terris arca cubitos quatuor & medium longa Romam perlata cũ fuisset, in qua cinnamomi primi generis integra arbor erat, ex eo'que M. Antonino Imperatori antidotum quandam composuissem, ipsam cæteris multum præstare deprehendi, adeo vt Imperator quoque ea degustata, medicinæ cõcoctionẽ, velut in alijs fieri solet, expectare noluerit. Sed statim ea vsus sit non dũ integre duobus mensibus elapsis. Antonino subsecutus est Cõmodus, qui nec theriacæ, nec cinnamomi, curã vllã habuit: sub quo non solum arboris illius qđ superfuerat omne dissipatum est, verum etiam quodcũque post Adriani tempora cõportatum fuerat. Quo factum est, vt nunc Imperator noster Seuerus cum me sibi theriacam eo modo conficere iussisset, quo M. Antonino cõfeceram, ex cinnamomo Traiani & Adriani tempore reposito sumere coactus sim: imbecilliori'que planè mihi visa est, & tñ non dũ anni triginta intercesserant. Hinc nos optimi cinnamomi notas quasdã necessarias subijcere volumus, Summopere ipsum bene olere, inexplicabile'que præ cæteris bonum quendam odorem spirare, ac calidum gustantibus se multum exhibere, non ita tamen vt mordicando tristitiam palato inferat: colorẽ denique talẽ habere, qualem si quis lacti nigrum colorem admisceat, atque cœrulei quem vocant aliquantulum addat. Ex hoc igitur quantum volebam, vt mos mihi fuit, cum accepissem, ramusculos aliquot apud me deposui,

A posui, in ea apotheca in qua res meas omnes pretiosas seruabam. Verum ipsa combusta, qua tem
pestate & templum Pacis incensum est, & hæc & aliæ quinq; cinnamomi species quas mihi con-
quisiueram periere. Nunc itaq; cum Imperatori nostro Seuero theriacam componerē ex cinna-
momo Adriani tempore reposito, quod optimum visum est elegi: de quo etiam vtile quiddam le
ctūris subdere cū possim, id facere non grauabor. Supersunt adhuc ibi multa vasa lignea, quæ va
rias cinnamomi species continent, quarū nulla tñ veluti truncus in ramos plures diuisus multum
attollitur, sed ellebori figurā præ se fert, immo vero damasonij quod è Creta ad nos affert. Quęuis
aūt cinnamomi species ab vna radice ceu frutex quidam paruus consurgit, emittit q; hæc sex, illa
septē virgulta, vel paulo plura pauciora'ue: non æquali tamen omnia longitudine sunt, verum
quod maximū est, pedis Romani dimidium non excedit. Vniuersa autē cinnamomi natura simi-
lis est quodāmodo optimæ casiæ: quam qui afferunt barbari bissyllabo nomine vocant, cuius pri
ma g & i constant, secunda z & i continet. Ac de cinnamomo quidem hactenus.

De Reliquarum Medicinarum Probatione & Electione. CAP. 14.

AGaricum sequitur, quod fraudē nullam admittit. De quo illud modo dicere sufficiet, quod
est ab auctoribus ante nos proditū, optimum id agaricum esse quod leuissimum esset: den-
B sum vero, graue, & lignosum abiectum: quod autem inter hæc medium est quantum signis tan-
tū & virtute ab vtrisq; distabit. Subscripta sunt deinde Myrrha & Costus, nequaquā cognitu dif
ficilia hisce qui prius vtraq; viderint: nouisse tamē opus est myrrhā quā Trogloditicā appellant,
antidotis idoneam esse. Hanc quidā Minæam vocant, à loco in quo optimam nasci ferunt. Maxi-
me vero hæc bene olet, &, vt modo dicebamus, opocalpasi quicquam admistum non habet.

Crocum vero Corycium cùm omnis antiquitas, tum poetæ quoq; laudant. Ego vero & antrū
corycium in quo gignitur & crocum ipsum accuratius inspexi, vegetum quidem, non tamē odo
ris magnitudine vel diuturnitate cunctos alios excedentē. Quibus signis & vos optimū ab igna-
uo dijudicare consulo, non aūt quia supra modum vegetum sit. Perspicuum est autem optimum
crocum summe flauū, & plurimum redolens esse, ac longo tempore vigorem conseruare. Quo-
niam vero crocum quoque adulterari à quibusdā solet, neq; facile id deprehenditur, nisi ab ijs qui
sæpe optimum inspexerunt, satius esse duco crocum multum ante emptum aliqua in domus cel-
la ad id apta repositum habeamus: quemadmodum paulo ante faciendum docuimus: Magnum
siquidem probitatis indicium est, si tale permaneat quale repositum fuit: adulterati nanque croci
tam color quā odor citissime aboletur. Quod ad Casiam vero attinet, ea me commemorare nūc
C opus est, quæ in multis de medicina libris scripta sunt, Duplum casiæ si quis cinnamomo egeat
injiciendum. Hoc dictum irridens Satyrus magister meus, vnam ex Quinti facetijs ipsum esse di-
cebat, asseuerantis eos qui duplum casiæ imponere iubent, si cinnamomo careamus, similia illis
facere, qui nos censent siquando falerno caruerimus, illius quod in cauponis venditur duplicata
mensura bibere: si q; panis siligineus desit, furfuracei duplum comedere. Mihi vero hæc Quinti
facetia si de re vna quapiam qua per se sola vti velimus afferatur, vera irreprehensibilis q; vide-
tur: sin de re quæ in societatem multorum veniat, non est eodem pacto vera. Nam cuiuscunque
quod solum corpori admoueri debet, rhus puta, absinthiū, iris, gentiana, vel id genus alia aliqua
medicina, si quis minus boni duplum loco præstantissimi accipiat, & corpori vel extra vel intra
admoueat, duplicato etiā nocebit. At si multis vnum aliquod optimum commiscendum fuerit,
quod se auctūrum aliorum vires spondeat, si præstantissimum desit, peius nihil erit vti duplo il-
A.l.1.t.2.ca. 151.fol.117.f lius qui proprietates eiusdem generis habeat, etiam si deterius hoc illo videatur. Casia "siquidem
cinnamomo genere proxima vsqueadeo est, vt ex ipsa quandoq; cinnamomum oriatur, spectēn-
tur q; non nunquam casiæ arbores integræ, in quibus aliqua cinnamomi virgulta è casiæ ramis
prodeant. Simile q; istud est, non vino aut pani, sicuti Quintus dicebat, sed vitæ functionibus in
D extruenda domo, in fabricanda naui, in tollendis & transponendis oneribus, in omnibus deniq;
vitæ actionibus, in quibus quod peragendum erat ab vno homine robusto, si absit, à duobus im-
becillioribus perficitur. Hęc aduersus Quinti dictum obiecta sint, eo ꝙ mihi reijciendum omni-
no non videtur eorum præceptum, qui pro cinnamomo duplum casiæ imponendum censent,
quāquā ego semper cinnamomum imposuerim. Nam quibus ego Romæ antidotos composui,
cum vel Imperatorum amici vel diuites essent, facile fuit illis quidem à Regibus petere, ijs vero
cinnamomum emere. Quibus illud etiam addidisse, quando Imperatoribus antidotos composui,
me cinnamomo nunquam eguisse, superuacaneum planè fuerit. At Quinti sententiam quam
de Carpesio habuit, cōmemorare tēpestiuum: ipsam nanq; non solum à Satyro, sed ab alijs etiam
Quinti discipulis accepi. Imponebat igitur Quintus, vt aiunt, quoties cinnamomum deerat, car-
pesium, perinde atq; viribus optimæ casiæ non inferius. Ego q; carpesium idcirco multum me-
cum attuli ex ea peregrinatione, qua orientis prouincias adij, diligenter q; repositum nunc vsque
plurimum seruo, quod odorem etiamnum et saporem si non qualē prius habebat, certe non dum
extenuatum retinet. Est autem Carpesium herba phu appellato genere similis, validior tamen
atq; aromaticum quiddā plus spirans. Plurimum hæc in Sida vrbe Pamphiliæ nascitur: emitur q;
propterea illic vilissimo pretio. Quocirca si quis vestrum illuc accesserit carpesij multum emat,

cum eum sibi longo tempore duraturum nouerit. Tenuia autem quædam carpesij sarmenta cinnamomi virgultis similia sunt. Eius duo genera reperiuntur, vnum quod Laertium, alterũ quod Ponticum nominatur, à monte in quo nascuntur vtraq; nomen adepta: sed ponticum melius est. Quod cum plurimum haberem permultis medicamentis admiscui, in quibus phu vocata imponi debuerat: est enim carpesium, vt dixi, phu simile, validius tamen, & qualitatem quandam aromaticam, gustum, odoratum q; remittens. Inter tam multa autem quæ de casia retulimus, necessum est illud etiam in primis explicemus, quæ casia theriacæ iniicienda sit. Nam Gizi nuncupatam præcipue laudant, secundo autẽ loco Moto dictã. Sunt & qui Arebo Daphiten q; probent. Cæterum Gizi quam vocãt, in omnibus cinnamomo similem esse superius quoq; diximus. Hęc est quæ ab aromatum peritis perinde atq; cinnamomũ assidue venditur. Quãquam Andromachus iunior casiam à quibusdam fistulam appellatam imponendam arbitratur. Hæc omnibus cognita est, nam & vilius cæteris venditur. Cuius exterior cortex fistula appellatus, quia obuolutus ipsam repræsentet, saporem & odorem validum habet: interior autẽ pars debilis adeo est, vt nullum vsum præstet. In carminibus itaq; patris paulo ante à me transcriptis casiæ nomen absolute pronunciatum est: in soluta vero filij oratione fistulæ nomen casiæ adiectum est. Atq; ab eo series per eos qui ante nos theriacã Imperatoribus cõposuerunt, in nos vsq; deriuata fistulæ nomẽ nũc vsq; appositũ seruat. Iubet deinde Andromachus Indicam Nardum imponere, quã ex eo quia spicæ figuram imitetur, nardi spicã noiant, quãuis radix sit. In qua cauisse oportet, ne quis Elutam vocatam nobis vendat: est autem hæc nardus quæ prius ab vnguentorum structoribus elixata, vt ipsorum mos est integra venditur. Quam ob rem Ompham barbarã voce dictam emere conuenit, cuius radici terra adhuc adnexa si contrectetur, nardi odorem habet. Schœnum id est iuncum, ex Arabia petitum, ad hæc idem auctor imponere præcipit, nescio qua de causa schœnanthum id est iunci florem, à vulgaribus appellatum: nobis siquidem cum florum copia non adsit, iunco vtimur ex Arabia comportato: Cuius summitatem cameli sępenumero abroserunt, iucundissime nanq; hunc iuncum cameli pascuntur, secus vias ibi plurimum nascentem. Est autẽ iuncus iste exigui pretij medicina, sola q; odoris integritate dijudicanda: quoniã celeriter ipsius odor expirat. Subscribit posimodum Andromachus, Inde nigrum coniunge Piper, thuris q; nitorem. Quo in loco nõ opus est, inquiramus, quid nitor sit, perinde atq; cuiuspiam alterius medicinæ nomen, cum & ex theriacæ descriptione prosa oratione ab Andromacho iuniore prodita, & ex compositionis instituto quod ab eo in nos vsq; peruenit, medicamenti nomen nitor non sit. Nam præter duodecim drachmarum piperis longi in sex nigri cõmutationem, tam pater q; filius eadem de theriaca scripserunt. Quare thure & pipere excepto cum nihil supersit, de quo quis nitoris appellationem dictam putet, censendum est Andromachum versus conscribentem id nitoris vocabulum thuri epithetũ fecisse. Meminit deinde Piperis nigri, dictamni, marrubij, rhei, rerum omnibus cognitarum. Theriacæ tamen descriptio quæ nobis per manus tradita est, graue piperi adiectum habet. Magnitudine vero piper hoc aliud superat, corticem q; subtiliorem, & minus rugosum habet. In Rheo quoq; fraus cõmittitur. Nã quibus in locis nascitur, simulatq; euulsum est, ipsum elixant, quo succum remittat, ac tam succum vt sincerum & aquæ impermistum, quàm rheum exiccatum vt non elixum, ad nos postea mittunt. Quam ob rem scientia opus est verum ab adulterino secernendi: quam facillime consequuntur, qui suæ spontis rheum aliquando viderint. Nam elixi pars quæ sub aspectum venit, densa per totum & compacta non est, sed rarior: & gustu tentatum saporem adstringentem, vel nullum vel obscurum remittit, cum tamen si adulteratum non sit, vehementer astringat. Cito tamen & ipsum foraminosum efficitur. Stœchas autem multa pluribus in locis prouenit: plurima vero in Creta & insulis Stœchadibus quæ in Ibero mari sitæ sunt, vnde & Stœchadi nomen deductum est. Quæ autem in prædictis insulis oritur, vegetior Cretica & melior est. Quod ad Petroselinum attinet, laudatissimum Macedonicum est omnibus cognitum. Hoc Estreaticum etiam quidam appellant, à loco in quo nascitur nomen imponentes: verum exiguum est prorsus quod ibi prouenit, cum & præruptus & angustus is locus sit. Estreaticum itaque, seu Macedonicum hoc quod in omnes gentes affertur, paucum & ipsum in Macedonia gignitur. Sed idem in petroselino macedonico accidit, quod in attico melle & vino falerno contingit. Mercatores siquidem in vniuersa fermè orbis terrarum oppida, vt mel atticum, vinum falernum, sic petroselinum macedonicum aduehunt: cum tamen in Macedonia petroselini tantum non oriatur, quantum populis omnibus satis esse queat: verum in Epiro petroselini multũ gignitur, in Cycladibus mellis plurimũ. Atq; vt mel ex insulis Athenas affertur, sic petroselinum ex Epiro in Macedoniam comportatur, plurimum q; immo penè totum Thessalonicam: vnde tanquam macedonicum quocunq; asportatur. Idem in vino falerno contingit. Nam cum in exiguo quodam Italiæ agro falernum proueniat, complura alia vina in falerni speciem à vini magistris concinnantur: quæ perinde atque falernina in omnes prouincias imperio Romano subiectas exportantur. Tibi vero si Petroselinum Estreaticum quandoq; deerit, ne peiorem existimes theriacam futuram si aliud imposueris. Non enim si mortiferis venenis, si venenatorum morsibus, aliud ab estreatico petroselinum minus congruit, propterea reli

quis

A quis etiam morbis, vt torminibus, ventriculo debili, aquæ inter cutem, & id genus alijs, segnius opitulantur, quos in primis sanare theriaca non promittit. Ad hæc estreaticum petroselinũ amaram etiam plus theriacam facit, præsertim cum recens adhuc imponitur: nã vt acrimonia, sic amaritudine, hoc alia superat. Resinam postea Terebinthinam addit, quã nescio cur Andromachus omissa Chia Libycam esse voluerit, Chiam nanque penè omnes meliorem iudicarunt. Quanq̃ laudo & Libycam si bona sit: sed proculdubio bona semper non est, quemadmodum quę è Chio venit. Nascitur quoq; & in Ponto, & in alijs aliquot locis optima terebinthina: verum chia reliquas & odore & sapore vincit. Retulit subinde inter componentia theriacam Andromachus Zingiberem, & Pentaphylum hoc est quinquefolium herbã, quæ duo fraudem non admittũt, & ab omnibus cognoscuntur. Meminit ab his Polij quod omnibus cognitum, nec simile sibi quo adulterari possit quicq̃ habens. Deinde Chamæpityos, de qua illud tantum referam, multis in locis & odore & sapore præstantiorẽ chamæpityn gigni, q̃ in Creta: nobis enim inde affertur, ea q; omnes qui Cæsari antidotos conficiunt, vtuntur. Romæ siquidẽ in suburbanis prædijs, & chamępityn & chamædryn reperi multo plus redolentes q̃ Creta aduectas, si tamen continuis imbribus obrutæ nõ fuerint. Illud hoc loco non ignorare nos conuenit, cum Creta nobis herbæ afferuntur chartis obuolutæ, in quibus earũ nomen scriptũ est, quædã inuolucra solummodo inclusæ herbæ nomen inscriptum habere: quædã vero præter herbæ nomen cãpestris quoq; vocabulum additum continere: ac campestres quidem generosiores inuenies, etiam si in planis locis herbæ fermè omnes imbecilliores proueniant. Manifestum insuper est Styracem qui in calamis è Pãphilia apportatur Andromachum pręcipere. Paucissimus autem illic styrax nascitur: tantũ q; ab hoc vulgari distat, quantum à vino quod in tabernis venditur falernum. Accipere vero styracem oportet maxime pallidum, quem & odorem & saporem quoque vehementissimum habere perspicuum est. Nardum ab hoc Andromachus commemorat, quemadmodum ipse scribit ex Gallia petitam, quam regionem orbis terrarum periti Celticam frequenter appellant. Tria nanq; nullo discrimine vnius gentis vocabula sunt, & eos populos aliqui Gallatas, aliqui Gallos, quidam Celtas nominant, sed vsitatius apud eruditos Celtarum nomen legimus. De reliquis autem deinceps ab Andromacho conscriptis, partim alibi est à nobis in superioribus libris disputatum, veluti de Lemnio sigillo, & rubrica: nam terram potius ipsum quàm rubricam appellare cõuenit. Est enim Lemnia rubrica res alia quædam in Lemno nascens, ad alios vsus apta non ad quos Lemnium sigillum quod vocant. Sed de hoc quoq;, sicut etiam de reliquis, à nobis est in libris de simplici medicina disceptatum: partim vero sunt medicis omnibus cognita, nec fraudes vllas admittunt: eorum q; non nulla sunt in theriaca pedestri oratione conscripta, dilucidius explicata, veluti « illud, Atq; atram lachrymam Nili quam spina remittit. Acaciã nanq; ex Ægyptia spina collectã Andromachus significat. Hoc loco vnum hoc præterire non possum. Vtũtur omnes ferè Thlaspi, quod è Creta affertur: at vbiq; nascitur, colore inter luteum & flauum medium, figura rotundum, exiguum adeo vt multoties grano milij cedat. Melius est autem, è Cappadocia comportatũ thlaspi imponamus. Hoc ad nigredinem quàm plurimum inclinat, figuram q; non exacte rotundam habet, & antè dictum magnitudine permultum superat: atq; ab vno latere paruam quandã veluti compressionem præ se fert, vnde & nomen obtinuit. Prouenit autem vt hoc sic & illud in Cappadocia quã plurimum. Ideo q; non absolute quod inde asportatur optimum censendũ est: Sed quod peculiariter in Sauro nascitur, nec Cretico, nec passim nascenti, simile. Si quid adhuc aliud superest, quod minus dilucide sit ab Andromacho patre elegiaco versu dictum, planum fiet theriacam legentibus ab eius filio soluta oratione descriptã. Quod enim ille Cecropium mel obscurius appellat, hic Atticum aperte nominat. Centaurion ille nulla adhibita distinctione in carmine pronunciat, hic in prosa tenue apponit, eo q aliud quoq; centaurium extet crassum appellatum. Idem & in aristolochia fecit, cum præter tenuem aristolochiã, alia quoq; reperiatur quę crassam radicem habeat: & rursus tertia, quæ rotundam.

Margin letters: B (at "runtur chartis"), C (at "plici medicina"), D (at "tum. Idem").

De Compositione Theriacæ. CAP. 15.

DIctum est à nobis & suprà eum qui theriacam cõmiscentibus animum semel intenderit, nõ iterum neq; tertio id facientem videat opus esse: At optimas quocunq; in genere medicinas vt idem agnoscat non semel, bis, aut ter, sed multoties, & sæpe, quæ singulis in locis optime ꝓuenire feruntur, inspexerit, oportere. Nec satis hæc sunt. Pręcepta quoq; ad vsum earum pertinẽtia habere conuenit: de quibus & si in superioribus iã egimus, denuo tñ per capita de oĩbus dicere tempestiuũ erit. Radices igitur medicinarum quæ in vsum veniunt extento cortice sint oportet, non rugoso: hoc.n. earũ maciem significat. Fructus autẽ vnà cũ virgultis & germinibus & calicibus vegeti plures q; esse debent: item & quicquid semen includit, tegmina, cortices, inuolucra. Semina vero sicut & radices vegeta sint conuenit: qđ ex eo quia tentũ corticẽ habeant conijciemus. Liquores & succi neq; diuturnitate arefacti sint, neq; suas qualitates obscuras habeãt: has dico quæ gustu olfactu q; ꝑcipimus. Fructus aũt qui vnà cũ virgultis, folijs, calicibus, ac floribus, in theriacã mittuntur, ij sunt scordij, nepitæ, marrubij, stœchadis, dictamni, polij, chamædryos, chamæpityos, hyperici, centaureæ. Radices autem hæ, zingiberis, iridis, rhei, quinquefolij, costi,

nardi Indicæ, nardi Gallicæ, gentianæ, mei Athamantici, phu, aristolochiæ tenuis. Semina vero E hæc, napi, petroselini, thlaspis, ammeos, anethi, fœniculi, dauci, cardamomi. Hæc itaq; tria rerum genera mortarijs Ægyptijs imponi debent, durissimi enim sunt: itaq; minus periculi est, ne pars aliqua inde inter contundendũ abrupta medicinis admisceatur. Antedictis autem hæc quoq; addenda erunt, pastilli scillitici, pastilli viperini, magma hedychroum, piper nigrum & longum, rosæ siccæ, agaricum, crocus modò siccus sit, terra lemnia, chalcitis vsta, amomum, cinnamomum, casia fistula, balsami fructus, acacia modò tenera aut humida non sit, castorium deniq;, & asphaltus, siue fœminino siue masculino genere quis ipsam efferre velit: diximus nanq; sæpius alias non animaduertendas esse huiuscemodi verborum minutias. Vino autem macerata dissoluenda hæc erunt, myrrha, & crocus, si tamen ita facere tutius tibi visum fuerit, nec ipsum, quia humidus sit, contundere. Succi autem omnes ideo vino macerantur, vt & dissolui queant & læuigari facilius possint, sagapeni dico, panaceæ, papaueris, cuius liquorem & Meconium & Opium vocant: acacia quoq; cum humida tibi visa fuerit, nec ad contundendum facilis: hypocistidis item & radicis dulcis succus. Thlaspis autem & napi semina primo quidem, sicut & ante me alios fecisse viderã, in mortarium vnà cum alijs contundendis ipse quoq; conijciebam: inde vero cum ipsa pilæ concauitati adhærere ob tenacitatem animaduertissem, melius esse duxi sola in alio mortario prius at- F trita, vino superinfuso macerare quoad exactè dissoluerẽtur, dissoluta q; postmodum cæteris quæ peculiariter vino macerantur ac diluuntur, admiscere. Thus quoq; per se solum in mortario seorsum læuiter comminuere satius est, ne in placentam coeat: tum vbi cõminueris & excusseris prõptum habere, quò reliquis vino maceratis cum placuerit ipsum inspergas: Nam gummi & vino macerare & ipsum per sese vel cũ thure læuigare necesse est. Hæc igitur quo diximus pacto omnia præparentur, atq; humida quidem ex vino dissoluantur: sicca vero in puluerem redigantur. Quo tempore autem cuncta simul admiscenda erunt, resinam terebinthinam in vase duplici primum colliquabis, tum styracem & chalbanum antea pistillis ferreis rutabulis'ue confracta, mellis q; crudi parumper instillabis. Hæc simul atq; effuderis, & manibus complanaueris, mellis aliquantulum, resinæ quoq; liquefactæ affundes. Atq; ita vase cooperto ea rursus liquari permittes. Melius est enim his rebus impositis, non dum mel admiscere, sed adoperto vase quod aquæ innatat, vt elixentur permittere. Interea dum ista liquefiunt, maceratis ex vino rebus siccas medicinas eatenus adijcies & cõmiscebis, quousq; spissa satis esse videantur. Atq; ita paulo post in mortariũ magno cochleari liquefacta, tepida tñ trãspones, robustus q; aliquis homo tunc ipsa commisceat. Ac postea q; bene inter se commista, atq; in vnum corpus redacta fuerint, densa q; iam quodam- G modo videri cœperint, mellis & moderate decocti & proculdubio despumati partem quandam superimmittes: postea contusarum medicinarum portionem quandam: deinde rursus mel inferes: postea liquefacta, sed tepida infundes: postremo quicquid pulueris & mellis supererit, admiscebis, vehementer omnia magno in mortario magna q; tudecula commiscendo. Cum vero tudeculæ ductu in mortario omnia coiuerint, tum in pilam transferenda sunt: atq; ferreis rutabulis diligenter extersis ne quid rubiginis insistat sine intermissione contundẽda. Rutabulum autem opobalsamo subinde perunges, ne subigendarum rerum tenacitate obtineatur, ne'ue difficulter se inde attollentibus resistat. Vt igitur opus expedite procedat, imas rutabuli partes opobalsamo frequenter inũgere conueniet, atq; opobalsamum hac vna in re totum absumere. Melius est autem in Sole theriacam commiscere: sic enim citius in vnũ corpus simplicia coeũt: dum q; hoc faciemus pilam in qua antidotus admiscetur, operiemus. Ac post quatuor aut quinq; dies rursus in Sole ipsam eodem modo cõmiscebimus: idem q; sex, septem'ue dierum spatio interiecto iterum atque deinceps repetemus, donec menses duo vel quadraginta dies saltem compleantur.

Hactenus quæcunq; cõscripsimus ad Theriacæ vim augẽdam pertinent: quæ vero mox subiungam, ad colorẽ. Danda nanq; est opera, vt nigram theriacam efficiamus: nam hoc etsi quo pa H cto in cõsuetudinem venerit, nesciam, quisquis tamen hunc colorem non cõsequitur, irridetur, quanq̃ nulla coloris qualitate medicamenti vis immutetur. Nigra vero theriaca non erit, si chalcitis flaua lutea'ue dum vritur, euaserit: chalcitidis enim particula quantũuis minima colore suo, theriacam inficit. Ne quis igitur hac quoque in re frustretur, ijs quæ dicam, mentem adhibeat. Quatuor chalcitis drachmas cùm theriaca solummodo capiat, multo plures assare conueniet hoc modo. Conijce in exiguam ollam chalcitis crudæ drachmas non pauciores quadraginta: postea succensis carbonibus ollam absq; operculo, in medio prunarum statue: cum q; liquefactam chalcitin videris, ac quæ leuissima & spumosa pars eius est innatare, statim ollam ab igne amoue, humi q; colloca, nec vt aliquando solebamus, sicuti qui ignem accendunt, ipsi insufflabis: mirãdum est enim quantum ita faciendo luteus flauus q; color emergat. Non tamen in Sole collocãda erit: sed in vmbra, donec frigeat, omittenda. Hinc postea id solummodo capies quod superne spumeum fuerit, quod q; neq; luteum, neq; flauum, neq; pallidum est. Deinde experiundi gratia aliquantulum eius quod probaueris, accipe, atq; comminue: & num quis ex supradictis coloribus appareat, inspice. Nam si qualis accepta est, viridis aut cinerea manserit, drachmas quatuor ipsius impones: talem nãq; chalcitin exiguam inuenies, etiam si multam exusseris. Quæ ad componendam

nendam

A nendam conficiendam q; theriacam requirebantur, omnia iam absoluimus.

De Theriaca ex Descriptione Damocratis. CAP. 16.

CVm vero Damocrates atq; Crito in quibusdam ab hisce discrepēt, opportunum mihi quæ ab hisce quoq; auctoribus conscripta sunt, subijcere visum est, Ac prius quidem Damocratis Theriacam qui omnem eius vsum dilucide explicuit. Ea autem est iambicis versibus, vt mos hominis fuit, descripta: commoditatem q; hanc habet, vt non solum memoria facile contineri, sed nec à suo ordine peruerti possit. In eo itaq; libro in quo antidotos describit, ab vsu ipsarum communi, & à proprio theriaces ipsius, initium sumens, ita exorditur,

ANTIDOTOS paratas habere decet.
Aduersus omnes virulentas feras,
Quarum reperta & videntur gratia.
His & venenis obuies lethalibus,
Illi propinans ante, cui metus subest
Ne quid veneni capiat mistum cibis.
Post vero illis, qui putauerint simul
B Ferale quicquam se indidisse cum cibo.
Ingestam vbi reiecerint escam tamen,
Bis illam ter q; præcipe passis dari,
Donec veneni signa permanent mali.
Hanc, læsit serpens quos obuius, dabis.
Lethalis dentes vel quibus impressit fera,
Aspis, Cerasta, Dipsas, atq; Hydri graues,
Echidna tristis, spumei Canis furor:
Hæc quippe morsu cuncta lethali nocent.
Obstat marinis omnibus belluis quoq;,
Et quas minutas bestias vocant, Apes,
Crabrones, Vespas, & rigentes Scorpios,
Mures araneos, rapax Phalangium.
Huius antidoti, plus vna drachma dato,
Quantum nux magna, sed parumper amplius,
C Admistis vini puri cyathis decem.
Male commorsis, non sufficiet semel
Haurire, metu si quis absolui velit,
Necesse antidotum ingerat frequentius.
Hæc vsum ad omnes commodum morbos habet,
Qui corpus longa male afficiunt mora:
Ad febris orbe transeuntis impetus,
Rigorem quoq;, qui longum tempus manet,
Membris pernitiem afferens præcipuis:
Inclusum q; vtero flatum, & flatum coli,
Et quos vesica torsit, vel renes diu,
Siue adsit vlcus, siue torqueat lapis.
Miscebis & quos hepar infestat male,
Et qui è pectoris sanguinem recessibus
Aut fœculenti virus excreant sputi,
D Feratur vndecunq;, sit pulmo licet.
Infunde ruptis, atq; conuulsis, quibus
Intus diruptum est atq; conuulsum aliquid.
Sic cura tristis, sic q; pelletur dolor.
Hanc, ęgre sumptum cum coquit calor cibum,
Quamuis des modicum, coquet calor cibum.
Quos q; ira motu semper asperat graui.
Iter profectis longius, quibus diu
Vti necesse tabidis lymphis erit.
His vero, pendent ~~quantum oboli tres~~, dato,
Caldæ q; cyathos ~~quatuor, aut tres aquę~~
Miscebis, ante cibum tres horas vel amplius.
Læsa est quibus vesica è passo dabis,
Et sputo sanguinis, ~~& stomachum vlceratis.~~
Quibus at totum stillat in pectus fluor,
Ex aquæ, in qua coxerit pugillulus

Polij Teuthrij, præstat hoc Cretico,
Præstat'q; Scythico, Pontico est præsentius:
Nam continebis fluxionem citius:
Tribus cyathis præbe, vt est dictum modo.
Quidam si magnus vrget aurium dolor,
Passo dissoluunt antidotum Cretico,
Et sic meatus illita lana obstruunt.
Optimam quisquis theriacen cupit,
Selecta cuncta cùm reliqua habeat:
Tum vero pastillos viperæ quos vocant,
Sicut docemus, ita instructus paret,
Nam hi inter commiscenda præstant admodum.
AESTATE grandes viperas bis decem
Venator, captas quas recenter attulit,
Sumat, vel plures etiam, nam parum est
Quod inde tollens ponat in antidotum.
Nempe qua caput instat, abscindat primum,
Quod æquet digitorum mensuram trium:
Qua cauda vibrat, amputet plus parum.
Id dum recentes, dum'q; vigentes adhuc,
Agat oportet. Post vt anguillas, exuat
Pelle, tum pingue & intestina abijciat.
Quod restat, lauet, in ollam mittat, atq;
Anethi sicci congerat manipulum,
Aquæ quod satis. Hinc ferueant tam diu,
Facile donec recedat à spinis caro.
Ollam tepenti tunc ab igne transferens,
Solam reuulsis ossibus carnem legat.
Æquali carnem panis æquet pondere,
Polline panis confectus triticeo.
Hæc soluens ambo, dum læuigas, modicum
Iuris affunde: mox inde placentulas
Paruas confinge, quibus siccis vtitor.
Pastillos hactenus diximus è viperis:
DICEMVS Scillæ. Cum messis falce cadit,
Et magnam bene & albam scillam cape.
Vndiq; siccum detrahito corticem.
Radices, q lignosæ, cunctas amputa.
Nudatæ pultis vbi loricam feceris,
In furnum mittes. Cum assam satis duxeris,
Sumes exemptæ quod libræ pondus leuet.
Contundes. Læuigatæ diligentius,
Adde farinam, libræ pondus mediæ,
Erui farinam parumper vstulati.
Statim vt eruo scillam obligaueris,
Paruas, sicut dixi, conficies rotas.
Et mox siccatas conde quo vase libet.
MISTVRAM istam sumere, vt nuper inuentam,
De Theriaca loquor, si ambigis, audi.
Ferunt hac vsum Mithridatem quoq;.
Deuictus ergo venenum cum liberis,
(Coegit fatum peruicax) hausit miser,
Nullam'q; solus vim veneni pertulit,
Sed ense vitæ terminauit circulum.
Natas iam ferox abstulerat potio.
NE tardes igitur. Scillinos orbes quater
Denis assume, bis'q; drachmis quatuor.
Pastillus viperæ pendat senas quater.
Opium quoq;, nigrum piper, & magma
Quod olim veteres dixerunt hedychroon.
Radicis succum dulcis exiccatum

A His adde, drachmas impleat duodecim,
Tantundem pendat siccæ pondus rosæ,
Et cinnamomum, & balsami præstans liquor,
Et iris quam superbum fert Illyrium,
Napi q; semen, & albens agaricum,
Cretense scordium. Rursus dimidium
Pontica radix pendat, petroselinum,
Et myrrha, & stœchas, & Corycium crocum,
Radix pentaphylli, & quam nepitam vocant,
Marrubij semen quod globuli continent,
Album piper, longum piper, nardi Indicæ
Spica, & terebinthina, thus q; masculum,
Atq; album costum, dictamni q; herba etiam,
Et iunci non festucæ flores Arabi,
Et siccum nec madescens vnquam zingiber.
B Cortices demum nigræ iunge casiæ,
Senas impono drachmas istorum quoq;.
Inde quæ drachmas singula pendant duas,
Contusa thlaspis, polium, phu pontica,
Gummi, chamædrys, atq; lentescens styrax,
Et gentiana, & acorus, meon etiam,
Et cardamomum, & semen fœniculi,
Hypocystidis succus, assa chalcitis,
Semen hyperici Creticum sit tamen,
Acaciæ succus cùm humens tum bonus,
Celtica nardus, & sigillum Lemnium,
Et ammi, & chamæpitys, atq; seselis,
Anisi dudum siccati semen quoq;,
Racemum amomi, malabathri folium,
Cuiusq; drachmas nos imponimus duas:
C Quaternas quidam, sed non rectè faciunt.
His rursus panax, lachrimæ q; chalbani,
Addatur semen dauci Creta genitum,
Nuper q; lectum sagapenum, & castorium,
Centaurium q; non recens sed Creticum,
Aristolochia tenuis & sicca probe,
Impone drachmas singulorum bis duas.
Æquum q; statue pondus asphalthi bonæ:
Duas huc quidam conferunt, quod improbo.
Confeci sæpe quo diximus pondere.
His tu Falernum quod satis, funde optimum,
Mellis recentis attici libras decem.
Horum cum succi quædam sint, illa semina,
Folia hæc, radices ista, illa lachrimæ,
Gignantur q; in metallis haud complufcula,
D Mero dissolue lachrimas, succos, atq;
Metalla, donec mellis acquirant modum.
Immitte quæ supersunt, sicca omnia,
Contusa, denso q; transmissa cribro.
Mel rigans adde, bis ter quod deferbuit.
Repone, & serua vasculis non ligneis,
Sed vitreis, argenteis q;, & corneis,
Et stanneis, & testaceis, densis tamen.
Trades bibendum antidotum nec protinus,
Nec moræ quam siccauerit prolixitas.
Id si contingat, isto corriges modo.
Infunde mellis quod sat, quod'que ferbuit,
Nam ipsum postquam commiscueris diu,
Vtile habebis, quod corruperat dies,
Peiore at multum sorte q̃ mistum semel.

* Ipse igitur se Damocrates ab Andromacho dissentire significat, cum inquit, Quaternas quidam,

dam, sed non recte faciunt: & rursus, Duas huc quidam conferunt, quod improbo. Illud quoque E perspicuum est, apertam magis esse theriacę descriptionem ex iis quę à Damocrate scripta sunt.

Alia Theriacæ Descriptio Hexametro carmine. CAP. 17.

CVm vero aliam etiam theriacę descriptionem apud me haberem, carmine & ipsam compressam, mihi eam quoque non omittere satius esse visum est, sed quo modo ipsam à superioribus medicis accepi, subscribere, seruata singularum medicinarum ratione. Est enim cęteris omnibus & planior & concisa magis hæc descriptio.

PONDERA quæ rerum, rerum quis possit aceruus
Condere Theriacen, paucis aduerte docebo.
Semina principio dauci, panacis q; liquorem,
Et tenuem (inuentum Chironis) centauream,
Orta q; Syriacis grauè olentia chalbana terris,
Serpentes q; fugans olido nidore bitumen,
Nec non immeritis exempta virilia fibris,
Et longam (Lucinæ munus) aristolochian
Difficiles tenui partus radice leuantem,
Accipies: geminas suspendant singula drachmas. F
Inde meon, seselim q; breuem, polium q; senescens,
Fœniculum, gummi, chalcitim, thlaspin, amomum,
Balsameos fructus, duplicato pondere sumas,
Atq; humilem quercum Graii dixere chamædryn,
Et pinu similem foliis & odoribus herbam:
Quam q; bonus primus q; manu Rex Gentius olim
Montibus in patriis radicem vulsit amaram,
Conspectam q; suo donauit nomine: quam q;
Lemnus habet terram, pharetratæ signa Dianæ:
Atq; Paretonium fudit quem spina liquorem,
Compressum q; rubra flauum ex hypocystide succum.
His folium stagnis fœcunda quod India nutrit,
His styracem iungas, inimica q; flatibus ammi,
His & ab Assyria sagapenum gente petitum, G
Et cardamomi præcluso cortice semen,
Hypperici q; comas, nardum quam Gallia mittit,
Phu quam Pontus alit, Cretei ruris alumnum
Anisum multis Celebratum laudibus adde.
Rursus quæ drachmas attollant pondere senas
Marrubium capies, dictamnum, zingiber inde,
Et piper oblongum, casiam q;, crocum q;, rheum q;,
Et nepitam, & myrrham, & costum, iunci q; rotundi
Diues odoratos quos dat Panchaia flores,
Atq; apium petras quod amat, numerum q; suorum
Quinq; tibi referens foliorum nomine gramen,
Emissum q; tuo frondens terebinthe liquorem
Stipite, & hinc alio stillantia caudice thura,
Hesperio q; mari nascentem stœchada, quam q;
Proxima iam nostris nardum tulit India terris. H
Hinc noua congeries sequitur, syluestria primum
~~Semina buniadis~~, cinnamomum, scordion herba
Allia quæ redolet, tantum q; imitatur odore.
Adde nigrum dulci pressum radice liquorem.
Adde etiam Illyricis crescentem in collibus irim,
Quæ q; Palæstino de palmite balsama sudant,
Siccatam q; rosam, lectum leuitate loco q;
Agaricum: senas bis tollant singula drachmas.
Inde piper capies geminato pondere nigrum,
Atq; suo fundunt quem secta papauera succum
Vulnere, tum læti nomen sortita coloris
Magmata, rem nostro memoratam carmine, nec non
Vipereos orbes, scillæ quos pondere duplo
Pastilli superent, spumati deniq; mellis
Et vini quantum satis est infunde falerni.

Reliquum

A Reliquum adhuc mihi videtur ad explendam vniuersam theriacæ doctrinam, si quid Crito vel aliter q̃ supra diximus sensit, vel omissum aliquid addidit, subiungere.

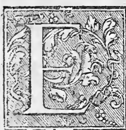
Quæ Crito de Theriaca scripsit in Tertio de medicamentis libro. CAP. 18.

QVod ad pondus itaq; medicamētorum attinet, conijcit quidem & ipse piperis nigri drach. xxiiij, quemadmodum Andromachus filius, & longi sex: imponit q; chalcitidis vstæ ʒ iiij, & mellis attici libras decem. Viperas autem vere iam desinente æstate'que incipiēte, aut vindemiæ tempore comprehendere iubet, vitans nimirum æstatem omnem, excepto principio, vsq; ad canis ortum, & inde sequens tempus quod aliqui Oporam id est fructuum prouentum, peculiariter vocant. Tunc in hominibus quoq; bilis plurimum excrescit. Vindemiæ autem tempore, quod autumni medium est, colligendas primo apprehendendas q; viperas censet quæ magnæ corpulentæ q; sint, anetho q; imposito elixandas, deinde carnem ex decem viperis collectam vnis siliginei panis vncijs commiscendam, atq; ita pastillos conficere suadet. Ad hunc modum & Scillas messis tempore, quo præcipuè vigent, euellere iubet. Planum est autem messem ipsum appellare illud æstatis spatium, quo triticum rustici metunt. Euulsas deinde in furno quoad satis sit, assare præcipit: gypso luto'ue circumtectas, calido cineri subiicere, donec planè tostæ sint: tum extra-
B ctis medullam excipere (ita enim Crito scillæ meditullium nominat) eam'que atterere: vnam q; erui partem duabus scillæ admiscere: rotulas q; sic demum conficere, & eas in vmbra siccare mandat. Quod ad contundenda verò medicamenta pertinet, accuratè singula docuit. Nam mortario pellem obstrictè circumligandam præcipit, atque ita in medio perforatam, vt per id foramen non modo rutabulum imponere possis, sed etiam eo sublato manum quoque & cochlear immittere, quò per eum contusa & quæ cribranda sunt eximi queant. Rursus quoque alia pelle opus fore dicit quæ angustius foramen adhuc habeat, vt per ipsum tudecula solummodo demitti possit ad cōtundendum ea quæ in mortario fuerint: hanc q; priori superimponendam dicit, nec prius adimendam, quàm excitatus inter contundendum puluisculus subsidat. Eodem modo quoque cum per cribrum contusa transmittemus, desuper contegere quæ excutimus nos admonet, nec ea prius aperienda, quàm cribrum mouere pridem desiuerimus, de'que sublato cribro quicquid inhæsit, penna deducere.

GALENI DE ANTIDOTIS
LIBER SECVNDVS

Iulio Martiano Rota Interprete.

De Mithridaticis & Alijs quibusdam Andromachi Antidotis. CAP. I.

EXposita à nobis integro volumine Theriaca, vt reliquas antidotos breuibus explicemus, efficiet, quas mihi hoc in libro recensere propositum est, ab ea quam Mithridaticam vocant initio sumpto. Hæc enim aduersus q̃ multa venena plus etiam q̃ theriaca valet, quamuis ictus viperæ sanare minus possit. Qm̃ vero Andromachus & hanc, & deinceps optimas quasq; fermè antidotos, literarum monumentis commisit, cum de medicamētis ageret quæ intra corpus assumuntur, idcirco & ipse eas omnes, quo ordine ille cōscripsit, subiungam. ℂ *Antidotus Mithridatica, priuatim ad Omnia Venena faciens, et ad Malas*
D *Internasq; corporis Affectiones efficax.* Radicis dulcis ʒ vii, oboli iiij: opii ʒ iiii, ob. ii: castorii ʒ vi, oboli ii: polii ʒ v, ob. ii: costi ʒ vi, ob. ii: spicæ nardi ʒ vii, ob. iii: casiæ ʒ v, oboli ii: thuris ʒ vi: seseleos ʒ v, ob. ii: succi hypocystidis ʒ vi: acori ʒ ii: scordii ʒ vi, ob. ii: folii ʒ iiii: * salis ʒ v, ob. iii, alii ʒ vi immittunt: *galiū aliq legūt.g. γάλιου
cypheos ʒ vi, ob. ii: myrrhæ ʒ vi: croci ʒ vii, ob. ii: cinnamomi ʒ vii, ob. ii: styracis ʒ v, oboli iii: semi. dauci ʒ vi, ob. iii: zingiberis ʒ vii, ob. ii: phu Pontici ʒ ii: petroselini ʒ iiii, ob. iii: nardi gallicæ ʒ iiii: seminis fœniculi ʒ iiii: nardi Indicæ ʒ iiii: hyperici ʒ ii: acaciæ ʒ ii: gentianæ ʒ iiii, alii vero duas imponunt: anisi ʒ iii: thlaspeos ʒ vi, ob. iiii: meu Athamantici ʒ iiii, alii ʒ ii: rosarum siccarum ʒ iiii: gūmi ʒ ii: cardamomi ʒ iiii, alii ʒ ii: iunci odorati ʒ vi, ob. ii: opopanacis ʒ vi, oboli ii: opobalsami ʒ vi: galbani drach. vii: scinci ʒ ii, oboli ii: terebinthinæ drach. vi, obo. ii: vini Chii quod satis est: mellis Attici despumati quod sufficit. ℂ *Aliter Mithridatica hæc Antidotos componitur ex Antipatri & Cleophantis traditione.* Myrrhæ drach. vii, ob. iii: spicæ nardi tantundem: croci ʒ vii, obo. iii: opii drach. iiii, oboli ii s: styracis ʒ v: castorii ʒ vi, ob. i: cinnamomi ʒ vii, ob. iii: polii ʒ vi, oboli iii: scordii drach. vii, ob. iii: zingiberis tantundem: costi drach. vi, oboli iii: piperis longi ʒ vi, ob. iii: piperis albi ʒ v, ob. ii: seselis drach. v, ob. ii: abrotoni drach. v, obo. ii: petroselini drach. xiiii: seminis dauci drach. vi, obo. iii: casiæ drach. v, obo. iii: thuris drach. v, obo. ii: succi hypocystidis drach. vi, obo. i s: nardi Gallicæ ʒ iiii: seminis fœniculi drach. iiii: foliorū malabathri drach. iiii: acori, phu pōtici, sagapeni,

fructus balsami, hyperici, iridis Illyricę, singulorum drach.ii: rubricę Lemnię, cypheos, lumbo- E
rum scinci, singulorum drach.vi: acaciæ, gummi, cardamomi, securidacæ, singulorum drach.ij: se-
minis thlaspeos drach.vi, ob.iiij: gentianæ drach.iiij, alij iij: anisi drach.iij: rosarum exiccatarum
drach.iiij: mei Athamantici tantundem: florum iunci rotundi odo. drach.vi, ob. iij: opopanacis
drach.vi: chalbani drach.vi, ob.iij: opobalsami tãtundem: aristolochiæ. drach.i: hyssopi ʒ iij: mar
rubij drach.i: chamæpityos drach.iij: roris marini drach.v: terebinthinæ drach.vi, ob.iij: mellis at
tici quod sufficit: vinum ne iniicito. ℭ *Antidotus in Orbanum Indum relata ad Fœtus eijciendos.* Myr
rhæ drach.xv: croci drach.xvi: nardi Indicæ ʒ xvi: cinnamomi, casiæ, panacis, singulorum drach.
xiii: amomi drach. viij: scordii drach.v: florum iunci odo. ʒ viii: mei Athamantici drach.iii: succi
rosarum drach.xii, obo.iij: phu drach.v, ob.iij: hyperici drach.v: zingiberis drach. vi: piperis ni-
gri drach.vi: piperis albi drach.viii: styracis drach. v, ob.iij: seminis fœniculi syluestris ʒ iij, ob.iiij:
piperis longi drach.v, alii drach.vi: costi ʒ vii, ob.iii: seminis trifolii ʒ v: gentianæ, drach.iiii: aristo
lochiæ rotundæ drach.iiii: polii drach.v: radicis trifolii drach.v, ob.iii: cardamomi drach.v: radi-
cis echii drach. iiii: thuris drach. vi: petroselini drach. vi: verbasci ʒ vi: seseleos drach. v: cumini
Æthiopici drach.iii: fructus balsami drach. iiii: nardi Celticæ drach. vii: terræ sigillatæ drach.iiii:
opii drach.iiii, ob.iii: cachryos drach.iii: cypheos drach.iiii: iridis Illyricæ tantundem: succi man- F
dragoræ drach.vi, ob.iii: sagapeni drach. iiii: opopanacis drach.iii: anisi drach. iiii: succi hypocy-
stidis drach.vi: terebinthinæ ʒ v, ob.iii: castorii drach. v: opobalsami drach.xvi: seminis rutæ syl-
uestris drach. iii: chalbani ʒ iiii: seminis napi tantundem: medullæ ceruinæ ʒ vi, ob.iii: vnguenti
nardini drach.xx: sanguinis hœdini exiccati drach.v, obo.iii: sanguinis anserini tantundem: san-
guinis anatis drach.iii, oboli.iii: succi buphthalmi Ægyptii ʒ viii: vini Chii, mellis attici, quod suf
ficit. ℭ *Antidotus Panacea qua Vtor multa promittens ab Aphroda accepta.* Cinnamomi ʒ viii: amomi
drach.iiii: casiæ fist. nigræ drach.xvi: croci drach.xvi: iunci rotundi odo. drach.v: thuris drach.v:
piperis albi drach.iiii, ob.iii: piperis longi ʒ i, oboli iii: myrrhę drach.xi, ob.ii: nardi Indicæ drach.
xi, ob.iiii: nardi Gallicæ drach.xvi, ob.ii: rosarum exiccatarũ drach.vi: costi drach.ii, ob.iii s: opo-
balsami drach.iiii, ob.ii: succi Cyrenaici ʒ iii, alii drach. iiii s: stœchadis drach.v, ob.ii: radicis trifo-
lii drach.iiii, vel eius seminis drach.iii: florum scordii drach.xi, ob.ii: polii Cretici drach.vi, ob.iii:
asari drach.ii: acori ʒ iii, ob.iii s: seminis dauci tantundem: seminis anisi ʒ ii: cumini Æthiopici tã-
tundem: rhei Pontici ʒ v, ob.iii s: seminis napi sylue. drach.iii, vel seminis rapi satiui tantundem:
phu pontici ʒ ii: mellis despumati quod satis est. ℭ *Antidotus Incomparabilis quã ipse composui faciens*
ad omnes Malas internasque corporis affectiones ex Nicostrati traditione. Radicis dulcis, folii malabathri, G
opobalsami, agarici, cinnamomi, singulorum drach.xiii: zingiberis, semi. trifolii, amomi, semi. ru-
tæ syluestris, baccarum iuniperi immaturarum & exiccatarum, singulorum drach.xv: petroselini
* singulorum, drach.viii: succi papaueris tantundem: castorii, piperis longi, succi hypocystidis,
cypheos, singulorum drach.xii, ob.ii: polii, piperis albi, seseleos, bdellii, singulorum drach.xv, ob.
iii: florum iunci odorati, costi, singulorum drach.xii s: seminis dauci, thlaspeos, singulorum ʒ xiii:
spicæ nardi ʒ xxiiii: radicis casiæ nigræ ʒ xvi: thuris, panacis, opopanacis, singulorũ drach.xii: aco
ri drach.v: scordii ʒ xvii: fœniculi, nardi Gallicæ, gentianę, florum rosarum, gummi, succi Cyrenai
ci, cardamomi, thymiamatis ammoniaci, radicis echii, succi aparines, singulorum drach.viii: saga-
peni, hyperici, succi acaciæ, iridis Illyricæ, singulorum drach.xiiii: myrrhæ quæ stacte dicitur, ʒ xx:
croci drach.xxx: styracis drach.xi, oboli ii: phu, mei, dictamni, semi. napi, calami odorati, singulo-
rum ʒ viii, aut x: anisi, asari, agãrici, scinci, singulorũ drach. vi: terebinthinæ * singulorum drach.
xiiii, ob.iii: galbani drach.v: sanguinis anatis fœminæ, sanguinis hœdi, singulorum drach.vii: pi-
peris nigri, piperis longi, singulorum drach.xxiiii: crocomagmatis tantundem: radicis quinque-
folii, origani syluestris, marrubii, stœchadis, ammeos, chamædryos, chamæpityos, centaureæ mino
ris, aristolochiæ minoris, singulorum drach.vi: sigilli Lemnii ʒ xxx: sanguinis anserini, testudinis H
marinæ, rhei põtici, singulorum drach. vii: mellis Attici quod sufficit. Datur ad magnitudinem
fabæ ex aqua. Facit etiam ad quartanam, cæterum ad venena plus aliis antidotis valet. ℭ *Antido-*
tus Aelij Galli, qua Cæsarem liberauit, hac & Charmes Vtebatur, ad ebibita morsuque illata Venena faciens: quaq;
si Loca in quibus reptilia diuersantur, aspergeris, ea fugabis. Valet etiam ad Fluxiones Oculos aliud' ue quoduis cor-
poris membrum infestantes: eas enim exiccat. Tristem animi Habitum & longas intermittentes que Febres soluit.
Mulieribus præterea, quæ Difficulter purgantur, auxiliatur. Fœtus sine dolore eijcit. Tabidis demum ex quatuor
aquæ cyathis ad nucis auellanæ magnitudinem sumpta prodest: Vt à Vipera percussis ex Vino. Myrrhæ drach.
duodecim, croci drach.xiiii, nardi drach.xiiii, iunci rotũdi odorati drach.xii, cinnamomi drach.ii,
amomi drach.iiii, chalbani drach. xi, terebinthinę drachmę v, piperis albi drach. x, piperis longi
drach.xxxii, costi drach.viii, thuris drach.xii, succi papaueris tantundem, scordii drach. viii, polii
drach.iiii, succi hypocystidis drach.duodecim, seseleos drach. xiiii, opobalsami drach.xii, castorii
drach.viii, petroselini drach.xviii, seminis dauci drach.xvi, opopanacis tantundem, mellis Attici
sestaria duo. ℭ *Antidotus Zopyria.* Cinnamomi drach.iii: myrrhę, quæ stactę dicit, drach.v: nar-
di drach.v. Exhibetur ad nucis auellanę magnitudinem ex tribus aquę cyathis, postquam annus
transactus fuerit.

De

A *De Mithridatica Antidoto ex Damocratis traditione.* CAP. 2.

QVas hactenus antidotos descripsimus, omnes sunt ab Andromacho conscriptę. Cum vero quæ carminibus explicatæ sunt, ad ponderis sinceritatem medicamentorum q; memoriam maxime conducant, idcirco cõscriptas quoq; à Damocrate antidotos memoratu dignas subiunximus, principio rursus à Mithridatica sumpto.

Antidotus quam viri quidam insignes admodum, Mithridatium vocãt, medicamen ad omnes malas corporis affectiones efficax, quam q; omnis antidoti vicem præstare dixerunt.

l.5. fu.1.t.1. l.524.b MIRRHAE" Arabicę Troglodyticę drachmas decem,
Croci decem, agarici decem, zingiberis decem,
Cinnamomi decem, spicę nardi decem,
Thuris decem, et item thlaspis decem.
At seselis, & succi balsami, & iunci odorati,
Stœchadis, costi, chalbani, terebinthinæ,
Piperis longi, ac castorij Pontici,
B Succi hypocystidis, styracis bonæ,
Opopanacis, & folij malabathri recentis,
Pares singulorum bis quatuor drachmas capit.
Casiæ vero nigræ septem, & polij septem,
Piperis albi septem, scordii tantundem
Cretici tamen, & seminum dauci tantum.
His pendet fructus balsami drachmas pares.
Æquale pondus cyphi prædictis dabit.
Sunt qui par velint bdelium adijcere.
Hinc nardi Celticæ repurgatæ, & gummi,
Et petroselini, & opii meconium quod vocant,
Et cardamomi, & seminum fœniculi,
Et gentianæ, & foliorum rosæ,
Drachmas imponunt singulorum quinas,
Parumper tamen descendat lanx propensius:
Pendat dictamnum Creticum tantundem.
C * Rursus anisi & tres asari & *
Acori q; phu q; sagapeni q; tres.
Mei q; Athamantici, & acaciæ,
Et ventris scinci, & seminum hyperici,
Singula drachmas hæc pendant duas semis.
Vini & mellis adde quantum est satis.
Satis est quantum hæc apte iungas simul.

QVONIAM vero Damocrates Cypheos mentionem facit, id q; etiam ipse componit, recte ideo illius quoq; compositionem adscripsit, quam deinceps subiiciam.

Cyphi vero nec mistum quicquam est, nec simplex
Ipsum fert tellus vlla, non pressus herbæ succus.
Ægyptus quosdam hoc cum placat Deos,
Incendit, & quo dicam parat modo.
A ibidem.c Passam" et albam sumunt, & pinguissimam,
D Corticem demunt, eximunt vinacea.
Pulpę contusæ & subactę diu,
Drachmas accipiunt quatuor bis decem.
Exustæ terebinthinæ pondus idem
Addunt, & myrrhæ, & cinnamomi, & iunci
Rotundi tantum, sed vnam ponunt croci.
Tres vnguium bdellii, aspalathi duas semis,
Tres spicæ nardi, tres casiæ bonæ,
Tres lecti cyperi, baccas iuniperi quibus
Adiungunt æquas, pingues & magnas legunt.
Accedit drachmis calamus flagrans nouem,
Mellis quod sufficit, & vini prorsus parum.
Bdellium, vinum, myrrham, in mortarium
Mittunt: & terunt, quoad mellis crassitiem
Liquentis iuncta reddant. Tum mel postea
Affundunt, vuas miscent: demum cætera

Imponunt,

Imponunt, sed contusa. Paruos inde E
Confingunt orbes, quibus deos fumigant.
Rufus nos Cyphi sic parare docet,
Vir probus valde & peritus medicus.
Quidam, si desit cinnamomum sibi,
Tantundem miscent cardamomi seminum,
Et hac vtuntur æquè ac priore.
Quidam, si pulmo vel iecur vel ex extis
Aliud vllum, vlcus habet malum,
Huius propinant pharmaci denarium.

De Tribus Antidotis, Duabus ad Phthisim, Vna ad Venena. CAP. 3.

CVm vero Damocrates alias quoque antidotos memoratu dignas, & ob expositas commoditates, carminibus ab eo proditas conscripserit, illas quoque subiungere mihi satius visum est, quàm intactas omittere. Nam theriacam quam vocant, quo ritu ipse conficiat, in præcedēte libro docuimus: Nunc quæ deinceps expositæ sunt antidoti subijciemus.

ANTIQVAE phthisi alia valde bona, F
Et sputo sanguinis, & clàm febrienti,
Nec non & pectus imbecille habentibus.
Stomacho, renibus, & iecori prodest.
Omnibus quæ dixi valet, delicatis tamen
Quòd possit minus, conueniet magis.
Libenter sumpta hac Augustum ferunt
E longo morbo, conualuisse breui,
Pectore multum costis que affectum male.
Accipit & psylli & subrubentis casiæ,
Indeque nardi, & Gallicanę puræ,
Et cinnamomi, atque recentis croci,
Drachmas duodecim: opobalsami decem:
Myrrhæ quam stacten dicunt, crassæ, sedecim,
Hinc iunci tenuis, & sigilli lemnij,
Radicis Ponticę, & seminum rutę: G
Syluestris melior multo est ruta tamen:
Amomi quoque, & siccæ rosæ tantum.
His album piper adde, semen napi:
Incultis locis hoc, non subactis lege.
Quater hæc duo drachmam, ter vero thus trahet.
Æquabit thus dictamnum creticum, satis
Siccatum quidem, sed tamen adhuc recens.
Thuri cuminum exæques Thebaicum.
Alia cribro tusa excerne tenui,
Immitte solum in mortarium psyllium,
Multo plus tamen, vt inde quantum velis
Sumas, nam totum comminui nequit.
Confice hoc pacto: Myrrham mitte bonam
In pilam latam, vini quantum est satis
Falerni pinguis affunde, atque dilue H
Myrrham parumper: opobalsamum dein
Admisce translucidum, nam id est bonum.
Hinc, vbi tusa consperseris alia,
Combibant sinés humorem tantisper,
Donec feruorem bis ter'ue mel efferat.
Affuso melle vnies antidotum.
Repones vase qualem descripsi modo.
Sic quibus dixi hinc remedium dabis.
ALIA, valde bona ad quæ dixi omnia,
Prorsus que hanc dicunt ad flatus meliorem,
Stomachum longo qui infestarunt tempore.
Tollit rugitus, qui ventrem & colon
Perturbant intestina discurrentes.
Acutos quoque reddit oculos senum.
A feris morsos summa leuat ope.

A Alta hanc conficies, sed miscenda hæc habe.
Succi Cyrenaï boni drachmam cape.
Acori, phu, castorij q; & asari,
Seminis cardamomi, gummi arabici,
Liquoris acaciæ, iridis optimæ,
Sagapeni puri, Cretensis hyperici,
Propensa lance drachmas inijce duas.
Tres opobalsami pellucidi, parem
Mensuram psyllij opobalsamo subdes.
Tum albi piperis, & spicę, et nardi Celticę
Petroselini, ac recentis folij,
Cumini quoq; seminum Æthiopis,
Mei q; Athamantici, & amomi boni,
Meconis opij, gentianæ, & balsami,
Appendo singulorum dracmas quatuor:
B Styracis quinq; liquidæ & triobolum:
At albi costi, thlaspeos, & seselis,
Nigræ q; casiæ, vno obolo minus:
Schœni, & polij, drachmas quinq;, tres obolos:
Item dictamni Cretæ quam tellus alit.
Pondere eodem conijcito scordium,
Masculum thus, Lemni terram, longum piper,
Myrrham, glycyrhizam, chalbanum, terebinthinam,
Anatis recentem sed siccatum sanguinem,
Succum panacis, ac semen fœniculi,
Folium rosæ siccum, hypocystidis
Expressum pulchrè succum, dein agaricum,
Dauci'que semen Cretici electum adde,
Anisi quoque semen, & scincum quoque,
Bis tres cuiusque pondera denarios:
C Demum zingiberis cum sicci tum boni,
Et cinnamomi, atque croci, bis quatuor.
Omnium pondus mel geminet. Chium
Infunde vinum quod esse putas satis,
Siue Falernum vetus quantum Chij.
Miscebis hanc antidotum, vt te parum
Ante miscere theriacam docui.
Vt q; illam dixi, sic hanc omnibus dabis.
ALIA ex Sanguinibus, quam quidam aiunt
Cæteris amplius ad venena conferre,
Continet anserini sanguinis sicci duas
Drachmas, tres marinæ testudinis,
Hœdini tres, tres anserini sanguinis:
Anatis fœminæ sanguis præstat tamen.
Drachmas perpinguis myrrhæ iunges decem.
D Liquenti myrrhæ spicam nardi æquabis.
Nam cinnamomi bis tres erunt satis:
Bis quatuor foliorum siccæ rosæ:
Iunci rotundi, costi'que, & thuris vna:
Amomi tres, piperis albi totidem:
At longi piperis vnam & dimidiam,
Croci duodecim, casiæ bis quatuor:
Quinq; radicum trifolij, & polij:
Opobalsami tres, petroselini quatuor:
Baccarum iuniperi pinguium, & acori, duas:
Rha pontici, mei'que, & dictamni, duas
Cuiusque, drachmas dico, & phu itidem, duas,
Ammoniacique thymiamatis similiter,
Et fœniculi: agarici duas semis,
Tres rutæ syluestris, dauci duas quoque:
Anisi, & asari, vnam cum dimidia.

Æquabis

Æquabis antedictis ammi, & semina E
Cumini, Thebe quod exusta procreat.
Tres seminum syluestris drachmas napi,
Prædictis addes: quinque vero scordij,
Quod Creta gignit, diximus id melius.
Omnium pondus mel atticum duplicet.
Partim contusa, partim soluta omnia
Excipe melle cocto. Serua pyxide.

De Charme Antidoto. CAP. 4.

POst antidotos hucusque descriptas Mithridaticam Damocrates subiungit, quam nos paulo ante recensuimus. Ea igitur omissa quas deinceps conscripsit ille, nunc ipse subiiciam.

ANTIDOTVS, quam recentes Charmen vocant,
Affectus sanat, qui molestarunt diu,
Et quibus nullum medicamen profuit.
Myrrhæ hæc optimæ habet, & opobalsami,
Succi hypocystidis, & thuris boni, F
Opopanacis sinceri, & croci noui,
Drachmas duodecim, in singulis pares.
Albentis costi, Pontici castorii,
Terebinthinæ puræ, florum schœni, iniice
Drachmas bis quatuor singulorum: atque
Amomi racemorum, & polii quatuor,
Et cinnamomi quoque totidem boni:
Cretensis dauci seminum bis tres,
Dauco par pondus seminum seseleos:
Rufæ que casiæ corticum bis nouem,
Æquabis casiæ petroselini semen:
Piperis longi & noui bis duodecim,
Abrosum carie nam vetus reperies.
Piperis albi decem, chalbani decem,
At spicę nardi electæ drachmas sedecim. G
Drachmas recentis bis viginti & quinque
Adiunge scordi, quod tellus Creta parit.
Res siccas pondus mellis ter adęquet.
Commisce, sicut antidotos alias
Te pridem monui, & similiter dabis.
Hanc Charmes auctor bis quingentis átticis
Vendebat drachmis, nec totam libram dabat.
Dare que gratis videbatur insuper.

QVIDAM fide dignus Charmis discipulus,
Scripturam hanc dicebat probatissimam,
Quæ nardi Indicæ drachmas sedecim capit:
Et myrrhæ pinguis, & succi papauerum,
Hypocystidis succi, succi balsami,
Succi panacis recentis & liquidi,
Et thuris, & castorii, singulorum H
Drachmas bis senas: at chalbani quatuor,
Terebinthinæ quinque, polii quatuor,
Bonæ sed nigræ casiæ bis quatuor,
Albi piperis duas, oblongi vnam
Et duos obolos, croci Corycii decem.
Vnam prædictis addes & bis quatuor
Schœni attriti, sed amomi quatuor,
Duas cinnamomi, item & seselis duas,
Sex dauci drachmas seminum Cretensis,
Petroselini seminum bis nouem.
Hinc scordii drachmas bis quatuor comæ,
Bdellii vnguium vnam sed pellucidi.
Mellis infunde libras quinque plus parum.
Confice hoc pacto. Succos dissolue prius
In melle calido, atque resinam optime

A Cribrata post hæc admiscebis reliqua.
Corpus in vnum rediges. Ex hoc dabis,
Quantum auellana, sumere quibus expedit.

De Quibusdam alijs Antidotis à Damocrate descriptis. CAP. 5.

HÆc, si componere vis, impetum cohibet
Infrà supra'ue prorumpentis sanguinis.
Hanc si accuratè facis, habebis optimam.
Capit Cilicij croci recentis & boni
Drachmas bis octo, & tantundem opij:
Sinceræ myrrhæ, & thuris infracti,
Cuiusq; drachmas accipiet sedecim:
Corticum octo radicum mandragoræ,
Hyoscyami seminum ter quatuor.
Bis ternas adde seminum papaueris.
Tres cinnamomi drachmas appendo boni.
B Succi Pataricæ aut Syriacæ rhois
Ter viginti quinque, alterius bis duodecim.
Miscebis ita. Primò selectum crocum
Cretico & albo & dulci vino madeat,
Ad summum dies duos. Cùm fracidum videris
Et mollem valde, conijce in mortarium,
Et cochleari subige, dum læuigatum facis.
Adiunge myrrhæ thus simul & opium.
Seorsum rhois succus madescat quoq;,
Quem maceratum prædictis adijcies.
Subinde læuigata, & comminuta
Cætera cuncta pariter confundes:
Ac mellis cocti & Attici quod satis,
Paulatim fundens in vnum aceruabis.
Aceruum è mortario in vas vitreum,
C Vel stanno factum, transferes, & oblines.
Ex hoc ijs dabis, qui sanguinem reijciunt
E ventre, gutture, pectore, pulmone,
Quantum tres oboli pendunt, aut plus parum,
E tribus vini cyathis diluti.
In vino myrtis facto, & saxis aqua
Astricta, renes, aut vesica, sanguinem
Remittit, quibus hanc medicinam dabis.
Quòd si ieiunum, siue intestinum aliud
Subtile, siue colon, siue vterus fluet,
Huius antidoti, quantum est drachma, dato.
Febriat si quis pluuia ex aqua:
Non febrienti, ex vino dabis quoq;
Diluto, vel myrtaceo, vel dulci Cretico.
SI QVIS non multis mistam habere velit,
D Sed paucis conditam antidotum rebus,
Ita componat sedulus aptissimam
Infirmo stomacho, nec appetenti cibum,
Squallidis, macris, tardè concoquentibus.
Dolores omnes inueteratos pectoris,
Et ventris tollit infixos iam diu.
Ferunt Augustum hac vsum Tiberium,
Vllam nec vnquam perbibisse aliam.
Continet nigri piperis quinque vncias,
Crocomagmatis quindecim, rosæ decem,
Excussa cribro excipe melle omnia.
ALIA faciens ad eadem, quæ & prior
Rosarum constat vncijs bis quatuor.
Cætera verò quæ & superior capit.
Contusa ea omnia, & per cribrum adacta,
Melle despumato excipe valde bono.

Ad magnitudinem auellanæ ex hac dabis E
E mulſo vel recenti melicrato
Bene decocto, & commiſto bene.
Percuſſis à ſerpentibus, ſeu veneno
Petitis, quantum nux iuglans, exhibe
In ſeptem vini cyathis diluti.

Paſtillorum è Roſis Apparatio.

Hos te oportet pulchrè ſtruxiſſe prius
Quo dicam modo. Recentes carpe roſas.
Carptas ſiccato in vmbra dies duos,
Vel tres ad ſummum. Tres inde libras cape,
Et tunde miſſas in pilam, quantum eſt ſatis.
Schœni viginti, bis q́ꝫ ſex myrrhæ diu
Contuſæ, drachmas, bis quatuor adde croci.
Inſpergens ſimul commiſcebis omnia.
Rotulas finge magnas ſiccatas bene. F
Deſumes quantum ſatis in antidotum.

Crocomagmatis Compoſitio.

Croco magma ſi habere bonum cupis,
Miſceto diligenter hæc cuncta ſimul.
Primùm Cilicii drachmas centum croci,
Myrrhæ dimidium pinguis, inde roſæ
Tantundem ſiccæ, pòſt amyli candidi,
Et gummi drachmas bis quinque & viginti.
Cuncta hæc tuſa atqꝫ excuſſa bene,
Vino odorato Coo inſperge parum.
Vbi ſatis maduerint, finge rotas.
Sicca, vtere vt bono, cùm opus fuerit.

Antidotus Prognoſtica.

Prognoſticam Antidotum ita conficies.
Quam ſi quis prius cepit, ſi venenum ſumat, G
Euomet ipſum ſtatim & cibum ſimul.
Qui verò, ne ſumpſerit venenum, timet,
Si hanc ſuſceperit, reiiciet eſcam
Vnà cum nuper hauſto medicamine.
Quòd ſi nil prauum, nil noxium, inter
Dapes propoſitas ſumpſerit, nauſeam
Ne ſentit quidem, atqꝫ epulum retinet.
Hæc quoqꝫ medicina ad dolores facit
Lateris, dorſi, renum, & veſicæ. Impetum
Sanguinis cohibet abſqꝫ moleſtia,
Vndecunque feratur, etiam è pulmone.
Ita conficias. Lemniam terram cape
Inſcriptam ſigno, inde ſigillum dictam,
Pendat hæc drachmam vnam, duos obolos.
Æquent iuniperi baccæ drachmas duas. H
Diſſolue diu fundens olei parum,
Quod dulce & bonum, quod q́ꝫ ſit recens ſatis.
E mulſa, quantum nux auellana magna eſt,
Offeres, quibus offerre hanc erit opus.
Si profluentem ſiſtere voles ſanguinem,
E mulſo aceto quod diu ferbuit, dabis.

De Antidotis ab Aſclepiade conſcriptis in Quinto Internarum affectionum libro, qui Mnaſonis inſcriptus eſt. CAP. 6.

MOs itaqꝫ iunioribus medicis eſt antidotos appellare, non modò quę aduerſus mortifera medicamenta, quæ q́ꝫ ad morſus ictusq́ꝫ venenoſos exhibẽt, ſed etiam quæ cõtra malas corporis affectiones, præſertim q́ꝫ diutinas valent, ex aliquo viſcere aut abſceſſu conſurgẽtes. Has autẽ cũ Aſclepiades deſcriberet, in tria genera diſtribuit. Quorũ primũ ea continet, quæ febribus per circuitũ inuadẽtibus cõuenire dicit: quibus & inunctiones quaſdam, ita.n. eas ipſe συγχρίσματα vocat, ſubiũgit. Atqꝫ hæc omnia ἀλεξιφάρμακα & ἀλεξιπύρετα hoc eſt ſoluimorbia & febrifugia, cognominat. Secundum verò medicamenta complectitur, quas Theriacas appellat, ad morſum

A canis rabidi, ſcorpij, phalangij, & viperę, facientia. Tertium autem genus in duas partes & ipſum ab eo diuiſum eſt. Quarum alterā medicamenta à venenis liberantia nominat, alteram à venenis præſeruantia inſcribit, Andromachi ordinem hac in parte minimè ſeruans. Is enim, vt eſt à nobis inter initia huiuſce libri dictum, in libro quē de medicamentis intra corpus aſſumendis inſcribit, prius antidotos oēs ad venena, venenatasq; feras facientes, diſponit: Deinde medicinas ſubſcribit ad quamcunq; affectionem, non ſolum contra abſceſſus, ſed etiam ad fœtus eijciendos, ſi opus fuerit, propinanda: nam & hoc medicamenti genus antidotum etiā vocat: Ad conuulſa quoq; & rupta, atq; (vt ſummatim dicam) ad oēs malas internas q; corporis affectiones, quacūq; in parte corporis incubuerint. Atque hęc medicamenta in huiuſmodi affectionibus bibenda potiones etiam idem auctor appellauit, cùm circa finem libri quarti Mnaſonis ea deſcriberet. Poſtremas itaque, hoc eſt ī fine librorū quos Mnaſonis inſcripſit, antidotos Aſclepiades collocauit, quę vel eos qui venena iam ebiberunt liberant: vel ne ab ebibendis lędanī, tutos pręſtāt. Ego verò tales antidotos primas hîc deſcribere ſtatui, ſimul quia paulo antè traditis affinia ſunt, ſimul quia ipſis plurimùm vtimur. Nam & ad abſceſſus quocunq; in viſcere interna'ue corporis parte inſederint, oēs faciunt: Quarum aliquæ corporis imbecillitatem ſubleuant, indolētiā procurant: humores vitio-
B ſos quidem emendant, incoctos verò concoquunt, atque eos vel per cutem inſenſibiliter, vel per aluum vrinam q; ſenſibiliter, item & per ſputum trāſmittunt, vt quæcunq; pulmonem & pectus, per tuſſim expurgant. Plurimę verò humores craſſos attenuare, tenaces q; diſſecare & abſtergere, poſſunt: quibus ſequitur, vt & obſtructiones adaperiant: quæ quidem in iecinore ſæpe, in alijs autem viſceribus & corporis particulis aliquando, fieri ſolent. Finis enim ipſarum eſt humores attenuare, & abſtergere, clauſa'que meatuum ora patefacere.

Aſclepiadis Remedia ijs qui Venena ebiberunt, Ipſiuſmet auctoris verbis deſcripta. CAP. 7.

A.l.4.f.6.t.1.c. 1.fol.494.a

IIs igitur qui Papaueris ſuccum hauſerint, confert hydrelæon hoc eſt aquam oleo conditam, calidam ſubinde bibendam exhibere, atque vt vomant cogere: vel aquam calidam & acetum mulſum dare, & euomere facere: cōpetet etiam aluum clyſteri inanire. Qui autem Opium id eſt papaueris lachrymam, biberint, ijs ſtatim merum plurimū exhibendū eſt, aut piper, aut naſturtiū, aut cardamomum ex vino. Proderit quoque lac aſininum, bubulum'ue haurire, & farina triticea vel hordeacea vino commiſta decocta q; ventrem emplaſtrare, ac mitioribus vti clyſterijs. Aconitum verò ſi quis aſſumpſerit, rutæ manipulum ſubactum tamē è vino puro bibat. Ius quoq; gallinaceum pingue auxiliatur. At qui Apollinarem herbam biberint, ijs lac bibere confert, aſini-
C num præcipuè. Quòd ſi non aderit, aliquod aliud lactis genus, vel ſolum, vel cum mulſa calida.

Coriandrum autem viride qui guſtarint, ij vino puro iuuātur, & iure gallinaceo pingui. Quòd ſi Leporem marinum ederint, lac potent aſininum in primis: vel ſi deſit, bubulum, aut caprinum. Maluæ quoque caules diutius elixatos comedant, aut etiam pulegij manipulum è paſſo: vel mali terræ radicem vino cōmiſtam hauriant: vel deniq; cedriam pondere vnius aut dimidij oboli paſſo maceratam deglutiant. Sin autem Toxicum biberint, auxilium afferet vinum dulce, oleum roſatum, ſanguis caprinus, ſemen napi contuſum ex vino: Velut Ephemeron aſſumentibus, polygonij ſuccus, plantaginis'ue, aut origani, vel thymi etiam aliquantulum vino admiſtum. Dorycnion autem ſiquis edat, lac bubulum bibat, & paſſum, & conchyliorum ius. At ſi malos Fungos aſſumat, raphani crudi dandi erunt, vt q; ex eis plurimum comedat iubendum: vinū purum inſuper, & è ſarmētorum cinere factum lixiuium: nitrum q; in aceto diſſolutum, aut vini fęx vſta & contrita ex aqua: abſinthiū pręterea, aut ruta aceto cōmiſta, quāuis & ipſa per ſeſe ruta comeſta proſit. Ixiam verò aſſumentibus opem affert abſinthium ex vino ſumptum, caſtorium q; & ruta. Confert etiam acetum mulſum bibendum exhibere, poſtea vomitum irritare. Confert denuò origanum ex vino hauſtum. Vtemur quoq; hac compoſitione, quæ habet Rutæ drach. vi, reſinæ
D drach. iij, caſtorij drach. ij, chāmæpityos* cochlearia tria. Omnia hęc contere, & aceto calido miſce, & vtere. Bupreſtin autem quiſquis ebiberit, paſſum multum primò hauriat, deinde vomat, ius demum carnis ſuillæ, & lac calidum ſorbeat. Prodeſt etiam ad ſaturitatem non edere. Dandum eſt quoq; ficuum decoctum: vel nitri rubri drach. iiij contuſas, ex aqua bibendas trade. Cantharides autem ſi quis aſſumpſerit, paſſum oleo miſtum, & ſeuum in aqua decoctum atq; colatum, bibere proderit, tum vomere eniti. Proderit quoque lac plurimum bibere, nucleos'que pini multos comedere, aut eorū plurimos atterere & ex mulſa propinare, vel rutam tritam atq; irino vnguento miſtam dare, vel deniq; cantharidum alas & pedes ex melle tritos lingere. Quòd ſi Pſilothrum quis fortè biberit, oleum calidum ſumendum eſt, deinde vomendum. Vtile etiam erit lac caprinum, & maluæ elixæ ſuccus expreſſus cum mulſa calida vel oleo, aut ficuum decoctum cum oleo, vel ſeſamum tritum ex vino, quinque'ue nuces iuglandes ex oleo, lixiuium'ue ſarmentorum cinere factum. At ſi Spumam argenti quiſpiam hauſerit, piper, apium, myrrha in vino diſſoluta & bibita, proderunt: Vt Gypſum deuorantibus lixiuium è ſarmentorum cinere confectum, dādum eſt, thymum'ue ex aqua contritum. Ad Lac autem concretum in grumos acetum valet, opus q; erit coagulo etiam ex aqua fontis vti, vel aſerpitij & thymi æquas partes ex aceto mulſo bibendas tradere. Taurino autem Sanguini remediū eſt acetum bibere & vomere, vel laſerpitij obo-

* Al. chamæleontis.

lum ſemiobolum'ue ſumere, aut nitri obolos duos in vino diſſolutos, vel caprifici groſſos aceto di- E lutos. Proderit quoque ventrem ſubducere, eundem'que lupinorum farina & nitro in oximelite decoctis contegere. Hirudines verò ſi quis deglutierit, alij muriam, quidam niuem, ſuperbibere ſuadent. Aſclepiades autem primò os colluere monet, mollem q; ſpongiam frigida madefactam faucibus immittere, vt hirudo ſpongiæ inſiliat & extrahatur: poſtea lentis ſuccum exhibet, & ceruicem extrinſecus emplaſtris refrigerantibus operire docet. Apollonius aũt cognomento Mus, acetum acerrimum propinabat cum muria. Qui verò niuem dabant, eam calefaciebant, & diſſoluta vtebantur, cibum'que & potum ad ſubducendam aluum opportunè adhibebant, vt hirudinem eijcerent: ſæpenumero n nq; aiunt vnà cum excrementis ipſas quoq; deferri. Ceruſſam verò ſi quiſpiam aſſumpſerit, oleum calidum bibat & vomat, vel paſſum & aquam calidam. Proderit etiam aſininum lac bibere, & expreſſum maluæ decoctæ ſuccum, atq; aquam mulſam calidam oleo miſtam, vel caricarum decoctum cum alijs dare, nuces'que iuglandes quinque oleo commiſtas exhibere, aut è ſarmentorum cinere lixiuium. Atque de ſimplicibus quidem venenis hactenus à nobis dictum ſit. De compoſitis autem poſtea dicetur. Eorum aũt compoſitionẽ docere improbi mihi hominis videt. Quãuis hæc multi cõſcribere ſint agreſſi: inter quos eſt Orpheus theologus cognominatus: & Horus Mendeſius, iuniorem dico: & Heliodorus Athenienſis, qui tra- F gœdias quoq; conſcripſit: Aratus'que & alij quidam huiuſce notę ſcriptores, quos ſanè quiſpiam commendatione dignos iudicauerit, quòd talia carminibus illuſtrare adorti ſint: reprehendet autem, ac meritò quidem, ob genus materiæ ſuſceptum. Nam cùm ſigillatim quodq; venenum parare doceant, improbos magis inſtruunt, & pronos ad malum ducunt. Quam ob rem qui pulchra hęc poemata conſcripſere, veriti ne publicè plecterentur, lectoribus inter initia ſuadere conantur, ſe neque perditis moribus eſſe, neq; eiuſmodi lethalia conficere, ſed vitare docuiſſe: veluti Heliodorus qui cum ſe ad Nicomachum purgat, ita exordiens fatur:

*Fortaſſe ἁλὸν i. ſale.

» Mitia per Tricen habitantia numina teſtor:
» Qui'que deos latè conſpergit lumine Phœbum,
» Sceptrigerum'que Iouem, Saturno rege creatum,
» Nec me muneribus quiſquam, nec viribus vllis
» Flexit, amicitiæ vinclum'ue abduxit, vt iſta
» Conſcius efferrem: at tollens ad ſidera palmas,
» Immunem ſceleris mentem pro pectore ſeruo.

Ex his itaq; libros eiuſmodi legentibus, quod dicebamus, perſuadere moliuntur, metuentes ne à G multitudine læderētur. Atqui nec dici poteſt, oportere propterea talium venenorum inſtructionem ſciri, quò quis aptius indigentibus ſuccurrat. Falſum eſt enim hoc. Nam qui ſimplici veneno petitis auxiliari nouit, is etiam priuatim vnumquodq; ſuperueniens ſymptoma diſtinguens, compoſitis affectos optimè tractabit, ingenioſè obſeruãdo id quod inter reliqua ſymptomata excellit. Sed ad id quod reſtat, redeamus. Si incognitum nobis fuerit venenum, quod quis biberit ederit'ue, hydrelæon calidum dabimus, vtq; ex eo multum bibat iubebimus, tum vomere ipſum faciemus. Vtile inſuper erit ſomnos quoq; circunſcribere. Verũtamen vt et ab his & ab alijs quibuſcunq; venenis caueamus, ſubſcriptis antidotis vtendum erit.

Apollonij Muris Medicamenta à Venenis præſeruantia. CAP. 8.

RVtę folia viginti, nuces iuglandes duas, ſalis grumum vnum, caricas duas. Hęc ſi ieiunus aliquis comederit, à venenis lædi non poterit. ¶ *Antidotus quæ exhibita accipientem tutum à Venenis reddit.* Baccarum iuniperi drachmas ij, terræ lemniæ drachmas ij. Hæc vbi in puluerem redegeris, oleo aut melle commiſcebis, & repones: atque cùm opus fuerit ex aquæ mulſæ cyathis duobus, quantum eſt auellana, dabis. Hac antidoto Nicomedes Rex vtebatur, ſi quando ſuſpectos habuiſſet qui ſe vocarant: ~~nam ſi venenum non ſubſit, quieta~~ manet: ſin adſit, nauſeam concitat, & H euomere cogit, ita vt venenum quoq; cum antidoto reijciatur. ¶ *Antidotus Codij Tuſci, qua & Craterus vtebatur.* Marrubij, herbæ ſacræ, ſeminis rutæ agreſtis, ſcordij, corticum radicum rhamni, ſingulorum pondus æquale. Hæc melli commiſce, inde'que drachmas duas exhibe, ad ſerpentium quidem morſus ex vino, ad venena autẽ ex mulſo & oleo *Ad idem alia, vt Apelles tradit.* Dictamni drachmas duas, polij drachmas tres, piperis longi drachmas quatuor, rutæ ſylueſtris drachmas ſex, ſcordij drachmas tres. Hæc melli commiſce, atque, vt modò dictum eſt, vtere. Bona eſt etiam laterum morbo, trium obolorum pondere exhibita: menſtrua'que mulieribus detrahit, drachmas vnius põdere. ¶ *Antidotus Mithridatis Athanaſia cognominata faciens ad Venena, & omnium venenatorum morſus, quibus q; Cibus in ventriculo aceſcit, Sanguinem q; reijcientibus. Antiquas inſuper Tuſſes, Hepatis, Lienis, Veſicæ, & Vteri morbos ſanat.* Continet autem piperis albi grana quadraginta: coſti, mei, aſari, acori, ſeminis dauci Cretici, petroſelini, nardi Indicę, neſt*ritę lapidis, ſingulorum drachmas quatuor: croci, myrrhæ, ſingulorum drachmas octo: cinnamomi, caſiæ, ſingulorum drachmas xij: mellis attici deſpumati quod ſufficiat. Datur ex hac ad auellanæ quãtitatem cum mulſo.

In alio exemplari ſic ſe huius antidoti compoſitio habet. Spicæ nardi, piperis albi, coſti, mei, aſari, acori, opobalſami, ſeminis dauci Cretici, ſeminis petroſelini, ſingulorum drachmas xij: mellis quod

ſatis

A ſatis eſt. *Item in alio rurſus hoc modo ſe habet.* Piperis albi grana quadraginta: coſti, mei, aſari, agarici, ſcordij, dauci cretici, petroſelini, ſingulorum drachmas quatuor: croci, myrrhæ, ſingulorum drachmas octo: cinnamomi, caſiæ, florum iunci odorati, ſingulorum drachmas xij: mellis quod ſatis.

℄ *Ambroſia quæ dicitur Philippi Macedonis antidotus ad Venena, omnium que Venenoſorum ictus, & Internos corporis morbos.* Accipit autem Styracis, galbani, piperis albi, piperis longi, cinnamomi, ſingulorum drachmas duas: ſeminis apij, aniſi, iunci rotundi odorati, coſti, cumini ęthiopici, ſeſeleos, cypheos, rhei pontici, cardamomi, amomi, nardi, myrrhæ, caſiæ, ſingulorum drachmas quatuor: palmularũ eiectis nucleis, carnium iuglandium, ſingulorum drachmas ſex: croci drachmas octo: vuæ paſſæ demptis vinaceis drachmas duodecim: mellis attici quod ſatis ſit: confice vt mos eſt.

℄ *Antidotus Zopyria quæ facit ad Venena & Reptilium morſus. De hac talia feruntur, Zopyrum per epiſtolam Mithridatem monuiſſe, ut antidotum hanc ita experiretur. Accerſeret vnum è condemnatis, iuberet que primò venenum haurire, deinde hortaretur antidotum bibere: vel prius antidotum aſſumere, poſtea venenum bibere Idem quoque vt percuſſis à ſerpentibus, & in vulneratis à ſagittis toxico illitis, faceret, hortatus eſt. Verùm omnibus ita peractis hominem contigit illæſum permanſiſſe. Iuuat autem Vitio ventriculi acidum ructantes, Sanguinem reijcientes, Cœliacos, Inteſtinorum torminibus laborantes, Comitiales, Iecoris, lienis, renum que morbo vexa-*
B *tos. Veteri demum, & veſicæ affectionibus medetur. Emortuos fœtus & ſecundas trahit.* Conficitur aũt hoc modo. Opobalſami drachmas tres: nardi indicæ, myrrhæ troglodyticæ, florum iunci odorati, cinnamomi, characiæ, coſti recentis, piperis longi, hypocyſtidis, polii, piperis pereatici, ſcordii, mei cretici, cardamomi, ſingulorum drachmas quatuor: thuris maſculi, carpobalſami, dictamni, ſingulorum drachmas ſex: petroſelini, caſiæ fuluæ, ſingulorum drachmas ſeptem: croci corycii, drachmas octo: mellis attici quod ſufficit. Datur hæc antidotus ad magnitudinem nucis auellanæ, non febrientibus ex vino, febrientibus ex mulſa. ℄ *Antidotus Diæmaton id eſt ex ſanguine, appellata, ad Venena venenatorum que omnium morſus.* Habet autem. Piperis longi, piperis albi, coſti, acori, croci, phu, mei, dictamni cretici, ammoniaci, agarici, ſingulorum drachmas duas: amomi, opobalſami, ſeminis rutæ ſylueſtris, cymini æthiopici, aniſi, ſanguinis anatis maris & fœminæ ſicci, ſanguinis hœdini, ſanguinis anſerini, ſeminis napi ſylueſtris, ſingulorũ drachmas tres: gentianę, trifolii, florum iunci rotundi odorati, thuris, roſarum ſiccarum, ſingulorum drachmas quatuor: petroſelini drachmas v, phu cretici tantundem, cinnamomi drachmas ſex, florum ſcordii drach. viii: myrrhæ, nardi, ſingulorum drach. xii: caſiæ drach. viii. Omnia hæc diligenter contuſa, ac per excuſſorium cribrum traiecta, melli attico deſpumato commiſcebis, commiſta q́ꝫ in argentea pixi
C de repones: atqꝫ hac vt magno aliquo medicamento vteris.

De Diaſcinco nobili antidoto, Theriaca, & Centena. CAP. 9.

ANtidotus Mithridatis Eupatoris, Diaſcinci cognominata, faciens ad Venena omnium que venenatorum materiam mortem inferentem, Omnium que venenoſorum animalium ictus, & Malas internas que corporis affectiones. Mulieribus concipere nequeuntibus opitulatur. Menſes ducit, emortuos fœtus, atque retentas ſecundas trahit. Febres per interualla inuadentes, earum que tremores ſoluit. Coxendices, in ſcapulas rigentes, podagricos, & id genus reliquos neruorum morbos iuuat.* Conficitur autem hoc pacto. Scinci, ſagapeni, acori, phu, coſti, hyperici, acaciæ, iridis, mei, gummi, ſingulorum drachmas duas: roſarum ſiccarum, gentianæ, cardamomi, ſingulorum drachmas quatuor: ſeminis papaueris drach. v, obo. ii: ſtyracis drachmas octo: polii, caſiæ nigræ, ſeſeleos, bdellii, balſami, piperis albi, ſingulorum drach. v, obolos ii: ſucci hypocyſtidis, opopanacis, myrrhæ, thuris maſculi, caſtorii, piperis longi, cypheos, foliorum malabathri, ſingulorum drachmas ſex: ſcordii, florum iunci odorati, chalbani, terebinthinæ, ſingulorum drachmas ſex, obol. ii: nardi ſyriacæ, opobalſami, thlaſpis, dauci cretici, ſingulorũ drachmas ſex, obol. ii: croci, cinnamomi, zingiberis, ſingulorum drachmas vii, obol. ii: ſucci glycyrhizæ, agarici, ſingulorum drachmas octo, obol. iii: mellis quod ſufficit: vini optimi quod ſatis eſt
D ad ſuccos diſſoluendos. Conſtruitur autem hoc modo: Cyphi, hypocyſtis, ſagapenum, gummi, opium, ſtyrax, opopanax, vino chio macerantur die noctu que quoad penitus diſſoluta ſint: reliqua verò interim contuſa, tenui cribro excutiũtur, illis que iam maceratis ac diſſolutis commiſcentur: commiſta q́ꝫ attico melle ad craſſitiem vſqꝫ deſpumato excipiuntur: opobalſamo que ſuperimmiſſo demum in vas argenteum transferuntur, atqꝫ ad multos vſus reponuntur. Datur autem ex hac antidoto quantum æger tolerat. Nos autem vt validius medicamentum hoc faceremus ad Menſtrua prouocanda, vt q́ꝫ ſine periculo Fœtus educi poſſent, impoſuimus dictamni drachmas quatuor, ammoniaci drachmas tres, ſeminis rutæ ſylueſtris drachmas tres, cumini æthiopici drachmas ſex, ſeminis trifolii drach. iiii, napi ſylueſtris drachmas iiii, chamedryos drach. iiii, rhei pontici drach. iii, ſucci cirenaici drach. ii. His additis medicamenti vſus ad multa vtilis redditur: Quadrimeſtres enim fœtus corrũpit, & trimeſtres educit. ℄ *Mithridatis Theriaca. Hac Mithridates Rex ſemper vſus eſt, vt ſe à venenis tutum præſtaret. Itaque à Romanis obſeſſus bis epoto veneno cùm mori non poſſet, ſe ipſum enſe traiecit. Facit autem ad pernitioſa Venena, omnium que venenatorum morſus, & Internas corporis affectiones. Hac & Andromachus poſtea vſus eſt.* Componitur que hoc modo. † Paſtillorum ſcillitiorum drachmæ quadraginta octo: paſtillorum viperinorum, piperis nigri, ſpiſſamenti hedychroi, ſucci papaueris nigri, ſingulorum drachmæ vigintiquatuor: roſarum ſiccarum, ſcordii, ſe-

† *Hac cõpoſitio corrupta ẽ et mutilata. licet uero eã inſtaurare ex deſcriptione theriacas Democratis pa. 108.*

minis napi, iridis illyricæ, agarici, cinnamomi, succi glycyrhizæ, opobalsami, singulorum drachmas xii: roris marini drachmas octo: myrrhæ, croci, zingiberis, rhei pontici, radicum quinquefolij, nepitæ montanæ, marrubij, petroselini * oboli duo: stœchadis, costi, piperis albi, piperis nigri, thuris * casiæ nigræ drach. iiii: costi ʒ i, croci ʒ iiii, piperis albi drach. i, piperis longi drach. i: iridis illyricæ, iunci rotundi odorati, polij, scordij, rosarum siccarum, sanguinis anatis, singulorum drach. iij: mellis attici despumati quantum sufficit. ℭ *Antidotus Centena qua vtor, quam que Cæsari composui ad Omnia, præsertim que ad Venena.* Abrotoni drach. ii & semis, aristolochiæ drach. xx, acaciæ drachmas iiii, baccarum iuniperi tantundem, croci drachmas ii, asari drachmas iiii, anisi drach. iii, amomi drach. vi, agarici drachmas iii, carpobalsami drach. ii, bdellij drach. iii, balaustij ʒ ij, gentianæ ʒ iiii, succi glycyrhizæ tantundem, seminis rapi drach. viii, terræ samiæ drach. viii, seminis dauci drach. iiii, radicis dracontij drach. iii obol. tres, seminis irionis drach. xx, iridis illyricæ ʒ ij, myrrhæ drach. vii, zingiberis tantundem, radicis eryngij drach. iiii obol. ii, thlaspeos drach. xx, conizæ tenuis drach. vi obo. iij, cyperi drach. vi, acori drach. vi, seminis cicutæ decorticati drachmam i obo. iii, ammeos drach. iiii, seminis cnici drach. vii obo. ii, cinnamomi drach. vii, costi drach. vii obo. ii, casiæ ʒ vi obo. ii, succi centaureæ ʒ iiii obo. v, castorij drach. vi, calami aromatici ʒ iiii, gummi drach. ij, cardamomi drach. iiii, cachryos drach. iii obo. iii, cypheos drach. vi, chalbani ʒ vi obo. ii, foliorum libanotidis drach. iiii, saluiæ tantundem, seminis lonchitidis drach. ij obo. iii, seminis lithospermi drach. iii, thuris ʒ vi obo. iii, seminis fœniculi drach. vi, succi papaueris drach. vi, rubricæ lemniæ ʒ iiii, malabathri drach. x, mei drach. vi, sanguinis anatis tantundem, nardi syriacę drachmas vi obo. iii, nardi celticæ drachmas viii, xylobalsami drach. iii, succi panacis tantũdem, seminis hormini ʒ viii, erui albi tantundem, radicum panaceæ drach. iii, opobalsami drach. iiii, securidacę drach. vi, polii drach. v obo. ii, foliorum polygoni drach. ix, radicis elenij drach. v obo. iii, petroselini drach. vi obo. ij, quinquefolij drach. viii, succi peucedani tantundem, piperis nigri drach. v obo. iii, piperis albi drach. iiii obo. iii, piperis longi drach. iiii, scinci drach. iii, terebinthinæ drach. ii, rosarum exiccatarum drach. vi, sagapeni drach. viii, stœchadis drachmas iiii, pineæ nucis torrefactæ drachmas vi, iunci odorati drachmas iiii obo. ii, vuæ passæ sine vinaceis drach. iiij, seseleos drach. v obo. ii, seminis pastinacæ drach. iiii, fellis taurini ʒ v, fellis vrsini tantundem, chamæpityos drach. iii, seminis psyllij drachmas iiii, chamædryos tantundem, seminis sisami adusti drach. vi, radicis cõsolidæ drach. ii, summitatum scordii drach. iiii obo. iiii, herbæ pedicularis drach. v, styracis drach. v obo. ii, fructus trifolii drach. x, seminis tordilli drach. ii, foliorum teucrii drachmas iiii, succi hypocystidis drach. ii & semis, fructus hyperici drach. ii, seminis alterci drach. ii, rhei pontici drach. ii, phu drachmas viii, rhus obsoniorum drachmas v obo. iii, radicis vmbilici veneris drach. i obol. iii, vini & mellis quod satis est. Ego vinum non adhibeo.

Variæ Diuersorum Antidoti, Diuersis Affectibus succurentes. CAP. 10.

ANtidotus *Aelij Galli cùm ad alia, tum ad Canis rabidi morsus.* Nardi syriacę drachmas quatuor, myrrhæ drach. ix, cinnamomi drach. xii, casiæ nigræ tãtundem, croci drachmas octo, costi drachmas quatuor, seminis dauci tantundem: mei tantundem, at alii ʒ i: petroselini ʒ iiii, piperis albi grana xxxx, carpobalsami ʒ iiii: acori, asari, tantundem: iunci rotundi odorati drach. viii, alii ipsũm nõ immittunt: mellis despumati quantitas, quę sufficiat. Hęc per se sola deglutienda est. ℭ *Eiusdem alia ad Internas affectiones multum efficax.* Cinnamomi drachmas sex, croci drach. ii obo. iii, piperis albi drach. iiii obo. ii, piperis longi drach. iii obo. iii, opii drach. iii, nardi indicæ drachmas quatuor, myrrhæ drach. iiii obo. ii, acori drach. iii, nardi gallicæ drach. iiii, styracis drach. i obo. ii, chalbani drachmas quatuor, castorii drach. iii obo. ii, costi drach. ii obo. ii. Omnia hæc melli commisceto, indeq; pilulas conficito, potione've aliqua diluito: concoctionem enim & indolentiam procurat.

ℭ *Aromatica optima Galli ad Omnia faciens.* Cinnamomi drach. i, casiæ drach. i, croci drachmę s, amomi drachmas v, malabathri drach. ii: myrrhę drach. s, alii drach. i: iunci rotũdi odorati drach. i, costi drach. s, piperis drach. iii, mellis attici quod sufficit. Ego verò, inquit, cinnamomi duplum immitto, melior q; efficitur. ℭ *Antidotus Archiuij, quæ Ambrosia & Sacra cognominatur, ad omnes Internas affectiones qua vtor.* Continet autem Anisi drachmas quatuor, seminis apii tantundẽ, myrrhæ drach. i, panacis tantundem, cinnamomi drach. ii, seminis loti amari drach. ii, casiæ drach. ii, croci drach. ii obo. iii, piperis obo. iii, succi papaueris drach. iiii, mellis quod satis est. Potio hinc conficitur, ad intestinorum Tormina quidem, ex vini myrtini hemina vna, & aquę quarta parte: Ad Hepar aũt ex aquæ mulsæ hemina dimidia: Item ad Vigilias, Ophthalmiam, & Lateris morbum ex aqua mulsa: Ad Stomachi demum vitia, ex vini granatorum cyathis duobus, & aquæ totidem. ℭ *Antidotus Antipatri, quæ & Theriaca nuncupatur, & ad Morsus aspidis valet, ante & post ictus exhibita, qua vtor.* Habet autem Gentianę drach. iiii, radicis trifolii ʒ iiii, seminis eiusdem ʒ ii, polii drachmas iiii, aristolochiæ tenuis drach. ii, radicum peucedani tantundẽ, chalbani drachmas duas, petroselini drachmas quatuor, rutę syluestris drachmas tres, pyrethri drachmã vnã, herbę pedicularis tantundem, radicum vitis albę drachmas duas, piperis albi tantundem, acori drachmas tres, thymiamatis ammoniaci drachmam i obo. iii: verbasci, ideę chamępityos, chameleę, marrubii tenuis, conyzę tenuis, cymini ęthiopici, succi papaueris, castorii, seminis fœniculi, agarici, casię

rufę,

A rufæ,florum iunci odorati,rhei, ſingulorum drach.ij: dauci cretici drach.j obo.iij, opopanacis tan
tundem, ſagapeni ʒ ij obo.iij, abrotoni ʒ j obo.iij, dictamni tantundem,ſtyracis tantundem, cinna-
momi drach.iij,nardi tantundem,myrrhæ drach.iiij,thuris ʒ j, croci drach.viij, aniſi ʒ j, ſucci cyre-
naici tãtundem,coaguli hinnuli ʒ iij,mellis attici quod ſatis eſt. Ex hac ſumitur quantum eſt nucis
auellanæ magnitudo, vt ſe quis à veneno tutum reddat. ℂ *Aelij Galli Theriaca qua vtor, optima ad
Scorpionum ictus, & Alia quæ venenum morſu relinquunt, ad Rupta, Conuulſa, Coli inflationes, & huiuſcemo
di cætera. Hanc Gallus ex Arabia rediens Cæſari obtulit, qua multos ex commilitonibus ſuis ſeruauerat.* Habet
autem, Radicis vitis albę drach.xvj: ſeminis trifolij,opopanacis,ſingulorum drach.viij: ariſtolo-
chiæ tenuis drach.xij: radicis libanotidis,iridis illiricæ,zingiberis,opij, ſingulorum drach.viij: ſe-
minis rutæ ſylueſtris drach.xij: cumini æthiopici drach.ſedecim; myrrhæ, caſiæ, caſtorij, ſeſeleos,
radicis eryngij,ſerpilli,ſucci cyrenaici,ſingulorum drach.vj: medicæ drach.xij,ſagapeni drach.vj,
croci ʒ v,farinę erui ʒ xxiiij. Cum aqua hæc in paſtillos trium obolorum rediges, & ex vino dabis.
Eiuſdem alia Theriaca valde efficax: Quæ ex his conſtat, Seminis trifolij ʒ xij,ariſtolochiæ drach.vj,
magmatis hedycroi ʒ viij, quinquefolij drach.iiij,echij herbæ drach.vj, philócrati drach.v,ſagape-
ni drach.iiij, polij drach.vj,caſtorij ʒ iij,croci drach.viij: ſeminis apij,aniſi,fœniculi,petroſelini,ſin
B gulorum drach.vj: opopanacis drach. iiij, opobalſami drach.vj, ſeſeleos drach. quatuor, cumini
æthiopici drach.v: myrrhæ, ſcordij, phu,mei, ſingulorum drach. ſex: ſeminis alyſſi cretici drach.
ſex,farinæ erui drach. octo. Vinum ariuſium lene quod ſatis eſt infunde: orbes q; confice ponde-
ris quatuor obolorum,quorum vnum dabis ex vini chij vel ſalſi puri cotyla dimidia. ℂ *Theriaca
ad Dolores internos Euclidis Palatiani, quam, vt ipſe dicebat, ad morſus Aſpidum compoſuit: facit tamen & ad
Pleuriticos & Quartanarios magnitudine nucis auellanæ exhibita, ſi prius euomuerint. Tuſsientibus inſuper &
ægrè ſcreantibus ex aqua: percuſsis à Serpentibus ex vino: Pleuriticis & ſanguinem reijcientibus ex aquæ cyathis
duobus & aceti vno datur.* Habet autẽ, Caſtorij drach.ſex: opopanacis,ſagapeni, ſeſeleos,cachryos,
chamædryos,chamæpityos, marrubij,ſingulorum drach.ſedecim: ſtyracis,bituminis iudaici,myr
rhæ,drach.vij: ſucci papaueris drach.octo: mellis libram vnam. Percuſſi à ſerpentibus, ſi fieri po-
teſt,fac vt prius euomãt,deinde ex hac cum plurimo ſucco fraxini,vel ſi deſit, cum vino,drach.j ex
hibe,vel plus etiam: Quartanarijs autem ad nucis iuglandis magnitudinem dato. ℂ *Zenonis Lao
dicei Theriaca, quemadmodum tradit Menutianus, qui eam ab ipſo accepit.* Habet autem, Cardamomi dem
ptis inuolucris, ſerpilli, ſeminis apij, radicis vitis albæ,ſeminis trifolij, aniſi, petroſelini, radicis &
ſeminis fœniculi, ammeos, ariſtolochiæ tenuis,farinę erui,opopanacis,ſingulorum pondus ęqua
C le. Separatim primo quęque contunde,tum commiſce: & vbi ea vinum auſterum affundens ſub-
egeris, orbes conficito,qui ſimulatq; in vmbra exiccati fuerint,trium obolorum pondus impleãt.
Horum vnum ex duobus aquæ cyathis dato ter interdiu, ſemel noctu, interdum verò & ſæpius,
præſertim ijs qui frequenter euomunt: quandoque per nares etiam infundendi ſunt, ſi eos ægro-
tus deglutire nequeat noxio ſomno grauatus, aut aliquo alio prauo ſymptomate correptus. Lo-
ca verò demorſa, ſi quodam cum tumore nigricauerint, ac carnem alioqui diffluentem habue-
rint,veluti vlcera maligna procurato. ℂ *Antidotus quæ ad Conuulſiones & Rupta facit. Sanguinem reij
cientibus, Lienoſis, Iecinoroſis, & exulceratæ Veſicæ auxiliatur. Ventriculi vitio laborantes & Cœliacos ſanat.
Inflationes diſcutit, & Arquatos liberat. Datur ad hæc omnia ex mulſo oliuæ magnitudine.* Cinnamomi, co-
ſti, ſingulorum drach.ſex: nardi ſyriacæ drach.xx: croci,myrrhæ, malabathri, ſingulorum drach.
octo: caſiæ drach.xij, piperis albi drach.x,thuris drach. quatuor, iunci odorati drach.ſedecim,iri-
dis illyricæ drach.xij, terræ lemniæ drach. xx: mei, ſeſeleos, ſingulorum drach. octo: ſeminis apij
drach.quatuor, pinearum drach.xij,irionis drach.ſex,ſeminis cucumeris torrefacti drach.ſex,tere
binthinæ drach.tres, petroſelini drach.quatuor,amomi drach.tres: ſcordij, polij, opobalſami,gen
tianæ,cumini æthiopici, ſingulorum drach.v: ſeminis rutæ ſylueſtris, drach.tres: aniſi, tragachan
D ti, ſingulorum drach.octo: phu, ſtœchadis,cneori, ſingulorum drach.ij. Irionem linteolo conuo
lutum in aqua primùm coquito, vt ipſum deinde reliquis omnibus comminutis admiſcere poſ-
ſis: tragacantham poſtmodum aqua maceratam ſuperimmitte. Dabis ex hac antidoto quantum
eſt ægyptiæ fabæ magnitudo,Febrientibus quidem ex aquę,non febriẽtibus autem ex mulſi, cya-
this duobus. ℂ *Antidotus Mithridatica, vt Xenocrates ait apud Nicoſtratum, ad Venena omnia, Vene-
natos ictus, Difficiles concoctiones, Inflationes, Stomachicos, & Cœliacos faciens, Iecore que & liene & coxen-
dicibus, ac renum lateris & pulmonis vitio, laborantibus ſubuenit.* Continet autem, Succi hypocyſtidis
drach.ſex,ſcordij drach.v,caſtorij drach.quatuor, petroſelini drach.quinque,ſeſeleos drach.j, thu-
ris drach.vj, polij drach.ij, dauci cretici drach.x,piperis albi drach.j obo.iij,piperis longi drach.j,
coſti drach.quatuor obo.iij, cinnamomi drach.ij,croci drach.quinque obo.iij, caſiæ nigrę drach.
quatuor,nardi drach.octo,myrrhę drach.octo,iũci rotundi odorati drach.quatuor,amomi drach.
ij,chalbani drachmas ij, terebinthinę drach.j obo.iij, ſucci papaueris drach.xx, mellis attici quod
ſufficit. Ex hac dabis quantum & è reliquis. ℂ *Antidotus Tyrannis appellata, & vt inquit Nilus, ab
Antipatro compoſita, ad Calculoſos, & Eos qui inter ſpirandum ſuffocari videntur, facit. Secundas & fœtus re-
tentos eijcit. Comitialibus, Podagricis, Articulorum que & coxendicum morbo laborantibus prodeſt, vrinam craſ
ſam plurimam educens. Hanc dabis ad fabæ magnitudinem ex mulſo etiam contra Venena: aduerſus autem Ser-*

pentium ictus ex vino: Comitialibus verò, si febriant, ex mulsa. Habet autem, Sinci drach. viij, myrrhæ drach. xxviij, rubricæ lēniç drach. iiij, nardi drach. viij, iunci odorati drach. iiij, cinnamomi drach. xxiiij, radicis dulcis drach. xxviij, * myrrhæ drach. xx, eryngij drach. xxiiij, amomi drach. xij, cardamomi drach. octo, croci ʒ viij, baccarum cedri nigrarum ʒ xij, meliloti ʒ xij, seminis hyacinthi ʒ iiij, piperis longi ʒ iiij, piperis albi grana lxxxv, spondilij ʒ xij, stœchadis drach. v, pyrethri ʒ vj, seminis maluæ syluestris ʒ xij, seminis leucoij ʒ iij, opobalsami ʒ vj, costi ʒ viij obo. j, ammeos drach. xij, radicum vmbilici veneris drach. xiiij, seminis dauci ʒ xij, carpobalsami ʒ iiij, xylobalsami ʒ iiij, casiæ drach. viij, cumini æthiopici drach. iiij, seminis ocymi drach. octo, acori drach. octo, florum lambruscæ drach. octo, seminis apij drach. xij, sagapeni drach. octo, radicum capparis drach. quatuor, gentianæ drach. xiiij, radicis periclimeni drach. octo, thuris drach. viij, styracis drach. j. * milij agrestis drach. xxiiij, radicum smyrnij drach. iiij, thymiamatis ammoniaci drach. xvj, seseleos drach. iiij, cachryos drach. iiij, iridis illyricæ drach. iiij, anisi drach. iiij, chamædryos drach. xv, chamæpityos tantundem, seminis smyrnij drach. viij, zingiberis drach. xiiij, centaureæ tenuis drach. octo: seminis pastinacæ, mei, singulorum drac. octo: radicis calami drach. quatuor, * vnguenti boni cotylā vnā. ℭ *Antidotus Arpuli ad Quartanarios.* Myrrhæ drachmas quatuor, piperis longi drach. ij, lachrimæ papaueris drach. ij, castorij obolos iij & semis, cardamomi drach. iiij, sagapeni drach. ij. Comminutis his omnibus & aquę commistis rotulas ponderis duorum obolorum cōfinges: Quas per interualla Febriētibus dabis ex adriani vel aminæi vini cyathis duobus, et aquę fontanę quę deferbuerit, cyathis quatuor: Febrientibus autem sine intermissione ex hydromelite totidem cyathis. Facit quoque ad reliquos Febrium circuitus. Quoniam verò ad morsus ictus q; venenosorum animalium, suprascriptis antidotis tam Asclepiades q̃ Damocrates quædam insuper alia addiderunt, idcirco mihi quoq; ea hoc in libro subijcere potius quàm omittere visum est, ac primo quidem ab Asclepiade prodita. E F

Remedia ab Asclepiade conscripta in Quinto Mnasonis ad Serpentium noxas. CAP. II.

POtio *demorsis à Rabido cane hominibus amuletum valde generosum, præseruat enim ne in rabiem incidant.* Licij indici quàm optimi obolos tres ex aqua dabis, verbenæ'que parumper immittes. Diebus autem tot id facies, quoad securum esse ægrum arbitraberis. Datur & sine aqua lycium solum in ouo sorbili. *Alia.* Castorij drachmā j ex vini rosacei albi cyatho, bis singulis quibusq; diebus bibendum dabis. Quod cùm facere desieris, absinthij decocto ægrum euacua, salis q; tantum immittes, vt clystere vehementius reddatur. ℭ *Antonij Coi.* Alyssum herbam contusam & cribratam repone. Huius cùm opus fuerit, à rabido cane morsis cochlear exhibebis ex aquæ & mulsæ cyathis tribus, statim à primo die vsque ad quadraginta: sin minus saltem primis septē diebus. Alyssus autem herba est marrubio similis, asperiores tamē & magis spinosos in surculorum summitatibus orbes habet, florem ad cœruleum vergentem profert. Hanc inter caniculæ æstus colligere oportet: exiccata q; & cribrata seruanda est, vt expirare non possit. ℭ *Alia celebris admodum:* Quæ recipit, Cineris cancrorum fluuialium vitis albæ sarmentis exustorum attritorum q; mystra x, radicum gentianæ mystra tria, terebinthinæ mystra duo. Ex hac antidoto singulis quibusq; diebus quoad sextus aduenīat, cochlear vnum ex vini puri antiqui cyathis tribus plus minus'ue dabis: ætatem nanq; & vires infirmi spectasse conuenit. Iis inquam cochlear vnum dato, quibus simulatque rabido cane morsi fuerint, medici copia affuit. Quòd si quis primo vel altero die remedio caruerit, si secundus dies is sit, antidoti duplum capiat: si tertius triplum: nam vinum, satis idem semper erit. Tribus postea subsequentibus diebus tantum assumat, quātum prima die sumpsisset. Hoc medicamentum bibentem satis super'que tutum reddit, ne in aquarum formidinem incidat. ℭ *Antidotus Cratippi viri & celebris & alendis canibus dediti.* Cancrorum drach. xx, myrrhę drachmas ij, croci drach. j & semis, gentianę drach. j, piperis albi grana x, vini quātum satis est ad commiscendum. Dabis ex hac drachmam vnā ex vini aqua diluti cyathis tribus. ℭ *Alia qua vsus est Heras Cappadox.* Scordij drach. ij, piperis albi drac. ij s, opij drachmas tres, succi cyrenaici drach. iij s, cachryos drach. iiii: gentianę, seminis rutę syluestris, rubricę lemnię, singulorum drachmas quinque: myrrhę drach. vij, opobalsami drach. viij. Hęc primum vino infunde, tum melli despumato commisce, postremò opobalsamum inijce. Robustioribus quod bis Agyptię fabę magnitudinem æquet, dato ex aquę calidę cyathis tribus. ℭ *Alia Aelij Galli quæ, vt Belchionius inquit, à Cæsare sumpta est.* Polij, succi cyrenaici, singulorū drach. iij s: cachryos, seminis rutę syluestris, singulorum drachmas quatuor: gentianę, rubricę lemnię, singulorum drachmas quinque: myrrhę drach. vj: opobalsami drach. octo: scordij, piperis, singulorum drach. xij: melli omnia hęc admisceto. ℭ *Antidotus Zenonis Laodicensis ad morsum Canis rabidi, quæ etiam est bona theriaca.* Seminis petroselini, ameos, anisi, serpilli, radicum vitis albę, seminis fœniculi, farinę erui, aristolochię longę, seminis trifolij, opopanacis, medullę cardamomi detractis folliculis, singulorum drachmas quatuor. Ita verò conficitur. Opopanacem vino dissolutum in promptu habe: reliqua verò vbi contuderis, ac per minutum cribrum traieceris, inspergendo subige, subacta'que opopanaci commisce. Rotulas inde confice, quas postquàm in vmbra siccaueris, drachmę vnius pondus ex vini meri cyathis tribus totidem diebus exhibebis nuper à rabido cane morsis. Quòd si diu iam commorsus G H

A morsus quis fuerit, ex aqua frigida pondus idem dabis. Antidotus hæc in Dionysium Milesium refertur. ℭ *Claudij Apollonij medicamentum aduersus Canis rabidi morsum, quod & theriaca est.* Seminis trifolij, radicum fœniculi, singulorum drach. vj: foliorum scillæ aridorum, aristolochiæ longæ, singulorum drach. quinque: scinci, surculorum serpilli, singulorum drach. quatuor: cardamomi à cortice depurati, radicis dulcis, singulorum drach. iii: ammeos, radicis rutæ, singulorum drach. ij: opopanacis, succi cyrenaici, singulorum drach. j: vini falerni sestaria tria, & cācrorum marinorum exustorum libras tres. Cancros in vinum coniectos macerari sinas: quod vbi combiberint, ipsos accuratè dissolutos promptos habe. Res autem siccas cōtusas & per minutum cribrum transmissas cancris admisceto: rotulas q; inde confingito, quarum tres obolos propinabis ex vini puri cyatho vno & dimidio tribus diebus. Ac de his quidem hactenus: nam quæ foris quoq; admoueri debent subiungenda videntur. ℭ *Menippi Emplastrum ad morsum Canis rabidi, quo Pelops vtebatur.* Picis brutiæ libram vnam, opopanacis vnc. iiij, aceti sestarium vnum. Opopanacem in cyathis quatuor aceti diluito: aceti quod superest vnà cum pice decoquito: vbi cōsumptum tum id videris, opopanacem addito, sed caueto ne efferueat. Cùm satis inter se commista videbuntur, plagellas permagnas inde conficito, loco'que demorso superindito. Necesse est autem vlcus per quadra B ginta dies apertum seruare. ℭ *Menelai quod valet ad morsum Canis rabidi, Aegylopas que, & omnium Reptilium ictus.* Habet autem. Nitri rubri drach. ij, fæcis vini combustæ drach. octo, thymiamatis ammoniaci drach. vij, seui caprini lib. j, olei lib. j & semis, ceræ libras duas, aquæ sestarium vnum. Ammoniacum in aqua dissolue sic vt amurcæ crassitiem habeat, reliquum verò aquæ ferueat nitro & fæce immissa. Quod cùm densatum fuerit, ea quæ colliquantur inijcies. Vbi dissoluta fuerint, ab igne vas amouebis, ammoniacum q; impones, inde q; vtraq; in mortarium transferes, diligenter'que subiges. Ex hoc cùm opus erit vtere. ℭ *Album Heræ medicamentum ad morsum Canis rabidi, quod & extrinsecus vlceri imponitur: & per os intrò assumitur, maximè ab ijs quibus iam rabies dominatur, pilula ad magnitudinem auellanæ nucis confecta, ac quotidie quadraginta diebus deglutita: statim enim à periculo liberat. Imponitur autem loco demorso, nec nisi secundo quoque die soluitur: & idcirco opus est alternis diebus vulnus soluere, & vlceris nigredinem spongiis abstergere, id'que tandiu facere quoad vsque medicamentum album permaneat.* Ita autem conficitur. Ceræ ponticæ libr. ij: spumæ argenti aureæ, cerussæ, singulorum lib. j: myrrhæ, medullæ ceruinæ, singulorum vnc. ij: thuris masculi vnc. j, olei veteris sestarium vnum. Argenti spumam oleo decoque: Quam cùm ad sordium crassitiem peruenisse videris, ceram inijce, & cerussam insperge. Cum'que ad id venerint vt manus non inquinent, ignē C subducto medullam impone, myrrham q; & thus inijce: atque vbi cuncta bene subegeris vtere.

ℭ *Basilica aduersus Canis rabidi morsum composita, quæ in aquarum formidinem ægros incidere non permittit. Hanc Augusta apud se compositam semper habuit.* Cōtinet autem, Salis ammoniaci, succi cyrenaici, singulorum drachmas duas, quòd si cyrenaicus desit, syriaci duplū accipito: coaguli leporini drachmas quatuor: iridis illyricæ, castorij pontici, singulorum drachmas quinque: lactis caprificus aridi tantundem, aut si siccus desit, liquidi duplum impone: adipis hyænæ drachmas octo: resinæ terebinthinæ drachmas nouem: adipis canis nigræ, sanguinis eiusdem, singulorum drachmas vndecim: ceræ ponticæ drachmas xxxvj, olei antiqui cyathos duos, aceti scillitici cyathos tres. Arida contrita aceto commisce: liquanda verò liquescant prius, deinde attritis addantur atque in opportunos vsus omnia reponantur.

Remedia ad Scorpiones tam intus assumenda quàm foris admouenda. CAP. 12.

AD Scorpionum ictus subscriptis antidotis vtēdum erit. ℭ *Hac Diophantus vtebatur in Scorpionum ictibus & in commorsis à Phalangijs.* Habet autem, Aristolochiæ drachmas quatuor, piperis drachmas duas, opij drach. j, pirethri drach. iij. Contusa hæc & melle excepta in rotulas ad fabæ ægyptiæ magnitudinem rediges, quarum duas deglutiendas trades ex vini puri cyathis duo- D bus. ℭ *Alia ad Scorpionum ictus, noxios que aliorum animalium morsus.* Accipit autem Aristolochiæ, zingiberis, singulorum drach. viij: nepitę, seminis rutę syluestris, singulorum ob. iij: piperis ob. ij. Hæc primum testudinis sanguine subigito, tum rotulas inde trium obolorum pondere confingito, atque ex vino puro dato. *Alia*, Quæ constat ex Cymini æthiopici, sulfuris viui, piperis albi, singulorum drach. ij: castorij, silphij, trifolij, singulorum drach. j. Hæc inter se vino commisce & ex vino puro sorbenda prębe. ℭ *Antidotus ad eos, qui in periculum deuenere ob ictum Scorpionis Phalangij'ue, aut alterius cuiusq; reptilis.* Assumit autem, Seminis rutæ syluestris, seminis erucę, pyrethri, styracis, sulfuris viui, singulorum drach. vj: castorij drach. ij. Omnia hæc testudineo sanguine subacta, ex meri vel aceti dimidia cotyla propinabis quatuor obolorum pondere. ℭ *Antidotus quæ Dolorem sedat ijs qui à Scorpionibus Phalangijs cæteris que reptilibus percußi fuerint: Quæ que cum difficultate parientibus auxiliatur. Huius nomen est Callista hoc est optima.* Continet autem, myrrhæ, castorij, styracis, singulorum drach. j: opij drach. ij, chalbani drach. iij, seminis apij acetabulum vnum, anisi tantundem, piperis grana xxx. Hęc inter se vino coniūcta ex vna vini cotyla dabis pondere vnius drachmæ. Antidotus autem hæc eximiè bona est. ℭ *Antidotus Abascanti medicam artem Lūgduni exercentis.* Accipit autem, Piperis albi grana xx: castorij, opij, croci, myrrhæ, iridis illyricę, herbę pedicularis, chamędryos, radicum vitis albę, pyrethri, singulorum partes ęquales. Omnia hęc vi-

no

no commifce, & drachmam vnam ex vini puri cyathis tribus exhibe. ℭ *Antidotus quæ à ſcorpionibus Scorpiaca dicitur, quæ que medicantem minime fallit, magna cum difficultate nobis à quodam accepta: qui in Africa degens hac vtebatur, & percuſſos à ſcorpionibus tutos ab omni periculo reddebat. Optime quoq; præſeruat bibita à non dum percuſſis in ſecuritatem euentus.* Habet autem, Sulfuris viui, ſulfuris foſſilis, ſingul. lib. ij: piperis albi, drach. quatuor: opopanacis, ſabinæ herbæ, thuris maſculi, ſingulorum drach. tres: ariſtolochiæ rotundæ, peucedani, myrrhæ, centaurij, ſerpilli, chamædryos, chamæpityos, herbæ ſcorpiacæ, anagallidis, bituminis, ſingulorum drachmas duas: betonicę, medullæ ceruinæ, ſcinci, ſingulorum drach. i. Singula quæ enumerauimus contuſa, ac per minutiſſimum cribrum primo traiecta, deinde ſimul omnia commiſta ita ſeruanda ſunt, vt reſpirare non poſſint. Cùm verò percuſſis opitulari volueris, cochlear vnum huiuſce pulueris ex vini puri cyathis duobus exhibebis. Præſeruationis autem annuæ gratia ſemel ex hac antidoto bibant, qui ſe tutos à periculo ſeruare volent. Oportet tamen eos qui primo hoc medicamentum præſeruationis gratia bibent, die illo nec lauari, nec venere vti. ℭ *Antidotus à Zoilo ſumpta, qua Epaphroditus Carthaginenſis vtebatur. Statim autem hæc & ægros à dolore liberat, & per annum quàm pulcherrimè quoq; præſeruat ſemel ebibita.* Continet autem, Sulfuris viui libras quatuor, thuris lib. i: ſabinæ, ſtœchadis, ariſtolochiæ, ſingulorum drach. vi: myrrhæ drach. v: medullæ ceruinæ, opopanacis, ſingulorum drach. iiii: dictamni cretici drach. iii: bituminis, ſerpilli, ſcordij, rhei, trifolij, centaurij, chamædryos, piperis albi, abrotoni, betonicæ, polij, coaguli hœdini, anagallidis, ſingulorum drach. ij: crocodili terreſtris, drach. x. Confice vt dictum eſt. Et percuſſis cochlear vnum bibẽdum præbe ex vini puri cyatho. Præſeruat eadem ſingulo quoque anno ſemel exhibita.

ℭ *Quæ Extrinſecus imponenda ſint percuſſis à Scorpionibus.* Lauri folia in vino cocta & contuſa impone: vel liliorum radices attritas ex aceto. *Aliud.* Ariſtolochiæ in vino decoctæ, rutæ ſummitatum, & nitri, partes æquales atteres, & ex vino impones. *Aliud.* Cãcrorum fluuialium, cachryos, herbæ pedicularis, rutę, partes æquales ex vino ſuperimmittes. *Aliud.* Chamæmeli, nigellæ, nitri rubri, partes ęquas contunde, & ex aceto admoue. ℭ *Arabæ Thebani medicamen ad ictus Scorpionum excogitatum.* Habet autem, Chalbani, terebinthinæ, ſingulorũ ʒ ii: herbæ pedicularis, pyrethri, ſulfuris viui, ſingulorum ʒ i: myrrhę, piperis, ſingulorum drach. i & ſemis, picis liquidę quod ſatis eſt.

Diuerſa ad Phalangiorum Morſus remedia. CAP. 13.

C*Haritonis circulatoris Antidotus ad Phalangiorum morſus*: Quæ habet, Seminis ſpondilij, calaminthi, partes æquales. Hæc ſimul attrita ex vini cyathis duobus bibenda dabis pondere drach. i ſæpius quocunque die. Hac medicina vtebatur Charito, frequenter'que in conuentus hominũ veniebat, vt à phalangio demorſis opem ferret. *Eiuſdem alia*, Quæ continet, Succi cyrenaici, ſeminis dauci cretici, mentæ ſiccæ, nardi indicæ, ſingulorum pondus æquale. Hæc aceto commiſta, ex aceti puri cyathis quatuor dato drach. i pondere, bibentes'que in aquam calidam deſcendant.

ℭ *Antidotus Andreæ ad Phalangiorum morſus.* Habet autem, Herbę pedicularis, pyrethri, myrrhę, opij, vitis albę, chalbani, ſingulorum ęquas portiones. Vino odorato hęc ſimul admiſce, inde'que ex paſſi cotyla vna, drachmam vnam dato. *Alia nobilis admodum*, Quę continet, Cachryos, ſeminis rutæ ſylueſtris, piperis albi, herbæ pedicularis, myrrhæ, ſingulorum drach. i: radicum cyperi, drachmas duas. Omnia hæc vino odorato commiſce, inde'que drachmam vnam, ex paſſi cyathis quatuor mellis'que vno ſorbendum dato. ℭ *Antidotus ad Phalangiorum, Scorpionum, Aliorum'que reptilium ictus, qua Theophanes vtebatur.* Accipit autem, Caſtorij, piperis albi, myrrhæ, ſucci papaueris, ſingulorum pondus idem. Hæc in vino diſſoluta, atque in orbes redacta, trium dabis pondere obolorum ex vini puri cyathis tribus, vt & Deophanes faciebat. *Alia.* Corticum radicis mãdragoræ, piperis albi, caſtorij, ſucci papaueris, ſingulorum partes æquales. Confice & exhibe ſicuti ſupra diximus. ℭ *Alia ab Apollodoro ſumpta, quam & Heraclides Tarentinus deſcribit in eo libro quem ad Aſtydamantem mittit, ad omnes Venenatæ feræ morſus, Dolores'que vehementiſſimos, & Vteri ſtrangulationes.* Accipit autem, Succi cicutæ, alterci, ſingulorum drachmas quatuor: caſtorij, piperis albi, coſti, myrrhæ, opij, ſingulorum drachmam vnam. Hæc comminuta paſſi cyathis duobus additis in Sole tam diu commiſcebis quoad denſeſcant: inde rotulas confinges, quæ magnitudinem fabæ græcæ non excedant. Harum ſingulas ex vini cyathis duobus tradito. ℭ *Alia Heraclidis Tarentini ad Phalangia omnium'que Reptilium morſus, quæ tam impoſita quàm ebibita prodeſt.* Accipit autem, Cachryos, ſeminis rutæ ſylueſtris, piperis albi, myrrhę, cocci cnidii, coſti, pyrethri, herbę pedicularis, ſingulorum pondus idem: cyperi duplum. Hæc aceto diſſoluta melle'que excepta ſuperimpone. ℭ *Alia ad Phalangia omnium'que Venenatorum ictus:* Quæ continet, Herbæ pedicularis, pyrethri, myrrhę, ſucci cyrenaici, ſingulorum drachmas quatuor: radicum vitis albę, chalbani, ſingulorum tantundem. Aceto hęc diſſoluta melli commiſcebis & impones. Eadem quoque pota ſummopere iuuat. ℭ *Alia quæ ictibus Phalangiorum aliorum'que Reptilium & impoſita, & ebibita prodeſt. Hac Simmias circulator vtebatur.* Habet autem, Sulfuris viui, chalbani, ſingulorum drachmas quatuor: ſucci cyrenaici, amygdalarum amararum à corticibus repurgatarum, ſingulorum drachmas duas. Hęc in vino diluta melle'que excepta ſuperimmittenda ſunt. *Alia*, Quę recipit, Seminis rutę ſylueſtris, herbę pedicularis, ſeminis erucæ, cachryos, ſeminis viticis, pilularum

A rum cupressi, singulorum partes ęquales. Hęc aceto dissolue, melli commisce, & impone: pota quoq; auxilium pręstat.

Remedia ad Viperas, in quibus Antiochi Theriaca continetur, quam Plinius in foribus ædis Aesculapij descriptam fuisse tradit. CAP. 14.

VErùm de his hactenus, Quibus autem à viperis morderi contigerit, infraposita remedia admouebimus. ℭ *Dorothei Helij remedia aduersus Viperarum morsus.* Ita enim ipse inquit: Potionibus ego planè simplicium vsus sum iis quę ex aceto dantur: Acetum nanq; calefactum & per se potum quantum heminę dimidium continet, iuuat: Item corticum Aristolochiæ drachmæ ii, ex vini, aut aceti, hemina dimidia: Et seminis trifolii oboli tres, ex dimidio vini cyatho. Prosunt etiam panacis chironiæ drachmæ duæ, ex aceto: Item hinnulorum coaguli drachma vna ex vino: Et sanguinis marinę testudinis exiccati drachmæ duæ ex aceto.

ℭ *Ex Compositis verò Antidotus, quæ ab Apollodoro confecta est, & à Sostrate, atq; alijs qui ipsam ab eo exceperunt commendata, hæc est, quæ à testudinis sanguine nomen accipit.* Et continet, Seminis cumini syluestris acetabulum, sanguinis marinæ testudinis exiccati drachmas quatuor: coaguli hinnulorum,
B aut si desit, leporis, drachmas tres: sanguinis hœdini drachmas quatuor. Hęc simul admista affuso'que optimo vino coniuncta repones. Cùm opus fuerit hinc quantum est oliuę magnitudo sumes, dilutum q; ex vini quàm optimi cyatho medio bibēdum trades. Quòd si paulo post ęgrotus antidotum euomat, denuò quantum est oliuę dimidium ita, vti diximus modò, prebebis. Et rursus si reiiciat, quantum est ęgyptię fabę magnitudo tertiò propinabis, quo prędiximus modo.

ℭ *Rustici medici Antidotus ad Viperæ morsus.* Accipit autem Trifolii, stachyos, erui moliti, seminis rutę syluestris, aristolochię rotundę, singulorum drachmas octo. Hęc vino cōmista in rotulas redigito: quarum drachmam vnam ex vini cyathis tribus dabis bis ter'ue singulis quibusq; diebus.

ℭ *Alia versibus ab Eudemo conscripta, quæ Antiochi Philomitoris theriaca inscribitur.* Cuius principium hoc quidem est.

Disce medelam istam serpentum, matris amicus,
    Expertam victor quam docet Antiochus.

Conficiendi autem Modus is qui sequitur.

Radices conuelle mei, quæ pondera drachmæ
    Duplent, serpilli sit quoq; pondus idem.
C Sit panacis succi tantum, nam drachma triphylli
    Imposita fructus sat erit vna tibi.
Hinc apium, anisum q;, hinc ammi, fœniculum q;,
    Semine quod q; suum compleat oxybaphum.
Post orobi tenuis duplum superadde farinæ.
    Et coeant Chio nectare cuncta simul.
Tum paruos facias æquati ponderis orbes,
    Quisq; trahat drachmæ pondera dimidiæ.
Hos quicunq; Chio miscebit, & hauriet orbes,
    Temnet echidneæ dira venena feræ.
Officient vnquam nec sæua phalangia, nec qui
    Scorpius obliquè spicula tenta gerit.

Singula verò quæ hisce carminibus continentur hæc sunt. Radicum mei, serpilli, opopanacis, singulorum drachmas ii: seminis trifolii drach. i: anisi, fœniculi, ammeos, seminis apii, singulorum acetabulum vnum: farinæ erui tenuissimæ acetabula duo: vini antiqui quantum satis est ad
D commiscendum, vt rotulas hinc cōficere possis: quas in vmbra siccatas ex tribus vini cyathis triū obolorum pōdere dabis. ℭ *Antidotus Enneapharmacos id est ex nouem rebus, Heraclidis Tarentini, quam ipse in suo de Serpentibus libro tradidit.* Habet autem, Myrrhæ troglodyticę, opopanacis, succi papaueris, singulorum drach. ii: radicum vitis albæ drach. iiii, corticum aristolochiæ longæ tantundem, radicum pyrethri tātundem: seminis rutæ syluestris, cumini æthiopici, seminis trifolii, singulorum acetabulum vnum. Omnia hæc postquam attriueris, ac per cribrum traieceris, aceto commiscebis, in quo gummi madauerit, vt agglutinandi vim quandam habeat: tū rotulas inde cōficies, quas in vmbra siccabis. Cùm ipsis vti volueris, dimidiam dabis ex vino vel aceto in quo rutæ folia deferbuerint. Hoc licet sæpius diebus singulis peragas, integrum tamen antidoti pondus drachmas duas impleat: nam supra hanc mensuram exhibita, vomitum excitare solet: quare plus duabus drachmis, dare non consulo. Quòd si vomitus insurgat, nihilo minus pluries adhuc singulis quibus'que diebus antidotum exhibebis. Opus est insuper ægrotum alere: & vino diluto recreare, hoc'que sępius die vno facere. Locus quoq; demorsus calida diu fouendus erit, & in his submergendus, quæ ipsum iuuare possunt: quod dum fit, ita collocandus erit, vt deorsum inclinet.

ℭ *Antidotus Dorothei ad omnium Reptilium ictus excogitata.* Quæ cōtinet, Corticum radicis verbasci fœminæ, seminis trifolii, singulorum drach. i: opopanacis, serpilli, mei, coaguli hinnuli, singulorum

rum drachmas duas: seminis apij, ameos, seminis fœniculi, seminis anisi, singulorum acetabulum E
vnum: erui in farinā redacti drachmas duas. Res siccas contusas & cribratas vino ariusio coniunges, in quo prius & coagulum & opopanacem dissolueris: orbes q; inde conficies, quos pro viribus ægrotantium dabis. Nam vehementer à veneno detentis drachmam vnam: alijs obolos tres, ex vini cotyla tribues. Vtebatur quoq; Dorótheus hac medicina ceu nobili admodum ad Intestinorum affectiones, & eos quibus noxiam materiam ad vesicam fluere volebat: ad tusses etiam & morbos alios. Cæterùm percussis quidem à venenosis animalibus ex vino, ceteris autem ex aqua tribuenda antidotus est. ℭ *Alia Hybristi Acuti rostri cognomento, ad omnium Serpentium ictus reperta, atq; ab Apollonio Memphite descripta:* Quę continet Aristolochiæ, panacis, seminis viticis, singulorū drachmas quatuor: cachryos, myrrhæ, piperis, seseleos massaleotici, nardi indicæ, castorij, cinnamomi nigri, piperis longi, succi cyrenaici, iridis, seminis rutæ syluestris, singulorū drachmas duas: hyperici drachmam vnam. Omnia hæc contrita & per tenuissimum cribrum demissa vino salso affuso subiges: rotulas'que inde conficies: quas in vmbra siccatas ex vini puri cotyla vna, & aquæ cotylis quatuor, drachmæ vnius pondere sorbendas trades. Vnam præterea ex hisce rotulis contusam ac vino dissolutam commorsæ particulæ superimpones, adiectis aristolochiæ in tenuissimum puluerem redactę drachmis duabus, item'que erui farinæ quatuor. His nanque diligentius F
attenuatis comminutis'que vlcus operies, ac folio ficulneo desuper immisso vittam demum circumligabis. ℭ *Antidotus, quæ aduersum Viperæ morsus theriaca est. Facit tamen et ad aliorum Serpentium ictus. Hanc Gallus ex Arabia reuersus Cæsari obtulit, qua multos ex commilitonibus suis à Rabido cane demorsis, & à Scorpionibus, Phalangijs, cæteris que Serpentibus percussis, seruauerat.* Accipit autem Erui in farinam redacti drachmas xxv, radicum vitis albę drachmas xvi, seminis rutę syluestris drachmas xij: iridis opopanacis, aristolochiæ longæ, succi papaueris, zingiberis, singulorum drachmas octo: cumini æthiopici, myrrhæ, eryngij, succi cyrenaici, croci, serpilli, costi, sagapeni, singulorū drachmas sex. Vinum aminæum insperge, subige, rotulas confice: confectas pro conditione virium ægrotantis da. Sunt autem tres oboli, pondus antidoti integrum, ad percussos quidem ex vini diluti, ad reliquas verò affectiones ex mulsi hemina vna. ℭ *Medicamentum Viperarum ictibus imponendum:* Quod habet Sagapeni, piperis, succi cyrenaici, opopanacis, singulorum partem vnam: chalbani, sulfuris viui, singulorum partes duas. Res quidem siccas contunde, ac per tenuissimum cribrum excute: succos autem vbi in aceto dissolueris, siccis superinfundes: atque omnia ad emplastri crassitiem rediges: læso membro superimmittes, & ficus vrticæ'ue folio extrinsecus imposito conteges. *Aliud.* Cardamomi, radicum eryngij, sulfuris viui, piperis, singulorum pars vna: G
myrrhæ, chalbani, singulorum partes duæ: confice vt suprà diximus. *Aliud.* Centaureæ, herbæ pedicularis, radicum peucedani, singulorum partes æquales. Hæc contusa, cribrata, & ex aceto subacta chalbano commisce, & quo diximus modo vtere. *Aliud.* Cachryos, herbæ pedicularis, radicum vitis albæ, aristolochiæ, singulorum partem vnam: myrrhę, opopanacis, singulorum partes duas. Hæc quoque cùm aceto veluti docuimus subige.

Damocratis ad Reptilium & Canis rabidi Morsum Antidoti. CAP. 15.

QVoniam verò quę carminibus conscriptę sunt medicinæ facilius memoria continentur, & earum pondera sincerius incorrupta seruāt, ideo mihi satius esse visum est Damocratis versus hoc in loco subiungere, qui ita se habent.

NVNC autem tradere medicinas volo,
Quæ morsus tantum venenatos sanent
Cornutæ, viperarum, aspidis, chersydri:
Ictus ferarum, & puncturas quoq;
Apum, vesparum, scorpij, phalangij.
Hacarte struas. Iridis bis quatuor H
Assume drachmas primùm: tū zingiberis,
Succi panacis, & succi papaueris,
Radicum libanotidis, semen trifolij
Cuiusq; creticum tamen, bis quatuor.
Aristolochiæ, longam dico, & rutæ
Agrestis seminum drachmas duodecim.
Radicum vitis albæ sex & decem:
Serpilli verò pariter & smyrnij,
Ponto'que missi nobilis castorij,
Tantundem: sed eryngij, & seminum apij
Æthiopici præsertim & adhuc noui,
Cuiusq; drachmas appendo ter duas:
Erui q; candidi & mundi bisduodecim.
Hæc cuncta sicca & transmissa cribro,
Excipe vino. Paruos inde fac orbes

A Rotas'ue paruas. Vnicam drachmam dabis
Huius medicamenti, ex hemina meri
Boni, non commisti, pinguis, & non noui.
Facit dimidium resolutum aqua
Tumori ventris, atq; turgido colo,
Et quibus incerta causa quicquam dolet.

Alia

Valde bonum remedium, quo vsos etiam
Ipsos bibendo noui commorsos malè
A viperis nuper captis, quos vocant
Psyllos (gens hæc natura non fermè solet
Pati serpentes, neq; assueta timet)
Dedisse q; alijs valde commorsis malè.
Mollem siccabis vmbra mellissophyllon:
Siccatum tunde, mox q; drachmas accipe
B Inde bis octo. Tum longæ vel rotundæ
Aristolochiæ, drachmas adde decem,
Siccæ tamen: chamædryos decem quoq;:
Myrrhę & bonæ & troglodyticæ item decem.
Istæc contusa subtili cribro excute:
Mellis quod satis dulcis adde, & vnias.
Dato quod pendet drachmam vel plus parum,
E vini purioris cyathis decem.
QVIDAM è longo atq; recenti folio
Exprimunt succum, sic q; mensura pari
Vinum coniungunt, vt q; bibatur iubent.
Mensura vtriusq; sint cyathi decem,
Parum vel minus, aut parumper amplius.
Impositum quoq; folium attritum prodest.

Alia

C Cùm hæc ad alias serpentes feras quidem,
Tùm verò est viperis efficax remedium.
Semper repositum habeas coagulum
Ceruini pulli, recens sit præcipimus.
Antiquo recens stomacho plus conuenit.
Drachmam repositi cyathis duobus
Vini falerni, & aquæ sat quæ videatur,
Admisce. Præbe quibus dentes intulit
Serpens, mox vigilent ambulent q; impera.
Ac, si demorsa non hoc prohibeant loca,
Balneas petant, vbi per tempus aliquod
Maneant: egressi q; haud multùm postea
Rursus, vt dixi, capiant coagulum.

Alia

E Genere eorum quæ aduersantur venenis
D Antidotus ea est, quæ ad rabidi morsum canis
Facit, latrandi morsum inferentem amentiam,
Et aquæ & potus omnis inanem metum
Vsqueadeo, vt si aquæ tantillum videat,
Et conuellatur æger, & statim tremat.
Hic & vigilias inter & amentias
Iuges degendo, commorietur breui.
Ac quamuis primo effugiat metum aquæ,
Tamen mox ipsum tales heu casus manent
Repente, quales solent commorsos diu.
Ergo ne tales in pauores incidas,
Velim tam sacram medicinam pares.
Nam si quis ipsam quo dicam bibet modo,
Nullam commorsus sentiet insaniam.
Confice hoc pacto. Cancros fluuiatiles
Sarmentis vitis albæ sed viniferæ

Combure,

Combure, & tere, tritos serua pyxide. E
Rursus cribratam bene gentianam,
Alio conde vase. Cùm vti opus erit,
Insperge cyathis vini suauis tribus,
Mystra duo parua cancrorum cineris, &
Gentianæ vnum, sicut dixi, contritæ.
Ieiunus hoc commistum sorbeat tribus
Æger diebus nullo intermisso, iube.
Lux prima si quo casu præterierit,
Duobus alijs simplicem mensuram
Trades: secundo duplum die porriges
E vini cyathis, vt dixi modo, tribus.
Quibusdam rursus & transacto tertio
Videtur, tantum morsu vastatos graui
Tres semper gentianæ dandos obolos,
Secundus adsit donec & vigesimus, F
Tribus è vini cyathis vel plus parum.

Alia

Hanc quoque ad eos qui timent aquam sibi
Dicebat Niceratus constare, & simul
Amicis, qui mirandas iudicare
Medicinarum proprietates queunt.
Lycij Patarici optimi tres obolos,
Præstaret Indicum, si id adesset tibi.
Dies iubebat viginti duos dare
Ieiuno, vt dixi, nuper morso, & ex aqua.
Facere succus britannicæ fertur idem
Datus, quo lycium præcepimus modo.
Hoc quidam etiam multum admirantur, Duo
Vrsinæ fellis mystra, duobus aquæ
Admista cyathis, diebus tribus datum, G
Manè cùm primum illucescit, ante cibum.
AD MORSVS rabidi Canis, præsertim vbi
In rabiem complures incidunt canes,
Emplastrum, quo aduersus saniem vtor, habe,
Quæ è morsu exit: iuuabit, & si quid nigrum
Vulneribus inest aut liuens. Vulnus vbi
Circùm scalpseris, emplastrum pone super
Per longum tempus, atque vulnus dilata
Medicamento quod crustam & vlcus ducat.
Facit ad aliarum ferarum nihil minus,
Quæ virus linquunt, ictus, atque morsus:
Et tela prauo madefacta toxico:
Et vlcus omne, sic vocant, moris mali.
Terræ ampelitidis nigræ drachmas cape
Bis quinque, bis viginti. His adde argenti bonę H
Tantundem spumæ, & tantundem bituminis.
Tribus prædictis par sit pondus olei.
Attica pendat propolis decem quater.
Aristolochia, & symphitum, & marrubium,
Elenium'que, & chamelæon bis hæc duas.
Tres iris alba sicca, tres & smyrnium,
Tres galla non matura: sex alumen, &
Polium, quæ chalbanum vno vincat obolo.
Decem & duas thus pendat & dimidiam.
Chalcitis vsta drachmas tantum quatuor
Pendat, centaurion tenue ter duas.
Bis quinque & decem affunde mellis attici.
Confice diligenter, & præsens asta:
Nam valde, si contemnas, vritur citò.
Ergo ampelitim terram, & argenti spumam

A Concrede vasi fictili magno & nouo,
Oliuo affuso. Mox igne leni coque.
Densari cùm videbis, alumen, atq;
Chalcitim sparge: vas'que seorsum aliud
Colliquet mella, chalbanum, & propolin:
Ac si quid aliud liquandum adsit, liquet.
Hæc vbi satis ferbuerint, transferas.
Oliuo iuncta cùm ferbuerint parum,
Nec plus inquinant, insperge puluerem
Quem tusa radix, quem caulis herbę dedit.
His actis, statim vas ab igne transferas.
Et commiscendo vbi refrixerit parum,
Effusum valida emplastrum subiges manu.
Subactum serua, sed contectum corio.
Vulneri cuspis quod intulit hoc prodest,
B Veneno cuspis illita. Prodest quibus
Serpens venenum intulit, atq; fera.
Vnus'que idcirco est omnium curæ modus.
Omnibus carnem vulneratam protinus
Scalpello circuncide, vel igne amputa.
Ventosam post hæc, ni locus vetet, infer,
Acutis'que & vrentibus medicinis
Vulnus seruabis latum multo tempore.
Hoc nos in libro docuimus alio,
Illis scribentes qui medicinas volunt
Conficere, quæ vrentibus & scalpro fiunt.
VTATVR idem antidotis, quas docui
Bibendas illis quos commorsit vipera.
Bibendum trade, & hinnuli coagulum.
Bibendam trade gentianam rabido
C Cane commorsis, ac quæ dixi reliqua
Istis prodesse, nam hæc conueniunt quoque.
Cyrenes succus, is si non adsit, dabis
Quem Medi mittunt, quantũ pendet obolus
Duobus è calentis cyathis aquæ.
At gentianæ quod tres obolos trahit,
Multùm radice succus est præstantior.

Antidoti ab Hera conscriptæ, quæ & Theriacæ sunt: Quasq; & nos experti sumus. CAP. 17.

THeriaca qua Marcus Imperator vtebatur hæc recipit, Seminis trifolij quod bitumen plurimum oleat, aristolochiæ rotundæ, rutæ syluestris, erui permoliti, pondus æquale. Omnia hęc inter se vino cõmisce, rotulas confice drachmarum quatuor, quarum vnam dabis ex vino et oleo. *Alia.* Fraxini folia contũde, exprime, expressum succum bibendum da: quod ab expressione superest, vulneri impone. *Alia ad Phalangiorum ictus.* Vni rotulæ trigonis pastilli, piperis grana tre-
* D decim admisce, & folij herbæ grana quadraginta, commista ex vino diluto calefacto bibenda trades quotidie vsque ad tres dies. *Alia quæ ad Idem facit:* Et continet, Aristolochię longę ʒ i, cumini æthiopici obolos tres, seminis rutæ syluestris ʒ vi, succi cyrenaici ʒ iij & semis, rubricæ lemniæ ʒ x, myrrhæ ʒ vij, opobalsami ʒ viij, piperis albi ʒ ij & semis, cachryos ʒ iiij. Hæc tusa & cribrata melli concorporato: & ex aqua calida dato magnitudine fabæ ægyptię: quod si impensius obniti volueris, duplum porriges. *Alia post theriacales antidotos conscripta.* Nescio tamen quo pacto Asclepiades ordine non seruato, postea quàm potiones duas ad coxẽdices scripsit, rursus ad antidotos reuertatur, describat q; eam quam Zopyriam appellant; Et aliam quandam ex multis rebus compositam venenis omnibus, vt inquit, aduersantem tam antè quàm pòst assumpta: vtilem insuper demorsis à cane rabido, laborantibus q; morbo laterali, et internis doloribus omnibus, ita vt muliebres affectiones quoq; leuet. Post hanc rursus aliam plurimi vsus subiungit ex centum rebus conflatam, excellenter, vt ait, ad venena & eos qui sumpta cerussa suffocantur faciẽtem. Deinde ab his aliam adhuc ex rubrica lemnia confectam, de qua dudum antea mentionem feci, cùm Damocratis versus transcriberem. Illa igitur quæ ex centũ rebus est, omissa, satis mihi fecisse videbor si Zopyriam vocatam, huic q; aliam subsequentẽ, & vltimò illam quę à rubrica lemnia cognominatur exponam, prętermissa, vt dixi, centum rerum antidoto, quæ eadem est cum illa quam Andromachus conscripsit.

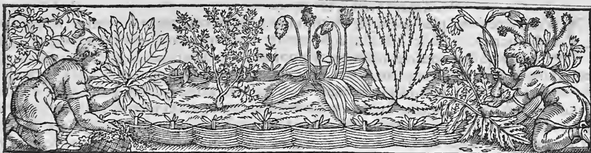
ℭ *Antidotus Zopyria faciens ad Omnia, sed præcipuè ad Venena, Iecoris morbos, Ventris inflationes, & Incipientes aquas inter cutem effundi, maximè verò quando plus flatus quàm aquæ affuerit.* Accipit autem Myrrhæ ʒ v, spicæ nardi ʒ v & semis, croci ʒ iiij & semis, florum iunci odorati ʒ ij & mediam, casiæ ʒ iiij, cinnamomi ʒ tres, piperis albi drachmam vnam & mediam, thuris drachmam vnam & obolum vnum, costi drachmam vnam. Ex his melle attico exceptis rotulas confice, nucis auellanæ magnitudinem non excedentes, quas ex vino aut aqua dabis. ℭ *Alia Antidotus quæ ad omnia Venena tam antè quam pòst assumpta confert. Demorsos quoq; à Cane rabido, Lateris morbo laborantes, Internis doloribus vexatos, sanat: ac Mulierum dolores morbos q; subleuat.* Habet autem Radicis dulcis drach. vi obo. i semis, seminis dauci cretici drach. vi ob. i semis, opii drach. iiii ob. ii, castorii drach. ii ob. i, piperis longi drach. vi ob. iiii, costi ʒ vi. obo. ii, spicæ nardi drach. vi obo. i semis, casiæ nigræ drach. v obo. ii, thuris masculi drach. i & semis, seseleos drach. v obo. ii, scordii drach. vi obo. ii semis, succi hypocystidis drach. vi, acori drach. ii, foliorum malabathri drach. vi obo. i, sagapeni drach. ii, fructus balsami drach. v obo. ii, myrrhæ drach. vi, croci drach. vi obo. ii, styracis drach. vi, cinnamomi ʒ vii obo. ii, zingiberis drach. vii obo. ii, piperis albi drach. v obo. ii, phu drach. v, petroselini drac. iiii, nardi gallicanæ drach. iiii obo. ii semis, hyperici drach. ii, succi acaciæ drach. ii, gentianæ drach. iiii, iridis illyricæ drach. ii, anisi drach. iii, thlaspeos drach. vi obo. ii semis, rosarum siccarum drach. iiij, mei drach. ij, gummi drach. ii, cardamomi drach. iiij, florum iunci odorati drach. vi obo. ij, opopanacis drach. v ij, opobalsami drach. vi & semis, chalbani drach. iij obo. ij, terebinthinæ drach. iij obo. ii, agarici drach. vii & mediam, cypheos drach. vi, bdellii drach. vi, scinci drach. ii, amomi drach. iii, polii drach. v obo. ii, dictamni drach. vi, seminis rutę syluestris drach. iiii, sigilli lemnici drach. ii semis, irionis drach. iiii. Hęc omnia ex vino falerno et attico melle commisce. ℭ *Alia Antidotus quæ tam ante Venenum quàm pòst assumpta hominem à morte liberat: quæ que si cum alijs medicinis exhibeatur, impedimentum nullum affert. Quoties autem exhibita fuerit eousq; nauseam concitat, quoad mortiferum omne excutiat.* Habet autem Rubricæ lemniæ sigillo obsignatæ drachmas duas & obolos totidem, baccarum iuniperi drachmas duas. Hæc minutè contrita oleo q; quàm bono commista, ex mulso dabis nucis auellanæ magnitudine. ℭ *Ad eos qui à Rabidis canibus morsi in aquarum formidinem deuenerunt, Antidotum ab Aphroda sumptum.* Lathyridis vnciā vnam, castorii drachmas tres. Cōminuta hæc ad drachmæ pōdus ex hemina vini rosacei bibenda trade. ℭ *Auctoris eiusdem ad Aquarum formidinem Pilula.* Castorii drachmam vnam & mediam, & lathyridis grana nouem. Commisce & exhibe.

ℭ *Ad Idem Antidotus alia à Nicostrato accepta:* Quæ continet Castorii drachmas octo, lycii indici drachmas quatuor, gentianæ drachmas duas, cancrorum exustorum drachmam vnam & mediam. Cuncta hæc melli commista dato. ℭ *Ad Aquarum formidinem admirabile.* Si quis aquam in qua fabri ferrum intingunt artifice inscio bibendam præbuerit, valde mirabitur. Vt autem qui iam in aquarum formidinem deuenerunt bibant, pannum superimmites poculo, qua parte egreditur aqua & bibit. Gentiana quoque per se ipsam ex aqua data confert trium cochlearium mensura. ℭ *Amaranthi grammatici † ad Dolorem pedum Antidotus, qua & ipse vsus sum.* Habet autē Rhei pontici drach. x, piperis albi drach. viii: petroselini, agarici, hyperici, acori, eryngii, singulorum drach. vi: cardamomi, thlaspeos, acaciæ, succi glycyrrhizæ, rosarum siccarum, singulorum drachmas quatuor: seminis fœniculi, aristolochiæ longæ & rotundæ, singulorum drach. ii: baccarum rusci drach. iii, seminis apii drach. iii, seminis napi syluestris drach. iii, zingiberis drach. iii, gentianæ ʒ vi, scinci drach. ii, thuris drach. v, phu pontici drach. iii, irionis drach. vi, iridis illyricæ drach. iii: casiæ, ligustici, florum iunci odorati, spicæ nardi, sii, scorpiuri, singulorum ʒ vi: mellis quod sufficit. Ex hac singulis annis dato quantum est nucis auellanę magnitudo. *Alia qua vtor.* Chamędryos drachmas quatuor, scordii drach. iii, petroselini drach. iii, cardamomi drach. iii: marrubii, gētianæ, singulorum drach. quatuor: centaurii drach. iiii & semis, aristolochiæ rotundæ tantundem, mellis quantum satis est. Dabis ex hac singulis annis nucis auellanæ magnitudine.

† Fortasse ad viperarũ morsus

FINIS

Galeni

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS LIBRI DECEM

A Iano Cornario Medico iam in latinum sermonem conuersi, ac denuo post Nicolai Macchelli Medici Mutinensis emendationem, plurimis in locis ad veterum græcorum codicum amussim castigati.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI

Continet Medicamenta ad Pilorum & summæ Cutis capitis Affectiones.

Quid Agendum Hoc libro, ac de Differentijs, & Affectionibus, Pilorum.

Vòd non solùm is affectus qui curatur, curationem ipsam indicet, sed ꝙ tum ipsius ægri temperamentū, tum affectæ particulæ natura, nō parum simul indicent, antea in cōmentarijs de medendi methodo est mō C stratū. Quemadmodū ēt quo modo quis ex simplicibus medicamentis per se cōpositū aliquod faciat, compendio quidē in illa ipsa methodo, fusius verò in septem libris ante hunc item æditis, oēm cōponendorū medicamentorū vniuersalē viam ac rōnē ostendimus. Nunc verò quo modo quis per se vniuersali via ac rōne medicamētorū facultates præparet ad singulas partes congruentes, atq; ijs quæ à prioribus medicis inuentæ sunt rectè vtañ, percurrere propositū est, à capite initio facto, sicuti oībus qui nos præcesserunt est visum. Accidunt aūt capiti plurimæ affectiones cū reliquis oībus partibus cōmunes: verùm capillorū affectionem cum paucis cōmunem habet, propterea ꝙ ēt pilosum esse, ex primaria rōne haud multis inest. Generatio.n. pilorum eadem est quæ terrę nascentiū, quemadmodū in libris de temperamētis est demonstratū. Quēadmodū aūt in ijs quædam arte & arbitrio agricolæ, quædā verò iuxta naturales causas proueniunt, eodem modo & in aīalium corporibus. Aruo.n. cuipiam triticū aut hordeū aut quidpiam cæterorum cerealium seminum in se natorū habēti, ea pilorū parte, quæ in regione superiori producit, caput similatur. Pili verò qui in vniuerso corpore, cæteris herbis similē habent generationem: non enim secundū primam D rōnem, sed per accidens quoddā, natura eos generare solet. At pili cùm palpebrarū, tum superciliorū, non paruā vtilitatem animalibus exhibere ostendebanť: menti verò & pudēdorū pili minoris vtilitatis gratia produci videtur. Quapropter ēt affectiones pilorum in oculis & supercilijs in primis nos ad sui curationē adhortantur: secundum verò locum capitis capillorum affectiones habent: deinde menti & pudendorum. Sunt aūt pilorum affectiones, perfecta perditio, & coloris ipsorum alteratio, velut in vitiligine alba, {Leuce Græcis appellata,} fieri consueuit. Ad hæc etiam in alopecijs & ophiasi non modicū atq; indecorum detrimentum simul capillis accedit. Quidā igiť promiserunt veluti has, sic ēt incipientem caluiciem se, ne augescant, prohibituros: sunt autem qui hoc impossibile esse dictitant. Ad alopeciarum aūt & ophiasis curationē accedentes, pharmaca scripserunt per quæ perfectā ipsarū sanationem pollicentur. At verò pleriq; medici ex ipsorum vsu aliqn̄ non solùm successu longè frustrantur, sed ēt vehementer nocent, vt affectio ipsa incurabilis reddatur: quod sanè ipsis ēt circa alia pharmaca contingit, quibus citra methodi rationem vtuntur. Ego verò id quod Hippocrates pręcepit, in artis operibus facere semper annitor: nimirum ‖ Vt quod auxilij loco adhibetur, velut ille scripsit, iuuet, vel certè non noceat. Quod verò pharmacorum citra methodum vsus non solùm non prosit, sed frequenter etiā obsit, hinc sanè discere licet. Iam verò ordiendi quod proposuimus tempus adest.

1. Epid.cō.2.t. 50.3º.112.f

De Alopecia, Caluicie, & Ophiasi. CAP. 2. E

QVemadmodum" plantæ aliquæ ob humoris inopiam resiccatę corrūpuntur, aliquę verò ob humoris alieni ab ipsarū natura cōmercium, eodem modo & capilli aut propter humorum ex quibus nutriri consueuerunt inopiam, aut propter eorūdem vitiationem, accidit vt corrumpāt. Et propter inopiam sanè humorū Caluicies cōtingit: ꝑpter vitiatos verò humores Alopecia, & Ophiasis: vnū quidem ambæ secundum morbosam affectionē malum, nomina aūt iuxta figurā habētes diuersa: serpenti.n.similis læsa capitis pars in ophiasi apparet: alopecias aūt ob id appellatas ferunt, ꝙ vulpibus frequēter accidant. Nos aūt propter quid sic appellari cōtigit non quærimus: vnde verò oriantur causam quærentes, eā ipsam humorū vitiatorū redundantiam comperimus. Quales autē tandem sint corrupti humores, ex colore cutis capitis cognosces: aliquibus.n.mutata albidior apparet, aliqbus nigrior, aut pallidior. Quare in istis primum totius corporis purgationē adhibebis, aut pharmaco pituitam ducente exhibito, aut quod bilē pallidā, aut nigrā trahit, coniectura redundantis humoris ex colore cutis facta. Ego verò semp per hierā purgaui: aliqñ veratro nigro adiecto, vbi atrę bilis expurgare volui humorem: aliqñ scāmonia, si amara bilis purganda esset: si verò pituitosum exuperare coniecissem humorē, nihil admiscui. Tales enim præsertim ex capite, hiera ex colocynthide purgare cōsueuit, simul q; cum his ēt alios quosdam humores, etiam si scāmonia, aut veratrū nigrū, aut epithymum non assumpserit. Quin & ex aloe catapocia quæ tum scammoniam tum colocynthidem admistam habēt, vtiliter ita affectos purgare solent. Cæterùm post totius corporis purgationem, pituitam per os ducere præstat, {Græci ἀποφλεγματίζειν dicūt:} deinde vsqueadeo affecto loco remedia admouenda, de quorū cōpositione dicere aggredior. Oportet enim, velut in alijs, sic & in his affectioni mederi, cuius accessio siue symptoma est vitium capillorū. Si quidē" igitur vitiatus humor circa vnū locū fuerit collectus, scopus medendi erit, vt is quā celerrimè euacuetur, prius ꝙ ab ipso cutis in quendā malum habitū deducatur tñ, vt etiam, si quis vitiatū ipsius humorē euacuet, & boni sanguinis influxum præparet, is adeo ēt à malo in ipsa habitu prius inducto corrumpatur. Si itaq; vitiatū humorem in cute euacuare volueris, discussorijs pharmacis opus habebis. Atqui cōtradicet forsan aliquis, cōmunem scopum in omnibus affectionibus quæ ex influxu humorum fiunt, contemni ac subuerti ratus, repelli ipsos debere asserens, partem refrigerando ac adstringendo, non attrahi calfaciēdo: esse aūt discussoria medicamēta oīa facultate calida. Et certè affirmamus nos quoq; verè hæc dicta esse. Incipientes.n.ophiases & alopecias per hmōi pharmaca prohibere oportet ne augescant: non tñ iam principium ipsorū alopeciam aut ophiasin appellari, sicut neq; scabiem, neq; lepram iam appellamus quæ ex impetigine orditur. Ego itaq; quēadmodum nostis, etiam iam factas alopecias aliqñ sola purgatione sanaui, nullo amplius medicamento post ipsam ad locū affectum admoto. Vt aūt ampliorē eius rei experientiā facerem, ex eiusmodi quopiam successu sum impulsus. Adolescens quispiā bonæ habitudinis, & exercitijs adsuetus, hanc affectionē in capite habebat: erat aūt satis familiaris mihi, vt victus rationē etiam ipsius qua iam per tres aut quatuor menses vsus erat, probè nossem: explebat.n.se quotidie fermè fungis. Hunc itaq; sola hiera ex colocynthide purgaui bis in quinq; diebus: in prima sanè purgatione quatuor ex ea drachmis, in secunda quinq;, exhibitis. Prius ꝙ verò ad has purgationes peruenirē, catapotia ex aloe vndecim ei præbui, ciceribus ferè magnitudinem parem habentia. Habent aūt catapocia hæc, Colocynthidis partē i: aloes & scāmoniæ, vtriusq; partes ij: his ego vnam partem succi absinthij misceo. Antea verò, ēt mastichen chiam & bdelliū adieci, hoc enim modo Quintus vtebāt. Verùm ꝑpter quid ea reiecerim postea, alio sermone explicabitur, quē in cōpositionis purgantium pharmacorum libros reseruo. Cū igitur post has tres purgatiōes homini pituitā è capite deducere ꝑ apophlegmatismos vellē, atq; deinde pharmacū quoddā ad affectā partē adhibere, contigit ipsum de repente in ꝑfectionē quandā ablegari: in qua cū boni succi cibis, de quibus à me audierat, vteret, post dies fortè viginti redijt ab affectiōe circa capillos penitus curatus. Ex hoc sanè successu incitatus ego, cùm in alijs eandem curationē fecissem, expectaui vt viderē quid citra pharmacorū ad caput adhibitionem esset secuturū. Curati sunt itaq; oēs hoc modo: non tñ in iam inueteratis hmōi experientiæ periculū feci. Difficulter.n.eluuntur in his cuti admodū insidētes serosi humores: multo verò magis in ijs qbus iā ipsa cutis ad malū habitum peruenit, desparāda est ꝑ solas purgationes curatio. Atq; hæc quidē necessariò ꝓfatus sum. Cæterùm de pharmacis affectioni huic cōmodis iā dicere incipiā. Euacuatiua igitur omnino esse oportet ipsa affligētis humoris, verùm euacuare nihil potest quod non discutiendi vi sit præditū, eā verò vim citra calefactionē habere nō potest. Sed si quidē ex vehemēter calfacientiū numero fuerit, cutē exuret: ꝙ si verò nō vrat, in principio quidē præclare iuuabit, progressu verò tpis cuticula capitis super resiccata talis euadet, qualem in caluis videmus. Non tñ simpliciter moderatè calidū esse pharmacū oportet, sed intra videlicet fines scopi ꝓpositi accedēs. Nam & tenuium partiū ipsum esse cōuenit, quod sanè in altū sit ꝑgressurū, vnde radices capillorū generationis suæ principiū habēt, & vi qualem diximus ꝓditum: ꝑp id quod crassior sit & durior capitis cutis, & ob id medicamento opus habeat efficaciore. Itaq; si supra hoc ꝙ vitiatos humores discutiat, ēt idoneum sit ad bonū sanguinē attrahendum, velut est thapsia,

A.li.4. f.7. t. c.2.fol.505.

A.li.4. f.7. t. c.6.fo.507.d

F G H

A thapſia, optimum ſanè pharmacum eſt cenſendum. At verò cùm thapſia longè calidior ſit ꝙ affectioni ſit ex vſu, meritò eius adhibitionem per ſe vitamus: exulcerationes enim in cute excitare conſueuit, & omnino phlegmonoſa œdemata: quapropter neceſſariò quædã quæ eius vehementiam mitigent admiſcemus. Id ipſum verò ceratum ex oleo apparatum præſtare poteſt: ſit autem tenuium partium oleum quale eſt Sabinum, præſtat item moderatè eſſe vetuſtum. Ad hanc rem confert item oleum Cicinum, quod mox ab initio eiuſmodi naturam habet, quale prædictum eſt Sabinum inueteratum. Quòd ſi neutrum horum ad manum ſit, ex reliquis græcis oleis citra olearum germina apparatis quodcunq; tandem admiſcemus, præſertim ſi ſit vetuſtum. Perſpicuum itaq; eſſe opinor oleum ex Iberia, aut Hiſpania, aut quomodocunq; quis eam appellare velit, fugiendum eſſe, item q; quod ex oliuis non dum plenè maturis apparatur, Omotribes & Omphacinum Græcis appellatum. Vſus ſum autem & ſola thapſia, vehementi eius facultate larga aquæ admiſtione exoluta. Verùm de thapſia, qui ipſa vtitur, ſciat opus eſt, maximam differentiam eſſe recẽtis ad vetuſtiorem: vis enim huius pharmaci poſt annum multùm exoluitur, atq; amplius adhuc poſt duos annos: auderet autem quiſpiam dicere inutilem penitus eius vſum ad trienniũ progreſſæ. Hæc igitur haud ignorans, imparem aquæ modum admiſcebis. Ad recentem enim pluri-
B mum aquæ addes, eam q; ſæpe ſingulis diebus illines: ad eam verò quæ per tempus imbecillior reddita eſt, minus adfundes, quò & ob craſſitudinem diutius adhærere, & propter liquiditatem non ſtatim defluere contingat. Quin & cùm compoſitum pharmacum paras quod thapſiæ admiſtionem requirit, quale eſt quo ego aſſiduè vtor, non æquale ſemper pondus thapſiæ admiſcebis, ſed quantum pro tempore ætatis eius conuenit, tantum ipſum pondus augebis. Cæterùm de hac tota re paulo pòſt diligentius cùm ad compoſita peruenero diſſeretur, vbi prius omnia ſimplicia

A ibidem. g

pharmaca affectioni huic familiaria recẽſuero. "Etenim ex his quæ fortiter calfaciũt, eſt Euphorbium: quæ autem ſufficienter, Laurinum, ſiue oleum ſiue vnguentum, aut quocunq; tandem nomine id appellare velis: nam & his vnà cum calfaciendi ac diſcutiendi facultate ineſt vis adtrahendi ſanguinem in locum ab ipſis calefactum. Licet igitur ipſis & per ſe vti, euphorbium quidem in oleo læuigando ſoluendo'ue, laurino verò ſolo citra alterius admiſtionem illiniendo: ſi tamen nimis fluidum appareat, parum ceræ addatur. Cùm verò multo calidius ſit recens euphorbium, ſi quidem eo quod duorum aut trium annorum eſt, vteris, ad libram vnam romanam olei, euphorbij vnciam vnam inijcies, quæ ſanè duodecima olei pars exiſtit. Recenti verò euphorbio parcè vtaris, quàm minima eius parte primùm admiſta, aut etiam ceræ vncia vna inſuper addita, quò vi-
C deas quantum hominem excalfaciat: licebit enim tibi vbi rurſus vti voles, denuò addere ſiue oleũ ſiue ceram malis. Eodem modo etiam thapſia vtendum eſt, omnibus q; fortibus medicamentis. Peccatum enim infra modum nullum detrimentum affert, ſuprà verò aliquãdo exaſperat & exulcerat cutem, inflammationem q; ſuſcitat. Et ſanè vbi in ſequentibus cõpoſitis pharmacis quãq; euphorbium aut tapſia ſcribatur, pondus ipſorum in vigore exiſtentium non veterum intelligere oportet. Valde enim vetuſta omnino fugere oportet, non ſolum in his pharmacis, ſed omnibus etiam alijs, quæ videlicet ſucci, & liquores, & flores, & folia, & fructus, & radices, & ſemina exiſtunt, quando ſanè etiam Metallica, per longioris temporis ſitum & ipſa viribus infirmantur. Vtimur tamen quibuſdam pharmacis viginti aut etiam triginta annorum, propterea quòd non dum vergentem omnino habeant ætatem: alia enim aliam tum vigentem, tum vergentem ſeu inclinatam ætatem habent, atque etiam, ſi ita dicere libeat, ſenectam. Vnumquodq; autem propriũ vigorem ijs qui ea ſæpe viderunt indicat, tum ex odore, tum ex guſtu, aliquando etiam ex colore, & ſecũdum craſſitiem compage. Quemadmodum in alijs omnibus pharmacis non ſolum quòd calefaciant operæpretium eſt cognoſcere, ſed & quanta diſtantia, quanto'que ordine id faciant. Sic item in ijs quæ alopecijs conferunt pharmacis noſſe oportet, ꝙ calidiſſimum quidem ex eis
D eſt euphorbium. Eo autem minus calidum eſt thapſia, poſt thapſiam autem ſinapi & naſturtium.* Iuxta alium autem modum limnitis nulli horum ſecundum eſt: habet autem præter hanc duas alias appellationes, nam & Adarcium & Adarce vocatur. Poſt hæc ſuccedunt ſulphur, & nitri ſpuma, ipſum q; nitrum molle vſtum, & quod Berenicariũ appellatur: quemadmodũ & Aphronitrum album, leue, ac laxum, quod nullam in ſe terream aſperitatem habet. Deinde veratrum vtrunque, & erucæ ſemen, & laurinum ſiue oleum ſiue vnguentum velis appellare: ad hæc alcyonium vtrunq; vſtum & non vſtum, præſtat tamen vſtum: & arundinis radices, item q; cortex, ambo vſta. Quin & pix liquida, & cedrinum quod aliqui cedriam appellant, & murium ſtercus, vrſæ q; adeps: præſtat autem ſi vetuſtior extet. Quanquam etiam hyænæ, leonis q;, ac pardalis, ac anſeris, adipes conueniunt, & quicunq; tenuium partium ſubſtantiam habent, quò promptè in cutis profundum penetrare queant, atq; ad radices vſq; capillorũ pertingant. Sed & amygdalę amaræ integræ vſtæ commodæ ſunt, & thus aceto acerrimo confectum. Confectum autem intellige cùm pluribus diebus, & maximè ad Solem diutius cum acri aceto ſit contritum. His itaque omnibus pharmacis licet vtaris, ad fortia quidem cerato liquido addito, debilibus verò oleo laurino imbutis. Et inueteratas quidem ac difficulter curabiles cum fortibus perſanare conaberis, incipientes autem & paruas, cum debilibus.

*vbicunq; cardamum i. naſturtium, legitur, codex quidã manuſcriptus græcus ferè ſemper habet cardamomum.

*τραχύτητα al. παχύτητα i. craſſitiẽ.

Ad Alopecias Composita Medicamenta. E

Cæterùm pharmaca composita, quæ partim à prioribus medicis, qui alicuius æstimationis fuerunt, magnopere sunt laudata, partim verò à nobis ipsis per longam experientiam sunt examinata ac probata, eiusmodi existunt. ℭ Euphorbij, thapsiæ, laurini, singulorũ ʒ ij: sulphuris viui, veratri vtriusq; ʒ i: neq; refert albo an nigro veratro, quod ad manũ sit, vtaris. His admisce ceræ ʒ vi, laurino, aut cicino, aut veteri oleo præliquans: vtere q; hoc vt fortissimo pharmaco ad inueteratas & ægrè curabiles alopecias. His etiam aliqñ nasturtij ʒ i, aut alcyonij vsti ʒ i, admiscui. Præstat autem in hunc vsum alcyonium quod durius est & magis asperum. Quòd si thapsia nõ adsit, pro ipsa tm̃ pondus seminis nasturtij aut erucæ addes, aut ipsum adeo nasturtium. Si verò laurinum non habeas bonum, picem liquidam adde: laurinum nanq; picem liquidam non multùm excellit, thapsia verò reliquorum respectu maximum excessum habet. Hoc sanè pharmacum omnium quæ ad hanc affectionem efficaciter faciunt, fortissimum & valentissimũ est, qñ videlicet affectio, vt dicebam, ægrè recipit curationem. Quæ enim parua est & incipiens etiamnum, sola purgatione sanatur, & p singula quæ recensui simplicia vsta † laurino, aut cedrino, aut liquida pice, aut cicino vel veteri oleo excepta. Admiscui etiã aliqñ mel pro cerato, minori tñ copia & pondere, neq; vlla ex parte peius euasit pharmacum. Quæ verò ẽt ex adipibus componuntur thapsię pausillum F assumentia prosunt, præsertim si euphorbiũ & adarcium addatur. Sit aũt adipis cuiusq; pars vna: sunt enim tres, leonis, pardalij, & hyænæ. Si verò hyænæ adeps non adsit, sufficit præsentibus reliquis duobus vti, anserino admisto. Si verò oẽs quatuor habeas, simul oẽs miscebis, addito insuper si adsit vrsino. Ad totam verò eorum molem duodecimam thapsiæ aut euphorbij partem addere satis est: aut si omnino fortius facere velis, amborum simul addes: nã & per experientiam hęc ipsa pharmaca efficacia sunt iudicata. Plurium.n. experientiæ habendę gratia, petentibus subinde medicis à me amicis, singulis aliud atq; aliud eorum quæ experientia cognita habui, ex tpe digestum exhibui, & reperta sunt sanè plurima ex eis optimè cõducentia. Verũ ante omnia vos methodi meminisse oportet circa eorum vsum, quæ cõis in oĩbus præsertim fortibus pharmacis existit: quare ẽt sæpe eius mentionem facio, vtpotè in qua magna oĩno vis sita est. Qui.n. singulis fortibus pharmacis vtitur, in principio quidem ipsa molliora adhibebit, admistione videlicet eorum quæ vires ipsorum exoluunt: qualia sunt oleũ & cera, & ex simplicibus quæ diximus debilia, velut est thus, & arundinis cortex ac radices exustæ, & amygdalæ amaræ, & quæcunq; eius generis existunt. At verò post primũ vsum cùm iam secundò adhibere voles, intueri oportet qualem alterationem in affecta particula prius admotum pharmacum fecit, atq; illius respectu aut vehementiam facultatis eius lenire, aut augere. Velut in hac quã iam tractamus affectione, primũ quidem G capillos nouacula tollere oportet, deinde affectã cutẽ per linteolum neq; asperũ neq; molle nimis confricare, ac "videre ad quantũ ruborẽ per hm̃oi motionem ac confrictionem peruenit. Hoc.n. tibi ex vsu ad spem curationis est futurum. Nanq; si per exiguas defrictiones rubefiat, moderatã affectionẽ opinaris: si verò per multas, grauiorẽ, præsertim cũ quædam cuticulæ etiam si multũ cõfrices, non rubefiant. Manifestũ igitur est has oĩum difficillimè curari, sicut cõtra facillimè, quæ facilè rubescunt: quæ verò inter has medio modo habent, tm̃ inter se differunt, quantũ vel ad pessimas vel moderatissimas accedunt. Atq; hæc quidẽ accessionis loco sint dicta, quanq; neq; neglectui habenda. Rursus itaq; ad id quod propositũ erat reuersus, methodi te cõmonefaciã quam vsus pharmacorum requirit. Post primã igitur pharmaci cuius vsum elegeris adhibitionẽ, intueri conuenit primũ quidẽ, an ẽt ante confrictionem cutis coloratior appareat: deinde aũt an cũ pauciore q̃ prius frictione: aut an cũ æquali quidem, magis tñ q̃ prius rubicunda fiat. Præ oĩbus verò animaduertere oportet ne in fortium pharmacorum admotione cutis vltrà q̃ conuenit concalescat, id quod tum ex colore ipsius, tum digitorum tactu deprehendes: colore nanq; flauior apparebit, & digitorum contactu abũdè calidam cognosces. Horũ itaq; animaduersionẽ habere oportet: periculum enim est iterũ atq; iterum repetito eorum vsu cutem exuri. Quare ad molliora transeundum est: aut eodem vtendum quidem, sed cerati, aut adipis, aut liquoris cuiusdam oleosi admistione vi ipsius exoluta. Vtendum est & olei calidi dulcis irrigatione, & cataplasmate ex pane, fomentis q;, & scarificationibus, ac cucurbitis, & cerati illitione, {virium item refectrice diæta.} Cæterum perseuerante affectione vtendum est assidua rasura, & rubificatorio ex sinapi velut est prædictum, item q; frictionibus prescriptis: & sequentibus diebus illita pice, aut oleo cedrino, & post confrictionẽ scarificationibus. Quidã verò aciculas colligantes hoc modo, vt aciem ad cutẽ vergẽtem habeant, per ipsas cutẽ compungunt. Verùm post rubificationem per defrictionem inductã & post scarificationem, pharmacis quæ ex alto euocare, ac meatus transmutare possunt {Metasyncritica Græci appellant,} vtemur. In omnibus autem cõis scopus hic sit, vt in aere calido pharmacum ipsum adhibeamus, & maximè si fieri possit in loco insolato, qui non habeat aurã ipsum perflantem: hyemis autem tempore præstiterit in balneo his pharmacis vti. H

† vsta i. κεκαυμένον. al. κατ' αὐτὸ μόνον i. per se sola.

A.l.4. f.7.t. c.5.fol.507.c

De Pharmacis Compositis ad Alopeciæ affectionem à Senioribus me Medicis conscriptis.

Heras quidem igitur in ferula iuxta dictionis seriẽ sic scripsit ad alopecias. ℭ Alcyoniũ quod asperius est, vstum ac cum oleo tritum ac læuigatum loco illinito. Sit autem oleum maximè ex

lucernis

A lucernis acceptum. Hæc quidem sunt Herę herba: Verùm nosse oportet mediū esse viribus hoc pharmacum,& propterea ad medias magnitudine alopecias curandas sufficiens. Infirmum equi dem pharmacum est,si calami radicem aut corticem, aut amygdalas amaras,aut eius generis quippiam vstum,cum oleo committas.Fortia verò sunt quæ ex euphorbio,& thapsia, & adarca apparantur.In medio verò istorum est alcyonium vstum, sed & ipsum moderatius redditur oleo admisto,fortius verò liquida pice aut laurino affuso.Miscetur item prædictis adipibus. Et sanè ego cuidam qui ad hanc affectionem vrsino adipe vsus erat,nec quicquam profecerat, alcyonium admiscere consului,à quo postea breui sanus euasit. Cęterùm oleum lucernarum non ob aliam rationē aptum est, ꝙ ꝗ magis tenuium partiū existit, id quod ipsi ex lucerna in qua veluti coquitur accedit,fitq; tum veteri, tum cicino adsimile, veluti si etiam aliàs ad ignem oleū velis calefacere. Itaq; & sordes quæ in lucernis liquido luto similes gignuntur, ijs qui apud nos ruri degunt cognitæ sunt,ad vlcera in medio digitorum pedum curanda efficaces: quæ vlcera frequenter illis oboriuntur,propter illuuiem & negligētiam perluendi eos singulis diebus. His itaq; sordibus lutosis cōsului cuidam rurali alopeciam,vbi prius rasisset,quam mihi ostenderat, illinire, simul ꝙ frequenti abrasione vti: qui sanè ab ipsis persanatus,etiam alios tentauit hoc modo curare, vtpotè qui puta
B ret omnem alopeciam ab hoc pharmaco posse curari. Verùm ego cùm moderatam eius affectionem essem intuitus,speraui ipsum quidem per illas sordes sanitatem consecuturum.

Aliud Compositum Pharmacum Heræ Pueris aptum.

Aliud etiam deinceps pharmacum Heras post præscriptum, iuxta seriem dictionis hoc modo scripsit. ℭ Seminis erucæ partem i,nasturtij partem i,nitri partē i. In aliquibus autem exemplaribus simpliciter scriptum est: Erucæ partem i,nasturtij partem i,nitri partem i: contritis picem liquidam affunde,& loco prius confricato impone: atq; vbi abstuleris pharmacum, locum spōgia calida imbuta extere. Auferes autem bis per diem, & in pueris maximè efficax conspicitur hoc pharmacum.Fortius enim est priore verùm inueteratam & ægrè cedentem alopeciam non curauerit: quod ipsum etiā Heras indicat,qui in pueris ipsum maximè efficax adscripsit,hoc est in corporibus molli cute præditis. Ex huiuscemodi enim vitiati humores facilè discutiuntur. Habentę autem consimilem pueris cuticulam eunuchi & mulieres.

De Iis quæ Crito ad Alopecias conscripsit.

Crito verò in tertio libro eorū quæ ad corporis ornatum pertinent,sic scripsit. ℭ *Ad affectionem Alopeciam appellatam,quæ capillos deuastat, & cutis deformitatem inducit,subscriptis compositionibus* † *vtē*
C *dum est,vt Heraclides Tarentinus tradit.* Amygdalas amaras cum corticibus vstas ac tritas aceto excipe,modico item affuso melle. Vsu verò expetente,loco per mundum linteolum præfricato, assiduè illine. Prodest autem maximè etiam assidua rasura,antequā pharmacum imponatur. *Aliud quo Moschus vsus est.* Erinaceorum marinorum testas exustas & aqua subactas locis præfrictis impone.In quibusdam exemplaribus non aqua,sed adipe vrsino excipi debere Erinaceorum cinerem repperi, quod mihi magis placuit: hoc enim modo efficacius redditur. *Aliud.* Arundinis radices vstas adipe vrsino excipe, atq; impone. *Aliud.* Thapsiæ corticem tritum cum aceto imponito. *Aliud.* Chamæleonis radicem cum aceto diligenter tritā imponito. Hæc præfatus Criton deinceps ita scribit: Quòd si verò perseueret affectio, subscriptis compositionibus vtendum est.Quibus verbis planè indicat per præscripta medicamenta moderatas affectiones sanari. Itaq; deinceps quæ ad fortiores affectiones conducūt scribit, quæ iuxta seriem dictionis ipsius hoc modo habent. ℭ *Ad Alopecias velut Heraclides Tarentinus tradit. Orestini ad alopecias inueteratas.* Muscerdę ʒ ij,thuris ʒ ij: aceto acerrimo dissoluta prærasis locis illine. *Aliud.* Erinaceorum marinorū vnà cum testis exustorum ʒ ij, gallarum acerbarum tantundem,amygdalarum amararum vstarum tātundem, muscerdę ʒ i: aceto dissoluta & probè trita imponito. *Aliud Orestini.* Pilorum vrsi vsto
D rum,adianthi vsti,radicum arundinis vstarum,foliorum fici vstorum, panniculi Cilicij vsti,singulorum æquales partes adipe vrsino & cedria excipe. Vsus verò tempore, loco foto, & per fici folia confricto,ac per nitrum exterso,pharmacum quotidie illine. Cutis verò superficie exulcerata, ceratum ex oui luteo impone, † & farinarum tritici ac hordei succum recentem superline. *Aliud Orthonis Siculi accommodatum.* Cineris ranarum minimarum in ollula vstarum partem vnam: muscerdæ,veratri albi,radicis arundinis vstæ,piperis albi, singulorum æquales portiones aceto excipe,& ad præfrictum ac prærasum locum vtere. *Aliud.* Cineris vngularum caprinarum vstarum,succi thapsiæ,alcyonij,muscerdæ,spumæ nitri,myrrhæ,piperis albi, zingiberis, singulorum æquas partes probè tritas felle caprino excipe.

† *Additur in antiquis* πρὸς ἀλωπεκίας τὰς μετρίας. *i. ad alopecias moderatas.*

† Al. Et liliorū & tritici & hordei succo recēti.

Quæ Cleopatra in Libro eorum quæ ad Corporis ornatum pertinent, scripsit.

In libro Cleopatræ de ornatu corporis,ad alopecias descripta sunt pharmaca, quæ iuxta illius dictionis seriem hoc modo habent. ℭ *Ad Alopecias.* Sandaracham tritam,largo q; visco quercino exceptam,& in linteolum inditam,loco per nitrum prius prępărato imponito.Ego verò ēt nitri spumam ad prædicta admiscui, & egregiè efficax pharmacum fuit. *Aliud.* Scillæ ʒ i, veratri albi ʒ i: ex aceto trita prærasis & nitro confrictis illinito. *Aliud.* Sinapis ʒ i, nasturtij ʒ i, trita ex aceto: prærasis & nitro extersis locis imponito. Præstat autē locum vulnusculis impactis scarificare.

Aliud. Corticis arundinis ʒ iiij, ſpumę nitri ʒ iiij: pice liquida exceptis vtere. Cæterùm locum aſſiduè radere oportet, & cum linteolo confricare, ſic enim q́; celerrimè pilos producet. *Aliud.* Muſcarum capita contrita affrica. *Aliud.* Muſcerdas tritas illine, loco prius per linteoli affrictum ſubcruento reddito. *Aliud.* Amygdalas amaras vnà cum corticibus exuſtas cũ aceto & melle contere, & loco per defrictionem ſubcruento reddito illine, id q́; ipſum aſſiduè facere perge: & locũ nouacula rade, ſic enim capilli citò prodibunt. *Aliud.* Cæterùm ea quæ ſequitur compoſitio oẽs vi ſua præcellit, faciens item ad profluuium capillorũ, cum oleo aut vnguento diſſoluta: facit & ad deciduos in principio palpebrarũ pilos, & in caluiciẽ prolabentes: eſt q́; oĩno admirabilis. Muriũ domeſticorum vſtorũ partem vnã, panniculi ampelini * vſti partem vnã, dentium equinorum vſtorum partẽ vnã, adipis vrſini partem vnã, medullæ ceruinæ partẽ vnã, corticis arundinis partẽ vnã. Hęc oĩa arida læuigentur, & ſufficienti melle admiſto ad craſſitudinem mellis redigantur, inde q́; adeps & medulla liquefacta addantur: & pharmacum ipſum in æream pyxidem reponatur, ex eo q́; alopecia donec capillos producat defricetur. Similiter autẽ & profluui capilli quotidie ex eo illinantur. Porrò inter hęc ipſa pharmaca, item q́; ea quæ deinceps deſcribentur, non difficile eſt dijudicare quæ acriora ac fortiora, rurſus q́; quæ molliora & imbecilliora, exiſtãt, modò quis ea quæ in principio dixi in memoriam reuocet. Ita enim & rectus eorum vſus continget, nimirũ ad mediocres alopecias mediocribus adhibitis, ad fortiores fortioribus: velut etiam ad eas quæ fortiſſimæ ſunt, fortiſſima remedia admouentur.

*Allinci.

Quæ Archigenes ad Alopecias commoda Medicamenta conſcripſit.

Archigenes item hæc pharmaca ad alopecias hac verborũ ſerie deſcripſit. ¶ Alopecias leues & in ſuperficie hærentes, nitro cõfricatas, ac linteolo exterſas, verbenaca in Sole trita aceto q́; diluta largiter illine. Aut eodem modo exterſis betæ folia impone, inſuper q́; linteolo humecto contege, aufer autem ea per loci humectationem. Cęterùm in altum progreſſas cum aceto, * nitri gleba, aut ſepiæ (eius quæ piſcis eſt) teſta, aut fici folijs, vſq; ad dilaniationem defrica: deinde deterſo ſanguine, betam ex vino coctam impone, aut caricas vſtas cum vino: aut lentis farinam cum vino pro cataplaſmate adhibe. Aut bupreſti cum aceto, aut ranunculo, aut ari radice, aut tali quopiam, in cerati formam radactis, & per noctem impoſitis, bullas ex alopecia excita: manè verò bullas cõpunctas, allio, aut buſelino, aut anemones phernij've folijs, intege. Probè faciunt etiam poſt excitatas bullas hippocãpi marini vſti, & cum modico atramento ſutorio crudo trito inſperſi: item q́; oſſa maxillarum ſuillarum vſta. Aut vbi deraſeris & cum nitri ſpuma deterſeris, alcyonio, ex acri aceto confrica, donec ſanguis emanet: dehinc vbi nucum auellanarum putamina vſta ex melle læuigaueris, inunge: atq; id bis in die facito. Sedat ac ſiſtit eas vt plurimùm in diebus decem. Aut mures domeſticos in olla exuſtos tritos q́;, axungia excipe, & præfrictis cũ allio alopecijs in ſplenio impone, id q́; donec capilli enaſcantur quotidie repete. Aut ranunculos paruos ſimiliter exure, eorum q́; cinerem cum pice ſæpe ferueſacta vſqueq uo craſſa facta ſit, illine, loco neq; raſo, neq; prius confricto. Aut muſcerdas & thus æquali portione cum aceto ad mellis craſſitudinem redacta loco prius rubificato illine. Aut ficus aridas vſtas cum oleo ſimiliter illine, vbi prius læuigaueris. Aut veratrum album, (aut) piper, (aut) muſcerdas, prædeterſis, ac præraſis ex aceto illine. Aut raphano & cępis obliquè conciſis probè confricans illine. Aut alcyonium torrefactum cũ digito oleo madefacto diligenter affrica, donec morſum percipiat: & correctam alopeciam emendabis. Aut alcyonium ad lucernam torrefactum, adipem q́; vrſinum ſimiliter liquefactum, miſce, & prefrictis ad Solem, illine. Aut prępunctis pro more, cępas tritas cum melle cataplaſmatis modo impone. Aut raphani corticem eodem modo. Aut facta ſcarificatione, arundinis corticem ſuperiorem quem Ægyptij Siphtherium appellant, vſtum cum pice liquida committe, ſplenium q́; impone, & quater aut quinquies ſolue: deinde exterge, ac aliud ſplenium impone. Quidã nitrũ ad decimã cineris ipſius partẽ admiſcẽt, valde q́; ei ſuccedit. Aut ſquamam ſtomomatis ferri cum aceto & oleo illine eodẽ modo. Aut felis ſiue crocodili ſtercoris ʒ vi, ſinapis ʒ iiij, cum acri aceto illine. Aut cantharidas vſtas pice liquida exceptas ad cerati liquidi formam redige: præfrictis q́; ex nitro aſſo locis & exterſis, in ſplenio impone, & per noctem ſine: manè verò tolle, locum q́; exiccari permitte vſqueq uo circumcirca rumpatur: vbi verò eruperint capilli, eos aſſiduè rade. Aut naſturtium, vel vt alij piper: muſcerdas, veratrum album, æqualibus portionibus ex aceto illine. Aut cũ piſcis corio, quale eſt ſquatinæ, aut folio ficulneo, aut pumice læui, ſupernè alopecias cruẽtas facito, deindeq; amygdalas amaras vſtas cũ aceto mulſo illinito: id q́; aſſidue facito, ac radito, augeſcẽt.n. ſtatim capilli. Aut teſtudinis marinæ ſanguinẽ illine, ex laudatiſſimis.n. hic eſt. Aut hippõtami * corium vſtum illine. Aut nuces ponticas vſtas, & ſtaphidas ſylueſtres cum vnguento laurino. Hoc enim ab Archigene laudatur. Aut muſcerdas & veratrum album illinito. Aut corticis arundinis vſtæ, & nitri æquas partes, cum pice liquida ad malagmatis formam redige. Aut nuces amaras vnà cum corticibus vſtas ex aceto aut melle frequenter illine, id q́; loco prius per linteolum exterſo: pòſt verò aſſiduè radito. Aut ammoniacũ thymiama cũ ſucco tithymali affricato, aut felis ſtercus aridum ex aceto. Aut rhois ʒ iiij vel ij, ſinapis ʒ ij, cum acri aceto illine. Aut amygdalas amaras & pumicem illine. Dionyſodorus autem medicus, Coriũ, inquit, nouũ

*hippopotami

A vstum cum acri aceto illine †. Egregiè autem facit ad inueteratas alopecias, si thapsiæ succum aut radicē cerato exceptū loco imposueris, etiam si nihil præterea aliud facias: decedit.n.superna cutis & sanie serosa madet, capilli q; sua sponte subnascunt. Vides itaq; quo Archigenes ex Thapsia pharmacum collaudet, neq;.n.aliud eo præstantius reperias. Auget aūt fidem commoditatis eius cōsona historia: quapropter & ego oīa quæ apud medicos expertos sunt medicamēta scribo. — † *Additur ex ātiquis, caballi dētes ustos similiter.*

Quæ Asclepiades in libro de Alopecia scripsit.

Non recentioris nūc mentionē facio Asclepiadæ, qui memorabiles sanè pharmacorū compositiones in multis libris cōscripsit, sed vetustioris, Bithyni videlicet. Hic itaq; Asclepiades curādi viā se reperisse gloriatur, per quam multos curatu difficiles alopecias habentes sanatos dicit. Verùm plus ad curationem totam viuendi rationem valere q̄ pharmaca ipsa tradit. De viuendi ratione itaq; hæc scribit: Abstinendum itaq; ab oī vino in totum, propter has ipsas causas. Manifestum verò est inde, ipsum antea retulisse causas, quas si quis discere velit, ex libri ipsius lectione requirat. Deinde subiungit: Abstinendū ēt à nimia repletione. Prohibet aūt & carnium esum, & casei, & lactis, & leguminū, oīum q; simpliciter quæ ēt exigua copia accepta vim habēt, qua multum & nutriant, & inflent. Quin & exercitia plurima fugere iubet, velut ēt assidua balnea, & multas

B exudationes. Cæterùm de Pharmacis iuxta seriem dictionis sic scribit. ℂ Est aūt primū vnguētū tale. Spumæ nitri partes duas, salis ammoniaci partem vnā, vsta trita acerrimo q; aceto diluta, donec strigmentorum crassitudinē accipiant, præscalptæ leuiter alopeciæ, quò densetur & cruētus reddatur locus moderatè illinimus: defricamus q; donec caput ea concipiat, & pharmacum in altum probè deferatur, atq; ita quiescere vsq; ad crepusculū sinimus: postea ad vesperam idem repetētes, similiter q; sequenti ac tertia die, magnam permutationē reperimus. Sistitur enim depastio, & capilli dum raduntur neq; vi trahuntur, resistunt & non euelluntur. Deinde sequenti die ex aceto præfrictis cataplasma apponimus, quoad bullæ assurgant, & cutis in superficie exulceretur. Bullas autem vbi diuiserimus, atq; ad duos dies aquositatem exceperimus quæ ab ipsis vlceribus prodit, inde rursus eodem vnguento vtimur, vlceratis tm̄ locis parcentes, eos q; trāsgredientes: Sanos verò apprehendentes, eos q; deradentes, {vsq; ad crepusculum quiescere sinimus, quo idem repetentes} multum'que confricātes, vsq; ad septimum aut octauū id facere pergimus diē: quò sanè tempore videmus iam ab extremis alopeciæ non amplius tenues vt antè, & lanuginosos ꝓdire pilos, sed robustiores, postea paulatim etiam in partibus denudatis excrescentes, vicissim q; tenues & imbecilles deficientes. Contingit q; simile quiddam quale in vlceratis videmus. In vlce

C ribus.n.cicatrix ab extremo initium faciens, postremum in medio vlcere desinit ac coit. Ita in alopecia partes pilosis vicinæ primū conualescunt, & densæ pilis redduntur: quæ verò in medio sitæ sunt, omnium postremò pilos producunt. Si itaq; curatio hoc modo processerit, reliquis medicamentis nihil opus habebimus, sed vno hoc per multū tempus semper vtimur: cedit q; benigniter affectio, nisi oīno magna nuditas existat. Medio autem tempore, scalpturam per acutum cælum assiduè facimus. Aliqñ etiam cuspide acuti spiculi cute pertusa, per fissuras ipsas sanguinem moderatè elicimus. Hæc his verbis ꝑfatus Asclepiades, deinceps de rasura contra q̄ alij tradit: neq; enim assiduè, sed per interualla, affectam partem radere iubet, vbi iā mediocriter densi capilli in ea fuerint exorti: prodeuntes aūt iam, & adhuc tenues, rasura non dignatur. Cæterū post rasuræ factā mentionem, deinceps hæc verba scribit: Quòd si verò remoretur capillorum exortus, ad subscriptas compositiones cōfugimus. Sunt aūt tales: ℂ Erinacij terrestris caput aut corium vstum, tritum, ac melle subactum, illinito. *Aliud.* Hippocampum marinum & nitri parū coexure, adipe q; anserino admisto, loco nitro præparato illine. *Aliud.* Thapsiam aqua maceratam illine. *Aliud.* Muscerdas aceto tritas illine. *Aliud.* Calami Cyprij folia in olla exurito, deinde resina pinus cineris plurimum excipito, & præscarificatæ alopeciæ imponito ac obligato. Aut corticem siue co

D mam arundinum eodem modo præparato, amplius q̄ nitri parem cineris modum admisceto, & pice exceptis vtitor. Est autem non inualidum, sed plurimum efficax. Post hæc verò ēt muscarū Asclepiades meminit, iubens q̄ plurima ipsarū capita, mox vbi captæ sunt, nudis alopeciæ partibus affricari, atq; id maximè, vbi alopecia fuerit exulcerata. Etenim fert, inquit, muscarum sanguinem irritata tunc per medicamenta quæ ex nitro atq; ālijs* componuntur, nimirum, inquit, cùm nō mordeant hæc ipsas tantum, sed bullas etiam in eis excitent. — * *Al.* ἁλῶν *i. sale.*

Quæ Soranus ad Alopecias conscripsit.

Soranus aūt cùm prædixisset quædam quæ iuxta propriæ sectę ductū digessit, meminisset'que eorum quæ Asclepiades scripsit, deinde sic hac verborū serie subtexit: ℂ Quapropter vbi recens malū est, primū abstinētia proderit, deinde simplex exiguus cibus boni succi, & irrigatio ex oleo dulci calido, & panis in cataplasmate, fomenta'que, & scalpturæ, & cucurbitæ, ac cerata. Vires itē reparētur. Inueterata aūt iam affectione assidua rasura, & rubificatio ex sinapi, & frictiones præscriptæ, ita vt in sequentibus diebus picē superlinas, aut oleum cedrinū. Proderit item rubificatio ex affrictu foliorum fici, aut cæparum, aut linteoli indici aut pollici obuoluti, & post frictionē scarificationes. Quidam verò acus colligantes ita, vt cuspides ipsarū in eundem locum porrigantur, per ipsas & cutē cōpungunt. Cæterùm post rubificationē per defrictionē inductam, post q; scari-

ficationem pharmaca conueniunt ex alto euocantia ac transferentia, metasyncritica Græcis appellata, tum illita, tum emplastri modo imposita. Eiusmodi aūt multa particulatim existunt. Nam & cæpe tritum, & raphani cortex, vtrunq; cum melle emplastri more appositū valet. Aut spumæ nitri pars vna, rhois partes duæ, salis ammoniaci pars vna: vsta, & cum acri aceto trita ad strigmētorum crassitudinē redigātur. Scripta sunt & alia multa, inquit, apud Asclepiadem & Heraclidē Tarentinum Elephātidem q; ac Moschionē in libro de ornatu. Ex quibus sanè & ipse ea quę ex Asclepiade præscripta vidisti, excripsi, & alia item quædam quorum deinceps mentionem faciā. E

† Al. ptes duas ¶ Adipis vrsini † partem vnam, cineris foliorum arundinis vstorum partem vnam, squamæ stomomatis ferri partem vnam: aceto & oleo veteri subacta illine. *Aliud.* Stercoris felis aut crocodili ʒ viij, sinapis ʒ iiij, ex acri aceto. *Aliud.* Hordei vsti & muscerdæ par pondus ex acri aceto. *Aliud.* Nasturtium & muscerdas, veratrum album, piper, æquali mensura ex acerrimo aceto. *Aliud.* Sinapi & nasturtium, aut spondyliū, vsta, trita ex aceto illine. *Aliud.* Ranarum vstarum ʒ xviij: pumicis vsti ʒ xij, alij xv: habent sinapis ʒ viij, nitri ʒ iiij, nucum vstarū ʒ xxiiij. *Aliud.* Præstat & ceratum ex pipere, pirethro, calce viua, & oleo myrteo. Oportet autem & partem affectam præfricare vel per alcyonium vstum, donec morsum persentiscat: vel per Erinacij marini vsti cinerem linteolo inuolutum, donec locus rubefiat. Alia pharmaca quę partim mihi, partim præceptoribus meis, partim amicis medicis, in vsu fuerunt. Pumice rubificatorio prȩfricato, præfomentato q;: & thapsiæ succū, donec cutis eleuetur, illinito: deinde q; fomento adhibito, cerato rosaceo vtitor. *Aliud.* Foliorum ac radicis arundinis vstorum, pilorum vrsi, adianti, adipis vrsini, picis liquidæ, pilorum caprarum vstorum, cedriæ, omnium octo par pondus accipe, liquida q; cum aridis cōmitte, & præfrictis adhibe. *Aliud.* Fici folia cū aceto donec lanugo prodierit affrica, deinde verò herbæ quæ Stœbe appellatur succum illine. *Aliud.* Ranas paruas vstas pici liquidæ tepidæ insperge: deinde neq; prærasis, neq; prȩfrictis illine. *Aliud.* Spumæ nitri ʒ iiij, stercoris muris ʒ ij, corticis arundinis vstæ ʒ ij: pice liquida excipito, & splenium formato, id'que præraso, ac cum nitro præparato loco imponito, & ante biduum vel triduum non auferto. *Aliud.* Sinapis & stercoris felis æquas vtriusque partes, loco præfricto illinito. *Aliud.* Scarificato, ac sepiæ atramentū illinito: aut marrubium uiride tritum illinito. *Aliud.* Sphæritidis folia torrefacta & cum aceto læuigata imponito. Appellatur autem sphæritis, cupressus, quæ sphæria id est pilulas, producit. *Aliud.* Nuces amaras vnà cum putamine vstas, prærasis ex aceto & melle illine. *Aliud.* Erinaceorum marinorum testas vstas ex melle & aceto prærasis illine. *Aliud.* Alcyonium vstum & murium stercora cum porri succo illine. *Aliud.* Radicis thapsiæ drachmas quatuor, radicis chamæleonis ʒ ij, visco probè subacto excipe: & cataplasmatis modo impone, cum'que exarcebatus æger fuerit, adime. *Aliud.* Foliorum arundinis græcæ vstorum ʒ iiij, muscerdæ ʒ ij, erinaceorum vstorum drachmam vnam, cum aceto trita illine. *Aliud.* Salis ammoniaci ʒ i, nitri drach. vnam: vtrunque torrefacito, aceto q; rigata ter in die illinito, loco prius cum nitro præparato. *Aliud.* Amygdalarum amararum tostarum obolos tres, pumicis obolos ij, salis ammoniaci obolos iij, similiter illine ex aceto. *Aliud.* Piper, muscerdas, veratrum album, æquali pondere, cum aceto & exiguo oleo illine. *Aliud.* Squamam stomomatis cum aceto & modico oleo illine. *Aliud.* Locum per pumicem proritato: & sulfuris, spumæ nitri, ammoniaci, singulorum æquas partes mistas cum aceto illinito. *Aliud.* Alcyonij drach. i, sulfuris viui drach. † vi, muscarum ad ariditatem torrefactarum cyathum vnum: muscas per se terito, item q; sulfur: alcyonium verò aqua coctum vnà cum siccis læuigato, felle suillo ac aceto vicissim affusis vsquequo strigmentosum reddatur. Deinde axungiam à rotis derasam, & manu emollitam vt emplastri forma confiat, misceto: & prȩrasa alopecia ac rubificata, pharmacum vt optimum confidenter illinito. *Aliud.* Locum vbi detersesis, alicam'que aceto irrigatam læuigaueris, addideris'que exiguum cyrenaicum liquorem, inunge. *Aliud.* Loco præfricto ac scarificato caricas assatas cum passo cataplasmatis modo imponito. *Aliud.* Passum illinito, ac deinde ferulam vstam inspergito. Quæ deinceps sequuntur duo pharmaca, admiranda sunt: & verbis eius qui ea prodidit inscripta ad alopecias, caluiciem, raritatē capillorum ægrè curabilem in capite, in mento, ac supercilijs. Pilorum ouis vnciam vnam, radicis arundinis vnc. vi, filicis cum radice quadrantem ac vnciæ dimidium, castanearum hispidi corticis quadrantem, lanarum succidarum q; pinguissimarum sexuncem, capita muscarum numero xxxvi, muscas v capitibus reiectis. Omnia in nouam ollam indita in furnum mittito, deinde cinerem ipsorum terito. Sunto autem tibi in vino aminęo prius trita ladani ℥ vna, myrrhæ ℥ vna: adijciatur'que olei veteris sextans, & cedrini ℥ vna, malabathrini sextans: deinde inspersis aridis tritis medicamentum sume: atq; vbi linteolo alopeciam prȩfricueris, deinde'que aut cępa aut scilla vellicaueris, aut fici folijs lenè excalpseris, pharmacum ipsum illitu affrica. Loto q; homini, in sequētibus diebus locū † intento linteolo validè cōfricato, contentus illitione vsq; ad mēses duos. Quod si amplius in hac curatione perseueraueris, ēt caluiciē ea persanabis. ¶ *Ad Caluescentes præter ætatem remedium.* Adipis taurini insolati lib. vnam, adarces vnc. vnam: succi thapsiȩ sesquiunciam, alij vnciæ dimidium habent: myrrhæ bonæ vnc. vnam, polytrichi lib. dimidium, callitrichi lib. dimidium, membri asinini libram vnam, splenis asinini lib. vnam, ladani tantundem. Ego ladanum in

vino

Marginalia: F (beside "præceptoribus"); * al. λευκοὺς. i. albas (beside "Ranas paruas"); G (beside "chamæleonis"); * πράσιον. al. πράσον i. porrum. (beside "porri succo"); † Al. ij. (beside "drach. † vi"); H (beside "impo-nito"); † Al. ualido linteolo. (beside "locū † intento linteolo")

A vino pauxillo maceratū contriui: adipē verò aquę vapore liquefeci, deinde asini membrū assatum donec insumat̃ radito: splenem verò cum callitricho & polytricho in noua olla torrefacito: contusis q; quæ contundi possunt ac cribratis, oīa gleucino aut sabino excipito, & ante balneū vtitor capite prius pectinato. Manifestū verò est quod eadē pharmaca ēt ad menti pilos non enascentes cōducunt. *Aliud.* Fœnigræci sextarios iiij, seminis lini sextarios ii, ladani bessem, succi acaciæ sexuncem, folii malabathri sexuncem, gallas numero xx, onychis aromatici sextātem: calami Syriaci sextantem & vnc. dimidium, alii vnc. vnam habent: bdellii sextantem, myrti vstæ sextarium vnū: musci, quem alij splanchnon, alii bryon aromaticum vocant, quadrantem: iridis astragalitidis, alij Illyricæ, sextantem. Singula per se contundito, ac per cribrum arctius excutito, & deinceps vt præscriptum est misceto. Vsu verò expetente, pharmaci tertiam partem, aut quantum sufficit, in æreū aut testaceum vas conijcito, deinde vini Italici odorati tantum vt liquidum reddat̃ admisceto: atq; ita prunis impositum donec semel ebulliat cum lignea virga agitato, animaduersione habita ne comburatur. Post verò illines, ęgro cū medicamento in aquam desidere iusso, sensim q; in solio sedenti affricabis, ac pro more capite ex aqua perfuso pharmacum ablues. Deinde autem staphidem syluestrem per se tusam ac cribratā, quatuor diebus illitionis pharmaco admiscebis, similiter q; coques:

B eodem q; modo illines, parcè tñ ac cautè, ne in oculos destillet. Vnguento aūt à balneo vteris, olei myrtei libra vna, cum ladani triente contrita. Constans et certa est pharmaci huius facultas, neq; citra effectum dilabitur. *Aliud ad Eadem.* Pericalamitidis vnc. i: myropissoceri†, sordis eius videlicet quæ à pilis, vtriusq; unciæ* dimidium: adipis infantis informis libram vnam: succi foliorū dionysiaci tenerorum, succi foliorum ladonidis tenerorum, succi callicereos, succi herbę verbenacæ, succi foliorum arūdinis, singulorum cyathos iij: cynomori, erinaciorum marinorum vstorum, vtriusq; sextantem, aut amplius si melius reddere pharmacum velis: acanthionis terrestris corium vstum. Hæc oīa ad plures dies in pila plumbea terere oportet, donec omnia probè læuigata vniant̃, atq; ēt donec à pila quippiam detritum eis accedat. Vtere loco acriter ex crudo linteolo ex lino pręfricto, ac deinde cum altheæ siue hibisci radice deterso, illinito. Hoc pharmacū eo modo scriptū reperit Claudianus amicus noster in libello ex membranis cōtexto, eo qui pharmaco vsus fuerat vita defuncto. Multi aūt faciebat eius possessionem, propterea quòd duos quosdam caluescere iam incipientes ex eo curatos conspexisset ita, vt neq; vlterius caluicies progrederetur: et quòd denudatus locus pilis densus euaserat: ad hęc quòd symbolicè scriptus erat. Nos hoc nacti, singulatim considerabamus quid tandem singulis significaretur, cum q; iam hoc iam aliud mente conciperemus;

C per magnā experientiam tandem nos veritatem reperturos sperabamus. Verùm in præsens quidem sit posteris scriptum, scripturi etiam in posterum si quid experientia cognitum repererimus. In præsens autem pericalamitidem, arundinis corticem dici putamus. Nam & aliàs ipsum eiusmodi affectionibus conuenire scimus maximè vstum, nouimus item alios scriptores ex eiusmodi pharmaca composuisse: quapropter credibile est, qm̄ cortex arundini circum adhæret, pericalamitin ipsum appellari. Potest aūt etiam id quod ab aliquibus limnestrum, ab aliis adarce & adarcium dicitur, pericalamitis appellari, propterea quòd arundinibus adnascatur. At verò myropissocerum, picem & ceram dici æstimamus, vnguento quopiam ad huiusmodi affectiones congruēti eliquata, veluti est gleucinum, & laurinum, nardinum, lentiscinum, sesaminum, et cedrinum. Cęterū † barbæ hircinæ sordes } statim nobis visæ sunt de ladano dictæ esse: nam ad has affectiones conuenire in confesso est. Et sanè generatio eius circa mentum hircorum in quibusdā locis contingit; quod ipsum & Rufus Ephesius per hos versus indicat.

† Ladanum Eremborum reperitur & alterum in aruis,
Caprarum circum barbas. Nam pabula capris
Florentis cisti summæ gratissima frondes.
D Istius verò lanuginis vnguen inhæret
Caprarum hirsutis q; genis, atq; vndiq; costis.
Non adeo id morbis prodest, sed spirat odorem
Eximium: quare præstantia pharmaca miscent
Plurima, Eremborum & tellus fert qualia campis.

An quidē igitur hoc solū ladanum is qui pharmacū composuit, inijcere iubet, non satis manifestū est: possibile est aūt per vnam speciem totum genus ab eo designari. Porrò infantem informē videtur mihi vrsæ dixisse. Vrsam enim parere aiunt informem quādam velut carnis molem; verùm post per linctum matris animal formari ac effigiari. Dionysiacum aūt vitem mihi dicere videtur, quāquam & de hedera dici posse aliquis opinari queat. At verò quòd ladonidē laurum appellet, nemini puto dubium esse. Calliceros autem fœnumgræcum appellare videtur: nominatur autē hęc plāta apud nos in Asia Ægoceros. Cynomorū deinde rubum canis verisimile est dici. Acanthiona autem postremum terrestrem, erinacium terrestrem appellatum ab eo existimo.

De Defluuio Capillorum. CAP. 2.

A.l.4.f.7.t.1.c.3.fol.506.a

Est & * alia pilorum affectio quæ ad raritatem cutis, inopiam'que substantiæ pilos generantis, consequitur. Quapropter etiam curatio hoc modo læsorum, non eundem scopum quem alopeciæ

† *Additur in textu* ἀποτραγοπωγῶνος.
* *Al. libræ.*
† ἀποτραγοπωγῶνος.
† *Al. ex antiqua tralatione. Aliud autē sanè per terram errans ladanum inuenies.*
* *mentum.*

peciæ habet. In alopecijs enim, vt vitiatus humor consumatur, intentionem summã ac primarium E
scopum habemus: in his verò, vt capitis habitum roboremus, & boni succi allationem procuremus, cutem q; ad densitatẽ ac raritatem moderatã reuocemus. Quã ob rem sanè ad pharmaca humectãtia aliquid moderatè adstringens admiscere oportet, quale est ladanũ, quod utraq; in se moderatè complectitur quæ ad hoc symptoma conueniunt, caliditatẽ videlicet mediocrẽ, & adstringendi vim iuxta eandẽ proportionem: pp hoc itaq; oleo mistum, quò illiniri possit, symptoma siue accessionẽ defluuij capillorũ sistit. At verò manifestum est capitis frictionem necessariò huius pharmaci vsui præmitti, & multorum pilorũ ablationem, aut si anni tẽpus id fieri permittit, perfectã ablationem. Ita.n. in affrictu & illitu robusta & calida reddetur cutis, & moderatã densitatẽ acquiret, eam videlicet quæ ſm naturam est. Consueuit autem hæc circa pilos oblæsio sæpe ijs qui ægrotarunt accidere: rarò aũt citra morbum. Et magis sanè victu vires reficiẽte atq; salubri, opus habet: multi q; citra medicamentum perfectè sanati sunt, atq; id breui. Composuerunt tñ medici eius gratia pharmaca moderatam densitatem cuti inducentia, ita tñ vt ne simul eam refrigerent: quæ enim vehementer adstringunt, omnia ẽt refrigerant, & alimenti influxum reprimunt, ppter cuius inopiã capilli defluunt. Intentio itaq; medicamentorum est sanguinẽ affluentem non solùm non præpedire, sed etiam prolectare, cogere autem sensim & adstringere rarefactam cutem. Tale F
aũt sponte naturæ est ipsum ladanum, quod quia ceræ similem compagem habet, largo aliquo cõuenienti liquore indiget, quo capiti illini possit. Præstat igitur huiusmodi liquorem similem ladano esse hoc est ex contrarijs facultatibus mistum, attractoria nimirum & coactoria. Nequaquã ergo oleum Sabinum, aut vetus, aut Cicinum ad hanc rem aptum fuerit, sed in Iberia aut Hispania, aut quomodocunq; tandem appellare velis, natum: habet.n. & adstrictorium quippiam, atq; amplius adhuc eo lentiscinum, sponte naturæ tale existens, quale est ipsum ladanum. Quare neq; expertus sum, neq; mẽte concipere possum, vllum præstantius pharmacum fore ad defluos capillos, q̃ est quod ex ladano & lentiscino oleo permistum constat. Manifestum aũt est quòd raso quidem cuipiam, crassius admouere medicamentum oportet: ad ipsam verò cutem præsectos & attonsos habentibus pilos, liquidius: ꝙ enim comam alere non oporteat priusquàm quis curetur, euidens puto. Quòd si verò largè defluãt capilli, & coniectare possis multam raritatem cutis capitis factã, non ineptum fuerit in præsens myrteum oleum pro lentiscino ad ladanum admiscere. Licebit etiã aliquando vnguentum nardinum adhibere in ætate frigida, & tempore hyemali. Bonum autem pharmacum ad hæc est diuitum fœminarum vnguentum, quod Romæ vocãt Foliatum. Non minus autem eo commodum est, immo magis, ꝙ appellant Spicatum. Quare cum his vel solis diuites vngi iubeto, & cum optimo nardino. Ladanum verò in duplo vase liquefacito, & liquefacto G
vnà cum nardino ex prædictis pretiosis vnguentis quodcunq; ad manum fuerit admisceto. Atq; hæc quidem medicamenta mihi suffecerunt vnà cum refectoria ac salubri diæta, quæ in plerisque ẽt sola suffecit. Composuerunt autem, vt dixi, quidam ex prioribus medicis pharmaca ad defluos capillos, in quorum relatione, vbi inuicem dissentiant exponam. Primùm autem referam compositiones ab Hera scriptas, quarum priorem quidem laudo, posteriorem verò curiosam, & præterrem auctam existimo. De priore verò ita scribit.

Compositiones Pharmacorum ad Defluos Capillos ab Hera scriptæ.

Heras in ferula duo subscripta pharmaca habet, iuxta hãc ipsam dictionis ipsius seriem, ad hoc vt capilli in capite ne defluant: Ladanũ in vino austero rigatũ terito, & oleo myrteo ac vino vicissim affuso ad mellis crassitudinem redigito, ex eo q; ante & post balneum caput illinito. Pręstat autẽ & polytrichon quod quidam adiãtum vocãt, dimidia ladani portione adiicere, & cum myrteo aut nardino vti. Hæc de priore compositione locutus Heras, deinceps hæc scribit. ℂ *Compositio Olei ad Defluos Capillos, quæ & Nigros eos facit.* Intra calendas & Idus Iulias, nuces virides centũ tũdito, eis q; olei † primarij sextarium i ℈ affundito, & aluminis liquidi lib. iij. Hæc simul in vas nouũ H
testaceum præmadefactum indito, id ipsum q; q̃ diligentissimè oblitum in loco neq; humecto nimium neq; calido reponito, & per menses tres sub terra sitũ finito: deinde auferto, oleoq; vtitor. Hæc ipsa secũdi pharmaci est descriptio, quę plus q̃ conuenit ipsum pharmacum adstringens reddit. Quapp vt vehementem adstringendi vim ipsius corrigeret is, qui primus hoc pharmacum cõposuit, defodere ac velut putrefacere ipsum iussit, inde nimirũ magis tenuium partium reddere in eo commista conatus. At verò tale pharmacum in tempore, regione q;, ac natura corporis, calidis commodum fuerit, adeo vt in contrarijs non tutum sit tali vti. Etenim perfrigeratas eius vsu mulieres vidi, vt inde in grauedinem ac raucedinem defluxum q; à capite ad pulmonem delaberent.

† Al. boni libram j s.

Quæ Archigenes ad Defluos Capillos conscripsit.

Archigenes in primo libro pharmacorum secundum genus, ad defluos capillos in hæc verba scripsit: ℂ Ladani & absinthij æquales partes, & iuniperi baccas x, tritas in linteolũ illigato, & in oleo per dies v macerato, ex eo q; caput illinito: & neque capilli defluent, neque furfures habebunt. Aut dum capillos pectis, adiantum cum myrteo aut rosaceo oleo adhibeto. Aut adianti, myrti nigræ, æquales partes, gallæ duplum, cum oleo veteri, aut lentiscino, aut myrteo, ad mellis crassitudinem redige, ac vtere. Aut thus, & mysi, & gallam, & adiantum, æquis partibus cum

vino

A vino maris experte ad mellis spissitudinem in Sole terendo redige. Aut molliter cocta donec nigrescat, deinde q; cum oleo veteri, aut lētiscino, aut myrteo mista, in vsum adhibe. Aut brassicam aridam tusam cum aqua impone. Aut loti radicem eodem modo.

Quæ Cleopatra in Libro de Ornatu scripsit.

Quæ à Cleopatra in libro de ornatu scripta sunt, illius ipsius verbis sic habent. ¶ *Ad Capillorum in capite generationem.* Arundinum tenellarum radices vbi contuderis succum exprimito, muscas q; vbi siccaueris, in pulticula misceto: simul q; vrsinum adipem, atq; oleū cedrinū, vbi in vnū triueris, atq; vnà miscueris, ad illinēdum exhibeto. Quò verò odorem obtundas, vinū aut passum affundito. *Aliud non longè præcedens, his verbis conscriptum.* Quo capilli enascantur, lini semen siccū vnà cum lini stipula exurito, tritum q; cum oleo sesamino illinito. *Aliud paulò inferius scriptum hoc modo.* Ad defluos capillos, terram cimoliam solidissimam vino austero & mororum succo tanto, quantum combibere potest, rigato, ei q; hyoscyami tenuissimè triti acetabulum adijcito, indéque pastillos formato: quos in vmbra siccatos in vas figulinum nouum reponito. Vsu verò postulante, aqua dissolutos illinere iubeto. Deinde cùm locus exaruerit, abluat. Quinto die id ipsum facito. Facit item ad faciei & colli impetigines. ¶ *Aliud Capillos augēs citò, densans q; ac denigrans.* Ladanū

B cum oleo & vino dulci læuigatum ac ad mellis crassitiem redactum præfrictis illinito. Nō longè quoq; postea aliud pharmacum scriptum est his verbis. ¶ *Ad Defluuium Capillorum citra morbum accidens.* Brassicam aridam tritam ex aqua impone, aut loti radicem eodem modo.

Quomodo Comptoria ab Exornatoria medicinæ parte differat.

Comptoriæ quidem scopus est, vt pulchritudinē acquisititiā inducat. Exornatoriæ verò medicinæ partis, vt quicquid ſm naturā est, id oē in corpore custodiat, ad quod consequitur ēt naturalis pulchritudo. Indecoro.n. aspectu est caput alopecia vitiatum, velut ēt oculi pilis palpebrarū denudati, similiter q; superciliorum pilorum defluuium. Non solùm verò ad pulchritudinem, sed multo prius ad ipsam partium sanitatem huiuscemodi pili conducūt, quemadmodum in libris de vsu partiū est demonstratū. Quid attinet aūt dicere de lichenis, aut psora, aut lepra, cùm præter naturā talia existāt? At verò faciei colorē per pharmaca nitidiorē aut rubicūdiorem facere, aut pilos capitis crispos, aut fuluos, aut nigros, aut quēadmodum mulieres solent in longitudinem auctos, hæc ipsa, & quæ huiusmodi sunt, cōptorij maleficij existunt, non medicæ artis opera. Verùm pp societatem quandam quā cum illis habent, qñq; ad regiarum fœminarum, atq; adeo ipsorum Regum imperium, ēt comptoria adiungimus, vt pote cùm his negare non liceat, docendo tamen compto

C riā ab exornatoria medicinæ parte differre. Quapropter visum est mihi ea quæ Crito scripsit pharmaca capillos conseruantia, eosdem q; augentia, ex primo illius de ornatu libro subscribere.

Quæ Crito ad Conseruandos ac Augendos Capillos scripsit: Item q; quæ à Defluuio ipsos præseruent.

In primo libro Exornatoriorū statim in principio post præfationem Crito hæc verba scripsit: Ad conseruandos itaq; capillos subscriptis cōpositionibus vtendum est. ¶ *Heraclidæ Tarentini cōseruatiua Capillorum.* Phernij florē anemonesue cū oleo tritū illine, idē ēt eos denigrat. *Aliud.* Ladanum vino austero maceratum ac tritum oleo myrteo excipe, eo q; pilos ante balneum subline.

Aliud. Verbenacā rectam appellatā vnà cum radicibus arefactam contundito, & per angustissimum cribrū cōcernito: deinde oleo admisto, vt strigmenti crassitudinē accipiat, in vas ęreum reponito: atq; vbi computruerit, pro oleo similiter vtitor. *Aliud.* Ladani partes duas, polytrichi quod quidā Adiantum appellant partē i: vino & oleo myrteo excipe ac vtere. Nos aūt pro myrteo, nardino vsi sumus. ¶ *Aliud, quod ipsum & Subnigros reddit.* Baccarum myrti nigrarū quadrantem, ladani tātundem, dissoluta cum acaciæ fructus, hoc est siliquarū ipsius spinæ appellatarum, decocto, contere: atq; vbi limi crassiciē acceperint, nardino, aut myrteo, aut aliquo alio hedysmate i. odora-

D to vnguento, excipe. ¶ *Aliud Vnguentum Conseruans pilos, quod ipsum etiam Subnigros reddit.* Baccarum myrti nigrarū sextarium i, seminis apij sextarium i, seminis betę sextarium i, virgultorū myrti sextarium i, adiāti sextarij dimidiū, ladani tantundē, vini nigri sextarios vi: vsq; quo penitus dissol uantur coquito: atq; vbi tertia pars superfuerit, olei cuiusdā, aut hedysmatis i. odoriferi vnguenti, sextarios ij aut iij addito, rursum q; coquito. Vbi verò bis aut ter ebullierit, liquorē exprimito ac diligenter per saccū excolatum in hydriam recondito. Vsu verò expetente † in prærasis penitus} vtitor, illitis ex eo bis per diem capillis. *Aliud.* Passi cretici sextarium i, ladani vnc. i, corticis nucū pinearū vsti sextantē, polytrichi vsti vnc. * i, adipis vrsini libram i, succi betę cyathos iij. Ladanū & passum donec cogant in vnam cōpagem coquito, deinde reliqua inijcito, & sublata in vas plumbeum seruato. Vsus autem tempore, quantum sufficit in quocunq; velis suaueolente vnguēto diluito. Vsus eius debet esse quotidianus. Quidam verò raso capiti pharmacū illeuerūt nulla re dilutum. *Aliud.* Ladani vnc. i, passi sextariū i: corticis nucum pinearum vsti drach. ij, alii sesquidrachmam habent, {alii cyathos ii, vel sesquicyathum:} spongiam marinam vstam tritam vnam, panniculi Cilicii vsti triti cyathos iii, polytrichi vsti triti cyath. ii, adipis vrsini lib. i: coquito & apparato, vt dictum est. ¶ *Aliud quod Pilos Conseruat, & Defluentibus quoq; auxiliatur.* Seminis apii sextātem, betæ seminis sextantem, callitrichi sextantem, thuris sextantem, nuces iuglandes numero xv,

† Al. κινῶν παντελῶς, i. omnino commouens.

* Al. ij.

* μέλανος.

ladani

ladani sextantē, corticis nucis pineæ lib. i. Omnia in nouā ollā coniecta, & cū argilla probè obturata, in balnei fornace assato: deinde extracta terito, & adiecta adipis vrsini libra vna subigito, & in pyxide ilicea {aut ciprina} reponito. Vsu verò expetēte quātū satis videbitur ex pharmaco accipito, ac quocūq; velis hedysmate {i. odorato vnguine} conquassato, ex eo q; caput bis in die illinito. Quidā verò vbi caput ēt abraserint, medicamēto excepto adipe vrsino illiniunt. ¶ *Aliud ad Caluiciem, quo vsus est Andromachus iunior.* Leporū ventres sex accipito, probe q; siccatos in testaceo vase torrefacito: ad eos q; baccarū myrti quadrantē, et virgultorū eiusdē tātundē, conijcito: inde q; adiāthi quadrantē addito, acaciæ succi tātundē, fructuū canis rubi tātundē: oīa q; simul attētè torrefacta tūdito, ac per angustū cribellū excernito, deinde adipis vrsi † lib. i. } ac phocę tantundē, subigito: sublatum q; pharmacū in pyxidem plumbeam recondito. At verò vbi vsus tempus institerit, quocunq; velis hedysmate. ipsum diluito, ac vtitor. Atq; de his quidem hactenus.

† *Al. vnciam vnam.*

De Tincturis Capillorum. CAP. 3.

CVm verò post præscripta pharmaca Crito alia quædam scribat, quæ quidem conseruationē capillorū promittūt, verū primùm ipsorū opus est vt tingant ipsos, quò siue nigri, siue flaui reddātur, visum sanè est mihi in principio ea relinquere, cùm omnia talia manifestè comptorij generis existant. Quandoquidem aūt haud scio, quomodo dogma cōe inoluerit, vt vetulæ fœminæ capitis capillos denigrent, tanquam turpe sit canos habere: atque hoc ipsum etiam masculis est visum, qui turpe {spectaculum} esse aiunt, aniculam vxorem cano capite habere: quæcunq; quidē præ delicijs se ipsas ornant, harum nulli tale quippiā à me petenti exhibui: Quæcunq; verò magis venerandæ, vt notam effugerent, tùm maritorum suorum importunitatem vitarent, pilos suos nigros aliquo modo reddere cupierunt, neq; ex adstrictoria vi nigrorem inducentiū oblædi, illis cōsului cedrię vsum, ita vt tribus aut quatuor horis ante balneum illinirent, et postea detergerēt, id q; per quatuor aut quinq; dies facere pergerēt. Ad hoc. n. quòd nihil lædit, amplius ēt commoda est eis quæ facilè à frigore offenduntur, nimirum pharmacum existens cedria quod abūde calefactet. Oportet aūt ipsam citra olei admistionem adhibere capitibus vehemēti resiccatione & calefactione indigētibus, quibus scilicet humida & frigida intemperies per se inest: alijs verò oleo mistum adhibere pharmacū oportet. Quin & defluentes capillos corrigit, & non defluentes auctiores reddit. Cæterùm odorem eius vitent delicatæ mulierculæ, qui sanè non iniucundus est ijs quę sustinēt ad consuetudinem vsus peruenire. Porrò in Asia apud nos agrestes mulierculæ montana incolentes, non cedria solùm illinuntur oleo permista, verum tum corpus vniuersum, tū caput inungunt. Quin ēt picem liquidam cum oleo eodem modo permistam, ad radices capillorum capitis illinūt: vocant q; hoc compositum pharmacū pissilæon hoc est oleum picatū, quod omnino aliud est ab eo quod pissanthos hoc est flos picis, appellatur, quod ipsum liquidę pici incumbit, & superstat, tenuium magis partium q; ipsa pix existens, tum compage, tum etiam facultate. Huiusmodi itaque pharmaca tardè canescere faciunt, nulla vtentium oblæsione: at verò quæ ex austeris & acerbis cōposita sunt, magnopere lædunt. Cæterùm materiam ex qua confiunt hæc, adstringentis qualitatis ac facultatis existentem, ēt quippiam tenuium partium habere oportet, quò non in superficie tantùm, sed & in profundo cutem permutent, vsq; ad locum radicum capillorum progrediēdo. Atq; hæc quidem est Methodus componendi ea. Habes autem in simplicium pharmacorum tractatu particulatim materias ipsorum, in quibus facultates & qualitates earum dictę sunt. Quapropter ex illis tum ea quæ iam à prioribus composita sunt iudicare, ac quali nam vi prædita sint inuenire potes, tum etiam per te ipsum de integro noua componere. Vtile aūt hoc est & ad cognitionem affectionum quas iam incurrerunt aliquæ mulieres, & ad futurarum prænotionem, præsentium que sanationem. Non solùm enim in periculo versatas sæpe scio fœminas, sed & mortuas, ex perfrigeratione capitis per huiusmodi pharmaca inducta. Læsio autem eis maximè accidit, aliquādo quidem in stuporem attonitum, aut comitialem, aut veternum, aut soporem profundiorē, aut animi apprehensionem, {catalepsin Græcis appellatam,} delabentibus: aliquādo verò destillationibus solutu difficilibus capiuntur, vt antè quàm soluantur, pulmones malè habere incipiāt, exinde que tabes consequantur. Offenduntur autem citius quæ frigidius temperamentum capitis habent, tardius verò quæ calidius: frigidæ enim particulæ frigidis affectionibus, calidæ calidis, facilius corripiuntur. Atqui periculum minus subeunt, vtpote cùm à minore causa lædantur, quę frigidius tēperamentum habent: at verò calidæ, propterea q; ægrè & vix tādem à frigidis causis lædi possunt, cùm sanè à magnis causis fuerint exuperatæ, maiorem læsionem incurrunt, quæ communi & vniuersali rationi subiacēt, in Aphorismis ab Hippocrate relatæ,[a] ‖ In morbis minus periculū subeunt »
ægrotantes, quibus congruus naturæ, ætati, habitui, ac tempori, adfuerit morbus, quàm quibus nihil secundum hæc ipsa congruerit. »

[b] † *De Pharmacis Capillos* [c] *Denigrantibus, Archigenis.*

Paulò antè dixi, q; nō ex mea sentētia medicus eiusmodi pharmaca contrectat, verū cùm regiæ aliqñ fœminæ, quibus minimè negare licet, nigros aut flauos capillos reddere expetant, eam sanè ob rem ēt Archigenē puto, quāquā honestissimū virū, de illis scripsisse in hæc ferè verba. ¶ *Denigrant* ‖ *Capillos hæc.* [d] † Radicē capparis tritā } cū muliebri lacte aut, vt alijs placet, asinino, ad tertias coquito,

A 2a. Aph. 34. Ex. ord. 17. c
B † Quidā veteres g. cod. caput hoc a superiore distinctū non habent.
C * *Al. tingētibus.*
D † Al. Aeoliā capparim tritā Al. folia capparis trita.
A. l. 4. c. 7. t. 1. c. 19. fol. 509. c

A coquito, & ad noctem pro cataplasmate imponito. Aut vrina canis in quinq; aut sex dies adseruata lauato. Aut corticẽ radicis * ilicis donec mollis fiat coquito, eũq; cataplasmatis modo imponito, cum aqua verò decocti lauato. Aut quod in phœnio intrinsecus nigrũ est, cũ oleo myrteo tritũ affricato. Aut spumã argenti, cimoliam, alumen liquidum, pari mensura, prælotis & siccatis capillis in noctẽ illinito, & betę folijs supernè obligato. Aut selinusiam terrã, argenti spumam, calcem, cũ aqua ad mellis crassitudinẽ redige: & vbi liquido lixiuio prælaueris, capillũ vicissim inunge, similiter q; betæ folijs impositis obligato: manè verò excussos capillos applanato. Aut absinthij, ossium palmarũ syriacarũ, fabarum ægyptiarum, oĩum vstorũ cinerem pari mẽsura cum vino Mendesio ad strigmẽti crassitudinẽ redigito, & cerato myrteo liquido admisto affricato. Aut corticis salicis succũ cum oleo affricato: summè denigrat. Aut nodos ad racemorũ similitudinem ex arbore nuce enatos ex oleo coqto, & bitumine liquido admisto vtitor †. Post prędicta ẽt hęc Archigenes adscripsit: Denigrant barbã, Suber aridum, & plumbũ vstum, cum betę crudę succo mellis spissitudine illita: finito vsq; ad prandium, deinde abluito. Aut ferri retrimẽtum ac plumbum in aceto cocta ad tertias, illine citra oleum. Post hæc Archigenes ex cõptoria dãnata arte accepta hęc scripsit: Fuluos aũt reddũt capillos lupini crudi cũ aqua & nitro illiti. Hæc de flauescẽtia. De

B crispantibus aũt capillos dicit: Crispos aũt reddes capillos, si spuma salis cum myrrha cõfricaueris. Aut succo carpasi illine, & manebunt crispi ac nigri. Aut myrti baccis ac betæ semine æquali pondere cum oleo tritis vtitor. Aut asphodeli radicẽ cum mero illine. Aut lupinorũ cortices ac parũ nitri in aqua ad quatriduum macerato, ac vtitor. Horum pharmacorum mentionem ob id feci, vt ostenderem necessario quosdã ẽt honestissimos viros talium sibi comptoriorũ experientiam parare. Quando enim Archigenes hæc scribere non est veritus, multo amplior venia Critoni dãda est, qui in Imperatorijs ædibus est medicatus. Apparet aũt & Heraclidem Tarẽtinum multa et probata pharmaca comptorię speculationis scripsisse, quanquam non dum tantæ deliciæ fœminas occuparant, quantæ nunc sunt. Verũ Heraclidæ, & Cleopatræ, & aliorũ quicunq; post ipsos interiecto tempore medici fuerunt, pharmaca oĩa Crito coaceruauit: ad quem sanè remitto eos qui quomodo capilli nigrescant, aut flauescant, & alia huiusmodi, discere volunt. Scripsit enim quatuor de ornatu libros, qui in omnium manibus versantur. Quid igitur ego nũc ipsa frustra trãscriberem, cum possint ex illo discere qui adeo ea cognoscere velint? In primo quidem libro omnia quæ ad capillos pertinent statim in principio scripta sunt, reliqua verò deinceps iuxta proprium quodq; ordinem. Quò itaq; facilè inuenire queant singula talium pharmacorũ absq; longa inuestigatio-

C ne, visum mihi est capita singulorum librorum indicare. In primo itaq; libro capita hæc sunt.

Primi libri Critonis de ornatu capita. Conseruãtia capillos. Augẽtia capillos. Præseruãtia capillos. Tincturæ canorum. Tincturæ flauos & auricolores capillos reddentes. Smegmata capillorũ. Illitiones præseruantes. Faciem erugantia. Illitiones faciem nitidã reddentes. Cataplasmata faciem nitidam reddentia. Superciliorum illitiones. Supercilia denigrantia. Oculorum illitiones. Illitiones ex stibio. Ad graueolentiã narium. Dentifricia. Manducationes. Ad fœtorem sub alis affrictiones. Manducationes ad fœtorem oris.

Secundi libri capita. Quæ nigredines colli repurgent. Illitiones ad exudationes sub alis. Illitiones mãmillas conseruantes. Ventrẽ purgantia. Smegmata manus nitidas reddentia. Ad nigredines à partu. Ad rugas à partu. Ad fissuras à partu. Illitiones ad eminentes vmbilicos. Quæ pueros impuberes cõseruant. Quæ virginitatẽ cõseruant. Ad humectas & frigidas mulierculas. Ad cicatrices nigras. Depilatoria pilorũ. Smegmata attenuãtia omnis generis. Illitiones capillos abolẽtes. Smegmata totius corporis. Repurgatoria nitorem inducẽtia oĩgena. Cõspersiones aromaticæ vestiũ. Odoratæ tincturæ vestiũ. Aspersiones thalamorũ et ambulacrorũ. Suffimẽtorum oĩgenorum cõpositiones. Illitionum & vnguentorũ oĩs generis cõposi-

D tiones, videlicet amygdalini, balanini, nucum, sesamini, myrtei, lentiscini, laurini, rosacei, gleucini, melini, œnãthini, sampsuchini, telini, susini quod aliqui crininũ hoc est liliaceũ appellãt, cicini, irini, narcissini, phœnici, cyprini, crocini, nardini, amaracini, hedychroi, mendesii, malabathrini.

Tertii libri Critonis capita. Ad furfures omnigenos. Ad capitis eruptiones. Ad achoras, hoc est vlcera manãtia. Ad pediculos & lendes. Ad alopecias. Ad scabiosas faciei affectiones. Ad lẽtigines. Ad maculas à Sole prouocatas. Lotiones faciei. Ad stigmata. Ad liuẽtia. Ad sugillata. Ad varos. Ad pustulas nocte erũpentes. Ad mẽti tubercula. Ad mẽti impetigines, impetiginũ illitiones. Epithemata excoriatoria. Emplastra viridia, q̃ ab excoriatione imponunt. Emplastra alba ad cicatricẽ inducẽdã. Pharmaca emolliẽtia, q̃ impetiginibus affricant.

Qvarti libri capita. Ad alphos, id est vitiligines nigras & albas. Ad cicatrices nigras. Ad leucas, hoc est vitiligines altius insidentes. Ad lepras. Ad vngues scabiosos. Ad pruriginosas affectiones. Ad tubercula parua psidracas Græcis appellata, & ad excoriata. Ad serpiginosas affectiones. Ad scabidos. Ad thymos, verrucæ genus. Ad pensiles verrucas. Ad formicarias latiores'ue verrucas. Ad vmbilici inflationem. Ad intestinorum delapsionem. Ad hydrocelas. Ad apellas. Ad procidentes anos. Ad chimethla, hyemis tempore oborta vlcera. Ad rimas pedũ. In his quatuor libris Crito diligentissimè omnia fermè exornatoria pharmaca scripsit,

*πρίνου. quidam τῶ ἐρινοῦ i. caprifici.

† Additur ex antiquis. Denigrantia pilos barbæ, Archigenis.

scripsit, appositis ēt comptorijs quę spuriam pulchritudinem nō veram inducunt: quapropter ēt E ego ea relinquam, solum'que mentionem eorum faciam quæ pulchritudinem secūdum naturam conseruant. Quanq;.n. vel maximè cognita habeam smegmata corpori nitorem inducentia, itē q; quæ in virginibus mām̄illas conseruant, & quæ impuberum puerorum testiculos ad multum tēpus paruos conseruant, similiter & quæ pilorum exortum cohibent, verecundor tñ eiusmodi scribere, atq; multo magis eas quas Crito tradidit conspersiones vestium aromaticas, odoratas q; vestium infectiones, & aspersiones thalamorum ac ambulacrorum: suffimentorum item omnis generis varietates, illitionum q; & vnguentorum. Extra enim medicinæ documenta talia existunt. At verò vbi decoris secundum naturā conseruatiua scripsit, si qñ locus ita tulerit ea referam: ac primum quidem quæ circa capillos medicis vtilia mihi videntur, docebo.

De Pharmacis Pilos Corrumpentibus. CAP. 4.

QVemadmodum ex pharmacis quæ pilos augent, alia medici vsus, alia comptorij existunt, eodem modo & quæ ipsos corrumpunt. Aliqñ.n.& his medici necessariò vtuntur iuxta triplicem eorum differentiam: Nempè cùm quædam ex eis propriè psilothra appellātur, alia attenuatoria capillorum, alia verò ipsos penitus extirpantia. Hæc itaq; postremo loco nominata periculosi sunt vsus. Ex eis.n. illitæ corporis partes, non solū in posterū depiles oēs penitus F reddunt̃, sed & vsq; ad caput, & mentum, supercilia q;, et palpebrarum pilos, nuditas ipsa procedit. Reliquæ verò duæ differentiæ vsum minimè periculosum habent. Et quæ quidem pilorum denudatoria sunt, & propriè, vt dixi, psilothra vocant̃, tm̄ non quotidie in oium muliercularum, fermè ēt quorundam virorum, vsu habent̃. Altera verò quæ tenuiores pilos reddunt & minores, eis cōueniunt qui duros & magnos, multos q; & crassos, pilos habent, & ob id suillis non absimiles existunt. Cæterum hæc ipsa secundum excessum & defectum inter se differunt, cum vnum genus sit pharmacorum quod in hunc vsum compositum est, nimirum eorum quæ erodētem & vstoriam, habent facultatem. Præstant aūt erodentem facultatem habentia, quòd minori periculo admouentur. Periculosiora aūt quodammodo sunt vstoria, quę, si quis paulo negligentius adhibeat, bullas excitant, & exulcerant, & aliquantulū cutem exurunt. At verò particularem eorum syluam oēm in commentarijs de simplicium pharmacorum facultate tradidi: sed tñ exempli gratia ea quibus assiduè vtor recēsebo. Ex liquidis igit̃ est lixiuium tali vi præditum. Ex aridis aūt & metallicis, arsenicum, & sandaracha, & calx non extincta, quam pleriq; viuā, Græci verò ēt solius Asbesti i. nō extinctæ nomine appellant. Manifestū itaq; est vehementem ipsorum vim per admistionem imbecilliorum pharmacorū tum liquidorū tum aridorū frangi: Quorum congruētem misturæ mo- G dum coniecturaliter primum faciet viriū eorum expertus: deinde verò per experiētiam defectū corriget, aut ēt addet. Quò verò ēt eorū quæ per experiētiam iudicata sunt notitiam habeatis, adscribā ea quæ in primo libro de ornatu à Critone sunt relata, vbi prius ostēdero ēt medicis sępiusculè ipsorum vsum necessarium esse. Quemadmodū tincturas expetentibus, honestè negare possumus, vt quæ comptoriæ sint maliciei: sic depilatoria negare minimè licet. Si.n. moderatos quispiam habeat capillos, non subseruiemus ipsi ad superfluas delicias. Si verò admodū multos & longos duros q; habeat, honestum esse videt̃ & rōnabile ipsos pauciores, & tenuiores, molliores q; ac rariores facere. Contingit aūt aliqñ necessitas, vt eis qui multos & altè fixos, non tñ duros habent, in totum pilos tollamus, qñ aut picatione opus habet totum corpus, qñq;.n. hoc præsidio iuxta medicinæ rationem vtimur: aut qñ pharmacum Emplaston, hoc est quod meatus obducat, imponere velimus: tunc.n. necessariò à parte pilos prius tollimus, quod quidem etiam per nouaculam facere licet. Quidam verò siue re vera, siue fictè, nouaculæ timorem confitentur, qm̄ periculum sit ex ea cutem sauciari. Quidam aūt non citra rationem fortassè metuunt, maximè cum partes gutturis radi oportet. Quapropter necessarium est medicum etiam huiusmodi pharmacorum experientiam habere, tum quod ad compositionem, tum quod ad vsum attinet. H

Psilothra à Critone hac verborum serie conscripta.

Psilothra Capillorum. Auripigmēti auricoloris [a]. † scrupulos vij, aut x, } calcis viuę tantundē, amyli sextantē, terræ q̃ Romanis Selinusia appellat̃, [b] † vnc.i. } Omnia trita & per angustissimum cribrum excussa reponito. Vsus verò tpe ex pharmaco quod sufficit acceptum aqua cōquassato, deinde illinire iubeto, ac animaduertere ne exurat. ℭ *Aliud euestigio læuem reddit.* Calcis viuæ partes duas, auripigmenti partem i. Hæc in mortarium plumbeum coniecta, aqua aut ptisanæ succo affuso terito, atq; vbi nigra reddentur, calefacta illini maximè in balneo iubeto, læue enim corpus reddunt. Quòd si verò tenuis capillus enascens subeat, calcem coquito, & auripigmentum cum aqua terito, & vbi in vas fictile aconitum conieceris coquito, atq; vbi coacta fuerint nigra q; reddita illinito. ℭ *Paridis saltatoris Psilothrum statim pilos aufert.* " Sandarachæ [c] † vnc.i, } calcis viuę sextariū i. Trita cum aqua diligenter coquito, [d] † atq; vbi ebullire cœperint, ablatis vtitor. Experimentum huius facies, si pinnulam in ipsum psilothrum immergas, breui enim glabra fiet. } *Aliud.* Amyli vnc.i, calcis viuæ vnc.i, auripigmenti [e] † vnc.i: } contusa & cribrata repone, vtere'que vt dictum est. ℭ *Heraclidæ Tarentini Psilothrum euestigio pilos tollit.* Calcis viuæ sextarium i, cimoliæ sextarium i, pumicis vsti sextarium i, auripigmenti partes quatuor: trita ac læuigata reponito. Vsus verò

tempore

A † Al. vncias duas.

B † Al. vncias duas.

C † Al. vncias duas.

D † *Al ex antiquis. atq; ubi cœperit opari, ablato vtere. Experimentū autem huius rei fiet, si pinna ī ipsum psilothrum immissa breui tibi glabra reddatur.*

E † Al. vnciam j s.

A. l. 4. f. 7. t. 1. c. 7. fol. 507. h

A tempore aqua dilutis, vt dictum est, vtitor. Hæc quidem igit Crito scripsit. Cæterum eorum vsus melior est, quemadmodum nunc mulieres vtuntur, post corporis videlicet illitionem, in tepidam balnei domum ingredientes, atq; vbi exudare cœperint, strigili pharmacũ ex aliqua corporis parte detrahentes, deinde cùm simul auferri pilos senserint, reliquum corpus omne abluentes.

Quæ Pilos Disperdant.

Scriptum quoq; de iis est, quæ pilos disperdant in cõptorijs libris, quæ sanè iam ex medica materia exciderunt. Quapropter & ego simplicium tm̃ ex eis faciam mentionem, in simplicium item pharmacorum tractatu à me relatorum. Iuxta rationem enim proposita pharmaca cõponunt, Ex lepore marino, hepate thunni putrefacto, cedria, ranarum in viridibus arundinetis degentiũ cruore siue muco, marinę testudinis sanguine, lachryma vitis albę, lachryma hederæ, similiter'que bryoniæ, ac oleo quod insulsum appellat: Ex marinis itẽ scolopẽdris, vrtica'que marina, & stellis marinis, nitro ac amurca ad hæc admistis. Quin & fortiora his ex erinaceis & salamandra componunt in oleo coctis. Admiscent aũt ipsis & alcyonia & sandarachẽ, & quæcũq; alia eius generis existũt.

Quæ Pilos Attenuant. CAP. 5.

VTetur ẽt aliqñ medicus velut dixi, iis quæ pilos attenuant, quæ nõ eandem cum depilatorijs B facultatem habent. Quam enim in simplicium pharmacorum commentarijs extersoriam facultatem appellauimus, eiusdem sunt ẽt ea quæ pilos attenuant. Quemadmodum aũt in omnibus eiusdem generis pharmacis, differentia secundum excessum & defectum existit, sic ẽt in extersorijs habet. Hordei itaq; farina, & fabarum, amplius'que erui, spuma nitri, ac ipsum nitrum, familiaria pharmaca sunt omnibus ad tollendas sordes vsurpata. Assiduus aũt eorum vsus ẽt pilos attenuat. Quæcunq; verò fortiori vi extersoria prædita sunt, in iis qui valde duros & magnos pilos habẽt, assumpta congruunt. Eius itaq; generis pharmacorum est nitrum vstum, & nitri spuma, & aphronitrum spumosum. In assiduo aũt vsu faciunt item purpurea appellata vasa fictilia Alexandrotica, contusa videlicet, & tenui cribro excreta. Cæterum pauperibus ego ẽt fictilium, & clibanorũ in quibus aliquid sub textu coquitur, testas, item'que pumicẽ vstum, ac non vstum indicaui. Vili autem & gratis habuerit quis circa mare degens, aut vrbe quapiam non longè à mari sita, testas vstas tũm buccinorum, tum purpurarum, aliorum'que ostreorum: sepiæ verò testam etiam citra vstionem. Atq; hæc quidem pro valde egenis indico, pro alijs verò alcyonium, & herbam lanariã, vtrunq; veratrum, bryoniæ item & dracunculi radicem, aristolochias, cãchry, & panacis radicem, & quæcunq; eius generis existunt: plura enim, vt dixi, relata sunt in simplicium pharmacorum C tractatu. At verò si hæc ipsa odorata facere volueris, cyperum, & melilotum, rosas'que siccas, & iunci odorati florem, iridem illyricam, melissophyllum'que, et cydoniam herbã, eis admiscebis. Et si pro diuitibus paraueris, spicam nardi indicam, celticam'que, & montanam inijcies: & terrã Eretriada. Addes ẽt †folium malabathri, amomum, myrrham, crocum, costũ, et hedychroũ. Qui verò preciosiori materiæ parandæ non sufficit, ei viliores ij, qui exornatoria composuerunt, excogitauerunt. Quorum ẽt Crito meminit in primo de ornatu sic scribens: Ollam nouam figulinam magnam, operculum habentem accipito, in eam'que cimoliæ glebas pro situs rõne conijcito. Cõponantur autem hæ quantum fieri potest ad theatri formam, vt in medio ipsarum locus vacuus relinquatur. Inter glebas autem vicissim mala cotonea recentia viginti locentur, hæc autem per internalla variare iubeto: deinde operculo imposito marcescere ipsa mala sinito. Vsu autem expetente, quantum satis videbitur accipito, terito, ac vti iubeto. Post psilothrorum verò impõsitionem, suauem quendam odorem habet. *Aliud.* Rosas q̃; odoratissimas per diem vnam in vmbra refrigeratas, quò humor saltem ab eis desiccetur, in vas figulinum componito: eodem'que modo, vt dictũ est, glebas cimoliæ indito, ita vt rosæ substernantur, rursus'que inter glebas eædem imponantur: deinde operculo addito, combibere sinito. Vsus iam demonstratus est.

† Additur in græcis malabathrum, &c. In aliquib⁹ aũt marathrum i. fœniculũ, &c.

** Al. ἀπίθεσιν i. ablationem.*

D *De Furfuratione.* CAP. 6.

QVibusdam se scalpentibus, furfuribus similia ex capitis cute decidunt, & propterea furfurationem medici hanc accessionem siue symptoma appellãt, à vitiatis saniebus prouenientẽ: quas consumere scopus est eis, qui malũ hoc sanare volunt. Manifestũ igit est discussoria & extersoria pharmaca adhibenda esse, præparato prius vniuerso corpore, si vitiatis humoribus repletum videatur: in omnibus enim huius rei meminisse oportebit, etiam si aliqñ in* sermone relinquatur. Admiscuerunt autem quidam prædictis pharmacis quædam adstringentia, quò per ea affectum membrum corroboretur, vt ne facilè in se ipsum suscipiat influẽtes humores serosos, sed resistat, eos'que repellat: & ob hoc sanè Archigenes in pharmaco ex atramento sutorio cõposito hęc verba adiecit: Hoc, inquit, adeo efficax est, vt neq; sinat in posterum fieri. Crito equidẽ in tertio libro de ornatu, eiusmodi pharmacorum syluam scripsit in principio statim ipsius libri. Quare velut paulo antè dixi, minimè necessariũ est me ipsa hîc rursus describere, cum omnes illius habeãt libros. Cæterũ quæ Archigenes scripsit indicabo ob id maximè, quòd quibusdam ex eis adscripserit, quòd non permittant symptoma hoc rursus fieri. Scribit autem hoc modo suis ipsius verbis: Victus ratio constituatur flatus expers, nihil ex crassi succi cibis habens admistum, quales sunt tubera, fungi, bulbi, legumina, carnes'que, maximè bubulæ, ac quæ similia existunt.

A.l.4.f.7.t.1.c. 25.fol.510.c

Sint

Sint aũt cibi quibus vescunť boni succi, faciles concoctu, & mel ijsdem addatur. Intinctus conferunt, acetum cum sapa. Condimenta, cuminum, et fœniculum: alijs parcè vtantur, et à bellarijs oĩbus maximè abstineant. Vinum conducit eis album & tenue: voluptatis verò gratia dulce, & vinum mulsum. Ex fructibus optima est vua arefacta, deinde ficus, quibus ante cibum reliquum vesci præstat. Verum antè oĩa bonæ concoctionis cura habenda est. Deambulationes lenes plurimę & manè & vesperi optimæ sunt. Lauatio ex frigida balneis præstat. Si verò quis calida lauit, incõgrua ei est longior in aere mora: & perfusio capitis præ solio est eligenda, postea verò larga frigidæ adfusione refrigerato. Dormire ad satietatẽ vsq; vtile est. Ira, indignatio, versatio in Sole, & vehemens refrigeratio vitanda, omnia item quæ caput replent. ¶ *Archigenis ad Furfurationem capitis.* Quibus furfures caput occuparunt, his cum fœnogræco, betæ succo, ac nitro, præfrictis & extersis, cimoliam felle bubulo aut suillo aceto q; subactam illine. Deinde post horam ablue, atramentum q; sutorium ac nitrum cum oleo trita illine. Aut myrobalanum, id est vnguentariam nucem, & fabaceam farinam, æquali pondere trita, in aqua coque, & affrica. *Aliud.* Amygdalas" amaras decorticatas cum aqua aut aceto affrica, cum q; exaruerint capilli, calida ablue. *Aliud.* Aut maluã syluestrem aqua marina ad decimæ partis reliduum coctam terito & affricato. *Aliud.* Aut nitri spumam & atramentum sutorium, ęquis partibus cum vino, ter aut quater in mense affricato: hoc adeo efficax est vt neq; in posterum fiant. *Aliud.* Aut vini Rhodii fæcem, & pumicem, & nitrũ, pari pondere cum lupinis affrica. *Aliud.* Aut cimoliam cum fœnigræci cremore adhibe. *Aliud.* Aut nitrum assatũ & bulbum. Aut hæc omnia simul pari pondere læuigata affrica. *Aliud.* Aut vbi picis liquidæ serum illeueris, alumen insperge.

E

A.ibidem.d

F

De Phthiriasi, hoc est Morbo Pediculari. CAP. 7.

Pediculorum" generatio quibusdam in capite contingit aceruatim, ex multis videlicet humoribus calidis quidem, sed non ad tantam caliditatem progressis, ad quantam perueniũt acres ichores, id est sanies. Quare manifestum est, in profundo cutis pedicularis morbi affectionem fieri, vbi ẽt animalia hæc generari possibile est, non in superficie cutis, in qua furfures consistere diximus. Pharmaca "itaq; ipsorũ necessariò exiccantia sunt, & quę ex alto trahere ac euacuare possunt, magis vtiq; q̃ ea quæ furfuribus conueniunt. Atq; hæc quidem Methodus est ea cõponendi. Verum sylua eorum quæ experientia constant (oportet enim, vt dixi, in omnibus maximè attendere ac confidere his quibus experimentum testimonium præbet) in tertio libro Critonis de ornatu scripta est. Apponam autem etiam nunc ego ab Archigene scripta hac serie verborum. ¶ *Remedia Morbi Pedicularis.* Morbo pediculari affectis hæc conferunt. Staphidis syluestris, id est herbæ pedicularis partes ij: sandarachę et nitri, vtriusq; partẽ i: cũ aceto & oleo capiti illine. Aut Rhoen, qui in obsonia additur, cum oleo tritum similiter illinito. Aut oxylapathi i. acutæ rumicis, radicẽ cum oleo eodem modo. Aut veratrum album, & staphidem syluestrem i. herbam pedicularem, & nitrum, pari pondere cum oleo in balneo adhibe. Aut aqua marina, aut muria meraca cum aceto, perfundito. Quòd si nuditas pilorum adsit, syluestrem staphidem i. herbam pedicularem {emplastri more} cum oleo & aceto imponito. Aut alumen tritum cum oleo illinito.

A.l.4.'f.7.t.3. c.26.fo.518.b

A.ibidem.c

G

De Achoribus, hoc est Vlceribus Capitis manantibus: & Cerijs, id est Fauis. CAP. 8.

Inter affectiones cutis capitis cõnumeratur quoq; ea quæ Achor appellať, ex genere tumorum præter naturam existens: propriam autem & singularem appellationem nacta, ob accessionũ quę ad eam consequunť proprietatem: valde.n. tenuibus foraminibus eroditur, quę tenuem in se humorem modicè viscosum complectunť. Ad similitudinem verò eius proximè accedit alia cutis affectio quæ Fauus, Gręcis Cerion vocatur: maiora tm̃ foramina habens, in quibus humor melli, quod est in fauis, similis continetur. Generatio ipsis ex humore misto est, qui partim tenuem serosum q; ac mordacem, partim verò crassum succũ, in se habet. Tenuis itaq; humor vtpote mordax, primum quidem ad scalpendum ipsos impellit, progressu verò tp̃is, ad scalpturam tum tumor augescit, tum foramina in ipso erumpunt. Manifestũ igitur est euacuare oportere humores affectionem ipsam operantes. Qui si ẽt influant amplius, prohibendus primùm est ipsorum influxus per capitis euacuationem, atq; totius corporis purgationem, velut in alopeciis est proditum. At vero si parua affectio existat, sola localia & partialia appellata remedia (quę s. locis affectis adhibentur) citra totius corporis euacuationem suffecerint. Cõuenient aũt ipsis ob crassitudinẽ videlicet & viscositatẽ humoris eas generantis, pharmaca quæ ipsum incidant, quæq; facultate sua necessariò discutiant & repellant. Atqui acetũ ex incidentium ordine existens, vltra hoc quod discutit, præcipuum quiddã in se habet, quo reprimit, ac quod influit depellit, vtpotè quod substantia sua parum calidum est, plurimùm verò frigidum, & partium tenuium: tali nanq; facultate præditum esse, in primo de simplicium pharmacorum facultate demonstratum est. Sit itaq; acetum exquisitè acidũ, in quo nulla penitus vini qualitas appareat: hoc ipso sanè pharmaca metallica appellata, modò hoc, modò aliud imbues, achoribus q; ex eis medeberis. Incipere aũt ab imbecillioribus p̃stat, pręsertim si dolor simul ipsis adsit. Cimolia igitur ad hanc rem apta est, & Cretica lemnia q; terra, et samia, pompholyx q;, & spodium, spuma argenti, & cadmia tenella. Quòd si neq; ex his quiescat malum, pharmacũ ex charta siccũ aceto dilutum illinito. Neq; obscurum est tollendos prius capillos,

H

A antequam talia admoueas. Si verò acrius tibi ex charta pharmacum appareat, miscebis ipsi argenti spumam, si quidẽ abundè mordacitatem eius exoluere velis, pari copia: si verò pauxillum mitigare velis, minori: quemadmodum etiam si plurimùm eius vim exoluere placeat, maiorem eius copiam addes. Porrò cum aliqñ ruri degenti mihi pharmacum ex charta ad manũ non esset, conspecta in ægri domo inutili aliàs charta, faculã postulaui, exusta q; charta ac aceto diluta, locũ affectum illeui, hominem q; ad me postridie venire iussi, sciebam enim quod, cùm duræ carnis esset, pharmacum ferre posset: qui vbi venisset, parũ aberat quin curatus esset: quare ad aliud pharmacum non transiui, sed eodẽ vti iussum, postera die perfectè sanitati restitutum cõspexi. Prudenti igitur viro, quod sæpe iam dixi, opus est: & qui tum curandorum morborum substantiam, tum ægri naturam, probè norit. Insuperq; pharmacorũ facultatem non iuxta genus tantũ, sed & iuxta quantitatem, cognoscat, quò singulis diebus quali præsidio opus sit coniectet. In extendenda enim aut exoluenda pharmaci, quod prioribus diebus admotũ fuit facultate, in quantum sanè affectio ipsa indicat, cõgrua curatio consistit. ¶ *Ad Achoras inflammatos.* Quòd si quando in vlcus manans inflammatum simul & dolorosum incidas, lenies primùm per humectium concoctorium q; ac emolliens & acrimoniam arcens pharmacum dolorem. Tale autem est parygrum appellatum, B ab Hera alijs q; plurimis descriptum. Satis manifestum autem est, quod ipsum in manu per specillum latum cum rosaceo emollitum, & ad vnguenti formam redactum, non emplastri forma, qualem à principio habebat, adhibere oportet. Cõueniunt etiam hoc tempore, ea quæ ad sedem ex vlceribus aut rupturis dolẽtem faciũt, de quibus priuatim destinato sermone ac tempore dicetur. Sicut etiam conueniunt ea quæ cancros mitigant. Hæc igitur omnia vbi prius consideraueris, etiã particularem pharmacorum varietatem vtiliter cognosces. De qua ego quoq; dicere aggrediar, medicamenta apud præstantissimum quenq; medicum laudata, ordine scripturus. ¶ *Ad Achoras Archigenis.* Archigenes in primo pharmacorum iuxta genus, ad Achoras sic scripsit: In quibus Achores, aut papulæ feruidæ, aut eruptiones circa caput vlcerosæ sunt, ab omni acri & salso abstineant, item q; acuto. Dein de derasis capillis, aut ter aut sæpius quotidie ex calida, in qua myrtus, aut lentiscus, aut rubus, aut bryonia, aut sycomorus, aut lupini, aut lentes, aut asparagi radix, incocta sint, lotis, & maximè vbi multa sanies effluxerit, salicis folia ex aqua emplastri more apponito: aut lentem cum melle, aut asparagi radicem coctam eodem modo. † Aut fœnum græcum betæ succo maceratum pinguibus emplastris vsu cognitis admisceto ac vtitor. *Aliud præclare faciens.* Pinus corticem cum cerato. Aut cadmiam cũ oleo veteri illinito. Aut cinnabari similiter emplaC stri more vtere læuigato. Licebit & myrti baccas, aut hordeum vstum, aut argenti spumã, aut cerussam, aut ostreorum testas vstas, admiscere: singula etiam cum oleo veteri illinire. Aut cinerulam & mannam ex vino. Egregiè constanter facit & chalcitis cum aceto & oleo veteri illinita. Aut betæ decoctum cum exigua cimolia, sale & vino admistis, in balneo affrica. Aut hyoscyamũ & semperuiuum minus, trita cum rosaceo mellis spissitudine illine. Aut vlceribus ex smegmate quopiam repurgatis, terram cimoliam torrefactam cum vino, aut fæcem vini Rhodij vstam cum aceto veteri, aut radicis cucumeris syluestris decoctum adfundito ac proluito. Aut tragacanthã, aut argenti spumam, aut sandarachæ duplum, cum vino aut etiam cum oleo myrteo aut pingui quopiam illinito. Aut argenti spumam & calcem pari pondere cum aceto & oleo illine. Aut chalcitidẽ cum myrteo oleo, vel suillo felle liquido, illine. Hæc quidem Archigenes scripsit, doctrinam tradens non modo Empiricam, sed etiam indefinitam. Inuenire itaq; est apud Empiricos, qui sanè non in contentiosis sermonibus vitam contriuerunt, sed in medicæ artis operibus diligenter versati sunt, quòd in quibusdam apparentibus cognitionibus euidentia discrimina retulerunt, qualia & ego paulo antè in alopecia feci. Faciam autem & nunc in his quæ Archigenes scripsit pharmacis. Quædam enim ex eis incipientes achoras, citra humorum in vniuerso corpoD re vitiationem aut eorundem multitudinem redundantem, sanant, adstringentem nimirum & repulsoriam vim habentia. Quędam verò vbi magnũ quoddã malum minant̃ Achores, eos augeri phibent, simul & quod influit repellentia, simul q; quod iam in eis cõtinetur concoquentia & discutientia, quæ euidens est mistæ facultatis esse oportere. Quædam autem eis quæ in superficie hærent, paruis q; tantum auxiliantur, quæ moderatis viribus prædita esse oportet, & nihil quod irritet habere, ex discussoria nimirum facultate. Alia autem viribus omnino robustissima sunt, adeo vt etiam Achoras ex crassis ac viscosis humoribus obortos, ineluibiliter q; cuti infartos euacuare possint, atq; id adeo validè, vt etiam si obduratum quid habeant, id ipsum deturbare valeant, quãuis morbus ipsum cutis habitum adeo vitiet, vt quod influit corrũpatur, etiam si cõmodum id existat. Hæc autem sunt ex efficacissimis pharmacis cõposita, quale retulit Archigenes vbi salem ad reliqua discussoria admiscet. Sal.n. & chalcitis, & vini fæx vsta, & sandaracha, & calx viua, fortissima viribus pharmaca sunt, calfacientia, mordentia, & discutientia. Eius generis est etiam fel calidorum & siccorum animalium, quorum non meminit Archigenes, sed vnius suilli tantum, quod omnium moderatissimum existit: ad cuius facultatem etiam proximè cinnabari accedit. Propinquum deinde locum habent cõchæ vstæ, & hordeum, & post hęc oleum vetustum. Quemadmodum autem hæc emouent, secant, & discutiunt violenter impactũ, sic repellunt adstringentia, ali-

† *Additur in quibusdã cod. Aut bryoniã eodem modo.*

qua quidem simpliciter citra contrariæ facultatis admistionẽ, aliqua verò per dominium adstringentis in eis facultatis. Myrti equidem earum q́3 baccæ, & pinus cortex, ex eorũ numero sunt quæ non habent cõtrariæ facultatis admistionẽ, velut etiam rubus & sycomorus, quãuis moderatius adstringant, q̃ myrti earum q́3 baccæ, sed tñ adstringendi vim sensibiliter in se habent. Mistę autẽ facultatis est oleũ myrteum: nam & ex oleo, & ex baccarum myrti, aut ipsius etiam myrti succo, est compositum. Oleum autem ipsum emollientẽ habet facultatem, Myrtus autem eius q́3 baccæ adstringentem, non mollire sed cogere & stringere natam. Rosaceum item quãquã minus q̃ myrteum astringat, tñ & ipsum mistæ facultatis existit. Quemadmodum autẽ hæc per præparationem mistas vires habent, sic alia sponte naturæ talia sunt, velut lentiscus, cyperus, & lẽtes: quod ipsum in sermone de his est demonstratum. Cęterùm discussoria & repurgatoria, citra sensibilem caliditatem facultate præstant ex eis quæ iam Archigenes retulit, Beta ipsa, & cimolia vsta: priusq̃ verò vritur, imbecillior viribus q̃ beta est. Sed fortior his est cucumeris, & bryonię, ac asparagi facultas. Spuma vero argenti præstantius quidem q̃ cimolia vsta pharmacum est, multum verò debilius q̃ ad propositæ affectionis sufficiat medelã. Cadmia autem moderatè habet ad mediæ magnitudinis achoras. Citra mordacitatẽ verò resiccat cinerula. Mãna aũt etiã concoquit. Oleum verò, vt iam dixi, laxantem quidem habet vim, sed eam non adeo fortem, atq; ob id per misturam facilè exuperatur. Itaq; vbi fuerit cũ obducentibus meatus & refrigerantibus permistũ, velut est cerussa, possibile est hãnc magis vim suã demonstrare, quæ est cogere, oppilare, & adstringere substantiam corporum quæ contingũnt. Porrò hæc omnia in Archigenis sermone confusa sunt, neque in quibus achoris, neq; qñ eis vtendum sit, ipso demonstrante. Vtitur autem & vino in eodẽ sermone, neq; apponit quale probet. Atqui multijuga circa vinum differentia existit. Aliud.n. austerum, aliud acerbum, aliud dulce, aliud acre manifestè est: aliqua etiam plures qualitates simul ex se ostẽdunt, nimirum & dulce quippiam & adstringens & acre complectentia. Qñ igitur simpliciter quis scribat, dilui debere quippiam vino, lectorem coniectare oportet quem scopum pharmaci compositio habeat, & ad illum respiciendo, id quod aptum fuerit vinum eligere. Adstringens quidem vbi repellere velit, acre verò in quibus discutere. Reliquis item vtetur, quemadmodum vniuscuiusq; vim demonstrauimus in loco vbi de vinorum differentijs docuimus. Acetum verò in omni occasione ad achoras aptissimum est, vtpote crassos & viscosos humores secans, atque id quod influit discutiens q́3 & repellens. Verùm ipso non vtiq; per se quispiã vtetur, si quidem non proluere aut expurgare achoras velit, sed eo pharmaca diluet, moderata quidem, in quibus incipit & adhuc parua est affectio, fortia verò in maioribus & diuturnioribus, fortiora autem adhuc in inueteratis iam & ægerrimè curabilibus. Verùm differentia pharmacorum iuxta fortitudinẽ iam antè à me relata est. Cæterùm ex relatis ab Archigene pharmacis, in totum non vti exoptem semperuiuo q́3 & cerussa. Illud enim strenuius refrigerat, q̃ conuenit incipientes achoras refrigerari. Cerussa verò exiguam quidem habet frigiditatem, & ex pharmacis est obducẽtibus meatus, emplastica vocant, pro ea autem vti possumus cinerula & pompholyge.

*hoc, f. oleum. *contingit.

Quæ Apollonius in Primo de Parabilibus ad Achoras scripsit.

Apollonius in Primo de Parabilibus ad achoras, Primũ quidẽ sic scripsit: Rosaceo oleo caput illine. Deinde post hoc, Betæ succum similiter illine. Tertium deinceps, Testudinis sanguinẽ eodem modo adhibe. Quartum, Laurino oleo caput illine. Et quintum, Crocinum vnguentum inũge eodem modo. Ex his sanè primum debilissimũ est, pueris & mulierculis teneræ carnis in principio affectionis vtile existens: cõcoquit enim & discutit ac repellit, ea q́3 omnia moderatè facit. Secundum verò vbi betæ succo vti consulit, efficacius quidẽ est rosaceo, discussoriam vim habens, non tñ ad fortes ac iam obfirmatos achoras sufficit. At verò testitudinis sanguis curiosum & supuacaneum est pharmacum, neq; vnq̃ tentaui eius periculum facere. Quod verò deinceps scriptũ est, laurinum, fortiter calfacit & discutit: opus q́3 habet corporis totius & capitis euacuatione, quo discutiat humores achoras facientes. Crocinum deinde vnguentum discussorium quiddã habet & adstringens, & cõcoctorium: atq; ea tria fortiora in ipso sunt q̃ in rosacei natura: ex eis igit̃ quę de illo dicta sunt, etiam de hoc ratiocinari licet. Post hæc aũt ipsius verbis ita scriptum est: Tauri vrinã affrica. deinde sequitur, Facit & cameli vrina eodẽ modo. Vtendũ autem eis, inquit, ad plures dies. Verùm ego vtiq; dixerim ad ipsum, nõ esse quòd ad multos dies, sed ne ad vnũ quidem, purus homo tolerare queat, vt vllius alicuius eiusmodi animalis vrina capiti affundat̃, præsertim in affectione adeo parua, & quæ facilè curari potest. Bis enim per omnia, quod dicitur, distãs est, rosaceo videlicet vti, quod penitus exiguã habet ad propositũ symptoma facultatẽ: & tauri ac cameli vrina, quæ acerrimę grauissimę q́3 & penitus iniucũdæ existunt. Deiceps verò tale quoddã pharmacum his verbis scriptũ est: Furfurũ chœnicẽ mediũ in aquæ heminis duabus madefacito, postea q́3 terito ac succũ excolato, cum q́3 media aceti hemina ad limi spissitudinem coquito: & ex eo caput fricato, deinde aqua in qua beta, aut fœnumgræcũ, aut lupini cocti sint, abluito. Vnguento autẽ vtitor fęce irini. Hoc pharmacũ discussorium est citra mordacitatẽ, ex repurgantibus atq; extergentibus appellatis cõpositũ. Eiusmodi.n. facultatis sunt furfur, beta, & lupini: discutit autẽ simul q́3 calefacit nõ vehementer fœnumgræcum: ex eo aũt genere est & irini vnguenti fex.

De aceti

A De aceti verò facultate antea quoq; dictum est, quod aptum sit ad achorum affectionem, quare hoc vt conuenientissimo, & efficacissimo pharmaco vtendum est. Aliud deinde post hoc pharmacum scriptum est ab Apollonio his verbis: Cucumeris syluestris radices decoquito, & succum affricato. Didicimus aũt cucumeris radici plurimũ discussoriæ facultatis esse. Et postea hoc pharmacũ scriptum est: Terræ cimoliæ, sulphuris viui, par pondus cum aceto terito, & in balneo affricato, calida q; abluito. Hoc illinire ẽt conuenit pharmacum, non solũ, vt dixit, in balneo adhibere: oẽs enim habet facultates quibus affectio indiget, aceto quidem ipsas habẽte, velut antea est dictum. Solum verò sulfur vlterius quàm conuenit excalfacere & discutere potest: quapropter cimoliã ei admiscuit, quæ cõpositionem ex vtroq; ad moderatam temperaturã reducit. Cæterùm quod sequitur pharmacum vbi inquit, maluam exiccatam & tusam in vrinam inspergito ac affricato, reprehendo, in quantum ẽt superius vrinæ vsum detestatus sum, etiam si facultatem eius affectioni conuenire non negauerim. At quod deinceps scriptum est, in quo ait, Fici folia in aqua coquito, & aquam insolato, iniecta q; in ipsam fæce vsta affricato, post hæc verò repurgantibus pilos, eluito. acre valde hoc extersorium medicamentũ est: quod si in balneo tm̃ adhibeatur, non vehementer valet achoras irritare, præsertim si quis, vt ipse deinceps iubet, proluat, hoc est ex aqua dulci caput per B fundat. Ad illitionem verò eiusmodi pharmaco vti periculosum est: est.n. plurimũ acre medicamentum fæx vsta, quemadmodum in libris de simplicium medicamentorum facultate est cõmonstratum. Quod verò sequitur pharmacũ securũ vsum habet, eo q; confidenter quis vtetur ex spuma argenti laurino q; composito. Miror autem quõ, vt laurino simile, oleum simplex admiscet, sic quodãmodo scribens, Argenti spumam cum oleo albo, aut laurino tritam, vbi calida prælaueris circũlinito. longe.n. deficit à laurini facultate oleũ cõe, quod albũ appellauit, è regione ipsum à laurino distinguens. Quin & quod post hoc scriptum est, consimilem habet absurditatem. Pro spuma.n. argenti, cerussa vtitur: diluit aũt ipsam myrteo aut laurino, cũ multã omnino differentiã hæc pharmaca habeant: alterũ.n. repulsorium est, alterũ verò plurimũ calfacit & discutit. Vsus q; eorum est repulsorij quidẽ in principio, discussorij verò, vbi humor qui achoras generat, iam est firmatus. Amplius aũt deinceps cũ rubi canini folia contundere & exuccare iubet, deinde q; oleo miscere, imbecille est pharmacum, & incipienti affectioni solũmodo aptum, vtpotè cũ rubus caninus adstringat. Tale pharmacum est ẽt plumbago cum cerussa vino subacta, vsquequo ad compagem quæ illini queat redigantur. Porrò contrariæ prædictis facultatis sunt, quorum æqualiter nulla distinctione apposita meminit, id videlicet quod ex nasturtio, & quod ex scilla constat, De C priore quidem hæc verba tradens: Nasturtij & salis parem modũ adipi anserino admisceto, terito ac vtitor: De altero verò sic scribens: Scillã in fornace velut cucurbitam cinere obruito, cũ q; mollis fiet, exprimito, deinde ad succum oleo nõ multo admisto, illinito. Manifestũ verò est multo vehemẽtius esse, quàm hoc quod ex nasturtio apparat. Quod verò deiceps tradit, ex mitigatoriorũ pharmacorũ genere est, quod vbi dolor quispiã vehemens circa achoras existit, donec eum leniat, conuenienter adhibetur: si verò duros & inueteratos achoras discutere velimus, oĩno imbecille est. Scripsit aũt in hunc modũ de eo Apollonius: *Mitigatoria ad Achoras inflãmatos, & ad Rhagades ani intumescentes rimas que ac fissuras sedis &c.* Olei quàm optimi heminã in pilã plumbeã infundito, & plũbeo pistillo terito, donec crassum & subnigrũ reddat: deinde seorsim spumæ argenti lib. vnam & cerussæ tantũdem terito, oleo q; admisceto. Postea verò eloto & siccato capite, pharmacũ illinito. Neq; verò ex simplici tm̃ oleo, sed qñq; rosaceo, qñq; myrteo apparabis, & ad rugas ani intumescentes rimas q; ac fissuras sedis, ad vlcera q; dolentia, omnia q; alia quę ex fortiorum pharmacorum vsu exacerbata sunt, optimum medicamentum habebis. Egregiè enim ea lenit, etiam si serpendo exedentia, aut etiam cancrosa, aut quõcunq; maligna existant. Nequaquam igitur eius cõpositionem nunc scribere oportuit, sed quemadmodũ ego antea dixi, sufficiebat illud dicere, quod dolo-D rofici achores eiusmodi pharmacis mitigãtur: cõmune.n. hoc est in oĩbus dolore affectis, propriè autem faciens ad achoras. Deinceps aũt tale pharmacum scripsit: Spumæ argenti ʒ viij, foliorum rutæ tenerorũ ʒ v, olei ʒ viij, aceti heminæ quartam partẽ: simul trita capiti illinito. Hoc sanè pharmacum multo vsu habemus exploratum. Propinquũ aũt ipsi facultate est id quod consequenter ab eo est cõscriptum, iuxta hanc cõmensurationem: Cerussę ʒ vi, spumæ argenti ʒ iiij, ceræ tantũdem, sulphuris ʒ † vi, olei rosacei aut myrtei quod satis est, vt ceratum liquidum fiat. Arida cum cerato cõmittito, caput q; inde illinito. Hoc aũt & ad oẽs in toto corpore eruptiones vehemẽter commodum est, vt ritè sit ab Apollonio conscriptum. Quin & quod postea sequitur, plurimũ discussorium est, vt quod spumã nitri habeat multã, adeo vt, nisi olei multitudine castigetur, acrius sit quã conuenit. Iubet autem ad vnam spumæ argenti partem, quincuplum spumæ nitri admisceri, his q; dum teruntur paulatim oleum adfundi, donec ad compagẽ illitioni aptam redigãtur.

† Al. nouem.

Quæ Crito ad Achoras pharmaca scripsit.

In Methodo de curandis morbis vniuersales facultates pharmacorum ad singulos morbos recensui, verùm paucorũ definitæ materiæ exemplorum mentionem feci, reiecta illic multitudinis ipsorum commemoratione. At verò in præsenti, quam nunc in manibus habemus, tractatione omnia quidem quæ omnes pharmaca scripserunt, longum fuerit recensere: Quæ verò à probatis

medicis per experientiam tradita sunt, ea omnia visum est mihi conducibilius enumerare, quò E etiam inter se propinqua, & quæ omnino eadē apparent, paululum verò iuxta appōderationem aut præparationem euariant, ii qui in his scriptis versantur cognoscant, ea q́ꝫ maximè præparent quorum materias in prōptu habent. Contingit enim aliquando, vt aut in totum ea quæ in cōpositionem miscentur non reperiamus: aut talia reperiamus, vt ipsa iniĳcere non audeamus. Cæterū eius maximè in componendis pharmacis cura habēda est, vt bona integra q́ꝫ & in vigore sint omnia quæ admiscentur. Ob id igitur etiam iam omnium quę Crito tradidit, mentionem faciam: nā is sanè diligentius achorum curam tractasse mihi videtur. In quinqꝫ itaqꝫ sermones doctrinam de ipsis distinxit, quorum primum & ipse recensebo.

PRIMVS Critonis sermo de Achorū curatione. Scribit itaqꝫ Crito hæc verba: Ad achoras in capite cōtingētes, q plerūqꝫ furfuribus p̄cedētibus fiūt, & fermè ēt scabie, in principio subscriptis cōpositionibus vtemur. ℭ *Ad achoras recentes.* Glutē fabrile aqua coctū obline. *Aliud.* Papaueris syluestris & hyoscyami folia cum oleo emplastri more appone. *Aliud.* Fici syluestris virgulta aut folia tenera trita cū aqua imponito. In inueteratis verò cum aceto terito. *Aliud.* Nucum amararum nucleos in aquam tepidam iniectos & decorticatos, cū aqua terito, & cerati crassitudine p̄rasis imponito. In inueteratis cum aceto diluito. *Aliud.* Recrementi ferri & rosarum par pōdus F cum vino terito & imponito. Quidam verò trita cerato rosaceo excepta adhibent.

SECVNDVM sermonem ad Achorum affectionem his verbis conscripsit: Circuntensa autē cute, & ob id molestiam inferente, subiectis compositionibus vtendum est. ℭ *Lipara seu Pinguis compositio ad Achoras, Psydracas, Papulas feruidas, intertrigines. Est commoda quoq; Vitiis sedis.* Spumæ argenti ʒ l, foliorum rutæ tenerorum ʒ xxv, aceto diluito: & rosaceo aut myrteo excepta, cum penna illinito. *Alia.* Spumæ argenti ʒ cc, cerussæ ʒ cl, rutæ ʒ c, staphydis syluestris ʒ xxv, aceti sextarios iĳ, myrtei libras iĳ: particulatim singula terito, & affuso liquore, vt dictum est componito. *Alia.* Cerussæ ʒ cl, spumæ argenti ʒ cc, rutæ ʒ centum, myrtei sextarios iĳ: particulatim tritis aquam affundito. *Alia.* Cerussæ vstæ ʒ centū*m*, rutæ ʒ c, mannæ thuris tantundem, corticis pinus ʒ l, olei myrtei sextarios ĳ, aceti tantundem, similiter cōponito. *Alia.* Recrementi plumbi ʒ c, pāpinorū vitis ʒ c, thuris ʒ centū*m*, myrrhæ & spumæ nitri tantundem, aceti & myrtei quantum sufficit.

* Aliter l.

* Aliter l.

IN TERTIO autem hæc tradit: At vbi affectio inueterata fuerit, subscriptis compositionibus vtendum est. Et deinceps ita scribit. ℭ *Damocratica compositio ad Achoras humectos & inueteratos.* Ladani ʒ viĳ, cerussæ tantūdem, sulfuris viui ʒ iiĳ: vino & myrteo oleo subactis vtitor. *Alia.* Spumæ argenti ʒ viĳ, pampinorum vitis ʒ viĳ, succi hypocystidis ʒ iiĳ, spumæ nitri ʒ ĳ, gallarum ʒ iĳ, G aut ĳ: ex aceto & myrteo adhibe. *Alia.* Malicorĳ, gallarum, acaciæ fuluæ † tantundem: malicorium & gallas vino macerata coquito, acaciam verò vino dilutam reliquis probè tritis adĳcito, cum'que rectè omnia comparata fuerint, myrteo excipito. *Alia.* Spumæ argenti, cerussæ, hyoscyami, misyos vsti, ramulorum cicutæ, æquales portiones: thuris vsti, ramulorum oleæ, tantundem: aceto & oleo lentiscino exceptis vtere. *Alia valde commoda.* † Cerussæ vstæ ʒ viĳ, spumæ argenti ʒ viĳ, atramenti sutorĳ ʒ iiĳ, rhois rubri ʒ iiĳ, sulfuris viui ʒ ĳ, opĳ ʒ ĳ, myrrhæ ʒ ĳ, aceto & lentiscino oleo excipe.}

† ἴσον.

† In antiquis cod. ita legit. Cerussæ vstæ drach. iiĳ, spumę argēti dra. iiĳ, atramenti sutorii drac. ii, rhois rubri ʒ ii, sulfuris viui dra. ii, myrrhæ drach. ii, aceto & lentiscino oleo excipe.

QVARTVM verò sermonem de Achoribus curandis hac verborum serie conscripsit: Quādo verò ex his quæ ad achoras scripta sunt, pleraque resiccant, magis q́ꝫ dolorem inferunt, vtpote cute in ipsis affectis circuntensa, subscriptis compositionibus vtendum est, per quas post hæc omnia citra dolorem emendari licet. ℭ *Leuce Emplastrum album inexuperabile, faciens ad humectos Achoras, & qui ægrè tolli possunt. Facit & ad Papulas feruidas, & Intertrigines.* Spumæ argenti drac. c: ceræ ʒ c, aliĳ l habent: cerussæ drach. c, thuris drach. xxv, aluminis scissi drach. xvi, terebinthinæ drach. xxv, piperis albi drach. iĳ, olei sextarium vnum, arida tundito. Oleum verò & argenti spumam ac cerussam in ollam nouam coniecta ad prunas coquito, atqꝫ vbi mutationem acceperint, ceram & re H sinam addito, ac donec non inquinet amplius manus agitato: deinde ab igne ablatis, & quodammodo refrigeratis arida adĳcito, & in pilam translata diligēter emollito. Vtitor autem in linteolum impactis, soluito q́ꝫ tertia die. Magis autem commodarit pharmacum hoc, si cum melino emplastro Pasionis fuerit permistū, ita vt emplastri Leuces inexuperabilis, Anicetū Græci hoc appellant, partes duæ, melini aūt Pasionis vna pars committantur. *Alia.* Cerussæ drac. cxx, spumæ argenti drac. lxxx, ceræ drac. xxiiĳ, terebinthinæ drac. xĳ, mannæ drac. xvi, aluminis scissilis viĳ, olei heminas ĳ, committe vt dictum est. ℭ *Melinum Leuci Emplastrum, quod omnem Fluxum resiccat, faciens ad Achoras inueteratos & humectos.* Ceræ drac. viĳ, sandarachę drac. iiĳ, adipis vitulini ʒ iiĳ, terebinthinæ ʒ ĳ, thuris ʒ i, myrrhę ʒ i, aluminis scissi vsti ʒ i, corticis pinus ʒ i, olei myrtei quod satis est: liquefacta cum aridis committito. ℭ *Aliud Melinum Hygieni, resiccans omnem Fluxum.* Spumæ argenti librā i, cerussæ lib. i, salis fossilis lib. i, aluminis scissi libræ dimidium, atramenti sutorĳ sexuncem, olei sextarios ĳ, aceti sextarium i. Oleum, salem, cerussam, spumam argenti, donec non inquinent manus coquito: arida verò tusa, cribrata, aceto'que diluta, ad refrigeratum pharmacum addito, paulatim adstillando ac assiduè agitando: deinde in pilam translata ac probè emollita tollito ac vtitor. ℭ *Thebæi Emplastrum ad Achoras humectos.* Spumæ argenti ʒ xlviĳ, cerussæ drach.

A xxiiii, corticis thuris ʒ xij, gallæ omphacitidis ʒ xij, ceræ ʒ viij, resinæ terebinthinæ ʒ xvi, olei sesquiheminam: componito vt dictum est.

QVINTVM postremum sermonem de Achoribus Crito ita orditur: Cæterũ vbi affectio decreuerit, & cicatrix perfectè fuerit obducta, ad totius mali translationem subsequentibus compositionibus vtendum est. Deinde smegmata plura scribit, vnumquodq; iuxta hanc compositionis formam. ℭ *Smegma ad Achoras, Furfures, Asperitates & Scabies.* Terræ cimoliæ lib. i, nitri rubri lib. i: expressiõis nucis vnguẽtariç sexuncem, alij lib. s. habẽt: myrrhæ ʒ [a] octõ, piperis albi ʒ [b] octõ, nardi celticæ ʒ iiij, casiæ ʒ iiij, costi ʒ iiij, contusa & cribrata repone, ac vtere in balneo. *Aliud.* Nitri rubri lib. iiij, terræ cimoliç tantundem, expressonis nucis vnguentariç lib. ij: cyperi lib. i, alij iiij: baccarum lauri lib. i, iridis aridæ lib i: radicis bryoniæ, alcyonij, amygdalarum repurgatarum, cornu ceruini vsti, singulorum [c] librãm vnam: cõponito vt dictũ est. *Aliud.* Fæcis vini vstæ, quã Romani fçculam, nos trygam appellamus, lib. xxiiij, aquæ pluuialis sextarios xlviij, thuris lib. ij, terrç samiæ lib. ij: olei sabini lib. iiij, alij sextarios iiij: ceræ lib. iij & dimidiam. Fçcem & aquam in doliũ figulinum non picatum coniecta ad dies vij madescere finito, & ter in die cum ferula agitato. Sequenti deinde die dissolutũ & sacco excolatum liquorem in vas æreum splendidum transferto, &

B igni impositum coquito, luculentiore autem igne vtaris: atq; vbi tertia pars reliqua sit, oleũ & ceram inijce, rursus q; ad lentum ignem decoque: postquam verò iniecta fuerint liquefacta, thus & terram samiam trita addito, conquassato, & in vitreum vas robustum transferto, tenuia. n. rumpũtur. Vsus aũt tempore affectos locos circũlinens & diligenter confricans, abluere iube. Præstaret quidem in balneo id facere: ꝙ si fieri nequeat, in domo abluatur. Commodum est pharmacum ad omnes sordes, asperitatem q; ac scabiẽ cutis, item q; ad impetigines. *Aliud.* Fçcis vini vstæ lib. i, aquæ pluuiæ sextarios vi, thuris albi lib. ij, mastiches lib. ij, alcyonij lib.* i, ammoniaci thymiamatis lib. ij, terræ samiæ lib. ij, olei rosacei lib. ij, ceræ Tyrrhenicæ albæ lib. ii. Fçcẽ in aqua vt dictũ est macerato, ter singulis diebus cum ferula strenuè agitando. Deinde excolatum per saccum liquorem in vas splendidum transferto, positum q; ad ignem ad dimidiam partem coquito: deinde liquescibilia adiicito, atq; vbi dissoluta fuerint, alcyonium tenuissimè tritum inspergito. Habeas autẽ ad manum prompta, in fæcis aqua dissoluta, ꝓbe q; trita, thus, ammoniacum, mastichẽ, terrã samiam, ea q; strigmẽticia ꝑdicta crassitudine: hçc vbi adieceris, ac diligenter subegeris insperge, & ablatis vtitor. *Aliud Diasmyrnum appellatũ.* Fçcis vstæ lib. xxiiii, aquæ pluuialis sextarios xlviii, olei sabini lib. iiii, ceræ lib. iiii, terræ samiæ lib. ii, thuris lib. ii, mastiches † libram i, ℈ ammoniaci Thymiama-

C tis lib. i, alcyonii lib. i, myrrhæ ʒ viii. Componito ac vtitor vt dictum est.

Quæ Cleopatra in libro de Ornatu ad Achoras scripsit.

Porrò quæ Cleopatra ad achoras scripserit, ea deinceps referentur illius ipsius verbis: ℭ Fœnogræco tenui cocto, & in betæ nigræ succo macerato, caput eluatur: aut betæ decocto: aut terra cimolia in his macerata, atq; exoluta, inungaẽ: aut myrto lçuigata ex vino & oleo οἰνέλαιον vocãt, superne q; betç folia imponantur. *Aliud ad valde vlceratos.* Cerussæ frictç ʒ ii, thuris ʒ ii, sulfuris ʒ i, trita ex oleo illinito. *Aliud, quod & ad Furfures facit.* Nitri, atramenti, sutorij, vtriusq; ʒ i: tritis oleũ affundito, & illinito. *Aliud ad Achoras.* Myrrham & myrti albæ folia viridia vino trita illinito. Aut terram cimoliam torrefactam cum vino nigro illinito. Aut cerussç & plũbaginis æquales partes cum myrteo tritas illinito. Aut sulfuris viui ʒ vi, thuris masculi ʒ i: aluminis scissi, staphidis syluestris id est pedicularis herbæ, erucç, spumæ nitri, singulorum ʒ i: atramenti sutorii ʒ i, rutæ ramulos tres. Terito aceto moderatè affuso, item laurino, aut myrteo, aut crocino, aut oleo veteri adstillato, quo pinguis cõpositio fiat, eã q; vbi prius hoc smegma affricueris illinito. ℭ *Smegma.* Hyssopi chœnicem i, lupinorum chœnices ii, ptisanæ chœnicẽ i, fabæ fresæ chœnicẽ i, radicis cucumeris syluestris ʒ iiii. Hçc trita misceto, & adfricãda ꝑbeto. Idem & ad lepram & ad varos facit.

D

Quæ Pharmaca Soranus ad Achoras scripsit.

Quando quidem verò & Soranus de achoribus, tũ in quarto de medicina, tum in vnico medẽdi libro, quem Monobiblum inscripsit, pharmaca quædam tradidit, quæ etiam nobis per experiẽtiam constãt, partim quidem proprio, partim verò præceptorum, aut medicorum amicorum vsu cognita: Quare etiam ea ipsa hîc apponemus iuxta ipsius dictionem hoc modo tradita. ℭ Vbi multus saniei fluor existat, & vexatio doloris vehementer incumbat, lenticulam coctam tritam cũ exiguo melle cataplasmatis modo imponito. Aut panem cum coriandro, aut plantagine, aut solano, aut seride, aut polygono, aut perdicio herba. Soranus quidem igitur velut in implicata affectione, eiusmodi remedia adhibet, iuxta propriam sectam ratiocinatus. Apparent autem re uera commoda in principijs & circa generationes, cõmuni repellẽdi ratione. Deinceps verò inquit: Vbi autem exacerbationes remiserint, radendi sunt loci, & fœnigræci decocto aut betæ, & similium, ex aqua, non vrina, confricandi: Quemadmodum etiam nos prius reprehendimus eos, qui per vrinam eiusmodi frictiones faciunt. Postea verò pharmaca scribit, etiam nobis, vt dixi, cognita. ℭ Plumbaginis, sulfuris viui, æquales partes terito: & affuso rosaceo, aut myrteo, aut lẽtiscino donec strigmentosum reddatur, illinito. *Aliud.* Sulfuris viui, spumæ argenti, cerussæ, omnium æquales partes, croci dimidiam, trita cum passo cretico illinito. *Aliud.* Rutæ læuigatæ ʒ iiii,

A *Al. duas.
† * *Additur i quibusdã cod. iridis ʒ. viij.*
B *Al. duas.
C *Al. vnciam vnam.
* *Aliter ij.*
† Al. lib. ij.

A Al. viij. B Al. viij. † Additur in aliquibus ant. olei heminam vnam. C Al. viij. D Al. iij.

spumæ argenti ʒ viij, aceto & oleo rosaceo admisto illine. *Aliud.* Spumæ argenti ʒ [a]xx, calcis viuæ ʒ [b]xx, aceti heminam vnam, † terito ac velut liparan aliquam seu pinguem compositionẽ illinito. *Aliud.* Chalcitidis ʒ [c]ij, sandaraches ʒ iiii, spumę argenti ʒ [d]i, vino austero & myrteo oleo simul trita illinito. Huic verò deinceps, Soranus aliud forte pharmacum scripsit, quod pro suæ sectæ instituto Metasyncriticum, hoc est quod ex alto euocat humores ac transfert, appellauit. Cõuenit aũt in inueteratis & ægrè cedentibus achoribus, ex eius q; vsu quidã medicus nobis amicus magnũ nomen adeptus est. Olei cedrini sextarium i, aceti acris sextarios iij: coquito donec exhalet acetum: deinde adijce adipis suilli veteris sale seruati lib. ij: eo q; liquefacto ollam ab igne auferto, & nitri triti bessem, sulfuris viui sexuncem, sandaraches ℥ i, infarcito. Postquã verò illitum pharmacũ exaruerit, in balneo per prædicta smegmata confricari iube, per q; vinum & oua ac nitrum, & per radicum cucumeris syluestris decoctum: aut fæce rhodia & pumice, cũ aqua calida. E

Ad Psydracia, & Achoras, Pustulasq; vlcerosas, helcydria Græcis appellatas, & Exanthemata in capite. C AP. 9.

AD præscriptas affectiones conuenienti victus ratione vti oportet, corporis q; ac capitis purgationem adhibere, per pilulas ex aloe, colocynthide, & scammonia, ita vt brassicæ succo coactæ ex his pilulæ exhibeantur. Deinde ipsa locali curatione vtendum est, cuius generis est, adiantum cum rosaceo illitum. Aut fœnigræci decoctum adfrictum. Aut malua cum farina hordeacea pro cataplasmate imposita. Aut melilotum cum farina fœnigræci ex vino impositum, & cicerum decocto: ipsum q; cicer coctum impositum, nuces amaræ commansæ & illitæ. Discutit autẽ maximè & lilij radix affricta, & thus cum vino & aqua, & lupinorum amarorum decoctum affrictum, bulbi cum nitro affricti, thus ex aceto illitum, putamen mali punici cum laurino illitum. Aut anchusæ radicem vstam & tritam cum oleo donec strigmenticiam crassitudinem accipiat, cum penna illinito, & ægrum iuuabis. F

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS LIBER SECVNDVS

ARGVMENTVM LIBRI

Medicamenta exponuntur ad Dolores, Contusiones, Vlceraq; & Cæteros Capitis affectus.

De omni Capitis Dolore, Dimidiæq; eius partis Affectione, Vniuersalis Doctrina. C AP. 1.

QVicunq; "citra distinctionẽ indiscriminatim q; doloris capitis auxilia scripserunt, maius detrimẽtum, q̃ emolumentũ, ijs qui eis fidem habuerunt, attulerunt. Neq; .n. oẽs ob vnam affectionẽ caput dolent, sed tum ipsæ affectiones plures sunt, tũ curatio ipsarũ singularũ propria existit. Vna etenim affectio est iuxta intemperiẽ simplicẽ citra humorũ cõplexum: Alia iuxta humorũ qualitatem: velut ẽt Tertia quæpiam alia iuxta multitudinem tñ ipsorũ humorum contingit. Quibus accedit ea quæ fit, cũ humores transitus liquorũ ac vaporũ obturarint. Et ad hęc alia est, cũ in quibusdam capitis partibus, ꝑpter imbecillitatẽ flatuosus spũs innascitur. Qñq; ẽt ob causam aliquã externam, ꝓcatarcticẽ Greci appellant, velut est ardor externus, frigiditas, ebrietas, plaga, capitis dolor contingit. Vehemẽtissimi igitur capitis dolores fiunt iuxta caliditatẽ & frigiditatẽ, maximè cũ inæquales existãt: moderati verò iuxta siccitatẽ: ad humiditates verò nullus consequitur dolor. Eodem modo cùm ob redundantes humores siue iuxta oẽs capitis partes, siue iuxta vnam quãcunq; tandem, siue duas, dolor cõtingit, vehementior quidẽ ob calidos & frigidos, moderatior autem ob resiccantes citra caliditatẽ aut frigiditatẽ manifestã oboritur. Humectãtes "verò penitus nullum dolorẽ inducunt, quãtum ad qualitatẽ ipsorũ attinet: ob multitudinẽ sanè instrumentaliũ partium morbos faciũt, nõ tñ similariũ partiũ vllũ aliquẽ, in quibus solùm affectiones iuxta intemperiẽ simplicem fiunt. At verò affectiones ob humorũ multitudinẽ, citra quidem obturationẽ, caput grauãt: cum obturatione verò, si quidẽ ea moderata fuerit, moderatè dolorosæ, sin fortis, fortiter cõtingunt. Quod si ẽt mordacem qualitatẽ humorũ multitudo cõplectatur, etiã iuxta hanc dolorem augebit. Atq; hæ quidẽ differẽtiæ sunt affectionũ, quantũ ad causas attinet eas ꝓducentes. Aliæ verò sunt iuxta affectarũ partiũ naturã. Aliqñ enim extra caluariã affectio est, aliqñ intra. Et qñ q; quidẽ omniũ exteriorum aut interiorũ est: qñq; nõ omnium, sed vnius tñ corporũ generis arteriarũ videlicet, H

A. l. 3. f. 1. t. 2. c. 1. fo. 189. a

A. ibidem.

aut

A aut venarum, aut neruorum, aut membranarum, aut cutis, aut ipsius adeo cerebri. Itaq; difficillimum est affectũ cognoscere locum, siue vnus, siue plures vno existant, aut qui tandẽ hi ipsi extẽt. Nec verò affectionẽ inuenire promptum est, sed & hoc exercitato homine indiget, qui tum per rationis exercitium, tum per multã & assiduam affectionis ægrorũ inspectionem, eam cognoscat. Proprietates enim aliquæ quidẽ omnino dici non possunt, quædã verò ægrè circa ægrotãtia corpora ostendi possunt, vtpote quæ tm̃ ijs qui eas sæpe viderunt cognitæ existant. Nõ parum verò ad affectionis cognitionẽ faciũt quędam ex causis antegressis, quæ priuatim procatarcticæ id est antegressæ, medicis Græcis vocãtur, velut cùm manifestus sensus & offensa ægros ardoris aut frigoris contigit: & facilè sanè eiusmodi affectiones recentes sanant: probe q; & ritè ab eis initium sumpserunt medici, qui præsidia ac auxilia morborum cum distinctionibus descripserunt. Multa quidem igitur à vetustioribus pharmaca simplicia & composita ad huiusmodi affectiones descripta sunt. Mihi verò etiam hîc satis erit ex recentioribus apponere, qui sanè tum ea, quæ veteres inuenere, conscripserunt, tum ipsi etiam alia quædam addiderunt. Equidem vniuersum curationis scopum singularum affectionum ratio nos docet: at verò materiæ facultates, experientia ipsa demonstrat. Per hanc igitur auxiliorum copia progressu temporis augetur. Atque adeo nunc
B tempus adest sermoni, propria auxilia iuxta singulas affectiones describendi, initium ab iis, quæ secundum qualitates solas à naturali cuiusq; particulæ statu discesserunt, facturo.

Quæ Apollonius ad Capitis, propter Ardorem, Dolorem conscripsit.

Apollonius igitur in primo de facilè parabilibus ad capitis dolorẽ pp ardorem sic scripsit: Rosaceo assiduè caput irrigato: aut lanã siue linteolũ rosaceo tingito & imponito. *Aliud.* Narcissino vnguento similiter vtitor. *Aliud.* Melino vnguento eodẽ modo vtitor. *Aliud.* Aut mori succo per linteolum expresso, cum pari rosaceo vtitor. *Aliud.* Portulacæ folia tusa, per se, & cum polentæ flore, imponito. *Aliud.* Cupressum teneram tritã per se, & cum polẽtę flore, imponito. *Aliud.* Solanum per se, & cũ polentæ flore, imponito. *Aliud.* Sesamum terito & rosaceo adstillato: imponito. *Aliud.* Vitis folia cocta trita cum mulsa aqua imponito. *Aliud.* Folia ricini contusa & in octo aquę heminas coniecta sub diuo per noctem exponito, & cum aqua caput perfundito: & post hæc quæ ad huiuscemodi affectum scripta sunt, emplastri more apponito. *Aliud.* Conyzæ odoræ fasciculũ decem & sex digitorũ, in aquæ heminas octo coniectum sub diuo per noctem exponito, & leniter aquã effundito. Vtendũ & cibi subtractione, & ventris euacuatione, somno q; & quiete. Vitanda autem maximè vinum, Sol, & balneum: amplius autem & fomẽnta, clamor,
C cõtentio, omnis q; mentis perturbatio, & percussio. Atq; † in loco bene perspirabili } degendum.

*AP. πικρίαν i. amarulentiã
† ἐν εὐπνόιᾳ.

Ad Capitis Dolorem ex Frigore.

¶ Irino vnguento calido caput rigato: vtere ẽt lanis ac linteolis in eo madefactis. *Aliud.* Laurino vnguento similiter vtere. *Aliud.* Farina cocta cum aqua mulsa vtitor. *Aliud.* Lauri folia tenera cũ irino vnguento trita capiti infunde. *Aliud.* Sampsucho cũ vino trita aut rosaceo similiter vtitor. *Aliud.* Cyperum tusum adipe anserino admisto, capiti illinito. *Aliud.* Cornu cerui exurito, eius q; acetabulo vinum odoratũ dupla mensura admisceto, terito, ac illinito. *Aliud.* Cõuenient & fomenta per spongias calida imbutas & expressas, maximè si lauri folia tenera in aqua fuerint incocta, aut sampsuchi, aut cyperi: Et lanarum mollium pilei vnguento irino & vino rigati, capiti q; circũpositi. Item tegmina, & tepor, & ciborũ subtractio, ac ventris euacuatio. Amplius aũt & somnus, & quies, & corporis trãquillitas ac lætitia. Vitanda verò similiter, clamor, cõtentio, vini potus, & frigiditas. Hæc quidẽ auxilia aduersus capitis dolorem ex ardore { & perfrigeratione } obortum Apollonius scripsit. Appellant autem ardorem, ex Sole æstiuo circa caput factam pseuerantẽ caliditatẽ. Oẽs.n. hoĩes in Sole æstiuo diutius versantes capite incalescunt, non tñ oĩbus æqualiter caliditas permanet, sed statim quiescit, quibusdam etiam ante balneum, plerisq;
D verò post lotionem: quibuscunq; autem permanserit, affectionem capitis iã iuxta habitum solutu difficilem, non verò iuxta simplicẽ modo cõtactum habitum q; solutu facilẽ, putantes, ardorẽ appellant: hoc Greci κατὰ σχέσιν, illud κατὰ ἕξιν dicunt. Aliqñ igitur sola intemperies consistit, affectione circa caput calidiore facta. Aliqñ verò ẽt humorũ aut vaporũ multitudo ad ipsum caput decurrit: & maximè cũ redundantia quædã humorũ, quã Erasistrati sectatores plethoran hoc est plenitudinẽ, vocãt, in toto corpore * oberrat. Fit autẽ hæc quatuor humoribus ex ęquo auctis, aut etiam sanguine solo. Nam cũ alius quispiã humor redũdarit, velut est pituita, & flaua bilis, item q; nigra, eiusmodi auctionẽ siue redundantiam, non plenitudinem, neq; simpliciter multitudinem, sed cum appositione pituitæ, aut bilis flauæ, aut nigrę, in corpore factam multitudinem dicunt. † Cæterùm eis qui ex ardore caput dolent, cutis tactui aridior ad primum cõtactum apparet, oculos q; rubros habent, frigidis q; tum perfusionibus, tum illitionibus gaudent. Principio igitur repulsoria curatione vtendum est, ex refrigerantibus & adstringentibus constante. Postea verò mitigatoria & concoctoria pharmaca ad repulsoria admiscere oportet. Deinde etiam ex discussorijs quippiam addendum, paulatim detractis pharmacis quę repellũt. } Optima sunt aũt cẽsenda quę tenuiũ partiũ substãtia ꝑdita adhibẽtur. Quapropter in principio quidẽ melius est rosaceo probè apparato q̃ frigidissimo caput ꝑfundere, lanę fasciculo in orbẽ circũposito, iuxta frontẽ quidẽ, vbi

* Al. ὑποτρέφηται. i. subnutritur.
† In duob' ant. cod. græcis legitur ἡ δὲ ἴασισ ἐν ἀρχῇ μὲν ἀμφοῖν ὑπὸ τῶν αὐτῶν γίνεται βοηθημάτων. ἐςὶ δὲ ταῦτα ψυκτικὴν ἅπαντα δύναμιν ἔχοντα μὴ μὲν τοι ςύφουσαν. i. curatio autẽ in principio quidem ambabus ab eisdem fit remedijs: habent autẽ hæc omnia refrigeratoriam facultatem, non tamen adstringentem.

pilosa eius pars desinit: iuxta vtrunq; verò eius latus, vbi pili ipsi ad aures nectuntur: exinde verò E
post verticem, non tñ longè inferius. Neq;.n. facilè exuritur capitis ea pars quæ occiput, & Græ-
cis Inion, appellatur: neq; ẽt citra molestiam, refrigerantia sustinet, propterea q̃ istic principiũ me
dullæ spinalis existat, ad stipitis modum in multos ramulos diuisæ, in sexaginta fermè iuxta nume
rum neruos. At verò regio capitis iuxta sinciput, ꝑpter laxitatẽ coarticulationis iuxta coronalem
suturã, & ob ossium tenuitatem & raritatem, facilè tum caliditatẽ tum frigiditatẽ omniũ quæ adhi
bentur pharmacorum intrò distribuit. Quare siue refrigerare oporteat ex caliditate ardorem, siue
calfacere frigiditatem, aptissimus est capitis iuxta sinciput locus. Optima aũt in principio refrige-
ratio ex rosaceo frigido, æstiuo tempore existente, in quo maximè ardoris affectio oboriri consue
uit. Dictum autem est mihi de rosaceo iam sæpe, q̃ optimum est ex oleo crudo, quod Omotribes
& Omphacinon bifariam appellant, citra salis admistionem confecto, rosis quàm plurimis ad ip-
sius irrigationem præparatis. Sit autem rosaceum non vetus, sed eo ipso anno confectum, siue in
vere, siue principio æstatis. Proximum à rosaceo chamæmelinum oleum locũ habet, in iis corpo
ribus quibus vehementem frigiditatem inducere veremur, qualia sunt fœminarũ, & eunuchorũ,
ac puerorum: & quicunq; molli carne præditi, albumq; habentes colorẽ, soli sunt insueti. Mensu
ram autem tum rosacei tum chamæmeli, quod ad refrigerationẽ attinet, ex prædictis corporis ha- F
bitibus, & ex ardoris magnitudine, inuenire oportet, considerata simul ægri ætate, & ambiẽtis nos
aeris temperie, non minus autem & domo in qua æger decumbit. Refrigerabis autem quæcunq;
adhibere voles, in aqua vehementer frigida collocata: quæ si non adsit, niuem vasculo circum po
nes. Hoc auxiliũ siue humorũ siue vaporũ multitudo in caput impetum faciat, præclarè auxiliatꝛ:
repellit.n. eos infra q; in corpus detrudit, adeo vt ego in sexcentis hoc medẽdi modo vsus, nullo
alio habuerim opus. Nam & frigidorum fontium multa Romæ vbertas est, & niuis, quemadmo-
dum apud nos in Pergamo, & in plurimis Asiæ Græcię q; ciuitatibus. At verò in calidis regioni-
bus, qualis est Ægyptus, in qua & fontium frigidorum & niuis penuria est, necessarium est pręfri
gerato rosaceo per expositionẽ sub diuum per integram noctem, & per obuersionem ad auræ ali
cuius afflatum, ita demum addere ei semperuiui succũ, aut portulacæ, aut lactucę, aut psyllij, aut po
lygoni: quin & solani aliqñ paululũ, & pãpinorũ vitis, & vuarũ immaturarũ, tales.n. sunt adhuc
tempore æstatis. A papaueris verò & mandragoræ succo abstinendum, non enim citra damnum
refrigerat. Vitanda etiam quæ cũ refrigeratione manifestè adstringunt: quare si quando necessi-
tas postulet, parum quiddã ex eis ad refrigerantia admiscere oportet. Propterea sanè & solani suc
cum, aut nunq̃ penitus, aut omnino parcè admiscemus, sic ẽt mali punici, & mali, & mespili. Ad G
hanc tñ rem malorum punicorũ acidorum succus præstantior est, magis enim refrigerat. Porrò
cùm aliqñ ruri degerem, nihil q; horũ ad manum esset, cucurbitæ ramẽta exuccata ad vuæ imma
turæ succũ admiscui. Poterit aũt quispiam in tali loco ẽt seridis succo vti, lactucæ q; tum hortẽsis,
tum syluestris, quam propriè Thridacinen Græci appellant: hortensem enim Thridaca vocant:
Et συκαμίνων id est mororum, succus aptus ad refrigerandum: sint autem nõ valde matura. Quòd
si caluus sit æger, aut omnino breues habeat pilos, maxima vbertas refrigerantium existit. Quæ-
cũq; enim ad erysipelata auxiliaria scimus ex cataplasmatis & ceromatis humidis, ea omnia ab ar-
dore exustis conueniunt. Cæterùm Apollonius Ricini folia tenera tusa in aquam conijcere iu-
bet: & deinde per totam noctem vasculum in quo continentur sub diuum exponere, & postera
die vti. Ego quidem igitur non valde expertus sum ricini facultatem: verisimile est autem Apol
lonium qui longo tempore in Alexandria vixit, per magnam experientiam vim eius cognouis-
se. Atqui oleum ex ricino factum manifestè cognoui calidius esse facultate oleo quod apud nos
est: quare etiam si non præsens sit, veteri vtimur. Puto autem & Potamogetonẽ & Niliacũ Stra-
tioten quiddam refrigeratiuum habere, miror q; eorum Apollonium nullam mentionem fecisse.
Quin & Tribulus apud nos, velut ẽt Polygonum, quiddã refrigerans habent, tenera videlicet, & H
non dum dura ac sicca facta. Conyzam autem non solùm refrigerare impossibile est, verũ & mo-
deratè calfacere potentem noui, & miror sanè cur Apollonius eam inter refrigerantia retulerit.
Quòd si & ab arboribus & fruticibus auxilia ad caput præter naturam calidius petere oporteat,
Vitex conuenientior ad hoc existit, & Vitis, & Lentiscus, & Platanus, si quis eorũ teneris germi-
nibus acceptis, deinde tritis, ab ipsis succũ exprimat. Erasistratus verò magnũ quoddam præserua
tiuum in calidioribus habitibus tradit, cũ videlicet eos Solem perferre oportet, Si spongiã latam
& densam ac cauã in aqua madefactã, & probè expressam, capiti imponas. Porrò signa dolẽtiũ
caput ob frigiditatem, contraria sunt eis quæ ex ardore oboriuntur. Nam & incõtracta minimeq;
arefacta, & decolor, ipsorum facies existit: & frigidis neq; gaudent, neq; ab eis iuuantur. Quemad-
modum autem ardor non ægrè solubilis affectio est, ita neq; frigiditas ex ambiente nos aere con-
tracta difficulter curatur si recens est, sed sufficit oleum Rutaceũ calidũ sincipiti vt dictum est affu
sum, perfectè hominem liberare. Si verò vehementiori calfactione opus sit, Euphorbiũ ad oleum
conijciatur, & quæcunque ex pipere pharmaca constant. Inungenda autem est frons, aurium
& narium meatus, hisce vnguentis, maximè quidem Irino & Amaracino, & Nardino. Quin &
† comptoria vnguenta ex calfacientium numero existunt, atque adeo ipsa opulentarum fœ-

†Al. Cõmagenũ vnguentũ.

minarum

A minarum pretiosa vnguenta, quæ foliata & spicata Romæ appellant. Opobalsamum verò sæpe experti sumus, nullum manifestum commodum ad vllam aliquam affectionem calfactione indigentem conferre. Quemadmodum autem Rutaceum oleum conuenire dixi, sic ēt Sampsuchinū & Laurinum laudo, item q́; Serpyllinum, sæpe & in plerisq; ipsis vsus. Dandum ēt vinum tenuiū partium, & motus corporis præcipiendus, lauacra'que calida, & quandoque à raphano vomitus.

De Inueteratis Capitis Affectionibus Calidis & Frigidis.

In inueteratis capitis doloribus ac affectionibus necessario pilos radimus, aut valde ad ipsam vsque cutem p̄secamus: pharmaca q́ tum emplastrorū acceratorū forma, tū ēt liquida adhibemus: atq; ea quidē quę emplastrorum ac ceratorū formam habēt, rasis penitus adhibemus, liquida verò his qui breuissimè p̄sectos pilos habēt. Est aūt & horū materia multiformis, q́ partim quidē magis, partim verò minus, refrigerent q́; & calfaciāt. Ea igit̃ q̃ frigefaciunt, ex iis q̃ erysipelata curant, transferenda sunt: calfaciētia verò, ex pharmacis calfactorijs cōponenda: quorū simplicissimū est ex euphorbio præparatū. Sufficit aūt vnciā euphorbij vnā, ad tres cerę liquefactę in olei libra vna conijcere. Vtendū aūt oleo ad oēs affectiones calefactione opus habētes, neq; omphacino, neque eo quod vulgò ab oībus Hispanum appellatur, neq; oīno eo quod cū olearum germinibus pręparat, sed eo quod ex maturis oliuis conficit̃ apud plerasq; gentes citra germinum iniectionem. B Optimum aūt ex eis quæ ego noui, est Sabinum, non procul ab vrbe Roma in Sabinorū regione prognatum. Cæterum pharmaca quæ recentiores medici se ipsos Methodicos appellantes, Metasyncritica hoc est ex alto euocantia ac transferentia, appellant, ea omnia ad huiusmodi affectiones commoda existunt: ex quibus optima etiam in septimo libro huiuscemodi tractationis, quæ ante hanc à me ædita est, relata sunt. Tempus igit̃ iam est me ad aliam capitis transire affectionem, adscripturū primo quæ ab Apollonio cōscripta sunt, quæ iuxta illius dictionem hoc modo habent.

{ *Quæ Apollonius ad Capitis Dolorem ex Ebrietate & meri potu scripserit.* }

Vtendum est oībus descriptis auxiliis ad dolorem capitis ab ardore obortum. Quòd si dolores amplius inualescant, rutæ folia cum aceto & rosaceo trita strigmenti crassitudine capiti illinenda.

Aliud. Nuces amaras cum aceto & rosaceo ad strigmentitiam spissitudinem tritas capiti illinito.

Aliud. Iridem siccam ac viticem aridum cum aceto & rosaceo, eodem adhibe modo. *Aliud.* Lauri baccam & rutę folia cum aceto & rosaceo trita adhibeto. Cōueniet aūt somnus, fames, quies, corporis tranquillitas. In potu aqua calida, aqua mulsa, & euacuatio. Hęc quidē Apollonius scripsit. *Al. χλωρᾶ i. viridem.* Atq; huius rei gratia laudare virum decet, q́ cum discrimine de vnoquoq; auxilio scripsit, cū neq; C Archigenes id ipsum fecerit, quem cum posterior Apollonio natu sit, apponere quidpiam ad discriminū certitudinem oportebat: verum quæ ipse in priore de Pharmacis libro conscripsit, paulo pòst referentur. At verò quæ ego per longā experientiā de capitis dolore ex vini potu cognoui, iam exponam, vtpote qui spem quidē vtilitatis ipsorū ex affectione inueni, diligētem autem comprobationem per multā experientiam feci. Capitis itaq; dolorem ex vinorū temperatura calidorum productum indicat, q́ ipsum caput omnino vaporibus repletur, q̄nq; ēt humoribus calida tēperie præditis: nam & citra vini potū eiusmodi ad caput promptè deferunt̃. Curatione itaq; opus est, quæ scopum primùm vniuersalem & cōem oībus habeat, nimirum euacuatione indigentem. Cū verò calidi sint qui caput repleuerunt humores, ēt refrigerante eos medela opus erit. Iubendi igitur sunt, si crudum adhuc in eis vinum permaneat, vt tepida aqua hausta vomāt: q́ si ēt post cōctionem caput doleant, refrigerantibus vtendum est ac repellentibus: quale est rosaceū per se et cum aceto, aut hederæ aut brassicæ succo. Quin & ipsa brassicæ folia calida irrigata, capiti q́; circūposita ac obligata, naturaliter ebrietati resistunt. Cæterum somni ac quietis cura in primis habenda est: quod vbi factum fuerit per totum diem, ad vesperam lotum, boni succi cibis non tñ calfacientibus nutrire oportet. Sunt autem tales ptisanæ succus, & sorbitio ex alica, & panis ex aqua, & D oua sorbilia absq; garo: admisceatur aūt eis ex melle quantum ad condimentum satis fuerit: si verò ad mel accipiendum non fuerint appositi, sales conditorij miscentor. Ex oleribus est lactuca, vtpote boni succi & refrigeratoria: & brassica, vt quę vapores resiccet. Sic & ex leguminibus lēs est. Potu verò omnino aqua vtendum est. At verò cum stomachus in quibusdam propter aquæ potum subuertatur, malum punicum eis insuper exhibendum est, aut solum per se, aut cum alica flaccida calida, probè cocta. Quin & mala cestiana appellata in vrbe Romana, citra cocturam quidem sunt austera, post cocturam verò stomacho satis commoda fiunt. Coquenda autem sunt ipsa in ollam nouam aqua modica infusa, deinde malo in olla suspenso, igne q́; sub ollam coniecto, quo vapor ex aqua calidus sublatus cocturam ipsi malo præbeat. Vuæ passæ ēt & pyra, aliqua quidē cruda, aliqua verò vt malum ipsum cocta, stomachum corroborant. Abstinendum verò à "glandibus palmarum, proprietatem enim quandam habent capitis dolorem inducendi. Quòd si verò post hæc probè dormire non possint, ad balneum postridie quā celerrimè inducātur, calida q́; aqua eis in balneo sæpe affundatur: deinde vbi dormierint, aut omnino interposito tēpore quieuerint, rursum ad balneum ducendi sunt: deinde veluti pridie connutriendi. Si verò moderatè habeant, & aquā bibere non possint, permittendus est eis potus aquosus ex aquosis vinis, quale est in Italia Sabinū, in Asia Titacazenū, & Arsyenium, & Ariusium. Quin & moderatè habentibus gallorū testiculi,

A.l.3.f.1.t.2.c.19.fol.193.c

sticuli & alæ, & ex piscibus petrosi & teneris carnibus præditi, exhibebuntur, & columbarum pulli. Hæc verò omnia citra garum, & vinum, in albis ac simplicibus iusculis coquant, in quibus aqua sola cum oleo, & anetho, ac exiguo porro, cocturam perficiat, exiguo adiecto sale, non statim in principio cocturæ, sed cùm iam aliquo modo flaccida facta fuerint ac victa. Manifestũ verò quòd tum hos, tum omnes qui caput dolent, augescente adhuc & vigente dolore, quiescere melius est: remittenti verò ac decrescente, in locis aptis deambulare. Apti sunt autem ijs qui calfieri opus habent, loci calidiores: qui frigefieri, frigidiores. Et ante cibum quidem pluribus deambulationibus vtẽdum, post acceptum verò cibum breuibus & lentis. Oportet autem neq; multa comedere, neq; statim deambulare, sed post duas aut tres aut etiam plures horas. Quòd siquando ex vaporibus & humoribus in caput sublatis reliquiæ quædam relinquantur, tenuibus poris ac meatibus impactæ, & ob id etiam capitis dolor perseueret, à rosaceo quidem abstinere expedit. Vtendum est autem primùm quidem Chamæmelino moderatè calido, postea verò Irino: maximopere enim huiusmodi affectiones iuuant. In balneo verò caput calida perfundatur, non solùm ob id vt quippiã circa ipsum discutiatur, sed & somni conciliandi gratia. Quapropter etiam secundum, aut tertium etiam, ad vesperam balneum apparandum est, acceptis ab eo lactucis ex aceto, exiguo aut omnino nullo addito garo, verùm aqua affusa multa, vt acetum planè exæquet, nisi omnino aquosum sit acetum, nam et huiusmodi magis q̃ acerrimo opus habent, caliditatem enim in se aliquam tale acetum complectitur. Post hæc verò postera die, quæ magis caput calfaciant adhibenda: ita vt ad Irinum aliquando Amaracinum vnguentum addamus, aliquando verò Nardinum, quãdoq; etiam pretiosa, quibus opulentæ fœminæ etiam si nihil habeant mali, vti consueuerunt. Per huiusmodi sanè medicationis ductum, capitis dolores ex vini potu obortos in totũ persanaui, nullo ab Apollonio præscripto pharmaco vsus. Cùm enim & per ea, quæ iam dixi, scopum cõtingerem, nullum ex Apollonij scriptis spem mihi adiecit, vt probè dictum esset, et superuacaneum amplius erat eorum experimentum facere. Cęterùm post prędictas tres affectiones capitis dolorem inducentes, Apollonius quartam hanc insuper addidit.

Ad Dolorem Capitis ex Plaga aut Casu, Apollonij.

℄ Rosaceo & aceto tepefactis caput rigato. *Aliud.* Rosis siccis maxime coctis, aut certe in passo maceratis, aut aqua mulsa tritis, pro cataplasmate vtitor. *Aliud.* Meliloto similiter apparato vtitor. *Aliud.* Myrti albæ folia tenera cum vino & myrrha trita emplastri more imponito. *Aliud.* Irino vnguento & aceto illinito. *Aliud.* Absinthium tritum cum vino & myrrha itidem trita imponito. *Aliud.* Pulegio trita ex vino similiter vtitor. *Aliud.* Pulegium & myrrham trita similiter adhibeto. *Aliud.* Apij comas cum vino coctas ac tritas imponito. *Aliud.* Mala cotonea cocta ex vino imponito. Conuenient & fomenta per spongias aqua calida imbutas, & mollium lanarum fasciculi aceto & rosaceo conspersi. Ad hæc & quies, & corporis tranquillitas, subtractio cibi, euacuatio, fuga eorum quæ offendere possunt, qualia sunt Sol, balneum, vini potus, clamor, contentio: & ex ijs quę alimenti loco exhibentur, acida & acria ac salsa. Hęc quidem Apollonius scripsit de capitis doloribus ex conspicua plaga obortis. Verùm operæpretium est nosse nos, eiusmodi affectionem nullam aliam quàm inflammationem esse, quæ non ex plaga solùm aut casu, sed citra etiam manifestam causam, iuxta omnes corporis partes, propter humorum influxionem fieri consueuit. Si quidem igitur plaga vulneris aut contusionis causa existat, plures scopi erunt ad remediorum inuentionem. Vnus quidem in vulnere, ad quod conglutinantibus & inflammationem arcentibus pharmacis vti oportet, postquam vlceris labia fibulis impositis constrinxerimus. Alter verò in contusione: & Tertius in doloribus, qui quandoque in ipsis solis percussis partibus fiunt, plerunque verò etiam ad vicinas partes extenduntur. Etenim membrana quæ caluariam ambit, & cutis quæ forinsecus circuntenditur, vtraque propriam substantiam continuam habet per omne caput extensam: & ob id sanè sępe ipsum vniuersum dolere contingit, pręsertim si vsque ad membranam os caluæ ambientem plaga penetret, quam diducta membrana caluariam ambiente, osse'que conscalpto abraso'ue, carne generanda curare oportet. Quòd si per cõmunionem membranæ caluam ambientis, quam ad duram cerebri membranam circa suturas habet, etiam intra caluariam inflammatio ipsa distribuatur, nõ absq; periculo eiusmodi capitis dolor existit. Contingit autem non parum sæpe in casu, præsertim ex sublimi facto, vt quædam circa cerebrum aut membranas eius, partes abrumpantur: quod vbi contigit, etiam amplius capitis dolor inualescit, ipsa'que affectio tota ægrè curabilis redditur, & periculum ingens ac præceps imminet. Optimum itaque fuerit in his, nisi ætas prohibeat, & nisi vitalis facultas debilis appareat, à venæ sectione curationis initium facere: & conuenientibus capitis irrigationibus vti, ex lana nimirum oleo dulci imbuta, capite'que ex ea contecto. Quòd si quippiam horum, siue ætas, siue virium debilitas, aut etiam ambo simul, sanguinis detractionem fieri præpediant, aluum per clysterem euacuabimus, tum vt superflua in ipso recrementa extrahamus, tum vt humores qui ad affectas partes inde ferri consueuerunt reuellamus: atque inde auxilijs ad inflammationes commodis vtemur. Si verò membrana cerebri fuerit vulnerata, egregiè ipsam conglutinat, inquit Archigenes, calaminthæ succus infusus, & farina milii arida inspersa. Deinde butyrum, & ro-

A.l.3. f.1.t.2.c. 26.fol.194.c

A & rosaceum, ac adeps suillus insulsus vetus, tepefacta ac mistim infusa. Cæterũ hoc modo affectos à vino & cibis crassioribus abstinere oportet, maximè si febri sint correpti. Atqui prædictam euacuationem consulit etiam Apollonius, qualem autem fieri oporteat non ostẽdit. At verò acetum rosaceo admisceri iubet, quemadmodum in phreniticis & lethargicis in principio plurimi medici facere consueuerunt, verùm non rectè mensuram vtriusq; dicere reliquit, Empiricorum simili trãsitione vsus, nõ indicatione Dogmaticorum. Affectio enim ipsa nobis indicat auxilia: Quantitatem autem singulorum, & particularem materiarum differentiam, simul tum affecta particula, tum ægri temperamentum indicat: & ad hæc vitalis facultas: deinde ætas: & ambientis nos aeris temperatura, iuxta regiones, anni'que tempora, et prædominantem anni constitutionem, euarians. In phreneticis quidem igitur, cùm omnia quæ extra caluariam, circa q; cutem & pelliculam caluariã ambientem, ab affectione immunia sint, veteres conuenienter acetum admiscuerunt: ea ratione persuasi, quam in commentarijs de pharmacorum compositione per longum recensui: quando videlicet ad affectiones in profundo corporis obortas, pharmaca diuersa ab ijs, quæ ad affectiones in superficie hærẽtes destinata sunt, adhiberi oportere dixi. Exoluitur enim omnium ipsorum vis in transitione per profundum, & ob id ad propria affectioni auxilia aliquando contrariæ & nocẽ-
B tis facultatis pharmaca admiscemus. Cùm nanq; inflammatio dolorem inducat, maximè contrarium est acetum reliquis auxilijs admiscere, vtpote quod neq; mitigandi, neque laxandi, vim aliquam in se complectatur. Sed cùm per sinciput (neque enim per aliam quampiam capitis partem transitus patet) pharmaci facultatem intra penetrare velimus, tunc sanè ad admistionem alicuius eorum quę propria natura auxiliantur ac in profundum ducunt, deueni'mus, tenuium partiũ substantiam quandam inuenientes, quandoque quidem frigidam, velut acetum: quandoque verò calidam, velut euphorbium, affectione quæ curationi subiacet considerata ac perspecta, num calfacientibus opus habeat an refrigerantibus. Iuxta hanc igitur ratiocinationem, si quidem crassæ cerebri membranæ nudæ rosaceum offeratur, quemadmodum in illis quibus capitis ossiculum aliquod excisum est, fieri consueuit, solum ipsum leniter tepefactum adhibemus. Cùm verò citra denudationem per capitis iuxta sinciput partem, sana & integra existente caluaria, rosaceum ad cerebri membranam peruenire velimus, acetum ei, vt eò perducat admiscemus: cuius item rursus vehemens facultas tum per viarum transitionem, tum per rosacei misturam, exoluitur. Quapropter Apollonius in eo quòd acetũ rosaceo indefinitè admiscere iussit, peccauit. Cutis enim capitis aut quæ post eam est membranæ caluariam ambientis inflammationes, citra quidem vehementem do-
C lorem obortæ, per exigui sanè aceti ad rosaceum admistionem iuuari possunt: lædentur autem vbi magnæ fuerint, dolorem'que vehementem induxerint. Deliquit amplius Apollonius, quòd neque tempus vsus singulorum ab eo descriptorum auxiliorum apposuit. Quædam enim incipientibus & nascentibus adhuc inflammationibus auxiliantur: quædam etiam in vigore consistentibus, aut decrescentibus, aut etiam induratis, opem ferunt. Rosaceum itaque cum aceto incipientibus: in vigore verò consistentibus, rosaceum solum adhibemus: quemadmodum etiam in induratis absinthium q; ac pulegium ei admiscemus: ac verò quæ citra indurationem decrescunt inflãmationes, pharmacis laxantibus appellatis solùm opus habẽt. Relata est autem tum materia tum compositio ipsorum in prioribus huiuscemodi tractationis commentarijs, quos ædidimus, antequam hoc opus sumus aggressi, in quo affecti loci multam indicationem faciunt simul cum ipsis affectionibus ad inuentionem remediorũ. Cùm igitur affectiones ab Apollonio descriptæ quatuor sint, quę capitis dolorem faciunt, ob manifestas causas obortæ: deinde verò ex ordine transierit ad eas, quæ ex obscuris causis producuntur: meritò sanè quis ipsum reprehenderit, non solùm quòd à dogmatica desciuerit doctrina, sed quòd neque empirica sit vsus. Distinguunt enim etiam hi affectiones per symptomatum concursus, syndromas ab ipsis appellatos, qui sanè accidentiũ ad mor-
D bos ipsos congregationes sunt, quæ omnibus euidenter apparent: in quibus concursibus etiam externas causas ipsi comprehendunt, tanquam partes totius concursus existant. Verùm nullam talem congregationem, neque symptomatum siue accidentium, neque signorum, Apollonius scripsit, quemadmodum discemus vbi & ad sequentem viri doctrinam non minus quàm ad priorem animum adhibebimus.

Condependens ex præcedenti Apollonij doctrina, ad Temporum ac totius Capitis Dolores, citra manifestas causas obortos.

¶ Vnguento Mendesio caput illine. *Aliud.* Adipem anserinum Mendesio vnguento dilutum illine. *Aliud.* Myrrham vino quàm optimo tritam, & ad succi ptisanæ crassitudinem redactam, illine. *Aliud.* Myrrham vnguento pretiosissimo tritam similiter adhibe. In pueris autem sinciput dolentibus, myrrha cum oleo trita vtitor. *Aliud.* Viticis semen tritum & aqua dilutum imponito, aut linteolo illitum similiter imponito. *Aliud.* Lolii farinam cum adipe anserino contritam pro cataplasmate imponito, adipe prius liquefacto. *Aliud.* Portulacam per se & cum lini semine tritam imponito. *Aliud.* Oleæ folia tenerrima oleo ac vino nigro affuso terito ac imponito. *Aliud.* Cinerem quemcunque habes aceto aut aqua diluito, eo'que caput rigato. *Aliud.* Solanum & terram figulinam trita ac læuigata imponito. *Aliud.* Halicacabi fructum cum adipe

anserino,

anserino, aut vnguento balanino tritum adhibeto. *Aliud.* Lentisci folia trita ex aqua imponito. *Aliud.* Blitum tritum ac oleo dilutum adhibeto. *Aliud.* Ricini semen aqua tritum imponito. *Aliud.* Coriandri semen & anethi trita ac melle mista imponito. *Aliud.* Melanthium tritum ac oleo dilutum imponito. *Aliud.* Cuminum & adipem anserinum trita imponito. *Aliud.* Succũ papaueris fabæ ægyptiacæ quantitate, & salis partes duas, & pulegij partem vnam, cum aceto & vnguento optimo trita illinito. Conuenit item cibum subtrahere, & aluum euacuare, caputque contegere: amplius verò & quietè agere, omnemq; motum vitare. Quòd igitur Apollonius, quemadmodum dixi, indefinitè tradendo hæc remedia ad capitis dolores absq; manifesta causa factos dupliciter peccarit, neq; vt dogmaticus vir affectiones explicans, neq; vt empiricus earũ concursus, id ipsum ex illius ipsius dictione didicimus. Quòd verò & pharmacorum facultates inter se non parum differant, ex tota virium ipsorum perpensione discere licet. Etenim primum ab eo descriptum simplicis est potentiæ laxantis: talis enim est Mendesii vnguenti facultas. Secundum verò eandem vim intensè possidet, in quo ad Mendesium vnguentum anserinus adeps admiscetur. Tertium autem propter myrrham quidem resiccatorium est, vnaq; calfacit, propter vinum vero adstringit, vtile iis existens in quibus redundantem humiditatem simul repellere ac discutere proposuimus. Scimus porrò myrrhæ odorem plurimis etiam sanis dolorem capitis inducere: quare sanè eos ipsos, qui iam caput dolent, non parum offendet. Eiusdem autem facultatis est & quod sequitur quartum. Quintum verò nõ propè ad horũ vim accedit, vbi s. cataplasma ex aqua & viticis semine componit, quod non solùm ab vtraq; facultate tum calfaciendi, tum resiccandi, quibus ea præstant quæ ex myrrha composita sunt, multùm deficit, sed & cõtrarium facere potest in iis qui caput ob frigiditatem dolent. Quod verò deinde sequitur ex lolij farina & anserino adipe compositum, in quibus resiccare intendimus vtile est, neq; in capite solum sed & in alijs partibus rationabiliter adhibetur: id ipsum verò ob anserinum adipem citra molestiam resiccãtem cõtingit, abundè enim pharmacum hoc & mitigat & sedat dolorem. Verum quod deinceps sequitur, de quo hæc verba scripsit: Portulacam per se & cum lini semine tritam imponito. refrigeratorium est pharmacum, præclare faciens ad affectiones calidas. Quod verò post hoc scriptũ est hoc modo: Oleæ folia tenerrima oleo ac vino nigro affuso terito & imponito. dolorem quidem non mitigat, verùm humiditates succorum euacuat. At verò quod deinceps scriptum est, forti facultate præstat, in quo videlicet iubet cinerem aceto aut aqua dilui, eoq; caput rigari. Si quidem enim ex aceto præparetur, inueteratas affectiones & in scirrhum induratas sanare potest, non tamen doloris mitigatiuum existit. Si verò cum aqua cinis diluatur ac percoletur, fortitudine quidem plurimum ab eo deficiet quod ex aceto constat, neq; tñ sic doloris mitigatiuum erit. Quemadmodum neq; id quod postea descriptum est, ex terra figulina & solano compositum. Superfluam autem compositionem Apollonius in eo quod ex halicacabi fructu constat, ostentat, vtpote quod neq; prædictis, neq; postea dicendis, quicq; amplius habeat. Quemadmodum sanè ea quæ deinceps sequuntur singula, alia facultate prædita sunt. Non ritè autem fecit hæc omnia indefinitè tradendo. Quid enim simile habeat cataplasma ex blito cum oleo trito, ad illud quod ex ricini semine, aut coriandri, aut cumini, aut melanthij, componitur? Calefaciunt. n. hæc & resiccant, blitum verò debiliter humectat & frigefacit. Porrò quod in fine sermonis ipsius scriptum est, primum neq; ab vllo in vsum assumi experiundi gratia cõsuluerim, ne dum sępe. Raro. n. cogimur pharmacis ex opio vti, cum videlicet præ doloris vehementia homo de vita periclitatur: quanq; & tunc solidæ partes ex eius vsu offendantur, adeo vt post hæc correctione opus habeant. Sic & ex opio collyria multis detrimento fuerunt, adeo vt debilem oculum reddiderint, & visus hebetudinem, amblyopiã Græcis appellatam, induxerint: Velut etiam auditus grauitatem inducunt, quæcunq; ad vehementem aurium dolorem ex papaueris succo †, composita sunt. At verò ob capitis dolorem vehementem nemo vnquam animi deliquio comprehensus mortuus est, neq; se ipsum occidit, quemadmodum quidam coli dolore vexati fecerunt. Vtcunq; enim doleant, longè minor ipsorum dolor est, quàm eorum qui coli, aut auris, aut oculi, aut dentis, dolore vexantur. Mitigantur illi ipsi perfusionibus, & illitionibus, & cataplasmatum impositione.

† *Additur* πλείονος *i. copioso, in cod. antiquis.*

Quæ Archigenes ad Capitis Dolorem Remedia conscripserit.

Relato igitur iam Apollonio, ad Archigenem transeamus, qui in priore libro de Pharmacis secundũ genus ei inscripto, hoc modo scripsit. ℭ *Archigenis ad Capitis Dolores citra febrem obortos.* Communiter in principio auxiliatur eis aquæ potus, parcitas cibi, solutio alui. Hæc præfatus deinceps pharmaca multiformia conscribit. Pręstabilius igitur mihi videtur singulatim vnãquamq; ipsius dictionem in manus sumptam considerare: & primùm sanè principium eius collaudare, in quo manifestè discrimen ab eo quòd quis non febriat inductum, distinxit. Fuit itaq; Archigenes non quidem vulgaris medicus, velut & Mantias, & Heraclides empiricus: verùm ad diligentiam quam circa artem fecit, etiam hoc Archigeni accessit, quod posterior natu illis ipsis fuit. Cæterum maximum hoc censeri debet iis, qui artem quancunque tandem rationalem ediscere rite volunt, cùm natura apti ad eam fuerint, ingeniosiq;, & à pueris in primis disciplinis eruditi. Pleriq; aũt ex iis qui eiusmodi artes tractant, non vt ipsi sapientes in iis euadant, sed vt vulgo tales videantur,

*al. Apolloni°.

studio

A studio habent. At vero Archigenes, vt si quis alius, quæ ad medicam speculationem attinent, dili genter re vera ediscere studuit, atq; ob id meritò scripta quàm plurima memorabilia reliquit. Non tamen in omnibus sanè quæ tradidit irreprehensibilis mihi videtur: verùm velut ipse pleraq; eorum virorum à quibus adiutus optimus euasit, reprehendit, sic par est ipsum delinquentem à nobis posteris examinari. Difficile enim est, vt, qui homo sit, non in multis peccet, quædam videlicet penitus ignorando, quædam verò malè iudicando, & quædam tandem negligentius scriptis tradēdo. Quemadmodum sanè & nunc mihi in distinguendo non febrientes à febricitantibus, peccasse videtur, cum non omnes eorum qui non febriunt distinctiones & discrimina apposuerit.

De Iis qui ex Stomacho Caput dolent.

Statim igitur primum in his discrimen est doloris capitis ex stomacho producti. Quidam enim etiam si pauxillus quispiam humor acris in ventre, & præsertim circa os eius, congregetur, statim caput dolent: Atq; ob id si diutius famen tolerent, offendūtur, augetur.n. ipsis inediam ferentibus eiusmodi humorū malitia. Eos igitur qui hoc modo affligūtur sanare oportet, ita vt nihil remediorum capiti adhibeamus, quandoquidem neque proprius est hic capiti affectus, sed ab humorum in vētre malignos vapores excitantium in ipsum adscensu affligitur: Quemadmodum alij in suf-B fusorum symptomata ob huiusmodi humores incidunt. Quæ igitur horum erit cura? vt videlicet affligentes in ventre humores quàm celerrimè euacuemus. Euacuantur autem ad vomitum procliues, facilè ab aquę potu: ęgrè vomentibus verò difficilius, adeo vt etiam digitorum siue pinnularum immissione venter ad vomitum iritatus, quibusdam nihil amplius effuderit. His igitur conabimur quàm primum cibum boni succi ac stomacho commodum exhibere, si res ita ferat à balneo: si non, ante balneum tantum cibi offeremus, vt ne lædantur inde postea lauantes.† A cœna autem modicum absinthium in potu dabimus: atque ita et postridie faciemus: eo' que modo in posterum diætam ipsis constituemus, donec valde bene concoquentes ipsos videamus: atque tum sanè panis pauxillum eis præbebimus circa tertiam aut quartam horam, aut paulò prius, vel etiam serius, vt satis amplum spatium ad consuetam balnei horam intersit. Quicunq; vero panem citra obsonium edere non possunt, ijs oliuas, aut palmulas, aut vuas, aut tale quiddam addemus, per experientiam cognoscendo quid ex eis præstet, cùm aliud alio melius sit iuxta naturæ proprietatem.

† *Aetius habet, A cœna parum bibāt, postridie mane absynthio et eadem diæta vtantur.*

Cæterum ad vitiosorum in ventre humorum redundantiam tum facultatis concoctoriæ debilitas, tum oris vētris infirmitas, plurimùm conferunt. Quemadmodum etiam sensuum mollities, & ad hæc" caput ad eiusmodi humorum vapores suscipiendos aptum, quemadmodum & in qui-

A.l.1.f.4.c.13. fol.77.a

C busdam oculi. Ego quidem igitur sæpe & in multis expertus sum hāc quam narraui curandi viā, ad capitis ex stomacho dolorem commodam. Archigenes verò cùm simpliciter ad omnem capitis dolorem citra febrem, cibi parcitatem auxiliarem scribat, palàm facit se nihil de eo qui ex bilioso humore oboritur scire. Quod sanè etiam amplius quis crediderit, qui postremam eius dictionē legerit, quæ hoc modo habet. ¶ *Archigenes.* In his verò qui ex stomacho caput dolent, flatuo-" se q; distendūtur, acetum in quo papaueris capita incocta sint affundito, aut spongias eo imbutas " imponito: deinde polentam cum menta & aceto frōti pro cataplasmate imponito. Aut pulegiū " cum ijsdem. Aut solani succum cum rosaceo illinito. Stomachum equidem os ventris appellat, cùm & medici hanc partem ita appellare sint adsueti, qui etiam stomachica animi deliquia appellant: et quosdam stomachicos esse dicunt, à quopiam videlicet in eo loco oborto affectu ita appellantes, velut etiam hepaticos ab hepate, & colicos à colo, & nephriticos à renibus, & splenicos à splene affectos. Vnam autem ex stomacho affectionem dolorosam scripsit quę caput occupet, eorum quos ipse flatuosè distentos vocauit, quam ex vini largi potu magis oboriri scio. Qui enim propter humores acres caput dolent, mordacem dolorem, non distendentem, percipiunt. Fames igitur in distensionibus commoda est, at non iis qui mordaces humores in ore ventris habent.

D Cùm itaque hic mordax humor fuerit amarus, pallida & flaua bilis appellatur, quæ ob naturalem leuitatem ad ventris os sursum fertur: Cùm verò pituitosus, aut acidus, aut salsus fuerit, magis in totius ventris spatio continetur, quàm quod in ore ipsius firmetur. Optimum autem fuerit (quātum sanè nunc in his dicere licet) in fundo ventris ipsum contineri, facile enim relicto ventre in intestinum delabitur: Pessima autem fit affectio vbi vitiosi humores in ventris tunicas indissolubiliter fuerint imbibiti: Quorum" optimum remedium est ex aloe pharmacum, quod aliqui picrā hoc est amarum, aliqui hieram id est sacrum, ex aloe appellant: in q; eius compositionem aloes drachmas centum conijciunt, & sex vniuscuiusque reliquorum, quæ etiam sex numero existunt, cinnamomum, spica nardi, xylobalsamum, mastiche chia, asarum, crocus. Præstantius autem fit pharmacum vbi minus de aloe additur. Visa nanque mihi est, nimia eius copia centum drachmæ esse, ad proportionem reliquorum quibus hæ adduntur, quapropter etiam per xc drachmas ipsum composui, & per lxxx: Quin et per pauciorem aliquando crocum, propterea quòd quidam ex eius vsu capite lædantur, quod ipsum sæpe ex solo croci odore perpetimur. Quare optimam eius esse compositionem iudicans, quæ ex aloes drachmis xc, & croci drachmis v, constat, hac ego vtor. His verò qui neq; croci odorem citra molestiā ferunt, sed statim capite replentur, ex quatuor croci drachmis pharmacum compono. Cogor autem assiduè hoc pharmacū pręparare, propterea quòd non

A.l.5.su.1.c.2. fol.531.e

solum

solùm his de quibus iam dixi, sed & suffusorum specie patientibus, aut etiam alia symptomata ex E stomachi affectione habentibus, id ipsum exhibeam, & præterea iis qui aluo adstricta laborant, & mulieribus quæ non probè purgantur. In quibus maiorem efficaciã habet, vbi aloes drachmæ lxxx, & croci vi, fuerint commistæ. Præstat autem & carpesium pro asaro conijcere, quanquã etiã vtrisque coniectis aliquando composuerim. Datur ad summum ex pharmaco hoc drachma vna, cũ aquæ calidæ cyathis non pluribus quàm tribus: minimum verò dimidium eius præbetur. Datur & intra hos modos, quãtitate iuxta ætatem, corporis magnitudinem, consuetudinemque permutata.

Quæ Archigenes consequenter ad Primam dictionem scripsit, In quibus est etiam Galeni censura.

De ijs quidem igitur qui caput ex stomacho dolent hæc suffecerint. Transeundum itaque iam ad ea quæ Archigenes post primam dictionẽ deinceps scripsit. Faciam autem iuxta singula ipsorum consimilem expensionem, qualem circa primam feci, cõnectendo ad ipsa propter rerum consequentiam etiam vltimam ipsius dictionem. Sed nunc à secunda initium faciã. ¶ Irrigationes » autem, si quidem à frigore aut hyeme patiantur, cõueniunt, oleum tepidum, & illitio narium, suc- » cus è baccis lauri expressus, aut oleum laurinum, aut vnguentum Syriacum, aut cicinum, aut styra » cinum, aut gleucinum, aut tale aliquod aliud calfactorium. Vt igitur à postremo exordiar, opinor » ipsum resinam, quæ sua sponte emanat, dicere, quæ plurima in Lacedæmone prouenit: & Capne F læon, hoc est oleum fumosum Ciliciæ: & Amaricinum ac Styracinum in Cyzico, & quod in Perga apparatur Irinum. His verò vnguentis nares oblinere operæpretiũ ducit, quò per odorẽ ipsorum caput calefiat: quod ipsum inde euenire manifestè apparet adeo, vt & idiotæ vulgò his vtantur, & maximè eis quæ facilè parari possunt. Parabilia autem sunt alijs alia, quæ videlicet apud singulos redundant. Et apud nos sanè in Asia agrestibus & ruri degentibus hominibus cedrino appellato vti mos est: & si quando eius inopia sit, pisselæo, quo nomine id appellant quod ex oleo & liquida pice constat. Admiscent autem tum huic, tum cedrino, oleum aliqui plus, aliqui minus, in quantum virium ipsorum vehementiam exoluere velint. Vtuntur autem omnibus quæ dixi & circa caput, & præsertim circa sinciput, veluti dixi. Illinunt & frontem ex eis, & aurium meatus: quidam etiam vestigia pedum, ac sedem. Cæterùm cùm Archigenes succũ è baccis lauri expressum dicit, quod simpliciter laurinum dicitur, ipsum nominare putandum est: velut id quod oleum admistum habet, laurinum oleum appellatur. Syriacum verò vnguentum, eum dicere Comagenum existimo, quandoquidem id ipsum nobis ex Syria apportatur. Æstate verò, aut vbi aliàs » æstuosè distenduntur, per acetum & oleum, aut aquam & rosaceum. Amplius verò & per poly- » goni succum, aut portulacæ, aut solani, aut aliquo alio ex refrigerantibus irrigato, spongiasque po- G » sca imbutas capiti imponito. In hoc sanè sermone videbitur fortè quibusdam negligentius legẽ- » tibus, vnam simplicem affectionem Archigenes curare: verùm non ita habet. Ex eo enim quòd æstuosè dicit, calidam affectionem indicat: ex eo verò quod addit, "distenduntur, affectionem quæ A.l.3.f.1.t.2.c. hoc modo à flatu ventoso affligitur ostendit: vt non solùm secũdum intemperiem mutata sit, sed 5.fol.190.c etiam vaporosi flatus redundantia adsit. In principio itaque in eiusmodi vtrisque affectionibus, refrigerantium auxiliorum facultas apta est, quæ intemperiem calidam refrigeret, & ventosi flatus allationem repellat & retundat. Atque mea quidem opinione præstiterit diligentiorem rei inquisitionem facere. Aliquando etenim ex corpore ventosus flatus affertur, quemadmodum in doloribus capitis ex stomacho relatum est: aliquando verò in ipso capite generatur. Venter nanque interdũ ægrè solubili modo inflatur: interdum verò etiam post ipsum sita intestina, quandoque quidem ieiunum, aut tenue intestinum, quandoque etiam colum. Nihil igitur mirum est, neque impossibile, eandem affectionem in quibusdam iuxta caput partibus obortam, vẽtosum flatum generare: Cuius generationis in locis circa ventrem causam inuenimus, tanti caloris inopiam, vt ex cibis ac potibus vaporosum & ventosum flatum generet: propter infirmitatem verò comprehensiuæ facultatis, interna ita affectarum partium capacitas infletur & expleatur, vt propter expletionem qui- H dem distendatur, propter tensionem verò dolore afficiatur. Inuentum equidem & hoc nobis in commentarijs est, in quibus communes & generales dolorum causas considerabamus, quòd ob dissolutionem continuitatis similarium partium, dolor oboriatur. Dissoluunt autem ipsam erodentia, dissecantia, distendentia, & vehemẽter calfacientia ac refrigerantia. Quapropter in doloribus circa caput, ægros interrogare consueui, qualis nam eorum qualitas sit. Quidam enim velut erodantur corpora, doloris sensum percepant: quidam verò velut distendantur, aut grauenĩ, aut tundantur, aut solius vehementer inualescentis caliditatis aut frigiditatis. Si quidẽ enim velut erodantur, aut pungantur, senserint, vel humorum vel eiusmodi flatus acredo causa putanda est: si verò citra morsum distendantur, repletionem distensarum partium, vel per ventosum flatum, vel per multi humoris influxum, causam putabimus: In quo genere & inflammatio & erysipelas existit: inflammatio quidem, vbi inflammata corporis pars multum sanguinem in se cõtinuerit: erysipelas verò, vbi biliosum continuerit humorem: quòd si ex vtrisque redundantibus pars aliqua expleatur, aut inflãmatio erysipelacea, aut erysipelas inflammatũ, oborietur. Et ne existimet quis longum nos sermonem de vna particula iuxta vnum symptoma affecta facere: communis enim omnium dolore affectarum ratio est: & si quis diligenter in articulos digesserit, promptior ac

expeditior

A expeditior ad auxiliorum inuentionem in omni affecta parte fuerit. Quod enim artis coniecturale est, id maximè in affectionum cognitione consistit. Quæ vbi inuentæ fuerint, curationem nō coniecturaliter, sed scientificè indicant, cum hoc quòd & cognoscere datur, quàm ægrè aliquæ affectiones medelis cedant: in quibus rationabiliter iuxta indicationem remedijs vtimur, etiam si « nihil efficere in principio appareant. Atq; hoc est quod in aphorismo dictum est, in quo ait, ‖ Oīa « secundum rationem facienti, si iuxta rationem non succedat, ad alia transeundum non est, manen- « te eo quod visum est à principio. (2ª. Aph. 52. Ex. ord. 19. d) Aliquando enim adeo vehementer in angustijs meatuum flatus vaporosus infarcitur, atq; eo adhuc magis viscosus aut crassus humor, vt multo tempore opus sit ad curationem. Etenim quæ sic infarta sunt attenuare oportet, meatus'que dilatare per quos excernantur, habita simul prouidentia ne quid aliud, puta humor, aut eiusmodi flatus, amplius influat: & ad hæc corroborandum est affectum membrum, vt neq; ipsum ventosum flatum gignat. Qui igitur primi ad eiusmodi affectiones pharmaca composuerunt, meritò varia materia opus habuerunt. Siquidem influentem substantiam, siue humor, siue vapor fuerit, repellere necessarium existit: impactam verò concoquere & attenuare, eandemq; ipsam discutere: atque nihilo minus, immo magis, circa affectam partem firmitatem inducere, ne videlicet quod influit suscipiat, attenua-

B tum verò excernat, impactumq; concoquat & attenuet. Verùm in mistura pharmacorum hac facultate præditorum, alius alio fœliciore coniectura vsus: alius minus, alius magis, commodam fecit compositionem. Quapropter velut nostis (ad vos enim sodales loquar quibus maximè hæc scribuntur) duo omnino vidistis mihi præparata pharmaca eundem effectum promittentia, quandoq; etiam tria & quatuor, & ex horum mistura in ægrè curabilibus affectionibus a me sæpe quod oportuit factū esse. Considero nanque in quo'nam eorum copia, simplex pharmacum calfaciens superet, aut frigefaciens, velut etiā resiccans, aut humectans, aut tenuium partium, aut crassarum: Deinde contemplans quid effecerit quod ægro iam fuit admotum, secundum vsum aut per aliud quoddam, aut per hoc ipsum facio: sæpe quidem ad aliud quod idem promittit transeo: aliquando verò vtraque committo, ac medium quiddam ex eis conficio. Talia autem omnia abunde à me non vniuersim tantum, sed & particulatim, in medendi methodo relata sunt: nosse'que oportet, quod & iam antè dixi, hanc tractationem illam sequi: & cogor tamen etiam nunc rursus meminisse, quò magis ea quæ istic tradidi assequamini. In prædicta itaque affectione, calore doloroso prædominante vnà cum flatu ventoso, in principio quidem repulsoria curatione vtendum est, quæ ex refrigerantium facultate constat: quod vbi moderatè factum est, ex mitigatorijs ac conco-

C ctorijs medicamentis quippiam admiscere ad repulsoria oportet. Deinde etiam discussoria addenda, ita vt paulatim repulsoria pharmaca detrahamus, donec ad contrariā misturam perueniat pharmacum ei, quam à principio habuit, hoc est vt plurimum quidem discussorium sit & attenuatorium, minus verò concoctorium et mitigatorium, minimum autem repulsorium. Portulacā quidem igitur refrigerantis & aquosæ substantiæ esse didicistis: minus ea Polygonum: in Solano aūt tantum admistum esse crassæ & terreę, quantum adstrictionis. Acetum verò repulsoriam simul et attenuatoriam, & discussoriam habet facultatem, tanquam quod temperamento, tenui frigiditate præpolleat, quemadmodum exactè serenus aquilonaris aer. Didicistis etiam Rosacei facultatē, quòd videlicet & repulsorium quiddam habeat: habet autem & concoctorium & mitigatorium, & ad hæc etiam discussorium. Meritò igitur Archigenes in prædicta affectione eiusmodi pharmacis vtitur, ipsum quidem per se solum acetum neq; alibi exhibens, neq; hîc, ob facultatis ipsius vehementiam: admiscet autem ei vel rosaceum vel aquam. † Transeamus autem iam ad sequen- « tem Archigenis dictionem. Si verò augescat affectio, perfecta cibi abstinentia congrua est. Dein- « de venæ sectio è cubito, & alui euacuatio per validum clysterem. De his auxilijs dictum à me prius est, quando Apollonii dicta considerabam. Vbi sanè in biliosis causis fami renunciaui, ve-

† In codice āti quißimo græco hæc habentͣ īteriecta, quæ tamen in aliis non inueniuntur, De cephalalgia per sympatheiam facta. Si vero per sympatheiam stomachi fiat, qui imbecillis circa concoctionem sit, vel materiam ī se ipso aliquā aut biliosam aut pituitosam cōtineat, vel non recte concoquat, considerandū rursus, an per calidam intemperiem vel frigidam. Si q; per frigidam, necesse est per roborantia ac calefaciētia prouidentiam facere: si vero per calidā, per refrigerantia & contemperantia.

D lut etiam venæ sectionem in pueris & senibus ac viribus debilitatis fieri prohibui: laudaui autem euacuationem per clysterem, non solùm propter euacuationem eorum quæ in intestinis continentur, sed etiam ob reuulsionem eorum quæ ad caput feruntur. Atque ob id probè in his quæ scripsit Archigenes non simpliciter dixit, Euacuatio alui per clysterem, sed addidit validum: multum "enim in huiusmodi clysteri situm est, quantum ad reuulsionem attinet, vltra hoc quòd non solùm ea quæ circa ventrem & mesaræum sunt euacuat, sed etiam quæ circa hepatis sima « hærent. (A.l.1. f.4. c.17. fol.77. c) ℭ *Archigenis*. Irrigationes autem, ruta cum aceto & oleo trita. Memores affectionis ad quam auxilia scribere proposuit, sic iudicamus vnumquodque eorum quæ recensere cœpit.

« Affectionem itaque sic scripsit: Æstate verò, aut vbi aliàs æstuosè distenduntur. Deinceps ve- « rò refrigerantis facultatis auxilia subiecit. Et postea inquit: Si verò augescat affectio, perfecta ci- « bi abstinentia, & venæ sectio, & clyster validus adhibeatur. Et post hæc propositam conscripsit dictionem, in qua cum aceto & oleo tritam rutam adhibere iussit, non apponens an viridem an aridam velit: est enim non parua differentia, cùm arida multo acrior & calidior, quàm viridis existat. Mihi sanè viridem consulere videtur, neque enim aceruatim subito'ue à refrigerantibus ad contraria transgressus est. Acetum verò ad hoc quòd refrigerat & repellit, discussorium quid habere antea dictum est. Mitigatoriæ autem & laxatoriæ facultatis existens oleum

meritò

meritò ipsis admiscuit. *Alia.* Succus è lauri baccis expressus cum aceto & ruta. Hæc priore longè efficacior existit: ad succum nanq; è lauri baccis expressum fortiter calfacientem, rutã admiscuit cum aceto, relicto oleo. *Alia.* Succus radicũ iridis cum aceto. Hoc remedium nihil calfactorium habet, melius itaq; fuerat ipsum primũ in trãsitu ad præclariora auxilia positum esse. *Alia.* Salicis folia trita cum aqua. Hoc præscripto ex iride imbecillius est, atq; iis quæ oĩum primũ scripta sunt simile, vt intempestiuè nunc ab eo sit relatum. *Alia.* Serpyllum cum aceto et oleo tritum. De aceto & oleo prius dictum est: adiecit autem nunc eis serpyllum acris qualitatis pharmacum, & ob id etiam calfactoriæ facultatis. Negligenter verò etiam hic reliquit, an viride aut aridum velit: præstiterit autem fortassis viride intelligere. *Alia.* Polygonum cum ruta oleo & aceto dilutũ. Polygoni succo primo sermone vt refrigerante vsus est, nam & re uera talis existit. Quare etiam ad inueteratos dolores iuxta primum transitum rationabiliter quis eo vtetur, ruta admista. Animaduersione autem dignum est in singulis contrariæ facultatis pharmacorum misturis, vt in principio parum ex præstantiore admisceamus: iuxta secundum verò et tertium vsum, copiã augeamus. *Alia.* Amygdalæ amaræ delibratæ tritæ cum aceto & oleo irrigationis modo adhibitæ, aut cerati crassitudine in linteolo fronti impositæ. Et hoc ad primum transitum pertinet: didicimus enim discussoriam citra mordacitatem facultatem amygdalas amaras habere. *Alia.* Ruta sylvestris cum oleo & aceto eodem modo. Inordinatè rursus hoc, valde forte pharmacum interposuit, in doloribus multum inueteratis meritò adhibendum. *Alia.* Populi albæ fructus cum aceto tritus. Discussoriæ facultatis est albę populi fructus. In quibusdam aũt exemplaribus non cum aceto, sed cum posca, scriptum reperitur. *Alia.* Ocymi semen cum aqua. Ocymi semen calfactoriæ & attenuatorię est facultatis, non tñ vehementer: cũ aqua aũt sola in inueterata affectione minimè rationabiliter quis eo vtatur, melius enim erat oleum & acetum, velut in aliis dixit, etiam huic admiscere. *Alia.* Facit & balsamum, peucedanum, castorium, simul & singulatim vnumquodq;, cum oleo & aceto. Hoc pharmacum rursus vehemens est, maximè cùm ipsum peucedanum solum adhibeatur citra castorij admistionem. Quid verò balsamum nunc vocet, non habeo dicere: num videlicet plantæ fructum, aut succum quem opobalsamum vocant, aut ramulos ipsius xylobalsamum appellatos. Melius tñ mihi videt̃ opobalsamum accipere, quod tenuium partium & discussoriæ substantię existit, non tñ manifestè calẽtis. *Alia.* Lauri folia, & populi albæ, & viticis, cum oleo & aceto. Et hoc pharmacum ex simplicibus facultatibus differentibus composuit: lauri enim folia calidissima, viticis verò moderatè refrigerantia sunt, in medio vtrorunq; populi folia existunt. *Alia.* Panacem cum oleo illinito. Nihil hic refrigerantium admistum est: & ob id valde inueteratis affectionibus & nihil amplius caliditatis habentibus vtile existit. Quapropter meritò quis ipsum reprehenderit, citra distinctionem pharmaca auxiliaria conscribentem. Panacem verò negligenter nunc ipsum dicere puto, panacis radicem: neq; n. opopanaca putandum est ab ipso panacem dictum esse: differt aũt à radice hic non paruo caliditatis excessu. *Alia.* Viticem aut mentam, amygdalas amaras, iridem, ęquali mensura cum aceto & rosaceo mista adhibeto. Aliorum vires supra relatę sunt: mentæ autem nunc primum mentionem fecit, pharmaci calfactoriæ facultatis. *Alia.* Aut mororum succo cum aceto admisto rigato. Hoc pharmacum euidenter apparet refrigerantium medicamentorum generis ab ipso conscriptorum esse, quæ incipiente affectione conueniunt, minimèq; rectè nunc ad pharmaca auctis affectionibus commoda admiscentur. *Alia.* Inueterata autem affectione pilis denudato, illitionibus q; & rigationibus prædictis, crassius tamen apparatis vtitor. *Alia.* Resinam cum melle teporibus & fronti illine. Aut muscerdas cum aceto & rosaceo. Tertium hoc tempus est & opportunitas in capitis remedijs adhibendis. Primum nanq; erat incipiente affectione. Secundum vero, vt ipse scripsit, augescente. Tertium autem hic, cùm ait inueterata, quod ipsum vehemẽtioribus auxilijs opus habet, quorum aliqua non rectè prioribus admiscuit.

De Iis, qui ob Biliosum humorem Caput dolent.

Signa in his similia sunt eis quæ ex ardore oboriuntur, accedit his maior morsus, & faciei pallor, & aliquando oris amaritudo. Ætati aũt vigoris, & temperaturis calidioribus, & vitæ curiosæ, & iis qui flauam bilem congregant, hæc affectio præcipuè contingere solet. Itaq; balnea temperata, & vnctiones, & potus dilutus, eis exhibenda sunt, omnis q; victus ratio liquidior & boni succi constituenda. Euacuandus item biliosus humor per absinthij cremorem, aut per aloen, & per ipsam picram" antidotum per se datam aut modica addita scãmonia, vel per catapotia ex aloe confecta. Illinenda frons pastillo croceo, aut Trigono appellato, aut aliquo alio his consimili. A.l.3. f.1.t.2.c. 11.fol.192.c

De Dolore Capitis per Consensum.

Si quidẽ vniuerso corpori caput per consensum coafficitur, illi cùm aduersus intemperiem, tũ aduersus exuperantem materiam, instandum. Et si quidem humorum multitudo, & maximè circa venas fuerit, venã secabimus. Si verò qualitas magis inualuerit, purgatiuo pharmaco vtemur. Si verò vni alicui parti condoleat, velut hepati, aut vẽtri, aut stomacho, his ipsis auxiliabimur: calida quidẽ in ipsis subsistẽte intemperatura, panẽ ex vino diluto exhibendo, & sorbitiones ex alica: Et foris irrigationes moderatè refrigerantes, & firmitatem addentes, velut antea dictum est. Si verò propter viscosos & crassos in stomacho contentos humores caput doleant, etiam hos

exturbabimus,

A exturbabimus, acetum mulsum in potu præbendo, oxymeli dicunt, tum simplex, tum Iulianium appellatum. Ex hyssopo ēt ac origano potionibus, & quę his adhuc fortiores sunt, magis q; inci dendi vi præditę, vtemur, & vomitu à raphanis, irrigationibus q; ac cataplasmatis calidioribus.

De Capitis in Febribus Dolore.

In doloribus capitis qui in principio cum febribus irruūt, vena secanda est post primam aut secundā remissionē, nisi quid impediat, & pręsertim in corporibus bonę habitudinis, & multo sanguine redundantibus. Animaduertendum autem num ob vapores à ventre sublatos, aut ob alui suppressionē, capitis dolor contingat. Quòd si serius post septimum tandē irruat diē, aluo per clysterem qui aliquid operępretij faciat, pręeuacuata, cucurbitę ad occiput siue ceruicē affigantur, caput q; rigationibus ex oleo mitigeť, rosaceo quidē in calidioribus ac hora ęstiua, & cū exiguo aceto: chamęmelino verò in frigidioribus habitudinibus ac hyeme, quinta aceti parte adiecta. Illinē da frons ex cyphi in frigidioribus, ex crocomagmate in calidioribus. Cęterū ad capitis dolores ob febris magnitudinem obortos, medelę pręscriptę sunt in febrium tractatu. Porrò vitare oportet hęc, non solum in dolore capitis per consensum stomachi oborto, sed omnibus ēt alijs circa caput obortis affectionibus: sunt aūt ea quę sequunť: Viticis semen, absinthij succus, lac in potu, glan-
B des quercinæ in cibo, oliuę nigrę, arbuti fructus memecylon Gręcis appellatus, eruū quod ipsum ēt articulos dissoluit. Amplius aūt offendunt myrrha, thus, hederę cacumina. Mentem ēt perturbant lentisci fructus, crocus, peucedanum, cyclaminus sicca cū vino potata. Styrax paucus quidē potatus tristitiam vultus discutit, multus verò somnos multùm turbulentos inducit.

De Cephalæa Capitis dolore antiquo. CAP. 2.

CEphalæa inueteratus & ægrè cedens capitis dolor appellať, qui ex facili occasione, maximas exacerbationes habet, adeo vt neq; strepitus, neq; vocem vehementiorē, neq; lumen splendidum, neq; vini potum, neq; odoramenta caput replentia, tolerare possint, neq; item motum, sed in quiete & tenebris ob dolorum magnitudinē decūbere velint: tanq; à malleo enim pertundi sibi videnť. Quidam enim velut contundanť, aut distendantur ea quæ circa caput sunt, sentiunt: nō paucis verò vsq; ad oculorum radices dolor progrediť. Habet autem hęc affectio aliqñ quidem continuos dolores: aliqñ verò exacerbationes, & interualla siue ordinata, siue inordinata. Intermittunt enim qñq; eiusmodi exacerbationes, velut in comitiali morbo apprehensis, intercedit q; tēpus aliquod quod omnino accusari non potest. Manifestum igitur est hanc affectionē cōsimilem aptitudinē capitis vt facilè lædať, velut in cephalalgicis id est capitis dolore vexatis, habere: ve
C rùm ad maiorem debilitatem deueniunt in hac affectæ capitis partes. Et quidam ex eis cerebri inuolucra dolitant, quidam verò membranam tantum caluariam ambientem. Dolores igitur cum grauitate, humorum multitudinem significant: cū mordacitate verò, aut humorum, aut vaporū acredinē: cum pulsu aūt, inflammationem: cum tensione verò, si quidem citra grauitatem & pulsum fiat, flatus tenuis & ventosi multitudinem demonstrant: cum pulsu verò, membranosi corporis inflammationem. Si verò cum grauitate distentio fiat, humorum multitudinem intra mēbranulas contentam, & dolores quidem in superficie hærentes, membranæ os caluæ ambientis affectionem significant: qui verò in profundo sunt, cerebri inuolucrorum: quibuscunq; enim affectio intra caluariam est, his vsq; ad oculorum radices dolores procedunt, propterea q; oculorum tunicæ ex cerebri inuolucris habeāt ortum. Si verò humor putrefactus calidior fiat, cum febri caput dolitant. Febricitant autem omnino & qui ex inflammatione dolent. Si quidem igitur humorū aut vaporū multitudinē repereris causam, si quidem propter totius corporis repletionem facta est, vniuerso corpore euacuato capitis dolorem sanabis. Si verò velut debile existens caput ad se sublatos humores ac vapores susceptet, materiam reuellere oportet in totum corpus, atq; ita particulæ mederi. Per clysteres itaq; reuulsio fit, & ligaturis extremitatum, & pluribus infernarū
D partium confrictionibus: interdum etiam sanguinis ex cubito detractione: quòd si amplius sanguis redundare videatur, etiam ex naribus aperta vena, & quātum sufficere videtur sanguine euacuato. Deinde hieram dabimus exacutam. Et postea apophlegmatismis pituitam detrahentibus, & medicamentis quæ naribus induntur vtendum est, qualia sunt quæ ex elaterio & cyclamino cum lacte & porro apparantur. Caput autem curabis, qñ quidem reuulsorijs vti oportet, per repulsorias irrigationes. Cæterùm post totius corporis euacuationem, iam caput euacuātibus vteris, deinde iis quæ firmitatē addere possunt admotis. Repellit igitur oleum omphacinum, & rosaceum, per se & cū aceto, & quod ex papaueris capitibus, & oleæ teneris germinibus, & hederæ cacuminibus, ac menta viridi apparatur. Afferantur autem remedia tepida quidem, vbi frigidior & crudior fuerit humorum multitudo, frigida verò vbi calidior & biliosior extiterit. Discutit autem oleum dulcissimum calidum, & magis inueteratum, item q; sicyonium. Si verò crassior sit humorum multitudo, spondylium, aut serpillum, aut pulegij comā, aut calaminthen, aut mentam oleo incoquendo, multitudinem euacuabis. Eadem hæc etiam firmitatem parti addunt, quapropter vsq; ad perfectam curationem eis vti conuenit. Omnium porrò lōgè maximè discutit, & perfectè corroborat verbenaca recta maximè viridis: immo & arida cum radicibus, & simul cum serpillo, oleo incocta. Coniicienda etiam ad ea crocodiliadis maximæ iuxta aquas nascentis radix.

A.l.3. f.1.t.2. c.7. fol.190. g

Quin & ipsam per se verbenacã si oleo incoxeris, caput q́ inde rigaueris, omni capitis dolori anti- E quo ex frigiditate, aut ex crassis humoribus, oborto medeberis. Maximè etiam prosunt sub aquario vase nascentes aselli, Millepedæ appellati, si oleo incoquantur.

Archigenes de Apophlegmatismis.

¶ Post hæc verò Apophlegmatismi, quibus pituita à capite detrahit, ex sinapi, aut hyssopo cũ passo cocto: Aut ex staphide syluestri i. pedicularia herba cũ pipere & melle trita: Aut ex oleo admisto melle: Aut ex staphide syluestri per se, vel cum melle trita. Pharmacorum quippe quæ pituitam à capite euacuant, & medicis pro more Apophlegmatismi appellantur, materiam postea referam: Nunc autem tñ ostendere cõmodum fuerit, q hocce auxiliũ pituitæ infestantis est medela, quemadmodum sanè & ipsum nomen eius apud Græcos ostendit. Archigenes autem calidã & flatuosam affectionem se curaturum pollicitus est, non frigidam & pituitosam. Iuuantur autem plurimùm lauri, aut rutæ, aut panacis, aut papaueris capitum, aut baccarum lauri, decocto perfusi. Fortibus calefacientibus pharmacis, non scio quomodo papaueris capita non instrenuè refrigerantia annumerauerit, cùm in sermonis contexu singulis dictis aliquem per se vti posse ostẽderit, & fortasse etiam aliqñ simul mistis: Non tñ manifestum fecerit, num quippiam ex papaueris capitibus ipsis adijciendum sit, quò videlicet aliorum pharmacorum vehementia minuatur & F mitigetur: an & solis aliqñ vtendum sit, quod sanè incipiente & augescente affectione tempestiuius fieret: inueterata enim affectione non solum non prosunt, sed etiam nocentiora capita papaueris existunt. Commodum est & ex salibus fomentum. Omnem rõnem Archigenes hîc confudit, cùm fomenti mentionem faciat per pharmacum resiccans quidẽ nõn strenuè, verùm & calfactorium quiddam in se habens. Meminisse enim eum oportebat, q cũ calidam affectionem curare assumpsisset, aut semper ab illa ipsa indicationem seruaret, aut de transmutatione in diuersam speciem quippiam diceret, iuxta quã temporis progressu calore sedato, obduratio, aut intẽsio, aut tale quiddam accessisset, quod contraria curatione indigeat, & non ea quæ in principio fuit determinata. Post perfusiones verò aut fomenta iuuantur, si lini semẽ rosaceo infartum adhibeas, & lanas sordidas ex aceto rosaceo calidas circũponas ac obliges. Hoc mitigatiuum est auxilium, cũ vehementer infestat dolor, vnà cum hoc q & subiectæ commodet affectioni. Quare vbi ad intensum capitis dolorem remedia scripsit, istic præstiterat ẽt de hoc fomento mentionem facere. Verũ pro præsenti temporis opportunitate, de qua nunc sermo instat, si quis fomẽtis aut cataplasmatis vti velit, fomenta ex milio meliora fuerint. Quemadmodum enim ‖ Hippocrates ait, Leue & lene milium existit. Sales verò ob grauitatem molesti sunt, præsertim capiti admoti. G

* non particulam, Græci veteres quidã codices non habent.

de Rat. vict. cõ. 2. t. 6. 7ª. 117. a

De Cataplasmatis in Capitis dolore, Archigenis.

¶ Cataplasmatis verò vtere hordeacea cruda farina quę iridem contusam habeat admistã. Aut rutæ semine eodem modo. Aut fœniculi radice similiter. Aut cruda hordeacea farina cum aceto mulso apparata. Aut polenta & pulegio mistis. Et hæc cataplasmata ad secundam tẽporis opportunitatem pertinent, quã suprà augescente capitis dolore constituit: nam & hunc mitigant, & affectionem iuuãt. Aut Nilei pharmacum, castorij & iridis decima parte admista, cum aceto & rosaceo imponito. Nilei quidem igitur pharmacum quod ad emplastri formam paratum est, iam olim nobile, & laudatum pharmacum est, & ob id omnibus notum: promittit autem reliquiarũ inflammationũ in præcordijs inueteratarum curationem: verũ eorum quæ ei admiscentur, castorij videlicet & iridis, Archigenes obscurè mistionẽ conscripsit: incertum enim num alterius ipsorum decimam Niliacei malagmatis partẽ esse velit, an vtriusq;. Verùm mihi præstabilius videtur vtriusq; decimam partem admiscere. Oportet aũt castorium atq; iridem probè trita esse, & Nilei pharmaco diligenter emollito paulatim hæc admisceri, manibus partim rosaceo, partim aceto madefactis. Aut nuces amaras decorticatas, & rutam, ac parum ex iride, cum aceto & rosaceo committito, & malagmatis forma imponito. Cũ eiusmodi multa pharmaca circa secundum propositæ affectionis tempus Archigenes conscripserit, facultatis ipsorum expositionem illis feci. Aut H viticis seminis, persææ viridis foliorum, & myrrhæ, æquales partes cum vnguento Ægyptio fronti cataplasmatis modo imponito. In sola Alexãdria persææ arborem vidi, & in nulla alia Romanis subdita gente. Quidam Persion ipsam appellant, aiunt q́ in Persis lethalem eius arboris fructũ esse, cũ qui in Ægyptiorum regione, innocuus existat. At verò Ægyptium vnguentum, non solũ sic, sed & Mendesium nominatur. Quidam ẽt Megaleum vocari aiunt, vtroq; cognomine à Megalo, qui ipsum cõposuit accepto: & ab illius quidem proprio nomine in denominatiuorum forma Megaleũ, à patria verò ipsius Mendesium, appellari. Est aũt laxatoriũ, & sedat dolores. Aut sulfur, castoriũ, baccas lauri, æquis portionibus cũ cerato rosaceo infarta, tẽporibus & fronti imponito. Hoc pharmacum multum calfacit, & frigidas affectiones relaxare potest. Aut castorium & peucedanum pari mensura. Consimilis est & huius pharmaci facultas cum præscripta.

Quòd si affectio perseueret, venæ sectione à naso aut frõte, aut cucurbitis ad occiput affixis, vtitor. Sanguinis à locis affectis detractiones in affectionibus inueteratis conuenire oẽs ferè medici confitentur. Verùm cucurbitæ ad occiput affixæ, ex reuulsorijs auxilijs sunt, cùm humores ad oculos, aut ad anteriorem capitis partem ferri consuetos auertere conamur. Aut sternutatorio

quopiam

A quopiam concutito, fasciola q; collo circũposita spiritum cohibere iubeto. Vtilitatem ex hoc auxilio indicauit per verbi concutito adiectionẽ. Quòd verò fasciolam collo circũdare iubet, ad vehementiorem affectionẽ pertinet. Aut per nares purgato. Hoc præfatus deinceps ea quæ per nares purgant recẽset, de quibus ego sermonẽ deinceps faciã, velut ẽt de Apophlegmatismis, vbi pharmacorũ quæ capiti adhibent tractationẽ absoluero. At verò in vehementer inueteratis sinapi vt moris est, capiti adhibe & perure. In oĩbus plurimũ inueteratis affectioĩbus, cũ nihil profecerint reliqua auxilia, curationẽ Metasyncriticã à methodicis appellatã oẽs ferè adhibere cõsueuerunt, prioribus medicis haud scio qua rõcinatione primum ad eius vsum progressis. Ego verò cũ intemperies quæpiam humida & frigida, aut per se ipsam in partibus affectis adest, aut propter eiusmodi humorum frigiditatẽ fuerit oborta, ex sinapi & thapsia ac similibus adhibeo pharmaca: calidis verò & siccis non adhibeo. Cæterũ hi qui affectiones cognoscere non possunt, ad eiusmodi pharmaca velut ad sacrã appellatã anchoram confugiunt, & ob id sępe quod conuenit perficiunt, quòd plerosq; hominũ eiusmodi affectiones propter malam & vitiatam diætam infestent.

Archigenes, de iis qui ex Ebrietate Caput dolent.

¶ In ijs qui ebrietate caput dolent, iridẽ siccã & viticis folia ex aceto & rosaceo adhibe. Aut apij B comas coctas in vino impone. Aut pulegium ex vino eodem modo. Aut Mendesium vnguentum per se, vel cum anserino adipe irrora. Aut myrrhã cum vino Mendesio impone. Aut rutæ folia, baccas lauri, viticem, populi albæ fructum æquali mensura trita, cum aceto & oleo tepefacta irrora. Cæterùm Amethista quæ ab ebrietate præferunt, eiusmodi esse poterũt. Absinthium mane ieiunis bibendum prębe. Aut myrti florem & myrrham ac rutam trita ex aqua. De iis qui ex ebrietate caput dolent satis dictum à me est, cùm ea quæ Apollonius ad hanc rẽ tradidit expẽderem. At verò post hanc præscriptam Archigenis dictionem alia sequitur de iis, qui caput ex stomacho dolent, de qua iam dictum est.

Eiusdem Archigenis Amuleta quæ Capiti coronæ modo circumposita & alligata, Dolorem eius arcent.

Quandoquidem verò & Amuleta ad dolorem capitis Archigenes scripsit, quæ quidem nullã medicam rõnem habent, ea his qui talia per experientiã cognouerũt, & secundũ mirabilẽ quandã contrarietatẽ homini incognitam efficacia esse dicunt, relinquam: Quæ verò ab eo iuxta medicã rõne tradita sunt, selecta referam tm̃, iuxta illius ipsius dictionem, quẽadmodũ hactenus de pharmacis facere consueui. ¶ Polygoni duos ramulos coronæ modo imponito. Quòd polygonũ C calidis & flatuosis capitis doloribus conueniat, ipse prius dixit. Nihil itaq; miri est, in talibus sæpe ipsum iuuisse: nam propter ardorem & ebrietatem dolores capitis assiduè contingunt. At verò q duos omnino ramulos esse oporteat, ab illis adiectum est qui polygoni vtilitatem ex incognita contrarietate, & nõ ex ipsius tẽperamẽto, procedere volunt. Aut cichorium quod Romani Intubum olus appellãt, ægri capiti imponito, & maximè si ex ardore doleat. Rectissimè apposuit si ex ardore: Ego verò etiam apponam, si ex ebrietate: sic enim & rosaceæ coronæ iuuant. Eas igitur volenti itidem licebit adscribere, numerum q;, quencunq; tandẽ velit, addere, & ex totidẽ rosis nexam coronam capiti mederi asseuerare. Deinceps callitricho coronare caput operæpretium ducit, quod trichomanes, inquit, quidam appellãt. Ego verò eos qui de herbis scripserunt, adiantum magis appellare callitrichum scio q̃ trichomanes. Deinde paulo pòst philanthropio herba coronari iubet, & palmulæ masculæ cortice summo. Et post hæc in hæc verba scribit: Aut aduersus Solem ægrum expositum, donec dolor quiescat sinito. In Amuletorũ sermone & hoc ab eo relatũ est, quod quidem ex frigiditate dolens caput iuuare potest, si neq; humoribus omnibus æqualiter redundet homo, neq; ex cruditate laboret, aut aliquem vitiatum humorem in vẽtre, maximè circa cauitatem eius habeat: verùm calidos capitis dolores, ex quorũ numero sunt & ex D ardore ac ebrietate oborti, non parum lædet. Cõsimilia his deinceps scribens ad chamæmelum peruenit: cuius experientiam habemus quòd capitis dolorem iuuet, si quis eo, velut antè dictum, queat vti. Appellat aũt Archigenes anthemidem hanc herbam, quemadmodum alii multi: & ait florem quidem ipsius tritũ olfactu prodesse, folia verò olfactu summè nocere. Liberat à capitis dolore verbenaca herba, quam aliqui hieram idest sacram vocant, tum coronæ modo circumposita, tum illita ex rosaceo & aceto. Hoc auxilium oportebat eum non nunc inter amuleta, sed prius inter medicamenta referre, si quidem re uera ei confidit, per longam experientiam cognito & probato. Aut testudinis palustris, quam quidem amyda hoc est lutariam, vocant, sanguinem sincipiti instilla. Et hoc, si quidem verum est, inter pharmaca, & cum discrimine referri conueniebat. Nisi sanè hoc vult q omnem capitis dolorem iuuet, id q; omni tẽporis occasione. Ita enim & nos contrarietatis testimonium ei præbebimus, non efficaciæ, quam ex temperamento habet. Absoluto igitur de amuletis sermone, deinceps hæc scribit.

Archigenis de Fissuris & Contusionibus in Capite factis.

¶ De Vulneribus porrò in capite factis deinceps dicetur. Parua aũt fissura facta, aliqui myrrhã aceto tritam, aut aloen cum linamentis indunt: glutinatur q; ita, & absq; inflãmatione mirabiliter adseruat. Cæterùm in cõtusionibus citra disparationẽ ac fissurã circa caput factis polẽta imposita

commoda est. Amplius verò & Oesypum hoc est lanæ sordes, atque ipsæ adeo lanæ sordibus sudoris succidæ eodem modo. Magis autẽ proprie similaginem ex aqua pro cataplasmate impones. E Aut origanum cum polẽta. Hæc vtilia iudicata esse quid attinet referre? verùm alterius nego cij atque operis sunt, quod vt ob hmõi causam caput dolentibus apta esse iudicans ea adscripsisse putandus sit: sed vt quæ obortas inflammationes curare, aut easdem prohibere, possint. Atqui in aliquibus exẽplaribus hæc in totũ non habentur, velut in alijs ẽt plura his in huncce modum. In mediocribus capitis vulneribus, aut quæ oĩno legitimo medico non habent opus, In quibus quidẽ nuditas per se nõ adest, pilos rademus, fibulis que impositis constringemus, ac glutinantibus experimento cognitis vtemur. Egregiè glutinat vulneratã cerebri mẽbranã, calaminthæ succus infusus, & farina milij arida inspersa, deinde butyro, & rosaceo, ac adipe suillo veteri mistis ac tepefactis infusis. In quibus verò os denudatũ est, diuisa membrana caluariã ambiente, os ipsum scalpemus, & per suturæ adductionem, tanquã nõ sit denudatum curabimus. Si verò non permaneant suturæ, iuxta concarnationẽ, velut ẽt aliorum vulnerũ curam faciemus. Referetur aũt hmõi curationis ductus in ꝓprio loco. Cæterũ in quibus vulneribus aut ꝓpter paruitatem, aut aliàs suturis vti non licet, linamentum conuulsum cum aceto & oleo imponito, aut cũ myrti succo, aut lẽtisci, aũt rubi, aut conyzæ tenuia folia habentis: ad aliquem eorum exiguo admisto melle, ita vt linamẽtum ex his imbutum imponas. Et folijs alicuius ex prędictis pro cataplasmate vtitor. Aut spongiam nouã aceto & oleo imbutam imponito. Aut lanam sordidam eodem modo. At verò ad ipsum vulnus brassicæ folia apponito, aut polẽtam aceto subactã per se imponito, aut cũ brassicæ folijs tritis. F Hæc quidẽ Archigenes scripsit ad capitis dolorẽ, discriminibus simul quibusdam additis, quemadmodum ẽt Apollonius fecit. Asclepiades verò varia quidem pharmaca scripsit, sed eorum discrimina iuxta affectiones non ita multũ apposuit, sed saltem in incipientibus & inueteratis: quanquam neque hoc in multis fecerit, sed in primo solum & postremis duobus. Postrema igitur credere quis possit inueteratis efficacia esse, vtpote ex fortibus simplicibus pharmacis composita. Primũ verò ob id fortassis solũ quis in vsum talẽ adsumpserit, quod papaueris succũ non paucum admistum habet: huiusmodi autem didicimus, non propterea quod affectionibus prosint, sed quod sensilẽ facultatẽ stupefaciant, dolores mitigare solere. Quare ẽt ea omnia deinceps à me conscribentur.

Quæ Asclepiades ad Capitis Dolorem in Primo externorum scripsit.

† Nostra q̃dẽ sñia, huiusce medicamenti cõpositio hoc mõ est scribenda, presertim si recẽtibus capitis doloribus sit cõducturа. Nobis auctoritas cuiusdã antiqui cod. aliqua in pte subscribit. Boni medici cõsiderẽt ac iudicẽt. Rutæ foliorũ ʒ ii, mẽtæ ʒ ii, peucedani ʒ ii, iridis ʒ ii, seminis ocymi ʒ iij: seminis papaueris nigri ʒ i; aliqui autẽ ii. posce heminas duas & c.

A † Ex duobus antiquißimis cod. græcis hæc addũtur, anisi dra. iiij, semi. hyoscyami ʒ iiij.

B Aliter ij.

C Additur ex antiquis cod. statim dolores soluit.

A. l. 5. fu. 2. t. 1. fol. 544. ef

℃ *Ad recentes Capitis Dolores Irrigatio, qua vsus est Nicomedes.* † Foliorum rutæ drach. ij, mentæ ʒ ij, peucedani ʒ iiij, iridis ʒ ij, seminis ocymi ʒ viij: seminis papaueris nigri ʒ iiij, alij ʒ viij: poscæ heminas ij. Ad dimidium coquito, & expressum succum cum rosaceo conquassato, & caput assiduè ex eo irrigato. G *Aliud quo vsus est Charicles.* Amygdalarum amararum depuratarum ʒ ij, floris viticis ʒ ij, radicis peucedani ʒ ij, mentæ viridis siue aridæ ʒ ij, ramulorum rutæ ʒ ij, baccarum lauri depuratarum ʒ ij, serpylli ʒ ij, spondilij ʒ ij, castorij ʒ ij, rosarum viridium aut siccarum ʒ iiii, aceti heminas duas, rosacei quod satis est. Apparato ac vtere vt dictum est.

Pastillus ad Capitis Dolorem, quo vsus est Antonius herbarius qui multa artis experientia clarus fuit.

℃ Succi "peucedani ʒ vi, succi papaueris ʒ iiij, [a] † croci ʒ iiij, myrrhæ ʒ iiii, scãmoniæ ʒ iiii. Omnia trita cum aceto in pastillos redigito, eosque in vmbra resiccato. Vsus autem tempore aceto dilutos fronti illinito, à tempore altero initio sumpto & vsque ad alterum tempus progrediendo: In febricitantibus ex aqua illinito. ℃ *Quo Alexander vsus est, sic habet.* Peucedani radicis aut succi ʒ [b] i, croci ʒ i, myrrhæ ʒ i, opii ʒ i. Aceto excipe ac redige in pastillos: Vsu verò exigẽte aceto dissolutos locis sensum doloris perceptãtibus illinito [c] †. ℃ *Aliud Antigoni, qui in castris exercitus insignis medicus fuit.* Baccarum lauri siccarum purgatarum tritarum ʒ iiii, scammoniæ ʒ iiii, succi papaueris ʒ iiii, seminis apii ʒ viii, croci ʒ viii, myrrhæ ʒ iiii, omphacii ʒ iiii, serpylli ʒ viii, aceti quod satis est. Præpara ac vtere vt dictum est. H

Ad Inueteratum Capitis Dolorem Epithema, quo Charicles vsus est.

℃ Retrimentorum quæ ab expresso irino vnguento supersunt, peucedani, castorii, singulorũ partem vnam, baccarum lauri partes duas, seminis viticis partes duas, rosarum siccarum partes ii, ramulorum rutæ partes iiii. Aceto dissoluta cerato ex rosaceo apparato excipito: deinde linteolo impacta prærasis capillis per omne caput imponito, & fasciola obligato: atque vsque in sequentem diem obligata custodito, rursusque imponito. *Aliud valde bonum.* Amygdalarum amararum, floris viticis, peucedani radicis, mentæ viridis, ramulorum rutæ, baccarum lauri, serpylli, sphondilii, castorii, singulorum partem vnam: rosarum partes duas. Appara & vtere vt dictum est. Post hæc præscripta pharmaca Archigenes & Apollonius, itemque Asclepiades, pharmaca conscripserunt, quorum aliqua per os, aliqua per nares caput purgant. Cæterùm quæ Archigenes tradidit, hæc sunt iuxta illius ipsius dictionem.

Archigenis de Apophlegmatismis, & quæ Naribus infunduntur.

Post hæc verò Apophlegmatismi ex sinapi aut hyssopo cum passo cocto, aut ex staphide syluestri cum pipere trita, aut ex melle oleo admisto, aut ex staphide syluestri per se & cum melle trita. Hæc quidem Archigenes inter remedia doloris capitis scripsit. Apollonius verò de iis

quæ ad

A quæ ad dentium dolores, in primo parabilium tradidit, hæc verba scripsit. ℭ *Quæ Naribus infunduntur in Dentium dolore.* Radicis betæ succum per se in nasum infundito, & dolores dentium soluet. *Aliud.* Cumini quantum tribus digitis apprehendi potest, & myrrhæ ad magnitudinem fabę, medullę cucumeris syluestris duplũ, trita & lacte muliebri subacta in collyria redigito: ea q; in vtranq; narem indito: deinde quandiu quis quinq; stadia percurrere possit, attrahere, & postea emungere iubeto. Hoc pharmacum & ad aurium dolores facit. Asclepiades aũt in primo exteriorum ita scripsit. ℭ *Asclepiades de ijs quæ Naribus induntur, et de Sternutatorijs, & Apophlegmatismis pituitam è capite detrahentibus. Errhina" quæ Naribus indita Caput purgant. Commodant etiam veteri Lippitudine oculorum infestatis. Faciunt & ad Comitiali morbo apprehensos, ducunt q; multam humiditatem.* Melanthij ʒ viij, salis ammoniaci ʒ i, elaterij ʒ i, trita & quàm tenuissimè læuigata sicyonio oleo, aut irino vnguento, aut cyprino excipe, quo ad cerati liquidi crassitudinem perducantur: & reconditis in cornea pyxide vtitor, sublitis inde naribus, atque ægris attrahere iussis. *Aliud citra molestiam purgans, Dolorem q; euestigio sedans.* Cyclamini siccæ ʒ viij, iridis siccæ ʒ ij, nitri rubri ʒ i. Ego elaterio vsus sum diligenter trito, & per arundinem insufflato, ægro ipsum attrahere iusso, atque deinde deorsum pronuere, quò videlicet coactus liquor destillet. Post hæc verò Asclepiades in hæc

A.l.5.fu.2.t.1. fol 549.f

B verba scripsit. ℭ *De Sternutatorijs. Sternutatoria Caput purgantia Heraclidæ Tarẽtini.* Cumini æthiopici, piperis albi, struthij, castorij, singulorum æquales partes contusas & cribratas in ærea pyxide reponito. Vsu verò exigente, pyxidem concutito, & apertam naribus admoueto, aut cum digito adhibeto, aut etiam per arundinem insufflato. *Aliud.* Zingiberis ʒ ij, struthij ʒ ij, piperis albi ʒ i, casiæ ʒ i: vtere vt dictum est. ℭ *Ad Veterem Capitis dolorem Sternutatoria Ptolemæi. Facit ad Vertiginem & Comitiali affectos.* Veratri albi ʒ iiij, alij vnam habent: radicis cucumeris syluestris ʒ i, struthij ʒ i, nitri rubri ʒ i, castorij ʒ i, piperis albi ʒ i. Vtere vt dictum est. *Aliud.* Vetratri albi, radicis cucumeris syluestris, struthij, singulorum partes duas: castorij, acori, nitri rubri, cumini æthiopici, singulorum partem vnam: euphorbij partem vnam. Tritis vt dictum est vtere. At verò post dictorum sternutatoriorum descriptionem Asclepiades in hunc modum scripsit. ℭ *Quæ mansa Caput purgent, & multam humiditatem ducant.* Piperis albi ʒ ij, staphidis syluestris ʒ ij, origani ʒ ij, casiæ ʒ ij. Excipe vuarum passarum exacinatarum, aut ficuum pinguium carne, & mandenda præbe. Mandentes verò deorsum pronuere oportet, & per interualla hiare, quò collectus humor destillet. Pòst verò etiam aqua calida in ore continenda: quæ etiam vbi multam perceperint mordacitatem eis etiam frigida exhibenda est. *Aliud.* Staphidis syluestris, pyrethri, piperis albi, hyssopi, car

C damomi, singulorum æquales partes, polentæ duplum. Aqua subigito ac vtitor vt victum est.

Porrò ex subscriptis pharmacis quibusdam præceptores meos vsos scio, quibusdam amicos, aliqua etiam ipse in vsum adsumpsi, vt ex multo vsu fidem suam mihi probauerint. Sunt autẽ hæc.

ℭ Foliorum cucumeris syluestris succus naribus infunditur tum per se solus, tum betæ addito decocto aut succo. *Aliud.* Myrrham melle coctam naribus infundito. *Aliud.* Aloes, nitri, melanthij id est nigellę, parem mensuram, cum oleo veteri ad strigmentorum crassitudinem redacta.

Aliud quod Manditur. Nitri sexuncem, anisi trientem, staphidis syluestris quadrantem: foliorum lauri viridium, & vuæ passæ exacinatæ, parem mensuram: excipe, & ex hac mistura pastillos trium drachmarum coge, & singulos vsu expetente mandendos præbe. *Aliud quod Naribus inditur.* Euphorbij drach. dimidiam, thapsiæ ʒ i, iridis ʒ i, mellis cocti sesquidrachmam, succi radicis betæ quãtum sufficit. Ex hoc ad milij magnitudinem accipe, & aqua dilutũ specillo q; exceptum naribus infunde. *Aliud quod Naribus infunditur.* Succi "cyclamini cyathos ij, succi foliorum hederæ cyathum vnum, peucedani obolum vnum, elaterij obolum vnum. In vitreo vase recondito, vsu verò expostulante lacte muliebri dissoluta naribus infundito. *Aliud.* Myrrhæ trientem: euphorbij trientem, piperis albi grana *xxv. Myrrham aqua prius dissoluito, vna q; ipsum euphorbium: de

A.l.5.fu.2.t.1. fol.549.g

D inde piper tritum addito, & adiecto olei gleucini sexunce vtitor. *Aliud, quod Naribus infusum multam pituitam per os detrahit.* Olei communis † sextarios duos, saponis libram vnam, resinæ frictæ sesquilibram, opopanacis vnc.i. Per anchusam colorato ac vtitor, ore prius aqua expleto. *Aliud quod in Os illinitur.* Saponem betæ succo dilutum iuxta palatum illinito, atq; itidem iuxta oris columellam. Idem etiam naribus infundi potest.

*AP. drac. iiii. *Al. xv. † AP. hexagia duo.

Quæ Crito in Primo de Pharmacis scripsit his verbis.

ℭ *Apophlegmatismi.* Staphis syluestris per se & cum pulegio mansa. *Aliud.* Staphidis syluestris & origani, vtriusq; acetabulum, nitri ʒ ij, trita cochlearij mensura manducanda præbeto, donec os pituita repleatur: deinde aperto ore effluere finito. *Aliud.* Origani ʒ iiij, hyssopi drach. iiij, staphidis syluestris ʒ iiij, spumæ nitri ʒ ij, sinapis ʒ ij, pyrethri ʒ iij. Tritis vtere. *Aliud.* Sinapis partem vnam: staphidis syluestris partem vnam: contusis vtere. Hoc pharmacopolæ vtũtur. *Aliud.* Hyssopo, thymo, origano, tum per se, tum simul mistis, vtere. *Aliud.* Medullæ colocynthidis in aceto ad multum tempus coctæ, aut etiam per lõgum tempus in vino maceratæ, liquorem in ore contineto. *Aliud.* Allia cum erucæ semine & nitro. *Aliud.* Staphidis syluestris drach. vij, pyrethri drach. iiij, hyssopi drac. i. Contusa in orbiculares pastillos cogito, eos q; drachmæ pondere formatos, manducandos exhibeto.

Quæ Pharmaca Naribus indenda Crito Ictericis seu arquato infestatis conscripsit. E

¶ *Pharmacum quod Naribus infunditur, & tum per nares tum per os excernit. Ob id ipsum verò ne consterneris, si palatum calefaciat aut exasperet: ex alto enim auocat ac transfert humores.* Staphidis sylueſtris drachmam vnam, melanthij drach. iij. Cum aceto trita ad formam ſtrigmento liquidiorem redigito, & per dies quinque in nares infundito donec expurgetur æger: id autem alternis diebus facito. *Aliud.* Hederæ folia decem, lauri folia decem, cum oleo terendo ad ſtrigmenti craſſitudinē redigito, & naribus ſimiliter inſtillato. *Aliud.* Egregiè facit & elaterium inſufflatum in ipſorū nares. Cæterùm ſi quis hoc citra detrimentum facere velit, in calidæ ſolium ægrū immittet, atque ita toto corpore præter faciem in eo immerſo elaterium inſufflabit: largè enim bilē per nares educit. *Aliud.* Elaterium ad magnitudinem erui in lacte muliebri dilutum naribus infundito: atque vbi purgatio prodierit, in calidę labrum demittito ac lauato, & per diætam reficito.

Quæ Aeneas per experientiam Pituitam detrahentia tradidit.

Quorum experientiam per Æneæ vſum habeo, à quo etiam deſcriptiones accepi. ¶ *Pharmacum quod Naribus inditur, atq; pituitam detrahit.* Saponis lib. ſex, adipis caprini lib. j, ceræ lib. iij: picis aridę trientem, quidam verò quadrantem habent: nitri tantundem, lixiuij acris cyathos * ij. Vſus tempore aqua diluito, & dum vteris per ſpecillum infundito, attrahere q; iubeto. Caput verò irino prærigato, & poſt vſum aquam mulſam ſępe gargariſſandā præbeto. *Aliud.* Euphorbij ʒ vj, lycij indici drach. iiij, ſucco betæ excipe, ac melle addito coge. Vſus tempore aqua aut lacte dilue. *Aliud.* Succi cyclamini cyath. ij, ſucci cacuminum hederę cyath. j, ſucci peucedani obolum vnū, elaterij obolum vnum. Vtere in balneo cum lacte muliebri. *Aliud.* Pyrethri, piperis, hyſſopi, ſtaphidis ſylueſtris, parem menſuram in paſtillos drachmæ pondere cogito: quorum vnum man ducandum præbeto, & poſt factam, ab ipſo purgationem, ſale & melle curato. *Sternutatorium.* Piperis albi, veratri albi, caſtorij, euphorbij, ſtruthij, ſucci cyclamini aridi, æquali menſura, penna præiritatis inſufflato. F

* Al. ſemis. * Al. drac. iii. * Al. xij.

De Vſu omnium Fortium Pharmacorum.

Quam vtendi rationem de prędictis pharmacis dixero, eam ad omnia alia quæcunque fortem vim habent transferre oportet. Non enim ſtatim à principio efficaciſſima adhibere conuenit, ſed à debilioribus auſpicari. Quin & ipſa fortia pharmaca mitigatoriorum admiſtione lenita, moderata fiunt. Et ob id ego quædam ex eis muliebri lacte recenti & aqua diluo, & poſt hoc oleo dulci, deinde betæ ſucco, & anagallidis quæ cœruleum florem habet itidem ſucco: atq; ita ſenſim in vſu eorum progredior, donec poſtremum etiam per opobalſamum talia diſſoluo. Ac primum quidē lacte admiſto adhibeo: quod vbi leuiter ferunt ęgri, etiam citra lactis adiectionem admoueo. Porrò parabili ſæpe pharmaco vſus ſum, quod naribus infunditur, Melanthio aliquando quidē aceto acri rigato ac pridie macerato, deinde ſequenti rurſus cum aceto trito, & naribus infuſo, aut ægro ipſum abſorbere in nares iuſſo. Aliquando verò oleo veteri idem melanthium contriui, atque ita intrò inſtillans vſus ſum, quo modo etiam Archigenes eo vtitur in narium obturatione. Priore verò quod cum aceto infunditur, Crito vtitur ad arquati morbum. G

De Hemicrania, hoc eſt dimidiæ partis capitis affectione. CAP. 3.

HEmicrania affectio doloroſa circa dimidiam capitis partem aliquando dexteram, aliquando alteram, contingit, quæ iuxta ſuturam ſecundum longitudinem eius extenſam terminatur: & vt plurimùm per circuitum exacerbatur, influxu vaporum aut humorum ſiue multorum, ſiue calidorum, ſiue frigidorum, cauſam dolori ſuggerente. Quidam igitur ipſorum circa tēporum muſculos vehementer dolitant, & pleraq; ſanè ipſorum pars hoc modo affligitur. Quidam verò dolorem ad ſublimiora aſcendentem habent. Et quidam adeo vehementer dolent, vt neque manuum contactum facilè ferant: in quibus palàm eſt pelliculam caluam ambientem eſſe affectam, & neq; cutem ipſam omnino ab affectione immunē exiſtere. Rationabile igitur eſt vaporum, aut humorum, aut vtrorunque influxum, ſiue per venas, ſiue per arterias, ſiue per vtraſque contingere: cùm interdum ea ſola quæ intra caluam continentur, hoc eſt cerebrum eius q; membranæ, quod in ipſis redundat foras protrudant: interdum verò corpus infra caput poſitum vitiatos vapores aut humores ſurſum mittat. Quapropter vbi quis hemicraniam curare aggreditur, prius quaſi purgatione aut venæ ſectione ęger opus habeat, conſideret: Atque ita deinde ad capitis auxilia progrediendo, tum per digitos ſuę manus, tum per linteum, dimidiam frontis partem, & eam maximè quæ circa temporum muſculum eſt, confricando excalfaciat, atque id ante irritationis tempus faciendum eſt. Poſt exacerbationem verò pharmacis hemicranicis à medicis appellatis vtendum, ſi quidem multa caliditas in doloribus percipiatur, ijs quæ refrigerans quippiam habent: citra verò hanc, ijs quę multùm excalfaciant. Vtriſq; verò aliquid ex ijs quæ firmitatem ac robur addunt miſceatur, quod adſtringentem videlicet habeat facultatem. Demiror autem quòd neq; Apollonius, neq; Archigenes, neq; Aſclepiades quicquam de hemicranicis pharmacis, quæ meritò poſt doloris capitis totius pharmaca ſubijcienda erant, conſcripſerunt. Decebat enim ipſos, tametſi nihil priuatim in ſe habeant, propterea q inter ea quæ totius capitis dolori deſtinata ſunt, contineantur, id ipſum ſaltem annotare. Similiter autē & ab Hera & à Critone, H

vberior

A vberior de hac affectione tractatio neglecta est. Cæterùm per quæ pharmaca inueterato capitis dolori medentur, per eadem constat eos etiam hemicranicis affectionibus auxiliari. Heras itaq; in medicamentario libro statim à principio in hæc verba ad capitis dolorem pharmaca conscripsit.

Pharmaca ex libris Heræ ad Capitis dolorem.

¶ Crocomagmatis partem i, gallę partem i: trita ex vino fronti ac temporibus illinito. ¶ *Pastillus ad Capitis Dolorem egregiè faciens, à tempore ad tempus bis aut ter illitus.* Croci ʒ xv, atramenti sutorij ʒ x, aluminis scissi ʒ xiij, myrrhę ʒ iij, opij ʒ iij, omphacij ʒ iij, chalcitidis ʒ iij, gũmi ʒ xv. Tritis omnibus vini falerni austeri quod satis est affunde, & vt collyrium tere, indeq; in pastillos omnia redige. Vsu verò expetente posca aut aceto dilutis vtere. ¶ *Malagma ad Capitis Dolorem.* Æruginis rasilis ʒ iiij, æris vsti ʒ ij, squamæ stomomatis ferri ʒ ij: cimoliæ ʒ iiij, calcitidis ʒ iiij, pumicis crudi ʒ iiij: terebinthinæ ℥ j, ceræ ʒ xxxvij & dimidiã, olei veteris cyathos ij. Aridis tenuissimè tritis liquescibilia liquefacta affunde, emolli, ac vtere. Quòd si durius videatur pharmacũ oleo amygdalino emollito. Hæc quidem pharmaca Heras ad capitis dolorem scripsit. Vtuntur autem eis quidam etiã ad hemicranicos dolores, quemadmodum etiam alijs medicamentis quæ prædicti viri ad inueteratos capitis dolores destinauerunt. Non tamen per omnem frontem pharmacum extendunt, sed

A.l.5. f.2. t.1. fol.550. b

B per affectam solùm partem. Cæterùm ex præceptoribus nostris quispiam hoc pharmacum ad inueteratas hemicranias in vsu habebat. ¶ Piperis albi drac. ij, crocomagmatis ʒ ij, euphorbij drach. dimidiam: vtere. Porrò de euphorbij facultate iam mihi relatum est, quòd citò exoluatur: quare in eiusmodi pharmaca nõ vetus conijcere oportet. Dictum etiam recẽs albidius esse, quod verò inueteratum est, flauioris aut pallidioris coloris reddi. Verùm si non valde vetus sit euphorbium, sed duorum aut trium annorum, duplum eius adijcies, hoc est drac. j. Quemadmodum autem euphorbium recens conijciendum est, sic itidem stercoris columbini drachmæ dimidium ex columbis montanis, quas in turribus nutriunt sibi ipsis victum quærentes, non velut quæ in vrbibus intra domos nutriuntur. At verò & atramenti scriptorij æqua portio, hoc est, drachmæ dimidium ad columbinum stercus inijcitur: atque ad hanc rem nostrum Pergamenum præstat, eo. n. semper præceptor noster vtebatur. Aut igitur illud ipsum ex Pergamo atramentũ inijcere oportet, aut aliquod aliud optimè præparatum. Atq; ita omnibus his mistis & probè subactis aceto q; acerrimo imbutis ac dilutis temporis musculus, & dimidium frontis, & affecta capitis pars illinenda est. *Aliud Pharmacum, quod non solùm in Hemicrania, sed & in omni Inueterata Capitis affectione illinitur: In Capitis quidem dolore, per omnem frontem: In Hemicrania verò per mediam capitis partem affectam.*

A.l.3. f.1.t.2.c. 13.fol.192.f

C Croci drachmas xv, atramenti sutorij drachmas decem, aluminis scissi drac. †xiij, myrrhæ drac. iij, opij ʒ iij, chalciteos ʒ iij, omphacij ʒ iij, gummi ʒ xv. Omnibus tritis vinum falernum adijce, & rursus vt collyrium teræ, deindéque in pastillos redige. Vsus verò tempore posca dilutos aut aceto illine. *Aliud ad Easdem Affectiones.* Scammoniæ drac. vj, croci ʒ ij, comæ hederæ ʒ vj, sulfuris viui drachmas quatuor, seminis anisi drac. viij, seminis apij ʒ viij, diligẽter trita cum ocymi succo in pastillos cogito. Hoc pharmacum multo rosaceo dissolutum capitibus lethargicorum rigãdis fit commodum. *Aliud Pharmacum non ijsdem solùm conueniens, sed & Vertiginosis auxiliare.* Radicis peucedani drachmas quatuor, iridis illyricæ ʒ ij, æruginis drachmam vnam, acori ʒ j, sphondilij ʒ iiij, piperis nigri ʒ ij & dimidiam, castorij ʒ ij & dimidiam, serpilli ʒ iiij & dimidiam, myrrhæ ʒ ij, baccarum lauri numero xxxv, rutæ viridis ʒ viij, mentæ viridis drac. quatuor, opij drachmam vnam. Aceto excipe, & in pastillos redige. Vsu exigente aceto & rosaceo dilutos illine. Verùm cerato rosaceo exceptum hoc pharmacum vt malagma imponitur. ¶ *Pastillus non solùm Hemicrania laborantibus commodus, sed & Coxendicum morbo affectis auxiliaris.* Thapsiæ ʒ iij, euphorbij drac. quatuor, laseris siue succi medici drach. iij, myrrhę drac. j, opopanacis drach. j. Simul contusa in pastillos cogito, quos deinde vsus tempore aceto tritos illinito. Hæc quidem composita sunt pharmaca.

† In textu est ij.

D Sæpe vero & ex tẽpore ac improuiso pharmaca pręparare coactus, simplictier euphorbij illitione vsus sum, exigua cera compagis acquirendæ gratia adiecta. Sufficit autem in libram olei siue sabini, siue alterius ei propinqui, ceræ quadrantem inijcere, & euphorbij vnc. j: atque ex hoc dimidiam frontis partem illinere, vnà cum temporis videlicet musculo. Cæterùm in quibus suspicionem habueris à calidis vaporibus aut humoribus, dimidiæ capitis partis fieri dolorem, in his ne admoueris hoc pharmacum: Iis verò qui ob frigidas causas infestantur, commodissimum adeo est, vt sæpe semel ante balneum illitum, quàm citissimè affectionem persanet, vt à balneo omnino sani ęgri euadant. Iuuat etiam hos si oleum tepidum in aurem instilletur, modico euphorbio ad oleum iniecto: Nimirum ad libram olei vnam, euphorbij vncia dimidia, si validum euphorbium existat: si verò non, etiam amplius inijcere conuenit. Verùm in corporibus molli ac tenero sensu pręditis, etiam si minus q̃ dimidiam vnciam inieceris, melius res procedet.

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS LIBER TERTIVS

ARGVMENTVM LIBRI

Docet Medicamenta ad Aurium & Narium Affectiones.

De Aurium Affectionibus, & ob Quot causas Aures dolore affligantur. CAP. 1.

AVrium dolores aliqui ex frigiditate fiunt, quos sanè in peregrinationibus à frigidis ventis perflati patiuntur. Aliqui verò ex balneis frigidis, & quibusdam medicatis aquis, oboriũtur, in quibus quidam ob delicias lauant: quãquam sint qui & ob corporis cõmoditatem id faciant. Fiunt & auris dolores ex inflammatione, interdum quidẽ solius circa meatũ cutis, interdum verò in profundũ progressa, qñ videlicet neruus auditorius, ad inflãmatam affectionẽ peruenit. Qua verò rõne inflammatio partes inflammatas distendẽs dolorem producit, iuxta eundem modũ ẽt flatus ventosus transitum non habẽs dolorem excitat. At verò consimilis dolor est ex serosis & saniosis humoribus in corpore aurium generatis ei, qui ex mordacium humorum illapsu forinsecus facto contingit. F

De Dolore Auris ex Frigiditate.

Dolores quidem igitur à sola frigiditate obortos calfacientia quã celerrimè curãt. Atq; in hũc vsum quosdam rurales homines magnas cepas exculpere vidi: deinde oleo eas explere, & in feruente cinere moderatè calefacere, atq; ita auribus infundere. Quosdam verò non cepas tantũ sed & alliũ in oleo cõtũdere, vel feruefacere, atq; ita infundere vidi. Ego verò euphorbio oĩno exiguo ad multum vetus oleum admisto vtor, velut ẽt pipere exquisitissimè trito: aurium.n. dolores à frigiditate inductos eiusmodi calefacientia magnopere iuuant. Prodest ẽt Amaracinũ oleum eis infundi, & optimum nardum, & quod apud Romanos Foliatũ, item q; quod Spicatũ appellaĩ: prodest eis & Cõmagenum. Atq; si rutam quoq; oleo non adstringenti amplius q̃ tenuium partiũ incoxeris, velut est Sabinum, magnopere iuueris. ℂ *De Dolore Auris ex aqua medicata.* Cũ verò ex aqua medicata quippiã circa auditorium meatũ cõtineaĩ, oleũ assiduè infundere cõuenit, quo G ipsum eluamus: deinde lana molli extergere, rursus q; infundere. Magnificè autẽ eos mitigat oui cãdidũ quo ẽt ad lippitudines vtimur, item q; lac muliebre. Manifestũ verò est, quicquid "adhibetur, mediocriter calidũ eẽ oportere. Plurimũ iuuanĩ quoq; ex adipe anserino, atq; item vulpino. A.l.3.f.4.t.1.c. 5.fol.235.e

De Dolore Auris ex Inflammatione oborto.

Quòd si inflammatio adsit, optimum ad eam pharmacũ vnguentum nardinũ cum exiguo basilico appellato pharmaco infunditur: idem ẽt tetrapharmacũ appellatur: & Commagenũ quoq; aptum est: & ex adipibus pharmacum, cuius compositionem paulo pòst describam. Cogẽte verò dolore necessarium est etiam ijs quæ sensum stupefaciunt vti, quemadmodum etiam in ijs qui colum, aut renes, aut quãcunq; tandem partem affecti vehementi dolore affligun tur, facere consueuimus. Miscetur autem opium muliebri lacti & oui candido; quæ ipsa & per se sæpe aurium inflammationibus profuere. Miscetur & castorio opium. Verùm multo ante vsum tempore, siue pari pondere, siue duplo, castorio admisceatur, præparatum id esse conuenit: & miscetur quidẽ in vehementissimis doloribus pari, in minoribus verò duplo. Liquor verò quo hæc diluuntur, ex musto sapa sit: multo.n. magis q̃ dulcia vina, dolorem hæc sedat. Statim itaq; in principio prædicta pharmaca diligenter trita cum sapa misceantur, castoriũ quidem diligenter prius tritum & læuigatum, papaueris verò succus ipsa sapa dissolutus, atq; ita hæc tria mista probè læuigantur. Deinde verò vsu postulante rursus sapa diluantur in eiusmodi compagem, vt per aurifusoria specilla ad lucernam tepefacta infundi possint. Verùm ego nullum pharmacum dolore vexatis infundo, neq; etiam per lanam instillo: vtpote qui experientia edoctus sim, q̃ præstat neq; omnino contingere doloris tempore auditorium meatum: sed per auriculare specillum lana mollissima obuolutum dolore vexatos foueo: pharmacum q; ita moderato tepore in aurifusorio specillo præparatum inijcio, vt interrogato per nos ægro, num tepidum ei videatur, & num calidius ipsum ferre possit, ad tantam caliditatem procedam, vt nihil amplius offendat. Tinctum itaque in hoc modo præparato pharmaco specillũ ad principium meatus moderatè imponito, & in altum defluere ex eo pharmacũ permittito: & postea iterum iterum q; & sæpius tingito, idem q; facito nullo tempore intermisso. Palàm est autem cum hoc fit, etiam foris omnino aliquid effluxurum esse, expleto nimirum toto auditorio meatu: hoc igitur quantum possibile est moderatè excipe, nec aurem cõtingas. Postquam verò probè foueris, meatum pharmaco expletum sinito, & mollem lanam forinsecus tum meatus osculo, tum vniuersæ auri imponito: atq; vbi rursus fomẽta adhibere oportebit, incumbentem foris lanam leniter tollito: rursus'que similiter foueto, quantum possibile H

fuerit

A fuerit diligẽter cauens, ne vel auditoriũ meatum, vel aliam quampiam auris partem, attingas. Ad hoc verò præceptum maximè animum aduertas, vtpote quod omnium potissimum sit in aurium curatione. Fomenta verò fiant per ea quę, velut dictũ est, dolorem sedant, quale est optimum Nardinum vnguentum paucissimo in eo tetrapharmaco dissoluto. Deinde ẽt Cõmagenum & Susinũ, & pretiosa diuitum muliercularũ vnguenta, quæ ipsæ spicata & foliata appellant. Sunt aũt spissiora quàm vt infundi queant: quapropter per nardinum vnguentum ea dissoluere oportet: & æstatis tẽpore, & si caloris sensus ægrum circa inflammatã aurem infestet, per rosaceũ bonũ: aut si hoc nòn adsit, amygdalinum. Memineris autẽ quod bonum semper rosaceum dico, in quo plurimæ rosæ maceratæ sunt: verùm oleum in quo hæ macerantur, omphacinum sit ex crudis oliuis & nec dum penitus maturis expressum, citra salis additionem præparatum. Immo neq; ẽt aliud quicquam ad rosas conijciatur, quemadmodum illi faciunt qui spissamenta stymmata Græcis appellata addunt, quò videlicet per multum tempus ipsum rosaceum odoratum permaneat.

De Dolore Auris ex Flatu Ventoso, aut Crassis & Viscosis humoribus.

Si verò flatum ventosum, aut crassum aliquem & viscosum humorem, qui transitum non habeat, inclusum esse conieceris, etiam ex pharmacis ab obturatione liberãtibus quippiam admisce. B Artificiosa enim coniectura causarum dolorem efficientium tibi continget, si tum prægressa, tum præsentia percunctatus fueris. Frigiditate.n.antegressa flatus ventosus congregatur: grauitate verò capitis, cibis q; pituitosis & mali succi, frigidi & crassi humores. His enim si frigiditas accedat, dolores contingunt, eis nimirũ quæ prius difflabantur propter densitatem inclusis & retentis. In his igitur spuma nitri, & nitrum ipsum molle, eiusmodi q; aphronitrum, & oleum amygdalinum appellatum rationabiliter in auricularia pharmaca miscent. Ex hoc genere album item ac nigrum veratrum est, & struthium, ac amygdalæ amaræ, & ex tribus aristolochiis quæcũq; fuerit ad manũ, & iris Illyrica. Inijcies aũt & cinnamomũ si habueris, aut casiam illo non præsente, tũ eam quæ Zigẽres, tum quæ Merodes appellatur. Item carpesium, quod plurimũ in Sida Pamphyliæ nascit, & ob id vilissimo pretio venditur. Quintus sanè, cũ cinnamomi inopia esset, carpesium pro ipso iniecit duplo pondere, velut aliqui eius loco casiam. Cæterùm aurium meatus ab obturatione liberant ẽt quæ lapides in renibus atterunt, omnia q; insuper tenuium partium citra mordacitatem, vt ne dolorem exacerbent. Ex quorum numero est ẽt cucumeris syluestris radix, item q; bryoniæ, & ari, & dracunculi, ac centaureæ, & polii, & omnino omnium amarorum: citra mordacitatem nãq; & absq; molestia expurgant hæc meatus, disiiciunt'que & dissecant obturata. Verùm ob id multa C huiusmodi exẽpla scribo, quãuis sanè omnia in libris de simplicium pharmacorum facultatibus retulerim, quod videlicet omnibus terræ locis remedijs vos abundare volo, vt ipsorum memoriam in promptu habeatis. Alia.n.in alijs regionibus abundant, & meliora iis quæ alibi nascunt existunt. Alioqui sanè ex adipibus compositum pharmacum tibi sufficiet, & ex simplicibus quæcunq; paulo antè recensui doloris mitigatiua. Mirari porrò subit medicos qui citra distinctionem ad aurium dolores pharmaca quędam conscripserunt. Quæ etenim à frigiditate dolent, per calfacientia celerrimè curantur: si verò à mordaci acredine, aut à pulsatili inflammatione, dolor fiat, maximum detrimentum continget, si eiusmodi pharmaca adhibeantur. Atqui moderatæ inflammationes & non pulsatiles ẽt per eiusmodi pharmaca curantur: quale est acetum cũ rosaceo tepefactum, vtrisq; diligenter simul commixtis. Sic etiam Glaucium in cote medica cũ aceto tritum moderatis inflammationis doloribus prodest. Præstet autẽ pastillum ex glaucio multæ sanè vtilitatis pharmacum, prius præparatum habere, qui fit ex glaucio probè cum aqua pluuiali trito, deinde in pastillum redacto et exiccato. Si verò fragilius videatur glaucium quàm vt in pastillos formari possit, parum gummi ei addes: sufficit aũt id duodecimam, aut quintam & decimam, glaucii partem esse. Quin & collyria ex glaucio eodem modo cum aceto trita, eis prosunt auribus instillata, atq; his nihilo minus D collyria ex croco. Hæc quidem igitur sunt doloris & inflammationis remedia. Cæterùm de aliis affectionibus, quæ in auribus oboriuntur, vbi pharmaca quæ per experientiam cognoui recensuero, ita deinde ad ea quæ à prioribus medicis scripta sunt transibo.

De Vlceribus Aurium.

Vlcera aurium recentia tum Glaucium solum cũ aceto tritum, vt iam dictum est, curat, tum collyria ex eo omnia, et collyria ex croco, & ex rosis medicis appellata, velut ẽt quod Nilo inscribitur. Curat item ea Damocratis collyrium ex myrrha. Quæ verò pure manant citra dolorem, atque id moderatè patiunt, per eadem curantur. Verùm quæ fortiter affliguntur, per eiusmodi qualis est pastillus Andronius, & pastillus Musæ, cum sapa & exiguo aceto dilutus. In quibus componẽdis varietas rursus dicetur. Vbi verò & hæc à malo vincant, scoria siue recremento ferri ad plurimos dies in Sole cum acerrimo aceto trita & læuigata confidenter vtere: etiam si præter rationem videatur aurem acerrima pharmaca sustinere posse, quam paulo antè dixi neq; mollissimorum insusorum admotionem & allapsum citra molestiam sustinere, sed & hæc ipsa offendere ipsam videri.

De Audiendi Difficultate, et de Sonitu Aurium.

Restat itaque adhuc de audiendi difficultate, & de sono aurium differere, quæ nihil cum doloribus & vlceribus commune habent. De quibus deinceps dicam, vbi prius compositiones auriculares

Marginal notes: A.l.2.t.2.c.57. fol.104.g — Gizeres.

riculares à celeberrimis medicis magnificè laudatas recensuero, iuxta quam rationem eas composuerint tandem illi, initio ab ea quam Heras scripsit sumpto. E

Compositio Auricularis, Heræ.

Heras quidē igitur ita scripsit. ℂ *Compositio Auricularis ad omnem Dolorem, omneq; vlcus. Hac in Febriente quodā vsus sum, & ob dolores delirante, & fœliciter successit.* Myrrhæ drach. i, thuris drach. iii alii vij, spumæ nitri drach. iij, croci drach. iiii alij i, succi papaueris drach. iij, chalbani drach. ii, amygdalas amaras delibratas xx: aceto excipito. Vsus verò tpe, si quidem dolor adsit, rosaceo diluta instillato: si verò audiendi difficultas adsit, aceto. Heras itaq; vnum hoc pharmacum scribere contētus fuit, ad omnem dolorē, ac aurium exulcerationem, remedium. Ego verò dolores per pharmacum ex adipibus constans, & per nardinum vnguētum tetrapharmaco admisto, leniri dico, vna q; & affectiones ipsas iuuari, velut ēt oui candido, & lacte muliebri: per papaueris verò succum mitigari solùm dolores, nihil q; iuuari affectiones. Verùm per accidens, non primariò, etiam affectiones inde opem sentire quis dicere possit: sedato enim dolore, & somno consequente, natura affectiones dolorem efficientes concoquit. Cęterùm vlcera in auribus omnino cum glaucio ex aceto curaui: quemadmodum ēt quę cum fluxione aut purulentia consistunt, per pastillos, à mitioribus auspicatus, qualis est Polyidæ, & post eum Andronius, & ab illo Bithynus appellatus, cui similis est meus, hoc est ex charta vsta constans, & velut ego iudico, eo ēt præstantior. Minimè verò semper oīum vsu opus habemus, sed sufficit omnino vnus, si quis ipso vti norit, aliqn̄ quidē per sapā diluto, si quidem mitius reddere pharmacum velit: & rursus per vinum dulce, deinde per acetum non acre, deinde ēt per acre, ac postremò per longè acerrimum. Quapropter cum per eiusmodi misturam aliàs aliter parabilem, huiuscemodi pharmaci vehementiam exoluere possis, fortissimum tantùm præparatum habere poteris. Verùm mirari ritè, velut dixi, licet plerosq; medicos, qui citra discrimen omnigena aurium doloris pharmaca conscripserunt, ea q; commiscuerunt in vnū ordinem redacta, quæ vel maximè contrarias habent vires. Quemadmodum statim (à veteribus enim auspicari præstat) Apollonius Herophili sectator, in parabilium pharmacorum descriptione, in principio quidem libri, capitis doloris remedia scribens, primùm omnium ea quæ ex ardore oborto conueniunt, locauit: Deinde consequenter ea, quę dolori congruunt ex frigiditate: Deinde ea, quæ ex ebrietate & meri potu oborto medenī, sic enim ipse appellauit. Quarto loco ea quę plagæ aut casui dolores capitis inducentibus adhibenda sunt, subiecit. Et postremùm iuxta illius præscriptum ea, quæ ad temporum & totius capitis dolores citra manifestam causam obortos conducunt. Verùm in aurium dolore nullam omnino apposuit distinctionem, sed simpliciter, Ad aurium dolores, titulo præscripto, deinceps pharmaca recenset, aliqua calefacientia, aliqua refrigerātia, quædam humectantia, quædam resiccantia: & iuxta secundas facultates ac qualitates, austera, acerba, amara, acria, acida, salsa: & ad hæc insuper alia discutientia, alia adstringentia & cogentia, ac repellentia influxiones, alia extrahētia è profundo corporis, alia ab obturationibus liberantia, alia repurgantia & extergentia, alia sensum stupefacientia. Si quidem igitur vna affectio dolorum est causa, rationabile est etiam vnam esse remediorum ipsius facultatem: si verò multæ, tantum remediorum numerum esse oportet, quātus est efficientium causarum. Cùm itaq; Herophilus distinctiones in tantum, vt haud sciam si quis alius, laudet: ipse q; Apollonius capitis doloris pharmaca distinctè scripserit: magis vtiq; miror, q; circa auriū dolores ita indiscriminatim omnia tractauit. Et quintum insuper pharmacorum genus penitus indistinctum reliquit, illud scilicet quod postremum ad capitis dolores citra manifestam causam obortos descripsit. Quanq; & huiusmodi capitis dolores necesse sit primùm communibus generibus causarum dolores efficiētium subiectos esse, solutioni videlicet continuitatis, aut intemperiei, quemadmodum à nobis est demonstratum: deinde etiam ijs, quæ has ipsas operantur. Quæ omnia à me proprio huic rei & tractationi loco sunt determinata: Nunc autem eorum quæ ad aurium dolores pertinent solùm mentionem faciā, cùm omnium postrema, velut sæpe in methodi medēdi libris dictum est, hęc tractatio existat. Etenim curandi methodos illic tradens, vnum atque alterum particulare exemplum apposui, multitudine pharmacorum quæ ex multis compono, in præsentem tractationem reiecta. Quare medēdi methodum de Simplicium pharmacorum facultate libri xj meritò præcedunt: post hos verò xiiij de medendi Methodo ritè consequuntur: his demum de Compositione pharmacorum libri, quos nunc in manibus habemus, succedunt. F G H

A.l.5. fu.2.t.3. fo.552 h

Quæ Apollonius ad Aurium Dolores scripserit.

Quòd verò Apollonium deliquisse dixi, in eo quòd non distinxerit, in quali aurium dolore vnumquodq; eorum quæ describit pharmacorum vtile existat, ne falsò virum reprehendisse coarguar, ex paucis exemplis demonstrabo. Cùm enim præscripsisset, vt dixi, ad aurium dolorem infundenda, inter ea q; scripsisset, "Anserinum aut gallinaceum adipem liquefactū sensim instilla. rursus deinceps scribit, Fel taurinum aut caprinum cum porri succo instilla. Adeps quidem igit horum quę dixi animalium maximè mitigat omnes affectiones dolores inducentes, simul q; ipsarum aliquibus magnificè auxiliatur: † Fel verò ipsum cum porro, tum ex inflammatione, tum ex acribus & mordacibus humoribus, obortos dolores augent: solos autē iuuant ob obturationem, aut

A.l.1. f.4.c.30. fol.84.d

† *Ex cod. vetustißimis. Fel vero ipsum cū porro tum ex inflammatione obortos dolores augent: tū iis, qui ex acribus & mordacibus humoribus facti sunt, nullam opem ferunt.*

A aut frigiditatem inductos: siue ob nudam intemperiem frigiditatis, solidæ partes dolore vexẽtur: siue propterea ꝙ in eiusmodi affectionibus ventosi flatus & frigidi humores generentur, excerni autem prohibeant propter continentis corporis condensationem, citra inflammationem factam. Vbi enim ab huiusmodi acribus & calidis pharmacis dolorũ causæ fuerint exclusæ, curatio simul & doloris sedatio contingit. Gallinaceus itaq; et anserinus adeps, si quidem euacuatum corpus inuenerint, & humorem qui inflammatam affectionem excitat, non amplius influentem, duabus rationibus tum mitigandi, tum curandi, profuerint. Si verò influente adhuc causa adhibeantur, affectioni quidem nihil auxiliantur, leniunt tñ doloris accessionem siue symptoma, quemadmodum ẽt si ob humorum acredinem mordacitas contingat. Verùm fel cũ porri succo nunquã in eiusmodi affectionibus quicquã commodum efficere potest: quemadmodum neq; piper: Et tñ eo ẽt medicũ quendam vsum scio in muliercula, ex calidarum naturæ spõte aquarum vsu aurem dolente. Cum enim per omnia parabilium pharmacorum Apollonii libris fidem haberet, & iam antè fœliciter sæpe ex pipere remedio vsus esset, etiã tunc sperauit se in auris dolore opitulaturum: verùm adeo ab ipso exacerbata est muliercula, vt parũ abesset quin se ipsam strangularet. Scribit itaq; Apollonius in hunc modum: ℂ Piper in vino feruefactum terito, & mediocri crassitudine instillato.

A.l.3.f.4.t.1.c. 8. fol.236.h B Scribit aũt consequenter post hoc ẽt hæc: Lycio, & papaueris succo, pari pondere lacte muliebri dilutis vtere. Et post hoc rursum aliud, hoc scilicet: Castorij & papaueris succi par pondus in testa, præcipue quidem Attica, sin minus, Romana, torrefacito: & trita passo diluta instillato. Pharmaca igiẽ ex papaueris succo oĩa sensum stupefaciunt: & ob id sanè necessariò cogimur ipsis vti, vbi nullum aliud mitigatiuũ opem tulit. At verò ex pipere pharmacũ alterius generis est: Quemadmodum ẽt quod ex adipibus constat: Et velut id quod deinceps scriptũ est hoc modo: Galbanum susino vnguento diluito, & mel ac rosaceum admisceto, atq; lanam sordidam auriculario spicillo obuolutam in eis agitando imbuito, & tepefacta instillato. Discussorium est citra molestiam hoc pharmacum, inflãmationibus conducens, in quas nihil amplius influit. Probè ẽt fecerit in ijs qui ex frigiditate dolore vexanẽ. Cæterùm quæret fortassis aliquis, quam ob causam, cũ nõ solũ Apollonius, sed alij ẽt quidam celebres viri, papaueris succum & castorium torrefacere iusserint, quò videlicet vehementia virium ipsorum minueretur, ego ad priorem meum sermonem id apponere reliquerim, nimirũ suprà, cũ auris doloris curandi rõnem scribebam. Huic ego respõdebo in hunc modum: Castorium quidem igitur neq; omnino torreri operæpretium existimo: neque enim tanquã sensus stupefactiuum ad papaueris succum admiscemus, sed ob contrariam oĩno rationem, vt videlicet vehementiam refrigerandi facultatis in eo obtundat. Quare qui papaueris succũ torreri iubent, probè id faciunt: In castorio verò omnino absurdè id præcipiunt, ipsum enim per se concoctoriam ægrè solubilium & in scirrhum induratarum affectionum vim habet. Abundè igiẽ satis esset papaueris succi lenitas, quæ ex eorũ compositionis perennitate comparatur, torrefactus enim efficaciam amittit. At si castorio misceatur, perennaret, quippe manet & nunc abundè efficacia, eius verò malignitas obscuratur: ex qua ẽt aliqui læduntur, vt obscurius videãt per multos omnino dies, & capitis grauitatem sentiant, & neq; probè concoquãt cibos †: & ob hanc sanè eius malignitatem pleriq; medici ad torrefactionem confugerunt. Verùm cũ rursus in torrefaciẽdo efficacia ipsius pessundari videatur, id quod sæpe sum expertus, melius esse existimaui intostũ quidem misceri, sed post tẽpus aliquod inueterata iã cõpositione in vsum adsumi. Hæc itaq; extra rem dicta sunt, sed quæ tñ vtilia existant. Cæterùm vt ad id quod propositum erat reuertamur, non parum noxæ inferunt illi qui indefinitis pharmacorum descriptionibus fidem per omnia habent. Porrò multi alii iuxta eũdem modum in plerisq; tũ locis, tum affectionibus indefinita pharmaca scripserunt, neq; cognouerunt quantam vim habeat certa distinctio ad artis cõstitutionem. In quibus sanè nihil miror ꝙ omnia indiscriminatim cõfuderunt, quemadmodum in Apollonio

† In antiquis additur εἰ ποθέη i. si bibat.

D Herophili sectatore mihi accidit: vtpote qui norit, ꝙ iubeat Herophilus Medicum omnino anniti debere, vt sciat, quæ & qualis & quanta sit morbi causa, & vbi maximè ea dominetẽ, quò videlicet & curationem vnicuiq; conuenientem faciat. Magis verò adhuc Archigenem quis miretur, qui & ipse non pauca indefinitè & indistinctè scripsit cùm in aliis curationibus, tum in eis præsertim quæ ad aurium dolores destinauit. Vna enim tantũ in ipsis distinctione vsus est, à vehementia nimirum & mediocritate doloris. Atqui & ipsius totam tibi adscribam dictionem.

Quæ Pharmaca Archigenes ad Aurium Dolores conscripsit.

In priore de pharmacis ẽm genus libro, Archigenes in hũc modum hæc verba scripsit. ℂ In auriũ dolore, præcedente alia victus ratione quam ad capitis dolorem ordinauimus, Si quidẽ moderatus fuerit, simplicia vnguenta tepida instilla, velut crocinum, aut irinum, aut rosaceum, aut nucum amararum succum, aut casiæ vnguentum, aut simplicem nardum, aut susinum, aut amygdalinum, aut rosarum, aut mali punici, aut papaueris succum cum oleo calido, aut porri semen tritum. Aut veratrum album cum rosaceo tritum, tepidum per strigilem infunde. Aut opij parum cum lacte muliebri. Aut opii succum eliquatum cum lacte eodem modo. At verò vbi vehemens sit dolor, aluus per clysterem validè subducatur, & sanguis à cubito detrahatur, & quæcunque similia adhibeantur. Inde q; fomentum ex decocto lauri, aut simili quopiam, fiat, aut ex sulfure viuo in

aquam

aquam insperso. Exprimantur aūt vehementer spongiæ, auribus q; apponātur, facillimè enim ab E humore soluuntur ac laxantur. Quapropter fomenta sicca longè commodiora eis existunt, ex sale videlicet aut milio, aut delicatis pileis, molliter'ue effigiatis. Aut rutam feruefacito, eius'que decoctum in angusti oris vasculum transfundito, lana q; os eius obturato, & auriculæ admoueto, quò vapor inde per lanam ad aurem penetrare possit. Quidam in posca ẽt exiguo oleo rutam coquūt, * Aliter vel atq; ita liquorem in vasculum infundunt, ex eo q; fomentum parant. Post fomenta verò aurem concutito, & balsamum cum rosaceo dilutum infundito, aut aliquod ex prædictis vnguentis tepidum. Aut aliquod aliud conueniens ad auris dolorem ex ijs, quę mox describent imponito. Aut papaueris calicem tenuem farina admista, & in aqua mulsa coctum. Aut papaueris calicem cum hordeacea farina in vino coctum. Aut fœnugræcum aqua mulsa coctum. Aut semẽ lini eodem modo. Summè auxiliatur spongia ocularis melle cocto atque adhuc calido imbuta, & imposita. Aut ceratum ex irino, styrace ad ipsum admisto. Egregiè facit ad aurium dolorẽ aloe rosaceo permista, & mellis crassitudine infusa. Aut chalcitis vino diluta. Aut perdicii succus tepidus instillatus per se, et cum melle. Aut nitrum exigua aqua diluito, admisto q; oleo tepidum instillato. Aut aristolochiæ radicem cum oleo. Aut veratrum album cum rosaceo tritum tepidum per strigilem instillato. Probè facit opium in testa torrefactum, similiter q; castorium, pari pondere, cum rosaceo & passo ad mellis spissitudinem redacta: in quibus deinde post fomentum, specillum lana obuolutum intingitur & imponitur. F Aut succum fœniculi cum aliquo ex prædictis vnguentis in principio instilla. Aut anguis senectam cum calicibus papaueris coquito & infundito, aut cum quopiam ex prædictis vnguentis. Aut garum Hispanum calefactum per strigilem instillato. Facit & acopon fœtidum tepidum infusum. Aut papaueris succus rosaceo, & exiguo crocino dilutus. Omnibus tamen præstat Hiera aromatica cum quopiam ex vnguentis. Egregiè facit & veratrum album tritum, cum melle & rosaceo infusum, meatu per purpuræ lanam obturato. Præclarè facit & veratrum cū irino oleo vel vnguento. Facit & cedria cum nardino vnguento infusa. Seuerus aūt Asellos in aquariis vasis nascentes, millepedas Latini vocant, cū vnguẽtis tritos vlceratis infundebat. Quidam verò frigidam aquam dolenti auriculę infundunt: & confestim quidem longè magis dolitant, paulo pòst verò perfectè à dolore liberantur. Alij melius faciunt, & in * Al. Decius alteram non dolentem aurem frigidam infundunt, quemadmodum Lucius solet. Præclarè faciūt & aloe & crocinum cum vnguento amygdalino instillata. Aut æs tritum cum aceto & aliquo vnguento. Summè prodest Silphium cū rosaceo, si exulceratio adsit. Mirabiliter cōfert in excellẽti auriū dolore porri succus, & caprina vrina, & rosaceum, cum exigua myrrha infusa. Aut Sciuri G adeps in strigili tepefactus instillatus. Aut alumen scissum, & mentæ succum, cum passo instilla. † Al. quinquies aut septies. Aut piper album & salem pari pondere, cū sapa, sinistra manu ter aut † quater aut quinquies } infunde. Aut cochleam siue limacem aphricanam putridam compungito, & rosaceo impleto, & feruefactum calidius per strigilem infundito. Quòd si ex plaga, externa pars auriculæ doleat, ad micam thuris lac affundito, semel q; atq; iterum diffundito, ac tertiò macerari in eo sinito, et agitatum infundito, statim enim dolorem sedat. Hæc quidẽ Archigenes valde indistinctè scripsit: possit autem quispiam mente præditus, reuocatis in memoriam iis quæ prius dixi, facilè animo concipere quale tandem ex prædictis pharmacis, singulis relatis aurium doloribus conueniat: nimirum si memor sit facultatis eorum: de qua in simplicium pharmacorum libris mentionem feci. Verum ego iam ad auriculares compositiones ab Andromacho scriptas transibo.

Auriculares Compositiones Andromachi numero xxiiij.

Quatuor & viginti compositiones auriculares ex ordine Andromachus conscripsit: quarum aliquibus distinctionem quandam, aliquibus nullam, apposuit. Et prima quidẽ ex eis hoc modo scripta est: ℭ *Compositio Auricularis ex Libris Galli, qua vtor.* Myrrhæ ʒ j, salis ʒ iiii, thuris ʒ iij, spu- Al. 5. su. 2. t. 3. fol. 552. e. mæ nitri ʒ iij, croci ʒ iiij, succi papaueris ʒ iii, amygdalas amaras xx, galbani ʒ ii, aceti boni quantum H satis est. Descriptio hęc ad Menemachū refert. Multi vsus hanc compositionem auricularem Andromachus scripsit, multis simul affectionibus aurium destinatam. Verū antea à me dictum q hu iusmodi compositiones nihil magnopere corrigunt, neq; ẽt error ex earum vsu nobis contingit. Quæ verò vni affectioni cōgruūt, illā ipsam optimè curāt: alias verò aliqñ, vltra hoc q nihil iuuāt, amplius etiam exacerbant. Secundam deinceps compositionem post prædictam scripsit hanc.

* Aliter duas * Aliter octo * Al. sordidū. ℭ *Compositio Auricularis Aelij Galli ad Inflammationem, & Intensos Dolores.* Galbani drach. octō, cinnamomi drach. ii, myrrhæ drach. viii, croci drach. viii, thuris drach. trēs, spumæ nitri drach. iii, succi papaueris drach. iii, aceti vt mellis accipiat spissitudinem. Oportet autem nitro prius præparare, ne pingue quicquam adsit, deinde pharmacum ipsum infundere. Et hîc rursus ab obturatione liberantia, & concoctoria, & laxatoria, & discussoria pharmaca, mista sunt, quæ vehementes dolores sanare non possunt, & ob hoc ipsis papaueris succus admistus est. Tertiam auricularem huiusmodi conscripsit. ℭ *Auricularis Compositio Laodici Regis, qua assiduè vtor.* Castorii drac. ii, succi papaueris drach. iiii, opopanacis drach. ii, spumæ lycii drach. i: passo excipe, & tepefactis vtere. Hæc euidenter intensis doloribus conuenit, non tamen aliis affectionibus. Ego verò quemadmodum dixi, in vnaquaq; affectione proprio pharmaco vtor: semper q; papaueris succū fugio, neq;

A nisi vrgēte necessitate, ad eius vsum peruenio. Quartā deinceps auricularē sic scripsit. ℭ *Alia ad" Inflammationem & Purulentas ac veteres Affectiones.* Fabæ Ægyptiæ internæ amarę, aluminis scissi, piperis albi, spumæ nitri, croci, opij, malicorii, myrrhæ, thuris, nardi, singulorum drach. ij: castorij drach. i: aceti & mellis quantum sufficit, alij mellis drac. vi coniiciunt. In hac cōpositione, pharmaca alia discussoria, & resiccantia, & obduratione liberantia sunt: & quædam ēt concoctoria, velut myrrha & thus existunt. Alumen aūt scissile fortiter adstringens pharmacum cum sit, ad resiccandum purulenta admistum est. Adiectum est & opium doloris sedandi gratia, oppositum q; est ei castorium, velut antea dixi: sed in eiusmodi affectionibus non solùm vt oppositum, sed & vt cōcoctorium earum, & tanq; resiccatiuum, meritò iniicitur. Quintam deinde auricularem Andromachus scripsit his verbis. ℭ *Alia Xenocratis, qua sæpe vsus sum.* Spumæ lycii drach. ii, myrrhę ʒ j, croci obolos iii, thuris drach. j, aluminis scissi obolos iii, spumæ nitri obolos ij. Trita cum aceto reponito. Vtere cum aceto. Et hæc multi vsus est, non tñ in dolore forti conuenit, vt quæ neq; opiū, neq; castorium habeat, neq; quippiam ex adipibus sedātibus dolorem, neque galbanum. Sexta compositio auricularis consequenter hac verborum serie scripta est. ℭ *Alia Prytanidis, concordat cum Harpali compositione.* Myrrhæ obolos iij, nardi obolos iii, croci obol. iii, æris vsti obolos v, opii

B obol. ii, castorii obol. iiii, aluminis scissi drach. j, & rotundi drach. i. Excipe passo vbi fluxus fuerit: cùm dolor, rosaceo: vbi verò vermiculi generentur, veratri nigri ʒ ii, admisceto. Probè fecit q; in fine vsum eius adiecit, quem nos sanè dixissemus, si ipse adscribere neglexisset. Septima similis præscriptę, in hunc modum descripta est. ℭ *Alia diui Gaij compositioni consona.* Veratri nigri obo. ij, myrrhæ obolum i & dimidium, opii obolos iii, æris vsti obolos iiii, aluminis scissi obolos ii, castorii obolum i, croci obolos iiii, nardi obolos iiii: cum passo vtere. Octaua præscriptis omnino similis est. De nona verò hoc modo ipse scripsit. ℭ *Alia qua vtor in Doloris vexatione & Sonitu.* Nitri drach. vnam, myrrhę drach. vnam, rosacei cyathum i, aceti cyathum i: simul tritis vtere. Hoc pharmacum non ad dolorem in inflammationibus conuenit, sed ad eos dolores qui ex obturatione, & flatu frigido ac vaporoso, similiter que ex humore, oboriuntur. Decimam deinde hoc modo scripsit. ℭ *Ad Aures Purulentas Harpocrationis.* Florum mali punici, mali corii, aristolochiæ, chalcitidis, misyos cyprii, gallæ, squamæ æris, singulorum drach. j: myrrhæ, thuris, vtriusq; obolos iii: atramenti sutorii assati, aluminis scissilis, vtriusq; obolos iii. Cum passo pastillos formato ac vtitor. Quòd si etiam ipse pharmaci promissionem non præscripsisset, facillimum tñ erat nobis eam animo assequi, memoria repetentibus ea quæ in principio præfatus sum. Est enim aurium purulē

C tarum resiccatiuum hoc pharmacum, quod ipsum malum ex fluxione quapiam ex capite delabente cōtingit, ob quam si diu perseueret etiam exulcerationes accidere videmus. Vndecimam auricularem sic scripsit. ℭ *Auricularis" Compositio in multis consona.* Croci drach. j, myrrhæ drach. j, castorii drach. ii, aluminis scissi drach. quatuor, thuris ʒ i. Cum passo ad mellis crassitudinem redigito, deinde etiam sic dilutis vtitor. Et hæc moderatas affectiones sanat, quemadmodum etiā ea quę hāc sequitur. Cæterùm quæ deinceps post hanc ab Andromacho adscriptæ sunt auriculares cōpositiones, eas citra meam expositionem adscribam, cùm ipsas per se diiudicare possint, qui prædicta memoria tenent. Verùm quarum ipse cum distinctione fecit descriptionem, earum nulla amplius nostra interpretatione opus habet. Deinceps igit̃ omnes describentur, ne videlicet amplius alicuius alterius auricularis compositionis, ab aliquo alio medico conscriptæ, mentionem facere opus habeam. In his enim varietas omnium ipsarum cōprehensa est. ℭ *Auricularis vt Solon Diætarius.* Myrrhæ drach. iiii, aluminis scissi drach. iiii, castorii drach. ii, thuris drac. i, croci drach. vnā, opii drach. i. Cum cretico aut vino mulso ad mellis crassitudinem redige. ℭ *Auricularis Compositio Antipatri ad Doloris vexationes.* Croci sextantem alii ʒ i, myrrhę ʒ i, salis ammoniaci ʒ i: aluminis scissi, ammoniaci thymiamatis, vtriusq; ʒ dimidiūm: fæcis vnguenti irini aut Syriaci sextantem.

D Cum vino mulso aut cretico ad mellis tenuis spissitudinem redige, ac vtere. ℭ *Auricularis alia valde commoda.* Opopanacis drach. ii, succi papaueris drach. iiii, spumæ lycii drach. iiii, castorii drac. ii, aluminis scissilis obolos iii, croci obolos iii, myrrhæ drach. vnam. Vsus eius est cum lacte muliebri. ℭ *Ad Aures Purulentas compositio Spendusæ.* Fellis porci castrati partes ii, mellis attici partem i. Vase vitreo simul indita in feruido cinere vsq; ad dimidium calfacito, atq; ita vtitor. ℭ *Auricularis Harpocratis ad Affectiones & Dolores.* Spicę nardi drach. vi, myrrhæ drach. vi, piperis drach. vi, spumæ nitri drach. vi, floris salis drach. vi, croci drach. vii, nuces amaras x, succi papaueris drac. vii, vini veteris quantum sufficit. Stanneo vasi pharmacum infundito. ℭ *Ad Grauitatem Auditus et Sonitus.* Veratri" albi drac. i, castorii obolum i, spumę nitri sesquiobolum. Cum aceto optimo vtere. ℭ *Alia ad Sonitus pulchra.* Struthii drach. i, croci cilicii drach. i, castorii drach. i, veratri albi ʒ iiii, nitri ʒ vnām. Redigito in pastillos, & vsu expetente, vino dilutis vtere. ℭ *Ad Aures Purulentas.* Alumen scissum vstum & myrrham cum melle terito, & prælota auricula pharmacum lana exceptum imponito. ℭ *Auricularis Chrysanthi Gratiani, ad Inflammationes & Exulcerationes.* Blattas detractis pennis xii, vini veteris & mellis vtriusq; sexuncem, mali punici putamē vnum, succi porri sesquicyathum. In olla noua donec mali punici putamen flaccidum fiat coquito: deinde terito, & vnguenti Syriaci vnciam vnam adiicito, picis liquidæ sesquiunciam, cæparum quatuor succum

Marginal notes (left): A. ibidem. f — A. ibidem. g — A. l. 3. f. 4. t. 1. c. 5. fo. 235. f

Marginal notes (right): * Al. vnam. — * Aliter i. — * Al. iiij. — * Al. libras ii.

cum expressum: & contrita simul reponito. Vsu verò expetente tepefacta lana excepta indito. E

℄ *Auricularis compositio ad Inflammata & Purulenta.* Nardi indicæ drach.i, aluminis scissi drac.ij, opij drach.iiij, malicorij drach.iiij, croci drach.iij, myrrhæ drach.iiij, thuris drach.iiij, mellis attici drac.iiij, spumæ nitri drach.iiij, castorij drach.ij, amygdalarum amararum drach.viij, piperis albi grana xxx, aceti cyath.i, vrinæ suis syluestris tantundem, fabæ Ægyptiæ viridis internæ amaræ drach.iiij. Trita simul in stanneo vase reponito. Vsus tempore cum rosaceo instillato, & lanæ purpura infectæ tomẽtum indito. ℄ *Auricularis ad Desperata, velut Zoilus Ophthalmicus tradidit.* [a] † Seminis hyoscyami obolos iij, aluminis scissi oboli dimidium, myrrhæ drach. vnam, castorij obol.iij, succi papaueris obolos iij, gallæ obolos iij, croci obolos iiij, cinnamomi obol.iiij, thuris obol.ij, spumæ nitri obol.ij, sandarachæ obol.ij, [b] † opij recentis cochlearia iij, vrinæ suis feræ masculæ cochlearia tria, sanguinis conchilij obol.iij, succi mandragoræ obol.i, mellis attici quantum sufficit: conchylio aurem obturato. ℄ *Auricularis alia ad Inflammata & Purulenta mirabilis.* Rutæ obo.iij, myrrhę obo.iij, [c] † baccarum lauri amotis corticibus obol.iij, ℈ succi hyoscyami drach. vnam, opij drach. vnam, croci drach.i. Cum lacte muliebri vtere, & tepidum infunde. ℄ *Auricularis compositio valde bona et probata, ex Apollonij libris.* Myrrhæ drach.ij, thuris drach.i, nucum amararum drach. vnam, spumæ nitri drach.i, aluminis scissilis drach.i, malicorij drach. vnam, spicæ nardi ʒ vnam, aloes drach.iij, vini mulsi veteris cyath.iij. Arida trita vino mulso admisce, & cocta in stanneo vase repone: vsu verò exigente tepido vtere. F

A † Sed hæc cõpositio nõ consentit vetustissimo Venetorũ codici. Habet enim ille opij obo. iiij. dehĩc paulo inferius thuris obol. j, spumæ nitri obo.i, sandarachæ obo.i.

B † Olei amygdalarũ amararũ μετόπιον appellati.

C † δαφνίδων ἀλλελεσμένων τριώβολον.

Compositiones Auriculares ab Asclepiade in Primo Externorum scriptæ.

℄ *Auriculares cõpositiones ad Dolores Aurium recentes, quibus Niceratus vsus est. Inter eas optima hæc est.* Asellorum domesticorum: est autem animal multipes in aquarijs vasis & sterquilinijs enascens, quod ad digitorum cõtactum in orbem se contrahit: horum tres aut quatuor in oleo feruefacito, et expressum oleum auribus infundito. Facit & cucurbitę succus cum rosaceo, aut nardino mistus & tepefactus. Et perdicij herbæ succus cum oleo coctus. Et centaureę succus aqua mulsa dilutus. Et hyoscyami succus rosaceo mistus. Facit & papaueris succi parum lacte muliebri dissolutum. Et serosus cruor qui à carnibus bubulis dum torrentur destillat. Has itaq; crudas recentes prunis imponere oportet, & crudas adhuc exprimere, & expressum liquorem calidum infundere. Facit etiam nucum putrefactarum internarum liquor aceto dilutus addito rosaceo. Facit et Aphricana limaca in propria testa, cum oleo nardino aut rosaceo feruefacta. Facit & suis quæ non peperit, fel pari melle attico admistum. *Aliud.* Succi papaueris, castorij, vtriusque obolos ii passo diluito: & pauco rosaceo adiecto tepida infundito. *Aliud.* Succi papaueris, & succi peucedani, æquales partes dissolutas infundito. G

Ad Inflammationes cum exulceratione, Charixeni.

℄ Myrrhæ, opii, castorii, singulorũ æquales partes passo dilutas tepidas infunde. *Aliud.* Hyoscyami succi, succi papaueris, myrrhæ, castorii, singulorum drach.iiii: piperis, drach.i: passi protropi quantum satis est. ℄ *Ad Siccas & non humentes Vlcerationes. Optime conuenit & in Pesso oppositũ.* Oesypi drach.iiii, medullæ ceruinæ drach.iiii, butyri drach.iiii, adipis anserini drach.iiii, ceræ Tyrrhenicæ drach.iiii, terebinthinæ drach.iiii, olei cicini cyath.ii, olei amygdalini cyath.ii, olei cyprini cyath.ii, pisselæi id est olei picini cyath.i. Componito, & vtitor, quantum sufficit oleo nardino diluto, & ad mellis crassitudinem redacto. ℄ *Aliud valde commodum. Facit & ad Neruorum affectiones.* Olei cyprini cyath.ii: irini, rosacei, amygdalini, olei veteris, singulorum cyath. ii: pisselæi cyath.ii, ceræ sextantem, terebinthinæ vnc.i, adipis anserini vnc.i: componito & vtitor. ℄ *Aliud ad Abscessus in profundo, Antonij Musæ.* Croci drach.ii, myrrhę drach.ii, bdellii drach.iiii, nucum amararum drach.viii, succi marrubii heminæ dimidium, passi protropi heminæ dimidium. Liquores coquito, & admistis reliquis excipito. Vtere in passo, dissoluens quantum sufficit. *Aliud.* Croci, myrrhæ, castorii, centaureæ, singulorum drach. ii: spumæ nitri drach. vnam, amygdalarum amararum depuratarum drach. viii, succi helxines sesquisextarium, passi protropi sesquisextarium. Componito, ac vtitor vt dictum est. ℄ *Ad Inflammationes cum fluxu, quo vsus est Cleon.* Myrrhæ, aloes, thuris, succi papaueris, singulorum drach.ii: misios crudi drach. vnam: aceto excipe, & vsu expetente, passo diluta infunde. ℄ *Aliud Arii Tarsensis.* Myrrhæ drach. iiii, thuris drach.iiii, misyos crudi drach.ii, lycii Indici drach. iiii: aceto excipe. Vsus iam indicatus est. Quòd si multus fluxus oboriatur, subscriptis compositionibus vtendum est. Croci, thuris, myrrhæ, opii, seminis viticis, singulorum drach. vnam: lycii Indici, florum mali punici, florum rosarum, singulorum drach.ii: aceti heminam vnam. Viticis semen, mali punici flores, rosarum flores in aceto coquito: & vbi dissoluta fuerint, reliquis adiicito: & excepta reponito. Vsus tempore passo diluta infundito. ℄ *Aliud ad Purulentas Aures cum dolore, quo vsus est Cimon.* Castorii ʒ ii: aluminis scissi, croci, myrrhæ, thuris, singulorum ʒ i. Passo aut vino myrtite excipe: ac vtere ad recens malum cum vino mulso, ad inueteratum cũm aceto. ℄ *Aliud Claudii Damonici ad Purulenta, et Inueteratas Affectiones.* Croci drach.iii, myrrhæ drach. vnam, nuces amaras depuratas numero xxx: spumæ nitri, nardi syriacæ, aluminis scissi, singulorum drach. vnam: thuris obolos.iii. Aceto acerrimo excipiuntur, & per acetũ diluuntur. ℄ *Ad Fœtorem, & Nomen siue vlcus depascendo proserpens, Cõpositio Hispanorũ appellata.* H

A *appellata.* Gari nigri quod Romani Sociorum appellant, sextariũ vnum: aceti scillitici sextarium vnum, mellis attici sesquisextarium, ad compagem coquito: & in vitreo vase repositis vtitor. In aliis descriptionibus sic legere est: Succi cucurbitę sextarium vnum, componito: facit ad fœtorem cum inflammatione. ℭ *Charixeni ad Corruptiones & Fœtores.* Aluminis † Melii ℥ viii, atramenti sutorii ℥ viii, aloes ℥ viii, crocomagmatis ℥ viii, myrrhæ ℥ viii, vini myrrhitæ sextarium dimidium. Alumen & vinum ipsum coquito: atq; vbi in compagẽ coierint, reliqua aceto dissoluta iniicito: & repositis vtitor. ℭ *Ad Carnium Incrementum, quo vsus est Heraclides Tarentinus.* Æruginis rasæ ℥ viii: squamæ æris ℥ viii, in alio exemplari ℥ iiii: mellis heminæ dimidium. Arida trita, ac melle excepta, donec rubefiant, coquito: & ablatis vtitor. *Aliud.* Æruginis ℥ iiii, atramenti sutorii ℥ iiii, myrrhæ ℥ iiii, succi marrubii cyath. iii, mellis quantum sufficit: præpara vt dictum est. ℭ * *Chalcedonia ad Inueteratas Affectiones.* Veratri albi ℥ iiii, croci ℥ iiii, myrrhæ ℥ iiii, castorii ℥ iiii, thuris ℥ iiii, opii ℥ iiii, atramenti sutorii ℥ xvi, piperis ℥ ii. Myrrham, opium, thus, castorium, in aceto cui malicoriũ incoctum est, vsq; ad dissolutionem macerato: deinde veratrum, crocum, piper, atramẽtum sutoriũ, contusa iniicito, atq; omnia simul diligenter terito: quod vbi probè factum fuerit, vini mulsi quantum satis est affundito, vt ad diluti mellis crassitudinem redigantur. Vsu verò expetente tepefacta

B infundito. Ex huius pharmaci vsu sæpe egregiè mihi successit, verum tpis progressu omphacii ℥ j, ad hanc descriptionem adieci. ℭ *Aegyptia ad Easdem Affectiones, etiam si sint connatæ.* Amygdalarum amararum depuratarum ℥ ii: fabarum ægyptiarum interioris partis amaræ, piperis albi, croci, myrrhæ, opii, singulorum ℥ ii: thuris ℥ ii, omphacii ℥ iiii, aluminis scissi ℥ iiii, castorii ℥ ii, atramenti sutorii ℥ iiii, spumæ nitri ℥ ii, aceto in quo malicorium incoctum est excepta, ad limi crassitudinem redigito. Vsus verò tempore quantum suffecerit ex pharmaco acceptum, ac nardino vnguento dissolutum, infundito. ℭ *Ad Sanguinis ex Auribus eruptiones, Heraclidæ Tarentini. Facit vt ne in grumos coeat.* Marrubii succum coquito & admisto aceto infundito. Aut mali punici in aceto cocti succum exprimito & infundito. Aut polygonii succum cum exiguo aceto. Aut acaciã, aut amurcam, aut lycium cum aceto. ℭ *Aliud Botryos sistit Sanguinis Eruptiones.* Succum rubi, & succũ gallarum in aceto coctarum, simul mistos infundito.

Quæ Pharmaca Archigenes post prius scripta subiecerit.

Pharmaca ad auriũ dolores ab Archigene scripta suprà relata sunt. Nũc verò ẽt ea quæ ad alias affectiones conscripsit apponã. ℭ Humentibus verò poligoni succũ cum pari rosarũ succo infundito. Aut crocũ & myrrham cũ passo & rosaceo tepefacta infundito. Purulentis aũt prodest

C quidem polygonũ cũ rosaceo infusum. Verũ egregiè conuenit eis vinum, in quo conizæ tenuia folia habentis folia sint incocta, instillatum. Quidam ẽt thus ad vinũ admiscent. Aut lycium rosaceo dilutum instillato. Aut marrubii syluestris semen cũ aceto & rosaceo eodem modo. Aut cumini & croci æquale pondus cum vino austero. Aut croci & myrrhæ vtriusq; ℥ ii, nuces amaras decorticatas numero xxxv. Nuces tritas cũ mellis hemina dimidia, & porri succi hemina dimidia, cõmisceto, & reliqua itẽ probè trita iisdem liquoribus diluito, ac simul deinde tepefacta instillato.

{Eiusdem} De Auribus Exulceratis.

ℭ Cæterum exulceratis auribus & cruentis ac dolentibus, galbanum & opium cũ passo & rosaceo mellis crassitudine instilla. Aut pro galbano peucedani succum admisce, & magis succedet. Aut cinerulã assatam cũ rosaceo tritam infundito. Aut lycium cũ lacte muliebri. Magnificè opitulatẽ ẽt ipsum mel per se tepidum infusum, præsertim si fœtores simul adsint. Quidã asellos mille pedas appellatos, qui in aquariis vasis reperiuntur, cũ vnguento quopiam instillãt, & eximiè opẽ sentiũt. Aut blattas domesticas cum rosaceo instillato. Probè facit ad omnem auris affectionem adeps vulpinus {recens &} inueteratus, liquatus & instillatus. Aut sphõdylii interiorem velut medullam cũ melle & rosaceo infunde. Aut elota & conscalpta auricula porri aut marrubii succũ

D cum melle infunde. Aut lixiuium figularium cum melle feruefactũ. Aut thus cum aceto in mali punici putamine feruefactum infunde. {Aut crocum & alumen scissile cum vino mulso in mali punici putamine eodem modo feruefactum infunde.} Aut gallam tritam linteolo illigatam in vino coquito, & ex hoc instillato, statim à dolore liberat.

{Eiusdem} De Vermibus Aurium.

ℭ Porrò in quibus vermes sunt, veratrũ album cũ melle immitte, aut aridum insuffla. Aut rubi succũ infunde. Quòd si verò auriculę os corrosum, {vel pingui humore imbutum sit,} fissura retro aurem impacta, ipsum scalpito, deinde vrito, ac citra molestiam cicatricem inducito.

De Sonitu in Auribus.

Sonitus quidam ex flatuoso spiritu generantur. Quidam ob exquisitam sensus audiendi subtilitatem fiunt, quemadmodum in oculis imaginariæ suffusiones, propter vapores ex ore vẽtris exhalantes. Cæterùm neutrius affectionis certa cognitio in principio haberi potest. Non conuenit tñ citra artẽ, aut cognitionẽ aut curationẽ auspicari. Dictum .n. iam sępe est, atq; ẽt demonstratum, non vnũ coniecturalis spei genus esse: atq; artificialem quandã coniecturam ex causis forinsecus lacessentibus, procatarcticis à Græcis appellatis, facere licet, si quis ipsarum vires norit, cùm alia affectio ex frigiditate, alia ex ardore fiat. Quẽadmodum etiam ex prægressa plaga, aut tali vel tali morbo:

Marginal notes:

† *Al. Milesii libram unam. al.* μὴ λείας *i. non leuis.*

* *Al.* καρχηδονία.

Al. 5. su. 2. t. 3. fol. 552. g

* *Al.* ἐκθλίψας *i. exprimito.*

morbo: velut & ex cruditate, aut largo vini potu, aut violento & multo vomito: aliquando & ob pharmacorum auricularium vsum: sonitus quidam fiunt. Quin & si vel paulatim cõgregetur, vel coacervatim irruat sonitus, id ipsum quoq; ad inuentionẽ affectionis conducit. Insuper q; si per intervalla repetat, vel continenter hoc symptoma perseueret. Verum certa cognitio tpe cõtingit, post vsum pharmacorũ artificiali coniectura exhibitorũ. Si quidem "igitur in febribus sonitus fiant, minimè interturbandi sunt: vt plurimum.n. statim sedantur. Si verò ob flatum ventosum, cui trãsitus interclusus sit, sonitus fieri suspicatus quispiã fuerit: & ob hanc rẽ dissecantibus & attenuatorijs ac discussorijs pharmacis admotis, nihil profecerit: simul q; apophlegmatismis vsus sit, & toto capiti prospexerit: huic meritò in hanc suspicionẽ inclinatus animus erit, sensus audiẽdi videlicet subtilitatem sonitus causam esse, præsertim si acuto audiẽdi sensu æger pditus appareat. In eiusmodi itaq; quendã, qui pdictis pharmacis vsus erat, neq; quicq; opis senserat, cũ ego fortè incidissem, ex stupefaciẽtibus sensum quippiã admiscui, velut est mandragoræ succus, & papaueris succus: ex eis q; à sonitus symptomate liber euasit. Quæ igiť à prioribus medicis ad hmõi symptomata et accessoria mala conscriptæ sunt auriculares compositiones, ex discussorijs & incidẽtibus pharmacis constant. Suprà itaq; in Catalogo & enumeratione compositionum auricularium ab Andromacho descriptarũ, ex eiusmodi materia composita quędam recensebantur, quas ipse ad sonitus conuenire scripsit: Nunc verò eas quas Archigenes ad hanc rem conscripsit recensebo. E F

A.l.3.f.4.t.1.c. 11.fol.237.d

Compositiones ab Archigene ad Sonitus conscriptæ.

¶ In sonitibus repentinis acetum cũ rosaceo instilla. Aut cuminum et oleum crassitudine mellis. Aut radicis cucumeris syluestris succum. Aut ipsam radicem oleo incoctam. Si verò ad multũ tempus perseuerent, omnibus amaris & acribus, attenuatorijs q; & discussorijs, quæ ad dolorẽ ex crassis humoribus obortum descripta sunt, vtaris, singulis in aceto coctis et admisto melle. Aut reclinato ægro, & nitro crudo trito in aurem insperso, acre acetum tepidum infunde: ac postquã feruere desierit, lana scalpendo exterge: & nucum amararum succum infunde, et lana obtura. Aut nitrum & myrrham probè vnita, cum rosaceo & aceto ac atramento scriptorio crasso instilla: aut pẽna in eis immersa bis in die inde. Aut castorio ac nardino pari mensura cum aceto & rosaceo vtere. Aut aceto ac nitro melle q; mistis collue. Cæterum quibus ob multam sensus subtilitatem sonitus oboriuntur, castorium & cicutæ semen cum aceto trita instilla. Ex "morbo verò obortis sonitibus, vbi fomentum ex decoctione absinthij adhibueris, acetum & rosaceum instilla. Aut raphani succum cum rosaceo: aut aloen optimam cum vino mulso dilutam. Si verò perdurent, veratrum nigrum aceto decoctum adhibe. Huiusmodi quidem Archigenes ad sonitus aurium conscripsit: Verùm Apollonius in primo parabilium subscripta habet. G

A.ibidem.c

Quæ Apollonius ad Sonitus & Susurros Sibilos q; ac Inflationes Aurium conscripsit.

¶ Acetum acre tepidum instilla. Oleum & acetum tepidum instilla. Mel atticum calidũ instilla. Laurinum oleum eodem modo. Porri succum cũ lacte muliebri aut rosaceo infunde. Cucumeris syluestris foliorum aut fructus succum per linteolum instilla. Cucurbitæ syluestris medullam oleo dilutam infunde. Cuminum tritum cum medulla vitulina instilla. Cucumeris syluestris medullã oleo dilutam infunde. † Glandem vnguentariã terito, & adipe anserino ac resina pari mensura admistis instillato. Semen lini tritum & vnguento Arabico dilutum instilla. Misy terito & vnguento rosaceo dilutum instillato. Rutam & cuminum pari mensura trita & aceto diluta, admisto melle infunde. Hyssopum tritã & cedrino oleo dilutam instilla. Amygdalarum amararũ oleum melle mistũ eodem modo. Quòd si efficacius reddere velis hoc cum priore cõmittito.* Viticẽm & stellionis caput pari pondere trita admisto oleo instilla. Nitrum & resinam & adipem anserinum, æquis partibus cum oleo admisto dissoluta instilla. Cæpas & allium & adipem anserinum pari mensura trita, & excolata infunde: & aqua collutis prius calida, nitrum tritum insuffla.

† *In antiquo cod. græco hæc reperiuntur Aloen, folia viridia amaranthi, rutã, lilacien, origanum, terræ intestina, ana partem vnã. Vbi coxeris hæc vnà cum oleo vsq; ad cõplemẽtũ horũ, ex ipso oleo tepido instilla in aurem.*

* *Al. λάγωον i. leporem.*

Ad Aures Exulceratas & Purulentas, eiusdem. H

Primũ quidem collutiones Apollonius scripsit. Secundũ deinde locũ infusilia habent. Tertiũ resiccatoria, & Quartum quæ insufflant, iuxta subscriptã ipsius dictionem. ¶ *Collutiones.* Aqua calida assidue collue. Lenticulę decocto eodẽ modo. Aqua mulsa calida similiter. Hederę cremore aut decocto cũ vino vtitor. Malicorij cremore aut decocto similiter cũ vino. Gallæ plenæ decocto cũ vino. Myrto in vino decocto elue. Vino cum exiguo alumine trito vtere. Stœbes semine in vino cocto elue. Vrina & vino mistis ac calfactis elue. ¶ *Infusilia.* Picis serum infunde. † Myrrhã cum vetere vino contritã infunde. Oleæ folia exuccato, & admisto melle coquito ac vtitor. Papaueris succũ passo dilutum instilla. Cæparum succo cũ melle vtere. Rutæ syluestris succum cũ vino & oleo rosaceo in mali punici putamine calfactis instilla. {Fel bouis vel suis in putamine mali punici tepefactum infunde. Fel capræ, vel ouis, vel marinæ testudinis, cum muliebri lacte tepefactũ infunde.} Cardamomũ tritũ cũ melle instilla. Peucedani succũ rosaceo dilutũ instilla. Aloen & crocomagma diluta instilla. Absinthio cũ melle trito vtere. Myrrhã & resinam ac anserinũ adipẽ cũ oleo trita infunde. Pinguitudinẽ caseo in figulinũ vas recẽs coacto superstãtem tepefactã instillato. Diphryges tritum cum melle instillato. Alumẽ scissum tritum cũ passo & aceto ad mellis crassitiem coquito, ac vtitor. ¶ *Resiccatoria.* Cedriam melle mistam instilla.

† *Additur in antiquis codi. Vitrũ vino dilutũ infunde.*

Piperis

A Piperis albi grana tria vnguento Ægyptio diluta, & in parua concha trita instilla. Crocū & cerussam pari mensura trita, & rosaceo diluta, infunde. Melanthium & sulfur pari pōdere terito, & rosaceo diluito: & vnguento irino adipe q; anserino pari mensura additis rursus terito ac vtitor. Myrrham & sulfur æquis partibus trita & oleo mista instillato. Myrrhā, & putamen mali punici dulcis æquis partibus trita ac melle diluta infundito. Animalcula ex arboribus, veluti rubri vermes, trita & oleo diluta instilla. Animalculum quod Intestinum terræ appellatur, coctum & excolatum instilla. Resinam & mel ac oleum pari mensura mista ac dissoluta instilla. Malū punicum dulce accipito, & execto eius vmbilico acinos eijcito: deinde passi cyathum vnum infundito, & atramenti sutorij triti obolos duos infarcito, & ad mediocrem crassitudinem coquendo redigito: ac tepido vtitor. ℭ *Quæ Insufflantur.* Gallam tritam insuffla. Piper rotundum cum vino contritum insperge. Eodem etiam magis diluto pro infusili vtendum est. Omphacium & gallam torrefactam æquis partibus trita insuffla. Cinerulā cypriam læuigatā insuffla. Vtendū ēt deambulationibus, & ventris euacuationibus, & ciborum subtractione, & purgatione aurium diligētiore. ℭ *Ad Aures Humectas.* Cæterū ad aures humore madidas, ita enim Apollonius appellat, subscripta pharmaca commoda esse ait. Misy in linteolo vstum & cum ipso læuigatum in

B sufflato. Galla vsta ac trita similiter vtitor. Spodio trito eodem modo: attamen in testa torrefactum & affuso oleo tritum insufflato. Cæterùm eadem diligentia circa diætam vtitor.

Ad Auditus Grauitatem.

Porrò in subsurdis, siue grauiter & difficulter audientibus, aut etiam surdastris appellatis, vtpote qui exiguas voces penitus non audiunt, magnas autem vix percipiunt, hoc ipsum symptoma valde suspectum habere oportet: paulatim enim augescens, temporis progressu perfectam surditatem inducit. Quapropter per hieram purgādi sunt, & per catapotia ex colocynthide: pituita q; eis per apophlegmatismos detrahenda, ac caput resiccandum est: omni q; modo curandum vt robur ei addatur, quemadmodum iam sæpe est demonstratum. Vtendum etiam attenuatoria victus ratione. Atq; in ipsam auriculam pharmaca conijciēda sunt, quæ crassos & viscosos humores findant ac secent attenuent q;: Quorum sylua eiusmodi est.

Quæ Apollonius in Primo Parabilium ad Auditus Grauitatem
Pharmaca conscripsit in hæc verba.

ℭ *Ad Auditus Grauitatem repentinam, & ex Dolore capitis obortam. Fomenta.* Absinthium cū aqua decoquito, & per stipulam fomentum inde facito, quo modo aliàs per arundinem id fieri demon

C strauimus. Baccis lauri aut folijs eiusdem in aqua decoctis similiter vtitor. Similiter ēt origano, atq; item hyssopo. Aqua quoq; marina & aceto eodem modo. Eisdem aūt & in olla coctis vtēdum est. Fomentum verò per ollam quomodo fiat iam demonstratū est. ℭ *Collutiones.* Aceto albo & aqua pari mensura cum nitro trito feruefactis ad plures dies eluito, atq; inde aqua simplici calida eluito. ℭ *Infusilia.* Et sic ea quæ ad hanc rem descripta sunt infundito. *Marrubij succum & irinum vnguentum mista infundito. Fel tauri & capræ ac vnguentum rosaceum mista instillato. Cęparum succo & resina oleo dilutis æqualiter vtitor. Oleo nucum & resina mistis pariter vtitor. Alumen aceto dilutum instillato. Myrrham & alumen pari pondere trita & aceto diluta infundito. Adipem anserinum, & fel bouis, ac laurinū, pari mensura mista instillato. Hederæ syluestris baccarum succū per linteolum expressum instillato. Veratrū nigrum aceto tritum, melle q; multùm cocto exceptum in parua collyria ad formam glandis redigito, ea q; meatui indito, ac per dies quinq; sinito. Senectam anguium aceto tritam instillato. Eadem & cum felle bubulo, aut caprino, aut testudinis marinæ, aut collionymi piscis, diluta vtitor. Nasturtij quantū sufficit, & nitri parum, carne ficus reiectis granis excipito: inde q; collyrium auditorio meatui cōgruum formato ac indito. Per triduum autem ipsum eximito. Hoc multas sordes educit, & confe

D stim leuius malum reddit. Cæterùm reliqui corporis quoq; cura habenda est. Deambulationibus itaq; pro viribus multis vtendum est, & capitis reliquorum q; membrorum frictione. Insuper & apophlegmatismis, & collutionibus, quæ pituitam extrahere possunt. Cibis vtendum est copia moderatis, & ex genere eorum quæ facilè exoluuntur, facile q; excernuntur. Plurimū autē auxiliatur in huiusmodi affectione constitutis spōgia tenuissimè contrita in orbem q; cōuoluta, melle q; imbuta & auriculæ indita. Idem remedium cōmodum est & ad carnē in auditorio meatu enascentem. Post hæc verò inquit vtendum esse ollæ fomento iam antè à se indicato. Indicauit autem hoc ipse inter reliqua auditus præsidia: verùm ego ipsum velut à me condemnatum reliqui, propterea q; ad elotionem quidem præstet in aurium dolore, vtilitatem autē de se omnino nullā præbeat. Quapropter nunc ipsum apponā: verisimile est enim surdastros inde iuuari, vtpote qui cōtrarijs præsidijs opus habeant his, qui aurium doloribus vexātur. In doloribus enim affectæ partes exquisita quiete opus habent: Surdastri vero vehementi motu, & ferè dixerim trāsmutatione in contrariam ei quæ iam adest affectionem indigent.

Fomenta ad Aurium Dolorem ab Apollonio his verbis conscripta.

ℭ Fomentis porrò vtendum est per spongias aqua calida imbutas ac sufficienter expressas. Item q; per cucurbitas affixas. Amplius verò & per vaporem ex arundinibus perforatis allatū.

*Al. porri.

Oportet autem alterum arundinis extremum concauitati auriculæ congruens esse: alterum verò in ollam perforatũ operculum habentẽ, & vndiq; obturatã incumbere. Sit aũt in olla absinthium in aqua feruefactum, quo vapor inde sublatus ad auditorium meatũ perferatur. Similiter & per fermentum in veru assatum fomentum adhibendum est. Vehementer etiam subscriptus fomẽti modus conuenit. Vrinam tauri maximè, aut certè bouis vetustissimam, in ollam nouam angusti oris infundito: & aceti tertiam vrinæ partem, ac myrtum contusam admisceto: deinde testas pro ollæ magnitudine satis multas, igni candefactas in ollam conijcito: postea q; hominẽ inclinatum apposita ad aurem olla fomentum admittere iubeto. Circum aurem verò fasciculum ex lana in orbem circumponito, ne videlicet circũsitæ partes exurantur. Vtendum & farina hordeacea ac triticea in vino cocta: itẽ q; vnguento irino calido, gratia fomenti. Supernè verò auriculæ imponendæ sunt lanæ molles ac puræ, vino & oleo imbutę. Hordeacea itidem & triticea farina, aliquãdo quidem per se cocta, cum vino & vnguento irino: aliquando verò columbino stercore, & aristolochia tenui, æquis partibus admistis. Confert autem & cibi abstinẽtia, & diæta tenuis, & alui euacuatio larga & memorabilis. Insuper & quies, ocium, capitis velamen. In potu aqua calida, aqua mulsa, ptisanæ succus cum melle, donec remiserint dolores. E

Quæ Archigenes ad Auditus Grauitatem ac Surditatem his verbis conscripsit. F

¶ In auditus grauitate Succũ corticis raphani cum rosaceo aut cyprino tepefactũ instilla. Aut galbanum cum aceto & melle feruefactum. Quòd si surditas succedat, Veratrum nigrum erui magnitudine in cocto melle indito, ac donec quod impedit erodat finito. Aut vbi absinthij decocto elueris, mel & oleum instillato. Aut collyrio ex nitro ficu & sinapi immisso, per triduum id non extrahimus. Postea "verò acutis vocibus assiduis & vicissim grauibus inclamamus, & per turbam sonitu immisso malum depellere conamur. Post hæc & asphodeli radices oleo veteri incoctas vtiliter infundimus, caprina q; vrina assiduè eluimus. Cæterũ surditate ex capitis dolore oborta, Raphani succum cum rosaceo infunde. Aut foliorum cucumeris syluestris succum. Aut castorium cum baccis lauri & aceto. Aut nigrum veratrum albo aceto irrigatum sub orobi quãtitate cocto melli miscens, glandulas q; componens impone.

Eiusdem de Corpusculis, quæ Auribus illabuntur.

¶ Quòd si aqua in aurem illabat, auxiliat acetum, & altero pede affectæ auriculæ propinquo exilire, aliqualiter se ipsum reclinando, hoc.n.modo facilè excernitur. Quin & exuctio simplex p os, aut ẽt per stipulam, egregiè aquam extrahit: quod vbi factum fuerit, conscalpta per lanam auricula, ex pdictis vnguentis aliquod instilla. Si verò calculus, aut faba, aut consimile quippiam, in auditorium meatum illapsum fuerit, eluito: aut lana circa auricularium specillum obuoluta, & resina tincta extrahito. Idem & per glutinosum aliquod pharmacum fieri potest. Quòd si neq; sic sequatur, sternutatorio in nares iniecto os ac nares obturato: facta enim spiritus conclusi extẽsione, id quod incidit efflatur: id q; assiduè, donec excidat facito: si.n.intus manserit, aure inflammata conuulsiones inducet. Optimè ẽt confert ad eorũ quæ illapsa sunt eiectionem, concussio. Si itaq; puer fuerit, pede comprehensum & in caput eleuatum cum concussione vibrabis. Si verò perfectæ ætatis quispiam ita fuerit affectus, ipsum in tabulã secundũ affectam aurem reclinatũ caput ad tabulam firmare iubeto: deinde leuata tabulæ circa caput parte deferri finito, id q; sæpe repetito. Mouebitur.n.quod incidit, & ad expeditiores meatus partes progredietur: atq; ita angusta & concaua specilli parte immissa scitè extrahito. Si verò faba aut consimile quippiam in aurẽ illapsum in ea maneat, madefactum q; & tumefactum dolores inducat, impossibile quidem est ipsum integrũ eximere. Quare per specilli concauũ industriè partiri ac diuidere ipsum oportet, atq; ita particulatim extrahere: deinde sapam aut vinum dulce calidum infundere, ac lenire meatũ ex lancinatione offensum. At verò si animal aliquod illapsum sit, scãmoniam aceto dilutam, aut absinthij succum, aut peucedani succum, nitrum q; ac sulfur cum raphani succo instillato. G H

A.l.3.f.4.t.1.c.5.fol.235.f

Apollonij de Iisdem.

Apollonius aũt de ijsdẽ sic scripsit. ¶ *Ad Pulices & Vermiculos in Auribus, Reliquaq; earum poro illapsa.* Acetũ & oleũ instilla. Aut capparis succũ istilla. Aut amygdalas amaras terito, & oleosum ab ipsis expressum instillato. Veratrũ albũ tritũ inspergito. Aut aristolochiã tritã inspergito. Aut calaminthæ succũ infundito. Aut cinnabarim viridẽ instillato. Aut veratrũ albũ cũ vino infundito. Aut aluminis, & seminis cucurbitæ syluestris, siue medullæ eius, æquas partes tritas cũ oleo cedrino instilla. Aut cępam tritã & œsypũm æquis partibus in vino diluito ac infundito. Aut myrrhã tritã, aceto q; ac melle pariter dilutã, adhibe. Aut chalcitidẽ crudã tritam ac melle dilutã infunde. In vniuersum verò eximendũ est quicquid in meatũ incidit hoc modo. Per auriscalpiũ nimirum aut volsellã, aut lanam mollem specillo obuolutã & resinatam, aut ẽt quæ vncinum habeat tenuẽ appensum. ¶ *Ad Aurium Sordem.* Nitrum assatum tritum auriculæ inspergito, & acetum instillato, ac lana apposita per noctẽ sinito: sequẽti verò die aqua & oleo calido eluito. Cæterũ ad aquã in aurẽ acceptã cępæ succũ & adipem anserinum tepefactum instilla. Aut mali punici nucleo carentis dulcis & acidi succum in æreo vase, donec duæ partes supersint, coquito: inde q; duas guttas instillato. Aut myrrham ex aceto & melle tritam infundito.

*Al. adipem. (margin, beside "fermentum")

*Al. hyssopũ. (margin, beside "œsypũm")

Auricularia Pharmaca à Critone conscripta his verbis.

A ❡ *Ad Sonitus aurium à morbis.* Absinthium in aqua decoctum pro fomento adhibe, & rosaceũ cum melle instilla. Aut raphani corticis succum cũ rosaceo instilla. Aut aloen cum vino & melle. Aut thus cum aceto & rosaceo in malicorio ad mellis spissitudinem coquẽdo redactum. Aut hyoscyami succum cum rosaceo tepidum. Aut radicum calami viridis succum cum lacte. Aut rhamni succum cum celtica nardo. Aut gallam nigram cum pari myrrhã* ex melle. Aut lycium cum vino mulso instilla. Aut vulpis adipem. ❡ *Ad Dolores Aurium cũm humiditate & purulentia.* Vini veteris sesquiunciam, mellis corsici ℥ j, nitri rubri vnciæ dimidium, lycij indici ℥ j. Lycium cum vino & nitro tritum læuigato, ac mel admisceto: & in vitreo vase reposita infundito, hyeme quidem bis in die, æstate verò sæpius: & † tomentũ lanæ conchylio infectæ} indito. ❡ *Ad Aures Purulentas.* Alumen scissile terito, & affuso aceto ad liquidiorem strigmento compagem redactum lana conuoluta excipito, & resiccata lana, ex ipsa in aurem indito: aut hoc ipsum pharmacũ liquidum per lanam specillo obuolutam in aurem demittito, eamq́ꝫ ex eo quotidie illinito. Expedit & paululum passi adfundere, ne pharmacum exarescat.

*Al. μυρσίνης i. myrto *absque.

† ἐκροκύδα κογχυλίον, i. floccum vel fomentum lanæ conchylij.

Archigenes ad Aurium Affectiones Extra meatum.

B Cæterùm ad affectiones aurium extra meatum auditorium Archigenes hæc conscripsit. ❡ *Ad Aures Contusas.* Myrrham, thus, thuris mannam, terram nigrã qua aliqui se tanq̃ smegmate confricãt, cum acri aceto probè vnita, cerati crassitudine imponito, & nequaquam amplius irritato. Aut cerussam & apij semen pariter accepta, cum melle obline: quidam absinthium pro cerussa scribunt. Aut sulfur viuum, myhrram, & thus, cum pice liquida in splenio imponito. Aut glutinum fabrile & asphaltum siue bitumen eodem modo: quidam etiam mannam, hoc est thuris micas admiscent. Aut cephalico Asclepiadeo emplastro vtere. Aut pastillis pudendis destinatis illine. Porrò in quibus cõtusæ sunt aures, intrinsecam expeditiorem concauitatem chartilagineam figulina terra ẽxpleto: & sequenti die, vbi exaruerit, solanum cum cerussa illinito*, vsquequo in integrum restituantur. Verùm in aurium vulneribus & fissuris chartilagine probe coaptata fibulas imponito: deinde inflãmationẽ arcentibus, & reliquo glutinatorio ductu, vtitor. At verò inflammata in aurium puerorum pulpis foramina, oleum, quod in ærea lucerna ærugine contraxerit, illinẽdo persanabis. Cæterùm Asclepiades huiuscemodi ad contusas & fractas aures cõpositione vsus est: Paruas cochleas vbi cum testis cõtriueris, & rubrica tinxeris, appone. *Aliud.* Aloes partem vnã, glutinis fabrilis cum aceto cocti partem vnã, mista imponito: aliqui

*Al. ἐμπλάσας, i. emplastri more illinito.

C mannã siue micas thuris admiscẽt. ❡ *Epithemata ad Contusas Aures.* Cotyledonis herbæ ʒ viij*, amygdalarum amararum depuratarũ drach. duas, tragacanthi drach. ij, aceto dilue: & visco quercino excepta, & linteolo infarta impone. Aut ceræ ʒ viij, galbani ʒ viij. † nucum amararum ʒ viij, visci quercini ʒ xvi, thuris ʒ viij, misyos assati ʒ viij: cõponito ac vtitor. ❡ Apollonius autem hoc modo tum aurium inflammationes in superficie cutis ex humorum impressione aut plaga obortas, tum tumores ac rubores, curauit. Butyrum recens excolatum instilla. Aut adipem anserinum, & lac muliebre mista instilla. Aut glandis vnguentariæ succum & resinam liquidam tepidam affunde. Aut adipem bubulum ac anserinum æquis partibus liquefactos instilla. Aut ocymi succum ac adipem anserinum æquis portionibus misce & instilla. *Aliud, quod illini potest.* Papaueris succum aqua dilutum penna illinito. Aut crocum tritum & muliebri lacte dilutum illinito. Aut argenti spumam cum aqua & nardo tenui tritam illinito. Aut cerussam coriandri aut polygoni aut solani succo dilutam illine ❡ *Cataplasmata.* Absinthium tritum ex aqua pro cataplasmate impone. Aut sesamũm aqua tritum impone. Lentem in aqua coctam ac tritam cum melle impone. Aut mali punici dulcis putamina* cocta & trita in vino: hoc valdè commodum pharmacum existit. Aut myrrham & adipem anserinum, vel butyrũ, vel resinã, & conchilij partem internam, æquis partibus trita, super aurẽ & propinqua tempora impone. Cõuenit aũt ad

*Al. iiii.

† κάρυος, i antiquis cachryos.

*Al. putamen mali granati.

D hæc ciborũ abstinentia, alui euacuatio, insuper quies, & velamẽ capitis, & corporis requies. Longè verò remota esse debent ardor, frigiditas, balneum, vomitus, clamor, & omnis distentio.

{Eiusdem} Ad Exulceratas ex plaga {in superficie} & Fractas Aures.

Al. 3. t. 4. t. 1. c. 18. fo. 238. e ❡ Panẽ" calidũ internum cum melle tritum impone. Myrrham cum vino veteri tritã illine. Cochlearum colla {vnã cũ testis} terito: & dimidiã myrrhæ partem addito, ac imponito. Absinthij & apij seminis æquales partes tritas cum melle imponito. Picẽ circũline, & sulfur tritum, aut thuris micas insperge. Verũ ne obliges ista, neq; frequenter repetito epithematum detractiones.

De Parotidibus. *CAP. 2.*

Parotides è genere quidem sunt inflammationum: fiunt autẽ glandulis circa aures affectis: non tñ in ipsis vtimur prima parte curationis partium inflãmatarum. In illis. n. vt plurimum curatione reprimẽte ac repulsoria à medicis appellata vti conuenit: atq; id maximè, cũ neq; malignũ sit, neq; multum quod influit, neq; corpus humoribus ex æquo redundet. Sic nanq; spongia sola ex posca imposita incipientes inflammationes repressit, neq; quicquam ex eo totum corpus fuit offensum. Verùm in parotidibus ipsum contrarium facimus, pharmaca attractoria adhibentes: atq; si hæc nihil memorabile efficiant, etiam cucurbitam affigentes, aut fomẽta assidua adhibentes

bentes. Annitimur enim vt affligens humor ex profundo ad cutem attrahatur, præsertim si in capite affectio sit firmata, humoribus videlicet in ipso obfirmatis. Quin & cum citra capitis affectionem in febribus acutis natura superfluos humores ex vasis effundens, ad regionem inter cutem & subiecta corpora deponit, quando sanè & glandulæ ex effusis humoribus participant, melius vtique etiam tunc videtur naturam adiuuare per humorum ex loco in locum impetuosum illapsum febres curantem. At verò cum vehementi impetu fluxus illabitur, nihil nos curiosius agentes omnia naturæ permittimus. Si enim siue cucurbitam, siue aliud pharmacum humores ex alto ad cutem attrahens, admouerimus, vehemens dolor hominem apprehendit: vnde & vigiliæ fiunt, & febres succedunt, ac vires exoluuntur. Mitigare itaq; tunc, & non humorum influxui opitulari conuenit, per cataplasmatum maximè lenientium vsum: Velut est quod ex frumenti, aut hordei, aut seminis lini farina, cum aqua mulsa, aut fœnigræci, aut althææ, aut chamæmelorum decocto coquitur: & quæcunq; ad hoc quod moderatè humectam habent caliditatem, per quam mitigare dolores valent, etiam influentes humores concoquere possunt ac suppurare, quemadmodum de his in cataplasmatum tractatu sermonem fecimus. Quòd si etiam sanguis redundare videatur, per venæ sectionem ipsum euacuabimus, præsertim si id vires permittant. Nunc verò ad pharmacorum compositionem progredientes, quam etiam à principio nos tractaturos recepimus, qua ratione tum compositio ipsorum, tum vsus constet, docebimus. Si itaque tumor nõ discutiatur, suppurantibus pharmacis vtendum est, velut est frumenti farina cum caricarum decocto & oleo. Item quod ex polline, & quod ex fermento constat pharmacum. Si verò suppuratæ fuerint parotides, tunc aut per sectionem pus elicere oportet, vlcus'que velut in eiusmodi fieri moris est ac omnibus notum curare: Aut sanè per pharmacum acre abscessum rũpere, quale est Smilium appellatum, & quòd ex allijs constat: Aut tentare vt ipsum per medicamenta attractoria & tenuium partium vim habentia discutiamus, bis per diem ijsdem ablatis, & fomentis admotis, donec remiserint & laxati fuerint dolores. Quando verò iam plurimum puris fuerit discussum, tũc iam primùm semel soluere ea medicamenta, & fomenta adhibere oportet: deinde verò neque ex re est id facere, sed ipsis pharmacis permittere, vt si quid reliquum in profundo hæreat, id ipsum discutiant. Quòd si duricies adsit, ea ipsa quoque mollienda est: quare hoc tẽpore ex mista pharmacorum facultate compositio parabitur, emollientibus videlicet ad attractoria admistis. Postquam verò omnis purulentia fuerit euacuata, & adhuc duricies aliqua relinquatur, emollientibus pharmacis vtendum est: quorum syluæ siue materiæ, item'que compositionis varietatem, in malagmatum sermone demonstraui. Manifestum autem est, quòd moderatas parotidas, in quibus neque humorum multitudo redundans in particulas irruit, in tantum vt vehementes dolores excitet, neque caliditas cum humore adest, facilè per hæc sanare possimus: neque enim ad suppurationem festinant, neq; vehementem dolorem inducunt. Verùm licet etiam fomentis ex muria vti, & cataplasmata magis calefacientia q; & discutientia adhibere, & medicamenta eandem facultatem propè attingentia. Cùm verò pleriq; medici & parotidum pharmaca indistinctè conscripserint, si quis prædictis in memoriam reuocatis ad eorum vsum accesserit, facilè intelliget quibus tandem ad singulas parotidas vtendum sit. Verùm præexercitabo etiam ego vos ad hanc rẽ per exempla, quæ Archigenes in primo pharmacorum secundum genus his verbis scripsit.

¶ *Archigenis ad Parotidas.* Parotidas dissoluere volentes plantaginem cũ sale tritam assiduè pro cataplasmate imponimus. Aut caprinum stercus ex aceto. Aut rumicis syluestris radices coctas in vino. Aut ficum tritam cum atramento sutorio. Aut ficum coctam cum absinthio & vino tritis. Aut buccina marina, aut purpuras vstas, melle aut axungia exceptas imponito, & confestim discutientur. Idem etiam ostreorum testa vsta & cum melle imposita facit. Aut ceratum rosaceũ siue cyprinum ruta admista aut sulfure viuo addito emollitum, aut cimolia cum aceto. Discutit maximè ficus aqua marina aut muria cocta ac trita imposita. Idem facit & marrubium tritum cũ sale. Et lana butyro imbuta ac imposita inchoãtibus parotidibus opitulatur. Quemadmodum huic postremo loco ab eo relato rectè Archigenes discrimen apposuit, incipientes parotidas è butyro opem sentire testatus, sic conueniebat ipsum etiam circa alia medicamenta vtendi tempus adijcere, velut ego paulo antè feci. Quin & circa hoc ipsum butyrum, non satis est ex solo parotidum principio facere discrimen, nisi apponatur num vehementer aut molliter concitetur, & num dolenter, velut cum pulsationibus & vigilijs infestet, an cum moderato dolore: Deinde qui sit morbi status: Num magna omnino laxitate opus habeat, an per minorem iudicari ac finiri possit: tali nanq; suffecerit butyrum, in corporibus præsertim mollibus eunuchorum, puerorum, & mulierum, & eorum qui teneram habent carnem. Si verò cum vehementi dolore fiat, cataplasmate dolorem sedante opus habet, simul'que assiduo fomento vel per solam aquam, vel etiam cum exiguo iniecto ad eam sale. Quandoquidem verò primum omnium pharmacum conscripsit plantaginem cum sale, ab illo sanè etiam nos rursus initium faciemus, plantaginis naturam recordantes ex mistis facultatibus discussoria q; & repulsoria compositam esse. Ego verò nunquã pharmacis ad parotidas destinatis repulsoria admisceri operæpretium existimo, præterquam si aliquando, rarò tamen, ad multam discussoriorum copiam parum quiddam ex eis addatur, atq; id

tum

A tum demum, vbi citra vehementem dolorem parotides irruant. Quod verò deinceps scriptum est, Stercus caprinum ex aceto inueteratæ ac induratæ, nullum'q; amplius memorabilem dolorẽ habentis parotidis pharmacum esse possit, velut etiam lienis in scirrhum indurati. Tertio deinde loco cõsequenter, Radices rumicis syluestris in vino coctas tradidit. Si sanè & qualitatem & ætatem vini apposuisset, fortassis & ego tentassem de eo iudicium ferre: Cùm verò nõ adiecerit, multum'q; differat acerbum, aut austerum, aut acre, aut dulce, aut recens, aut vetus, aut crassum, aut tenue, aut fuluum, aut album, aut nigrũ vinum esse, ob id etiam ego nihil habeo quod de hoc pharmaco dicam. At cùm vobis hoc cognitũ sit, ꝙ maiori discutiendi vi præditum sit vetus, præsertim si ex genere natura calidiorum sit, velut sunt in totum fulua, contraria verò huic secundum vires tum austerum tum acerbum, huiusmodi quidem vinum vitare oportet. In fuluo verò & mediocriter vetusto, & tenuium partium, rumicis radices coquentes, in parotidibus citra vehementẽ dolorem obortis ijs vti poteritis. Scribit deinceps, Ficum tritam cum atramento sutorio. Discussoriæ quidem igitur & concoctoriæ facultatis est ficus, præsertim arida: recens verò discutiendi quidem vim habet, verũ concoquere non potest. Verùm atramentum sutorium nemo ignorat vtrasq; facultates fortes repulsiuam & discussoriã cõplecti, quapropter etiam vehementia eius vi-
B tanda est. Cocta deinde fico nimirũ arida, cum absinthio & vino tritis vti iubet. His sanè etiam vos vtemini in tempore, ad medias magnitudine ac tẽpore inflammationes: quemadmodum ẽt buccinis, & purpuris, & ostreis vstis, in durescẽtibus ac vetustis: est enim pharmacum quod oẽm afflictionem & acrimoniã mitigat & discutit, non solùm si melle quis eorum cinerem imbuat, sed & multo magis si adipẽ suillũ insulsum, vetustũ, & à fibris depuratum admisceat: citra oẽm enim molestiam oẽs inueteratas inflãmationes discutit, etiam si ex rheumatica affectione sint obortæ.

Deinceps cerato rosaceo ẽt cyprino cũ ruta vti iubet: quod discussorium quidem pharmacũ est, verũ nihil vehemens neq; violentum in se habet. Paulò verò efficacior fit cõpositio, si sulfur viuũ pro ruta admisceamus. Quæ sequitur deinde Cimolia cũ aceto, neq; forte, neq; dolorosam, neq; magnam parotidem curare potest. Ficus verò aqua marina cocta in inueteratis iam cõmoda fuerit, vtpote discussoria vi prædita, velut etiam si aquæ marinæ penuria muria quis vtatur. Simile huic est, quemadmodum etiã ipse Archigenes dixit, Marrubium cum sale. Post hæc verò de butyro scripsit, cuius vt vltimi circa illius dictionis ordinem paulo antè mẽtionem feci: Post quod rursus ad generosum pharmacũ transiit, Pyrethrum tritum fico excipi iubens. Deinde calce viua cum melle trita vti præcipit. Et post hoc mustelæ sanguinis illinẽdi meminit. At verò talia tan-
C quam curiosa & superuacanea, & quæ magnã rei medicamentariæ egestatẽ indicent, si per alia auxilia citra sanguinis *mustelæ adhibitionem parotidas curare nequeat, neq; in vsum adsumpsi, neq; eorum experimentũ habeo. Sed neq; ex amicis nostris quispiam alius vti tentauit.† Verùm cerebrum illinire quodcunq; tandem, mediocriũ parotidum medela existit. Post hoc verò hæc verba scribit: Aceto feruenti perfundito, aut spongiam in acida muria imbutam imponito. Fossorũ ac messorũ fortassis ea fuerit medela, non hominum vrbanorũ. Deinceps acris mentionem facit pharmaci ex mustela vsta, cuius cinerẽ cerato irino excipi iussit. Verùm eiusmodi pharmacis, qñ diu durant, & in scirrhum indurantur, vtendum est: pleraq; enim ab eo scripta veterascentium & ægrè solubilium parotidum remedia existunt. Quapropter etiam ipse ad pharmacũ hoc adiecit, quòd etiam Strumas probè sanare possit. Post hoc verò eiusmodi dictio inordinatè inserta est, tum assidua calidæ dispersio, tum assidua crudę hordeacęę farinæ impositio. Quod ipsum siue quis per se legat, siue prioris dictionis finem huius dictionis principium faciat, vtrunque malè dictum est. Manifestum verò hoc erit, vbi præcedentis dictionis finem præposuerimus, vt totus sermo eiusmodi fiat: Mirabiliter discutit & strumas, sæpe etiam parotidas, tum assidua calidæ adspersio, tum assidua crudæ hordeaceæ farinæ impositio. Etenim apertum mendacium est strumas
D atq; parotidas mirabiliter ex assidua aquæ calidæ aspersione, assidua'q; crudæ hordeaceæ farinæ impositione, discuti. Si verò de parotidibus solùm dicatur, certa distinctio aberit, quæ doceat nos in quibus & qualibus parotidibus aquæ calidæ aspersio, & assidua crudæ hordeaceæ farinæ adhibitio, conueniat. Non enim in omni, sed quam citissimè velimus suppurari, hæc facienda sunt, quemadmodum in superiori sermone est indicatum. Hoc itaque vitiosè, vt dixi, intersertum est.

Cæterũ Archigenes ad consequẽtia transgressus rursus pharmaca scribit, non apponens quòd induratis & inueteratis parotidibus salutaria existant, cũ nos ex materia ipsorum ipsa talia esse cognoscamus. Adscribam autem iam vobis ipsius Archigenis dictionẽ, quæ sic habet: ¶ Propriè verò lupinorum amarorum farinam cum melle coctam, exigua calce viua addita, pro cataplasmate imponito. Egregiè discutit & hoc. Picis brutiæ, mannæ siue micarum thuris, ęquales partes: terebinthinæ, palmarum Syriacarum non vetustarum pinguium carnis puræ, vtriusq; duplum: chalbani dimidium mannæ: probè vnitis vtitor: si verò dura sit, resinam misceto. Aut nitrum & rubricæ sinopidis tertiam partem cum vnguento cyprino ad strigmentitiam crassitudinem redacta, ac linteolo infarta imponito. Aut calcem viuam cum strigmentis eodem modo. Aut caricas, chalbanum, nitrum, pari mensura: sulfuris tertiam partem: terebinthinę, opopanacis, vtriusq; parum quiddam: vnitis vtere. Aut calcem viuam cum aceto tritam impone. Quòd si neque per

A.l.4. f.3.t.2. c.8. fo.458.c

*AE. vel

†τῷ δ' ἐγκεφάλῳ καταχρίειν ὅιῳ δή ποτε et c. est in ĩpreßis, ut trãstulit Cornar. ĩ antiquis τῷ δ' ἐγκεφάλῳ χρῆσθαι ὅιῳ δή. et c. id est uerum cerebro uti quocũque tãdẽ et c.

hæc discutiantur, adiuuabimus per mutationem in suppurationem per frequentia ex calida cruda q; hordeacea farina cataplasmata. Dehinc rursus digerēdum per largam & frequentē decocti lauri aut baccarum eius perfusionē, aut sulfure, vel consimili quopiam in aquam insperso, siue nitro, siue columbino stercore in ea admisto: aut etiam cucurbita cum scarificatione affixa. Deinde ad chirurgiam perueniendũ est, & crudi abscessus sectionē: optimũ enim in his, vt quàm celerrimè fluxio foras euellatur. Hæc quidem Archigenes scripsit. Sunt aũt & multa emplastra quæ parotidas discutiunt, aliqua quidem iam inueteratas & induratas: aliqua verò eas, in quibus sedato dolore nulla amplius puris suspicio est: quemadmodum etiam aliqua quæ iam suppuratas curare possunt. Talia verò inter discussoria emplastra, singula cum virium suarum professione conscripta sunt: velut etiam ea quæ simplices parotidas curāt, laxatoria appellata, omnibus nota sunt. Exempla ipsorum sunt, Emplastrum Mnaseæ, & quod ex succis constat, & quod ex ptisana. His etiam præstant quæ molliora sunt, & cerati forma constant, cùm ex butyro, tum ex œsypo conflata, ostreis aut buccinis aut purpuris vstis additis, cuiusmodi est hęc: Adipis porcini veteris insulsi quadrantem, quidam semissem: butyri vnciam vnam, ceræ sextantem & vnciæ dimidium, ostreorum vstorum quàm tenuissimè tritorum sextantem. Liquescibilia liquefacito, ostrea q; infarcito, ac vnitis vtitor confidenter. Efficassimum hoc ad parotidas existit. E F

De Affectionibus Narium. CAP. 3.

EX genere tumorum præter naturam Polypodes in naribus generantur: ex genere verò vlcerum Ozænæ. Secundum genus autem excretionum præter naturam Sanguinis eruptiones fiunt in morbis acutis iuxta rationem earum, quas recentiores medici priuatim superexcretiones appellant, nimirum in quibus natura ad iudicatorium auxilium concitata modũ excessit. Primũ itaq; de ozænis sermonē faciam, quæ ex humorum acrium & putrescibilium influxu generātur: ita vt si acres solùm sint, ægrè curabilia vlcera producere consueuerint, non tñ graueolentia. Cæterùm cura cõmunis ambobus his est, item q; polypi, vt videlicet primũ caput siccetur & firmet, cùm palàm sit ob vitiatorum humorum redundantiam defluxum ex eo in nares prouenire. Quo modo verò caput totum corroborare oporteat, quò nullum recrementum ex eo ad inferas partes delegetur, sæpe iam dictum est. Cũ igitur per illa caput validum reddideris, ad naris progredieris curationem scopo in ozænis proposito, vt affecta pars per mistæ facultatis pharmaca tum repellētia, tum discutientia resiccetur. Repellunt itaque tum austera, tum acerba, quæ communem adstringentium appellationem habent: discutiunt autem calida & sicca facultate prædita, quorum sylua talis est. ℂ *Archigenis Pharmaca ad Ozænas.* Cùm ozæna in naribus fuerit, calaminthę succũ infunde. Aut ipsam calaminthē aridā per fistulam insuffla. Aut veratrum album cũ seminis nasturtij chema quotidie insuffla: post hoc verò caput perfunde. Oblineaũt eos vel chalcitide, aut atramento sutorio, aut psorico cum melle. Aut instillato in narem melle, & per sternutatoriũ facta concussione tectoria vlceri obducta excutito: deinde præscriptum ex nasturtio & veratro pharmacum per narem attrahere quã plurimum iubeto: & postea amurcam cum melle illinito. Aut myrrham & nasturtium cum melle. Aut ranunculi succum cum alumine liquido in narem infunde, ęgrum q; resupinatum donec ad os penetret attrahere iube: atq; id vsquequo percuraueris, identidem repete. Si verò vetera sint vlcera, etiam acetum vetus admisce, aut sulfur tritum. Acre item acetum in vasculum angusti oris fusum ad multum tēpus ad respirationem ipsorũ appone: deinde misy cyprium & dimidiũ eius nardi Indicæ cum vino chio ad mellis crassitudinem redige: ex eo q; meatus penna obline, & per lanam obtura. ℂ *Ad Vlcera in Naso.* Vlcera in naso ex malorum punicorum succo in æreo vase ad medietatem cocto perline. Aut malũ punicũ dulce integrum in vino coctum terito, & forinsecus imponito. Aut æris squamam & æruginē cum alba viola ex aqua affricato. Aut rubi succum & alumen Melium cum aqua diluta eodem modo. Si verò vetus sit vlcus cum aceto diluito. Aut itidem & sandaracham cum melle oblinito. Aut adipem vitulinum & resinam illinito. G H

De Polypo Narium.

Polypus tumor est, qui præter naturã in naribus generatur polypodis carni assimilis iuxta substantiæ proprietatem. Manifestum itaque est affectionem hanc ex crassis & viscosis humoribus generari: atque ob id mista materia medicamentaria opus habet, vt videlicet partim adstringat, partim secet & attenuet, partim etiam discutiat, & condēnset. ℂ *Archigenis ad Polypodas.* In polypode nasturtij tenuis chemam siue drachmam dimidiam cum veratri albi obolis duobus nare attrahere iube. Vbi verò exciderit, linamentis cum anthera siue florido emplastro ex melle vtere, aut lycio eodem modo. ℂ *Asclepiadæ ad Ozænas & Polypos.* Asclepiades in quinto exterorum sic scripsit. ℂ *Aridum ad Ozænas.* Aluminis scissi drachmas quatuor, myrrhæ drach. iiij, sandarachæ drach. iiij, gallæ drachmam vnam, † atramenti sutorij ℨ vsti drachmam vnam. Tritis vtere, naribus prius vino odorato elotis, & pharmaco per specilli extremum siue nucleũ admoto. *Aliud.* Seminis ericæ drach. viiij, myrrhæ drach. viij, nitri rubri ℨ viij, malicorij ℨ viij, seminis tamaricis drachmam vnam, crocomagmatis ℨ ij: tritis vtere. *Aliud.* Soreos ægyptij friabilis ℨ ij, chalcitidis vstæ ℨ ij, seminis tamaricis ℨ j, croci ℨ j, myrrhæ drac. j: tritis vtere. *Aliud.* Chalcitidis vstæ drach. ij,

*Al. exiccet.

*Al. duas.

†Al. æris.

atramenti

A atramenti futorij assati ʒ ij, misyos ʒ ij, amomi ʒ j, myrrhæ ʒ iiij, croci ʒ j: tritis vtere. ℭ *Alia Compositio, quæ Flauescens appellatur.* Aluminis scissi ʒ viij, chalcitidis crudæ ʒ vj, sandarachæ ʒ iij, putaminis mali punici drac. ij, atramenti sutorij vsti drac. ij, misyos assati drach. ij: tritis vtere. *Alia.* Atramenti sutorij vsti drach. iiij, diphrygis drac. ij, calcis viuæ drac. ij, sandarachæ drac. ij: arida admoue, aut linamentum tortum aqua madefactum ac pharmaco imbutum inde. *Aliud.* Misyos assati drach. ij, mannæ thuris drach. ij, calcitidis assatæ drach. ij, squamæ æris sesquidrachmam, eruginis drach. vnâm: arida adhibe. *Aliter ii.

Lamponis ad Ozænas, Aegipolas, Polypodas, & Multa alia.

ℭ *Ad Ozænas & Aegilopas, ac Polypos, & quæcunq; velis citra sectionem ac vstionem submouere. Dirimit etiam Ossa corrupta. Facit & ad Vlcera serpentia ac putrida inspersa: & ad sordida vlcera, linamento excepta ac indita cum melle.* Scobis æris rubri vnc. j, salis ammoniaci sextantem, ammoniaci thymiamatis sextantem, aluminis rotundi quadrantem, aceti acerrimi heminas vj. Arida terito, & affuso aceto omnia in vas æris rubri transferto, in eo'que ad Solem sub caniculæ ardore cum æris rubri radio agitato donec pharmacum exarescat: deinde in mortarium translatum diligenter terito, & in fictili recondito. Vsu verò exigente aquam absorbēdam dato, deinde etiam in ore continendam: pharB macum verò per fistulam insufflato. ℭ *Scribonij Largi, facit ad omnem Extuberationem.* Misyos vsti, chalcitidis vstæ, atramenti sutorij vsti, soreos, squamæ æris, singulorum ʒ viij: arida admoueto. Oportet autem præcedenti die quiescere, deinde sequenti pharmacum post cibum indere. Illinendæ etiam nares antea cum bitumine, aut liquida pice, aut myrrha stacte. ℭ *Philoxeni Chirurgi ad* A. l. 5. fu. 2. t. 3. fo. 552. h *Polypodas, Ozænas, omnem Excrescentem carnem, Hæmorrhoidas, & Quibuscunque crustam inducere velis.* Æris vsti, auripigmenti torrefacti, misyos assati, singulorum drac. duas: diphrygis ʒ iij: chalcitidis vstæ, atramenti sutorij vsti, squamæ æris, singulorum drac. quatuor: tritis vtere. Cæterùm post *Aliter i. pharmacorum adhibitionem etiam sternutatorijs vtimur, quò videlicet tectoria vlceri obducta *Aliter i. excutiamus, quæ tribus aut quatuor diebus ferè excidere consueuerunt. Vbi verò exciderint, adipe anserino ac butyro cum rosaceo cerato curantur. Verum Asclepiades in primo pharmacorum exteriorum sic scripsit. ℭ *Asclepiadæ ad Ozænas, quo vsus est Meges.* Seminis ericæ ʒ iiij, myrrhæ ʒ iiij, nitri rubri ʒ iiij, putaminis mali punici ʒ iiij, croci ʒ ij, costi ʒ ij: trita insufflato. *Aliud.* Aluminis scissi ʒ iiij, myrrhæ ʒ iiij, sandarachæ ʒ ij, rhois rubri drach. duâs, salis fossilis drach. ij, costi ʒ ij, *Aliter iii. croci drach. ij: trita insufflato. Ante curam verò nares vino odorato & optimo melle eluere conamur. ℭ *Ad Narium Polypos, quo vsus est Antipater.* Æris vsti drach. iiij, minij sinopici drachmam C vnam, trita per arundinem insufflato. Quin & per specilli nucleum admoueto. ℭ *Aliud Antonij Musæ.* Atramenti sutorij partem vnam, sandarachæ partem vnam, trita insuffla. ℭ *Aliud Charixenis post chirurgiam.* Cornu cerui vsti drach. iiij, squamæ æris rubri drach. iiij, auripigmenti drac. vnâm, trita insuffla. *Aliud.* Bryoniæ radicis vstæ drach. iiij, atramenti sutorij drach. iiij, spumæ nitri drach. iiij, elaterij drach. iiij, trita insuffla. ℭ *Ad Vlcera in Naribus.* Recrementi plumbi, vini *Aliter ii. veteris, olei myrtei, singulorum æquales partes. Plumbi recrementum, vt quàm læuissimum fiat, terito: & adfuso vino, rursus læuigato: deinde myrteum addito, omnia'que simul misceto ac conquassato: & in figulinū vas coniecta prunis imponito, assidue q; agitato: atq; vbi strigmentosum redditū fuerit pharmacū, sublatum in pyxide plumbea seruato. *Aliud.* Plumbi vsti & loti ʒ viij, vini rosati quātum sufficit, olei myrtei quod satis est: apparato, & vtitor vt dictum est. *Aliud.* Spumæ argenti drach. vj, cerussæ drach. viij, malicorij drach. iiij, aluminis scissilis drach. iiij, vini aminæi quantum sufficit, olei myrtei quod satis est. Arida tusa & cribrata, in mortarium coniecta, cū vino ad strigmentitiam crassitudinem redigito: postea verò myrteo oleo affuso conquassato: & ablatis in pyxide plumbea reconditis, vt dictum est, vtitor. Sint autem myrtei heminæ quatuor, vini cyathi. iiij. ℭ *Diogenis Pharmacum accommodatum.* Adipis anserini drach. iiij, œsypi sesquiD drachmam, medullæ ceruinæ drach. ij, ceræ tyrrhenicæ drac. viij, plumbi vsti & loti drac. quatuor, *Aliter viii. stibij vsti & loti drach. viij, ladani drach. ij, adipis vitulini drach. ij, terebinthinæ drach. iiij, cerussæ drach. ij, spumæ argenti drach. j, rosacei quantum sufficit. Liquida cum aridis committito, & repositis vtitor. Vsu autem expetente quantum satis fuerit tollito, & rosaceo dilutum naribus sublinito. Ex primo de Parabilibus Apollonij, Ad affectiones in naribus. ℭ *Ad Narium Exulcerationes, & Putredines, ac Fœtores.* Mali punici nucleo carentis dulcis item q; acidi succum in æreo vase, donec duæ partes supersint coquito: ac vtitor quā penitissime illinendo. Facit & malum punicū dulce cum vino coctum & contritum, & forinsecus impositum, atq; intrò illitum. ℭ *Ad Excrescentem carnem in Naribus & Polypum.* Diphryges tritum admoueto, & linamento nares disparato. *Aliud.* Veratrum terito, ei q; origani par pondus tritum addito, ac naribus bis in die insufflato. *Aliud.* Veratrum nigrum cum pari sandaracha terito, & admisto oleo lana excipito, eo q; narem expleto. *Aliud.* Florem æris, & æruginem, ac silphij succum, pari mensura, oleo admisto terito: & ad vnguenti crassitudinem redacta ad dies quinq; naribus sublinito: deinde per volsellam eximito. *Aliud.* Auripigmentum & calcem trita cum specillo largè adhibeto. Vbi verò intumuerit & eleuatus fuerit polypus, veratro nigro arido trito moderatè vtitor: vt plurimùm enim in diebus septem nasus vacuus redditur. Deinde diphrygis cum melle vsu expurgato. *Aliud.* Auripigmētum

tum & calcem ac veratrum album trita cum specillo admoueto. ℭ *Ad ea quæ Naribus illabuntur.* E
Quæ naribus illabuntur, auriscalpio aut volsella extrahito: aut sternutatorio admoto os apprehẽdito, atq; alteram narem comprimito, si quidem non in vtraq; nare affectio existat. Hæc quidẽ Apollonius quibus ipse vsus est tradidit.† Verùm vt ego vsus sum, & in polypis ac ozænis narium, probatissima repperi, subscripta: Ac primũ quidem quod ex malis punicis cõstat pharmacum. Sint aũt pari numero ac magnitudine ex tribus eorum differentijs accepta: aliqua enim ex his sunt austera, aliqua dulcia, & quædam acida. Contundenda itaq; sunt recentia & matura, atque integra diligenter confringenda, quò succus ex eis exprimi possit: quem in vase stanneo depositum adseruare oportet modicè coctum, si quidem liquidior ꝙ oporteat videatur. Quòd verò ab eo reliquum est solidum & crassum, rursus diligenter contundendum est, vt à cõtusione rursus in pila atteri ac læuigari possit, inde q; collyriorum formæ effingi, quæ congruam ad ægri nares proportionem habeant. Induntur.n. hæc in naris quam polypus obsedit, meatũ, quò citra mordacitatem & consensum, qualem acria pharmaca excitare solent, per longiorem moram ipsum expurgẽt. Quòd si humectior & mollior tibi appareat polypus, plus ex austeris malis punicis cõijcies: si durior, ex acidis. Quandoquidem verò perpetuò tolerare collyrium molestum est, ab eius vsu interquiescere conuenit, atq; eo tempore quo ipsum non indis, per expressum succum ægrum curare, & sanè oris diducto rictu hianti, etiam circa illas partes iuxta quas nasus ad palatum perforatus est, liquidum ipsum expressum pharmacum illinere vel cum penna, vel cum lana specillo duos nucleos siue cuspides habenti obuoluta. Cæterùm ex aridis pharmacis diphryge citra mordacitatem aliquando per multum tempus consumptum polypum noui. Probatur etiam in ipsis prædictum collyrium ex malis punicis effictum, si vbi exaruerit, probè contundatur, cribretur q; ac læuigetur, inde q; insuffletur, aut etiam per specilli nucleũ indatur. Omnia autem hęc assiduè facere oportet, vt nunquã ab affecta parte pharmacum absit, cùm facilè ab humiditate eluatur. Quemadmodum igitur in lippientibus, sic & in his semper, si possibile est, pharmacum adhibere oportet: abluitur enim facilè, vt dixi, ab influẽte humiditate. Porrò cùm eunuchus quidam nullius pharmaci ferre posset adhibitionem, sed ab omnibus iritaretur, rosis aridis cõtusis ac probè tritis atq; inditis, mirum ꝙ viderim hominem magnopere citra omnem mordacitatem adiutum. Quare in corporibus mollibus & humidis, aut quibus ægrè vlcera ipsa sanescunt, rursus eodem pharmaco vsus sum: cõtigitq; ex duobus alterum, aut vt nihil noceret, aut omnino citra molestiam opus suũ perficeret: pleraq; enim eorum quæ polypodas exterunt, eos exacerbant, vbi à scopo aberrẽt. Cæterùm vlcera in narium meatibus semper per pastillos curaui, Andronij videlicet, & Pasionis, & G Polyidæ, & Bythini, & per eum quem ego composui, his ipsis aliquando vino dulci dissolutis, aliquando austero, & quandoq; moderatæ ætatis, quandoq; veteri. Interdum etiam aceto dilui vel vinoso, vel simpliciter acido, vel etiam acri valdè & vetusto, iuxta prædictas indicationes, vsu pharmacorum secũdum symptomata affectionum reperto. In diuite verò quopiam qui odoratũ pharmacũ sibi adhiberi expetebat in ozænæ curatione, hedychroi vsum excogitaui, ipsum q; vino falerno veteri dissolui, & mirũ ꝙ breui affectio ipsa sit curata. Relata est hedychroi compositio circa theriaces antidoti descriptionem.

† *Al. quibus autẽ ego usus sum.*

Heraclidæ ad eruptiones Sanguinis è Naribus ad Antiochidem. CAP. 4.

SVfficienter quidem de sanguinis eruptionibus in curandi Methodi libris dictum est, verùm nunc quæ ex sylua vsu cognita constant, & à prædecessoribus nostris approbata sunt, referentur. ℭ Vbi grumos sanguinis eduxeris, lanã specillo obuoluito, eam q; in lycio aqua diluto imbuito, & sanguine manantem locũ illinito. Aut linamentũ longum lycio imbutum indito, deinde forinsecus cum digitis apprehensum nasum comprimito, donec cõstiterit sanguis. Aut chalcitidem mediocriter læuigato, & linamentum ex ellychnio contortum in frigidam aquã demittito, deinde in chalcitide obuoluito. Aut linamentũ priapi siue pudendi forma naribus indito. Aut H linamento fissili vtitor ꝙ penitissimè intruso. Præstat aũt digitum ad palatum immittere, ne eo linamẽtum fissile deferatur. Aut thus confringito, & polygoni aut seminis porri succo diluito, in eoq; linamentum fissile, aut ex ellychnio obuolutũ, indito. Aut mentã tritam indito. Aut spongiam siccam immittito. Aut spongiam in acre & feruidum acetum coniectam imponito: & sanguine manantem narem specillo forinsecus donec impellat, apprimito. Pręstat aũt spongiæ principium filo per acum trãsmitti, quò facilè extrahi possit: extrahito aũt cùm opus suum perfecisse existimaueris. Si verò inarescat spongia, intus q; agglutinetur, per auricularem clysterem frigidã aquam immittito, ac infundendo humectato, atq; ita extrahito. Vtere ẽt compositionibus vulnerarijs & sanguinem sistentibus quæ describentur. Accommodatum est & frontem spongijs refrigerare, item'que partes quæ ad caput sunt sublimes facere: brachia autem & manuum iuncturas, fœmora q;, & inguina, atque genua, qua parte contracta sunt, deligare, quemadmodum in venarum sectionibus facere moris est: Iubendi q; sunt vt ea membra moueant, manus quidem confricando, pedes verò ambulando: expletis enim sanguine quæ in eis sunt venis, nares sanguine manare cessant. In potu amplius exhibenda sunt ea quæ ad sanguinis reiectionem conscribentur. Aures quoque intensè per linteola ac ceram obturentur, & in ore aqua pluuialis frigida

continineatur,

A contineatur. Quòd si quid ex sanguine deglutitum esse videatur, et id ipsum vbi multa eius sit copia, per euacuatiuum educito: in ventre enim & intestinis in grumos coactum inflationem facit.

Pharmaca Asclepiadæ in quinto Externorũ ad Sanguinis Narium eruptiones scripta, quæ Marcellæ inscribit. Platani pilulas collectas in vmbra exiccato, & desiccatas super pannum asperum in discum diffundito, eas q; aspera ipsius panni siue tunicæ parte confricato, aut in panno ex pilis siue setis composito obuoluito: ac semen quidẽ pilularum abijcito, tomẽta verò collecta in testaceum vas nouũ reponito. Vsu aũt expetẽte ea ipsa lanuginosa platani tomẽta in arundinẽ, cuius geniculi recisi sunt, indito: & qua parte excauata est arundo, naribus imponito ac insufflato: cõpendio hoc vincit sanguinis eruptionem. *Aliud.* Atramentũ sutorium diligenter tritũ reponito: vsu verò postulante rasuram quampiam linteolorum in pharmacũ immersam indito. *Aliud.* Spõgiam cruda pice imbutam exurito, vbi verò aliquid huius linamento torto exceperis, indito. *Aliud.* Putaminis oui partem j, gallæ acerbæ partem vnam, trita linamento torto aqua aut aceto madefacto excipito, & indito: frontem verò & nasum gypso aut luto figulino integito: aures aũt fortiter continere iubeto. (A.l.3.f.5.t.1. c.9.fo.241.a) Quidã spongiam aphricanã aceto acerrimo incoquũt, deinde exprimunt, eam q; in ignito lapide frequenter obuoluunt: atq; ita suffitum & vaporem excitant, quem naribus attrahere iubent.

B *Quæ Andromachus scripsit.*

Ad sanguinis quidẽ ex naribus eruptiones nihil priuatũ Andromachus scripsit. Verùm inter ea quæ sanguinẽ cohibẽt, pleraq; ẽt hæmorrhagias nariũ sistunt. Quapropter ẽt ego adscribã eiusmodi pharmaca, quo modo ab ipso descripta sunt. *Compositio Ischæmos, id est sanguinem sistẽs, qua vtor.* Chalcitidis, misyos, mannæ thuris, singulorum ʒ iiii, tritis vtitor. *Flaua, qua vtor.* Chalcitidis ʒ centum, atramenti sutorii ʒ l, misyos assati ʒ vigintiquinque, æris vsti ʒ xii & dimidiam: tritis vtere. (* Aliter xii.) *Ischæmos magna.* Misyos cyprii ʒ vii, atramẽti sutorii ʒ vii, corticis pini ʒ iiii, squamę æris ʒ iiii: mannæ siue micarum thuris ʒ iiii, alii ʒ xv habẽt: ęris vsti ʒ xv, chalcitidis ʒ xv: calcis viuę drac. octõdecim, alii xl: gypsi torrefacti ʒ iiii, alii octõ: tritis vtere. *Ischæmos Aphrodæ.* Chalcitidis ʒ vi, mannæ thuris ʒ ii: resinæ terebinthinæ frictæ ʒ iiii, alii tres accipiunt: tritis vtitor. (* Al. viii.) (* Aliter v.)

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS LIBER QVARTVS

ARGVMENTVM LIBRI

Agit de Medicamentis, quæ Affectis Oculis soleant adhiberi.

Doctrina Affectionum quæ in Oculis fiunt, inter quas etiam de Pharmacis acrimonia carentibus, & Meatus obducentibus, & de Alijs omnibus. CAP. 1.

On equidẽ alia est cõponendi, alia vtẽdi methodus in his pharmacis. Ipsa.n. cõpositio velut ad vsum relata conficit, ita vt ij qui pharmaca cõponunt, scopum habeant vtilitatẽ ex vsu ipsorum emergentẽ. Verùm quemadmodum in aliis, sic etiã in his affectionibus quidã indefinitè pharmacorũ vsus scripserũt, verbi gratia: Quòd ad dolorẽ accommodatũ est hoc pharmacũ, nõ apponẽtes affectionẽ in qua dolor sit obortus. Quidã verò ẽt affectiones adscripserũt, alii quidẽ magis iuxta experientiã: alii aũt magis s̃m rõnem: Iuxta experientiam quidẽ magis, quicunq; ex conspicuis circa oculos signis discrimẽ fe- D cerunt: Secundum rationem verò magis, qui ex obscurè apparentibus, aut neq; in totum apparẽtibus idem fecerunt. Conspicuè itaq; apparet fluxus multus & modicus, mordacitas & lenitas, rubor q; plus aut minus, velut itidẽ venæ pauco & multo sanguine plenę, et inflãmationis tumor minor aut maior. Quemadmodum ẽt colores præter naturã variegati, & oculorum sordes siue lemæ plures aut pauciores, aut minores, aut maiores, progredientes. Apparẽt itẽ nobis manifestè asperitates in palpebris oculorum. Quid verò attinet dicere, quòd & vlcera & pustulæ tum secũdum locos, tũ magnitudine, non paruam differentiã habent, item q; quæcunq; eius generis alia existunt? Quin iuxta alium sanè modum ex eorum, quæ conspicuè apparent, numero sunt ẽt ipsi adeo dolores. Nihil enim interest siue nobis siue ægris appareant: etenim q dolent, & quo modo dolent, quippè q cum compressione, aut tensione, aut obturatione, aut corrosione, aut quibusdam pulsationibus dolent, nobis apertè denunciant. Cæterum eiusmodi discrimina non apparent (velut aliqui scribunt) ad fluxum, qui ab iis quæ intra cranium idest caluariam sunt: aut ad fluxum, qui ab ijs quæ extra cranium sunt: aut etiam per Iouem ad eum, qui ex arteriis aut ex venis affertur. Et cum quidam dicant distensionem aut obturationem in profundo oculorum esse, humoribus videlicet crassis, aut viscosis, aut multis impactis, nullum symptoma adeo ægros grauat, velut vehemens dolor

dolor circa quodcunq; tandem membrum, non sanè circa oculos solos, adeo vt mortem aliqui vl- E
tro elegerint, melius fore rati hanc semel obire, q̃ vnum integrum diem dolorem ferre. Ego verò
cùm in alijs quibusdam, tũ duodecimo de curandis morbis Methodi in vniuersum manifestè scri-
psi tum de differentia affectionum, in quibus vehementer dolēt, tum quę causa vniuscuiusq; ipsa-
rum existat. Scripsi item in decimotertio eiusdem operis omnia, quæ necesse est medicum de ocu-
lorum affectionibus nosse, & quæ ad ipsarum curationes requiruntur. Referam nihilo minus ta-
men & nunc breuibus, capitibus tantum repetitis eorum, quæ ad præsentem tractationem vtilia
sunt, hoc est eorum quæ cum materiæ medicæ doctrina cohærent. Nam & liquores, & succi, & se-
mina, & fructus, & plantarum particulæ ocularibus compositionibus induntur, veluti etiam non
pauca ex ijs quæ metallica appellantur, aliqua quidem extremè austera & acerba atq; acria: aliqua
verò his moderatiora, & tamen fortia: quemadmodum item aliqua omnis mordacitatis expertia
ac lenissima per lotionem reddita.

De Pharmacis Mordacitatis Expertibus, ac lenibus.

Pompholyx igitur lota nulli pharmacorum mordacitatis expertium inferior est: atq; ob id ea
vtimur ad tenues & acres fluxiones, capite videlicet prius simul'que vniuerso corpore euacuato.
At verò manifestum est quòd per venę sectionem ac purgationem totum corpus euacuamus, per F
apophlegmatismos verò caput à pituita vindicamus. Potest enim pompholyx lota, quemadmo-
dum etiam spodium, atq; amylum, simul et moderatè humores resiccare, simul q; ne per tuniculas
* euacuetur ea, quæ in magnis ipsorum venis superflua humiditas continetur, prohibere. Quare si
quis prius q̃ caput ab humoribus ad oculos defluentibus expurget, obturantibus pharmacis vtat̃,
vehementem dolorem ex distentis tunicis efficiet, & ex multitudine influentium humorum ali-
quãdo rupturam aut erosionem ipsorum inducet. Eiusdem generis cũ prædictis pharmacis sub-
tenuis ouorum liquor existit, ex redundanti potens humiditates abluere, & exasperata oblinere.
Verùm obturandi meatus vim cum illis æqualiter non habet, sicut neque vim resiccandi. Atqui
fœnigræci succus quod ad viscositatem attinet, similis est albo ouorum liquori: discussoriam autē
habet facultatem, & moderatè calfactoriam, atq; ob id multos dolores mitigare consueuit.

De Pharmacis Acribus.

Prædictorum pharmacorum syluæ secundum genus maximè contraria acrium liquorum mate
ria est, veluti liquoris cyrenaici, & medici, & sagapeni, & euphorbij, atq; simpliciter loquendo om-
nium vehementer calfacientium citra exasperationem. Atq; hæc ipsa sylua non solùm in liquori-
bus, sed & in succis, & seminibus, & floribus, & plantarum fructibus continetur. G

De Extergentibus siue repurgantibus.

Tertio consequenter post prędictas fortis facultas est extergētium pharmacorum, qualis squa-
mæ æris est, & chalcitidis vstæ, & æris vsti, item q; floris eius, & misyos, ac soreos, item q; stibij.

De Erodentibus.

His adhuc aliud quid genus adiacet erodentium videlicet, quale est auripigmentum, & sandara
cha, & Asiæ petræ flos: participat & misy paulULum eiusmodi facultate.

De Astringentibus.

Est & aliud genus pharmacorum quod in oculares compositiones inijcitur, eorũ videlicet quæ
natura adstringunt. Quæ igitur mediocriter hanc vim habent, influxiones repellunt: quæ verò ve
hementer, ampliorem dolorem infligunt tunicas exasperando, q̃ iuuent influxionum impetũ re-
pellendo. Miscet̃ aũt aliquando vtiliter ex eis parum quid in compositiones oculorum aciem exa-
cuentes, vtpote quæ oculorum substantiam cogant & adstringant. Verùm quæ mediocriter ad-
stringunt, lippitudinibus commodissima existunt: conferunt autem & reliquis ferè omnibus affe
ctionibus cùm vlcerum, tum pustularum, tum fluxionum. Sunt verò eiusmodi, Folia rosarum &
flores & succus, ericæ q; fructus, & nardi spica, amplius q; & malabathri folium, & crocus, & lyciũ, H
& quæ hypocystis appellatur. Porrò vehemētiorem his adstringendi vim acacia habet & ompha
cium, quæ & ipsa in succorum genere numerantur. Item balaustium, & cytini, & gallæ omphaciti
des, ex genere eorum sunt, quæ multùm adstringunt.

De Concoquentibus.

Inflammationes, item q; alias affectiones cõcoquunt hæc, myrrha, crocus, castorium, & thus, &
fœnigræci cocti succus: quæ etiam discussoria vi prædita sunt, & præsertim ex eis myrrha. Atque
hæc quidem est ocularium medicamentorũ sylua. Et quicunq; sanè naturali intelligentia præstāt,
ratiocinatione q; exercitati sunt, nihil amplius opus habent mea instructione, potentes nimirum
ad singulas oculorũ affectiones aptum componere pharmacum. Quandoquidē verò pauci tales
existunt, & multorum vtilitatis potiorem rationem habere conuenit, præstabilius mihi visum est
compositionis ipsorum rationem integrè recensere, vbi repetiuero prius perspicacitatis gratia cō
munem in genere vim singulorũ quorum mētionem feci pharmacorũ: Quæ vniuersim quidem
in quinto de simplicium pharmacorũ tractatione cōmentario à me relata est, & per consequentes
sex libros particulatim vsq; ad extremum. Vtar aũt appellationibus facultatũ in pharmacis, ijsdem
quas in prædicta tractatione posui: Velut exēpli clarioris gratia, quædã substantia terrestri dico,

citra

A citra refrigerationem manifestam aut caliditatem, in medio quodammodo vtriusq; consistentia: atq; ex his aliqua quidem parum quid ex frigiditate aut caliditate complectuntur, aliqua verò in totum nullam eiusmodi facultatem ex se ostendunt: Totum aũt hoc genus pharmacorum emplasticum, hoc est meatus obducens & obturans, appellari, contrariam vim habens iis quæ ab obturatione liberantia eephractica sunt appellata: qualis est Samius aster, magis tenuium partiũ existẽs, q̃ quæ simpliciter Samia terra appellať: & pompholyx lota, velut ẽt cinis eius lotus, & cadmia vsta ac lota. Videtur autem mihi parum quid extersorium in ipsa cadmia inesse, siue post vstionem, siue citra eam laueť. Pompholygi verò & spodio parum quid adstringens inest: quemadmodum etiam plumbo post vstionem & lotionem, nam & hoc pharmacum omnis acrimoniæ expers est parum quid adstringens habens: neq; refert siue masculino siue muliebri genere pompholygem dicere velis. Eodem modo etiam amylum habet: quod et ipsum lotum exquisitè mordacitatis expers est & medium, vt neq; adstrictionem neq; acredinem habeat, hoc est neq; frigiditate neque caliditate participet. Quin & cerussa lota proximè ad facultatem vsti ac loti plumbi accedit: manifestum q; signum stringenti exhibetur, q̧ penitus qualitatis omnis expers sit, id quod amylum, & samius aster, gustu & odore ostendunt. Vniuersum igitur huiusmodi pharmacorum genus, siue B exiguam in gustu aut odore qualitatem exhibeat, siue penitus nullam ostendat, consimiliter vt purissima aqua qualitatis expers nominatur, & per solam terrestrem substantiam moderatè à natura resiccat. Quapropter etiam longiori tempore commoditatem ex se proficiscentem sensui perceptibilem faciunt, vtpote quæ per primos dies nihil iuuisse putentur. Adhibentur tamẽ à medicis tanquam acrimoniæ expertia circa ægrè curabiles affectiones, in quibus vlcus est siue solum, siue cum erosione corniformis tunicæ, & prolapsu vuiformis appellatæ, serosis humoribus longè mordacissimis affluentibus: In his enim nullum aliud pharmacum conuenire potest, vtpote cùm adstringentia cohibeant effluentes humores, atque per hoc dolorem ex mordacitate ipsorum obortum intendant: Acria verò affectionem simul adaugeant, siue in solis oculis affectio sit, in eiusmodi malum habitum partibus perductis, vt quod influit corrumpant: siue etiam ipsum quod influit vitiatum sit, aut propter solum caput, aut etiam ob totum corpus, tale existens. Vnde etiam affectã partem quò ad curationem apta fiat præparamus, tum totius corporis purgationibus, tum reuulsionibus, primùm quidem ad infernam corporis partem, deinde etiam ad occiput, & capitis cutẽ. Vtimur etiam sectionibus arteriarum quandoq; retro caput, porrectas iuxta aures arterias incidẽtes. Excidimus quoq; partem arteriarum in temporibus, tantum vt curemus in tunicis oculorum C factam affectionem, ob quam etiã bonus sanguis per venas ad ipsas tunicas delatus corrumpitur.

A.l.3. f.3.t.1.c. 9.fol.222.g

Ad has igitur affectiones solas conuenire videtur prædictorum medicamentorũ genus, citra mordacitatem resiccans in affecta parte vitiatos humores, qui vt dictum est, id quod influit corrumpunt. Adstringentium enim facultas neq; resiccat talem affectionem, cohibet'que mordacium humorum serosorum effluxus: Calidorum verò & acrium facultas, non solùm nihil iuuat, sed etiam simul auget mordacium humorum qualitatem. At verò relaxantium ac discussoriorũ pharmacorum vis euacuare quidem potest quod generatur: verùm vlceratum neq; renutrire, aut ad cicatricem perducere potest, nẽque quod procidit retrudere & concludere: Quemadmodum etiam neque concoquentium facultas id præstare potest, etiam si concoquere affectiones non paruum cõmodum complectatur: ex eorum verò genere sunt crocus, myrrha, & thus, quemadmodum dixi.

Quid porrò dicere refert de his pharmacis, quæ acidas aut amaras habẽt vires, q̧ mordacia & exacerbatiua eiusmodi affectionum existant? Verum his adhuc ampliore malitia prædita sunt, quæ nitrosam, aut salsam, aut austeram vim habẽt. Reliquum igitur est genus id quod vlcera cum acri fluxione curare potest, eorum videlicet quæ paulo antè mordacitatis expertia pharmaca dixi, quæ longiori tempore affectæ partis vitiatum humorem consumunt. Appellantur talia à medicis †collyria lybiana, & cygni, ob colorem quidem album, qualem etiam cygni habent, præualente in ipsis amylo, & terra samia, ac cerussa rhodiaca. Nam & aliàs optima hæc est, & colore albidior ac leuior, magis q; tenuium partium, quàm quæ in alio quopiam loco conficiantur. Ceterùm in quibus alia pharmaca prædominantur, colorem iuxta suam ipsorum substantiam efficiunt, veluti si quis albo colori paucum cœruleum admisceret. Hęc ipsa verò collyria quidam in cotibus terunt boni succi lacte ex nutricum vberibus instillato, vt obductoriam meatuum vim quæ in ipsis ouis est euitent, cùm in lacte serosa quædam extersoria vis contineatur, cuius vsus congruens est ad propositam curationem. Relatum enim in tertio curandi methodi est, quòd vlcera explẽda citra acrimoniam extergentibus medicamentis opus habeant. Quòd si huiusmodi lac haberi nequeat, per fœnigræci decoctum collyria terere præstiterit, vtpote quod extersoriam quandam vim habet, qua oua ipsa in totum carent.

† *Additur in antiquo codi.* νεωτέροις *i. iunioribus.*

De Aspritudinibus Palpebrarum.

Cũ ægrè curabiles prædictæ affectiones existant, adhuc molestius se extendunt, vbi accesserint aspritudines palpebrarum, à quibus etiam in lippitudinibus oculorum tunicæ concisæ dolore affligũtur. Verũ in illis audemus ad inflãmationi propria pharmaca miscere paulũ quid de extergẽtibus, velut est collyriũ ex vino aspritudinibus accommodatum, quò primùm ea quæ palpebris

succreuerint,

succreuerint, deprimantur: vbi verò inflammatio oculorum mitior euaserit, aspritudines repurgẽtur: In his verò qui vlcus habent cum mordaci fluxione, impossibile est eiusmodi vti pharmaco: corniformis enim tunica amplius erodetur, & vuiformis magis procidet, & vehemens dolor hominem apprehendet, augebitur q; malignitas fluxionis. In huiusmodi itaq; affectionum complexu medici ad consilij inopiam redacti solum remedium velut in desperatis reppererunt, vt palpebras ipsas inuersas citra pharmacorum vsum repurgent & abstergant, Aliqui quidem specilli cõcauo superficiem deradentes, deinde molli spongia id quod defluit excipientes, palpebras q; q; ad reliquum aspritudinis ad æqualitatem redigentes: Aliqui verò ẽt marinorum quorũdam animalium coria in superficie aspera in eiusmodi vsum congruè adsumunt. Quidam ex præceptoribus meis etiam ex pumice collyrium fecit, atq; eo versis palpebris aspritudines deradebat. Manifestum est aũt pumicem exquisitè læuigatum esse oportere, atq; vbi id factum fuerit cum tragacantha aut gummi in collyrium formari. Cæterùm vbi temporis progressu per prædicta collyria fluxio fuerit sedata, audemus iam pharmaca quæ extergant palpebris admouere, parum tñ quidpiam ex eis principio admiscendo: qđ vbi homo perpeti posse videbit, paulatim copiã augebimus. Postq; verò palpebræ moderatè habuerint, & fluxus fuerit resiccatus, caua vlcera collyrio ex thure explere oportet, ita vt in principio pauxillum collyrij ex vino ei admisceamus, & paulatim eius copiã extendamus, vt ne palpebræ amplius tunicas oculorum infestent, & vlcera munda reddita exactè impleantur, & ad cicatricem perducantur. De his itaq; sufficiẽter dictum est. Transeundi enim iam tempus ad reliquas oculorum tum affectiones, tum pharmacorum ad easdem compositiones. E F

De Lippitudine siue Ophthalmia. CAP. 2.

EXordium autem à frequẽtissima oculorum affectione sumam, quam propriè ophthalmiam, hoc est lippitudinem, appellant. Est autem velut didicistis, inflammatio tunicæ os capitis & caluariam ambientis. Neq; refert si pelliculam quis, aut quocunq; tandem nomine appellare velit. Vocant autem & membranam agnatam, propterea q; alijs quæ oculum ipsum constituunt, tunicis forinsecus agnata sit, ligamentum existens toti oculo ad circumsita ossa: & ob id omnia quę circumcirca oculos sita sunt vsq; ad malas qñq; in vehemẽti lippitudine simul attolluntur. In propatulo itaq; est omnia pharmaca huiusmodi affectionem curantia sub communem omnium inflammatorum curationem cadere, assumere q; necessariò quippiam pro partis ipsius natura, quæ excellentem mollitiem & ad hoc vt lædatur aptitudinem super omnem totius corporis cutem nacta est propter sensus subtilitatem & substantiæ raritatem. Adhibenda" sunt aũt pharmaca repulsoria nõ exasperantia, hoc est non vehementem sortita adstrictionem, sed quæ tum propria sua substantia sunt moderatiora, tum lenitiui liquoris admistione adhuc magis talia fiant. Lenitiuos autem liquores dixi oui candidum, & fœnigræci decoctum, & ad hęc amplius ipsum lac: in quo prouidum esse conuenit, vt iuuenculæ simul q; boni succi fœminæ existat, vberibus ipsius in cotem in qua collyrium teritur expressis, quò calidum adhuc oculis infundatur. Cæterùm hoc in vehementi dolore afflictis, aut propter inflammationis magnitudinem, aut ob influentium humorum acritudinem, facere cogimur. Vt plurimùm verò albus oui liquor cum accommodatis pharmacis lippitudines curare sufficit, per collyria videlicet Monohemera hoc est vnius diei, appellata. Adeo.n. hæc non parum sæpe magnas inflammatioões mitigauerunt, vt in vesperam quidem homo balneo vtereĩ: in sequenti verò die nardino collyrio ad instaurationem & corroborationem inungcretur. Admiscere aũt ei circa primam inunctionem minimum quiddam acrium & sistentium medicamentorũ oportet, & circa secundam paulò amplius quiddam priore. Sufficiunt.n. hæ duæ pharmaci adhibitiones & deambulatiuncula aliqua non multa ante balneum. Porrò collyria Monohemera appellata, quædam priuatim fæculenta dicta multam in se habent acaciam: quędam siue omnino exiguam, siue neq; in totum habẽt. Complectunĩ aũt alia quidem æris squamam: alia verò æs vstum exiguum additis multis aliis quę mediocriter adstringunt, & concoquunt, & discutiunt. Talia aũt sunt, crocus, myrrha, lycium Indicum: & castorium quidem, & thus citra adstrictionẽ concoquũt simul q; discutiunt. In quibus igitur adstringentia prædominantur, plurimum oui liquorẽ, et paucissimum pharmacum esse oportet, præsertim si quid ex metallicis pharmacum in se complectaĩ: In quibus verò crocus, & myrrha, castoriũ q; ac thus, & lycium perualeant, paulo crassiore pharmaco vtendum est. Fomentum præterea omnino adhibendum est ipsis per spongiam, si quidem mediocris sit dolor, semel aut bis in die: si verò vehementior dolor vrgeat, pręstat ter aut quater & sæpius vti in longis præsertim æstiuis diebus. Fiat autem fomentum per meliloti & fœnigræci decoctum. De lippitudine itaq; satis dictum est, deinceps de vlceribus dicam. A.l.3.f.3.t.r.c. G 9. fol.223.c H

De Vlceribus Oculorum. CAP. 3.

VLcera oculorum eandem ꝼm genus curationem requirunt, quam alia vlcera, eam videlicet quam per longum in tertio & quarto curatiuæ methodi recensui: verum ob partis naturam q̃ lenissima adhibenda sunt, ex quorũ numero id quod ex põpholyge lota cõstat esse dixi. Admiscenĩ eis ẽt succi quidam non solum oĩno mordacitatis expertes, sed qui ẽt vehemẽtissimos dolores mitigare possunt, velut est mandragoræ succus. Quidam ẽt polygoni succũ admiscuerũt, quẽadmodum alii ipsorum etiam ouorum candidum. Manifestum verò est, q; vbi iam propemodum

instat

A instat tempus præparandi pharmacum, tum demum huiusmodi admiscent, propterea quod facilè acescant. Eodem tempore etiã rosarum additur succus. Cæterùm sylua medicamentorum quæ proprie ad oculorum vlcera pertinet, itidem scopum habet, vt vlcus mundum seruetur, vtpote partium natura ipsum explente, & ad cicatricem perducente, quemadmodũ in alijs vlceribus est prædictum. Si itaq; inflammatio adhuc circa oculum existat, aut quispiam etiã dolor, collyria ex thure, & metallicis lotis, & succis mordacitatis expertibus adhibent: vbi verò sordida reddita ex eorũ vsu vlcera fuerint, de repurgantibus quippiã admiscere oportet, quale est paccianum ex vino croceum, quo vtimur, minimum quid ex eo prædictis pharmacis addentes. Habet aũt hoc plurimum in se crocum, vnde ẽt croceum appellat: habet ẽt ex repurgantibus metallicis aliqua, quapropter ẽt aspritudines extirpat non paruas modò, sed magnas, quas sycoseis Græci à granorum ficus similitudine appellant: attenuat item pterygia hoc est oculorũ vngues. De his itaq; medicamẽtis paulo pòst dicetur. At verò vlcera quæ per erosionem tunicæ corniformis fiunt, vt etiam ex vuiformi quid pronuat, manifestum est quod tum propter se ipsa, tum ob prolapsionem repellẽtibus & adstringentibus pharmacis opus habent. Conandum est aũt vt ex ipsis eligamus quæ nullam aspritudinem faciunt. Verùm his contraria pharmaca, hoc est discussoria, pustulę expetunt, & pus quod in-

B tra corniformem est generatum. Recentia igitur & adhuc inflammata pharmacis ex myrrha, thure, & croco sedantur: vetustiora aũt ex discussorijs ẽt quid deposcunt, quemadmodum item induratæ inflammationes tunicarum. In his enim & per acres liquores hæc ipsa pharmaca in collyriorum formam redacta proficiunt, & quæ priuatim à medicis inunctiles liquidæ compositiones appellantur, quales ẽt in iis qui suffusionis principium sentiunt, apparãt. In pterygiis verò & sycosi repurgantia, vt dixi, pharmaca adhibentur, partim in collyriorum formam reducta, partim arida citra alicuius figuræ inductionem: in quibus aliqui ẽt ex erodentibus pharmacis aliquid addiderũt. His vicina sunt quæ scabras in palpebris affectiones persanant, atq; ob id psorica appellantur. Fortissima verò omnium sunt quæ antiquos callos liquefaciunt, & quæ pterygia dicta curant, ex repurgantibus & erodentibus medicamentis conflata.

De Ocularium Pharmacorum viribus. CAP. 4.

PORrò cùm iam omnium ferè in oculis affectionum, pharmacorum'que eorundem, secũdum genus expositionem fecerim: relata q; sint à me pharmaca secundum genus mordacitatis expertia, qualia ex lotis metallicis componi dixi: melius fore mihi videtur si etiam aliorum ocularĩũ pharmacorum vires exponam. Ex hoc enim existimo ad componendum promptiores futuros, &

C de iam compositis fœlicius iudicaturos eos qui in ipsis fuerint exercitati. Cum igitur mordacitatis maximè expertia sint pharmaca quæ dixi: sint q; acrimoniæ oĩs expertes tres liquores, quorũ primus fœnigræci decoctum erat, alter lac, tertius tenuis ouorum liquor: in hoc genere esse existimandum est tum gummi, tum tragacantham. Et nisi prædicta tria copia q; & vsu prompta & expedita essent, possimus parum gummi aut tragacanthæ in multa aqua maceratum in eundẽ vsum velut illa assumere: ita vt per ipsa in medica cote collyria tereremus, et per sola etiam infusa serosos in affectis oculis generatos humores elueremus. Sed tamen etiam nunc ipsis circa omnia ferè collyria vtimur: paucissimis enim demptis, omnia postquam trita sunt, moderatè his ipsis pharmacis madefacta excipiuntur. Vnum sanè hoc genus ocularium pharmacorum numeretur, in tribus liquoribus, tragacantha q; ac gummi, & lotis metallicis, contentum. Alterum verò genus eorum est, quæ exiguam habent mordacitatem, propterea quòd quædam eis admista sunt quæ parum adstringunt & extergent: qualia pharmaca sunt rosæ & thus, rosæ quidem paucam habentes adstrictionem, thus verò modicam vim extergendi. Et cùm thus mediocriter calida vi præditum existat, eam ob rem habet quid concoctorium, & quod dolorem sedat. Ex eodem genere cum ipso, quantum ad concoctionem & discussionem attinet, censendus est crocus & myrrha: quæ inter se

D in eo differunt, quòd crocus moderatè adstringat, myrrha verò citra adstrictionem non ingenerosè discutiat & resiccet humiditates. Sunt'que sanè hæc viribus præstantiora thure, & ob id etiam maiorem discutiendi vim habent: verùm extersoria vi carentia, ad vlcerum curationem thure inferiora existunt. Huius generis medicamentorum, concoctorii inquam & discussorii, Lycium quoque est & Castorium: neque obscurum esse puto, Indicum lycium à me dici, non hoc quod apud nostros populos prouenit. Proximè verò ad horum facultatem accedit Sarcocolla dicta, quæ concoctorium & discussorium est medicamentum: atq; ipsa magis adhuc Galbanum prædictas vires habet. Meliloti verò decoctum ad concoctoriam facultatem assumpsit etiam quid adstrictorium, eiusdem ferè generis cum croco existens. Iniicitur etiam in oculares compositiones lapis Hæmatites appellatus, humores resiccandi vim habens, velut & Cadmia. Mitius autem pharmacum lapis ipse quàm cadmia existit, vtpote ex humida substantia, non terrestri, velut cadmia, generationem adeptus. Hanc enim eius naturã indicat solutio, quæ fit in medica cote, cùm per attritionem cum liquore quopiam in succum resoluitur. Quin & cũ solus per se citra liquoris alicuius affusionem teritur, non in terrea fragmenta dissoluitur velut cadmia, sed in æqualium partium & cohærens corpus. Consimilis substantiæ ei est & lapis Schistus appellatus, sed fortiorem facultatem habet. Quòd verò Stibium appellatur, illotum quidem fortem

ex se ostentat adstringẽdi facultatem: lotum verò exoluitur, vt propè ad mordacitatis expertium vim accedat. Vehemẽtem aũt extersoriã facultatem Æs vstum habet, itemq; Squama eius & flos. Neq; minus efficax, sed minus mordacitatis expers Chalcitis vsta est. Quòd si lauentur talia pharmaca, extersoria quidem adhuc manẽt, tanto aũt efficacia imbecilliora, quantũ mordacitatis magis expertia fiũt. Huius generis sunt etiã Misy & Ærugo, fortissima pharmaca ijs quæ sycosi & callis conueniunt admista. Quidam verò ipsis ẽt gallas iniecerunt, vehementer adstringens pharmacũ: quemadmodum aliqui chalcanthũ neutro genere appellatum, atq; ẽt, vt aliqui vsurpant, chalcanthum tum masculino tum muliebri genere, quod ad adstringendum vnà cum acredine vehementissimum inter hæc omnia pharmacum existit. Manifestum est aũt ꝙ multo moderatius redditur vstum & lotum. Ad hanc syluam pertinet ẽt Stomomatis squama. At Thuris cortex adstringit quidem & ipse non ingenerosè, verùm prædictis omnibus longè inferior est. Atqui & Misy ipsum tum ad easdem affectiones, tum amplius ad scabras palpebras quidam in collyria miscuerunt. Qñquidem verò & Mannæ quidam mentionem fecerunt, & videt aliquibus nihil à thure trito ac læuigato differre, cognosse operæpretium est, ꝙ mannam propriè appellãt, id quod excussum est à thure circa magna onera confracto: auferuntur.n.simul ab ipso fragmenta quædã parua corticis thuris. Quare à thure differt tale pharmacum in hoc ꝙ parum quid adstrictorium adsumpsit. F

Quæcunq; igitur ex adstringentibus multam terream compagem habent, aspritudines & sycoses ac callos consumunt. Cæterùm quæ ex succorum genere sunt, velut Omphacium & Hypocistis, eluuntur facilè in sublitionibus diffluentia simul cum lachrymis. Ex hoc genere est & Glaucium & Acacia. Citra mordacitatem verò exterget cerui Cornu vstum, velut ẽt caprarum. Dictũ est autem & Thus ex talium genere esse, verùm hoc, velut dictũ est, oĩno exigua participat extergendi facultate, doloris sedatiuum & concoctorium existens. Cornua verò prædictorum animalium extergendi quidem vim habent, sed neq; dolorem sedant, neq; concoctoria facultate prædita sunt, frigidi nimirum & sicci temperamenti existentia. Habet aũt & quod Armenium vocatur, extergendi vim, quemadmodum & Atramẽtum Indicum appellatum, & ob id sanè vlceribus inflammatione carentibus citra molestiam adhibet. Mistæ verò quodammodo facultatis est Aloe, veluti etiam Rosa: habet enim quid in se amarum, quod extergendi à natura aptitudinem habet: inest autem ei etiam quid adstrictorium, vt committat & ad cicatricem vlcera perducat.

Quæ ad Scabras Affectiones conueniant.

Ex pharmacorum ad scabras in palpebris affectiones cõuenientium numero sunt Sales ammoniaci: & Lapis asius tum ipse, tum flos ipsius: & quod psoricum appellatur, non simplex neq; spõte naturæ productum, sed præparationis modum quendam habens: quem etiam Dioscorides cõscripsit, & alii ferè omnes, qui de medica materia commentati sunt. Admiscetur his & Misy vstũ, & Sandaracha, & quod à veteribus Græcis Arrhenicum, nostro verò æuo Arsenicum appellat. Ex medicamentis verò aromaticis id est odoratis Casia, & Malabathri folium. Quin & Amomũ, & Cinnamomum quidam ocularibus compositionibus admiscuerũt, cùm discussoriam quidem vim habeat cinnamomum, reliqua verò etiam adstringendi facultate participent. In cõmuni porrò de omnibus repurgantibus siue extergentibus & rhypticis à Græcis appellatis medicamentis, id nosse oportet, tum eis quæ moderata sunt, tum eis quæ sycoses & callos consumunt, ꝙ hæc omnia etiam ad cicatrices crassas conueniant. Attenuant enim ipsarum crassitudinem, et substantiam superficiei deradunt ac remouent.

Quæ Induratis auxilientur.

Compositiones quę ad induratas oculorum tunicas conueniunt, ex succis constant & ammoniaco thymiamate, quemadmodum ẽt antea dixi. Miscentur aũt eis moderatiora quędam, quæ viribus eorum tamen non obluctentur, myrrha videlicet, & thus, & galbanum, aliaq; consimilia. H

Quæ Suffusis conueniant.

Ad suffusos verò quidam medici liquida pharmaca composuerunt. Ac prima ferè omniũ compositionum est, Quę ex fœniculi succo, et hyænę felle, ac melle attico constat: quidam verò etiã caprinum fel addiderunt. Verùm postea alius aliud fel admiscuit, alius galli, alius viperæ, alius testudinis marinę, alius callionymi piscis. Nunc verò in pretio est Pharmacum ex felle scarorum: quẽadmodum et Quod ex myrrha stacte constat. Promissiones itaq; omnium horum pharmacorum magnę sunt: verùm effectus aliquando nullus, aliquando valde exiguus.

De Aridis Medicamentis Oculis conducentibus. CAP. 5.

EX præscripta materiæ medicæ sylua composita sunt à medicis pharmaca arida, quæ priuatim ab ipsis arida collyria appellantur. Quorum aliqua quidem callos & sycoses consumunt, excrescentem itẽ iuxta nasi angulum carnem encanthida appellatam, & pterygia quæ ẽt vngues dicunt. Aliqua verò scabris palpebris conueniũt & ad palpebrarũ defluuia, quæ Mylphæ appellantur, cõducunt: verùm aliam ab acribus collyriis facultatem habent, vnde ẽt à quibusdam medicis Apodacrytica id est delachrymatiua, & repulsoria appellãtur, velut ẽt ipsa collyria visa sunt appellari. Ex his aũt pleraq; etiam obtusè cernentibus siue per ætatem, siue crassitudinem aut frigiditatem humorum in oculis, aut ẽt flatus caliginosi redundantiam, id contingat, non parum prosunt.

A Aliqua deinde ex aridis pharmacis affectionẽ aliquam in oculis congregari prohibẽt, impediẽdo videlicet influxiones humorum, ex quibus oculi lædi cõsueuerunt. Præstantissimum verò horum apparuit, & experientia iudicatum est, quod ego composui, & ob id apud multos in vsu est, ac ferè per oẽs gentes, quibus imperant Romani. Ac primùm sanè ipsius compositionẽ scribam, cũ præstantius putem esse nullis omnino affectionibus corripi, q̃ eas quæ iam præoccuparunt optimè sanare. Qñ verò ẽt Asclepiades plurimam q́; & optimam tũ aridorum tum liquidorum collyriorũ cõscripsit syluam, ab aridis primùm initio facto: & ego sanè mihi rectè facturus videor, si cõsimili scribẽdi ordine vtar. Quare vbi meum aridum adscripsero, deinceps oĩa quę Asclepiades habet in primo externorum quem Marcellæ inscribit, iuxta ipsius ordinẽ subiungã. Et post hæc cataplasmata oculis accõmodata, agglutinatoria q́; et inunctilia pharmaca ab Asclepiade descripta adijciã. Præstabilius.n. mihi videtur & istorum ordinem in scribendo seruare, atq; ita ad collyria ac liquida pharmaca transire omnibus appositis, velut Asclepiades ipse recensuit, illius ipsius verbis.

Pharmacum Aridum ad Tuendam Oculorum Valetudinem à me compositum.

Vtilissimum sanis oculis pręseruatiuum ego cõposui pharmacum, quod oẽs iam in vsu habẽt. Vrit Lapis Phrygius in minutas partes confractus, vt maior tñ sit nuce quæ pontica à quibusdã

B vocat̃, ab alijs nux parua. Modus vrendi idem qui in alijs est, lapide in ollulã nouam coniecto, deinde q́; ollula forinsecus luto circũlita operculum perforatum vel in solo vertice: vel quod melius est, ẽt circa alias plures partes imponimus, quò per ipsa foramina fuliginosæ & fumosę eorum quę vruntur exhalationes facilius efferant̃. Postq̃ verò totus lapis ignitus factus fuerit, tum sanè ollulã in purum quoddam vasculum euacuare oportet, butyrum q́; infundere nõ vetustum, et circũagitare vsti lapidis partes, donec oẽs extinguant̃, atq; tunc cessare: Et sic rursus easdem in ollulam coniectas vrere, rursus prunis candefactis ab igne ollulam imponẽdo, vt nihil fumosum in se habeãt: ventilatione ẽt easdem excitare cõuenit, quò citius vstio perficiatur: Deinde cùm iam igniti facti fuerint lapides, & nulla amplius fuligo effertur, rursus eosdẽ eximere oportet, & vino falerno extinguere, aut aliquo fuluo & odorato, velut est tmolites ariusium q́; & lesbium: Deinde rursus in ollulam coniectos tertio vrere: et postq̃ ignitus fuerit lapis, rursus extinguere melle attico nõ multo: reddetur.n. pharmacum non aridum, sed viscositate aliqua præditum. Cæterum pluribus diebus trita & prælæuigata in promptu habere oportet, ita vt in tenuissimum puluerem redacta sint subscripta. Æris vsti ℥ j, quod est ʒ viij: piperis albi tantundem: folii malabathri tantundem: stibii hemiolium, quod est ʒ xii: his admisce lapidis vsti lib. j. Et postq̃ omnia probè fuerint læuigata, &

C reponere medicamentum velis, adijce opobalsami Syriaci sesquiunciam, quod totum ʒ xii facit. Sit verò opobalsamum tenue, & pellucenti compage, non crassum, quemadmodum solet in vasis circa fundum considere ac spissari: quod.n. ita crassum est, ariditatem pharmaci impediet. Porrò vsus ipsius ad solas palpebras cõpetit cum specillo inducti, citra tunicarũ ipsius oculi contactum. Vt plurimum itaq; sufficit circa solam infernam palpebrã specillum inducere. Nihil verò vetat ẽt supernam palpebram similiter illinere, vbi præsertim pharmaco opus fuerit, hoc est vbi iam manifestè perturbationem quandam perceperit oculus: non tñ expectare conuenit donec id fiat. Verùm præoccupare oportet circa primũ affectionis sensum, in omni tp̃e diei, ẽt si quis biberit & cœnauerit. Et planè frequens eius competit vsus cum cautione, vt dixi, ne tunicæ oculorum eo contingantur. Oportet aũt & eum cui inducit̃ pharmacum palpebras exertas & extentas exhibere, & cùm inungitur nequaq̃ cum ipsis nictare. Hoc sanè pharmacum à me compositum est, non permittens eum qui ipso rectè vtatur oculorum lippitudine apprehendi. Deinceps verò quæ ad affectiones commoda sunt medicamenta conscribam, initio ab iis quæ Asclepiades scripsit facto.

Arida Pharmaca ad Oculos ab Asclepiade conscripta. CAP. 6.

IN primo libro Pharmacorum externorum quæ Marcellæ inscribit, in hunc modum hęc verba

D scribuntur. ℭ *Aridum ex psoricis Heraclidæ ad Circumrosos oculorum Angulos.* Spodii cyprii ʒ iiii, omphacii aridi ʒ duas, nardi obolos iii, piperis fricti grana quindecim: tritis vtere. ℭ *Psoricum Aelij.* Cadmiæ drach. iiii, æris vsti drach. ii, cum aceto in Sole terito, & resiccato: rursum q́; læuigatis & repositis vtitor. *Aliud.* Cadmiæ ʒ j, æris vsti drach. j, nardi indicæ drach. j, piperis fricti obolos duos: tritis vtere vt pharmaco vehemẽter commodo. *Aliud.* Chalcitidis partes duas, cadmiæ partem vnam, tusa & cribrata terito in Sole adiecto vino sufficienti: deinde resiccato, & læuigatis repositis vtitor. ℭ *Ex libris Philoxeni aridum Acharíston.* Cadmiæ drach. ii, chalcitidis drach. octo, aloes obolos ii, æruginis obolos duos, piperis grana x, florum rosarum drachmam vnam: tritis vtitor. ℭ *Eiusdem ad Lippitudinem siccam, & Sycosin, Putrescentia, & Excrescentem carnem.* Cadmiæ drach. decem, chalcitidis drach. octo, piperis grana xv, nardi celticę drach. vnam. Cadmiam & chalcitidem cum vino terito: atq; vbi exaruerint, nardum & piper iniicito, ac in puluillum redactis vtitor. *Aliud.* Cadmiæ drach. uiginti, chalcitidis drach. quadraginta, nardi indicæ drach. duas, myrrhæ torrefactæ drach. duas, piperis grana trigintaquinq;, cum aceto acerrimo apparato. ℭ *Capitonis ad Lippitudines siccas, & Oculos humectos, ac Angulos circumrosos, & Palpebras ficosas.* Cadmiam cypriam ad polentæ magnitudinem confringimus, deinde attico melle subactam in vasculum fictile coniicimus. Huius autem ore obturato ac luto circumlito, foramen iuxta medium oris facimus,

Margin notes: * Al. vnam. * Al. octo. * Aliter octo. * Aliter duas

l. 5. fü. 2. t. 2. ...l. 552. a

mus, quò id quod assatur inde transpiret. Ipsum verò vasculum intra prunas erectum statuẽtes suc E censis prunis vrimus. Atq; vbi exignitum fuerit, exhalationum per foramẽ elatarum animaduersionem habemus: quæ si nigriores efferantur, amplius vrimus: cùm verò albidiores apparuerint, assationem sufficientem factam putamus: ablato q; vasculo & dempto operculo cadmiam vino Italico extinguimus, & in pilam translatam terimus, resiccatam q; ad pharmaci confectionem reponimus, quæ hoc modo habet. Cadmiæ ʒ viij, æris vsti drach. viij, stibij drach. viij: tritis & ablatis vtere, cum specilli extremo palpebris manè & vespere ex eo sublitis. *Aliud.* Cadmiæ vstæ velut prædictum est, drach. viij, æris vsti drach. viij, stibij drach. iiij, armenij drach. ij: tritis & repositis vtitor. Nos cadmiã & reliqua adipe viperę excepta assauimus, deinde vino extinctis ac tritis vsi sumus. ℭ *Pharmaca ex lapide Hæmatite ad Scabras Palpebras accommodata, Capitonis ocularij.* Cadmiæ cypriæ drach. xxiiij: lapidis hæmatitæ drach. vi, in alio exemplari drac. xvi: æris vsti drach. xxiiij. Arida ad polentæ magnitudinem contunduntur, melle q; excepta velut prædictum est, assantur, ac vino extinguuntur: deinde resiccata leuigantur. Vsus demonstratus est. *Aliud.* Cadmię drach. xx, æris vsti drach. x, lapidis hæmatitæ drach. x, tomentorum purpuræ laconicæ drach. viij: melle excepta & vsta componito vt dictum est. ℭ *Sosandri ad Palpebrarum defluuia, & Inueteratas affectiones. Facit & ad Excrescentem iuxta Nasi angulum carnem.* Cadmiæ, stibij, chalcitidis crudæ, misyos peregri- F ni, singulorum drach. viij: contusa & melle excepta velut dictum est, assato: deinde vino extincta trita q; & resiccata reponito, ac vtitor. *Aliud.* Chalcitidis crudæ, cadmiæ, stibij, misyos peregrini, singulorum ʒ viij: nardi indicæ drach. ij, croci torrefacti drach. ij, piperis drach. i. Metallica melle subiguntur ac vruntur, vt dictum est: deinde vino extinguuntur & teruntur: adijcitur q; his nardus, & crocus torrefactus, item q; piper: postea verò simul læuigatis ac repositis vtimur. ℭ *Pharmacum Calliblepharon Exornandis Palpebris accommodum. Facit & ad Inueteratas Lippitudines.* Stibij vsti ac vino extincti drach. xvi, plumbi vsti & loti drach. viii: fuliginis thuris, spicæ nardi, myrrhæ torrefactæ, croci, squamæ æris, singulorum drach. j. Omnibus tritis ac repositis vtitor. *Aliud ex croco.* Croci vnc. j, glaucij vnc. j, sarcocollæ ℥ j. Ego etiam opij vnc. j adieci. ℭ *Aliud Seuerianum.* Cadmiæ vstæ & lotæ sextantem: † salis ammoniaci, piperis albi, vtriusque sextantem: ⅃ folij, drach. ij: probè tritis vtitor. *Aliud Pueris maximè commodum.* Stibij drach. xvi, plumbi drach. viij, squamæ æris drach. j, croci ʒ j, florum rosarum ʒ vnam, myrrhæ drach. vnam: nardi indicæ, thuris masculi, piperis albi, singulorum drachmam vnam: palmularum ossicula decem. Omnia in figulinum vas coniecta diligenter assato: deinde in pilam translatis ac tritis opobalsami cochlearia duo adijcito: conquassato, resiccato, & vtitor. ℭ *Aridum Philoxeni ad Pruriginosos ac circumrosos Angulos. Facit &* G *ad Obtusum Visum.* Cadmiæ drach. quatuor, salis ammoniaci drach. ij, piperis albi drach.[a] vnam: tritis vtere. *Ego hæc ita adparo.* Cadmiæ ʒ viij, croci ʒ ij, piperis albi drach. j, salis ammoniaci ʒ ij, nardi indicæ ʒ j: tritis vtitor.

Liquidæ Oculares Compositiones ad Ficosas eminentias, ac omnem Extuberantiam carnis. Facit & ad Carnem circa Nasi angulum excrescentem, & ad incipientem Lippitudinem. CAP. 7.

C*Ompositio qua vsus est Philippus in Cæsaria.* Misyos assati drach. viij, myrrhæ drach. iiij, cadmiæ drach. viij, croci drach. ij, salis ammoniaci drach. ij: nardi indicæ, piperis albi, vtriusq; drach. vnam: mellis attici cyathum vnum. *Aliud.* Mysios assati drach. vi, atramenti sutorij drach. quatuor, myrrhæ drach. iiij, æris vsti drach. vnam, mellis attici cyathum vnum. ℭ *Panchrestos id est omnifarij vsus, Erasistrati, ad Aspritudines, ac omnes Lippitudines, Aures q; purulentas, & ad Vlcera ægrè recipiẽtia cicatricem, & ad Nomas hoc est vlcera serpentia oris.* Æris vsti drach.[b] duas, myrrhæ drach. vnam, piperis obolos duos, mysios assati drac. vnam, croci obolos iij, vini Chij heminam vnam,[c] passi cretici heminæ dimidium. Arida terito affuso vino: atq; vbi imbibitum fuerit vinum, affunde etiam passum: & conquassata in æreum vasculum transferto, ac ad lentum ignem coquito: deinde in pyxidem æream reponito. H ℭ *Ad Callos & Omnem eminentiam.* Æris vsti drach. ij, mysios vsti drach. vnam, myrrhæ drach. vnam, croci drach. vnam, omphacij drach. vnam, vini Chij cyathos duos, mellis attici libram dimidiam: vtitor. ℭ *Philoxeni Liquida Visum exacuens, Cicatrices et Callos exterit.* Ammoniaci thymiamatis drach. iiij, æruginis drach. ii, vino diluta & cõtrita melle attico excipito. *Aliud.* Ammoniaci thymiamatis drac.[d] † xii, æruginis drach. vi, myrrhæ drach. ii: componito vt dictum est. ℭ *Aliud Phædri Rhinion id est limula.* Ammoniaci thymiamatis drach.[e] quatuor, æruginis drach. vnam, alcyonij torrefacti drac. vnam, floris lapidis asii obolos tres: componito ac vtitor vt dictum est. *Aliud.* [f] † Ammoniaci thymiamatis drach. viii, æruginis drach. viii, floris lapidis asii drach. ii obol. ii, alcyonii drach. vnam obol. ii, opii sesquidrachmam, myrrhę sesquidrachmam: componito ac vtitor vt dictum est. ⅃ ℭ *Aegyptia ad Callos & Albugines, aufert etiam Pelliculas confestim.* Æruginis Corinthiæ drach. vi, ammoniaci thymiamatis drach. vi obol. iiii, salis fossilis ʒ iiii, medullæ colocynthidis drach.[g] quatuor, fellis taurini drac.[h] † ii. nitri nigri sesquidrachmam, piperis albi grana quadraginta, mellis attici cyathos sex. Componito vt dictum est, & in pyxide ilicea reposito vtitor. ℭ *Alia Aegyptia ad Callos & Albugines, ac Inueteratas affectiones.* Æruginis drac. vi, ammoniaci thymiamatis drach. vi, medullæ colocynthidis drach. iii, fellis taurini drach. ii, nitri nigri

† Al. salis ammoniaci vnc. i, piperis albi sextantem.

A * Aliter duas

B * Al. vnam

C * *Al.* γλυκέως οἴνου *i. dulcis vini.*

D † *Al. iiii.*

E * Aliter vnã.

F † Codex antiquiss. Venetorum hãc cõpõnẽ habet. Ammoniaci thymiamatis ʒ viii, æruginis ʒ vi, floris lapidis asii ʒ ii obol ii, alcyonii ʒ i obol. v, radiculę ʒ i obo. ii. Aliud, Ammoniaci, ʒ i obol. iiii, opii sesq drachmã, myrrhę sesqui drachmã: componito & vtitor vt pdictũ ẽ. Alii codi. ita habẽt. Ammoniaci thymiamatos, ʒ viii, æruginis ʒ vi, floris lapidis asii ʒ ii ob. ii, alcyonii ʒ i obol. v, struthii ʒ i ob. ii, salis ammoniaci ʒ i ob. ii, opii &c.

G * Al. iii obol. iiii.

H † *Al. iii.*

A nigri drach.ij: excipe mellis attici cyathis sex, & vtere. ℭ *Compositio Exacuens Visum, faciens & ad Glaucedinem, Antonij Musæ.* Fellis perdicis syluestris partem vnam, in alio exemplari succi herbæ perdicij, aliqui succi centaureæ partes iij, mellis attici tantũdem. *Aliud.* Fellis gallinæ veteris partem vnam, succi centaureæ partem vnam, mellis attici partes tres. Facit ad glaucedines. ℭ *Compositio Largi Exacuens Visum.* Succi fœniculi radicis partem vnam, mellis tantundem. Reponito in pyxidem æream ac vtitor. *Aliud.* Succi radicis fœniculi partem vnam, succi chelidoniæ tantundem, mellis attici tantundem. ℭ *Aelij Galli ad Suffusiones.* Fellis testudinis marinę ʒ viij, mellis attici tantundem, fellis taurini ʒ ij, croci ʒ ij, opobalsami ʒ ij: contusis vtere. ℭ *Cassij* ad *Suffusiones.* (A.l.5. fu.2.t.2. fol.552.a b) Fel taurinum in æream pyxidem euacuatum per dies decem sinito: deinde myrrhæ, croci, vtriusq; ʒ ij: opopanacis ʒ ij, opobalsami ʒ ij, piperis grana xij, mellis attici duplum omnium accipito: omniáque cum felle misceto, & in æreo vase coquito: deinde in ærea pyxide repositis vtitor. ℭ *Liquida Basilis hoc est regina: hanc Reparatricem appellamus.* Omphacij ʒ ij, myrrhæ ʒ ij, fellis aquilæ ʒ ij, opobalsami drac.ij, lachrymæ oleæ drac.ij, ammoniaci thymiamatis drac.j, fellis hyænæ ʒ ij: excipe melle attico. *Aliud.* Omphacij drac.ij, myrrhæ drach.vnam, salis ammoniaci ʒ j, croci ʒ vnam, opobalsami ʒ j, lachrymæ oleæ ʒ j, ammoniaci thymiamatis ʒ j, fellis hyænæ ʒ viij: excipe attico melle.

B In alio, olei veteris cyathos duos. ℭ *Antonij Musæ.* Fellis hyænæ ʒ vnam, fellis vrsi drach.ij, opobalsami drac.ij, salis fossilis ʒ j, croci drachmam vnam, myrrhę drachmam vnam, mellis attici cyathos duos, succi fœniculi cyathos ij. (*Aliter iiii.) ℭ *Philoxeni.* Fellis hyænæ sesquidrachmam, adipis viperæ sesquidrachmam, croci ʒ ũnam, omphacij ʒ j, myrrhæ drach. dimidium, opobalsami ʒ j, mellis attici ʒ viij. (*Aliter ii.) ℭ *Tincturæ Albuginum.* Gallam tritam ac læuigatam in prompto repositam seruato: vsu verò expetente, cum specilli nucleo calfacto adhibeto: deinde atramentum sutorium aqua dilutũ admoueto. *Aliud.* Malicorium tritum adhibeto, inde q; atramentum sutorium aqua dilutum admoueto. *Aliud.* Misyos, atramenti sutorij, gallarum omphacinarum, singulorum æquales partes, contusas & cribratas reponito. Vsus verò tempore aridum adhibeto. ℭ *Ad Glaucos oculos, quò Pupillæ nigræ reddantur.* Malicorij dulcis succum infundito: deinde post temporis interstitium hyoscyami florem cum vino aut hyoscyami succo tritum instillato. Verùm hęc opportuno tempore colligere & reponere conuenit. *Aliud.* Acaciæ fructum & gallarum parum quid diligẽter trita phernij succo excipito, & ad mellis crassitudinem redigito. Deinde expressum per linteolũ liquorem reseruato, ac vtitor vt dictum est. ℭ *Ad Pilos pungentes in Palpebris enascentes, Trichiasin appellant Græci, Antonij Musæ.* Fel auiculæ, quæ cinædus appellatur, & aconiti dimidium eius, mista reponito.

C Vsu verò exigente, euulso pilo locum ex pharmaco illinito. *Aliud.* Fel piscis phagri, & aconiti dimidium, cum squama ferri lota, adipe subijcito: atq; his amygdalini olei parum adijcito, & sanguinis vespertilionis quantum suffecerit. Deinde mistis & repositis vtitor vt dictum est.

ℭ *Agglutinatoria Pilorum, Heraclidæ Tarentini.* Ceræ drach. vnam, picis drach.j, lithocollæ drach. vnam, simul liquefacta reponito. Vsu verò postulante specilli summum candefacito, & quod ex pharmaco dissoluto adhęserit adhibeto, eo q; pilos agglutinato. *Aliud.* Resinæ siccæ, picis siccę, vtriusque drach. vnam, sulfuris viui drac.j, bituminis drachmam j, cerę drach.ij: liquefactis vtitor. (*Aliter ii.) (*Aliter ii.)

ℭ *Ad Paruos instar hordei oblongos circa pilos palpebrarum Abscessus, Crithas & Posthias Græci appellant, Antonij Musæ.* Galbani partem vnam cum exiguo nitro mistam imponito. *Aliud.* Ceram & misyos crudi paulũ admisceto. Faciunt & ficus aridæ in vino mulso coctæ & tritę, exiguo simul galbano contrito. Facit & farina hordeacea in vino mulso cocta ac trita, itidem exiguo galbano simul contrito. ℭ *Dionisii Milesii ad Pilos Palpebrarum pungentes.* Leporem marinum in figulino nouo vrito, & cinerem tritum caninarum muscarum sanguine excipito, & reposito in cornea pyxide vtitor euulsis antea pilis. *Aliud.* Salamandrę vstæ cinerem, terrestrium erinaceorum felle excipito, ac vtitor vt dictum est. Quidam castorio vsi sunt cum melle misto. Aut castorio & hirundinis

D vstę cinere. Aut cicutæ semen tritum, ac Thunnæ sanguine exceptum, pręuulsis pilis illeuerunt. ℭ *Ad Crithas i. hordeolos & Chalazia hoc est instar grandinis in palpebris tubercula.* Sagapeno cum aceto trito vtitor. ℭ *Aliud ad Aegilopas.* Succi illecebræ, succi solani, vtriusque libræ dimidium: thuris drach.viij, mastiches quadrantem, galbani libram dimidiam. Succos cum thure coquito, atq; vbi dissolutum fuerit galbanum inijcito: mastichen enim improbamus. *Aliud.* Thuris drach.viij, ladani drach.iiij, aluminis scissilis drach.iiij, myrrhę drach.viij, cerę drach.iiij, spumæ nitri drach.iiij, coaguli leporis drach.iiij. Contunditur hoc pharmacum, & cum vnguenti irini fæce mollitur.

Cataplasmata in eodem Libro Primo Externorum, ab Asclepiade ad Oculos descripta, itemq; Agglutinatoria, & Inunctilia.

ℭ *Cataplasmata Lippientium, ad Doloris Vexationes ac maximas Epiphoras, quibus Vsus est Heraclides Tarentinus.* Rosarum viridium aut siccarum drach.iiij, croci drachmam vnam, opij drach.vnam, excipe meliloti decocto, aut passo. *Aliud.* Rosarum, violarum albarum, meliloti, capitum papaueris, singulorum drach.ij, croci drachmam vnam, opij drach.vnam, myrrhę drach.vnam, oui assati vitellum: tritis & passo subactis vtere vt dictum est. ℭ *Illitiones ad Dolores, quibus Vsus est Glaucus.* (*Al. Gallus.) Aloes, lycij indici, rosarum viridium, croci, opij, myrrhæ, singulorũ ęquales partes, vino subactas

in pastillos formato, eos q́ in vmbra siccato. Vsu verò exigente passo dilutos oculis illinito, itē q́ E
fronti ac temporibus. ℭ *Philoxeni ad Fluxionem multam & Dolores.* Foliorum rosarum recentium
* Aliter sex. drach. ij, seminis hyoscyami ʒ viij, thuris ʒ três, myrrhæ ʒ iiij, farinæ polentarum acetabulum, oui
assati vnius quod intus est, succi mandragoræ drach. iiij, croci ʒ ij, opii ʒ iiij, vini austeri quantum
sufficit. In pastillos redigito, ac vtitor veluti dictum est. ℭ *Illitio Anthera eadem hora iuuans.* Cro-
* Aliter ii. ci drach. quatuor, thuris drach. ij, cinnabaris drach. iiij, gummi drach. ij, vino excipito. Vsus tem-
pore vbi triueris, & ad solidum redegeris, pauxillū mellis adijcito. ℭ *Aliud Lychnium inscriptum.*
* Aliter i. Croci drach. j, thuris drach. ij, opij drach. duas, gummi drach. ij, cinnabaris drach. ij, aqua pluuia ex
cipito. Alij habent, croci rosas specie referentis drach. iiij, cinnabaris drach. ij: myrrhę, opij, vtri-
usq́ drach. ij: aqua pluuiali excipito. ℭ *Illitiones mordaces quæ euestigio Fluxionem cohibent. Faciunt &*
ad Lippitudinem scabram ac aridam. Æris vsti drach. iiij, croci drach. iiij, piperis albi drach. ii, opii dra-
chmas ii, gummi drach. iiij: cum aqua pluuiali forinsecus illinuntur. Relidit hoc pharmacū maxi-
mas epiphoras: cæterùm cauere oportet ne quid ex eo in oculum præterlabatur. ℭ *Aliud, Phlo-*
ginum hoc est flammeum inscriptum. Æris vsti & loti drach. duodecim, croci drach. vj, piperis albi dra-
chmas iiii, myrrhæ drach. iii, opii drach. iii, gummi drach. duodecim, vino aminæo excipito.

ℭ *Agglutinatoria quæ Fluxiones cohibent.* Pollinis partem vnam, myrrhæ partem vnam, mānæ thu F
ris partem vnam, candido oui excipe: deinde in linteolum impacta impone temporibus ac frōti.
* Al. duas. *Aliud.* Seminis hyoscyami drach. ii, opii drach. j, croci drach. vnām, pollinis drach. iiii, ouorum
assatorum vitellos duos, castorij drach. j: omnibus simul coactis vtitor. ℭ *Collyrium ad Epiphoram,*
& Dolores, ac Fluxionem multam, quo Moschion familiaris vsus est. Glaucij drach. sedecim, sarcocollæ dra
chmas viii, croci drac. iiii, gummi drach. ii, tragacanthæ drach. ij, succi mandragorę drach. ii, opii
drach. j, aqua pluuiali excipito ac vtitor cum ouo. ℭ *Heronis ophthalmici Psittaces, ad Dolores, & Flu*
xum largum, euestigio Somnum inducit. Glaucij drach. sedecim, croci drach. viii, sarcocollæ drach. viii,
opii ʒ iiii, succi mandragoræ drach. ii. tragacanthæ drach. viii, aqua pluuiali excipe. ℭ *Ad Prædi-*
ctas affectiones, Neapolitæ. Glaucij drach. quadragintaocto, sarcocollæ drach. xxiiii, croci drac. xxiiii,
† Al. opii ʒ iii, succi mandragoræ ʒ ii. lapidis hæmatitæ drach. duodecim, † opii drach. xii, succi mandragoræ drac. viii, } gummi drach.
sedecim, tragacanthæ drach. duodecim, excipe aqua pluuiali. ℭ *Sergij ophthalmici Babylonij.* Glau
cii drach. vigintiquatuor, sarcocollæ drach. sedecim, croci drach. duodecim, opii drach. iiii, lapi-
dis hęmatitæ drach. vi, gummi drach. duodecim, excipito aqua pluuiali. Illinito per vnum atque
alterum diem: atque vbi affectio non soluatur, ad insequentes illitiones transimus. ℭ *Aliud, Dia*
smyrnum Glaucidanum inscriptum. Glaucij drac. quadragintaocto, sarcocollæ drac. xlviii, croci drac. G
*Aliter viii. vigintiquatuor, opii drach. sex, myrrhæ drach. sex, hæmatitæ drach. vi, tragacanthæ drach. xlviii,
† Al. Glaucii ʒ lxiiii, sarcocollæ ʒ xxxii, croci ʒ xxiiii, opii ʒ vi, myrrhæ ʒ vi, hæmatitę dra. vi, tragacāthæ ʒ xvi, gūmi ʒ xii. aqua pluuia excipe, ac vtere cum ouo. ℭ *Diasmyrnum ex Hæmatite.* † Glaucii drach. lxiiii, sarco-
collæ drach. xxxii, croci drach. duodecim, opii drach. viii, myrrhę drach. vi, hęmatitæ drach. xvi,
tragacanthæ drac. † xlviii: gummi drach. xvi, in alio exemplari drach. xlviii: } excipiuntur aqua
pluuiali. Vsus eius est cum ouo. ℭ *Phosphorus ad Doloris vexationem, omnem q́; Inflammationem, &*
intensas Epiphoras. Glaucii drach. xxiiii, sarcocollæ drach. viii: croci, opii, vtriusque drach. viii: myr
rhę drach. viii, misyos vsti drach. viii, gummi drach. nouēndecim, excipe aqua pluuia: vtere cum
† *Al. lxviij.* ouo. ℭ *Euchroum id est boni coloris, excellentis & mirabilis efficaciæ.* Glaucii drac. xx, sarcocollæ drac. A. l. 5. fu. 2. t. fol. 551. b
* Aliter xii. vii, croci drach. vii, myrrhæ drach. vii, opii drach. vii, misyos vsti drach. vii, gummi drach. duode-
cim, excipe aqua pluuiali: vtere cū ouo. ℭ *Pharmacum ex succis, Dolorem sedans. Facit ad omnem Do-*
loris vexationem, Somnum euestigio inducit. Glauci drac. xlviii: sarcocollæ, tragacanthæ, vtriusq́ drac.
xvi: croci drach. viij, opii drach. iiij, succi rosarum drach. iiij, lycii indici drach. iiij, hyoscyami drac.
iiii, succi mandragoræ drach. iiij, { succi cicutæ drach. iiij, } gummi drach. viij: excipiuntur meli-
loti decocto. Componuntur autem hoc modo: Meliloti libram vnam, & aquæ pluuialis heminas
xii, ad tertias coquito: & excolato liquore ad pharmaci compositionem vtitor. *Aliud.* Glaucij ʒ H
xlviii, sarcocollæ drach. xxiiij, croci drachmas xxiiij, opii drach. xii, lycii indici drach. xii, succi hyo
scyami drachmas duodecim, succi cicutæ drach. duodecim, rosarum viridium resectis extremitati-
Al. xviii. bus drac. xlviii, gummi drac. quadragintaocto, aqua pluuiali excipe: vtere cum ouo. ℭ *Pharma-*
cum Phæon id est fuscum, inscriptum, accommodatum ad Doloris molestias. Cadmiæ drach. duodecim aut
xvi, æris vsti drach. vi, myrrhæ drachmas iii, opii drach. iij, acaciæ drach. vii, excipito aqua pluuia,
velut demonstratum est. ℭ *Aliud Phæon ad omnem Fluxum, & omnem Lippitudinem. In alio Pædicon id*
est puerile legitur. Æris vsti drach. duodecim, cadmiæ drach. xxxii, gummi drachmas xxxij, acaciæ
drach. xxxij, myrrhæ drach. iiii, opii drachmas iiii, aqua pluuia excipe. ℭ *Aliud ex libris Philoxeni.*
Aliter xvi. Spodii cyprii id est cinerulę cyprię drach. xii, ęris vsti & loti drach. três: opii, myrrhę, vtriusque
Aliter ii. drach. três: acacię, gummi, vtriusq́ drach. septēm: aqua pluuiali excepta cum ouo in vsum veniūt,
Aliter xii. vt dictum est. ℭ *Pharmacum Berytium inscriptum, quo vsus est Straton Berytius ad maximas Epiphoras:*
euestigio auxiliatur. Æris vsti & loti drac. xvi, acacię drac. xvi, spodii pompholygis drach. xvi, opii
* Aliter xii. drachmas sedecim, gummi drach. xvi, croci drachmas xii, myrrhę drach. ii, aqua pluuiali excipe:
vtere cum ouo. Oportet hoc assiduè infundere. ℭ *Aliud ad Easdem affectiones.* Spodii pompho-
lygis drach. xvi, opii drachmas xii, myrrhę drach. xii, gummi drach. xvi, ęris vsti & loti drach. xvi,

aqua

A aqua excipito pluuiali, ac vtitor cum ouo. ℭ *Pharmacum Acharistum inscriptum, ad maximas Epiphoras. Huius solius vsu medici Aegyptij fœliciter medicantur, in agrestioribus præsertim corporibus.* Cadmiæ drach. xvj, acaciæ drac. viij, æris vsti & loti drach. †viij, opij drach. iiij, fructus ericę drac. iiij, myrrhę drach. iiij, gummi drach. xvj: aqua excipito, ac vtitor cum lacte muliebri. Temperatura media est: vbi verò circa oculos affectio sit, ab hoc collyrio abstinere oportet. ℭ *Quo Ipse vsus sum, sic habet.* Cadmiæ drach. xvj, fructus ericæ drach. ij, æris vsti & loti drach. iiij, opij drach. ij, myrrhæ drach. vnam, acaciæ drach. †vj, gummi drach. viij: aqua excipito, vsus indicatus est. *Aliud.* Cadmiæ drachmas vj, fructus ericæ drach. iiij, opij drach. vj, thuris drach. ij, myrrhę drach. viij, lapidis scissilis drach. ij, acaciæ drach. viij, æris vsti & loti drach. iiij, gummi drach. xx: componito, ac vtitor vt dictum est. ℭ *Nectarium Marci, facit ad incipientem Lippitudinem, facit & ad illationē Fluxus tenuis, ad Chemoseis, Tumores, Pellicularum eminentias, & fere ad omnem Lippitudinem facit, & ad Palpebras crassas.* Oportet autem præ omnibus fomentum adhibere, deinde ipsum infundere, in principio quidem fluxionis cum aquoso oui liquore: vbi verò processerit hæc curatio, paulatim hanc temperaturam extendere & augere oportet. Cæterùm ad palpebras asperas collyrio cum aqua vtimur. Apud alios Sphragis appellatur. Æris vsti & loti drach. iiij: cadmiæ drac. iiij, acaciæ drachmæ iiij, croci

B drachmas ij, opij drach. ij, gummi drach. vj, aqua excipe ac vtere vt indicatum est. ℭ *Sergij ophthalmici Monohemerum inscriptum, hoc est vna die efficaciam suam commonstrans.* Cadmię vstę & lotę drac. iiij, spodij pompholygis vsti & loti drac. iiij, æris vsti & loti drach. iiij, croci drach. ij, opij drach. ij, acaciæ drach. vj, gummi drach. vj: aqua pluuiali excipe, ac vtere cum ouo. Temperatura est aquosa. Postquam lachrymę proiectę fuerint, candidum oui infundere oportet, & rursum sublinere. Vbi verò morsus consequeretur, fomentum adhibendum est, rursum q; oui candidum infundendum: postea verò collyrio nigro inscripto illinito. ℭ *Sphragis Neapolitæ.* Cadmiæ drac. viij, æris vsti & loti drach. viij, acaciæ drach. viij, spodij cyprij drach. iiij, croci drach. iiij, opij drach. quatuor gummi drach. xij, aqua excipe: vsus indicatus est. ℭ *Sphragis Paccij.* Cadmiæ vstæ & lacte caprino siue muliebri extinctæ ac lotæ, & in vmbra siccatæ, drachmas x, æris vsti & loti drach. x, acaciæ drach. x, opij drach. vj, croci drach. vj, gummi drach. xv, aqua pluuiali excipito. Zoili sphragis cū Paccij concordat. ℭ *Philotæ Aphroditarium inscriptum.* Cadmię lotæ drachmas xxiiij, acacię drachmas xxxvj, æris vsti & loti drach. xij, croci drach. xij, opij drach. xij, spodii cyprii loti drach. xii, gummi drach. xlviii, excipe aqua pluuiali: ac vtere cum ouo assiduè infundendo. Post curationē verò lauari iubeto. Hoc assiduè vsus sum in maximis epiphoris. ℭ *Aliud Neapolitæ, facit ad maximas*

C *Epiphoras, maximè in oculis qui ægrè rigantur & subalbicant circa inflammationes, vt simile quiddam chemosi appareat. Hoc nos vsi sumus, post illitiones ægris lauare iussis.* Lapidis schisti drach. viii, thuris drach. vii, æris vsti & loti drach. viii, opii drach. viii, myrrhę drach. iiii, gummi drach. viii, excipe vino, ac vtere cum ouo. Temperamentum est aquosum. Sæpe verò hoc infundere oportet, & post interuallum ab illitione lauari iubere. ℭ *Fuscum Olympionico inscriptum, facit ad maximos Dolores, facit & ad Chemoseis, & omnino ex accommodatissimis collyrijs est, nam statim liberat.* Cadmiæ vstę & lotæ drac. viii, acaciæ drach. viii, stibii vsti & loti drach. viii, aloes indicæ drach. viii, croci drach. iiii, myrrhæ drach. iiii, opii drach. iiii, gummi drach. viii, aqua excipe, ac vtere cum ouo. Temperamentum est crassum. Ego etiam pompholygis ac thuris vtriusq; drach. iiii adieci. ℭ *Aliud Zosimi inscriptum Odorum, facit ad dolores & recentes affectiones.* Cadmiæ vstę & lotæ vino Italico hoc est extinctę drac. viii, aloes drach. viii, stibii drach. viii, æris vsti & loti drach. viii aut ii, croci drach. duas, myrrhę drachmam vnam, nardi indicę drachmam vnam, opii drachmam vnam, acaciæ drach. nouendecim, *Aliter xij.
gummi drach. duodecim, aqua pluuiali excipe. ℭ *Hermiæ ophthalmici Lutron id est balneum appellatum, ad maximos Dolores, eadem die ad summum auxilians. Facit & ad inueteratas Lippitudines.* Aloes drach. viii, æris vsti & loti drach. xvi, opii drach. sedecim, myrrhæ drach. duodecim, croci drach. viii. * Aliter x.

D cadmiæ drachmas quatuor, thuris drachmas tres, gummi drach. xvi, vino Mendesio excipe, ac vtere cum ouo. Temperatura est aquosa. Oportet hoc per interualla trium aut quatuor horarum infundere, & vsq; ad mali depulsionem sinere: atq; tunc lauari iubeto. ℭ *Theodotion Phlacianum, Harpocratium inscriptum, ad maximas Epiphoras & Dolores: liberat citra venæ sectionem.* Succi acacię drac. vigintiquatuor, cadmię drach. viii, ęris vsti & loti drach. viii, stibii drachmas xvi, aloes drach. quatuor, croci drachmas tres, myrrhę drachmas tres, lycii indici drachmas duas, castorii drach. j, opii drachmas duas, gummi drachmas vigintiquatuor, aqua pluuiali excipe, ac vtere cum ouo. Temperatura est crassior. Hoc collyrium tumorem palpebris inducit. ℭ *Scylacium" Pharmacum accommodatum eadem die curans. Eue stigio soluit Inflammationes.* Stibii drachmas xl, acacię drach. xl, cadmiæ drach. xvi, æris vsti & loti drach. xiiii, cerussæ drach. viii, myrrhę drachmas quatuor, nardi indicę drachmas quatuor, croci drachmas duas, lycii idici drachmas quatuor, castorii drachmas duas, aloes drach. ii, opii drach. ii, chalcitidis assæ drachmas duas, gummi drachmas dūas, excipe rosarū decocto ac vtere cum ouo. Temperatura est crassior. ℭ *Neapolitæ Phanion id est lampas seu facula, ad maximas Epiphoras & Doloris molestias. Facit & ad Affectiones.* Cadmiæ lotæ drachmas octo, acacię drachmas [a] octo, ęris vsti & loti drachmas sex, stibii loti drachmas [b] viginti, psimmythii drach. [c] sex, myrrhę drach. ii, aloes drach. [d] duas, nardi celticę sesquidrachmam, opii sesquidrachmā, croci

Marginal notes: †Al. iiij. — †Al. iij. — * Aliter ij. — * Al. xvi. — A.l.5. fu.2. t.2. fol. 550. e — *Aliter xl. — A * Al. xx. — B * Al. ii, & aliter viii. — C * Al. ii. — D * Al. viii.

drach. vnam, castorij drachmæ dimidium, gummi drachmas viginti, aqua pluuia excipe, vtere illinendo. ¶ *Aliud Phanion Serapiacum inscriptum.* Acaciæ drach. xl, stibij drach. xl, cadmiæ drach. xvi, æris vsti & loti drach. duodecim, aloes drach. tres, myrrhæ drachmas quatuor, cerussæ drach. duodecim, opij drach. ij, croci drach. ij, castorij drach. ij, nardi indicæ sesquidrachmam, gummi drachmas xxv, aqua pluuiali excepta illinito. ¶ *Malabathrinum nostrum, facit ad Doloris vexationes, & Affectiones in declinatione.* Cadmiæ drachmas xvi, acaciæ drach. xl, æris vsti & loti drachmas xiiij, opij drachmas duas, lycij indici drach. ij, myrrhæ drachmas quatuor, malabathri drach. ij, nardi indicæ drach. ij, castorij drach. ij, croci drach. ij, aloes drach. ij, cerussæ drach. viij, stibij loti drachmas viij, gummi drachmas xl: aqua pluuiali excipe: & vtere cum ouo in principio affectionum, & in declinatione facta illitione pharmaci panchresti appellati. Descriptum hoc inter mordacia collyria habetur. ¶ *Aliud Philadelphium inscriptum, facit ad Declinationes inflammationum, & Vlcera sordida, & Pustularum eruptiones. Euestigio auxiliatur.* Stibij vsti & loti ʒ xx, plumbi vsti & loti drach. x, cadmiæ drac. viij, acaciæ drach.* ij, æris vsti & loti drach. iij, aloes drach. iij, cerussæ drach.* iij, lycij indici drach. ij & dimidiam, myrrhæ drach. ij & dimidiam, nardi indicæ drachmas ij, croci drach. ij, castorij drac. vnam, opij drach. j, gummi drac. viij, aquam, & ad exceptionem candidum ouorum x. E

*Aliter vij.
*Aliter ij.

¶ *Collyrium Album ad Epiphoras & Affectiones. Inscribitur Tripherum id est delicatum.* Cadmiæ" lotæ drach. xvi, cerussæ drachmas viij, amyli drachmas iiij, gummi drachmas iiij, tragacanthæ drach. quatuor, opij drachmas ij: excipe aqua pluuia: vsus est cum ouo. ¶ *Collyrium ex terra Samia Terrenum inscriptum, ad Epiphoras & Affectiones.* Cadmiæ lotæ drach. † xij, cerussæ drach. duodecim, terræ Samiæ drach. duodecim, opij drac. j, gummi drac. iiij, aqua excipe ac vtere cum ouo. ¶ *Aliud Dolorem sedans, ad Fluxum omnis generis, Vlcera, Dolores, Papulas & Tubercula, Prolapsus, Chemoseis, & omnigenas Affectiones.* Cerussæ drachmas viij, terræ Samiæ drac. viij, spodij pompholygis drach. xij, tragacanthæ drach. ij, opij drac. ij, gummi drac. iiij, aqua pluuia excipe, ac vtere cum ouo. ¶ *Aliud Diocleum inscriptum, ad Doloris molestias, & Epiphoras, ad Suppuratos oculos, Vlcera, Pustulas. Hoc pharmacum delicatius existit.* Tragacanthæ ʒ viij, gummi drachmas quatuor, amyli ʒ quatuor, spodij pompholygis drach. xvi, cerussæ drachmas octo, opij torrefacti drachmas duas: aqua pluuia excepta admoue cum ouo. ¶ *Pharmacum ex Thure, accommodatum ad Fluxiones & Chemoseis.* Cadmiæ drac. viginti, thuris drac. viginti, cerussæ drach. xl, opij drachmas sex, gummi ʒ sex, aqua pluuiali excipito. Cæterùm nos sic apparauimus: Cadmiæ ʒ decem, pompholygis ʒ decem, thuris ʒ decem, cerussæ drach. xl, opii drach. vi, gummi drach. vi: aqua pluuia excepta admoue cum ouo. ¶ *Aliud Trypheron id est delicatum inscriptum, ad Inustiones epicaumata Græcis dictas, Pustulas, Chemoseis, maximè in ijs qui nullam mordacitatem perferre possunt.* Cadmiæ lotæ ʒ viginti, amyli ʒ viginti, thuris drach. viij, cerussæ drachmas xlviij, opij drach. sex, gummi drach. xvi, aqua pluuia excipe: vsus indicatus est. F A.l.3.f.3.t.2.c. 5.fol.224.h

†Al. xvij.

¶ *Cygnus inscriptus Reginæ, ad maximos Dolores & Affectiones.* Cadmiæ drachmas sedecim, cerussæ lotæ drach. octo, amyli drachmas duas, tragacanthæ drachmas duas, acaciæ drachmas duas, opij drachmas duas, gummi drachmas duodecim, excipe aqua pluuiali, & ad excipiendum adijce ouorum crudorum recentium candida quatuor. ¶ *Aerianum Diomedi inscriptum, Collyrium accommodatum ad Epiphoras, & veteres Affectiones item q́; recentes.* Spodij pompholygis drachmas octo, cerussæ drach. uiginti, æruginis drachmas quatuor, myrrhę drach. xiiij, thuris drachmas tres, opij drach. tres, gummi drachmas octo, excipe aqua pluuiali, ac vtere cum ouo. ¶ *Cygnus ex terra Samia, ad Vlcera omnis generis, ad Epiphoras, Dolores circum circa molestiates, Suppuratos q́ue oculos.* Spodij loti drac. xvi, cerussæ lotæ drachmas octo, terræ Samiæ drachmas quatuor, amyli drachmas quatuor, acaciæ drac. quatuor, opii drac. quatuor, gummi ʒ quatuor, tragacanthæ drachmas duas, aqua pluuiali excipe, ac vtere cum ouo. ¶ *Aliud Dionysio inscriptum.* Cerussæ drach. trigintaocto, æruginis vermiculatæ drac. xvi, succi papaueris drachmas octo, gummi drachmas quatuor, excipe aqua pluuia, ac vtere cum lacte. ¶ *Aerianum Pharmacum nostrum, ad Veteres ac recentes Affectiones accommodatum.* G

*Aliter xii.
*Aliter viii.
*Aliter xxxii.

Cerussæ drachmas vigintiquatuor, cadmiæ vstæ & lotæ ʒ decem, stibii vsti & loti ʒ decem, thuris ʒ decem, squamæ æris ʒ quinque, opii ʒ tres, myrrhæ ʒ tres, gummi drach. duodecim, excipe aqua pluuiali, ac vtere cum ouo. ¶ *Collyrium Gennadij.* Cerussæ drac. octodecim, stibii drachmas duodecim, myrrhæ drachmas duodecim, squamæ æris drach. duodecim, opii drach. vi, gummi drach. vigintiquatuor, excipe aqua pluuiali. ¶ *Collyrium ex terra Samia, Paccij ophthalmici ad Affectiones intensas.* Cadmiæ drach. xvi, cerussæ ʒ sedecim, terrę Samię drachmas quatuor, opii drach. duas, thuris drac. duas, stibii drach. quinque, gummi ʒ v, excipe aqua, ac vtere cum ouo. ¶ *Therinum" id est æstiuum inscriptum.* Cadmiæ vstæ & lotæ ʒ † viginti, acaciæ drac. duas, terræ samiæ drac. † xx, cerussæ drac. † xx, squamę æris vstæ & lotæ drach. duodecim, corticis thuris drach. duas, tragacanthi drac. v, gummi drachmas xvi, aqua pluuiali excipe, vtere cum ouo. ¶ *Collyrium Hygidion appellatum.* Cadmiæ drach. viij, myrrhę drach. octo, acacię drach. vi, opii drach. ii, ęris vsti & loti drac. ii, gummi drac. vi, fructus ericę drachmam vnam, aqua pluuiali excipito. ¶ *Aster Anicetus, hoc est inexuperabilis, ad Doloris vexationes, Pustulas, Staphylomata, Vlcera sordida & serpentia. Facit & ad Inueteratas affectiones, & Cicatrices exterit.* Cadmiæ vstę & lotę drach. xvi, cerussæ lotę drachmas xvi, amyli drach. duodecim, stibii vsti drac. xii, spodii ʒ viii, plumbi vsti ac loti drac. viii, terrę Samię drac. viii, H A.l.5.fit.2.t.2. fol.550.f.

*Aliter viii.
†Aliter viii, acacię ʒ xx.
†Aliter vij.
†Aliter vij.
*Aliter ii.

myrrhę

A myrrhæ drach.ij,opij drach.ij,tragacanthæ drach.viij,excipe aqua pluuiali. ℭ *Libyanum, ad Pustulas, Inustiones, Rupturas, Concauitates, Oculos purulẽtos, Chemoseis, Staphylomata. Facit & ad circummolestãtem Dolorem, & Affectiones: & Cicatrices exterit.* Cadmiæ vstæ & lotæ drach.xvi, cerussæ lotæ drach. xvi, stibij vsti & loti drach. sedecim, plumbi vsti & loti drach.viij, amyli drach.duodecim, spodij * Aliter xii.
pompholygis drachmas octo,myrrhæ drachmas octo, terræ asteris drach.viij, tragacanthæ drac. viij,opij drachmas duas: aqua esto pluuialis, & ad exceptionem ouorum albumina decem. *Aliud Libyanum.* Pompholygis drachmas octo,cadmiæ vstæ & lotæ drachmas sedecim, † stibij vsti & lo * Aliter xviii.
ti drachmas duodecim, ⟩ cerussæ lotæ drach. sedecim, amyli drach. duodecim, terræ samiæ drach. † Non est in q
viij,plumbi vsti & loti drach.viij,myrrhæ drach.ij, opij drach.ij,tragacãthæ drach.ij: excipe aqua busdam antiquis exemplaribus.
pluuiali. ℭ *Collyrium ex Cornu ceruino, ad Vlcera, Pustulas: Cicatrices exterit.* Cornu ceruini vsti & loti drach.iiij,thuris drach.quatuor, plũbi vsti & loti drach.quatuor, squamæ æris lotæ drach.ij, opij drachmam vnam,gummi drac.quatuor,excipe aqua pluuiali. ℭ *Aliud ex Cornu ceruino, Neapolitæ.* Plumbi vsti & loti drach.xvi,cornu cerui vsti drach.xvi, thuris drach.viij,acaciæ drac.viij, spodij cyprij drach.viij,amyli drach.iiij,opij drach.ij, squamæ æris drach.ij, croci drach.viij, myrrhæ drach.iiij,tragacanthæ drach.j,gummi drac.viij,hyoscyami cremore excipito. ℭ *Viride ad Affe-*
B *ctiones.* Spodij cyprij drach.xvi, amyli drach.xvi, croci drach.octo, stibij drach.octo, opij drach. iiij,gummi drach.iiij,excipe aqua pluuiali,ac vtere cum ouo. ℭ *Aliud Viride Zoili ophthalmici id est ocularij.* Spodij cyprij drach.octo,croci drachmas octo,amyli drach.octo,opij drac.ij,stibij drac. octo,gummi drachmas quatuor: anagallidis succo excipito. Aliud alia exemplaria ita habent.

Zoili viride. Cadmiæ vstæ ac lotæ & vino Italico extinctæ drachmas octo,croci drac.iiij,stibii vsti & lacte extincti drach.iiij,amyli drach.vnãm,gummi drachmas duas: excipito succo anagallidis *Aliter ii.
quæ cœruleum habet florem. ℭ *Ex libris Scribonij Largi; Psittacinum inscriptum, ad Doloris molestias, Pustulas, Inustiones, Cicatrices resolutas, Prolapsus, Confusiones, & vbi multus Sanguis æstate suffunditur. Commodat etiam ad Alias affectiones, & præsertim in oculis molli sensu præditis, in quibus tenuis lachryma profluit.* Cõpositio hoc modo habet. Cadmiæ drach.octo,croci drach.viij,stibii drac.viii, amyli recentis drac. octo,opii drac.quatuor,gummi drach.quatuor,aqua pluuiali excipito,vtitor cum ouo. ℭ *Nau-*
Al. 5.su.2.t.2. fol.550.f *cratitæ" Pharmacum Affectionibus accommodatum.* Cadmiæ drach.duodecim, croci drach.duodecim, opii drach.vi,squamæ stomomatis purgatæ drach.v, squamæ æris drach.vi, succi rosarum drach. xvi,plumbi vsti & loti drach.v,myrrhæ drach.iii,nardi drachmas duas,acaciæ drach.duas, gummi drach.duodecim,excipito aqua pluuiali. ℭ *Antæi Viride.* Cadmiæ drach.xlviii, myrrhæ drach.
C vigintiquatuor, croci drach.xlviii, opii drach.xxiiii, plumbi vsti & loti drach.viii, squamæ æris drach.vi,nardi indicæ drach.vi,acaciæ drach.vi, gummi drachmas vigintiquatuor, aqua pluuiali excipito. ℭ *Pharmacum ex Galbano, quo vsus est Nicetes, ad Dolores & Lippitudines.* Cadmiæ drach. octo,spodii cyprii drach.viii, æris vsti & loti drachmas octo, opii drachmas octo, myrrhæ drach. octo,chalbani drachmas octo: aqua pharmacum excipito. Ex valde approbatis est, recipit q; amplius gummi item drachmas octo. Alia exemplaria spodium non habent. *Aliud.* Cadmiæ drac. xvi,æris vsti & loti drach.viii: myrrhæ,chalbani,singulorum drach.octo: opii drach. octo,atramẽti sutorij drach.vi, gummi drach.vi, a aqua pluuiali excipito. ℭ *Collyrium Diarrhodon Nili ex rosis, velut Andreas tradit, ad Doloris molestias, Fluxum vberem ac tenuem, Pustulas, Prolapsus.* Foliorum rosarum resectis extremitatibus drachmas quatuor, croci drach.duas, opii obo.j, nardi indicæ obol.j: gummi drac.iii,alii drac.vnam habent: aqua pluuia excipe,ac vtere cum ouo. Temperatura dissoluta est. ℭ *Aliud ex rosis Nili, quo vsus est Gallio ophthalmicus id est ocularius.* Rosarum drac.quatuor, croci drach.ii,acaciæ drach.i,opii obol.j,nardi indicæ obol.j, gummi drac.iii, aqua pluuia excipe: vtere cum ouo. Temperatura est diluta. ℭ *Aliud ex rosis Horæum id est tempestiuum, appellatum, ad easdem Affectiones.* Rosarum resectis vnguibus drac.xxiiii, croci drach.xii, amyli drac.vi, balaustij
D drachmas quatuor,opii drach.quatuor,tragacanthę drac.octo,hyoscyami foliorum succo excipe. In preceptoris & Ioannij libro scriptum erat, cupressi succo. *Aliud.* Rosarum drach.octo, croci drach. quatuor,æris vsti & loti drac.vnam,gummi drach.vnam, aqua pluuia excipe,ac vtere cum ouo. ℭ *Aliud Diarhodon ex rosis Terentij, constans ex pompholyge.* Rosarum recentium drac.xii, spodii cyprii drac.quatuor,croci drac.quatuor,opii drac.quatuor,nardi drac.quatuor,gummi drach. quatuor,excipito aqua pluuiali. *Aliud Diarhodon.* Rosarum recentium drac.duas, croci drac.vi, spodii cyprii drac.duas,amyli drac.ii,acaciæ drachmam vnam,nardi indicæ drach.vnam, gummi drac.ii,tragacanthæ ʒ ii,excipito aqua pluuiali. ℭ *Diarhodon Euelpidion, Diasmyrnum appellatum.*

Rosarum drach.c,croci drach.l,opii drach.octo,myrrhæ sesquidrachmam, gummi drach.l,vino *Al. ʒ ii s.
odoro excipe, ac vtere cum ouo. *Aliud Diarhodon.* Rosarum ʒ c, croci drac.l, opii drachmas viii, myrrhæ drach.octo,gummi drach.l, vino odorato excipe, ac vtere cum ouo. Ego hoc apparaui pro foliis rosarum florum earundem drach.c iniiciens, atque fœliciter successit. ℭ *Diarhodon ex rosarum lxxij drachmis Magnum appellatum. Hoc vsus est Leucius præceptor ad Doloris molestias, Pustulas, Inustiones, Staphylomata, Prolapsus, ad Oculos purulentos, ad Fluxiones antiquas, inueteratas Lippitudines, & Affectiones ægre cedentes.* Rosarum viridium resectis vnguibus ʒ lxxii,cadmiæ vstę ac lotæ drach.xxiiii, *Aliter lii.
croci ʒ sexaginta,opii ʒ iiii: stibii ʒ iii,alii drach. vi: ęruginis drac.ij,alij iij: squamæ ęris ʒ duas,nardi *Aliter vi.

indicæ drach.ii: myrrhę drach.vi,alii iiii: gummi drach. vigintiquatuor, excipito aqua pluuiali. E
Aliud ex drachmis lxxij. Rosarum drac.lxxii,cadmię vstę & lotę drac.xxiiii: croci drac. vi, alii viii: opii drach.iii, stibii drach.iii, myrrhę drach.iii,squamæ ęris drachmas duas,æruginis drach.duas: nardi drac.vnam,alii ij: gummi drac.xxiiii, excipe aqua pluuiali, ac vtere cum lacte. ℭ *Pharmacum ex Violis albis, accommodatum ad Epiphoras & Affectiones.* Acaciæ drach.xlviii, succi violarum al-
* Aliter xxiiii. barum drach.xlviii,spodii cyprii drac.vigintiquatuor,croci drach.xxiiii,myrrhæ drach.quatuor:
* Aliter xl. opii drach.iiii,alii vi: succi hyoscyami drach.iiii,æris vsti & loti drach.iiii, gummi drach.quatuor, excipe vino falerno. ℭ *Collyrium" quo vsus est Phlorus in Antonia Drusi matre, quæ parum absfuit vt ab alijs medicis excæcaretur.* Acaciæ drach.xlviii, rosarum siccarum drac.xlviii, melilotorũ drac.xlviii, A.l.5.fu.2.t.2 fol.552.c
* Aliter xii. spodij cyprij drach.xxiiij,malorum mandragoræ drachmas duas,croci drac. xxiiii, opii drach.vi: seminis hyoscyami acetabula ij,alii drachmas xxiiii: myrrhæ drach. iiii, æris vsti & loti drachmas quatuor,gummi drachmas xl: vini falerni,aquæ pluuialis, vtriusque heminas iii. Vinum & aquã misceto,eis q; rosas,melilotum, semen hyoscyami,mandragoræ mala,aut si hæc non adsint, corticem inijcito,& ad dies iij aut v macerari sinito: deinde expresso liquore ad pharmaci compositionem vtitor: probatissimum hoc existit. ℭ *Melinum delicatum,commodum ijs qui nullam penitus pharmacorum mordacitatem perferre possunt. Facit ad Pustulas,Prolapsus,Fluxum acrem & vberem, Inustiones q;, & ad recentes Affectiones.* Cadmiæ vstæ ac lacte extinctę drachmas xvi,cerussę lotę drachmas octo,croci drachmas quatuor,opii drach.j,tragacanthæ drach.ii,aqua pluuiali excipito ac vtitor cum ouo. F
ℭ *Aliud ad Inustiones,Pustulas,Prolapsus, Dolores.* Cerussæ drach.xxiiii, amyli drach.xii,cadmiæ lotę drach.x,thuris drach.x,croci drach.viii,opii drach.viii, gummi drach.x, tragacanthæ drach.ii, excipe aqua pluuiali, & vtere cum ouo. ℭ *Diarhodon inculpabile.* Cadmiæ vstę & lotæ drachmas xxiiii, cerussæ drach.xii,opii drach.vi,florum rosarum drach.vi, croci drachmas vi, lapidis schisti
* Aliter sex. drach.duodecim,gummi drach.† x,excipe aqua pluuiali: ac vtere ad vlcera sordida cum lacte, ad
† *Aliter vi.* munda cum ouo. *Aliud.* Cadmiæ vstę & lotę drach. xxiiii,cerussæ drach.xii,lapidis schisti drach. iiii,florum rosarum drach.vi, croci drach.vi, opii drach.vi,gummi drac.vi, excipe aqua pluuiali: ac vtere ad sordida vlcera cum lacte,ad repurgata cum ouo. ℭ *Croceum,Pædicon id est puerile,inscriptum,ex pompholyge, ad Epiphoras, & molestias Doloris, & ad Affectiones ex plagis.* Spodii pompholygis drach.xvi,croci drach.xvi,opii drach.xvi,tragacanthæ drach.viii,excipe aqua pluuia, adhibitis simul albuminibus ouorum iiii. ℭ *Collyrium Gãij ophthalmici id est ocularij.* Spodii cyprii drach.
* *Al.Gally.*
* Aliter xvi. quatuor,amyli recentis drach.xii,croci drachmas duas,myrrhæ drachmam vnam, succi mandra-
* *Al. Atmeti* gorę drachmam vnam,gummi drac.iiij,excipe aqua pluuiali ac vtere cum ouo. ℭ *Atimetri Lysiponion hoc est soluens dolorem.* Atramenti sutorii crudi drach.xl, pompholygis crudę drachmas xl, G
cerussę drach.vigintiquatuor,opii drachmas duas, croci drac.iii. Crocus in aquam coniicitur ac
* *Al. xxxvij.* maceratur,& ex cremore hoc collyrium apparatur: quod verò reliquum est ex croco teritur, reli-
† *Additur ex quibusdã cod. græcis, statim soluit dolores.* quis q; admiscetur,additis item gummi drach.trigintaduabus. ℭ *Diomedis Lysiponion ad Dolores.*† Atramenti sutorii crudi drachmas trigintaduas,cerussę drachmas trigintaunam,spodii pompholygis drach.sedecim,croci drach.xvi,thuris drach.viii, myrrhę drachmas duas, gummi drac.xvi,
* Aliter xxxvi. aqua pluuiali excipito,ac vtitor cum ouo: pręclarũ est hoc collyrium. ℭ *Zoili Pharmacum faciens ad Lippitudines antiquas,Myocephalos,Staphylomata, & Fluxiones antiquas.* Cadmiæ drach.viii, ęris vsti drach.viii,cerussæ drachmas quatuor,aloes sesquidrachmam: foliorum croci,chalcitidis assę,atra-
* *Al.y, & aliter vij.* menti sutorii, opii, lycii, singulorũ drach.vnam: myrrhę drachmas ii, acacię drach.uiginti,spicę nardi sesquidrachmam,gummi drachmas viginti,castorii drachmas quatuor,stibii vsti drachmas
* Aliter ii. viii,excipe, aqua pluuiali. ℭ *Asclepiadeum Paccij,ad Dolorum vexationes, Fluxum tenuem & multum, Inustionem,Pustulas,Pellicularum eminentias,Aspritudines,Inueteratas affectiones,& eos qui à multis illitionibus læsi sunt: confestim opitulatur.* Compositio sic habet. Cadmiæ drach.duodecim, ęris vsti drach.xii,cro
*Aliter xlii. ci drach.xii,squamę ęris drach.xii,myrrhæ drachmas quatuor,nardi indicę drachmas quatuor, rosarum siccarum drachmas quatuor,opii drachmas quatuor, lapidis hęmatitę drachmas quatuor, H
piperis albi grana xxiiii,gummi drachmas duodecim, vini chii quantum sufficit: vtere cum ouo. Aliud exemplar habet rosarum drach.iii,piperis grana.xxv. ℭ *Pharmacum accommodatum Nectarium inscriptum.* Cadmię ʒ xii,squamę ęris cyprię lotę ʒ xii,croci ʒ xii,opii drach.iiii, ęris vsti & loti drach.xii,myrrhę drach.iiii,lapidis hęmatitę ʒ iiii,rosarum siccarum drach. iiii, spicę nardi drach. quatuor, misyos assi drach.iiii, casię fistulę drach.iiii, piperis albi grana xxv,gummi drach.xii: vino exceptis vtere. ℭ *Antigoni Croceum Leontarium hoc est leunculus,appellatum, propterea quòd Leonis imago ei imprimeretur. Facit ad Epiphoras,molestiam Doloris,inueteratas Affectiones. Est & Aspritudinibus cõmodum. Cicatrices & Callos exterit. Maximè vero pueris commodum est.* Spodii cyprii drach.xlviii, croci drachmas vigintiquatuor,myrrhę drachmas duodecim,lapidis hęmatitę drach.octo, opij ʒ xii,piperis albi grana xxxvi, gummi drach. octoginta, vino falerno excipito. *Aliud.* Spodii cyprii
* Al. xlviii.
† *Aliter vij.* drach.lxxx,croci drach.xl, myrrhę drachmas † viginti, opii drachmas uiginti, lapidis hæmatitæ
* Al. duas, & aliter viii. drach.duodecim,piperis grana.lx,gummi drac.lxxx, vini falerni quantum sufficit. ℭ *Ex Libris Scribonij Largi Asclepios Machaonis, ad veteres Affectiones, & Oculos suppuratos.* Spodii pompholigis ʒ
*Aliter xvi. trigintaduas,ęris vsti drach.xxxii, croci siculi drach.xvi, myrrhę drachmas sex, lapidis hæmatitę drach.

A drach.x, nardi indicæ drach.vi, opij drach.vi, piperis grana.xl, gummi drach.xl, vino chio excipito. In libro de Atheneppis Asclepijs, opij drachmæ octo habentur. ℭ *Euemeri ad Dolores, & Affectiones.* Æris vsti & loti drach.xxxij, spodij pompholygis drach.xvi, croci drachmas xvi, myrrhæ drach.viij, lapidis hæmatitæ vsti & loti drach.viij, spicæ nardi drach.iiij, misyos vsti drac. quatuor, *Aliter viii.
opij torrefacti drach.iiij, gummi drach.xvi, vini Italici quod satis est. ℭ *Diasmyrnum odorum Sinerotis, pharmacum accommodatum ad Inueteratas affectiones. Facit & ad Rhœadas hoc est angulos antrosos, & Aegilopas.* Cadmiæ lotæ drach.xxviij, lapidis hæmatitæ vsti & loti drach. uigintiquinque, spodij *Aliter xxviii.
cyprij drachmas vigintiquatuor, myrrhæ drach.xlviij, croci drach.quatuor, opij hispani drach. *Aliter xxiiii.
octo, piperis albi grana xxx, gummi drac.vi, vino Italico excipito: vtitor cum ouo in recentibus affectionibus. Temperatura aquosa est. Aliqui croci drac. xij, inijciunt. ℭ *Hæmatinum Synerotis aspritudinibus commodum, facit ad Veteres affectiones, ad Ficosa, & ad omnem Extuberantiam si cum odoro Synerotis commisceatur.* Æris vsti & loti drach. xxiiij, lapidis hæmatitæ drach.vnam, croci drach.iiij, *Aliter iiii.
opij drachmas iiij, gummi drach.xij, excipe aceto acerrimo. *Aliud.* Æris vsti drach. xlviij, croci drach.xxiiij, opij drach.iiii, gummi Thebaici drach.xxiiii, prompholygis drach.xviij, myrrhæ drach.xviii, salis ammoniaci drach.duodecim, lapidis hæmatitæ drac.vnam, æruginis drach.iiii, *Aliter iiii.
B vino excipito. ℭ *Hieracis ad Aspritudines.* Misyos vsti drach.viii, croci drach.octo, opii drac.viii, lapidis hæmatitæ loti drac.viii, æris vsti & loti drac.duodecim, myrrhæ drac. duodecim, gummi ʒ xii, aceto acerrimo excipito. ℭ *Apollonij Phœnix* "collyriū † *Hieracium ad aspritudines. Per hoc catulo egregiè medicatus est. Facit & ad Palpebrarum defluuia, & Inueteratas affectiones.* Lapidis hæmatitæ vsti & loti drachmas trigintaduas, æris vsti & loti drach.xvi, æruginis rasilis drac.sedecim: opii drach. viii, alij vi: cadmiæ botrytidis drachmas quatuor, chalcitidis assatæ drachmas quatuor, gummi drach. xvi, excipe aqua pluuiali. *Phœnix Apollonij aliter, velut Arius Asclepiades inscripsit in libro, quo propria pharmaca coaceruauit.* Lapidis hæmatitæ drach.xxiiii, lapidis schisti vsti & loti drach.xxiiii, cadmiæ drach.duodecim, æris vsti drach.duodecim, opii drac. viii: chalcitidis assatæ drac.iiii, alii drac.viii. In alio exemplari etiam æruginis ʒ duodecim, gummi ʒ sedecim, excipe aqua pluuiali. ℭ *Aliud collyrium ad Aspritudines.* Chalcitidis vstæ ʒ duodecim, misyos vsti & loti drac.viii: croci, opii, vtriusq; drach.vi: lapidis hæmatitæ drach.viii, gummi ʒ duodecim, acerrimo aceto excipito. ℭ *Collyrium ad Scabricies orbiculare. Cicatrices, & Callos detergit. Facit & ad veteres Affectus.* Æris vsti & loti ʒ xxiiii, spodij pōpholygis ʒ sedecim, myrrhę ʒ sedecim, salis ammoniaci ʒ duodecim, lapidis hęmatitæ drac.xxiiii, opii drach.iiii: piperis grana.xii, alii xvi: gummi drachmas octo: vino excipito ac

Al.5.fu.2.t.2. fol.55 2.a — † Al. εἰρωνιανόν. — * Aliter xvi. — * Aliter xii.

C vtitor. ℭ *Euemeri, Cicatrices, & Callos exterit. Facit & ad Inueteratas affectiones.* Cadmiæ drac.lx, croci drac.l, spicæ nardi ʒ xx, squamæ æris torrefactæ & lotæ ʒ l, myrrhæ drach. l, opii drach. triginta, æris vsti drach.lx, misyos crudi drach.l, gummi drach.lxx, excipe vino chio. ℭ *Aliud Pyrami, Cicatrices & Callos exterens, deprimit omnem Extuberantiam.* Cadmiæ cypriæ drach.xl, lapidis hæmatitæ drach.xl, æris vsti drach.xl, misyos vsti drach.[a] viginti, croci drach.[b] viginti, ammoniaci thymiamatis drac.[c] viginti, squamæ æris vstæ & lotæ drac.[d] viginti, opii drach.[e] xx, myrrhę ʒ [f] xx, gummi libram vnam: cum acerrimo aceto vtere. ℭ *Aliud Euemeri, ad Easdem affectiones.* Æris vsti & loti drach.xxiiii, spodii pompholygis drach.duodecim, myrrhæ drac.viii, salis ammoniaci drach. duodecim, lapidis hęmatitę ʒ iiii, [g] † piperis drac.[h] duodecim, gummi drac.viii, vini chii quod satis est. ℭ *Lynceus, ad Affectiones callosas, exacuit Visum, Cicatrices & Callos exterit.* Cadmiæ ʒ duodecim, æris vsti & loti drach.duodecim, ammoniaci thymiamatis ʒ duodecim, myrræ ʒ [i] xvi, lapidis hæmatitæ drach.vi, opii drach. vi, aloes drachmas quatuor, fellis taurini drach.iiii, galbani drach.iiii, æruginis drach.j, opoponacis drach.quatuor, salis ammoniaci drach.ii: gūmi drac.vi, alii ii: aqua pluuiali excipito. ℭ *Collyrium Rhinema hoc est lima, inscriptum, facit ad Callosas affectiones, Cicatrices exterit. Facit & ad Suffusiones.* Cadmiæ drach. xlviii, ammoniaci thymiamatis drach. xlviii, æris vsti

A Aliter vij. — B Aliter vij. — C Aliter vij. — D Aliter vij. — E Aliter vij. — F Aliter vij. — G † Additur ī antiquis ὀπίου. < δ, i. opy drach. iiij. — H Aliter iiii. — I Aliter vi.

D drach.xlviii, opii drach.sedecim, æruginis cypriæ ʒ sedecim, aloes ʒ sedecim, myrrhæ ʒ sedecim, lapidis hæmatitæ drach.xxiii, chalbani drach.xvi, opopanacis drac. xviii, felis taurini drach.octo, salis ammoniaci drach.iiii, gummi ʒ lx, aqua pluuiali excipe. Tēperatura aquosa est. ℭ *Collyrium Harmatium id est currus, inscriptum, quo vsus est Ptolemæus Rex extersiua facultate præditum. Exterit Cicatrices, acuit Visum, est & Aspritudinibus commodum.* Æris vsti & loti drach.viii, ammoniaci thymiamatis drac.viii, lapidis hæmatitæ ʒ octo, corticis thuris ʒ octo, gummi ʒ octo, excipe aqua pluuiali, ac vtere cum aqua. Alia exemplaria etiam æruginis drachmas duas habent. ℭ *Collyrium Oxydercicum hoc est visum exacuens, ex hæmatite, Cicatrices & Callos exterit.* Ammoniaci thymiamatis drachmas vigintiquatuor, æris vsti & loti drach. vigintiquatuor, lapidis hæmatitæ drach.vigintiquatuor, gummi drac.vigintiquatuor, æruginis drac.viii, excipe aqua pluuiali. ℭ *Collyrium Artemonium inscriptum quo Bassus sodalis meus vsus est. Facit ad Fluxiones antiquas, & Aspritudines palpebrarū, ad Putrescentes & erosos angulos, ad Oculos humectos, & Membranarum extuberantias. Cicatrices & Callos exterit. Et quod maximum in eo est, post illitiones oculos imperturbatos conseruat.* Stibii drachmas quatuor, æris vsti drac. duas, cerussę drachmas duas, croci drachmam vnam, myrrhæ ʒ vnam, corticis thuris ʒ vnam, * Aliter viii.
æruginis vermiculatæ drachmam vnam, gallarum omphacinarum drachmam vnam, piperis albi † Al. drac. ij.
† drachmam vnam, gummi drach.vnam, vino excipe: vtere cum aqua. ℭ *Aliud Pharmacum ac-* *Aliter iiii.

commodatum. Cadmiæ drach.viij,stibij drac.viij,cerussæ drach.viij,æris vsti drachmas iiij, corticis E
thuris drachmas duas, croci drachmas ij, myrrhæ drachmas ij, æruginis vermiculatæ drach.ij,
gallarum omphacinarum drachmas ij,piperis albi drachmam j, gummi drach.iiij: excipe vino.

ℭ *Collyrium Indicum Aerianum inscriptum,præoccupat ac præripit omnes Lippitudines. Facit ad obtusum Visum,& Scabras affectiones,ac Erosos angulos. Cicatrices exterit, & quod maximum est,post illitionem oculos imperturbatos conseruat.* Cerussæ rhodiacæ drach.xlviii,cadmiæ cypriæ drac.xxiiij, atramenti indici ʒ [a]octo,[b]† opij drach.[c]octo,piperis albi drac.viij aut vi,opobalsami drach.viij aut vi,gummi drach. xvi: cinnamomi drach. ij, alij xij: aqua pluuiali excipito. ℭ *Hermophyli Collyrium Thalasserum, accommodatum ad Suffusiones,& ad omnem Hebetudinem visus. Facit & ad incipientem Suffusionem, est que odoratißimum pharmacum.* Cadmiæ drach.xvi,atramenti indici drach.xvi,piperis albi drac.viij,æruginis drach.iiij,succi medici drach.iiij,opobalsami drach.iiij,gummi drac.xij: aqua excipe, vtere cum aqua. Temperatura diuersa est iuxta affectiones. ℭ *Pomponij Baßi,facit ad incipientem Suffusionem.* Cadmiæ drach.xxvij,atramenti indici ʒ xvi,piperis longi drach.[d]xvi,piperis albi drach.xij, succi cyrenaici drach.[e]v, opobalsami drach.vi, spicæ nardi drach.vi,sagapeni drach.v, opopanacis drach.v,opij drach.iiij,euphorbij drach.j,cinnamomi drach.j,gummi drac.triginta, fœniculi succo excipito. ℭ *Indicum Basilicon id est regium inscriptum. Facit ad incipientem Suffusionem,& omnem Visus hebetudinem. Cicatrices exterit.* Cadmiæ vstæ & lotæ libram j & trientem, atramenti indici vnc. vi,cerussæ[f] trientem,piperis albi[g]sexuncem,fel hyænæ integrum quanticunq; ponderis, fel scarorum decem,fel perdicum quatuor,succi papaueris[h]unciam j, opobalsami[i] sextantem, opopanacis sextantem,sagapeni[k]sextantem,gummi libram vnam: excipe succo fœniculi, aut herbæ heracleę appellatę. ℭ *Enstacton id est instillatitium, Paccij, vt Themison.* Cadmię drac.[l]sexagintaquatuor, misyos ʒ xxxij, atramenti sutorij ʒ xxxij,stibij ʒ xxxij, piperis albi ʒ xxxij,opij ʒ xvi, æruginis drac.[m]sedecim,opobalsami ʒ xvi,gũmi ʒ lxiiij: excipe aqua pluuiali. ℭ *Collyrium, Chelidonium inscriptum.* Cadmiæ drach. xlviij,stibij drach.xij, misyos drach.viij, piperis albi drach. vi, atramenti sutori ʒ vi,[n] † opij drac.vi,æruginis drac.vi,opobalsami drac.iiij,gummi drac.xxiiij,excipe aqua pluuiali.

ℭ *Hieracium,ad Obtusum visum,& Scabras affectiones.* Cerussæ drac.xvi,cadmiæ drach.viij, æruginis drach.ij,piperis albi ʒ ij, omphacij id est succi vuæ acerbæ ʒ ij, opii drach.ij, gummi drach.vi, excipe aqua pluuiali,ac vtere cum aqua. *Aliud. Cicatrices & Callos exterit.* Cadmiæ drac.[o] sedecim, cerussæ drach.octo, piperis albi drac.quatuor,æruginis drachmas [p]duas,opobalsami drach.ij,omphacij drac.ij,gummi drac.iiij, excipe aqua pluuiali. ℭ *Collyrium Fuluum panchrestum, ab omnimoda vtilitate inscriptum,accommodatum ad Scabros & circumrosos angulos,ac intensos Pruritus, & Palpebras ficosas.* G Cadmiæ drac.octoginta,chalcitidis vstæ drac.xl, piperis albi drach.xl,gummi drach.xl,aqua pluuiali excipito. In alio exemplari æqualis omnium apponderatio habetur. *Aliud.* Cadmiæ drach.octoginta, chalcitidis vstę drach. xl,piperis albi drach.xl, croci drach. duodecim, myrrhæ drach.xij,gummi drach.xl,aquę pluuialis quod satis est. ℭ *Tryphonis orbiculare Sphæricum dictum.* Cadmiæ drach.xlviij,squamæ æris drach.trigintaduas,æris vsti & loti drac.trigintaduas, piperis albi drachmas trigintaduas,opij drach.viij,myrrhæ drach.viii,opobalsami drachmas iiii, gummi drachmas trigintaduas, excipe aqua pluuiali. ℭ *Collyrium Galli Oxydercicum.* Cadmiæ ʒ xlviij, chalcitidis vstæ drach.vigintiquatuor,piperis albi drach.vi,squamæ eris drach.viii, opii drach.vi, omphacij drach.iiii,myrrhæ drach.ij,opobalsami drach.*iiii,gummi drach.xij,aquę pluuialis quantum sufficit. ℭ *Collyrium Aromaticum appellatum.* Æris vsti & loti drach.xvi, æruginis drach.iiii, myrrhæ drach.iiii,opii drach.iiii,piperis albi drach.iiii, nardi drach.ii, croci drach.iiii, opobalsami drach.iiii,gummi drach.iiii,aqua pluuiali excipito. ℭ *Heraclidæ Aromaticum croceum ex hæmatite.* Æris vsti & loti drac.xlviij, cadmiæ ʒ vigintiquatuor, croci ʒ vigintiquatuor, lapidis hæmatitæ drach.vigintiquatuor, opii ʒ duodecim, myrrhæ drach.xii, piperis albi drach.xii, gummi ʒ xxiiii, vino falerno excipito. ℭ *Croceum Asclepium oxydercicum.* Æris vsti drach. xlviij, croci drach.xii, H omphacii drach.iiii,opii ʒ duodecim,myrrhę drachmas ii,opobalsami drac.iiii,gummi ʒ xii, piperis albi ʒ x,aquæ pluuialis quantum satis est. ℭ *Collyrium Isochryson hoc est auro compar, ad Corrosos angulos,Scabras affectiones,inueteratas Lippitudines, Aspritudines, Ficosas eminentias. Cicatrices & Callos exterit.* Cadmiæ ʒ sex,lapidis hæmatitæ drachmas sedecim, myrrhæ drac.xvi, opii ʒ xvi,croci drach. vigintiquatuor,piperis longi ʒ xii, piperis albi ʒ vigintiquatuor, gummi drach.lxiiii, vini Italici quantum satis est. ℭ *Collyrium † Cinnabarum, celebris ophthalmici Stoli Britannici, ad Corrosos angulos, Lippitudines ad malum habitum perductas, intensos Pruritus,& Inueteratas affectiones.* Psorici drach.vigintiquatuor,cadmiæ drach.vigintiquatuor,croci ʒ xvi, piperis albi ʒ sedecim, cinnabaris ʒ sedecim, opii drachmas duodecim,gummi ʒ xxiiii,aquę pluuiæ quod satis est. *Aliud.* Psorici ʒ xxiiii, piperis drach.xxiiii,cadmiæ drach. xxiiii,croci drac.xxiiii,sandarachæ drac.viii,opii drach.viii, cinnabaris drach.viii,gummi drac.viii,aqua pluuiali excipito. ℭ *Melinum Atarachum à perturbationibus amoliendis appellatum. Facit ad omnem Oculorum hebetudinem,& ad Affectiones antiquas. Cicatrices & Callos exterit.* Cadmiæ drach.vigintiquatuor,omphacii drach.xii, salis ammoniaci drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis drach.xii, opii drachmas xiii, gummi drach.xiii, cerussæ drach. xxiiii, croci drach.xvi, piperis albi drachmas xxiiii, aquæ pluuialis quantũ sufficit. ℭ *Lucij præceptoris*

Melinum,

Marginal notes (left):

A* Aliter v.
B† *Additur in antiquo codi. græco, ἀρμενίου < ε, ψωρικοῦ < ε, σμύρνης < ε, ὀμφακίου < ε i. armenij drachmas v, psorici drach. v, myrrhæ ʒ v, omphacij ʒ v.*
C* Aliter v.
D *Aliter xiij.*
E *Aliter viij*
F Al. ʒ iiii.
G Aliter ʒ vi.
H Aliter ʒ i.
I Al. ʒ iii.
K Al. ʒ viii.
L Aliter lx.
M Al. xxxii.
N † *In cod. impreßis græcis est opij solum, in alijs æruginis solum, in aliquibus sunt utraque.*
O Aliter vi.
P Aliter iiii.

* Aliter ii.

* Aliter xvi.

† *In impreßis est, κινναβάριον ἄξιόν. in antiquis quibusdam, κινναβάρινον ναξίου.*

* Aliter xxiiii.

Marginal note (right): F A.l.5.fu.2.t.2. fo.552.b

A *Melinum, ad Scabros & corrosos angulos, intensos Pruritus, Oculos humectos, ad omnem Visus hebetudinem. Cicatrices & callos exterit.* Cerussæ drach. xxiiij, croci drach. xxiiij, ammoniaci thymiamatis drach. vi, salis ammoniaci drach. vi, nardi indicæ drach. vi, opii drach. vi, myrrhę drach. vi, omphacii drach. vi, gummi drach. xxiiij, excipe aqua pluuia. ℭ *Aliud collyrium Proteus, cui nullum conferri potest. Facit ad incipientem Suffusionem, & ad omnem Visus obtusitatem. Cicatrices & Callos exterit.* Cadmię drach. xl, chalcitidis crudæ drach. xl, cerussæ drach. xl, piperis albi drach. xxx, succi cyrenaici drach. xx, croci drac. xvi, opii drach. xii, sagapeni drach. xii, lachrymæ oleæ drach. xii, auripigmenti drach. viii, myrrhæ drach. xii, gummi drach. [a] xx, opopanacis drach. [b] xx, opobalsami drach. [c] xii: apparato cum aqua pluuiali, ac vtitor cum aqua. ℭ [d] *Hygieni collyrium Aureum, ad Corrosos angulos, & Scabras affectiones.* Sandarachæ drac. xxiiii, piperis albi grana xii, myrrhę drac. vi, croci drach. vi, gummi drach. [e] duodecim: cum aqua pluuiali apparato. *Aliter Aureum collyrium.* Sandarachæ drac. xvi, croci drach. xvi, piperis drach. xvi, myrrhæ drach. iiij, gummi drach. xii: vsus ostensus est. *Aliter.* Sandarachæ drach. xxiiij, piperis albi drach. xii, myrrhę drach. vi, croci drach. vi, gummi drach. xii, aqua pluuiali excipito. ℭ *Euemeri Psoricum, facit ad Corrosos angulos, & Scabras cicatrices, ac Callos exterit. Facit et ad Inueteratas affectiones; & Lippitudines ad malum habitum perductas, item q; ad Aspritudines.* Psorici drach.
B xxiiii, croci drach. xii: opii, cerusę, vtriusq; drach. iiii: piperis albi drach. iiii, omphacii drac. iiii, gummi drach. iiii: vino falerno excipito. ℭ *Basilidion hoc est regincum, psoricum.* Psorici drach. xlviii, croci drach. xxiiij, opii drach. viii, floris lapidis asii drach. viii, cerussæ ʒ viii, piperis drach. vi, opobalsami drach. iiii, omphacii drach. iiii, gummi drach. xvi: vino falerno excipe. ℭ *Panchrestum Athenipion.* Psorici drachmas lxiiii, croci drach. xvi, chalcitidis vstæ drach. xvi, sandarachæ drach. xx, myrrhæ drach. viii, piperis albi drach. xvi, casiæ fistulæ drach. viii, foliorum malabathri drachmas iiii, opii drach. xvi, omphacii drach. iiii, misyos vsti drach. ii, gummi drach. xxiiii: excipe aqua pluuiali.

ℭ *Ptolemæi familiaris Pharmacum, accommodatum ad Scabros & corrosos angulos, intẽsos Pruritus, Defluuia palpebrarum, Hebetem visum.* Psorici drach. xl, sandarachæ drach. xxx, chalcitidis vstæ drach. xxiiii, croci drach. xxiiii, myrrhæ drach. xii, opii drach. ii, casiæ fistulæ drach. xii, piperis drach. quatuor, piperis albi ʒ vij, omphacii drac. vi, misyos vsti drac. iij, foliorum malabathri ʒ j, gummi ʒ xxxvi, aquæ pluuiæ quantum sufficit. ℭ *Collyrium Malabathri oxydercicum, facit ad Corrosos angulos.* Stibii drach. xxiiii, {cadmiæ drach. xxiiii,} acaciæ drach. xxiiii, piperis albi drach. xxiiii, nardi indicę drach. xii, opii drach. vi, croci drach. vi, myrrhæ drach. vi, omphacii drach. vi, gummi drach. xxxvi: aqua pluuiali excipito. *Aliud.* Stibii vsti & loti drach. xl, acaciæ drach. xlvi, nardi cęlticæ drach. vi, myrrhæ
C drach. viii, croci drach. viii, omphacii drach. xi, opii drach. vi, cadmiæ ʒ xxxvi, gummi drach. xxxij, aquæ pluuialis quod satis est.

A Alit. viii
B Aliter viii
C Aliter viii
D Al. Hypini
E Aliter xvi.
* *Al. Atheniption.*
* Aliter xiiii.
* *Al.* μέλαν *id est nigrum.*
* *Al. indicæ.*

Remedia ad affectos Oculos, ab Archigene in Primo Pharmacorum secundum genus conscripta. CAP. 8.

IN fluxionibus circa oculos in principio conuenit cibi ac potus parcitas, aquę potus, & maximè omnium rei venereæ abstinentia. Aluus ipsa subducatur, & facies assiduè primùm multa frigida, deinde ẽt aceto admisto, proluatur. Quidam atramentum sutorium aqua dilutum proluẽdum exhibent. Fugiant odores acres, & pulueres, fumum q;, & tum Solis tum lucernarum splendorẽ. Ad noctem lanas puras ex vino, aut sordidas ex aqua frigida, imponant: maneq;, velut dictum est, se proluant. Quòd si augescat fluxio, accedat q; dolor, venæ sectio congrua est, & perfecta cibi abstinentia ac sitis, nisi exurantur, & malũ inde augescat. Conuenit & solutio ventris valida, siue per purgatorium conueniens medicamentum, siue per clysteres robustos. Post hæc verò circa frontẽ imposita assiduè vitis folia viridia auxiliantur. Aut myrti, aut lentisci, aut rubi succus: aut brassicę, aut vitis folia cum flore farinæ polentæ. Aut cupressus, sampsuchus, ocymum, sisymbrium, œnanthe, crocus hortensis item q; agrestis, portulaca, mali punici satiui flores cytini appellati, vitex, fo-
D lia recentia mali cotoneæ, singula cum vino & flore farinæ polentę. Super ipsos verò oculos lana pura oui cãdido madefacta imponat. Aut oui assi luteum. Aut melilotum in passo coctum. Aut asphodeli radix cum vino & flore farinæ polentæ. Aut iris contusa cum vino & flore farinæ polẽtæ. Aut mali punici succus cum flore farinæ polentæ. Aut ipsum malum in vino maris experte coctum. Aut iuniperi baccæ tritæ cum vino & flore farinæ polentæ fronti imponantur, aut ẽt super ipsos oculos adhibeantur. Ad hæc verò eryngii & fœniculi syluestris radix trita ex aqua, et cicutę semen eodem modo apparatum, opitulantur. Caseus item mollis & † nuper salsus} cum apij foliis cataplasmatis modo impositus. Aut papauer syluestre passo coctum ac tritum impositum. Similiter et melilotum passo coctum, exiguo croco & papaueris succo admistis. Panis item ex vino, rosaceo admisto mirabiliter auxiliatur. Aut tribulum recentem per se imponito: immo & polenta admista egregiè opitulatur. Et vt summatim dicam, omnia ex adstringentium genere, & repulsoria, in principiis prosunt, velut est cicuta, & psyllium, apium solanum, lentes palustres, serpyllum, sampsuchus, folia vitis, coriandrum, portulaca, semperuiuum, folia papaueris, vrtica. Quæ singula ex vino trita imponantur: psyllium verò ex aqua, eodem q; modo palustris lenticula.

†Al. νεοπαγὴς i. nuper coagulatus.

Ad Fluxionem Calidam.

ℭ Brassicam tritam cum polentæ flore ex aqua imponito. Aut ocymi folia eodem modo. Aut

Aut rutæ folia cum adipe anserino: aut sampsuchi folia: aut halicacabum tritam. Cæterùm largũ fluxum sistunt papaueris capita, & hyoscyamus cum polentæ flore ex vino: oportet autem fomentum prius adhibere, atque ita imponere. Postquam verò status & vigor præterierit, & cùm nõ amplius opportunum est adstringentibus vti, non incommodum fuerit, tum oculorum, tum capitis, fomenta adhibere. Magnificè verò auxiliatur, inflãmationes q; soluit, & si qua distentio adsit, eam laxat, linteolum molle butyro madefactum, ac oculis superpositum. E

De Chymosi hoc est Vtriusq; palpebræ distortione, ex inflammatione oborta.

In quibus vero chymosis fortis contingit, oui luteum cum muscę carne terito: atq; vbi ad cerati formam deducta fuerint, linteolo excepta impone: confestim sedant.

Oblitiones Oculorum.

ℭ Panis purus vstus, acaciæ & hederę permistus cũ aqua. Verũ ad doloris vexationes rosas virides aut aridas passo maceratas terito, & admisto oui assi vitello, ac croco sufficienti, cũ passo vtitor. Aut crudam hordeaceã vel triticeam farinã passo coctã adhibeto. Si verò maior dolor fuerit, papaueris folia recentia admisceto, aut corticem papaueris capitum. Aut hyoscyami folia drachmarum iiij pondere cum oui vitello. Aut sisymbrium aqua coctum terito sufficienti affuso vino, & imponito. Aut papaueris albi capita passo cocta ac trita imponito. Aut apii recentis coma, item q; pulegio recenti similiter vtitor. Aut peponis, aut cucumeris carne. Aut oui assi luteum cũ exiguo croco ac pauco vino tritum imponito. Cæterùm dolentes ex inflammatione oculos, cũ panace & pulegio vino subactis integito. Præclarè facit & pini cortex, & polenta cum vino. Aut hyoscyami folia, et opium trita imponito. Aut papaueris cortices terito, rosis q; ac meliloto myrrha q; admistis, albumine oui diluito, atq; ita imponito. Aut aloë ac opium cum aqua diluta, linteolo q; excepta, in emplastri morem appone, vitãdo ne quid in oculũ præterlabatur. Cęterũ in his qui dolore vexant, crocum bonũ cum lacte instillato. Verùm ad vehemẽtes dolorum molestias coriandri succus cũ muliebri lacte oculorũ angulis instillatus: Similiter q; papaueris succus torrefactus auxiliat. Folia item platani trita cum farinæ polentę flore oculis superpone, emplastri more apposita. Cataplasmata verò in fluxionibus cõueniunt, Cupressus viridis cum vino. Aut paliuri folia, {aut spinæ folia.} Aut portulaca trita cũ adipe anserino & croco. Aut iris sicca cum melle. Aut micas thuris, & myrrhã cũ oui cãdido lana excepta fronti imponito. Aut apiũ cũ polenta, aut seselis flores vino maceratos imponito. Aut papaueris folia recentia adglutinato. Qđ si vigiliæ instẽt, mandragoræ radicẽ & succũ, papaueris folia, & polentã æquis partibus in massam cogito, eam q; odorandã exhibeto, & obdormiscẽt. Porrò in magnis fluxionibus, pulegij recẽtis semẽ, & maximè fuluũ, cũ aceto ad malagmatis formã redigito, ac sincipiti imponito, lanis supernè additis, ac leni vinculo cõstrictis. Aliqui ẽt papauer recẽs ei admiscent, aut opii minimũ qđ, aut rosas, aut melilotũ coctum. Aut amylo ex vino aut oui cãdido oculos ipsos integito. Præclarè faciũt ad fluxionẽ vberem, tenuẽ ac vetustã, itẽ q; vlcera, põpholygis drach. iiij, opii torrefacti † obo. iij, } gũmi drach. iiij: aqua pluuiali aut fontana excipe. ℭ *Agglutinatoriũ ad Fluxionẽ.* Similaginẽ, & mannæ thuris dimidium eius, cum oui albumine ad emplastri formam redigito, & in principio fronti in linteolo imponito. Aut oui assati vitellum cum thure. Aut cochleam cum testa sua & oui candido ad strigmentitiã formam redactã in splenio à tpe altero ad alterum extẽdendo imponito. Sua sponte decidit, vbi restiterit fluxus. Aut Moschi malagma, aut barbarum emplastrum, aut viride, aut aliquod aliud eorum quæ aceto constant, splenio inditum fronti imponito. F G

† Al. drach. iii, & oboli. iii.

Ad Hæmalopas & Hyposphagmata idest cruentatos oculos, & sugillatos.

ℭ Ad plagas oculis illatas, & ad oborientes ex eis cruentas suffusiones, statim in principio tum ad inflãmationem, tum ad dolorem compescendum facit columbinus sanguis instillatus, & presertim is qui ex teneris pennis exprimitur. Candidum ẽt oui eodem modo in oculum instillatũ, atq; amplius pura lana exceptum & supernè impositum. Prodest ẽt oui assi luteum cum vino impositum, aut melilotum coctum cum vino eodem modo. Insuper & folia rosarum ac flos per se & cũ vino trita, item q; cum flore farinæ polẽtæ. Aut brassicæ folia in cataplasmate. Vbi verò diutius cruentatio perstiterit, thure & bitumine æquis portionibus acceptis ac mistis oculũ suffito. Aut hyssopi comam tritam lineo panniculo illigatam in feruentem aquam demittito, oculo q; admoueto. Sequitur enim cruor adeo, vt ex linteolo compresso exprimi queat. † Aut nitrum, & terram Æthiopicam, ac myrrham, pari pondere cum aqua illinito. Aut foliorum oleæ viridium succum sublinito. Aut ammium & hyssopum cum lacte bubulo terito, agitato, ac sublinito. Aut semen lini tritum cum butyro per linteolum exprimito, ac sublinito: caput verò frigida perfundito. H

† Aliq. tñ cod. hñt. Aut nitrũ & Aethiopicã myrrham pari pondere &c.

Curatio Tumorum.

ℭ Ad tumores ex plaga circa oculos obortos valde conuenit fomẽtum per mollem spongiam assiduè factum, ita vt noua spongia postea aceto diluto madefacta imponatur. Conuenit insuper sinapi vetustum ex aqua tritum, assiduè circũpositum & ablatum. Similiter & nasturtiũ, si post eorum ablationem loci assiduè calida aqua foueantur.

* *Al. προστιθέμενον i. appositum.*

Ad Oculos Scabros ac aridos.

Ad oculos propter Solem, aut omnino puluerem, scabros atque aridos factos, aqua multa

æstate

A æstate quidem frigida, hyeme verò calida affusa, commodat. Conuenit & spongiæ calida aut lentis decocto imbutæ fomentum. Ipsis verò oculorum angulis, rubi, lentisci, myrti, rosarum succũ, vnumquęq; per se cũ aqua adhibeto. Aut rosas aridas tritas cum vino: aut earum florem. Aut vinum maris expers, ac oleum vetus, maximè vbi dormire voluerint, admoueto. Cõducit præterea his, vt à salsis, acribus, amplius q; acidis omnibus abstineant. Porrò ad inueteratas & callosas circa palpebras affectiones, amurcam coctam cum oleo tritam illinito.

Ad Glabras, simul q; nascentes alias palpebras, Ptilos Græcis dictos.

℄ *In ijs qui Glabras, simul q; nascentes alias palpebras, qui q; pilos non habent, egregiè facit, ac pilos producit, hoc medicamentum.* Acaciæ ʒ ij: atramenti librarij aridi, aut si fieri potest memphitici ʒ v: succi porri heminas quatuor, vini maris expertis heminas iiii: coquito donec strigmentitiam formam induant, & repositis in pyxide vtitor. Aut muscerdas & caprarum stercora vsta pari mensura, cineris calami Græci duplum, cum melle attico illinito. Hoc verò etiam palpebrarũ defluuia emendat. Æruginis tritæ partem vnam, ammoniaci thymiamatis tantundem, trita adhibeto. Facit idem & egregiè ad scabros oculos. Aut cadmiam tritam melle subactam in ollula vrito ac assato: deinde æris vsti tantundem admisceto, ac tritis vtitor.

B *Ad Pilos inutiles & pungentes in palpebris enascentes, Trichiasin hoc malum Græci appellant.*

℄ Pilos inutiliter in palpebris supernascentes euellito, & sanguinem cimicum illinito, & non enascent. Papias Laodicẽsis Autolyci medicus multa in his tentabat: euellebat primùm ipsos pilos, deinde locum diligenter cum dropace irritabat, & cum chamæleone albo trito viridium ranarum sanguine permisto (sunt aũt ranæ quæ in arundinibus degunt) illinebat: neque enim postea enascuntur. Potes & euulsis prius pilis cedriam cum tellinarum cinere mistam ac tritam illinere. Ad eandẽ quoq; rem auiculæ cinędi appellatæ felle vtitor. Aut phagri marini piscis itidem felle. Aut ricini à cane fœmina adempti sanguine. Egregiè facit hoc. Fellis & sanguinis erinacei terrestris pares partes, fellis chamæleonis tantundem, castorii parum, ad formã squamularum pisciũ reducito: & pilis radicitus euulsis vtitor, squamulam vnam oris saliua matutina dilutam illinẽdo, locum q; ad dimidium horæ obligando. Dolitant equidem ex medicamẽti huius vsu, sed pili amplius non enascuntur. Aut felle hyænæ fœminæ mox ab euulsione illinito. Aut tellinarũ tenuissimam puluerem oblinito. Aut euulsis pilis, cicutæ folium & cedriam ęqualibus partibus cum vespertilionis sanguine illine, illitum q; donec exarescat tene: si enim hoc oculum contingat, eius humorem corrumpit. Aut ab euulsione, capræ fel cum brassicæ succo illinito. Aut capni siue fumaC riæ herbæ succo palpebræ alam siue summitatem illinito: deinde pilos euellito, rursus q; illinito. Testatus est & Hermeas spumam aquæ post dropacum adhibitionem illitam summè conducere.

De Staphylomatis siue Vuis, & Albuginibus.

℄ Staphylomata tolles cantharidum succo illito. Albugines verò citò sanat nitrum cum oleo veteri diligẽter tritum & illitũ. Aut lacertæ stercus illine, & tolles. Aut nycticoracis ouum illine, & tinges ipsas. Aut croci, piperis, æquales partes, cum felis felle in collyria formato, ac illinito. Aut sepiæ testam tritam melle subigito, ac vrito, & læuigato, postea pharmaco hoc sublinito.

Curatio Obfuscationis Visus, & Suffusionis.

℄ Obfuscationẽ oẽm, aut ẽt incipiẽtem suffusionẽ persanat vulturis fel cum marrubii succo ac melle attico. Aut myrrhæ & piperis partes æquales cum melle. Aut solanum nigrum illine. Facit & Cyprus in ærea pyxide reposita. Aut fœniculi succum, & fel taurinum liquidũ, paribus partibus, mellis attici duplum, illinito. Aut croci, & piperis ęquas portiones felle taurino excipito, atq; in collyria redigito, ac illinito. Aut populi nigræ liquorem cum duplo mellis attici illinito.

De Humorum Suffusionibus.

℄ Fellis testudinis marinæ partem vnam, mellis attici quadruplum illinito. Fel ipsum etiam D per se sufficit cum aqua illitum.

Ad Pterygia.

℄ In pterygijs oculorum, atramenti sutorij, salis ammoniaci, æquales partes, gummi dimidium, cum aceto in collyria formato, ac illinito. Aut populi nigræ liquorem cum duplo mellis attici mistum ac tritum illinito.

Ad Glaucos Oculos, & Nyctalopas hoc est lusciosos.

℄ Solani succus instillatus glaucos oculos denigrat. In lusciosis verò, hepar hircinum assato, ipsum q; inter assandum destillantem cruorem coadunato, atq; hoc quidem ipsos illinito: ipsum verò hepar edendum prębeto. Auxiliatur & columbinus sanguis illitus, et fel capræ. Aut hepar caprinum coquito, eos q; obuelatos in ollam intendere iubeto, quò elatum inde vaporem oculis susceptent. Ipsum verò hepar assiduè edendum dato: ex hoc enim citò auxilium sentient. Aut elaterii obolum, seminis portulacæ ʒ j, cum melle inunge. Aut stercus asini recens exuccato ac illinito. Vescatur æger beta, vulturis iecore assato, eius q; felle illinatur.

Ad Crithas i. instar hordei oblongos circa palpebrarum pilos abscessus, qui item Posthiæ Græcis appellantur.

A. l. 3. f. 3. t. 3. c. 29. fo. 229. d ℄ Abscessus circa palpebrarum cilia crithas ab hordei similitudine Græcis appellatas ceræ albę fomento discuties. Aut muscæ caput auellito, ac reliquo corpore abscessum ipsum confricato.

Galeni

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS LIBER QVINTVS

ARGVMENTVM LIBRI

Ad reliquas Faciei, Dentium, ac Gingiuarum affectiones, Medicamenta.

De Sugillatione sub oculis, Hypopion Græci dicunt. CAP. 1.

Vòd "Hypopion sub oculis fiat, nomen ipsum indicat: idē enim est velut si quis hypophthalmium dicat, quod ipsum sub oculis sonat. Est aūt ex genere effusionū, ecchimomatū appellatarū. Appellāt ita ‖ Hippocrates & alii multi medici, circa cutē affectionē, cùm tenuibus in ipsa venis contusis sanguis p fissuras effundit, nō vno loco aceruatim ac statim ita excretus in grumos coiēs, sed post q̄ per persultationē hoc est diapedesin, vt ipsi appellāt, effusio ipsa facta est. Cōtingit sanè aliqñ vbi ita coierit, tpis progressu liuescere et denigrari, paruis nimirū grumulis ex dispso in multas cutis partes sanguine coactis. Quare meritò ad eius curationē statim festināt medici, priusq̄ denigrescat, scopū medēdi habētes vt sanguis discutiat, cū sciāt id quod in grumos coierit ex sanguine, ægerrimè discuti posse. Cū vero tunicula venarū, ex qbus sanguis exilit rumpat, parū quiddā ex adstringētibus ad discutiētia admiscet: si.n.ex sola simplici facultate discussoria pharmacū à principio adhibeat, non solū quod effusum est discutiet, sed & p fissuras aliquid attrahet ex sanguine in cōtusis venis contēto. Postq̄ verò in suā naturā redierint venulæ, ad discussoria pharmaca citra adstringentiū admistionē opportunè transimus. Quēadmodum aūt in aliјs affectibus pleriq̄ medicorū indistinctè auxilia cōscripserunt, ita ēt in his citra eas quas iā recēsui distinctiones, simpliciter sugillatorū remedia prodiderūt. Porrò si vos eorū q̄ in libris de simpliciū pharmacorum facultate didicistis, memores fueritis, facilè discernere poteritis, quas'nā sugillationes sola discussione digerere oporteat absque adstrictione, & in quibus admiscere cōueniat quippiā ex parcè adstringētibus. Quin & ex ipsis discussorijs imbecilliora primū adhibenda esse manifestū est, fortiora verò "inueteratis & denigratis admouēda. Exēpli itaq̄ loco primū ea quibus ipse vtor indicabo, inde ad ea q̄ probati medici tradiderūt progressurus. Appellat aūt collyriū Neli ex rosis diarhodon, multis iam annis prædarū & celebratū, cuius cōpositionē proximo libro tradidi: hoc ipsum in oculariorū coticula ex aqua contero, atq̄ sugillationi illino, sertulæ cāpanæ ac fœnigræci decocto prius pro fomēto admoto, deinde ēt collyrio ex eo decocto dissoluto, postea ēt ex ipsius solius fœnigræci decocto. Quòd si reliq̄æ quæpiā affectionis resistēt, in fœnigræci decocto collyria ex myrrha, diasmyrna appellata, soluo ac illino. Cōducit aūt bis in die pharmacū hoc illinere, simul q̄ fomentū decoctorum calidorum per mollē spongiam prius admouere, ita vt primū ex ambobus fœnograeco & meliloto decoctū fiat: inueterato aūt malo ex solo fœnograeco. Hic curādi modus vt plurimū perfectè sugillata psanat paucis oīno subterfugientibus eum q̄ respuentibus: in quibus collyrium ex sandice commodum est, & ex pharmacis ad sugillata à medicis descriptis ea q̄ generosè discutiendi vim habēt. Initium autem faciam ab eis quę Archigenes in primo pharmacorum ſm genus conscripsit, propositurus quidem ipsius verba: postea verò si quid ab eo ad distinctionem pertinēs relictū est, appositurus.

Archigenis Pharmaca ad Sugillata, iuxta ipsius dictionem.

℄ Sugillata euestigio sanat raphanus impositus: auferes autē ipsum postq̄ mordere inceperit. Rectè fecit in eo, quod adscripsit tollendum esse vbi mordere cœperit: si.n.diutius maneat, venulas contusas commordendo oscula ipsarum aperiet. Quapropter & à principio eo vtendum non est: vbi verò inueteratæ fuerint sugillationes & iam denigratæ, etiā si quis longiori tpe incumbere ipsum sinat, magis iuuabit. Facit & caseus recens salsus impositus. Ipse quidem caseus vim obstruendi meatus habet, verùm recens salsus & non dum inueteratus mistam facultatem habet, obductricem ex se ipso, discussoriam verò & aliqualiter adstringentem ex sale: quare nihil absurdi est eo etiam in principio vti. Aut ceratum cum absinthio, vel raphani succo subactum. Aut hyssopi coma lęuigata eodem modo. Siue cum absinthij coma trita, siue cū succo ceratum subactum adhibeas, eandem vim demonstrabit: verum ad tactum mollius reddetur pharmacum si succus cum cerato committatur. At verò raphani succus, aut hyssopum cerato addita efficacius reddunt pharmacum, q̄ vt à principio statim adhiberi conueniat, nisi iam planè liuida aut nigra facta sit sugillatio, qđ etiam ipse deinceps dicet. Summè facit ad recētia & liuida sugillata spongia muria tincta & assiduè imposita ac ablata: postea verò fomentum assiduum ex calida aqua prodest. Quemadmodum raphano in principio vti minimè tutum est, ob eam quam dixi causam, sic etiam muria:

quapropter

de Iis q̄ in medicatr. fi. cō. 3. tex. 30. 7ª. 219. c. Et đ Liquid. vsu à prīcipio. Et de Fract. cō. 2. tex. 28. 7ª. 235. g. De Artic. 4. 68. 292. e

A.l.4.f.7.t.1.0 6. fol 311. e

A. ibidem. f

F G H

A quapropter etiam post eius vsum, calidæ fomentum probat, quò videlicet acrimonia ex muria inducta cõpescatur. Neq; verò in omnibus sugillatis in principio fomento ex muria vti consulit, sed in ijs quæ statim liuescunt. Breui itaq; tempore in ijs muria vtendum est: in quibus verò cruentus, aut subflauus, aut subpallidus est color, fugere muriam oportet. Cataplasmate autem vtere faba fresa contrita, absinthio, hyssopo, origano, raphani cortice, vua passa exacinata, vnoquoque per se cum melle, aut aceto, aut aqua. Imperfectè primùm hæc remedia conscripsit, cùm non apponat ad sermonem, coctis'ne an crudis vti iubeat faba fresa, et absinthio, et hyssopo. Videtur autem crudorum vsum præcipere: nam ad finem vbi dicit, cum melle, aut aceto, aut aqua, singulis prædictis vtẽdum esse, tum quidem coctis apposuisset. Quin & eo ipso sermone tria viribus inæqualia medicamenta tradens, minimè rectè mihi videtur præcipere cum hoc vel cũ illo esse vtendum. Aqua. n. {calida} acrimoniæ omnis expertissima est, non in cute tantum, sed ipsis etiam vlceribus. Mel verò vlceribus mordax est, cutem autem non offendit. Acetum verò vtrisque mordax existit. Neq; verò raphani cortex vuæ passæ viribus par est, sicut neq; absinthium, ac hyssopum, & origanum: fortia enim hæc sunt, & discussoria vi prædita: moderata autem est vua passa, & omnis acrimoniæ expers. Et bulbus albus cum ouo & melle. Bulbum flatuum vt acriorem in principio statim B adhibere recusat. Scimus autẽ mel discussoriæ facultatis esse, quapropter ouum ipsis admiscere videtur, quòd mitigandi facultate multùm præstat. Cyclaminos per se, & cum vua passa. Neque hîc paruum est, quod interest inter cyclaminum et vuam passam. Quare haud scio, qua ratione per se cyclamino vtatur, & admista vua passa, etenim per se vehementissimum est medicamentum: at cum vua passa commiscẽs, tantũ auferet facultatis, quanta fuerit admistæ vuæ passæ moles. Aut nitrum cum hyssopo & vua passa melle exceptum. Hic sermo priore rectior est, in quo etiam solius cyclamini vsum permittebat. Nam si etiam nunc hyssopum ipsum per se adhibere consuluisset, non apponendo inueteratis sugillationibus id conuenire, similiter vtique deliquisset. Myrtum cum sale & aqua. Dictum etiam antea à me est, quòd ex discussoriis medicamentis, in principio præstantiora sunt quæ exiguam adstringendi vim complectuntur, qualia sunt rosæ, & melilotum, & crocus. Non tamen ex eiusmodi pharmacorum numero est myrtus, vtpote vehementer adstringens: quapropter ego nunquam ipsa vti audeam, præsertim si iam liuidus sit color sugillationum. Sinapi cum adipe ouillo. Inueteratis & nigrefactis sugillationibus solùm, hoc medicamentum conuenerit, & maximè si non omnino paucum sit sinapi adipi admistum. Myricæ folia & fructus trita cum aqua, per se et simul mista. Et hoc pharmacum non solùm discussoriam, sed C & contractoriam quandam vim habet: quare inueteratis & nigrefactis sugillationibus non conducit. Facit & spongia, & linteolum, aceto ac melle imbuta & apposita. Hoc remedium in principio adhibitum non valde acri aceto opus habet: in progressu autem temporis liquefacta aut denigrata sugillatione nihil profuerit absque acerrimo aceto præparatum. Aut fabam fresam cõmanducatam imponito cum melle. Quin & fabæ lomentum etiam citra manducationem cũ melle subactum liuida discutit: ex manducatione autem summè discussorium redditur, nimirum viribus à saliua adsumptis. Oui vitellum eodem modo. Si mel ad oui vitellum miscuerimus, velut antè dixi de faba fresa, simile faciemus prædicto medicamento tum in apparatu, tum in facultate. Aut porci pulmonem calidum imponito. Hoc remedium non tolerarit vir mundiciẽ amans. Aut myricæ decocto prolue. Non ita longè antè de myricæ facultate dictum est. Aut cardamomum cum myrrha impone. Discussorium quidem pharmacum est myrrha, verùm acre cardamomum. Hæc sanè sufficere videntur mihi ex Archigenis scriptis exempli gratia prolata ostẽso simul modo examinandi pharmaca; qualia scilicet in principio conueniant, antequam liuida aut nigra sugillatio fiat: & qualia liuidis, aut iam nigrefactis, & inueteratis sint adhibenda. Quare quæ consequantur apud eum deinceps, ea sola per se adscribam ipsius Archigenis verbis. Aut ce D russæ, & spumæ argenti æquales partes cum melle terito: & admista faba fresa ad cerati formam reducito, ac vtitor. Aut anguium senectam cum aqua marina tritam illine. Aut cuminum linteo illigatum & in feruenti aqua tinctum pro fomento adhibe. Aut sinapi cum cerato impone. Aut fœniculum tritum impone. Aut thus & thapsiam æquis portionibus cum cerato rosaceo. Aut mentam & argenti spumam pari pondere impone. Aut hordeaceam farinam cum aceto mulso coctam. Aut fabam vino maceratam donec tenera fiat, tritam splenii modo impone. Aut cicer eruinum vocatum eodem modo. Aut furnorum fuliginem cum pari cerussa ex vino odorato illine. Aut thapsiam & eruinæ farinæ triplum eodem modo. Aut crudum salsamentum, omotarichon Græci vocant, exprimito: deinde in vino odorato tritam imponito. Cæterùm ad vetustiores sugillationes similacis fructus cum vua nigra tritus facit. Aut thapsiæ radix tusa, & succus eius adipe exceptus, ac assiduè appositus. In vetustis exemplaribus non vetustiores comparatiuè scriptum est, sed vetustissimas superlatiuè. Dictũ est porrò à me statim in principio, quòd in eiusmodi sugillationibus pharmacis forti discussoria vi præditis vti oporteat, qualia sunt sanè ab eo his verbis descripta, & quædam item ex superioribus, velut est indicatum. Atque hæc quidem Archigenes prodidit. Verùm Apollonius diligentius & cum pluribus distinctionibus in primo Parabilium in hunc modum scripsit.

Pharmaca ab Apollonio conscripta ad Sugillata recentia ac liuida.

ℭ Spongiam in aqua marina feruente tinctam assiduè locis pro fomento adhibeto. Aut spõgia in acri muria tincta similiter foueto. Aut in aceto feruenti, & pariter in vino. Imponendũ est & splenium melle & aceto madefactum, aut lana, aut spongia. Cataplasmate aũt vtere, absinthio trito cũ melle: aut hyssopo læuigato cum melle: & faba fresa eodem modo. Origano similiter: raphani cortice cum melle. Bulbis tritis per se, aut cũ melle & oui vitello. Lini semine & salibus tritis cum oleo & oui vitello. Silphio trito cum oleo et vino. Sampsucho trito cum melle: myrto et sale tritis cum aceto: fœniculo trito cum cerato: hyssopo & nitro cum melle & aceto: calce viua cũ cerato: sinapi trito cum adipe vitulino, aut cum cerato. ℭ *Ad Sugillata Inueterata.* Ari radicem rasam ac melle subactam in linteolum illitam imponito: vtere ẽt discussorijs facultatibus et compositionibus, quæ ex descriptionibus commentariorũ apparantur. ℭ *Ad Sugillata cum Tumore.* Spõgiam aceto imbutam imponito, et præmonstratis fomentis frequentius vtitor: cataplasmatis loco farinã hordaceam ex aceto mulso coctam imponito, donec locus sugillatus humilior reddatur: de cetero verò subscriptis cataplasmatis vtitor. ℭ *Ad Sugillata cum Inflammatione.* Aqua calida foue, & pro cataplasmate lenticulam coctam tritam cum melle impone. Aut cochleam ægyptiam contusam impone. Vbi verò inflãmatio remiserit, tũc iam ẽt alijs pharmacis vtere. ℭ *Ad Sugillata cũ Pertusione.* In ipsam quidem pertusionis fissuram ex medicamentis, quæ cruentis vulneribus conueniunt, inde: circũsitis verò partibus cataplasma ex medicamentis ad sugillata citra pertusionem conscriptis impone. Præstabat fortassis hîc iam sermonem de sugillatis desinere, verùm cùm ea quæ ex consentiente experimento iudicata sunt, alijs stabiliora existant, visum est mihi etiam ea quæ Crito in tertio de Ornatu scripsit apponere, quæ sanè iuxta illius dictionem ita habent.

E F

Quæ Crito ad Sugillata recentia, Medicamenta scripsit.

ℭ Cicutam tritam ex aqua impone. Absinthium tritũ ex aqua, & in linteolum infartũ imponito: ꝙ si tenera sit cutis, parum mellis adiicito. Hyssopum cilicium ex aqua tritum, & in linteolum ligatum in globulos cogito, atqꝫ his in feruentem aquam tinctis sensim foueto. Bryoniæ radicem tritam cum melle imponito: aut rosaceo cerato exceptam adhibeto. Muriam acrem facito, spongijsqꝫ in ea madefactis foueto: & post hæc raphani corticem tritum cum melle, & linteolo infartũ imponito. Aut sinapi tritum cerato exceptum, & exiguo adipe vitulino addito, in linteum infartum imponito. Et de his quidem in tantum. Quòd si inueteratæ sint sugillationes, aut etiam appellati liuores, † subscriptis compositionibus vtendum est. ℭ *Ad Liuores, & Sugillationes profundas.* Tordylii partes duas, terræ samiæ partem vnam, aceto excipito, paulum qꝫ mellis simul conquassato. Animaduertere autem oportet diligenter, ne cutis exulceretur. ℭ *Medicamentum deterens Sugillata, Aristarchi.* Hyssopi cilicij drachmam j, radicis thapsiæ tantundem, thuris integri non fecti tantundem, ceræ tyrrhenicæ ʒ ij, resinæ terebinthinæ ʒ j. Arida cum liquescibilibus committito, deinde linteolo infarta imponito, animaduersione habita ne locus exulceretur: & ob hoc sanè frequenter tollere oportet. *Aliud.* Radicis thapsiæ ʒ xii, aut succi ʒ vi, thuris insecti drach. viii, veratri albi ʒ ij, absinthii drac. j, cerati rosacei drac. xvi: mollita repone, ac linteolo infartis vtere. Oportet etiam hoc assiduè amouere. *Aliud.* Viticis albæ obolos tres, struthij tantundem, glandis ægyptiæ tantundem, pulmonis caprini vsti tantundem, radicis asparagi tantundem, bdellij tantũdem, succi thapsiæ tantundem: aceto mulso exceptis vtitor. *Aliud.* Seminis viticis albæ drach. iij, radicis struthij tantundem, nitri rubri tantundem, succi raphani tantundem, hyssopi cilicij tantũdem, farinæ fabarum tantundem, glandis vnguentariæ drach. xl, myricæ drac. xl, pulmonis * caprini vsti drach. xl, * bulborum rubrorum drach. xl, radicis thapsiæ drach. xl, thuris drach. xii: excipe cerato rosaceo, ac vtere, vt dictum est.

† *Al.* προγεγραμμέναις *i. suprascriptis.*

G

* AP. agnini.

* *Al.* βόλων.

Medicamentum ab Hera conscriptum ad Sugillata.

Aufert, vt inquit Heras, tribus horis: ꝙ si inflammatio fiat, cataplasma ex viridi caseo probat, et fomentum ex pane. ℭ Succi cicutæ obolos duos, croci drachmas ij, myrrhæ drachmam vnam, acaciæ drachmam vnam, opij drachmas ij, succi thapsiæ drachmas duas, gummi drachmam vnam, cum aqua cogito. Hoc equidem Heras scripsit. Ego "verò nucem per ætatem iam oleosam factã expertus sum aliquando ad cruentatos facientem. Oportet autem ipsam nucem diligenter terere, atqꝫ ita imponere homini supine reclinato, quò ad horas duas & tres pharmacum adhæreat: vbi enim sic fecerit, etiam si postea surgat, ad multum tempus adhæret: oportet qꝫ priore delapso aliud statim imponere. † ℭ *Eiusdem Heræ ad Aegilopas.* Maluæ folia cum sale et melle trita imponito: destruit hoc ac extirpat ægilopas. Alicam etiam in aceto coctam incipienti ægilopi imponito. Aut myrti recentissimas baccas cataplasmatis modo adhibe, vbi videlicet fluxio infestauerit. Similiter facit & lemnia terra, si illinatur.

H

A.l.4.f.7.t.2.c 6.fol 511.g

† *Hic incipit caput 2. in antiquissimo cod. græco.*

De Aegilope. *CAP. 2.*

INter "nasi os & magnum iuxta oculum angulum, paruum quoddam abscessui simile tuberculum oriri solet: & rumpitur sanè sæpe in angulum, vt ægrè curabile reddatur, nisi maturè occurratur. Mederi igitur oportet ipsi cum discussorijs medicamentis, quæ citra mordacitatem efficacia sunt: coafficitur enim oculus ab acribus, atqꝫ ita etiã affectæ partis inflammatio augetur.

A.l.3.f.3.t.2.c 14.fol.225.f

Verùm

A Verùm affectio ipsa non ob id solum ægrè curabilis est, sed & propterea quod cũ multa liquida pharmaca in experimentum adsumi possint, ea nõ tolerat locus ipse: necessariò enim ex eis in oculum quid influit. Neq; verò adhærere eiusmodi queant citra obligationem, quæ totum oculum complectatur, quam impossibile est tot diebus aliquem perferre posse, quot ad mali curationem requiruntur. Ob hanc igitur causam Apollonius nulla pharmaca ad ęgilopas scripsit. Archigenes verò paucis enumeratis, deinceps ad curationem ipsorum per chirurgiam progreditur, quanquam res ipsæ non manuariæ operæ, sed pharmacis secundum genus, sit subiecta. Itaque totam ipsius dictionem adscribam hoc modo habentem.

Quæ Archigenes ad Aegilopas scripsit in primo Pharmacorum secundum genus.

¶ Ægilopas qui circa oculorum angulos oriuntur eruo cum melle integimus: aut cinere vitis cum aceto subacto. Probè facit & thus cum columbino stercore recenti impositum. Aut succum herbæ ægilopis, auenam nostri dicunt, cum melle illine. Cæterùm in non dum perforatis staphidem syluestrem, & ammoniacum thymiama cum melle veluti splenium, impone. Aut alumẽ scissile cum terebinthina splenij forma impone. Aut lanę tomentum sanguine marini leporis tinctũ inde. Aut melanteriam tritam adhibe. Quòd si neque sic sanentur, diuiso angulo, & cum tenui B perforato terebello continuis foraminibus incussis disparato, capitale emplastrum adhibeto: discedent enim squamæ, & sanabuntur. Aut osse denudato cauterium admoue, & sic squamulæ discedunt ac sanantur. Quidam diuidentes angulum, ossi, qua parte perforatum est, angustum infundibulum admouent, ac plumbum liquefactum infundentes vrunt, atque hoc modo optimè sanant. Hæc quidem Archigenes scripsit.

Quæ Asclepiades ad Aegilopas conscripsit.

Porrò Asclepiades in primo exteriorum hæc prodidit. ¶ Succi illecebræ libram dimidiã, succi solani lib. dimidiam, thuris ʒ viij, mastiches drach. iij, galbani libræ dimidiũ. Succos cum thure coquito, & vbi dissolutum fuerit galbanum iniicito, mastichen verò dimitte. *Aliud.* Thuris ʒ viii, myrrhæ ʒ viii, ladani ʒ iiii, ceræ ʒ iiii: aluminis scissi, coaguli leporis, vtriusq; ʒ iii: spumæ nitri ʒ iiii: pharmacum contundito, & emollito irini vnguenti fæce. * Aliter i. * Al. vncias.

De Varis. CAP. 3.

TVmor paruus & durus in faciei cute orit̃, Varus Latinis, Græcis Ionthos appellatus, à crasso videlicet succo congregatus, demonstransq; sui ipsius curationẽ rationabiliter per pharmaca emollientia & discussoria futuram. Etenim duricies ipsius emollientibus, tumor vero præter natu C ram discutientibus, opus habet. Cùm igitur iam sæpe tum in superioribus libris, tum in de simplicium pharmacorum facultate commẽtariis, prædictæ sint mihi materiæ tum discussoriorum, tum emollientium medicamentorum, compositio sanè ipsorum particularis per experientiam iudicata vtilis erit ad rectum relatorum vsum, quæ videlicet paulo post referentur, vbi saltem prius determinauero, quæ similes sint varis affectiones, & aliqua parte ab ipsis differentes.

De Ficosis Tumoribus. CAP. 4.

VNa quædam hæc affectio est ex iis, quæ in mento enascunt̃, differens à varis in eo quod non solũ crassus sit qui hos tumores efficiat humor, sed & serosa tenuitate participet: ob quã ẽt citò exulcerantur, si non vt debent curent̃: & ob id magis resiccantibus pharmacis quàm vari opus habẽt.

De Lichenosis Impetiginosis'ue Tumoribus. CAP. 5.

ET hæc affectio ex misto quopiam generatur humore, serosis nimirum ac tenuibus et acribus succis cum crassis permistis: quapropter ẽt facilè in psoram, id est scabiẽ, & lepram transit: indiget q; ẽt ipsa pharmacis fortiter resiccantibus. Postquàm verò in psoram aut lepram transierit, vltra hoc quod resiccantibus indiget pharmacis, etiam repurgantia & extersoria expostulat.

De Menti Eruptionibus. CAP. 6.

D HOc eruptionũ, siue, vt Græci dicunt, Exanthematum nomen quidam in cõmuni vsurpant, de affectionibus videlicet vlcerosis & asperis in mento sua sponte prouenientibus, quemadmodum etiam Archigenes facit. Indiget aũt & hæc ipsa affectio resiccantibus medicamentis.

De Furunculis. CAP. 7.

FVrunculi Dothienes Græcis dicti ex similibus humoribus, veluti vari, generant̃ per vniuersum corpus, duplices existentes, Aliqui quidẽ, vt ita dixerim, varosi, duri, & ægrè concoctiles: Aliqui verò inflãmati, in quibus aliqñ ẽt febres consistunt, & tumor in magnitudinem excrescit, & in pus transmutatur: vnde curatio ipsorum vt plurimum eadem quæ inflammationis existit.

Ex Critone ad Varos.

Crito in tertio de ornatu hæc verba scripsit. ¶ *Ad Varos in facie.* Mellis attici cyathum vnum siue drach. xii, aceti acerrimi tantundem, misceto diligenter: & pharmaco varos illinito, digito affricando. *Aliud.* Spumę argenti chemam siue drach. iij, terebinthinę purę ad fabę Ægyptię magnitudinem, addito olei albi parum: atque vbi prius faciem deterseris, ex medicamento hoc paulum digito excipe, deinde ambabus manibus terendo varos obline. Hoc pharmacum etiam à rugis liberam & mundam faciem conseruat. *Aliud.* Amygdalas amaras aceto dilutas ac probè tritas faciei obline. *Aliud.* Alumen scissum probè læuigatum terebinthina excipe, & emollitum

litum impone. *Aliud.* Costum Indicum tusum et tenuissimo cribro cretum felle caprino excipe: ac ad cerati crassitudinem redactum varis circa vesperam illine: manè verò vbi surrexerit, lacte ægrum faciem proluere iube. Inueteratis porrò varis subscriptis compositionibus vtendum est. E

Ad Varos Callosos.

ℭ Saponis gallici ℥ iiii, ammoniaci thymiamatis drach. j, thuris drach. j, aqua dissoluito, & cerati spissitudinem facito, eo q; illinito, & post horę interstitium tepida abluere iubeto. *Aliud.* Nitri rubri, hyssopi, pulegij, salis fossilis, æquales partes tundito, & per tenuissimum cribrum cribrato, exceptis q; cerato rosaceo vtitor. *Aliud.* Seminis ocymi, nitri rubri, pulegij viridis, aluminis scissi, costi indici, singulorum æquales partes tusas & cribratas adipe anserino seu gallinaceo excipe, vt cerati fiat crassitudo: ex eo verò in linteolum infarcito, & imponito donec penitus persanescat.

Aliud. Salis assati, pulegij, hyssopi, ammoniaci thymiamatis, rhois coriarij, singulorum par pondus, rosaceo cerato exceptum, donec persanentur, imponito.

Ad Affectiones eminentiores, & in Facie pruritum, ac principium Elephantiasis.

ℭ Gummi albi, spumæ nitri, thuris, sulfuris viui, singulorũ æquales partes aceto dilutas ac probè tritas in pastillos redige, eos q; in vmbra exicca. Vsu verò expetẽte aceto dilutos illine, atq; vbi resiccati fuerint, subscripta cõpositione deterge. Saponis gallici librã vnã, ammoniaci thymiama F tis tantundem, thuris quadrantem, mastiches quadrãtem, spumæ nitri quadrantẽm. Saponem & ammoniacũ in vas fictile coniecta, & aquæ sextarijs duobus affusis coquito: atq; vbi dissoluta fuerint, arida contusa & cribrata adijcito: deinde in mortariũ translata ac probè conquassata, vase vitreo reponito. Vsu verò postulante faciẽ ex eo smegmate inquinato, & post modicum tpis spatiũ larga aqua molliter perfricando abluito. Vtendũ est hoc smegmate per oẽm varorũ curationem.

* Al. drach. iii.

Ad Ficosas Menti Papularum eruptiones.

Crito in tertio de ornatu in hunc modum de eis scripsit. ℭ *Ad Ficosas in Mento eruptiones, velut Leucius præceptor tradit.* Spumæ argẽti, misyos crudi, æquas partes tritas insperge. *Aliud.* Thuris drach. ij, spumæ argenti drach. iiij, salis fossilis drach. octo*, sandarachę drac. ij: trita insperge. *Aliud.* Cerussæ drach. iiij, myseos crudi drach. iiij, salis fossilis drach. ij, sandarachæ drach. ij: trita insperge.

* Aliter iiii.

Aliud. Atramenti sutorij drach. ij, sulfuris viui drach. ij, æruginis drach. j, nitri rubri drach. ij: trita insperge. *Aliud.* Elaterij drach. iiij, salis fossilis drach. iiij, atramenti sutorij drac. ij: mista insperge, & cum specilli humecti extremo admoue, quò videlicet pharmacum ipsum adhæreat. Cæterũ post pharmaci impositionẽ semine lini ex aqua trito vtendũ est. Porrò vbi humidiora fuerint vlcera, vt ab ipsis aqua pura velut à fonte defluat, subscriptis cõpositionibus vtendum erit. ℭ *Pastillus ad Ficosas Mẽti Papulas. Vsus est eo Artemidorus. Reprimit omnes Tumores, qui accidunt ijs quibus Cicatrix malè inducta est, veluti in iis qui futura vsi sunt, contingit. Compositio hæc est.* Squamæ æris drach. quatuor, atramenti sutorij drach. ij, aluminis scissi drach. ij, glutini fabrilis perlucidi drac. ii. Arida tunduntur & cribrantur, glutinum verò aceto maceratur, & tritis affunditur: rursus q; leuigatur, & formantur pastilli, quos vsus tempore aceto dilutos illinimus. Hoc medicamentum etiam fistularum callos extirpat. ℭ *Alius Magni Clinici.* Aluminis scissi, æruginis corinthiæ, rubricæ sinopidis, chalcitidis, glutinis fabrilis, singulorum æquas portiones: componito, ac vtitor vt dictum est. G

ℭ *Alius Arij Asclepiadei.* Milti siue rubricæ sinopidis, æruginis corinthiæ, aluminis scissi, gallæ omphacitidis, malicorij, æquas singulorum partes, gummi duplum: aceto excipito, ac vtere vt dictum est. ℭ *Alius Apollonij, vt Charixenus tradit.* Squamæ æris, misyos assati, auripigmenti, singulorum drach. ij, diphrygis drach. iii, æris vsti drach. iiii, chalcitidis vstæ drach. iiij, glutinis fabrilis drach. iiij, aceto diluito, & pastillos formato: quibus velut superioribus vtitor. ℭ *Andronis Pharmacum accommodatum.* Atramenti sutorii drach. ij, myrrhæ drach. ii, thuris drach. iiii, aluminis scissi drach. iiii, malicorii drac. viii, gallarum drach. octo, aristolochię drach. octo: vino austero exceptis vt prædictis vtere. H

Critonis, ad Lichenas in mento.

Consequẽter verò Crito ad lichenas menti scripsit hoc modo. Ad mẽti lichenas quæ iniucũdissima est affectio. Nã & pruriginẽ inducit, & affectarũ partium circũtentionem, & periculũ nõ modicum: proserpit enim aliqñ per totam faciem, oculos q; contingit, et fermè extremę fœditatis causa existit. Quapropter diligentiore cura vtendum est inspiciẽdo tum paroxismos i. irritationes, tum interualla & remissiones, ita vt etiam ab inueteratis recentes disparemus: in quibus cõueniet vti resiccantibus medicamentis. Cùm verò in psoram aut lepram transierint, supra resiccantia etiã extersoriorum & repurgantium erit vsus, & postea sanè subscriptarum item compositionum.

Crispi amici ad recentes in Mento, siue alia Faciei parte Lichenas.

ℭ Tritici grana multa in incudem imponito, deinde laminam æris igni candefactam tritico superponito, & resolutum ab eo liquorem calidum adhuc auferto, ac super lichenas linito. Hoc solo multos curatos scimus. *Aliud.* Maluæ agrestis semen tenerum adhuc colligito, mundato, ac tundito, succum'que reponito, atq; eo assiduè illinito. *Aliud.* Portulacæ succum assiduè illinito. *Aliud.* Oleæ æthiopicæ lachrymam cum aqua terito, & pauco adiecto styrace misceto, & imponito. *Aliud.* Vlmi lachrymam aqua dissolutam imponito. Quòd si inueterati sint lichenes, sequentes

A quentes compositiones adhibendæ sunt: Albuci radicem aceto coctam & tritam illinito. Viticis folia trita cum aceto imponito. Capparis folia trita cum aceto imponito. Rumicis hortensis radicis corticem ex aceto tritum, loco prius cum nitro præparato, imponito. Chamæleonis radicem aceto coctam & tritam imponito. Cæterùm cùm ad lichenum curationem multa & varia medicamina existant, particulatim de singulis transigam, initio à pastillis sumpto. ℭ *Pastilli Lichenici.* Glutinis fabrilis drach. iiij, alij duas habent: sulfuris viui drach. ij, chamæleonis drach. iiij, thuris drach. ij, aceti heminæ dimidium: glutinum aceto dissoluitur, deinde aridis adijcitur. Vsus tempore, quantum satis est, aceto dissoluito, calidum q; imponito. In alijs exemplaribus singulorum par pondus continet. *Alius.* Chamæleonis, sulfuris viui, vtriusq; ʒ iiij: lachrymę oleæ æthiopicæ ʒ ij, thuris ʒ j, aceti quãtum satis est. Iuxta alios, Alcyonij ʒ ij, chamæleonis nigri ʒ iiij, pyrethri ʒ ij, sulfuris viui ʒ iiij, thuris drach. iiij, glutini ʒ iiij, aceti acerrimi heminas iiij. *Alius.* Lachrymæ oleæ æthiopicæ drach. iiij, sulfuris viui ʒ iiij, alcyonij drach. viij, spumæ nitri drach. octo, alicæ aceto coctæ ʒ octo, aceti quod satis est. *Alius.* Alcyonij vsti ʒ ij, chamæleonis nigri ʒ iiij, radicis albuci drach. iiij, sulfuris viui ʒ duas, thuris drach. ij, pyrethi drach. ij, spumæ nitri drach. ij, glutinis ʒ iiij, *Aliter iiii.
aceti quod satis est. Porrò extenta iam affectione & callosa reddita, sequentibus vtẽdum est me-

B dicamentis. ℭ *Humida ad Impetiginum affectus.* Misyos peregrini, thuris, myrrhæ, aluminis scissi, singulorum drach. octo: aloes, sulfuris viui, vtriusq; drach. iiij: excipe passo, vt strigmentitiã spissitudinem accipiant, & bis aut ter in die præfrictis, illine: forinsecus autem conseruandi pharmaci gratia, vesicæ pelliculam, aut oui testam, aut viridia folia quãtum satis est impone. *Aliud.* Misyos drach. iiij, acaciæ ʒ ij, squamæ æris ʒ iiij, sulfuris viui ʒ vi, chalcitidis drac. viij, gummi drac. viii, aceti quod satis est: in quo vbi gummi dissolueris, reliqua q; admiscueris, amurcam iniice, & probè cõquassata reconde, ac vtere vt dictum est. *Aliud.* Sulfuris viui, thuris, myrrhæ, atramenti sutorii, misyos crudi, singulorum ʒ ii: gummi ʒ iiii: aceto & cedrino oleo quod satis est dissoluito, eodẽ q; vtere modo. ℭ *Ex scriptis Zeuxidis, Aliud.* Chalcitidis crudæ, misyos crudi, myrrhæ aminææ, sulfuris viui, singulorum æquales partes: gummi duplum aceto dissolutũ: excipe oleo cedrino. Verùm cedrinum prius coquere oportet vsq; ad mellis crassitudinem. ℭ *Aliud Diodori.* Lachrymæ oleæ æthiopicæ ʒ xx, gummi ʒ xl, atramenti sutorii ʒ xvi, sulfuris viui ʒ x, thuris drach. x, æruginis ʒ x, acaciæ drach. x, myrrhæ aminææ ʒ x, aceti quod satis est. Et vbi dissoluta fuerint singula, ac læuissima reddita, excipe amurca condensata, & repositis vtere. Adnectantur porrò & aliæ compositiones. ℭ *Illitio cocta ad Lichenas inueteratos, quæ citra vlcerationem persanat.* Atramenti sutorii,

C fœnigræci moliti, cardamomi, singulorum ʒ ii, melanthii sesquidrach. foliorum caprifici sesquidrach. aceti acerrimi quod satis est. Læuigata ad mellis spissitudinem reducito, deinde coquito, & postq; nigrum factum fuerit & condensatum pharmacum, tollito, illinito, † insuper q; lichenas abluito. ℭ *Heraclidæ Tarentini Illitio Lichenica, sanat citra vlcerationem.* Polentarum ʒ viii, glutini ʒ vi, atramenti sutorii ʒ iiii, chalcitidis ʒ iiii, sulfuris viui ʒ iiii, spumæ nitri ʒ vi, alcyonii ʒ iiii, myrrhę aminææ ʒ ii, aceti heminas iii. ℭ *Dionysii condiscipuli, sanat citra vlcerationem.* Farinæ hordeaceæ sextarium vnum, atramenti sutorij vnc. j, corticum radicum rumicis syluestris sextarium vnum, sulfuris viui vnc. j, myrrhæ sesquiunciam, gummi vnc. j, aceti heminas vi. Rumicis radicẽ coquito, & vbi dissoluta fuerit, extractam terito: hordeaceam verò farinam in residuum liquorem coniectam coquito: atq; vbi rectè habuerit, reliqua inijcito, & ablatis vtitor. ℭ *Illitio Socrationis cocta.* Farinæ alicæ sextarios sex, sulfuris viui ʒ xvi, misyos peregrini ʒ xvi, cimoliæ ʒ xvi, chalcitidis drach. xvi, spumæ nitri drach. viii, alcyonii drach. viii, aluminis scissi drac. viii, radicis albuci vnc. viii, myrrhæ drach. viii, thuris ʒ viii: lachrymæ oleæ drach. viii, ammoniaci thymiamatis drach. viii, aceti hẽminas tres. Alcyonium & albucum in aceto coquito, vbi verò ad dimidias redactum fuerit percolato, & in colamento ammoniacum, myrrham, thus, oleæ lachrymam, dissoluito: deinde terito, ari-

D da q; iniicito: alicam verò in residuo liquore coquito, & dissolutam reliquis adijcito, simul q; terito ac vtitor. *In alijs Collectaneis sic habet.* Sulfuris viui, misyos peregrini, chalcitidis, singulorum drachmas xvi: nitri, aluminis scissi, alcyonij, radicis albuci, thuris, lachrymæ oleæ, terræ cimoliæ, ammoniaci thymiamatis, singulorum drach. viii: aceti heminam vnam. ℭ *Alia valde efficax.* Aceti acerrimi sextarios vj, farinę hordei sextar. duos, mannę sextarium j, radicis rumicis agrestis ʒ † xx, veratri albi drach. x, alcyonii drach. xv, cardamomi drach. iiii, terræ cimoliæ drach. viii, glutinis ʒ xvi, spumæ nitri drach. xvi, halicacabi virgultorum viridium manipulum. Componito. Quandoquidem verò multi pharmacorum quæ illinuntur cõpositiones recusant, amant q; magis emplastrorum impositiones, vtpote quæ neq; sudoribus obortis diffluunt, neq; resiccata cutem circuntendunt, meritò etiam ipsorum præparationes subiungimus.

Emplastra Lichenica, quæ citra exulcerationem liberant.

ℭ Ceræ, picis coctæ, thuris, terebinthinæ, sulfuris viui, singulorum libræ dimidium: liquabilia cum aridis committito. *Aliud.* Thuris drachmas viii, aluminis {rotundi} drach. viii, atramenti sutorij drach. octo, sulfuris viui drach. quatuor, glutinis ʒ quatuor, radicis chamæleonis ʒ iiij, ceræ drach. octo, picis crudæ heminas duas. Picem & glutinũ coquito, atq; vbi condensata fuerint cerã inijcito, aridis q; affundito, ac repositis vtitor. *Aliud, Facit ad Lichenas eleuatos, adeo vt reprimat ea quæ residua*

Marginal notes:
*Aliter iiii.
*Aliter iiii.
*Al. χαρδά μου.
†Aliter προαπονίπτων αὐτούς, id est prius ipsos abluens.
*Aliter iii.
*Aliter sextarios.
*Aliter vnum.
†In textu sunt quinque. aliter octo.

residua putantur. Mannæ thuris, picis, vtriusq; drac. octo: bitu minis ʒ octo: ceræ ʒ octo, resinæ pinus ʒ octo, sulfuris viui ʒ viij, olei cyprini parũ. Coquito vt dictũ est, & sublatis vtitor in linteolũ aut pelliculam tenuem infartis. ℭ *Aliud, citra vlcerationem remouet.* Picis brutiæ liquidæ † sextarium vnum, ℥ mannæ lib. j, sulfuris viui lib. j, farinæ lupinorum lib. j: pro consuetudine componito, deinde chalbani sextantem adijcito. Est hoc ex valde probatis. Alia exemplaria farinam non habẽt, neq; chalbanum. ℭ *Emplastrum Lichenicum Philotæ, citra vlcerationem sanans. Exhibitũ est à Philota sodali, per versus scriptum.* Chalcitidis assatæ, chrysocollæ, misyos assati, squamæ æris, diphrygis, salis ammoniaci, terræ eretriæ, singulorum drach. quatuor: sulfuris viui drach. xij: atramenti sutorij, floris lapidis asij, æris vsti, singulorum ʒ vj: soreos drach. v, aluminis liquidi drach. iiij. Hæc omnia terito, deinde aceti heminis xij affusis, per dies v sub canicula Soli exposita itidem probe terito, donec pharmacum redditum fuerit æruginosum siccum've. Porrò in alio mortario thuris uncia vna, myrrhæ sextans, aloes vnc. j, ladani quadrans, opopanacis quadrans, aceto dissoluta ad strigmentitiam crassitudinem præparentur, atq; vbi rectè habuerint, ad ea quæ in Sole læuigata sunt adijciantur, rursus q; terantur, addatur q; aristolochiæ rotundæ & longæ, vtriusq; tusæ & tenuissimo cribro excussæ drach. j. Postquam verò iam trita emplastri formam acceperint, liquescibilia prius liquefacta & frigefacta inijcito. Sunt autem hæc: Ceræ ʒ cx, terebinthinæ ʒ xx, chalbani ʒ x, olei hemin. j: & probè emollitis ac repositis vtitor. Hoc pharmacum duplicem aspectum videntibus exhibet. Cæterùm si affectio pertinacius perseueret, & pharmacorum impositionem respuat, excoriatorijs appellatis remedijs vtendum erit: promptè enim superficiem auellunt.

† Aliter lib. i.
* Aliter vi.
* Al. sextans.
* Al. ʒ iii.
* Aliter vnc. i. aliter ʒ ii.

De Excoriatorijs Lichenum.

ℭ *Excoriatorium Lichenum, quo Pamphilus Romæ vsus plurima lucratus est, cùm in vrbe Mentagra appellatus morbus inualesceret.* Squamæ æris drach. vi, auripigmenti drach. iiij, sandarachæ drach. iiij, æris vsti sesquidrach. veratri albi sesquidrachmam, ventrium cantharidum sesquidrach. Singula per se terito: deinde simul mista, cedria excipito: & ad strigmenti densitudinem reducta pyxide æris cyprij reponito. Vsu autem expetẽte, nitro & aceto exiguo perfrictis lichenibus, pharmacum hoc cum spatula illine, ac affrica: deinde interiecto spacio derade, rursus q; pharmacum impone: deinde vbi bis vel ter hoc feceris, quò facilè deradi possit, rursus imponere tenta, illitis locis cum vesicæ bubulæ aut alterius cuiusdam animalis pellicula intectis, hęc enim pharmacum ne defluat cõseruat, & aliàs leuis est: post pelliculæ autem impositionem, fasciola leuiter obligatum sinito. Præstiterit quidem per noctem adhærere, aut saltem ad aliquot horas, vsquequo bullas excitet saniem complectentes crassam & glutinosam. Deinde verò lauare præcipimus, & in balneo morari: nam & hoc ad hanc curationem auxiliatur: sit autem calidius balneum. Quo siquid vti prohibeat, fomentum aquæ multæ calidę adhibendum est: quo deterso panis ex aqua mulsa subactus cataplasmatis modo imponatur. Porrò vbi sordida iam facta fuerint vlcera, splenium ex emplastro viridi imponito, exigua parte de excoriatorio adiecta. Cæterùm sanie exclusa & nulla crustula vlceri incumbente, splenium album imponito: atque hac curandi ratione donec cicatrix penitus inducatur vtitor, singulis diebus fomentum adhibens, & nouum splenium imponens. Post cicatricẽ plenè inductam, si qua suspicio reliqua sit, eodem curationis ductu vtendum est. Antequam verò excoriatoria imponantur, circunsitas & vicinas licheni partes pharmaco aliquo inflammationem arcẽte in splenio excepto, integere ac tueri oportet, nimirum lichene sua extrema linea semper parum quiddam ex sanis corporibus affricante & inuadente. Hęc communis Mentagræ curatio est. ℭ *Aliud Excoriatorium Axiorij.* Squamæ æris drachmas sex, atramenti sutorij drac. quatuor cantharidum sesquidrachmam, veratri albi sesquidrach. sandarachæ drach. j: excipe cedria. ℭ *Aliud Apij Phasci, ad Mentagras, quod citra cicatricis vestigium sanat. Facit & ad Alopecias inueteratas.* Cæterùm alopecias in Sole aut ad ignem illinito, & bulla excitata eam acu perpungito, ac humore excluso cum ceratis curationem perficito: post inductam enim cicatricem enascuntur pili. Atq; hęc quidem in alopecijs: in lichenibus verò velut prędictum est vtitor. Pharmacum ipsum hoc modo habet. Sandarachę ʒ ij, auripigmenti ʒ ij, squamæ ęris drach. ij, veratri nigri drach. j, elaterij drach. j, ventrium cantharidum drach. j: excipe cedria. *Aliud.* Cantharidum drach. j & dimidiam, veratri albi tantundem, auripigmenti drach. duas, squamæ ęris tantundem, atramenti sutorij drach. j, scammoniæ drach. duas, excipe cedria. *Aliud.* Auripigmenti vsti drach. duas, squamę æris cyprij drach. vi, chrysocollæ drach. j, atramenti sutorij drach. j, veratri nigri drach. j, aluminis scissi drach. j, succi thapsiæ drac. j, scammoniæ drach. j, cantharidum drach. i, cedriæ quod satis est.

* Al. Phthusci.
* Aliter i.
* Aliter Aeris.

ℭ *Emplastra Viridia Lichenica.* Post excoriatoriorum vsum emplastra viridia & alba imponere oportet, quare rõnabile est & illorũ pręparationes adscribere. ℭ *Emplastrum viride Pamphili. Hoc vsus est Pamphilus in Mentagra post rupturam bullarum.* Ceræ lib. j, ęruginis rasę sexuncem, resinę frictę lib. duas, olei cyath. iiij, aceti acerrimi quantum sufficit. Æruginem cum aceto in Sole terere oportet: liquescibilia autem liquantur & refrigerantur, ac deraduntur, liquidis'que adijciuntur. ℭ *Viride Demosthenis.* Cerę lib. ij, resinę frictę lib. j, ęruginis rasæ trientem, mannę trientem, olei ęstate cyath. iiij, hyeme cyath. vi, aceti quantum sufficit. ℭ *Viride Herophili.* Æruginis drach. ij, manne drach. iiij, adipis vitulini drach. xij, chalbani drach. iij, cerę drach. lxxx, resinę drac. viginti,

* Al. quadrãte.

aceti

A aceti quod satis est. ℭ *Tryphonis antiqui Emplastrum Euchrum à bono colore dictum.* † Æris vsti trientem, aluminis rotundi sextantem, æruginis rasæ sextantẽ, salis ammoniaci sextantẽ, mannę sextantẽ, cerę lib. ij, resinę frictæ lib. ij, olei dextantẽ, aceti quod satis est. ℭ *Antonini Emplastrum. Hoc Timocrates post Lichenas excoriatos imponit.* Cerę ℥ c, colophoniæ ℥ cc, squamæ cypriæ drach. xij, aluminis rotundi ℥ xij, æruginis ℥ xij, mannę ℥ xii, chalbani ℥ xii, olei heminã vnam, aceti quod satis est. † Al. Aeris vsti ℥ iiii, aluminis rotundi ℥ iiii, æruginis rasæ ℥ ii, salis ammoniaci ℥ ii, mannę &c. * Al. heminas duas.

Annectendæ his etiam emplastrorũ alborum præparationes: nam his post viridia vtendũ est mundis iam factis ab excoriatione vlceribus. Etenim cura habenda est vt citra callum cicatrix inducatur, atque ea gratia eiusmodi pharmaca in vsum veniunt, quæ multam ad tactum lenitatem inducunt. ℭ *Emplastrum Album Aquosum appellatum. Hoc Magnus circulator vsus est post Lichenas excoriatos.* Spumæ argenti lib. j, ceræ tyrrhenicæ lib. j, olei sextarium j, cerussæ lib. j, aquæ sextariũ j. Spumã argenti, cerussam, & aquam terito, atq; vbi lęuigata reddita fuerint, paulatim oleũ adstillato, assidue q; terito: & postquã vnita fuerint, in vas fictile translata igni imponito, assidue q; agitato: & absorpta iam aqua ceram inijcito, qua dissoluta in mortarium transferto: & emollitis repositis vtitor. ℭ *Emplastrum Pancratiastarum siue athletarum, Thrypherum id est delicatum appellatum. Facit item Ambustis, vt citra cicatricis vestigium sanentur.* Spumæ argenti ℥ xxv, cerussæ ℥ xxv, plũbaginis lotæ ℥ xxv, ceræ ℥ xvi, terebinthinæ ℥ xvi, olei heminam vnã, aquæ tantundem: componito vt dictum est. ℭ *Megetis Chirurgi.* Cerussæ lib. ij, ceræ lib. j, terebinthinæ vnc. † j, spumæ argẽti lib. j, olei lib. iii, aquæ sextarios ij: componito. ℭ *Diophanti ad Ambusta, & Intertrigenes. Conseruat & faciem rosaceo dissolutum.* Spumæ argenti tòrrefactæ ℥ xii, medullę ceruinę drac. xvi, cerussæ tòrrefactę ℥ xii, ceræ ℥ octo, terebinthinæ ℥ octo, thuris ℥ octo, olei heminas quatuor: pro more componito.

B

† *Aliter ij.* * Al. ablutę. * Al. ablutę.

ℭ *Manna Emplastrum, medicamentum accommodatum.* Spumę argenti ℥ c, cerussæ ℥ c, ceræ ℥ l, terebinthinæ drac. xxv, mannę drach. xvi, aluminis scissi drac. † xl, olei heminas ij & dimidiam: componito, & reposito vtitor. Affrictis porrò & extritis lichenibus à quocunq; tandem medicamento, præsertim verò ab excoriatoriis, subscriptis vtendum est. † *Aliter vij.*

Compositio Menecratis, quæ Proteus excoriatorium appellatur.

ℭ Picis brutiæ pellucidę siccæ & electę drach. ii & dimidiã, resinę pinus pellucidę lib. j ẽt quadrantem, cerę ponticę tantundem, chalbani quadrantem, aceti heminam vnam. Liquescibilia ad splendidum ignem donec non inquinent coquito, deinde chalbanum adiicito: atque vbi dissolutum fuerit, ab igne ablatis, acetum paulatim instillato, assidue q; moueto, animaduersione habita ne ebulliat: & insumpto iam aceto pharmacum in magnum mortarium transferto, ac diligenter terito, donec ad melinum colorem reducatur: deinde in pelliculam albam inspissatam repositum seruato. Vsu verò exigente, in pelliculas quantum ad integendos affectos locos satis est, infartũ imponito, & tertio quoq; die soluito: nõ nunquam vsq; in diem duodecimũ imponito, ita vt quatuor fiant solutiones. Hoc pharmacum squamas discedere facit, & corpora attenuat, ac solida facit ad conuenientes excoriationes. * Aliter vel. * Aliter ℥ iii.

C

Quæ Archigenes in Secundo Pharmacorum secundum genus Pharmaca scripsit ad Papularum in mento eruptiones † & ad Ficosas eminentias. † *Aliter, tum alias tum ficosas.*

ℭ Papularum in mento eruptiones, ex myrti baccis, malicorio, argenti spuma, ęris florę, paribus partibus exceptis, cum vino obline: In ficosis verò menti papulis, mentagris appellatis, & ab aliquibus lichenibus agrestibus siue feris, faciunt quidem robustiora ex iis quę ad lichenas relata sunt: Amplius autem & quæ ad psoras & lepras describentur. Mirabiliter verò hæc compositio cõuenit: Atramenti sutorii drach. j, veratri nigri drach. j, auripigmenti drach. j, ventrium cantharidum drach. ii, quidam etiam obolos tres insuper addunt: tritis vtitor cum oleo, aut cedria, aut rosaceo, præfricto prius loco. Fiunt enim bullę, quibus per specilli cuspidem ruptis, rursus affricato, quò penetrare pharmacum possit & mordere: deinde post horã fomento adhibito, ceratum rosaceum imponito, hoc vsquequo ad cicatricem perueniat facito. Quod si primum non expuęret, iterum iterũ q; illinito. Facit & ad lepras & leucas, alopecias q; & psoras, excellenter. ℭ *Heraclidæ Tarentini, ex libris ad Antiochidem, ad Capitis & Menti Ficosos tumores, atque etiam alijs partibus eminentia vlcuscula.* Elaterii & salis pares partes misceto ac vtitor: supernè verò lini semen crudũ ex aqua imponito, aut ficus paruas tritas. Eodem etiam ad tubercula vtendum est. * *uinceret.* † *Aliter staphylomata.*

D

De Dentium Affectionibus. CAP. 8.

EX dentium affectionibus aliquæ sanè omnibus euidenter apparent: Quemadmodum cùm perforati sunt, aut denigrati, aut detriti: aut neq; frigida ferunt, neq; calida, sed ex vtrisque, aut altero solo dolor eis contingit. Quędam verò non manifestè apparent in ipsis affectiones, veluti cùm ipse æger se sentire dicit circa corpus dentis dolorem in profundo obortum. Quidam enim contradicunt asserentes, cùm os sit dens, eum citra dolorem affici, veluti cùm aliquando prominentiores per limulam deterere cogimur, aut etiam ob aliam quampiam causam, de quibus paulo post mentionem faciam. Nunc enim citra rationalem & naturalem demonstrationẽ testimonium his perhibere volo, qui ipsum dentem dolere aiunt. Etenim cùm ego aliquando dolerem, diligẽtem super me ipso animaduersionem habui, vtpote qui iam audieram de hac dubitatione: percepi q; manifestè non dolentem modò, sed etiam pulsantem dentem, quemadmodum carnosę A. l. 3. f. 7. c. 1. fo. 147. g h

partes inflammatione vexatæ consueuerunt. Quarè mirum mihi videbatur quòd & hæc affectio E quam phlegmonen siue inflãmationem appellamus, in dente oriri posset, qui lapideam & durã substantiam habet. Atqui cùm etiã alio tempore dentem dolerẽ, manifestè sensi non ipsius dentis, sed gingiuarum dolorem eum esse, inflãmatis videlicet ipsis, vt etiam citra coarctationem dolerent: quin & ob vicinitatem dentium natura durorum, aucto dolore ob coarctationem. Quapropter vtriusque doloris sensum expertus, alium quidẽ in gingiuę, alium in ipsius dentis substantia, esse clarè scio: & id asserentibus testimoniũ præbeo, quòd ipsi aliquando dentes dolent. At verò nerui, qui ad radicem dentis enatus & substratus est, dolorẽ aliquando fieri, neruo imaginationẽ confusam & indiscriminatã incertã've apud plerosq; exhibente, tanquã ipse dens doleat, consentaneũ rationi est: nam & huius rei manifestum periculũ aliquando in me ipso feci. Et sanè quòd remaneat adhuc parua doloris portio exempto dente, innascitur ob nerui inflãmationem, cùm dolor nerui leuior tantũ reddatur cũ ob id ꝙ non amplius tendatur ob cohærentiam ossis extendentis, tum ꝙ liber factus respirationem quandam habeat, eũq; remedia quæ adhibentur contingere possint. Neq; enim per contactum, neq; per distributionẽ, possibile fuerit inflammatum neruum curare, vtrinq; à dentium locellis coarctatum, & ab anteriori parte ab ipso dente. Si verò liuidi per omnem suã substantiã facti appareant dentes, nihil mirum est ipsos quid inflammationi simile pati. F Cui rei ex eo quis amplius fidẽ habeat, ꝙ ex nutrimento ferè per omnẽ animantis ętatem incrementum accipiant. Id quod euidenter sæpenumero apparet in ijs dentibus qui exemptis oppositi sunt, vtpote qui semper augescunt: quantum verò augescunt, tantum in ciborum mãsu deteruntur. Cùm verò impossibile sit incrementum accipere citra nutrimentum, omnino duabus affectionibus, & his contrarijs obnoxij erunt, inopiæ videlicet & redundantiæ alimenti quod eis suppeditatur. Inopia igitur aridiores & macriores alimentumq; non sentientes, & ob id tenuiores eos reddit: redundantia verò consimilem in eis affectionem excitare potest, qualis est circa carnosas partes inflammatio. Eius igitur curatio fiet iuxta eundem scopum quem habent propositũ qui inflammationes curant: qui sanè est vt redundantia euacuetur, partim discutiendo, partim eã repellendo. Cæterùm tenuitatis dentium ob alimẽti inopiam remedium nullum est: laxari enim tunc & moueri ipsos necessarium est, compage ipsorum laxiore facta, cùm non solum ipsi dentes, sed & locelli eos complectentes sint attenuati. Hęc itaq; affectio † senibus accedit citius aut serius, velut etiam magis aut minus: quę verò proportionem ad inflãmationem habet, magis iuuenes corripit. Auxiliari tñ etiã senibus oportet, auxilio gingiuis exhibito: ita autem appellãtur carnes quæ dentes comprehendunt, vbi primum è locellis emergunt. Ipsas itaq; adstringentibus G medicamentis robustiores, & magis circa dentem adstrictas, facere oportet, tanq; quę & ipsæ aliquid faciant ad stabilitatem ac firmitatem dentium, quæ ob exactam cõpagis ipsorum conglutinationem contingit. At verò foramina dentium ex humorum acrium & erodentiũ influxu perficiuntur, velut vlcera in cute citra externã causam. Verùm in cute id assiduè & multis: in ossibus rarò contingit, quanto videlicet minus, q̃ cutis, noxę exposita sunt ob duritiem naturalem. Manifestum igitur quòd erosorum corporum medela erit per resiccationem vitiati influentis humoris: qui si paucus fuerit, localibus auxilijs ex resiccantibus pharmacis contingere medela potest: eorum verò materiã paulo pòst dicemus. Si verò multus influens humor fuerit, vniuersi capitis ratio ac prouidentia habenda est: atq; si ipsum quandoq; propter totum corpus affectum sit, etiã reliqui corporis cura habenda erit. Porrò erosos dentes qui id mali præ mollicie perpessi sunt, reddere oportet duriores & affectioni minus obnoxios, atq; id per austera & acerba medicamenta. Cæterũ liuidos redditos per resiccantia curare oportet, vt qui ex humorum vitiatorum influxu id patiantur. Simili igitur curatione indigent cum perforatis.

† *Additur in antiquis, ἐξ ἀνάγκης, id est ex necessitate.*

De Gingiuarum Curatione. *CAP. 9.*

GIngiuis ex inflammatione dolentibus optimum pharmacum est oleũ lentiscinum caliditate temperatum ore retentum. H Sit autem recens, nam vetustius tanto recẽtiore peius est, quãto ętate antecellit. Imponatur autẽ vasculũ in quo calefit lentiscinũ, in aliud maius vas quod satis aquę calidę complectatur. Maximopere itaq; inflammationi gingiuarum hoc conducit. Nec verò minus etiam si iuxta aliam quandam partem, cùm pelliculę linguam ambientis, tum succingentis totum os, aliquis dolor ob inflammationem oriatur, dolorem sedat lentiscinum: repellit enim citra molestiam & absque asperitate, quã pleraque austerorum habent: discutitq; citra mordacitatem, cuius rei inflammatis pręcipuus vsus existit. Quidã verò medici cõmuni quadã falsa ratiocinatione vtentes inflammata lędunt: quare ea re semel perpensa de cætero vitare oportet. Existimant.n. si adstringentia solũ id quod influit repellendo, inflammatis prosunt, atq; aliquando etiã quid ex contento circa inflammatam partem, ad venas membrũ ipsum nutrientes exprimendo, verisimile ob id esse, id quod amplius adstringit, amplius prodesse: eodem modo etiam id quod magis digerendo discutit, magis auxiliari opinantur, quã ea quæ moderatè idẽ prestant: non animaduertentes quòd alterũ ipsorum in tensum inflãmatis dolorosum existit. A vehementer.n. adstringentibus partes simile quiddam contusioni perpetiuntur, nimirum cùm substantia ipsarum violenter cõdensetur: ab acribus verò erosioni quid simile contingit. Meritò igitur moderatum

in vtraq;

A in vtraq; facultate immoderatis præfertur. Hæc igitur sufficienter mihi præfatus videor. Cæterum de affectionibus citra dolores deinceps narrabo. In dolore dentium citra gingiuarum inflamationem, aliquando in ipso proprio dentium, veluti dixi, corpore, aliquando vero in neruo, dolorem fieri contingit. Vehementissimis igitur opus est medicamentis, siue quis repellere, siue discutere velit doloris causam, siue humor sit, siue flatus ventosus. Et propterea sanè pleraq; ipsorũ ex acerrimo aceto præparantur. Adscribam autem ex ordine quæ aliorum relatione nobis tradita sunt, initio ab ijs quæ Archigenes tradidit sumpto.

Quæ Archigenes ad Dentium Dolores conscripsit.

❡ Dolentes dentes colluat acri aceto calido cum galla. Aut halicacabi radice cum aceto & galla. Aut pinguibus tædis in aceto feruefactis. Aut myrti ramulis & galla cum pice in aceto tepefactis. Aut hyoscyami semine & foliis cum aceto. Aut cedria, vel propoli, vel nardo, vel solano aut succo eius, vel cappari, vel allijs, vel myrti ramulis siue in aceto siue vini fęce calida feruefactis. Aut polij folijs, vel ipsa herba, vel agrestis cucumeris radice, vel marrubio, singulis cum aceto, pipere, & nitro. Aut radice chamæleonis eodem modo. Aut hyssopo, vel staphide syluestri, vel ruta cum vino. Aut pulegio cum aceto mulso. Aut platani pilulas, vel rosas aridas, in vino albo ad B tertias coquito: & vinum in fictili seruato, eo q; assiduè dentes colluito. Eodem modo vtere pẽtaphili siue quinquefolij, quæ ab aliquibus eupatorium dicitur radice cocta ex vino, aut pulegij large cocti decocto. Aut cornu cerui in posca coctũ colluito. Aut brassicę cauliculos tres, & soreos ℥ ij, in aceti sextario vno ad tertias coquito, & colluito. Egregie verò facere fertur ranę in aqua & aceto probè coctę decoctum diutius ore retentum. Mirificè facit dens caninus vstus & tritus, deinde cum aceto coctus & ore retentus. Aut malicorio & galla aceto incoctis vtitor. Aut squilla ex aceto calido. Aut squillę medullã in minutas partes dissectam sub librę vnius põdere, & in aceti sextarium iniectã, in vase fictili cõdito ac inueterari sinito, vase in asinino stercore ad dies xxx defosso, & vtitor. Aut asinino lacte colluito: hoc & eos qui mobiles sunt corroborat. Aut halicacabi corticis, & tęde in aceto extinctę, decocto largè incocto colluito. Aut cornu cerui ĩ acido garo incoctum colluito. Aut idem ex aceto colluito. Aut tithymalli radicẽ in vino ad dimidias coctam colluito. Aut hyoscyami radicem aceto mulso coctam colluito. Aut tædarũ ramenta, malicorium, alumen rotundum siue scissum, in aceto ad tertias coquito, ac tepidum colluito. Aut helxines radicem in aceto ad tertias coctam in ore detineto: atq; vbi os saliua refertum fuerit, eo aperto effluere sinito. Aut allium & arundinem alexandrinam acerrimo aceto feruefactam colluito.
C Aut hyssopum, aut thymum, aut origanum, per se & simul aceto cocta colluito. Aut pyrethrum cum hyssopo, & colocynthidis medulla, similiter in aceto coquito: liquorem q; ex eis lõgo temporis spatio in ore cõtineto. Aut colocynthidẽ vino calido macerato, & diutius ore teneto: multam enim pituitã ducit & dolorem leuat. Aut alliorũ, & erucę seminis, ac nitri decocto collue. Aut ranunculum in vino coquito, & præmundato prius dente colluito. Aut sycamini hoc est mori, arboris lac in vinũ infunde, simul q; lanas succidas in ipsum exprime, tepefac, & per lanas sordidas maxillæ infunde: extrahit pituitã & dolorẽ tollit. In his oĩbus Archigenes catalogũ fecit pharmacorum incidendi, discutiendi, ac calefaciendi vi præditorum, rarò aliquid ex acerbis admiscens, quale est ipsa galla. Porrò cùm semel tãtum solanum posuerit, miratus sum cur id admisceri velit, cum nulla ratione iuuare possit, pręterq̃ ea, iuxta quam colica pharmaca prosunt, stupefaciẽdo videlicet doloris sensum. Quid igitur amplius parabilium Apollonij relationem faciam, cũ parum absit quin omnia comprehenderit Archigenes? Quandoquidẽ verò Apollonius ipse quibusdã à se traditis testimonium præbet, tanq̃ euestigio sedantibus dẽtium dolores, visum etiam mihi est illa ipsa adscribere secundum ipsius Apollonij verba, quæ hoc modo habent.

Apollonij, euestigio Dolores Dentium sedat.

D ❡ Alliorum nucleos v, thuris masculi obolos iij, myrti ramulos lõgitudinis duorũ palmorum duos, ex his folia decerpta p se terito, similiter & alliũ & thus: deinde simul omnia in nouam ollã conijcito, & aceti heminã j superfundito: ac coquito spatula ex tæda agitãdo, donec ad dimidias redigatur: atq; ita tepido vtitor. Oportet aũt liquorẽ hunc in dolente parte ad multũ tẽpus tenere, donec liquor ipse consumatur. Cõmodũ est & ante hoc balsami succũ colluere, aut corticẽ imponere super dolentẽ dentẽ: qui si nõ adsit, panacis succo contuso, inde defluentẽ liquorẽ instillare.

Post prædicta, Archigenes remedia Perforatorum Dentium cum dolore & absq; dolore conscripsit in hæc verba.

Oblitionibus porrò & epithematis eiusmodi vtitor. ❡ Sory ægyptium resina terebinthina exceptũ obline, idem q; cauernæ inde. Aut compositionem ex duobus piperis generibus inde, nardino aut rosaceo dissolutam, & maximè amygdalino: quin & in aurem eiusdem partis instilla, summè facit †. Aut gallam læuigatam, aut lycio, aut resina terebinthina exceptã, obline prępurgato dente. Aut pulegij comam tritam denti indito. Cęterùm in maximis dentiũ doloribus summè facit hoc: Anguis senectam exurito, & cum oleo ad mellis solidi spissitudinem redigito, ac dẽtem præpurgatum ex eo integito, omnia q; circunsita oblinito, item q; cauernis indito. Aut senectam anguis non vstam dentibus apprimito, & excident. Aut vermes terrenos tostos cauernæ

† *Hæc omiserat interpres. Aut sulphur ignem non expertum cũ lycio exceptum, cauernæ inde, aut obline, præpurgato dẽte.*

præmundatæ insperge. Aut araneorum oua vnguento nardino diluta inde. Aut melanthium E
torrefactum cum oleo obline: atq; vbi parumper concluso ore tenuerit, pituitam collectam reijcere iube. Aut piper vel cāchry, hoc est rorismarini semē, opio exceptū in cauernā inde. Porrò vbi veluti inflammatione correpti fuerint, nitrum rubrum & ossium persiorum nucleum vnita resi-
*Al. ἀποτακῆ i. liquata fuerint. na excipe, & dentē ex eis intege, ac donec deciderint sine: in cauernam verò piper, spumam nitri, & chalbanum cum melle inde. Aut strigmenta cum pipere eodem modo. Aut pyrethrum cum
*Al. myrto. myrrhā. Aut succum cyrenaicum & piper æquali pondere cum chalbano. Aut melāthiū, & allij dimidium eius, ac parū salis simul trita obline: dolorem tollit. Aut blattę pistrinarię auulso capite adipem cum rosaceo calefactum & in aurē instilla, & in cauernā inde. Aut gallā tritā cum cedria adhibe. Aut in aurem denti vicinam oleum sesaminum, in quo vermes terreni cocti sunt instilla.

Verùm ipso dolente dente hyoscyamum conterant. Aut hederæ albæ cacumina quinq; cū rosaceo terito: & in mali punici putamine tepefacta, bis aut ter in die in aurē vicinā instillato. Quin & ipse fructus cum vino tritus, denti illitus iuuat. Cæterū his relatis Archigenes etiam hæc subdit. Summè facit cruentatis gingiuis, alumen liquidum duplo aloes pondere addito admotum.

Aut alumen scissum & myrtum tenuissime trita affricato. Vbi verò restrictæ fuerint, melle ipsas illinito. Aut nucleorum ossium siue machærarum persiorum partes ij, myrrhæ partem j, præmūdato denti indito: à dolore liberat. At verò perfractis & dolentibus dentibus cauterium ignitū admoueto. F

℄ *Apophlegmatismi Pituitam extrahentes.* Post prædicta verò Archigenes ita scripsit. Apophlegmatismi optimi sunt in dentium dolore, Staphis agrestis per se & cum pulegio mādu cata. Aut quod intra gallam est nigrum, dolenti dente conterat, sinat q; pituitam effluere: in oppositam autem aurē duos hederæ corymbos cum rosaceo tritos instilla. Aut myricæ fructus ℥ ij, spumæ nitri ℥ j, aluminis paulum, alliorum nucleos v, myrti folia pauca, cum aceto ad dimidias coque, spatula ex tæda agitando: id q; decoctum colluendum ac ore continendum præbeto: deinde hiante ore pituitam effluere permittito: & post hoc, rosaceo ore colluto, ptisanam sorbendā exhibeto. Si verò ex colluendo aliqua circa os vlcerata fuerint, croco & rosarum succo inungito.

℄ *De Fomentis.* Fomenta ad dentium dolorem faciunt, forinsecus ex sale torrefacto, & millio in sacculos coniectis: aut per sordidos pāniculos probè calfactos. Quin & Epithemata cōducunt citra aquā apparata, velut sunt quæ ex hordeacea farina fiūt, siue ex semine lini. Ipsius verò dolētis dentis fomentum hoc modo adhibeatur. Origani aridi ramulum in feruens oleū tinctum dolenti denti superne affricato. Aut ricini cauliculū eodem modo. Aut staphidem agrestem stilo cuipiā acuto infixam, eodem modo. Aut cera dolenti dēti imposita, specilli extremū calidissimū assidue G
adhibe. Aut opoponacem & peucedani succum vnita linteolo illigato, & in feruenti oleo liquefacito: cū vero inceperit feruere pharmacum, denti imponito, & cū specillo apprimito: vtere manè & vesperi. Atq; in vniuersum oī fomento cū forinsecus tum intrinsecus ante cibum, nec non post cibum, haud admodum multo temporis spatio ad cibum rursus spectante, vtere. Cæterū species fomenti & hæc est: Dentem valde bene præpurgato, & ægro cōtecto ac hiare iusso, hyoscyami semine suffito. Quòd si ad nullum prædictorum malum ipsum cedat, & dolor vehementer perseueret, tenui terebello dentē perforato, ac dictis remedijs vtitor: hoc. n. modo magis prodesse consueuerunt. Si vero neq; sic profeceris, & videatur dens tollēdus esse, citra dolorem tollere possis valde conuenienti pharmaco hoc: Pyrethrum acerrimo aceto ad dies xl condito, terito, & reponito: vsu verò exigente, reliquis cera obturatis & probe munitis, ipsum dolentē præmundatum hoc pharmaco integito: deinde hora interposita digitis extrahito, aut scalpello exigito. Aut sori cum acerrimo aceto ad multos dies imponito, & excidet. Aut plumbaginem tritam cerato exceptam imponito. Educunt fortiter tithymalli succus & sori cum chalbano imposita.

De Iis quæ Apollonius scripsit in Primo Parabilium.

Primū quidē eorum caput, sunt collutiones dentiū doloribus conferentes, quæ nihil amplius H A.l.3.f.6.c.3. fo.148.c
habent ijs, quæ Archigenes tradidit. Secūdo loco refert quæ ad erosos dolentes dētes imponātur & indantur. Tertium locum obtinent fomenta & vstiones. Quartū suffitiones ad dentium dolores. Quinto habentur commanducationes & purgationes. Sexto gargarissationes. Septimo postremum capite ea scripsit, quæ in dolore dentium auribus infunduntur: quorum nullius mentionem facere volui, cum si quis ea expetat ex libro illius petere possit, qui non adeo difficulter parabilis existit. Ego sanè ijs quæ Archigenes prodidit contentus fui. Cum vero Apollonius quę naribus infunduntur consequenter tradat, visa sunt mihi etiam ea ipsa apponenda esse.

Quæ in Dolore Dentium Naribus infundantur, ex Apollonio in Primo Parabilium.

℄ Radicis betæ succū per se in nasum instillato, & solues dētiū dolorē. Cumini quātū tribus digitis apprehendi potest, & myrrhæ magnitudinē fabæ, & duplum interioris cucumeris terito, & lacte muliebri mista in collyria redigito, ea q; in vtranq; narem indito: atq; ita attrahere iubeto, donec quis quinq; stadia pcurrere possit: deinde pharmacū emungat. Idem ad aurium dolorē facit.

Ne Erosi Dentes Vacillent, neq; Fœtorem faciant.

℄ Veratrum nigrū erui magnitudine melle cocto exceptum cauernis inde. ℄ *Ad dentes deni-*
*Al. καλλίνον. *gratos.* Testam Callainam assatam ac tritam dentibus affricato. Hoc etiam gingiuas corroborat.

Aliud

A *Aliud.* Sal fossile melle subactum in testula torreto, terito, ac modica myrrha admista similiter affricato. *Aliud.* Pulegij partem vnam, salis tantundem, melle subacta in eodem, donec in carbonem transierint, torreto, ac trita dentibus affricato. *Aliud.* Caricas exurito ac terito, modicaq; nardo ac melle admisto vtitor: hoc & gingiuas comprimit. *Aliud.* Polentam acerrimo aceto subactã exurito, ac tritam dentibus affricato: hoc & gingiuas fortificat. *Aliud.* Alabastri vsti ʒ viii, pumicis vsti ʒ iiii, salis torrefacti ʒ iii, tritis eodem vtere modo. Ab horum vsu collutione vtendum est, vino odorato, in quo ad multum tempus iris sicca fuit macerata.

Quæ Asclepiades in Primo Externorum ad Dentes scripsit.

Heraclidæ Tarentini ad Motos Dentes.

℄ Vtendum est spodio cyprio, vt per id gingiuæ comprimãtur: item q; verbasci radicibus coctis: postea ablutio fiat ex aqua myrti, aut rubi, aut lauri: deinde spodio rursus admoto quies præcipiatur. *Aliud.* Veratri nigri manipulum, radicis mandragoræ ʒ iiij, radicis hyoscyami ʒ iiij, in vas fictile conijcito, & vini chij aut coi quàm optimi heminas tres superfundito, ac ad prunas luculentas ad dimidias coquito, inde q; liquorem excolatum ore retinendum prebeto. ℄ *Aridum ad Motos Dentes.* Terebinthi fructuũ ~~torrefactorum ʒ octo, aluminis~~ scissi vsti ʒ †viij, balaustij ʒ ij, * Aliter ij. † Al. y.
B gallarum ʒ j, croci ʒ j, myrrhæ ʒ j: tritis vtitor. *Aliud.* Cornu cerui vsti ʒ viij, rhois rubri ʒ iij, omphacij ʒ ij, balaustij ʒ iiij, corticis pinus ʒ j, myrrhæ Aminnææ ʒ j: tritis vtere. ℄ *Collutio ad Molarium Dolores.* Radices smyrnij cum aceto mulso coquito, & excolatum liquorem ore tenendum exhibeto. *Aliud.* Rumicis agrestis radicem & platani pilulas ex aceto mulso coquito, atque vt dictũ est exhibeto. ℄ *Commanducationes ad Molarium Dolores.* Canchryos ʒ ij, origani ʒ duas, piperis albi ʒ j, myrrhæ drach. j, vuæ passæ albæ, aut alterius quã pinguissimæ sextarij dimidium. Vuam passam diligenter tundito, myrrham verò melle dissoluito: arida autem tundito, ac tenui cribello cernito: postea vuæ passæ ac myrrhæ adijcito, misceto q;, ac instar malagmatis emollito. Vsus verò tempore, nucis ponticæ magnitudinem commanducandam præbeto. Postquam verò collecta pituita fuerit, ægrum hiare ac pronuere oportebit, quò liquor facilè profluat: quo facto, vinum colluere iubeto. *Aliud.* Vuæ passæ pinguis exacinatæ sextarium dimidium, piperis albi acetabulũ, grani cnidij ʒ ij, spicę nardi ʒ ij, casiæ ʒ vnam, pyrethri ʒ ij: myrrhæ ʒ ij: apparato, ac vtitor vt dictum est. ℄ *Ad Corrosos Dentes Præseruatiuum. Per huius vsum conseruaui erosos dentes absq; dolore.* Zingiber cum aceto mulso coquito ac probè terito: inde q; in cauernam indito, foris q; dentem ex eo integito. *Aliud.* Hederæ lachrymam chalbano misceto, aut tithymalli, siue ficus syluestris, succo dissoluito, ac vtitor vt dictum est. ℄ *Aliud "Dolorem tollens, ad Dolentes & Erosos Dentes. Conducit itidem Tussi.* Succi papaueris ʒ ij, piperis albi tusi & cribrati drach. j, myrrhæ drach. ij, styracis drach. ij, chalbani drach. j, passi quod satis est his excipiendis: contundito simul, & catapotia formato, denti q; circumponito, & cauernæ indito. *Aliud.* Succi hyoscyami ʒ ij, myrrhæ ʒ ij, opij ʒ ij, chalbani ʒ ij, styracis ʒ ij, zingiberis ʒ ij, piperis drach. j, succi syriaci tantundem, passi quod satis est: præparato, ac vtitor vt dictum est.

A.l.5. fu.2. t.4. fol.553.a C

* Aliter j.

Molare Emplastrum bonum, quod in multis miraculo fuit.

℄ Lachrymæ oleæ ʒ vnam, myrrhæ ʒ ij, veratri nigri ʒ j, balsami liquoris ʒ j, styracis ʒ j, piperis ʒ j, hyoscyami ʒ j, succi papaueris ʒ j, castorij obolos iiij, chalbani ʒ vj, succi cyrenaici ʒ j, succi carpasi ʒ j, panacis ʒ j, sagapeni obolos quatuor, pyrethri obol. quatuor, staphydis syluestris ʒ ij, cedrię quod satis est, quò emplastri formam acquirat. *Aliud.* Sulfuris viui ʒ iiij, bituminis drac. ij, amurcę olei drach. quatuor, picis liquidæ ʒ viij, cedriæ ʒ xij, piperis longi drac. quatuor, opij ʒ iiij, pyrethri ʒ iiij, staphidis syluestris drachmam vnam, veratri nigri drach. j, grani cnidij drac. j, opopanacis drac. j, picis aridę lib. j. Arida aceto excipito, deinde liquida affundito, ac ablatis vtitor. Ex pharmaco hoc molaris dens est integendus. * Aliter ii. * Aliter ii.

D *Ad Dentes, qui Pessum eunt, vt citra dolorem excutiantur.*

℄ Pyrethrum in acetum coniectum ad dies iij aut iiij sinito, deinde terito, & malè affecto dẽti imponito, vicinis dentibus optimè præmunitis, eodem q; diligẽter p̃mundato, ita vt per duos aut tres dies dẽtẽ ex hoc pharmaco integas: ita enim citra dolorem excutietur. *Aliud.* Cucumeris syluestris radices eodem modo vt pyrethrum præparato, ac vtitor vt dictum est.

De Mobilibus Dentibus ac Prominentibus.

Relatum à me etiam antè est, quòd ob senilem ętatem aliqui dentes resiccati mobiles fiũt, modicum omnino auxilium ex adstringentibus pharmacis, quibus gingiuæ coarctẽtur, ferẽtes. Referetur autem & nunc, quòd aliqui ex plaga mobiles fiunt. Quidam verò etiam citra plagam: in quibus coniecturam facio neruum, qui ad radices ipsorum adnatus & substratus est, per multam humiditatem rigatum, laxatum esse, & ob hoc resiccantibus medicamentis ad curationem opus esse. Postq; autem motos dentes reliquis prominentiores factos videbam, & maximè cùm & plaga id essent perpessi, visum est mihi eos lima atterendos esse in tantum, quãtum super reliquos prominent, ne scilicet oppositos sibi offendant tum in loquendo, tum in manducando: atq; sanè repperi experimẽtum mihi fauens ac testimonium præbens. Ferream itaq; limulam quo celerius opus succederet feci, multę enim aggressiones dẽtem mobilem faciũt: cui quiete & minimo

motu opus est, si saltem stabiliri debeat. Quandoq; igitur eminentiæ inæquales apparent in dentibus, & iuxta aliquas tantum partes lima opus habent. Aliquando verò æquales sunt extremitates, & equali similiter lima indigent. Oportet autem gingiuis linteolum molle vsq; ad radices dētium circundare, deinde cum digitis sinistræ manus leniter amplecti, simul q; tutè & citra cōpressionem, ne concutiatur cui limam adhibemus, atq; ita chirurgiam aggredi. Quòd si dolorem percipiat, dum limula admouetur, & affecta pars digitis vehementius non contingitur, quiescere quidem ab opere statim conuenit: Vbi verò ex pharmacis † quæ post referētur, } interea aliquid exhibuerimus, rursus vt dictum est aggredi, iterum q; modice cessare, donec extremitates circa dētes deterantur: atq; id non prima tantum die bis & ter, sed etiam sequenti faciendum est: ac imperandum ęgro vt neq; loquatur, neq; durum aliquem cibum accipiat. Vtatur autem alimento succo ptisanæ, & sorbitione ex alica, & pane madido, atq; alijs ad hunc modum mollibus. Cęterum materiei sylua quę motis dentibus commoda est, talis existit. E

† Aliter εἰρημένων i. quæ dicta sunt.
* intulerimus.

Ab Archigene scripta, quæ Mobiles Dentes corroborant.

† Aliter lentisci.

℃ Mobiles dentium stabilire volens, myrrhę, pompholygis, † aluminis scissi, } amyli, ęquales singulorum partes tritas admoue. Aut oliuarum albarum succum, & rutam, melle mista affrica: deinde nardum cum alumine liquido obline. Aut alumen rotundum cum duplo sale dentibus adsperge. Aut aluminis scissi & misyos ęquales partes cum cedria ad cerati liquidi spissitudinem redactas dentibus obline, & pituitam defluere sine. Quo facto, asininum lac colluant calidum, aut acetum, aut vinum in quo malicorium & galla sunt incocta. F

Ad Debilitatos Dentes tum alios, tum molares.

℃ Mel, ceram, æquis portionibus ad Solem calida aqua diluito, & picis dimidiū admisceto, ac ad emplastri formam deducito, atq; manducanda exhibeto. Quòd si aridum sit pharmacum, parū olei addito. Summè facit & mastiche chia commanducata.

{ Ad Stuporem Dentium. }

℃ Cæterum in dentium stupore portulacam manducent. Aut oleum calidum ore contineat.

De Dentitione Puerorum, vt Archigenes scripsit.

℃ Infantibus qui dentiunt, si doluerint, canino lacte gingiuas obline. Aut si leporino cerebello infantis gingiuas illeueris, citò dentes proueniunt.

Amuleta Dolori Dentium reluctantia, quibus fidem deberi putant, hæc sunt.

℃ Si batrachij siue ranūculi folia ei, qui dētē dolet, in eiusdē partis brachiū imposueris, dolore q dē liberabit: brachiū aūt exulcerabitur, cuius curā prout cōuenit facies. Si verò infans cui dentes prouenire incipiunt dolores habeat, * veteris cochleæ cornu pelliculæ illigatū ꝓ amuleto appende. G

* παλαιοῦ. aliter παλαίκου.

De Doloribus Gingiuarum.

℃ Gingiuis dolentibus collutiones ferè eędem faciunt, quę ad dolores dētium sunt descriptę: Magis tamen proprie facit acetum, cui hyoscyami radix est incocta. Verùm inflammatis gingiuis alumen cum salis quarta parte tritum admoue: post morsum vero perceptum, vino aut foliorum oleę decocto ipsas colluant. At verò fluxione laborantibus gingiuis, & corrosis cum tumore & dolore, & per nomen depastis, pręclare conducit fomentum, quod fit per auriscalpium, cui lana obuoluta est, in feruēs oleum tinctum, & gingiuis vsquequo exęquent admotum, & donec circumcirca albæ reddantur: ita.n. sistitur nome, & ex sana carne id quod corrosum est connutritur: postea vero affrictionibus vtere, & ijs quę ad dentes sunt descripta. Proprie autem conuenit galla tenuissime trita acetabuli mensura, cū myrrha magnitudine fabę: tritis itaq; ac lęuigatis vtitor. Quòd si enascens dens difficulter oritur & pungit gingiuam, cyperum cum butyro & vnguento susino iuxta exortum illinito. Cæterum in epulide, hoc est supercrescente ex inflammatione carne, atramētum sutorium cum pari myrto, & modico alumine scisso admoueto. Faciunt plereq; etiam ex Antheris, id est floridis appellatis compositionibus. H

Quæ Dentes Præseruent.

Quin & doloris dentium pręseruatiua Archigenes his verbis tradidit. ℃ *In Dētium doloribus præseruantia à dolore conueniunt eiusmodi.* Tithymalli radices in vino ad dimidias coquito, & bis in mēse colluito, ac nunq̄ dolebis. Optime conseruat citra dolorē & fortes dentes, si fabam ægyptiā, reiecto interno amarulento, triueris, ac dentibus & gingiuis semel in anno affricueris. Aut alumine scisso cum modica myrrha confricato, & nunquam erodentur: si verò adstringat hoc nimiū, melle vtitor. Aut granorum iuniperi paruorum & cupressi foliorum parem portionem, & gallę parum, melle cocto excipito, & in pastillos drachmæ pondere reducito: ac vtitor, vnum ex his commanducando, insuper q; vino odorato colluendo. Aut iridis illyricę nucis ponticę magnitudinē mande, similiter q; collue. Aut sali gallam omphacinen idest acerbam, in vino odorato coctā, misceto & mandito. ℃ *Optime prætere a tum ad Præseruandos à Dolore Dentes, tum ad Corroborandos eosdem, ac pariter Gingiuas, amplius q; ad Decorem, faciunt Smegmata subscripta.* Lanas succidas linteolo illigatas exurito, deinde salis tertia parte addita affricato. *Aliud.* Aut dasypodis caput vstum tritū. *Aliud.* Aut salem & mel ad cerati formam terendo redigito, deinde mundo linteolo illigata exurito, & admista iride illyrica modica dentes confricato.

A.l.3.f.7.c.2. fol.248.b

A *Quæ Andromachus scripsit ad Omnes Dentium Dolores.*

A.l.5.fu.2.t.4. fol.553.a ℂ *Compositio Molaris eadem hora Dolorem sedans.* Piperis, pyrethri, succi tithymalli, chalbani, singulorum drach. vnam: galbano excepta in cauernã inde. ℂ *Molaris Antiphanis, etiam si non præmundaris indito, & dentem ex ea integito.* Seminis hyoscyami, opij, nitri, myrrhæ, pyrethri, piperis, singulorum drach. vnam, galbani drach. ii, tritis ex vino vtitor. ℂ *Alia Molaris, qua Vtor.* Aluminis scissi drach. vnam, piperis albi drach. duas, opopanacis aut piperis longi obolos quatuor, soreos obolos quatuor, gummi aqua macerati drach. duas, ceræ duplum totius ponderis omnium, cætera conterens in aqua calida misceto, atque ita vtitor. ℂ *Alia Chæreæ.* Myrrhæ drach. vnam, veratri sesquidrachmã, pyrethri sesquidrachmam, iridis illiricæ sesquidrachmã, aluminis scissi obolos tres, aqua terito, & dentem oblinito, ac supernè ceram imponito. ℂ *Alia Molaris ex libris Aphrodæ.* Aluminis scissi drach. quatuor, myrrhæ obolos tres, piperis grana quinque: ego obolos tres accipio, & melius facit: resina excipe, & præmundatæ cauernæ inde, & splenium illitum superimpone. ℂ *Alia Molaris eiusdem. Etiam non præmundatæ cauernæ hanc inde, & supernè splenium ex pharmaco item impone, & probè faciet.* Seminis hyoscyami, succi papaueris, myrrhæ, nitri, pyrethri, piperis albi, singulorum partem vnam, galbani † partes duas: ⅃ cum aceto tritis vtitor. ℂ *Alia ex libris Aphrodæ.* *Al. partẽ vnã.

B Succi peucedani drach. vnam: succi papaueris drach. vnam: tithymalli myrsinitæ, succi cyrenaici, singulorum drach. vnam: galbani drach. vnam & dimidiam, galbano excipe, et in cauernam inde, & vbi præpurgaris dentem, in splenium illine: in vna hora dolorem sedat. ℂ *Molaris bona.* Scissum alumen papaueris succo exceptum indito & oblinito. ℂ *Alia vt Aristocrates.* Papaueris drach. duas, sagapeni sesquiobolum, succi cyrenaici tantundem, piperis drachmam vnam, sphõdilij tantundem, myrrhæ tantundem: galbani, pyrethri, croci, singulorum tantundem: mel quò strigmentitiam spissitudinem accipiat. * Aliter i.

Ad Dolores Dentium, Gingiuarum, Alia q́; multa, Aristocratis grammatici.

ℂ Mellis libram vnam, aceti acris sextarium vnum, aluminis scissi sexuncem, alij liquidi trientẽ habent, coquito donec nigrescat. ℂ *Ad Dentes Motos.* Aluminis scissi partem vnam, mannę partem vnam: tritis vtere, conspergendo motum ex eis dentem.

Ad Erosionem & Dolorem Dentium.

ℂ Quinquefolii radices in vino coctas à cœna colluendas præbè: coquito autem ad tertias. *Aliud.* Rumicis radices cum vino aut aceto coquito, & modicum auripigmenti triti inspergito, ac liquorem ore retinendum exhibeto. Coquatur itidem ad tertias. ℂ *Ad Gingiuas Madore laxas.*

C Pyrethri drach. tres, thymi drach. ii, aluminis scissi obolos tres, iridis illyricę drach. vnam: tritis vtere, ac gingiuis impone.

Pythij, ad Motos Dentes, Gingiuas humore grauidas, & subcorruptas.

ℂ Alumen scissum chartæ inuolutum vritur, deinde tritum rubrica coloratur, atq; ita gingiuis admouetur: similiter q́; subcorruptis inditur.

Dioclis medici ad Dentium Dolores.

ℂ Galbani, opii, piperis, ceræ, staphydis syluestris, grani cnidij, singulorum drachmam vnam: trita cera excipito & illinito.

Aliud commodum ad Corrosos Dentes.

ℂ Succum silphij indito, aut ipsam radicem. Aut galbanum cum pipere. Aut opium cum galbano. Facit et opopanax in cauernas infartus. ℂ *Ad Dentium Dolores.* Soreos drach. ij, aluminis scissi drach. ij, misyos drach. vnam: aridis vtitor.

Smegma Dentium quo Vtor, Gingiuas contrahit.

ℂ Cornu cerui vsti libras ij, lanæ succidæ teneræ quadrantem, salis ammoniaci trientem, piperis albi sextantem, costi vnciam j, aluminis scissi sextantem: lentisci, & perdicij herbæ vstæ cum lanis, *Al. drach. ii.

D aut † per se solum, vtriusq; quartam libræ partem: ⅃ foliorũ malabathri vnc. j: contusis simul vtere.

Quæ Crito scripsit ad Omnes Dentium Affectiones. Quædam ex eis etiam Gingiuis conferunt, & ad Fœtorem oris, & Nigros in superficie dentes.

ℂ Hordeum & salem melle ac vino subacta in charta ligato ac vrito, & ex lęuigatis gingiuas cõfricato. *Aliud.* Atramentum sutorium, alumen, putamina mali punici dulcis, æqualibus partibus trita ac læuigata, gingiuis in ieiunio affrica: deinde vino adstringente collue. ℂ *Aliud ad Gingiuas vlceratas.* Nitri vsti, cyperi vsti, hordei vsti, cuiusque pares partes læuigatas cum melle illine. ℂ *Aliud ad Gingiuas, & Dentes Motos.* Iridis trientem, corticis pinus trientem, aluminis scissi vnciam vnam: aridis vtere. ℂ *Aliud ad Motos Dentes.* Lentiscum, myrtum, gallam, in vino cocta colluenda præbeto. *Aliud.* Salis partes duas, aluminis scissi vsti & acri aceto extincti partem vnam: tritis vtitor, deinde vino colluito. ℂ *Ad Motos Dentes stabiliendos.* Atramentum sutorium cum oleo terito, & cum lana dentium radicibus admoueto. Facit & ad erosos dentes cera exceptum & inditum. Item cum myrto pari tritum ac melle exceptum. *Aliud.* Vlmi corticem in vino coquito, & decoctum ore tenendum exhibeto. Item cerui cornua in vino cocta. ℂ *Ad Corrosos vero Dentes.* Capparis radicem cum acri aceto ad dimidias coquito, ac tepidum colluito. Cortice item eodem vtitor modo. Idem ad dolores facit. ℂ *Fomentum Dentium Corrosorum, & Dolentium.*

Sulfuris

Sulfuris viui partem vnam, butyri partem vnam, liquefacito, & cum his per auriscalpium foueto. E *Aliud.* Dentes ex sale præfricato, et lixiuiū tepefactum mediocri tempore in ore contineto. Oportebat hîc apponere, in gingiuarum dolore hoc conuenire.

Compositio Molaris, eadem hora siue die Dolorem sedans.

* Aliter drac.i. ¶ Piperis, pyrethri, succi tithymalli, galbani, singulorum drac. vnam, terito, & galbano excepta in cauernam indito. *Alia.* Piperis sesquiobolum, grani cnidij tantundem, galbani sesquidrāchmam, spumæ nitri obolos duos, croci sesquiobolum, iridis siccę sesquiobolum, rosarum tenerarum drachmæ dimidium: trita melle excipe, & ad emplastri formam redactis molarem dentem intege. ¶ *Ad Corrosos Molares.* Melanthium torrefacito, & ex acri aceto terito, indeq; molarium cauernā integito, & non amplius erodet, sed manebit vt est. Quidam etiam nitri drachma vna cum acri aceto vtuntur. *Ad idem.* Castorij, pyrethri torrefacti, galbani, singulorum æquales partes mistas indito. ¶ *Vt Molaris citra dolorem tollatur.* Farinæ cicerum, puræ drachmas duas, succo tithymalli exceptas denti imponito, supraq; hederæ folia addito, & ad horam sinito, tollito, & sua spōte in minutas partes frangetur. Facit idem ad erosos, verum vsus tempore ceram emollitam circumponito. ¶ *Aliud, vt Dens Digitis tollatur.* Præmundato antea circumcirca dentem: & foreos, gallæ omphacines, staphidis syluestris, aluminis scissi, sulfuris viui, piperis longi, ęquales partes lęuigatas cedria excipe et impone, cera q; liquefacta dentem egregiè circumline. Ejcit ipsos etiam pyrethrū, & tithymalli myrsinitæ succus cum farina erui ad massæ fermenti modum coactus & impositus. Aut pyrethrum ad dies † xl, aceto maceratum & denti circumpositum. ¶ *Aliud ad Sauciatos.* Castorii, pyrethri, opii, galbani, singulorum æquas portiones mistas indito. E

[Margin: * ὀπτοῦ. alit. ὀποῦ i. succi. * Aliter erui. † Aliter quatuor. * Al. βεβρωμένους i. erosos]

De Dentifriciorum Compositione, quibus vtor.

Quædam ex dentifricijs à me compositis experimento comprobata, & generosa efficacia prædita, digna mihi visa sunt quæ conscriberentur, & primùm sanè ea quæ frigidas dentium affectiones curant, siue ob immoderatam frigidæ aquæ potionem, siue ex fructibus per niuem frigefactis, siue ex quibusdam aliis eduliis, aut potionibus, sint productæ: insuperq; si propter frigidum humorem è capite in ipsos defluētem ortum habeant. Dentes igitur ob humorem refrigeratos magnificè iuuat apophlegmatismus: quo modo verò hunc præparare oporteat, alio capite priuatim conscriptum habes. Eos verò qui citra humorem frigefacti sunt, per solum medicamentum hoc quod nunc referetur curare decet. Præstat eo etiam post apophlegmatismum vti, vt non solùm noxium euacues humorem, sed etiam generatam ab ipso affectionem persanes. ¶ *Compositio Pharmaci hoc modo habet.* Accipito herbas duas, quarum altera sideritis, altera perdicias, appellāt: easq; G domi sensim citra Solis admissionem siccato, vt neq; humidæ amplius neq; siccæ adeo extent: & vrito in tantum, vt vbi primùm contusioni & sectioni aptæ fuerint, ab vrēdo cesses: vilescit enim & corrumpitur vis earum si diutius vrantur. In alia porrò ollula sal fossilis vratur cum alumine scisso, attico melle subactus. Deinde hæc alijs permista tundantur, & per angustissimum excreta cribrum, rursus in mortario terantur: melius enim erit pharmacum, quanto diligentius fuerit læuigatum. Vtendum autem eo est solùm ad dentes confricandos, citra gingiuarum circūsitarum contactum, nisi humore fuerint prægnantes. Cùm enim resiccandi vim habeat pharmacū, aptum quidem est gingiuis humentibus, inimicum verò siccis: attamen ipsas dentium radices post gingiuas sitas, eo confricare oportet itidem, vt ipsos dentes. Cæterùm eorum quæ in compositionē miscentur, eiusmodi ponderum proportio esse debet: Herbarum quidem post vstionem drachmę xvi: salis verò cum alumine vsti drachmæ xi. Ante verò vstionem vtriusque herbę par pondus misceatur: sal autem quadruplici aluminis pondere admisceatur. Aliarum autem rerum nihil vratur, sed arida injciantur iuxta subscriptam apponderationem. Comæ origani drach. ij, piperis drach. nouem, pyrethri drach. ij, costi drach. iii, seminis apii drach. iij, iridis illyricæ drach. v, mentæ siccæ drach. ij, cornu cerui aut capræ vsti drach. duās: seseleos, hyssopi, vtriusq; drach. ij. Si odoratum esse velis, casiæ aut amomi drach. ij, admisceto. Si vero in Regis vsum pręparaueris, cinnamomi drachmam vnam addito. H

[Margin: * Aliter ii. * Aliter iiii.]

Ad Mobiles Dentes aliud, quo vtor.

† Al. sextariū i. ¶ Seminis callitrichi † libram vnam: ℈ aluminis scissi et rotundi, vtriusq; quadrātem: spicę nardi sextantem, malabathri foliorum vnciam vnam, piperis albi vnciam vnam, pyrethri drach. v, contundito & cribrato simul omnia, ac gingiuis vsque ad radices dentium admoueto. ¶ *Timocratis Dentifricium, ad Gingiuas madore laxatas, putrescentesq; ac cruentatas: Mobiles Molares, Concussos dentes, Ozænas, Putrefactiones, Parulidas, & Omnia Oris vitia, ac Dentiū dolores.* Accipito herbæ perdiciadis modium italicum, alij minam habent: salis albi tenuis sextarium vnum, mellis hexagium. Contundito vt massa friabilior reddatur: qua in ollam nouam coniecta, ollam luto figulino obturato: operculum autem adaptetur circa medium perforatum, quò per ipsum foramē rudicula immissa pharmacum super prunas positum agitetur, donec neq; fumosum quippiam, neque vaporosum efferatur. Deinde ab igne tollito & refrigerato. Et sumito ex hoc toto drach. xiiij, piperis albi drach. quinque, piperis nigri drach. sex, pyrethri drachmas sex, aluminis scissi vsti & vino austero extincti drach. ij: pumicis, myrrhæ, hyssopi, seminis apij, pulegij, singulorum sextantēm: mentæ, iridis illyricæ,

[Margin: * Aliter vnc. * Al. drach. ii.]

A illyricæ, vtriusq; drach. iij. Hæc omnia in Sole præsiccata tundito & cribrato, ac reliquis ex olla læuigatis admisceto. *Aliud.* Perdicij recentis ℥ x, mellis ℥ iiij, aluminis scissi ℥ iiii, iridis illiricæ drach. iiii, piperis albi ℥ octo, nigri ℥ iii, pumicis ℥ ii, myrrhæ ℥ iii, pyrethri ℥ ii, mentæ siccæ drach. iii, hyssopi drach. ii, pulegij drach. ii, seminis apii drach. ii, herbæ sideritidis drac. iii, salis fossilis drac. xiiii. Perdiciam & sideritidem ac mel & salem mista vrito: alumen verò per se vstum vino extinguito: deinde simul omnibus contusis vtitor. *Aliud.* Salis assati cum melle & perdicia ℥ xiiii: aluminis scissi assati & vino austero extincti, iridis illiricæ, vtriusq; drach. iiii: helxines, myrrhæ, mentæ siccæ, singulorum drach. iii: pulegii sicci, pumicis, pyrethri, hyssopi, seminis apii, singulorum drach. ii: folii malabathri drach. †ij, piperis albi drach. v, nigri drach. vi. Tusis & cribratis vtitor. *Aliud.* Salis tosti cum melle & perdicia drach. xiiii, pulegii drach. ii, aluminis scissi vsti & vino austero extincti drach. iiii, iridis illyricæ drach. iiii, piperis albi drach. v, nigri drach. vi, pumicis drach. ii, myrrhæ drach. iii, mentæ drach. iii, pyrethri drach. ii, hyssopi drach. ii, seminis apii ℥ ii. Sal lotus melle prob̀e subigitur, tritusq; in ollam nouã mittitur: deinde etiam perdicia inditur sale vndiq; conspersa: quo facto, operculum ollæ imponitur, ipsa'que luto oblita in clibanum datur: indita torrentur, & exempta simul cum alijs teruntur: oportet enim valde læuigata in vsum adsumere. ℭ *Smegma*
B *Dentium, quo albi & odorati redduntur, & ab erosione adseruantur.* Nitri vnciam vnam, testæ sepiæ vnciã vnam, myrrhæ vnciam vnam: tritis vtitor. ℭ *Dentifricium optimum.* Aluminis scissi sexuncẽm, masticĥes vnciam vnam, comæ rosarum quadrantem, iridis trientẽm. Tritis vtere, indeq; aquam tepidam colluendam prebe.

* Aliter v.

† *Aliter xii.*

* καλῶς. *Aliter attico.*

* Al. drach. vi.
* Al. drach. iii.
* Al. drach, iiii.

Dentifricium Damocrati inscriptum.

Libellus paruus extat Pythici appellatus, quem Damocrates Pythicum inscripsit, ab eo qui ipsi pharmacorum ori destinatorum compositiones tradidit, appellatione ducta: in quo sanè libello iuxta finem etiam hæc conscripta reperiuntur.

Si dentifricijs voles vti bonis,
Quæ candidos custodiant, immobiles
Dentesq; reddant: oris & graueolentiam,
Laxasq; gingiuas sedent, & comprimant:
Album hoc parabis optimum sic pharmacum.
Cerui cape cornu sic quater vsti quàm optimè,
Quartam libræ partem, salis solam libram.

C *In Alio Exemplari sic repperi.*

A.l.5. fii.2.t.4. fol.553.b

Cerui" cape cornu sic quater vsti quàm optimè
Libram mediam, rursus salis vncias duas,
Ammoniaci sicci nec amari hinc amplius,
Alicæq;, mastiches chiæ solam libram:
Costi quadrantem, aut paululum quid amplius:
Albiq; iunci tantum, & albi mox piperis
Vnam vnciam, malabathri at vncias duas.
Contusa, cribrata omnia hæc mortario,
Vtenda præbebis modo quem dixero.
Quòd si velis parare quando ad phlegmonas,
Et vtile gingiuis cruentis, sauciis,
Carnemq; callosam simul promentibus,
Aluminis coniungito his scissi libram.

Aliud Damocratis Dentifricium.

D Verùm magis parabile hoc fortasse erit,
Et promptius factum, minus nec commodum,
Admista & hoc quadam simul dulcedine.
Multùm sideritin viridem capito herbulam,
Magnam in nouam quam tu patinam mox inditam,
Miscebis hordeo recenti sed modico.
Sic hordeo vt posito sequatur fasciculus
Herbæ, sal hinc, herba atq; iterum, mox hordeum.
Fiantq; tam diu vicissim hæc omnia,
Donec patinæ omnem expleris amplitudinem,
Vt mox supernum rursus herba habeat locum.
Furnoq; mox calente, vel clibano indita,
Torrenda per noctem sines, vel sic potius
Vrenda, quò teri queant ita promptius,
Criboq; mox sed arctiore hinc excuti.
Odoris addes gratia his parum tamen

Albi piperis, thuris q; mox item modicum. E
Hinc iunci odori plus, cyperi q; optimæ.
At omnibus mistis probe, & iam sepositis
Plus mastiches aridæ chiæ coniunxeris.
Dabis sed hinc in vesperam volentibus,
Mane q; rursus maximè puris viris.
Sed colluant à pharmaco mox Bromium
Lymphis sociatum, & maximè hoc in vesperam,
Sed manè acetum mulsum aquosum præstiterit
Oris leuandis turpibus fœtoribus.

℄ *Aliud Aurelij.* Alumen in testa ærea aut figulina vrito, ac vino austero extinguito, eius q; dodrantem accipito: & mastiches sexuncem, thuris vnciam vnam, folij malabathri drach.iiij, cyperi drach.iiij, misceto, ac vtitor. *Aliud quo vtor.* Cornu cerui vsti drach.ij, † marmoris vnciam j, } origani drach. quatuor: vtitor.

† Al. malabathri drach.i.

Compositio Pharmaci Dentes præseruantis.

℄ Tragorigani ℥ ii, hyssopi ℥ iiii: herbæ perdicii † seu perdicialis, } melle & sale tenui subactæ, et in olla exustæ donec in prunas redigatur, quadrantē: piperis ℥ iiii, tūdito & cribrato: & post vsum reponito. Neq; dolebunt dentes, neq; findentur, neq; parulides producentur, neq; gingiuę superflua carne redundabunt, neq; fluxione infestabuntur. Habebis autem os odorum, & splendidos dentes. Quidam salsamenta in olla exusta ad pharmacum addunt, aut etiam cybium: si quis enim eorum cinere per se vtatur, dentis dolorem non percipiet. F

† τῆς τιβεφίας.

* τρίχους, est i cod. græ. impssis asterisco notatū. Aliq habēt ταρίχους i. salsamenta. Ali βατράχους i. ranas, in olla exustas.

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS LIBER SEXTVS

ARGVMENTVM LIBRI

Declarat Medicamenta, quibus succurritur Affectibus, qui in Ore contingunt.

De Affectionibus in Ore, & de Pharmacis ad eas commodis. CAP. I.

Erus profectò sermo est, quem pleriq; artifices in ore habent, Quòd nō idem sit neq; simile à viua voce discere, & ex libro legere: at verò industrii & natura prudentes hoīes non vulgarē sæpe vtilitatem consequunt̄, si in libros incidant nō obscure conscriptos. Itaq; cùm sciā non paruā vtilitatem ex hac tractatione, primū quidē amicis ac sodalibus accessurā esse, qui videlicet etiam per opera cognouerunt, quantā vim habeat rōnalis methodus ad medicamētorū copiam parandā: deinde verò ēt aliis singulis, qui optimarū rerū studio se fatigare nō cessant, rē gratam facere volēs: ad huius operis explicationem progressus sum, nō festinabundo & cōpendiario docēdi modo in hoc instituto, sed prolixo & longiore, quali ēt in sermonibus, quos frequēter citra scriptū ad amicos habeo, vti soleo. Prestat.n. rōnalis auxiliorū inuentio experimētatrici, quemadmodū ēt antè iam mihi in sermone de sauciatis neruis dictū est, in cognitione vniuersali facultatis pharmacorū, quorū vsus circa singulas affectiones cōtingit. In pharmacis itaq; ori destinatis, ob id stomaticis appellatis, velut est quod ex moris constat oībus notum, primus medendi scopus est cōis omnium partium inflammatarū: deinde cōsequenter alter scopus priuatim ex ea, quæ curatur. Quæ igitur sit affectio inflammatorum, prius nosse oportet, si ex ipsa indicationem quandam auxiliorum accipere velimus. Prędidicimus autē, et prius demonstratum habemus inflammationes ex calidi sanguinis influxu fieri. Didicimus etiā quòd hunc ipsum influxum in principio quidem reprimere ac repellere oporteat, præterquam si ad partem aliquam principalem recursurus sit, atq; aliud quoddam grauius malum effecturus. Verùm nūc adeo nihil opus habemus eiusmodi determinationibus: sic nos enim vbi ad memoriam reuocauerimus, quomodo totum corpus præparare ad curationem affectuum circa quācunq; partem consistentium oporteat, ad institutum progrediemur. Etenim venæ sectione vtimur, & purgatione, & clysteribus, & inedia, vbi totum corpus apparuerit aut multitudine humorum refertū, aut eorundem malitia vitiatum. Si verò neutrum horum adsit, statim ad curationem per localia remedia peruenimus. Quomodo igitur inuenire ipsa oporteat eum, qui oris inflammationes ritè curare velit, præsens sermo statim te docebit: & quomodo inuentis conuenienter vti oporteat: Sodalibus autem in memoriam reuocabo, cùm ij me sepe viderint pharmacis eorum medicorum, qui me in consilium aduocarunt, curantem eas affectiones, quarum gratia vocatus fui. Impossibile enim

H

A.l.3.f.9.c.10. fo.254.d

A enim est pharmaco ritè vti eum, qui vim ipsius non noscit, iuxta cuius efficaciam auxiliatur. Eodem igitur modo in inflammationibus in ore consistentibus, communis scopus omnium ipsarũ si adsumpserit ex natura particulæ indicationem, reperiet primùm quidem genus pharmacorum quibus vti conueniet: Deinde consequenter etiã particulares in ipsis differentias, si quidem præcognouerit simplicium pharmacorum facultatem, velut iam sæpe est demonstratum. Genus igitur repellentium pharmacorum in principio inflammationum, in refrigerantium materia situm est. Hæc autem ipsa cùm duplicia existant, vt didicimus, quæcunq; adstringendi natura prædita sunt, efficaciorem vim habent ad influxum citius repellendum. Inest autem ipsis statim etiam vis cogendi & densandi superficiem corporis, cui adhibentur. Communis igitur scopus hic est prohibendi incipientes inflammationes, ab ipsius affectionis indicatione inuentus. Alter verò à particulæ quæ curatur natura ipsi accedit, cùm sciamus rariorem esse ac molliorem superficiem tunicæ oris non paulo, q̃ est cutis quæ totum corpus ambit. Inest autem & aliud quiddam particulis oris, atque id duplex, quod non adest ipsi cuti. Insuauitatem enim medicamentorum quæ adhibentur sentiunt: & duos meatus subiacentes habent, per quos in ventrem & pulmonem defluere quippiam ex stomaticis pharmacis potest, quale est & quod per atramentum sutorium constat. Et sa-B nè medicus quidam siue imprudens, siue inexpertus facultatis pharmacorum, vbi hoc miscuisset pharmaco ori destinato, multo quidem fortius ipsum reddiderat, verùm vehementer lædens, si quidem ad gulam, aut asperæ arteriæ extremum quidpiam fortè fuisset præterlapsum: atq; hæc quidem vt statim occurrentia, per ipsa verò & ventrem, & asperam arteriam, & pulmonem. Adest autem pharmaco ipsi circa gustum insuauitas, quæ tum vsus tempore molesta est, tum per totam perseuerat diem, adeo vt etiam in cibis accipiendis iniucunda sit. Huiusmodi itaque fortibus & quæ venenosam habent facultatem non conuenit vti ad affectionum oris curationem, nisi magna necessitas vrgeat. Neque verò de inflammationibus solum hunc sermonẽ intelligere oportet, cùm neq; ex harum indicatione ipsum inuenerimus, sed communem esse de omnibus oris affectionibus intelligendum est, vt qui indicationẽ ex ipsa particulæ natura habet. His igitur consideratis ab eo qui pharmacum ex succo mororum composuit, primùm quidem ipsum cum melle coxit, quo repositum in promptu haberet per totum annum, non illo tempore solùm, quo expresso fructu, succo vti licet. Melior enim solus est incipientibus inflammationibus, ideo q; me sæpe ipso in huiusmodi inflammationibus vti vidistis. Magis idoneus autem est priuatim cum melle apparatus. Appellaui autem magis idoneum, non solùm q cito corrumpitur citra cocturam cũ C melle repositus, ita vt sequenti anni tempore eo vti non possimus: sed etiam propterea q vtilior est, ad sequentia inflammationis tempora, vsque ad perfectã curationem. Quemadmodum enim in principio commoda sunt pharmaca id quod influit repellentia, sic post principium vsque ad finem, pharmaco opus est ex vtrisque misto, repellente videlicet & discutiente facultate prædito: ac primo quidem tempore adstringens præcellere oportet, ad finẽ verò discutiens, interposito verò tempore æquales vtrorunque partes esse conuenit. Quando verò velut induratum quiddam de inflammatione relinquitur, penitus non conuenit adstringens ad discussorium admiscere, si quidẽ totum corpus sit euacuatum. Atqui neque in principio bonum est discussorium adstringenti admiscere. Cæterùm qui pharmacum ex succo mororum composuit, parum ex croco & myrrha ei commiscuisse videtur, quòd communem habeant facultatem concoctoriam inflammationũ: priuatam verò vtrunque, crocus quidem quòd adstringat, myrrha autem quòd calfaciat in tantùm, vt sufficienter discutiat. Penetrat enim magis in altum corporũ myrrha q̃ crocus, vtpote substantiam tenuium partium habẽs: atque ex hoc duplicem vtilitatem exhibet, simul introducens quidem secum vires admistorũ, & persanans vsque in altum inflãmata. Et tamen adiuuant se mutuo crocus & myrrha in penetrando in profundum, crocus quidem velut impellens myrrham: myr-D rha verò velut dux præcedens, peditem sequentem crocũ, si ita dicere liceat, deducens. Quẽadmodum enim crocus ob adstringendi vim, minus habet substantiam tenuium partium q̃ myrrha, sic myrrha substantia tenuiorum partium prædita, citius quidem vim suã in altum transmittit: citius autem etiã ad cutem recurrit, simul secũ efferens ea quæ in profundo sunt attenuata. Hanc igitur recursus eius velocitatem impediunt adstringentiũ misturæ: non enim hoc solus facit crocus.

A.l.1.f.4.c.1. fol.71.h

Est itaque in pharmaco stomatico ex moris appellato, tum mororum succus qui non modicam habet adstringentem qualitatem & facultatem, tum alia quædam etiam admiscentur, vbi quis forte pharmacum reddere velit. Hæc igitur adstringentia deducuntur quidem per myrrham, quæ vicissim ab illis compellitur, atque ita se mutuo adiuuant, quò vis ipsorum amplius progrediatur. Vidistis autem sæpe me ad pharmacum ex moris in principio quidem rhois succũ, aut vuæ acerbæ succum, quem priuatim omphacium appellant, admiscere. Si verò hæc non adsint, florẽ rosarum, aut ipsas rosas siccas, balaustium, cytinos, & malicorium aridũ, & gallam omphacitin appellatã: amplius autem & pini corticẽ, item que thuris, & tum hypocistidis, tum lentisci succũ: & vt compendio dicam, omnia adstringentia, præter ea quæ corrumpentem habent facultatem, quam venenosam vocant, & lethalium species quædam existit. Didicistis enim quòd non omne lethale statim etiam est venenosum. Quemadmodũ autem in principio inflammationis harum rerum

mistura

mistura fortius efficit medicamentum stomaticum, sic cùm restiterit quod influit, nullo eiusmodi E
opus habet solo: sufficit enim tunc id pharmacum quod crocum & myrrham assumpsit ad inflammationem concoquendam. Nam vbi iam fuerit concocta, addimus etiã aliquid ex discussorijs, velut sæpe vidistis me iniicere spumam nitri, & aliqñ ipsum nitrum, quod tenuium partium existit, & iam ab omnibus Berenicium appellatur: vltra hoc ēt sulfur viuum vocatum, aliqñ etiam sapã, origano qñq; incocto, interdum etiam hyssopo, aut alio quopiã simili, pulegio videlicet, thymbra, thymo, calamintha hortensi ac agresti. Hoc igitur modo quis rectè vtetur pharmaco ex moris, si iuxta indicationum vniuersalium quantitatem ipsius vsum permutet. Quousq; enim quicquam influit, id ipsum repellere conuenit: vbi verò restiterit, concoctoria afferre, et deinde consequenter discussoria. Manifestum enim, quòd per huius methodi vsum, nemo qui simplicium pharmacorũ facultatem nouit, vnq̃ auxiliorum inopia laborabit, siue per montes venetur, siue quid operetur in agro, siue in peregrinatione qñq; præparatis careat medicamẽtis, velut Erasistratus scripsit, qui se ipsum curauit ad rubi succum progressus, cùm in illo loco Andronius pastillus præsens non esset. Cùm enim sciret pastillum Andronium in adstringendo curandi dominium habere, materiam adstringentem perquisiuit, non velut Serapion & Menodotus aiunt, empirica trãsitione ad simile vsus. Iuxta hanc.n. vobis demonstraui plurimam dissimilitudinem succi rubi ad pastillum F
Andronium esse, paucissimam verò similitudinem iuxta vnum solum, vim videlicet adstringendi. Verùm qui generalem facultatem, quam vniuersalem vocant, nouit, in quacunq; materia eam reppererit, confidenter ea vtetur. Huiusmodi aũt materierum ingens est aceruus, quibus omnibus vti licet, ita vt solùm fugiamus quę vim quandam iniucundam aut venenosam habent. Sic igitur etiã ego pharmacum ex succo nucum viridium præparaui, nullo doctore vsus, neq; aliquod præscriptum secutus. Cuius vim expertus sum multùm aliorum stomaticorum facultatem excedentem: alia autem dico, id quod ex moris constat: & id quod ex succo rubi mororum præparatur, ita enim rubi fructum appellant: & tertium quod ex musto: & quartum quod ex punicorum succo: & quintum id quod per adstringentia mala componitur, ex quorum numero optima sunt cydonia & struthia appellata, & post hæc ad præsentem vsum quæ cestiana à Romanis appellant. Cæterùm composita ex multis talibus sunt quæ ex fructibus præparantur.

De Stomatico Medicamento ex Nucibus.

Ego autem qñ primùm ex Alexãdria in patriam meã redij, agrum pertransiui, & inueni quendam hortulanum ab vua & tonsillis ac glãdibus ferè suffocatum: vtebat aũt collutione aquę mulsæ rosis in ipsa incoctis. Cùm igitur vidissem fructum nucum in vigore esse, iussi detractum ab G
eis externum corticem, quo etiam tinctores videram vtentes, statim in mortario contundi, & succum eius per linteum excolari, non dum sciẽs quo modo iuxta crassitiem aut tenuitatem haberet. Cùm verò repperissem aquosum & compage tenuem, gargarissare eum iussi ipsum hortulanum. Postq̃ verò valde tenuis apparebat, præcoxi: & mel commensuratè, velut in eo quod ex moris fit, fieri sciebam, admiscui: atq; vbi iam ad compagem mellis redactum esset, hortulano vtendum reliqui. Porrò cùm viderem celerrimam vtilitatem ipsi inde oboriri, præstabile ratus sum in multis experiri: atq; ex hoc sufficiente experimẽto accepto de facultate eius pharmaci, semper ipso vtor, velut nostis. Meritò itaque mirandum nullum ex prioribus medicis aliquid de hoc pharmaco mente concepisse, vt tum parabili tum generoso hoc succo vterentur, maximè cùm viderint quo modo etiam manus inficiantur eorum, qui virides nuces decorticant. Ex his enim apparet qualis sit earum succus, & q̄ ægrè elui possit ipsarum adstringendi vis, adeo vt neq; per fortissima extersoria elui queat. Amplius autem adhuc miratus sum de medicis, q̄ non cogitauerint fortem esse ipsarum vim, cùm etiam tinctores videant eiusmodi nucum corticibus vti. Nisi enim in profundum manuum descenderet, & nisi per omnem substantiam lanarum penetraret, non certè ægrè eluibilis esset: cùm verò descendat, indicat planè substantiam succi tenuium partium esse. Rationi H
autem consentaneum est adstringendi vim maximè proficere, vbi in eiusmodi substantia contineatur: etenim quæ ex adstringentibus crassas partes habent, per adstrictionẽ cogunt & condensant superficiem corporum quibus adhibentur, & à progressu in altũ ipsorum corporum sese impediunt: quibus enim etiã aliàs ob substantiæ crassitudinem impossibile erat progredi in altum, his sanè amplius impossibile fuerit densato corpore iuuare id quod totum est inflammatum. Optimum itaque esse nucum succum persuasus, vt qui etiam coctum cum melle gustarim nihil insuauè habentem, eum in quatuor partes diuido: & ad primam statim aliquid ex adstringentibus inijcio, ad secundam ex croco & myrrha, ad tertiam sulfuris quiddam ac nitri addo: quartam verò solam synceram seruo, pueris vtilem futuram ob dulcorem, immo etiam viris ob delicias mente fractis, et mulierculis. Ego quidem igitur à ratione inductus inueni, quemadmodum neruorum sauciatorum curationem, ita etiam hoc pharmacum, quod omnibus pręstat. Est equidem id quod ex rubi moris constat, fortius eo quod ex moris fit: quemadmodum hoc eo, quod ex musto paratur: Omnibus autem his præstat id quod ex nucum succo inuenimus, in principijs quidem inflammationum cum his quę fortiter adstringunt confectum: in vigore verò croco & myrrha additis: quanquam etiam solum aliquando moderatas inflammationes sanare queat. Quando verò

A.l.5. f.9.c.11 fol.255.c

rò

A rò humorem qui inflammationem produxit impactum digerere ac discutere oportet, cùm acriū mistura commodum existit. Verum dixerit fortassis quispiam mihi ex medicis pauperioribus, se amplecti quidem ipsum medicamentum, si vnam pyxidem expleri iubeam hoc pharmaco semel præparato: Me autem præcipere, aut statim à principio quatuor facere compositiones: aut vnam ex melle & succo compositam reponere, atque vsu expetente ei admiscere, vsque quo quidem influxerit quippiam inflammatis, ea quæ vehementer adstringunt: postquam autem quieuerit fluxus, concoquentia: vbi verò euacuationem postulauerint ea quæ influxerunt, discutientia: Operosum autem hoc esse & difficile iis qui domi nō habent suppellectilem omnium simplicium pharmacorum: Immo neq; ad peregrinationes me commodam confectionem exponere, in quibus impossibile sit quatuor vniuscuiusq; medicamenti differentias circunferre. Ob id igitur excogitata sunt, tum mihi, tum alijs etiam prioribus medicis, pharmaca medias facultates habentia, & ad peregrinationes idonea futura, & pauperculis medicis vtilia. Quę verò hæc ipsa sint, paulo pòst referam. Nunc autem pauperum medicorum sermoni respondere volo. Quemadmodum enim ipsi exilem apparatum laudant, sic oportet etiam diuitibus permittere, vt confectiones pharmacorum pro opulentiæ suæ dignitate comparent. Satis enim scio etiam ipse, non solùm multos B pauperes esse medicos, sed & qui ab ipsis curantur: quibus satis est vbi ægrotent, alicam cum aqua mulsa accipere, & mundum panem habere, aut aliquam farinam vtilem ad cataplasma. Verùm eū qui curandi tractationem scribit, omnis materiæ meminisse operæpretium est, quò tum diuitibus copia sit ipsis artificiosè vtendi, tum pauperibus electio sit illarum tantùm, quibus vnusquisque pro opportunitate abundet.

De Mediorum Pharmacorum Compositione.

Dicamus igitur iam aliquid de compositione mediorum pharmacorum, initio ab eo quod ex moris constat sumpto. Commune est autem omnibus mediis, vt congruēs modus mellis ad succum ipsum decernatur. Inuenitur autem hic modus per experientiam. Vbi enim succum ipsum cum melle miscueris ac gustaueris, si quidem apparuerit moderatè habere, rursus similiter ipsa miscebis: si verò deficere quid videbitur, addes. Velut exempli gratia, in mororum succo si quinta pars mellis addatur, medium fuerit temperamentum, vt hoc modo coctum pharmacum plurimis valde placeat: & hanc misturam pauci reprehendant, alij quidem velut dulciorem, alij verò vt austeriorem. Quemadmodum enim aliqui aquam mulsam dilutiorem, aliqui dulciorem, libentius bibunt: sic etiam his pharmacis vtrique delectantur iuxta propriam naturam. Quando igitur ali- C quis pharmacū sibi præparari postularit, semper vtique vidistis me ei qui dulcioribus delectatur, plus mellis iniicere, qui verò contrariis minus. In pharmacis igitur quæ deglutiuntur, maximè coniectare oportet naturam eorum qui ipsa sument: quod enim cū molestia aut iniucundè acceptum est, stomachum subuertit: In pharmacis autem stomaticis eiusmodi diligentiam aliquando contemnere licet. Medium itaq; temperamentum, velut dixi, succi ad mel, quintuplū habeat multitudine succum. Audito autem me, diligenter animaduertens quibus vtor verbis in symmetria seu commensuratione medicamentorum, quę inuicem miscentur. Iam etenim pręcepi quintuplū esse debere multitudine ipsum succum ad mel, quod nihil differt ab eo si dicam mole quintuplum esse ipsum oportere: vtrouis enim modo dicatur, mensurare oportet pharmaca permiscenda. At verò si pondere iubeam quintuplum esse hoc pharmacum, per lancē vtique facere oporteat symmetriam grauitatis ipsorum. Cæterùm ad permistionem succi ad mel, non est necessarium heminæ, aut cyathi meminisse, sed sufficit dicere, quintuplum esse oportere succum, mellis respectu. Si verò quid aliud his admiscendum sit ex dictis paulo antè, necessarium est dicere, quota quantitatis mole ipsis existentibus, quantū addendum sit illorum in lance appensorum. Velut in ipso adeo pharmaco ex moris, in Heræ Cappadocis medicamentario libro, mellis quidem coniicitur libra D vna, succi autem mororum libræ sex: admiscet autem ipsis croci drachmam vnam, myrrhę duplū: par etiam croci pondus conijcit ex succo vuæ acerbæ, qui omphacium appellatur, atque eius dimidium ex alumine scisso. Mihi verò placet quintuplum succum ad mel conijcere: par autē pondus croci & myrrhæ, vtriusq; drachmam vnā & dimidiam, ita vt ex vtrisque tres drachmæ conflentur. Quòd si quis omphacium addat, & vini austeri item heminam vnam, velut Heræ videtur, rectè sanè drachmā vnam omphacii addet. Si verò citra vinum præparetur, multo plus de ipso conijcere conuenit: si quidē medium temperamento pharmacū efficere velis, vnciam vnā: si verò austerius, vt in principiis conueniat, nihil peccaris si omnino duas aut tres admiscueris. Quòd si non sit omphacium, pro ipso rhois succum iniice: & si volueris par pondus vtriusque indere, neque sic quicquam deliqueris. Heras tamen in symmetria huius pharmaci etiam hoc adscripsit, hoc modo: Quidam autem & heminam vnam dulcis vini. Mustum eum velle indicare palàm est: prædixit enim vini austeri maris expertis heminam vnam. Mihi verò non placet, sufficiente melle iam coniecto, vnà cum hoc quòd et heminam austeri vini addidit, rursus aliam misceri vini heminam: reddetur enim valde vinosum medicamentum. Coquunt autem hoc ex moris medicamentum, aliqui quidem à principio miscentes succum mororum, aliqui verò modicè præcoquentes. Heras autem videtur velle succum solum diutius coquendum esse. Scripsit igitur hoc modo, Succi mororum

rorum heminas sex ad strigmentitiam crassitudinem coquito: deinde trita admisceto, croci drachmam vnam, & reliqua videlicet iam dicta. Quin & ego censeo succum ipsum solum per se præcoquendum esse, deinde verò adijciendum mel: atq; vbi iam cacabum ab igne auferre velis, reliqua admiscẽda esse: verùm Heras videtur simul cum melle etiam alia admisceri iubere. Et vinum quidem rationabiliter quis tunc admiscuerit, myrrham verò & crocum melius est in fine coctur̨ę inijcere, eousque saltem cum alijs coquendo, aut olla in terram posita mouendo, donec omnia probè vniantur: Amplior autem coctura ipsorum destruit facultatem aromaticorum medicamẽtorum. Spuma argenti equidem, & plumbago, atq; alia multa metallica per cocturam meliora fiunt, Crocus autem & myrrha multa q; alia aromata in decoquendo vires amittunt. Itaq; medii facultate pharmaci & symmetria & coctura, moderatis inflammationibus congrua, amplius q; in maiorũ vigore, atq; insuper in principijs & augmentis eorundem conueniens, iam relata est. Cæterùm ad induratas inflammationes, cùm iam præterierit vigor, & nihil amplius influxerit, venerit autem tempus discutiendi, admiscere conuenit ad stomaticum pharmacum aliqua discussoriorum: Talia autem sunt spuma nitri, & ipsum nitrum molle, asiæ q; petræ flos, & sulfur viuum. Sufficit porrò ad prædictam medij pharmaci commensurationem admisceri, nitri quidem vnciam dimidiam, sulfuris autem † vncias duas. Quòd si neq; sic præparatum habeas ipsum, neq; præstò sit tibi nitrum, aut sulfur, aut asię petræ flos: origanum in sapa, quam alij sireon, nostri omnes hepsema vocant, feruefacito, stomaticum q; pharmacum addito, ac gargarissare iubeto. Si verò neque sapa adsit, in aqua mulsa origanum coquito. Nihil autem refert etiam, si hyssopum conijcias pro origano, aut pulegium, aut thymum, aut thymbram, aut calaminthen, aut mintham odoram quam * veteres hedyosmon appellant. At verò in vigore inflammationum, non solùm nihil ex eiusmodi pharmacis adhibere oportet, sed etiam contrarium totum: atq; rarò quidem stomaticis medicamẽtis vti, collutionibus autem & gargarismis mitigatoriis concoquere inflammationem: cuius generis est, Decoctum pinguium caricarum, & oleum lentiscinum in duplo vase tepefactum. Quin & ipsum stomaticum pharmacum in vigoribus gargarissare conuenit, aqua mulsa dilutiore permistum, aut calida sapa: quæ si non adsint, aqua calida. Præualere enim oportet tunc mitigatorium et concoctorium ductum, velut in declinationibus discussorium, qui ex fortioribus constat medicamentis. Porrò meum pharmacum ex succo nucum omnium aliorum esse fortissimum opere experti estis: ad vos enim sodales loquor, in quorum gratiam maximè ad hãc tractationem progressus sum. Quòd verò etiam omnium vilissimum & parabilissimum sit, nemo ignorat: proiiciunt enim hortulani viridium nucum cortices, vbi ipsas decorticarunt, vt vel maximos corbes nobis explere liceat gratis. Mel igitur solum, vt pauperibus medicis (nam & illis oportet nos ea quæ narramus communicare) deficit, cùm eius fuerit penuria, nihil verò aliud, nisi quis vltrò adeo aliud velit. Sæpe enim hoc modo confectum pharmacum nihilo deterius apparuit eo, quod ex moris constat, in quod tum crocum, tum myrrham, indebamus. Quin etiam si alumen ipsi addere velimus, non est necesse scissum inijcere. Sufficienter enim adstringit etiam liquidum, quod aliqui phorimon appellant, quod vilis pretij & maximè parabile in omnibus regionibus existit: tenuitate tamen partium à scisso deficit, & ob id etiam minus efficax est. At verò si hortulanus aliquis aut ruralis hoc pharmacum sibi pręparare velit, habuerit gratis quos conijciat Cytinos aridos contusos & cribratos: nominantur autem sic primogenita punica. Quo tempore enim arbor florere desinit, fructus ipsius apparet figuratus in speciem punici mali: quem ablatum & resiccatum adseruare licet ad tempus fructus nucum. In fine enim veris cytini generantur: desinente autem æstate ad perfectionem veniunt nuces. Quin & in terram decidunt multi cytini, aut à vẽto decussi, aut alio quopiam modo: quos collectos siccare licet: vt neq; hac parte egenos medicos quicquam impendere opus sit. Nostis autem acidorum & acerborum punicorum (quorum fructus parum abest vt esitari nequeat) cytinos meliores esse: quare etiam si ex arboribus, eos auellas, aut nemo penitus te prohibebit, aut certè vilissimum pretium sibi dari pro eis postulabit. Cæterùm Balaustium appellatum penitus cibis non conuenit: & si quis colligere id velit, quemadmodum origanum, & thymbram, ac thymum, atq; alia huiusmodi, gratis licebit. Itaq; si balaustium velit quis crudum tusum ac cribratum iniicere iuxta proportionem quã antea dixi, pari omphacio pondere, vtile pharmacum efficiet. At verò & cortices punicorum malorum, valde parabiles res sunt, adstringendi vim sufficientissimam habentes, & qui ad prædicta statim in principio coniici queant. Optimum autem pharmacum reddetur, si iuxta id tempus quo punica non dum perfectè matura sunt, non tamen longè à perfectione absunt, eos cortices detractos conieceris, atq; id statim in principio coctur̨ę succi. Oportet autem prius in mortario tundere, quò ipsorum vis vniuersa citius in medicamentum quod paras diffundatur.

† AP. ℥ xviij, q. dã et ℥ ij, veluti etiam vetus interpres.

* AP. πολλοὶ i. multi.

De Confectione Pharmaci ex Malis punicis, & Malis, Alijs q; stomaticis.

Cùm verò tres sint punicorum malorum differentiæ: aliqua enim ipsorum sunt austera, aliqua verò dulcia, & quædam acida: si quidem sola austera iniicias, magis adstringens pharmacum reddetur: si verò dulcia, suauius: quemadmodnm sanè fortius fiet, si acida tantùm indas. Ego autem consueui par pondus vniuscuiusq; generis admiscere. Nam & aliàs ipsa sola matura punica mala

integra

A integra vna cum corticibus tundo, deinde succum exprimo, ac cũ melle coquo: & non solũ stomaticum pharmacum ori cõmodum habeo, sed & ad multa alia vtile, veluti rursus dicet. Atq; fit hic succus ad omnia præstantior ex tribus punicorum speciebus, aut generibus, aut differentijs, aut quomodocunq; quis appellare velit. Miscemus autem & ruborum fructus, quos aliqui quidem à planta denominant, batina, hoc est rubina appellantes: aliqui autẽ composita appellatione mora appellant, apponentes quę à rubis producuntur. Ex quibus sane succus similiter succo mororum præparatus, melius illo pharmacum redditur: sed minus validum eo, quod ex nucũ succo parat.

Quin & malorum cotoneorum, & pyrorũ syluestrium, ac mespilorũ succus similiter præparatus, stomaticum pharmacum efficitur, deuorari q; aptum, cum hoc quod ex nucibus cõstat, deuorare non liceat: quanq.n. noxium non sit, velut atramentum sutoriũ, tamen stomacho non est cõmodum. Manifestum verò quòd & ex punicis constans pharmacum, aptum est fracto & cibos fastidienti stomacho: deficit tamen ab eo quod ex malis constat. Innocuus est etiam rubi mororum succus deuoratus, velut etiam ipsorum mororum: sed succus rubi mororum habet quid quod stomachum corroborat, quod ipsum mororum succus non habet. Porrò mel his omnibus succis nõ eadem proportione inijcitur. Plurimo.n. nucum succus opus habet, & post eũ rubi mororũ: mo-

B dico aũt malorum, & punicorum, & pyrorum syluestrium: medius autẽ inter hos est mespilorum succus. At vero & ex cornis ac brabylis & prunis apud nos appellatis, pręparantur apud nos stomatica pharmaca eodem modo, quem in principio de moris recensui, in quorum omnium confectione rationem quandam communem referam hãc. Si quidem crassus apparuerit succus, statim mel admiscere oportet: si vero liquidior sit succus præcoquatur. Suscipit autẽ pyrorum ac malorum succus, amplius vero etiam plurimorum fructuum, parem sibi ipsis mẽsuram mellis: succus verò eorum quæ multum acerba sunt, velut est corni fructus, aliqñ duplum, aliquando triplum, mellis adsumit. Omnia igitur hæc citra noxam deuorantur: si vero atramentum sutorium admistum sit, non valde deglutire oportet cõfectum pharmacum, præterq; si iuxta stomachũ aut aluũ vlcerosam affectionem fieri suspicemur. Quin & si in ipso ore maligna vlcera fiant, præstant ex atramento sutorio medicamẽta. Sufficit autem drachma ad prædictam compositionem admista, in qua vnam mellis libram conijci est relatum: sed & plus quandoq; recte inijcitur ad vlcera putrefacta. Singula porrò quæ dixi inijcere licet aliquando & musto vuarum austerarũ, quas Aminæas appellant. Præstat autem vltimum mustum in hunc vsum: quod enim in principio fluit liquidius est, & aquosius. Inijcienda vero sunt ex prædictis pharmacis acerbiora, quemadmodum

C sæpe vidistis me aut punica mala, aut balaustium, aut cytinos, aut ægyptiæ spinæ fructum, aut corna, aut aliud quid ex huiuscemodi adstringentibus, admiscere. Maxime vero aptus est rhus, siue masculino, siue muliebri genere, ipsum velis nominare. Est autem duplex: alter obsonijs inspergitur, stomacho cõmodus: alter à tinctoribus coriorum expetitur. Vterq; vero musto incoctus stomaticum efficit medicamentum, cui admiscere licet etiam alia iuxta eãdem proportionem, velut in eo quod ex moris constat relatum est. At vero citra mellis misturam, mustũ solũ per se in mellis compagem redactum, exemptis etiam quę aliàs indũtur, bonum fit pharmacum in principijs, augmentis, & vigoribus: ad declinationes autem, si tædas addideris pingues: aut etiam in tenuia frustula contusas & fractas easdem vna cum rhoe in mustum cõieceris, deinde q; interposita vna die coxeris, donec suam ipsorum qualitatem in ipsum mustum transmittant. Tunc enim tædas quidem eximere ac proijcere oportet: mustum vero vsq; ad aptam cõpagem coquere, quo videlicet illiniri commode possit. Quęcunq; autem prius ex adstringentibus inijci dixi in id quod ex nucibus præparatur medicamentum, ea omnia etiam accipienda sunt recte in mustũ addi. Quòd si vero pretiosius efficere pharmacum velis, inijcies etiam casiæ corticẽ, aut nardum indicam, aut malabathri folium: æque enim vt pauperibus, sic etiã diuitibus nos pharmaca scribere oportet.

D Eadem etiam prædictis stomaticis pharmacis miscẽtur. Sufficit autem drachma vna singulorum ex his tribus ad tantam medicamenti symmetriam ac commensurationem, iuxta quam libra mellis vna conijcitur. Nihil vero læseris, si ad singulas drachmas adhuc dimidiam apponas, vt in totũ quatuor drachmæ & dimidia fiant. Cæterum ad induratas inflammationes conijciũtur quæ generosius discutere possunt, tusa videlicet & cribrata. Tempus autem indendi ipsa non est principium, sed vbi propè perfectè coctum fuerit pharmacum, aut etiam penitus coctũ, olla iam in terram deposita. Sũt autem hæc, costus, amomum, & quod macer appellatur: nominatur autem sic cortex quidam aromaticus qui ex India affertur, multum calefaciens & adstringens. Quin & cyrenaicus succus ad discutiendas induratas inflammationes aptus est, quemadmodum etiam medicus, aut aliquis eorum qui postea celebres facti sunt. Pauperibus porrò pro sumptuosis discussorijs pharmacis, aut dictamnum, aut acorum, aut meon, aut pyrethrum, aut cardamomi quippiam & sinapi æquale inijciendum censeo, ita vt ad trium drachmarum pondus eorum mistorum moles perueniat, ad prędictam in principio stomaticorum pharmacorum symmetriam, in qua mellis libra habebatur. Si vero quatuor aut quinq; drachmarum pondus ex his explere velis, magis discussorium pharmacum habebis. Semper enim pro constitutionis affectuum proportione, augeri ac minui pharmacorum vehementiam oportet.

De Confectione Pharmaci ex Musto, in quo etiam parabilia diuersa. E

In pharmaco ex musto, ad decem musti heminas, tres inijcimus heminas rhois coriariorum, aut eius qui obsonijs inspergitur: si verò vtrunque inijcimus, vtriusque vnam & dimidiam, aut paulo plus sumimus: iuxta proportionem verò ē ex discussorijs, cuiuscunque quidem suppetat facultas. Quòd si vnū tm̄ habeamus adstringendi vim habens quod in principio inijciamus, aut vnū saltem discussoriū quod iuxta finem indamus, ex illo totū pondus immittimus quod ex omnibus aliàs conflaret. Quę igitur dicta sunt in medicamentum ex nucibus coniicienda, ea omnia etiā in pharmacum ex musto indantur. Quin & quæ istic nō dicta sunt, amplius iniicere licet, velut gallam omphacitin appellatam, aut extremitates mollis rubi, aut rubi canini, & corni, cuius etiā fructum diximus iniici oportere, velut etiam pruna, & myrti baccas, & fructū myricæ, ac spinæ ęgyptiæ fructum, omniaque adstringentia, præter ea quæ medicamentariam vim habent, ne videlicet deuorata lædant. Omnia porro stomatica pharmaca quomodocunque parata iuxta propria tempora opportuna ac commoda fiunt. Si quidem enim austeriora fiant, in principiis & vehementibus influxionibus conueniunt: si vero moderatiora, in vigoribus: si autem magis discussoria vi prædita, in declinationibus. Quare etiam si non ipsi præparauerimus quid, neque symmetriam iniectorum nouerimus, sed tm̄ ipsum compositum pharmacum gustauerimus, cognoscemus quomodò eo sit vtendum. Hęc igitur si memoria cōseruabitis, quādo necessitate aliquādo vrgēte eorum, quæ experimento constant, pharmacorum copia non sit, ex parabili illius loci materia, vos ipsi ex tempore aptum medicamentum componere poteritis. Non solum autem in hanc rem vtilis fuerit prædictorum memoria, sed etiam ad iam inuentorum conuenientem vsum. Si enim in ipsis adstringentem qualitatem præualere inueneritis, in principiis eis vtemini: si vero mitigatoriam & laxatoriam ac concoctoriam, in doloribus & vigoribus inflammationum: si verò obduratū quippiam & ægre solubile inflammationis relinquatur, in declinationibus. Eodem modo etiam in medijs temporibus, media relatorum pharmacorum medicamenta offeretis, ab repulsoriis ad discussoria paulatim transcundo, atque si vnum duntaxat vobis pręstò sit medicamentum, id ipsum per aquæ simplicis misturam exoluentes, & per additionem parabilium intensius reddentes. Sunt aūt parabilia ex adstringentibus rosæ, & myrti baccæ, & myrtus, & lentiscus, & rubus, & rubus caninus, & galla omphacitis appellata, & ęgyptiæ spinæ fructus, omniaque aluminis genera. Post hæc parabilia sunt rhus culinarius & coriarius, & succus qui ex Syria affertur: atque hic quidem per se admiscetur, culinarius aūt & coriarius rhus aqua prius decocti, vtiles mistura fiūt. Est autem & glaucium ex parabilibus, & omphaciū, & cytini, & balaustia. Ex discussorijs autē parabilia moderata sunt caricarum & furfurum decoctum: & aqua mulsa, in qua origanum, aut hyssopum, aut thymus, aut calamintha, aut pulegium, aut mintha odora quam hedyosmum vocāt, sint incocta. Fortiora autem sunt etiam hæc, si diutius coquātur: amplius autē & nitri spuma, aut ipsum adeo nitrum vstum: fortius verò his est sulfur viuum. F G

Stomaticorum Pharmacorum Compositio, in quibus etiam quæ ex Moris constat, Heræ.

Proprie quidem Stomatica appellantur quæ ad vuas, tonsillas, ac omnes quæ in ore fiunt derepente inflammationes, conueniunt. Componuntur autem per prędictam materiam, ex qua sanè multæ particulares compositiones à medicis sunt confectę. Ego verò etiam hîc celebrium tantum mentionem faciam.

Compositio Pharmaci ex Moris iuxta Heram.

Pharmacum ex Moris stomaticum, faciens ad tōsillas, & vuas, atque alias in ore inflammationes, tum illitū, tū gargarissatum, velut est prædictum. Præparat aūt ipsum Heras hoc modo. ℂ Succi mororū heminas vi, ad strigmētitiam spissitudinē coquito: deinde tritas croci ʒ j, myrrhæ ʒ ij, omphacij ʒ j, aluminis scissi obol. iij, mellis heminam vnam, addito. Ipse aūt Heras se etiam aliter præparare ipsum ait, hoc modo, vt croci drachma dimidiā* iniiciatur, & passi hemina vna, & vini maris expertis austeri hemina vna. Coctura autem fit vsque ad compagem melleam. H

* Aliter iii s. & aliter vi.

Andromachi Descriptio Pharmaci ex Moris.

Andromachus aūt de pharmaco ex moris in hęc verba scripsit: ℂ Succi mororū heminas vj accipito, & in ipsum gallas v conijcito, radicis autem dulcis ʒ xx, vini chij heminam j: & insolato, aut coquito: deinde vbi coactum & spissatum fuerit pharmacum, radices tollito ac proijcito: gallas autem tritas admisceto, & myrrhæ drach. j, croci ʒ j, aluminis scissi ʒ j, omphacii drac. duas: quidam autem aluminis ʒ ij, mellis attici heminam vnam. Manifestum autem est, quòd hoc pharmacum magis adstrictorium est quàm præscriptum, maxime si alumen adsumat. Sufficientes enim erāt gallæ, & omphacium, vt multum adstringens redderent pharmacum, verum vbi alumen amplius additur, plurimum in ipso adstrictoria vis augetur. Recte tamen in eius confectionē admista est dulcis radix, quæ exasperata lenit, & propterea asperitatem ex adstringentibus inductam lenire potest. Cæterum pro mororum succo coniicitur etiam mororum rubi succus, aliis quomodocūque velis appositis, siue vt Heras, siue vt Andromachus scripsit. Relatum autem à me antea est, quomodo liceat ipsum variare, per eorum quæ adijciuntur admistionem. Dictum est etiam, quòd per succum nucum componi queat hoc pharmacū, reliquis eodem modo iniectis. Quin & per puni-

corum

A corum malorum succum similiter præparatur, tum succo solo cum melle præparato, tũ iam dictis iniectis. Sic vero & rubi fructus cũ melle confectus sufficienter adstringens fit pharmacũ, quem admodũ sane & quod ex nucũ succo parat̃, veluti prius est dictũ. At vero etiã varia cõpositione pharmaca ex punicorum succo à medicis conscripta sunt, velut ẽt ab Andromacho his verbis.

Stomaticon ex malis Punicis, Andromachi.

℄ Punicorum dulcium nucleis carentium partes ij, & acidorum partem j: succi in æneum vas congij mẽsurã exprimito: deinde excolatũ ad lentum ignem ad tertias coquito. Sint aũt leuigatę myrrhę mineæ ʒ viij, crocomagmatis ʒ viij, omphacij ʒ viij, illyridis ʒ viij, aluminis ʒ iiij, gallę ʒ viii: vbi solueris, hæc per liquoris affusionem læuigato, & ad melleam spissitudinem coquito: rursus p proiectionem in pilam læuigato: ac vtitor, quandoq; cum melle, quandoq; syncero. Hîc non simul coquit mel cum punicorum malorum succo, sed postea cum paratum est, dupliciter pharmaco vti iubet, aliqñ quidem syncero, ad inflammationes videlicet adstrictionis indigas: aliquando vero cùm melle, cum discussione indigent. Multitudinem autem succi cõgium esse iubet, hoc est sextarios sex Romanos. Cum enim Romæ medicatus sit, semper eius vrbis mensuris vtitur. Inijcit autem in ipsum myrrham, & crocomagma, & gallam, & iridem illyricam, ipsam enim illyrida
B appellare solet: amplius autem ad hæc omphacium: omnium quinq; numero, singulorum vnc. j, octo enim drachmæ vnciam efficiũt: ex alumine verò scisso vnc. dimidiam. Scripsit porrò deinceps Andromachus etiam id quod ex musto fit stomaticum, sic in hæc verba.

Andromachi Stomaticum ex Musto, quo vtor.

℄ Gallas †xxx, rhois coriarij sextarios ij, musti sextar. vj. Gallas confractas cum rhoe per diem & noctem in musto macerato: deinde coquito, donec ex toto quarta pars supersit: & per linteolũ colato, exprimito, & in olla ad mellis crassitudinem spissato: deinde trita addito, aluminis scissi ʒ †j, croci ʒ j, myrrhæ ʒ j: permista reponito atq; vtitor. De musto nihil manifeste retulit, ex quali vua ipsum sumi velit, num ea quæ austerum vinum fundit, an quæ dulce, an quæ medium. Nos igitur nosse oportet quòd pharmacum ex dulci confectum magis mitigatorium & moderatum erit, ac minus efficax. In quibus autem opus est vti vehementiore adstrictione, id quod ex acerbis vinis fieret, vehementius quidem adstringit, leniendi autem vim non habet. Palàm est autem ex medio vino paratum, etiam mediam facultatem habere.

† *Aliter l.*
† *Al. γ.*

Critonis Stomaticum ex malis Punicis.

Crito pharmacum ex succo punicorum his verbis descripsit. ℄ *Stomaticum ex Punicis ad Vlce-*
C *ra & Aphthas oris.* Succi punicorum dulcium hẽminas sex *in æreo vase ad tertias coquito: deinde cinnamomi ʒ j, casiæ ʒ j, myrrhæ ʒ j, omphacij obolos tres, croci obolos tres, nardi indicæ obolos iij, terito: eis q; mellis heminam j admisceto: atq; ita adinfuso succo ad lentum ignem moueto: ac donec spissetur, coquito, ac vtitor. Scribit autem & aliam compositionem pharmaci ex punicis huiusmodi. Malorum punicorum dulcium vnà cum corticibus tusorum ac expressorum sextarios vj, mellis boni sextarium j, in ollam cõiecta coquito ad spissitudinem mellis: deinde aluminis scissi *unciam vnã, myrrhæ vnc. dimidiam, terito, addito, ac mistis vtitor. Magis adstringẽs scripsit certe hoc pharmacum Crito q̃ præcedens. Ridicule igitur quidam faciunt interrogantes, vtrũ ipsorum altero melius sit, alterutrum enim in proprio tempore altero melius est: atq; hoc quidem posterius ad ea, quæ vehementi adstrictione indigent: ad ea verò quæ discussione, prius, maxime cũ & cinnamomum iniecerit in ipsum, discussorium medicamentum. Scripsit autẽ & ex musto medicamentum Crito hoc modo.

* *Al. cyathos.*
* Aliter drach.

Critonis Stomaticum ex Musto.

℄ *Stomaticum ex Musto, facit & ad Aurium & Sedis Vlcera.* Musti sextarios sex, ad sextarios ij, decoquito: deinde rhois coriarij ʒ iiij, alij drãch. ij, misceto: & gallarum ʒ iiij, alij verò gallas triginta:
D croci ʒ ij, alij ʒ j: aluminis scissi ʒ ij: quidam etiam myrrhę drachmam vnam, mellis *sextarium vnũ: mistis vtitor. Multa verò alia pharmaca ex prædictis succis à multis medicis scripta sunt iuxta commensurationem variantia, cùm aliqui quidem omnia prædicta coniiciant: quidam verò auferant, alius aliud: & alius plus, alius minus. In quibus, velut dixi, inspicere oportet quid redundet, an adstringens & repulsorium, aut lenitiuum & concoctorium, aut discussorium: ita enim rectissime ipsis vtemur. Quare relinquam particulares eorum quæ scripserunt differentias: Transibo autem ad alia pharmaca citra hos succos præparata.

* *Codi. multi habent sextarios.*

Stomatica Pharmaca citra succos composita, ex aceto & gallis.

Stomaticum pharmacum scripsit tum Andromachus, tum Crito, eandem habẽs symmetriã. Sufficiet itaq; descriptionem Andromachi referre hoc modo habentẽ his verbis. ℄ *Stomaticum Aristoclis ad Synanchas, quas anginas Latini vocant, & Reliquas in ore affectiones. Hac & Antipater vsus est.*

Gallas numero xxx, aceti albi sesquicyathum, alij cyathos ix, myrrhæ drach. viij, nardi indicæ drachmam vnam: rhois culinarij sesquicyathũ, alij cyathos ix: aluminis scissi drachmam vnam, piperis grana viginti: mellis attici cyathos ij, alij sesquicyathum. Coquuntur gallę in aceto donec flaccescant, deinde tritæ melli miscentur tempore vsus. Quidam etiam seminis mandragorę, † vnciam vnam} addunt. Hæc quidem Andromachus scripsit. Fortassis autem dubitauerit quispiã,

† Aliter ʒ j. antiqua translatio habet ℥ j s.

propter quid, cum scripsisset, Aceti sesquicyathum, mox adscripserit, Alij cyathos ix. multũ enim E
mensura altera alteram excedit: Quemadmodum etiam rursus cum ait, Rhois culinarij sesquicyathum, alij cyathos ix. Singulatim itaq; vtrunq; expensum dubitationem affert: si vero inter se cõplicentur, conuenienter scripta sunt. Si etenim cyathos ix iniecerimus, inijciemus etiam rhois culinarij eosdem ix cyathos: si verò aceti sesquicyathum, sufficiet etiam rhois culinarij sesquicyathus. Quare in pharmaco plus aceti habente, diuturnior coctura facienda est: in minus habente, breuior: præstat autem diutius fieri cocturam, ita enim gallæ molles reddentur. Conspicuum vero est generosum esse hoc pharmacum ex contrarijs compositum: gallæ enim, & acetum, & rhus, magis adstringentia sunt, & maxime repellunt: valde autem discussorium est piper, sed mistæ facultatis est nardus. Myrrha verò discussoriam habet vim, sed & lenem ac mitigatoriam vnà cum hoc, q etiam concoquit. Discussoriæ facultatis est etiam mel, sed citra mordacitatem earũ affectionum quæ in ore fiunt, cum in oculis mordax existat. Verum de aceti viribus iam sæpe mentionẽ fecimus, quòd & secat, & discutit, & repellit. Album autem in descriptione addidit, vt videlicet tenuium partium indicet. Quidam verò tum aceti quinq; cyathos, tum rhois eosdem inijciunt, medium quodam modo apprehendentes inter eos, qui plurimum, & qui minimum, de vtroq; conijciunt. Manifestum igitur est eos medium quoq; pharmacum iuxta facultatem præparare, quẽadmodum symmetria ipsa media existit. F

Stomatica Illitio ex Besasa, hoc est Semine Rutæ syluestris.

Celebre est & hoc pharmacum ab Andromacho hac verborum serie descriptum. ¶ *Stomaticum ad Anginas ex Besasa, faciens ad Desperata, quo vtor.* Seminis anisi, seminis apij, seminis ammij, floris iunci odorati rotundi, aluminis scissi, iridis illyricæ, besasa quod aliqui harmala vocant, cinnamomi, myrrhæ troglodyticæ, aristolochiæ longæ, singulorum vnc. vnam: casiæ, rosarum siccarum, vtriusq; ℥ * j: crocomagmatis ℥* j: costi, cineris hirundinũ recentis, vtriusq; quadrantem: croci sesquiunciam: nardi indicæ, amomi, vtriusq; vnciæ dimidium: gallas viii: tritis cum melle vtere. Verum vsus tempore tandem mel adde. Hoc ipsum pharmacum etiam Heras scripsit, vt parum absit quo minus penitus idem sit: solas enim rosas variauit, & non ipsas conijcit, sed florẽ ipsarum: & ad finem addit: Quidam etiam casiæ fuluæ ℥ j. De ″ hirundinibus autem ambo obscure tradiderunt, quanq̃ alij clare scripserint, nisi q inter ipsos non conuenit. Alij enim nidum vrere iubent ex stercoribus hirundinum maxime compositum: alij ipsas hirundines: alij ipsarum pullos. Hi verò obscurius scripserunt: & Andromachus quidem, cineris hirundinum recentis: oportebat autem ipsum apponere vstarum: tale enim quiddam cineris vox significat, nisi nidum ipsum terere ac leuigare iubet: Heras autem, hirundinum recrementi, non apponens vsti. Fortè igitur neuter vult comburi debere hirundinum recrementum, quemadmodum alij. In quibusdam tamen exemplaribus sic scriptum est. Hirũdinum tenerarum vnciam* j: quemadmodum in alijs, hirundinum à trabibus. Palàm est autem quod acre & discussorium est hirundinum excrementum, quemadmodum etiam alia omnia omnium animalium stercora, aliqua magis, aliqua minus: velut etiam ipsorum animalium vstorum cinis. Dictum est etiam nobis de besasa in simplicium pharmacorum tractatu, quòd tertij sit ordinis calfacientium: & nunc sanè quòd eiusmodi admistum est etiam prædicto medicamento, quod plurima discussoriæ facultatis in se habet, quemadmodum aliqua ex alijs stomaticis, adstringẽntis & repulsoriæ. Etenim iam relata pharmaca valde discussoria sunt, & ad hæc amplius cinnamomum super omnia vim tenuium partium & discussoriam habens. Quin & semina anisi, apij, & ammij, discussoria sunt: & iris, & aristolochia, ex discussorijs sunt, velut etiam myrrha. Mistæ autem facultatis ex discussoria & adstringente est casia, & crocus, & nardus, & amomum, & costus: præcellit autem in ipsis calfactoria & discussoria, & maxime in costo. Mistæ facultatis est & iunci rotundi odorati flos, sed vtraque imbecilli tum adstringente, tum calfaciente. Gallæ vero (clarum est quòd de omphacitidum genere loquor) ex adstringentibus multum sunt pharmacis, velut etiam alumen scissum. Rosæ autem rursum debilissimã habent adstringendi vim. Ex contrarijs igitur facultatibus particularium pharmacorum, hoc medicamentum propositum iam constat, & non solum contrarijs, sed etiam vtrisq; fortibus: atq; velut dixi antea, multo fortioribus discussorijs, q̃ adstringentibus. Quando verò confectionẽ eius clare conscripserit Heras, visum est ob id etiam illius verba in commune proponere ac adscribere, quæ hoc modo habent.

(Left margin notes: * *Aliter ij.* / * *Aliter ij.* / * *Aliter ij.* / † Ant. cod. habent συπτικῆς. quã vocẽ etiã habuit vetus iterpres. im pressi tñ codi. græci hẽnt diaphoriticę, seu discussoriæ.)

(Right margin: A. l. 3. f. 9. c. 11. fo. 255. f — G — H)

Stomaticum ex Besasa, Heræ.

¶ *Stomaticum faciens ad Anginas, & Inflammatas Tonsillas, ac Vlcera facta in ore. Conuenit etiam Stomachicis & Dysentericis summe, in frigida exhibita magnitudine fabæ. Est & Arteriaca bona, & dolorem sedat.* Anisi vnciam j, ammij vnciam j, apij seminis vnciam j, costi sesquiunciam, floris iunci odorati vnciam j, iridis illyricæ vnciam j, aluminis scissi vnciam j, gallas omphacitidas mediæ magnitudinis octo, crocomagmatis vnciam vnãm, croci sesquiunciam, myrrhę † vnciæ dimidiũ, * floris rosarum vncias duas, aristolochiæ longæ vnciam j, seminis besasa vnc. j, cinnamomi vnciam j, spicæ nardi sesquiunciam, amomi racemi vnciæ dimidium: quidam etiam casiæ fuluæ vnc. j, cineris hirundinum recrementi vnc. vnãm. Myrrham cum melle terito, reliqua vero omnia contusa & cribrata

(Left margin notes: * Aliter ii. / † *Al. unc. i.* / * Aliter ii.)

in mortarium

A in mortarium conijcito: atque vbi miscueris, per pistillum myrrham cum melle moderato agitato, vt pharmacum melle crassius reddatur. Vsus verò tempore melle dilutum illine, atque ex aqua gargarissandum præbe, aut ex aqua mulsa vel succo ptisanæ. Cæterum pharmacum hoc in stanneo vase reponitur ac adseruatur.

Aliud Stomaticum ex Hirundinibus absque Besasa, Asclepiadæ.

Scripsit etiam Asclepiades stomaticam illitionem his verbis. ℭ *Aliud Stomaticum. Facit & ad Anginas.* Hirundinum syluestrium vstarum cineris ʒ iiij, croci ʒ j, nardi indicæ ʒ j, melle excipe. Mistura fit cùm iam sub manibus sunt affectiones. Hirundines porrò vruntur hoc modo. Pullos sale conspersos vnà cum pennis in fictile conijcimus, obturatum que prunis imponimus. Gratia habenda est Asclepiadæ ob id, quod tam diligenter describit, quo modo hirũdinum pullos vri iubeat: & quod ipsa animalia, & non eorum recrementa, in pharmaci compositionem præparanda censeat. Scripsit verò etiam Andromachus stomaticum pharmacum ex hirundinibus, hoc modo.

Stomaticum ex Hirundinibus ad Anginas, vt Harpocras.

ℭ Pullorum hirundinum vstorum numero xj: mellis cyathum j, alij cyath. ij habẽt: succi myrti viridis cyathum j, alij cyath. ij: myrrhæ obol. iij: pullos vrito, omnibus que mistis ac tritis vtitor.
B Clare etiam hic hoc loco pullos comburi iubet. Hæc itaque duo præscripta pharmaca ex hirundinibus sunt absque besasa. Alia autem duo stomatica hæc præcedentia ex hirundinibus vnà cum besasa constant. Est autem & tertia coniugatio pharmacorum eiusdem generis, in qua ea quæ ex besasa citra hirundines præparantur, continentur.

Aliæ Stomaticæ Illitiones Andromachi.

Præstat autem opinor neque alias relinquere oris illitiones, quæ sanè laudãtur ab ijs, qui de pharmacorum experientia sunt curiosi, maxime cum multorum ex eis etiam ipsi experimentum fecerimus, partim quidem ex nostro vsu, partim vero eorum qui nobiscum sunt medicati. Incipiam autem ab ijs quæ Andromachus scripsit, ipsas compositurus iuxta illius verba.

Ad Columellam laxatam.

ℭ Mellis lib. j, aluminis liquidi lib. j, florum rosarum libram dimidiam, succi hypocistidis quadrantem. Alumen in melle coquito, deinde sicca inspergito, atque ita vtitor: coquito autẽ modice. Vere bonum est hoc pharmacum, eo quod tribus modis vti oportet, quemadmodũ vidistis me plurimis stomaticis pharmacis vti. Vnus vtendi modus est & maxime in principio, vt dissoluatur per aquam calidam aut aquam mulsam, ac gargarissetur: nam & mitigatorium est hoc, & quod con-
C uenit efficit. Interea aũt dum eo sic vtimur, etiã syncero pharmaco vti conuenit, partim quidem cum digitis illinendo, partim verò per cochleare admouendo, vnà cũ hoc quod reprimamus & intrepide foras columellã ipsam ducamus. Confert enim quàm maxime ad linguam ipsam vergere, & à rectitudine secedere, quam habet vt plurimum ad ipsius asperæ arteriæ extremum.

Aliud Stomaticum eiusdem Andromachi ad omnia Vitia oris.

ℭ Crocomagmatis drach. ij, iridis drach. iiij: sandarachæ drac. dimidium, hoc est obol. iij: terebinthinæ drach. ij, lycij indici drach. j, vuæ passæ drach. octo, aloes drach. j, omphacij drach. j, nucum pinearum tostarum drach. †octo, succi glycyrrhizæ drach. j, aluminis scissi drach. j, balaustij drach. j, floris rosarum drach. ij: mellis heminas duas & dimidiam, in quibusdam exemplaribus sesquihemina habetur. Ipse quidem Andromachus sic scripsit, non ostendens, quomodo mel miscere oporteat, num crudum, aut coctum, aut despumatum tantum. Ego vero despumatum miscendũ esse censeo. Scripsit etiam alias stomaticas illitiones Andromachus omnes bonas: quare minimè relinquendas putaui: ideó que subscribam omnes deinceps, quemadmodum ipse præscripsit. ℭ *Stomaticum, quo ipse se vti dicit.* Floris rosarum drach. ij, nucum pinearum drach. j, croci drach. j, excipe melle. *Aliud, quo item se vti dicit.* Iridis illyricæ drach. vij: croci drach. viij, alij iiij:
D florum rosarum drach. iiij: excipe melle. *Aliud.* Misyos cyprij drach. viij, iridis illyricæ drach. iiij, myrrhæ drach. † ij, croci drach. j: excipe melle. ℭ *Aliud odorum, tenerum, ad Inflammationes & Crustas commodum.* Nucum pinearum drach. iij, amyli drach. ij, aluminis scissi drach. j, floris rosarũ ʒ j, croci obolos iij: excipe melle. Hæc ex *ferula Cratippi esse ait. ℭ *Aliud Stomaticum Menecratis.*
Croci drach. iiij, balaustij drach. iij: florum rosarum drach. j, alij dimidiãm: fructus ericæ drach. j, malabathri drach. j, nardi indicæ drach. j, nucum pinearum numero xx: excipe melle. ℭ *Aliud, quod ex libris *Melti esse ait.* Rhois rubri drac. ij, florum rosarum drac. j: costi, croci, vtriusque obol. iij: excipe melle. Hanc etiam gargarissari cum passo, aut aqua mulsa ait: neque scio cur hoc hic adscripserit, cum omnia gargarissari possint. ℭ *Aliud Stomaticum quod etiam ipse laudat.* Floris iunci rotundi odorati, myrrhæ, croci, casiæ, aluminis scissi, illyridis, singulorum drach. iiij: nardi indicæ drach. vnam: excipe melle cocto. Hic quidem igitur cocto adiecit: in prioribus verò semper simpliciter melle dixit, permittens nobis, quomodocunque præparare velimus. Ego autem velut dixi, melle despumato vtor.

Aliæ Illitiones Stomaticæ, quas Asclepiades scripsit.

ℭ *Illitio ad Putredines oris Asclepiadæ.* Rhois rubri drach. iiij, acaciæ drach. j, medullę drach. iiij: vino Pramnio dissoluta excipe melle cocto, & vtere ad illitionem. Haud scio, quomodo reliquerit

† id est viij, est in cod. impressis, in aliquibus x i. xx.

† Aliter viij.

* Aliter sesquidrachmam.

* Al. Mẽphyti.

adſcribere ad medullam,num ceruinam,an vitulinam, conijci velit. Quando igitur nō adſcripſit, E tutius eſt ceruinam adijcere: forte enim eſſe vult medicamentum,fortior autem eſt medulla ceruina quā bubula. *Alia.* Succi hypociſtidis drach.ij,balauſtij drach.j,lycij drach.j, acaciæ drach.j: excipe oliuæ immaturæ ſucco,& melle ſubactis vtere.

Illitiones Oris,aptæ eis,qui medicamentarias qualitates ægrè admittunt.

Porrò de mulierculis quid attinet dicere,& maxime diuitibus, quæ præ delicijs ſtomatica medicamenta ægre admittunt? Iam vero etiam viri quidam non ſolum prę delicijs,ſed etiā natura quodam modo malum ſtomachum habentes,eiuſmodi pharmaca non ferunt. Et ſane præterlabentia ſæpenumero in ſtomachum,non ſolum iniucunda aliquo modo ſunt,ſed etiam noxia. Manſuetiſſima igitur ex ipſis crocum habent & myrrham,& alumen. Melius igitur eſt al iquas ſtomaticas compoſitiones abſq; his factas habere. In moderatis itaq; inflammationibus aut i tonſillarum, aut vuę,aut alterius alicuius partis,ſufficiunt ſucci ſoli fructuum iam dictorum,velut rubi,& mororū, punicorum'que malorum, & cotoneorum. Quin & ſuccus nucum, vbi cum ſolo melle paratur, ſuauem guſtum habet: item q; muſtum ex acerbioribus vuis, ex quibus aminæum vinum funditur,ſi in ipſum rhus addatur: hoc enim velut adſcripſit optimum fit pharmacum, coctum vt dictū eſt. Ad eas vero inflammationes quæ multa adſtrictione indigent, illitiones ſtomaticas huiuſmodi paraui. Auſterorum punicorum ſuccum, aut auſterorum cotoneorum, aut etiam vtrorunq; ſimul,iuxta prædictam proportionem cum melle miſcui,atq; ſufficiens erat. At verò mororum ſuccus debile pharmacum eſt. Sed inter hunc & prædictos, medius eſt iuxta adſtringēdi vim ſuccus rubi mororum. Fortis autem eſt nullo minus ex corticibus nucum, quanq̄ non ſit etiam in guſtu acerbus, Vnicuiq; verò ex his licet vuas acerbas expreſſas miſcere, ſi quidem vehementius efficere velis, eadem menſura: ſi verò non,omnino tamen dimidium ſucci ipſarum addes. Vehementiſſimum autem reddetur pharmacum,ſi punica integra tundas vnà cum corticibus, indeq; ſuccum exprimas,atq; hoc magis ſi fuerint acerba. Amplius vero acerbiſſimū ex his fiet,ſi ad punicorum auſterorum ita tuſorum ſuccum, vuæ acerbæ ſuccus ſuperaddatur cum moderato melle. Præſtantius adhuc erit,ſi tota contuſa punica mala paſſo cocta excoles. Licebit etiam ex ſolis dulcibus punicis pharmacū præparare,vt debilius,ita ſuauius, & magis ſi ex ſolo ſucco citra cortices compoſueris. Ego vero ſæpe tria punicorum genera permiſcui, auſtera, acida & dulcia: ne vero valde exaſperet,admiſto glycyrrhizæ ſucco, optimum pharmacum efficies. Quin & ex fructibus factum per ſe ſolum optimum eſt medicamentum,tum ijs qui gargariſſando colluere,tum qui illinire,oris inflammationes volunt: eſt autem & hoc partim auſterius, partim moderatius in ad- G ſtringendo,dicetur q; de compoſitione ipſius paulo poſt. Quando vero non ſolum repulſorium pharmacum nos habere oportet,ſed etiam diſcuſſorium,ſi quid appareat induratum,in hunc modum ipſum parabis. Iis quæ medias facultates habent ex prædictis, injcies aliquid dum coquuntur,ex pulegio,aut thymo,aut origano,hyſſopo,mintha,aut calamintha: deinde colabis,& habebis optimum medicamentum: ſi vero calidius efficere velis, piper addes. Præparaui quandoque etiā ſine pulegio,aut thymo,aut aliquo huiuſmodi,id quod ex ſuccis conſtat,ſolo pipere in ipſum coniecto. Omnibus autem ſi glycyrrhizæ ſuccus addatur, melius pharmacum efficietur. Quòd ſi pro opulētis componas,etiam amomi quid miſcebis. Quantitas autem huiuſmodi rerum eadem tibi ſeruetur cum ijs,quæ crocum & alumen ac myrrham adſumunt, velut præſcriptum eſt: pro illis enim tibi hîc amomum erit. Quin & maſtichen chian quādoq; inieci,poſt factam videlicet colaturam,& poſtquam ea quæ incocta ſunt fuerint exempta.

De Cruſtis in Ore. CAP. 2.

IN calidis & humidis corporis locis,quale eſt os,citò putredo accedit, ex quacunq; tandem cauſa fuerit exulceratum. Confert ad hanc rem etiam id, quod nihil penitus in ipſo ex pharmacis incumbere queat, velut in alijs vlceribus poteſt: eluuntur enim omnia à ſaliua. Quapropter etiā H fortiſſimis pharmacis ſæpe ad ea vti cogimur. Fortiſſima autem ſunt quæ cruſtam, eſcharan Græcis dictam, efficiunt ad modum cauteriorum. In externis igitur vlceribus, vbi parti curandæ cruſta fuerit inducta, à fortibus pharmacis deſiſtimus, ad ea quæ cruſtas tollunt tranſgredientes,quæ manifeſtum eſt exterſoriæ qualitatis ac facultatis eſſe: In ijs verò quæ in ore fiunt, propter loci naturam,tutius mihi eſſe videtur admiſcere ad exterſoria pharmaca quædam fortia, quæ ſingulatim admota cruſtas infligunt. Ob hanc igitur cauſam melli vehementiſſima extergēdi vi prædito pharmaca admiſcemus ipſas cruſtas efficientia. Quemadmodum ſane in ſordidis vlceribus in cuticula obortis diximus admiſceri oportere melli, quæ parum extergent, thus, eruum,iridem,ariſtolochiam,& quæcunque alia huiuſmodi, eadem ratiocinatione contraria apponentes,velut Hippocrates dixit: Vna enim eadem'que ratiocinatio in vtriſq; eſt,vt videlicet exterſorium pharmacum moderate habens ad affectionem adhibeatur. Habebis autem commoderatum pharmacum ipſum mel,in vlcerum quidem ſorde, debilibus exterſorijs permiſtum: In quibus autem ob loci naturam, putredinis acceſſionem formidamus, ex fortioribus quippiam ad ipſum mel admiſcemus. Rationabiliter igitur ad oris vlcera arida medicamenta cum melle commiſcuerūt,per quæ cruſtas inducimus. Quædam igitur ex huiuſmodi pharmacis prius recenſui

A in eo loco, quo ad nomas oris medicamenta scripta sunt: eadem enim etiam ad crustas conuenire dixi, si mel ipsis addatur: quin etiam nunc de ipsis scribam, omnia tametsi bis dici cuipiam videãtur. Quæ igitur ab Andromacho scripta sunt paulo ante, in memoriam saltẽ me reuocare oportet ex eo loco, in quo docuit quæ pharmaca ad nomas oris conueniant: apponam autẽ principia ipsorũ tantum. Vnum igitur pharmacũ sic cõscripsit. Andromachi stomaticum odorum tenerũ ad inflammationes & crustas commodum. Composuit autem ipsum ex nucibus pineis, amylo, & alumine scisso, flore rosarum, ac croco, melle admisto. Alterum aũt hoc modo scripsit. Pastillus ad affectiones in ore, crustas, ac nomas, quo etiam ipso, cum melle vtitur. Quin & omnia alia ab ipso ad nomas descripta, etiam ad crustas commoda sunt cum melle.

Quæ Crito ad Crustas conscripsit.

Quæ verò Crito ad crustas scripsit, illius ipsius verbis sic habẽt. ℭ Misy crudũ euestigio tollit: in alio exẽplari cum melle tostum habetur: Ad oris verò crustas aqua diluto ac modico vtere. Sint autem misyos torrefacti ℥ iij, mellis boni cyathi sex, commisce ac vtere. Similiter facit & chalcitis assata cum melle, vt strigmentitia sit spissitudo.

Quæ Archigenes ad Crustas scripsit.

B Archigenes autem de his sic tradidit. ℭ In crustis quæ Escharæ Græcis appellãtur, priuatim cõmodum est Stercus caninum cum melle illitum. Aut atramentũ sutorium purpuræ marinę tomento inuolutum vrito, neq; agitato: deinde cum mellę tritum illinito. Aut pice liquida cũ pari melle, pauxillo autem cedriæ admisto, vtitor. Aut rhois coriarij quantum satis sit irrigati aqua, donec strigmentosa euadat, vbi coxeris, melli misceto & vtitor. Facit & Syriacus rhus cum melle. Aut hirundinum vstarum, & stercoris humani, parem modum cum melle illine. Aut hepatis lupi aridi cochlearia duo trita bibenda prębe. Horũ pharmacorum maximã partẽ laudo: quod verò ex rhoe constat dãno, cùm adstringentis sit facultatis, quæ nequaquã crustis conueniet. Verũ de lupino hepate non habeo quod dicã. Ad hepaticas enim affectiones scio hoc pharmacum tum per se, tum pharmaco ex eupatorio mistum, bibi: an verò etiam ad crustas in ore potũ conueniat, iuxta aliquam totius substantiæ proprietatem, per solam experientiam iudicare oportet: de qua non est quod dicam, vt qui hoc non sim vsus in huiusmodi affectionibus. Caninum autem stercus, vbi ossa comederint canes, per omnia optimum est: nam & magnopere auxiliatur, neq; vllã insuauitatem exhibet vtenti: Humanum verò tanquam abominandum semper detestatus sum. Vsus est itaq; ipso quidam non prædicens, sed latere conatus. Accepit autem nõ vulgare, sed pue

C ris dabat in cibo panem cum leguminibus quæ lupini vocantur, atq; ita resiccatũ habebat in prõptu ad quæcunq; eo vtiq; opus esset. Quin & Musa plurimum vsus est primus adeo stercore canino, album semper adsumens. Scribit igitur in præsenti affectione similiter eodem canino stercore se vsum, his adeo verbis.

Musa ad Anginam.

ℭ Ad Anginam stercus caninum album accipito ac resiccato, tritum q; cribro medico cribrato, & in prõptu habeto. Vsus tẽpore melle diluito, atq; tunc vt deuoretur illinito. Hæc cum scribat Musa, meritò ei adstipulamur: hoc enim pharmaco fortius nullum nouimus, neq; in angina, neq; in magna tonsillarum inflammatione, aut ijs quibus ex glandulis suffocationis periculũ imminet. ℭ *Ex Sorano.* Experti sumus etiam Sorano scripta pharmaca probe facere, quæ his verbis tradidit.† Chalcitidis tostæ, mellis attici, quod satis est: chalcitidẽ cum melle terito ad strigmentitiam crassitudinẽ, ac vtitor. ℭ *Aliud ad Crustas faciens & humore prægnantes Gingiuas, item q; fœtentes.* Misyos vsti ℥ viij, iridis illyricæ ℥ iiij, croci ℥ j: hæc trita ac mista in pyxide lignea reponito, & tum per se, tum cum melle, vtitor. Consequẽter verò etiam hæc hoc modo prodidit: ℭ *Aliud pharmacum Anthera, ad prædicta faciens.* ℞ Iridis illyricæ, sandarachæ, cyperi, singulorum ℥ iiij: aluminis

D scissi,† croci, crocomagmatis, singulorum ℥ ij: his tritis ac mistis vtere. Quidam verò & florum rosarum, & gallæ, vtriusq; ℥ ij adijciunt. Vtere autem ad putredines, & disparatas per abscessum ac cruentas gingiuas arido: ad crustas cum melle.

†*Additur in quibusdã cod. Ad escharas seu crustas stomatica.*

†*Additur in quibusdã, myrrhæ.*

Quæ Heraclides Tarentinus ad Crustas in Ore scripsit.

Heraclides Tarentinus in scriptis suis ad Antiochidem in hunc modum scripsit, de putredinibus in ore. ℭ Facit quidem & anthera sicca admota. Si verò validior sit putrefactio, apposita est hæc compositio. *Libri vsti partes iij, auripigmenti partem j: tritis, mistis vtitor: & supernè linamentũ conuulsum impone, rosaceo tinctum ac expressum. Quidam *libri partes viij, capiunt.

* βδελλίου, i. bdelly est in impreßis, licet in manuscriptis sit βιβλίου, i. libri.

ℭ *Aliud ad robustas Putrefactiones Oris, ac reliqui corporis.* Chalcitidis partem vnam, calcis viuæ tantundẽ, auripigmenti partem dimidiã: tritis, mistis vtere. ℭ *Aliud ad Putredines in Ore, & Gingiuarum abscessus.* Florũ rosarum drach. iiij, aluminis scissi drach. ij, gallæ drach. ij, myrrhæ drach. j: trita melli misceto ac vtitor. Verum ad vlcera leuiter crustosa, inijce aluminis drac. quatuor, myrrhæ obol. iij, gallarum drach. j. *Aliud.* Aceti acerrimi heminam vnam accipito, in ipsum q; tantum salis donec non amplius liquetur conijcito, deinde donec siccetur coquito, & ex illo accipito, atque aceti cyathum vnum affundito, ac ore detinendum exhibeto per satis multum tempus: deinde iterum atque iterum idem facito ter aut quater per diem, respectu habito ad subiectas partes.

In pueris verò lanas circum specillum apponito, intingito q; ac locum confricato, ea corporis figura ordinata ne ipsam deuoret. Quidam verò arido sale vtuntur terentes ipsum cum aceto & resiccantes. Faciunt & alumen rotundum ac sori, pari pondere. Oportet autem colluere lentium decoctum modico admisto melle, aut rosarum cremorem cum melle. Quòd si non exuperetur per hæc putrefactio, vrere iube, munitis & contectis in orbem circunsitis locis. Sit autem candens ac pellucens cauterium, quod admoueatur, donec nullus humor amplius defluat, & locus videatur exuperatus. Postea colluenda prædicta, & Anthera compositione vtendum ex melle, vsquequo crustæ circunrumpatur: atq; tum sanè melle vteris. ¶ *Aliud odorum, tenerum, ad Inflammationes & Crustas commodum.* Nucum pinearũ drachmas iij, amyli drachmas duas, aluminis scissi, drachmam j, florum rosarum drachmam j, croci obolos iij, excipe melle. Hoc medicamentum ex Ferula Cratippi sumptum dicit. E

Ad Columellam siue Gurgulionem. CAP. 3.

CArnosa quædam particula in summo ore apparet dependens, si quis aperto plurimùm ore toto linguã deprimat. Hæc ipsa caruncula duobus nominibus appellatur à veteribus Græcis, gargareon & cion, hoc est gurgulio & columna: cæterùm posteriores medici ferè omnes non ita, sed cionidem id est columellã, vocant. Nam qui staphylen id est vuam, ipsam appellant, eorum neq; meminisse præstat: nos.n.non particulam ipsam, sed vnam aliquam eius affectionem, staphylen siue vuam nominamus. Raro aũt hæc affectio circa columellã cõtingit: verùm valdè sæpe inflammatur. Et sanè quemadmodũ in alijs omnibus, in quibus ex humorũ influxu contingit morbus, ita etiam hîc prima auxilia reprimunt fluxũ. Adstringẽtis igitur facultatis hæc esse oportet: & si quidem moderatus sit influxus, moderatè adstringentis, quam austeram priuatim dicũt: vbi verò vehementior fuerit influxus, acerbæ: ambæ enim adstringunt, sed debilius austera, vehementius autem acerba. Relatæ sunt autem sæpe ambarum materiæ: verùm præstat & nunc meminisse, quò in paruis inflammationibus debiles, in magnis vehementes, adhibeatis. Collutiones itaq; moderatæ sunt ex palmulis, aut phœnicobalanis, aut quomodocũq; appellare velis, decoctis quandoq; sola aqua, quandoq; modico melle iniecto. Huic consimilis est collutio ex decocto rosarum, pampinorum vitis, rubi, rubi canini, lentisci, hederæ, cypri, terebinthi, rhamni, aspalathi, cyperi, ac cytinorum, item siliquarum, & radicum mori, hypocistidis, malorum austerorum, & pyrorum acerborum, ac ὄων id est sorborum, quæ multi apponentes ad primam nominis syllabam υ, ὄυα appellant, vt nominis quidem tres sint in vniuersum literæ, tum ο tum υ tum α: apud græcissantes verò cùm ο tum α. His fortiora sunt myrti ac baccarum eius decoctum, & ex acerbis cotoneis malis, & virgultorum tenerorum ilicis, arbuti, smilacis, ac phagi, & ipsarum glãdium, mespilorũ item, & cornorum, & fructus mẽmæcyli. Generosissimũ autem est decoctum gallarum, & rhois culinarij ac coriarij, ac fructus myricæ, & spinæ ægyptiæ. Ex his singula tum per se, tum etiam mistim, cocta ex aqua gargarissare oportet: mirum enim quã misturæ ipsorum vtiliores sæpe fiunt ipso simplici vsu. Quin & aridis tritis columellam contingere oportet, sensim quodammodo ad supernam regionem & externam, ad linguam videlicet ducendo. Verùm trita arida pharmaca cochleario excipiantur: & melius est vt ipsum cochlearium ad finem in obliquam lineam desinat, q̃ in rectam. Et ex his ipsis, moderatæ quidẽ sunt rosæ, & flos ipsarum, & virgulta iam enumeratarũ plantarũ, hypocistis, rheon: lapis quo sutores muliebria calciamenta expoliunt, vocatur autẽ Ageratus velut nõ senescens: aloe q; & cyperus, & iunci rotũdi odorati flos, radix † nardi indicę, ac nostræ montanæ. Fortiora his sunt, & citra manifestam aspritudinem adstringunt, fructus spinæ ægyptiæ, rheon, & quod diphryges appellatur, rhus obsoniorum siue culinarius: & ex acerbis balaustium est, cytini, malicoriũ, galla, & magis exactè cùm omphacitis fuerit. Adstringunt etiam eximiè omnia aluminis genera: scissum verò inter ea tenuiorũ partiũ est, & ob id vtilius. Atramentum verò sutorium vehementem habet adstringendi vim, sed non expers est calfaciendi, & propterea putredinosis vlceribus cõuenit: & tñ exacerbat columellã, etiam si iam sit in scirrhum indurata. Succi porrò adstringentes ex omnibus dictis plantis sunt, & fructibus ipsarum cõsimiliter: dictum est de ipsis inter illitiones stomaticas, quarum aliquæ ex musti, aliquæ ex mellis, mistura præparantur: corrumpuntur enim succi omnino si absq; melle reponantur, aut rursus resiccantur si plurimùm fuerint cocti. Quidam verò succi etiam si ad Solem æstiuum siccentur, ad moderatam spissitudinem, per tempus tamen exarescunt: & si ad plures annos durarint, in eam perueniunt ariditatem, vt conteri queant in modum cytinorum & balaustiorum. Tales sunt hypocistidis succus, & vuæ acerbæ, ac glycyrrhizæ, & centaurij. Et, vt in summa dicam, omnes succi ẽt si absq; melle diutius fuerint cocti, non quidem corrumpuntur, verùm tempore fiũt aridi: & quidam sanè velut dixi, conteri possunt: quidam verò natura videlicet tenaces & viscosi, in laminam magis abeunt, quã vt conterantur. Atq; hæc quidem simplicia commoda existunt. Composita autem ex ipsis iuxta duplicem vtilitatem fiũt: Vnam quidem ex ijs quæ eiusdem generis sunt, quando vehementi molle admiscemus, carentes scilicet medio, velut florem rosarum aut ipsas rosas, cum galla aut alumine permiscentes, & vnumquodq; ex prædictis lenibus pharmacis cum vehementi complicantes. Non pauca enim numero iuxta huiusmodi permutationem erunt. Immo

[In the text block the section letters stand in the right margin: F at the line "ita, sed cionidem … eorum", G at the line "tes verò cùm ο tum α … cotoneis", H at the line "mentum verò sutorium … calfaciendi, &".]

* Al. κοκκομήλων, quam dictionem interpres inferius transtulit prunum.

† Legitur in antiquis, nardi tum celticæ tum indicæ.

& iuxta

A et iuxta misturam ipsam ex duabus factam plura pharmaca fient, cum alias alia quantitate misceãtur: Velut si duplus sit rosarum flos quantitate aluminis, aut vice versa duplum alumen ad florem rosarum. Possit aũt non solum duplum, sed & triplũ, & quadruplum, alterum alteri misceri: neq; clàm est ẽt par pari, atq; hoc quidem medium fuerit inter summa siue extrema: reliqua vero omnia partim propius molliori accedunt, quæ videlicet plus rosarum habent: partim autem vehemẽtissimo, quæ scilicet plus aluminis capiunt. In vtrisq; vero non obscurum est magis & minus. Cũ enim duo sunt pharmaca, forte quidem est in quo alumen rosas excellit: fortius autẽ est in quo triplum alumen ad rosas continetur, q̃ pharmacum quod duplum saltem habet. Quod igitur semper me dicere audiuistis, etiam nunc dicam. Stulti sunt qui inter duo eiusdem generis pharmaca, vtrum ipsorum melius sit quærunt, aut quod tandem omnium optimum existat. Perinde enim faciunt ac si quis quærat, præstet'ne alicam aut ptisanam ægris exhibere: aut, num vinum, an acetum mulsum, aut aliquod purgatorium medicamẽtum: aut num melius sit veratrum album an nigrũ: aut si in vniuersum quis de omnibus auxilijs interroget, quod ipsorum optimum existat. Omnia enim respectu ad aliquid, tum emolumentum, tum detrimẽtum, in se habent: quod ‖ ipsum etiam cũ Hippocrates dixerit primus omnium quos sciam, ij qui post ipsum fuerunt, insequuti sunt: ex lib. de Alimento iuxta finẽ.

B recentioribus aũt medicis aliqui, quemadmodum alia multa nugantur, sic ẽt talia. Vidistis porrò sæpe opere perfecta quam dico veritatem. Intempestiue nanq; aliqui pharmacis quæ habebãt vsi, deinde ꝙ exacerbari affectionem his viderent, ad alia citra methodum trãsgressi, & neq; his quicquã efficientes, ad tertiam deinceps transitionem, aliquando etiam quartã, pręter rationem delati, & affectum iam malignũ esse iudicantes, me in consilium adhibuerunt: quibus ostẽdere mihi iussis pharmaca quæ habebant, id quod commodũ esset ad pręsentem constitutionem indicaui. Atq; cùm ipsi dicerent per pharmacum quod ego consulebam, ægrum exacerbatum esse, & ob id se eo vti formidare, verum ẽt sic persuasos à me, ad ipsius vsum compuli, & tum illis, tum nobis vtrunq; quod Herophilus dixit, verum esse ostendi. Siue enim dixeris pharmaca nihil esse sola per se ipsa, rectè dices: nihil enim sunt, nisi vtentẽ eis rectè fuerint adepta. Siue rursus pharmaca veluti deorũ manus esse dixeris, ẽt hoc rectè dices: iuuant enim maxime, si is qui eis vtitur, in rationali methodo fuerit exercitatus, & cum hoc natura prudens: quidam enim haud sane præstantiores existentes, de sapientia cum prudentissimis contendunt. Mistura itaq; medicamentorum eiusdem generis, mediorũ pharmacorum vsus gratia fit. Et ob id semper duo contraria facultatibus pharmaca in vnoquoque affectu vos habere operæpretium duco: permiscendo.n. ipsa omnino multis medijs

C pharmacis abundabitis. Vna igitur misturæ eiusdem generis pharmacorum causa hæc est, iam videlicet relata. Vna vero alia mistura ex diuersi generis pharmacis, ex huiusmodi ratiocinatione cœpit. Raro equidem inuenerit quis affectionem aut discussorijs tm̃, aut repulsorijs, indigentẽ. Paruæ etenim, & affectionis nomine vix à medicis dignatæ, confestim sedãtur. Vbi vero generatus affectus maiorem habuerit causam, impossibile est ipsum per repulsoria perfecte sanare, & maxime vbi ægri corpus fuerit humoribus multis refertum, aut particula affecta natura debilis. Ob id *Al. vitiosis. igitur cogimur sæpe quidem in principio, sæpe vero paulo post, admiscere quippiam ex discussorijs: si verò dolor affuerit simul vehemens, etiam ex mitigatoriis. Itaq; tunc opus est vnicuiq; pręd ictorum pharmacorum aliquid ex discussoriis addere. At vero cum & hæc omnino multa sint, à mollioribus auspicandum erit: ab acribus enim inflammata exacerbantur. Atq; ea gratia cõpositamedicamenta in vsum venerunt cùm ad aliarũ partium inflammationes, tum gurgulionis: veluti cùm ad alumen iridem illyricã admiscemus, aut farinam eruinam, aut thus, aut myrrhã. Cùm enim adstringentia sint multa, & non pauca citra acrimoniam discutientia, varietas pharmacorũ ad columellas inflammatas merito multijuga facta est. Cæterum tu perspecta inflammationis magnitudine ac caliditate, & considerata influxus quantitate, ampliusq; copiam humorum in toto

D corpore per coniecturam assecutus, pharmaco in quo aut adstringentium aut discutientium vis excellit, vteris. Adscribam aũt rursus etiã hìc pharmaca quæ ab expertissimis tradita sunt, aliqua quidem cum proprijs discriminibus, nõ pauca verò etiam citra distinctiones. In quibus sane ego, velut etiam in aliis quæ supra tradidi, propria discrimina apponam.

Quæ Archigenes scripsit ad Gurguliones inflammatos.

Ad propositam affectionem sic scripsit Archigenes in primo Pharmacorum. ℭ Vua laxata succũ dissolutum admoue, aut gallam tritam cũ sale, aut ipsum sal dissolutum, aut lycij radicem tritã, aut omphaciũ cum melle. Si vero fortius velis, atramenti sutorij, squamę æris, aluminis scissi, misyos, myrrhæ, gallæ, æquas partes tritas ac vino exceptas illine. Si sola hæc Archigenes tradidisset & sic cessasset, haud iniuria ipsum reprehenderim citra discrimen scribentem pharmaca facultatis penitus contrariæ: quoniam vero in his quæ deinceps scribuntur, corrigit interdum ipsam horũ indistinctionem, rectè facit. Quòd vero indiscriminatim hæc dicta sint, hinc discere licet. Vuæ inquit laxatæ succum dissolutum admoue. Oportebat equidem etiam hìc apponere, qualem succum dicat: verùm cùm omnibus iam persuasum sit cyrenaicum succum optime facere ad columellam inflammatam, non apposuit cyrenaicum: & ob id igitur quispiam haud ipsi succensuerit. At verò quòd acerrimum & maxime calfactorium pharmacum, ipsum cyrenaicum succum

cum

cũ contrariis scripsit, non apponens discrimen, neque ostendens quando ipso succo vti conueniat, E & quando astringentibus pharmacis, in hoc perperam fecit. Atramentũ sutorium enim, & squamam æris, & alumen scissum, & misy, & gallam, omnia æquis partibus in vino terere iubens, amplius quam ad hæc myrrham pari pondere addens, hoc modo composito pharmaco vuã illinit, quod fortissima adstringendi facultate præditum est. Verùm huius scripturæ indeterminatam incertitudinem mox mitigauit, præscribendo videlicet hæc verba pharmaci cõpositioni, Si verò fortius velis. hoc enim scripsit tanquam scientibus nobis quando fortibus vtendum sit. Porrò mistũ pharmacum est & hoc vbi scripsit, Aut gallam tritam cum sale. Galla enim vehementer adstringit: sal verò discutit cum modica adstrictione. In principio verò sale non est priuatim vtendũ, sicut neque succo, sed in indurata iam & diuturna columellæ inflammatione: ipse autẽ non columella scripsit, sed vua laxata, cum vulgo existimans columellæ inflammationem vuam appellari. Et quid mirũ hoc putandum, quando etiam ex nostratibus quidam ob atticismum superciliosus & iactabundus, vuam ipsam particulam appellari existimauit? Maior enim huius quam Archigenis ignorantia fuit, quanquam tum ex aliis veteribus huius appellationis vsus parabilis sit: tum ex Hippocrate constet, ex his adeo in ‖ Prænotionum libro, verbis: Gurguliones cũ periculo exciduntur, vruntur, ac resecantur, quandiu rubri fuerint, & magni: nam & inflammatio ad hoc consequitur, & sanguinis eruptio. Verùm tales graciles reddere aliis artibus hoc tempore oportet. Hæc præfatus Hippocrates deinceps ait: Cum verò totum fuerit separatum, quod sanè vuam vocant, & extremum gurgulionis maius & liuidum fuerit factum, superior verò pars tenuior, in hoc sanè tempore tutum est manus admoliri. Præstiterit autem aluo prius euacuata manum adhibere, si tempus hoc permittat, & non suffocetur homo. Manifestius autem adhuc Diocles interpretatus est, qualis sit affectio vua appellata, & post eum Praxagoras, & Mantias, & quicunque concomitantia affectus conscripserunt. Quidam verò etiam ob id affectionem vuam appellatã esse dixerunt, quòd † vuæ fructui extremum gurgulionis simile apparet. Quæ porrò deinceps ab Archigene scripta sunt, rectè dicta sunt, discrimina nimirum vsus ipsorum eo adscribente. Habent autem sic.

com.3. tex.25. 4ª.209.e

† ῥαγὶ σαφυλῆς

Commune pharmacum Columellæ & Tonsillarum. In commune tum tonsillis, tum columellæ inflãmatis, aut exulceratis, in principio conuenit quies, inedia, & consequens diæta, gargarismi simplices leniter adstringentes, posca dilutior tepida, aut aqua mulsa: aut palmularum, aut vitis pãpinorum, aut malorum cotoneorum, aut mespilorum, aut pyrastrorum, aut rosarum decoctum: ita vt ad austera decocta parum mellis admisceatur. Pulchrè hîc adscripsit, austeris oportere mellis pauxillum miscere, verùm paulo antè cum aqua mulsa per se vti iussit in principio inflammationum, non rectè fecit. Nihil enim adstringens habet aqua mulsa, sed rectissimè quis ipsam extersoriam dixerit: & si simul discussoriam dicat, nihil deliquerit. Quæ verò deinceps ab eo scripta G sunt, rectè habent in hunc modum. Facit & acaciæ succus aqua dilutus. Illinenda sunt etiam consimilia stomatica medicamenta, velut est quod ex moris constat simplex. Rhois item syriacæ ac coriariæ cremore cocto ad spissitudinem, cum melle misto vtere. Aut punicorum dulcium atque acidorum succum ad mellis crassitudinem decoquito ac vtitor. Aut vuæ acerbæ succum expressum adhibeto. Aut rubi, aut lentisci, aut terebinthi, aut myrti, aut rosarũ succo cũ melle vtere. Et postea forinsecus alumen scissum cum dimidia aloes parte, ac modica acacia cum succo solani imponere consulens, hęc verba infert: Quòd si moretur inflammatio, acetum tepidum per se gargarisset, aut galla trita admista, aut rubi, aut agrestis oleæ radice. Aut cyperi decoctum cum melle. Aut passum cum aqua. Aut sycites vinum calidum. Aut maluæ decoctum. Manifestum est enim hæc auxilia communia esse, velut prædictum est, tum columellæ, tum tonsillarum. Verùm non rectè videtur mihi passo cum aqua confidere, vtpote imbecilli ad talia medicamento: quemadmodum etiam vino sycite, & maluæ decocto, priusquam ad suppurationem perueniat affectus: oportebat autem hoc ipsum ab eo indicari. Connectit deinde Archigenes ad prædicta sic H scribens: Illinito & ea quæ suprà ad vlcuscula in naribus scripta sunt. Priuatim autem picem cum oleo aut melle. Aut crocomagma cum modica galla & melle. Aut alumen rotundum cum flore rosarum tritum, aut rosas aridas, aut florem ipsarum, trita insperge: aut tum tonsillis, tum vuæ insuffla. Aut cyperi radicem, vel myrtum, aut lentiscum, vel rubum, aut gallam, aut salem tenuem, similiter insperge. Aut omphacium, vel alumen scissum, cum melle illine. Aut florem rosarum vel crocum cum mali punici succo. Hîc rursus adstringentia ad discussoria citra discrimen permiscuit. Nihil enim simile est inspergere salem tenuem, aut rosas siccas, vel florem ipsarum: aut pice cum oleo vti, quod pharmacum est calfactorium ac discussorium: aut galla & alumine, quæ pharmaca sunt maximè adstringentia. Cæterùm senescente atque indurata iam inflammatione rectè pix liquida adhibeatur, aut arida oleo liquefacta. Tunc verò etiam sal commodus fuerit, corpore videlicet prius euacuato. Incipiente verò aut augescente & cum multa caliditate vigente, maximè contrarium auxilium est pix cum oleo, eademque ratione etiam sal.

Consequenter autem rectè descripsit Archigenes ad vigentem affectionem auxilia. Indicat autem ex eo, augescens & nihil opus sentiens ex præscriptis malum. Habet sermo eius hoc modo. Si verò in vigorem peruenerit affectio, aut aluus subducatur, aut furfurum loturam calidam

gargarisset,

A gargarisset, aut ptisanæ succum, aut passum tepidum, aut radicis dulcis decoctum cum passo & hyssopo, aut ficus vino incoctas, aut ptisanæ succum in quo vuæ passæ sunt incoctæ. Magnopere iuuantur si amygdalinum oleum in aures infuderis, forinsecus'que spongijs expressis leniter foueris. Quin & dissolutum crudum ex hordeacea farina imponendum, aut ex farina seminis lini aut fœnigræci, aut etiam mistura ex his omnibus facta. Si ita prope suppurationem fuerint tonsillæ, coadiuuare assiduè per ficuum decoctum oportet, & fermè indesinenter id ad gargarissandũ exhibere, similiter'que aquam mulsam calidam. Si verò nihil tale apparuerit, augescat tamen malum, ita vt ægrè transglutire possint ægri, & suffocationis principium sit nobis suspectum, aluus forti clystere aut glande subducenda est, & vena cubiti secanda, cucurbitæ'que cum scarificatione collo ac mento affigendæ: fomentis etiam ac cataplasmatis frequentius & robustius vtendum, & assiduis gargarismis. Quòd si ad nullum horum præsidiorum cedat, sed augeatur, venæ sub lingua secentur, aut iuxta angulos oculorum, atque ea quæ in fronte est. Illinatur autem assiduè fel tauri, & elaterium cum melle, aut sal & oleum vetus cum melle et aceto. Aut centaurea cum melle. Aut absinthium cum nitro & melle. Aut hirundines integras vnà cum pennis vstas ac tritas cum melle illinito. Aiunt aliqui etiam summè facere hirundinum pullos teneros valde, siue recentes, siue sale conditos, assatos, & in cibos exhibitos: statim enim leuant suffocationem. Siue autem pueri sint, siue senes, sulfur & iridem cum melle delingenda dato. Quòd hæ communes medelæ sint vtriusque, velut in principio dixit, vuæ videlicet & tonsillarum, manifestum fecit ex his quæ consequenter infert, cùm ait: Aliqui angina prehensis, quos tum synanchicos tum cynanchicos Græci appellant, elaterij, & fellis tauri, vtriusque obolos duos, cum aqua mulsa tepida bibendos præbent. Quidam verò asellos sub aquarijs vasis nascentes in potu exhibent, aut delingendos dant, aut dolentibus & affectis partibus illinunt, & valde se iuuari testantur. Quin & per vaporem intra os receptum hoc modo fomentum adhibetur. Origanum aut hyssopum, aut satureiam, cum sufficienti aceto diligenter in olla feruefacito obturata. Operculum autẽ circa medium habeat foramen: deinde arundinem ad foramen operculi ac os ægri adaptato, ac fomentum admittito. Si verò os à feruore arundinis comburatur, ouum vacuum vtrinque perforatum ægri in ore contineant, & per ipsum arundo inferatur. Mollius fit fomentum, si pro aceto aqua sumatur. Quidam nitrum, & origanum, & nasturtii semen, ac oleum, in posca trita miscent, & similiter pro fomento adhibent. Aut cinerem pullorum hirundinum implumium illine. Aut solani succum, & butyrum, æquis partibus cum rosaceo cerato mento impone. Eis verò qui suffocantur, picem cum aqua & nitro in potu præbe. Hæc quidem Archigenes scripsit. Ego verò nunquam tentaui vlli alicui, ea quæ bibuntur pharmaca, in eiusmodi affectionibus exhibere, qualium sanè tum ipse, tum alij quidam, meminerunt. Itaque hoc, quod ad finem sermonis præscripti habetur his verbis: Eis verò qui suffocantur, picem & nitrum cum aqua in potu præbe. non possum mihi persuadere, qua ratione sit dictum. Immo neque ex præceptoribus aliquem, neque alium vllum, eo vtentem vidi, neque etiam ipse in vsum assumere tentaui. At verò venam secare eis qui suffocantur, & eluere forti atque acri clystere, & purgatoria exhibere, gratia euacuandi vniuersum corpus, & transferendi infra humorum momentum qui ad affectas partes feruntur, rationabile est, & multa experientia iudicatum ac cognitum. Similiter etiam post totius corporis euacuationem, & diuersionem ad infernas partes, pharmacis acribus multùm discussoriis vti rationi consentaneum est, & experientiam testem habet. Picem verò cum aqua & nitro in potu præbere abstinui, vtpote cùm neque alium vtentem viderim, neque rationem ad hunc vsum ducem habeam.

Quæ Apollonius in primo Parabilium tradidit.

Apollonius in primo parabilium sic ad verbum scripsit. ℭ *Ad Inflammatam Columellam Illitiones.* Sale trito & melle illinens reprimes columellam. Picem illinens per digitum apprimito. Succum cyrenaicum aqua diluito, & columellæ adhibeto. Chalcitidem tritam similiter admoueto. Omphacio trito cum melle vtitor. Hæc Apollonius. Licet autem nobis videre in his quæ absque discrimine scripta sunt. Quòd si quis non vniuscuiusque indefinitè scripti facultates nouerit, quò in opportuno tempore eis vtatur, maximum omnino nocumentum inferet. Scriptum est itaq; hîc primum omnium, Sale trito et melle vtendum esse: postremum autem, Omphacio cũ melle. Contraria autem facultas est omphacii ad salem. Quare si quis in principio sale vtatur, maximè si humores in corpore ex æquo abundent, aut etiam circa caput hæreant, extremè ægrum lædet. Omphacium verò in principio commodissimum est, non trahens, neque euellens ad se ex alto, velut sal cum melle, sed repellens. Sales autem cum melle discussoriam vim habent, modica adstrictoria vi sali commista, quæ sanè per admistionẽ mellis penitus euertitur. Cæterùm id quod ex pice constat, inueteratis inflammationibus, & iam in scirrhum, vt ita dicã, induratis conuenit: quemadmodum etiã cyrenaicus succus non incipientibus, sed vbi iam quod influit per adstringentia repressum est, prodest. Chalcitis verò in totum inepta est, præterquam si valde inueterata & ægrè curabilis sit affectio: est enim medicamentũ mordax si cruda adhibeatur: quapropter vt vim ipsius diminuamus, vsta frequentius vtimur. Deinceps Apollonius hęc ad verbũ scripsit:

ℭ *Gargarismi*

¶ *Gargarismi ad Pendulam Columellam.* Origanum tritam aceto & aqua affusis feruefacito, & cum caricarum succo misceto, ac vtitor ad gargarissandum. Aut hyssopum terito, & caricarum coctarum succo misceto, ac vtitor velut origano. Mentam ac rutam & coriandrum lacte asinino trita gargarissanda præbe. Apiũ & lauri folia trita, & vino aut lentis decocto diluta gargarissato.† Noui quendam, qui omnibus ab Apollonio scriptis indiscriminatim vtitur, in principio inflammationis gurgulionis vno ex his vsum esse, & ægrum extremè læsisse: præter alia enim neque sciebat quid pendula columella esset, cùm velit Apollonius valde laxatam absq; inflãmatione, gurgulionis affectionem ostendere: quam etiam resecare consueuimus: atq; in hac, re vera pituitam detrahentia & calfacientia pharmaca commoda existunt, nam in totũ subalbida fit & exanguior. Deinde Apollonius hæc subdit. † Lotium asini plurimum & calidissimum bibendum præbe. Idem etiam in angina. Miror equidẽ eiusmodi auxilia tradentes: certè enim scio omnes homines, paucis omnino exceptis, citius mori velle, q̃ vrinam asini bibere: verùm hic etiam plurimam addit. Et aliàs velut antea dixi, absurdissimum est curantem oris inflammationẽ pharmacum potabile exhibere, nisi si ex purgantium numero existat: hæc enim alterius vsus gratia dantur. Ex aliis sufficiũt quæ citra transglutitionem auxiliari possunt. Quin & quod postea scriptum est ab ipso pharmacum, quod itidem bibere iubet, similem habet absurditatem. Scribit itaq; sic de ipso: Lauri folia trita ex vino & aqua bibenda præbeto. E F

† Additur in aliquibus cod. græc. ταῦτα μὲν ὁ ἀπολλώνιος ἔγραψεν, i. hæc quidem Apollonius scripsit.

† Additur in aliquibus cod. græc. πότιμα πρὸς τὴν αὐτὴν διάθεσιν, i. potio ad eandẽ affectionẽ.

Quæ ab Hera tradita sunt.

Heras igitur multo melius q̃ Apollonius scripsit hoc modo. ¶ *Ad Columellam Laxatã.* Gallæ omphacitidis partem vnam, aluminis scissi partem vnam, salis ammoniaci partem vnã: vtrunque per se ac simul terito, & expleto inde cochleario vuam contingito. Aut lapidem ageratum appellatum, quo sutores ad muliebria calciamenta expolienda vtuntur, deradito, exinde q; cochlearium expletum vuę adhibeto. Ex his duobus pharmacis, alterum posterius omni molestia caret, neque nocere potens, neque magnopere iuuare, quocunque tandem tempore quis eo vtatur: fortius est prius. In principio itaq; & cùm valde rubent, minimè aptum est: si verò præeuacuato toto corpore, & post repulsoriorum pharmacorum vsum adhibeatur, vbi non valde rubens sit gurgulio, iuuare potest: ex contrariis enim fortibus componitur facultatibus, repulsoria & discussoria. Quare non rectè fecit Heras indiscriminatim ipsa tradendo.

Quæ Heraclides Tarentinus tradiderit.

Tarentinus porrò Heraclides in libris ad Antiochidem, ad inflammatas columellas sic scripsit: ¶ Omphacium siccum terito, & admisto sufficienti melle adhibeto. Aut gallam tritam cum melle: Aut alumen scissum eodem modo. Aut succum cyrenaicum cum melle. Aut melãteriam qua sutores vtuntur. Aut Andronium pastillum, quem in vulnerariis medicamentis referam, cum vino. Oportet autem post hæc lentium decoctum gargarissare. Rectè ad finem hoc adscripsit. Vehementia enim sunt omnia præscripta ab ipso pharmaca, acerba qualitate prædita, & ob id exasperanti: itaq; aspritudinem ab ipsis inductam mitigare vult per lentium decoctum. In moderata inflammatione non est necesse talibus vti: quemadmodum neq; vbi columellæ valde rubrę fuerint, & calidam inflammationem habent: immo neque in declinatione earum, tunc enim discussoriorum medicamentorum vim prædominari oportet. G

Ab Asclepiade prodita.

Asclepiades ad easdem sic scripsit. ¶ *Siccum ad Laxatas Columellas.* Anethũ vna cùm semine & radicibus quod satis est accipe, & in vas fictile coniectum, cuius os sit subobturatum & ipsum vas luto oblitum, in furnum donec vas ignescat mitte: deinde ex furno extractum anethum vstũ tere, & sublatum repone. Vsu verò expetente anethi partes duas accipe, & iridis illyricæ in tenuissimum puluillum redactæ partem vnam admisce, ac per arundinem insuffla. *Aliud.* Rosarũ siccarum sextarium vnum, nardi celticæ vnà cum radicibus & adhærente terra fasciculum vnum, nidi hirundinum syluestrium aridi drachmas tres, myrrhæ drachmas octo, gallas omphacitidas numero quindecim: contusa et trita insuffla, & cum digitis adhibe. Ex his duobus pharmacis prius penitus nihil ex repulsoriis habet, sed est totum discussorium. Alterùm verò ex contrariis mistum est facultatibus, multã enim discussoriam vim habet syluestrium hirundinũ nidus, adstringentem autem gallæ. Mediæ verò potentiæ est myrrha, & mistæ nardus celtica, ita vt tum discussoria, tum adstrictoria facultas, ambæ in eo sint moderatæ. Cæterùm per arundinem eiusmodi pharmaca insufflari valde improbo: defertur enim ex ipsis multum tum in gulæ summum, tum in ipsam gulam. Præstat itaq; cochleario indita apprimere, quemadmodũ ego vti soleo, vt vidistis. Quin & tertium pharmacum Asclepiades post prædicta duo conscripsit his verbis. ¶ *Siccum ad Laxatam Columellam & tumentem, Neapolitæ.* Piperis albi drach. vnam, myrrhæ drach. vnã, aluminis scissi drach. duas, gallæ omphacitidis drach. duas: trita admoue. Hoc pharmacum à principio vsque ad finem vtile esse poterit, præterquam in vehementer rubentibus: in his enim vitare oportet acriũ ac mordacium valde misturam, quale hoc loco piper existit. Aliud deinceps eiusdem facultatis scripsit ad tumentes columellas ex his compositum. Lapidis agerati drachmas quatuor, floris lapidis asii drachmas quatuor, terræ samiæ drachmas quatuor, aluminis scissi drachmas duas, croci H

** Al. hexagium*

torrefacti

A torrefacti drachmas duas, gallarum omphacitidum drach. duas: tritis vtere. Hoc & nos vsi sumus sæpe vt optimo, & quod omni tempore iuuare possit, præterquam velut in præcedēti dixi, statim in principio, & cùm ruber & calidus fuerit inflammationis tumor. In inueteratis autem iam, & corpore euacuato, post vnum vsum statim magnam commoditatem exhibet: sunt enim vehementer adstringentia, ac discutientia, & ea quæ mediæ materiæ sunt, in ipso temperatè mista.

Critonis Pharmacum hoc modo scriptum ad Columellas.

Hoc pharmacum ad ipsam temporis opportunitatem apparato. ℭ Ossium palmularum, nucum tenerarum immaturarum siccarum, vtrorunq; drachmas quatuor, vrito, ac in puluillum terito. Vtere arido admoto. Et in hoc pharmaco ossium palmularum vis satis discussoria est: nam & in aliis affectionibus eorum experientiam habemus, quod eiusmodi viribus sint prædita. Nucum verò tenerarum siccarum cinis discussoriam vim habet vnà cum adstringente.

Sorani ad Columellas.

Quin & Soranus pharmacum indiscriminatim scripsit, non apponens in quibus priuatim faciat. Habent autem verba eius hoc modo. ℭ Radicem dulcem contundito, & mel & dulcem aquam pari mensura affundito, deinde coquito, & succum gargarissandum præbeto. Peccauit B in hoc quòd non adscripsit, maxime mitigatorium hoc pharmacum esse, quod in vigore inflammationum magnopere auxiliari potest. Huius vsus commodus etiam est, vbi ex acerbis pharmacis immoderatius quis iritarit & exasperarit columellam inflammatam: hanc enim lenit hoc pharmacum.

De Pharmacis ad Vlcera Oris Aphthas appellatas. CAP. 4.

A.l.3.f.6.c.23. fol.246.f VLcerationes* in superficie oris obortas Aphthas appellant, habentes quippiam igneæ caliditatis. Fiunt autem vt plurimum pueris lactentibus, cùm aut vitiosum fuerit lac nutricis, aut non probè ipsum concoxerit infans. Curantur facilè, vtpote quæ ex moderatè adstringentibus sedantur. Quandoque tamen diuturnæ fiunt ac ægrè solubiles, & progressu temporis putredinosum quid acquirunt, quod à medicis nome id est vlcus depascens, appellatur. Scripta itaque sunt & ad ipsas medicamenta, moderata quidem ad eas quæ nihil maligni habent: fortia verò ad eas, quæ iam quid putredinosum & serpendo depascens habent. Mentionem faciam eorum quæ recentiores coaceruarunt: nam ex iis quæ veteres conscripserunt, optima cum magna experientia ipsi elegerunt, & quædam eorum quæ postea inuenta sunt apposuerunt. Inuenias autem post veteres, etiam Mantiæ & Heraclidæ Tarentini plurima pharmaca scripta. Similiter C & Menecrates librum optimorum pharmacorum inscripsit, ex quibus plurima ipse inuenit, quemadmodum & cappadox Heras: Andromachus autem duos, & tertium in quo oculorum pharmaca continentur. Plures autem libros composuerunt Antonius Musa, et post eum Asclepiadæ duo, & post hos Crito. Verùm hi quidem tres post Andromachum nati sunt, Heras autem ante Andromachum, & ante ipsum etiam Musa ac Menecrates. Longo verò tempore etiam hos præcessit Heraclides, & præceptor eius Mantias: verùm Mantias velut ab initio Herophili sectator fuit, ita etiam per omnia mansit: Heraclides autem ad medicorum empiricorum sectam declinauit, optimus medicus tum circa alias artis partes factus, tum plurimorum pharmacorum expertus. Cùm itaque aphthæ (de his enim sermo institutus est) malignæ euadunt, fortioribus medicamentis egent, qualia etiam alias in tonsillis ac ore affectiones sanant. Prędicto igitur scopo compositionis eorum, nihil amplius opus habeo de iis dicere, sed ad narrationem progrediar pręcognitorum, initio sumpto ab iis quæ Andromachus scripsit, quemadmodum consueui ad verbum ipsa transcribere.

Quæ Andromachus scripsit ad Aphthas.

Non solùm Andromachus, sed & alii multi duo pharmacorum genera ad aphthas conscripseD runt, ad eas quidem quę nihil maligni habent, moderata viribus pharmaca componentes: ad iam malignas verò fortiora. Adscribunt autem in his ipsi aliquando, quòd ad aphthas & vlcera hoc pharmacum conuenit: aliquando, quòd ad aphthas putredinosas. Cùm verò simpliciter ad aphthas adscripserint, simplices indicant & nihil maligni habentes. Andromachus igitur ad malignas aphthas sic scripsit. ℭ *Ad Aphthas in Ore & Vlcera.* Aluminis scissi vsti drac. duas, fructus ericę drachmam vnam, oleo excipito, et per digitum locis apprimito. *Aliud.* Æruginis drachmas duas, aluminis scissi † partes duas, ℨ gallæ in puluillum redactæ partem vnam: terito & per linteolum concernito: deinde digitum oleo madefacito, siccum'q; excipito, & tonsillis extergendis apprimito: item palato, & vuæ. Disparat pelliculas, & tollit asperitates circa ipsum os, callos excoriat, & vlcera ad cicatricem perducit. Cęterùm ad aphthas in superficie hęrentes sic scripsit. Ad aphthas lycium Indicum vino tritum circumlitum facit, & ericæ fructus tritus, aut rosæ siccæ cum melle. Hæc præfatus infert: Si verò nigræ sint & malignæ, vuæ passæ puræ partes tres, anisi tantundem, trita cum melle illine, deinde collue. †Al. partē vnā.

Quæ Crito ad Aphthas scripsit.

Crito verò sic ad aphthas scripsit. ℭ Portulacam in melle tinctam manducet. Aut oleę foliis in vino coctis os colluat: Aut foliorum myrti albæ decocto ex vino. Aut æruginis vermiculatæ

obolos

obolos tres, in vini heminæ parte quarta tritos colluat. Quin & galla in acri aceto contrita illinitur. In pueris autem tædulas, bouinam q; medullam vbi coxeris, minutim concisas porrige. Faciunt & amygdalæ amaræ cum melle. Nigrefactas autem aphthas, vua passa exacinata & aniso tritis cum melle illine. Tarentinus autem Heraclides, vbi extersеris, ait, farina erui cum melle, gallam cum melle adhibe. Conuenit & rhus obsoniorum cum mentæ ramulis. Sit autem rhois copia quantum tribus digitis præbendi potest, mentæ verò ramuli tres, & rosarum folia septem, & nuces pineę septem: his omnibus cum melle tritis vtitor: Aut lycio ex aqua. Conuenit & fęx vini dulcis illita cum melle. Aut alumen, & malicorium punici dulcis, æquis portionibus terito, & adipe anserino mista illinito, atque aquam calidam frequentius colluendam præbeto, amplius q; adipem anserinũ admoueto. ℭ *Aliud Musæ.* Fructus myricæ drachmas sex, aluminis scissi drac. duas, oleo excepta admoue. ℭ *Aliud maximè in Pueris.* Rhoen rubrum tritum melle mistum illine. Aut adipem suillum & mel liquefacta. Præbeto eis etiam gargarissandum lac asininũ. Quòd si multa saliua feratur, gallam & solanum aceto diluta gargarissare facito: aut violas albas siccas cũ melle tritas illinito. Hæc cùm scripserit Crito, meritò quis ei succẽseat, velut etiam alios semper reprehendo, qui ex ordine indiscriminatim auxilia recensent, non apponentes, an incipiente affectione, aut progrediente, aut decedente, aut vigente, aut decrescente, conueniãt: & num parua existente affectione & mansueta, aut adeo maligna, vt iam putredinosum quid habeat. Ex his enim quæ scripsit aliqua simplicissima sunt, in pueris maximè conuenientia nullam affectionem habentibus: Velut cùm adipem suillum & mel liquefacta assumit: & multo magis cùm asininum lac colluere præcipit. Simplicissimum pharmacum est & portulaca melle tincta & manducata: & collutio ex foliis oleæ, similiter q; ex myrto alba. Fortissimum verò quod ex ærúgine & vino constat: Quemadmodum etiam galla, acri aceto trita ac illita: valde enim forte hoc pharmacum, velut etiã id quod ex ærugine constat. Verùm in illo paucissima est ærugo, obolos enim tres dixit in vini quarta heminæ parte terendos esse ac colluẽdos: debilis'que fit copia misturæ vini exoluta. Galla verò aceto acri trita vt crassa fiat, & illitioni apta, valde vehemens est pharmacum: Quemadmodũ etiam quod ex alumine & malicorio punici dulcis componitur: quod nisi ad adipem anserinum admistum esset, ad putrefactiones fortes congruens esset. Forte est et quod ex myricę fructu ac alumine constat, sed non adeo velut id quod ex galla & aceto. Semel porrò tantum rectè fecit apponendo in verborum serie sic, Quòd si multa saliua feratur, gallam et solanum aceto diluta gargarissare facito: multam enim saliuam ferri, maiorem affectionem esse significat. Præstabilius autem fuisset statim dixisse, Quòd si pascendo proserpat affectio, aut vlcera profunda fiant, aut eiusmodi quippiam, adscripsisse.

De Iis quæ Asclepiades ad Aphthas scripsit.

Rectè igitur fecit Asclepiades, tametsi non multa pharmaca ad aphthas conscripsit. Verumtamen in duobus quæ in principio tradidit sic, Ad aphthas citra nomen, id est non pascentes. deinde post duo rursus adscribens, Ad aphthas depascentes. Lenia enim sunt duo pharmaca, Alterũ quidem prius in quo ait, Medullam bubulam melle mistam ac tepefactam illinito. maximè verò pueris infantibus est commodum: Alterũ verò est, Adipe suillo melli admisto vtitor. Cæterùm ad depascentes aphthas, gallarum decocti cyathum vnum ac mellis tantundem miscere iubet, et feruefacto vti. Verùm ego tum hoc pharmacum, tum alia tria post ipsum tradita, paulo antè in pharmacis ad nomas præscripsi: neq; enim referre puto, siue ex aphthis, siue ex alio quopiam, transitio ad nomen id est vlcus depascens, contingat.

Quæ ab Apollonio ad Aphthas scripta sunt.

Apollonius autem Herophili sectator, in primo Parabilium pharmacorum sic scripsit ad verbum. ℭ *Ad Aphthas albas.* Chalcitidem oleo tritam penna illinito: hoc euestigio sedat. Postquam verò pura facta fuerit, Myricæ fructum tritum, & aqua mulsa aut vino dilutum, illinito: maximè infantibus est ex vsu. Deinceps autem aliud scribit, & maximè ad nigras aphthas. Vuam passam exacinatam, & anisum trita cum melle illinito. Et rursus aliud, Atramento sutorio trito cum melle vtitor. Videtur sanè in malignis, eiusmodi pharmacis iubere vti. Adscripsit itaque ad primum, Ad aphthas albas. Ad secundum, Ad nigras. ostendens per id colorem præter naturam, & magnitudinem affectionis. Consequenter adscribit & collutiones ad aphthas hac verborum serie. Vino nigro austero & subadstringente colluito. Oleæ foliis in vino coctis colluito. Myrti albæ foliorum decocto cum vino similiter vtere. Hæ collutiones citra discrimen scriptæ nullum detrimentum inferunt: nam & in moderatis, & in maioribus, & in maximis affectionibus, conueniunt. Rectè verò deinceps aliud valde efficax scripsit: Æruginis vermiculatæ obolos tres, in vini quarta heminæ parte gargarissandos præbe: deinde etiam vinum colluendum præbe. Hoc enim in fortioribus conuenit, quemadmodum etiam quod consequenter sic scriptum est: Muriam oliuarum & acetum pari mensura mista colluenda dato, inde'que vino colluito, postea etiam aqua mulsa, & deinde aqua: In pueris autem oleum colluendum præbe. Post hæc, duo pharmaca scribit diuersis formis ac speciebus aphtharum congrua. Hyssopum enim tritum ad calidas & erosas affectiones, item q; puras maximè contrarium

A rium est: congruit autem sordidis & inflammatis aphthis. Omphacium verò cum vino aptum est puris, & mordacitatem sentientibus, ac erosis. Iubet autem omphacium cum vino tritum collui, hyssopum verò cum vino aut aqua mulsa. Validum valde est quod ab his sequitur pharmacum, vt iam pascendo proserpentibus aphthis conueniat, quod ipsum componit, myricæ fructum coquens cum aceto. Validum est & quod deinceps ab eo scriptum est, in quo ait, Gallam tritam in acri aceto colluendam præbe. Hoc verò quod postea sequitur, in quo ait, Succo silphij diluto similiter, vtitor: & postea oleum colluendum dato: etiam ipsum acre & mordax est ac discussorium, non adstringens. Non rectè itaque adstringentia & acerba ac repulsoria, discussoriis admista sunt ac acribus, atque hoc nullo discrimine adiecto. Quod verò sequitur ex aceto apparatum generosum est. Quoniam autem ad acetum non apposuit acre, & quoniam per semen lini, moderatius euadit, adiecit autem ipsi etiam lolium, pharmacum multùm discussorium: atque propterea ipsum ad linguę tumores conuenire ait. Verùm adscribam omnem ipsius dictionem. Semen lini, ac lolium, æquis partibus aceto trita colluito. Hoc itidem ad linguæ tumores facit.

Longè lenius his omnibus pharmacum deinceps scripsit hoc modo. Folia pruni contusa ac lacte permista colluito. Cùm enim adiecerit sermoni, colluito, manifestum est quòd multo lacti
B pauca folia admiscet. Nam si folia cum lacte trita pro pharmaco inunctili esse iussisset, palàm vtique esset, quòd multa folia, paucum verò lac, esse iussisset. Deinceps porrò etiam quę mansa aphthas iuuent, annectit. Mandendę sunt oliuę muria conditę. Manifestum est lenissimum hoc pharmacum esse. Et rursus. Portulaca melle tincta manducetur. Et hoc similiter mite est. Differunt hæc duo inter se in eo, quòd oliuæ muria conditæ & adstringunt & discutiunt, plurimam verò in se adstringendi vim habent: portulaca verò cum melle imbecillius est pharmacum. Consequenter probè fecit, cùm ait in pueris conuenire, quæ dicturus est medicamenta. Scribit verò de eis in hæc verba. Vbi puerulus aphthas habeat, similaginem & medullam bubulam ac farinam coquens, infanti mande, si iam ipse ab vberibus mandere nequeat. *Aliud.* Lienem bubulum in vino coquens & cum melle terens mande. Hoc pharmacum superuacaneum est, & plus æquo curiosum. Deinceps rectè scripsit, Abstinendum circa diętam, ab acribus, & salsis, & acidis, tum edulijs, tum potibus. Deinde haud scio, quo modo in hanc sententiam scribit, Atramentum sutorium tritum † cum melle illinito. Hoc enim medicamentum superius scribere oportuit cum aliis fortibus pharmacis.

† κεκαυμένην. i. vstã, additur ĩ multis cod. antiquis.

Quæ Archigenes scripsit ad Aphthas.

C Quædam ex his quæ Archigenes ad aphthas scripsit, eadem sunt cum præscriptis. Verùm visum est mihi ex ordine omnem ipsius sermonem adscribere, ita vt nihil ex eo relinquam. Scribit igitur sic. ¶ *Ad Aphthas Collutiones faciunt*, Foliorum oleæ decoctum. Aut foliorum myrti albæ eodem modo. Aut aqua oliuæ colymbadis appellatæ, {hoc est muriæ innatantis}. Facit et amurca, & marrubii succus, aut lentis decoctum, seu rubri, aut † cypri. Aut æruginis vermiculatæ obolos tres, in vini cnidij quarta heminæ parte dissolutos, colluat. ¶ *Illitiones autem faciunt pleraque ex descriptis stomaticis medicamentis: priuatim autem congruunt hæc.* Aluminis scissi, florum rosarum, æquales partes: fructus myricæ duplum: vtere siccis. Aut thus & glycyrhizæ succum æquis portionibus: gallæ, myrrhæ, anisi, singulorum parum quid: cum vino protropo illine. *Aliud.* Mannam & salem pari pondere sicca, per pennam adhibeto. *Aliud.* Fæcem vini dulcis cum melle illinito. *Aliud.* Misy & alumen & rhoem cum melle, aut chalcitidem cum oleo, per pennam illinito: vehementer bonum est. Aut oleæ folia cum oleo illinito. Postquàm verò repurgatæ fuerint, myricæ fructum cum aqua mulsa aut vino illine. Aut vbi cum erui farina & melle exterseris, gallam cum melle adhibe. Aut myricæ semen & aluminis tertiam partem cum oleo illine. Hoc etiam ad nomas facit. Aut adipem suillum aut anserinum manna in-
D spersa illinito. Aut gallam tritam cum oleo. Aut liquidum alumen dilutum. Aut † cypri folia manducent. Aut lycij radicem aridam adhibe. Aut oleæ germina trita ex melle. Aut gallam cum sale. Si verò extendatur affectio, & serpendo putredinose depascat, collutionibus quidem & gargarismis vtendum est ad aphthas descriptis fortioribus: priuatim autem muria frequentius colluenda est. Aut herbam sacram aqua aut vino incoctam colluendam aut gargarissandam dato. Illitionibus etiam ad aphthas descriptis fortioribus vtantur: Priuatim verò cornu cerui tritum affrica. Aut atramentum sutorium tostum tritum cum melle. Aut æruginem æris siue squamam cum melle. Summè facit ad nomas, fœniculi radicis vstæ cinis. Hæc ad aphthas Archigenes in primo de pharmacis scripsit, quę parum abest vt omnia etiam aliis sint scripta. Quid igitur operępretium duxi eadem bis scribere, quamuis cauerim ne hoc facerem? Quòd sanè & Archigenem, quem scimus maiore quàm alios dignitate, etiam communia cum proprijs discriminibus scribere posse, videbam nunc ipsum in pluribus eiusmodi doctrinę negligentem. Nunc enim omnia confusim proiicit auxilia, vnà cum hoc quòd continenter inter se scribendo commiscuit lenissima & acerrima. Quid enim simile habet ærugo ad lentis & rubi ac cypri decoctum? quid galla simile adipi anserino aut suillo? Acre enim & erodens fortiter quae resiccans pharmacum est ęrugo: rubus autem & † cyprus, & lens, paucissimam habent adstringendi facultatem.

† *Al. cyperi.*

† *Al. cyperi.*

† *Al. cyperus.*

Sic

Sic etiam galla fortissimè adstringēs, contrariam vim habet suillo ac anserino adipi. Quin & deinceps ab eo scripta, plane q́3 omnia quorum mentionem facit, eandem confusionem perturbati ordinis habent. E Præstabat autem, velut semel alicubi in sermone apponendo dixit, Hoc etiam ad nomas facit. eodem modo etiam alia distinxisse, vt adscriberet videlicet, Hoc quidem infantibus ac pueris conuenit; hoc verò perfectis: & hoc incipientibus aut moderatis aphthis, hoc autem vigentibus & fortibus: maximè verò omnium, aut inflammatis & calidis, aut magis frigidioribus: & ex inflammatis, hoc quidem rubicundioribus, hoc verò flauioribus: aliæ enim ex sanguine, aliȩ ex flaua bile inflammationem habent: quemadmodum illæ rursus non inflammatæ pituitosæ in totum existunt: quemadmodū aliquæ ex inueteratis, humoris atrȩ bilis malignitatem acquirunt.

Cognoscentur hæ omnes facilè visu simul & tactu. Visu quidem ex coloribus, quemadmodum etiam nunc dictum est: rubicundiores enim sanguineum humorem præualere ostendunt: flauiores autem amaram bilem: quemadmodum rursus albescentes pituitosiorem, liuescentes et nigrescentes, atræ bilis succum. Qui enim hæc ritè discreuerit, nouerit q́3 amplius singulorum simplicium pharmacorum facultatem, quemadmodum in libris de ipsis à me scriptū est, is in vnaquaque aphthæ specie, tum simplicibus, tum compositis vti sciet, velut iam sæpe est prædictum. Considerabit autem simul & corporum naturas, num molles sint & humidæ, velut in pueris, eunuchis, & F mulierculis: an duræ & aridæ, velut in piscatoribus, ac nautis, & venatoribus: atq; agricolis. Fortioribus enim corporibus fortiora adhibebis pharmaca, debilioribus molliora. † Ego porrò infantibus quibus nutrices cibum mandunt, lentem cum modico pane & medulla cerui, aut vituli, præbeo. Admisceo etiam cibis, ex malis cotoneis, atq; alijs quæ adstringunt, velut Romæ cestiana appellata. Quin & ex pyris addo, sorbis q́3, ac mespilis, & cornis. Quandoq; etiam de lactuca, & seride, ac solano, & portulaca, in cibos qui manduntur permisceo, si aphtha fuerit inflammata. Quòd si non adhuc quid mandi queat, nutricem eiusmodi victu alo, ei'que simul bonam concoctionem prospicio. Veruntamen etiam infantes pharmacis illino, si quidem subrubras videro aphthas, in principio quidē ijs quæ moderatissimè adstringunt ac frigefaciunt: deinde verò ijs quæ citra mordacitatem discutiunt. Si verò subflauas videro, ijsdem quidem vtor, sed magis refrigerantibus. Si verò pituitosiores, adstringentibus. Si nigrescentes, discussorijs generosioribus. Cæterùm in maioribus pueris, eiusdem generis facultatibus pharmacorum vtor, auctis tantùm viribus ipsorum. Quemadmodum sanè etiam in perfectis & duris corporibus, singulis relatis facultatibus fortissimis vtor. Placebat autem mihi in his per omnia misios vsus cum vino adstringente, quod tum intendit, tum remittit vim suam, prout magis aut minus vinum fuerit adstringens, & prout crassius G aut liquidius efficitur pharmacum ex misyos ac vini mistura. Quòd si sordida appareat aphtha, misy cum vino mulso tero. Iis verò qui fortioribus quàm misy est, pharmacis opus habent, ærugo similiter cum vino & vino mulso vtilis existit. Illinendæ autem sunt ex his pharmacis affectæ oris partes. Commodum est etiam pharmacum ad hanc rem, chalcitis oleo trita. Atq; hæc quidē efficaciora. Moderata verò & maximè ad incipientes affectiones omphacium cum vino, & vino mulso. Similiter etiam rhus. In pueris sufficit rosarum flos, & ipsæ rosæ siccæ, & collutiones moderatè adstringentes, pro ætatis & naturæ eiusmodi corporum ratione. Et in summa moderatæ aphthȩ maximè in teneris corporibus moderatis pharmacis opus habent: fortes verò & maximè in duris corporibus, à fortioribus curantur. Fortia pharmaca dico, tum quæ fortiter adstringunt, tum quæ mordent: sicut sanè moderata, quæ haud omnino quidem mordent, parū autem adstringunt. Fiunt porrò etiam in his, velut in alijs prius dictum est affectionibus, composita medicamenta, & sæpe etiam ex contrarijs, quale est quod ex oleo & chalcitide constat. Ipsum" equidem oleum per se infestissimum est aphthæ affectui, velut etiam chalcitis: quādoquidem alterum quidem humectat & sordidum facit, mordet autem vehementer chalcitis: verùm mistura ipsorum vbi fuerit moderata, optimum pharmacum efficit. Quemadmodum igitur ex cerato & ærugine, H incarnans effici pharmacum ostensum est, cùm tamen ambo incarnationi contraria existant: eadem ratione ex oleo & chalcitide aptum medicamentum efficitur. Si verò in putredinem aphtha vertatur & exulcerationes faciat, neq; aphtham amplius affectionem nominare conuenit, neque pharmaca eiusmodi affectiones curantia, inter ea quæ aphthis commoda sunt, connumerare. Quemadmodum neq; inter erysipelata sanantia, rectè cōnumerantur ea quæ pręclarè discutiunt liuidas & duras partes, ex frigidiorum medicamentorum adhibitione tales factas, & iam ad induratam in scirrhum affectionem ex erysipelate delapsas. Profectò enim qui eiusmodi scripturarū indiscriminata incertitudine decepti, erysipelatis calida et discussoria medicamenta, aphthis autem ea quę putrefactis conueniunt, adhibent, non parum detrimenti inducunt.

† In antiquissimis cod. græcis hoc in loco adduntur hæc verba, οἷς ἐγὼ χρῶμαι πρὸς ἄφθας, i. Quibus ego medicamentis vtar ad aphthas. ut hic īcipiat caput nouū, atq; hæc sit velùti inscriptio.

A.l.3. f.6.c.24 fol.246.h

Galeni

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS LIBER SEPTIMVS

ARGVMENTVM LIBRI

Ostendit Quæ Medicamenta congruant Affectis Partibus, per quas Vox æditur, ac Respiratio.

De Affectionibus circa Partes Respirationis contingentibus. CAP. I.

VOs est recentioribus medicis arteriæ pharmaca, Arteriacas appellare, nõ apponentibus, num antidotos dicant, an iuxta aliud significatum: quidã verò Electa nominant ipsa, non apponentes pharmaca: & quidã penitus nullũ
B discrimen ipsis adscripserunt: aliqui verò rarò addiderũt: alij, ad vocem interceptã: alij adhuc generalius, ad vocẽ læsam: sunt qui & ad exasperatam arteriam, & ad exulceratã, scripserũt: adeo vt rõnabile sit eos, qui arteriacis appellatis pharmacis indiscriminatim vtunt̃, aliqñ fœliciter eis vti, aliqñ verò nihil penitus ægros iuuare, sed maximè lædere. Palã est aũt ꝙ asperam arteriam in huiusmodi affectionibus criminantur. Quondã igitur qñ non dum eas, quæ similiter vt cor pulsant, arterias sic noĩabant, in solam eã quæ ex pulmone in laryngem emergit arteriã, ipsum arteriæ nomen inferebant, venas appellantes in totũ, velut alias quæ nõ pulsant, sic ẽt pulsantes. Postea verò consuetudine obtinente arteriæ appellationẽ in pulsantibus dici, propter æquiuocationem asperæ nomen apponentes, eã quæ ex larynge in pulmonem descendit arteriã, asperã arteriã appellauerunt, vnà cum hoc ꝙ ipsam etiam bronchum vocant, qñquidem cartilaginosa corpuscula, quæ plurima eius pars sunt, bronchia appellant. Ambit autẽ ipsam arteriam intrinsecus † crassa pellicula, ꝫ quã ob crassitudinẽ aliqui tunicam vocant. Cùm igitur affectio aliqua aut circa hanc, aut circa laryngis (qui summa arteriæ pars est) musculos cõtingit, arteriacas appellant curantes ipsam, nõ apponentes, velut dixi, antidotos. Dissimiles aũt facultatibus sunt ab ipsis descri-
C ptæ, & ob id contingit vtentes ipsis absq; discrimine, à scopo aberrare. Quòd verò multa sit differentia earũ quæ in medicamentarijs libris scriptæ sunt, ex tribus exemplis discere licet, quorum Primum omnis acrimoniæ expers est, & exquisitè meatus obturat, læuigans asperitates: Alterũ huic contrariũ est, acrimoniæ mordacis non parum habens, vt si sanè particulæ adhibeatur, ipsam exasperet: Medium deinde inter ambo dicta aliud genus arteriacorũ pharmacorum est, lenis & citra acrimoniam extergẽtis facultatis. Id igitur quod meatus obducit, ex passo cretico, & gũmi, & tragacantha, ac radice dulci apparatur: Acre verò ex pipere, & casia, & cinnamomo, & chalbano, ac resina terebinthina: Medium aũt amborum ex ptisanæ constat succo, & amygdalis, & fabis fresis elixis, & alijs huius generis. Inter medium autem & vtrunq; extremũ plura pharmaca sunt, partim magis, partim minus, à medio progressa: de quibus deinceps determinabo, eos quidẽ qui discrimen aliquod addiderunt laudaturus, qui verò simpliciter protulerunt, neq; admissurus. In horum medio locandi sunt, qui discrimina non tñ integra fecerunt, qualia sunt eorũ qui scripserunt: Arteriace ad interceptam vocem. aut rursus, Arteriace ad raucam vocem. Etenim ″ vox intercepta, hoc est non posse loqui, ad plures causas sequitur, partim quidem ad destillationes à capite diuturnas: partim verò suppuratis pectore, ac tabidis: & ijs qui ex magno & multo clamore
D læsi sunt, & deinde non probè curati sunt: aut etiã affectionẽ, quæ adhuc generatur, habent. Eodẽ modo etiam raucosa vox fit ob easdem causas, & amplius ob frigidi aeris inspirationẽ. Affectio itaq; interceptæ ac raucosæ vocis eiusdem generis est. Magnitudine tñ differunt inter se hæc mala. Cùm enim vocis organa ab humiditate vehementius & vt ægrè solui possit, fuerint madefacta, vox intercipitur: qñ verò moderatius sunt humecta, raucedo oboritur: organa vocis cum dico, arteriam accipite, & eius summum, aut fauces. Qui igit̃ ex vehementi clamore vocẽ amplius oblæsam habent, his similis quædã affectio contigit ei quæ manibus, & cruribus, & lumbis, & spinæ, & musculis, vbi plurimum laborẽ pertulerint, accidit. Vocant aũt aliqui exercitiorũ magistri eiusmodi affectionem musculorũ, in quibus cõsistit, lassitudinẽ inflammatam. Itaq; iuxta arteriã intrinseca ipsius pellicula, aut tunica, aut quomodocũq; quis noĩare velit, à spiritu in magnis vociferationibus extra prolato perculsa, in affectionem inflãmatam deuenit: atq; hoc multo magis si ad magnitudinẽ vocis, acumẽ quoddã accesserit. Iuxta arteriæ verò summũ vltra hanc plagã, ẽt musculorum ipsum mouentium actio offensa, maiorem affectionẽ efficit. Porrò curationis ipsarum genus in omni particula secundum materias euariat. Etenim crura, & manus, & spinam, per oleum confricare facilè licet, cùm per cutem in adiacẽntes ipsi musculos vis ipsius olei penetrare possit. Iuxta asperam verò arteriam cartilagines post cutem sitæ, prohibent in subiectam pellicu-

Margin notes:

* ἰσχυρὸς ὑμὴν. i. fortis membrana, est in antiquis.

A.l.3.f.10.t.2. c.1.fol.263.a

* ὑποκειμένους, i. subiectos, est in manuscriptis.

Iam transitum facultatis emollientium vnguentorum. Quemadmodum enim oleum, sic etiã alia E
multa composita pharmaca eandẽ vtilitatem præbent. Quin & ea quæ in principio Acopa tantũ
appellata sunt, hoc est lassitudines emendantia, paulatim appellationem suã à se ipsis extenderũt
ad similia cõpage medicamenta, etiã si gratia vehementer calfaciendi assumãtur. Cæterùm cõmu
nis materia auxiliorum ad vocis organa, prçter reliqua, est quæ ex balneis contingit: manifestum
est autem ꝙ dulcium aquarum dico. Marina enim balnea, & sulphurea, & aluminosa, & atramen
tum sutorium olentia, ac bituminosa, propterea ꝙ fortiter resiccant, inepta sunt. Et sanè ita faciũt
phonasci, qui magno vocis exercitio vtuntur, cùm contendendo oblæserint vocem (sunt autem
hi citharœdi, & prçcones, & tragœdiam ac comœdiam personati repræsentantes) balneis enim
multis vtuntur, & cibos lenes ac laxantes edunt. Si verò etiam aspritudinem percipiãt, cibos qui
infarciũtur particulis quas contingunt, assumunt. Vna enim est tunica sibi ipsi coherens & con-
tinua, quæ summo gulæ, summo asperæ arteriæ: gulæ etiã, atq; ipsi asperæ arteriæ: intrinsecus præ
tenditur. Quòd si ex victu ac balneis oborta affectio non sedetur in organis vocis, ad arteriacas
transeunt, per totum hoc tempus cibis vtentes qui ex lacte, amylo, alica, ouis, & dulciarijs libis cõ-
ponuntur. Si verò per hæc non curentur, inuenta sunt à medicis pharmaca sub lingua tenenda,
inde etiam hypoglottides appellata. Sunt autem ea eiusdem cum arteriacis inflammationem arcẽ F
tibus facultatis, ex vino theræo, & gummi, ac tragacantha, & glycyrrhiza, cõposita: quç vt dixi, lç
uigant simul q; remittunt asperitates: quicquid verò reliqui est in partibus inflammationis, hoc
*ταχέως i. ci to, est ĩ impressis. τελέως id est perfecte, est in manuscripto.
concoquunt, & citò persanãt. Industrium porrò esse oportet qui pharmacum linguæ subdit, quò
eo paulatim liquescente, summum asperæ arteriæ id quod in ipsum defluit suscipiat, renitendo
oborienti tussi. Obluctantes enim vt ne tussiant, permittent quippiam ex pharmaco in arteriæ
summum, ipsam q; adeo arteriam demanare. At verò sic curatos claram vocem habere impossi-
bile est, citra vsum pharmacorum absq; acrimonia extergentiũ, quale "est faba fresa elixa, & ptisa- A.l.3.f.10.t.1.
na, & semen lini torrefactum: huiusmodi enim mediũ obtinent inter ea, quæ media facultate præ c.6.fol.258.b.
dita sunt, & ea quæ meatus obducunt pharmaca. Magis autẽ ꝙ hæc abstergunt resina terebinthi-
na, thus, mel despumatum, ac amygdalæ amaræ. Quemadmodum etiã & his rursus fortiora sunt,
† Legitur in antiquis καὶ γλυκεῖσ, οἷον ὁ κρητικὸσ, i. et dulcia, quale est creticũ.
oroborũ farina, hormini semen, iridis panacis q; semen. Cæterũ his omnibus vina mollia, † & pas
sum creticum, & theræũ, ac scybelites apta sunt: & ad hæc haud scio quomodo neglectũ id, quod
à Græcis in nostra Asia hepsema appellatur {Latini sapã dicũt}. Verũ atticissantes ipsum Siræũ
vocant: Queadmodũ alij caricarũ decoctũ siræũ appellandũ cẽsent, pugnãt ꝙ inter se vtrũ ipsorũ
siræum vocare oporteat. Est sanè & hoc ipsum siræum, quod pinguibus caricis in aqua decoctis G
fit, mediæ facultatis, quam lenem & citra acrimoniam extergentẽ appellauimus. Mustum quidẽ
igitur coctum {hoc est sapa ipsa,} lenissimum pharmacum est, & maximè meatus oblinens: cari-
carum aũt decoctum magis discutit & exterget. Quemadmodum igitur in præcedentibus dixi,
Omnium simplicium medicamẽtorũ vires exquisitè nosse oportet eum, qui compositũ quoddã
sit facturus: atq; hic ipse etiam ab alijs cõpositis rectè vtetur, & maximè vbi indiscriminatim fue-
rint conscripta, queadmodũ plures arteriacæ habentur. Palã est etiam quòd hic ipse ijs, quæ cum
discrimine prodita sunt, rectius vtetur. Etenim iuxta exactã rõnem, in quantum apparatus affe-
ctionum transmutatur, tm̃ etiam cõmodum ipsi pharmacum permutare oportet: hoc ipsum verò
solus is qui singulorum simplicium pharmacorum vim nouit, exactè præstabit, ad primum phar
macum parũ quiddã ex sequenti ordine apponẽdo. Velut exempli gratia, In lassitudinibus inflã-
matis cũ in summi ipsius asperæ arteriæ musculis fiũt, In principio qdẽ lenissima edulia cõueniũt,
pharmaca verò meatus obducentia: Consistente autem inflãmatione parũ quid extergentium ad
dendũ est: deinde consequenter amplius: deinde rursus aliud illo præstantius, quo paulatim cõ-
positio ad medium extersorium perueniat: & rursus secundum eundẽ modum ab hoc magis di-
scussorium ac extersorium: ita progressu ad vehementissimũ facto, vbi diutius velut in scirrhum H
indurata affectio in vocis organis perstiterit. Primi itaq; ordinis est tragacantha, & gummi, & sa
mius aster, amylum q;, & ex alica ac trago probè coctis sorbitio. Quin & lac aptum est, & dulcia-
rij panes, & oua sorbilia, ac nuces pineæ quas nunc oẽs Græci strobilos vocant, quondam autem
apud Atticos coni vocabantur. Sesama etiam ex hoc genere sunt. Ab his autem deinceps est bu-
tyrum, quod etiam butyros masculino genere Græcis appellatur: & decoctum radicis dulcis ad
crassitudinẽ attici mellis liquidi redactum. Atqui radicem dulcem quam glycyrrhizam vocant,
præstat in primo tempore in aqua, velut dixi, coctam, ad siræum siue sapam ex musto paratam ad
miscere: ad passum item Creticum idem decoctum misceri potest. Siue autem cum sapa, siue cum
passo Cretico fuerit permistum, rursus post misturam decoquendum est. Hæc "igitur in affectio- A.l.3.f.10.t.1.
nibus inflammatis iuxta arteriam eius q; summum cõmoda in principio sunt, donec inflamma- c.3.fo.263.f
tio moderata fiat: & præ omnibus à vini potu hoc tempore abstinendũ. Cùm verò moderatior
facta est inflãmatio, vinum dulce theræum, aut scybelite bibere licet, aut ex nostra Asia caryinum,
& deinde therinum appellatum, deinde etiam dulce tmolite. Eo tempore etiam butyrum aptum
est, & sorbitio ex amygdalis, sorbitio itẽ ex lacte & melle diutius coctis amylo iniecto: & si amy-
lum non adsit, siligine Romanis appellata iniecta. Manifestum est autem quòd per huiusmodi

victum

A victum, inflammatio tum pellicularum, tum musculorũ circa arteriam eiusq́ summum sedatur. Relinquitur aũt humiditas multa, ob quã impossibile est clarã vocẽ proferri. Quare transire tunc conuenit ab his edulijs ad omnia ex melle cocta, & ad fabam fresam elixatam, & ptisanã, ac brassicam, & porrum probè coctum. Pharmacorum porrò vsus idoneus est, quo tempore aut inflammatio, aut aspritudo præualescunt, eorũ, quæ sub lingua detinentur, de quorum compositione dicam: post hæc magis extersoria & resiccãtia damus: & deinde rursus his ipsis adhuc magis extersoria, & magis resiccantia, vsquequo ad ea quæ aliquid acredinis habent perueniamus, ita vt ẽt in his à moderatioribus initio facto, ad vehementiora paulatim transeamus. Itaq; qualem formã esse conueniat victus, antea dictum est, quemadmodum etiam simplicium pharmacorum species est relata. Cæterũ cõposita ex ipsis pharmaca multiformiter alij iuxta aliam symmetriam & cõmensurationem cõscripserunt. Et quibusdã sanè ex tribus aut quatuor simplicibus cõpositum pharmacum suffecit: quidam verò in maiorem numerũ extenderunt. Et quidam, velut dictum est, ex mollissima & lenissima materia arteriacas confectiones composuerunt: alij vice versa ex acri, calida, extergente, ac multùm resiccante: sunt & qui tertium genus medium inter ambo ista fecerunt. Post hos verò alij medij generis inter medium & mollissimum, alij medij generis inter medium B & acerrimũ: & iuxta eandem rursus rationem, quidam magis, quidam minus, à medijs facultate pharmacis digressi, diuersas cõpositiones fecerunt: Quibus omnibus solus is rectè vtetur, qui singulorum simpliciũ pharmacorũ vires nouit: ipse.n. sciet & ordinem pharmaci, & quanta distantia sit à medijs digressum. Porrò eiusmodi pharmaca scripserunt etiam qui ante Mantian & Heraclidem, & qui post hos, vixerunt: verũ multo præstantiora à prædictis viris tradita sunt per libros quos nobis reliquerunt, & in quibus medicamentariam artis partem auxerunt, partim ipsi cõponentes, partim ab alijs cõposita transcribentes. Progressu verò temporis tum hęc, tum etiam priora, exacta & longa experientia cognita, à viris electa & coaceruata sunt, quorum iam sæpe in hoc opere mentionem fecimus: sunt autẽ hi, Asclepiades, Musa, Andromachus, Heras, Crito, & Menecrates: quin & multa alia pharmaca Archigenes & Philippus scripserũt: Vt nullo amplius ex veteribus opus habeamus: hi.n. oĩa ab antiquioribus inuenta optimè, velut dixi, tradiderunt.

De Arteriacis ab Andromacho descriptis. CAP. 2.

PLurimas arteriacas confectiones scripsit Andromachus, vt promptum sit à debilissimis ad fortissima paulatim per media transitu facto progredi, si quis ipsorum differentiam nouit: ipse.n. Andromachus indiscriminatius ipsas prodidit. Verùm ego discrimina apponã, in memo C riam reuocatis ijs quæ paulo antè dixi. Quòd enim circa simplicium pharmacorum tractatũ præ exercitatum esse oporteat eum, qui dicenda assequi velit, sæpe à me dictum est: citra enim singulorum simplicium exactam ac certam cognitionem impossibile est cognoscere, ex quo ordine eiusdem generis medicamentorũ cõpositum sit, num ex mollissimo, an vehementissimo, aut medio, aut alio aliquo inter hunc & alios intermedio.

Primam itaq; Arteriacam confectionem non longè à principio libri, in quo affectionum corporis internarum curationẽ tradit, hoc modo in hæc verba scripsit. ℭ *Arteriaca, qua vtor.* Thuris drachmam j, alij iiij: myrrhæ ʒ j, alij iiij: croci ʒ j, alij iiij: scyllę ʒ ij, passi cretici sextar. iij. Scylla in passo coquitur donec passum spissetur, deinde scylla abiecta, reliqua insperguntˆ. Hoc pharmacũ si scyllam nõ reciperet, inter exactè mollissima numerandũ esset, vtpote in tres passi cretici sextarios, paucissimo thure, ac myrrha, & croco coniectis, vt parũ absit quo minus totũ passum creticũ existat. Manifestũ est aũt ꝙ pharmacum hoc, eclecton hoc est delingibile, efficitur: vocant autem huiusmodi etiam sub fœminino genere eclectas, hoc est delingibiles, confectiones.

Consequenter ad præscriptã Alteram addidit Andromachus hoc modo. ℭ *Artheriace Diacodyon i. ex capitibus papaueris.* Capita papaueris viridia mille & ducẽta, mellis attici lib. quatuor: cro D ci cilicij ʒ v, alij x: succi hypocistidis ʒ x, acaciæ ʒ x, aquam pluuiam ad capita papaueris. Aqua quidem pluuia addit, quò minus putredini obnoxium sit pharmacũ: habet aũt & adstringens quippiam in se hæc aqua. Scopus est ꝑdicto pharmaco cõcoquere affectionẽ circa arteriã, † quod sanè cõtinget, ⅃ per somnũ, & cõcoctoria cũ adstringẽdi vi non adeo multa. Cæterũ simplex pharmacũ ex papaueris capitibus vt ego facere cõsueui, sola capita habet in aquã coniecta: atq; vbi flaccida reddita fuerint, ipsa quidẽ proijcimus, aquã verò ipsorũ ad solum mel atticũ admiscemus, vsq; ad cõpagem delingibilis pharmaci facta coctura, quomodo sanè ego apparare cõsueui. Quãtam aũt copiã aquæ itemq́ mellis miscere oporteat in huiusmodi pharmacorum præparatione, in sequentibus dicã eo loco, † quo talia verba scripturus sum: ⅃ Confectio ex capitibus papaueris.

Tertiam deinceps confectionem arteriacam Andromachus hanc prodidit. ℭ *Arteriace, qua vtor, Blasti ad Tabescentes valde bona.* Nardi celticę ʒ iiij, amomi ʒ viij, cinnamomi ʒ x, malabathri ʒ iiij, nardi indicę ʒ iij, floris iunci rotundi odorati ʒ ij, casię ʒ viij, thuris ʒ iij, myrrhę ʒ j, costi ʒ iiij, fæcis vnguenti malabathrini ʒ vj, succi glycyrrhizæ ʒ iij, succi mãdragoræ ʒ v, mastiches chiæ ʒ iij, croci ʒ vj. Palmulas in vino mulso aut protropo coquito: deinde in ipsum decoctum nuces pineas xx cõijcito ac terito. Postea ex pharmaco ad nucis ponticæ magnitudinem, aut paulo minus, accipito: & ad aliquot dies cum hoc decocto vtitor: deinde etiam simplici pharmaco vtaris. Postea autem ad duos

* Aliter v.

† Al. quęcunq; ea fit.

† *Vbi in codi. impreßis græcis legitur* ἔνθα γραφὴ ποιήσομαι τοιαύτην, *Antiqui habẽt* ἔνθα προγραφὴν ποιήσομαι τοιαύτην, *i. quo præscriptionẽ feci tit ulum faciã talem.*

duos vel tres dies hiera ex aloe vteris, cochlearij mensura ex aqua in diem data. Vtere pharmaco E
etiam cum lacte in ijs, qui arteria affecti sunt, ad gargarissandum: & rursus facto interstitio vtere pharmaco fabę ægyptiæ magnitudine. Cùm verò fortis fuerit fluxio, opium & castorium in antidotum miscemus, vtriusq; parumquid. In his autem qui stomacho malè affecti sunt, ea ipsa vitamus. Manifestum igitur ex ipsis verbis quæ scripsit Andromachus, quod in fluxionibus partiũ thoracis, & pulmonis, ac arteriæ, præscripta confectio confusæ est facultatis. Dixit enim ipse, cum fortis fuerit fluxio, opium & castorium in antidotum miscemus, vtriusq; modicam partem, resiccare nimirum fluxionem & sanam reddere volentes. Varium autem est pharmacum, & ex multorum mistura constans, vt ad omnes conueniat affectiones, quæ etiã diuturnæ & malignæ existunt ac ægrè curabiles, etiam si vlcus sit circa arteriam aut eius summam extremitatem, laryngem Græcis dictam, & multo magis si iuxta pulmonem. Talia enim fortibus adeo opus habẽt pharmacis, quò ad longius tempus sufficere queant tabidam affectionem habentes. Cùm enim obtigerit eis regio sicca, & in conuenientis victus ac pharmacorum vsu perseuerarint, quã diutissimè renitentur consuetas actiones moderatè obeuntes. Hanc igitur confectionem non censuerim admiscendam esse ijs quæ priuatim Arteriacæ appellantur.

Quartam deinceps cõfectionẽ Andromachus sic scripsit. ℭ *Altera eiusdem.* Blasti videlicet dicit, de quo circa præcedẽtẽ arteriacã scriptũ est, Arteriaca Blasti qua vtor. Cõpositionẽ aũt eius talẽ facit. Aloes sextantẽ, croci ℥ j, mastiches ℥ j. Palã est hoc pharmacũ ex eorum numero esse, quæ priuatim stercorũ eductiua appellant, vnà cum hoc, φ concoctorium quiddã habet crocus. At verò cùm concoctorium dico, intelligere oportet eius affectionis, cuius gratia exhibetur. F

Quintam ex ordine compositionem Andromachus talem prodidit. ℭ *Confectio sedans Dolorem, eiusdem.* Opij quadrantem, croci ℥ j, myrrhæ sextantem, acaciæ vnciæ dimidium, succi radicis dulcis ʒ iiij: excipe melle. Hæc Andromachus. Verùm ego non auidè recipio eiusmodi compositionẽ pharmacorũ, vbi non ostenditur affectio, in qua ea sit vtendũ. Scimus etenim componendi sedantia dolorum scopum, cùm somnum videlicet inducere voluerimus, & vehementem dolorem stupefacere. Acaciæ aũt mistura velut ad vlcus est, quemadmodum radicis dulcis succus ad lenienda exasperata. Crocum autem & myrrham in cõpositiones dolorem leuantes miscere plurimis placuit: videntur enim ipsis omnes affectiones sufficienter concoquere posse.

Sextam consequenter confectionem Andromachus hoc modo scripsit. ℭ *Arteriace eiusdem.* Thuris vnc. j, succi radicis dulcis vnc. j, myrrhæ ʒ iiij, tragacanthæ ʒ vj, nardi drach. vnã, amomi ʒ iiij, croci ʒ iiij: mellis attici quod satis est. Non obscurum est etiam hanc ad respirationis organorum affectiones compositam esse ex concoctorijs, mitigatorijs, adstringentibus, & extergentibus. G
Myrrha enim, & thus, & crocus, affectiones concoquunt. Radicis dulcis succus exasperata mitigat: idem etiam tragacãtha facit. Amomum fortiter resiccat cum modica adstringendi facultate. Mel autem calfactoriam & extersoriam vim habet.

* Aliter ii.

Septimam post relatas compositiones Andromachus scripsit ex multis valdè medicamẽtis cõstantem, quæ omnes fermè facultates habent: nam & adstringentia, & mordentia, & attenuantia, & mitigantia, & læuigantia in ea continentur: quin & soporifera vis, & discussoria, ac extersoria in ipsa habentur. In quibus omnibus multifariam mistis facultatibus communis ratio est, quẽadmodum ẽt antea dixi, φ videlicet quispiam ex omnibus pharmacum quoddam cõponere voluit, spe faciendi vnũ medicamentũ ad omnes eiusdem generis affectiones cõmodum. Verùm ex ipsis aliqua quidem per experientiam cognita sunt maligna, & propterea relicta: aliqua verò fœliciter pro ipsius componentis coniectura, efficacia euaserunt, & ob id recepta. Quin & præparandi ipsam modũ Andromachus adscripsit, quãquã hoc facere aliàs non soleat. Quòd verò ex pharmacis cõposita sit eas, quas dixi, facultates complectentibus, præstat meminisse eos qui hos libros in manus sument: si tñ non promptam habeant memoriam, eo sanè tẽpore quo huiusmodi pharmaca discunt, sextum & septimum ac octauum de simplicium pharmacorum facultate librum legant: in illis enim omnem pharmacorum materiam conscripsi, qua radices, & folia, & flores, & semina, & fructus, & liquores, & succi omnium ex terra nascentium plantarum existunt. His itaq; præmissis iam animũ ad ea quę Andromachus de hoc medicamento scripsit aduerte. ℭ *Arteriaca, qua vtor.* Radicis filicis crassissimæ lauantur donec purissimæ fiant, & omne terreum deponant: deinde per diem vnum perfrigerantur, & in frusta magnitudinis trium digitorum secta conquassantur: atque ex eis libræ x in ollam emerco luto oblitam, aquæ dulcis sextarios decem cõplectentem, inijciũtur, & ad dimidias, hoc est vt sextarij v reliqui fiant, coquuntur: exprimuntur, & liquor quidem in duplum vas diffunditur, & aromata crassa ac integris partibus adduntur: Nardi indicæ ʒ iiij, cinnamomi ʒ vj, radicis dulcis ʒ vj, casiæ ʒ iiij, rhei pontici ʒ iiij, balaustij drac. vj: rosarum siccarum drach. iiij, alij vj. Hæc similiter ad dimidias coquuntur, ac exprimuntur: & ad decoctum, mellis attici sextarius vnus additur: sit autem mel præcoctum, & in duplici vase priuatim spissatum, vsquequo manus non inquinet: adijciuntur & terebinthinæ pellucidæ drach. tres, chalbani drach. ij, croci drach. v, succi hyoscyami drach. j, succi hypocistidis drach. j, mandragoræ succi oboli iij, piperis albi drach. octo. H

* Aliter vna.

Octauam

A Octauam deinceps confectionem scripsit, summa facultatis ipsius indicata, quod ipsum in omnibus fecisse oportuit. Habet autem sic. ℂ *Arteriace laudata Mithridatis, ad Thoracis collectiones, Subpurgat & læuigat.* Irionis torrefacti ʒ xx: in quibusdam exemplaribus fabæ fresæ scriptum est: sunt aūt ambo extersoriæ potentiæ. Seminis lini tosti ʒ xx: & hoc extersoriam vim habet. Nucis pineę ʒ xx: hæ læuigandi vim habent. Vuæ passæ exacinatæ ʒ iiij: & hæc ob id ꝙ modicè subadstringat, simul q̃ʒ commodus corpori cibus sit, meritò admista est: habet autem & passi facultatem, qualem in quarto de simplicium pharmacorum viribus indicauimus. Croci obol. ij: minimū quid ex croco coniecit, qui pharmacum composuit, vt propè nihil sit aliorum proportione: diximus de croco eum concoquendi vim habere vnà cum adstrictione: dictum est etiam ꝙ adstrictio corpora cogit, cōstringit, & corroborat. Adiecit aūt ēt mellis †heminas iiij, à vino dulci ac sapa digressus: vult enim hoc modo præparatum pharmacum velut præfatus est, in pectore hærentes collectiones depurgare: cæterum in huiusmodi pharmacis ea, quæ crassos succos habent, impediunt repurgationem. His admiscuit tragacanthæ ʒ iiij: quod pharmacum læuigat exasperata: prędictum est autem quòd vult hoc propositum medicamentum repurgare, & læuigare ea quæ iuxta thoracem hærent: scopus enim huiusmodi est, attenuare, & abstergere, ac ad eductionem supernè aptas facere

B collectiones in thorace: verùm sedandi doloris gratia, & ne nimium tussiant partes exasperatę, læuigantia apponuntur. Maximum hoc est, atq; ipsius per omnia meminisse oportet, Nimirum quòd sæpe vnus scopus sit, in quem pharmacum componitur: ne verò hoc ipsum aliquo modo offendat, vtraq; miscentur primum vtilitatis scopum nequaquam habentia.

† Cod. tū impressi gręci habent, quartam partem heminę.

Nonam arteriacen post has Andromachus his verbis tradidit. ℂ *Arteriace Marini.* Croci ℥ j, gummi sextantem, tragacanthæ ℥ j, mellis attici sextarium j: coquito donec cùm diffunditur non inquinet. Hoc pharmacum medium est facultate: esset q̃ʒ exactè mitigatorium ac dolorem sedās, si neq; crocum haberet, neq; mellis sextarium, sed pro ipso theræum vinum creticum: aut sapam ex musto cocto factam, quam nos Asiani, vt dixi, hepsema appellamus. Verùm hoc loco importunè inter relata fortia pharmaca locatū est, vtpote quæ suppuratis & tabescentibus conueniunt.

Decimam consequenter recenset, quæ inter exactè læuissimam ac mediā, qualem sanè esse dixi præcedentem, intermedia est. Ex gummi igitur hanc, & passo cretico, ac aqua componit, melle ēt admisto: & gummi quidem inijcit bessem, passi sextarium vnum, mellis libram vnam, dissoluere cū aqua iubens ipsum gummi, copia eius non expressa. Itaq; ob gummi, & passum, & aquam, penitus nihil extersoriū habet: ob mel verò, à leuissimo & læuigāte est digressa: scimus enim exter-

C soriū esse mel. Coqui aūt super prunas oportere ipsum dixit, hoc est ad mollem & non fumantem ignē. Melius verò fecisset, si ēt ad alias omnes hoc adscripsisset. Ego itaq; sic ipsum præparo, & neque ad prunas adhuc ardentes cocturam facio, ne videlicet inde quid acre & fumosum sublatum, acrimoniā non necessariam medicamento ipsi affricet. Mellis equidē acredinē toleramus, quanq; ea non sit vehemens, propter aliam ipsius vtilitatem, verū fumi nulla est vtilitas. Quare fugiēdus est fumus, inquantùm possibile est, circa omnium huiusmodi pharmacorum pręparationem. Pręstat autem & in ijs quæ meatus obducunt, lignis fumum non ędentibus vti.

Vndecimam confectionem sic prodidit. ℂ *Arteriaca alia bona.* Cinnamomi, thuris vtriusq; vnc. j, succi radicis dulcis vnc. j, myrrhæ ʒ iiij, tragacanthæ drach. sex, nardi indicæ ʒ iiij, amomi ʒ iiij, croci ʒ j: melle attico excipe. Recte dixit bonam hanc arteriacē esse, verùm deest sermoni, ad quas affectiones bona sit: dictum enim in principio est & per vociferationem, & per distillationem lædi arteriam, amplius q̃ʒ propter vlcus & inflammationem obduratam. Hæc autem confectio quā nunc Andromachus descripsit, etiam ad tabidos aptum pharmacum est, & simpliciter omnes inueteratas thoracis ac pulmonis affectiones. Cinnamomi etenim natura tenuium partiū & resiccatoria ēt induratas affectiones sanare potest. Ab eo proximum locū amomi facultas habet, simul q̃ʒ

* Aliter iii.

D adstringens quippiam habet. Verùm ob horū actionem vehementem rōnabiliter admista sunt, thus, & radicis dulcis succus, & tragacātha, pharmaca exasperata lenire à natura apta. De croco & myrrha sępe diximus, esse videlicet concoctoria & modicè resiccatoria huiusmodi affectionum.

A. l. 5. fu. 2. t. 5. fol. 553. e

Duodecimam arteriacā Andromachus hoc modo scripsit. ℂ *Alia ex libris" Galli ad Arteriam affectam, Vlcera pulmonis, Puris et Sāguinis reiectiones, & Fluxiones in thoracem, & ad Ea quæ ægrè educi possunt, vehementer efficax.* Resinæ terebinthinæ ʒ iiij, croci* cilicij ʒ iiij, thuris ʒ iiij, myrrhæ troglodyticæ ʒ iiij, cinnamomi ʒ iiij, amomi ʒ iij, nucis pineæ ʒ iiij, radicis dulcis eiecta medulla ʒ iiij, nardi syriacæ ʒ ij & dimidiam, casiæ nigræ ʒ ij, tragacanthæ ʒ iij, palmularum syriacarum carnis ʒ iij, asteris samij ʒ iiij, chalbani puri obol. iiij: costi ʒ iiij, alij ʒ j: mellis attici heminas iiij. Mel & resina in duplo vase coquuntur, atq; vbi spissari cœperint chalbanum miscetur, donec non inquinent: deinde refrigeratis reliqua trita admisce, & sic vtere. Rectè fecit in hoc pharmaco, tum quòd ad quas affectiones conueniat, tum quòd quomodo præparare ipsum oporteat, adscripsit. Ratio autem compositionis ex superioribus constat.

* *Al. corycy.*

Decimamtertiam arteriacen Andromachus his verbis tradidit. ℂ *Arteriaca Galli, eadem etiam antidotus est ad eadem efficax.* Nardi syriacæ ʒ iiij, myrrhę ʒ iiij, croci ʒ quātuor: costi ʒ iiij, alij drachmam vnam: piperis albi grana xxx, radicis dulcis drachmam vnam, nuces pineas centum, styra-

* Aliter ii.

cis drach.j, tragacanthæ ʒ j, cinnamomi drach. vnam, amomi ʒ j, thuris ʒ j obol. iiij, casiæ fistulæ ʒ j, E balaustij drach. tres obol. iij: mellis attici aut passi cretici heminas duas. Passum in duplo vasculo coquitur ad spissitudinem mellis, atque ita ad arida trita affunditur: tragacantha autem & styrax per diem antea in sufficiente protropo macerantur, & ita ad reliqua admiscentur: reponitur pyxide argentea aut vitrea. Rectè fecit & hîc quòd tum ea quæ promittit hoc pharmacum, tum quomodo præparatur, adscripsit. Ego verò propterea omnes ab ipso descriptas arteriacas apposui, ne quis alium scriptorem requirere cogatur: omne enim facultatum genus in ipsis continetur, mollium, fortium, ac mediorum.

Decimaquarta arteriaca eius est, de qua sic prodit. ℂ *Arteriaca ex libris Aphrodæ, Moschionis. Est eius facultas non modicè medias transgressa ad fortes. Habet vim Secandi & Attenuandi ac Calfaciendi ex multis pharmacis, quibus etiam lenta quædam admista sunt ob eam quam dixi causam.* Compositio eius hæc est: Rubricæ lemniæ, thuris, myrrhæ, nardi, amomi, casiæ rufæ, croci, iridis illyricæ, floris iunci odorati, singulorum ʒ ij: cinnamomi ʒ iiij, resinę terebinthinæ ʒ iiij, floris rosarum ʒ iiij, opobalsami ʒ ij, mellis heminam vnam, aut passi cretici heminæ dimidium amplius q; quartam eius partem: liquorē & resinam donec fulua reddantur coquito, deinde ab igne ablatis reliqua addito ac conquassato. Datur in thoracis & arteriæ affectionibus fabæ græcæ magnitudine, cū aqua, quarta heminę parte: reliquis forma eclegmatis delingendum. F

Decimāquintam arteriacam sic scripsit. ℂ *Arteriace ad Gutturis siue Arteriæ aspritudinem, Vocem interceptam, & Sanguinem reiectantes, qua utor. Ex libris Apollonij & Alcimionis.* Tragacanthæ drach.
†Aliter iiij. †vj, gūmi ʒ vj, thuris ʒ j obol. vnū, myrrhæ ʒ j obol. ij, croci ʒ j obol. ij, succi radicis dulcis ʒ j obol.
*Aliter ii. iij, aut radicis sesquidrac. piperis albi grana xxv: palmularū pinguium carnis ʒ iij, alij palmulas v
*Aliter ʒ ß. & aliter ʒ ii. aut tres habent. Tragacanthā passo maceratā ac tritā reliquis aridis tritis committe, ex eis q; omnibus catapotia fabæ magnitudine effice, sub lingua q; tenenda exhibe. Huiusmodi confectiones hypoglottidas medici, ab eo quod sub linguā dantur, appellant: iubēt q; id, quod à dissoluto pharmaco defluit, sensim in asperæ arteriæ summum excipere, obnitendo simul ne tussis excitetur.

Decimasexta ex ordine sic scripta est. ℂ *Arteriace delingibilis ad omnes Internas affectiones, maximè Tabescentes & Suppuratos, ad Hydropas incipientes, Tusses veteres. Datur per diem & noctem, cochlearij mensura.* Succi scyllæ sextarios iiij, passi cretici sextarios iij, vini falerni sextar. viij, mellis attici sextar. iij, myrrhæ trientem, croci sextantem, thuris sextantem, aristolochiæ dactylitidis minam vnam &
† Al. sextantē. dimidiam, glycyrrhizæ minam vnam, radicis eryngij sextantem, casiæ vnc. j, nardi celticæ †vnc. j. *
* Al. sextantē. xylobalsami bessem. Aristolochiam, eryngium, glycyrrhizā, xylobalsamum, casiā, nardum, in crassas partes contusa in vini sextariis viii macerato ad triduum: deinde ad lentum ignem ad tertias coquito, atq; ita exprimito: & recrementis abiectis passum, mel, & scyllæ succum committito, & ad mellis crassitudinem coquito. Crocum verò, thus, & myrrham cum vino terito: atq; vbi optimè habuerit pharmacū, addito: & vbi modicè fuerint liquata ab igne tollito, & repositis vtitor. Rectè facit & hîc Andromachus ꝙ quæ promittit, & quomodo præparetur, adscripsit. G

Decimaseptima confectio talis ab eo traditur. ℂ *Arteriaca alia vt Heraclides Tarentinus.* Succi scyllę sextarios iii, passi cretici sextar. iii, mellis attici heminam vnam: croci trientem, alii sextantē:
* Aliter vnc. i. myrrhæ quadrantem, tragacanthæ vnc. j, succi radicis dulcis sextantem, thuris vnc. j, opobalsami sexuncem: vtere præparato. Iuxta hanc confectionem neq; quæ promittat, neq; quomodo pręparetur, tradidit, tanquam iam ante sententiam ipsius legentes intelligere queant. Ex eo enim quod dicit: Alia Arteriaca, similia præscriptæ ipsam promittere, nos intelligere conuenit. Præparationem autem ex antea relatis computare oportet.

Decimaoctaua confectio sic tradita est. ℂ *Arteriaca ex libris Perigenis, ad omnes Arteriæ affectus.*
†Aliter iiij. Croci ʒ j, vuæ passæ exacinatæ ʒ † j, amygdalarum ʒ viii, myrrhæ obol. iiii, tragacanthæ ʒ iiii, piperis albi obol. iiii, mel coctum. Vua passa torretur, amygdalæ excorticantur: tragacantha in aqua H maceratur per diem vnum, & teritur, ac reliquis admiscetur. Et hîc rectè ab eo factum eo, ꝙ tū promissionem, tum compositionem eius adiecit. Cæterùm mediæ facultatis pharmacum existit, quare ad omnes affectus ipsum commodum esse ait: est enim mediorum pharmacorum natura talis. Vnde etiam ipsis mediis affectionibus propriè & primariò cōuenit: iis verò qui mollibus aut fortibus opus habent, neq; emolumentum neq; detrimentum magnum affert.

Vltimam omnium arteriacam hoc modo descripsit. Vini mulsi veteris sextarios iij ad vnū decoquito: deinde nucum pinearum tostarum heminam adiicito, piperis albi sextantem: ac vtitor. Esset sanè hoc pharmacum ex mollissimis, si non piper accessisset: hoc verò addito, ad mediam facultatem peruenit: propterea etiam eiusdem generis cum præscripto esse ratus subscripsit.

Arteriacæ à Critone conscriptæ Quatuor numero.

Ex arteriacis à Critone conscriptis quatuor ꝓduxisse suffecerit. De prima scribit in hæc verba. ℂ *Ad Vocem interceptam ob contentionem.* Ficum & eryngium probè coquito, & ad decoctū gūmi misceto, vt melle durior confectio fiat: dato ad noctem. Facit & ammoniacum. Ob id sanè pharmaci huius mentionem feci, quòd in principio apta est hæc præscripta confectio, si per eryngium pręparetur: ammoniacum autem inueteratis commodum, forte enim pharmacum existit.

Non

A Non rectè igitur Crito fecit, q cum moderato fortissimum pharmacũ indiscriminatim tradidit: si enim ab vsu duri immutaueris, non solum nihil iuueris, sed etiam lædes hominem. Alteram arteriacam scripsit Crito mediam facultate, concoctoriam & lenem his verbis. ℭ *Alia faciens maximè ad Phonascos, & Asperam arteriam, & Tussis irritationes, Dolorem aurium, Vlcera in auribus, ac pudendo. Concoquit etiam Destillationes.* Thuris obol. iiij, myrrhæ ʒ ij, passi cyathos iij: passum ad mellis spissitudinem decoquito, deinde myrrham & thus trita cum passo semicocto ablato adijcito. Facit ẽt ad dysentericos, cœliacos. Quidam croci etiam drachmam addunt, & fit auribus commoda, atque oculis inflammatis. Hæc Crito perspicuè & probè scripsit: neq; opus est me eiusmodi pharmacorum expositionem apponere, vt qui sæpe iam de his dixerim. Porrò alias duas prædictæ quidẽ similes, verũ moderatiori facultate & simplicissimas sic scripsit. ℭ *Eclegma Faustianum appellatum.* Vini falerni sextarium j, mellis attici lib. j: in duplici vase coquito, rutæ ramulo agitando. Alterum pharmacum tale est. ℭ *Eclegma ex vino scybelite quo vtimur.* Vini scybelitis sextarium j, gũmi quadrantem, mellis dodrantem: coquito in duplici vasculo, gũmi prius macero ac dissoluto. Hoc solùm loco apposuit in duplici vasculo, hoc est diplomate, cocturã fieri debere. Rectissimè autem fecerit, qui omnes arteriacas quæ mitigatoriam, concoctoriam, & lenitoriam vim habere B prædicantur, in duplo vase coxerit, quod Diploma Græcis vocatur, quomodo sanè vnguentarij vnguenta præparant: nimirum calidam aquam in magnum quendam lebetem infundentes: ac postea vasculum, quod pharmacum coquendum in se habet, imponentes: & sic præustas prunas, aut ligna fumum non ædentia succendentes.

Confectio Diacodyon id est ex capitibus papaueris, iuxta Veterum traditionem.

Quin & circa huius compositionem veteribus indiscreta discordia fuit. Quidam enim ex ipsis ad capita papaueris cxx, aquæ sextarios xx infundendos censent, vt quælibet sextarij mensura sex papaueris capita recipiat. Quidam verò in lxxx sextarios octingenta papaueris capita inijciunt, vt singuli sextarij capita x accipiant. Quidam ita temperauerunt, vt sextario vni viij capita tribuerentur. Quidam autem haud scio qua ratione, in aquæ sextarios tres, capita papaueris lxxx conijciunt. Alij capita cxx in eosdem tres sextarios addunt: verùm mihi videtur valdè pauca aqua esse, ad tantam copiam capitum.

Confectio ex Capitibus papaueris, Andromachi.

Andromachus igitur, velut supra in arteriacis præscriptum est, alteram ex ipsis præparans sic scripsit: Capita papaueris viridia mille ducenta. deinde ad finem: Aquam pluuiam, non apponens aquæ quantitatem. C

Confectio ex Capitibus papaueris, Critonis,

Crito verò sic. *Confectio ex Capitibus papaueris simplex.* Capita papaueris agrestis octingẽta, aquę sextarios lxxx: coquito ad tertias, atq; expressis addito mellis lib. x. Si verò variã efficere velis, adde croci, myrrhæ, succi hypocistidis, singulorum ʒ xij: thuris ʒ vi, acaciæ ʒ xij. Rectè videtur mihi ad singulos sextarios capita x conijcere: ita enim contingit, cùm scribat ipse, capita octingenta in aquæ sextarios lxxx indendos esse. Et ego sanè hoc modo pręparo non apponens, neq; crocum, neq; myrrham, neq; aliud quicquam: optima est enim simplicissima.

Confectio ex Capitibus papaueris, Heræ.

At verò Heras ad capita cxx, aquę pluuiæ sextarios iij infundit, modicam omnino quantitatẽ: tametsi in quibusdam exẽplaribus non numerus capitum papaueris cxx scriptus sit, sed pondus totidem drachmarum. Adscribam autem totam ipsius dictionem sic habentem. Capita papaueris viridia cxx in vas conijcito: & affusis aquæ pluuiæ sextarijs tribus, ad triduum madescere sinito, deinde ad tertias coquito: & ablata ab igne exprimito ac colato, admisto q; mellis sextario in duplici vase coquito: atq; vbi spissari cœperit, acaciæ rufæ ʒ j, succi hypocistidis ʒ j, adiicito. Cęterũ D cùm ipsa capita coxeris in aqua, croci ʒ j linteolo illigatam simul coqui permittito. Quidã etiam myrrhæ ʒ j addunt, ipsa q; cum modico passo terunt, atq; ita indunt: ac simul coquunt, donec aliquantulum fuerit confectio inspissata. Quòd si tamen non medicamentariam confectionem facere velis, cum capitum decocto ad tertias redacto mel coques, reliquis non adiectis.

Confectio ex Capitibus papaueris, Damocratis.

Hoc pharmacum primum à Themisone pręparatum est, inquit Damocrates in libro, Damocratis "Philiatrus, {hoc est rerum medicarum studiosus,} inscripto. Scimus autem ex versibus eũ constare. Aiunt Themisonem hoc pharmacum primùm præparasse ad tusses humidas, dolorem arteriæ, & gulæ, species fluxionum simpliciter omnium quæ circa thoracem consistunt, & ad vigilias, quarum sanè illæ existunt causæ.

A. l. 5. fu. 1. t. 6. fol. 539. d

Papaueris quod nominant ipsi agricolæ
Agrestis (nam spontaneum est, nec conseritur)
Capita virentia & recentia, integra,
Semen rubens non dum nigrum gerentia,
Centena bis q; dena magnitudinis
Mediocris, in nouam ollulam ore amplo indito.

Infunde tres pluuia de aqua sextarios: E
Macerato in his totam diem noctem simul:
Dein coquito lento igne, ac diutiusculè, &
Omnem liquorem expressum in ollulam excipe,
Et mellis attici libras tres addito.
Decoquito rursus leniorem ad flammulam,
Dum non liquentis mellis instar duruerit.
Mox frigefacta in vitreum vas condito.
Sic nos quidem. At Themison prior qui prodidit
Vsum, addidit myrrham, acaciam, & rubens crocum, &
Hypocistidis succum. Ast ea obsoleta iam,
Simplex enim parata commodissima est,
Iucunda valde, lenis atque viribus.
Ex hac datur mystri minuti quantitas,
Aliquando plus sub noctem, & ad diem minus,
Vt hanc in ore quis breui sic detineat, F
Iussus liquentem sensim ita vt pòst deuoret.
Quòd si voles aluum morandi gratia, &
Sistatur vt pulmonis & stomachi fluor,
Eruptio que sanguinis septum supra,
Facere, eupatoricæ aut tu potius hinc ponticæ
Addes rhois succi simul drachmas duas,
Tantundem & acaciæ bonę, non veteris:
Auferre iam volens ab igne pharmacum,
Diluta passo ambo hæc simul confundito,
Paulatim adhuc in ollula feruentibus,
Quò ferueant parum simul: mox vasculo
Refrigerata indantur inde vitreo.

Confectio ex Capitibus papaueris, Sorani.

Soranus porrò ita præparandam censet. Capitum papaueris numero cl, aquæ sextar. xx, in lebetem nouum cõiecta ad dimidias coquito: & reiectis capitibus mellis sextar. j addito: postea verò myrrhæ, croci, hypocistidis, & acacię succi, singulorum drach. j obolos tres, linteolo illigato: & in ollam siue lebetem suspendito, quò simul cum melle coquantur: postque verò crassescere incepe rit, fasciculum colligatum tollito, & in mortarium coniectum cum passi cyathis iij terito: indeque in lebetem coniectum, lentè simul donec spissetur coquito. Verùm mitior est confectio quę ex solo melle & capitum papaueris cremore constat. Efficacior autem redditur, si in fasciculum linteoli pro adstringentibus melilotum & radicem dulcem addideris. G

Confectio ex Capitibus papaueris, Galeni.

Cęterùm velut ego compono confectionem ex papaueris capitibus, ita ea vtendum censeo. Etenim cum de prędictis confectionibus experimentum sumpserim, pręstãtior ea visa est, in qua ad vnum aquę sextarium capita decem inijciuntur, quẽadmodũ Crito scripsit: aut ad duos sextarios quindecim capita, velut Soranus: in medio autem horũ amborum terminorum est, vbi octo aut nouem capita in vnum sextarium conijciamus. Pręmacero "autem ea non ad triduum, velut Heras, sed neque statim ablatas coquo, sed si quidem humidiora & molliora fuerint, ad vnum diẽ. Accipienda est aũt in omnibus huiusmodi sermonibus etiam nox: quemadmodum etiã annum dierum ccclxv esse solemus dicere. Si verò duriora & sicciora sint, etiam lõgiori tempore ipsa macero: prestat autem accipere nondum indurata. Manifestum verò quod etiam valde mollia abijcienda sint: sicciora enim exiguum succum habent: humectiora verò crassum quidem, sed crudũ adhuc & aquosum ac debilem: quapropter ex humidis ac palustribus locis accepta fugienda sunt. At verò numerum quem dixi inijci oportere iuxta proportionem aquę, de mediocribus intelligere oportet. Cùm enim quædam maiora moderatis, quædam minora existant, quædam verò inter hæc media, quemadmodum vt plurimùm esse solent, ex his prædictum numerum ad sextariũ conijcere oportet. Terminus autem cocturæ sit non vt tertia, aut quarta, aut aliqua talis pars aquæ fiat reliqua, verùm vbi primùm in totum flaccida fuerint facta: succum enim ipsorum exprimere volumus, hoc verò sufficienter con tinget ipsis flaccidis factis: superuacuum igitur diutius coquere. Cæterùm mellis dimidiam mensuram huic succo admiscendam censeo; & coquẽdam simul ad lentum ignem ad compagem attici mellis. Verùm in aqua pluuia quidam capitum cocturam fecerunt, ne videlicet ipsa ad aliam putredinosam qualitatem transmutetur: tibi verò etiam fontana sufficiet, pluuia non præsente: satis est & ipsam mundam esse, & omnis misturæ exortem. Ob quam rem ea quæ per plumbeos canales deriuatur fugienda erit, limus enim quidam ex plumbo in ea continetur. Vnde etiam qui aquæ eiusmodi fæcem combibunt, dysenterici euadunt. H

A.l.3.f.10.c.3. c.3.fol.265.a

*Aliter multũ.

A *De Vsu Confectionis ex Papaueris capitibus.*

Vsus eius est in ijs qui somno opus habent, quibus etiam ex opio constantia sæpe exhibere cogimur. Opus habent maximè huiusmodi pharmacis ij, quibus tenuis fluxus à capite ad asperam arteriam destillat, non permittens dormire ob consequentem tussim. In talibus ego etiam ex sapa pharmaci confectionem parare soleo. Dictum autem à me antea est sapam, id est hepsema, à nobis appellari mustum coctum, quod etiam siræum quidam medici vocant. Sufficiens coctura eius ad huiusmodi est, vbi capita papaueris ad medietatem aquæ fuerint decocta. Quin & per passum, aut theræum creticum, melius est quàm per mel cocturam fieri, vbi fluxus valde tenuis extiterit: scimus enim attenuantis facultatis mel esse: fugiendum igitur tunc, tenues enim fluxiones auget. Miscenda etiam huiusmodi pharmaco dum coquitur, radix dulcis, quo simul coquatur: vbi verò hæc non adsit, succus qui ex Creta apportatur. Si verò circa pulmonem consistat copia fluoris à capite delati, confectio ex melle melior est. Quemadmodum enim somno opus habentibus, ea quæ ex sapa constat: sic reiectatione per sputum indigentibus, ea quæ ex melle fit, commodior existit. Contrà vrgenti igitur renitendo, vbi in somnum vertitur æger, aut quod ex melle constat, aut quod citra hoc apparatum est, pharmacum exhibebis: aliquando etiam ambo-
B bus permistis, scopum habens ipsum vrgens, circa misturam, ex vtro amplius conijcere oporteat: appello autem vrgens id, quod maiori auxilio opus habet. Datur commoderata mensura duorum cochleariorum satis magnorum copia. Augebis autem & minues hanc copiam ad magnitudinem corporis cui exhibiturus es, respiciens, item ad ætatem, & anni horam, ac regionem: in omnibus enim his, frigidioribus minimum dabis, calidioribus amplius. Quòd verò etiam multitudinis ac qualitatis ipsius destillationis respectu, aut plus aut minus dabis, manifestum existit: commune enim hoc in omnibus auxilijs est. Suffecerant equidem præscriptæ arteriacæ, verùm apponere amplius mihi visum etiam eas, quæ Asclepiades in secundo Interiorum scripsit. Aliquæ enim ex eis penitus eædem sunt: quędam præscriptis valde vicinę, vt & ex eo certitudo descriptionum confirmetur. Quin vltra hæc præparandi & vtendi modus, diligentius ab ipso Asclepiade traditus est.

Arteriacæ ab Asclepiade conscriptæ in Secundo Internorum, quæ Mnasoni inscribit. Antonij Musæ, ad Vocem interceptam.

¶ Brassicæ viridis cauliculos depuratos manducandos præbe, & quod instar palearum exuccū est, expuere iube, succum verò deglutire. *Alia.* Brassicæ succum cum melle coctum delingēdum
C exhibe: auxiliatur confestim. *Alia.* Succi eryngij in aqua cocti heminas duas excipito, & succi ficuum in aqua coctarum tantundem: his adde gummi subtilissimè dissoluti drach. viij: coquito diligenter ad arteriacæ spissitudinē, & inde cubitum ituris ad cyathi mensurā delingendum præbe.

¶ *Alia Arteriaca Charixenis, facit ad Sonum vocis fractum, Destillationes in arteriam, Vocem interceptam & raucosam, ad Interceptiones vocis ex distensione.* Croci drach. ij, succi cyrenaici drach. i, mellis attici cyath. vi: mel coquito, & vbi spissatum fuerit, reliquis admisceto: ac vtitor velut dictum est pilulis inde formatis, quæ sub lingua detineantur. *Alia.* Galbani drach. vi, piperis drach. i, nitri drach. j, mellis attici cyathos sex: galbanum & mel coquito, & densata reliquis vnito: vtitor vt dictum est.

¶ *Alia ad Exulceratam arteriam Charixenis. Facit Phonascis ante & post certamen data. Facit ad Oculorū dolores forinsecus imposita, lana ex ea madefacta. Facit & ad Internas affectiones linctu accepta.* Gummi, tragacanthæ, vtriusq; drach. sex: thuris, myrrhæ, vtriusq; drach. i, obolos tres: croci, hypocistidis succi, vtriusq; drach. vnam: passi scybelitæ aut therei sextarios sex. Gummi, tragacantham, myrrham, thus vnà cum hypocistidis succo macerato affusa ipsis passi portione: atque vbi dissoluta fuerint, diligenter terito, & ad passum misceto, assiduéque mouendo coquito. Crocum verò sacculo stupa contexto (κροκυφάντιον vocant, alij κροκοφαντὸν) initiis in sublimi contentis inditum, vnà cū
D pharmaco coquito: deinde exemptum passo dilutum ac tritum ad pharmacum conijcito: & repositis vtitor. *Alia.* Succi radicis dulcis, tragacanthæ, vtriusq; ʒ iij: croci, myrrhæ, vtriusq; ʒ j: thuris, spicæ nardi, vtriusq; obolos tres: protropi sextarios tres: vtere. ¶ *Alia Lysiæ ad Easdem affectiones.* Croci, myrrhæ, succi radicis dulcis, thuris, casię, singulorum drach. vnam: piperis grana xxiiij, passi cretici sextarios tres, mellis attici cyathos vi: vtere. ¶ *Alia Charixenis.* Croci drach. iij, myrrhæ drach. vnam & dimidiam: thuris, succi glycyrrhizæ, vtriusq; drach. vnam: passi cretici sextarios tres. Facit ad sonum fractum, destillationes in arteriam, interceptam vocem, tonsillas inflammatas, facit etiam ad phonascos ante & post certamen data. Iuuat perfrigeratos, facit ad recentem & veterem tussim, ad spuentes sanguinem, eundem q; sursum reiectantibus prodest, & cœliacis.
A.l. 5.su.a.t.5. fol. 553.f Conducit item ad spiritus fœtorem. ¶ *Alia Hypoglossis, sub lingua tenenda, facit ad Arteriam exasperatam, & Vocem interceptam, item q; Reliquas affectiones.* Tragacanthæ, gūmi thebaici, vtriusq; drach. tres: myrrhæ, thuris non secti, vtriusq; drachmam vnam obolos tres: croci drach. vnam, succi glycyrrhizæ obolos tres, phœnicobalanorum trium carnem, passi protropi aut theræi quod satis est his excipiendis: decoquatur ad crassitudinem mellis. Datur fabæ ægyptiæ magnitudine sub lingua tenenda, & dissoluta transglutienda. ¶ *Alia Hypoglossis Dioscoridæ.* Croci, myrrhæ, tragacanthę, radicis dulcis succi, singulorum drach. j: nuces pineas repurgatas numero sexaginta, amygda-

las mundatas totidem: excipe melle cocto. Datur nucis ponticæ magnitudine sub lingua tenẽda. E

℄ *Alia Scribonij Largi Hypoglossis, facit ad Vocem interceptam.* { Croci, terebinthinæ, singulorum drac. octodecim: iridis illyricæ drach. sedecim, tragacanthæ drac. octo, piperis grana ccclx: excipe melle cocto, & terebinthina simul cocta: vtere sub lingua nucis pôticæ magnitudine. } ℄ *Alia Scribonij Largi Hypoglossis, facit ad Vocem interceptam.* Glycyrrhizæ drach. octo, myrrhę drach. viginti quatuor, terebinthinæ drach. trigintaduas, tragacanthę drach. trigintaocto. Arida singula per se tundito ac cribrato: resinam autem in pilam coniectam tundito, arida ad ipsam inspergendo: deinde ex vnitis omnibus pastillos formato fabæ ægyptiæ magnitudinis, quos in vmbra siccato: atque vsus tempore vnum aut duos sub lingua tenendos dato, ac liquescentes deuorandos. Oportet autem hoc pharmacum confestim in pastillos conformare. Quo tempore igitur pastillos cogis, eodem etiam tundes, resiccantur enim citò: & ob id pastillos ex eo formantem ad manum simul tundere oportet. ℄ *Alia Aromatica Mithridatis, facit ad Arteriæ affectiones, Pulmonis vlcerationes, Spuẽtes sanguinem, Tabescentes, Suppuratos, & Peripneumonicos.* Croci drach. duas, & dimidiam: myrrhę, resinæ terebinthinæ, vtriusq; drach. ij: thuris sesquidrachmam: nardi, cinnamomi, casiæ, tragacãthę, singulorum drach. vnam: mellis attici heminam i. Mel & resinam coquito, vt tractilia fiant ac fibrosa, & non inquinent in frigidam aquam instillata: dein cum aridis committito, ac probè contundito, & reponito. Vtere nucis ponticæ magnitudine sub lingua detenta, vt prædictum est. F

℄ *Alia Mithridatis.* Myrrhæ, croci, vtriusque drach. quatuor: nardi indicæ, terebinthinæ, vtriusque drach. duas: thuris, casię, cinnamomi, singulorum drach. vnam: passi cretici heminas tres. Passum & terebinthinam ad perfectam compagem coquito, & cum siccis committito: inde q; ad nucis ponticæ magnitudinem sub lingua tenendum dato. ℄ *Alia ex Filice Andromachi aromatica. Prodest Hæmoptoicis, Pleuriticis, Tabescentibus, Splenicis, Hepaticis, Ictericis. Facit & ad Affectiones circa Vterum & Vesicam.* Radices filicis q̃ crassissimæ lauantur diligenter, donec omne terreũ ab eis decedat: deinde perfrigerantur ad diem vnam: & ex ipsis libræ † x, in frusta digitalis magnitudinis secantur, & conquassantur, ac in vas figulinum conijciuntur. Infundũtur deinde aquæ dulcis sextarij x, & ad ignem positæ coquuntur. Cùm verò ad dimidias deuenerint per cocturam, eas tollimus, & in duplum vas vnguentarium excolamus. Et radices quidem expressas proiicimus: in aquam vero crasso modo contusa conijcimus, Balaustij drach. vj: nardi indicæ, rosarum siccarum, vtriusq; drach. iiij: cinnamomi drach. iij, glycyrrhizæ drach. vi, casiæ drach. quatuor, rhu pontici drach. iiij. Deinde rursus ad ignem admota coquimus: & vbi ad dimidias peruenerint, rursus in aliud paruum vas vnguentarium excolamus: & aridã quidem expressa reijcimus, ad aquam verò G mellis attici heminas quatuor addimus, probe q; mista & igni adhibita rursus coquimus: & cùm instillata in frigidam non inquinarint, his resinæ terebinthinæ drach. tres, chalbani non lignosi tãtundem, admiscemus. Hæc verò liquefacta ad subscripta deplemus: sunt autem hæc, Croci, succi hyoscyami, succi mandragoræ, piperis albi, succi hypocistidis, singulorum drachma vna. Omnia hæc tenuissimè trita, & cum primo filicis succo vnita habeto, vt strigmentitiam crassitudinem habeant. Postquam igitur inuicem permista ac probè conquassata fuerint, in vitreum aut argenteum vas reponimus. Datur ex pharmaco cochlearium. Maximè iuuat vocem interceptam.

† Aliter xii.

* Aliter lignosa

℄ *Alia* " *Panacea Mithridatis, ad Phonascos ante & post certamen. Facit & ad Glandularum inflammationes, Laxatas columellas. Facit ad Gingiuas humore prægnantes, & Nomas in ore, & motos Dentes. Prodest Destillationibus, recenti ac veteri Tussi, Hæmoptoicis, Empyicis, & Anaphoricis.* Vtor pharmaco hoc quandoq; puro, quandoq; passo dissoluto, aut vino scybelite, & aqua calida. Etenim ad tonsillarum inflammationes dissoluto pharmaco vtendum est: ad affectiones verò in profundo, puro. Compositio sic habet. Capita papaueris agrestis numero cl, filicis lotæ drãch. iij: symphyti depurgati, corticis mandragoræ, rhu pontici, rosarum siccarum, iridis, chalcidoniæ, glycyrrhizæ ponticæ, balaustij, singulorum trientẽm: cinnamomi drach. ij, nardi celticæ sesquidrachmam, aquæ pluuiæ sextarios xv. Prędicta in crassas partes contusa in vase duplici vnguentario ad triduum macerantur: sequenti deinde die ad tertias coquuntur: & postea in quallũ coniecta exprimimus ab ipsis in aliud vas vnguentarium liquorem: & res decoctas abijcimus quidem, verùm de expresso liquore quantum sufficit accipientes, subscriptas res in ipso dissoluimus: sunt autem hæ, Gummi, tragacanthæ albæ, vtriusque libra vna: myrrhæ, succi radicis dulcis, succi hypocistidis, singulorum sextãns: croci, mastiches, vtriusque vncia vna. Hæc dissoluta diligenter terimus, paulatim de expresso liquore adstillantes: postea ad pharmaci confectionem vino scybelite, aut theræo, aut pramnio vtimnr: sint autem eius sextarij xxiiij. Passum in vas fictile diffusum coquimus: atq; vbi mellis spissitudinem acceperit, ipsi dissoluta & trita pharmaca adiicimus, rursus q; coquimus ad compagem: & sublato in vas vitreum aut argenteum vtimur, quemadmodum dictum est antea. Aliam ad destillationes, & omnes tussiculosas affectiones Asclepiades in secundo internorum sic tradidit. H

A. l. 5. fu. 2. t. 5. fol. 553. g

* Aliter libras

* Al. drach. iii.

* Al. vncia i.

℄ *Ad Destillationes pharmacum, quo vsus est Comō philosophus: auxiliatur statim.* Pyrethri, costi, vtriusque drach. ij: piperis albi drach. j: tusa & cribrata reponito: vsu verò expetẽte naribus admouere, & pharmacum attrahere, iubeto. *Alia.* Piperis albi drach. vnam, seminis vrticæ tãtundem: costi, myrrhę, croci, singulorum obolos tres: pręparato ac vtitor vt dictum est. ℄ *Alia Dolorem sedans,*

Antonij

A *Antonij Musæ. Facit ad Destillationem, & Vocem interceptam.* Opii, myrrhę, seminis hyoscyami, singulorum drach. duas: singula in cicutæ decocto macerato, ac diligenter terito: & ex mistis catapotia erui magnitudine formato, & duo ex ipsis ante somnum dato. ℭ *Alia facit ad Hæmoptoicos.* Seminis hyoscyami albi drach. octo, nardi indicæ drac. sex, croci drach. quatuor: opii, amyli, anisi, singulorum drach. duas: rubricæ lemniæ drach. vnam: cum aqua catapotia erui magnitudine formato, ac vtitor vt dictum est. ℭ *Alia Delingibilis, ad Tusses extremas & inueteratas.* Vini falerni sextarium vnum, mellis attici libram vnam, coquito assiduè agitando cum ramulis rutæ: dato inde mystrum. Facit & ad stomachicos. ℭ *Alia Petini, ad Vlcerationes & Suppurationes in profundo.* Vini mulsi veteris † sextarium vnum: ℨ axungiæ veteris sextantem, alij vnciam vnam. Axungiam probè cum vino mulso terito ac dissoluito, inde q; in vas fictile transferto, & ad prunas ramulis rutæ agitando coquito: & vbi densata fuerint, in vase vitreo reponito: ac mystrum delingendũ vt prædictum est exhibeto. ℭ *Alia Origeniæ.* Glycyrrhizæ ponticæ drach. duas: seminis vrticę tosti, seminis lini tosti, vtriusq; drach. vnam: myrrhæ, croci, vtriusq; obolum i: mellis attici, aquæ, vtriusq; cyathos sex. Glycyrrhizã aqua coquito, deinde expresso liquore, reliqua terito, & melle cocto excipito, ac delingenda præbeto. *Alia.* Ari tosti drach. vnam: ammij torrefacti, nucum pinearum to-
B starum, irionis tosti, singulorum drach. vnam: excipe melle cocto. ℭ *Alia Placentula, hoc est coptarium ad Tussientes.* Seminis lini torrefacti cõtusi & cribrati, vuæ passę pinguis citra acinos, vtriusq; sextarium vnum: nucum pinearum tostarum, nucum ponticarum depurgatarum, vtrarunque heminam vnam: piperis albi sextantem: myrrhæ, croci, vtriusque vnc. j: mellis attici libras quatuor: contusa vt oportet trita q; reponito. Semen lini cum melle coquito, et vbi densata fuerint reliquis addito, misceto, ac contundito. Datur nucis ponticæ magnitudine. ℭ *Alia, facit et ad Thoracis affectiones.* Farinæ fabaceæ tenuissimæ tostæ heminam vnam, iridis illyricæ contusæ quadrantem, nucum pinearum tostarum sextãntem, pulegij aridi contusi sesquidrachmam, seminis vrticæ drach. vnam, piperis vnc. dimidiam, mellis boni sextarios ij: farinam cum melle ad densitatem coquito. Seminis lini etiam tusi, tosti, & cribrati heminã vnam in promptu habeto & adiicito. ℭ *Alia ad Tussim, & Spiritus prolationem, valde probè expurgans.* Hyssopi, pulegij, vtriusq; sextantem: iridis, seminis sinapis, cardamomi, singulorum vnciam vnam: anisi, piperis, vtriusq; vnciam vnam: tusa & cribrata melle cocto excipito. Datur cochlearij boni mensura. Si vero hyems sit, & accepturus nõ febriat, piperis sextãtem, & pro aniso fœniculum aut cuminum, & pro cardamomo sinapi duplũ, coniicito. ℭ *Catapotium ad Tussim recentem, Panacea pharmacum Dolorem leuans, inducens Somnum facit*
C *ad Hæmoptoicos, ad Empyicos & Anaphoricos.* Styracis drach. octo: opii, myrrhæ, vtriusq; drach. quatuor: diluta passo in catapotia cogito, & erui magnitudine cubitum euntibus dato. Alia exemplaria par pondus omnium habent. ℭ *Aliud Platoni inscriptum: e uestigio auxiliatur.* Styracis, myrrhę, opij, galbani, singulorum par pondus: passo diluta in catapotia redige. ℭ *Aliud Basso inscriptum, pharmacum accommodatum: auxiliatur statim. Facit Hæmoptoicis, Sanguinem reijcientibus, Suppuratis.* Galbani, styracis, iridis illyricæ, corticis pinus, singulorum drach. duas: enulæ, opij, vtriusq; drac. vnã: excipe melle cocto, & præbe ciceris magnitudine ex aquæ mulsæ cyathis iiij. ℭ *Confectio ex Marrubio Platonis.* Myrrhæ, styracis, opij, succi marrubij, galbani, croci, æquales partes: præpara ac vtere melle exceptis cocto. ℭ *Catapotium Dolorem sedans, pharmacum accommodatum ad Inueteratas affectiones. Facit ad Destillationem, Dolorem capitis, Aegrè spirantes, Peripneumonicos, ad Vesicæ & Vteri affectiones. Inscribitur Panacea accommodata, ab aliquibus Stichus.* Myrrhæ, piperis, cardamomi, opii, styracis, castorii, galbani, æquas partes excipe passo: fac catapotia, & vtere. ℭ *Aliud pharmacum valde bonum, inscribitur Harmonia. Facit ad Destillationes, & inexuperabilem Defluxum.* Styracis, castorii, piperis, cardamomi, singulorum drach. tres: opij, myrrhę, seminis hyoscyami albi, singulorum drach. quatuor: excipe passo, reduc in catapotia, dato ciceris magnitudine ad somnum. *Aliud.* Croci,
D sulfuris viui, myrrhę, opii, singulorum drac. quatuor: seminis hyoscyami albi, cardamomi, piperis albi, singulorum drach. octo: mellis cocti quincuncem, aut quod satis est. Vsus pręmonstratus est. Datˉ cubitum euntibus. ℭ *Confectio Proxeni, ad Tusses inueteratas, & valde diu durantes Humectas affectiones, appellatur Symphonos, & Lexopyretos id est optime sedans febrem. Hac vsus est Antonius Musa.* Piperis albi, opii, cardamomi, singulorum drachmas octo: croci, sulfuris viui, myrrhę, seminis hyoscyami albi, singulorum drac. quatuor: mellis cocti sexuncem. Datur nucis ponticæ magnitudine cum aquę mulsę cyathis tribus.

* Aliter ii.
* Aliter drac. ij.
* Aliter vnc.

Confectiones ad Tussim ab Andromacho libro Secundo de Confectionibus Internis conscriptæ. CAP. 3.

POstquam multas ad tussim Andromachus scripsit confectiones, deinceps omnes soporem inducentes, & ob id soporiferas appellatas, tradidit. Cęterùm hę omnes tenues fluxiones inspissare possunt resiccantes simul'que refrigerantes: & propterea aliquę non tantùm opium, sed & mandragorę succum, aut radicis corticem, aut hyoscyami semen: aliquę etiam duo, aut tria, aut etiam omnia huiusmodi habent: quemadmodum alię styracem, & crocum. Rationabiliter autem his alij partim calfacientia admiscuerunt, partim cum modica adstringendi vi aromatica & resiccantia, item'que semina quędam familiaria, velut anisi, fœniculi, apii, dauci, seselis,

vtpote quæ tum pharmacorum iniucunditatem ac vim obtundunt, tum vrinam etiam prolectãt. E
Quædam verò etiam aspritudines læuigãt, velut sunt tragacantha, glycyrrhiza, & vina dulcia. At verò ex iis, quæ minus de aromaticis complectuntur, eas etiam tabescentibus præbent. ℂ *Confectio ad Tussim ex duobus piperis generibus.* Cinnamomi drach. vnam, succi papaueris drac. vnam, myrrhæ obolos tres, piperis nigri obolos tres, costi obolos tres, castorij obolos tres, piperis albi obolos tres, chalbani obolos tres, croci dimidium: redigito in pastillos, dato cũ melle aut passo. ℂ *Alia ad Tussim excellenter efficax. Eadem Febres sedat.* Seminis hyoscyami vnc. dimidiam: vnum exemplar
*Aliter vnc. vnc vnam habet: cardamomi drãch. vnam, succi papaueris vnc. vnam: myrrhæ, sulfuris viui, croci, singulorum vnciam dimidiam: piperis albi iuxta Heram sesquiunciam, mellis attici quod satis est. ℂ *Aliud ad Tussim siccam.* Styracis partem i, succi papaueris tantundem, croci partem dimidiam: contundito simul, & catapotia inde exhibeto. ℂ *Confectio ad Tussim, qua vtor, Sacrificuli bona.* Succi papaueris drach. decem, seminis lactucæ drach. xx: castorij drach. xviii, alii xvi: rutæ hortensis aridæ drach. xiiii, seminis lini drach. sedecim, panacis drach. trigintasex, myrrhæ drach. quatuordecim: croci drach. vii, alii vnciam vnam: excipe melle. Datur pro viribus ægyptiæ fabæ magnitudine, febrientibus ex aqua, febre carentibus ex vino, ad noctem. ℂ *Catapotium ad Tussim quo vtor.* Styracis, myrrhæ, opii, singulorum drach. quatuor: opobalsami, croci, vtriusq; drach. duas: F
simul trita excipe, ac vtere. ℂ *Ad Tussim siccam.* Succi radicis dulcis drach. ii, styracis drac. vnam: opii, croci, myrrhæ, singulorum obolos tres: excipe passo aut aqua, & ad fabæ græcæ magnitudinem redigito, ac vtitor. ℂ *Potio qua vtor ad Phthisicos, Rhipali, multis commoda, appellatur Menodorios, & Ambrosia. Facit ad Febres per circuitum repetentes.* Nardi, croci, myrrhæ, costi, casię, cinnamomi, iunci rotundi odorati, piperis nigri & albi, castorii, galbani, terebinthinæ, styracis, succi papaueris, seminis hyoscyami, singulorum drach. tres: anisi drach. vnam, apii seminis drach. vnam, tragacanthæ drach. sex, mellis quod satis est, vini falerni heminam vnam: tragacantham vino sufficiẽti macerato, & reliqua simul cum melle committito. Datur febrientibus sesquidrachma ex aqua mulsa: febre carentibus vncia dimidia cum melle, & aceti cochleario vno, & vini falerni cyathis duobus.

ℂ *Apollonij Confectio, facit ad multa, præsertim ad Tusses, egregiè.* Cardamomi drach. octodecim, myrrhæ drach. duodecim, hyoscyami drach. duodecim: opii drach. decem, alii duodecim: seminis pe-
Aliter xviij trofelini drach. duodecim, croci drach. quindecim, malorum mandragoræ drach. decem, zingiberis drach. octo, sulfuris viui drach. vi, ari drach. sex, thuris drach. vi, costi drac. vi, piperis albi drachmas sex, mellis attici. ℂ *Alia ad Internos Abscessus, probè repurgans.* Sagapeni drachmas ii, myrrhæ ℥ ii: cardamomi drach. quatuor, alii drach. vnam: castorii drac. vnam, piperis albi obolos tres, opii G
drachmas duas: cum aqua in pastillos formato duorum obolorum ponderis. Dantur cum aqua.

ℂ *Isotheos ad Tussim, ad Tabem, ad omnes Internas & per Circuitum repetentes affectiones.* Nardi drach. duas, myrrhæ drach. vnam, croci drach. vnam & dimidiam, costi drach. vnam, piperis albi drach. vnam, fæcis opobalsami drach. duas, cinnamomi drach. duas, succi mandragoræ drach. ii, castorii
* Aliter i. drach. duas, seminis dauci drach. vnam & dimidiam, opii drach. dũas, amomi sesquidrachmam, casiæ nigræ sesquidrachmam, mel coctum. Facit ad dolores stomachi, hepatis, pulmonis, oculorum, sanguinis reiectionem, abscessus: prodest dysentericis, voluulosis, nephriticis, ischiadicis, ægrè spirantibus: vrinæ suppressæ, doloribus laterum, præcordiorum: fluxui muliebri, & vteri strangulationi. Admiranda est antidotus ad lethalia venena, ante & post cibum sumpta, ad omnem sanguinis eruptionem cũ frigida: & ad morsos à vipera, & percussos à phalangiis, in vini cyathis tribus. Quartanariis prælotis dantur ante horam accessionis oboli duo, ex vini cyathis tribus. ℂ *Potio ad Tussim, Dyspnœam, & alia multa, Antipatri, qua vtor.* Styracis drach. vi, terebinthinæ drach. quatuor, opopanacis drach. duas, galbani drach. duas, iridis illyricæ drach. duas, myrrhæ drach. duas, seminis hyoscyami albi obolos quatuor, spumæ nitri obolos quatuor, piperis albi obol. quatuor, opii obolos v. Datur quantitate fabæ ęgyptię ad somnum. Quidam opii obolos tres, alii drachmã H
vnam, coniiciunt. ℂ *Eclegma ad Tussim.* Nucleorum nucum pinearum drac. duodecim, seminis lini tosti drach. octo, tragacanthæ drach. duodecim, carnis palmularum drach. octodecim, iridis illyricæ drach. duodecim, amygdalarum dulcium drach. sedecim, mel coctum. Dato delingendum bis per diem, manè & vesperi. In quibusdam tragacantham aqua pluuia dissolutam primum cum melle coquito. ℂ *Catapotium ad Tussim, Crispi Liberti.* Myrrhæ, piperis albi, galbani, castorii, styracis, croci, opii, singulorum par pondus: styracis dimidium. Dato inde catapotia ii ad noctem.

ℂ *Scribonij, ad Tussim.* Seminis apii drach. duas: floris iunci odorati, nardi, celticę, styracis, croci, singulorum drach. vnam: balaustii obolos tres, succi papaueris drach. quatuor: mellis quod satis est. Datur magnitudo fabę non febrientibus ex aceto mulso, febricitantibus cum aqua. ℂ *Asclepiadæ, ad Tussim.* Rhu pontici, croci cilicii, succi papaueris, spicę nardi, thuris, myrrhę, singulorum
A* Aliter vnc. [a] drãc. vnam: radicis nardi celticę sextantem, styracis [b] quadrãntem. Datur drach. i cum vino mul-
B* Al. vnc. vi so. ℂ *Thespiana Apollonij, ad Internos abscessus.* Seminis apii drach. tres, succi papaueris drachmas
C* Aliter iij. tres, melanthii drach. tres, iridis illyricę drach. [c] sẽptem, castorii drach. duas, seminis dauci drach.
D* Aliter iij. [d] sẽptem, sinopidis rubricę drach. septem: excipe melle cocto, & dato nucis pontice magnitudine ex aqua. ℂ *Catapotium Resiccatoriũ, ad Fluxiones thoracis, ad Molæ dolorem, Affectiones per circuitum repetentes,*

A.l. 5. fu. 2. t. fo. 553. g

A petentes,& percussos à Scorpio. Succi papaueris,seminis hyoscyami, vtriusq; par pondus: cum passo aut melle ad fabæ græcæ magnitudinem formato. Dato ad noctem: somnum inducendo prodest.

¶ *Confectio finiens Febrem, Phamphili pharmacopolæ bona.* Seminis hyoscyami vnciam i, cardamomi exenterati vnciam i, succi papaueris vnc.i,sulfuris viui vnc.dimidiam,croci vnc.dimidiã, myrrhæ vnc.dimidiam,euphorbij drach.ij,costi drach.iij,iridis illyricæ drach.iij, piperis albi drac.quatuor & dimidiam, mellis quod satis est: vtere. ¶ *Catapotium ad Tussim & alia multa commodum, & præsertim ad tussim humidam.* Iunci odorati drach. sex, opii drachmas quatuor, galbani drach.sex, styracis drach.quatuor: fiant catapotia araci magnitudine, dentur ad somnum. ¶ *Alia sedans Febrem Darij. Hac antidoto usus est ad oĩa,ad Tonsillas,Tusses,& Anginas.* Croci unc.vnã,piperis quincuncem,myrrhæ vnciam vnam,succi papaueris vnc.vnam,thuris tantundem,seminis hyoscyami tantundem,cardamomi tantundem,costi drach.quatuor,iridis illyricæ drach.tres,aristolochiæ drach. ii: melle attico excipito. ¶ *Aliud ad omnem Tussim expertum.* Anisi drachmam vnam,costi obolos iii,myrrhæ drach.vnam: castorii,galbani,piperis albi,seminis hyoscyami,opii, succi radicis dulcis, singulorum drach.vnam: excipe passo,redige in catapotia ciceris magnitudine.Dato in noctem.

Al.orobi. *Aliter drac.* *Aliter ii.* *Aliter ii.*

¶ *Catapotium Concoctorium ex libris Perigenis,ad Tussim & Destillationem.* Styracis obolos duos, pi-B peris grana viginti,myrrhæ drach.duas & dimidiam,seminis hyoscyami obolos quatuor, euphorbii drach.duas,iridis illyricæ drach.ii,opopanacis drach.ii,croci obolos tres,opii obolos tres, terebinthinæ drachmam vnam, piperis albi obolos tres, galbani drach. duas: trita excipe galbano ac resina,opio q; & styrace.Datur, prout sunt vires. ¶ *Apollonij Confectio ad Tussim commoda.* Foliorũ malabathri drach.octo, croci drach.sex, opobalsami drach.vnam, spicæ nardi drach.vnam: rosarum siccarum,floris iunci odorati, singulorum drach.vnam: costi,casiæ,styracis,myrrhæ,mei,singulorum drach.tres: vuæ passæ mundæ drach.sedecim, succi mandragoræ drach.sex, mellis quod satis est. Vuam passam in cretico passo per noctem & diem macerato,deinde admistis aridis terito, & mel misceto, ac reposito vtitor. ¶ *Potio ad Tussim ex libris Apollonij, item ad Muliebrem fluxum.* Seminis hyoscyami drachmas tres,myrrhæ drach.tres: croci,succi mandragoræ,thuris,singulorũ drach.tres: piperis albi, & nigri,vtriusq; drachmas quatuor: viticis drach.tres, opii drac.tres,mellis & vini chii quod satis est.Datur magnitudo fabæ. ¶ *Ad Tussim, incipientem Phthisim, Hæmoptoicos,ac Fluxiones.* Seminis hyoscyami drach.quatuor, radicis nigræ mandragoræ drac. quatuor, rhu drach.iii,corallii drach.tres,opii drach.tres,lycii drach.duas, balaustii drach.tres, thuris drach. quinq;, tragacanthæ drach.duas, croci drach.tres: cum aqua pastillos triobolares formato. Datur C hæmoptoicis ex posca,reliqs in aqua. ¶ *Potio prodita à Cletio Abascanto,ad Tabescentes,qua vtor abunde: verum inepta est ad sanguinis reiectationem.* Aristolochiæ dactylitidis drach. viginti, sulfuris viui drach.xx,corticis mandragoræ drach.viginti,thuris drach.quadraginta, gentianæ drach.xxx,seselis drach.xxx, opii drach.quadraginta, seminis hyoscyami albi drach.xl, myrrhæ drach.xl, croci drach.octo,piperis albi grana c,euphorbii drach.decem,baccarum lauri drach.septem & dimidiã, costi drach.septem & dimidiam,cardamomi drach.septem.Euphorbium et myrrham in vino tundito,opium vero & hyoscyamum in vino mulso: reliqua priuatim tũdito, ac simul misceto ad mel coctum. Vtere pharmaco non recenti.Recte apposuit Andromachus ad hoc pharmacum, quod sit ad sanguinis reiectationem ineptum,ob sulfur videlicet viuum,& euphorbium,partim etiã ob lauri baccas. ¶ *Catapotium ad Tussim, statim auxilians.* Iridis obolos quatuor, croci cilicii sesquiobolum,myrrhæ obol.duos,cinnamomi obolos quatuor,casiæ obolos quatuor,seminis hyoscyami albi obolos duos, seminis † papaueris nigri obolos duos, seminis cicutæ obol.duos, { seminis lactucæ nigræ obol. ii: } redige in pastillos obolares aut semiobolares cum passo, & præbe in passi quarta heminę parte. ¶ *Aliud, Ad * omnem Tussim,et Fluxionem,& Abscessus internos, vt Apollonius.* Sagapeni,gentianæ,myrrhæ,opopanacis, piperis albi,singulorum drach.ii: baccarum lauri mun-D darum drach.quatuor: trita cum aqua reduc ad magnitudinem fabæ græcę. Dato autem ischiadicis paulo plus ex vini diluti cyathis tribus. ¶ *Ad Phthisicos aliud, quod à Flauiano Cretensi assecutus sum.* Succi hypocistidis drach.octo,myrrhæ * drach.octo,castorii drach.sex,thuris drach.octo, succi rhois drach.ix,sagapeni drach.sex,succi papaueris drach.octo, anisi drach.nouem, seminis apii drach.octo,liquoris panacis drac.quinq;,seminis hyoscyami drach.octo,styracis ʒ octo,croci ʒ † x, liquoris cyrenaici drach.vnam, seminis dauci drach.octo, marrubii drach.i, corticis mandragoræ drach.x, piperis longi drach.octo, & albi drach.quinque & dimidiam, verbenacæ supinæ drach. vnam,mel coctum. ¶ *Catapotium album, vt Prytanis & Apollo.* Myrrhę,seminis hyoscyami albi, opii, styracis, singulorum æquale pondus: formato catapotia quanta deuorari possunt, hæc ipsa vua passa,aut passo,aut palmularum carne excipiens. ¶ *Catapotium ex libris Perigenis, Ad Tussim.* Seminis hyoscyami,castorii,myrrhæ styracis,singulorum par pondus: dato magnitudinem fabæ cum passo,aut aqua mulsa. ¶ *Catapotia ad Tussim humidam ex libris Perigenis.* Styracis,chalbani,ammoniaci thymiamatis, castorii, opii, singulorum æquales partes: in catapotia erui magnitudinis redigito,ex eis q; duo exhibeto.

Aliter i. *Al. corticis.* *Al. μακρου i.longi.* *Aliter v.* *Aliter x.* † *Al. θρίδακος μελαίνης idest lactucæ nigræ.* Al.5.su.2.t.5. fol.553.g *Al. Critone.* *Al. myrti.* † *Aliter ix.* *Al. ad tussim*

De Reiectatione Sanguinis. *CAP. 4.*

IN reiectatione sanguinis primum periculum est, ne immoderata eius euacuatio fiat. Secundum

dum verò post suppressum sanguinem. Curatio autẽ eius quidem quæ ex apertione osculi alicu- E
ius vasis contigit, per obturationem fit oris dilatati: eius verò quæ ex vasis ruptura, per eiusdem conglutinationem: quemadmodum eius quæ ex erosione, per renutritionem erosorum. Obturatur igitur osculum dilatatum per adstringentia: conglutinatur autem ruptum per eadem, & quæcunq; ipsis in compositione miscentur citra mordacitatem resiccantia, & glutinosum quiddam habentia: velut est lemnia terra sphragis appellata, & samius aster. Renutriuntur autem corrosa per cibos boni succi, & pharmaca carnem gignentia, sarcotica Græcis appellata: de quorum facultate dictum est in secundo opere huiusce tractationis. Iuxta primam quidem igitur rationem, ex talibus pharmaca componuntur ad reiectationem sanguinis curandam conuenientia: iuxta secundam verò, in iis qui ex pulmone, aut thorace, aut arteria, aut summa arteriæ parte, sanguinem reiectant. Miscentur enim prædictis congruenti mensura tum calida, tum tenuium partium existentia, quæ infestissima sunt prædictis tribus affectionibus, apertioni videlicet orarum, rupturę, et corrosioni. Cuius rei gratia itaq; miscentur: distributionis nimirum ipsorum in corpus. Etenim adstringentia & viscosa ac tenacia sibi ipsis vias præcludunt, quare opus habent facultate ipsis viam struente ac præparante. Porrò cùm ex locis circa stomachum, aut aluum, aut aliquod intestinum, sanguis educitur, huiusmodi pharmacorum mistura non est opus. Verùm rursus infe- F
stissimum his est hoc genus pharmacorum, quę in tantum refrigerant, vt affectionẽ stupefaciant: & tamen etiam hæc admiscentur medicamentis ad hæmoptoicos conuenienter paratis, vt quæ altiorem somnum ac soporem inducant: & commodissima sunt iis qui à tussi lancinantur, sistentia nimirum sanguinem qui ad affectum vas defertur, atque hoc per suam frigiditatem. Atque hi quidem sunt componendi scopi. Copia autem materiæ pharmacorum, quæ sufficientem experientiam prioribus medicis, qui circa curatiuam artis partem diligenter versati sunt, exhibuerunt, deinceps referetur.

Quæ ab Andromacho ad Sanguinis Reiectationem scripta sunt.

Primum ex iis quæ sanguinem reijcientibus conueniunt pharmacis, Andromachus sic tradidit. A.l. 5. su. 2. t. 5. fol. 553. g
dit. ℭ *Ad Sanguinis Reiectationem, quo ego vtor.* Acaciæ drachmas viij, rosarum siccarum drach. viij, balaustii drach. viij gummi drach. ij, tragacanthæ drach. j: cum aqua pastillos facito drachmæ vnius: dato ex aqua pluuia. ℭ *Aliud Apollonij.* Seminis hyoscyami drach. viij, opii drac. iiij, thuris ℥ viij, terræ samiæ drach. iiij, amyli drach. ij, rubricæ lemniæ drach. ij: aut si hæc non sit, sinopicæ drach. iij: corallij drach. iiij, costi drach. iiij: floris balaustii obolos tres, alij drach. ij: excipe succo po-
lygoni, ac redige in pastillos triobolares, quos ex frigida prębeto. Quidam cicutę seminis drac. † ij, G
adiiciunt. ℭ *Aliud, quo vtor.* Cytinorum drach. vi, spinæ ægyptiæ drac. vi, succi papaueris drac. iiii, hypocistidis † drach. vi, balaustii drach. vi, acaciæ drach. vi, lycii indici drach. quatuor, myrrhæ drach. duas: excipe myrti baccarum decocto, & fac pastillos drachmæ vnius. Ex eodem decocto præbe bibendos. ℭ *Aliud sistens Sanguinem.* Croci cilicii, myrrhæ, iridis, nardi indicæ, thuris, acaciæ, singulorum vnciam vnam: succi papaueris, costi, piperis, singulorum vnciam dimidiam: rosarum siccarum trientem: melle excipito. Datur fabæ ægyptiæ magnitudo. ℭ *Aliud Fluxiones sistens. Prodest Fluxionibus internis, Tonsillarum, & Vuæ, & ad exulceratam Arteriam gargarissatum: & ad Sanguinis fluxum ex aqua frigida. Pluribus ex posca magnitudine Ponticæ nucis. Congruit etiam Mingentibus sanguinem, & Fluxui muliebri, potum & appositum.* Myrrhæ vnciam vnam, nardi indicæ vnciam vnam, cinnamomi vnciam [a] vnam, thuris vnciam vnam, croci vnciam dimidiam, piperis drach. iiii, succi acaciæ drach. iiii, costi drach. quatuor, styracis drach. quatuor, iridis illyricæ sextantem, rosarum siccarum sextantem: excipe melle cocto. ℭ *Aliud Sistens fluxiones, ex libris Galli. Facit probè & ad Sanguinis reiectationem.* Croci, myrrhæ, iridis, nardi syriacę, casiæ nigrę, rhu pontici, singulorum [b] drachmam vnam: styracis, piperis albi, vtriusq; vnciam dimidiam: rosarum siccarum quincuncem: tritis mellis attici quod satis est affunde. Datur nucis ponticæ magnitudine ex aquę cyathis tribus. H

ℭ *Aliud ad Hæmoptoicos, ex libris Apollonij.* Succi hypocistidis drach. duodecim: balaustii, acaciæ, cytinorum, singulorum drach. duodecim: gallæ drach. duodecim, succi papaueris drach. vi, croci drach. vi: redigito in pastillos triobolares. ℭ *Aliud ad Hæmoptoicos.* Succi papaueris obo. [c] duos, amyli obolos tres, gummi obolos duos: dato ex aqua. ℭ *Aliud ad Sanguinis eductionem, & omnem Sanguinis eruptionem, ex aqua potum.* Succi papaueris drachmam vnam, cinnamomi drachmam vnam, castorii drachmam vnam: costi, piperis longi, et rotundi, myrrhę, singulorum obolos [d] tres, croci sesquiobolum, corallii obolos ii, balaustii drach. [e] vnam, anisi drach. [f] vnam, gummi drachmã vnam: ex tritis pastillos formato ac vtitor. ℭ *Aliud ad Sanguinis reiectationem.* [g] † Rubricę sinopicę drach. quatuor, thuris drach. viii, anisi drach. i, seminis cicutę drac. quatuor, succi papaueris drac. quatuor, lapidis hęmatitę drach. quatuor, seminis hyoscyami drach. octo, terrę samię drach. tres: dato pharmacum ieiunis ex aqua. *Aliud.* Succi hypocistidis drach. vnam, opii obolos tres, balaustii drach. i, acacię drach. vnam: ex aqua. ℭ *Aliud ad Sanguinis eductionem, vt Herophilus.* Radicis symphyti quadrantem, terrę asteris vnciam vnam, thuris sextantem, balaustii vnciam i, hypocistidis vnciam i, croci obolos iii, myrrhę drach. ii, opii drachmam i, rubricę lemniæ quadrantem & obol. tres, gummi drach. i: excipe succo polygoni aut plantaginis. ℭ *Aliud ad Hæmoptoicos, Boni præceptoris.*

† *Aliter iy.*

† *Additur in antiquis χυλοῦ i. succi.*

A * *Al. dimidiam.*

B * Al. vnciam

C * *Aliter i.*

D * *Aliter i.*

E * *Aliter y.*

F * *Aliter y.*

G † *Additur in antiquo codice græco, corallii torrefacti obolos tres, thuris obolos y; acaciæ obol. tres: oui vnius albumen terito, & gummi obolũ vnum admisceto. Totius huius dimidiũ dato cũ aquæ cotyles quarta parte ad bibẽdũ.* ℭ *Ad sãguinis reiectationem valde bonum.*

A *præceptoris*. Balaustii drach.ii, acaciæ drach.ii, tragacanthæ drach. quatuor, succi hypocistidis drac. quatuor, florum rosarum drach. quatuor, opii drach. duas, thuris drach.iii, myrrhæ drac. duas, seminis hyoscyami obolos quatuor: excipe succo sanguinariæ quæ Græcis est polygonum. ℭ *Aliud Sanguinem reiicientibus, vt Acacios*. Terræ samiæ drachmas quatuor, corallii drach. quatuor, rubricæ sinopicæ drach.ii, balaustii obolos tres, opii drach. quatuor, amyli drach.xii, thuris drach.viii, seminis hyoscyami drach. octo: cum polygoni succo pastillos triobolares formato. Dato in posca, si fluxio sit multa cum vitello oui assato & aqua* plantaginis. ℭ *Aliud ad Hæmoptoicos, & Dysentericos*. Floris rosarum, opii, acaciæ, gummi, balaustii, hypocistidis, singulorum quadrantem: gallæ unciam vnam: seminis plantaginis eiusdem q; succi, vtriusque sextantem: lycii indici vnciam vnam, succi rosarum vnc.i: redigito in pastillos drachmales. Quidam etiam omphacii vnciæ dimidium addunt. Dysentericis etiam infunditur. ℭ *Aliud ad Hæmoptoicos, Carteri robustissimum*. Seminis cicutæ drach. duas, seminis hyoscyami drach. vnam, amyli drach. vnam, nardi obolos tres: rubricæ lemniæ obolos tres, alii quatuor: anisi obolos quatuor, alii tres: croci obolos tres. Dato cum vitello oui assati, ex aquæ lactosæ cyathis tribus. Facit & ad destillationes. ℭ *Aliud ad Hæmoptoicos, magni Philadelphi*. Corallii obol.ii, asteris samii obol.iiii, succi sanguinariæ cyathos sex. Dato hoc totum

B pro duabus vicibus in potu.

* succo.

Vsus Prædictorum Andromachi pharmacorum.

Iam antè quidem palã est ex iis, quæ in principio sermonis de reiectatione sanguinis dixi, quis sit vsus præscriptorum pharmacorum: verùm maioris lucis gratia repetam et nunc id quod primum omnium ex acacia, rosis siccis, balaustio, gummi, tragacantha q; est compositum. Manifestũ autem est acaciam quidem, et rosam, & balaustium, adstringentia habere: gummi verò & tragacãtham viscosa et glutinatoria. Igitur impossibile est ipsum vsque ad thoracem et pulmonem per se deferri, si non habeat quæ adstringentia & viscosa ac tenacia deducant. Et quod his amplius accedit, neq; mellis quicq; eius compositor addidit: sed per "aquam pluuiam, quæ & ipsa adstringẽtem vim habet, tum compositio ipsius, tum exhibitio tradita est, vt ad sanguinis ex stomacho & vẽtre eductiones conuenire possit. Quin & si possibile sit ex intestino ieiuno aliquid per nauseam efferri, ad hoc etiam commodum pharmacum fiet. Contrariam autem vicissim ad præscriptum pharmacum compositionem habet quintum ex ordine scriptum, item q; nonum: nimirum cùm cinnamomum, & piper, & costus & myrrha eis sint admista. Reliqua verò omnia, media quodam modo inter hæc sunt, neq; exactè adstringentia per totam sui compositionem, neq; fortiter calfacien-

A.l.3.f.16.t.1.
64.fol.337.c.

C tibus permista. Cæterùm opium, & hyoscyamus, & cicutæ semen maximè quidem iis, qui à tussi, aut etiam aliàs lancinantur, apta sunt: quanq; omnibus quomodocunq; sanguinem reiicientibus conueniant. Quare ipsa miscere licet tum in iis, qui ex nutritiuis organis sanguinem sursum educunt, tum quibus ex spiritalibus organis idem contingit.

Quæ Asclepiades ad Hæmoptoicos scripsit ad verbum.

ℭ *Ad Sanguinis reiectationem*. Radicis symphyti sexuncem, balaustii drach.ii aut iiii, aquæ sextarium i: coquito ad tertias, & expresso liquori hæc addito: Amyli drach.i, gummi thebaici tantundem: dato in potu. *Aliud*. Cucumerum satiuorum lib.i in tenuia frusta dissecato, & aquæ potabilis sextarium j affundito, ac ad tertias coquito. Expresso deinde liquori terræ samiæ sesquidrachmam inspergito, ac bibendum exhibeto. ℭ *Charixenis Pharmacum accommodatum*. Radicis polygoni manipulum, radicis symphyti tantundem, rhois rubri acetabulum, aquæ sextarios iii: coquito ad tertias, & expressi liquoris cyathum vnum dato, cum gummi tenuissimè triti ac dissoluti drach. vna. ℭ *Pharmacum Arrhabiani, quod Ponticum dicitur*. Vuæ vrsi libras xvi, aquæ pluuiæ sextarios xvi: coquito ad tertias, & expressum liquorem reponito. *Aliud*. Mororum rubrorum non dum maturorum libras xvi, aquæ pluuiæ sextarios xvi: coquito ad tertias, & expressum liquo

D rem reponito. *Aliud*. Fructus corni libras xvi, aquæ pluuialis sextarios xvi: fac eodem modo. *Aliud*. Palmularum thebaicarum lib.xvi, aquæ pluuiæ sextarios xvi: coquito ad tertias, & postq; expresseris liquorem, ad prius expressos liquores infundito, omnes q; probè mistos ad tertias coquito, & in fictili vase reponito: & inde cyathum vnum ante cibum dato. Pharmacum hoc est valde bonum, & regenerationem prohibens. Oportet autem singula suo proprio tempore præparare, & ad pharmaci confectionem reponere. ℭ *De Vrsi Vua*. Quæ vrsi vua appellatur, in Ponto nascitur. Planta est humilis & fruticosa, folio memæcyli, fructum ferens rubrum & rotundum, gustu austerum, quem vrsi vuam appellant. ℭ *Medicamentum quod Inspergitur, Græcis καταπαστὸν ad Hæmoptoicos*. Corticis thuris, terræ samiæ, amyli, singulorum drachmas quatuor: tusa & cribrata reponito. Vsu verò expetente, cochlearium vnum in aquæ frigidæ cyatho* dato. *Aliud*. Balaustii, terræ samiæ, corticis thuris, gummi, singulorum æquale pondus: tusa & cribrata exhibe vt prædictum est. ℭ *Ad Sanguinis reiectationem Eclegma Amaranti, pharmacum accommodatum*. Vini falerni sextarium vnum, mellis attici libram vnam, in vas fictile coniecta & conquassata super prunas ponito: & vbi arteriacæ acceperint spissitudinem, ab igne ablata refrigerari sinito: eis que contusa & cribrata addito gummi cochlearia iiii: balaustii, thuris, terræ samiæ, singulorum drachmas duas: & rursus ad ignem admota & calfacta reponito. Dato, vt prædictum est. ℭ *Aliud*

* Al. duobus cyathis.

Origeniæ.

Origeniæ. Succi gentianæ, ſucci ſymphyti, balauſtij, ſingulorum drach. viij: croci, myrrhæ, ſucci ra- E
dicis dulcis, ſingulorum drach. iiij: protropi, aut theræi, aut ſcebelitæ, ſextarios vi: præpara ac exhi
be, vt dictum eſt. ℂ *Catapotia ad Sanguinis reiectionem dolorem ſedantia. Vſus eſt Charixenes.* Succi hy-
pociſtidis, balauſtiorum, opii, ſingulorum drachmas iiij: excipe vino myrtite, & fac catapotia. Da-
to ex his trioboli pondus. In alijs exemplaribus opij drachmæ duæ habentur. *Aliud.* Succi hypo
ciſtidis, ſucci acaciæ, ſucci rhois ſyriacæ, ſingulorum drach. iiij: balauſtij, opij, gummi, ſingulorum
drach. iiij: vini myrtitæ quod ſatis eſt. Vſus oſtenſus eſt. ℂ *Paſtillus Hæmoptoicus, pharmacum accō-
modatum, inſcribitur Trypherum, hoc eſt Delicatum.* Amyli, balauſtij, terræ ſamiæ, ſucci hypociſtidis, gū
mi, croci, opii, ſingulorum drach. ij: excipe ſucco plantaginis, & exhibe drach. vnam. Liquor ipſe
huic affectioni ſit conueniens. *Aliud.* Amyli {drach. iiij:} terrę ſamię, hypociſtidis, ſingulorum
drach. duas: opii, croci, balauſtij, tragacanthæ, ſingulorum drach. vnam: excipe ſucco plantaginis.

ℂ *Paſtillus ex Succino, facit Hæmoptoicis, diuturnæ & recenti Tuſsi, Phthiſicis, Anaphoricis, Suppuratis, Cœliacis, Dyſentericis, & Inflatis. Eſt etiam Auricularis bona.* Pſyllij mundi drach. xlv: iridis illyricę, ma
ſtiches, ramentorum ſuccini, croci, ſingulorum drach. xxx: opij drachmas xv. Pſyllium in aquam
calidam coniectum macerari ſinito: atq; vbi viſcoſum ac glutinoſum de ſe in aquam depoſuerit,
liquorem exprimito, & cum eo pharmacum præparato, in paſtillos ipſum cogendo: ex quibus F
obol. iij, ad ſomnum euntibus dato. Sint autem aquæ ſextarij iij. In alijs exemplaribus pſyllium ad
triduum madeſcit, deinde ter donec ebulliat coquitur, & ab igne ademptum rurſus ad triduum ſi-
nitur, atq; tunc liquor ad pharmaci confectionem ſegregatur. ℂ *Paſtillus Neapolitæ facit Hæmo-*
* rheumaticis. *ptoicis, Suppuratis, Phthiſicis, Affectionibus fluidis.* Seminis hyoſcyami albi, ſucci mandragorę, vtriuſq;
drach. v: thuris maſculi, opij hiſpani, ſtyracis, coaguli hinnuli, ſingulorū drach. x: maſtiches drac.
† Aliter viij. †xx: ramentorum ſuccini, iridis illyricæ, croci, ſingulorum drach. xxx: pſyllij drach. xlv, aquæ ſex-
tarios iij: præpara ac vtere vt prædictum eſt. ℂ *Paſtillus ex Corallio, vt Niceratus.* Corallij, terræ
ſamiæ, vtriuſq; drach. viij: balauſtiorum, amyli, terræ lemniæ, ſingulorum drachmas iiij: ſeminis
hyoſcyami albi, opii, hypociſtidis, ſingulorum drach. ij: excipe ſucco arnogloſſæ, coge paſtillos, ac
exhibe. ℂ *Aliter Dioclis Chalcedonij.* Corallij drach. viij: ſucci hypociſtidis, balauſtii, ſucci acaciæ,
* Aliter rhen rhu pontici, terræ ſamiæ, opij, thuris, ſucci ſymphyti, ſingulorum drach. ij: excipe ſucco plantagi-
nis. ℂ *Aphrodiſiacum "Clidion, pharmacum accommodatum. Facit Hæmoptoicis, Cœliacis, Dyſentericis, & qui Stomachi fluxionibus laborant.* Cytinorum, ſpinæ ægyptiæ, balauſtiorum, ſucci hypociſtidis, ſucci A.l.5.fu.2.t.5. fo.554.b
acaciæ, ſingulorum drach. vi: lycij, rhu pontici, opij, ſingulorum drach. iiij: myrrhæ drach. ij: con-
tuſa & cribrata diligenter baccarum myrti decocto excipe, & paſtillos coge. Exhibe pro viribus G
cum roſarum decocto, aut baccarum myrti, aut aqua frigida. Forinſecus ſpongiam poſca imbu-
tam imponito. Poſtq; verò fluxus conſtiterit, pectus & fluxione infeſtatos locos omphacio cum
aceto diſſoluto illinito: tepefiat autem ad cinerem calidam, donec aliquātulum ſpiſſetur. ℂ *Phi-
lippi Pharmacum accommodatum Dyſentericis, et Hæmoptoicis.* Balauſtij, acaciæ, hypociſtidis ſucci, opij,
rhois, thuris, myrrhæ, croci, gallæ, lycij, aloes, rhu pontici, baccarum myrti nigrarum, malicorij, ſin
gulorum drach. iiij: excipe vino Italico, & redige in paſtillos triobolares. Dato febrientibus ex
aqua, non febrientibus cum vino.

Confectiones Dolorem ſedantes, Tabeſcentibus, & Sanguinem reiectantibus commodæ, Item q; alijs quibuſdam accommodatæ, præterquam colicis. CAP. 5.

IN ijs equidem qui ſanguinem reiectant, non dum tñ exactè tabe apprehenſi ſunt, hoc genus
pharmacorum dolorem ſedantium priores medici compoſuerunt, ipſum q; anodynon appella
uerunt, Conueniens & ijs qui ſanguinem reiiciunt, & qui tum hoc perpetiuntur, tum etiam iam
tabeſcunt: item q; ad alios dolores & affectus, qui circa pulmones, & arteriam, & thoracem, atque
alias quaſdam partes conſiſtunt, colicis tantùm exceptis. Differunt enim hæc pharmaca ab ijs quę
priuatim colica appellantur, aromatum, & odoratorum ac vrinam cientium ſeminū, miſtura. Coli H
cæ enim confectiones his vehementiores ſunt, ſtupefactoriam vim prædominantem habentes ex
multitudine refrigerantium pharmacorum: quale eſt hyoſcyami ſemen, & cicuta, & papaueris ſuc
cus, & cortex radicis mandragoræ: his nanq; in colicis vti cogimur ob magnitudinem doloris.

Quas Andromachus ſcripſit ad Prædictas affectiones †.

† Additur in antiquis, ἀνώδυνοι, i. dolorē ſedantes.

ℂ *Confectio Sedans dolorem, ad omnes Internos affectus, & Pleuritidas, qua vtor.* Radicis panacis, ſe-
minis dauci, vtriuſq; drach. iiij: caſtorij drachmas iiij, alij drach. ij: ſeminis hyoſcyami, opij, vtriuſ-
que drach. iiij, alij drach. ij: mellis quod ſufficit. Dantur oboli quatuor, cum aquæ cyathis tribus.

ℂ *Alia Sedans dolorem, Marcellini.* Aniſi drach. ij, ſeminis hyoſcyami drach. ij, ſucci papaueris
drach. j, ſeminis apii drac. ij, croci obol. iiij, roſarum ſiccarum drach. j, myrrhæ drach. j, amomi drac.
j: trita cum aqua in paſtillos trigintaduos redige. Dato ad ſomni tempus cum aquæ cyathis duo-
bus aut tribus. ℂ *Alia Sedans dolorem, ex Seminibus.* Seminis apii drach. viii, opii drac. ii, ammii
drach. viij, aniſi drach. iiij, fœniculi drach. iiij, caſiæ nigræ drach. ij: cum aqua fac paſtillos triobola-
res. Dato ex paſſo, ſexta & decima heminæ parte, aut ex aqua. ℂ *Alia Achillis Compunctoris.* Ani
† Aliter vi. ſi ℥ † viij, ammij drach. viij: ſeminis fœniculi, ſeminis apij, ſingulorum drach. iiij: opii drach. ij, nar
di indicę drachmas ij, myrrhæ drach. ij, piperis drach. j, caſiæ nigræ drach. ij: fac paſtillos triobola-

res

A res, qui resiccati põderent obol.ij. Dato vt reliquos. ℭ *Alia Dolorem sedans vt Xenocrates, qua vtor maximè ad Tormina & Dysentericos.* Seminis apij ʒ ij, anisi ʒ j, piperis albi ʒ j, myrrhæ obol.iiij, castorij obol.iiij, opij obol.ij, croci obol.iij, gentianæ drach.ij. Fac pastillos triobolares, & varie exhibe. ℭ *Alia Sphragis dicta, Sedans dolorem, resiccans Fluxiones, & Tormina ac Tusses, qua vtor.* Myrrhæ obol. v, alij vi: corticis mandragoræ ʒ iiij, succi papaueris ʒ v: seminis hyoscyami drach.iiij, alij ʒ ij: thuris drach.v, croci drac.v: excipe vino. Exhibe pro viribus, aliquibus fabæ ægyptię magnitudine, aliquibus obol.ij. ℭ *Alia, Aster appellata, Sistens dolorem, qua vtor ad omnem Fluxum, Dolorem, & omnes Internos affectus, & Destillationes, ad Vesicam, ad Suffocationes, Fluxum muliebrem, Stomachi fluxionem, Dysentericos, Sanguinem reijcientes, facit & ad resolutos.* Croci obol.iij, seminis hyoscyami drac.vi, seminis apij drach.vi, anisi drach.iiij, styracis drach.iiij, seminis dauci drach.iij, castorij drach.ij, opij drach.ij, myrrhæ drach. †ij: quidam etiam mandragoræ succi drac.iiij: vt verò Xenocrates, etiam piperis albi drach.vi: cum aqua fac pastillos triobolares. Dato ex aqua. ℭ *Alia Sedans dolorem, Lycomedis. Resiccat Destillationes arteriæ, & Fluxiones oculorum.* Seminis hyoscyami drac.ij, seminis apij drach.ij, opij drach.ij, anisi drach.j, croci obol.iiij, rosarum siccarum drac.ij: myrrhæ drac. vnã, alij drach.ij: cum aqua redigito in pastillos triobolares. Vtere quemadmodum Trigono ap- †*Aliter iij.*

B pellato. ℭ *Alia Sedans dolorem, Resiccatoria, facit & ad Hæmoptoicos, Cœliacos, Dysentericos, Rupta & Conuulsa.* Anisi drac.iiij, seminis apij drach.iiij, opij drach.iiij, croci drach.j, seminis hyoscyami drac.iiij, styracis drac.j, floris iunci odorati drac.j: balaustij obol.iiij, quidam drac.vij: foliorum rosarum drach.j, nardi indicæ obol.iiij: cum aqua formato pastillos diobolares. Dato ex vino, aut aqua, aut protropo. ℭ *Alia Dolorem sedans potio, Rufi, qua vtor.* Corticis mandragoræ drach.iiij, thuris drach.v, piperis albi drach.ij & dimidiam, croci drach.v, seminis hyoscyami drach.iiij, succi papaueris drach.v, myrrhæ drac.v, nardi obol.iiij, casiæ nigrę drach.ij: trita cum passo in pastillos drachmales cogito, ac reponito ne humecti fiant. Dantur ex aquæ calidæ cyathis duobus, cholericis, hoc est, biliosa supernè & infernè reddentibus, ex frigida. ℭ *Alia Sedans dolorem, ad omnes Internas affectiones, qua vtor.* Casiæ nigræ, myrrhæ, opij, styracis, croci, singulorum drach.vnam, quidam drach.j, & obol.iij: cogito in pastillos trium aut duorum obolorum. Præbe febrientibus ex aqua, non febricitantibus in vino: hepaticis in aqua mulsa, itidem & pleuriticis. Efficax est & ad tussim. ℭ *Alia Trigonos vocata, Resiccatoria, & Sedans dolorem.* Seminis hyoscyami drach.iiij, seminis apij ʒ iiij, anisi ʒ ij, opij drac.ij: cum aqua pastillos formato. Dantur cum frigida, manè & vesperi, vnus pro vice. ℭ *Alia Sedans dolorem, Asclepiadæ, ad omnes Internos affectus.* Sesel*is, chamæ- *Aliter piperis.

C pityos, herbæ saluiæ, seminis rutæ syluestris, seminis dauci, singulorum drac.vj: seminis hyoscyami, opij, vtriusq; drach.viij: castorii drac.xxv, rheu pontici drach.xiiii: excipe melle. ℭ *Alia, vt Charicles.* Tordilii drach.viii, chamæpityos drach.viii, rhu* pontici drac.vi, castorii drac.duodecim *rheu.
& dimidiam, herbæ saluiæ drac.viii, seminis rutæ syluestris drac.†viii, seminis dauci drac.viii, opii †*Aliter iiij.*
drach.iiii, seminis hyoscyami drach. iiii, croci drach.v: quidam addunt mel atticum, reliqua ipso excipientes. ℭ *Alia Dolorem sedans, Iucunda appellata. Facit & ad Tabescentes, & Inflatos.* Illyricæ drach.xxx: succini, croci, mastiches chiæ, singulorum drach.xxx: psyllii drach.xlv, aut xxx: succi papaueris drach.xv: cum aqua pluuia pastillos drach.j & obol.iij ponderantes formato, ac exhibeto. Psyllium per diem & noctem aqua pluuiali macerato, deinde coquito & exprimito, atque sic cum reliquis committito. ℭ *Alia Potio sedans Dolorem, ex libris Aphrodæ, ad omnem Dolorē in Neruis, vtero, coxendicibus.* Succi papaueris drach.j, opobalsami drach.j, aut carpobalsami drac.j obolos duos: myrrhæ, seminis hyoscyami, castorii, styracis, singulorum drach.vnam: excipe passo, & fac pastillos oboli vnius & dimidii. Dato ex aquæ calidæ cyathis duobus aut tribus. ℭ *Aliud Sedans dolorem Catapotium ex libris Aphrodæ, ad omnes Internos affectus, & ad Quartanarios, qui interualli tempore inediam ferunt, & deinde accipiunt. Facit & ad Calculosos, Dysentericos, Stomachicos, & iam Despe-*

D *ratos atque anxios. Est & Oculis valdè commodum.* Seminis hyoscyami, {seminis apij,} anisi, styracis, singulorum ʒ iiii: croci, opii, vtriusq; ʒ iii: castorii drachmas ii: fac catapotia ęgyptię fabę magnitudine. Præbe ex aquæ cyathis duobus. ℭ *Alia Dolorem sedans, ad omnes Internos affectus, & Sanguinis reiectationem vndecunque feratur: etiam si ex vulnere prodeat quibusdam prodest. Facit & ad Nephriticos et Hepaticos. Hanc ne prius dederis quàm mercedem acceperis.* Cinnamomi, casiæ, vtriusq; drach.duas: myrræ ʒ j, piperis albi drac.j, & longi drac.j, chalbani drach.j, opij drac.ii: trita cum melle pauco in catapotia redige, partim magnitudine fabæ, partim quãtitate araci. Dato pro viribus cum aqua, aut pro iudicio tuo. ℭ *Alia Dolorem sedans ad Omnia interna.* Seminis apii drach.ii, anisi drach.ii, piperis longi drach.ii, nigri drach.j, castorii obol.iiii: myrrhæ, opii, vtriusque obol.iiii: panacis, gentianæ, vtriusq; obol.iiii: cinnamomi obolos tres, succi radicis dulcis obol.tres: fac pastillos triobolares: dysentericis drachmę vnius. ℭ *Alia sedans Dolorem, Crateri, ad Tabescentes, & Sanguinem reijcientes.* Myrrhæ drac.vi, mandragoræ drac.iiii, seminis hyoscyami drac.iiii, opii drac.v: croci, thuris, vtriusque drach.v: rhu drach.v: seminis cicutæ, styracis, vtriusq; drach.v: excipe vino mulso. ℭ *Alia Sedatiua doloris, Mysterium appellata, vt Niceratus. Ad Phthisicos, Tussientes, Cœliacos, Dysentericos, Destillationes: confestim auxiliatur.* Croci, costi, castorii, asari, seminis hyoscyami, opii, styracis, singulorum ʒ j: quidam hyoscyami seminis ʒ dimidiam: excipe melle, ac vtere. ℭ *Alia Doloris se-*

† Aliter ij.
† Aliter iiij.

datiua ad Destillationem conueniens. Seminis hyoscyami, succi papaueris, amyli, singulorum ʒ ij: anisi drach. †j, spicæ nardi ʒ j, croci ʒ j: rubricæ sinopicæ obolos †iij, aut lemniæ drac. j: formato pastillos xxx: Dato duos in noctem cum aqua. E

Quæ ab Asclepiade scripta sunt ad Easdem affectiones.

† In Aldino codi. & quotquot uidi manuscriptis, legitur, ἐκλεικτόν, φάρος καλούμενον. οἴνου. &c. i. Medicamentum quod lingitur, Pharos vocatũ. Vini sextarij &c. Vt Pharos sit nomẽ medicamenti. Vt etiã inferius pag. 200 a. considera.

† ℂ *Eclegma.* Farris Clusini appellati sextarij dimidium, decocti marrubij viridis sextariũ vnũ. Hæc in vas vitreum coniecta per diem & noctem macerari finito. Sequenti die pharmacum mollito, quemadmodum alicam maceramus: atque vbi penitus dissolutum fuerit, exprimito liquorẽ, ei'que pinguedinem aliquam addito: & igni admota assiduè mouens coquito, donec spissata mellis crassitudinem acceperint. Ex hoc mystrum datur ante cibum, & post cibum tantundẽ. *Aliud.* Foliorum marrubij tenerrimorum manipulum cum sufficienti aqua in fictili coquito: & vbi exoluta fuerint, eximito ac terito: & decocto diluta rursus coquito, pollinis acetabulum inspergens, & pinguedinis arietinæ probè subactæ quadrantem addens: & vbi coctura rectè habuerit, veluti reliquæ sorbitiones præparantur. Ablata ab igne, & modico sale consperſa, sorbenda exhibe. Amplius absorptum amplius iuuat. ℂ *Aliud Nicerati, facit Suppuratis, Dyspnoicis, Veteri Tussi, Viscosum ac glutinosum reiectantibus, & Iis quæ à partu non purgantur, Secundas deducit. Prodest etiam Infantibus alimentum non sentientibus, si nutricibus præbeatur.* Succi marrubij sextarios sex, verum probè hũc succum colligere oportet à recenti marrubio tuso expressum: vini falerni sextar. j, mellis attici tantundem: piperis albi, myrrhæ, thuris, singulorum ʒ octo: vinum & succum ad tertias coquito, deinde mel addito: quibus inspissatis arida inspergito: & diligenter mista in vitreum vasculũ trãsferto. Dato mystrum ante cibum. ℂ *Aliud, Scribonij Largi.* Succi marrubij sextarios vi, succi sempervivi tantundem: mellis attici sextar. iiii, alij sextar. j: vini Italici sextar. j: picis liquidæ brutiæ tãtundem: nardi indicæ, croci, myrrhæ, thuris, piperis albi, singulorum ʒ octo: præpara, ac vtere vt prædictum est. ℂ *Aliud Phthisicis, & ad Fluxiones Thoracis.* Seminis cucumeris hortensis decorticati drach. octo, amyli drac. iiij: seminis lini, seminis papaueris albi, vtriusq; drach. ij: tusa & cribrata excipe tragacanthæ cremore, & in drachmales pastillos redige. Dãtur oboli tres, non febriẽtibus ex vino & myrti cremore, febrientibus cum rhois succo. *Aliud.* Amyli drach. iiij: seminis cucumeris satiui tosti, seminis papaueris albi tosti, amygdalarum depurgatarum, singulorum ʒ ij: tragacanthæ drach. j, obol. iij: croci drach. j: excipe tragacanthæ cremore, & postea etiam vino scybelite cocto. Vtere eodem modo. ℂ *Aliud Scribonij Largi Catapotium, Phthisicis, Sanguinem reiectantibus, Suppuratis, educit Pelliculas, Repurgat sufficienter. Verum immorari pharmaco oportet.* Sagapeni, myrrhæ, vtriusque drac. ij: opij, cardamomi, vtriusque drac. iiij: castorii drac. †iiii: piperis albi obo. iii: excipe passo, fac catapotia. Da ex aquæ calidæ cyathis iii. ℂ *Alia confectio Thes*pesiana, facit Suppuratis, & ad Abscessus occultos.* Seminis apii, opii, melanthii, † singulorũ drach. iii: castorii drach. ii: seminis dauci, sinonis, iridis, singulorum drach. vi: excipe melle cocto: præbe nucis ponticæ magnitudine ex calidæ cyathis iii. ℂ *Alia Cõ*si, ad Humores ægrè eductiles, Suppuratos, Peripneumonicos. Maximè autem ijs, qui Crassa & glutinosa educunt, vtilis est.* Mellis attici cocti ad glutinis compagem librã vnam: piperis contusi & cribrati, myrræ, vtriusq; vnc. j: myrrhã & piper trita melle cocto excipe, & nucis põticę magnitudine in pillulas diuidens deuorãda pbe. In aliis exẽplaribus habetur. Mellis lib. j, piperis vnc. j: myrrhæ, opopanacis, vtriusq; ʒ vi: præpara, ac exhibe similiter vt prędictũ est. ℂ *Pastillus ex Mandragora, inscribitur Sphragis. Facit ad Hæmoptoicos, Anaphoricos, Empyicos. Resiccat omnem Fluxionem.* Radicis mandragoræ corticis drach. iiii, † seminis hyoscyami drach. iiii: thuris masculi, succi papaueris, croci, myrrhæ, singulorum drach. v: trita redige in pastillos obolares, & præbe conuenienter iuxta affectiones. ℂ *Aliud Ptolemæi familiaris.* Styracis, opii, thuris, croci, singulorum drach. v: corticis mandragoræ, seminis hyoscyami albi, dauci cretici, singulorũ drach. iiii: casiæ drach. ii: excipe vino aminæo, ac præbe obolum cum aquæ calidæ cyathis duobus. ℂ *Aliud ad Easdem affectiones.* Styracis drach. vi: myrrhæ, opii, seminis hyoscyami, irionis torrefacti, singulorum drach. iiii: corticis mandragoræ, opoponacis, vtriusque drach. ii: piperis albi, spumæ nitri, vtriusque drachmam vnam: excipe melle cocto. Dato magnitudine ciceris.

F

† Aliter i.
*Al. Thespiana
† anisi, addit in antiquis.
*Al. Costi.

G

†Græci cod. antiqui ita hẽnt, seminis hyoscyami albi ʒ iiii, lauri cretici ʒ iiii.

H

ℂ *Alia confectio Panchrestus ab omnimoda commoditate dicta. Facit ad Tussim antiquam, Suppuratos, Orthopnoicos, Tabescentes. Prodest Hypochondriorum hoc est præcordiorum distentionibus, & ad omnem Inflationem. Mulieribus menses, & quæ à fœtu corrupto, aut à partu relinquuntur, Secundas deducit. Liberat etiam ab Affectionibus circa vesicam.* Terebinthinę drach. viii, styracis drac. vi, myrrhæ drach. v: croci, iridis, chalbani, singulorum drachmas iiii: seminis hyoscyami, corticis mandragoræ, irionis torrefacti, opopanacis, singulorum drac. ii: piperis, spumę nitri, vtriusque drachmam vnam: excipe passo.

ℂ *Charixenis, facit Peripneumonicis, Phthisicis, Anaphoricis, Empyicis, Hæmoptoicis, ac Veteri Tussi.* Myrrhę, corticis thuris: in alio exemplari opii, mandragoræ, sagapeni, seminis hyoscyami albi, opopanacis, dictamni cretici, pilularum marrubii, singulorum drach. iiii: subigito cum aqua, & in pastillos cogito. Dato ex his obol. iii ex aquę mulsę cyathis tribus. ℂ *Alia Asclepiadæ, qui Philo*physicus, à naturalium rerum studio, appellatus est, Pharmacum accommodatum.* Corticis mandragorę, seminis apii, vtriusque drac. quatuor: myrrhę, croci, anisi, seminis dauci, succi rhois rubri, seminis hyoscyami, piperis albi, castorii, sagapeni, opopanacis, singulorum drachmas j: excipe melle cocto. Dato pro viribus.

*Aliter philosophicus.

A.l.5. fii.2.t.5. fol.554.b A viribus. Liquor verò ex quo exhibetur, sit conueniens affectioni. ℭ *Antidotus Thespesiana, Phthisicis, Sanguinem reiectantibus, Suppuratis. Facit & ad Alias internas affectiones, & præ omnibus Cibi appetentiam excitat.* Seminis apii ʒ xii: myrrhæ, anisi, opii, singulorum ʒ vi: piperis albi ʒ v: petroselini, nardi, piperis longi, singulorum drach. iiii: castorii, floris iunci odorati, croci, singulorum drach. tres: cinnamomi ʒ ii, casiæ aromaticæ ʒ iiii: excipe melle cocto. Dato nucis ponticæ magnitudine ad noctem, cum aquæ cyathis tribus. ℭ *Antidotus Aristarchi, Compositio admiranda, hanc Paulinam appellamus. Facit Hæmoptoicis, Tussientibus, Phthisicis, Suppuratis, Peripneumonicis, ad Conuulsa, Rupta, ad Stomachi subuersionem, & Bilem vomentes ac secernentes, Cœliacos, Dysentericos. Facit ad Affectiones circa vesicam, Suffocationes vteri, Febres per circuitum repetentes, vna hora ante exacerbationem exhibita. Facit in Malum habitum delapsis, Cibum non sentientibus, & ad Lethalia pharmaca, ac Plagas venenum iaculantium bestiarum.* Cinnamomi, costi, chalbani, castorii, succi papaueris, piperis nigri & longi, styracis, singulorum vnciam vnam: mellis sextarium vnum: arida tunduntur & cribrantur per angustissimum cribrum: chalbanum coquitur cum melle, & vbi dissolutum fuerit, mel excolatur, ipsi q; reliqua addduntur & tunduntur: deinde in pyxidem vitream aut argenteam reponũtur. Vsus est ad prædictas affectiones. Datur fabæ ægyptiacæ magnitudine, cum aquæ mulsæ cyathis duobus, irrora-

*Al. Thespiana.

B tis de digito guttis aceti nouem. ℭ *Alia Antonij Musæ Panacea. Vsus est ea Diotas Iatraliptes. Facit ad eos qui per circuitum à Rigore infestantur, delet Febres antiquas, ac Reliquos morbos. Facit ad Tussim veterem, Phthisicos, Sanguinem reiectantes, Suppuratos, Dispnoicos, Conuulsa, Rupta, Inueteratas inflammationes, Splenicos, Hydropicos inueteratos, Cœliacos. Extrahit Lapides è renibus, probè cit Vrinam. Prodest omnium Reptilium plagæ, & ad Lethalia venena, & ad omnem Materiam venenosam ac corruptoriam vim habentem.* Piperis albi aut longi ʒ viii: seminis hyoscyami albi, cinnamomi, cardamomi, myrrhæ, thuris, singulorum ʒ xii: opii, croci, vtriusq; ʒ x: sulfuris viui ʒ vi: costi, aristolochiæ longæ, corticis mandragoræ aut ipsorum malorum vel foliorum, euphorbii, singulorum drac. iii: mellis attici cocti quod satis est. Datur iis qui per circuitum infestantur, magnitudine nucis ponticæ, reliquis pro viribus.

*Al. Diogas.

ℭ *Alia Cerusiana, data est à Philippo Trallianis. Huius vsu Phthisicos & Suppuratos liberabat.* Piperis albi, succi cyrenaici, syriaci, succi papaueris, singulorum quadrantem: myrrhæ, croci, sulfuris viui, seminis hyoscyami albi, singulorum vnciam dimidiam: malorum mandragoræ drach. ii, cardamomi vnc. j, mellis attici libram vnam. Datur pro viribus vt dictum est. Porrò alterum exemplar sic scriptum habebat. Piperis quadrantem, succi cyrenaici vnc. j, succi papaueris vnc. dimidiam, succi syriaci vnc. dimidiam, croci vnc. vnã*, sulfuris viui vnc. dimidam, myrrhæ vnciam dimidiam: C seminis hyoscyami albi, malorum mandragoræ, vtriusq; drach. ii: cardamomi vnc. j, mellis attici lib. j. Datur pro viribus, vt dictum est.

*Al. dimidiā

De Orthopnœa seu Asthmate. CAP. 6.

A.l.3.f.10.t.1. c.38. fo.261.a QVi citra febrem densè respirant, qualiter faciunt qui velociter cucurrerunt, ab accessione hac medicis Græcis asthmatici, {Latinis anhelosi} appellantur. Eosdem "etiam ab alia accessione orthopnoicos vocant, propterea quòd thoracis corpus penitus rectum habere coguntur ob timorem suffocationis: quin & stratum circa supernas partes ad quas thorax reclinatur, sibi ipsis erectius faciunt, ne dormientes strangulentur: minus est enim quod inspirant quã pro vsu respirationis, quamuis thorax plurimùm ipsis dilatetur. Ex quo manifestum fit intrinsecus ipsis coarctationem locorum factam esse præter naturam, quam etiam ægri ipsi non obscuro sensu perceptant. Fit equidem & suppuratis locorum coarctatio ob coaceruatum inter thoracẽ & pulmonem humorem. Fit etiam peripneumonicis ob pulmonis inflammationem. Restant autem adhuc duæ affectiones, quæ locorum coarctationem efficiunt in viis, per quas aer inspiratur, cùm sanè aut humorum crassorum ac viscosorum multitudo pulmonis bronchijs fuerit infarta: aut tumor abscessui similis in ipso cõstiterit. Cæterùm curatio ambarum affectionum aliquid D commune habet, aliquid priuatum, & alteri tantùm proprium. Commune quidem vtrisq; est, vt redundantia humoris affectiones generantis expendatur & consumatur. Proprium autem affectioni viscosorum ac crassorum humorum, vt per attenuantia & extergentia pharmaca consumãtur: ei verò quę propter tumorem abscessui similem contingit, vt per attenuantia & resiccãtia eadem consumptio fiat: quæ curatio rursus omnibus in profundo corporis abscessibus communis existit. Vini itaq; potus ambabus conuenit tenuis substantia. Omnis autem potus modicus sit in ijs, qui alicubi abscessum habent: multus contrà in ijs, quibus bronchia viscosis ac crassis humoribus sunt obturata. Etenim pharmaca quæ eiusmodi ipsorum humores abstergunt, necessariò quidem tusses mouent, non verò facilè per sputum reiicitur quod abstersum est, ob crassitudinem videlicet: quapropter humectatione multa opus habent, quò facilè efferatur. Porrò quemadmodum in alijs pharmacis plurimi medici, sic etiam in iis quæ ad ambas has affectiones commoda sunt, delinquunt, indiscriminatim ipsa tradentes, cùm tamen composita sint quædam pharmaca, alteri affectioni commoda, quædam rursus alteri, quædam verò sic vt ad ambas quidem moderatè conueniant, verùm nihil operæpretium efficiant. Quare recensendo pharmaca alicuius pretij à prioribus medicis prodita, indicabo iuxta singula, quali facultate prædita sunt, initio ab iis quæ Asclepiades scripsit in Secundo Internorum, facto.

Asclepiadæ pharmaca ad Dyspnoicos conscripta. E

ℭ *Eclegma ad Dyspnoicos, Antonij Musæ.* Asellorum sub hydriis nascentium sextarium vnum in vas fictile conijcito, & ad prunas torreto: inalbatos autem terito, ac melle cocto excipito: & ante cibum mystrum delingendum dato. *Aliud.* Scillæ crudæ succum exprimito, eiq; parem mellis attici mensuram addito, & ad prunas admota coquito. Dato inde ante & post cibum mystri mensuram. ℭ *Aliud Charixenis.* Origani ʒ viij: comæ thymi, iridis illyricæ, calaminthæ siccæ, piperis albi, anisi torrefacti, singulorum tantundem: tundito, & per angustissimum cribrum concernito, ac melle cocto excipito. Dato nucis ponticæ magnitudinem. *Aliud.* Piperis albi libræ j, libystici trientem: calaminthæ siccæ, anisi tosti, pulegij semen nõ gerentis, singulorum quadrantem: seminis apij, comæ thymi, vtriusq; vnciam vnam: excipe melle, & pręparato vtere vt prædictum est.

ℭ *Potio* " *ad Dyspnoicos, Chariclis Pharmacum accommodatum: auxiliatur confestim.* Vuæ passæ rhodiæ exacinatæ acetabulum, fœnigræci loti tantundem, aquæ pluuiæ sextarium j: coquito donec dissol uantur, & liquorem excolatum reponito. Ex hoc præbeto assiduè & iuxta singulas iritationes cyathi mensuram calefactam. *Alia Potio.* Abrotoni partes duas, vuę passæ pinguis tantundem, summitatum rutæ partem vnã, aquæ pluuialis sextarios iij: coquito ad tertias, & exprimito liquorem: eiq; mellis vnc. j addito, rursusq; coquito: ac dato, vt prædictum est. ℭ *Catapotium Dyspnoicis, & Asthmaticis.* Abrotoni, virgultorum rutæ, comæ absinthij, singulorum drach. iiij: tusa & cribrata aceto subigito: & catapotia xij formato. Dato ex aceto mulso. ℭ *Aliud Nicerati.* Castorij, ammoniaci thymiamatis, abrotoni, singulorum drach. ij: absinthij, cumini æthiopici, vtriusque drach. j: aceto subigito, ac catapotia formato: ac dato ad ciceris magnitudinem. ℭ *Pharmacum ex Sulfure viuo Dyspnocis.* Anisi, sulfuris viui, vtriusque quadrantem: ammoniaci thymiamatis, castorij, melanthij, singulorum ʒ iiij: aqua diluta in catapotia cogito: vnum q; in aceti mulsi cyath. iij dato. *Aliud.* Seminis rutæ syluestris drach. iiij: aristolochiæ, abrotoni, absinthij, ammoniaci thymiamatis, sulfuris viui, singulorum tantundem: aceto subigito, & catapotia ciceris magnitudinis formato: ex quibus duo cum aceti mulsi calidi cyathis tribus exhibeto. Hæc omnia pharmaca ab Asclepiade conscripta ijs, qui propriè dyspnoici, hoc est egrè spirantes, appellãtur, conueniũt. Vocant aũt sic eos quibus bronchia pulmonis crassis & viscosis humoribus sunt obsarta: in quibus velut dixi, vltra hoc q; crassitudinem & viscositatem humorũ necessariò secamus atq; attenuamus, humiditatem quandã cùm pharmacis, tum victui, adesse oportet. At verò abscessus qui attenuantibus & resiccantibus opus habent, maximè gaudent aromatum facultatibus: quas omnes ostendimus tenuium partium esse, & resiccatorias, vnà cum hoc q; calfaciant. Quare ijs qui pro- G priè orthopnoici & asthmatici appellantur, pharmaca " conuenient secãtia citra calfactionem: & ob id maximè eos iuuat acetum scylliticũ appellatũ, atq; ipsa adeo scylla, & acetũ mulsum ex eiusmodi aceto confectũ. Cæterũ asellorum sub hydrijs nascentium meminit inter ea, † vt qui } attenuatoriam & discussoriam vim habeant: verùm quo consilio ad vsum ipsorum peruenerit, non habeo quod dicam. Quemadmodum autem in hac affectione vehementer cauendum est ne calfaciamus, propterea q; viscosi & crassi humores non solùm nihil ab his auxilii sentiunt, sed etiam offenduntur: Eodem modo etiam quæ valdè refrigerant vitanda sunt: omnia. n. crassefaciũt, & cogunt, ac coagmentant humores, eosq; ægrè eluibiles reddunt. Et ob hanc rem sanè rectè fecerũt, qui eiusmodi pharmaca composuerunt, q; neq; papaueris succum, neq; mandragoræ succum, aut radicis corticem, aut hyoscyami semen, aut cicutæ, aut psyllij, aut semen lini, admiscuerunt: & multo magis, q; neque ex adstringentibus quippiam pharmacis addiderunt: maximè enim contraria sunt eiusmodi affectionibus, vt palàm videtis.

A. l. 5. fu. 2. t. 5. fol. 554. c

A. l. 3. f. 10. t. 1. c. 40. fo. 261. d

† tanquam.

Quæ Pharmaca Andromachus ad Huiuscemodi Affectiones conscripsit.

ℭ *Ad Dyspnœam.* Sulfuris viui drachmam j, seminis rutæ syluestris drach. j: aristolochiæ, absinthii, ammoniaci thymiamatis, abrotoni, singulorum drach. iiii: trita cum aceto ad catapotia magnitudine fabæ redige. Dato manè tria, & vesperi totidem. ℭ *Aliud ad Dyspnœam, vt Alcimius.* H Colocynthidis carnis obolos iii, panacis obol. iii, anisi obolum vnum: fac cum aqua catapotia iiii: & resiccatorum † obol. j } præbeto. Præcedente autem die æger simplici euacuatorio euacuetur. *Aliud.* Colocynthidis sesquidrachmam, iridis illyricæ drach. ii: radicis opopanacis drach. ii, abrotoni drach. vnam: nitri drach. j, alii obol. iii: excipe aqua, & redige ad fabæ magnitudinem. Dantur catapotia quatuor, & post semihoræ spatium datur aquæ mulsæ hemina dimidia. *Aliud.* Sinapis drachmam vnam, salis communis obol. iii: elaterii obol. iii, alii obol. j & dimidium: terito cum aqua: fac pastillos viii: dato alternis diebus cum hydromelitę. *Aliud.* Ammoniaci thymiamatis drac. j, abrotoni drach. ii, sulfuris viui drach. j: formato cum aqua pastillos, & cum aquę mulsę cyathis tribus prębeto. ℭ *Aliud ad Orthopnoicos.* Elaterii oboli dimidium, asellos ex sterquiliniis iii, terito simul: & dimidium ex aquę cyatho vno dato. ℭ *Aliud vt Philinus ad Anhelos & Dyspnœam.* Cardamomi ʒ iii, iridis sesquidrachmam, panacis sesquidrachmam, casię sesquidrachmam, struthii sesquidrachmam, styracis ʒ ii, thymi drac. viii, seminis rutæ syluestris drach. octo, abrotoni drach. viii: aristolochiæ clematitidis, sulfuris viui, ammoniaci thymiamatis, singulorum drachmas viii: cum acri aceto ad cerati crassitudinem redige: præbe fabæ ægyptiæ magnitudine

† Al. τὸ ὅλον, i. totum.

" Al. πάνακος i. panacis.

A dine ex aquæ cyath. iij. ℂ *Ad Orthopnœas, vt Apollonius.* Scyllæ partem vnam: sulfuris viui, bitu minis, singulorum partem vnã. Dantur oboli tres in aceto mulso. ℂ *Ad Orthopnœam, Sosicratis.* Opopanacis ʒ j, myrrhæ ʒ j, piperis grana xl, rutæ fasciculum quantus duobus digitis apprehẽdi potest: ex tritis catapotia xx formato. Dato manè item q; vesperi vnum, febricitantibus in aquæ cyathis duobus, alijs ex vino. ℂ *Ad Orthopneam, Andronici.* Sulfuris viui obo. iij, ammoniaci thy miamatis ʒ j: anisi, myrrhæ, castorij, singulorum ʒ j: cumini æthiopici ʒ j †: cum aqua pastillos cogi to scrupulorum trium aut quatuor. Dato ad noctem ex aquæ cyathis duobus. ℂ *Ad Orthopnoicos, Tussientes, Peripneumonicos, Tabescentes, Aegrè spirantes, Hepaticos, vt Eugenius.* Croci ʒ viij, misyos ʒ iiij, baccarum lauri ʒ ij: piperis albi, & longi, vtriusq; ʒ j: opij ʒ iij, costi obol. iij, terebinthinæ obo. v, chalbani obol. iii, succi radicis dulcis obol. ii, gummi obol. j, mellis lib. dimidiam. Dato cochlearium vnum cum aquæ cyathis duobus aut tribus: si res vrgeat, ante & post cibum. ℂ *Ad Orthopnoicos, Valentis.* Opopanacis ʒ ij, carnis colocynthidis ʒ j. Tantum datur ad summum. ℂ *Aliud Onetri.* Castorij ʒ j, ammoniaci thymiamatis ʒ ij. Detur dimidiũ ex aqua mulsa. ℂ *Ad Dyspnœam, Podanithæ.* Sinapis ʒ j, salis ʒ j, nitri obol. iij: redigito in catapotia viij. Dato ex his duo ad noctem & intermittens diem, † postea etiam sex deinceps dato: } aqua excipe.

† In quibusdã antiquis codi. additur, ut aut ẽ ego, pro cumino, melanthy drachmã unam.

** Al. Oneteris.*

† In cod. græcis asterisco notantur, ειτα καὶ ἐξ δίδου. in manuscriptis ειτα καθεξῆς δίδου, i. postea consequenter dato, id est post diẽ dato duo, & ita consequenter.

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS LIBER OCTAVVS

ARGVMENTVM LIBRI

Refert ea Medicamenta, quæ facere ad Ventriculi, ac Hepatis Affectiones prodita sunt.

De Pharmacis Stomacho congruis. CAP. I.

QVod semper dico, etiam nunc proloquar, nimirum persuasum me habere q difficillimum sit ad veritatẽ reuocare eos qui sectæ alicuius seruituti se addi C xerunt. Verũ qui prudentes sunt, simul q; veritatem syncerè amant, eos spero custodituros esse ea quæ veluti iudicandi instra nobis à natura data sunt ad actionum vitæ cognitionẽ, experientiã dico, & rationem. Quæ quidem vtraq; ex æquo quibusdam conferunt ad artẽ, quibusdã verò alterum altero amplius: & tñ tanq; semper ad perfectionẽ alterum altero opus habeat. Sic sanè ad residuum sermonis & doctrinæ huius absoluendũ progrediar. Falsę etenim opiniones animas hominũ præoccupantes, non solũ surdos, sed & cæcos faciunt, ita vt videre nequeant quæ alijs conspicuè appareãt. Quod ipsum vel maximè circa affectiones oris ventris videre contingit, præsertim cũ fuerit inflammatũ. Eius. n. item q; iocineris inflammationes ad stringentium complexu opus habent: si "nanq; per laxatoriũ medicationis ductũ, citra admistionem facultatis robur addentis, curentur, periculum incurrunt de ipsa vita. Atq; hoc ipsum cũ omnes empirici medici per experientiam edocti sint, & omnes dogmatici in ipsis artis operibus obseruent, non pauci tñ huius temporis methodici (neq; enim de omnibus dico) innumeros quidẽ stomachicos ipsi in † animi deliquium } inducunt, omnes verò hepaticos occidunt: nullum enim ego vidi seruatum ex iis qui in eiusmodi medicum inciderunt. Quidam tamen ex ipsis quanquã D pauci, oleo eos fouent in quo absinthij coma est seruefacta, & lanam nardino vnguento imbutam obligant. Quidam verò etiam mastichen chiam, aut aloen admiscent, aut etiam pro nardino melinum adhibent. In diuitibus verò mulierculis foliatum & spicatum ab eisdem appellata vnguenta admouent: atq; cùm hæc faciunt, laxatorium ductum se seruare putant, tantum scilicet habent experimenti facultatis pharmacorum. Malim autem ego omnes sic indoctos esse, quàm q adstringentia quæ sint, sciant, vsum tamen ipsorum vitent. Quæcunq; igitur adstringentia in fomenta & cataplasmata misceantur, in hepatis aut oris ventris, quod sane & stomachũ vocant, affectionibus, non est præsentis sermonis explicare. Quæcunq; verò in emplastra & ceratiformia medicamenta, quæ forinsecus imponuntur, commoda sunt, & quæcunq; vtiliter deuorantur, hęc ipsa indicabo, ea quæ inflammatis prosunt primum tradendo, quandoquidem etiam in ipsis ægri maximè periclitantur. Ceratum igitur quo assiduè vtor, ex aloe, & mastiche, & cera pontica amara, atq; vnguento nardino, constat. Componitur autem hyeme, ad viii drachmas ceræ, vncia j mensurali Romana vnguenti nardini coniecta: Æstate autem ad vii, eadem vnguenti proportione. Optimum aũt vnguẽtum esse oportet, quale antea quidem in sola Laodicea Asię præparabatur: nunc verò etiam in alijs multis Asianis vrbibus similiter componitur. Cera si non pontica amara tibi in promptu sit, aliam ponticã cõijce: & neq; illa præsente, eam quæ tyrrhenica appellatur:

A. l. 3. f. 13. t. 4. c. 3 fol. 300. e

† Syncopen.

si verò neq; hæc adsit, aliam aliquam odoratã & pinguem: si neq; talem habeas, eam quam habere E potes lotam adde. Liquefiat autem in duplici vase, atq; ita refrigeratum & erasum ceratum cum tritis reliquis probè permisce, cum aloe videlicet & mastiche. Sit aũt vtriusq; drach. j, & quãdoq; plus, non tñ vt sesquidrachmam transgrediaris. Quòd si ampliori opus sit adstrictione, nimirum debilitate tanta existente, vt cibum retinere non possint, omphacium pari põdere addatur, vt triũ singulorum drachma sit vna, aloes vna, mastiches vna, & tertia omphacij. Cæterùm in cerati præ paratione primũ omphaciũ misceatur, deinde etiam alia his vniantur. At verò quemadmodum omphacium, sic etiã absinthij succum admisceto, qñq; etiam ambo, & tertium insuper hypocistidis, & quartum œnanthes: sic autem appello vitium sylueſtrium † germen vnà cum floribus, ex quo succedentibus diebus vua fit: quin & rhois succum non rarò admiscui. Sed & cerati nardini copiam augere oportet iuxta proportionem numeri reliquorum pharmacorum, ita vt si quatuor drachmæ aliarum rerum accumulentur, triens sit nardini cerati, sextans quidem ceræ, sextans itẽ nardini vnguenti, hoc est vtriusq; drach. xvj. Porrò si inueterata fuerit inflãmatio & iam obdurata, magis varia pharmaca adhibere oportet, & quæ ex aromaticis quippiam habeant, ac mollientibus, & discussorijs: quale est quod fit ex meliloto. Est autem compositio ipsius multiformis, propterea ꝙ omnibus iuxta præcordia inflammatis conuenit, non magnis adeo differentijs euarians, F ita vt aliqua ipsis præparatio inflammato hepati sit cõmodior, alia stomacho, aut aluo, aut spleni, aut quibusdam istius loci musculis, quæ oẽs communi descriptione comprehensæ sunt in malagmatum compositionibus. Verùm in præsenti loco ea quæ prioribus medicis ad oẽs stomachi affectiones scripta sunt, & non solùm forinsecus imposita, sed etiam in potu accepta auxiliantur, omnia conscribentur: quædam verò ex ipsis communia sunt etiam affectionibus ventris.

† *Additur in aliquibus cod. græcis, ἄνθος ἤ, i. florem uel*

De Stomachi Affectibus sine inflammatione.

Sæpenumero iam dictum est, ꝙ medici in more habent os ventris, veluti cardian, hoc est cor, sic etiam stomachũ appellare: verũ quondam frequentior cardiæ appellatio erat: nunc autem ab ea adhuc restant, cardiossein id est corde dolere, & cardialgia id est cordis dolor: qbus vocibus nõ cordis, sed oris ventris, dolores significantur. Particulam autem ipsam stomachum vocant æquiuocè cum illa particula, quæ cibum ex ore in ipsã* defert. Scripserũt igitur priores medici pharmaca ad affectiones in ipso, cùm alias, tum subuersiones ab ipsis appellatas: videtur autem sic vocare tum appetitus perditionem, tum nauseosas dispositiones, in quibus aliqñ quidem vomitus contingunt. Fiũt autẽ & morsus quidam in ipso, quemadmodum etiam magnæ famis & anxiosæ affectiones. In quibus omnibus cõmunis quidam adstringentium pharmacorum vsus inuentus est: admista autem sunt plerisq; ipsorum calfacientia & resiccantia. Fiunt & aliæ affectiones G rariores, humectantibus, aut refrigerantibus, aut vtrisque simul, opus habentes. Cæterùm qui ab experientia citra rationalẽ methodum auxilia inueniunt, meritò ea quæ sæpe iuuerunt in memoriam reuocant, & in vsum conuertunt: eorum enim quæ sæpe eodem modo facere visa sunt, obseruationem & memoriam, suam ipsorum experientiam esse aiunt. Quemadmodũ autem in ore ventris, sic etiam circa ipsum totum, singula q́; intestina, & vt cõprehensim dicam, circa omnem corporis particulam, eædem intemperaturæ obortæ actiones similariũ partium offendunt: quas si quis non esse morbos ipsarum credet, nihil circa cognitionem efficiet, qua ignorata neq; curationem inueniet. Habẽt autem non modicam coniecturam cognitiones ipsæ affectuum in pro fundo corporis consistẽtium: & ob id vtilissima medicæ artis pars est, quę cognitionẽ docet eiusmodi affectionum: Quas neq; ꝙ primæ & maximæ sunt, plerique ex vulgo medici sciunt: quare meritò neq; cognitionẽ ipsarum, neq; curationẽ inuestigarunt. Coguntur igitur, etiam si dogmatici sint, † in rationalibus methodis ad solam experientiam peruenire: vt iustè miremur ꝙ cùm absq; febre & inflãmatione abscessu q́; & vlceratione quispiam debiliter concoquat, aut penitus non concoquat, promissione facta se inuenturos curationem, quærant an contritione ciborũ con H coctio fiat: & deinde vbi hoc vt maximũ inuenerint, edulia quæ facilè conterantur exhibent, neq; quod promptissimum est intelligentes: quod etiam quispiam rei medicæ rudis, aliàs autem prudens vir me interrogauit: Quomodo prodest scire per contritionem ciborum fieri concoctionẽ ad hoc, vt quis affectionem ventris sanet, in qua debilitatur ad concoctionem ciborum? cùm nõ per exhibitionem alimentorum quæ facilè conterantur curatio fiat, sed læsio tantũ euitetur, velut etiam per paucum alimentum ac inediã. Quemadmodum enim qui inediã perfert, in concoctionis quidem debilitatem non incurrit, non tamen ab affectione hoc modo curatur: sic neq; qui in cibo accipit ea, quæ in totum nulla contritione opus habent: quale est lac, ptisanę succus, & sorbitiones ex alica. Hęc quidem igitur in libris de curandi methodo sufficienter tradita sunt, & non obscurum est pręsentem doctrinam vtilem esse ijs qui se in illis pręexercuerunt. Quemadmodum autem in alijs quę prius tradidi, reuocatis in memoriam singulis illic mihi pręmonstratis capitibus, ad pharmacorum compositionem progressus sum, sic etiam nunc faciam. Cùm octo sint in singulis partibus corporis intẽperaturę, atq; hæ omnes aut circa solas nudas qualitates, aut cum alicuius humoris complexu fiant, Intemperiem quidem siccam humectare oportet, humidam autem siccare: sic & calidam refrigerare, frigidam calfacere: similiter verò etiam composi-

tas

Legitur in antiquis αὐτὸν i. ipsum, i. os uentris.

† *Cod. manuscripti græci habent τὰς λογικὰς ἀφέντες μεθόδους i. rõnales methodos præter mittendo, ad solam &c.*

A tas intemperaturas aut calfacere & siccare, aut humectare & calfacere, aut refrigerare & humectare, aut siccare & refrigerare oportet. Quando verò velut dixi, plurimæ intemperaturæ hominibus ex redundantia humorum magis, q̃ ex inopia fiunt, pharmaca resiccantia plerosq; magis iuuant. At vero cùm resiccantia partim quidem adstringant cogendo ac adstringendo substantiam eorum quæ contingunt: partim verò discutiant, & in hoc substantiam ipsorum dissoluant: ob hoc ipsum sanè plures sunt qui adstringentibus indigent: verum si humida intemperies cum frigiditate fiat, læduntur qui per sola adstringentia curantur, quæ frigidæ facultatis existũt. Quapropter merito plurima pharmaca per experientiam inuenta ex mista materia componuntur, adstringente videlicet & calfaciente. Verum ipsorum differentiam cognosces, si simplicium pharmacorum facultatem memoria tenueris. Dictum enim iam mihi sæpe est, neminem posse rationabiliter, & secundum methodum vti his, quæ in hoc opere conscripta sunt, si non memoria teneat, quæ in duobus operibus ante hoc opus æditis prodita sunt, de simplicium pharmacorum facultate, & curandi methodo, dico. Quidam enim absq; discrimine pharmaca ad eiusmodi affectiones stomachi & ventris conscripserunt: quidam vero aliqua discrimina attigerunt à symptomatis id est accidẽtibus, quæ omnibus apparent. Quò igitur & vos cognoscere sciatis facultates vniuscuiusq; pharmaci per experientiam longam approbati, etiam si non inueneritis differentias affectionũ, in qui- B bus conueniunt, adscriptas, primum quidem ea quæ Andromachus prodidit, adscribam: deinde, quæ Asclepiades: & post hæc, si ita videbitur, etiam alia quædam.

Confectiones Stomachicæ Andromachi. *CAP. 2.*

Andromachus postquã præscripsit, Stomachicæ, post hanc præscriptionem, sic auspicatur.

A.l.5.fu.2.t.6. fol.554.g ¶ *Ad "Stomachicos Hiera, qua vtor.* Et deinceps totam eius compositionem adscribit in hũc modum. Floris iunci odorati, xylobalsami, mastiches, croci, nardi indicæ, asari, cinnamomi, singulorum ʒ vj: aloes lotæ ʒ c: simul trita repone. Præbe ieiunis cochlearia duo, alij vnum prębent cum aquæ frigidæ cyathis quatuor, aut calidæ. Hæc quidem Andromachus scripsit, neq; quos stomachicos nominet ostendens ac declarans: neq; an omnibus ipsis hoc pharmacum cõueniat, an pluribus. Itaq; id mihi necessarium est dicere: cũ ex ijs, qui stomachici dicũtur, aliqui quidem statim magnopere ex prædictæ hieræ vsu iuuentur, aliqui verò ledantur. Plerique equidem vulgo homines eos qui appetentiam perdiderunt ita vocant: & quibus post acceptum cibũ ventris os grauatur, atq; opprimitur, & quandam ægre tolerabilem anxietatem habet. Appellant eodem modo ẽt illos quibus nausea contingit, & maxime si ad vomitum impellat: & adhuc magis si simul C cibi corrumpantur, qñq; acidi, qñq; nidorosi facti, qñq; etiam aliam vitiatam qualitatem adepti. Et præ his omnibus adhuc magis illos stomachicos nominant, quibus ructus eiusmodi cum molestia quadam & anxietate ac subuersione contingunt sæpe, cùm non dum cibum acceperunt. Quin ẽt si per plurimum tempus cibi in ore ventris morentur grauantes & vix descendẽtes, hos itidem stomachicos appellant. Alios item appetitum caninum appellatum habentes, vt & plurima edant, & maxime grauati paulo post reuomant, similiter vocãt. Alios rursus qui fortiter exoluuntur, vbi diutius inediam pertulerint: &, si non citius cibum accipiant, in ore ventris morsus percipiunt: eodem modo stomachicos vocant. Horum ipsorum verò aliqui facile nauseosi fiũt, {nisi} citius potum ac cibum acceptent. Itaq; qui secundũ rationalem methodum auxilia inuestigat, ad affectionis inquisitionem procedit: qua inuenta abundaturum se sperat proprijs ipsi auxilijs. Qui vero per solam experientiam auxilia accumulat, ipse suã fortuitam occasionẽ expectat, & à prioribus tradita relegit. Cũ verò plurima ab ipsis indiscriminatim prodita sint, & in plerisq; etiam inter se differant ac dissentiãt, meritò etiam ipse aliàs aliud sentit, maxime vbi ab ipsis auxilijs aliqñ quidem iuuari stomachicos videt, aliqñ verò lædi: Quemadmodum in proposita hiera contingere solet: quam equidem oẽs qui nunc Romæ medicantur, picrã hoc est amaram, nomi- D nant, quandoquidem hieræ appellationem pharmaco ex colocynthide id est ex cucurbita syluestri, censuerint adscribendã. Verum qui ante nos Romæ medicinã exercuerunt, ambo ea pharmaca hieras appellarũt, & distinctionis gratia alteri ex colocynthide, alteri ex aloe, appositionem addiderunt, sic scribentes: Hiera ex colocynthide: Hiera ex aloe. Hiera itaq; ex aloe dupliciter prę paratur, Ab aliquibus, velut Andromachus describit, ac centum aloes drachmas singulorum aliorum drachmis sex admistis: Ab aliquibus verò nõ sex, sed octo. Quidam verò in octoginta aloes drachmas, sex aliorum addunt. Plurimi autem ad pharmaca, quæ aloe miscentur, & sex numero sunt, etiam florem iunci odorati apponunt. At verò ipsam aloen Andromachus quidem lotam, aliqui verò ex alijs etiam sic, aliqui verò illotã adijciunt. Verum nosse operępretium est ad vẽtris subductionẽ illotam aloen aptiorẽ esse: multũ verò de medicamentaria vi deponere lotam, quam etiam febricitantibus dare aliquis audeat, si non vehemens, sed valde debilis, sit febris. Quidam verò etiã ex illota aloe pharmacũ multis sic febricitantibus exhibuerunt, deinde q; cum nihil manifeste lęsissent, in alijs rursus magnam experti sunt cladẽ. "Infestissima est enim aloe, etiam lota, ijs

A.l.3.f.13.t.1. c.24.fo.289.d qui citra vitiatos humores ex intẽperie calida & sicca affligunt. Proximam ab his cladẽ percipiũt, qui siccam intemperiẽ habent cũ frigiditate implicata: Et in vniuersum qui ex sola qualitate particulã aliquam affectã ac lęsam habent. Etenim in humoribus intẽperaturæ, pharmacis ipsas eua-

cuantibus egent: quæ verò absq; his consistunt, penitus in tabem deueniunt ex pharmaci huius E ex aloe constantis vsu. Itaq; vbi humiditas vitiata tunicas ventris perrigat, Picra ex aloe vtilis est, expurgans humiditatem: Omnino autem sic affectis accessio nauseę plus aut minus adest. Euacuatio igitur affligentis humoris per solam aloen contingit, quæ purgatoriam vim nō fortem habet, sed vt ea quæ circa aluum sunt, quæ etiam contingit, purgare possit. Et si aliquando ampliori pondere exhibeatur, vsq; ad locos circa hepar conscendit: non tamen totius corporis purgatoria aloe existit. Cæterùm ex ijs quæ ei admiscentur, mastiche vt stomacho commoda & odora, & quæ medicamentariam aloes vim frangere queat, admiscetur. Cinnamomum verò eádem gratia: & propterea φ tenuissimarum partium est, vt aperire ventris meatus possit, extergere q; ac attenuare si quid viscosum aut crassum in humoribus feratur: crassos enim humores ob purgatoriæ facultatis imbecillitatem aloe trahere non potest. Quapropter biliosarum ventris affectionū optimum pharmacum est, adeo vt in vno die sæpe multos stomacho ita affectos credita sit persanasse. Iuuat aūt & hos & alios omnes affectus ex vitiatis humoribus ortos cinnamomum admistū, vtpote quod alterantem habet facultatē vitiosarū qualitatū in id, quod secundum naturā habet. Quare scire oportet affectiones in humoribus vitiatis circa ventrem & stomachum, maxime per medicamenta ex aloe iuuari: in maximū verò detrimentum peruenire ex adstringentium edu F liorum, potuum, ac pharmacorum vsu: Quemadmodum vice versa, in quibus humiditas multa, & velut mador quispiam est circa affectā partem, citra vitiatos humores, qui ipse sola quātitate & copia affligat, & velut irriguum ventris os reddat, vtilissimus adstringentium eduliorum, potuū, ac pharmacorum vsus existit, languida nimirum & exoluta tunc reddita affecta particula ad modum laxatorum articulorum: in quibus ipsis etiam adstringentium vsus corrigit affectionē. Cæterum picra confectio (de hac enim nobis sermo est) velut cinnamomum, sic ēt alia partim vt stomacho commoda, partim vt tenuium partium & extergentia, assumit: quæ robore quidem multum à cinnamomo deficiunt, idem verò facultatis genus habent. Secundā à præscripta cōpositione Andromacus sic ad verbū tradidit. A.l.5.su.1.c.2. fol.532.g

℄ *Aliud ut Lampon Pelusiota.* Cinnamomi, calami aromatici, casiæ nigræ, xylobalsami, floris iunci odorati, palmæ elates, singulorum quadrātem, alij vnciam vnam: omnia in crassas partes tusa in ollam nouam conijce: & aquæ pluuiæ sextarijs tribus infusis donec dimidium supersit coque, & excola: & accepta aloes indicæ librā vna, aquam pluuiā sufficientem superfundito: & sub caniculę ęstus donec resiccetur terito: atq; vbi primum per hāc aquam aloen ipsam edulcaris, postea eam quæ ab aromatis excolata est, aquam affundito, & in Sole donec resiccetur terito: inde q; trita hæc quæ sequuntur admisceto: Croci, myrrhæ, mastiches, G singulorum quadrantem, alij vnciam j: conterito simul omnia, & resicca reponito: Atq; in potionibus ad conuulsa, rupta, plagas internarum partium, incipientes laterum dolores vtitor: Item ad inflatos, dolentes stomachum, tarde concoquentes, reiectantes sanguinem, & ischiadicos. Datur ad summum obolus vnus, aut duo, ex aquę cyatho vno: reliquis pro viribus præbeto. In vulneribus & inflammationibus dilutum aceto mulso vtiliter imponitur: In oculorum inflammationibus succo mentæ, aut calaminthæ, aut solani, aut alicuius consimilis: In podicis inflammationibus cum rosaceo aut vino aminæo. Vtere ēt in vnguium abscessibus, paronychias Græci vocant, sicco, superne linamento cum rosaceo imposito: Et ad sanguinis eruptiones sicco cum aceto. Et ad crustas in ore, ex passo gargarissandum dato. Hoc pharmacum quod Pelusiotæ Lāponis esse ait, ad multas affectiones cōmodum est, polychresta ob id talia Græci appellant: de quibus ēt ante aliquid dictum est, φ videlicet deficiant ab ijs quæ vnum quoddam optime faciunt, ob multitudinem eorum quę promittunt. Apparātur autem cum vnū habere viginti affectionibus congruū malumus, q; tot numero alia: cum tū ad singulas affectiones vnum aliquod destinatū eo, quod ad plures paratum est, melius existat. Facultas autem ipsius per quam in prædictis efficax est, tenuiū partium existit & calfactoria, secans, extergens, & aperiens, & ob id discussoria redundantium in H quibusdam partibus serosorum succorum ac humorum. Et propterea etiam prædictis in sermone affectibus conuenit, discutiens, vt dixi, vitiosos & serosos succos ac humores affectarum partium. Quare etiam prædictas alui affectiones, in quibus picra confectio moderatam purgationē operatur, curauerit per modicam resiccationem, non per coaceruatam euacuationem. Pręstātior igitur est ad huiusmodi affectus picra cōpositio prima descripta. Tertium post prædicta pharmacum Andromachus sic descripsit. ℄ *Ad Stomachicos & Cœliacos Pastillus amarus, Mollit aluum, facit ad Somnum. Est autem ex libris Aphrodæ. Facit & ad Vesicam, & Coli affectus.* Seminis apij drach. sex, anisi drach. sex, piperis albi sesquidrachmam, castorij drach. duas, myrrhę sesquidrachmam, nardi celticę floris sesquidrachmam, opij sesquidrachmam, cinnamomi sesquidrachmam, comæ absinthij drachmas tres, aloes obolos tres, mastiches drachmam vnam: cum aqua pastillos formato triobolares aut drachmales, & dato cum aquæ cyathis tribus. Neque in hoc pharmaco adscripsit Andromachus, quos nam stomachicos dicat ex ijs, qui quidpiam patiuntur: verum ex eo quòd compositioni additum est opium, manifestum fit compositorem huius pharmaci intentionem suam eò direxisse, vt resiccatorium simul & doloris sedatorium pharmacum efficeret, somnum q; aliquem induceret, non tamen contentiose contra vnam aliquam ex prædictis af-

fectionibus

A fectionibus instando, quò videlicet breui ipsam excideret. Quartum deinde pharmacum Andromachus scripsit, neq; ad vnam aliq; affectionem contentiose compositum, neq; ad multas moderate. Habet descriptio hoc modo. ℂ *Ad Stomachicos Hiera Antipatri.* Aloes bonæ drach.iiij, mastiches drach.duas, asari drach.quatuor: rosarum siccarum, iunci odorati, mei, phu, casiæ, singulorum semiunciam. Vtere arido trito quemadmodum in hiera ex aloe. Quintum post hęc pharmacum, quod ex plantaginis succo præparatur, & ipsum Apollonij esse ait, tale est. ℂ Succi plã taginis aridi drach.tres, mastiches drach.duas, myrrhæ drach.j, mentæ drach.j, zingiberis drach. vnam. Videtur mihi Apollonius hanc compositionem experimento cognouisse in stomacho calidiorem affectionem habente, atque ita ipsam indiscriminatim extulisse, non potentem frigidis affectionibus conuenire: refrigeratorius enim est plantaginis succus. Porrò quæ sequitur videtur mihi composita esse ab eodem autore, in prioris vsu successum non sentiente, & recognoscente pharmacum refrigeratorium se effecisse, & ob id castorij modicum, & aloes quippiam apponẽte quæ euacuare potest: & mastichen, vt stomacho commodam: ac crocum & myrrham, vt quæ concoquere queant. Quapropter neq; hoc, neq; præcedens pharmacum adhibuerim in stomachica affectione, cum nullam probe curare possint, prætereà multum calidam. Scripsit de ea hoc mo-
B do. ℂ Succi plantaginis sicci drach.x, aloes Indicæ drach.j, mastiches drach.i, croci obolos duos, opij obolos tres, castorij obolos tres, myrrhæ drach.j: formato ad magnitudinem ciceris. Similiter autem neque consequenter scriptum citra discrimen recte quis adhibuerit in alia affectione, quàm quæ moderata siccatione & adstrictione opus habeat, in humoribus quidem modicis, qualitate verò non vitiatis: componitur enim ex succino & mastiche, sic ipso Andromacho prodente. ℂ Succini, mastiches chiæ. Succini plus coniice. Dato cochlearium vnum ex aqua tritum.

Cæterum quod sequitur pharmacum, hac descriptione, Stomachica Galli, affectioni quæ calfieri & secari postulat, vtilis existit, ex fœniculo, aceto, & melle constans, quod ipsum Andromachus his verbis tradidit. ℂ *Stomachica Galli.* Corticis radicis fœniculi librę dimidium, aceti acris sextarium vnum eiusq; dimidium, aloes quadrãtem, mellis attici libram j. Radices lotas ad triduũ aceto macerato, deinde coquito: atque vbi coctæ fuerint, expressas proiicito, & affuso ad acetũ melle simul coquito: deinde aloen inspergito: & cochlearia tria cum aqua dato. Alcetius sophista ad hanc descriptionem addidit rutæ, & apij, semina gerentium, vtriusq; manipulum, iubens cum radicibus macerari ac coqui: & aceti† sextarium dimidium, & mellis libras duas conijcit: atque hanc laudat. Post pręscripta pharmaca Andromachus sic ait. ℂ *Stomachica, vt Nicostratus.* Succini, †Quidã legũt, sextarios sex.
C mastiches chiæ puræ, iridis illyricæ, singulorum trientem: floris rosarum sextantem. Dato aridi triti cochlearia duo, cũ aqua lactosa: statim enim dolorem leuat. Reponatur in corneo vase. Et hoc pharmacum palàm est adstringentius quodammodo esse: optat'que affectionem humidiorem in humoribus non multis, neque valde mordacibus: in quibus sane experimentum pharmaci fecisse eius authorem opinor: aut certe assiduo eius vsu ægrum à dolore leuasse, atque inde vniuersalem pronunciationem ipsi apposuisse, quòd videlicet statim ægrum dolore leuet, cum non possit id in multis pręstare. Postremum deinceps pharmacum ab Andromacho scriptum hoc modo est.
ℂ *Ad Stomachicos.* Corticis radicis fœniculi drachmas duas, vini cyathos tres, coquito ad tertias, vt vnus cyathus supersit: ac totum præbeto. Et hoc ex calfacientibus est, opus'q; habet affectione quæ calfieri exoptat.

Stomachica Pharmaca ab Asclepiade in Primo Internorum conscripta. CAP. 3.

ASclepiades porrò de Stomachicis scripturus, de ipsis sic orditur: Ad stomachi subuersiones. Quas verò subuersiones dicat, non manifeste indicauit. Potest enim & appetitus perditionẽ ita appellare. Potest ẽt nauseosas affectiones ab accepto cibo fientes: aliquando enim hoc vnum solum symptoma accedit accepto cibo, vt si paulo fortiori motu moueantur, statim vomant: appel-
D lant igitur aliqui ẽt tales stomachicos, & stomachũ ipsis supinũ reddi aiunt. Sequitur aũt hoc symptoma qñq; ad solã oris ventris debilitatem, q; cibos amplecti, eis'q; obuolui non potest, velut tota
A.l.3.f.13.t.1. c.21.fo.288.h ventris amplitudo ¦solet. Qñq; "verò & cum vitiatæ alicuius modicæ tñ humiditatis complexu: etenim multa, quemadmodum ẽt valde vitiata etiam citra cibum, nauseam efficit. Cæterum quæ à multis vulgò supinitas stomachi appellaƭ, contingit quidem iuxta intemperiem q̃cunq; tãdem citra vitiatos humores. Fit etiam per humiditatẽ multam quidem, non tñ malignæ qualitatis: irriguus enim stomachus per largam humectationem similiter, vt ligamenta neruorum, laxatur. Facillime itaque curabilis hæc est affectio ex omnibus ferè alijs, pharmacis indigens, quæ siccare humiditatem, & coagmentare & constringere laxatum corpus, valent. Vbi igitur per profundum fuerit extenta humiditas, crassa'q; sit & viscosa, opus est mistura pharmaci attenuatorij, & si ita dicere libeat, perrosiui, quale est acetum, & acetum mulsum. Si verò neque talis sit humiditas, neque in altum extensa, adstringentia sola suffecerint ad curationẽ. Propositum igitur in sermone pharmacum nõ moderatarum supinitatum, sed fortiorum, est curatiuum: esset autem & moderatarum sanatiuum, si adstringentia sola quis misceret, aut etiam ex calfacientibus quippiam, si frigidam esse affectionem sentiret. Sufficiens autem signum est frigidæ affectionis, si ęger se non sitire percipiat: vbi enim neque siticulosus fuerit, neque ardorem senserit in ore ventris, palàm est affe-

ctionem non calidam esse. Idonea itaq; sunt ad huiusmodi ventris affectus quatuor pharmaca ab E Asclepiade conscripta, quæ etiam ego nunc scribam, ipsius Asclepiadæ & verbis & ordine seruatis. ℭ *Ad Stomachi Subuersiones.* Nucleorum mali punici acidi tusorum succi sextarios tres, succi mentæ sextarium vnum, mellis attici sextarium vnum, in vas fictile conijcito, ac coquito assiduè agitando: & vbi desata fuerint, ab igne ablata reponito. Tempore vsus dato mystrum vnum aut duos ante cibum. ℭ *Aliud, facit ad Dysentericos, & Vomentes cibum.* Radicis mali cotoneæ libram vnam, vini myrtei sextarios tres, coquito ad tertias: deinde exprimito liquorem, & mellis attici sesquilibram addito: rursus'que coquito assiduè mouendo. Dato ex reposito velut dictum est. ℭ *Confectio ex Fructibus, facit ad Stomachi subuersionem, Cœliacos, & Dysentericos.* Mala cotonea

*Aliter xii. numero decem, sorba numero quinquaginta, mespila quinquaginta, rhois rubri sextarium vnũ, aquæ congios septem. Fructus tusos & in aquam coniectos diligenter coquito: & vbi dissoluti fuerint, liquorem exprimito: ac rursus coquito eiecto eo, quod ex fructibus instar palearum exuccum reliquum est: cum verò tertia pars liquoris superfuerit, mellis attici libras quatuor addito, & ad prunas assiduè agitando coquito, ac spissata reponito. Vsus ostensus est. *Aliud Pharmacum.* Sorborum maturorum sextarium vnum, baccarum myrti nigrarum sextarium vnum, rhois syriaci sextarium vnum, prunorum syluestrium sextarium vnum, mespilorum sextarium vnum, F phœnicobalanorum thebaicorum libras duas, mala cotonea decem, mala punica integra vnà cũ nucleis decem, musti aminæi sextarios xlviij. Præpara pro consuetudine, & expressum liquorem rursus diligenter coque donec spissetur. Vtere vt dictum est. Porrò post præscriptas confectiones quintam scripsit Asclepiades hoc modo. ℭ *Catapotia ad Stomachi subuersiones, Origeniæ, bona & valde probata.* Florum rosarum drach. viij, baccarum myrti nigræ exacinatarum acetabulum, seminis hyoscyami acetabuli dimidium. Terito simul diligenter, sufficiente protropo paulatim instillato: deinde his palmularum passarum, patetos Græci vocant, decem numero carnem addito: & ex contritis catapotia ciceris magnitudine formato: & tres aut quatuor cum aquæ mulsæ veteris dilutæ cyath. ij exhibeto. Et hoc pharmacum in ijsdem affectionibus commodum est, in quibus quatuor præscripta. Voluit autem author huius pharmaci per seminis hyoscyami misturam, doloris sedationem & somnum inducere vnà cum resiccatione. Manifestum est autem refrigeratorium quippiam hyoscyami semen habere, velut etiam papaueris semen habet: quare ad calidos affectus facit. Simile præscripto pharmacum deinceps proditum ab ipso est his verbis: Rosarum recentium desectis vnguibus drach. viij, seminis papaueris albi drach. iiij, seminis hyoscyami drac. ij, aloes obol. iij, asari obol. iij: cum aqua diluta in pilulas redigito, & ciceris magnitudinem præbeto. G Septimum post prędicta pharmacum Asclepiades scripsit apposito discrimine à symptomate palàm apparente: ait enim ardori stomachi ipsum conuenire, & propterea Adipson idest sitim extinguens, appellat, compositionem ipsius sic tradens. ℭ *Ad Ardorem Stomachi Adipson catapotium.* Seminis cucumeris satiui drach. octo, seminis portulacæ drach. octo, tragacanthæ drach. quatuor. Tragacantham ouorum crudorum recentium candido dissolue, & probè tritis alijs adde: & ex mistis catapotia forma, ea'que in vmbra resicca: atque vnum sub lingua tenendum præbe, ac liquorem inde solutum deuorare iube. Quin & quod postea sequitur, refrigerat ac corroborat stomachum madore prægnantem, & qui humidam ac calidam affectionem habet. Scribit autem de ipso Asclepiades hæc verba. ℭ *Aliud, facit ad Stomachi subuersionem, maximè commodum est Ardorem multum perferẽtibus, & qui Stomacho exuruntur.* Foliorum rosarum viridium drachmas sex, glycyrrhizæ drach. quatuor, nardi Indicæ drachmas quatuor. Excipe vino dulci aut protropo, & redige in catapotia: ex quibus vnum sub lingua tenẽdum præbe: aut ciceris magnitudinem cum frigida aqua dissolue, & in potu exhibe. Nonum deinceps pharmacum Asclepiades scripsit hoc modo. ℭ *Ad Singultum, & Stomachi debilitatem, & Cibi reiectionem.* Reiectio itaq; hoc est vomitus ex genere est supinitatum. Quando enim os ventris fortiter afficitur, hoc autem velut dixi, ob vitiosos humores, quos venter abrumpere conatus, propter debilitatem nauseæ symptoma perpetitur, atque hanc etiam tum ante acceptionem cibi, tum post ingestum cibum, ob extremam debilitatem perfert. Supinitates igitur ex vitiatis humoribus obortas picra confectio quàm celerrime curat, nempe vitiatos humores expurgans. Vomitus verò ob imbecillitatem grauati stomachi oborti curantur per intemperaturæ correctionem. Non parùm sæpe contingit etiam non solum stomachum, sed & ventrem, ob debilitatem ferre non posse ciborum onus, atque ideo reiicere aliquando quidem ad infernam partem, vbi illis robustior sit stomachus: aliquando verò sursum ob stomachi imbecillitatem, quando sanè hic debilior fuerit infernis partibus. Hoc itaque vomitus symptoma vnum quidem est, sequitur autem ad multas affectiones diuersam medelam exigentes. Similiter & singultus stomacho interdum ob frigiditatem aut repletionem accedit: interdum ob mordacitatem humorum acrium, & medicamentaria qualitate præditorum. H

Impossibile itaque est pharmacum inuenire omnibus dictis affectionibus aptum. Cæterùm quæ deinceps scripsit Asclepiades duo pharmaca, ostensa sunt substantiam habere multùm ab humana natura diuersam, quæ ipsa maximè omnium inter reliquas corporis partes stomachus non fert ob excellentiam sensus, qua præditus existit. Magnopere igitur affligitur stomachus

A etiam vbi ex stomaticis pharmacis quippiã in ipsum fuerit præterlapsum, maxime quæ atramentum sutorium, aut tale quid, in se habet. Quod enim ex fructibus constat, ex comestili materia compositum est: verùm atramentum sutorium cõtrariæ penitus homini naturæ est: quemadmodum & mandragora. Fugienda itaq; sunt hæc duo pharmaca ex chrysobalano & radicis mandragoræ cortice composita: apponam tñ & ipsorum compositionẽ. Et prioris quidem descriptio hæc est. Chrysobalani libram j, mastiches chiæ libræ dimidium, corticis radicis mandragorę quadrantem: tusa & cribrata excipe mentæ succo, & redige in catapotia. Da inde obolos tres cum aquæ frigidæ cyathis tribus. Posterioris autem descriptio hæc est. Mastiches chiæ lib. j, tragacanthæ albæ lib. vnam, corticis radicis mandragorę sextantem: tusa & cribrata reponito. Vsu exigẽte dato cochlearium inspersum aquæ frigidæ cyatho vni. Post præscriptas cõfectiones Asclepiades sic scripsit. Ad voluulosas stomachi subuersiones. Coniectarit quispiam ipsum voluulosas appellare fortes: quemadmodum enim in voluulis subuersiones fiunt cum magna contentione & violentia, adeo vt stercus etiam euomant, sic & alios vomitus concitatos quis appellare voluulosos possit. Sequũtur autem huiusmodi vomitus, vbi affectæ partes à medicatis serosis humoribus magnopere fuerint afflictæ: si verò etiam imbecilliores fuerint, duplicatur malum. Erit itaq; ob id curationis sco-

A.l.1.f.4.c.5. fol.74.g; B pus, vt simul ad affectas partes "odoratas qualitates opponamus, quales aromatum sunt, & quorundam seminum in ciborum vsum venientium, velut est anisum, apium, daucus, cuminum, & seseli. Iuxta hanc itaq; rationem Hippocrates in pleuriticis purgatiuum exhibens medicamentum, misceri aliquid ex his iussit, sic scribẽs: ‖ Si vero sub septo transuerso sit dolor, et ad clauiculam nõ se extendat, mollire ventrem oportet veratro nigro, aut peplio: ad veratrum quidem dauco, aut seselide, aut cumino, aut aniso, aut alio quopiam odorato addito. Apparet enim quòd in his miscendis maximè odorem ipsorum respiciat, quo medicamentariam vim, quæ hominis naturæ contraria est, mitiget & obtundat: quemadmodum enim graueolentia omnia stomachum subuertere solent, sic odorata corroborare. Si verò vltra hoc etiam in ciborum vsum veniant, multipliciter auxiliantur stomacho ob vitiatos serosos humores subuerso. Atque iuxta hanc ratiocinationem autor propositi pharmaci anisum & apium admiscuit: absinthium verò propterea ꝙ à natura vim habet extergendi, ac repurgandi, & subducendi vitiatos stomachi humores, ampliusque densat & cõstringit ac robur addit parti affectę. Cinnamomum autem addidit, vt quod omnibus fœtidis & putredinosis serosis humoribus se opponat iuxta vtranque facultatem suam, alteratiuam & discussoriam: nõ paruam enim ex odore suo exhibet vtilitatem omnibus malis affectionibus. Opij

2. de Rat. vict. acu. tex.117[a]. 117.h

*κακαῖς. aliter, κακοχύμοις.

C verò parum pharmaco immiscuit, sensum stomachi hebetare volens: qua ratione etiam cœliacis ipsum damus, vt quod profundum quendam soporem inducere possit. Quò verò vehementem opij frigiditatem compositor ipse corrigeret, castorium ipsi adiecit, oppositum fermè ipsi in facultate: eadem ratione etiam piper admistum est. De myrrha verò operępretium est scire, ꝙ in quantum facultas ipsius est concoctoria humorum præter naturam & vitiosorum, in tantum conueniẽter admiscetur: in quantum autem medicamentaria est, non conuenienter: verùm paucitas eius ad concoctionem quippiam confert, qualitatis autem peregrinitas non apparet, vtpote victa ab odoratis. Ego itaque hoc pharmacum etiam sine myrrha pręparare consueui, ad securitatem perducere semper tentans vsum omnium pharmacorum, præsertim vbi in acuta febri tale quid exhibetur. Cum igitur cinnamomum habeat hoc pharmacum, & semina calida vrinam cientia, ac piper, & præterea castorium, ac opium, meritò multis affectionibus commodum est, quandoque cum vino stomacho grato datum, quale protropum est: quandoque cum myrti baccarum decocto, velut in dysentericis: aut cum aceto mulso, velut in splenicis: in cholera vero & bilis vomitu ac estluxu, cum frigida, velut Asclepiades scripsit, sed addito discrimine, si siticulosior est nunc quàm antea, aut nauseæ calidæ sensus circa os ventris ipsi contingat, aut frigidam bibere sanus cõ-

D sueuit. Ego sanè hoc medicamentum ad securiorem vsum perduxi, myrrhamque dimisi, & piperis quantitatem auxi. Cùm verò plurimum cinnamomum accipiat, necessarium nobis est vbi cinnamomo caremus, casiam optimam conijciamus, aut plus quàm duplo cinnamomi pondere, aut omnino non minus. Cæterùm commensuratio ac apponderatio pharmacorum quæ ipsum cõ-

A.l.5.su.2.t.6. fo.554.g stituunt, ab Asclepiade his verbis proditur. ¶ *Ad Voluulosas Stomachi subuersiones Pastillus Amazonum. Facit ad Inflatos, Ardorem stomachi, & Vomentes cibum. Facit & ad Internas affectiones.* Seminis apij drachmas sex, anisi drachmas sex, absinthij drachmas quatuor, piperis drachmas duas, myrrhæ drachmas duas, cinnamomi drachmas sex, opii drachmas duas, castorij drachmas duas. Cum aqua pastillos formato, & summum drachmam vnam dato, stomachicis cum protropi diluti cyathis tribus: cholericis & vomentibus cibum, cum frigida: cœliacis & dysentericis cum baccarum myrti decocto: spleniticis cum aceti mulsi cyath. iij. Aliud pharmacum deinceps scripsit Asclepiades, non solùm ad voluulosas stomachi subuersiones ipsum conuenire promittens, sed & ad intensos singultus, & stomachicos, qui ardorem, hoc est multam caliditatem percipiunt. Dictum autem iam sæpe à me est impossibile esse inuenire pharmacum ad multas affectiones optimum: inuenitur enim in vnaquaque ipsarum id, quod propriè ipsis destinatum est præstantius esse. Verùm iis qui vnum pharmacum ad multos affectus habere volunt, etiam horum præparatio

ac compositio vtilis existit. Continetur tamē ambiguitas quædam in huiusmodi pharmacorum promissionibus, qualem Asclepiades nunc de proposito pharmaco fecit. Putabunt enim fortassis aliqui ex ignaris, tum singulorum trium symptomatum curationem promitti, tum duorum simul coincidentium, aut omnium simul: Velut cum lancinatur vehementer nauseans æger, & singultit, & multę anxiosę caliditatis sensum circa stomachum percipit. Et de tali sane affectione primo dicam, in qua tria hæc mala simul hominem infestant, nimirum ardoris sensus, & singultus, & affectio voluulosa. ‖ Hippocrates quidem igitur conuulsionem fieri dixit ex repletione et euacuatione, & additum est ad aphorismum ferme in omnibus exemplaribus, Sic autem & singultus. Ego vero in cōuulsione tertiam aliquam causam supra euacuationem et repletionem non dum reperi: Singultum autem sine his fieri video, acribus humoribus, aut serosis, & medicatis, stomachum mordentibus, quos vbi vomitu reiecerint, statim singultu liberant. Quin & multi deuorato pharmaco ex tribus piperis generibus constante, si statim vinum insuper bibant, omnino singultiunt, ex quorum numero etiam ego sum. Amplius autem & cibo in mordacem qualitatem corrupto aliqui singultiunt: et quod à vomitu statim liberātur, omnibus notum est. Quidam etiam ex rigore oris ventris singultiunt. Verum pueros maxime frequenter singultire contingit tum ob corruptionem alimenti in ventre, tum ob partis frigiditātē. An vero & ob nimiam euacuationem fiat singultus, veluti etiam conuulsio, dignū consideratione est. Verum si in præsens hac consideratione relicta eos, qui ob frigiditatem, aut ciborum copiam, aut mordacem acredinem, grauantur, intueamur, vomitum reperiemus sufficientem medelam eorum, qui ob copiam aut morsum singultiunt, caliditatem vero eorum qui ob frigiditatem. Alio autē modo reperiemus ēt sensus stupefactionem per refrigerantia, & permutationem ac discussionem mordacium per attenuantia & resiccantia. Componitur autem ex huiusmodi ipsum pharmacum. Opium enim, & rosæ, & psyllii succus, ex refrigerantibus sunt. Spica nardi verò, & chrysobalanos, ex discutientibus & corroborātibus. Asarum autem per vrinam deducit vitiosos humores. Aloe verò vitiatos humores expurgat, & inferne per ventrem euacuat. Crocus autem concoquit & roborat partes, per temperamentum quidem caliditatis concoctionem efficiens, per adstringendi vero vim quæ ipsi adest, robur addens. Costus autem sufficienter calfacit, moderate vero adstringit; quod & ex gustu eius percipitur. Ex his porro compositum pharmacum aptum est singultiētibus: aptum est et ijs, qui ad vomendum lancinantur: † & qui circa præcedens pharmacum dicti sunt, verum nō similiter vt illud, neq; aliquid aliud ex odoratis habet, neque cinnamomum. Refrigerantium autem in ipso mistura stupefacere sensum potens mitigando molestiam ex mordacitate serosorum & aliorum ēt humorum obortam, vere aptum pharmacum efficit ad nauseosæ affectionis imminutionem. Quādoquidem verò etiam ad stomachi ardorem conuenire pharmacum dixit, repugnat autem huic sermoni calfaciens costus, operæpretium fuerit & de eo dicere. Quemadmodum in antidotis colicis appellatis, & à quibusdam, dolorum sedatorijs, qualis est Philonis antidotus, scopus componēdi pharmacum est stupefacere sensum dolentium. Quò verò non cum magno detrimento id fiat, & vt per altum dolentium corporum frigiditas {celeriter} penetret, calfacientia miscentur, quæ refrigerantium stupefactionem deducere possunt, cum illa ipsa per se tardi transitus existant. Hæc igitur vbi quis inaudiuerit, quantitatem consideret simplicium pharmacorum quæ in compositiones miscētur: ex hac enim sciet, num magis an minus, efficere possit compositum pharmacum ea quę promittit. Si nanque refrigerantia plura apparuerint, sensum affectorum magis obtundit, & quantum caloris in ipsa particula fuerit, etiam hunc extinguit: vbi verò calfacientia fuerint aucta, minus quidem hæc efficiet ipsum pharmacū, innocentius aūt reddet. Nosse enim oportet corpora viuentium mortificationi simile quippiam perpeti ab omnium ex opio & hyoscyamo et mādragora compositorum pharmacorum vsu, nimirum causis dolorem infligentibus insensibilibus factis: & multi sane qui assidue talia accipiunt, ad immedicabilem frigiditatem particulas perducunt. Quemadmodum aūt in refrigerantium & calfacientium oppositione, vtrorunq; quantitas ostendit prædominantem pharmaci actionem, eodem modo etiam in alijs considerationem facere oportet: velut densantibus & rarefacientibus, coagmentantibus & diffundentibus, odoratis & graueolentibus, humectantibus & siccantibus, discutientibus & cohibentibus. Itaq; vbi subscripsero his mistorum in compositione quantitatem, ad cohęrentia trāsibo. Scripsit aūt ipsam Asclepiades in hæc verba. ℂ *Stomachicis Ardorem sentientibus, & intensos Singultus, & Voluulosas Stomachi affectiones.* Costi drach. quatuor, spicæ nardi drach. quatuor, chrysobalanorum drach. quatuor, rosarum viridium drach. quatuor, masticheſ drach. quatuor, aloes drach. duas, asari drac. duas, opij drachmam vnam. Excipe succo psyllij, & reduc ad pastillorum formam, & exhibe obolos tres. Liquor sit affectioni conueniens. Post prescripta pharmaca Antidotum Hieram iam antea in Andromachi pharmacis conscriptam, ex aloe & cinnamomo compositam, etiam ipse tradidit non iuxta eandem commensurationem & symmetriam. Habent autem verba eius in hunc modum.

ℂ *Antidotus Hiera hoc est Sacra, Themisonis, ad Stomachi subuersiones. Facit & ad sentientes Ardorem, & oēm Inflationem, tardam Concoctionem, & affectiones Vteri. Probe cit Vrinā, et omnino admiranda confectio est Hydropicis, Hepaticis, & Nephriticis. Deducit & fœminis Menses.* Aloes drach. c, mastiches vnciam vnā, croci

Marginal notes:

6ª. Aph. apho. 39. Ex. ord. 50. f

A. l. 3. f. 13. t. c. 19. fol. 306.

* ψύξει i. frigiditatem, est ī impressis. δήξεσι i. mordicationibus, est ī aliquibus antiquis.

† διὰ τὰς κατὰ τὸ προγεγραμμένον εἰρημένας αἰτίας, est in antiquis, i. ob causas in præcedēte pharmaco dictas.

A croci vnc.j, nardi indicæ vnc.j, cinnamomi vnc.j, carpobalsami vnc.j, asari vnc.j: tundito, & angustissimo cribro excernito, atque aridum vt ne transpiret seruato. Vsus eius est ad tarde concoquentes, atque ita sanos, drach.j cum frigidę cyath.iiij: vomentibus bilem, aut aliàs fluxione laborantibus drachmæ dimidiū: ad inflammationes internas conuenit cum aqua mulsa bibitū: verū quibus vrinam ciere volumus, aut menses deducere, pharmacū cum vino damus. Est autem medicamētum insperfile in pulueris ac farinæ formam redactum. Hæc quidem scripsit Asclepiades de prædicto pharmaco. Videamus autem primum in his de quantitate pharmacorum ipsum constituentium quatenus consensit, & dissensit, cum Andromacho: deinde consequenter de promissione & vsu. Equidem in mistura pharmacorum consenserunt inter se Andromachus & Asclepiades in hoc, quòd aloes drachmas centum conijciunt: Dissentiunt autem in eo, quòd Asclepiades simpliciter aloes scripsit, Andromachus autem lotæ apposuit: Et quòd Asclepiades reliquorum singulorum singulas vncias admiscuit, hoc est drachmas argenteas octo, aut septem & dimidiam, Andromachus vero sex: Amplius etiam in eo quòd Asclepiades carpobalsamum, Andromachus xylobalsamum inijcit: & præterea quòd Asclepiades florem iunci odorati penitus relinquit. Cæterum circa promissionem operum Andromachus nihil amplius scripsit, quā quibusdam vnum co-
B chlearium, quibusdam duo, cum aquæ frigidæ aut calidæ cyathis tribus exhibere: verum Asclepiades plura de vsu propositę antidoti prodidit. Ad tardas enim concoctiones sanorum drachmā vnam dari iubet, cum aquæ frigidæ cyath. quatuor: opinor autem ipsum dicere drachmam argenteā, etenim sic fere omnes recentiores medici appellare in more habent: neque ipsa rei natura aliud nos intelligere cogit: manifestum est autem quòd drachmam dicimus nūc in huiusmodi omnes, quod Romani denarium appellant. Verum non omnibus tarde concoquentibus expedit præbere hoc pharmacum, sed iis solum quibus ob vitiosos humores tarda concoctio contingit, & maxime cum tenues fuerint & biliosi. Fecerit & quietem in iis, quibus citra vitiatos humores humida intemperies intantum affectam partem perrigauit, vt exoluatur & laxetur ad modum ligatoriorum neruorum circa laxatos articulos. At vero qui bilem in ventre habent, quæ præsertim ipsis in tunicis in alto continetur, præstantius pharmacum non repperer int. Verum haud scio qua ratione parum de ipso exhibeat Asclepiades, cū moderata exhibitio ipsius ad drachmas tres progrediatur. Porrò ad inflammationem habentes non simpliciter in omni inflammationis tempore dandum est, sed vbi concocta fuerit & declinarit. ‖ Concocta enim medicanda recte censet Hippocrates, non cruda, neque in principijs, † nisi sua sponte concitata id expetant}, hoc est nisi mo-
C tus ad excretionem † nos adducat}, qui non dum firmam aliquam inclinationem ac stationem ad vnam partem habeat. Recte autem hoc pharmacum tarde concoquentibus, aut bilem vomentibus, aut aliàs stomachi fluxione laborantibus, aquæ cyathis quatuor inspergens præbet, nimirum subuersionem stomacho ex melle oborientem formidans. Ad declinationem autem internarum inflammationum cum aqua mulsa tempestiue quis exhibuerit: Quemadmodum etiā vrinam ciere volens, aut menses euacuare, Asclepiades quidem ex vino dādum ait. Præstiterit autem, vt ego sentio, cum vino mulso pharmacum præberi: ita enim simul & quæ circa distributionem & delationem ex ventre in vrinam, & quæ circa vterum instant, secat ac dissoluit: et robur partibus addit per quas trāsitum facit: amplius que & locorum per quos fertur caliditatem auget, quæ & ipsa non parum confert ad instantes humores fundendos ac euacuandos. Post præscriptam Hierā Themisonis antidotum, Asclepiades aliam sic scripsit. ℭ *Alia ex Mantiæ compositionibus Attalica. Facit ad Stomachicos & Reijcientes cibum, Cholericos, Cœliacos, Dysentericos.* Compositio sic habet. Croci ℥ ij, nardi drach. duas, seminis hyoscyami drachmam vnā, aloes vnc. vnam, balaustii vnc. vnam, tragacanthæ vnc.i, piperis albi vnc.i, acaciæ vnc.i, rheu pontici vnc.i, rhois syriaci culinarii vnc.i: excipe succo rosarum in vino austero coctarum, & redige in pastillos drachmæ vnius: tragacanthā
D vero succo præmaceratam vnito. Hoc pharmacum nihil priori simile habet: illud enim purgatorium est: hoc adstringens, iis qui stomachum aut totum ventrem ob multam humiditatem exolutum ac laxum habent, conueniens: quemadmodum etiam in articulis eiusmodi laxitates contingunt, ligamentis ipsorum multa humiditate perrigatis, quæ plurimi medici neruos ligatorios appellare solent. Multæ enim eiusmodi affectiones tum in ventre, tum in stomacho, fiunt iis qui multo potu se explent, aut fructus humectātes, aut etiā edulia talis temperamenti, ingerunt. Cum itaque multi sint qui tali victu vtātur, rationabiliter etiā prædictæ facultatis pharmaca sæpe successu clara euadunt, vt quæ prædominantem adstringendi vim habeant. Vbi vero aut vitiatos humores euacuare, aut affectam particulam calfacere oportet, non solum nihil iuuat ita adstringentium pharmacorum vsus, sed etiā nocet. Post præscriptum medicamentum, aliorum duorum Asclepiades meminit, quæ & ipsa ambo bona sunt, & ex multis composita, ac propterea multi ad varios affectus vsus, & præsertim posterius. Quòd vero tale sit quale ipsum esse dicit, etiam nobis ipsis facile erit iudicare, vbi in memoriam reuocarimus simplicia in ipso pharmaca, qualia singula sint, amplius que methodum compositionis eius audiuerimus. ℭ *Aster Stomachicus, facit ad eos quibus Cibus in ventre acescit, ad Tormina, Destillationes, Dolorem capitis, spuentes Sanguinem, Tabescentes, Affectiones circa Vesicam & Vterum.* Pręparatur sic. Succi mandragorę drach. quatuor, myrrhę drach.

quatuor,

1ª. Aph. apho. 22. Ex ord. 10. b

† ἢν μὴ ὀργᾷ.

† ἐπάγοιτο, est ī impreßis. sed clarius in manuscriptis, ἐπείγοιτο, i. incitet. vt etiā in aphorismis.

quatuor, balaustij drachmas quatuor, castorij drachmas quatuor, croci drachmas quatuor, opii E drachmas sex, anisi drachmas octo, seminis apij drachmas octo, styracis drachmas octo, hyssopi cretici drachmas duodecim, seminis hyoscyami albi drachmas duodecim. Componito pro more, & digerito in pastillos: dato pro viribus. Liquor sit affectioni conueniens. ℭ *Aster alter inexuperabilis, pharmacum accommodatum, sedans Dolorem, inducens Somnum, multi vsus ad varios affectus. Nam & Stomachi morbos mirabiliter sanat a ructibus acidis, ægris concoctionibus, torminibus, *volulis, inflationibus. Facit & ad Capitis dolores potatum, & foris illitum fronti, aceto dilutum. Facit & ad Oculorum dolorem pastillus perdicij succo dilutus. Facit & ad Dentium dolorem cauernæ inditus, tritus ac galbano exceptus, aut fici succo. Prodest ad Influxus Oculorum, & Tonsillarum inflammationes, vino dulci dilutus, ita vt ad oculos lanam eo imbutam imponamus: in tonsillis vero affectis tepefactum † colluamus. Facit ad omnem Sanguinis fluxum vino myrtite dissolutus: & ad veteres ac recentes Tusses & Destillationes dilutus vino theræo, aut protropo, aut scybelite. Facit Phthisicis, Suppuratis, marrubij succo dissolutus. Hæmoptoicis, Dysentericis, Cholericis, sanguinariæ succo dilutus: & ad omnis Reptilis plagam cum rutæ decocto potatus. Soluit Iritationes per circuitum repentes, duabus ante eius inuasionem horis, ex vini diluti cyathis tribus acceptus. Menses etiam fœminarum ducit, artemisiæ decocto dilutus. Facit & ad Vesicæ affectiones vino mulso dissolutus. Similiter etiam ijs, quæ ab vtero suffocantur, auxiliatur. Facit Arthriticis, Podagricis, gentianæ decocto dilutus. Et de his quidem quæ efficit hactenus.* Compositio verò hoc modo habet. Myrrhæ drachmas quatuor, styracis drachmas quatuor, nardi Indicæ F drachmas quatuor, casiæ fistulæ drachmas quatuor: terræ lemniæ quæ sphragis, hoc est sigillum, appellatur, drachmas quatuor: corticis mandragoræ drachmas quatuor. In alio exemplari etiam piperis drachmas quatuor, croci drachmas sex, succi papaueris drachmas sex, seminis dauci cretici drachmas octo, anisi drachmas octo, seselis massiliensis drachmas octo, seminis apii drachmas octo. Myrrha, et styrax, atque opium, vino dissoluuntur odorato & teruntur: arida vero tunduntur & cribrantur, ac deinde simul miscentur: subiguntur, ac in pastillos coguntur ponderis drachmæ dimidiæ, & in vmbra resiccantur. Vsus ostensus est. In alijs exemplaribus pastillorum pondus drachmale proditur.

* ἰλίγκους.

† παραινεῖν ἀναγαργαρίζεσθαι, i. admonendum est, vt gargarizetur.

Quæ Archigenes in Primo Pharmacorum secundum genus prodidit, de Affectionibus circa Stomachum. CAP. 4.

CVm multæ & variæ sint circa stomachum affectiones, atq; hæ omnes ferè in totum ex cruditate oboriantur, totis viribus considerandum. Et si quidem aquarum aut aeris malitia ostendatur, vniuersali via ac ratione q̃ maxime licet vtentes hęc immutando, hominẽ liberare est opus: G Si vero ob inconsuetos cibos, eis interdicemus: Si vero ob copiam, cibos contrahemus: Et in vniuersum ex quacunq; causa suspicati fuerimus fieri, eam prohibebimus. Quòd si in omnibus ipsis bono ordine tractetur, & iuxta ipsum stomachum tñ concoctiones impediantur, vnctionibus, & exercitijs, vociferationibus q; & alijs huiusmodi, per expertum artificem adhibitis, stomachus corroboretur. Verum ructu acido affectis coriandrum cochlearij mensura ante reliquum cibũ edendum dato, & merum insuper bibendum. Quòd si qñq; moderata cruditas & quæ contemni possit oboriatur, longiore tempore in lecto decumbendum est: & si negocia id non permittant, quanto possibile est, omnis distentio & labor, amplius q; æstus † ac ira, vitanda sunt. Serius etiam q̃ pro consueto tpe ex feruida aqua lauãdum est: & in priore balnei domo aqua tepida hausta, omnia "in stomachum coaceruata pituitosa reuomenda: & modico cibo item q; potu prima die vtendũ. Si vero fortis ciborum corrũptio fiat, stomachi q; morsum sentiant, ac ipsos eructent, amplius q; nausea afficiantur, aqua tepida exhibita vomere cogito, donec omne corruptum expurgetur: deinde caput mollibus linteolis ad ignem calefactis obducito: aut huiusmodi aliquo non inani ductu locos circa stomachum foueto, & præcordia mitigato: summas item partes molli frictione aut etiam constrictione lenito. Atque ita in lectulo quiescere sinito, ac inediam per totam sequentem diem H perferre. Si non absurdum quid inde consequatur, fortiores quidem, vt prædictum est, effectos lauatione curato: si vero infirmi essent, moderate ad diem vnum refectos, in sequentem lauato, moderatis cibis ac potibus ad triduum vti iussos. Et cruditatis quidem talis quædam (vt rudi quadam forma expressi) curatio existit. Verum de ijs quæ ex ipsa proueniunt, velut profluuio ventris, aut bilis per vomitum ac secessum reiectione, aut alijs eiusmodi, in proprio loco dicetur. Cæterum in alijs stomachi molestijs, iis quidem qui stomacho exuruntur cum exolutione, aut animi deliquio, aut appetentia perdita, ex qualicunque tandem causa, præter febrem, cyathos tres aut quatuor aquæ frigidæ absorbendos dato, bis aut ter per interualla: & si quidem inde mitius habeant, ipsos reuocatos tum cibo, tum etiam alijs, refocillare tentabis. Si vero permaneat malum, † deprehensis atque læuigatis } extremitatibus, huiusmodi quendam cremorem assidue absorbendum dato, velut palmularum, malorum cotoneorum, pyrorum, mespilorum, baccarum iuniperi, pampinorum vitis, rosarum, mali item punici nucleum non habentis succum, aut nuces pineas viginti, & seminis cucumeris grana xxv, baccas myrti viginti, croci obolos dũos, & rosarum duarũm folia ex aqua bibenda exhibeto. Aut aquam frigidam cũ omphacij succo præbeto. Aut florem rosarum cum nardo & aqua frigida. Aut etiam portulacæ semen admisceto, aut atriplicis semen

* ἀπεψίας.

† *Additur in antiquis graec.* καὶ ψύχος, *i. et frigus.*

A.l.3.f.13.t.3. c.5.fol.298.f

† Al. ligatis & calefactis.

* *Al. vnum. et al. dimidiũ.*

A semen, aut malorum cotoneorum decoctum. Aut cucumerum satiuorum semina quinquaginta trita, ex frigida præbe. Aut orizam coctam cum butyro edendam exhibe. Aut tragoriganum tritam & exuccatam cum aqua edendam præbe. Aut fabas ægyptias decem, & nardi celticæ obolos duos, vtraq; tosta & trita bibenda exhibe cũ mali punici acidi ac dulcis succo, & aqua, pari vtriusq; mensura. Aut mentæ ramulum contritum bibendum dato. Aut œnanthen similiter tritam cum nardo indica bibendam dato. Aut lentes coctos tritos ex aqua præbeto. Aut phœnicobalanos cum rosis. Aut marrubij succum cum melle: & vbi paululum quieuerint, vinum cum polẽta exhibeto. Aut cardamomi drachmam vnam, cum aceti mulsi cyathis tribus potandam dato, ac quiescere sinito. Porrò iis qui saliuam multam in stomacho aggregarunt, aridam conyzam manducandam dato: Forinsecus vero stomacho imponãtur vitis folia viridia trita: aut mala cotonea, aut palmulæ, aut mespila cũ cerato. Aut myrti folia tenera, vel rubi, vel lentisci, trita cum polentę flore frigida subacto. Aut portulaca viridis similiter pręparata. Aut caseus recens mollis cũ polẽta et apij folijs. Aut seridis folia cum aceto & polenta ac apij folijs. Si vero multum sint æstuosi, vesicam aqua expletã imponito. Aut niuem superdato. Aut cucurbitarum ramẽta imponito, & omnino oĩa quibus in cardiacis vtimur. Dolores autẽ stomachi lenit, et maxime iis quibus tristitia aliqua B aut desperatio accedũt, lac asininum, aut muliebre, aut bubulum, silicibus incoctis potatum. Aut vnguentum nardinum vel aliquod pretiosum dato ex aqua. Aut decoctum floris iunci odorati, rosarum flore simul insperso. Aut portulacæ succum, quandoq; per se, qñq; cum nardo. Aut oui vitellum tostum et in farinam comminutum, cum polenta bibendum dato. Aut amaras nuces cũ cucumeris semine & nuce pinea. Aut rumicis syluestris seminis obolos tres bibendos præbeto.

Oẽs vero circa stomachum dolores & displicentias ac molestias sedari aiunt cochlea aphricana cruda integra vorata. Exoluto aũt solum & nauseabundo facto stomacho, lactucæ albæ semẽ modicum ex aquæ cyathis quatuor aut vno bibendum dato. Aut passerum stercus aridum velut polentam, siue aquam biberint, siue vinum, inspergito. Aut mastiches chiæ cochlearium ex aqua frigida dato. Aut glaciem ieiunis quotidie exhibeto, vt ea assidue manducata saliuam expuãt. Aut conizam aridam manducent. Si vero vna cum humectatione ẽt inflammatio aliqua adsit, œnanthen cũ meliloto, aut rosam siccam cum cerato rosaceo parum resinæ vstæ habente, impone. Aut acaciæ & † aluminis melij pares partes dupla cerati proportione excipe, & vt malagma impone.

Cæterum quibus bilem atram generantibus stomachus inflaẽ, spõgias aceto acerrimo calido imbutas ad stomachum imponito, atq; hoc maxime tempore distentionum: & si postea etiamnum C perseuerarint, alumen liquidum cum atramento sutorio trito melle exceptum imponito. Aut hęc & aloen pari portione mista & cerato myrteo excepta imponito. Aut hederæ folijs vino coctis pro cataplasmate vtitor. Aut plantaginis cum sale tritis. Aut armentariæ bouis stercus aridũ vino coctum. Aut marrubiũ cum pane & rosaceo subactum. Aut bulbos rufos et alumen pari portione imponito. Post hæc antidotus apyretos appellata, aut hiera, aut alia quæpiam quæ cuiq; per experientiam cognita est, in potu exhibenda est. In cibo stomachicis cõueniunt beta, lens, tragus, oryza, alica: malis cotoneis, aut palmulis, aut mespilis, aut mali punici nucleo carentis granis, aut melapijs, simul incoctis: aut teneris lentisci, aut myrti, aut rubi ramulis, admistis. Panis sit summe tm̃ fermentatus, aut penitus absq; fermento pręparatus. Ex oleribus cõueniunt cruda, cichorium, meconides, eryngium, intubus, gingidium, seris, lactucæ: cocta maxime commoda est brassica & sisarum. Ex reliquis aũt coctis conueniunt cochleę & bulbi. Ex carnibus venter, rostra, pedes: turdi, perdices, attagenes, turtures, palumbes, anates, lepores, dorcades. Ex piscibus squillæ, gammari, natatrices siue colymbænæ, locustæ, loligenes, sepiæ: & ex ijs qui duras carnes habent mulli: ex testaceis maxime buccina, purpurę, pectines, glauci, cerri, glandes, siue balani. Verum Sisarum à reliquis omnibus acceptum, vt stomacho gratum, & refectioni commodum, ad plerasq; oẽs stomachi D accessiones conueniens est. In potu prodest vinum quod vnusquisq; libenter bibit. At vero iis qui inflantur & stomacho distenduntur, polii fasciculum coquito & bibẽdum dato. Aut calaminthæ decoctum per noctem sub dio expositum, modico melle, & piperis drachma * ũna, admistis, bibendum præbeto. Aut spongiã acerrimo aceto imbutã pedibus ac brachijs imponito, vsquequo bullæ excitentur, maxime si cibos reiectent. Aut fœnigræci farinam aceto subactam Aut sinapi tritum cum aceto, vsquequo rubefiat locus. Aut psyllium aceto & aqua maceratũ et in mortario tusum, pari portione carnium cochlearum admista, in malagmatis forma imponito. ℭ *Quæ Stomachicis Dolorem eximant.* Cuminũ tostum & apiũ, vtrũq; modica portione cũ aqua bibendũ præbe. Aut aloes obolos duos cũ vino mulso, aut vino, aut aqua, bibẽdos dato. Aut abrotoni, & thymi, vtriusq; obolos duos, ex vino præbe bibẽdos. Ligaturas insuper extremarũ partiũ fortiter adhibe, & circa ipsum stomachũ cucurbitulis & fomẽtis varijs vtere. Quòd si vehementer valida sit distentio, ẽt venæ sectio efficax auxiliũ erit, & alui solutio per supposititiã glandem. Deinceps post pscripta Archigenes de fame ingẽti, bulimo Gręcis appellata, itẽ q; de singultu, prodit quę sequunt. ℭ Porrò eos qui ex ingenti fame in vijs vel alio quocunq; modo aĩo linquunt, reuocabimus odoramentis aceti, aut pulegij: aut q̃ fortè obtingit terra aceto macerata: aut malis, aut pyris, aut alijs similibus fructibus, qui ad manũ sunt. Panẽ insuper odorandũ dabimus, et ingerere cogemus.

† συντηρίας μὴ λείας, i. aluminis nõ læuis. est in ĩpressis, i manuscriptis est, συντηρίας ὑγρᾶς μὴ λείας, i. aluminis humidi nõ læuis. & ita etiam in veteri tralatione.

* Aliter ẏ.

mus. Ad hæc enim ſingula confeſtim excitantur,& præterea ad ſuillam carnem aſſatam ac coctam, E
& in vniuerſum ad omne quod multum alit,& præſertim ea quæ odorem nidoroſum ac probe cō
ditum abundanter habēt: per huiuſmodi enim odores vt plurimum tales reuocantur. Nihilo mi-
nus tamen etiam extremæ partes ipſorum conſtringendæ ſunt, ipſi q; excitandi tum maxillarum
punctura, † tum capillorum ac aurium diſtentione. Refocillabis porrò ab exolutione, panem in
vino diluto,aut etiam aliud quippiam ex ijs quæ aceruatim reficere vires poſſunt, exhibendo: ve-
lut ſunt oua ſorbilia,bulbi,cochleæ.Etenim ſingula hęc ſtomachi humiditatem eximūt, & in mo-
dica mole multam vim complexa cumulatim corroborāt. Singultientibus autem rutam cum vi-
no dato,aut nitrum in aqua mulſa, aut opium,aut caſtorium,aut abrotonum, aut ariſtolochiā, aut
daucum creticum,aut cuminum,aut aniſum,aut zingiberis radicem,aut ſcyllam cū aceto & oleo,
aut tordilion,aut dictamnum, aut calaminthen,aut acorum, aſarum item & nardum celticum, &
pulegium,ſingula tum per ſe,tum ſimul miſta.

† καὶ τρίχας ἢ ὦτα ανατείνοντας, eſt in impreßis, vt tranſtulit interpres. in aliquibus manuſcriptis, καὶ τρίχας εἰς τὰ ἄνω τείνοντας, i. tum capillorum ad ſuperiora tractu.

Pharmacum Noſtrum,ex Succo malorum Cotoneorum conſtans.

Magnæ equidem oris ventris affectiones à prædictis pharmacis curantur: moderatas verò om
nes fermè,præter eas quæ ex vehementi ardore fiunt, ſubſcriptum medicamētum iuuat. ℂ Suc
ci malorum cotoneorum ſextarios duos, mellis attici ſextarios duos, aceti ſeſquiſextarium: ſi vero F
multum acre fuerit,ſextarium vnum: zingiberis quadrātem, piperis albi vnciam vnā*: arida in-
ſperges,vbi malorum ſuccus cum melle & aceto coctus ad lentum ignem attici mellis craſſitudinē
acceperit. ℂ *Aliud ex malorum Cotoneorum Carne conſtans.* Malorum cotoneorum carnis libras iij,
mellis libras iij,aceti albi lib.iij,piperis quadrantem,zingiberis quadrantem, petroſelini macedo-
nici vnciam vnam.

* Aliter ii.

De Pharmacis,quæ Forinſecus Ori Ventris imponuntur. CAP. 5.

VOcant quidem plurimi medici,haud ſcio quare,velut Aſclepiades & Andromachus,omnia
pharmaca quæ forinſecus imponuntur,ſiue adſtringendo condenſent,ſiue indurent,Malag
mata, {quæ vox emollitionis ſignificationem habet.} Verum nos permittemus ipſis, etiā ſi non
propriæ appellant. Quæ autem conſcripſerunt ad ſtomachi affectiones commoda pharmaca, per
experientiam non illorum ſolum, ſed etiam noſtram approbata, ea nunc adſcribemus, ab ijs quæ
Aſclepiades prodidit initio facto.

Quæ Pharmaca Aſclepiades ad Stomachi affectiones in Quarto
Externorum tradidit, quæ Marcellæ inſcribit.

Eueni,ad Stomachi Subuerſiones Dolores q; facit,partim etiam ad Inflammationes. ℂ Oenanthes drac. G
viij,croci drach.*ij,roſarum ſiccarum drach.iiij,meliloti drach.iiij,maſtiches drac.iiij, ramentorum
ſuccini drachmas quatuor,carnis phœnicobalanorum quadrātem,vini myrtei quod ſatis eſt.Ari-
da tundito & per anguſtiſſimum cribrum concernito,& cum vino myrteo diluito, vt cerati ſpiſ-
ſioris craſſitudinem accipiant: his carnem phœnicobalanorum addito, & conquaſſata cerato ex
roſaceo apparato excipito, & linteolo infarta ori ventris imponito. Facit & ad oculos inflamma-
tos. *Aliud.* Oenanthes drach.vi,croci drach.duās, myrrhæ drach.quatuor*, floris roſarum drach.
iiij: meliloti,maſtiches,vtriuſque drach.iiij: aloes drach.iiij,corticis mandragoræ drach.iiij,carnis
palmularum quadrantem: excipe cerato ex roſaceo apparato. ℂ *Aſclepiadæ qui Philophyſicus di-
ctus eſt,hoc eſt naturæ ſtudioſus, ad Stomachi ſubuerſiones. Facit & Cœliacis & Dyſentericis.* Seminis hyo-
ſcyami ʒ iiij,ſeminis apij drach.quatuōr,floris roſarum drach.ij,ſeminis aniſi drach.ij, ſucci hypo-
ciſtidis drach.ij,myrrhæ drach.duas,croci ſeſquidrachmam,opii ſeſquidrachmam. Arida tundito
& per anguſtiſſimum cribrum excernito: hypociſtidem vero & myrrham, & papaueris ſuccum
vino myrteo diſſoluta aridis adiicito: & paſtillos formato,eos q; in vmbra reſiccato. Vſus tempo-
re quantum opus eſt tuſum,melle cocto excipito, & deinde linteolo infartum locis affectis impo-
nito. Si fortis fuerit fluxio,ſucci hypociſtidis aliam adhuc drachmam addito, & floris roſarum tan H
tundem. ℂ *Aliud Galli Marci Aſclepiadei, ad Eaſdem affectiones.* Seminis hyoſcyami drachmas iij,
florum roſarum drachmas duas,aniſi drachmas duas, ſeminis apii drachmās quatuor, opii drach-
mam j,ſucci hypociſtidis drach.ij, myrrhæ trogloditidis drachmas ij, croci ſeſquidrachmam, vini
myrtei quod ſatis eſt,mellis cocti quod ſufficit,præpara, ac vtere vt dictum eſt. Eiuſmodi pharma
ca etiam bibuntur, & valde auxiliantur. Cohibito autem fluxu & ſequente dolore, tantundem
ponderis cerati roſacei ad pharmaci confectionē addere oportet. Si vero multa fluxio contingit,
ad pharmacum ſucci hypociſtidis drachmas tres conijcito, & florum roſarum aliam drachmam.

Vigilijs infeſtantibus,etiam ſucci papaueris aliam drachmam addito. ℂ *Aliud Nicerati, Cœlia-
cis, Dyſentericis, valde generoſum.* Oenanthes drachmās duas,roſarum ſiccarum vnciam vnam, maſti
ches vnc.j,aloes vnc.j,gallarum omphacitidum vnc.i,aluminis rotūdi vnc.j,acacię vnc.j,cerę lib.i*,
picis brutiæ quadrantem, olei myrtei lib.j, arida cum liquidis committito. ℂ *Aliud valde præcla-
rum.* Oenanthes vnciam i,omphacii vnc.i, gallæ omphacitidis vnc.i, aluminis ſciſſi vnc.i, acaciæ
vnciam i: cytinorum mali punici, balauſtii, maſtiches, ſingulorum vnc.i: vini myrtitæ quantum
ſatis eſt his ſubigendis,carnis phœnicobalanorum ſexuncem: excipe cerato præparato ex lētiſcini
libra vna,præpara ac vtere vt dictum eſt. Hæc quidem igitˉ præſcripta pharmaca facultatis ſunt
adſtringentioris:

*Aliter iiij.

* Aliter iiii.

* Al. philoſophicus.

* Aliter ii.

* Al. vnciam.

A adstringentioris: Quæ verò deinceps ab Asclepiade prodita sunt, mistam facultatem habēt, adeo vt etiam induratas inflammationes curent: & propterea etiam hepaticis vtilia sunt, opus enim habent etiam illi adstringentium ad laxantia mistura, non tamen æque vt stomachici: in stomachicis enim medicamentis qualitas adstrictoria prædominatur. ℭ *Malagma Nilo inscriptum, facit ad † Distentiones, & ad Articulorum dolores. Dissoluit omnem Duritiem. Facit & ad Exarticulata & Luxata post declinationem inflammationum impositum. Facit Spleniticis & Hepaticis.* Ceræ libram j, ammoniaci thymiamatis lib.j, olei cyprini lib.j, croci semiunciam, aceti quod satis est: ammoniacū dissoluito, deinde sic arida adijcito. ℭ *Aliud ex libris Arij Asclepiadei.* Ammoniaci thymiamatis lib.ij, diligēter tritas in vas fictile conijce, ei q; floris salis lib.j adde, & olei cyprini sesquilibram. Coque ad lentum ignem assidue agitando: atq; vbi emplastri formam acceperint, adijce ceræ lib.ij: qua eliquata cum pharmacum amplius non inquinauerit, eximito, & in mortarium transferto, conquassatum q; diligenter reponito, ac vtitor. ℭ *Malagma Nilei* cro*ccrum, pharmacum accommodatum ad Prædictas affectiones, facit & ad Erysipelata. Hoc Vsus est Licinius Atticus.* Ammoniaci thymiamatis lib.j, ceræ lib.j, olei rosacei libram j, croci vnciam vnam, aceti quantum sufficit: præparato pro more.

† *Hyppochondriorum, est in cod. græco.*

* *χροχηρὸν, al. χρόκινον, al. κιῤῥὸν.*

ℭ *Aliud Melinum inscriptum aromaticum, Hepaticis, Stomachicis, & ad Præcordia distenta, & omnē Ner-*
B *uorum per consensum affectionem.* Ammoniaci thymiamatis drac.c, ceræ ponticæ ʒ c, melilotorū ʒ †xij: croci, myrrhæ, bdellij, singulorum ʒ viij: olei cyprini lib.j. ℭ *Aliud, facit Stomachicis, Hæpaticis, ad Præcordia inflammata, & omnem Neruorum per consensum affectionem.* Ceræ drach.c, croci drac.xij, ammoniaci thymiamatis drach.c, myrrhæ drac.xij, bdellij ʒ viij, confectionis hedychroi quadrantem, vini dulcis quantum sufficit, olei cyprini lib.j: præpara pro more. ℭ *Aliud Napolitæ, Aromaticū inscriptum, pharmacum accommodatum ad Internas affectiones.* Ammoniaci tymiamatis lib.iij, ceræ lib. iij, olei rosacei lib.iij, confectionis hedychroi libræ dimidium, meliloti libræ dimidiū, cyperi libræ dimidium, nardi celticæ libræ dimidium, floris iunci odorati libræ dimidium, vini dulcis quod satis est. Arida cum liquidis subacta committito. ℭ *Malagmata bona Inflammationum † citra debilitatē inueteratarum: quæ ad Hepatis inflammationes similiter conueniunt. Malagma Asclepiadæ ex Meliloto Hieraticon, hoc est pontificium inscriptum, Stomachicis, Hepaticis, & ad Viscerum dolores.* Nardi celticæ drach.x, cyperi ʒ x, myrrhæ drach.x, cardamomi drach.viij, meliloti drac.xl, croci drach.viij, amomi drach. viij, cypheos hieratici hoc est sacrificulorum drach.xvi, ammoniaci thymiamatis drach.xl, resinæ terebinthinæ drach.lxxx, ceræ minam vnam, {olei cyprini minam vnam.} vini odorati Italici heminam vnam. Præpara, vt dictum est, ac vtere. ℭ *Aliud Basilicum, hoc est Regium inscriptum, faciens*

† *alit. xiij.*

† *Additur in manuscriptis, stomachi.*

C *ad Prædictas affectiones, omnem q; per consensum Neruorum affectionem.* Ceræ minas iij, ammoniaci thymiamatis minas ij, resinæ frictæ minam vnam, meliloti minæ dimidiū, propoleos drach.xxv, myrrhæ drach.xxv, nardi celticæ drach.xxv, styracis drach.xxv, cyperi drach.xxv, iridis illyricæ drach. xxv: cardamomi, panacis, vtriusque drach.xxv: croci, casiæ, masticheS, opobalsami, amomi, floris iunci odorati, singulorum drachmas xvi: vini Italici odorati quantum sufficit. Arida cum nardini Asiani aromatici libris quatuor subacta pro more præparato. ℭ *Malagma Polyarchion, facit Peripneumonicis, Stomachicis, Splenicis, Hydropicis. Facit ad Affectiones circa Vesicam aut Vterum: ad omnem Neruorum per consensum affectionem.* Ceræ minam vnam, terebinthinæ minam vnam, bdellij minam vnam: ammoniaci thymiamatis, cardamomi, cyperi, singulorum minam vnam: meliloti, amomi, nardi indicæ, croci, myrrhæ, thuris, xylocinnamomi, singulorum drac.xxv: olei cyprini heminam vnam, vini italici quod satis est. Præpara pro more ac vtere quandoque immisto, quandoq; dissoluto cum cerato cyprino. ℭ *Polyarchi Pharmacum accōmodatum, facit ad Prædictas affectiones, & omnem Neruorum per consensum affectionem. Facit etiam ad assiduas Cruditates, & Corrumpentes cibum, & Vomentes bilem, ac omnes Inueteratas affectiones. Vsus est eo Iulius Agrippa.* Compositio hoc modo habet.

Castorij, amomi, vtriusque sescunciam: piperis albi sescunciam, & longi sescunciā, myrrhæ qua-
D drantem, confectionis hedychroi quadrantem, carpobalsami quadrantem, croci quadrantem: foliorum malabathri, casiæ rosas referentis, panacis, opobalsami, nardi indicæ, singulorum quadrantē: floris iunci odorati, cinnamomi, vtriusq; trientem: pyrethri, croci, cardamomi, singulorū trientem: cyperi semissem: iridis illyricæ, aristolochiæ longæ & rotundæ, singulorum semissem: ceræ lib.iiij, terebinthinæ lib.ij, resinæ laricis quadrantem: In alio exemplari, etiam bdellij trientem, ammoniaci thymiamatis trientem: vnguenti nardini asiani lib.iij: vini falerni quod satis est: præpara pro more. Ego autem adijcio mastiches, cinnamomi, ammoniaci thymiamatis, styracis, aloes, opobalsami singulorum quadrantem. ℭ *Malagma Andromachi ex Meliloto.* Nardi celticæ drachmas octo, cyperi drach.octo, iridis illyricæ drach.octo, myrrhæ drach.octo, croci drach.quatuor, meliloti drach.xxv, ammoniaci thymiamatis drach.l, terebinthinæ drach.l, ceræ drach.c, cyprini heminæ dimidium, aceti quod satis est: quidam ammoniaci drach.c conijciunt. Facit ad omnia
A.l.5.fu.2.c.6. fol.554.h interna. ℭ *Malagma* "*Polyarchi ex epistola ad Omnia interna.* Cyperi minam vnam, cardamomi minam, mannæ tantundem, ceræ tantundem, terebinthinę frictę sesquiminam, aut liquidę minas iij, cyprini quantum sufficit. Ego etiam bdellij appono minam vnam. ℭ *Aliud, altera descriptio.* Cyperi, cardamomi, amomi, bdellij, thuris, balsami, singulorum minam vnam: cerę sesquiminā, resinę frictę minas quatuor, cyprini heminę dimidium, vini odorati sesquiheminam. Prępara vt

* *costi.*

* *Al. vncias ii.*

* *Aliter decem.*

moris est, ac vtere velut præscriptis. Vt ego componere soleo: Cyperi, cardamomi, amomi, bdellij, thuris, singulorum minam vnam: ceræ minæ dimidium, resinæ frictæ aut terebinthinæ minas iiij, cyprini heminam j, casiæ minæ quartam partem, ammoniaci thymiamatis minæ quartã partẽ: nardi indicæ, croci, myrrhæ, singulorum minæ quartam partem: vinum odoratum. E

De Hepate & eius Affectionibus. CAP. 6.

CVm hæc tractatio postrema omnium à me conscribatur, omnibus sanè manifestum esse opinor, ꝙ ex duobus his alterum verum sit, Aut alias oẽs inutiles esse & superuacaneas, si quis ex hac sola sufficiens sit oẽs affectiones curare, quæ medelam per pharmaca requirant: Aut, si quidem illæ vtiles existant, primum ipsas legendas esse, & in memoriam reuocandas illis, qui hinc aliquid commodi auferre velint. Ipsas etenim methodos curandi prædictas affectiones in quatuordecim libris de curandi Methodo inscriptis prodidi: nunc verò tanꝗ his ipsis cognitis, citra prædictas demonstrationes in memoriam reuoco, ostẽdens oĩno, qũo nos pharmaca componamus, & quæ à prioribus scripta sunt iudicemus, inde q; in vsũm agere ac assumere confidamus. Et sanè vtilis hæc speculatio existit. Nam empirici qui suam artem rationis expertem esse volunt, omnia quidem legenda esse cẽsent, quæ à probatis medicis sunt conscripta: non aũt statim in vsũm assumenda esse, sed prius iudicanda, an singula ex ipsis ea quæ promittunt, opere etiã demonstrare possint. Nos autem experientiam in omni arte magnum quid posse persuasi speculationes tum per rationalem methodum, tum per rationalem indicationem, inuentas, ad ea quæ ab ipsis de iudicationis historia tradita sunt, apponimus, demonstrantes, qualem facultatem ad ambulandum vtrunq; crus exhibet, talem in medicina experientiam & rationem habere. Itaque in tractatione de simplicibus pharmacis per vndecim libros conscripta, singulorum sponte naturæ productorũ pharmacorum facultatem qua methodo quis inueniat recẽsuimus: atque etiam ad particularem ipsorum materiam progressi, vtilissimam ad artis opera facultatem omnem secũdum species prodidimus. Consequenter autem ab illo opere, etiam curatiuam tractationem, quomodo quis optime nõ solum simplicibus, sed etiam compositis, vtatur, exposuimus: simul q; vias compositionis ipsorum omnes indicauimus. Cæterum in proposito iam opere, quomodo varietas compositorum medicamentorum inducta sit ostendimus, ac certos iuxta speciem scopos tum compositionem, tum vsum, ipsorum deducentes, amplius q; iudicationem eorum quæ iam ante scripta sunt docentes. Cum igitur consequenter post prædicta ad affectionum hepatis doctrinam progredi velimus, affectus circa ipsum consistentes non nuda doctrina, sed ratione exquisitos, referemus, & ab vniuersalibus scopis curationis ipsorum, quos in curandi methodo tradidimus, ad compositorum doctrinam perueniemus. Primum "igitur omnium discernẽdum est, num debilitas quædam visceris adsit, quemadmodũ etiam de ventre diximus: aut etiam alia quædam affectio ipsum apprehenderit: aut citra debilitatẽ affectũ sit, inflãmatione, aut induratione, aut abscessu laborans, aut obturatione: quemadmodum etiam an erysipelatosam habeat affectionem, aut vlcus, aut aliquam putrefactionem, nam & in hoc hepaticam affectionem dicunt: Quemadmodum etiam ore ventris affectio pleri q; medici ac idiotæ stomachicam affectionem vocant, in multis symptomatibus, non tamen omnibus, circa vnã affectionem accedentibus contingẽtem, sed circa multas vna quadam generali cõmunitate comprehensas, & tamẽ inter se in tantum differentes, vt aliquæ ipsarum maxime contrariæ existant. Quomodo enim non maxime contrariam quis dixerit frigidã intemperaturã calidæ, humidã siccæ, quanꝗ secundum genus eædem sint? Fermè autem omnia cõtraria eadem genere si quis dixerit, non peccabit: contrariorum enim notio contingit, vbi plurimum inter se distarint. Plurimum autẽ distant à medijs in quocunq; genere ea quæ extrema sunt, adeo vt contraria sæpe quidem eadem videantur iuxta communis generis fines: sępe vero generalioribus contrarijs supra ipsa ascendentibus, ab illis comprehendantur. Illa ipsa vero ob id oĩno contraria sunt, quòd cum vnius generis sint, plurimum inter se distent, adeo vt quæ his subiacent, primũ & supremum genus cõmune habeant. Atq; hoc quidẽ, hoc loco semel à nobis obiter & accessionis loco dictũ, semper in memoria teneatur, ne videlicet cuipiã videri possit à se ipso dissentire, qui aliquando vnã affectionẽ in duobus hominibus eandẽ esse dixerit: aliquãdo non vnam, neq; eandem, sed duas contrarias. Intemperiem enim vnam quãdam affectionẽ generaliter appellant, sed quæ in contrarias differentias secetur. Licet enim secundum hoc quod diximus, duo & tria & plura iuxta particulares differentias inter se contrarijssima esse †: & secundum hoc debilitatis hepatis affectionem vnã esse, quã intemperiem vocant, præfatus, non male rursus dixero non vnã, sed octo affectiones esse, propterea quòd tot differentiæ intemperierum existant. Etenim rursus iuxta aliam sectionem duæ intemperierum differentiæ fiunt, & rursus iuxta aliam tres: hæ quidem in qualitatibus solis, affectis partibus alteratis: hę verò cum humoribus quibusdam, aut in spatijs affectarũ partium contẽtis, aut in ipsis corporibus irriguis ab illis factis. Circa ventrẽ igitur & intestina vna in singulis est cauitas, quę vitiatam humiditatem suscipere potest: Verum circa hepar tot numero sunt, quot sunt arteriæ & venæ. Cũm verò hæ omnes angusta oscula habeant, qua parte sima huius visceris cum g bbis coeunt ac committũtur, obturatio & oppilatio vitiosorum humorum aliquando contingunt, ad quas putrefactio consequitur in calidis breui, in

F G H

Marginal notes: * πεῖραν. * χρῆσιν. * θεωρήματα. A.l.3.f.14.t.1. c.13.fol.309.a * Al. γενικωτάτων i. generalissimis. † Additur in antiquis λέγειν i. dicere.

A frigidis intemperaturis verò non citò, sed temporis progressu accedens. Fit autem intemperatura iuxta propriam hepatis substantiam, quam Erasistratus putat præterfusionem quandam, hoc est parenchyma, & non principalissimam visceris partem esse. Fit etiam intemperatura circa contentas in ipso venas & arterias, & iuxta materias in spatijs ipsarum contentas. Cùm autem habeat hoc viscus non vnam sed plures facultates actionum, quas vitæ tempore operatur, eas'que tot numero, quot sunt actionum species, contingit sæpe vnam ipsarum præcipuè lædi, sæpe duas, & tres, atq; omnes quatuor simul. Actio nanque ipsius vna quidem attrahere cibum & alimentum in sese: altera verò obuoluere & continere, donec permutans ipsum sui ipsius faciat partem. Est igitur hæc ipsius facultas principalissima & ferè prima, concoquere videlicet & permutare ac alterare atq; assimilare sibi ipsi alimentum, quam alteratiuam vocamus: quę verò iuxta hanc alterationem remanent recrementa, ea per aliam facultatem, quam excretiuam & expulsoriam nominamus, expelluntur. Ostensum autem est quòd hæ facultates omnes in omnibus sunt partibus corporis per omne vitæ tempus: omnes enim familiare sibi attrahunt, & alienum excernunt, attractum q; temporis progressu alterant, quo tempore etiam retinent & constringunt. Vocatur autem alteratio ipsa, vsq; quò in similitudinem partis quæ nutritur transmutatur, concoctio: vbi B verò iam parti apponitur, nutritio. Cùm igitur hepar præ imbecillitate ex ventre & intestinis alimentum trahere non potest, liquida & non dum iusto modo exuccata per sedem excernuntur: & si quidem venter simul cum hoc viscere fuerit imbecillis ac non probè concoquens, *cruda: si verò validus fuerit, concocta quidem, sed liquida, propterea q nulla aut omnino modica digestio ac distributio ad hepar est facta. Si verò traxerit quidem hepar in se ipsum ex ventre & intestinis alimentum, sanguificare autem ipsum pręe debilitate nequit, quemadmodum in ventre multiformis corruptio contingit eorum quæ cruda remanent, sic etiam circa hepar. Dico autem nunc *cruditatem solam, non comprehendens hoc sermone tardam concoctionem. Quòd si velis alimētum vbi crudum permanet, & alterationem quæ fit à particula iuxta naturam, non assumpsit, itidem *crudum appellare, neque ego fugio appellationem, si mihi saltem differentia rerum conseruetur. Peior enim est ea transmutatio quæ in peregrinam qualitatem iuxta cruditatem fit: Moderatior verò ea est, in qua alimentum suam naturam quàm diutissimè seruat nulla alteratione ex particula, quæ ad ipsum concoquendum à natura destinata est, suscepta: Atqui & tertia præter has species est frustratæ concoctionis, cùm semicoctum fit alimentum. Et "circa ipsam sanè exactam concoctionem frustratam, hepaticis sanguinolentus humor per aluum excernitur talis consistentiæ, C veluti si quis sanguinem cum aqua confudisset: & plerique sanè medici imaginem eius depingētes scripserunt talem eius compagem esse, velut si quis victimę recens mactatæ carnes aqua lauasset. Et plurimæ hepaticæ affectiones ab eiusmodi excretionibus initium capiunt, non dū magnam debilitatem hepate habente, sed adhuc concoquere, & alimentum alterare velut in formam sanguinis, potente. Aucta autem affectione nihil amplius tale excernitur, sed multiformes aliæ qualitates & compages, velut à ventre ex cruditate laborante. Verùm in ventre ciborum ipsorū corruptiones manifestè apparent: circa hepar verò distributum alimentum ad sanguinem prius in viscere existentem admiscetur, corrumpitur'que temporis progressu etiam hic, vnà cum alimēto circa ipsum non concocto. Calida igitur intemperie circa viscus existēte colliquationes fiūt, primùm humorum, deinde etiam carnis ipsius hepatis: & euacuatur per ventrem bilis crassa, graueolens, & abundè colorata, quemadmodum in pestilentibus febribus contingit. Frigida verò intemperie existente, neque assiduæ excretiones, neque multæ fiunt: durat tamē affectus diutius, & per aliquos dies profluet ipsis venter maiori copia, cuius neq; fœtor similis est ijs quæ ex calore sunt liquefacta, neque color similis, aut compages, verùm minus graueolentia ab his excernūtur, speciem putrefacti sanguinis, non colliquatæ carnis, habentia. Aliquando verò id quod excerniD tur, velut sanguis niger apparebit: verùm diligenter consideranti neque sanguis niger est, neque grumus, sed velut limus quidam sanguinis crassi, qui propè ad atram bilem accedat: & plures ac ægrè iudicabiles colores circa eiusmodi affectionem in egestionibus apparent. In vtraque autem intemperie tum calida, tum frigida, quando intemperatura humida & sicca fuerint admista, liquidiora in humiditatis complexu, sicciora verò ex siccitatis copula, fient recrementa. Scopus igitur curationis in eiusmodi affectionibus fit communis quidem iuxta intemperiei contrarietatem, peculiaris autem vnicuique per cuiusque contrarietatem. Affectio igitur Hepatica peculiariter appellata, veluti etiam cœliaca, & stomachica, citra tumores præter naturam circa ipsas partes contingit. Inflammatum enim esse hepar, aut abscessu laborare, aut induratum esse, medici dicunt, aut aliud quippiam tale, non tamen hepaticum vocant hominem ipsum, cui tale quippiam accidit: verùm quando citra manifestum aliquod in viscere malum, in proprijs actionibus debilitatur, tunc ægrum hepaticum appellant. Videamus igitur primum ea quæ scripserunt ij qui ante nos de pharmacis optimè & studiosissimè tradere sategerunt, initio ab ijs quæ Andromachus prodidit facto. Hic enim vir in libro internarum affectionum curationes continente, multas hepaticas confectiones conscripsit, quarum omnium faciam mentionem hoc loco, ipsius verbis in medium adductis, & primùm sanè Antidotos adscribam.

Marginalia: * ἠπεπτημένα. — * ἀπεψίαν. — A.ibi.c.14.b

Quæ Pharmaca ad Hepaticos ab Andromacho sunt conscripta. CAP. 7. E

ANdromachi antidotus Cyphoides ad Hepaticos, & omnia Thoracis vitia. Vuæ passæ carnis drach. xxv, alij drac. centum: croci drac. j, alij obol. iij: calami drac. † ij & dimidiam, bdellij † drachmas duas & dimidiam, casiæ sesquidrachmam, cinnamomi obolos tres, spicæ nardi drach. tres, floris iunci odorati drach. duas & dimidiam, myrrhæ drachmas quatuor: terebinthinæ drach. iiij, alij drach. xvi: ramentorum aspalathi drach. ij, mellis drach. xvi: vini quod satis est. Hæc quidem est antidoti descriptio. Appellauit autem ipsam Cyphoide, hoc est cypheoformem, ob similitudinem: nam & odore & gustu similis est cyphi ab Ægyptijs appellato, qui sanè primi hoc pharmacum composuerunt, & vtuntur eo quotidie ad vaporem ædendum accenso in deorum honorem. Plurima autem eorum quæ in illo thymiamate & suffumigio scripta sunt, eadem sunt cũ ijs quæ in hoc pharmaco habentur: quin & suffumigari hoc ipsum similiter vt cyphi potest. Compositum est autem ex moderatè adstringentibus, & resiccantibus, ac discutientibus vitiosos serosos humores, & corrigentibus humorum malitiam, & contrariam vim habentibus aduersum putrefactiones, quorum plurima ex aromatum sylua existunt. Habet itaq; pharmacum hoc cinnamomum omnes putredinosas & venenosas facultates corrigens, non solùm serosorum & aliorũ humorum, sed etiam lethalium pharmacorum: quemadmodum & feris virus eiaculantibus contrarium existit. F Consequenter autem post cinnamomum casia eandem vim habet, optima videlicet & cognata ipsi cinnamomo. Et post hanc omne aromatum genus velut hîc est nardus, & iuncus odoratus, calamus q;, & myrrha: hæc enim ad propositum pharmacum iniecta sunt iuxta iam dictam ratiocinationem & modum: quemadmodum etiam ex ijs quæ apud nos gignuntur, aspalathus, & crocus, adstringens & concoctorium pharmacum, & quod corrigit putrefactiones.

Cæterùm vua passa contemptilis videri possit ob familiarem eius vsum: at verò hoc ipsum eam facit vtiliorem, nam cùm familiaris nobis sit, in tantum adstringens est, quantum opus habet viscus affectum. Habet autem & vim concoctoriã crudorum humorum, & vim coercẽdi malignasit'que ipsa haud facilè putredini obnoxia, & vltra hæc secundum totam substantiam visceri ipsi familiaris est & propria. Didicimus enim quòd alimenta secundum totam suam substãtiam, proprietatem ac familiaritatem habent ad ea quæ aluntur, quod maximum est in huiusmodi affectionibus curandis quæ iuxta intemperiem fiunt: optimè enim in ipsis faciunt quę vnà cum hoc q intemperiem curant, etiam alere possunt. Et ob id etiam vinum conuenientissimum est citra inflammationem, aut erysipelas, aut abscessum, aut calidam intemperaturam, ægrotantibus: nam & nutrit, & concoquit, & roborat, & putrefactioni resistit: & si intemperies ex humiditate facta sit G & frigiditate, eam citra omnem molestiam ac securè persanat. Eadem est & mellis facultas, præterquam quòd non condensat substantiam corporum quæ contingit, sed pro hoc vim extergendi, & aperiendi, ac puros reddendi meatus, & vrinam ciendi, non parua sanè auxilia possidet. Porrò admistum est à compositore pharmaci bdellium, sufficienter emolliens & concoquens, velut didicimus, amplius'que moderatè discutiens. Consimilem fermè vim terebinthina resina habet, supra hoc quòd angustos meatus extergit & expurgat: quibus auxilijs viscus curãdum opus habet, quò osculorum venarum in ipso commissuræ laxæ & ab obturatione liberæ permaneant: didicimus nanque quomodo obturatio efficiat putrefactiones. Aliqui tamen huiusmodi confectionum compositores, quemadmodum etiam prius in stomachicis dictum est, opium, aut hyoscyamum, aut quippiam aliud ex refrigerantibus miscendo, ad calidas intemperies vtile pharmacum effecerunt. Et ob id etiam Philonis Antidotus mirificè semel tantum exhibita hepaticam intemperiem sanauit, id quod & compositor eius testatum reliquit. Verùm ex pharmacis hepaticis ab Andromacho conscriptis nullum est huiusmodi. Et sanè vehementer refrigerans nullum esse debet, sed qualia tum ab alijs, tum ab Asclepiade, sunt scripta. Nunc igitur hepaticas antidotos consequenter ab Andromacho proditas subscribam, modò memoria nos teneamus nullam H ipsarum calidis intemperaturis conuenire, sed aut humidis, aut frigidis, aut ex vtrisque compositis, aut certè humidis quidem fortiter, calidis verò moderatè. Conscribentur autem omnes iuxta ipsius Andromachi dictionem. ¶ *Alia* " *Cyphoides ad Hepaticos, ex libris Galli, ad Tusses item & Reiectiones.* Croci drachmam vnam, cinnamomi drach. j, myrrhæ drach. vnã, bdellij drach. quatuor aspalathi obol. iiij, iunci odorati drach. iij, calami drach. ij, casiæ drach. j, nardi indicæ drach. vnam, terebinthinæ drach. vi, carnis passarum vuarum drach. clx, mellis heminam dimidiam, vini chij quod satis est ad macerandam vuam passam bdellium'que ac myrrham: resinam verò melle liquefacito: & deinde omnia mista ac trita reponito. ¶ *Alia ad Hepaticos & Ictericos.* Amygdalarum amararum drachmas duas, anisi drach. j: absinthij, cumini, seminis apij, singulorum drach. j: cornu cerui obol. iij: trita cum aqua in pastillos triobolares redigito, ex eis q; vnum manè ac vesperi cum vino mulso dato. ¶ *Nectarea Antidotus ad Hepaticos, & Arquato laborantes.* Helenij sesquilibrã, crocomagmatis lib. ij, aristolochiæ vnc. j, petroselini vnc. j, piperis nigri vnc. dimidiã, myrrhæ vnc. i, mel quod satis est. ¶ *Antidotus Hepatica, Athanasia appellata. Facit & ad Nephriticos & Ictericos, multum Mouet sudorem.* Croci drac. ij, cinnamomi drac. j, nardi drac. ij: casiæ, myrrhæ, iunci odorati, singulorum drach. j: melle attico excipe. Datur fabæ græcæ magnitudine, febricitantibus ex

aqua

† *Aliter i.*
† Aliter 3 i s.

* Aliter ii.

* *Al.* σελίνου *i. apÿ.*

A.l.5. fu.1.t.1. fol.526.h

Al.5.fu.1.t.1. c.530.d A aqua mulsa. ℭ *Hepatica" admiranda, qua Pharnaces herbarius ægrotus vsus est.* Croci drach.ij: mei, asari, phu pontici, dauci, petroselini, myrrhæ, singulorum drach.iiij: nardi indicæ & celticę, vtriusque drach.vi: costi, casiæ, iunci odorati, singulorum obol.iij: carpobalsami drach.iij & dimidiam, rubiæ drach.octo, succi radicis dulcis drac.iij, hemionitidis herbæ drach.iij, polij drach.iij, succi balsami drac.vi, confectionis hedychroi drac.v, mellis quod satis est: vtere. Ad omnia vitia efficax est, nucis ponticæ magnitudine, cum vino mulso. ℭ *Antidotus Hepatica à Nearco laudata.* Radicis panacis, rubiæ, eryngij, eupatorij, helenij radicis, polij, costi, aristolochiæ, piperis, scolopendrij herbæ, seminis cucumeris, chamæpityos, radicis gentianæ, milti siuæ rubricæ sinopidis, fellis vrsini, spicæ nardi, baccarum iuniperi, seminis brassicæ, seminis erucæ, singulorum par pondus: melle attico cocto excipe ac vtere. ℭ *Antidotus Hepatica Dioscori.* Cinnamomi, casiæ, vtriusq; drach.iiij: croci, nardi, costi, seminis balsami, hyperici, glycyrrhizæ, singulorum drac.viij: excipe melle attico, ac exhibe nucis ponticæ magnitudine. ℭ *Alia ad Hepaticos, & reliquos Internos affectus, vt Aristocles.* *Al. Dicori. Piperis grana xl, myrrhæ drac.viij: croci, costi, mei, acori, nardi, dauci seminis, petroselini, scordij, singulorum drach.iiij: cinnamomi drach.xij, casiæ drach.xij, mellis quod sufficit. Datur nucis pōticæ magnitudine. ℭ *Potio ad Hepaticos, Spleniticos, Nephriticos, Hydropicos. Auxiliatur & Stomachi-* B *cis, & molestijs ex Partu, & Conuulsis. Prodest Conualescentibus & se reficientibus ex infirmitate. Facit ad Vitiosos humores, Ictericos, & Tusses, ac Pleuriticos. Est etiam antidotus ad lethalia pharmaca, & ad Ferarum plagas.* Nardi indicæ ℥ ij, costi ℥ ij, casiæ ℥ j, croci drach.j: piperis albi obol.v, alij ℥ ij: seminis apij drac. j obol.iij, iridis illyricæ tantundem, acori drach.j obol.j, opobalsami drac.j, succi ari masculi drach. iij, vuæ passæ exacinatæ drach.vi: terito cum passo, aut melle excipito: & drachmam vnam cum vino diluto dato, aut cum aquæ mulsæ cyathis quatuor, aut vt conueniens fuerit. Hæ quidem sunt Hepaticæ confectiones ab Andromacho proditæ. Trāsibo autem iam inde ad eas, quas Asclepiades tradidit in tertio internorum, quæ Mnasoni inscribit.

Confectiones Hepaticæ ab Asclepiade conscriptæ. CAP. 8.

PRimam equidem confectionem Asclepiades Antonij Musæ esse dicit, hoc modo compositam. ℭ Succi cichorij cyathum vnum cum aquæ calidæ cyathis tribus dato, mellis attici cochleario addito. Aut filicis vel anethi succi cyathum vnum cū aquæ mulsæ cyathis iij dato. Aut picridis recentis, aut seridis recētis, succi cyathum vnum cum aquę mulsę calidæ cyathis iij. Hęc Al.2.t.2.c.229 fol.124.c.d. prima est descriptio trium pharmacorum in Asclepiadæ libro. Cichoria" itaq; & seris cibarij generis existunt: apud nos nanq; rurales ambo hæc edunt & cruda & cocta: vtitur eis etiam Erasi- C stratus abunde in affectionum circa aluum cura. Facultas horum olerum subfrigida est & subamara ac moderate adstringens, & propter has qualitates, optima pharmaca calidis intemperaturis ipsius hepatis existunt: vltra hoc enim quòd moderate refrigerant, amplius & robur visceri addunt per adstrictoriam facultatem. Insuper q; commissuras osculorum venarum in sima visceris parte ad eas quę in gibba sunt, extergent. Neque verò frigidas intemperies magnopere lędunt, quemadmodum, quæ frigidam humiditatem absque adstrictione aut amaritudine possident, facere solent. Iuuare etiam viscus talium olerum substantia potest, etiam si citra serosorum aut aliorum humorum vitiationem intemperies fiat per se, & cum humiditatis cuiuscunque complexu: ex mistura enim mellis, humiditatem per vrinam educunt: quapropter etiam si siccata tusa quis potioni inspergat, itidem iuuant: quin & decoctorum decoctum potatum multum commodi affert. Si verò non calida aliqua intemperies infestet, aut si obturatio quædam sit circa viscus, magnopere auxiliantur ex vino albo tenui potata cum ijs quæ vrinam ciunt. Vtilis autem non solum succus ipsorum est tum recens, tum exiccatus: sed & ipsa olera exiccata tusa'que ac trita potui inspersa, & eorum decoctum in potu acceptum, auxiliantur. Cæterùm ad visceris expurgationem & meatuum apertionem, citra manifestam calfactionem aut refrigerationem, optimum pharmacum fi- D lix est, prædominantem habens amaram qualitatem. Anethum verò nihil forte habet ad huiusmodi affectiones, sed modice refrigerati ac condensati visceris curatiuum existit. At verò catapotium ex chamæpity, cuius itidem meminit, eiusdem cum prædictis facultatis est, amarum enim & hoc pharmacum est: nihil igitur mirum est, ipsam chamæpityn tum per se, tum cum cichorio potatam, hepaticas intemperaturas iuuare: Quemadmodum Asclepiades scripsit in hęc verba.

ℭ *Catapotium Hepaticis.* Radicis chamępityos drach.octo, radicis cichorij drach. quatuor: contunde & excipe melle cocto: ac præbe nucis ponticę magnitudinem, & aquę calidę cyathos tres insuper bibendos. Hęc Asclepiades scripsit. Iuuāt autem prędictę herbę hepaticos, non solū radicibus ipsarum acceptis & præparatis, velut Asclepiades prodidit, sed & succo, & decocto, & arida coma vnà cum semine tusa ac trita, assumptis. Quin & Sphendamni, id est aceris, radix tusa & trita nam & huius meminit, eiusdem est cum prędictis facultatis. Exhibet autem ex ea drach. j cum vini mulsi diluti cyathis tribus. Insuper & ex nardo celtica pharmacum, cuius item meminit, his consimile est: scripsit autem ipsum sic: Nardi celticę partes tres, absinthij partem vnam, tusa & cribrata melle cocto excipito, & mystrum delingēdum dato. Et quod post hoc scriptum est, consimile ipsi existens in reliquis, plus habet de vi expurgandi ipsum viscus per vrinas. Scripsit autem sic Asclepiades de ipso: ℭ *Pastillus Hepaticus amarus.* Anisi, seminis apij, asari, amyg-

dalarum amararum mundatarum, absinthij, singulorum ʒ.iiij: præpara cum aqua & reduc in pa E
stillos: ac febre caretibus exhibe ʒ † j, cum vini diluti cyathis iij, febrientibus cũ aqua mulsa. Hoc pharmacum leniter quodammodo est calidum propter vrinam cientium misturam: reliqua vero omnia superiora, aut prædominantem habent frigiditatem, aut omnino neque hanc, neque caliditatem: verum vim extergendi, & vias digestionis ab obturatione vindicandi omnia habent.

† Aliter ij.

Alia insuper medicamenta ab Asclepiade scripta sunt, partim extergendi ac aperiendi & secãdi vim habentia, partim verò calidiora paululum quàm sunt media: media autem dico quæ neq; calfaciunt, neq; refrigerant manifeste. Vnum verò inter ipsa calfactorium est, vbi ait: Costi triti cochlearium præbe cum aquæ mulsę calidę cyath. iij. Reliqua verò, quæ propè ad medium temperamentum accedentia, ad caliditatem vergunt, hæc sunt. Helenij drach. xij, crocomagmatis drach. octo, excipe cichorij succo: & fac catapotia, ea'que pro viribus exhibe: datur ad summum drachma ex vini mulsi diluti calidi cyathis tribus. Hoc pharmacum poterat & absque helenio calidis intemperaturis conuenire. Quoniam autem helenium extergentibus admistum est, ad caliditatem vergit, nisi quis omnino modicũ de eo cum multa frigida permisceat. Quin & id quod ex fœniculo constat calfactorium est, sic habens: Fœniculi drach. j, petroselini drac. ij: anisi, amygdalarum amararum, absinthij, singulorum drach. j: croci, myrrhæ, vtriusq; obol. iij: excipe aqua, ac F
redige in pastillos: & dato drach. j, vt supra dictum est. Etenim hoc loco fœniculum quidem & petroselinum multum calfaciunt, reliqua verò moderate. Amygdalæ verò attenuatoriæ sunt facultatis, & præsertim si fuerint amaræ. Medium autem quodammodo inter calfacientia & refrigerantia est hoc pharmacũ, quod Asclepiades scripsit hoc modo. ℭ *Eclegma Hepaticum Paulini: auxiliatur confestim.* Chamæpityos siccæ lib. j, myrrhæ vnc. j, passi protropi sextar. iij: chamæpityn & vinum dulce coquito: & vbi superfuerit tertia pars, liquorem exprimito, ei q; mellis attici libram dimidiam adijcito, ac rursus coquito: postea verò myrrham addito assidue agitando: atq; vbi dissoluta fuerit, ab igne ablata reponito: & ante cibum mystrum exhibeto. Scripsit & ex cochleis pharmacum hepaticum Asclepiades huiusmodi. Cochlearum "trium carnem valde probe terito, & affusis vini nigri cyathis tribus calfacito, ac bibendum dato. Videntur autem hæc iuxta totã substantiam efficacia esse, non secundum vnam aut alteram qualitatem: Quale est & lupinum hepar, cuius abunde experimentum habemus. Vsus autem ipsius consimilis cochleis est: teritur. n. exacte hepar lupinum, & datur drachma vna cum vino aliquo dulci, qualia sunt theræum, creticum, & scybelite, ac dulce protropum. Benigna enim hæc sunt visceri, ipsum nutrire potentia, & media iuxta calidi & frigidi oppositionem: & ob id talia pharmaca omnibus intemperaturis conuenire videntur, vt quæ ex substantiæ proprietate commoditatem de se exhibent, & neque calidas, neq; frigidas, intemperies lædant. Atqui in febricitantibus manifesta febri, aut non obscurè, velut solet aliquibus hepaticis accidere, melius est ex aqua calida pharmacũ præbere, aut ex aliquo prædictorũ succorũ, velut est seridis succus. Ad induratas hepatis affectiones. Et ad has Asclepiades quatuor pharmaca his verbis scripsit. ℭ *Confectio ciens Vrinam, facit ad induratas Hepatis affectiones, ad Splenicos, & Aegre se à morbo recolligentes, ad Hydropicos, & in vniuersum Bonum colorem inducit.* Croci, nardi, casiæ, singulorum drach. ij: costi, floris iunci odorati, cinnamomi, myrrhæ stactæ, singulorum drac. j: mellis cocti drach. xxv. Datur fabæ ægyptiæ magnitudine cum vini mulsi cyath. iij. ℭ *Alia, qua vsus est Pasicrates; Vrinam multam ducit.* Seminis dauci sesquidrachmam: radicis rheu ponticæ, floris iunci odorati, seminis balsami, cedridum, anisi, nardi indicæ, croci, cinnamomi, casiæ, phu, asari, petroselini, chamæpityos, singulorum drach. j & dimidiam: mentæ siccę obol. iij, nucleorum pinearum nucum repurgatorum numero l: excipe melle cocto, & dato nucis ponticæ magnitudinem cum vini mulsi diluti cyathis iij. ℭ *Alia antidotus ex Felle vrsino, pharmacum accommodatum ad induratas Hepatis affectiones.* Chamæpityos, marrubij, seminis petroselini, gentianæ, seminis viticis, fellis vrsi, sinapis, seminis cucumeris, scolopendrij, panacis, rubricæ lemniæ, rubiæ, I
seminis brassicæ, aristolochiæ, piperis, nardi indicæ, costi, seminis apij, seminis erucæ, eryngij, polij, echij, eupatorij, baccarum iuniperi, singulorum drac. vnam: tusa & cribrata melle excipe. Datur nucis auellanæ magnitudo in vini mulsi cyathis duobus. ℭ *Alia accomodata. Facit & ad alias Internas affectiones citra tussim.* Radicis gẽtianę, chamæpityos, marrubij, seminis petroselini, fellis vrsi, sinapis, seminis cucumeris, scolopendrij, panacis, rubricæ sinopicæ, rubiæ, seminis brassicæ, aristolochiæ longæ, piperis albi, spicæ nardi, costi, seminis erucæ, eryngij, baccarum iuniperi, fructus fraxini, chamædryos, dictamni cretici, seminis cestri, seminis dauci, singulorum vnciam vnam: mellis attici quod satis est. Datur nucis ponticæ magnitudo. Liquor sit passi cretici cyathi duo. Hoc pharmacum vsu & experimento approbatum est. In alio exemplari etiam pelecini tantundem habetur. Circa prædicta quatuor pharmaca rectè fecit Asclepiades, quod nõ simpliciter adscripsit, velut in alijs, quod ad hepaticos ipsis sit vtendum, sed cum appositione, ad induratas videlicet affectiones. Humidæ etenim visceris affectiones exolutum & imbecille ipsum facere solent, veluti sunt articuli laxati: siue autem cum frigiditate, siue cum caliditate, siue sine his, laxitas ipsius sola constiterit, penitus adstringentibus pharmacis opus habent: verum hoc aut cum calfacientium mistura, si frigida qualitas prædominetur: aut cum refrigerantium,

A. l. 3. f. 14. t. 1. c. 20. fo. 310. b

A gerantium, si calida. Quæ verò ob frigidos & crassos ac viscosos humores in solidis corporibus imbibitos indurãtur, ex necessitate frigidam habent affectionem: quare & calfacientibus, simulque tenuium partium pharmacis opus habent: hæc enim sufficientia sunt, & ad viscositatem humorum induratis partibus infartorum extergendam, & ad secandam crassitudinem, & discutiendos ita extenuatos. Verum in quinto de simplicium pharmacorum facultate, vbi de eiusmodi affectionibus sermo mihi habitus est, emollientium medicamentorum misturam laudaui; nimirum vt præparantem indurata corpora, & prædictis pharmacis idonea facientem: citra verò præmollitionem diffunduntur quodammodo ea ipsa corpora, & e uestigio manifestam imminutionem habent: sed in immedicabiles reliquias terminatur res vbi fuerint superresiccata. Hæc eadem & in decimoquarto Methodi curatoriæ nobis sunt dicta. Igitur & circa hepar coniectare oportet emollientium misturam: nam cùm compagis humectæ sit hepatis corpus, valde moderatis opus habet emollientibus. Prædominatur itaque in ipso præter aliarum partium induratarum morem, calfacientium & attenuantium mistura. Merito itaque ex præscriptis quatuor pharmacis Asclepiades postremum maxime laudat, vt quod multam de se experientiam præbuit: ex aromatis enim componitur attenuare ac discutere valentibus: alia q; pharmaca adsumpsit, acria secan-
B tia q; ac discussoria: mitigatoria autem his admista sunt, cucumeris semen ac iuniperi baccæ: deinde verò mel & eryngium velut vrinam cientia his addita sunt, quò exterse visceris affectionis per vrinas deductio fiat.

Quæ Archigenes ad Hepaticos in Secundo Pharmacorum secundum genus scripsit. CAP. 9.

IN hepaticis conueniente prægresso ductu per alimenta, vnctiones, communia cataplasmata, venæ sectionem, cucurbitas, sinapismos, dropaces, & consimilem diætam, amplius conscribendis compositis potionibus & malagmatis, optime ipsis conuenientibus, vtaris. Et potionibus quidem his: Senecionis decoctum vt valde commodum exhibeto: nascitur autem huius caulis maxime in tegulis. Aut vnguenti nardini cochlearia quatuor quotidie bibenda dato, & maxime in induratis. Aut aristolochiæ obolos tres propinato febrientibus ex aqua, febre carentibus ex vino: valde benefacit. Aut trifolium acidum in aqua coquito ad tertias, & per triduum bibendum dato pro vice cyathum vnum. Aut fel vrsinum in vase leniter feruefacito, & in Sole resiccato, atque ex eo hepaticis cochlearium vnum dato. Aut radicis rubi corticis minam vnam, cum aquæ congio vno, in nouo vasculo ad residuum quartæ partis coquito: & ad succum per noctem sub dio expositum mellis cyathos vj admisceto: & ieiunis ad triduum bibendum dato. Aut
C pseudobunii obolum vnum dato cum melle ieiunis. Aut dauci & fœniculi radicis dimidium, cum aceto mulso ad tertias coquito: & ieiunis cyathum vnum exhibeto. Aut glycyrrhizæ succi obolum vnum aut duos ieiunis dato: & aluum subducit, & vrinam mouet. In magna duritia, abrotoni succum quàm crassissimum præbe bibendum. Aut acori obolum vnum, panacis tantundem, cum aqua propinato. Aut spicæ nardi decoctum assidue exhibeto. ¶ *De Cataplasmatis.* Cataplasma porrò Hepaticum fit, malis cotoneis cũ farina hordeacea & fœnograeco coctis. Aut semine lini trito cum polẽta in vino cocta: aut ipso lini semine in passo cocto. Aut semine lini trito cum melle subacto. Aut capparis radice in aceto mulso cocta. Aut farina hordeacea cum ficubus. Aut oleæ radice in vino cocta. Aut myrobalano tusa cum vino. Aut cerato ex phœnicobalanis facto: summe enim ad hepatis inflammationes facit, maxime in quibus etiam stomachus affectus est, & costæ distentæ sunt. Aut palmulam reiecto interno nucleo diligenter tundito, & cum æquali parte cerati rosacei in mortario probe vnito rosaceum adstillando, atque ita imponito. Aut myrrham aminæo vino macerato, & palmulis admisceto, & linteolo infarto imponito.

*Al. oxymelite.

Cæterum malagmata quibus quis vti possit in inflammatione hepatis citra manifestam causam, post irrigationes & cataplasmata, iam ante scripta sunt in sermone de oris ventris inflamma-
D tione, nimirum communia illi & hepati existentia: in quibus sunt etiam quæ ex meliloto præparantur, & polyarchium. Verùm etiam nunc apponentur quædam ex ipso Andromacho.

A.l.3.f.14.t.3. c.16.fol.317.h ¶ *Malagma Andromachi ad Hepaticos.* Ammoniaci "thymiamatis drachmas cxliiii, alii drachmas centum habent: bdellii drachmas xxiiii, alij centum: aceti heminę quartam partem: cyprini heminam vnam, ego verò heminæ dimidium. ¶ *Malagma Apollophanis.* Ceræ drachmas lxxx, bdellii drachmas lxxx, ammoniaci thymiamatis drachmas lxxx, terebinthinę drachmas xl, mannæ thuris drachmas xl: cùm irino contundito.

Malagmata à Damocrate conscripta ad Hepar & Præcordia. Quædam ex eis etiam ad totum Ventrem & Splenem. CAP. 10.

AFfecta si quis per stomachum præcordia,
Et per iecur, intestina per, dein per colum,
Per ventriculum, aut viscus aliud sic propriè
Dictum, volet inquam læsa quis præcordia
Malagmate integere bono & percommodo,
Primum paratum habebit hoc longe antea.
Recens enim, est ægris minus firmum ac valens.

Ceræ capit quod Ponticæ libras duas, E
Ammoniaci thymiamatis solam libram,
Terebinthinę frictę pariter solam libram,
Vstę q; resinę piceę simul libram,
Et post trientem cardamomi seminis,
Aridę cyperi tantundem, item myrrhę bonę,
Pondus q; par vni horum iridis mox candidæ,
Sextantem & inde Celticæ spicæ integræ,
His vnciam vnam & dimidiam croci boni,
Et sex meliloti, item duas, bessem puto.
Verùm melilotum pręstiterit hîc atticum.
Recentis & cyprini libras olei duas.
Oleum cyprinum tu cum reliquis liquoribus
Et decoque lenta flammula, & deradito.
Dein tusa, cribrata & reliqua, vino bono
Rigata per noctem integram & totam diem, F
Vinum omne donec combibant, seponito.
Vnctis q; post cyprino manibus hęc pharmaca
Mortario amplo vni, & simul committito,
Molli q; pelle tecta simul reponito.

Aliud Malagma eiusdem.

Aliud valens, ætas itidem si accesserit.
Verum hoc mage affectus vitiantes mox habitum.
Quicunq; non cum flatibus, feruentibus
Et phlegmonis lædunt diutioribus,
Et viscera irritant grauibus doloribus,
Iuuat. Solubiles male & iam duritias
Soluit, soluta mole earum celeriter.
Paratur hoc modo, vt bonæ terebinthinæ
† Libram mediam, tantum q; ceræ ponticæ, (*† Al. libras duas cum dimidia.*)
Fœni q; græci vnam capias puri libram. G
Et de nitro, & de panace, vnicam libram.
Rursus anisi seminis vnicam libram,
Pinguedinis puræ vituli simul libram,
Pondus q; par contusę & albidę iridis.
Parum de aceto, tres cyathos sine dimidio.
Mellis duas libras recentis attici.
Ammoniaci thymiamatis solam libram
Quidam addidere, verùm alij libras duas.
Sic tusa, cribro excussa q; tenuissimo,
Cataplasmatis modo, sed & mel addito
Nec omne acetum, coquito: vbi molle fuerit,
Addas calenti exiguam aceti stillulam,
Ceræ liquatę infusor, & pinguedini,
Terebinthinę q;: cocta q; egregie simul
Omnia manibus exactius committito, H
Et vasculo maiore derasa excipito,
Vsurus haud mox: Inualidum est factum recens.

Aliud Damocratis Malagma.

Odorum & hoc, tollens q; mox vitia hepatis,
Affectiones renibus, colo & graues,
Stomacho simul & vuluæ diutiusculas.
Idem q; iam corrupto habitu superdatur,
Morbo q; longo pallidis, hydropicis,
Et qui minus coquunt cibum & fastidiunt.
Habet hoc amomi Scythici, xylobalsami,
Et cardamomi, bdellii q; lucidi,
Aridæ cyperi, thuris boni, omnium parem
Modum, libram: post casiæ daphnitidis,
Myrrhæ bonæ, pariter croci, de singulis
Librę trientem, aut amplius quid paululum.

Nardi

A Nardi bonæ pòst Syriacæ vncias duas,
Terebinthinæ puræ bonæ libras duas,
Albæ q; ceræ perpolitæ vnam libram, †
Recentis vnguenti cyprini † libram vnicam,
Vini falerni hinc optimi sextarium.

† *Additur in antiquis, et dimidiam.*

† *Al. libras duas.*

Contusa alia cribro tenui concernito:
Thus, bdellium in mortarium conijcito.
Myrrham bonam, simul crocum q; his addito:
Fractis q; pauco cyprinum vino indito.
Dein tundito, mellis q; crassitudinem
Formato, & his aromata mox trita addito.
Et quod superest vinum addito, committito
Totam diem noctem simul quò combibant.
Terebinthinam verò, cyprinum, ceram & simul
Igni liquata lentulo his affundito.
B Vnctis q; post manibus per vnguen quodpiam,
Subacta sic committito, & reponito.
Nec mox parato vti velis tu pharmaco,
Sed tempore interiecto. Et vt cerotulum
Sit mollius, quandoq; derasum diu
Misceto, solo rarius sed vtitor.

Aliud Democratis Malagma.

Aliud malagma ad iam relatas commodum
Affectiones, si fuerint diutinæ.
Confert lienosis vel omnium optimè,
Si palleant, febri laborent ac grauiter,
Aquam q; habeant præcordia his si pauculam:
Multam nequeunt curare enim malagmata.
Ficus cape pingues sicciores, sed nouas,
Et semine eiecto, simul vmbiliculo,
C Appende drachmas quinquies tres, ac decem,
Albæ q; ceræ ponticæ parem modum,
Myrobalani pinguis libram post integram,
Nitri marini sed libram modo dimidiam,
Aluminis scissi duas supra et decem
Drachmas, super q; dimidiam, triobolon.
Et mox onychis, quod sic vocatur, bdellij
Addes parem tu aluminis dictum modum,
Nitro parem florem lapidis sed Asii,
Ammoniaci tantum q; thymiamatis:
Et seminis post filiculæ, & nasturtij,
Et cardamomi, quàm optimi q; origani,
De singulis sextarij quartam modo.
Vini q; pòst, irini vnguinis, quod sufficit.
Paratur at tandem malagma in hunc modum.
D Vino rigatum suaue olenti bdellium
Mortario emollito, & hinc adijcito
Ficus, simul rursus q; ritè tundito,
Quò trita vini stillulis fiant probè.
Mistura mox addatur inde inspersilis.
At post rigatam feruida ceram ex aqua,
Mollem manibus factam q; latam adijcito.
Et tusa mox ligni radio compingito,
Guttis & vnguinis frequens madefacito.
Vsus malagmatum omnium, quę ventriculo
Induntur, & stomacho, simul interaneis,
Est tempus, in quo qui cibus congestus est,
Non amplius residet, sed aluum iam subijt.

Galeni

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS LIBER NONVS

ARGVMENTVM LIBRI

Reliqua affecti Hepatis Medicamenta, Lienis item, Intestinorum, Sedis, Pudendorum, ac Vteri, explicantur.

De Ictericis. *CAP. I.*

Iunt quidē Icterici rōne bonę iudicationis in febribus, proruēte nimirū ad cutē bilioso humore. Et facilè sanè hi curant̄ balneis aquarū potabiliū, & olei discussorij affrictu, oīum q; rarefacientiū cutem: quale est anethinū oleū, & chamæmelinum, ac cicinū: post hæc ēt vnguēta faciunt, gleucinū, crocinum, deinde irinū & amaracinū. Verū alias confectiones priuatim Ictericas appellatas suis authoribus, ne putes ad hmōi ictericos cōuenire (neque.n.hoc illi ipsi de his ꝓdiderūt) sed ad eos ictericos q̄ ob vasorū circa hepar obturationē fiūt: Immo ēt eos qui ex inflāmatione icterici fiūt. Itaq; qui icterū seu regiū morbū ex obturatione incurrūt, sine febre permanēt: qui verò ex inflāmatione, oīno febricitāt. Quicunq; igitur in pharmacis ictericis adscripserunt, in quibus ea ipsa conuenire dicant, hi rectè fecerunt: qui verò indiscriminatim & simpliciter protulerunt, non parū peccauerunt. Etenim q̄ multū medicamentaria sunt, itidē q; facultate calida, magnopere febricitātes lædunt: talia sunt gentiana, struthiō, heleniū, costus, aristolochia, polion, centaurea. Conueniunt aūt ictericis ex inflāmato hepate, quęcunq; inflāmationes sanant: quemadmodū ēt iis qui ex obturatione, omnia quæcunq; strenuè extergent, etiā si medicamentariam substantiam habeant, & calidæ sint facultatis: si verò coincidāt simul obturatio & inflāmatio, laxantibus, simul q; extergentibus opus erit. Fugiēda aūt quæcunq; medicamentariæ substantiæ, & calidæ facultatis, existūt. Cùm igitur & pleriq; ante me Icterica pharmaca indiscriminatim conscripserint, ego propria discrimina singulis ipsorum adijciam, quo sciatis quibus nam in febribus citra periculum vti queatis: & quibus maius ex acerbatione febris & inflammationis detrimentum subsequat̄, q̄ ex abstersione emolumentum resultet. G

F

* Al. comaginū

De Pharmacis Ictericis ab Andromacho scriptis.

Andromachus quatuor pharmaca ad Ictericos indiscriminatim tradidit, minimè quidē periculosi vsus in ijs qui nō febricitant, verū non securi in febricitantibus, & maximè si cū vino aut vino mulso ea, quis exhibeat, quemadmodū aliqñ damus in febribus moderatis, & visceris obturatione. Quare ex aceto mulso nō valde acido securius est tūc ea propinare. Sunt aūt huiusmodi quatuor pharmaca iuxta illius ipsius distinctionem subscripta. ℂ *Ad Ictericos.* In colocynthidis calicē vinū fundito, calfacito, ac bibendū dato: subducit aluū. Idē & thus facit. ℂ *Aliud ad Ictericos.* Adiāti obol.iij, nardi obol.ij, absinthij ʒ j, myrrhæ obol.iij: excipe passo, ac dato nucis auellanæ magnitudine ex aquæ cyathis ij. ℂ *Aliud ad Ictericos, quo vtor.* Struthion cum croco coloratum nucis pōticæ magnitudine ex aqua, aut aqua mulsa, dato. Dat̄ & anchusa cochlearij mēsura. ℂ *Aliud ad Ictericos, vt Apollonius.* Erui ʒ [a] xxiiij, cornu cerui vsti [b] drāc.viij, thuris ʒ iij, nardi celticę ʒ [c] duas, nardi syriacæ ʒ j, piperis sesquidrachmam, floris iunci odorati ʒ i, myrrhæ obol.ij, costi obol.ij, casiæ obol.i, cinnamomi obolum i. Vtere sicco cum vini mulsi cyathis tribus.

A * Al. xx.
B * Al. xiij.
C * Aliter i.

De Pharmacis Ictericis ab Asclepiade scriptis, in Tertio Internorum. H

Ex ijs q̄ antea dixi cognobile fit, ēt si citra discrimē pharmaca prodant̄, q̄ fugienda sint febricitātibus. Consueuit aūt Asclepiades aliqñ distinguere apponendo, febrientibus hoc modo exhibere oportere medicamentum, non febrientibus hoc modo: vbi verò omnino nihil apponit, ijs in non febrientibus magis est vtendum: quemadmodum sanè ēt, qñ ex vino solo, aut vino mulso, vsum fieri debere censemus, talia.n.non febrientibus conueniunt. Verū scripta ab ipso pharmaca hæc sunt. ℂ *Potio ad Ictericos.* Cichorij succi cyath.vi febrientibus per se dato, nō febrientibus aūt cū vini cyathis iij. *Aliud.* Solani succi cyath.i, vini mulsi diluti dimidium. ℂ *Aliud Inspersile.* Anchusæ tenuissimæ tritæ cochlearia ij cum aqua potabili exhibe. *Aliud.* Struthij cochleariū i dato cum mulsi diluti cyathis iij. ℂ *Aliud Nicerati ciens Vrinam.* Cicerum siccorum sextarium j, rosmarini manipulum, aquæ sextar.vi, fœniculi manipulum, asparagorū palustrium radicū manipulū: præparato ac dato, vt dictū est, coctum ac excolatū liquorem febrientibus simpliciter & assiduè bibēdum, non febrientibus cū vino diluto. *Aliud.* Cicerum sextariū i, adianti manipulū, aquæ sextar.vi, asparagorū palustrium radicum manipulum: pręparato et exhibeto, velut dictū est. ℂ *Pastillus ad Ictericos, facit & ad Hepaticos.* Amygdalarum amararum mūdatarum ʒ iiij: anisi, absinthij, vtriusque drach.vnām: nardi Indicæ, asari, vtriusque ʒ i: tusa & cribrata aqua subigito, ac formatis

* Aliter ii.

pastillis

A pastillis drach. i cum vini mulsi cyathis iij, non febrientibus dato. ¶ *Aliud, quo vsus est Charixenes.* Asari, absinthij, vtriusque ℥ viij: seminis anisi, fœniculi, apij, amygdalarum amararũ repurgatarum, singulorum ℥ iiij: aqua subige ac forma pastillos: & exhibe vt dictum est. ¶ *Niceratı Errhinũ medicamentum, quod naribus attractum morbum Regium expurgat, quando reliquum corpus iuxta naturam habuerit, oculi verò pallidi permanserint.* Aceti acerrimi cochlearium vnum in balneo naribus attrahendum exhibe: detrahit multæ bilis fluxionem. *Eiusdem aliud.* Nasturtij viridis folia tenera, aut rosmarini viridis folia tenerrima, terito: & expresso inde liquore, vt prædictum est vtitor. *Aliud eiusdem.* Elaterium cum lacte muliebri tritum naribus infundito, & attrahere iubeto. *Aliud.* Cyclamini succum ex aqua dissolutum: vtere sicuti dictum est.

Quæ Pharmaca Archigenes ad Ictericos conscripsit in Secundo Pharmacorum secundum genus.

¶ Ad Ictericos conuenienti diæta & ductu per frequentes deambulationes, & multam vnguẽtorum frictionem vtaris, amplius quoque fomentis siccis & subscriptis medicamentis. Aiũt eos qui †in febribus} morbum regium incidunt, rubi canini fuluo fructu comesto statim probè iuuari. Auxiliatur & chelidoniæ herbæ succus cum vino aut aqua mulsa potatus. Aut adianti vel rubiæ radicis obol. iij cum aqua mulsa exhibe. Aut struthion cum melle delingant. Aut fellis vrsini cyathum bibendum dato. Aut hyperici ℥ i ex vino mulso propinato, vel aquæ mulsæ cyatho vno. Aut helxinæ decoctum ad dies v vel vj cum vino mulso. Aut stercoris canini albi sextantem cũ mellis quadrante ad triduum bibendum dato. Aut lichenas in petris nascentes cum aqua mulsa propina. Aut lichenis in tegulis vel lapidibus nascentis drac. vnam, ex meraco propina. Aut nasturtium cum olei cyatho vno bibendum præbeto, radicem verò eius in nares indito. Aut absinthij cochlearia iiij, anisi cochlearia iij, exhibeto ex aceto mulso. Aut oxylapathi siue lapathi radicis tritæ acetabulum dato ex aqua mulsa: si non febriat, cum vino aut vino mulso. Aut adianti & mentæ & rubiæ parem mensuram in aqua feruefacito, & heminam inde bibendam exhibeto diutius ad Solem insolato, ac sitienti, & anheloso, quò post acceptum potum exudet: statim transmutat colorem. Aut adianti, & myrrhæ eius dimidium, ieiuno à balneo exhibeto in vini hemina dimidia. Aut leporis coagulum cum meraco ad dies quinque vel sex præbeto. Aut scolopendrij ℥ iiij ieiunis ex vino ad dies quinque vel sex dato. Aut mentæ & rubiæ ac adianti æquas portiones cũ aquæ cyathis duobus propinato. Aut betæ foliorum crudorum ℥ vi, myrrhæ obol. ii, cũ aqua mulsa ieiunis exhibeto: aut prælotis ac ieiunis cum vini hemina dimidia dato. Aut adianti ℥ i, myrrhæ ℥ ij, mẽtæ ℥ i, in aquæ heminis duabus coquito donec medietas supersit: deinde vbi plurimùm deambulauerit, probè fricato, & spiritu adhuc sublimiore existente bibendam dato: hoc ad biduum facito. Aut cicer eruinum in aqua sub dio per noctem exponito, aquam que bibendam dato, & cicer insuper comedendum manè ac vesperi: inde verò per triduum absinthium ex aqua mulsa bibant. Aut cum cyclamini succo purgatis naribus lauato. Aut herbam orontium appellatam coquito, & cum decocto lauato, & decoctum confestim viride reddes. Aut "venam sub lingua secato. Quòd si ad nullum horum auxiliorum malum cedat, expurgatione per scammoniam & exquisita diæta vtantur, atque ita ad exercitia progrediantur.

† In antiqs est ἀπυρέτους, i. qui sine febre sunt.

A. l. 3. f. 15. t. 2. c. 6. fo. 327. b

De Splenis affectionibus. CAP. 2.

QVòd oẽs corporis particulæ familiarem sibi ipsis ex venis trahant humorem, in commentariis de naturalibus facultatibus edocti: in iisdem que et quod velut fęcem sanguinis, ex qua atra gignitur bilis, hoc viscus alimentum habet, instituti: & vltra hæc memoria tenẽtes ea, quæ in curandi methodo de splene sunt dicta: facilè assequemini ea, quæ nunc referentur. Quorum primum & principalissimum hoc est, quod hoc viscus à natura celerrimè indurari soleat, sanguine nimirum in venis ipsius obturato, & ob crassitudinem neque excerni neque discuti facilè potente." Attenuantibus igitur opus habet pharmacis citra manifestam caliditatem, vt ne vehementius incrassescat succus crassus in ipso obturatus: quò verò actiones ipsius conseruẽtur, ex austeris aliquid his admiscetur, quale est etiam adstringentium genus. Didicistis enim in naturalium facultatum commentariis, quod cum oẽs particulę suæ conseruationis gratia habeant facultates, tum familiarium attractoriam, tum alienorum expulsoriam, item que assimilatricem sibi ipsis eorum quæ attraxerint, aliquibus ipsarum insuper inest per accidens magnopere iuuare totum corpus. Ex horum genere est & lien, qui ex hepate in se ipsum velut fæcem sanguinis trahit, quemadmodum vesica in hepate bilem, & renes vrinã. Si igitur præ imbecillitate eiusmodi sanguinẽ ad sese trahere non potest, vitiosus humor vniuerso corpori affricatur. Ob id itaque naturalem ipsius firmitatẽ custodire oportet, quò conueniens sibi alimentum attrahat: per quam actionem vniuerso corpori ad humorum bonitatem confert, & generata in ipso recrementa in ventrem demittere potest, vna cum ciborum recrementis excernenda. Ea gratia igitur valde amara medicamenta ipsi offerimus, quędam que ipsis ex austeris miscemus. Quædam verò ad materiam commoda, ad ceratorũ videlicet et malagmatum præparationem apponimus, quale pharmacum est cera, & resina, & pix, & bitumen, & quæcunque alia huiuscemodi. Iuxta primam aũt rationem acetum, & acetum mulsum, visceri commoda sunt, vtpote secare & attenuare crassos humores potẽtia citra calfactionem. Quemadmodum igitur in aliis particulis ea quæ per cataplasmata, aut liquida pharmaca imposita, aut affusa, fotu

A. l. 3. f. 15. t. 2. c. 6. fol. 329. g

auxiliantur, in alio opere relata sunt: Ita & nunc relictis his quę inflammato spleni commodant, E
eorum solùm mentionem faciam, quę indurato visceri opitulantur, quod ipsum etiam in medicamentarijs libris fecerunt, qui ante me scripserunt, propriè eos splenicos appellantes, qui induratā splenis affectionem habent.

Pharmaca Potabilia ab Andromacho ad Splenicos conscripta.

℄ *Potio ad Splenicos Antipatri, vt Nilus.* Carnis myrabolani drach. iij: hemionitidis herbæ, quam quidam asplenum, quidam scolopendram, dicunt, drach. vi: corticis radicis capparis drach. iiij, costi drach. iiij, chamædryos drach. vi, polij drach. iij, radicis cotyledonis drach. ij, corymborum hederę nigrę grana xxv, ammoniaci thymiamatis drac. iiij, seminis hyperici drach. ij, galbani drach. ij, seminis periclymeni drach. i, aut radicis drach. iij, nasturtij nigri sesquidrachmam, [a] succi fructus scyllæ drach. xvi. Dantur oboli duo in aceto mulso. ℄ *Aliud Splenicis Potabile.* Glandis vnguentariæ drach. iiij, hederæ albæ grana xxiiij, costi drach. [b] duas, seminis periclymeni ʒ ii: hyperici drach. i, alij drach. iiij: galbani drach. i obol. ii, nasturtij drach. iiij: excipe [c] succo scillæ cocto. Dato fabam græcam in aceto mulso. *Aliud.* Carnis myrobolani drach. iij, hyperici drach. vi, seminis periclymeni drach. vi, radicis dauci drach. vi: rubiæ, acori, phu pontici, croci, singulorum drach. vi: iunci odorati drach. iij, mei drach. vi: nasturtij, chamæpityos, radicis capparis, singulorū drac. F
[d] sex: polij drach. vi, alii drach. iii: [e] † ammoniaci thymiamatis drach. iij: cum aceto mulso pastillos duorum obolorum ponderis formato, & vnum in aceto mulso dato. Facit & ad hepaticos, & hydropicos. ℄ *Aliud, facit ad Splenicos.* Trixaginis drach. iiij, polii drach. v, chamæpityos drach. iiij, rubiæ drach. v, ammoniaci thymiamatis drach. iij, artemisiæ drach. ij, myrobolani ʒ iiij, corticis radicis capparis drac. iij, aristolochiæ ʒ vi, tragacanthæ drac. ij: cum aqua in pastillos triobolares redigito, ac dato [f] † ex aceto mulso. ℄ *Aliud Stomacho commodum. Vtere etiam ad omnem affectionem Splenis, Facit & ad Conuulsa, Inflata, & Vitia Muliebria.* Myrrhæ drach. [g] quatuor, nardi Indicæ ʒ iiij, corticis radicis capparis drach. iiij, costi drac. v, radicis panacis drach. iiij, radicis peucedani drach. iiij, dictamni ʒ iiij, polij drach. [h] duas, corticis radicis periclymeni ʒ iiii, rubiæ ʒ iii & dimidiā, ammoniaci thymiamatis ʒ iiij & dimidiam, aliqui etiam iridis ʒ iiii & dimidiam: excipe aceto mulso: præbe obolos duos in aceto mulso. ℄ *Aliud Splenicis, Orthopnoicis.* Struthii, scyllæ assatæ, panacis, radicis capparis, singulorum ʒ v: crocomagmatis ʒ ii & dimidiā: excipe aceto, & prębe in aceto scyllitico. *Aliud.* Struthii, corticis radicis capparis, trixaginis, panacis, singulorum ʒ x: fructus myricæ ʒ iii: excipe aceto scyllitico: & ʒ i ex aceto scyllitico exhibeto.

* *Al.* σκολοπένδριον.
A * ὀποῦ. *In quibusdā cod. non habet hæc dictio. in aliis asterisco est notata.*
B * Aliter iiii.
C * χυλῷ.
D * Aliter viii.
E † *In aliquibus codi. additur* τὰ δὲ λοιπὰ ἀνὰ ἕξ, *i. reliquorum vero ana drach. sex.*
F † *In aliquibus addit* ἕνα *i. vnū, s. pastillum.*
G * Aliter ii.
H * Aliter iiii.

Pharmaca Potabilia ab Asclepiade ad Splenem conscripta. G

℄ Cynoglossi manipulum cum vini cyathis iii terito, & expressum liquorem ante cibum bibēdum dato: facit & succus per se. Colligere autem oportet herbā sinistra manu ante Solis exortū. *Aliud.* Trixaginis manipulum cum vini sextario vno coquito, & expressum liquorem reponito, atq; ex eo cyathos duos ante cibum dato. ℄ *Pharmacum Inspersile Splenicis.* Myricæ fructum tusum & cribratū reponito. Vsus verò tēpore cochlearia duo cū aceti mulsi diluti cyathis tribus dato. Aut herbam pelargitin appellatā tusam ac cribratā dato vt prędictū est. *Aliud.* Asini aut equi syluestrium lienem siccatum tūdito ac reponito: & cochlearia duo cum vini diluti cyathis tribus exhibeto. ℄ *Catapotium Splenicis.* Corymborum hederę albę grana tria deuoranda prębe, & aceti mulsi cyathos iij insuper bibendos. ℄ *Catapotium Andreæ, Pæonium dictum.* Myricę fructum tusum & cribratū galbano excipe, & in catapotia redige, ea q; pro viribus exhibe. ℄ *Pastillus Splenicus, Tumorem eliquat.* Fructus ericę ʒ iiii: piperis albi, nardi syriacę, ammoniaci thymiamatis, singulorum ʒ ii: arida tunduntur & cribrantur: ammoniacum aceto scyllitico dissoluitur, et aridis additum in pastillos cogitur. Fiunt aūt pastilli drachmę pondere, datur q; ʒ i ex aceti mulsi cyathis iii. Qui pharmacum hoc tradidit, dixit porcellum ad triduum hoc bibisse, & postea resectum sine liene inuentum esse. ℄ *Aliud Splenem tumentem eliquans & consumens.* Ammoniaci[*] thymiamatis, foliorum rubi tenerrimorum, vtrorumq; ʒ viii: corticis capparis ʒ iiii: myricę fructus, herbę asplenī, quę & scolopendrium & hemionitis dicitur, vtriusq; ʒ ii: nuclei scyllę assatę & purgatę, piperis albi, vtriusq; ʒ ii: excipe aqua, & redige in pastillos: atq; exhibe ʒ i cum aceti mulsi cyathis tribus. H A.l.3. f.15.t.1. c.7.fol.330.e
℄ *Chrysermi Pastillus, Splenicis, Hydropicis, cit Vrinam, mollit Aluum.* Scyllam magnam luto oblitam assato, & corticem detrahito ac quod ad fundum est durum: ex nucleo verò libras duas accipito: seminis dauci ʒ viii, hoc est vnc. i: anisi, seselis, radicis panacis, iridis, singulorum tantundem: seminis vrticę, baccarum cedri, vtrorumq; ʒ xii: myrrhę ʒ iiii, erui moliti chœnicem, vini odorati quod satis est: subacta in pastillos redigito. Datur drach. i cum aceti mulsi cyathis iii. ℄ *Aliud Eugerasiæ.* Scyllę assatę depuratę minas ii, radicis bryonię minas viii, piperis albi tantundem, petroselini tantundem, seminis dauci cretici tantundem, erui moliti tantundem: cedridum, hoc est cedri baccarum sextar. vi, habeat verò sextarius vnc. viii: iridis, radicis panacis, myrrhę, singulorum quadrantem: vini falerni quantum satis est his in pastillos cogendis. Formatos autem pastillos in vmbra resicca, & vnciām i cum vini diluti cyathis iii, exhibe.

* Aliter vi.
* Aliter drach.

Epithemata & Emplastra eiusdem Asclepiadæ ad recentes Splenis inflammationes.

℄ Foliorū tenerrimorū arboris sambuci lib. iii, aloes lib. i, cū aceto subigito: & linteolo infarta imponito.

A imponito. *Aliud.* Ericæ fructus semissem: galbani lib.i, alij semissem: fructum tundito ac cribrato: atque ita galbanum addito, ac diligenter misceto: atque in linteolum impacta imponito. ℭ *Pharmacum Idiotæ, accommodatum.* Visci quercini lib.[a] i, calcis viuæ lib.[b] vnam: viscum in vas fictile coniectum, ac prunis appositum, dissoluito: & dissoluto calcem viuam inspergito, misceto, & calidum [c] albæ pelli infartum imponito. Oportet autem cum adherente adhuc pharmaco lauari, atque ita sinere donec sua sponte cadat. Curam item habere oportet vt disparatæ splenij partes resecentur. *Aliud.* Visci quercini † lib.i,} calcis vnc.i, floris lapidis asii trientem, cedriæ vnc.i: præparato pro more ac vtere, quotidie auferens pharmacum, & spongijs calidis fouens locos, rursus que impones. Hoc pharmacum vrinam mouet. ℭ *Malagma auri colorem referens, valde commodum.* Ceræ, resinę pinus & frictæ, singulorum lib.ij: arsenici, aluminis scissi, calcis viuæ, singulorum sextantem: aceti, olei, vtriusque cyathos viij: apparato pro more. ℭ *Aliud valde generosum, quo vsus est Andromachus.* Ceræ, resinæ pinus, picis brutię aridę, singulorum lib.ij: arsenici, aluminis scissi, calcis viuæ, singulorum sextantem: aceti cyathos viij: præpara pro consuetudine. Facit ad splenicos, hydropicos, & ad præcordia distenta. Facit & ad ischiadicos, arthriticos. Nos ad pharmacum hoc apposuimus myrrhæ sextantem & vnciam dimidiam, visci trientem.

A Aliter ij. B Aliter ii. C Al. θερμὸν i. calida. † Al. semissem. * Aliter drac.ii. * Aliter drac.ij. * Al. vnc. vnā

B *Ad induratas Splenis affectiones, vsus est Tryphon Gortyniates.*

ℭ Fœnigræci moliti, sinapis, mannę thuris, singulorum sextarium vnum: retrimentorū à myrobalano expressa reliquorum sextarij dimidium, spumæ nitri quadrantem: tenuissimè trita ac mista, cedria cocta excipe, vt emplastri liquidi habeāt spissitudinē. Vsus eius est per interualla: pharmacū aūt impositum fasciolis complectere & obliga. Tempus imponēdi est ante balneum, q̄tum possibile est ægrum ferre: postea verò obligatum adhuc in balneum inducito, & post reliqui corporis curationem in solium demittito, atque ita in aqua fasciam resoluito. ℭ *Aliud ad Splenicos per vnam diem sanans. Verum supra pharmaci impositionem per tres dies certo viuendi modo vtimur.* Myrrhæ, mānę thuris, vtriusque quadrantem: sinapis alexandrini, nasturtij, vtriusque sextantē: aceti scillitici quod satis est: sinapi & nasturtium tundito ac cribrato, mannam verò & myrrham dissoluito, eis que arida addito, & simul aceto subacta ad malagmatis formam reducito: & à secunda hora vsque ad nonā imponito. Postea verò duabus fascijs obligatum in balneum inducimus, atque vbi relaxatus fuerit in calidæ solium demittimus. In solio verò longiori temporis spatio moretur cruribus extra aquā emotis. Ne verò in animi deliquium delabatur, acetum & pulegium odoret, & fascias paulatim resoluat. Egresso porrò è balneo salsamētum citra panem exhibendum est, & vinum mari mistum.

C Sequenti die eadem offerenda sunt. Tertia verò gymnasiis vtendum, quæ spiritum acutum reddere valent. ℭ *Aliud Arij Tarsensis. Vsus est per interualla.* Ficuum pinguissimarum, sinapis, radicis capparis corticis, singulorum lib.i: aceti quantū satis est. ℭ *Aliud Diodori.* Sinapis, nasturtij, fœni gręci, seminis lini, retrimentorum ab expressa myrobalano reliquorum, singulorum ʒ octo: excipe cedria cocta aceto scyllitico admisto. Vsus est ante balneum: pharmacum bonum est, & post vsum sanguinem mingunt.

Pharmaca ab Asclepiade in Quarto Externorum conscripta, ad Splenicos, & Hydropicos. Quæ iuxta dictionem eius sic habent.

ℭ *Epithema Splenicis, tumorem eliquat.* Foliorum tenerorum sambuci lib.iij, aloes pinguis lib.i, terito cum aceto, & linteolo excepta imponito. *Aliud.* Fructus ericæ lib.i, galbani lib.i: fructum tundito & cribrato ac galbano excipito: rursus que tundito vnguenti irini fæce admota, quo ad malagmatis formam redigantur: deinde linteolo infarta imponito. ℭ *Malagma ad Splenicos.* Myrobalani corticum tusorum cribratorum minam dimidiam, & retrimētorum ab expresso succo eiusdem residuorum tantundem, ceræ drach.vi, resinæ terebinthinæ drach.xxxij, galbani drach.x, irini parum: arida cum liquidis committito. ℭ *Aliud valde præclarum.* Farinæ myrobalani quadrātem:

D nitri vnc.i, alij vnc.iiij: ceræ semissem, terebinthinæ bessem, aceti quod sufficit: splenem eliquat. ℭ *Malagma ex Cedria Splenicis, Hydropicis, medicamentum accommodatum. Vrinam cit multam, & Splenem eliquat. Oportet autem vnà cum pharmaco lauari, & quod ab eo disparatum est, à splenio videlicet, de corporis cuticula desecare: sinendum enim est adhærescens pharmacum, donec sua sponte dilabatur.* Compositio hæc est. Visci quercini lib.i, calcis uiuæ semissem, floris lapidis asij trientem, cedriæ quādrantem: viscum ærea patina coquito, & postq̄ fuluum factum fuerit, cedriam adijcito, assidue que moueto, ac arida trita inspergito: deinde ab igne ablata aliqualiter frigefieri sinito: atque in pellem albam à spina appellatam infarta affectis locis imponito: & vnà cum pharmaco lauare iubeto, donec splenium sua sponte delabatur. Oportet tamen, vt prædictum est, disparatas splenij partes desecare. ℭ *Aliud valde præclarum.* Floris lapidis asii sextantem, lapidis gagatæ vnc.i, calcis viuæ bessem, visci quercini lib. vnam: præpara ac vtere vt dictum est. ℭ *Malagma Antiochidis, ad Splenicos, Hydropicos, Ischiadicos, Arthriticos. Præparatum est Fabullæ.* Ceræ lib.iij, resinę terebinthinę lib.iij, retrimentorum ab expressa myrobalano reliquorum librā vnam, spumę nitri lib.i, floris lapidis asii lib.i, ammoniaci thymiamatis lib.i, olei cyprini lib.iii, acetum ad ammoniacum dissoluendum. ℭ *Aliud Fabullæ compositum, ualde præclarum, ad easdem affectiones.* Myrrhæ stactæ, bdellij, onychis, medullæ ceruinæ, ammoniaci thymiamatis, iridis siccæ, singulorum libras duas: opopanacis lib. vnam, chalbani

* Al. vnc.i. * Al. vnc.i.

lib.i,

lib.i, mastiches lib.i, floris lapidis asii lib.i, styracis lib.i, succi sycomororũ lib.i, cãchryos lib.i, piperis albi semissem, ceræ lib.v, terebinthinę lib.v. Pharmacũ est tusile, id est quod contunditur. Oportet autem tundentes vnguenti irini fęcem admouere, donec q̃ mollissimum pharmacum reddatur: repositum enim mollissimum euadit. ℂ *Malagma, quod Aurei coloris appellamus.* Auripigmenti vnc.† i, aluminis scissi sextantem, calcis viuæ sextantem: arida tundimus ac cribramus, & in mortarium cõijcimus, his q́ȝ aceti cyathos viij superfundimus, & probè trita liquidis excipimus. Sunt autem liquida hæc, Ceræ lib.† i, resinæ frictæ lib.ij, pinus lib.ij, olei cõmunis cyath.viij. Hæc frigefieri post eliquationem sinimus, & sic erasa tritis adijcimus. Nos ad pharmaci præparationem etiam myrrhę sextantẽ apposuimus. ℂ *Aliud, hoc vsus est Andromachus, facit Splenicis Hydropicis, & ad Præcordia distenta: Facit item Ischiadicis, Arthriticis, & ad Inueteratas affectiones.* Ceræ lib.i, picis brutiæ lib.i, pro resina fricta, picem addimus, olei cyath.viij, auripigmenti auricoloris sextantem, aluminis scissi sextantem, calcis viuæ sextantem: præpara vt dictum est. Nos ad pharmacum etiam myrrhæ sextantem, & visci quercini trientẽ, apposuimus. ℂ *Ad″ Inueteratas induratas Splenis affectiones, Authemeron, ab eo quòd per vnam diem curat, appellatum. Oportet autem cum pharmaci impositione ægrum ad triduum conuenienti diæta vti.* Myrrhæ, mannę thuris, vtriusque quadrantem: sinapis alexandrini sextãtem, nasturtij sextantem, aceti scyllitici quod satis est. Arida tundito & cribrato, & cum aceto ad malagmatis formam subigito: & linteolo excepta ab hora secunda vsq; ad nonam imponito, ita vt complectaris & contineas incũbens malagma fasciola obligata. Deinde vero ita obligatum in balneum mittito, & vbi probè laxatus fuerit, in solium desidere facito, & pedes extra solium extendere iubeto, ac longiori tempore in ipso immorari. Cæterùm ad reuocandos in animi deliquium collapsos acetum cum pulegio naribus admouemus, & paulatim resoluere fascias tentamus. Sint autem duæ fasciæ malagmati incumbentes: cùm enim fasciæ tolluntur, auferimus etiam incumbens malagma, & post affectos locos sufficiẽter fouemus. Egresso de balneo salsamentum citra panem exhibemus, & vinum mari mistum. Idem etiam sequenti die facimus. Et tertia similiter, insuper q́ȝ gymnasiis vtimur quæ spiritum acutum reddere possunt.

A.l.5. fu.2.t.6. fol.555.d

E F

Aliud Tryphonis Gortyniatæ Cretensis pharmacum accommodatum.

ℂ Fœnigræci moliti sextarium unum, retrimentorum ab expressa myrobalano reliquorũ sextarium dimidium, spumæ nitri quadrantem: omnia trita cedria excipe: Verùm hãc prius coctam condensare oportet ad cerati spissitudinem. Vsus est ante balneum, quantum æger ferrè potest: à balneo cerotariũ imponimus. ℂ *Aliud Authemerõ inscriptum, liberat ab affectione.* Pyrethri † drachmas xx, ℈ myrobalani bessem, nasturtij bessem, piperis bessem, seminis vrticæ bessem, sinapis sextarium dimidium: omnia trita & aceto subacta per interualla imponito ad horas tres, si æger tolerare possit: deinde ablato pharmaco lauari iube. Post balneum verò cerato vtendum est ex rosaceo apparato. ℂ *Aliud Tumorem liquefacit.* Floris lapidis asii, nitri rubri, retrimentorum expressæ myrobalani, ammoniaci thymiamatis, singulorũ drachmas vigintiquatuor: corticis radicis capparis drachmas octo: seminis raphani drachmas decẽ, aut succi cyathum vnum: aceti acerrimi quod satis est, visci quercini drach.xl: ammoniacum sambuci succo, aut myricæ, aut trifolij, dissolue: arida uerò tunde, & angustissimo cribro excute, ac aceto subige: inde q́ȝ admisto visco omnia simul contunde, & vtere.

† Alter y. † Alter y. † Al. bessem. G

Pharmaca ab Splenicos ad Archigene in Primo Medicamentorum secundum genus conscripta.*

* Al. δευτέρῳ i. secundo.

ℂ In splenicis porrò pręcedente similiter tota dięta, ex describẽdis compositionibus his vtitor. Potus quidem sit aqua in qua ignitum ferrum sępe sit extinctum, non febrientibus cum vino, febricitantibus uerò aqua sola. Aut anagallidis cœruleum florem habentis obolum vnum exhibeto cum aceto mulso. Aut serpillum cum aceto. Aut panacis radicem viridem cum aqua mulsa: Aut semen similiter: Aquam mulsam verò per noctem sub dio exponito. Aut corticis radicis periclymeni & seminis eius quantum tribus digitis apprehendi potest, in vino albo meraco calido ieiunis bibendũ ad dies xl exhibeto. Aut″ vulpis hepar siccum cũ aceto mulso exhibe bibendũ. Aut cuminum ęthiopicum similiter vt hepar ex aceto mulso. Aut radicis ari corticis drachmam dimidiam cum aceti mulsi cyathis iij. Aut polium similiter cum aceto mulso. Aut hederæ albæ grana tria cum aceti mulsi cyathis iij. Aut arida trita capparis folia propinato. Cataplasmata aũt eadem impones splenicis quæ hepaticis. Amplius q́ȝ cinerem ex ferraria officina cum aceto. Aut capparim maceratam aceto ac tritã cerato cyprino exceptam. Aut nasturtium & fœnũgręcũ ac calcem viuam, & nitrum, cum melle mollita imponito. Aut fœnumgræcum, & calcem, ac nitrum, item cum melle imponito. Aut lepidij folia imponito: cùm verò iam morsum perceperint, in balneum inducito: & ablato pharmaco in feruidæ solium demittito, ac detineto: ægrè.n.ferunt nimiam mordacitatem, verùm sani exeunt. Idem etiam in ischiadicis facit. Aut myrobalani expressæ retrimentum aceto maceratum, rosaceo cerato excipe ac impone. Aut fœnigræci & nasturtij par pondus, mannæ duplum, calcis viuæ parum, cum melle splenia velut emplastra facito, ac imponito. Aut fęcẽ acris aceti imponito. Aut capparis radicẽ cum aceto. Aut spongiam acerrimo aceto imbutã. Egregiè faciunt myrobalani cortices, & nitri tertia ipsorum pars: trita aceto subigito,

H A.l.3.f.15.t.2. c.7. fo.330.c

A subigito: & resinam ac ceram cum modico oleo liquefacta affundito, & mollitis vtitor. Perseuerante malo cucurbitas cum scarificatione affigito. Amuleta autem, & per contrarietatem quandam naturalem ad hepar & splenem facere credita, hæc sunt: Venam retro sinistram aurem secato, & detracto sanguine affectum splenem confricato.

De Hydrope siue aqua inter cutem. CAP. 3.

HYdropicorum medicamenta, & alia cōmunia ad splenicos ipsos, item q; quædam multiplicis vsus ad varias affectiones tum iam prædictas, tum duritias, & vbi quid discutere oportet, etiam si iam purulēta sit cōpages, dicere aggrediar, initio ab ijs quæ Asclepiades tradidit sumpto.

Pharmaca ab Asclepiade conscripta ad Prædictas affectiones in Quarto Externorum, quæ Marcellæ inscribit.

☙ *Epithema Hydropicis valde commodum, quòd adiacentem humorem absorbet.* † Farris, quod zeam vocāt, moliti sextar.ij: floris lapidis asii sextar.i, mannę lib.i: probe trita adipe suillo veteri probe subacto, & vino per integram noctem macerato, excipito: sit autē tanta adipis copia, quanta ad molle faciendum pharmacum satis est. *Aliud.* Besasa: est aūt semē rutę syluestris quod in Syria nascitur, & vernacula lingua Harmana ab illis appellatur: huius tusi sextarium i, mannæ sextariū dimidiū, B adipis suilli veteris quantum sufficit, pręparato vt dictum est. *Aliud.* Ficuū pinguissimarum lib. iij, aphronitri lib.i, origani lib.i: quidam cumini lib.i, sulfuris viui quadrantem, cochlearum africanarum lib.i: arida tundito & cribrato, & tusis ficubus vna cum carne cochlearum excepta, ac in linteolum infarcta imponito, melle cocto sufficienti addito. *Aliud ex Critone.* Fœnigręci moliti ac cribrati sextarios.ij: sulfuris viui lib.ij, & dimidiam: in alijs lib.ij, nitri lib.ij, absinthij sicci contusi sextarios duos & dimidium: } arida tenuissime trita melle cocto excipito, inde q; linteolo infarcta per noctem imponito. In die vtere & gestatione, & confectione subscripta: Ceræ lib.i, picis aridæ lib.i, lapidis asii lib.i, olei veteris lib.i: arida cum liquidis misceto. ☙ *Malagma Ipoterium inscriptum, Resorbet humiditates ex alto, & Duricias dissoluit.* Ceræ, picis aridæ, vtriusque lib.ij: aluminis liquidi, sulfuris viui, mannæ, nitri rubri, singulorum lib.i: resinę frictę lib.iiij, olei veteris heminam vnam, aceti q̄tum satis est ad arida dissoluenda: præpara ac vtere vt probato ☙ *Aliud" præclarum Ipoterium, pharmacum accōmodatum. Facit Hydropicis, Splenicis, & ad Inueteratas affectiones.* Resinę frictę lib.iiij, cerę lib.ij, sulfuris viui lib.i, mannæ lib.i, picis liquidæ lib.ij, aluminis liquidi lib.i, nitri rubri lib.i, aristolochię quadrantem, bdellij quadrantem, amomi racemi quadrantem, radicis cucumeris syluestris quadrantem, aloes semissem, pyrethri quadrantem, ammoniaci thymiamatis quadrantē, C visci quercini quadrātem, succi sycomororum quadrantē: aceti sesquisextarium, aut pro aceto vini Italici tantūdem: olei heminas.iij: præparato pro more. ☙ *Malagma ex Baccis lauri, ad Splenicos, Hydropicos. Dissoluit oēm Duritiem, absorbet Abscessus in profundo.* Ceræ lib.i, resinæ pinus lib.i, picis brutiæ {aridæ} lib.i, baccarum lauri siccarū lib.i, nitri rubri lib.i, ammoniaci thymiamatis lib.i, adipis vitulini subacti lib.i: arida tundito & cribrato per angustissimum cribrum: liquescibilia liquātur, & frigefacta aridis adijciuntur: atq; ita contusis simul ac repositis vtimur. *Aliud.* Baccarum lauri lib.i, picis lib.i, mannæ lib.i, adipis taurini lib.i, ammoniaci thymiamatis lib.i, ceræ lib.i: præparato vt prædictū est. ☙ *Emplastrum Tonsoris appellatione, ad Splenicos, & Hydropicos. Hoc tōsor quidā vir Bithyniensis vsus Ischiadicos à coxendicum morbo penitus liberauit.* Picis aridæ lib.iiij, ceræ lib.ij, resinæ pinus lib.iij, ammoniaci thymiamatis lib.ij, nitri rubri lib.ij, {baccarum lauri aridarū lib.ij,} adipis taurini lib.i. In alio exēplari ēt iridis lib.ij: habentur, canchryos vncię xviij, farinę fœnigræci sextarius i, pollinis sextar.i, radicis chamæleonis nigrę tenuissime tusæ sextar.i, cumini tenuissimè triti sesquisextarius, passi sextar.i. In alio exemplari anisi triti sextarius dimidius habetur, & pollē deest. ☙ *Aliud Bithynum appellatum, pharmacum accommodatum ad Prædictas affectiones.* Picis brutię lib. quatuor: resinę pinus, ceræ, ammoniaci thymiamatis, singulorum libras duas: medullę ceruinæ lib.i, D adipis taurini subacti lib.i, succi sycomororū libram vnam, floris lapidis asii semissem, radicis chamæleonis contusæ semissem, baccarum lauri siccarum libram dimidiam, farinæ loliaceæ libram dimidiam, seminis dauci cretici contusi trientem, petroselini trientem, cumini ęthiopici trientem, anisi trientem, salis hispani sexuncem, aphronitri sexuncem, cyprini sexuncem, vini falerni quod satis est: arida cum liquidis pro more apparato. ☙ *Malagma ex Seminibus, pharmacum accommodatum ad Prædictas affectiones, hoc vsus est Olympius.* Cerę drachmas centum, terebinthinę drach.c, ammoniaci thymiamatis drach.c, adipis taurini drach.c, anisi drach.c, fœnigræci drach.c, petroselini drach.centū: ammij, iridis illyricę, vtriusq; drach.quinquāginta: panacis drach.c, nitri drach.l, glycyrrhizę drach.l, cyperi drach.xxv, sabinę drach.xxv, sampsuchi drach.xxv, meliloti ʒ xxv, cardamomi drach.xij & dimidiam, casię fistulæ drach.xij & dimidiam: nardi celticę, radicis dauci cretici, vtriusque drach. xij & dimidiam: mellis heminam & dimidiam, vini odorati quod sufficit: præpara pro consueto more. *Aliud.* Cerę minam vnam, ammoniaci thymiamatis minā vnam, terebinthinę minam.i: sampsuchi, {baccarum lauri, cyperi, singulorum} minam dimidiam: iridis illyrice minæ quartam partem, hoc est drach.* xxv: seminis lini tosti minæ quartam partem: {fœnugreci, panacis, vtriusq; minę quartam partem: } adipis taurini minę quartam partē: radicis cucumeris syluestris, anisi, seminis apij, ammij, cumini, fœniculi, nitri, singulorum minæ quartam partem:

Marginal notes:

† *Multi codi. antiquißimi græci habent, φάρος καλοῦσι.σίτου ζέας λεγομένου. id est Pharos vocant. Frumēti illius, quod Zea dicitur, moliti &c. vt Pharos sit nomen medicamenti: vt etiā supra pag.185 e: & Zea sit quidem species frumēti, non tamen sit far.*

A.l.5.fu.2.t.6. fo.555.c

" Aliter l.

" Aliter c.

* *λ', idest quadraginta, est in textu.*

partem: piperis drach.xij & dimidiam, mellis heminam, vini sesquiheminam, cyprini sesquiheminam, aceti sesquiheminam: componito ac vtitor. E

Ex Andromacho ad Hydropicos & Inflationes.

¶ Picis liquidæ libras duas, ceræ libram vnam, nitri vncias sex, sulfuris viui sexuncem, aluminis sexuncem. ¶ *Ad Hydropicos Cleophanti.* Ceræ, resinæ, spumæ nitri, singulorũ drach.c: chalbani drac. xij & dimidiam, propolis drach.xij & dimidiam, ammoniaci thymiamatis drach.xij & dimidiam, cyprini cyathos ij, aceti cyathos duos.

Ex Archigenis Secundo libro Pharmacorum secundum genus.

¶ Hydropicis diætam conuenientem constitue. Pro cataplasmate* quidem stercus bouis armentariæ impone. Resicca aũt ipsum stercus diligenter, & tritum in posca velut crudam hordeaceam farinam coque, inspersa sulfuris viui quarta parte: cataplasma verò per omnem ventris amplitudinem impone. Musa verò cataplasma ad ipsos præparauit ex elaterio, staphide syluestri, hyssopo, felle tauri, æqualibus partibus ipsorum ficubus contusis exceptis. Aut radicis cucumeris syluestris minam vnam in vino coquito, & ficuum minam dimidiam similiter coquito: atq; hæc simul terito affuso eorum decocto, donec malagmatis forma euadat: indeq; altheæ radicis tritæ tantundem admisceto, simulq; coquito ac terito: atq; ita imponito. Aut caprinum stercus in vrina F pueri impubis veneris expertis, vel ipsius capræ vrina coctum, ad strigmentitiam spissitudinem redigito, ac imponito: egregiè ipsum per aluum purgat. Aut veratrum nigrum, fel taurinum, nitrum, piper, æquis partibus cum melle aluo per dimidiæ horæ spatiũ imponito. Porrò per omne curationis tempus vnam aliquam ex his potionibus ipsis propinato. Cotyledonis ʒ i, scyllæ aridæ mundæ drach.i, in vino mulso diluto quotidie exhibe. Aut corticis radicis ari ʒ i. Aut cneori, quam aliqui chamælæan appellant, teneras eminentias ad calamorum radices nascentes exuccato, ac succi cyathos iij prædictis admistis quotidie exhibeto. Optimè facit & hoc: Cancri fluuialis sicci triti, pedibus ac eminentijs omnibus amputatis, drach.i, asari drach.i: misceto aqua ex ipso flumine vnde cancri extracti sunt accepta, & propinato. Aliquando verò pro asaro, opobalsami par põdus additur. Aut corallij drach.i, aluminis scissi † drach i. } obol.ij, cum calaminthæ cremore terito, & in pastillos duorum obolorum ponderis redigito, & obolum inde ex calaminthæ aqua bibendum dato. Summè facit & ad nephriticos. Aut radicem calaminthæ coctam propina. Aut sion { quod lauer Latini dicunt } itidem coctum propina: idemq; etiam edendum exhibe. Aut tribuli folia siue radicem cum vino dato. Aut in balneo cum sale & oleo diligenter, vsq; quo exudent, illitos educito: & solis testibus exudantibus ablutis, primùm linteis, deinde etiam reliquis G amiculis, contectos curato: ac panem furnaceum cum sufficientibus caricis edẽdum dato: vinum verò nigrum Italicum aut, Spicatum recens, in quo ficuum triens in vini sextariis vj, incoctus est, donec tertia pars superfuit, bibendum exhibeto: purgat per vrinam. Aut vrinæ capræ cochlearium vnum cum nardi drachma vna calfactum bibendum dato. Aut cucumim syluestrem vino nardino vel aminæo macerato, & ex cremore ter cyathum vnum bibendum præbeto, & paulatim vsq; ad cyathos tres progreditor. Aut seseli in potu vel cibo exhibe. Aut daphnoides tritum lupini magnitudine inspergẽs bibendum dato: ducit vrinam multam. Aut corticem radicis ari ex vino. Aut squamæ æris drachmam vnam, panis medulla excipito, et catapotia facito ac exhibeto: fortiter aquam ducunt. Aut æris vsti drach.i, rutæ ramulos tres, stercoris columbæ drach.i, salis communis parum, cum vino ephesio & aqua, ita vt tota mistura † heminæ dimidiæ } sit, præbeto. Summè faciunt & Theriacæ omnes vrinam cientes. Insuper q; potiones aquã ducentes, quæ vnicuiq; per experientiam cognitæ sunt minimè periculosæ. Similiter & catapotia. Cæterũ hydropicos diutius ad Solem, cõtecto capite, inungito ex oleo multo sale admisto, & multa salsugine calida perfundito. Inflatos verò maximè locos, vesicis magnis probè inflatis quotidie continenter pulsato, inde enim arctãtur ac contrahuntur. Scarificatis itẽ ipsorum talis & vulnusculis impactis, H ipsos in ferculo aut lectica gestato ac circũuehito: multus.n. humor hoc mõ ipsis profluere solet.

¶ *Ad Easdem affectiones Confectio Biennij.* Croci, opij, opopanacis, myrrhæ, iridis, acori, mandragoræ, asari, costi, nardi Indicæ, dauci cretici, mei, singulorum drach.viij: piperis albi & longi, gentianæ, stœchadis, casiæ, phu ponticæ, singulorum drach.viij: excipe melle.

De Pharmacis Dolorem sedantibus, anodynis & colicis appellatis. CAP. 4.

HViusmodi pharmacis, magni doloris, aut vigiliarum gratia, aut ne per violentã tussim lancinemur, velut in sanguinis reiectatione & grauibus distillationibus aliquando contingit, vti solemus. In moderatioribus tamen prædictis affectionibus confectiones ex seminibus, priuatim tussiculares appellatæ sufficiunt, quæ & ipsæ omnino aliquid ex soporiferis seminibus habẽt: verùm modicum inter multa adeo semina, quæ odorata & tenuium partium ac vrinam ciẽtia existunt. Appellant autem hæc medici sæpe citra appellationis seminis appositionem, Cuminum dicentes, & daucum, & seseli, apium q;, & anisum. Eiusmodi igitur pharmacorum compositiones inter tussiculares appellatas confectiones sunt relatæ: verùm dolorem sedantes anodinæ q; & colicæ dictæ, quæ eiusdem quidem generis cum illis sunt, multo autem facultatibus illas exuperant, in hoc sermone ostenduntur. Prima itaq; ex ipsis priscis tẽporibus, vt apparet, celebris fuit, quã

Philo

A.l.3.f.14.c.4 c.13.fo.323.

† Cod. quidã manuscripti græci non habẽt. has dictiones.

* Al. Africanis.

† Al. cyathi dimidij.

A Philo prodidit, & de qua ipse hanc Elegiam fecit.

Philonis Antidotus.

En me Tarsensis medici prægrande Philonis
Inuentum, mala quod multa dolore leuo.
Siue colum doleas, seu tu iecur, auxiliabor:
Seu lapis infestet, difficile aut lotium.
Et medeor spleni hinc, orthopnœæ q; molestæ:
Conuulsa atq; tabem protinus exupero.
Pleuritim q; malam, & sputum vomitum q; cruoris,
Euinco, mortis terror & hostis ego.
Viscera tentantes omnes ego sedo dolores,
Interna & quicquid membra dolore quatit.
A.l.3.f.13.t.5.c.21.fo.306.g Tussim," singultum, destillantes q; fluores
Sisto, etiam si quid strangulet excipio.
Me dedit ille author sapienti munera magna
B Discipulo, stupidos nil ego curo viros.
ODORVM fuluum q; pilum pueri cape, cuius
Fulget adhuc campis Mercurij ille cruor,
Pondus ad humanos sensus perpendito prudens.
Dein drachmæ pondo Nauplion Euboicum.
Inde Menœtiadæ occisoris ponito drachmam,
Qui pecoris densis ventribus excipitur.
Viginti & drachmas candentis conijce flammæ,
Et totidem fabæ post suis Arcadicæ.
Et drachmam dictæ falso radicis, ab ipsa
Terra, Pissæo quæ Ioue clara manet.
Cum q; pion scribes, voci caput amplius addes,
Masculum Achiuorum nominis articulum.
Inde q; post drachmas expensæ sumito lancis
Quinq; bis. Atq; istæc prouidus excipito
C Natarum tauri textura Cecropidarum.
Sic mecum Triccæ progenies q; facit.

In his versibus Philo iubet croci drach. v conijci, pirethri vnam, euphorbij vnã, spicæ nardi vnã: piperis autem albi & hyoscyami par pondus, vtriusq; drach. xx: opij verò drach. x. Primi quidẽ igitur duo versus crocum indicant, vt qui fuluus colore sit, & tenuis ad formam pilorum. Cruorem autem Croci fulgere adhuc in campis Mercurij dicit. Adolescens enim Crocus appellatus cum Mercurio disco ludens, & incuriosius consistens, illapso in caput ipsius disco statim mortuus est: ex sanguine autem ipsius in terram acto crocus natus est. Fulgere verò cruorem dixit, hoc est sanguinem iam occisi, propter coloris croci splendorem. Scribitur autem non solum campis, sed & herbis in versu, hoc modo, Fulget adhuc herbis Mercurij ille cruor. Cæterũ pondus croci ʒ v, esse vult, cum ad humanos sensus perpendere iussit, qui quinq; numero existunt. Quod verò drachmas quinque esse velit, & neq; obolos, neq; libras, neq; aliud quicquam tale, per sequentia com monstrat, primum quidem cum ait, Dein drachmæ pondo Nauplion Euboicum. Deinde verò & consequenter cum alijs idem drachmæ nomen apponit. Nauplion itaque Euboicum, pyrethrum vocat, propterea quòd Nauplius magnis pyris incẽsis, vt aiunt, circa Eubœæ portum, mul D tos Græcorum decepit, vt perirent, tanquam ad regionem portus bonos habentem applicantes. Id ipsum vero ob Palamedis necem ipsum fecisse tradunt. At verò & Euphorbium similiter his ænigmatice vocauit, cum ait, Inde Menœtiadę occisoris ponito drachmam. Quandoquidẽ poeta Patroclum sic loquentem facit:

" Sed me parca ferox, Latonę & filius aufert,
" Atq; vir Euphorbus.

Pecoris autem, hoc est ouium ventribus excipi & adseruari euphorbium ait, propterea q; hos solos non corrumpit, & ob hoc in his reponi pharmacum potest. Est porrò Euphorbium plantę cuiusdam spinosę in Maurusiorum terra nascentis succus, facultate calidissimus: & de ipso libellus paruus scriptus est Iubę regi Maurusiorum. Cõsequenter verò Philo ait, Viginti & drachmas candẽtis conijce flammę. piper album per hoc significans. Est autem stomacho commodius & acrius q̃ nigrum. Viginti insuper drachmas seminis hyoscyami inijcere iubet, quod ęnigmatice fabam suis Arcadicę appellat, quandoquidem aprum Erymanthium Hercules occidisse fertur, qui in Arcadum terra fuit connutritus. Quin & nardi ipsius drach. j conijciendam censet, quam radicem falsò dictam appellat, quandoquidem spica nardi vere nominatur. Vult autem eã Creticam esse, cum ait: Ab ipsa terra, Pissęo quę Ioue clara manet. Quandoquidem fabularum

scriptores Iouem in Dictæo Cretæ monte educatum aiunt, occultatum ibidem à matre Rhea, ne E
& ipse à patre Saturno deuoraretur. Apposuit autem Ioui epitheton Pissæi, quemadmodum multi etiam extra poeticam, in communi sermone dicere solent, per Æsculapium Pergamenũ, per Dianam Ephesiam, per Delphicum Apollinem, per Vestam Eleusiniam. Quidam verò non Creticam terram, sed Indicam, indicatam esse aiunt, ex qua ebur affertur, ex hoc enim statuam Iouis in Pissa factam ac formatam esse. His omnibus & papaueris succum admisceri iubet, qui recepto à medicis more priuatim opium appellatur, cùm nullus aliorum succorum quantumuis multi sint, in neutro genere, opium videlicet, nominetur. Quando igitur ipsum nomen opion, ex voce o, & pion componitur, ob id sane inquit:

Cum q; pion scribes, voci caput amplius addes
Masculum Achiuorum nominis articulum.
Inde q; post drachmas expensæ sumito lancis
Quinq; bis, &c.

Hoc est inijce & opij drach. x. Superest postremum quo omnia hæc trita excipiuntur, ipsum mel, itidem coniecturaliter ab ipso appellatum: Natarum tauri textura. quũ quidem ex putrescentibus tauris apes generari tradunt. Quòd autem atticum ipsum mel esse velit, ea gratia addidit, Cecropidarum, hoc est Atheniensium. Cæterùm per extremũ versum ostẽdit etiam Asclepiadas hoc pharmacum sic præparare. Ex Tricca. n. generis sui originem ducunt, F
ex quorum ordine & poeta est. Hæc fermè prima antidotorum dolores sedantium celebris facta est. Iuxta hanc autem alijs partim ad ipsam appositis, partim detractis, aut apponderationibus permutatis, posteri magnum antidotorum dolores sedantium numerum fecerunt: quas etiam colicas vocant, denominatione ab affectione quę maximos dolores habet, deducta. Ego verò primũ quidem generales componendi ipsas modos referam: deinde velut cõsueui, etiam particularium materierum seriem quantum latissime se expandit, subscribam. Opium itaq; fortissimum est ex ijs quæ sensum stupefaciunt, ac somnum soporiferum inducunt. Operatur aũt hæc etiam solum sapa dilutum, deinde tomento exceptum ac sedi inditum: item q; fronti ac naribus illitum: si verò cum alio quopiam vim ipsius moderante misceatur, moderatius hæc facit. Verum quæ admiscentur ipsi, aut concoquere, aut mitigare dolorosam affectionem, oportet, aut humores affectionem efficientes discutere, aut secare, aut attenuare, aut iuxta totam substãtiam alterare. At verò neque ignorare nos puto optimum esse compositionis scopum, qui trium coniectationi sit intentus: nimirum vt & sensus stupefiat, & nullum in posterum inde circa particulam detrimentum permaneat, amplius q; vt affectio ipsa maxime inde iuuetur. Ad hæc igitur respiciens Philo mihi videtur hoc pharmacum, de quo iam proposuimus dicere, composuisse, Ex opij quidem & hyoscyami mistura somnum soporiferũ, & sensitiuæ facultatis stuporem inducere volẽs. Quò verò citius distribuerentur, & totorum affectorum corporum profundum penetrarent, calfaciẽtia admiscuit, pyrethrum, & euphorbium, & piper: quæ nocentes humores discutere possunt, & extergere viscosos, ac secare crassos, & ventosos flatus attenuare ac euacuare. Est autem non modica cõcoctoria vis omnium frigidarum affectionum in nardo sita: verũ Creticam nardũ inijcere nõ oportet: neq; omnino eam quæ apud nos nascitur, quam montanam & herbã Narditen magis q̃ nardum appellant. Est igitur Celtica nardus optimum pharmacum, efficiens quæcunq; ẽt indica nardus solet, verum ab ipsa viribus deficit, velut etiam à celtica, montana. Quemadmodum autem ex aromaticis appellatis medicamẽtis Philo solam nardum iniecit, sic posterorum alius aliud apposuit, aliqui etiam plura: quę verò apponuntur, sunt flos iunci odorati, & casia, cinnamomum, amomũ, & costus. Quemadmodum autem rursus crocum addidit, crudorum humorum concoctorium item q; affectionum medicatarũ, sic alij myrrham & castorium admiscuerunt. Plurimi autem ex ipsis, neq; male in hoc facientes, & hæc familiaria semina, de quibus etiam antea in confectionibus ex seminibus constantibus dictum est, addiderunt: quò videlicet amarorũ medicamentorum iniucunditatem mitigent, & totum pharmacum ad distributionem & vrinæ propulsionem instigẽt. H
Si verò & humorum crassitudo attenuari expetat, etiam hoc ipsum faciunt: dico aũt apij semen, cumini, dauci, petroselini, anisi, & quæcunq; eiusmodi existunt. Apponam igitur iam & copiam ac seriem particularium materierum, à prioribus medicis vsu ac experientia cognitarum.

De Colicis Pharmacis ab Andromacho conscriptis.

Prima itaq; ipsarum hæc in verba scripta est. ¶ *Colica Cassii.* Anisi drach. vj, seminis apij ʒ xij: nardi ʒ iiij, alij drach. vj: castorij drach. iij: petroselini drach. iiij, alij drach. iij: piperis albi drach. v, & longi drac. v, myrrhæ drac. vj, iunci odorati drach. iij, succi papaueris drach. vj, croci drach. iij: excipe melle cocto. Quidam etiam cinnamomi drach. j, aut casiæ drach. ij. Datur ad summum nucis regiæ paruæ magnitudo ex aquæ calidæ cyathis tribus, minimum nucis ponticę magnitudo. Colica secunda ab Andromacho scripta hæc est. ¶ *Colica Cassij, vt Crispus. Facit & foris imposita.*
Anisi ʒ xii, seminis apii ʒ † xxiiii, nardi indicæ tantundem, castorii drach. sex, seminis petroselini drach. xvi, myrrhæ ʒ xii, piperis albi ʒ xii, & longi drach. x, iunci odorati ʒ sex: opii, croci, casiæ, singulorum drach. xii: costi, acori, vtriusq; drach. vj: excipe melle cocto. Præbe nucis ponticæ magnitudine ex aquæ calidæ cyathis iij. Hæ igitur præscriptæ duę confectiones ex medicamentis de quibus

† *Alit. xiiij.*
* Aliter iii.

A quibus paulo antè dixi compositæ sunt. Quæ verò deinceps sequitur, qua se vsum esse ipse ait, habet etiam alia quædam præter priora, eiusdem generis cum opio & hyoscyami semine existentia, velut malorum mandragoræ succum, aut qui ex radice ipsius expressus est, & succum cicutæ. Habet item phu ponticum, quod partim nardo celticæ, partim petroselino, & vrinam cientibus seminibus, simile existit. At verò syluestris brassicæ semen ex maximè attenuatorijs est, & quæ multum siccare ac discutere possunt. Ex vrinam cientibus est & meon, & asarum. Illyris verò, quam neq; nominauit iridem illyricam, concoctorium est & attenuatorium pharmacum. Stœchas autem à putrefactione vindicat & attenuat. Ipsum pharmacũ autem sic describitur. ℂ *Colica Tullij, qua vtor.* Succi malorum mandragoræ drac. octo, aut succi radicis eiusdem drach. x, phu pontici drach. octo, seminis brassicæ syluestris drac. octo, succi cicutæ drach. xvi: costi, piperis albi, & lõgi, myrrhæ, opij, singulorum drach. octo: opopanacis drach. sex: stœchadis, seminis dauci, mei, asari, singulorum drach. xij: cinnamomi, illyridis, acori, singulorum drach. octo. ℂ *Sequitur post præscriptas Colica Abascanti, quam apud me consonam repperi.* Anisi drach. x, seminis seselis drach. xx: petroselini, nardi indicæ, piperis albi, & longi, singulorum drach. três & obolos iiij: opij drach. x, myrrhæ drach. x: cumini æthiopici, castorij, vtriusq; drach. v: iunci odorati, croci, vtriusq; drac. v: excipe ac præpara cum melle cocto. ℂ *Colica admirabilis qua vtor, & ad Voluulosos, & qui Stercus sursum euomunt in magnis doloribus. Datur magnitudine fabæ in aquæ frigidæ cyathis iij, aut iiij.* Piperis albi, seminis hyoscyami, vtriusq; drach. xl: opij drach. xx, croci ʒ x: spicæ nardi, euphorbij, pyrethri, singulorum ʒ ij: excipe melle cocto. ℂ *Alia non inefficax Adiaptotos ob id dicta, ad omnem etiam Inflationem.* Sinonis, seminis hyoscyami, piperis albi, singulorum drachmas xl: succi papaueris drac. xx, croci drach. vi, opobalsami drach. iij: excipe melle cocto. ℂ *Colica Terentij Valentis.* Sinonis, piperis albi, seminis hyoscyami, singulorum ʒ xl: succi papaueris ʒ xx: croci ʒ octo, alij ʒ vj: corticis radicis mandragoræ drach. iij, mellis quod satis est: quidam etiam opobalsami ʒ iij. ℂ *Colica Apollonij.* Nardi drach. ij: castorij, fœniculi, succi mandragoræ, costi, singulorum drach. j: asari, † spicæ, vtriusq; drac. ij: opopanacis drach. j, dauci cretici drac. iij, cinnamomi drach. v: piperis albi, & longi, iridis, myrrhæ, singulorum drach. ij: lemniæ sphragidis drach. x, absinthij drach. ij: excipe melle. Datur drachma vna ex aqua. ℂ *Colica* " *vt Nicostratus, Isotheos appellata, empta talentis duobus. Facit ad Stomachicos, Oculorum dolores & vexationes, Vuluæ labores, ex aqua mulsa incocta ruta.* Croci sesquidrachmam, nardi drach. ij, myrrhę drach. † viij: costi, piperis albi, & longi, chalbani, singulorum ʒ j: opobalsami drach. iiij: cinnamomi, succi mandragorę, castorij, singulorum drac. † ij: seminis dauci drac. iiij & dimidiam, sagapeni ʒ iij, casiæ ʒ iiij: excipe melle attico. ℂ *Colica, vt Scribonius.* Cineris cornu cerui teneri vsti heminam: piperis albi, myrrhæ, vtriusq; drãc. ij: ex tritis cochlearium vnũ exhibeto. Et cochleam vnam crudam tritam cum vini cyathis duobus & aqua calida. ℂ *Colica, qua* * *assiduè vtebatur, perfectè liberans & malum extirpans.* Zingiberis ʒ iij, corticis salicis ʒ iij, rutæ ramulos tres aut quatuor, phœnicobalanorum drach. iij, aquæ cyathos vj: conijcito in vasculum nouũ, & coquito donec tertia pars supersit: & bibendum dato ad triduum post iritationem: & facto interstitio idem facito, ad plures dies pharmacum in potu exhibendo. ℂ *Colica* † *Tullij bona, qua et ipsa vtor.* Seminis brassicæ syluestris, phu pontici, vtriusq; semissem: piperis albi, & longi, seminis dauci, mei, singulorum drach. † ix: castorij, costi, opii, corticis mandragoræ, nardi indicæ, asari, illyridis, acori, myrrhæ, singulorum drac. vi: opopanacis ʒ iiii, seminis cicutę drach. ij, stœchadis drach. ix, cinnamomi drach. j, casiæ daphnitidis drach. xviii: excipe melle cocto. Da fabæ ægyptiæ magnitudine. ℂ *Colica, quam admiratus est Aristo, vt Diophantus Lycius.* Succi centaureę, castorii, scyllæ assatæ, piperis albi, & longi, myrrhę, rutæ hortensis, hyssopi, abrotoni, iridis illyricæ, singulorum drach. ii: croci, ammoniaci thymiamatis, radicis acori, phu pontici, zingiberis, veratri albi, singulorum drach. j: excipe aceto mulso. Datur etiam drach. j ex aceto mulso. ℂ *Colica, vt Publius in* D *Putiolio & Apollonio.* Polij drac. vi, scordii drach. xii, gentianæ drach. v, seminis rutę syluestris ʒ iiii, succi cyrenaici drac. † iii, rubricæ lemniæ ʒ v, myrrhæ ʒ vii, opobalsami ʒ octo, piperis albi drach. ij & dimidiam, cachryos drach. iiij, verbenacæ herbę drach. ii, pentaphylli drach. v: excipe melle attico. Da magnitudinem nucis ponticæ.

Quæ Asclepiades ad Coli affectus prodidit.

ℂ *Pharmacum inspersile ad Coli inflationes,* † *Antonij pharmacopolæ. Hoc vsus sanus erat.* Chrysobalani drach. duas: seselis, astragali, vtriusque sextãtem: illyricæ, tragorigani, vtriusque ũnc. j. Hæc simul tusa & cribrata, cochlearii vnius plus minus mensura, ex aquę calidæ cyathis quatuor ante cibum exhibeto. *Aliud.* Gallinarum interanea omnia exempta & in vas fictile coniecta assato, ac trita reponito: vsus verò tempore cochlearium vnum & dimidiũ, & seminis dauci cretici tusi & cribrati tantundem, ex aquæ mulsę calidæ cyathis tribus exhibeto. ℂ *Ad Coli inflationes, Chariclis.* Cumini æthiopici drach. vi, seminis apii drach. v, seminis dauci cretici drach. † ij, piperis albi ʒ j: tusa & cribrata reponito. Dantur ex eo cochlearia duo cum aquæ mulsæ cyathis tribus. *Aliud.* Seminis rutæ syluestris aridi, seselis massilici, vtriusque drach. octo: petroselini drach. quatuor, sinonis syriaci drach. iiij, piperis albi drach. ii: tusa & cribrata exhibe vt dictum est. ℂ *Eclegma Colicus Nectareum. Facit & Pleuriticis, & Dyspnoicis Deducit mulieribus Menses. Est & Concoctorium.*

[Margin notes, right: *Aliter xvi. — *Al. apii — *Aliter vi. — *Marathri, al. Malabathri. — †Al. stœchados. — †Aliter ij. — †Aliter i. — *Al. vncias. — *Græce συνεχῶσ. al. Σενεκᾶσ i. Seneca — *Al. myrrhæ. — †Al. τηλλίε. — *Al. drac. vi. — †Aliter ʒ ii. — †Aliter vi. — †Al. Antonini medicamentũ valde generosum. — *Al. drac. ij. — *Al. drac. — †Aliter i.]

[Margin notes, left: A. l. 5. fu. 2. t. 6. fol. 556. b — Vide infra litera G.]

Cumini hispani vnc.i: piperis albi, zingiberis, vtriusq; tantundem: vini dulcis aut scybelitę, aut E
protropi, sextarios.iii: vini falerni sextarium vnum, mellis attici libram vnam. Arida tundũtur & cribrantur crassiore cribro, deinde cum vino coquuntur donec tertia pars supersit: deinde affunditur vinum dulce ac rursus coquitur. Mouere autem oportet ramulis rutę virga salicis exceptis, & salicis cortice obligatis. Habenda est ad manum etiam altera virga similiter rutę ramulos recentiores complectens, quò prioribus exiccatis recentioribus moueas. Postq̃ autem liquor semel atq; iterum ebullierit, iniice mel ac rursus coque: & excolatum per saccum liquorem repone. Vsu ex petente, † mystra tria, ante & post cibum prębe. ℭ *Alia Scribonij Largi ex Salice, Liberat à tota affectione.* Corticis salicis drach.iiii, zingiberis aridę drach.iii, phœnicobalanos vi numero, aquæ sextarium vnum & dimidium: coquito omnia rutæ ramulis mouens: & vbi tertia pars liquoris restiterit, tum excolato: & cyathos duos quotidie bibendos dato. Hoc verò per triduum facere oportet: & post triginta dierum interstitium rursus repetere, quò per annum potiones xxxvi fiant: bibitur enim hoc pharmacum per annum totum. In alijs exemplaribus hoc modo habetur: Corticis salicis viridis drach.v, zingiberis sicci drach.iiii, piperis albi drach.iiii: palmularum passarum maximarum, quas Græci patetos appellant, numero duas aut tres: rutæ viridis ramulos v, aquæ pluuiæ sextarios iii: coquito ad tertias, & dato vt prædictum est. ℭ *Alia Paccij Antiochi, à Tota affectione liberans.* Cornu cerui recens enati mollissimi vsti ad albedinem cochlearia iii maioris F
magnitudinis, piperis albi grana x aut ix, myrrhæ parũ odoris gratia: omnia teruntur, & cochlea africana varij coloris vnà cum testa itidem teritur, vino falerno per saccum non excolato affuso: sit autem vini mensura cyathorum trium. Hæc omnia in fictili vase permista ad prunas calfacimus, diligenter mouentes, ne quid ex pharmaco subsidat: calfactum verò in ipsis irritationibus bibendũ dato, item q; sequentibus duobus diebus. Oportet autem diem vnam antè, cibum differre, & relíliquis diebus prandio solo vti, in eo q; assumere cibum qui facilè confici potest. ℭ *Alia Confectio.* Succi fœniculi sexta.iiii, mellis attici sextar.†ii, croci drac.iiii: crocum in linteolum purum ligato, succum verò & mel mista in vase fictili coquito, & fasciculo croci moueto: vbi verò densata fuerit ad arteriacæ spissitudinem, crocum quidem expressum reijcito, pharmacum verò reponito. Vsus tempore mistrum unum aut duo ante cibum dato. ℭ *Colica Sigonis, qua Vsus est Valens, facit in summis Doloribus. Dat nucis ponticæ magnitudine, ex aquæ calidæ cyathis tribus, et confestim minuit dolores, & maximè si pruritus per totum corpus fiat. Facit & ad inueteratos Splenicos, & ad Voluulosas affectiones. Facit Hepaticis † & ad Febres per circuitum repetentes, ac Vuluæ strangulatus, & Vesicæ affectus. Est & Arteriaca bona.* Sinonis syriaci aut hispani drach.lx, piperis albi drach.xl, seminis hyoscyami albi drach.xl: G
opij, corticis mandragoræ, vtriusque drach.x: croci drac.vi, mellis cocti quod satis est his excipiẽdis. Quantitas exhibitionis ostensa est. Alia exemplaria sic habent: Sinonis hispani drach.lx: piperis albi, seminis hyoscyami albi, vtriusque drach.xl: cornu cerui vsti, opij, vtriusque ʒ xx: corticis *mandragoræ drach.x croci drach.vi, mellis quod sufficit. ℭ *Confectio Lingonis Colica: data ex frigida statim soluit Dolores.* Seminis hyoscyami albi drach.xx: opij, seminis dauci cretici, vtriusque drach.x: petroselini drach.vi: croci, spicæ nardi, pyrethri, singulorum drach.iiii: euphorbij, opobalsami, cinnamomi, singulocum drach.ij: excipe melle cocto: & exhibe fabæ ægyptiæ magnitudine cum aquæ tepidæ aut frigidæ cyath.iii, in irritationibus. ℭ *Colica sedans Dolorem, qua Vsus est Cassius. Facit & ad Internorum affectiones, pharmacum est ualdè bonum.* Anisi, nardi syriacæ, myrrhę, singulorum drach.viii: piperis albi, & longi, vtriusque drach.xii: seminis seselis drach.vi, opij tantũdem: croci, castorij, petroselini, iunci odorati, singulorum drach.iiii: mellis attici cocti quod satis est. Datur ponticæ nucis magnitudine. ℭ *Colica sedans Dolorem Lucij: confestim eximit dolores, & inscribitur Sicula.* Myrrhæ, succi hyoscyami, opij, singulorum drach.† viii: radicis mãdragoræ, piperis albi, croci, thuris, singulorum drach.x: excipe melle: & præbe fabæ ægyptiæ magnitudinem ex aquæ calidæ cyathis tribus ad noctem. *Colica sedans Dolorem Euschemo Spadoni inscripta, bibitur in* H
dies triginta. Seminis brassicæ syluestris, phu, cinnamomi, iridis illyricæ, acori, asari, opopanacis, myrrhæ, nardi indicæ, opij, costi, succi mandragoræ, castorij, singulorum ʒ vi: trium piperis generum, mei, seminis dauci cretici decorticati, singulorum ʒ xii: stœchadis, seminis cicutæ, singulorum ʒ viii: excipe melle cocto: ac prebe fabæ ægyptiæ magnitudinem, febre carentibus cum vini mulsi diluti cyathis quatuor, febrientibus cum aqua mulsa. Hac etiam in infusis vtebatur nucis ponticæ magnitudine, cum fœnigræci decocto cyathorum quatuor, & oleo cui ruta incocta est itẽ cyathorũ quatuor. ℭ *Ad Easdem affectiones confectio Breniti.* Croci, opij, opopanacis, myrrhę, iridis, acori, mandragoræ, asari, costi, nardi indicæ, dauci cretici, mei, singulorum drach.vi: piperis albi, & longi, gentianæ, stœchadis, casię, phu pontici, singulorum drach.viii: excipe melle.

† Al. mystrum vnũ vel duo.

Al.iiii.

† Additur in antiquis δυσπνοικοῖς, i. difficulter spirantibus.

* Al. Glichonis.

* Al.Apii.

† Al. x, idest uiginti.

Vide supra litera C.

Al.Bienniti.

De Dysentericis. CAP. 5.

DE dysentericis equidẽ quæ in vniuersum nosse oportet, iam antè dictũ est, tũ in curãdi methodi libris, tũ ẽt nũc in sermone de hepaticis habito. Reliquũ est igiť de verè dysentericis agere, ĩ qbus neq; hepar affectũ est, neq; alia aliqua affectio est, ꝑter intestinorũ vlceratiõnẽ, aut nudã, aut cũ putrefactiõe aliqua obortã, quã medici cõsueto vocabulo nomẽ appellãt. Quæcũq; igr ad tales affectiões cõmoda sũt medicamẽta, & iã frequẽti expimẽto cognita, ea ĩ pricipio suscribẽt.

Quæ

A *Quæ ab Andromacho ad Dysenteriam scripta sunt.*

℄ *Potio ad Dysentericos & Hæmoptoicos.* Floris rosarum, opij, acaciæ, gummi, singulorum drach. iij: balaustij tantundem, succi hypocistidis tantundem, gallarum drach. ij, seminis plantaginis tan- *Al. vnc.
tundem, & succi eius tantundem, lycij indici drac.† j, succi rosarum drach. j: fac pastillos drachmæ † Al. vnc.
vnius. Vtere varie. ℄ *Ad Dysentericos & Cœliacos, confectio ex Fructibus.* Mala punica integra *Al. unc.
xx, mala cotonea xx, erui sextar. j, prunorum syluestrium sextar. ij, sorborum ephesinorum sextar. *Al. vnc.
ij, rhois syriaci sextar. iij, pyra terentiana xx, mala cestiana xxx, siliquas xl, baccarum myrti nigrarũ
sextar. iij, musti aminæi ad tertias decocti sextar. xlviij: coquito simul ad mellis spissitudinem, &
in figulino reponito. ℄ *Alia ex Fructibus ad Eadem, Stomachum subuersum restituit, Imponitur etiam
forinsecus.* Mala punica x, cotonea xx, mala orbiculata xv, sorborum sextar. duos, mespilorum sex-
tar. j, glandium sextarium vnum, rhois syriaci sextarium vnum, rubi fasciculum manipularẽ, bac- * Aliter i.
carum myrti nigrarum sextarium vnum: palmas passas, patetos Græci dicunt, xxx: acinorum ari
dorum sextarium dimidium, prunorum syluestrium sextarium vnum, siliquas magnas x, œnan-
thes sexuncẽ, cornorum sextarium vnum, mala citria v, passi cretici sextarios xvj: coquito simul
& reponito in vitro: vtere vt priore. ℄ *Ad Dysentericos, quæ Vtor.* Gallæ, fructus ericæ, opii, sin-
B gulorum drach. iiij: cum aqua redigito in pastillos duorum obolorum. Dato ex aqua aut vino.

℄ *Ad Dysentericos Clidion.* Nardi, croci, vtriusq; drach. viij: aloes drach. iiij, ego drach. ij: thuris
drach. ij, acaciæ drach. iiij, myrrhæ drach. iiij: succi hypocistidis drach. iiij, alij ʒ vj: rosarum siccarũ
drach. iiij, lycij indici drach. iiij, tragacanthæ drach. iiij: opij drac. iiij, alij ʒ j obolos ij: piperis drac.
ij: alij etiam iridis drach. ij: excipe aqua: quidam etiam cinnamomi drach. ij & dimidiam, gallæ ʒ
ij: fac pastillos obolorum duorum ponderis. Exhibe cum vino myrteo. ℄ *Ad Dysentericos &
Cœliacos, Pastillus Beritij.* Nardi, croci, vtriusque drach. ij: myrrhæ, succi hypocistidis, aloes, opij, tra-
gacanthæ, lycij indici, gallæ, anisi, acaciæ, piperis, rhu pontici, singulorum drach. j: tragacantham
in vino macerato, & reliqua trita commisceto, pastillos q; drac. j formato, atq; ipsos ex vino dato.

℄ *Clidion ad Dysentericos.* Acaciæ ʒ xxv, succi papaueris drach. † xxii, seminis hyoscyami ʒ * lvi, † Al. xxv.
baccarum myrti tusarum drach. † clx, rhois syriaci drach. lxx, & succi eius drach. ii & dimidiam, * Aliter l.
thuris drach. lxxv: omnia torrefacta terito, & vino nigro excipito. Datur summum drachma vna. † Aliter c.

℄ *Ad Dysentericos & Cœliacos.* Vini falerni sextar. vj, mellis attici lib. vi, coquito simul ad mul-
tam spissitudinem: vtere pleno cochleario, ad delingendum dato. ℄ *Ad Dysentericos, & omnia In
terna vitia, Pastillus ab Eudemo seniore.* Croci, casiæ fistulæ, vtriusq; ʒ ii: nardi ʒ i: myrrhę, aluminis, suc
C ci papaueris, singulorum ʒ ii: cum aqua pastillos formato: & dysentericis ex vini cyathis duobus
dato, febrientibus ex aqua, hepaticis & peripneumonicis ex aqua mulsa. Ita etiam pleureticis &
tussientibus. ℄ *Aliud, ad Dysentericos.* Seminis fœniculi, anisi, apii, malicorii, singulorum ʒ iiii:
opii ʒ ii: cum aqua redige in pastillos duorum obolorum. Dato vnum ex aqua. ℄ *Ad Dysenteri-
cos & Cœliacos, ex libris Antipatri.* Piperis nigri ʒ iiii, gallæ ʒ iiii, myrrhę ʒ ii, croci drach. ii, nardi drac.
j, lycii drach. j: succi hypocistidis, acaciæ, ramentorum loti, gummi, singulorum drac. ii: opii, aloes,
anisi, singulorum drach. j: rhois obsoniorum drac. duas: excipe succo rubi & vtere. ℄ *Ad Dy-* * Aliter iiii.
sentericos, Cœliacos, & Hæmoptoicos, è Cornelio medico. Myrrhæ, thuris, aloes, croci, opii, rhois syriacę &
coriarię, lycii indici, acacię, malicorii, succi hypocistidis, gallę, balaustiorum, singulorum par pon-
dus: in pastillos cogito: & ad noctem febre carentibus ex vino, febricitantibus ex frigida, dato.

℄ *Aliud ad Dysentericos, Valentis.* Myricę fructus, rhois syriacæ, opii, petroselini, singulorum
par pondus: torreto, ac terito: & cum aqua in pastillos reducito magnitudine fabę. Da in noctem
febricitantibus ex aqua calida, non febrientibus ex vino. ℄ *Ad Dysentericos ex scriptis Lucij.* Sty-
racis drachmas duas: opii, croci, acacię, gallę, fructus myricę, singulorum drach. j: cum aqua pastil
los facito: ac dato fabę ęgyptię magnitudinẽ cum vino. ℄ *Ad Dysentericos & Hæmoptoicos: statim
D à prima potione cohibet fluxum.* Cochlearum vstarum drach. duodecim, cornu cerui vsti drach. † xx † Aliter drac. v
obol. ii, ℈ baccarum myrti nigrarum drach. xv, opii torrefacti drach. v obo. ij, gallę tostę drach. v obol. vi.
obol. ii, œnanthes drach. vi, succi hypocistidis drach. v obol. ii, radicis mandragorę drach. xii: suc-
ci rhois, terrę asteris, vtriusque drach. xii: rhois culinarii drach. xxiiii, malicorii tosti drach. vii, thu-
ris drach. octo, corticis pinus torrefacti drach. vi, seminis apii drach. xiiii, hyoscyami tosti drac. dẽ- *Al. quinq;.
cem, rhois coriarii sextar. † ii, acacię tostę drach. v obol. ii: vini nigri, quo rhus coquatur vt crassis- † Aliter i.
simus succus fiat. Coquito itaque cum vino, atque colato: & cum succo reliqua subacta in pastil-
los drachmales & triobolares ac diobolares cogito: & pro habitu exhibeto, febricitantibus cum
aquę calidę cyathis iii, non febrientibus cum vini cyathis ii. In aliis exemplaribus cornu cerui dra
chmę sex obol. ii habentur, & succi hypocistidis drachmę septem & oboli ii, & acacię tantundem.

℄ *Ad Dysentericos Flauij Pyctæ, id est pugilis.* Baccarum myrti aridarum tusarum sextarium vnũ,
rosarum siccarum tusarum sextarium dimidium, fęcis malabathri drach. ii, baccarũ iuniperi drach.
xxx, pyrorum aridorum tusorum sextar. i, corticis pinus drach. xii, myrrhę drach. i, gallas v, siliqua
rum tusarum sextarium vnum. Dantur ad summum drach. viii. Dato aridum cum vino diluto.
Quę verò crassiora sunt, palmulis pinguibus excepta exhibeto. ℄ *Ad Cœliacos: sistit fluorem confe-
stim.* Fructus myricę drach. iiii, rhois cibarii drach. iiii, baccarum myrti nigrarum drach. iiii,

acaciæ drach.ii, succi papaueris drach.i: excipe malorum spissamento: & fac pastillos drachmæ põderis, ac vtere cum oui assati vitello. Vbi verò bibendum dare volueris, radicem rubi, aut myrtũ, aut mala cotonea coquito, atq; decoctum horum frigidum cyathorum iij mensura cum pharmaco dato. Facit & lientericis. ℭ *Potio ad Internos Fluores. Forinsecus etiam cum melle coctum impositum facit.* {Seminis apij, hyoscyami, vtriusq; ʒ iiij:} anisi drach.ij, succi hypocistidis sesquidrachmam, seminis rosarum sesquidrachmam, succi papaueris drach. vnam, myrrhæ drachmam vnam, crocomagmatis drach.i. Dantur cũ aqua obol.iij, & duo, & vnus item. ℭ *Potio ad omnem Fluxionem & Inflationem Lucij Tarsensis.* Anisi, seminis apij, vtriusq; drach.ij: seminis anethi, dauci, tordylij, singulorum drach.iiij: opij, seminis hyoscyami, vtriusq; sesquidrach. excipe aqua, atq; ita vtere. ℭ *Potio ad Fluxum Muliebrem sistendum, vt Apollonius.* Coralli obol.iij, balaustij obolos iij, gummi obolum vnum, excipe oui crudi candido: & dimidium totius cum aqua cyath. iiij præbe.

Infusa Dysentericis commoda.

ℭ *Infusum ad Dysentericos, Isidori, ad Exulcerationes *factas in intestino recto.* Cineris chartæ drach.x, aluminis scissi ʒ iiij, auripigmẽti ʒ iiij, sandarachę ʒ iij: squamę ęris, omphacij, vtriusq; ʒ iii: croci, succi papaueris, vtriusq; ʒ ij: calcis viuæ ʒ v: trita misce & excipe vino dulci, ac forma pastillos drachmarum trium, & duarũ, ac vnius, ponderis. Vsus tempore vino austero diluuntur ad strigmentitiã crassitudinẽ, miscentur'q; succi ptisanæ cyathi duo. Infundito hæc simul ægroto, ita vt tum de ptisanæ succo, tum de pharmaco, pro viribus ipsius sumas. ℭ *Infusum Faustianum.* Auripigmenti ʒ xij, chartæ vstæ ʒ xxx, sandarachæ ʒ vj: calcis viuæ ʒ x, alij xij: cogito in pastillos quatuor drachmarum: & cum plantaginis succo, in quo spissamenta incocta sunt, infundito, aut vino diluto cyathis iij. ℭ *Infusum, quo vtor, Athenæi, concordat Harpocræ, Magno Philadelpho, Aristolao.* Omphacij ʒ vi, aluminis scissi ʒ vi: calcis viuæ, squamæ æris, utriusque drachmas vj: auripigmenti drach. octo, sandarachæ ʒ iij, chartæ vstæ drach. xv, cum vino myrteo pastillos drachmarum iiij, aut iij, formato. Infunde cum vini diluti cyathis quatuor & aquæ tepidæ cyathis duobus: quandoq; etiam cum aqua pluuiali. ℭ *Infusum, quo vtor.* Chartæ vstę ʒ xxx, auripigmenti ʒ xij, gallæ ʒ ix, calcis viuæ ʒ xvj, bituminis drach.xvj, sulfuris viui drach.xvj, sandarachæ drach.xvi. ℭ *Infusum aliud, vt Idius.* Æris vsti drach. xxiiij: calcis viuæ, aluminis scissi, vtriusque tantundem: chartæ vstæ drach.xxx, auripigmenti drach. xij, sandarachæ ʒ xij: excipe vino myrteo, aut rosarum decocto, quæ cum vino austero ad dimidias coctæ sint & expressæ: forma pastillos, eos'q; infunde cum aqua. ℭ *Infusum ab Eubulo.* Squamæ æris drach. *uiginti, chartæ vstæ drach. xvi, calcis viuæ drach.vi, auripigmenti ʒ viij, sandarachę ʒ xv, acaciæ drach. quinq;, omphacij ʒ iij, fæcis vini vstę drach.i: excipe vino myrteo, & infunde cum vino diluto calido. ℭ *Infusum Heræ.* Chartæ vstę vnc. j, calcis viuæ vnciam dimidiam, cadmię vnc. j, auripigmenti vnc. j: ex hoc arido cochlearia duo cum decocto baccarum myrti, aut vino myrteo, cyathorum iiij, mensura infunde: calcem uerò cum succo plantaginis extingue. ℭ *Infusum aliud eiusdem.* Sandarachę, auripigmenti, vtriusque drach. *octo: acacię ʒ iiij, calcis viuæ ʒ iiij: excipe vino austero, & coge pastillos drachmarum trium. In debilibus verò minus cum vino diluto infunde. *Aliud.* Sandarachę drach. viii, calcis viuę recentis ʒ *x: chartæ vstę drach. octo, alij drach. xxx: malicorij, gallarum, acacię, singulorum ʒ v: mænarum aceto conditarum ad dies viginti vnum, ac vstarum, drach. iij: auripigmenti ʒ xvj: vruntur mænæ in olla cruda: & aliqui arido medicamento vtuntur, aliqui in pastillos cum myrti baccarum decocto cogunt. Si verò non moretur pharmacum retentum, ante eius vsum polygoni succum aut muriam infundito. ℭ *Infusum, quo vtor, Aphtha appellatum.* Rhois syriaci, gallarum vstarum, vtriusque ʒ xv: chartæ vstę tantundem, suberis vsti ʒ xv, panis alexandrini sicci vsti ʒ xv. auripigmenti ʒ viii, sandarachæ ʒ x, acaciæ drach.v, cerussę ʒ † xx, calcis viuæ ʒ x, spumæ argenti ʒ iij: excipe vino veteri, & forma pastillos, alios duarum, alios trium, alios quatuor, dragmarum pondere. In principio quidem per plantaginis, aut sanguinariæ, aut helxines succum infundito: qui si non adsint, per aquã. Si verò vigor sit, & morbus fortis cum dolore, cum fœnigręci aut seminis lini decoctione infunde. In declinatione aũt cum decocto myrti & rubi, vino coctorum. In pueris cyathorum duorum copia, in fœminis trium, in viris quatuor. ℭ *Infusum, quo vtor, Gemelli.* Auripigmenti ʒ viij, sandarachæ ʒ iiij, calcis viuæ ʒ viij, squamæ æris drach.vi, aluminis scissi tantundẽ, omphacii ʒ viii, lycii indici tantundem, succi papaueris ʒ iiij, succi hypocistidis tantundem: croci drach.ii, ego autem drach.iiii: chartę vstæ drach. xx, aliqui drach.xv: excipe vino myrtite: fac globulos, quorum singuli sint drach.iiii, & trium. Infunde cũ vino diluto ℭ *Infusum Agathij.* Auripigmenti drach.ii, sandarachæ drach. v, calcis viuæ drach. iii, chartę vstæ drach.iiii. Ex hoc pharmacho drach.iii cum sale trito infundito in aquæ frigidæ cyathis.vi. ℭ *Infusum Nicostrati ad Dysentericos, quo Menander vsus est.* Calcis viuæ drach.i, gypsi drach. viii, acaciæ drach. ii, omphacii drachmam i, stibii drach.iii, thuris drach.i, gallę drach. iiii, tragacanthæ drach.ii: cum vino myrteo cogito in pastillos. Reponũtur in reliquiis ab expresso vuarũ succo restantibus stipati, ne trãspirent. *Infusum ad Ad Dysentericos Thamyræ.* Auripigmenti drachmas duas, aluminis scissi drach.ii, cadmiæ tantundem, calcis viuæ nouę drach.i, chartę vstę drachmas duas, suberis ex dolio vini falerni vsti drach.vii & dimidiam: cum sapa aut passo hispano

apud

γενομένας i. factas, est in impressis. in antiquis autẽ quibusdam νεμωμένας i. depascentes.

**Al. viii.*

**Al. iiii.*

**Al. x.*

† Al. viii. aliter. v.

Al. Agathini.

A apud te recocto pastillos cogito. Cæterum pastillis rursus tritis cochlearia ij infundito. Reliquis pro viribus cum lenticulæ decocto: si lẽticula non absit, rubũ cũ rosis aridis decoquito, & seorsim myrti baccas cum vino austero coquito, & vtriusq; cyathũ vnũ misceto: quandoq; verò vini austeri cyathos iiij, & rubi decocti cyathos ij. Facit item in potu acceptũ pro viribus ad cochlearij plus minus'ue mensuram ex frigida aqua. ℭ *Infusum, vt Delctius Epagathus.* Auripigmenti drach. xij, succi hypocistidis drach. iij, sandarachæ drach. iij, chartæ vstæ drac. † xxx, calcis viuæ drac. † xxiiij, balaustij drach. xlviij. Balaustium in vino veteri austero coquitur, deinde cum decocto reliqua teruntur, formantur q; pastilli drachmarũ quatuor: quidam vnciæ ponderis faciunt. Infunduntur autem ante cœnam in myrti baccarum & lenticulæ decocto. † *Aliter iiii.* † *Aliter xiiii*

Quæ ab Asclepiade ad Dysentericos scripta sunt: Quorum aliqua etiam Cœliacis conueniunt.

ℭ Vini myrtitæ sextar. iij, rhois rubri heminã i: mellis attici cocti lib. i: rhoem & vinum coquito rubi ramulis mouẽdo: & vbi tertia pars restiterit, liquorem exprimito, ei q; mel adijcito: ac rursus coquito, donec spissetur. Datur mystrum ante cibum. *Aliud.* Rhois syriaci, farinę polentę, vuæ passæ non exacinatæ, singulorum drach. ij: malicorij tusi & cribrati drach. j: excipe melle cocto. Dato mystrum ante & post cibum. ℭ *Pastillus Cœliacis & Dysentericis.* Ouum crudum recens B perforato, & in vasculum euacuato, & cum testa subscripta mensurato olei omphacini testam oui vnam, piperis albi tenuissime triti tantundem, rhois syriaci tenuissimè triti tantundem, & gallarum omphacitidum tantundem, farinæ tritici tantundem: omnia subacta & mollita in pastillos redigito, & in sartagine fricta ante cibũ dato. ℭ *Aliud. Hoc scimus multos vsos à morbo liberatos esse.* Gallarum subtilissime tritarũ cochlearium: piperis albi, rhois rubri, malicorij tenuissimè triti, singulorum æqualẽ partẽ: omnia mista oui luteo excipe, & in vacuam mali punici testam conijce, atque obturato cũ farina osculo ipsius ad prunas torre: deinde depurgata mali punici testa cochlearium vnum comedendum exhibe. ℭ *Catapotia, Cœliacis, Dysentericis.* Gallarum omphacitidum non perforatarum ʒ iiij, opij hispani ʒ ij, petroselini ʒ i: excipe aqua, fac catapotia, & da magnitudine ciceris, virium tamen ratione circa mensuram habita. ℭ *Aliud Aspasii, pharmacum generosum.* Petroselini, fructus ericæ, rhois syriaci, opij, singulorum ʒ ij, cum myrti decocto in catapotia redigito, ac dato vt dictum est. ℭ *Pastillus sedãs Dolorem, Cœliacis & Dysentericis & bibitur & infunditur. Quandoq; etiam ipso pro cataplasmate vtimur excipientes melle cocto.* Seminis hyoscyami ʒ iiij, seminis apij tantundem: anisi, florum rosarum, vtriusque ʒ ij: hypocystidis, {balaustij,} opij, vtriusq; ʒ i: cum aqua trita in pastillos reducito: & obolos tres exhibeto, febrem non habentibus cum uini diluti C cyathis tribus, febricitãtibus cum aqua. ℭ *Aliud. Cœliacis, Dysentericis, pharmacum accommodatum, et bibitur, & infunditur, & forinsecus impositum auxiliatur.* Seminis apij, seminis hyoscyami, anisi, fœniculi, singulorum ʒ iiij: opij, rhois syriaci, vtriusq; ʒ ij: succi hypocystidis, balaustij, singulorum drac. i: † excipe aqua, & coge pastillos: dato vt prædictum est. ℭ *Pastillus Aromaticus, Cœliacis, Dysentericis, Berytij appellatus, pharmacum accommodatum. Sistit confestim.* Croci drach. iiij: nardi indicæ, anisi, vtriusq; tantundem: myrrhę ʒ ij: aloes indicę, succi hypocistidis. lycij indici, succi acacię, succi papaueris, gallarum omphacitidum, tragacanthę, piperis albi, singulorum tantundem: excipe vino, & forma pastillos: dato obolos tres. ℭ *Pastillus Philippi, ad Dysentericos inueteratos, sedans Dolorem: bibitur & infunditur.* Balaustij, acacię, succi hypocystidis, rhois, opij, thuris, myrrhę, baccarum myrti nigrarum, croci, gallarum, lycij, aloes, rhu pontici, malicorij, singulorum ʒ iiij: excipe vino Italico, & coge pastillos pondere obolorum triũ. Da non febrientibus cum vino, febrientibus cum aqua mulsa. ℭ *Pastillus sedans Dolorẽ, præclare inducens Somnũ, ad inueteratos Dysentericos.* Chartæ vstæ ʒ x, sandarachę, auripigmẽti, squamę æris, aluminis scissi, omphacij, calcis viuæ, singulorũ drac. v: croci, opij, vtriusq; ʒ ij: singula diligenter trita in pastillos drachmales cum vino myrtite coagmentato, ac vtitor. Infunduntur ad summum ex eo drachmæ tres, mediũ duæ, minimũ vna. In conficiẽdo D aũt, omphacium cum opio tibi sit in vino myrtite maceratum. Crocus seorsum teratur, deinde simul mista probè terito, & additis aridis vnito, animaduersione habita ne pharmacum à calce viua exuratur: si tamen tale quid consequatur, de myrtite sufficienter affunde, vt omnia dissoluantur. Oportet autem calente adhuc pharmaco pastillos formare. Vsus iuxta apponderationis variationem fit, secundum quod ægri subtili aut hebete sensu præditi id tolerare possunt, & secundum magnitudinem affectionis. Infundito autem diligenter in non febricitantibus cum vini austeri diluti cyathis sex, in febrientibus cum aqua, aut decocto palmularum, aut rosarum, aut myrti. Ante infusionem detur panis non febrientibus cũ vino diluto, febriẽtibus ex aqua. ℭ *Alius Dysentericis non febrientibus: facit confestim.* Chartę vstæ ʒ x: sandarachæ, auripigmenti, squamę ęris, aluminis scissi, omphacij, lycij indici, succi acaciæ, succi hypocystidis, calcis viuæ, singulorum ʒ v: croci, opij, vtriusq; ʒ ii: excipe vino myrteo, & forma pastillos magnitudine differentes. Infunduntur ad summũ drachmæ quatuor. Infundere autem oportet quãtitate pharmaci ad magnitudinẽ affectionis appõderata. Sit q; liquor passum creticũ dilutũ, & ex eo ad summũ cyathi sex infundãtur.

A.l.5. fu.2.t.6. fo.556.a. † *Additur in antiquis, & dimidiam.*

ℭ *Epithemata Cœliacis, Dysentericis.* Seminis hyoscyami albi, apii, vtriusq; trientẽ: anisi, floris rosarum, succi hypocystidis, balaustii, rhois syriaci, singulorum sextantem: succi papaueris vnc. i: hæc singula cũ vino myrteo terito, deinde mista in pastillos cogito, eos q; in vmbra siccato. Inde verò

quantum sufficit tundens & cribrans palmis passis excipito, deinde linteolo infarta ventri imponito. *Aliud.* Succi acaciæ, malicorij, seminis hyoscyami, opij, gallarum, omphacij, rhois syriaci culinarij, singulorum quadrantem: baccarum myrti nigrarum heminam j: tundito, cribrato, & vino austero subacta in pastillos coagmentato, eosq́; in vmbra siccato. Vsus iam ostensus est. E

De Affectionibus & Vitijs Sedis. CAP. 6.

A.l.3.f.17.t.1. c.1. fo.351.h

SEdis vitia & affectus ob multas causas difficilem curam accipiunt, multo enim sensu particula hæc prædita est. Dictum aũt sæpe est eiusmodi particulas facilè per acriora & austera pharmaca iritari. At verò & ipse retrimentorum alimẽti transitus per se mordax est, & hoc magis vbi eruperit ipsa bilis, & serosi quidam aliquando humores: Quibus accedit & hoc, quod neq; statum tempus habeant medici ad imponenda pharmaca, sed plerunq; tempore minime conuenienti ægri ad excernẽdum cõcitantur. Quin & humiditas ac caliditas ipsius loci siccantibus simul q́; frigefacientibus opus habens, non parum cõfert ad hoc, vt ægre curabilis ani affectio existat: siquidem mordent adstringentia, verùm locus subtili sensu præditus acrimoniam ferre non potest. Ob id igitur aptissima ipsis pharmaca sunt, quæ citra aspretudinem adstringunt: qualia maximè sunt ex metallicis, quæ neq; acria, neq; acerba, penitus existunt: hæc enim lota citra mordacitatem id quod oportet, operantur. Horum itaq; in summa dictorum memores deinceps materiæ syluam experimento cognitam subscriptam habebitis.

Medicamenta Sedis seu Ani, ab Andromacho conscripta. F

℄ *Medicamentum Sedis quo utor.* Cerussæ, spumæ argenti, vtriusque ℥ v: thuris, aluminis scissi, vtriusq; drach. iii: croci obol. iii, vini & rosacei quod satis est. ℄ *Aliud ad Sedem, vt Apollonius, quo vtor.* Lycij indici sextantem, œsypi vnc. i: ceræ tyrrhenicæ trientem, alij sextãtem: rosacei quod satis est. *Aliud.* Butyri sescunciam, ceræ sescunciam, medullæ ceruinæ unc. i, œsypi vnciam i, thuris vnc. i, aluminis scissi quadrantem, lycij sextantem, vini & rosacei quod satis est. ℄ *Aliud, vt Nicostratus.* Ceræ tyrrhenicæ vnc. i, lycij indici sextantem, balaustij vnc. dimidiam, œsypi vnc. i, acaciæ vnc. dimidiam, rosacei trientem. ℄ *Aliud, vt Herophilus.* Rosarum siccarum aut viridium ℥ ij, cerussæ ℥ ij, pompholygis ℥ ij, croci drach. ij, spumæ argenti lotæ drach. ij, meliloti drach. ij, iunci odorati drach. i, succi papaueris drach. i, œsypi drach. i, oui assati vitellum i, rosacei quod sufficit, succi plantaginis cyathos duos. ℄ *Aliud, faciens & ad Pruritus.* Spumæ argenti lib. dimidiã: † thuris, terræ samiæ, utriusque vnc. i: œsypi sextantem, rosacei sextantem, melini libram dimidiam: arida in vmbra cum vino falerno terito, œsypum q́; infarcito, & affusis duobus vnguentis terito ac cõmisceto. ℄ *Aliud ad Sedem, quo vtor, ad Condylomata Inflãmationes ani, ac rimas.* Ammoniaci thymiamatis, lapidis hæmatitæ, thuris, aluminis rotundi, singulorum drach. ij: gallę, croci, vtriusq; ℥ j, terebinthinæ drach. i, ceræ tyrrhenicæ drach. xij, rosacei † heminas. iiij: excipe pesso, cum syriaco, in reliquis cum rosaceo. G ℄ *Medicamentum Sedis ex Cerebellis.* Adipis anserini curati, ceræ, thuris, medullæ cerui, florum rosarum, pompholygis, cadmiæ, plumbi loti, singulorum drach. iiij: cerussæ drach. viii, cerebri gruis drach. ii, succi papaueris sesquidrachmam, œsypi drach. v, succi seridis heminam vnam, rosacei heminam dimidiam. ℄ *Medicamentum Sedis à Rustico, quo vtor.* Rosarum viridium drach. viii, lactis muliebris heminam i, spumæ argenti drach. xl, succi papaueris drach. xl, oua cruda integra duo, butyri drach. xvi, œsypi drach. xvi, malicorij drach. xvi, mellis drach. c. In alio exemplari heminam dimidiam, ceræ drach. xl, rosacei aut myrtei heminam dimidiam. Verùm Heras pro œsypo adipem anserinum pari pondere coniecit, & spumæ argenti drach. x, lactis † heminas iiii, & oui vitellum assatum. ℄ *Aliud à Tyranno.* Spumæ argenti sextantem, cerussæ sextantem & vnc. dimidiam, thuris vnc. i, myrrhæ vnc. i, cadmiæ sescunciam, aluminis scissi trientem, ceræ trientem, vinum & rosaceum. ℄ *Aliud Samithræ ad multa commodum.* Spumæ argenti drach. xij, cerussę drac. † ij, chalcitidis drach. ij, misyos assati drach. i, terebinthinæ drach. vi, olei & aquæ † heminas iiij. ℄ *Pinguis compositio ad Achoras & Psoras.* Spumæ argenti, cerussæ, vtriusque drach. xxxij: atramenti sutorij drach. xvi, sulfuris viui drach. viii, olei myrtei & aceti quod sufficit. ℄ *Alia Pinguis Galli.* Spumæ argenti drach. xxiiii, cerussæ drach. xxiiii, myrrhæ drach. viii, thuris drach. x, olei myrtei drach. xiiii, vini austeri tantũdem. H ℄ *Alia Pinguis, qua vtor, Cleophanti.* Olei myrtei, lentiscini, rosacei, singulorum drach. † xvi: cerussæ lib. i, spumæ argenti lotæ sexuncem, vini veteris Italici sextarium dimidium, ceræ trientem. ℄ *Alia ex nouem medicamentis constans, Enneapharmacos dicta.* Mellis partem i, ceræ albæ partem i: medullæ ceruinæ, myrrhæ, vtriusq; partem i: butyri partem i: adipis anserini, adipis vitulini, vtriusq; partem i: terebinthinæ partem j: olei rosacei partem j, aliqui & ricinini partem j. ℄ *Alia Xãnitæ multi vsus.* Ceræ drach. xvi, butyri drach. x, œsypi drach. x, adipis ãnserini drach. viij, terebinthinæ drachm. viij, medullæ ceruinæ drach. iiij, rosacei parum. ℄ *Alia ex Ruta.* Spumę argenti minam vnam: rutæ minam dimidiã, alij minã vnã, aceti drach. iiij, olei quod satis est. ℄ *Alia ad Obturationes, & alia Sedis vitia.*

Plumbi vsti & loti drac. † x, cerussæ drach. iiij, ceræ drach. xij, adipis porcini vel anserini drach. iiij, olei quantũ sufficit. ℄ *Ad Obturationes & vitia Sedis compositio Icodoti, qua Astainus curatus est.* Oesypi drach. i, obol. iij, adipis anserini per hyemen curati drach. vj, per ęstatem drach. iiij, medullæ cerui aut cameli drachmas ii, ceræ tyrrhenicæ drach. viij, plumbi vsti & loti drach. iiij, ladani drach. ij,

† *Additur in quibusdã codicib⁹ ψιμυθίου λι. s. ι. cerussæ libram dimidiam.*

† *Al. heminæ quartã partẽ.*

† *Al. heminæ quartã partem.*

* *Al. dra. iiii.*

† *Aliter xii.*

† *Al. heminæ quartã partem.*

† *Aliter vi.*

* *Al. Axanitæ.*

* Aliter vitulini

† *Aliter viii.*

A drach.ij,adipis vitulini drach.iiij,terebinthinæ ʒ iiij,cerussæ drach.ij, spumæ argenti ʒ i:rosacei heminæ quartam partem,hoc est sesquicyathum, hoc est sextantem & vnciam dimidiam:arida cum liquidis committito.Quando verò temporis progressu fuerit induratũ,dissoluitur rosaceo, & adipe anserino. Facit & ad contractos articulos. ℭ *Ad Condylomata,quò melius nullum reperitur.* Aluminis scissi drach.iij,ceræ drach.viij,croci drach.iiij,opobalsami drach.vnam,œsypi drac.viij, thuris drach.iiii,aloes drach.iiij: liquescibilia liquefacito,ac cum aridis tritis committito.

Ad Prolabentem Podicem Asclepiadæ Pharmaca ex Quinto Externorum.

A.l.5. fu.2.t.6. fol.b ℭ *Ad Prolabentes* " *Podices,vt Archelaus.* Recremẽti plumbi ʒ viii,rhois syriaci drachmas octo,floris rosarum drach.quatuor, myrrhæ mineæ drach.ii. Admoue siccum, vbi prælaueris vino austero,aut lentisci decocto. *Aliud.* Gallæ omphacinę,malicorii sicci,rhois coriarię,singulorum drac. ii:plumbi vsti drach.iiii,spumæ argenti drach.viii, {thuris drach.ii:} trita inspergito. *Aliud.* Balaustii drach.i,malicorii drach.ii,seminis hyoscyami drach.ii,cerussæ drach.viii, myrrhæ drach.ii: plumbi loti,{thuris,}singul.ʒ ii:tritis vtitor. *Aliud.* Corticis pinus,spumæ argenti, mannæ,singulorum drach.ii: pilularum cupressi aridarum drach.ii,plumbaginis drach.ii: trita insperge,vbi prælaueris vino acerbo. ℭ *Pharmacum nostrum ad Procidentem sedem.* Fructus ericæ, gallarum, acaB ciæ,cerussæ,succi hypocystidis,corticis pinus,thuris, myrrhę minęæ, singulorum drach.quatuor: arida trita insperge,vino austero prelotis locis.

De Hæmorrhoidibus. CAP. 7.

QVę Asclepiades in quinto externorum de hęmorrhoidibus scripsit, in subscripto sermone continentur. Quandoquidem verò plurimę hęmorrhoides opus habent extractione ad facilem pharmacorum impositionem,necesse est etiam huiusmodi compositiones subscribere. ℭ *Extractorium Hæmorrhoidũ Magni Tarsensis,Pharmacum accõmodatum.* Piperis,nitri, vtriusque drach.i:terito & admoueto ante reliquorum pharmacorum impositionem. *Aliud.* Spumę nitri,fellis tauri,staphidis syluestris, singulorum drach.i:trita adhibe, modico addito melle. *Aliud.* Succi absinthii drach.i,fellis tauri,staphidis syluestris,vtriusque ʒ i. ℭ *Aliud, vt Diogenes.* Succi cyclamini, mellis, vtriusque parem mensuram: coquito in vase ęreo ad cerati liquidi ipsissitudinem.

A.l.3.f.17.t.1. c.4.fol.353.d. ℭ *Aliud ex scriptis Largi,quod vix pronuentes extrahit hæmorrhoidas.* Succi " centaureę drach.ii, aluminis liquidi drach.ii,mysios drach.i, staphidis syluestris drach.i: excipe melle, & anum obline, aut lanam ex eo madefactam in sedem inde. Postquàm verò hoc pharmacum promptitudinem induxerit ad egerendum,& tumor hæmorrhoidum prociderit, pharmaca ad hæmorrhoidas cõscripta C adhibeto.Quando verò aliquod huiusmodi pharmacum illitum sedem ac anum ipsum extrahit, necessariò tales confectiones adhibemus,qualis est & Nicodemi Romę medicantis quę Euaphiõ à lenitudine appellatur. Cerussæ vnc.i,spumæ argenti quincuncẽm,cadmię bessem,aut pompholygis vnc.i,olei myrtei bessẽm,vini boni bessẽm,butyri vnc. ℭ *Ad Sedem inflammatã ac prolapsam.* *Al. vnc. viii *Al. vnc. x. Gallam flauam coctam ac tritam imponito,cum vino si fortiore vti velis: aut cum aqua,si mitiore. Succus item echini facit ad inflammationes & prolapsam sedem. *Aliud.* Corticis pinus drach. viii: pilularum cupressi aridarum drach.ii: prælotis vino austero inspergito. Cæterùm ad ardentes sedis dolores,oui assati vitellum vino albo terito,& cerato rosaceo exceptum illinito. Verum ad pruritus cimoliam tritam cerato myrteo excipito. Ad rimas verò tum sedis, tum pudendi, rasuram linteolorum vrito, eiusque cinerem cum pari amylo tritum succo foliorum oleæ admisto illinito. ℭ *Pastillus ad Eminentias.* Aloes,croci,vtriusque drach.ii,& dimidiam: aluminis scissi vnciam vnam: terito vino aminæo,ac vtitor.

Ad Pudendorum Affectiones. CAP. 8.

EXulcerati pudendi cognitio ex manifesto circa ipsum dolore contingit vnà cum hoc,quòd et circa mictiones excernitur quid ex corpusculis vlceri ipsi insidentibus. Discernuntur autem D hæc ab eis quæ ex vesica feruntur,quòd statim circa primum exitum illa appareant, verum ex vesica delata ipsis vrinis admista sunt. Cæterùm vlcera pudendorum & circa sedem citra inflammationem consistentia resiccantibus valde indigent pharmacis,qualia sunt, quod ex charta vsta constat, & anethum vstum siccum, & cucurbita vsta. Verùm siccis & recentibus vlceribus etiam aloe bonum est pharmacum,si eius aridæ puluillus inspergatur.Omnium autem maximè dolorem sedat,neque vllo minus efficax est pompholyx. Si verò humectiora sint vlcera,pinus cortex per se & lapis hæmatites: verùm si profunda etiam sint vlcera,manna prædictis addatur. Porrò quę circa vterum aut vesicam sunt vlcerationes,iisdẽ pharmacis indigent: sed instrumentis insuper opus habent,quæ ipsa intromittant,quæ metrenchytæ,& catheteres,Græcis appellantur. Aptiora itaque sunt arida,qualis est crocus, & pompholyx, & aloe, quæ facile plantaginis aut alteri tali succo miscentur. ℭ *Ad Scroti & Pudendi dolores.* Butyro & resina pari mensura vtere. Aut semen lini cũ aqua coquito, & admista myrrhæ fermè decima parte,resinæ tantundem ẽt imponito. ℭ *Ad Pudendum intumescens.* Foliorum vitis tenerorum drach.i,cerussæ drach.v,trita cataplasmatis vice impone. Vtere etiam marinæ aquæ frigidæ perfusione, & quiete, & colis religatione. *Aliud.* Lenticulam in aqua coquito, & cum mali punici cortice tritam imponito. Si verò à sudoribus vlcera in scroto fiant,gallam tritam cum alumine inspergito. Ad tubercula verò in pudendis nascentia,

tia, pyri semen inspergito, & fel hircinum oblinito. Ceterùm fissuras ac rimas pudẽdorum iuuat E
resina fricta cum rosaceo trita ad strigmentitiam crassitudinem, admisto ẽt oui assati vitello. Aut rosacei, & amyli, ac thuris, singulorum vnc. vna. Aut foliorum hederæ aridorum vstorum cinis cum oleo in mortario plumbeo tritus. Ad inflammationes autem pudendorum, vuã passam exacinatam, & cuminum trita imponito. Aut farinam hordeaceam aqua mulsa coquito, & vitis folia tenera cum polenta terito, omnia q; simul imponito. Aut cuminum tritum cum butyri & resinæ æqualibus partibus eliquatis committito. Testiculos porrò vlcere aphthæ non absimili apprehẽsos ex terra cimolia cum aqua oblinito, & exiccari finito: inde q; aqua calida ablutos myrto arida trita & modico smyrnio item trito conspergito. Excrescentem verò testium carnem cinis sarmẽtitius cum nitro & aqua subactus sanat, cataplasmatis vice impositus.

De Priapismo. CAP. 9.

PRiapismus" est auctio pudendi stabilis in longitudinem ac orbem tumefacti, citra rei venereę appetẽtiam. Est aũt flatus ventosus, videlicet qui membrum ipsum tumefacit, ex humoribus viscosis ac crassis generatus per moderatam caliditatem. Palàm est igitur non oportere membra ipsa calfacere, sed refrigerare leniter per ceratum rosaceum in aqua conquassatum: item per chamęmelinum ceratum tum pudendo, tum lumbis impositum. Victus et pharmaca exhibeanẽ attenua F torię facultatis citra manifestam calfactionem. Adhibẽda sunt etiam † naturali efficacia prædita} per experientiam inuenta: nymphæa q; in potu danda, ac viticis semẽ: ruta ẽt viridis obsonijs admisceatur, verùm hoc à principio ne fiat, multùm enim calfacit, sed posterius post aliorum extenuantium vsum. Quòd si euacuatione vti libeat, per vomitum id fiat: quæ enim per inferiorem ventrem fiunt euacuationes, sæpenumero vicinas partes fluxione infestant. ℭ *Ad Eos, qui se in somno permingunt.* Vesicam caprinam aut ouillam vstam ex posca bibendam præbeto, & ad vesperam siticulosos somnũ petere iubeto. Facit & leporis testiculus in vino odorato feruefactus, atq; ita potatus. *Aliud.* Calaminthã & myrrham in vino ante cœnam bibẽda dato. Oblinat autem & pudendum cimolia terra cum perdicij succo.

A.l.3.f.20.t.1. c.37.fol.377.c

† φυσικῶς ἐνεργοῦντα.

Ad Vteri Affectus. CAP. 10.

IN vteri "suffocatione contingit sensus ac motus priuatio, & pulsus obscurus ac paruus & penitus interceptus. In aliquibus verò tum sensus, tum motus adest, item q; ratio, verùm vix respirant. Aliquibus ẽt vox intercipitur. Alijs contrahuntur artus. Fiunt igitur & sensus & motus & spirationis interceptiones ob frigiditatem, cum ipsę sola perspiratione totius corporis per arterias contingente contentæ sint, & respirationem per os non expetant: atq; hoc, vt dictum est, ob frigi- G ditatem, qñ sanè in priori tpe probè purgatæ, & concipientes, ac viris coeuntes, his ipsis priuatæ fuerint, vt palàm sit humidum & frigidum in ipsis semen totum corpus perfrigerare. Ad vuluæ igitur strangulatus conuenit agarici ℥ i in potu accepta ex vino. Plantaginis semẽ & succus cum vino. Onyx detractus ex conchylio potatus. Acetum scylliticum absorptum. Cęterùm olfactu excitant strangulatas bitumẽ, castorium, chalbanum, pix liquida, cedria, pili vsti, ruta, allium, cæpa. Eandem in rem cornu cerui suffitur. Et ruta cum melle lana excepta in anum inditur.

A.l.3.f.21.t.4. c.16.fo.396.a.b

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LOCALIVM SIVE SECVNDVM LOCOS LIBER DECIMVS

ARGVMENTVM LIBRI

Recensentur Medicamenta, quæ Renum, Vesicæ, Coxæ ac Articulorum, Affectibus succurrunt. H

De Nephriticis. CAP. 1.

* Συνθέσεις.

Vòd nephriticas antidotos et cõpõsitiones appellẽt, q renibus affectis cõmodãt, ex ipsa appellatione manifestũ est: Nephriticę.n. nihil aliud q̃ renales sonãt. Est aũt differẽtia ipsarũ generalissima duplex. Quædã.n. calculosos renes iuuãt: q̃dã verò inflãmatos et vlceratos, q ẽt ad vesicã similiter affectã cõueniunt. Maximè verò cõtrariæ inter se sunt prædictorũ pharmacorũ facultates. Quæ.n. ad inflãmatas et vlceratas affectiones componunẽ, mitigatorijs medicamentis opus habẽt: cũ verò impossibile sit hæc citò ad regiones renũ puenire, ob id ipsis pharmaca vrinã ciẽtia miscemus. Quæ verò calculosis auxilianẽ, vnica facultate indigent, q secare & extergere cũ manifesta caliditate põt: sunt aũt talia ferè oĩa amara. Quemadmodũ igiẽ in alijs, sic ẽt in his materiã experimento cognitã deinceps subscribã, initiũ ab ijs quæ ad vlceratas & inflammatas affectiones conueniunt facturus, à quibus ẽt Andromachi sectatores & Asclepiadis orsi, inde ad compositiones calculos frangentes transierunt.

A *Confectiones Renales ab Andromacho ad Renum & Vesicæ affectiones conscriptæ.*

ℭ *Potio.* Seminis lini, seminis papaueris albi, seminis cucumeris, tragacanthæ, singulorũ drachmas duas: amyli drach. quatuor: cum aqua in pastillos redigito, & ad vesicam vlceratam ac vrinæ emittendæ difficultatem exhibeto. *Alia.* Nuces pineas xxx, amygdalas xx, palmas xv, tragacanthæ drachmas quatuor, succi radicis dulcis drach. ij, croci obolum vnum, myrrhæ obol. i: vino protropo diluito, ac vtitor vt accommodato. ℭ *Alia, ad Vesicæ affectus et vlcerationes, Pastillus, quo vtor.* Seminis cucumeris drach. xij, seminis hyoscyami drach. vi: seminis cicutæ, opij, fœniculi, croci, singulorum drach. iij: casiæ drac. quatuor, amygdalas x, nuces ponticas x, seminis apij drach. sex, seminis maluæ syluestris drach. tres: excipe passo cretico, & præbe obolos tres non febrientibus ex passo. Quidam cicutæ drach. sex habent. ℭ *Alia, ad Eadem & Vesicæ dolores.* Croci, seminis besasæ hoc est rutæ syluestris, seminis maluæ syluestris, singulorum drach. sex: seminis hyoscyami drach. xij, opij drachmas sex, seminis apij drach. xij, nuces auellanas viij, amygdalas xx, seminis cucumeris drach. xij, mellis attici quod satis est. Datur magnitudo nucis ponticæ cum vini mulsi cyath. tribus. ℭ *Alia, ad Profluuia sanguinis ex vesica.* Aluminis drachmam vnam, tragacanthę drachmas duas, gummi obolum vnum. Dato ex passo quandoque obolum vnum, quandoq; ij. ℭ *Alia, ad* * Aliter xii.

B *Vesicæ affectiones, Vrinam ciens, à Macedone profecta. Facit & ad Hepaticos, Hydropicos, Ictericos, Nephriticos, ac Omnia vesicæ symptomata: frangit etiam Lapides.* Acori drach. l, phu drach. xxv, nardi celticę ℥ xxiiij, seminis dauci drach. xxij, cinnamomi drach. xxxii, mei drach. xvi, asari drach. xxiiij, petroselini ℥ xvi, opobalsami drach. xvi, & carpobalsami tantundem, croci drach. xxiiij, myrrhę drach. xx, radicis dulcis drach. xvj, nardi Indicę drach. xvi, casię drach. xij, amomi drach. xvj, vuę passę drac. viij, tragacanthę drach. ix: arida melle excipito, & tragacantham vino amineo macerato. Dato nucis ponticę magnitudinem cum vini cyathis quatuor, febricitãtibus cum aqua mulsa. ℭ *Alia ad Vesicæ Vlcera & inflammationes.* Nuces* pineas xx, seminis cucumeris syluestris grana xl, amyli obol. tres, nardi drachmam vnam, seminis apij cyath. ij: nardus & apium in aquę sextario vno coquuntur, deinde ex decocto duo cyathi pręscriptis admiscentur. ℭ *Alia ad Calculosos, qua Bassa vxor Marij curata est. Frangit ita vt neque rursus gignantur.* Casię drach. duas, seminis apii drach. iij, myrrhę minęę drach. quatuor, piperis albi drach. ij, thuris drach. tres, lapidis syriaci masculi ℨ j, aut fœminę drachmam vnam: seminis pastinacę, anisi, vtriusque drach. ij: styracis drach. iij, iridis illyricę drac. iij, seminis papaueris albi drac. duas*, spicę nardi tantundem: amygdalarum amararum mundatarum, asari vtriusq; drach. tres: seminis smyrnij, cyperi, vtriusq; drach. ii: mellis attici quod satis est.

A. l. 3. f. 18. t. 2. c. 12. fol. 360. a. — * Aliter satiui. — * Aliter i.

C Dato quotidie. ℭ *Alia ad Calculosos, frangens & paulatim expellens, donec mundam vesicam reddat, deinde æger pellucida lotia reddat: & quod maximum est, curat vt non amplius renascantur.* Seminis* dauci, anisi, seminis cucumeris, petroselini, myrrhę, singulorum drachmas sex: casię daphnitidis, cinnamomi, nardi celticæ, singulorum drachmas quatuor: terito, & cum aqua ad parui lupini quantitatẽ coagmentato: & ieiunis quotidie per dies triginta ex aquæ cyathis tribus præbeto. Hoc verò pharmacum quemadmodum accepimus, cum quadam religione præparatur: ligneo enim mortario ac pistillo tunditur: oportet q; eum qui tundit neq; anulum habere ferreum, neq; calciamenta clauis ferreis transfixa. Hoc à rustico vt mysterium accepimus. ℭ *Alia ad Nephriticos & omnem Fluxionem, vt Apollonius.* Corticis mandragoræ tosti sesquidrachmam: hyoscyami seminis tosti, seminis papaueris nigri tosti, vtriusq; sesquidrachmam: anisi tosti sesquidrachmam: tragacãthi, carnis palmarum, vtriusq; drachmas três: dato cum melle.

A. l. 5. fu. 2. t. 6. fol. 556. d — * Aliter vi.

Nephriticæ Compositiones ab Asclepiade conscriptæ.

ℭ *Antonij Musæ.* Fructuum pini, qui pityides vocantur, † tusorum et cribratorum, ℨ xx: seminis papaueris ălbi, tragacanthæ, vtriusque drach. ij: nardi celticæ, croci, anisi decorticati, radicis dauci cretici, singulorum drach. i: costi obol. iii: præpara cum protropo, & repone in pyxide. Da nu-

† Al. exacinatorum. — * Aliter nigri.

D cis ponticæ magnitudinem cum protropi cyatho vno, & aquæ calidæ cyathis duobus. *Alia.* Seminis cucumeris satiui tosti drach. iij, seminis maluæ drach. v, nucum pinearum drach. vi, seminis apij drach. vij, seminis lini drach. vnam, amygdalarum amararum mundatarum ℥ ix: excipe passo, & exhibe vt prędictum est. ℭ *Alia ad Nephriticos Onesidemi.* Amygdalarum amararum ℥ xvi: seminis dauci cretici, seminis maluæ, vtriusq; drach. vi: radicis iridis syluestris drach. viii: cornu ceruini vsti, tragacanthæ, nardi celticæ, seminis cucumeris satiui, singulorum ℥ vi: passi quantum sufficit, præpara vt dictum est. ℭ *Aliud Pharmacum accommodatum.* Hoc scimus multos nephriticos vsos esse, & à tota affectione penitus liberatos. Oportet per multos dies in pharmaci huius vsu perseuerare. Datur & calculosis, & colicis medetur, ac vesicę affectibus. Componitur hoc modo: Nucum ponticarum purgatarum, amygdalarum amararum mundatarum, seminis cucumeris repurgati, singulorum drach. iii: seminis cicutæ, croci, seminis maluæ, opii, singulorum drach. sex: seminis hyoscyami albi, seminis apii, vtriusque drach. xii: cogito in pastillos cum melle, ac dato obol iii, cum aquæ mulsæ cyathis iii: in alio exemplari, & besasa, hoc est seminis rutæ syluestris ℥ vi. ℭ *Ad Callosas in Renibus concretiones, Onesidemi.* Symphytum, & sion, & artemonium, cum vino coquito: & expressi liquoris cyathos duos, cum pari aqua dato. *Aliud.* Maluæ syluestris radicẽ, & rutę syluestris radicem, et apii montani radicẽ, {cum vino} coquito: & eo qui dictus est mo-

do

do exhibeto. ℭ *Aliud ad Calculosos inspersile.* Seminis balsami partem i, lapidis qui in spongijs reperitur tantundem: pulegij aridi, seminis maluæ syluestris, ocymi aridi, singulorum tantundē: tusa & cribrata reponito, & dato cochlearium cum vini diluti cyathis duobus. *Aliud.* Struthij radicis partem i, iridis syluestris siccæ tantundem, oxalidis siccæ tantundē, fremij luteum florem habentis sicci tantundē. Tusis & cribratis, vt dictum est, vtere. ℭ *Catapotia Heraclidæ Tarentini, dissoluunt Vesicæ Tophos, commodant & ad Vesicæ Stillicidium.* Piperis, galbani, vtriusq; ʒ i: succi lybici ʒ ij, myrrhę ʒ iiij, protropi quod satis est: forma catapotia ciceris magnitudine, & tria deuoranda dato, & *passi cyath. ij insuper bibendos. *Aliud.* Ammoniaci thymiamatis, piperis, spumæ nitri, singulorum ʒ i: carpobalsami ʒ ij, myrrhæ ʒ iiij: excipe protropo, & forma catapotia ciceris magnitudine: ac tria deuoranda dato, ita vt vini dulcis quadrantem insuper propines. Hoc ad dies † xlviij, ægro praelo to facies. ℭ *Pastillus ciens Vrinam, detrahit Lapillos & Tophosas concretiones.* Asari, petroselini, phu, mei, singulorum ʒ iiij: acori, seminis anisi, seminis dauci, apij montani, carpobalsami, tragacanthæ, singulorum ʒ ij: tragacātham passo dissolutam aridis adijcito, & pastillos formato: inde q; obolos tres cum passi diluti cyathis duobus exhibeto. ℭ *Alius pastillus Chariclis, educit Arenosas subsidentias, facit ad Affectiones Vlceratas.* Seminis apij, petroselini, anisi, singulorum ʒ xvi: floris iunci odorati, croci, tragacanthæ, singulorum ʒ vi: seminis dauci cretici, piperis albi, vtriusq; ʒ iiij: præpara vt dictum est: & da drachmam vnam, cum protropi diluti cyathis tribus. ℭ *Antidotus ex Lapidibus, vt Mithridates, facit Nephriticis & ad Vesicæ affectus: atterit Calculos, & Tophos dissoluit.* Seminis smyrnij, cyperi, spicæ nardi, seminis papaueris albi, cinnamomi, casiæ fistulę, piperis albi, seminis pastinacę, singulorum vnc. i: thuris non secti, seminis apii, croci, styracis, iridis, amygdalarū amararum, acori, singulorum sesquunciam: lapidis syriaci fœminæ, aut masculi, vtriusq; semunciam: myrrhæ minneæ sextantem: excipe melle. Datur nucis ponticæ magnitudine. ℭ *Alia antidotus "Biennitæ, pharmacum accommodatum, sedans Dolorem. Vtile & Nephriticis hoc est renalibus affectionibus, & ad Vesicæ Vlcerationes. Frangit Lapides, & lutum per urinam expellit.* Iridis drach. iiij: mei, seselis, chamædryos, hyperici, cneori, canchryos, singulorum tantundem: amomi drach. viij, cinnamomi drach. xii: rosmarini montani, nardi Indicæ, croci cilicij, petroselini, polii, seminis rutæ syluestris, dictamni cretici, singulorum tantundem: glycyrrhizę, lapidis syriaci masculi, vtriusq; drach. xvi: thlaspeos drach. xxiiij: seminis viticis, myrrhæ, spondylij, singulorum tantundem: cardamomi drach. xlviij: excipe melle cocto, & præbe nucis ponticæ magnitudinem cum vini mulsi diluti cyathis quatuor.

E

F

* Al. vini dulcis.

† Aliter xl.

A.l. 5. su. t. t. 2. fol. 530. g

Quæ Archigenes ad Renum affectiones scripsit in Secundo Pharmacorum secundum genus.

ℭ Ex renibus laborantes nephriticos appellatos conuenienti diæta adseruo. Et ceratum quidem rosaceum cum styrace ad malagmatis formam redactū impono. Cæterùm Antiochus apud Phricen Linophobum, valde iuxta naturalem contrarietatem auxilio fuisse ait ad mali euersionē prototomi caulis decocti cyathos duos ieiuno ad dies nouem exhibitos. Inspergito autem salem modicum & magis proficies. ℭ *Alia Potio.* Foliorum rosarum, amygdalarum decorticatarum, thuris, æquales partes: capitum papaueris duplum: excipe protropo, & in vas fictile repone in loco non humecto: & obolos duos, cum protropo exhibe. Quidam pro amygdalis amylum coniiciunt, & pro protropo aqua excipiunt, verùm cum protropo bibendum exhibent. G

De Ischiade coxendicum morbo, Podagra, & morbo Articulari siue arthritide. CAP. 2.

EX genere "arthritidis est tum ischias, tum podagra: quod enim in omnibus articulis arthritis est, hoc in vno iuxta coxendicem quidam ischiada, hoc est coxendicum morbum, appellant: iuxta pedem autem podagrā. Incipit igitur plerunq; podagræ generatio ex vno articulo, & progreditur in omnes temporis diuturnitate accedente. Communem habent hi tres affectus humoris redundantiam, quę affectam occupat coarticulationem: qua expleta in omnem partem circum sitæ neruosæ particulæ tenduntur, & ex his dolor oritur. Aliquando quidem igitur irruens humor sanguineus est, vt plurimùm verò pituitosus, aut ex pituitoso & bilioso mistus, aut etiam sanguine cum ipsis permisto. Quòd si quis exactius interpretari rem velit, non pituitosum humorē, sed qui propriè crudus appellatur, vt plurimùm circa arthritidas prædominari dixerit. Est autem hic crassus ad similitudinem puris crassioris: vbi verò in ipsis articulis diutius moram traxerit, nō solùm crassior, sed & viscosior, redditur. Qui igitur tophi seu calli appellantur, horum generatio ex his est: & postquam fuerint producti, ne speraueris ad pristinam constitutionem exactè redire articulum posse. Cæterùm differentiæ affligentium humorum facilè deprehendi possunt tum coloribus, tum symptomatis coincidentibus: item'que per experientiam pharmacorum, quæ adhibentur. Cognitio igitur ipsorum ex colore omnibus exposita est: ex symptomatis verò coincidentibus, tametsi non omnibus, neque ex procinctu, manifesta sit, tamen non adeo difficilis cognitu eixstit. Biliosus enim sanguis multæ caliditatis sensum ægroto exhibet, & calfacientibus impositis exacerbatur, quemadmodum rursus à frigidis relaxatur. Verùm ad "humoris noxij cognitionem conferet tibi etiam prægressa diæta siue per exercitia, siue per otium transmissa, & per balnea, post aut ante acceptum cibum. Quemadmodum conferet etiam horum gymnasiorum & eduliorum tum quantitas, tum qualitas: item anni hora, & regionis ac aeris cōstitutio: insuper q; & ætas, & habitus corporis: quorum omnium facultates sępe in plerisque locis enarraui. Porrò principium

H

A.l. 3. f. 22. t. 2. c. 5. fol. 401. c. d

A.l. 1. f. 2. d. 3. su. 1. c. 7. fol. 45. h

A principium curationis sit tibi euacuatio humoris affligere reperti: si quidem humoribus ex ę quo redundarit corpus, venę sectione primum omnium assumpta, deinde purgatione: quibus accedat pharmacorum dicendorum conueniens & tpe, & ordine, vsus, ita vt in manibus & pedibus pharmacis fluxionem repellentibus vtamur; circa coxendicum verò iuncturam id facere vitemus: cum enim in profundo ea sita sit, sanguis ex vicinis & ambientibus vasis ac musculis ad illam compellitur. Mitigatorijs igitur in principio medicamentis opus est in dolore circa coxendicem hærente, quæ neq; refrigerent multū, neq; fortiter calfaciant, qualibus sanè postea opus habet: exacerbātur enim per ipsas fluxiones caliditate nimirum plus attrahente ipsas, q̄ impediente. Q̄n quidem verò pręsentis operis institutum est neque de cataplasmatis, neque de irrigationibus, quicquam dicere, sed de methodo compositorum pharmacorum, ad hanc solam progrediar initio ab ischiade sumpto. Rarò equidem fit ischias ex sanguinis multitudine: & citissime curatur, venis circa poplitem aut talos sectis. Quemadmodum autem sæpe sola sanguinis euacuatio sufficiens auxilium existit, sic contra in omni ischiade, et pręsertim eo qui ex humorum copia exortus est, si quis ante euacuationem totius corporis acribus pharmacis circa partem affectam vtatur, ægre curabilem reddet affectionem, copia nimirum indissolubiliter ibidem condensata: præter alia enim & crassa &
B viscosa fit ob calorem & siccitatem acrium pharmacorum, non dissimile quippiam assationi perpetiens. Tanq; igitur maximam vim ad affectionis curationem habeat totius corporis euacuatio, ab ipsa incipiendū est nō solum à cruribus, sed & à cubito primū, sanguinis detractione facta. Auxiliantur ēt vomitus ipsis ischiadicis magis vtiq; q̄ euacuationes infernæ per ventrē, vt qui reuellant repetentē deorsum humorē. (A.l.1.f.4.c.11. fol.76.g) Faciendi itaq; sunt vomitus in principio ab accepto cibo: postea verò ēt per vomitoria medicamenta, initio à mediocribus facto. In quibus autem vehemēs humorum densatio, quæ ægre dissolui potest, à medicis intempestiuè acribus pharmacis vtentibus facta est, his cucurbita affixa maxime auxiliatur, & purgatio per efficaciora infusa, quale est & quod ex colocynthide constat. Si igitur ea quæ nunc dicta sunt præ oculis habueritis, medicamentis sanè à prioribus medicis traditis iuxta methodum vtemini. Verum in ipsis recensendis auspicabor ab ijs quæ ab Andromacho scripta sunt in illa parte libri de externis pharmacis conscripti, in qua pręscriptis malagmatis proprie appellatis, inde etiam alia omnia prodit, iuxta quencunq; tandem modum inueteratas affectiones iuuantia, in quibus est etiam ischiadicorum appellatorum cura.

Compositiones ab Andromacho conscriptæ ad Ischiadicos.

℄ Seminis rutę syluestris ʒ iiij, silphij ʒ iiij, spumæ nitri ʒ iiij, baccarū lauri ʒ iiij: abrotoni, colocyn
C thidis medullæ, cardamomi, ammeos, singulorum ʒ iiij: rutæ viridis minæ octauam partem. Quidam horum singulorum ʒ xx accipiunt: & picis, terebinthinæ, myrtei, ceræ, singulorum tantundem: adipis taurini tantundem, chalbani ʒ vi, ammoniaci thymiamatis ʒ vi, opopanacis ʒ iiij, sulfuris viui ʒ iiij. Quòd hoc pharmacum fortiter calfactorium sit, si memoria tenuerimus ea quæ in libris de Simpliciū pharmacorum facultate scripta sunt, nihil opus recentiore assertione. Est enim vehementissimum & calidissimum medicamentum syluestris rutæ semen, & cum eo silphium, & baccæ lauri, deinde spuma nitri. Post hæc abrotonū, inde q; colocynthis, & cardamomū, & ammi. Ruta ēt viridis minus quidem his, non tñ contemnēdam habet caliditatem, quemadmodum neq; sulfur viuum. Ex profundo itaq; attrahere omnia hæc possunt humores articulū & iuncturam coxendicis vexātes. Quò verò emplastrum ex ipsis fieret, picem & terebinthinā † ac myrteū, & cerā, ac adipem admiscuit is, qui pharmacum composuit. Verum ammoniacum thymiama, & chalbanum, vltra hoc quòd conferunt ad emplastri compositionem, etiam emolliendi ac mitigandi vim quandā habent. Opopanax verò eiusdē cū ipsis est generis, sed fortiori facultate præditus. Alterā porrò cōpositionē ad eandē affectionem Andromachus sic scripsit. ℄ *Aliud Malagma ad Ischiadicos, & Alia multa.* Ceræ ʒ lxxii, terebinthinæ ʒ xlviij, ammoniaci thymiamatis ʒ xxxiij, propolis ʒ
D xliij, chalbani ʒ xxxvi, bdellij ʒ xxv, croci ʒ v, opopanacis ʒ xij, spumæ nitri ʒ xxx: vnguento irino admoto tundito. ℄ *Aliud Protæ Pelusiotæ, ad Coxendicum, & Capitis dolorem, & ad omnes diuturnos Dolores.* Ceræ ʒ xxiiij, ammoniaci thymiamatis ʒ vij, terebinthinæ ʒ vij, succi thapsiæ ʒ vij, olei cyathū vnum. Quin & aliā compositionē inter malagmata Andromachus retulit hoc modo. ℄ *Ad Ischiadicos ab Hera Cappadoce.* Picis liquidæ heminas iij, aut ij & dimidiam, ceræ lib. i, resinæ pini lib. i, nitri sesquilibram, sulfuris viui lib. i, staphidis syluestris sextarium i, pyrethri lib. dimidiam, fæcis vini vstæ lib. ij, cardamomi sextarium j, chalbani lib. dimidiam: arida cū liquidis committito. Hoc pharmacum etiam ipse Heras in proprio libro prope finem scripsit, sed non appositum est ad picem, aut duas & dimidiam, sed simpliciter scriptum est, heminas tres. Præscripsit autem hæc verba: Ceratum ad ischiadicos, quod eruit etiam valde inueteratas affectiones: hoc vsus sum in Frontino. Scripsit autem & alias duas ischiadicas compositiones Heras, quarum altera hoc modo habet. ℄ *Ad Ischiadicos valde mitigatoria.* Picis partes ij, sulfuris viui partem vnam: vtraq; trita mista dolenti loco imponito. Verùm prælauare ægrum oportet, vt pharmacum adglutinetur, & supernè chartam superponere, ac sinere donec sua sponte dilabatur: licet etiam lauare charta suprapposita adhuc incumbēte. In quibusdā exemplaribus, picis pars vna habetur: & licet etiā sic præparare, modo sciamus nos efficacius esse ambo pari mensura misceri. Debilius verò pharmacum, in quo

† In quibusdā codi. dictiones hæ non habentur, in alijs legitur, x̄ pīri- vnci. et resinā.

duplum picis ad ſimplum ſulfuris conijcitur. Porrò quæ reſtat adhuc tertia compoſitionũ iſchiadicarum, hoc modo ab Hera prodita eſt. ℭ *Alia Iſchiadica. Hac uſus ſum in Frontino, ſtatim in exacerbationibus.* Ceræ ℥ c, viſci quercini ℥ xvi, myrrhæ ℥ vi, terebinthinæ ℥ xxv, chalbani ℥ vj, iridis illyricæ ℥ vi, cedriæ heminam dimidiam, cyprini heminam dimidiam: ceram & cedriam cum cyprino liquefacito, deinde reſinam & chalbanum: atque vbi iam ab igne auferre voles iridem inſpergito, item q; viſcum indito. Ablata autem iam olla in promptu ſit tibi myrrha trita, ad quam liquefacta diffundes, & miſtis ſimul omnibus vteris. Quidam ſupra hæc omnia etiam nitri ℥ v addiderunt. E

Quæ pharmaca Aſclepiades in Quarto Externorum prodidit, quæ Marcellæ inſcribit.

Nominat equidem & hic omnia huiuſmodi malagmata: apponit autẽ alijs quod ad iſchiada, alijs quo'd ad ſplenem, alijs ad latus aut aliam aliq; partem, conducant: quædam etiã varij vſus eſſe ait: Quemadmodum ẽt hoc ſcriptum ab ipſo in hæc verba. ℭ *Malagma Antiochidis, Splenicis, Hydropicis, Iſchiadicis, Arthriticis. Præparatum eſt Fabullæ Libycæ.* Ceræ lib. iij, viſci quercini lib. iij, reſinæ terebinthinæ lib. iii, retrimenti ab expreſſa myrobalano reliqui lib. i, ſpumæ nitri lib. i, floris lapidis aſii lib. i, ammoniaci thymiamatis lib. i, olei cyprini lib. iii: acetum ad ammoniacum diſſoluẽdum.

Poſt hoc ſcribit rurſus aliud ſic. ℭ *Aliud Fabullæ compoſitum valde præclarum, ad Eaſdem affectiones.* Myrrhæ ſtactæ lib. ii, bdellii onychis lib. ii, medullæ ceruinæ lib. ii, ammoniaci thymiamatis lib. ii, iridis illyricæ lib. ii, opopanacis lib. i: chalbani, ſtyracis, vtriuſque lib. i: maſtiches lib. i, floris lapidis aſii lib. i, ſucci ſycomororum lib. i, canchryos lib. vnã, piperis albi lib. i: ceræ, terebinthinæ, vtriuſque lib. v: tundendum eſt pharmacum, ita vt qui tundit fecem vnguenti irini adhibeat, quò mollius pharmacum fiat. Aliud deinceps Aſclepiades ſcripſit hoc modo. ℭ *Malagma quod & Aurei coloris appellamus.* Auripigmenti auricoloris, calcis viuæ, vtriuſque ſextãtem: aluminis liquidi, & ſciſſi, vtriuſq; ſextantem: arida tundimus & cribramus, & in pilam coniectis, aceti cyathos octo affundimus, & probe trita liquefactis excipimus. Sunt autem hæc: Ceræ, reſinę frictæ, & pinus, ſingulorum lib. ii: olei communis cyath. viii: hæc liquefacta frigefieri ſinimus, & ea ſia tritis admiſcemus. Nos ad pharmaci pręparationem etiam myrrhæ ſextantem addimus. Alii etiam ſandarachę ſextantem apponunt aluminis liquidi ſextante ſublato. Nos aũt coniectis omnibus pręſcriptis cõficimus, & fit efficacius. Poſt pręſcriptum aliud ſubdidit hoc modo. ℭ *Hoc vſus "eſt Andromachus. Facit Splenicis, Hydropicis, & ad Præcordia diſtenta. Facit Iſchiadicis, Arthriticis, & ad Inueteratos affectus.* Cerę, picis, brutię, vtriuſq; lib. i: nos pro pice reſinam frictam indimus: reſinę pinus lib. i, olei cyath. viii: auripigmẽti auricoloris, aluminis ſciſſi, calcis viuę, ſingulorum ſextantẽ: prępara vt dictum eſt. Nos appoſuimus ad pharmacum myrrhę ſextantem, viſci quercini trientem. F G

A. l. 5. ſu. t. t. 11. fo. 547. e. f

Poſt relata alia quędam ad hydropicos & ſplenicos recenſet, & inde rurſus multi vſus compoſitionem tradit, quam etiam iſchiadicis cõuenire ait, hoc modo. ℭ *Andreæ Malagma. Compoſitio admiranda ad Ea quæ velis perforare, diſſoluere, adæquare. Educit oſſa corrupta, aculeos, & infixa. Deſcriptum eſt etiam à Serapione empirico. Facit & ad Iſchiadicos, commodum eſt Suppuratis, facit & ad Induratas viſcerum affectiones. Eſt & Acopon bonum diutinis reſolutionibus, & diſtortis corporis particulis. Facit etiam ad Ea quæ pingui mucore obſeſſa ſunt: educit enim aliena, & vlcus ad cicatricem perducit.* Grani "cnidii purgati, nitri rubri, ſalis ammoniaci, ariſtolochię creticę, radicis cucumeris ſylueſtris, terebinthinę, ſingulorum drachmas viginti: piperis rotundi & longi, ammoniaci thymiamatis, & vt quidam volunt amomi, & xylobalſami, ſingulorum drachmas decem: thuris maſculi, myrrhę, reſinę ſiccę, viſci ſubacti, ſingulorum drachmas decem: ſucci mororum drachmas decem, cerę drach. xxx, adipis caprini drach. xv, fęcis vnguenti irini quantum ſatis excipiendis erit. Arida tunduntur, & anguſtiſſimo cribro excernuntur: liqueſcibilia verò ſingulatim diligenter tunduntur: deinde omnia ſimul miſcentur, ac rurſus tunduntur admota irini fęce: deinde vbi probe fuerint vnita, emollita reponimus. Quo'd ſi velis acopo vti, accipe pharmaci quadrantem, adipis anſerini quadrantem, olei cyprini quadrantem, ac miſtis vtitor. Poſtea verò conſequenter ſic ſcripſit. ℭ *Aliud ad Eaſdem affectiones.* Pyrethri drach. xx: grani cnidij, ſpumę nitri, vtriuſque drach. xx: ſalis ammoniaci, ariſtolochię creticę tenuis corticis, radicis cucumeris ſylueſtris, terebinthinę, ſingulorum drach. viginti: piperis rotundi & longi, ammoniaci, thymiamatis, bdellii, xylobalſami, thuris, myrrhę, cardamomi, amomi, adipis caprini, reſinæ ſiccæ, ſingulorum drachmas decem: ceræ drach. xxx, viſci probe ſubacti drach. viii, ſucci mororum drach. viii, fæcis vnguenti irini quod ſufficit his excipiẽdis, vini Italici quod ſatis eſt: maceratis his quę diſſoluere oportet, pro more apparato. In alio exẽplari neq; xylobalſamum, neq; cardamomum, neq; amomum repperi. Poſt hæc alia pharmaca prodidit, & deinde rurſus iſchiadicorum meminit, ſic ſcribens. ℭ *Aliud eiuſdem Epithema, Iſchiadicis, & Arthriticis: auxiliatur confeſtim.* Fœnugræcum in vas fictile conijcito, & ad ipſum poſcam ſufficientem affundito, & prunis impoſitum donec diſſoluatur coquito: ad diſſolutum verò mellis quod ſatis eſt iniice, ac rurſus coque: deinde exempta diligenter tere, & in linteolum infarta locis affectis impone, faſcia'que obligatos ſine. Hoc autem ad biduum & triduum facimus. Cæterum ſi in terendo pharmacum induretur, ex liquore quantum ſufficit addimus: liquor autem tantus ſit, vt tractile cataplaſma reddatur. ℭ *Aliud quod continenter ad prædicta ſequitur, hoc modo.* Symphiti ſeſquilibram raſam & minutim conciſam, ac in mortarium teſtaceum coniectã, diligẽter terito: H

A. l. 5. f. 22. t. 2. c. 10. fol. 403. h

A rito: & ad tritam mannæ quadrantem addito, atque ouorum crudorum recentium trium numero candidum vnà cum luteo, & rursus terito: & vbi vnita fuerint, his adipis suilli veteris libram vnã adijcito, & conquassata diligenter atq; in linteolum infarta imponito: mitigat confestim. Post præscriptum aliud deinceps scripsit hoc modo. ℂ *Aliud eiusdem Malagma. Ischiadicis statim in irritationibus imponitur. Appellatur Didymæa. Facit ad Attrita, & omnem Neruorum per consensum affectum: dissoluit omnem Duritiem: facit etiam ad alias Inflammationes: delet malignas Cicatrices: facit ad Luxata & Collisa: facit & ad Mammillarum affectiones malignas.* Ceræ, visci quercini, terebinthinæ, iridis siccæ, myrrhæ, chalbani, singulorum drach. xlviij: olei cyprini aut vnguenti ęgyptiaci quod satis est. Chalbanum in oleum cyprinum, aut vnguentum ægyptium coniectum ad ignem dissoluimus: & ceram mollimus, ac reliquis mistam probè tundimus: atq; his chalbanum liquefactum cum cyprino inijcimus, ac rursus tundimus, malagma lenissimum tactui reddendo: quo vtimur. Consequenter ẽt hoc Asclepiades subdidit. ℂ *Aliud eiusdem ex Areo. Facit ad Colicos suprà quàm dici potest, in ipsis vexationibus impositum: & Psoras curat citra exulcerationem.* Ceræ, picis liquidæ, vtriusq; lib. i: { picis aridæ lib. i: } sulfuris viui, aluminis scissi, nitri rubri, singulorum lib. dimidiam: liquescibilia liquefacito: arida verò tundito, & per angustissimum cribrum concernito, & ad liquefacta adijcito, paulatim
B ea inspergendo ac assiduè mouendo: inde q; in pilam translata ac tusa reponito, & vtitor. Deinceps rursum aliud prodidit hoc modo. ℂ *Aliud eiusdem Malagma ex Silphio, Ischiadicis valde commodum.* Ammij ʒ xij: silphij, seminis rutæ syluestris, baccarum lauri purgatarum, singulorũ drach. xiiij: medullæ colocynthidis ʒ ij, nitri ʒ iiij, abrotoni thebaici ʒ iiij, cardamomi ʒ iiij, ceræ põticæ minæ octauam partem: picis, resinæ, {adipis anserini,} ammoniaci thymiamatis, singulorum minæ octauam partem: liquida cum aridis committito. Consequẽter & hoc ab Asclepiade scriptum est ita. ℂ *Aliud eiusdem, quo vsus est Antipater.* Silphii, rutæ syluestris siccę, baccarum lauri siccarũ, spumæ nitri, medullæ colocynthidis, abrotoni thebaici, ammii, cardamomi, singulorum ʒ iiii: rutę satiuæ viridis, picis siccæ, resinæ terebinthinæ, ammoniaci thymiamatis, adipis vitulini, singulorũ minæ octauam partem: chalbani ʒ xvi, opopanacis ʒ iiij, sulfuris viui ʒ iiii, olei cyprini heminas iiii. Vsus tempore oportet prius coriandrum aridum vstum cyprino excipere, & ex eo coxendicem illinere, atque post huius vsum malagma ipsum imponere. Post hoc rursus aliud scripsit hoc modo. ℂ *Aliud eiusdem Malagma, in Ischiadicis humores ex alto euocat ac transfert, liberat q; à tota affectione. Facit & Dissolutis, & Trementibus, & Affectionibus inueteratis.* Picis liquidæ brutiæ lib. iii, fæcis aridæ vstæ lib. ii, nitri rubri sesquilibram, resinæ pini lib. i, ceræ lib. i, staphidis syluestris lib. i, sulfuris vi- * Al. anserini.
C ui lib. i, pyrethri lib. dimidiam, cardamomi sextarium i: picem, ceram, resinam coquito: arida tundito, & cribrato angustissimo cribro, ac cum liquefactis committito: & vtitor. Post præscriptũ adhuc aliud pharmacum subdidit ita habens. ℂ *Aliud eiusdem quo vsus est Philocalus.* Sinapis, fœni græci moliti, vtriusq; sextar. dimidium: pyrethri, staphidis syluestris, nitri rubri, singulorum ʒ iiii: opopanacis drach. ii, chalbani drach. ii, resinæ terebinthinæ lib. i, ceræ lib. i, olei cyprini lib. i: arida cum liquidis committito & vtitor.

Ischiadicorum Cura à Damocrate conscripta, ex Iberide.

Damocratis extat libellus Clinicus inscriptus, in quo versibus Iambicis, quemadmodum solet, de tribus disserit medicamẽtis, Ac primo quidem eo, quod ex herba, quam ipse Iberidem appellat constat: Secundo ex semine dolores sedante composito: Tertio verò purgatorio, & ab ipso Hiera appellato. De primo igitur in ischiadicorũ curatione in eo libello hęc scripsit. In Iberide inquit medicum quendam amicum suum per hanc herbam curatum esse: quam herbam, vt dixi, ipse Damocrates Iberidem appellat, vt qui ipse visu herbam cognorit, nomẽ autem eius nullum audierit, cùm etiam id ipsum ignorarit is qui eum vsum eius docuit. Verùm ex signis quę scribit videtur Iberidẽ appellare, quę à Gręcis lepidium nominatur, à regione, in qua amicus eius curatus est,
D appellatione ducta. Describit autem ipsius signa per hos Iambos.

Herba hęc vbiq; multa q; frequens nascitur
Monumenta iuxta antiqua, muros & veteres,
Tritas q; quondam publicè pedibus vias,
Quas iuxta aratrum duxit haud quis agricola.
Semper virescens, foliis nasturtii
Florentibus, vere attamen maioribus.
Caulem cubitalis longitudinis gerit,
Paulo minorem aut rursus ampliorem. Ab hoc
Æstate pendent folia, donec multa hyems
Sarmentitiam deducat hęc ad imaginem, &
Deiecta & exiccata depereant gelu:
Adnata radici tamen cernes alia.
Æstate florem fert colore lacteo
Multum tenuem varium q; valde cauliculus.
Ad quem sequitur semen penitus sic exiguum,

Visum ferè vt fallens, oculos quoq; effugiat. E
Odorem habet radix at inde acerrimum,
Vero similem quàm maximè nasturtio.

Per hos quidem versus figuram herbę indicauit. Consequenter aūt vsum ipsius per huiusmodi.

Hanc erutam larga satis cape copia,
Æstate: nam tunc optima, & fortissima est
Adhuc recens, siccata fit sed debilior.
Tusam hinc probè (nam difficulter tunditur)
Pauca subactamq; excipies axungia:
Crurí q; toti & maximè coxendici
Adhibebis, & ligabis, & sines duas
Horas mulieribus, viris sed quatuor.
Hinc balneo inductos, nec vllo ex vnguine,
Nec smegmate vllo pinguiore collines,
Sudore sed modico exiliente in solium
Merges, manere coge, siquidem sæpius F
Morsum caloris quempiam ac sensum afferat.
Verùm hinc rigatos leniter producito.
Illati enim quamuis manibus sint plurium,
Exibit attamen suis pedibus valens.
Ad multum oleum miscebis hinc vinum modicum,
Et concuties, & illines totos eo.
Ac mox madore terso & pinguitudine
Totum teges crus mollibus tu velleribus,
Iubens obire assueta vitæ munia,
Quæcunq; vult, & non grauatim suscipit.
Hoc auxilium certum atq; constans integrè est,
Et nullo alio adijciendo ei simul indigum.
Expers doloris & vbi manseris, ferè
Quod accidit, radiculam lætus cole.
Quòd si tamen inde affectionis vestigium G
Quoddam supersit, pòst repetes hoc præsidium,
Diebus vt multum decem bis præteritis.

Hoc sanè vtendi modo et inueteratos capitis dolores, et alias omnes quacunq; corporis parte inueteratas & ægrè solubiles affectiones ac resolutiones, se curasse ait. Et oīno vitia in quibus alij sinapismo appellato, & auxilio ex thapsia conflato, vtūtur, se per hanc herbā persanasse dicit. Porrò de hac Iberide & Archigenes scribit in secundo pharmacorū ſm genus, lepidium ipsam appellās. Dicit aūt splenicis & ischiadicis ipsam conuenire. ℂ *Ad Ischiadas & Perfrigerationes, Hygiæni Hipparchi.* Herbā Iberidem quam aliqui lepidium vocant, aut agriocardamū id est nasturtiū syluestre, colligito: & radicem eius tusam ac adipe porcino commollitam emplastri vice imponito ad dolentem locum ad horas tres, indeq; in balneum mittito. Idem præsidium & veteres capitis dolores depellit, in consimili vsu adhibitum, quem Damocrates medicus per versus prodidit.

De Podagricis & Arthriticis affectionibus. CAP. 3.

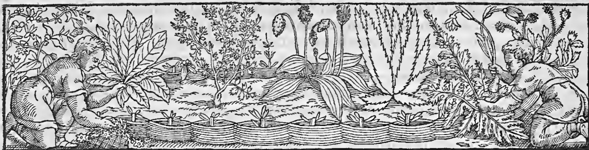
DIctum antea est in sermone de Ischiade, ex fluxionibus generari eiusmodi affectiones irruentibus in locos iuncturarū: quare & curatio ipsarū iuxta eundem fit modum, nimirū vt irruētes fluxiones euacuent. Influentibus igitur adhuc ipsis scopum afferendorum auxiliorum cōi rō H ni influentium humorum subiicere oportet, ita vt repellamus ac restringamus. Vbi verò amplius non influant, vt discutiamus iam illapsos. Cæterùm materia pharmacorū per quæ hæc fiūt multiformis est, quemadmodum etiam in alijs affectionibus, excogitantibus videlicet à principio prudentioribus viris iuxta quandam artificialem cōiecturam modò hoc, modò aliud eorum, quæ optima per experiētiam sunt iudicata. Quapropter & ego velut in alijs affectionibus, sic etiam in his optima ex eis quæ priores medici experientia cognouerunt, adscribam.

Pharmaca ab Asclepiade ad Prædictas affectiones in Quarto Externorum prodita, quæ Marcellæ inscribit.

ℂ *Epithema Podagricis, Arthriticis, sedans dolorem. Vsus est in ipsis vexationibus.* Succi papaueris ʒ iiij, croci ʒ i, cum lacte bubulo aut caprino terito: & adiecto pane interno diligenter læuigato, vt molle cataplasma fiat, & rosaceo admoto mollito: ac vtitor leni cataplasmate, forinsecus betę aut lactucę foliis, custodiendi eius gratia, impositis. Quandoque opium & crocum cum lacte trita cerato rosaceo excipimus, & linteolo infarta imponimus. *Aliud.* Styracis ʒ ii, opii ʒ i: confice ac vtere vt dictum est. ℂ *Aliud, confestim à dolore liberat, verùm ante pharmaci impositionem ægrum lauare oportet, et tunc detersis locis imponere.* Succi absinthii pōtici, croci, opii, singulorū drach. i, cerę pōticę ʒ iiii, A.l.3.f.11 t.1. c.15.fol.404.c

vnguenti

A vnguenti irini drach.vi, vini cretici quātum sufficit: & leuigata liquidis excipe, & linteolo infarta impone. *Aliud.* Seminis cicutæ dempto cortice expoliti drach.vi, croci drach.i, {styracis drac. i,} opij drach.i, passi cretici quod satis est: trita excipe rosaceo cerato. ℭ *Epithema Podagricorum, Arthriticorum, facit ad Maximas affectiones. Vsus est eo Erasistratus Sicyonius.* Radicis capparis tusæ & cribratæ chœnicem vnum, seminis hyoscyami chœnicem dimidiū, radicis chameleonis nigri chœnicis quartam partem, seminis cicutæ chœnicis quartam partem, radicis mandragoræ chœnicem i: radicis solani, aut vt alij doricnij, chœnicis quartam partem: omnia tusa & cribrata mista in vasculum figulinum reponito, & probè obturata seruato. Vsus verò tempore chœnicis quartā partem inde accipito, & passo tritam in vas fictile non picatum conijcito: & addita fæcis vini aridæ quarta heminæ parte, ad prunas posita diligenter mouendo coquito, donec bis aut ter efferueant: deinde ab igne ablata quàm calidissima imponito, aut quomodo perferre ægri possunt. Verùm ante huius cataplasmatis vsum pedes multa aqua frigida perfundere oportet, & spongijs detergere, atq; ita pharmacum imponere. Supra verò cataplasma linteola tenuissima aceto imbuta imponantur, & fascia circundata ad horas duas pharmacum incumbere sinatur. Postea verò eo ablato excitatas bullas acubus perforare oportet, ab iis enim humor mucosus multus ac glutinosus profluet: post cuius excretionem multa aqua frigida pedes proluantur, & rursus pharmacum, vt dictum est, imponatur, ita tamen vt pro aceto aqua potabili vtamur, & ex ea rigatum linteolū pharB maco superindemus. ℭ *Aliud eiusdem. Hoc pro cucurbitis & hirudinibus utimur: nam Serosos sanguinis humores exugit, facit & ad tofos ac Duritias, vt inde dissoluantur.* Farinæ fœnigręci sextarium vnum, floris lapidis asii sextarium i: lomenti, fabæ nigræ molitę, farinæ lupinorum, vtriusque sextarium i: omnia mista, & aqua calida subacta, calida imponito, & fascia constringito. Oportet autem prius affectos locos perfundere, aut etiam in solio lauare. Cùm verò fasciæ circundatæ madidæ ac cruentę factę fuerint, pharmacum tollimus: & fotis locis pastillo ex amygdalis amaris vtimur, & malagmate, quod crocum, iridem, & aristolochiam habet: hoc ipsum verò inter malagmata ad podagram descripta habetur. ℭ *Pastillus Podagricis, Arthriticis. Vsus eius est in ipsis iritationibus.* Aloes libram i, succi centaurij sexuncem, thuris non secti trientem, myrrhæ trientem, floris lapidis asii sextantem, opij sextantem, succi mandragoræ sextantem, aluminis scissi sextantem: excipe passo, & fac pastillos. Vsu expetente, lacte dissolutos cum pennis illine, & supra illitionem linteolum passo imbutum impone. ℭ *Alius Pastillus, Iuppiter appellatus.* Aloes drach.xij, opij drach. viij, succi papaueris drach.vi, succi hyoscyami drach.vi, aconiti drac.iiij. hypocystidis drach.vj, glaucij drach. viij, croci ʒ xij, gummi drach. xxiiij, malorum mandragoræ drach.xx, aceti heminas duas: mala cum aceto coquito, & expressa prædictis admisceto: & ex dilutis ac probè leuigatis pastillos for- *Aliter v.
C mato, eós q; in vmbra siccato. Vsus ostensus est. ℭ *Malagma Arthriticis, Podagricis, ex cicuta & agarico accommodatum.* Seminis cicutæ sextarium i, agarici sextarium i, fœnigræci sextarium i, nitri vnciam i, ceræ libram i, resinæ frictæ libram i, olei veteris libram i, medullæ ceruinę trientem, illyricę trientem: arida tusa per angustissimum cribrum concernito: liquescibilia verò eliquato, & frigefieri sinito, & sic erasa aridis committito: & contusis ac repositis vtitor. ℭ *Aliud eiusdem.* Ceræ lib.i, olei veteris aut sabini sextarium i, fœnigræci sextarium i, {seminis} cicutæ sextarium dimidium, resinæ frictæ lib.i, nitri rubri dodrantem, floris lapidis asii semissem, medullæ ceruinæ trientem, illyricæ trientem: præpara vt dictum est. ℭ *Aliud Malagma eiusdem ex Tedis, Titi Cesaris. Facit Podagricis, & Arthriticis. Emollit omnem Duritiam.* Visci quercini sesquilibram, thuris libram i, ceræ libram i, tedarum pinguium libram i, resinæ pinus lib.i: liquescibilia coquito, ac pinguibus tedis moueto: postq; vero omnis pinguitudo ab ipsis effluxerit, ab igne ablatum liquorem excolato, atque huic thus tenuissime tritum inspergito, assidue q; moueto donec ad compagem manus non inquinantem redigatur: & in mortarium translata reponito, ac vtitor. *Aliud.* Tedarum pinguissimarum libram i, thuris masculi lib.i, resinæ pinus libram i, visci quercini libram dimidiam: prępara, vt prędictum est. ℭ *Malagma ex Lapide Asio, Podagricis, Arthriticis valde præclarū. Liberat à tota*
D *affectione. Vsus est in cessationibus.* Visci quercini, terebinthinæ, vtriusq; lib.i: spumę nitri, floris lapidis asii, thuris, singulorum libram dimidiam: olei cyprini lib.i, adipis quantum satis est: arida tunduntur & cribrantur, ac cum aqua teruntur ad cerati liquidi spissitudinem: liquescibilia verò eliquantur, & tritis adiiciuntur: quibus simul cōquassatis ac repositis vtimur. *Aliud.* Visci lib. vnā, terebinthinę lib. vnam: lapidis asii, nitri, vtriusq; trientem: mannę quadrantem, cyprini sextantem, aquę lixiuij figulini, quod satis est. ℭ *Aliud ad Arthriticos valde præclarum: auxiliatur confestim, humores in alto absorbens.* Visci libram i, terebinthinę libram i: adipis taurini, floris lapidis asii, utriusq; quadrantem: {nitri quadrantem,} calcis viuæ quadrantem, mannæ quadrantem, cyprini libram i: prępara vt dictum est. ℭ *Aliud Diodori.* {Calcis viuę drach.i: thuris terebinthinę, ammoniaci thymiamatis, ana drach. iiii:} adipis taurini ʒ viii, spumę nitri ʒ iii, floris lapidis asii ʒ iii, in alio exemplari ʒ iiii: olei cyath. ii: arida cum liquidis committito. Hoc pharmacum valde commodum est. Resorbet etiam collectiones circa articulos consistentes, & à doloribus liberat.

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM PER GENERA LIBRI SEPTEM

Ioanne Andernaco Interprete

Ad vetustißimorum Græcorum codicum fidem diligenter aliàs ab Augustino Gadaldino recogniti, & nunc etiam ab eodem aliquibus in locis emendati.

ARGVMENTVM LIBRI

Agit de Ratione & Vsu Componendorum Medicamentorum: ac recenset Emplastra quædam, maximè verò candida, quæ cùm ad Alia tùm ad Cicatricem inducendam accommodata sunt.

Quid in Duobus Galeni Libris de Compositione medicamentorum per genera, qui Romæ vnà cum alijs incendio conflagrarunt, contineretur. CAP. I.

Cripsimus & iam antea commentarium, cuius priores duo libri in publicum sanè prodierant: sed cum alijs in apotheca, quæ ad viam sacram est, relicti intercidere, quando Pacis delubrum totum, & ingentes palatij bibliothecæ incendio conflagrarunt. Tunc enim & aliorum complurium, & mei libri, qui in apotheca illa erant sepositi, interierũt, id q; cùm amicorum nullus, qui Romæ degebant, priorum duorum exemplaria habere se fateretur. Efflagitantibus itaq; familiaribus, vt idem opus denuò scriberem, operæpretium mihi visum est prius æditorum mentionem facere, ne si quis antea in illos inciderit, causam quæritet, cur bis de eisdem rebus tractauerim. In illis igitur à primi libri exordio disputationem in eos direximus, qui sophistarum modo, compositorum medicaminum pollicita seu professionem, quantum licuit, abrogare, non nulla q; simplicium calumnijs deprimere, conabantur: dicterijs eos pariter incessentes qui scriptum de illis reliquerunt, alia iecur, alia lienẽ, alia renes, vel vesicam, vel caput, vel pulmones iuuare. Vtrum enim (aiunt) præses quidam eis imperat, quemadmodum in Tragœdia, G

Abi quidem tu flumina ipsa ad Inachi,
Thebas at age tu pergito cadmeias. H

Sic in his tu quidẽ ad hepatis portas, tu verò ad vesicam, vel renes duos, proficiscere? An q̃d in vẽtriculum ingestum est, iecur quidem excipit, inde verò per vniuersas corporis partes defert? At hoc scomma eos, qui hæc cauillantur, tam esse medicamentorum facultatis imperitos arguit, vt à marino lepore pulmonem exulcerari solum ex omnibus corporis particulis ignorent, vesicam solam à cantharidibus: ab alijs renum lapides conteri: ab alijs rursus ex pulmone atq; thorace faciles fieri excreationes: quemadmodum ab alijs alia in vna quadam particula peculiariter perfici. Atqui variè hunc sermonem in primo cõmentariorum iam antea nobis (vt dixi) conscriptorum libro, sicut rursus in secundo alterum, sumus executi, ꝙ alij quidã putarent in compositione simplicium medicamentorum contrarias inter se potestates omnino corrumpi. Etenim si aquã (inquiunt) feruentissimam cum frigidissima temperaueris, neutra illarum, qualis prius extitit, ꝑmanet, sed tertia quædam ab vtraq; diuersa generabitur. At hîc quoq; vanam ipsorum nugacitatem ostendimus, qui ignorent ex ijs, quæ corpori admouentur, non nulla pro innatis facultatibus, alia pro acquisitis qualitatibus, functionem obire. Quis.n. cicutam aut papauer refrigerandi vim habere dubitat? quin tu si recalfacta ea vehementer, animalis corpori offeras, non secus ac cauterium, vlcus concitabunt. Quemadmodum rursus, vbi sinapi in frigido aere cum aqua tritum, frigidissimo

A gidissimo hyemis tempore, repente corpori raro ac imbecilli applices, horrebit nihilo minus, q̃ si niue aut crystallo ipsum cõtigisses. Sed si id ipsum sinapi longiore temporis spatio corpori nostro admotum fuerit, principio sanè exigui caloris sensum præbebit, dein maioris, postea tam euidentis vt igne vri videamur. E contrario verò cicuta & papauer, †calida exhibita, tantam parient refrigerationem, vt stuporem corporibus quolibet acuto sensu antea præditis inferant. Cùm igitur id genus omnia in cõmentarijs, qui vndecim numero sunt, de simplicium medicamentorum facultate definiuerimus, iam ad ipsam disciplinam vtilem descendemus, in qua exercitatus, etiã si facultatum, quas polypharmacos græci nominant, scriptiones minus attuleris, non desiderabis cõmoda cuiusq; morbi auxilia, modò simplicium pharmacorum, vti diximus, materiæ non sis imperitus. Cęterùm hic liber obiter ostendit & Empiricorum medicorum contẽtionem, qui ad insomnia, fortunam, & casum seu incidentiã, (græce periptosim) medicamenta cõposita propè vniuersa referunt, si paucissima quædã excipias, quę cõi omnium hoĩum rõne, quã epilogismum ipsi vocant, inuenisse se dicunt. Quemadmodum, vbi eiusdẽ facultatis pharmaca inuicẽ miscuerimus, quæ alia in alio corpore melius aut peius functionẽ suã obijsse vsu ac experimentis didicimus, rõni cõsonum certè nobis esse videtur (Empiricorum aliqui dicunt, non.n.oẽs) componere plura B huiusmodi, vt vel vnum ex eis corporis curandi naturæ idoneũ inueniatur: Quod in hoc vtiq; recentissimo pharmaco, cui nomen inditum est Cephalicum, quasi capitale dixeris, accidisse ferũt, mistis in eo omnibus ijs, quæ vel per se vlcera carne implere cognoscuntur. Sed qua ratione ærugo cerato simplici mista medicamen sarcoticum i. ad gignẽdam carnem idoneum faciat, cùm neutrum ex illis nutriendæ carnis vim habeat, non item exponunt: siquidem ærugo vlceratam carnẽ erodit, vtpote acre & calidum medicamentum: ceratum mite quidem est, nec mordax, verùm nouæ carnis loco sordes parit vlceribus. Nos verò diximus in tertio methodi medendi libro, quomodo videlicet tum hoc, tum alia quæ ex contrarijs eodem pacto constant, inuicem commisceantur: dicetur nunc quoq; particularis exercitatio, morbi cuiusq; apposito exemplo.

†Cod. impressi græci habẽt εἰ θερμὰ προσαχθέντα τοσαύτην &c. Manuscripti, εἰ θερμὰ προσαχθέντα χρονίσῃ, τοσαύτην, et c. i. si calida adhibita, ĩmorata fuerint, tãtũ, &c.

Quæ Præscire conueniat eum, qui Medicamenta probè compositurus sit. CAP. 2.

EXpositum est alibi, simplicium medicamentorũ vires, non solum cuiusq; generatim noscendas esse, vt quidam scripserũt, dicẽtes ea vel calefacere, vel refrigerare, vel siccare, vel humectare: verùm distinctè, membratim q̃; & ex quo sint ordine singula, vti nos docuimus. Nã non nulla quidem medicamina obscurè prorsus vnumquodq; prædictorum efficiunt, quædam manifestò, aliqua validè, sicut alia absolutè. Non satis est ergo nouisse pharmacum hoc calefaciendi, aut refri C gerandi, virtutem habere, sed quãtam habeat, definire oportet. Calefaciunt igitur resinæ omnes, id q̃; sibi cõe habent, attamen maioris minoris q̃; rationem non exiguã in calore sortitæ sunt. Itẽ succi plures non mediocriter ratione ad maius minus q̃; facta differentes, excalfaciunt. Nam si panacis succum cyrenæo & medico conferas, videbitur tibi hic nihil ceu ad illos esse. At quorsum attinet sermonem ipsorum diuertere longius, cùm eorum differentiæ, quibus in cibo vtimur quotidie, possimus meminisse? Anethum igitur, & ruta, cępa q̃;, omnia calefacientia, magno inter se variant discrimine. Quapropter in curationibus quoq; particulæ admodũ refrigeratæ, medicamẽ quod impensè calefaciat admouebimus: illi verò, quòd paululũ à naturali habitu recessit, modico calore præditum: sicut & insigniter refrigeratæ, vehementissimè calefaciens adhibebit. Meritò igitur quatuor nos excalfacientium ordines statuimus, separãtes è modicè calidis ea quæ euidenti eiusmodi qualitate præcellunt: tum quæ magna: tum quæ vehementi adeo, vt vrere videantur. In singulis aũt illis quatuor ordinibus diuersis quædam esse velut incipientis differentiæ, non nulla desinentis, & ei, quæ post hanc existit, propinquæ, alia in medio constituta. Itaq; sunt ex ijs, quæ propter caloris vim exulcerãt: quemadmodum etiam ex illis, quæ {exedẽtia seu putrifica latine,} septica græcè nominantur, alia simulat q̃; corpora contigerint, potestatem suã ostendunt: quædã D duabus tribus'ue, aut quatuor horis, opus habent: nõ nulla diem totum, vel ẽt post eum noctem, vel maius dein spatium, requirunt. Hæc iam vt in calefacientibus, ita quoq; in refrigerantibus, intelligere eum oportet, qui medicamen aliquod cõfecturus est: pari modo & in ijs, quæ humectãt exiccant q̃;. Cæterùm materię medicaminum quędã à plantis, quædam à metallis, non nulla ab animantibus, proueniunt: quas oẽs in tractatu de simplicibus medicamentis definitè expressas didicistis. Nam cũ familiaribus hic mihi sermo potissimũ est, qui precibus me adegerunt, hæc nunc propter librorũ interitum denuò perscribere. Iam verò vt simplicium medicaminũ vniuersorum facultates ad amussim vobis cognoscendæ sunt, quò vbiuis corporibus curationẽ desiderantibus idonea ex ijs, quæ adsunt, facilè possitis remedia cõponere, ita etiam omnium pręter naturam affectuum differentias tenere expedit: quas primùm quidem libro de morborum, altero de symptomatum, differentijs: tertio post illos, in quo de causis morbos efficientibus dissero: comprehensas habetis: ad hæc alijs tribus de symptomatum causis: vno insuper meo de plenitudine, nec non de febrium differentia, commentario: postremò medendi methodo: in quibus affectiones actionem lædentes didicistis, item curationem harum primam esse (quẽadmodum etiam præseruationem) causarum eas parientium. Docti pariter estis, primum curationis scopum à morbosis dispositionibus suggeri: ac cum his vnà patientis particulæ naturam indicari. Præterea aeris nos ambientis

temperamentum,constitutionem,ætatem,tempus,locum, vitæ propositum, & ἔθη i.consuetudines,plures egregij medici inspiciunt: de quibus,vbi eorum vsus fuerit, aliqua simul & hic nobis dicent. Hæc itaq; in memoria vos omnia sic exprompta habere expedit, si quouis loco medicamentorum,tum simplicium,tum compositorum,copiam habere desideratis. Insuper ꝙ ab vno interim aliquo sponte nato medicamine ac simplici morbus curari possit, interim verò compositi vsus requiratur: ac quamobrem id agamus,rationem deinceps explicabimus. E

Quis Compositorum Medicaminum Vsus. CAP. 3.

SI solis simplicibus medicamentis vniuersos præter naturam affectus curare liceret,nullus vtiq; cōpositi vnq; vsus foret; at hoc nunc ita comparatum non est,nam sæpe cum corpus aliquatenus calefacere volumus,simplex nullum,quod præstare id queat, habemus: medicamētum enim curans,affectioni cui adhibetur,proportione nimirum respōdere oportet. Ergo si dispositio sit frigida,quatuor numeris à naturali recedens, curaturum ipsam pharmacum totidē gradibus mediocri symmetro'ue calidius esse oportere oībus est manifestū. Porrò cum interim tale simplex nullū adsit,si duo habeamus,quorū hoc numeris quinq;,illud tribus calidius sit, ea si miscuerimus, medium efficiemus, quatuor numeris symmetron exuperans. Iam quædā simplicia citra alterius misturam ne in vsu quidem esse possunt,veluti cum emplastū pharmacon apponere cuipiam volumus,quippe simplex nullum ad talem vsum idoneum est.Ergo neq; bitumē,neq; cera, neq; resina,sicut neq; pix,neq; propolis,ac ladanum,multo minus ærugo, & cerussa,vel spuma argenti, vel molybdæna,vel aliud quodpiam metallicum medicamen,simili modo nec herbæ solæ, emplaston pharmacum efficere possunt.Quare primi emplastrorum authores non temere ex oleo quoque metallica coquere excogitarunt,quæ liquefieri possint,liquefacere, ac siccas herbas contusas cribratas q; eis adijcere. Rursus in alijs affectibus vnum medicamentum solum ex ijs,quæ suapte natura proueniunt,vsurpamus. Cui tñ non nulla adijcimus,aliqñ virium ipsius vehementiæ obtundendæ,interim insuauitatis mitigandę gratia,quemadmodum Hippocrates in libro de victus rōne in morbis acutis hisce verbis inquit: Si sub transuerso septo dolor sit,ad clauiculam verò signum non fecerit,emolliendus est venter vel nigro veratro,vel peplio: veratro quidem daucum, vel seseli,vel cuminum,vel anisum,vel aliud quid odoriferum miscendo: peplio autem silphij succum. Hac dictione manifestò Hippocrates vsum quidem pharmaci purgantis esse ostēdit,sed insuauitatem eius in potu,moram q; in ventriculo,condimentum requirere: multa si quidē, quæ bibuntur pharmaca,tam sunt assumentibus insuauia,vt stomachum subuertant, vomitum q; protinus cieant: quędam licet paululum in ventriculo manere possint,postea tñ euomantur,cū prauas eructationes mouerint. Quemadmodum vero purgantium ceu condimenta sunt eiusmodi medicamina,quorum Hippocrates meminit,ita dolorem leuātium quæ anodyna appellantur Gręcis, alia vehementiam mitigant,vt cum papaueris succum,vel hyoscyami semen,præbemus,vel mandragoræ radicis corticem. Quare & hic pharmacorum compositionis vsus est: Maximus aūt in morbis,qui contrarias simul facultates desiderant,verbi gratia repellendi & digerendi, vel detergendi ac læuigandi,vel incrassandi simul & attenuandi humores: ac veluti plurimi vsus medicamenta (Græci polychrestotata vocant) & optima, diuersas in se potestates,vt indicabimus,continent. Verūis quoq; medicamentorum cōpositionis vsus est, cū vnum aliquod illorū ad multas venenatas feras,vel exitialia pharmaca,efficax habere volumus, qui vsus etiam theriacam, vt vocant,antidoton comparauit,item mithridation,alias q; multas. Sunt porrò & aliæ quædam vtilitates minores quidem prædictis,attamen quæ crebro nos ad medicaminum compositionem descendere cogunt,quas vniuersas hoc in opere docebimini.Nunc.n.vbi primum emplasti medicaminis,& ad plura vtilissimi à me confecti mentionem fecero,iam institutum aggrediar. F G

om.1.t.6.cla. c².117.h

De Emplasto pharmaco Dia Chalciteos, id est ex chalcitide confecto, quod Phœnicinum appellatur. CAP. 4.

QVa ratione composuerim emplastrum ex chalcitide, quod à palma quam phœnica Græci vocant, Phœnicinum appello, medicamen glutinandis vlceribus, cicatrice obducendis, & phlegmonis curandis, accommodum (vbi liquefactum humidi cerati crassitudinem obtinet) animum exercete,tum permissis Empiricis suam ipsorum fateri inscitiam, tum relictis quoque Thessali sectatoribus, qui optima pharmaca à medicis inuenta contrarijs constare facultatibus ignorant. Exercete inquam ingenium, vt eisdem mecum vtentes methodis,medicamēta possitis conficere,ac sitis re ipsa persuasi vel ea,quæ à maioribus inuenta sunt, omnia ex ratione componi,nimirum quum Empiricorum incidentia nugatoria sit. Dicenda itaque iam est propositi medicamenti compositionis ratio. Oleum vetus & adeps, digerendi vim obtinent: chalcitis & palmæ succus,repellendi adstringendi'que.Ex his igitur pharmacum composui, quo iam complures vti nouistis ideo, quòd omnibus sui generis melius esse ex ipsis operibus comprobatum sit. Etenim ratio compositionem inuenit, experientia de inuentorum virtute decernit, vt etiam rationalium methodorum imperitis artificiose confecta fidem faciant. Porrò cum modo dictis medicamentis argenti spumam miscui, quæ nihil magni adeo momenti adferre potest, neque repellentibus quod influit, neque digerentibus quod iam particulis phlegmone laborantibus H

tibus

A tibus infixum est: quippe siccandi virtutem habet, sed non validam. Quare ipsam ceu aptum medicamen in emplastri cōpositionem adiunxi: nam cum prædictis incoquitur, donec substantiam quæ non polluat, consequatur. Adipem verò insulsum, & quàm maximè fieri licet, vetustissimū esse conuenit: tum oleum vetus similiter, quod cū suillo adipe propinquam virtutem habere quodammodo didicistis, licet adeps paulo maiorem emolliendi calefaciendi q; vim obtineat. Didicistis quoq; vetustate ipsa tenuiorum partium fieri, & digerere promptius: eo q; phlegmonis, quę magnum dolorem inferunt, magis blanda ac mitia esse ipsa recentia: ijs verò, quę tales non sunt, cōmodiora vetusta. Et quo phlegmone diuturnior, & contumacior, hoc magis vetera prosunt, ac sola curare valent: modò præterea nihil afflictæ parti influat. Quòd si quidquam influat, mistā esse medicamenti quoq; virtutem oportet, cuiusmodi habet à me compositum pharmacum. Itaq; propterea chalcitidem & palmam digerentibus admiscui, non ignarus paucas omnino phlegmonas diuturnas existere, quibus nihil influat, nā ob humores in eas confluentes diutinæ esse solent. Dum aūt hæ incipiunt & accrescunt, adstringentium refrigerantium q; medicaminum virtus prępollere debet: ideo q; hoc emplaston pharmacū adusq; humidi cerati spissitudinem liquefactum multis admodū vtile reddit, interim vino adiecto, vel aceto, vel aqua illiquescens: non nunquā ex B oleo immaturo, vel alio quopiam adstringente, quale est hispanū, & histricū: vel ex dulci aliquo astrictionis experte, vel ēt vetusto. Ego quoq; sępe myrteo & melino, vbi validius adstringere res postulabat, medicamentum liquefeci. Hæc igitur cōpositio medicaminis tali symmetria conficitur: Vetusti adipis, quem institores axungiam appellant, sint pondo duo, olei veteris pondo tria, argenti spumæ tantundem, chalcitidis pondo vnciæ quatuor. Hęc autem ita coquere oportet. Adipis membranulæ oēs eximuntur, reliquum contundit, vt liquari facilè possit: mox ad ignem liquefit: deinde per colum destillat, vt purū fiat, nihil q; mēbranæ habeat, pondo duo prædicta pēdens: postea chalcitidis læuigatæ pondo triens cum olei tribus libris adipi miscetur: his & argēti spumæ pondo tria adijciunt: ac oīa vbi simul in mortario coierint, conijciuntur in cacabum, ac rudicula palmæ mouentur. Sufficiet aūt tibi ramus vnus maiusculus, vt solida ligni parte mouendo vtaris in modum spathæ dictæ: vocant.n. sic id, quo confecturas mouēt, & nos perspicuitatis gratia similiter nominabimus. Quod aūt solidę rami parti continuum est, in orbem purgato, ac tenellos ramusculos vtrinq; procedentes cōtusos decide, sed cortice prius exuto, vt segmenta iniecta pharmacum succo suo imbuant inficiant q;. Igitur statim ab initio spatha vtendum est, sed tenuia palmę segmenta inijcere oportet, vbi medicamentum cerato similem consistentiā habuerit. C Nam si à principio ea immittas, succus iniectorū, quem manere volumus, ex decoctione cōsumetur. Insuper spathę, qua medicamentum initio mouetur, pars in cacabo intincta postq; inaruerit, vt proprium succum non amplius seruet, amputatam reijce, reliqua vtere. Hāc rursus, cū medicamento intincta siccata fuerit, simili modo abscecato. Constare aūt vobis arbitror, q palmæ ramum nō multis diebus antè abscisum arbore esse oportet, quippe tēporis interuallo arescit, & succum amittit. Pridie igitur per hyemem auferatur: æstate, vel eōdē ipso die, quo cocturus es pharmacū. Vbi aūt sic coctum spissitudinem, vt non inquinet, acquisierit medicamen, ipso vteris emplastro ad vlcera, quæ cicatricem ægrè ducunt, dysepoluta græcè vocantur: ad cruenta valet oleo liquefactum: benefacit phlegmonis, podagris, articulorum morbis, bubonibus, phymatis, ambustis, pernionibus, fracturis ossium, contusionibus, omnibus deniq; affectibus, quos appellant rheumaticos. Iam verò & multi qui hernias abscecant, post manus operam statim ipsum cum irrigationibus & cataplasmatis præparatum imponunt. Si verò chalcitidis vnciæ sex immittatur, quę est selibra, medicamen ad magna vulnera glutinanda promptius, atq; ad ea quæ cicatricem ęgrè ducunt, efficacius fiet. Sunt quidem in hoc etiam alia eiusdem potentiæ medicamenta, ipsi tū cū oleo liquefacto magis q alijs omnibus, in rheumaticis affectionibus fidēdum est. Cùm igitur plurima eiusD modi Romæ existerent, nullū tam celebre probatum q; fuit. Cōducit, vt dixi, & podagricis, & articulorum vitio laborantibus quolibet tempore, cùm dolores intensi non sunt, qui perfusiones et cataplasmata lenientia postulent. Incipientibus igitur atq; augescentibus etiamnum id genus vitijs, liquefactum pharmacū refrigerari sinito, id q; spathomela deradens pilę inijcito, cui vinum superfundito, quod vt recipiat, manibus ad pilam subigito: erit aūt vinum austerius, ætate quidē medium, substantia non crassum, sed quā maximè fieri potest, dilucidius: nam huiusmodi, vtpotè substantię tenuioris in altū corpus penetrat. Tātisper aūt liquefacto medicamini ipsum infundito, manibus conterens, dū excipiatur, misceatur q;, nec humidū adnatet, quod cōtrito ac emollito pharmaco mistū non sit. Ad hęc etiā si nō prius refrigeratū medicamentū deraseris, liquefacto & adhuc calido vinum superfusum permiscere licet. Itaq; in phlegmonωn principijs vim repulsoriam validiorē esse oportet: In incremētis verò hęc non nihil imminuenda, quę digerit virtus augenda est: Cùm aūt in statum proprium, seu vigorem phlegmones tumor peruenerit, pares inuicem esse potestates conuenit repellendi & digerendi, nisi quis vehemens dolor pharmacum leniens requirat. Cęterùm inclinante phlegmone digerendi vim augebitis, vt prorsus nihil vini eo tempore misceatis. Pręterea dum id liquescit, vbi astrictoriam qualitatem satis excellere volumus, hispanum oleum, vel histricū, vel quod omphacinū seu omotribes (latinè immaturum seu crudū appellant)

* ἀποῤῥίψας est in impressis s. abiectos, interpres autē uidetur legisse ἀποξύσας.

appellant) inijciendum est. Vbi æquales vtrasq; facultates habere cupias, oleo dulci nec recenti E nec vetusto liquandum est. Si vt digerat expetis, vetus oleũ, vel cicinum, cõmodè sumitur. Emplastri aũt medicaminis in liquescendo huiusmodi fiat symmetria: Oleum paulo copiosius quàm medicamentũ esto, magis q̃; æstate, videlicet vt libram vnã absoluat: medicamẽti verò decẽ vncias iniecisse abundè suffecerit. Clarũ est aũt cuilibet hoc efficacius reddi emplastrum, quo plus medicamẽti habuerit: tãto aũt magis mitigare ac dolorẽ tollere, quãto liquidius fuerit ex rosaceo liquefactum. At cerati, quod inungi possit, cõsistentiam recipit, dum medicaminis põdo in olei selibra liquatum fuerit. Tale verò phlegmonωn inclinationibus ex vsu est. Item sedis, recti q; intestini tumores phlegmonodas sponte obortos omnibus melius iuuat. Ipsum aũt tunc liquefactũ oportet cum oleo copiosiore, vt per cornu recti foraminis, cui vesica suis alligata sit, immittatur, velut in eiusmodi vsurpare consueuimus. Ad hæc frequenter ipsum in his ex rosaceo liquefecimus, caca bo vasi, in quo liquescit, prius subiecto, qui calidam cõtineat: prunis verò ardentibus incumbat, aut flammæ fumo carenti. Iam verò pro superioris symmetriæ modo liquatũ, vt liquidi cerati spissitudinẽ habeat, & pudẽdi & podicis vlcera persanat, immo & alia omnia vsq; ad vlceratos perniones, & ambusta. Etenim vniuersa statim inflãmatione liberat, pura q; reddit, & solida implet carne, præsertim vbi plus chalcitidis adiectum fuerit. Insuper nemo ignorat vinum quoq; medicamento id effecturo admiscendũ esse. Quòd si acetũ acceperit, ambustis optimè facit & statim, & F postea, quolibet tẽpore impositum, siue illa iam pustulas, siue non, habeant. Constat aũt, si quis in aqua ferventi vstus fuerit, hunc ẽt affectum, pyricauton id est ambustum igne, nominari. Porrò si pharmacum antè imposueris quàm phlegmone sit orta, nihil adeo ipsius generationem impedit prohibet q;. Quapropter, vt dictũ est, nõ nulli qui hernias secãt, statim eo vtunt, neq; prius vulnere madefacto. Ad hæc cõtusionibus, fracturis, & qualibuscunq; plagis, si liquidũ imponitur, accõmodatissimum est remedium. Ligamẽtis aũt circundatum fasciarum instar quibus rupturæ deligantur, catagmaticas Græci vocant, œdemata oĩa & inflationes mirificè iuuat. Cũ malo succo corpus abundat, vel admodum sentiens est, quã primũm contusis & percussis partibus illud impones, hyoscyamus recens adijcietur: qui si non est recens propter anni tempus aut locum, nihilo magis ipsum desiderabis, si adiungas eum qui per æstatem repositus est, qualis etiã singulis annis ex Creta vobis Romam apportatur. Hoc magis adhuc dolori sedãdo opportunum, id est anodynon medicamen, succus mandragoræ mistus efficiet: non aũt vos latet & hunc à Creta optimum fictilibus poculis afferri: cuius vnciã vnam, libræ olei emplastri liquefacti miscere sufficit: atq; interim amplius, interim minus impones, prout dispositio postulat. Conducit aũt in eiusmodi cor- G poribus & pharmacũ ex rosaceo liquefactum esse. Cæterùm ex casu contusis partibus, vel ligno ac lapide percussis, etsi ecchymosis quædam contigerit, protinus ab initio medicamen liquatum imponi oportet, vino, vt docui, misto. Quod vinũ die tertio, aut certè quarto, si particula inflammatione careat, auferri oportet, oleo aũt veteri emplastrũ liquare: nam si plus adstringãtur ecchymomata, vix queant per halitum digeri. Hoc medicamento etiam vtor aduersus erysipelata, præsertim phlegmonode, & adhuc longè magis ad phlegmonas erysipelatodeωs. Principio igitur inĩ pono ipsum liquatum ex rosaceo, quod oleo omotribe id est crudo, & salis experte constet: tale.n. erysipelatis est accõmodatissimum. Ita iam liquefacto solani succus in mortario misceatur, qui totus per totum accuratè subigatur excipiatur q;: qui si non adest, psyllij: si æstas fuerit, etiã omphacis i. vuæ acerbæ, cũ portulacæ vel sempuiui succo. Etenim vuæ acerbæ liquor per se plus q̃ oportet adstringit: tanta aũt adstrictio erysipelata promouet, vt quæ calorẽ ipsorũ cutẽ densando includat. Rursus portulacæ succus, neq; is solus præ lentore potest exprimi. Optimum igitur est qui ex vua acerba prius tunsa exprimitur, portulacæ in pila committere, & sic iterum contundere: deinde vbi ex ambobus mistum exactè vnitũ fuerit, liquorem elicere. Simili modo etiam semperuiui succũ exprimes: nam seorsum neq; ex hoc, quemadmodũ neq; ex cotyledone, succum copio- H sum exprimere quisq; potest. At mandragoræ pomorum maturitate vigentium succus recens adiectus magis aptum medicamen efficiet: quem si tempus non admittat, illius quæ à Creta, vel alio quopiam loco aduehatur, miscere non dubitabis. Quin & hyoscyami succum miscere ei consueuimns, iterim meconiũ, ita aũt nominatur papaueris succus. Satius aũt est vnà cũ hoc & glaucij quippiam superindere. At his multo imbecillior, sed acquisitu facilis, lactucæ succus est, tum agrestis, tum hortensis, quam vniuersi Græci huius tempestatis non thridacinen, sed thridaca, nominant, agrestem solam thridacinen appellantes. His rursus sereos, polygoni, trifolij, & auriculæ muris, succi minus ad refrigerandũ efficaces sunt, quanq; & ipsi refrigerant: sed his euidentius lẽticula palustribus locis proueniens. Horum omnium penuria, miscebis acetum & aquã. Porrò medicamenta hæc vniuersa ascititias qualitates frigidas habeant, vasis videlicet aquæ admodum frigidæ, aut niui insistentibus. Atqui ipsum quoq; Phœnicinum medicamentum simili modo refrigeratum erysipelatis admoueatur, donec vehemens ipsorum ardor subsidat. Liquet aũt subinde ea, quæ aduentitia qualitate frigida erysipelatosis affectibus succurrunt, immutanda esse, maximè vbi exactum erysipelas citra phlegmonẽ fuerit. Posteaquã verò vehemens ille ardor quieuerit, aut nec perfectum planè erysipelas afflixerit, sed vel erysipelatodes phlegmone, vel phlegmo-

nodes

A nodes eryſipelas,non adhuc externum frigus admoliemur,verùm à ſuccis etiam impenſe frigidis abſtinebimus,eos medicamini liquefacto miſcentes,qui mediocriter refrigerant. Atq; ab his iam & lini ſeminis & chamæmeli ſuccũ miſceamus, ipſo q; ſolo poſtea medicamine liquato vtemur, nihil aliud præterea immittentes. At ſi qñ liuidum ex frigefacientium vi eryſipelas euaſerit, tale non amplius eryſipelas appellandum eſt,ſed tunc abſtinere non à vini miſtura modo, ſed roſacei quoq; & adſtringentium oleorum, oportet: nam ſolum Phœnicinum veteri oleo liquefactũ, qđ liuorẽ contraxit,per halitum diſcutere poteſt: & tunc affectæ partes aqua calida fouentur,& ſcarificantur. Vobis ſi fuerit viſum hoc interdũ facere,protinus Phœnicini liquefacti humidum medicamen,cui vinum adiectum ſit,imponere conuenit, altero die vinum auferendũ. Quòd ſi iã plus impendiò eryſipelas refrigeratũ ab immodicè refrigerantibus medicis acceperimus,vt iam quoq; nigricet,perfuſione & ſcarificatione magis vtemur, atq; citra hæc calcis viuæ quippiam liquido pharmaco immittemus: Si verò laborantes teneri ſunt,lotam ipſam vſurpabimus. Tunc prodeſt ẽt ſuccus coriandri pharmaco inditus, qui ſanè & cum cerato roſaceo iuuat non mediocriter. Ad hæc ſanè ſimiles q; affectus alia pleraq; medicamenta ſequenti ſermone dicentur, quædã pari virtute cũ Phœnicino,non nulla ẽt efficaciore prædita. Aduerſus aũt rheumatũ i.fluxionum vitia;

B omnium optimum hoc medicamentum eſt,ac ſpe maiora frequenter præſtitit. Cum itaq; femur aliquando prope inguen cruda phlegmone totũ id affligente ſuppuraſſet, crus ita nobis figurabatur,vt ſanies ad inguen conflueret.Facto aũt vlcere,dũ hoc longiore interuallo cõtingeret, fluxio quæ in femur decubuerat, euacuata eſt: ſed fiſtuloſa quædã diſpoſitio ſub femoris totius cute orta eſt,vt ipſam,iuxta patellã,quæ genu pars epigonatis Græcis dicitur,diuidere cogitaremus,quò ſaniei vtrinq; liber eſſet exitus, medicamentis aũt liquidis inditis largius pertranſeundi via promptior. Vbi autem femur ſoluiſſem poſtero die, quo incidere ipſum decreueram,inuenta ſunt omnia collapſa,arida,madoris q; expertia.Nemo igitur non nouit,q rationi conſentaneũ erat & poſtero die,& ſequentibus ſimiliter,vti pharmaco, qñquidem particula quotidie coloratior ac oĩno ſanior quã eſſet reddebatur. Curato itaq; hoc modo adoleſcente, poſtea multas rheumaticas affectiones hoc medicamine ſanaui, quæ quidem oſculum ſimplex haberent, ſed vt glutinari non poſſet,& fiſtuloſum intus eſſet. Non eſt autem ab ipſius pharmaci vſu deſiſtendum, etiam ſi multis diebus euidens nullum præſidium afferre videatur, vt quod poſtea vno interim die ſimul vniuerſam vtilitatẽ maximã oſtẽdat. Quare bono animo hoc ſemper in rheumaticis affectionibus vtamini,in teneræ quidẽ carnis homine,vel puero aliquo,vel muliere, poſt prædictam ſymmetriam

C quatuor vncias chalcitidis immittentes: in valido ac duro corpore,ex proportione,vel vnciã vnã vel duas apponentes,vt quinq; vel ſex chalcitidis vnciæ ſint, tres libræ vtriuſq;, nẽpe olei veteris & argenti ſpumæ,duæ vetuſti adipis, quẽ inſtitores axungiam appellare diximus. Diluatur autẽ in rheumatum vitijs oleo dulci nec nouo nec veteri, aſſumat q; vinũ auſterũ ætatis mediæ. Hoc pharmacũ coarguit Theſſali nugacitatẽ,efficaciſſimũ auxiliũ ex contrarijs potentijs compoſitum oſtendens,quarum ſi alterã adimas, nihil faciet prædictorum. Nam neq; ex adſtringentibus ſolũ ſine laxantibus ad rheumaticos affectus præclarũ quidq perficiet, vel certè ad phlegmonas incipientes & augeſcentes, neq; enim leniendi vim obtinebit: neque ex ſolis relaxantibus diſcuſſorium,ſine adſtrictione cõfectũ, quæ indurata habent emollire. Porrò laxabit perfectè, & mediocriter emolliet,ſi nõ admodum vetus oleũ & adipem receperit. Quod itaq; Mnaſeus pharmacũ condidit,æqualia inuicẽ continet tum oleũ,tum argenti ſpumam,tũ adipẽ, ſed maximè phlegmonis incipientibus increſentibus q; eſt contrariũ. Habet & noſtrũ videlicet hoc pharmacũ eadem omnia,quæ Mnaſei,& argenti ſpumã,& adipẽ, & oleum: verùm ſi nihil ex ijs, quæ adſtringunt acceperit,particulas effœminat,& robur earum diſſoluit, ob quod ẽt fluxioni fiunt obnoxiæ. Didiciſtis enim non ſemper ob calorem immodicũ,vt quidã arbitrantur, corporis particulas fluxio-

D nibus laborare,ſed hoc quidẽ ipſis rarò accidere: ab imbecillitate verò illarũ id genus vitij progigni,quæ vt plurimũ ex intẽperie frigida proficiſcitur. Itaq; ſi humectet eas quiſpiam calefaciat q; medicamentis laxantibus, diſſolutæ prorſus & infirmæ fiunt. Rurſus ſi tumores in rheumaticis affectionibus fortiter adſtringat,initio quidẽ proficere videbitur, cæterùm quod reſtat, cõtumax & ſcirrhoſum faciet: nam magna ex parte tales affectus ne quidẽ ferunt nimis adſtringentiũ impoſitionẽ,vt qui illis & dolore & tenſione moleſtentur. Atqui omnis dolor inflãmata exacuit, irritat q;,& fluxionibus occaſionem præbet,quãuis rheumatica intemperie ęger nõ afficiatur. Sed miri nihil eſt Theſſalum medicæ artis operũ inexpertum,& qui affectiones ratione inuenire nequeat,omnem phlegmonarum curationem ignorare. Vobis autem, qui crebrò tũ phœnicini huius,tum aliorum medicamentorum quæ contrarijs conſtant virtutibus, euidentiſſima in multis morbis auxilia videritis,conandum eſt ipſis quoq;,vbi iam cõpoſita interim deſiderantur, eadem methodo ex illis,quæcunq; regio præbet,conficere: cùm phlegmonen ſuſpicamini futuram, vel incepiſſe modò, quæ magis adſtringunt: in augmento ipſo, quæ minus: in ſtatu & inclinatione, quæ magis relaxant & digerunt. Semper tamen vtraq; miſceatur & repellendi & diſcutiendi facultas,niſi quando fluxio prorſus conſtiterit,& corpus vacuum fuerit, tunc ad digerentem, ſicut in primis incurſibus ad repulſoriam virtutem,tuta eſt acceſſio.

De Emplastris quæ ex Argenti spuma præparantur. CAP. 5. E

QVoniam in emplastri mei Phœnicini confectura adipem vetustam & oleum digerendi potestatem habere dixi, chalcitidem verò & palmam cogendi repellendi q; hæc autem medicamen emplastum sine argenti spuma procreare non possunt: ob id visum mihi est de ipsius spumę argenti vsu deinceps verba facere: si quidem phœnicini viribus nec eam obesse qdq̃, nec conducere, sed materiæ ad emplasti pharmaci cōpositionem tm̄ idoneę rationem obtinere putandum est. Non absurdū itaq; mihi apparet, si de eiusmodi medicamenti exēpli gratia de spuma argēti disputationem instituero. Sunt non pauca quę potestatē aut nullam aut exiguam admodum pharmaco, quod pręparatur, simul afferunt, commoditatem verò materię prębent, vt vel emplastri, vel cerati, speciem referat. Neq; n. argenti spuma manifestò calida est, sicut nec frigida, nec humida, sed exiguam siccandi habet virtutem in primo abscessu ab ijs, quę ad amussim media sunt inter humida & sicca. Non tn̄ vis eius est obstruere, sicut nec aperire, itē nec abstergere, quēadmodum nec inquinare euidenter: sed paulum à medijs ad crassius quodāmodo recessit. Verū hoc quoq; ex diuturna coctione deponit fusa per ignis potētiam, & alterata. Porrò sola per se cruda femorum attritus ex itinere iuuat, quo etiam parum exiccare cognoscitur. At neq; acrem vel dulcem, neq; acidam vel amaram, vel austeram, vel acerbam, vel omnino adstringentem facultatē, F ipsam habere gustus abundè testis est. Quemadmodum etiā vlcera nec ab ea derodi, nec calefieri, nec refrigerari, nec purgari, nec carne impleri, nec cùm caro supercreuerit, tolli percipimus. Licet itaque nobis in varium vsum administrare argenti spumam, interim ex oleo & aqua coctionem eius adusq; emplastri spissitudinem molientibus, interdum ex oleo & aceto, aliquando ex oleo & vino. Porrò in quibuscunq; istorum coquatur, melius id medicamenti redditur, quod magis coctum fuerit: quod liquidorum, quę miscentur, copia continget. Est. n. ex ijs pharmacis, quæ liquefieri possunt, etiam spuma argenti, dum tota funditur, sicut resina & cera, sed non statim vbi ignē contigerit: vnde multis imponit, qui nullo modo ipsam fundi existimant. Igitur si cum oxelæo coquatur, liquescit citius, perinde ac cum ærugine, quæ & ipsa fundi natura solet, vti chalcitis quoque & misy. Ipsorum itaque celerrimè chalcitis funditur, tardissimè argenti spuma: at in horum medio sunt ęrugo & misy. Funditur & sori, sed longiore temporis interuallo, vt quod terrestre magis & saxeum sit quā chalcitis & misy: sed de his iterum dicetur. Argenti autem spumam per oxelęum coquens ocyus liquefacies, per hydrelęum tardius, tn̄ funditur sic quoq;, si duplum eius sit vterq; humor. Ego certè plus etiam q̄ duplum miscui frequēter, vt paulo pòst exponā. Atqui melius est statim ab initio hæc tria in mortario miscere, argēti spumam, aquam, & oleum. Quòd G si candidum medicamen esse cures, oleum purius lucidius q; inijcito, atq; aquam similiter puram ac candidam: coquatur q; in loco sub dio Soli exposito, quia nubilus aer pharmacū denigrat, syncerus magnum ad albedinem adiumentum adfert, sicut aqua etiam in huiusmodi aere aspersa. Cęterùm obseruato, ne coctionem lignis aut carbonibus peruri incipientibus moliaris, nam fumus ei facilè nigredinem conciliat. Perustis igitur antea carbonibus, cùm exactè ardent, tunc coctionē auspicare: quòd si illam per hos absolui non licuerit, in alio foco simili modo carbonibus pręparatis cacabum superponito. Quę ergo medicaminis candidi faciendi gratia obseruanda sunt, abundè satis indicatum est. Iam verò hoc fit glutinantius, quo plus, vt dictum est, liquoris affuerit: quemadmodum si singulorum trium pondo libram vnam inijcias, firmius adhærebit. At si argēti spuma non illiquescat, causa est potissimùm, cur id facilè decidat: sicut diutius adheret cùm argenti spuma cocta funditur, alteratur q;. Candidius sanè erit, citius q; coquet, libris duabus aquę in tres vtriusq;, puta, spumæ argenti & olei iniectis: atq; hoc in paruis vlceribus vti consueuimus. Medicamenti quod aqua coquitur potestas nota est, si meminerimus eorum, quæ in commentario de simplicibus medicamentis dicta sunt.

De Emplastro, quod ex Argenti spuma & Hydrelæo conficitur. CAP. 6. H

AQua peculiari substantia semper humectat & refrigerat; ascititio autem calore assumpto, donec ipsum perseruat, excalfacit: frigida facta, refrigerat. Oleum verò si recens sit, pharmaco non renititur, permanet enim humidum & modicè frigidum, quali maximè tenera corpora & vitiosis humoribus repleta indigent. Mulieres itaq; & pueri, atq; ex grandioribus mollem corporis habitum sortiti (sunt autem hi & candidi cute) eius generis medicamenta requirunt. Porrò coctum ostēdimus ex oleo copiosiore & aqua reddi tam glutinans, vt ne quidem à lotis decidat. Et verò etiam vlceribus, quæ ad cicatricem veniunt, multis diebus subsequentibus pharmacum immanere expedit, quò melius & citius ita cicatrix ducatur. Notum est huiusmodi pharmacum pruritus, desquamata, &, vt vno verbo expediam, parua vlcera persanare, in quibus & subliquidū, vt vocant, ceratum, alia'que id genus quædam vtiliora sunt ijs, quæ validam potestatem obtinēt, qualia magnis vulneribus imponimus. De quorum omnium vniuersali virtute in tertio libro de morbis curandis dictum est, in quo generales communes'que sermones (vniuersales nuncupant) de quaq; vlceris differentia tradidi, ostendens quales medicamentorum, quibus illa curabūtur, vires esse conueniat. Hic verò particulares materias recenseo, symmetrias miscendorum definiens: & modos, quibus si præparentur, reddantur optima, demonstrans. Ex hydrelæo itaque

argenti

A argenti ſpuma,ſicuti dictum eſt, pręparata, emplaſtrum tactu blandiſſimum ſimul & adhęrendo pertinax efficit: pręterea aſpectu album, refrigeratoriam vim habens mediocrem, cuius auxilio, exulceratis partibus ne quid influat,impedit,& qđ iam influxit,denuo ad partes circumiacentes re trudit, vt res fiat huiuſmodi, qualis cum ſpongiam aqua frigida humentem particulę cuipiam cor poris imponimus. Nam illa rugoſum contractum'que totum locum facit, non tantum repellens quod influit,ſed etiam quod in eo continetur, ad vicina elidens. Atq; emplaſtrum modo commemoratum non ex prima facultate, ſed per accidens,exiccare dicetur. Nam propriè quidem & primario ea quę digerunt, & temperamenta ad ſicciorem ſtatum perducunt, nominantur ſiccantia: ex accidenti verò etiam ea,quę frigoris cauſa, id quod influit, propulſant, quod continetur expellunt. In ſumma nullum humectans vel primario,vel ex accidenti, vlceribus commodum eſt, vt in tertio Methodi medendi libro monſtrauimus. De argenti ſpuma quę ex hydrelęo pręparatur, etiam hęc ſufficiunt.

De Emplaſtro,quod ex Argenti ſpuma & Oxelæo componitur. CAP. 7.

DIgrediendum modo eſt ad eam, quę oxelęo conſtat. Itaq; mediocriter exiccans medicamentum fit, ſi vtriuſq; nempe olei & aceti duplo maior portio q̃ argenti ſpumæ miſceatur. At ſi B vetus quoq; oleum ſit,adhuc etiam magis exiccat. Copioſior verò q̃ duplum ſit vtriuſq; menſura, valentius facit pharmacum: quapropter fiſtulas quę non dum callum durum habent, curat. Cęterum ſpumę argenti vna pars iniicitur, illorum ſingulorum duę & ſemis. Quin ēt tripla vtriuſq; parte non nunq̃ miſta,toto die coxi medicamentum: vnde quidem reddebatur nigrum, ſed perinde ac bitumen probum ſplendeſcebat. Porrò maxima ſiccandi potentia hoc pollet, curat q; vlcera difficilia: & fiſtulas, quales dixi, iungit: vulnera cruenta glutinat: vno verbo,exiccat ſine morſu: huius rei gratia etiam alia vniuerſa vlcera ſanat, maiora minora q;, donec ad cicatricem perueniāt.

Æquum eſt & alia quędam eius opera commemorare, quę forſan ne quidem ſperaueris, quantū ad materiæ humilitatem attinet. Nā cum quis in febre ex parotide ſuppurata iudicatus fuiſſet,parua relicta eſt fiſtula, quam poſt ſex menſes à principio in agro mihi oſtenderunt: erat enim puer filius agricolę,annos natus circiter quindecim. Huic cum ex emplaſtro illo, quanta tunc mihi copia aderat,imponendum dediſſem,ipſe in vrbem reuerſus ſum: ac pluribus negocijs medicis occupatus, oblitus ſum eius qui pharmacum acceperat: ſed poſt duos certè mēſes in vrbem venit incolumis,cum hoc ego euenturū, non admodū ſperaſſem. Immittētibus enim nobis ſuillum pilū per fiſtulā,ad articuli cōmiſſuram vſq; procedere videbatur. Non multos poſt dies, cū alius puer for- C tè fortuna eiuſdem cum priore ętatis,eodem q; morbo laborans,mihi eſſet oſtēſus, emplaſtrū hoc impoſui, quo ille pariter integrę ſanitati reſtitutus eſt. Ab eo tempore plurimos eodē vitio huius medicamenti virtute liberaui,tum pueros, tum adoleſcentes, tum mulieres. Igitur ſi vos quoque vti eo ad huiuſmodi affectus volueritis,vetuſtiſſimum oleum, & acetum q̃ acerrimum ex vino videlicet ſolo confectum,iniicito te,non vt quidam aqua miſta ipſum præparant,ſed purum ſit q̃ maximè licet,ac pellucidum: tale ſiquidem tenuius commodius q; ijs erit, ad quæ ipſum requirimus. Hoc pharmaco etiam muſculos induratos ſubinde curaui.

De Emplaſtro,quod ex Argenti ſpuma et Oenelæo præparatur. CAP. 8.

REliquum eſt,vt de argenti ſpuma dicam, quæ ex œnelæo componitur, & eandem prædictis ſymmetriam ac virtutis exceſſus pro humorum copia reſpondentes habet. Etenim æquali portione tria miſſa præparaui,& duplo maiori vtriuſq; liquidi menſuræ quàm argenti ſpumæ, dimidium inſuper,ac interdum & triplum, addidi. Confeci autem non nunq̃ ipſum & hoc modo. Per æſtatem Sole calido argenti ſpumam ex vino falerno conterebam ſingulis diebus quindecim continuis, vinum rurſus,ſi forte primum euaporarat, infundens. Poſt dictos dies coctum medica D men,exiccans abunde factum eſt: quo in rheumaticis quoq; affectionibus perinde ac phœnicino, vſus ſum, ex oleo liqueſaciens, vt in illo prædictum eſt. Ac femur iam diu induratum, cruenta q; vulnera eo ſanauimus,atq; ad omnia fuit optimum. Itaq; ſi Falernum ad manum nō habeas,aliud ſumito colore fuluum,ſed tenue ſubſtantia vt pelluceat,cuiuſmodi eſt Ariuſium,quod in Chio naſcitur: & odorum vehementer Leſbium,in Mitylene paucum,in Ereſſo & Methymna copioſius melius q; proueniens: item, quod falerno ſimile eſt, Tmolite. Eſt & hoc tenuiſſimum,perlucidū, fuluum colore,dulce mediocriter, nimis quàm odoratum: potes inueteratū hoc vſurpare ad quæcunq; & falerno vteris. Eſt porrò & aliud vinum Tmolite huic tum colore,tum ſubſtantia ſimile, verum neq; dulce,neq; odoratum: habet autem vim quandam adſtringendi, ſed dulcedine multo inferius eſt. Hæc itaq; ex cocta ſpuma argenti fiunt medicamenta.

De Crudæ Spumæ Argenti vſu. CAP. 9.

NOn cocta quidem,per ſe,vt annotauimus,attritus emēdat. Ex aceto autem ſeu vino trita ſiccata q;,vlceribus medetur,quę ob humiditatem vix cicatricem recipiunt. Quòd ſi mordacitatis expertem eſſe cupis,elota vtitor.

Quomodo Lauare oporteat Argenti ſpumam,& Reliqua metallica. CAP. 10.

FAcile aūt eluitur, vt quæ ſtatim propter innatā grauitatē liquoribus,in quibus lęuigat̄, ſubſidat:

dat: vnde totam mordacitatem in aqua lota exuit: acuti verò sensus corpora parum adeo mordacē percipiunt, si ex aceto vel vino eluatur. Porrò conuenit diligenter toto die contritam, cum liquore per noctem relinquere: postero die mane illum auferre, alium mox superfundere: postea rursus terere similiter, iterum q; sequenti aurora liquorem emittere. Quod faciendum est, donec simul cū humore argenti spumæ velut tenuissima quædam portio (achnen hanc Græci vocant) appareat: cum q; nihil amplius innatat, nihil ēt magis effundendum est. Attamen cōterere diebus pluribus, & si nihil ei insistat, id q; Sole feruenti, satius est: ita.n.accidit, vt medicamentum exiccet valētius. E

Porrò nouerunt omnes id æstate non solum in argenti spuma, verum in alijs etiā quæ hoc modo præparantur, fieri commodius. Siquidem cadmia, æris squama, æs vstum, ad hæc item quod vocatur diphryges, cerussa, misy, sori, stymmi, & oēs lapides, præterea calx, perinde vt argenti spuma, ex liquore aliquo prædicto eluuntur læuigantur q;. Interdum ex marina præparationē ipsorum mollior, de quibus in sermonis processu rursus agetur: nunc.n. propositū mihi est emplastra percensere, quæ Greci iuniores medici cum rho greca litera in vltima syllaba & scribunt, & enunciāt. Quēadmodum in Centrio & Melotride facere oēs consueuerunt: siquidem in his prima nominū positio videtur sine rho facta fuisse à verbo quidem centeīn, quod est pungere, cēntrio nominato, vltima syllaba rho non habente: melōtride verò composita ex mela & ote i. specillo, & aure. At cum hoc tempore propè oēs ea cū rho efferant, non peccaueris cum si simili modo, illis pronūcies, præsertim in centrio: quippe ostendimus in opere, quod contra illos, qui solœcismum committentes corripiunt, prodidimus, & ipsos Atticos viros valescentem vsum & cōsuetudinem secutos fuisse. Nam alij quoq; ante me indicarunt Atticorum linguam permultum à proprietate sua decidisse: ac oēs, quorum eloquentiæ laus ac gloria maxima apud Græcos extat, suę quemq; tempestatis mo em imitatos fuisse. Et nos itaq; cum omnes inueniamus iam medicamentarios libros emplastri r omen cum rho scriptum habere, vsum præualentem sequemur. F

*Al. centio.
*Al. melotide.

De Medicamentis, quæ ex Molybdæna conficiuntur. CAP. 11.

RElatum à me est superius quoq; molybdænam & argenti spumam in eūdem ferè vsum adhiberi. Omnia enim quę ex argenti spuma componuntur, etiam ex molybdęna fieri possunt: sed facultate inuicem differunt tantum, vt molybdæna substantiæ crassioris frigidioris q; sit: argēti spuma tenuioris, & inter calidam ac frigidam mediæ. Cæterum colores medicamentorum, quæ inde præparantur, molybdęna non nihil euariat, quatenus fusciores ipsos efficit. Quare & alborū emplastrorum, quę non modo cerussam sed argenti spumam quoq; habent, nullum ex molybdęna constat: quippe ex huius mistura color albus cinereus redditur. Potestas autem in albo emplastro, quod ex hydrelæo componitur, melior etiam euadit, pręcipuè in teneris corporibus, tantum abest vt pereat. Cum discutere quid volumus, argenti spuma q̄ molybdęna potior est. Pari modo & in reliquis medicaminibus cunctis, quæ ex argenti spuma compositionis titulum sortita sunt, cum molybdænam adijcimus, color & virtus tantum immutantur medicaminis, quantum paulo ante indicauimus. G

De Emplastris Albis, quæ ex Argenti spuma & Cerussa fiunt. CAP. 12.

VEl coloris causa medici cerussam argenti spumæ ad emplastra alba conficienda miscent: vel vt quandam adstringendi, ac refrigerandi vim, medicamento concilient. Videntes autem & huiusmodi nigrescere, cum largius coctū fuerit, præsertim lignis, & ijs quoque fortasse fumidis, nec in aere puro, mox ab igne tollere coguntur, ob quod ipsum nec aquam copiosam, nec oleum, miscere. Meritò igitur resinam ei adiungere excogitarunt, quo sequax ac sibi continuum fiat, viscosum quid assumēs, maximè cùm liquida resina immittitur. At ex tali mistura deterius efficitur pharmacū, cū mordax quiddā resina repręsentet: quod vero siccet, nihil admodum generosum, cuius vsum maxime vlceribus esse necessariū didicistis. Quędam itaq; vel insigniter mordaces sunt resinæ, de quibus vniuersis iterum sermo futurus est. Mitissimæ verò duæ inter eas sunt, prima terebinthina, larix altera nuncupatur. Has igitur miscere satius est, vbi id genus emplastri conficere cogitas. At multo leniora tactu omnia fiunt, tum quæ resina constant, si cerę quid adiectum sit: tum quæ ex cera, si resinæ non nihil admistum habeant. Quam ob rem cera quoq; resinæ immittenda est: vt autem color emplastri albus seruetur, albam ceram esse congruit. Est sanè alba, quæ suapte natura prouenit, Pontica: sic enim nominari iam consueuit, licet aliunde veniat, quòd plurima in Ponto alba nascatur, aliis in regionibus paucissima: ac candida quæ Tyrrhenica nominata est, non sponte nascitur, quare nullam euidentem habet acrimoniam. Quæ verò suo instinctu proueniunt, non nullæ acres sunt, quas prius eluere oportet in hunc modum. Liquantur primum ad ignem, deinde in aqua fontis pura demerguntur: vbi permouentur, expurgantur q;. Simili ratione & pix & resina, & quod physema dicitur, lauandum est: de quibus iterum exactius commentabimur. In præsentia, quoniam albi emplastri compositionem tradimus, reliquum eorum, quæ præcepta sunt, deinceps percensebimus. Posteaquam ergo cerussæ, spumæ q; argenti, coctis prius, vsq; dum medicamen ad amussim non inficiat, cera simul cum resina fuerit adiecta, cādidum iam emplastrum si placet, habebitis: interim aquam iniicientes, interim oleum duntaxat: id'que nunc recens, nunc vetus. Prius enim iam audiuistis, quam virtutem aqua, & oleum vetus habeat. H

A habeat. Nouistis item quod omphacinum oleum, & id quod colitur in Iberia, quæ nunc Hispania dicitur, adstringens quippiam pharmaco adcit. Histricum non modo exiguam adstrictionem, sed amaritudinem quoq; refert. Proinde different tñ ex adstringentibus confecturæ ab ijs, quæ dulci oleo constant, quanto initio vlceris & fini potiora sunt omnia, quę non nihil adstringẽs continẽt: in medijs, dulcia. Nã in principio medicamenta repellentia prosunt vlceribus, ne phlegmone corripi incipiant: inde quæ magis relaxent, si non phlegmone adsit, transpiratus gratia: ꝙ si affuerit, etiam ob illam, vt citius dissoluatur. Enimuero clarum est de parua phlegmone verba fieri: siquidem exigua vlcera, in quibus albis hisce emplastris vtimur, magna comitari phlegmone non potest, si error nullus accesserit. Cæterum & vlceribus, quæ iam ad cicatricem veniunt, adstringendi qualitatem vtilem esse nullus ignorat. Tempus igitur iam postulat medicaminum, quæ emplastrum album vtilissimum constituunt, symmetriam exponere.

Pondus Emplastri.

Æqua sit portio vtriusq; metallici, cerussæ & argenti spumæ: & hæc, si videatur, esto singulorũ pondo libra, olei verò mensura amborum simul pondus absoluat: vel vt Romani dicunt, sint põdo libræ duæ, ceræ pondo selibra, terebinthinæ illius dimidium, hoc est pondo vnciæ tres. Quod

B si & thus admisceas, primũ dolori mitigãdo aptũ magis erit: tũ parua vlcera, quæ phlegmone infestat, ocyus concoquet, sed ad cicatricem ducendam erit imbecillius: nam carnem supercrescentem promouet, qm̃ thus carnem generat, vt in tertio quoq; libro de morbis curandis legistis. Satius itaq; est inijcere & aluminis paululum, tum ad cicatricem ducendam: tum alterius causa, quandoquidem laxantia medicamenta plethoricis & vitioso succo abundantibus corporibus adhibita, affectis partibus fluxum concitant. Ex his autem omnibus compositum medicamẽ tumores pręter naturam in molli corpore, qui nec magni adeo nec dolorifici sunt, discutere poterit, præsertim cũ thus abunde assumpserit. Erit itaq; in prædictis copiosum thus, si æquale ipsi terebinthinę pondus accipiat: sin eius dimidium, minorem digerendi vim medicamentum habebit: magis autem cicatrici ducendę erit idoneum, q̃ quod duplo copiosius id receperit. Iam si plenius adhuc digerere cupiatis, etiam piperis albi pauxillum adiicitote, quod vlcerum cicatrici obducendę nihil obesse potest. Sit igitur aluminis pondo vncia, piperis verò semuncia: ratio siquidem est, huius tres denarios, aluminis sex inijcere. Quoniam vero & aliàs præstat alumen quod scissile nominatur, & colore candidum est, id immittere expedit.

Album Emplastrum ex Pipere, vt Attalus Heras q; composuerunt. CAP. 13.

C IVuat senum vlcera, & eorum, qui mollem habẽt cuticulam: deniq; omne vlcus curat quod & humidius est, & non facile cicatricem admittit: ad hæc abrasa, quæ aposyrmata Græci vocant, vt cutis suspensa sit, interim nigrescens in cubito, tibia, & genu, quibus neq; caro, sed membrana sola os ambiens (periostros dicitur) subiecta est. Hisce igitur, vt omnia ordine recenseam, medicamenti compositio constat: Argenti spumæ, cerussæ, vtriusq; pondo libra: olei duarum librarum mensura: nuncupatur enim à Romanis æquiuocè ponderalis, vt ita dicam, libra solidorum corporum, & mensuralis libra liquidorum, quæ copiosissima in tota vrbe ex materia cornea cõstat: pręter hæc cerę pondo selibra, terebinthinæ resinę pondo vnciarum triũ, thuris vel dimidio ipsius resinę vel ęquali pondere, aluminis põdo denariũm sex, piperis pondo denariũm triũ. Coctio manifesta est. Initio quidẽ metallica in Sole coquunt, dum planè non inficiat, vel ẽt paulo durius fiat: immittuntur aũt tunc cera & resina: dein cum oĩa in vnum coierint, thus primum, mox alumen & piper addentur. Inijcere aũt conuenit cerussam, quam vocant rhodiacam, si emplastrum candidũ eximie fieri cupias. Quin etiam in ciuitate Dicęarchia olim, nunc Puteolia vocant nõ nulli, qui cerussam præparant, similem rhodiacæ albam facere consueuerunt. Porrò quod in Sole conficiendum sit emplastrum, & aqua admiscenda, vt albius simul & magis refrigerans fiat, antea discussum est.

D At si mauis ad cicatricem ducẽdam cõmodius ipsum reddere, ab aqua in totum abstineto: olei autem veteris pondo vncias duas ac dimidiã, immo ẽt tres, immittito. Hoc medicamentum non ex eorum numero est, quæ à me primo authore composita sunt, sed iam annis multis antè à Rege nostro Pergamenorũ Attalo, viro omnigenorum medicaminum studioso. Cõstat ratione prædicta. Et sanè admirarer, si quid eiusdem speciei hoc ipso præstantius possit confici. Meminit eiusdẽ Heras quoq; in medicamentorum libro, quẽ non nulli Nartheca id est promptuarium medicamentorum inscribunt, alij Tonon dynameωn i. robur virium, censens oleum vetus attribuẽdum, ei q; parem aquæ mensuram, vel dimidiã, esse miscendã. Cæterũ alia, quę ad symmetriã spectãt, ita habent vt à me scripta sunt, nisi ꝙ ille heminas non libras, tum aquæ tum olei, posuerit, non indicans, quot vnciarum heminam siue ponderis, siue mensuræ, constituant: etenim ponderales vnciæ grauitatẽ corporum, mensurales molem, decernũt. Cum igitur pharmacũ hoc senum vlcera & tenerorum curare dicit, verus est: cum vero omne vlcus sanare scribit, amplius q̃ par est, ei cõdonat & tribuit. Siquidem humidiora, eo q; minus ad cicatricem venientia curat, cacoethes nullum, sicut nec vllũ vulnus cruentũ: ille aũt & hæc omnia ꝓmittit. Attñ derasis ipsum mederi scribens, non falsus est: subinde.n. tam derasum os, vt cutis inde cũ subiecta quadam carne dependeret, medicamento imposito cum ipsa coaluisse vidi: & quod hoc maius est, interdum iam nigricante: rursus aliud q̃ hoc

etiam

etiam admirabilius, in cubiti gibbero, tibia, & genu, quibus nulla caro, sed os conuestiēs membrana, vel latus tendo solus subiectus est. Quare ad abrasa optimum hoc medicamentum habueritis: ad sinus & abscessus, nec omnium optimum, nec bonitate optimorum secundum: verum ad mediocres hos affectus in teneris, mulieribus, pueris, & senibus, commendatur. Quare & hîc plus, q̄ oportebat Heras medicamento detulit: multo autem magis, cùm laudaret ipsum, scribens ad morsus vniuersos esse remedio. Cur enim sermoni appositum esse vult vniuersos? vtrum si etiam ferarum morsus fuerit, an hominum vniuersorum tātum, dicit? atqui falsum est vtrunq;. In feris quidem clarum est, quæ enim ab efficacibus pharmacis vix curantur, hæc nemo ab illo sanari posse dixerit: q si de hominibus dicat, & sic oratio incerta indictincta q; est, adeo vt auditores magis offendat, q̄ iuuet. Itaque persuasit aliquis cuidam medico, vt emplastrum hoc adolescenti in pancratio digitum indicem morso imponeret: qui inde tā male habuit, vt in periculo esset, ne pars tota morsa computresceret oborta iam putredine: vix autem diuturna curatione glutinatus est. At cū non in neruum, sed carnem, læsionem acceperit, nihil mirum est huiusmodi medicamento saluum euasisse. Etenim hominum morsus alijs vlceribus admodū similes sunt, nisi qui momorderit, vitiosis humoribus abundet, aut diutius à cibo abstinuerit, aut ira correptus sit, vt vniuersum corpus & ēt dentes bile madeāt: neq; in his tñ eiusmodi quicq̄ mentione dignum medicamen facere videbit. F
Atqui ei qui subito fuerit vsus, satis erit, si nihil incōmodi acceperit prius, q̄ pharmacū aliquod talibus curandis peculiariter dedicatum, morsæ particulæ imposuerit: de quibus mox disputabitur. Nunc vero tantum dixisse sufficiet in ijs, quos siue homo qualem diximus, siue simia, siue canis, siue id genus animantium aliud, momorderit. *

Attalici secundum Andromachum Albi narratio & compositio, quod minus lædit à rabiosis morsos, & neruos uulneratos. *CAP. 14.*

ALba, quæ oleo recenti & aqua citra piperis atq; thuris mistură conficiuntur, commorsas partes vehementer offendunt, licet animantis saliua quod momorderit, vel pauxillum adeo virus contineat: at minus illis omnibus Attalicum lædendi naturam obtinet, q terebinthina, oleum vetus, thus, & piper, adiecta sint. Pari ēt modo in neruorum vulneribus reliqua alba magis nocēt, sed multo minor offensa est ex hoc, quod quidem oleum vetus habet, aquam non itē. Insuper hoc magis eueniet, si tres vncias thuris integras, & non eius dimidium recipiat. Dictum siquidem mihi est & antea, quod si & hoc pacto præparemus, in huiusmodi albis alumen pharmaco male congruere: nam opus est hîc non adstringentibus, sed abunde extrahentibus, quæ in alto neruos punctos affligunt, et venenatam animalium saliuam. Heras hoc emplastrum ex rhodino, vel myrteo, G vel myrrhino, dilutū, mederi & ambustis igne tradit: & si ēt hîc longè inferius sit pharmacis, quæ ambusta commodè sanant, de quibus ipsis quoq; rursus sermonem instituemus. Præstātiora enim in his sunt alia candida, quæ neq; thus, neq; resinam habent. Quin & hæc non parum ab ijs superantur, quæ ambustis igne proprie auxiliant: quemadmodum à me compositum eadem sanare dixi, si acetum adiungas: illud siquidem nullo non tpe commodum est. Quod autem ex pipere albū constat, excoriatis adustionibus cùm ad cicatricem perueniunt, vtile est: ante, per se nihil cōducit: dilutum verò ex oleo myrteo prodest, non tamen æquali cum ijs medicamētis virtute, quæ ad ambusta igne proprie faciunt. Heras morsis ēt ipsum conuenire scribit. Sed hic quoq; distinctione vtamur oportet, siquidem in duris & ad patiēdum difficilibus imbecillius est medicamentum: in mediocribus, maxime in senibus, pueris, mulieribus, & vt breuiter dicam molli carne præditis, abunde sufficit. Insuper varis aptum est, quemadmodum & hoc verè prodidit Heras. At de pustulis quæ exanthemata Græcis dicuntur, indistinctè pronunciauit. Etenim ex harū numero mediocriter subduras persanat: quæ vero plus caloris, aut phlegmonodes quippiam, referunt, iritat, præsertim initio. Post commemorata, deinceps in hæc verba Heras disseruit: Fecit etiā ad duritiā trimestrē, quæ ex partu profecta erat, ac perspiratu discussit, non impossibilia dicēs. At conueniebat ipsum præscripsisse, cuius nam durities esset, totius ne vuluæ, an ceruicis solius, vel orificij, vel cornuum, vel externi cuiusdam corporis ei incumbentis. Iam verò id ipsum emplastrum impensius, q̄ natura comparatum sit, laudat aduersus fistulas cum alias oēs, tum maxime quæ in dactylio id est podice, oriuntur: sic.n. appellauit ipse, cùm illud curare adfirmaret. Simili modo ad podagrā, carbunculos, epinyctidas, condylomata, lepras, vitiligines, sugillata, propositum emplastrum Heras extollit. Si itaq; tanq̄ meliorum penuria eo vsus quispiam mediocre prēsidium attulerit, vere prædicat: sin aūt vt medicamē ad hæc optimum adducit, manifesti mendacij arguitur, cum multa alia præstantiora inueniantur. Cæterū post ipsius laudes his verbis præcipit: Vtere hoc maxime, quum vlcus ab acribus pharmacis, & ijs quæ cruentis imponuntur vulneribus (Græci vocāt enæma) soluitur, et phlegmonen recipit: tum in abscessibus qui circa genu fiunt. Hic quoq; fidei illius erat apponere pro abscessuum quidem ratione, tenera carne præditos, pueros, mulieres, & senes: in vlceribus autem, species eorum adscribere: Vti nos faciemus in sermone de malignis vlceribus: nam istud, de quo nūc loquimur, emplastrum nulli tam cacoethi seu maligno cicatricem obducit. Verum distinguenda sunt ea, quæ cicatricem ægre ducūt, à cacoethibus: neq;.n. omnia cacoethe difficulter cicatricem admittunt. At dicetur sermone procedenti de ipsorum differētia, & me-

† In aliquibus legitur, ἑλκῶν i. vlceribus. vt itelligatur de vlceribus ex morsu vel punctura.

A & medicaminũ, quæ vtrisq; sanandis dicata sunt. Quin ex solis metallicis album emplastrũ præparare licet, vt paulo antè in sola argẽti spuma cocta admonuimus. Si enim spuma argenti cerussę committatur: deinde olei, & aquæ, vtriusq; duplum misceatur: et coctionem, vt nuper est dictum, carbonibus antea perustis in aere lucido peragas: tum glutinans ac tenax, tum album colore, medicamentum erit: maiore autem refrigerandi virtute præditum, q̃ quod est ex sola argenti spuma confectum. Quemadmodum enim molybdæna frigidioris crassioris q; naturæ est, etsi argenteæ spumæ eam admisceas, sic etiam cerussa, vel magis adhuc q̃ molybdæna: ꝙ si vetus oleum indatur, non parum lentoris & hoc medicamẽ habiturum est, ne videlicet à corpore facile decidat, cuicũq; fuerit impositum. Atqui si emplastrum candidum fieri postulatis, oleum q̃ fieri potest purissimũ simul & lucidissimum inijcitote: multa enim eius generis non sunt. Mitigans verò ac dolorem sedans erit pharmacum, si & adipis aliquid inieceris, veluti ego facere consueui. Adeps verò anserinus sit, vel huius inopia gallinaceus. Si neq; hunc habemus, suillum inijciamus, non ignari quidem magnam esse anserini ad reliquos eminentiam: vtentes autem peioribus etiã, siquando optimi copia non conceditur: nam & cùm cinnamomum desideratur, ad casiam optimam descendimus. Verùm in prædicta symmetria adipis põdus dimidio minus, q̃ vtriusq; metallici, miscere sufB ficit: vt argenti spumæ & cerussæ singulorum pars vna adsit, olei dupla, & aquæ dupla, vel etiam paulo amplior, adipis pars dimidia. Cæterùm, quomodo dicam ijs, qui lance metiuntur, dupla, dimidia, & æqualia, ante paulum ostensum est, dum Romanæ libræ ponderalis cũ mensurali cognominationem, quam vocant homonymiam seu æquiuocationem, interpretarer. Pharmacum hoc varijs modis præparaui: siquidem quatuor pari portione mistis dimidiam adipis, interim quoq; liquidorum vtriusq; vnam & dimidiam, adiunximus. Porrò fiet veluti exemplo symmetria talis, argenti spumæ pondo libra, cerussæ pondo libra: olei, aquæ, vtriusq; pondo libra s: postremò adipis pondo selibra. Est cùm & pondo trientem adiecerim, sicut & aquæ pondo libram integram. Quod aũt idiotæ frequenter dicere solent, & medici ipsis similes, obseruate ne interdum dicatis, nẽpe medicamentum quodlibet generosius fieri, si adiectum hoc fuerit, quodcunq; scilicet nominauerint. Nõ nulli ignorare se fatentur, rogant q; nos, qualis nam cõpositio præparatio q; sit optima, ignorãtes aliam in alio affectu esse cõmodiorem, simpliciter verò & indefinitè ne vnã quidem optimam. Huius itaq; rei gratia ego simplicium pharmacorũ virtutes accuratè pernoscere operę pretium esse vobis puto: nam composito probè vti non possitis illorum ignari. Nimirum igitur in proposito hic albo emplastro recens adeps admistus medicamentum efficit, quod dolorem maC gis adeo leuat, vt si & inflãmatione laboret vlcus, iuuet ipsum: at cicatrice obducenda minus reddet accommodatum: Quod citra adipem conficitur, facilius quidem cicatricẽ inducit, verùm non ex æquo sedat dolorem. Dictum quoq; est prius, ꝙ aqua admista euidentius refrigeret, sed oleo veteri, magis discutiat. Itaq; qui eam facultatem adsecutus est, vt quo potissimum vlcus indigeat, scire possit, is optimè & ipse componet medicamenta, & iam cõpositis vtetur. Atq; vidistis me subinde medicorum, qui me in consilium aduocarunt, pharmacis multa curasse, à quibus illi sanitatis spem abiecerant. Optimum igitur medicamen dictum est non sermone simplici, sed inter ea quæ hoc aliquid facere pollicentur: quemadmodum ego Phœnicinum optimum esse retuli aduersus rheumatica, si eo iuxta prædictas distinctiones vtamur.

De alijs Emplastris Albis. CAP. 15.

ALba igitur antè cõmemorata, qua dixi ratione iam olim confecta sunt: post quæ alia diuersa medici posteri excogitarunt, quædã adimentes, addentes, & immutantes: de quibus & ipsis præstat dicere, vt in varia medicamentorum cõpositione vos exerceamini. Scripsit itaq; Andromachus in libro, cui titulũ fecit, Virtutes ad exteriora. hisce quodãmodo verbis. ℭ *Album, quo vtor.* Argenti spumæ pondo mina, cerussæ tantundem, ceræ pars quarta, resinæ pars quarta, olei D heminæ tres, aquæ heminæ duæ. Hactenus Andromachus, nec quibus conueniat adscripsit, nec coctionis eius mentionem fecit. Non nulli viginti vncias minam cõtinere tradunt, quidam sedecim. Atque medicamentũ vtroque modo præparari possit, non tamen rectè mihi parem modum resinæ & cerę inijcere videtur: nam Attalici compositio melior est, quæ ceram resinę duplo copiosiorẽ accipit. Constat aũt, si resinæ & ceræ æqualis portio adiecta sit, emplastrum fore glutinãtius, non tamen ex ęquo suaue gratum q; vlceribus, sed acrimoniam habiturum. Quin etiam eò ꝙ indicare noluit, qualis immitti debeat resina, parum rectè fecit: nos autem haud ignari esse meliorẽ per omnia terebinthinam tum colophoniam, tũ eam quæ phrycte nominatur, illam iniiciemus. At si & laricem habeamus, quid vti prohibet, cùm sibi inuicem propemodum sint adsimiles? Olei heminas tres. atticas puto ipsum scribere, aut certe scripsisset, libras. Atqui miretur quispiam, quomodo Romę degens prò libris heminas nominauerit: eius nẽpe regionis illa sunt nomina, libra, sextarius, vncia. Ex multis pharmacis quondam conscriptis, priusquam Romanorum res eò potentię accreuissent, conieci quam illi vocarent heminam, esse ęqualem vnciis nouem librę Romanę hodiernę. Nunquid igitur & Andromachus tres heminas censet adijciendas, tanquam singulę vnciis nouem valeãt? eadem q; ratione & aquę duas? Vos ergo si simplicis cuiusq; potestatem cognitam antè habeatis, quomodocũq; pręparato vti potueritis ad ea, quę compositionis modus

promittit,

promittit,alijs permittentes inquirere, qualis'nam confectio sit optima: oẽs.n.optimæ sunt & nõ E
optimæ, quemadmodum nobis prius ostensum est. Postea Andromachus aliud subiungit hu-
iusmodi. *Album aliud.* Argenti spumæ pondo denariũ centum sexaginta,cerussæ pondo denariũ
ducentorum,ceræ pondo denariũ quinquaginta, terebinthinæ pondo denariũ xxiiij, olei hemi-
næ dimidium,aquæ cyathos vj. Hoc igitur emplastrum priori plus cerussæ, q̃ argenti spumæ,ha-
bens,cãdidius euadet,magis q; refrigerans quod ad hoc attinet,sed facile decidit,minus q; adhære-
scit,licet sedecim vncias & duas partes heminam habere statuamus, quemadmodũ non nulli aiũt.
Iuuat sanè ipsum ad hæc terebinthinę mistura,ne friabile fiat pharmacum: quoniam oĩno alipes,
vt Græci dicunt,id est pinguis expers,& aridũ esset, pauco oleo & aqua addita.Neque in hoc verò
adscripsit Andromachus, vel coctionem, vel quid promittat. *Aliud album.* Aliud post hoc ponit
tertium,quod eadem alia omnia cum Attalico ex pipere albo confecto continet.Adiecta aũt sunt
ei hæc duo,orchis herbæ pondo denariũ octo, struthij pondo vnc.duarũ.Aquam verò nequaquã
huic pharmaco adiungit,sed thuris pondo denariũ xxv inijciendum censet,non adscribens vt He-
ras consueuit:non nulli aũt † xxvi immittunt. Olei tñ & hic ille heminas duas imponit, eandẽ no
bis obscuritatem relinquens,cuius supra memini. Accusauerit quis eum vehementer,ꝙ pharma
corum pollicita seu titulum non prẹfixerit, quippe secundum cum primo & tertio eandem poten F
tiam non obtinet. Heras q; sanè laudandus est, qui medicamentorum virtutes adscripserit, vten-
di q; modos,quos Andromachus in emplastris albis prorsus omisit,raro ad quid valeãt apponẽs:
quin nec quo pacto coquendum medicamentum sit, indicauit. Attñ nemo forsan eum accusare
possit,ꝙ iam exercitatis in re medica,non idiotis,scribat. Verum ꝙ titulum præterijt,vel vniuersa-
les potentias,non mediocre peccatum est.Quid enim dicet, qui defensionem eius susceperit? for-
san ꝙ peritis simplicium medicaminum virtutum hæc tradiderit: atqui illorum nullus Androma
chum desiderat,cum & ipse simili modo possit componere.

† Græc' codex, q̃;q̃; haud scio q̃ recte, habet δεκαδύο καὶ εἴκοσι, i. duodecim et xx. Sunt, qui legẽdũ putent xxii.

Album Heræ aduersus Rabiosos morsus. CAP. 16.

RVrsus ad Heram reuertamur, aliud candidum emplastrum post Attalicum ijsdem hisce ver
bis scribentem. ℭ *Candidum aduersus Rabiosorum morsus. Facit exacte etiam ad Aquam expauescen
tes rabidi canis morsu, præseruat enim statim à periculo vulneri impositum: item deuictis valde catapotium nucis
auellanæ magnitudine ex eo dandum est, id' que diebus quadraginta: mutat tamen colorem in splenijs, redditur' que
nigrum. Valet & contra Morsus hominum canum' que, Abrasa, & Vlcera quæ cicatricem difficulter admittunt.
Tollit etiam Sugillata siliquã vna, Vulnera conglutinat, aufert Phymata, & Rhagadas. Est & Pessus emolliens.* G
*Oportet tamen post diem soluere, & nigredinem vlceribus obortam spongia detergere: id' que tantisper faciendum
est, donec nigricies amplius nulla appareat. Iam quoque idem Cicatricem ducit, & ad omnia bonum est.* Hęc prę-
fatus Heras deinceps symmetriam emplastri his verbis enarrauit. *Album.* Ceræ albæ ponticæ põ
do libras duas,argenti spumæ chrysitidis pondo librã, cerussæ tantundem, myrrhæ pondo vnc.ij,
medullæ ceruinæ tantundẽ,thuris atomi id est insecti pondo vnciam,olei veteris sextariũ.Hæc sa-
nè symmetria eorũ est, quæ emplastrum constituunt.Coquendi vero modũ deinceps ita scripsit:
Argenti spuma ex oleo coquit: vbi sordium crassitudinẽ habere videt,cera, mox cerussa aspergit,
mouetur q;: vnita iã nec polluẽtia ab igne tollunt,& medulla inijcitur: postq̃ refrixerit medicamẽ
tum, myrrha & thus miscet: deinde emollitum subactum q; manibus, vsui est. In hoc igit Heras
commendandus est,qui non reliquerit nobis,quomodocũq; lubet,emplastrum coquendũ, sed ip
se apposuerit.Procliue.n.erat cerussam cũ argenti spuma, vt in albis alijs,statim ab initio coquere,
& nos id plerunq; factitare consueuimus, immo & ille ipse in alijs cõscripsit: verum in hoc ipsam
secundo inijcere præcipit,non apponens causam,cur id agere præstiterit, etsi ostendat non vnum
coquendi modum in omnibus esse similiter vtilem, sed in quibusdam & duos & tres efficere lice-
re,non modo colorem verũ & facultatẽ immutantes medicaminum: quemadmodum in hoc nũc H
proposito cerussam cũ argenti spuma coquere noluit, sciens ipsam & exactũ candorem ex coctio-
ne perdere & astrictionẽ, quam habet cũ refrigerandi virtute, deponere. Forsan igitur inquiret
aliquis, ecquid cũ emplastri author primus,quicũq; fuerit,digerens id esse vellet,conatus tñ est ce-
russam crudã in eo perseruare? Mihi sanè videt huius gratia ad talem venisse conjecturam, vt me
dicamentum repulsoriæ quoq; virtutis quippiam habeat,etenim eiusmodi nullam habentia, ple-
thoricis corporibus nequaq̃ tuta sunt. Vt ergo conueniat & his,cerussam crudam mistam esse ve-
risimile est. Cæterum neminem latet magna de se propositum medicamẽ promittere, inde ꝙ myr
rham & ceruinam medullam assumpserit,sicut & alia quoq; eadem cum communibus his empla-
stris continet.Didicimus aũt myrrham valde siccãs,tenuium q; admodum partiũ,esse medicamen
tũ: medullã rursus nullo inter ea,quæ mollientia vocant,inferiorẽ. De hac facultate, quemadmo
dũ & de alijs oĩbus secundis in libro quinto simplicium pharmacorũ dictum est. Videtur tñ non
ijs tantum medicamenti compositor, sed etiam albæ ceræ ponticæ, quæ vim habet medicamento-
sam,confidere,atq; ideo plurimum eius immittere. Cæterum sextarij (hoc est xesti) Romani He
ram meminisse puto: nam apud Athenienses neque mensura,neq; nomen hoc erat: nunc ex quo
Romani imperare orbi cœperunt,nomen sextarij apud omnes,quę Gręca lingua vtuntur,natio-
nes

A nes existit: ipsa verò mensura Romanæ æqualis non est, quippe alij aliam sextarij mensuram vsurpant. Apud Romanos sextarius libram vnam, semissem, & sextam illius partem pendet, vt oẽs simul iunctæ vnciæ sint viginti: quas plurimùm cornibus metiuntur, incisis extrinsecus lineis quibusdam orbicularibus. Non nulli falso romanum sextarium opinati sunt octodecim mensurales vncias capere. Videtur igitur & Heras cum heminam scribit, sextarij dimidium indicare: num vero nouem vncias ex librali cornu, an decem, innuant, etiamnum ignoratur. Item ad rabiosos morsus'ne aptum sit pharmacum siue bibitum, siue extrinsecus impositum, ratione cognoscere nemini licet. Indicauimus. n. tota substantiæ proprietate eiusmodi medicamenta efficaciam habere, & ob id experiẽtia iudicari. At experiri nunq̃ ausus sum hoc pharmacum, quam vim in rabidorum morsibus ostenderet, q̃ certo sanans haberem medicamentum ex cancris confectum: cum autem hoc non adest, alia quoq; non nulla, quæ nunq̃ prospero successu nos frustrantur. Quare in tam periculoso affectu certis medicaminibus relictis curiosæ experientiæ causa, morsi salutem prodere, graue & iniquum mihi videbatur. Iam quidem de rabiosis morsibus hęc quoque dicta sufficiunt.

Reliqua verò, quæ Heras de hoc emplastro retulit, vt in Attalico, partim sanè vera prędicari, partim impendio magis ab eo extolli, dixerim. Optimum enim est pharmacum, vt inter emplastra, B quæ sugillatis dictis admouentur: inter ea verò, quæ cruenta vulnera glutinant, non in primis & optimis est. Summatim permultos inuenio non modo huius tempestatis medicos, sed etiam veteres qui libros posteritati reliquerunt, hoc genus emplastra supra veri fidem extulisse, de quibus sequenti volumine agetur. In præsentia ad institutum reuersi, iterum Heræ dicta examinabimus. Ait enim phymatis medicamentum illud mederi, nulla distinctione eorum apposita, quæ ego de Phœnicino protuli. Quædam siquidem calida sunt phymata, et cũ vehementia quadam exiliunt: quædam frigida siccaq; sunt: permulta alia inter hæc consistunt, alia quidem exacte media illorũ, quæ diximus, alia à medio in vtranque partem paulum inclinant: aliqua plus idem faciunt, non nulla summis vicina, vel à medijs quodammodo & summis pari spatio absunt. Quibus vniuersis emplastrum hoc conuenire non potest, nisi cum mollibus quibusdam id velit liquefacere, vt multi modi fiant, quibus eo vtamur, quos explicasse ipsum, sicut in alijs factitauit, oportebat. Proinde par esse puto, vt hunc laudemus ob ea quæ tradidit, Andromachum accusemus. Cæterum de eo, q̃ emplastrum istud hominum canum q̃ morsibus conferat, easdẽ puta à me rationes audire, quas & de Attalico pronunciaui: similiter etiam de alijs, quæ pharmacum commendant: quemadmodum illud, ita hoc quoq; bonum esse medicamen dicens, sed multum ab ijs, quæ optime ad vnumC quodq; illorum faciunt, inferius esse, vt quis eo confidenter vtatur, vbi optima desint omnia. Hoc autem non paruum est in medicamentis, quemadmodum nec in victus ratione, & omnibus quæ circa artem versantur. ‖ Ego contempsi quidem id primum, vt neq; dignum esse iudicarem Hippocrate, qui adhortatur nos ita omnia artis opera perficere, vt iuuent, vel non offendant. Postea verò cognoui magnam vim habere, cum scilicet viderem non nullos medicos in pharmacis se primum recte gessisse, vt in admirationem sui alios perducerent: eosdem postea in alijs prospero euẽtu frustratos, vt risui essent. Ideo q; semper conatus sum eiusmodi vti præsidijs, quæ an profutura essent, non nunq̃ sanè dubitabam, q̃ autem nihil afferrent incommodi, certo sciebam. Quæ igitur in Attalico emplastro atq; hoc laudauit Heras, non quidem, vt dixi, magna sunt: sed vbi desiderantur, quæ id magnifice efficiant, nemo his vtens manifestam lęsionem inferet, etsi nihil iuuerit. Atqui si quis hoc pharmaco vti volet in phymatis, ab illis quę in Phœnicino docui, ipse intelliget, aliàs aliter ipsum liquefaciẽs. Tractabitur aũt vberius deinceps & phymatum tota curatio, vnde spero vos methodũ exactã perfectam q; medicaminum, quę illa iuuare possunt, habituros. Vocet aũt vobis emplastrum hoc, Album ad rabiosos morsus, sicut illud quod ex albo constat pipere, Attalicũ. Subiungit mox & aliud emplastrum Heras in hanc sententiam. ℂ *Album Ariabarzanon, quo Xenocrates abscessum iam inalteratum circa tarsum, {ea pars est in pede, quæ carpo seu brachiali proportione respondet,} discussit.* Deinde eorum, quæ ipsi immittuntur symmetriam, & postea coquendi modum præfatus, ad calcem hæc verba apponit. *Maxime facit ad Cacoethe, Pascentia, Contumacia, vniuersaliter ad Omne vlcus.* Porro cur eorum, quibus constat pharmacum, symmetriæ tertiam partem recitauerit, compertum non habeo, cum alij integram hoc modo tradiderint: Argenti spumę denariũ pondo ducentorum, ceræ denariũ pondo quinquaginta, olei veteris heminas iij, cerussæ denariûm pondo octoginta, terebinthinæ denariûm pondo triginta duũ, cineris buccinorũ denariũ pondo decem, thuris denariũ pondo decẽ & nouẽ, & aquę cyathos duodecim. Hęc oĩa à me prolata pharmaca Heras ad tertiã parteẽ imminuit, sic: Argenti spumæ denariũ pondo sexaginta sex obol. iiij, ceræ denariũ pondo sedecim obol. iiij, olei veteris heminã, cerussæ denariũ pondo vigintisex obol. iiij, terebinthinæ resinæ denariũ pondo decem obol. iiij, cineris buccinorum denariûm pondo tria obolos ij, thuris denariûm pondo sex obolos duos, aquæ cyathos quatuor. Postea coctionem ita subdit: Argenti spumam & cerussam cum aqua & oleo terito, deinde recẽti olla igne non acri coquito ferrea spatha sedulo mouens, ne adurantur. Vbi semicocta fuerint, ceram immittito: hac liquefacta, resinam & thus: ac tam diu coquito, dum aliquatenus non inquinet. Posteaq̃ bene habere propemodũ videtur, buccinos iniectos reliquo tempore concoquito. Cum perfecte coierint,

1. Epid. com. 2. tex. 50. clas. 3ª. 112. f

coierint, in mortarium demittito, aqua exigua prius subiecta, & subacto vtitor. Hoc medicamentum, vt sine morsu discutiat, præparatum est, ꝙ & cerussæ parum ad argenti spumæ portionem habeat, & cum hac ab initio coctum sit, valide q̃3 exiccet ob buccinorum cinerem additum. Non dissimilis quodammodo facultas est & purpuris & ostreis concrematis: notũ est aũt sine carnibus horum animalium testas concremari. Ac Heras quidem vnũ de facultatibus librũ cõscripsit: Asclepiades cognomento Pharmacion, decem, præter theriacas & gynęcea: apponens & ipse cuiusque pharmaci titulum, in multis ẽt coctionis, in quibusdam vtẽdi modum. Porrò Andromachus multas vires collegit, & ferè non pauciores ijs, quæ in decem libris Pharmacionis Asclepiadis habentur, tribus ipsas libris comprehendens. Primo pharmaca docet, quæ extrinsecus imponuntur: altero quę intrò assumuntur: & tertio quę oculis adhibentur. Reprehẽdere autem ipsum iure possis, vt admonui, ꝙ nec confecturas, nec vsus rationem, nec vires, nec quid promittant, adiecerit. E

Quæ Asclepiades Alba scripserit. CAP. 17.

AD Asclepiadem igitur iam transgressus producam in medium, quę ipse alba emplastra ad finem tertij libri exteriorum tradidit. Nã inscribit eorũ primam Marcellã, secundam, tertiam, quartam, quintam: veluti alios interiorum quinq3, primũ Masonem, secũdum, tertium, quartum, & quintum. Verũ in tertia Marcella ad calcem alba emplastra adscripsit: prioris titulũ esse ait, F ad ambusta igne, abrasa, cutem teneram: quod emplastrum Acesin id est medelã, nominari dicit. Omnia verò simul quatuor, argenti spumam, cerussam, oleum, aquam, pari pondere incoqui oportere commemorat. Constat q̃3 hoc pharmacum fragile & alipes effici, hoc est pinguis expers, vt cuti sine deligatura adhærere non possit: nisi.n. vt pręfatus sum ante, metallica plenius cocta fuerint, tale fieri emplastrum necesse est. Coquuntur largius, dum maiorem liquidorum mensuram in mistura cõtinent. Huic aliud emplastrũ Asclepiades subdit, eiusdem quidem tituli, sed non eiusdẽ confecturæ: neq3.n. æquale metallicorum pondus immittit, verum cerussam argenti spumę sesquiplam: quin & seuum vitulinum adijcit, totam symmetriam sic faciens: Cerussę denariûm pondo centum viginti, argenti spumæ denariûm pondo octoginta, adipis vitulini denariûm pondo triginta, ceræ denariûm pondo vigintiquinq3, olei heminas duas. Hoc pharmacum olei parum habet, ceu ad metallicorum proportionem, si quis heminam statuat valere vnciis nouẽ romanis, quę in cornibus cõsuetis libralibus descriptæ sunt. Qm̃ verò cerussa in ipso superat, eo q̃3 magis adstringens magis q̃3 refrigerãs, ꝙ superius reddebat, adipem author admiscuit. Sciens aũt bubulũ adipẽ calidiorem esse suillo, & vehementius digerere, cauit perfecti bouis seuum indere: quippe in omni animantium genere iuuenilia perfectis humidiorem, minus q̃3 calidum, adipem habent. Erit igit̃ G & hęc compositio difficilior quidẽ, ac simplicis albi emplastri quod ante scripsit, sed nihilo vtilior.

Ab his tertium aliud profert cicatricem ducens album, ex pari cum argenti spuma pondere, ceræ quarta illorum parte, & terebinthinæ rursus dimidio minore ꝙ in cera: oleũ & aqua ferè æqua portione metallicis mensuris vtrisque simul indita sunt. Voluit.n. medicamenti author cerussæ, et argenti spumæ, singulorum pondo denariũ centum miscere, ceræ denariûm põdo vigintiquinq3, terebinthinæ denariûm pondo duodecim, olei & aquæ cuiusq3 heminas duas. Itaq3 Attalici memores emplastri, quod metallica perinde ac istud continet, sicut etiam oleum simul cum aqua, cerã dupla portione ad eam quæ in hoc medicamento additur, terebinthinam similiter, scietis manifesto, quo'nam discrimine medicamenta inter se variant: adiectum nanq3 est illis & thus, alumen, ac piper. Quin etiam Asclepiades Attalici illius emplastri commeminit, non vocans id Attalicum, immo nec piper admiscens. Alia verò omnia pariter ita scripsit ad verbum. ℭ *Albũ, quod ad Mnasæum refertur: Facit & ad Diuturna ac Difficilia.* Argenti spumæ, cerussæ, cuiusq3 denariûm pondo cẽtum, ceræ denariûm pondo quinquaginta: terebinthinæ, thuris, singulorum denariûm pondo vigintiquinq3: aluminis scissi denariûm põdo duodecim, olei heminas duas. Porrò ne putetis differre, si drachmas centũ alicubi inueniatis loco vnius libræ scriptas: sed illud potius considerate, vtrũ H qui scripsit centum denarios, dimidium ceræ ipsis misceat, siue huius dimidium terebinthinæ, vt sint ceræ quidem denarij quinquaginta, terebinthinę vigintiquinq3, an aliam quãdam symmetriã faciat. Si nãq3 prædictam, nihil referet dicere libram, & selibram, & tres vncias: siquidem libra denarios sex habet ad nonaginta, selibra octo & quadraginta, sic & huius rursus dimidiũ quatuor & viginti. Quapropter eadẽ proportio seruat̃ nulla insigni differentia, siue centum drachmis metallicorum, siue nonaginta sex, heminę duę olei misceantur. In hoc itaq3 non variabunt pharmaca, siue libra nominetur, siue denarij cẽtum. Illa verò Asclepiadis scriptum pharmacum ab Attalico emplastro disiũxit, ꝙ Attalicum sex quidẽ drachmas aluminis scissi, piperis verò albi tres habeat: Asclepiadis album piper non habeat, sed duplum pondus scissi aluminis. Porrò validius adstringere quodãmodo, ideo q̃3 prõptius cicatricẽ ducere Asclepiadis pharmacum, Attali magis digerere, omnes norunt. Vnde, quod dixi & prius, qui rogant, vtrum ipsorum pręstet, medicamentis vti nesciunt: Etenim ad cicatricem ducendã Asclepiadis, ad digerẽdum Attalicũ, est melius. In vniuersum meminisse oportet, quod apud Hippocratem scriptum est in libro de Alimẽto, ‖ prauum videlicet & non prauũ, noxium & vtile, relatione ad aliquid dici. Alia enim ratione pronunciaueris Attalicum hoc emplastro esse præstantius: alia ad multa vtilius illud esse. Deniq3 & Asclepiades

Prope finem.

piades

A piades ipse post hoc modò recitatum, scribens illud ipsum quod ex pipere fit, non vocat Attalicũ sed Pamphilion, ignorans opinor primum ipsius inuentorem. Apponit autem nomen vtentis, ac vnde acceperit: tum quid valeat, his verbis præfixit. ℭ *Aliud Pamphilion dictum pharmacum accommodatum. Facit ad Vetera, vix sanabilia, Carbunculos, Epinyctidas, Achoras, Psoricos affectus, Sinus glutinat, facit ad Abscessus, Condylomata, & fere Omnibus vtilius est.* Constare ipsum tradit ex cerussa, argenti spuma, cera, terebinthina, duabus heminis olei, eodem modo sicut & Heras: ad hæc item fisso alumine, & albo pipere: aquæ verò non meminit in confectura, sed neq; thuris. Quidam non quinq; & viginti, sed dimidium immittunt, quin etiam de aqua: cum enim olei veteris heminas duas infundi scripsisset, postea aquæ duas vel vnam adiecit. Ego & sine aqua medicamentum sæpius præparaui, & ad omnia alia melius fieri apparet, præterq; in teneris corporibus: nam in his aquam præstat adhibere, præsertim cùm phlegmone tentantur vlcera. Inde aliud Asclepiades cum superioribus albis emplastris profert, quod rabiosos morsus sanare promittit, quemadmodũ & quod apud Heram scriptum est, pollicebatur. Assumit & hoc præter simplex album, quod ex argenti spuma, cerussa, thure, cera constat, insuper medullam ceruinam & myrrham: porrò miscet ei argenti spumæ denarium pondo quadraginta, cerussæ denariũ pondo triginta, thuris denariũ
B pondo decem, myrrhæ tantundem, medullæ ceruinæ duobus pauciores quã decem, ceræ albæ denariũ pondo quinquaginta, olei veteris sextarium. Primũ horum omnium, quæ recitauit, prodidit Asclepiades, quod vocat Rhodiacum, ceu digerens & curans in mammis duritias, & ex his componitur: Argenti spumæ, ceræ ponticæ, singulorum pondo: cerussæ, adipis suilli elaborati, cuiusq; selibra, hoc est vncijs sex: myrrhæ pondo vncijs quatuor, ouorum tostorum vitellis duobus, olei hemina vna & semis. Istud etiam sedi benefacere confirmat, non apponens quó nam liquefieri velit, sed nobis coniectandum forsan relinquẽs, interim ex rosaceo vnguento, interim myrteo, aliàs ex oleo quopiam, liquandum esse.

Quomodo Candida Emplastra Componenda sint aduersus Vlcera Cacoethe id est maligna, & Ea quæ cicatricem difficulter admittunt. CAP. 18.

QVæ dysepulota id est vix ad cicatricem venientia, quę item cacoethe id est maligna, appellẽ, distinguendum modò est: quia non solum in præsentem disputationem, sed etiam in futuram, commoda præfinitio est futura. Quæ itaq; ex humorum confluxu, vel multorum, vel acrium, oriunt, sine eo ꝙ locus affectus huiusmodi iam dispositionẽ habuerit, vt, licet bonum sit quod influit, tñ ipsum corrumpat. Dysepoluta nomino: quæ verò dictam dispositionem iam
C obtinent, præcipuo vocabulo Cacoethe appello. Nunc igitur, qm̃ priores me emplastra quædam alba, vt quæ dysepulotis cicatricem probè obducant, conscripserunt, propterea ego quoque alba scribo emplastra, quæ aduersus dysepulota omnia, & cacoethe non nulla, quæ non prauum admodum habent statum, cõposui: nam in illis denuò medicamenta accõmoda dicentur. Primùm & hic methodum dicturus sum, qua id genus emplastra complura conficere discetis. Duplex porrò eius scopus est, alter omnium, quę rõne componuntur, medicamentorum communis: alter peculiaris, colore ab his differens. Quæ igĩ in commentario de Simplicibus medicamentis cognouistis, sine rosione quidem ac morsu, validè tñ adeo exiccantia, hæc in memoriam reducite. Oĩno autem conueniebat, præterq; ꝙ non mordicent vel adstringũt manifestò, etiam detergere posse: siquidem caua plurima eius generis vlcera, tanq; ab exesione humorum malignorum, facta apparent, eius q; rei gratia carne impleri desiderant: ostẽdimus autem in tertio therapeutices Methodi libro, omnia quæ carnem generant, medicamenta detergendi facultatem habere. Multa etiam alia siccam obtinent virtutem, huiusmodi vlceribus curandis accommodam. Sed age nunc repetamus ea, quæ aut cõpositi emplastri candorem tueri possint, aut non adeo lædere. Hoc ex genere est cadmia, pompholyx, calx, ostrea concremata, purpuræ, buccina, & sepiæ pars ossea: parũ
D officiet colori & æris squama, & vstæ chalcitidis non fuluum, sed cineritiũ, vel subalbidum. Quomodo autem huiusmodi res præparanda sit, rursus in Theriacæ antidoti sermone dicemus. Porrò dictorum quodq; si lauetur, totam mordicationẽ amittet, quemadmodum cera, quæ medicamini conficiendo admiscenda est, tum resina. Cæterùm ꝙ cera tyrrhenica vel pontica dicta ad candidi emplastri præparationem sit idonea, prius explicatum est: resinæ verò & quæ laryx vocatur, & terebinthina, aduersus vlcera maligniora magis valent. Thuris quoq; partem aliquam indere nõ ab re fuerit, vt vlcerum maleficorum dispositio coquatur, & ad suppurationem veniat. At non solum ex prædictis medicamentis vnumquodq; lauandum venit, sed etiam metallica quàm maximè in loco Soli exposito, cũ aqua, vel aceto, vel marina, vel vino, lęuigare oportet. Pura autem, & candida, & perspicua, singula hæc erunt, candoris cuiusdam medicamento conciliandi gratia. De cerussa, oleo, coctionis modo, aere circunfluo, & igne, quomodo quodq; eorum ad albedinem aliquid adferat, antè exposuimus. At queadmodũ in alijs, ita in his quoq;, facultatis aquæ, aceti, marinæ, vini q; albissimi peritum, id in compositura miscere conuenit, quod maximè curando morbo profuturum est. Etenim in vlceribus prætumidis ac duris (ochthode Græci appellant) quæ oras crassas, callosas, multam q; attenuationem requirentes habent, ex aceto, & marina læuigata, magis, q; quæ per aquam, idonea sunt. In quibus aũt acre & mordax est humidũ, quod in vlcera

fertur, ex aqua terere potius singula metallica necesse est: Quemadmodum rursus ex vino magis, E
vbi copiosus humor vlceribus influēs apparet. Hęc igitur singula quæ dixi, in vnoquoq; iam nominato humore læuigata diebus pluribus, iniecí frequenter pharmacis, quæ ex argenti spuma & cerussa confiunt, eaq; expertus sum omnia cicatricem optimè ducere. Verùm scriptiones quasdā amicis quoq; dedimus, qui huiusmodi pharmaca desiderarent: à quibus ipsis quoq; in experientiam producta, quod titulo promittunt, tueri videbantur. Itaq; argenti spuma cū cerussa prius cocta, & medicamento propè ad non inquinantem consistentiam perueniente, inijcienda est laryx, vel terebinthina resina cū cera candida. His pulchre vnitis adde metallica, quę huiusmodi symmetriam habent: Argenti spumæ & cerussæ pro consuetudine singulorum pondo coquatur cū olei libris duabus, frequenter etiam aquæ selibra addita: liquescit.n. sic argenti spuma citius, & coctio aquam consumit, vt nihil ad humiditatem pharmaco apertè prosit: resinæ pondo tres vnciæ, ceræ duplum sufficit. Quanq; si duas resinæ indideritis interim, quatuor cerę, sic quoq; compositiones non adeo differre inuenient. Thuris ēt pondo vncia semis satisfacit post ceram & resinā iniecta: deinde tres aliorū vnciæ, quæ drachmę quatuor sunt ad viginti. Impones aūt duorum, trium, plurium, ac omnium quę numeraui, quorum singulorū tibi copia contingat: vt si omnia habeas, æquā portionē cuiusq; inijcias, cadmię dico, & pompholygis, buccinorū cineris vel ostreorum, et F
ęris squamę: singulorum denarij sex erunt, qui tres vncias absoluunt. Quòd si & calcem lotam misceas, singulorum drachmę quinque ponētur. Si vstę chalcitidis, singulorum drachmę quatuor, vt ex omnibus sex counitis tres vncię fiant. Verùm chalcitis vsta sit elota, & colore cinereo, non qualem multi ex ijs, qui vrunt eam, faciunt, veluti si dicas ex pallido flauam. Si duo quędam ex his habeas solum, tres vncias ex ambobus ponito, hoc est vtriusque vnam ac semissem. Hęc in pręsentia ad alborum emplastrorum constitutionem vlceribus dysepulotis curandis cognoscere vobis sufficit. Atque subhumida cerata candida etiam ex ijs ipsis præparantur, differunt tamen ab emplastris, quod neq; argenti spuma, nec cerussa coquatur: adeps verò vel anserinus, vel gallinaceus, vel suillus, vel vitulinus indatur. Quòd si vinum interim habeas vel acetum, quę albissima lucidissima q; sint, aquę loco ipsa admiscebis.

Damocrates de Albo Emplastro. CAP. 19.

QVoniam pharmacorum virtutes metris transcriptę facilius memoria tenentur, & exactam ipsorum symmetriam perseruant, satius mihi visum est & horum meminisse. Cùm itaque Damocrates pręter alia alba emplastra, etiam candidum scripserit quod commendat, apponam scripturam ijsdem illius versibus, Iambico trimetro expressis. G

At cum his habere emplastrum medicis conuenit
Album, efficax aduersus abuulsam cutem,
Ambustæ, ad vlcera, & per summa corporis
Occasionem citra manifestam ędita.
Ita confit: Cerussę libra sumitur:
Lithargyri, trypherę, eodem simul modo,
Et portio pręterea librę tertia:
Cerę q; purę ponticę quinq; vnciæ,
Terebinthinę pondo vncia purissimę:
Thuris q; mannę, vel thuris, quinę vncię:
duę libræ. Candidi olei boni recentis selibra.
Aquę superfundetur his sextarius.
Oleum, cerussa, argenti spuma, aqua coquitur
Leni igne, agitatur sedulo rudicula.
Cùm tota pulchrè desiccata sic aqua, H
Et leue medicamentum apparet, candidum,
Et molle, inficiens nec, terebinthina inditur,
Deinde cera succedet, thus postea.
Ab igne cùm depones ollulam, moue.
Cùm mediocriter est refrigeratum pharmacum,
Mortario superfundas, atq; excipe
In mulieribus, vel delicatis puerulis,
In senibus, habitu aut prauo iuuenibus simul.
Huic tertiam partem immisceto Aluminis,
Quod prodidimus emplastrum non multo antea:
Ac vtitor ad omnia recentia vulnera.
Ipsi verò rhodinon liquefacto immisceas,
Paulum ac cerę, liparon habebis ac bonum,
Album vinum, parum austerum, si affuderis.
Aluminis, cuius meminit, compositio in quinto huius operis commentario.

Galeni

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM PER GENERA LIBER SECVNDVS

ARGVMENTVM LIBRI

Exponuntur Emplastra Viridia, Melina, Gilua, ac Cęteris coloribus prædita, tum quædam quoque, quæ Cephalica ac Catagmatica appellantur.

Qui Authores scripserint de Componendis Medicamentis: ac de Ratione ipsorum Componendorum Exemplo medicamenti ex cera, rosaceo, & ærugine confecti. CAP. I.

CVm propositum opus hunc quoq; cum alijs scopum teneat, vt si quãdo librum,
B quo medicaminum, quibus vtimur, cõpositiones scriptas habemus, perdiderimus, ipsi nos perditis similia possimus conficere, necessariũ est primũ nos in vniuersum formulã quandam viæ didicisse, qua propositum inueniamus. Deinde per hanc viam in multis particularibus exerceamur oportet, sciẽtes citra talis studij exercitationem, nullum rectè opus perfici. Et verò graue est, quod iã quibusdã accidit medicis duobus mihi cognitis, quorum alter dolore ex taliũ scriptionũ interitu cõtabefactus perijt: alter ab operibus medicis destitit. Verùm exercitatis, iudicio meo, præterq; pharmaca vtilia componere, ẽt à superioribus nobis medicis scriptorũ arbitris esse licet, cõmode q; omnia ea, quę ab illis prodita sunt, vsurpare, atq; illa, quæ ipsi methodo inferius posita inuenerint. Melius igitur est experimentis iam cõprobata sumere eũ, qui vsus ipsorum methodũ didicerit, licet, quod dixi, necessitas frequenter nos cogat, vt vel experientia incompertis ex tẽpore vtamur. Itaq; superiore libro quõo ex argenti spuma sola emplastrum præpares docuimus, interim oleo tm̃, interim aceto admisto, vel vino, vel huiusmodi alio: item ex quali ipsorum symmetria emplastrum fieri candidum possit, si probè coctum fuerit. Cęterùm ex his emplastris quædam ducendæ cicatrici accõmodata fieri diximus, quædã vulne
C ribus cruentis glutinandis, quædam phlegmonis exiguis curandis: quædam vlceribus quæ cicatricem ægrè admittunt sanandis, si non cacoethe sint: quædam ad tumores pręter naturam, sed nõ magnos neq; duros, discutiendos. Scriptum simul in eo est nõ multo post initium, & emplastrũ à me compositum, quod Phœnicinum nomino. Præsenti autem hoc libro de viridibus, & melinis, & giluis, & fuscis, & rufis agetur emplastris, quibus etiam adnumerantur quæ dichroma idest bicolora, dicuntur. Inter hæc alia quædam sunt medio inter hæc nomine, vt ex candido melina, & ex nigro viridia, & à similitudine sordium rhypode gręcè appellata quasi strigmentosa: adde quę aerem imitantur, & cœrulea: quædam verò nomine prorsus carentia. Itaq; similia inuicem viribus deinceps scribere commodum est, vt qui in plura incidit, vel librum legit, id quod optimum corpori, eius q; curando affectui sit, eligat. At colore similia tradere, eorum est qui similitudinem non artificialem attendunt: verùm quoniam potentes quidam viri interdum nos iubent emplastrum sibi melinum cõficere, quod vlcera glutinet, vel cicatricem ducat, vel indurata emolliat, vel aliud huiusmodi facere possit, coacti sunt non nulli recentiorum medicorum, vbi similia colore seriatim conscriberent, proprias cuiq; professiones apponere. Quamobrem ego mistam quãdam disciplinam conabor effingere, à magis artificiosa auspicatus. Scribo enim prius, quæ caua vlce-
D ra carne implent, quorũ plurima colore viridia sunt: adnotans, quot ex his glutinantia sint, quotq; in maligna euadentibus medeantur, atque huiusmodi aliud quidquam possint perficere: Dein de glutinantia non modò recentium vlcerum, sed etiam sinuum: ex his & plura sunt, quæ ad vsq; cicatricem vlcera perducant. Atque horum omnium vnam seriem facturus sum, melinorum aliã, barbarorum (vt vocant) aliam, & fuscorum aliam, nec nõ in reliquis coloribus similiter. Producam in alio quoque vno libro similitudines absque coloribus, quæ vlcera cicatricem vix admittentia (dicuntur & chironia) persanant. In alio rursus post istum, quæ tum hæc, tum alia quædam, curant, quæ dicuntur & sunt vsus multiplicis. Ac post hæc omnia, quidquid emplastrorum facultatum reliquum fuit methodo cognoscendum, percensere conabor. Hæc igitur vice procœmij cuiusdam omnium emplastrorum, quæ commemorabuntur, communis præfati, ad ea quæ hoc libro scripta sunt, digrediemur, oratione quadam generali eis præposita, tanq; nihil etiam mihi iam pręd ictum sit. Compositiones medicamẽtorum complurium laudabilium primus omnium, quos nouerim, Mantias Herophileus scripsit: cuius discipulus factus Heraclides Tarentinus non solùm in pharmacorum vsu videtur imitatus illum, sed etiam in ea artis parte, quæ victus rationem docet. Post quos alij sanè quidam non paucis voluminibus, sicut Mantias & Heraclides. Sunt ẽt qui vno aut altero tantùm ea conscripserint, quemadmodum Cappadox Heras, qui nec impro-

batum aliquod medicamen tradidit, nec confecturas ipsorum omisit, & vniuersos particulatim E
vsus recensuit. Permulta pharmaca pluribus libris studiose scripserunt Musa, & Asclepiades, & Crito. Verum Andromachus vnico libro medicinalia medicamenta ad exteriora corporis vitia: altero, quæ interna curant, memoriæ prodidit: item tertio his minore, oculorum remedia. Paucissimis autem ipsorum tum præparandi modus, tum vtendi, appositus est: neq; verò horum quispiã, nec alius, cuiusq; pharmaci componendi rationem docuit. Ob quod Empirici confidentius, licet absurda, pronunciant, vt qui pharmacorum compositionis inuentionem ad casum referunt: inde nimirum confidentiæ occasionem sumentes, q̃ nemo ex dogmaticis medicis confectionis eorum regulam absolute scripserit. Nam cum dogmatici interrogati rationẽ, qua pharmaca singula composita sint, quibus vtuntur, nihil, quod dicant, habeãt: perditis q; illorum scriptionibus ipsi alia cõponere ex tempore non possint: & ipsi merito contemnuntur, & Empiricis contradicendi maiorem præbent audaciam. Quòd si affectus cuiuslibet eorum, quos curandos suscipiunt, naturam scirent: methodum q; cognoscerent, qua & simplicium singulorum medicaminum vires, & scopum curationis, inuenirent: non vtiq; compositionis rationem ignorarent. Vt exempli gratia, cauum vlcus apertum, græce aperistaton (nihil enim mali est, vt quidam vocant, breuioris disciplinæ gratia sic nos quoq; nominare) quomodo quis sanare queat, consideremus: tanq̃ si non dum F
aliquod ei curando aptum medicamen inuentum sit. Nam cum docti à ratione fuerimus cauorũ vlcerum curationem subministrari, nascente alia carne loco perditæ, ex ea videlicet quæ subiecta est, cogitauimus fieri nõ posse hoc, si in vlcere sordes, aut copiosa humiditas, insit. Verum sordes medicamina detergentia auferunt, humorem exiccantia discutiunt. Conuenit igitur huiusmodi pharmacorum materias cognoscere non simpliciter secundum genus, vt Dioscorides alioqui scripsit, sed vti nos in commentarijs de Simplicibus medicamentis fecimus, non tantum apponentes vel calefacere, vel refrigerare, vel huiusmodi aliquid aliud quoduis medicamentum facere, verum etiam quòd prima distantia, vel secunda, vel tertia, vel quarta, à medio tale existat. Frequenter etiam, q̃ in horum media vnaquaq; vel incipiente, vel desinente sit: vt duodecim, pharmacorum quę per excellentiam quancunq; proferuntur, ordines subsistant. Interdum enim vel mediocriter calefaciens, vel exiccans: interdum quod vehementissime quoduis horum facere possit, requirimus. Qui autem simpliciter particulam calefactione indigere intelligit, non magis piper & sinapi, quàm thus, accipiet. Hæc sanè & prius ostẽdimus, diximus verò & in tertio Methodi therapeutices commentario: quasi verò præscientes ea ex demonstratione conuenienti, ad reliqua deducam, hinc præsentis sermonis sumpto initio. Quoniam vlcera carne implenda, pharmaco G
exiccante & detergente mediocriter sine morsu indigere demonstrauimus, conuenit eiusmodi pharmacorum materiam, quænam sit, in memoriam reducere. Indicata est autem in libro de Simplicium medicamentorum facultatibus, insuper & conueniens singulorum ordo expositus est. Hoc etenim, sicut dixi, admodum vtile est, vt si quando fortiore quis pharmaco opus habeat, ad quod digrediatur, cognoscat. Verum cum simplex nullum habemus, composito vtimur. Atque primum fingamus nos habere ceram & æruginem, aliud nihil, quod cauo vlceri manifeste conducat: thus dico, irim, aristolochiam, farinam eruorum, radicem panacis, & quæcunque ex hoc sunt genere. Cum igitur sciamus cera sola imposita sordidum vlcus euasurum, vt quod neque detergere, neq; exiccare, possit: ærugine autem adiecta morsum & rosionem illatum iri, atq; phlegmonen excitandam: horum sanè vtrunque deuitabimus, medium autem ex ambobus aliud conficiemus, imbecillius quidem ærugine, valentius autem cera: sed quoniam hæc paululo inferior est eo, quod commodè queat adijci, ærugo autem multum pręcellit, multæ ceræ parum æruginis admiscebimus. Quantam ergo quantæ? hoc enim deinceps venit dicendum. Exactè quidem quãtitatem cuiusque ante experientiam inuenire nemo potest, conijcere tamen, & iudicare, & componere pharmacum prima potest experientia, nullum insigniter improsperum successum habiturum: Quemadmodum ego aliquando feci in quodam vico, vbi cum neque ipse medicamentum, H
quod me sequeretur, haberem: neq; alius ex ijs, qui ibidem agebant, copiã mihi facere posset: reperi solum ad compositionem idonea ęruginem & ceram. Quibus acceptis, & ad ignem cera liquefacta cum oleo rosaceo, vt liquidum ceratum fieret, miscui cerati libræ vnciam vnã æruginis, hoc est duodecimam partem: statui enim decimam, vel duodecimam miscere, suspicatus quidem maiorem, vt acriorem, cera futuram: minorem, tanquam imbecilliorem. Expertis autem nobis compositionem visæ sunt partes & decima & duodecima rectè pro corporum differentia commistæ. Ostendimus enim, quod etiam vsus attestatur, valida corpora validiora sustinere medicamina, imbecilliora huiusmodi non ferre. Validiora dico corpora, quæ temperamento sicciora sunt, veluti agricolarum naturam, & venatorũ: imbecilliora, molliora vel natura, vel victus consuetudine, cuiusmodi sunt mulierum, eunuchorum, puerorum, & qui naturali temperamento sunt humidi, cãdido molli q; corpore præditi. Dura igitur corpora ex copiosiore ęrugine cerato admista, carnẽ recipiunt, molliora ex pauciore. Vnde, vt frequenter dictũ est, vnum pharmacum omnibus nequaq̃ conuenire potest corporibus, sed oportet medium esse, ceu ad mediam temperaturã aptatum: duci vero ad vtranq; eius medij partem, dum quotidiano vsu probatur. Si.n.qđ res po-

A stulat effecisse videat̄,in eo manere conuenit: si paulū deficiat, augere ipsius vires: queādmodum
etiam adimere,cùm præter modū efficax fuerit: Velut in ipso hoc proposito pharmaco quod ce-
rato & ærugine constat,considerare prius oportet,vlcus'ne carne obductum sit,an non dum, sed
sordibus humore q; sit refertum: vel præterq̃ꝙ carne impletum non est,mordicationis sensus ali-
quis laboranti ortus sit: & calidior,vel rubicunda magis,pars vlcerata apparuerit. Si igitur imbe-
cillius videatur,melle vel ærugine admistis potentiā eius adaugebis: si validius,oleū vel rosaceum
miscebis,molliens pharmacum,quod linamentis excipiendum est. Cōmodè quidem ceratum &
ærugo sic miscentur,quemadmodū à me non nunq̄ esse mista retuli. Confectura autē medicanti-
bus hæc esto emplastri cōpositi, Viride à colore vocant', sanantis quidē & recentia vulnera, quę-
cunq; non magna sunt,sed quod ex rhodino simul ad mediócris pharmaci consistentiam potest li
quefieri. Quin & resinæ,vel colophoniæ,& frictæ nominatæ, vel terebinthinæ,nō nihil ipsum ha
bere oportebit: ostendimus aūt laricē vocatam terebinthinæ quodāmodo esse similē. Porrò quā
titas earum misturæ & hìc coniecturalis est. Si.n.plus resinæ q̃ꝙ ex vsu sit admisceamus, donec ma
nibus subigitur,molle apparet: in linteolum verò illitum,paulo pòst instar pellis durum erit,faci-
lè à corpore decidens. Sin minus iusto resinæ cum cera mistum sit, non habebit hoc quod eche-
B collon idest glutinans,Grecis appellatur,vt distrahendo eo, plurimum extendat̄. Liquet aūt si ali
cui particulæ imposueris,fore vt difficulter agglutinetur,& protinus ab ipsa delabatur. Quæ igi
tur mediocris mistura,ceu emplastri consistentiæ conueniens? si quidem mihi fidem adhibes, par
vtriusq; portio. Nec verò cera,nec resina,sicca vetus q; esto: optimum siquidem ita amborum mi
stionis coagmentum est,si ambo pinguia & mollia assumantur: si alterum excedat, semper resinā
prępollere satius est: quare non nulli vel duplum huius pondus ceræ admiscent.

*forte pro ἐμμέσου i. mediocris, legendū ἐμμότου, i. linamento excipiendi.

Confectura Simplicis Emplastri Viridis Andromachi,& Virtutis ipsius explicatio. CAP. 2.

AC sanè viride non nulli,sic.n.ipsi nominant, ex dupla resinæ portione cōfecerunt: duas qui
dem eiusdem libras,vnā verò ceræ,& binos olei cyathos,immiscentes. Æruginis autem alij
duas,alij tres vncias,huiusmodi ceræ & resinæ mistioni immittunt. Sed ēt in præparatione,lique-
factis,quæ liquari possunt,ærugine inspergūt: quidam vbi refrigerauerint,mox raserint, in mor-
tario misturam moliuntur. Porrò qui medicamentū cruentorum vlcerum glutinantius facere sta
tuunt,æruginem in pila prius cum aceto lęuigatam iniiciunt, ceratum radentes. Proinde si quis
vos roget,quale horum viridium emplastrorū sit præstantissimum,succurrat id, quod identidem
à me prædicatur,respondere omnia esse optima ei,qui affectus,quibus singula offeruntur, cogno
C scat,sicut & eos ignoranti omnia pessima. Mei etenim officij est dicere, id exiccare valentius, qd'
acetum assumit. Constat aūt,quod plus æruginis continet,id tum validū esse,tum magis exiccans,
tum sordida vlcera rectius purgare. Terminus ipsius est, vt hæc citra morsum efficiat: nam adeo
valens,vt iam puris vlceribus impositum morsum pariat, nec ea vnquam carne replebit, sed alio
modo humida sordida q; reddet, sicuti illa, quæ parum integrè siccant detergent q;. Iam verò ex
acrioribus cauum magis vlcus euadit,& rubicundius calidius q; est,cùm æger etiam ipse morsum
eius percipit. Ne igitur quoduis medicamentum simpliciter laudate citra dispositionis, in qua
commendatur,appositionem: nec in alio quoquā pharmaco,nec in ijs, quæ modò nobis propo-
nūtur,id agendū est. Quos igitur viridibus ordine suo descriptis affectus,quibus ea conueniunt,
distinguere non piguit,minus peccant q̃ꝙ ij, qui ne hoc quidē fecerūt. Qui verò sine distinctioni-
bus ac indefinitè scripserunt,cū ad alia transeunt,apponentes, Aliud viride,disciplinam reddunt
prauissimā,si modò oportet omnino disciplinā vocare huiusmodi scriptiones. Igitur Andro-
machus in libro,quē externorū inscribit,paulo post principiū primò fusca posuit,mox rufa,dein-
de nigra,postremò ad viridia conuersus disciplinæ huiusmodi initium fecit,præfixo nomine, Vi
ridia. Ac quod principem locū habet,scripsit his verbis. ℭ *Viride Galli.* Resinæ strobilinę dena-
D riū pondo trecentū,ceræ denariū pondo c, æruginis rasæ denariū pondo l, thuris denariū pondo
xxv,aceti quantū satis est. Cōueniebat igitur ipsum nō nihil forsitan & de confectura dixisse, nū
etiam thus simul cum ærugine in lęuorem redigi aceto affuso velit, an solam æruginem: vtrunq;
enim licet,atq; in multis compositionibus non nulli hoc, quidam illo modo, scripserunt. Verùm
in hoc mentem eius conijcere possumus,nempe ambo cum aceto velle conteri, thus puta & æru-
ginem: attamen, in quibus'nam affectibus medicamento sit vtēdum, significatum prorsus opor
tebat. Nunquid igitur, quoniam ante hoc,duo quædam emplastra scripserat,quorum priori pręs-
posuit, Ad gangręnas,putredines,nomas vetustas & malignas. secundo, Ad nomas quo vtor, &
alia pleraq;. ideo viride istud sine appositione deinceps protulit, ostendens ijsdem ipsum affecti-
bus conuenire? Ceterū aliud rursus huic subiungens simpliciter dixit, Viride Potamonis: dein
de aliud tertium viride,& quartū,quo vtor. Ad hæc quintum aliud,sextum,septimum, octauum,
nonum,decimum,vndecimum,duodecimum,decimumtertium, decimumquartum, decimum-
quintum,decimumsextum,recensuit,vno duntaxat hoc nomine, Aliud,singulis pręposito, diffe-
rentia quidem inter se omnia viribus cōmemorans,non tamen vniuersa ad putredines,nomas, &
gangręnas idonea, quemadmodum ex ipsorum materia est cognoscere. Vnde etiam constat
pro coloris, non virium,similitudine, simul inuicem hęc ipsum conscripsisse. Itaq; nos cuiusq;

eorum potestatem exponemus,à simplicium medicamentorum natura sumpto principio. Nam E hoc longè vtilissimum fuerit ijs,qui non solũ in vniuersali compositionis methodum,ac vsum talium medicamentorum,cupiant intelligere, sed etiam suomet ipsorum marte conficere posse, & quæ à veteribus citra distinctionem tradita sunt, qualem'nam potestatem habeant, dignoscere.

Quod igitur primum Andromachus prodidit, inspiciamus, proponẽtes considerantes q́ simplicia singula,quibus confectum est. Primùm igitur resinæ strobilinæ in eo meminit, quæ vt in cõmentarijs de simpliciũ medicamentorũ facultatibus asserui, resinarũ longè calidissima est, sicut terebinthina ambabus qualitatibus omnium moderatissima: omnes siquidem resinæ calefaciunt & exiccant,sed hæ magis,illæ minus. Validissima igitur est strobilina: moderatissima,vt dixi, terebinthina. Quin etiam siccat celerrimè strobilina: & quod peculiari appellatione pityinon physema dicitur,resina quidẽ & ipsum genere,cęterũ siccans & calefaciens, siccando aũt à strobilina nõ superatur,calefaciendo plurimùm. Hæ ergo exiccatæ pinguis expertes sunt, ideo q́ emplastra bene adhærentia conficere non habent, vt viscosæ & liquidæ. Inter pityinon physema id est piceã, & strobilinam resinam,media calore abietina est,liquida tñ diutius perdurat,sicut etiam colophonia illa,quæ thus redolet,& quæ non nullis sola vocatur colophonia,odoratu suauitatem quandã referens sicut abietina,& colore mediocri prædita vt illa: nascitur aũt admodũ modica, atq; ob id F pretiosa est. Humidissima tñ omnium est altera laricis appellatæ differentia, nam hæc quoq; duplex quodammodo est, vna quidem similis in omnibus terebinthinæ: altera hac acrior, calidior, magis liquida,& odoratu grauior,& gustu amarior,calidior q́. Porrò humida resina quæ in continentibus pineam resinam subsidet vasis fictilibus, consistentia & colore terebinthinæ ad amussim similis,odore & gustu diuersa,ingratior quidem olfactu, sicut etiã acrior & gustu mordacior. Quare satius est terebinthinam omnibus medicamentis,quæ vlcera rectè curabũt,admiscere, quoniam primus præcipuus q́ in eis scopus est,vt id,quod offertur,non mordeat. Igitur ad compositum emplastrum reuertamur,in quo Andromachus strobilinæ resinæ denariũm pondo trecentorum,ceræ denarijs centum mistis iubet inijcere, neq; consistentiam neq; virtutem exactè assecutus vel ipse,vel qui id composuit. Neq;.n. glutinans erit,& acre fiet: auxilium verò ei ad vtrunque contulit thus admiscens, verùm pro illorum copia paucum adeo,præsertim cùm æruginis denarios quinquaginta immittat, octauam partem quadringentorum ex cera resina q́ collectorum explentes. Atqui nemo hoc illi vitio verterit,vtpote cui consilium fuerit medicamen conficere vehementer exiccans,cùm & alioquin ipsum carni generandæ,ac mediocribus glutinãdis vulneribus, aptum reddere volenti drachmę quinquaginta misceri rectè possint,ita q́ lenius,ad carnem pro- G ducendam commodius,adhærendo pertinacius, & ad multa vtilius fieri. Commendãda verò est thuris commistio, q emplastri coagmentum iuuet, anodynon enim est, & concoquit. Quare si æqua ipsius portio ærugini fuisset coniuncta, hoc est denariũm pondo quinquaginta, glutinantius,vt dixi,redditum fuisset,& mitius medicamentum. Quoniam verò vigintiquinq; adiecit, siccantem æruginis vim seruare curans, emplastrum ad glutinandum maiora vulnera, & vlceribus vix sanabilibus curandis, idoneum factum est: quod q́ tale ipsum fore in animo habuerit, aceti quoq; mistura innuit. Penes nos itaque est & vehementius & lenius ipsum facere, vel plus aceti, vel minus miscentes, sicut acrius,vel minus mordax: etenim ex acrioris mistione, quemadmodũ etiam copiosioris,medicamen exiccabit fortius,& cruentorum erit glutinantius, si vinosum acetum sit adiectum. Porrò præstat in compositione plusculis diebus ęruginem ex aceto acri,in Sole calido allæuigare: quod enim in eo mordax est, mitescet, virtus q́ nihilo fiet minor. Thus autẽ initio admiscere necessarium non est,verùm huic dies vnus satis est. Siquidem meminisse vos puto & huius quod toties repeto,fortium medicamentorum,cuiusmodi est ærugo,misy,chalcitis,sori,æris squama,vel chalcanthum,ex aceto diebus pluribus contritorum morsum obtundi, bonitatem augeri. Quoniam enim metallica, vt quæ crassioribus natura constant partibus, potestatẽ H suam in altum vsque corporis,quod curatur,non extendunt: ideo vt tenuiora fiant, ijs per trituram & acetum adhibendus est cultus: hæc enim curiosè ita attenuata ad intima vsque penetrant. Accedit autem & aliud quoddam cõmodum in huiusmodi medicamẽtorum præparationibus, q diligenter elaborata corporis meatus nusquam inter eundum retenta pertranseunt: eius q́ rei gratia & si calidioris naturæ sint, sine morsu munere suo funguntur. Quin & inter humores ipsos in corpore generatos,tenues facilè citra morsum perspirant: crassiores retenti obstructi q́ molestant,vbi mordaces fuerint. Eadem ratio est in metallicis medicamẽtis cõbustis, sed illa ex ignis cõmercio non nihil mordax perseruant,quod per lauationes deponunt,ac lenia prorsus redduntur. Quibus autem simile quippiam vstioni ex tritura cum aceto in Sole facta ignis loco accidit, ea neque ex igne genitum calorem consequuntur: si tamen & quæ combusta sunt, ex aceto læuigentur,multo præstantiora fiunt. Igitur tum hæc multorum medicamentorum communia,sunt cognitu necessaria, tum vsus ipsorum similiter,alius quidem in alijs affectibus: in cauis verò vlceribus cum linamentis excepta imponuntur. Propositum itaq; emplastrum si ex rosaceo liquefaciens eo vtaris,prodest sordidis & humidis vlceribus: aperistata verò id est aperta, mordicat: cuius rei causa miscendum ei est ceratum liquidum ex cera & resina confectum, vel ex rosaceo, vel

ex oleo

A ex oleo liquefactum. Poteris interim & myrteo vti, atq; horũ mistionis methodum quandam intelligas oportet. Olei sanè nomen vnum est, qualitas & facultas diuersa. Nam omphacinum frigidius: ex maturis oleis pressum calidius est, temporis autem processu calefaciendi vim auget. Sic etiam quod salem habet, quantum ex illo sumpserit, tanto calidius est, magis q; siccat q̃ quod ipsius expers est. Quod surculos oleæ, thallos Græci nominant, continet, valentius adstringit. Indicat aũt tibi id quod est vtilius & vlceris forma, & corporis ægri natura: vlceris quidem sanandi, contrarijs: corporis autem vlcerati, similibus. Quapropter medicamentum, quod linamento exceptum immittẽdum est, myrteo liquefacies, cũ generata caro flaccidior quã par est, apparet, præsertim vlcere ad cicatricem perueniente propemodum. Nam cum pauxillum quiddam phlegmones in ambientibus particulis relinquitur, optimum est pharmacũ ex rosaceo liquare. Rosaceum vero præstantissimum esse nouisti, quod solis rosis pluribus in oleo citra salem pręparato diutius maceratis confectũ est. Si ergo hæc quispiam in memoria prompta semper habeat: nec oblitus sit, vt præcepimus, omnium simplicium medicamentorum potentiæ: & varia ipse emplastra viridia cõponet, & singulis iam confectis optime vtetur. Emplastrum igitur hactenus in sermone propositum, quod primum viridium scripsit Andromachus, multifariam licet adaptare, partim B pro strobilina resina aliquam aliam adijciendo, partim thus augendo, vel cum eo siccum aliquod carne explens, velut irim, aristolochiam, erui farinam, atq; huius generis alia admiscendo. Quin etiam, quod ora vlceris indurata emolliat, miscendo, compositionem variare licet. Vnde nõ nulli guttam ammoniaci, & chalbanum: non nulli medullam ceruinam, aut vitulinam, aut seuum admiscuerunt: sicut rursus alij repellẽs aliquod, dum influxus conantur reprimere. Hac ratione igitur alij fissum alumen, alij rotundum, alij gallam omphacinam id est immaturam, adiecerunt: quidam ladanum vtraq; virtute præditum, molliendi videlicet & repellendi, vt labra emolliantur, & nihil ex superioribus influat. Insuper qui vix sanabilia curare studuerunt, vt multiplicis vsus medicamentum esset, adiunxerunt enumeratis chrysocollam, vel diphryges, vel æs combustum, vel squamam, aliqui æris, aliqui stomomatis †ferri. Et propè omnia modo enarrata, viridium emplastrorũ colorẽ seruant: alia verò ijsdẽ facultatibus prædita mista corrumpunt. Quare nec ego omnium memini pro qualibet facultate, sed illorum duntaxat, quæ emplastri compositi colorem tuebuntur: non enim de glutinantibus, vel ijs, quæ carni alendæ sunt, emplastris simpliciter, verum de eisdem viridibus, dicere ẽt statuimus. Quamobrẽ hæc modo narrata, & atramentum sutoriũ, & chalcitis cruda, si breui mensura admisceantur, colorẽ pharmacorũ in sermone præcedentium C reseruant. Itaq; de taliũ compositione abunde satis actum est. Vsum vero ipsorum q̃m Andromachus omisit, à quo traditum esse conueniebat, nos apponemus, communem vnum de talibus medicamentis vsurpandis sermonem planè necessarium præfati: deinde vniuersalẽ methodum interpretati, particulares, eorum causa qui illam didicerunt, conuenit effingamus. At huiusmodi opus ad dialecticos pertinet in omnibus particulares ipsis perscribere, sicut Heras, Crito, Asclepiades, alij q; complures factitarunt. Atqui etiam tertia disciplinæ species est, quã nos tractamus, neq; in omnibus particularibus medicamentis vsum scribentes, immo nec vniuersim cõmuni methodi disciplinæ soli totum concedentes, sed hanc quidem primam docentes, inde verò vnum vel alterum, vel etiam tertium exemplum, claritatis & exercitij discentiũ gratia accõmodantes. Quẽadmodum sanè ea & nunc re ipsa ostendimus, vt iam in prioribus quoq; fecimus. Nam quatenus medicamentum exiccet detergat q;, cũ ex simplicium facultate, quæ id constituunt, inuenerimus, inde simul dispositionem, cui conueniet, indipiscemur. Vbi enim humiditas multa & copiosa sordes est, desiccans euidenter purgans que medicamentum applicare oportet: vbi apertum (Græci aperistaton vocant) vlcus est, carnis indigum, moderatissimum inter exiccantia detergentia q; cõpetit. Verum minoris maioris q; in eo rationem ab ægri natura sumere conducit. Siquidem duD rioribus vel ex temperamento naturali, vel ætate, vel loco, vel studijs, corporibus magis exiccantia exhibenda sunt, humidioribus minus. Quapropter primus cuiusq; medicaminis linteolis excepti (emmoton Græcis appellatur) vsus ex prædictis nuper scopis cõiecturali artificio sumitur: Secundus, vt etiam antea monuimus, ex signis in corpore curando apparentibus. Si nanque cauum vlcus citra phlegmonen, & purum inueniatur, nihil nouum tẽtare oportet: si humidius vel sordidius, intendere desiccans detergens que pharmacũ ratio postulat: si cauum magis quã prius existit, soluere. Intenditur itaque mellis mistione: mitigatur ex oleo & cerato, vel oleoso quopiã, cuiusmodi est rosaceum, myrteum, & cyprinum, simpliciter præparata sine spissamentis (stymmata Græci vocant) quæ addunt odoris gratia, vel vt confecta diutius ab iniurijs immunia permaneant. Iam vero si contentiosus quispiam nos increpet, tanquam præter id, quod ab initio instituimus, ad medicamentorum vsus orationem deducamus, polliciti nos de eorũ compositione verba facturos, ille considerato, q in vsu etiam confectura quædam fit, silentium sibi imponat. Prima enim pharmacorum, quæ cerato miscentur, in eo confectio est: altera rosaceo, vel myrteo, vel cyprino, vel lentiscino oleo, vel melle apposito constat. Atq; de his satis. Verũ ad emplastra quæ iam per experientiam abunde probata sunt, transeamus. Hæc igitur Andromachus memoratu digna medicamenta vsurpare ipsa scientibus præscripsit. Vnde cum talia sint, ea deligenda,

† Debet addi aliqui, vel q̃d simile.

quæ ex paucioribus, paratu've facillimis simplicibus componuntur: tum quæ ad plura valent, & E proposito maximè scopo seruiunt. Res fiet exemplo ita dilucidior. Finge cauum vlcus apertum in sano corpore: tale verò ab emplastro viridi, quod Lite vocatur, liquefacto ex rosaceo curabit: appellant autem Liten quod ex ærugine, cera, & resina conficitur. Ego sanè, vt ostendi, æquam vtriusque portionem misceo, æruginis decimam, vel duodecimam, vel octauā. Est videlicet duodecima, si ceræ pondo, & resinæ tantundem, æruginis vncias duas miscuerimus: Decima, si duabus æruginis vncijs, viginti ambarum, resinę & ceræ, hoc est vtriusque decem, adijciantur: Quin etiam si octauam æruginis partem cerato ex cera & resina confecto apponamus, etiam sic bene habebit: nam acrius quidem magis'que detergens huiusmodi medicamentum erit, non tamen inutile, duris enim corporibus percommodè adhibebitur. Melior euadet compositio, vbi octauam portionem æruginis confecturæ ex cera resina'que immiscuerimus, ærugine ex aceto quàm acerrimo diebus plusculis antè in læuorem redacta. Præstantior erit, si etiam thuris partem dimidio maiorem, quàm fuit in ærugine, indiderimus. Olei pares numero cyathos æruginis vncijs adiunges, cùm sine aceto & thure medicamen conficis. Quando autem thus, acetum'que adijcis, si quidem fricta resina pinguior quodammodo mollior'que sit, ac æstate pharmacum præparas, miscebis nihil: si verò dura, id q; per hyemem conficis, cyathum vnum infundes. Quòd si liquidarum F quampiam resinarum ceræ misceas, oleo prorsus carere licet. Liquidissimæ quidem tertiam ceræ portionem addes, minus liquidæ dimidiam. Fiet autem videlicet huiusmodi quædam compositio. Ceram resinam'que liquatam, vbi refrigeraueris, æruginis parti nunc octauæ, nunc decimæ, aliàs duodecimæ commisceto: cognoscens duris corporibus primam symmetriam conuenire, mollibus tertiam, medijs mediam. Æruginem ex aceto læuigabis, si lenius medicamentum voles efficere, thuris pondus dimidium eius, quod ærugo continet, adiungens: sin hoc mitius, thus & æruginem ęquali modo committes. Atqui & resinam cum cera, vbi sine rasura refrigerauerimus, liquefactas, æruginis thuri'que in pila ex aceto tritis superfundimus. Hæ igitur primæ compositiones sunt viridis emplastri, quod cruenta quidem vulnera non adeo magna glutinat, & reliqua adusque cicatricem sanare potest, & carnem in eis producere, ex humido quodam oleoso liquatum. Voco autem oleosa, rosaceum, quo maximè ad illum, quem retuli, modum confecto vtēdum est: & post hoc myrteo, cyprino, & lentiscino. Sed ipsum oleum, vbi medicamento liquescēti caloris quippiam adijcere cordi est, commune hoc miscebis: in quibus refrigerare studes, id qđ omotribes, hoc est immaturum appellatur: vbi adstringere, myrteum: vbi mistæ facultatis aliquid, concoquens puta & repellens, rosaceum: in quibus modicam adstringendi vim cum maiore caliditate desideras, cyprinum & lentiscinum. Porrò & pleræque aliæ dixi quemadmodum G cōpositiones erunt, dum medicamentis simplicibus modò cōmemoratis, vel carne explentia, vel emollientia, vel adstringentia, vel quę difficilia vlcera curant, commiscentur. Non nulli verò digerentia miscuerunt, sicut etiam cicatricem ducentia. Alijs autem quibusdam omnia commiscentibus, vel confecturam inutilem, vel medicamentum varijs accommodum, pręparare contigit. Quorum materias cognoscentes, tum iam inuentis vti, tum similia componere, ipsi poteritis. Adscribam tamen & ego non nulla celebria, ab ijs denuò, quę Andromachus tradidit auspicatus. Sunt itaque ordine à pręcedenti triginta: quę verò ab ipso commendantur, duntaxat adijciam. Quartum ergo post primum ita expressum est. ℭ *Viride, quo vtor.* Æruginis rasę denariûm pondo nouem, chrysocollæ denariûm pondo nouem, terebinthinæ pondo minam vnciarum sedecim, ceræ minæ dimidium, aceti parum. Quid singula emplastra polliceantur, non (vt prius dixi) præposuit Andromachus, sed ex simplicium medicamentorum materie, ex quibus propositum componit, nulli obscurum est vel ipsum per se, priusquā liquefiat, vlceribus mederi posse, ac liquatum linamēto exceptum immitti. Minam verò sedecim vnciarum inijcit, nam quæ viginti continet, ceu ad chrysocollæ & ęruginis ęquam mensuram, magna est. Post hoc verò H alijs tribus seriatim productis, rursus aliud sic ad verbum subiungit. ℭ *Aliud, quo vtor.* Æruginis rasę pondo: mannę vncias decem, ego libram inijcio: cerę, resinę frictę, resinę liquidę, singularum pondo quinque: olei cyathum, aceti quantum satis est: ego etiam guttæ ammoniaci pōdo vncias decem pono. Post hæc Andromachus cessat. Liquet autem, si prædictorum meminimus, etiam hoc ipsum emplastrum persimilem superiori facultatem obtinere. Deinde aliud scribens Andromachus, sic exorsus est. ℭ *Aliud Molochinum.* Ac postea simplicium pharmacorum symmetriam, vnde ipsum conficit, his verbis subscribit. Æruginis rasę pondo, picis pondo duo, mannæ pondo, ceræ pondo duo, resinæ pondo duo, olei pondo, aceti quantum sufficiat. Hoc itaque superioribus simile est. Manifestum verò est vtriusque & æruginis, & mannæ parem portionem ex aceto lęuigandam esse: duplam horum, ceræ, picis, & resinæ, hoc est cuiusque pondo duo, cum olei libra liquanda. Et sic in læuorem ex aceto redactis admiscere oportet, vti frequenter nobis dictum est, refrigerantes magis & radentes, quàm infundentes, ne aere iam frigido encerides appellatas fieri contingat. Aliud ab hoc celebre emplastrum subnectit. ℭ *Viride Hecatondrachmon.* Guttæ ammoniaci denariûm pondo octo, squamæ denariûm pondo duodecim, mannæ denariûm pondo octo, resinæ siccæ denariûm pondo duodecim,

*minorem.

A decim, ęruginis denariorum pondo octo, seui vitulini denariorum pondo quatuordecim, resinę terebinthinæ denariorum pondo octo, ceræ denariorum pondo triginta, olei quartam cyathi partem, aceti quantum satis est. Hoc & magna vulnera glutinare potest, & sordida vlcera purgare: vbi ceratum inter liquescendum adsumpserit, carni producendæ est: prius quàm verò liquefactũ sit, crassas vlcerum oras sanare, & sinus iungere. In totum digerere & repellere potest: nam ex contrarijs facultatibus mistum est. Quod succedit viride nunc commemorato similis & potentię & vsus, huiusmodi symmetriam obtinet. ℭ Terebinthinæ pondo minam, serapiadis herbæ denariorum pondo vigintiquinque, æruginis rasæ denariorum pondo decem, seui vitulini denariorum pondo vigintiquinque, ceræ denariorum pondo vigintiquinque, thuris denariorum pondo duodecim, cyprinum aridis adijcitur. Ac emplastrum, quod ab alijs Isis nuncupatur, ipse citra hanc appellationem in hunc modum conscripsit. ℭ *Viride Epigoni.* Quum autẽ omnes eius meminerint, nihilo minus & nunc simplicium in ipso medicamẽtorum symmetriã adducturus sum, quoniã non nulli in eis dissentiunt. Iubet enim immittere æris vsti, salis ammoniaci, æris squamæ, æruginis, guttæ ammoniaci, aristolochiæ, & thuris, singulorum denariorum pondo octo, hoc est vnciam: aloes autem, myrrhæ, chalbani, singulorum sesquiplum, hoc est vnciam semissem, quod
B perinde est, ac si dicas omnium vncias vndecim et s: aluminis rotundi denariorum pondo sex. Miscet etiam resinæ colophoniæ denariorum pondo ducentorum, ceræ dimidium hoc est centũ, olei heminæ dimidium. Quosdam ait quartam partem miscere, aceti quantum satis est, dracontij radicis vnciæ dimidium, quod est denariorum pondo quatuor. In fine autem hoc adiecit, quod in Isidis scriptura non continetur, nam Epigonus id apposuit: atque hac ratione Isis ab Epigono differt. Iam vero post nuper relata addidit Andromachus viride Pasionis hac symmetria. ℭ Resinæ colophonię denariorum pondo trecentorum, ceræ denariorum pondo centumquinquaginta, æruginis denariorum pondo octo, aluminis rotundi tantundem, æris squamæ denariorũ pondo duodecim, thuris denariorum pondo sedecim, æris combusti denariorum pondo octo, salis ammoniaci denariorum pondo octo, olei dimidium cyathi, aceti quantum sufficit. Hoc medicamentum, quia salem ammoniacum prius assumpsit, magis quàm superiora extrahit, magis'que digerit, † in alijs omnibus cum illis conuenit. Fortius autem magis q; ad multa vtile pręscripto post medium vnum recenset Andromachus, quod *Viride Alcimionis* nominauit in hac symmetria.

ℭ Terebinthinæ denariorum pondo ducentorũ, cerę denariorum pondo centumquinquaginta, æris squamæ denariorum pondo decem & octo, æruginis rasæ denariorũ pondo sedecim, alumi-
C nis rotundi denariorũ pondo sedecim, chalbani denariorũ pondo sedecim, thuris denarium põdo decem, salis ammoniaci denariũ pondo duodecim, æris combusti denariûm pondo sedecim, aristolochiæ denariûm pondo decem, aloes Indicę denariûm pondo duodecim, myrrhæ denariûm pondo sedecim, guttę ammoniaci denariûm pondo decem & octo: chalbani denariûm pondo duodecim, alij octo: olei heminę dimidium, aceti tantundem. Aliud inde scribit, cui titulus *Athena*, id est Minerua, sicut ipse ad calcem refert. Porro simplicium eius medicaminũ symmetria, vnde cõponitur, in hunc modum habet. ℭ Cerę denariũ pondo ducentorũquinquaginta, terebinthinę denariũ pondo ducentorum, frictę denariûm pondo centũ, seui vitulini denariûm põdo quinquaginta, chalbani denariûm pondo vigintiquatuor, mannę denariûm pondo vigintiquatuor, salis ammoniaci denariûm pondo duodecim, ęris vsti denariûm pondo duodecim, aloes denariûm pondo duodecim, ęris squamę denariûm pondo vigintiquatuor, aluminis rotundi denariûm pondo duodecim, & fissi denariûm pondo octo, chalcanthi denariûm pondo octo, misyos denariûm pondo octo, opopanacis denariûm pondo octo, ęruginis rasæ denariũ pondo sex, guttæ ammoniaci denariũ pondo sex, minij sinopici denariũ põdo triũ, aceti heminas tres, olei heminas duas: minium initio inditur. Athena, hoc est Minerua, vocatur hoc emplastrum, vtilissimum multis, vt
D indicauimus. Quomodo autem vsui erunt emplastra multis vtilia, in sermone de ijs futuro significabitur. Ab hoc deinceps aliud viride his verbis conscripsit. ℭ *Viride ex Cyprino Aphrodæ.* Ceræ denariũ pondo vigintiquatuor, resinæ aridæ denariûm pondo duodecim: æruginis rasę denariûm põdo octo, Aphrodas denariûm pondo duodecim: mannæ denarium pondo octo, cypri ni dimidium acetabuli. Contunditur autem cum eo, & difficilibus curatu vlceribus potest conducere. Atque hæc causa est, cur ipsum scripserit, tùm ꝙ paucis constet, tùm ꝙ vtilissimum esse possit. Cum autem multa deinceps viridia alia multiplicis misturæ & vtilitatis adducat Andromachus, visum mihi est ea relinquere, & vt ipsi vocant, Litas duntaxat percensere. Is igitur sic ad verbum scribit. ℭ *Aliud Viride Lite, quo vtor.* Resinæ pondo libras duodecim, ceræ pondo libras octo, æruginis rasæ pondo libras octo, seui vitulini pondo libras duas, aceti pondo librã: ego autem mannæ libram inijcio. Liquet igitur acetum cum duabus æruginis libris, & libra thuris, esse læuigandum, sicut antea præcepi, deinde liquabilia his miscenda: dico autem seui libras octo* cum ceræ octo, & resinæ duodecim. Emplastrum hoc Lite ad amussim foret, nisi adipem assumpsisset, & mannam: ita nanq; ærugo decima amborum simul portio esset, resinæ videlicet & ceræ. Quòd si resina dura fuerit, omnino etiam olei quid addendum putabis, vti prius expositum est. Quoniã vero seuum vitulinũ recepit, nec amplius exacte est Lite, vt quod molliens & concoquens medicamentum

† *Codex antiquus addit,* καὶ ῥυπτικώτερον, *i. magisq; abstergit.*

* *duas legitur in antiquis. & ita omnino legendum videtur.*

camentum acceperit: multo autem magis, si etiam mãnam assumpserit, quę concoquit puri q; mo E
uendo est, & carnis gignendæ quandam vim obtinet.

Communis Sermo de Emplastris Colore similibus. CAP. 3.

QVòd sanè medicamenta non secundum coloris, sed facultatis similitudinem, vnà scribi conueniat, manifestũ planè est. Vt ergo Andromachus, sic alij quoq; non nulli, ordine tradunt emplastra non solum viridia, sed etiam melina, fusca, & candida. Quo igitur modo fiant cãdida, priori volumine dictum est. Viridium vero compositionis, licet antea expositæ, nunc quoque mentionem faciemus.

Quomodo Viridia fiant. CAP. 4.

AErugo non pauca ijs immittitur, vt & aliorum colorem vincat, & omnia in suum permutet. Porrò conijcere oportet eum, qui tale emplastrum conficit, præter æruginis quantitatem etiam colorem illorum, quæ ipsi commiscentur: ad hæc coctionis rationem: in ijs quæ miscentur quidem, colores pertinaces vitare, cuiusmodi flaua, & rufa, & nigra medicamenta obtinent. Dico autem flaua & rufa, qualia sunt melitites, chalcitis combusta, auripigmentum, sandaracha: nigra vero, quod genus sunt pix, bitumen, terra ampelitis, lapis gagates. At inter coquendũ non oportet ęruginem super ignem coeuntibus committere, verum vbi in mortario vnitas facta est, admiscere, si colore viride medicamentum permanere desideras: sin autem melinum voles emplastrum conficere, intelligito in coctione æruginem primum in hunc colorem perduci: postea in giluum, vt emplastrum, quod dichromon id est bicolor, appellant, euadat. Etenim à coctionis tẽpore paucis diebus post, in summo quidẽ emplastri fuscus magis redditur color, in imum vero giluus currit. Qm̃ vero de ipsorum colore quæ conueniebant diximus, rursus ad facultatis sermonem reuertemur memoria repetentes, vnde primum hoc in libro exordium sumpserimus. Agere autẽ cœpimus, siquid meminimus, de medicamentis carnem generantibus: quorum potestatis scopus est, vt mediocriter & sine morsu detergeant exiccent q;: at speciales confecturæ pro diuersa simpliciũ pharmacorum materie differunt. Cæterum nemo ignorat ea, quæ propriè & primario sarcotica id est carnem progignentia, nominantur, aperta vlcera carne implere, hoc est, quæ caua quidem sunt, non tamen sordes, aut inflammationem coniunctam habent, magis verò etiam nec prauorũ humorum influxionem, neq; carnem in cauo vlcere intemperatam: nam prædictorum aliquod cauitati si immistũ est, prius illud curãdum. Scopi verò curationis ipsorum sunt, sordidis quidem detergentia pharmaca adhibere: eis verò, quæ ex influxione humorũ proueniunt, exiccantia, atq; repellentia id, quod influit: at si multum & contumax existat, fluoris causa prius amputanda est. Constat autem & inflammatarum partium phlegmonen sanandam esse, carnem autem intemperatam habentium, hanc ad temperiem reducendam. Porrò intemperata illa cum fiat quatuor sanè modis simplicibus, quatuor item compositis, per contrarias qualitates succurretur. Sed de his & postea. Nunc autem de medicamentis vehementer detergentibus agemus. F G

De Pharmacis vehementer Abstergentibus. CAP. 5.

QVòd hæc ex prædictorum genere sint, quę ob moderatam detersionem cauis vlceribus, puris, apertis, sine omni morsu admouebantur, antea diximus. Intensam verò detergendi virtutem obtinent, quæ copiosas sordes auferunt. Quare non nulla ex prædictis viridibus medicamentis vna re solum, nempe æruginis copia, ab ijs quę simpliciter carnem producunt, euariant. Quędam & aliorum vehementer detergentium mistura, sicuti vocatum Isis, & Macherionis emplastrum, quod nos pro more vsurpamus, Oleosum ex vsu nuncupant: vbi enim sinum carne implere proponimus, copiosiore oleo liquefacientes per cornu recti foraminis, modo clysteris, porcinę vesicę cõiuncti, ipsum infundimus. Quin & vocatis pyulcis, hoc est pus trahentibus, in eo vtimur: etenim horum etiam ij, quibus latius foramen est, ad huiusmodi administrationem commodi sunt. Perspicuum autem est sinus oppletos sordibus ex meraciore hoc medicamento H
purgari, id est oleo pauciore adhibito, rursus puriores ex humectato magis olei vberioris mistura. Itaque si paruę adhuc phlegmones sinum infestantis suspicio quępiam existat, medicamẽtum ex rosaceo prorsus liquefiat: sin à phlegmone fuerit liber, ex oleo: et si citra mordicationẽ veteris misturam sustinuerit, illo pharmacum liquetur. Cęterum in huiusmodi vsum non solum hoc, sed Macherionis quoq; emplastrum, & Isis, atq; alia faciunt, quę maiores nostri perscripsere, cerato mista, cauis vlceribus carnem inducere. Omnia nãq; hęc sine cerati mistura ex oleo & rosaceo liquefacta sinibus immittuntur, eo q consistentia, quæ linamento excipitur (emmoton systasin Gręci vocant) sinibus illini non potest. Pari modo & medicamentum siccum, quod combusta charta constat, rosaceo copiosiore diluentes, ipsis infundimus. Quemadmodũ verò sinus liquidioribus pharmacis indigent, dum crassiora imponi nequeunt, ita quę in summo caua vlcera affligunt, crassius medicamentum desiderant, hac videlicet occasione, q liquida statim ab eis decidunt, & linamenta sicca relinquuntur. Merito igitur in id genus vitijs ceratum valide abstergẽtibus admiscemus, in sinibus oleum vel rosacei plurimum. Atqui hęc in eũ modum abstergentia pharmaca omnino ẽt digerunt, ideo q vehementer exiccant: ac commune quoddã ipsorum genus efficitur, quod Gręci polychrestum id est multiplicis vsus, appellant. Accedunt huic generi emplastra admodũ acria,

qualia

A qualia sunt ea, q̃ di halωn id est ex salibus, nominantur: quę non offerẽda sunt vbi carne quidq̃ explere cogitamus. Nam præter alia hoc quoq; sal eximiũ habet, vt adstringat magis q̃ purget: sicca re vero nihilo minus q̃ aphronitrum ac nitrum potest: sed illa adstringendi facultatem non agnoscunt, sicut nec Asiæ petræ flos: atq; huius rei gratia discutere, & ceratis admista vlcerum sordes tollere, nata sunt: sal propter adstringendi potestatem hoc efficere non potest. Proinde cum hæc in memoria habeatis, & methodum compositionis vsus q; omnium eiusmodi medicamentorum audiueritis, deinceps illa quæ à clarissimis medicis propter optimorum medicaminum cognitionem experimentis probata sunt, enumerabo, Primum sanè Mantiæ, atq; eius discipuli Tarentini Heraclidis sectatoris, permulta pharmaca, quæ subsequentibus annis per experientiam probantes distinxerunt, & præstantissima eorum ipsi denuo literis mandarunt: quæ verò minus efficacię habere videbantur, omiserunt. Iure igitur et ego maiorem facio mentionem eorum, qui illis successerunt. Sunt autem inter eos, qui in medicaminum experientia rectissime se gessisse videntur, Petronius, Musa, Heras, Andromachus, Asclepiades, & Crito. Iam verò Archigenis & Philippi studiosi non pauca medicamenta prodidere. Quin etiam liber vnus est Menecratis, cui nomen inditum est, Insignium pharmacorum autocrator hologrammatos, quasi dicas imperator integris literis descriptus. B Quæ ergo pulcherrima ipsis tradita sunt medicamina, & commendantur, quorum q; nos inter omnia relata experientiã habemus, & quibus præceptores nostri vsi sunt, ad hæc si quod & nobis inuentum sit, deinceps adducam, quo singula genere contineantur, exponens. Nunc autem viridibus relatis melina protinus subiungam.

Melina Emplastra. C*AP*. 6.

QVemadmodum viridium emplastrorum plurima propter æruginem præpollentem talia fiunt, præsertim quæ sunt ex ipsis coloratiora, ita quoq; melina. Sed viridia æruginem incoctam habent: melina vero coctam quidẽ, sed mediocriter: nam si amplius coquas, bicolora emplastra quibusdam appellata, quibusdam gilua, efficies. Solent medici viridia simpliciter melina & rufa nominare, quæ non adeo magna vulnera glutinant, & vlceribus cicatricem obducunt: quæ mos est medicis appellare aperistata, quasi dicas aperta. Item ex rosaceo liquefacta cauis carnem gignunt. Multiplicis vsus sunt inter ea quæ plura pollicentur. Quædam multa non promittunt, sed vnum mentione dignum, videlicet vel vlcera cacoethe bene curare, vel plus digerere, vel meliceridas, vel duritias emollire, vel huiusmodi quid non contemnendum nec curatu facile.

Andromachus itaq; quatuordecim melina conscripsit, ex quorum numero quinq; æruginẽ ha- C bent, reliqua sine hac confecta sunt. Porrò ex ijs, quæ ærugine cõstant, vnum quidem primum inter quatuordecim positum est, alterum verò quartum, post hoc aliud sextum, inde septimum, & decimum. Quibus ergò nihil eximij apposuit, omnia simul & conglutinant vlcera, & cicatricem inducunt. Quæ si ex rosaceo liquefiant, carnem procreant: quin & mediocribus phlegmonis medentur: sicut mediocres etiam duritias emolliunt, atq; hoc faciunt euidentius, quæ guttam ammoniaci continent: his adhuc ipsis magis, quæ copiosiorem reliquorum proportione eam assumpserunt. In quibusdam vero apposuit ipse, tenerũ, hoc est tenerę cuti conueniens videlicet: & cui pręfixit, epispasticon & exippoticon, idest attrahens & eruens, innuit membrorum doloribus, synanchæ, & lateris cruciatui benefacere, vel interiores abscessus discutere: magis quoddam testimoniũ his adferens, q̃ simplici sermone scriptis. Igitur omnia ipsa deinceps subiiciam.

Melina Andromachi. C*AP*. 7.

MElinum quo vtor. Spumæ argenti denariorum pondo centũmquatuor, olei ęstate hẽminam, *Al. heminã s.
hyeme † tres cyathos, ⅔ ceræ denariorum pondo quadragintaocto, colophoniæ denariorũ † Al. heminã.
pondo quadragintaocto, guttæ ammoniaci denariorum pondo vigintiquatuor: æruginis rasæ, chalbani, myrrhæ, singulorum denariorum pondo octo. *Aliud.* Spumæ argenti denariorum põ
D do centum, olei † tres cyathos, ⅔ resinæ colophoniæ denariorum pondo sexagintaquatuor, guttę † Al. heminã s.
ammoniaci denariorum pondo quadraginta, cerussæ denariorum põdo vigintiquatuor. *Aliud.*
Spumæ argenti denariorum pondo quadraginta, cerussæ denariorum pondo sex, ceræ tyrrheni- * Aliter l.
cæ denariorum pondo sedecim, resinæ pityinæ siccæ denariorum pondo sedecim, guttę ammoniaci denariorum pondo duorum, olei heminam. *Aliud.* Spumę argenti denariorum pondo cẽtum: colophonię denariorum pondo sexaginta quatuor, alij quadraginta octo: ceræ denariũm pondo octogintaquatuor: chalbani, myrrhæ æruginis, singulorum denariũm pondo octo: opopanacis denariũm põdo sex, olei heminãm æstate, hyeme verò † tres cyathos. ⅔ *Aliud.* Spumæ ar- * Al. heminã s.
genti denariũm pondo centum, resinę pityinæ denariũ pondo centum, cerę denariũ pondo duo- † Al. heminam
decim, olei † tres cyathos, ⅔ vini falerni heminæ dimidium. Spuma argenti ex vino læuis fit, do- † Al. heminam & s.
nec siccata fuerit, deinde coquitur. *Aliud.* Spumę argenti denariũm pondo centũ, olei veteris he
minas † lxx, ceræ denariũ pondo centum, æruginis scoleciæ denariũm pondo vigintiquinq;, cha- † Aliter dnas.
mæleontis nigri denariũm pondo duodecim ac semissem, chrysocollæ denariũm pondo quadraginta. *Aliud.* Spumæ argenti denariũm pondo ducentorum, olei veteris heminas tres, ceræ denariorum pondo centum sexagintaocto, guttæ ammoniaci denariũm pondo centum, myrrhæ de- *
nariorum pondo quatuor, æruginis denariũm pondo octõ, resinæ colophoniæ denariorum pon- * Aliter xx.

do

do centum vigintiocto, chalbani denariorum pondo viginti, chamæleontis atri denariorum pon E
*Al. viginti. do octo, alij propoleos denariorū pōdo octō pro chameleonte. *Aliud.* Olei veteris, in quo chameleon feruefactus sit q̃ copiosissimus, sextarium: spumæ argenti pondo: vbi ebullierit, argenti spumam inspergito, & coquito. ℭ *Aliud ad Nomas, id est Vlcera depascentia.* Sandarachæ denariorum pondo trium, aluminis fissi denariorum pondo quatuor, thuris denariorum pondo quatuor, myrrhæ denariorum pondo quatuor, guttę ammoniaci denariorum pondo octodecim, ceræ denariorum pondo octodecim, terebinthinæ denariorum pondo sex, adipis suilli denariorum pōdo duū,
*Al. centumviginti. mellis decimamsextam heminę portionem. *Aliud.* Spumę argenti denariorum pondo centum* octo: ceræ denariorum pondo centum* octo, alibi centum inuenio: guttæ ammoniaci denariorum
*Al. centumviginti. pondo quinquaginta, terebinthinæ denariorum pondo quadraginta, aristolochiæ denariorum
Al. viginti. pondo vigintiquinque, zeæ radicis denariorum pondo octo, æruginis scoleciæ denariorum pondo sedecim, aluminis scissilis denariorum pondo sedecim, olei veteris binas heminas. ℭ *Aliud Simplex.* Spumæ argenti denariorum pondo centum, axungiæ denariorum pondo septuagintaquinque, olei veteris pondo denariorum septuagintaquinque. Ad molli carne præditos facit, & digerit. ℭ *Aliud Melinum emolliens, Diophantis, Aphra nominatur, Attrahens, & eruens, quo Articuli curantur.* Visci elaborati pondo, ceræ pondo, resinæ terebinthinæ pondo, chalbani vncias tres: lique F factis vtitor. ℭ *Aliud Salome, ad omnem Dolorem, & Anginam synanchen cum cucurbitula, & ad Lateris*
*Al. vnum. *affectum.* Spumæ argenti pondo duo*, olei veteris vncias octo, simul coquito. ℭ *Aliud Melinum Heraclidis, interiores Abscessus sine dolore discutiens.* Spumæ argenti denariorum pondo centum, cerussæ denariorum pondo centum, ceræ denariorum pondo octoginta, resinæ aridæ denariorum pondo sexaginta, guttę ammoniaci denariorum pondo quinquaginta, galbani denariorum pondo sedecim, olei veteris heminas duas. Vt autem Rusticus ille familiaris Isidori, Spumæ argenti denariorum pondo quinquaginta, cerussæ denariorum pondo quinquaginta, guttę ammoniaci dena-
Al. quadraginta. riorum pondo octo, ceræ denariorum pondo vigintiquinque, resinæ aridæ denariorū pondo triginta, vlmi in sacculis ex corio reconditæ denariorum pondo quindecim, galbani denariorū pon-
†Al. olei veteris heminam & s. do octo, † olei tres cyathos. Inter hæc emplastra, nullius coctionem scripsit Andromachus. Ego verò ad colorem ipsorum pertinere dixi, scilicet neq; æruginem crudam esse oportere, vt in viridibus: neq; nimis coctam, sicut in ijs, quæ bicolora & gilua nominantur: verùm vbi iam cacabus ab igne auferendus propemodum est, iniici ærugo debet: deinde cùm mutat colorem, & melinum redditur, medicamentum tollere iam ab igne tempus est, si iam nō inquinet: sin minus, paululum super ignem lentissimum remorati sic tollemus, nam in admodum vehemēti facilè in giluum degenerat. Cuius rei gratia quoq; duo insignia emplastra melina, alterum Menœti, alterum Serapionis, subiungam: quorum coquendi rationem pleriq; tradidere, & vos confecturæ eorum, quæ Andromachus scripsit, exemplum habebitis. G

Menœti Melinum. CAP. 8.

SPumæ argenti pondo quatuor, olei pondo tria, terebinthinæ pellucidæ pondo duo, cerę pondo: ęruginis, thuris, chalbani pinguissimi, singulorum pondo vncias quatuor: guttę ammoniaci pōdo vncias sex. Argenti spuma ex oleo ad multam spissitudinem vsq; incoquitur: deinde resina cera q; iniicitur: cum pulchrè soluta hæc fuerint, cacabus deponitur, & refrigerari bene sinit: post illa ęrugo immittitur: & vbi infrà motum fuerit, denuò super ignem lenem coquitur, donec melinum colorem repręsentet: postremò chalbanum, et thus, lęuia facta, ac in mortarium demissa, vbi ammoniacum ex aceto in lęuorem redactum est, vt sordium imaginem habeat: statimq; manibus subacta excipiuntur: & aceto modico affuso in sequentem diem vsque relinquuntur, ac tunc rursus emollita reponuntur.

Melinum Serapionis ad Vulnera, & ad Resoluendum, Pugilibus vtilissimum. CAP. 9.

SPumę argenti denariorum pondo centum, guttę ammoniaci denariorum pondo vigintiocto, H ceræ denariorum pondo quinquagintasex, ęruginis cyprię denariorum pondo nouem, myrrhę denarii pondo vnius, colophonię denariorum pondo quinquagintasex, chalbani denariorū pondo nouem, olei tres cyathos, ęstate cyathum & dimidium. Argenti spumam ac oleum coquito: cùm inalterata sunt, ammoniacum, deinde ceram: postq̃ deposueris cacabum, chalbanum, ęruginem, & reliqua addito, atq; molliter incoquito. Huiusmodi coquendi modos melinorum, quę scripsimus, emplastrorum multi me priores tradidere, iuxta quorum similitudinem etiam alia me-
* lina coquere poteritis. Argenti spumā sanè primùm inijcere conuenit, mox resinas & ammoniacum, deinde chalbanum & ęruginem: postea si vel thus, vel myrrham, vel aloē capiat, hęc immittenda sunt, cùm medicamentum ab igne tollitur, quippe coctionem non ferentia. Prędiximus autem lentè coquenda esse, pręsertim cùm ęrugo indita fuerit: quin & ipsam miscendam, vbi cacabum in terram deposueris, ac parum refrigeraueris, id q; magis, si vas paruum sit, in quo coquitur, nam efferuescenti immissa ęrugo, frequenter ex ipso vase diffundi medicamentū cogit. Porrò in Menœti primo melino, quod ideo Pycticon idest pugillatorium, vt ita dixerim, vocat, qm̄ pugiles potissimùm medicamento eo vtantur, ammoniacū quoq; ex aceto læue in mortario fieri posse, alijs omnibus in cacabo mistis, deinde ex ipso defusis, prius instituti sumus.

Melina

A *Melina Heræ Emplastra.* CAP. 10.

AD *Strumas Heræ.* Quę ab Hera conscripta sunt, hunc in modum habent. ℭ *Melinum ad Veteres Sinus, & si in vacua perforati sint. Idem etiam discutit Strumas quæ in pueris nuper ortæ sunt. Facit etiã ad Artus è loco motos.* Argenti spumæ chrysitidis denariûm pondo centum, resinæ pityinæ siccę tãtundem, ceræ ponticæ denariûm pondo duodecim & scrupulos duos, olei tres cyathos, vini falerni tantundem. Argenti spuma ex vino læuigatur, donec siccescat: post vnà cum oleo sic coquitur, quousque mutata fuerit: & tunc resina læuis additur, ac cera coquitur, donec non inquinet.

ℭ *Menœti, coloris aurei, ad Teneros, maxime Eunuchos facit. Aptum est Abrasis, et omni inueterato & recenti Vlceri, itidem Combustis. Est etiam Malagma, discutit Phymata, Parotidas, Strumas, & omnes Duritias. Valet etiam ad Rhagadas, & ad Condylomata. Valde generosum est.* Argenti spumæ denariorum pondo centum, olei veteris denariorum pondo centum, resinæ pityinæ aridæ denariorum pondo quinquaginta vel centum, ceræ denariorum pondo quinquaginta. Argenti spumam cum oleo coquito, donec vnitas fieri inceperit: mox resinam læuem indito: hac liquata ceram: vbi bene habuerit medicamen, in mortarium oleo prius inunctum demittito, & denuo tritum excipito. Est autem glutinãs, nec polluit. ℭ *Hygini Emplastrum ad multa boni coloris. Curat Vlcera vix cicatricem ducentia, & Paronychia. Hoc melius emplastrum non extat.* Argenti spumæ chrysitidis minam, ceræ tantundem, chamelæontis nigri radicis denariorum pondo trigintasex, æruginis rasę denariorum pondo octodecim, chrysocollæ denariorum pondo quadraginta, olei veteris heminas tres. Argenti spuma cum oleo igne non acri coquitur, vsquedum efferuescere inceperit: deinde ærugo inspergitur cacabo deposito: atq; iterum reposito emplastrum permouetur, quousque proprium colorem receperit: postea cera: quæ vbi bene se habuerint, chrysocollam & chamæleonem assumunt: demisso iam in mortarium acetum superfunditur. Itaque prædictis affectibus bene facit etiam chrysocolla admista, attamen sine hac mitigantissimum est, & præcipue ad neruorum puncturas valet, itidem vbi à musculis vel neruis abluere quid oportet. Horum trium emplastrorum, quæ Heras conscripsit, primum ex vino & confectionem & titulum habet: multi q; nostri tam præceptores q̃ amici eo sine ærugine videlicet præparato vtuntur, scripto autem ab Andromacho & ferè omnibus, qui varia emplastra composuerunt. Proinde non pauci illorum incuriose ipsum conficientes, contemptum emplastro pariunt. Optimum vero est, si vti tradidimus, ex vino falerno conficiatur, cuius penuria giluum vetus, tenue substantia, quatenus potest giluum hoc esse, immiscebimus: nam cãdida hoc peculiariter habent, vt pelluceant. Porrò pręstantissima apud nos sunt in Asia tria, Tmolite vocatum, Lesbium, ac celebratissimum apud veteres Ariusium, in Chio proueniens, quo omnes ad optima medicamenta, pręsertim antidotos, sicut nunc Falerno, vtebantur. Huiusmodi igitur vinum si in argenti spumam sub caniculæ æstu, vel Sole alioqui calido, mittamus, deinde teramus: vel sine Sole etiam diu teramus, vt humor resiccescat, ipsa q; argenti spuma relinquatur vel omnino madoris expers & sicca, vel propè fiat: medicamentum optimum euadit. Vnus sanè ex præceptoribus meis, postq̃ in vino falerno tritam exiccasset, hoc modo ipsam præparabat: Oleum alio, vinum item alio, vase calefaciens, paulatim argẽti spumã superfundebat interim vino, in quo læuigatæ probe q; permistæ oleum adiiciebat: interdum ab oleo auspicatus, ad vinum transibat. Alternis autem vicibus hoc sæpius agendo vtrunque consumebat, & sic ex mortario in cacabum demittens, pityinam resinam, quam propriæ physema Græci vocant, lęuem ad amussim factam addebat, mox ceram: & sensim, quoad non inficeret, decoquebat. Vtebatur eo & ad sinus diuturnos, illinens prius sanguine columbæ non domesticæ, sed ex eis, quæ in turribus nidum collocãt, (boscadas quidam nominant) quas apud nos in agris extruunt: non nulli has agrestes vocant. Pari modo magnis vulneribus, recentibus, huiusmodi sanguine columbino illinens, medicamẽtum imponebat non mediocri eius confidentia. Vini autem heminam & s indebat, non vt Heras & Andromachus, semissem tantum: atque huius occasione medicamen longe melius factũ est. Cæterum vbi ipsum voles boni odoris efficere, opopanacis semunciam, quod est denarios quatuor, miscebis. Coloris gratia ceram candidam ponticam adiicies. Hoc medicamentum vlcera vel ad vsq; cicatricem probe perducit.

Aliter et

B C D

Critonia Melina Medicamenta. CAP. 11.

QVę Crito melina scripsit, Buxea nominat. ℭ *Buxeum ad Recentia Vulnera. Idem Cicatricem obducit & extrahit.* Spumę argenti pondo quatuor, cerę pondo totidem, terebinthinę pondo vncias octo, ęruginis tantundem, olei veteris sextarios duos, aceti sextarii dimidium. Spumam argenteam, oleum, æruginem, acetum, vnà super ignem lentum incoquito: vbi vero coitura sunt, resina cera'que adiungatur: & in vnum redactis ad recentia vulnera potissimum vtitor. Scripsit & aliud ante hoc Crito, quod Buxeum vocat, simplex quidem quantum ad mistorum numerum pertinet, magnum vero pollicitis. Scripsit igitur de ipso ad verbum hoc modo. ℭ *Emplastrum ex Chamæleonte, eadem faciens quæ Tyria. Cicatricem Vlceribus difficillimis, callosis, & inueteratis, maximè inducit. Medetur etiam Rhagadijs digitorum, Condylomatis, & Duritiis.* Spumæ argenteæ pondo minam, ceræ pondo minas sex, æruginis pondo minas quatuor, chamæleontis pondo minas octo, olei pondo minam. Oleo spumam argenteam coquito rudicula mouens, donec

nec consistat, & fiat melinum: post hoc æruginem inspergito, inde ceram adijcito. Porrò vbi diligenter liquata ab igne tuleris, chamæleontem indito: cùm vnitas facta est, in mortarium demittito: vbi subacta, excipito. Iam verò & alia quędam emplastra Crito tradidit in quarto medicamẽtorum volumine, Buxea quidem, vt ipse nuncupat: Melina verò, vt alij: attamen non nulla ex iis citra æruginem componuntur: non nulla æruginem quidem assumunt, sed in alio pharmacorum genere pro facultatis seu virium similitudine dicentur, in Epuloticis, Epulotica: in ijs quæ succis constant, ex succis composita: in mollientibus, illa quæ mollire nata sunt: quemadmodũ & Mnasæi emplastrum multifariã ab eo in hoc opere conficitur. Nunc igitur ad glutinantia ire iam tempus est, colore inuicem, & à melinis, differentia. E

De Giluis Emplastris, quæ & Dichroma id est bicolora, dicuntur. C*AP*. 12.

QVædam ex eadem materia constant, qua æruginem habentia melina, sicut prius quoque diximus, hoc solo differentia, ꝙ diutius coquantur: omnia siquidem propter crudam æruginem viridia, fiunt melina, vbi mediocriter ipsa cocta fuerit: gilua, vbi liberalius. Manifestum igitur melina gilua'que oleum copiosius quàm viridia necessario habere, etsi reliqua omnia eadem recipiant. Atque huius gratia primùm spuma argenti cacabo iniicienda est, in quo tantisper coquetur, dum sordium crassitudinem consequatur: mox ærugo, deinde si metallicum aliquod, ceu æs combustum eius'que squama, immittatur. Ac quando spissitudinem acceperint, tunc ceram & resinam, si hæc etiam medicamentum recipiat, indere conueniet: postremo thus, myrrham, aloen, alia'que id genus: sicut celeberrimũ giluum, quod ex dictamno vocatur, Sacrum & ipsum appellatum, velut Isis, quoniam aiunt ea ex sacris Ægypti locis esse allata. Vsum igitur hoc præstat multiplicem, proinde in sequenti sermone simul cum ijs, quæ ad plura valent, paulo pòst describetur. In præsentia de aliis giluis, tum omnino simplicibus, tum ijs quæ inter hæc & polychresta id est multipliciter vtilia, consistunt, verba facturi sumus. Vt igitur viridia emplastra simplicia ex cera, resina, oleo, & ærugine, conficiebantur iuxta dictam illic symmetriam, sic gilua ex argenti spuma & oleo copiosiore, quàm in viridibus, sumpto componuntur. Itaque si emplastrum largius voles coquere, augeas'que oleum, medicamen habiturus es, quod magis siccet, ideo'que vulnerum cruentorum glutinantius: sin autem mediocriter, tantam olei mensuram, quantum argenti spumæ pondus, esse sufficit: libram enim olei mensuralem Romanorum in argenti spumæ libram ponderalem iniiciemus. Iam si pharmacum plenius incoquere placet, non solùm vnam libram & s, sed etiam duas & plures immittemus. Porrò inter hæc gilua emplastra sic præparata plus siccant quæ nec resinam, nec ceram, omnino habent, sed ex solis, vt vocant, metallicis conficiuntur: quemadmodum alii quoque non nulli ex prioribus talia scripserunt. Cæterùm quo ego semper mea industria composito vtor, in hunc modum coquitur. ℭ *Giluum ex Metallicis*. Argenti spumæ cum oleo prius coctæ metallica ex aceto læuigata immitto, et sic coquo, donec non inficiat. Addo his olei libras quatuor, hoc autem quanto vetustius, tanto erit melius, magis'que si id fuerit sabinum: argenteæ spumæ libras tres, aceti quàm acerrimi libras duas: horum trium metallicorum, squamæ ęris nigri, ęruginis, chalcitidis, singulorum æquale pondus, nimirum vncias duas, hoc est denariorum pondo sedecim. At cùm vetus oleum exitit, crassum'que ex vetustate, quatuor libras & s immittito. Nos & quinque interim, id'que per hyemem indidimus, non ignari hyeme plus olei, quàm per æstatem, immiscendum. At argenti spumam prius videlicet coques, donec sordium crassitudinem recipiat. Quòd si & oleum cicinum habeas, id pro vetere vsurpato. Medicamentum hoc cruenta vulnera facilè glutinat, magis'que in duris corporibus quàm mollibus, cuiusmodi sunt mulierum, puerorum, & eunuchorũ: dilutum quoq; ex oleo cicino vel veteri, ac linteo exceptum impositum'que, mirum est, quàm vlcera curatu difficillima concoquat, quæ pus nequaquam faciunt. Ad hæc sinus conglutinat, & fistulas adstringit exiccat & prorsus claudit. Atque vbi iam ipsum hęc pulchrè velis efficere, metallica pluribus diebus aceto longè acerrimo conterito, ac potius in Sole: pari modo argenti spumam tritam exiccatam'que, & oleo postea mistam, eo quo dixi modo incoquito. Attamen ad vlcera, quibus cicatrix difficulter induci potest, metallica sic elaborari, & argenti spumam ita conterere, non est necessum: etenim sine his quoque, epuloticoteron, quasi dicas cicatrici ducendæ promptius, illud euadit. Adiiciatur autem tunc ei diphrygis, & chrysocollæ, singulorum vncia. At hæc non simul cũ squama & ærugine committuntur, vti nec vbi iam coctum medicamentum fuerit omnino, sed eo, quod intercedit, tempore. Tantam enim huiusmodi pharmaca coctionem requirunt, vt exactè cum prioribus in vnum coeant: quod mediocri interuallo accidit, neque multo antè, nec paulo minus, quàm cacabus ab igne tollatur. Solum itaque hoc emplastrum fistulas, sinus, & magna vulnera, glutinare potest. Iuuat ipsum spongia recens, nõ dura, veteri vino respersa. Deligatura in sinibus ab imo fiat, ligamento ad orificium perueniente, sicut in sermone de fistulis clarius ostendetur.

(Marginal letters F, G, H appear beside the text.)

De Iis, quæ Cicatricem obducunt. C*AP*. 13.

EMplastra cicatricem inducentia, siue synulotica, siue epulotica, nominare velis, sicut etiam alia medicamenta epipasta, id est quæ insperguntur, & quæ linamentorum vsu apponuntur,

nihil

A nihil vt ad curationes eorum, differentię adfert, si qualis quodq; facultatis medicamentum huiusmodi esse debeat memineris: quam simul cũ reliquis oĩbus in therapeutices Methodi libris explicauimus. Quanto enim glutinantia sarco ticis id est carnẽ generãtibus, siccare magis ostensa sunt, tanto glutinantibus epulotica: nam ipsorum beneficio carnem cauis vlceribus generatam cutem reddere statuimus: ob quod etiam tale pharmacorum genus, siue illinendum, siue inspergendum sit, adstringere oportet. Hîc autem illorum duntaxat emplastrorũ mentionem facere cogitamus, siquidem ea quæ linamentis excepta imponuntur pharmaca, ex his, rosaceo vel myrteo liquatis, fiunt. Atq; myrteum rosaceo hoc magis conducit, quo vehementius adstringit. At si neutrum habeas, ex cyprino, lentiscino, & melino, liquanda sunt: si his quoq; careas, ex omphacino, vel eo qđ ab Hispania portatur, Hispanum nominant: vbi nec huius copia adsit, teneros oliuarum surculos contusos alij cuipiam vulgari oleo admiscebis: quod si hos etiam desideres, præstat oleo vetere liquefacere, hinc enim medicamentum siccandi virtute augebis. Proinde pleriq; medicorũ à pharmacis, quæ optimi quiq; medici longi temporis experientia satis probarunt, eo ꝙ nobilia reddiderunt, hac ratione solum abstinent, vt ipsi melius quippiam præter maiores habere videantur. Attamen sciendum est his ipsis celebribus medicamentis, quæ ab omnibus laudantur, haud facile alio-
B rum vllum reperiri, quod sit prestantius. Ab antiquo igitur laudata sunt, tum quod ex cadmia, tũ quod ex ladano inscribitur, ad cicatricem ducendã vtrunq; esse præstantissimum. Quanquã apud omnes misturę simplicium pharmacorum symmetriam eandem non sit inuenire. Quapropter visum mihi est eas, quæ cuiq; Scriptori placẽt, describere, auspicati à proditis ab Asclepiade in tertio de Exterioribus commentario, quæ Marcellas inscribit.

De Epuloticis Emplastris Asclepiades sic memoriæ prodidit. CAP. 14.

POsteaquam vlcera particularia sine alia dispositione ad cicatricem iam tendunt, vtendum est ijs compositionibus, quæ infra scribuntur. ℭ *Emplastrum ex Cadmia, ad Cicatricem ducendam. Hoc Lucius Cathegetes id est præceptor, vsus est.* Cadmiæ vstæ & ex vino præparatæ, chalcitidis tostæ, singulorum denariorum pondo sedecim: ceræ denariorum pondo octoginta, picis colophoniacæ pondo vncias octo, vini Italici quod satis est. Chalcitis & cadmia ex vino terantur, vt humidi ceræ ti spissitudinem habeant: ceram & resinam perfractam in vas fictile immittito, atq; his {olei myrtei pondo libram adijcito: deinde carbonibus superponito, mouens sine requie: cũ soluta fuerint, ab igne tollito: vbi refrixerint, radito, lęuigatis q; indito, ac mista excipito. In vsu oleo myrteo subigito: temperatura dispositioni respondeat. ℭ *Aliud ex Cadmia.* Cadmiæ tostæ, chalcitidis tostæ,
C diphrygis, singulorum denariorum pondo sedecim: ceræ, resinę frictæ, olei myrtei, singulorũ pondo selibram: vini Italici quantum satis est. Præpara quomodo dictum est: ac vtitor nunc diluto, nunc mero pharmaco. *Aliud.* Argenti spumæ, cerussæ, cadmiæ, diphrygis, resinæ, singulorũ denariorum pondo octo: chalcitidis denariorum pondo duorum, ceræ denariorũ pondo octo, myrtei olei quod sufficit, vini aminæi quod satis est. ℭ *Aliud Euphranoris.* Diphrygis, misyos tosti, singulorum denariorum pondo octo: chalcitidis tostæ, molybdænæ, singulorum denariorum pondo duorum: cadmiæ denarij pondo vnius, ceræ denariorum pondo sex, colophoniæ pondo vncias tres, myrtei libras tres, vini Italici quod satis est. ℭ *Aliud ex Ladano accommodatum medicamentum, non solum Cicatricem ducens, sed etiam Callos excindens, & Male curata instaurans.* Chalcitidis, argenti spumæ, ladani, singulorum denariorum pondo vigintiquatuor: bituminis denariorum pondo octo, ceræ denariorum pondo septuagintaduûm: myrtei heminam, alii drachmas decem & octo: vini heminam. Præparato in modum prædictum, cum res exigit, & splenio, & diluto vtitor. *Aliud.* Argenti spumæ denariorum pondo centum, picis denariorum pondo quinquaginta, ladani denariorum pondo vigintiquinque: æruginis rasæ, æris combusti, singulorum denariorum pondo octo: olei myrtei libras duas, æris squamæ denariorum pondo quatuor: conficito
D ac vtitor. ℭ *Aliud quod Pyricauton dicitur, ex Attalicis virtutibus medicamentum accommodatum.* Olei heminam: aluminis fissi, mannæ thuris, argenti spumę, chalbani, singulorũ denarij pondo vnius: ceræ denariorum pondo vigintiquatuor, anchusę denariorum pondo octo: medullę ceruinę, adipis suillę, æruginis, cerussę, singulorum denariorum pondo duûm: ouorum trium lutea. Quę liquari possunt, siccis immiscentur. Hoc pharmaco aliàs diluto, aliàs mero vtitor. ℭ *Aliud Medicamentum accommodatum. Facit ad Vetera, ac Sanatu difficilia.* Cerussæ, argenti spumæ, aluminis fissi, mannę, chalbani, thuris, medullę ceruinę & vitulinæ, singulorum denariûm pondo quatuor: cerę, anchusę, ouorum luteorum, singulorum denariûm pondo octo: olei heminas quatuor. Medullas diligenter tundito, & liquato cum iis quę liquefieri possunt, mouens anchusa, ex qua possint ea colorari: deinde ab igne sublata, & in aliud vas coniecta, refrigerari finito: derasa siccis immisceto, deinde in vsum excipito. ℭ *Candidum, quod Magnum dicitur, medicamentum accommodatum. Valet & ad Diuturna Vulnera, & quæ vix cicatricem recipiunt, itẽ Scabiosos affectus. Benefacit & Sedis vitijs rosaceo dilutum*†. Argenti spumę denariûm pondo centum, cerę denariũ pondo quinquaginta, cerussę denariûm pondo centum, terebinthinę denariorũ pondo vigintiquinq;, thuris denariorũ pondo vigintiquinq;, aluminis fissi denariorum pondo duodecim, olei heminas duas. Componito simili modo: & vtitor interim emplastro, interim diluto medicamine. ℭ *Aliud, cui nomẽ est Pamphilion, ad idem.*

† *Additur in antiquis ἢ μυρσίνῳ idest aut myrtino.*

ad idem. Insuper Sinus conglutinat, & Fistulis callum exterit. Valet ad Vlcerum fluxiones, tum ad Diuturna, & Dysepulota, Scabiem q; sanat, tollit Sugillata, benefacit Caput dolentibus, & oculorum Epiphoris fronti impositum, nec minus Sedi conuenit dilutum rosaceo vel myrteo. Cæterum in hunc modum componitur. Argenti spumæ denariũ pondo centum, ceræ denariûm põdo quinquaginta, terebinthinæ denariũ põdo vigintiquinq;, thuris denariûm pondo vigintiquinq;, cerussæ denariûm pondo centum, aluminis fissi denariûm pondo sedecim, piperis albi denariûm pondo trium, olei veteris heminas duas. Liquãto, vt dictum est, nunc diluto medicamine, nunc emplastri modo vtens. Nam in capitis manãtibus vlceribus quæ achores Græcis dicuntur, & oculorum asperitatibus, vel in ijs quas epinyctidas vocant, vel ani vitijs, dilutum pharmacum myrteo vel lentiscino illinitur. ℭ *Aliud Telamonis Pharmacum accommodatum. Facit & ad Carbunculos, Sinus exiccat immissum vel instillatum. Ad hæc Cicatricẽ probe inducit.* Pityinæ, ceræ, calcis viuæ, argenti spumæ, singulorum denariûm pondo quinquaginta: cerussæ denariûm pondo vigintiquinq;, olei tres cyathos. Argenti spumam oleum q; dum in vnum coeant, incoquito, mox ceram, inde resinam. Porrò calci & cerussæ in læuorẽ redactis liquabilia indito. Dum vteris, oleo cineri calido superposito medicamen cõfringendo inijcito: vbi incaluerit, mortario superfundito, & diligenter subigito, donec sordium spissitudo fiat. Ab igne deposito vtitor tanq; maximo pharmaco, aliàs pennis illinens, aliàs instillans. Cęterum carbunculis vocatis linteolo illitum adhibeto. ℭ *Aliud Moschionis, celebre ad quælibet à Callo vindicanda, & Cicatrice obducenda. Idem & Sedi prodest insigniter.* Argenti spumę, cerussæ, calcis viuæ, singulorum denariũ pondo octo: medullæ ceruinæ, ceræ, vtriusque denariûm pondo sedecim, olei myrtei quantum satis est. Quæ liquari possunt, aridis immiscentur, & mollita curiosè in pastillos digerũtur. Cum vti voles, prius aqua vel lacte diluetur quantum lubet, vt sordium crassitudinem habeat: deinde rosacei quod sufficit, immittitur, vel myrtei: contusum diligenter in plumbeam pyxidem reponitur: vsui est, quemadmodum prædiximus.

*[margin: *Al. συντίθει i. componito.]*

E

F

Epulotica Andromachi. — CAP. 15.

CAdmiæ pondo libram, chalcitidis vstæ pondo libram, ceræ pondo libram, resinæ aridæ pondo libras tres, myrtei pondo libras tres: vinum siccis immiscetur. ℭ *Aliud ex Ladano.* Argẽti spumæ denariûm pondo quadraginta, ladani denariorum pondo triginta duûm, chalcanthi denariûm pondo octo, aluminis scissilis denariûm pondo duodecim, cerę denariûm pondo centum, squamæ denariûm pondo octo, bituminis denariorum pondo triginta duûm, myrtei quartã heminæ partem: vinum falernum siccis adijcitur. ℭ *Aliter, vt Alcimion, quod præparaui.* Ladani denariûm pondo octo, hyssopi denariûm pondo quatuor, propoleos denariûm pondo octo, bituminis denariûm pondo octo, argenti spumæ denariûm pondo quatuor, æris squamæ denariûm pondo quatuor, misyos crudi denariûm pondo quatuor, ceræ denariûm pondo vigintiquatuor, myrtei octauam minæ portionem. ℭ *Aliud ex Hordeis.* Cerussæ denariûm pondo quinquaginta, argenti spumæ denariûm pondo quinquaginta, hordei combusti non triti sextarium, ceræ denariũ pondo quinquaginta, olei sextarium: postremum hordeum adiicitur. ℭ *Aliud ad ducendam Cicatricem.* Cadmiæ pondo vncias duas: chalcitidis, cerę, terebinthinę, singulorum pondo vncias quatuor: hyssopi pondo vnciam, myrti pondo vncias quatuor, chalcanthi pondo vncias quatuor: vinum siccis affunditur. *Aliud ad idem.* Resinæ aridę denariûm pondo xviij, diphrygis denariûm pondo quatuor, argenti spumæ denariûm pondo sedecim, ceræ denariûm pondo decem, olei heminas quatuor. Post hęc Andromachus alia emplastra sex percensuit cicatricem ęgrè ducentibus accommoda, quæ sanè hîc nunc adscribere visum non est: dicentur enim simul cum illis quæ vlcera curatu difficilia sanãt, in quarto huius operis volumine. Cum autem Andromachus ibidem ante prædicta modo epulotica alia quædam tradiderit, non præponens, quod apertis vlceribus cicatricẽ inducerent, præsertim in pueris, mulieribus, & eunuchis, summatim in omnibus qui teneram habent carnem, statui hæc quoque huc adijcere. Titulum ipsis à colore Andromachus indidit, vt qui de ijs hũc in modum ad verbum scripserit. ℭ *Candida Andromachi Epulotica. Album quo vtor.* Argenti spumæ pondo minam, cerussæ tantundem: ceræ, resinæ, singulorum quatuor: olei heminas tres, aquæ heminam. *Aliud.* Argenti spumę denariûm pondo centum sexaginta, cerussæ denariûm pondo ducentorum, cerę drachmas quinquaginta, terebinthinę denariûm pondo vigintiquatuor, olei veteris heminæ dimidium, aquæ cyathos sex. *Aliud.* Argenti spumę denariûm pondo centum: cerussę, cerę, singulorum denariûm pondo quinquaginta: terebinthinæ denariorum pondo vigintiquinque, aluminis fissi denariûm pondo sex, piperis albi denariũ pondo trium, orcheos herbę denariorum pondo octo, olei veteris cyathos duos, † aliter denariorũ pondo duûm, aquę heminas duas. *Aliud.* Argenti spumę denariûm pondo vigintiquinque, cerę denariorum pondo quinquaginta septem, adipis suilli denariûm pondo trigintaseptem, myrrhæ denariorum pondo duûm: ouorum coctorum vitellos quatuor, alii crudorum. ℭ *Medicamen Arete idest virtus, appellatum.* Strigmenti puri heminas duodecim, argenti spumę pondo minas tres: squamę denariorum pondo sex, alii denariorum pondo sedecim: resinę colophonię pondo minas sex, alij denariûm pondo quinquaginta: cerę põdo minam, quidam minas quadragintaquinque: marinę aquę heminas tres.

G

H

*[margin: *Al. βέλτιον ἔδοξέ μοι, i. meliꝰ mihi visum est.]*

[margin: † Codex antiquißimus addit, Struthii drach. ii, mannæ drac. xxv. Aliud. Argẽti spumæ drac. lxx, cerussæ drach. cẽtum, ceræ drach. quinquaginta, olei cyathos ij.]

Andromachi

A *Andromachi Panacea, i. Vniuersale remedium.*

* ¶ Argenti spumæ denariûm pondo centumquinquaginta, ceræ denariûm pondo quadraginta, terebinthinæ denariûm pondo quinquagintatrium, † marinæ veteris heminas duas, strigmenti heminas sex, squamæ denariûm pondo sedecim, ricini heminas duas, cerussæ denariûm pondo octoginta, guttæ ammoniaci denariûm pōdo vigintiquatuor, seui vitulini denariū pondo octoginta, calcis viuæ denariū vigintiquatuor, aristolochię denariū pondo vigintiquinq;. Coquito vt didicisti. ¶ *Candidum Telephanis.* Argenti spumę denariū pondo octoginta, cerussę denariū pōdo centumuiginti, myrrhæ denariū pondo trium obolos duos, sagapeni denariū pondo quinq;, thuris denariū pōdo sex obolos quatuor, olei heminas duas & s. Omnia simul incoquito. *Aliud.* Ceræ candidæ pondo libram, myrrhæ pondo vnciam, thuris tantundem, medullæ ceruinæ pondo vncias duas, adipis hyenæ pondo vncias duas, coaguli cerui vel hœdi pondo vncias duas, nitri pondo vncias duas, chalbani pondo vnciam, guttæ ammoniaci pondo vncias quatuor, argenti spumæ libram s, cerussæ denariū pondo sex, olei veteris heminā s, marinæ aquæ tres cyathos. Cauniace dicitur. *Aliud.* Argenti spumæ denariū pondo ducentorum, ceræ denariûm pondo quinquagintaduûm, olei heminas tres, cerussæ denariū pondo octoginta, terebinthinæ denariū pondo trigintaduûm, buccinorum cineris denariûm pondo decem, thuris denariū pondo nouemdecim, aquæ sextarium. *Aliud.* Adipis suilli recentis denariū pondo octogintaocto, ceræ candidæ denariûm pondo quadragintaocto, cerussæ denariûm pondo duodecim, argenti spumæ denariū pondo duodecim. Facit ad herpetas, carbunculos, condylomata, rhagadas: phlegmonen prorsus arcet, vt Heras Cappadox meminit. In hoc igitur rectè fecit, quòd non simpliciter ceræ scripserit, sed candidæ adiecerit: nam sic fieri possit, vti vult, colore candidum. Post hæc autē aliud cōmemorans, neq; ceræ neq; vini candorem apposuit, sed nos adiungere oportet, si emplastrum candidum reddere statuimus. Porrò compositio eius his verbis ab ipso Andromacho tradita est.

† Sunt, qui legē dum putēt, vini veteris. cū apud auctores marinæ veteris nusquam mentionem fieri dicant.

B ¶ *Aliud ex Vino, Publij.* Cadmiæ pondo libram vncias nouem, argenti spumæ pondo libras duas, cerussæ tantundem, vini græci sextarios duos, rosacei pondo libras quinq;, ceræ pōdo libras tres, oua cruda numero duodecim, thuris pondo vncias tres. Hęc incoquito. Candidorum emplastrorum coquendi rationes in priori commentario percensui: simul'que methodum non coquēdi modò, sed etiam eorum compositionis, ostendi. Et fortasse nihil amplius eiusmodi emplastrorum doctrinæ adijciendum restat: sed quia hic liber non solùm de carnem generantibus emplastris, quæ quidem vt plurimùm viridia sunt, verùm etiam de glutinantium & epuloticorum omnium ratione egit, quæ vlcera malignitate carentia cicatrice obducunt, quoniam'que melina ac gilua percurri, ideo candida quoque emplastra, quorum in illo libro mētionem nullam fecimus, in hoc producere visum est. Cæterùm vt nihil præsenti commentario desit, non pigebit adijcere emplastra, quæ ab ipsis cephalica & catagmatica id est capiti fracturis q; medentia, nominantur: & magna vulnera, sinus'que glutinant: cùm verò diluta fuerint, linamentis excipiuntur, & fiunt sarcotica id est carnem progignentia.

C

De Catagmaticis & Cephalicis, i. ad fracturas & caput, accommodatis Emplastris. CAP. 16.

QVi plurima ac optima pharmaca prodiderūt (antea omnes nominatim citauimus) genus quoddam emplastrorum cephalicum & catagmaticum vocant, à caluariæ fracturis potissimum nomen eis imponentes. Sunt aūt talia abstergendi, digerendi, & siccandi, potestate prædita. Pleriq; paululum ex adstringentibus pharmacis eis admiscuerunt, id q; duplicis vsus gratia sicut diximus, nempe vt id, quod affectis partibus influit, repelleretur, & abstergentium facultatem in profundum vsq; deduceret. Porrò docuimus nos antea, nisi adstringentia elaborentur tritura, quoadusq; in puluerem redigantur, noxā magis q̄ præsidium esse allatura ijs, quę trahendi vim obtinent. At optimè elaborari ostendimus ea, si ex aceto acri lęuia fiāt. Itaq; huiusmodi pharmacorum seriem ab ijs, quæ Asclepiades tradidit, iam auspicabimur.

D

De Emplastris ad Fracturas idoneis ab Asclepiade traditis. CAP. 17.

PRimum in tertio extrariorum medicamentorum his verbis perscripsit. ¶ *Nigrum Ariston id est optimum, Catagmaticum.* Hoc pharmaco vsus sum in fracturis ossium multorum, ita vt eorum plura mouerentur ac innatarent, omnes'que hortarentur innatantia illa ossa auferri. At hoc Aristum id fecit, quod præter omnium opinionem est visum: nam fluitantia & ab alijs ossibus separata ita copulauit, vt alijs conferruminauerit. Hæc recipit, Argenti spumæ, bituminis, singulorum denariûm pondo ducentorum: picis aridæ, ceræ, singulorum denariûm pondo centum: resinę terebinthinę, denariûm pondo quinquaginta: aluminis scissilis, propoleos, singulorum denariûm pondo triginta: guttæ ammoniaci denariûm pondo vigintiquatuor, ęruginis denariûm pondo decem, olei sextarios quatuor: pręparato, vt prædictum est. Alia præposito generi similia in eodem libro Asclepiades conscripsit in hęc verba. ¶ *Aliud Pithionis ad Fracturas, quo Helenus usus est. Valet etiam ad Vulnera ex ictu. Cùm exhibebis, spongia calida madefacta splenium relaxare oportet, nam medicamentum validè glutinat. Benefacit idem ad Strumas & Fistulas. In sinibus autem & fistulis spleniū excindere conuenit, hoc est in orificio, vt humor, qui excernitur locum habeat: item simul cum medicamento lauandum est.* Præparatur hoc pacto. Bituminis iudaici pondo libras quinque vncias quatuor, pi-

cis brutiæ ſiccæ pares portiones, reſinæ frictæ pondo libras octo, ceræ pondo libras quatuor, thuris libras quatuor, ſquamæ rubræ pondo libram vncias quatuor, olei per æſtatem pondo libram, hyeme pondo libram & ſemiſſem aceti heminã. Quæ liquari poſſunt, liquefacito: thus & ſquamam ex aceto trita reliquis admiſceto, attendens ne ebulliant, mouens'que in mortarium demittito: contuſa & ſubacta excipito, ac vtitor. In alio exemplari ſquamæ rubræ pondo libram dimidiam offendi. Liquet autem efficacius eſſe, quod copioſiorem ſquamam receperit. ℂ *Moſchionis Pharmacum, ad Fracturas, recentia Vulnera, & Neruos præciſos confectum: item ad Diuiſa cum contuſione. Bene facit etiam Fracturis cum vulnere: etenim vulneribus ſuccurrit, & oſſa cum deligatura conuenienti impoſitum ad callum perducit. Nec minus incipientibus Hydropicis, & Teſtium contuſionibus prodeſt, Eminẽtias circa anum reprimit, & Rhagadas butyro dilutum ſanat, & Faucium tumores quos Græci bronchocelas appellant. Diſſoluit omnem duriciam. Inſuper valet ad Luxatum & peruerſum articulamentum: itidem ad Calloſos exceſſus in manibus, pedibus'que, quos clauos appellamus, ita valet, vt ſine exulceratione auferat. In ſumma pharmacum eſt longè vtiliſſimum.* Hoc modo conficitur. Argenti ſpumæ pondo minam (mina verò in hoc pharmaco habet denarios centumſexaginta) picis denariûm pondo centumſexaginta, ſeui vitulini denariûm pondo centumſexaginta, reſinæ terebinthinæ denariûm pondo octoginta, mãnæ thuris denariûm pondo octoginta, ceræ denariûm pondo quadraginta, æruginis denariûm pondo octo, opopanacis denariûm pondo octo, chalbani denariûm pondo octo, olei cicini heminam, aceti tantundem, liquoris ſycamini heminam, picis liquidæ heminę dimidium. Argenti ſpuma læuiſſima & cicinum oleum in vas fictile æreum'ue iniecta, & ſuper ignem poſita incoquuntur: poſteaquam ebullierint, ſeuum & manna thuris adduntur, mouentur'que continuè: cùm coiuerint, pix, cera, reſina admiſcentur: & coctis quoad vſque non polluant, chalbanum aſpergitur, deinde ærugo & opopanax ex aceto reſoluta. Liquor verò ſicomori, & pix liquida, in alterũ vas transfuſa coquuntur: vbi coiuerint, priori pharmaco admiſcentur: rurſus'que ſupra ignem poſita, vſque dum non inquinent, coquuntur: & in vinum demerſa relinquuntur triduum: inde ſubactis vtimur in linteolum illinentes. Oportet autem poſt medicamenti impoſitionem vittam reſperſam vino exprimere, & tunc pharmaco circundare. Quemadmodum verò Lucius pręceptor noſter pręparauit, ita habet: Adeps & oleum prius liquantur: vbi diſſoluta fuerint, manna thuris læuiſſima, & argenti ſpuma, inſpergitur: his in vnũ coactis ſequentia facimus. Atq; tum in hoc pharmaco, tum in eo, quod proximè ſubſcribitur, minam denarijs centumſexaginta valere ait. Vnde clarum eſt Alexandriæ minam ipſum intelligere, quæ vncias viginti pendet, & ſingulę vncię denarios octo habent: ſic enim accidet minam centũſexaginta denarios continere. ℂ *Aliud Claudij Philoxeni Apelum (forte quaſi hiulcis conueniens) inſcriptum, ad Cruenta, & Fracturas. Facit etiam ad Prædicta vitia.* Argenti ſpumę minam, quę valet drachmas centumſexaginta: ſeui vitulini drachmas centumſexaginta, thuris drachmas octoginta: opopanacis, reſinę terebinthinę, drach. lxxx: cerę drachmas quadraginta: ęruginis, aluminis ſciſſilis, chryſocollę, chalbani, ſingulorum drachmas duodecim: olei cicini heminam, aceti quantum ſit ſatis: poſtremũ thus, & ęruginem, & opopanacem, & alumen, & chryſocollam, & id genus reliqua prius aceto diſſoluta & curioſe lęuigata inijcito. In alia ſcriptura ſic habet: Argenti ſpumæ drach. centumſexaginta, picis drach. centũ ſexaginta, ſeui vitulini drachmas centumſexaginta, reſinæ terebinthinę drach. octoginta, mannæ thuris drach. octoginta, ceræ drach. quadraginta: opopanacis, ęruginis raſæ, vtriuſque drach. ſedecim: chryſocollę, aluminis ſciſſilis, vtriuſque drachmas duodecim: guttę ammoniaci drach. ſex, ciceos heminam, aceti tantundem: vt catagmatica componito. ℂ *Oenanthe Catagmaticum, accommodatum pharmacum ad idem.* Argenti ſpumæ denariûm pondo centumſexaginta: picis vinarię denariûm pondo centumſexaginta, hanc ex Italicis dolijs defluentem capimus: reſinę terebinthinæ denariûm pondo octoginta, thuris denariûm pondo octoginta, ſeui vitulini elaborati denariûm pondo octoginta, medullæ ceruinæ elaboratę denariûm pondo octoginta, cerę denariûm pondo quadraginta: œnanthæ ſiccę, ſymphyti radicis, centaurij comæ, ſingulorum pondo libram: ęruginis raſæ, opopanacis, ſingulorum denariûm pondo octo: papaueris ſucci, myrrhæ, aloes, chalbani, ſingulorum denariũ pondo octo, aceti heminas tres, olei cicini heminam. Symphyton, œnanthen, centaurion, non minutim contuſa, ac in acetum iniecta, ad tertias coquimus, & humore expreſſo ad pharmaci confecturam vtimur. Prodeſt medicamentum etiam podagricis. Alibi ſic ſcriptum eſt: Argenti ſpumæ, picis vinariæ, ſingulorum denariũ pondo centumſexaginta: medullę ceruinę, reſinę terebinthinę, ſeui vitulini, thuris, ſymphyti radicis, ſucci ſycamini, ſingulorum denariûm pondo octoginta: œnanthes aridę, centaurij, ſingulorum pondo: ceræ denariûm pondo quadraginta: æruginis, opopanacis, ſtyracis, papaueris ſucci, mandragoræ ſucci, myrrhæ, aloes, chalbani, chryſocollæ, aluminis fiſſi, ſingulorum denariûm pondo duodecim: aceti ſextarios tres, olei cicini libram. Præparato quemadmodum prædiximus, & in vinum italicum demergito, vt in catagmatico Moſchionis fecimus.

Marginal letters: E, F, G, H. Marginal notes: *; * Al. heminas.

De Emplaſtris, quæ propriè Cephalica nominantur. C AP. 18.

CApitis fracturarum, quæ ad craſſæ membranæ duplicaturam vſque peruenere, emplaſtra cephalica dici conſueuerunt. Eorum virtus eſt, vt oſſiũ ſquamas ſurſum attrahant ac in priſtinum

A num locum reuocent,& fragmenta tum in capite tum in alijs corporis ossibus educant. Non nulli communi genere hæc etiam vocant catagmatica,propriè verò nuncupatis fortiora sunt. Siquidem catagmatica ab eis dicta purgandi siccandiq́3 facultatem habent: hęc autem acrimoniam et quandam sortita sunt,vt ex alto in superficiē extimam non ossa modò, sed his multo magis quoq3 humorem crassum aliquem,& viscosum,vel omnino deprauatum,attrahāt. Meminit huiusmodi emplastrorum Asclepiades in tertio libro de Exteriorum medicamētis, quæ sanè in quarto huius operis libro tractamus. Quoniam verò ad cacoethe vlcera & chironia, quædam ipsorum conuenire dixit,tum quod ad Deileontem authorem refert cephalicum,tum hoc sequens ex nigro viride cephalicum,tum post hæc Philotæ cephalicum, tum deinde Isin quod & ipsum cephalicū appellat,alia q́3 non nulla huiusmodi,huius generis esse putandum est.Ideo nunc quoq3 ipsa nō apposui,sed ad catagmatica & cephalica ab alijs medicis memoriæ mandata transgrediar, vbi generalem vtriusq3 potentiam exposuerim.Quæ verò & antea,& in hoc libro protulimus, & in opere de Simplicium medicamentorum facultate,in memoriam reducentes, cognoscere vos expedit cephalica catagmaticis esse valentiora,eo q́3 cum cerato carnem producere natura sunt apta. Quapropter & sarcoticis alio quodam modo genere similia sunt. Nam vbi ex cerato vim remiserint, B sarcotica fiunt,quæ linamentis excipiuntur,adiecto videlicet interim oleo,aliàs rosaceo,non nunquam alio quodam huiusmodi.

De Quibus Heras Catagmaticis & Cephalicis scripserit. *CAP.* 19.

PRimum id genus emplastrorum Isin vocatum Heras scripsit, medicamentum ad satis multa idoneum: deinde quod ex herbis appellant,quod & ipsum multiplicis esse vsus attestatur id, nempe q cephalicum existat. Quin & quod confectum ex scylla scriptum deinceps est,cùm multi satis vsus pharmacum existat,idem pollicetur. Insuper post hæc omnia aliud emplastrum manifestò his verbis exposuit. ¶ *Aliud Cephalicum. Ad Capitis fracturas facit, Ossa facilè reducit,& Squamas separat,reliquaque Omnia facit, quæ & ante ipsum pastillus.* Squamæ æris rubri denariûm pondo xxv,aluminis denariûm pondo viginti,aristolochiæ dactylitidis denariûm pondo viginti, guttæ ammoniaci denariûm pondo vigintiquinque,thuris denariū pondo vigintiquinque,myrrhæ denariûm pondo duodecim, seui taurini pondo libras quatuor, ceræ libras quatuor, terebinthinæ pondo libras iiij,pityinæ siccæ pondo libras quatuor,olei heminam, aceti quantum satis est. Sicca ad læuorem terito, quot sufficiat diebus sub æstu caniculæ: ammoniacum madefactum prius aceto infundito,demum quæ liquari possunt rasa: ac in vnum coactis vtitor. In quibusdam exem C plaribus adscriptum est,olei veteris. At cùm hoc ipsum emplastrum dixerit efficere, quæ & ante ipsum pastillus,visum mihi est illius quoque compositionem subscribere,quæ secundum Herę ipsius verba ita habet. ¶ *Pastillus Cephalicus triplici mistura constans. Facit ad Capitis fracturas, item ad Phymata, Fistulas, Podagras,Callos, Coxendices.* Terræ erythriadis pondo minas duodecim, squamæ æris rubri pondo minas quatuor,ichtyocollæ ponticæ pondo minas quatuor.†Erythrias & squama seorsum teruntur: deinde simul acetum acre affunditur,vt mellis crassitudinem habeant, & læuigantur: resiccatis acetum rursus admouetur: hoc fit diebus viginti sub caniculæ æstibus: pòst ichtyocolla ex aceti hemina confringitur,& lento igne liquatur: mox terra squama q́3 addit: quæ in vas ęris rubri coniecta, Soli octo diebus exponuntur,bis quotidie mouentur,donec coiuerint: post hæc exempta paulatim in mortario conteruntur aceto affuso, vsquedum constiterint: inde pastilli finguntur & collyria,tum longitudine tum crassitie inæqualia, & refrigerata reponūtur. In vsu ad vnam medicamenti partem ex aceto læuissimam factam tres cerati rosacei portiones admisceto: vtitor platysmate primùm, mox splenio,in capitis fractura,desuper lanis succidis ex aceto adiectis. Porrò collyrio fistulis imposito, splenium ex hoc cum cerato superdandum est.

*Aliter ii.

† In aliquibus additur,in lib. autē Herę reperitur mina vna.

¶ *Aliud Eiusdem ad multa valens.* Posuit aliud quoq3 multiplicis vsus emplastrum, ad fracturas D quoq3 conueniens,de quo sic ad verbum inquit. *Emplastrum ad Fracturas artuum cum vulnere,& sine vulnere,item ad Male curata,& Sinus.* Picis aridæ pondo minam,argenti spumæ tantundem, mannæ † eius dimidium,} seui vitulini pondo minam,ceræ tyrrhenicæ pondo minas quatuor,opopanacis denariū pondo octo,æruginis rasæ pondo minas sedecim, æris cyprij decimamsextam minę portionem,chalbani denarij pondo vnius,terebinthinę minę dimidium,ricini vel olei veteris heminam,aceti heminę dimidium. Argenti spumam,oleum,& seuum, lento igne incoquito: vbi colorem mutauerint,picem, resinam, chalbanum adijcito: postea coquito donec coeant: & tunc subtracto igne sinens paululum refrigerari, mannam, mox opopanacem, & ęruginem ex aceto tritam,in ollam fundito: ac vbi tantillum incoxeris,dum bene habeat,tollito. Vtimur facultate,frigidam affundentes ęstate, hyeme gelu adimentes. Cęterùm vbi medicamentum tenerius facere animus est,vel vt os maturius abscedat,medulla cerui ipsum diluimus. Iam verò in hoc pharmaco Heras minam sedecim vnciarum esse velle planè ostenditur, aliàs enim decimamsextam minę partem non scripsisset. ¶ *Aliud.* Huic deinceps aliud ad eadem hisce verbis Heras subdidit: *Emplastrum Phlegmonas arcens. Ad Puncturas neruorum, ac fracturas. Hoc frequenter & ad Articulos luxatos ipso die vsi sumus, tum in Fracturis, item in Contorsione tali, vel genu. Discutit Humores incoctos circa genua summè se attollentes, præsertim si partes affectæ duobus vel tribus diebus antè, erui farina oxymelite madefacta*

† Al. pondo minam.

illita sint. Summatim ad omnem Conuulsionem, & Rupturam valet, nam mirificè Phlegmonen arcet. Argenti E
spumæ denariûm pondo vigintiquinque, bituminis aridi denariûm pondo centum, picis aridæ
denariûm pondo quinquaginta, ceræ denariûm pondo quinquaginta, resinæ pityinæ denariûm
pondo vigintiquinq; guttæ ammoniaci denariûm pondo quindecim, aluminis fissi denariũ pon
do quindecim, æruginis denariûm pondo quindecim, propoleos denariûm pondo quindecim,
olei veteris libras tres. Argenti spuma cum oleo coquitur: & vbi confluere cœperint, bitumen
adijcitur: vsq; dum probè liquefactũ fuerit, incoquitur, liquatur enim pedetentim: dein pix, po-
stea resina, cera, ammoniacum, propolis adduntur: singula autem adhibe contorquẽdo, ignem q;
subtrahendo: quibus sic spissatis, vt non amplius inquinent, æruginem, ac scissile alumen, adiun-
gito: tum feruore remisso, in ollam, in qua frigida sit, trãsfundito. Hoc, postquam fractura reliqua
callum cepit frustulis pluribus innatantibus, vsi sumus, id q; paucis diebus eò rem perduxit, vt cal
lus etiamdum frustula comprehenderet. Valdè est in multis vsui. Inde aliud quoque deinceps
eiusdem generis cum prædictis emplastris in hunc modũ Heras recensuit. ℭ *Emplastrum ad Fra
cturas, & ad Hydropicos.* Picis aridæ pondo minam, picis liquidæ heminæ dimidium, liquoris syco
mori heminam, argenti spumæ pondo minam, thuris pondo minam, chalbani denariûm pondo
octo, terebinthinæ minæ dimidium, adipis vitulinæ pondo minam, ceræ pondo minam, opo- F
panacis denariûm pondo octo, æruginis rasę denariûm pondo octo, ricini non adulterati hemi-
nas quatuor, aceti acris heminam. Argenti spuma & thus cum ricino & seuo leniter incoquun-
tur: deinde pix adijcitur, cera, resina, chalbanum purgatum & pauco aceto dilutum: reliqui aceti
tertia pars ærugini, duæ opopanaci, admiscentur, & hæc immittuntur. In alia autem ollula picis li-
quidæ, sycomori, & ricini liquoris pars octaua, † ne ærugo } densetur: deinde mediocriter coquũ
tur, vt vnitas fiat: cùm bene vnita videbuntur, in vino reponitur pharmacum. Hoc multis hy-
dropici succurrimus, inijciẽtes ipsum, ac moroso minus victu regentes, solum q; vt bene conco-
querent, prouidentes. Cùm verò profecisse se multùm ægri sentiunt, descendimus ad emplastrũ
ei subiunctum, quod ex salibus dicitur.

† *Al.* ἵνα μὴ ὥς ἰξὸς, *i. ne tanquã uiscũ.*

Catagmaticum Andromachi. *CAP. 20.*

PRimum Catagmaticum Andromachus ita scripsit. ℭ *Catagmaticum, quo continuè vtor.* Ar-
genti spumæ pondo minam, picis pondo minam, ceræ pondo minam, seui taurini pondo
minam, thuris pondo minam, picis liquidæ heminæ dimidium, liquoris sycamini heminam, tere-
binthinæ pondo minam, opopanacis denariûm pondo ŏcto, chalbani, denariũ pondo ŏcto, ærugi
nis denariûm pondo octo, ricini heminam. Non nulli etiam butyri pondo minam addunt, guttæ G
ammoniaci denariûm pondo vigintiquinq;: ex vino austero diluitur. Mox post hoc aliud hac
sententia scribit. ℭ *Aliud Catagmaticum.* Argenti spumæ pondo minam: ceræ minæ dimidium,
alij quartam partem: picis pondo minam, terebinthinæ pondo minam s, seui vitulini pondo mi-
nam, opopanacis denariũ pondo octo, æruginis denariũ pondo octo: chalbani denariûm pondo
octo, alij sex: ricini heminam, aceti tantundem. Gallus iniecit scissilis denariûm pondo xij, chry-
socollæ denariûm pondo duodecim. Aliud superioribus catagmaticum hoc modo Androma
chus subnectit. ℭ *Nigrum Catagmaticum.* Argenti spumæ denariûm pondo ducentorum, bitu-
minis denariûm pondo ducentorum, picis denariûm pondo centũ, cerę denariũ pondo centum,
scissilis denariũ pondo triginta, propoleos denariũ pondo triginta, terebinthinę denariûm põdo
quinquaginta, guttæ ammoniaci denariũ pondo vigintiquatuor, æruginis rasæ denariûm põdo
decem: olei sextarios quatuor, alij duos adijciunt. Veteres etiam lapidis pyritæ denariũ pondo se
xaginta. Hęc igitur ab Andromacho ordine scripta sunt, seorsim verò inter viridia postremũ
emplastrum quoddam his verbis expressum inuenio. ℭ *Aliud Viride Cephalicum ex collectaneis
Aphrodæ.* Squamæ denariûm pondo quadraginta, terrę erythriadis denariûm pondo viginti, ari
stolochiæ denariûm pondo triginta, ichtyocollę denariûm pondo sedecim, salis ammoniaci dena H
riûm pondo duodecim, misyos denariûm pondo duodecim, myrrhę denariûm pondo duodecim,
thuris denariûm pondo trigintasex, ęris vsti denariûm pondo sedecim, aluminis fissi denariûm
pondo duodecim, rotundi denariûm pondo sedecim, bryonię denariûm pondo duodecim, cha-
męleontis nigri denariûm pondo duodecim, resinę vstę denariûm põdo octodecim, guttę ammo
niaci denariûm pondo octodecim, argenti spumę denariûm pondo duodecim, *illyridis denariũ
pondo duodecim, chalcanthi denariûm pondo duodecim, fellis taurini tres cyathos, aceti congiũ.
Sub caniculę ęstu pastillos fingito, qui singuli denarios quatuor pendant, cerę quartam partem
misceto, aceti heminas sex, olei tantũdem.

* Aliter xx.
* Aliter xx.

* Al. legitur ἐν ἄλλῳ εὗρον θείου ἀπείρου, i. in alio ĩuen. sulfuris ignem non experti.

* Aliter heminę dimidium.

De Emplastris Glutinantibus. *CAP. 21.*

QVidam hęc sanguinaria & vulneraria id est cruentis & vulneribus adhibenda, nuncupant.
Opus eorum est coniungere diuisas partes, & conglutinare, vt in pristinam vnitatem
particula reducatur. Verùm non modò cruenta protinus glutinantur, vbi sangui-
nem ex diuisione profluentem adhuc spongia deterserimus, deinde suturis aut fibulis coarcta-
uerimus: sed etiam sinus veteres, cùm ab omni inflammatione immunes, & puros medicamen-
tis appositis effecerimus, committuntur, coeunt q;. Dictum est in therapeutices Methodi libris
medicamentum

A medicamentum primariò atq; ex sese sordis detersorium appellari, secundaria verò ratione carnem producens & glutinans. Non enim tanquam ipsum carnem generet aut vniat, neq; tanquã hæc naturæ solius opera non sint, sed quòd talibus impositis medicamentis, vlcera carne replentur ac coeunt, appellationem hanc sortita sunt. Opus ipsorum proprium est affectam partem recrementis vacuare, ne videlicet sanies carnis generationem glutinationem q; impediat. Indicatum porrò est glutinatoria carne explentibus esse sicciora, item quę carne explent detergẽdi vim omnis morsus expertem referre: glutinantibus autem non abstersorijs prorsus, verùm desiccantibus solùm, esse licet. At cùm cicatricem quoq; ducentia pharmaca multo his (præterquam q abũdè adstringunt) sicciora sint, statuamus demum & quæ glutinant & quæ coniungũt, moderatius istis exiccare. Finis autem glutinantium est nullam inter coitura subnasci humiditatem permittere: Cicatricem verò contrahentium non hanc tantùm impedire, sed etiam num cõsistẽtem in ijs, quæ mox cicatricem ducent, consumere, ad hæc callum obducere & adstringendo indurare. Quæ carne implent, sanguinem ad refectionem idoneum tum pro quantitate tum pro qualitate tuentur, ac tantum talem q;, quanto natura & quali ad carnis generationem indiget. Cæterùm mordicationis prorsus expers medicamen purum vlcus seruat, si quidem tale acceperit: si verò sordidũ, B necesse est tantum pro sua ipsius potestate detergens sit, quantum crassitudinis sordes habuerit: quin etiam carnem recens iunctam mordere & exedere debebit. Vnde palàm colligitur id, cùm tale existat, vlceri carnem non esse inducturum, nec cauitatem carnis repleturũ, sed quòd potius colliquabit imminuet q;. Atq; huius rei causa medicamentum, quod sordibus copiosis repurgandis est, quo de antea dixi, non semper carnem potest gignere, nisi vel ex vberiore oleo, vel rosaceo liquatum: sicut quod oleosum & quod ex charta inscribitur, detersionis vehementiam remittat, vel ex cerati mistura mordicationem deponat. Huiusmodi sunt plures multiplicis vsus medicamenta, quemadmodum Machærionis emplastrum, & Isis. Scopus igitur singulorum id genus in therapeuticæ Methodi libris declaratus est, simplex facultatum materia in alio opere priori, cõposita in præsenti tractatur. Ac primùm sanè in eo meminisse oportet naturę corporum, quę curanda susceperis. Nam humida, eo q; mollia, quemadmodum mulierum, puerorũ, eunuchorum, & qui muliebriter degunt, imbecillioribus medicamentis indigent: virorum corpora, potissimũ qui ex virilibus munijs & Sole durum corporis habitum conciliarunt, ab imbecillibus nihil præsidij sentiunt. Quapropter nec glutinantia vtrorunq; corporum communia sunt, sed quæ ex argẽti spuma oleo & aceto præparantur (in priori libro de ipsis egimus) imbecillam mollem q; carnẽ C glutinant: quæ bitumine ærugine squama aloe & myrrha constant, robustam & duram. Itaq; bitumen ipsum per se in harum virtutum scopo continetur. At nulla ratione solum ex oleo liquatũ vsurpare poteris, vt quod friabilius sit, q medicamento emplastri forma faciendo cõueniat. Vt igitur emplastrum fiat, ceram & resinam ei admiscemus: à quibus denuò virtutem eius solutũ iri scientes, interdum æs vel eius squamam, sæpe aloen vel myrrham, vel in summa siccans aliquod medicamentum, non ineptè adijcimus.

Ex Bitumine Barbara. *CAP. 22.*

PRima hîc quoq; ab Andromacho scripta apponam ipsis illius verbis.

Barbara Andromachi.

¶ *Barbarum, quo Vtor.* Ceræ, picis, resinæ, bituminis, singulorum denariûm pondo ducentorũ: thuris drach. vigintiquatuor, olei heminam. *Aliud.* Picis pondo lib. ij: bituminis, ceræ, singulorum pondo libram: guttæ ammoniaci, mannæ, singulorum pondo vnc. sex: cerussæ pondo vnc. iij, olei heminæ dimidium, aceti heminas quatuor. Hoc Aphrodas admiratus est. ¶ *Aliud Nigrum.* Picis aridæ, resinæ aridæ, bituminis, singulorum pondo libram: cerussę pondo vnc. vi: mannæ, atramenti sutorij, æruginis rasæ, singulorum pondo vnc. iij: olei heminæ dimidium, aceti tantundem. D ¶ *Aliud ex emplastris Galli.* Seui caprini denariũ pondo triginta, æruginis denariũ pondo ȯcto, ceræ denariûm pondo quinquaginta: aristolochiæ, bituminis, picis, singulorum denariũ pondo vigintiquinq;: guttæ ammoniaci denariûm pondo duodecim, chalbani denariûm põdo duodecim s, silphij denariũ pondo ȯcto, mannę denariũ pondo duodecim: pręparato. ¶ *Aliud, quod Inuictum dicitur.* Ceræ denariûm pondo centum, sæui taurini denariûm pondo triginta, bituminis denariûm pondo vigintiquinq;, picis denariũ pondo vigintiquinq;, terebinthinæ denariũ pondo vigintiquinq;, nitri denariûm pondo vigintiduũ s, aristolochiæ denariũ põdo duodecim, chalbani denariûm pondo octo, myrrhæ denariûm pondo octodecim, thuris denariũ põdo duodecim s, ammoniaci denariûm pondo octo, amomi drach. ȯcto, *cardamomi denariûm pondo xij, opopanacis denariûm pondo octo, medullæ ceruinæ denariûm pondo quindecim, æruginis denariûm pondo duodecim, aloes denariûm pondo octo, bdellij denariûm pondo sedecim, olei heminas duas. Ego verò adieci propoleos denariûm pondo duodecim. ¶ *Aliud, quod cruentis Vulneribus imponitur, Iuliani.* Argenti spumæ, bituminis, ceræ, picis brutiæ, singulorum denariũ pondo quinquaginta: resinæ frictæ denariũ pondo quindecim, æris squamæ denariũ pondo duodecim, thuris denariûm pondo quatuordecim, chalbani denariûm pondo octo, chalcitidis denariũ pondo quatuor, aloes denariûm pondo sex, gallæ denariũ pondo quatuor, myrrhæ denariûm pondo

* Aliter xx.

* Aliter xx.

* Al. xii & s.

* Aliter xx.

* *Al. cardami i. nasturtij.*

quatuor, aristolochiæ longæ denariûm pondo sex, aristolochiæ rotundæ denariûm pondo quatuor, olei veteris heminas quatuor, nosolei heminas tres. E

Barbara Heræ.

Quod Heras cõscripsit barbarũ, sic habet. ℭ *Nigrũ Emplastrũ, ad cruenta Vulnera, ad Diuisiones notatu dignas, maximè capitis, ad Fistulas, Sinus, Fracturas. Conuenit etiam Hepaticis, & Lienosis, citra inflammationem glutinat. Benefacit etiam Neruis, Cartilaginibus, & Ossibus præcisis. Cohibet etiam mirificè Sanguinem erumpentem. Insuper valet ad Tubos & Sinus, glutinat enim insigniter. Item in Abscessibus humore ablato hoc imponitur. Est etiam ad Sanguinem cohibendum præstantissimum, præsertim in ijs, qui sanguinem reijciunt: duas verò in pelles illinito, & vnam pectori & lateribus imponito, alteram dorso: præter opinionem sanguinem sistit. Valet insuper ad Canum hominum q; morsus, in totum phlegmonen arcet. Idem ea, quæ vulneribus adhibentur, superat, vt experientia indicauit. Hyeme diebus septem soluitur, per æstatem quinq;, si verò necessitas vrgeat, tribus.*

Ceræ, picis, bituminis, pityinæ, singulorum pondo libram: mannæ pondo vncias sex, cerussę põdo vncias quatuor, chalcanthi põdo vncias quatuor, opopanacis põdo vncias duas: olei semũnciam, alij selibram: aceti heminas duas. Ceram, bitumen, oleum, acetum paululum relinquens, in olla recenti liquato: deinde picem & resinam adijcito: in minima frusta diligenter concidito: vbi semicoctum fuerit, tollito ollam: & aliquandiu refrigerato, atramentum sutorium percolatum læuigatum q; ex duabus aceti heminis paulatim inspergito, ne efferuescat: quando autem effundis, leuiter ignem subministrato mouens: cùm non inquinat, cacabum deponito: opopanacem in reliqui aceti parte pridie madefactum infundito, vt dissoluatur: mox cerussam mannam q; vnà pariter trita inspergito: & paululum tepefaciens, vt in vnum coeant, obserua ne opopanax & manna adurantur: refusa in mortarium ibi refrigerari finito: ac rursus subacta reponito, atque vtitor. F

*Al. seminimã.

Porrò manifestum est etiam alia barbara, quæ tum Andromachus, tum reliqui tradiderunt, eodem modo confici oportere. Quidam opopanacem cacabo non inijciunt, sed læui ex aceto facto, liquata in mortario superfundunt. Cum eo nõ nulli miscent mannam & cerussam, quemadmodũ ego quoq; sæpius feci in mortario terens ex aceto, & quæ liquari possunt, liquefacta infundens. Subinde verò atramentum sutorium duntaxat cum opopanace læue factum cacabo indidi, mannam cerussam q; inspergens. ℭ *Aliud Barbarum, Heræ.* Heras soli huic præscripsit, barbarum, ego verò antecedens etiam similiter appellaui, etsi nigrum ab ipso nuncupatum: quoniam plerique ex recentioribus medicis emplastra ex bitumine, barbara nominare consueuerunt. Heras de ipso sic ad verbum. ℭ *Barbarum ad recentia Vulnera, Sinus, Canum hominumq; morsus, Condylomata, Inflammata, ad Articulorum vitia omnia in principio, & Podagram.* Ceræ, picis, resinæ frictæ, bituminis iudaici, singulorum pondo minam: argenti spumæ denariûm pondo decem, cerussæ denariũ pondo quinq;, æruginis denariûm pondo quinque, opopanacis denariûm pondo quatuor, olei heminam, aceti cyathum. Cera, pix, bitumen, resina incoquuntur, donec illiquata fuerint: deinde reliqua ex oleo trita inijciuntur: his ablatis ab igne, & aliquantulum refrigeratis acetum paulatim instillatur. Talis sanè barbarorum emplastrorũ formula est. Ego vbi paucis exposuero quòmodo ipse vtar, sermonem de eis finiam. Sunt autem duo, vnum ad maxima vulnera, alterum ad minora. Quod itaq; ad maxima adhibetur, hæc recipit. G

*Al. heminam.

*Al. ais i. quibus.

Barbarum Galeni.

ℭ Picis pondo libras octo, ceræ pondo libras sex & vncias octo, pityinæ pondo libras quinq; & vncias quatuor, bituminis pondo libras quatuor, olei pondo libram & vncias sex: argenti spumæ, cerussæ, æruginis, singulorum denariũ pondo vigintiquatuor: thuris pondo selibram, aluminis liquidi denariũ pondo xij, fissi pondo vncias quatuor: opopanacis, squamæ, chalbani, singulorum denariũ pondo duodecim: aloes, opij, myrrhę, singulorum denariûm pondo quatuor: terebinthinæ pondo vncias vigintiquatuor, mandragoræ succi denariũ pondo sex: aceti heminas sex, quę valent libras quinq;. ℭ *Simplicioris Barbari symmetria est talis.* Picis, ceræ, resinæ pityinæ, resinę frictę, bituminis, horum quinque singulorum pondo libram: argenti spumę denariũ pondo decem, cerussę denariûm pondo quinq; ęruginis denariûm pondo quinq;, opopanacis denariûm pondo trium, olei hyeme pondo vncias nouem, ęstate pondo vncias sex. Quę liquari possunt, siccis in mortario aceto acri lęuigatis affunduntur. Quòd si sedando dolori aptius voles medicamentum reddere, hyoscyami succi denarij pondo vnius s, item opij tantundem, admisceto. H

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM PER GENERA LIBER TERTIVS

ARGVMENTVM LIBRI

De Medicamentis,quæ ad Vulneratos, Punctos, Contusos,ac Quocunq; pacto affectos Neruos adhibentur.

De Vulneribus Neruorum. CAP. I.

T hæc amici cõmentaria vobis paro,qui iam ex ipsis medicinæ operibus cõperistis,q̃ efficax sit nostra neruorũ vulneratorũ curatio, nempe ex qua oẽs B seruati sint,non aũt manci nec claudi redditi,quæ aliter curatis accidere conspexistis,queadmodũ ẽt nõ nullos conuulsione correptos, vel cũ dolore vel putredine vel febre mortuos. Par aũt est hosce libros ad aliorum quoq; manus peruenturos,qui scriptis bene vti nõ possunt,vel quia à præceptore medicæ artis speculationem non didicerunt,sed oĩno rudes, quasi vix initiati & prorsus inexercitati permanent: aut quia perperã edocti,adhæserunt ijs,qui cõposita medicamenta sola experiẽtia citra rõnem esse inuenta asserunt. Etenim ij manifestò cõtentione sua errant. Altero modo nõ minus prædictis errant ij,qui nullum pharmacum ex simplicibus facultate contrarijs cõfici oportere arbitrant̃. Verũ hos medicamenta superiore libro citata coarguunt,vt quæ magnas ipsorũ vires ex contrarijs inuicẽ simplicibus cõpositis ostentent: immo ẽt in libris hunc subsecuturis præstantissima pharmaca ex contrarijs virtutibus composita indicabuntur. Nunc de nostra curandi rõne,quam in neruorum vulneribus excogitauimus, toto hoc libro differemus,ostendentes quantam eiusdem facultatis medicaminum copiam, tum ex generalis sanandi scopi indeptione,tum ex simplicium virtutis cognitione,inuenerimus.

Quis Communis Vulneratorum Neruorum Curationis modus,& quæ Medicamenta specialia. CAP. 2.

C SPectauimus omnes præceptores præsidio, quod iam recentiores medici Sanguinarium seu cruentis opitulans (græcis Enæmon dicitur) & glutinatorium appellare solent, vti: nam initio medicamentum aliquod ex enęmis imponentes,vulneris oras cõmittere seu glutinare moliebantur. Si vero phlegmone eas obsederat,calida aqua liberaliter fouebant, oleum affundẽtes: ac tritici farinam ex hydrelæo decoctam, epiplasma applicabant. Quin etiam gladiatores in patella vulneratos,supra q̃; hanc in lato tenui q̃; tendine, pari modo ab ipsis curatos vidi: forsan melius dicas non curatos,sed perditos, paucissimi enim illorum & ij claudi superuixerunt. Et verò etiã permultos in manu summa tendones,per quos digiti flectuntur extenduntur'que, vel contusos, vel minimo punctu læsos,putrescentes adeo conspexi,vt coctis præsertim diutius in aqua similes apparerent: non enim secus exoluuntur,& consistentia emollescunt,qui superiorem sanandi modum experiuntur. Itaq; ipsum reprobaui,vt qui partem vulneratam putrefaceret. Quoniam verò putrescentia omnia ab humiditate ac caliditate id pati prænoscebam, curationem per siccantia refrigerantia q̃; moliendam esse deprendi. Rursum apud me cõtemplatus frigidum verè ab Hippocrate ‖ neruis inimicum dici, optimum fore neruorum vulneribus medicamentum intellexi, quod & siccaret,& medium esset inter calefaciens & refrigerans, vel non multũ à medio ad calorẽ D recederet: calidum verò etiam esse satis posse, modò siccandi potestate polleat, etenim calor citra humiditatem putrefacere nihil habet. Insuper illud quoq; cùm cogitando adinuenissem multũ referre,nudæ parti affectę medicamentum offeras,an per alia corpora ei præposita, conuenire aduerti alijs in nudato neruo vti pharmacis: alijs cùm punctus fuerit,partibus quæ ipsi præiacent illæsis. Vbi etenim nudo neruo medicamentum adferas,ibi prædictam auxiliorum integram indicationem assumi cõuenit: præpositis autem partibus saluis,tenuius pharmacũ inueniendũ est,cuius virtus interiacentes particulas permeando non dissoluatur,sed in altum penetret: Hoc autem efficere tale pharmacum posse, si validè siccet, & si non calore & frigiditate medium sit ac symmetron: neq; offendere,dum efficacia ipsius calefaciendi vel refrigerandi in particulis, quæ neruoso corpori præpositæ sunt,penetrandis,imbecillior est reddita. Atqui inuento iam præsidiorum scopo in substantiæ eorum tenuitate, deinceps materiæ mentionem facere oportet. Plurima igitur,quę calefaciunt,tenuiorum esse partium: permulta rursus,quæ refrigerant,crassiorum: in simpliciũ medicamentorum speculatione didicimus. Quippe vna solùm inter ea qualitas acida cum tenui substantia non nunquam fit,eo q̃; inter omnia,quæ refrigerandi vim obtinent,tenuiorum partium acetum est acerrimum , quod etiam caloris exigui particeps esse demonstrauimus. Calefacientium verò liquores probi tenuissimam habẽt substantiam, & apud omnes iam homi-

5ª.Aph.18.Ex. ord.39.a

nes Cyrenæus primas tenere cognoscitur: qui si non adsit, etiam medico vtimur, & ijs, quæ cum E ipsis ab orientalibus plagis afferuntur, cuiusmodi est, quod sagapenum appellamus. Hoc genere comprehenditur & liquor Euphorbij in occiduis orbis regionibus natus, siue liquorem ipsum, siue aliud quid nominare velis: nobis in toto commentario euphorbium hoc medicamētum vocare sufficiet, quemadmodum iam omnes consueuerunt. Quin immo & inter ea, quæ in nostra regione proueniunt, & Panacis & Tithymallorum liquores subtili facultate præditi sunt. Et verò etiam omnes nominati liquores generosè calefaciunt: Opobalsami verò, qui subtilis & ipse est, nō admodum calefacit. Ex terrestribus autem Nitri spuma tenuem substātiam habet: item quod ex aqua facilè soluitur Aphronitrum, si ad corpora terrestria videlicet relationem fieri inaudiamus. Subsequitur Nitrum nomine Berenicium: & Asia petra, cuius flos etiam omniū terrestriū est subtilissimus. Porrò ex metallis Auripigmentum & Sulfur, tum subtilia, tum calida sunt: quibus succedit Misy, Æris squama, & Chalcitis, paululum simul adstringentia. Quare vsta quoque chalcitide frequenter in subtiliorum medicamentorum compositionibus vtimur. Citra calorem verò manifestum tenuium partium metallica sunt Spodium & Pompholyx: adde, quod vocatur Psoricum: subtilis abundè est & Chrysocolla. Cæterùm inter succos Laurinum simul cum eo quod valide calefacit vt ad sensum, tenuem esse dicimus. Nihilo enim minus eo calefacit facultate Cedrinus, calore tamen qui sensibus subijcitur, propter substantiæ suę tenuitatem, illi cedit. Eiusdem cū F cedrino generis est lixiuia, quæ stacte id est stillatitia dicitur: atque inter hanc ipsam, ea quæ ex materia subtili vsta fit, cedrinum oleum virtute superat. Ex malo igitur & ficu, ea que magis agresti, quam vocant caprificum, item ex tithymallis combustis, huiusmodi lixiuiam conficimus. Præstātissimus est ex tithymallis, qui characias nūcupatur. Cæterùm ex seminibus frumentarijs, vti nominant, subtilissimum est Eruum, sine insigni calefaciendi potestate, Lolium verò cum insigni: Hordeum nequaquā calfacit. Mediam inter ea materiam obtinent, qualitatibus amara, quæ multum tenuibus substantia cedunt, crassi licet nihil habentia. Non nulla ipsorum à medijs tantillum declinarunt, alia ad calorem, alia ad frigiditatem: quorum omnium materias in opere de Simplicibus medicamentis executus sum, quemadmodum etiam omnium nucum (græcis Acrodrya dicuntur) in quarum numero sunt amygdalæ amaræ & pistacia. At stirpium materię in præsentia non memini, redire enim ad principium cogito, atq; exponere, quando, quoq; modo, singula per rationem nobis inuenta vsurpauerimus. Hinc enim puto bonæ indolis iuuenes incitatum iri, vt medicamentorum materiam cognoscant ipsimet inspicientes, non semel aut bis, sed frequenter, quoniam sensibilium rerum cognitio sedula inspectione confirmatur: cuius rei indicium est euidentissimum, quod gemini per omnia similes esse nobis videantur: differentes autem ijs, qui ipsos inspicere consueuerunt. Itaq; herbarum fruticū & arborum materiā prius, quā è terra eximantur, cōtemplari pulcherrimum est, dum fructus videlicet futuri sunt, dum eduntur, dum augescūt, & dū vigent. Hæc siquidem continua eorū speculatio docebit te, quando potissimum ipsos commodè decerpas, ac in siccis domunculis repositos custodias, ne à Solis radijs exurantur, neq; ab humiditate ex tecto vel muris madefiant. Id optimè fiet, si domus neq; subterraneæ sint, neque alijs vicinæ, neq; sub tegulis, sed ostia ad meridiem spectantia habeant, prope quæ tamen medicamenta reponi non debent. Amici vos admoneo, vt in hoc quoque me sequamini, si artis opera pulchrè obire velitis: nouistis enim, quomodo ex omni natione præstantissima quotannis medicamenta mihi adferantur, eo quod perditi illi omnigenarum rerum coemptores (græcè rhopopolas vocant) varijs modis ea contaminant. Præstiterat forsan non hos solùm, sed multo magis etiam mercatores qui illa aduehunt incusare: atque his multo magis ipsos herbarios: item nihil minus eos, qui radicum liquores, succos, fructus, flores, & germina ex montibus in vrbes conferunt, hi siquidem omnium primi in eis dolum exercent. Quisquis igitur auxiliorum vndiq; copiam habere volet, omnis stirpium materiæ, animalium, metallorum, & absque metallica natura terrestrium corpo- H rum, quæ ad medicinæ vsum ducimus, expertus esto, vt ex eis & exquisita, & notha cognoscat: deinde in commentario meo, quem de Simplicium medicamentorum virtute prodidi, sese exerceat. Nisi enim hoc modo instructus ad præsentis operis præsidia veniat, verbo tenus quidem medendi methodū sciet, opus verò nullum ipsa dignum perficiet. Fingat nanque ipsa, quæ de neruorum vulneribus prædixi, quædam aliquis cognoscere, adulterata verò medicamenta per ignorantiam compositioni inijcere, vel neque omnino exactè facultates ipsorum intelligere, an non erit necessarium frequentius hunc errare, quàm rectè agere? mihi quidem vel admodum videtur. Iam verò accuratè virtutes cognoscere ab eo multum differt, quod est cognoscere. Etenim solum cognoscere, scire est, an medicamentum siccare, vel humectare, vel refrigerare, vel calefacere suaptè natura nos possit: accuratè verò cognoscere præter hoc etiam virtutis quantitatem sciuisse est. Quædam enim pharmaca calorem tepidum generant corporibus nostris admota, quædam moderatum, quemadmodum alia hoc paulo validiorem, non nulla iam sic feruentem vt vrere possint. Conuenit igitur medicum non modò affectus qualitatem, sed etiam ipsius, vt ita dicam, quantitatem, coniectasse: nam haud ita propriè quantitas in qualitate dicitur, quanquam dicatur tamen, vt febris magna & parua. Ac tantus vsus est eorum, quæ sic dicuntur,

A cuntur, vt iam proprij vim obtineant ipsa, perinde ac pyxis, excusor, pictor, quercus incisor: in totum quæ ex vocato à grammaticis abusu inceperunt, deinde vero propria dici credita sunt. Hæc quidem attulimus propter eos, qui parum opportuno tempore de sermonis proprietate argutantur. Quod autem dicere desij, tale est, nempe, Quod exiccari desiderat, non simpliciter siccante indiget medicamento, sed conuenienti mensura: copiosa quidem humiditate auctum, insigniter exiccante: parua, parum hoc faciente: quemadmodum multa, admodum resiccante, non tamẽ extremè, neq; in summo, siccitatis enim quantitatem, humiditatis copię, respondere conuenit. Ego itaque dum communem neruorum vulnerum curationis modum immutare primum ausus sum, conieci in quantam humiditatem caliditatem q; affecta pars recidisset. Et cum adolescens quidã mihi ostensus esset in primo articulo medij dextræ manus digiti, totum circa neruum locum humentem adeo ex contusione habens, vt iam computresceret: partem sanè putrescentem cataplasmate ex lixiuia stillatitia & hordei farina (sic autẽ nosti me omen lysin Græcis dictam nominare) foui: non putrescentem vero, sed tensam dolentem q; oleo calente liberaliter perfudi: inde cùm lana sicca madorem exhauxissem, ceratum tam humidum illeui, quàm in fracturis vtimur, cui euphorbium sit admistum. Confectum autem mihi fuerat hoc quoq; mea industria huiusmodi oc-
B casione. Profectus ad me quispiam hyeme vehementi, ostendens q; genu, facile dicebat rigore id affici, statim vero calefacientibus iuuari. Rogabat igitur huiusmodi aliquod medicamentum darem, vt qui profectus in frigore inalgeret doleret q; vehementius quàm aliàs. Nunc igitur, inquit, loturus discedo, mittam autem ex balneo qui medicamentum accipiat. Hæc cùm dixisset abijt. At ego cùm tale nullum medicamen ad manus haberem, euphorbium cum oleo triui, & ceram liquatam immiscui: paulo post cùm amicus pharmaco ferendo puerum misisset, exhibui. Dolore protinus cessante, inde in alijs particulis similiter effectis vti præcepimus, de quibus mox dicetur.

Nunc ad nerui vulnerati sermonem redeo pp eos, qui nihil, quod ego nunc dico, intelligunt, vitio autem vertunt dictiunculas: quos inuenire auguror neurotrotus (quasi neruisaucios dicas) perperam eos nominari, qui in tendonibus vulnus acceperint: tendones enim ipsis puto vocari, extra manum toti carpo id est brachiali, et digitis supertensi sunt. Quanq; sanè non ignorẽ manifestius magis q; propriè tenontotrotus (id est in tendonibus vulneratos) ipsos nominari: tamen cum omnes neurotrotus i. in neruis sauciatos, nuncupare soleant, & ego ne quis innouare me appellationem dicat, consuetam pro vera suscepi, etsi nec illa sine ratione abire in consuetudinem potuerit plerisq; medicis tendones etiam neruorum nomine iam vocitantibus. Verum siue in ner-
C uis, siue in tendonibus vulneratos appellasse mauis, neq; ob has voces incolumes erunt, neq; conuulsione laborabunt, quemadmodum neq; manci fient, nec morientur: appellatio siquidem nec seruauit hominem vnquam, nec perdidit, sed medicamentorum facultas vtrunq; efficit. Atq; ego hæc immutans, putrescentes, conuulsos, mancos, non nullos etiam pereuntes, sanos viuos q; reddo. Nam neruos contusos habentes sicut ille habuerat, neurotrotus (id est in neruis vulneratos) non neurothlastus (id est in neruis contusos) nuncupare anticiparunt. Cæterum curatio cõis est, & periculum æquale amborũ, nempè contusorum & vulneratorũ vel neruis vel tẽdonibus. Itaq; homo ille putredine iam circa primũ medij digiti articulũ orta, cùm superiacentiũ tentione dolore q; infestaret, multo melius habere cœpit die postero, quo vice hordei farinæ, eruorum farinam stactæ lixiuiæ cõmiscuimus. Ac tertio sanè cũ similiter ẽt curaretur, iam quidem in alijs particulis dolorem omnino non percepit, ex cõtusione verò neruosum quoddam corpus crassæ membranę persimile exertum est: quod mediocriter me commouente facile totum semiputridũ excidit. Videbatur omnibus contẽplantibus hoc corpus neruus totus esse qui computruisset, vt qui ignorarent, quo pacto tendones hi neruosis mẽbranis conuelati per brachiale procedunt, & super totos digitos extenduntur: mihi verò putridũ ex contusione attollenti tendo saluus apparuit. Cũ igitur
D vel pastillo vno, vel trochisco, vel vtcunque vocasse libet, quorum in numero est & ille Polyidę, so luto ex hepsemate, vel siræo id est sapa (nã & hoc pro arbitrio nominare liceat) apparentem nerui particulam prius iunxissem: rursus eodem modo & cataplasmate, & vnctione ex euphorbio, in ijsdem locis sicut prius, vtroque vsus sum. Quarto iam die omnia cõposita circa contusum quidem antea, vlceratũ vero tunc primũ digiti articulum intuitus considerabam, quorsum à cataplasmate transgrederer. Visum igitur est si neruus inflãmatione prorsus vacaret, ad cicatricem ducentia transire: si vero phlegmones ipsius scirrhosum quidq; remaneret, aliquod ex abunde siccantibus exhibere. Qm̃ igitur non nihil ex ea reliquum esse videbatur, medicamentum ex dracunculi radice confectum prius vsurpaui, quod alia eadẽ cum ægyptio pharmaco, quæ Isis vocatur, continet: assumpsit aũt dracunculi radicem. Ab hoc verò deinceps Athene i. Minerua dicta vsus, inde ad ea, q̃ cicatricẽ ducunt, perrexi. At cũ alium curarẽ pastillo sapa diluto nudatas vulneris partes illinens, euphorbiũ extrinsecus imponebã, tñ ceræ ac resinę miscens, vnde emplastri crassitudo simul fieret, & euphorbij vires conseruarent. Cæterũ qũo ad hos scopos respiciens medicamentũ cõponas, deiceps declarabimus. Etenim aliud quoq; ex aceto pharmacũ cõfecimus, hoc spectãtes, vt ipsius spissitudo, & subtilis aceti virtus, cũ refrigerãtis facultatis exolutiõe incolumis pmaneat. De his sanè, qũo cõposita sint, post paulũ tractabitur. Nũc quia neruis vulneratis medendi modũ ex

* προσεςαλμένα.

*περιπτώσει. ex rationali indicatione nugatorio illo empiricorum casu repudiato inueni, totam cogito ipsam E dicere, ita vt nullam distinctionem præteream, sermonem ab initio rursus repetens. Quãdo igitur vulneratum aliquem protinus suscipio, interim per liquida pharmaca curationem molior, interim emplastris, lanam extrinsecus quàm mollissimam oleo calente imbutam applicans. Quòd si medicamentum ex aceto vsurpem, aceti parum oleo admisceo, ac bis ter'ue quotidie soluo, & oleo calente foueo. Si noctes longæ fuerint, etiam in his soluere consueui: id q̃ magis facio, dum vlcus à medicamentis mordetur: nam vbi initio tali medicamento vtenti æger nec se morderi, nec dolere, nec tensionem percipere mihi dicat, die soluo & foueo mane semel, & vesperi iterum. Oleum vero quo fouemus, satis calens esto, verum ita, ne vulneratam partem offendat: sicut enim frigidũ huiusmodi affectibus maxime est contrarium, sic tepens non omnino vtile. Nanque in primo de Simplicibus medicamentis volumine didicimus, vt aqua in eo, quòd calens aut frigida sit, maxime contraria facere nata est. Ita quoque oleum, nam frigidum corpori admotum, perspiratum quodammodo ipsius obstruit, immo prohibet: calidum vero, digerit ac extenuat. Quod tibi etiã ex carnibus in eo coctis licet condiscere: similiter enim vt prærãcidas friabiles efficit, etsi protinus cum animans mactatum est, in eo coquas, aut sartagine frigas. Propter quod et ego fomentum ex oleo satis calente vsurpare malui, tepidum semper vitans, adhuc autem magis frigidum. Porrò ab F aquæ vsu in tota curatione ita tempero, vt ne attingat quidem vlcus: proinde cum sanguis initio statim à vulnerata parte eluendus est, ex oleo id facere expedit. Vbi autem iam ægri mediocriter habentes lauacro vtuntur, neque tunc affectum locum in aquam demergere ipsis concedendum: magna siquidem ex parte nerui in manibus vulnerantur. Memini cuiusdam ex huiusmodi vulneratis, qui cum diem quartum citra omnem dolorem ageret, partem q̃ affectam absque phlegmone videret, multo in frigore domo egressus ad opus quoddam necessarium, ei'que diu immoratus, domum rediјt membro vniuerso ad ceruicem vsque tenso, id'que cum ingenti ipsius dolore. Postquam verò quodam me accersente profectus ad eum, vidi quibus in malis esset, oleum ex itinere refrigeratum à particula auferri iussi, calente vero totũ membrum foui: deinde ceruicis partem aduersam lanis oleo respersis, & medicamento liquido ex euphorbio simul cum castorio hominẽ statim mitigaui, & somno post hæc accedente vsq; ad vesperam oĩa cessarunt symptomata.

Præ omnibus igitur danda opera est, vt lana permaneat calida, siue oleo tantum, siue oxelæo hoc est aceto & oleo, quoque imbuta fuerit: fiet hoc si aliæ lanæ siccæ extrinsecus circumponantur, & æger intra tectum, cum hyems fuerit, ad quintum vsque vel septimum morbi diem sese contineat. Nam si eousque nec phlegmone aliqua tentetur, vacet'que prorsus dolore, & nullam sentiat tensionem, in posterum tutus erit. Curabis autem, ne in aceto vinosum aliquid appareat, quemadmodum oleum quoque vt omni astrictione vacet. Neque igitur quod crudum vel immaturum dicitur, adhibebis: neque id quod ab Hispania vehitur, ac vocant Hispanum: immo nec aliud quodlibet ex iis, quæ oleæ surculos habent. Optimum oleum est tenue, quale in Italia Sabinum: alibi vero in nationibus Romano Imperio subiectis, quæ nullam adstringendi vim obtinent. G

Iam vero qualis res sit rationalis indicatio, & quanto ditior quàm nuda experientia citra methodum, vel hinc condisces. Cum permultis neruorum vulneribus sæpe in itinere, in nauigio, in agro, vel in ciuitate, sed procul à meis ædibus incidissem: nec medicamenti ex euphorbio copia adesset, nec illius quod ex aceto conficitur, nec alterius: pharmaca, quorum forte fortuna eo loco facultas erat, vulneri imponentes, propositum semper sumus assecuti. Noui etenim me ipsum in agro propolim recentem liquidam & pinguem, quam agricola habebat, vulneri imposuisse: interim fermentum "solum, interim ambo commista. At fermentum quàm vetustissimum esse: propolim vero contra habere conuenit, quantum ad tempus attinet: sin autem vetustior sit, ex oleo iuxta ignem, vel in Sole, emolliatur. Rursus in alio quodam rustico succum tithymalli fermento mistum imposui, quem prope ipsius cortem succreuisse conspexeram: quippe H fermentum vt recens contemnebam. Non nunquam & propolim ex oleo liquefactam fermento subegi, sed prius aceto quàm acerrimo dissoluto. Præstat oleum esse vetus in huiusmodi mistionibus, puta ex oxymelite & fabarum farina, vel eruorum, vel loliј, vel ciceris, vel lupinorum amarorum, vel tenuiori polentæ puluere, vel hordeacea farina: Quibus, in vrbibus, vsus sum cataplasmatis, non solum in ијs, quos iam phlegmone prehenderat, sed etiam protinus ab initio. In agro cum & picem liquidam apud fabrum inuenissem, fermento mistam imposui. Item apud alium eruorum farinam illo subactam: cuius penuria etiam prædictarum quæuis misceri potest. Quin etiam oxelæum solum, quod caleret, lana exceptum statim, dum aliud nihil haberem, obtuli, confisus aceto abunde acri & vetusto. In alio refrigerato, quod ante horam vnam, vel longius etiam tempus neruus contusus esset, quousque mihi quoddam idoneum medicamen adferretur, expectaui, partem oleo foueri præcipiens: interim aceto prius admisto, quoniam aer per æstatem calidissimus erat, mistura ex vtroque diutissime foui, donec aliud medicamentum allatum fuit. Singulis autem prædictis farinis permistam quoque stacten sæpe illeui, & mox à principio, & postea, cum homo medicamine quodam, quod cruentis imponitur, non probe vsus esset.

A.l.4. f.4. t.4.c. 3.fol.476.e

Hæc itaque omnia, quomodocunq; applices, medicamina calida qualitatibus offeras. Et verò

A ro etiam cùm domo mea egredi festinans aliquando, medicamentum nullum in promptu cōpositum haberem, dedi cuidam familiari vetus euphorbium: iniunxi q; læue factum ex oleo veteri, donec humidi cerati spissitudinem haberet, tēdinis puncturæ in manu admoueret. Reuersus igitur interrogaui vulneratum, multum'ne caloris in parte affecta sentiret: ille mediocrem quendam respondit se percipere. Rursus igitur quæsiui, an mordicationem à medicamento in vulnere sentiret: ille cum se non morderi, sed veluti pruritum quendam sentire dixisset, pharmacum ad noctem vsq; adhærere permisi. Quoniam vero cùm imposita abstulissem, calor in affecto loco mediocris mihi apparuit, neq; punctura hians, satius mihi visum est eodem vti medicamento: & verò cū vulneratus altero die prospere haberet, item tertio, & quarto, ad finem vsque idē pharmacum vsurpaui: Quod contemplatus quidam, in alio vulnerato similiter recenti euphorbio in eundem modū vsus est: quare necessario calor ægrum multus, & commorsus, & dolor in vlcere subsecutus est, adeo vt homo ad me deductus sit, tanq̄ hoc præter omnium opinionem accidisset. Atque ego statim re intellecta, quod impositum erat abieci: fotu autē per oleum ipsi adhibito medicamētum ex aceto imposui: quod si non in procinctu fuisset, pharmacum ex euphorbio copiosioris ceræ particeps admouissem. Quapropter non oportet, vti paulo ante diximus, probatorum medicaminū B facultates ac species ignorare, nec quæ celeriter virtutem mutant, tum quæ rursus diutino tempore conseruant. Nam ex iis, quæ caducum ac statim euanescentem calorem habent, euphorbium est. Id autē cognosces, ēt si non manduces, colorem contēplatus: quippe non vt ab initio cinereū, verum suppallidum & subflauū redditur inueterascens. Statim etiā siccum abunde videtur tunc, & vix inter læuigandum ex oleo recenti protinus imbibito dissoluitur. At subito ipsum oleo miscendum non est, sed prius in mortario sensim terendum, ne dilatescat. Quid item opus est dicam, quod etiam gustanti tibi recens, percipiatur feruentissimum, vt linguam adurat, vetus autem exiguam efficiat caliditatem? Iam alijs quoque multis pharmacis euanidā potentiam pauculis annis habere contingit, attamen euphorbium post thapsiam: hæc enim anno admodum imbecillis redditur, vt bimula prorsus expiret: euphorbium vero cum principio bonum fuerit, & probe repositum asseruatum'que, etiam anno tertio adhuc vim aliquam retinet, interim & quarto: quinto autē et sexto iam exoluitur, deinde procedente tempore in totum elanguescit. Porrò id, quo me aliquando cū inueterato oleo sine cera vsum esse dixi, quinque annorū aut sex erat euphorbium. Vnde vsum ipsius mensura comprehendere nemo potest. Nam recens oleo decuplo † cū cera tripla commiscetur: veterascens copiosius ei immittendū est: trimum vero et quadrimum, vel dupli C catum prioris pondus, vel æquale ceræ. Cum igitur pharmacum consistentia simile acopis dictis vnctionibus habere volueris (quæ spissitudo liquidi ēt cerati est) oleū ceræ quadruplum esse curabis. Vbi verò ad emplastri speciem fiet, ceram omnino æqualem oleo miscere oportet, maxime si sicca fuerit, & vetusta: sicut recens & pinguis pauciore oleo indiget, vt ceratum in emplastri modum efficiat, id q; magis adhuc per æstatem. Itaq; si ceratum emplastri formula facere statueris, ceræ ex oleo liquefactæ, qua dixi symmetria, sextam recentis euphorbij partem admiscebis, vt illius vna sit drachma, ceræ sex, olei item sex vel quinq;. Sed quoniam cera glutinans ac viscosa non est, quemadmodum resinæ & pix, ideo hanc vel illam, vel vtriusque partem, cerato admisceo. Clarū igitur est, dum hæc miscentur, non amplius oleum pari illis portione affundendum. Etenim cera ad liquiditatem multo pingui indiget: at resinæ quæ quidem aridæ prorsus sunt, pauco: liquidę et siccam quandam substantiā ad emplastri crassitudinem assumere postulāt. In ceris igitur non magna humiditatis ac siccitatis differentia est: in resinis, sicut etiam in picis genere, contra, aridæ ab humidis permultum differunt. Omnium ergo resinarum siccissima est, quam non nulli frictam, alij colophoniam, appellant. Huic succedit, quæ ex fictilibus impura nec fricta sumitur: quā si purges, in frictam mutabitur. His ambabus siccior est, quæ dicitur pityinon physema, ac si dicas picea D germinatio. Hanc sanè ceu squalidam, in præsentis emplastri compositionem non esse idoneam ratus abieci: vsus autem sum fricta & liquidis. Iam vero ex his quoque non nullæ diutius liquidę permanent, quemadmodum terebinthina: aliæ cito inarescunt, sicut strobilina: media vtriusq; est abietina. Quin etiam facultate calidior est quidem strobilina, mox vero abietina, deinde terebinthina. Cupressi resinam miscere non ausus sum, vt quæ non nihil adstringeret. Putabit forsan aliquis nobiscum dissentire Dioscoridem Anazarbeum in sermone de resinis hæc verba scribētem
" primo de medica materia commētario. Ex omnibus resinis principatus terebinthinæ datur, post
" eam lentiscinæ, tum ei quæ de picea raditur & abiete, post quas pinea strobilina'que numeratur.
In his enim Dioscorides tanquam de infima strobilina, optima vero terebinthina, sentire videtur. Verum ego ex his tribus resinis strobilina, abietina, terebinthina, principem certè strobilinam ca-
* lore, secundam abietinam, postremam terebinthinam, esse dixi. Quemadmodum igitur, qui inter Italiæ vina austera optimum ponit vinum Italicum, alius ad qualitatem vnam sermonem referens, alius absolute de tota ipsorum substantia pronuncians, verus deprehenditur: Eadem ratione etiam inter resinas optimam, tanquam medicamentum in multiplices vsus accommodatum, merito terebinthinam affirmaueris, non tamen caliditate primas obtinere. Itaque vt aiebam, licet tibi quamlibet resinam ceræ miscenti simplex ceratum glutinantius efficere, quod

† *Additur in antiquis καὶ δωδεκαπλασίῳ i. et duodecim partibus superante.*

ex

ex oleo & cera duntaxat componimus. Hic vero experientiæ quoq; vtilitas est, quę de coniectura nostra decernat. Potes enim vbi triplicatā ceram terebinthinæ commiscueris, intelligere, emplastri'ne spissitudinem iam medicamentum acceperit: an adhuc siccius sit, ac copiosiorē insuper resinam desideret. Quapropter vbi hunc in modum experienti tibi, mediocriter habere visum fuerit, miscebis tunc medicamēto, quod conficis, duodecimā partē euphorbii. At si ignores an euphorbium exacte sit calidum, an non nihil à tali discedat, post confectionem linteo paululum illius medicamenti illitum tuæ ipsius tibiæ vel cubito horis aliquot imponito: postea si modice calefacere deprehendis, bene temperatum esse medicamentum arbitraberis. Quòd si vel nullum sensilem calorem dat, vel iusto feruentiorem, integrum est aut pharmacum remittere, aut intendere: remittere quidem mistura cerati, intendere apposito euphorbio. Atqui si Propolim pinguem habeas, eā omnibus resinis aptiorem fore tibi intelligito, vt quę vaporosam spiritus crassitiem, humores'que superfluos elicere, ac ex alto foras ductitare, suapte queat natura. Siquidem resinæ cum cera, emplastri spissitudinis gratia, non tanquā curationis consilio, assumuntur, propolis autem curationis ipsius scopo continetur. Atq; hac aliquando sola, vt dixi, recenti, quantum ad humiditatem attinet, vsus sum in agricola quodam duro corpore: ac mirum est, quomodo sola adusque finem adhibita adiuuerit, adeo vt nullius pharmaci præterea venerit necessitas. Alteri qui puncturam profundiorem haberet, tithymalli cuiusdam exiguum quid liquoris admiscui. Mollioribus vero corporibus medicamentum tactu durius apparet, nisi olei mistura vehementer ipsum mollias. Quin & alia medicamenta omnia quæ neruorum vulneribus adhibentur, liquida & mollia esse conuenit. Mollitiem igitur quoduis oleum conciliare, robur vero medicamēti vetus oleum tueri potest.

Vt autem propolim in agro non nunq̄ accommodaui, tanq̄ melius pharmacum ijs quæ tū affuerant eligens, ita Fermentum rursus in alio admoui medicamenti inopia, qm̄ hoc quoq; in alto fixa extrahere & discutere sciebā. Quanto autem vetustius fermentum, tanto est præstantius. Porrò huiusmodi res non solum facile in agris reperiuntur, sed etiam sulphur viuum, quo non nunquā & ipso sum vsus miscens cum tetrapharmaco. Huic igitur & Aphrônitrum, & bereniciū Litrū, & Aphrolitrum non lapidosum sed vere aphrolitrum, quod spumæ consistentiam habet, adijciēs frequenter vsurpaui, non modo in agris aliorum penuria, sed etiam præsentibus enumeratis medicamentis hoc nomine, vt animi sensum experientia explorarem, probarem q̄; Ac vulneratus talis rei solo vsu conualuit, fotus videlicet oleo. Hoc enim commune tibi esto in omnibus medicamentis, quę hic dicuntur, neruorum vulneribus conducere. Iam vero & quod à medicis vocatur Arsenicum, ab ijs autem, qui attice omnia volunt proferre, Arrhenicum, adiunxi tetrapharmaco, quod animo conceperam, experientia volens pertentare: rursus cum id non adesset, sandaracham, vti vocant, sicut calcem restinctam & viuam, lotam & illotam, minus autē viuæ, plus restinctæ, & plus adhuc lotæ adieci. Cæterum de exacta cuiusq; componendę quantitate paulo post dicemus, vbi hæc simplicia omnia, vsus q̄; ipsorū distinctiones, retulerimus. In hoc enim sermone propter empiricos, qui ex periptosi (id est incidentia seu casu) plurima compositorum medicaminum inuenta esse putant, visum mihi est commemorare neruorum vulnera curandi rationem à me citra casum repertam inde, q̄ sanationis ipsorum scopum, & simplicium pharmacorum facultates, cognoscerem. Etenim ex casu vnum aliquod simplex medicamentum inuenitur, rationalis autē methodus plurima simul inuenit, & varias ipsorū cōpositiones. Quæ igitur ex alto humores educere digerere q̄; natura possunt, neruorum vulneribus ex vsu sunt. Quandoquidem vero non nulla caliditatem immoderatam, vel mordacem vehementer acrimoniam, vel acidam qualitatē, coniunctas habent, alia ipsis pharmaca admisceri ratio est, quæ prædictos excessus sine virtutis offensa temperare queant. At hoc fieri recte non potest, nisi cuiusq; medicamenti non modo qualitatis genus, sed etiam quantitatem, in eo cognoscas. Quædam nanq;, vt ostēdimus in cōmentario de Simplicibus medicamentis, in primo calefacientium ordine collocantur, à temperatis paululum abscedentia: alia in secundo, magis inde declinantia: alia tertio: non nulla quarto, quę vrere iā queāt. Igitur pro vehementiæ virtutis cuiusq; pharmaci proportione, miscendorum facultas inuenitur, modo simplicium omnium temperamenta intelligas. Empiricorum hæresis sola genere consimilia propter vniuscuiusq; medicamenti naturæ ignorantiam miscet: & qui hanc nouerunt, sola eadem miscent, quia excessus quantitatem certò non cognoscunt. Quod itaque ipse primum præparaui medicamentum, ex multis eiusdem generis compositum est, quoniam non dum cuiusque virtutis quantitatem exacte pernoscebam. Inieci etenim non nihil arsenici, sulfuris, misyos, calcis lotæ & illotæ, & pompholygis, similiter spodij, item squamæ æris, chalcitidis vstæ lotæ & illotæ, ad hæc non vstæ. Hæc igitur prius in aceto quàm acerrimo diebus multis, Sole æstiuo, læuia reddidi. Quæ superfundi his debebant, cera erat necessario, & mellis non nihil prius expurgati, resinæ propemodum omnes, propolis, pix, & ladanum: liquida cyprinum, susinum, opobalsamum, amaracinum, gleucinum, cedrinum, & oleum ricininum & vetustum: ex singulis autem liquoribus, quos non multo ante recensui, paulum aliquid. Postremo aliàs aliud auferens experientiæ gratia, nihilo simpliciora singula, quibus in hunc diem vtor, inferiora esse animaduerti: ipsorum autem symmetriæ mox ponentur. Itaq; ex aceto & liquoribus talia confeci, ceræ, resinarum,

propoleos,

Margin notes: E; A l. 4. f. 4. c. 4. c. 2. fol. 476. a; F; * Al. spumam nitri.; G; H

A propoleos, & picis non nihil adiungens, pari modo ex columbarum stercore & herbis tenuium partium. Minus ergo molesta sunt liquida pharmaca cùm alijs, tum neruorum maximè vulneribus. Vtimur etiam emplastri modo compositis propter eos, qui se lauare volunt: lanis enim ablatis ac tali pharmaco solo adhærente minore cum molestia lauant. Prædictum enim est neque tunc vulnere affectam partem aquis respergendam, si in manu id contigerit: pes verò, si is læsus sit, vt non madefiat fieri non potest, sed tunc à balneo primis quatuor diebus abstinendum est.

Quoniam verò omnium huius tempestatis hominum, & eorum iam etiam, qui ruri degunt, fortitudo perijt, qui lauare se quotidie consueuerunt, equidem qui non adeo delitijs affluunt (sunt hi maximè pauperes) vt plurimùm obtemperantes nobis habemus: diuites verò & præsertim potentes admodum illos, vel ægrè obtemperantes, vel prorsus immorigeros experimur. Optimum igitur fuerit nec ipsis mederi: verùm cùm, nescio quo modo, alius ob aliam causam, quidam nostrûm inuiti, quidam vltrò, ipsorum mollitiem tolerare coguntur, tale quippiam factitare consueui: Vulneratę parti pharmacum aliquod in emplastri modum imponens, extrinsecus iterum multiplices pannos oleo tinctos plures superinijcio: quibus rursum extrinsecus fasciam ex linteis accommodo: quam deinde in ipso rursus balneo, cùm ęger in solium est ingressurus, oleo prius perfundo: & loto videlicet iam omnia imposita aufero, vtor'que prædicto totius curationis genere.

B At verò patet omnibus eum, qui pulchrè neruorum vulneribus prospecturus est, etiam particularum naturæ peritum esse oportere. Nam antea comprehensum est tendines pariter, in quos musculi plurimi desinunt, non mediocriter condolescere, primùm quidem conuulsionem generantes, dein putrescentes & ipsos vicinas simul partes vniuersas inficere. Non nulli autem eorum ceu membranæ, tenues lati'que sunt, quales in femorum terminis ad genua spectantibus, tum intra manus, infra'que pedes subtensi sunt. Oēs enim qui in manibus pedibus'que sunt, satis quidē coeuntes cutem contingunt: qui verò in patellam perueniunt, à circumposita cute cata darsin id est per excoriationem, abscedunt. Mihi etiam hoc fortè fortuna contigit: etenim neruorum vulnerum curationem iuuenis adhuc, cùm primum ex Alexandria in patriam reuerterer, annos vigintiocto natus excogitaui. Quia verò singula pharmaca, quæ adinueneram, medicis amicis non solùm ciuibus sed etiā vicinis exhibueram, vt omnia vsu ac experimentis firmarentur: visum'que erat, haud noui quomodo, ciuitatis nostræ pontifici, gladiatorum curationem mihi soli tradere, q̄uis iuueni adhuc, vigesimum nonum enim tum primùm attingebam: tunc vulneratos in priore inferna q; femoris parte inuento præsidio curaui: in ijs sanè, qui per transuersum percussi erant, re

C liquū tendinis ipse amputans, vt tuta esset mihi curatio: qui verò paruum, vel per directū, vulnus acceperant, cum securitate simul & metu totam sanandi deductionem exercens. Nam cùm omnes ante nos medici plurimùm aqua calente ipsos fouerent, & triticea farina ex hydrelæo modicè decocta illinirent, ego sanè aquam omnino non obtuli: oleo autem frequenter respergens simul cū prædictis pharmacis, statim omnes sanitati restitui. Quandoquidem verò multi superioribus annis fortuito perierunt, mihi tamen ne quidem vnus vel ex neruorū vulnere, vel alio, mortuus est, alter pontifex succedens illi, qui mihi tum medendi officium commiserat, similiter & ipse à septē mensium interuallo gladiatorum curationem fidei meæ concredidit: siquidem primus autumnali solstitio, secundus vigente vere, pontificatum gessit. Rursus post hunc, omnibus à me seruatis, tertius, quartus, & quintus, pari modo gladiatores mihi curandos tradiderunt, vt iam permultùm illam medendi curationem exploratam habeam. Quin etiam hoc tempore tale quid industria inuenimus, cui animum aduertere maximè illos medicos conuenit, qui vulnerum curationem rectè administrare cupiunt. Contemplatus enim gladiatorem quendam ex iis quos equites nominant, transuersam diuisionem in priore ac inferiore femoris parte habentem, eam'que satis altam: ac vulneris labrum intuitus, sursum alterum reuulsum, infra alterum quasi ad patellam de-

A.l.4.f.4.t.4. fol.475.h D tractum: non dubitaui" distantes inuicem musculorū partes suturis contrahere, curatione illa, quæ cata platos i. per latitudinem dicitur, neglecta. Itaque veritus tendines ipsis consuere, denudatis prius illis sic altioribus suturis vsus sum, haud ignarus carnosam ipsam musculorū partem periculo vacare, tendines verò non item: quamuis hoc nullū ex pręceptoribus facientem viderim. Quidam siquidem ipsorū in huiusmodi vulneribus solas cutis oras consuebant: non nulli in carnosis partibus musculos ipsos suere ausi, id in superficie ipsorum facere solebant: proinde siquando vulnus insigniter altum, non secundū membri longitudinem, contigerit, summā quidē musculi partem glutinabant, reliquam vero totam inglutinatam relinquebant. Etenim in vulneribus iuxta membri longitudinem factis deligatura vulnerati musculi partibus inuicem contrahendis sufficit: per transuersum vulneri accepto cùm deligatura nihil prodesse possit, ex sola sutura totum absoluitur: has igitur nisi quis altas faciat, musculi in profundo partes inglutinatæ permanent. Cæterùm non nulli opus à me confectum imitantes, anatomes imperiti, ab omnibus musculis subiectas membranas auellunt nescientes has simul cum musculis tutò consui, tendines autem similiter ipsis dilatatos non mediocri cum periculo. Verùm quomodocunque illi dilatati fuerint, tamen crassiores adhuc duriores'que membranis sunt: tenues abunde illos videbis, & in omnibus iuxta abdomen musculis, præterquàm duobus rectis, quibus obliquorum membranosæ aponeu-

*

roses (ij sunt neruosi ex musculis exortus) incumbunt. Alius tendo nullus præter enumeratos E membranæ modo dilatatur: quippe seruant omnes, qui dilatantur, crassitudinem magnam satis, vt neminē latere queant. Atqui sympathia id est consensus, superpositarum partiū vsq; ad ipsum neruorū principiū, non minus q̄ iis, qui iuxta femoris articulum, musculis, tum in cubiti gibberum, quē Græci ancona vocant, tum in calcaneū insertis, accidit. Dilatantur itaq; vtriusque tendines, sed ita vt crassitudinem notandam retineant: calcis tendo ex sura descendens magis adhuc robustus crassus q; ceu ex tribus neruosis exporrectionibus cōpositus apparet. Latuit autē hoc ætate nobis maiores anatomicos, sicut & pleraq; alia in totis musculis, ac multo etiā magis in venis, arterijs, & neruis. Multi verò iam ex meis sodalibus etiamnum hæc omnia nouerunt, & discipulis ostendunt, libris meis anatomicis perlectis. Memini sanè ex anatome, euidētium nihil, vt quis putauerit, cōe cum opere de medicaminibus cōponendis habentium, timens ne ex huiusmodi inscitia errantes vel vniuersam curandi rationē suspectam haberent, vel frustra mēbranas auellerent, fugientes inde, sicut falsò existimant, noxā futuram. Quemadmodū alij quidam, cùm non valeant ligamenta cognoscere, ea tanq̄ neruos & tendines vulneratos suspecta habent à periculo alioquin remota, quomodocunq; afficiantur, vtpotè insensilia, et ex ossibus non ex musculis sicut tendines orta, vel ex cerebro spinali q; medulla, vt nerui. Optimè igitur, velut alia pleraq;, etiā in his per- F multi medici clarissimi dixerunt, medicinæ partes mutuam opē requirere, tum quæ manu, tū quæ medicamentis, tum quæ victu medetur (primā græci chirurgicen, alteram pharmaceuticen, tertiā diæteticen nominant,) ac sanè maximè illā quæ manu curat, reliquis duabus indigere. Itaque si frequenter in simijs cuiusque tendinis & nerui positum ac magnitudinem contempleris, exactè poteris etiā si humani corporis incidendi copia tibi vnquam suppetet, singula, vt vidisti, celeriter inuenire: quòd si inexercitatus omnino facias, nihil inde promouebis. Quemadmodum nec medici bello germanico, barbarorum corporum insectionis potestatem habentes, amplius quippiā didicerunt ijs, quæ coqui intelligunt. Etenim empiricorū anatome casu contingens prolixū nugamentum est simile capris, quæ iuncis manualibus cōpunguntur. Hac nugacior est ex libris anatomicis institutio, non absimilis ijs, qui secundum parœmiam ex libro gubernare dicuntur. Quandoquidem enim contemplati palam à præceptore ostensos in corpore neruos, & tendines ipsorū, nisi denuò eos videant, & tertium, & sæpius deinceps, loci accuratè, in quo positi sunt, non meminere, multo minus ex lectione poterunt addiscere. Itaq; huius tēpestatis empiricorū optimus, cum libros omnes anatomicorū perlegisset, puerū stilo in interiore brachij regione, supra medias ipsius partes in schola quandoque punctū pharmaco emplastico curare aggressus est, cuius expe- G rientiā ex nerui vulnere curatio paulo antè acceperat, puerum'que ob id ab inflāmatione ac dolore immunē videns in totum curatū putabat, verùm repetente septimo die conuulsus perijt. Ille igitur cùm factum, quasi cuius ratio aut causa dari non facilè posset, nobis recenseret: ego verò medicamenti cōpositionis scripturā recitaret, postulassem: ei, cùm id statim egisset, hæc protinus subieci, nunquid recensendo, quæ puero neruum vulnerato nuper contigerunt, plus aliquid narrationi adiecisti, quàm quod medicamenti mirificè puerum recens vulneratū curantis experimentum habueras? Vt autem ille confessus est nil se aliud sermoni addidisse: rursus igitur, inquam, audi à me quid gestum sit. Notabile vulnus erat nerui percussi, quod medicamento hoc curatum esse dicis: & quidem audacter in id genus vulneribus iterum eo vtitor: puncturas autem neruorū angustam cutis diuisionem habentes tale pharmacum sanare non potest: sicut nec id, quod puncturis medendis dicatū est, ipsi neruo nudo adhibitū: quippe multo calidius est, magisq; mordet, q̄ vt nudus neruus mordicationem eius & ardorem sustineat. Vbi verò & cutis, & membrana super ipso, item caro præposita est, mordax medicamentum, si tenuium etiam partium sit, eadem ratione neruo medetur, qua pharmacum tuum, quando ipsum solum nudum neruum affectum contigerit. Præcipua autem danda opera est, vt oræ angustiorum punctuum apertæ sint, vt ca- H lidum medicamen extrinsecus applicatum per eas vapores educat, attrahens humiditatem circa affectum locum in alto latentem. Ob quam rem in id genus puncturis orificium duabus in cutem sectionibus secundum rectos angulos diuidere oportet. Atq; tum hæc, tum alia multa prius relata, dixi ei, qui in pueri neruo vulnerati curatione errauerat adeo, vt ex praua medendi ratione ipse conuulsus interierit. Itaque omnes norunt etiam punctæ partis naturam indicare non nunquam vulnus absque periculo, non nunquam suspectum esse, cùm neruum subiectū viderimus, vt in puero ad brachium puncto: non enim sermone locus potest exprimi, vbi, quę per alam in totam manum pertendunt, brachio inseruntur. Et sanè hîc quoque demirari est empiricorum litigandi studium, qui quidem in alijs omnibus medicinæ opus quodlibet subinde contemplatū melius ipsum imitari concedunt, quàm si rarò viderit: itidem melius eum quolibet opere perfungi, si frequenter illi adsueuerit: Sola verò, quæ ex corporum incisione cognoscuntur, posse quempiam firmiter assequi, modò anatomicorum virorum historiam perlegerit, cùm vel ex ijs, qui à præceptore ostensas corporis partes conspexerunt, nemo semel vel iterum speculatus ad amussim memoria tenere possit, sed frequenter illum conspicere conuenit. Nerui autē non modò magni in alto particulas multas corporis permeant, sed in cutē quoq; solam distributorum tanquam

A.l.1. f.4.c.1. fol.70.g

A radices quædã sunt: in quibus vulnerati nisi probè curentur, subiacentiũ neruorũ magnorũ affectũ consensoriũ obtinent, vnde ij prodeũt, quos in anatomicis administrationibus accuratè pertractauimus, ab omnibus, qui me præcesserunt, omissos. Atq; has radices nisi crebro in simijs fueris intuitus, fieri non potest, vt cùm humanum corpus in confectionem nactus fueris, exactè deprehendas. Quemadmodum multo minus in anatome fortuita, quam & speculationẽ vulnerariã nominant, locũ ex sola lectione inuenire queas: quanq̃ nec aliquis permulta vulnera ipsemet inspicere poterit, si ea excipias quę in bello contingunt, in quibus & ipsis nemo, dum saucium citò curare studet, contemplatur, vbi vulneratis partibus nerui, vbi arteriæ, venę q; subiaceant. Videñt itaq; in huiusmodi affectuũ curationibus anatomes imperiti similes ijs, qui iter in lectica cæci faciunt, eo q; vehementer errant. Verùm qui inter ipsos & partium experientiam ex incisione cognitam, & methodum confectionis vsus q; medicamentorum coniunxerit, is semper neruorum vulnera, vti nos, sine omni periculo curaturus est, vt nec principalior vlla pars condoleat, nec vulneratus neruus aut contusus inflammatione laboret: vbi iam hæc sunt, multo minus vel putredo, vel claudicatio, vel conuulsio, vel ipsa mors comitabitur.

Confectiones Medicamentorum ex Metallicis, ad Neruorum Vulnera. CAP. 3.

A.l.4.f.4.t.4. c.2.fol.475.f B EX "metallicis medicamentis adstringentia vitare consultum est, præsertim vbi cõpositi pharmaci vsus in punctura eueniat: quæ verò detergendi vim obtinent, sicut æris squama, ex vsu sunt. Cæterùm omnia metallica cùm crassiorũ partium existant (multùm enim terrestris substantiæ in se continẽt) artificij non nihil in præparando requirunt, quò tenuiora fiant. Hoc igitur ex aceto facere q̃ acerrimo excogitaui, prę sertim quod ex vino non austero confectum est. † Ac si ex tali non sit, sed admodum vetus, }eo vtitor. Attende tñ diligenter in gustu, ne tibi vel minimã vini qualitatem referre videatur, tale quippe acetum validam exedendi, secandi q; vicina, potestatem non habet. Iã verò metallica ex acerrimo, & q̃ fieri potest vetustissimo, substantia q; tenuissimo, læuigare oportet eum, qui consistentiæ crassitudinem deuitat. Præstat autem id in Sole æstiuo perficere. Sunt quidem ex metallicis, quæ nec comminui nec cribrari postulant, cũ facilè ab aceto soluantur, sicut chalcitis, & misy: non nulla & contundi & cribrari & postea læuigari desiderãt, quẽadmodum æris squama. Cùm igitur primum præpararem medicamentum, immiscui ei & arsenicum, postea superfluũ esse putaui: etenim ex æris squama & misy, & chalcitide, medicamen cõpositum iri abundè mihi satis videbatur. Miscui autẽ prima confectione etiã æruginem combustam: nam quæ ignem experta non erat, tanq̃ iusto mordaciorem suspicatus sum: deinde tñ nõ vstę pau-

†Al. ac si ex tali sit, admodũq; vetus sit.

C xillum simul adieci, quantum aliorum portio ferebat. Pari modo chalcitidem sanè paucissimam, vstam verò æqualem misy & æris squamæ, indidi. Præstantius aũt omnibus compositis fore sperаui, immo ẽt experientia deprehendi, in quo plurima æris squama inesset, dein chalcitis combusta, postea misy. Quæcunque igitur miscebis pharmaca, ad Solem, vt dixi, ęstiuo tempore, multis deinceps diebus in puluerem ex aceto quàm acerrimo redigantur: quanto enim longiori tempore trita fuerint, hoc tenuiorem substantiam consequentur. Ideó que angustis vulneribus aptiora, sicut in neruis denudatis, admodum tenuia exedentiá que cauenda sunt: ob quod prędicti pastilli omnibus id genus conueniunt, siquidem non nulla adstringentia quoque assumpserunt. Porrò celebres ex illis sunt, qui ad Andronem, Polyidam, & Pasionem, authores referuntur. Sunt & alij quidam quartus, & quintus, illis valentiores, quibus ego subinde vtor. Symmetrię verò ipsorum perfectę sermonis processu dicentur. Nunc de eorundem vsu tantùm explicasse sufficiat, quòd tritos ipsos aridos, postea rursus sirço id est sapa, adiecto ita terere conuenit, donec sordium spissitudinem recipiat medicamentum, & æqualiter læue fiat. Vocant autem nunc omnes apud nos & siræon, ex musto decocto natum: id autem nihil vinosum habeat, quale non ex austerarum vuarum, sed quàm maximè dulcium, musto præparatur, neque ex primo fluente, sed postremo.

D Si igitur tale mustum extiterit, coquendum est, dum ad dimidiam partem mensuræ consumatur: sin minus tale, ad tertias coquendum est. Huiusmodi quidem decocto pastillos soluere expedit, vt mellis crassitudine linamentis excepti, neruis denudatis imponantur, maxime q; ex ipsis temperatiores, qualis Polyidæ est. Ac multo sanè magis, si corpus sit tenerum ac molliusculũ: in quo & prorsus à pastillorum vsu te abstinere tutius est, alijs vtentem pharmacis, de quibus iam sermo factus est, iterum' que fiet. Neruo autem nudo linamentis cooperto, extrinsecus vnum aliquod ex ijs, quæ ad angusta vulnera conueniunt, superdandum est. Quorum sunt quatuor genera, vnum hoc quod ex metallicis conficitur, alterum quod ex liquoribus: inter quæ refertur & illud, quod ex euphorbio constat: tertiũ ex columbarum stercore: & quartũ praon idest mite, à me appellatũ, quo etiã ad neruos tenerorum corporum omnino denudatos vtor. Ex his quatuor vnum quoddam toti affectæ particulæ circundandum est ita, vt sanarum quoque partium multum vnà comprehendat, præsertim superpositarum: quas bis die, vel ter, si necessitas incidit, perfusione fouere oportet. Quin etiam nocte interim, linamentis quidem denudato neruo impositis, cæterùm eo, quod extrinsecus admotum erat, ablato. Porrò cùm permagna humanorum corporum sit differentia, tum in natiuis ipsorum temperamentis, tum ætatum mutationibus, insuper vitæ studijs, nulla ratione, quod componitur medicamentum, omnibus conuenire potest. Quã ob rem duo in

promptu

promptu habeto, alterum valentius eiusdem generis reliquis, alterum mitius: quibus inuicem mi E stis, dum vsus postulat, permulta inter hæc media iuxta misturæ quantitatem constituas. Si nanq; parem vtriusq; portionem confuderis, mistum exactè medium amborum erit: q; si alterius plus adijcias, tm̃ à medio ad illud summum recedet, quanto mistura superauerit. Esto igitur valentissimum metallicum ex his constructum, vnam partem crudæ chalcitidis habens, duas misyos similiter crudi, tres ęris squamę: Inualidissimum, vnam itidem misyos & chalcitidis, sed vtriusq; combusti, squamæ quatuor. At verò amborum medium, quo subinde vsus sum, tale esto: Misyos, chalcitidis, æruginis, cuiusq; vsti pars vna, æris squamæ partes tres. His, sicut prædixi, contritis ceræ in valentissimo duplum: in altero duæ partes & s miscentur: in medio, quod intra hæc consistit, partes duæ, & quarta: sicut in primo trium, quod valẽtissimum esse dixi, oẽs partes numero sex, ex misy, chalcitide, & squama collectæ, nascuntur. His ergo duodecim ceræ partes adijcientur. At in medicamento inualidissimo si metallicorum sex partes existant, cerę duodecim apponas: in mediocri amborum medium, sunt autem inter octodecim et duodecim media quinq; & decem. Siue igitur denarium vnum statuas vnam esse partem, omnium videlicet, tot denarios adiicito, quot partes, siue vnciam, siue libram: sic enim apud Romanos consuetudo est nominari tot vncias vel libras.

*Al. octodecim

Porrò mensura quidem apud ipsos est, qua oleum metiuntur, insecta discreta q; lineis totam in F duodecim partes diuidẽtibus: atq; integra mensura ab eis libra nominatur: duodecima vero eius portio, vncia. Metallica igitur & cera in lance alijs vncijs ponderantur, oleum cornu metiuntur. Itaque prædictis pharmacis omnibus iuxta ceræ proportionem oleum immittatur, superet'que in singulis ipsis dimidio: vt si cera vncias octo compleat, oleum duodecim hoc est integram libram pendat. Esto autem id sabino simile, partium tenuiorum minime q; adstringens: at etiam si vetus sit, præstat: acerbum verò, & quod ex oleæ surculis confectum est, nequaquam conuenit. Cæterùm omnibus medicamentis commemoratis, vbi metallica ex aceto pluribus diebus in mortario trita fuerint, thus candidissimum et pingue admisceatur: deinde rursus vnà cum metallicis diebus aliquot læuigetur, priusquam ceratum eis immisceas. Quãta verò ex omnibus metallicis copia colligitur, huius partem dimidiam thus contineat: quòd si mollius medicamentum facere postulas, amplius q̃ dimidiam: sicut vbi acrius expetis, minus dimidio, adiungas. Et verò etiam ceræ cum oleo liquatæ resinam quandam ex ijs, quas recensuimus, misceas licet, sciens acrius ipsum adiecta strobilina fieri, mollius terebinthina, medium vtriusq; abietina. Ex harum genere larix quoque est, prædictis plane humidior: consistentia verò similis liquidæ piceæ, quam loco terebinthinę institores vendunt ignorantibus eas discernere: est autem talis resina odore, gustu, & facultate, q̃ te- G rebinthina acrior. Cùm hac igitur, & terebinthina, persimilem potentiã larix obtinet, sed tenuioribus partibus maiore q; discutiendi virtute prædita est. Miscebis igitur ceræ sextam superiorum resinarum partem, volens medicamentum emplastri figuram induere: nam vni ceræ pondo, resinæ vncias duas adijcias: sin autem liquida insigniter fuerit, vel vnam tantùm miscere satis est. Attamen si, vt in modum emplastri pharmacum fiat, nihil curas, resinam addere nõ admodum opus est: & chalbani verò æquale thuri pondus indes, vbi mitissimum reddere medicamentum statuis: dum valentius, dimidium: quando ipsorum medium, id quod inter æquale & dimidium est. Verbi gratia, si quatuor thuris denarij fuerint, duos chalbani impones, validũ permanere medicamen postulans: mite, quatuor: medium, tres. Vt enim molle, & dolorem leuans quippiam habet, ita quoq; putrificum, quod sanè & plurimis mollientibus accidit. Quare cùm neruo denudato pharmacum adhibes, non adeo chalbanum esse commistum oportet: quòd si nudus ille non est, haud mediocriter ipsius admistio dolori auferendo conuenit: ideo q; tale etiam medicamentum acuto sensu pręditis, teneris & cacochymis paratum habere expedit, in quo plus chalbani adiectum sit. Omnia siquidem metallica exasperant, dolorem q; concitant, & ex liquidis acetum: vnde meritò ex illis confecta pharmaca aspera videntur, & dolorifica: ob quam rem & fotus ex oleo, & chalba- H ni mistura similiter ipsis idonea est: nihilo autem minus tenuium partium adeps chalbano dolorẽ sedat. Quare velim te aliud quoq; medicamen ex his aliquod præparatum habere, quod ex metallicis composito miscere possis tùm in dictis corporibus, tùm in ijs quæ asperum & dolorificum quandoq; medicamentum perceperint. Deligẽdus autem adeps, qui tenuiorum partium existat, cuiusmodi sunt agrestium animantium, maximè leonis, pardi, hyenæ, & vrsi: ad hæc volatilium, maximè anserum: horum inopia agrestium gallorum gallinarum q;, ita verò anserum quoq; sylueſtrium: nam animalium, quæ in vrbibus aluntur, & tanquam in ocio cõclusa sunt, humidior est adeps & crassior. Cæterum quò pharmaci consistentia cerati spissitudinem habeat, ceræ tertia vel quarta pars admisceatur: vel si adeps humidus nimiũ esse tibi videatur, licet & cerę dimidium adijcere: quemadmodum & vbi sicca fuerit, quartam: cum mediocriter habet, tertiã. Porrò huiusmodi ceratum quod vtile nobis futurum est, dia steaton i. ex seuis, nominetur.

De Medicamento, quod ex Euphorbio componitur. CAP. 4.

Dictum mihi est & antea vetus euphorbium recentiori multo inferius. Si igitur anniculum sit ẽt Cyrenæo magis liquore excalfacit, pręsertim eo, quem nũc habemus: ex quo per aquę irrigationem stirpes augent, & ad liquoris copiam generandã præparãt. Nam post annum vnum

abunde

A abundè calidum eſt, deficit autem iam non mediocriter à recenti: bimum, adhuc magis à nouo de-
generat: quemadmodum trium aut quatuor annorum, etiam hoc magis: vetuſtioris virtus omni-
no reſoluitur. Cognoſces autem, vt dixi, quam ætatem, quam q; vim obtineat, & colorem & con-
ſiſtentiam eius reſpiciens. Colore quidem vetus nouo flauidius pallidius q; apparet, conſiſtentia
durius & ſiccius. Iam ſi guſtu voles diſcernere non coniecturalem eius dignotionem, ſed firmam
habiturus es: quod verò dixi calfactoriam vnctionem ex eo me confeciſſe extemporali vſu exigē-
te, exactiſſimè pharmaci facultatem tibi indicabit. Conſtat autem hac ſymmetria. Vna pars eſt
euphorbij, tres ceræ, olei duodecim: ceram quidem euphorbio triplo copioſiorem, oleum verò q̄
ipſa cera, quadruplo eſſe conuenit. Vbi igitur in hunc modum medicamentum compoſueris, fri-
cata eo parte aliqua manifeſtò licebit dignoſcas, quãtam virtutem obtineat: maximè autem in bal-
neo innoteſcit, ſiquidem ab aere quidem mordetur, ſed magis adhuc validè ab aqua, cùm euphor-
bium ſit calidum, recens, & forte. Tale igitur conſecutus, & hanc ipſam commemoratam vnctio-
nem audacter puncturis imponito, vbi oras conniuere metus eſt. Si imbecillius fuerit, auge men-
ſuram euphorbij pro imbecillitatis ratione, interim partem vnam ac dimidiam inijciens, interim
duas, non nunquam etiam pares ceræ, & plures ſi vetus nimium extiterit. Primus ſanè vſus in pũ-
B cto neruum, vel tendonem, ad ſecundum te deducet. Si nanq; & vulneratus ipſe mordicationem
ſenſiſſe dicat, tibi q; ipſi partes puncturam ambientes calidæ appareant, tum ipſa punctura magis
ac par eſt elata, & oræ inflammatione ſubafficiantur, vel olei copioſioris miſtura vim medicamē-
ti remittes, vel compones aliud ad priorem ſymmetriam, aut euphorbio vetuſtiore, moderatum
ita efficies. Quòd ſi econtrario quã dixi eueniat, virtutem pharmaci adaugebis. Sin mediocriter
omnia habere videbuntur, ſeruabis. Itaq; confectura ceram triplo euphorbio copioſiorem con-
tinens aliarum eſt valentiſſima, cùm illud (quemadmodum diximus) recens additur: quincuplo
autem habens, inualidiſſima: quadruplo capiens, medio inter vtraſq; ordine conſiſtit. At ſi vn-
guenta proponis efficere, qualia à medicis acopa i. laſſitudinem leuantia, nuncupantur, oleum ce-
ræ quadruplum immiſcebis: Si verò vt in fracturis liquidum ceratum parare, duplum: quando
cera & ſicca & pinguitudinis expers fuerit, etiã amplius q̄ duplum: plerunq; verò ſufficit vnius
partis dimidium duplo apponere, vt tota ceræ menſura duarum partium & s fiat. Atqui in modũ
emplaſtri medicamen cupiēs componere, oleum pari menſura ceræ miſcebis, ſiquidem ambiens
fuerit calore temperatus: ſin cera vetus & arida, & ille frigidus ſit, paulo amplius: ſicut cùm cera
eſt pinguis, ambiens calidus, paulo minus. Id autem minus duodecima vtroq; verſum medij por-
C tio eſt, etenim & vndecim & tredecim non nunquam olei vncias ceræ libræ miſcui, tum pro eius
conſiſtentiæ quantitate, tum aeris circunflui caloris frigoris q;. Rarò autem paulo plus, vel mi-
nus, verùm vt colligationem, pinguitudinē, viſcoſitatem q; haberet, nec friabile eſſet, aut facilè diſ-
ſolueretur, aut à cute decideret, adiunxi reſinam ei potiſſimum, ſi aderat, terebinthinam veram, ſin
minus paratiſſimam vbiq;, quam frictam & colophoniam appellant, eam q; pari cum cera pon-
dere. Conſeruat enim medicamentis, quibus iniecta eſt, priorem cõſiſtentiam, vbi & ipſa medio-
criter habeat: quippe notum eſt vt in omnibus alijs, ſic in reſina quoq;, maioris minoris q; ratio-
nem conſiſtere. Itaque ſi pinguior liquidior q; non nunquam appareat, ſciendum eſt ceratum,
quod ex cera cum oleo liquata proueniet, liquidius multo, quã fuiſſet, euaſurũ: Summatim in ner-
uorum vulneribus, quum interim ab exacta: media q;, medicamentorum emplaſtri modo confe-
ctorum conſiſtentia erratum fuerit, ad molliorem potius tendere, ſi inquinaturũ quoque ſit quod
confectum eſt: ſimili ratione, & quod conſiſtentia mediocri eſt. Pix autem cerati conſiſtentiam *
ſeruat: optima verò ſicut dictum eſt, in talem miſturam pinguis exiſtit, quemadmodum & reſina.
Si liquidam reſinam inijcias, quali conſiſtentia eſt terebinthina, tertiam ipſius partem ceræ eſſe
oportet. Atq; ipſa terebinthina recens, veteri longè eſt liquidior. Mementote igitur, quod de ce-
D ra & reſina audiuiſtis, id in omnibus obſeruare: nec enim ex ſiccis & aridis, vel tempore vel ex pri-
maria natura, verùm ex mediocribus conſiſtentia, tantum cuiuſq; miſcendum eſt in medicamen-
torum compoſitione, quantum à me ſcriptum inueniatur. Eſto igitur quod vim & ſubſtantiam
prædicti medicamenti mediocrem habet, ceræ, reſinæ frictæ, & olei, pares portiones continere, ip-
ſius euphorbij ſextam, vt ſingulorum ſit illorum libra, euphorbij vnciæ duæ. Quòd ſi mollius ip-
ſum reddere voluerimus, octauam euphorbij partem inijcere ſufficit, hoc eſt vnciam & s: in recē-
te & calidiſſimo, velut præcenſui, euphorbio ſymmetria hac definita, nam ſi vetuſtius ſit, eo'que
imbecillius, copioſius hoc aliorum portione eſſe debere prius indicauimus. At ſi non reſinam
duntaxat, immo etiam picem, inijcere eſt animus, ſelibram vtriuſque miſcebimus, vt modus ceræ
ſit æqualis: quanquam multo præſtat medicamentum, ſi reſinæ picis'que loco propolim cerę pa-
rem adiungas. Quòd ſi ipſa pinguitudinem non habeat ſimiliter reſinis, ſi adhærens pharmacũ,
vt faſcijs ligari non opus ſit, eſſe curemus, terebinthinam, vel laricem nominatam, vel etiam ſyn-
comiſten pineam, indemus: voco ſyncomiſten, quam in alueis & dolijs comportant ligna mul-
ta ac lapidoſa corpora in ſe habentem: quæ liquata, dum percolatur, pura tunc, ſicut colophonia
& fricta dicta redditur. Quin & reſinas autorrhytus id eſt quaſi ſpōtè fluentes admiſcere licet: no-
minant ipſas in Lacedæmone, ac alijs regionibus non nullis, protorrhytus, quaſi primifluas di-

*προτέραν id eſt priorem. in antiquis tamē legitur πραοτέραν, i. mitiorem.

xeris: in Cilicia verò nuncupant talem resinam capnelæon, liquidis omnibus resinis tum liqui- E
diorem, tum calidiorẽ, tum partibus tenuoribus præditam: quare potentiæ quidem hæc medica-
menti quod cõponis conferet, ac maximè inijcienda, cũ euphorbiũ roboris expers fuerit. Porrò
& inter alias resinas odoratior est, sicut terebinthina, & abietina. Enimuero dictum est antea tere-
binthina abietinã esse calidiorẽ, hac verò strobilinam. Differt autem à prædictis resinis quod vo
catur strobilinum Physema, & pityinum, adeo siccum, pinguedinis expers, arescens q; vtrunq; ce
leriter, vt in pila contundatur, & cribro secernatur: quare ad propositi medicamenti cõpositionẽ
neutiquã hæc conueniunt. Vsus tamen sum frequentissimè, cũ euphorbium anniculũ existeret.

Porrò dum cõponitur, olei ceræ, resinæ frictæ, singulorum pondo librã misceo: picis pinguis se-
libram: & his liquefacti euphorbij pondo vncias duas: si imbecillius sit, tres: si terebinthinam ce-
ræ adijcere voles, vnam. Mediocrẽ pharmaci consistentiã facies, si cera terebinthinam liquidã &
recentem triplo superet. Huius verò exiccatæ temporis spatio resinæ dimidium pondus oleo ade
quato. Totum aũt ex tribus mistum, oleo inquam, cera, & terebinthina, cũ fit libræ vnius ac semis-
sis, euphorbij anniculi vnciam vnã accipiet: si tale non extiterit, vnam & semissem. Vnde sicut iã
subinde dictauimus, euphorbium pro tẽporis ratione augere nobis est integrum. Quin etiam, si
vulneri impositum pharmacũ primo vsu videtur quodãmodo imbecillius, euphorbium oleo læ- F
uigatum medicamini emplastroso manibus ante subacto licet admiscere: sic.n. nobis facientibus
promptè vnitatẽ accipit. Cæterùm in prima pharmaci cõpositione satius est ceratum rasum, seor
sum vbi præparaueris, ita læui facto euphorbio ex oleo admiscere: quippe ijs, quæ liquata sunt, ip
si supersusis in mortario plerunq; fiunt encerides nominatæ, præsertim ambiente frigido. A quã
verò ceræ liquefactæ cum resina cõmittere non est necessarium, sicut ego ab initio factitabam, tã-
tum ei admiscens, quantum in ipsa coctione consumendum erat.

Medicamentum ex Liquabilibus confectum. CAP. 5.

LIquabilia voco medicamenta, tum quæ ignis commertio colliquantur, tum quæ ex humidis
quibusdã, velut aqua, aceto, & vino. Ex aceto itaq; citra ignem liquescit gutta ammoniaci,
sagapeni liquor, & panacis similiter, quẽ appellatione cõposita opopanacem vocant. Igni verò
liquescunt propolis, cera, resina, ladanum, seuum, chalbanum, verũ hoc in duplici vase colliquare
melius est. Nominamus autẽ sic, cum in cacabo, qui aquã calidã habeat (prunis.n. incumbit) vas
alterum consistit, præter liquabilia etiam chalbanum continens. Habeto autẽ tale quoddam con
fectum medicamentũ saltem vnum, & si duo habere præstaret: Quorum validius erit huiusmodi.
Opopanacem ex aceto dissolutum diutius cõterito: huic postea liquefacta super igne propolim, G
chalbanum, resinam terebinthinã, misceto. Singulorum itaq; aliorum pars vna esto, propolis ve-
rò recentis pinguis q; sex: quod si sicca vetus q; contigerit, præstat omnino tali non vti: at si aliam nõ
habes, duas portiones, nõ vnam, miscebis. Sin absit propolis, eius loco picem pinguem immitte,
qualis est brutia, & quæ ex regionibus circa Pontum apportatur, pinguis simul & odorata, quam
in nigrum amaracinum inijciunt, quale prius omne conficiebatur: nunc.n. & sine ea subalbidum
amaracinũ componunt. Quòd si tali ẽt careas, alia vtitor terebinthina, sicut prædiximus, duplica-
ta. Ego non nunquã vel solum medicamentum ex pingui pice confectum imposui, quo etiã ad
canũ morsus vtor. Hoc nanq; solam picẽ pinguẽ ex aceto acri coctã huiusmodi symmetria con-
tinet: Sextarium vnum Romanum aceti, libram vnam picis, opopanacis quadrantem, quod est
vncias tres. Hoc pharmacum vlcus ex rabiosi morsu cicatricem ducere non sinit, sed punctis in
neruosa aliqua particula idoneum est, quippe quod puncturæ oras conniuere nequaquã permittat.
Quoniam verò durum est, in duris solùm corporibus eo vtemur, qualia sunt fossorum, & messo-
rum. Sin autem puero, vel muliere, vel molliore corpore puncto, hoc tantum quispiam vestrum
præsens habeat, idẽ cũ vnguento aliquo discussorio, amaracino maximè & opobalsamo, colliqua
re licet, deinde cũ irino & comageno: Hæc si non adsint, gleucino, susino, & cyprino: His quoq; H
desideratis, oleo veteri liquefaciat, vel si in Alexãdria fortè fuerit, ricinino & raphanino: hęc liqui
dem copiosissima in illa ciuitate habentur, sicut etiam in vniuersa Ægypto. Atqui in illis regio-
nibus sinapinum oleum haud ægrè reperiri potest, cuius & ipsius parte aliquando mista pharma
cum acerrimum fore nemo ambigit, vt ad puncturas conuiuentes aperiendas conducat. Patere
autem cuilibet arbitror ex prædictis, si & loco opopanacis sagapeno prius in pila ex aceto trito li-
quefactam resinam propolim & adipem quampiam acriorem adijcias, eiusdem generis medica-
men futurum. Alterum verò mollius est genus pharmacorum liquabilium, sed acetum non ha-
bet, quod resinis & propoli & seuis tantùm præparatur, cera quoq; propter spissitudinem adie-
cta, ex cuius mistura pharmacum tactui cõmodius redditur. Adeps porrò tenuium partiũ acris q;
esto, sicut leoninus, & pardalinus, & post hos hyænæ & vrsi. Sed de anserino quid attinet dicere,
præsertim cùm anseres rusticæ fuerint? Quin & tauri vetustus adeps & hircinus huc conuenit:
nam cùm mistæ naturæ ac facultatis existant, temporis interuallo (quia terrestres acres que sunt)
ad maiorem acrimoniam declinant, similiter videlicet plurimis quæ vetustescunt: sic nanque &
ipse porcinus adeps omnium cùm sit mollissimus, temporis processu acrimoniam acquirit. Idem
vino, aceto, & melli accidit. In horum autem medicamentorum genere sunt etiam medullæ,
longè

A longè verò præstat ceruina, & vitulina. Horum acrius coagulum, & iam vehementiori pharmacorum generi propinquum existit. Itaq; & huiusmodi aliquod pharmacum habere te consulo, vt cùm à forti aliquo medicamento supra modum morsam partem vulneratam indignatã offenderis, oleo prius fotam huiusmodi quopiam contegas, sic nanque placata ea rursus ad acrem curãdi modum redire poteris. Ego itaq; dum partem in neruo vulneratam quandoq; soluissem, vulnus irritatum contemplatus, pharmacum liquidum forte fortuna præsens, quod ex adipe constat, Ad aures inscriptum, in vase duplici calfactum, affectæ particulæ illeui, ac subitò inde auxilium ipso ægrotantis sensu accessisse percepi: quippe statim omnis dolor quieuit, atq; deinde à nobis soluta secundum naturam habere visa est.

De Pharmaco ex Columbarum Stercore confecto. CAP. 6.

COlumbarum in rusticorum turribus agentium stercus acre est, quo interim ruri vsus sum in adolescente nerui vulnere affecto. Atq; hoc agricola cùm vidisset, qui fundi curam gerebat (erat.n.non imprudens) imitatus semper vsurpat, & neruis vulneratis medetur. Porrò compositio, & vsus idem est medicamini ex euphorbio, alijs nimirum eodem modo habẽtibus, sed euphorbij loco stercore indito. Verùm stercus hoc subtilitate euphorbio cedit, eo q; duris corporibus in B agris ex vsu est. Miscui aliquando ipsum & metallicis experiundi gratia, statim à principio cum eis terens ex aceto ad Solem, sicut nuper docui, multo q; acrius medicamentum euasit, quemadmodum & cùm æruginem viuam, id est non combustam, acceperit.

De Pharmaco Dia botanωn i. ex herbis, composito. CAP. 7.

INsuper ex herbis tenuium partium ad neruos vulneratos medicamentum composui, initio quidem ex dictamno amaraco & aristolochia tantùm, postea verò & ex alijs, mei ipsius periculum faciens, an rectè compositionem ipsorum coniectura assequerer: atq; omnia, quò volebã, perduxi. Idoneæ verò ad id herbę amaritudinem sine adstrictione gustu referant, vel acrimoniã quidem, non tamen immodicam: tales sunt præter prædictas, maron, amaracum, polium, argemone, chamępitys, centaurium, quæ q; eius notæ in simplicium medicamentorum doctrina commemoratæ sunt, quemadmodum etiam radices omnium aristolochiarum, dracunculi, cucumeris agrestis, bryoniæ, althææ, iridis, acori, mei, asari, phu, gentianæ, & panacis: omnium enim id genus materiam in simplicium pharmacorum commentarijs exposui. At radices herbas q; totas nõ modò scire oportet accuratè contusas tenuibus cribris secernere, sed etiam denuò exactè læuigare, vt arida collyria, quo q; vsq; in puluerem redigantur. Nam quod crassis constat partibus, ner-C uos vulneratos nihil iuuat, qui subtilia, vt diximus, pharmaca requirunt. Cæterùm concisum medicamen læuigatũ q; liquido aliquo excipiatur cerati speciem habente, ea symmetria, quæ in euphorbio prius indicata est. Quantum.n.in illo bimuli euphorbij, tantum ijs dictamni, mei, & acori, inijciendum est, & quæ his similiter calida gustu percipiuntur: quantum verò illis trimuli, tantum his aristolochiæ, iridis, dracunculi, gentianæ, aliorum q; id genus, quæ perinde atque hęc amara sunt, immittemus.

De Sumptuosis Pharmacorum Confecturis, ad Neruos vulneratos. CAP. 8.

NOn ab re fuerit etiam eiusmodi pharmaca cognoscere: vsus enim ipsorum quandoq;, sed rarius incidit, quemadmodum simpliciorũ frequenter. Vbi enim quispiam pharmacorum medicinæ q; studiosus non plura quingentis myriadibus habens, vllo simpliciore vti dedignabatur, multo magis vel diues aliquis, vel Monarca, odoratum simul, & quod multa constet pecunia, volet habere pharmacum. Porrò diues citatus, cuius in primo de præcognitione ex pulsibus suppresso nomine memini, quemadmodũ & nunc, qualis erat, ex duabus ipsius actionibus huiusmodi condisces. Vlcus famuli malignum ipse sanare conabatur: vbi autem nihil promouit, mihi hominem tradidit: ac cùm videret curatum, medicamenti scripturam postulabat, nesciens multas D quidem malignorum vlcerum esse differentias, multas item medicamẽtorum, sed arbitratus vnũ pharmacum omnibus posse mederi. Cùm igitur, qui applicabat, neque artificiosè ipso vteretur, postquam audiuit, quibus constaret, essent q; omnia vilis pretij, hoc, inquit, mendicis serua, me autem sumptuosius aliquod doceto. Quin etiam puellum diu ex auribus laborantem, vbi ipse multis, quibus vsus erat medicaminibus citra methodum, nihil attulisset præsidij, nobis quoque curandum adduci præcepit: postea q; audiens re quadam vili puerum sanatum, non postulauit à me pharmaci scripturam. Hic igitur ipse contemplatus, multis, quibus nerui vulnerati erant, digitos & abscisos & putrefactos, quosdam verò perijsse, vel mancos redditos: deinde intelligẽs nullum ex eis, qui à me curati essent, periclitatum, omnes verò celeriter sanos euasisse: pharmacum cupiebat aliquod à me accipere odoratum simul & sumptuosum, quo neruorum vulnera posset sanare. Ego sanè multas iam sæpe tum familiaribus tum amicis medicis scripturas iuxta prædictam methodum ex tempore compositas tradideram, vt experimentis compositionis ipsorum ratio confirmaretur: sumptuosum verò, cuiusmodi ille volebat, pauperculis hominibus nullum vtiq; dedi, ratus melius esse remedia ex paratu facillimis cõponi. Cùm igitur diues ille odori sumptuosi q; medicaminis compositionem aliquam sibi dari petijsset, plures ei scripturas donaui prædicta methodo factas: quas ille cum experiri festinaret, tum liberis, tum seruis, neruis vulne-

ratos sibi conquirere iniunxit: medicamentis autem supra omnem spem operatis primùm sanè me laudauit, vt qui citra inuidiã ac liberaliter scripturas ei cõicauerim, postea etiam donis prosecutus est: etenim ad huiusmodi quoq; officia promptus erat. Porrò medicaminũ, quæ ei dederam, confectura est talis. ℭ Cinnamomi, dictamni, mari, singulorum † denariũ pondo quadraginta. Hęc nãq; odorata sunt & subtilia. At amaracũ quasi non boni odoris nequaq; miscere cogitaui: deinde qm̃ Romæ ægrè poterat inueniri, sicut & marum: videbã aũt illum ægrè parabilibus gaudere, quemadmodũ & sumptuosis: apposui scripturæ ẽt illius pauxillum quiddam partis vnius, vt puto quartam vel quintam portiunculã. Hæc contusa, cribro q; subtilissimo secreta, misceri iussi cerato ex opobalsamo optimo & cera tyrrhenica facto: cõmodum verò esse conieci, si ceræ partes octo, opobalsami decem, receperit. At ne friabile medicamentum foret, sed sibi cohærens vnitum q;, etiam resinæ terebinthinæ, quæ & ipsa est odorata, modò sit optima, partem vnã adieci. Verùm si generosius, vt dixi, medicamentũ facere proponas, non vnã cuiusq; herbæ commemoratæ partem immittas, sed amplius, vt vna & semis fiat. Hoc igitur ab experientia probatum est medicamen. Alterũ præterea ex eodẽ cerato, & liquore cyrenæo cõpositũ, mistura pro portione euphorbij facta. Tertium q; aliud ex ambobus mistis cõfectum. Quartũ deinde, quod stacten myrrham accepit. In quibus aũt neruus nudus est, ibi ceratum ex cera, quæ myrepsice id est vnguentaria vocatur, & vnguentis apud Romanos dictis spicato & foliato composui, duodecimam partem pompholygis ei admiscens siue eloti masculino genere, siue elotæ fœminino, malis dicere: nihil.n. quomodocunq; dicas, vel præsidij vel nocumenti pharmaco adferes. Licet autẽ tibi & ex tyrrhenica cera ipsum præparare. Nec prohibet quicquam, sine prædictis vnguẽtis tyrrhenicam cerã ex nardo proba liquefacere, in duplici nempe vasculo, quod in omnibus vnguentis cõmune est. At raso cerato, spicæ nardi, amomi, folij malabathri, & pompholygis eloti, pares singulorum portiones miscebis. Etenim in puncturis, sicut prædictum est, acrioribus pharmacis est opus, quæ vulnus apertum perpetuò seruent: denudatis autem, mediocri adstrictione cum digerendi virtute absq; morsu prædita afferre conuenit. Quanq; & amomũ adstrictionis sit aliquatenus particeps, magis autem ipso nardi spica, & malabathri folium.

† *Al. partem unam.*

De Medicamentis ab Alijs medicis aduersus Neruorum Vulnera proditis. CAP. 9.

VNiuersam neruorum vulnera curandi rõnem, quam ego deorum quadam prouidentia composui, nullus ante me conscripsit: medicamenta tamen, quę neruorum vulnera quædam curare promitterent, cõposuerunt sine distinctione, & vario vtendi modo, neq; in angustis punctibus sanandi rationem, qualis futura esset, indicantes: neq; in latioribus vulneribus, vel denudato neruo, vel tendine, vel contuso: multo minus si pars affecta phlegmone infestaretur, vel etiã gangræna propemodũ. Porrò "vnũ quendam nostræ ætatis medicũ pharmaco vtentem vidi, perinde ac meis ex metallicis præparatis, indistinctè quidem & ipsum: qm̃ vero ex paucis sponte nascẽtibus ipsum cõponi audieram, quod aũt multis constat, ego illo tempore præparaueram: cogitaui pluribus ademptis aliud rursus ex paucis compositum inspicere, ac experientia inquirere, multo ne ab eo, quod varia mistura paratur, inferius esse videretur, an paulo. Quouis igitur modo curaui etiam medicaminis, quod medicus nostræ ætatis habebat, scripturã accipere: & statim simile præparatum eadem & ipsum polliceri & præstare, quæ varium illud, comperi. Huius igitur cõpositio in hunc modũ scripta erat. ℭ Ceræ pondo vncias sex, olei vncias nouẽ, misyos põdo drachmas sex, chalcitidis denarij pondo vnius, squamæ ęris pondo vncias duas & s, thuris pondo vnciam & s, chalbani pondo vnciã. Quæ liquari possunt, hoc est cerã & chalbanũ, liquefacta metallicis in aceto acri prius accuratè tritis superfunduntur. Hoc pharmacum haud scio quis cõposuerit, neq; enim apud Asclepiadem Pharmacionem scripturam inueni, nec apud Petronam, nec Andromachum, etsi omnes antiquiores medici optima medicamenta conscripserint. Planè autẽ constat nec apud Heram Cappadocem, nec Mantiam, nec Heraclidem Tarentinũ, reperiri, qui magnam pharmacorum experientiam habuerunt: immo nec apud Archigenẽ, aut Philippum, aut apud aliquem eius discipulũ. Insuper Sorani libris de medicamentis perlectis oĩbus, item Menecratis, Critonis, Damocratis, & aliorum, qui medicaminum cognitione claruerunt, apud nullũ hoc modo citatum pharmacum comperi. Quæ verò apud viros iam dictos habentur, deinceps scripta indicabo: ac initium à Pharmacione Asclepiade facturus sum, qui in tertio Interiorum medicaminum, quas etiam Marcellas inscribit, hunc in modum docet. ℭ *Andromachi Aegyptia ad Vulnera cruenta, vt Asclepiades præscribit. Facit ad Neruos, Musculos q; præcisos: item ad Punctus, Contusiones, Attritus, Artus fractos. Valet etiã ad Abscessus, est item Lippientibus collyrium, iuuat Capite dolentes, & ad Multas dispositiones vtile est remedium.* Argenti spumæ, ceræ, singulorum denariûm pondo centũ quadragintaquatuor, guttæ ammoniaci denariûm pondo septuagintaduûm, terebinthinæ denariûm pondo trigintasex, lanæ succidæ combustæ denariûm pondo duodecim: squamæ æris, squamę stomomatis, thuris, aristolochiæ rotundæ, singulorum denariûm pondo octo: olei ricinini heminas tres. Argenti spuma & oleum incoquuntur: ac vbi mutata fuerint, cera resina q; adijcitur: cũ non inquinant, ammoniacum indas dilatando, & tunc lanas succidas, ac reliqua. Hoc medicamentũ quanto vtilius ex stomomatis squama euasit, tanto deterius ad neruorum vulnera factum est: si

A.l.4.f.4.t.4.e. 4.fol.476.f

* Exteriorum.

* Al. octodecim

A est: si nanq; punctus solùm fuerit, etiam æris squama superuacua est. Quippe nullum metallicum his conducit, nisi prius ex aceto acri pluribus diebus læue factum fuerit, quanquã in nudis neruis & tendonibus bonum fuerit remedium. At si iam phlegmone coniũcta est, liquare ea ex rosaceo conuenit, & sic emmoto hoc est in linteolos illito, vti: vbi verò non adest phlegmone, molliora humidiora q; statim ab initio potiora sunt medicamentis durioribus ac siccioribus, præstat q; liquata ipsa in digerente quodam vel mitigatorio medicamine vsurpare. Voco digerentia quidẽ vetus oleum, & ricininum, & sicyonium: mitigatoria autem rosaceum, chamæmelinum, & quod ex althæa conficitur. His fortiora, eo q; durioribus corporibus magis idonea, sunt, quod ex cucumeris agrestis radice in oleo decocta, & quod ex iride, bryonia, & aro paratur. His valẽtius est ex dracunculo, aristolochia, & panace factum. Porrò nos frequenter etiam ex abietis semine, oleo, item ex populi flore confecto, vsi sumus, nam hæc diutius sabino oleo intingimus. Quæ igitur de eiusmodi medicametorum vsu dicta sunt, vos memoriter seruantes ad alia, quæ explicanda veniunt, traducere operæpretium esse arbitror. Quod autem nobis institutum erat facere, aggrediemur: apponemus enim & alia eiusdem facultatis medicamina, quale est & quod ab Asclepiade post prædictum his verbis scriptum est. ¶ *Claudij Philoxeni chirurgi Aegyptium ad Prædicta vi-*

B *tia.* Argenti spumæ, ceræ, singulorum denariûm pondo centumsexaginta, guttæ ammoniaci denariûm pondo octoginta, propoleos denariûm pondo quadraginta: resinæ siccę, terebinthinæ, squamæ æris, thuris, denariûm pondo sedecim: lanæ succidæ combustæ, squamæ stomomatis, singulorum denariûm pondo octo: opopanacis denariûm pondo quatuor, ricini heminas tres. Hoc igitur pharmacum superiori esse simile omnibus apparet, & vtendi modum eundem cum nuper à me citato habebit. Quin etiam ad hæc duo emplastra aliud tertium Asclepiades sic ad verbũ inquiens tradidit. ¶ *Giluum Haliei. Facit ad cruenta Vulnera, & Neruos præcisos: item ad Vetera cicatricem ægrè ducentia & fluentia Vlcera. Quin & probè emollit Duritias, maximè in mãnis oborientes. Vtimur eo ad Canum hominum que morsus. Summè facit ad Pastinacæ, Draconis, Aliorum que sæuorum piscium ictus. In totum virtutem habet mirabilem.* Argenti spumæ, ceræ, singulorum denariûm pondo centum: terebinthinę, mãnæ thuris, chalbani, minij synopici, singulorum denariũ pondo octo, olei sextariũ. Nec ipse ergo Asclepiades hoc pharmacũ ad pũctus tendinũ ac neruorũ, sed ipsis præcisis, vtile eẽ promittit, cùm videlicet maius vulnus extiterit, & neruus nudus appareat: quippe aptiora tunc sunt medicamenta, quæ mitigatoriam & mediocrem vim obtinent, cuius generis est nuper ab ipso citatum. Itaq; hæc tria emplastra in medio ferè libro Asclepiades produxit: superius etiam

*Al. octo decim

*Al. centum.

C aliud multiplicis quidem vsus emplastrum, melius autem ijs tribus, ceu ad neruos præcisos corruptos q; tradidit. Verba Asclepiadis ita habent. ¶ *Moschionis Catagmaticum. Valet ad recentia Vulnera, Neruos præcisos, & cum contusione Diuisiones. Facit etiam ad Fracturas cum vulnere, etenim vulneribus auxiliatur, & Ossa callo obducit conuenienti deligatura impositum. Prodest Hydropicis incipientibus, item facit ad Testiculorum contusiones, tollit Circa anum eminentias, sanat Rhagadas butyro dilutum, ad hæc Gutturis tumores quas Græci bronchocelas appellant, soluit omnem Duriciẽ. Curat Attritus, & Fractos articulos, item Pedum manuum que callosas excrescentias, quos clauos vocamus, vt eos etiam citra exulcerationem auferat. Summatim, medicamen est vtilissimum.* Confectio hæc recipit. Argenti spumæ pondo minam, quæ continet denarios centumsexaginta: picis aridæ denariûm pondo centumsexaginta, seui vitulini denariũ pondo centumsexaginta, resinæ terebinthinæ denariûm pondo octoginta, mannæ thuris denariûm pondo octoginta, ceræ denariûm pondo quadraginta: æruginis, opopanacis, chalbani, singulorum denariûm pondo octo: olei ricinini heminam, aceti parem mensuram, liquoris sycamini heminam, picis liquidæ tres cyathos. Argenti spuma tenuissima & cicinum oleum in vas fictile vel æreum coniecta, igni q; suprapòsita, coquuntur: cùm efferbuerint, seuum & manna thuris adijciuntur, mouentur q; assiduè: vbi confluxerint, pix, cera, resina induntur, & donec nõ am-

D plius inquinent, incoquuntur: deinde chalbanum, post ærugo, & opopanax, ex aceto soluta inspergũtur. Liquor sycamini, & pix liquida, in aliud vas transfusa coquuntur: & cùm commista fuerint, seu confluxerint, priori pharmaco immittuntur: & rursus supra ignem posita, quousque non inquinent, incoquuntur, ac in vinum demissa triduo relinquuntur: postea subactis manu, in linteolum q; illitis, vtimur. Oportet autem post medicamen impositum, linteum vino madefactũ exprimere, & tunc medicamento circundare. Porrò nostri præceptoris Lucij confectio sic habet. Seuum ac oleum prius liquefacimus: ac vbi soluta fuerint, mannam læuissimã factam, & spumam argenti inspergimus: postquam confluxerint, reliqua facimus. Cæterùm laude dignus est hìc quoq; Asclepiades, qui confecturæ medicaminum modum adscribat, non, vt Andromachus, omittat, qui nec, quam virtutem habeat, apponit. Denique primum è tribus ab Asclepiade traditis, à me scriptum emplastrum Ægyptium, quod & ipse Andromachi esse cõfirmat, neque cuius sit virtutis, nec quomodo præparandum sit, aut vtendum, Andromachus indicauit. Verum simpliciter tanquã vulgare quoddam pharmacum libro de exterioribus facultatibus, quem ipse secundum inscripsit, proiecit. Primum enim omnium scripsit, quod ipse nominat Pantagathium, quasi dicas ad omnia valens, deinde hoc Ægyptiũ, aliud vt dixi nihil adiungens. Habet enim eius dictio in hunc modum. ¶ *Aegyptium.* Argenti spumæ denariûm pondo centumquadra-

* Aliter tres.

†Addit in antiquis, thuris denariũ pondo octo.

†*Al. duodecim.*

gintaquatuor, ricini heminas sex, ceræ denariûm pondo centumquadragintaquatuor, guttę ammoniaci denariûm pondo septuagintaduũ, terebinthinæ denariûm pondo xxxvi, lanę combustę denariûm pondo octodecim, squamæ stomomatis denariûm pondo octo, squamæ ęris denariûm pondo octo, †aristolochiæ denariûm pondo octo: non nulli myrrhæ denariũ pōdo quatuor, opopanacis denariûm pōdo †duûm. His ad finē adscripta sunt, marinæ aquæ ad irrigandam cerā heminas octo. Quid sibi velit, cùm dicat, ad irrigationem ceræ, manifestò non scimus, intelligere.n. plura licet. Mirandum verò, quomodo in alijs omnibus cum Andromacho conueniat, mensuram ricini parem non ponat: Andromachus enim heminas sex, Asclepiades tres scripsit. Neq; verò etiam apposuit, quod in fine scripturæ ab Andromacho adiectum est, Non nulli myrrhę denariûm pondo quatuor, opopanacis denariûm pondo duũ. Rursus adiunxit ipse, In combustis lanis succidis. quod in Andromachi scriptura non habetur. Post dictum Ægyptium theriaca emplastra quinq; retulit Andromachus: deinde aliud Fuscum, quod ad Eubulum authorem refert: postea rursus aliud Fuscum, quod Mineruam nominat. Post hæc iterũ alia fusca simpliciter duo, quibus subnectit aliud, vbi sic ad verbum scriptum est. ℭ *Fuscum Nygmaticum, hoc est ad neruorum punctus vtile, Andromachi.* Guttæ ammoniaci denariûm pondo octo, ceræ nouæ denariûm pondo octo, terebinthinæ denariûm pondo octo, æris combusti denariûm pondo octo: picis aridæ denariûm pondo quadraginta, vt autem Zeno ait, minæ dimidium, & quartam partem: argenti spumæ denariûm pondo quatuor, aloes indicæ denariûm pondo duûm, aristolochiæ denariûm pondo duûm, chalbani denariûm pondo duûm: æruginis denarij pondo vnius, alij denariûm pondo duûm: thuris denariũ pondo duûm: olei hyeme quartam heminæ partem, æstate octauam: aceti tres cyathos, quibus ammoniacum dissoluatur. Hoc verisimile est ab ipso nominari Nygmaticũ, vt quod neruorum puncturis ex vsu esse queat. E F

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM PER GENERA LIBER QVARTVS

ARGVMENTVM LIBRI

Docet Medicamenta, quæ faciunt ad Putrida, ac maligna Vlcera, ad Nomas, & Reliqua quæ vix ad cicatricem perueniunt.

De Methodo parandorum Medicamentorum ad Maligna Vlcera & ægrè cicatricem admittentia. CAP. I.

PRimus sanè liber in alborũ emplastrorum confecturis, tum alijs, tum eorum quæ vlceribus cicatricem ægrè ducentibus conueniunt, finitus est: vbi distinximus cōiter appellata dysepulota i. cicatricem difficulter admittentia, ab ijs, quæ propriè cacoethe hoc est maligna, dicuntur, & ipsa nimirum dysepulota. Qm̄ verò quædam saniei humorum q; vlceratis partibus influentium vitio cicatricem ægrè admittunt: quædā ipsa affecta sede influentē succũ quālibet probũ corrūpente: vlcera secundo modo habentia, dysepulota & cacoethe propriè noīant: in quibus interim totam partem affectam excidere, vel adurere, non nulli cogũtur, aut medicamentis crustā inducentibus, aut igne vtentes. At cũ ampla sit latitudo vtrinq; in eo, q̄ alterũ altero magis minus've dysepulotũ malignum q; est, tm̄ medicantium pharmacorũ esse numerum oportet, quantus ipsorũ quoq; vlcerũ extiterit. Meritò igitur oēs, qui vnũ duntaxat medicamentũ vlceribus malignis cicatricē inducere promittens habēt, successu crebrò frustrantur. Nam duo minimũ, quæ idem pollicentur, eādem q; facultatem ostendũt, diuersa alioquin inter se non simpliciter maioris minoris q;, verùm vt apertissimè dicam, maximi ac minimi ratione, in promptu adesse illi conuenit, qui omnia id genus vitia curare proposuerit. Quēadmodũ igiē cōmētario therapeutices Methodi, in vniuersis affectibus primā oīum communem auxiliorũ potentiā inueniri docebamus, dein materias, quibus illa continetur: ita nunc quoq; in vlceribus dysepulotis generalem pharmacorum, quibus illa curabuntur facultatem, quę tandem sit, prius inuentā esse oportet. Indicata verò mihi est & hæc in illo opere, cùm quidē nullus vitiosus habitus vlceratas partes infestat, duos scopos habens, vnum, vt id quod influit, repellat: alterum, vt quod affectæ parti inhæret, infixum q; est, discutiat. Hæc autem contrarię vires prę stant: siquidem influxum reprimunt, quæ sunt adstringentia pharmaca: digerunt impacta iam excepta q;, trahendi potestate prædita. Porrò quæ adstringunt vt plurimum exasperant, atq; hac occasione molesta sunt: trahentia verò ac digerentia ex alto humiditates, non citra acrimoniam id efficiunt. H

A id efficiunt. At acrimoniam dolor quidam necessario sequitur, vlceratam partem mordens. Atq; sic propter dolorem, quem exasperantia mordentia q; concitant, humores vlceratis partibus influentes iritari contingit: vnde quoq; vlcus phlegmone obsideri exedi q;. Ex quibus dictis colligitur vlceribus dysepulotis psidia inueniri difficulter posse: multo magis adhuc malignis. Quare talis pharmacorum materia, quo ad eius fieri possit, inuenienda est, vnde vlcus citra dolorē siccescat: quod accuratè fieri nulla ratione licet medico ignorante, quem effectum medicamen exhibitum ostenderit. Quippe ambobus componentibus mordente puta & adstringente, necessario validum existit: verum sordes & humiditatis copia id genus vlceribus incumbens, veluti propugnacula quædam vlceratis particulis facta mordicationem pharmacis valentibus exoluunt. Itaque attendendum est, quantū primus vsus humiditatis in vlcere desiccauerit: vel, si etiam sordes habeat, quantum harum quoq; absterserit: ac ita secundùm, tertium q; vti illo debemus, donec purum & siccum vlcus apparuerit. Vbi vero primum id tale conspexeris, ad aliud medicamentum te conferes, eiusdem quidem speciei, sed priore imbecillius: nam validiora, dum medendo vlcus dolorem inferunt, fluores mouent, & phlegmonas concitant. Quòd si rursum multo imbecillius priore pharmacum adhibeas, vlcus humidū sordidum q; euadet. Hac igitur parte artificio vtens B medicus, eo qui solo experimento innititur, melior est, q sciat vlcus non alia medicamētorum virtute curari, q̄ dum affecta pars eam siccitatem cōsequatur, quam in naturali statu sita possidebat: quod factum intelligimus, vbi neq; tenuis amplius sanies influat, neq; pus producatur. Hanc dispositionem vlcera nancíscentur, quo dixi modo, siccescētia, hoc est adstricta, discussa q;: dein vbi sicca quidem fuerint, verum sordida adhuc appareant, detersorijs pharmacis repurgantur: de quibus ipsis quoq; non nihil in opere de simplicibus medicamentis cōmemorauimus. Omnis autē absolutissima methodus est tractatu de morbis curandis perscripta, in quo prius exercitatum esse conuenit, qui hinc perfectè frugem reportaturus est. Hoc vobis amici, quibus ista scribūtur, cōstare manifestò admodum noui: itidem rationem sine exploratiōe in operibus facta probabilem non esse, quæ nunc à me dicūtur, demonstrant. Etenim vidistis subinde illis ipsis pharmacis, quibus sine methodo medici quidā vtentes nihil proficiebant, multa me eius generis vlcera persanasse. Quamobrem in memoriam reducite medicamenta citra demorsum exiccantia: sunt autē ipsorum pleraq; metallica. Atqui hoc etiam memineritis, q combustis elotis q; mordicatio, quę prius adfuit, edomatur ac interit. His igitur in præsentia vti vobis licet: elotis quidem in pueris, eunuchis, mulieribus, & qui molli natura carne sunt præditi: item qui ad sentiendum habiles admo- C dum sunt, & vitioso succo laborant: In alijs corporibus etiam illota vsurpare potueritis, manè primum ipsa ijs, qui curantur, vbi probè concoxerint, adhibentes. Si verò & corpus totum præparationem quandam requirat, & hanc prius factam esse oportet: præcepimus de his in commentario de morbis curandis. Non nullis siquidem vel purgatio sola sufficit, quibusdam sanguinis detractio, alijs vtraq; hæc adhibere profuerit. Sunt in quibus superiacentem varicē excindere opus est: vel lieni, vel iocinori, prospicere: aliquibus ambientes vlcus partes scarificare, quemadmodū interim labrorum callos amputare. Si horum nullo egemus, humoris copia simul cum sordibus inspicienda est: atq; ita ad idoneum medicamen veniemus, rursus simplicium singulorum memores, quæ desiccant, non tamen vlceris sordes abstergunt: item quæ abstergunt quidem, non tamē probè desiccant. Quæ verò vtrunq; possunt efficere, prospiciemus ex quoto quodq; ordine existat, quod maximum inter ea censeo, quæ ad curationē pertinent, neglectum tn̄ medicinalis materiæ scriptoribus. Nam hi soli omnes ipsius vires dicere studuerunt, sicut etiam Dioscorides, quem nulli eorum, qui in ea quasi arena desudarunt, secūdum esse quisq; dixerit. Ego igitur deinceps omnia pharmaca recensebo, quæ vlcera citra mordicationem exasperationem q; manifestam exiccare possunt. Incipiam à metallicis, quibus etiam terræ species adnumerantur. Porrò cùm variè D inter se differant in eo, q magis minus q; siccent, à medijs orsus ad vehemētius vel obscurius exiccantia me conferam. Siccant igitur modicè lemnia sphragis, & cadmia, atque hac magis ea, quæ sua sponte nascitur citra permutationem, in torrentibus aut riuis ac in cypriorū montibus alijs q; in locis inuenta, præcipuè verò vbi metalla sunt. Porrò consueui eā magis siccantē reddere, p æstatem in Sole pluribus deinceps diebus terens ex aceto, aut vino colore giluo, substantia pellucido. Cuiusmodi est in Italia Falernum, in Asia Tmolite, quod vinorum maximè siccare natū est. Hoc genere cōprehenditur & Ariusium in Chio natum: item odoratum Lesbiū in Eresso & Mithymna. His succedūt oīa vetera, cùm ex albis & adstringentibus inueterata sunt, in Italia Signinum, Tiburtinum, & Marsum, in Sicilia vocatū ab incolis Amineū: in Asia Aphrodisieum, & Misyū. Sufficit enim mihi facultatum vniuersalium veluti exempla exposuisse. Iam verò Cadmiā ex aceto acri similiter multis per æstatem diebus in Sole præparo, siccatam q; repono, vt vlceribus malignitatem assumentibus inspergi possit. Valentius hoc pharmacum est chalcitis combusta eodem modo prius in puluerem redacta: per se autem ignem non experta tam valens medicamentū est, vt crustas faciat. Lotam igitur ipsam, deinde siccatam habere satius est: minus enim lota, q̄ vsta desiccat, ac lōgè mitior est minus'que mordax. Persimile huic medicamentū est etiā Ærugo cōbusta: quæ verò ignem non experta est, fortissimum medicamen est, sicut etiam chalcitis: verū

hęc non nihil etiam adstringit, & ea multo magis Chalcãthum, quod inter metallica maxime siccat: at ærugo huius potentiæ omnino particeps non est. Misy autem & Sori, vt didicistis, chalcitidi genere cognata sunt, ex vna, vt ita dicam, radice producta: tenuius tamen misy apparet, ac minus mordax & vrens: crassius sori est, & vtroq; siccat imbecillius: quemadmodum ‖ & Stibi maiorem adstringendi siccandi q; vim ac sori possidet. Porrò Diphryges appellatum pharmacũ vlceribus ægrè humiditatis vitio ad cicatricem venientibus, aptissimum est: validè nanq; siccat, etsi modicè mordeat. Enimuero id quoq; præter acrem tum qualitatem, tum potentiã, vim habet adstrictoriam: quas tñ ambas fortiores & chalcitis cruda, & chalcanthum repræsentat, siue id masculino genere, siue fœminino, siue neutro, appellasse quis malit: nã hoc vobis semper succurrat, de nominibus contendendum non esse, vbi speculationem ipsius artis vsui necessariam ediscere statueritis. Quin & Alumen quodlibet vlcera satis exiccat, generosè adstringens. Vnde nemo solis his ad vlcera vtetur, sicut nec cruda chalcitide, & ærugine: vsta vero & hæc & misy vtilia sunt: vt elota morsum quidem remittunt, verum minus siccant. Itaq; lotis ipsis vti tutius est, quoniã permulta corpora, quibus mederi cogimur, vnam quandam dispositionem habent, qua vehementẽ commorsum ferendo non sunt. Audiuistis autem ipsa frequenter, sed & nunc iterum commemorabo, atq; ad omnem sequentem sermonem memoriter teneri operæpretiũ esse arbitrabor. Quę igitur plethora vitioso q; succo laborant corpora, ad hæc quæ tenera carne prædita, & ad sentiendum insigniter habilia sunt, facile ex morsu phlegmonen recipiunt. In carne molli præditorum numero continentur mulieres videlicet candidæ, pueri, eunuchi, viri cute alba: insuper qui regionem frigidam incolunt, humidi hi quoq; & pituitosi, eo'que molles & albi: quemadmodũ ij, qui calidum tractum inhabitant, vt Ægyptum, & Arabiam, duros corporũ habitus & siccos sortiuntur. Itaq; horum vobis veluti memoribus appositurus sum quandam & aliam pharmacorum simplicium materiem, quæ malignis vlceribus curandis sit idonea. Sarcocolla igitur & Ichtyocolla, & his magis adhuc Chrysocolla tali facultate prædita est. Huc optimè facit & Plumbum combustum: post hoc sori, stibi'que, hæc quoque combusta: insuper plumbi recrementum probè siccat: quemadmodum & ferri squama, euidentius tamẽ stomomatis. Porro Æris squama, præter q̃ q siccat, etiam abstergit purgat'que, vnde pura quoq; vlcera efficit: quod reliquæ squamæ nõ possunt. Quare si hæc omnia medicamenta arida vlceribus malignis ac contumacibus inspergis, mirifice videbis citra mordicationem ea desiccari, sicut vbi buccinorum testas concrematas, purpurarum, ostreorũ, aliorum'que id genus, adhibueris. Quin ‖ & quod græcè Diaphanes, Romanis lapis dicitur specularis, ex ijs est, quæ leniter ac sine morsu exiccant: qui vstus vlceribus ægrè cicatricem admittentibus non item malignis ac rebellibus conducit: quippe minus exiccat, quã illa requirant. Idem potest Vitrum vstum, ac Ignitum illud, quod in calfactorijs ærariorum fabrorũ officinis consistit. Cæterùm Ægyptiæ spinæ fructus, Galla omphacitis hoc est immatura, Rheõ, Malicorium, radices herbę'que nõ paucę vltra siccandi, etiam adstringendi potestatem habent. Nam & Aristolochia, iris, acorum, artemisia, panacis radix, argemone, chamæleontis nigri radix, cyperum, dracunculus, gladiolus, affatim exiccant. His euidentius adhuc Centaurium, & polium: quibus paulo imbecillior est terra nomine Erethrias, vti valentior est Ampelitis. Talis sane medicamentorum simpliciũ ad vlcera maligna ac contumacia materies existit. Extrinsecus autẽ non nulla ipsis apponuntur, quæ quidem per se vehementis potentiæ gratia non admoueri, sed alijs misceri, solent, veluti ærugo ignem non dũ experta, calx viua & illota, & molle apholitrum, quod re vera aphrolitrum est: quanto enim spumantius, tanto præstantius est vtraq; facultate, tum qua minus mordet, tum qua magis digerit. Didicistis enim & in opere de Simplicibus medicamentis subtiliora crassioribus hac virtute inter omnia, quæ simili specie comprehenduntur, præcellere. Porrò nihil tam nobis euitandum est, quàm pharmacã generis oleosi, ‖ quæ Hippocrates malthacode idest mollicina, nominat: cuiusmodi sunt omnes adipes, præsertim porcorũ, dein resinæ, postea cera: Alia verò ratione & quæ indurata remolliunt (malactica Græcis dicuntur) non conueniunt, chalbanum, bdellium, gutta ammoniaci, styrax, medullæ: Item alio modo acria, piper, zingiber, sinapi, canchri, multa'que eius generis alia.

E — A.l.2.t.2.c.7. fol.99.f
F
A.lib.2.t.1.c. 385.fo.138.g — G
lib. de ulcerib. à principio.
H

Quomodo Medicamentis Siccis modo commemoratis in Vlceribus ad cicatricem ægrè venientibus, & malignis, vtendum sit. CAP. 2.

HViusmodi vlcera vitioso plena humore necessario existunt, pleraque verò ipsorum etiam sordes copiosas continent. Quoniam ergo siccum aliquod pharmacum ipsis sumus insperſuri, conuenit prius ea linteolo molli, puro, & sicco, extergere. Vbi vlceris cauitatem medicamento impleueris, platysma emplastri labris attenuandis accommodati extrinsecus superdandum est, atq; huic rursus linamentum vndique æquale foris inijciendum, cui spongiam ex aqua aut vino tinctam applicabimus. At in primis curandum est, vt spongia frigida permaneat: quod ex facili fiet, si frigida ipsam continue citra deligaturæ solutionem foueas. Sed fasciam ei inijcere ac circundare debes, vt Hippocrates in ‖ commentario de Fracturis edocuit, maximam offensam fore ratus ex deligatura, quæ ad elegantem formam, non vsum, conducit. Si igitur fascia vna fuerit, inferne sursum tribuenda est, siue tibia, siue genu, siue talus, siue cubitus, siue manus summa, siue alia

com.3.t.10. & 15.cla.7ª.243. d.&h. Et lib. de Medico circa medium.

A alia quæuis pars, laborauerit. Quòd si duabus vti velis vt in fracturis, altera à parte affecta sursum feretur duntaxat: altera deorsum prius, mox in superiore parte desinet, eodem q; cũ priore perueniet. Quamobrem hasce fascias ex linteis, nõ panniculos esse, vt oẽs nouistis, expedit. Tertio autẽ quoq; die non singulis soluendum membrum est, sic vt aqua non adhibita, quo dixi modo nuper, molli puro & sicco linteo saniem vlceri abstergas. At si ambientes vlcus partes plegmonodes quippiam repræsentent, humidum medicamen latum extrinsecus platysmati superaccõmodãdũ est ex meo phœnicino, non simpliciter liquefacto, sed cui plurimũ, quoad fieri potest, vini adstringentis adiectũ sit. Neq; tñ obuio quouis oleo liquare ipsum conuenit, verũ si rubor quispiam, vel omnino calor, in circumpositis vlceri partibus exuperet, adstringente & refrigerante aliquo id faciendum est: sunt huiusmodi myrteum & melinũ: si hæc non adsint, adhibeto, quod omphacinũ & omotribes nominant. Si durities maior extiterit, oleo veteri, vel ricinino, ipsum phœnicinum liquefacies. Sed tutius fuerit, si nihil in ambiente vlcus loco vitiosi appareat, superpositæ regioni liquidum medicamẽtum admouere, quod repellat, siquid prius vel prauum, vel plus q̃ par est, influat, maximè cũ in crure vlcus obortum superpositam venam varicosam habeat. Quæ dum magna est, ac colore nec rubrum nec probum sanguinem, sed atriorem magis q; melãcholicum, cõtinere videtur, excidenda venit.

B Interim verò contigit, vt vena tali excisa vlcus statim ad cicatricem veniret, etsi iam annum durarat, verũ ipsius loco iuxta diuisionem, vbi vena erat excisa, vlcus malignum ac cõtumax oriretur, cui cicatrix induci non potuerit. Igitur id genus vitijs præstat, viribus ægri consultis, à venæ incisione auspicari, deinde pharmaco purgare, melancholicum humorem vel cũ hoc ẽt pituitosum educente, qm̃ is quoq; vnà non nunq̃ cum melancholico influit, dũ varices generantur. Postea ipsam venam vlceri suprapositam in longum scarificare commodum est. Vbi abunde vacuaris, ei ipsi venæ sectæ prius medendum. Postquam exactè iam cicatricem ducere videtur, tunc maligni vlceris curationẽ, vt prædictum est, aggredere. Iam verò lien interdum male affectus, vitiosi talis humoris author est, sicut & iecur. Quibus vbi prospexeris, sic tandem ad vlcus curandum venire oportet. Pari modo, si vniuersum corpus cacochymum vel plethoricum existat, prius expurgare vacuare q; ipsum expedit, quàm medicamentum vlceri admoueas. Porrò intra vlceris per arida medicamenta curationem, quotiescunque solueris, aduertendum est, qualem'nam in particula effectum ędiderint. Sciendum q;, ac in memoria habẽdũ, quòd quæ desiccare, non autem detergere, valent, cuiusmodi sunt illa quæ adstringendi qualitatem obtinent, vlcus purum non efficiunt: at quæ præterquam q siccant, adhuc etiam detergunt, ea non

C modo siccam, sed puram quoq;, totam partem exulceratam efficiunt. Præterea notandum venit pura vlcera ab ijs medicamentis, vnde prius, cum essent sordida, nihil mordicationis percipiebãt, nunc morderi: Quæ causa est, vt à valentioribus abstersorijs pharmacis ad mitiora, minus q; mordacia, digrediamur, vbi vlcus ad amussim purum inuenerimus: quemadmodum rursus in sordidis ad magis abstergentia transimus, nisi ex mordicatione sordida apparuerint. Hoc siquidem medicis etiam bonis existimatis nõ nunquam imposuit, vt ad abstersoriũ valentius acrius q; se cõferrent: vnde iterum vlcus erosum, ex ęquo sordidum, vel etiam magis adhuc, altera solutione visum fuerit carne à medicamento colliquata ipsum fœdãte: nam in prauam saniem degenerat colliquescens caro. Cæterum quicquid ex his ipsis tenuioris consistentię est, à pharmaco difflatur: reliquũ ibidem circa ulcera concretum, sordes ipsis redditur. Quare animum attendere oportet, vtrum vlcus carne, quæ subest, exesa ac colliquescente sordidum euaserit: an quia medicamen sordibus auferendis aptum requirat, impositum vero tale non sit. Indicat autem vlceris maior facta cauitas, tum oræ rubentiores calidiores q;, cum medicamenti acrimonia sordidatur. Forsan igitur superuacaneum fuerit in præsenti commentario compositorum medicaminum vsus rationem modum q; adscribere, quippe in Methodo curandi explicatum: at quæ necessaria sunt, & magnam

D noxam adferunt neglecta satius est bis ter'ue, vt fidelius memoriæ inhæreant, repetere. Ponamus igitur & hoc etiam in talium vlcerum curatione, si quidem citra totius corporis offensam fieri poterit, ægro à balneo abstinere, perfricari linteis largiter, mox oleo, deinde halteribus hoc est saltatorijs pondusculis exerceri, si crus fuerit affectum: vel cursu, si partes superiores male habeant. Quòd si à balneo temperare sine totius corporis noxa nõ poterit, soluere deligaturam non oportet, verum vt ligatum est, membrum lauare, & aquam calidam ex spongia exprimere, aliã q; mox frigidam infundere, vt nullus in deligatura calor sit reliquus. Iam si curatio succedere videatur, etiam absque spongia alligata sanari potest, si phœnicinum liquefactum, vt dixi, extrinsecus imponas, & citra spongiam, quæ fascijs comprehensa velut in fracturis, ægrotæ corporis parti orbiculatim circundatur.

Compositio Medicamentorum, quæ in modum emplastri fiunt. CAP. 3.

QVoniam malignorum, & difficulter cicatricẽ recipientiũ vlcerum curationis summus est scopus, vt medicamentũ citra morsum exiccet, aqua verò & oleũ maxime oĩum humectãt, ab eis abstinẽdũ est ita, vt nec p se adhibeant̃, nec siccis quæ recẽsuimus misceant̃ medicamẽtis. Itaq; cera deligẽda est neq; natura, neq; vetustate sicca, verũ recẽs & pinguis natura. Qua in Sole emollita, aridorũ medicaminũ dictorũ, quodcũq; volueris, excipere poteris: sin aũt Sol absit,

apud

apud ignem calefacta subigatur, & in calidam aquam demergatur: non enim aqua per totam mi- E
scetur, sed statim ab ea emollescente defluit, anteq̃ vlceri fuerit imposita. Symmetria vero mixturæ est talis. ℂ *Mediocre Medicamentum hoc modo efficitur.* Quarta pars metallicorum ceræ adijcitur: valẽtius erit, si tertia sumatur. Porrò cũ ipsa metallica minus magis q̃ immordacia siccaq; existant, virtus in ijs, quæ magis siccant, intendetur: quæ minus, remittetur: quemadmodum rursus tutior leniorum vsus est, mordaciorum periculosior. Dictum nanque frequenter est, non nullas naturas corporum, tum cutem tum carnes magis sensorias habere: quibusdam has ambas minus esse sensorias. Item pro maioris minoris q; sensus ratione doloris etiam affectus sequitur, vt & phlegmones. Accedit huc non mediocris differentia, q quis molli sit carne, vel duriore, boni mali q; succi, vel plethoricus, vel vacuus, vel medio quodam modo inter enumeratos affectus. Vnde colligo vnum omnibus idoneum medicamentum præparari non posse: sed qualecunq; ex similibus specie confectum fuerit, hoc vti sciet ille, qui methodum isto libro traditam artificiose didicerit. Exẽpli gratia in subiecta materie si pares vtriusq; ęruginis, & æris combusti, partes misceas, aluminis scissi partis vnius dimidium: vt totum tribus, vel duobus denarijs, s, vel vncijs totidem, constet: sufficiet decem ceræ denarios adijcere denarijs, decem vero vncias vncijs, in temperati & medij facultate pharmaci compositionẽ: Melius fiet, minus q; mordebit, si loco aluminis scissilis diphry- F
ges accipiat: cuius vno denario integro iniecto, quemadmodum æris quoq; & æruginis, medicamen erit præstantius. Quod si æruginem mordacius facturã suspicati, lene prorsus ipsum fieri postulemus, combustam apponimus. Insuper si expurgare sordes statuerimus, æris squamæ denarij dimidium addetur, vt tota medicamenti symmetria talis euadat: Æris, æruginis vstæ, diphrygis, singulorum partes æquales, hoc est cuiusq; denarij pondo vnius: æris squamæ denarij dimidium: hæc pingui cera, vt dixi, mollita excipiantur. Vbi siccior paulo fuerit, q̃ vt commemorata excipiat, miscendum est myrteum molliendo, vel melinum, vel lentiscinum, vel ricininum, vel cyprinum, vel omotribes oleum vetus, vel recens Hispanum, vel quod apud nos ex oleæ surculis pręparatur. Aut si omnino nihil oleosum medicamento adhibere placet, laricem resinam admisceto: cuius si copia non est, terebinthina eius loco vtendum. Cæterum hoc semper in memoria tenendum est ijs, qui hæc legunt, maximè ad primum, quod dictum est, tanquam præstantissimum veniendum esse, mox ad secundum, & tertium, deinde ad alia quæ post tertium sunt, ceu pro pharmacorum virtutis et potentię proportione, sermonis ordinem nobis vsurpantibus. His igitur auditis quispiam, & simplicium medicamentorum viribus intellectis dijudicare poterit, quæ maiores nostri ad vlcera cacoethe pharmaca conscripsere. Sicut verbi gratia Asclepiades cognomento Pharma- G
cion in tertio Exteriorum in hunc modum tradidit.

Quæ Medicamenta memoriæ prodiderit Asclepiades. CAP. 4.

AD *Chironia & curatu difficilia Vlcera Medicamentum accommodatum.* Æris squamæ pondo vnciã, æruginis rasæ pondo vnciã, ceræ selibram, resinæ laricis pondo vnciã s. Ea quæ liquari possunt, aridis affunduntur: quibus exceptis, ac curiosè mollitis vtitor: item platysma exiguum soli affectæ parti, vt vlcus tm̃ comprehendat, iniicito. Cęterum ambientes particulas pharmaco, quod phlegmonen arceat, circundare oportet: inter curandũ tertio quoq; die soluere, deinde fomentis mitigare, idem q; emplastrum quod à latitudine platysma vocatur, abluendo emollire, ac rursus imponere donec cicatricẽ inducere incipiat. Hęc est medicamenti scriptura. Pulchre verò author ipse adiunxit, Ad chironia. nominant.n. sic vlcera, nõ mediocriter sed maximè maligna cõtumacia q;. Generosum hoc medicamen est, vt quod ex tertia cerę parte metallica contineat, æruginem sanè pharmacũ valentius, ęris squamã multo illo moderatius, attamẽ & ipsum generosum. Mediã ac symmetrã habet temperiem, vt ẽt modicè maligna curet, si non triplex, sed quadrupla, ceræ portio alijs cõmista fuerit: Moderatius adhuc extiterit, si quincupla adijciat, vt non dum cacoethe, sed ęgrè cicatricẽ ducentia, persanet: Quemadmodũ ẽt si metallicorum sex partes cera capiat, vt sit ęru- H
ginis & squamę vtriusq; denarius, cerę duodecim, laricis quot exigit proportio: quę erit, si tres ipsius denarij imponantur. At vbi cera pinguis est, etsi minus resinę addatur, spissitudinem, quanta sufficit, medicamentum habebit: siquidem huiusmodi pharmacis resina ob consistẽtiam inditur, veluti & myrteum, vel lentiscinum. Ego certè attico non nunq̃ œsypo ceram emollitã miscui: ac vsu didici, vel nihil, vel parũ adeo medicamentũ ab illis, quę sine hoc p̃parata sunt, superari. Manifestum aũt est me hęc ad futuri medicaminis robur referre: nã auxilium ad aliquid spectat, quippe mollius pharmacũ ad moderatiora cacoethe id est minus malefica, magis q̃ vehementius cõducit. Vbi igitur vlcus ipsum minus malignum est, orę verò pretumidę ac durę, Græci ochthodeas appellant, potior in his est œsypus. Benefacit ẽt his cerui vituli q; medulla, quã lęuem ante factã ceræ prius admiscere oportet: dein sic in vnitatẽ coactis ijs metallica trita, vt in puluerẽ redigant, excipienda sunt, vt quę mordicationem pariant. Omnia verò sicca ac terrestria pharmaca, quantum satis est, antea lęuigent, vt est galla, cytinus, malicorium, ęgyptię spinę fructus, qm̃ id genus oĩa ęgrè fiunt lęuia: sicut facile, quę ex succis & liquoribus resiccatis proueniũt, myrrha, aloe, acacia, & quæ his sunt genere finitima. Cęterum rectè Asclepiades ad finem superioris medicamẽti scripti hæc verba adiecit: Et hęc triduo soluito, fomentis q; mitigato, idẽ q; emplastrũ ablutum emollito, rursus q;

A sus q; apponito. Nisi.n.diutius cuti pharmacū adhæserit,nihil efficiet. Quòd & pleroſq; medicos latuit,arbitrātes,ſi ter die saniē ab vlcere deterſerint,melius ſe facturos ijs, qui bis idē faciūt: qui verò ſemel ſoluūt, ab ipſis quoq; ægris tanq̃ negligētes malè audiūt. Conuenit hic quoq; vos meminiſſe,quod in pleriſq; noſtris cōmētarijs dictū eſt,qualitates videlicet oīum vicinorū corporū mutuo in ſe quicq̃ agere, etſi alterū ipſorum multo ſit validius: hac nanq; rōne ſpecie quodammodo inter ſe ſimiles fiunt ſpatio tpis, tametſi permultū differant: vbi aūt qualitas medicamenti curādo corpori ſimilis ſpecie fuerit, vtilitas maior ſequitur. His igitur rationibus, qui primus emplaſtro añ impoſito vti ſtatuit,laude dignus eſt: & nos ipſum ſequi multo magis decet,cū quod ratione inuenit,experiētia cōprobatum cognouerimus.Nec temerè triduo quoq; ipſum foueri, ſingulis videlicet ſolutionibus,pręcipit: nā,quia valēs medicamentū eſt,meritò lenitionem deſiderat. Satius igiť eſt in vlceribus non ita malignis, cerā quadruplam vel quincuplā amborum ſimul metallicorū eſſe. Poſt hoc pharmacū,aliud Aſclepiades deinceps tradidit,quod his cōſtat. ℂ Æruginis pondo vncijs duabus,ſquamæ pondo vncijs duabus,diphrygis pondo vncia,ceræ pondo libra,laricis pondo vncijs tribus. Hæc rurſus ſymmetria ſimpliciū medicamentorū eadem eſt, q̃ ſuperioris,ſolo diphryge ſuperās: alia certè oīa priorū duplicata ſunt. In illa.n.ſcriptura æruginis & ſqua-

B mæ,vtriuſq; pondo vnciā adijciebat,cerę modum ambabus triplo maiorem: ſiquidem oēs vncias, ſex eius admiſcendas cenſuit,reſinæ verò ſemunciā, ſupra vtriuſq; metallici portionem. Secunda ſcriptura,illius quidē,loco vncię & ſemiſſis, tres ĩponendas iubet: metallicorū verò pro vna vncia ſingulorū duas,ceræ libram, cū in priore ſcriptura ſelibrā immittat. Clarū itaq; eſt diphryges ſolū in ſecunda eū appoſuiſſe. Ac ſi vnciā ipſius immittendā alijs duplicatis præcipit, modò ſimplicibus vniuerſis in priore ſcriptura miſtis diphrygis ſemunciā addideris,talē medicamenti confecturā habiturus es: Squamæ pondo vnciā,æruginis pōdo vnciā,ceræ ſelibrā,reſinæ laricis pondo vnciā s,diphrygis ſemunciā. Eadē oīno & hæc eſt priori, ſi diphryges excipias, quod tā moderatum eſt pharmacū,vt ēt ſolū inſperſum vlceribus,quę cicatricē difficulter admittunt, medeať: ſimiliter & æs cōbuſtum. Valentior aūt longè ærugo, vt vel ſordida admodū & humida curandi terminos exceſſerit, ſi ſolā eam inſpergas, exedit.n.& mordet inſigniter. Porrò in chironijs vlceribus, alijs miſta pharmacis tantum de vehementia quidem virtutis ſuæ remittit,auget aūt illorum,vt cōpoſitū ex omnibus pharmacum fiat præſtantiſſimū. Qua verò rōne prædictis medicaminibus ærugo miſta fuerit,hac & viua calx, exigua proportione aliorū multis à quibuſdā adiecta. Extincta mediocre eſt pharmacū,elota prorſus leue,& mordacitatis expers. Hoc igitur emplaſtrū exēpli gra-

C tia adſcripſi, q̃ iuuenes in particularibus exerceri velim, nec vniuerſalibus ſolis eſſe contentos. Rurſus autem reuocato ad initium ſermone ad Andromachi medicamenta digrediar.

De ſcriptis ab Andromacho Emplaſtris ad Vlcera Maligna. CAP. 5.

APponā igitur cauſa exempli, quæ ex cōpoſitis medicamentis ad cacoethe vlcera conuenire vſu probata ſunt,ab ijs exorſus, quæ ſcripſit Andromachus: quē nō iniuria queas accuſare, q̃ citra diſtinctionem pharmaca tradiderit. Hac.n.omiſſa permultos medicos malè ipſis vti cōtingit,ideo q; non nunq̃ ſcopum mirificè adſequi, interim ab illo errare, permultū delabentes. Cùm igitur par eſſet,vt ipſe diceret, Hoc ipſum validiſſimū eſt, ab hoc rurſus aliud moderatiſſimū, hoc verò imbecilliſſimū, ille oīa ſubinde ſcripſit nulla diſtinctiōe appoſita. Auſpicatur igitur ea ipſa hoc titulo: ℂ *Cicatricem inducentia.* Mox ita ſubdit: Cadmiæ toſtæ pondo libram,chalcitidis vſtę pōdo librā,ceræ pondo libras quatuor,reſinę aridę pōdo libras iij,myrtei pondo libras iij: vinum aridis miſcetur. Ab his verò deinceps in hunc modū ſcribit ad verbū: *Medicamentum ex Ladano.* Et ſymmetria appoſita, iterū deinceps ait: *Aliter vt Alcimion.* Deinde hîc quoq; ſymmetrijs expoſitis infert inquiens. *Pharmacum ex Hordeo.* Poſt huius cōpoſitionē in hanc ſententiā iterum ſcribit. ℂ *Aliud Cicatricem inducens.* Reſinæ ſiccæ denariū pondo octodecim, diphrygis denariū pō-

D do quatuor,ſpumæ argenti denariūm pondo ſedecim, ceræ denariū pondo x,olei cyathum & dimidiū. vt hoc ſit ei medicamētū ab initio ſextū. His ſubiungit iterum alia ſex, vnicuiq; pręponēs, *Aliud*, volens nimirū cicatricem inducens nos inaudire. Quinq; igitur ſunt epulotica, quibus vti mos eſt, nec malignis, nec ægrè cicatricē ducētibus, idoneis. Sextū ad vlcera quidē dyſepulota, id eſt q̃ cicatricem difficulter recipiunt, non tñ iam ad cacoethe, q̃ nobis maligna dicuntur, valet. Reliqua verò ſex adiecta malignis proſunt, virtute inuicē diuerſa: Quibus alterutrū oportebat, nē pè vel rationalem ac methodicam diſciplinam conficiendo, adſcripſiſſe in eorū vehemētia differentiam, tanquam nobis intellecturis ad maligniora vlcera valentioribus vtendum remedijs, ad mediocria imbecillioribus: Vel Empiricorum more poſuiſſe, quædam horum medicaminum phagedænicis, in ſumma q; exeſis, ac paſtis, eſſe vtilia, quædam cauis, quædam vehementer ſordidis: ijs verò, qui phlegmonodem ſimul aut ſcirrhoſum affectum habent, aut labra vlceris dura, vel prætumida, vel nigra, vel alterius cuiuſquam coloris, ſingulis propria: Horum autem nihil ille effecit. Poſtea ſex facultates cicatricem inducendi ordine retulit, quarum ego compoſitionem cum proprijs diſtinctionibus narraturus ſum. Primum itaque ab eo ſcriptum, quod tamē à principio ſeptimum eſt, ſatis validum, vt quod æquale habeat pondus æruginis & ſquamæ: remiſit autem minuit' que vim ipſius ceræ miſtura, quæ octo partes vtriuſque ſingillatim, qua-

tuor

tuor amborũ simul explet. Etenim æruginis, & squamæ, cuiusq; vnciam miscere præcipit, ceræ vn E
cias viij: admodũ q; cõmodè cauit, qui id cõposuit, miscere aliquod mollicinũ, græcè malthacodes dicitur: oleum dico, & seuũ, & œsypum, & butyrũ, & resinã. At si pinguis cera non adsit, metallica ægrè miscebuntur. Ac si iuxta ignem vel in Sole calido miscere ipsa cogamur, paulo pòst pharmacum indurescet. Quapropter cum vlceri fuerit impositum, sagum suum æger durum contingere putabit: quippe eiusmodi medicamenta oĩa talem habẽt vsum. Si verò calidis manibus tractet, tñ ex ipsis recipit magnitudinis, vt emollitũ dilatatũ q; toti vlceri imponat, atq; ẽt oras cõtegat. Cũ altum vlcus extiterit, totũ ipsius cauum medicamine indito replebit. Post q; hoc rursus aliud platysma super accommodabit, quod & labra comprehẽdat. Huic deinde rursum linteus pannus frigida madẽs tantus vndiq; obijcitur, vt medicamentũ occultet. Postremò extrinsecus spongia mollis fascia ex linteo excepta, vel semel vel bis affectam partem orbiculatim ambiente, tantæ magnitudinis, quò totũ vlcus cũ labris, ac superpositorum ipsis aliquid subiectorum q;, complectatur. Deligatio à duobus principijs fiat: vocant sic quoties tota pars media vinculi affecto loco incumbat, crus* aũt vtrunq; in oppositum deducatur. Postremo si pannus tã sit validus, vt semel iniectis spongiam tuto contineat, illic terminis consuetur, eo, quod superfluit, forfice adempto: sin imbecillis, rursus vtrunq; crus ducetur, simili robore ad id, quod affectũ est, attractum: quod in primis obseruare conuenit, cũ in primo fasciæ traiectu, tum vel maximè in secundo. Quin nec illius obliuisci F
te oportet, cuius primus, quorum ad nos memoria peruenit, || Hippocrates inuentor extitit, olim ab omnibus ante ipsum medicis, nunc ab ijs, qui artem parum legitimè didicerunt, commissi. Putant .n. satius esse partem exulceratam incompressam seruare, vtrinq; verò ligamentum ei circumponere: quod q̃ sit incõmodum ac noxium, Hippocrates demonstrauit. Igitur vbi hęc primo die peregeris, altero aqua frigida spongiam perrigato. Si ambiens aer calidus, & siccus fuerit, bis hoc ter've in dies singulos faciendũ est: ac deligatura tertio quoq; die soluenda, per hyemem ẽt quarto. Cæterum inspiciẽda est, à medicamẽti virtute facta inalteratio, tũ in vlceris cauitate, tum in labris, tũ in locis ea ambientibus. Porrò vnde hæc discas, libri de Tẽperamentis suppeditabunt: nec non in opere therapeutices Methodi de his vlceribus tractatum est. Vel .n. siccius, vel humidius, vel calidius, vel frigidius, q̃ prius, & totũ membrũ affectũ, & singulæ eius partes, apparuere. Insup cõsiderabimus, nũ quid ex oris ademptũ sit: vel emollitæ quodãmodo, vel attenuatæ sint: itẽ color'ne mutatus, & an sordiũ copia eadem remãserit. Vnde cognosces vtrũ fortius, vel mollius, vel simile priori medicamen imponendũ veniat. Poteris sanè & primũ ipsum ex facili immutare, si mollius voles reddere, misto inter molliendũ paululo cuiusdã olei adstringentis, aut myrtei, aut rosacei, aut G
melini, aut lentiscini, aut mastichini, aut cyprini: Sin validius, aut squama, aut ærugine, ex quibus vtrisq; paulũ ad amussim læue reddes, vt subigendo adijcias. Nos, vti nouistis, vel mite aliquod pharmacũ vlceri inspergimus, ei q; medicamẽ emplastrodes superimponimus. Nulli dubiũ est mitia pharmaca mihi dici, diphryges, sarcocollã, chalcitidẽ vstã, itẽ cõbustũ & æs, & æruginẽ, & chalcanthũ: quę ignẽ non experta, acria oĩa sunt: cõbusta, moderata: lota post combustionẽ, lenia mordacitatis q; fiũt expertia. Præstat aũt sicut prædiximus, & emplastrũ mistioni adaptare, aliquod q; ex alijs medicamẽtis imponere, quorũ deinceps meminit Andromachus: id q; nõ modo simplicium vires, sed mensurã quoq; inspicientes, vt in eo quod iã cõmemorauimus. Quatuor .n. partes ceræ, cũ æruginis & squamæ, vtriusq; vna, miscentur: tres fortius ipsum efficient, sicut quinq; imbecillius. Eodẽ modo in alijs agendũ est, puta in eo, quod prædictũ sequit, octauũ ordine, tali symmetria. ℭ Chrysocollæ denariũ pondo duũ, squamæ denariũ pondo duũ, ceræ denariũ pondo sex, dyphrygis denariũ pondo duũ, squamæ argenti denariũ pondo octo, rosacei vel myrtei parũ. In hoc pharmaco chrysocolla & diphryges ipsa per se inspersa malignis vlceribus curãdis sufficiũt. Squama validius, asperius, mordacius q; medicamentũ est: eo q; argenti spumã author admiscuit, subueritus squamæ violentiã, cupiens q; ipsam mollioris pharmaci mistura mitigare ac exoluere. H
Sin absq; cera quatuor illa iuxta dictã tẽperaturã misceas, medicamẽ aridũ inspersile, Greci vocant epispaston, habiturus es, ad malignorũ vlcerum curationẽ non inefficax. At vbi emplastrũ facere conaris, cera miscẽda est. Et pp metallicorum copiã, necessariò ẽt liquidorũ in præsenti facultate meminit Andromachus, rosacei nẽpe, & myrtei: cera nãq; modica nimis est pro metallicorũ mõ. Cũ igitur chrysocollæ, squamæ, & diphrygis, binos denarios: argenti spumæ octo misceri iubet, quatuordecim videlicet vniuersos efficiens: vel cerã pinguẽ permultã, vel oleosum aliquod, pharmaco affundere debebat. In superiore medicamẽto cera quadruplo metallica superabat: vnde spuma argenti ablata, ex alijs licet pharmacum cõponere, quemadmodũ ego non nunq̃ factitaui. Qđ si fiat, myrteo non opus erit, cera, vt dixi, pingui adhibita: si dura sit, liquidũ aliquod miscere oportebit. Quam ob rem non nulli in id genus pharmacis ceræ apposuisse videntur, alij nouæ, alij recẽtis, nõ per Iouẽ ipsius ætatẽ, sicut in alijs medicaminibus, sed humiditatem requirẽtes. Est etenim re vera melior noua, sed non iam vt bimulã, trimulam've reijcias. Cęterũ ad sequens emplastrũ ire tẽpus est, quod habet in hũc modũ. ℭ Diphrygis denariũm põdo octogintaquatuor*, argẽti spumæ denariũm pondo ducentorũ quadraginta, ceræ denariũm pondo trecentorũ octõdecim, olei heminas sex*. Poterit aũt hoc pharmacũ vlceribus non dũ malignis, verũ cicatricem ęgrè reci-

pientibus

* Al. caput.

de fract. cõ. 3. tex. 5. cl. 7. 242. g. Et tex. 8. 243. b

* Al. viginti.

* Al. s, i. qnq;. Sũt, qui legẽdũ putent, s, idest heminę dimidium.

A pientibus eam obducere, quoniam exiccat, sed non valide, vt quod post ipsum scribitur: minori tamen symmetria cōficiendum est; idem enim ei hoc est. ℭ Diphrygis denariûm pōdo quatuordecim, argenti spumæ denariûm pondo quadraginta, ceræ denariū pondo quinquagintatrium, olei myrtei pondo vncias decem. Nam Andromachi pharmaca horum sescupla sunt. Hoc igitur cicatrici obducendæ re vera est respondens ex cadmia confecto, & glyceæ nominatæ, de quibus sequēti sermone dicemus. Huic subscriptum validius quidem est, non tamen primo ex hisce sex, verum septimo à primordio finitimum: In quo squamam & æruginem ceræ quadruplæ commiscuit: diphrygis enim adhuc denariorum pondo sedecim, argenti spumæ denariorum pondo quadragintaocto, ceræ denariorum pondo sexagintasex, adijcit. Inde horum copiæ gratia coactus est & myrtei olei heminā s*, affundere. Numeretur ergo hoc quoq; inter ea, quæ cicatricem generant. *Al. et s.

Quod statim subiūgitur, eiusdem generis est, mitissimum uerò minime q; mordax, ex plumbo combusto & eloto, spodio, cadmia, diphryge, & terebinthina compositum. Zenonem aiunt chalbanum quoque miscere, quod mihi prædictis videtur superfluum. Scribit igitur ipsius symmetriam talem. Eloti plumbi denariorum pondo duorum, spodij denariorum pondo quatuor, cadmiæ tantundem, diphrygis † denarij pondo vnius. } Excipit ea terebinthinæ denarijs sex. Zenonem dicit chalbani addere † denarij dimidium. } Si quidem ceu molliendis labris callosis, ac duris, eo q; Græcè ochthodesi id est verrucosis, appellatis id facit, probè admiscet: sin ad vlceris malignitatem & contumaciā, nō item: tametsi enim chalbanum quoq; receperit, etiam sic à malignorum vlcerum prauitate vincetur. Magis autem uerisimile videtur duodecim hæc ordine se consequentia pharmaca ad cicatricē ducendam idonea scripsisse. Etenim præter duo ex ipsis, puta septimum à principio, & octauum, alia omnia vlceribus quidem ægre ad cicatricem venientibus, sed non dū malignis, medētur. Item duodecimum inter ea similiter quidem cicatricē obducit, imbecillius aūt est, q̄ vt cacoethe persanet. Compositio quoq; huius hæc capit, Molybdenæ denariûm pondo cētum, diprhygis denariûm pondo sedecim, soreos denariū pondo decem, misyos cyprij tosti denariū pondo octo, resinę terebinthinę denariûm pondo octo, cerę denariū pondo quadraginta, myrtei denariū pondo quadraginta. Porrò minoris symmetriæ, quæ huic proportione respondeat, omnia eiusmodi pharmaca conficere oportet, scientem ipsa confestim duram ac saxeam duritiem acquirere. Tantum igitur cuiusq; præparare satius est, quanti vsus fuerit, præsertim si hyems usum ipsorum excipiat. At si quartam singulorum partem capias, molybdænæ quinq; & viginti denarij erunt, quatuor diphrygis, duo & semis soreos, tosti misyos duo, terebinthinæ duo: & ceræ & myrtei pares portiones, vtriusq; decem, amborum simul videlicet viginti. Porrò in omnibus eius notæ pharmacis, illa quæ liquari possunt, liquefacta & refrigerata, deinde rasa, siccis diligenter in puluerem redactis admisceto. Nam si liquida ipsis affundas, sępe fient grumi cerę modo (enceridas Græci vocant) maxime cum frigus fuerit. In Sole feruenti si mistura fiat, licet ea superfundere, mouendo vehementer rudicula primum, deinde cochleario: præstat autem in hisce omnibus rudiculam palmæ esse ramusculū. Hæc Andromachus indistinctè, sicut diximus, duodecim pharmaca tradidit, hoc ipsis tantum communiter præponens, Epulotica hoc est ad cicatricem ducendam idonea. Ego vero differentiam ipsorum manifesto (vt arbitror) exposui, quę cordatum virum ad dextrum particularium vsum veluti manu ducere queat. Insuper aliorum polychrestωn id est multiplicis vsus, medicamētorum meminit, vt ad alios plerosq; affectus, ita ad vlcera dysepulota id est ægrè cicatricem ducentia, aptorum, quæ nos sermone procedente percensebimus, vbi pharmaca, propter variam vtilitatem polychresta Græcis dicta, aggrediemur. In præsentia peculiariter de ijs sermo nobis est, quæ ad maligna, & dysepulota faciunt, ea'que potius maligna, quæ chironia non nullis appellantur, quemadmodum & ipsi Andromacho. Ordine itaque ex duodecim medicamentis modo relatis, cum duo ad carbunculos prodiderit, vnum ad herpetas, D quartum aliud post tria hisce verbis conscripsit. *Epuloticum ad Chironia, Dioscoridis.* Magis varium quidem medicamentum componens, non tamen septimo illo suprascripto valentius, in quo ceram quadruplo copiosiorem, quàm vtriusque, nempe squamæ & ęruginis, miscebat. At in nunc proposito, pauciore cera metallicorum proportione iniecta liquari ipsam pauco myrteo iubet aut rosaceo, quantitate eorum non adscripta. Iam verò vniuersam eius sententiam ex Andromachi verbis apponam. ℭ *Cicatricem obducens, ad Chironia, Dioscoridis.* Chrysocollæ denariorum pondo duorū, æruginis rasę denariorum pondo duorū, cerę denariorum pondo sex, diphrygis denariûm pondo duûm, spumæ argenti denariū pondo octo, rosacei vel myrtei modicum, vt liquefiat. Hoc pharmacum ad amussim superiori illi conuenit, quod inter cicatricem obducentia locum, vt dixi, octauum obtinet, post id positum, quod squama atq; ærugine constat, sola illud ęrugine nimirum superans. Ideo'que cicatricem illud inducentibus adscripsit: maiora tn̄ de ipso pollicetur, ad chironia conuenire id dicens. Et vero post hoc quoque optimi medicaminis mentionem facit in istū modū. ℭ" *Medicamentum obducendis Cicatricibus ex collectaneis Primionis, ad Desperata.* Hoc nomē, Desperata, vlcera illa, quorū curationem pleriq; aggressi non absoluerunt, sed tanq̄ ab insanabilibus destitere, ei significat. Fidendum huic medicamento, quòd præter alia vsu quoque probatum est. Hanc autē eius compositionē scribit. Soreos denariū pōdo vigintiquatuor, aluminis scissilis denariûm

Margin notes: † Al. denariū pondo iiij. † Al. denariū pondo iiij. A.l.4.f.4.t.3.c.9.fol.472.h

nariûm pondo sedecim, malicorij denariûm pondo sedecim, calcis viuæ denariûm pōdo sedecim, E thuris denariûm pondo trigintaduûm, gallæ denariûm pondo trigintaduûm, ceræ denariûm pōdo centum viginti, seui vitulini denariûm pondo † centum sexaginta, olei veteris heminā. Hęc est simplicium medicamentorum symmetria ad præsentis compositi præparationem. At quomodo illud præparandum sit, omisit, vt in alijs ēt multis, quæ confecturę narrationem requirunt, nam in hoc quidem vel admodum facilius est, vt paulo post dicemus. Cæterum vos scire in primis volo, vt siquando vitulinum pingue desideretur, eius loco vetus suillum, quod nominant axūgiam, admiscendum, verum salis expers, & non multorum nimis annorum. Vetus itaq; oleum abunde satis digerit, sic adeps quoq;, id q; citra mordicationem ambo efficiunt: bubulus similiter quidem digerit, sed non æquè morsu caret: medium locum obtinet vitulinus, quo porcino acrior, hoc bubulo mollior. Itaq; pharmacum, quo de sermo institutus est, validissima continet, sori, alumen scissile, malicorium, gallam, non digerendi facultate eximia, sed adstringendi vt vocant, prædita. Clarum est autem gallam semper adijciendam esse, quæ vocatur omphacitis id est immatura: alumen verò Ægyptium, & scissile: cuius penuria rotundum, quod scissili quidem est crassius, sed non minus adstringens. Quòd aūt malicoriū putamen mali granati vocatur, oēs nouerunt. Breui adeo tempore viget, si velis aridum contundere, & in puluerem redigere, seu læuigare: nanq; dum arescit malicorium, imbecilliorem quoq; vim sortitur, cum humore eius discusso pereuntem. Quare F tutius est succosum prius ex vino decoquere, donec optimè læuigari possit. Vinum autē austerū prorsus, sed neq; recens, esse oportet, nam austera nisi vetera sint, crassarum partium existunt: neq; vetustū adeo vt iam acre existat, etenim recens penitiora corporis non permeat, vetus acre & mordax est. Ergo ætate medium potius est, quod plurimum intra quinque & decem annos consistit.

† Al. sexaginta.

Postulat locus hic in memoriam reducere, quod multi sæpe dictarunt, de austeris, acerbis, in totum de adstrigentibus, vinis, cibis, & pharmacis: ac primum de harum vocum significationibus agendum est. Austerum enim Græcis idem sibi vult, quod mediocriter adstringens: Acerbum, quod valide ac vehementer id facit. Genus vtriq; cōe adstrictionis vocabulo signatur, non etiam vtrum valide an obscure ea fiat, declarante. Omnia igitur adstringentia contrahunt ac dēsant meatus: ad hæc vinciunt ac continent partium sibi inuicem coherentium substantiam: atq; minus magis q; hoc pro adstrictionis quantitate efficiunt. Cæterum stringendo ac densando summa corporis quod adstringitur, virtus illorum excluditur, & in altum ire prohibetur. Ob quam rationem pulchre non nulli medicorum huiusmodi pharmacis alia subtilium partium, & acri potestate prædita, indere cogitarunt: à quibus veluti ductæ adstringentium vires in profundum corpus perueniant. G Hoc igitur pharmaci propositi author considerauit, qui calcem viuā ei addiderit: at in Andromachi libro calcis vox omissa est, viuæ nomen adscriptum, medicis compendij gratia & pleraque alia sic interpretantibus. Nimirum igitur in ipsis medicamentis ad vlcera vix cicatricem recipientia & maligna compositis, squama simpliciter apposita, citra adscriptionem æris: & scissile, sine vocabulo aluminis: & terebinthina, absq; adiectione resinæ: subaudimus, quæ ipsi sic in dictione omiserunt, quemadmodum & nunc in vocabulo, viua, calcem: nuncupant enim per excellentiam ipsam, restinctam, & viuam, appellatione non minus & alijs, quę vtuntur, accōmodata. Itaq; viua calce mista emplastri huius author acerbis medicaminibus validum compositum reddidit, vt virtus eius in imum vsq; penetret. Qm̄ verò ex valentissimis confectura est: ac nullum mitigatorium, nec leniens, nec concoquens aliquod continet: merito thus ei, quod puri mouendo pharmacum est, admiscuit. Si igitur sicco composito vtereris, vlceri ipsum inspergens, sic vehemens admodum esset, mordax, asperum, & exedens: at quia emplastrum id facere proposuimus, perspicuum est vnicuiq;, resinam, vel ceram, vel adhuc adipem, vel medullam miscendam fuisse: ac si non dum ex his emplastri spissitudinem acceperit, oleum aliquod affundendum. Cum autē addo aliquod, inaudiendum est tibi præterq̄ quod propriè & simpliciter oleum dicitur, ēt quod cū adiectione rosaceum nominatur oleum, vel myrteum, vel cyprinum, vel eius generis aliquod: distinctum nanq; est iam sæpius, quid discriminis sit, rosaceum vnguentum dicas, an oleum rosaceum: & vnguentum cyprinum, an cyprinum oleum: alia q; similia. H Merito igitur eiuscemodi pharmacorum misturam non eandem oēs fecerunt, qui id genus emplastra composuere. Nam q plures huius differentiæ causæ existant, non ratione, sed mea ipsis experientia, deprehendi. Non nunquā enim ex paucis numero simplicibus medicamentum subito præparaui, interim ex pluribus, aliàs ex plurimis, vel omnibus, eiusdem generis. Insuper quia nō nulla apud nos abunde copiosa, quędam ex toto non essent aut paucissima eo tempore, ex ijs quæ habebam medicamentum cōposui vsu ita postulante: deinde cum experimento id probatum inuenissem, ita semper vsurpaui. Sæpe fortiora quædam pharmaca composita, quædam imbecilliora, vltro facere instituens, vt variis affectibus accōmodata haberem, diuersas compositiones aggressus sum: præterea hac ratione motus, q pars exulceratione laborans plures requirat facultates: vt cū simul & caua est, & fluida, & sordida, & oris prætumida ac dura, & fluxionem ex superioribus recipit. Si nanq; pharmacum ad omnia, quæ sic exulceratis partibus acciderunt, valere cupias, diuersarum virium materias miscere necessarium est. At si vnum aliquod primū, quod vrget, sanare studeas, alijs neglectis non est quod

pharmacorum

A pharmacorum varietatem requiras. Clarũ est igitur & illos, qui ante me eiusmodi medicamenta
confecerunt, ob prædictam rationē dissensisse: veluti verbi gratia in proposito pharmaco, vituli-
num pingue author cepit, ꝙ oras induratas emolliat. Proin duplicem ei vsum adhibere debebat;
vnũ vt molliusculo medicamini (malthacodes appellauimus) ad vnitatē siccorum faciendam, quę
primum erant vtilia: alterum, vt & ipsum aliqua partis affectæ symptomata seu accidētia persana-
ret. Verũ multo vtilius medulla ceruina induratis oris adhibet: quæ si nō adsit, vitulina: sin vtraꝗ
desideratur, humida aliqua & non acris resina. Nam oēs resinæ humiditatis gratia simul & viscosi-
tatis, quã habent cognatam, sicca medicamenta veluti colligant: quia vero non euidentem habent
acrimoniam, vlcus nequaꝗ̄ iritant. Quapropter non nulli merito talibus medicaminũ confectu-
ris admiscuerunt vel terebinthinam, vel laricem nominatam, resinam. Meminisse autem vos in-
ter componendum oportet illius ēt, quod à plerisꝗ medicorum negligitur, à quibusdã per igno-
rantiam committitur. Credunt enim institoribus, vetus oleum dare se affirmantibus, ignari, quõ
ipsius loco vendant adipem suillum veterem, ex oleo communi liquatum temperatum ꝗ, sed mē-
branulis prius diligenter exemptis. Apparet enim sic, crassum inspicientibus: si odoreris, vetusta-
tis graueolentiam repręsentat. Similitudo igitur est fœtoris: qui vero vtriusꝗ ad vnguem memi-
B nit, manifesto alterum ab altero discernit: alia siquidem est odoris adipis, alia veteris olei, proprie-
tas. Accedit huc, ꝙ crassitudo ipsius adulterati continua non est, nec similaris, quemadmodum olei
veri. Quin & crassius in vasis fundo, tenuius in summo, euadit: ob quod etiã id adulterantes per-
mouent, dum emptoribus tradunt. At si re vera quoꝗ sit oleum sine tali astu sua spōte natum, no-
men quidem hoc obtinet vetus: vis aũt trimuli nō est propinqua trigenario: aut quod annorum
quatuor est, nullam confinitatem cum quinquagenario habet: siquidem temporis spatio, cum in-
ueterarunt tum oleum, tum adeps, mordacitatem quandam acquirunt. Sed hęc quidem sunt ma-
xima, maxima vero & facultatis permutatio: maximã enim digerendi facultatem tum oleum, tum
adeps, quando inueterata sunt, habent. Atꝗ hoc ego expertus sum ideo, ꝙ oleum ac adipem ve-
tustissima forte quadam haberem à patre multis annis obseruata: quæ ipse rursum ambo admodũ
iuuenis adhuc, copiosa reposui, vt iam inueteratis eis vti possem, vbi patris essent consumpta. Sed
ēt post hæc iterũ ambo sæpe recondi, vt vetustescerent, tanta ꝗ mihi nunc illorum copia est, quãta
vel centum annis victuro sufficiat. Propterea pharmacũ, de quo sermo est, oleum & adipem qua
draginta annorum recipiens, semper apud me vlcera diuturna præter modum maligna, ꝗ̄ opinio
ferret, melius sanauit. Sunt huiusmodi vlcera, in quibus ipsa affecta pars in tã vitioso habitu consi
C stit, vt ꝗ̄uis sanguis nutriēdi causa ad eam perueniens probè sit concoctus, tñ mutet ipsum, corrũ-
patꝗ: siue, id quod influit, adeo prauo succo præditum est, vt ēt si pars nihil passa fuerit, ab illo cer
tè ipso solo erodatur. Mirificè igitur medicamenti compositor adstringentia pharmaca repellēdi
facultate prædita assumpsit, vt nihil parti affectæ, dum curetur, influat: quædam digerentia, vt sa-
nies in laborante particula contentæ per halitum digerantur, vacuētur ꝗ. Symmetria vero ipso-
rum ita habet. ℭ Aluminis scissilis, & malicorij, vt quæ validissimè adstringant, minus iniecit,
vtriusꝗ denariũ pondo sedecim in idem miscens: soreos sesquiplum vtriusꝗ, hoc est denariũ pon
do vigintiquatuor, minus quidem adstringentis, non minus autem siccantis: scissilis quoꝗ & ma
licorij æquales vtriusꝗ portiones indidit: gallæ ad triginta denarios, duos apponens: vt omnes ex
pharmacis denarij octogintaocto colligerentur. His opposuit valide digerens & siccans medica-
mentum calcem viuam, contētus sedecim denarijs, qui adstringentium vires sufficiunt deducere.
Centũ igitur et quatuor denarijs ex metallicis medicaminibus collectis, plus quoꝗ thuris adijcere
conueniebat: & hoc mitius euasisset pharmacũ, quo copiosius illud recepisset: cæterum vehemēs
ipsum seruare curans, minus adiecit. Tibi autem licet bifariam ipsum componere: nam vbi priora
quinꝗ cōtriueris, omnia ꝗ simul commiseris, aceruo in duas portiones diuiso, alteri parti sedecim
D thuris denarios, alteri duplum indito, deinde liquato: & postꝗ̄ refrigeraueris, radito ceratum ex li-
quabilibus medicamentis confectum: quod et ipsum in duas partes seiungito, alterã ei, quod plus
thuris habeat, alteram reliquo, admiscens. Atꝗ de ceræ & adipis symmetria prima coniectura lati
tudinem magnam satis obtinet, nobis haud planè intelligentibus, quale tandem crassitudine me-
dicamen futurum sit: at postꝗ̄ omnia mista fuerint, clarum fit, tenerius an durius æquo sit redditũ.
Quare in altera compositione diligentius nobis coniectandum est & de his ipsis, & simul cum his
de oleo. Sicut enim citra rationalem methodum medicamenta componere, ita vim illorum certo
& accurate cognoscere, sine experientia nemo potest. Hoc itaque medicamentum Andromachus
ipse desperatis auxiliari dixit. Ab hoc vero deinceps quoddã ad paronychias tradidit. Ac post
hoc rursus sic ad verbum scripsit. ℭ *Ad Cacoethe Vlcera in Valeria Secunda.* Subaudiendum nimi-
rum est, vsus sum. Materia sanè pharmaci innuit curatione quidem se à vehementibus relinqui,
sed posse ea, quæ vehementium medicaminum adhibitione iritantur, mitigare. Compositio itaꝗ
eius hæc capit. Tyrrhenicæ denariũm pondo octo, subaudi videlicet ceræ: seui taurini denariũm
pondo quatuor, terebinthinæ denariũm pondo quatuor, plumbi vsti denariũm pondo quatuor.
Linamentis excepto vtitor. Hęc ipsius verba sunt. Malè aũt fecit, ꝙ ad quę cacoethe seu maligna
conuenire id dicat, non declarauit: Nec, quod vehemens sit, aut mitigatorium adiecerit: diuersa

nanꝗ

nanq; sunt mitigatoria pharmaca. Nam quædam tantillum etiam affectus iuuant: non nulla vero vel paululum offendunt: aliqua nec iuuant nec offendunt, sed dolores tantum leniunt, de quibus aliàs agemus, multa eius generis longo vsu explorata scripturi: ac quædam mirificè adeo symmetrijs composita, vt omnino iuuent: interim etiam ipsos tantum affectus agrestium, vt ita dicam, vlcerum persanent. Verum ex illorum materie est cera tyrrhenica, & plumbum vstum, non tamen terebinthina, & taurinum seuum. Verum de eiusmodi vlceribus ac pharmacis sermo, vt dictum est, peculiaris in posterum nos expectat: Nunc de curatu difficilibus, vel chironijs, vel quomodo cunq; appellasse velis, differere propositum est: ex quorum numero sunt & hæc quinq; vniuersa in quarto Critonis libro conscripta. E

Quæ Medicamenta Crito scripserit. Medicamentum ex Ladano. CAP. 6.

O*Ptimum medicamen Epuloticum, ex Ladano. Conuenit Prætumidis cum duritia Vlceribus, & cauis: deligatum vero membrum in diem quartum continendum est.* Picis aridæ denariorum pondo centum, æruginis rasæ denariûm pondo vigintiquatuor, ęris combusti denariûm pondo quindecim, squamæ rubræ denariûm pondo vigintiquatuor, ladani pondo vncias nouem, argenteæ spumæ pondo libras tres, olei sextarium vnum s, vini optimi sextarium vnum s. Hoc emplastrum præparaui & ego materia recepta, quæ nullum malthacodes hoc est mollicinum, pharmacum contineret: sic enim vocat Hippocrates omne genus medicaminum, quę connatam humiditatem habent, qualis in pingui est, singulis que oleosis medicamẽtis, & quidem in ipso oleo, & aqua. Quin & resina, cera que mollicinum quippiam obtinet. In medio ipsorum, dico autem siccorum temperamento & mollicinorum, pix consistit: eo que ambobus generibus citra offensam admiscetur: quemadmodum tum argenti spuma, tum arida pharmaca, quæ circa mediam temperiem versantur, etiam si non nihil ad vtrumuis excessum interim declinent. Hoc genere comprehenditur pix quoq;, quæ secundum siccitatis ac humiditatis oppositionem manifesto iam à medijs recessit: secundum alteram oppositionem calefacientium & refrigerantium, non item: calefacit enim modice, atq; ideo medicamentis quæ pus mouent, admiscetur. Quam ob rem in proposito medicamine arida pix medijs attribuitur, atque hac magis argenti spuma, & alia quæ siccandi vim obtinent. F

Lib. de vlcerib. à principio.

Porrò cum & hic error committi possit, disputationem de ipsa instituam, theoremate primum ad multa vtili in memoriam reuocato: quanquam id in alijs operibus, maxime de Simplici medicina, & Therapeutice satis abũde sim executus. Calidum enim & frigidum, humidum & siccum medicamẽ appellamus, quod corpus nostrum calefacere, vel refrigerare, vel siccare, vel humectare queat, ad optimum hominis temperamẽtum collatione facta. Medium verò quoddam hoc est inter alia temperamenta vitiosa, quæ etiam calida, vel frigida, vel humida, vel sicca nominamus, à præpollẽte in ipsis siue qualitate, siue facultate, siue substantia, siue temperie malis dicere, denominationem facientes. Eadem ratione neq;, si à superante in mistura elemento vniuersam temperiem denominare velis, rerum scientiam offendes: ostensum enim est in medendi Methodo præsidia per indicationem, ab ipsis quidem affectibus, contrariæ illis temperaturæ inueniri: à tota verò animantis cuiusq; natura, atq; à singularum rursus partium, propriæ & similis. Vnde si & vlcus simplex cauũ habeat quis, ab ijsdem quidem genere, sed quæ non mediocrem differentiam in particularium speciebus habent, curatio sumetur. Atq; ob id demonstrauimus vlcerum omnino similium quædam medicamentis, quæ admodum siccent, persanari, puta radice panacis, aristolochia, achoro, iride: non nulla solo thure, licet hoc carnem non inducat, sed illas naturas ad suppurationem perducat, quas aristolochia carne replet. Sicut autem in corporibus curandis differentia particularis permagna est, ita quoq; in vlceribus. Nam simplex, cauum, & purum vlcus à mediocriter siccantibus curatur: sordidum verò, & malignum, et oris prætumidis ac duris quidem, sed carne iuxta cutem fluida, validissime siccantia requirit. In his igitur vlceribus, quoniam & de ipsis verba facimus, thus est imbecillum medicamen, vt ne pus quidem cõcoquere, vel mouere possit. Argenti spuma hoc est validius, sed medijs tamen et ipsum inferius. At pix arida mediorum gregi annumeratã: quemadmodum hanc superat exiccando æs combustum, chrysocolla, & diphryges. Porrò euidenter siccat chalcitis combusta, ærugo, misy, atramẽtum sutorium, æris squama: atque altero modo quęcunque acerba sunt, galla omphacitis idest immatura, malicorium, alumen. Exedunt autem non vsta, chalcitis, ærugo, misy, & calx. Quæ iam fortissimas facultates habent, in omnibus corporibus eãdem actionem ostendere videntur: imbecillia manifestam differentiam indicant. At si mentem adhibeas, neque minus in valentibus pharmacis magnum actionis discrimen deprehendes, quàm in mollibus & duris corporibus obeunt: etenim mollia citius accendunt, vehementius molestãt, & maiores phlegmonas concitant. Cũ igitur hæc nõ modo ad præsentia, sed ad alia quoq; multa, quæ hoc commentario continentur, vtilia dixerim, rursus ad propositum pharmacum reuertar, in quo picis aridæ denariûm pondo centum à Critone scriptum fuisse retulimus, argenti spumæ pondo libras tres, cum neutrum propria facultate vlcus cacoethes persanare queat: verum, vt medicamen, quod componitur, emplastri speciem induat, rectè præsidijs admista sunt. Quantitas autem ipsorum artificiali coniectura sumpta dicto nuper pondere statuta est, cauente hoc illo, qui composuit, ne tam exiguum vtriusq; validis medicamentis misceatur, vt mordacia erodentia que G H

fiant,

A fiant, ægris molesta: vel tam multa mole, & pondere, vt ipsorum virtutem dissoluant. Nam æris squama admodum siccat abstergitq́; atq; hac etiam magis ærugo: quæ ambo efficacia sunt, & carnem exedunt. Æs combustum nec à quoquam intendi nec resolui postulat, mediocri facultate præsentibus commodum. Constat autem olei mensuram ex illis, quibus cum miscetur, & coctionis quantitate, conijci: nam quæ metallica præparas ad siccandum sine vllo morsu, coquere diutius oportet. Atq; hæc ratio est, cur Crito coctionem quoq; ipsis hisce verbis apposuerit: Argẽti spumam & oleum coquito, donec aliquatenus coiuerint: deinde spumam æris, æruginem, dum confluxerint & colorem bonum acquirant, mox picem, adijcito: posteaquam refrigeratum fuerit, ladanum ex vino tritum, obseruans ne ex hoc adiecto efferuescat: postremò supra ignem lenẽ vnita defundito, subigitoq́;. Hæc quidem coctionis scriptura est. Licet etiam copiosiore oleo adiecto diutius coquere primùm argenti spumam: deinde his iniectam æruginem, squamam, & æs: etenim vbi diutius coquuntur, duplicem in huiusmodi vlceribus potentiam consequuntur, quippe magis siccant, & minus mordent. Itaq; de alijs simplicibus pharmacis, quæ in proposito emplastro Crito percensuit, satis mihi dictum est. Ladani autem sermonem vitaui, quod etiam solum ex vino tritum vlceribus ægrè ad cicatricem venientibus conducat, non quia vini potentiam requi B rat, sed quia durius est, quàm vt emplastro conueniat: sed si oleo admisto id coquas, pharmaci vim obtundas: adeo autem validum non est, vt obtundi desideret, quemadmodum ærugo, vel chalcitis, vel squama, vel tale quippiam, & propter id mollius. Est autẽ tale recens: nam vlceribus difficulter cicatricem ducẽtibus accõmodatissimum est. In Cypro igitur, vbi plurimum nascitur, medicus quidam recens adhuc & molle, id genus vlceribus ipsum molliens imponebat: quod si paulum induruisset, ex myrteo emolliebat: huius inopia ex cyprino, vel rosaceo. Aliud autem medicamentũ non multo post hoc in quarto volumine Crito hisce verbis conscripsit. ¶ *Pharmacum ex Chamæleonte, facit ad eadem, quæ Tyria. Inducit egregiè Cicatricem vlceribus curatu difficilibus, callosis, & veteribus. Medetur itidem ani Rhagadiis, Condylomatis, & Duritijs.* Argenti spumæ minã, ceræ minæ dimidiũ, æruginis minæ partẽ quartã, chamæleontis octauã, olei minam. Oleum & argenti spumam incoquito, rudicula mouens, donec crassitudinem accipiat, & fiat melinum: quod vbi feceris, æruginẽ inspergito: deinde ceram diligenter liquatam adijcito: & ab igne sublato chameleontẽ indito: cũ in vnitatem coierint, in mortariũ fundito, ibiq́; subactum excipito. Hoc medicamen vice ladani, chamæleontem eiusdem sanè virtutis accepit: ambo nanq; vlceribus vix sanabilibus cicatricẽ inducunt. Differunt tñ, quod illud æs combustum habeat, minimè verò cerã: hoc ceram quidem, sed C æs non contineat. Atq; hîc rectè auctor fecit, qui in illo ceræ loco ladanum ad siccorum medicaminũ vnitatem faciendam vsurpauerit: hîc verò nihil tale habens ceram miscuit, quæ sanè remollit mediocriter, non tamen cicatricem generat: potuisset aũt & hîc plus olei infundere, sicut vetus, vel ricininum. Ego verò huiusmodi pharmacis lentiscinum quoq; inijcio, quod plurium facultatum est particeps: siquidem emollit non nihil, digerit, & adstringit: quibus omnibus difficilia cicatrici obducendæ vlcera cum oris induratis indigent.

Quæ Medicamenta prodiderit Heraclydes. CAP. 7.

OPportunum iam est etiam pharmacorum ab Heraclide Tarentino in tertio libro ad Astydamantem scriptorum meminisse. Vir nanq; fide dignus est, si quisquam alius, qui sola experimentis suis probata commemoret. Is igitur vir hunc in modum conscripsit ad verbum.

¶ *Aduersus Vlcera vetera.* Squamæ pars vna, æruginis rasæ partes quatuor, cerati myrtei partibus octo excipiuntur. Heraclides itaq; tanquã medicis cõmentariũ scribens adiecit, Cerato myrteo excipito. Sunt autem pleriq; huius tempestatis tam audaces, vt priusquàm à præceptoribus habitum quendam medicum acquisierint, huiusmodi libris confidentes, optimis pharmacis citra methodum vtantur, ideoq́; frequenter de prospero successu frustrentur. Iam verò myrtei cerati plus D minus've adijcientem, nunc humidiore & molliore medicamento, nunc duriore & ficciore, vti licet: in primo quidem vsu latiore coniectura, sicut dictum est, in secundo propius accedente. Nam vlcus intuentes, si minus quã par est exiccatum sit, vehementius pharmacum reddemus, vt magis siccet: sin plus ac conuenit, mollius ipsum copiosioris myrtei cerati mistura faciemus: quia metallicorum vis non solùm ab hoc, sed etiam quouis cerato resoluitur. Ab hoc cùm deinceps scripsisset, *Alia*, inaudire aũt videlicet oportet Virtus ista subiunxit: ¶ Squamæ læuigatæ acetum affundito, ac sub canicula læuigato, mellis spissitudinem faciens, vel incoquito: postquam siccum fuerit, in puluerem redactum, cerati partes octo misceto: ac vtitor ad recentia vulnera, & vetera vlcera, & rasa, & attritus, & perniones non nimis vlcerosos. Hæc vobis de hoc pharmaco sunt intelligenda. Ad alia quidem, mediocriter octo partes cerati squamæ adieceris: ad vetera nimium, hoc est curatu difficilia, si partes sex aut quinque illius apponas, nihil peccabis: valentioribus.n. indigent. Inde hanc de medicamento narrationẽ sic scripsit Heraclides dicens: Potes insuper squama super ignem resiccata vti. Illius autem sermo innuit, si alio quopiam tempore medicamẽtum conficiamus, loco caloris ex Sole, igne vtendum esse: quanquã huiusmodi omnia æstiuo Sole meliora fiant multis diebus trita, quædam ex vino, quædã ex aceto. Subtiliora igitur fiunt, quæ ex aceto læuigantur: atq; ob id melius detrahunt, attenuant, siccantq́;: verùm ad cicatrices ducen-

das ex vino trita meliora. In vsu sunt hæc prius exiccatis, deinde prepurgatis vlceribus, quæ cica- E
tricem egrè recipiunt. Siccabuntur itaq; ijs quæ validè siccant, purgabuntur per detergentia, cica
tricem ducent adstringentibus. *Aliud.* Deinceps aliud pharmacum scripsit Heraclides, eiusdem
quidem materiæ, sed non validum, quia argenti spumæ multum cum diphryge mistum est. Ete-
nim argenti spumæ trigintaquinq; denarios, diphrygis octo, in id conijciendas esse consulit: atq;
hæc cerato excipit, quod ceræ denarios quadraginta, olei tres heminas, capiat. Ego subinde vsus
sum solo diphryge cum tali cerato, non quidem ad phagedenica, & chironia, & putrida (multum
enim virtute abest ab ijs, quæ talia curant) sed ad illa quæ citra magnam malignitatem ægrè cica-
tricem ducunt. Quare si & argenti spumam ipsi admisceas, eam q; copiosam, medicamen reddes
imbecillum. Post hoc, aliud ad eadem ita scriptum est. ℂ Ceræ denariū pōdo duodecim, resi-
nę terebinthinæ denariûm pondo trium, squamę denariū pondo quatuor, ladani denariū pondo
quatuor, bituminis denariûm pondo trium. Ladanum & squama separatim teruntur, deinde alia
liquefacta ex myrteo oleo miscentur: qnod si molle ladanū fuerit, liquefacito. Hac scriptura pa-
làm indicauit Heraclides ladanum durum mortario solum ipsum esse læuigandum, humidum si-
mul & molle super ignem liquandum, vel solum, vel cum oleo modico: quod me non modicè in
hoc, verùm in gutta ammoniaci quoq; perpetuo facientē vidistis. Est verò &, quod post hoc se- F
quitur, medicamentū à Tarentino cōscriptum ad eadem, hac symmetria cōpositum. ℂ Chalci-
tidis denariū pondo vigintiquinq;, cadmiæ denariū pondo duodecim & s. Scorsum terūtur: vi-
num {originale, quod Græcis dicitur,} aparachytō, miscetur: vbi efferbuerint, superfunditur, vt
hæc modicè irrigentur: postea læuigantur, donec siccescant: Ad hæc liquatorum ceræ denariorū
quinquaginta, resinæ terebinthinæ denariorum triginta, myrtei heminæ partis octauæ, cerato è
siccis confecto denarij viginti miscentur. Hoc quoq; medicamentum nihil habet ex ijs, quæ mal
thacode hoc est mollicina, nominauimus: verùm in mistione ad ceratum, qui exercitatus est me-
thodis rationalibus à me propositis, is conuenientem in singulis vlceribus mistionis quātitatem
cōmodè faciet. Pulchrè autem vinum aparachyton hoc est cui marina non addita est, calidū chal-
citidi & cadmiæ affundit, vt qui chalcitidis acrimoniam caloris ipsius beneficio auferre studeat.
Aliud huic proximum insigne pharmacū scriptum est, ex tot & talibus simplicibus cōpositū.
ℂ Squamæ stomomatis denarij quatuor: æruginis rasæ denariū pondo duū, in quibusdam exem-
plaribus scriptum est denarij pondo vnius: chrysocollæ denariū pondo quīndecim: cerę denariū
pondo xxv, in quibusdam verò exemplaribus nec ceram nec æruginem inuenimus. Læuigatis

* Aliter unius & s.
* Aliter xxv.

alijs ceram cum resina modica liquefacito, ne pharmacum durescat: vbi commiscueris, vtitor: de- G
super autem spongiam aceto expressam imponito. Demetrius Bithynus aiebat ipsam chrysocol
lam solam calente admodum cera exceptam se vsurpare. Ostendit item Heraclides hoc in medi-
camine resinam non primo vsu eiusmodi pharmacis misceri, sed vt lentorem quendam ad empla
stri spissitudinem conciliandam ipsis exhibeat, præsertim cum cera nec natura pinguis, nec re-
cens, sed dura atq; arida fuerit: & quidem stomomatis squama præterquā quòd adstringendi vim
habet, etiam validè exiccat. Demetrium autem Bithynum dixit chrysocolla sola cera excepta vti,
quod nimirum rectè faciēs Demetrius in hunc modum vsurpauit: quemadmodum ego quoq; sę-
pe non chrysocollam duntaxat, sed alia quoq; singula ipsa per se molli cera resoluens ad huiusmo-
di vtor. Nemini verò dubium est me alia singula dixisse, nimirum ea, quæ id genus vlceribus pro-
desse suprà recensui: & terere in singulis, quæ curo, ægrè sanabilibus vlceribus talia medicamen-
ta cum cera componentem. Interdum enim chrysocollam cera excipio, non nunquam æs combu

* Al. τετᾶσθαι i. extendere.

stum, vel squamam, eam q; vel stomomatis, vel ferri, vel æris: interim æruginem viuam, vel com-
bustam, sicut etiam misy & chalcitidem. Aliquando ex austeris aliquid miscemus, quorum suprà
meminimus, quoties id quod influit, repellere conamur: ex quorum numero est alumen, malico-
rium, galla, cytini, balaustium, alia q; his similia. Itaq; fide mihi adhibita nullum hactenus cōme- H
moratum medicamen repudiandum esse, exercete vsus eorum methodum, qua voti compotes
fiatis, quemadmodum ego. Cæterū cùm alia quoq; duo haudquaquā contemnenda medicami-
na deinceps à Tarentino scripta sint, non ab re mihi visum est ea quoq; addidisse. Eorum itaque
prius sic tradidit. ℂ Squamę denariū pondo quatuor, mannę denariū pōdo quatuor, aluminis
scissi denariū pondo duū, misyos denariū pondo duū: trita ex aceto in pastillos digerito, quin sin-
guli pendant denarios duos, & reponito. Cùm vsus poscet, cerę denariū pondo quātuor, resinę

* Aliter xl.

pityinę denariûm pondo duū, seui taurini denariū pondo quatuor: liquata refrigerare sinito, pi-
stillo q; misceto: vtitor ad vulnera tanquā glutinatorio, & quod inflāmationem arceat. Hęc qui-
dem Tarentinus. Nos verò sic tēperato ad vlcera cōmodè vsurpari dicimus, verùm ad cacoethe
tale ceratum miscendum non est, quippe cera sola, veluti in prioribus declaratum est, hîc sufficit.
Ac si ex mollicinis quippiam miscere oportebit, id exiguum myrteum, vel cyprinum, vel rosa-
ceum esto. Nihil item lędes, si resinam laricem appellatam adiungas: nec si terebinthinam, quę
licet minus idonea sit aduersus hoc genus vlcera, non tamen reijcienda est. Alias vero resinas
nisi prędictarum magna sit inopia, miscere non oportet. Sic de seuo intelligendum venit: neque
enim hoc apponere debemus, nisi vlceris oras emollire cupiamus. Porrò q; taurinum pingue

A inter alia omnia, quæ manſuetorum animantium ſunt, maximè ſiccet, non ſemel audiuiſtis: quip-
pe ſuperat ipſum ſubtilitate, tum leonis, tum pardi, tum hyænæ adeps. Potius igitur eſt, vbi adipẽ
miſcere oportet, anſerinum indere, vel magis anſerum in paſcuis degẽtium, ſatis enim eſt tenuis,
& mitigans. Iã cùm adhuc reſtet medicamentum ſuperiori proximum, in quo diſciplinæ prin
cipium fecit, ita fatus Heraclides, Ipoterion quaſi dicas expreſſionum, pręſertim ad teneros: quo-
niam alterius tum materię, tum virtutis, quam diximus conuenire ijs, qui valida medicamenta nõ
ſuſtinent, ſed mordentur, exagitantur, & fluxionem acquirunt: ſermonem de eo differemus, cùm
de id genus medicamentis agemus, exponendum. Nunc ad ſimilia præſcriptis deſcendam, tantũ
inſuper de ijs apponens, quod etiam altero libro, quem Stratiotem hoc eſt militem, Heraclides in
ſcripſit, eadem pharmaca repetijt, in tertio ſibi ipſi duntaxat diſſentiens. Hic enim ſimpliciter ſcri-
pſit, ceræ denariûm pondo quadraginta. verùm in Stratiote, appoſitum eſt, alij denarium pondo
ſedecim. atq; hoc rectius eſt, quia multa cerę miſtura medicamenti vim minuit. Præterea in libris
quos ad Antiochidem ſcripſit, horum ipſorum medicaminum meminit Heraclides, atque in pri-
mis primi, quemadmodum in his, ita in illis quoq;, commentatus. *Ad nimis quàm Inueterata & Cal
loſa hoc Veteris.* Squamæ parte vna, æruginis in quibuſdam exemplaribus punctis diſtinctum. Δ.
B ſcriptum eſt: in alijs lineam ſupraſcriptam habet oblongam Δ', vt vel quatuor partes, vel vnius
quartam partem ſignificet. Itidem in prædictis exemplaribus variè ipſum ſcriptum inueni. Qua
re in hoc quoq; vtilitas propoſiti operis eſt, vt pharmacorum differentias poſſis pernoſcere, nam
ſolus ipſis rectè vti poſſis. Hoc igitur ipſum medicamen quod propoſitum eſt, ſi quatuor ærugi-
nis portiones capiat, admodum acre futurum eſt. At ſi quartam æruginis partẽ injcias vni ſqua-
mæ portiunculæ, mediocre pharmacum habebis, puta ad maligna: potiſſimum q; ſi non ex ſola
cera, ſed cerato ipſas temperes. Prædiximus ceram, & mollem & nouam eſſe oportere: ſi talis nõ
ſit, apud ignem paratum, calefaciendam, vel in Sole, & cum myrtei pauxillo emolliendam: ita'q;
æruginem & ſquamam ei commiſcendam. Oſtendimus quoq; in huius commentarij principio
optimum hoc eſſe pharmacum, ex ſquama & ærugine confectum, ſi cera quadrupla adiecta ſit.
Atque ob id frequenter ipſo vtor, cum æris combuſti æquali pondere, plurimum admiſto. Ap-
poſuit autem medicaminis huius vſui in libro, quem ad Antiochidem Tarentinus ædidit, ea quæ
ſuis commentarijs ſuprà nominatis omiſit. Vniuerſam igitur ipſius ſeriem orationis adducam:
habet autem in hunc modum. ¶ *Ad Vetera quidem admodum & Calloſa hoc Veteris.* Squamæ parte
vna, æruginis quarta: hæc læuigata, myrteo cerato duro, quod octo partes contineat, excipiuntur,
C vſui que ſunt, ſed prius aqua frigida vlcus eluitur. Appoſuit præterea elui oportere vlcus aqua fri
gida. Modò producam quæ ex Andromachi pharmacis eadem promittentibus omiſerã. An-
tea nanq; emplaſtra dũtaxat retuli: quæ verò medicamenta ex paſtillis præparata, ceratis admiſtis
dum vſus poſtulat, ægrè ſanabilium vlcerum epulotica hoc eſt ad cicatricem ducendam apta, eſſe
dicit, vel quæ ſicca inſperguntur, ea in præſentiarum ſubiungam, ab illo quod inter arida iuxta fi-
nem ſcribitur, exorſus.

Sicca Andromachi. Ariſtum Cicatricem ducens. CAP. 8.

OSſiûm combuſtorum denariûm pondo duũ, mannæ denarij pondo vnius: cadmiæ obolo-
rum pondo quatuor, aliàs denariũ pondo quatuor. Tritis vtitor etiã ad nomas. ¶ *Aliud
aridum, ad idem.* Piceæ corticis denariûm pondo ſex, ariſtolochiæ, denariûm pondo ſex, pumicis de
nariûm pondo quatuor, reſinæ ſiccę denariûm pondo quatuor, mannæ denariûm pondo ſex, cla
rum eſt, colophoniã ipſum dicere: iridis illyricę denariũ pondo duũ. Lęuigatis vtitor. ¶ *Aliud
Cicatricem ducens, etiam malignis.* Picee corticis denariûm pondo ſex, cornu ceruini combuſti dena-
riûm pondo quatuor, cadmiæ denariûm pondo octodecim, mãnnę denariûm pondo quatuor,
æruginis raſę denariûm pondo duũ. Tritis vtitor. *Aliud.* Gallę denariũ pondo quatuor, ceruſſæ
D denariûm pondo octo, myrti denariũ pondo quatuor, ſpumæ argenti denariûm pondo octo, re-
trimenti plumbi denariũ pondo quatuor. Tritis vtitor. Horũ quatuor medicaminum, primũ
ſimplex eſt admodum, ſine morſu ſiccans, obſcuræ adſtrictionis particeps. Secundum ob picee
corticem adiectum, ſenſibilem adſtringendi potentiam obtinet, qualem habere conuenit ea, quæ
cicatricem probè ductura ſunt. Tertium non modò corticem picee ſed æruginem quoq; capiẽs,
ijs conducit, quæ ſordiciem facilè vlceratis adnaſcentem fouent: quippe ſordes ipſorum tollit, &
cicatricem non impedit. Quartum loco picee corticis, myrtum habet, alia q; citra mordacitatem
exiccantia. Poſt hęc, vbi alia tria arida ſcripſerit, quartum ita ad verbum ſubdit. ¶ *Aliud Ari-
dum ad Excreſcentia, Cicatricem ducens ſine morſu, Vt Harpocras.* Sandarachę, chryſocollę, arſenici, pares
ſingulorum portiones. Facit & ad maligniora. Hoc pharmacum nihil cum prioribus ſimilitudi-
nis habet, ſed vlceribus propter nimiam humiditatem carne excreſcentibus conuenit, vt quæ etiã
repurget. Nam talis potentiæ eſt ſandaracha, & arſenicum, quibus vnum ex ijs, quę mirificè mali-
gna iuuant adiectum eſt, nempe chryſocolla.

Quæ adſcripſerit Archigenes. CAP. 9.

QVæ Archigenes de id genus vlceribus in ſecundo medicamentorum libro ſcripſit, ſic ex
illius dictione ad verbum ſonãt. ¶ *De Vlceribus quibus callus obduci non poteſt, & Veteribus.*

* Al. oſtreorũ.

* Al. ceruſſę.

Vlcera vetera ita cicatricem ducent, communi quodam expurgatis oleum vetustissimum cum E linamentis imponitur. Vel ęrugo rasa cum cerato rosaceo, quod paulum resinæ habeat, excepta imponitur. Item squamæ æris rubri quã plurimum cerato myrteo exceptũ, vsurpatur. Vel amyli eloti partes tres, seui vitulini partes tres, ceræ tyrrhenicæ pars vna: liquatis quæ liquari possunt, amylum miscetur, & vsui est. Vel diphrygis & squamæ æris, singulorum denariûm pondo quatuor: mannæ denariũ pondo octo: ex aceto probè læuigentur, dum mellis spissitudo fiat: ceram denarijs trigintaduobus cum olei hemina & s liquefactam superfundito, ac vnita vtitor. Linamẽto excipito vel paucius oleum, & splenion facito. Vel chalcitidis, cerussæ, parem mensuram: salis communis duplam: argenti spumę portionem duplo, quàm salis, maiorem: vino oleo q́3 alternis læuigans, vt liparo hoc est pingui, medicamento vtitor. Vel argenti spumæ, cerussæ, diphrygis, æquale pondus: calcis viuæ duplum, cum myrteo cerato vsurpato. Vel diphryges, squamam, gallam, pari mensura: æruginem dimidia, cum cerato myrteo: non nulli & pityinam resinam admiscent. Vel cucumeris agrestis radicem inspergito: desuper verò linamentum filatim excerptum ex frigida repurgat, & cicatricem obducit. ℭ *Ad Vlcera in quocuuq; corporis loco, quæ cicatricem ægrè ducunt.* Erysimi semine læuigato, misto q́3, dum sordium habeat speciem, splenij modo imposito, celerrimè vlcera ad cicatricem perueniũt, vel maligna. ℭ *Aliud, Cicatricem inducens senilibus.* Ad F senilia retrimẽto plumbi cum myrteo cerato vtitor: si vetustum ipsum cupias, adipem porcinum addito. Quæ nigricant vlcera, † prius pane hordeaceo fouebis, & pani cocto) butyrũ & cerussam pari pondere diligenter in vnitatem rediges, & vteris.

† Aliter ubi prius panibus fouebis hordeaceis nuper coctis.

De Putridis & Nomis. CAP. 10.

PVtridis & nomis erui farinam, alumen liquidum, panis similaginei internam micam, porci veteris vel alterius carnem salsam vetustam illotam, terebinthinam liquidam, mel optimum, pari mẽsura: imponito omnia læuigata. Vel aristolochiæ ac cicinorum foliorum succi æquales partes, æruginis dimidiam ex aqua, sed mellis spissitudine illinito, paulum partis incolumis apprehendens. Si crusta non decidat, elaterij, ęruginis, parem modum adijcito. Benè facit ad putredines, sori tritum crassius inspersum, & supra siccum linamentum concerptum. Vel aristolochiã rotundam, & gallam, ęquali põdere ex oleo circumline. Vel cucumeris agrestis radicem, vel brassicę, vel betę, vel lapathi, folijs illigatam, calido cinere recondito. Cùm autem emollita fuerit, contritam imponito: validè purgat. Vel summos germinantis oleę surculos in vino coctos cum melle aspergito: vel chalcitidem inspergito, desuper verò panniculos siccos filatim excerptos accommodato. Elaterium, vel lini semen tritum cum chalcantho imponito. Vel thymo, & G staphide agresti aut satiua, cum ficis coctis aspergito. Vel ficulneis folijs in puluerem redactis cũ melle. Vel nitrum cum cumino. Et farinam cum melle. Vel ficus agrestis radicem cum melle. Vel squillæ coctę ex melle. Vel veratri cum melle. Faciunt itidem hęc ad phagedęnas, nigritias, & nomas. Vel soreos denariûm pondo duodecim, chalcitidis denariûm pondo decem, misyos denariûm pondo quatuor, cum aceto acerrimo tribus cyathis conterito donec inarescant, & excipito: vtere verò specillum ex eis tingens, atq3 in vlcus deuoluẽs: deinde linteolum simplex ex œneleo madens superimponito. Quòd si phlegmone adest, alterci semen quod hyoscyamon dicitur, cum polenta, vel brassicam cum melle, inspergito. Quibus autẽ vermes adsunt, cerussam & poliũ ęquali pondere cum pice liquida inungito.

De Vlceribus Cancrosis. CAP. 11.

CAncrosis " & malignis vlceribus cancri fluuiatilis combusti, cadmię, pares portiones tritas inspergito. Aut cinerem cancrorum cum cerato imponito. Aut erysimi semen læuissimum ex melle fęculentum faciens, splenij modo imponito. Summè facit ad chironia, & vetusta, & cicatricem ęgrè ducentia: item ad contumaces & malignas nigritias tibiarum, & quę in mammillis sunt: strumas, ac parotidas extrahit, si inspergas seui bubuli pondo libras tres (vt quidam aiunt, H quinq3) terebinthinę pondo vncias quinq3, mannę pondo semunciã, terrę sardę dictę, qua tinctores vtuntur, pondo vncias quinque: quę liquari possunt, aridis misceto, ac in vnũ coactis vtitor. Aut lentem coctam cum melle, aut oleę virentis surculos, aut vtrunq3, inspergito.

A.l.4.f.3.t.2.c.18.fol.460.c

De Vlceribus Callosis. CAP. 12.

IN ijs quę callum contraxerunt, & prętumidas oras ac duras habent, dulcia q́3 vocantur vlcera, communiter quidem per experientiam bene facient vrentia, propriè verò litrum torrefactũ. Calcem viuam cum vrina pueri incorrupti circũlinito: aut ęruginem, thus, salem, mel inungito.

De Emplastris, quæ Asclepiades ad Huiusmodi Vlcera conscripsit. CAP. 13.

PRæstantissima de id genus vlceribus Asclepiades tradidit cognomento Pharmacion. Cũ.n. vnum sit omnibus ipsis cõmune, nempe vt difficulter ad cicatricem veniant: quędã, ꝙ malè curantur, vel molliusculo victu à medico reguntur, cicatricem non ducunt, nullam de se malignitatem habentia: quędam verò suo vitio ęgrè sanantur, vel ꝙ praui humores ipsis influant, vel ꝙ exulcerata pars talem iam affectum habuerit, vt quãuis probus qui influit sanguis existat, ipsum corrũpat. Asclepiades igitur eiusmodi vlcera tribus distinguẽs generibus, de singulis propriũ sermonem instituit, quę ego quoque illius verbis deinceps adscribam, enarrans decernens q́3 si

ambiguitas

A ambiguitas quæpiam in sermone appareat. Itaq; de primo horum vlcerum ac medicaminum genere ita Asclepiades ad verbum differit. ℂ *Vbi callum partes contraxerint, & ægrè ad cicatricem veniunt, confecturis infra positis vtendum est. Andreæ Emplastrum, omnem Excrescentiam reprimens. Item Vlceribus cruentis ac Vulneribus conuenit, Inflammationem arcet, facit ad Pasta, Sinus iungit. Valet ad Vlcera fluentia, diuturna, & quæ difficulter cicatricem admittunt.* Argenti spumæ pondo tria squamæ æris, chalcitidis, æruginis rasæ, singulorum vncias tres: aceti heminam, olei veteris pondo libras octo. Præparatur, sicut prædictum est. ℂ *Asteris Medicamentum ad idem accommodatum. Probè autem etiam digerit.* Argenti spumæ pondo libram, olei veteris pondo libras duas s, æruginis pondo vnciam, chalcitidis pōdo vnciam, squamæ rubræ pondo vnciam vnam, aceti heminam. ℂ *Amphionis ad idem.* Argenti spumæ pondo libras duas, olei veteris pondo libras quatuor, chalcitidis pondo vncias nouem, squamæ æris denariûm pondo quatuor, aceti heminam: conficito in eundem modum.

ℂ *Turpilliani quod philosophorum dicitur. Facit ad Vlcera fluida, & diuturna, ægre q; Cicatricem sumentia: Ossa corrupta reducit.* Argenti spumæ pondo libras tres, olei veteris sextarios tres, chalcitidis pōdo libras ij s, æris squamæ denariûm pōdo xxv, aceti heminam. Argenti spumam & oleū vsq; ad consistentiam incoquito: deinde squamam læuissimam factā adijcito, assiduè mouens: ac cùm bene B habet, chalcitidem ex aceto tritam paulatim medicamento aliquatenus refrigerato immittito: deinde ponēs supra ignem rursus incoquito, vsq; dum non coinquinet: cū in pilam demissum rursus contuderis ac subegeris, excipito, & ad supradicta vitia vtitor. ℂ *Isis vocatum Emplastrum giluum, ad Fluentia, Diuturna, Maligna valet, ac Vix curabilia, maximè in partibus extremis. Conficiendum est mollius ac tenerius, densatur enim repositum, & siccius euadit.* Ita habet. Argenti spumæ denariûm pondo cētum, minij sinopici denariū pondo octo: diphrygis, ceræ, chalcitidis cōbustæ, singulorum vnciā, in alio exēplari, singulorum pondo denariûm quatuor: chalcitidis crudæ denariûm pondo duū, olei heminas duas. Argenti spuma & oleū coquuntur, dū iterū ac tertio efferuescant: hoc facto, aquæ modicū digitis instillat: mox diphryges, chalcitis tosta læuis facta inspergit, sub manu aquā instillando, donec non amplius medicamen inter coquendum strepat: vbi constiterit, ceram indito. Adsint autem chalcitis cruda, & minium, ex oleo modico contrita: cū bene habet pharmacū, hæc immittito, continuè mouens: cum rectè se habet, in pilam conijcito, ac rursus tundito, subigito q;: excipiens vtitor. ℂ *Aliud Scribonij Largi Pharmacum accommodatum.* Ceræ denariûm pōdo cēntum, argenti spumæ denariū pōdo quinquaginta, olei myrtei heminā vnā: misyos combusti, chalcitidis vstæ, aluminis scissi vsti, cerussæ, resinæ terebinthinæ, singulorum denariûm pondo xij: *Aliter l.
C componitur eodem modo. ℂ *Aliud. Compescit in oculis Staphylomata, valet ad Vlcera curatu difficilia.* Minij sinopici denariûm pondo xv, argenti spumæ denariûm pondo cētum, ceræ denariûm pōdo quadraginta, pityinæ denariûm pondo xx, chalcitidis denariûm pondo xxx, salis ammoniaci denariûm pondo vnius, thuris denarij pondo vnius, olei heminam. Præparato, quo dixi, modo.

ℂ *Aliud, vt Aphrodas. Facit item ad Condylomata, & Rhagadas contumaces.* Argenti spumæ denariū pondo quadragintaocto, terebinthinæ denariûm pondo xxviij: misyos tosti, chalcitidis tostæ, singulorum denariûm pondo octo: minij sinopici, chalcāthi, singulorum denariū pondo quatuor: olei veteris heminam, aquæ heminam, ceræ denariū pondo quadraginta: ricini pondo libram, alij cyathi dimidium: sicca ex aqua læuigantur. Atq; de his hactenus. *Al. heminæ.

De Secundo Vix sanabilium Vlcerum genere, de quibus Asclepiades hoc modo scripsit ad verbum.

ℂ *Ad Fluentia Vlcera, & curatu Difficilia confecturis infra scriptis vtemur. Medicamentum ex Chamæleonte, quo vsus est Philoxenus ad Fluentia & Aegrè curabilia Vlcera.* Argenti spumæ pondo librā, olei veteris pondo libras duas, chamæleontis radicis pondo trientem, aristolochiæ pondo trientē, chalbani pondo vncias duas, gallæ pondo vncias duas, thuris pondo vncias duas: cōficito, sicut prius.

ℂ *Aliud, quod Thebano adscribitur.* Argenti spumæ pondo libram, olei veteris sextarium vnum, D chalcanthi denariûm pondo vigintiquatuor, chamæleontis denariûm pondo xij, aristolochiæ tantundem, chalbani denariûm pondo octo, thuris denariûm pondo octo: componito similiter.

ℂ *Aliud ex Arundinibus, ad Fluentia, & Chronia Vlcera, item ad cuiuslibet Serpentis ictum.* Argenti spumæ pondo libram, olei veteris pondo libras duas: chamæleontis nigri radicis, aristolochiæ, gallarum immaturarum, singulorum pondo denariûm quatuor: chalbani, guttæ ammoniaci, thuris, singulorum pondo vncias ij: præpara mouens radicibus arundinū viridiū. ℂ *Aliud Casti nominatum Gangrænicum, Pharmacum accommodatum.* Argenti spumæ denariûm pondo centumuiginti, olei sextarios duos & dimidium, chamæleontis nigri radicis denariûm pondo sedecim, aceti sextarios duos & dimidium, æruginis denariûm pondo octo, piceæ corticis denariûm pōdo octo, myrrhæ denariûm pondo quatuor: præparato sicut priora. ℂ *Nigrum ex Pyrite lapide vocatum, quod ad Damonicum refertur. Valet ad Fluentia, Difficilia curatu, & Phagedænica vlcera. Facit item ad Fistulas impositum, emollit que omnem Duritiam.* Argenti spumæ, bituminis, singulorum denariûm pondo centūm: picis, ceræ, singulorum denariûm pondo ōcto: pyritis, terebinthinæ, vtriusq; denariū pōdo xxv: propolis, aluminis scissi, singulorum denariûm pondo quindecim: ammoniaci thymiamatis drach. xij: chalbani, aloes, vtriusq; drach. viij: æruginis, mānæ, vtriusq; drac. v: olei veteris sextarios duos. Argenti spuma cum oleo incoquitur, donec coiuerint: mox bitumen, pix, cera, resina, *Aliter xx. *Aliter l.

propolis iniicitur: quibus liquefactis refrigeratis q; ærugo & lapis pyrites immittitur, deinde ammoniacum: cùm cacabus ab igne sublatus modicè refrixerit, alumen, chalbanum, manna q; inditur: & mediocriter cocta in frigidam demittuntur, ac diem noctem q; sinuntur. Subactis vu tor. E

℄ *Aliud. Facit ad Curatu difficilia.* Picis, ceræ, pyritæ, singulorum pondo denariũ duodecim: guttę ammoniaci denariûm pondo decem, bituminis denariûm pondo quinquaginta, argenti spumę denariûm pondo quadraginta, propolis denariûm pondo octo, scissilis denariûm pondo quinq;, æruginis denariûm pondo duũ, olei sextarium. ℄ *Aliud Nigrum ex Salicibus ad idem.* Misyos peregrini, aluminis rotundi, chalcitidis, cretæ sutoriæ quæ melanteria Græcis dr̄, æruginis rasæ, aluminis scissilis, gallarum immaturarum, cerussæ, singulorum pondo selibram: ceræ, resinæ siccæ, picis brutiæ, bituminis, singulorum pondo libras duas: aceti acris sextarij dimidium, olei omphacini pondo libras duas, salicis surculorum tenerorum foliorum pondo libras duas. Folia salicis in acetum mittito, igni q; suprapositacoquito mouens sine requie, dum tertia liquoris pars relicta fuerit: sicca verò tundito, & cribro tenuissimo secernito: deinde in mortarium coniecta his humorem expressum adiicito, terito q; diligenter, tanq; cephalica medicamina. Quæ autē liquefieri possunt, vsq; dum non coinquinent, coquito: posteaq; refrigerata raseris, læuigatis immisceto: ac in pilam coniecta excipiens vtitor. ℄ *Indum Tharsei Chirurgi, ad eadem.* Cerę, resinæ frictę, picis aridæ, bituminis liquidi zacynthij, singulorum pondo libras duas: cerussæ, æruginis, chalcitidis, misyos peregrini, melanteriæ, aluminis & scissilis & rotundi, gallæ omphacitidis hoc est immaturæ, malicorij, thuris, singulorum pondo selibram: aceti, quantum sufficit. Quæ liquantur eò spissitudinis, vt non inquinent, coquito: sicca tundito, tenuissimo cribro cernito, aceto perfundito, & liquabilibus excipito. ℄ *Aliud Cyzicenum. Facit ad Diuturnos affectus, & Neruos præcisos.* Thuris quā optimi, ceræ, myrrhæ, aristolochiæ, chalcitidis, illyricæ, chalbani, singulorũ pondo denariûm quatuor: terebinthinæ, argenti spumę, singulorum denariûm pondo octo: olei heminam. Oīa in vas æreum coniicito: super cinerem molliusculum coquito mouens, donec in frigidam descendens mellis habeat spissitudinem: deinde tollito mouens. Hoc in pelliculam illitum imponito, & soluito hyeme post septimũ diem, æstate à quinto. ℄ *Aliud ex collectaneis Philoxeni.* Thuris, myrrhæ, croci, illyricæ, bdellij, squamæ æris, {chalcanthi,} chalcitidis, aluminis rotūdi, & fissi, misyos peregrini, guttæ ammoniaci, propolis, visci quercini, opopanacis, malicorij inclusi, singulorũ denariûm pondo iiij: aristolochiæ denariûm pondo octo: ceræ denariũ pondo centum, quod minā inscribit: seui taurini denariûm pondo centum: resinæ terebinthinæ denariûm pōdo lxxv, quod græcè triatettara nuncupat. Resina in ollam fictilem nouam coniecta coquatur, donec odorem amittat: deinde seuũ & cera purgata adiiciantur, liquentur q;: sicca tundantur, & tenuissimo cribro incernantur. Deinde ab igne deposita, quæ liquefacta sunt, aliquandiu refrigerari permittantur: quibus sicca inspergito, curiosè mouens: myrrham verò, thus, bdellium, opopanacem, ex aceto trita ea habere oportet: quibus ea, quæ in olla sunt, immittenda, terenda q;, ne in grumos ceræ modo coeant. Cum bene habuerit pharmacum, pyxide lignea irino prius illita reponito. F G

* In impressis græcis legitur rhu, in antiqs ῥοᾶς.

De Tertio genere Vlcerum, quæ Vix ad sanitatem perueniunt, Asclepiades hæc ad verbum scripsit.

℄ *Ad Vlcera quæ nequaquam coeunt: aut si coeunt, rursus soluuntur, vel carne corrupta, vel etiam ossibus subiectis labefactatis: huiusmodi confecturis vtendum est. Ad Chironia, & quæ Difficilem curationem habent, Medicamentum confectum.* Squamæ æris, æruginis rasæ, singulorum pondo vnciam, ceræ pondo selibram, resinæ laricis pondo vnciam s. Quę liquantur, aridis misceto, excipito q;, ac vtitor curiosè subigens, latiusculum ceratum soli affectæ parti iniiciens, vt vlcus tantum comprehendat: ambientes verò particulas medicamine, quod phlegmonen propellit, cicundare oportet: tertio curationis die vlcus soluere, dein fomentis lenire, ipsum q; ceratum ablutum emollire, ac rursus imponere, donec cicatrix appareat. ℄ *Aliud accommodatum.* Æruginis, squamæ æris, singulorum pondo vncias duas: diphrygis pondo vnciam vnam, ceræ pondo libram, laricis pondo vncias tres: præparato, ac vtitor, sicut prædictum est. Post hæc de medicamentis, quę nominantur Cephalica idest capiti accommodata, sic ad verbum Asclepiades tradidit. ℄ *Deileontis Cephalicum ad Diuturna, & quæ difficulter sanantur. Ossa corrupta educit.* Æris squamę, mannę thuris, resinæ siccæ, singulorũ denariûm pōdo centũ: aceti heminas xij. Terito squamam ex aceto, & cum læuis facta fuerit, thus in minutissimum puluerem redactum adiicito, & resinam: pastillos fingito, quos in vmbra desiccabis. In vsu, cùm callum auferre conaris, medicamenti partem vnam, cerati ex rosaceo confecti æqualem sumito. In aliis verò sit medicamenti portio vna, cerati partes tres vel quatuor: nam temperamentum subiectis affectibus conuenire oportet. ℄ *Cephalicum Melanchloron idest ex nigro viride, quo vsus est Tryphon Archæus. Facit ad Diuturna, & Vix sanabilia. Ossa corrupta reducit.* Æris squamæ pondo denariûm xij: mannæ thuris, guttę ammoniaci, resinæ pityinę siccę, seui vitulini curati, resinę terebinthinę, singulorum pondo denariûm sedecim: cerę, olei, vtriusq; quartam minæ partem: aceti heminam: conficito ad modum prædictum. *Philotæ Cephalicum, ad Diutina, Difficilia q; sanatu. Ossa corrupta reducit, & Callos consumit.* Terrę erethriadis denariûm pondo centum, ęris squamæ denariûm pondo quinquaginta, ichthyocollę denariûm pōdo xxv, aceti heminas duodecim. Ichthyocollam minutim cōtusam in vas vitreum coniicere oportet, acetum affundere, H

* Alit. uino.

A dere, vt irrigetur, dissolutam medicamini præparato immittere: vbi miscuerimus, pastillos efformare: vsus indicatus est. ℭ *Dionisii Samij.* Terræ erethriadis pondo minam, ęris squamę pondo minę dimidium, ichthyocollæ quartã partẽ, thuris octauam, æruginis rasę octauã, myrrhę decimã sextã, aceti cõgios duos. Cõponito sub ęstu caniculę, in Sole oĩa cũ aceto simul terẽs: ichthyocollã verò tenuẽ faciens aceto modico in vase vitreo imbuito: deinde cum miscueris ijs, quę sunt in mortario, pastillos fingito quatuor singulos denariorũ, quosdã octo, & desiccato. Vbi vtendum erit, medicamenti partem vnam cũ tribus cerati ex rosaceo confecti sumito, splenijs lanam succidã aceto madentem superdato, fistulis pharmaci partem vnam, cerati rosacei duas, collyria faciens imponito. ℭ *Emplastrum Dia botanωn hoc est ex herbis, vt Lucius præceptor conficiebat.* Anagallidis flore cœruleo denariûm pondo quinquagintasex, papaueris agrestis denariûm pondo quinquagintasex: hyoscyami viridis foliorũ, & porrorum viridium, singulorum denariũ pondo quinquagintasex: squamæ ęris denariũ pondo xxv, mannę denariûm pondo xx, resinę pityinę siccę denariûm pondo sedecim, aloes denariũ pondo sex, aluminis scissilis denariûm pondo quatuor, rotundi tantundem, salis ammoniaci denariũ pondo quatuor, cerę pondo minam, olei veteris heminas duas, aceti quantum satis est. Herbis diligenter contusis, aceto q; solutis, humorem ad medicamẽ-

B ti confecturam exprimito. ℭ *Isis Cephalica idest capiti accommodata, ad Chironia, & Curatu difficilia. Est item Cruentis idoneum, quod Græci enæmon appellant.* Cerę denariûm pondo cẽtum, resinę colophoniacę denariũ pondo ducentûm: guttę ammoniaci, squamę ęris, thuris combusti, aristolochię tenuis, ęruginis, salis ammoniaci, singulorũ denariũ põdo octo: chalbani, mannę, myrrhę, aloes singulorum pondo denariûm xij: aluminis rotundi denariũ pondo sex, olei veteris heminam, aceti quantum sufficit. Præparato ac vtitor interim mero, interim diluto medicamine.

De scriptis ab Hera vtilibus Emplastris ad Vix sanabilia Vlcera. CAP. 14.

ALia sanè quędam emplastra vsus multiplicis tradidit, quę vlceribus quoq; ęgrè cicatricem ducentibus & malignis esse accommodata affirmat. Vnius verò propriè ad ea sola conducentis meminit, sic ferè de ipso scribẽs ad verbum. ℭ *Emplastrum ipsius" Hygijni ad multa vtile, boni coloris. Facit bene Vlceribus, quæ ad cicatricem ægrè perueniũt: item ad Paronychia, quo nullum extat præstãtius.*

A.l.4. f.4. t.4. c.10. f.474. c

Argenti spumę chrysitidis pondo minam, cerę pondo minã, chamęleontis nigri radicis denariũ pondo xxxvj, ęruginis rasę denariũ pondo xviij, chrysocollę denariũ pondo xxxx, olei heminas tres. Argenti spumam cum oleo leni igne coquito, donec inferuescere incipiat: deinde cũ ab igne deposueris, ęruginem inspergito: iterum coquens moueto, quousq; colorẽ proprium receperit:

C mox ceram indito, cùm bene medicamentum habet, chrysocollã, & chamęleontem: in mortariũ dimissis acetũ instillato. Valet ad eadẽ chrysocolla etiam contenta, quanq; & sine hac longè mitigantissimum est, summe q; iuuat neruorum punctus, item cũ à neruis vel musculis eluere quid oportet. Ac rectè fecit Heras, ad finẽ sermonis de emplastro, scribens chrysocolla addita nõ esse mitigatorium, seu leniens: quippe adstringens aliquid pharmacum hoc continet, at quę ob dolorem videlicet mitigantur, relaxantibus indigẽt. Nam in hoc solum accidens mitigari postulat, & subinde mitigantia dolorificum ipsum affectũ offendunt. Verũ vehementiori malo succurrẽtes, dolorẽ primo lenimus, deinde sic ad ea, quæ morbum curare possunt, accedimus. Itaq; Chrysocolla, sicut & prius dictum est, medicamen est ex ijs, quæ ad vlcera vix curabilia mirificè faciunt, quẽadmodum pleraq; alia, quæ pręterq; q vehementer siccant, ẽt non nihil adstringunt. Porrò nullũ huiusmodi medicamentum est mitigatorium. Quoniam verò minæ, & heminę meminit, spumę argẽti minam vnam inijcere præcipiens, olei heminam (dictũ nanq; mihi est etiã in superioribus commentarijs, non nullos viginti vncijs, quosdam sedecim, minam æstimare, vt heminam alios vncijs nouem, alios duodecim) distinguenda quoque hęc veniunt. Sumetur autem distinctio ab

D ijs, quæ pharmacum promittit, & metallicorum quantitate. Etenim propter pollicitationem coqui affatim postulat, eo q; plus olei accipere: ob metallicorum autem mistionem, quæ non pauca sunt, oleosam humiditatem exigit. Cùm igitur nec pingue, nec medullam, nec resinam liquidam capiat, oleum augere ratio est. Itaq; si minam ceu viginti vncijs ęstimemus, olei certè tres heminas infundemus, singulas vnciarum xij: sin autem sedecim reputauerimus, olei heminam ceu vnciarum nouem licet immittere. Potest etiam addi, si vncias duodecim pendat, propter coctionẽ diutius celebrandam: nam id talibus medicamentis est vtilissimum vel metallicorum causa, quorum non mediocris copia existit. Si enim chamæleontis denarios trigintasex adnumeres, ęruginis quidem octodecim, chrysocollæ quadraginta denarijs, fient vniuersi nonagintaquatuor, qui & ipsi copiosi olei misturam requirunt, maximè cùm ceræ denarios simul centũ addi præcipiat, omnino enim vel sic multo oleo erit opus. Hoc igitur emplastrum Heras conscripsit, adfirmans vlceribus ægrè cicatricem contrahentibus ex vsu esse. Alijs verò vsus multiplicis eodem in libro scriptis, post multa ipsorum opera subdidit: *Cicatricem ægrè sumentibus, vel Malignis quoque, vel Chironiis idonea.* Nam & Aribarzanion ab ipso dictum commendat aduersus maligna, pascentia, & difficilia curatu: Item Isim vt gangrænas coercentem. Deinde tertium his verbis aupicatur: *Boni coloris, Cruentis idoneum, Cicatricem inducens.* Quod chironiis simul auxiliari dicit: Insuper quartum, cui nomen indidit, Panacea: ad hęc quintum, Icesiam. De emplastris igitur, vario vsui accommo-

datis sequenti libro disputabimus, vbi simul ea quę Heras cõmendauit, adscribentur: Hîc autem E quæ vix sanabilibus (chironia non nulli vocant) medentur, longo vsu tum à præceptoribus nostris, tum à nobis ipsis explorata: quorũ non nulla ab antiquioribus quoq; viris præclaris approbata sunt, quemadmodum & illud, quod in libro, cui titulus est Mantiæ pharmacopola de re medica, scriptũ inuenio. Verba ipsius ita sonant. ℭ *Aeruginosum Mantiæ.* Æris vsti, † põdo minas quatuor, resinę pityinę siccę denariûm pondo octo, cerę denariûm pondo octo, ęruginis denariũ pondo x, olei heminam, terrę cimolię denariûm pondo iiij, thuris denariûm pondo quatuor, squamę ęris denariûm pondo quatuor. Sicca læuigata in mortario sinito, ceram liquefactam cum oleo tritis superfundito, sinito q; pauxillo tempore combibere, aceti heminam addito: per triduum terito, quantum aceti excipiatur, immittens, vt liquidi cerati fiat spissitudo. Vtitor ad omne vulnus & ad vetera & vix ad cicatricem venientia vlcera, & quæcunq; cancrosa sunt, cum panniculis filatim cõcerptis: supra splenium vero lanam succidam vino oleo q; madẽtem leuiter alligare oportet, biduo per æstatem soluere, hyeme triduo, ac vlcera tepente aqua abluere, in profundis vulneribus ipsas oras leuiter linamentis intercipere: quippe medicamen linamento excipi aptum est, & pus mouet. Hac ratione pura fient vlcera, & crusta excidet, ceram miscendo æqualem ærugini ad cicatricem perueniet. Exterit & carbunculos citra dolorem, omne q; pascens malignum sistit, F persanat q;. Vtitor quoq; ad herpetas, & vngues putridos: similiter aũt & ad omnia vino & oleo vtendum est cum lana. Præterea dentes erosos medicamine repleto. ℭ † *Bonum nostrum.* Ceræ, picis, bituminis, singulorum pondo libram: mannæ, ęruginis, cerussę, singulorum pondo selibram: malicorij, gallę, spinæ ægyptiæ, iridis illyricę, aristolochię rotundę, chalcanthi, singulorum pondo trientem, hoc est vncias quatuor: aristolochię verò longę, & ęris combusti, vtriusq; pondo sextantem, hoc est vncias duas. Sicca ex aceto pluribus diebus terito, vt etiam prius ostensum est: ijs probè elaboratis, quæ liquari possunt, cum oleo liquatis, heminam ipsis superfundito, mannam inspergens: vbi liquefacta frigefeceris, & deraseris, aridis ex aceto læuigatis sic admisceto, vt ne inter fundendum grumos ceræ modo facias, id'que potissimum ambiente nos aere frigido.

†Al. denariũ pondo.

*

† In antiquis gręcis non nullis additur, emplastrum Galeni.

ℭ *Aliud nostrum.* Bituminis, aluminis liquidi, singulorum pondo libram: picis, resinæ pityinæ, ceræ, pondo libras duas: aristolochiæ rotundæ, gallę, spinæ ęgyptiæ, singulorum pondo vncias octo: malicorij, ęris vsti, mannæ, aristolochię longę, singulorum pondo vncias quatuor: olei ricinini, aut veteris, si illud non adsit, pondo libras duas, quarum singulę vncias duodecim contineant, vt omnes simul vnciæ collectæ sint vigintiquatuor. Pręparato hoc quoque eodem modo cum prędicto, metallica ex aceto teruntur, deinde sicca adijciuntur, rursus'que lęuigantur: postea G cum luti spissitudinem habuerint, liquata miscentur, vt prędiximus. *Aliud.* Bituminis, resinę terebinthinæ, picis brutiæ, singulorum pondo: olei denariûm pondo vigintiquatuor: argenti spumę, cerussæ, mannæ, æruginis, squamæ, opopanacis, singulorum pares portiones denarijs olei vigintiquatuor: ladani pondo vncias duas, quæ valent denarijs sedecim: aceti heminas duas. Hoc quoq; pharmacum perinde ac superiora duo, conficitur. *Aliud.* Chrysocollæ, squamæ, stomomatis, singulorum denariûm pondo quatuor: æruginis, & chalcanthi, vtriusq; dimidium, hoc est singulorum pondo denariũ duũ: ceræ denariûm pondo vigintiquinque, hoc est vncias tres, & denarium vnum: resinæ terebinthinæ pondo vncias duas, hoc est denarios sedecim. Ceram cum terebinthina liquefacito, deinde alijs admisceto, bifariam medicamentum conficiens, interim vt prius citata aceto conterens arida, interim sine hoc curiosè læuigata liquefactis misceto. Esto autem terebinthina liquidior, sicut plerũq; larix appellata. In summa, omnibus his pharmacis, quæ chironijs conuenire palàm est, laricem resinam si loco terebinthinæ misceas, non peccabis.
Aliud. Ceræ pondo vncias tres, hoc est denariûm pondo vigintiquatuor: æris vsti, squamæ, æruginis, singulorum pondo denariûm duũ, vt trium horum simul denarij sex existant. Cera esto pinguis, vt quæ cum rosaceo vel myrteo modico emolliatur. Arida probè læuigata excipiatur, H quemadmodum in omnibus medicamentis, quę ad chironia parantur, vehementer est necessarium. Quin etiam vbi sicca ceræ fuerint admista, melius est ea diu in mortario contundere. *Aliud.* Ceræ pondo vncias sex: æruginis partem sextam, quæ est vncia vna: ęris combusti, resinæ laricis, singulorum pondo denariũ trium, vt ambo simul habeant denarios sex. Cera pinguis esto: in q; aquam calentem proiecta, quò mollior fiat, manibus subigatur, æruginem & æs in eam recipiendo, postea contundendo in pila, vbi resinæ quoque mistio paulatim instillando fiet. *Aliud.* Cadmiæ pondo vncias tres, dimidio chalcitidis ponderi misceto, quod est vnciæ semissi. Tritis probè vinum austerum affundito, & rursus læuigato: vbi mellis consistentiam habuerit, ceratum, ex cera, & resina fricta, compositum immittito. Sint autem cuiusque pares portiones vnius vnciæ, vt ambæ duas vncias efficiant, myrtei liquefacti pauxillum adijcito. *Aliud.* Olei veteris, vel ricinini heminam: ceræ, picis, bituminis, singulorum pondo: mannæ, æruginis, cerussæ, dimidio minus, quàm in prædictis, quod est cuiusq; selibram: malicorij, gallæ, spinæ ægyptiæ, iridis, aristolochiæ rotundæ, chalcanthi, singulorum trientem, qui valet vncias quatuor: æris combusti, aristolochiæ longæ, cuiusq; sextantem, qui pendit vncias duas. Quæ liquantur, aridis antea ex aceto læuigatis commiscebis, vt prædictum est. *Aliud.* Cadmiæ, chalcitidis, singulorum pondo denariûm quadraginta.

A quadraginta. Ex vino tritis pluribus diebus, ceratum quod ex oleo & cera constat, immittes. Sint aũt olei libræ duæ, ceræ denarij ducenti. At satius est hoc minori symmetria conficere, Cadmiæ, & chalcitidis, singulorum denariũm pondo decem, ceræ & olei, cuiusq; denarios quinquaginta, inijciendo. *Aliud.* Cadmiæ combustæ, chalcitidis vstæ, terebinthinæ, ceræ, singulorum parem mensuram. Arida ex vino conteres. ℭ *Aliud ex Ricino.* Æruginis denarij pondo vnius, aluminis liquidi pondo libram: malicorij, æris combusti, mannæ, singulorum trientem, qui valet vncijs quatuor: gallæ duplum adijcias, quod est vncias octo: picis, pityinæ, singulorum põdo libras duas: bituminis dimidio minus, hoc est pondo vnũ: cui aluminis liquidi ẽt indideris, aristolochiæ rotundæ, & gallæ, singulorum pondo vncias octo: longæ aristolochiæ dimidium, hoc est vncias quatuor: olei ricinini põdo libras duas. Metallica ex aceto cõteruntur, vt in superioribus. *Aliud.* Ceræ põdo vnciæ tres: æris cõbusti, squamæ, æruginis, singulorum pondo duo. Ceram prius in aqua calente calefacies: manibus rosaceũ admiscens emollies: deinde arida excepta in mortario cõ tundes diutius, vt verè omnium fiat vnitas. Tertio quarto'ue die hoc & alia huiusmodi omnia sol uito, spongiã extrinsecus ex aqua vel posca imponens. *Aliud.* Ceræ pondo vncias sex: resinæ laricis eius dimidium, hoc est vncias tres: æruginis triplo minus, q̃ laricis fuit, hoc est vnciã: picis B brutiæ pondo denariũ trium, chalcitidis vstæ similiter denariũ pondo trium. Conficito & hoc vt prædictum. *Aliud.* Æris combusti, squamæ, æruginis, parem cuiusq; mensurã: ceræ sescuplam misceto. Ceram, vt prędictum est, calente prius aqua madidam subigito: ac interea dum hoc agis, vel rosaceum, vel myrteum adijcito: deinde in pilam immittito. Præstat autẽ trium pondo ceram æqualem miscere quàm recentissimam, mollissimam, pinguissimam, ne multo humore oleoso indigeas. *Aliud.* Æruginis, terebinthinæ, pares vtriusq; partes: ceræ triplo plures: aluminis scissilis, cadmiæ, squamæ, singulorum quadruplum, vt ęruginis pars vna sit, item terebinthinæ vna, cerę tres: squamę, cadmię, aluminis scissilis, vniuscuiusq; quatuor. Vbi arida contuderis, cribraueris, in puluerem exactè redegeris, in mortarium coniectam ceram & terebinthinam contundito, sicca aspergens, pistillum myrteo vel rosaceo madefaciens in aere calido, nã in hoc facilè tundentur, maximè si id æstiuo Sole fiat. Vsus est is, qui aliorũ quoq;, nimirũ vlcere prius deterso aphrolitro, & postea eloto per melicratum, tũ per spongiã probè purgato, vt madoris sit expers: deinde super id platysmate hoc est latiore linteo, cui emplastrum illitum sit, imposito: postea duplici linamento aqua frigida tincto extrinsecus superdato, pręterea noua spõgia molli: & tertio aut quarto die id resolues. ℭ *Acerum hoc est absque cera, nostrum.* Argẽti spumę pondo libras tres, olei ricinini C veteris pondo libras quatuor s, aceti quàm acerrimi libras duas: ęris squamę nigrę, chalcitidis, ęruginis, singulorum pondo vncias duas. Argenti spumam cum oleo prius coquere oportet, donec strigmenti spissitudinem accipiat: deinde metallica pluscul is diebus ex aceto trita adijcere: atque sic incoques, quousq; non coinquinet. Licet ẽt statim ab initio argenti spumam cum oleo & aceto diligenter mistam coquere: ac vbi semicocta fuerint, squamam, chalcitidem, & ęruginem immittere. Voco aũt nunc libram olei & aceti Romanam, quę vncias duodecim peculiares cõtinet. Quin & sex olei libras tribus argenti spumę pondo interdum committo: & nimirum secundum hanc symmetriam diutius incoquuntur. Cùm pręparas & hoc pharmacum, præstat argenti spumam cum solo oleo esse coctam: deinde metallica cum aceto inijci. Vbi verò tria fuerint, cuiusq; vncias duas dixi immittendas aceti libris duabus, argenti spumæ tribus, olei ricinini veteris libris sex, vel, vt prius dixi, quatuor s. Hoc medicamentum & fistulas iungit, & callosas iam exiccat, contrahit, & claudit. At si bona victus ratione vsus quis fuerit, non resoluuntur: plenitudine verò insigni collecta, periculum est ne pars ex fluxione infestante phlegmone rursus tentetur, & fistula aperiatur. Et verò inueteratis vlceribus, & dysepulotis hoc est cicatricem ægrè ducẽtibus, quæ & chironia nominant, nõn solùm pharmacum impermixtum imponimus, sed ẽt liquefactũ D oleo veteri, vel ricinino, ac linamento exceptum: etiam si puris vel minimum non dum in vlcere antea fuerit, concoquit ipsum, & generat, & crassum efficit. Cęterum vlcus triduo solues, si nihil prohibet. Quòd si stomomatis squama fuerit, pręstat: sin minus eam habeas, nec nigram, cyprij æris squama inijcietur. Confeci aliquando hoc emplastrum, phrygij quoq; lapidis vncia admista, interdum etiam chrysocollæ vncia, sicut & amborum nõ nunquam: glutinat & magna vulnera.

ℭ *Aliud ad Teneros & ex ijsdem Vlceribus nimis grauiter conflictantes.* Cerę pondo, rosacei pondo, cerussæ pondo vncias octo, salis ammoniaci pondo vncias quatuor, squamę cypriæ pondo vncias duas, thuris pondo vnciam, calcis viuæ pondo vnciam, aluminis fissilis pondo vnciam, æruginis pondo vnciam, malicorij põdo vnciam. Vsus prædictis idem est. Nouem in pręsentia sunt pharmaca citra rosaceum composita, decimum enim illud. Ex nouem quinque sunt pari pondere, calx viua, malicorium, thus, alumen scissile, & erugo. Squamæ duplo maius pondus est, & hãc sal ammoniacus duplo exuperat, hunc cerussa, huius sescupla rursus cera in libram vnam reducta, quam & rosaceum habet.

Galeni

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM PER GENERA

LIBER QVINTVS

ARGVMENTVM LIBRI

Continet Multiplicis vſus Emplaſtra, Paſtillos, & Arida.

De Medicamentis Vſui Multiplici accommodatis. CAP. 1.

E medicamentis Polychreſtis futura hîc eſt diſputatio, vocant autem Græci
polychreſta, quæ multis affectibus conueniunt. Suntq́ non nulla ipſorum
non modò ſpecie, ſed etiam genere diuerſa, omnia verò ex contrarijs con-
ſtant medicaminibus, etiam iuxta ſecundas qualitates ac vires, non tantum
primas. Patere arbitror cuiuis primas me appellare caliditatem, frigiditatē,
ſiccitatem, & humiditatem, atq́ ex harum cõiugatione quauis compoſitas:
Secundas verò, quæ ipſas ſequuntur, vt in quinto libro de Simplicibus me- F
dicamentis vberius percenſui, oſtendens non nulla non ſolùm compoſita
medicamina, ſed ſimplicia quoque, vt naſcuntur, emollire, quædam indurare: quemadmodum
alia obſtruere, alia reſerare: alia ſordes gignere, alia abſtergere: alia attenuare, alia craſſitiem admo
liri: alia denſare, alia rarefacere: alia carnem inducere, alia repurgare: alia cicatricē ducere, alia exul
cerare: alia trahere, alia repellere: aliasq́ ſimiles eorum differentias. Porrò dictum mihi eſt & ſu
perioribus commentarijs, quæ contrariorum facultate medicaminum neceſſaria eſſet miſtura, cu-
ius etiam nunc paulo pòſt mentionem facturus ſum. Melius enim mihi videtur duo quædam
tria'ue medicamenta celebria, quæ multiplicem vſum exhibeant, præſcribere, deinde compoſitio-
nis ipſorum rationem interpretari. Exordiar autem ab ijs, quæ nemo non nouit, quippe in He
ræ libro, cui titulus eſt Nartex id eſt promptuarium medicaminum, prodita, tum apud alios qui li
bros de medicamentis condiderunt. At quia ſuperiori libro de virtutibus, quæ vlcera dyſepulo-
ta hoc eſt vix cicatricem ducentia, curant, verba fecerim, animus eſt nunc quoq́ emplaſtra illa mul
tiplicis vſus primum exponere, quæ cauſa malignorum (non nulli chironia nominant) compo-
ſuimus. Alia verò vſus dicta multiplicis, q multis quidem affectibus alijs conferant, non tamen
etiam chironijs, ea rurſus ſeriatim referre propoſuimus. G

Quæ ſcripſerit Heras. CAP. 2.

ITaq; cũ opere medicamentorum Heras Cappadox emplaſtrum quoddã ad huiuſcemodi vlce
ra mirificè faciens tradiderit, inde ſumã exordium, verba ipſius adſcribens, quæ in hunc modũ
ſonant. ¶*Boni coloris, Cruentis idoneum, Cicatricem ducens. Conglutinat, perfectè implet, atque Cicatricem du
cit ſolutum cum cerato, magis q́; adhuc circa cicatricem inducendam efficax eſt. Valet etiam ad Chironia vlcera,
alia q́; ſimilia ſummopere. Nam Callos conſumit, deinde genuinam carnem generat, valde album.* Ceræ pondo

*Al. bonum.

libras duas, frictæ pondo libras tres, æruginis raſæ pondo vncias ſex mannæ pondo vncias tres
olei heminas quinque, aceti ſextarium. Liquabilia ſiccis admiſcentur. Vſus eſt emplaſtri ad vul-
nera, cum roſaceo temperatum pus generat, cerato ſolutum ad cicatricis generationem repurgat.
Quidam tamen reſinæ frictæ libras duas, & terebinthinæ tantundum, ingeſſerunt: atq́ ſic præpa-
ratum ęrugine raſa ipſum exceperunt, vt collyrij tenorem haberet: atq́ hoc impoſuerunt, vbi cal
los conſumere ſtuderent: promptè enim hæc facit, vt etiam oſſa ſeparet. Meritò igitur & empla-
ſtrum hoc Heras commendat ceu ex æruginis, & aceti copia, efficax, ſi quid in ſuperiore libro
dictorum meminimus. Laudat item Panacea ab eo vocatam, quam deinceps verbis illius ap-
pono. ¶*Panacea Heræ à non nullis Sanitas nominata. Ad omnem Paſtionem, & malignitatem. Siſtit autem* H
*Nomas, neque cruſtas facit, neque circumpoſitis partibus duritiem conciliat. Rumpit ac tabefacit omne corruptum,
vt nihil à liquidà* ſtaphide differat. Cohibet Sanguinis eruptionem tum aliam, tum quæ per hæmorrhoidas fieri ſolet,
myrteo dilutum. Item Hæmorrhoidas ipſas tabefacit, & conſumit. Inſuper Fiſtulis medetur, & Carbunculis. Sa-
nat Aegylopas, & Chironia, vt vocant. In ſumma Vix Sanabilium, & diuturnorum genus † latentibus quidem lo
cis, veluti vtero, vnguento cyprino liquatum: }exterioribus autem præſtat, vt alia ſingula, ſic apponere. At omni
Vlceri impoſitum, quamuis agreſti, mitius ſtatim id efficiet; dolores minuet, & vigilias. Hæc eius virtus eſt.* Cha-
mæpityos denariûm pondo quatuor, ſymphyti denariûm pondo quatuor, chamæleontis dena-
riûm pondo quatuor: marrubij denariûm pondo quatuor, apud alios ſex: polij denariûm pondo
ſex, centaurij tenuis denariũ pondo ſex, helenij denariũ pondo quatuor, ariſtolochię denariũ pon
do quatuor, thuris denariũ pondo duodecim & ſemiſſis, myrrhæ denariũ pondo trium, aloes de-
nariũ pondo ſex: chalbani denariũ pondo ſex, oboli vnius & ſemiſſis: olei denariũ pondo cētum-
octoginta, mellis triginta, propolis denariûm põdo duodecim s. aluminis fiſſi denariũ põdo ſex,
oboli vnius & ſemiſſis: terebinthinæ denariûm pondo ſex, oboli vnius & ſemiſſis: chalcitidis de-
nariûm pondo ſex, oboli vnius & ſemiſſis: bituminis denariûm pondo quinquaginta, terræ am-
pelitidis denariũ põdo quinquaginta, argenti ſpumæ denariũ põdo quinquaginta, gallæ denariũ

* Liquida ideſt ὑγρᾶς, fortaſſis ἀγρίας leg. i. agria uel ſylueſtri.

†*Al. ex antiquis clarius. in latentes quidē locos, ueluti uterum, infunditur vnguento cyprino liquatum &c.*

pondo

A pondo trium, pulueris iridis denarium pondo trium. Cõtusæ pridie herbæ & radices oleo immittuntur: vbi nocte tota in eo durauerint, manè argenti spuma, ampelitis, bitumen inijcitur: supra ignem lenem incoquuntur: vbi spissitudinem adepta fuerint, olla ab igne tollitur. Sint aũt in alio vase mel, resina, chalbanum, propolis colliquata, quæ oportet simul cõmiscere, in ollã fundendo: deinde arida, quibus cum medicamen coquitur, donec non coinquinet: rursus ab igne deposito myrrha læuis facta, & thus inspergitur. Est aũt aduertendum, neqñ efferuescat, & quantũ fieri potest in amplo spatio coquatur, difficulter.n.restingui potest, si quid attingat. Hæc quidẽ Heras de Panacea. Nobis aũt materię ipsam à medicamentis, quæ priore libro scripta sunt ad vlcera vix sanitatẽ recipientia, differre notãdum est. Nã illa solis constant metallicis, quædã paucis, quædam pluribus, pauca illorum radices ac herbas continent: at panacea hæc secus habet. Recipit.n.hæc chamæleontem & centaurium, quorum vtrunq; maligna vlcera iuuare idoneum est. Accipit preterea aristolochiã, & iridem, imbecilliora quidem centaurio & chamæleonte, quantũ ad malignorum vlcerũ curationem attinet, non tñ repudianda. Herbas aũt valentes assumit, quæ vel solę malignã vlcera curare possunt sæpenumero, chamepityn, polium, & symphyton: quibus valentius est marrubium, & helenion. Itaq; marrubio ẽt solo vti queas in ijs, quæ carnem abunde humidam
B circa vlcus habent, & sordidiorem: helenion verò neque ijs conuenit solum inspersum, sicut nec aliud quoduis acre. Siquidem didicistis in opere de Simplicibus medicamentis, acriũ & amarorũ medicaminum discrimen, nempe acria iritare, mordere, calefacere, & fluorem in affectis partibus concitare: amara verò exiccare citra morsum & calorem, eo q; exulceratis partibus conducere. At quoniã ex herbis istis compositionem paranti, institutum erat emplastrum inde nõ siccum, quod inspergi possit, efficere: ad emplastri verò confecturam, vel ceram, vel resinam, vel omnino argenti spumam diutius coctam adiecturus erat, vnde virtus herbarum solueretur: miscuit ipsis nõ nulla medicamenta tam valida, vt vlceribus per se exhiberi nõ queant. Valida aũt hæc duplicem communem vim & qualitatem obtinent, non nulla austeram acerbam q;, alia acrem & acerbam. Huius igitur gratia ex ijs, quæ acrimoniã sortita sunt, helenion miscuit: ex validè aũt adstringẽtibus, (hæc.n.austera, & acerba nominamus) alumen, & gallam immaturam. Qualitates aũt vtrasq; valẽtes habet chalcitis, quẽadmodum & vires quæ in ipsis sunt, cùm sit acris & adstringẽs. Enimuero dictũ est superius necessariam esse malignis vlceribus, & præsertim cùm fluori sint obnoxia, qualitatem austeram. His ergo omnibus, quæ dixi, admista argenti spuma est, resina, & thus, quò pharmacum emplastri formam acciperet. Sed argenti spuma ex media materia est. Thus concoquit,
C & pus mouet, si tanq̃ ad probè temperatam naturam respicimus: nam id humidioribus corporibus carnem producere ostendimus. Quin etiam ex medicamentis quę concoquunt, quę q; vim à pure mouendo, quasi purificam vel expurgatoriam dictam habent, nullum valenter digerit, sicut nec acre: siquidem talia mediocriter excalefaciunt, immo & emolliunt magis, quã exiccãt. Quare thus ẽt rectè admistum est in propositi emplastri compositione, vti mitigatoriũ quid & lene accipiat. Huius nimirum potentiæ oleum quoq; est, emplastri coquendi causa secundum primam rationem adiectum, secum verò duas facultates inferens, mitigatoriã videlicet, & quæ valida pharmaca obtundit, siue hæc acri, siue austera virtute sint prædita. Certè ampelitis terra siccat, & digerit, nihil manifestò acre continens: propterea malignis vlceribus idonea est, & si solam per se tritam inspergas. Chalbanum verò & ipsum eò, q concoquit, emollit, mitigat, & dolorẽ sedat, prædictæ compositioni adiectum est, cùm thus easdem vires, sed imbecilliores habeat, chalbano facultates ambas valentiores possidente. Terebinthina resina ipsa quoq; simul cùm detergendi discutiendi q; facultatem habeat, ẽt affectus tales q concoquat, quidpiam obtinet. Bitumen verò cum calore nõ admodum vehementi siccare nouimus. Quibus omnibus emplastri author medicamẽtum tractoriæ virtutis propolim nimirum admiscuit, qm̃ eius vsum multiplicem esse voluit. Om
D nia verò, quæ multiplicem vsum præstãt, maximè varias potestates habere necessitas est, vt pluribus vitijs medeantur. Sic ẽt non parum mellis addidit sciens ipsum siccans, digerens q;, putrescentibus esse accommodatissimum: quippe & ipsum ex ijs est, quæ non putrefiunt, & mista à putredine reseruat, præterq̃ extremè ad putrescendum idonea, quę humida sunt & calida. Atque mel copiosius alijs, medicamenti compositor indidit: nã si tria, quę coqui desiderant, excipias, bitumen, argenti spumam, terram ampelitidem, alijs maius est. Atq; his ipsis bitumini, argẽti spumę, & ampelitidi tm̃ adiecit olei, quantum coctioni cõmodum erat futurum, coniectura & ab alijs sumpta, quę sicca pharmaco immittuntur. Insuper omnibus perfectè coctis myrrhã & aloen voluit inijci, quæ ambo citra mordicationem siccant: verùm differunt, q aloe adstringat, myrrha tenuiorum partiũ sit, magis q; siccet. Cæterùm haud scio, cur Heræ visum fuerit minoribus symmetrijs Panaceam hanc conscribere, quam alij maioribus conficiunt: siquidem non nulli omnia duplicata habere ipsam tradiderunt, alij quadruplo copiosiora. Chalbani sanè denarios sex, obolum vnũ š Heras numerauit: alij dẽcẽ & semissem: quemadmodum alij rursus vigintiquinq;, augẽtes simul & alia ad proportionem, vt nusquam dicatur in symmetria obolus vel semiobolus. Itaq; aduertere vos oportet Panaceas apud alios scriptas huic cõferentes, vtrũ omnia duplicata, an quadrupla, habeant: ac si sint omnia aucta, non putare illas ab hac esse diuersas. ¶ *Isis à quibusdã Epigoni dicta.*

Al. duodecim.

Multiplicis

Multiplicis vſus eſt medicamentum, quod Iſidem appellant, ab omnibus commendatum. Ego E vero apponam modo, quæ Heras de illo memoriæ prodidit. Hæc illius verba ſunt. *Medicamentum à non nullis Epigoni dictum, ab alijs Iſis. Facit ad omne Vulnus, & ad Vulnera capitis cum oßium præciſione, ſanat citra reparationem. Valet ad Punctus, item Paxillos infixos, & Hominum canumque morſus. Venenum trahit uiperæ, ſcorpij, draconis marini, paſtinacæ. Curat Fracturas artuum cum uulnere, callum enim obducit citius tutiusq́;. Fiſtulas omnes recentes, ueteres Foueas ſeu dehiſcentia ulcera, Sinus, Phymata, Parotidas, Abſceſſus in mammis, & alis futuros, aut factos, ſanat. Aduerſus Fluxionem nobis uenientibus, Strumas adhuc aufert cum tunicis, celerrimè pus educens. Siſtit Oculorum fluxiones fronti impoſitum, tollit Liuorem. Gangrænas non patitur latius ſerpere. Putredinem purgat. In ſumma ad quoduis bonum eſt.* Hęc recipit. Ceræ denariorum pondo centum: terebinthinæ denariorum pondo ducentorum, ſecundum alios centum: ſquamę æris rubri denariorum pondo octo, æruginis raſę denariorum pondo octo, ariſtolochię rotundæ denariorum pondo octo, thuris denariorum pondo octo, ſalis ammoniaci denariorum pondo octo, guttæ ammoniaci denariorum pondo octo, aluminis cõbuſti denariorum pondo ſex, ęris vſti denariorum pondo octo, myrrhę denariorum pondo duodecim, aloes denariorum pondo duodecim, chalbani denariorum pondo duodecim, olei veteris heminam, aceti acris heminas duas. Quæ liquari poſſunt, ſiccis in mortarium ſuperfunduntur. Sic quidem F Heras Iſim ſcripſit, non etiam particularem omnem vſum ei apponens, vt in alijs conſueuerat. Inſuper quod ad Epigonum illud refert, à pleriſque diſſentit, quos exactius de Epigono ſcripſiſſe arbitror, cum alia, tum illud quoque, nempe quod in carcere concluſus cùm quendam admodum potentem curaſſet, eius rei gratia fuit dimiſſus. Adiecisse verò ipſum aiunt præſcripto medicamini, dracunculi radicem: atque ego ſemper ita vſus ſum, quoniam & preceptorum meorum vnus vſurpabat, apponens in prędictam ſymmetriam Herę, dracunculi denarios octo, inſuper & olei cyathi dimidium, aceti heminam: ad hęc colophoniam reſinam, non, vt Heras, terebinthinam. Sed & in emplaſtri confectione ab illo diſſentiebat, chalbanum aceto cum alijs in pila elaborans, atque ita admiſcens ea, quemadmodum & Heras inquit, liquabilibus: deinde medicamẽtum manibus plurimùm emolliebat, attingens acetum quàm acerrimum: poſtea in vaſe ęreo reponebat, et perfuſum longo tempore ſeruabat: atque ita excipiens vtebatur. Appellauit ipſum, velut alij quidã, Hermonis ſacri ſcribæ: alibi ſcriptum inuenias ex adytis templi Vulcani in Ægypto hoc quoque eſſe, quemadmodum & illud, quod ex dictamno conſtat. Symmetriam verò ſimplicium medicamentorum quę id conſtituunt, omnes propemodum ęqualem ſcripſerunt, proinde titulus licet diuerſus exiſtat, non opineris aliud eſſe, atq; aliud, & quod ex adytis ſacrum dicitur, G & Hermonis ſacri ſcribæ, & Epigoni: nam omnes has appellationes habet. Liquatum autẽ cum cerato liquido purgat, & vlcera cicatrice obducit. Quidam ex cerato triplicato dilui ipſum tradiderunt, non nulli duplicato, vtriq; ſymmetriam indiffinitè diſtinguentes. In quibus etenim vlcus purum ſatis efficitur, ſi tribus cerati partibus temperatum fuerit, non oportet duplicatum adijcere: in quibus autem minus purgatur, ibi ceratum duplo maius aſſumendum. Nouimus enim efficacius omne id genus medicamentum eſſe, quod non multo cerato miſcetur: imbecillius, quod multo. Nihil mali eſt autem de dracunculo quoque eatenus dicere, quod per æſtatem caule exiccato, & herba tota, radicem amputare oportet: deinde in domo ſicca Solem non habente repoſitam, paulo poſt dies ſex vel ſeptẽ in orbiculos diuidere, eos q́ filo traiectos in ſicca domo & à Sole remota rurſum ſuſpendere: ac ſic vbi medicamentum præparare voles, radicem contundere: quæ ipſa quoque ſeorſum tuſa & læuigata probè, vt puluis fiat, malignis vlceribus medetur.

*Al. rotundi

*Al. heminæ.

¶ *Emplaſtrum ex Dictamno.* Item quod ex dictãno emplaſtrum conficitur, ſacrum appellant, dicentes & hanc ſcripturam in Vulcani templo iuxta Memphim inuentam eſſe: omnes ipſius huiuſmodi ſymmetrijs meminerunt, vel parum adeo ab his differentibus. Sufficiet autem verba Heræ & de ipſo adſcripſiſſe, quæ in hunc modum habent. *Sacrum ex Vulcani templo in Memphi. Facit* H *ad recentia Cruenta, fluentia, ad Neruorum præciſiones, Vetera vlcera, ſuppaſcentia, Contuſa, Putredines, Carbunculos, Nigritias, Vlcera fluentia, Cicatricem ægrè admittentia, Parotidas, Perniones, Abſceſſus, Strumas, Furunculos, Duritias. Tela educit, aculeos, oſſa ex capite. Sanat ferarum Ictus, ſcorpionum Morſus, phalangiorum, muris aranei, hominum. Valet ad omnem colli Dolorem, humeri, articulorum, vice malagmatis. Siſtit Oculorum fluores, non modò recentes, ſed etiam veteres. Tollit Capitis dolorem inunctum, roſaceo dilutum. Et Vteri dolorem ſedat tum illitu, tum ſuffitu. Necat inſuper Feras ſuffitu.* Hæc recipit. Olei veteris heminas duas, argenti ſpumæ denariũ pondo centum, æruginis raſæ denariũ pondo octo, ſquamæ denariũ pondo ſex: colophoniæ liquidę, alij pineæ, denariũ pondo quinquaginta: mannę denariũ pondo duodecim, guttæ ammoniaci denariũ pondo ſedecim, æris combuſti denariũ pondo octo, diphrygis denariũ pondo ſex, gentianę denariũ pondo ſex, aloes denariũ pondo octo, chalbani denariũ põdo duodecim, propolis denariũ pondo octo, cerę denariũ pondo vigintiquinq;, ariſtolochię denariũ põdo decẽ, dictãni cretici denariũ põdo decẽ. Argenti ſpumam & oleum in olla magna ſupra prunam incoquito, vt omnino aut ferè nõ inquinet: deinde cacabum deponens ęruginem indito ſquamã q;, & coquito, ne prorſus inficiat. Poſtea rurſus auferẽs, reſinã, ammoniaci guttã, inijce cribrata, mouẽs donec feruere deſinat: mox cum re-

*Al. xxvi.

*Al. viginti.

poſueris

A posueris paululum q; dimiseris, tollito, atq; æs diphryges q; inspergito, rursus coquens, quoad nō inquinet, interdum enim his iniectis remittitur: postea deponens, ceram addito, iterum coquito, vsq; dum non polluat, quod celeriter accidit. Dein cùm deposueris, propolim immittes, ac reponens denuò, paulisper sines: cùm depones, addes aloen, mannam, dictamnum, aristolochiam, gentianam: his abundè refrigeratis singula læuissima insperges mouens: si non inficiat, tolles, sin minus, leni igne coques. Hæc quidem Heras de emplastro scripsit. Composuimus autem id nos interdum & sine combusto ære, & diphryge: vnde quę in alto latebant, magis attrahebat, emolliebat q; magis, discutiebat q;: non tamen vlceribus ægrè cicatricem ducentibus idoneum. Quin etiam ipsum citra dictamnum confecimus, rursus alijs apponentes chrysocollę denariûm pondo sex, vt maligna vlcera fęlicius sanaret. ℭ *Icesium nigrum.* Medicamen titulo Icesium, vsus multiplicis: quidam gignendi casu scripserunt, Icesij. Heras itaque de ipso hęc tradit. *Icesium ad Vulnera & Canum morsus, Duritias diffundens, ad Parotidas, Condylomata, & Maligna. Item est Attrahens, & glutinatorium. Valet insuper ad Aquam inter cutem.* Argenti spumæ denariûm pondo centum, bituminis Iudaici denariûm pondo centum, terrę ampelitidis denariûm pondo cētum: mannę, propolis, singulorum pondo denariûm vigintiquinq;: chalbani denariûm pondo duodecim, scissilis denariū B pondo duodecim & s, terebinthinę denariū pondo duodecim s, iridis denariū pondo sex, olei immaturi heminas sex, mellis heminam vnam, chalcitidis denariū pondo septem s, gallę omphacitidis denariū pondo sex, myrrhę denariū pondo sex. Argenti spuma, bitumen, ampelitis cū oleo incoquuntur: vbi semicocta fuerint, propolis, resina, & chalbanū, ex melle separatim cocta miscent: postq̄ constiterint, reliqua adijciuntur: mouentur autem spatha ex tædæ ligno confecta. Huius emplastri misturæ pondus non idem oēs, vt in sequentibus ostendetur, tradiderunt. ℭ *Nigrum ex duabus Aristolochijs.* Celebre quoq; emplastrum vsus multiplicis est id, quod ex duabus aristolochijs conficitur, quod ipse Heras quoque his verbis descripsit. *Nigrum ex duplici Aristolochia. { Facit ad Antiqua Callosa, ægre Cicatricem inducentia, Depascentia. Est etiam Enæmum cephalicum, Ossa reducit, & est Glutinatorium. } Facit ad Articulos solutos. Fluori obnoxia repurgat, implet immissum.* Picis pōdo libram, ceræ pondo librā, bituminis pondo libram, terebinthinæ pondo librā: mannę pondo selibram, vel vncias septē: æruginis rasæ pondo selibram, cerusse pondo selibrā, chalcanthi pondo vncias quatuor, aristolochiæ longæ pondo vncias quatuor, illyricę pondo vncias quatuor, malicorij pondo vncias duas, gallę immaturæ pondo vncias duas, æris cōbusti pondo vncias duas, spinę pōdo vncias quatuor, aristolochię rotundæ pondo vncias quatuor, aceti heminā, ricinini vel olei veC teris* heminā. Quæ liquefieri poterunt, simul liquato: deinde cerussam, æruginem, & chalcanthū cū aceto læuia facta inspergito: mox supra ignē, vsq; dum coiuerint, arida infriato igne subtracto: dehinc defusa subigito. Hęc tū Heras, tum alij, de ipso scriptum reliquerunt: Ratio aūt eius qui id cōposuit, non obscura est, recordantibus, quæ hîc & in prioribus cōmentarijs dicta sunt. Cōstat enim ex contrarijs facultatibus, attractricibus, & repultricibus, quæ commune habent, vt exiccēt. Superat aūt in eo repellentium virtus, quæ adest adstringentibus, chalcantho, malicorio, gallæ, æri cōbusto, & spinæ: ob hoc etiam ad solutos id est laxatos articulos conuenire ipsum affirmat. Aristolochiam aūt & iridem adstrictorijs admiscuit, vtpote rarefaciendi & digerendi potestate prædita. Vt aūt emplastrum fieret, nec siccum, sed vt superinduci posset, medicamentum, oleum & cera mista sunt: cera quidem ceu materies solum, sicut & oleum, si cōmune fuerit hoc, nec ricininū vel vetustum: quippe didicimus hæc calefacere & digerere. Terebinthina verò resina præterquam quòd emplastri consistentiam medicamento conciliet, cùm cera hoc sola facere non possit, etiam emolliens quid & digerens detergens q; obtinet. At cùm thus eadem præstet, manna adstringendi vim totam & qualitatem assumpsit: uocant enim sic thuris micas cōcussu elisas, corticis parum item participes. Iam & bitumen abunde siccat, ad emplastri confectionem idoneum medicamen. D Atq; hæc de illius compositione sufficiunt. Porrò emplastri huius author, cùm vellet medicamenta valenti virtute prædita miscere, æruginem & acetum ipsis adiecit, quæ siccare, exedere, & vsque in profundum corporis penetrare, atque alia deducere possunt. Miscentur autem hæc cum digerentibus, vt humores crassos particulis, quas curamus, infixos attenuent. Restat igitur & de cerussa quippiam dicere, quam ceu ad emplastrum conficiendum aptam, non vt aliquid cooperaturam admiscuisse illum est perspicuum. Ego verò argenti spumam potius adiecissem, quę & emplastris conuenit, & refrigerat: cerussa verò alijs quibusdam vtilis, ad propositi emplastri vires nihil præsidij affert. ℭ *Emplastrum Azanitæ.* Emplastrū Azanitæ varij vsus, & nobile, de quo Heras ita scribit. *Emplastrum Azanitæ.* Picis aridæ pondo vnciam, cerę pondo vncias tres, adipis suilli pondo vncias trēs, seui taurini pondo vncias tres, œsypi pondo vncias tres, resinę pinęę pondo vncias quinq;. Facit ad maligna omnia, gangrenas, fistulas, recentia vulnera, ambusta igne: perfrigeratis prodest vt acopon: item pessulus est emolliens. Cōuenit autem & ad vteri vlcera, phymata, & parotidas. Cum vlcera caua fuerint, copiosiore vtitor medicamento: vbi ad cicatricem inclinare vidētur, parciore. Porrò medicaminis proprietas est concretum humorem sordidū per summa gignere. Benefacit lippiētibus, palpebris suprapositum. Oleum medicaminis affectui opponitur quare obseruato ne infundas. Cum aūt præparas, picē, cerā, seuū taurinum inijcito: vbi fuerint liquata, adipem

* Al. Cotylas y.
* Al. ὀλίγην, i. paucam.
* Al. Azonitæ.
* Aliter vi.

adipem suillum, mox resinam: postremo œsypum, vbi refrigeraueris: totum aũt igne non flamma liquefacito. Maximè valet in quibus nerui, vel musculi percussi sunt, item ad maligna. E

℄ *Emplastrum Haliei seu Piscatoris, ex Sinopide.* Haliei celebre, & multiplicis usus emplastrũ nihil minus quàm priora, Heras ita tradidit. *Haliei ad Vetera, & quæ Cicatricem ægrè ducunt. Item Digerit, præsertim in mãmillis Duritias. Vtimur eo tanquam optimo ad plurima.* Ceræ pondo minam, argenti spumæ pondo minam, mannæ pondo denariorum octo, terebinthinæ denariorum pondo octo, chalbani denariorum pondo octõ, sinopidis denariorum pondo octo, olei veteris heminas duas. Oleum & argenti spuma dum non inquinent, incoquuntur, deinde cera resina q3: liquefactis ipsis, sublatis q3 ab igne sinopidem immittito, & chalbanum, postea mannam. Idem facit ad marinorum ictus summè. Vsus quãdoq3 eo sum in quodam à pastinaca percusso, summo'que dolore vexato, & mirificè profecit: similiter & in ijs, qui à scorpione morsi erant. Hactenus Heras. Deinceps verò Critonis emplastra inspiciamus.

*Aliter v,

Quæ scripserit Crito. CAP. 3.

HEras quidem librum vnum de medicamentorum compositione fecit, cui titulus est Nartex id est medicaminum promptuarium. Quinq3 verò tales Critonis præter illos de exornatione seruantur. In quarto horum quinq3 emplastra prædictis similia specie commemorat: quædam vt Hæras in totum simili modo confecta: non nulla insuper, quorum Heras non commeminit, quæ ego mox ordine apponam, non etiam si cuiusdam aliter quàm ab Hera descripti mentionẽ facit, omittens, quemadmodum in Icesij emplastro factitasse apparet: alia nanq3 pondera & mensuras huius emplastri Crito scripsit, sicut alij quidam, non vt Heras posuit. Incipiam igitur à primo Icesij, in cuius simplicium medicamentorum pondere inter oẽs non conuenit. ℄ *Emplastrũ Icesii.* De Icesii medicamento hæc ad verbum scripsit Crito. *Icesii ad omne Vulnus recens, vetus, Contusa, Luxata, Fracturas, Phlegmonas, & omnem Dolorem, quem protinus sedat. Facit ad Abscessus, Phymata, Strumas, Carbunculos, Parotidas, Phygethla, Condylomata, Impetigines, Clauos, Nigritias, Hæmorrhoidas phlegmone tentatas, Fistulas, Ambusta igne. Dilutum myrteo vel rosaceo, valet ad Vlcera, Aculeos, Tela, Canum hominũ q3 morsus, Ferarum ictus. Item ad Sanguinem cohibendum vtitor, & loco Malagmatis ad omnia. Oleum verò non adhibendum est. Iam Lippientibus in linteolo collyrium adhibetur: sint autem splenia semper maiora. Iuuat quoque Hydropicos.* Terræ ampelitidis, bituminis, argenti spumæ, singulorum pondo minas duas: ceræ, thuris, terebinthinæ, propolis, singulorum pondo† minas sex: *chalbani, fissilis, singulorum pondo minæ dimidiũ: myrrhæ, gallæ, iridis, singulorum denariûm pondo duodecim: chalcitidis denariûm pondo sex, mellis heminas duas: olei omphacini congios duos, quidam heminas duas. G Ampelitis, bitumen, argenti spuma cum oleo coquuntur, humore prius expresso, vt fiant læuia: incoquuntur autem igne non acri: spatha ex tædarum ligno assiduè mouentur, ne subsidant, nã citissimè comburuntur. Quæ liquari possunt, in alio vase liquefacito, melle prius seorsum cocto, vt coeat, ac in cacabo pulchrè consertis misceto, rursus.n. resoluitur his præmissis: deinde arida insperguntur aliquatenus refrigerata, postremò thus. Ac vbi in unitatem coierint, vtitor. Hanc scripturam ab Herodoto accepi. Hæc sanè Crito de Icesio scripta reliquit. Videtur autem in simplicium medicamentorum, vnde totum componitur, symmetria ab Hera dissentire: ac partim hæc discordia manifesta est, partim dijudicari vix potest. Etenim Heras rectè faciens omniũ pharmacorum pondus in denarios redegit: Crito autem ampelitidem terram, bitumen, argenti spumam, non pro denariorum pondere scripsit, sed duas singulorum minas inijciendas censuit. At ab his dissensit qui de ponderibus & mensuris scripserunt, quantum videlicet minæ pondus existat: non nulli enim sedecim vnciarum esse dicunt, quidam viginti: alij etiam distinctionem faciunt, Alexandrinam ponentes viginti vncias pendere, aliam sedecim: atq3 hoc quidem adhuc leuius est. Verum ex ijs qui minam in denarios redigunt, alij centum, alij plurium, denariorum esse confirmant: quia & vnciam pleriq3 septem denarios & semissem valere malunt, alij septem duntaxat, reliqui octo. Hæc igitur cũ ita se habeant, quot denariorum minã à Critone positã æstimare oporteat, inuenire operosum est. Apparet aũt in alijs quoq3 cẽtum denariorum minam esse velle: ac si ita res habet, duplicatã Icesii compositionẽ ab eo scribi putabimus, cũ Heras trium horũ medicaminum priorum terræ ampelitidis, bituminis, & argenti spumæ, singulorũ denarios centũ posuerit, Critone pondus in ducẽtos redigente. Videamus igitur an sequẽtia duplicato cõsentiant, quædã nanq3 apparent, quædã non item. Meminit ergo post tria prima, ceræ, thuris, terebinthinæ, propolis, singulorũ minæ dimidium, hoc est denarios quinquaginta, immittendũ præcipiens: etenim proposuimus tanq̃ mina centum denarijs valeat, symmetriã esse scriptã. Quod si est, in thure, pro manna videlicet posito, Crito cũ Hera conueniet, pari mõ in propoli: non tñ terebinthina, quippe vigintiquinq3 denarios Critonẽ scripsisse oportebat, cũ Heras duodecim & semissem statuerit. Porrò in cera maximè viri controuersanť discordant'q3, quippe cũ Heras cerã omnino nõ inijciat: didicimus enim illius vim esse, mediocriter emollire. Cæterũ apud Critonẽ deinceps scriptũ est, chalbani, scissilis, singulorũ quarta minæ portio. Atq3 in hoc vir Heræ suffragať. Nã quarta pars minæ, quæ cẽtum pendet denarios, vigintiquinq3 denarios efficiet, qui duplũ sunt duodecim & semissis ab Hera scriptorũ. Iam verò à minæ vocabulo digressus in sequẽtibus Crito myrrhæ,

†Al. minæ dimidiũ, & ita legendũ est, vt inferius patet.
*Quarta portio, legendum est, vt infra apparet.

rhæ,

A rhæ, gallæ, iridis, singulorum denarios duodecim cum prædictis miscendos iubet; in hoc Heræ consentiens: siquidem ille sex cuiusque adiiciendos præcepit. Inde rursus Crito chalcitidis denarios sex tradidit, hîc non parum ab Hera discordans. Nam cùm omnia duplicata sint, conueniebat & chalcitidem non sex verùm quindecim denarios habere, vbi Heras septem & s scripsit. In melle quidem viri concordes sunt, cùm Heras heminã vnam, Crito duas posuerit. Restat autem de oleo quæstio magna, non solùm inter duos illos, sed alios quoque, qui medicamentum hoc scripserunt, sicut procedente sermone dicemus. Hi igitur inter se hactenus differunt, etenim Heras olei immaturi heminas sex scripsit: melius enim sic quàm, vt alij quidam dixerunt, cyathos sex. Quippe in coctione argenti spuma, bitumen, terra ampelitis, vbi semicocta fuerint, tùm alia singula Heras immittenda existimat: atqui semicocta fieri non possunt, cyathis sex immissis: scimus enim plerosque ex iis qui pharmaca componunt, subinde centum argenti spumæ denarijs, duas heminas indere. Atque hoc iam etiam totum antea in primo huius operis volumine comprehensum est, nempe metallicorum quoque vncias nouem, heminam esse licere, sicut quidam putarunt. Quin & duodecim inijcere possumus, vt alij præcipiunt, probè docti, si medicamen diutius coctum fuerit (licebit autem hoc ipsum copiosiore oleo imposito) maiorem siccandi vim acquirere: quòd si B ab igne statim sublatum fuerit, minus propter olei paucitatem exiccaturum, emolliturum autem magis, & mitigaturum. Quare sex cyathi omnino repudiandi sunt: sex autem heminæ, quæ singulæ vncias nouem faciunt, inijciendæ. At si largius medicamentum voles incoquere, quò siccet euidentius, nihil obstat, etiam duodecim vnciarum heminas infundere. Itaque Hera sex heminas scribente, liquet Critonem duodecim heminas immittere oportuisse, vt simul in hoc, sicut in alijs, duplicata mensura existat. Verum scripti sunt ab eo, olei omphacini congij duo. Iterum hîc quoque damnandi sunt, qui heminas duas posuerunt. Ergo si congium sex heminarum esse statuamus, virorum consensus manebit: si verò non heminas sex, verùm sextarios sex, ponamus, non parua dissensio orietur: multa nanque erit copia, vt ad portionem aliorum, si olei sextarios duodecim infundas. Hæc quidẽ in præsentia de Heræ & Critonis in proposito pharmaco discordia. Cùm verò ad Andromachum venerimus, dicetur itidem non nihil de illius cum vtroque, partim consensu, partim controuersia. ℂ *Isis viridis.* Isidem hîc quoque scripsit, quemadmodum alij propè omnes. At quia diligentius tùm vsum ipsius vniuersum, tùm præparationem tradidit, ac simul non nihil ab Hera discessit, visum mihi est etiam ab hoc scripta ad verbum subiungere. *Isis quam non nulli Epigoni vocant. Per se ad Squamarum abscessus facit. Item crassa Ossium fragmenta innatantia iu* C *uat, linamento vel splenij modo imposita. Valet ad Aculeos, omnium que Ferarum ictus, & morsus. Sanat omnes Punctos, & Vulnera ferro facta in bello, & aliter. Curat etiam Fistulas imposita, & vt collyrium indita. Discutit Callos, & conglutinat. Alteri temperata ad omne Vulnus linamento, & splenij instar, adhibita valet. Prodest ad Maligna & diutina, ac ab alijs corrupta: in quibus derasis prius, medicamento diluto vtitor. Mirificè facit & ad Sinus conglutinandos, dum magni fuerint: nam exiccandis illis coniungendis que conuenit: linamento quoque imposita, tùm per se, tùm alteri mista, in quibus Adenes aliquos, vel insitas membranas eliquare volumus. Vtitor etiam ad Fracturas cum vulnere & sine hoc: callum enim ducit celerrimè, & partes affectas adstringit. Insuper in quibus aliud malagma nõ proficit, ipsa exactè prodest: & Vngues ex offendiculo vacillantes, vel confirmat, vel extrudit: & Dentes ex ictu motos stabilit. Summatim infinita sunt, quibus differenter adhibita, conducit. Est autem & diluta hæc: Intemperata pars vna sumitur, cerati partes duæ non nunquam, atque adhuc magis diluitur. Sed vsus & exercitatio in hoc requiritur: fit nanque ceratum interim & per resinam pityinam.* Compositio autem talis est. Guttæ ammoniaci, æruginis rasæ, salis ammoniaci, squamæ æris; æris vsti, singulorum denarios octo: aluminis rotundi denarios sex: aristolochiæ, thuris, singulorum pondo denariûm octo: myrræ, aloes, chalbani, singulorũ denariûm pondo duodecim: ceræ pondo denariûm octo: resinæ colophoniæ pondo denariûm sex, non nulli terebinthinæ tantundem: olei veteris hemi-D nas duas, aceti heminas duas. Epigonus verò & dracunculi radicis succi denariûm pondo duodecim, & marubij succi tantundem, & fereos succi denariûm pondo octo. Omnia diligenter contusa ac cribrata mortario inijciũtur, ac paulatim acetum in Sole affunditur, donec terẽdo totum acetum consumatur: vbi læue factum fuerit, liquefacta & refrigerata rasa que diligenter, ijs quæ in mortario sunt, admiscentur, ac subacta excipiuntur. Hæc scripsit Crito. Ego verò sine liquore fereos ipsam præparaui, & non nunquam de alumine ademi, vsus que sum in neruorum vulneribus hoc medicamento simili modo, quo medicamento quod ex metallicis confectum est, quod in sermone neruorum vulneratorum scriptum est: nam valentius efficitur: aceto acerrimo vndique circunfusum, reponitur, & diebus circiter quindecim emollitur. ℂ *Medicamentum Machærionis.* Celebre simul & multi vsus est. Conuenit affectibus vlcerum, de quibus totus hic liber scribitur. Sic autem Crito ipsum protulit ad verbum. ℂ *Machærionis. Ad omnia recentia Vulnera: conglutinat, & phlegmonen arcet præsertim vbi contusio fuerit. Rabiosi canis morsum summè curat, ampliori loco impositum ac mutatum frequentissimè. Pilulæ quoque modo sumptum fabæ magnitudinis diebus triginta ad omnem Pastionem facit, maximè phagedænicam: item ad aurium, naturalium que vlcera. In Ossibus denudatis carnem producit, Narium vlcera sanat. Est etiam viride, diluitur rosaceo vel omphacino.* Hæc recipit. Aristolochiæ rotundæ pondo vnciam, chalbani pondo vnciam, opopanacis pondo vnciam, æruginis rasæ

pondo

pondo vnciam, iridis illyricæ pondo vnciam, guttæ ammoniaci pondo vnciam, myrrhæ pondo E vnciam, terebinthinæ pondo vncias ſeptem & ſemiſſem, ceræ vncias ſexaginta & ſemiſſem, olei omphacini pondo vncias ſeptem & ſemiſſem. Dimidium olei cum ærugine ad lęuorem teritur, reliquum cũ cera & terebinthina coquitur. ℂ *Dyſrachitis Damocratis ad verbum.* Et hoc ex celebriũ late q; vſu patentium pharmacorum numero exiſtit, ſcribit de eo Crito huncin modum. *Dyſrachitis. Mirum in modum facit ad Sinus callo vndique circundatos, et Fiſtulas, impoſitum: ſi orificium ſit, quod linteolum medicamento illitum queat excipere, imponito, ac citius proficiet. Vtitor eius virtute in Humectis, Fluentibus, & Diutinis diſpoſitionibus, tertio quoque die vt plurimum ipſum mutans. Podagricos quoque iuuat mirificè in acceſsionis principio illitum ac in latum circumpoſitum; qui & ad conſuetas ambulationes, & vitæ vſus dimittantur. Citra balneum ad triduum, dies que aliquot, permaneant: non enim materiæ dat acceſſum vt affectus increſcat. Conuenit que omni Vlceri ad ſex partes cerato admiſtum: inueteraſcens melius euadit.* Aluminis rotundi denariûm pondo octo, ſquamæ denariûm pondo duodecim, æris combuſti denariûm pondo quatuor, ariſtolochiæ denariûm pondo nouem, chalbani denariûm pondo decem: guttæ ammoniaci denariûm pondo duodecim, alij decem: thuris denariûm pondo nouem, myrrhæ denariûm pondo nouem, ſtyracis denariûm pondo quindecim, miſyos denariûm pondo trium, chalcitidis denariûm pondo trium, ſcyllæ medullæ denariûm pondo octo, picis liquidæ denariûm pondo qua- F tuor: iridis illyricæ denariûm pondo nouem, ſecundum alios quatuor: terebinthinæ denariûm pondo decem, alij ſeptem: pityinæ denariûm pondo decem, alij ſex: ceræ denariûm pondo ſeptuagintaquinque, olei pondo libram & ſemiſſem, quidam etiam medullæ cerui denariũ pondo octo * Al. xx. adijciunt. Squamam, æs, miſy, chalcitidem, ſcyllam, ex aceto prius quàm acerrimo in Sole terito, vt læuia fiant: maximè læuigatis ariſtolochiam, & iridem adijcito. Hæc prius contuſa, tenui q; cribro diſcreta, rurſus aceto circunfuſa terãtur: atq; hoc tam diu facito, q̃ aſpredinem ſentias, nõ parcens aceto ſumptitando. Poſtq̃ læuia fuerint, alumen addito, facito q; hęc, donec & illud in puluerem redigatur: deinde myrrham, mox thus, ab hoc ammoniacum, poſtea ſtyracem, poſtremò picem indito. Hęc in calido Sole vruntur, quò ſtyrax elaboretur. Vbi iam lęuitatẽ & ſordium craſſitudinem nacta fuerint omnia, ceram, reſinas, & oleum liquefacito: et paululum decocti chalbano ſuperfundito, id q; congregatum in pila terito, ac quæ liquefiunt modicè refrigerata indito: tunc chalbanum demittens diſſoluens q;, in vas fictile percolato: ac vbi deraſeris, cum ijs, quę in pila ſunt, permiſceto.

Emplaſtrum ex Salicibus.

QVod ex Salicibus conſtat, pręclarum & in multos vſus idoneum ſimiliter prędictis, Crito G hiſce verbis recenſuit. ℂ *Emplaſtrum ex Salicibus. Prodeſt cruentis Vlceribus impoſitum, Articulis ſolutis, Fiſtulis inditum, Flaccidis carnibus humidis que, præſertim quæ in extremis partibus extant. Valet item ad Eryſipelata, Alios que plurimos affectus ſine vſturis.* Myſios, chalcitidis, æruginis, ceruſſę, gallæ, aluminis ſciſſi, & rotundi, cretæ ſutoriæ ſeu melanteriæ, ſingulorum pondo vncias ſex: ceræ, reſinę pityinę, picis, bituminis, ſalicis foliorum, ſingulorum pondo vncias duas: olei heminas quatuor, vncias quatuor: chalcanthi pondo vncias ſex, malicorij pondo vncias ſex, aceti ſextarios ſex. * Al. duas. Salices ex aceto incoquantur, donec relicti fuerint ſextarij duo: deinde ęrugini, ceruſſæ, & cretę ſutorię, prius tritis folia immittito, ſimul q; ad lęuorẽ terito, deinde ſicca lęuigata, rurſus q; exprimito, poſtea liquefacta ſuperfundito. Hoc Aſclepiades ſine chalcãtho & malicorio pręparat, ſicut in ſecũdo huius operis cõmentario docuimus. Aliud poſt hoc ex ſalicibus Crito in iſtã ſententiam ędidit. ℂ *Ex Salicibus Lite, vt Herodotus.* Cretę ſutorię melanterię ue, gallę omphacitidis, aluminis ſciſſi, rotundi, ſingulorum pondo, vncias ſex: ceræ, bituminis, picis aridę, ſalicis foliorum, pityinę, ſingulorum pondo libras duas: olei pondo libram, aceti ſextarij dimidium.

Quæ tradiderit Aſclepiades eiuſdem generis Emplaſtra. *CAP. 4.* H

HIs annumerantur ex ſupraſcriptis, tum quod ad Halieum refertur ab omnibus cognitum, tũ quod ex dictamno conſtat: ſed quia Aſclepiades manifeſtò de ipſis ſcripſit, ob id etiam nunc eorundem mentionem faciam. Porrò commodum ex eo, quod bis vel ter ſcribitur, aliud inſuper accedit, puta vt cognoſcamus, in quibus ſimplicibus miſcendis, ac ipſorum pollicitis, ſcriptores illorum inter ſe conueniant, in quibus item diſcordẽt. ℂ *Haliei Giluum. Ad cruenta Vulnera, & Neruos præciſos valet. Item Vlceribus vetuſtis cicatricem ægrè ducentibus & fluentibus conducit. Quin & emollit optimè, præſertim in mammis ortas Duritias. Medetur Canum hominum que morſibus. Inſigniter valet & ad Paſtinacæ, & Draconis, Aliorum que ſæuorum piſcium ictus. In ſumma virtutem habet mirificam.* Argenti ſpumæ, ceræ, cuiuſq; denariûm pondo centum: terebinthinæ, mannæ thuris, chalbani, minij ſinopici, cuiuſque denariûm pondo octo: olei ſextarium: præparato, ſicut prædiximus. ℂ *Haliei Giluum quomodo conficeret Galenus.* Argenti ſpumæ, ceræ, cuiuſque denariûm pondocentum: terebinthinæ, myrrhæ ſinopidis, æruginis raſæ, ſquamæ, ſingulorum denariûm pondo octo: ariſtolochiæ denariûm pondo octo, thuris denariûm pondo vigintiquinque, diphrygis denariûm pondo ſex, chalbani denariũ pondo duodecim, guttę ammoniaci denariũ põdo duodecim, olei heminas duas: cõficito queadmodũ ſupiora ℂ *Emplaſtrũ Venatorũ, pharmacũ cõfectũ. Facit ad Quadrupedũ ictus,*

A *ictus, morsusq́;, & ad reliqua venenata.* Argenti spumæ pondo minam: olei veteris, squamæ æris rubri, ceræ, resinæ frictæ, singulorum pondo: guttæ ammoniaci pondo trientem: chalbani, minij synopici, singulorũ pondo vncias duas. Argenti spumam, squamam, & oleum, ad spissitudinẽ vsq; incoquito, deinde ceram ac resinam inijcito: cum liquata fuerint, ab igne tollito, & ammoniacum dilatatum immittito: vbi refrixerint, chalbanum. & ammoniacum indito, sinopicum inspergens: ac in mortarium defusis mollitis q; vtitor. ℂ *Emplastrum Chalcidei, Conglutinat, Inflammationem arcet Diuisiones cum contusione iuuat, Sinus coniungit, resiccat, & Abscessus prohibet, Ossa corrupta educit. Maximè autem & in partibus extremis valet. In vniuersum mirabilis ei virtus est.* Argenti spumæ, squamæ æris, resinæ pityinæ, ceræ, singulorum denariûm pŏdo centũm: guttæ ammoniaci, chalbani, cuiusq; denariûm pondo sedecim: diphrygis denariûm pondo duodecim: aristolochiæ læuissimæ denariũ pondo quadraginta, olei veteris sextarios tres. Argenti spuma, squama q; ex oleo coquuntur: ac vbi colorem mutauerint, diphryges immittitur, deinde cera, resina pityina, vel pinea: liquatum vt non inquinet, ab igne tollitur, ac ammoniacum elotum inijcitur: postquàm liquefeceris, aristolochia pharmaco iam refrigerato inspergatur, & continue moueatur: deinde in mortarium immittito, ac subigito, excipiens q; vtitor. ℂ *Ex Dictammo Sacrum, virtute mirandum. Benefacit Nervis Musculis q; præcisis & contusis, vetustis & sanatu difficilibus. Ossa corrupta elicit. Aculeos, & telorum cuspides, quæ infixæ sunt corpori, eximit, nec minus digerit. Iuuat Capitis dolores & Oculorum fluxiones. Est etiam Malagma Pleuriticis & Hepaticis idoneum. Efficax est & ad cuiuslibet Virulenti ictus.* Argenti spumę denariûm pondo centum, colophoniæ denariûm pondo quinquaginta, ceræ denariûm pondo viginti quinque: guttæ ammoniaci, aristolochiæ singulorum denariûm pondo sedecim: mannæ, chalbani, vniuscuiusq; denariûm pondo duodecim: æruginis, dictamni, æris vsti, aloes, propolis, singulorum denariûm pondo octo: diphrygis, æris squamę, gentianæ radicis, singulorũ denariûm pondo sex: olei veteris hyeme heminas duas, per æstatem vnam ac semissem. Præparatur quo dixi modo. Huius scriptura ab Hera in horum pondere variat. Nam Asclepiades dictãni denarios octo, Heras decem, inijcere præcipit: & vero etiã aristolochiæ, & guttæ ammoniaci, hic cuiusq; denarios sedecim, Heras sex quidem † guttę ammoniaci, aristolochię vero decem. Cæterum Heras oleum indistinctè scripsit, solum heminas duas eius iubens infundere: Asclepiades autem hyeme tm̃, æstate verò vnam & semissem. ℂ *Diophanti Chirurgi, quo vsus est Phylacus.* Argẽti spumę denariũ pondo centumquinquaginta: cerussæ, picis, squamæ ęris, ceræ, singulorum denariûm pondo octodecim: ęruginis, resinæ pityinæ siccę, † mannæ, thuris, propolis, singulorum C denariûm pondo xij, chalbani, aristolochiæ, cyperi singulorum denariûm pondo sex: dictamni, trifolij, guttæ ammoniaci, singulorum denariûm pondo trium: illyricæ, artemisiæ, polij, marrubij, singulorum denariũ pŏdo duûm: olei veteris heminas duas. Ad dictum modum præparatur.

*Aliter I.

*

*Al. viginti.

* Aliter, nouẽ.

† Al. additur, & viginti.

† Al. aristolochię, singulorũ denariũ pondo sex.

† Nec hoc loco, aristolochię pondere eodẽ scribitur.

De scriptis ab Andromacho eiusdem generis Emplastris. CAP. 5.

Emplastra varij vsus, simul & cicatricem ægrè ducentibus idonea, hoc in libro percensere statui, ex quorum grege sunt & decem illa longe optima inter ea, quę scripsit Andromachus. ℂ *Viride Euangei.* Resinę terebinthinæ, secundum alios siccę, denariûm pondo quinquaginta, alij vero centum: cerę denariûm pondo xxv: thuris, squamę, chalbani, aloes, myrrhę, singulorum denariũ pŏdo triũ: salis ammoniaci, opopanacis, æruginis rasæ, æris vsti, aristolochiæ, guttæ ammoniaci, scissilis, secundũ alios rotundi, singulorũ denariûm pondo duũ: ichthyocollæ denariũ pondo iij, aceti heminas iiij: olei quartam heminæ partem, secundum alios octauam. Vtitor, vermiculari ærugine non imposita. ℂ *Strigmentosum Emplastrum, quo vtor.* Ichthyocollæ pŏdo vnc. iij, sarcocollæ pondo vnc. iij, † erethriæ pondo selibram, terræ samiæ pondo vnc. iiij, myrrhæ pondo vnc. iiij, thuris pondo vnc. vj, squamæ æris pondo vnc. viij, salis ammoniaci pondo vnc. iij, ęruginis rasæ pondo vnc. vj, aluminis scissilis pondo vnc. ij, aloes indicæ pondo vnc. iiij, chalbani D pondo vnc. iiij, ceræ pŏdo libras ij, terebinthinæ pŏdo libras ij, olei pondo † libras iiij, aceti quod ichthyocollę irrigandæ sufficit. Sicca læuigata liquidis inspergũtur. ℂ *Aliud Viride.* Resinæ pityinæ denariûm pondo ducentorum, guttæ ammoniaci denariûm pondo quinquaginta, opopanacis denariûm pondo octo, ceræ denariûm pondo centũm, propolis denariûm pondo octo, chalbani denariûm pondo viij, squamę æris denariûm pondo xij, æruginis denariûm pondo xij, aluminis rotundi denariũ pondo viij, misyos denariûm pondo vij, salis ammoniaci denariũ pondo viij, chalcitidis denariûm pondo v, sulfuris ignem non experti denariûm pondo viij, thuris denariũ pondo duodecim, fellis taurini sicci denariûm pondo sex, vel humidi denariûm pondo xij: cyprini heminas sex, alij quatuor: aceti quod satis est. ℂ *Viride Epicuri multa promittens.* Ceræ denariûm pondo ducentorum, colophoniæ denariorum pondo trecentorum, squamæ denariorum pondo sedecim, æris vsti denariûm pondo sedecim, eruginis denariũ pondo sedecim, aristolochiæ tenuis denariûm pondo sedecim, aloes denariûm pondo xxiiij, aluminis rotundi denariûm pondo xij, myrrhæ denariorum pondo xxiiij, chalbani denariorum pondo xxiiij, salis ammoniaci denariorum pondo sedecim, aceti heminas iiij, olei heminas ij, interim pauciores. ℂ *Viride multa promittẽs: Alcimonis vel Nicomachi, ad Fistulas, Nigritias, vel Nomas, Glutinat Ossa, & reducit, Strumas discutit.* Chalbani denariorum pondo sedecim, æris vsti denariorum pondo viij, squamæ denariorum

*Al. xxv.

† Additur lapidis asii pondo vncias iii.

† Al. vncias. iiii.

* Al. quĩque.

† Al. heminę

*Aliter duodecim s.

pondo vigintiquatuor, ceræ denariûm pōdo quinquaginta, seui caprini vel vitulini denariûm pō E
*Aliter l. do triginta: thuris, resinæ siccæ, guttæ ammoniaci, terebinthinæ, nitri, aristolochiæ, singulorū denariûm pondo xxv: bryoniæ denariū pondo xij, orcheos herbæ denariûm pondo xij, iridis aridæ denariū pondo iiij, aloes indicæ denariū pondo xij, scissilis denariûm pōdo viij, fellis taurini dena riū pondo viij, aceti heminā, olei heminā. Cū inficit, rosaceo. * ℭ *Viride ad Herpetas, item ad Chironia & Difficulter ad cicatricem venientia Vlcera, vt Andromachus.* Hordei cōbusti denariū pondo x, æruginis denariûm pōdo octo, ceræ denariûm pondo lxxx, cyprini heminam. *Al. viginti. Hoc medicamen æruginē multam cōtinet, pro ceræ & cyprini symmetria: nā hordeum cōbustum si per se inspergitur, chironia vlcera iuuat, neq; intēdit ceræ & cyprini vires, neq; æruginis resoluit. Ablato ipso, simile pharmacū redditur multis, quę superiore libro ad huiusmodi vlcerum curationē scripta sunt. Nō tñ multum cyprini assumetur, præsertim si cera pinguis existat, sed quantū ad ceram ærugini admistam emolliendā capere necessariū est. Superiora omnia emplastra hoc nomine vano vsui seruiūt, ꝙ medicamenta emollientia, trahentia, digestoria, cōcoctoria, insuper citra mordicationē siccantia, assumpserint, plurima ipsorū ēt valide adstringentia, quorū virtus est humores affectę parti influētes repellere. Porrò dictorū medicaminū potestatis materias nominatim in operis de Simplicibus medicamētis sexto, septimo, octauo, nono, decimo, & vndecimo libro expressas habetis. F Multorum aūt hoc cōmentario nominatim memini, ac iterum meminero. Quin etiā hoc pharmacū in præsentia apposui, eorū quæ nuper dixi mentionē facere desiderans: quia id quoq; superiore libro commemoratis genere simile est, ac proprium magis videbatur illis ipsum appendere.

ℭ *Icesium nigrum Andromachi.* Hoc emplastum Andromachus non vbi viridia tractat: sed superius propè initiū, in symmetria multū euarians, vt prius Critonē & Herā prodidisse indicaui, scribitur hoc pacto. Bituminis denariorum pondo trecentū, terræ ampelitidis denariorum pondo ducentorum, argenti spumæ denariorum pondo lx, chalbani denariorum pondo xxxvj, terebinthinæ denariûm pondo xxxvj, scissilis denariū pōdo xxxvj, propolis denariûm pondo septuagintaduûm, mannæ denariū pondo quinquaginta, myrrhæ denariûm pondo xij, iridis denariûm pōdo xij, chalcitidis denariûm pondo sex, gallæ denariū pondo x, olei cōgium vnum & dimidium, mellis heminæ dimidium. Rectè fecit, qui de mina ambiguitate relicta, omnia per denarios conscripserit, vt de solo congio quæstionem instituamus. In hoc enim melius egerunt, qui sex heminas posuere, à triplicato autem bitumine proportione illius, quod Heras immiscuit, scripturam exorsi sunt. Etenim Heras cētum denarios, hic trecentes posuit, etsi in quibusdam exemplaribus non fide dignis, ducentos inuenerim. Terra sanè ampelitis duplo eam, quam Heras scripsit, pla- G nè exuperat. Argenti autem spuma, quam & ipsam ampelitidi pondere æqualem esse conueniebat, multo minus ab eo iniecta est: nam denarios sexaginta huius miscet. Chalbani vero trigintasex denarios immittens, proportionem cum Hera & Critone non seruat, quemadmodum in alumine scissili: paululum enim hic ab exacta proportione declinat, quæ ad trigintaseptem & s peruenit. In terebinthina sanè parū ab Hera dissidet tātum scilicet, quantum in chalbano & scissili: à Critone verò plurimū, qui minā s inijcere iubeat, quod aliarū ipsius misturā ꝓportione, ad quinquaginta denarios excedit. Iam verò in propoli non nihil discordat, quantum ad duplicatam pro- *Al. lxxv. portionem spectat. Item in manna à Critone & Hera recedit, quippe centum denarios, ceu ad illorum proportionem, iniectos esse oportebat. In chalcitide etiam multum admodum à proportione subtraxit. In alijs parua controuersia est, nisi in melle, cuius heminas tres tanquam ad illorum proportionem immisisse ipsum cōueniebat, at is heminæ dimidium adijcit. Ita quoq; in oleo, tres congios miscuisse debebat, si non à Critone discrepare voluisset: si verò cum Hera cōuenire, octodecim heminas: verum ipse congium & dimidium conscripsit.

Vt Tarentinus Heraclides Icesii Nigrum Emplastrum tradiderit. CAP. 6.

AD omne Vulnus, maximè quæ in extremis partibus sunt, dolore vindicat & conglutinat. Item Canum morsus, & Furunculos sanat. Duritias discutit, præsertim mammillas obsidentes. Ani Condylomatis succurrit. H

Argenti spumæ denariûm pondo centum, bituminis tantundem, terræ ampelitidis idem pondus, mannæ denariûm pondo vigintiquinq;, propolis totidem, chalbani denariûm pondo duodecim & semissis: aluminis scissi, resinæ terebinthinæ, pares mensuras: iridis denariûm pondo sex, chalcitidis denariûm pondo septem & semissis, gallæ denariûm pondo octo, myrrhæ tantundē, † Al. heminę dimidium. mellis heminam vnam, olei immaturi † heminas sex. } Argenti spuma, bitumen, & terra, cū oleo coquuntur, & spatha ex tedarum ligno mouentur: cum constiterint, propolis, resina, & chalbanum adduntur: hæc autem prius melle incoquuntur: quibus mistis, olla statim ab igne tollitur, & sicca insperguntur. Hæc cum Heraclides tradiderit in libris ad Antiochidem, demiror quomodo non nulli post eum scripturam ipsius non obseruauerint. Heras sanè vbique Heraclidem imitatus esse videtur, præterquam in myrrha & galla. Nam dum Heraclides vtriusque horū denariûm pondo octo miscet, Heras vtriusq; sex iniecit. Insuper Asclepiades in secundo libro de Exterioribus, omnia proportione quadruplo maiore quàm Heras tradidit. Adde quòd olei omphacini heminas duodecim, Crito cōgios duos, cōscripserit, & si omnia duplicata compositio ipsius habeat. Quare nō nulli mihi videntur adscripsisse, heminas duas. Quod ipsum rursus tum veritati,

A tati, tum Heræ & Tarentini scripturæ, magis aduersatur. Siquidem Heras centum octoginta denarios posuit, in pondus non mensuram oleum reducens, tanquã hemina denarios sexaginta pẽdente. Nam Attica nouem Italicas vncias conficit: pendunt enim nouem Italicæ vnciæ, quas in cornibus insectis metiuntur, septem vncias ponderales & semissem, quæ sexaginta denarij fiunt, singulis vncijs octo denarios recipientibus. Quare etiam hic cum Heraclide Heram consentire videas, cum tres heminas inijciat, † Asclepiades duodecim, quoniam omnia in ipsius compositione quadrupla sunt. Heras autem, quoniam pharmaci in Tarentini scriptura magna moles fieret, videtur mihi quartam omnium portionem posuisse. Nam in myrrha, vt dixi, & galla paululum mutare videtur. Ac cùm alij quoq; hoc Icesij emplastrũ tradiderint, qui exactius, in eo cuius præparationem ex coctione coniecimus, Tarentino concordes facti sunt: qui autem negligentius, vel in vno solum, vel in pluribus simplicibus, dissonasse ab Heraclide videntur. Proinde superfluum fuerit de ijs mentionem facere: præparandum enim medicamentum est, vt Heraclides iussit, vel vt Heras, qui parum adeo inter se differunt. ℭ *Heraclides Liten Icesion hanc esse dicit.* Bituminis denariũm pondo quinquaginta, argenti spumę denariũm pondo quinquaginta, olei heminas decem: coquito: vbi coierint, ceræ denariũm pondo quinque inijcito: chalbani, myrrhæ, singulorum denariũm pondo quinq;. B

† *Al. Heraclides.*

Cyzicenum Heræ. CAP. 7.

HOc quoq; inter celebria emplastra refertur, ab omnibus probè conscriptum, magno in simplicium medicamentorum symmetria consensu. Non nulli tamen discordãt, vt innotescet, cum subiungemus, quomodo quisq; componendum censeat. Heras igitur de præsenti emplastro ita ad verbum scribit. ℭ *Cyzicenum. Facit ad recentia Vulnera, & Vetera depascentia. Duritias præsertim in mammis discutit, extrahit, repurgat, implet, glutinat, cicatricem ducit. Tollit Cancrosas durities, Male curata reficit. Et in quibus scalpello vti non licet, vt in ceruice, collyrij loco vtitor. Abscessus furentes mitigat, Chymata discutit, Ganglia & contractiones siue coitus dissoluit abrumpitq;. Tela, ossa, lignorum fragmenta educit, Crustas citra dolorem deijcit. In depascentibus, magnis splenijs vti oportet. Insuper Strumas dissipat, Hæmorrhoidas cohibet, & Vesicæ morbis summè prodest.* Hæc autem recipit. Thuris, myrrhæ, croci, iridis illyricæ, bdellij, singulorum denarios quatuor, squamæ denariũm pondo duodecim: chalcanthi, aluminis scissi, rotundi, guttæ ammoniaci, misyos, putaminum mali granati dulcis, singulorum denariũm põdo quatuor: aristolochiæ, gallæ omphacitidis, vtriusque denariũm pondo octo: chalcitidis denariũm pondo quatuor: † visci quercini, opopanacis, æruginis rasæ, acaciæ, floris rosarum, singulorum denariũm pondo octo: terebinthinæ pondo minam, alij denariũm pondo quinquaginta: liquoris papaueris denariũm pondo sex: ceræ minas duas, secundum alios denariũm pondo quatuor: seui vitulini curati minam, alij denariũm pondo centumquinquaginta: aceti communis heminas uiginti: vini, quod sufficit, in sicca immittitur. Hęc de Cyziceno cum Heras scripserit atque Andromachus, videbitur quibusdam maxima esse dissensio, cum Heras thuris, croci, myrrhæ, & eius, quod deinceps ab eo positum est, denariũm pondo quatuor immiserit, Andromachus octo. Verum quod iam prius obseruandum nobis esse dicebam, id etiam nũc dicturus sum. Si omnia simplicia pharmaca licet duplicata horum, quæ alij scripserunt, misceas, eadem fiet symmetria, quemadmodum si & triplicata omnia inijcias: ac nũc Andromachus omnia ferè duplicata miscuit, cum Heras simplicia ipsa indiderit. Ac etiam hic discrepant, quòd ille aloen addat, Hera secus faciente. Quin etiam in panacis radice differentia est, cum Heras opopanacem tantum scripserit, Andromachus non hoc solum, sed etiam panacem: solent autem sic vocare radicem herbæ, quam panacem appellant. Adiecit autem Andromachus papaueris liquorem, doloris euitandi gratia: acaciam verò & rosarum florem, tanquã adstringentia. Porrò coctionem pro more suo Heras adiunxit, Andromachus omittit, quippe qui ipse etiam raro illam soleat apponere. Cæterum ex eo, quòd in calce aceti communis heminas duas & vinum siccis infundit, planè innuit se arida ex vino vel aceto læuigari velle, deinde liquefacta his superfundi: Heras autem neque omnino aceti aut vini meminit, & ad calcem coctionis ita adscripsit: Cæterum arida & opopanacem in cacabum coniicito: & vbi vnita fuerint, defundito, mollito q; irino vnguine manus inquinãs.

* *Hæc dictio in aliquibus exemplaribus non inuenitur.*

Al. xvi.

† *Al. additur Ammoniaci guttæ drachmas quatuor.*

Aliter v.

* Aliter cviii.

* Aliter ii.

C

D

Ego ipsum Andromachi more conficio, opopanacem cum siccis in mortario terens: si valentius, & quod magis digerat, medicamentum facere desiderem, acetum inter læuigandũ admiscẽs: si magis adstringens repellens q; vinum: quemadmodum rursus & id nũc austerum, nunc giluũ, nunc vetus, nunc ætate medium assumens: Nam quod austerum est nec vetus, magis adstringit: quod vetus nec austerum, valentius digerit.

Cyzicenum, vt Asclepiades. CAP. 8.

SCriptum est hoc emplastrum iam & in quarto, vbi omnia ordine, quæ ad malignitatem pharmaca habere consuluit, commemorauimus. Et verò nunc, quia ipse pariter ab Hera & Andromacho euariat, satius mihi esse videtur ipsius verbis in tertio libro de Exteriorum pharmacis tradita subiungere. ℭ *Cyzicenum. Facit ad Diutinos affectus, & Neruos præcisos.* Thuris quàm optimi, ceræ, myrrhę, aristolochiæ, chalcitidis, illyricæ, chalbani, singulorum denariũm pondo quatuor: terebinthinæ, argenti spumæ, singulorum denariũm pondo octo: olei heminam. Omnia in

vas æreum coniecta, supra leuem prunam coquuntur mouentur ꝗ3, donec in aqua frigida demer E sum, mellis spissitudinẽ habeat: postea mouẽdo tollitur. Hoc illitum pelliculę imponitur: hyeme post septim um diem, æstate post quintum, soluitur. ℂ *Aliud ex ijs, quæ ad Philoxenum referuntur.*

Thuris, myrrhæ, croci, illyricę, bdellij, squamæ æris, chalcanthi, chalcitidis, aluminis rotundi & scissilis, misyos peregrini, guttæ ammoniaci, propolis, visci quercini, opopanacis, malicorij pręclusi, singulorum denariũ pondo iiij: aristolochiæ denariũ pondo octo: cerę, seui taurini, singulorũ denariũ pondo centũ, quod minã inscribit: resinæ terebinthinæ denariũ pondo qũindecim, quod tres quartas appellat. Resina in ollam fictilem coniecta, donec odorem amittat, cõcoquitur: deinde seuum & cera derasa inijciuntur, & liquefiunt: arida contunduntur, & cribro tenuissimo incernuntur. Postea liquida ab igne tolluntur, quibus aliquatenus refrigeratis arida insperguntur, & curiosè mouentur. Habere autem oportet ex aceto trita, myrrham, thus, bdellium, opopanacẽ, quibus quę in olla sunt, adijciuntur, teruntur ꝗ3, ne grumi cerę modo fiant. Vbi autem rectè habuerint, in lignea pyxide irino vnguento prius illita reponuntur.

Emplastrum ex duabus Aristolochijs vt Andromachus. CAP. 9.

DE hoc in eam sententiam scribit Andromachus ad verbum. ℂ *Emplastrum ex duabus Aristolochijs.* Resinę frictę pondo libram, cerę pondo libram, picis pondo libram, ciceos vel olei F veteris heminã vnam & cyathos duos, cerussæ pondo vnc. vj, ęruginis pondo vnc. vj, chalcanthi pondo vnc. iiij, mannæ pondo vncias sex, aristolochiæ longæ pondo vnc. iiij, rotundæ põdo vnc. iiij, erethrię pondo vnc. sex, illyricę pondo vnc. iiij, gallę vncias duas, aceti heminam: ego amplius malicorij pondo vncias duas. Sicca ex aceto teruntur, deinde liquabilia.

Emplastrum ex Dictamno Damocratis. CAP. 10.

DIximus frequenter metricas scriptiones non solũ ad memoriã, sed etiam ad misturas exactè cõmensurandas, prosa oratione conscriptis esse cõmodiores. Cuius gratia etiam nunc medicamentum ex dictamno perfectam in Damocratis scriptis symmetriam perseruans apposui.

Emplastrorum vnum insignium numero adscribitur,
Solum ꝗ3, quod recipit dictamnum creticum
Dictum. Medetur prosperè serpentium
Percussibus venenatis, ac morsibus
Quadrupedum cunctorum, etsi rabies quędam agat.
Iuuat vlcerum callos, & neruos perditos,
Et musculos, & alto chartilagines
Corpore putrescentes, quę incumbunt ossibus. G
Colli, mammillarum, dorsi quoq3 vlcera,
Persanat, & diu si iam durauerint.
Ac omnia simul, quę facere paulo antea
Dixi, emplastrum nomine scilicet Ægyptium.
Hoc admodum cùm sit bonum, quidam omnibus
Vnum boni sreputant vsu prestantius,
Haudquaquam nempe experti multa pharmaca.
Concinnatur misturis his. Lithargyri
Drachmas habet ducentas: istis additur
Olei vetusti libræ quarta portio,
Alij magis quartam volunt partem heminæ.
Et quinquaginta cerę drachmas ponticę,
Colophonię probæ ꝗ3 plus cera duplo:
Alij malunt terebinthinę parem modum. H
Æruginis quoq3, aloes nec non indicę,
Item combusti æris, & diphrygis boni,
Cuiusq3 sedecim, semissem ꝗ3 ponito.
Quaternas & vigenas drachmas chalbani,
Mannæ pares, thuris ꝗ3 bis duodecim,
Ammoniaci viginti bis ꝗ3 & quinq3 bis,
Et sedecim iungantur propolis atticæ,
Aristolochię longæ bis drachmæ decem,
Æris cyprij squamę drachmæ duodecim,
Et gentianæ radicis siccissimę
Æquale, cunctis herbę his dictamni quoq3
Siccę, sed habentis florem, drachmas bis decem,
Læuis. Lithargyrum at cum oleo demittito
Ollæ recenti, cui patulum os figulus dedit.
Pruna leni coques, mouens rudicula,

Quousq3

A Quousq; spissitudo mellis attici
Fiat. † Paribus at squamæ immissis partibus,
Rursus magis coquas: ac postquam pharmacum
Giluum fuerit, æs misceas & diphryges:
Crassum q; reddens pharmacum, vt non polluat,
Ceram, resinam q; vnà dictis addito.
Quibus liquatis, vbi probè coiuerit
Emplastrum, ab igne tolles: cum q; adieceris
Propolim q; mannam q;, aloen, atq; chalbanum,
Ammoniacum q;, tunc vbi refrixerit,
Feruor q; ignitus pharmaci subsederit,
Aristolochiam perquam leuissimam,
Et gentianam dictamnum q; inspergito,
Spatha atq; medicamentum agitando sedulo,
Manibus tibi magdalias ipse effingens habe,
B Ea q; mala, ad quæcunq; est prædictum, vtitor.

† Aerugine & squamam assumens.

† *De Pastillis Asclepiadis.* — *CAP. 11.*

† *Al. hoc totum expungitur, ac inferius apponitur.*

QVemadmodum emplastra à colore, non à facultatis professione, nominant quidam medici melina, candida, fusca, & gilua: ita pastillos græcè trochiscus, ab efformationis figura vocant, non ad vnum affectum sed ad admodum multos conferentes. Nos quoq; igitur ipsos imitati, deinceps omnes præclaros siue pastillos, siue orbiculos (vtroq; enim nomine appellantur) describemus. Rectè autem illi singulis, quid possent efficere, prępofuerunt, præsertim Asclepiades, cuius etiam primi pharmaca, quæ in tertio de Exterioribus libro prodidit, apponam.

* ℭ *Pastillus Asclepiadis. Aristarchi Tharsei pastillus ad plura vtilis. Facit ad recentia Vulnera & vetera. Prodest Teredinibus, & Fauis. Curat Fistulas, Aures suppurantes, Ossa corrupta, Nomas. Reprimit omnem Carnis excrescentiam, tollit Pterygia, valet ad Vteri affectus. Sanat Ozænas, Phagedenas, Condylomata. Iuuat Inueterata & quæ difficilem curationem habent. Vtilis est principio Phthisicis, Lienosis, Cœliacis, Dysentericis, tribus obolis in potu familiari datus. Succurrit Synanchicis, Gingiuarum nomis. In summa Exterioribus & Interioribus vitiis auxiliatur.* Myrrhæ denariûm pondo sex, croci denariûm pondo trium, crocomagmatis denariûm pondo trium, cytinorum denariûm pondo sex, chalcanthi denariûm pondo sex, alu-
C minis scissilis denariũ pondo sex, aloes denariûm pondo sex: vino falerno excipiuntur, fiuntque orbiculi seu pastilli, & in vmbra desiccantur. Vbi vsus necessitas est, humido congruenti diluuntur ad commemoratos affectus. ℭ *Pastillus Neapolitani.* Myrrhæ, thuris, singulorum denariûm pondo sex: gallę, lycij, aluminis, crocomagmatis, aloes, singulorum pondo denariorum octo: cytinorum denariorum pondo duodecim, æris denariûm pondo octo: vino falerno excipiuntur.

* *Al. de Pastillis Asclepiadis.*

ℭ *Andronius inscriptus.* Cytinorum denariorum pondo decem, scissilis denariorum pondo quatuor, chalcanthi denariũ pondo duodecim, myrrhę denariûm pōdo quatuor: thuris, aristolochię, gallæ immaturę, singulorum denariũ pondo octo: passi heminas duas. Apud Heraclidem verò ita habet. Malicorij denariũ pondo decem, aristolochiæ denariûm pondo octo, gallarum denariũ pondo octo: salis ammoniaci, thuris, fissilis, denariûm pondo quatuor: chalcanthi denariûm pondo duorum, myrrhæ denariûm pondo quatuor, hæc passo excipiuntur. ℭ *Polyidæ Sphragis.* Malicorij denariûm pondo sex, myrrhæ denariûm pondo octo, aluminis scissilis denariûm pondo v, thuris denariûm pondo quatuor, aloes denariũ pondo octo, chalcanthi denariûm pondo iij, fellis taurini denariũ pondo sex: vino dulci excipiuntur. ℭ *Coracine Sphragis. Facit ad Tonsillarum phlegmonas, & Vuas laxatas. Gingiuas madentes resiccat, Nomas curat, & Sedis affectus. Fistulis Callum exterit.*
D Aristolochiæ creticæ rotundæ, cytinorum, chalcitidis tostæ, thuris, myrrhę, chalcanthi, crocomagmatis, aloes indicæ, fellis taurini, singulorum pondo denariûm octo: passi quantum satis est.

ℭ *Pastillus ad Nomas.* Brathyos denariũ pondo quinquaginta, myrrhæ denariũ pondo triũ: soreos, cyperi, chalcanthi, thuris, singulorũ denariũ pondo duũ: vino excipiuntur. Aliæ scripturæ habent, oleę foliorum denariũ pondo duũ: myrti siccæ, orcheos herbę, vtriusq; denariûm pondo quatuor: arsenici, quod auripigmentum vocant, denarij pondo vnius: myrrhę denariûm pondo iiij. ℭ *Ex scriptis Heraclidis.* Orcheos denariũ pondo duũ, arsenici denariũ pondo iiij, gallę denariũ pondo octo, squamę denariũ pondo sex, soreos denariũ pondo octo, myrrhæ denariũ pondo duũ, thuris denariũ pondo duũ, acaciæ succi denariũ pondo duũ: vino excipiuntur. ℭ *Pastillus ex Plantis seu Stirpibus inscriptus.* Malicorij, myrti foliorum, nucis putaminum siccorum, spinæ fructus, singulorum denariũ pondo octo: gallę denariũ pondo iiij, salis fossitij denariũ pondo octo. Oĩa cōminuuntur, friabilia in aceto macerant, ac in vas fictile coniijciuntur: deinde torrent, & cũ aceto lęuigantur. Vbi bene habuerint, myrrhæ denarios iiij, thuris denarios ij, inijcito, & pastillos fingito: vsus eius est cum aceto. ℭ *Pastillus, qui à Terentio inscribitur Stypticus hoc est adstringens. Facit ad quamlibet Nomen, & Ani affectus.* Sandarachæ, misyos, chalcanthi, aluminis scissilis, singulorum pondo denariũ duûm: myrrhę, squamę æris, aloes, chalcitidis, singulorũ pondo denariûm trium:

*Aliter iii.
* In aliquibus hęc dictio non est.
* Aliter ii.
* Aliter ii.
* Al. ἔτα scilicet postea.

cytinorum mali punicæ, rosarum floris, gallę, singulorum pondo denariûm iiij: acacię succi pondo denariûm octo, mali granati putaminum pondo denariū octo: excipiuntur myrtorum decocto ad dimidias coctorum. ℂ *Pastillus ad Serpentia, Arei ad Herpetas.* Terræ cimolię pondo denariū octo, misyos torridi denariū pondo sedecim, minij sinopici pōdo denariū trium. Singula cum aqua seorsum terito: deinde simul miscens in pastillos digerito: vsus est ex aceto. ℂ *Alius ex Origano.* Origani, oleæ foliorum, acacię, chalcanthi, salis hispani, singulorū denariûm pondo duûm: aceto excipiuntur. ℂ *Ex collectaneis Largi Medicamentum confectum.* Argenti spumæ, vel cerussæ, pondo denariûm trigintaocto: aluminis fissi pondo denariū xij, acacię pondo denariū octo, croci, thuris, diphrygis, opij, singulorum pondo † denariûm duûm: ex aqua terito, ac formato pastillos: vsus est ex aqua. ℂ *Aliud valde generosum.* Aluminis rotundi, chalcitidis, cretæ sutoriæ seu melanteriæ vel soreos, singulorum denariū pondo duū: misyos, malicorij, vtriusq; denariū pōdo iiij: chalcis viuæ denariûm pondo sedecim, aceti sextarium. Mali cortex in aceto decoquitur, ac cum dissolutus fuerit, teritur cum acacia, postea cæteris adijciuntur: & vbi bene habent, fiunt pastilli: cum opus est, diluuntur aqua. ℂ *Pastillus Threpti ad serpentia Vlcera, & vbi Pastionem oportet sistere. Facit etiam ad Oris vitia, ad Aures suppuratas. Item Cutis vitia, quæ exāthemata vocant, tollit. Carnis Excrescentiam reprimit. Narium Vlcera, & Sedis affectus sanat.* Corticis malorum punicorū pondo denariū x, gallę omphacitidis pondo denariū octo, aristolochię tantundem, aloes pondo denariū iiij, myrrhę pondo denariûm viij, fissi pondo denariū duū, thuris pondo denariū quatuor, chalcanthi pondo denariū iiij: passo excipiūtur. ℂ *Pastillus Gilui Hieracus Thebani ex Halicaccabus i. vesicaris. Facit ad Capitis vlcera, Epinyctidas, & Narium vlcera, quæ Græci Psydracas nominant. Iuuat Rhagadas, & quæcunq; citra dolorem ad cicatricem voles ducere.* Cerussæ pondo libram, spumę argenti pondo libras x: aluminis fissi, halicaccabi hoc est vesicariæ corticis, chalcanthi, sinopidis, singulorum pondo selibram: aceto excipiunt. ℂ *Lucij Præceptoris pharmacum confectum.* Aluminis, æruginis corinthiæ, minij synopici, singulorū mensuram heminæ ęqualem: aceto diluuntur. ℂ *Ex libris Arei ad Psoras depascentes, Serpentia, Carnem excrescentē, Pterygia, Aures suppurantes, Vlcera curatu difficilia. Sanat Rhagadas & Condylomata.* Scissilis, minij sinopici, ęruginis rasæ, gummi, gallę, cytinorū, singulorū pares portiones, aceto diluunt. ℂ *Magni Philadelphi ad prædictas dispositiones.* Aluminis fissi, ęruginis corinthię, calcithidis, minij sinopici, gummi, singulorū pares mensurę partes: aceto subiguntur.

ℂ *Pastillus ad Erysipelata.* Croci pondo denarij vnius, opij tantūdē, cerussæ pondo denariū duū: passo diluuntur. Alia lectio habet, glaucij pondo denariū octo. ℂ *Andromachi Crocosus.* Argēti spumę pondo denariū quātuor, hoc est vncię dimidium: cerussę vncias iiij, sulfuris ignem nō experti pondo vnciam: croci, opij, singulorum pondo vnciam vnā: succo solani excipiuntur. Cum opus est, passo diluūtur. ℂ *Caij Neapolitani.* Cerussę, acacię, glaucij, opij, cuiusq; parem mensurā: passo subigito, & continuè perungito. *Aliud.* Cerussæ, acaciæ, singulorū pondo denariorū octo: guttæ ammoniaci pondo denariū iiij, croci pondo denariorum duū, opij pondo denariorū duū: succi polygoni, vel sereos, vel solani, vel cynoglossi. ℂ *Ex libris Agathini.* Cerussæ pondo denariorum sex: mannæ, thuris, singulorum denarij pondo vnius: crocomagmatis, sulfuris ignem nō experti, singulorum pondo denariū duū: ex ouis assatis vitellorum pondo denariorū sex: passo excipito. ℂ *Ad Rhagadas & Condylomata. Curat etiam Ani Rhagadas et Nomas, Menesthei pharmacum.*

Aloes pondo vncias sex, croci pondo vncias tres, aluminis fissi pondo vncias tres: vino diluunt, & fiunt pastilli: in vsu liquor dispositioni respondeat. ℂ *Apollophanis, ad Rhagadas & Condylomata.* Stimmeos denariū pondo viij, acacię denariûm pondo sex, ęruginis denarij pondo vnius, opij denariū pondo duū, thuris denarij pondo vnius s, myrrhę denariū pondo duū, gummi denariûm pondo iiij: vino maris experte pastillos fingito. *Vt Nicolaus.* Stimmeos pondo denariū viij, acacię tantūndem, ęruginis pondo denarij vnius, opij pondo denariorum trium, myrrhę pondo denariûm iiij, gummi tantūdem: vino excipito. ℂ *Magni ad Rhagadas, & Condylomata, sistit Nomas.*

Aloes pondo denariū octo, acacię pondo denariū iiij, gallę pondo denariorum duū, croci pondo denariorum duûm, thuris pondo denarij vnius, myrrhę pondo denarij vnius: vino subiguntur.

ℂ *Pastillus Dia chylωn idest ex succis, inscriptus, ad Nomas & Scabiosos affectus.* Licij indici, aloes indicę, myrrhę, ęris, aluminis scissi, chalcanthi, cytinorum, thuris, singulorum pōdo denariū iiij: succi myrtorum heminę dimidiū: cōponito, & in pastillos digerito. ℂ *Petronij pastillus, qui Virtus appellatur, medicamentum ad Rhagadas, & Condylomata; in magnis Doloribus acccomodatum, & cito liberat.*

Stimmeos, acacię, plumbi combusti & eloti, singulorum pondo denariū sedecim: cineris cyprij, ericę fructus, aluminis fissi, thuris, chalcanthi, myrrhę, opij, singulorum pondo denariū viij: vino excipiuntur, & fiunt pastilli. Cum vtendum erit, passō diluuntur.

Pastilli ab Andromacho conscripti libro de Exterioribus. CAP. 12.

PAstillus *Darij, qui per anum immittitur.* Stimmeos pondo denariûm sedecim: acacię tantundē, alij octo: ęruginis pondo denariûm quadraginta: succi papaueris pondo denariûm trium, quidam duûm: gummi pondo denariorum iiij, myrrhę pondo denarij vnius: thuris pondo denariorū triū, alij ūnius: vino, vel vt alij aqua, diluūtur. ℂ *Pastillus Multiplicis vsus, & Pus educens, & relaxans.* Corticis thuris pondo denariorum duûm, ęris squamę pondo denariorum iiij: cum vino factos

Margin notes: *Al. sex. — †Al. vnc. ii. — * Al. xlviii. hoc est vnc. sex. — * Al. denariū pondo xx. — Al. duorum.

A no factos ex melle diluito. ℭ *Musæ Remedium.* Aluminis scissi, aloes, myrrhæ, chalcanthi, singulorum pondo denariûm sex: croci, crocomagmatis, singulorum pondo denariûm triũ: cytinorũ pondo denariũ iiij: mulso ex falerno facto excipiuntur. ℭ *Ad Erysipelata ex Agathocle.* Cerussę põdo denariûm octo: aluminis rotundi, crocomagmatis, sulfuris ignem non experti, singulorũ pondo denariûm duũ. Tritis solani succus superfunditur: & pastilli, dum vsus postulat, vino austero formantur. ℭ *Isidori ad Nomas.* Lanæ succidæ pondo denariûm xl: scobis plũbi, squamæ, bituminis, singulorum pondo denariũ x: aluminis fissi, rotũdi, mali punici corticis, gallæ, misyos, chalcitidis, thuris, singulorum pondo denariûm v: myrrhæ pondo denariûm duũ: amurcę heminas octo, vel siccæ quinq;. ℭ *Pastillus Niger, quo vtor.* Malicorij denariûm põdo x: aristolochię, gallæ, singulorum pondo denariûm octo: aluminis fissi, aloes, singulorum pondo denariûm iiij: myrrhæ, chalcanthi, pondo denariûm duũ: thuris pondo denariûm iiij: vino excipiuntur. Et cum res exigit, vino dulci diluuntur. ℭ *Pastillus ex Vesicarijs.* Argenti spumæ pondo denariûm vigintiquatuor: cerussæ pondo denariũ xij, vel vigintiquatuor: halicaccabi radicis pondo denariũ octo: chalcanthi, aluminis scissi, singulorum pondo denariûm iiij: minij quantum ad colorẽ accipiendũ satis est: ex aqua subigunt. ℭ *Pastillus ex Origano.* Oleæ foliorum viridiũ pondo denariũ
B octo, mali punici corticis pondo denariûm sex, origani pondo denariûm iiij, acaciæ pondo denariũ xij: chalcitidis, aluminis scissi, misyos, singulorum pondo denariũ iiij: vino austero diluuntur.

*Aliter iiii. *Al. viginti.

ℭ *Pastillus ex Rhu.* Gallæ pondo denariûm triũ, acaciæ pondo denariûm iiij: chalcanthi pondo denariûm v, chalcitidis † denarij dimidium, } aluminis fissi pondo denariũ octo, rotundi pondo denariûm iiij, misyos pondo denariûm triũ, malicorij pondo denariûm v, squamæ pondo denariũ iiij: myrrhæ: aloes, aristolochię, singulorum pondo denariûm duũ: thuris corticis pondo denariũ iiij, taurocollę pondo denariûm trium: rhu excoriarij chœnicis quartam partem, alij dimidiũ: aceti heminam vnam & s, ex quo rhus madefiet ac teretur. ℭ *Polyidæ Sphragis.* Aluminis fissi pondo denariûm trium, thuris pondo denariûm iiij, myrrhæ tantundem † vel pondo denariûm octo, } chalcanthi pondo denariũ duũ, cytinorum põdo denariũ xij, fellis taurini pondo denariũ sex, aloes põdo denariûm octo: vino austero excipiuntur. ℭ *Pastillus Andronius.* Cytinorũ põdo denariũ x, gallæ pondo denariûm octo: myrrhę pondo denariũ iiij, secũdum alios õctodecim: aristolochiæ pondo denariũ iiij, chalcanthi põdo denariũ duũ: aluminis fissi tantundem, alij põdo denariûm iiij: misyos cyprij pondo denariũ duũ: passo diluuntur. Vtere ad multa polychresto pharmaco. ℭ *Pastillus Achillæ.* Spumæ, misyos, aloes, singulorum pondo denariũ duũ: ari-
C stolochiæ pondo denariũ octo, aluminis fissi pondo denariũ quatuor, myrrhæ pondo denariûm duûm, thuris pondo denariûm quatuor, gallæ pondo denariûm octo, chalcanthi põdo denariûm † duũ, corticis mali punici põdo denariorum octo, fellis taurini pondo denariorum duûm: aceto subiguntur. ℭ *Pastillus ad Nomas Isidori celebris.* Mannę, thuris, singulorum põdo denariũ xxx: cytinorum, aluminis fissi, gallæ, cuiusq; põdo denariorum octo: chalcanthi, aristolochiæ, myrrhę, misyos cyprij, calcis viuæ, singulorum pondo denariorum x: acaciæ pondo denariorum octo: excipiuntur vino, vel aceto: & læuigata vsui sunt. ℭ *Pastillus alius ad Multa.* Gallę pondo denariorum octo, cytinorum pondo denariorum xij, æris combusti pondo denariorum octo, æruginis pondo denariorũ sex, aluminis fissi pondo denariorum octo: chalcanthi, acaciæ, fellis taurini, thuris, aloes, lycij, myrrhæ, aliàs & misyos, singulorũ pondo denariorum octo. Sub canis æstu, multo aceto teruntur. ℭ *Pastillus Apollonij Archistratoris Smilini*, *vt Alcimion, in vsum multiplicem.* Cerussę pondo denariũ decem, argenti spumæ pondo denariorũ v, aloes pondo denariorum quinquaginta, aluminis fissi pondo denariorum iiij, thuris pondo denariorum quatuor, myrrhæ pondo denarij ũnius, cimoliæ pondo denariorum xxv: vino excipiuntur, interim cum vino & rosaceo vtitor.

* Al. denarium põdo dimidiũ.

† *In quibusdã cod. hæc nõ habentur.*

*Al. xxviii.

* Aliter viii.

*Al. Melinus.

*Aliter iii.

**Al. duorum.*

ℭ *Ad Erysipelata, quo vtor.* Argenti spumæ pondo libras septem, cerussę pondo denarij vnius:
D opij, † sulfuris ignem non experti, } croci, singulorũ pondo vncias tres: passo excipiuntur. Cum vsus est, passo diluuntur. ℭ *Glaucij ad Multa faciens.* Aluminis liquidi pondo denariorũ c, myrrhæ pondo denariorum octo, croci pondo denariorũ octo: passo diluuntur. ℭ *Ad Erysipelata bonus.* Acaciæ pondo denariorum octo, misyos pondo denariorum iiij, opij pondo denariorũ duũ, thuris pondo denariorum iiij: cum aceto excipiuntur. Facit etiam ad Herpetas. ℭ *Alius ad Eadem.* Opij pondo denariorum quatuor, acaciæ pondo denariorũ quatuor, diphrygis pondo denariorum quatuor, aluminis fissi pondo denariorum quatuor: ex aqua diluũtur. Cum aceto vtitor.

† In aliquibus non sunt hęc verba.

ℭ *Alius ad Erysipelata.* Cerussæ pondo denariorũ octo, sulfuris ignem non experti pondo denariorum quatuor, papaueris pondo denariorum duûm, rutæ foliorum pondo denariorum duûm, aluminis fissi pondo denariũ iiij, cimoliæ pondo denariûm duûm, amyli põdo denariorum duũ: melle & aceto diluuntur. ℭ *Ad Herpetas Tyberij Cæsaris.* Diphrygis, meconij, aluminis fissi, acaciæ, singulorum pondo vncias tres: aceto vel aqua diluens vtitor. ℭ *Ceranitis vsus multiplicis.* Arsenici denariorum pondo trigintaduûm: aristolochię denariũ pondo trigintaduũ, alij octo: iridis denariorum pondo trigintaduûm: gallę pondo denariorum sedecim, alij octo: aluminis rotundi denariorum pondo sex, chalcitidis denariorum pondo sex, squamæ æris denariorum pondo sedecim, chalcanthi denariorum pondo octo, resinæ siccæ denariorum pondo octo, aceti con-

gios quatuor, caniculæ sub æstu æreo mortario & cochleario læuigantur. Quòd si æreū mortariū E
non habeas, squamæ minā iniicito, quæ valet denariis centum. ℭ *Pastillus cognomento Bithynus in Sicilia confectus, ad Nomas, Fistulas, Pterygia, cum duplici cerato, ad Herpetas, Erysipelata, & alia.* Mali punici corticis denariûm pondo vj, gallę denariûm pondo vj, iridis illyricæ denariûm pondo iiij, aristolochiæ denariū pondo vj, chalcanthi denariûm pondo iij, aluminis fissi denariū pondo sex, chalcitidis denariûm pondo vj, misyos denariū pondo iij, nitri denariū pondo ij, thuris denariū pondo duū, cadmiæ denariū pondo vj, æris squamæ denariûm pōdo iiij, chrysocollæ denariûm

†Al. unius. pondo † duū. Ex aceto sub caniculæ æstu præparato. ℭ *Pastillus ad Condylomata, & Ani inflammationes, & Pterygia.* Thuris, acaciæ, stimmeos, singulorū denariū pondo † ij: æruginis, myrrhæ, opij papaueris, gūmi, nardi celticæ, singulorū denariorū pondo † ij: ex vino austero trita inunguntur.

†Al. xxxx.

†Al. vnius.

Arida variæ speciei seu generis, à prænominatis authoribus indicata, quibus singula conueniant.

ℭ *Quæ scripsit Andromachus in calce operis de Exterioribus.* CAP. 13.

*Aliter l. ARidum exedens sine morsu. Sandarachæ denariorum pondo duorum, arsenici denariorum pondo ij, chalcis viuæ denariorum pondo iiij, mannę denariorum pondo quatuor: tritis vtitor. ℭ *Facultas Sanguinem comprimens, qua vtor.* Chalcitidis, misyos, mannæ, singulorum denariorum pondo iiij, alij ij: tritis vtitor. ℭ *Flaua, qua vtor.* Chalcitidis pondo denariorum c: atramēti sutorij, Græci vocant chalcanthon, denariorum pondo l: misyos torrefacti denariorum pondo xxv, F
æris combusti denariorum pondo xij & s: læuigatis vtitor. ℭ *Sanguinem supprimens, magna.* Misyos cyprij denariorū pondo vij, atramenti sutorij totidem, corticis piceæ denariorum pondo iiij, mannæ thuris denariorum pondo iiij, squamæ æris denariorum pondo iiij, æris vsti denariorum pondo xv, chalcitidis denariorum pondo xv: calcis viuæ denariorum pondo octo, alij denariorum pondo xl: gypsi torrefacti denariorum pondo iiij, alij v: tritis vtitor. ℭ *Sanguinem cohibens Aphrodæ.* Chalcitidis denariorū pondo sex, mannæ thuris denariorum pondo ij: resinæ terebinthinæ, frictæ, singularum denariorum pondo iiij: vtere tritis ad hæmorrhoidas. ℭ *Aliud vt Harpocras.* Sandarachæ denariorum pondo ij, arsenici denariorum pondo iiij, calcis viuæ denariorū pondo octo. Pastillos fingito ex aqua diebus xxxx, terens, & sic inungito. ℭ *Aliud ad Hæmorrhoidas, quo vtor.* Arsenici denariorum pondo viij, sandarachæ denariorum pondo viij, elaterij denariū pondo quatuor, thapsiæ denariorum pondo ij, chrysocollæ denariûm pōdo quatuor, calcis viuæ denariorum pōdo iiij: tritis vtitor. ℭ *Aridum Galli, varij vsus, ad Pterygia.* Argenti spumæ denariorum pondo viij, ęruginis denariorum pondo x: læuigatis vtitor: commendatur. ℭ *Ad Pterygia bonum.* Chalcitidis, caricarum combustarum, malicorij, squamę æris, singulorū pares portiones. Cum opus est, mel coctum misceto: emplastri modo imponito: alternis diebus soluito, expurgans, non madefaciens, nec respergens. ℭ *Anthera idest florida, qua vtor.* Sandarachæ denariorum pondo trigintaduûm, alij sedecim: aluminis fissi, myrrhæ, fęcis croci, singulorum denariorum pondo sedecim: iridis totidem, cyperi denariorum pondo sexagintasex. ℭ *Florida Magni.* Casiæ denariorum pondo xxiiij: aluminis fissi, gallæ, soreos, misyos, singulorum denariorū pondo iiij: sandarachæ denariorum pondo viij, malicorij denarij pondo j, myrrhæ obolos iiij, cinnamomi obolos iiij, croci denariorum pondo ij, myricę fructus denariorum pondo duûm. Tritis vtitor. ℭ *Aridum Cephalicum idest capiti accommodum.* Iridis denariorum pondo iiij: thuris, panacis, aristolochiæ, singulorum denariûm pondo ij: tritis vtitor, etiam ad nomas. ℭ *Aridum Cicatricem inducens.* Ostreorum combustorum denariorum pondo ij, mannæ denarij pōdo vnius, cadmiæ obolos iij: contritis vtitor, & ad nomas. ℭ *Aliud Aridum Cicatricem inducens.* Piceæ corticis denariorum pondo vj, mannæ denariorum pondo sex, aristolochiæ denariorum pōdo sex: pumicis, resinæ, singulorum denariorum pondo iiij: iridis illyricæ denariorum pondo xij: lęuigatis vtitor. ℭ *Aliud Cicatricem ducens, & ad Cacoethe.* Piceæ corticis denariorum pōdo vj, cornu ceruini combusti denariorum pondo iiij, cadmiæ denariorum pondo xxij: cerussæ, mannę, singulorū H
denariorum pondo iiij: ęruginis rasę denariorum pondo ij: contritis vtitor. *Aliud.* Gallæ denariorum pondo iiij, cerussæ denariorum pondo octo, myrrhæ pondo denariorum iiij, argenti spumæ denariorum pondo octo, retrimenti plumbi denariorum pondo quatuor: trita vsurpantur. ℭ *Maiæ siue obstetricis, generosum ad Condylomata & Rhagadas.* Gallę, molybdęnæ, singulorum denariū pondo viij: myrrhæ, cerussæ, singulorum denariorū pondo iiij: tritis vtitor. ℭ *Auxilium ad Omnia.* Iridis loco molybdęnę, argenti spumę duas partes iniicito, reliquorum cuiusq; vnam.

*Aliter ii.

*Al. σφόδρα. i. vehementer.

*Aliter lxiiii.

*Al. xiiii.

*Aliter xii.

* ℭ *Aridum exedens, Lecanij Arei.* Arsenici pondo libram, calcis viuę denarium pondo ij. In aqua terito diebus triginta, mutans quotidie bis aquā in Sole: deinde resiccatis vtitor. ℭ *Encathisma quasi insessio, idest quod insessu curat Hæmorrhoidas, Phanij.* Atramenti sutorij, aluminis fissi, chalcitidis, misyos crudi, sandarachæ, singulorum denariū pondo iiij. Trita omnia habeto vbi vsus venerit, veterem vrinā salitam viri vnius, † sextariorum duorum mēsura in fictilem peluim iniicito: medicamenti verò denariûm pondo xij superfundito vrinæ, vt semper duo sextarij seruentur. Hoc vtitor insidens diebus vij, nam in his actionem promouet: vbi sordidum in fundo substiterit, anū circūlinito. ℭ *Aridum carnes Cicatrice obducens citra erosionē, Harpocratis.* Sādarachę, chrysocollę, arsenici, pares singulorū portiōes. Itē ad cacoethe facit. ℭ *Pastillus ad Nomas, dictus Asclepius.* Chalcitidis

* Al. sextarii vnius.

A citidis, arsenici, pares portiones: calcis viuæ duplum. Habet etiam sandarachæ æqualem reliquis portionem. ℭ *Ad Ani vitia.* Alumine liquido nucis magnitudine cũ mellis cyathis duobus cocto vtitor. ℭ *Siccum ad Nomas quo vtor.* Squamæ, arsenici, chartæ cõbustæ, plũbi vsti, singulorũ denariûm pondo iiij: sulfuris ignẽ non experti denariũ pondo quinque*: læuigatis vtitor. *Aliter.* Squamæ, arsenici, sulfuris, plumbi cõbusti, æris, singulorum denariũ pondo iiii: sandarachæ denariûm pondo quatuor*, æruginis denarij pondo vnius, chartæ cõbustæ denariûm põdo iiii: vtitor cum rhodino vel melle. ℭ *Crispi odoriferũ ad Nomas.* Squamæ, arsenici, sandarachæ, singulorum denariûm põdo ij: gallæ denariũ pondo iiii, myrrhæ denarii pondo vnius, thuris tãtundem, atramenti sutorii denarium põdo ii, chartæ cõbustæ denariũ pondo iiii: læuigatis vtitor. ℭ *Antipatri ad Nomas.* Chrysocollæ pondo ℥ vi, arsenici põdo ℥ vi: arido vtitor, & cum rhodino. ℭ *Aliud vt Alcimion.* Arsenici denariûm pondo: †ii, squamæ denariûm põdo iii, chrysocollæ denarij pondo j. Sicco & cum rhodino vtitor: aqua dilutum cicatricem ducit cum cerato rhodino. ℭ *Aliud Publij ad Nomas.* Calcis viuæ denariûm pondo iiij: arsenici, squamæ, chalcitidis, sandarachæ, singulorum denarij pondo vnius: tritis vtitor: non nulli sandarachæ †denarij pondo vnius. ℭ *Medicamen ex Plantis, ad Nomas probum.* Mali punici corticis, chrysocollæ, aloes, singulorum denariûm

B pondo iiij: arsenici, sandarachæ, singulorum denariûm pondo ij: aluminis fissi denariûm pondo iiij, chalcitidis denariûm põdo iiij, myrrhæ* siccæ denariûm põdo vij, oleæ siccæ foliorum tantundem: tritis vtitor. ℭ *Aliud Alcimionis.* Myrti syluestris denariûm põdo viij: malicorij, oleę foliorum, myrti nigræ, & corticum, singulorum denariûm pondo xij: spinarum cineris denarium põdo viij, ficuum cineris denariûm pondo †vxj, orcheos herbæ denariûm põdo viij: arido cũ melle vtitor. ℭ *Aureum, quo vtor.* Malicorij denariûm põdo xxv, aluminis fissi denariiûm pondo x: atramenti sutorij, misyos, singulorũ denariûm põdo viij: squamæ denariûm põdo xvi, gallæ denariũ põdo xv, melãteriæ ex clauis cõfectæ denariũ põdo †v: chalcitidis, ęris cõbusti, singulorũ denariũ põdo viij: leuigatis plurimũ ex aceto vtitor. ℭ *Aliud recens efficacius ad Nomas, Philini. Inalterat, & Pus educit.* Aphronitri pondo libras †ij, mellis tantundem. Aphronitrum melle subactũ vrito, deinde læuigato: admisceto iridis illyricæ pondo ℥ vj: trito vtitor, & cum melle. *Aridum Erodens.* Arsenici, sandarachæ, singulorum denariũ pondo ij: calcis viuæ denariũ pondo iiij, alij trium: leuigatis vtitor. ℭ *Aliud.* Calcis viuæ, arsenici, attramenti sutorij, singulorum põdo denariũ iiij: ex aqua calida plurimum terito. Resicatis ac tritis vtitor. ℭ *Aridum Erodens Melitonis.* Auripigmenti, sandarachæ, calcis viuæ, pumicis, singulorum denariũ pondo iiij: In aqua xxx diebus cõte-

C rito, sed quotidie illa mutata: vbi inaruerit tritis vtitor. ℭ *Aridum insigne ad Hæmorrhoidas præclari Apollonij Tarsei.* Chalcitis vstæ, squamæ, arsenici cõbusti, attramẽti sutorij, singulorũ denariũ põdo iiij: diphrygis denariũ põdo duũ, soreos combusti obolos iiij, argenti spumæ combustæ obolos quatuor, aluminis fissi denariorum pondo quatuor, æris vsti tantundem: læuibus factis vtitor.

Quæ Asclepiades in librorum quinto de Exterioribus, quos Marcellas inscribit, arida conscripserit. CAP. 14.

ANdromachus arida, quæ affectui cõueniunt, iis quę affectis prosunt, admiscuit: Verũ Asclepiades in quinto seorsum quę ad affectum conducunt, seorsum item, quæ parti affectę vtilia sunt, exposuit: nam parte omissa, tradidit cicatricem ducentia, crustas inferentia, ad nomas conuenientia & carbunculos, tum quæ vocant à sanguine continendo, ischæma: Cum loco autem affecto, quæ ad polypodem, ozænas, & sanguinis profluuia ex naribus, ad oris nomas, gingiuas humidas, in genis duras excrescẽtias, ad paronychia, pterygia, ani rhagadas, & hæmorrhoidas. Quædam etiam à parte affecta denominationem sortiuntur, conueniunt tamen & alijs partibus, cuiusmodi quoq; cephalica id est capiti succurentia, à medicis dicta, quę eximiè ossibus cõducunt, quanquam & totius corporis exulcerationes carne replere possunt: non.n. capiti quatenus caput est,

D prodesse sunt nata. Nimirum etiam, nisi os denudatum sit, vsum ipsorum non requirimus: sed in nudatis, quoniam pinguia pharmaca vitamus, siccis solis vtimur, fugiẽtes emmota à medicis Græcè appellata, q̃ linamentis inunctis offerantur. Quemadmodum autem ossibus in capite denudatis vsus ipsorum aptissimus est, ita etiam in alijs omnibus denudatis ossibus, siue brachij, siue cubiti, siue radij, siue femoris, siue tibiæ. Quare nos etiam arida ab Asclepiade scripta deinceps proditu ri, cùm ipsum prima omniũ cephalica scripsisse inueniamus, prima ponemus, quòd non solum ossibus in capite denudatis, verùm & alijs omnibus simili modo affectis, ipsa sint accommoda. Deinde quæ cicatricem ducunt, percensebimus, omnia his interiecta prætergressi, quę affectum locum attingunt. Postea quę prędicto iam mihi ordine sequuntur, omnia aggrediar. Non nulla sanè ex siccis medicamentis duplicem vsum obtinent, vt & siccis ipsis vti possimus, & cum alijs quibusdã mistis, sicut idem Asclepiades quoq; indicat.

Arida Cephalica.

ℭ *Aridum Cephalicum, quo vsus est Lucius præceptor, tollit Squamas, Ossa corrupta educit, Caua implet. Medicamentum pingui caret.* ℭ Iridis illyricæ, panacis, singulorum denariũ pondo iiij: aristolochię denariorûm pondo ij, mannę tantundem: alij sine aristolochia. Omnia contunduntur, & cribrantur. Vti licet per se & cum melle. ℭ *Medicamentum ex Silphio Callosa consumit, & Sordida purgat, &*

*Aliter ij

*Aliter iij

†Aliter vj

†Al. denarium pondo duorũ.

*fortasse, myrti.

†Al. duorum. al duodecim.

†Aliter xv.

†Al. vnam.

gat, & Caua replet. Vlcerum relictas tunículas exedit. Refinæ pityinæ ſiccæ denariũ pondo duodecim: E
*Al. pumicis. ſoreos torrefacti vino reſtincti, iridis illyricæ, ariſtolochiæ, ſingulorum denariûm pondo octo:
ſilphij denariũ pondo quinquaginta, æris ſquamæ denariũ pondo duûm, thuris denariũ pondo
quatuor: arido, & cum melle vtitor. ℂ *Medicamentum ex Eruis, Xenocratis.* Eruorum ruſſorum
farinæ denariũ pondo viij, illyricæ denariũ pondo decem, mannæ denariũ pondo quinq;, ariſto-
lochiæ denariũ pondo quinq;, ſquamæ tantundem: tritis, & cum melle vtitor. Aliæ lectiones ha-
bent, bryoniȩ radicis denariũ pondo octo: mannæ, ſquamæ, iridis, ſingulorum pondo denariûm
duodecim: erui denariũ pondo decem, ariſtolochiæ longæ denariũ pondo quindecim. ℂ *Medica
mentum quod ex Serapiade inſcribitur. Squamas tollit, Carnem facit, ex ijs quæ valde reſiccant.* Serapiadis, or-
cheos, iridis illyricæ, marrubij ſicci, ſingulorum denariũ pondo octo: erui farinæ pondo denariũ
*Al. viij. decem, ariſtolochiæ denariũ pondo quinquaginta: ſicco, & cum melle vtimur. ℂ *Triphonis Ce-
phalicon, aufert Squamas.* Piceæ corticis, ſquamæ ȩris, pumicis combuſti, ſingulorum denariũ pon-
do ſex: mannȩ thuris, ariſtolochiæ, iridis illyricȩ, reſinȩ pityinȩ, ſingulorum denariũ pondo qua-
tuor: myrrhȩ, aloes, ſingulorum denariorum pondo duorũ: ſicci, & cum melle vſus eſt. In Athe-
nȩi ſcripturis ſine piceȩ cortice medicamentum eſt. Habet aũt & gallȩ pares mannȩ portiones.

Arida Cicatricem inducentia. F

De omnibus vlceribus recentibus, & vetuſtis curatu facilibus, & difficilibus, in medicatoriȩ
methodi libris, tertio, quarto, & quinto diſſeruimus. Quin etiam in huius operis prioribus, cauo-
rum vlcerum ſine omni caſu pharmaca carne replentia, virtutem terſoriam ſine vllo morſu obti-
nere docui: quȩ autem cicatricem inducunt, cum eo, quòd citra mordacitatem adſtringunt, ma-
gis exiccare: quȩ verò ſupercreſcentem carnem tollunt, calida eſſe & acria. Quin etiam quȩ opti-
ma eſſe inter ea, quȩ cicatricem ducunt exiſtimem, tùm in commentario de morbis curandis præ-
dixi, vbi omnium affectuum curationis methodi oſtenſȩ ſunt: tùm prius in hoc prȩſenti opere cũ
de ijs, quȩ vlceribus conueniunt, ageretur. Aſclepiades autem pharmaca, ſicut & Andromachus,
cicatricem inducentia conſcripſit, non diſtinguens, vtrum nullo alioqui malo conflictantia vlce-
ra, an quȩ propriè ȩgrè ad cicatricem venientia dicuntur: quȩ permultum inuicem differre oſten
dimus, cùm ſingula proprium curationis ſcopum habeant. In quibuſdam tamen adſcripſerunt,
ꝙ & ad cacoethe faciant, vel rurſus ad condylomata & rhagadas. At quanquam Aſclepiades ma-
gis Andromacho diſtinguere ſoleat, tamen in ijs, quæ cicatricem ducunt, diſtinctionem nullam
poſuit. Verùm quæ ego recenſui, tùm in medendi methodo, tùm in hoc opere, indicabunt, ſi men
tem adhibeas, quo modo ſingulis deſcriptis vtendum ſit. ℂ *Aridum Cicatricem inducens Aſclepiadis,* G
Cineritium, quòd cineris ſpeciem referat, nominatum, ex Magni medicamentis. Calcis viuæ denariũ pondo
ſex: mannæ thuris, ſquamæ, ſingulorum denariûm pondo quatuor. *Aliter.* Calcis viuæ dena-
riũ pondo duodecim: ſquamæ, mannæ, ſingulorum denariûm pondo quatuor, ſed vt Archibius
vult, ſquamæ denariũ pondo octo: mannæ denariũ pondo octo, vel quatuor: in alijs ſcripturis cal
cis viuæ denariûm pondo octo. *Vt Heliodorus.* Calcis viuæ, mannȩ thuris, ſingulorum dena-
riûm pondo octo: ſquamȩ denariũ pondo quatuor. ℂ *Rufum Cicatricem ducens.* Miſyos torrefa-
cti denariũ pondo octo, ſquamæ ȩris denariũ pondo decem, mannæ denariûm pondo ſex: tritis
vtitor. ℂ *Magni, Cicatricem ducens.* Diphrygis, ſquamæ, ſingulorum denariũ pondo quatuor:
illyridis, mannæ, ſingulorum denariũ pondo duũ: contritis vtitor. ℂ *Medicamentum ex Pumice.*
Pumicis torrefacti vino reſtincti denariũ pondo octo: ſquamæ, mannȩ, ſingulorum denariũ pon
do quatuor: iridis, reſinȩ pityinȩ ſiccȩ, ſingulorum denariũ põdo quatuor: tritis vtitor. ℂ *Aliud
Ptolemæi celebris. Facit & ad Curatu difficilia.* Piceȩ corticis denariũ pondo ſex, cadmiȩ toſtȩ denariũ
pondo octo: ſquamæ, cornu ceruini cõbuſti, mannæ, ſingulorũ denariũ pondo quatuor: tritis vti-
tor. In alijs exemplaribus habet, plumbi combuſti & eloti denariũ pondo iiij, molybdænæ dena-
riũ pondo octo. ℂ *Arida Cruſtas inducens.* Diximus quoq; hæc acris & adurentis eſſe potentiæ. H
Quare etiam vſus ipſorum eſt, tùm in his, quæ propter nimiam humiditatem ac intemperiem par
tis affectæ, tùm propter putredines partibus quibuſdã innatas, proueniũt. *Cruſtas obducentia, Aſcle
piadis. Melinon Lucij præceptoris, quod Cruſtas inducit, Callos excindit inſperſum & compreſſum ſummo ſpecillo.
Compeſcit autem, & difficilibus Curatu Cicatricem inducit, ſi quis in tenui pharmaco vtatur.* Qui ergo dictũ
puluerem vſurpat, Chalcitidis crudæ denariũ pondo viij, cadmiæ denariũ põdo iiij, ieiunus cum
ſaliua excipito tm̃, vt ſolum ipſum pharmacum humectet: deinde collige, & operculo claudens,
ſine melinum fieri: vbi in vmbra deſiccaueris, leuiter circunferens piſtillum, trita excipito, ſicut
prædictum eſt. Apud alios vocatur medicamentum fuſcum. Excipitur aceto acerrimo, & ſiccatur
læuigatur q;. In alijs ſcripturis ſicut Eunomus Aſclepiades vſus eſt. Habet autem ſic. Chalciti-
dis denarios xij, cadmiæ denarios vi, ſandarachæ tantundem: aceto excipiuntur. *Aliud.* Chalci-
tidis, chalcanthes, cadmiæ, ſingulorum toſtorum paria pondera ieiunus excipito ſaliua. ℂ *Quod
Al, denarios quinque. inſcribitur Eutonon i. robuſtum. Chalcitidis toſtæ†, chalcanthi, ſandarachæ, cadmiæ, ſingulorum pon
do denariûm octo: ſicca inſpergito. ℂ *Dia teſſaron, i. quod ex quatuor conſtat.* Chalcitidis toſtȩ, mi-
* ſyos, diphrygis, ſingulorum pondo denariũ iiij, chalcanthi vſtæ denariũ pondo iiij. ℂ *Cruſtã indu
cens valde generoſum.* Aluminis fiſſi, atramẽti ſutorij, gallarũ, miſyos cyprij, ſingulorũ denariũ põ-
do xvi:

A do xvi, soreos denariũ pondo †iiij: cõtritis vtitor. ℭ *Confectum, vt Eunomus.* Misyos peregrini † Aliter xvj.
denariûm pondo xvi, soreos denariûm pondo xij, æris cõbusti denariũ pondo † ij, lapidis fissi cõ- †Al. viij
busti denariûm pondo viij: atramẽti sutorij, sandarachę, aluminis fissi, singulorũ denariûm põdo
iiij: tritis vtitor inspergens, & spicillo comprimens. ℭ *Ad Nomas.* Putrida vlcera cũ ambientes
partes depascunt, nomas propriè appellant: ac constat tales affectus vehementissimis medicamen
tis indigere, nam in ipsis sæpe etiã cauterijs vtimur. ℭ *Ad Nomas, Asclepiadis Pharmacum Lucij præ
ceptoris ad Nomas.* Sulfuris viui, auripigmenti, squamæ, singulorũ denariûm pondo †duũ: æris cõ- †Al. vnius.
busti, quantum color exigit: arido, & cum melle vtitor. ℭ *Publij præceptoris.* Auripigmenti dena
riûm pondo iiij, squamæ denariûm pondo duûm, elaterij denarij pondo vnius, chartæ quantum
ad colorem satis est. ℭ *Vt autem Eunomus vsus est.* Arsenici, squamæ, singulorũ denariorũ pondo
iiij: sulfuris viui, elaterij, singulorum denariorum pondo duorũ: chartæ combustæ quantũ ad co-
lorem sufficit. In alijs scripturis est, sandarachę denariorũ põdo iiij, squamę denariorũ pondo vi,
arsenici denariorum pondo iiij, elaterij denariorũ pondo duorum, chartæ combustæ denariorum
pondo iiij. ℭ *Medicamentum Arei ad Nomas, quod etiam Sordida purgat citra mordicationem rosaceo dilu-
tum. Facit etiam ad Vuluæ exesum. Dedit Theotropus.* Arsenici, chartæ combustæ, plumbi vsti & eloti,
B squamæ æris, singulorum denariorum pondo iiij: singula per se teruntur, postea simul miscentur.
Vtitor ad prædictos affectus. ℭ *Ptolemæus autem ita vsus est:* Plumbi combusti, arsenici, squamæ,
chartæ combustæ, singulorum denariorum pondo iiij: sulfuris viui denariorum põdo duorum:
tritis vtitor. ℭ *Vt autem Apelles. Medicamentum confectum, quod Dia chartu id est ex charta, inscribitur,
Nomas non solùm sistit, sed etiam incipientes prohibet. Facit & ad Dysentericos, infusum rosaceo.* Cùm autem ait
instillatum dysentericis, suspitionem subesse de nome indicatur. Compositio ita habet. Chartæ
combustæ, plumbi combusti, æris combusti & eloti, arsenici, squamę stomomatis, singulorũ æquas
portiones: sulfuris viui dimidium: tritis vtitor vel cum melle, vel rhodino. ℭ *Moschionis ad No-
mas.* Elaterij, chartæ combustæ, squamæ æris, singulorum denariorum pondo duorum: auripig-
menti denariorum pondo iiij: æruginis scoleciæ, salis ammoniaci, singulorũ denarij põdo vnius:
tritis vtitor, & cum rhodino. ℭ *Odoriferum Lucij præceptoris.* Squamæ, gallæ, vtriusque denariorũ
pondo iiij: sandarachæ, arsenici, singulorum denariorum pondo duorum: myrrhæ, attramenti su
torij, vtriusque denarij pondo vnius: thuris denariorum pondo duorum: elaterij denarij pondo
vnius: chartæ combustæ, quantum colorem efficit. ℭ *Nos autem sic.* Squamæ, gallæ, myrrhę, sin
gulorum denariorũ pondo viij: sandarachæ, arsenici, elaterij, singulorum denariorũ pondo iiij:
C thuris denariorũ pondo iij, atramenti sutorij tantùndem, chartæ quo colorem acquirat. ℭ *Vt* * Al. denariũ
Pasion. Arsenici, squamæ, singulorum denariorum pondo duorum: chalcanti denarij pondo vni- pondo iiij.
us, sandarachæ denariorũ pondo duorum: myrrhæ, thuris, gallæ, singulorum denarij põdo vnius:
chartæ denariorum pondo quatuor: tritis & cum rosaceo vtitor. ℭ *Heraclides hanc scripturam ha-
bebat.* Gallæ denariorum pondo vj: arsenici, sandarachæ, squamæ, singulorum denariorum pon-
do quatuor: thuris denariorum pondo trium, calcanthi tantundem, myrrhæ minææ denariorum
pondo duorum, chartæ denariorum pondo octo. ℭ *Vt Cleobulus.* Squamæ, sandarachæ, arsenici,
singulorum denariorum pondo duorum: myrrhæ, thuris, attramenti sutorij, gallæ singulorum de
narij pondo vnius: chartæ, vt colorem accipiat.

Ad Carbunculos. CAP. 15.

CArbunculus vlcus est crustam citò cum inflãmatione totius partis circundatæ valida faciens,
vt & febres vehementes, & extrema pericula inferat. Quare ipsi crustæ valens medicamen-
tum imponere oportet, & ex ijs, quæ ad nomas conducere dictum est: circumpositas autem par-
tes cataplasmatis fouere, quæ æqualem vim habeant, vt repellant, & mediocriter refrigerent, & di
gerant. Verum de cataplasmatis in proprio libro dictum est. Nunc ab Asclepiade scripta percen
D sebimus. ℭ *Ad Carbunculos medicamenta ab Asclepiade prodita. Medicamentum Massiliotæ.*† Hoc pro- † In antiquis
pter vires exposuit, ꝙ carbunculos ad superficiem perducat, & multos auferat. ⁊ Chrysocollæ, ni Codi. ita legit.
tri tosti, lapidis asij, arsenici, sandarachæ, misyos tosti, chalcitidis, aluminis fissi, diphrygis, singulo- ταύτην ἐξέθηκε τῇ πόλει
rum denariũ pondo quatuor: trita omnia singillatim simul q; in vas ęreum cyprium reponimus. τὴν δύναμιν,
Dum vsus poscit, imponimus, apprimentes spicilli latitudine, donec carbunculus nigresat. Dein διὰ τὸ τοὺς
de supraponimus infrascriptũ viride, quod ita habet. Thuris, æruginis rasæ, squamę æris, singu- ἄνθρακας ἐ-
lorum denarij põdo vnius: aluminis fissi obolos iiij, salis ammoniaci obolos iiij, ceræ denariũ põ- πιπολάζειν,
do vij obolos iij, resinæ pityinæ aridæ denariũ põdo xv, olei veterisheminam vnam. Arida in So καὶ πολλοὺς
le cũ aceto teruntur: quæ liquefieri pñt, liquantur, & immittuntur: vbi rursus cõtuderis, assumens ἀφαιρεῖσθαι,
vtitor. Apud Demosthenẽ Massiliotã, q pharmacũ cõposuit, olei habet duas heminas. ℭ *Apio-* i. hoc medicamentum ciuita
nis ad Carbũculos. Nitri rubri, arsenici, sandarachæ, chalcitidis, atramẽti sutorij, diphrygis, singulorũ ti dedit, quod
pare mẽsurã: aceto læuigentur: & exiccatis, rursus q; tritis, vtitor. ℭ *Apollonij Organici.* Chryso- carbũculi abũ
collæ, aluminis scissilis, & rotũdi, sandarachæ, ochrę, misyos crudi, atramẽti sutorij, singulorũ dena- darent, ac mul
rij põdo i: tritis vtitor. ℭ *Florida Magni ad Putredines, Nomas, Carbunculos, Pterygia, Aures suppurantes.* tos perderent.
Valet etiã ad Oris Nomas. Aluminis fissi denariũ põdo viij, chalcitidis denariũ põdo vi, sandarachæ † Aliter dena-
denariũ põdo iij, mali punici corticis siccæ denariũ põdo ij, atramenti sutori denarij põdo †vnius, rium duorum.

misyos

misyos denariûm pondo duû: nitri, omphacini sicci, singulorum denariû pondo duûm. Sicco, & cum melle vtitor. E ℂ *Aliud Diodori.* Gallæ omphacinæ denariû pōdo quatuor: misyos, chalcitidis, auripigmenti, sandarachæ, singulorum denariû pondo duûm: aluminis fissi, atramenti sutorij, lapidis asij, diphrygis, nitri rubri, singulorum pondo denarij vnius: tritis inspergito, comprimēs scalpelli summo. ℂ *Sanguinem sistens Asclepiadis, Lucij præceptoris medicamentū confectum.* Chalcitidis denariû pondo xvi, mannæ denariû pondo xij, terebinthinæ aceto subactæ. Siccis consperge locos, vnde sanguis profluit. In alijs duabus scripturis inuenimus, Chalcitidis denariû pondo

† Al. xx. viij, mannæ denariû pondo xvi, terebinthinæ frictæ † tantundem. ℂ *Dioscorides Tharseus tradidit Areo Asclepiadeo pharmacum mirificè Sanguinis profluuia comprimens.* Chalcitidis denariû pōdo viij, mānæ denariû pondo xvi, resinæ siccæ denariû pondo viij, gypsi tantundem. Alia contunduntur, cribrantur, miscentur, in ærea pyxide reponuntur. Vbi vsus postulat, pares portiones medicamenti cum gypso miscentur. ℂ *Ex libris Heraclidis, medicamentum ad Hæmorrhoidas. Hoc vsus est ad Sanguinis ex naribus profluuia, lanam intingens & conuoluens, tanquam ellychnium.* Acidi mali punici corticis pondo ℥ iij, aluminis ægyptij pondo ℥ iiij, chalcitidis pōdo vnciam: tritis vtitor: naribus verò lanam medicamento repletā imponito. ℂ *Hercules cognomento, ad Sanguinis eruptiones, hoc loco cauterij vsus est. Crustam autē inducit. Facit etiam ad Pterygia, reprimit omnē Excrescentiam, Ossa reducit, remouet Squamas.* F Soreos, atramenti sutorij, chalcitidis vstę, rhu coriarij, singulorum denariû pōdo iiij: tritis vtitor.

ℂ *Sanguinem sistens compositum.* Misyos peregrini denariû pondo sex, atramenti sutorij totidem:

Al. quatuor. piceę corticis, chalcitidis, singulorum denariû pondo quatuor: mannæ denariû pondo viginti, gypsi denariû pondo quatuor: tritis vtitor. *Aliud.* Thuris pondo vnciam, misyos peregrini pōdo denariû quatuor, gallæ omphacinæ denariû pondo quatuor, chalcitidis denariûm pondo quatuor, suberis combusti denariûm pondo octo, rhu coriariæ denariûm pōdo quatuor: tritis vtitor.

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM PER GENERA LIBER SEXTVS

ARGVMENTVM LIBRI

Hic quoque Multiplicis vsus Emplastra declarantur, maximè vero quæ ad Nomas faciunt, Quæ item attrahunt, digerunt, & discutiunt.

Quid Differant Vlcera Aegrè curabilia à Nomis: & de Vsu methodi componendorum medicamentorum. CAP. I.

SVperiore commentario emplastra dicta Grecè polychresta, ꝙ multis conueniant affectibus, distinguentes, ea collegimus, quæ præterquam alijs, etiā vlceribus ægre ad sanitatem peruenientibus, mederi pollicentur. In præsentia verò ad aliud emplastrorum genus multiplici vsui accommodatum digrediar: quæ singula tum ad alia multa faciunt, tum ad particulas putrescentes, aliter affectas, quàm vlcera quę propriè dystherapeuta i. curatu difficilia nuncupātur. Etenim has putrilago depascitur, eo ꝗ turba medicorum hos affectus nomas i. depastiones, appellat: illa verò vno loco sine putrilagine circumscripta sunt, vt & phagedenæ dictæ vicina quidem depascunt, non tamen ea putrefaciunt febresꝗ inferunt, quod ijs, quæ depastionem cū putrilagine sustinent, accidere consueuit. Summa curationis erat in prædicto vlcerum ęgrè curabilium genere (chironia quoq; vocant) medicamenta inuenire, quatenus licet mordacitatis expertia, validè autem exiccantia. At hæc quæ nunc scribentur, omnia mordacia sunt, si quis ipsis solis non cerato temperatis vtatur. Quæ autem cerato miscentur, purgare quidē vlcus sordidum & carne replere possunt, atq; ēt duritiem quādam & tensionem discutere, non autē difficilia curatu sanare. Indicant ipsorum virtutem affectus, quibus bene adhiberi credita sunt. Quod iā superius admonui, & nunc dicturus sum, meminisse videlicet oportere illorū, quæ in opere de Simplicibus medicamētis prodita sunt. In cuius primis quinq; libris methodum seu rōnem exposui, qua medicaminum facultates inueniant, simul quoq; in pluribus exēplis eius exercitatione ꝑposita: in sequentibus verò singulorum nominatim mentionē feci. Nā illorum memor, ex facili rōnem eorum qui hęc pharmaca à nobis modo proposita cōposue runt, assequeris: & videlicet ipse quoq; alia cōficies, quocunq; tpe prius expertorū inopia laboraueris: multa siquidē hmōi nō paucis contingunt in itinere, cùm alio, tum maximè nauali. Qñquidē etiā in patria quidā manentes, pharmacorum apparatū, vnde ęgros curabant, amiserunt, vt præ tristitia ipsi tabefacti, perierint. Optimū igitur medicamenta iā explorata secundum dictam methodum vsurpare: sin aūt, vt dixi, non nunꝗ hęc desideremus, habitum talem nos habere, quo similia

A milia iam abunde expertis possimus componere: quemadmodum & me sæpe agentem in itinere & alibi vidistis. Non nulla igitur, quę proprio marte in huiusmodi temporũ occasionibus cõdidi, postquã experientia probassem, nihilo peiora vel celebratissimis apparuerũt. Nam primã ipsorũ compositionem ex coniectura artificiali molimur: postea verò cum non nulla per experimẽtum probatissima visa fuerint, non nulla à scopo absint, secunda rursus correctio fit, & tertia nõ nũquã qua ad perfectionem eius quod præstare volumus, ipsa redigimus. At sine methodo & in prioribus & in therapeutices libris exposita, vti prædictis rectè nemo põt, tñ abest vt similia ipsis conficiat. Iam igiť huiusmodi emplastra exordiar. Emplastrum Dia Botanõ i. ex herbis, appellatum, propè oẽs, qui insignia emplastra in vno libro vel pluribus collegerunt, tradidere, non multum in misturæ simpliciũ pharmacorũ symmetria discrepantes. Incipiã ergo & hic à Critone, emplastra prius illa cõmemorans, quæ in quarto de simplicibus medicamẽtis, ita ad verbum literis mãdauit.

Emplastrum Dia Botanωn. i. ex herbis, Critonis. CAP. 2.

E*Mplastrum ex Herbis quo vtor. Facit ad Carcinomata, Putredines. Strumas ad suppurationem perducit, & exprimit. Lepras amouet, Furunculos soluit, Podagricis prodest, Callosas durities emollit. Idem Cephalicum, sine foratione Squamas tollit, Ossa educit, aliquatenus tamen ossa abradit. Idem ad Neruorum vulnera, & ad*
B *Nomas, linamento exceptum valet, repurgat, implet cum rosaceo cerato, vna ipsius parte ad duas cerati, interdum tres vel quatuor, adiecta. Cum myrto cerato duabus partibus vel tribus Cicatricem ducit.* Herbarum ex siccis locis maritimis, anagallidis quę cœruleum florem habet, papaueris ceratidis, marrubij, alterci foliorum tenerorum, singulorum denarium pondo quinquagintasex. Hęc in pilam seu mortarium coniecta teruntur, quousq; contusa sint ac dissoluta duntaxat, ne eorum succus absumatur: postea iniecta in mortarium terantur. In alio autem mortario habentur squamę ęris rubri denarij viginti*sex, mannę denarij octõ, resinę pityinæ siccę denarij sedecim, aloes totidem, fissi aluminis denarij quatuor, rotundi totidem. Hæc in Sole lęuigãtur, vt sordium crassitudinem cum aceto habeãt. Deinde herbæ mistę, donec probe coeant, teruntur. Postea ceratum facito † ex chię cerę denarijs centum. } secundum alios mina: olei veteris heminis duabus: radito & misceto. Heras ita. Quidam vero duas anagallidas immittũt: aliqui & chrysocollę, & terrę erethriadis, & salis ammoniaci, & auripigmenti, & scissilis, singulorum denarios quatuor. Porrò quę Asclepiades de hoc emplastro præceperit, tum quia in pręcedẽti libro indicata, tum quia his ferè similia sunt, superuacuũ mihi videtur denuo de ipsis scribere, cõem oĩbus sermonẽ nunc aggressuro. Primũ sanè qui medicamentum hoc composuit, herbis acribus vsus est, vt humores prauos afflictis partibus infixos
C vehementer digereret. Atq; ideo ex siccis & maritimis locis esse iubet. Cõtrarias autem ipsis alias frigidæ virtutis vsurpauit, ad acrium vehemẽtiam leniẽdam mitigandam q;, Quales sunt altercũ, & papauer: habent. n. quippiam ẽt doloris mitigatorium, puta stupidam refrigerationem propinquis partibus inferẽtes. ‖ Stupor. n. mediocris dolorem soluit, ait Hippocrates. Apposuit aũt ex metallis quoq; æris squamam, & alumen scissile: de quibus prius diximus, quòd sanè vtrunq; medicamen vlceribus malignis conuenit. Aloen verò miscuit ex ijs, quæ adstringunt, & sine morsu exiccant, medicamentis: Item mannam ex ijs, quę concoquunt, leniunt, & ad suppurationem perducunt: Pityinam ceu materiam emplastro conficiendo idoneam, sicut & ceram & oleum. At simul cum hoc acrium medicaminum vehementiam ipsa mitigant: pityina tamẽ ẽt siccare potest, & quo siccior, hoc magis, qualem inijcere pręcipit. Non nullos ait miscuisse pharmaco chrysocollam & terram erethriadem, ambo curatu difficilium vlcerum remedia. E contrario sal ammoniacus & quod auripigmentum vocatur, propter acrimoniam vlcera natura apta sunt iritare: atqui etiam putridis conueniunt. Proinde non admodũ vtile est propositum nobis in sermone pharmacum ad vlcera chironia. In quibus verò putredo aliqua subest, hanc comprimere idoneum est, saniem quæ illam facit, discutiens. Eadem medicaminis potentia & strumis medetur. Verũ quia
D detersoria quædam continet, ideo quoq; lepras purgat: etenim consilium in hoc affectu est, cutis induratam summam partẽ, veluti deglubere: id quod ea efficiunt, quę præterquã q supra modũ siccant, ẽt detergẽt. Nam si cutis vitium in naturalem habitum redire possit, nemo exiccatã supra modũ siccaret: quoniam verò quod lęprosum iam est, curationem nullam habet, proximum fuerit (qui in omnibus insanabilibus scopus cõis est) incurabilem partem ex corpore excindere. Excinduntur autem non nunquam ferro, interdum igni, non nunquam medicamentò, vel adurentibus, vel digerentibus simul & detergentibus, quale est modo commemoratum. Quemadmodum igitur hic sermo omnis leprę cõis est, sic & ille qui de carnis repletione tractat. Nam quia carne explentia dicta medicamenta (sicut in tertio libro de morbis curandis ostensum est) virtutẽ habent detersoriam citra mordacitatem: quæ verò huius sunt materiæ, in hoc pręsens pharmacũ nobis propositum abstersorium quidem est, mordicationis autẽ non est expers: Ideo humidum ceratum ex cera resina q; in oleo liquefactis confectum ipsis miscemus. Siquidem cera & oleum, vt acrimoniam obtundunt, ita sunt emplastica, eo q; sordes producũt. Resina vero morsus expers, emplasticam virtutem non habet, sed detersoriã, vlceribus quidẽ iã mordacẽ, nõ vlceratis blandã & sine morsu. Cęterũ misturæ symmetriã coniectura quidem ante experientiam, verum scientificè post experientiam, deprehendemus, noscemus q; simul purũ vlcus detersoriam vim sine morsu requirere:

* Aliter xx.

† Aliter ἐχουσαν κηροῦ, i. quod habeat cerę drachmas centum.

5ª Aphor. 25. ex. 39. h. De liquidorum vsu circa finem.

ſu requirere: ſordidũ validius, quippe cuius propugnaculum eſt ſordities: purum autẽ nudũ con- E
tingenti occurrit. Quin etiam ex corporibus ipſis, non nulla ſenſibilem magis ſubſtantiã habent,
quædam minus: alia molliorem, alia duriorem: quæ ratio eſt, cur Crito in propoſito medicamen-
to ad vnam partem ipſius, non nunq̃ duas cerati, aliqñ tres, vel quatuor, miſceri iubeat: Non tñ di
ſtinctè pronũciauit, quãdo duas, quãdo plures, adijcere oporteat, tãquã qui pharmaco vtetur, ver-
ſatus iã in arte ſit, & quæ à me nunc dicuntur ſecum æſtimare queat. Roſaceo quidẽ præparari ce-
ratum præſtat, nõ tamẽ inſignis exceſſus in huiuſmodi vlceribus eſt, ẽt ſi oleo liqueſiat: attamẽ in
ijs, quæ phlegmones quippiam habent, roſaceum oleo potius eſt. Porrò carne implẽda omnino
à phlegmone tuta ſunt. Pulchrè autẽ Crito adſcripſit in vlceribus, quę ad cicatricem duci poſtu-
lant, myrteo oportere ceratum præparari, adſtrictione. n. illis opus eſt. Hæc in præſentiarũ dixiſſe
ſatis ſit tum de medicamentis carnem gignentibus, tum de ijs, quæ cicatricẽ inducunt. Etenim
vſus, & compoſitionis ipſorum methodus, in medendi Methodi libris expoſita eſt: in particulari
bus autem materijs exercitatio, cum huius ſit operis, hoc ipſo libro exponetur.

Emplaſtrum Διὰ Σκύλλησ, i. ex Scilla.

Aliud deinde eiuſdẽ generalis potentiæ emplaſtrũ, his verbis Crito cõſcripſit. ℂ {Scyllæ,}
ariſtolochię rotundæ, {ſingulorum} denariũ pondo xxx, alij xv: iridis denariũ pondo xxx, alij F
xv: pityinę ſiccæ denariûm pondo xxx, alij xv: ammoniaci, myrrhę, ſtyracis, ſquamæ æris rubri,
ſingulorum pondo denariũ xv: ſcyllę toſtę denariũ pondo centum & octõ. Aceto acerrimo die-
bus xl terito, qñ caniculæ ſidus oritur: ſquama primùm, & ſtyrax, paulatim ex vtroque, deinde
gutta ammoniaci, & æs*, & ſcylla, inijciuntur, vt elaborentur, paulo pòſt reſina, inde myrrha: cum
læuia facta fuerint: reliqua ſicca miſcentur. Expletis aũt diebus, eiuſmodi ceratũ facito: Ceræ pon
do v, alij denariûm pondo ducentorum quadraginta: terebinthinæ pondo librã, alij denariũ pon-
do xxx: olei ſextarios duos & s, alij heminas vj: chalbani denariũ pondo xxx, picis liquidæ tan-
tundem, proſtremò chalbanum indito: deinde vbi refrigeraueris curioſè excipito. Hæc quidem
medicamenti compoſitio. De vſu aũt eius hęc ad verbum Crito ſcribit: Syncero medicamine vti-
tor, in capitis fracturis, fiſtulis, nomis, & excreſcentijs: item ad ora venarũ adaperta, & hypopho-
ram id eſt vlcus dehiſcens. Sin voles diluere, quò carni generandę idoneum fiat, & cicatricem in
ducat, parti vni medicamenti duodecim cerati roſacei adijcito: in ambuſtis vni parti octõ immit-
tito. Hæc ſanè de vſu pharmaci Crito rectè tradidit, tanquam acri ipſo & aperienti & digerenti,
ideoq́; & exiccanti, vſus in fiſtulis, ſupercreſcrentia carnis, putredine hoc eſt nome, & oſculorum
adapertionibus, quemadmodũ ſunt in ſinibus & anguſtis orificijs: In capitis autem fracturis, cũ G
ſine foratione curationem molimur: ſunt autem tales, quæ adusq; membranas cerebri non per-
ueniunt: Verùm carnis producendæ gratia, roſacei cerati partes quatuordecim miſcẽs, donec ad
cicatricem peruenerint: Melius autem eſt dicere, donec vlcerum concauitas repleta fuerit: ne-
ceſſariò enim depaſcentia vlcera, quod dixi idem eſſe in putrilaginoſo, à validis medicamentis cu
rantur, quale eſt & modò propoſitum. Primùm quidem putreſcentes particulæ auelluntur, atq;
hinc cauæ redduntur. Vbi verò putredo ceſſauerit, purgationem repletionem q́; requirunt: ac
poſteaquam repleta fuerint, tunc etiam cicatricem inducentia deſiderant. Ipſum autem pharma-
cum, cum cerato non dum miſtum fuerit, quia acre eſt, non ſolùm carnem generare non poteſt,
ſed etiam ſupercreſcentia aufert, quemadmodum ipſe Crito dixit. Atque huius meminiſſe maxi-
mè oportet, quod dictum eſt & in ſuperiori emplaſtro, quod ex herbis appellauit, multa videlicet
ex calfacientibus & abſtergentibus compoſita, licet admodum acria, ſi cum cerato temperentur,
carnem progignere. Non nulli deſperant de ipſis, cum vel duplo copioſiore cerato miſto mor-
dere adhuc conſpiciant, adeo vt carnem producere non poſſint, quemadmodum in hoc empla-
ſtro habet. Nam cùm multo acrius, magis q́; mordax ſit, eo quod ex herbis inſcribitur, ad carnem
creandam, inutile eſt, quamuis quadruplo miſtum cerato fuerit. Prudentis igitur eſt, & in huiuſ- H
modi medicamentis vſurpandis verſati, initio quidem ſtatim intelligere, quot partes cerato mi-
ſceri oporteat: ſi autem poſt vſum primum medicamentum acrius adhuc apparuerit, quàm vt car
nem generare queat, conijcere quantum adhuc ex cerato adijciendum veniat: ſicut Crito in pro-
poſito factitauit. Neque enim exiſtimes eum prima ſtatim coniectura inueniſſe duodecim cera-
ti partes miſceri oportere, ſed ſciuit copioſius quàm quod emplaſtro ex herbis immittitur, miſce-
ri: quanto vero copioſius, poſt primam coniecturam reperijt. Si nanque octo partibus miſtis
mordax etiamnum apparebat, decem admiſcuit: quemadmodum ſi etiam decem, ad duodecim
peruénit. Quoniam verò, vt dixi, pro ſordium copia, & vlceris humiditate, tum eorum quæ
ſimul afficiuntur ſentiendi acumine, & hebetudine, item mollicie & duritie corporis habitus,
cerati quantitatem immutare conuenit, quod ſæpe dictum eſt, conſiderare nos expedit, recordan-
tes quantitatem vſus in huiuſmodi omnibus deſcribi, quum vtroque facilis illinc via ad alia vſq;
ad ſumma fiat: ſumma dico omnium eiuſdem generis ſcoporum completiones. De quibus ſi
vnum exemplum nunc propoſuero, vos ſemper ipſius meminiſſe oportet, neque ſæpius de eo
velle audire. Dico igitur ſcopos congeneres eſſe (hoc eſt ſimili genere comprehenſos) pluri-
mi quidem cerati miſcẽdi vlcus purum & ſiccum eſſe, corpus eius qui curatur facili ſenſu & mol-
le: pauciſſimi

Non eſt in antiquis.

* Aliter xx.

* Quidam codices habẽt loco æris, chalcitim, cũ tñ neutrum horũ in enumeratione ſimpliciũ medicamẽtorum huius emplaſtri habeatur. Quia ergo bis mentio fit ſcyllæ, fortè loco ſcyllæ ſemel legendum chalcitis.

* Aliter xx.

* Aliter xij.

A le: paucissimi verò adijciendi, humiditatem multam in vlcere ac sordiciem, corpus ægri durum parumq́ sentiens. Bene tamen omnibus quæ id componũt digerentibus, chalbani squama admista est, medicamentum exiccans, sed quod non parum adstringat. Non solùm autem in hoc emplastro cognoscendũ vobis est propter cerati copiosam misturam carne explens, & vlceribus malignis cicratrici obducendæ idoneum, euadere, sed etiam in alijs omnibus, quæ eiusdem virtutis sunt. His subiungit Crito medicamentum dia Acones i. ex cote, quo se vti affirmat, ita componendum præcipiens. ¶ *Dia Acones i. ex cote, pharmacum, quod nobis in vsu est. Facit ad omnia Diuturna, & peculiariter ad Capitis dolorem, fronti impositum. Valet ad Laterum dolores longos. Iuuat Podagricos, Ischiadicos. Scapularum dolores, Dentium cruciatus, attritis partibus impositum. Educit etiam & extrahit Menses pectini suprapositum. Auxiliatur Stomacho laborantibus, tum ijs, qui Fluxu vexantur, & Cibum vel alimenta non retinent. Est etiam prorsus vtile sine adustione, & Iis quæ acre medicamentum non sustinent. Conuenit etiam ad Duritiem Iocinoris, & Lienis, nec non ad Strumas, & Ischiadicos. Propriè iam vsus in ipsis fiat diebus septem: si molles sunt, quinque. Aquam pars vel oleum non attingat, donec vlcuscula, quæ psydracia dicuntur, fecerit, & saniem crassam attraxerit. Deinde albo cerato soluens ex aqua vtitor: sin efficacius voles, medicamento acone, quod ex pipere constat.* Ceræ, chalbani, terebinthinæ, pityinæ frictæ, olei laurini, olei veteris, singulorum pon-
B do libram: squamæ æris pondo libram † & semissem, æruginis pondo vncias sex, guttæ ammoniaci pondo vnciam: sinapis, adarcæ, sulfuris, singulorum pondo vnciam: abrotoni, centaurij, atramenti sutorij, salis ammoniaci, thuris, salis communis, aluminis rotundi, argenti spumæ, propolis, cocci cnidij, singulorum pondo ℥ iij. Omnia simul contunduntur, & cribrata adstringentibus cum oleis excipiuntur. Hæc sanè propositi emplastri compositio est, non parum superiori præstans caliditate: sinapi enim habet, & adarcen, sulfur, & coccum cnidium, tanto calore prędita, vt vlcus faciant quibus diutius adhęserint. Iam & laurinum ex ijs est, quæ abunde calfaciunt, deinde atramentum sutorium, & sal: didicistis autem hæc adstrictionis quoq́ non esse expertia, salem paucæ, sed atramentum sutorium multæ. Verum de adstringentium medicaminum mistura cum digerentibus, antea in emplastris vsus multiplicis, expositum est. Omnino enim quippiam varijs vtile esse non potest, nisi contrariæ quoq́ virtutis participet: si enim digerens virtus simpliciter sola esset, ad vnam speciẽ affectuum conduceret, quam digerere conueniret: si vero adstringens ad aliam vnam, vbi quod influit, reprimendum est. Quare incipientibus ex humorum influxu generari affectibus adstringentia conueniunt: Digerentia verò sine adstringentium mistura, vbi nihil propter euacuationem prius factam influere potest: nam si superfluitas quædam
C humorum existat, non solùm digeritur humor in affectis partibus contentus, sed etiam ad ipsas accedit: cum digerentia ad se trahere nata sint, sicut contentos & contiguos humores, ita etiam in corporis profundo repositos. Miscentur ergo digerentibus sistentia & reprimentia, meritò, cùm qui ad ipsorum compositionem descendit, ratione hac vsus sit, experientia verò attestante rationi. Quare non iniuria, licet consilium scopumq́ habeat in proposito calefacere, & exiccare, eo q́ etiã vlcera concitare, mistum est & adstringentium quidpiam. Sed non sufficiunt ad multa vehementer calefacientia pharmaca, duo hæc, attramentum sutorium, & sal. Quin etiam æris squama pari ratione mista est, & alumen, quod à vehementer adstringendo Græce stypteria appellatum est.

Aliud emplastrum celeberrimũ scripsit Crito, quod Mesianum appellat, diuersum materiæ genus habens à superiore, & illo, quod mox à me ordine suo describetur. Vocat hoc Crito ipse Anicetum idest Inuictum, ex acribus pluribus medicamentis compositum, cum mesianum tale non sit, vt postea suo tempore demonstrabitur. Quin etiam cephalica alia nominans, quorum generalis virtus paulo post explicabitur, post mesianum tradita, inuictum ab ipso appellatum subiungit, eiusdem virtutis cum prescripto, quod dia acones i. ex cote, vocitabat. Verba Critonis in hũc modum sonant. ¶ *Aniceton, quasi dicas Insuperabile. Facit ad plurima. Extrahit, rumpit, purgat, glutinat exco-*
D *lat † splenij modo, & cũm canalibus impositum, ac dilutum ex oleo & aceto, constringit vndiq́. Discutit autẽ Duritias. Et Neruorum contractiones iuuat sine perfusione impositum, ne refrigerentur. Et vnguenti vice dilutum facit vt Acopon, hoc est medicamentum laßitudinibus accommodatum: sistit enim morborum principijs Laßitudines, & eas quæ † sine causa manifesta * proueniunt. Est etiam Malagma extremarum corporis partium in magnis splenijs impositum. Item Cruenta glutinat, suturis vel fibulis iuncta, si plicatum linteum ex solo aceto splenio imponas, æstate quidem frigidum, hyeme autem calidum. Facit ad Plantæ pedis vitia, ad Contusiones, Putredines, & Digitorum affectus, item Fracturas cum vulneribus. Licet neq́ carnem generante, neq́ quod cicatricem inducat, alio vti, sed soli credere. Valet ad Hominũ, canũ, et ferarũ morsus. Maximũ hoc est quod pollicetur, nempe Abscessus latentes in colo & peritonæo, prohibere ne fiant, antequã in vomicam exierint, aut factos extenuare, & in intestina conijcere. Imponendũ autem est speniũ loco, & desuper centunculum ex aceto et oleo calente, fouendum q́ bis quotidie. Non soluetur autem nisi triduo vel quatriduo. Deinde post fomenta, madorem rursus imponito. Vocatum autem est insuperabile, propter miranda & multa ipsius opera.* Squamæ æris denariũm pondo quinquagintaocto: pyrethri, staphidis agriæ, cocci cnidij, synapis seminis, cachryos, columbini stercoris, aristolochię tenuis, æruginis, cyperi, erucæ seminis, cumini, singulorum denariũm pondo sedecim: nitri, salis ammoniaci, singulorum denariũ pondo trigintaduũm: lauri baccarũ, mannæ, iridis

† Cod. manuscriptus habet libram vnam.
*Al. vnam.
*Al. sinapis põdo vnciã s.

*
†Per splenium & per canaliũ idest solenõ appositionẽ. qd autem sit splenium & solen, abũde ab Hippo. in libro de fracturis habetur.
†Al. ἐξ ἄλλης αἰτίας, i. ex alia causa.

iridis,ſingulorum denariũ pondo cẽtumviginti: aceti acris ſextarios ſedecim, decocti caricarum E cyathos quatuor & ſemiſſem. Tunſa cribrata q́ꝫ omnia ſimul, cum aceto ad læuorem teruntur ſub æſtu caniculæ. Vbi ſiccum & viride euaſerit, ficum decoctum adijcitur, & ſimul emollita tolluntur, & in olla eris rubri reponuntur. Decoctum autem caricarum ita habet. Caricarum pinguiũ pondo libras quinque, aquæ ſextarios ſex: coquuntur, donec ſextarij duo relicti fuerint. Vſus eſt, vna pars medicamenti aceto diluti, vt ſordes repræſentet, ad ſex partes reſinoceri ideſt reſinę cum cera iunctę. Eſt autem ſyncerum Reſinocerum, ceræ pars vna, reſinę frictę tres, cũ oleo pauco liquefacto: medium, cerę pars vna, reſinæ duæ: dilutum verò, & abũde temperatum, cerę pars vna, reſinæ tantundem: diſſolutum, cerę partes duæ, reſinæ vna: quod ſuprà quã dilutum, ceræ partes tres, reſinæ vna. Scribitur etiam agreſti licheni i. impetigini, conueniſſe, purum iniectum. Hæc Crito ad verbum prodidit. Ego à fine eorum, quæ dixit, ſermonis principium ſtatuam. Agreſtes impetigines nominant, cum à medicamentis imbecilliter ſiccantibus nihil iuuari vident, à validis autem iritari. Opus igitur in ipſis eſt medicamento efficaci abunde, non tamẽ vehementer mordaci: quod, vt dixi, ex artificiali coniectura compoſitum experientia probatur. Conſtat propoſitum pharmacum ex multis acribus tenuiorum partium & digerentibus: habet autem & quędam citra mordicationem detergentia, & non nulla parum adſtringentia. Itaq; acria ex ijs, quæ cõtinet, F ſunt pyrethrum, ſinapi, coccus cnidius, columbinum ſtercus, ærugo, baccæ lauri, nitrum, ſal ammoniacus, item acetum acre, tale nanque inijciendum cenſet. Detergẽtium ſummè quidem lenia immordacia q́ꝫ ſunt iris & ariſtolochia: atq; his adhuc magis, vt ex genere cõcoquentium iam ſit, mãna: generoſius autem cachrys & ſtaphis agria: his adhuc præcellit cuminum, & erucę ſemen. Cyperum ſine morſu quidem exiccat, ſed non nihil etiã adſtringit: quemadmodum & æris ſquama, validum & ipſum medicamẽ. Oportebat enim, vt prius demonſtratum eſt, medicamẽtum hoc adſtringentis virtutis vtcũq; eſſe particeps, eo q́ꝫ ſquama copioſe admiſta eſt. Si verò & mãna re vera manna ſit, & non thus, ipſa quoque aliquantulum adſtringit. Iniecta eſt autem & hæc multo copioſior, q̃ ſquama meritò, vt acrium pharmacorum vehementiam leniat, ſimul q́ꝫ humores in afflicta parte cõtentos coquat. Porrò caricarum decoctio mitigãtiſſima eſt, & maximè coquit, ſimul q́ꝫ quodammodo digerit. Hæc igitur omnia miſta multi vſus medicamentũ iurè effecerũt. Acetũ verò efficaciam eorũ plurimũ iuuat, in quo pharmaca æſtiuo Sole conteri pręcipit: omnia enim ſic præparata tenuem ſubſtantiam acquirũt, eo q́ꝫ in corporis altum virtus ipſorũ penetrat.

Quæ Hæras eiuſdem generis Emplaſtra tradiderit. CAP. 3.

EMplaſtrum ex herbis quo modo Crito pręparet prius poſui: & ipſe Heras ſimiliter conficit, G ſicut Crito eius meminit. Differt tamen in confectione emplaſtri ex ſcilla cõfecti nam ammoniaci, myrrhæ, reſinæ pityinæ, ſtyracis, ſquamæ, & ſcillæ tantũ cũ alijs Crito miſcet, quantũ Heras: ſed in ariſtolochia & iride diſcordat: quippe Heras ſcripſit ariſtolochiæ rotundæ denariũm põdo triginta, iridis ſiccæ tantũdem, alij quindecim: Crito autem ſic protulit, ariſtolochiæ, iridis, ſingulorum denariũ põdo quatuor. Rurſus quoq; poſt hæc Heras iuxta cõfectionis finem tradit, †Ex pletis diebus ceratum huiuſmodi facito: Ceræ pondo libras quinq;, alij denariũ pondo ducẽtorũ quadraginta: terebinthinæ pondo libram, alij denariũ pondo triginta*: olei veteris ſextarios duos & s, alij heminas ſex.} Mihi verò non placet pro quinq; libris ceræ denariũ pondo ducentorum quadraginta, medicamento miſcere. Interim nanq; loco libræ, centum denarios ipſi ſcribunt, interdum loco minæ: atqui nullus vnquam libram tam exiguam poſuit, vt denarios quadraginta octo penderet. Hoc enim accidit, dum pro quinq; libris denarij ducentiquadraginta immittuntur, ſic neq; pro libra terebinthinæ denarij triginta.

*Ap. xl. cum tñ ſupius in cõfectione emplaſtri legatur xxx, alij xv.

†Eadẽ tñ legũtur ſuperius in Critonis p confectiõe, p. 255 f

* *Alias centum triginta.*

Emplaſtrum Serapionis. CAP. 4.

ET hoc Crito in opere medicamentario in hæc verba conſcripſit. ℂ *Emplaſtrum Serapionis, quod non nulli Aegyptium, alij Venerem vocant. Facit ad omne Vulnus, cui innitendum eſt omni deſperatione abiecta. Valet ad Punctus, Aculeos, Parotidas, Perforationem, Phymata, excolando Conglutinat. Tollit omnem Duritiem, iuuat Epinictidas, Articulorum epiphoram, Aurium contuſiones. Sanat & Vlcera ſenilia, Chironia, & quæ craſſas oras obtinent.* Olei veteris heminas tres, argenti ſpumæ denariorũ pondo ducentorũ, guttæ ammoniaci denariũ pondo centum ſexagintaocto: reſinæ colophoniæ, pityinæ, denariũ pondo ſexagintaocto: ceræ denariũ pondo centumſexagintaocto, chalbani denariũ pondo viginti: æruginis denariũ pondo quinquaginta, alij viginti: myrrhæ denariũ pondo quatuor, alij octo. Argenti ſpuma coquitur ex oleo, donec mediocriter coiuiſſe viſa fuerint. Deinde olla ab igne depoſita gutta ammoniaci immittitꝰ, poſtea reſina, poſtremò cera. Vbi ſingula curioſe liquata fuerint, ne adurantur, olla ab igne rurſus ſublata chalbanum aſpergitur & ærugo: iterum ſuper ignem ponitur, coquitur q́ꝫ donec melinum fiat, & iuſtam craſſitiem nãciſcatur: Poſtremò ſublato myrrha adijcitur, ac vbi moueris defundito, pelle q́ꝫ excipiens reponito.

Vt Andromachus prædicta Emplaſtra conſcripſerit. CAP. 5.

TRes huius emplaſtri confectiones tradidit Andromachus, primam à præſcripta Critonis nõ nihil diſſentiẽtem: deinde alias duas magis euariantes. Titulum aũt medicamenti & præparationem

A ratione recte prius Crito conscripsit: Andromachus in hanc sententiã de ea precepit. ℂ *Emplastrum ex Herbis.* Anagallidis cœruleum florem habentis, marrubij, papaueris agrestis, alterci viridis, singulorum denariûm pondo quinquaginta sex: squamę denariûm põdo xxv, thuris denariũ pondo octo, resinæ siccæ denariûm pondo sedecim, aloes tantundem, aluminis fissilis denariûm pondo iiij, ceræ pondo minam, olei veteris heminas duas, aceti * . Multi quidem vtriusq; anagallidis: Theocritus autem & terræ erethriæ, & chrysocollæ, & salis ammoniaci, & auripigmenti, singulorum denariûm pondo iiij, in emplastrum ex herbis coniecit.

Alia Emplastra ex eodem genere, de quibus scripsit Andromachus. CAP. 6.

AD *Gangrænas, Putredines, Nomas veteres & cacoethes, Isidori Antiochei.* Argenti spumæ denariûm pondo quatuor, æruginis rasæ denariûm põdo viij: olei cyathos sex, Talius Ælius cyathos xij: & æruginis scoleciæ * . Argenti spuma & ærugo in cacabum læuigata mittitur, olei tres cyathi superfunduntur, coquitur pruna non acri, mouetur q; spatha lignea, donec viride fiat. Postea ab igne sublata, ac mortario superfusa contunditur, dum calidũ est, diutius: deinde rursus tres olei cyathos in ollam fundito, moueto q;, ne aduratur: quousq; melinum fiat, incoquito. Ac rursus eximens terito, vt collyria: iterum q; excipiens in ollam coquito mouendo, quousq; rubrum colorẽ B accipiat. Quin etiam tertio ex cacabo in mortarium defusa diutius terito: atque iterum quarto in olla coquito, vt in vnum coeant. Rursus q; dum calet, defusa trita q; excipito, & in rubra pyxide deponito, ad predicta q; vtitor. Post commemoratum emplastrum alterius deinceps his verbis Andromachus meminit. ℂ *Humidum Emplastrum ad Nomas, quo vtor, & ad Alia multa.* Cerę, resinæ terebinthinæ, singulorũ denariûm pondo viij: adipis taurini curati denariûm pondo iiij, chalcitidis denariûm pondo duûm, squamæ æris denariûm pondo trium, mãnæ thuris denariûm pondo duûm, gallæ immaturæ denariûm pondo iiij, olei myrtei heminas quinq;. Arida cum aceto & melle sumuntur, deinde sic liquabilia superfunduntur.

* Al. xxiiij.

Ad Artis opera Methodo & Exercitatione opus esse. CAP. 7.

QVòd auxiliorum quædam ratio sola inuenit: quædam experientia, quæ & ipsa rationẽ non requirit: non nulla vtriusq; opem postulant: subinde vobis demonstratum est. Ad hęc etiã ꝙ quæ ratione & experientia comperta sunt, coniecturali via ad eorum, quæ inquirũtur, inuentionẽ vtuntur: quæ verò per rationẽ sperata sunt, experientia cõfirmantur: Quin etiã spei cõiecturalis non mediocrem, quemadmodum & in vniuersa vita, maioris minoris q; esse differentiam: non enim pluuiam hyemali solstitio, & caniculæ ortu, futuram similiter speramus, quæ hyemali frequenter, sub caniculæ æstu raro accidit. C Porrò cum omnia artium opera frequenti firmentur exercitio, non satis est generalia ipsarum addiscere duntaxat, sed etiam in particularibus exerceri subinde oportet: † nam actionum vsus seu exercitatio, ad perfectorum possessionem via est. Quare ego quoq; in omnibus cõmentarijs, quos vobis amici petentibus cõposui, non solis communibus theorematis contentus fui, sed exẽpla multa etiã exercẽdi gratia adieci, quibus ipsorum cognitionẽ vobis euidentiorẽ, magis q; firmam, fore sperabam. Quemadmodum igitur in alijs omnibus medicinæ partibus, ita & in neruorum vulnerum curatione scripsi, primum vobis rationalem viam ostendens, qua ad præsidiorum inuẽtionem perueniatis: Deinde materias, quibus vires à ratione inuentas contineri didicistis, siquidem in commentarijs, qui vndecim numero sunt de Simplicium medicamentorum facultate, particularium materiarum vires vniuersas, vel plurimas, eas q; vtilissimas exposui. Nam vt præsidijs nunquã destitueremini, hoc esse necessarium demonstrauimus, nõ solum vt vos ipsi quoq; in preparatorum ab alijs medicaminum inopia, auxiliorum copiam haberetis (sicut olim Erasistratus, quum stomaticum medicamen in illo profectionis loco ad manũ non esset, interdum herbarũ succos, quibus abundabat, vsurpauit) sed etiam vt si illorum authorum scriptiones perierint, ipsi queamus similia perditis cõficere. Insuper vt ab alijs D inuentis rectè vtamur, exercitatio ex proposito opere accedens profuerit. Quid opus est, vt dicã illam quoq; adiumento esse, vt quæ compositis medicamentis superfluo iniecta sint, & cõtra quæ primi illorum authores omiserint, discernere possimus: sicut in tertio libro ostendimus, sermonẽ de medicamentis ad neruorum vulnera idoneis facientes. Ita vero & nunc indicabimus, exercentes vos in ijs, quæ me seniores medici inuenerunt. Vniuersalis etenim methodus neque cum distinctionibus exactè, neque sine ijs imperfectè à quoquam priorum tradita est: immo nec medicamentum, quod curare promittat neruos ab acuto aliquo punctos, cuiusmodi sunt acus, & puerorum styli, quisquã memoriæ prodidit, quod ipsum hoc solum facere optimè possit: at ego certè eorum innumerabilem copiam prædicto libro percensui. Quidam tamen ipsorũ nimirũ diligentiores, cum multi vsus pharmaca notatu digna scripsissent, prẹter alia, quæ facere ipsa pollicentur, adiunxere interdum quidem & neruorum vulneribus esse accõmoda, interim neruorum & musculorum præcisionibus, aliqñ etiam puncturis ipsorum vel contusionibus auxiliari. Vobis autẽ ex ijs, quæ didicistis licet cognoscere ante experientiam, possibilia'ne quis, an impossibilia, de quibus scripsit polliceatur. Præterea & ea sine quibus descripta medicamenta agere nata sunt, vobis intelligere integrum est, in quibus ipsis est vtendum. Vt igitur ceu exẽpli gratia exordiar emplastrum quoddam, pharmacum multiplicis vsus, quod Andromachus in libro de medicamentis

† Ex antiquis ita legendũ. nã quæ ꝑ imperfectas actiões fit exercitatio, ad perfectarũ &c.

extrinſecus corpori adhibitis, ordine ſecundum poſuit, haud indicans ad quæ maximè ipſo vtendum ſit. Exerceri rurſus vobis licet, quomodo ex cõmemoratis ſimplicibus medicamentis compoſiti vires ſint cognoſcendæ. E

Fuſca Aegyptia Andromachi. CAP. 8.

*Al.cxliiij. *Al. quatuor. *Al. viij.

ANdromachus enim ita ad verbũ prodidit. ℭ *Fuſca Aegyptia.* Argẽti ſpumæ denariũ pondo quadragintaquatuor, ricini heminas ſex, ceræ denariũ põdo cxxxxiiij, guttæ ammoniaci denariũ pondo lxxij, terebinthinæ denariũ pondo xxxvj, lanarũ cõbuſtarũ denariũ pondo xviij: ſquamæ ſtomomatis, ſquamæ æris, ariſtolochię, thuris, ſingulorũ denariûm pondo viij. Non nulli myrrhæ denariûm pondo iiij, opopanacis denariûm pondo ij, marinæ aquæ denariorum pondo quinquaginta ad ceram conſpergendam. Hæc quidem ſcriptura pharmaci boni & re vera vſus multiplicis eſt: verum ipſe dicendum omiſit, in quibus eo vtendum erit. Si igitur cuiuſq; ſimplicis medicamẽti virtute ante expoſita, quemadmodum nos in vndecim libris factitauimus, & methodo quapiam vniuerſali compoſitionis medicaminum ſcripta, ſicut à nobis quoq; præcedente libro factum eſt, viuentibus amicis huiuſmodi ſcriptiones exercitij gratia protuliſſet, vt ad quos affectus vtile eſſe compoſitum medicamentum poſſet, decernerent, nimirum hominis inſtitutum laudaſſemus: quoniam verò nihil horum egit, quis non ipſum omnino accuſatione dignum cenſeat? Vnde medicamẽtarij ipſius libri, qui complurium optimorum medicaminum compoſitiones habent, merito à medicis neglecti ſunt: nam inter ſexcentos vix vnus artis abſolutionem habere videtur: alij idiotarum modo ſatis habent, ſi medicamentis manifeſto ſcriptis rectè vti queãt. At quid oportet dicere de huiuſmodi medicis? Cum etiam empiricorum nõ nulli, vt vocant, quãuis celebres ex artis operibus conſpiciantur, tamen ignorare ſe fateantur, qua'nam ratione vnumquodque compoſitorum pharmacorum inuẽtum fuerit. Atqui quid ego dico ratione? protinus enim ne vllum ex eiuſmodi medicamentis inuentum eſſe ratione pronunciant. Inutilis igitur ipſis eſt fuſci huius emplaſtri ſcriptura, quæ colorem tantum in titulo docet, vires non item, quas ante colorem ſcriptas eſſe præſtiterat. Quoniam itaque Andromachus virtutem ipſius dicere neglexit, nos ex miſtorum ſpecie & facultate inuenire conemur. Argẽti ſpumam medij temperamenti calfaciendo & refrigerando, paulum ad ſiccitatem inclinare didiciſtis: Præterea vſum eius in emplaſtris eſſe duplicem, nempe ſi non liqueſiat, ceu materiæ duntaxat momentum adferre: ſi liquata fuerit, etiam ſiccare poſſe, id q; magis, ſi diutius cocta fuerit. Nunc tamen quæſtio eſt, quatenus incoqui debeat, cum Andromachus ſex heminas ricini, quod eſt olei ricinini, miſcendas eſſe tradiderit. Quot enim vnciarum Romanæ libræ, heminam eſſe velit, non explicuit: & ſi melius erat hominem, qui Romæ degerat, librarum, ſextariorum, & vnciarum meminiſſe, relinquere autem cotyles idest heminæ, vocabulum Græcis ciuitatibus extra Italiam vſitatum. Si ergo in omnibus ipſis idem nomen heminæ eſſet, nulla vtiq; foret quæſtio: nunc vero cum permagna quantitatis inter eas ſit differentia, cõueniebat ipſum monere, ſe vel atticam, vel alexandreoticã, vel epheſiam, vel aliam quampiam heminam dicere. Nam permulti, qui de menſuris & ponderibus ſcripſerunt, nouem vncijs Romanæ libræ heminam medicos in pharmacorũ libris ęſtimaſſe produnt: alij duodecim vncijs ab eis reputari affirmant, ſicut Romæ olei libram ex more appellant. Iam vero quendam audiui, qui heminam à medicis in pharmacorum commẽtarijs traditam ſedecim vncias Romanas pendere diceret. At non parum refert ad medicamẽti virtutẽ, vel magnas vel paruas heminas inijcere. Ego ſanè olei libram Romæ vocatam, quam per inciſuris diſtincta cornua metiuntur, ponderaui quandoq;, diſcere cupiens quantum grauitatis pondus contineret, inueni duodecim olei menſurales, decem vncijs põderum æquales. Quare medicos in libris de medicamentis accuratius ſcribere oportebat, quales videlicet vncias, vel libras, medicaminum liquidorũ immitti vellent, menſurales'ne, an ponderum: perſpicuum enim eſt, liquidorum horum corporũ, ſicut etiam ſolidorum, alia grauiora, alia leuiora eſſe. Ac ſingulorum liquidorum, quæ in pharmaca mittuntur, pondus alio libro declarauimus, ſed in præſentia id quod propoſitum eſt repetamus. Etenim ſi nouem vnciarum menſuralium ſingulas heminas eſſe ſtatueris, ex tribus ſeptem & viginti vncias produces: ſi in octo denarios quanq; vnciam diuidas, denarios ducentos & ſedecim habebis: ſi duodecim vncijs ſingulas heminas æſtimes, fient nimirum ſex & triginta vnciæ, denarij vero ducentioctogintaocto, ſingulis vncijs in octo denarios diuiſis. Expertus ſum ego plerunq;, cum argenti ſpumam ex oleo coxiſſem, commoderatam ipſius miſturam libræ quidem argenti ſpumæ ponderali, menſurali vero olei parem fieri: quòd ſi copioſius oleum inijcias, & coctã videlicet diutius, maiorem vim ſiccandi aſſumere. In candidis emplaſtris coloris gratia ceruſſam quoque argenti ſpumæ miſcemus, omnino æqualem pondere. Immittitur autem hemina nouem vnciarum iuxta ponderalem argenti ſpumæ libram, colorem ſeruare volentibus, eo quòd diuturnior coctio nigriorẽ argenti ſpumam efficiat: ſed oleo pauco indito medicamẽtum glutinans euadit. Proinde quidam vel terebinthinam reſinam, vel quam vocant colophoniam quantum licet pellucentem, miſcuerunt, conantes neq; colorem offendere neque medicamenti virtutem, adijcere q; reſinæ miſtura tenacitatem, quo non facile decidat: quippe medicamentum, ſi tanto oleo tantum argẽti ſpumæ & ceruſſæ coquatur, arenidum ac friabile redditur. Non nulli eadem ratione cocto

medicamini

A medicamini albam ceram indiderunt. Spumæ tñ argenti duplum olei habenti si nihil etiam resinosum vel cerosum immittas, ex coctione glutinans erit, & multo magis, si cum argenti spuma olei triplum misceas, hoc est si tres olei mensurales vncias cũ tribus argenti spumæ ponderalibus committas. Consentaneum igitur est Andromachum nouem vncijs mẽsuralibus oleum ricini immitti iubere, vt sex heminæ vncias quinquagintaquatuor expediant mensurales, quod idem est, ac si dicas, mensuræ Romanæ libras iiij & s. At clarum est ricini inopia interim vetus oleum eius loco assumendũ esse. Ego subinde & sicyonium inieci emplastris digerentibus: & cùm illud non adesset, aliud mea ipsius industria simile illis effeci, radicibus cucumeris agrestis bryoniæ & althææ in eo decoctis. Quòd verò propositum medicamẽ digerens emolliens q; Andromachus esse cupiat, ricinini olei, & copiosa guttæ ammoniaci mistura, palàm indicat: nam argenti spumæ ceram pondere parem, ammoniacum dimidium, esse præcipit: et si in multis nobilibus emplastris non dimidium, sed quarta pars, vel quinta, crebrò septima, & octaua, non nunq̃ decima, pondere ad argenti spumæ proportionem medicamenti huius immittatur. De cera didicimus, ꝙ in huiusmodi pharmacorum compositionibus materiæ locum obtinet, non virtutis efficaciam adiuuat. Adest verò & ei vis quædã emolliendi exigua, sed non illius ergò medicamini præsenti admista B est, quemadmodum nec terebinthina resina, quanq̃ multo viribus, q̃ cera, præstatior: etenim magis mollit, q̃ illa, item calfacit & digerit, ex quibus cera ne alterum quidem efficit. Verùm gutta ammoniaci sola imposita squalidum aridum q; reddet medicamentum. Quantum verò ad emplastri confectionem, hoc est emplastropœiam (neq; enim ita appellasse nocet) attinet, vtilis est tum cera, tum resina: quippe mollit digerit q; medicamen vel solius ammoniaci beneficio, quod quidem inter emollientia principatum occupat, in digerentibus verò concertat. Porrò si, quæ in libro quinto de Simplicium medicaminum facultate dicta sunt, in memoriam reuocaueritis ad intelligendum quale nam huiusmodi medicamentis temperamentum esse oporteat, nihil adhuc recentiori disciplina indigebitis. Nam Primæ facultates effectiuæ medicamentis sunt, in calore, frigiditate, humiditate, & siccitate: Secundæ mollientes, digerentes, repercussoriæ, attractrices, coctrices, detersoriæ, & exedentes: Quemadmodum & Tertiæ dicuntur quæ glutinant vulnera, cicatricem inducunt, & carnem generant. Cõpositũ igitur ex oleo ricinino & gutta ammoniaci medicamentum abundè potest digerere, emollire, & nimirum etiam siccare, vbi materiam idoneam assumpserit, cerã, resinam, & diutius coctam argenti spumã. Ad hæc verò iubet inijcere lanas combustas, aristolochiam, medicamenta, quæ plurimũ digerunt & exiccant. Præterea meminit phar C maci quod concoquit & digerit, nempe thuris. Quod si myrrhæ nõ nihil & opopanacis adijcit, (quosdam enim ait & ex ijs aliquid miscere medicamento) illam sanè scimus non ignauiter calefacere & exiccare: opopanacem verò & generosius adhuc hæc vtraq; efficere, insuper attenuãdi digerendi q; facultate præstare: sed huius quidem pauxillum inditur, timente, opinor, eo qui ipsum apponit, medicamenti acrimoniam, & volente non solum digerens emolliens q; emplastrum, sed vulneribus quoq; idoneum, efficere. Propterea igitur & squamam æris & stomomatis cum ea miscuit, quæ preterq̃ ꝙ validè siccant, adstringendi etiam vim sortita sunt. Ergo propter horũ misturam propositum nobis in sermone emplastrum Ægyptium cruentis vulneribus, vlceribus q; alijs non paucis, bonum medicamen redditur. Quin etiam ad abscessus, & omnia quæ discuti postulãt, subinde audiuistis medicamenta, quæ simul cũ digerentibus ẽt adstringentium aliquod capiunt, tutiora fieri: quę verò sine adstringentibus digerunt, efficaciora quidem, sed non perinde tuta. Sæpe enim fluxiones attrahunt, dum corpus, quod curatur, plethoricum est, vel prauo succo obnoxium: sin autem vacuum corpus est, ac superfluitatibus liberum, promptius medicamẽta, quæ magis discutiunt, sola, sine adstringentibus assumpta, ad finem perueniunt: at cùm pauca id genus corpora, quibus medicamenta afferuntur, reperias, iccirco securius esse visum est miscere D etiam non nulla repellentia. Ita sanè & emplastro digerenti, quod ex sale conficitur, quidam adiecerunt chalcanthi paululum, quanuis & sal ipse adstringens quippiam possideat. Igitur propositum medicamen fortiter digerere compertum est, vt etiam pus iam non admodum copiosum sine cutis perforatione discutere queat, emollire callosa & quomodocunq; indurata: item magna vulnera conglutinare, quemadmodum & vlceribus iam ad malignitatem declinantibus cicatricem obducere, alijs q; omnibus affectibus qui digerendi simul & repellẽdi virtutem desiderant: in quibus sunt & quæ fronti, dum oculi fluxione laborant, imponuntur, vocata à medicis anacollemata. Idem hoc pharmacũ conueniet & neruis denudatis, etsi in parte sua ipsorũ quapiã absecti fuerint: etenim p̃cisi, periculo, quod ex cõsensu oritur, carẽtes, adhuc etiam subiectis sibi partibus, in quæ inseruntur, sensum adimunt: indigent sanè & hi quoq; tali pharmaco, nã quæ humectãt, facilè eos putrefaciunt. Ob quod & pastilli siccantes, etsi abundè adstringant, tñ denudatis neruis conueniunt, qui non dum ad phlegmones vigorem peruenerunt: hi nanq; indignantur iritantur q; ab huiusmodi pharmacis. Sed de his postea. Quæ de proposito emplastro dicenda restãt, apponamus. Quoniam plerunq̃ medici ex inscitia id genus emplastra dura imponunt, cũ liquata linamentis excipere præstaret, vel etiam in confectione statim molliuscula reddere: postea cum in magnis diuisionibus, vbi nerui denudati sunt, experimentum de ipsis fecere, sperant in pun-

cturis multo vtiliora fore, ignorantes & hic maximam quandam speculationem, de qua disserui E modo, vos docens, quę ratione inueni, inde per experientiam confirmari cognoui: propterea etiã nunc admoneo. Multo nanq; calidiora, & quæ digerant magis, pharmaca, punctus neruorum requirunt, q̃ cum omnino denudati fuerint vulnere insigni facto: quippe nudi acria calida q; admodum medicamenta propter erosionem morsum q; non ferunt, verum relaxantia digerentia q; adstringentibus mediocriter mista postulant. At quoniã etiam melius est ambientes vulneris particulas acribus & tenuibus, multum q; digerentibus, quale est ex Euphorbio confectum, cõtegere, nos sanè propositũ emplastrũ satis posse, quæ prædixi, efficere coniectauimus: ei q; pręparato experientiæ testimoniũ accessit. Postea interim in Asclepiadis & Critonis libros medicatorios incidens, deprehendi ipsos non vt Andromachus quoq; indistinctè, sed cum manifesta distinctione, virtutem ipsius scriptitasse. Igitur tum huius gratia, tum q̃ in confectione in quibusdam ab Andromacho dissentiant, satius visum est mihi etiã eorundem verba subiungere, deinde ita & de ipsorum discordia in medicamenti compositione non nihil dicere.

Quæ Asclepiades & Crito de proposito Aegyptio Emplastro conscripserint. CAP. 9.

DE emplastro Ægyptio ab Andromacho tradito Asclepiades in hũc modũ disserit. ℂ *Andromachi Aegyptium, Cruentis vulneribus accommodatum. Facit ad Neruorum, Musculorum q; præcisiones, Punctus, Contusiones. Iuuat Attritus, Artuum fracturas. Est & Lippientibus collyrium: Confert Capite dolentibus. Summatim ad Multos affectus vtile est pharmacum.* F Argẽti spumæ, ceræ, singulorum denariũ pondo cxxxxiiij, guttæ ammoniaci denariûm pondo lxxij, terebinthinæ denariûm pondo xxxvj, lanæ succidæ combustæ denariûm pondo x & viij: squamæ æris, squamæ stomomatis, thuris, aristolochiæ rotundæ, singulorum denariûm pondo viij: ricini heminas tres. Hæc præfatus Asclepiades deinceps coquendi modum tradit, Andromacho neq; hanc partem compositionis in emplastris obseruante, siquidem in omnibus ferè omisit. Verum de coctione dicta sunt non pauca in libro quarto, & nunc paulo post dicetur. Æquum autem est inspicere controuersiam, quã Asclepiades in simplicium medicaminum quantitate cum Andromacho suscepit: non enim sex heminas ricini vt Andromachus, sed tres inijcere præcepit. Cæterùm in aristolochia nullam Andromachus distinctionẽ fecit, ipse rotundam adiecit: sicut & in lana cõbusta, succidam addidit, quanq̃ idem pondus quod Andromachus immittat. Hæc igitur ipsius verba sunt: Lanæ succidæ cõbustæ denariûm pondo duodeuiginti, aristolochiæ rotundæ denariûm pondo viij. Quę verò ad calcem posuit Andromachus, neq; omnino Asclepiades meminit, neq; de myrrha, neq; de opopanace quicq̃ locutus, multo minus de marina, quæ manifesto Andromachus præposuit, Marinæ, inquiens, ad cerã irrigandam † denariûm pondo quinquaginta. Hoc enim nec Asclepiades, nec Crito adiunxit, attamen aristolochiã rotundam Crito æquè ac Asclepiades indidit, quemadmodum & lanæ succidæ denarios octodecim, & olei ricinini. Ita enim ad verbũ scripsit, heminas sex. G

Marginal notes: AS. primo. — † Al. vncias octo. — * Aliter octo. — * AS. iij.

Coctionem emplastri Asclepiades his verbis docet: Argẽti spumam, & ricinum incoquito, donec in vnum coeãt, deinde squamas: vbi color bonus apparet, reliqua immittito. Apud Critonẽ hoc modo traditur: Argenti spuma cũ ricino coquitur, dum mellis spissitudinẽ habeat: hoc facto squamæ insperguntur, abunde q; incoquuntur, quousq; digitos nõ inquinent: postea terebinthina & cera: vbi in vnum coierint, ammoniacum, prius apud ignem digitis emollitum: cum iam ab igne deponitur, lanæ succidæ puluis inspergitur, postremo thus: deinde ita tollũtur. Porrò & ad quæ medicamentum valeat, accuratius Crito his verbis exposuit: Ægyptia omnem diuisionem contusionem q; à phlegmone præseruat. Valet ad quoslibet ferarum morsus, iuuat phlegmonas sine vlceribus factas. Benefacit etiam neruorũ & musculorum doloribus sine causa † obortis.

Marginal note: † Additur in quibusdã cod. φανερᾶς, idest manifesta.

Alia Andromachi Fusca. CAP. 10.

SCripsit alia quoq; fusca Andromachus superiori quodammodo generc similia: vocat alterũ Athenam hoc est Mineruam, alterũ Nygmaticum, idest puncturis accommodatum. Minerua quidem ad plures affectus, q̃ Nygmaticum, conuenit, præsertim cũ vlceribus consistentes: q̃m magis varia est, magis q; adstringentibus insuper pharmacis participat: Nygmaticum verò magis hac laxat, & doloris mitigantius est. Itaque de priore medicamento ita ad verbum scriptum reliquit. ℂ *Fuscum, Minerua.* Argenti spumæ denariûm pondo c, terebinthinę denariûm pondo triginta sex, ceræ denariûm pondo xxv, minij sinopici denariũ põdo xxiiij, guttæ ammoniaci denariũ pondo xxxvj, chalbani denariũ pondo xij, aloes denariũ pondo viij, diphrygis tantundem: æris cõbusti, mastiches, singulorum denariũ pondo sex: aristolochiæ denariûm pondo v, propolis tantundem, mannæ denariûm pondo sex, squamæ ęris denariûm pondo sex, lapidis asij denariûm pondo trium, trifolij seminis denariûm pondo ij, symphyti radicis denarij pondo vnius obol. iiij, olei heminas iiij. De altero fusco sic ad verbũ Andromachus scripsit. ℂ *Fuscum, Nygmaticum.* Guttæ ammoniaci, ceræ recentis, singulorum denariûm pondo viij: terebinthinæ denariûm pondo triûm, æris cõbusti denariũ pondo viij, picis aridæ denariũ pondo xxxx. Vt Zeno vult, minæ dimidiũ, & quartam portionem: argenti spumæ denariûm pondo iiij: aloes indicæ, aristolochiæ, chalbani, denariũ pondo ij: æruginis denarij pondo j, alij duũm: thuris denariũ pondo ij: olei per hyemem † heminas quatuor, per æstatem octauam partem: ammoniacum ex tribus aceti cyathis diluitur. H

Marginal notes: * Al. viii. — † Al. quartã heminæ partẽ

A diluitur. Iam verò & alia multa cum his emplastra prodidit Andromachus, nihil aliud ipsis apponens quàm coloris nomen: quæ constant quidem ex contrarijs facultate medicamentis, sed alia ipsorũ laxandi & doloris tollendi vim maiorem obtinent, quædam digerendi & detergendi, nõ nulla *adstringendi. Quare nos ẽt ipsos omnibus fidentes commodè vti conuenit ad vlcera, quæ vix cicatricem recipiunt, & cacoethe, fortius adstringentibus: vbi lenire & laxare proposueris, magis relaxantibus: vbi trahere & discutere conaris, ijs quæ calefaciendi virtutem prępollentem habẽt, quæq; prauos humores in profundo ad sese trahunt. Quibusdam & hoc adiectum est, Fuscũ Lite quo vtor. Tria.n.deinceps talia non variæ misturæ descripsit, quorum ipsorum etiam confectionem ipsiusmet verbis allegare melius esse videtur. ℂ *Fuscum Lite, quo vtor.* Argenti spumę denariũ pondo xxiiij, ricini heminam vnam: æris combusti, mannæ, resinæ, singulorum denariũ põdo iiij: colophoniæ denariũ pondo viij. ℂ *Aliud Isidori ad Dolorem sedandum.* Argenti spumæ, ceræ, singulorum denariûm pondo xxxvj: olei heminam vnam & s, resinæ colophoniæ denariũ põdo xv, squamæ æris denariûm pondo ix, mannæ denariûm pondo quinquaginta*: incoquito.

*Al. trahendi.

*Al. triũ. al. xv.

ℂ *Aliud, quo vtor.* Argenti spumæ, resinæ siccæ, singulorum denariûm pondo cxliiij: squamæ denariûm pondo xxiiij, olei heminas iij. Quemadmodum autem his commemoratis tribus adB iunxit, alijs quòd ipse vtatur, alij quòd dolori leniendo sit, ita de alijs testimoniũ perhibuit, theriacas ipsa nominans. Tertiũ igitur ab initio his verbis traditum est: *Theriaca, qua vtor.* Hanc sequiĩ alia rursus, cui præscriptum sic est: *Eupatorios Theriaca.* Verum de Theriacis postea dicemus, nũc autem de fuscis adhuc, quæ prodidit Andromachus, dicere cogito: quorum quòd vires ille & confecturas neglexit, accusandus est. {ℂ *Aliud Fuscum.*} Statim igitur primo omnium scripto amicus quidam medicus vsus est, permulta facienti. Etenim vlcera, quæ cicatricem ægrè ducunt, præsertim vbi callosa & dura labra vlcus amplectantur, claudit. Prodest ẽt putredini, fistulis, sinus iũgit, & magna vulnera. Summatim multiplicis vsus est. Cõponentiũ ipsam pharmacorũ symmetria hunc in modum scripta est. Argenti spumæ denariûm pondo cxliiij, olei heminas v: calcis viuæ, thuris, æris combusti, terebinthinæ, aristolochiæ, singulorum denariûm pondo xlviij: picis, ceræ, ammoniaci, singulorum denariûm pondo xcvj. Ita quidem Andromachus scripsit. Licet tibi ẽt minori mistura ipsum præparare, singulorum quæ numerauimus quartam partem miscendo, fiet enim compositio talis: Argenti spumæ denariûm pondo xxxvj: calcis viuæ, æris combusti, thuris, terebinthinæ, aristolochiæ, singulorum tertiam argenti spumæ partem, hoc est denariũ pondo xij: deinde picis, ceræ, guttæ ammoniaci, singulorum duplo maius pondus, quàm in dictis quinq; meC dicamentis erit, aristolochia dico, terebinthina, thure, ære combusto, & calce, quam viuam & recẽtem esse oportet. Ita pharmacum etiam ad putrida vtile fiet. Cùm autem Andromachus omnia medicamenta per denarios scripserit, melius egisset, si & olei secundum eandem symmetriam meminisset, vt quod inijceretur, totidem denarios penderet: aut si non hoc, certe cõueniebat ipsum Romanorum libræ mentionem facere: nunc autem heminam scribit, consuetam de hac mensura ambiguitatem nobis relinquens, nouem'ne videlicet mensurales vncias, an duodecim, esse heminam velit. Mea quidem sententia perfecta symmetria sex vncias ponderis capiet, quia Romanorum libra xij vncias pendet. Si ex quarta parte componis, nota est proportio, nec latere arbitror, vel si denarios quis dicat ad absolutam symmetriam quadringentos octoginta assumi, eo quòd ponderalis vncia octo denarijs valeat. Insuper aliud quoddam inter fusca ab Andromacho positũ est, quod & ipsum calcem viuam recipit, eiusdem cum superiore generis. Præponit autem ei.

ℂ *Fuscum Eubuli.* Et secundum hanc symmetriam præparat. Argenti spumæ pondo libram, cęræ pondo minam: æris combusti, æruginis, terebinthinæ, singulorum denariûm pondo xij: resinæ siccæ denariũ pondo xvj, guttæ ammoniaci denariûm pondo viij, thuris denariûm pondo xij, opopanacis denariûm pondo viij, olei heminas iiij, aceti totidem: in quibusdam exẽplaribus scriD ptũ est heminæ dimidium. Et nimirum dupliciter conficere ipsum licet, scienti copiosius acetũ valẽtissimũ medicamẽ efficere. Quin etiã aliud fuscum, cui hoc ipsum pponiĩ. ℂ *Aliud Fuscum.* Refert Andromachus singulorum cõnexũm, hoc est pharmacũ, ex marina pręparatũ, similibus vitijs, quibus præscripta, accõmodũ. Cõpositio eius talis est. Argenti spumæ, ceræ, singulorũ minæ dimidiũ: chalcitidis quartam minæ portionẽ, squamæ æris denariũ põdo xvj, thuris denariûm pondo viij: terebinthinæ quartã partem & octauam, minæ videlicet: guttæ ammoniaci quartam partem: marinæ aquę heminam, alij heminę dimidiũ: ricini heminas tres: ammoniacum marina diluitur. Hęc sanè Andromachus retulit, eatenus cõfectionis mentionẽ faciens, vt diceret ammoniacum cũ marina prius videlicet diluendũ. De chalcitide verò & squama nihil posuit, quanquàm & hæc ex marina læuigari queant, sicut ẽt coqui cum argenti spuma, cera, & terebinthina. Vt igiĩ nullũ aliud fuscũ à quouis alio quęratis, adijciã alia duo eiusdẽ authoris. Vocat alterum ipsorum.

* Aliter octo.

ℂ *Phtheirophagi.* Quod hæc recipere dicit. Argenti spumę denariũ põdo c, resinę denariũ pondo l, guttę ammoniaci denariũ pondo xxx, ceræ denariûm pondo l, æruginis rasæ denariũ pondo xij, squamæ æris denariûm pondo dũũ, aristolochiæ denariũ pondo viij, centaurij radicis tantundem, olei heminas ij. Irionis autem medicamentum ex his cõstare ait. ℂ Argenti spumæ, picis siccæ, vtriusq; pondo denariũ cxlviij: † terebinthinæ, guttæ ammoniaci, singulorũ denariũ põ-

† *Al. Terebinthinæ drach. lxxvj, guttæ ammoniaci drach. xij.*

† Al. mannæ thuris, singulorum denariorum pondo septuagintaduũ: sed, an bene, & inferius et capite 14, alij iudicent.

do septuagintaduûm: } † mānę thuris denariûm pondo centumduûm, seu vitulini denariûm pō- E do centumquadragintaduũ, ceræ denariûm pondo xxxvj: aristolochię, ęris combusti, ęruginis rasę, chalbani, opopanacis, singulorum denariûm pondo nouem: aceti heminę dimidium: olei, ricini, vtriusq; heminam vnam & s. Perspicuum est terebinthinę, guttæ, & thuris, partes, duplo pondere ab argenti spuma, pice, seuo vitulino, superari velle: ceræ quadruplo: aristolochiæ, æris vsti, æruginis, chalbani, opopanacis sexcuplodecuplo. Atq; hoc pharmacum abunde in vsum venit multiplicem, quemadmodum & alia præcedentia, quibus omnibus audacter vtendũ est. ℭ *Hellespontia vt Andromachus.* Celebre & hoc emplastrum inter fusca retulit Andromachus hac symmetria. Argenti spumæ denariûm pondo centum, picis denariûm pondo quinquaginta, ladani denariûm pondo xxv, æruginis rasę denariûm pōdo viij, ęris combusti tantundem, squamę denariûm pondo duûm, olei veteris denariorum pondo ducentorum.

Hellespontia Heræ. CAP. 11.

QVoniam verò Andromachus ab Hera in pharmaci compositione differt, visum mihi est, & Heræ prodita adiungere, quæ ad verbum ita sonant. ℭ *Hellespontia perspiratu digerens, Phlegmonē propulsans. Valet ad Strumas, Panos, Parotidas. Impositum spenium attrahit, pus maturat, rumpit, conglutinat. In summa omnibus igne Combustis benefacit. Mitigat etiam Podagricos.* Olei veteris dena F riûm pondo centum, picis siccę denariûm pondo quinquaginta, ladani denariûm pondo xxv, argenti spumæ denariûm pondo centum, æruginis rasę denariûm pondo octo, chalbani denariûm pondo quatuor. Argenti spuma ex oleo trita coquitur: cùm autem coeunt, pix & ęrugo immittuntur, deinde ladanum chalbanum q; : atq; sic in mortarium transfusa molliuntur, & vsui sunt. Quidam vt boni coloris sit & fuscum, miscent etiam squamæ denariûm pondo octo, nam alioqui fit nigerrimum. Hoc in podagris etiam non semel vsus sum, & cessit felicissimè. Oportet autem tædas lignorum loco vsurpare. Manifestum est autem viros inter se dissentire in alijs paululum, in olei verò symmetria plurimum: nam duplo copiosius, q̃ Heras, Andromachus immittit. Potest item præparari aliter, cùm sciamus, si plus olei iniectum fuerit, diuturniorem fore coctionem innuere, ipsum q; medicamen magis exiccans futurum: sin minus, remorari coctionem futuram, & pharmacum inualidius exiccaturum.

* Aliter iii & s.

* Aliter j.

Quæ scripsit Damocrates Vsus multiplicis Medicamenta.

ℭ *Tyrium Emplastrum.* CAP. 12.

POst hęc referam emplastrorum adhęrescentium,
Sine fascijs, quis vsus & confectio. G
Ad diuisiones faciunt nōn magnas bene,
Et carnis ipsius ampliora vulnera.
Medicantur à quadrupede & morsos corpore
Summo: recentes discutiunt furunculos,
Quibus q; iam pus est, vapore digerunt.
Item auferendo crustas, ijs celerrimè
Cicatricem inducunt opera nulla manus.
In fronte posita fluxus quàm promptissimè
Lippientum cohibent, sola quamuis ceperis.
Huius generis, pręstantius primum efferam
Emplastrum facilè inuentu, cui color bonus
Atq; efficacia, Tyriam nos dicimus,
Tyriam colore referat id q; purpuram,
Si quo decet, modo fiat. Sic prępara.
Sit libra iniecta quinquies lithargyri H
Boni, sêmel cerę capiatur, insuper
Ter pitynę pinguis lignosę ac neutiq;.
Æruginis pręstantis ęris, chalbani,
Æris q; combusti, pariter squamę bonæ,
Cuius q; misceto quaternas vncias.
Pinguis olei † sex & decem } pondo addito.
At curiosè emplastrum coquito in hunc modum.
Lithargyrum mitte ex oleo lęuissimam,
Fictilem in ollam nouam, sed hanc maiusculam.
Vbi conteres manibus, mouebis ac spatha,
Deinde flamma acri atq; continua coques.
Cùm mellis accipit iam spissitudinem,
Ærugo & squama misceantur, incoqui
Permittito satis, dehinc æs adiungito.
Rursus coqui paruo relinquens tempore,

*In antiquis non habetur dictio μὴ id est non.

* πύον i. pus. al. ὑγρὸν i. humor.

*Aliter librę ii.

*Al. quinque & s.

A Paulum defundens ex olla medicaminis,
Refrigeratum manibus,& digitis teras.
Boni coloris atq; durum vbi conspicis,
Sic pityinam ceram q; reliquis indito.
Deinde cunctis ritè vnitis paululum,
Stillato rursus: & colorem si bonum
Et temperamentum vides, mox tollito
Ab igne fictilem,& subactum chalbanum
Apponito. Si pharmacum sit durius
Multo, resolues oleo, faciens sic bonam
Temperiem. In aliud inde vas transfundito:
Frigidum,& subactum manibus ita reponito.

Aliud Eiusdem cum superiore Generis subijciam.

Medetur, antè quos citaui, affectibus:
Nec est, quod vlceribus malis, diutinis,
B Callo q; pressis, applicet fœlicius
Cicatricem: etiam q; ore natas pustulas
Persanat absq; rosione, rhagadas
Ani, nodosas durities: callos demit.
Sic præpara. Lithargyri minam boni,
(Sed mina libra est, eius & pars tertia)
Minæ semis probatæ ceræ ponticæ,&
Æruginis minę quadrantem rasilis:
Atri chamęleontis octauam probi
Partem, radix bona est regione Cretica
Nascens primùm, Cilicia deinde: præter hæc
Olei vetusti plus q̃ mina paululo.
Quòd si non fuerit, vsurpato vel recens.
Lithargyron lęuem, simul q; oleum, noua
Totum figlina conditum, rudicula
C Mouens coquito. Vbi constiterit,& melinon
Fuerit, adijcito æruginem, ceram dein:
Qua iam liquente ab igne tollens ollulam,
Chamæleontis paululum conspergito.
Vnita cùm, frigerata q;, quod satis,
Transfundito in pilam: post sic reponito.

Aegyptium.

Ægyptium perseruans absq; phlegmone
Diuisa quælibet, contusa q; omnia,
Quadrupedum morsus cunctorum, et serpentium,
Item subortas absq; vlceribus phlegmonas,
Neruos dolentes † citra causam, & musculos.
Laudans hoc Andromachus dabat sodalibus
Suis, in pharmacis peritus maximè.
Aiebat esse ter quadraginta quidem
D Denarios lithargyri & duodecim
Bis alteros, ceræ quoq; albæ ponticæ
Totidem, ammoniaci ter viginti lucidi
Et duodecim alios, thuris & bis quatuor.
Squamę verò æris,& squamæ stomomatis,
Cuiusq; rursus misturæ bis quatuor.
Puræ terebinthinæ ter addas duodecim,
Octodecim heminas olei q; ciceos,
Combustæ totidem sordidę lanę heminas.
Docebat ipsam isto modo comburere:
Ollæ recenti, quę sit ore latior,
Impone lanam copiosè succidam,
Operculum gypso prius vel *glutino
Vel terra figulari, cui sit commista aqua,
Illinito: sed largo igne mox comburito:
Contusa, facile quando cribro incernere

† In antiquis legitur διχ' αἰτίας φανερᾶς, i. citra causam manifestam.

* Aliter ii.

* *Al. uel calce.*

Fuerit,habere rectè tunc videbitur. E
In clibanis quoq; ipsa & in fornacibus
Ignitis,nimium similiter exurere.
Ita capiebat tritorum,quem est par;modum.
Coquere lithargyron iubet læuissimam,
Totum'q; ricinum: temperatis inuicem,
Mellis'q; facta tandem spissitudine,
Squamam aspergere: concoquere & quantum sufficit,
Vsqueadeo,dum non inquinet,& tunc addere
Terebinthinam & ceram: dein cùm coiuerint,
Ammoniacum confectum digitis mollius.
Posturus ab igne ollam,thus tritum inspergito.
Penultimum ac lanæ immundæ puluisculum,
Sed antè thus,pauxillulo aut pòst tempore.
Quidam volentes istud proprio pharmacum
Dici titulo,cùm depositus est caccabus, F
Squamæ vnius bis octo indunt denarios.
Squama autem vtuntur æris,non stomomatis.

Aliud.

Nihil priore peius agit Ægyptio,
Eadem at melius & quandoq;: si confecerit
Crassum accuratè medicamentum quispiam,
Vtetur ad eadem ipso non improsperè.
Olei libras & ricini quinq; continet,
Chrysitidis'q; argenti spumæ quatuor,
Squamę ęris ter'que sedecim denarios,
Terebinthinę præstantis ter duodecim,
Mannæ'que thuris tantundem,pondo duo
Ammoniaci synceri,cerę ponticæ
Albę duas libras semissem & insuper.
Coquito oleum,squamam,nec non lithargyron, G
Donec coierint,& color sit optimus,
Fiat'que satis emplastrum durum: deinde sic
Terebinthinam pones ceram'que,hinc mollius
Ammoniacum digitis confectum: postea
Feruente ab igne caccabo deposito
Mannam iniicies iam frigerato pharmaco.
Frequenter hoc feci citra lithargyron,
Molybdænæ bonę pari sumpto modo,
Vsus'q; sum,ad quę dixi,iam suauissimè.
Probatioris'q; id coloris condidi.

Emplastra ad Digerendum & Extrahendum. *CAP.* 13.

QVi compositorum medicaminum virtutes descripserunt,emplastra quędam ab extrahendo epispastica,sicut alia à discutiendo diaphoretica,noīarunt: aliis vtranq; extrahendi & digerendi facultatem adesse testati sunt,etenim vicinę sibi virtutes sunt eorū, quę in alto latent,attractrix,& attractorum digestrix.Nam quę trahunt , etiam non nihil omnino discutiunt: H & quę discutiunt,pariter trahunt: verùm in digerentibus medicamentis discussoria virtus,in trahentibus attractrix,p̄pollet. Constant itaq; attractrices simplicibus pharmacis, quę humorum superfluitates ex profundo in cutē extimam possunt extrahere.Discussorię ex iis conflantur,quę attractum possunt suaptè natura digerere. Vt aūt emplastrum fiat,quemadmodū supra dictum est, huic argenti spuma,illi resina,alii cera,alii oleū, reliquo pix admiscetur: quæ nec insignē digerēdi potentiam,nec extrahendi continēt,sicut vel ꝓpolis,vel calx,vel medulla,vel chalbanū,vel asię petræ flos,vel spuma nitri,vel aphronitrū,vel acetum,vel lixiua stacte,piper,sinapi & struthium: sales'que,tū qui edi possunt,tū ammoniaci: ad hæc pleraq; alia,de quorū facultate in cōmētario Simpliciū pharmacorū dictum est. Nunc aūt emplastra,quę iam experimento satis probata sunt,exequar,tm̄ adhuc ipsis adiiciens,ꝙ nō nulli etiā adstringentia pharmaca extrahentibus miscuerunt, veriti,quod accidit,vbi humorū superfluitas fuerit: Trahunt siquidē plus interim, quā conuenit, vt non solū ex particula quæ curatur,attractionē in alto,sed etiam ex omnibus vicinis,moliantur. Comprehensum est & antea , cùm de carnem generantibus facultatibus ageremus , extrahentia & digerentia,velut omnia, quæ magis quàm oportet detergunt, carnis explentia fieri cerati mistura: in quibus virtus quidem valida est,copiosioris: in quibus imbecilla, paucioris. Quòd si cō-

A positum extrahendi vel digerendi præditum potestate medicamentum, adstringens quoque aliquid habeat, tali pharmaco ad carnem generandam, propter vim adstrictoriam vtendum nõ est: quæ ad vulnera glutinanda, & sinus, tum ad vlcerum cicatricem ducendam vtilis est, ad carnis productionem non ita. Dictum mihi est abunde iam de hoc.

Andromachi Emplastra ad Digerendum & Extrahendum.

¶ *Halicon, i. Salsum, ad multa.* CAP. 14.

SAlis cõis pondo libras iiij, squamæ ęris pondo ℥ iiij, magmatis pondo selibram, mannæ pondo libram, ceræ pondo lib. xiiij, olei cyprini pondo libras xvi, acetum adijcitur. ¶ *Aliud Theudæ Sarcophagi ad Cacoethe, Fistulas, Teredines, & Strumas.* Resinæ terebinthinæ, thuris, cerę, singulorũ pondo ℥ iiij: argenti spumæ pondo vnciam, quidam auripigmenti æquale põdus pro argenti spuma ponunt: squamæ rubræ pondo ℥ iiij, ęruginis rasæ pondo ℥ viij, salis ammoniaci pondo ℥ vi, aceti heminam. Ego amplius capio, nempe olei heminam, vini heminam, aceti scillitici tãtundẽ. ¶ *Aliud ad Digerendum Candidi, quo vtor.* Terebinthinæ pondo libras tres, ceræ pondo libras quinquãginta: chalbani, nitri, asij, singulorum pondo ℥ ij: thuris pondo libras iiij, medullę ceruinæ pondo ℥ iiij, guttę ammoniaci pondo selibrãm, propolis pondo vncias tres, olei laurini pondo ℥ vi, seui taurini pondo selibram. Quę sicca sunt, liquidis admiscentur. * Aliter viii. Aliter lib. iii.

B ¶ *Aliud ad Strumas authore Nymphodoto.* Asij lapidis denariũm pondo viij, aphronitri tantundem: seui vitulini, calcis viuæ, singulorum pondo denariũm xvi: ceræ denariũm pondo xxiiij, terebinthinæ denariũm pondo xxxij. ¶ *Aliud ad Discutiendam Bronchocelen, hoc est Gutturis tumorem, quo Clemens Sertorius curatus est, & ad Duritias.* Argenti spumæ denariũm pondo quinquaginta, resinæ pityinę denariũm pondo quadraginta, olei veteris heminas x: chalbani denariũm pondo iiij, {in alio ℥ i:} æris combusti denariũm pondo xx, guttæ ammoniaci denariũm pondo quadraginta, aluminis fissi denariũm pondo iiij, † mannæ thuris} tantundem, ceræ denariũm pondo quinquaginta: postremo chalbanum & mannam inijcito. ¶ *Aliud ex Aspidibus, ad Discutiendum Strumas, item ad Podagras.* Terebinthinæ, lapidis asij, bituminis, singulorum denariũm pondo trecentorum sexaginta: aphronitri, vitulini, ceræ, baccarum lauri, guttæ ammoniaci, singulorum denariũm pondo trecentorũ quadraginta: lapidis pyrites denariũm pondo octoginta, calcis viuæ denariũm pondo † centum octo,} aspidum cineris pondo denariũm centũquadraginta, olei veteris heminas duas: postremo cinis pharmaco refrigerato inspergitur, sin minus, perit. ¶ *Aliud ad Extrahendum, Sarceuthitæ.* Terebinthinæ pondo minam, ceræ tantundem, nitri pondo † minas ij,} bdellij denariũm pondo trigintaduo, guttæ ammoniaci tantundẽ: olei, marinæ vel muriæ, cuiusq; heminas ij: minii denariũ pondo xxxij. † Aliter, mãnę, thuris, singulorum. † Al. minam i. † Aliter cxx.

C ¶ *Aliud Ctesiphontis, quædam Dissoluens, quædam Cogens & crispans.* Aphronitri pondo libram, † mannæ thuris} pondo libram, lixiuæ stactæ pondo libram, quidam etiam aceti libram addunt. ¶ *Aliud ex Sale, ad Extrahendum.* Salis communis denariũm pondo octoginta, cerussę tantundem, olei veteris heminas quadraginta, atramenti sutorij denariũm pondo xxiiij, aceti cyathos iij. ¶ *Aliud ex Sale aliter.* Cerussæ, salis communis, singulorum denariũm pondo quinquaginta: olei veteris heminas † viij, aristolochiæ denariũm pondo octo, propolis denariũm pondo x. Hoc Silo commendabat. ¶ *Aliud ex Terra pelagia ad Digerendum.* Argenti spumę põdo minas iiij: terrę pelagiæ, salis ammoniaci, cerussæ, cærę, singulorum quartam minæ portionem: aceti heminam, olei heminas iiij. ¶ *Aliud Cyrti ad Attrahendum.* Iridis illyricæ, mannæ, terebinthinæ, aphronitri, pumicis, singulorũ denariũm pondo quinquaginta: guttæ ammoniaci denariũm pondo xxv, chalbani denariũm pondo † xvj, canchryos denariũm ponco xij s: cerę denariũm pondo centum, alij octo: olei heminam. ¶ *Aliud Dia daphnidωn i. ex baccis lauri.* Resinæ, nitri rufi, cerę recentis, baccarũ lauri, colophonię, seui vitulini, guttę ammoniaci, singulorũ denariũm pondo septuaginta: cyprij decimamsextam heminę partẽ: non nulli autem visci denariorũ * Al. olei heminas xii. † At. mãnę, thuris, singulorũ. * Aliter tres. * Aliter ij † Aliter vj

D pondo quinquaginta. ¶ *Aliud Attrahens, Harpali.* Guttæ ammoniaci denariũ pondo viij: cerę, iridis, mannę, piperis, sulfuris viui, pumicis, singulorum denariũm pondo iiij: terebinthinę denariũ pondo viij, olei parum. *Aliud Attrahens Harpali.* Terebinthinę pondo minas octo, pumicis denariũm pondo xv, nitri denariũ pondo xvi, guttę ammoniaci tantundem, cerę denariorum pondõ quatuor, minij quod possit ea colorare: arida cum aceto subiguntur. *Aliud.* Sinapeos denariorum pondo iiij, nitri tantundem, cerę denariorum pondo viij, terebinthinę denariorũ pondo trigintã: baccarum lauri, calcis viuę, singulorum denariorum pondo iiij: olei decimamsextam heminę portionem, cyprij denariorum pondo viij. ¶ *Aliud ad Pus discutiendum.* Cerę, terebinthinæ resinę, picis siccę, seui vitulini, nitri rufi, baccarum lauri, calcis viuæ, pumicis, guttæ ammoniaci, singulorum, æquale pondus, ¶ *Aliud Nicomedis Regis.* Ceræ, nitri rufi, resinæ frictæ, singulorum denariũm pondo centum: guttæ ammoniaci, propolis, singulorum denariorum pondo xxv: visci quercini denariũ põdo † duodecim s, olei sextariũ, lixiuæ stactæ tãtundẽ. ¶ *Aliud Discutiens Meliceridas.* Olei veteris denariũ pondo centum, argenti spumæ denariũ pondo nonaginta vnius: guttæ ammoniaci, chalbani, vtriusque denariorum pondo nouendecim. *Aliud.* Argenti spumæ denariorum pondo centum, salis communis denariorum pondo sexaginta, olei veteris heminas † sex. ¶ *Aliud Attrahens & Digerens, Ad multa vtile.* Argenti spumæ, cerussæ, chalbani, * *Aliter quinquaginta.* *Aliter viii. † Aliter xii. † Aliter vnam.

bani,singulorum pōdo libram: salis fossitij,æruginis rasæ,singulorum selibrā: olei sextarios tres, E
† Al. iij. atramenti sutorij pondo ℥ † ij. ℭ *Aliud ad Digerendum è Struthio.* Argenti spumæ pōdo libras † ij,
† Al. librā vnā. olei pondo libras iij: cerussæ, picis, terebinthinæ, singulorum pondo ℥ iiij: ceræ pondo ℥ ij, man-
næ pondo ℥ iij, aristolochiæ pondo ℥ ij, struthij tantundem, gallæ pondo ℥ iij, vini boni heminas
tres: vinum vltimum infundito. ℭ *Aliud ad Digerendum, vt Scribonius.* Argenti spumæ pondo
quinq;, olei pondo quinq;, pityinæ siccæ pondo quinque, propolis pondo viij, visci de quercu le
cti pondo quadrantem. ℭ *Aliud Trahens & Digerens.* Ceræ nouæ, resinæ pityinæ siccæ, nitri, sin-
gulorum denariûm pondo centum: olei heminas tres: non nulli thuris denariū pondo centum,
lixiuiæ stactæ heminas iij. Ad duritias, guttæ ammoniaci denariū pondo xij misceto, chalbani tan
tundem: æruginis rasæ, pro poleos, visci de quercu lecti, paria pondera. ℭ *Aliud ad Strumas Minu*
† Aliter s. *tiani, quo vtor subinde.* Terebinthinæ pōdo vnū, ceræ pōdo † viij, propolis pōdo vnum, chalbani pō
† Alite s. do † viij, visci de quercu lecti pondo † viij. His liquefactis, fæcis combustæ ℥ duas inspergito,
† Aliter s. aphronitri pondo † viij. Deinde vbi carbonibus imposueris, olei heminas tres inijcito: postea
† Aliter s. sublatis, cucumeris agrestis radicis vnciam inspergito, gladioli radicis ℥ iiij, asij floris tantundem.
ℭ *Aliud Antipatri.* Nitri, terebinthinæ, olei veteris, singulorū pondo libram: aquæ sextarium, &
amplius: vbi cocta non ebullierit, immittito guttæ ammoniaci pondo ℥, duas, chalbani pondo vn F
ciam, bdellij pondo ℥ i, thuris pondo ℥ ij, sandarachę pondo ℥ ij, lapidis asij pondo ℥ duas. Asius
& sandaracha ex oleo pauco læuigantur: liquabilia raduntur, & aridis miscentur. ℭ *Aliud ad Di*
gerendum Antipatri. Molybdænæ pondo denariûm trecentorum, ceræ denariûm centumquinqua
ginta, terebinthinæ denariûm pondo xxx, chalcitidis denariûm pondo vj, chalbani denariū pon
po viij, myrrhę denariûm pondo viij, mannæ denariûm pōdo viij: olei per hyemem heminas iiij,
per æstatem tres. ℭ *Aliud Xenocratis, Dolorem sedans, ad Digerendum, vt Castus. Medicamen Polystomi ad*
Podagram. Cerussæ denariûm pondo centumquinquaginta, ceræ pōdo tria, terebinthinæ denariū
pondo xxx, aphronitrum denariū pondo xxx, olei veteris heminas tres. ℭ *Aliud ad Digerendum*
Meliceridas, Alexandri. Salis hispani, argenti spumæ, cerussæ, singulorum pondo libram: ceræ pon
† Aliter vel. do vnciam, terebinthinæ tantundem, chalbani et opopanacis pondo vncias duas, sinapeos pon-
* Aliter i. do ℥ vj, olei veteris pondo tria, aceti † sextarios viij. ℭ *Aliud Sanitas, Digerens, & Extrahens, ad Ma-*
† Al. sextariū. *millas ex Visco.* Argenti spumæ pondo libras duas, olei pondo libras duas, visci quercini pōdo trie
tem, gallæ tantundem. ℭ *Aliud Pus vacuans sine ruptura, vt Asclepiades.* Resinæ pōdo libras duas,
† Aliter ii. ceræ pondo libras ij, nitri pondo libras † viij, butyri pondo libram, adipis leonini pondo libras
sex, olei veteris pondo libram: simul liquefacito. Quotidie emplastri modo imponens medica- G
mētum, vtitor. ℭ *Aliud Exipoticū i. expressoriū, Humores & Abscessus, maximè in genu, & articulamen-*
tis, sine incisione extrahens, à Phlegmone præseruat, Vulneribus vtiliter admouetur. Plumbi stercoris, terebin-
thinæ, singulorum denariū pōdo centum: olei veteris heminas duas, postremo resinā. ℭ *Aliud*
† Al. Procliani authoris. *Digerens, Cutem rumpens. Cicatricem ducit, † humores euocat, } quo vtor.* Visci quercini denariûm pondo
sexaginta, picis denariûm pondo quinquaginta, guttæ ammoniaci denariûm pondo cêntum, ce-
* Al. quinquaginta. ræ denariûm pondo quinquaginta, resinæ frictæ denariū pondo xv, lapidis pyritis denariū pōdo
x, chalbani denariûm pondo viij: mannæ, iridis illyricæ, cachryos, stercoris columbini, singulorū
denariûm pondo iiij: alibi & mellis heminas iiij. { In alijs quibusdam, & propoleos denariûm pō
do xx: liquefactis quæ liquabilia sunt, sicca insperge. }

Quæ scripserit Asclepiades Attrahentia. CAP. 15.

ALbū *Attrahēs. Facit ad Strumas, & Parotidas, & particulares Abscessus. Curat Fistulas, & Aegylopas,*
vt sine incisione liberet. Valet ad Rheumatica, & curatu difficilia. Benefacit Hydropicis. Argenti spu-
mæ, cerussæ, salis, singulorum denariûm pondo octoginta: olei veteris sextarium. Sal, cerussa, ar-
genti spuma, ex oleo ipsis adiecto teruntur: deinde curiosè mista, & in vas fictile coniecta, coquū-
tur: mouentur q; assiduè, donec non inquinēt: dehinc in mortarium transfusa, rursus q; tunsa, ex H
cipiuntur, & vsui sunt. *Aliud.* Argenti spumæ denariorum pondo centum, { cerussæ dena-
riorum pondo decem, } salis denariorum pondo quinquaginta, olei heminas tres, ceræ denariorū
pondo quinquaginta, terebinthinæ denariorum pondo duodecim: præparato ad modum præ-
dictum. *Aliud.* Mannæ denariorum pondo sedecim, aluminis scissi denariorum pondo octo,
olei veteris heminas duas. *Aliud.* Argenti spumæ pondo libram, cerussę pondo libram, salis
fossitij pondo libram, ceræ denariorum pondo quinquagita, terebinthinæ denariorum pondo
vigintiquinque, mannę denariorū pōdo sedecim, aluminis fissi denariorū pondo viij, olei veteris
heminas duas & semissem. ℭ *Aliud Lucij ad Prædictas dispositiones Medicamen compositum. Facit ad*
Vlcera rheumatica, diuturna, & vix sanabilia. Argenti spumæ, cerussæ, salis ammoniaci, atramenti
sutorij, pityinę, singulorum pondo denariorum centum: olei veteris sextarios tres, aceti sexta-
rium vnum, cerę pondo denariorum quinquaginta: pręparato ad modum pr edictū. ℭ *Aliud*
Salubre, pharmacum ad Prædictos affectus compositum. Argenti spumę, cerussę, salis, aluminis li-
quidi, singulorum denariorum pondo centum: olei veteris sextarios decem, aceti sextarium
vnum, cerę pondo selibram, resinę terebinthinę pondo selibram: conficito ad modum præ-
dictum. ℭ *Aliud Nigrum Attrahens. Valet ad Strumas, Parotidas & particulares Abscessus, dis-*

soluit

Absoluit omnem Duritiem. Præstat item Malagmatis boni vicem, sicut vsus est Antonius Herbarius. Item facit ad Articulorum vitia. Salis fossilis pondo libram, argenti spumæ pondo libram, strigmenti purissimi pondo libras quatuor, chalbani denariûm pondo quinquaginta. Salem & argenti spumam conterito, deinde strigmento adiecto studiosè rursus tundito: in vas fictile coniecta, igni q́; supra posita coquito, mouens sine requie: & cùm non amplius inquinat, ab igne deposito chalbanum ligneo pistillo tunsum addito: vbi soluta fuerint, in pilam transfundito, ibi q́; contusis vtitor. ℭ *Aliud, quo vsus est Andromachus. Facit ad Strumas, Parotidas, Mammarum duritias, particulares Abscessus. Contentum Humorem extrahit, Sinus iungit, iuuat Fistulas, Aegylopas. Facit ad fluentia Vlcera, vetera, & vix sanabilia.* Cerussæ, salis fossitij, singulorum denariûm pondo octoginta: atramenti sutorij dnariũ pondo duodecim, olei veteris heminas tres, aceti heminas quatuor. Salem in tenuissimum puluerem redactum cerussam q́; ex oleo coquito: ac dum non inquinet, moueto. Vbi bene habuerint, depositis ab igne atramentum sutorium aceto tritum immittito: & exiguum continuè inspergens caue, ne efferuescat: deinde in mortarium transfusa, rursus q́; tunsa excipito, & vtitor.

Quæ scripsit Asclepiades Discutientia, ex illius verbis. CAP. 16.

TVmoribus dissolutis, & in humorem digestis, infrascriptæ compositiones conueniunt. Cerine Ctesiphontis.
B *Valet ad Strumas, Ganglia, Parotidas, Mammarum abscessus. Vt nullum aliud pharmacum, Tumores resoluit, & quicquid humidi continetur, rarefaciendo elicit. Sinus glutinat, iuuat Fistulas, & Aegylopas, vt citra incisionem liberet. Est etiam Malagma vtile Ischiadicis {seu coxarijs, id est coxæ morbo laborantibus.} Podagricis, arthriticis, post accessiones impositũ toto affectu leuat.* Hęc recipit. Cerę, terebinthinę, nitri, olei veteris, singulorum pondo libram: aquę heminam. Nitrum & aquam terito, vt ex toto soluantur: & in vas fictile cõiecta, igni imponito: vase cooperto coquito, ex interuallis moueto. Cum autem strepere adeo desierit, liquabilia inijcito, mouẽs assiduè, donec non inquinent: in mortarium transfusa rursus tundito, inde excipiens vtitor. Vel hac ratione pręparatur: Quę liquari possunt, prius liquefacimus: & cùm dissoluta fuerint, nitrum ex aqua læuigatum adijciemus, id q́; paulatim mouentes assiduè, cauẽtes q́; ne efferuescat. ℭ *Alia, qua vsus est Menecrates, præcipue in Strumis, & Mammarum duritie, quippe perforat eas, & contentum humorem excernit. Sinus iungit, & ad cicatricem perducit.* Ceræ, resinę terebinthinæ, resinæ lignosę, chalbani, olei veteris, aphronitri, singulorum pondo libram, † myrrhę cineris } sextarium, qui pendit vncias tres. Resinas in vas æreum aut fictile iniectas, igni q́; impositas, liquefacito. Vbi percolaueris quantum satis est chalbano emolliendo, postea liquabilia simul mista, quousq́; non inquinent, coquito: deinde ab igne reposita refrigerari sinito: & his aphronitrum adiungito, mouens continuè: & contusa cineribus lęuissimis inijcito: postquam permiscueris excipito, & vtitor: quinto quoq́; die soluito, deinde tertio, donec tumores forati fuerint: postea quotidie inter curandum soluito. ℭ *Alia ex Aphronitro, à quibusdam Dionysia dicta, Pharmacum ad Prædictos affectus compositum, quo vsus est Largus.* Cerę, terebinthinę, mannæ, aphronitri, singulorum pondo libram: olei sextarium, aquæ lutulentæ sextarium, misyos crudi põdo vncias duas: componito, sicut dixi. ℭ *Aliud ex Asio, Medicamentum, ad Prædicta vitia compositum.* Ceræ terebinthinę, nitri, singulorum pondo libram: thuris selibram: lapidis asij floris, olei cyprini, vtriusq́; selibram: aquę lutificę quod satis est. Arida cum aqua lutifica dissoluuntur, vt sordium crassitudinem habeant, & studiosè læuigantur: quæ liquari possunt, liquefiunt, & refrigerantur, tritis immittuntur: vbi contuderimus, excipientes vtimur. ℭ *Aliud Asianum Neapolitæ, facit ad Eadem.* Cerę pondo libram vnam & semissem, nitri rubri pondo libram, lapidis asij floris pondo libram & semissem, mannę pondo selibram, myrrhę pondo ℥ iij, olei veteris pondo libram, aquę lutificę heminam: pręparatur superiore modo. ℭ *Aliud ad Easdem affectiones.* Cerę, terebinthinæ, singulorum pondõ denariûm centum: nitri spumæ, olei veteris, mannæ thuris, singulorum pondo libram: lapidis asij floris pondo selibram: chalbani, propolis, guttę ammoniaci,
D singulorum denariũ põdo xij: aquę lutificę quod sufficit. ℭ *Aliud Giluum ex libris Damocratis, Eadem efficiens.* Argenti spumę, cerussę, salis fossitij, singulorum pondo libram: minij sinopici põdo selibram, cerę pondo ℥ † ij, terebinthinæ totidem, olei veteris heminas tres, aceti quãtum sinopico soluendo sufficit: conficito vt superiora. ℭ *Aliud ad Eadem.* Argenti spumę, cerussæ, salis fossitij, singulorum pondo libram: minij sinopici pondo selibram, cerę pondo ℥ quatuor, chalbani pondo vncias duas, resinę terebinthinæ tantundem, olei veteris heminas tres, aceti quo rubrica dissoluatur: conficito, vt dixi. ℭ *Aliud ex Mastiche ad Eadem.* Cerę pondo libram: mastiches, mãnę thuris, sinopidis, aphronitri, singulorum pondo selibram: olei myrtei pondo vncias tres, marinę aquæ vncias tres. ℭ *Aliud Neapolitæ ad Eadem.* Argenti spumę, cerussę, salis fossitij, singulorum pondo libram: minij sinopici, ceræ pityinę, singulorum pondo selibram: chalbani pondo vncias duas, olei heminas tres, aceti quantum satis est.

† Al. συκίνης τέφρας, i. ficulnei cineris.

* Al. libram vnã & dimidiam

† Al. quatuor, Galbani vnc. duas, resinæ terebinthinæ & cæt.

Discussoria scripta à Damocrate. CAP. 17.

AD digerendum Melinum Emplastrum efficax:
Infantium strumas non veteres, insuper
Et duritias musculorum, item & cutis,
Et phlegmonas, quæ durant multo tempore,

Carnem

Carnem replet,ducit cicatricem probè, E
Sic conficitur. Excellentis lithargyri
Plerunque libram,item corussæ selibram,
Ad hæc recepta pondo libram quoque noui
Pinguis olei.Immissa ast ollæ lithargyrus
Ex oleo coquitur: vbi iam spissitudinem
Habet sordis,læuem cerussam tum capit.
Cùm non inficiens,temperie & bona admodum,
Paulo que durius videris,immittitur
Cera,& pityina: quibus liquatis ollula
Ab igne feruens tollitur: tunc protinus
Ammoniacum,tum cera manibus,vt solet,
Atque digitis subacta iuxta ignem,inditur.
Postea mouetur pharmacum rudicula,
Rursus que mollitur manibus: sic conditur.

Aliud. F

Aliud ad omnia hæc. Strumas ipsas verò
Magis resoluit,& laborantes iuuat,
Præcordia ne abscessus,quibus est cautio,
Tumore quopiam atque metu exerceat.
Hanc obtinet confecturam,nigrum quia est
Picis † humidæ,siccæ,}pondo libras duas,
Densi que vitrei duas bituminis,
Frictæ pityinæ quatuor,ceræ capit
Tres,thuris vnam libram & partem tertiam,
Squamę æris vncias pariter bis quatuor,
Recentis olei communis quinque vncias.
Thus,squama teritur,quibus aceti apponitur
Mensura iuxta. Vt curiosè trita sunt,
Et crassitudinem mellis tenent,coques
Ceram reliqua que tum simul oleo nouo: G
Et sic læuigatis calida supra fundito.
Vbi diligenter manibus omnia robore
Commiscueris,contectum pelle condito.
Nam exasperatur,crustula atque obducitur.

† Al. perlucidę siccissimę.

Damocratis Compositiones ex Sale, Discussoriæ.

Hoc præparato simul,vt præstans pharmacum.
Bonæ cerussæ,& argenti spumæ bonæ,
Cuiusque pondo, denas que salis vncias.
(Omnis vero est sal albus multùm pharmaco
Futuro vtilis: atqui longè præstantior
Ammoniacus,confectus & purus mari)
Et tres vetusti libras olei pondere.
Oleum coquito,reliqua & trita simili modo,
Quò duriora adusque sint malagmate:
Nam seposita multo remollescunt magis. H

Aliud.

Aliud melius,nam duritias discutit
Cunctis valentius inueteratas nimis.
Et bronchocelas,& magnas melicerídas,
Et contumaces strumas,nec non ancylas.
Sic conficitur.Libram salis læuissimi
Tenuis,duas cerussæ,tot at chalbani,
Fac vncias,totidem puræ propoleos,
Aristolochiæ binas pariter vncias,
Præstantis olei libras annosi duas.
Crassissimum si fuerit,addes alteram.
Coquito similiter,temperatum que probè
Ab igne tollito: læuigatam tunc quoque
Aristolochiam insperges,inieceris vbi
Mollita,propolim scilicet atque chalbanum

A *Aliud ad Digerendum Damocratis ex Calce viua.*

Valde bonum, strumas soluit per halitum,
Omnem tumorem reprimit: nec non hepatis
Vel splenis affectus aquosos curat, &
Excretionem vrinæ valde promouet,
Et inueteratos dissoluit coxendices.
Nempè Vlpianus hoc iuuenis industrius
Vtens auxiliabatur ægris plurimis.
Sed continet libram ceræ vnam ponticæ,
Vnam q; frictæ, præterea vnam pityinæ,
Calcis recentis viuę quoq; pondo vnciam,
* Aluminis fissi similiter vnciam,
Æquale pondus arsenici q; pontici.
His suaueolentis paulum aceti affundito.
Maiore tere in mortario, quoad sit satis.
B Ceræ q; resinę q; miscens paululum
Olei, liquato flamma ignis quàm acerrimi.
Ac temperans omnia, faciens malagmata,
Nec pharmaci inquinantis crassitudinem
Reponito. Vtens excipe nouo splenio.
Aiebat optimus medicamenti pater
Morbis diuturnis præsidium suscipi
Istud bonum: quibus item longa visceris
Cuiuslibet inflammatio præcordia
Indurauerit, auxiliari vel maximè.
Quippè id sudores excitat, pręcordijs
Duritiem tollit, morbos soluit protinus.
Retenta naturalia diu menstrua,
Paucis diebus adeo impositum prouocat.
Nos calce dempta, duplum alumen indimus,
C Et melius pharmacum erat, haud faciens pustulas.

GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM PER GENERA LIBER SEPTIMVS

ARGVMENTVM LIBRI

Agit de Emollientibus, Relaxantibus, & Laborem tollentibus, Emplastris, quæ Malagmata, Chalastica, & Acopa dicuntur.

Quæ sint Medicamenta Emollientia, de Ratione vsus ipsorum, de Indurescentibus partibus, ac de scyrrho. CAP. I.

D Malagmata vocant medici, quæ partes pręter naturam induratas emolliunt, calida omnia temperamento mediocri prædita, nō tñ exiccātia, quemadmodū nec humectātia manifesto. Nā cùm exactè molliētia medium quodāmodo ordinem inter humectantia siccantia q; sortiatur, indurescentiū substātiæ veluti fusionē quādā moliuntur. Nominātur aūt malactica. i. molliētia, licet in alijs paululū ad siccandi humectādi q; virtutem inclinent, si modo subiectā partiū, quas cōtingunt, substantiā queant diffundere, quod nimirū propter moderatum in eis calorem accidit. Ac quòd vbi durities diffusa fuerit, digerētiū medicamentorū vsus veniat, in quinto de Simpliciū facultate medicaminū, & in xiiij therapeutices Methodi libro cōprehēsum est. Indurescētia igitur quę ex recta medēdi methodo nō curata scirrhū contrahūt, optimè curabūtur, si medicus spectet, quātū ægri corporis substātia à mediocri humiditate ac siccitate recesserit: quēadmodū ēt si affectus cōstitutionē, quatenus sit aucta, inspiciat: præterea cōsideret inter ipsa pharmaca quę magis, quæ minus, emolliant. Huc nāq; spectāti primus vsus emolliētis medicaminis, cōiecturalis quidē erit, sed cū artificio. At post vnū aut alterū diē nū intendere medicamēti virtutē, an remittere cōueniat, intelliges, vt in prioribus, & medēdi Methodo dictū ē. Quāpter medici emolliētia & digerētia pharmaca cōposuerūt, ceu scopos

pos ambos sibi proponentes, tum vt partis duritiem, quę iam in scirrhũ degenerat, diffunderent: E tũ vt per halitum digererent: non vicissim vtroque vtentes, quemadmodum me frequenter facere conspicitis, verum semper duo ipsa composito medicamine moliẽtes. Notum porrò est omnibus, in mistura vel emollientia vel digerentia esse copiosiora, tum maioris minoris q; rationem in ipsis esse nõ exiguã. Cõstat quoq; subinde paria facultatibus misceri: ac necesse est, sicut in alijs medicamentis, ita in his ẽt, si probè mederi cupias, plura eiusdem generis pharmaca vel certè duo parata habeas, validissimũ puta totius generis, & moderatissimũ, vt ex varia ipsorũ mistura cõuenienti facta, multa, quæ intra summa cõtineantur, medicamina efficias. Non enim adeps eandem virtutem obtinet, quam bdellium, styrax, & gutta ammoniaci: queadmodum nec inter ipsos adipes anserinus, & gallinaceus, vel pardi, vel leonis, vel hyenæ, vel alterius cuiuspiam animalis: nam secundum animalis temperamentum ẽ t adeps est, nempè calidiorum magis excalfacit, sicciorum vero euidentius siccat. At vulgus medicorum nouit leoninum adipem in vtroq;, calfaciendo, dico, & digerendo, longè esse valentissimum. Proximum locum habet pardi adeps, adeo vt parũ emolliat. Minore aũt in calfaciẽdo ac digerẽdo præditus virtute est anserinus, habet q; plus quiddam in molliendo: pari spatio ab hoc recedit adeps gallinaceus. Hi igitur oẽs tenuiorum partiũ substantiã inter quadrupeda animantia obtinent. At differentia rursus permagna in illis est, cum F suillus quidem mollissimus, ac humidissimus, eo q; aliorum imbecillimus sit, vt teneris corporibus conueniat, cuiusmodi habent mulieres, pueri, eunuchi, & viri delicatiores, in vmbra, ocio, & frequentibus potabilis aquæ balneis, effœminati. Caprarum vero & boum pingue, quanto suillo est validius, tãto magis corporibus natura durioribus: & inter duriora scirrhosioribus conuenit: taurorum hircorum q; in validioribus tum corporibus tum affectibus proficit. Eadem verò & alijs in minoris maioris q; ratione inter se est differentia. Porrò ab imbecillioribus auspicabor, si prius de duritiei ac scirrhi affectu quædam prælibauero. Nam cum phlegmone laborantibus & indurescentibus commune sit accidens, digitis prementibus reniti, distinguuntur affectus, doloris sensu & indolẽtia: hoc enim non amplius vtrisq; commune est. Quemadmodum verò in alijs omnibus, quæ suapte natura recidere in se mutuo possunt, inest confinium vtriusque aliquatenus particeps, ita quoq; vlcerum phlegmonosorum, cum scirrhis absq; phlegmone, quales induratis accidunt, media quædam est dispositio, doloris quidem expers, si non digitos imprimas, dolens aũt si id facias: quam clarioris breuioris q; disciplinæ gratia, vel phlegmonen scirrhosam, vel scirrhum phlegmonosum dicemus, non hic tumoris magnitudini animum attendentes. Nam phlegmone & scirrhus nomina sunt formæ affectuum, non quantitatis in altero ipsorum: cum phle- G gmone vel propter partis inflammatę magnitudinem, vel ob tumorem præter naturam, magna euadat: parua aũt, cum aut paruum locum possederit, aut exiguũ tumorẽ habuerit. Dicetur nũc mihi paruæ phlegmones scirrhi q; parui curatio, sicut & magnę magni q; pro affectuum specie: hinc enim, & aliorum quæ magna & parua dicũtur, curationis notio intelligetur. Itaque magna phlegmone cataplasmatis ac humidis quibusdam medicamentis sanatur: parua, quum scirrhosa durities mista fuerit, itidem cataplasmatis, interim vero medicamentis cerati modo confectis & liquidis, insuper & emollientibus emplastris. Talibus autẽ & parua durities tollitur, sed in hac quidem simplex scopus, quemadmodum & phlegmone cõsistente est: quum vero durities phlegmonosum quippiam habuerit, compositus quoq; scopus efficitur.

* ἐλχῶν ἐστὶ impressis, in antiquis tñ ὄγκων i. tumorum

De Medicamento, quod, quia liquidum est, Parygron Græci appellant. CAP. 2.

AC ideo quoq; medicamen quodãmodo compositũ est, veluti & hoc, quod Parygron nominãt, omnibus cognitum: magnificè vero cùm ab alijs quibusdã, tum Hera, commendatum. Medetur enim id particulæ parua adhuc phlegmone conflictanti, non multo post confectionem tpe, sed protinus impositum: vbi vero duritiẽ à dolore alienam pars affecta acquisierit, vel paulo recenti vetustius vtile est: quemadmodũ ẽt, si phlegmonoso affectu omnino sit libera, melius H in ea vetustius medicamentum proficit. Enimuero medicamenti tp̃s pro duritiei intẽtione videlicet æqualiter augere conuenit, & si partem valde induratã ne vetus quidem pharmacum emollierit. Quippè varia hoc parygrum dictum medicamentum & promittit & põt, quoniã materiã mistam quoq; seu variam obtinet. Siquidem adeps suillus & cera molliẽtium sunt imbecillima: argẽti spuma verò & cerussa nihil habẽt, quod emollire possint, quemadmodũ antea didicimus.

Porrò Heras, qui pharmaũ hoc omnium maximè laudauit, ex hisce ipsum conficit his verbis. ℂ Adipis suilli recentis curati pondo ℥ xliiij, ceræ pondo ℥ xxiiij, cerussæ pondo ℥ vi, argenti spumę tantundem. Quæ liquari possunt, siccis superfunduntur: temporis autem spatio medicamentum consistit, spissatur q;. Sicut cerã & adipẽ suillum imbecillæ molliendi virtutis esse dixi, ita quoq; si oleo pauxillum ceræ misceas, id quod à medicis Cerelæon dicitur efficies. Oleum autem videlicet esse conuenit, nec quod vocant omphacinum & omotribes, quasi dicas immaturum & crudum, nec quod oleæ surculos in confectione assumpsit.

Generalis Mollientium pharmacorum Differentia ac facultas. CAP. 3.

ITaq; tã imbecillia mollientia ẽt paruis medicãtur inflãmationibus: his aũt fortiora breuẽ duritiẽ sine phlegmone p̃sanant: his adhuc validiora maiores: quemadmodũ & q̃ duritiẽ in scir-

A rhum propè degenerantem curant, efficacissima sunt, cuiusmodi est medullarũ genus, in maioris minorisq; ratione inter se differentium, vt deinceps explicabo: item bdellium vtrunq;, arabicum & scythicum: insuper styraces, siquidem & horum efficacissimus est colore pallidus, qui etiã optimus in Pãphilia nascitur, qui verò hoc magis fuscus est, vbiq; ꝓuenit, potẽtia multo pallidiore inferior, at tpis processu & ipse aureum colorem acquirit. Hoc itaq; (priore inquam) in antidotis propter caritatem vtimur, ac tu propterea Principi quodcunq; ex styrace præparans, semp hoc vteris. Item si familiariũ quis in pharmacorum sumptibus magnificus existat, illi quoq; ex hmõi styrace medicamentum compones, in alijs optimum ex fusco genere deliges, & odore potissimũ & colore iudicium eius sumens, nam niger deterior est. Cæterùm his, quæ induresentia validè emolliũt, gutta Ammoniaci adscribitur, ea q; magis pinguis & noua. His minus, sed tñ & ipsa efficacia sunt, caprarũ, boum q; Pinguia: inter ea ipsa, hircorum, ac taurorum validiora sunt: boum verò & caprarum his quidem imbecilliora sunt, non tamẽ & ipsa actionis expertia: hœdorum autem & vitulorũ his ipsis adhuc imbecilliora sunt, porcillo tñ efficaciora: At leonis, pardi, hyænæ, & anseris euidentius his digerunt, non magis emolliunt, quanto ẽt subtiliorem substantiã caprino & bubulo seuo habent. Cæterùm gallinaceum mediam inter anserinum & suillum sedem oc-

B cupat. Quemadmodum & Medullarum optima est vitulina. Ac Resinæ, quæ nõ acrẽ odorẽ habent, si dictorum cuipiam miscentur, tenacitatem medicamentis cõpositis præbẽt, emolliendi virtutem non auferũt. Aptissima est, quæ chia vocatur & larix, post has pinea, inde abietina: strobilina verò vehementer acris est: pityina seu picea, quã propriè physema nominãt, pinguitudinis expers admodum exiccat. Has igitur fugere, chia verò & abietina vti, oportet, nõ ipsis per se, verùm cum cera & quopiam alio, quod affectui conducere videatur. Et verò Pix brutia facultatem eandem obtinet, vt quæ glutinans quiddam ac pingue habeat. Cæterùm pix alia nõ miscẽda est, sicut nec bitumen, vtpote iusto licciora: enimuero ea quę exiccant, mollientibus esse contraria didicimus. Qm̃ verò pineam & frictam resinam & colophoniam appellare consueuerunt, sciendum venit & aliam quandam esse colophoniam chiæ mastichę persimilem, molliens aliquid habẽtem, quemadmodum illa & thus: insuper Ægyptia mastiche non nihil emollit, sed maior virtutis ipsius portio concoquit, digerit q;. Item & Thus quandam molliendi vim obtinet, verùm hoc quidẽ coctum ex vsu est, veluti & fœnigræci semen: etenim & hoc probè coctũ emollit, ac magis adhuc pingui permistum. At quæ citra coctionem ob consistentię siccitatem dilui, liquari, mergi q; desiderant, oleoso quopiam indigent: cuiusmodi sunt oleum ipsum, cùm nihil adstrictiõis habet, * Al. λύεσθαι i. solui.

C item balneorum strigmenta, pręterea quod vocatur susinum, ad hęc multo etiam magis comagenum. Huius quoq; ordinis est butyrum, tum althęæ & fœnigræci decoctũ. Porrò inter tã mollia & validissima, quod genus sunt bdellium & styrax, gutta ammoniaci idẽ potest, quod & propolis: atqui hoc in bdellio distinguendum est, ꝙ scythicum altero arabico multo ad hęc sit pręstãtius, præcipuè nouum & molle, quod ẽt pingue nominant. Cõsuetudo siquidẽ hęc est inter recẽtiores medicos in huiusmodi pharmacis, quod emolliẽtius est, pinguius appellasse: hoc aũt videlicet humidius quoq; est. Cæterùm chalbanum & qui opopanax dicitur, præterquã quòd digerũt, ẽt qd molliens habent: opopanax aũt digerendo, chalbanum molliendo coquendo q;, præcellit. Talis sanè mollientiũ pharmacorum facultas est. Tu verò cum vel scriptũ aliquod in libris medicamentarijs discusseris, & examinaueris, vel ipse cõposueris, auditis nuper pharmacorum secundum maioris minorisq; rationem differentijs, intellectis item corporum affectuum q; diuersitatibus, valida validis, imbecillia imbecillius, adhibebis. At vbi post primam medicamenti impositionẽ aliud applicas, oleo simplici pinguia partem affectam fouere conuenit. Porrò ex ijs, quæ ἐγχέκολλα i. tenacia, nominantur, nullum auferendum est prius, quàm sua sponte abscedant: immo etiam si laueris, permittenda sunt. Vitanda autem medicamentosarum aquarũ lauacra, præsertim quæ chal-

D canthosa, aluminosa, & sulfurosa sunt. Hæc quidẽ sufficiunt viris cordatis ac prudentibus, qui q; in medicinæ operibus exercitati peritiam aliquam sunt adepti.

Specialis Mollientium pharmacorum Differentia ac Facultas. CAP. 4

QVoniã verò oẽs eiusmodi nõ sunt, & proposuimus hoc cõmentario, nõ vt in opere de morbis curãdis methodum solã exponere: verùm simul cum particulariũ vno atq; altero exemplo, pharmaca vsu cõperta subiungere oportet, quæ maiores nostri in pharmaceutica i. medicamentaria artis parte celebres literis mandauerunt: ad speciales mollientiũ pharmacorũ differentias perueniemus, à mollissimis, quæ & paruis inflãmationibus medẽtur exorsi. Ex cõpositis emollientibus alia quidẽ (vt ita dicã) imbecilliora primo ordine statuuntur: quædam nõ multo his validiora, secundo: & quædã alia, tertio: ad hæc non nulla, quarto. Cæterùm primi ordinis mollientibus ad exiguas durities & in mollibus seu teneris corporibus vti, sicut prędictũ est, expedit: ad fortiora his corpora & affectus, secundi: quemadmodũ & tertij, & quarti, pro illorũ ratione. Subscribã aũt & eorũ cuiuslibet propria. ℭ *Emollientia Medicamenta Primi ordinis.* Butyrũ, resina colophonia, & cera cãdida nõ vetusta, singula tria põdere æqualia, inuicẽ liquata, primi ordinis mollientia sunt. Et liquidũ medicamen, quod parygrũ appellatur, eorũ numero adscribitur, cũ recens fuerit: veterascens aũt maiorẽ digerẽdi vim acquirit. At emolliẽtiũ imbecillimum est, cera

cum

cum butyro liquefacta, aut ex susino, aut commageno: atq; his imbecillius est quod dicitur Cerelæum, quasi ex cera oleo q; confectum, cu'm in libram olei laxantis nulla adstringenti virtute pdi-ti, ceræ vnciæ xij vel xvi, iniectæ fuerint. Iam ex ouis cerata facta exiguam quandam relaxandi potestatem possident. Valentiora his, verum imbecilla adhuc & ipsa, cerata ex œsypo, resina, & cera, pari pondere liquefactis: sin aũt vetustiora quodammodo ipsa fuerint, olei cuiusdam laxantis, vel susini, vel commageni, vel adipis suilli, vel gallinacei, vel anserini misturam requirunt. E

℄ *Mollientia Medicamenta Secundi ordinis.* Quemadmodum in simplicibus medicamentis quatuor congenerum ordines fecimus, qui maioris in se minoris q; rationem distinguũt: aliquorũ autem ambiguam esse virtutem diximus, vtrum ad primi ordinis finem, an in secũdi initio, locanda sint: ita de secundo, tertio, & reliquis deinceps. In quibusdam vero audacter pronuncians, alia in principio huius, alia in termino huius ordinis, consistere dixi: sicut non nulla citra appositionem, vel primi, vel secundi, vel tertij, vel quarti ordinis esse retuli. Multum vero experientiæ particularis in varijs & corporibus & vitijs seu affectibus huiusmodi pronunciata desiderant. Quare si quis post me æquè studiosus & veritatis vehemens amator extiterit, ne temere ac subito, vbi bis ter've visus expertus q; sit, ferat sententiam: frequenter.n. ei ex longa experientia, quẽadmodum & mihi visu venit, in secundo ordine dicta, in tertium incipientem transponi oportere videbuntur, vel in principium tertij absolute. Cum enim corpora quibus medicamẽta adhibẽtur, ipsi q; affectus, non exiguum differentiæ excessum in maioris minoris q; ratione obtineant, difficillimum est de omnibus eadem pronunciare. Accedit huc, q ipsa simplicia medicamenta non paruo diuariant discrimine. At ego quum in præstãtissimis virtutem pro vnaquaq; specie ac genere ostenderim, si quis in deterrimo per experientiam examinationem moliatur, examinabit quidem falso, non autem facultatis ipsorum ordines distinxerit. Itaq; tutissimum est medicaminum ipsorum inter se differentiam secundum maioris minoris q; rationem accurate scribere, quemadmodum & in alijs feci, & nunc facturus sum. F

Varias enasci Differentias secundum maioris minoris que rationem, in Emollienti emplastro Mnasæi, Pro varia simplicium tum quantitate, tum ætate, tum coctione. CAP. 5

SAnè quidẽ emplastrum Mnasæo authore cõpositũ rectissimè secũdo molliẽtiũ ordini adscripseris, omnibus certè, qui eius meminerunt, conuenientibus ex oleo veteri, argenti spuma, & adipe suillo cõponi: in quãtitate vero horum singulorum discrepantibus, atq; eo, q nõ nulli ex recenti adipe, quidã ex veteri, quem iam oẽs vocare solent axungiã, componant. In his quidẽ imbecillimum fiet ex argenti spuma, suillo adipe, & oleo, neutro veteri: validius, oleo quidem ex ijs veteri, altero aũt recenti addito: his validius, ex ambobus vetustis. Ex eo igiť q reces aut vetus oleũ adeps q; immittitur, quatuor differẽtiæ prodibunt, aliàs quidẽ ambobus recentibus, aliàs vetustis: nõ nunqua oleo quidẽ veteri, adipe vero recẽti: vel cõtra, oleo quidẽ recenti, vetusto aũt adipe indito. At ex trium ipsorum simplicium medicamentorum mutua symmetria aliæ plures differentiæ emanabunt, vel.n. pari pondere & mensura hæc tria miscentur, ac multi affirmãt, ab ipso Mnasæo confectum tribus paribus cõstare: vel duobus quidẽ paribus, tertio nõ pari, sed minori, aut copiosiori: vel tribus mistis imparibus: vnde clarũ euadit multas fore differentias. Copiosa siquidẽ argenti spuma iniecta medicamen potestate mollius fiet: pauciore, validius. Ac magis emolliet, si plus adipis immittamus: digeret fortius, si oleum augeamus. Præterea aliud quiddã accedit copiosiore oleo imposito, quod magnam vim ad medicamen, vt magis digerat, efficiendum obtinet: est aũt hoc, sicut primo libro diximus, si magis incoquas. Si igitur solã argenti spumã in oleo copiosiore coquas, medicamentum euidentius exiccabit: † in vberiore verò coques, vbi plus olei indideris, si emplastri spissitudinẽ habiturum sit: q si id nõ cures, sed æquali tpe tum id, quod minus olei cõtinet, tum quod plus habet, incoquas, liquet potestate emollientius futurum, cui oleum vberius mistum fuerit, quemadmodũ si & cruda argẽti spuma oleo cõmista acopo vti velis. Quare quod iã sæpe dixi, semper ipsius meminisse volo, nõ sicut quidã sententias absolutè de pharmacis ferũt; sic & nos facere, absolute dicentes hanc medicamenti cõpositionẽ illa esse potiorem: nam vtraq; ad diuersos specie affectus rectè cõposita esse põt, interim ad eundẽ diuersis tẽporibus. Hæc igiť omnia modo à me relata qui prius audiuit, nõ diligẽs mõ vel memor, sed natura ẽt prudẽs, vtiliter & cũ fructu leget ea, quæ distinctè & scripsi & scripturus sum. Ac in propositis medicamẽtis distinctiones ibi exponã triũ quatuor've syllabarum appositione cõprehensas: qualem, inquã appositionẽ in pharmaco præsenti libro ꝓposito Mnasæi, Andromachus appẽdisse videtur. Nã in melinorũ emplastrorũ catalogo vndecimum ordine cum id scripsisset, nõ simpliciter dicere contentus fuit, vt in prioribus cõmemoratis, Aliud, atq; Aliud, ipsis præponẽs, sed Tenerũ adiecit. Itaq; hoc volebam ipsum in omnibus fecisse, & in ipsis melinis à tenerrimo incepisse: inde verò digressum ad paulo fortius innuisse adscribendo pauxillo quodã secundũ hoc, quã illud, esse valentius, hoc rursus tertium esse fortius, deinde hoc quartum: Veluti rursus si aliqua æqualem putarit habere potentiã, id ipsum admonuisse: vel si periculũ timeret in eiusmodi pronũciatis, certè simplicia emollientia pharmaca prædoceret, maioris ac minoris ratione in ipsis definita, vt qui molliẽtia emplastra multa deinceps ab ipso scripta legit, validius quidẽ esse intelligat, quod ex styrace, ammoniaco,

G

*

†Forte, diutius vero coques.

* H

A moniaco,bdellio,propoli,chalbano,ſeuo taurino,hircino q; & medullis confectum eſt: imbecillum,quod nullum ex his continet,ſed vel omnia inualida virtute,vel hiſce quidem ipſis valentiora: media verò temperaturis, viribus q;, q vel vnum aliquod validum vel duo, imbecillibus miſta ſint. Conſtat enim interpoſitam maioris minoris q; latitudinem omnibus medicamẽtis non exiguam ineſſe,in communi vniuerſis ipſis virtute generatim æſtimatis: iuxta quam pharmaca con genera & conformia græcè ὁμογενῆ & ὁμοειδῆ id eſt eiuſdem generis ac eiuſdem ſpeciei, dicũtur, quemadmodũ & alia generis vel ſpeciei differentijs euariantia. Cùm igitur hæc mihi prædicta ſint, quibus inſtructus, non magno negocio & valentiore virtute & imbecilliore prędita queas dignoſcere, narrationẽ ipſorum aggrediar: deinde conſcripta ab expertiſſimis medicamentorũ viris,ſiue emplaſtra ſiue malagmata voles appellare, perceſebo. Auſpicabor autem à medicaminibus ab Aſclepiade in quarto libro Exteriorum, quibus titulum indidit Marcellas,ædítis.

Aſclepiadis Malagmata. *CAP. 6.*

A *Mythaonis Malagma ad Præcordiorum tenſiones. Soluit omnem Duritiem. Facit etiam ad difficiles Articulorum motus.* Guttæ ammoniaci pondo vncias trigintaſex, ceræ tantũdem, terebinthinæ pondo vncias octo, bdellij pondo vncias octo: thuris, myrrhæ, vtriuſque pondo vncias quatuor: chal B bani pondo vncias *octo, cyprini heminas quatuor. Myrrha, thus, bdellium, vino madefiunt: ammoniacum aceto diluitur: omnia contunduntur piſtillo cyprino inuncto, quouſque perfectè diſſoluantur. Hoc medicamentum vetus celebre q; eſt, ſicut & quod Aſclepiades poſt hoc in iſtũ modum tradidit. ℭ *Diaſmyrnon Apolophonion, id eſt Medicamentum ex myrrha, mortem differens, confectum, ad Præcordiorum tenſiones. Soluit omnem Duritiam. Benefacit Hepaticis, Splenicis, Nephriticis. Valet ad omnem Neruorum ſympathiam. Articulorũ dolores, detenſiones q; leuat.* Ceræ, terebinthinæ, guttæ ammoniaci, bdellij, myrrhæ, propolis, iridis, ſtyracis, ſingulorum pondo vncias ſedecim: irini vnguenti fæculæ, quantum ſufficit: vini odorati, quod ſatis eſt. Præparato, ſicut prædiximus. Quod ſuccedit huic, ab Aſclepiade ſcriptum dignius quidem ac celebrius ſuprà ſcriptis exiſtit, verùm ad induratorum ſolutionem illis inferius. ℭ *Aliud Dioſcoridis Medicamentum confectum, ad difficiles Artuum motus, & Ligationem, hoc eſt obſtrictos articulos, Græci vocant Ancylas. Tollit omnem Duritiam. Facit ad Interaneorum affectus, Abſceſſus q; profundos.* Ceræ pondo minam: reſinæ frictæ, chalbani, iridis illyricæ, ſingulorum minæ dimidium: irini fæculæ, quod ſatis eſt: vini, quantũ ſufficiat. Medicamen tuſile eſt, conficitur ſicut priora. Pharmacum antedicto ſuccedens ab Aſclepiade ſcriptum idem eſt ei, quod Heras ad calcem medicamentarij ſui libri conſcripſit: paulûlum verò quiddam in ſym C metria quatuor ſimplicium pharmacorũ euariat, vti innoteſcet cùm ambo ſcribemus. Prius autem ab Aſclepiade proditi mentionem faciemus, quod ad verbum ita habet. ℭ *Lucij præceptoris ad Articulos recenti cicatrice contractos, quas Ancylas nominant, inſcriptum. Facit ad Abſceſſus in alto corporis obortos, item ad Neruorum contractiones, & Articulorum ligationes quas Ancylas vocamus. Succurrit Opiſthotonicis, id eſt cùm ceruix in poſteriorem partem reflexa eſt, nec prorſum retrahi poteſt. Valet ad omnem Neruorum dolorem ex conſenſu. Eſt etiam Acopon bonum irino, vel cyprino, vel laurino ſolutum. Emollit & veteratas contumaces q; Duritias.* Bdellij, ſeui vitulini, guttæ ammoniaci, iridis illyricæ, ſingulorum pondo denariorum ſedecim: opopanacis, chalbani, cachryos, ſtyracis, thuris, ſingulorum pondo denariorum octo: piperis grana numero centumſexaginta: irini fæculæ, quod ſatis ſit: ceræ, terebinthinæ, ſingulorum pondo ſelibram: vini quod ſatis eſt. Tuſile eſt medicamen, ſuperiorũ modo conficitur.

Vbi igitur Heras ab Aſclepiade in ſimplicium ſymmetria diſſenſerit, quod pollicitus ſum, iam indicabo. Primum omnium ſcripſit Aſclepiades medicamentum, Bdellij denariûm pondo ſedecim: Heras autem non bdellij, ſed bdellij pondo denariûm octoginta, qui quinquies ſedecim adæquant. Deinceps Seui vitulini denarios ſedecim ſcribẽte Aſclepiade, Heras quinquies totidem poſuit, ſicut & bdellij: nam octoginta denarij, quinquies ſedecim cõprehendunt. Tertium ab his D medicamentum Aſclepiades ſubiunxit, Guttam ammoniaci, & huius ſedecim denarios inijciendos cenſuit. Itaque iuxta priorum proportionem Heram quoq; octoginta denarios ſcripſiſſe conueniebat: poſuit autem non octoginta ſed centum, quare viginti plures illo indidit. Aliud poſt cõmemorata pharmaca protulit Aſclepiades hiſce verbis, Iridis illyricæ denarios ſedecim: Heras huius proportionem ſeruauit, octoginta ſcribens. Quintum poſt prædicta medicamenta Opopanacis denarios octo Aſclepiades ſcripſit: Heras autem hîc quoq; proportionem ſeruauit, quadraginta ponens. Chalbani denarios octo Aſclepiades iniecit: Heras etiam in eo proportionem repreſentat, quintuplam cenſens immittẽdam: quippe quadraginta denarij, quinquies octonos abſoluunt. Septimum medicamen Aſclepiades ita expoſuit, Cachryos denarios octo. Oportuit igitur & Heram, ſi proportionem obſeruabat, quadraginta indere: nunc autem non ſic, verum duplices, puta ſedecim, ipſe cõſcripſit. Octaui, Styracis Aſclepiades meminit, denarios octo inijciẽs: Heras propoſitionem huius, quintuplo immiſſo obſeruauit. Nonum pharmacum poſuit Aſclepiades, Thuris denarios octo miſcens: Heras nõ quintuplum, ſed duplum ſumere præcipit. Decimi, Piperis meminit Aſclepiades centumſexaginta granis immiſſis: cui Heras rurſus conſentiens octingentos iniecit. In quibuſdam exemplarijs haud noui, quomodo viginti ſcripta ſint, quemadmodum in alijs centum & *octo. Vndecimũ tradidit Ceram Aſclepiades, ſicut & Duo-

* Al. iiij.

* Al. viginti

decimum Resinam terebinthinam, vtriusque selibram immittendum existimas. Ratio igitur exigebat & Heram, si proportionem volebat referre, quintuplum vtriusq; indere, quod erat singulorum libras duas, insuper libræ dimidium: ille verò non ita, sed libras tres, & vncias quatuor miscere iubet. Vnde clarum euadit Heram cachryos duplum ad proportionem imponere, sicut & thuris. Ammoniaci verò guttam quadruplo copiosiorem adiecit, quemadmodum & terebinthinæ ceræ q; triplo: etenim in his tertia parte exuperauit: atq; hac re totam medicamenti compositionẽ, Asclepiadis confecturæ similem effecit. Exuperans enim in symmetria cachryos emolliens nihil habentis, sed digerens duntaxat, adauxit ei & emollientia, thus puta, ceram, & terebinthinã. E

Hoc igitur medicamẽtum Lucij quidem præceptoris nominat Asclepiades: vbi vero differat ab Hera, percensui. Cæterum extremi mollientium ordinis est, vt quo nullum indurescentia magis emollire comperias. Porro medicamenti author huc etiam animi intentionem direxit, vt quod in scirrho induratis continetur, digerat, discutiat q;. Reliqua pharmaca præcedentia, parum iam dicta superant. Habent enim in se ipsis amplius incrassatorum viscosorum q; humorum incisoria, quæ sæpe tumoribus scirrhosis ex vsu sunt, cum viscosi humores illos produxerint. Itaque opopanax modicè attenuat, vocant autem sic radicem panacis, cuius caulis liquore expresso opopanacem faciunt: est enim detersoriæ nõ incisoriæ virtutis. Acetum autem cum stercore caprino secat, deterget, digerit q; vehementer non modo humores incrassatos ac lentos, verum solidas etiã partes ipsas. Quędam apposita sunt medicamini ordine propositum sequenti, quod Alcimionis titulum habere dixit. Scribit ergo de priore hunc in modum. ¶ *Aliud malagma Marci Telentij Asclepiadis, valde generosum, ad idem. Præcipue vero valet ad Veteri inflationes. Inscribitur Asclepiadeum medicamentum, eo quod ad Asclepiadem Bithynum authorem refertur.* Myrrhæ † denariũm pondo trium, } opopanacis pondo selibram, ceræ pondo libram s, chalbani pondo vncias tres, mannæ pondo selibram, guttæ ammoniaci pondo selibram, resinæ frictæ pondo libram s, aceti heminam. Vtendum est eo etiam ad omnem neruorũ ex consensu dolorem. ¶ *Aliud, Alcimionis Titulo inscriptum.* Cerę pondo libram & s, resinæ colophoniæ pondo libram & s, guttæ ammoniaci pondo libram s, chalbani pondo vncias tres, myrrhæ pondo vncias tres, opopanacis pondo libram s, propolis põdo vncias tres, aceti sextarios duos, stercoris caprini pondo vncias tres. Ammoniacum teritur, aceti sextario iniecto: deinde his myrrha, thus, opopanax adduntur, rursus q; læuigantur: propolis post chalbanum contunditur: cera, resina q; coquitur, olei heminis duabus affusis: vbi confluxerint, propolim & chalbanum adijcito, mouens continuè: postquam dissolueris, ab igne sublata refrigerari sinito, & derasa læuigatis indito: cum vnà miscueris, excipito, ac vtitor. Post nominatum malagma, aliud in Asclepiadis libro scriptum est, quod quidem molliendi facultatis parum, calfactoriæ verò plus obtinet: habet autem non gentianæ succum modo, sed peucedani & sagapeni etiam liquores, calida admodum pharmaca. Cęterum mistum ei est & aphronitrum, & lapidis asij flos, attenuantis incidentis q; potestatis medicamina. Iam sulphur viuum calefacere omnes norunt, quẽadmodum & vinum picatum. Subiungam & hoc medicamentum ipsius Asclepiadis verbis. *

† Al. vnc. iij.

In hac descriptiõe deest thus, cuius tñ mox meminit in cõfectura.

F

G

¶ *Malagma Pharmianum ad Prædictos affectus inscriptum. Summè facit Pleuriticis, quippe dolores subito in ipsis accessionibus soluit impositum. Oportet autem, vbi ipsum imposueris, rubore in parte affecta excitato splenium auferre, ac rursus interuallo temporis imponere. Item Diuturna vitia dissoluit.* Ceræ pondo, † libras quinq;, } guttę ammoniaci libras tres, frictæ tantũdem, terebinthinæ pondo librã, thuris pondo libram s, myrrhæ pondo vncias sex, aloes totidem: * œsypi, gentianę succi, peucedani liquoris, singulorum pondo vncias tres: sagapeni põdo vncias iiij, aphronitri pondo vncias sex, lapidis asij floris pondo vncias sex, opopanacis tantundem, propolis pondo vncias tres, sulfuris viui pondo vnc. iiij, vini picati sextarios v. Picatum & gentianæ succum incoquito: quæ liquari possunt, vbi liquefeceris, refrigerari finito: guttam ammoniaci, thus, myrrham, & aloen conterito: in pilam coniectis liquidum affundito, soluta studiose cõterito: arida vero tunsa, cribrata q;, lęuigatis indito: ac rursus diligenter tunsis liquida feruefacta adiungito, absq; grumis, qui encerides dicuntur: cum miscueris, excipito, ac vtitor. Post prædictum aliud deinceps malagma persimile Asclepiades hisce verbis conscripsit. ¶ *Aliud Neapolitam, præparatum est Aquilæ Secundillæ.* Vini picati sextarios sex, ceræ pondo libras sex, guttę ammoniaci pondo libras tres, frictæ tantũdem, terebinthinæ pondo libram s, thuris pondo libræ semissem: myrrhæ, aloes, aphronitri, lapidis asij floris, gentianæ radicis succi, singulorum pondo vncias vj: sagapeni pondo vncias iiij, sulphuris viui pondo vncias iiij, propolis pondo vncias iiij, panacis radicis pondo vnc. iij, sampsuchi pondo vnc. iij, piperis albi pondo vncias tres. Præparato, ac vtitor, vt prædictum est. H

† Al. librã vnã.
* Al. vnc. iij.

Andromachi Malagmata. CAP. 7.

M*Alagma durum & aridum.* Picis pondo libras tres, ceræ pondo libras duas, resinæ pondo libram, chalbani pondo vncias duas, guttæ ammoniaci tantũndem, mannæ pondo vncias quatuor, aceti sextarios tres. *Aliter.* { Mannæ libram vnã, } picis põdo libras quatuor, cerę pondo libras duas, resinę pondo libram, guttæ ammoniaci pondo libram, { succi radicis peucedani vncias sex, œsypi vnc. iiij: } chalbani pondo vncias vj, alij pondo librã: aceti sextarios tres. ¶ *Aliud Aristoclis.* Picis pondo libras iiij, ceræ pondo libras viij, resinæ frictæ põdo libras quatuor, terebinthinæ

* Al. viij.

A thinæ pondo libras iiiij: guttæ ammoniaci pondo libras duas, vncias octo: chalbani pondo librã, vncias iiij. ℭ *Aliud ad Artuum ligationem, quas Ancylas Græci vocant.* Bdellij denariûm pondo sedecim, thuris denariûm pondo sedecim, guttæ ammoniaci denariûm pondo octo, opopanacis denariorum pondo octo, chalbani denariûm pondo octo, seui vitulini denariûm pondo sedecim, piperis grana centum sexaginta, styracis denariũ pondo octo, cachryos denariûm põdo sedecim, iridis illyricæ pondo sedecim, terebinthinæ minæ dimidium, ceræ minæ dimidium, cyprini heminas iiij, vini, quod satis est. ℭ *Malagma ex Meliloto.* Nardi celticæ denariorum pondo decem, cyperi denariorum pondo octo, cardamomi denariûm pondo octo, iridis illyricæ denariorum pondo octo, myrrhæ denariorum pondo octo, croci denariorũ pondo iiij, meliloti denariûm pondo xxv, guttæ ammoniaci denariorum pondo *octo, terebinthinæ denariorum pondo quinquaginta, ceræ nouæ denariorũ pondo centum, cyprini heminæ dimidiũ, aceti quod satis est: quidam guttæ ammoniaci denariorum pondo centum. Ad interiora omnia. ℭ *Diaspermaton, i. ex Seminibus.* Guttæ ammoniaci denariorũ pondo quinquaginta, ceræ denariorum põdo quinquaginta, terebinthinæ denariorum pondo quinquaginta, fœnigræci denariûm pondo xxv. seui taurini curati denariorum pondo xxv. iris illyricæ denariorum pondo xxv, nitri denariorum pondo xxv, mellis † heminas sex, } aceti heminã, panacis denariorum pondo xxv, cyprini parum. ℭ *Vt autem Philonides.* *Al. xx. † Al. hem.s.

B Fœnigræci seminis, anisi seminis, styracis, bdellij sordidi, mannæ, thuris, cardamomi, cyperi noui, panacis radicis, iridis illyricæ, aphronitri, singulorũ denariorum pondo xxv: guttæ ammoniaci, terebinthinæ, singulorum denariorum pondo quinquaginta: seui taurini denariorum pondo sexaginta, meliloti denariorum pondo sexaginta, ceræ denariorum pondo *duûm, mellis heminæ dimidium, { vini heminam vnam. } ℭ *Aliud, vt Harpocras.* Fœnigræci, nitri, panacis, iridis, singulorum denariorum pondo octo: terebinthinæ, guttæ ammoniaci, ceræ, singulorum denariorum pondo centum: seui taurini denariûm pondo centum, mellis pondo libram, aceti sextarios duos: apij seminis, cumini, fœniculi, singulorum denariorum pondo quinquaginta: meliloti denariûm pondo quinquaginta, alij *xxv: sampsuchi denariorũ pondo quinquaginta: cardamomi, { ameos, singulorum } denariorum pondo quinquaginta: cyprino excipitur. ℭ *Malagma ex Sampsucho, ad multa.* Ceræ nouæ, baccarum lauri, fœnigræci læuis, sampsuchi, singulorum denariorum põdo centum: terebinthinæ libras* centumquinquaginta, nitri denariorum pondo trigintaduûm: piperis denariorum pondo trigintaduûm, alij sedecim: cyperi denariorum pondo sedecim, cyprini heminas duas, vel styracini. ℭ *Malagma ex Baccis lauri.* Ceræ denariorum pondo septuagintaquinque, * Al. centum. * Al. quinquaginta. * Al. drachmas

C picis brutiæ denariorum pondo septuagintaquinque, baccarum lauri denariorum pondo septuagintaquinque, nitri denariorum pondo septuagintaquinque, resinæ frictæ denariorum pondo septuagintaquinque, chalbani denariorum pondo duodecim, piperis albi denariorũ pondo sedecim, cyprini denariorum † pondo sex. ℭ *Aliud Malagma boni coloris, ad Multa accommodatum.* Ceræ pondo libram, resinæ frictæ pondo libram, guttæ ammoniaci pondo vncias sex, aluminis liquidi põdo vncias sex, salis floris pondo vncias sex, quidã visci pondo vncias sex. ℭ *Malagma Apollophanis.* Ceræ denariûm pondo octoginta, guttæ ammoniaci denariûm pondo octoginta, bdellij denariorum pondo octoginta, iridis illyricæ denariûm pondo octoginta, resinæ terebinthinæ denariûm pondo xxxx, mannæ thuris denariorum pondo xxxx: irino contunduntur. ℭ *Malagma ex Alumine, aliter.* Ceræ denariorum pondo centum, picis denariûm pondo quinquaginta, aluminis liquidi denariorum pondo xxv, ego autẽ quinquaginta: visci denariorum pondo quinquaginta. † Al. heminas sex

ℭ *Ad Ischiadicos bonum.* Rutæ agrestis seminis, silphij, baccarum lauri, aphronitri, abrotoni, colocynthidis, cardamomi, ameos, singulorum denariorum pondo quatuor: rutæ viridis, picis, terebinthinæ, guttæ ammoniaci, ceræ, seui, singulorum † põdo selibram: † chalbani denariûm pondo sex, opopanacis denariorum pondo quatuor, } sulfuris ignem non experti denariûm pondo iiij. † Aliter minæ octauã partẽ. † Al. chalbani, opopanacis, singulorũ denariũ pondo xx.

D ℭ *Ad Lienosos.* Ceræ pondo minam, resinæ pondo minam, guttæ ammoniaci minæ dimidium, aluminis liquidi denariũ pondo quinquaginta, strigmenti heminã, capparis radicis denariũ pondo quinquaginta, calaminthæ radicis denariûm pondo quinquaginta: myrobalani fæcis, quod magma vocant, denariorum pondo quinquaginta: aceto aridis, oleo liquabilibus adiecto, vtitor.

ℭ *Malagma Polychreston, i. vsus multiplicis.* Sinapios denariũ pondo iiij, mannæ denariũ pondo ij, rutæ denariũ pondo iiij, aphronitri denariũ pondo iiij, capparis radicis denariũ pondo sex, guttæ ammoniaci denariũ pondo iiij, myrobalani denariorũ pondo xxv, & corticum denariûm pondo qua*tuor, lapidis asij floris denariũ pondo iiij, fœnigræci denariũ pondo iiij, cardamomi denariûm pondo quatuor, ceræ denariûm pondo septuagintaquinque, resinæ denariũ pondo centum, mellis † heminas sex, } irini sedimenti heminam: acetum ammoniaco duabus heminis superfunditur. * Al. septem. † Al. hem.s.

ℭ *Polyarchion ex epistola.* Cyperi, cardamomi, mannæ, ceræ, singulorum pondo minam: terebinthinæ frictæ pondo minam s, liquidæ pondo minas tres, cyprini quod satis est: ego bdellij pondo minam. ℭ *Altera scriptura.* Cyperi, cardamomi, bdellij, thuris, balsami, singulorum pondo minam: ceræ pondo minam s, resinæ frictæ põdo minas iiij, cyprini heminas sex, vini odorati heminam vnam s. ℭ *Vt ego vtor.* Cyperi, cardamomi, amomi, bdellij, singulorũ pondo minam: ceræ pondo minam s: resinæ frictæ, terebinthinæ, pondo minas quatuor: cyprini heminã: casiæ, cinna-

momi, guttæ ammoniaci, nardi indicæ, croci, myrrhæ, singulorum quartam minæ portionem: vi- E
ni odorati quantum sufficit. ℭ *Malagma ad Multa vtile, Apollonij.* Ceræ, picis, resinæ frictæ, singu-
lorum denariûm pondo centumvigintiquinq;: nitri, thuris, singulorũ denariûm põdo quinqua-
ginta: seui vitulini & taurini, butyri, singulorũ denariûm pondo septuagintaquinq;: œsypi dena-
riûm põdo quindecim, aquæ cyathos sex. ℭ *Malagma ad Hepaticos bonum.* Guttæ ammoniaci de-
nariûm pondo centũquadragintaquatuor, alij centumduũ: bdellij denariûm pondo centumqua-
dragintaquatuor, croci denariûm pondo xij, myrrhæ denariûm pondo xij: ceræ denariûm pondo
centũquadragintaquatuor, alij centum: aceti quartam partẽ heminæ, cyprini heminam: ego autẽ
pono heminas x. ℭ *Malagma ad Rheumatismum Stomachi & Intestinorum.* Oenanthes põdo vnciã,
* Al. vnam. omphacij pondo vncias iiij, phœnicobalani carnis pondo vncias duas, acaciæ pondo vnciam, ro-
sarum pondo vnciam, omphacij pondo vncias quatuor, aloes pondo vncias iiij, gallæ pondo vn-
cias quatuor, aluminis rotundi pondo vncias iiij, picis pondo vncias quatuor, ceræ pondo vncias
tres: alij thuris, myrtei, pondo vncias tres: vinũ aridis affunditur. ℭ *Ad Hydropicos & Flatuosos.*
* Aliter s. Picis liquidæ pondo librã, ceræ pondo libram, nitri pondo vncias sex, sulfuris viui vncias sex, alu-
* Aliter s. minis fissi pondo vncias sex. ℭ *Aliud Malagma ad Ischiadicos, Alia q; multa.* Ceræ denariûm pon-
* Al. lxxv. do septuagintaduûm, terebinthinæ denariûm põdo quadragintaocto, guttæ ammoniaci denariũ F
pondo trigintaduûm, propolis denariorum pondo quadragintatrium, chalbani denariorum pon-
do trigintasex, bdellij denariûm pondo vigintiquinq;, croci denariũ pondo quinque, opopanacis
denariûm pondo duodecim, nitri spumæ denariũ pondo triginta. Irino vnguine tundens vtitor.
ℭ *Aliud Malagma Andreæ, Polychreston i. multis vtile.* Pyrethri denariûm pondo octo, croci gnidij
* Al. xx. denariũ pondo octo, salis ammoniaci denariũ pondo octo, cucumeris agrestis radicis denariũ põ-
* Al. viginti. do octo, resinæ pineæ denariûm pondo octo, terebinthinæ denariûm pondo octo, ceræ denariûm
pondo triginta: liquoris sycamini denariûm pondo xij, alij decem: aphronitri denariûm pondo
viginti, thuris denariûm pondo sexagintaquinq;, bdellij denariûm pondo decem: guttæ ammo-
niaci denariûm pondo decem, alij viginti: myrrhæ denariûm pondo x: aristolochiæ denariũ pon-
do decem, alij viginti: piperis albi denariûm pondo decem, & longi denariûm pondo x, xylobal-
sami denariûm pondo decem, cardamomi denariûm pondo decem, œsypi denariûm pondo xv,
* Aliter xv. hebisci radicis denariorum pondo decẽm, gladioli radicis denariorum pondo decẽ, styracis dena-
riorum pondo decem, capparis radicis denariorum pondo decem, iridis illyricæ denariorum pon-
do decem, aloes indicæ denariûm pondo decem, chalbani denariûm pondo decẽ: visci de quercu
* Al. xx. lecti denariorum pondo decem, alij duodecim: adipis anserini denariorum pondo octo, resinæ sic- G
cæ denariûm pondo duodecim: sedimenti iridis, quod satis est. ℭ *Aliud Amythaonis ad Thoracis,
Præcordiorum, & Stomachi dolores: item ad Articulorum impeditiones, quas Ancylas Græci, ligationẽ Latini vo-
* Al. viginti. cant. Insuper valet ad Abscessus, & Duritias emollit.* Guttæ ammoniaci denariorũ põdo quinquaginta,
* Aliter xx. ceræ denariorum pondo viginti, bdellij denariorum pondo quinquaginta, resinæ terebinthinæ
denariorum pondo viginti, iridis illyricæ denariorum pondo decem, chalbani denariorum pon-
do quinq;. Bdellium & ammoniacũ vino perfunduntur, deinde etiam liquata miscentur, & irino
adiecto simul læuigantur. ℭ *Malagma Antipatri ad Colicos Omnia q; interiora.* Silphij denariorum
pondo duûm, elelisphaci denariorum pondo quatuor, casiæ denariorum pondo quatuor, melan-
thij denariorum pondo quatuor, staphidis agriæ denariorum põdo quatuor, chalbani denariûm
pondo quatuor, struthij denariorum pondo quatuor, sulfuris viui denariorum pondo quatuor,
panacis denariorum pondo septem, propolis denariorum pondo septem, pyrethri denariorum
pondo septem, guttæ ammoniaci denariorum pondo septem, nitri denariorum põdo septem, asij
floris denariorum pondo vigintiquinque, ceræ denariorum pondo centumquinquaginta, resi-
næ denariorum pondo centumquinquaginta, olei heminam. ℭ *Aliud Malagma Callinici ex colle-
ctaneis Paccij, ad Omnia.* Ceræ nouæ denariorum pondo centum: guttæ ammoniaci, terebinthinæ, H
bdellij pellucentis, singulorum denariûm pondo quinquaginta: alterci seminis denariûm põdo
triginta, liquoris papaueris denariûm pondo viginti: meliloti, myrrhæ, aristolochiæ, piperis, gen-
tianæ, styracis, singulorum denariûm pondo quindecim: thuris denariûm põdo octo, croci dena-
riorum pondo octo, olei heminam, papaueris albi seminis denariûm põdo quadragintaocto, nu-
cleorum pineorum denariûm pondo viginti. ℭ *Aliud Malagma Leucopyron.* Terebinthinæ pon-
do libras iiij, ceræ pondo libras tres, guttæ ammoniaci pondo vncias sex, chalbani pondo vnc. ij,
opopanacis pondo vncias duas, mãnæ pondo vncias duas, seui taurini pondo vncias duas, cypri-
ni parum. ℭ *Aliud Emplastrum, Malagma generosum Crispi.* Myrrhæ, opopanacis, chalbani, singulo-
rum pondo vncias sex: panacis radicis, mannæ, thuris, guttæ ammoniaci, singulorũ pondo libras
* Al. vnam. duas: ceræ, resinæ frictæ, singulorum pondo libras tres: aceti † heminas duas. ℭ *Aliud ad Coxen-
† Al. sextarios duos dicum, Capitis, omnes q; Diuturnos dolores.* Ceræ denariorum pondo vigintiquatuor, guttæ ammonia-
ci denariorum pondo septem, terebinthinæ denariorum pondo septem, thapsiæ succi denario-
rum pondo octo, olei heminam. ℭ *Aliud ad Aquam inter cutem Cleophantis.* Ceræ, resinæ pineæ,
aphronitri, singulorum denariorum pondo centum: chalbani denariûm pondo duodecim, pro-
polis denariorum pondo duodecim, guttæ ammoniaci denariorum pondo duodecim s, cypri-

ni heminas

A ni heminas duas, aceti heminas duas. ℭ *Aliud Dolorem ſedans, Nicoſtrati ad Podagram.* Cerę pondo libram, guttæ ammoniaci pondo vncias ſex, opopanacis pondo vncias iiij s, meconiæ pōdo vnc. tres, cyprinum ad contuſionem illorum adhibetur. ℭ *Aliud ad Apellas, quos Græci Lipodermus vocant, authore Epidauro.* Thapſiæ radicis pondo denariũ trium, piperis nigri* denarij pondo vnius, ſeui vitulini denariũ pondo xij, thuris denariũ pondo iiij, xylobalſami denariũ pondo duũ, reſinæ denariũ pondo ſedecim, ceræ denariũ pondo viij: liquata ſiccis ſuperfundito. ℭ *Aliud Malagma apud Aſclepiadem Doloremq; ſummouendo,* tenſionem ſubito tollens.* Ceræ tyrrhenicæ pondo minā̃m: ſeui taũrini, adipis anſerini, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, ſingulorum pondo minam: chalbani minæ dimidium, œſypi pondo vncias iiij, roſacei heminas iiij, vnguenti telini ideſt ex fœnogręco cō fecti heminam, olei boni tantundem. Hæc igne non acri liquefacito, mouēs ſedulo: Sint autem lęuia in pila contuſa, iridis illyricæ denariũm pondo tercentumſexaginta, ariſtolochiæ denariũ pondo centumoctoginta, hypocyſtidis lęuigatæ denariũ pondo nonaginta, gallæ lęuigatæ denariũm pondo trecentorumſexaginta: mannæ, bdellij, ſingulorum denariũm pondo centumoctoginta: cinnamomi, croci cilicij, myrrhæ, caſiæ, nardi indicæ, iunci floris, calami aromatici, amomi, piperis, rhũ̊ ſucci, teſtudinis marinæ ſanguinis, androſæmi herbæ, pyrethri, ſingulorum denariũm pondo

B trigintaquinque: aceti veteris heminam, in quo omnia medicamenta iniecta emolliũtur, tunduntur q; quouſq; lentum ac elaboratum ſit medicamentum: deinde reponitur. Valet etiam ad thoracis ac pulmonis rheumatiſmos. Item ſincipitio dolentes confeſtim liberat. Vocatur autem medicamentum, Æſculapius. ℭ *Aliud ad Coxendicum dolores optimum ab Hera Cappadoce acceptum.* Picis liquidæ heminas tres vel duas, ceræ pondo libram, pityinæ pondo libram, ſulfuris viui pondo libram, nitri pondo libram ſemis, ſtaphidis agrię ſextarium, pyrethri pondo libram, fæcis combuſtę pondo libras duas, cardamomi ſextarium, chalbani pondo ſelibram: liquida ſiccis commiſcentur.

ℭ *Aliud Malagma Bacchij, quo Cæſar vſus eſt.* Adipis ſuillæ pondo minas duas, ceræ pondo minas duas: helenij, calami aromatici, panacis radicis, ſalis foſſitij vel ammoniaci, ſingulorum denariũm pondo quinquaginta: bdellij pellucentis, guttæ ammoniaci, ſingulorum pondo minas duas: iunci floris, iridis, ſingulorum pondo minam: thuris, piperis, chalbani, ſingulorum denariũm pōdo vigintiquinq;: coquito vt Cardamelęum. ℭ *Aliud Malagma Aureum ad Arthriticos hoc eſt articulari morbo laborantes.* Reſinæ ſtrobilinæ pondo libras duas: axungiæ, chalbani, ſingulorum denariorũ pondo duodecim: ceræ denariorum pondo vigintiquatuor, baccarum lauri denariorum pondo duodecim: incoquito vt nouiſti. ℭ *Aliud Malagma ad Laterum dolorem.* Cyperi, cardamomi, man-

C næ, guttæ ammoniaci, terebinthinæ, ceræ, irini, ſingulorũ pondo libram. Ammoniacum ſeorſum coquito, liquabilia lęuigato, ac cum irini cyatho liquefactis ammoniacum aſpergito: deinde arida miſceto, irino manus inquinans. ℭ *Aliud Malagma* Cloniaci boni coloris.* Auripigmenti pondo vncias tres, aluminis fiſſi pondo vnc. iij, calcis viuæ pondo vnc. iij, reſinæ frictæ pōdo libras trẽs, cerę totidem: acetum aridis, oleum liquidis additur: vtitor itidem in lienoſis.

Damocratis Malagma. *CAP. 8.*

QVoniam metris conſcripta & memoriæ facilè commendantur, & medicamentorum ſymmetrias exactè conſeruant, ideo Damocratis quoq; pharmaca apponere cōſueui: inter quę & hoc infrà adſcriptum numeratur:

At vſus omnino & malagmatis boni
Subinde veniet medicinæ cultoribus,
Ad muſculos conuulſos, articulos quoque
Ruptos, & artuum fracturas: inſuper
Ad craſſitiem neruorum, nec non muſculos
Cum phlegmone induratos. Ad morſus ad hæc
D Eſt efficax, lichenas & lepras demit
Vt plurimùm decem diebus additum.
Mutatur altero die vel tertio.
Picis nitidæ ſicciſſimæ libras duas,
Vnam pityinæ pone, vnam & ceræ bonæ,
Ammoniaci rurſus, liquidi atq; aluminis,
Fac ſingulorum vnam, duos acerrimi
Sextarios aceti. Rarò chalbani
Quidam vncias duas miſcent, diutinas
Citius duritiës emollire qui expetunt.
Sic præparato. Partem aceti tertiam
Ammoniaco atq; alumini ſuperaddito:
Ac lęuia reddens in magno mortario,
Mellis recentis liquidi craſſitudinem
Fingito: picem cum cęteris in fictili
Nouo incoque, vt perfrictu quin ſiccaueris

* Aliter iij.
* Al. longi.
* ἄτανον eſt ĩ impreſſis, ĩ manuſcriptis aũt ἄπονον, ideſt dolorem.
* Al. minas ii.
* Al. vitulini.
* Al. rhei.
* al. cluiani
* Aliter j.

Totum, planè absit minimum, atq; superfundito E
Sic leuibus in mortario factis probè:
Et rursus ipsa tundito, donec receperint
Flauum colorem, perquàm similem melino.
At si statuis prorsus miscere chalbanum,
† Al. cũ cera † Post ceram} immittes, & resinam pityinam,
Ab igne postquam caccabum posueris.
Quidam iniiciunt contra mannæ parem modum,
Alumen auferentes ex medicamine.
Vtuntur ad id vitij genus, & glutinant
Diuisiones his recentes viribus.
Tu hoc vtitor vel à primo statim die,
Ad quos affectus rettuli, cùm prenderint:
Ad pustulas, nec non has consequentia:
Sed splenio madentem aceto spongiam
Desuper iniicito, vinculo coarctans molliter. F
Sic & lienosis ipsum perutile est.
Vbi suspicaris scirrhum cuiquam visceri
Futurum, intrepidus vtitor malagmate.

Post hoc pharmacum Damocrates scripsit, quod ex sale cõfectum dicitur, hunc in modũ exorsus.

Si in horum aliquo maneas diebus plusculis,
Et hoc parato medicamentum quàm optimum.

Deinde aliud quoq; ex Sale post hoc commemorat: rursus q; post ambo aliud strumas discutere promittens, & iocinoris lienis q; aquosos affectus. Mihi verò satius visum est, hæc medicamenta inter emplastra digerentia referre.

De Relaxantibus Medicamentis. *CAP. 9.*

VOcantur medicamẽta quædam relaxantia, græcè chalastica familiari omnibus propè recentioribus medicis vocabulo, inde nimirũ, sicut & nomen ipsum indicat, ꝙ tensas laxant particulas: quippe relaxari ac intendi contraria inter se dicuntur. Hippocrates itaq; hunc in modum quodã in loco scriptũ reliquit: ‖ Cuti duræ emollitio, intensæ relaxatio, cõuenit. Si igitur propriè G quis dictionibus vti velit, nõ nulla medicamina induratorũ corporum malactica i. emolliẽtia, esse dicet: ea nimirum quæ ipsorũ soluunt duritiem, quemadmodũ & relaxantia quæ tensioni medentur. Porrò in phlegmonis cutẽ tendi contingit, interim à subiecto tumore symptoma hoc capientem: interim & ipsammet simul inflammatione laborãtem: non tñ phlegmones substantia partis inflãmatę durities est, sed è conuerso planè, sicut in libris de ipsa ostendimus, humiditas. Atqui in iis, quæ scirrho conflictantur, nõ præpollens in affecta parte humiditas est, verùm durities. Attamen vtriusq; affectus similis genere quodammodo generatio est, & curatio: nascitur enim ex cõfluxu humorum: curatur iisdem euacuatis, quanq̃ euacuationis modus in vtrisq; idem nõ est, sed vti in therapeutices Methodi cõmentario declaratum est, in quo etiã aliorum omniũ affectuum sanandi rationẽ explicuimus. Inflammatis quidẽ particulis tum repulsoria medicamentorũ qualitas morbi initio, tum discussoria, semper ex vsu est: scirrhis autem sola discussoria sine repellẽte. Itaq; summè indurata scirrho, summè insanabilia sunt. Porrò dignoscere ea oportet, eo nempe signo, ꝙ nullus affectis partibus sensus supersit. At in quibus sensus quidem est, sed obscurus, hæc curantur pharmacis humorẽ incrassatum videlicet digerentibus, non tñ validè ac vniuersim hoc agentibus, sicut digerẽtia medicamina faciunt, cuiusmodi vocant Gręci epispastica & exipotica i. H attrahentia & excolantia. Mirari verò non oportet mutationẽ in duritiem ex inflãmatis accidere, cũ simul & confluens humor crassior est & viscidus, & curatio medicamentis valde exiccantibus administratur. Quemadmodũ enim & in exterioribus permulta corpora quæ ipsum ignẽ contingunt, torrentur, ex aqua verò rursus emolliuntur: ita etiã in inflammatis affectĩ loci humiditas à calefacientibus & exiccãtibus validius pharmacis relictũ aliquod viscosum crassum q; retinet, tenui discusso. Et hac ratione in morbis articularibus calli proueniũt, & in renum vitio calculi. Quòd si verò fluxio quæ phlegmonen commisit, consistentia sit tenuis, & curatio eius siccantibus & calefacientibus pharmacis adhibeatur, nihil scirrhosum relinquitur: immo refrigerantia vehementer adstringentia q; scirrhos procreare solent; ac multos ex erysipelatis immodicè refrigeratis scirrhosos tumores habere conspicimus medicorũ, qui eos sanandos susceperunt, inscitia. Prima ergo medicaminum, quæ phlegmonis, & quæ scirrhis medentur, differentia est ea, quam diximus. Altera, quæ propter dolorem inflammatis coniunctum, non sustinet valens medicamentũ affectę particulæ offerri. Quippe hæc cum dolore actionem ędunt inflammatis ob affectũ statim dolentibus, eo q; mollissima remedia desiderantibus: at vehementiora, præterq̃ ꝙ dolores non soluunt vel mitigant, adhuc etiã exacuentia maiores phlegmonas concitant. Itaq; primus vsus in dolentibus

Lib. de liquidorum vsu à principio.

A bus phlegmonis est, qui medicamentis abundè humidis simul & modicè calidis administratur: Alter paulo crassioribus, siccantioribus q; constat: Tertius relaxantibus nominatis, quæ non nulli malagmatis adscribunt. Sunt autem inter ea maximè emollientia sanè, quæ cerati speciem consistentia referunt, cùm ex butyro, cera, adipibus, oleo q; relaxante componuntur. Miscet ipsis œsypi, resinæ, & picis parum, sicut & thus, & chalbanum: præterea non nihil iris illyricæ. Porrò inuenit Menecrates, vt ipse ait, & alij quidam ei attestātur, medicamentum Dia chylon i. ex succis, appellatum, phlegmonis non dū vehementer dolentibus esse remedio. Inscriptus est liber, quo pharmacum tradidit, Autocrator hologrammatos. Certè Autocrator, quasi dicas Imperator, q̄m huic dicatus est: hologrāmatos, quia fine notis, integris syllabis expressus est duo, tria, quatuor, quinq; alius q; quilibet numerus, vel resinæ, vel picis, vel alterius cuiuspiā medicaminis. Hoc autem fecit Menecrates, q̄ sæpe non modò nolentibus errorem cōmittere in scripturis contingit, sed etiam p̄ inuidiam quibusdam volentibus, dum o literam θ faciunt, per mediam rotundam lineam alia per transuersum ducta, ι verò literæ alia similiter transuersim apposita: sicut etiam vna linea ex γ & ρ derasa, literæ ι characterem relinqui contingit. Pari modo ex multis literis, alijs appositione, alijs compositione, alijs ablatione, mutari notas seu characteres illos indicantes accidit. At nihilo plus B Menecrates posteritati consuluit, cū ij, qui eius librum scribunt, appellationes numerorū non integris literis, sed characteribus eas significantibus, notent. Iurè igitur Damocratis libri medicamētorum metris descripti in pretio habiti sunt. Et, si omnia hunc in modum tradita forent, optimum nimirum esset. Quoniam verò non pauca probatorum medicaminū relicta sunt, ideo alijs quoq; medicamentarijs libris indigemus, quibus variorum medicaminū compositiones nō nulli cōscripserunt. At verò medicamentum ex Succis à Menecrate inuentū, trimetris hisce versibus Damocrates cum alijs quibusdam duobus similibus ei præpositis prodidit.

Dia Chylon Damocratis ex Menecrate. *CAP. 10.*

PRæfati igitur, quo tandem pacto vulnera
A phlegmone secura rectè glutines,
Posthac agemus, quomodo, cùm phlegmone
Obsedit ipsa, curare queas commodè.
Cùm musculo læso, vel neruo quopiam,
Vel & propinqua quando ossi membranula
Puncta, diem post quartum continuus dolor,
C Et phlegmonæ, febres q; cum symptomatis,
Multa vigilia fit delirio, & siti,
Ac siccitate linguæ, crescunt q; omnia
Quotidie, & magis mala in peius ruunt.
Et fæculenta sanies, tenuis, vulnera &
Rubra: insuper habent omnia hæc quum corpora,
Distensiones, phlegmonas, œdemata,
Turgores, varijs tum abstine cataplasmatis
Quod mos iuuenibus est facere, quò phlegmonum
Status effugientes non dent calumnijs
Occasionem. At arti qui fidit suæ,
Hunc deuenire cum languentibus in metus
Oportet haud, expectantem, dum vicerit
Natura, vel fortuna quædam iuuerit.
Ergo pares, quibus consului affectibus,
D Quod & podagricis medicamentum conuenit,
Ægris in omni tempore impositum manens.
Promptam agilitatem nam intermissionibus
Id gignit corpori, citò nec permiserit
Callis, nec facilè crebris angi insultibus.
Morbos initio prohibet increscere,
Cogit autem vigentes mox decrescere,
Nisi ad alia descendas facilè medicamina.
Hunc pharmaci in modum fit compositio.
Lithargyri læuissimi chrysitidis
Libras duas miscens, quatuor axungiæ
Valdè vetustæ, †annosæ, atq; crassissimæ,
Et non olentis, non nigræ, non asperæ:
Sic nanq; sumet pharmacum efficaciam.
Liquatæ diligenter olla axungiæ,
Membranulas salem q; mox sustollito,

† Ex antiquis ita legendū. libram autē vnā ac vnc. iiii, olei annosi crassissimi, & nō olētis, non nigri, non asperi.

In vas aliud ipsam percolans amplius, E
Adiectoq́ oleo, rursus cura, ferueat.
Non omne pones oleum, sed partes duas:
Tertia manebit in expedito condita,
Si sit necessum iungere, ne absit longius.
Vteris omnino per hyemem, cum inditum
Medicamini crassum oleum longo tempore
Euaserit: lithargyrum & feruentibus
Inspergito, leui igne & assiduo coquas,
Spatha mouens, præstiterit quam esse pineam.
Cum ceperit mediocri coctum tempore
Medicamen hoc emplastri spissitudinem,
Nec non fœtorem simili pacto pharmaci,
Confestim ab igne caccabum deponito,
Faciens per ęstatem pauxillo durius,
Sed hyeme mollius, non inquinans tamen. F
Moueto, adusque, quo modice ita refrixerit.
Sic deinde rursus manibus durioribus,
Totum subactum ex olla transferri iube.
Cum poscet vsus, iterum valide mollies,
Molliq́ diligenter pelliculæ illinens,
Permagna super accommodabis splenia.
Emplastrum vero hoc, siquando efficacius
Desideres ad neruos crassos, musculos,
Durasq́ mammas, atq́ articulos insuper
Tumentes fieri, pondo radicum indito
Agrestis maluæ purarum ac recentium,
Sectarum in partes digiti crassitudine
Ac longitudine. In olla feruentibus
At cum madorem totum, & vires pharmacum
Ex igne deposuerit, colo traijce G
Malue radiculas: lęuem & lithargyron
Inspersum coque tum, vt prædixi: & reponito
Simili modo rursus, eodemq́ ipso vtitor.
Ambas eodem tenere id virtutes ait
Primus Menecrates inuentor pharmaco,
Vir qui fuit habitu medicam erga artem optimo.
Etenim recentia seruat citra phlegmonen
Vulnera, eadem nec non diuisa glutino
Iungere, quę sunt & phlegmone obsessa vlcera
Nimis: medicari & vulneratos musculos
Sualit, sine quopiam alio, quę succurrere
Possunt cataplasmatis, fomentis, spongijs.
Ad omnia, quę facere confirmaui prius
Medicamen ex lithargyro & axungia,
Facit. Optimum vero pessum diutinis H
Recentibusq́ vteri inflammationibus,
Implere caua dilutum rosaceo
Vel myrteo bono, & cicatricem addere.
Summatim omne cataplasma, nec non pharmacum
Extrinsecus quod ipsis superinijcitur,
Superfluum esse dicit isto vtentibus.
Profecto dignum scriptione est pharmacum,
Cuius fides iam vel recepta est inuidis.
Hunc in modum ipsum pręparari dictitat.
Septem olei libras ęstiuis temporibus
Indes (alias eius dimidium repperi)
Pinguis, recentis pariter atq́ axungię:
Sed hyemæ, sicut tradit, inieceris nouem.
At sex lęuissimi modo lithargyri,
Fœnigręci addit dimidium sextarij

A Et seminis tantundem cõmbusti lini.
Maluęq; agrestis pondo statuebat tria
Radicis, etiamnum cui succus sit recens.
Quaternis bis coquere ex aquę sextarijs,
Ollæ orificio amplo recenti fictili.
Maluę radix purgata, concisa itidem
Et tenuis & contusa, vt fuerit indita,
Mox addito fœnigræci elutum probè
Lini q; semen. At cum succum emiserint
Coctura, spissitudinem q; acceperint,
Habeto succum, expresseris quem linteo.
Trutina at quaternas quando expenderis libras
Olei, commiscens, totum coque carbonibus.
Cum vero tenues bullulæ ex maioribus
Crebræ, contentis cacabo prodiuerint,
B Lithargyrum læuem protinus aspergito,
Igni q; non acri, sed assiduo coque,
Frictus sit dum vsq; succus cum pinguedine.
Erit ipsum medicamentum emplastrum melinum,
Boni coloris, non inficiens, nec nimis
Durum. Vetustis hoc qui inuenit pharmacis,
Vocabat ipsum iurè è succis pharmacum.

* Al. κεκαθαρμένου, i. mũdati.

Aliud.

Et hoc eodem prodit genere pharmacum,
Alijs licet misturis ipsum præparent.
Affectus ad quos retuli, prorsus facit.
Summatim omnibus, & crudis, & quæ concoqui,
Facile mutari nequeuntq;. Ingentia
Et musculorum & membranarum vulnera
Persanat, ipsorum nam facile subuenit
C Punctibus. Arthriticis iniectum item omnibus,
Infestatos iam mitigabit diutino
Dolore. Picis assumit quàm siccissimæ
Libras duas, cerę q; totidem pontice:
Puræ terebinthinę & liquidæ libras duas,
Mannęq; thuris veri vnam pondo libram:
At selibram, vel hac pauxillulo minus,
Albi recentis butyri pinguissimi.
Reliqua diu liquentur, & quidem igne acri,
Assiduè cernens, amplius ne pharmacum
Colore inficiat digitis contritum tuis.
Quibus peractis sublata ab igne ollula
Mannam liquatis inde sic aspergito,
Mouens medicamentum diu rudicula.
Sic frigeratum, & mollitum reponito.
D Huic copiosum q; & recens rosaceum
Contemperans, caua atq; ad carnis indiga
Adeo vlcera vtere, tendonum q; phlegmonas,
Tum quę non facilè in pus mutantur candidum.

De Acopis, hoc est Lassitudinem tollentibus. CAP. II.

QVid Acopa medicamenta promittant etiã nomen ipsorum ostendit. At κόπους id est lassitudines, Græci homines vocant affectus ex multo vehementi've motu corporibus vel totis, vel particulis quæ amplius laborarũt, orientes. Porrò molestæ sunt dispositiones hæ, potissimum ijs qui agitantur, mouentur q;: vehementiores autem, iã & conquiescentibus negocium facessunt. Cæterum postea medicis in vsu fuit, & si non ad lassitudines medicamen ab ipsis sit compositum, sed vel ad dolorem diuturnum in alto corporis latentem, vel motum difficilẽ, vel sensum difficilem, vel particulę duritiam, vel tensionem, vel tumorem scirrhosum, appellare similiter acopa & id genus omnia, modo humidam consistentiam acopis similem habeant: quæ liquidis ceratis, cuiusmodi & in luxatis fracturis q; vtimur, est propinqua. Quippe talis consistentiæ humidissimum est, quod à iunioribus medicis Cerelæon appellatur: deinde illitus acopi: post hos liquidorum ceratum, crassiore substantia præditum: mox ceratum tenerorum & molliũ, vti

vocant:

vocãt: postremo amolynta hoc est non inquinantia, similia his quæ propriè Epithemata dicũtur. E
His succedit emplastrorum consistentia, quæ & ipsa in maioris minoris q; ratione haud mediocrẽ obtinent differentiam. Quare nõ nulli medicorum quędam nomine à sola consistẽria ita desumpto, Ceratomalagmata nuncuparunt: medicamenta inquã inter ea, quæ corpori imponũtur, non ẽt quidem humida, duritiem verò tantam nec dum cõsecuta, quantã emplastra possidẽt. Cũ igitur oẽs citatæ differentiæ non medicamentorum virium, sed consistẽtiæ formę, sint indices, Acoporũ appellatio quondam sanè medicaminum facultatem, postea consistentiã significauit: huius q; rei causa cum distinctionibus ea nominare coacti sunt, hoc quidem Acopon relaxãs, illud emolliens, vel calefaciens, vel à dolore tollẽdo anodynum, vel metasyncriticum appellãtes: sicut ẽt ad hunc quendam affectum conferre, verbi gratia paralysin, coxarum laterum q; dolorem, vel cõmuniter ad vniuersos dolores. Natiuum igitur est medicamen simplex omnium lassitudinum præsidium, oleum videlicet, quod & citra adiectionẽ nominatur, quoniã vetustis tẽporibus solũ quoq; erat: posteri cicinum apud nos ei apposuerunt, in Ægypto.n. & hoc vetustum erat: & rursus post cicinum raphaninum, sinapinum, & sesaminum, alia q; eius generis, quemadmodum etiam apud nos crininum id est ex lilio, mastichinum, & lentiscinum: quę q; his magis varia sunt, vel vsq; ad vnguenta. Itaq; neminem latere arbitror medicamẽta Acopa apud veteres dicta, omnia liquidę cõsistentiæ esse necessario, quippe oleum solum lassitudines externis partibus ingruẽtes curat: in alto affligentes vehementiores q;, cum iniecto aliquo laxante pharmaco mediocriter calefaciente, veluti chalbano, resina terebinthina, ad hanc colophonia quadam nominata & fricta: quibus calidiores sunt abietina & strobilina: terebinthina vero larix paulo calore pręcellit. Cæterum id genus omnia relaxantibus oleis miscentur, quale est sabinum, iniecta interdum & cera. Iam vero acopon vnguen est in ijs, qui iam ẽt in corpore alto dolent, & Medicamen ex semine abietis, chamæmeli, anethi, & floris populi nigræ, quorum mox dicemus confecturam. Præterea susinum, & gleucinum, & comagenũ, ex acoporum vnguinũ grege est, & quæ ex pinguedine & adipe cõponũtur, suillo quidẽ moderatissimè relaxanti, gallinaceo aũt his vehementius, & hoc adhuc magis anserino: at adeps leoninus & pardi validior est, vt iam vehementer calefaciat, eo q; insigniter discutiat: in medio horũ consistunt bubulus, caprinus, vulpis, & hyenæ. Hęc sanè vniuersa in genere sunt eorum, quæ propriè Acopa dicuntur, hoc inuicẽ discrimine variantia, q; alia magis, alia minus, calefaciant. Quapropter non nulla genere toto acoporum vnguinum excidisse videbuntur, si in mollibus ea corporibus examines: etsi durioribus, cuiusmodi agrestium sunt, vtilissima appareant: nam subinde etiam diximus dura corpora valentiora pharmaca sustinere, mollia verò & humida, veluti puerorum, mulierum, & eunuchorum, eiusmodi medicaminum potentiã ferendo nõ esse. Insuper cuiuis notum est, & quæ vocantur Myracopa, ex acoporum cũ vnguentis tẽperatura fieri nihilo cæteris præstãtiora, nisi odoris suauitate. Quemadmodũ igitur à vetustioribus longo vsu explorata scribere consueui, ita nunc quoq; faciã ab Asclepiadis scriptis sumpto exordio.

Quæ Asclepiades in quarto Exteriorum Acopa & Myracopa conscripserit. CAP. 12.

Acopon ad Lassitudinum molestias, benefacit Neruis condolescentibus. Hoc Themiso vtebatur. Medicamen est vehementer bonum. Sampsuchi sextarium vnum, rorismarini sextarium vnum, fœnigræci sextarium vnum, cardamomi sextarij dimidium, brathyos sextarij dimidium, vini dulcis sextarios tres, olei venefrani trepondo, ceræ pondo duo. Arida in vino triduũ macerari sinito: quarto die oleũ adijcere oportebit, atq; vbi sedulo agitaueris, ac super prunã posueris, mouendo coquere: qñ continue efferbuerit, liquorẽ exprimere, cerã derasam huic adijcere, & rursus supra ignẽ coquere: vbi cera liquata fuerit, ab igne tolles, sines q; refrigerari. Postea vitreo vase vel stãneo repones, ac vteris nũc solo, nũc vno vnguẽtorũ admisto. ℂ *Aliud.* Sãpsuci sextariũ vnũ, rorismarini sextarium vnum, fœnigręci sextarium vnũ, lauri surculorũ pondo vi, iunci floris põdo ℥ iij, vini veteris sextarios iij, olei dulcis sextarios iij: ❴ radicis cucumeris agrestis, nardi celticæ, singulorũ lib. s: ceræ libras iij. Præparato, ac vtitor, sicut prædictum est. ℂ *Aliud medicamen confectum. Benefacit Solutis, ac Tremulis. Item valet ad omnem Neruorum ex cõsensu dolorem. Vsus est Menius Rufus. Succurrit Podagricis, Arthriticis, Ischiadicis que, vt toto liberet affectu. Vsus eius est in interuallis: at in accessionibus diluto medicamine vtimur.* Sãpsuchi sextarios duos, fœnigræci sextariũ vnũ, rorismarini sextariũ vnũ & semissẽ, meliloti sextariũ vnũ, illyricæ põdo vnũ, cyperi pondo vnũ, brathyos põdo vnum, cachryos pondo vnũ, cardamomi selibrã, iunci floris selibrã, casiæ selibrã, abrotoni selibrã, myrti fructus selibrã, lauri fructus selibrã. Omnibus contusis, ac in vas duplex vnguentariũ coniectis, vini tmolitis sextarios octo affundito: triduo madefieri sinito: deinde olei sabini põdo xvj, irini põdo vnũ, lentiscini pondo vnũ, syriaci pondo vnũ, gleucini pondo vnũ, myrtei põdo vnum, laurini pondo vnum immittito: Igni superposita incoquito: deinde liquorẽ ex coctis expressum in vas aliud trãsfundito: rursus q; sine decoctis incoquito, cerę selibra adiecta, resinæ laricis lib. i, myrrhæ stactę lib. vna. His liquatis vtitor, sicut prędictũ est. *Aliud.* Sampsuchi põdo ij, fœnigræci sextarios ij, rorismarini sextarios ii: brathyos põdo ij, † sextarios ii: ❵ meliloti põdo ij, cyperi põdo vnũ, iridis macedonicę põdo vnũ, cachryos põdo vnũ, cardamomi põdo vnũ, calami aromatici selibrã, iũci floris selibrã: casię fistulę, costi, elelisphaci, singulorũ selibrã: baccarũ lauri selibram, cucumeris agrestis radicis selibram.

† *In quibusdã cod. græcis manuscriptis hæc verba non adsunt.*

A cis selibram, myrti surculorum selibram, vini tmolitis odorati sextarios viij, olei sabini pondo vigintiquatuor, irini pondo vnum, cyprini pondo vnum, lentiscini pondo vnum, gleucini pondo vnum, myrtei pondo vnum, ammoniaci pondo vnum, hedychroi pōdo vnum, malabathrini pōdo vnum, myrrhæ stactæ pondo vnum, opobalsami pondo vnum, ceræ pondo xv. Arida imbuuntur ac madefiunt, quemadmodum præcepimus, triduo: & his oleum, & pleraque vnguenta adijciuntur: malabathrinum, amaracinum, hedychroon, stacte, & opobalsamum, postrema reseruātur, vt † in medicamenti confectione, } cera iam liquefacta hæc indantur. Quomodo autē preparandum sit medicamentum, & quis eius vsus, iam ostendimus. ℂ *Acopon, quod ex Melle inscribitur. Valet ad Laßitudinum molestias, Neruorum contractiones. Benefacit Opisthotonicis, & Canina conuulsione affectis. Dicitur Tetramyron i. ex quatuor Vnguentis confectum.* Mellis vncias tres, irini vncias tres, rosacei vncias tres, cyprini vnc. iij, gleucini ℥ iij, ceræ vnc. iij, terebinthinæ vnc. iij. Mel seorsum coquitur: quæ liquari possunt, liquefiunt: & in mortarium coniecta omnia simul contunduntur, læuiganturq́; & excepta vsui sunt. *Aliud.* Cyprini, irini, rosacei, gleucini, singulorum heminas sex: ceræ denariorum pōdo xxiiij, terebinthinæ denariorum pondo viij, mellis denariorum pondo sex: præparato, ac vtitor, sicut prædictum est. ℂ *Aliud vocatur Lexopyreton, id est febrē finiēs.* Rosacei, iri-

B ni, gleucini, cyprini, singulorum heminas quatuor: ceræ denariorum pondo xii, terebinthinæ denariorum pondo quatuordecim, myrrhæ stactæ denariorum pondo iiij, mellis cocti denariorum pondo sedecim: conficito, vt docuimus. ℂ *Aliud ex collectaneis Aphrodisei.* Rosacei, irini, cyprini, singulorum heminas quatuor: ceræ denariorum pōdo duodecim, gleucini heminas quatuor, adipis anserini denariorū pōdo duodecim, terebinthinæ denariorum pōdo quatuor, stactæ denariorum pondo quatuor, opobalsami denariorū pondo duorū, mellis cocti denariorum pōdo viij: cōficitur superiorum modo. ℂ *Aliud Acopon, Dysodes i. fœtidum dictum, ad Idem.* Ceræ denariorum pondo viij, terebinthinæ denariorum pondo viij, chalbani denariorum pondo sex, guttæ ammoniaci denariorum pondo sex, olei veteris heminas duas, medullæ ceruinæ denariorum pōdo viii. Præparato ad modum prædictū, & vtitor mero & diluto. ℂ *Aliud ad oēm Neruorum ex cōsensu dolorē.* Resinæ terebinthinæ denariorum pondo quinquagintasex, ceræ denariorum pondo xxviij, guttæ ammoniaci denariorum pondo trigintaduorū, chalbani denariorum pondo xxxij, medullæ ceruinæ denariorum pondo vigintiquatuor, mellis cocti denariorum pondo vigintiquatuor, olei veteris heminas duas: ammoniacum aceto soluitur. *Aliud.* Ceræ denariorum pondo xxiiij, terebinthinæ denariorum pondo xxiiij, chalbani denariorum pondo sex, guttę ammoniaci dena-

C riorum pondo sex, olei veteris heminas duas, medullæ ceruinæ denariorum pondo viij, styracis denariorum pondo xvi: præparato similiter. *Aliud.* Ceræ denariorum pondo vigintiquatuor, terebinthinæ denariorum pondo sedecim, chalbani denariorum pondo vi, styracis denariorum pondo viij, olei veteris heminas duas, mellis heminam vnam s: medullę ceruinæ denariorum pōdo viij, salis floris quantum satis est: ammoniacum aceto soluitur. ℂ *Aliud. Benefacit Ischiadicis, & Opisthotonicis. Sanat omnem Neruorum ex consensu dolorem.* Ceræ pondo vncias sex, terebinthinæ pondo libram vnam, guttæ ammoniaci pondo vnciam vnam, opopanacis pondo vncias duas, chalbani pondo vncias duas, medullæ ceruinæ pondo vncias duas, medullæ taurinæ pondo vnc. ij, œsypi pondo vncias ij, olei irini heminam, mellis pondo vncias tre*s: conficito ratione prædicta. ℂ *Aliud ad vehementes Laßitudinum affectus, & Neruorum contractiones.* Ceræ denariorum pōdo quinquaginta, terebinthinæ denariorum pondo xxv, aphronitri denariorum pondo vj, œsypi denariorum pondo vi, mellis cocti denariorum pondo vi, guttæ ammoniaci denariorum pondo sex, medullæ ceruinæ denariorum pondo vi, chalbani denariorum pondo vi, seui taurini denariorum pondo vi, baccarum siccarum lauri denariorum pondo vi, olei heminam, vini marinę expertis heminam: præparatur sicuti priora. ℂ *Aliud Ascuntianum inscriptum.* Cerę pondo vnc. ij, chalba-

D ni pondo vncias tres, nitri pondo vncias trēs, terebinthinæ liquidæ pondo vncias tres, œsypi pondo vnc. ij, seui taurini pondo ℥ ij, olei cyprini pōdo vncias quatuor, olei melini pondo vncias iiij, irini pondo vncias quatuor, mellis pondo vncias quatuor, olei communis pōdo vncias tres, olei veteris pondo vncias quatuor, guttæ ammoniaci pondo vnciam vnam, thuris pondo vnciam i, præparatur vt alia. *Aliud.* Olei veteris sextarium vnum s, terebinthinæ pondo libram vnam, guttæ ammoniaci pondo vncias duās, ceræ pondo selibram, chalbani pondo vncias tres, œsypi pondo vncias duas, thuris pondo vnciam vnam, æruginis pondo vncias duas, mellis † heminas duas, } medullę ceruinæ pondo vncias tres, seui anserini pondo vncias duas, vini heminas duas, aphronitri pondo vncias duas: conficitur instar superiorum. ℂ *Aliud Chloracopon i. Acopon viride. Succurrit Opisthotonicis, Ischiadicis, Solutis, & Tremulis.* Myrrhæ denariorū pondo iiij, guttæ ammoniaci denariorum pōdo iiij, thuris denariorum pōdo iiij, nitri denariorum pondo iiij, æruginis denariorum pondo quatuor, opopanacis vncias decem, chalbani pondo vncias quatuor, terebinthinæ pondo libras duas, cerę pondo libras duas, malabathrini vnguenti sextarij dimidium, cyprini sextarij dimidium: aceti, quantum sufficit. Ammoniacum, myrrham, nitrū dissoluito: iam solutis opopanacem, chalbanum adiungito: his læuigatis liquata superfundito, misceto q́; exceptis vtitor. *Aliud* Myrrhæ denariūm pondo quatuor, terebinthinæ pondo libras duas, ceræ denariorum

Al. amaracini. & ita omnino videtur legendum.

† *κατὰ τὴν τοῦ φαρμάκου σκευασίαν, est in impreßis, vt transtulit interpres. In antiquis, μετὰ τὴν τοῦ i. post medicamēti confectionem.*

*Al. Aphrodæ.

*Aliter xxviij.

*Aliter iiii.

*Aliter vi.

*Aliter vi.

*Aliter i.

*Al. vnc. iiii.

nariorum pondo duorum: guttæ ammoniaci, thuris, nitri, ęruginis, singulorum denariorum pon- E
do quatuor: vnguenti melini sextarij dimidium, cyprini pondo vncias tres, irini pondo vncias iij, olei veteris sextarios tres, opopanacis pondo vncias tres, chalbani pondo vncias quatuor, aceti quod sufficit: pręparatur, vt dictum est. ℭ *Aliud ad Diuturnos affectus valde generosum.* Ceræ pōdo minam vnam, olei veteris sextarios quatuor, terebinthinæ pondo, libram vnam, myrrhę pondo vncias quatuor, thuris pondo vncias quatuor, opopanacis pōdo vncias quatuor: cucumeris agrestis radicis, æruginis, nitri, singulorum pondo vncias quatuor: piperis albi pōdo vncias duas, chalbani pondo vncias quatuor, medullæ ceruinę pondo vncias quatuor, vnguenti cyprini pondo vncias quator, irini vnguenti pondo vncias quatuor, vnguenti melini pondo vncias quatuor, rutę viridis surculorum pondo vncias tres, aceti quod satis est. Cucumeris agrestis radices, & rutam cum aceto incoquito, deinde liquorem expressum aridis inijcito, lęuigata accurate liquatis excipito: ac interdum pharmaco syncero, interdum diluto vtitor. Hoc aūt pro ratione subiectorū affectuum fiet. ℭ *Aliud Bassi Pharmacum confectum. Hoc ipso vsus, cum Neruorum resolutione prius tentaretur, seruatus est.* Olei myrtei pondo vncias quatuor, cyprini pōdo vncias quatuor, olei veteris pōdo libram s, attramenti sutorj pondo libram s, cerę pondo libram, terebinthinę pondo libram s, chalbani pondo vncias tres, mannę pōdo vncias quatuor, opopanacis pondo vncias duas, bryonię radicis pōdo vncias quatuor, æruginis pondo vncias quatuor, aphronitri pondo vncias iiij, F
piperis pondo vncias duas, pyrethri pōdo vncias quatuor, adipis hœdini pondo vncias sex, euphorbij pondo vncias quatuor, aceti quantum satis est. Bryoniam, pyrethrum, cum aceto incoquito: deinde liquorem expressum, aridis q; probè lęuigatis adiectū, liquatis excipito: vsus ostensus est. ℭ *Aliud ex Castorio, Solutis, & omni Diuturno malo auxiliatur.* Oesypi pondo vncias tres, medullæ ceruinæ pōdo vncias quatuor, terebinthinę pondo vncias tres, guttę ammoniaci pondo vncias duas, chalbani pondo vncias duas, castorij pondo vncias duas, piperis albi pondo vncias duas, euphorbij pondo vncias duas, adarces pondo vncias duas, nitri spumę pondo vncias duas, opopanacis pondo vncias duas, olei styracini pondo vnciam vnam, olei irini pondo vncias duas, olei veteris heminam vnā, cerę pondo libram s: componitur aliorum modo. ℭ *Aliud, cuius vsu Bassus longo tempore Paralysi infestatus, etiam ab hoc morbo conualuit.* Olei myrtei, melini, cyprini, singulorum vncias quatuor: olei veteris selibram, cerę pondo vnū*, terebinthinæ selibram, chalbani vncias quinque, thuris vncias quatuor, opopanacis vncias duas, ęruginis vncias duas, bryoniæ radicis vncias quatuor, aphronitri vncias quatuor, piperis vncias duas, pyrethri vncias duas, adipis hœdi vncias sex, euohorbij vnciam vnam, aceti quantum satis est. Cōpositio huiusmodi medicaminum cōmunis est. ℭ *Alia Collinitio Podagricorum, ac Articulari morbo laborantium ex Sale confecta: toto affectu liberat. Vsus eius est quotidie.* Salis inquinati, hoc est ipsius terrę pōdo, aluminis fissi pondo, fęcis vini Italici sextarium, lapidis asij floris vncias iiij. Arida studiosè conterito, & fæce addita accuratè lęuigato: quibus olei veteris sextarium affundito, rursus q; condito, ac excepto vtitor. In alijs scripturis melle attico excipitur. *Aliud.* Salis inquinati pondo vncias tres*, aluminis fissi pondo vncias tres*, lapidis asij floris pondo vncias tres, thuris pondo semūnciam, myrrhę pondo semūnciam, fęcis vini Italici sextarij dimidium: præparato vti prędiximus. ℭ *Alia Illinitio Patroclo Cæsaris liberto composita: leuat toto affectu. Vtedum est quotidie & manè ante balneū, & post ipsum: ad hæc vesperi. Sumētes ex pharmaco, quod satis est, soluētes q;, oportet pedes inungere, & citra cōtusionem infricare.* Thuris denariorum pondo decem, piperis albi denariorum pondo decem, aphronitri denariorum pondo viij, myrrhæ denariorum pondo quatuor, guttę ammoniaci denariorum pondo sex, aceti quantum sufficit, olei cyprini heminam vnam s. Sicca contunduntur, cribro q; tenuissimo incernuntur: reliqua aceto dissoluuntur, lęuigantur q;: deinde omnia simul miscentur, & tritis cyprinum inditur: exceptis autem vtimur. *Aliud.* Thuris denariorum pondo viij, myrrhę denariorum pondo viij, guttæ ammoniaci denariorum pondo viii: aluminis scissilis, piperis H
albi, singulorum denariorum pōdo viii, nitri denariorum pōdo viii, aceti quod satis est, olei cyprini heminas duas, cerę pondo selibram. Quę liquari possunt, liquefiunt, & tritis adiiciuntur.

ℭ *Aliud Neapolitæ Medicamentum, Ischiadicis, Arthriticis & Podagricis cōfectū: toto affectu liberat.* Thuris, piperis albi, guttę ammoniaci, myrrhę, lapidis asii floris, aluminis fissi, nitri, centaurii succi, singulrum pōdo vncias duas: fęcis vini Italici sextarium vnum: olei cyprini, laurini, myrtei, styracini, crę, singulorum pondo libram vnam: terebinthinę pōdo selibram, chalbani pōdo vnciā, opopanacis pōdo semunciā: liquata tritis miscentur. ℭ *Aliud Domitio Nigrino compositum quod toto affectu liberat.* Myrrhę stactæ pōdo vncias duas, thuris pondo vncias duas, guttæ ammoniaci pondo vnciam vnam: nitri rubri, vel salis inquinati, pōdo vncias duas: aluminis fissi, lapidis asii floris, colocynthidis partis interioris, mandragorę succi, mellis, euphorbii, singulorū pōdo vnc. ii: vnguēti crocini, melini, styracini, malabathrini, laurini, gleucini, hedychroi, amaracini, adipis vituli marini, singulorum pondo vncias sex: huius penuria vtendum est medulla cerui vetustissima: cerę pōdo libram, chalbani pōdo vnciam, terebinthinę pōdo selibram, opopanacis pondo semūciam, fęcis vini Italici sextarium: pręparato, quemadmodum suprà dictum est. Hac confectura vtemur post podārcem*, cui titulus est Pōpei pretiosa, Sabērnio* Valenti compositam. ℭ *Medicamentum ex Populo,*

*Aliter s.

* Al. vncias vi.

* Al. vncias vi.

**Al. podagricam.*

* *Infra pagin. 271. d. scriptū est Aburnio.*

A *ex Populo. Benefacit Ischiadicis, Arthriticis, Solutis, Tremulis. Valet item ad Usum quotidianum.* Populi nigrę surculorum pondo minam, cucumeris agrestis radicis pondo libras quatuor, casię fistulę pondo libras duas, vnguenti crocini pondo libras duas, croci pondo vncias tres, vini odori sextarios xij, olei sabini sextarios decem, sampsuchi pondo libras quatuor, cerę pondo libras quatuor. Surculos populi diligenter contusos in vase duplici vnguentario contineto: ac his sampsuchũ cucumeris q; radices in crassiora frusta concisas adijcito, his vinum superfundito. Omnia diebus nouem macerari finito: sequenti die oleum adijciatur: & rursus accuratè tunsa igne non acri incoquito. Postea liquori expresso, ceram derasam & medullam læuem factam indito, igni imposita coquito. Vbi liquata fuerint, ab igne tollens, crocinum adiungito, moueto q; cõtinuè. Crocinum vero læue factum, terrestris testudinis sanguine excipito, vt olei veteris crassitudinem habeat. Porrò iugulatur testudo, iuxta clauiculam arundine vtrinq; transfixa. Liquata croco iniecta rursus tundito, exceptis q; vtitor. Medicamentum toto affectu leuat. Multo aũt prestantius euadit, si testudinis sanguinẽ copiosum recipiat. ℭ *Aliud. Valet ad Molestias ex perfrictione, & Contusiones ex ictibus.* Populi nigrę surculorum pondo minam, cucumeris agrestis radicis pondo minas quatuor, casiæ fistulę pondo libras duas, medullæ ceruinæ pondo libras duas, croci pondo libras tres, vini odo-
B rati sextarios duodecim, olei libras decem, sampsuchi põdo libras quatuor, ceræ libras quatuor: sanguinis terrestris testudinis quantumcunq; indideris, medicamẽtum nihil offendes, sed potius iuuabis: præparatur modo prædictorum. ℭ *Aliud Acopon Dia Phrynon id est ex rubetis ranis. Hoc vsus vir Xysticus idest iaculator, & Acopo & Malagmate, à toto affectu cõualuit.* Cõfectio ita habet. Olei veteris sabini pondo libras tres, cucumeris agrestis radicis pondo libras tres, cerę põdo libras tres, apochymatis pondo libras tres, adipis suillę veteris pondo libras tres: ranas rubetas magnas numero tres, vel si hæ non sint paruas quinq;: medullæ ceruinæ pondo vncias tres, aphronitri pondo vncias tres, sulfuris viui pondo vncias tres, olei laurini pondo vncias tres, olei irini põdo vncias tres, vnguenti malabathrini pondo libram, sampsuchi pondo libram. Radices in crassiora frusta sectas, ac in oleum simul cum sampsucho coniectas, supra prunas incoquito. Vbi radices inaruerint, humorem exprimito, radices quidem & sampsuchum abijcito: ranas in sportulam textam imponens, huius q; oras consuens, & oleo expresso committens, rursus vas coopertũ igni supraponito: vbi iam satis magnum temporis spatium intercesserit, vt ranę illiquatæ fuerint, sportula deposita humore expresso abijciatur: reliquo oleo liquata indito, mouẽs sine requie: postremo medullam & chalbanum adiungito: postquã soluta fuerint, ab igne tollito: ac modicè refrige-
C rari permittens, arida tunsa, ac tenuissimo cribro secreta inspergito, mouens assiduè: in mortariũ demissis, iterũ q; tunsis, malabathrini vnguenti pondo & semissem adiungito, & rursus tundito: excepta vase plumbeo, vndiq; obturato, vt nihil perspiret, seruato. Vteris medicamento interim vt malagmate, facta morbi inclinatione, interim vt enchrismate .i. illinitione. Nam pharmaci, quod satis est, capientes, soluentes q; vnguento, vt cerati humidi spissitudinem habeat, vtimur. ℭ *Aliud Haliei confectum Pharmacum, in quo versans Halieus, cum affectu adeo infestaretur, vt corpore distorto esset, vsurpabat: & toto malo liberatus est. Data est confectio Valerio Paulino.* Habet aũt in hũc modũ. Olei sabini libras iij: populi nigrę surculorum libram, qui cũ non adsint, sampsucho vti oportet, duas ipsius partes adijcientes. Habet aũt & sampsuchi, cyprini, irini, mastiches, singulorũ libram: myrrhæ stactę selibrã, ceræ trientem, apochymatis libras iij, adipis suillæ pinguis libras iij, sulfuris viui vnc. iij, nitri spumę ℥ iij, chalbani lib. iij, medullæ ceruinę ℥ iiij: testudinum terrestrium x sanguis immittendus est medicamini præparato, & iam trito. Porrò conficiendum est, vti diximus. In vsu, medicamenti libram i. auferentes, opobalsami ℥ iij, vnguenti malabathrini ℥ i, condimenti gratia illi indere cõuenit. Hoc in quotidianos vsus ita præparat. ℭ *Aliud id ipsum Haliei, à Valerio Paulino aliter confectum.* Cerę pondo libras iij, cucumeris agrestis radicis pondo libras tres, apochymatis
D pondo libras tres, adipis suillę pinguis pondo libras iij, olei sabini pondo tria, cyprini pondo, susini pondo, crocini pondo, † stactæ pondo selibram, medullę ceruinę pondo & semissem, chalbani pondo & semissem, rubetas quinque: sampsuchi, vel populi nigræ surculorum, pondo tria: sulfuris ignem non experti pondo vnc. iij, aphronitri pondo ℥ iij, testudinum plurium sanguinem: cõficito, quemadmodum predixi. ℭ *Aliud Flauij Clementis confectum pharmacum. Huius vsu nouimus homines toto corpore distortos à Podagra Chiragra q;, adeo conualuisse, vt citra noxam obambularent.* Olei sabini pondo xij, cucumeris agrestis radicis pondo xij, cerę pondo, terebinthinę pondo, medullę ceruinę pondo, chalbani pondo, ranas numero sex. Oleum diuidimus, & seorsum in eo ranas, seorsum item radices, incoquimus: deinde liquore percolato ad pharmaci confectionem vtimur. Pharmacum autem acopi vsum prestat, Valerio Paulino scripturæ hunc in modum adijciente: Sampsuchi pondo vnum & semis, vnguenti crocini pondo, malabathrini pondo, opobalsami põdo ℥ iij, testudinum x sanguinem, medullę ceruinæ pondo duo, chalbani pondo duo, adipis suilli veteris pondo tria, apochymatis pondo, ceræ pondo tria semis, sulfuris viui pondo vnciam, aphronitri pondo vnc. iiij, rubetas tres, testudinum xv sanguinem: & loco crocini syriaci pondo, sampsuchi pondo semis ponitur: superiorum modo preparatur. ℭ *Aliud Pompeij Sabini. Polyteles i. pretiosum, inscribitur. Aburnio Valenti præparatũ fuit. Vtile est Ischiadicis, Arthriticis, Podagricis, Tremulis, & ad omnem*

Neruorum

† Additur in ãtiquis, mastiches libram vnam.

** Supra pag. 270. b. scriptũ est Sabernio.*

† Al libram vnam. *Al. pondo s* *Neruorum dispositionem.* Compositio talis est. Sampsuchi pondo duo, fœnigræci †pondo duo, me E liloti pondo, rorismarini pondo, brathyos pondo semis, cachryos pondo, cyperi pondo, abrotoni pondo, cardamomi pondo selibram, baccarum lauri pōdo selibram, vini odorati sextarios xxiiij, vnguenti irini pondo xv, cyprini pondo ij, syriaci pondo ij, ceræ pondo duo, terebinthinæ pondo, chalbani pondo vncias duas, opopanacis pondo vncias tres, guttæ ammoniaci purgatæ pondo vncias quatuor: piperis longi, nitri rubri, lapidis asij floris, colocynthidis partis interioris, aluminis fissilis, singulorum pondo ℥ iiij: thuris pondo ℥ iiij, centaurij pondo ℥ iiij: mandrogoræ succi, myrrhæ stactæ, mellis cocti, singulorum pondo ℥ iiij: rubetas ranas magnas numero vi, testudinum terrestrium x sanguinem. Medicamentum variè componitur. Aromatica sicca q́ʒ crassius contusa, vasi q́ʒ duplici vnguētario iniecta, vino superfuso, triduum macerari permittimus. Quarto die vino, quantū satis est, ablato guttam ammoniaci, thus, chalbanū, & opopanacē imbuimus, & reliquos succos: hæc dissoluta læuigamus: quibus factis læuibus tunsa cribrata q́ʒ alumen, nitrum rubrum, colocynthidem, lapidis asij florem, piper, & reliqua arida immittimus, simul q́ʒ terimus: his myrrham, stacten, & mel adijcimus. Sic iam preparatis, omnia liquida his, quæ in vino macerant, affundito: igni superposita coquito, mouens continuè. Vbi bona vini pars cōsumpta fuerit, humorem exprimito: cui ranas imponens, sicut supradictum est, incoquas, & tunc liquida F adijcias. Hæc liquata ab igne deponens, leuigatis indes, ac rursus tūdes: exceptis vtitor. ℭ *Aliud Acopon Metasyncriticū. Auxiliatur Ischiadicis, Arthriticis, Solutis, & Tremulis. Vtebatur Iulius Secūdus Diuturnos affectus demulitur, Capite dolentes adiuuat.* Adarces pondo ℥ ij, myrrhæ stactæ pondo ℥ ij, aphronitri pondo ℥ ij: euphorbij, opobalsami, singulorum pondo ℥ ij: styracini vnguenti pondo. Arida tunduntur, cribantur q́ʒ: his myrrha, stacte, & opobalsamum adijciuntur: denuo tunsa styracino excipiūtur. Ac interim per se, interim alteri mistum vsui est medicamen. Coctionem quoque adiuuat. ℭ *Aliud Orphito compositum, cuius vsu Thoracis affectu molesto, & iam Inueterato liberatus est.*

† Al. pondo vncias vi. Adarces pondo ℥ ij, myrrhæ stactæ pondo ℥ ij, aphronitri pondo ℥ iij, euphorbij † pondo vnciæ dimidium, malabathrini vnguenti pondo, foliati Romanis dicti pondo selibram, cerę pondo ℥ ij, opobalsami pondo ℥ ij. Præpararur in modum prædictum. ℭ *Aliud Neapolitæ, quod Agrippæ* *† Aliter vi.* *compositum fuit.* Adarces ablatis arundinibus pondo ℥ iij, euphorbij pondo ℥ † iij, aphronitri pondo ℥ iij, stactę pondo ℥ iij, opobalsami pondo ℥ iij, vnguenti malabathrini primi pondo, foliati pō do ac selibram, hedychroi pondo selibram, crocini pondo selibram, nardi asianæ consecratoriæ primæ pondo selibram, ceræ pondo vncias tres: conficito vt priora. ℭ *Aliud Myracopon, hoc est ex Acopis & vnguentis constans, Regium ad inueteratos affectus. Item coctionem adiuuat.* Calami aromatici, G carpobalsami, amomi, cardamomi, iunci floris, casiæ rosam spirātis, meliloti, sampsuchi, brathyos, fœnigræci, cyperi, nardi, piperis albi, singulorum pondo ℥ iij: myrrhæ troglodyticę pondo selibram, euphorbij pondo selibram, † vini falerni sextarios xvi, vnguenti malabathrini primæ confe *† Additur in ātiquis. Adarces selibrā, nitri selibram.* ctionis pondo ij, nardi primę compositionis pondo, foliati primi pondo, opobalsami pondo, crocini pondo, styracini primi pondo, amygdalini pondo, comageni pondo, gleucini pōdo, irini pō do, hedychroi pondo ij, amaracini primi pondo ij. Coquitur vnguenti modo. Nimis quā bonū medicamentum est. Celeri Primipilario compositum est. Benefacit ischiadicis, arthriticis, solutis, tremulis. Valet ad conuulsa, rupta q́ʒ: item ad scirrhosos viscerum affectus. Et cōcoctiones iuuat ventriculi orificio & dorso illitum. ℭ *Aliud compositum Aquiliæ Secundillæ.* Euphorbij, opobalsami, myrrhæ stactæ, singulorum pondo ℥ ij: nitri spumę pondo ℥ iij, cerę tantundem, vnguenti malabathrini pondo, foliati pondo selibram, crocini pondo selibram. nardi vnguenti pōdo selibram, hedychroi pondo selibrā, amaracini pōdo selibrā. Cōficitur, quo dixi modo. Hæc quidē sufficiebant. Etenim Asclepiades cōiecturas ipsorum & vsus accurate tradidit: Andromachus aūt, vt solet, negligentius, neqʒ ad quid eorum singula valeant, indicans, sed nobis conijciēdum relinquēs: nam ceu ad artis peritos scripturas semper conscripsit. Verum qm̄ nō nulla acopa inuicem sibi si- H milia, in symmetrijs discrepant, ideo hæc quoqʒ apposui, ꝙ lectores ex ijs, quæ Asclepiades docuit, de ijs simul ratiocinari queant, cuiusmodi acopa, quibus vitijs potissimum conducant. Dicemus autem & nos, vbi vniuersales quosdam sermones de ipsis retulerimus, vnde accuratiore via ac ratione ad eorundem vsus, qui mentem dicendis adhibebunt, peruenient.

Quæ Andromachus Acopa scripserit. *CAP* 13.

ACopum viride Haliei. Ceræ, terebinthinæ, olei veteris, singulorum pondo & s: aphronitri pondo ℥ iiij, chalbani pondo ℥ iij, æruginis rasę pondo ℥ iij, opopanacis pondo ℥ vi, guttæ ammoniaci pondo ℥ iij, mannæ pondo vnc. iij, aceti pondo ℥ ii, melini pondo ℥ ii, cyprini pondo vnc. ii, irini pondo vnc. ij, seui caprini pondo vnciam. ℭ *Aliud Acopum bonum.* Cerę pōdo xvi, aphronitri pondo ℥ viij, baccas lauri numero viij, piperis albi denarij pondo vnius, crocomagmatis quantū sufficit, medullæ ceruinæ denariūm pondo duūm, myrrhæ denarij pondo vnius, ceræ denarij pondo vnius, vini rhodiaci denariūm, aceti parum aridis adijcitur. ℭ *Aliud Basi Stoici.* Cucumeris agrestis radicis pondo, {castorij pondo ℥ ij, medullæ ceruinæ pondo ℥ vi, olei veteris pondo ij, ceræ pondo vnum, } aphronitri pondo ℥ iij, baccarum lauri sextarios duos, rutæ viridis fasciculum manipularem, rorismarini tantundem, olei sabini veteris pondo decem.

Radices

A Radices & herbę oleo incoquuntur, deinde exprimuntur, postea liquata superfunduntur.
Aliud. Opopanacis pondo vnciam, resinę pondo vnciam, resinæ pitynæ pondo ij, ceræ pondo,
guttæ ammoniaci pondo vnc. vi, œsypi pondo ℥ ij, olei veteris sextarium vnum semis, salis floris
pondo vncias duas. *Aliud.* Ceræ pondo, medullę ceruinæ pondo ℥ ij, vnguenti babylonij pon-
do, hedychroi pondo, stactæ pōdo, malabathri pondo vnciam, nardi pondo vnciam, opobalsa-
mi pōdo vnc. vi. In marina vel muria medullam liquato, liquabilia curata simul cōmittito, postre-
mò opobalsamum: at si liquidum sit acopon, plus ceræ indito. ℭ *Aliud Acopon Quadrati.* Irini
vnguenti vnciam, cyprini vnciam, laurini vnciam, olei veteris ℥ iii, terebinthinæ vnciam, medul-
lę ceruinę vnciam, {cerę vnciam,} œsypi vnciam, piperis vnciam, nitri denariûm pondo iiij, sul
furis ignem non experti denariûm pondo iiij, pyrethri denariûm pondo iiij, mellis vnciam. Li-
quata siccis miscentur. ℭ *Aliud Acopon fœtidum.* Terebinthinę denariûm pondo lvi, ceræ dena-
riûm pondo xxviij: œsypi, mellis, medullę ceruinę, guttę āmoniaci, chalbani, aphronitri, interdū
opopanacis, baccarum lauri, singulorum denariûm pondo vi: olei veteris sextarium, vini hemi-
nas ij: quidam castorij denariûm pondo trium addunt. ℭ *Aliud ex Sampsucho.* Cerę pondo, olei
omphacini sextarios iij, sampsuchi sextarium, fœnigræci sextarium, vini veteris sextarios qua-
B tuor, maluæ fasciculum: herbæ mercurialis, quam Græci linozostin vocant, fasciculū: cucumeris
agrestis radices. ℭ *Aliud, vt Antimachus.* Sāpsuchi noui, rorismarini, aspalathi, brathyos id est
herbę sabinæ, fœnigræci, singulorum sextarios duos: ceræ pondo, vini veteris sextarios iij, gleuci- *Aliter i.
ni sextarios iij. ℭ *Aliud à Philocle acceptum.* Olei decocti permultum, radicum cucumeris agrestis
sextarios iii, ceræ minam, terebinthinæ minam, medullæ ceruinæ denariûm pondo xxv, adipis an-
serini denariûm pondo xxv, chalbani denariûm pondo xij s, sampsuchi sextarium, rorismarini
sextarium. Hæc postrema cum vino odorato tum læuigantur, tum miscentur: fit autem & malag
ma cera copiosiore iniecta. ℭ *Aliud Acopon confectum, vt Aphrodas.* Aphronitri denariûm pon-
do trium, piperis grana quadraginta, & longi totidem, thuris denariûm pondo xvi. His tritis vi-
ni odori chij vel rhodij heminam superfundito, mellis denarios ix: deinde in patella liquato ceræ
tyrrhenicæ denariûm pondo xij, seui taurini denariûm pondo xlij. ℭ *Aliud, quod erat Asphalarte-
sii.* Crocomagmatis denariûm pondo quatuor, medullę ceruinæ denariū pondo xij, œsypi dena-
riûm pondo vi, adipis anserini vel suilli denariûm pondo xii, terebinthinæ denariûm pondo xii,
irini denarios xviij: cyprini, gleucini, singulorum denarios xviij. Mel liquatur, deinde siccis ad-
miscetur: ac vbi simul cum his quæ in mortario sunt, læuigaueris, in vsus condes. ℭ *Aliud Aco-*
C *pon Barbaricum, ex Euphorbio, ad Ischiadicos, alia q; multa.* Opopanacis pondo vnciam, tyrrhenicæ pon
do vnciam, terebinthinæ pōdo ℥ ii, chalbani pōdo vnciam, guttæ ammoniaci pondo ℥ ii, euphor-
bij pondo ℥ ij, castorij pōdo vnc. ij, piperis albi pondo ℥ ij, medullæ ceruinæ pondo ℥ iiij, œsypi pō-
do ℥ iiij, limnestridis pōdo vnciæ dimidium: styracini, laurini, amaracini, singulorum vncias tres: *Aliter vj.
olei veteris sextarios ii, hedychroi vnc. vi: præparato vtitor. Valet ad desperatos neruorum affe-
ctus, item propriè ad ischiadicos. ℭ *Aliud Acopon, quo Aruntius Aquila curatus est. Benefacit Coxen-
dicum dolori, omni q; Neruorum distensioni.* Opopanacis pōdo ℥ ij, {chalbani pōdo vnc. i, terebinthinę
pōdo ℥ ij: piperis albi, castorij, vtriusq; pōdo ℥ ii:} œsypi pōdo ℥ iiij, casię pondo vnc. iiii, medullæ
ceruinę pondo vnc. iiij, cerę pondo, styracini pondo ℥ vi, irini pondo vnc. vi, laurini pondo vnc.
vi, olei veteris pōndo, euphorbij pōdo ℥ ij, guttę ammoniaci pondo ℥ ij. Euphorbium cum pauco *Al. pondo ii.
melle misceto. ℭ *Aliud Glyti, vt Philoxenus grammaticus.* Cerę pondo libras duas, guttę ammonia- *Aliter i.
ci pondo libram, chalbani pondo libram s, styracis pondo libram, bdellij pondo libram, myrrhæ
pondo vnc. ij, thuris pondo ℥ ix, œsypi attici pondo libram, propolis pondo libram, resinę terebin
thinę pondo libram, olei veteris pondo ii: cyprini, irini vnguenti, amygdalini, singulorum pon-
do ij: syriaci pondo iii, opopanacis pondō: prępara. ℭ *Aliud Acopon Viride, vt Clemens Sertorius,* *Al. pondo i s.
D *quo vtor.* Æruginis rasę pondo ℥ vi, resinę frictę pondo vnc. quatuor, olei myrtei pondo, lentiscini
pondo, olei veteris pondo, laurini pondo ij, syriaci pondo, gleucini pondo tria, adipis āgnini vn- **Al. vrsini.*
cias tres, cerę pōticę libras iij, chalbani pondo libram: myrtei tenerorum foliorum, rutę foliorum
viridium, rorismarini viridis, lauri foliorum tenerorum, singulorum ℥ vi: herbę saluię selibram.
Viridia tunduntur, & oleis per noctem & diem macerantur, deinde cum liquabilibus incoquun-
tur: cùm ab igne deposueris, ęrugo inditur, percolata reponuntur. Facit ad omnem neruorum
laborem. ℭ *Aliud Acopon calefaciens, vt Castus, ad Diuturnos affectus, & Conuulsiones.* Pyssełęi sexta-
riū, syriaci vnguenti tantundem, iridis illyricę parem modum, terebinthinę pondo librā, axungię
pōdo libram, rasurę naualis pondo vnciam. Incoquito, ruta viridi mouens. ℭ *Aliud Acopon Orio
nis Pexoris bonum.* Cerę pondo libras vi, propolis pōdo libras v, iridis illyricæ pōdo libras quatuor,
terebinthinę pondo libras iiij, opopanacis pondo libras iij olei veteris pondo iiij, chalbani pondo
libras duas, olei lentiscini pondo iii, myrtei pondo iii, guttæ ammoniaci pondo libram, medullæ
ceruinæ pondo libras iii, œsypi pondo libras vi, baccarum lauri pondo libram, styracini pondo
tria, amygdalini pondo tria, seui vitulini pondo libras iij, & leonini pondo libram semis, opobal-
sami pondo libram semis. Pręparato diligenter. ℭ *Aliud Myracopon bonum.* Malabathri, hedy-
chroi, nardi crocini, babylonij, singulorum selibrā: stactę, opobalsami, cerę, comageni, singulo-
rum

rum ℥ vi: aloes ℥ ij, mellis ℥ iij: conficito. ℭ *Aliud Myracopon, quo vtor.* Ceræ candidæ pondo ℥ ij, adipis anserini odoramentis conditi vnciam, seui taurini odoramentis conditi vnciam, adipis leonini odoramentis conditi ℥ ij, crocodili odoramentis conditi vnciam, medullæ ceruinæ vnciam, salis ammoniaci ℥ ij, piperis albi ℥ ij, thuris vnciam, cinnamomi ℥ iij, aphronitri vnciam, iridis illyricæ sextarios ij, nardi vnguenti sextarium, malabathri alexandrini sextarios ij, stactæ libras ij, syriaci crocini libras ij, mellis libras iiij, opobalsami sextarium, comageni libras ij. Parato, vti nouisti. E

*Al. sextarios duos.

ℭ *Aliud Myracopon.* Ceræ tyrrhenicæ ℥ vi, āmoniaci ℥ iiij, euphorbij libras iiij, piperis albi ℥ iiij, limnistridis ℥ iiij, magmatis malabathri ℥ vi, opobalsami pondo, malabathri pondo, stactes vnc. vi, foliati vnc. vi, nardi pondo tria.

Gleucini i. Mustei Vnguenti confectiones. CAP. 14.

G*Leucini confectio iuxta Andromachum.* Post prædicta acopa Andromachus Gleucini confectionem descripsit, non malè ipsa acopis vnguinibus adiungens: quippe ad dolorem lassitudinem q; tollendam longè est accõmodatissimum. Traditur autem ab eo sic ad verbum. ℭ *Gleucini confectio, qua vtor.* Myrrhæ põdo libras ij, nardi Indicæ põdo libras ij, costi põdo libras iij, styracis pondo libram: bdellij, sampsuchi, xylobalsami, lentisci, cardamomi, spathæ, iridis illyricæ, mysyos, asari, singulorum pondo libras ij: meliloti pondo libram, nardi gallicæ pondo libram: aspalathi, calami, singulorum pondo selibram: aristolochiæ longæ pondo libram s, rorismarini seminis sextarios ij, thuris pondo libras iij, casiæ pondo libras iij, fœnigræci † sextarios ij, sphagni põdo libras ij, amomi põdo † libras ij, corticis thuris pondo libram, rosarum siccarum pondo libras ij, brathyos pondo vncias vi, fœniculi pondo libras ij, balsami fructus pondo libras ij, croci pondo vncias três, baccarum lauri pondo libram, piperis albi pondo libram, opobalsami vascula tria, malabathri foliorum pondo libras duas, nucleos pineos virides ij, rutæ viridis pondo vncias ij, salis ammoniaci denariũm pondo quatuor, nitri denariũm pondo quatuor, vini veteris sextarios ii, musti boni fictilia ij s, olei veteris libras v. Præparato diebus quadraginta. Hæc prefatus Andromachus non adhuc confectionis modum, sicut Crito, adiecit. Insuper quot libris Italicis fictile aut sextarijs æstimet, silentio præterijt, ℭ *Gleucini confectio Critonis in secundo de Ornatu.* Crito ad libri calcem, Gleucini confecturam his verbis tradidit. *Gleucinum vim habet Calefactoriam ac remittentem. Vuluæ & Neruis præsidium est.* Huius confectiones multæ sunt, quæ verò simplex dicitur, hunc in modum habet. Musti recentis vuæ maroneæ metretam in vas stanneum coniectam, supra prunas incoquito: ac vbi ter quater've efferbuerit, metretam in fictile demissam, Soli exponito: olei omphacini congios sex addito: lentisci minas sex, alij minæ dimidium: nardi, calami, aspalathi, singulorum tantundem: palmæ elatæ minam, cyperi minam, cardamomi octauam minæ partem, amomi tantundem, meliloti vncias v: sint autem omnia læuia. Deinde diebus viij commouens, mustum q; repurgans vtitor. ℭ *Gleucini confectio secundum Dioscoridem libro Primo de materia. Scripsit autem ille in hanc sententiam.* Gleucinum simplex componitur ex oleo omphacino, lentisco, calamo, nardo gallica, spatha, aspalatho, sertula campana, costo, & musto: vinaceis vasi, quod aromata vinũ & oleum continet, circundatis xxx diebus: singulis bis mouetur: postea expressum vnguentum reponitur. Vis eius est calefacere, emollire, & remittere. Benefacit rigoribus, neruorum vuluæ q; affectibus: omni acopo efficacius est, vt quod emolliat. ℭ *Gleucini confectio vt Heras.* Quoniam Heras Gleucini confectionem luculentius ipsis iuxta finem operis medicamentarij edocuit, illius quoque scripturam ad verbum ita subiuncturus sum. ℭ *Olei Gleucini compositio ad Perfrictiones, & Neruorum vitia potissimum. Iuuat Opisthotonicos, id est quibus ceruix reflexa est in posteriorem partem, nec in anteriorem inclinari potest, † oleo irriguo locis affectis iniecto.* Olei venefrani pondo ducentã octo, vini falerni sextarios xxx, musti aminęi sextarios centumocto, helenij pondo duodecim, spathæ pondo v, aspalathi pondo v, hedysari pondo ij semis, artemisiæ maternæ pondo ij semis, {cyperi pondo ii:} myrrhæ pondo tria, alij pondo: piperis albi pondo ij semis, splachni seu musci pondo ij semis, xylobalsami pondo ij semis, aristolochiæ longę pondo vnum vncias tres, myrti siccæ foliorũ {pondo vnc. i, rorismarini sicci vnc. v, foliorũ lauri siccæ} vnc. † xij, bdellij pondo ij semis, iridis illyricæ pondo ij semis, styracis pondo vnum vncias tres, casiæ siccæ pondo vnum vncias tres, ladani pondo vnum vncias tres, cardamomi pondo vnum vncias tres, croci pondo vnum vncias tres semis, balsami fructus pondo ij semis, thuris pondo v, crocomagmatis pondo v, panacis pondo vnum vncias tres, calami aromatici pondo v, asari pondo ij semis, casiæ nigræ põdo ij semis, amomi vuæ pondo vnũ vncias tres, iunci floris pondo v, costi pondo quinquẽ vncias tres, nardi gallici põdo v: sertulæ campanæ, quæ melilotos dicitur, pondo vnum ℥ iij: sampsuchi pondo vnum ℥ iij, rosarũ siccarum pondo vnum ℥ iij, fœnigræci † libræ dimidium, opobalsami vascula v, malabathri vnguenti pondo. Arida tunduntur, & rariore cribro incernuntur, vino q; macerantur: bdellium, etsi aridum non fuerit, & ipsum contunditur: sin pingue extiterit, vino ipsum in pila contundendo soluitur. Hæc in vas exiguum vnguentarium stanneum q; coniecta, sed ita vt nihil expiret opertum, diebus duodecim & totidem noctibus sinuntur: mustum verò cum his permaneat, vua purè expressa vt nihil roris Contineat. Porrò mustum in magnum ahenum condito, vt etiã feruori ipsius locus sit: omnia in vino macerata adijciuntur. Oleum vinum q; bis die spatha F G H

†Al. sextariũ vnum.
† Al. libram vnam.
*Aliter vi.
*
† Al. lana irrigua.
*Aliter ccl.
† Aliter x.
*Aliter vnum.
† Al. libras ii s

vnguentaria

A vnguentaria ad horam agitantur: spatha vero accurate detergatur, ne id quod acidum factum ei
adhæret, medicamētum offendat, dum rursus immittitur. Præparetur autem vas operculo, & de-
su per plusculis centonibus accurate circundetur; vasi subsit restis. Cum iam dies quindecim præ
terierint, ammoniacum, & ipsum amomum inditur, crassius cõtusum. At triginta dies duplici va-
se supra prunas duas vel tres feruere vnguentum permittendũ est, opobalsamo adiecto. Vase aũt
deposito ac modice refrigerato vnguentum defundere, reliqua sportulis, vt sunt calida, exprimere
oportet: primũ manibus, deinde prælo molientes aliquid vnguenti gratia, in ipsum malabathrũ
conijcere, si vnguentum in calente aqua fusum immittamus: item spatha permouere, vt miscean-
tur. Postea diem vnum sinentes, vitreis vasis aut testaceis gummi illitis reponemus.

Quæ scripserit Heras Acopa. CAP. 15.

A*Copon ad Paralyticos, summatim ad omnem Dolorem.* Rutæ viridis pondo, pulegij sicci pondo, cy-
peri pondo, nitri denariûm pondo quinquaginta, fœnigræci pondo, linozostis siccæ pon-
do, marrubij pondo, rosmarini pondo, aristolochiæ pondo, amygdalarũ amararum desquamata-
B rum modij dimidium, iridis põdo duo, terebinthinę pondo duo, baccarũ lauri põdo duo, cucume
ris agrestis radicis pondo duo, guttæ ammoniaci pondo duo, brathyos libras duas, veratri albi li-
bras sex, myrti viridis libras tres, lauri foliorũ siccorũ libras tres, ceræ pondo quatuor, bdellij pon-
do quatuor, vini heminas duas, albi vini congios duodecim, olei congios quatuor. Contusis cras
sius ijs, quę tundi debent, aquam affundito: ac rursus tunsis vinum oleum q; adiũgito, & noctem
sic esse sinito. Sequenti die incoquito, dum hęc innatantia decocta fuerint, & oleum à coctis qua-
litatem acceperit. Hęc omnia fiunt pedetentim. Dein sublatis, expressis q; recrementis, ceram, re-
sinam, & bdellium adijcito. ¶ *Aliud Viridæ Acopon ad Ischiadas, & Neruorum resolutionem. Hoc vsus
sum in Phorte.* Resinæ terebinthinæ pondo, mānę vncias quatuor, chalbani vncias quatuor, aphro
nitri vncias quatuor, guttæ ammoniaci vncias quatuor, opopanacis vncias quatuor, seui caprini
vncias sex, æruginis vncias quinq;, cyprini heminam, irini heminam & semissem, melini ℥ iiij, syria
ci vncias tres: piperis vncias tres, quidã vero vncias quatuor: olei veteris sesquisextarium, adarces
vnciam, aceti quod abunde sufficiat. Æruginē, opopanacem, & aphronitrũ cum aceto terito, reli-
qua liquefacta superfundito. ¶ *Aliud Acopon ad Coxendicum dolores diutinos, Articulorum ligationem,
& Paralysim, admodum est efficax.* Olei veteris & irini pondo sex, laurini pondo sex, pyracini pon-
G do sex, ceræ pondo sex, terebinthinę vncias duas, piperis vncias duas, euphorbij vncias duas, {gut
tæ ammoniaci vncias tres, castorij vncias duas,} opopanacis vncias duas, chalbani vncias duas,
medullæ ceruinæ vnc. duas. Liquabilia vbi liquefeceris, siccis affũdito, ac vnitis vtitor. ¶ *Aliud
Acopon ad Coxarum dolores, & in vniuersum ad Omnia.* Myrrhę partem vnam, pyrethri partem ac di-
midiam: læuigatis gleucinum affunditur, vt medicamentum strigmenti spissitudinem accipiat.
Vbi opportunitas accidit, rhodino admisto vtitor.

* Al. Frontino.

Damocratis Acoporum compositiones. CAP. 16.

PLurima medicinæ cum studiosi dictitent
Acoporum de vsu myracoporum q; omnium,
Hæc, quæ fient, dicam, & quo conferant modo,
Qua'ue ratione facias quodq; pharmacum.
Ergo & dolores neruorum hæc omnia leuant,
Carnis q; totius & musculûm, quibus
Molesta lassitudo est, aut perfrictio,
D Aut his dolores similes sine patentibus
Causis oborientes. Quin lassitudini
Obnoxios, & frigori, haud faciles parant,
Siqui vsi prius ita prodeant ad munia
Vitæ necessaria obeunda. Corporis
Et carne partes pabulo indigas suo
Explent, perunctis assumpto a cibo locis.
Qui conualescunt ægre, hos, & senes iuuant,
Ipsis per hyemem ad vesperam linentibus.
Quę porrò acopa faciunt, alio vobis loco
Exponam: & horum scripta subiungam ordine,
In quem vel vsum quoq; veniant, mox transigam.
Nunc referam, quo primum liceat facere modo.
Nanq; ammoniaci bis quinas quidem vncias,
Sine vncias mauult quis, seu pondus aliud,
Idem q; thuris, at quaternas chalbani,

Ceruí medullæ tantundem: parem modum E
Simul attici q; deinde mittunt œsypi,
Terebinthinæ perlucidæ centum & bis duas,
Mellis recentis optimi rursus decem,
Æqualem tribuunt ponticæ ceræ modum,
Adipis recentis anseris mollis decem,
Vini falerni quinq; plures'ue heminas
Aut pauciores paulo conijciunt quoque,
Itidem olei veteris bis viginti boni.
Id autem graueolens haudquaquam commiseris,
Sic nanq; fiet, gratum vt sit hoc vtentibus.
Paratur sic. Maiusculo in mortario
Simulatq; thus in grumulos confregeris
Et ammoniacum, vinum affundens protinus,
Atque hæc dimittens macerari mediocriter,
Tere cochleari: in mellis spissitudinem F
Cogantur: addito mel vnà, atque œsypum,
Ceruí medullam, quæ in pila counies.
Ac deinde cera in ollula liquescito,
Oleum q; totum iuncta & adipe & chalbano:
Terebinthinam q; colliquefacies, simul
Superfundens coeuntibus in mortario:
Sed spatula parua, vt refrigescant, permoue.
Tum subigito tantisper hæc omnia manu,
Vnita bene dum appareant, & humidi
Mellis boni q; crassitudinem habuerint.
In stanneum vas condito, vel buxeum,
Hoc sedulo vsus optimo ceu pharmaco.
Est commodissimum & mulieribus quoque,
Quis est oborta phlegmone intus: vteri
Duritiam abigit inde, simul & scirrhi metum, G
Vbi pessulo vsurpare pharmacum iubet
Litum vtero, quod indere hoc solent modo.
Benefacit hoc idem ad dolores aurium
Expertium vlceris, sine q; fluxu graues.
Sergetici autem mittis irini vnguinis
Aut portionem quartam, aut trinam pharmaco,
Calido'q; lanam intinctam addis foramini.

Aliud.

Et Viridacopon hoc efficax supra modum,
Vnde & laborum exordijs facit magis
Arthriticis, podagricis quoque efficax.
Hoc ante balneas medicamento litis
Et pedibus & neruis incrassatis simul,
Plures fuisse sanatos conspeximus.
Habet boni thuris pondo libram vnicam, H
Ammoniaci guttæ pondo libras duas,
Aphronitri quàm albissimi solum libram,
Tantundem puriusculi attici œsypi,
Myrrhæ q; lectæ, & non lignosi chalbani,
Opopanacis q; puri, singulûm omnium
Octo vncias exacte perpendens libra:
Quatuor euphorbij recentis vncias.
His asperi pares dato limnesij,
Hoc nominant adarcen vnguentarij
In Italia institores, qui'ue coemunt:
Ceræ admodum bonæ duo pondo ponticæ:
Terebinthinæ tot puræ, semissem insuper:
Olei laurini, cyprini q;, & gleucini,
Sergetici, irini q; singulam libram:
Olei veteris, recentis quoque lentiscini,

Cuiusq;

A Cuiusq; rursum horum immittes pondo duo:
Aceti modicum, quo misturas simplices
Siccas abunde contritas contemperes
Liquidis vnguinibus, & ceræ, terebinthinæ,
Ac chalbano, liquori panacis, & alijs.
Vbi calida atq; adhuc feruentia in pilam
Conieceris, cochleari & manibus contere
Valenter. Vnita omnia sic reponito
In pyxidem, qualem paulo prius.
Audacter inueteratis q; omnibus vtitor.

Aliud.

Et hoc parabile passim Acopon, item bonum.
Potissimum per hyemem, si est profectio
Vsquam, malo opportunis facile subuenit.
Quod puri recipit chalbani tres vncias,
B Sed vnam opopanacis recentis vnciam,
Floris salis tres, & quaternas œsypi,
Ammoniaci guttæ bonæ pondo libras
Octo, atq; ceræ vnam, pityinæ torridæ
Non fœtidæ quaternas bis pone vncias,
Olei sabini bis quaternas & libras,
Plus hyeme ceu libram oportebit indere,
Vini falerni nigri denis vncijs.
Sic præparato. Ammoniacum in mortario
Contundito, atq; deinde vinum affundito,
Paulisper macera, curiose conterens
Florem salis: tunc etiam adijcias œsypum,
Terens tum, ac faciens mellis spissitudinem.
Liquatis colliquandis, inde chalbanum,
Tum opopanacem adiunctum, rursus liquefacito.
C Leuigatis q; prius in pila, vnitis probe
Super q; fundito, & manibus miscens ita
Pharmacum adhuc feruens vitreo vase condito.

Aliud Myracopon.

Et hoc Myracopon optimorum inest gregi.
Nam suauitatis plenum est. Iuuat insigniter
Quos nominaui paulo affectus antea.
Stactæ bonæ receptat ternas vncias,
Opobalsami tres, & mellis tres attici,
Ceræ q; puræ ponticæ tres, vnguinis
Crocini syriaci quoque quaternas vncias:
Ammoniaci quàm albissimi, & leuis salis,
Sextantem: candidæ & puræ terebinthinæ
* Vnam vnciam, atq; partem ipsius vnicam:
Et cinnamomi, nec non malabathri quoque,
D Libram adde, & partem libræ tertiam insuper.
Sin absit autem malabathrum forsan tibi,
Adiunge nardi tantundem gangitidis:
Istud bonis mediocriter vnguentum additur,
Abunde medicamentosum vt nullum inuenis
Aliud: vel irini tantum sergetici
Vel cyziceni pondo, idem amaracini.
His vteris, vbi non adsit quod diximus
Malabathrum: arbitror moderatum myracopon
Nihil minus sanè auxiliari vtentibus.
Sic confit. Accurate mel factum leue
Adiunge, & stacten tritam modice misceas,
Opobalsamum q;, ac rursum exacte contere.
Cera, crocino, terebinthina pura duplo
Iniectis vasi, prædicta liquescant aqua
In alia olla: liquefactis inde malabathrum.

Et cunctis vnitis modice, vt non ferueat, E
Duplex depone vas protinus ex caccabo.
Exacte frigerato, & raso pharmaco,
Et addito ijs, quæ iam prius recensui,
Mortario læuigato rursus, dum probe
Totum vniatur, fiat q; vnum pharmacum.
Voles at si ipsum reddere efficacius
Ad vitia neruorum, simul ad diutina,
Affectiones longas, tensos musculos,
Euphorbij recentis etiamnum & boni
Toti vncias duas admisceas ponderi,
Cum sale q;, melle q;, insuper opobalsamo
Eleuigatum ante, quo satis erit tempore.
Ita q; omnia dicta in vnum cum redegeris,
In pyxidem, vel vas vitreum, reponito.
A balneis in vsum potius ducito. F
Cum Regi facies Principi've myracopon,
Perfacile vel para ignis sine commercio,
Opobalsami collectis ternis vncijs,
Et optimi malabathri quindecim vncias,
Et cinnamomi tantundem boni cape,
Ceræ q; non olentis candidissimæ
Denarios decem. Sic ipsum præpara.
Partem malabathri tertiam, & ceram quoque
Concisam multa in frusta minutissime,
Argentea in tenui reconde phiala.
Aqua calente plurimum, vt liquaueris,
Ipsum refrigerato, deinde radito.
Tum leuia iungens rursus in opobalsamo
Et cinnamomo totum contere vniens,
Quod restat ipsis suprafundens malabathrum. G
Terens adunito manibus, sic condito
Argenteum in vas aut vitreum, sed crassius:
Sic nanq; tuto habebis semper pharmacum.
At si trientem libræ addas gangitidis
Nardi, medicamen reddes longe suauius
Præstantius q; ad vitia adhuc recentia
Synchrisma, cinnamomon tibi ni suppetat,
Minimo quidem peius habebis, vere at bonum,
Alio omni & multo myracopo præstantius,
At si proponis id facere efficacius
Ad quos retuli modo affectus, atlantici
Euphorbij iunges quaternas vncias.
Nam sic erit suaue, nec inefficax,
Misturis licet confectum paucioribus.
Cognouimus quosdam vti multis pinguibus, H
Medulla multa, & non nullis aromatis,
Liquoribus, vnguentis, & oleis aliquibus,
Quibus contra vsus, cognoui esse talia
Expertium boni, qui non probauerint
Misturas, neq; naturas horum simplices.

GALENO FALSO ASCRIPTVS LIBER
DE PONDERIBVS ET MENSVRIS

Augustino Gadaldino Mutinensi interprete.

ARGVMENTVM LIBRI

Ponderum ac Mensurarum doctrina ex varijs auctoribus collecta traditur.

Quas res Pondere, quas Mensura metiamur. CAP. I.

Ondus grauitate mensum iudicatur: mensura vasculi concauitate: vasculum quãtitatis siccæ vel humidæ est mensura: Ita vt tres eius, quam metimur, quantitatis differentiæ sint: vna ponderis: altera substantiæ siccæ, quæ in cumulum possit aggregari: tertia humidæ. Cum vero q̃plura ac penè infinita sint tum pondera tum mensuræ pro regionibus ac consuetudinibus vtentium, nos sanè de eis, quæ maxime familiaria apud omnes sunt, sermonem habebimus.

De Notis Ponderum ac Mensurarum. CAP. 2.

C Sed quoniam non nulli non integris literis, sed per notas seu characteres, hæc ipsa pondera ac mensuras significant, satius vtique fuerit nos veteres sectando, primum ipsas notas declarare.

Primum igitur χ littera, vbi superadditum α elementum habuerit, Chalcum idest æreum (grȩce χαλκοῦν) vt vides, significat, χ̈. Si vero suprapositũ ο habuerit, Choa (grȩce χόα) significat, χ. Si † οι, Chœnicen (græce χοίνικα) † χ̈. Si η, Chemen (grȩce χήμην) χ̈.

† Aliter, ν.

† Aliter, χ̌.

K vero litera, si quidem ε elementum sibi suprapositum habeat, lineam q̃ rectam, quæ per obliquum inferius cornu ipsius secet, Ceratium idest siliquam (græce κεράτιον) significat, Ꝁ. Si vero υ, Cyathum (græce κύαθον) Ꝁ. Si vero ο, Cotylan idest heminam (græce κοτύλην) Ꝁ.

† Linea vero aperistictos (idest quã nihil aliud circũsignat) recta, oblique omnino posita, Obolũ (græce ὄβολον) significat ⟍. Duæ vero aperistictȩ, duos obolos ⥥, qui Gramma idest scrupulum seu scriptulum (græce γράμμα) faciunt: quod quidem à Γ cui prope sit ρ à linea quadam recta sectum indicatur, ♇.

† Alio mõ hic locus vertitur. Linea vero circũflexa, quam nihil aliud circũstat, & quæ oĩno per obliquum ponit̃, obolum significat ∽. Duæ vero circumflexæ & cæt ☡. Tu tamẽ cõfer cũ græcis codicibus, in quib⁹ verba, vt nos vertim⁹, iacẽt, quãuis ĩ aliquib⁹ hoc mõ ∽ ☡ characteres notentur.

Duæ autem lineæ, quæ se in altera extremitate contingant, ita vt angulum ad similitudinem duorum cornuum ipsius K ad rectam seu perpendicularem lineam spectãtium faciant, Drachmã,

D quæ & Holca etiam cognominatur, significant, < . Proprie tamen Holca (græce ὁλκή) ab antiquis per λ, quod in medio habeat ο, notabatur, λ̣.

Nam si id ipsum λ † in medio habeat ι, Libram (græce λίτραν) significat, λ. ℨ Quidam etiã alij alteram ipsius λ lineam per obliquum altera linea secantes, Libram indicant, ꝭ.

† Aλ. adiunctũ habeat, libram significat. λι.

Γ vero intra suum ipsius angulum ο habens, Vnciam (græce οὐγγίαν) significat, Γο.

μ vero, si in medio habeat ν, Minã (græce μνᾶν) significat, μ̌. Si υ, Mystrũ (græce μύστρον) μ̌. Si ε, Medimnum (græce μέδιμνον) μ̈. Si ο, Modium (græce μόδιον) μ̊.

τ autem, quod post se habeat ρ, ei q̃ incumbens υ, Tryblion (græce τρύβλιον) denotat, τρ̌.

ξ autem si supra se ε habuerit, Xesten idest sextarium (græce ξέστην) significat, ξ̈. Si ο, Oxybaphum, idest Acetabulum (græce ὀξύβαφον) ξ̊. Quidam vero per ξ à linea recta sectum, Xesten notant, ξ̶.

η vero suprapositum μ habens, Heminam (græce ἥμιναν) significat, η̈.

K autem & ρ quibus μ incumbat, Ceramium idest amphoram (græce κεράμιον) significat, Kρ̈.

De Ponderibus. CAP. 3.

Mina Attica & Ægyptia habet vncias 16. Mina Romana vncias 20.

Libra vncias 12.

Vncia drachmas 8, quæ & Holcæ dicuntur. E
Drachma habet ſiliquas 18. Alij vero dicunt ſcrupulos 3.
Scrupulus habet obolos 2.
Obolus ſiliquas 3.
Siliqua habet ſitaria ideſt granula 4. Alij vero dicunt æreos 2, duas q́ꝫ tertias alterius partes. Nam obolus æreos 8 habet.

De Menſuris Humidorum. *CAP.* 4.

Amphora Italica habet choas 8.
Chus ideſt congius, ſextarios 6.
* Al. Cotylas. Sextarius cochlearia 2: Quæ & Tryblia dicuntur. Alij dicunt Sextarium habere pondus libræ 1 & ſemiſſis.
Tryblium habet vncias 9.
Cochlearium idem pondus habet.
Cotyla ſiue Tryblium (nam idem ſunt) habet myſtra magna 3, acetabula 4.
Nam magnum Myſtrum habet acetabulum 1 & tertiam ipſius partem.
Acetabulum habet ſeſquicyathum. F
Cyathus habet chemas paruas, vel myſtra parua 2.

Si vero etiam pondus menſurarum humidorum ſcire velis, permulta ſanè ſunt ſubſtantiarum humidarum iuxta inclinationem differentiæ, vt in olei & vini & mellis exemplo dicemus. Mel igitur vino grauius eſt quarta parte amplius q́ꝫ etiam decima: quod in vniuerſum, proximum eſt tertiæ: habet enim eadem mellis ad vinum quantitas ſeu moles, totum vini pondus ac tertiam inſuper ipſius partem. Oleo mel dimidia parte grauius eſt: habet enim totum olei pōdus, ac dimidiam inſuper ipſius partem. Vinum oleo nona parte excedit: nam totum olei pōdus, & nonam inſuper ipſius partem, continet. Maioris autem declarationis cauſa, in tabula, menſurarum pondera ſingillatim ſubijciemus, cum pro comperto conſtitutum ſit Oleum Vinum & Mel de omnibus ſibi ordine ſubiectis enunciari.

	Olei		*Vini*			*Mellis*		
Amphora Italica habet	Libras	72.	Libras	80.		Libras	108.	
Chus habet	Libras	9.	Libras	10.		Libras	13.	et ſemiſsē.
Sextarius habet	Vncias	18.	Vncias	20.		Vncias	27.	
Cotyla habet	Vncias	9.	Vncias	10.		Vncias	13.	et ſemiſsē. G
Myſtrū magnū habet	Vncias	3.	Vncias	3	ſcrup. 8.	Vncias	4.	et ſemiſsē.
Myſtrū paruum habet	Drachmas	6.	Drach.	6	ſcrup. 2.	Drach.	9.	
Acetabulum habet	Drachmas	18.	Vncias	2.	ſcrup. 12.	Vncias	3.	ſcrup. 9.
Cyathus habet	Drachmas	12.	Drach.	12.	ſcrup. 4.	Vncias	2.	drach. 2.

ORIBASIVS vero ex Adamantij ſententia ait Sextariū Italicū Vini quidē mēſura vncias 24, pondere libram 1 ac vncias 8 habere: Mellis vero menſura libras duas & dimidiam pendere.

De Menſuris Aridorum. *CAP.* 5.

† Al. 3. Artaba Ægyptia habet modios † 5.
Modius Ægyptius & Italicus habet Chœnicas 8.
Chœnix ſextarios 2.
Sextarius ſemiſextarios 2, quas & Heminas appellant.
* Al. Mina. Hēmina habet cyathos 8.
Medimnus Atticus continet hemiecta ideſt ſemiſexta 12.
Semiſextum habet chœnicas 4. Ita vt Medimnus pendat modios 6, chœnicas 48, ſextarios 96. H

Harum menſurarum pondus exponere haud facile eſt, ꝙ infinitæ ferè iuxta inclinationē ſint materiarum diuerſitates ſecundum artis medicæ doctrinam: quēadmodum ante nos, præſtantes medici præceptores q́ꝫ mirum in modum declararunt.

DE SIGNIS ET NOTIS PONDERVM ET MENSVRARVM *CAP. I.*

SIgnorum ac notarum doctrina cum maxime neceſſaria ſit, haud obiter ſanè deſcribenda eſt: vt ſiqua in medicamentorum confectionibus ſymbolice poſita inuenerimus, pondus ab ipſis ſignificatum ſtatim cognoſcamus.

μ igitur elementum, cui ν ſupraponatur, μνᾶν ideſt Minam ſignificat, μ̆.
* Al. adiacens. λ ſubiectum habens ι, λίτραν ideſt Libram denotat, *λ.
* Aliter. λι. ſ ſubiectum ο habens, οὐγγίαν ideſt Vnciam, ſignificat, ſo.
Apud aliquos autem inueni ν ſupra ſe habens ο Vnciam ſignificare, °ν.
μ ſupra poſitum habens ε, μέρος ideſt Partem ſignificat, μ̊.
λ tranſuerſe collocatum, ſi cornua ad dexteram vergentia habeat, Drachmam ſignificat, < : ſi ad ſiniſtram, Drachmæ dimidium, >.
S Romanum apud non nullos quidem Triobolum: apud nos vero cuiuſq; ponderis dimidium ſignificat,

A significat, S: Trāsuerse vero positū, si vnicū sit, Obolū significat, ω: si duo sint, duos obolos ωω.
C græcum elementum intus conuersum, Semiobolum denotat, Ͻ.
ξ suprapositum ε habens, ξέϛην, idest Sextarium, significat, ξ^ε.
K suprapositum habens υ, Cyathum (græce κύαθον) significat, K^υ.
Λ ipsi ο suprapositum, Holcam (græce ὁλκὴν) quæ & drachma ē̄t cognominatur, significat, λ^ο.

De Ponderibus & Mensuris. CAP. 2.

Mina Italica habet drachmas 144. Mina attica drachmas *122. Vt Mina Italis sit libra & semis: Atticis libra 1, vnciæ 3, drachmæ 4.

* Vel hic legendū 124, vel inferius drach. 2, vbi drach. 4 legitur.

Vncia apud Atticos continet drachmas 7: apud Italos drachmas 8.
Drachma habet scrupulos 3.
Vncia autem continet scrupulos 24.
Libra continet vncias 12, † holcas 2. Holcam verò etiam Drachmam cognominant.

† Al. legitur, Di drachma habet holcas, id ē drachmas 2.

Scrupulus habet obolum 1, æreos 4.
Obolus habet æreos 6.
Æreus autem & Siliqua omnium ponderum sunt minima, ad ęquandam trutinam imposita.
B Medimnus habet semisexta 12.
Semisextum habet choas 2, chœnicas 4.
Chus habet chœnicas 2, sextarios 8.
Vt Medimnus contineat chœnicas 48, sextarios 192.
Chœnix habet cotylas 8, sextarios 4.
Sextarius cotylas 2, cyathos 12.
Et hoc modo Græcorum plurimi res metiuntur.
Apud Italos autē Chus inuenitur, qui mēsura quidē sextarios 6, cotylas 12 habeat: pondere vero aquæ pluuialis, quæ minime fallax est, drachmas 72. Chœnix item Italis habet sextarios 3, cotylas 6. Et hoc pondus Atticis Tryblium nominatur.
Acetabulum est quarta pars cotylæ.
Habet autem sextarius pondere drachmas 120.
Proprie vero Græca Cotyla olei pendet libram 1. Sextarius librās 2. Cotyla Italica pendit olei vncias 8, vini vncias 9.
Scire autem oportet mensurās iuxta pondūs pro materiæ diuersitate haud mediocriter variari.

C EX LIBRIS CLEOPATRAE DE MVNDICIIS
De ponderibus & Mensuris.

Mina ponderis est nomen: habet autem vncias 16, drachmas 128, scrupulos 384, obolos 768, thermos, id est lupinos 1152, siliquas 2304, æreos 6144. Attica mina habet vncias 12 & semissē, drachmas 100, scrupulos 300, obolos 600, lupinos 900, siliquas 1800, ęreos 4800. Ptolemaica mina habet vncias 18, drachmas 144, scrupulos 432, obolos 864, lupinos 1296, siliquas 2592, æreos 6912.
Libra habet vncias 12, drachmas 96, scrupulos 288, obolos 576, lupinos 864, siliquas 1728, ęreos 4608.
Vncia habet drachmas 8, scrupulos 24, obolos 48, lupinos 72, siliquas 144, æreos 384. Vocatur etiam alio nomine Tetrassaron Italicon, idest Quatrussis Italicus.
Drachma habet scrupulos 3, obolos 6, lupinos 9, siliquas 18, æreos 48.
Denarius Italicus habet drachmam 1.
Drachma etiam ālia ęquiuoce vocatur ipsa Ægyptiaca, quę est sexta pars drāchmæ Atticę, obolū 1 pendens.
D Scrupulus habet obolos 2, lupinos 3, siliquas 6, æreos 16.
Obolus habet lupinum & semissem, siliquas 3, æreos 8.
Semiobolus habet siliquam & semissem, æreos 4.
Lupinus habet siliquas 2, æreos 5 & tertiam alterius partem.
Semiobolus vero Atticus alterius semioboli quatuor quintas habet.
Siliqua habet atticos ęreos 2, & duas tertias partes alterius ærei.
Æreus habet semioboli quartam partem. {Ita vt semiobolus 4 ęreos pendat.}
Stater pendit drachmas 4. Appellant q; ipsum Tetradrachmon.
Dupondium etiam similiter pendit drachmas 4.
Nux etiam regia pendit drachmas 4.
Cheme magna habet drachmas 3. Parua drachmas 2.
Assarium id est As, habet drachmas 2.
Cochlearium habet drachmam 1.
Cyathus habet drachmas 10, siue vnciam 1 & quartam eius partem, scrupulos 30, obolos 60, lupinos 90, siliquas 180, ęreos 480. Est autem Cyathus sexta pars cotyles.
Cotyle, mensura quidem habet cyathos 6: pondere vero drachmas 60, vncias 7 & semissem,

scrupulos

scrupulos 180, obolos 360, lupinos 540, siliquas 1080, æreos 2880. E
Trybliũ eandem capit mensurã, quã cotyle, nã mensura capit cyathos 6, pondere drachmas 60.
Sextarius mensura habet cotylas 2, pondere drachmas 120. Vocatur autem sextarius apud Ægyptios Inion.
Acetabulum mensura habet cotyles quartam partem, cyathum j & semis: pondere drachmas 15.
Concha magna eãdem seruat mensuram, quam Acetabulum: nam mensura habet sesquicyathũ, pondere drachmas 15. Concha minor, mensura habet semicyathum, pondere drachmas 5.
Mystrum magnum habet sextamdecimam cotyles partem, quæ sunt drachmæ 3 cum dimidia & quarta. Mystrum minus habet cotyles vigesimamsecundam partem: quæ sunt drachmæ 2, scrupuli 2, & siliqua 1, & vndecima ferè ipsius pars.
Chus hẽt mensura quidem cotylas atticas 12, sextarios 6, chœnicas 4: pondere drach. 720.
Chœnix habet mensura quidem cotylas 3 pondere vero drachmas 180.
In Georgicis inueni Cotylam trium esse quartarum sextertij.
Choa vero sextariorum 9, cotylarum 12.
Amphorea sextariorum 36, cotylarum 48.
Metreten sextariorum 72, cotylarum 96. F
Medimnum sextariorum 108, cotylarum 144.
Metretes vero apud Syros habet sextarios † 6, apud Italos vero 120.

† Alias 90.

Trybliũm & Acetabulum similiter habent cotyles quartam partem.
Cyathus cotyles sextam partem.

ALITER DE EISDEM

Mina Attica habet vncias 12. Alia mina habet vncias 15. Ptolemaica vncias 18.
Libra habet vncias 12.
Vncia habet drachmas 8.
Drachma habet scrupulos 3.
Scrupulus habet obolos 2.
Obolus habet lupinum 1 & semissem.
Lupinus habet siliquas 2 æreos † 5.

† Si hic qnq. ẽ legẽdũ, iferius paulo post, duos & semis, legere oportebit: si ibi, duos & duas quintas, hic quatuor, & quatuor quartas alterius, ẽ legendum. Forte tñ, si superiora considerentur, hic legendum esset, quinque & tertiã alteri⁹ ptẽ, inferius vero duos & duas alterius tertias.

Semiobolus Atticus alterius semioboli quatuor quintas habet.
Siliqua habet æreos atticos 2 & duas alterius quintas.
Æreus habet semioboli quartam partem. Vt 4 obolos pendat semiobolus. G
Stater pendit drachmas 4. Vocant autem & ipsum Tetradrachmon.
Dupondium habet drachmas 4.
Nux regia similiter pendit drachmas 4.
Cheme magna habet drachmas 3. Cheme parua drachmas 2.
As habet drachmas 2.
Cochlearium habet drachmam 1.

DE MENSVRIS ET PONDERIBVS VETERINARIORVM

Vncia habet drachmas † 8.

† Al. 7 & semis.

Drachma habet scrupulos 3, obolos 6.
Cotyle habet vncias 12, acetabula 2.
Acetabulum facit vncias 6.
Acetabulum habet cyathos 3.
Cyathus habet mystra 4.
Mystrum facit vnciæ dimidium.
Mystrum habet cochlearia 2. H
Cochlearium est mystri dimidium.
Cochlearium facit scrupulos 6.
Scrupulus facit obolum.
Siclium (i. Sicilicus) † vnciæ dimidium.

† Al. vnciã i. & semissem.

{Cyathus mystra 4. Vt sit mystrum vnciæ dimidium.}
{Mystrum facit cochlearia 2. Vt cochlearium sit vnciæ quarta pars.}
Mina habet vncias 15, holcas 112 & semissem.
Libra habet holcas 90.
Denarius habet scrupulos 4.

De Mensuris Humidorum.

Amphora Italica habet choas 8.
Chus habet sextarios 6.
Sextarius habet cotylas 2, quę & Trybliã* dicuntur.

*Al. Tribana

Cotyle eandem mensuram continet, quam tryblion.
Tryblium habet mystra magna 3, acetabula vero 4.

A Mystrum magnum habet acetabulum 1, & tertiam partem.
Acetabulum habet sesquicyathum.
Cyathus habet chemas paruas vel mystra parua 2.

	Olei	*Vini*	*Mellis*
Amphora Italica habet	Libr. 72.	Libr. 80.	Libr. 108.
Chus.	Libr. 9.	Libr. 10.	Libr. 13. & semissem.
Sextarius	Vnc. 18.	Vnc. 20.	Vnc. 27.
Cotyle	Vnc. 9.	Vnc. 10.	Vnc. 13. & semissem.
Mystrum magnum	Vnc. 3.	Vnc. 3. scrup. 8.	Vnc. 4. & semissem.
Mystrum paruum	Drach. 6.	Drach. 6. scrup. 2.	Drach. 9.
Acetabulum	Drach. 18.	Drach. 20.	Vnc. 3, drach. 3.
Cyathus	Vnc. 1. & semissem.	Drach. 13. scrup. 1.	Drach. 18.

DIOSCORIDAE DE MENSVRIS ET PONDERIBVS.

EGo charissime de ponderibus & mẽsuris ita perscrutatus sum, quippe à minimis initium sum psi, & ad Minam vsq; multiplicando ascendi.

B *De Ponderibus.* CAP. 1.

Siliqua idem pondus habet, quod Æreus.
Obolus habet æreos 3. Vnde semiobolus habet pondere siliquam & semissem.
Scrupulus pendit obolos 2, idest æreos 6.
Drachma, & quæ Holce dicitur, pendit scrupulos 3, id est obolos 6.
Vnciam habet drachmas 8, scrupulos 24.
Libra habet vncias 12, drachmas 96.
Mina secundum medendi vsum pendit vncias 16, idest holcas 128. Mina Italica pendit vncias 18. idest sesquilibram, drachmas autem 144. Mina Alexandrina pendit vncias 20, idest holcas 160.

De Mensuris Humidorum.

Vini. CAP. 2.

1 Amphora habet libras 80.
2 Vrna libras 40.
3 Chus id est congius libras 10.
C 4 Semicongius libras 5.
5 Sextarius habet libram 1, vncias 8.
6 Hemina, id est cotyla, vncias 10.
7 Quartarius habet vncias 5.
8 Acetabulum, idest quarta pars cotyles, æquat vncias 2 & semissem.
9 Cyathus, idest sexta pars cotyles, æquat vnciam 1 & semissem, & scrupulos 4.
10 Cheme est cyathi quarta pars, æquat drachmas 3, scrupulum 1.

Aquæ.

Idem est pondus aquæ & aceti. Aiunt autem, si aqua pluuiali vas repleatur, minime fallax, sed iustissimum pondus esse.
1 Amphora habet libras 72.
2 Vrna habet libras 36.
3 Congius habet libras 9.
4 Semicongius habet libras 4 & semissem.
5 Sextarius habet vncias 18.
D 6 Hemina, quę & cotyle est, habet vncias 9.
7 Quartarius habet vncias 4 & semissem.
8 Acetabulum, quod est cotyles quarta pars, habet vncias 2 & drachmas 2.
9 Cyathus, qui est sexta pars cotyles, habet vnciam 1 & semissem.
10 Cheme, cyathi quarta pars, habet drachmas 3.

Mellis.

1 Amphora habet libras † 108. † Aliter 120.
2 Vrna habet libras † 54. † Aliter 60.
3 Congius habet libras † 13 & semissem. † Aliter 15.
4 Semicongius habet libras † 6 & vncias 9. † Al. 7 & semissem.
5 Sextarius habet libras 2 & † vncias 3. † Al. semissem.
6 Hemina habet libram 1 & vnciam 1 & semissem.
7 Quartarius habet vncias 6 & drachmas 6.
8 Acetabulum habet vncias 3 drachmas q; † 3. † Aliter 2.
9 Cyathus habet vncias 2 & drachmas † 2. † Al. semissẽ.
10 Cheme, quæ est cyathi quarta pars, habet † drachmas 4 & obolos 3. † Aliter drac. 5.

De Mensuris.

DE MENSVRIS, ET PONDERIBVS

E

Medimnus habet ſemiſexta 12.
Semiſextum habet choas 2.
Chus habet chœnicas 4.
Chœnix habet cotylas atticas 3: pondere autem, holcas 180.
Chus menſura quidem eſt cotylarum atticarum 12: pondere vero pendit drachmas 720.
Sextarius menſura quidem eſt cotylarum 2: pondere vero drachmas 120 pendit.
Cotyle habet cyathos 6: pondere vero drachmas 6. Cotylam Attici etiam Tryblĩũ appellant.
Acetabulum, menſura eſt cotyles quarta pars, quod eſt ſeſquicyathus: pondere vero hẽt drach. 15.
Cyathus eſt drachmarum 10.
Cheme eſt cyathi quarta pars, drachmæ 2 & ſemis
Myſtrum magnum eſt cotyles decimaoctaua pars: pendit drachmas 3 & ſcrupulum 1. Myſtrum paruum eſt cotyles vigeſima quarta pars: pendit drachmas 2 & ſemiſſem. Myſtrum iuſtiſſimum habet ſcrupulos 8.
Cochlearium habet ſcrupulos 3.
Nucis baſilicæ ſeu regiæ magnitudo pendit drachmas 7. F
Nucis pontice magnitudo pendit drachmam 1.
Balani ideſt glandis magnitudo pendit drachmæ dimidium.
Fabæ ægyptiæ magnitudo pendit obolum & ſemiſſem.
Orobi magnitudo pendit æreos 2.

DE SIGNIS PONDERVM AC MENSVRARVM

Cum expoſitio ſignorum pondera ac menſuras indicantium neceſſaria ſit, eam hic deſcripſi, vt ſiquando ea ipſa ſigna in medicamentis notata inueneris, haudquaquam errare poſſis.

ν itaq; quod ſupra μ ſit poſitum, μνᾶν, ideſt minam, ſignificat, μ̈.
λ quando ſubiectum habeat ι, λίτραν id eſt libram, ſignificat, λ.
Γ quod ο ſupra vel infra ſe habeat, ὀυγγίαν id eſt vnciam, ſignificat, Γ° Γ.
Apud non nullos autem inueni ν, quod ſupra ſe ο habeat, vnciam ſignificare, ν°.
μ quod ſupra ſe habeat ε, μέρος, id eſt partem, ſignificat, μ̈.
λ obliquum, ſi ad dexteram cornua vergentia habeat, drachmam ſignificat < : ſi ad ſiniſtram, drachme dimidium, >.
S Romanum, apud aliquos quidem triobolum: apud nos vero cuiuſq; ponderis dimidium ſignificat, S. Si autem tranſuerſe ponatur, obolum 1 ſignificat, ∽. G

FINIS QVINTAE CLASSIS

AAAAA BBBBB CCCCC DDDDD EEEEE FFFFF GGGGG HHHHH IIIII KKKKK LLLLL MMMMM NNNNN OOOOO PPPPP QQQQQ RRRRR SSSSS TTTTT VVVVV XXXXX YYYYY ZZZZZ

aaaaa bbbbb ccccc ddddd eeeee fffff ggggg hhhhh iiiii kkkkk lllll mmmmm

Omnes ſunt quaterniones præter mmmmm ternionem.

VENETIIS APVD HAEREDES
LVCAEANTONII IVNCTAE.

